HISTORIA PLANTARUM SPECIES HACTENUS EDITAS...

John Ray

JOANNIS RAII

Historiæ Plantarum

TOMUS SECUNDUS:

CUM

DUPLICI INDICE;

Generali Altero

Nominum & Synonymorum præcipuorum;

ALTERO

Affectuum & Remediorum:

ACCESSIT

NOMENCLATOR BOTANICUS

Anglo-Latinus.

LONDINI:

Typis MARIÆ CLARK:
Prostant apud HENRICUM FAITHORNE Regiæ Societatis Typographum, ad insigne Rosæ in Cœmeterio D. *Pauli*. cIↃ IↃ CLXXXVIII.

PRÆFATIO.

Quamvis initio hujus operis præfatus fuerim quæ tum sufficere arbitrabar, nonnulla tamen ab ejus editione quæ Lectorem monitum oportuit à me omissa animadverto, alia interea temporis quæ ad Historiam illustrandam, augendam aut etiam emendandam pertinent, vel ab exteris prodita, vel ab amicis communicata sunt, vel mihimetipsi inter legendum occurrerunt, quæ novam exigunt Præfationem, nec permittunt ut Tomus hic secundus acephalos prodeat, qui aliàs id non requisisset, cùm ejusdem velut corporis medietas sit, non aliam ob causam bipartiti, quàm ne si in unum volumen compingeretur, nimis id spissum minùsque tractabile esset.

Primò ergo noverit Lector, me omnes de nomenclaturis concertationes studio declinâsse, nec valde solicitum aut industrium fuisse in exquirendo quo quæque Planta nomine Veteribus diceretur, cùm in multis ob notas adscriptas, paucas illas, generales, & pluribus speciebus communes, illud certò definiri nequeat, in aliis controversis id tentare majoris esset operæ quàm fructûs, cúmque ab aliis me longè doctioribus in hac palæstra jamdudum abundè decertatum fuerit, nec quicquam ferè dicendum restet quod non dictum priùs, oportet autem ut Controversiarum etiam aliquis modus sit. Hinc nomina recepta & diuturno usu approbata ubique retinui; nec temere solicitanda aut locomovenda duxi quæ initio fortasse injuriâ imposita fuerint, ne præscriptionis jure nobiscum experiantur.

Deinde cùm nominum non minùs quàm rerum non necessariam multiplicationem oderim, in iis etiam speciebus quas à genere ad genus transtuli persæpe nomina antiqua, novis nullis impositis, reliqui: hinc ut nonnullis fortasse videar, multiplicandi metu à necessaria etiam ὀνοματοθεσίας *abstinuisse, & illorum cœtui me aggregâsse qui* dum vitant vitia in contraria currunt. *Indicis tamen & exoticis nominibus quæ auribus Europæis duriora & absona possint videri, lemmata seu titulos descriptorios aliquoties adjeci, quod Lectori nec inutile nec ingratum futurum spero.*

Proximo in loco monere convenit, me non pro meis venditare omnia quibus Autoris nomen adscriptum non est: illud enim in multis incuriâ aut festinatione omissum & sentio & doleo: imprimis Jo. Bauhini, *è cujus Historia plurima mutuatus sum eo non laudato; quod hìc palam & ingenuè agnosco; ne quis ob scripta aliena clam surrepta gravem mihi plagii dicam meritò impingat. In mutuatitiis ipsa Autorum verba scrupulosè servavi; non tantum mihi in aliorum scripta licere ratus ut ea immutarem; veritus insuper nè si id facerem, (ut est proclivis in errorem lapsus) sensum corrumperem, novámque & ab Autoris mente, fortè etiam veritate, alienam malè intellectis sententiam affingerem, & Lectori obtruderem.*

Porro, In Fructuum exoticorum, quorum ingens numerus à Carolo Clusio, Jo. Bauhino, Jo. de Laet, Olao Wormio *alisque describuntur, Historia, me planè, peregrinum esse, & velut in Sylva quadam aut Labyrintho versari fateor, unde nullâ industriâ memet expedire possum, singulásque species ad sua genera reducere. Quocirca in iis ordinandis* C. Bauhini *potiùs methodum, quamvis non nimis accuratam, sequi malui quàm in nova & commodiore investiganda me frustra fatigare. Alias à* Bauhino *non traditas, nullo ferè ordine servato, prout sese obtulerunt exhibui, minimè dubitans quin nonnulli arborum in Historia descriptarum fructus sint, alii sub diversis nominibus bis térve repetiti. Qui in magnis Emporiis degunt, ipsósque fructus à nautis redimendi opportunitatem habent, quibúsque curiosorum Musea ejusmodi cimeliis referta patent, eósque coram inspicere, invicem conferre, & curiosè examinare conceditur, facilè discernent qui [illegible]rum arborum fructus sint, quique ob nominum varietatem & descriptiones imperfectas iidem cùm sint pro diversis fallant: omniumque convenientiis & differentiis adnotatis, suis singulos locis disponent & in ordinem reducent.*

Tandem, nè quid dissimulem, dum schedas à prelo transmissas ad examen revoco, ab Operis Typographicis sæpiùs, à meipso aliquoties, & pluries equidem quàm vellem, erratum deprehendo. Nec tamen mirum in tam longo opere homini veternoso diuturni laboris tædio somnum quandoque obrepsisse, inque tanta festinatione præcipiti calamo multa utiquè delenda excidisse. Quæ in rebus ipsis Errata observavi in Appendice emendata reperies, quæ in verbis & syntaxi inter παροράματα *Typographica. Quinimo præter hujusmodi* σφάλματα *à me observata, in dispositione specierum sæpiùs erratum vereor, cùm multas mihi nondum videre contigit, quásque olim vidi non sim curiosè contemplatus, ut notas generum characteristicas investigarem (nec enim jam tum de Historia Plantarum condenda per somnum quidem cogitabam.) In aliorum autem descriptionibus partes præcipuæ ex quibus notæ modò*

A 2 *dictæ*

dictæ desumendæ sunt, flores scilicet & fructus, eorúmque calices & conceptacula, non rarò omittantur: unde in his conjecturas probabiles sequi coactus sum, quódque suspicabar potiùs, quàm quod compertum habebam.

Miraberis fortasse, Lector, Appendicem *in tantam molem excrevisse: Illud autem duabus potissimùm de causis accidit; quarum prima oblivio & oscitantia nostra. Cùm enim ut Opus hoc consarcinarem, Historias Plantarum evolverem, multásque inibi species locis alienis dispositas invenirem, eásque idcirco differrem & in præsens omitterem, nec tamen, memoriæ nimium fisus, & ignaviæ libenter indulgens, eas studiosè excerperem, & in schedis diligenter adnotatas reservarem, cùm ad loca ventum esset quibus inseri deberent, è memoria facile elapsæ & per oblivionem omissæ sunt. Altera Appendicis auctæ causa fuere novæ multæ necdum descriptæ Plantæ post Tomum primum & secundi etiam magnam partem absolutam & impressam evulgatæ, tum ab aliis, tum præcipuè à Celeberrimo viro & rei Herbariæ longè peritissimo D.* Paulo Hermanno *in Academia* Lugduno-Batava *Medicinæ & Botanices Professore, in Catalogo stirpium Horti Medici illius Academiæ. Horum quidem pars magna in hortis circa* Londinum *colitur. At nobis ob rationes hîc non dicendas* Londinum *adire vel non licuit, vel non placuit. Quin si id licuisset, cùm Catalogi mox laudati editionem propediem expectarem, satius duxissem labori meo parcere, quàm iis describendis inutilem operam navare; siquidem accuratiores plenioréſque earum historias quàm ego possem texere me inibi inventurum confiderem; cùm ego semel tantùm & brevi temporis spatio iisdem interesse potuerim, D. autem* Hermannus *semper* καὶ κατὰ τὴν ἀρτιφυῆ βλάστησιν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἀκμάζουσι, καὶ παρακμάζουσι. *Plurimas certè eruditissimo huic Viro gratias debemus, tum ob ea quæ jam præstitit in Opere prædicto nuper edito, tum ob ea quæ pollicitus est in* Museo Zeylanico *brevi edendo. Hic cùm animadverteret multos lucro intentos negotiandi causâ magnis quotannis classibus* Indiam Orientalem *adnavigare, neminem ad id habilem & idoneum Plantarum indagandarum & Historiæ Naturalis promovendæ studio illuc proficisci, quamvis regio ista, cælo solóque stirpium generationi propitio, innumeras ferè species è fæcundissimo suo sinu effunderet, novas, raras, facie & viribus admirandas, ipse ad opus se accinxit, spretisque magnanimiter tam longinqui itineris difficultatibus & periculis, per immensum æquor in Indiam contendit, ibidemque aliquot annos subsistens & institutum pertinaciter urgens, quæ ad Historiam Naturalem pertinent curiosè rimatus est, tandémque Orientis divitiis onustus in Europam rediit.*

At neque, cùm in hoc sumus, reticendus Illustrissimus Vir & immortali fama dignus, D. Henricus van Rheede, van Draakenstein, *qui rebus pace bellóque per Indiam Orientalem gestis clarus hoc sibi ad laudem non sufficere arbitrabatur; verùm ingenti &* ἀσβέστῳ *Historiæ Botanicæ illustrandæ & amplificandæ zelo flagrans, in stirpibus per totum Regnum Malabaricum nascentibus conquirendis, describendis, delineandis nullis laboribus, nullis sumptibus pepercit, ut hujus beneficio iconas non tantùm omnium quæ extant pulcherrimas habeamus, sed etiam descriptiones non minùs accuratas & fideles, pluréſque species in lucem prolatas, quàm ego per universam Indiam sponte oriri unquam credidissem.*

His adjungere liceat & tertium, non minoris in Botanicis nominis & famæ, D. J. Banister, *qui in India quam vocant Occidentali idem stadium decurrit, &* Virginiæ, *ubi nunc degit, Historiam Naturalem meditatur. Nemo certè hactenus ex nostra gente Botanices scientiâ omnique literaturæ genere ei similis aut secundus in Novum Orbem pedem intulit, nemo omnibus requisitis ad talem Historiam conscribendam paratior accessit.*

Horum industriâ Indiæ utriusque montes, sylvæ, valles, litora, campi, prata, viridaria perlustrata, eorúmque stirpes nativæ & alumnæ oculis nostris expositæ. Hinc ut discamus, Indiam ab Europa non minùs naturâ quàm loco distare, ejusque regionis genium tantopere à nostrate abludere, ut siquis hinc illuc per quietem transferretur, experrectus vix crederet se vigilare, adeò omnia nova, insolita, admiranda ubique oculis occurrerent; ut verbi gr. Arborum nonnullarum stupenda proceritas, altissimarum Europæarum dupla triplávè, ut quæ trecentos pedes adæquet, vel etiam superet; aliarum enormis crassities, ut earum candices vel sexdecim hominum amplectentium ulnas extensas impleant: Hujus folia in eam longitudinem extensa & latitudinem fusa, ut singula vicenis hominibus inumbrandis & à pluvia protegendis sufficiant: Illius ligni durities ferri æmula, nec gravitas multò inferior. Quid mirabilius quàm arborem cernere, quæ cùm per triginta quinque aut quadraginta annos neque fructum, neque florem protulerit, tum demum novam velut arborem è vertice emittat, & deinde folia omnia exuens, velut altissima quædam navis malus (naturâ enim μονόκλωνος *est, ut reliquæ Palmæ) erecta & in sublime elata appareat; donec nova hæc arbor paulatim comam explicet, ramósque & surculos numerosissimos quaquaversum diffundat, incredibili florum iisque succedentium fructuum multitudine onustos, quibus ad maturitatem perductis mater ipsa radicitus interit.*

Quis

PRÆFATIO.

Quis crederet in una provincia Malabara, eâque non admodum vasta, trecentas arborum & fruticum species spontaneas inveniri? & tamen plures adhuc dari verisimile est.
Quis tot uspiam terrarum herbas fruticescentes & lignosas provenire speraverit quot in Indiis observatæ fuerint? Vix ullum certè herbarum genus est in quo non dentur plures hujusmodi species.

Si cuiquam Europæo per sylvas iter facienti arbores quædam in conspectum venirent corticum suorum internoctu lucentium splendore, tam claro ut viis illustrandis sufficeret & ad eum literæ legi possint, quem non stupore percelleret tam insolens spectaculum? & tamen hujusmodi in America reperiri idoneos testes habemus Illustrissimum Dominum D. Joannem *Comitem de* Carbery Jamaycæ *Insulæ nuper Proregem, Regiæ Societatis nunc Præsidem dignissimum; & D.* Thomam Trapham *M. D. in insula jam dicta medicinam facientem.*

Illud insuper singulare, Indiæ proprium, & miraculo affine, Arbores nonnullas, imò non paucas ibidem crescere, quæ cùm florere incipiunt folia omnia amittunt, atque interim dum florent nudæ iisque viduæ manent, novis tandem decusso flore unà cum fructu erumpentibus: Fortè nè solares radii quibus illustrari gestiunt flores foliorum objectu interciperentur; fortè etiam nè florei ornatûs quo superbiunt arbores ostentationi folia officerent, ejúsque parte aliqua occultatâ impedirent nè adstantium oculi tam pulchri spectaculi integra voluptate fruerentur.

Quis jam crederet in mediis Indiis Europam reperiri? in regione fervida, quæ nihil ferè cum temperatioribus commune producit, frigidioris etiam cœli patientibus plantis alicubi locum esse? Hujus tamen rei fidem nobis facit insignis peregrinator D. Bernier. *Cùm enim in terris magno Mogorum Imperatori subjectis iter faciens montes excelsos transcenderet, à latere meridiem spectante, Palmæ, Piper, Arundines saccharinæ, breviter Indica & Exotica omnia; Verùm post sex septemve horarum iter, cacumine superato cùm ex adverso latere descenderet, ecce nova rerum facies, & velut momento temporis in Europam translatus fuisset, Quercus, Ulmi, Pinus, Hyssopus, Majorana, Rosmarinus, nec aliæ quàm nostro Orbis quadranti familiares stirpes conspiciendæ.*

Sed ut è diverticulo in viam redeam, non illustratæ tantùm prædictorum operâ Indiæ, sed & in Europam quadantenus translatæ sunt, ut si in hortis nostris cultioribus obambules, te in ipsis Indiarum viridariis spatiari crederes, tot ubique Indica & Exotica oculis obversantur.

Horum denique hísque similium per Europam plantas indagantium & colentium, D. Pauli Bocconi, *D.* Jacobi Breynii, *D.* Petri Magnoli, *D.* Josephi Tournefortii, *quos honoris causâ nomino, indefessis studiis & laboribus Botanices scientia, quæ à* Clusii *&* Bauhinorum *temporibus paulatim elanguit, resuscitata est, mirósque intra hos viginti annos proximè elapsos progressus fecit. Vigilant scilicet seculi nostri Botanici, nec majorum inventis contenti ad ulteriora tendunt, nec alios sibi inquisitionum terminos & columnas figunt quàm quas natura terris fixit, universum orbem curis suis complexi.*

Unum adhuc in excusationem nostram præfandum superest, nimirum Plantas multas quarum nomina in Catalogo Horti Regii Parisiensis aliisque extant à me omissas, quòd scilicet pigeret tot nuda nomina vel paucis Epithetis aucta, nullis additis descriptionibus aut figuris, Historiæ inserere, cùm mihi non constaret, annon earum aliquæ sub aliis nominibus jam editæ & descriptæ fuissent, aliæ jam descriptarum varietates potiùs quædam quàm novæ species essent.

At nec ante finiendum quàm, præter initio laudatos, eorum qui Tomo huic secundo symbolas suas contulerunt honorifica mentio facta fuerit. Hi autem sunt 1. *Illustris Vir D.* Gulielmus Courtine *Medii Templi* Londinensis *Armiger.* 2. *Præclarus Vir, & in stirpium cognitione nulli secundus, D.* Leonardus Plukenet, *M. D.* 3. *D.* Samuel Doody, *&* 4. *D.* Jacobus Pettiver, *Pharmacopæi* Londinenses, *Botanices apprimè gnari. Horum frequens mentio tum in Historia, tum in Appendice, quid quisque contribuerit Lectorem certiorem faciet.*

His adde quamvis initio dictum, non tamen sine ingratitudinis nota in fine operis reticendum doctissimum & amicissimum Virum D. Tancredum Robinson *M. D. cujus perpetuâ & eruditâ industriâ, quam mihi per totum compositionis & editionis tum primi tum secundi Voluminis decursum benevolè commodavit, Historia nostra multis & speciebus & observationibus auctior, & mendis repurgatior quàm absque eo fuisset, proditura est.*

Sed & enumeratio Auctorum alteri Tomo præmissa, imperfecta cùm sit, eorum adjectione supplenda venit qui à nobis per oblivionem omissi, quorúmve scripta post id tempus edita, vel nobis saltem tradita sunt. Primo in loco Clariss. Viri D. Christophori Merret, *annis & scientiâ gravis, de Professione sua deque Repub. Botanica optime meriti: E cujus Pinace rerum naturalium* Britannicarum, *Annotationibus in* Antonii Nerii *Artem vitrariam, aliisque scriptis non pauca in Historiam nostram transtuli.*

Deinde

Deinde D. Pauli Hermanni, *de quo supra, è cujus Catalogo Plantarum Horti Academici* Lugduno-Batavi *Appendicis magnam partem mutuatus sum.*

Tum Joannis Baptistæ Triumfetti, *è cujus Observationibus De Ortu & Vegetatione Plantarum aliquammultas novarum Plantarum descriptiones sumptas Appendici inserui.*

Post Jo. Commelini, *cujus Catalogum Plantarum Indigenarum Hollandiæ editum An.* 1684. *in* 12. *vidimus, & ex eo species nonnullas in Historiam nostram transcripsimus. Idem Horti Malabarici Tom.* 2, 3, 4, 5, 6. *notis adauxit & commentariis illustravit. Idem Tractatum de cultura Limonum & Aurantiorum emisit in* 8.

Tandem Pauli Ammanni, *cujus Character plantarum naturalis* Francofurti 1684. *impressus notis & descriptionibus nonnullis Historiam nostram auxit.*

Ejus Hortus Bosianus 1687. *editus ad manus nostras nondum pervenit.*

Denique D. Rochefortii, *cujus* Histoire naturelle des Antilles *nos debitores agnoscimus.*

Nec minùs Mauritii Hofmanni *Catalogo Plantarum Horti Medici* Altdorffini, & *Catalogo Plantarum circa* Altdorffium *nascentium.*

Item Jacobi Sutherlandi *Horto* Edinburgensi.

Atque nec omittendæ Roberti *icones fol.* Parisiis. *Neque D.* Rob. Plot *Historia naturalis territorii* Oxoniensis *edit. An.* 1677. & Staffordiensis *An.* 1686. *fol. è quarum parte ea quæ de plantis agit historiam nostram locupletavimus.*

Joan. Baptistæ Ferrarii *Hesperides, sive de Malorum Aurantiorum, Citriorum & Limonum varietatibus, cultura & usu. fol.* Romæ. 1646.

Joan. Eusebii Nierembergii *Historia Naturæ.* Antwerp. *fol.* 1635.

Joan. de Laet *Historia Indiæ Occidentalis. fol.*

Musæum Olai Wormii. *fol.*

Musæum Regiæ Societatis Londinensis. fol.

His addi possunt libri nonnulli Botanici quos nobis nondum videre contigit, nimirum,

Hyacinthi Ambrosini *Phytologiæ partis primæ Tomus primus.*

Mich. Boym, *S. J. Flora Sinensis* Viennæ 1656. *fol.*

Francisci Steerbeck *Citri cultura. Ejusdem Theatrum Fungorum* 4.

Georgi Turre *Historia Plantarum fol.* Patav. 1684. *Hic liber agit solummodo de facultatibus & viribus Plantarum è* Theophrasto, Dioscoride & Galeno.

Post Opus absolutum & typis impressum literas accepi à Botanico non incelebri D. Tho. Lawson *in* Westmorlandia *degente, quibus Catalogum inseruit Plantarum à se observatarum in Septentrionalibus* Angliæ *sponte nascentium, quarum nonnullæ novæ & nondum editæ, aliæ à nobis in Catalogo Anglicanarum prætеritæ & indictæ.*

Primi generis sunt

1. Cerasus sylvestris fructu minimo cordiformi, **The least wild Heart Cherry-tree**, Rusticis Cestriensibus, **The Merry-tree**, cujus in Phytologia Britannica mentio. Hanc circa *Buriam* & *Mancunium Lancastriæ* oppida, & alicubi etiam in *Westmorlandia* inveniri scribit D. *Lawson*; circa *Stockportum* & alibi in *Cestria* D. *Stonehouse*, qui hanc Merasum sylvestrem Ungarorum *Clus.* à nomine **Merry-tree** conjectaretur, ni color fructus dilutè ruber, qui Meraso Ungarico niger est, obstaret. Verùm errat D. *Stonehouse*; Clusius enim Meraso sylvestri fructum nigrum non attribuit sed rubrum; Meraso autem simpliciter dicto nigrum; unde color fructus non impedit quo minùs Merasus sylvestris Ungarorum *Clusii* esse possit.

2. Cochlearia marina folio anguloso parvo, in *Walney* vulgò *Waney Lancastriæ* insula. Huic nulla quæ extat mihi saltem visa neque icon, neque descriptio respondet.

3. Geranium hæmatodes flore eleganter variegato: in insula *Walney* prædicta copiosissimè provenit. Hanc speciem pro varietate Geranii hæmatodis vulgaris in Historia pag. 1061. habuimus, at nunc, ex observatione plantæ in horto cultæ melius edocti, diversam agnoscimus; non enim floris duntaxat variegatione quam etiam culta retinet, sed & parvitate sua & humilitate, aliisque accidentibus ab eo differt.

4. Lilium convallium angustifolium; ad pontem *Waterfall* in *Westmorlandia.*

5. Hieracium macrocaulon hirsutum folio rotundiore, prope *Shap* vicum in *Westmorlandia.*

6. Gramen sparteum capite bifido vel gemino D. *Merret.* In *Westmorlandia* copiosè.

Secundi generis sunt

1. Gramen sparteum montanum spica foliacea graminea majus, à nobis in summis altissimorum *Cambriæ* montium verticibus copiosè nascens observatum, quamvis in Catalogo per oblivionem omissum.

2. Lunaria minor ramosa.

3. Lunari

3. Lunaria minor foliis dissectis, utraque *Stricklandiæ majori* in *Westmorlandia*.
4. Pyrola Alsines flore Brasiliana, prope *Gisburgum* oppidum in *Clevelandia*.
5. Sambucus foliis laciniatis prope *Mancunium Lancastriæ* in sepibus.
6. Scabiosa pratensis minor flore carneo *Park.* in *Westmorlandia*.
7. Sorbus sylvestris Anglica **English wild Service, Chess-Apple, Sea-Oulers.** Asserit *Parkinsonus* eam in *Witherslake Park* sponte nasci. Verùm arbor eo loci hoc nomine vulgo dicta Aria est Theophrasti.
8. Viola folio Trachelii D. *Merret*.
9. Viola palustris rotundifolia D. *Plot* Hist. nat. *Oxon.*
10. Geranium columbinum maximum fol. dissectis *ejusdem*, quorum descriptiones in Historia nostra exhibuimus; ut &
11. Adianti foliis bifidis vel trifidis.
12. Helleborine minor alba *Park. Westmorland.*

Hic adde Varietates quarundam Plantarum insignes, v. g.

1. Carduus monstrosus Imperati.
2. Cotula non fœtida flore pleno *Westmorl.*
3. Gentianella flore lacteo *ibid.*
4. Geranium batrachioides flore eleganter variegato, *In old Deer-Park by Thornthwait Westmorland.*

ER-

ERRATA

PAg. 986. lin. 40. lege latibus. p. 987. l. 5. nigram, rugosam, compressam. l. 7. migrandum. l. 49. [illegible]. 989. 12. Carinthiacus. l. 23. [illegible]. 998. l. penult. [illegible]. 999. l. antepenult. familia. 1005. l. 39. [illegible]. 1008. 37. coalitas, item accumulisque. 1019. 2. videmus. l. penult. post [illegible] supple vocat. 1022. 47. medullarum. 1044. 46. vestitus. 1048. l. ult. cortex. 1052. 34. familia. l. penult. an. 1053. 51. fer. 1057. 28. post [illegible] addo C. B. 1061. 51. Walney. 1066. 22. Scita. l. 47. Sarbetis. 1068. 30. latis, serratis. 1069. 22. Dentellaria. 1070. 9. crassis. 1076. 15. insidens. 1081. 44. qua. 1085. 25. [illegible]. 1088. 11. [illegible]. 1090. 40. flexibiles. 1093. 53. virtus. 1099. 53. rigua. 1106. 46. pilis. 1110. 8. post [illegible] supple afferunt. 1113. 49. Zafaniare. 1120. 11. contentum. 1125. 5. [illegible]. 1126. 40. [illegible]. 1138. 63. flori. 1139. l. antepenult. ornatum. 1145. 3. candidus. l. 36. praepondentes. 1147. 11. aquatica. 1149. 22. externus. 1151. 10. mis. 1157. 5. post inter supple qua. 1159. 33. variorum. 1168. 33. [illegible]. 1176. 23. proficiunt. 1178. 8. fr. l. 26. cum. 1186. 9. variegata. l. 33. [illegible]. 1199. 26. sparsim. 1205. 5. tertia. 1209. 13. erant. 1211. post latum sup. &c. 1214. 56. post [illegible] sup. [illegible]. 1215. 28. pro mas lege femina. 1224. 26. Matato. 1229. 26. Brand. [illegible]. 1233. 27. post mas sup. [illegible]. 1240. 45. [illegible]. 1241. 53. candidam farinam. 1244. 14. [illegible]. 1245. 62. afferuanda. 1246. 40. vestivit. 1263. l. antep. aspirata, appressa. 1268. 14. Nemausi. 1276. 38. [illegible]. 1282. 33. similes. 1289. 9. Auctor. 1290. 58. [illegible]. 1292. 16. [illegible]. 1293. 51. dele e [illegible]. 1299. 2. praeminentia. 1301. 2. compressa. 1302. 31. [illegible]. 1303. 44. terra. l. ult. folii. 1304. 46. Junci. 1305. 22. [illegible]. 1307. 8. gessit. 1319. 28. [illegible]. 1321. 17. plantaque. 1324. 31. [illegible]. 1317. 31. alia. 1331. 26. exigentes. 1332. 6. & 17. dans. 1343. 28. Aquarina. 1356. 16. Abariga. 1368. 25. Polus. 26. Farfar. 30. [illegible]. 31. famias. 1373. 15. [illegible]. 53. [illegible]. 1378. 25. Allii. 1382. 34. charta. 1385. Marg. Nos. 1392. 14. levitas. 45. excrescentias. 1407. 31. [illegible]. 1411. 19. [illegible], & lin. sequ. [illegible]. 1419. 19. dele in. 1425. 31. [illegible]. 1430. 19. [illegible]. 1438. 33. latitudine. 1445. 20. [illegible]. 1457. 27. [illegible]. 1464. 14. dele magnitudine. 1467. 42. appareat. 1484. 15. surculis. 1496. lin. penult. [illegible]. 1495. 25. & 1504. 4. [illegible]. 1506. 60. post Gourtaro supple afferuntur. 1514. 34. Lacturia. 1518. 4. [illegible]. 1520. 3. [illegible]. 1522. 38. Guillandini. 1523. lin. ult. conferunt. 1530. 43. [illegible]. 1541. 61. [illegible]. 1552. 50. [illegible] nodum. 1557. 42. ii. 1561. 18. [illegible]. 1572. 2. insidente. 1588. 4. Esula. 1590. 44. florum. 45. Spiramo. 1606. 2. [illegible]. 1607. 13. post [illegible] supple [illegible]. 1615. 18. scandendi. 1616. 16. [illegible]. 1619. 53. [illegible]. 1626. 19. folosis. 1645. 4. qua. 1646. 40. [illegible]. 1651. 17. Cinnamomum. 1656. 18. dele ad. 1671. 21. ramis. 1672. 43. Ciul. 1673. 2. aqualis. 59. assumpta. 1674. 20. & 1677. 47. pro) lege &c, & qua &c in sequenti linea ponatur) 1683. 17. [illegible]. 1687. 58. futuram. 1691. 43. post [illegible] supple [illegible]. 1693. 25. qua. 36. [illegible]. 1703. 5. [illegible]. 1705. 33. post [illegible] supple [illegible]. 1709. 15. ad. 1717. 26. [illegible]. 1721. 47. Helsibera. 1730. 27. [illegible]. 1734. 29. [illegible]. 1744. 57. forma. 1747. 2. [illegible]. 20. gratissimum. 1764. 20. est. 1770. 24. Anna. 1776. 11. foris. 1779. 23. [illegible]. 1781. 25. Cheb. 1797. 38. [illegible]. 45. [illegible]. 1802. 21. [illegible] & [illegible]. 1814. 57. [illegible]. 1819. 5. fructibus. 1822. 19. [illegible]. 1826. 31. [illegible]. 32. varias. 1827. 37. [illegible]. 40. [illegible]. 1828. 52. [illegible]. 1834. 44. post [illegible] supple Castanea. 1835. 4. [illegible]. 15. post [illegible] supple [illegible]. 1836. 11. mediocre. 1837. 3. supple [illegible]. 13. [illegible]. 1843. 29. post Sagapenum supple & Sagapeni. 1844. 10. e. 1846. 8. post [illegible] supple [illegible]. 1850. 21. cum. 1853. 45. splendentes. 53. [illegible]. 1858. 8. [illegible]. 1862. 49. [illegible]. 1866. 56. Singula. 1867. 9. [illegible]. 1868. 37. [illegible], & dele se. 39. Cantabrigiensi. 1869. 30. tria. 1874. 27. [illegible]. 1876. 57. [illegible]. 1877. [illegible]. Portulaca. 1885. 20. [illegible]. 1896. 38. [illegible]. 1913. 62. post ego supple inquit. 1914. 44. [illegible]. 1915. 17. [illegible]. 57. [illegible]. 1916. 47. [illegible]. 1917. 1. [illegible]. 43. [illegible]. 45. [illegible]. 1919. 19. post plane dele ut. 37. post in supple media. 38. [illegible]. 1920. 26. [illegible]. 27. post cum dele &c, item post genere dele & specie. 1922. 48. [illegible]. 49. [illegible]. 1923. 6. [illegible]. 15. [illegible]. 27. [illegible] transfer ad lineam sequentem post [illegible]. 58. [illegible]. 1927. 15. [illegible]. 63. [illegible]. col. 2. l. 12. [illegible]. 22. post [illegible] supple [illegible]. 1929. 26. [illegible]. 29. expendendum. 1939. 30. col. 2. est. 1941. 51. videm. 52. descriptus. 1943. 51. foliis.

Emendandis adde.

Quae de *Mango* habentur, pag. 1831. dele: superius enim pag. 955. traduntur.

Laurus fructus *Laurocerasi* in eadem pagina 1831. descriptus eadem videtur.

Fructus [illegible] J. B. pag. 1638. descript. ut Avellanam quadrifidam C. B. p. 418. referunt, ideò ne non erat repetendus.

Fructus [illegible] sub tertia [illegible] J. B. *Mandubi* [illegible] descript. p. 1833. idem esse videtur *Mandubi Brasiliensibus Marggrav.* vel *Manduii d'Angola* ejusdem, quarum descriptiones habentur superius p. 919.

Errata leviora in literulis & punctatione, ne Lectoris ingenio nimis diffidere videar, inemendata reliqui.

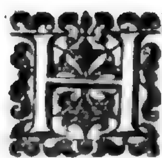
HISTO-

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER DECIMUS NONUS,

QUI EST,

De Herbis Pentapetalis vasculiferis.

HIS admiscemus nonnullas minùs proprie Pentapetalas dictas ob petala ad ungues juncta, ut flores integri decidant: unde proprie & strictè loquendo Monopetalæ dicendæ sunt.

Pentapetalis etiam Polypetalas adjungimus, & ob convenientiam in reliquis notis nonnullas etiam Tetrapetalas.

Hunc Librum in duas Sectiones partiemur. Prima erit De Herbis pentapetalis cum foliis in caule ex adverso binis:

Secunda De Herbis pentapetalis foliis in caule alterno aut nullo ordine positis.

SECTIO PRIMA.

De Herbis pentapetalis foliis in caule ex adverso binis.

Herbæ flore pentapetalo aut polypetalo, foliis integris in caule conjugatim dispositis sunt vel flore

- *Pentapetalo,*
  - *Maritima,* semine grandi; ALSINE *cruciata marina.*
  - *Terrestres,* calice
    - *Integro,* concavo seu fistuloso,
      - *Oblongo* & cylindraceo; petalis margine extremo incisis; vasculo itidem seminali cylindraceo,
        - *Latifolia* folio virente; ARMERIA.
        - *Angustifolia,* folio glauco gramineo, seminibus compressis, rugosis, nigris; CARYOPHYLLUS.
      - *Tumidiore* & plerunque striato; pericarpio plurimùm pyriformi; summa parte per maturitatem se aperiente in oras dentatas, seminibus turgidioribus, florum petalis plerumque bifidis; LYCHNIS.
    - *Ad modum floris expanso* in plura segmenta,
      - *Fruticosæ,* superficie perenni; flore specioso caduco,
        - *Majores & elatiores,* capitulis in plerisque speciebus pentagonis; CISTUS.
        - *Minores* & *humiliores,* calicibus triphyllis seu trifidis; vasculis seminalibus trigonis; CHAMÆCISTUS.
      - *Herbaceæ,* superficie annua; seminis conceptaculo
        - *E tribus carinis composito*; flore flavo; comâ tritâ velut cruentante; HYPERICON.
        - *Bivalvi*; flore itidem flavo, foliis salicis oblongis, ad genicula interdum ternis aut quaternis; LYSIMACHIA LUTEA.
        - *Simplici,* semina in medio sita exteriùs protegente; florum petalis

Disjunctis, colore albis;

Bifidis; ALSINE *genuina*.
Integris

Alsines foliis; ALSINE *minima*.
Foliis angustissimis,

Binis in caule oppositis; SAXIFRAGA *pusilla*.
Caules ad nodos *stellatim ambientibus*; SPERGULA.

Ad ungues junctis, adeo ut flores integri decidant; in singulis foliorum alis singulis; ANAGALLIS *terrestris*.

Hexapetalo, in aquosis nascentes,

Erecta & *procera*, floribus in spicis longis in summis caulibus; foliis ad genicula interdum ternis; LYSIMACHIA *purpurea spicata*.
Humilis & *supina*; foliis Portulacæ rotundis, flosculis & seminibus in foliorum alis sessilibus: ALSINE *Portulacæ folio*.

Androsæmon & *Ascyron* sub *Hyperici* titulo comprehendo; omnino enim genere conveniunt, cujus notæ sunt flos flavus, coma terentium digitos velut cruentans, & pericarpium tribus carinis compositum.

Ad hoc genus pertinent *Holosteum minimum* dictum & *Saxifraga graminea* pusilla, ob folia in caulibus ex adverso bina, & vasculum seminale in metæ formam turbinatum, quamvis floribus sint tetrapetalis.

Gramen leucanthemum majus & minus & *Caryophyllus holosteus* uterque *Alsines* species censendæ sunt ob florum petala bifida, & vasculum seminale conforme.

Hyssopifolia hujus etiam loci est, cui D. Morisonus florem pentapetalum tribuit, capsulam seminalem longam innumeris seminibus minutis refertam. At Jo. Bauhinus florem hexapetalon eidem asscribit. Utri ego subscribam nescio, nec enim ipse florem adeò exacte & diligenter observavi, ut recorder quot petalis constet.

Globularia lutea montana F. Columnæ Lychnidis Speciebus annumeranda videtur.

CAP. I.

De Caryophyllo.

CAryophyllus ab odore Caryophyllum aromaticum referente dicta est hæc planta, fortè etiam ab aliqua similitudine, quam habet flos expansus cum suo calice cum Caryophyllo dicto. Nonnulli Veterum Vettonicam seu Betonicam à Vettonibus Hispaniæ populo dictam esse arbitrantur. Officinis Tunica à Betonica per aphæresin denominatur.

Ego Veteribus incognitum fuisse credo. Si enim flos tam eximiæ pulchritudinis & fragrantiæ quam est Caryophyllus altilis & hortensis, eis innotuisset, proculdubio non minoribus eum encomiis celebrâssent quam Rosam ipsam, cui odore quidem æquiparanda est, venustate & durabilitate etiam præferenda.

Caryophylli notæ characteristicæ sunt, calyx floris oblongus, cylindraceus, lævis, integer, in margine duntaxat summo dentatus, vasculum itidem continens oblongum, cylindraceum; Petala margine extremo incisa aut laciniata, semina compressa, rugosa, per maturitatem nigra.

Duplex est 1. Angustifolius folio gramineo, glauco: 2. Latifolius, calyce foliolis oblongis cincto, Armeria dictus.

§. 1. *Caryophylli angustifolii calyce non barbato, sed ad basin squamis brevibus cincto.*

1. *Caryophyllus hortensis* Park. *Caryophyllus altilis major* C. B. *Betonica coronaria sativa, sive Caryophylleus flos* J. B. **The Clove-July-flower.**

Foliis est è singulis geniculis binis, angustis, gramineis, duris, per extremum acuminatis, cæsio quasi sive glauco colore: *caulibus* levibus, teretibus, cubitalibus, rarò altioribus, geniculatis, nodosis, in ramos divisis: in quorum fastigiis longiusculis spectantur *calices* teretes, glabri, orbiculo superiore denticulati, quibus dehiscentibus paullatim diversa apparent *florum* genera, candida scil. ex candido purpurea, coccinea, nigricantia, vermiculata, diversóque colore variegata, ídque non unâ sed variâ ratione. Invenias siquidem in quibus candidus & coccineus color ità misceatur, ut in alio candida in alio rubra foliola numero superiora evadant. Quid quod nonnullos videas ità candidos, ut minutissimis rubris punctulis sint redimiti, contra qui rubent lacteis notis aspersi videantur. Postremò ex uno & eodem caule non rarò duo florum genera, quod ad colorem attinet, hoc est partim

tim candidi rubrísque maculis notati, partim verò toti rubri seu coccinei prosiliunt, & quod mirum magis videri possit sæpe uno pediculo diversi coloris flores suffultas deprehendas. In florum medio stamina emicant cum apicibus candidis & bina cornicula recurva supra florem eminentia semunciali interdum longitudine. Cornicula hæc nihil aliud sunt quàm *stylus* geminus summo *vasculo* seminali innatus, oblongo, tereti, *semen* continenti per maturitatem nigro, rugoso, compresso. *Radices* simplices, fibrosæ.

Caryophylli vulgò dividuntur in hortenses seu altiles, & sylvestres: nec præter rationem, siquidem hortenses & sativi dicti à sylvestribus & spontaneis revera specie differant: quamvis negandum non sit quin sativi etiam alicubi sponte proveniant, & nos ipsi in Italia observavimus Caryophyllos sponte nascentes, quos sativorum primos ut ità dicam parentes fuisse suspicamur: ex his enim iteratâ satione, transplantatione, irrigatione, aliòque cultu & mangonio paulatim immutatis & cicuratis hortenses tandem & sativos primitus factos opinamur. Quotidiana enim experientia docet Caryophyllorum semen in solo pingui & bene subacto satum, præsertim loco calidiore, Soli exposito & ab aeris injuriis tuto, sobolem producere florum magnitudine & figurâ, necnon petalorum multiplici serie, & colorum varietate à matre diversam, quæ diligenti culturâ & mangonio dicto adeò adhuc immutari & (si ita loqui liceat) meliorari possint, ut novum tandem vultum & habitum induat, nec pro primitivæ plantæ progenie ab harum artium ignaris & minùs exercitatis agnosci possit.

Caryophylli hortenses à nonnullis dividuntur in maximos & minores, & utrumque genus in eos qui multiplici petalorum serie donantur, & qui simplici. Alii Caryophyllos hortenses seu sativos primò distinguunt in eos qui flore sunt simplici & flore multiplici seu pleno, & utrumque genus in plurimas species subordinatas. Nos has omnes varietates pro una & eadem specie habemus, adeóque iis recensendis non immorabimur. Nec tamen si maximè vellemus id unquam efficere possemus, cùm hujusmodi varietates, novis indies emergentibus, infinitæ sint. Si quis species celebriores scire desiderat Parkinsonum & C. Bauhinum consulat, necnon Hortum Eystettensem, Theodori de Bry florilegium, Crispini Passæi hortum floridum, Emmanuelis Swertii florilegium, aliósque.

Innumeros (Deo benedicente) solo decoct. florum Caryophyllorum vindicavi à febribus malignis; & hoc omnibus Medicinæ studiosis jurato veluti affirmo, vel potenter sudores movent, vel urinas pellunt citra magnos naturæ motus, simúlque cor corroborant, sitímque sedant. *S. Paul. Quadrip. Botan.* p. 242. *Vires.*

Flores Caryophyllei cephalici sunt ac cordiales; unde usus eorum præcipuus est in capitis malis, Vertigine, Apoplexia, Epilepsia, Paralysi, aliisque nervorum affectibus; in syncope, palpitatione cordis, &c. in ventriculi imbecillitate, cardialgia, &c. in febribus pestilentibus, dato vel succo expresso totius herbæ ad ℥ iij. vel pulvere radicis ad ʒ iij. Eodem tempore nares contingere oportet aceto caryophyllato, gestare linteola eadem madefacta. Fugant lumbricos, partum facilitant. Extrinsecus adhibentur in vulneribus capitis, extrahunt ossa cranii fissa, leniunt cephalalgiam & odontalgiam. In usu sunt succus inspissatus, essentia dictus. *Schrod.* 2. Conserva ex floribus. 3. Aqua stillatitia ex floribus. 4. Syrupus ex infusione florum. 5. Acetum ex infusione florum.

In facultatibus (inquit C. Hofmannus) compone florem nostrum cum rosa. Quemadmodum enim illa inæstimabilem odoris gratiam habet, ita etiam flos noster, éstque pariter gustu amarus, sine tamen ungue suo. Qemadmodum in Rosa odor & sapor in superficie est, perítque in sicca; ita in flore nostro. Quare quemadmodum Rosæ sunt cordiales, reparatis spiritibus animalibus ob benignas è ventriculo ad caput evaporationes; ita heic. Veruntamen hac differentiâ. Rosæ calidis affectibus sunt aptiores, Caryophylli frigidis. Hoc enim affirmo ut Rosa temperata vix est, ita Caryophylli superant temperiem.

2. *Caryophyllus arborescens Creticus* C. B. *Betonica coronaria arborea Cretica* J. B. *C. B. prod. J. B.*

Ex *radice* crassa, alba, dura & lignosa *caules* cubitum superantes exurgunt, albi, rotundi, læves, geniculati, lignosi, in alas brachiati. *Folia* glauca, sesquiunciam circiter longa, angusta, rigida, in acutum & pungentem mucronem desinentia, in stolonum & circulorum extremis duntaxat confertim posita conspiciuntur, ut muscaria totidem videre videaris; nam in reliqua ramorum parte caduca, vestigiis relictis nodosam illam aspredinem efficiunt. *Calyculi* antequam in flores explicentur exigui, echini instar spinulis horrent, ipséque adeò ejus mucro pungit: interim manentibus iisdem spinulis calix productior redditus *florem* exhibet simplicem circinatæ rotunditatis, è quinque foliis conflatum, per extremam oram incisis, colore dilutè purpureo præditis, striatis, paulò ultra medium lineolâ guttatâ saturatiùs rubente pictis, ex quarum omnium concursu circulus describitur, infra quem lanugo quædam apparet. Medium occupant *stamina* florum concoloria.

Floret mense Julio & Augusto, ínque multos annos durat, hyeme in hypogæum reponendus. *Tempus.*

Nobis planta hæc Caryophyllus arboreus sylvestris *Alpin. Exot.* videtur, quamvis icones non bene conveniant.

Vel hæc ipsa planta, vel ei valdè similis nobis inventa est in Provinciæ monte S. Balmæ dicto propè cryptam S. M. Magdalenæ.

3. *Caryophyllus sylvestris flore magno inodoro hirsuto* C. B. *Caryophylleus sylvest.* 2. Clus. *Clus.*

Hujus breves sunt *cauliculi*, tres uncias rarò excedentes, geniculati: *folia* in singulis geniculis bina, superioribus breviora, molliora, viridia, deorsum reflexa, splendentia, in novellis autem germinibus, satis copiosè ex eadem radice nascentibus, majuscula, latioráque: *flos* è nigricante & crassiore caliculo emergens summis cauliculis insidet, unicus, superioribus major, quinque etiam foliis constans, paulò saturatior priore, circa umbilicum longioribus villis hirsutus, & eleganti ex saturâ purpurâ albo mistâ

mistâ varietate gratus, inodorus tamen. *Semen* in longis *vasculis*, quæ maturitate hiantia paleaceum fuscum aliorum Caryophylleorum modo continent. Radix superiori similis est.

Locus. Frequentissimum est in Sneberg & aliis Austriacarum Stiriacarúmque Alpium jugis; ubi sub finem Junii & Julio floret.

Illi per omnia ferè simile crescit in altissimo Jugo *Etscher* vocato, nisi paulò longioribus esset *foliis* & *cauliculus*, *flore* plerunque majore, nec eo unico sed gemino aut triplice: præterea sub villis umbilicum ambientibus inæqualem quandam & in frequentes mæandros excurrentem lineam impressam habet, humani cranii suturam referentem, colore rubro saturatiore præditam, ut prioris est.

In eodem jugo paucas hujus generis; in Sneberg verò secundi aliquot plantas inveniebam quæ ab illis duntaxat floris varietate differrent: nam licet forma dispar non esset; color tamen albus erat, umbilici ambitus purpurascentibus villis hirsutus.

4. *Caryophyllus sylv. flore laciniato sine corniculis odoro*, C. B. *Betonica coronaria folio æruginoso latiore, flore rubro laciniato, repens* J. B. *Caryophylleus* 3. Clus. *Clus.*

Cauliculi huic paulò majores crassiorésque pedali plerunque altitudine assurgunt, geniculati, singula genicula ambientibus *foliis* binis, primo genere [Clus.] longioribus & latioribus, æruginei quodammodo coloris: ex summis alis bini, terni, singulatim autem nascentes *flores*, priori non multùm absimiles, quinque *foliis* per oras laciniatis, atque circa umbilicum carnea lanugine pubescentibus constantes, rubri coloris, nullis corniculis inflexis præditi, odorati, qui è calyculis primùm emergentes candidi futuri videntur. Floribus succedunt *cornicula* satis crassa, *semen* nigrum planum, ut cæteri Caryophyllei, continentia. *Radix* oblonga, fibrosa, à capite plures surculos in orbem diffundit, qui plerunque fibras agentes adeò se propagant, ut brevi totas areas occupent.

Unde primum illatus ignoro: sed in omnibus Austriacis, Ungaricis, Bohemicis, etiam Germanicis plerisque hortis colitur, & Maio mense cum reliquis floret.

Hic est etiam, fortasse, qui in hortis nostris nomine Pink ubique ferè enutritur, floris colore plerunque ex purpura rubente; interdum etiam albente ex carneo, cum corolla circa umbilicum macularum atro-rubentium saturatiorum. Habetur etiam flore pleno seu multiplici. Flos odoratissimus est, adeò ut cùm floret odorem exhalet suavissimum, qui è longinquo percipiatur, & non tantùm flore naribus admoto. Verùm in nonnullis Caryophyllis sylv. Pink nostratibus dictus à Clusiano Caryophylleo tertio differre videtur, viz. quòd non (quantum quidem hactenus observavi) eo modo, surculis radices agentibus se propaget: deinde quòd in cauliculis ramosis plures ternis flores gestet. Esto ergo Caryophyllus Pink nostratibus dictus.

A. 5. *Caryophyllus simplex flore minore pallidè rubente* C. B.

Qui in muris lapideis & lateritiis eodem fere modo oritur quo Keiri seu Leucoium luteum.

A. 6. *Caryophyllus minor repens nostras. An Virgineus* Ger? *sylvest. humilis flore unico* C. B? *Betonica coronaria sive Caryophyllea repens rubra* J. B? Maiden Pinks.

Radix tenuis, longa, paucis fibris donata, plurimos per terram ramulos spargit, in terram reclinatos, & subinde radices agentes. *Cauliculi* flores sustinentes sesquipalmares sunt aut dodrantales, teretes, tenues & vix se sustinentes, geniculati, *foliis* crebris, binis ex adverso positis, absque pediculis caulem amplexis, digitali interdum longitudine, sed plerunque brevioribus vestiti, in summitate duos vel tres flores sustinentes rubellos, circulo seu corolla punctorum saturatiorum circa umbilicum insignes, è calice longo, oris in quinque segmenta acuta divisis, ut in reliquis caryophyllis. Ramuli seu cauliculi illi in terram procumbentes qui flores non proferunt, crebris foliis vestiuntur brevioribus iis quæ in caulibus sunt, angustis, nec admodum acutis. *Semen* in calyculis paleaceum, fuscum.

Locus. Locis sabulosis duntaxat apud nos in Anglia sponte provenit. Æstate ad Autumnum usque floret.

In collibus sabulosis propè Notinghamiam oppidum secus vias copiosè provenit. Observavimus præterea in ejusmodi collibus arenosis propè *Sandy* vicum in agro Bedfordiensi, itémque in colle quodam non longe ab *Hildersham* in agro Cantabrigiensi monstrante *D. Dent. D. Willughby* eundem invenit non procul *Bridgenorth* Salopiæ oppido: Denique *D. Horsenell* in colle quadam *Mantham-hill* dicto propè *Slough* vicum sesquimilliari remotum à Vindesora oppido, viâ qua Londinum itur.

Caryophyllus qui his in locis oritur duos aut tres & interdum etiam plures in uno caule flores profert, cùm qui Clusio & Bauhino describitur unicum plerunque (interdum binos flores) in singulis caulibus producere dicatur, ut dubitemus an specie conveniant nécne, quamvis alias & figura & descriptio illius huic nostro satis bene respondeant; Descriptionem Clusii subjiciemus.

Dodrantales huic sunt *cauliculi*, teretes, geniculati: *folia* in singulis geniculis bina, inter se opposita, oblonga, angusta, dura, mucronata, colore quasi cæsio. *Flos* e calyculo rubente emergens, singulis cauliculis unicus plerunque insidet (interdum bini) quinque foliis constans, lentè fimbriatis, coloris in dilutâ purpurâ rubentis, circa umbilicum hirsutus, & saturatiore purpurâ nitens, atque inodorus, ex cujus medio umbilico duo brevia *staminula* prominent: *Semen* in calyculis paleaceum fuscum. *Radix* longa, tenues fibras spargens, è cujus capite plures cauliculi latè in ambitu & confertim sese diffundunt.

Locus. Invenitur in Hamburgensi monte duobus supra Posonium, octo infra Viennam Austriæ milliaribus. Floret isthic Maio, in hortos verò translatus etiam Aprili. At nostras serius multo florere incipit, & ad Autumnum usque florere perseverat.

7. Be-

7. *Betonica coronaria sive Caryophyllea, corollâ purpureâ insignis* J. B.

J. B.
Non altè assurgit & hæc Caryophylli species. *Rami* supra terram sparsi, ut in præcedente, denso foliorum stipatu muniti, minùs cæsiorum: qui imâ parte duriusculi & ferè lignosi. *Caules* in duos, aut ad summum tres ramulos divisi, quorum quilibet singularem sustinet *florem*, elegantissimumquinquepartitum, in ambitu pulchrè dissectum, & in medio amœnâ corollâ saturatiùs purpurascente decoratum: cujus odor suavissimus gratissimúsque.

Præcox est & reliquos anteverrit: Maio sc. floret.

Hujus descriptio meliùs convenit Caryophyllo supra proposito, apud nos in arenosis nascenti quàm Clusiana Caryophyllei sylvestris primi: noster tamen seriùs floret quàm vel hic, vel præcedenti loco propositus; ut putem ab utroque diversum esse.

8. *Caryophyllus sylvestris Carinthiacus ruber* C. B. *Caryoph. sylv.* 4. Clus.

Clus.
Crassiusculam habet *radicem*, nigro cortice tectam, satis fibrosam, supernè in aliquot ramos divisam, qui summâ tellure multa capita gignunt, è tenuibus, gramineis, virentibúsque *foliolis* conflata: inter quæ prosiliunt aliquot ramuli seu *cauliculi* tenues, geniculati, palmares, & ad singulos nodos bina exigua *foliola*. *Calices* in singulis cauliculis singulares, majusculi, è quibus *flos* ruber dilutior quinque foliis nonnihil per ambitum crenatis constans, è cujus umbilico bina interdum albicantia *cornicula* exeunt cum aliquot staminulis. *Semen* ut in cæteris nigrum, paleaceum.

Crescit in Tauro Carinthiæ monte. Floret Julio, *semen* Augusto maturum est. *Locus & Tempus.*
Hoc genus Caryophylli in monte Jura propè Genevam, invenimus.

9. *Caryophyllus sylvestris tertius flore laciniato, staminulis corniculatis odoratis* C. B. *Betonica coronaria minùs ramosa, flore tenuiter fimbriato, albo, coniculis duobus emergentibus* J. B. *Caryophylleus sylv.* 5. Clus. *montanus albus* Ger. emac.

Clus.
Huic crassa & nigra *radix* est, dura, lignosa, multos ramulos humi sparsos fundens, nigros item illos lentósque & subinde fibras agentes: ex iis *cauliculi* exeunt dodrantales, geniculati, infima parte gramineis quibusdam, brevibus, angustis, colore cæsiis *foliis*, binis semper ex adverso inter se oppositis, deinde secundùm genicula aut nodos aliis rarioribus onusti: extremis cauliculis insident longi *calices*, *florem* continentes album, odoratum, quinque foliis valdè laciniatis constantem; è quorum umbilico bina emergunt *stamina* longiuscula, corniculorum Papilionis instar inflexa. *Semen* deinde in longioribus capitulis planum, quale reliquorum Caryophylleorum.

Provenit in Hamburgensi monte inter saxa, quà Austrum & Septentrionem spectat. Floret Maio. *Locus & Tempus.*

2. Istius etiam genus ibidem invenitur, longioribus *cauliculis*, & plures flores proferens, superiori quidem formâ & candore similes, sed inflexorum corniculorum expertes, atque eorum loco decem staminula, ipsius floris superficiem paululum exuperantia habentes: capitula etiam in quibus semen continetur longiora. *J. Bauhino* Betonica coronaria minùs ramosa, folio tenuiter fimbriato, planè albo, sine corniculis. *C. Bauhino* Caryophyllus sylv. floribus lanuginosis hirsutis.

3. Aliud tertium paulò majus inveniebamus (inquit Clus.) ad radices montis oppido *Medeling* imminentis, tertio ferè à Vienna milliari. Firmioribus & longioribus est *cauliculis*, majore etiam *flore*, licet non minùs profundè per oras laciniato, nec odorato, aut lactei candoris omnino, aut dilutiùs rubentis, & quodammodo carnei coloris, brevibus villis purpureis umbilici circumferentiam in utraque specie occupantibus, nullis similiter corniculis, sed decem staminibus ut in superiore prominentibus, alioqui foliis, radice & florendi tempore conveniunt. *J. Bauhino* Betonica coronaria sive Caryophyllea, flore tenuiter laciniato, minore albo & dilutiùs rubente. C. Bauhino Caryophyllus sylvestris laciniatus 1. seu flore tenuissimè dissecto.

10. *Caryophyllus sylv. alter flore laciniato odoratissimo* C. B. *Betonica coronaria tenuissimè dissecta, sive Caryophyllea superba elatior vulgaris* J. B.

J. B.
Caules huic sunt multi, cubitales & bicubitales, ramosi, geniculati, *foliis* inferioribus pluribus, latiusculis, dodrantalibus, virescentibus, superioribus cæterarum Betonicarum coronariarum similibus, binis geniculos amplectentibus, saporis amari. *Flores* sparsi, ex pediculis longioribus, multi, longioribus caliculis inclusi, quinque foliolis, nunc albis, nunc purpurascentibus constantes, in longissimas & tenuissimas lacinias dissectis, umbilico virescente, & purpurascente lanugine hirsuto, suavissimi odoris & è longinquo nares ferientis. *Vascula* succedunt duas penè uncias longa, tenuia, superna parte in quatuor partes crenata, extra calicem eminentia, qui tunicâ constat & aliquot brevibus foliolis juxta pediculum, *semine* abundans nigro, compresso, paleaceo. *Radix* fibrosa.

In montibus Genevæ vicinis sed parciùs nascitur: invenimus etiam in Germania, in quibusdam sylvis non procul *Weissenbergh* Franconiæ oppido. Sponte nascitur (inquit Clusius) in humidioribus Viennensis agri pratis, atque etiam ad cæduarum sylvarum pratis vicinarum declives margines, plerisque Austriæ locis. Seriùs reliquis floret, nimirum Julio & toto Augusto. *Locus.*

Reperitur etiam flore pleno, qui J. Bauhino Betonica coronaria sive Caryophylleus flos, flore tenuissimè dissecto, pleno, purpurascente.

* 11. *Caryophyllus simplex supinus latifolius* C. B. *montanus humilis latifolius. Betonica coronaria sive Caryophyllus minor folio viridi nigricante repens, flore argenteis punctis notato* J. B. *Caryophylleus sylv.* 7. Clus.

J. B.

Foliorum hujus Caryophylli raritas descriptionem promerita est: ea enim tam sunt Hyssopi foliis toto vultu similia, colore, figurâ, non tamen odore & sapore, ut legenti imponant: cæterùm *cauliculi* palmares, Caryophyllorum sylvestrium instar geniculati, nonnihil asperi, subhirsuti, *flores* sustinent Caryophylli sylvestris, quinquepartitos, supina parte hirsutos, suaverubentes, argenteis punctis guttatos, quorum singula folia lambdoides linea saturatior coccinea pingit, oræ autem crenatæ sunt: porro prona parte color est ex luteo virescens, levi rubore perfusis marginibus. Reptatrix est planta.

Locus. Crescere audio (inquit Clusius) in monte illo non procul à *Niclasburg* Moraviæ dissito. Umbrosis locis delectatur.

Hujus speciem, [potiùs varietatem,] flore pleno in hortis quibusdam observavit & descripsit Clusius: cui an Betonica coronaria minima, rubello flore pleno repens *J. B.* eadem sit nécne dubii sumus: *caules* ei in aliquot ramulos divisos attribuit, in eorúmque extremitate singulares *flores*, parvos, plenos, rubellos; *foliis* est brevibus, latiusculis.

12. *Caryophyllus cæruleus Monspeliensium* C. B. Park. *Aphyllanthes Monspeliensium* J. B. Lob. *Caryophyllus cæruleus sive Aphyllanthos* Ger.

J. B.

Multos junceos enodes *caules* emittit, quorum singulis *flos* satis magnus insidet, unicus in summo, quinque denticulatis cœruleis foliis constans, ex *calice* oblongo erumpens, gustu dulci. *Radix* fibris multis, longis, contortis, lignosis, duris, albis constat: circa quam *folia* multa graminea, celeriter marcescentia.

Locus. In collibus juxta *Castelneuf*, aliisque sterilioribus Monspelio vicinis abundat.

13. *Armeria prolifera Lobelii* Ger. *Caryophyllus prolifer* Park. *sylvestris prolifer* C. B. *Betonica coronaria squamosa sylvestris* J. B.

J. B.

Rectos complures emittit *caules*, læves, geniculatos, dodrantales, interdum cubito longiores, ad quorum singulas juncturas bina *folia* graminea, angusta: summo cauli extremisque ramulis *calyx* insidet squamas habens albas, *florem* promens parvum pallidè rubentem, quo marcescente alius quoq; flos, subinde plures, suis singuli calicibus obvoluti subnascuntur, tanto numero, [ad septem aut octo] ut tandem prægnanti calici, qui reliquos juniores cum suis flosculis complectitur, alvus sobolis multitudine rumpatur. Flores parvi admodum sunt, plerunque singuli rarissimè bini unà aperiuntur & è calyce apparent.

Locus. In Italia, Sicilia, Gallia, Germania frequens occurrit, in pascuis, præsertim sterilioribus.

* 14. *Caryophyllus pumilus latifolius* C. B. Park.

C. B. prod.

A radice cauliculus, statim in duos ramulos sex uncias altos, tenues, rotundos divisus prodit, cui ad radicem *folia* brevia, latiuscula, in ramulis longiora, mollia & pallida, binis sibi invicem ad geniculos respondentibus. Cuilibet ramulo *flos* unus, sequente multò minor, pallidè purpurascens, magísque albens, ex brevi calice prodiens insidet. Habuit ex Austria.

* 15. *Caryophyllus sylvestris biflorus* C. B.

C. B. prod.

Ex *radice* parva *folia* pauca, angustissima ut prioris [Caryoph. sylv. repentis multiflori *C. B.*] sed multò longiora exsurgunt, & inter hæc cauliculus tenuis, plus minus palmum altus, in summitate in duos pediculos semper distinctus, quorum singuli *florem* magnum, Caryophyllo syl. vulgatissimo multò majorem, quinquefolium, leniter laciniatum, colore pallidè rubentem sustinet.

Locus. Circa Genevam Cherlerus collegit.

§. 2. *De Caryophyllo latifolio barbato sive Armeria.*

1. *Armeria alba rectiùs rubra* Ger. *Betonica coronaria, sive Caryophyllus sylvestris vulgatissimus* J. B. *Caryophyllus sylv. vulgaris latifolius* C. B.

J. B.

Huic *caules* plures, & è diversis capitibus, recti, rotundi, strigosi, nunc palmares, nunc pedales ac etiam cubitales, non ramosi, nisi interdum in summitate: *folia* graminea, viridia, ad genicula bina, propter terram numerosiora: *radix* longa & satis crassa, colore foris fusco, intus albo, sapore subamaro. *Flores* modò singulares, modò plures simul, suave-rubentes, odore nullo excellente, per obtusum marginem crenati, ex vasculo oblongo, tereti, atro-rubente, qui ad basin foliola acuta, calyci æqualia, sæpe breviora apposita.

Locus. In pratis, pascuis & incultis campis per Germaniam, Italiam & Siciliam frequentissima est.

Hujus aliam speciem habet C. Bauhinus sub titulo Caryophylli sylv. vulgaris angustifolii, Caryophylli montani albi *Tab. Ger.* apud quos vide ejus descriptionem.

2. *Armeria*

2. *Armeria rubra latifolia* Ger. *Armerius latifolius simplex, flore rubro* Park. parad. *Caryophyllus hortensis barbatus, latifolius* C.B. *Betonica coronaria latifolia petræa, flore punctulis albis notato* J. B.

J. B.

Lignosa *radix caules* emittit cubitum unum aut alterum altos, læves, teretes, geniculatos, inanes; ad quorum singula genicula *folia* liliacea, atrovirentia. *Flores* in caulium & alarum extremis, suaveolentes, multi simul in umbellæ formam juncti, ex oblongis rubentibus *calicibus*, coccinei, crenati, circulum è punctis albis, saturisque purpureis circa imam foliorum partem obtinentes.

Gesnerus in petrosis collibus & asperis, saxosis, sabulosis apricisque locis nasci scribit. *Locus.*

Hæc planta florum colore insigniter variat: nimirum 1. *Albo*, hinc Armerius latifolius simplex flore albo *Park.* 2. *Variegato*, hinc Arm. latif. variegatus sive versicolor *Park.* Huic in eadem umbella *flores* habentur nonnulli purpurei, alii albicantes, alii carnei, cum circulo sive corollâ punctulorum albentium sive argenteorum, aut purpureorum vel saturatiorum vel dilutiorum, &c. aut sine illo. 3. *Rubro saturo holosericeo*, ut nos etiam cum Parkinsono observavimus. Variat insuper hoc genus flore multiplici seu pleno. Hinc Armerius latifolius flore rubro multiplici *Park.*

Uniuscujusque floris calicem circumstant foliola sex, angusta, mucronata, calice ipso longiora: *Semina* in vasculis cylindraceis per maturitatem nigra, Caryophylleorum æmula. *Flores* qui cùm primò aperiuntur albicant, postea paulatim purpurascunt.

3. *Caryophyllus barbatus hortensis angustifolius* C. B. *Armerius angustifolius rubens simplex* Park. *Betonica coronaria minùs latifolia flore profundè dissecto* J.B. *Armerius suave-rubens* Ger.

J. B.

E *radice* alba fibrosa plura prodeunt capita *foliorum* palmum longorum, unciam ferè latorum, atrovirentium, similium quodammodo Plantagini angustifoliæ, in quibus duo nervi exigui juxta costam secundùm longitudinem extenduntur. *Caules* sesquicubitales, recti, glabri, in plures ramos divisi, per quorum genicula gemina *folia* alterno positu discrepantia, angusta, surrecta. Summitates ramulorum *flores* stipant suaviter olentes, accedentes quadantenus ad Superbæ dictæ florem, minùs tamen profundè atque tenuiter secti, sed profundiùs multo quàm in præcedente, purpurei, potissimum circa foliorum media & umbilicum, extremitatibus atque segmentis ad albedinem tendentibus, in quibusdam etiam saturatiùs candicantibus, in quibus *apiculi* eminent gemini, candicantes, exigui. Sapor radicis & foliorum amarus.

C. Bauhinus Armerium simplici flore Pannonicum *Clus.* huc refert, cujus differentiæ quinque: 1. Eleganti est flore, eóque aut plane rubro aut lactei candoris maculis asperso, aut niveo oris carnei coloris. 2. Omnino niveo. 3. Flores pauciores, dilutiùs rubentes, & carnei coloris. 4. Flos purpurascens oris albis. 5. Flores die primo & secundo quo aperti sunt lactei prorsus candoris, sequentibus paulatim albedine evanescente, tandem omnino purpurascunt, sic ut in eadem umbella flores lacteos, alios exalbidos & media ex parte purpurascentes, alios omnino purpureos conspicere liceat.

Mihi equidem videtur Armerium hunc simplici flore Pannonicum *Clus.* præcedenti Armerio latifolio eundem esse ob florum conformitatem, qui in hoc uti in Armerio latifolio umbellatim nascuntur & eodem modo colore variant, quamvis minùs rectè pingatur folio nimis angusto. Hinc & Armerium pleno flore Clusii superioris speciem seu varietatem esse oportet.

Cæterum & Armerius hoc in loco è J. Bauhino descriptus floris colore albo variat, quæ varietas Parkinsono describitur sub titulo *Armerii angustifolii albi simplicis*; Utraque etiam varietas flore pleno reperitur seu potiùs duplici, quæ *Armerius angustifolius duplex* Park.

A. 4. *Armeria sylvestris altera calyculo foliolis fastigiatis cincto* Lob. *Caryophyllus pratensis* Ger. *pratensis noster major & minor* Park. *Viola barbata angustifolia Dalechampii* J.B. *Caryophyllus barbatus sylvest.* C. B. **Deptford Pink.**

E *radice* alba, lignosa, simplici, fibellis innumeris tenuissimis capillata *caules* exeunt plures, tenues, teretes, satis firmi & rigidi, obscurè virentes, imâ parte glabri, summâ brevi admodum & vix conspicua lanugine hirsuti, nodosi, longis internodiis, in spontanea non multùm palmum excedentes, in culta cubitales & altiores. *Folia* ad nodos bina adversa, angusta, oblonga, acuta & velut graminea, caulibus adnascuntur. *Caules* ad nodos in ramos frequentes divaricantur, in quorum extremis *caliculi* plerunque plures conferti, nullâ tamen umbellæ formâ, pediculis brevibus aut nullis insidentes, cylindracei, tenues, unciali longitudine, striati, foliolis binis angustis, acuminatis, æqualibus aut etiam longioribus obvallati; è quibus *flosculi* emicant parvi, pulchrè rubentes, petalis angustioribus, quorum latera flore expanso se mutuo non contingunt, minùs obtusis quàm in aliis Armeriis, per extremum subrotundis, & unâ alterâve crenâ incisis, punctulis saturatioribus circa umbilicum aspersis, quibus in vasculis oblongis cylindraceis, quæ summa parte per maturitatem in quatuor denticulos aperiuntur, succedunt *semina* parva, angulosa, nigra. *Folia* quæ primo à satione anno è radice exeunt latiora multo sunt & ferè unciam dimidiam excedunt, æquæ propemodum latitudinis ab exortu ad extremum, quod subrotundum est, duos plus digitos longa, obscurè viridia, glabra, nullis præter costam mediam nervis conspicuis.

Secundo à satione anno caulem edit, & postquam semen perfecerit radicitus exarescit.

In pratis & pascuis plurimis locis invenitur, solo præsertim arenoso aut glareoso, æstate floret. *Locus & Tempus.*

CAP.

CAP. II.

De Lychnide.

LYchnidis nomen accepisse contendunt hanc herbam παρὰ τὸ λύειν νύχος ἔχειν αὐτὸ, quod *tenebras solvat*: Vel quòd tomentosis ejus foliis Veteres ad lucernarum usum pro ellychniis uterentur. Antiquitus enim Gossipii copia non dabatur, ejus ergo vicem quarundam herbarum folia, ut Verbasci & Lychnidis, præstabant. Placet aliis nomen Lychnidis huic datum, non à frondium tomento, sed à flammeo rutilantéque floris colore: Lychnis ergo quasi lucidus luculentúsque flos. *Jo. Bod. à Stapel*, qui & alia adfert.

Lychnidis notæ sunt Calyx floris integer, striatus plerunque & tumidior: Vasculum seminale plurimùm, pyriforme, interdum tamen oblongum & propemodum cylindraceum, summâ parte per maturitatem se aperiente in oras dentatas, seminibus turgidioribus, non latis, compressis & rugosis, ut in Caryophyllis, in medio sitis ea ambiente undique & protegente vasculo.

Florum petala in Lychnidibus sæpissimè bifida sunt, rarò integra, rarissimè laciniata, nunquam, quod sciam, in margine crenata, quo à Caryophyllorum distinguuntur.

§. 1. *Lychnides umbellatæ.*

1. *Lychnis hirsuta flore coccineo major* C. B. *Lych. Chalcedonica flore simplici miniato* Park. *Lychnis Chalcedonica* Ger. *Flos Constantinopolitanus miniatus, albus, & varius* J. B. **Nonesuch, or flower of Constantinople.**

J. B.

Numerosis fibris crassioribus, & in alias subdivisis, radicatur, gustu subacri: *caules* tollens bicubitales interdum & altiores, aliàs cubitales, pro ratione soli aut loci in quo oritur, teretes, hirtos, inanes, crebris geniculis interceptos: ad quorum singula bina *folia* conjugatim, alternante conjugiorum situ, adnascuntur, pediculo nullo, sed latiore basi caulem amplectentia, Lychnidis sylvestris æmula, verùm nigriora, rigidiora, magísque aspera lanugine obsita; priora cum Armeriis magnam similitudinem habentia, gustu acri. *Flores* in caule summo & ramulorum extremis umbellam deformant, odore suavi quanquam obscuro, sed colore perquam amœno miniato aut cinnabaris factitii, interdum carneo aut albo, petalis oblongis bisulcis, utrinque cis medium alatis, & ad exortum binis appendicibus incumbentibus auctis, sic ut integrum & explicatum petalum Papilionem occultato corpore exprimere posse videatur: inter hæc *stamina* purpurascentia *apiculos* violaceos sustinent. Emicat autem flos ex *calyce* oblongo hirsuto, viridante, *vasculum* oblongum occultante *semine* subruffo repletum.

Varietates. Flos colore variat, albo, carneo, variegato: petalorum etiam multiplici serie.

Locus & Tempus. Peregrinus est flos: seritur in hortis semine è Constantinopoli advecto. Junio & Julio altero à satione anno floret, deinde pluribus sequentibus. *Radice* enim constat vivaci, diúque durat, hyemis & frigoris patiens.

Lychnis flore coccineo minor *C. B.* nobis incognita & suspecta est. Solâ parvitate à præcedente differt.

2. *Lychnis Auriculæ Ursi facie* C. B. *Lychnis sylv. latifolia Clusii, sive Muscipula Cretica Auriculæ ursi facie Cretica* J. B. *Lych. sylv. latifolia Clusii* Ger. emac.

C. B. prod.

Radice est alba, longa, & fibrosa, *foliis* ad radicem pluribus, etiam viginti numero, per terram sparsis, incanis, lanuginosis, Auriculæ ursi flore luteo foliis formâ & crassitie similibus, uncias tres etiam quatuor longis: quæ ex longissimo & latiusculo pediculo sensim rotundam figuram acquirunt, & rarius unguem latitudine superant. *Caulem* secundo à satione anno producit, sesquicubitalem & altiorem, ramosum, rotundum, hirsutum, firmum, in summo lento succo glutinosum. *Flores* ex viridi flavescentes, plures quasi in umbella congesti, quinquefolii & bifidi, satis tamen exigui pro plantæ magnitudine, quibus *vascula* parva semen minutum nigricans continentia succedunt.

3. *Lychnis viscaria maxima Cretica* Alpini. *Viscaria maxima Cretica Alpini* Park.

Plantam hanc præcedenti eandem esse suspicor, quamvis nec descriptiones, nec icones per omnia conveniant. Alpinus diversam esse contendit, quòd nimirum præcedens unicaulis sit, at hæc multicaulis: quòd caulis illius sit tres cubitos longus & ramosus: hujus autem caules vix cubitum attollantur nullósque ramos circumferant, iis exceptis in quibus flores producuntur: ampliùs illius folia pauca sunt, & radix fibrosa, Primulæ veris persimilis, hujus folia innumera ferè sunt simul densissimè stipata, & radix crassâ & longa, minimè fibrosa.

4. *Lychnis montana flore luteo globoso. Bellis montana flore globoso luteo* C. B. *Globularia lutea montana* Col. Park.

Col.

Radicem habet longam, pedalem, minimi digiti crassitudine, crasso cortice ex fusco pallido tectam, medullâ intus lignosâ, durâ; fibris multis circa foliorum exortum tenuibus, inferiùs rarioribus crassis longio-

longioribúsque donatam: sapore ficco, odore gravi, acuto; *Folia* ad illam densa (plura namque germina fundit) oblonga, *Globulariæ* similia, digitali in summo latitudine majora, minora verò sunt reliqua, lævia, elata, carnosa, rigida, occultis nervis intra carnem & minimis extuberantibus, sapore amaro cum acrimonia quadam: Inter quæ ex singulis propaginibus pedales exeunt juncei rotundi *caules*, aut majores parum, æqualiter crassi, unico geniculo, binis foliis rectis adversis cincto, supra mediam longitudinem intercepti, in quo purpurascunt. In summo verò sunt *capita* orbiculata quatuor apicibus foliorum duorum contecta, quæ caule perforata videntur: quibus hiantibus copiosi *utriculi*, hirsuti, purpurascentes in globum compositi *flores* emittunt luteos, stellatos, odore Genistæ non ingrato, pentapetalos, cum decem intus *staminibus* oblongis, & *stylo* crassiusculo, bicorni, pallente, & lato, *fructui* insidente: qui intra florem adhuc latens, ovalis est, & tenerâ pelliculâ tegitur, ut *Semina* extuberare videantur, defluxis per maturitatem floribus hirsutus fit, atque utriculi modo apertus alium habet intra se duriorem; ovalem fructum parvum, Lychnidis modo, in quo *semina*, nigra, compressa, rotunda, sed parum incisurâ quâdam divisa, quæ aperto in quatuor partes pericarpii ore vento excutiente decidunt.

Junio floret, Augusto perficiuntur semina. Montium altissima juga supra Villam Flaminianum Æquicolis Marerii Comitatûs, loco *lo Serrone* dicto, quod est supercilium montis, incolit, loco herbido & plano; nec alibi invenit descriptionis autor F. Columna. *Tempus & Locus.*

Planta hæc inter Lychnidem & Caryophyllum ambigere videtur: calicibus florum hirsutis & pericarpiis ovalibus cum Lychnidibus convenit. Pericarpii ore in quatuor partes hiante, & seminibus compressis Caryophyllos æmulatur.

5. *Lychnidis Chalcedonicæ umbellâ Phlomos Lychnitis altera Syriaca* Lob. *Verbascum acuto Salviæ folio* C. B. *Verbascum Lychnites Syriacum incanum summitate Floris Hierosolymitanæ* J. B. *Verbascum foliis Salviæ tenuifoliæ Syriacum* Park. *Phlomos Lychnitis Syriaca* Ger. emac.

Lob.

Hæc nova planta speciosa differt à Verbasco Monspeliensi florum ortu & modo: sunt enim Lychnidis sylvestris vel Chalcedonicæ, coloris flavi, *foliis* item angustis, & virgultis quadratis, tomento crasso incanis, & radice lignea. *Lob.*

6. *Camara flore albo Brasiliensis* Marggr.

Marggr.

Caule lignoso, duro, quadrato, hispido, in duorum aut trium pedum assurgit altitudinem, atque in multos expanditur ramos; partim etiam caules longi in terram procumbunt, serpentes cum suis ramis. *Folia* autem habet rugosa, hirta & ad tactum dura, in ambitu serrata, splendentia, saturatè viridia, bina semper sibi invicem opposita, & ad exortum ramorum sparsim. In extremitate autem ramorum & summitate caulis umbellatim proveniunt *flosculi* parvi, instar florum Lychnidis Chalcedonicæ, coloris candidi, sc. lactei, suavis odoris. Tota planta odorem habet ferè instar Menthastri.

Ad hoc genus pertinet Muscipula Lobelii Ben rubrum dicta, verùm ob caules infra genicula admodum viscosos, ac si glutine perfusi essent, eam Lychnidibus viscosis annumeravimus.

7. *Lychnis umbellifera montana Helvetica* Ja. Zanoni. *An Lychnis coronaria sylv.* C. B? *Lych. coronaria rure nata.* Ad. Lob?

Ex radice magnum cespitem foliorum per terram stratorum emittit, ejusdem formæ cum Ocymoidis albi foliis, crassiora tamen, duriora, cartilaginea, magna & villosa, attamen viridia. Ex horum medio protruduntur *caules* plurimi, villosi itidem, quadrati, albi, in medio cavi, nodis seu geniculis exceptis, quæ rarò disponuntur & crassescunt, ex quorum singulis exeunt bina *folia*, ex opposito disposita, nunc à dextris & sinistris, nunc ante & retro, ut cernitur in plantis omnibus caule quadrato donatis. In summis caulium ramis nascuntur plurimi *flores*, umbellatim dispositi, singuli quinis petalis rubentibus, cordatis seu bisulcis constantes; in quorum medio exit *stylus* ejusdem coloris: Flores, inquam, in capitulum congesti, pulchri aspectui cernuntur. Hisce evanidis succedunt capsulæ simul junctæ, oblongæ, sulcatæ exteriùs, & virides, usque ad numerum denarium: capsula interior cartilaginea, superiùs quinque cristatis denticulis donatur, unà cum foramine, ex quo decidunt *semina* subrussa, paululum plana cum parvis protuberantiis.

Floret Maio: semina perficit Julio & Augusto. *Tempus.*

Hæc fortè est quam Gesnerus in Rhætiæ Alpibus flore hortensi odoratiore reperiri ait.

§. 2. *Lychnides sativæ & sylvestres minùs viscosæ.*

1. *Lychnis coronaria vulgo* J. B. *vulgaris* Park. *Diosc. sativa* C. B. *alba & rubra* Ger. **Garden Campions, or Rose-Campion.**

Ex *radice* simplici multùm fibrosa plures exeunt *caules* cubitales & altiores, teretes, tomentosa lanugine incani, in alas aliquot divisi; *foliis* vestiti per intervalla ex adverso binis, ad genicula caulem amplexis, lanugine densa, molli & incana oblitis, tres aut quatuor digitos longis, sesquidigitum latis, in acumen desinentibus; [quæ tamen ad radicem obtusa sunt.] *Flores* in summis caulibus & ramulis eodem fere modo dispositi quo Ocymoidis vulgaris, obscure rubentes, è *calicibus* oblongis, striatis, quinque in singulis striis eminentibus, ac si angulosi essent, totidem minoribus interjectis. Florum *petala* subrotunda sunt & versùs umbilicum striata, & ad ipsum umbilicum duos emittun

emittunt processus denticulatos, satis rigidos, sursum erectos. *Vasculum seminale* succedit crassum, ventricosum, pyriforme, copioso *semine* intus refertum ad modum Ocymoidis albi.

Flos colore albo & ex candido carneóque mixto variat.

Colitur in hortis multiplici petalorum serie insignis.

Locus. In Italia passim provenit, ubi & flore albo medio incarnato interdum cernitur sponte orta.

A. 2. *Lychnis sylvestris flore albo* Ger. emac. Park. *sylv. alba simplex* C. B. *Ocymoides album multis* J. B. **Wild white Campion.**

J. B.

Perenni nititur *radice*, cubitorum duorum aut trium longitudine, interdum brachiali ferè crassitudine, multifidâ, albâ, acri & subamara, quæ antequam è terra emergat in numerosa capita pollicaris crassitudinis aut minora, dodrantalia aut palmaria dividitur. [Apud nos tantam longitudinem aut crassitiem non assequitur, in terram tamen profundè descendit.] *Caules* emittit crebros, cubitales & sesquicubitales vel etiam majores, teretes, hirsutos, inanes, geniculatos, ramosos, propè terram rubentes: ad quorum singulas juncturas *folia* bina adversa, acuminata, pilosa, duos aut tres digitos longa, sesquidigitum lata, nervis aliquot insignioribus secundùm longitudinem excurrentibus, in acutos apices sensim angustata, per margines æqualia. *Flores* in summis caulibus, & ramulis ex alis foliorum exeuntibus, pediculis admodum brevibus, è calice oblongo, canaliculato striis purpurantibus, turgidulo, albi, pentapetali; petalis in medio profundè fissis, latis, subrotundis. Circa centrum floris corolla quædam laciniata cernitur. Flori succedit turbinatum, Nicotianæ æmulum, crenatum denticulatúmve [decem denticulis recurvis] dehiscens vasculum; in quo *semen* copiosum Hyoscyami par, rotundum, compressum nonnihil, coloris cinerei.

Locus. In pascuis & ad sepes passim.

Flore pleno reperitur ob raritatem & elegantiam in hortis culta.

Vires. In liquore posseti decocta optimum est remedium in convulsione puerorum. D. Palmer ex relatione D. Hermans.

A. 3. *Lychnis sylvestris rubello flore* Ger. *sylv. flore rubro* Park. *sylv. sive aquatica purpurea simplex* C. B. *Ocymoides purpureum multis* J. B. **Red-flowered wild Campion.**

Ex *radice* minimi digiti crassitudine, alba, sapore subacri & subamaro, fibris multis donata, *caules* emittit aliquot cubitales & bicubitales, geniculatos, hirsutos, concavos, nonnihil subinde rubentes. Ad quorum singula genicula *folia* bina oriuntur opposita, foliis Plantaginis aliquatenus similia, oblonga, lata, acuta, tactu mollia, hirsuta. *Flores* simul aliquot in caulium summitate fert, inter folia simul junctos, sed non simul se expandentes, è quinque petalis suaverubentibus, bipartitis compositos, *stamina* quinque alba, flore altiora ambientes, *calyce*, striato, lanuginoso, partim rubente, partim virente, pediculo brevi, villoso, in quo seminis conceptaculum oblongum.

Locus. Ad sepes & fossas, inque sylvis humidioribus passim invenitur.

Varietas. Flore pleno habetur, quæ ob speciem & venustatem ab hortulanis nostris colitur, nomine **Red Batchelors buttons.**

Datur & prolifera flore viridi, quam Lobelius Lychnidem agrestem abortivam, multiplici viridi flore appellat, Camerarius ep. Matth. Ocymastrum flore pleno viridi.

A. 4. *Lychnis sylv. hirsuta annua flore minore carneo* Moris.

Moris.

A priore differt, 1. Duratione: 2. Floris parvitate & colore carneo, quódque citò evanescat, cætera similis, nec plura de eo habet. Videtur esse *Lychnis sylvestris annua angustifolia flore purpurascente nostras*, quam *D. Dent* invenit inter segetes propè fossam illam famosam in agro Cantabrigiensi **The Devils ditch** dictum & *D. Newton* etiam alibi.

5. *Lychnis noctiflora* C. B. Park. *Ocymoides non speciosum* J. B. **Night-flowering Rose Campion.**

E *radice* alba, simplici [interdum multifida] satis crassa, lignosa, fibris aliquot capillata, non altè descendente *caulis* exurgit simplex, cubitalis & altior [in viridariis cultæ] teres, hirsutus, solidus, firmus, ramosus: *foliis* ad nodos binis adverso situ positis, Ocymoidis albi, atrovirentibus, hirsutis, acuminatis; imis latioribus, summis oblongis & angustis. Ramuli è foliorum sinubus egrediuntur plerunque singuli alternatim, interdum bini oppositi, in fastigio duos trésve *flores* sustinentes, pediculis uncialibus innixos è *calicibus* oblongis, villosis, canaliculatis, æqualibus, Ocymoidis albi minores, parte supina albos, levi rubore tinctos, prona ex languido luteo pallescentes, petalis bifidis, noctu expansos; Sole illucescente flaccescentes illico, petalis introrsum se convolventibus.

Flore præterito *vascula* seminalia intumescunt valdè, & pro plantæ modo grandiora evadunt quàm in reliquis plerisque Lychinidibus, adeò ut interdum calycem disrumpant; plerunque tamen calyx extenditur & extumescit ad pericarpii intus contenti modum; quod per maturitatem in sex denticulos recurvos, aperto orificio *semen* effundit atro-purpureum, copiosum. Planta est annua. Summi caules & ramuli, ut & florum calices ad tactum viscosi sunt.

Locus & Tempus. Provenit in agris circa *Boll* in Germania, & alibi. Floret Augusto & Septembri. Flos æstate noctu odorus est, Autumno inodorus.

A. 6. *Lychnis*

A. 6. *Lychnis major noctiflora Dubrensis* Newtoni.

E *radice* alba, simplici rectâ in terram descendente, surculos aliquot transversos obiter emittente, plura exeunt germina crebris foliis terram operientia, inter quæ multa in caules excrescunt cubitales, & sesquicubitales aut altiores, medio erecto & sursum rigente, reliquis in ambitu terram versùs reclinatis, teretes, firmos, medullâ farctos, brevi sed tamen densa lanugine hirsutos, geniculatos internodiis longioribus, ramosos, ramulis brevioribus quàm in Ocymoide albo vulgari, quin potiùs surculis floriferis quàm ramulis dicendis, binis ordine ad singula genicula, ab imo fere caule ad summum, ad quinque aut sex paria in eodem caule. *Flores* in singulis surculis crebri, eodem situ quo in aliis Lychnidibus è calyce angusto, striato, oblongo, minore multò quàm in Ocymoide albo, minusque hirsuto, striis etiam minus rubentibus emicant, albi, minores quam in prædicto Ocymoide, petalis profundè ad ungues ferè fissis, segmentis quàm in illo multo angustioribus. Singula autem petala ad umbilicum duas habent appendices seu processus acutos adnatos quæ quandam quasi corollam efficiunt in medio flore, è quo exeunt quinque *stamina* prælonga, initio alba, postea purpurascentia, *apices* sustinentia primò pallidos, deinde pariter purpurantes. Floribus succedunt *vascula* seminalia turgidula, quæ calyces rumpunt, turbinata, seminibus copiosis, minutis, per maturitatem nigro-purpureis repleta. *Folia* lata, obtusa, crassiora & breviora quàm in Ocymoide albo, obscuriùs viridia, nervis minùs conspicuis.

Flos noctu aperitur, Sole illucescente contrahitur non tamen penitus marcescit sed nocte sequente denuo se pandit.

Summitates caulium cum vasculis seminalibus ad tactum nonnihil viscidæ sunt.

Maio mense floret & semen brevi perficit: In clivis maritimis quibus inædificatur Arx Dubrensis observata est à D. Newton, à quo & semen ejus accepimus. *Locus.*

7. *Ocymoides repens* Park. *Lychnis vel Ocymoides repens montanum* C. B. *Lychnis montana repens* Ger. emac. *Saponaria minor quibusdam* J. B.

J. B.

Radices habet crassas, longas, multifidas, fibratas, in multa capita divisas, molles, exteriùs nigras, intus albas: *Caules* per terram supini procumbunt, hirsuti, rubentes, geniculati, ramosi: quorum nodis adnascuntur ex adverso posita *folia* bina, Polygoni aliquatenus figurâ, hirsuta. *Flores* purpurascentes, Saponariæ minores, ex *calice* oblongo, hirsuto, rubente, quinq; & petalis & *apicibus* in medio constantes.

Delectatur locis ad Meridiem sitis, arenosis, & collibus ad Rhodanum & Arve fluvios Genevæ: in Italia etiam observavimus inter Massam & Lucam. *Locus.*

* 8. *Lychnis Cretica angustifolia* Park. *hirsuta angustifolia Cretica* C B. *Ocymoides flore rubro minus Creticum* J. B. *sylv.* 7. Clus.

Clus. J. B.

Statim à radice in multos ramulos palmares vel etiam minores dividitur, teretes, tenues, geniculatos, hirsutos. [J. Bauhinus cauliculos plures, pedales ex radice pullulare scribit.] *Folia* ad singulos nodos enascuntur bina contrario exortu, exigua, crassiuscula, villis quodammodo tecta oblonga, mucrone obtuso. Singuli rami sustinent membranaceum *calyculum*, striatum, lanugine obsitum, infima parte angustiorem, superna laxiorem, è quo exilit *flos*, quinq; foliis constans, in summo bifidis, coloris initio rubelli, deinde leviter candicantis; in quo *staminula* aliquot flavescentibus apicibus prædita. Flori succedunt capitula *semen* continentia simile Lychnidis hortensis semini. *Radix* tenuis, in varios ramos divaricata, non tamen vivax.

9. *Lychnis parva, flore rubello è calyce oblongo angusto, Messanensis.*

Ab aliis speciebus distinguitur *calyce* floris prælongo & tenui; *flore* pulchrè rubello, ejúsque petalis in medio profundè ad unguem ferè fissis, quemadmodum in Alsine majore aut Gramine leucanthemo, &c.

Juxta Messanam in primo montium ascensu hanc observavimus. *Locus.*

Superiùs proximè descriptæ similis est; non tamen eadem.

* 10. *Lychnis sylvestris hirta* Lob. *sylv. hirta* 5. *Clusii* Ger. *sylv. hirsuta major* Park. *sylv. lanugine canescens flo. majusculo rubescente, Clusio* 5. *J. B. sylv. lanuginosa major* C. B.

Clus.

Multos *caules* ex una radice profert rotundos, longiusculos, cæteris infirmiores, in terram procumbentes, geniculatos: *folia* in singulis geniculis bina, longa, mollia, & lanugine quadam canescentia, inter quæ *flores* alternatim secundùm ramulorum longitudinem enascuntur, superioribus formâ similes sed majores & dilutiore colore rubescentes, vel ut ità dicam, incarnati. *Semen* in vasculis superioribus par, subruffum. *Radix* crassa & fibrosa, quæ tamen plerunque alterum annum non superat.

11. *Lychnis sylvestris lanuginosa minor* C B. Park. *sylv.* 6. Clus. *Lychnis parva* J. B. *hirta minima* 6. *Clusii* Ger.

Clus.

Cauliculo assurgit circiter palmum alto, geniculato, tenui, lanuginoso: ad quorum singula internodia bina tenuia, longiuscula, lanuginosa *folia* nascuntur. Alternatim ex singulis geniculis prodeunt flores parvi, purpurei coloris, pulcherrimo rubro mixti, longo lanuginosóque caliculo inclusi. *Radix* tenuis est, lignosa, fibrata.

Plantæ

Plantæ quam C. Bauhinus Joanni fratri Lychnidis parvæ titulo misit folia infima propter terram ungue non multò longiora, at superiora longiora & latiora paulò extiterunt, Polemonii petræi foliis similia sed minora, magis hirsuta. A caule medio summo tenus tenuia foliola & flosculi alternatim conscendunt, oblongi, tunicâ striatâ, rubente longis pilis obsitâ involuti, &c.

Flores colore variant, purpureo, mixto ex albo & rubro, &c. Accedit ad lychnidem nostram hirsutam flore eleganter variegato.

Locus. Præcedentem plantam in marginibus quorundam Castellæ agrorum invenit Clusius: hanc, nonnisi in collibus Salmanticæ vicinis, inter saxa provenientem, atque utramque Maio florentem.

12. *Lychnis segetum meridionalium annua, hirta, floribus albis, uno versu dispositis* Moris. *An Lychnis sylv. alba spicâ reflexâ* Botan. Monsp.

Moris.

Caulem emittit pedalem, erectum, cujus singulis geniculis bina è regione adnascuntur *folia* angusta, hirsuta: versùs cymas plurimos fert *flores* albos, quinque angustis petalis ad medium bifidis donatos, stellulásque quasi æmulantes, atque uno versu dispositos: quibus succedunt *capsulæ* oblongæ, pericarpio exteriore hirsuto, capsulâ interiore cartilagineâ, continente in se *semina* minuta, subnigra.

Locus. Plantam à D. Morisono descriptam & depictam circa Neapolin & Messanam invenimus.

Lychnidem suam albam sylv. spicâ reflexâ *D. Magnol* sic describit.

Radix ei alba est & fibrosa; è qua *Cauliculus* oritur, [aliquando duo] sesquipalmaris. *Folia* circa radicem per terram sparsa, Bellidi minori similia sunt, pilosa; quæ verò ad singulos cauliculi geniculos bina opponuntur angusta & oblonga sunt: In caulis summo oritur florum spica, quæ initio caudæ Scorpii modo recurva est, sensim tamen post floris lapsum erigitur, & utriculos producit aliarum Lychnidum more. *Flos* quinq; petalis albidis profundè bifidis constat, quæ cùm marcescere incipiunt intro recurvantur. Planta est annua.

13. *Lychnis flore albo minimo.*

Folia huic angusta, inferiora & quæ è *radice* exeunt tres uncias longa, vix unam lata; superiora in caulibus sensim breviora & angustiora, supina facie raris pilis & longioribus, inferna seu pronâ crebrioribus & brevioribus hirta. *Caulis* cubitalis, teres, infirmus, hirsutus, inferiùs propè radicem rubens, geniculis ut in hoc genere satis crebris interceptus, foliis binis, ex angusto principio sensim dilatatis, absque pediculis adnatis, ad singulos nodos cinctus, in mucronem tandem contractis. E foliorum superiorum sinubus exeunt *flores* singulatim & alternatim, brevibus pediculis, inferioribus vix semuncialibus, è calycibus longis pilis hirtis, striatis ut aliarum congenerum, perexigui, pentapetali, petalis angustis, & in extremo vix bifidis, tenuibus, fugacibus & rarò expansis, marginibus introrsum flexis, albi plerunq;, interdum tamen purpurascentes in eadem planta. Coma & vascula seminalia, ut in plerisq; aliis Lychnidibus humorem quendam viscosum exudant, quo stringentium digitis adhærescunt. Folia figura sua Armeriæ pratensis dictæ folia æmulantur.

Ex semine ab eruditissimo & amicissimo Viro D. Hansio Sloane ad me transmisso enata est. Unde aut à quo illud semen habuit non adscripsit.

14. *Lychnis sylvestris, pluribus foliis simul junctis* C. B. *L. sylv. angustifolia* Park. *sylv. foliis angustis & pluribus è geniculis singulis Clusio* 1. *in Hisp.* 8. *in post. hist.* J. B. *sylv.* 8. *Clusii* Ger.

Clus.

Geniculatos habet *caules*, tenues, in plures alas divisos, pedales aut majores: *folia* in singulis geniculis bina ternáve, interdum plura, angustiora quàm reliquorum, viridis candido perfusi & quasi cæsii coloris. *Flores* in summis ramulis nascentes, quinis foliis bifido mucrone præditis constantes, interna parte candidos, externa aliquantulum purpurascentes, & antequam omnino tabescant sese contrahentes & circumvolventes: *calyces* admodum duros, breves, subrotundos, *semen* parvum, rotundum Papaveris rhœados continentes: *radicem* satis crassam, albam, multifidam, altero anno pereuntem.

Locus. Non modò in cæduis sylvis, sed etiam ad restibilium agrorum margines nascitur per universam Austriam, infra Anisum, Moraviam, Bohemiam, Pannoniam, ultraque Muram & Dravum; abundè etiam sylvis Francofurto vicinis. Ubi adolevit lento quodam & glutinoso humore, superiore parte illita videtur.

Lychnidis cujusdam verbo meminit C. Bauhinus, quam flore obsoleto Autumnalem calyculis turgidis vocat, nulla addita descriptione aut Synonymis.

* 15. *Lychnis sylvestris hirsuta perennis foliis Cochleariæ Britannicæ, flore amplo Saponariæ,* Moris.

Moris.

Caulibus est hæc sesquipedalibus aut pedalibus, partim humi procumbentibus, partim erectis, geniculis crassioribus: quibus adnascuntur *folia* oblonga, hirsuta, forma Cochleariæ Britannicæ: in summis caulibus conspiciuntur *flores* ampli, Saponariæ florum æmuli, quibus singulis deciduis succedunt capsulæ pares continentes paria semina [Lychnidi sylv. albæ]

De tempore florendi nihil habet.

* 16. *Lychnis*

* 16. *Lychnis Chalepensis annua, foliis parum hirtis & angustis, flosculis carneis, pediculis infirmis biuncialibus insistentibus, capsulis ferè rotundis,* Morif.

Morif.

A longitudine pediculorum, scilicet biuncialium, è quibus dependent flores & capsulæ seminales iis succedentes notu facilis est à cæteris suæ sortis.

Hæc & præcedens ex seminibus Chalepo usq; à D. Rob. Huntington missis enatæ sunt in Horto Botanico Academiæ Oxoniensis.

Plantam hanc, si modò rectè picta sit, ad Alsines genus potiùs quàm ad Lychnidis pertinere puto, ob calycem in segmenta divisum, & ad modum floris expansum.

* 17. *Lychnis glabra annua, foliis oblongis mucronatis flore amplo rubello, capsulâ oblongâ pyramidali* Morif.

Morif.

Florem gerit amplum, eleganter rubellum, cui succedit capsula versus fundum crassa satis, in longum acumen desinens pyramidis in modum.

18. *Lychnis erecta parva, flore rubello, folio longo angusto.*

Inter segetes Lini invenimus Aprili mense florentem, medio circiter itinera inter Massam & Lucam. *Locus.*

19. *Lychnis hirsuta flore eleganter variegato. An Lychnis Hispanica viscosa minor hirsuta, floribus maculis sanguineis notatis* Hort. Leyd.

E *radice* alba, simplici, rectâ in terram descendente paucis fibris donatâ *caules* surrigit plures, interdum unicum, pedales, teretes, solidos, ab imo statim ramosos, hirsutos, infirmos, fragiles. *Folia* in caulibus per intervalla ex adverso bina, ab angusto principio sensim dilatata, duos circiter digitos longa, medium digitum lata; superiora in caule angustiora, mucronibus acutis, utrinq; hirsuta. Summi caules & ramuli ad tactum viscidi & pingues, floribus ex alis foliorum singulatim exeuntibus alterno ordine, pediculis admodum brevibus insidentibus, onusti. *Flores* è calicibus oblongis striatis rubentibus exeunt amœni, quinq; foliis subrotundis non crenatis, medio purpurantibus, circum oras albis compositi. Delapsis floribus *calices* striati in ventres utrinq; turbinatos extumescunt Vascula seminalia occultantes glabra, turbinata, *seminibus* exiguis purpurantibus repleta.

Æstate floret & semine ad maturitatem perducto radicitus interit; semine deciduo sequenti vere se renovans in hortulo nostro: non rarò etiam Autumno è semine deciduo oritur, & per totam hyemem viret, & sequenti vere in cubitalem altitudinem assurgit. *Tempus.*

20. *Lychnis minima rigida Cherleri* J. B.

J. B.

Rigidula est planta, duûm triúmve unciarum altitudine, rarò palmum attingit, *coliculis* duris rigidis, ramosis. *Folia* ad nodos bina opposita, semuncia breviora, perangusta, pilosa: è quorum alis nascuntur *calices semunciales*, perquam graciles, æquabiles, hirti & asperi: è quorum apice *flosculus* prosilit, quem præ exiguitate vix visus capit, purpureus. *Radix* dura, lignosa.

In collibus propè Florentiam nobis observata est, Cherlero propè Nemausum juxta molendinum. *Locus.*

21. *Lychnis sylvestris calyculis striatis* Park. *calyc. striatis 2. Clusii* Ger. *sylv. latifolia calyculis turgidis striatis* C. B. *Muscipula major calyce turgido ventrioso* J. B.

J. B.

Cubitalem emittit *caulem*, rectum, statim à radice ramosum, crassiusculum, hirsutum, striatum, fragilem *Folia* Ocymoidis non speciosi, hirsuta, mollia. Ex ramorum divaricationibus, foliorum sinu ramísque extremis *flores* ex pediculo satis longo appensi, quinq; petalis bifidis purpurascentibus, orto Sole flaccescentibus constant *apicibus* in medio albis, ex *calyce* oblongo, hirsuto, pulchrè striato, quem in immensum distendunt seminum *vascula*, è lata sessilique base ventriosa, in mucronem desinentia, *semen* continentia pulchrum, nonnihil ad papaverinum accedens, sed majus, compressum, striatum, cinereum. *Radix* robusta est, recta, ex lateribus fibras producens. Tota planta ad tactum viscosa: foliorum sapor glutinosus. Herba est annua.

In Germaniæ pascuis & agris secus Rhenum copiosè provenit. *Locus.*

22. *Lychnis sylvestris angustifolia calyculis turgidis striatis* C. B. *Muscipulæ majori calyce ventrioso similis* J. B. *sylv. incana calyculis striatis* Park. *sylv. incana Lobelii* Ger. *præcedentis est varietas.*

J. B.

Multum similitudinis habet hæc herba cum præcedenti: *radix* alba, crassiuscula, paucis fibris donata: *caules* crassiusculi, rigidi, pedales, purpurascentes, geniculati: Ad genicula *folia* bina caulem amplectentia, superiora unciam longa, angusta, hirsuta, candicantia: caulium supremæ partes dividuntur potissimum in ternos breves ramulos, in quorum extremis *calyces* turgentes, magni, breviores multò quàm in præcedente; in iis *vascula* breviora; tunicis divisa, *semina* Papaveris modo parva cinerea continentia. Hæc ex sicca.

Monspelii secus vias observavit Cherlerus. *Locus.*

Hæc, autore D. Magnol qui vidit sponte ortam in loco à Cherlero designato, præcedentis variatio tantùm censeri debet.

§. 3. *Lychnis calyculis, ceu utriculis, membranaceis, laxis & velut inflatis.*

1. *Lychnis sylvestris quæ Ben album vulgo* C. B. *Beben album Offic.* Ger. *Been album Officinarum* J. B. *Papaver spumeum sive Ben album vulgo* Park. **Spatling Poppy.**

J. B.

Lignosa *radix*, crassa & alba, *caules* emittit cubitum & sesquicubitum altos, tenues, teretes, læves, geniculatos, in alas circa summum divisos: Ad singulos articulos *folia* bina opposita nascuntur, Lychnidis formâ, sed penitus glabra, cum dulcedine quadam acria affatim & subamara. *Flores* ex laxis utriculorum instar habentibus calycibus, quinquepartitis, rubro herbidóque & albo versicoloribus, glabris parum prominent, vel albi, vel ex albo purpurascentes, quinq; foliis bifidis constantes, *staminibus* purpurascentibus medium occupantibus. *Calyces* postea pericarpia continent Lychnidis *semine* plena.

Locus. In pascuis & inter segetes frequens oritur.

Hæc planta foliis est plurimum glabris, nonnunquam tamen hirsutis; staminum quoq; apicibus plerunq; albis, interdum purpureis reperitur.

In horto medico Lugduno-Batavo has invenio varietates.

1. Lychnis seu Papaver spumeum flore pleno. N. D.
2. Lych. montana seu Pap. spumeum flo. albo: item flo. ex albo obsoleto.
3. Lych. hirsuta latifolia flo. albo seu Pap. spumeum.
4. Lych. sylv. angustifolia, Ben album dicta.

2. *Lychnis frutescens myrtifolia, Ben albo similis* C.B. *Ben albo Officinarum similis; planta semper virens* J. B. *Lychnis sylv. semper virens, sive Ocymoides arboreum semper virens* Clus.

Clus.

Huic multi ab eadem radice prodeunt *ramuli*, palmares, crassiusculi, lignosique quidem, sed fragiles: in quibus nascuntur bina semper adversa inter se *folia*, Bellidis foliis non majora, ab imo paulatim in latum expanso, sed summo mucronata, viridia admodum & splendentia: è summis aliquot ramis alii enascuntur dodrantales aut pedales interdum ramuli, geniculati, graciles, binis inter se oppositis angustioribus foliis ad singula genicula donati, & summo in alas contrario situ utrinq; nascentes divisi: quibus insident membranaceis pinguibus *calyculis* inclusi *flores*, quinque bifidis foliis constantes, coloris quodammodo carnei, è quorum medio terna gracilia incurváque prodeunt *stamina*. *Radix* candicat, paucisque fibris prædita est, perennis tamen, Floret Junio.

Semine ex Italia misso Clusio enata est.

Hanc *P. Boccone* sub titulo *Saponariæ fruticescentis acutis foliis ex Sicilia* depingit & describit: & circa Panormum & Agrigentum inter saxa ubique erumpere monet.

A. 3. *Lychnis maritima repens* C. B. *marina repens alba vel rubra* Park. *marina Anglica* Ger. *marina Anglicana* J. B. **English Sea Campian.**

J. B.

Præcedenti apprimè similis est, ut haud à quoquam itá facilè discerni queat. Nam ut in illa bina quoque geniculis hærent *folia*, multò tamen minora, crassiuscula, glabra, glauca, per oras ceu pilis brevissimis albis serrata: *Cauliculi* teretes, dodrantales & longiores, glabri, humi sparsi: *Flores* ex turgidis folliculis prodeunt speciosis, striatis & Avellanam magnitudine ferè æquantibus, pauciores, foliis constantes quinque, bifidis, niveis, quàm in illo latioribus, & itá geminatis, ut flos plenus illius respectu videatur: in medio stamina totidem sine apiculis, & plura quoque cum capitulis geminis ex fusco luteolis: sapor nullus insignis. Ad hunc modum in horto Montbelgard. satam atq; cultam descripsit J. Bauhinus: in spontanea florum petala non adeò lata sunt & geminata. Observavimus interdum cum foliis præsertim primulum erumpentibus tomento candido hirsutis.

Locus. In toto litore Meridionali Angliæ inter silices & Brassicas marinas, quà ferè undæ alluunt enasci & nos cum Lobelio observavimus; verùm non in Meridionali tantùm sed & in Occidentali, ut Lancastrensi, &c.

Quæ de staminibus habet J. Bauhinus illius fide tradimus: nobis enim non observata sunt. An specie revera differat à Ben albo vulgari mihi nondum planè constare fateor.

§. 4. *Lychnis segetum.*

A. 1. *Lychnis segetum major* C. B. *L. sive Lychnoides segetum & Nigellastrum* Park. *Pseudomelanthium* Ger. J. B. **Cockle.**

Simplici & albâ *radiculâ* nititur. *Folia* ei in caule opposita, angusta, longa, per margines æqualia, latâ basi caulem amplexa, & in acutum mucronem sensim desinentia, longis albicantibus pilis hirsuta & incana. *Caules* teretes, hirsuti, cubitales & altiores, geniculati, inanes, in ramos aliquot divisi, in summitate gestantes *flores* pentapetalos petalis bifidis, purpureos, circa umbilicum saturatioribus lineis striatos cum punctulis in striis nigricantibus, è *calice* oblongo, striato, villoso, in quinque oblonga segmenta, flore altiore diviso. Succedit *vasculum seminale* oblongum, glandis ferè figura; in quinque partes per maturitatem dehiscens, semina magna, angulosa, striata, per maturitatem nigra, sapore amaro in se continens.

Inter

Inter segetes passim observatur Maio & Junio mensibus florens. *Locus.*
Hujus semen microscopio inspectum Echinum in se conglobatum non malè exprimit.
Quidam Folii facultates huic herbæ tribuunt, & hinc mirificè eam commendant in sanandis impetiginibus, aliisque scabiei generibus: item vulneribus glutinandis, ac fistulis curandis, compescendóque sanguine utilem esse tradunt. *Fuchs.* quæ ut incerta in medio relinquimus. *Vires.*
Radicem Nigellastri in sistenda hæmorrhagia à D. Sennerto recordor commendatam fuisse discipulis suis, cujus usus est, ut linguæ subdita ægri ore aliquandiu detineatur. Hujus radicis stupendam vim expertus fui in hæmorrhagiis epidemicis per Daniam sævientibus, adeò ut me magum aut Dæmonem nonnulli suspicarentur. *S. Paul.* Quadrip. Botan. Class. 2. p. 93.

2. *Pseudomelanthium glabrum Siculum. Lychnis foliis glabris, calice duriore* Bocconi.

Radix ei alba, lignosa, unde plantam annuam esse colligimus. *Caulis* nunc simplex, nunc multiplex, teres, gracilis, lævis, pedalis aut cubitalis, ab imo statim ramosus, magis minúsve pro ratione soli in quo crescit, nodosus. *Folia* ad nodos ex adverso bina, longa, angusta, acuminata, Graminis leucanthemi foliis nonnihil similia, raris pilis hirsuta. *Flores* in caulis & ramulorum fastigio pediculis longis insident, ut in Pseudomelanthio, pentapetali, pallidè purpurei, Pseudomelanthii dicti similes, circa umbilicum velut calycem quendam habentes è foliolis seu petalorum appendicibus quinque, surrectis, bifidis compositum, ut in Lychnide coronaria. *Calix* floris striatus seu cannulatus Pseudomelanthii instar. Succedit pericarpium oblongum, semine minuto fusco prægnans.
In lateribus montium Messanæ imminentium, inque agris ad promontoriolum *Punto Cerciolo* dictum non longè à *Puzallu* observavimus. *Locus.*
Huic eadem nobis videtur
Lychnis segetum, Nigellastrum minus glabrum dicta, flore eleganter rubello *Moris. hist.*

3. *Lychnis segetum rubra foliis Perfoliatæ* C. B. *Lych. seg. Vaccaria rubra dicta* Park. *Vaccaria* J. B. Ger. **Red Corn-campion, improperly called Cow-Basil.**

Caule surgit singulari, cubitali & altiore, lævi, terete, concavo, glauco quodam polline, qui facilè detergi potest, obducto: qui ab imo statim ramos emittit alternos, circa fastigium in oppositos divaricatur, atque hi in alios, situ semper contrario. *Folia* ad caulis genicula bina ex adverso nascuntur, ex glauco pallentia, oblonga, acuminata, lata basi absque pediculis alis suis ita caulem amplectentia, ut ab eodem transadigi videantur. Ex ipsis divaricationum angulis exeunt pediculi prælongi *flores* sustinentes, qui extremis etiam ramis insident, parvi, dilutè rubentes, quinque foliolis bifidis compositi; paulum è calice prominentes, qui canaliculatus, glaber, pentagonus, angulis viridibus, cæteroqui pallet. *Pericarpium* eodem obvolvitur turbinatum, *semine* plenum rotundo, nigro, Sinapeos majore. *Radix* lignosa, candida, recta, fibras è latere spargit.
Junio & Julio floret, & brevi semen perficit, quo perfecto radicitus exarescit. *Tempus.*
Ob coloris, ut puto, similitudinem *Isatidis* species à nonnullis censetur, nam ad tingendum omnino inutilis est. *Vaccaria* dicta est quòd vaccæ eam libenter depascantur.

§. 5. *De Lychnide Saponaria dicta.*

Saponaria Recentioribus ab extergendi facultate dicta est hæc herba, quòd Saponis ritu pannos eluat purgétque: Struthium Veterum nonnullis creditur, quòd à verbo στρουθίζεσθαι, id est, lanas purgare & candidas facere nomen accepit.

A. 1. *Saponaria Anglica convoluto folio* Park. *Sap. concava Anglica* C. B. *Gentiana folio convoluto* J. B. *Gentiana concava* Ger.
C. B. prod.
Planta est elegans, *radicibus* fuscis, crassis, longis, lentis, repentibus, fibrillis paucissimis adhærentibus: unde *caules* exurgunt cubitales, rotundi, striati, glabri & albi, geniculis distincti, in terram reclinati & concavi, circa quos *folia* viridia, glabra, rotunda, nervosa, uncias duas lata, paulò longiora, rariùs ex singulis geniculis bina, sed ex quolibet geniculo unum tantùm, nullo certo ordine vel numero enascitur, quod antequam expandatur fistulæ instar caulem amplectitur. *Flores* in summo cauliculorum ex superiorum foliorum sinu, tenerrimis pedicellis subnixi, ex calyculis oblongis, nonnihil hispidis prodeunt, Saponariæ vulgaris formâ, ex quinque foliis per oras crenatis commissi, quo ab illius floribus differunt, qui colore albi sunt, levi carneo colore asperso, in quorum medio staminula quædam exigua. *Semen* non vidit *C. B.* at neque Parkinsonus, neque nos.
In spineto quodam prope *Lichbarrow* oppidum in Northamptoniæ agro eam invenit Joan. Gerardus: at in loco illo eam indagantibus hodie non comparet. Nobis Lusus naturæ seu Saponaria quædam degener esse videtur.

A. 2. *Saponaria* Ger. *vulgaris* Park. J. B. *major lævis* C. B. **Sopewort.**

Radicibus tenuibus geniculatis cortice rubenti tectis sub terra repit. *Caules* sesquicubitales & altiores, teretes, glabri, [J. Bauhino hirsuti] subrubentes, vix se sustinentes, crebris geniculis intercepti, medullâ farcti. Folia ad genicula ex adverso bina, plantagineis similes [J. Bauhino Gentianæ cruciatæ] tribus nervis insignioribus secundùm longitudinem decurrentibus, glabra, sapore nitroso, brevibus aut nullis pediculis. *Flores* in summis caulibus velut in umbellas digesti, singuli

breviſſimis pediculis nixi, e *calice* tenui, unciam longo, glabro [J. Bauhino hirſuto] non ſtriato, qui marceſcente flore in ventrem turgeſcit, pallidè rubentes ſeu carnei, odorati, petalis quinis compoſiti, nec laciniatis neque bifidis. Succedunt *ſemina* in *vaſculo* oblongo, circa medium craſſiore, parva, penè rotunda, compreſſa, ſpadicea.

Locus. Juxta torrentes, fluvios & ſtagna locis apricis & arenoſis ſponte naſcitur, florens Junio, Julio, Auguſto & Septembri, ut rectè J. Bauhinus.

Vires. In uſum medicum veniunt Folia ſed rarò & radix. Saponariæ radix attenuat, aperit, ſudorifica eſt. Uſus in Aſthmate, utero & menſibus ciendis. Decoctum ejus in lue Venerea commendat Septalius: Extrinſecus ptarmica eſt, tumores ac præcipue panos diſcutit. *Schrod.*

3. *Saponaria Lychnidis folio, floſculis albis* C. B. *Lanaria ſive Struthium Dioſcoridis Imperato* J. B.

Imper.
Ortus hujus plantæ ſimilis ferè eſt Saponariæ vulgaris aut Lychnidis. *Folia* Caryophylli, bina ex adverſo ſita, anguſta ſeſcuncialia: *Caules* cubitales valdè ramoſi & ad ramos anguloſi, tenuibus admodum ramulis, quorum extremis *floſculi* hærent pentapetali, albi, minimi. *Semina* minimis involucris continentur nigra, magnitudine grani Milii, ſaporis amariuſculi.

Locus. Nos in præruptis montium Meſſanæ imminentium invenimus. Imperato auctore provenit in Calabria & in regione Baſilicata, Regni Neapolitani provinciis, ubi Lanaria à paganis dicta eſt, quòd hujus radice ramiſque commodè utantur ad mundandas lanas.

Suſpicor hanc genuinam Lychnidis ſpeciem non eſſe.

Huic eadem nobis videtur, quamvis C. Bauhinus diſtinguat & ſeparet, Saponaria altera fruticoſior ex Sicilia, anguſtioribus foliis quaſi Oleæ Cæſalpino, lato ceſpite floribus diſtantibus.

§. 6. *Lychnis petalis laciniatis paluſtris.*

A. *Lychnis plumaria ſylveſtris ſimplex* Park. *Armerius pratenſis* Ger. *Flos cuculi, Odontis quibuſdam* J. B. *Caryophyllus pratenſis laciniato flore ſimplici ſive Flos cuculi* C. B. **Meadow-pink, Wild Williams, Cuckow-flower:** rectiùs **Meadow-campion.**

J. B.
Subinde reptante fibratâque *radice* ſe propagat; *caules* attollens cubitales & altiores, inanes, hirſutos, geniculatos, ſtriatos; in quibus folia ad genicula bina, ſtricta, oblonga, acuta, glabra, abſque pediculis. *Flores* Caryophylli ſuperbi dicti, rubente carneóve colore, eodem modo in ipſis angulis divaricationum caulium in ramos ſiti, quo Alſines vulgaris, pediculis longis inſidentes, fimbriati, apicibus cinereis, ex *calice* oblongo purpurante ſtriato & quaſi cannulato.

Locus. In pratis humidioribus & ad rivos ubique ferè cernitur.

Variat interdum floris colore albo. Habetur etiam in hortis flore multiplicato.

§. 7. *Lychnis viſcoſa.*

A. 1. *Lychnis ſylveſtris viſcoſa rubra anguſtifolia* C. B. Park. *Odontidi ſive Flori cuculi affinis Lychnis ſilveſtris*, 1. *Cluſii in Pannon.* 4. *in Hiſt. poſt.* J. B. *Muſcipula anguſtifolia* Ger. emac.

J. B.
Caulem tollit cubitalem, rectum, cavum, longis internodiis diſtinctum, tactu circa cacumen glutinoſum: ex ſingulis geniculis bina *folia* ex adverſo ſita. Floris cuculi, oblonga, acuminata, craſſiora, ſaturatiúſque virentia: ad eadem genicula à medio ferè caule ad ſummum faſtigium pediculi à foliorum ſinu exorti longi *flores* crebros ſuſtinent, pulchrè purpuraſcentes, quinis foliis conſtantes, Saponariæ floribus accedentes, ex calice oblongo. *Semen* ruffum ſequitur in vaſculis ex principio anguſto paulatim dilatatis. *Radix* craſſiuſcula, nigra, ſingulis annis novos eóſque numeroſiores caules profert.

Locus. In rupibus in vivario Edinburgenſi. In omnibus ferè Pannoniæ & Auſtriæ inferioris cæduis ſylvis provenit (autore Cluſio) editiſque & herbidis locis. Floret Maio, ſemen Junio matureſcit. Cùm floret, flores multi ſimul aperti & elegantiſſimo colore rubro ad purpuram tendente rutilantes pulchram ſpeciem exhibent.

D. Lloyd eam invenit ad latera cujuſdam montis *Craig Wreidhin* dicti in comitatu Montis Gomerici in Walliâ, ut nos monuit D. *Tancredus Robinſon.*

2. *Lychnis viſcoſa purpurea latifolia lævis* C. B. *Muſcipula Lobelii* Ger. Park. *Centaurium minus adulterinum, quibuſdam Lychnidis viſcidæ genus* J. B. **Lobels Catchfly.**

Radice nititur albâ, lignoſâ, ſimplici, paucis fibris donatâ. *Caulis* plerunque ſingularis [interdum plures] altitudine pedali aut cubitali, tenues, teretes, rigidi, glabri, ramoſi, prope terram interdum rubeſcentes aliàs cæſii, geniculati. *Folia* ad genicula ex adverſo bina, latâ baſi caulem amplectuntur, & in acutum deſinunt mucronem, glabra, glauca, ſapore ferè oleraceo, magis nitroſo. *Flores* in ſummis caulibus & ramulis in umbellas quodammodo diſponi videntur Centaurii minoris æmulas, ſuaverubentes: verùm ſi accuratiùs eos inſpicias obſervabis omnes in ramorum divaricationibus ſigillatim oriri, quomodo & Lychnidum aliarum & Alſines; è calice prælongo, ſtriato purpuraſcente exeuntes; quinque *petalis* obtuſis nonnihil bifidis compoſiti. Circa floris umbilicum ſingula petala duos proceſſus acutos recurvos obtinent. E medio flore *ſtammula* aliquot exeunt cum *apicibus*

bus purpureis. *Vascula seminalia* oblonga, & propè cylindracea, calice tamen duplo fere breviora. Paulo infra genicula superiora è caule exudat, humor quidam viscosus quo muscæ capiuntur. *Semen* minutum subrufum, J. Bauhino cinereum. Vasculum per maturitatem in quinque segmenta acuta summa parte finditur & aperitur.

Spontaneam invenit *D. Magnol* solummodo circa *Sumenes* sub castaneis Junio & Julio mensibus florentem. *Botan. Monsp.* *Locus.*

3. *Lychnis viscosa rubra altera sylv.* C. B. *Muscipula viscaria sive Lychnidis species* J. B. *Lych. viscaria sive Muscipula* Ger. *Lych. sylv. rubra minor* Park.

J. B.

Crebris statim à *radice* fruticat ramis, multis *caulem* ipsum cubitalem altitudine æquantibus, geniculatis, solidis, rotundis: per quos ad genicula nascuntur *folia* adversa, duobus plura, oblonga, acuminata, quibus latiora & obtusiora sunt infima, ad Bellidis accedentia, viridia, glabra. *Flores* tum extremis ramulorum, tum è foliorum sinu prodeunt rubelli, ex *calyce* simili Polemonio petræo, oblongo, striato, qui delapsis floribus à pericarpio & vasculo in ventrem turgente distenditur, semine subnigro. *Radix* lignosa, alba, multifida.

Sponte nascitur in arvis inter segetes, pingui solo, autore Clusio, plerisque Castellæ veteris locis. *Locus & Tempus.* Floret à Maio usque in Autumnum eodem quo sata est anno, & superveniente hyeme corrumpitur.

4. *Lychnis viscosa foliis lanuginosis, floribus carneis* C. B. *Lych. sylv. semine nata* 3. Clus. *Muscipula Italica flore carneo* Park.

Clus.

Ex una radice tenui aliquot profert *caules*, tenues, nodosos, quadam lanugine pubescentes: quibus ex adverso semper inhærent bina lanuginosa *folia*. Summis ramulis alternatim inter folia innascuntur caliculi tumidiusculi, striati & pubescentes, è quibus emergunt *flosculi* coloris ex albo pupurascentis sive carnei, in quibus exilia stamina.

A. 5. *Lychnis montana viscosa alba latifolia* C. B. *sylvestris alba* 9. *Clusii* Ger. *sylv. alba minor seu Ocimoides minus album* Park. *Polemonium petræum Gesneri* J. B. **Wild white Catchfly.**

Radice nititur crassiusculâ, lignosâ, albâ, simplici (interdum tamen ramosa) profundè in terram descendente, fibris aliquot donata, in plurima capita divisa; undè exorta *folia* plura denso cespite terram opacant. *Folia* singularia hirsuta, atro-virentia, unciam circiter lata, tres, quatuórve uncias longa, figurâ foliorum Ocymoidis albi, sed minora, pediculis longis carinatis stipata. *Caules* ex eadem radice plures cubitales, tenues, rotundi, hirsuti, foliis vestiti ad singula genicula ex adverso binis hirsutis oblongis, summa parte ex alis foliorum ramulos emittunt binos semper, inter se oppositos; quibus ut & summitati ipsius caulis innascuntur *flores* pediculis uncialibus aut brevioribus albi, evanidi, petalis bifidis, è *calice* rubenti striato, staminulis quinis calice longioribus. Succedit *vasculum seminale* pyriforme, *semina* intus parva, pulla, reniformia continens. Pars caulis superior humorem pinguem glutinosum exudat, unde & *Muscipula* dicitur. Junii mensis initio & Maii fine floret. Maturo semine vasculum seminale summa sui parte aperitur in sex segmenta dentata.

Singula petala binas mucronatas appendiculas circa umbilicum obtinent.

In muris arcis Notinghamiæ provenit. Genevæ in muris ipsius urbis, inque montibus vicinis abundat: in Germaniæ quoque meridionali parte nusquam non obvia est. *Locus.*

6. *Lychnis viscosa foliis brevi lanugine aspersis* C. B. *viscosa flore albo Italica, sive Muscipula Italica alba* Park. *sylv. Clusio* 1. *è semina nata, folio lanuginoso, flosculo niveo, viviradix Muscipula Italorum* J. B.

Clus.

Cubitali aut ampliore *caule* excrescit, nodoso, bina *folia* alternatim ad singula genicula semper ex adverso proferente, oblongiuscula, extremo mucronata, è quorum alis exeunt tenues ramuli, lento quodam rore, ut extimus caulis, obliti, sustinentes tenues, longiusculos, striatósque *caliculos*, è quibus emergunt elegantes *flosculi*, prorsus nivei, quinque foliis, à summo mucrone orbiculari ad medium usque per longitudinem sectis constantes, in quibus decem *stamina* alba, tenuia, quorum quinque flore sese explicante statim conspicua sunt, & albicantibus apicibus prædita, alia demum exeunt contrahente se Milvinorum unguium instar flore. Duriora *capitula* floribus succedunt, in quibus *semen* quale in reliquis. *Radix* multifida est, è qua ramuli enascuntur purpurascentes ferentes adversa inter se folia, quâdam brevi lanugine aspersa, quæque facilè propagari & pangi possunt.

7. *Lychnis viscosa floribus foris purpurascentibus, intus albis* C. B. *sylv. Clusio è semine nata, folio lanuginoso,* 2. *flore foris ex fuligine purpurascente, intus albo viviradix* J. B. *Muscipula altera purpurascens* Park.

Clus.

Huic brevior est *caulis* & cubito minor, rotundus, multis nodis cinctus, è viridi purpurascens. *Folia* paulò majora quàm in superiore, non minùs tamen lanugine obsita: ex quorum alis exeunt ramuli, lento humore (quemadmodum & extimus caulis) obducti. Ex radice secundùm caulis latera enascuntur alii ramuli, frequentibus foliis prædit, æqualibus ferè præcedentis foliis, omnino purpurascentes, qui non minùs quàm superiores pangi possunt: Summo cauli & extremis ramulis, qui valdè purpurascunt, insident striati ex atro-purpurascentes *caliculi*, è quibus emergunt *flosculi*,

 petalis

petalis angustis per medium in longitudinem sectis compositi, foris ex fuligine purpurascentes, internè albi, cum quinque longis *staminulis*, extima parte crassiusculis & purpurascentibus, & totidem brevioribus in candidos apices desinentibus. In reliquis cum præcedente convenit: & revera quicquid intercedit discriminis minoris est momenti quam ut speciei diversitatem arguat, nostro judicio.

8. *Lychnis sylvestris peregrina, noctiflora odorata* Zanoni.

Zan.
E *radice* alba, longâ, raris fibris donatâ, substantiâ tenerâ, unum aut plures *foliorum* cespites emittit, Sesamoidis Salmantici magni *Clus.* persimilium, nisi quòd paulo minora sunt, crassiora, solidiora, magis cartilaginea, glabra & undique lucida: [quæ è radice prima exeunt lata sunt & extremo subrotunda] nervo medium percurrente elato, secundùm cujus ductum supinâ parte folia leniter sulcata sunt, alios laterales nervulos emittente, quæ superiùs vix comparent. Folia isthæc fimbria tenui transparente coloris argentei circumdata sunt. Ex unoquoque foliorum cespite enascuntur *caules* multi, propè terram arcuati, deinde in directum surgentes, altitudine fere ulnæ [Bononiensis] calami scriptorii crassitie, fragiles, colore viridi sordido, glabri, viscosi, maximè prope nodos superiores & æstivo tempore, humore glutinoso, è caule exudante, crebris geniculis intercepti, præcipuè terram versùs, albicantibus, quamvis Autumno appetente rubescant, nodosis adeò ut reliquum caulem crassitie multum superent. E quorum unoquoque *folia* exeunt bina opposita, caulem simul amplectentia, atque insuper unus & interdum bini foliorum cespites, qui plantam foliosam & densam efficiunt, è quibus ramuli egerminant foliis cincti ad nodos binis, & in foliosum cespitem desinentes. Caules principales suprema parte *flores* producunt duos tresve interdum simul in eodem communi, eóque brevi pediculo, aliàs singulares, è *calice* oblongo striato seu cannulato, striis viridibus, sulcis albis, piloso, quinque foliis compositi, contractis & unitis antequam aperiantur flavicantibus, quæ postquam explicantur candida evadunt, latis & subrotundis, extremo tamen bifido, seu crenâ in medio excavato: medium florem occupant *stamina* aliquot apicibus albis insignia. Flos isthic sub vesperam & Solis occasum se explicat, suavissimum, Gelsemini vulgaris satis similem, minùs tamen acutum, odorem spirans. Manè sequente, illucescente Sole, se iterum contrahit & occludit, nec amplius denuo aperitur. Florem excipit capsula Olivaris, viridis, *semen* claudens angulosum, minutum, rufescens.

Tempus. Circa finem Junii floret, Augusto & Septembri semen perficit.

A. 9. *Lychnis viscosa flore muscoso* C.B. *Sesamoides Salamanticum magnum* Ger. *Muscipula Salamantica major* Park. *Muscip. muscoso flore sive Otymoides Belliforme* J.B. **Spanish Catchfly.**

J.B.
Folia primùm pullulantia Bellidis folia vel potiùs Globulariæ referunt, satis densa, fibrosa, obscurè virentia, sapore nullo insigni; reliqua per *caules* angustiora oblongioráque conspiciuntur, & ad genicula multò breviora & tenuiora enascentia. *Caules* pedales aut cubitales, in culta etiam duos cubitos sæpe excedunt, teretes, hirsuti, inanes: à caulis medio ferè ad summum *flores* aliquo modo racemosi, ex longiusculis pediculis spicam longam mentiuntur, pluribus ad genicula ortis muscariis, singulares autem parvi, ex luteo herbacei, pentapetali petalis parvis angustis, cum plurimis intus staminulis prælongis, concoloribus, *calyculo* striato insidentes; quos *vascula* excipiunt turgidula, semine cinereo, Papaverino ferè simili, insipido plena. *Radix* longa, mediocriter crassa, alba. Tactu glutinosa est herba, potissimùm circa superiora.

Locus. Circa *Newmarket* locis glareosis, & in campestribus eundo à Bartonæ molendinis ad Thetfordam Norfolciæ oppidum provenit. Clusius lapidoso & arido solo circa Salmanticam observavit.

10. *Lychnis sylvestris minima flore muscoso* Botan. Monsp.

Magnol.
Primo vere *folia* producit Caryophylli sylvestris proliferi æmula: *Caulis* est pedalis, tenuis, in alios tenuissimos subdivisus, in quorum summitate *capitula* producuntur, ex quibus tantùm *stamina* viridia cum apicibus, sicut in viscoso flore muscoso exurgunt. *Semen* parvum fuscum: Viscida est planta, annuæ durationis.

Locus. In luco Gramuntio Julio & Augusto mensibus occurrit.

Plantam hanc in sylva Gramontia & agris vicinis invenimus, & in Catalogo plantarum transmarinarum *Lychnidem viscosam erectam annuam caryophylloidem* denominavimus. *Folia* ei angustissima erant & Caryophylleorum similia: *Caules* tenues sed tamen firmi, erecti. *Capitula* in summis caulibus & ramulis. *Florem* non vidimus, jam enim Augusti mensis medio prætererat.

11. *Lychnis viscosa alba angustifolia major* C.B. *Lych. repens folio viridi, flore albo Clusii* J.B. *sylv.* 10. Clus. *Caryophyllus humilis flore candido amœno* Ger. emac.

Clus.
Singulis annis ex eadem radice novi prodeunt *cauliculi*, per terram sparsi & subinde circa internodia radices agentes, deinde sursum denuo sese erigentes palmari altitudine, geniculati, bina folia in singulis geniculis ex adverso opposita ferentes, longiuscula, angusta, obtuso mucrone, viridia, prominulo dorso: *flores* in summis cauliculis & lateralibus ramulis elegantes, candidi, quinque laciniatis foliolis constantes, inodori: quibus succedunt obtusa *vascula*, exiguo, nigricante planóque semine (quâ notâ quandam affinitatem cum Armeriis floribus habere videtur) referta: Fibrosam habet *radicem* quam facilè pangere licet.

Locus. Provenit ad Stiriacarum Alpium & Snealben supra cœnobium Neuberg radices: abundantiùs tamen in Etichero.

Aliud

Aliud hujus genus multò minoribus & angustioribus foliis, minore etiam flore, cæteris notis non dispar, invenitur in scopuloso illo præruptóque jugo *Durrestain* nuncupato, secundo supra Gamingam milliari. Lychnis sylv. alba angustifolia minor *C. B.* dicitur. *Altera species.*

§. 8. *Lychnides aliquot miscellaneæ incerti sitûs, & exiguæ.*

1. *Caryophyllus Alpinus calyce oblongo hirsuto* C. B. *Caryoph. montanus Clusii* Ger. Park. *Betonica coronaria, quæ Caryophyllus pumilio Tauricus Clusio* J. B.

J. B.

Longiusculâ *radice* squamosâ, subfuscâ, aliquot fibris donatâ figitur, in capita aliquot divisâ; ex quibus exeunt *pediculi* unciales & sescunciales, uno aut altero nodo articulati, binis gramineis ad singula genicula foliis vestiti; *florem* sustinentes purpurascentem, magnum, pentapetalum, ex *calice* unciali striato, hirsuto, in quinque lacinias diviso, quem non ineptè Gentianellæ Helveticæ flori compares. *Folia* ad radicem crassiuscula, succulenta, Caryophylli marini foliis ferè similia, frequentissima & confertissima, amariusculi saporis. *Semen* Clusio observare non licuit.

Provenit in Tauro Carinthiæ monte, Solo tenui & arenâ splendente referto: Floret sub finem Julii & Augusto *Clus.* *Locus.*

2. *Caryophyllus arvensis glaber minimus* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex *radice* capillaceâ, rufescente *cauliculus* unus vel alter, tenuissimus, geniculatus, pedalis prodit; in summo valdè ramosus, ramulis capillo tenuioribus; quorum singuli singulos *flosculos* albos, minutissimos, in duos apices abeuntes sustinent. *Folia* habet pauca, longa, angusta.

Variat magnitudine: nam & semipalmaris est, paucissimis, capillaceis, brevioribus foliolis: illum ex Euganeis collibus habemus; hunc verò Monspelio.

Circa Monspelium non invenit *P. Magnol.*

An Lychnidis an potiùs Alsines species sit nescimus.

3. *Lychnis Alpina glabra minima*: i. e. *Auricula muris Alpina glabra, aut Caryophyllei minimi species flore albo* J. B. *Alsine Alpina glabra* C. B.

J. B.

Duriusculis & pro plantulæ modo etiam crassiusculis *radicibus* nititur, albis, non admodum fibrosis, sapore nullo manifesto. *Cauliculi* plusculi, palmares, tenues, læves, inferiùs rubentes, rotundi, geniculati, in ramulos aliquot, hique in alios divisi: *Folia* oblonga, glabra, acuminata, pallidè virentia, Lini formâ sed breviora: *Flores* surrecti, candidi, foliolis quinque per extremum denticulatis compositi, staminulis aliquot donati. *Calyculus* in Lychnidum sylvestrium morem formatus, striatus, superiùs nonnihil fimbriatus. *Vascula* succedentia ubi dehiscunt denticellis sectas habent oras, in quibus *semina* tenuia. Herba perennis est.

In Alpibus variis in locis oritur. Locis saxosis humidis gaudet. *Locus.*

4. *Caryophyllus gramineo folio minimus* C. B. *Betonica coronaria sive Tunica minima* J. B.

Radix hujus pro plantulæ modulo crassiuscula est, multorum capitum: *Coliculi* numerosi, palmares & altiores, ramosi: ad quorum singula genicula sunt *foliola* bina, ex adverso posita, perangusta, unciam circiter longa: extremis ramulis flosculi majusculi, singulares supernascuntur, ex albo purpurascentes, pentapetali: in singulis petalis stria purpurea; *calice* ambiente ex squamis oblongis, lineis viridantibus striatis.

Circa Lansbergam in Bavaria, Genuam & Florentiam in Italia, atque alibi tam in Italia quàm in Germania copiosum observavimus. *Locus.*

An ad Lychnidum an potiùs Alsinarum genus referendum sit dubito, quoniam non memini, an floris calyx integer sit, ut in Lychnide, an in plura segmenta ad fundum ferè divisus, ut in Alsine.

5. *Betonicæ sive Tunicæ minimæ similis planta* J. B.

Dodrantalis est plantula, aliquando pedalis, gracilis, plurimâ ramulorum divisurâ stipata, haud secus ferè ac Alsine angustifolia, à qua tamen pluribus notis manifestè differt, quemadmodum à Betonica minima quoque. *Foliola* rara & ad singulos ramulorum geniculos bina, angustissima, longiora quàm in Alsine dicta. Extremis ramulorum *flosculi* appensi subpurpurei, pulchelli Betonicæ modò dictæ aliquatenus similes calyce folioso, qui & vascula sequentia flosculos sustinet, quæ nullis striis prædita sunt, ut Alsines tenuifoliæ: *Semina* continent exigua, valdè nigricantia. *Radix* exigua tenuisque alba, sed dura ac lignosa in aliquot divisuras secta. Annua est.

Florebat & semen gerebat mense Augusto in agris montis *Rossberg* propè *Masmunster*: Montbelgardi Junio supra muros. Nos etiam, quantum memini, hanc plantam invenimus in agris propè Moguntiam copiosè. Rectius ad Alsines genus refertur. *Locus.*

6. *Lychnis sylvestris minima exiguo flore* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex radicula oblonga tenui cauliculus rotundus rufescens, geniculatus, trium quatuórve unciarum, in alas minimas brachiatus exurgit, *foliolis* binis exiguis, acutis, ad quemlibet geniculum & alam, & ex qualibet ala pedicelli oblongi, angustissimi, rigidi, quibus *flosculus* purpurascens, ex quinque foliolis, singulis cordis formam referentibus, compositus insidet. Hæc

Locus. Hæc circa Monspelium, in pede montis, qui est prope Boutonet, copiosè reperitur, quam Centaurium minimum appellabant.

* 7. *Lychnis Lusitanica hirsuta non descripta* Hort. Lugd. Bat.

Semen in capitulis oblongis verrucosis aliorum ejusdem generis simile. *Flos* incarnatus.

* 8. *Lychnis noctiflora minima, flore exiguo* Bocconi.

Bocc.
E *radice* parva, leviter fibrata *Cauliculos* plures tenues emittit, primùm per terram in orbem stratos: *folia* ad genicula bina, è regione opposita, angusta, uncialia, Linariæ minimæ seu Spergulæ æmula gerit; quorum in sinu subinde foliola alia duo nascuntur, brevissima & tenuissima: eriguntur demum *cauliculi* stipatu numeroso geniculati, multiplices, in ramos divisi, nonnihil pilosi, ut & folia, quorum quæ ad summitatem accedunt sensim breviora fiunt & latiora. In summitate & foliorum ultimis alis subrubri exeunt *flosculi* quinquefolii, Alsines magnitudine, capsulis minimis Lychnidum formâ inserti. Tota planta viscoso quodam glutine manus inficit.
De loco & florendi tempore nihil addit.

* 9. *Lychnis omnium minima ex monte Argentario* Bocconi.

Bocc.
Rectus huic *cauliculus.* Folia, flos & capsulæ quoque quibus semina includuntur Alsines hirsutæ sunt, singulis tamen multò minoribus.
Locus. In monte Argentario inter saxorum rimas & hiatus frequenter pullulat.

* 10. *Lychnis parva palustris, foliis acutis, lanceolatis, flosculis purpureis* Mentzel.

Hæc uncialis quandoque, raró trium aut quatuor unciarum.
Locus. In udis circa oppidum Marchiæ *Bescovia*, & in aliis Silesiæ & Crosnæ locis reperitur.

A. 11. *Lychnis Alpina minima. Caryophyllus 9. Clusio. Caryophyllus pumilio Alpinus* Ger. emac. *Muscus Alpinus flore insigni, dilutè rubente* J. B. *Ocymoides muscosus Alpinus* Park. *Lych. Alpina pumila folio gramineo, sive Muscus Alpinus Lychnidis flore* C. B.

J. B. Clus.
Crassiusculas habet *radices*, in multa capita divisas, numerosis fibrillis donatas, unde *folia* infinita, angusta, vix unciam longa, terræ incumbentia nascuntur. Phyllum Dalechampii magnitudine æmulantia, sine ulla asperitate; inter hæc *pediculi* exeunt vix unciales, tenues, quorum unicuique *flos* insidet, quinque bifidis foliolis constantes, magnus, coloris rubri dilutioris sive carnei ex *calice* oblongo, striato; *Semen* in capitellis fuscis & splendentibus renis formâ, exiguum, subrussum.
Hæc planta tum flore tum semine se genuinam Lychnidis speciem esse fatetur.
Locus. In altissimis verticibus montium max. Carthusianorum cœnobium cingentium observavimus: Clusius in summis Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis. Floret Junio; *Semen* Augusto plerunque maturitatem adipiscitur.
Nuperrimè in Cambriæ Septentrionalis altissimo monte *Snowdon* dicto, à D. *Lloyd* detecta & observata est; ut nos monuit D. *Tancredus Robinson.*

12. *Lychnis arvensis minor Anglica* Park.

Folia infima parva, hirsuta seu pilosa Auriculæ muris simillima: quæ *cauliculo* gracili, vix pedem alto, (qui nunc simplex à radice, nunc multiplex assurgit) bina semper ad nodos opposita, adnascuntur, minora sunt, maculis albis infecta: è quorum sinubus alia enascuntur bina multo adhuc illis minora, sapore nullo manifesto prædita. *Flores* parvi, albi, aliarum Lychnidum sylvestrium similes; quibus succedunt *capitula* oblonga, canescentibus *seminibus* repleta. *Radix* parva, alba, quotannis marcescens.
Locus. In arvis propè Colcestriam oriri tradit Auctor.

13. *Lychnis exilis rubra* Park.

Caryophylli minoris species censeri posset, ni capitula cum seminibus obstarent: Multa enim ad imum caulem foliola parva, graminea obtinet & ad geniculos, (qui crebri sunt) singulos bina vel plura, similia, sed minora. *Flores* in summis caulibus duo tresve simul è longis tenuibus calycibus exeunt, Muscipulæ *Lob.* seu Ben rubri similes, colore rubente petalis in extremo crenatis. Radix minima, longa, non diuturna.

14. *Lychnis tenuifolia altera* Park.

Parvitate sua, tum foliorum situ & nascendi modo à præcedente parùm differt, nisi quod bina duntaxat plerunque folia ad singulos nodos habeat. Præcipua differentia est in floribus qui æquè parvi sunt, verùm non summos tantùm caules ornant sed & à superioribus eorum geniculis exeunt, súntque colore pallidè viridi, petalis integris absque ulla in extremo crena. Semina eorúmque conceptacula parva & præcedentium similia. Radix fili instar tenuis velut præcedentis.

Has

Has duas species in Anglia spontaneas inveniri tradit variis in locis. Et revera præcedens nobis superiùs sub titulo Lychnidis sylvestris hirsutæ annuæ flore minore carneo *Moris.* descriptæ similis est si non eadem. Huic autem ultimæ nihil à nobis simile in Anglia nec visum, nec auditum.

Cap. III.

De Cisto montano seu Ledo Alpino.

HÆ plantæ veræ & genuinæ Cisti species sunt ex flore & vasculo seminali, loco tantùm differunt.

1. *Ledum Alpinum hirsutum* C. B. *Ledum Alpinum sive Rosa Alpina* Park. *Nerium Alpinum quibusdam aliis Ledum hirsutum* J. B. *Cistus Ledum Alpinum Clusii* Ger.

Clus. J. B.

Multis *stolonibus*, duris ac lignosis, cubitalibus aut paulò longioribus, vix unquam surrectis fruticat. *Folia* potissimùm per ramorum extrema conspiciuntur, & illic quidem conferta, breviora quàm Ledi Alpini glabri, & obtusiora, Chamæleæ Italicæ foliorum æmula, utrinque virentia, sed virore saturato & splendente, infernè dilutiore, per ambitum pilis, ceu ciliorum, longis & conspicuis obsita, saporis non ingrati, aromatici & nonnihil resinosi cum adstrictione quadam. Germinum extremis insidet coma *florum*, pediculis hirsutis inhærentium, deorsùm inflexorum & propendentium, Campanulæ modo concavorum; qui summa labra quinque divisuris secta habentes, foris intensius rubent, & argenteis veluti guttis (cum ipsis unde dependent petiolis) conspersi sunt, interiore verò parte dilutius rubri, aliquot *staminulis* intra latentibus, suaviusculi odoris. Iis succedunt exigua *capitula* quinque cellulis constantia, in quibus *semen* fulvum minutissimum Scobis instar. *Radix* dura, lignosa, oblonga; sed rami per terram sparsi interdum radices agunt.

In summis *Sneberg, Snealben, Weebseln, Durrenstein* & vicinarum Alpium jugis inter saxa ad devexa plerunque latera invenitur. Nobis in præruptis Alpium scopulis propè *Pontebam* oppidum, quod Venetianum & Imperiale territorium disterminat, observatum est. *Locus.*

Floret Junio & Julio: semen Augusto maturescit aut aliquanto seriùs. *Tempus.*

2. *Ledum Alpinum foliis ferrea rubigine nigricantibus* C. B. *Nerium Alpinum quibusdam, aliis Ledum glabrum* J. B. *Chamærhododendros Alpigena* Ger. *Ledum Alpinum sive Rosa Alpina* Park.

Clus. J. B.

Rami huic contorti, digitali crassitie, cortice vestiti extimo quidem cineraceo, interiore autem nigricante; at minimi *ramuli* subinde etiam rubente cortice teguntur; per quos *folia* circa fastigium conferta, glabra, brevibus hærent pediculis, Lentisci foliis paria; nec formâ dissimili, nisi quòd crassiora; nervosiora, minimè in ambitu hirsuta, superiore parte virent, inferiore ferruginei sunt coloris, saporis adstringentis & quodammodo resinosi. *Flores* habet superiori similes, sed paulò dilutiores: *Capitula* & *semen* similia. *Radix* oblonga, lignosa, dura, subnigro cortice.

Hujus Folia Clusio rariora nec ità conferta, majora, duriora, admodum venosa, longiore mucrone prædita quàm præcedentis.

Hujus porrò circulorum summitatibus *capitula* quædam increscunt squamis foliaceis congesta, oblonga, & gemmæ majoris speciem exhibentia, colore ruffo foris, intus flavescente, cujusmodi in Salicibus cernuntur. Foliis verò ramísque adnata aliquando reperiuntur tubercula nunc nucis Ponticæ, modo Pisi magnitudine, inæqualia, foris rutilante aut pallescente nonnunquam colore, intus fungosâ, albâ, gustúque adstringente pulpâ plena, quæ Gallorum vicem præstare possint, cujusmodi pilulæ Quercuum foliis sæpissimè accrescunt. Perpetuâ fronde viret.

Invenit Clusius in *Snealben* supra *Neuberg*: nos in summis jugis montis Juræ propè Genevam: J. Bauhinus utrumque in montibus Rhæticis ut Burmio. Floret utrumque Junio & Julio: *Semen* sub Augusti finem aut paulò seriùs maturescit. *Locus.*

Utroque Ledo Alpino tinctores, qui montium *Sneberg* & aliorum vicina inhabitant ubi provenit utuntur ad lineas penulas nigro colore inficiendas, autore Clusio. *Usus.*

3. *Cistus pumilus montis Baldi, fortè Austriacus myrtifolius* J. B. *Cham. hirsuta* C. B. *Cistus humilis Austriaca Clusii* Ger. *Chamæcistus hirsutus* Park.

J. B.

Compluscculis sescuncialibus & quadrantalibus assurgit *virgulis*, lignosis, tenuibus & hirsutis. *Folia* virentia, crebra satis, similia Myrto Tarentinæ, vel Lentis foliis paria, nec ità dissimili circumscriptione, ortu & positu diversissimo, quippe bina, incondita tamen, fortuitis pilis supra, subtusque donata, per margines copiosioribus ut in Nerio Alpino: *Flores* extremis ramulis unici, satis magni, cum multis staminibus.

Eadem forte est (inquit J. Bauhinus) cum Chamæcisto 8. *Clus.* quem sic descripsit:

Palmaris est aut paulò amplior, [à nobis observatus semipedalis erat aut altior,] superioribúsque firmior, multis, lignosis, rectis & nigricantibus ramulis præditus, quos numerosa & adeò conferta ambiunt *folia* ut quaternis versibus digesta videantur, Myrti minoris foliis non dissimilia, minora tamen & hirsuta, licet atra viriditate supernè splendeant, quorum gustus adstrictionis particeps est. *Flor* unicus, interdum & alter extremis ramulis exit, satis crasso pediculo subnixus, unico quidem constans folio, sed quinque profundis crenis, eisdémque velut circinatis diviso ut quinque folia habere

bere videatur, ejusdem cum Helianthemo vulgari penè magnitudinis, coloris ex albo purpurascentis & quasi carnei dilutioris, decem staminibus extremâ parte nigris & stylo oblongo purpurascente medium florem occupantibus. *Floribus* excussis apparent pentagona *capitula*, obtusè mucronata, quæ maturitate aperta *semen* continere deprehenduntur exile admodum, flavi coloris.

Locus. Rarissimum hunc fruticem duntaxat in *Snealben* jugi scopulis nascentem observavit Clusius florentem sub mensis Junii finem; semine verò prægnantem in *Veytzalben* summo supercilio duobus supra *Neuberg* milliaribus. Nos in rupibus Alpium propè *Pontebam* unà cum Ledo Alpino hirsuto invenimus, cùm Viennâ Austriæ Venetias iter faceremus, Septembri mense.

4. *Cistus Ledon foliis Rosmarini ferrugineis* C. B. *Rosmarinus sylvestris quorundam* J. B. *Rosmarinum sylv. Bohemicum Matthioli, sive Ledum Silesiacum Clusii* Park. *Cistus Ledum Silesiacum* Ger. *item Cistus Ledum Rosmarini folio* ejusdem.

J. B.

Cubitalibus interdum est *virgis*, firmis, lignosis, cortice cinereo obductis, quarum extrema in plures alias tenuiores, & quodammodo purpurascentes, easque etiam nudas dividuntur: illæ vicissim in alios dodrantales *ramulos*, virentes quidem, sed tomento quodam ferruginei coloris obsitos; quos nullâ serie digesta, sed confusa ambiunt *folia*, Libanotidis coronariæ foliis *ferè* similia, sed longiora, supina parte viridia, adeóque in pronam partem reflexa & convoluta, ut ejus nihil conspici possit præter nervum secundùm folii longitudinem excurrentem, simili tomento cum pediculo cui inhæret pubescentem, grati & suavis odoris, acriusculi autem saporis. Summis istis ramis insident *capita* ex multis brevibus quasi squamis ferrugineis compacta, ex quibus deinde sese explicat corymbacea quædem multorum *florum* coma, oblongis, tenellis atque virentibus, nonnihil tamen lanuginosis, pedicellis inhærentium, grato odore nares ferientium, quinque petalis albis constantium, decem candidis *staminulis* cum *stylo* medium florem occupantibus. His demum succedunt oblongiuscula *capitula* pentagona, ossiculis fructûs Corni aliquando magnitudine non cedentia, quæ dum adhuc viridia sunt, argenteis punctis distincta esse videntur, sed maturitatem adepta, rubiginei sunt coloris, seménque continent oblongum, flavescens, adeóque exile, ut scobis è ligno vermibus eroso sponte decidentis instar sit. Verùm peculiare in illis capitulis est, ut matura deorsum inflectantur, terrámque mucrone spectent magnâ naturæ providentiâ, nè *semen* temere effluat, nam præter reliquorum consuetudinem, à pediculo non ab extrema cuspide aperiri & dehiscere solent. Maturo semine terni aut quaterni ramuli, rubigineo tomento obducti cum suis foliis in comæ lateribus nascuntur, spem florum in sequentem annum pollicentes. *Radix* lignosa est, & brevibus fibris donata.

Tota planta, præsertim floribus onusta odorata est, & aromaticum quidpiam spirat, quare mirum non est si, teste Matthiolo, vestibus injiciatur ad eas à tineis præservandas.

Locus & Tempus. Nascitur plerisque Silesiæ in locis, autore Clusio, Matthiolo in Bohemia. Floret sub finem Junii ac Julio: semen Augusto ac Septembri maturum est: inhæréntque interdum in sequentem usque annum capitula, sic ut recenti flore, & fructu superioris anni vacuo, nonnunquam & tertii anni fructûs pedicellis onusti rami conspici possint.

5. *Cistus Ledon foliis Salicis angustifoliæ* C. B. *Rosmarinus sylvestris* ἄοσμος *Clusio* J. B. *Rosmarinum sylvestre* ἄοσμον Park.

Clus.

Pedalis est altitudinis, raró amplior, tenuibus, subrubentibus *virgis* præditus, quæ deinde in tenuiores candicantésque *ramulos* dividuntur, angustis longisque *foliis*, temerè & confuso ordine eos vestientibus, onustis, supernè virentibus, infernè verò canescentibus, & Salicis pumilæ angustifoliæ valdè similibus foliis, nullius grati odoris, sed peradstringentis saporis. Summis etiam ramis insident *capitula*, ex multis brevibus squamis compacta Cachryos modo, ex quibus sese explicant aliquot *flosculi*, tenuibus oblongisque pedicellis inhærentes, quinque foliolis, ut superioris, præditi, sed diversi coloris, rubri nimirum dilutioris sive quodammodo carnei; quibus excussis pentagona conspiciuntur *capitula*, brevia, obtuso mucrone, exili, pallescente *semine* plena.

Eodem quo superior tempore floret & minutum semen profert.

CAP. IV.

De Cisto genuino.

Cistus, Græcis κίσθος & κίσθος & κισθαρον: fortè inquit C. Bauhinus à κισσὸς Hedera ob aliqualem foliorum similitudinem, quod non placet. Theophrasti exemplar olim corruptum fuisse, & Plinium pro κίσθον κισσὸν legisse constat, nam Hederam vertit. Dioscorides tamen Æginetа aliique Hederam etiam κισσὸν appellant. Jo. Bodæus à Stapel accentu differre putat & cùm Cistum significat κίσσον cum accentu in penultima scribendum putat, cùm Hederam κισσὸν accentu in ultima, Κίσσον autem à Cisto puero nomen sumpsisse fabulantur. Fabulam vide apud Cassianum Bassum. Alii à κὶς κιὸς vermis, curculio, κισσὸν dictum volunt, quia lignum Hederæ est admodum porosum & aquam transmittit, ac si à curculionibus erosus & perforatus esset; quomodo & pumex κισσηρὶς ob eandem rationem dictus est.

Cisti genuini notæ characteristicæ sunt, Fruticosum esse & substantiâ ligneâ, florem habere pentapetalon amplum, & quasi roseum, caducum; capitula pentagona. Folia habere in caulibus & ramulis ex adverso bina omnibus cisti generibus commune est.

Nos

Nos Dioscoridem cum aliis plerisque Botanicis sequuti Cistum primò dividemus in non Ladaniferum seu Cistum simpliciter dictum,& Ladaniferum ; Non Ladaniferum deinde in Marem & Fœminam. Marem vocamus qui florem habet rubrum nunc saturatiorem nunc dilutiorem : Fœminam qui album, luteumve.

De Cisto mare seu flore rubro.

1. *Cistus mas folio oblongo incano* C. B. *mas* IV. *folio oblongo albido* J. B. *mas vulgaris* Park. *mas cum hypocistide* Ger. *mas* 1. Clus.

J. B. Clus.

Frutex est quàm fœmina robustior, albidior, bicubitalis, [Clusio * humana altitudine,] hirsutus, ligno satis fragili, & candicante cortice tecto : frequentibus *ramis*, alternatim semper ex adverso respondentibus, eandem etiam seriem servantibus *foliis*, quæ omnino sunt incana, molliora & longiora in novellis plantis, in adultis verò contractiora, duriora & aspera, adstringentis gustûs, inferne rugosa, angustiora spissioráque quàm fœminæ. *Flos* ejus Cynorrhodi aut Rosæ sylv. magnitudine, pentapetalos, dilutioris rubri coloris, seu, ut vocant, incarnati, multis *staminibus* cum suis *apicibus* croceis medium occupantibus, confertus, agminatim stipatus, numerosior in ramulorum extremis, ex brevibus, robustis pediculis, non debilibus oblongis, singularibus ut in Cisto fœmina : quibus decidentibus succedunt *Capitula* quædam pentagona, dura, hirsuta, mucronata, in quibus exiguum est *semen*, ex ruffo nigricans, seminis Hyoscyami aut Papaveris magnitudine. J. Bauhinus capitula trifariam secta ei ascribit, foliolis tribus mucronatis hirsutis obsepta.

* *Nobis nunquam ea altitudine visus est.*

Ad hujus radices, quæ summis cespitibus diffunduntur & cohærent, Hypocistidem observavit Clusius copiosè nascentem.

Per Siciliam, Italiam, & Galliam Narbonensem in sterilioribus & saxosis collibus & sylvis copiosè nascentem observavimus. *Locus.*

Veteres vim adstringentem Cisto attribuunt : unde flores in vino austero triti & bis in die poti dysenteriis & solutionibus ventris prosunt : ulceribus veteribus & ambustis cum cera : & per se oris ulceribus. *Dioscor. Plin.* Eadem ferè habet & Galenus. *Vires.*

* 2. *Cistus mas angustifolius* C. B. Park. Ger. *mas* II. *folio longiore* J. B. *mas* 2. Clus.

Clus.

Eádem altitudine quâ superior assurgit, interdum etiam majore ; non minùs fruticoso stipite, neque minore ramorum frequentiâ, minùs tamen candicat. *Folia* præterea eodem ordine disposita, molliora tamen, longiora, angustiora, & magis mucronata. *Flos* superiori similis, incarnatus : capitulis etiam & semine parum differt.

Nascitur in Hispania, & diutiùs reliquis [maris generibus floret : item ramuli ejus sub Autumnum rorulentum quiddam pingue & odorum contrahunt. *Locus.*

Suspicor hunc non differre specie à præcedente, sed foliis duntaxat variare, sed nihil temere assero.

* 3. *Cistus mas folio breviore* C. B. Park. *mas* III. *foliis dilutiùs virentibus* J. B. *mas* 3. Clus.

Clus.

Superioribus brevior est, non minùs tamen fruticosus, sed tenuioribus *ramis*. *Folia* ejus jam dicto breviora, & dilutiore virore prædita, magis rugosa, pinguia & odorata. *Flos* aliis similis, dilutè rubens, & aliquantulum odoratus ; quam notam in reliquis Cisti maris generibus non observavit Clusius. Hujus *capitula* superioribus multò minora sunt, & suis involucris, quæ florum calyces sunt, diutiùs occultantur. *Semen* in capitulis æquale.

In Lusitania solùm hunc sponte nascentem, supra Ulyssipponem itinere Conimbricensi, atque etiam in maritimis observavit Clusius. *Locus.*

* 4. *Cistus mas folio rotundo hirsutissimo* C. B. *mas* I. *seu major folio rotundiore* J. B. *mas folio subrotundo* Park. *mas* 4. Clus.

Clus.

Humanâ altitudine plerunque attollitur, ut reliqui Cisti fruticosus : *ramulis* aliquantulum incanis : *Folia* reliquis majora & quasi orbiculata, hirsuta nonnihil & rugosa. *Flos* reliquis formâ similis, paulò major & colore saturatiùs rubente : *capitula* hirsuta, dura, pentagona, superioribus majora, in quibus *semen* ruffum.

Invenitur Regno Valentino & Aragonum. Aiunt & in Italia frequentem esse, *nos tamen ibi non vidimus ; fortè in Apulia invenitur.* *Locus.*

* 5. *Verbascum subrotundo Salviæ folio* C. B. *salvifolium exoticum cistoides* Park. *Verb. sylvestre Salvifolium exoticum* Lob.

Lob. ob.

Hæc *foliis* rotundioribus, densioribus, candidioribúsque minùs tamen lanugine canis, sed Salviæ æmula concretione ; alioquin lignosâ fibratâque *radice*, caule & facie non ità dissimilis superiori [Phlomo Lychniti alteri Syriacæ] Iisdem gaudet Syriæ natalitiis. Flores Lobelio videre non contigit, at Cisti æmulos appingit Parkinsonus, & pentapetalos, petalis subrotundis, colore flavo, staminulis rubentibus describit.

* 6. *Cistus*

6. *Cistus mas foliis Chamædryos* C. B. *mas 5. foliis crispis & quodammodo sinuosis* J. B. *mas dentatus* Ger. *mas humilis* Park. *mas* 5. Clus.

Clus.

Humilis est & supinus utplurimum, pedalibus ramis aut paulò amplioribus, multis ex eadem radice prodeuntibus: *Folia* crispa sunt & quodammodo sinuosa, candicantia & hirsuta, gustûs acerbi & astringentis. *Flores* ramulorum summitatibus æquali altitudine & quasi umbellatim nascuntur, superioribus paulò minores, sed elegantis ex rubro purpurascentis coloris, intensioris quàm in quarto. *Capitula* reliquis minora, suis involucris plerunq; contecta, *semen* continent reliquis simile, magis atrum.

Locus & Tempus. In solâ Lusitaniâ nascentem vidit Clusius, nec usquam frequentiorem quàm apud monasterium *Pera longa* dictum, quinto supra Ulyssipponem milliari. Floret Aprili seriúsve aut citiùs pro loci natura & temperamento: Semen Augusto, Septembri aut Octobri maturescit.

D. Magnol hanc speciem invenit in sterilibus locis vulgò *Garrigues* inter *Pezenas* & *Beziers* Maio mense florentem copiosè.

CAP. V.

De Cisto fœmina.

Cistus fœmina folio Salviæ C. B. *fœmina* Ger. *fœm. vulgaris* Park. *fœmina Monspeliana flore albo & Hispanica luteo* J. B.

Clus.

FRutex est ramosus, cubitum interdum altus & erectus, nonnunquam supinus & humi stratus, gracilibus, nigricantibúsque *ramis*; *folio* non minore quàm in maris quarto genere, circinatæ ferè rotunditatis, rudi & aspero, viridi tamen, saporis adstringentis & acerbi. *Florem* habet paulò minorem quàm mas, quinti generis flori pænè similem, album, nonnunquam etiam flavum, luteis fibris, ut in Rosâ sylvestri, medium florem occupantibus, non minoribus quàm maris, multò majoribus quàm Ledi. *Capitula* minora sunt maris capitulis, nigriora, non mucronata sed nonnihil compressa superiore parte, pentagona, *semen* paulò nigriùs & satis magnum continentia.

Locus. In sterilioribus & saxosis collibus & dumetis per Italiam, Siciliam & Galliam Narbonensem vulgatissima est.

Duplex habetur, elatior & humilior, ut rectè notat C. Bauhinus.

CAP. VI.

De Cisto Ledo seu ladanifera.

HOc genus humore pingui, Ladano dicto, quem copiosè exsudant folia à præcedentibus distinguitur.

De Ladano.

E foliis Cisti Ledon appellati exudat liquor quidam, Ladanum dictus, in massas graves ex purpura fuscas coactas, odore valido sed suavi, inflammabilis, accensúsque gratum odorem halans.

Modus colligendi. Tradit Dioscorides succum hunc hircorum barbis dum fruticem depascuntur adhærescere, indéq; depecti; nec barbis tantùm sed & femoribus villosis. Quidam etiam (inquit) funiculos per frutices trahunt, & adhærentem ipsis pinguedinem derasam efformant. Qui modus eum colligendi idem ferè est quem Bellonius in Creta observavit, & accuratiùs ita describit. Græci colligendo Ladano peculiare instrumentum parant rastro dentium experti simile, *Ergastiri* illis dictum. Huic affixæ sunt multæ ligulæ sive zonæ è corio rudi nec præparato confectæ: eas leniter adfricant ladaniferis fruticibus, ut inhæreat liquidus ille humor circa folia concretus, qui deinde à ligulis per summos ardores Solis cultris est abradendus. Itaque Ladanum colligendi summus, imò intolerabilis, est labor, cùm totos dies ardentissimo caniculæ æstu in montibus hærere necesse sit: neq; facile quisquam alius ad id colligendum operam sumit præter *Callobieros*, i. e. Monachos Græcos.

Siquis tamen in Hispaniis huic colligendo operam navare vellet, multò minore (ut Clusio videtur) negotio magnam ejus longè purissimi, resinosi & odorati copiam colligere posset; cùm integræ aliquando sylvæ inveniantur omnium purissimi illius Ledi, quod Cistus Ledon flore maculâ nigricante notato inscribitur.

Vires. Ladanum emollit, digerit, maturat, attenuat, aperit, orificia venarum reserat, inspissat. *Quomodo autem emolliendi & aperiendi, cum spissandi & adstringendi facultate convenire potest?* Usus præcip. (inquit Schroderus) est in capite humido ac catarrhoso, inque dysenteriis. Laudant Veteres in tussi à crassa pituita, in stranguria, &c. Extrinsecus ejus usus est in emplastris emollientibus, anodynis, tussim sedantibus, in Alopecia (inunge vel coque in vino & lava) in odontalgia & cardialgia doloréque ventriculi (cum modico Bdellii pilulas faciunt dandas numero 1. vel 2. hora 1. ante pastum. *Crato*) in suffocatione uteri (introrsum adhibitum) cicatrices curat. *Schrod.*

In

In suffumigiis efficax est, in pellendis secundinis & fœtibus immortuis, in scirrhis uterinis: peculiariter ad uteri vitia convenit. *Diosc. Galen. Plin.*

Maximè celebratur in ulceribus antiquis & cavis cum magno labiorum tumore & duritie.

Galenus Ladanum defluentes capillos retinere posse concedit, non tamen Alopecias aut ophthalmias sanare, utpote magis discussorias vires quàm quæ Ladano insunt poscentes.

1. *Cistus Ledon foliis Laurinis* C.B. *Cistus Ledon latiore folio* J. B. *Ledon* 1. *latifolium* Clus. *Cist. Ledon latifolium* Park.

Clus.

Superatâ Calpe, litore marino, quà Malacam iter est, nascitur hoc genus, latiore *folio*, quasi ad Lauri angustifoliæ foliorum formam & amplitudinem accedente: non minùs tamen pingui lentóq; illo humore abundat quam id quod angustiore est folio, proximè describendum.

In horto Botanico Monspeliaco hanc pulchram Cisti speciem vidimus, è vicinis montibus (ut nobis retulerunt) delatam: cujus pleniorem descriptionem è Parkinsoni Theatro Botanico mutuatam dabimus.

Virgis aliquot lignosis, quinque aut sex pedes altis, in plures ramos divisis assurgit, *foliis* ad genicula binis oppositis cinctos, latioribus paulò quàm proximè sequentis folia, & ad Laurinorum formam proximè accedentibus, supina parte colore viridi obscuriore splendentibus, infernè canescentibus, ad tactum pinguibus & glutinosis unà cum caulibus & surculis tenellis; odore valido suavi è longinquo nares feriente, æstivo præsertim tempore & natalibus locis calidioribus. E summis ramulis erumpunt *flores* simplices, candidi, petalis quinque latis, subrotundis compositi, interdum maculis carentibus, aliàs ad ungues maculâ atropurpureâ in angulum sursum versus productâ notatis, in aliis majore, in aliis minore, multis *staminulis* luteis medium florem occupantibus. Succedunt *capitula* grandiora, quinquepartita, dura, subrotunda *semina* parva fusca continentia.

Quærendum annon hæc species Cisti sit quam observavit D. Wheeler in monte Olympo Asiæ, & describit Itinerar. lib. 3. pag. 219. in qua cuticulas varias facilè separabiles (quas ut verisimile est quotannis exuit) observavit.

* 2. *Cistus ladanifera Hispanica incana* C. B. *Cistus Ledon* 1. *Clusii* Ger. *Cistus Ledon flore maculâ nigricante notato* J. B. *Cistus Ledon angustifolium* Park.

Clus.

Hoc (inquit Clusius) omnium per Hispanias nascentium vulgatissimum & pinguissimum Ledon fruticat ad hominis altitudinem, quam etiam interdum superat, *ramis* frequentibus, lignosis, duris, nigris. *Folia* quemadmodum & rami ex adverso sita sunt, oblonga, transversum digitum quandoq; lata, nonnunquam etiam latiora, supernè ex viridi nigricantia, infernè candicantia, quæ cum tenellis ramulis pingui quodam, odorato, calido & transparente liquore adeò copioso aspersa sunt, ut procul etiam ex splendore conspici & agnosci possit, odor autem octavâ Germanici milliaris parte naribus percipi. *Flore* est inter reliqua Cisti genera & pulcherrimo & amplissimo, magnæ Rosæ instar, simplici quinque foliorum texturâ, omnino interdum albo, sed cujus singula folia circa unguem ex purpura nigricante maculâ rhomboide, nunc majore, modò minore & angustiore, utplurimùm infecta sunt, floris umbilico multis croceis fibris pleno. *Capitula* in longis pediculis foliisq; suis denudatis, omnium maxima, rotunda ferè & plana, non mucronata, & sæpenumero decagona, dura, interiùs flavescentia, quibus dehiscentibus *semen* decidit copiosum, subrufum, omnium minutissimum.

Tota planta, dum reficcata est, quendam candorem contrahit, pinguem tamen illum suum lentorem & suavem odorem non amittit per multos annos.

Crescit frequentissimè multis Hispaniæ & Lusitaniæ locis, pistoribus ad calefaciendos fornaces & tenuioris fortunæ hominibus ad struendos ignes inserviens. Nusquam tamen abundantiùs quàm in collibus eorúmque declivibus inter Tagum & Anam flumina; & toto ferè monte *Sierra Morena* nuncupato. Reperitur etiam unà cum præcedente versus *Carpentras* & *S. Jordi* in incultis. *D. Magnol.* *Locus.*

* 3. *Cistus Ledon foliis Populi nigræ major* C. B. *Cist. Led. Populi nigræ foliis Clusii major* J. B. *Cist. Led. Populnea fronde major* Park. *Cist. Led.* 2. *Clusii* Ger.

Clus.

Brevius est & bicubitalibus duntaxat assurgit *stolonibus* ramosis: *rami* sunt fragiles: *folia* omnium inter Cisti genera quæ observabat Clusius maxima, supernè viridia, infernè nonnihil candicantia, Hederæ foliorum formam interdum, & Populi nigræ plerunque æmulantia, satis rudia & carnosa, hyeme rubedinem nonnullam contrahentia, subacidi & adstringentis saporis. *Flos* candidus, Cisti fœminæ flori par: *Capitula* pentagona, mucronata, exili & nigricante semine referta sunt.

Tenellæ plantæ neque pingues, neque odoratæ sunt, sed annotinæ duntaxat & vetustiores, Autumno præsertim, quo tempore omnes Cisti species, quæ pingues sunt, abundantiore succo, crassiore saltem & magis tenaci, prægnantes esse mihi visæ sunt.

* 4. *Cistus Ledon folio Populi nigræ minor* C. B. *Populnea fronde minor* Park. *populea fronde* Ger. *Pop. nig. foliis Clusii minor* J. B.

Clus.

Præcedenti per omnia similis est sed humilior, neque cubitum excedens: folia etiam minora; flore, semine gustu conveniunt.

Utrumque genus nascitur in ea montis Mariani (vul. *Sierra Morene* dicti) parte, quæ superanda est iis qui Ulyssippone Hispalin iter faciunt, & in quibusdam collibus Granatæ vicinis. *Locus.*

• 5. *Cistus Ledon Cretense* C. B. *Cist. Led. latifolium Creticum* J.B. *Cistus ladanifera Cypria* Park. *& ladanifera Cretica vera* ejusdem. *Cist. Ledon* 4. *Clusii* Ger.

Clus.

Cubitali & interdum majore altitudine assurgit, fruticosum, nigricantibus ramis, carnosis *foliis* & præ saturata viriditate nigricantibus, mediæ inter primi & secundi generis [secundi & tertii nostri] folia magnitudinis, brevioribus tamen & rhomboidis quodammodo figuræ, quæ cum novellis ramis lento & roscido humore oblita sunt, non adeò tamen abundanti & denso, neque etiam adeò odorato ut in secundo genere. *Flos* albus est, secundo generi similis; *semen* etiam exile nigricans in rotundis capitulis.

J. Bauhinus folia infernè candicantia, tribus secundùm longitudinem decurrentibus nervis plantagineis describit: capitula Ciceris circiter magnitudine, Olivæ ferè sive oblongâ figurâ, hirsuta, cum quinque angulis, membranis distincta, plena *seminibus* minutis, papaverinis, fuscis, angulosis.

Locus. Nascitur in Creta & Cypro insulis.

An Alpinus de hac ait? Plantam ex qua Ladanum Cretenses colligunt, planè differentem ab ea quam hactenus ferè omnes prodidère, inspexi; Cisto fœminæ persimilis est, foliis tamen Cisti longioribus prædita, Salviæque proximis, floresque fert sylvestribus rosis omninò similes, roseo etiam colore, quàm Cisti fœminæ majores. *J. B.*

Hunc in exoticis describit Alpinus, quem consule.

• 6. *Cistus Ledon hirsutum* C. B. *Cist. Led.* 4. *Clusii* Ger. 4. *Clusii flore candido* J. B. *hirsutum sive* 4. *Clusii* Park.

Clus.

Multis *ramis* fruticat, cubito longioribus, lentis & flexibilibus, hirsutis, albicantibus. *Folia* reliquis Ledi generibus molliora, ad Cisti fœminæ folia accedunt, verùm paullò longiora, angustiora, hirsuta, nigriora, & lentâ pinguedine conspersa, non modo verno tempore, sed etiam per totam æstatem conspiciuntur. *Flos* albus est, Cisti fœminæ flore non minor, nec ei absimilis; *capitula* exigua, membranaceis quibusdam & laxis involucris tecta, *semen* continent omnium inter Cisti genera maximum, nigrum.

Locus. In sola Castella veteri hoc genus observabat Clusius, vicinis pago S. Martini *del Castannal* locis.

7. *Cistus ladanifera Monspeliensium* C. B: *ladanifera, sive Ledum Monspeliacum, angusto folio nigricans* J.B. *Cistus Ledon* 5. *Clusii* Ger. *Cist. Led. Oleæ foliis* Park. *Cist. Led. foliis Oleæ sed angustioribus* C. B.

J. B.

Frutex est bicubitalis, odoratus, in ramos plures brachiatus, cortice nigro obductus: *foliis* sesquiunciam longis, angustis, nigris, rugosis, ex brevibus intervallis sibi mutuò oppositis. *Flores* albi, parvis rosis sylvestribus assimiles, in quorum medio *apices* lutei. Succedunt pericarpia hispida [nobis observantibus, parva, quinquepartita, per maturitatem colore spadiceo splendentia, non hispida, calycibus tamen hispidis occultata] & semina minora quam in Cisto mare Monspess.

Nos cum J. Bauhino, cui etiam assentitur P. Magnol, M. D. Monspeliensis existimamus Ledon V. Clusii idem esse huic Monspeliensi, namque & descriptio & locus conveniunt: ait enim nihil isto Ledi genere vulgatius esse toto Valentino regno & Narbonensi Gallia, ubi aliud utiq; Ledum non observavit. Hinc C. Bauhini *Ledum* 9. *foliis Oleæ sed angustioribus*, huc reducendum est. Foliorum varietas ex locorum diversitate dependet.

Ad hujus radices Hypocistin adnatam observârunt tum Clusius tum J. Bauhinus.

• 8. *Cistus Ledon angustis foliis* C. B. Park. *C. Ledon* VI, *minoribus angustioribusque foliis Clusii* J. B. *Cist. Led.* 6. *Clusii* Ger.

Clus.

Quinto pæne simile est, brevius paulò, minoribus, angustioribúsque *foliis* lento humore aspersis quemadmodum illius folia. *Flos* major est, albus item & quinque foliis constans; semen etiam respondet.

9. *Cistus Ledon foliis colore cinereo* J. B. *Cist. Ledon foliis Rorismarini hispidis* C. B. *Cist. Led.* 7. *Clus.* Ger. 7. *Clusii sive Rosmarini hispidis foliis* Park.

Cubitalis est, multis & frequentibus *ramis* fruticans cineraceo colore præditis: quos sepiunt frequentissima *folia*, Rorismarini coronarii foliorum æmula, omnino canescentia & hispida, nec minùs pinguia & lento succo perfusa cum suis tenellis ramulis quàm quintum genus. *Flos* summis ramis copiosus, candidus, superiori similis, nec *semen* dissimile.

Locus. Valentino regno hæc duo postrema Clusio tantùm observata sunt circa *Xativa*.

10. *Cistus Ledon foliis Rorismarini subtus incanis* C. B. *Cist. Led. foliis Rorismarini coron. Clusii, flore luteo* J. B. *Cist. Led.* 8. *foliis Rosmarini subtus incanis* Park.

Eâdem quâ superius magnitudine crescit, *rami* tamen magis expansi sunt, *folia* tenuiora, supernâ parte ex fusco viridia, infernâ verò candicantia, ut Rorismarini coronariæ folia videantur, gustu tamen adstringentia, licet lento quodam & pingui humore sint cum tenellis ramis oblita. Numerosi *flores* secundum ramorum longitudinem nascuntur, exigui, postremo tamen descriptis pares, lutei coloris. *Semen* in pusillis capitellis ex cinereo nigricans.

Inve

Inventur frequens incultis illis locis citra Tagum supra Ulyssipponem cum Cisto foliis Halimi, &c. *Locus.*

• 11. *Cistus Ledon foliis Rorismarini, sed non incanis* C. B. *C. Led. Rosmarini foliis subtus non incanis* Park. *Cistus Ledon* IX. *Clusio* J. B. *Cistus Ledon foliis Rosmarini* Ger. emac.

Clus.

Minus est superiore, *folia* paulò majora, neque subtus incana, ut in præcedente, sed rariora & magis glutinosa sunt: ramulos quibus flos inhæsit tenues, exsuccos, planeque retorridos; aliquot inania capitula & omnino hiantia jam excusso semine, sustinere deprehendebat Clusius.

• 12. *Cistus Ledon foliis Thymi* C. B. Park. *Cist. Led. Thymi foliis Clusii* J. B. *Cist. Ledon* x. *Clusii* Ger. emac.

Clus.

Pedali duntaxat est altitudine, *ramulis* exilibus, lignosis, satis tamen fragilibus, nigricantibus; pinguibus, & quodam lento humore madentibus: *foliis* longè minoribus quàm in præcedente, non multùm à Thymi foliis dissidentibus. *Flores* non observavit Clusius, quemadmodum nec in superiore, sed in oblongis ramulis quasi umbellatim prodeuntia *capitula*, exigua & superiore parte aperta, inania jam, & cum suis ramulis arida.

Nascuntur hæc duo postrema in extrema Bæticæ parte qua Castellam novam spectat. *Locus.*

• 13. *Cistus Myrtifolius Balearicus Pennæi. Myrtocistus Pennæi* Park. Clus. C. B. *Myrtoc. Th. Pennæi Angli* Ger. *Myrtoc. Pennæi, floribus luteis oblongis* J. B.

Clus.

Frutex est interdum tricubitalis, scabro admodum cortice, & veluti quibusdam tuberculis obsito, qui in vetustis ramulis facilè abscedit & sponte decidit. *Folia* sunt pænè Myrti (quorum dorsum non minùs scabrum est quàm ipsi ramuli) supernè lævia, conjugatim ut in Cisti & Myrti generibus circa ramulos nascentia. *Flores* summis virgis insident lutei, quinque oblongis foliis constantes, & multis in meditullio longiusculis staminulis præditi: His succedit oblongum & pentagonum *capitulum semine* plenum.

Tota stirps odorata est, & lentorem sive pinguem quendam succum, quali Cisti Ledi genera madent, effundere videntur.

Ex Balearium insularum majore *Majorica* vulgò dicta eruit Pennæus. *Locus.*

Cap. VII.

De Cisto vasculis trigonis, & primo De

§. 1. *Majore & fruticosiore, Cistus fœmina dicto.*

• 1. *Cistus fœmina folio Sampsuchi* Park. *folio Sampsuchi incano* C. B. *folio Sampsuci Clusii, cui macula in flore* J. B. *Cistus folio Sampsuchi* Ger. emac.

Clus.

F*Rutex* est multos graciles ramulos proferens, in quibus *folia* parva, quasi circinata, incana, Sampsucho similia, paulò minora & dorso eminente, contrariis inter se pediculis, ut in cæteris Cisti generibus, nascuntur, & adstrictionem habent cum quadam aciditate & salsedine conjunctam. *Flos* in summis ramis copiosus, albus, meditullium petalorum macula ex purpura nigricans inficit, villis & staminibus flavis medium florem occupantibus: *Capitula* deinde Lini ferè exigua, trigona, in quibus *semen* minutum Hyoscyami, ex nigro candicans sive cinereum continetur. Totus verò oblongus ille ramulus qui florem & capitula sustinet, semine maturo arescit, ut in singulis Cisti generibus.

Copiosum invenit Clusius circa *Caraicejo* & toto Bætico agro inter Tagum & Anam flumina. *Locus.*

• 2. *Cistus fœmina folio Thymi* Park. C. B. *folio Thymi Clusii sine macula in flore* J. B. *folio Thymi* Ger.

Clus.

Pedali fruticat altitudine, *ramulis* ex purpura nigricantibus, duris, lignosis, qui magna ex parte sine *foliis* conspiciuntur præterquam circa eorum summitates, in quibus confertim nascuntur, exilia admodum, viridia, Thymi foliorum æmula, adstringentis gustûs. *Florem* summis ramis fert, superiori similem, minorem & nullis maculis infectum. Semen non observavit Clusius.

Solùm autem conspectus est extrema Bæticæ parte, quæ Castellam & Lusitaniam spectat. *Locus.*

• 3. *Cistus fœmina folio Halimi major* Park. *fœm. Portulacæ marinæ folio, latiore, obtuso* C. B. *folio Halimi* Ger. *folio Halimi, flore luteo* J. B. *folio Halimi* 1. Clus.

Clus.

Cubitales aut ampliores profert *ramos*, graciles, satis fruticosos; in quibus folia Portulacæ marinæ similia, sed omnino incana ut Halimi, obtusiore mucrone, subacidi & adstringentis gustûs. Summis ramis multi inhærent *flores*, flavi coloris, minores quam in superioribus, Helianthemo similes, suas fibras in medio continentes.

His succedunt longiuscula & triangula *capitula* exiguum subrufum *semen* continentia.
Ad hujus radices Hypocistidem observavit Clusius.

Cistus fœmina foli. Halimi minor Park. *fœm. Portulacæ marinæ folio angustiore mucronato* C. B. *folio Halimi longiore incano* J. B. *fol. Halimi* 2. Clus. *Cistus folio Lavendulæ* Ger.

Clus.

Procerior est priore, firmioribus ramis & incanis ut prior. *Folia* etiam habet Halimi, paullò tamen longiora, angustiora, magis mucronata & dorso elatiore, incana tamen tota & sicca, subacidi etiam & adstringentis saporis. Hujus neque florem, neque semen vidit Clusius.

Locus. Uterque frequens est in Lusitania arenoso solo, & aurâ marinâ afflato inter Ericas non procul Olyssippone, nusquam alibi Clusio conspectus.

* 4. *Cistus fœmina Lavendulæ folio* Park. *folio spicæ* C. B. *folio Lavendulæ Clusio, fortè idem cum Helianthemo recto* J. B. *mas tenuifolius* Ger.

Clus.

Cubitali plerunque altitudine est, plurimis ramis iisque brevibus præditus; circa quos confertim nascuntur *folia* angusta, incana, Lavendulæ foliis proxima, adstringentis gustûs. *Flores* superioris floribus non multùm absimiles, parvi, candidi: Semen non observavit Clusius.

Adeò Lavendulæ similis est, ut excepto odore & sapore cùm non floret pro ea sumi posset.

Locus. Solo Valentino regno, aridis & petrosis locis quarto à Valentia mil. Aprilis initio invenit Clusius.

5. *Chamæcistus Halimi folio oblongo* Moris. prælud.

Hic suffrutex ad pedalem altitudinem utplurimum, aliquando ad bipedalem assurgit. *Folia* profert, oblonga, mucronata, incana, Halimi instar. *Flores* fert luteos, quibus delabentibus succedunt capsulæ triangulares, minuta multa subruffa *semina* in se continentes.

Locus. In glareosis & arenosis circa caput Cenomanorum.

6. *Cistus Ledon folio Myrti* C. B. *ledon angustifolium* Ger. *ledum Myrtifolium Lobelii* Park.

Virgis, surculis, foliis multò crassioribus, latioribus & longioribus est quam mas, fœmina, aut ladanifera vulgaris, Sumachi Plinii aut Rusci modo fruticosa, semine item tricocco.

Multa lascivit quopiam in monte celsissimo agri sterilis Sevenæ, cui nomen S. Columbæ. Alioqui gustu Cisti Ledi, & fragrantiâ graviusculâ.

Suspicor hanc non differre specie à Cisto Ledo 1. seu latifolio *Park.* quantumvis Lobelius semen tricoccum ei attribuat.

§. 2. *De Cisto capsulis trigonis annuo.*

1. *Cistus folio Plantaginis* C. B. *Tuberaria major Myconi* J. B. *An Tuberaria nostra* ejusdem.

J. B.

Caulis pede altior, teres, alioqui glaber, imâ duntaxat parte tomento candicante obsitus, interlucente levicula quadam rubedine. *Folia* circa infimum caulis crebra, Plantaginea, ex rotundo oblonga, latitudine semunciali, longitudine ferè unciali, supra subtúsque incanâ lanugine pubescentia, nervis tribus Plantaginis in morem dispositis distincta. Per reliquum caulem ex longis intervallis bina folia adverso situ velut ex geniculo nascuntur, (aut alterum alterò paulò inferius) angustiora, longiora, acutioráque quàm infima, glabra, nervosa. In supremo caulis fastigio *flores* plures, interdum ad 12, plurium foliorum voluminibus contexti, quorum basin fulciunt foliola perpusilla, acuminata.

Locus. In monte D. Joannis propè Pisas collecta fuit inter plantas Stœchadis Arabicæ.

Mycono *Radix* lignosâ per summa cespitum spargitur: *floris* color luteus: semen folliculo inclusum.

D. Magnol in *Indice plant. Monsp.* Tuberariam majorem & minorem Myconi pro eadem plantæ specie habet, pro loci humidioris vel siccioris natura variante.

2. *Cistus flore pallido, punicante maculâ insignito* C. B. *annuus flore maculato* Ger. emac. *annuus flore guttato* Park. Ponæ. *Tuberaria minor Myconi* Lugd. J. B. *Helianthemum flore maculoso* Col.

Folia in terram strata promit, tribus nervis distincta, oblonga, Centaurii vulg. min. modo, sed acutiora. [*Mycono* plantagini similia sed minora, humi repentia, villosa; *Ponæ* Oleæ effigie] Unico *caule* observavit Columna, nec ramoso, [Binos caules appingit Myconus] pedali altitudine, tenello, recto, nec admodum ramoso *Clus.* quadrato, hirsuto, virescente *Ponæ.* *Folia* per genicula bina, alterno situ, parva, hirsuta. In summo ex petiolis longis *Flores* plures, pentapetali, lutei, petalis singulis punicante Columnæ ex nigro rufescente macula circa unguem insignitis, antequam aperiantur nutantes, sicuti & fructum habentes, & hiantes eriguntur, paulatim, in medio *apicem* habentes crassum, quem plurima *stamina* circundant. Tenella admodum & triquetra *capitula* pusillum & cinereum *semen* continent. Folia diluta viriditate prædita unà cum ramulis per Caniculæ æstus pingui quodam & lento humore sunt oblita. *Clus.*

Locus. Nos ad radices Vesuvii moncis invenimus flore non maculato, quales & F. Columna observavit quamplurimas eodem loco una cùm maculosis nascentes. Maio mense floret.

In

In Madritiana sylva invenit Clusius secundo ab urbe Lutetia milliari. Myconus ex Hispania misit, ubi passim, inquit, in pratis reperitur locis pinguibus & terrenis. Radice simplici, lignosa, tenui, & nonnihil fibrosâ alitur.

D. *Magnol* (ut diximus) Tuberariam majorem & minorem Myconi pro eadem plantæ specie habet, pro natura duntaxat loci humidioris aut siccioris magnitudine variantis; utranq; autem in luco Gramuntio abundè provenire ait, quin & foliis angustissimis se invenisse plurimis aliis in locis, valdè accedentem ad Cisti speciem annuam angustifoliam *J. B.* Nos ejus sententiæ libenter assentimur, ut qui species temere multiplicare odimus.

Sunto ergo, si videtur, Tuberaria nostras *J. B.* Tuberaria major & minor *Myconi.* Cistus annuus secundus *Clus.* Cistus annuus flore guttato *Ponæ*, denique Cisti species annua angustifolia *J. B.* una & eadem plantæ species.

3. *Cistus annuus* Ger. *annuus folio Salicis* Park. *annuus* 1. *Clusio folio rotundiore* J. B. *folio Salicis* C. B.

J. B.

In hortis cultus ad cubiti interdum altitudinem & majorem excrescit: ab una *radice* lignosa & nigra, modò *coliculo* uno, modò pluribus, quinq; ac etiam sex, medio erectiore, omnibus hirsutis, teretibus: *foliis* veluti per genicula binis, Majoranæ similibus, longioribus, potissimùm circa medios caules, inferiora enim rotundiora sunt, superiora verò angustiora, pilosa. Ad latera singulorum geniculorum, ad unumquodque *folium* duo parva foliola. In extremis ramis duo, tres, quatuórve *flores*, pallidi aut albicantes, unusquisq; in suo geniculo, ex brevi pediculo, hirsuto, uno folio longo & duobus parvis ad ejus exortum appositis. Floribus succedunt *vascula* triquetra, brevia, magna, Ciceri ferè æqualia, quæ matura in tres dehiscunt veluti corylas, latas, corticosas, ruffas, quas cingunt foliola tria hirsuta, costas habentia. Intus membranula, tenuis, lucida, cui adhærent multa *semina* minùs ruffa, papaverinis minora, inæqualia, matura Augusto.

In vinetorum apud Salmanticenses marginibus, & Granatensi regno Clusio observatus est. *Locus.*

Castellani *Turmeram* hunc vocant, autore Clusio, i. e. Tuberariam, forsan quia ubi hæc nascitur Tubera, quæ illis *Turmas* dicuntur, crescant. Eadem scribit Myconus de Tuberaria sua minore, quæ ab hac tamen diversa est, nimirum Cistus annuus 2. Clusii.

Hujus alia species invenitur, longioribus aliquantulum *virgis* non tamen minùs hirsutis, angustioribus etiam *foliis*; cujus *flos* minor, pallidus, valdè caducus: capitula & semen similia. Huic similis est, si non idem,

* 4. *Cistus Ledi folio* C. B. *annuus folio Ledi* Park. *annuus folio Ledi, flore luteo* J. B. *annuus longifolius Lobelii* Ger.

Park.

Elatior est præcedente, *virgis* crassioribus, non minùs tamen hirsutis, *foliis* ad genicula duobus tribúsve cinctis, longioribus, angustioribus, mucrone acutiore, hirsutis nonnihil, colore viridi saturatiore. *Flores* evanidi, versùs summos caules ex alis foliorum exeunt singulatim, pari cum superioris floribus magnitudine, pallidè lutei. *Capitula* & *semen* illius similia.

Annua est planta; in hortulo tamen nostro aliquando hyemem pertulit, cùm superiori æstate non floruerat, inquit Parkinsonus.

In loco dicto *la garrigue dau Tarrall* & circa Salenovam in herbidis incultis ultra pontem sæpiùs collegimus, inquit *D. Magnol* in *Botan. Monspel.* *Locus.*

Eidem Cisto annuo Clusii similis etiam est

* 5. *Cisti species annua angustifolia* J. B.

J. B.

Dodrantalis est, vel etiam major ac cubitalis: *radix* unica, leviter fibrosa, satis tenuis, recta: *Caulis* unicus, teres, hirsutus, gracilis, quatuor aut quinque geniculis distinctus; ad quorum unumquodque *folia* bina, duabus unciis longiora, angusta, hirsuta, ad Ledi Monspessulani accedentia, ad radicem breviora. Subdividitur is in aliquot ramulos, inæqualiter non ex adverso sitos, quod observaverimus, quatuor aut quinque uncias longos; *capitulis* multis (ad quindecim numeravimus) parvis triquetris, Ledi Monspessulani similibus, minoribus tamen, ex pediculis ferè uncialibus in unam partem instar jubæ vergentibus. [*Flos* circulum in medio nigrum habet cujus interiora alba, punctulis nigris aspersa, aliquando etiam striis intercursantibus nigris, folia flava *Cherl.*]

Inter Monspelium & *Peroul* invenit C. Bauh. *D. Magnol* pro Tuberaria minore Myconi hunc habet: vide supra quæ ad illam plantam annotavimus. *Locus.*

§. 3. *De Cisto capsulis trigonis humiliore & perenni seu*

De Chamæcisto & Helianthemo.

A. 1. *Chamæcistus vulgaris flore luteo* C. B. *Helianthemum vulgare* Park. *vulgare flore luteo* J. B. *Helianthemum Anglicum luteum* Ger. *item luteum Germanicum* ejusdem. **Dwarf Cistus, or little Sun-flower.**

E *radice* alba, lignosa *Caules* plures, tenues, teretes, humi fusi, hirsuti emergunt, *foliis* vestiti oblongis, angustis, ex adverso binis, pediculis brevibus insidentibus, supernè viridibus, subtus incanis, mucronibus obtusis. *Flores* in summitatibus in longas veluti spicas dispositi, alii super alios, pediculis semuncialibus appensi, lutei, pentapetali, cum plurimis intus *staminulis* flavis, è *calice* trifolio lineis

rubris striato exeunt. *Flori* succedit vasculum trigonum, grande, *semina* aliquot trigona, ruffa continens. Ad floris uniuscujusque pediculum apponitur foliolum longum angustum. Delapso flore *semina* deorsum dependent. Floret Junio.

Locus. In montosis siccioribus præsertim cretaceis abundat.

Helianthemum foliis majoribus flore albo *J. B.* Chamæcistus vulgaris flore albo majore *C. B* à priore sola magnitudine & floris colore albo differt, inventu rarissimum est.

Vires. Vulneraria est & astringens hæc planta, unde in sputo sanguinis, alvi profluvio, uvula (& ut numero dicam) omnibus affectibus quibus fluxus nimius conjunctus est, Symphyti aliarúmque consolidarum more, usurpari potest *J. B.* Hinc *Panax Chironium* nonnullis credita est, & Herbariorum Germanicorum vulgo *Consolida aurea* dicta.

Exhibetur decoctum in vino rubro cum Symphyto & Plantagine ad sanguinis sputum, diarrhœam, dysenteriam, &c.

Ad ulcera oris & genitalium decoquitur in vino rubro addito momento Aluminis, decoctionéque os colluitur aut ulcera partium dictarum.

* 2. *Cistus humilis Clusio sive Helianthemum omnino candicans flore nunc albo, nunc pallido* J. B. *Chamæcistus foliis minoribus & incanis* C. B. *Chamæcistus* 4. Clusii.

Clus.

Exigua est plantula, tenuibus, lignosis, humíque sparsis virgulis prædita: *foliis* primo generi, quod Helianthem. putant, similibus, minoribus tamen, omnino candicantibus, gustu adstringentibus. *Flores* extremis ramis insident, coloris interdum albi, utplurimum pallidi, *staminibus* medium florem occupantibus. *Semen* triangulis capitulis, Lino paribus inest, exiguum, ruffum. *Radix* lignosa & fibrosa.

Locus. Salmanticensi agro frequens est: J. Bauhinus Monspelii vidit florentem in monte propè *Castelneuf*, & in montibus prope *Gigan*, mense Martio & Aprili.

Mentzelius in Pugillo Plantarum rariorum Helianthemi speciem in monte Apennino collectam depingit quam

Helianthemum saxatile, caulibus & foliis incanis, oblong. fl. albissimis, Appenineum inscribit.

3. *Chamæcistus foliis Thymi incanis* C. B. *Helianthemum flore albo folio angusto hirsuto* J.B. *An Chamæcistus* V. Clus? *Helianthemum angustifolium* Park. Ger.

J. B.

Plantula sesquipalmaribus dodrantalibúsve ramis donata, interdum paulò majoribus, Monspelii verò & Lugduni nunquam ferè cubitalibus, partim erectis, partim repandis. *Folia* mediocriter magna, semunciam longa, angusta, pilosa, incana ut Lavendulæ, insipida, nonnihil viscosa. *Flores* ex longa serie plures, quales Helianthes vulgaris, nisi quod albi, fibris luteis medium occupantibus. *Calyces* hirsuti, *vascula* quoq; consimilia in quibus *semen*. Quæ Monspelii provenit radicem habet crassiusculam, lignosam quæ in frequentes abit propagines.

Locus. Propè Monspelium in collibus Castro novo adjacentibus observavimus atque etiam circa Nemausum. Folia ei oblonga sunt, incana, & figurâ sua ad Rosmarini folia accedentia, nisi quod breviora sint.

J. Bauhinus dubitat an hæc planta sit Chamæcistus 5. *Clus. hist.* & revera descriptio Clusii non videtur exactè respondere.

* 4. *Chamæcistus repens serpyllifolia lutea* C. B. *Serpylli folio nigricante & hirsuto, flore aureo odorato* J. B. *Serpylli folio, flore luteo* Park. 2. Clus. *Cistus humilis Serpyllifolia* Ger.

Clus.

Multos promit ex eadem radice *ramulos*, tenues, oblongos, summâ tellure sparsos, subrubentes; in quibus exigua *folia*, ordine quodam ac duplici serie disposita, Serpyllo ferè similia, nigricantia & hirsuta, crassáque: sub florum autem partum in novellis ramis longiora & candidiora. *Flores* in extremis eisdem novellis ramulis terni aut quaterni, oblongis & hirsutis pedicellis inhærentes, Helianthemi vulgaris floribus magnitudine pares, sed aurei planè coloris & odorati. *Semen* observare non licuit. *Radix* multifida, aliquot fibris latè sparsis capillata.

Nusquam nisi in summis Austriæ & Stiriæ Alpibus invenit Clusius, idque semel, mense Augusto florentem: in hortos translatus Maio mense floruit; sed *flores* cum suis pedicellis nimium caduci, omnem observandi seminis occasionem planè ademerunt.

Cistus Helianthemos flore parvo luteo J. B.

Florum parvitate qui triplo minores quàm Helianthemo vulgari, & loco nascendi circa Nemausum à superiore differt.

* 5. *Chamæcistus angustifolius flore luteo Clusii* J. B. *Chamæcistus angustifolia* C. B. *Chamæcistus* 6. Clus. *Cistus humilis angustifolius* Ger. *Helianthemum angustifolium* Park.

Clus.

Dodrantales aut majores humíque fusos *ramulos* habet, multis oblongis angustísque *foliis*, nullo certo, sed confuso, utplurimum, ordine dispositis septos, præter vulgarem in omnibus Cisti generibus foliorum situm, *saporis* initio velut gummosi, deinde amaricantis. Extremos ramulos bini aut terni occupant *flores*, lutei cum suis in medio staminulis coloris: quibus succedunt trigona *capitula* satis magna, majusculum & inæquale *semen* continentia. *Radix* lignosa, dura, vivax, foris nigro cortice obducta, & in aliquot ramos sparsa.

Rarior

Rarior est, nusquam enim nisi in monte Badensibus thermis imminenti, quarto à Vienna Austriæ milliari, atque in Hamburgensi duobus à Posonio Ungariæ urbe mil. pauculas plantas inveniebat Clusius florentes mense Junio, & brevi semen perficientes. Locus.

* 6. *Chamæcistus foliis Myrti minoris, incanis* C. B. *foliis Myrti Tarentinæ canis vel cinereis* J. B. *Chamæcistus* 3. Clus. *Chamæcistus latifolius* Park. *Cistus humilis latifolius* Ger.

Clus.

Dodrantalibus est ramulis, humi diffusis: quos bina semper contrario inter se situ sepiunt *folia*: Myrti Tarentinæ foliis æqualia aut angustiora, supernè cinereâ quadam lanugine obducta, infernè verò omninò incana, gustu adstringente & nonnihil amaro prædita. Pedicellos postea exserit duas aut tres uncias longos, quibus insident quinque aut sex *flores* Chamæcisti serpyllifolii ferè formâ similes, lutei coloris. His succedunt trigona parva *capitula*, *semine* inæquali, minuto, ruffo plena. *Radix* lignosa, dura, vivax. In hoc etiam ramuli flores sustinentes, maturo & deciduo semine, exiccari & confringi plerunq; solent.

Nascitur maximâ abundantiâ in omnibus illis montibus, qui à *Calenberg* Danubio imminente ad Alpes Austriacas continua quadam serie procurrunt, &c. Floret Maio; *semen* maturum est Junio. Locus. Invenitur etiam in monte *Capouladou* non procul Monspelio *Botan. Monsp.*

A. 7. *Helianthemum Alpinum folio Pilosellæ minoris Fuchsii* J. B. *Item, Cistus Helianthemos folio Polii montani* ejusdem *fortè*: *item Cistus pusillus folio candido, flore luteo* ejusdem.

J. B.

Fruticosa est herba, cui *folia* oblonga, Pilosellæ minoris Fuchsii similia, inferiore parte magis candicantia, superiore viridia & pilosa, sed minùs quàm in inferiore. *Flos* luteus, qualis Helianthemo vulgari.

Plantula nobis collecta in monte *Saleva* propè Genevam, *cauliculos* surrigit palmares & longiores, tenues, teretes, incanos, non ramosos, *foliis* per intervalla longiora binis adversis cinctos, summa sui parte quatuor aut quinque flosculos singulatim caulem conscendentes, pediculis tenuibus appensos, sustinentes, parvos, colore luteo. *Folia* ima uncialia ferè aut minora, oblonga, in acumen desinentia, cinerea & fere alba: quæ cauliculos vestiunt breviora sunt & pro magnitudine latiora. In montosis Septentrionalibus Angliæ à se inventum nobis ostendit *D. Jac. Newton.*

Ad latera & radices montis Salevæ propè Genevam copiosè oritur. Locus.

* 8. *Helianthemum sive Cistus humilis folio Sampsuchi capitulis valdè hirsutis* J. B.

Plantæ nobis descriptæ & intellectæ eadem esse videtur. Radicem lignosam crassiusculam ei attribuit; *folia* Majoranæ foliis paria. Vide & confer.

Hunc Monspelii collectum habuit J. Bauhinus. Juxta Monspelii patibulum magnâ copiâ fruticat *Cisti folio Majoranæ* nomine notus. *Botan. Monsp.*

* 9. *Chamæcistus Serpyllifolia floribus carneis* C. B. *Cham.* 7. Clus. *Cham. Serpylli folio, flore carneo* Park. *An Chamæcistus* Alpin. ex? *Serpyllifolius* Ger. emac.

Clus.

Oblongis, quandoque dodrantalibus tantùm serpit ramulis, humi diffusis, nigricantibus, in multos alios breves ramulos divisis. *Folia* frequentia & conferta sunt, bina semper inter se opposita, exigua, Serpyllo minora, Thymi durioris foliis haud majora, crassa, superiore parte viridia, infernè candicantia, amaricantis saporis: extremis ramulis innascuntur bini aut quaterni *flosculi*, simul juncti, perpusilli, pentapetali, carnei quasi coloris: His succedunt *capitula* in quinque crenas maturitate sese aperientia, & semen exile admodum ostendentia. *Radix* dura, lignosa, aliquot fibris donata est: quinetiam rami subinde tenues fibras agunt. Exiccata planta non injucundo spirat odore.

Nascitur tenui solo inter saxa, in summis *Sneberg*, *Snealben*, & aliis Austriacarum Stiriacarúmque Locus. Alpium superciliis. Floret Junio aut interdum paulò maturiùs.

Vasculo seminali ab hoc genere differre videtur.

10. *Helianthemum tenuifolium glabrum flore luteo* J. B. *Chamæcistus Ericæ foliis* Park. *Cham. Ericæ folio luteus* J. B.

J. B.

Ex *radice* crassa, lignosa, cortice nigricante contecta *ramuli* plures exurgunt, lignosi, dodrantales, nonnunquam erecti, interdum per humum sparsi, *foliis* donati valdè tenuibus & angustis, ut in Cori Monspessulana, vel Erica arborescente, viridantibus & subrubentibus, glabris, nec sibi oppositis ut in vulgari, sed alternatim ramos conscendentibus, & singularibus. Ramosius videtur quàm Thymifolium sequens. *Flores* multò minores quàm in vulgari, aurei, caduci, quibus succedunt *vascula* majuscula, lucida, quæ semine maturo in tres veluti scutellas triquetras dehiscunt; ea autem vascula ambiunt tres tunicæ. *Semen* copiosum, ferrugineum, triquetrum.

Ad radices montis Juræ & in collibus saxosis circa Genevam & Monspelium multus oritur. Duplex habetur erectior & humilior. Hi (inquit D. *Magnol*) non tantùm magnitudine differunt sed & modo conservandi seminis, siquidem erectioris capsula dum aperitur decidit statim semen, sicut aliis accidit, at in humiliori quamvis capsula aperta sit & prona versùs terram, manet tamen semen quasi capsulæ adhærens. Locus.

11. He-

11. *Helianthemum folio Thymi incano* J. B.

J. B.
Virgulæ plures, tenues, incanæ, quæ in alios repandos mox dividuntur ramulos. *Foliola* Thymi durioris, minuta, brevia, hirsuta, cinerea, terna, quaterna, interdum plura ex eodem geniculo enata. *Flos* & capsellæ in tres carinas dehiscentes cum involucris hirsutis, ut in Helianthemo vulgari. *Radix* crassiuscula, contorta, lignosa, multifida, multorum capitum.

Fortè (inquit J. B.) hanc miscet & intelligit Lobelius cum Helianthemo tenuifolio glabro: similes sunt plantæ, differentes tamen diligentiùs consideranti.

Nos circa Monspelium observavimus in eadem planta *folia* inferiora in caulibus tenuissima, qualia ferè Camphoratæ Monspel. superiora verò longè diversa, viridia & Helianthemi proximè descripti foliis similia, unde & Lobelium non imperitè aut temere has duas plantas miscuisse opinati sumus: postea tamen circa Massiliam Chamæcisti speciem observavimus cujus omnia folia tenuissima erant Camphoratæ similia & glabra, plura simul nascentia; aliam etiam speciem, folio Thymi longiore, cujus tamen florem & vasculum seminale non vidimus.

His adde, anomalas quasdam & parum cognitas species.

1. *Helianthes species rara, comâ inflexâ ut in Heliotropio* J. B. *Telephium repens folio deciduo* C. B. *Telephium legitimum Imperati* Clus. Ger. Park.

Radix crassitudine digitali, longitudine sesquipalmari, lignosa, fibris paucis sed validis donata, foris buxea, intus alba, vivax, *ramos* sex, octo, aut plures per terram spargit, palmares & spithamæos, teretes, tenues; quibus *folia* nullo insigni sapore prædita, crebra, alterno situ utrinq; adnascuntur, Majoranæ, glabra, & ex viridi luteola, unico nervo per longitudinem decurrente: at priora folia & quæ proximè terram non parùm ab iis quæ per ramos visuntur differunt, utpote longiuscula. *Flores* in extremis ramulis perquam conferti, & Scorpioidis instar reflexi quinis foliis albis constant, *apicibus* luteolis, quinque viridantibus extrinsecùs obvallati: *capitula* sequuntur triquetra, fusca, *semine* exiguo, papaverino pari, atro, cavitatem impressam altera parte habente, altera gibbo referta amaro.

Morisonus hanc plantam Polygoni speciem facit, verùm cùm Clusius & J. Bauhinus disertis verbis affirment fructus ejus triquetros non semina esse, sed vascula seminalia, multis seminibus referta, cum illo sentire non possumus; verùm ob flores pentapetalos, & vascula seminalia triquetra, quibus cum Chamæcistis convenit, iis cum J. Bauhino subjungendam duximus, quamvis foliorum situ alterno ab iisdem differat.

2. *Cistum folio Stœchadis citrinæ* C. B.

Cujus neque descriptionem, neque synonyma dat.

3. *Cistum folio Majoranæ* C. B.

Eadem videtur Chamæcisto octavæ, id est, Helianthemo sive Cisto humili folio Sampsuchi capitulis valdè hirsutis *J. B.* quam D. Magnol Cisti folio Majoranæ nomine Monspelii notum scribit.

Item,
4. *Chamæcistum quadrifolium* C.B. i.e. *Helianthemum Sabaudicum* Park. Tab. Ger.

Foliis quaterno ordine in caule positis, viz. ad singula genicula quatuor, à reliquis congeneribus præcipuè differt: in quo convenit cum Pseudo-cisto Ledo altero *Alpin. exot.*

5. *Pseudo-cistus Ledum* Alpin. exot. *Pseud.* 1. Park.

Alpin.
A *radice* longa crassique mittit plures surculos rectos, rotundos, graciles, foliis fere Ligustri, sed minoribus longis intervallis paucissimis vestitos, qui utrinq; inordinatim in plures parvos surculos dividuntur, in quorum summitatibus *flores* Cisti floribus longè minores apparent, à quibus *siliquæ* rotundæ, oblongæ, in acutum desinentes, nigræ, minutum *semen* continentes. Tota planta inodora & insipida est.

6. *Pseudo-cistus Ledon alterum* Alpin. exot. *Pseudoc.* 2. Park.

Alpin.
Herba est fruticosa ab una *radice* parva *cauliculos* plures, molles, obliquos producens: *foliis* Myrti sed minoribus, & mollibus, in nigrum albicantibus utrinque bini ad intervalla; à quibus foliis simul exeunt *flores* albicantes, parvi, à parvis petiolis pendentes; quibus succedunt *folliculi* parvi, rotundi, in acutum desinentes, Ciceris magnitudine, colore flavescentes, qui *semina* minuta continent, colore itidem flavescentia.

Locus. Cretæ indigena est.

CAP.

Cap. VIII.

De Hyperico, Androsæme, Ascyro.

HYpericon, Androsæmum, Ascyron non aliter inter se differunt quàm ut Genus & ejusdem species. Hypericum enim Generis nomen, Ascyron & Androsæmum quarundam ejus specierum.

Hyperici nominis rationem non invenio. Ascyron Grammatici per Antiphrasin dictum volunt cùm mollis herba sit, σκῦρ☉ enim Græcis asperitatem significat. Androsæmum autem ab ἀνδρὸς αἷμα dictum constat, quòd comæ ejus tritæ terentium digitos velut cruentent.

Notæ Hyperici characteristicæ, præter foliorum in caule situm adversum, sunt flores flavi staminibus multis; vasculum seminale è tribus partibus, [in uno genere quinq;] compositum, triplici stylo, coma attritu sanguineum succum reddens.

1. *Androsæmum Constantinopolitanum flore maximo* Wheeleri. *Ascyroides* Alpin. exot. *Ascyroides Cretica major* Park.

Hujus *folia* consistentiâ & colore sunt foliorum Androsæmi vulgaris, longiora & magis lenta, *cauli* quadrato, fruticoso, rubenti, non ultra spithamæ longitudinem assurgenti adnascentia. Caulis fastigio insidet *flos* amplissimus, pentapetalos, petalis incurvis seu arcuatis; è quorum umbilico staminula infinita, flava, oblonga, in formam globosam composita, apicibus veluti punctis notatis, exurgunt. *Siliculæ* succedunt pyramidales, è loculamentis quinis, dum adhuc viridia sunt arctè junctis, per maturitatem dehiscentibus compositæ, cæterarum hujus generis capsulis triplo majores. *Radix* longè latéque serpit, & plantam stolonibus emissis propagat.

Floret Junio & Julio, semina perficit Augusto & Septembri mensibus. *Tempus.*

Hæc nobis eadem planta videtur quam describit & depingit *Prosper Alpinus* in Exot. titulo *Ascyroidis*. Et rectè nostro judicio Ascyroiden potiùs quàm Ascyron appellat, ob capsulas in quinq; loculamenta dispertitas, præter normam hujus generis reliquorum.

Non est autem reticendum, *D. Wheeler* unicum tantùm florem summo hujus plantæ cauli appingere, nec plures in descriptione ei videri attribuere: cùm Alpinus, & Morisonus etiam, plures ei dant. Morisonus autem plantam ipsam è semine à D. Wheeler misso ortam in horto Academico Oxoniensi coluit. Fortè in loco ubi eam invenit (prope Constantinopolin) ob soli siccitatem aut sterilitatem unum tantùm florem produxit. Odore est Terebinthinæ optimæ fragrantior.

Hujus plantæ folia & virgas Vincæ pervincæ foliis & virgis comparat D. *Covell*, inque eodem caule unum vel duos (interdum etiam plures) flores gestare scribit, odore Sericum crudum referentes.

2. *Hypericon Olympi montis* Wheeleri. *An Ascyron magno flore* C B. Park?

Hanc plantam *D. Wheeler* ab Androsæmo suo Constantinopolitano diversam facit. Hæc etenim caule est pedali aut altiore, cùm illud ultra spithamæ altitudinem à terra non assurgat. Hujus folia Hyperici vulgaris similia sunt sed minora: illius consistentiâ & colore Androsæmi vulgaris, duntaxat longiora & tenaciora. Hujus deniq; (quod præcipuè est notabile) vasculum seminale rotundum est Androsæmi vulgaris instar, illius oblongum, & in quinq; loculamenta divisum.

Descriptio Ascyri flore magno apud C. Bauhinum in Prodromo plantæ nostræ satis bene convenit, nisi quòd plures in summo caule flores ei attribuere videatur, cùm nostrum Hypericon unicum tantùm gestet. Descriptio Bauhini sic se habet:

Ascyro vulgari seu Hyperico dumetorum simile est, *caule* sesquicubitali, rotundo, glabro, rufescente, quem folia pallidè virentia & infernè albidiora, unciam longa, semunciam lata, subrotunda, bina semper situ adverso cingunt. In caulis summo *flores* calyce viridi sustentati, pallidè lutei, magni, quintuplo vulgaris majores, ex quinque foliis uncialibus compositi; è quorum umbilico *staminula* plura, flava, veluti puncto notata exurgunt. Siliquas & semina non vidit Bauhinus.

In Pyrenæis D. Burserus legit. In Olympo Asiæ monte D. *Georgius Wheeler*. *Locus.*

3. *Androsæmum fœtidum* Park. *capitulis longissimis filamentis donatis* C B. *Ruta Hypericoides quibusdam Sicilianæ affinis sive Tragium* J. B.

J. B. Bel.

Frutex est rectus, aspectu pulcher, ad tres, nonnunquam & quinque, cubitos assurgens, *caule* tereti, lævi, ramoso, rubente, brachiali interdum crassitudine: *foliis* ad articulos adversis, duplo Hyperici majoribus, glabris, neutiquam pertusis, fœtidis. [Bellus foliis Glycyrrhizæ aut Terebinthi ea comparat.] Sapore ut J. Bauhino videtur, acidulo: *Floribus* magnis, Sicilianæ proximis, [sed quadruplo majoribus *Bel.*] luteis, densâ cirrorum, luteorum, tenuissimorum longorúmque intortis apicibus, segete medium occupante: *capitulo* sequente oblongo, rotundo, Terebinthino fructui æquali, tenuissimo *semine* referto, [è cujus summo emicant stamina longa *J. B.* quod observatu dignum.] Capitula hæc à planta non decidunt, sed ei perpetuò inhærent.

Secus fontes & rivulos provenit non in Creta tantùm, sed & in Sicilia & Calabria frequens. Tota planta ita hircinum virus olet ut longius percipi possit: æstate resinam fundit, sed paucam. Perpetua fronde viret, Bello teste. Junio mense floret. *Locus.*

4. Coris

4. *Coris Hypericoides quorundam* J. B. *Coris Matthioli* Park. Ger. emac. *item Coris legitima Cretica Belli* ejusdem. *Coris lutea* C. B.

J. B.

Lignosis Ericæ ramulis Thymi magnitudine fruticat, vel potiùs Corios Monspessulanæ, tenuioribus, erectis, in multas alas brachiatis, teretibus, subrubentibus. *Folia* ex brevibus intervallis veluti ad articulos terna, radiata, Ericæ arborescentis. Caulium fastigia, in ramulos subinde abeuntia longiusculos *flores* gerunt planè Hyperici, luteos, quinis foliis radiatis, constantes, numerosorum croceorum apicum cirris medium occupantibus. Folia per hyemem viridia retinet, Bello teste. Toti flori foliola pusilla viridantia ad basin subjecta sunt.

Nos cum C. Bauhino Corin Matthioli & Corin legitimam Ericæ similem Belli ad idem caput reducimus.

A. 5. *Hypericum* Ger. *vulgare* C. B. Park. *vulgare sive Perforata caule rotundo, foliis glabris* J. B. **Saint Johns wort.**

E *radice* lignosa multifariam divisa, buxeo cortice intecta, virgulæ surgunt complures rigidæ, lignosæ, teretes, subrubentes, in plurimos ramos divisæ, sesquicubitales aut altiores. *Folia* ex adverso bina, absque pediculis caulibus adnata, Majoranæ aut Centaurii minoris, glabra, nervis per longum excurrentibus donata, innumeris foraminulis Soli objecta pertusa esse videntur (unde & *Perforata* dicitur hæc herba) sapore sicco & adstringente cum aliquo amarore. A geniculo ad geniculum seu à pari foliorum inferiori utrinque ad utriusque superioris paris folii nervum excurrit linea in caule elatior, ceu angulus quidam. *Flores* in extremis ramulis copiosi, ex quinq, radiatis foliis compositi, fimbriati, apicibus multis concoloribus, majores & speciosiores quàm Ascyri, brevibus aut nullis pediculis nixi, stylo triplici. *Calix* quinq, angustis acutis segmentis constat. *Semen* parvum, ex nigro rufum, in *capitulis* oblongis granum hordei imitantibus, è tribus carinis compositis. Tam flores quàm capitula semine gravida, si terantur, sanguineum succum reddunt.

Descriptio est J. Bauhini à nobis interpolata.

Locus. In dumetis & ad sepes.

Vires. Diureticum est & vulnerarium insigne. Decoctum & potum febri tertianæ & quartanæ medetur. *Trag. Cam.* Exscreationes sanguinis sistit, vulneribus & erosionibus internis auxiliatur. Sanguinem coagulatum resolvit. *Cùm sanguinis fluxum sistat, quomodo coagulatum dissolvit?* calculum renum atterit: lumbricos expellit. Semina in pericarpiis seu summitates ad vulneraria balsama nulli secunda experimento chirurgorum Monspeliensium.

Oleum Hyperici duplex habetur *simplex* & *compositum*, & utrumq, variè apud varios struitur. Gerardus noster Oleum Hyperici quod magnis laudibus effert, & Balsamo cuivis naturali præfert, sic parat. ℞ Vini albi sextarios duos, Olei Olivarum ℔. iiij. Olei Terebinth. ℔. ij. foliorum, florum & seminum Hyperici leviter contusorum aa. M. ij. Vasi vitreo capaci indantur, & insolentur per octo aut decem dies, deinde coquantur in MB. & colentur, abjectisque herbis novæ indantur & operatio repetatur.

Herbæ decoctum quadraginta diebus potum, vel etiam seminum pulvis icterum & podagram sanat, calculo apprimè conducit, interaneorum vermes necat, & balsamica qualitate sanguinem imbuit. *D. Bowle.*

Tinctura florum Hyperici egregium est medicamentum in mania intus sumptum *Sala, Grembs*; mihi quoque sæpius expertum. Idem præstat & in Melancholia. *D. Needham.*

Inter varias Hyperici virtutes unius hic meminisse publico ægrotorum plurimorum commodo intererit. Est verò præstantissimum ad lumbricos pellendos si flores in sp. Vini infusi exhibeantur: id quod certa nobiliss. matronæ experientia didici. *T. Bartholin.* Act. Med. An. 1671, 1672. Obs. 40. Non est autem hoc novum experimentum. Hyperici enim succum ad vermes necandos commendat Camerarius & alii, ut superiùs vidimus. Schroderus, superstitiosè nimis, Hypericum lumbricos fugare ait, sed si tempore exaltationis collectum fuerit, aliàs hac facultate destitui.

6. *Hypericum Syriacum & Alexandrinum* J. B. *Hyp. folio breviore* C. B. *Syriacum* Ger. **Saint Johns wort of Alexandria.**

Quadruplo minora quàm nostri Europæi, quæ summis cubitalibus virgulis confertim tanquam in verticillis exeunt, profert folia: flores luteos nostrati persimiles. Descriptio est Lobelii, & nimis quidem brevis, sed tamen plenior (quod sciam) apud Botanicos non occurrit.

Plantam ipsam aliquando cultam & florentem vidi in horto instructissimo Nob. Viri D. *Caroli Howard*, Ducis Norfolciæ fratris. Parkinsonus eam cum Hyperico pulchro Tragi confundit perperam.

7. *Hypericum foliis parvis crispis seu sinuatis Siculum.*

In Sicilia propè Promontoriolum *Punto Cerciolo* dictum, non longè à *Puzallu* hanc speciem invenimus: quam postea in horto Viri Nob. D. *Caroli Howard* cultam vidimus Darkingæ in Surreia, unde allatam nescimus.

* Pag. 220. Eadem esse videtur quam *D. Georg. Wheeler* in * Itinerario suo titulo Coridis foliis crispatis depingit & describit: obstat quòd folia caulium nodis plura simul accrescere scribat, quod in nostro non observavimus, in quo bino ordine, ut in reliquis congeneribus, adversa inter se oriuntur.

Locus. In monte Olympo Asiæ observavit *D. Wheeler.*

Florem

Florem non videmus, necdum enim cum ibi essemus Maii mensis medio floruerat. Erat autem *caule* tereti, firmo, in plures ramulos & surculos prætenues sparso.

8. *Hypericum Nummulariæ folio* C. B. Park. **Small St. Johns-wort, with Money-wort leaves.**

C. B.

Radicem habet oblongam, tenuem, paucis fibellis capillatam; ex qua *cauliculi* tenues, rufescentes, palmares efferuntur, quos *folia* parva, rotunda, nummo similia, bina adverso situ & æquali distantiâ locata cingunt: quæ superne atrovirentia, inferiùs alba, aliquando punctis vel maculis rubris notata conspiciuntur. Cauliculorum summis *flores* pallidè lutei, satis magni, plurimis staminulis donati, odoratissimi, non ità multi insident.

Ex ipsis rupium max. Carthusianorum cœnobio imminentium fissuris emergit. *Locus.*

* 9. *Hypericon montis Olympii foliis circa margines hirsutus* Wheeleri.

E *radice* fibrosa germina emittit tenella, *foliis* bino ordine alternatim adnascentibus adeò crebris oblita, ut cauliculi penitus occultentur, aspectu pulcherrimo, & ut undique pilis hirsuta videantur, quamvis folia ad margines tantùm pilosa sint. Verum cum elongantur in caules ad altitudinem circiter semi-pedalem assurgentes, augentur foliorum intervalla, eundem tamen situm retinent folia caulis respecta, h. e. bina adversa alterno ordine, oriuntur; sunt autem figurâ ovali, nervosa, pallide viridia, Hyperici vulgaris instar pertusa, utrinque glabra, exceptis marginibus qui valdè hirsuti sunt & pilosi. Summa parte caulium ex alis foliorum exeunt flores, alii supra alios; quibus succedunt vascula tripartitò divisa ut reliquis hujus generis.

In monte Olympo Asiæ invenit *D. Georg. Wheeler*, & describit depingitque Itinerar. Lib. 3. pag. 221. *Locus.*

A. 10. *Hypericum minus supinum* Park. *minimum supinum* J. B. *minus supinum, vel supinum glabrum* C. B. *supinum glabrum* Ger. **The least trailing St. Johns-wort.**

E *radice* tenui, lutea, nunc simplici, nunc ramosa, paucis & tenuibus fibris capillata *cauliculos* fundit numerosos, tenues, teretes, infirmos & in terram resupinos, palmares & longiores, ab exortu mox ramosos, *ramulis* binis è foliorum adversorum alis exeuntibus, & ipsis etiam in ramos divisis. Caulis autem medius in binos tandem divaricatur ramulos, & unusquisque ramulus in alios binos ordine subdividitur, inque ipsis divaricationum angulis sedent *flosculi* singulares, pediculis semuncialibus aut brevioribus, pentapetali, stellati, flavi, Anagallidis luteæ non multùm dissimiles, petalis latiusculis & in acutum desinentibus, cum plurimis in medio staminulis luteis. *Calix* floris quinquefolius, cujus folia post florem delapsum augentur. *Vascula* succedunt Hyperici vulgaris formâ, in terna pariter loculamenta divisa. *Folia* parva Hyperici figura & colore, minora multo, Serpylli paria, glabra nullis foraminulis pertusa, neque punctulis inscripta. Coma trita in hac etiam specie cruentat, minùs tamen quàm in aliis.

In pascuis arenosis & sterilioribus requietis agris oritur. *Locus.*

Plantula hæc ab aliis omnibus Hyperici speciebus parvitate sua, cauliculorum multitudine, qui denso interdum cespite terram opacant, floribus rariùs dispositis, caulibus infirmis & in terram provolutis facilè distinguitur.

A. 11. *Hypericum pulchrum Tragi* J. B. 5, *sive pulchrum Tragi* Ger. emac. *minus erectum* Park. C. B. **Small upright St. Johns-wort.**

Radices ei plures, lignosæ, duræ, cortice rubente tectæ, interiùs albæ. *Caules* inde exoriuntur dodrantales & majores, teretes, glabri, ima parte rubentes, ramosi, foliis vestiti per intervalla binis oppositis, lata basi caulem amplexis, mucrone acuto, ut triangula videantur, supernè obscuriùs virentibus, infernè subglaucis, glabris, minoribus & solidioribus quàm Hyperici vulg. *Flores* in summis caulibus & ramulis lutei, consimiles sed pauci, brevissimis pediculis nixi, & eodem modo in ipsis angulis divaricationum caulis & ramulorum siti. Stylus pariter triplex, & vasculum seminale par, tribus loculamentis compositum.

In dumetis & ericetis solo præsertim arenoso aut glareoso. *Locus.*

A. 12. *Ascyron* Ger. *vulgare* Park. *Hypericum Ascyron dictum caule quadrangulo* J. B. *Hyp. Ascyron dictum* IV. *sive Androsæmum hirsutum* C. B. **S. Peters-wort.**

Ex *radice* reptante, fibrata, rubente *caules* emittit Hyperico vulgari pares, quatuor membranulis ceu alis secundum longitudinem productis quadratos, rubescentes, ramosos: *Folia* quàm Hyperici breviora, latiora præcipuè ad basin, nervosiora, eodem tamen ortu & odore, nullis poris pertusa, ad Majoranæ sylvestris folia accedentia. *Flores* lutei, pentapetali, plus dimidio minores quàm Hyperici, petalis minimè fimbriatis, triplici pariter stylo, pediculis brevissimis, sanguineum succum digitorum attritu reddentes. Vasculum seminale quàm Hyperici minus, ejusdem tamen figuræ & tribus loculamentis compositum, semine pusillo prægnans.

Caulibus quadratis, flosculis minoribus, loco natali circa rivulos inque riguis & pratensibus humidis, ab Hyperico facilè distinguitur. *Locus.*

C. Bauhinus malè hoc genus Androsæmum hirsutum, cùm nos nullam in ejus caulibus aut foliis hirsutiem percipere possimus.

A. 13. *Ascyrum supinum villosum palustre* C. B. Park. *Asc. supinum villosum Clusii*, Ger. emac. **Marsh St. Peters-wort, with hoary leaves.**

Clus.

Hoc genus Ascyri molle est prorsus & lanugine obsitum, *caule* non quadrangulo, sed tereti & rotundo præditum, quem alternis bina semper ambiunt *folia*, ex adverso nascentia, ut in Ascyro vulgari, aliquantulum tamen magis orbiculata, summo caule gestans *flores* [paucos] quinque foliis constante, flavi coloris, qui triti sanguineo succo non inficiunt, ut illius quod siccioribus locis nascitur; quod humidioribus natalibus tribuo. Procumbunt autem singuli cauliculi, & recenter lecti humore turgent, ad singula pene internodia fibras agentes, & subinde novellos ramulos producentes, sub aqua tamen latentes; qua ratione feliciter sese propagat.

Locus. Hæc planta in Occidentalibus Angliæ, locis palustribus frequentissima est, alibi rarior. In palustribus putridis & aquosis latè se propagat; & totas paludes nostratibus **Moors** & **Boggs** dictas occupat. In altitudinem non attollitur, rariùs ultra semipedem supra aquas eminens, nec admodum ramosa est, & paucos in summis caulibus flores gestat.

Huic eandem esse suspicor Caryophyllum palustrem, foliis subrotundis incanis, floribus aureis Mentzelii: namque & descriptio, & icon, & locus conveniunt.

14. *Hypericum tomentosum* Lob. J. B. *tomentosum Lobelii* Ger. *supinum tomentosum minus* Park. *Hyp. supinum tomentosum minus vel Monspeliacum* C. B.

J. B.

Radice est crassiuscula, lignosa, rubente: *Cauliculis* multis, palmaribus & dodrantalibus, ferè totis hirsutis, incanis: *foliis* Hyperici vulgaris sed albidâ lanugine obsitis: *floribus* luteolis minoribus, capitulis brevioribus.

Lobelius folia non tantùm minora esse quàm Hyperici vulgaris, sed & ex intervallo rariora esse vere scripsit.

Locus. In Insula Melita & circa Monspelium in locis naturâ udis & ubi per hyemem aquæ stagnârant nobis observata est hæc species.

15. *Hypericum supinum tomentosum majus vel Hispanicum Clusii* C. B. *tomentosum majus Hispanicum* Park. *tomentosum majus Clusii* Ger. ico.

Clus.

Multis ramulis hirsutis, humi stratis præditum est, numerosis confertisque *foliis* illos ambientibus, vulgaris Hyperici similibus, sed planè tomentosis & incanis. Ejus *flores* secundùm ramulos lutei, pallidiores tamen, & minores aliquantulum quàm in vulgari; quibus succedunt capitula seu vascula vulgaris capitulis similia. *Radix* est dura & lignosa; sed ipsi etiam rami per terram sparsi subinde fibras & radices agunt.

Locus. In convallibus quibusdam non procul Salmantica crescit, ubi Julio mense florentes plantas invenit Clusius, adeò latè sparsas & diffusas, ut ampli petasi orbem æquare possent.

Lobelium sibi injurium conqueritur Clusius quòd plantam superiùs proximè descriptam Hyperico huic Hispanico eandem esse asserat: Verùm tum descriptiones tum icones in omnibus fere conveniunt, nisi quòd huic numerosa & conferta in caulibus sint folia, illi rariora: quod tamen non tanti est ut speciei diversitatem inducat. Nos ergo in Lobelii sententiam procliviores sumus: præsertim cum & Melitense nobis observatum Hypericon tomentosum Monspeliaco idem esse comperimus. Nobiscum etiam sentire videtur D. Magnol in *Botan. Monsp.*

A. 16. *Androsæmum vulgare* Park. *maximum frutescens* C. B. *Siciliana aliis Cæciliana vel Androsæmon* J. B. *Clymenum Italorum* Ger. **Tutsan, or Park-leaves.**

Radix ei crassa, lignosa, rubens, fibras longissimas emittens. *Vimina* lignosa, cubitalia & sesquicubitalia, rotunda, rubentia, glabra, pinnulis membraneis alata. *Folia* bina ex adverso sita, Periclymeni, quæ tamen caulis non transadigit, glabra, supernè atrovirentia, infernè candicantia. *Flores* Hyperici, minores tamen minúsque speciosi, observatione nostra, quamvis *J. Bauhinus* contrarium affirmet, quinque foliis luteis constant, quibus totidem viridantia subjecta, quæ delapso flore augentur. *Vasculum seminale* quàm in Hyperico rotundius baccam simulat: est enim membrana ejus exterior seu pericarpium semen continens, crassum & carnosum, quod tamen ante maturitatem seminis exiccatur & arescit: videtur quoq; tribus partibus componi, nam tres in apice stylos habet. Flores in hac specie pediculis longioribus insident quàm in reliquis.

Locus. In dumetis & sepibus & umbrosis aggeribus Æstate floret.

A. 17. *Hypericum majus sive Androsæmum Matthioli* Park. *Hypericum Androsæmum dictum* J. B. *Androsæmum hypericoides* Ger. *alterum foliis Hyperici, quod aliquibus Hypericoides* C. B. **Tutsan-St. Johns-wort.**

Caules sesquicubitales & altiores, teretes, hirsuti, rigidi, per totam longitudinem, præcipuè summa parte ramosi, ramulis brevioribus quàm in Hyperico vulgari; foliis crebris vestiti, ex adverso positis, lanuginosis, venosis, quàm Hyperici vulgaris majoribus & latioribus. *Flores* quàm illius minores nonnihil & pallidiores; vascula seminalia similia. Calicum segmenta ad margines setulis ex rubro nigricantibus obsita sunt, unde & coma punctulis nigricantibus ceu pulvisculo quodam aspersa videtur. Radix subest surculosa, obliqua.

Ab

Ab Hyperico differt caulibus hirsutis, minùs ramosis, foliis pariter hirsutis, majoribus & latioribus & in caule crebrioribus; quódque lineis in caule extantibus caret. Floribus (ut diximus) quàm Hyperici minoribus & pallidioribus. Caules, folia, in universum tota planta pallidior est quàm Hypericum.

Ad sepes & in dumetis, Julio mense floret. *Locus.*

18. *Androsæmum perfoliatum & perforatum* C. B. *alterum Apulum* Col. Park.

Col.

E *radice* fibrosa, rubente, obliqua, plures *surculos* pedales & majores profert, rubicundos & rotundos; limbo alternatim per longum decurrente, à geniculo ad geniculum, caules veluti angulosos efficiente; ab imo pluribus alis divisos, atque geniculis eorum & caulis *foliis* binis hærentibus, admodum ex opposito alternatim, atque adeò ut à caule perforata videatur, ut in Periclymeno & Campoclarensi Androsæmo proximè describendo, minora verò, acutiora, & infernè albidiora, lævia, & imperceptibilibus ferè punctis nigris per oras depicta, lucem etiam ex poris transmittentia, ut Hypericum. Differt ab aliis, nam circa caulis summum non decrescentia & minora, sed huic semper ampliora & latiora ad caulis usque cacumen [folia sunt] ipsáque cava velut pelviculæ, per ambitum minutis dentibus serrata, ut penè fallant oculos. *Flores* insunt multi, coacervati velut corymbi, quorum calycum foliola & florum depicta sunt punctis illis nigris minutissimis, non elatis ut in superiore. Florum botri antequam pandantur rotundiores & compressiores sunt aliis, sed oblongi pasumper sunt dehiscere incipientes. Aprili & Maio mense floret. Foliola florum cava & latiora superioribus insunt nervisque per longum ductis, ac etiam ut calicum inscripta tunc infernè apparent. Maio fructus perficit.

Differt hæc à Campoclarensi foliorum tenuitate, quæ illi minora triplo ferè videntur, acutiora, molliora & lucem transmittentia, atque in summo imis majora; differt etiam nervorum discursu in foliis & floribus.

Hujus ortus in campestribus Soli expositis calidiorum regionum Cirinolano inculto agro, illius verò in umbrosis montibus, frigidioribus septentrionalibus locis. *Locus.*

Hujus historiam integram è F. Columnæ *Hist. minus cognit. & rariorum stirpium* transcripsimus, quoniam planta rarior est, & parum cognita.

A. 19. *Hypericum elegantissimum non ramosum folio lato* J. B. *Ascyrum sive Hypericum bifolium glabrum non perforatum* C. B. *Androsæmum Matthioli* Park. *quoad descript. Androsæmum Campoclarense* Col. **Elegant imperforate St. Johns-wort.**

F. Col.

Hujus plantæ *radix* tenuis est, lignosa, multifida, fibrata, tortuosáque, duos vel tres caules producens, cubitales & altiores, teretes, rectos, glabros, tenues, firmos tamen; *folia* geniculis absque petiolis hærentia habentes ex adverso bina, ut fere perfoliati videantur, virentia, nullis foraminulis (ut Hyperici vulgaris) pervia, membranea, glabra, à nervo medio in mucronem excurrente productis sinuatis in arcum venulis; inferna parte per margines punctulis rubris inscripta. In caulis imo folia rotundiora sunt, minora, Hyperici vulgaris paria densiora, ob intervallorum brevitatem, ad medium usque caulis semper majora longius distantia [intervallis palmaribus & amplioribus] oblongiora, triunciali longitudine & sescunciali ferè latitudine: à medio caulis verò ad summum usque semper decrescentia, minora, angustiora, ut admodum tenuia sint. *Flores* umbellæ simulachrum efficiunt, dum adhuc florescunt, Centaurii minoris modo, summum caulis fastigium occupantes, cùm in ramos Hyperici modo non findatur, colore melino, Hyperici non dissimules nisi magnitudine, punctis nigris inscripti secus oras petalorum & calicum, in quibus puncti illi nigri è pilo tenuissimo brevissimóque sustineri videntur. Deflorescentibus floribus, protendente se magis caulis cacumine, alæ illæ [ex quibus umbella componitur] dividuntur atque aliæ super alias alternatim superesse videntur; in quibus calices fructus habent ut in Hyperico, semine intus copioso, nigro, minuto.

Odor plantæ, florum & fructuum præsertim resinosus: atque succum nigro-purpureum, flores, fructus & ipsa coma, ut in Hyperico, trita emittunt.

Planta hæc in montosis non admodum rara est, ut v. g. in rupe *S. Vincentii* propè *Bristoliam*; *Locus.* in dumetis montosis supra oppidum *Denbigh* in *Wallia* & alibi tum in Occidentalibus, tum in Septentrionalibus Angliæ regionibus. Neque verò loca plana & depressa penitus aversatur: nam in horto D. *Fr. Willughby* Middletoni in agro Warwicensi sponte succrevit.

Cap. IX.

De Lysimachia lutea.

HUjus notæ sunt capsula bivalvis, flores lutei, quæ nominis ratio, folia Salicis oblonga, ad genicula interdum terna aut quaterna.

A. 1. *Lysimachia lutea* J. B. Ger. *lutea major, quæ Dioscoridis* C. B. *lutea major vulgaris* Park. **Yellow Willow-herb, or Loose-strife.**

J. B.

Subrubente *radice*, reptatrice, summo cespite hærente nititur: *Caules* autem profert sesquicubitales & bicubitales, striatos, hirsutos: quibus ad genicula adnascuntur *folia* terna aut quaterna,

rariùs bina, Salicis latifoliæ, acuminata, supernè atrovirentia, infernè magis candicantia, lanuginosa. *Flores* in extremis ramorum fastigiis lutei, Hyperici, acidi saporis, è quinque petalis compositi, totidem staminibus medium occupantibus. *Semen* [potiùs vasculum sem.] Coriandro par, sapore haud segniter adstringente.

Locus. In aquosis & ad rivos sed rariùs invenitur.

2. *Lysimachia lutea minor foliis nigris punctis notatis* C. B. *lutea minor* J. B. Ger. Park.

Clus.

Cubitali plerunq; assurgit *caule*, interdum etiam ampliore, firmo, duro, lanuginoso & villis obsito: hunc ambiunt ordinatâ quadam serie quaterna plerunq; simul, nonnunquam etiam terna adversis inter se pediculis *folia*, mollia, aliquantulum incana, quàm præcedentis minora, acidi initio saporis, deinde salivam cientis, infernâ parte nigris punctis distincta. Circa summum caulem ex singulorum foliorum sinu prodeunt vel ramuli aliquot floribus onusti, cum singularibus aliquot floribus, vel singulares duntaxat *flores*, præsertim summo caulis fastigio, lutei, cum quadam gravitate odorati, veluti quinis mucronatis foliis constantes, sed qui tamen infima sede cohærent & simul defluunt, cum totidem *staminibus* flavis. *Radix* geniculata ex singulis utplurimum geniculis novas propagines producens, & subinde fibras agens, quibus telluri firmiter inhæret.

Locus. Crescit in Alpium Austriacarum aliarúmque vicinarum regionum convallibus & pratensibus locis plurima: ut Clusio & nobis observatum. Floret Junio.

* 3. *Lysimachia trifolia lutea spicata* C. B. *lutea altera* Ἑλξίνη Col.

Col.

Folia obtinet ad singula caulis genicula terna, hirsuta quàm Lys. lut. vulgaris minora; è quorum & caulis sinu petiolis duas uncias longis dependentes lutei *flores*, illius non dissimiles, emicant, pentapetali è calyce quinquepartito. *Caulis* senis angulis striatus, quibus, ni fallimur, flores respondebant. In summo foliosum cacumen repræsentabatur, quo caulis desinebat, densè atque in acumen stipatum. *Fructus* concipit decidentibus floribus folioso illo conceptaculo tectos, Coriandrino femini pares atq; similes, in quibus *semina* quæ ob imperfectionem observare nequivimus. *Radix* ei obliquè repens, tenuis, plures emittit soboles: Colore est extrinsecus carneo, intus verò flavicante, fibris obliquè frequentibus, crassisque ipsius respectu, humum findentibus, propè summam tellurem hærentibus divisa: Sapore adstringente, odore gravi terreo.

Differt hæc à vulgari, foliorum brevitate & ramorum inopiâ, quibus illa in summo dividitur, in quibus flores ramosis etiam petiolis elati atque plures simul insidentes producuntur.

Plantam hanc cum præcedente specie eandem esse suspicor. In horto cultam vidit Columna, non in loco natali crescentem: Clusius tamen petiolos florum longos neq; dixit, neq; pinxit: & præterea ramulos floribus onustos è foliorum sinu provenire scripsit, non semper flores singulares.

* 4. *Lysimachia lutea Ægyptiaca Cassabel darrira* Alpin. exot.

Alpin.

Semicubitalis & amplior frutex est, ferens ab radice *caulem* longum, geniculatum, ferè ex toto rotundum, cavum, intus habentem medullam albam ut Sambucus, colore fulvescentem, ramosum, ramulis ex opposito exeuntibus, rectis, geniculatis, è quorum geniculis utrinq; duo exeunt surculi, subtiles, *flores* ferentes magnitudine & figurâ florum luteæ Lysimachiæ, quibus succedunt parvi *folliculi* oblongi, in acutum desinentes, nigri, *semen* nigrum & minutum continentes. *Folia* verò bina in singulis caulium geniculis utrinq; ex opposito posita cernuntur, oblonga, lata inferiùs, in acutum desinentia, sine petiolis adhærentia cernuntur, Lysimachia foliis similia, sed minora tamen. *Radix* est crassa, longa, in acutum terminans.

Hæc planta (inquit) videtur similis ex tota Lysimachiæ luteæ. Caules ejus crassiores non superant crassitiem digiti minoris, qui siccescentes medullâ siccatâ, ut calami cavi evadunt, colore fulvescunt, facilè franguntur, intúsq; habent medullarum substantiam albam, quæ in ore agitata lentescit: inodori sunt, vel exigui admodum neque ingrati odoris, præsertim radix: lignum cum aliquanta acrimonia est amarum: Quibus notis convenit cum Calamo aromatico Dioscoridis: pro quo eo utuntur Arabes & Ægyptii.

Locus. In Ægypti locis humidis nascitur.

5. *Lysimachia lutea flore globoso* Ger. Park. *bifolia flore globoso luteo* C. B. *altera lutea Lobelii, flore quasi spicato* J. B.

Clus.

Pedalem habet *caulem*, tenuem, striatum, cavum, multis nodis septum: ab imo brevibus binis *foliis* vel potiùs vaginulis, ad singulos nodos ex adverso nascentibus cinctum: quæ circa medium caulem nascuntur longiora sunt, angusta, tenella, ex viridi pallescentia, tenuibus quibusdam venis obliquè secta; ex quorum sinu enascuntur unciales pedicelli, tenues, sustinentes *florum* muscosorum, & quinq; flavis foliolis constantium (prodeuntibus ex medio longiusculis tenuibus staminulis cum apice aureo) veluti spicam. *Radice* nititur longa, hac illac se spargente, ad cujus internodia frequentes crescunt tenues & quasi capillares fibræ, qualibus pleræque aquaticæ stirpes donatæ sunt. Adnatis se propagat.

Locus. In fossis palustribus circa *Sevenhuys* in Hollandia invenimus: Lobelius in humentibus fossis circa Gandavum, atq; inter Teneramundam & Gandavum, necnon in Hollandia circa Amstelrodamum: Schlickius riguis locis ad Alpium Kaufburnio vicinarum radices.

Nuperrimè

Nu perrimè peritissimus Botanicus *D. Dodsworth*, in Anglia, Comitatûs Eboracensis orientali parte hanc invenit.

Lysimachiæ luteæ flore globoso similis Brasiliana innominata Marggr.

Marggr.
Caule lento, anguloso, russo, serpit, & trium aut quatuor digitorum intervallo, in pediculo digitum longo tria semper *folia* sibi apposita habet, quinque aut sex digit. longa, in ambitu serrata, lætè viridia, nervo & venis obliquis conspicuis prædita. Ad pediculum foliorum alius pediculus, quinque aut sex digitos longus provenit, russus, qui umbellam habet instar Sambuci, flosculis minimis qui nullis foliis constant; in totum sanguinei elegantissimi coloris; quilibet eorum figuram habet rhopali quo leprosi mendicantes circumcursant.

Ephemeron Matthioli J. B. Ger. emac. *Ephemerum Matthioli, vel potiùs Ephemerum spurium Lob. Dod.* C. B.

Prodit *foliis* oblongis, latis, duriusculis, veluti Isatidis, sed tamen minoribus: *cauliculis* compluribus, rotundis, cubito altioribus, non absque adnatis: quos superiùs quinquefolii candidi convestiunt *flosculi*, haud magni successivè prodeuntes. *Semen* succedit in rotundis capitulis exiguum. Crassis & multis fibris capillatæ *radices*.

In Ananiensibus montibus, tam in pratis, quàm in sylvis copiosè nascitur, autore Matthiolo. *Locus.*

Cap. X.

De Anagallide.

Anagallis dicta videtur viris doctis ab ἀνὰ & γάλλ© quòd æquè reprimat ac reponat sedem procidŭam. Γάλλ© denotat eum cui amputata sunt virilia. Verisimilius illud nomen accepisse ἀπὸ τῦ ἀναγαγεῖν τὰς ψυχὰς, *animas evocare ac elicere*, magica enim herba est ac à Magis proprio nomine Magico donata, Belgis **guychel kruyt** Germanis **Guichheil**, i. e. fatuorum salus, quòd in limine vestibuli suspensa contra maleficiorum introitum pollere credatur. Magicam herbam esse ostendunt hæc Plinii verba, *Præcipiunt aliqui effossuris, ante Solis ortum, priusquam quicquam aliud loquantur, ter salutare eam, tum sublatam exprimere, ità præcipuas esse vires. Jo. Bod.* Fortè à colore hyacinthino, qui in fœmina relucet nomen accepit: est enim Γάλλις Hyacinthus.

Notæ Anagallidis sunt Folia ex adverso bina, in vulgari subtus maculosa. Flores in singulis foliorum alis singuli, pediculis longis, tenuibus, hærentes petalis ad ungues junctis, adeò ut flores integri decidant: Vascula seminalia per maturitatem transversim seu horizontaliter dissilientia.

A. 1. *Anagallis mas* Ger. *flore phœniceo* C. B. Park. *phœnicea mas* J. B. **Male Pimpernel.**

Radix ei alba simplex, tenuibus fibris prædita. *Cauliculi* infirmi & humi fusi, palmares aut semipedales, quadrati, læves, foliis cincti per intervalla binis, oppositis, Alsines mediæ paribus, absque pediculis adnatis, inferna superficie creberrimis punctis ex rubro nigricantibus guttatis. *Flores* ex alis foliorum exeunt singulatim, pediculis tenuibus oblongis nixi, in quinque segmenta acuta totidem folia imitantia ad unguem ferè divisi, è calice quinque angustis, oblongis, acutis segmentis composito. Succedunt sphæricæ ferè rotunditatis *vascula* seminalia, pro plantulæ modo grandia; semine repleta, quæ per maturitatem transversim seu horizontaliter disrupta semen effundunt. Florum stamina purpurea, apiculis luteis. Sapor totius plantæ acris.

In arvis & hortis. Seriùs & circa mediam æstatem floret; Semine perfecto marcescit eâdem qua provenit æstate. *Locus.*

Anagallis moderatè calida est & sicca, quantumvis C. Hofmannus repugnet, unde & pro vulneraria habetur, adhibetúrque usu interno & externo. *Vires.*

Adversùs pestem mirificè conducit, ità usurpata, ut postquam ex illa (in vino sc. decocta) mediocrem haustum acceperis, in lectum te componas probè contectus ac sudes. *Trag.*

Mulier quædam Lutetiæ aquâ è Phœnicea Anagallide destillatâ multos suffusione laborantes curavit.

Ad Phthisim, tabem pulmonum, sputum fœtidum & purulentum bibat æger singulis diebus manè & vesperi aquæ Anagallidis maris destillatæ cum pari lactis è vacca rubra emulcti quantitate permistæ & Sacchari optimi q. s. edulcoratæ cochlearia duodecim. Expertum multoties medicamentum.

Camerarius in horto scribit, venatores in ovis frixis Anagallidem dare cani ab altero demorso.

Basileæ in frequenti usu est pro torminibus recens natorum. Ejus decocto utuntur Westphalicæ mulieres in mensibus movendis. *C. Hofman.* de Medicam. Offic.

Vulgus decoquit eandem in urina, & cataplasmatis forma, calidè applicat pedibus ubi podagricis doloribus infestantur: quod Nobili Anglo præ omnibus aliis pretiosis profuit, teste Gualtero. Imò multi pediluvium ex urina cocta faciunt cum quo à paroxysmo sæpe liberari videntur. Discutit urina ob salem suum volatilem *D. Tancr. Robinson.* Cavendum est maximè in hoc morbo à repellentibus: Semper enim pessima symptomata post se ducunt: Quippe, ut inquit Hofmannus, tum videre nos podagricos mori, si humores influentes repellantur ad viscera, aut si viscera tam sint debilia, ut humores ad superficiem pellere non possint. Itaque si diu superesse podagrici discupiant, & diu-

reticis & viscera corroborantibus medicamentis eis opus est: topicis & repellentibus omnino eis interdicendum.

Epilepticis quibusdam Aq. Anagallidis phœniceæ certo experimento dedi. Ex Observ. Achillis Gasseri *D. Barn. Soame.*

Willisius in mania pro specifico venditat decoctum Anagallidis flore purpureo, item summitatum Hyperici. *D. Soame* è Dolæo.

A. 2. *Anagallis fœmina* Ger. *cærulea fœmina* J. B. *cæruleo flore* C. B. Park. **Female or Blew-flowered Pimpernel.**

Solo floris colore à præcedente diversa est, ideóque ulteriore descriptione non indiget.

In transmarinis regionibus, Italia & Gallia ubique obvia est, nec superiore quæ flore est phœniceo minùs frequens.

Nec aliter quàm floris colore à præcedentibus, & inter se differunt.

1. Anagallis flore obsoletè purpureo *Clusii Park.*

2. Anagallis flore carneo. *Park.*

3. *Anagallis omnium minima* Moris. prælud.

Moris.

Planta est in humidis proveniens, vix biuncialis. *Flosculos* gerit cœruleos, vulgaris Anagallidis triplo minores; capsulas seminales pariter minores.

A. 4. *Anagallis lutea* Ger. *flore luteo* Park. *lutea nemorum* C. B. *lutea, Nummulariæ similis* J. B. **Yellow Pimpernel.**

Numerosissimis fibris albentibus aut subrubentibus è geniculis demissis *radicatur*. *Caules* plures per terram spargit infirmos, teretes, rubentes, *foliis* per intervalla vestitos ex adverso binis, quàm Nummulariæ acutioribus & minoribus, Alsines aut Anagallidis maris similibus, glabris, infernè splendentibus, pediculis brevibus nixis. *Flores* ex alis foliorum exeunt, singulares, tenuibus & oblongis pediculis, lutei, monopetali quidem, in quinque tamen segmenta acuta ad ungues ferè divisi, ut pentapetali videantur; magnitudine & figurâ florum Anagallidis vulgaris terrestris: quibus succedit vasculum seminale rotundum, parvum, quinque calicis acutis foliolis obvallatum.

Locus. In sylvis post mediam æstatem floret.

* 5. *Anagallis cærulea foliis binis ternisve ex adverso nascentibus* C. B. *tenuifolia* Ger. emac. *tenuifolia flore cæruleo* Park. *tenuifolia Monelli* Clus.

Plures statim à radice *ramos* spargit, pedalis longitudinis, quadrangulos, ut aliæ Anagallides, qui deinceps alios minores à latere procreant, cinctos per intervalla longiusculis & angustioribus *foliis* quàm aliæ Anagallides habeant, & ad Gratiolæ foliorum formam plurimùm accedentibus, atque ex adverso semper nascentibus, utplurimum binis numero, interdum etiam ternis, rarò pluribus, iisque aliquando in eodem ramulo: è quorum alis magna ex parte totidem exiliunt petioli, quot folia cauliculos per intervalla simul ambiunt, summo fastigio sustinentes *flores* pentapetalos, coloris cœrulei, umbilico tamen purpurascente, & phœniceis majores, è quibus exiliunt exigua staminula. Abundè flores profert, & plerunque toto trimestri spatio. Floribus succedunt orbicularia *vascula*, ut in reliquis, simile *semen* etiam continentia, quo deciduo sequente anno novæ plantæ generantur; annua enim sive æstivalis duntaxat est planta.

Locus. Semine Gadibus accepto Monello orta est.

CAP. XI.

A. *Anthyllis maritima lentifolia* C. B. Park. *Anth. lentifolia, sive Alsine cruciata marina* Ger. emac. *Anth. lentifolia Peplios effigie maritima* J. B. *Alsine litoralis foliis Portulacæ* C. B. *Alsines genus pelagicum* Clus. **Sea-Chickweed.**

Clus.

LOngè latéque summâ arenâ serpit, multísque *ramis* humi jacentibus prædita est, tenuibus, lentis, flexibilibus, quadrangulis; quos multa ambiunt *folia*, Anagallidis aut Alsines foliis non dissimilia, sed crassa admodum & succi plena, (ut sunt pleraque Pelagicarum stirpium) bina semper ex adverso alternatim nascentia, viridia, glabra, salso gustu: inter quæ extremis ramulis *flosculi* virescentes, quinque foliolis constantes, & in his quinque staminula pallida. floribus succedunt vascula grandia, in quibus *semina* quàm pro plantæ modo multò majora.

Locus. In arenosis maris litoribus ubique ferè in circuitu Angliæ.

Hæc planta quamvis Alsines nomine innotescat, nec flore tamen, neque semine cum Alsine convenit; ideóque seorsim eam collocavimus.

Cap. XII.

De Alsine.

ALsine dicta est quòd ἄλση, id est, lucos & umbrosa loca præcipuè amet.

Alsines notæ genericæ sunt Folia conjugatim in caule sita, calyx ad modum floris in plura segmenta, seu mavis folia expansus, vascula seminalia simplicia, hoc est, in plures cellulas seu loculamenta minimè divisa, seminibus medium occupantibus exteriùs protegente vasculo.

Harum nonnullæ præter reliquarum normam tetrapetalæ tantùm sunt, atque hoc respectu anomalæ, quas seorsim collectas primo in loco exhibemus. Quæ pentapetala sunt, vel petala habent in medio bifida, vel eadem integra.

§. 1. *Alsinæ tetrapetalæ anomalæ.*

Has pro Alsinis habendas ducimus ob convenientiam in reliquis notis, quamvis petalorum numero ab iis differant.

A. 1. *Alsine tetrapetalos Caryophylloides, quibusdam Holosteum minimum. Alsine verna glabra* Ind. Monsp. *Alsine montana capillaceo folio* Park. C. B.

Radicula ei alba, tenuis, fibris donata: *Cauliculi* plures, semipalmares, tenues, teretes, infirmi, rubentes, crebris geniculis intercepti. Ad singula genicula apponuntur *folia* ex adverso bina, caulem ferè amplexa, dimidium vix digitum longa, è basi latiuscula in acutum mucronem sensim desinentia. *Flosculi* in summis ramulis, albi, tetrapetali, è calyce quadrifolio, quâ notâ à reliquis Holosteis dictis discretu facilis est.

Vere floret in glareosis sterilioribus frequens. Hæc planta eadem proculdubio est quam describit *D. Magnol* Alsines vernæ glabræ titulo: cui radiculam exilem attribuit, circa quam aliquot *foliola* angusta, oblonga, glabra oriuntur: *cauliculum* uncias tres altum, duobus aut tribus articulis distinctum, binis foliis articulum amplectentibus, ad secundum vel tertium articulum in duos vel tres ramulos divisum, quorum quilibet *florem* unicum habet foliolis albis constantem, quibus quatuor foliola viridia, acuta supposita sunt: Succedente *loculo* oblongo minuto semine pleno. *Locus.*

Circa pratulum luci Gramontii copiosam invenit vere cum flore & semine.

2. *Alsine Alpina minima glabra* C. B. Park.

Plantula est flosculis elegantissimis placens, ex cujus *radice* rufescente, in fibras oblongas abeunte *cauliculi* plures in terram reclinati, *foliolis* multis, prioribus similibus, sed glabris vestiti, prodeunt: ex quibus pedicelli unciales rariùs triunciales nudi efferuntur, qui in summo in duos, tres & plures petiolos dividuntur, & singuli *flosculum* elegantem, stellatum, quadrifolium, punctulis insignitum, album, vel etiam purpurascentem, ex calyculo emergentem, sustinent.

In Helvetiorum montibus, ut monte Fracto, & ad Thermas Fabarias, æstate florens, reperitur. *Locus.*

3. *Alsine muscosa* Park. Lugd. *muscosa quibusdam* J. B. *tenuifolia muscosa* C. B. *An Alsine saxifraga angustifolia minima montana* Col?

J. B.

Tenella admodum & infirma est plantula, veluti musco terræ superficiem operiens, palmaribus & bipalmaribus *coliculis* interdum duas aut tres uncias longis, prætenuibus, ramosis, quorum nodis *folia* adnascuntur uncialia & sescuncialia, aliquando vix semuncialia, fili instar tenuia, lætè virentia; *Flores* minimi, ex quatuor foliolis constantes, albi, Spergulæ facie & formâ, quorum media *apiculi* albissimi, nodulo viridanti insidentes, occupant. Flosculos sequuntur calyculi exigui, spadiceo aut atro-rubente semine, Portulacæ ferè, farcti. *Radix* gracilis, inutilis, articulatim fibrata.

In hac planta tantillum amaricantis saporis percipimus.

Montium summis aditibus umbrosis udisque ferè gaudet. In montibus Stiriæ, itémque in Jura & Saleva propè Genevam, locis humidis & umbrosis ad fontes & aquarum scaturigines observavimus. *Locus.*

Julio & Augusto floret. *Tempus.*

4. *Alsine montana capillaceo folio* C. B. Park. *Alsine Saxifraga angustifolia minima montana* Col. *Item Saxifraga montana Neapolitana* Park. *p.* 428.

In saxorum rimis rupium præruptarum, & eorum cavis umbrosis, circa D. Philippæ antrum Æquicolorum, ab aquæ pluvialis impetu tuta oritur hæc plantula tenera pusilla, quæ angusta oblonga *folia* profert, Saxifragiæ magnæ Matthioli modo, paulo latiora, albicantia, molliora, è viticulorum geniculis bina prodeuntia: ex quorum sinu alæ, & in summo *flores*, candidi, quatuor foliolis constructi, *staminibus* intus multis, candidis, tenuibus admodum, florentes Maii fine & Junio: quibus utriculi succedunt ferè orbiculares, parvi admodum, Milii seminis magnitudine, cartilaginei, in quinque oras divisi, Ocymoidis modo, in quibus fulvum, obscurum *semen*, minutum.

Foliis tantum latioribus & albicantibus à præcedente differre videtur.

Altera species. Alteram huic similem sed majorem duplo in mœniis maritimis Neapoli observavit Columna, Autumni fine florentem, suave-rubente flore, pericarpio oblongo, acuto, in quo *semen* exiguum, Vulgari colore simile. Planta est repens, sed cùm floret resupinatur: flante Africo alluitur undâ illâque gaudere videtur.

Hæc etiam planta Parkinsono bis describitur, primò p. 428. sub titulo Saxifragæ maritimæ Neapolitanæ: deinde p. 763. sub titulo Alsines repentis angustifoliæ flore suaverubente.

A. 5. *Saxifraga graminea pusilla flore parvo tetrapetalo. Caryophyllus minimus muscosus nostras* Park. *Saxifraga Anglicana Alsinefolia* Ger. emac. descr. Pearl-wort.

Folia ad radicem in orbem disposita, angustissima, graminea, glabra, obscurè viridia, mucronata, semunciam longa. *Caules* ex eadem radice plures exeunt, semipalmares, tenues, infirmi, rotundi, humi procumbentes, ramosi, glabri, crebris geniculis intercepti, & ad singula genicula binis foliis cincti. Ramuli verò è foliorum alis alternis semper exeunt. *Flores* quoque è foliorum alis alternatim enascuntur, singulares, pediculis longis tenuibus fulti, tetrapetali, albi, perexigui, è calice quadrifolio. Succedit *vasculum seminale* rotundum Alsines, per maturitatem membranaceum, pellucidum, seminibus perexiguis russis repletum. Radix nunc simplex nunc multifida pluribus fibrillis capillata. Sapor plantulæ acris & calidiusculus.

Locus. In uliginosis, inque pascuis sterilioribus & hortorum areis frequens occurrit. Per totam ferè æstatem floret.

Flore est plerunq; mutilo, foliolis illis albis seu petalis quæ floris propria sunt, carente; unde eam in Catalogo plantarum Cantabrigiensium flore herbido & muscoso denominavimus.

A. 6. *Saxifraga Anglica annua Alsinefolia* D. Plot.

D. Plot.

E *radice* parva, fibrosa *cauliculos* diffundit tenues infirmos, sescunciales, geniculatos; *foliolis* exiguis angustis ad singula genicula cinctos, ut in præcedente. E geniculis superioribus versus extremos caules exeunt *flosculi* herbacei, tetrapetali, *vasculo* seminali membranaceo, petalis illis ceu calyce incluso.

A præcedente differt foliis & caulibus sordidè viridibus ex fusco seu brunno; *radice* annua; quódque non reptat ut illa, aut ex cauliculorum geniculis radices agit.

Locus. In ambulacris hortensibus Collegii Baliolensis, inq; novalibus & arvis requietis circa *Heddington* & *Cowley* agri Oxoniensis.

A. 7. *Millegrana minima* Ger. *minima sive Herniaria minor* Park. *Polygonum minimum sive Millegrana minima* C. B. The least Rupture-wort, or All-seed.

Radice nititur parva, alba, simplici. *Caulis* digitalis aut altior, simplex, rotundus, valdè ramosus. *Ramuli* prætenues, rubentes, *foliis* vestiti Thymi aut Alsines minimæ figurâ, sed multis numeris minoribus, absque pediculis immediatè adnatis, ex adverso binis, glabris. Tum caulis tum etiam ramuli bifariàm dividuntur & subdividuntur sæpius. Ex ipsis ramulorum divortiis aut divaricationum angulis oriuntur *flores* singulares, pediculis pro plantulæ ratione satis longis, tenuibus insidentes, tetrapetali, albi, minutissimi: quibus succedunt *vascula seminalia* rotunda. *Semina* præ exiguitate vix conspicua.

Locus. Æstate viget in ericetis sabulosis & humidioribus præsertim.

8. *Paronychia sive Alsinefolia incana* J. B. *Anthyllis maritima incana* Park. *marit. Alsinefolia* C. B. *marina incana Alsinefolia* Ger. Lob.

J. B.

Humi spargit numerosos *cauliculos*, palmares, subrubentes, crebrò geniculatos, subinde in ramos divisos: quorum articulos folia vestiunt verticillatim, Alsines minora, per extremum rotunda, glabra, incana, bina & etiam quaterna, foliolis membraneis lucentibus subjectis. *Flosculi* albi, copiosissimi extremis caulium ramulorúmque acervatim congesti hærent, pusilli. *Radix* simplex, brevis.

Locus. In vineis circa Messanam & Monspelium per totam ferè æstatem floret: folia tamen ut rectè *D. Magnol*, non incana sunt, sed pallidè viridia.

9. *Polygonum angustissimo gramineo folio erectum* Botan. Monsp.

Magnol.

Ex *radicula* tenui palmares & sesquipalmares cauliculos producit, erectos: *folia* habet ex articulis bina, angustissima & oblonga, & quæ in florente planta utplurimum sicca sunt: *flores* ex ramulis plures prodeunt, tetrapetali, albi, quibus totidem folia viridia supposita sunt. *Semen* parvum est & nigricans.

Tempus & Locus. Annua est planta, quæ Julio & Augusto mensibus floret in marginibus sabulosis satorum Boutoneti propè Monspelium.

Plantam huic similem si non eandem cùm Monspelii essem observavi satis frequentem in agrorum marginibus, cui *radix* simplex, lignosa, alba: *caules* plures, semipedales aut dodrantales, teretes, tenues, satis firmi tamen & erecti, crebris geniculis, ad quorum singulos *folia* bina angustissima, vix uncialia, & versus summos caules duplo breviora. Caules suprema parte ramulos fundunt non binos ex adverso sed alternatim singulos, in quibus ut & in summis caulibus ex alis foliorum utriculi paleacei exeunt, parvum, pullum, nonnihil compressum & subrotundum *semen* continentes. Florem non vidimus, jam enim prætererat, Septembri mense.

S. 2. *Al-*

§. 2. *Alsinæ pentapetalæ genuinæ petalis bifidis.*

* 1. *Gramen leucanthemum marinum maximum* Hort. Lugd. Bat.

A. 2. *Caryophyllus holosteus arvensis glaber flore majore* C. B. *Gramen leucanthemum* Ger. Park. *Gramen Fuchsii sive leucanthemon* J. B. **Stitchwort.**

J. B.

Tenui & infirma *radicula*, summo cespite geniculata reptat, demissis tamen altiùs fibris. *Coliculi* inanes, quadrati, dodrantales & cubitales, geniculis distincti, ad quorum unumquodque bina *folia* graminea, acuta & rigida: ex quorum alis pediculi exeunt tenues, hirsuti, quibus insident *flosculi* amœni, candidi, è quinq; foliis profundè fissis & striatis compositi, in quorum medio apices crocei. Dehiscentis autem calicis quina folia virescentia toti flori subsunt. *Capitulum* succedit pileiforme, sex partibus coagmentatum, semen continens.

Hæc J. Bauhinus, quibus adde, Caulem propè summitatem in binos ramos dividi, utrumq; deinde ramum in alios binos, &c. Ad singulas autem caulis & ramulorum divaricationes ex ipso angulo exoritur flos unicus longo pediculo nixus; qui florum situs huic cum Caryophyllo holosteo arvensi aliisque hujus generis plantis communis est.

In sylvis, sepibus, & dumetis passim: Vere floret. *Locus.*

* 3. *Caryophyllus holosteus, foliis gramineis acutis, floribus albis* Mentzel.

Marchiæ Brandeb. incola est: non describit sed tantum depingit Autor.

A. 4. *Caryophyllus holosteus arvensis glaber flore minore* C. B. *Gramen leucanthemum alterum* Ger. *leucanthemum minus* Park. *Gramini Fuchsii leucanthemo affinis & similis herba* J. B. **The lesser Stitchwort.**

Seriùs hoc floret, tenuioribus, quadratis *viticulis* nervo medio tenaci & valido farctis. *Folia* bina opposita, breviora & viridiora quàm in vulgari Leucanthemo. *Caules* eandem observant divisionem, & *flores* eundem situm cum illius floribus: verùm longè minores sunt, & pediculis prælongis insident: quinque pariter foliis constant, verùm ad ungues ità fissis, ut incuriosius spectanti decem videantur apiculis rutilantibus. *Calicis* folia quinque acuta. *Capitula* minora, oblonga: *radix* similiter fibrosa, serpens.

In pascuis & vepretis, intérque genistas, præsertim solo arenoso, exit. *Locus.*

Ratione loci in quo crescit faciem insigniter mutat, siquidem in aggeribus paludum Eliensis insulæ colorem glaucum Caryophyllorum obtinet, & caules firmiores brevioresq;, ut diversam quis posset suspicari plantam.

A. 5. *Caryophyllus holosteus* Ger. *holost. arvensis hirsutus* Park. *hol. arv. hirsut. flore majore* C. B. *Auricula muris pulchro flore albo* J. B. **Chickweed, Mouse-ear, with a large white flower.**

Radix ei geniculata sub terra reptat, ad nodos fibras demittens, & surculos promens. *Caules* per terram spargit complures, teretes, hirsutos, infirmos & humi procumbentes, *foliis* cinctos ad singula genicula contrario situ binis, hirsutis, Alsines Myosotidis angustioribus, exceptis iis quæ in caulibus florigeris existunt, quæ æquè lata sunt; absque pediculis caules amplectentia, qui in summitatibus suis in binos ramulos dividuntur, & uterq; ramulus in binos surculos, & unusquisque surculus deinceps ordine in alios binos, donec ad extremos ventum fuerit, apposito flore in uniuscujusque divaricationis angulo, pediculo oblongo insidente. Sunt autem *flores* ampli, floribus Graminis leucanthemi dicti pares & similes, pentapetali petalis in medio bifidis, striati, cum staminulis in umbilico plurimis apices pallidè luteos sustinentibus. Calix pariter quinquefolius. Folia quoque & florum calices hirsuti.

In aggeribus terrenis propè Cantabrigiam ut v. g. colle *Sanitatis* dicto; in planitie propè *New-market* inter vepres, in via quæ Londinum ducit inter *Trumpington* & *Hawkston*, & ultra *Fulmere* vicum, aliisque locis plurimis copiosè. Floret æstate. *Locus.*

6. *Alsine Caryophylloides tenuifolia montana, Lini flore. An Auricula muris pulchro flore, folio tenuissimo* J. B.?

Radix ei lignosa, vivax. *Cauliculi* seu ramuli multi, ut in Caryophyllis, lignosi, cortice cinereo tecti [vetustiores intellige] geniculis crebris intercepti: ad quorum singulos *folia* ex adverso bina, Tunicæ minimæ vel Spergulæ purpureæ, angusta, Laricis. Cauliculi ramosi, inferiùs glabri, superiùs hirsuti *flores* gestant in summitatibus longis pediculis hirsutis insidentes, magnos, albos, quinq; petalis intus striatis, subrotundis, non fissis in extremo Lychnidum in morem, adeò ut Flos integer Lini florem referat, non tamen perinde caducus est, sed diu durat, *stamina* plurima continens sublutea, vel ex albo ad herbaceum colorem tendentia. *Calyx* hirsutus, quinquefolius, ad modum floris expansus. *Vasculum* seminale longiusculum, crassum.

In monte *Thuiri* mensis Junii fine floruit. *Locus.*

Si J. Bauhinus eandem nobiscum plantam intelligat, figura ejus vitiosa est, petala florum bifida repræsentans, nec minùs descriptio, quæ florem ei attribuit non differentem ab alterius Auriculæ præcedentis flore: Reliqua descriptio & locus etiam conveniunt.

7. *Caryophyllus holosteus tomentosus* J. B. Park. *holosteus tomentosus latifolius* C. B.

J. B.

Totus candido molli densóque tomento est obsitus, ut vix aliud quàm tomentum esse videatur. *Coliculi* geniculati, dodrantales, è singulis geniculis bina proferunt *folia*, ex adverso sita Auriculæ muris specioso flore paria, nec formâ dissimili, si solùm excipias cum mollitie tomentum, ex quorum sinu subinde ramuli propagantur. Caulis superior in ramulos plusculos abit, quorum unicuiq; *flos* innascitur candidus, Auriculæ muris specioso flore *J. B.* Horum *calyces* tomentosi quoque, internè verò membranei, argenteo sci. seu margaritarum splendore lucent. Secundùm ramulorum divisiones sunt etiam brevissima folia argenteo colore micantia.

Ex Italia ad nos venit: Locus natalis non traditur.

8. *Caryophyllus arvensis umbelliferus* J. B. *arv. umbellatus* Park. *holosteus arvensis* Ger. *arv. umbellatus folio glabro* C. B. **Field Chickweed, bearing the flowers in an Umbel.**

J. B

Dura est & fibrosa *radice*: *Folia* crassiora, latiora & duriora sunt quàm Auriculæ muris pulchro flore, nec ita acuminata. *Cauliculi* tenues, parvi & rotundi, spithamæi, tribus aut quatuor geniculis distincti, è quibus enascuntur opposita bina *folia*, inferioribus quæ è radice protuberant æqualia. Summitatibus insident sex aut septem, aut etiam plures vel pauciores, longis pediculis surrecti flores albi, illius floribus similes. Hos decidentes sequuntur *capitula*, parva, longa, parvum *semen* includentia, terram versus reflexa.

Locus. Inter segetes variis in locis occurrit in regionibus transmarinis; in Anglia, quod sciam, non invenitur.

C. Bauhinus huc refert Alsinem vernam Dalechampii *Lugd.* quæ J. Bauhino est Linum catharticum.

* 9. *Caryophyllus holosteus Alpinus latifolius* C. B. *Alpinus latifolius* Park.

C. B. prod.

Ad *radicem* tenuem, albicantem, fibrosum & repentem, *cauliculi* aliquot in terram reclinati, hirsuti, trium quatuórve unciarum, *foliis* parvis, subrotundis, latis, binis sibi invicem respondentibus, hirsutis & crassis cincti, ex alarum sinu pediculorum instar ramuli exurgunt, singuli *florem* unum calici viridi primo inclusum, dein quinquefolium, magnum & album sustinent, cui *capitulum* oblongum, semen continens succedit.

Locus. In Valesianorum Alpibus, loco *Gemme* dicto, & circa Fabarias reperitur.

* 10. *Caryophyllus holosteus Alpinus angustifolius purpurascens* C. B. *Alpinus angustifolius purpurascens* Park.

C. B. prod.

Et hic *radicula* est repente, *cauliculo* tenui, triunciali, leviter hirsuto, circa quem foliola parva, oblonga, acuminata, bina sibi opposita: *Flores* in summo bini, terni, prioribus minores, purpurascentes, stellæ in modum dispositi, calycis foliolis viridibus alternatim velut intercedentibus.

Locus. Ex Pyrenæis Hispanicis allatus est.

* 11. *Caryophyllus holosteus Alpinus gramineus* C. B. *Alpinus gramineus* Park.

C. B. prod.

Radiculam habet exiguam; *caulem* palmarem, exilem, rotundum, geniculatum, pilis levissimis donatum, circa medium in ramulos, & hi in alios brachiatum. *Folia* ad radicem pauca, ad geniculum bina, ex opposito respondentia, atro-virentia, angustissima, unciam longa. *Flosculi* albi, quinquefolii, ex calyce prodeuntes, singuli singulis pediculis insident: quibus exiguum *capitulum* minuto *semine* refertum succedit.

Locus. In Alpibus provenit: in Austriæ monte Taurero.

* 12. *Caryophyllus holosteus montanus angustifolius albus* C. B. prod. *montanus angustifolius albus* Park.

C. B. prod.

Et hic *cauliculo* est tenui, geniculato, rufescente, glabro, trium quatuórve unciarum; *foliis* oblongis, angustis, glabris cincto, *floribus* albis quinquefoliis, & prædicto [Alpino latifolio] multo minoribus.

Locus. In horto Dei Burserus legit.

* 13. *Caryophyllus holosteus tomentosus angustifolius* C. B. *angustifolius tomentosus* Park.

C. B. prod.

Hic *cauliculis* est palmo minoribus, tenuibus, rotundis, & parte inferna geniculatis: superiore parte nudis & pæne glabris; qui statim in ramulos brevissimos, ex alarum sinu, ex adverso sitos dividuntur. *Folia* habet oblongiuscula, angustissima, reflexa, ob tomentum mollia, & ex viridi albicantia. Cauliculus in tres pedicellos, binis foliolis sustentatos, eósque oblongos, sed longitudine impares abit, qui singuli calycem viridem sustinent, cui *flos* unus, isque albus & quinquefolius insidet.

Locus. Hunc in Granada ad radicem montis copiosè Albinus observavit. *Caryophyl-*

Caryophyllus saxatilis siliquosus C. B. Park.

Ad Herbas flore tetrapetalo siliquosas referendus est.

Caryophyllus saxatilis foliis gramineis, umbellatis corymbis C. B. *Symphytum petræum sive Gypsophytum majus* Thal.

Item, *Caryophyllus saxatilis foliis gramineis minor* C. B. *Symphytum petræum sive Gypsophytum minus* Thal.

Nobis incogniti sunt.

A. 14. *Alsine viscosa* Park. *hirsuta altera viscosa* C. B. *hirsuta myosotis latifolia præcocior* Cat. Angl. The broader-leaved Mouse-ear Chickweed.

Radicem habet fibrosam, tenuissimis filamentis capillatam; unde *caules* emergunt plures, palmum & interdum semipedem alti, rotundi, hirsuti, infirmi, plurimùm tamen erecti, foliis per intervalla binis oppositis cincti, pallidiùs virentibus & latioribus quàm sequentis, versùs imam partem ramosi, ramis non contrariis inter se, sed singulis. Versùs summitates caules in binos *ramulos* divaricantur, & hi deinde in binos alios minores, opposito ad unamquamque caulis divisionem in ipso divaricationis angulo *flore* unico, in pediculo admodum brevi, contra quàm in *Alsine* fit. *Flores* autem pentapetali sunt *petalis* longis angustis in extremo fissis fissurâ minùs profundâ quàm in Alsine vulgari; cum *staminibus* intus ex luteo virentibus. Succedunt *vascula seminalia* oblonga, nonnihil incurva, per maturitatem pellucida, *semina* parva, rotunda, subrussa, numerosa continentia. *Semina* post delapsos flores statim maturescunt, & vasculis se sponte aperientibus decidunt. Tota planta ad tactum nonnihil viscida est.

Aprili & Maio mensibus floret, in siccioribus areis & pascuis ubique. *Tempus & Locus.*

A. 15. *Alsine hirsuta myosotis* Ad. *arvensis hirsuta magno flore* C. B. *Auricula muris quorundam flore parvo, vasculo tenui longo* J. B. Mouse-ear Chickweed.

Radix huic simplex, alba, fibrosa. *Caules* quàm præcedentis infirmiores, & in terram plerunque reclinati, rubentes, *Folia* angustiora, viridiora & subaspera. *Flores* longioribus insident pediculis, petalis profundiùs fissis.

Tardiùs floret, nec ante medium Maium, & ad Autumnum usque durat. *Tempus.*

Addit C. Bauhinus è Thalio tertiam Alsines hirsutæ arvensis speciem, quam hirsutam minorem vocat, Thalius Alsinem minutam hispidam: quam vide apud ipsum.

• 16. *Alsine corniculata Clusio* J. B. Park. Ger. *Lychnis segetum minor* C. B.

Clus.

Palmaris hæc est herbula, unico *caule*, qui in aliquot ramos dividitur, constans, eóque geniculato, tenero, subhirsuto, ut Alsines vulgaris. *Folia* Alsines foliorum æmula, paulò longiora, subhirsuta etiam, inter se opposita & ex intervallis gemina. Alarum cavis insident pusilli *flores*, candicantes, quibus succedunt membranacea & transparentia *cornicula*, gallinaceorum calcarium formâ, quæ lento quodam aspersa humore à tangentibus deprehenduntur: *semen* in illis exiguum, maturitate nigrum. *Radix* inutilis & annua est: Tota insipida est.

Inter segetes frequens Salmanticensi agro. Ego cum J. Bauhino nec Lychnidi, nec Pseudo-Melanthio hanc subjungendam duco, quòd eis non sit similis. Maio mense flores producit & semen maturum præbet. Alsines myosotidis hirsutæ species esse videtur, tum ex figura, tum ex descriptione. *Locus.*

• 17. *Alsine maxima H. Lugdunensis* J. B. *Alsine angustifolia* C. B. *maxima* Park.

Lugd.

Radice est supernè crassiuscula, paulatim gracilescente, innumeris fibris capillatâ; *cauliculis* multis, pedalibus; *foliis* Alsines vulgaris, per intervalla sæpe quaternis, interdum singulis, interdum binis; ramulis multis, brevibus, copiosum *florem* producentibus, antequam fiet oblongo & acuminato capite inclusum, cùm apertus est candidum, exiguum, radiatum, sex foliolis constantem, ac totidem filis tenuissimis.

In opacis gignitur.

Hæc Historia mihi suspecta est, 1. quod nullus alius Botanicus hujus meminit præter eos qui ex hac Historia transcripserunt. 2. quòd folia quaterna, & singula interdum in caulibus ei attribuit. 3. quòd florem hexapetalum.

18. *Alsine nemorosa maxima montana. Alsine montana hederacea maxima* Col. Park. *mont. latif. flore laciniato* C. B.

Radix ei vivax: *Cauliculi* teretes, hirsuti, pedales aut cubitales, infirmi, procumbentes nisi fruticibus vicinis sustententur, nonnihil rubentes præsertim ad genicula, quæ in caule crebra brevibus internodiis, *foliis* cincta ex adverso binis, longis & tenuibus pediculis hirsutis [sescuncialibus] nixa, ipsa pariter hirsuta, pallide virentia, longa, è lata basi in acutum mucronem sensim desinentia veluti Smilacis, per margines interdum nonnihil sinuata. *Flores* in summitatibus ramulorum albi, pentapetali, petalis ad ungues ferè fissis, ut in reliquis congeneribus. In

Locus. In sylvosis in ascensu montis Salevæ invenimus. Hæc est proculdubio Alsine montana hederacea maxima *Col.* parvitate tantùm differens; nam Columnæ planta folia habuit majora, duas nimirum uncias lata, atque tres longa. Flores petiolis longis insident, eodem quo in aliis hujus generis situ, nimirum in ramulorum floriferorum divaricatione. Vasculum seminale pyramidale cum fulvo intus semine, minuto, copioso.

Tempus. Augusto floret, & Septembri perficitur.

Huic recti fructus, atque elati remanent petioli eorum, non ut in vulgari deorsum spectantes.

In umbrosis excelsorum montium Campoclarensium atque Æquicolorum densis sylvis collegit F. Columna.

Hæc non alia in re (ut modo diximus.) quàm magnitudine à nobis observata & descripta differt, quæ loco debetur.

A. 19. *Alsine major repens perennis* J. B. *Alsine altissima nemorum* C. B. *item Alsine aquatica major* ejusdem. *Alsine major* Park. *item Alf. aquatica sive palustris major* ejusdem. *Alf. major* Ger. *& Alf. palustris* ejusdem; **Great Marsh Chickweed.**

J. B.

Ex *radice* perenni, repente, fibrosa *caules* profert plures, qui latè se diffundunt, cubitos aliquot longi, teretes, subrubentes; lanuginosi & ramosi; ad quorum singulos nodos *folia* ex adverso sita nascuntur, quorum majora Parietariæ folia æquant, formâ eâdem, secundùm nervos & per oras hirsuta, minora verò ut Alsines vulgaris, pediculo aliàs nullo, aliàs mediocriter longo, piloso, sapore fatuo. *Flores* speciosi Graminis leucanthemi, quinque foliolis constant, singulis ad imum usque fissis, candidis, striatis, *staminulis* niveis medium occupantibus cum capitulo viridi, è cujus summo quinq, reflexæ fibræ emicant, totidémque flori toti sustinendo subjiciuntur *folia* viridantia, villosa, quæ *vascula* subsequentia obvolvunt, Hyperici vasculis similia, turbinata, in quibus *grana* continentur Papaverinis paria, rufa, circa clavam racematim cohærentia.

Folia in hac planta interdum nonnihil sinuata sunt per margines & veluti crispa.

Locus. In locis humidis & palustribus, itémque propè fontes & defluentes aquas reperitur.

Haud dubium est quin Dodonæus Alsines majoris titulo hanc plantam describat: Dodonæi autem figuram assumunt Lobelius, Gerardus & Parkinsonus, pro Alsine majori, eandem ergo plantam intelligunt, ideóque hi duo ex una specie duas faciunt, nimirum Alsinem majorem, & Alsinem palustrem.

Lobelium autem in Adv. non cognovisse Alsinem majorem suspicatur J. Bauhinus.

Hanc etiam esse puto quam describit & depingit Christianus Mentzelius, in Pugillo rariorum plantarum, ad calcem Indicis sui nominum Plantarum multilinguis, titulo Alsines maximæ Solanifoliæ *March. Brandeburg.* Hæc enim (ut dixi) folia habet ad margines non raro parum sinuata.

A. 20. *Alsine vulgaris sive Morsus Gallinæ* J. B. *Alf. minor, sive media* Ger. *Alsine media* C. B. *minor* Park. **Common Chickweed.**

Non multùm dissimilis est majori, alsiosis locis perinde gaudens; *radiculis* capillaribus [potiùs singularibus in plurimas fibrillas divisis, quæ adeò fortiter terram apprehendunt ut extirpatu difficiles sint] humi stratis, tenellis, hirsutis, subrubentibus, geniculatis *viticulis*. *Folia* Anagallidis, minora quàm in majore, subhirsuta, ex geniculis similiter adversa, gustu fatuo: *flosculi* candidi, stellati, minores: *Semen* in pericarpiis non dissimile.

Locus. In uliginosis ad sepes & vias, itémque in vineis & hortis inter olera passim provenit, & per totum fere annum floret.

Hæc planta ratione loci aliorúmque accidentium magnitudine adeò insigniter variat, & faciem mutat, ut pro diversis à Botanicorum vulgo habeatur. Hinc Alsinem marinam *Dod. Ger. Park.* pro eadem habeo. J. Bauhinus suspicatur Alsinem marinam *Dod.* convenire posse cum Alsine Plantaginis folio: & dubitat an Dodonæus exhibuerit figuram suæ Alsines marinæ: Siquidem imago quæ pro Alsine marina ab illo ostenditur à Lobelio pro Alsine majore ac passim nascente accipitur.

Nos Dodonæum Alsinem cruciatam marinam intelligere suspicamur.

A. 21. *Alsine longifolia uliginosis proveniens locis* J. B.

J. B.

Radiculis est tenuibus, serpentibus. *Caules* pedales, quadrati, infirmi; ad quorum genicula *folia* bina, Gratiolæ foliolis paria, minora, nec per ambitum serrata, in acumen desinentia, glabra, nervo unico medium decurrente, circa medium latiora quàm in Gramine leucanthemo minore, cui tamen *flores* satis similes, aut Alsines vulgaris, extremis hærent ramulis, stellati, albi. Cæterum foliola florem ambientia quinque sunt viridia, alba autem decem & præterea *apices*.

Locus. In palustribus putridis & rivulis provenit non rara.

Petala huic in flore decem revera non sunt, sed duntaxat quinque, usque adeò ad unguem ferè fissa ut decem videantur, & minùs cauto facilè imponant.

* 22. *Alsine inaperto flore seu unicaulis noctiflora* Moris. prælud.

Moris.

Caules producit triunciales, quorum nodis apponuntur bina *foliola*, è regione disposita, mucronata, Linguæ passerinæ similia. In caulium summis nascuntur *flores*, singuli quinque petalis albis, ad medium bifidis constantes, aliarum hujus generis more, qui vix interdiu lucente sole conspiciuntur, propter tenuitatem partium. Hoc valde familiare est pluribus Lychnidum speciebus.

Locus. Crescit in arvis, inque sylvosis humidis & udis. Quam plantam intelligat nescimus.

* 23. Ocy-

23. *Ocymoides Lychnitis reptante radice* J. B. *Lychnis incana repens* C. B. *Ocymoides Lychnitis* Col.

Col.
Radice tenui admodum firmatur, parum sub terra descendente, atque circum reptante, ex qua plures fruticant viticuli, rotundi, incani, hirsuti, bina *foliola* singulis geniculis hærentia habentes, quæ in imo minora sunt, deinde majora in medio viticulo, quod contra evenit in plantis ab radice statim foliatis ante caulis eruptionem; ut in Theophrasto legitur, hirsuta, carnosa, incana, Lychnidi similia, sed magnitudine & formâ Ocymoidis Polemonii dicti. Cujus etiam, sicuti & aliarum congenerum ritu *flores* edit Aprili atque Maio mense candidos, quinque foliis bifidis constructos stamina intus quinque lutea habentes. Junio *semina* in oblongis pericarpiis mollibus, cartilagineísque perficit, fulva, angulosa, hirsutáque. Pericarpia vero non calice obducta sunt ut in Lychnidibus, sed tantùm basin quinque foliolis constructum ut in Alsine habent. *Radix* admodum vivax est, ideóque multùm fruticat, terrámque ipsius comâ operit.

Sponte ac frequens oritur in monte D. Mariæ virginis appellato, locis humentibus petrosis. *Locus.*

Sapor plantæ dulcis est; quare non ineptè Herbariorum fœmellarúmque vulgus ad eliciendum lac copiosum utitur; atque plantam sicuti cætera olera jusculis admixtis ovis difruptis decoquunt, non sine Piperis atque Amaraci modico, vel (ut alii solent) in placentam efformant, cujus usu magnam lactis copiam provenire experimento se habere asserunt. Ab hac lactis eliciendi facultate Herbariis Neapolitanis vulgò *Herba Lattaria* dicitur. *Vires.*

* 24. *Alsine Bononiensis non aculeata* Bocconi.

Bocc.
Humi procumbit, atque *cauliculis* tenuibus, rigidulis, geniculatis, in plures ramusculos distributis prædita est, circa quos *Folia* tenuia, angusta, Tithymali leptophylli æmula, denso stipatu invicem cohærent, quæ in senescente planta dum contrahuntur aculeata videntur. *Flosculi* albidi & *capsulæ* aliarum more.

Bononiæ & ad vicum Chantilly observavit Autor. *Locus.*

§. 3. *Alsinæ petalis integris, aliæque miscellaneæ incertæ sedis.*

1. *Alsine minor multicaulis* C. B. *minima* Ad. Lob. Dod. Ger. J. B. *aquatica minima* Park. The least Chickweed.

Tota facie Alsine minori seu mediæ similis est; [Lobelio in Ad. Anagallidem admodum præfert] verùm per omnia minor, tenellis ramulis & hirsutis donata; *foliis* minimis Alsines mediæ minoribus, nigricantibus, paulum hirsutis, pediculo brevissimo nixis, & *flore* similiter albo: *Semen* in pericarpiis minutissimum, ruffum.

Folia hujus plantæ Serpylli folia referunt: Flos quinque petalis indivisis constat, unde ab Alsine majore & medio nullo negotio discernitur.

In iisdem cum præcedentibus locis invenitur, non rarò etiam muris innascitur. *Locus.*

Alsine minor Lini capitulis C. B. *petræa* Ger. Park.

Mihi sanè à præcedente non videtur diversa.

Alsine minor foliis rotundis C. B. *Alsines minoris alia species* Thal. *nobis incognita, q. apud Thalium.*

* 2. *Alsine Alpina glabra* C. B. prod. Park.

C. B. prod.
Ex *radice* albida, oblonga, fibris capillata *cauliculi* plures, iíque palmares, tenues, læves, rotundi & geniculati in ramulos aliquot, híque in alios divisi, prodeunt: qui *foliis* pallidè virentibus, Lini formâ, sed brevioribus & acutis, binis ex adverso sitis cinguntur. *Flores* plures, albi, staminibus aliquot donati, pedicellis insidentes, è caliculis prodeunt, capitulis minuto semine refertis succedentibus.

Hæc locis saxosis humidis gaudet, quam copiosè circa balneum Sultzbergense in Marchionatu observavimus. *Locus.*

* 3. *Alsine Alpina junceo folio* C. B. Park.

C. B.
Ad palmi altitudinem accedit: ejus *cauliculus* statim à radice in duos, híque in alios ramulos breviores dividuntur; inter quos unus vel alter semipalmaris exurgit, in summitate *florem* unum sustinens, vel is uno alteróve pediculo donatur, & cuilibet unus, isque albus, pentapetalos, satis magnus, ex calyce prodiens insidet. *Foliis* est capillaceis, viridibus, rigidis & inordinatè dispositis Julio floret. In Helveticis & Genevensium montibus reperitur. Nobis in montibus illis non occurrit.

A. 4. *Alsine tenuifolia* J. B. *An Alsine nodosa Germanica* C. B. prod. Park.

Radices habet numerosas, albicantes, lignosas, multifidas: ex quibus surgunt *cauliculi* palmares & sesquipalmares, aut etiam altiores, teretes, ramosi; ad quorum nodos *folia* bina nascuntur, Tunicæ minimæ, longa & tenuia; *Flosculi* fastigiis hærent ramulorum pediculisque longiusculis è foliorum sinu

* *Alsin. minoris multicaulis.* sinu ortis, * Alsines tertiæ Fuchsii minores, candidi, stellati. Sapor huic plantæ nullus conspicuus. Lino cathartico cùm floret similis est.

Locus. In arvis ad margines collium Gogmagogi, & ericeti *Triplow* in agro Cantabrigiensi provenit, necnon alibi in eodem Comitatu. J. Bauhino Monspelii in agris Aprilis florens occurrit.

A. 5. *Alsine Plantaginis folio* J. B. & nobis. *An Alsine fontana* Ger? *i. e. aquatica media* C. B. Park? **Plantain-leaved Chickweed.**

E *radice* tenui fibrillis numerosis tenuissimis capillata, *cauliculos* fundit plurimos, dodrantales, teretes, tenues, humi procumbentes, geniculatos, ramosos, brevi lanugine hirsutos ut ferè obtutum fugiat. *Folia* ad radicem parva, pediculis longiusculis insidentia, in caulibus minora, pediculis brevioribus, ex adverso bina, nonnihil productiora & acutiora quàm Alsines vulgaris, in quibus præcipuè notabiles sunt nervi secundùm longitudinem decurrentes, plantagineis similes, quinque plurimùm, in aversâ parte elati & facilè conspicui. *Flosculi* in caulium & ramulorum divaricationibus singulis singuli, pediculis uncialibus & longioribus insidentes, parvi, albi, pentapetali, petalis integris, acutis, minimè bifidis ut in Alsine vulgari, quinque *calicis* foliis longis, angustis, acutis circumvallati. *Vasculum* seminale quale ferè Alsines vulgaris, fastigiatum, seminibus copiosis parvis, nigris, splendentibus, ad renis figuram accedentibus, repletum, summa parte per maturitatem se aperiens, Lychnidis more.

Planta hæc nullo neque sapore neque odore notabilis est.

Tempus & Locus. Floret mense Maio Junio, & semen brevi ad maturitatem perducit. In sylvis cæduis & sepium aggeribus frequens occurrit, locis præsertim uliginosis.

* 6. *Alsine Lotoides Sicula* Bocconi. *Alsine palustris minor folio oblongo* C. B.

Bocc. Hujus plantulæ subrubentes, geniculati & invalidi *cauliculi* humi sparguntur. *Folia* quoad substantiam seu texturam & figuram, non numerum, quadantenus ad Loti Libycæ *Dalech.* sive Trifolii vesicarii sive halicacabi *Cam.* folia accedunt. *Flosculi, capsulæ* & *semen* Alsines vulgaris modo verticillatim cauliculos ambiunt.

Locus. Propè Catanam in palustribus & humentibus locis invenit Paulus Boccone.

C. Bauhino sic describitur.

Radice est tenui, oblonga, capillaceis fibris prædita: *cauliculis* frequentibus tenuibus, humi fusis, & subinde ad internodia fibris se firmantibus: *foliis* oblongis angustis, pallidis, binis ex adverso nascentibus: *flosculis* parvis, racemi modo junctis, & tenuissimis pedicellis insidentibus, quibus *semen* minutum succedit.

Folia hujus non respondent descriptioni Bocconi, ut nisi ipse affirmaret eandem esse præcedenti, mihi quidem non videretur. Ego in *Catalogo plantarum Angliæ* Alsinem palustrem minorem folio oblongo *C. B.* Alsines rotundifoliæ sive Portulacæ aquaticæ nostratis & *Ger. emac.* synonymam feci: Verùm si rectè descripta sit C. Bauhino flosculis racemi modo junctis, & tenuissimis pedicellis insidentibus, falsus fui; quamvis reliqua descriptio conveniat.

* 7. *Alsine facie Paronychiæ secundæ Matthioli* Bocconi.

Boccon. Tribus aut quatuor ramulis humi jacentibus, Alsines foliis numerosis, copiosis etiam flosculis in summitate cohærentibus donatur, ad formam accedens Paronychiæ secundæ *Matth.* Annua est planta.

Locus. Exit passim in maritimo litore Modicæ civitatis. *Suspicor hanc plantam eandem esse Millegranæ minimæ.*

* 8. *Alsine maritima longius radicata Herniariæ foliis* Bocconi.

Bocc. *Radice* nititur pro plantæ modulo longa, crassa, dura, Caryophyllorum ac Lychnidum more, adnatis etiam appendicibus quasi ramosa, aut potiùs multis modis furcata: Ab hac *Cauliculi* denso cespite plures gignuntur, circa quos *folia* sunt varia; uni quidem [in Sicilia] Herniariæ formâ & magnitudine; alteri verò Alsines maritimæ Neapolitanæ *Col.* *Flores* & *semina* sunt prorsus Alsines vulgaris. Capsulas non observavit Autor.

Aliam hujus generis plantam pingit P. Boccone quam inscribit *Alsinem maritimam alteram angustis foliis.*

A. 9. *Saxifraga palustris Anglica* Park. *Alsine palustris foliis tenuissimis*; *sive Saxifraga palustris Alsinefolia* Ger. emac.

Radice nititur alba, multiplici, fibris majusculis donatâ. *Folia* quæ ad radicem graminea, angustissima, uncialia aut sescuncialia. *Caules* ex eadem radice plures, palmares, tenues, infirmi, glabri, crebris geniculis intercepti. Ad singula genicula *folia* ex adverso bina, angustissima, brevia, acuta, inferiora digitum longa, superiora brevissima, sedentibus in foliorum alis glomerulis foliolorum minutissimorum velut ramulorum germinibus. *Flores* in summis caulibus & ramulis Alsines florum situ, pediculis semuncialibus, tenuibus, majores quàm pro plantulæ modo, albi, pentapetali petalis concavis acutis, è calice quinquepartito. *Stamina* in medio flore decem alba cum *apicibus* concoloribus *capitulum* circumstant Alsines simile, *semina* parva, per maturitatem obscurè rubentia continens.

Locus. In palustribus mense Julio floret.

10. *Saxifraga Bavarica* Park. Ponæ.

Humi se spargit *ramulis* plurimis teretibus tenuibus, in alios minores subdivisis, foliis crebris ad singula genicula binis, angustis, oblongis, crassiusculis, pallidè virentibus. In ramulorum summitatibus singulis singuli *flores*, calyce è foliolis albentibus composito obvallati, pentapetali, nivei, petalis acuminatis, interdum fimbriati & purpurâ dilutiore tincti, stellæ in modum expansi, cum staminibus in medio pallidis. Semen vasculis parvis è rotundo oblongis includitur minutum, compressum, nigrum, splendens. *Radix* parva, alba, altiùs in terram descendens.

A. 11. *Alsine pusilla pulchro flore, folio tenuissimo nostras: seu Saxifraga caryophylloides pusilla, flore albo pulchello.*

E *radice* simplici surculosâ *cauliculos* fundit numerosos, tenues, teretes, infirmos & humi procumbentes, geniculatos, foliis ad genicula binis adversis cinctos, angustis, vix dimidium digitum longis, è basi latiore in acutum mucronem sensim desinentibus, Caryophylleorum in modum; versùs summitates in ramulos aliquot sparsos, qui *flores* gestant candidos, pulchellos, pentapetalos, longis pediculis nixos, in divaricationibus caulis & ramulorum eodem modo sitos quo Alsines vulgaris, apicibus intus rubentibus. Succedunt *Vascula* Alsines æmula *semine* referta exiguo ruffo. Nullo insigni neque odore, neque sapore excellit.

In montosis Eboracensibus propè *Settle*, necnon Derbiensibus copiosè. *Locus.*

12. *Saxifraga Antiquorum quibusdam* J. B. *magna Matthioli* Ger. *Caryophyllus Saxifragus* C. B. *Saxifraga major Italorum Matthiolo* Park.

J. B.
Digiti parvi magnitudine sive crassitudine observavimus *radicem* lignosam, palmo longiorem in numerosa capita divisam, unde *stolones* pullulant innumeri, palmares & longiores, geniculatè, *foliis* ad juncturas binis ex adverso positis, Hyssopi similibus, minoribus amicti. *Flos* uniuscujusque stolonis cacumini insidet unicus, multis in medio *staminibus*, è *calyce* albido, semunciali, striis viridantibus virgato, inferiùs angustiore.

Ex hac descriptione Lychnidis species esse videtur. *Locus.*

Rara est hæc planta, nec nobis unquam occurrit vel in Anglia vel in transmarinis regionibus, quicquid dicat Lobelius. J. Bauhinus ex Gallia Narbonensi habuit.

13. *Caryophyllus sylvestris strigosior, vel Caryophyllus sylv. flore minimo* C. B. *Saxifraga Antiquorum Lobelii* Park.

Lobelii sententiâ eadem est præcedenti, verùm strigosior ob locum; non est ergo sufficiens ratio cur Bauhinus eas separet. Lobelium tamen memoriâ lapsum puto, cùm magnam hujus copiam in Anglia provenire scribat; Nobis enim nusquam visa aut audita est.

14. *Arenaria* J. B.

J. B.
Delicatula plantula, vix palmaris, ex *radiculis* longiusculis albis, crebris geniculis intercepta, ramulos satis frequentes profert tenuissimos: *folia* ad radicem multa, uncialia; & geniculis inferioribus circumposita, semunciâ longiora, sed insignis tenuitatis, unà cum minoribus quibusdam adjunctis; at per articulos bina; in superioribus verò radiatim penè disposita, brevia minutáque ut nihil supra, verticillos imitata. Hirsutiem interdum per coliculum exhibet, extremísque ramis florem Spergulæ album, minorem, calyci insidentem viridi, folioso.

15. *Rubia linifolia aspera* C. B. *Juncaria Salmanticensis* Clus. Park. *Juncaria* J. B.

Clus.
Habet in singulis geniculis bina *folia* ex adverso sita, Asperulæ odoratæ foliis quodammodo similia, breviora tamen & Lini sativi foliis non absimilia: frequentes ramuli ex alarum sinu prodeunt similibus foliis præditi, copiosos, paleaceos candicantésque proferens flores: *semen* deinde exile nigricans. *Radix* tenuis est, candicans, non vivax, sed singulis annis semine deciduo novellæ plantæ enascuntur illo ipsô anno etiam sub finem mensis Augusti.

Provenit locis arenosis inter vineta, secundo à Salmantica milliari. Floret Julio: semen Augusto maturum est. *Locus & Tempus.*

16. *Caryophyllus saxatilis Ericæfolius umbellatis corymbis* C. B. Park.

C. B. prod.
Ex *radice* tenui lignosa, contorta & reclinata, *cauliculi* plures, geniculati, rufescentes, semipalmares attolluntur: ad quorum exortum *foliola* brevia, angusta, ericæ similia, & ad genicula singula bina, brevissima & rigidiuscula: cauliculorum summitatibus, veluti umbellæ ex corymbis compositæ, insident, unde *flores* candidi ex quatuor, aliquando quinque, foliolis constantes prodeunt.

D. Magnol flores semper pentapetalos observavit, inque descensu montis *Capouladou à lar* Cambrettes Junio cum flore frequentem vidit. *Locus & Tempus.*

In Gallo-provinciæ locis saxosis in monte edito propè *Vigan* repertitur.

17. *Caryophyllus saxatilis ericæfoliis ramosus repens* C. B. *saxat. ericæfol. ramosus repens, aut ei similis* Park.

C. B. prod.
Hic instar musci clavati per terram repens ex radice *caulem* lignosum emittit, in ramos plures & hos in alios subdivisum, quos *folia* exigua Ericæ foliis similia cingunt, quorum summitatibus *flores* copiosi, nivei, magni, elegantissimo spectaculo insident.

Locus. Ex Pyrenæis. Hunc floribus rubris, sed majoribus, foliisque ad cauliculos longioribus & latioribus ex Hispania habemus.

A. 18. *Spergula purpurea* J. B. *alsineformis sive 5. cap. 436. Lib. 2.* Ger. emac. *Saginæ Spergula minima* Park. *Alsine Spergulæ facie minor, sive Spergula minor flore subcæruleo* C. B. Purple Spurrey.

J. B.
Radice est singulari, longâ, crassiusculâ, apophyses quasdam è lateribus emittente, sapore betaceo. *Caules* multi, per terram sparsi, dodrantales & minores, in ramulos divisi, ad quorum singulos nodos *folia* stellatim adnascuntur. [Quamvis folia caulium nodos stellatim ambire videantur, curiosiùs tamen rimanti duo tantùm plerunque folia apparebunt ad singula genicula, ex eorum autem sinubus reliqua oriuntur,] angusta, acuta, quàm Spergulæ vulgaris breviora, obscurè viridia, semuncialia circiter, plurimùm glabra, rariùs hirsuta, quibus ad exortum velut squamulæ duæ albæ ut in Polygono circumponuntur. Sapor herbaceus In divaricatione ramulorum *flosculi* singuli; in summitatibus etiam cauliculorum ad singulos nodos singuli oriuntur, purpurei, Anagallidis phœniceæ floribus similes, è quinque foliolis compositi, alii rectè expansi, alii penduli occlusi, calice quinquefolio, oblongo, herbaceo, subhirsuto; pediculis oblongis hirsutis nixi. *Semen* in capsulis conoidibus, per maturitatem in tres carinas dehiscentibus, minutissimum arenæ instar, fuscum aut ruffum.

Locus. In arenosis & glareosis frequens; Maio & Junio mensibus floret.

Quærit C. Bauhinus, annon hæc sit Asterias seu Stellaria *Lugd.* i.e. Aster. sive Stellar. Monspeliensium *Park.* D. Morisonus duarum aliarum Spergulæ specierum meminit, solo semine à vulgari differentium, quorum tituli,

1. Spergula annua, semine foliaceo, nigro, circulo membranaceo albo cincto.
2. Spergula annua, semine compresso foliaceo minore, in medio fusco, circulo pariter albo cincto.

Utraque hæc species Autore nostro detecta fuit in arvis segetalibus circa Rupellam, & in arvis arenosis intra septa *Chambort* sitis.

Verùm cùm Spergulæ marinæ semen foliaceum sit & fuscum cum circulo foliaceo albo, cavendum nè multiplicentur Spergulæ species, ut rectè monet *D. Magnol* in Botan. Monspel.

A. 19. *Spergula* J. B. *Saginæ Spergula* Ger. emac. *Sag. Spergula major* Park. *Alsine Spergula dicta major* C. B. Spurrey.

J. B.
Palmaris & sesquipalmaris est planta, ad cubiti etiam altitudinem excrescens: *caulibus* multis teretibus, frequenter geniculatis, subhirsutis, ramosis. *Folia* ad singulos articulos numerosa, radiatim ut in Gallio caulem ambiunt tenuitate quoque pari, sed nequaquam ità rigida, verùm flaccescentia; superiora cum coliculo leviter hirsuta, aversa parte sulcata, sapore nullo evidente. *Capitula* in ramulorum fastigiis multa, singula singulis pedicellis donata (quorum unus aut alter deorsum pendet, alii surriguntur, ut in Holosteo Caryophylleo arvensi *Tab.*) Alsines similia, hirsuta, quæ in *flosculos* albos è quinque foliis integris compositos explicantur, *apicibus* luteis; quibus succedunt *vascula* Alsines, *semina* continentes pusilla, nigra. *Radix* subest singularis, recta, raris fibris albis donata.

Locus. Inter segetes ubique ferè nimis frequens.

A. 20. *Spergula marina nostras* J. B. *marina Dalechampii sive 4. cap. 463. lib. 2.* Ger. emac. *Alsine Spergulæ facie media* C. B. *Saginæ Spergula minor* Park. Sea-Spurrey.

J. B.
Crassiore est *radice* quàm mediterranea Spergula, ex qua *caules* similiter multos profert, palmares & pedales; ad quorum genicula nascuntur radiata in orbem *folia*, Spergulæ jam dictæ modo, crassiuscula, salsa. Ramulorum cacuminibus flores è calyculis hirsutis erumpunt, similes quoque formâ sed colore purpurascente [apud J. Bauhinum legitur luteo, errore forte Scribæ aut Typographi, neque enim unquam vidi Spergulam flore luteo, aut de ea audivi.] Vascula nonnihil turbinata *semen* continent foliaceum.

Adeò similis est Spergulæ purpureæ in Mediterraneis nascenti, ut aliquando totam diversitatem loco natali imputandam censui; verùm postea semen hujus compressum & planum esse animadvertens, sententiam mutavi.

Locus. In salsis palustribus & maritimis passim provenit.

21. *Alsine Bætica* Clus. Park. *Alsine Symphyti petræi capitulis* C. B.

Clus.
Caule simplici utplurimum & singulari donatur, interdum multiplici, geniculato, pedis dodrantem alto, subrubente, aliquot ramulis prædito: *foliis* satis angustis, secundùm petiolos tamen latioribus, & extrema parte mucronatis, dorso magis eminente, nullâ lanugine obsitis alterius instar, sed lævibus & saturatè virentibus, geminis semper ad singulos nodos ex adverso nascentibus: extremi ramuli

muli velut capitulis instar Symphyti petræi onusti erant, quæ oblongis & purpureis *floribus* referta: *radix* mediocris, candida.

Circa *Xeres de la frontera*, aliísque Bæticæ locis observabat Clusius. *Locus.*

* 22. *Alsine maritima Neapolitana* Col. Park. *maritima flore rubente* C. B.

Col.

Folia ei angustissima, nec latitudine viticulas ipsas, in quibus hærent geniculatim bina, superantia, ipsáque cruciato ordine ex foliato geniculo prodeuntia, longitudine pollicari & majore: *flores* habet in summo è longis petiolis prodeuntes cum calyce foliato, ut in congeneribus, colore suaverubente, *fructu* oblongo & semine similibus. *Radice* admodum tenui, fibrillis divisa, candicante, ex qua in orbem repunt viticuli fruticantes, humi jacentes, sed cùm florent resupini. Habent viticuli medium stamen, ut in congeneribus.

Oritur in maritimis Austro expositis circa Neapolin Italiæ urbem. *Locus.*

* 23. *Saxifraga altera* Alpin. exot.

Alpin.

Ab una *radice* multis assurgit *surculis*, longitudinis dodrantalis, tenuissimis, ex intervallis geniculatis, ex quorum singulis geniculis utrinque ex opposito bina *foliola* exeunt, tenuissima, longa, in acutum admodum desinentia Caryophylli minimi foliis proxima, sed minora tamen & tenuiora, Tunicæ minimæ veriùs similia, aut sola, aut unà cum ramulis binis tenuissimis ex iisdem surculorum geniculis itidem prodeuntibus: in summitatibus verò flosculi purpurei, parvis Caryophyllis non dissimiles emicant, & in surculorum cymis parvorum ferè umbellarum modo, quibus *semen* minutum, nigricans succedit. *Radix* longa est, in acutum desinens, lignosa, utrinque demittens aliquot radiculas longas, tenues, fibrosas, per latum in terræ superficie actas: Tota planta inodora est, gustu modice astringit absque ulla amaritudine aut acrimonia, siccátque. Ex Creticis seminibus Alpino nata est.

* 24. *Alsine Alpina cauliculis nudis prolifera* C. B.

Neque describit, neque synonyma addit, duntaxat quærit, an sit Saxifragia 3. *Col.*

Alsine fluviatilis Tab. Ger. *aquatica minor & fluitans* C. B.

Nobis incognita & suspecta. Videsis ejus iconem & descriptionem apud *Tab. & Ger.*

A. 25. *Alsine rotundifolia sive Portulaca aquatica* Ger. emac. *aquatica minor folio oblongo, sive Portulaca aquatica* Park. **Water Purslane, or round-leaved Water-chickweed.** *Anagallis Serpyllifolia aquatica* J. B.

Plurimis fibris albentibus è geniculis in terram demissis *radicatur*. *Caules* palmares, * teretes, infirmi, rubentes, *foliis* vestiti crebris, ex adverso binis, Portulacæ æmulis sed longè minoribus, ex angusto nimirum principio paulatim dilatatis, & in extremum rotundum desinentibus, glabris, non crenatis, luteo-viridibus. *Flores* in alis foliorum singulorum singuli sedent, nullis pediculis, sex purpurantibus foliolis compositi, quibus succedunt *vascula* subrotunda seminibus repleta, minutis ruffis. * *Johnson quadrati, J. Bauhino striati.*

In palustribus & aquosis ubi per hyemem aquæ stagnârant, per totam Angliam frequentissima est. Hanc olim habui pro Alsine palustri minori folio oblongo *C. B.* verùm nunc mutatâ sententiâ pro Alsine palustri minore Serpyllifolia *ejusdem* eam habeo, sed neque hujus descriptio per omnia respondet, nec enim nostræ folia sunt Serpylli multò minora. Plenam & accuratam hujus plantulæ descriptionem vide apud J. Bauhinum lib. 29. cap. 113. Sub finem æstatis floret. *Locus.* *Tempus.*

A. 26. *Alsine palustris Portulacæ aquaticæ similis. An Alsine aquatica surrectior* J. B.? *An Alsine palustris Serpyllifolia* Ger. emac. **Small water Chickweed, by some called Blinks.**

Radix plurimis fibris capillaribus constat. *Caules* indè emergunt plures, rotundi, rubentes, in terram reclinati & subinde radices agentes, duorum triúmve digitorum longitudine, ramosi & crebris geniculis intercepti; quos vestiant folia ad nodos bina opposita, pallidè virentia, ad Serpyllum vulgare accedentia, verùm angustiora pro modulo suo & longiora, satis crassa, pallidè virentia. Versùs caulium summitates ex alis foliorum egrediuntur *flores*, aliàs ex singulis pediculis semuncialibus singuli, aliàs plures in eodem communi pediculo, perexigui, pentapetali, albi, quibus succedunt *vascula* tricocca, semina tria rotunda nigra continentia, quæ in tres carinas per maturitatem dehiscunt, & semina ostendunt: Carinulæ deinde se contrahentes *semen* suum cum impetu ejaculantur. Sapor plantæ amaricans.

Amat loca humida & palustria, sed nec aridiora aspernatur vere præsertim pluvioso: observavimus enim non rarò in arvis inter segetes. *Locus.*

Hæc planta est, ni fallor, quam in *Prælud. Botan.* describit Morisonus sub titulo Portulacæ minimæ flore albo. Est autem plantula singularis & sui generis.

Descriptione Portulacæ exiguæ sive arvensis Camerarii cum nostra hujus herbulæ diligenter collatâ, eandem omnino judicamus plantam.

* 27. *Alsine palustris Serpylli folio* Bocconi.

Bocc.
Parvis est *foliis*, carnosis, Gratiolæ Hyssopifoliæ angustioribus, ad cauliculorum humi jacentium nodos binis ex adverso positis: *Floribus* in foliorum sinu rubentibus, exiguis *capsulis* & *semine* Alsines vulgaris. Integra planta dimidiæ palmæ magnitudinem vix æquat.

Locus. Locis palustribus circa Syracusas nascitur. A præcedentibus diversa videtur.

* 28. *Alsine palustris minima, flosculis albis, fructu Coriandri exiguo* Mentz.

Unciæ quadrantem non superat. Foliola Lentis magnitudine longa & lata. Flosculi vix conspicui.
Locus. In Borussia locis udis crescit.

Cap. XIII.

De Lysimachia purpurea spicata.

A. 1. *Lysimachia purpurea spicata* Ger. Park. *purpurea, quibusdam spicata* J. B. *spicata purp. fortè Plinii* C. B. **Purple spiked Willow-herb, or Loose-strife.**

J. B.
PLures spargit *radices* digitales, lignosas, albas. *Caules* ad hominis altitudinem lætiore solo adolescunt, rigidi, in alas divisi, angulosi, subrubentes. *Folia* plurimùm bina ex certis intervallis, aliàs terna, Saligna, quàm luteæ Lysimachiæ strictiora & saturatiùs viridia, acuminata, sicco gustu. *Flores* in spicis dodrantalibus aut brevioribus, è pluribus velut verticillis compositis; hilari purpurâ oculos perstringunt; quorum singuli senis foliis constant, *staminibus* concoloribus medium occupantibus, ex *cauliculis* oblongis striatis subpurpureis, in duodecim segmenta divisis.

Præcipuè notabile est in hoc flore, quod petala non exeant ex imo calice circa basin vasculi seminalis (quod in eodem ferè occultatur) sed è summo calicis margine, ut statim patebit ea avellenti cùm jam marcescere incipiunt.

Locus. In palustribus & ad fluviorum ripas abundè provenit. Æstate floret.

Vires. Aqua hujus destillata ad vulnera, puncturas & sugillationes oculorum, necnon ad obscuritatem aliàque eorum vitia præsentaneum est remedium autore Parkinsono; specificum est in inflammationibus.

* 2. *Lysimachia purpurea 2. sive minor* Clus. *Lys. rubra non siliquosa* C. B. *purpurea Pannonica* J. B. *minor rubra sive purpurea* Park. *purpurea minor Clusii* Ger. emac.

Clus.
Humilior est præcedente, cubitalem altitudinem rarò superans: *Caules* illi teneriores, graciliores, quadranguli, cacumine in plures ramulos ex adverso inter se nascentes divisi. *Folia* vulgari minora & angustiora, sibi invicem etiam opposita, lenta & quodammodo gummosa, deinde nonnihil acrimoniæ & amaritudinis exserentia. Quæ in summis ramis nascuntur confusum habent ordinem, neq; seriem ullam servant: inter quæ *calyculi* emergunt rariores, minores, neq; adeò barbati, aut verticillorum instar caulem ambientes ut in præcedente, plerunq; hexagoni, ex quibus *flos* prodit hexapetalos, ruber, aliquot *staminibus* ex umbilico prodeuntibus. *Radix* dura, lignosa, non repens ut in superiore, sed ex eodem corpore multos caules singulis annis proferens, & subinde lateribus se propagans, multisque fibris inhærens.

Locus. Provenit multis Pannoniæ locis in humidis pratis & Danubii insulis. Floret cum vulgari Junio & Julio.

* 3. *Lysimachia rubra minima* Clus. *linifolia purpuro-cærulea* C. B. *purpurea sive rubra minima* Park.

Clus.
Dodrantalis est altitudinis. Statim secundùm radicem ramulos in latera fundens, graciles, virides, frequentibus *foliolis* angustis instar foliorum Lini, sed brevioribus obsitos: inter quæ nascuntur singulares, interdum gemini *caliculi*, longiusculi, quales ferè in præcedente, è quibus emergit *flosculus* quinque petalis constans, ex purpura cœruleis, quibus defluentibus succedunt *capitula* membranacea caliculis inclusa, exili semine candicante plena. *Radix* longiuscula, fusca, aliquot fibris donata.

Gulielmus Mera Clusio ostendit, ex Italia rediens in itinere lectam.

Cap.

Cap. XIV.

De Trifolio spinoso Cretico.

Trifolium spinosum Creticum C. B. Clus. Park. Ger. emac. *aculeatum Creticum* J. B.

J. B.

RArum est hoc Trifolium (inquit J. Bauhinus.) Cretæ munus, cui *caulis* in ramos alternatim oriundos, creberrimos, angulosos, denuo in minores ramulos divaricatos, humiq; fusos striatósque dividitur: ubiq; verò quà rami furculiq; dividuntur duo exeunt pedicelli breves, oppositi, singuli *folia* terna, parva, oblonga, in acumen spinosum desinentia glabráque sustinentes: iisdémque divaricationibus subsunt, adunci, rigiduli, mordaces, deorsum spectantes aculei [Clusio ad singulos nodos quatuor spinulæ, binis supernè, totidem infernè spectantibus.] Superiùs verò ex ipso ramorum coitu pediculus exit brevis, cui ex calyce viridante emicans insidet *flos* amœnus, magnus, purpuro-violaceus, Lysimachiæ speciosæ similis è quinque foliis compositus, medium obsidentibus apicibus luteis. *Siliquæ* quatuor aut quinque costis canaliculatis, latiusculis ad mucronem turbinatum coeuntibus constant, *semine* in singulis contento lato russo.

Semen hujus misit ad Clusium Honorius Belli Ὀξυτρίφυλλον nomine.

Cap. XV.

De Caryophyllo marino.

HÆc planta pentapetala quidem est, verùm quale semen producat, nudúmne an vasculo inclusum nondum discernere potuimus, revera quamvis diligenter quæsivimus nullum hactenus semen in ea invenimus, quo tamen proculdubio non caret, ut nec alia planta quæcunque.

A. 1. *Caryophyllus marinus minimus* Ger. Lob. *montanus minor* C. B. *Caryophylleus flos aphyllocaulos vel junceus minor* J. B. *Gramen marinum minus* Park. Thrift, or Sea-Gilly-flower, or Sea-cushion.

J. B.

Folia est Serpentinæ priusquam floreat, brevibus duarum unciarum, ubi verò caulis excrevit & floret quatuor vel etiam quinque unciarum, & paulò latioribus: *radice* crassa, non brevi, ut vult Dodonæus, in planta sicca rubente, ubi folia protrudit in aliquot capita divisa, ex reliquiis veterum foliorum quasi capillata: *Caulis* primò aliquot unciarum, deinde palmaris, tenuis, infra capitulum (quod Scabiosæ ovinæ accedit) vagina longiuscula ab ipsa capituli basi enascente, & deorsum ad digitalem longitudinem producta inclusus. Exterior facies capituli constat *foliolis* membraneis, exteriùs virentibus, interiùs argenteo colore lucentibus. Totum capitulum scatet membraneis foliolis lucentibus, inter quæ exoriuntur *flores* in calycibus summa parte membranaceis, quinque petalis purpurantibus compositi, cum totidem staminulis eisdem annexis apices albentes gestantibus. Semina nondum in conspectum nostrum venerunt, nam quæ pro seminibus habet J. Bauhinus membraneo umbilico, florum calyces sunt & vascula etiam, ut opinor, seminalia.

In palustribus maritimis inque scopulis ad mare per totam Angliam ubique frequentissima habetur. *Locus.*

Hac (ut rectè Lobelius) Angli & Belgæ arearum margines ornant; est enim vivax admodum, denso cæspite terram operit & per totam æstatem floret.

2. *Caryophyllus montanus major flore globoso* C. B. *Caryophylleus flos aphyllocaulos vel junceus major* J. B. *Caryophyllus Mediterraneus* Ger. *Gramen marinum Mediterraneum majus, Statice quibusdam* Park. Great Thrift.

J. B.

Præcedenti eadem, vel valdè similis, *caules* dodrantales emittit, rectos, enodes, quorum uniuscujusque cacumini (quod uncialis & longior vagina membranacea obvolvit) *flos* insidet item glomeratus, Schœnoprassi ferè similitudine, ex albo purpureus, foliacearum squamarum vallo circundatus. *Radix* longa, lignosa, teres, crassiuscula in multa capita dividitur, unde terram proximè magna seges foliorum emergit, gramineorum, glaucorum, latitudine paulò subinde variantium.

Parkinsonus caulem non prorsus nudum esse affirmat, sed duobus parvis perbrevibus foliis ad nodum quem habet unicum cinctum, quæ præter aliorum omnium foliorum normam non sursum crescendo attolluntur, sed deorsum vergunt. Præterea flores non unà omnes aut etiam multos simul aperiri, sed seorsim plerunque singulos, alios post alios, ut diu sit antequam totum capitulum defloruerit.

In locis Mediterraneis & à mare procul remotis oritur. Nos propè Moguntiam Germaniæ urbem invenimus, & alibi etiam in Germania frequens habetur. Consule si placet J. Bauhinum: unde C. Bauhinus non sine ratione montanum eum denominavit. *Locus.*

Cæterum licèt Dodonæus usum in medicina nullum habere testetur, sed flosculos in coronis solùm gratiam aliquam obtinere dicat, Dalechampius tamen saporem totius Statices plantæ adstringentem perhibet, ac facultatem habere ad miraculum usq; desiccandi, & erumpentium humorum

 impetum

impetum cohibendi, sive trita admoveatur, sive succus ejus bibatur; Dysenteriis succurrere, mensium abundantiam, sanguinis è naribus profluvium sistere, sanguinem exscreantibus opitulari, denique vulnerariam esse, & maligna ulcera ad cicatricem perducere.

3. *Statice Americana* Park. Sea-Gilly-flower, or Thrift of America.

Park.
Folia habet superiori similia, sed obscuriùs viridia, nonnihil splendentia, duobus secundùm longitudinem decurrentibus nervis, mucronibus obtusis. *Cauliculi* pariter tenues consimilem flosculorum glomerem gestant, colore tamen albo, è membrana erumpentium, quæ deorsum circa caulem reflectitur. *Radix* longa, paucis fibris donata.

LIBRI DECIMI NONI
SECTIO SECUNDA.

De Herbis pentapetalis foliis in caule alterno aut nullo ordine positis.

Herbæ flore pentapetalo aut polypetalo, foliis in caulibus nullo aut alterno ordine positis, sunt vel vasculo seminali

- *Simplici*, i. e. non diviso in loculamenta, quod per maturitatem horizontaliter rumpitur; flore flavo, calice bivalvi; foliis crassis, lævibus, extremis subrotundis; PORTULACA.
- *Bicorni*; foliis in nonnullis speciebus crassis; SEDUM.
- *Triquetro*, seu è tribus carinis composito, flore
  - *Pentapetalo*,
    - *Uniformi* specioso, in uno caule unico, albo; vasculo conoide; foliis parvis hederæ; in palustribus nascens; GRAMEN *Parnassi*.
    - *Difformi*, calcari donato, odorato; VIOLA.
  - *Hexapetalo*, cujus partes difficulter admodum discerni & distingui possunt; vascula seminalia vix unquam perfectè clauduntur; RESEDA, *Luteola* & *Phyteuma* Monspeliensium hujus speciei sunt.
- *Pentacocco*, rostrato; GERANIUM.
- *Quinquepartito*, seu in quinque cellulas plura semina continentes diviso,
  - *Breviore* & *habitiore*; foliis Alceæ, flore specioso, calice tumido & velut inflato vesicæ instar; ALCEA *Veneta*, *Malva horaria*, quia flos nonnisi splendente sole & circa meridiem aperitur.
  - *Longiore* & in siliquam producto; foliis in eodem pediculo binis ut in Faba, Portulacæ similibus; floribus albis staminosis, velut Cappareos; CAPPARIS *leguminosa*, *Fabago*.
- *In decem loculamenta totidem semina continentia dispertito*; flore caduco; seminibus oblongis compressis splendentibus, colore melino; LINUM.

CAP. I.

De Portulaca.

PORtulaca Græcis Ἀνδράχνη & Ἀνδράχνη. Turnebus Portulacam etiam Portulatam dicendam existimavit, quòd foliis portulas imitetur; sed exempla antiquorum voluminum desunt. Aliorum sententia est, Portulacam appellatam esse quasi Porculacam, nomine à porcis imposito, idque quòd à Gallis *Porcelia*, vel *Porcelina* vocetur (unde & Anglicum Purslane) Apuleius etiam Porcastrum appellatam scribit: & Græcis junioribus Χοιρόβοτον (quod *porculacam* sonat) vocatur. Exempla vide apud *Jo. Bod. à Stapel.*

Portulacæ notæ characteristicæ sunt vasculum simplex, seu non divisum in loculamenta, quod per maturitatem horizontaliter rumpitur, flos flavus, calyce bivalvi inclusus, *folia* crassa, succulenta, lævia, extremis subrotunda.

1. Portulaca

1. *Portulaca latifolia seu sativa* C. B. *hortensis latifolia* J. B. *domestica* Ger. *hortensis* Park. **Garden Purslane.**

J. B.

Simplici ferè est *radice*, progressu temporis lignescente, cui fibræ paucæ appensæ. *Caules* plures emittit, pedali longitudine, non rarò breviores, teretes, crassos, subrubentes, non erectos sed terram versùs reclinatos. *Folia* incondita, crassa & succulenta, ex angusto principio, quo cauli adnascuntur sensim dilatata, extremitate subrotunda, lævia & per margines æqualia, sapore subacido: inter quæ oriuntur *flosculi* lutei, stellati, pentapetali, apicibus concoloribus. Hisce succedunt *pericarpia* oblonga, grano hordei paulò majora, quæ per maturitatem mediâ parte transversim seu horizontaliter rumpuntur, & *semen* effundunt pusillum, pullum.

In hortis ac eorum areis subactis ac stercoratis commodè seritur Martio aut Aprilis initio, Junio verò ac deinde in Autumnum usq; viget ac viret. *Locus & Tempus.*

2. *Portulaca sativa lutea sive aurea.* **Golden Purslane.**

Nescio an specie à præcedente differat, certè tenerior est illa, foliis latioribus flavicantibus.

3. *Portulaca sylvestris* Ger. Park. *sylvestris minor sive spontanea* J. B. *angustifolia sive sylvestris* C. B. **Wild Purslane.**

J. B.

Multis numeris minor est quàm sativa, tota terræ appressa, nec humo surgens: radice crassiusculâ, sicuti & ramis succulentis, multifidis. *Folia* ungui digiti minimi ferè paria, succulenta, crassa, atrovirentia: *flores* pusilli, muscosi. Summâ vix alia in re quàm partium omnium parvitate à sativa differt; ut suspicer sativam è sylvestri culturâ initio factam.

In Italia, Sicilia, Gallia Narbonensi & Germania in vervactis & ad vias frequens occurrit. *Locus.*

In ardore & dolore stomachi Portulaca ejúsque succus & syrupus aut ipsa planta recens comesta experta est. *Vires.*

In acetariis frequens usus est Portulacæ: Stomachi ardorem lenit, & bilis fervorem compescit, & hinc in febribus putridis ac malignis, ardore urinæ & Scorbuto prodest: Venerem inhibet, Venereáque insomnia. Dentium stuporem recens commanducata tollit, & mobiles dentes stabilit. Verminantibus pueris cum successu exhibetur. Verùm esus ejus nimius cavendus est, quoniam ob frigiditatem suam & humiditatem in ventriculo putrescere apta est, ejúsq; & reliquorum viscerum tonum dissolvere, ut in nobismetipsis non semel experti sumus. *Usus.*

Solet apud nos cum sale, aceto & aromatis condiri ad intinctus, eodem modo quo Cappares, Genistæ flores, Lingua avis, Crithmum, &c. condiuntur: quomodo parata ventriculo magis grata & amica est quàm cruda.

4. *Portulaca exigua sive arvensis Camerario* J. B. *arvensis* C. B. *exigua Camerarii* Park.

Herbula est non ab aliis ut (ut autor perhibet) demonstrata, pinguis, sublutea; *cauliculis* incurvis, aliquantulùm procumbentibus, *foliis* minutis Portulacæ sylvestris, pallidioribus tamen, semper geminis nigro *semine* in vasculis parvulis, Portulacæ similibus, sed quæ longioribus pediculis & gracilibus nituntur, & maturè incipiunt hiare antequam semen plenè perficiatur. Sapor illi nullus qui notari queat, præterquam herbaceus ut in Alsine.

Primo vere in agris frumentaceis frequens est circa Lipsiam ante Cremensem portum. *Locus.*

Hanc herbam eandem esse Alsine nostræ palustri Portulacæ aquaticæ simili superiùs diximus. Vide & confer.

5. *Portulaca Brasiliensis Caaponga dicta* Marggr.

Marggr.

Ex *radice* brevi, in multa filamenta alba desinente producit *caulem* rotundum, crassiusculum & succulentum, qui statim propè terram in multos alios caules dividitur, & hi porro in suos ramos, qui vestiuntur foliis instar Portulacæ succulentis atque alternatim positis: in extremitate autem cujuslibet rami, octo folia in stellæ modum disposita sunt, ex quorum medio *flos* enascitur luteus, pentapetalos, magnitudine floris Portulacæ nostratis. Post florem denique remanet corpusculum quoddam obrotundum, pappo albo circundatum, in quo *semen* continetur nigricans, rotundum, Papaveris semine paulò minus. Rami hujus plantæ tomento albo circundati conspiciuntur instar lanæ ovium. Cocta comeditur hæc herba.

Cap. II.

De Sedo.

Ἀείζωον Græcis διὰ τὸ ἀειθαλὲς τῶν φύλλων. Italis Sedum vel à sedere quia folia habet ad radices exiles sessilia, ut vult Martinius, vel forte à sedandis doloribus nomen impositum.

Notæ autem Sedi genericæ sunt *folia* crassa angusta non serrata aut dentata, vascula seminalia bicornia.

N. B.

N. B. Sedum latissimo sensu accipi pro planta quacunque pentapetala aut polypetala vasculo bicorni, imò plantas etiam succulentas multisiliquas complecti; à nobis autem hoc in loco tum à succulentis multisiliquis, tum à plantis vasculo bicorni foliis minus succulentis, quales sunt Cotyledon, Sanicula guttata & Saxifraga alba dicta, distingui.

Notatu dignissimum est plantas plerasque crassas & succulentas in petrosis & siccioribus provenire, ibidémque sine humore diu durare; cujus ratio esse videtur, quòd folia cuticula densiore miniméque porosa, quæ humorem evaporare non sinit, investiantur.

§. I.

A. 1. *Sedum minus teretifolium album* C. B. *minus, folio longiusculo tereti, flore albo* J. B. *minus Officinarum* Ger. *Vermicularis flore albo* Park.

J. B.

Vermiculari huic nomen fecerunt *folia*, quæ pinguibus caseorum putrescentium vermibus sunt simillima, alternatim in *caulibus* spithamæis & dodrantalibus disposita, atrovirentia, vel punctis crebris guttata. *Flores* conferti velut in umbella, stellati, quinque foliis constantes, internè albis, *apicibus* multis atro-purpureis umbilicum conoidem albidum, circumstantibus. *Radix* tenuis fibrosa.

In hoc Sedo nullam percipio acrimoniam, quicquid dicat in Adversariis Lobelius.

Locus. In veteribus muris & tectis non rarò invenitur. Mensibus æstivis flores promit.

* 2. *Sedum minus teretifolium alterum* C. B. J. B. *minus* 2. Clus.

Clus.

Hujus *folia* præcedentis similia sunt, sed frequentiora & densiùs in caule stipata, in murís & maceriis etiam nascens, sed priore minùs frequens, humi procumbens & fibris subinde se firmans.

3. *Sedum parvum folio circinato, flore albo* J. B. *minus folio circinato* C. B. *Vermicularis dasyphylles* Park.

Lugd.

Radice est brevi, capillata & pallida, gracili, in exigua terra & parietum rimis hærescente: *ramulis* plurimis, quatuor digitos altis, perquam spissè congestis: *foliis* numerosissimis, crassis, teretibus, albicantibus seu glaucis, confertissimè stipatis, gustu fatuis, cum levi quadam adstrictione: *flore* in virgulis tenuibus candido, copioso: *semine* exiguo, subrusso.

Locus. Circa Monspelium, Genevam, Lugdunum, &c. in muris & rupibus copiosè oritur.

J. Bauhinus & Clusius folia hujus Sedi min. acris foliis comparant, quibus paulo crassiora & candidiora sunt.

* 4. *Sedi minoris albi Monspessulana species major, folio acuto* J. B.

J. B.

Parietinis hæret passim Mosnpeliensibus & Nemausensibus Sedum quoddam satis magnum, *caulibus* crassiusculis, frequentibus ex una radice subolescentibus; quos *folia* vestiunt *Sedi minoris vulg. flore luteo* foliis similia, sed majora, crassiora, longioráque, in acumen desinentia. *Floribus* ornatur albis.

Floret loco natali mense Julio.

5. *Sedum Alpinum ericoides purpurascens* C.B.

C. B. prod.

Ramis est palmaribus, lentis, flexibilibus, densè geniculatis, per terram sparsis; quos *folia* brevia, crassiuscula, Ericæ formà vestiunt, & hi in plures alios duarum triúmve unciarum & etiam breviores dividuntur, híque foliola frequentia, sibi ferè incumbentia & rotundiora habent. In singulorum summitatibus, velut ex squamoso calice *flos* satis magnus purpurascens, ex quatuor, aliquando quinque, foliis, & aliquot in medio staminibus compositus insidet.

Ex horto Dei habuit C. Bauhinus.

A. 6. *Sedum Alpinum Ericoides cæruleum* C. B. J. B.

C. B.

Ex præruptis jugis ac saxis humidis propendet, *radicem* habens oblongam, fibrosam, rufam: ramos plures, foliolis quàm in priore brevioribus, crassis, cinereis, velut Sanamunda 2. *Clus.* vel Erica Alexandrina compactis cinctos. Singulis cauliculis uncialibus, foliaceis *flos* magnus, cœruleus, quadrifolius, aliquot *staminulis* brevibus donatus insidet.

Locus & Tempus. In rupibus ad latus Septentrionale montis *Ingleborough* copiosissimè provenit. Primo vere, nimirum Martio mense floret. C. Bauhinus in Alpibus Rhæticis, inque Gothardi summitatibus, & in Valesia ad thermas Leccenses supra Gemme invenit. Florum magnitudine & eleganti colore cœruleo oculos reficit & delectat valdè: rarissima sane est plantula, cujus flos præcox in frigidissimis illis montium jugis & rupibus humidis ver ipsum antevertat: verùm an ad Sedi genus referendum sit dubito cum florem explicet quadrifolium, vasculum autem seminale non observaverim.

* 7. *Sedum Alpinum minimum, foliis cinereis, flore candido* J. B. *Sedum Alpinum album foliolis compactis* C. B. *Sed. minus* 9. Clusii, *minimum Alpinum muscoides* Park. *Sedum Alpinum* 3. *Clusii* Ger. emac.

Compactis & sibi invicem insidentibus est *foliolis*, minimis, rigidulis, crassis, cinerei coloris ad cœruleum quodammodo tendentis, ut tota planta (quæ acidi saporis est) nihil ferè nisi muscus

muscus quidam videatur: Pedicelli è medio foliorum exeunt duas penè uncias longi, graciles, juncei, in quibus terni plerumque *flosculi*, pentapetali, candidi, cum aliquot intus *staminulis* luteis. Cùm in semen abeunt flores cauliculi aliquantulum excrescunt. Mirum in modum propaginibus serpit & radices agit Cotyledonis alterius ritu, integros cespites, cujusdam musci instar, interdum occupans.

In Baldo, Braulio & Monte fracto sive Pilati juxta Lucernam reperitur: inque præruptis *Snealben* & *Sneberg* locis inter saxa. Julio & Augusto floret. *Locus & Tempus.*

J. Bauhinus *cauliculos* tres, quatuórve uncias altos huic attribuit, fili instar graciles, hirsutos, raris *foliis* angustioribus donatos: *radices* lentas, lignosas, crassiusculas, nigricantes.

8. *Sedum montanum minimum* Caryophylli *folio, lacteo flore. An Sedum muscosum* J. B.?

Denso cæspite terram operit. *Folia* habet graminea, angusta, acuta, glauca, non pilosa, neque crassa, Caryophylleorum similia, sed multis numeris minora, & pro magnitudine etiam breviora, confertissima: è quorum medio exsilit *cauliculus*, vix duos digitos transversos altus, obscure rubescens, villosus, brevibus & rubentibus foliolis vestitus, unum & alterum in summitate *florem* gestans, candidum, quinque foliolis rotundiusculis, tenellis compositum, cum *staminulis* in medio luteis.

In montibus non longe à Bolzano supra Tridentum, Martio mense florens nobis observatum fuit. A præcedente specie diversum videtur, cui tamen in multis persimile est; ipso florendi tempore ab eo satis distinguitur. *Locus.*

9. *Sedum muscosum J. Bauhinus his verbis describit,*

Cæspites totos operit luxurie fœcunda, Sedorum in morem, radicularum reptatu. *Folia* majora quàm Sedi Alpini cinerei, acutiora, molliora, muscum terrestrem imitata. *Coliculus* ex umbilico natus, unciam unam aut duas altus, foliolis crebrioribus vestitus unicum plerunque in fastigio gerit *florem* magnum.

Propè rivulos in Alpibus crescere dicitur. *Locus.*

Sedum montanum perpusillum luteolis floribus *Park.* A Sedo muscoso *J. B.* fortè non differt: descriptio enim convenire videtur. Florem ei attribuit pallidè luteum.

10. *Sedum Alpinum grandiflorum* Park. *Alpinum Saxifragæ albæ flore vel grandiflorum* C. B. *minimum Syriacum luteolo flore, Saxifragæ albæ,* J. B. *minus flore amplo* Ger. *An Sedum Alpinum* IV. *Fr. Gregorii Rhegiensis* Col?

Lob.

Omnium [Sedorum] huic longè minimo, ex Syria asportato folia quàm superioris [Sedi minoris majoris facie & foliis *Lob.*] & petræi montani Sedi minora. *Cauliculi* sesquiunciam æquant, in quibus luteoli *flores* majores quàm pro plantæ modo, Saxifragæ albæ aut Sedi petræi montani. *Radix* implicata, fibrata.

11. *Sedum Alpinum rubro magno flore* C. B. *minus montanum flore rubro* Park. *Aizoides montanum* Lugd.

A. 12. *Sedum parvum acre flore luteo* J. B. *Sempervivum minus vermiculatum acre* C. B. *Vermicularis sive Illecebra minor acris* Ger. *Illecebra minor sive Sedum* 3. *Dioscoridis* Park. **Wall-pepper, or Stonecrop.**

Obvium in muris est, capillaribus radicularum fibris appensum, unde ramuli plurimi palmares aut breviores, tenues oriuntur, *foliis* exiguis admodum, densitate cum longitudine ferè palmari. *Flores* in extremis ramulis plures, lutei, quinque foliis radiatis constantes, *apicibus* in medio similiter luteis. Sapor plantæ acris.

In muris, tectis & aggeribus siccioribus passim reperitur. *Locus.*

13. *Sedum minimum luteum non acre* J. B. *Sempervivum minus vermiculatum insipidum* C. B. *Illecebra insipida* Park.

Cord.

Coliculis & foliis multò minoribus & exilioribus constat quàm præcedens. *Flosculos* habet illius similes, cum quinque exiguis acuminatis in medio apicibus semini ferendo natis, iisdémque decem staminibus circumvallatis, non tamen illius modo umbellam seu capitulum constituentes, sed deinceps ab unciaIibus aut longioribus coliculorum adnatis utrinque alterno situ exeunt.

Iisdem cum priore acri locis invenitur. *Locus.*

Ad multisiliquas pertinet & non est hujus loci, verùm ibi per inadvertentiam omissum.

A. 14. *Sedum minimum non acre flore albo,* **White flower'd Stonecrop, or Wall-Pepper.**

An à præcedente [12.] aliter quàm floris colore differat mihi non constat, nec enim utraque inter se studiosè contuli.

In sterilioribus Suffolciæ, toto ferè itinere à *Yarmouth* ad *Dunwich* oppida plurimum observavimus: nec minùs abundat in rupibus Westmorlandicis & Lancastrensibus juxta lacum *Winandermere* dictum.

Var-

Vires. Vermicularis herbæ stupendas vires in Scorbuto Castrensi expertus est cum incredibili successu D. Below interne in decocto, & etiam externe applicat in contracturis membrorum, in ulceribus & gingivis corruptis. *Ephem. German.* An. 6. & 7. Obs. 22. *D. Tancred. Robinson* nobis suggessit. Eandem observationem habui à *D. Palmer* ex dictatis D. *Hermanni.*

* 15. *Sedum Alpinum hispidum, ferè spinosum, flore pallido* J. B.

J. B.
Multos dodrantales ferè *caules*, tenues emittit, *foliis* vestitos alternante situ, semuncialibus, perangustis, acuminatis, ex viridi pallentibus, spinulis per margines asperis, qualia propè terram multa reptantem inferiorem caulium partem ornant. *Ramuli* in quos caules superiùs dividuntur, *florem* in acumine gestant singuli Sedi montani minimi lutei parem, pallescentem, *apiculis* in medio multis. Succedit unicuique *capitulum* Lini simile, minus, turbine bifurco patente, è quo concussu excidit *semen*, longè copiosissimum, minutissimum pulvisculi instar, colore nigrum.

Locus. Ex monte Calcaris, item Gothardo attulit *J. H. Cherlerus.*

* 16. *Sedum Siculum maritimum vermiculatum, flore Saxifragiæ albæ, semine villoso* Boccon.

Boc.
Hæc plantula Sedi aut Kali speciebus annumeranda venit; *Caulibus, foliis* acutis, & vermiculatis illis omnino persimilis. *Flores* promit Saxifragiæ albæ bulbiferæ: *Semen* villosum, utriculo inclusum, non absimile Semini pentagono, quod in Gelsemino Peruviano conspicitur.

Locus. Frutescit utplurimum Thymi capitati modo in maritimis ad granarium Agrigentinum.

* 17. *Sedum minus* XI. Clus. *S. Alpinum gramineo folio, lacteo flore* C. B. *minimum Alpinum gramineo folio* Park.

Clus.
Longiora nonnihil habet *folia*, graminis modo angusta, dura, viridia, lævia, subacidi initio saporis, deinde ingrati. Unicus aut alter inter folia erumpit *cauliculus*, lævis, gracilis, junceus, trium ferè unciarum longitudinis, rarò major, in quo unicus, interdum bini sunt *flosculi*, * superiore majores, candidi, medio lutei, quinque foliolis, cordis ut vulgò pingitur formam referentibus præditi.

* Chamæjasmi.

Locus. Serpit & hoc reliquorum instar, in *Sneberg* & vicinis jugis invenitur, sub finem Junii & Julio isthic florens.

* 18. *Sedum montanum gramineo folio alterum* Park.

Park.
A præcedente crescendi modo, foliorum parvitate, cauliculorum floriferorum altitudine parùm differt: præcipua differentia est in floribus, quos plures in summis caulibus profert, colore pallidè luteos, eósque petalis non cordatis sed integris compositos.

Hanc speciem à nemine antè se exhibitam ait *Park.* verùm nec ubi sponte nascatur, nec à quo aut unde habuit nos certiores facit.

* 19. *Sedum Alpinum flore pallido* C. B. Park. *minus* 6. *sive Alpinum* 1. Clus. *parvum montanum luteum* J. B. *Alpinum* 1. Clusii Ger. emac.

J. B.
Caulem unum pluresve erigit, palmarem, dimidio nonnunquam minorem, *foliis* crebris vestitum Sedi minoris lutei vulg. minùs acutis, planioribúsq; qualia etiam per terram sparsa caulis imo hærent: superiùs dividitur in *ramulos* satis frequentes caulis, qui *flores* gestant pulchellos, majusculos, ex luteo colore aliquantulum pallescentes, pentapetalos, *apicibus* luteis. *Radiculæ* summa ferè tellure vagantur, & subinde novas plantas producunt, subinde terram subeuntes. Sapore est valdè exiccante.

Locus. Provenit in monte Baldo, in monte Pilati & Gothardo: in *Sneberg* aliisque Stiriacarum Alpium jugis, in Tauro monte atque Judenberg crescere scribit Clusius; florere sub finem Julii & Augusto.
* In descensu montis *Capoladou à las Cambrettes* non procul Monspelio invenit *D. Magnol* Julio mense florentem. Vide *Botan. Monsp.*

A. 20. *Sedum minus Alpinum luteum nostras.*

Radix huic extrinsecus nigra, multis fibris prædita, in quamplurima capita, quæ ut in aliis Sedi speciebus denso cæspite terram operiunt, dividitur. *Folia* utplurimum longiuscula, angusta, plana, pallidè virentia, glabra & nonnihil splendentia, raris ad margines spinulis donata, apice acuto. *Caules* semipalmares & nonnihil altiores, teretes, hirsuti, crebris foliis vestiti, tres aut quatuor, aut etiam plures gestant in summitate *flores*, luteos, pentapetalos, plurimis punctis croceis circa umbilicum notatos, *stamina* lutea cum *apicibus* croceis continentes. Flos cùm expanditur decapetalos videtur, ob quinque calicis folia floris petala ordine interjacentia. *Vasculum* seminale bicorne; *semina* exigua, oblonga, rufa. In nonnullis plantis folia quæ ad radicem brevia sunt, latiuscula, & Paronychiæ foliis nonnihil similia.

Locus. Ad latera montis *Ingleborough* juxta aquarum scaturigines frequens: invenitur & in *Hardknot* & *Wrenose* Westmorlandiæ montibus, & alibi propè *Shap* vicum in eodem Com.

A. 21. *Sedum*

A. 21. *Sedum Alpinum trifido folio* C. B. *Alpin. laciniatis Ajugæ foliis* Park. *Sedis affinis trisulca Alpina flore albo* J. B.

J. B.

Summo cespite vagatur, magnúmque spatium occupat, terræ appressis *coliculis* tenuibus, fuscis, è quibus nascuntur *folia* uncialia, in trisulcum tridentem latiusculum, Chamæpityos minorem, desinentia, subhirsuta; alia in oblongum utriculum glumosum convoluta, lanugine pinnata granum Avenæ affabrè referunt, trisulcis illis foliis subinde obvallata: *Caules* surgunt quidam teretes palmares, superiùs in pediculos aliquot, [quibus foliolum indivisum pusillum appositum] diducti, quorum unusquisque *florem* gestat Spergulæ parem, albidum, striatum; *vasculo* succedente parvo, seminibus pleno, quod circundat florum calix laciniis denticulatus.

In montibus Cambrobritannicis, ut *Snowdon*, inque Eboracensibus ut *Ingleborough* copiosissimè oritur, invenimus & in Jura monte, & alibi in transmarinis. Locus.

22. *Sedum tridactylites Alpinum majus album* C. B. *Tridactylites Alpina* J. B.

C. B.

Radicem habet tenuem, capillaceam; *cauliculum* semipalmarem, purpurascentem, nonnihil pilosum, in ramulos plures tenues & fragiles divisum: *folia* ad radicem tenuia & mollia, lata, (in ramulis minuta) in tres lacinias primùm, deinde in alias divisa. *Flores* in ramulorum summis albi, quinquefolii, totidem *staminulis* donati; quibus *capitula* subrotunda, longiuscula semen minutissimum continentia succedunt.

Ex Baldo monte habuit C. Bauhinus. Locus.

2. Simile, sed foliis latioribus, & in ternas primùm profundas lacinias divisis, hísque in minora & tenuiora segmenta sectis, *caulibus* pedalibus, *floribus* pallidè luteis, in humidis montium Pyrennæorum natum habuit idem. S. Tridact. Alpin. pallidè luteum C. B.

3. Aliud cauliculo rotundo, semipalmari, pilis levissimis aspersis; *foliis* parvis crassiusculis Sedi tridactylitis tectorum modo divisis, totúmque caulem alternatim basi suâ cingentibus, qui in summitate in ramulos dividitur, & singuli *flosculum* candidum sed minorem sustinent, *capitulaque* ut in præcedente succedunt. Ex Taurero Austriæ monte habuit. Habeo inter plantas siccas Sedi tridactylitis Alpini speciem majorem circa Monspelium collectam, *caule* dodrantali, summâ parte in aliquot ramulos diviso, in quibus flores candidi, succedentibus vasculis magnis. Hanc eam esse putamus quam describit Joan. Bauhinus sub Tridactylitis Alpinæ titulo, his verbis, S. Trid. Alp. caule folioso C. B.

Palmaris interdum & major multò est planta, *folia* pleraque humi fundens, interdum unciali longitudine ac etiam multò minora, per extremum tripartita; alia verò nullam agnoscunt divisionem, ut quæ in cauliculis sunt, in ramulos pauculos divaricatis. *Flores* parvi, *vascula* magna: radix ut Agerati purpurei propagatur.

23. *Sedum tridactylites Alpinum minus* C. B. *Sedum Monspeliense & Pyrenæum laciniatum* Park.

Ad radicem parvam repentem & nigricantem, *folia* plura, exigua, viridia, simul compacta, supernè in crenas profundas, communiter ternas, rariùs plures, divisa: ex quorum medio *cauliculus* unus vel alter, tenuis aliquando divisus, paucis & exiguis foliolis cinctus trium quatuórve unciarum exurgit, cui flosculi terni, quaternìve pallidi, quinquefolii, multis staminulis donati, singuli singulis pedicellis insident: his *calices* parvi semen minutum continentes succedunt.

Hoc in montium Lupi & Calcaris rupibus collegit C. Bauhinus: nos quoque eandem plantam habemus in monte Lupi collectam, quæ aliorum Sedi minimi generum modo se propagat in plura capita, è foliolis plurimis coacervatis composita, eáque arctè stipata, ut denso cespite terram operiant. Folia minutissima sunt, lata, summâ & latiore parte in tres, nonnunquam & plures lacinias divisa. Huic titulum imposuimus *Sedum tridactylites Alpinum minimum, hirsutum.* Locus.

Huic congener aut forte idem est

24. *Sedum Alpinum III. Fr. Gregorii Rhegiensis* Col. *secunda varietas.*

Cui *radix* fibrosa, tenuis, *folia* in summo binis incisuris divisa: Caules majores quàm Chamæiasmes: Vascula Sedi tridactylitis tectorum, singula vel bina in eodem caule.

Prima varietas ab hac differt; est autem *radice* multâ, fibrosâ, ex fusco rufescente: *foliis* non densis & in caput efformatis, sed divaricatis, ex pediculo tenui in latitudinem ampliatis, linguæ effigiem imitatis, majoribus duplo quàm Chamæialmes, uti sunt & caules, in quorum summo unicus vel bini sunt flores. Ex sicca descripsit Columna.

A. 25. *Sedum tridactylites tectorum* C. B. *Tridactylites tectorum flore albo* J. B. *Paronychia rutaceo folio* Ger. *foliis incisis* Park. **Rue-whitlow-grass.**

Radice tenui simplici surculosa nutrimentum haurit. *Caule* plerunque unico assurgit tereti, tenui & infirmo, ramoso, rubente, altitudine palmari, aut paulo humiliore altioréve pro loco in quo nascitur. *Folia* priora oblonga, simplicia, alia verò sine pediculis cauli apposita, pinguia sive succulenta, pallida, hirsuta, tactu glutinosa, in tria segmenta ceu digitos divisa, & interdum in quina; verùm quæ in summis caulibus sunt, iterum simplicia & indivisa sunt, alternatim posita. In summis caulibus & ramulis longis pediculis insistunt *flosculi* parvi, albi, pentapetali petalis subrotundis, minimè fissis, è *calicibus* oblongis hirsutis quinquepartitis. *Vasculum seminale* in summo bicorne, infra calicem floris in ventrem rotundum turgescens Oxyacanthæ fructum refert. Tota planta ad tactum viscosa est.

In

Locus & Tempus. In muris & tectis locis ruderatis & ficcioribus copiosè provenire solet. Floret mense Maio, & brevi semen perficit, inde radicitus exarescit.

Vires. Herba infusa in cervisiâ tenui seu leptomera, & per aliquot dies pota, absque ulla evacuatione sensibili scrophulis medetur, humorem absumendo, dolores mitigando, tumores discutiendo, & ulcerosos exiccando. D. *Boyle*, de utilitate Philosoph. Nat. ad Medic. p. 203.

§. 2. *Plantulæ quædam Sedi nomine à Columna descriptæ & depictæ, quas tamen ad aliud genus pertinere censet.*

* 1. *Sedum Alpinum* R. *Gregorii Rhegiensis*, 1. Col. *Alp. exiguis foliis* C. B.

Col.

Radicem habet tenuem admodum, æqualem, ex fusco rubentem, quinque uncias longam, ex cujus cespite, qui priùs novellæ plantæ caput fuit, ramos duos vel tres edit, tenues, cannabini fili crassitie, ex fulvo rubentes, raris exiguis foliolis, angustis alternatim interceptos, & in summo in densum foliolorum capitulum, quod dimidiam unciam diametro æquat, desinentes: quibus vetustis alios ex illis producit ramos, eodem ordine regerminantes, ut plantulam censeamus esse multorum annorum; ex ramis verò in terram procumbentibus iterum radicem fundit similem, sed hirsutam, quod non in prima observatur radice. Florem non habebat, sed inter ramulos superiores binos petiolos observavimus fructum habere, ex calyce prodeuntem quinque-foliato, oblongum, cartilagineum, nec absimilem nimis fructui Lychnidum aut Armeriarum, sed *semine* longè ab omnibus differens, quod binum intus, oblongum, ovali figurâ continet, colore ex fusco rubescens, cavum intus, sed antequam dividatur veluti parvum & nigrum Tritici granum. Sapor in sicca partim acris apparuit. Foliola non admodum carnosa aut vermiculata visa sunt.

Sui generis planta esse videtur.

* 2. *Sedum Alpinum alterum* ejusdem. *Sed. Alp. angustissimo folio, carneo flore* C. B.

Col.

Priore majus est, ejusdem effigiei, nisi quòd nova germina foliorum supra vetustiora emicant immediatè longósque *cauliculos* tenues, atq; paleares, sesquiunciam longos duos vel tres in singulis foliorum cespitibus exserit, in quorum cacumine florem, [interdum duos] ex calyce virenti, apicibus quinque diviso promit foliorum quinque in summo fissorum cordis figurâ. *Radix* tenuior & brevior ex cespite cinereo, fusca, & etiam ex procumbente ramulo exit. *Folia* eodem modo quo superioris densa, in caput conglobata sunt, supra cauliculos elata.

Ex sicca descripsit Columna.

§. 3. *Seda aliquot è C. Bauhini Prodromo, quorum descriptiones nimis breves & generales, nec iconibus illustratæ.*

* 1. *Sedum saxatile hirsutum purpureum* C. B. Park.

Plantula est triuncialis, *radiculâ* capillaceâ; *cauliculo* tenui, leviter piloso, cujus summitas in breves ramulos dividitur, qui singuli florem purpureum sustinent: *Foliola* ad radicem plura, hirsuta & Lente minora.

Ex Pyrenæis allatum est.

* 2. *Sedum saxatile atrorubentibus floribus* C. B. Park.

Hoc tres, quatuórve uncias non excedit, *radiculam* habens exilem, longiusculam; unum alterúmve *cauliculum* biuncialem, *foliolis* paucis, exiguis, longiusculis alternatim vestitum, *flosculos* atro-rubentes, velut in umbella dispositos sustinentem.

* 3. *Sedum saxatile variegato flore* C. B. Park.

Radice est capillacea; *cauliculis* plurimis, tenuibus, biuncialibus, per terram repentibus, & fibellis capillaribus terræ adhærentibus: *foliolis* multis, pallidè virentibus, subrotundis, Lente minoribus vestiti. E ramulorum summis pedicelli plures, capillacei, oblongi exurgunt; singuli *florem* quadrifolium, varium, album, purpureum & atrorubentem sustinent, eleganti spectaculo, cum plantula hæc cespitis muscique instar saxa exornet.

Locus. Inter Valesiam & Augustam vallem in monte *Sletsburgh* dicto copiosè provenit.

Ob florem tetrapetalum aliò quàm ad Seda referenda videtur hæc planta.

* 4. *Sedum Alpinum foliolis crenatis asperis* C. B.

Radice est capillacea repente; *Cauliculis* tenuissimis, semipalmaribus, etiam brevioribus, rariùs palmaribus, in summo in ramulos aliquot sectis: *Folia* habet longiuscula, angusta, acuminata, crenis utrinque exasperata, & parte aversa candicantia. *Flores* quadrifolii, purpurascentes & staminibus donati cauliculis sustentantur; quibus *capitulum* subrotundum, membranaceum, apice donatum, minutulum *semen* continens succedit.

Locus. Julio mense floret in ascensu montis S. Bernardi majoris & Gothardo.

Hoc etiam, cùm florem tetrapetalum habeat, ad aliud genus pertinere videtur.

5. *Sedum*

5. *Sedum arvense flore rubente* C. B.

Radice est lignosa, fibris capillata: *cauliculis* aliquot palmaribus, rotundis, rugoso rufescente cortice tectis, qui in ternos, quandoq, plures, ramulos (quorum aliqui recurvantur) dividuntur. Hos *folia* longiuscula, angusta, succulenta sine ordine ambiunt. Ramulis superioribus *flores* plures, vulgaris Sedi floribus similes, sed rubentes insident, *seménque* vulgari simile succedit.

Non longè Basilea in agris Hunengensibus Autumno jam exiccatum reperitur. *Locus.*

6. *Sedum Alpinum floribus luteis maculosis* C. B. *Sedi minoris genus flosculis luteis vel croceis maculosis* Gesn. fra.

Consule Gesnerum.

Cap. III.

De Sedo foliis latioribus minùs succulentis serratis aut crenatis &

§. 1. *De Cotyledone dicta.*

Cotyledon à figura folii acetabulum referente ὀξύβαφον Dioscoridi Anglicè **a Saucer**, est enim κοτύλη acetabulum sinus in quo caput femoris vertitur, & in genere quodvis cavum. Falluntur ergo (inquit Jö. Bodæus) Botanici maximi nominis, quod nomen hoc accepisse putant, quòd planta hæc folia habeat circumacta in orbem, concavitatem humani umbilici forma leni descensu referentia, nec talem formam Cotyledoni tribuit Dioscorides à quo describitur primum genus, &c.

Cotyledon ergo propriè accipitur de primo genere seu Umbilico Veneris vulgari. His autem plantis de quibus nunc agimus Umbilici Veneris nomen meliùs convenit quàm Cotyledonis: nam eorum multæ foliis in globulos compactis umbilicum seu oculum referunt, ad instar Sedi majoris, cujus folia κύκλῳ ὀφθαλμοειδῆ περιέχουσι.

1. *Sedum serratum alterum foliis longis angustis. An Sed. Pyrenæum serratum longifolium* Hort. Blæs? *An Sanicula montana longifolia serrata* C. B? *An Sed. serratum majus foliis trium quatuórve unciarum* J. B?

Longitudine & angustiâ foliorum, fortè etiam & aliis accidentibus à Sedo serrato vulgari differt.

Invenimus in Alpium præruptis non longè à *Pontieba*, postea in horto Regio Parisiensi cultum vidimus, utrobique Autumnali aut Hyberno tempore, unde nec flos, nec vasculum seminale nobis conspectum est. *Locus.*

Eandem plantam esse suspicamur quæ in Cat. Horti Reg. Parisf. & Horti Leydensis, inq, Prælud. Bot. Morisoni *Sanicula Alpina crenata umbilico pallido* dicitur, cujus infra è Morisoni Præl. Bot. descriptionem dabimus.

2. *Sedum serratum* J. B. *Cotyledon media foliis oblongis serratis* C. B. *Cotyledon altera Matthioli* Park. parad. *Cot. alt. versicoloribus floribus* ejusdem in Theat.

J. B.

Tenuis, nigra est *radix*, subinde productis fibris latiùs se propagans. *Folia* plurimùm per terram sparsa, rariùs humo se tollunt, Sedi, pinguia, oblonga, extremo rotundo, atque etiam quædam in acutum desinentia, unciam unam aut duos longa, colore glauca, argutissimis in ambitu denticulis rigidulis, reliquóque folio candidioribus crenata, sapore strenuè adstringente: è quorum medio exurgit *caulis*, palmum unum aut alterum altus, foliosus, in alas aliquot divisus. *Flores* albi, petalis quinque non mucronatis sed subrotundis, circa umbilicum punctulis rubentibus notatis constant, umbilico viridi *J. B.* [potiùs flavo] apices croceos habente.

In montibus Tyrolensibus & Helveticis, inque Saleva & Jura Genevæ vicinis observavimus. *Locus.*

3. *Cotyledon altera minor* Park. *quoad icon. Cotyled. altera 4. sive Matthioli* Clus. *Cotyled. media foliis subrotundis* C. B.

Clus.

Huic numerosa & conferta sunt *folia*, oblongis ligulis similia, crassiuscula, mucronata, nonnihil per ambitum crenata, candicantia, acido & subastringente gustu: è quorum centro seu medio foliorum exortu *caulis* interdum cubitalis, plerunq, tamen pedalis duntaxat assurgit, superiore parte hirtus, brevioribus *foliis* inordinatè nascentibus septus, summo fastigio ex singulis foliorum alis pedicellos emittens, quibus insident bini aut terni *flores*, albi, pentapetali, internè veluti sanguineis guttis aspersi, umbilico pallido & splendente, decem staminulis cincto. *Semen* continetur in capitulis, exile, nigrum. *Radix* subest fusca, tenuis, fibrosa, cui secundùm matrem multæ aliæ in orbem adnascuntur plantæ, ut integrum cespitem aliquando tegant vulgaris Sedi majoris instar.

Locus. Nascitur non modò in *Sneberg*, sed & in reliquis Austriæ & Stiriæ Alpibus, saxis & scopulis inhærens, in quibus floret Junio & Julio.

Dubitat J. Bauhinus an hæc non eadem sit Sedo serrato: verùm si icon proba sit, non erit illi eadem, cùm floris petala acuta pingantur; quæ illi obtusa & subrotunda sunt: descriptio etiam hujus non usquequaq; illi respondet. An Sedum serratum majus *J. B?*

* 4. *Cotyledon altera* V. Clus. *Sedi species sive Cotyledon altera Erscheriana, lanugine alba, hirsutis foliis* J. B. *Cotyledon media subhirsuta floribus punctatis* C. B.

Clus.

Præcedenti affinis est, sed mollius, angustioribus & longioribus *foliis*, non dentatis, sed alba duntaxat lanugine hirsutis, minùs etiam incanis, breviore crassioréque pediculo, & multis foliis septo, quæ plerunq; tam supernè quàm infernè nonnihil hirsuta sunt; paucioribus floribus hinc inde secundùm caulem ad singulas alas sparsis.

Locus. Observavit Clusius hoc genus in Erscherianis jugis mense Junio suis floribus onustum.

Miror C. Bauhinum Sedum foliis minoribus albicantibus serratis hujus synonymum facere, cùm Clusius expressè scribat hujus folia minimè dentata esse.

* 5. *Cotyledon minor foliis subrotundis serratis* C. B. *C. Bauhini* J. B. *Cot. alter minor folio subrotundo* Park.

C. B.

Radix subest tenuis, fibrosa, fusca; circa quam *folia* multa, semiungue minora, non ut in præcedentibus oblongis ligulis similia, sed subrotunda, margine crenato, crassiuscula, candicantia & nonnihil adstringentia: è quorum medio *caulis* semipalmaris, quandoque palmaris, subasper, minimis & paucis foliis cinctus assurgit: in cujus summo pedicelli *flores* multò quàm in prima specie minores, pentapetalos cum apicibus in medio sustinentes, qui albi, aliquando punctis rubentibus aspersi, nonnunquam extrinsecus lineis ternis foliola floris percurrentibus, ità ut *flores* pallidè purpurascentes appareant: hos *capitula* exigua nigrum *semen* continentia sequuntur.

Locus & Tempus. In Helvetiorum Alpibus ipsis saxis ac scopulis adhæret. Junio & Julio floret.

* 6. *Cotyledon sive Sedum serratum latifolium montanum guttato flore* Park.

Radix hujus filamentis pluribus nigricantibus composita, eodem modo se diffundit quo sui generis reliquæ, multa capita seu germina protrudens è plurimis foliis non in ocellos conglobatis, ut in Sempervivo majori & Sedo serrato, sed in superficiem ferè planam Rosæ æmulam expansis, congesta. Sunt autem *folia* cùm adoleverunt majora, latiora & tenuiora quàm cujusvis præcedentium, pediculis uncialibus, latiusculis donata glabra, obscure viridia, inferiùs tamen per maturitatem rubentia, præcipuè secundùm venulas seu nervos, quæ ibi innumeræ ferè apparent, ex rotundo oblonga, unciam viz. aut sescunciam longa, vix unciam lata, longitudine ferè ad latitudinem sesquialtera, circa margines crenata crenis rarioribus, ut denticuli crenas interjacentes latiores & obtusiores sint, mucronibus obtusis. E foliorum medio, Maio exeunte, emergunt *cauliculi* tenues, rubentes, foliolis minoribus ad medium ferè cincti, ubi in ramulos dividi incipiunt, in quorum fastigiis, *flosculi* existunt numerosi, quinq; petalis, exiguis aliquantulum acuminatis, interna parte dilutiùs rubentibus, plurimis punctulis sanguineis eleganter guttatis compositi, *staminulis* carneis capitulum subviride obvallantibus, quod delapso flore extumescens fit vasculum seminale, in summo bicorne, *semen* continens pusillum nigricans.

Duæ hujus species seu varietates habentur, altera flore majore, altera minore.

In hortis nostris frequentissima est: ubi tamen sponte oritur nobis nondum constat, est autem proculdubio montium incola.

7. *Cotyledon minor foliis rotundioribus, guttato flore. An Cotyledon altera olim Matthiolo* J. B.

Planta quam hoc nomine intellectum volumus in hortulo nostro Cantabrigiæ aliquot annos enutrita est. *Folia* ei plana, ex oblongo & latiusculo pediculo ferè rotunda, imò (ni malè memini) latiora interdum quam longa, circumcirca crenata, denticulis crenas interjacentibus magnis, quàm in præcedente acutioribus, glabra & ferè splendentia, minora & pallidiùs virentia quàm præcedentis folia, nec adeò conferta.

Cotyledonem alteram olim Matthiolo, quam huic eandem esse existimamus, J. Bauhinus sic describit:

Quicquid habet foliorum id omné per terram spargit: Sunt ea verò numerosa, pediculis uncialibus latiusculis, unde veluti ex cervice incipiunt dilatari, ut tandem circumscriptione sint rotunda, pulchrè crenata, semuncialis magnitudinis, crassiuscula, & ne vel siccata quidem corrugari solita. *Caulis* unicus, tenuis, septem vel octo digitorum altitudine, nudus plurimùm, rariùs unà supra radicem unciâ foliis donatus, superiùs in aliquot tenues ramusculos divisus, quorum extremis hærent *flosculi* parvi, pallidè rubentes, saturatioribus punctis sanguineis creberrimis aspersi.

Locus. Reperitur in montibus circa Comum & Gothardum, itemque in Stiriæ Alpibus. *J. B.*

A. 8. *Cotyledon aquatica hirsuta. An Saniculæ Alpinæ aliquatenus affinis* J. B? *An Saniculæ montanæ alterius species* 2. Clus? Hairy Kidney-wort.

Radicem obliquè sub terram agit, ubi locum invenit, satis crassam pro plantæ modo, fibras longas, albas, crebras emittentem. *Folia* in orbem spargit brevia, viridia, pilosa velut Auriculæ muris, pilis rarioribus, quatuor vel sex denticulis majoribus serrata, in acutum desinentia, unciam aut sescunciam

sescunciam longa, semunciam versùs mucronem lata. E foliorum medio *cauliculi* exurgunt palmares & altiores, teretes, pilosi, foliis nudi ad locum usque ubi in ramulos spargi incipiunt: gestant autem in summitate *flores* aliquot, quinque petalis albis, acutis, duabus maculis flavis propè ungues notatis compositos, *stamina* in medio decem, purpurantibus *apiculis* capitata continentes. *Vasculum* seminale crassum, bicorne, ut in reliquis hujus generis, *semen* parvum, rotundum, ruffum.

Loca humida montium altiorum sectatur, ut rivulos & scopulos udos, & aquarum scaturigines, Saxifragæ aureæ modo. Ad latera montium *Snowdon, Carnedh-Llewellyn, Caderidris*, &c. secus rivulos defluentes: necnon in montibus *Hardknot* & *Wrenose* in Westmorlandia. *Locus.*

9. *Saniculæ Alpinæ aliquatenus affinem J. Bauhinus sic describit.*

Ex *radiculis* sparsis capillaribus, dodrantalibus surgit *cauliculis*, sine nodis, cavis subhirsutis, superiùs in ramulos abeuntibus; quorum extremis hærent *flores* Saniculæ Alpinæ guttatæ, quinque candidulis constantes *foliis*, *apicibus* cum bifido *umbilico* turbinato medium obtinentibus, circumjectis toti flori foliolis viridantibus. *Folia* per terram sparguntur subhirsuta, unciam aut sescunciam longa, sensim dilatata, semuncialia, serrata superiore potissimum parte, crassiuscula, gustu adstringente.

Reperit J. Bauhinus in rivulo fontis pulcherrimo, qui est in cacumine Vogesi montis, dicti *Balon*, ubi florebat Augusto. *Locus & Tempus.*

Descriptio satis bene convenit Cotyledoni nostræ aquaticæ hirsutæ, ut & locus, nonnulla tamen omissa sunt: icon non respondet; folia enim non satis conferta & in orbiculos composita, neque pilosa pinguntur.

10. *Saniculæ montanæ alterius speciem secundam* Clusius his verbis describit.

Saniculâ guttatâ minus est, angustiore folio & per extremum serrato, hirsuto etiam, & adstringentis gustûs, coloris ex herbaceo pallescentis. E medio foliorum prodeunt *cauliculi* triunciales, nudi, qui circa summum fastigium in plures ramulos finduntur, candidis *flosculis*, Saniculæ guttatæ similibus, onustos, verùm nullis sanguineis guttis, ut illi, aspersos. Bifida succedunt ut in illa *capitula* exiguum nigricans *semen* continentia.

Floret etiam Junio, in hortis Maio; *In Snealben*, &c. *Tempus.*

Sanicula montana minor *C. B. prod.* in omnibus ferè cum Saniculæ mont. alterius specie 2. *Clus.* convenit, exceptis flosculis punctatis: non dicit tamen cujus coloris puncta sint, si sanguinea, Clusiana Sanicula esse nequit; sin flava, ut in nostra Cotyledone aquat. hirsuta, non obstant quin Clusianæ Saniculæ dictæ eadem esse possit.

Nos ergo pro eadem specie habebimus Cotyledonem nostram aquaticam hirsutam, Saniculæ Alpinæ aliquatenus affinem *J. B.* Saniculæ mont. alterius speciem secundam *Clus.* & Saniculam mont. minorem *C. B. prod.* donec quis certiora docuerit.

11. *Sanicula Alpina crenata umbilico pallido* Hort. Reg. Paris. & Hort. Lugd. Bat. Moris. prælud.

Moris.

Species est Saniculæ montanæ guttatæ, cujus *folia* sunt oblonga, tenuia, serrata, è quorum medio foliis crenatis (Rosæ instar) septo exit cauliculus dodrantalis, ruber, sustinens plurimos flores albos, punctatos, umbilico pallido, quorum singulis succedunt siliquæ bifurcatæ.

12. *Sanicula montana rosea flore guttato* Hort. Reg. Par.

§. 2. *De Sedo foliis subrotundis dentatis Sanicula dicto.*

1. *Sanicula montana rotundifolia major* C. B. *San. Alpina guttata* J. B. *Sanicula guttata* Ger. Park. **Spotted Sanicle.**

Clus.

Multa habet *folia* circinatæ ferè rotunditatis, Saxifragæ aureæ foliorum æmula, longis pediculis inhærentia, altis per ambitum incisuris serrata, sic ut minima folia tanquam digitata videantur, pinguia, hirsuta, supernè viridia, infernè aliquantulum exalbida, & valdè hirsuta, astringentis gustûs: *Caules* deinde promit pedales, aut interdum ampliores, virides, hirsutos & nonnihil tortuosos, & in his folia superioribus respondentia. Summi caules in plures alas dividuntur, & singulis ramis insident terni aut quaterni *flores*, Oxyacanthæ odorem referentes, quinque foliolis albis, sanguineis punctis inferiore parte notatis constantes. Bifida *vascula* cum decem *staminibus* medium florem occupant, quæ matura exile & minutum admodum nigrumque *semen* continent. *Radix* quodammodo squamata supernè, & crassiuscula, multis candicantibus fibris prædita est, & à lateribus propagines agit.

In Alpibus Helveticis, inque montibus Jura & Saleva propè Genevam: Crescit etiam, autore Clusio, in omnibus Austriæ & Stiriæ Alpibus, umbroso loco, &c. Floret Junio, in hortis etiam maturiùs. *Locus & Tempus.*

2. *Sanicula montana rotundifolia minor Hispanica.*

Minor est præcedente, *foliis* multis è radice exeuntibus, circinatæ rotunditatis, aut nonnunquam latioribus paullò quàm sint longa, circum oras crenata, rarioribus crenis, Saxifragæ albæ in modum, laciniis aut segmentis crenas interjacentibus latis & subrotundis, minimè acuminatis, ut in Saxifraga modo dicta, raris & brevibus pilis supernè hirsuta, colore obscurè viridi, pediculis tenui-

bus longis. *Cauliculi* & flores Sedi ferrati montani latifolii guttato flore *Park.* quantum quidem memini.

Cantabrigiæ per multos annos hanc plantam alui quæ umbrosis delectatur, hortis facile assuescit & se propagat, nec hyemes nostras reformidat, quamvis ex nomine Hispanicæ originis sit.

Sanicula rotundifolia crenata pilosa Hort. Lugd. Bat.

Quam pro non descripta habent præcedenti fortè eadem est; nec enim illa à quoquam (quod sciam) hactenus est descripta, & nomen convenit.

§. 3. *De Sedo foliis subrotundis crenatis Saxifraga alba dicto.*

1 *Saxifraga alba* Ger. *alba vulgaris* Park. *rotundifolia alba* C. B. *alba radice granulosa* J. B. **White Saxifrage.**

J. B.
Radix illi plurimis bulbulis, Coriandri seminis magnitudine, purpurantibus, amaris, tenuibus fibris inter se commissis constat, quanquam & aliis præterea fibris longioribus crassioribúsque sit donata: *Caulem* profert singularem nonnunquam, aliàs ternos, quinos & plures, teretes, hirsutos, purpureos, ramulis brachiatos: quibus insident *flores* albi aliquot, quorum non idem omnium tempus florendi, quinque petalis subrotundis, non bifidis ut in Alsine, *staminibus* luteolis & stylo viridi constantes, odore nullo evidente. *Flores* includuntur foliolis quinque viridantibus cum ora purpurea, hirsutis, & tactu nonnihil viscosis, cujus lentoris particeps est cum foliis caulis. *Folia* ex pediculis palmaribus aut brevioribus, hirsutis, ferè rotunda, cristata, ad Hederæ terrestris folia quodammodo accedentia pinguia: eorum verò quæ in caule sunt, videas aliqua nullam dissectionem experta, integra, lanceolata, mucrone spadiceo: alia fimbriata quidem, sed non ità propè orbem complentia. Vasculum seminale bicorne est, velut Sedi cujusdam.

Tempus & Locus. Floret circa finem Aprilis & initio Maii in aggeribus sepium, pascuis & pratis ficcioribus.

Vires. Hujus herbæ in cineres redactæ sal fixus spiritum præbet nitrosum qui multum calculo conducit. *D. Palmer.*

2. *Saxifraga angustifolia Autumnalis flore luteo guttato* Breynii.

Breyn.
Locus & Tempus. Rariorem hanc elegantémque Saxifragam humida & muscosa fundunt prata quædam Borussiæ & Cassubiæ, præsertim secundùm arcem *Klein Krakaw*, ubi ab Augusto in serum usque Autumnum floret, in hortis autem udo nec aprico nimis loco reposita aliquanto maturiùs, à Julio nempe ad medium Septembrem.

Ex radiculis capillaceis, subcandido colore & sapore adstringenti, *propagines* multæ rubentes, pilis ferrugineis lanuginosæ, integros sæpissime cespites serpendo occupantes, emittuntur: circa quas *folia* angusta, carnosa, subtilissimis decurrentibus nervulis, sunt atro-virentia & rigidiuscula, per marginem subinde pilosa, cum Polygalæ & Nardi Celticæ foliis mediocriter conspirantia, quorum nonnulla Autumno ficcescere incipientia pro viridi suo tristem seu flavum induunt colorem, instar Nardi Celticæ. Inter propagines *Cauliculi* dodrantales, utplurimum summa tellure sparsi, tenues, rotundi & virescentes, inferiore parte subrubicundi, superiore molli, ferruginea seu pallidiore lanugine leniter hirsuti, procrescunt; qui foliis parumper minoribus temere & confuso ordine, circa radicem densè, in superna autem cauliculi parte subinde rarenter & parcè vestiuntur. Cauliculorum fastigia in ramulos duos, tres, quatuor, pluresve abeuntia, *flosculos* admodum elegantes Saxifragæ albæ, sed luteo colore tinctos gerunt, quinis foliolis nervosis, in ungue appendiculas binas Gentianæ duodecimæ seu punctatæ *Clus.* in modum habentibus constantes; in quibus non sine ingenti voluptate est cernere, quàm nitidè & curiosè dædala natura punctulis innumeris saturè croceis densissimè illos conspergerit, & quidem à medio usque ad umbilicum: unde *filiqua* subvirescens bifurcata, loculamentis binis Saxifragiarum more distincta, inter stamina decem, crocis capitulata, prominet: quæ deciduo flore magis magisque intumescit, justámque maturitatem consecuta, per cornicula finditur, ac *semine* exiguo, subrutilo & micante sese exonerat. Flos æque ac folia, inprimis verò cauliculi, amariusculo & adstringente sunt gustu.

Variat; quædam enim florum petala magis sunt obtusa; quædam magis acuminata: præterea foliis majoribus & minoribus, dilutioribus & obscuriùs virentibus invenitur.

In multis cum Hirculo Frisico *Clus.* convenit, à quo tamen differt; si modò Hirculi flores senis petalis constantes duplici tantùm punctulorum serie interstincti; ac folia circa radicem ac in caule tam lata, & unico saltem nervo plurimas laterales venulas fundente, prædita sint, sicut in *Clusii cur. post.* planta delineatur.

Saxifraga alba petræa Ponæ Park. Ger. emac.

Hanc C. Bauhinus in pinace ad Sedum tridactylites Alpinum majus album refert, quod superiùs posuimus, unde Parkinsoni reprehensionem incurrit. Verùm sive ad Sedum tridactylites, sive ad Saxifragam albam referas perinde est, siquidem & Saxifraga alba dicta Sedi propriè dicti species est.

Saxifraga alba Alpina Park. Lugd.

Saxifragam Alpinam *Lugd.* C. Bauhinus Saxifragæ Alpinæ eandem esse suspicatur.

3. *Saxifragia*

3. *Saxifragia alba altera bulbifera* Park. *Sax. bulbosa altera bulbifera montana* Col. *Saxifraga ad folia bulbos gerens* C. B.

Col.

Hujus radici adnaſcuntur non acini ut præcedentis, ſed veluti ſquamoſi bulbuli, Lilii modò ſe propaganti, duplo ſuperioris grumis ſeu granulis majores, foris rubeſcentes, intrinſecus albidi, ſapore primùm adſtringente, poſtea amaro & ingrato, paucis in imo fibrillis terram amplexantibus. *Folia* huic minora, rotundiora, brevioribus purpuraſcentibus petiolis, piloſa, per ambitum rotundis crenis diviſa, tactu gummoſa ſicuti caulis, florum calyces, & tota planta. *Caulem* edit craſſiorem, parùm hirſutum, purpuraſcentem, cui denſa alternatim folia, abſque petiolo, per ambitum criſtata, veluti Euphragiæ folia acutis crenis diviſa, in quorum ſinubus bulbuli oriuntur, quibus propagatur, ſeminis vicem ſupplentes, citiùs enim ſati erumpunt, atque nedum in foliorum ſinubus, ſed in florum petiolis atque juxta flores ipſos, qui in ſummo caulis veluti corymbi uno ortu è caulis ſummo prodeuntes, ramoſi, petiolis inſidentes. Aprili menſe atque Maio in quinque foliola candida dehiſcunt, calyces veluti cytinos hirſutos habentes, vel Hyoſcyami, quinque etiam oris diviſos, in quibus fructus bicornes, ſtaminibus pluribus flaventibus circundati, qui perfecti per cornicula diſſecantur, copioſa, arenæ inſtar minutiſſima ſemina extendentes, ſupervacua.

Pratenſibus montium gaudet, & ſaxoſis herbidis umbroſis Campoclari & Æquicolis. *Locus.*

Cap. IV.

De Gramine Parnaſſi.

HUjus notæ ſunt Pericarpium conoides, è tribus carinis compoſitum: *Flos* uniformis, ſpecioſus, albus in uno caule unicus: Folia parva hederacea, Locus paluſtris.

Gramen Parnaſſi Lob. Ger. *Parn. vulgare* Park. *Parn. flore albo ſimplici* C. B. *Parn. Dodonæo, quibuſdam Hepaticus flos* J. B. **Graſs of Parnaſſus.**

E *radice* fibroſa modice craſsâ [ex albo rubente, cum veſtigio levi caloris adſtringente] *folia* prodeunt ſatis frequentia, pediculis longis [rubeſcentibus] appenſa, violaceis ſimilia ſed minora, glabra, pallidius virentia, mucrone acuto: [J. Bauhino Hederaceis non anguloſis ſimilia, multò minora, craſſiuſcula, ſinuatis à pediculo nervis excurrentibus, non ignava adſtrictione prædita.] *Caules* ex eadem radice exurgunt plures, ſpithamæi, anguloſi, rigidi, unico folio non longè à radice, eoque baſi ſua caulem amplectente, cincti, quorum unicuique *flos* unus inſidet, ſpecioſus candidus, quinq; foliis compoſitus concavis, ſubrotundis, intus ſtriatis. Medium occupat conicum capitellum purpuraſcens, duûm generum ſtaminibus circundatum, quinque majoribus, longioribus, albis, cum *apicibus* concoloribus; totidem minoribus, apiculis luteis, in margine virentibus & cochlearis figuram referentibus. [Tandem conicum illud capitellum paulatim in Ciceris majuſculi molem excreſcit, quod in quatuor carinas dehiſcens ſemen oſtendit copioſum, minutum, ruffum.]

Vix temere alibi quàm in paluſtribus putridis occurrit. Auguſto demum menſe floret, & vix ſemen ante hyemem perficit. *Locus & Tempus,*

Habetur etiam duplicato ſeu pleno flore.

Cap. V.

De Viola.

VIola per diminutionem à Græco ἴον dicta eſt, ſpiritu leni in *v* literam converſo, ut in aliis multis.

Notæ ejus genericæ ſunt flos pentapetalos difformis, calcari donatus, vaſculum ſeminale ternis loculamentis diſtinctum.

Duplex eſt, alia foliis rotundis, alia foliis oblongis, quæ & Jacea dicta.

§. 1. *Viola Martia folio rotundo.*

A. 1. *Viola Martia purpurea* J. B. Ger. *Martia purpurea, flore ſimplici odoro* C. B. *ſimplex Martia* Park. parad. **Purple Violet.**

J. B.

E *radicibus* fibroſis, aliquando in plura capita diviſis, *clemata* emittit multa, quæ fibris ſubinde demiſſis radicantur, & plantam propagant. *Folia* è radicibus & ſarmentis exeunt multa, ex rotundo nonnihil oblonga, ſerrata, longis pediculis appenſa: inter quæ *petioli*, è radice quoq; enati alii, ſinguli *florem* ſuſtinentes ex cœruleo purpuraſcentem, odoris ſuaviſſimi, calcari donatum, è quinq; foliolis compoſitum; quo evaneſcente ex aliis pediculis (quod notatu dignum & ſingulare

 eſt

est in hac planta) ad radicem oriuntur subrotunda *capitula*, in tres carinas dehiscentia, *semine* plena parvo, rotundo.

Vascula seminalia extrinsecus hexagona videntur intus in terna loculamenta dividuntur, quorum unumquodque binos seminum ordines continet.

Locus. In aggeribus sepium invenitur sed rarius.

A. 2. *Viola Martia alba* C. B. *Martia flore albo odorato* J. B. *flore albo* Ger. *simplex Martia flore albo* Park. parad. **White Violet.**

Non aliter quàm floris colore à præcedente differt. Ad sepes & in aggeribus fossarum, & frequentiùs multò quàm præcedens invenitur, à qua non videtur specie differre, sed fortè ob siccitatem aut sterilitatem soli florum color in album languescit. J. Bauhinus folia minora & magis hirsuta huic attribuit, *flores* etiam minores, quæ quidem nobis non observata, si tamen vera sint, solo manifestè debentur, ut in aliis multis sylvestribus cernitur.

Tum hæc tum præcedens flore multiplici seu pleno inveniuntur in hortis cultæ. J. Bauhinus observavit, *Violam Martiam intensè purpuream, flore minore pleno*: item aliam *flore ex albo & cæruleo mixto multiplicato, odoratissimo.* Costæus *com. in Mesuem* Violæ speciem Byzantii coli scribit Martiæ similem, sed flore infinitis foliolis constructo, & Rosam Damascenam æquante, non solùm magnitudine sed & odore nostrates superante.

Vires. In Viola odorata, ut & in aliis compluribus plantis, multæ sunt partes viribus distinctæ. Radix enim, umbilicus & semen vim habent catharticam: radicum enim tres unciæ concisæ, & in aquam ferventem, cùm ab igne removetur injectæ, aut vino per noctis spatium infusæ, vim purgatricem ipsis conferunt. Semen pulveratum & liquori immistum sesquidragmæ pondere idem præstat. Umbilicus multò est debilior, eámque vim communicat aquæ cui infunditur ex qua fit syrupus violarum quem ex infusionibus vocant: humores autem dejiciunt biliosos, serosos, nec admodum pertinaces.

Folia verò subfrigidam & aqueam substantiam habent superantem: itaque phlegmonas mitigant, æstuantem in ventriculo & oculis calorem sedant; in olere sumpta leniunt alvum. *P. Renealm.*

Flos recens refrigerat, humectat, emollit, laxat. Cordialis est è quatuor illorum famosorum numero & pectoralis. Usus præcip. in fervore febrium compescendo, doloréq; capitis indè nato, in tussi, asperitate gutturis & pleuritide. Syrupus creberrimi usûs est ad sitim febrilem restinguendam & alvum leniter subducendam.

Violarum semen est lithontripticum insigne, *D. Butlero* Cantabrigiensi medico celeberrimo olim inter arcana. *D. Needham.*

Dioscorides & Plinius id quod in flore purpureum est cum aqua potum angina correptis & Comitialibus maximè pueris mederi affirmant. Quod autem aiunt Comitialibus mederi (inquit Paul. Renealmus) experientia docuit non vacare imposturâ: Antiquorum scripta non sine mendis ad nos traducta malit asserere.

A. 3. *Viola Martia inodora sylvestris* C. B. *canina sylvestris* Ger. *cærulea Martia inodora sylvatica, in cacumine semen ferens* J. B. *Viola sylvestris* Park. **Wild, or Dogs Violet.**

J. B.

Radice est sarmentosa, tenui, lignosa & longâ, vario reptatu hinc indè penetrante, densâ & longâ fibrarum comâ per intervalla præditâ. *Folia* circinatæ ferè rotunditatis, nisi in mucronem acutiorem desinerent, supinâ parte leviter hirsuta, viridantia, pronâ verò glabra, dilutiùs virentia & ferè luteola, interdum subpurpurea, in ambitu serrata, gustu viscido, pediculis tenuibus, quadrantalibus. *Cauliculi* pauci, quos ad alas involucra foliosa, acuta, in ambitu hirsuta complectuntur, *flosculos* in ramulorum summitatibus proferunt Violæ Martiæ odoratæ similes, ex quinque petalis constantes, quorum supremum longius protensum reliquis, calcar deformat, purpuram utrinq; secante fasciâ albâ, quâ ipsâ albedine reliquorum quatuor foliorum saturatâ purpur: tinctorum ungues colorantur, nullâ odoris gratiâ: in medio *stamina* lutea cum stylo virente. *Caules* subinde cubitalem nanciscuntur longitudinem, inq; ramos diducti foliis vestiuntur; *flores*, ut mox diximus, gerentes; quos subsequuntur *siliquæ* longæ, in tres carinas dehiscentes, *semine* fartæ copioso, ex rotunditate oblongo.

A Viola Martia purpurea differt præcipuè foliis minoribus & magis mucronatis; floribus languidiore purpurâ tinctis & inodoris: vasculo denique seminali productiore triquetro.

Locus. Ad sepes & in dumetis passim & abundè oritur; ubi floret cum priore aut paulò seriùs, sed diutiùs durat in multam æstatem.

* Hist. Nat. Oxon.

A. 4. *Viola palustris rotundifolia glabra* D. Morris. & D. Plot. *

Moris.

Hujus radix alba, geniculata, multis fibris ex singulis geniculis exeuntibus, horizontaliter non deorsum tendentibus, prædita; ex cujus superiore parte protruduntur pediculi tenues, quorum singulis singula innituntur *folia* rotunda, glabra, atq; exinde etiam exeunt alii pediculi tenues, sustinentes *flores* saturatè violaceos, duplo aut triplo floribus Violæ Martiæ minores: quibus flaccescentibus subveniunt *capsulæ* oblongæ, tenues, tribus loculamentis distinctæ; in quorum singulis continentur plura *semina*, subfusca.

Locus. In humidis & paludosis locis, musco obductis invenitur: ut v. g. ad margines fluvii *Chervill* inter Oxonium & *Water-Eyton.*

Nos

Nos in palustribus & aquosis locis multoties observavimus Violæ sylvestris speciem, quæ (quantum meminimus) *folia* habuit tenuiora quàm sunt Violæ caninæ vulgaris, *flores* minores, rubentes, saturatioribus lineis striatos; quam eandem putamus Parkinsono descriptæ sub titulo *Violæ rubræ striatæ Eboracensis*. *Alia species.*

A. 5. *Viola Martia major, hirsuta, inodora* Moris. D. Plot. *Viola Trachelii folio nonnullis. D. Plot.*

A *Radice* fibrosâ *folia* emittit plurima, hirsuta, aversâ præcipuè parte, majora, longiora, magisq; acuminata quàm sunt Violæ Martiæ vulgaris folia, pediculis satis longis innitentia. Inter folia exeunt *flores*, ut in reliquis, pallidè cœrulei, lineis seu radiis albis è medio exeuntibus striati, inodori. Hæc species neque repit flagellis emissis Violæ Martiæ vulg. rotundifoliæ modo, nec in ramos dividitur ad instar Violæ caninæ.

In sylvis cæduis propè Oxonium copiosè provenit: ut in *Shotover* colle, *Stow-wood*, Collegii Magdalenensis sylvis, &c. *Locus.*

Item à D. *Dale* observata est in Essexiâ ad dextram viæ Tilburia *Claram* Suffolciæ oppidum ducentis, prope Tilburiam: item in via quadam umbrosa *Ovinton* & *Belchamp-S. Paul* disterminante, & à *Noal-green* in Parœcia *Belchamp* prædictæ ad *Claram* ducente ad dextram. In confiniis Cantabrigiensis comitatûs versus Suffolciam, Viâ publicâ ab *Ashley* ad *Silverton-steeple* tendente, in aggeribus.

6. *Viola Martia lutea* Ger. Park. J. B. *Alpina rotundifolia lutea* C. B. *Clus.*

Folia habet nigræ Violæ ferè similia, minora tamen, breviora, & è viridi colore pallescentia, calido gustu: [J. Bauhino folia circinatæ ferè rotunditatis sunt, ad pediculum longum, tenuem falcata, parva, cæterarum Violarum foliis delicatiora, tenuiora, quod & nobis compertum] angulosos *cauliculos*, in quibus bini aut terni *flores*, ex alarum sinu prodeuntes, Violâ minores, flavi, inodori, quinque foliis constantes, quorum infimum majusculum est, & quinque radiolis sive nervis nigris interiore parte distinctum; reliqua verò exteriore parte. *Semen* in triangulis *capitulis* quæ maturitate dehiscunt, exiguum, nigricans, aliis Violis simile, præsertim tricolori. *Radix* alba, crassiuscula, multas propagines è lateribus procreat, candidisque & longis fibris hirsuta est.

In supremo vertice montis Juræ *Thuiri* dicto nobis inventa est. Clusio in omnibus Austriæ & Stiriæ Alpibus abundanter nasci dicitur; Junio atque Julio florens. Idem in Borealibus etiam Angliæ montibus inveniri se intellexisse scribit: nobis in illis montibus plantas indagantibus nusquam comparuit. *Locus.*

7. *Viola lutea Virginiana* Park.

De hac nihil habet quàm quòd Violæ luteæ in Paradiso suo descriptæ simillima sit, & flores parvos similes habet. Ego autem in Paradiso illa non aliam Violam luteam descriptam invenio quàm montanam luteam flore magno *C. B.* quæ est Jaceæ tricoloris species.

* 8. *Viola Alpina purpurea exiguis foliis* C. B. *montana purpurea, solidiore folio* J. B. *montana* 2. Clus. *Clus.*

Exit hæc in summi *Sneberg* jugi vertice, perquam exiguis *foliis* & quasi circinatæ rotunditatis, in ambitu leviter serratis, crassiusculis, longiusculo pediculo inhærentibus: *Cauliculus* assurgit è medio foliorum duas uncias longus, unicum *florem* sustinens, purpureum, vulgari similem, sed longè majorem & inodorum, cui succedit triangula *siliqua*. *Radix* nonnihil serpit & aliquot fibris donata est. Floret sub finem Junii.

* 9. *Viola Alpina folio in plures partes diffecto* C. B. *montana folio multifido* J. B. *montana laciniato folio* Park. *Viola* 7. Ger. *J. B.*

Rarum hoc violæ genus J. Bauhino in monte *Nombres* Rhætorum prope balneum *Wurms* inventum simplici ferè *radice* hærebat. *Folia* pediculis longiusculis nitebantur è radice statim ortis, in decem longiuscula & angusta segmenta [singula Linariæ folium referentia, nervo secundùm longitudinem decurrente] ad pediculum usque dissecta, gustu glutinoso, reliquarum Violarum more. Florem, qui tum deciderat non observavit, superstitibus adhuc *siliquis* in tres carinas hiantibus, quas pediculi breviores quàm foliorum sustinebant.

10. *Viola Americana foliis Granadillæ* Hort. Paris. *Viola Novæ Angliæ Maracoci facie* Londinensibus.

Flore, semine & capsula seminali Violæ nostrati Martiæ omnino conformis est: Floris item color violaceus. *Folia* solummodo habet lata, sinuosa, in ternos lobos hederaceos profundè satis divisa, Granadillæ seu floris passionis triphylli modo, unde ei nomen impositum. Hæc D. Morisonus; est tamen etiam differentia in flore, quantum memini: per aliquot enim annos Cantabrigiæ in hortulo meo plantam alui, Londino acceptam triginta circiter abhinc annis.

§. 2. *Viola*

§. 2. *Viola Martia folio oblongo.*

* 1. *Viola surrecta purpurea* Park. *Mar. arborescens purpurea* C. B. *Viola assurgens tricolor* Ger. *Jacea tricolor surrectis caulibus, quibusdam arborea dicta* J. B.

J. B.

Surrectis est *caulibus*, cubitum altis aut etiam altioribus, angulosis. *Folia* priora vulgaris Violæ tricoloris similia, subrotunda, cætera longa ad uncias quinque, alia longiora vel breviora, angusta, quæ cultu variant, & latiora reddita Violæ Martiæ folia æmulantur, ad quorum genicula foliola alia emicant, modò parva, modò majora, quædam etiam laciniata, & per ambitum serrata, colore Jaceæ vulgaris: *flores* quoque dictæ Jaceæ, quinque foliolis constantes, in ambitu dilutè violaceis, longis insident pediculis, è foliorum sinubus ortis, quorum folia duo lateralia, interna parte albis villis obsita, & cum imo pulchellis striis decorata. Quibus succedunt *siliquæ* longæ, in ternas carinas dehiscentes, *semen* continentes album, parvum. *Radix* tota fibrosa est, ac perennis. Tota planta sapore viscido est.

Locus. Frequens occurrit in Austriæ & Stiriæ nemoribus *Clus.* inter vepres in limitibus Montbelgardensibus, itinere versus Matthæi arcem florentem Maio observavit J. Bauhinus.

Viola tricolor erecta, an Jovis Flos Theophrasti 6. hist. 6. *C. B.* huic eadem videtur.

A. 2. *Viola tricolor* Ger. *tricolor major & vulgaris* Park. *tricolor hortensis repens* C. B. *Jacea tricolor sive Trinitatis flos* J. B. **Pansies or Hearts-ease**: vulgo **Three faces under a hood.**

J. B.

Pulcherrimi *flores* eorúmque varietas effecit, ut in hortos translata cultu digna judicaretur; quos quinque foliis constantes delicias suas adversa facie spectatori offerre videas, modò totos purpureos, modò luteos cœruleo & purpureo variegatos, alitérque etiam versicolores, in pediculis longis concavis, ex *foliorum* alis, quæ modò Hederæ terrestris instar rotunda, modò oblonga, in ambitu serrata, in *caulibus* reptantibus, ramosis, ex *radice* tenui & fibrosa exortis. *Semen* in pericarpiis turgidulis, ferè triangulis minutum, splendidum, copiosum.

Locus & Tempus. In montosis Septentrionalibus Angliæ inter segetes, & in maceriis & sepium aggeribus frequens oritur. Vere unà cum Viola nigra aut paulo post emicat, æstate deinde tota & in multum Autumnum floret.

* 3. *Viola montana tricolor odoratissima* C. B. *Jaceæ tricoloris sive Floris Trinitatis genus flore luteo & purpureo magno, repens non annuum* J. B. *Viola montana* 3. *sive tricolor* Clus.

Clus.

Plurimos ex una radice profert *caules*, pedales, angulosos, valdè ramosos: quos per intervalla ambiunt *folia* tricoloris Violæ foliis ferè simili, longiora, crassiora; succi plena, leviter & rariùs dentata, apophysibus ad latera oblongis & profundè laciniatis, amariusculi gustûs & nonnihil acris. Ex summis alis longi oriuntur pediculi, triangulares, tenelli, singuli sustinentes *florem* omnium quos in hoc genere viderim maximum, quinque foliis constantem, quorum duo superiora extremis oris ex cœruleo purpurascebant, circa umbilicum pallidi erant coloris; bina illa in latera expansa, illis minora, lutei coloris, maculis ex cœruleo purpurascentibus respersa, trinísque purpureis radiis ex umbilico emicantibus insignita: inferius folium reliquis latius erat, aurei ferè coloris, septenis radiis purpureis ab umbilico intercursantibus, maculâque ex cœruleo purpurascente infimo labro notatum; odor suavissimus: crassiuscula *capitula* quæ in ternas partes dehiscentia, *semen* ostendebant aliis simile, pusillum, rotundum, maturitate fuscum, tricoloris Violæ semini proximum. *Radix* fibrosa & durabilis, quæ facilè etiam ramulis pangi possit.

Locus. Sponte in Helveticis montibus nasci ferunt.

* 4. *Viola montana lutea grandiflora* C. B. *an Viola mont. lutea foliis non crenatis* ejusdem? *Viola montana tricolor* 2. Clus. *Viola flammea lutea maxima* Park.

Clus.

Hoc genus, autore Clusio, præcedenti per omnia simile est floris colore excepto: nam qui in superiore varius est color, in hoc omnino flavus est, purpurascentibus radiis ex umbilico emicantibus, qui magnam gratiam flori adferunt: aliquantulum etiam odoratior videtur. Audio & totum purpureum reperiri: quam varietatem feminio accidere puto.

Parkinsonus hanc speciem hyemes nostras meliùs tolerare scribit quàm reliquas Violas tricolores: ramulis avulsis facilè propagari qui in humido solo depacti illico comprehendunt; semen raró aut nunquam ferre in hortis satum, quantum quidem ille observaverit.

* 5. *Viola montana lutea grandiflora nostras: flammea lutea, seu* 5. Ger.

Hæc species quæ in montosis pascuis Derbiensibus, Eboracensibus aliísque Septentrionalibus Angliæ putrido & palustri solo subinde occurrit, *flore* est amplissimo luteo, circa umbilicum lineis seu radiis nigricantibus striato, nec unquam spontanea, quod viderim, colorem variat. Planta ipsa parva est, & humilis, nec assurgit aut humo attollitur, fortè ob sterilitatem soli, & loci natalis intemperiem nimis frigidam, siquidem locis humidis montium altiorum delectatur; an verò in hortos translata faciem mutet, & in magnitudinem proficiat (quod verisimile est) aut floris colore variet me nondum expertum fateor: unde autem eadem sit quam ex Clusio descriptam dedimus necne determinare nequeo, puto tamen specie differre, nullum enim in nostra odorem percepi. Gerardum

dum autem hanc intelligere tum Descriptio tum locus convincunt. Perennem esse puto, neque id tamen compertum habeo.

6. *Viola montana pumila* Clus. *mont. pumila angustifolia* Park. *mont. pum. angustif. flore niveo odoro* C. B.

Gulielmus Boelius in Hispania observavit Violam montanam quandam valdè pumilam, adeò ut binas uncias altitudine vix superaret. Satis crassa *radice* constabat: cujus foliis angustiora videre non memini. Nam quascunque alias videre mihi contigit orbiculata folia habebant; hujus verò ut Rorismarini coronarii angusta erant, & unciam duntaxat longa. *Flos* inter folia exili pediculo insidens, niveus, odorus.

A. 7. *Viola bicolor arvensis* C. B. *tricolor sylvestris* Park. *Jacea bicolor frugum & hortorum vitium* J. B.

Folia huic ad radicem breviora & latiora, in caulibus longiora & angustiora, alternatim posita, pediculis donata, raris incisuris circa margines crenata. *Caules* palmares, striati, concavi, crebris geniculis intercepti. Ex alis foliorum egrediuntur *flores* singulatim, longis pediculis, violaceis similes, quinque petalis parvis constructi, calice quinquefolio. Succedit flori *vasculum* seminale, grandius, in tres carinas per maturitatem dehiscens, *semina* plurima, oblonga, ovata, albicantia fundens.

Ad pediculorum qui flores sustinent exortum præter folium medium duæ appendices seu auriculæ laciniatæ folio primario non multò minores ad caulem hinc indè adnascuntur.

Flosculi huic multò minores sunt Violæ tricoloris hortensis floribus, colore albido & luteo, minimè venusto aut vivido.

In arvis inter segetes ubique occurrit. *Locus.*

Cap. VI.

De Reseda, & Luteola.

Reseda à sedandis doloribus dicta est: nam collectiones & inflammationes omnes discutit, ut scribit Plinius *lib.* 28. *cap.* 22. Qui curant eâ addunt hæc verba, Reseda morbos, reseda, scisne, scisne quis hic pullos egerit, radices nec pedes nec caput habeant; Hæc ter dicunt, totiésque despuunt.

Resedæ notæ sunt Flos hexapetalos, cujus partes difficulter admodum discerni & distingui possunt, Vasculum seminale in terna loculamenta divisum, quæ vix unquam perfectè clauduntur sed perpetuò hiant, & in nonnullis adeò diducta sunt ac si discreta seu disjuncta essent.

Lutea & Luteola dicta, quòd eâ panni lanei & telæ lineæ, candidæ quidem, colore luteo, virente verò, quæ ante cœruleo tinctæ, inficiantur, Resedæ notas characteristicas habet, ideóque genuina ejus species habenda est.

1. *Reseda alba* J. B. *candida* Lugd. *major alba rectè inscribitur.* Great white bastard Rocket. *An Reseda foliis Calcitrapæ, flore albo* Hort. Blæs?

Caule surgit cubitali aut altiore, firmo, rotundo, striato, recto, ab imo statim ramoso, *foliis* vestito crebris, nullo ordine positis, laciniis utrinque pluribus ad mediam ferè costam dissectis, Valerianæ in modum, glabris, obscurè virentibus. *Flores* in summitatibus caulis & ramorum in spicas longas digesti, albi, hexapetali sex calicis foliis inclusi, plurimis intus *staminulis* cum *apicibus* majusculis. Singula flosculorum petala in tres lacinias dissecta sunt.

Invenit *D. Magnol.* Maio mense prope pagum *Ballerue* juxta stagnum, quà itur ad thermas. *Botan. Monsp.* *Locus.*

Reseda maxima C. B. *ed.* 2. Ger. *major* Park.

Præcedenti eadem videtur.

A. 2. *Reseda vulgaris* C. B. *minor seu vulgaris* Park. *Plinii* Ger. *lutea* J. B. Base Rocket.

Tenuem quidem, sed longam satis habet *radicem*, albam, lignosam, notabili acrimoniâ præditam; unde *caules* exurgunt plures, striati, hirsuti, solidi, [J. Bauhino fistulosi q.] infirmi & vix se sustinentes, pedales aut cubitales, ramosi, *foliis* vestiti alternatim positis, Erucæ marinæ ferè divisurâ profundâ, inordinatâ, crispa seu undulata, angusta, obscuriùs viridia, sapore oleraceo. *Flores* in summitatibus caulis & ramulorum in thyrsulos spicásve dispositi laxiores, ochroleuci, seu foliolis compositi, quorum suprema duo maxima, lateralia minora, infima minima & vix conspicua, omnia figuræ singularis, ac si ex uno folio duo alia emergerent; medium floris occupant *staminula* numerosa cum *apicibus* luteis. Flores delapsi *vascula* relinquunt trigona, ¼ digiti unius longa, summâ parte hiantia, *seminibus* repleta, parvis, nigris: capsularum anguli hirsuti sunt; calyx floris hexaphyllus.

In arvis cretaceis frequens occurrit; Reperitur & in muris. *Locus.*

3. *Phyteuma* J. B. *Resedæ affinis Phyteuma* C. B. *Ref. aff. Phyteuma Monspeliensium dicta* Park. *Valeriana* 7. Ger.

J. B.

Radix huic singularis, nullis aut perpaucis fibris donata, satis crassa, lignosa, alba. *Caules* emittit plures, pedales, in ramos multos fissos, partim rectos, partim reclinatos: per quos *folia* oblonga, per extremum obtusa, subinde fissa, mollia, quanquam infima nullam agnoscant divisionem, quatuor unciarum circiter longitudine. *Flores* per ramos crebri, albi, è meris staminibus compositi [in hoc Bauhinum deceptum puto] quibus radiata folia viridantia subjecta. *Siliquæ*, turgidulæ, semunciam longæ, striatæ, superiore parte perforatæ, *semen* claudunt copiosum, nigrum.

Locus. Circa Monspelium passim provenit; in Italia quoq; circa Romam & alibi.

4. *Reseda alba minor* C. B. *Sesamoides parvum Salmanticum* Clus. *Muscipula Salmantica minor* Park. *Sesamoides Salmanticum parvum* Ger.

Clus.

Dodrantales tres aut quatuor ab una radice producit *virgulas*, teretes, circa quas *folia* Lini exigua, crassa, inordinata, & in summis plurimos *flosculos* spicæ aut racemi instar confertos, ex herbaceo purpurascentes initio, deinde tenuibus capillamentis ex albo pallescentibus ornatos, in quorum medio veluti quatuor grana viridia conspiciuntur, quæ excusso flore in *vascula* excrescunt, exili nigricante *semine* plena. *Radix* crassiuscula, candida, dura, vivax, subinde etiam ante hyemem repullulat.

Locus. In collibus Salmanticæ proximis lapidoso solo provenit. Maio floret & deinde semen profert.

Planta hæc, si rectè à Clusio describatur, quatuor vasculis; semine repletis unicuique flori succedentibus, ad multifiliquas pertinet & non ad hoc genus, quò Bauhinum sequuti eam retulimus.

5. *Reseda Linariæ foliis* C. B. Park. *an Sesamoides Salmanticense parvum alterum* Clus?

C. B.

Ex *radice* candida, longiuscula *caulis* cubitalis, rotundus, in ramos palmares divisus, foliis Linariæ strictissimis, oblongis, viridibus vestitus exurgit: rami singuli in florum oblongam veluti spicam abeunt, quam *flosculi* parvi, muscosi, tenuibus capillamentis ornati, ut in præcedente, pallidè flavescentes constituunt, quibus capitula vel *vascula* angulosa, bifida, exili semine pallido plena succedunt.

Locus. Hæc in solo arenoso convallium montium Pyrenæorum collecta fuit. Nobis siccam communicavit Monspelii D. Carolus Sueiker Dantiscanus.

6. *Lutea maxima Cretica Honorii Belli* J. B. *Luteola herba folio Cannabino* C. B. *max. Cretica fæcunda & sterilis* Park.

Bellus apud *J. B.*

Radicem maximam profert, lignosam, in multas divisam, crasso & lento cortice vestitam. *Stolones* plures ab una radice nascuntur, brachiali crassitudine, qui ad quinque, sex, atque etiam ad decem usque cubita attolluntur, qui hyeme exsiccantur. *Folia* fert magna, pinnata, ex multis foliis magnis constantia, longis, serratis ut Cannabis, alterno positu hærentia, sine tamen ordine certo. *Flores* minimi ex viridi pallescunt. Trunci pars superior in magnam *spicam* fastigiatur, duos & amplius cubitos longam, ex vasculis quibusdam longis & angustis densisque conflatam, similibus iis quæ Reseda vulgaris gerit, *semine* plenis ad ruffum tendente. Procul intuentibus Cannabis esse videtur. Tota herba & radix ità amara est, ut Aloen etiam & Colocynthidem ipsam meo judicio superet. Colore luteo inficit Autumno, ideóque Luteam vocavere.

Locus. Nascitur in rivulo inter montes, tertio ab urbe Cydonia lapide.

Luteola herba sterilis non aliter à descripta differt quam Cannabis aut Lupulus fertilis à sterili.

7. *Luteola vulgaris Cretica* Park. *Luteola Cretica* C. B. *Struthium legitimum Dioscoridis, quæ* χνῖον *in tota Græcia appellatur quâ fullones in tingendo serico utuntur* Hon. Belli *ep.* 2. *ad Clusium.*

Hanc Bellus à Melchiore Guilandino epistolâ ad Maximilianum II. Cæsarem anno 1572. descriptam dicit. Camerarius vulgari eandem facit.

A. 8. *Luteola* Ger. *vulgaris* Park. *Lut. herba Salicis folio* C. B. *Lutea Plinii quibusdam* J. B. **Wild Woad, Dyers weed.**

Radice nititur simplici, albâ, lignosâ, paucissimis fibris donatâ, crassitie interdum pollicari, sapore Nasturtii acri. *Caules* bicubitales, teretes, striati, glabri, viridantes, arctiori tubulo pertusi; ramosi, *foliis* crebris longis, angustis, glabris, non crenatis, verùm obiter interdum sinuatis aut crispis, nullo ordine positis vestiti. *Folia* antequam excaulescat humi in orbem spargit nitentia. [J. Bauhinus longitudinem palmarem, latitudinem semuncialem foliis attribuit, saporem subacrem cum lentore.] Thyrsi *florum* prælongi, teretes, magnam caulium & ramorum partem occupant. *Flosculi* singuli brevibus stipati pediculis, quatuor petalis laciniatis componuntur, cum pluribus intus apicibus pallidè luteis; quibus succedunt *vascula* tripartita, hiulca, tribus loculamentis, quæ vix unquam exactè clauduntur, sed in medio dehiscunt, & *semina* parva nigra, rotunda continent, composita. Ad singulos florum pediculos ligula apposita est.

Locus. In muris & locis ruderatis, non rarò etiam in arvis requietis: seritur etiam in agris ad usum tinctorum.

Quæ de hujus plantæ viribus in medicina à Matthiolo traduntur pro incertis habemus. Nonnulli contusam vulneribus recentibus imponunt. Lanarum infectoribus (ut J. Bauhini verba usurpem) adde & serici, usûs magni esse quotidiana testatur experientia: rudes enim & albas cum alumine decocta colore luteo tingit, cœruleas autem viridi, idq, magis minúsve intenso, quo saturatior dilutiórve fuerit color cœruleus. Ita panni bicolores, uno eodémq, tempore, uno eodémq, decocto, ex eadem cortina extrahuntur. *Vires & Usus.*

Gratiola angustifolia Ger. emac. *angustifolia sive minor* Park. *Hyssopifolia* C. B. *Hyssopifolia aquatica* J. B.

Caules multi, dodrantales vel etiam longiores, striati, virides, *foliis* amicti alternatim positis, Hyssopi, aliquando brevioribus, brevis vitæ, nervo unico secundùm longitudinem distinctis, sapore nullo manifesto: è quorum sinu ab imo ferè ad summum usq, cacumen *flos* unus vel duo, longiusculi, cœrulei, sex foliolis [sæpiùs quinque, qui puto naturalis est numerus] striatis constantes, è calyculo viridi, cauli adnato: succedunt pro flosculorum numero *siliquæ* longæ, teretes, membranulâ viridante involutæ, quâ detractâ, calyculum propriè constituens tunica fusca *semen* continet copiosum, minutum. *Radix* brevis fibrosa.

In aquosis & ubi per hymem aquæ stagnârant non rarò invenitur tum in Anglia, tum in transmarinis regionibus. *Locus.*

Hyssopifolia minor vel potiùs Thymifolia maritima J. B.

Simplice, lignosâ, contortâ *radicula* nititur, *caulem* tollens palmarem, aliàs dodrante altiorem, in ramos diductum, per quos crebra folia, Camphoratæ, sursum vergentia: ex quorum singulorum sinu ab imo ad summum usq, cristatæ *siliquæ* perexiguæ, rubentes; Hyssopifoliæ majoris, semine refertæ minuto, ex albo flavescente. *Flos* ut alterius minor, qui vix facilè discerni possit.

In vineis maritimis, & ad vinearum margines propè Grammontium in agro Monspeliensi collegit Cherlerus. *Locus.*

Nos in Sicilia insula propè Messanam duas invenimus Hyssopifoliæ species simul nascentes, alteram triplo elatiorem, omnibúsque suis partibus majorem alterâ, aliàs similem. Verùm minor species erat, quam solam in Anglia hactenus observavimus.

Ageratum purpureum Dalechampii J. B. *purpureum* Park. *serratum Alpinum* C. B.

Radice est brevi, capillata, subflava: *foliis* parvis, numerosis circa radicem sparsis, Agerato similibus, gustu subamaris, antrorsum subobtusis: *cauliculis* plurimis per saxi crepidines pendulis saxúmq, aulæorum instar ornantibus & contegentibus; *flore* copioso, purpureo, pentapetalo, suavissimè olente; *semine* copioso, minuto, in oblongis vasculis.

In rupibus ad radices montis Salevæ, inq, ascensu montis Juræ prope Genevam, utrobique copiosè oritur. *Locus.*

Datur hujus varietas foliis & caulibus villosis, quod Ageratum purpureum villosum *Morisone.*

Cap. VII.

De Geranio.

GEranium à gruini capitis & rostri imagine quæ summo ejus plantæ capitulo inest, aptissima similitudine dicitur: nec aliam quærere necesse est notam Geranii characteristicam quàm vasculum pentacoccum rostratum, quo ab omnibus cujuscunq, generis plantis distinguitur, si addas florem pentapetalon.

§. I. *Geranium foliis paulò productioribus, Althææ æmulis.*

1. *Geranium Althææ folio* C. B. *Althæodes majus* Park. *malacoides* Ger. *malvaceum* J. B. **Marsh-mallow-leaved Cranes-bill.**

Folia huic malvaceis magnitudine, colore & mollitie proxima sunt, nonnihil oblonga, subhirsuta, in ambitu serrata, pediculis appensa duas tréśve uncias longis, interdum ferè dodrantalibus. *Caules* ex eadem radice, solo lætiore & fimetis, multi, hirsuti, mediocriter crassi, dodrantem aut cubitum alti. E foliorum sinu pediculus exit duas tréśve uncias longus, multifidus, cui *flores* insident multi, cœrulei, pentapetali, quibus decidentibus *rostra* oriuntur unciam aut sescunciam longa.

Circa Genuam in Italia, Monspelium & alibi in Gallia Narbonensi sponte & copiosè oritur. *Locus.*

Hæc planta (inquit J. Bauhinus) aliquando vix trientalis est, foliis ovatis, crenatis & Betonicæ ferè similibus: quæ fortè eadem est Geranio nostrati pusillo supino maritimo Althææ aut Betonicæ folio proximè describendo.

In Siciliæ quadam insula ad Promont. Pachynum nunc dierum *Capo Passaro* dictum, aliam hujus speciem minorem observavimus quod

2. Gera-

2. *Geranium procumbens Althææ folio* denominavimus, *Cauliculis* ex eadem radice pluribus, humi procumbentibus, rotundis, rara & brevi lanugine obsitis: *Foliis* Althææ, binis ex adverso [ubi in ramulos caulis dividitur] in margine crenatis, non autem laciniatis, ne illis quidem quæ in summis caulibus sunt. *Floribus* purpureis parvis: *Rostris* brevibus.

Fortè hæc eadem est alteri illi speciei cujus meminit Parkinsonus, quámq; Geranium Althæodes minus vocat, quæ non alia ferè in re à primo in loco descripta differt quàm humilitate partiúmq; omnium parvitate, & quòd folia albidiora sint.

In horto Leydensi invenio *Geranium Althææ folio odoratum*: item, *Geranium Africum arborescens, foliis Althææ, flore purpureo.*

A. 3. *Geranium pusillum supinum maritimum Althææ aut Betonicæ folio nostras.* **Small Sea-Cranes-bill.**

Radix crassiuscula, simplex, rectà in terram descendit, paucis sed majusculis fibris donata, cortice subflavo, sapore nauseoso. Cùm primò exit, *folia* crebra per ambitum spargit in terram reclinata, pediculis crassis, hirsutis nonnihil compressis, duos digitos longis innixa, Betonicæ foliis similia sed quadruplo minora, profundiùs laciniata, pilis brevibus raris hirsuta. *Caules* seu ramuli crassi, succulenti, hirsuti, in terram resupini. *Flosculi* herbacei & vix conspicui [D. Morisono purpuro-rubentes] *Rostra* semunciam longa, duo vel tria in eodem surculo seu communi pediculo.

Locus. In arenosis & glareosis propè litus Angliæ Occidentale, v. g. in insulis Mona & Prestolma, in Wallia circa oppidum *Carnarvan*, in Cornubia circa *Pensans* & alibi.

4. *Geranium Creticum* Ger. Park. *latifolium longissima acu* C. B. *speciosum annuum longissimis rostris Creticum* J. B. **Candy Cranes-bill.**

J. B.

Latè terram obumbrat *ramulorum* hirsutorum, nodosorum, longorum, teneriorum congerie, *foliis* præditorum longis, hirsutis, nonnihil rubentibus, sinuosis & serratis, sapore acido & adstringente. *Flores* cœrulei amœni, pentapetali, cum *stylo* in medio purpureo, quos circumstant *calicis* dehiscentis folia quina è striatis filis mediâ membranulâ albâ pellucidâ commissis composita. *Acus* plusquam palmari longitudine, ad basin crassiusculæ: *Semina* majora quàm aliis Geraniis, acuta & pungentia.

Locus. In Sicilia propè Messanam speciem hanc spontaneam invenimus; unde Cretæ insulæ non esse peculiarem novimus. Monspeliano agro, Clusio teste, provenit.

§. 2. *Geranium foliis pinnatis aut varie dissectis, Coriandri, Myrrhidis aut Cicutæ. Horum pleraque, duobus ultimis exceptis, flores habent in communi pediculo plures, velut in umbella dispositos.*

5. *Geranium Cicutæ folio, acu longissima* C. B. *Monspeliacum laciniatum* Park. **French long-beaked Cranes-bill.**

Caulibus est bicubitalibus, hirsutis, asperis, angulosis, in varios ramos brachiatis, foliis Geranii moschati sive Cicutæ modo divisis, floribus subpurpureis vel violaceis, quinquefoliis: cuilibet acus uncias quinque longa, hirsuta succedit, quæ ex utriculo hirsuto, quinquefolio, apicibus donato *semen* continente prodit, quod per maturitatem exilit, & cum utriculorum mucronibus sursum primùm, dein deorsum alióque modo circumvolvitur.

Locus. Ad agrorum margines & in aggeribus circa Monspelium observavimus. A Geran. Apulo Coriandrifolio specie diversum putamus. Monspeliensibus, cùm ibi essemus *Geranium Creticum* dicebatur sed perperam. Huic forte idem fuerit

* 6. *Geranium Salmanticense rostratum* Clus. *parvum foliis Ranunculi* C. B. *parvum Salmanticense* Park.

Perpusillum hoc genus (inquit Autor) Ranunculi ferè *folia* habebat, purpureum exiguum *florem*, & longissima crassissimáque (pro stirpis tenuitate) capitula rostrata, Geranii rostris pœnè æqualia.

Locus. Salmanticæ agens in vicinis ultra Thormim amnem collibus nudis ferè & petrosis, aut saltem tenui gramine tectis observavit Clusius.

Ex brevi hac & imperfecta descriptione nobis non constat an hæc sit distincta species.

* 7. *Geranium Apulum Coriandrifolium* Col. *Apulum odorum* Park. *Coriandri folio odorum* C. B. **Musked Cranes-bill of Apulia.**

Aliquam cum Cretico putato similitudinem habet; prima namq; *folia* cùm illius quadrare videntur, at reliqua latiora multùm, laciniata magis, Matricariæ vulg. divisuris, nisi parùm essent retusiora, ad Coriandri propè caulem folia accedentia, mollia, hirsutie vix apparente obducta, odorata ut *Acus moschatæ* dictæ ex eodem genere Geraniorum, longis petiolis subrubicundis fulta, circa *radicem* parvam, flavam, vel rufescentem, brevem, è terra parùm elata, auriculas sive alas in imo petiolo circa radicis caput unde oriuntur habentia, rubra. *Caulem* profert Martio hirsutum, geniculis distinctum ut Creticum & congenera, in quibus bina folia, minora, brevioribus petiolis ex geniculo,

culo, & binis illis etiam barbulis cartilagineis rubentibus, ut in congenere, sed majoribus donata. Ex quorum sinu semipedalis *cauliculus* hirsutus atque viscosus exit, basin insidentem habens quinquepartitam, ex qua petioli quatuor aut quinq; prodeunt *flores* emittentes, colore violaceo-purpureo diluto, pentapetalos, ex hirsutis foliolis quinis calycis vicem gerentibus, acutis in summo sed non pungentibus. His longa trientalia *rostra* succedunt in imo crassiora, in summo tenuiora, ac quinq; apicibus tenuibus divisa, quæ cum siccantur disrumpuntur, & in semetipsos contorquentur viticulorum modo, atque tunc oblongis setis hirsuta falcatum apicem relinquunt, in imo *semen* oblongum hirsutum continentia. Sapore est admodum astringente.

Maio perficitur. Cirinolæ hoc alibi vidimus in agrorum & hortorum marginibus elatis frequens. *Locus.*

A. 8. *Geranium cicutæ folio inodorum* Ger. *cicutæ folio minus & supinum* C.B. *moschatum inodorum* Park. *moschatum folio ad myrrhidem accedente minus* J.B. **Field-Cranes-bill without sent.**

Radix ei alba, simplex, carne tenera, cum nervo intus duriore & tenaciore, sapore ad Raphanum accedente, paucis fibris donata, satis crassa, & in terram altè descendens: *Caules* ex eadem radice plures crassiusculi, teretes, hirsuti, in terram reclinati, ramosi, foliis crebris, vestiti. *Folia* pinnata, ad Pimpinellæ Saxifragæ minoris accedentia, crebris & profundis incisuris divisa. *Flores* in surculis seu pediculis duas aut tres uncias longis è caulis lateribus ubi in ramos finduntur exeuntibus, quatuor vel quinque aut etiam plures simul velut in umbella, pedicellis privatis semuncialibus aut longioribus insidentes, purpurei, pentapetali, petalis angustis, obtusis, minimè bifidis, è *calice* quinquefolio: Stamina apicibus *rubentibus* insignia. Succedunt *vascula* pentaloba, rostrata, rostris uncialibus aut longioribus acutis. *Semina* quina oblonga, pulla aut fusca.

In arenosis provenit sponte, & circa mediam æstatem floret. *Locus.*

A. 9. *Geranium cicutæ folio inodorum album* Ger. *flore albo* Park.

Hujus varietas est, quæ nobis etiam specie differre videtur à præcedente, flore albo majore, petalis latioribus; *caulibus* etiam crassioribus, brevioribus & pallidis, cùm illius rubeant; *Foliis* deniq; majoribus & minùs argutè sectis.

In iisdem cum præcedente locis reperitur, sed rarior multó. *Locus.*

A. 10. *Geranium moschatum* Ger. Park. *Cicutæ folio moschatum folio ad Myrrhidem accedente majus* J.B. **Musked Cranes-bill, Muscovy.**

Superiori (verba sunt J. Bauhini) affinis & illa species, inventu rarior, tota major, odore Moschi, foliis non ita altè incisis & persæpe tantùm serratis.

In montosa regione *Craven* dicta quæ pars est Occidentalis Eboracensis comitatûs sponte & copiosè provenit: invenimus etiam non procul Bristolia eundo ad rupem S. Vincentii. *Locus.*

In horto Leydensi invenio Geranii Cicutæ folio speciem minorem, supinam, floribus pallidis.

11. *Geranium triste* Cornuti: *triste, sive Indicum noctu olens* Park. **Sweet Indian Cranes-bill.**

Cornut.

Radicem habet ex multis cohærentibus fibris quæ in nodulos extuberant, Liliasphodeli punicei modo. Statim è terra surculosum in altitudinem palmarem exit. *Caulis* teres est, tener invalidúsque hirsutus, nec enodis, sed per trium digitorum intervalla articulatus. *Folia* in universum quatuor aut quinque è geniculis prodeunt, initio humi jacentia, subhirsuta, pluribus segmentis divisa, formâ Filipendulæ; breviora tamen, pinguiora, molliora, & ampliora multò: horum medius nervus (quam vocant costam) purpurascit, cætera atrovirescunt. Caulium fastigio insidet densa umbellæ coma. *Flores* nihil à cæteris sui generis differunt formâ; quinque enim foliolis constant totidémque *staminibus*, & *pistillo*, ut Geranium Robertianum; color tamen buxeus est, singuláque foliola gemina velut acini macula purpurascens inficit; staminibus & pistillo succedanei rostri rudimento concoloribus. Cùm defloruit longior & acutior *stylus* prodit, rostro gruis æmulus, in cujus basi quinque sunt exigua & subrotunda seminum conceptacula. Alveolis maturitate dehiscentibus *semina* rufa oblongaque exeunt. Flos noctu est suavitate inenarrabili, interdiu nullo: influxum enim illucentis Solis adeò aspernari videtur, ut integro die odorem neget, cùm Lunæ accessu gratissimo odore moschato quasi thure libet, qui odor intempestâ quoque nocte ad Auroram usque perseverat, statimque Solis præsentiâ evanescit. *Sapor* huic plantæ acidus, qui & palatum bellè afficit, unde inter olera recenseri potest: vim namque possidet alimenti refrigerantis & humectantis compotem. Apud Barbaros etiam audio radices ejus, ut apud nos tubera, bulbocastanum & ejusmodi, gratiores inter epulas apponi. Floret integra propemodum æstate, nec nisi incuriâ foliis per hyemem omnibus exuitur.

• 12. *Geranium noctu olens Æthiopicum radice tuberosa, foliis Myrrhidis latioribus* Breynii.

Breyn.

Tuberosam agit *radicem*, obsoleti coloris purpurei, peramplam & crassam, crassísque balanis, colore & formâ junioribus Carotæ flavæ radicibus haud absimilibus, præditam: quæ antequam è terra erumpit in surculos aliquot veluti propagines subinde facessit palmares, *Folia* emittentes *Geranii tristis* Cornuti majora, atque asperiora. Ex horum gremio *caules* deinde in pedalem majorémve elevantur longitudinem, rotundi, inanes, ternis ac quaternis longè distantibus, folioso margine fimbriatis intercepti geniculis, in quorum singulis folium conspicitur, inferioribus terræ proximis longè minus

nus

nus, in primis quò altiorem in caule gradum obtinet. Sequuntur *flores* caulium & pediculorum in cacumine quibusdam foliolis radiato se repræsentantes, novem vel decem in umbellam dispositi, *Geranii tristis* Corn. nonnihil majores, qui in *fructus* longos, rostri gruinalis instar formatos abeunt, *semen* oblongum continentes, coloris (nisi me fallit memoria) olivacei.

* 13. *Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosa, foliis Myrrhidis angustioribus* Breynii.

Breyn.

Præcedenti in omnibus simile est, nisi quod *Flores* ad purpureum obsoletum inclinent colorem, *foliáque* in lacinias plures & angustiores dissecta, quorum pediculus nonnunquam magis purpurascit.

* 14. *Geranium noctu olens Æthiopicum radice tuberosa, Aquilegiæ foliis* Breynii.

Radicem habet tuberosam; *folia* verò Aquilegiæ; nec plura de eo addit.

Locus. Colitur in horto Leydensi, ut à D. *Palmer* habeo.

* 15. *Geranium Æthiopicum Myrrhidis folio, flore magno striato* Breynii.

Breyn.

Pedales & cubitales profert *caules*, hirsutos, partim virides, partim rubentes, geniculatos, ramosos, quorum articulorum juncturis pinnæ duæ cartilagineæ annexæ, & *folia* longis pediculis adhærent subhirsuta, plurimis segmentis divisa, crenata, & per oras aliquantulum rubentia, faciem mediam inter *Geranii Apuli Coriandri folio* Col. & *Geranii tristis* Corn. folia minora habentia. *Flores* in umbella pauci, carnei, speciosi, striis purpureis insigniti, foliis quinque amplis, ad imum angustis conflati, è *calycibus* longis, hirsutis, quinquepartitis exeuntes: quibus *Fructus* rostratus & *semen Geranii Apuli Coriandri folio* succedit.

Omnes hæ Geranii species à Promontorio bonæ spei ad *D. Beverningh* transmissæ sunt.

16. *Geranium fœtidum* Park. Strong-scented Cranes-bill. *

Park.

Folia emittit aliquammulta è viridi canescentia, in tenues lacinias plurifariam dissecta; è quorum medio duo tresve *cauliculi* exurgunt tenues, hirsuti, ad nodos foliolis paucis, exiguis vestiri, tres quatuórve *flores* majusculos rubentes in summo gestantes aliorum Geraniorum similes, in hortis nostris suaveolentes, verùm in calidioribus regionibus, ubi sponte oritur, graveolentes. Succedunt *semina* oblonga rigida. *Radix* altè in terram descendit, coloris exterius rubentis, interiùs albi, odore graviore & ingratiore quam vel folia, vel flores, & in multa capita dividitur.

Ad latus Boreale montis *Lupi* propè Monspelium sponte oritur, referente Parkinsono. A nobis quidem ibi frustra quæsitum: verùm D. *Magnol* Monspeliensis M. D. Rei herbariæ peritissimus collegit & nobis ostendit: unde & exsiccatum habemus ex dono D. *Zuecher* Dantiscani.

Hanc plantam Lobelius in stirpium Illustrationibus describit, *Radicem* illi tribuens crassissimam, rubro-nigricantem: *folia* palmaria, parum villosa: *cauliculos* palmares: *flores* amœnè cœruleos, lineolis plurimis obscurioribus distinctos.

Odorem habere qualem habet angustifolium acu longissima deprehendit *D. Magnol*, nec tantùm fœtere ut lipothymiam inducere valeat, sicut dicit * Lobelius.

* *Stirp. Illustr.*

A. 17. *Geranium Robertianum* C. B. Ger. *Robertianum vulgare* Park. *Robertianum murale* J. B. Herb Robert. *Robertianum à rubore caulium & florum dictum creditur.*

J. B.

Obvium ubique in ruderibus Geranium Robertianum, *radice* tenui, colore buxeo, quæ *caules* surrigit dodrantales & cubitales, hirsutos geniculatos, rubentes, maximè circa articulos & propter terram, ramosos. *Folia* partim à radice, partim ex geniculis hirsuta, pediculo rubente hirsuto, Matricariæ ferè divisurâ, segmentis primariis duntaxat tribus, odore ubi teruntur Pastinacæ, sapore adstringente, per oras aliquantulum rubentia, interdum tota. *Flores* purpurei, dilutiore purpurâ striati, pentapetali, è calyce hirsuto, atro-rubente, quinquepartito exeunt, apicibus in medio croceis: succedunt *rostra* mucronata, *semen* appensum habentia.

Locus. In veteribus muris, cæsis arboribus, aggeribus sepium & locis ruderatis passim provenit, tota æstate florens.

C. Bauhinus, quíque eum sequitur Parkinsonus nostras, alteram hujus speciem constituunt. Verùm notæ à Lobelio in Adv. allatæ nostro judicio non sufficiunt ad speciem distinctam arguendam; nec putamus hactenus inventas aut descriptas duas species. Certè C. Bauhinus perperam & sine necessitate entia multiplicat, cùm Geranium 4. *Fuch.* Gruinalem *Dod. Lugd. Geranis Anemones folio rotundo* speciem VII. facit sub titulo *Geranii batrachiodis, Colli gruis Germanorum*, & postea eadem met nomina adhibet pro Synonymis *Geranii sui Robertiani alterius*.

Geranium gruinale *J. Bauhini*, cui eadem synonyma accommodat quæ *Casparus* frater Geranio Robertiano alteri, Geranii Robertiani species esse non potest, cum folia ei *Pedis columbini* attribuat rotunda: videtur potiùs accedere ad nostrum *Pedem columbinum foliis laciniatis*.

Vires. Valdè vulnerarium est Geranium tum columbinum, tum Robertianum, tam potionibus vulnerariis inditum, quàm exteriùs applicatum. Fluxum sanguinis sistit, ipsúmque sanguinem coagulatum resolvit: vulnera quoque & ulcera mundificat, calculum vesicæ & arenulas pellit, colicos dolores sedat, autore Lobelio. Decoctum in vino arthriticos dolores lenit [in fomentis] Ad herniam & rupturam commendatur.

Usus est vulgò ad erysipelata, ad oris, mammarum & pudendorum ulcera & vulnera. Raro intus assumitur ob frigiditatem. *Fuchs. Vix credo plantam frigidam esse posse à quo odor adeò vehemens, teter & ingratus exhalat.*

Simplex

Simplex decoctum Geranii Robert. mammis cancrosis applicatur sæpe non infelici successu. *Fabr. Hildan. Chirurg.* Relatum est mihi de cancrosa quadam unicum habere solatium in dolore ab aqua hujus. *C. Hofman. De Med. Officin.*

Decoctum pastores præbent jumentis cruenta mingentibus.

§. 3. *Geranium folio circumscriptione subrotundo in nonnullis tamen speciebus ad pediculum fere laciniato.*

A. 18. *Geranium columbinum majus flore minore cæruleo.* **The greater blew-flower'd Doves-foot Cranes-bill.**

Radix alba, simplex plurimos *cauliculos* fundit, infirmos, & ferè procumbentes, dodrantales aut longiores, crassiusculos, teretes, geniculatos, brevi admodum & vix conspicua lanugine hirsutos, nonnihil interdum rubentes, multò tamen minùs quàm vulgaris caules. *Folia* Malvæ, altiùs tamen incisa, & in plura segmenta divisa, longis pediculis nixa, brevi lanugine ad tactum mollia. Ad genicula exeunt *surculi* binos gestantes flores, suis singulos pediculis uncialibus nixos, parvos, pentapetalos, ex cœruleo diluto purpurantes. *Rostella* flosculis succedentia vix semuncialia. *Semina* quina, ad basin rostelli, suis singula loculamentis inclusa, ut in reliquis omnibus Geraniis, per maturitatem fusca.

In locis ruderatis & glareosis sepiumque aggeribus provenit. Locus.

A. 19. *Geranium columbinum* Ger. *columbinum vulgare* Park. *folio rotundo multùm serrato sive columbinum* J. B. *folio Malvæ rotundo* C. B. **Doves-foot, or Doves-foot Cranes-bill.**

Cum priore convenit *radice* alba, simplici, surculosa, *caules* emittente plurimos, in terram reclinatos: *Foliis* malvaceis, in plura segmenta [septem plerunque insigniora, aut saltem quinq., etiam in summis caulibus] divisis: *Floribus* pariter, ut in illa binis in eodem surculo, seu communi pediculo, nec unquam pluribus, propè summitates caulium & ramulorum ex adverso plerunque foliorum sitis. *Rostella* paria; *semina* fusca similia sunt. Ab eadem differt 1. Parvitate suâ. 2. Hirsutie caulium & foliorum; Caules præcipuè lanugine molli, altâ pubescunt, imâ quoque parte multo magis rubent quàm illius. 3. Floribus multò majoribus, & hilari purpurâ nitentibus. 4. Surculis seu pediculis communibus flores sustinentibus plerunque brevioribus. 5. Foliis minoribus, mollioribus, villosis, longis pariter pediculis fultis.

Vere floret in glareosis & sterilioribus, non rarò & ad vias & sepes. Locus.

20. *Hujus speciem minorem majore flore, foliis florum bifidis proponit* D. Magnol *in* Botan. Monsp. *passim juxta vias cum superiore nascentem circa Monspelium, à quo facilè distinguitur cùm floret.*

A. 21. *Geranium columbinum majus dissectis foliis* Ger. emac. *malacoides laciniatum sive columbinum alterum* Park. *An Ger. Malvæ folio* II. *sive columbinum tenuiùs laciniatum* C.B.? *Malacoides sive columbinum tenuius laciniatum* Park. **Doves-foot Cranes-bill, with jagged leaves.**

Caules huic infirmi, pedales aut cubitales, ramosi, *foliis* per intervalla longiora ex adverso binis vestiti. *Folia* ima & quæ è radice exeunt pediculis longis [palmaribus] insident, duriora quàm præcedentis, minùs hirsuta, altiùs in quinque lacinias ad pediculum fere divisa, ut in Geranio batrachoides. *Flores* ex alis foliorum exeunt bini simul in eodem communi pediculo, semidigito breviore; at pediculi privati quibus singuli flores insident, longiores sunt, & propè florem sursum recurvi, ut in hujus generis reliquis. Color florum purpureus amœnus, nullis lineolis striatus: Rostella nonnihil longiora quàm in præcedentibus duobus: vascula seminalia turgidiora, adeò ut calycis folia non eò usque conniventes occultent semina ac in aliis plerisque Geraniis. *Semina* fusca seu pulla.

In hortorum ambulacris, arvis requietis, ínque pascuis sterilioribus & ad sepes, locis præsertim glareosis oritur, & æstate floret. Locus.

22. *Geranium gruinale folio tenuiter diviso* J. B.

Aut eadem species est, aut mihi nondum cognitum. Repugnat quòd flores Geranii Robertiani paulo majores esse dicat, cùm in hoc iis minores sint; folliculo etiam laxiore obsitos.

D. Magnol in *Botan. Monsp.* Geranii columbini speciem ponit, quam *majorem, foliis tenuiter dissectis, petalis bifidis* appellat, quam in omnibus convenire dicit descriptioni *Geranii* prædicti *gruinalis* J. B. nisi quòd in isto petala bifida sint, quòd fortè à Bauhino non fuit animadversum. In pratis Lateræ.

A. 23. *Geranium columbinum dissectis foliis, pediculis florum longissimis.*

Tota planta aliquanto glabrior est quàm præcedens, *foliis* viridioribus, calycis segmentis triplo quàm illius amplioribus. Rostris longioribus. Præcipuè verò notabilis est longitudo pediculorum quibus insident flores, palmaris interdum aut major. Planta est annua ut præcedens.

Locus. Hanc speciem primò nobis ostendit Jacobus Bobertus Oxoniæ à se inventam in agris circumjacentibus; postea & ipse copiosam observavi in agro Cantiano circa vicum *Swanley* non procul Derfordia: Postea intellexi à D. *Goodyero* pridem inventam in Southamptoniæ comitatûs locis plurimis.

A. 24. *Geranium columbinum maximum foliis dissectis* D. Plot. *columbinum majus foliis imis longis, usque ad pediculum divisis* D. Moris.

D. Plot.

Huic *folia* quæ primò exeunt non rotunda sunt & sinuata, ut præcedentium, sed uncialia & sescuncialia, ad pediculum usque divisa, saturatiùs virentia; omnia pediculis longis insident, suntque multò quàm hujus generis reliquorum majora: inter quæ *caules* exoriuntur, digitali ferè crassitie, altitudine sesquicubitali, propemodum erecti, ramosi, ad genicula in nodos protuberantes, & foliis consimilibus amplis profundè dissectis, ad summitates confertis, vestiti: inter quæ *flores* brevibus pediculis, hilari rubore micantes, quàm præcedentis majores, exeunt.

Locus. In sepibus propè *Marston* vicum, & in calceti Botleyensis extremitate Oxonio proxima copiosè oritur.

A. 25. *Geranium saxatile* Ger. emac. Park. *lucidum* J. B. *lucidum saxatile* C. B. Shining Stone-Cranes-bill, or Doves-foot.

J. B. Col.

Radice est minima, parùm flavicante, interdum vix humo hærente. *Folia* in petiolis rubentibus subrotunda, Geranii columbini æmula, ex virore obscuro [interdum etiam pallidiore] pulchrè lucentia, nihil aut parùm hirsuta candidis rarisque pilis, in quatuor profundas lacinias ferè semper tripartitas divisa, rotundis crenis per ambitum incisa. *Cauliculi* multi sunt, lucidi, rubentes, supini ferè, pedales & longiores, in varios ramos divisi. *Flores* Geranii Robertiani floribus similes & pares *J. Bauhino*: *F. Columnæ* rectiùs minores, rubentes potiùs quàm purpurascentes: quibus breves admodum, nec rigentes suboriuntur corniculi sive rostra.

Locus. In locis saxosis, muris & maceriis antiquis, umbrosis præsertim, sponte & abundè luxuriat.

* 26. *Geranium tuberosum* J. B. Ger. *tuberosum vel bulbosum* Park. parad. *tuberosum majus* C. B. Bulbous, or knobbed Cranes-bill.

J. B.

Nomen invenit à *radice* tuberosa, sublivida, insipida: cujus *folia* semipalmari & palmari, subhirsuto pediculo donata, lata sunt, divisurâ octonâ novenâve ad ipsum usque pediculum, singulis segmentis minutiùs dissectis, colore ex viridi canescente. *Caulis* pedalis aut altior: *Flores* in petiolis teretibus subrubrisq; ac hirsutis pulchri, purpurascentes, ex quinque foliis in summo divisis aliquantulum, intensiore purpurâ striatis, & circa margines nonnihil hirsutis compositi. Circumjecta autem sunt flori quina itidem folia acuminata, intus nonnihil rubescentia, glabra, foris virescentia & lanuginosa. *Rostra* tenuia acuminata. *Radix* de se fibras undequaque emittit, quæ ad intervalla in bulbulos extumescunt, qui brevi folia & caules emittentes, à matre se emancipant & plantæ novæ fiunt: unde immensùm se propagat hæc species.

Locus. In Illyrico provenire dicitur: Junio & Julio floret.

* 27. *Geranium radice grumosa* C. B. *bulbosum Pennæi, sive grumosa radice* Park. *Asphodeli radice* J. B. *bulbosum Pennæi* Ger. emac. Tuberous-rooted Cranes-bill.

Clus.

Radicem habet ex multis parvis longiusculis bulbis constantem, versus summum fibratum, necnon ab imis bulbulis: *Caulem* cubitalem, geniculatum, juxta radicem & genicula parùm rubentem. E singulis geniculis duo *folia* longiusculis pediculis nitentia, in quinque præcipuas partes dissecta, quarum singulæ in ambitu inæqualiter incisæ sunt. E singulis juncturis juxta foliorum exortum quinq; folia mucronata exoriuntur. *Flores* in summis ramulis conjugatim parvis pediculis insistentes, rosei, pentapetali, colore ex purpureo rubescentes, Geranii batrachiodis vulgaris floribus similes sed paulo minores.

Locus. In Dania provenit agro Hafniensi, unde Turnerus Clusio attulit & dono dedit.

* 28. *Geranium tuberosum minus* Cam. C. B. *tuberos. minus Camerarii* Park. *tuberosum minimum* J. B.

Est *folio, flosculo & tota facie* vulgaris *Pedis columbini* attamen multo minus: *radice* Avellanæ magnitudine, rotundâ, tuberosâ, nullis fibris, sed veluti acetabulis aut osculis è parietinis alimentum hauriens.

Locus. In murorum rimis nascitur. Præter Camerarium nemo hujus meminit, nec habemus quod de eo dicamus dubii hærentes.

29. *Geranium nodosum* C. B. Park. *nodosum Plateau* Clus. Ger. emac. *magnum folio trifido* J. B. Knotted Cranes-bill.

Clus.

Aliquot à radice promit *folia* satis firma, in quinque lacinias altè divisa, inter quæ bini aut terni assurgunt *caules* pedales, graciles, ex fusco purpurascentes, geniculati & nodosi, bina ad singulos nodos seu articulos ferentes *folia*, ex adverso sita, in tres duntaxat lacinias secta, deinde è mediis alis longiores pediculos, in quibus bini, interdum tres quatuórve *flores* simul nascentes, quinque foliis bifidis (ut Malvacei) constantes, purpurei coloris, sed quibusdam saturatioribus venis distincti, protuberante

tuberante in medio rubro *umbone*, summo fastigio in quinque partes fisso, qui in longiusculum inde *rostellum* transit, quod inferna parte in tumentibus utriculis *semen* continet, maturitate, ut in reliquis generibus, sponte exiliens. *Radix* nodosa est & geniculata, aliquot præterea fibris donata.

Nos hanc plantam sponte provenientem observavimus in Delphinatu, eundo à Gratianopoli *à la fontaine que brusle*, ad sepes. *Locus.*

30. *Geranium argenteum montis Baldi* J. B. *argenteum Alpinum* C. B. Ger. *argenteum Alpinum longiùs radicatum Ponæ* Park. **Silver-leaved Mountain Cranes-bill.**

Radicem protrudit tuberosam, longam, rectà in terram descendentem, sursum versùs terræ superficiem in bina aut terna capitula brachiatam; ex quorum singulis exiliunt quina senáve *folia*, longissimis pediculis nitentia, in quinas lacinias præcipuas ad pediculum usque fissa easque trifariam versùs mucrones sectas, molli & incana lanugine obducta, Argentinæ colore. Inter folia oriuntur pediculi alii, longi, in fastigio sustinentes flores binos ternósve, satis amplos, petalis quinis bifidis constantes, pallidè rubris lineis notatos. In medio apparent stamina cum stylo. *Rostra* brevia sunt.

J. Bauhinus altitudinem ei ascribit palmo paulò majorem; folia parva & quæ pollicis articulo tegas: florem purpureum.

Nascitur Alpinis rupibus majoris montis Baldi, Orientem aspicientibus, ac ibi passim floret initio Junii, semen calendis Augusti perficitur. *Locus.*

31. *Geranium batrachoides odoratum* C. B. *batrachoides longiùs radicatum odoratum* J. B. *batrachoides alterum longiùs radicatum Lobelii* Park. *batrachoides longius radicatum* Ger. **Long-rooted Crowfoot Cranes-bill.**

J. B.

Spectabili florum amoenitate nulli Geranio cedit, qui ex calice globoso, striato, rubente hirsutóq; odorati emicant, purpuro-violacei, è quinque foliis compositi, surrecto staminum purpurascentium altiore cincinno, in caulibus geniculatis, dodrantalibus cubito altioribus interdum, & hirsutis. *Folia* divisurâ quodammodo Saniculæ, ex virore incana pilosa, odorem spirant non ingratum. *Radix* oblique acta serpit, longa, minimi digiti crassitudine, fibris & geniculatis tuberibus donata foris rubens, intus alba, cum adstrictione valida nescio quid aromatici gustui offerens.

In hortis alitur, verùm de loco natali silent Botanici, nec nobis constat.

A. 32. *Geranium hæmatodes* Park. *sanguineum* Ger. *sanguineum maximo flore* C. B. *sanguineum sive hæmatodes crassa radice* J. B. **Bloudy Cranes-bill.**

J. B.

Crassa hæret *radice* multis longis, crassiusculis appendicibus auctâ, rubrâ, [aliquot fibris donatâ, novas sub terram propagines singulis annis ad latera spargente, quæ non modò fibras similiter agunt, sed etiam crassioribus radicibus interdum sese firmant] *Caules* emittit plures cubitum altos, rubentes, hirsutos, geniculatos in multas alas divisos. Ad singulas juncturas bina nascuntur *folia*, circumscriptione rotunda, sed in quinque lacinias, trifidas plurimùm, ad pediculum ferè dissecta, hirsuta, supernè virentia, subtus canescentia, sicco & adstringente sapore prædita. Ex superioribus alis oblongi nascuntur pediculi, unicum sustinentes singuli *florem*, inter reliqua Geranii genera maximum, Cisti maris flori fermè parem, colore eleganti rubro, quinque foliis compositum, decem intus *staminulis*, quæ totidem [quinque] nervosis, hirsutis, viridantibus foliolis, subtus natis suffulciuntur. Rostra suboriuntur pentagona *semen* intumescentibus utriculis seu torulis continentia, quod maturum cum sonitu exilit, circumvolventibus se utriculorum mucronibus.

In ericetis & montosis cæduis sylvis & dumetis frequens occurrit, alibi inventu rarius. *Locus.*

Hujus alterum genus simili flore, disparibus tamen foliis & Batrachoidis Geran. foliorum potiùs æmulis invenit Clusius ad pratorum margines & inter vepres propè Norimbergam.

In horto Leydensi colitur alia adhuc species Geranii sanguinei, quam *Geranium sanguineum cauliculis assurgentibus* vocant.

A. *Geranium hæmatodes Lancastrense flore eleganter striato.*

Cum Geranio hæmatode vulgari in omnibus convenit præterquam floris colore, qui albus est rubris striis variegatus.

In Insula Wahney Lancastriæ adjacente à D. Lawson inventa est, & D. Newton ostensa, solo arenoso ad maris litus nascens. *Locus.*

A. 33. *Geranium batrachoides* J. B. Ger. *batrachoides flore cæruleo* Park. *batrachiodes Gratia Dei Germanorum Lobelio* C. B. **Crowfoot Cranes-bill.**

Radix ei crassa, obliquè acta, rubenti cortice tecta intus buxea, fibras crassiores emittens, saporis amari & adstringentis. *Folia* indè emergunt plura, pediculis dodrantalibus nixa, circumscriptione rotunda, Aconiti similia, in profundas lacinias divisa, [septem insigniores] ad pediculum ferè, venis profundioribus rugosa. *Caules* tenues, pedem aut cubitum alti, teretes, brevi lanugine albicante obsiti, quemadmodum sunt & folia, & eorum pediculi; foliis nudi quoadusque in ramos dividuntur, ubi duo plerunque folia adversa. *Caulis* in binos ramos divaricatur, singuli deinde rami in alios binos. Ex angulo uniuscujusque divaricationis exit surculus duos trésve *flores* sustinens amplos, pentapetalos ex cœruleo purpurascentes saturatioribus lineis striatos, petalis subrotundis, è *calice* pentapetalo, hirsuto, striato. Succedunt *rostra* brevia, crassa, hirsuta, quinque ad basin loculamentis teretibus oblongis circumvallata, totidem *semina* oblonga, sinuata, colore pulla continentia.

Locus. In pratis & pascuis humidioribus non raro occurrit.

Geranium batrachiodes flore variegato *C. B. & Park.* ab hoc non differt specie sed accidentaliter tantum.

A. 34. *Geranium batrachioides montanum nostras. An Geranium batrachoides minus* Park? *batrachioides alterum* Ger. emac? *batrachiodes minus sive alterum* Cluf. hist. *batrachioides folio Aconiti* C.B? *batrachoides aliud folio Aconiti nitente* Cluf. J.B. Mountain Crowfoot Cranes-bill.

Radix huic satis crassa, obliquè acta, fibrosa, *saporis* amari & adstringentis: *Folia* Geranii fusci, longis pediculis innitentia, in quinq; vel septem vel novem lacinias divisa, minùs tamen profundè quàm Ger. batrachoidis vulgaris folia, molliora insuper & flaccidiora, minúsque rugosa, utrinque hirsuta. *Caulis* pedalis vel etiam cubitalis, rotundus, hirsutus, uno vel altero folio donatus antequam in ramulos dividatur. *Flores* in summis ramulis numerosi, quinquefolii, Geranii batrachoidis minores, coloris inter Geranii sanguinei & batrachoidis flores medii, pallidè scil. purpurei, quibus succedunt rostra Geranii.

Locus. In montosis sylvis, dumetis, sepibus & pratis agri Westmorlandici & Eboracensis copiosè provenit.

Geranium suum batrachiodes minus Clusius sic describit; Prodeuntibus è radice frequentibus longóque pediculo nitentibus *foliis* præditum est, Ranunculi platyphylli aut *Aconiti Lycoctoni pallido flore* folio respondentibus ferè, rugosis, subhirsutis, in aliquot profundas lacinias divisis, deinde in ambitu serratis, quæ gustata initio adstringere & linguam exiccare, deinde nonnihil calfacere deprehenduntur. *Caule* cubitali utplurimùm, firmo, rotundo, geniculato, in multas alas diviso, quibus subnascuntur *folia* superioribus minora, paucioribúsque laciniis divisa, perinde tamen in ambitu serrata. Summi rami in oblongis pediculis *flores* gestant quinq; foliis constantes, Geranii batrachiodes quod in Belgicis hortis alitur floribus formâ pares, paullo tamen minores, nec ut illi cærulei, verùm ex purpura rubentes, decem staminulis cum stylo ex umbilico floris prodeuntibus: deinde oblonga erectáque rostra, non inflexa, aut inclinata, quinis utriculis ad eorum basin turgentibus, & semen continentibus, quod maturitate exibit, aliorum Geraniorum more. *Radix* superiori [Geranio pullo flore] ferè respondet, & summa tellure in plura crassa, internéque rubentia capita extuberat; quæ fibras etiam agentia singulis annis augentur.

Locus & Tempus. Crescit hoc in Pannonicis Stiriacisque Alpibus, nusquam tamen abundantiùs quàm supra Gamingam in illo ascensu ex *Herrenalben* jugo ad sublimes scopulos *Dürrenstain*, in quibus floret Julio & Augusto in hortis autem Maio.

Hæc descriptio in plerisque nostræ plantæ convenit, nisi quòd folia rugosa, profundè laciniata & minùs hirsuta faciat. Conferant inter se diligenter, quibus utriusque copia facta fuerit. Huic persimile est & fortasse idem specie Geranium batrachoides alterum flore purpureo *Park. parad.* Verùm si folia (ut ille describit) in plures lacinias & profundiùs incisa sunt quàm *Geranii batrachoidis vulgaris*, h.e. ad centrum usque, omnino oportet ut specie diversum sit. Author nulla adfert Synonyma, nec an nondum descriptum putet meminit.

Ab hac denique specie non multum differre nobis videtur Geranium Moscoviticum purpureum *Park.* quod tamen ob foliorum maculas ad Geranium fuscum, aut Romanum striatum, magis accedere merito censeatur.

35. *Geranium phæo sive pullo flore Clusii* J. B. Ger. *batrachiodes hirsutum flore atrorubente* C. B. Ger. *pullo flore* Park. *batrachoides pullo flore* Ger. emac. Dusky Cranes-bill.

Clus.

Cubitales frequentésque ex una radice producit *caules*, firmos, geniculatos, virides, sanguineis tamen veluti guttis asperfos, lanugine pubescentes, in aliquot ramos divisos: in quorum fastigio ad singula genicula longi nascuntur *pediculi*, in quibus bini *flores*, quinq; laciniatis (præter reliquorum Geraniorum usitatam formam) foliolis constantes, colore saturatius rubente, & quasi atro, medium florem occupantibus multis *staminulis* circumvolutis cum *stylo* prominente. *Semen* deinde succedit in *vasculis* mucronatis (quæ maturitate ut in reliquis Geraniis dissiliunt & circumvolvuntur) fuscum. *Folia* illi ex radice multa, ampla, mollia, lanugine obducta, externa parte nervosa, Geranii βατραχοειδῶ foliis similia, quinis, senis aut septenis profundioribus incisuris divisa, non tamen usq; ad umbilicum, deinde per ambitum serrata, qualia etiam ad singulos nodos sub ipsis ramis nascuntur, minora tamen, atque subinde ad singulas incisuras nigricantibus maculis insignita. *Radice* nititur magnâ, in multa crassa rubentiáque *capita*, & multas fibras spargentia, extuberante, singulis etiam annis augescente & novos stolones producente.

Locus. Invenitur in Stiriæ Alpibus ubi sylvæ desinere solent, & floret Junio; in hortis verò in quibus felicissimè provenit & luxuriat, Maio: quo etiam mense suis floribus onustum in sylvosis illis montibus Pannoniæ inter Dravum & Savum sitæ, & propterea Interamnis cognominatæ, observavit Clusius.

Geranium hoc à vulgari fusco, flore reflexo, quod in hortis nostris alitur, specie diversum esse mihi persuadere vix possum; adeò omnibus fui partibus cum eo convenit præterquam flore non reflexo, ejusq; petalis laciniatis. In vulgari autem interdum observavi floris petala sinuata ad margines & veluti crispa. Nobis suffragatur J. Bauhinus, quem consule. Quid quod Parkinsonus noster Geranio fusco vulgari folia floris ad margines nonnihil incisa tribuit.

Verùm ne duas diversas species temere miscuisse videamur, *Geranii fusci flore reflexo* descriptionem è J. Bauhini historia mutuatam proponemus, ut liberum hac de re Lectori judicium relinquamus.

36. Geranium

36. *Geranium phæum flore reflexo* J. B. *Geran. montanum fuscum* C. B. *Geranium fuscum sive maculatum* Park. parad. *maculatum sive fuscum* Ger. **Dusky Cranes-bill.**

J. B.

Speciosum est apprimè hoc Geranii genus, *foliis* amplioribus quàm Batrachoidis, in octo plus minùs segmenta, angusta in extremis, sed versùs pediculum lata divisis, subhirsutis, nigricantibus venis aspersis, per ambitum latiusculis crenis conspicuis, nullo odore præditis. *Flos* summitatibus insidet purpureus & pœnè fuscus, satis magnus accedens ad florem Geranii folio odorato, qui inversè contorquetur atq; reflectitur: in medio *apices*. Floribus decidentibus *rostra* oriuntur unciam longa.

Folia huic ad singulas incisuras nigricantibus maculis, ut in Ger. pullo flore *Clus.* insignita sunt: in universum descriptio istius apud Clusium huic optimè quadrat, exceptis duntaxat duabus illis quas superiùs meminimus differentiæ notis.

Plantam hanc in altissimo cacumine montis Juræ propè Thuiri sponte ortam vidimus & collegimus. Floris color in planta quam in sylvosis montis Juræ cacuminibus observavimus, multo dilutior erat quàm Geranii phæi, & purpureus potiùs quàm fuscus: totaque planta hirsutior quàm illa visa. *Locus.*

37. *Geranium Romanum versicolor sive striatum* Park. parad. **Variable strip'd Cranes-bill.**

Park.

Pulchro huic Geranio *folia* à *radice* fibrosa exeunt plurima, lata, pallidè seu ex luteo viridia, in quinque aut septem segmenta divisa, verùm non ad centrum seu pediculum usque, ut in *Ger. batrachoide*. *Folia* singula ad singulas incisuras seu incisionum angulos maculâ atropurpureâ insigniuntur: in universum folia integra tam figurâ quàm colore & maculis *Ger. fusci* foliis simillima sunt, in eo duntaxat differunt quòd minora sint. Inter folia exurgunt *caules* aliquot pedales & altiores, geniculati & nodosi, in summitatibus suis duos tréîve flores proferentes, pentapetalos, albos, lineolis seu venulis purpuro-rubentibus creberrimis, flexibus arcuatis sibi invicem occursantibus, & quasi per anastomoses junctis, pulcherrimè variegatos, ut in quocunque folio viridi vix tot nervos discursantes invenias. Medium floris occupat *stylus* exiguus, qui flore delapso fit *vasculum seminale*. *Radix* multis fibris exiguis, luteis constat.

* 38. *Geranium Moscoviticum purpureum* Park. **Purple Cranes-bill of** Muscovy.

Folia habet lata, in quinq; plurimùm segmenta divisa, circa margines dentata, *Geranii fusci* similia, verùm tantillo minora, ad Geranii Romani striati folia propiùs accedentia, sed obscuriùs viridia, & quibusdam pariter maculis nigricantibus ad incisurarum angulos notata. *Caulis* ad bipedalem altitudinem assurgit, agminulis aliquot *florum* majusculorum è purpurâ cœruleorum aut rubentium onustus. *Semina* succedentia Romani versicoloris seminibus tantillo majora. *Radix* in plura capita dividitur quibus propagatur: verùm folia omnia hyeme amittit, quo à reliquis congeneribus distinguitur.

Hanc speciem in Moscovia sponte provenientem *Joannes Tradescantus* primus in Angliam intulit. *Locus.*

39. *Geranium Bohemicum, batrachioides annuum.*

Semipedali altitudine assurgit. *Folia* longissimis insident pediculis, Geranii fusci quodammodò similia, verùm minora, pallidiùs virentia, molli & incana lanugine utrinque obsita. *Caules* in binos dividuntur ramos, ad quos hinc indè apponitur folium, éq; ipso divaricationis angulo pediculus longissimus exit, bicornis, binos in summitate *flores* gestans, pedicellis privatis uncialibus sustentatos, purpuro-cœruleos, saturatioribus lineis purpureis striatos, petalis latis, obtusis, crenâ in medio incisâ bifidis & velut cordatis. Flores delapsi relinquunt *rostra* uncialia, crassiuscula, in mucrones acutos sensim tenuata, per maturitatem nigricantia, quorum bases circumstant utriculi quini, ut in reliquis congeneribus, turgiduli, pariter nigricantes, totidem *semina* fusca, majuscula reniformia continentes. Semine ad maturitatem perducto planta ipsa radicitus exarescit. In ramulis ad singulos nodos bina apponuntur folia, ex eorum autem sinubus pediculi alternatim exeunt, non bini oppositi, sensim breviores ad summitatem usque.

Floribus delapsis tum *caules* summi, tum præcipuè florum calices pulchrè rubescunt.

* 40. *Geranium Alceæ vesicariæ foliis* Park. *Geranii Bætici species Boelii* Ger. emac. app.

Goodyer.

Multa huic è radice exeunt *folia*, lata, circa margines dentata, paululum dissecta aut divisa Geranii Cretici in modum, verùm pallidiùs virentia & minora; inter quæ exeunt *cauliculi* seu ramuli plures oblongi, teretes, infirmi, pilosi, in alios minores divisi, folia prædictis similia gestantes, sed minora, nec magis divisa. [Parkinsonus folia Alceæ Venetæ similia, sed magis divisa ei attribuit.] *Flores* parvi, Geranii moschati similes, verùm saturatiore purpura tincti, quinque petalis parvis extremo subrotundis compositi. *Semina* parva, oblonga, pilosa Rostri Geranii moschati æmuli basin ambiunt. Radix oblonga, lignosa, perfecto Semine vigore exhausta unà cum superficie exarescit, & interit.

Hæc species Geraniis Alceæ seu Malvæ folio annumeranda est.

CAP.

CAP. VIII.

De Gossipio seu Xylo.

GOssipium seu Xylon duplex est arboreum & herbaceum. Theophrastum lanigeræ arboris in Tylo insula nascentis nomine arboreum intellexisse verisimile est, ut & Plinium. Erràsse ergo videntur Botanici nonnulli ipsi, dum Plinium & Theophrastum erroris insimulant, quasi Xylon herbaceum peregrinam & incognitam sibi stirpem pro arbore habuerint. Horum sententias vide apud J. Bauhinum.

Xylon recentioribus Bombax & Cotoneum dictum est, ut Ruellio videtur à mali cotonei similitudine. Cæterum Xylon tum foliis, tum etiam flore Alceam Indicam dictam refert; vasculo seminali in terna tantùm loculamenta divisa, & mollissima lanugine candida seminibus intermixta aut adhærente repleto.

1. *Xylon sive Gossipium herbaceum* J. B. *Gossipium frutescens annuum* Park. *Gos. frutescens semine albo* C. B. *Gossipium sive Xylon* Ger.

J. B.

Brevis vitæ herbaceum Xylon *caule* cubitali vel altiori, lignescente, cortice rubente hirsuto tecto, in ramos aliquot breves diducto, *foliis* vitigineis, primaria divisione triplici, Aceris minoris folia æquantibus hirsutis, ex pediculis duas trésve uncias longis, pilosis. *Flores* diluta flavedine pallidi, & circum oras umbilicíque sinum eleganti rubore purpurascentes, figurâ florum Malvæ. *Fructum* fert barbulis quibusdam florem tegentibus inclusum, amplitudine Nucis Avellanæ, per maturitatem in tres vel quatuor fragiles atque punctatas carinas dehiscentem, qui mollissimam delicatissimámque ostendunt lanuginem in fila ductilem, cui involvuntur semina strobilis suppari, tenero fragilíque cortice, cui lanugo pertinaciter adhæret, nucleo intus dulci. Ipse fructus unciâ longiore pendet pediculo, ex calice crassiusculo emergente. Carinæ singulæ singulum interstitium interne in medio sui secundùm longitudinem habent, quasi ante maturitatem in fructus meditullio coivissent.

Locus. In Creta insula, Lemno, inter Hierosolymam & Damascum magnâ copiâ seritur, ubi pleni agri conspiciuntur, magníque ex eo fiunt reditus. Seritur & hac ætate in Cypro, Melita & Sicilia insulis, ubi copiosissimè provenit, quemadmodum & in regno Apuliæ. *J. B.* In Campaniâ Felice observatum fuit à *D. Tancr. Robinson.*

Solum amat tenue magis quàm pingue; solum utique siccum, non aliter habiturum Melitæ arvum. Miratus sum hoc quanquam calidius solum est, fimo misceri ab agricolis & stercorari, quum sole statim inarescant omnia. Vere seritur, nec nisi probè madefactum, & in arvo statim restibili [illo enim agrum pinguescere ferunt] mox aratum integitur crate, vel rastro quod supertrahunt: suo seritur tempore, & runcatione quadam inutilibus herbis liberatur tam manu quam sarculo. Dum vellitur tunc pluvias horrent *J. B.* è Quintino, qui plura habet. Certe insulæ Melitæ solum siccissimum est & satis calidum, nam tota insula nihil aliud esse videtur quàm rupes ingens pauca terrâ cooperta, nec frumenti ferax sed hordei tantum; ex Anisi, Cumini, sed præcipue Xyli proventu quæstum uberrimum faciunt: hujus enim 14000 Cantaras annuatim divendunt & in exteras regiones transmittunt. Cantara autem Melitensis 116. libras Anglicas æquat.

Vires & Usus. Quod ad usum attinet, nullum Lini genus est quod huic candore & mollitie præferatur (inquit J. Bauhinus) quanquam firmitatis in eo parùm esse videatur. Hallucinantur autem nonnulli putantes Bombacem arte dealbari, nam naturâ candidissima cùm lavatur non accipit (quod nec potest accipere) aliquid albedinis, sed è contra amittit magnam partem nivei candoris, secus quàm Linum, quod quò sæpius lavas eò candidius efficis.

E Cotone autem Camisiæ, femoralia, aliæque vestes fiunt; eâque lanugine passim hodie utuntur ad farciendas vestes, fovendi caloris ergo.

Quod ad usum in medicina attinet, Usta sistit sanguinis profluvia, & præsertim in vulneribus. Seminis medulla tussientibus & difficulter spirantibus mirificè auxiliatur; genituram quoque auget, proinde venerem stimulat. Oleum è seminis medulla expressum lentigines, alphos & cæteras cutis infectiones delet, palpebrarum quoque asperitates lenit. Lanugo accensa, & naribus subdita uteri strangulatus avertit.

Ægyptii lanugine Xyli arborei (nam herbaceum apud ipsos non seritur) utuntur, linearum peciarum loco quibus nostri tantùm utuntur ad ulcera vulneraque omnia sananda. Adhibetur & ipsa, ut nostri faciunt ad fluentem sanguinem sistendum. Seminis quoque mucilagine usus est frequentissimus ad omnes febres ardentes, atque venena erosionem ventriculo & intestinis inferentia. Ad tussientes ex acrium salsorúmque humorum destillationibus plurimus apud eos usus.

Semina in Xylo herbaceo nobis observata Strobilis multo erant minora, & ordinatè posita, non tamen cohærentia, neque nigra ut in Xylo Brasiliano.

* 2. *Xylon arboreum* J. B. Park. *Gossipium arboreum caule lævi* C. B.

Vesling.

Ad decem usque cubitorum altitudinem crescit, stipite ramísque duris lignosis. *Folia* ramulis insident violaceo tinctis, quæ perfectiùs adulta quinque velut laciniis profundiùs divisa reperiuntur, è quibus tum inferiores duæ, tum superior & longior exiguo folii additamento auctiores habentur. Florem illum diluta flavedine pallidum, &c. (qui in vulgatiore Xylo notatur) in hoc vastiore Gossipio videre non contigit, sed glomum tantum laneum Pomi magnitudine intra virescentem membranam collectum, quâ denticulatis veluti segmentis hiscente, Gallica nive candidior fœtus, in

auras eluctatur. Is interiore bombyce maturior *semina* continet fusco colore umbrosa, non uvarum congestu invicem contigua, sed intervallis suis nonnihil dirempta. Foliis glabris à Xylo herbaceo differt, adnotante J. Bauhino, qui plantam adolescentiorem quam à Zuingero habuit in horto enatam describit.

* 3. *Xylon Brasilianum* J. B. *Aminiia Brasiliensibus, Lusitanis Algodon* Marggrav. *Marggr.*

Excrescit ferè in magnitudinem Coryli, ligno molli, cortice ferè ut Sambucus. *Folia* tenera & mollia, superiùs dilutè viridia, inferiùs saturatiora, in tres lacinias secta, quarum quælibet suum nervum & venas habet. Hinc indè inter tria foliola profundè serrata & punctulata, similia foliolis quæ Avellanas virides circundant, provenit elegans *flos*, major Rosa, constans quinque foliis latis, eleganter flavis, interiùs in medio unguibus purpureis, habens in medio *stamen* flavum, tuberculis ejusdem coloris insignitum. Post florem sequitur ovale corpus magnitudine Pruni, una extremitate acutum instar coni, & tribus lineis notatum, & in totidem partes separabile, viride, nigris punctulis in externa superficie variegatum; quam autem maturuerit fuscum est, & sponte dissilit in tres partes, & ex qualibet trium capsularum prominet albissimum Gossipium, in cujus quolibet flocco continentur septem nigri fructus, magnitudine simul Pistaceorum, & ejusdem planè figuræ, sub cute sua nigra habentes nucleum carne alba flavescente constantem, pingui instar Amygdalæ, dulcis saporis.

J. Bauhinus hujus fructum exactiùs describit his verbis: In fructu grana duobus versibus, quos lanugo xylina vulgari similis intercedit, distincta, obliquè per superficies planas, sine ulla lanugine media, inter se incubitu disposita, oblonga, strobilorum formâ, minora, nigra, glabra, bombace ut in xylo herbaceo toto grano non adhærente, quorum extremum agmen granum unum singulare cogit: intus cuticula membranea priori subjacens exalbida, medullam continens candidam, pinguem, dulcem ut in vulgari. Seminibus nigris, arctè junctis seu conglomeratis à præcedentibus manifestè differt, ut non opus sit plures distinctionis notas exquirere.

Ab hoc arbore diversa videtur Bombax Indica *Ponæ Ital.* quæ caulibus est spinosis, *foliis* in septem lacinias Staphidis agriæ modo divisis; quamvis C. Bauhinus eas conjungat, & sub titulo Gossipii arborei caule spinoso utramque comprehendat. Nam spinarum apud Marggravium nulla mentio, * nec, ut puto, apud Lerium, qui, ut ex nomine Brasiliano & descriptione apparet, eandem cum Marggravio plantam intelligit. ** Quia Lerius ad manum non est.*

* 4. *Xylon Malabaricum* Cudu-pariti *dictum.*

Arbuscula est duorum hominum altitudine; *radice* pinniformi, cortice albicante tecta, fibras emittente, stipite duos in ambitu palmos crasso, cortice communi cum corculo in medio ligni. *Folia* sunt instar manûs in quinq, digitos seu foliola oblongo-angusta & cuspidata incisa, mediâ laciniâ longissimâ, dein mediæ utrinque proximâ, crassitie mediocri, ad tactum lenia, colore utrinq, ex viridi fusco, costis quinque ex viridi albicantibus lacinias medias percurrentibus. *Flores* in summis ramulis præcedentium similes tum formâ tum colore, sed qui magis ad virorem vergit, minores cæteris, in aversa parte venis minùs eminentibus striati, minimè vero asperi, minùs quoq, se crispant: in inferiore parte colli, in umbilico rosâ purpuro-obscuro-rubrâ notati sunt. E medio emicat *stylus* albicans, penicillo staminulorum tenuium & rubrorum, *apicibus* flavis & lunularibus insignium circundatus, superiore parte quâ supra penicillum eminet albicante. *Calyx* rotundus, arctus, viridi-albicans, & punctulis ex viridi fuscis notatus, ac ad inferiorem partem tribus foliis viridibus, grandiusculis, oblongis, cuspidatis, quæ singula quatuor vel quinque cuspidibus anteriùs eminent, & nervulis in exteriore parte in longum striata sunt, circumamictus. *Flores* ut in reliquis, cùm per aliquod tempus aperti fuere, rubescunt, aut in rubro-persicum colorem mutantur. Capsulæ seminales trilateræ sunt, & in summitate strictæ ac cuspidatæ, lateribus nonnihil rotundiolis, viridi dilutis, quæ punctulis lacunosis viridi-fuscis effossa, ac in angulis sulco striata sunt in inferiore parte à calyce arctè apprehensæ, constántque cortice crasso ac duriusculo, qui odoris est instar fructus Mangæ Indicæ: in iis tria loculamenta sunt per intersepimenta membranacea, quæ singula è medio cujusque lateris oriuntur, & in medio stylis lignosis concurrunt inter se distincta, continentia singula in se tria quatuórve *semina*, ac densa filamenta candida, lanuginosa, quæ semina arctissimè ac densè involvunt. *Semina* oblongo-rotundiola sunt, colore in cortice primùm albicante, deinde fusco, nucleo intus albicante, saporis nonnihil ardentis & acris. Ex filamentis candidis Gossipium conficitur.

In arenosis nascitur, & per totum annum floret. *Locus.*

Folia trita & cum lacte vaccæ mixta in unctione capitis adhibita somnum conciliant, atque *Vires.* eodem etiam modo sedant dolorem capitis ac ejus vertiginem. Fructus triti, & in aqua epoti fluxui dysenterico sistendo conferunt, serviúntque pro sulcis oris.

Cap. IX.

De Alcea Indica dicta.

HÆ plantæ à Malvis quocunque nomine notis toto genere differunt, suumque ac proprium genus constituunt: adeo ut, si res integra esset, patrio potiùs nomine Pariti quam Alceæ eas appellarem.

Earum

Earum notæ sunt Folia Malvacea, Flos amplus, pentapetalos, fundo purpureo aliôve saturatiore colore tincto; vasculum seminale majusculum, in quinque loculamenta divisum, seminibus intus reniformibus.

• 1. *Althæa Sida dicta quibusdam* J. B. *palustris* C. B. *palustris Cytini flore* Lob. Park.

J. B. Ad.

Folium habet circumscriptione Abutili putati, ex rotundo in acutum mucronem desinens, delicatum, molle, villosum, & per ambitum serratum. *Flos* magnus, pentapetalos, Malvæ roseæ florem æquat, oblongus in sicca planta, staminibus in medio longis, colore præditus, ut volunt Adversaria, purpureo, saturatiore quàm Pæoniæ, aut Malvæ sativæ aut Cytini. Juxta & in summis cauliculis visuntur tempore vindemiarum utriculi rotundi, oblongi, phæo vel pullo colore, Aristolochiæ effigie, prægnantes Smyrnii semine, aut Milii colore & magnitudine. *Radix* hortensis Malvæ; *caulis* cubitorum duorum.

Dodonæo fructus tuberosus, rotundâ ferè ac globosâ, quinquangulari tamen specie [& in quinq, partes per maturitatem dehiscens.]

Locus. Camerarius ad trajectum Amesis fluvii propè Anguilaram in Italia copiosissimam observavit.

2. *Alcea Indica parvo flore* C. B. *Ægyptia* Clus. *Bamia* J. B. *Bamia seu Alcea Ægyptia* Park. parad. *Alcea Ægyptiaca* Ger. emac.

Clus.

Rotundo assurgit *caule*, recto, virescente, sesquicubitali, cui inhærent nulla etiam serie disposita *folia*, circa infimam quidem caulis partem Malvæ foliis pænè similia, in tres potissimas lacinias divisa minùs profundas, & in ambitu serrata: à medio verò caule ad summum in quinque profundas lacinias instar foliorum Sabdariffæ minus tamen altas tectæ, dilutiùs virentia. *Flores* in alis nascuntur, Sabdariffæ quidem formâ & colore ferè similes, pallescentes videlicet, minores tamen sed non minùs fugaces. His succedunt crassiuscula; longa pentagona, villis obsita, & mucronata *capita*, rectâ secundùm caulem surrecta, quæ in quinque per maturitatem segmenta dissiliunt; è quorum uniuscujusque medio secundùm longitudinem intergerinus paries enascitur, unum utrinque versum annexum habens seminum, Orobo minorum, rotundorum, cortice crassiusculo, nigro, crispo, pulpâ albâ dulci. *Radix* in aliquot fibras sparsa, non vivax tamen; nam primæ etiam pruinæ totam plantam corrumpunt.

Locus. Alpinus frequentissimam in Ægypto nasci tradit.

Bamia Æthiopica siliqua decagona *Clus.* app. alt. capitis tantùm magnitudine, quod quatuor uncias longum erat, & decem angulis præditum à præcedente fortè differt.

3. *Alcea Ægyptiaca villosa* C. B. *Balmuscus Ægyptia Honorio Bello* J. B. *Alcea Ægyptia moschata* Park. *Ab el mosch seu Mosch Arabum* Vesling.

Vesling.

Seminis odorati fragrantiâ moschum provocat. Surgit à *radice* multiplici copiosè quaquaversum venulis diffusâ, *caule* singulari, amplo, surrecto, cubitalem mensuram altitudine consueta facilè superans, qui juxta cum ramulis suis rotundis, ab ipsa protinus infantiâ albicantibus veluti pilis hispidis canescit. *Folia* impari magnitudine, ad contactum aspera Bammiæ foliis non tantùm majora, sed profundioribus etiam laciniis secundùm oras, & frequentibus sinuosa. His *flores* succedunt aurea flavedine decori, quinque in stellam divisis petalis radiantes, productis sinu *staminibus* appendices aureos adjungunt. Floribus tandem fato rerum cedentibus seminum custodes capsulæ sese proferunt, rotundum ambitum inducta nigredine obfuscantes, in quibus illa tenuem suavissimúmque spiritum prodigè exhalantia spermata conservantur, pusilla quidem, sed compacta, quæque in sinum utrinq, recurvata, levi amaritudine gustantium linguam imbuunt.

Vires. Inter Ægyptios hodie satis nota est hæc planta. Seminis leviter exiccati pulverem Caovæ admiscent, ut roborandi capitis, ventriculi, cordísque majorem acquireret efficaciam. Sabetis etiam intemperant salubri effectu, quibus sumptuum tenuitas Ambræ Moschíve usum denegavit.

Ab-el-mosch & simpliciter *mosch*, non *bel mosch*, semen autem aspiratione adauctu *Hab-el-mosch*, i.e. granum moschi ab Arabibus appellatur.

Cur Morisonus noster Abel-mosch Ægyptiorum *Pone* ab Alcea Ægyptia *Park.* separet rationem non video; cùm ipse Parkinsonus eas conjungat.

Mosch, i. e. Bammia moschata Alpino in Exoticis dicitur.

4. *Alcea arborescens glabra, Ketmia dicta* J. B. *Althæa frutex* 2. Clus. *Alcea arborescens Syriaca* C. B. *Althæa frutex flore albo vel purpureo* Park.

Clus.

Fruticis modo assurgit stolonibus lignosis, cortice nigricante obductis, quali etiam vestiti rami in quos stolones dividuntur: his nullo ordine distributa adnascuntur *folia* angulosa, in paucas lacinias dissecta, in ambitu serrata, supernè admodum viridia, infernè quodammodo pallescentia. Summis ramis innascuntur *flores*, Rosæ instar ampli, elegantes, quinque foliis constantes, albis, quæ multis purpureis venis prædita sunt. Ungues purpurâ floridiore quàm in Sabdariffæ flore infecti. Ex umbilico prodeunt multa stamina flava, & stylus albus multifidus.

Hujus flores (inquit C. Bauhinus) è rubro purpurascunt, at vetustate ad cœruleum colorem vergunt: habetur etiam flore candido.

C. Bauhinus (ut aliàs diximus) Althæam fruticem 3. *Clus. hist.* erronei hujus speciem facit flore minore, cùm plantæ sint toto genere diversæ.

Hæc est quæ in hortis nostris Althææ fruticis titulo studiosè colitur, ob floris venustatem.

5. *Alcea*

* 5. *Alcea hirsuta flore flavo & semine moschato.* Marggr.

Marggr.
Ex semine sato primò surgunt duo foliola Nummulariæ æmula, dein provenit *caulis* rotundus, unâ parte viridis, alterâ ruffus, hirsutus, duos circiter pedes altus, crassitie pennæ anserinæ. Hinc indè in pediculis quatuor, quinq, aut etiam sex dig. longis, hirsutis, uno latere viridibus, altero rufescentibus, *folia* apposita circinata, quinquangularia, in ambitu serrata, hirsuta, ac parum rugosa, quædam & triangularia, duos dig. longa & totidem lata, atque etiam minora: quinq, nervis è centro ubi pediculus inseritur procedentibus, in exortu rufescentibus, secundùm longitudinem prædita, & multis venulis variè intertexta. Ad pediculos foliorum unus atque alter enascitur pediculus brevior cum foliis minoribus, & in pediculo duos dig. longo *flos* inodorus, magnitudine & figurâ ferè floris Gossipii, elegans, quinq, petalis constans, sesquidigitum longis, lætè flavis, ac flavis venulis secundum longitudinem conspicuis, interiùs ungues foliorum insigniter ex rubro & brunno purpurascunt, ut & exteriùs ubi pediculo inseruntur: in centro floris est *stamen* erectum, semidigitum altum, flavum, cui superiùs quinque clavi infixi suis cuspidibus, brunni seu purpurei coloris. Flores se aperiunt bihorium aut trihorium ante meridiem, & statim à meridie corrugantur & decidunt. Post florem provenit corpus *pentagonum* & turbinatum, duos & semis digitos longum, hirsutum, interiùs in quinque cellulas distinctum; in qualibet duodecim, tredecim, aut quatuordecim grana ordine leviter adhærent. *Semen* autem est figurâ Lunæ gibbæ, aut renis ovilli, exteriùs griseum, quasi leviter striatum, interiùs albam substantiam habens, odorem fragrantissimum Moschi referentem si masticetur. *Radix* longa, alba, lenta, in multos ramulos & filamenta dispersa, ità ut longitudine sua plantam æquet, & profundè inseritur terræ.

Colitur in hortis. Sevi (inquit Marggr.) sexto Aprilis & floruit fine Augusti & Septembri, & tulit *semen* copiosum.

Alceæ Venetæ seu Malvæ horariæ C. bonæ spei affinis & similis est.

6. *Sabdariffa seu Alcea Americana* Park. *Bamiæ aliquatenus affinis Sabdariffa* J. B. *Alcea Americana* Clus. *Alcea Indica magno flore* C. B. *Sabdariffa* Ger.

Clus.
Caulem habet rectum, striatum, purpurascentem, binos aut ternos cubitos altum vel etiam altiorem, si in horto pingui solo seratur, quem ab imo multa ambiunt viridia *folia*, nulla observata serie, hinc inde sparsa, infima serrata quidem in ambitu, sed non laciniata, quæ medio cauli inhærent in tres lacinias dentatas divisa, suprema autem in quinque, Cannabinorum foliorum instar, dissecta, summo fastigio velut in gemmularum & angustiorum foliorum spicam desinentem. Singulares fert in singulis alis calices, molliter echinatos, è quibus exit *flos* magnus, quinq, foliis præditus, coloris ex albo pallescentis, quorum ungues satura & nigricante purpura, radiatim in folia se spargente infecti, ut in Malva horaria. Floris umbilicum occupant multa *stamina*, *apicibus* flavis prædita, & stylus medius supernâ parte ramosus, albus. Floribus valdè fugacibus (nam *ephemeri* sunt) succedunt brevia, echinata, acuminata *capitula*, pentagona, interius villis albis obsita, *semen* continentia quale ferè Stramoniæ. *Radix* multis candicantibus fibris utplurimum constat, sed non est vivax, apud nos saltem, quibus rarissimè fert semen: siquidem sub Autumni initium floret. Solis orientis radiis delectari videtur & frequenti irrigatione.

7. *Alcea vesicaria sive Veneta* Park. *peregrina* Ger. *vesicaria* C. B. *Alcea solisequa, multis Veneta* J. B. *Malva horaria vulgo.*

J. B.
Candidissimam sed tenuem, fibratam agit *radicem*, *caulibus* dodrante altioribus, teretibus, asperis & hirsutis, cujusmodi sunt & pediculi quibus appenduntur folia, Alceæ vulgaris æmula, in tria segmenta sinuata subdivisa, superiùs atro-virentia, inferiùs remissiùs colorata, sed magis pilosa, gustu viscido & lento. *Flores* quàm Alceæ vulgaris minores, sed peregrinâ elegantiâ acceptiores, ex luteo herbidi, unguibus purpurantibus, quorum medium occupat cuneolus, apicibus croceis & coccineis stipatus, quibus circumjicitur utriculus membranaceus hirsutus, striatus, quinis thorulis à medio sursum versùs radiatus. Nec semen nec vasculum seminale describunt, sed proculdubio cum sequentis vasculis & semine conveniunt, & revera parum intercedit discriminis inter totas plantas, nisi quod hæc illa elatior & erectior sit.

Quamvis nonnulli plantam hanc Italicam & Venetam dicant, frustra tamen in Italia nedum Venetiis eam alibi quàm in hortis quæsiveris.

8. *Alcea Veneta Capitis bonæ spei, potiùs Alcea vesicaria C. B. sp.* **Hour-Mallow, from the Cape of Good-hope.**

Caulem erigit in solo lætiore cubitalem, teretem, firmum, spinulis rarioribus asperum, *foliis* per intervalla vestitum singularibus, pediculis longis innixis, Alceæ æmulis, in tres lacinias insigniores divisis, supernè atrovirentibus, pilis brevibus & vix conspicuis per nervos hirsutis. E foliorum alis singuli exeunt pediculi, palmares *flores* sustinentes quinq, petalis amplis compositos, ochroleucos, unguibus obscurè purpureis, *staminulis* in medio pluribus, confertis, apices croceos sustinentibus. Exterior margo uniuscujusque petali externè è purpura rubet. *Calix* floris amplus striatus in quinq, segmenta acuta dividitur, quæ & antequam flos aperitur, & postquam decidit, connivent. Delapso autem flore calix in vesicam grandem, striatam, hirsutam, ut in Solano vesicario, intumescit, quæ *seminis conceptaculum*, contegit & occultat, grande, oblongum, hirsutum, per maturitatem nigricans, in quinq, cellulas secundùm longitudinem divisum, quarum unaquæq, duos *seminum* ordines continet per maturitatem ex cœruleo nigricantium, figurâ ferè seminum Alceæ vulgaris. Calicem ambit

ambit ceu vallum quoddam, foliorum angustissimorum acutorum circulus. Ex alis foliorum ad latus pediculorum flores sustinentium exeunt rami propè terram prælongi, ad humum reclinati.

Circa meridiem, splendente sole, uvidâ præsertim tempestate, flos aperitur, & post unam vel alteram horam iterum clauditur.

Alcea Veneta flores habet punctatos, circulis albis inter se distinctos; Africana purpureos, punctis inter se non ità distinctos: observante D. Hermanno Botanices Professore Leydensi. *D. Palmer.*

* 9. *Alcea Brasiliensis, Quingombo Lusitanis dicta, Congensibus & Angolensibus Quillobo.* Marggr.

Marggr.

In duorum aut trium pedum altitudinem assurgit, *caule* crasso, rotundo, hinc indè nodoso & russo: pediculos protrudit variis locis alternatim positos, sex aut septem dig. longos, partim russos, partim virides, quorum quilibet sustinet *folium* laciniatum, in quinq; lacinias sectum, ac toto ambitu serratum, magnitudine ferè simile folio Ficûs, superius obscurè, inferiùs dilutè virens ac ibidem nervum russum ac venas virides habens. In superiore caule, in pediculis brevibus crassis tres aut quatuor magni nascuntur *flores*, quinq; foliis rosaceis majoribus constantes, sulphurei coloris, unguibus brunno-purpureis, qui intus & extus apparent: in medio stamen crassum, sulphureum apicibus flavis & summitas staminis purpurea. *Fructus* ejus pericarpium est tres digitos longum, pyramidale, novangulare, initio viride, per maturitatem fuscum, constans albâ & parùm glutinosâ carne, cortice crasso instar Mali Aurantii; intus in octo loculamenta longa divisum; in quovis duplex ordo seminum rotundorum magnitudine seminis Cannabis continetur, & quodlibet granum suo petiolo est appensum.

Pericarpium hoc viride odoris est leguminosi, & saporis subdulcis. Coquitur totum cum aqua & coctum comeditur cum oleo, aceto & pipere: quo immaturius eo melius ad coquendum.

Radix alba est haud magnæ molis, multas radiculas & filamenta habens, lenta & nullius manifesti saporis.

Flore & foliis cum supradictis Alceis Indicis convenit, fructu ab eisdem differt.

* 10. *Corchorus Plinii* C. B. *Corchorus sive Melocia* J. B. Park. *Melochia* Alpini. *Corchorus* Ger. *Olus Judaicum nonnullis.*

J. B.

Cubitali, lævi *caule* hanc plantam observavi; *foliis* Cynocrambes ferè vel Mercurialis, majoribus, duarum aut trium unciarum longitudine, sescunciam lata, per ambitum serrata, quæ parte ima barbulam utrinque unam, seu apophysem ligulæ instar tenuem possident [* Folia circa laterum exortus corniculato quodam additamento recurvata sunt, quorum extrema in purpureum cincinnisq; contortum filamentum attenuantur.] *Siliquæ* brevi pediculo hærent singulares, quatuor aut quinq; uncias longæ, striatæ striis subluteis, sensim ad mucronem usque attenuatæ, in quinque secundùm longitudinem portiones dehiscentes, semen claudentes copiosum, cinereum angulosum, parvum, gustu viscidum. *Flores*, teste Alpino, parvi sunt, crocei, Leucoiis minores, quinq; petalis latis, brevibus, mucronatis compositi. (* *Vesling.*)

Locus. Ægypti indigena est hæc herba.

Vires & Usus. In cibis nihil est ipsa Ægyptiis familiarius, vel gratius: decoquunt enim in aqua vel jure carnium: ex ejus tamen esu multi malè se habent, nam parum nutrit & succum viscidum gignit, ex quo in difficiles obstructiones incidunt qui eam in cibo frequentant. Attestatur Veslingius, inquiens, Ferculum ex decoctâ Melochiâ paratum omnino plebeium sapit, viscidum, gustui fatuum, nisi à multo, ut solet, Limonum succo condimentum accedat. Semina sunt in maximo apud Ægyptios usu ad omnes affectus quibus semina Althææ conducere compertum est; habet etiam majorem visciditatem ejus mucilago quàm Althææ: pondere ℨij sumpta copiosissimè purgant omnes humores. Est autem totius plantæ, vel maximè foliorum decoctum pectori amicum, ipsum enim humectat, ex quo siccis asperisque tussibus præsentaneum cum Saccharo candido est auxilium. *Alpinus.*

* 11. *Alcea Javanica arborescens flore pleno rubicundo* Breynii. *Sohem-Pariti* Hort. Malab.

Breyn.

Frutex peramœnus jucundúsque est, ad pergulas texendas valdè idoneus, in Rosarum excrescens altitudinem, qui compluribus obsequiosis, tenuibus & lentis, Ligustri in modum, divaricatur viminibus: per quæ *folia* cernere licet longis innitentia pediculis, auriculas circa caulem habentibus, lævia, tenera, lætè virentia, digitorum tres vel quatuor transversorum longitudine, latitudine duorum triúmve, crasso modo in ambitu dentata, Alceæ junioris Syriacæ figurâ; aut si minora tantùm consideres cum *Gelsemini Indici flore phœniceo* Ferrarii foliorum extremis lobis tam formâ quàm consistentiâ admodum convenientia. E ramorum extremitatibus & foliorum proximorum sede alabastri circa tempus floriferum germinare incipiunt virides striatique, longis suffulti petiolis, & à basi usque ad medium foliolis angustissimis, veluti cancellis ità obsepti, ut calyculos eorum geminos jure meritóque existimare possis. Horum alabastrorum singuli cum maturitate in quinq; lacinias dehiscentes, *florem* admodum spectabilem & amplum, Alceæ arborescentis Syriacæ similem, petalis quinq; rubicundis constantem, expandunt: cujus medium occupat triuncialis ferè *stylus*, crocis pavonino in apice coronatus, & ad imo usque ad summum modò multiplici foliorum fœtu luxurians, modò quinis quaternísve foliis triplici, quadruplici aut numerosiore serie ità cinctus, ut flos vel densissima foliorum compage omnino plenus, vel quasi tres, quatuor, aut quinque flores, alii ex aliis enati spectaculum intuentibus jucundum oblectationémque præbeant.

Variat floris colore carneo peramœno.

Utraque in hortis Indiæ colitur.

Satis convenit cum Rosa Batavico-Indica Modoru, seu Malva frutescente Bontii, excepta multiplicitate floris, quod proculdubio accidentarium & individuale est.

* 12. *Malva Rosea arborea Indica* Park. *Rosa Sinensis Ferrarii.*

E *radice* albida, lignosa, in ramos sparsa, numerosis implexísque fibris ad summam usque tellurem capillata *caudex* pallidus, simplex & lævis, frequentibus subinde distinctus oculis, assurgit, summa parte in ramos frondentes latè exporrectos divisus, materie Ficulnæ instar candida & carnosa. *Folia* per intervalla bina opposita alterno ordine caules vestiunt, magnitudine pampineis, asperitate ficulneis, figurâ utrisque, aut potiùs hederaceis angulosis consimilia, sed tamen crenata, in ipsa rotunditate angulos ac sinus habent: superiore parte herbido virent colore, inferiore candicant: ramosis utrinq; nervis ac venis ex viridi pallentibus distinguuntur: sua ipsa utrinque lanugine asperantur: asperis itidem crassis, prælongis, ac sæpe palmaribus, primò virentibus, tum superiore parte pediculis subrubentibus nituntur: ante Solstitium hybernum defluunt.

Secundo à satione anno non rarò floret. Florum pediculi, qua præsertim parte Solem aspiciunt, subrubicundi, quà calycibus annectuntur crassiores, tandem panduntur foliaceas in stellas, octonis densíve virentibus iisque planis radiis florum calyces excepturus, quinis compactiles & quasi cristatos eminulis commissuris, sæpius quinquepartitos, & in pateræ formam nonnihil sinuosos: quibus insidentes flores ad Batavæ rosæ amplitudinem sese expandunt, colore primùm lacteo extimis foliis intimorúmque nonnullorum oris subrubentibus varia serie foliorum ramulosis rugis crispantium speciosi, triplicísque coloris vicissitudine speciosiores, primò scil. lactei; Albo deinde rubróque temperati coloris sunt; tandem purpurei evadunt: de qua colorum mutatione fusè rhetoricatur Ferrarius; quæ tamen non usque adeo insolita est in floribus, ut miraculo sit; cum & nos in Echii scorpioidis & in Pentellariæ Rondeletii floribus eundem aut similem observavimus, à colore ad colorem transitum; ut in earum historiis monuimus.

Variat interdum hic flos simplici quinque foliorum serie.

Floris caput seu globulus pediculo adhærescens, inter 5 florum calycis jam aridas foliaceas lacinias, ad ejusdem adulti calycis magnitudinem extumidus, eminulis pulvinorum toris orbiculatim striatus, canaliculis in summa imâque parte stellatam in figuram coeuntibus, aridi præterea colore folii, qui ex viridi inclinat in flavum decoloratur, brevíque subalbido pilo hispidus inhorrescit. At verò totus interior folliculus candicat: Sex circiter carinata loculamenta [natura potiùs, ut suspicor, quinque] intercursantibus membranulis discriminantur, quæ strias inter exortæ in duriusculam mediam cartilaginem coeunt. Intersepta membranis concava pars lanugine densa longiuscula & candidâ pubescit. Pediculi alba cuspis ad medium usque folliculum pertinet, cui media cartilago adhærescit; huic *semina* ipsa numerosissima, rufula, minutula, rotundè longula, modicè incurva, & quà parte gibbum habent pilosa, æqualis longitudinis petiolis albicantibus ac tenuissimis, acutiore sui parte liratim adnectuntur. In uno tantùm folliculo tria & sexaginta supra centum numeravi, sex in loculos sive sinus pari ferè numero distributa.

Semen hujus ex Occidentali India missum est, nomine Fuyò.

Tum foliorum figura, tum florum colore à Javanica superius descripta Alcea Breynii, & à Malabaricis proximè describendis differt, ut ab omnibus specie diversam putem.

* 13. *Alcea Malabarica Abutili folio, flore majore, ex albo flavescente: Bupariti Malabarensium.*

Arbor est excelsa, densis opacísque frondibus, caudice hominis amplexum superante, ligno albicante molliore velut Abietis, verùm nullis venis undulato, medullâ itidem molli, cortice Tiliæ. *Folia* petiolis longis, teretibus, viridibus, tenuibus appensa cordis formam æmulantur, magnitudine unius palmi & amplius, in oblongam & angustam cuspidem producta, textura molli & solida, plana & glabra, supernè viridia & parùm nitentia, subtus dilutiora, tribus costis conspicuis à petiolo ad margines excurrentibus, quæ in supina seu adversa folii parte eminent, sed in aversa seu prona magis. Odore & sapore carent tum folia, tum etiam cortex & lignum. *Flores* è foliorum sinubus exeunt, pediculis longis, campaniformes, quinque petalis oblongo-rotundis, calyci arcto, rotundo, profundiolo & crasso, ex viridi fusco, margine quinquepartito, insident, coloris ex albo flavescentis, qui nonnihil ad virorem vergit, odoris nullius; petala supra se invicem convoluta sunt, exteriùs venis seu nervis eminentibus in longum striata, & ad idem latus in parte inferiore valdè aspera, súntque ad calycem crassiola, anteriora versùs tenuia, rugis valdè crispa & contracta, & cum unguiculis versùs unam partem inflexa: inferiùs in collo flores rosâ insigniti sunt, purpureo-rubicundo-fusca, quinque foliorum, quæ singula in singulis unguiculis foliorum distinctè notata sunt. *Stylus* medium occupat striatus, albicans, penicillo numerosorum staminulorum, tenuium, albicantium, *apicibus* lunulatis flavis dotatorum cinctus, supra quem digito ferme transverso eminens tortuosè inflectitur. Flores post aperturam ex albo magis & magis flavescunt, & spatio trium dierum ex fusco rubescentes contrahuntur & decidunt. Floribus deciduis *capitula* flavo-rotunda & pentagona in conspectum veniunt, in calyces florum profundè demersa, habéntq; latera nonnihil introrsum inflexa, súntque per intersepimenta intermedia in longum distincta in quinque capsulas, quæ singulæ per intermediam eminentem corticis suturam in duo loculamenta divisæ sunt, *semina* continentes oblonga, trilatera, uno latere rotundo, in quo argenteo lanuginoso cortice circundata sunt, coloris spadiceo-fusci nucleo intus albicante.

In arenosis nascitur, & per totum annum flores fert ubere proventu. *Locus.*

Capitula incisa flavum gummosum liquorem, *Guttæ Gambæ* similem, saporis autem & odoris *Usus.* debilis ac sylvestris exudant. Lignum ad conficienda musicorum instrumentorum opercula adhibentur. Folia ulcerum sanationi serviunt iis applicata.

14. *Alcea Malabarica, Abutili folio, flore minore ex albo flavescente, exterius subaspero: Pariti seu Tali-pariti Malabarensibus.*

Altitudine est trium fermè hominum, caudice unius hominis amplexu minore; *radice* fibris capillaceis in latum se diffundente; ramis fusco cortice, interiùs viridi, tectis; *Foliis* solitariis in petiolis mediocribus, teretibus, crassiusculis, viridibus, supernè etiam rubescentibus, præcedenti latioribus & rotundioribus, pariter cuspidatis, ad petiolum oris per incisuram diductis, tenuissimis crenulis per margines incisis, textura solidiore, & crassiore, superne ex viridi fuscis, subtus albicantibus, lanuginosis & lenibus instar *Veluti*: [Costæ mediæ & nervorum in foliis discursum videsis apud autorem.] *Flores* in superiore surculorum parte è foliorum alis egrediuntur, petiolis uncialibus, crassa & viridibus, forma & colore præcedentis similes, verùm minores, & in exteriore parte subasperi, nec tantopere se crispant ac corrugant; in inferiore parte colli, non rosâ quinque foliorum, sed maculâ grandi rotundâ, purpureo-rubro-valde fuscâ notati. *Stylus* albicantibus & subflavis gemmulis seu glomis circundatus est, in summitate quà supra glomos eminet, nodo oblongo crasso, & purpureo rubro & valdè fusco extuberat. *Calyx* quinque foliis viridibus, cuspidatis oblongis, in medio costa eminente in longum striatis, decem minoribus cuspidatis arctè comprehensis constat, pede crasso digitali subjecto, qui inferiùs duobus parvis, cuspidatis & viridibus foliis ad inflexuram petioli cui annexus est, succingitur. Floribus delapsis è calyce erumpunt *Capitula* oblongo-rotunda, à foliis calycis; quæ tum colore Persico sunt, fermè in totum comprehensa, pilis minutis albicantibus oblita, in longum quinque lineis seu sulcis striata, ac in quinque capsulas seminales per membranas intermedias distincta.

Vires. Flores triti cum lacte mulieris auribus induntur pro doloribus capitis.

CAP. X.

De Melanthio sive Nigella.

Melanthium, Gith Plinio, Recentioribus Nigella à seminis colore nigro dicta, foliis tenuiter dissectis, flore magno, conceptaculo itidem seminis magno, membranaceo, in plura loculamenta, quinque plurimùm, diviso, singulis loculamentis summa parte corniculatis, à reliquis pentapetalis distinguitur.

1. *Nigella flore majore pleno cæruleo* C. B. *Nigella Damascena flore multiplici* Park. *Melanthium capite vel calice & flore majore pleno* J. B. **Double blue Nigella, or Fennel-flower.**

Radix ei lignosa, lutea. *Caulis* pedalis aut cubitalis, tenuis, teres, striatus, concavus, glaber, rigidus, obscurè viridis, ramosus. *Folia* per intervalla alternatim cauli adnascuntur nullis pediculis, [Quæ à radice exeunt latiora sunt, & pediculis longis insident] angusta in tenues lacinias Umbelliferarum ferè in modum divisa, [aut Consolidæ regalis]: Singulæ autem laciniæ in acutos mucrones desinunt. In summis caulibus & ramulis *flores* singulares, speciosi, calicis loco quinque foliis, iis quæ in caule similibus, obvallati, plurimis petalorum laciniatorum ordinibus compositi, ex cœruleo pallido albicantes, petalis interioribus circa margines & lacinias herbaceis. *Stamina* numerosa cœrulea herbaceis apicibus donata *capitulum* circumstant ventricosum, membranaceum, velut vesicam quandam inflatum, in quinque plurimum loculamenta divisum. Singulis loculamentis bini insunt ordines *seminum* majusculorum, oblongorum, rugosorum, nigrorum. Quot autem in unoquoq; pericarpio seminum conceptacula seu loculamenta sunt, totidem ejus summitati innascuntur cornicula arietinorum in modum contorta.

2. *Nigella angustifolia flore majore simplici cæruleo* C. B. *Melanthium capite & flore majore* J. B. *Nigella sylvestris sive Damascena inodora* Park. *Melanthium Damascenum* Ger.

Cum præcedente cætera convenit, *flore* solo differt, qui huic simplici quinque foliolorum serie constat, ex cœruleo albicantium: medium occupant multa *stamina apicibus* viridantibus cum pericarpii rudimento, quæ omnia cingit corolla ex bulgulis operculatis, melleum liquorem continentibus.

3. *Nigella arvensis cornuta* C. B. *arvensis* Park. *Melanthium sylvestre* Ger. *sylvestre sive arvense* J. B.

J. B.
Huic cum Melanthio Damasceno magis quàm cum ullo alio convenit, sed longè strigosius natales suos testatur, ad palmarem aut dodrantalem magnitudinem pertingens, caulibus modò simplicibus, modò à radice statim, (quæ ramosa) lignosis, striatis: Folia Anethina, vel potiùs Damascenæ Nigellæ, sed non ità læta, rara, in tenuissima filamenta dissecantur. *Flores* stellati quinque foliis constant, colore cœruleo vel pallente, luteæ Nigellæ floribus non majores, nullis foliorum tenuium barbulis ut Damascenum suffulti. Hisce succedunt *capitula* Aquilegiæ, quinis corniculis, in diversa quidem superiùs abeuntibus, sed à medio ad imum usque connatis. *Semen* nigrum, exigui odoris.

Locus. Per Germaniam, Italiam & Galliam Narbonensem inter segetes passim invenitur.

Nos

Nos quidem cùm per istas regiones peregrinaremur, hanc pro specie à Melanthio Damasceno flore simplici distincta non habuimus, sed quicquid discriminis intercederet culturæ deberi putavimus, non tamen curiosè animadvertimus, an foliolis illis viridibus dissectis florem calicis loco suffulcientibus careret néc ne, quorum carentia differentiam plusquam accidentalem arguere videtur. Parkinsonus reperiri in hoc genere tradit quæ folia illa viridia florem obvallantia obtineat. Clusius illi [Cretico] non valdè dissimilem si non eandem inveniri scribit in arvis post demessas segetes, totâ Pannoniâ, Austriâ, reliquâque Germaniâ & Belgio.

4. *Nigella flore minore simplici candido* C. B. *Melanthium calice & flore minore, semine nigro & luteo* J. B. *Melanthium* Ger. *Nigella Romana sive sativa* Park.

Folia latiusculâ divisurâ, licet singula interim segmenta culmum latitudine non æquent, medium percurrente semper nervo, striatis pedalibus *caulibus* hærent. *Flores* ramorum extremis hærent singulares, ex albo pallentes, minores quam cœrulei, è quinque foliis compositi, multis apicibus medium occupantibus, *capitulúmque* cingentibus, quod delapso flore minus quoque apparet quàm in Damasceno, quinque aut sex corniculis præditum, semine refertum angulosо luteo, vel nigro, odorato.

5. *Nigella flore minore pleno & albo* C. B. *Melanthium capite minore, flore multiplicato* J. B. *Nigella flore albo multiplici* Ger. *citrina flore albo multiplici* Park. parad.

J. B.

Ex *radice* exili simplici *caulis* surgit singularis cubitalis & sesquicubitalis, teres, striatus, hirsutus, inanis, in alas divisus: alternatim *folia* oriuntur longis carinatis pediculis appensa, colore ex viridi in luteum vergente, divisurâ multò latiore quàm in vulgari Melanthio, hirsuta. *Flores* ex albo herbacei coloris, multiplici foliorum stipatu pleni, *apicibus* multis herbidis, & pentagono hexagonóve capite, in totidem cornicula inflexa supernè diviso, quod intercursantibus internè membranis plenum est semine nigro, odorato ut vulgaris.

Nigella latifolia flore pleno, quam in hortulo nostro coluimus semine est citrino odorato, capitulis minoribus cute seu membrana crassiore quàm Nigellæ Damascenæ tectis, corniculis primò rectà assurgentibus, deinde aliquantulum inflexis.

* 6. *Nigella Hispanica flore amplo* Ger. emac. *Hispanica flore simplici* Park. parad. *latifolia, flore majore, simplici cæruleo* C. B.

C. B.

Ex *radice* tenui, oblonga, flavescente *caulis* cubitalis, rotundus, viridis & lævis, in summo ramosus exurgit: *foliis* ad radicem tenuissimè laciniatis, in caule verò aliquando in latiores partes, aliquando inferiorum instar tenuissimè divisis: *flores* autem quàm in cæteris ampliores sunt, pentapetali, petalo quolibet unguem æquante, supernè eleganter cœrulei, inversâ parte pallidi, venis elatis percurrentibus. Floribus succedunt *capita* pentagona hexagonáve, dura, in totidem cornicula in latera reflexa supernè divisa, quæ membranis internè intercurrentibus *semine* subnigro inodoro plena sunt. [Capitulum circumstant septem aut octo flosculi cœruleo-virides hiantes *Park. Ger.*]

* 7. *Nigella Cretica* C. B. *Melanthium simplici flore Creticum* Clus. *Nigella Cretica inodoro semine* Park.

Clus.

Hujus prima *folia* Delphinii foliis non multùm dissimilia sunt, angustiora tamen. *Caulis* deinde brevis emergens, [cubito minor *C. B.*] paulò supra radicis caput in plures ramos dividitur, tenues & teretes, bipedalis vel amplioris longitudinis, valdè infirmos & vix se sustinere valentes, quibus innascuntur rara *folia*, paucis incisuris prædita: dividuntur rursum illi rami in alios minores ramulos, qui singuli singularem sustinent *florem*, in quinque folia plurimùm divisum, è viridi candicantia initio, ut Nigellæ vulg. deinde exalbida, postremò cœrulei nonnihil contrahentia, mucronibus interim suam viriditatem retinentibus: è floris medio exit caput in quinque, sex, septem desinens cornua, instar cornuum hirci intorta ut in vulgari Nig. & in ambitu frequentia *stamina* viridia quorum *apices* cœrulei: infra stamina porro super ipsis foliis expansa recumbunt octo alia foliola bifida, pari distantia ab invicem sejuncta, quorum petiolus cum sua basi cœruleus est, binæ transversæ venæ fuscæ; quod inter venas medium est è viridi flavescit. *Radix* etiam flavescit instar radicis Nigellarum, [longiuscula, tenuis, parùm fibrosa *C. B.*] nec vivax est, sed hyeme perit.

Clusius plantam hanc Nigellæ arvensi valdè similem si non eandem scribit.

* 8. *Nigella Cretica latifolia odorata* Park. Ponæ Ital. *alba simplici flore* Alpin. exot.

Park.

E *radice* fibris capillata, lutescente, annua *caulis* exit singularis, tenuis, infirmus, in aliquot ramos divisus, foliis longis obsitus, in partes seu segmenta aliquot divisis, non tamen, ut in reliquis hujus generis, Fœniculi aut Delphinii modo incisis, sed in lacinias multò latiores, Senecionis aliquatenus similes, verùm minores & tenuiores. Summos ramulos terminant *flores* singulares, albi, reliquarum Nigellarum similes; *capita* quoque similia succedunt, *seminibus* nigris, odoratis repleta.

* 9. *Nigella Cretica altera odorata, tenuifolia* Park. *Cretica folio Fœniculi* C. B.

Park.

Radices huic duriores seu lignosiores esse dicuntur quàm cæteris generibus, annuæ tamen: *caules* plures, recti, tenues, *foliis* paucis vestiti, in plures alas divisi. *Flores* minores è pallido albicantes. *Semina* angulosa, nigra, acria & nonnihil odorata in vasculis parvis quodammodo bipartitis baccas duas parvas referentibus.

Vires. Semen Nigellæ præcipuè in usum medicum venit: in mucilagine scil. pulmonum resolvenda & expectoranda, lacte augendo, urinâ ac mensibus ciendis, morsibus venenatis corrigendis. Specificè, in febribus quartanis & quotidianis. Extrinsecùs crebri usûs est in Cephalalgia sedanda, catarrhis exsiccandis, in cucuphis, epithemat. &c. applicatum. *Schrod.*

Radix sistit proprietate sua hæmorrhagias, si dentibus masticetur, naribúsque imponatur. *Idem.*

Exprimitur ex semine isto oleum, quo imperiti Pharmacopœi plerique pro oleo Nardino non absq; gravi utuntur errore.

Viride excrementitiam humiditatem plurimam habet, ob quam non nisi cum periculo intus sumitur, ut Tragus monet. Ideo (inquit Casp. Hofmannus) ut semen Carui post ablutionem laboriosè siccari debet: ità Melanthium quoque. Quam ob causam frictum potiùs quàm crudum in Catarrhis & Coryzis usurpatur, Frixa aut ustulata incredibili successu in Catarrho aut Coryza usurpatur: in his casibus commendo hunc nodulum. ℞ Sem. Nigellæ tost. Tabac. styrac. calamit. ana ℈j, ambræ griseæ gr. ij. M. ac inde syndoni rubræ. F. l. a. nodulus subinde naribus admovendus. *Sim. Paulus.*

Ad amissum odoratum, ℞ Nigellæ Romanæ q. s. redigatur in pulverem, & cum oleo veteri subigatur in mortario. Ex hoc liquore, capite supino & ore aquâ pleno immitte in nares attrahendo spiritum. *Galenus.*

Nobilissimam Dominam à gravi Coryza liberavi, postquam ei illud errhinon, cujus in historia Majoranæ facta est mentio, commendavi hunc nodulum, ℞ Sem. Nigellæ tosti ʒß. Abelmosch, Carvi folior. Majoranæ ana ℈ij. Styrac. calamit. Tabac. ℈j. Ambræ griseæ gr. vij. Olei ligni Rhodii gut. iij. M. F. l. a. nodulus, quo postea catarrhis valdè obnoxia se ab eis præservavit. *Sim. Paulus.*

Nigellæ flores, quamvis cœrulei sint, si manibus chartæ aut linteo eos affrices colorem pulchrè viridem reddunt. *D. Merret. Observ. in Anton. Neri* p. 338.

CAP. XI.

De Lino.

Linum à Græco λίνον, à quo non aliter differt quàm modulo syllabæ: nam priorem Græcis corripit, Latinis producit. Sæpe utuntur Græci pro rebus è Lino confectis, ut pro Linteis ac velis.

Lini notæ genericæ sunt vascula seminalia subrotunda, in decem loculamenta totidem semina continentia dispertita, semina melina plerunque, flores caduci.

A. 1. *Linum sativum* Ger. emac. C. B. Park. *Linum* J. B. Manured Flax.

J. B.

Tenui *radiculâ* nititur, paucis fibris donatâ: *caule* tereti, plurimùm simplici, inani, tenui, glabro, cubitum aut sesquicubitum alto, alis circa summum diviso. *Folia* acuminata, culmum lata, uncias duas plus minùs longa, alternatim aut potiùs nullo ordine cauli apposita, mollia, glabra. *Flores* cœrulei, pentapetali, petalis extremo subrotundis, striatis, è *calicibus* in quinque segmenta acuta divisis, pediculis tenuibus longiusculis insidentes, admodum caduci. *Capitula* succedunt rotunda, [Ciceris magnitudine, in quibus semina decem continentur, loculis in circuitu propriis distincta, depressa, in angulum acutum desinentia, superficie valdè lævi & splendente, mellei coloris *Cæs.*] J. Bauhino fusci.

In agris seritur tam in Anglia, quàm in transmarinis regionibus.

Vires & Usus. Plinius proœmio Libri 17. de Lini usu ad vela navium agens, in qua (inquit) non occurrit vitæ parte? quódve miraculum majus? herbam esse quæ admoveat Ægyptum Italiæ? herbam esse quæ Gades Herculis columnas septimo die Ostiam afferat, & citeriorem Hispaniam quarto, Provinciam Narbonensem tertio, Africam altero? Audax vita, scelerum plena, aliquid seri ut ventos procellasq; recipiat: & parum esse fluctibus solis vehi: denique tam parvo semine nasci, quod orbem terrarum ultrò citróque portet, tam gracili avena, tam non altè à terra tolli: neque id viribus suis necti, sed passum tusúmque & in mollitiem lanæ coactum, injuriâ naturæ ac summâ audaciâ.— At nos priore libro imbres & flatus cavendos frugum causâ fructûsque præmonebamus, ecce seritur hominis manu, metitur ejusdem ingenio quod ventos in mari optet. Hæc Plinius, quibus addit J. Bauhinus, At quanta censenda est velorum ex Lino utilitas, si ad reliquum Lini usum per omnem vitam conferatur? Hoc loti detergemur, hoc sordidi defricamur. Ex hoc facta veste totum corpus ad cutem integente omnes interdiu vestimur, noctu stragulis indè factis incubamus ac integimur. Rusticana gens [in Germania] utriusque sexûs pallia & tunicas ex ipso gestat, & mundus muliebris magna ex parte ex hoc constat. Sed omnes has necessarias vitæ utilitates facilè superat Linum chartarum dono. Hæ ex ipso penitus detrito & nullius amplius usûs rejiculo fiunt, tot hodie ubique officinis, ut multa hominum millia ex præparandi chartas opera, in papyraceis (ut vocant) molendinis se nutriant. His chartis & literarum notis omnes bonæ artes, leges, tota Philosophia, & vitæ piè ac rectè agendæ rationes excipiuntur, conservantur. Harum utilitatem vix animo quis concipere possit, nedum pro dignitate explicare, quantumvis longa instituta oratione. Hactenus Bauhinus.

Liber impressus ex solo Lino constabit, si papyrum ad nigredinem ustam, & oleo Lini incrassato mistam pro atramento utaris. *Michael Mayerus in lusu serio.*

Quantas

Quantas injurias, quot tormenta hæc herba præ aliis omnibus ab hominibus patiatur, legat qui volet *Goropium Becanum* luculenter & rhetoricè demonstrantem. *Hermath. lib.* 3.

Quidam olim Galeni tempore utebantur semine Lini tosto pro obsonio cum garo, item melle admixto. Sed flatuosum est, inquit, stomacho incommodum & ægrè concoquitur. Quod paucis abhinc annis Middleburgi in Zelandia (inquit Tragus) animadverti potuit, cùm propter frumenti aliarúmque frugum inopiam plerique ex civibus pane & cibis ex hoc coctis vescerentur. Distenta enim his valdè citò hypochondria fuerunt, & facies aliæque partes tumidæ factæ, quorum non pauci sic affecti etiam mortui sunt.

Oleum Lini, quod ex semine ejus exprimitur, multiplicem usum habet, neq, enim à pictoribus aut statuariis, aliisve artificibus expetitur solùm, vel ad lucernas tantùm utile est, sed etia m medico usui servit. Nam & duritias omnes emollit, nervorum tensiones contractionésque laxat, dolores illitum sopit. *J. B.*

In Angina & Pleuritide, alii addunt Phthisi & Colica, datur nonnullis bibendum: verùm cum cautela ut recens sit. *C. Hofman.*

Oleum Lini est magnarum virium in peripneumonia, phthisi, doloribus colicis. Ego multoties in pleuriticis doloribus nihil melius expertus sum quàm Oleum Lini propinatum: hoc enim statim respirationem facilitavit sputúmque promovit: in hæmoptycis etiam idem Ol. exhibui cum optato successu: Consolidat enim partes affectas vi sua balsamica & emplastica. *Ephem. Germ. An.* 6. & 7. ex Observatione *D. Raygeri*, Obs. 209.

Oleum Lini partes habet adeò subtiles, ut in fictilibus servari nequeat quin exudet. *Michael Meyerus de lusu serio.*

Atramentum typographicum è fuligine lampadis & Oleo Lini componitur.

Silex politus si in Oleo Lini coquatur duritiem invictam acquirit, unde terendis iis quæ opus est in tabula marmorea evadit aptior. *J. B. in histor. fontis & balnei Bollensis, ex relatione D. Lutz Pharmacopæi Kirchensis.*

Tumores ventris felicissime curantur ab Olei Lini usu. *Ephemer. German. An.* 3. 216.

2. *Linum arvense* C. B. *sylvestre vulgatius* Park. *sylvestre, sativum planè referens* J. B. **Common wild Flax.**

Trag.

Sativum planè refert formâ, nisi quòd caules habet & folliculos crassiores, & majores, & in summo surculis multis brachiatos. Maxima autem inter hæc duo Lini genera in eo consistit differentia, quòd folliculi sylvestris Lini calore Solis non aperiuntur perinde ut alterius: nam quamprimùm exsiccati Sole fuerint, excutere semen ut aliarum frugum oportet, autore *Trago*.

Inter segetes Avenæ reperitur. *Locus.*

* 3. *Linum perenne majus cæruleum, capitulo majore* Moris.

Non alias in descriptione notas ponit quàm in titulo posuerat.

* 4. *Linum perenne minus cæruleum, capitulo minore* Moris.

Hoc *caules* emittit non rectos ut præcedens, sed reclinatos, foliis angustioribus cinctos: flores & capitula quadruplo minora producit.

* 5. *Linum sylvestre latifolium hirsutum cæruleum* C. B. *sylv. latif. hirsut. flore cæruleo* J.B. *sylv. latifolium* Ger. *sylv. latif. cæruleum* Park. *sylv. latifolium* 1. Clus.

Clus.

Ex eadem *radice*, quæ crassiuscula est & candicans, unicum, interdum plures profert *caules*, modò pedali, nonnunquam etiam majore altitudine assurgentes, crassos, firmos, hirsutos, superiore parte in plures ramulos divisos. *Folia* quæ eos ambiunt reliquis generibus majora, venosa, hirsuta, minimum digitum lata, gummoso gustu; deinde amaricante. Ramuli ab infimo ad summum *floribus* onusti omnium maximis, Malvæ vulgaris ferè æmulis, cœrulei coloris, aut vegetioris aut dilutioris, cum quinque internis *staminulis* apicem habentibus: quibus succedunt *capitula* dura, mucronata, quinque foliolis sive apophysibus inclusa & comprehensa, quæ maturitate hiant, *semenq,* continent sativo Lino simile, latum, nigricans, splendens. *Radix* perennis est & vivax, singulis annis repullulans, cauliculósque etiam ante hyemem proferens tenellos, foliis multa lanugine hirsutis onustos.

Frequens est multis Pannoniæ superioris & Austriæ inferioris locis editioribus & ficcioribus gramineis tamen: loca particularia vide apud Clusium. Floret Junio & Julio: semen maturum Augusto. *Locus.*

* 6. *Linum sylv. latif. hirsutum candidum venis in umbilico purpureis* C. B. *syl. latif. lanuginosum, flore candido, purpureis lineis striato* J. B. *sylv. album purpureis venis* Park. *sylv. latifolium* 2. Clus.

Clus.

Pedales, graciles, lanuginosos ternos aut quaternos ab una radice promit *caules*, in quibus Lini latiuscula *folia*, trinervia, ad Ascyri formam ferè accedentia, nec multùm à prioris foliis discrepantia, lanuginosa. Extremi cauliculi in binos aut ternos ramulos divisi, & Heliotropii majoris quodammodo instar circumflexi, pleni sunt *floribus*, qui ab imo aperiri incipiunt, Lini florum divisurâ, sed majoribus, superiori ferè æqualibus, candidis, quos multæ purpureæ venæ interscindunt.

dunt. *Semen* & *capitula* Lini similia. *Radix* perennis est, crassiuscula, longa, candicans, raris fibris septa.

Locus. Apud Lusitaniæ urbem Colibriam celebri Academiâ claram hanc stirpem duntaxat observare meminit Clusius.

* 7. *Linum sylvestre minus* C B. *Linum pumilum, foliis semper binis, albo flore, vel luteo pallente* J.B. *Chamælinum perpusillum* Ger.

Clus.

Exili, rotundo, dodrantalíque aut paulò majore assurgit *cauliculo*, quem adverso situ, ut in Hyperico, bina semper amplectuntur folia, Lini sativi foliis ferè paria. Supremus cauliculus in aliquot ramulos dividitur, qui in oblongis pediculis exiguos flosculos albos proferunt, luteis intus *staminulis*. Flosculis succedunt parva *capitula*, Lini vasculis non absimilia, minora tamen, in quibus semen. *Radix* tenuis, aliquot exilibus fibris donata est, sed an perennis & rediviva ignoro.

Locus. Provenit in herbosis collibus & montanis Austriæ atque Pannoniæ: floret Junio & Julio. Pedale & erectum vidit *D. Magnol* in herbidis montis *Capouladou*, juxta fluvium *Herau* Julio mense florens: *folia* angustissima habet, *flores* velut in umbella dispositos, luteos, parvos: aliud invenit palmare Julio mense in herbidis *à la Garrigue de Perauls*, quod forte Linum perpusillum *Lob. Obs.*

8. *Linum sylvestre cæruleum folio acuto* C. B. prod. *sylvestre angustifolium cæruleo amplo flore* Botan. Monsp.

C. B.

Caule est pedali, rotundo, lignoso, statim ad exortum in ramos palmares diviso: quos *folia* atrovirentia basi latiore alternatim cingunt, & in exquisitissimum & veluti aculeatum mucronem desinunt. Ramorum summitatibus * cauliculi multi, quasi in umbella dispositi, *calices* aliquot apicibus donatos sustinent, è quibus *flores* magni, cœrulei, in medio staminibus donati, prodeunt, quibus *vascula* subrotunda succedunt.

* Potiùs pediculi.

Locus. In saxosis Provinciæ non longè Massiliâ provenit. Variis in locis sterilibus circa Monspelium Junio mense cum flore reperitur, sed præcipuè in via quà itur *Grabels*, propè prædium dictum *la Tevillière de Massanes*.

9. *Linum sylvestre angustis & densioribus foliis, flore minore* C. B. *sylvestre 4. angustifol.* 1. Clus. *sylv. angustifolium flore minore* Park. *sylv. tenuifolium* Lob. Ger.

Clus.

Complures sunt huic *cauliculi*, teretes, firmi, pedalis longitudinis, virides, frequentibus foliolis, Lini sativi similibus, ex viridi subcœruleis onusti, summo fastigio in aliquot ramulos divisi, quibus insident *flores* intensè cœrulei, sativi Lini floribus simillimi, quinque in medio *staminula*, totidémque *apices* separatos continentes. *Semen* in capitulis crassioribus, subrotundis, Lino sativo non minoribus, nigrum, oblongum, planum, sativi semini ferè par. *Radix* candicans est, perennis, aliquantulum fibrosa, amariusculi gustûs, deinde suavis, acrimoniæ particeps.

Locus. Variis circa Viennam Austriæ locis nascitur, prætertim in gramineis acclivitatibus & juxta vias. Floret Maio & Junio interdum etiam tota æstate, semen verò maturum est Julio.

Linum sylvestre angustifolium foliis rarioribus *C. B.* descripto idem videtur, ex sententia D. Tho. Johnsoni Gerardi emaculatoris.

Huic persimile est si non idem

A. 10. *Linum sylvestre cæruleum perenne nostras.*

Cui *radix* altè depacta, perpetua: *caules* ex eadem radice plures, in terram reclinati, pedales aut longiores, saturatiùs virentes. *Folia* brevia, acuminata, cauli concoloria, unciam circiter longa, modicè lata, Lini sativi similia, crebra, nullo ordine posita. In summis caulibus *flores* pentapetali, Lini sativi, cœrulei saturatioribus lineis striati, unguibus flavis. Succedunt capitula Lini sativi, paulò minora, non exactè rotunda sed nonnihil sursum productiora.

Locus. In agro Cantabrigiensi ad margines satorum in collibus *Gogmagog* dictis copiosè provenit.

In Catalogo Plantarum Angliæ hoc genus habui pro sequenti seu Lino sylvestri angustifolio flore magno *C. B.*

* 11. *Linum sylvestre angustifolium flore magno* C. B. *sylv. 5. angustifolium* 2. Clus. *sylv. floribus albis* Lob. Ger. *sylv. angustif. cæruleo vel albo flore magno* Park.

Clus.

Dodrantales, nonnunquam etiam pedales, habet *cauliculos*, graciles, firmos, rectos: *folia* sativi Lini, angustiora, dura, mucronata, virentia, amaricantia: *flores* in summis cauliculis multos, magnos, quinque foliis albis præditos, circa umbilicum quinque purpureis lineis distinctos, totidem staminibus, & quinque separatis apicibus ex medio umbilico prodeuntibus, odoratos: *Semen* in rotundis vasculis planum, nigricans, splendens, sativo Lino simile: *radicem* candicantem, duram, aliquot fibris donatam, perennem & singulis annis novos cauliculos proferentem.

Locus. Magnâ copiâ nascitur toto Viennensi agro, plerisque aliis Austriæ & Pannoniæ editioribus locis, atque secundùm publicas vias. Floret Junio, semen perficit Julio & Augusto. Junio & Julio mensibus copiosum reperit *D. Magnol* cum flore in sterilibus herbidis circa *S. Martin* versus montem Lupi.

12. *Linum*

12. *Linum sylvestre angustifolium flore quasi cinereo, capitulis magnis* J. B. *Lini sylv.* V. *Clusii varietas.*

Clus.

In Austriacis Alpibus, præsertim verò Sneberg, aliud genus invenitur, huic omnino simile, cauliculorum & foliorum gracilitate & tenuitate florúmque formâ & radice: in *florum* duntaxat colore est differentia, qui nivei non sunt, sed cœrulei in candidum languescentes, & quasi cineracei. *Capitula* etiam floribus succedentia longè ampliora, nec minora quàm in sativo. Florebat isthic sub finem Junii. *Semen* extremo Julio & Augusto maturum.

A. 13. *Linum sylvestre angustifolium floribus dilutè purpurascentibus vel carneis*, C. B. *sylv. angustifolium* J. B. *An Linum sylv. 6. angustifolium* Clus.?

J. B.

Duram lignosámque possidet *radicem*, satis crassam, ex qua germinant multi simul *caules*, tenues, qui ad cubitalem altitudinem ascendunt, *foliis* stipati confertissimis, tenuissimis, longitudine ferè Lini sativi. Ex calycibus longiusculis *flores* extremis ramulorum brevium nascuntur, magni, albi, vel quasi cinerei, fortuitis cœruleis striis sublucentibus, tam caduci ut vix attingi possint quin delabantur: vascula minora quàm Lini sativi, quadripartita, Semine Lini minore.

C. Bauhinus *florem* ex diluta purpura candicantem, vel carneum huic attribuit: Clusius *flores* formâ & colore superiori ferè similes sed minores; *virgulas* dodrantales, firmas, licet valdè graciles; *foliola* Lino multò angustiora & minora; *capitula* & *semen* Lini, sed minora; radicem exilem, candicantem, perennem tamen.

Clusio observatum est hoc genus in anteriore Madritianæ sylvæ parte, quæ secundo ab urbe Lutetia lapide distat, inter gramina loco aperto & nullis arboribus consito, florens Julio, maturum semen proferens Augusto.

Nescio an huic, an præcedenti Lino idem sit quod in Cornubiæ pascuis propè oppida *Truro* & *S. Ives* expiosè provenit, à nobis etiam propè Genevam observatum, cui folia (quantum memini) non adeò conferta aut crebra fuere in caulibus; duriora tamen & mucronata: reliqua autem descriptio quam ex J. Bauhini historia dedimus, & Clusiana satis aptè conveniunt. Planta ipsa, (quam ad manum non habemus) inspicienda, & cum descriptionibus conferenda est. Putamus tamen proximè descriptæ eandem esse speciem illam Lini quam in sterilioribus circa montem Lupi non longè à Monspelio, Septembri adhuc mense copiosè florentem observavimus. Erat autem iis in locis perexigua, foliis angustissimis, densis seu confertis in caule, flore satis grandi, coloris ex purpura albicantis.

* 14. *Linum fruticosum niveum* C. B. *sylvestre 7. fruticosum* Clus. *fruticosum semper virens* Park.

Clus.

Fruticosum est, atque dodrantalibus pedalibúsque fermè ramulis semper virentibus præditum: quos numerosa *folia* exornant, mediæ inter Thymi & Psyllii magnitudinis, subalbida; *flores* deinde superiore paulò majores, omnino nivei summis ramulis insident: quibus succedunt capitula semine plena. *Radix* dura & lignosa est.

Exit desertis quibusdam Hispaniæ locis, sole illustratis: floret Junio & Julio. *Locus.*

15. *Linum sylv. latifolium, caule viscoso, flore rubro* C. B. *sylv. latifol. flore rubro* Park.

Hujus meminit C. Bauhinus in pinace, verùm non describit. Nos in planitie quadam propè Augustam Vindelicorum, per quam Monachium Bavariæ iter est, pulchram hanc invenimus, Lini speciem, verùm, quod dolet, in ea exactiùs describenda minùs curiosi fuimus.

Folia habet pilosa, longitudine foliorum. Lini, modicè lata, acuminata, nervis quinque per longitudinem decurrentibus. *Flos* pentapetalos, coloris incarnati, saturatioribus & veluti sanguineis lineolis striatus. *Radix* lignosa est, & per plures annos durare videtur.

Augusto mense florentem adhuc invenimus.

16. *Linum latifolium luteum* J. B. *sylvestre latifolium luteum* Park. C. B *sylv. 3. latifolium* Clus. *sylv. latif. 3. Clusii* Ger. emac.

J. B.

Caulibus adolescit angulosis, firmis, cubitum altis, aliquantulum rubentibus, pluribus ex una radice ortis, & superiùs in ramos breves divisis, quos *folia* vestiunt alternata, glabra, crassiuscula, unciâ longiora, semunciam lata, in obtusum mucronem desinentia, perquam amari saporis. *Flores* numerosi extremis ramulis innascuntur, magni, perelegantis flavi coloris, quinque *staminibus* totidémque villis luteis medium obsidentibus. *Semen*, teste Clusio, in capitulis compressioribus reliquis paullò minùs, nigricans quidem sed non splendens quemadmodum illorum. *Radix* satis crassa, contorta, albicans, aliquot fibris donata, singulis annis repullulans, novósque caules producens.

Exit abundè in monte Badensibus Austriæ thermis imminenti locis gramineis, secundùm septa, inque vicinis, &c. Floret Junio & Julio; *semen* maturat Augusto. *Locus.*

17. *Linum luteum Narbonense* J. B. *marinum luteum* Ger. *maritimum luteum* C. B. *sylvestre angustifolium luteum* Park.

J. B.

Ab una radice *caules* surgunt plures, cubitales, qui superiùs in ramos dividuntur; per quos *folia* mollicella, latiuscula, breviora quàm Lini sativi, insipida. *Flores* extremis hærent ramulis, Lini, sed coloris

coloris lutei, amaricantes; quibus succedunt *capitula* minora quàm Lini sativi, amara, *semen* continentia.

In pratis circa Monspelium & Sellam novam observavimus etiam Septembri florentem.

Hujus varietatem duplo grandiorem invenimus ad mare, quam tamen à priore specie differre neutiquam concedimus. Flores nempe, caules, capitula, semina utriq; eadem: Differentia tantùm in magnitudine & statura, quæ ratione loci evenit.

Instinctu J. Bauhini hæc duo Lina inter se studiosè contulimus, cùm Monspelii essemus.

Linum frutescens subflavum *C. B. prod.* Idem fortè est majori hujus varietati: Descriptio in omnibus convenire videtur.

* 18. *Linum luteum ad singula genicula floridum* C. B. *luteum sylv. latifolium* Col.

Col.

Hyemali gaudet tempore planta hæc, ex pratensibus, argillosâ humentíque tellure eruta, Decembri mense. *Radice* nititur lignosâ, parvâ, intortâ; ramis pluribus è caulibus in summo trifidis, & duorum digitorum interstitio ex geniculis prodeuntibus *foliis*. In singulis geniculis *florem* habet luteum, & postea fructum acinosum ut Lini sativi vulgaris, cui etiam *semen* compressum simile, nitidum, fuscum, amaro parùm sapore. *Flos* & fructus incident quinquefoliatæ basi, exiguis angustis foliolis constructæ. Folia in imo exigua, & per caulem semper majora & Lino latiora duplo, & in ramis postea semper ad cacumen usque decrescentia & angustiora.

* 19. *Linum arboreum Creticum luteum* Park. *arboreum* Alpin. exot.

Alpin.

Planta est arborescens quasi, constans ramis obliqui actis, gracilibus, rotundis, cortice nigro tectis: *foliis* Lini sativi latioribus, ut ad Myrti folia magis accedant, densis & undique ramos contegentibus. In cacumine producuntur *flores* flavi, pentapetali, & *folliculi* multicapsulares, suis pediculis singuli adhærentes, magnitudine Cicerum, figurâ pyramidali, cæterorum Linorum modo, *semina* continentes Lini sativi seminibus omnino similia, sapore amaro. Provenit in Creta insula: Floret æstate, atq; eadem durante semina sua perficit.

* 20. *Linum sylvestre minus luteum annuum folio latiore & angustiore* Moris.

Moris.

Vix palmarem aut ad summum dodrantalem excedit altitudinem. *Flosculos* fert luteos, pentapetalos: *capsulas* seminales cæterorum capsulis conformes, *semináque* ibidem contenta paria sed minora. Duplex est, aliud foliis latioribus, aliud angustioribus, nullo alio discrimine intercedente.

Locus. Utrumque sponte crescit in sylvis humidis circa Blæsas.

21. *Linum sylvestre catharticum* Ger. emac. *pratense flosculis exiguis* C. B. *Chamalinum Clusii flore albo, sive Linum sylv. catharticum* Park. *Alsine verna glabra flosculis albis, vel potiùs Linum minimum* J. B. **Purging or wild Dwarf-flax, or Mill-mountain.**

E *radicula* tenui, alba, lignosa, fibrillis aliquot donata, *cauliculos* emittit nonnihil reptantes, mox humo ad palmum & altiùs se attollentes, tenues, rotundos, rubentes, fastigio sursum ramoso, nutante. *Folia* infima mucrone obtuso & subrotunda sunt, superiora quæ in caulibus bina opposita, crebra, exigua, semunciam longa, culmum lata, glabra, absque pediculis adnata. *Flores* pediculis longis tenuibus insident, albi, pentapetali, petalis acutis, minimè bifidis, cum apicibus totidem in medio luteis, è *calice* quinquepartito. *Vascula* succedunt Lini parva, canaliculata, in quibus *semen* lucidum & lubricum Lini, compressum & oblongum J. Bauhino. Sapor totius plantæ amarus & nauseosus.

Tempus & Locus. Floret initio Junii, & deinceps per totam æstatem, & in pascuis siccioribus præsertim montosis abundat.

Vires. Hujus herba integra cum caulibus & capitulis vino albo per noctem super cineres calidos infusa serosos humores purgat satis validè.

Sumi potest vel herba contusa, vel ejus exsiccatæ pulvis, cum tantillo cremoris Tartari & seminum Anisi, & purgat sine molestia. *D. Bowle.*

22. *Linum minimum stellatum* C. B. *Chamælinum stellatum* Park.

C. B. prod.

Tota plantula duarum, rariùs trium unciarum est, radiculâ capilli instar tenui, albicante, *cauliculo* uno vel altero tenuissimo: *foliolis* brevibus in exquisitissimum apicem desinentibus; inter quæ *flosculi* parvi, pallidè virentes, stellati, ex quinque radiolis exiguum circulum velut umbonem cingentibus compositi.

Locus. Monspessuli in Gramuntio & Boutoneto & aliis plurimis in locis provenit, ubi vere floret.

An vera & genuina Lini species sit ex descriptione hac non satis constat: nobis autem nondum videre contigit.

23. *Linum foliis asperis umbellatum luteum* Botan. Monsp. *Lithospermum Linariæ folio Monspeliacum* C. B. Park. *Passerina Lobelii* J. B. *Pas. Linariæ folio Lobelii* Ger.

J. B.

Foliis est per caulem dodrantalem confertis, Lini similibus, viridantibus, acuminatis, uncialibus, circa superiora minoribus, rarioribus: *floribus* in summis ramulis brevibus, acervatim congestis, luteis; quos excipiunt vascula exigua, turbinata Lini, dimidio aut triplo minora, foliolis quibusdam acutis undique obvoluta, semine plena lubrico, lucido, fusco, multo Lini seminibus minore. *Radix* satis longa, tortuosa, alba, lignosa.

Locus. Circa Monspelium in squalidis locis *Garrigues* dictis observavimus: at proceriorem in Sicilia.

CAP.

Cap. XII.

A. *Plantaginella palustris* C. B. *Plantago aquatica minima* Clus. Park.

RAdicibus fibrosis albis terram apprehendit: est ubi radicem simplicem profundè in limum demissum fibræ plures cingunt. *Folia* ex eadem radice plura, Plantaginis aquaticæ similia, sed multis numeris minora, pediculis longis donata [duarum interdum triúmve unciarum] in terram reclinata. Quò folia majora sunt eò longioribus pediculis insident, quò minora eò brevioribus. Inter folia plurimi è radice exeunt *flosculi*, singuli singulis pediculis insidentes (aliàs enim caulem non producit) nonnullis semuncialibus, aliis multò brevioribus, tenuibus, in terram reclinatis, quinq; petalis exiguis, acutis, albis compositi, *calice* quinquepartito. Succedit *vasculum seminale* turgidulum, ovale quodammodo aut glandiforme, seminibus exiguis ruffis copiosis repletum, per maturitatem in duas carinas dehiscens.

Sapor plantulæ initio herbaceus, postea nonnihil acris gustanti sentitur. Flagellis emissis ad intervalla radices agentibus immensum se propagat locum idoneum nacta.

In fundis piscinarum, aquis æstate exiccatis, aut alibi ubi per hyemem aquæ stagnârant provenit, verùm non admodum frequens. *Locus.*

Alsine palustris exigua foliis lanceolatis Plantaginellæ aquaticæ instar, flosculis albis vix conspicuis huic eadem nobis videtur.

Cap. XIII.

Pentapetales Brasiliana floribus luteis minimis.

IN duorum aut etiam trium pedum assurgit altitudinem; *caule* tereti, geniculato, subrufescente paululúmque piloso: ex geniculis emittit ramulos & bina *folia* semper sibi opposita, brevioribus pediculis innitentia, quinque aut sex dig. longa, aliquando crasso modo dentata, interdum etiam non. In extremitate ramulorum flores nascuntur solitarii, lutei, umbilico conico constantes, & in ambitu illius quinque foliolis luteis minimis. *Radix* exilis admodum. Flos tritus odorem habet suavem, ferè ut Chamæmeli.

Cap. XIV.

Pentapetalos Brasiliana flore Lychnidis.

Marggr.

IN quatuor aut quinq; pedum altitudinem assurgit, *caule* rotundo, lignoso, leviter piloso, quiq; superiùs in multos se dispescit ramos sursum elevatos. In caule autem & ramis solitariè posita sunt *folia* angusta, brevibus pediculis innitentia, quatuor aut quinque dig. longa, similia foliis Salicis, atque pilosa, diversæ magnitudinis, in summitate enim plantæ angustissima sunt & parvula. *Flores* fert magnitudine florum Lychnidis, albos, pentapetalos, unguibus in medio purpureis & *staminulis* luteis. *Radix* haud longa est, sed habet multas proles ad latera extensas, atque etiam filamenta.

Cap. XV.

Rhabarbarum lanuginosum, sive Lapathum Chinense longifolium Munting. *Rhabarbarum* J. B. *Rhabarbarum I. seu Officinarum* C. B. *item II. quod Matthiolus pingit* ejusdem.

Munting.

E *Radice* longæva, crassa, fermè rotunda, parum ultra semipedem longa, fibris quibusdam brevibus ac crassiusculis undiq; enatis onusta, externè fusca vel quasi è rubedine nigrescente, internè lutea rubris nonnullis striis venustè permixtis, succo ex parte viscoso, è rubedine flavescente plenâ, amarâ, necnon gustui ingrata, *Folia* protrudit numerosa, arctè conjuncta, & quasi simul è radicis supremo, serie rotundâ, mirabili unum supra aliud paulò elatius provenientia, manus longitudine aut majore, inferiori parte adeo angusta, ut ultra digiti unius latitudinem vix obtineant, in medio tamen latiora & supremo latissima, ubi tres plus minus digitos latitudine æquant, in mucronem planè rotundum desinentia, molli lanugine, in marginibus maximè visibili obducta, non dissecta, neque plicata, verùm plana, superne lætè viridia, infernè pallidiora; unicâ in medio latiori ac majori venâ, è qua plurimi minores in latera undique excurrentes,

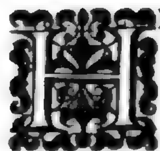
tes, & circa ea parùm incurvatè dispositæ proveniunt, prædita; naturâ quidem sursum tendentia, anteriori nihilominus parte, Struthiocameli plumarum instar, quod magnam plantæ venustatem addit, parùm deorsum sese incurvantia; substantia modicè crassâ, gustu amara, necnon tactu mollia.

E foliorum medio Pediculus unicus, ad tres, quatuorve digitos supra folia eminens nascitur, tenuis, teres, è viridi purpurascens: cujus summo flores octo, decem, aut duodecim numero, brevibus pediculis nitentes, & modò ex hac, modò ex illa caulis parte provenientes, pallido colore cœruleo non ingrato donati, formâ & magnitudine Leucoii arborescentis floribus non valdè dissimiles, quinque petalis subrotundis constantes, odore admodum ingrati, cerebrum non parùm perturbantes, & succum fermè cœruleum edentes visuntur, qui brevi in his oris nullo relicto semine marcescunt & decidunt.

De Rhabarbari viribus & usibus superiùs egimus in capite de Lapatho.

HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM
LIBER VIGESIMUS.
QUI EST
De Herbis flore pentapetaloide vasculiferis.

Erbas hoc Libro comprehensas pentapetaloides potiùs quàm pentapetalas vocamus, quoniam quæ videntur petala distincta, reverà non sunt, sed ad ungues juncta, adeò ut flores integri decidant, & strictè loquendo monopetalis annumerandi sunt. Verùm ne à recepta sententia nimis recederemus hujusmodi flores pentapetalis potiùs quàm monopetalis annumeravimus.

Herbæ flore pentapetaloide anomalæ.

Florem pentapetaloidem dicimus potiùs quàm pentapetalon, quia folia seu petala florem componentia ad ungues juncta sunt, adeò ut flores integri decidant. Hæ vel sunt

Terrestres, foliis

Simplicibus, h. e. in singulis pediculis singulis, caulibus

Nudis, flore è tubo oblongo in quinque lacinias seu folia bifida expanso; foliis

Rugosis, texturæ rarioris; floris calice oblongo, concavo, striato; PARALYSIS.

Levioribus seu planis, succulentioribus, densioribus, calice floris breviore ut & vasculo seminali; AURICULA *ursi.*

Foliis vestitis

Adversis, seu binis in caulibus oppositis,

Siliquosæ & lanigeræ,

Lactescentes, siliquis plerumque binis; APOCYNUM.

Succo limpido,

Elatior, flore parvo, siliquis singularibus, Ciconiæ rostrum referentibus; ASCLEPIAS.

Humilior, provoluta & repens, foliis glabris, colore & consistentiâ hederaceorum, flore amplo, siliqua bicorni; CLEMATIS *daphnoides.*

Pericarpiis semine minutissimo refertis, nullâ intus lanâ, floribus in summis caulibus & ramulis crebris, sapore amaro insignes, flore

E tubo oblongo in quinque segmenta acuta expanso; CENTAURIUM *minus.*

Sine tubo in octo ferè lacinias seu petala diviso; foliis in caule adversis in unum coalescentibus ut in Dipsaco, glauco colore conspicuis; *Centaurium* luteum.

Alternis, floribus in thyrsis oblongis confertis: pericarpio bivalvi

Conico aut *turbinato;* VERBASCUM.

Globoso; BLATTARIA.

Compositis, in uno scil. pediculo ternis, vasculo pentagono, per maturitatem si tangatur dissiliente, & semen ejaculante, sapore totius plantæ acido; TRIFOLIUM *acetosum, Oxys trifolia.*

Aquaticæ foliis

Integris

Integris simplicibus subrotundis, seu quæ est

Flagellis reptatricibus, in alis foliorum florens, foliis subrotundis per margines æqualibus; NUMMULARIA.

Caulibus erectis, foliis in eodem pediculo ternis, floribus intus filamentosis in summis caulibus in thyrsum depositis; TRIFOLIUM *paludosum*.

Tenuissimè dissectis, floribus speciosis; VIOLA *aquatica*.

Auricula ursi in summo caule, unde pediculi florum singularium exeunt, quædam habet foliorum rudimenta, quæ quoniam perexigua sunt, nec ejusdem figuræ cum iis quæ ad radicem, pro foliis perfectis non habeo; ac proinde caulis nihilominus nudus nobis censetur. *Paralysis Alpina* dicta *auriculis ursi* accensenda est.

Quòd Clematis daphnoides siliquam producat lanigeram mihi non constare fateor: quod siliquam satis longam bicornem & velut geminam producat (ut rectè Cæsalpinus) mihi compertum est: unde ob convenientiam in siliqua cum Apocynis, sive lanigera sit, sive non, cum eisdem merito copulatur.

Ros solis caules producit nudos flores sustinentes longa serie versùs unam partem spectantes, è calice seu tubo oblongo in quinq; segmenta divisos; vascula seminalia oblonga, seminibus minutissimis repleta; atq; idcirco ad hoc genus pertinere videtur.

Herbæ flore pentapetalo & polypetalo seminalis vasculi respectu commodiùs dividi possent in *unicapsulares* & *multicapsulares*. *Unicapsulares* ob defectum commodioris vocabuli dicimus vasculo simplici & in loculamenta non partito contentas, quibus seminis sedes in medio est, exteriùs protegente vasculo; *Multicapsulares* vasculo è pluribus cellulis seu loculamentis conjunctis composito donatas.

Prioris generis sunt *Caryophyllus, Armeria, Lychnis, Alsine, Spergula, Anagallis, Paralysis, Auricula ursi; fortè etiam Centaurium minus luteum & purpureum, Lysimachia lutea, Portulaca, Nummularia, Viola aquatica*. Verùm quoniam de nonnullis hujus generis mihi nondum constat, quomodo vasculum seminale conformatum, & semina in eodem disposita sint; alias notas magis obvias & expositas pro characteristicis generum subalternorum tantisper adhibere coactus sum dum vascula seminalia omnium de quibus dubito videndi & curiosè examinandi occasio dabitur.

CAP. I.

De Primula veris & Paralysi.

PRimula veris dicitur hæc herba quòd primo vere floreat; Paralysis quia Paralysi morbo medendo adhibetur à peritis medicinæ.

Notæ ejus genericæ sunt caules foliis nudi, flores è tubo oblongo in folia seu potius lacinias quinque bifidas expansi, corúmque calyces oblongi, concavi, laxi, striati; folia rugosa texturæ rarioris.

A. 1. *Primula veris vulgaris* Park. *veris minor* Ger. *veris floribus ex singularibus pediculis, majoribus, simplicibus* J. B. *Verbasculum sylvarum majus singulari flore* C. B. **Common Primrose.**

Fibris numerosis, albicantibus, majusculis, profundè in terram demissis, & fibrillis aliquot tenuibus capillatis, è *radice* modicè crassa squamosa, rubente exeuntibus firmatur. *Radicis* sapor subastringens: *squamæ* autem è foliis quotannis marcescentibus residuæ sunt.

Folia plus palmum longa, sesquidigitum aut duos digitos lata, obtusa, rugosa, ad margines denticulata, supina parte glabra, pronâ hirsuta, nervis crebris hirsutis eam percurrentibus, ex angusto principio sensim dilatata, pediculis propriè dictis carentia. Inter folia emergunt *flores* ab eadem radice plures, pediculis tenuibus, teretibus, aphyllis, hirsutis, radicem versùs leviter purpurantibus, semipalmaribus aut palmaribus nixi; in singulis pediculis singuli, è *calicibus* oblongis, pentagonis, angulis hirsutis, margine in quinq; segmenta acuta diviso; monopetali, ampli, è tubo oblongo, angusto, in quinq; segmenta cordata totidem folia imitantia divisi, è languescente luteo palliduli, unguibus flavis, in quorum medio reconduntur *stamina* lutea, pistillo herbaceo capitellum viride nunc altiùs infra stamina reconditum proferente, nunc in summa tubi parte supra stamina eminente. Odor validus & non ingratus. Vasculum seminale in calice reconditum.

Locus. In sylvis, sepibus & dumetis verno tempore ubique exit.

Hujus multiplex habetur varietas. 1. *Flore niveo*, quæ Parkinsono *Primula veris flore albo*. Adv. *Sylvarum Primula alba*. In hortis nostris frequens est. 2. *Flore viridi simplici*, cujus tum Lobelius, tum Parkinsonus meminerunt. Flos ei calyci ferè concolor est, magísque expansus quàm vulgaris Primulæ. 3. *Flore viridante & albo simplici* Park. 4. Flore viridi duplici *Park.* quæ ab ea quæ flore est simplici seu secunda flore tantillo saturatiore, è duplici petalorum serie composito differt. 5. *Flore multiplici, separatim diviso Park.* quæ Primula veris Hesketi dicitur. Hæc præter flores quos profert singulares in pediculis seu cauliculis singularibus Primulæ vulgaris modo, alios etiam producit caules qui

qui in fastigio suo plures flores gestant ex uno calyce erumpentes, interdum plurium duntaxat florum fragmenta seu partes in eundem calycem constipatas. 6. *Flore pleno* seu *multiplici* omnium ferè Autorum. 7. *Flore duplici* Park. quæ præcedente omnibus suis partibus minor est, flores autem duplici duntaxat petalorum serie compositos profert. His addere possumus octavam adhuc varietatem, cujus calycum è quibus flores exeunt segmenta in foliola viridantia excrescunt & degenerant; seu mavis dicere, calicum segmenta in magnitudinem aucta viridanti margine foliaceo velut fimbriata sunt.

2. *Carchichec Turcarum, sive Primula veris Constantinopolitana* Cornuti. *Primula veris Turcica Tradescanti flore purpureo* Par. **Blew Primrose.**

Cornut.

Foliis à vulgari nonnisi mollitie distinguitur. Foliorum medium discriminant costæ albæ, infima parte latiores, ac levi rubore aspersæ: margines ut in Lactuca Romana modicè crenantur: numerosè ac confertim in orbem crescunt ex crassa ac fibrosa *radice* subalbida. Hanc solent herbarii ob plantæ raritatem multifariàm dissecare, ut præter semen hac etiam ratione propagatur. Inter folia pediculi multi vix ultra digitum longitudinis efferuntur; *calices* sustinent subvirides, tot sinubus striatos quot postmodum folia in *flore* succedere debent: non plura quinque illa esse consueverunt: singula cordis effigiem repræsentant, & dilutâ purpurâ colorantur, nisi quà unguiculus est, colorem etiam in hac parte variat, in radium aureum croco adumbratum efformatus. Diceres medium floris umbilicum stellam esse, adeò radiis quinque fulgentissimis internitet. *Pistillum* edit medio stellæ concolor. Integro propè anno floribus ornatur. Hos statim atque vetustas decussit, sequuntur *semina* alba, Papaveris albi facie, quæ levi capsula inclusa maturescunt. Multa deinde soboles juxta deciso semine germinat.

Apud Turcas audio nominari *Car chichec*, quasi quis nivalem florem nuncuparet: Argumentum nominis floris vivacitas dedit; media quippe hyeme supra nives etiam caput exserere solet.

Calida est & sicca, gustúque non mediocriter adstringere percipitur. Usu efficaci pollet ad medendum melancholicis & pituitosis affectibus: cohibendo alvi profluvio magnopere confert: ventriculum atque adeò universa intestina soluta roborat. *Vires.*

Floris colore infinitùm variat, cœrulescente, purpureo remissiore, & intensiore seu violaceo, carneo, ferrugineo, obsoletè pallido, miniato, albo, &c. Reperitur etiam flore geminato seu altero alteri innato, variorum colorum. Hæ omnes aliæque adhuc plures varietates seminio debentur.

3. *Primula veris Constantinopolitana sive Carchichec polyanthos.*

Hæc plures in eodem caule gestat flores velut in umbellam diffusos, Primulæ pratensis inodoræ luteæ modo; sunt autem flores nonnihil minores prædecentis floribus.

Flores pariter colorum varietate ludunt, & non raro geminati observantur.

A. 4. *Primula pratensis inodora lutea* Ger. *veris caulifera, pallido flore inodoro aut vix odoro* J. B. *Verbasculum pratense aut sylvaticum inodorum* C. B. *Paralysis altera odorata flore pallido polyanthos* Park. parad. **Great Cowslips, or Oxlips.**

Foliis & radice cum *Primula vulgari* convenit, flore insuper, & pediculorum hirsutie: differt, quòd plures in caule flores gestet in umbellam quandam digestos, *Paralysis vulgaris odoratæ* in modum, eosdémque tantillo minores & coloratiores. Cum Paralysi vulgari convenit, quòd plures in eodem caule flores gestat: ab eadem differt foliis Primulæ vulgaris similibus; caule zonâ rubrâ ad petiolorum basin cincto; caulis & pediculorum hirsutie, horum etiam longitudine; Flore pallidiore, majore, magis expanso, minùs odorato; calicibus minùs tumidis. Differt denique quòd præter flores quæ in umbellis alios producit singulares, è radice exeuntes in privatis pediculis, quod in Paralysi odorata nunquam accidere observavi.

In sylvis & ad sepes non admodum infrequens, interdum etiam in pascua descendit. Aliquanto seriùs floret quàm Primula vulgaris. *Locus.*

Hujus etiam varietates aliquot habentur in hortis enutritæ. 1. Paralysis flore flavo simplici inodoro, absque calycibus *Park.* Flos huic nudus est absque ullo omnino calyce. 2. Paral. flore geminato inodora *Park.* 3. Paral. inodora calycibus dissectis *Park.* 4. Paralysis flore fatuo *Park.* Hæc floris loco in summo caule congeriem gestat foliolorum angustorum viridantium, luteis nonnullis intermixtis.

A. 5. *Primula veris major* Ger. *veris odorata flore luteo simplici* J. B. *Verbasculum pratense odoratum* C. B. *Paralysis vulgaris pratensis flore flavo simplici odorato* Park. parad. **Common Paigles, or Cowslips.**

Radice cum Primula veris vulgari convenit. *Folia* per terram sparsa, quàm illius minora, breviora, obscuriùs virentia, rigidiora, glabriora, non crenata, prona parte lanugine adeò brevi oblita ut vix perceptibilis sit. *Caulis* ab eadem radice unus [interdum plures] sesquipalmaris aut dodrantalis, nudus, teres, firmus, solidus, brevi & vix conspicua lanugine hirsutus: in cujus fastigio flores sex, septem, aut etiam duodecim, aut plures [in nonnullis 24. numeravimus] velut in umbella diffusi, singuli singulis pediculis è caulis fastigio enatis fulti, è *calyce* majusculo, pentagono, albicante, in quinque segmenta acuta, non tamen profundè, inciso; minores quàm Primulæ vulgaris, magisque concavi, & saturatiùs flavi, unguibus maculâ croceâ verùm exigua notatis, valdè odorati. Vascula seminalia in calice occultantur.

Aprili mense apud nos floret in pascuis frequens. *Locus & Tempus.*

Varietates. Hujus etiam non pauciores habentur varietates quàm præcedentis: 1. Paralysis altera odorata flore pallido polyanthos *Park.* Folia huic majora, pallidiùs virentia, flores in uno caule plures [ad 30. interdum numeravi] pallidiùs virentes, pediculis longioribus appensi. 2. Paralysis flore viridante simplici *Park.* Flores huic tantillo ampliores sunt quam vulgari, calicibus viridantibus concolores. 3. Paral. flore & calice crispo *Park.* 4. Paral. flore geminato, seu altero alteri innato: in hac specie & omnibus quas observavi hujus generis flos exterior nihil aliud est quàm calix naturæ lusu in florem degenerans, seu potiùs evectus. 5. Paral. hortensis flore pleno. 6. Paral. flore viridanti pleno *Park.* sola florum multiplicitate à secunda varietate differt. 7. Paral. flore viridante sive calamistrato *Park.* Flores hujus è plurimis exiguis angustis foliolis compositi, nullo calice inclusi, Rosæ parvæ in modum ferè expansi, luteo-virides seu pallidi, inodori, si à Solis radiis defendantur ad duos etiam menses durant antequam marcescant.

Vires. Radix hujus aquâ aut cerevisiâ cocta vertiginem sanat. *D. Palmer.* Paralysi, vertigini & similibus nervorum affectibus utilem esse hanc herbam vel nomen arguit.

6. *Paralytica montana rotundifolia Æquicolorum* Col. *Primula veris montana incana, lutea* C. B.

Col.

Variat hæc à congeneribus, rotundioribus admodum *foliis*, tenui, longo, trigono & trientali petiolo insidentibus, erectis, carnosis, venosis, infernè incanis, lanosis, sinuosis oris ut crenata videantur, è *radice* obliqua, carnosa, multis fibris albis, Ellebori modo carnosis dependentibus, atque humum amplexantibus, odoratis, sapore acri, amaro, odorato parum palato. *Caulem* dodrantalem emittit, vel majorem loci & alimenti uberioris causâ, rotundum, tenuem, nudum, Junci aut Cyperi modo, thyrsum repræsentantem, in summo ex basi tenuibus foliolis divisâ *flores* decem vel pauciores prodeuntes sustinentem, luteo colore hilari, ex calycibus hirsutis incanis, quinque oris divisis, in quibus rotundum *pericarpium* longo apice perficitur, marcescentibus atque etiam hærentibus floribus, in quo *semina* nigra, angulosa & copiosa concluduntur.

Locus & Tempus. Æquicolorum montibus supra Flaminianum, *lo Serrone* dicto loco, in cacumine, Septentrioni opposito latere, humenti humo, Maio floret, Junio perficitur.

Vires. Primularum folia & flores gustu non ingrato in olere, placentis & acetariis sumuntur, súntque admodum amica & utilia capiti & nervoso generi. Adhibentur & in Apoplexia, Paralysi & articulorum doloribus. Florum succus maculas rugásque faciei, & alia cutis vitia mirificè detergit. Aqua florum & conserva nec minus syrupus anodyna sunt & hypnotica. Infusa, decocta & extracta Primularum veris cujuscunque generis, anodyna & hypnotica sunt benigna & innoxia, iis qui tenerioris sunt seu ætatis, seu constitutionis apprimè idonea. *D. Tancredus Robinson.*

Decoctum radicum Primulæ veris vulg. in Zythogalo alióve idoneo vehiculo sumptum singulare est & præsentissimum remedium ad vertiginem. *D. Hulse.* Succus foliorum & florum expressus cum pari quantitate lactis è vaccæ rubræ uberibus emulcti frequenter haustus Cephalalgiam inveteratam perfectè curavit, cum alia medicamenta nequicquam tentata fuissent. Hujus mentionem & ad hunc affectum leniendum commendationem factam invenio in *Horto Sanitatis Langhami.* Idem.

Acetum radicibus impraegnatum, ac loco errhini in nares attractum odontalgiam mirabiliter sedat. *Schrod.*

Paralysin lateris sinistri curavit Tho. Bartholinus spiritu frumenti cui herba Paralysis incocta erat, ut ipse refert, Ephemer. German. An. 2. Obs. 2.

CAP. II.

De Auricula ursi.

A Similitudine aliqua foliorum nomen sortita, differt à Primula veris, cui aliàs simillima, foliis lævioribus, densioribus, succulentioribus, floris calyce breviore, ut florum tubi ferè nudi appareant, foliorum quorundam rudimentis in caulis vertice è quibus florum pediculi exeunt.

1. *Auricula ursi flore luteo* J. B. Ger. *ursi lutea* Park. *Sanicula Alpina lutea* C. B. **Yellow Bears-ear or Oricola, French Cowslip.**

Clus.

Hujus *folia* Primulæ veris foliis ferè respondent, rugosa tamen non sunt, sed crassa, Fabariæ foliorum instar, eáque aut farinæ quasi polline conspersa, & prorsus incana, aut leviter tantùm canescentia, interdum omnino viridia & lævia; rursus omnia vel per ambitum serrata, vel nullis denticulis prædita, interdum novella duntaxat dentata, vetusta minimè, omnia autem gustu amara. Ex horum medio aut è lateribus prodeunt *cauliculi* dodrantales aut minores, nudi, veluti quâdam farinâ respersi, qui 10, 20, 30, interdum etiam plures (præsertim si in hortis colatur ubi admodum luxuriat) *flores* sustinent, ex uno veluti capite æqualiter prodeuntes, & petiolis (quos tanquam squamulæ quædam incanæ ab invicem segregant) brevibúsque *caliculis* inhærentes, Primulæ veris similes, quinque aut sex divisuris constantes, dulcem & melleum quendam odorem spirantes, coloris aut lutei aut pallentis, atque vel majores & ampliores, vel minores, omnes autem interiùs circa umbilicum albo circulo insignitos, *stylo* inter stamina nonnunquam prominente, interdum nullo. *Semen* deinde fuscum, inæquale, bullatis vasculis inclusum quale Primularum veris. *Radix* crassa

crassa est & multis candidis oblongísque fibris prædita, ex qua in cultis si pangatur plures plantæ enasci solent.

Crescit in Sneberg. Nuberg, Etscher, & aliis vicinis Austriæ, & Stiriæ Alpibus, &c. v. *Clus.* *Locus.*

Auricula ursi 7. *Clus. cur. post.* ab hac non videtur nobis specie diversa.

2. *Auricula ursi flore purpureo* Ger. *flore carneo* Park. *Auric. ursi, sive Primula veris Alpina flore rubente* J. B. *Sanicula Alpina purpurea* C. B. Purple Bears-ear.

Clus.

Folia hujus breviora sunt, extremâ parte latiora plerunque, & initio quasi rotunda, quæ temporis successu angustiora circa radicem fiunt, crassa quidem illa, sed minùs quàm superioris, in ambitu serrata, supernè viridia & lævia, infernè ex viridi pallescentia: inter quæ vel ad quorum latus exeunt nudi, duas uncias longi, aut paulo longiores *cauliculi*, quibus insident sex, octo, aut plures *flores*, simul in caput aut umbellam congesti, ut in superiore, illísque formâ similes, sed majores, rubro colore nitentes, obscuriore tamen initio quasi mororum succo infecti essent, deinde eleganti & dilucidâ rubrâque purpurâ gratissimi, intus circa umbilicum pallentes & exalbidi, odorati quidem illi, sed minùs superioribus. *Semen* in capitulis longè minoribus, parvum, nigrum, inæquale. *Radix* priori similis.

In Oenipontinis & vicinis Alpibus abundè nasci intellexit Clusius, eam in Austriaci s& Stiriacis Alpibus frustra quæsiveris. *Locus.*

Auricula ursi 3. *Clus.* Auricula ursi, flore rubro, maculis exalbidis, foliis subhirsutis. *J. B.* Sanicula Alpina flore variegato *C. B.* foliis minoribus, tenuioribus, minùs crassis, subhirsutis, & flore rubro, maculis exalbidis asperso à præcedente differt; nec tamen (ut puto) specie diversa est.

3. *Auricula ursi* 5. Clus. *Sanicula Alpina foliis rotundis* C. B.

Folia circinatæ ferè rotunditatis, longiusculæ tamen & in ambitu serrata, longè minora quàm præcedentis, & minùs viridia, sed aliquantulùm canescentia; inter quæ tenuis & sescunciam longus *cauliculus* exilit, binos, ternos aut plures *flores* sustinens, superiore minores, quinque petalis bifidis etiam constantes, colore rubente minùs saturo quàm in præcedente. *Radix* fibrosa est ut reliquorum.

4. *Sanicula Alpina rubescens folio non serrato* C. B. *Auricula ursi carnei coloris, foliis minimè serratis* J. B. *Auricula ursi* 4. Clus.

Clus.

Quarta hæc Clusii Auricula minoribus est quàm secunda foliis, carnosis, mucronatis, in ambitu non serratis, supernè lævibus & splendentibus, infernè ex viridi pallentibus & venosis, minoréque acrimoniâ & amaritudine præditis quàm aliarum folia. *Flores* illi secundo generi similes, profundioribus laciniis secti, colore dilutiùs rubente, intus circa umbilicum incanâ quadam lanugine villosi, stylo prominente, bini terni aut ad summum quaterni, summo uncialis, raró longioris cauliculi fastigio nascentes. *Semen* in parvis vasculis reliquis majus & fuscum. *Radix* minor & nigricans, atque adeò numerosâ sobole interdum se propagans ut latissimos cespites occupat.

Invenitur in *Sneberg* reliquísque vicinis jugis & Stiriæ Alpibus frequentissima. *Locus.*

5. *Auricula ursi* vi. Clus. *Auricula ursi alba* J. B. *Sanicula Alpina alba foliis non crenatis* C. B.

Floris præcipuè colore candido aliísque accidentibus à cultura & satione ortis à præcedente differt, unde nec specie ab ea diversam puto. Siquidem ex Auriculæ ursi semine sato innumeræ fere varietates indies producuntur, non floris colore duntaxat, sed & figurâ & magnitudine diversæ.

In Cur. post. Clusius inter sextam & septimam species aliam interserit quam septimam facit, quæ in paucis differt à prima specie, ut ejus semini sato ortum suum debere suspicor.

6. *Auricula ursi angustifolia, colore rubente* J. B. *Auric. ursi* 7. Clus. hist. 8. ejusdem cur. post. *Sanicula Alpina angustifolia* C. B.

Clus.

Crassiuscula *radice* nititur, quartæ haud dissimili, multis candicantibus fibris capillatâ, ex qua angusta *folia* quina aut sena, succulenta & pinguia, quartæ foliis multò angustiora, à medio ad extremum usq; mucronem in ambitu serrata, amaríque gustûs prodeunt. *Cauliculus* inter ea nascitur tres uncias longus, nudus, lævis, sustinens *capitulum* è foliolis compactum, unde quaterni aut quini *flores* elegantissimi, quinque petalis bifidis ut reliqui constantes. Capitula hujus quartæ proxima erant; *Semen* observare non licuit Clusio.

Crescit in quibusdam Stiriæ & Carinthiæ Alpibus, præsertim verò Tauro monte & Judenberg jugis. Floret sub finem Julii, nivibus liquescentibus. Rara est, & culturam ægrè admittit. *Locus.*

Similem huic in Tyrolensibus Alpibus nasci postea intelligebat Clusius, cujus plantam siccam à fratre Gregorio Rhegiensi Capucino accepit, ejúsque iconem exhibet in *cur. post.*

7. *Auricula ursi minima flore carneo & niveo* J.B. *Auric. ursi* 8. *minima* Clus. hist. *Sanicula Alpina minima crenata* C. B. *item Sanicula Alpina minima nivea* ejusdem. *Auric. ursi minima alba* Park.

Clus.

Folia hujus unguem magnitudine vix æquant, infernè circa sedem angustiora, supernè & in extremo latiora crenatáque, viridia, nervosa, superioribus minùs densa, amari gustûs. *Pedicellus* inter folia exilit, vix digitum transversum altus, unicum, interdum alterum, *florem* ferens, dilutiùs rubentis

tis sive carnei coloris, è fimbriato *caliculo* obtusiore prodeuntem, inodorum, intus etiam circa umbilicum candidâ lanugine pubescentem, nullo prominente stylo. Neque hujus *semen* observare licuit, cùm in hortum cum suo cæspite translata ad frugem nunquam pervenerit. Adnatis mirum in modum se propagat & interdum magnos cespites occupat candicantes fibras è singulis propaginibus demittens.

Locus. In summo Sneberg jugo, inque Tauro & Judenberg montibus invenitur. Floret eodem tempore cum reliquis.

A. 8. *Paralytica Alpina major* Park. *Verbasculum Alpinum umbellatum majus* C. B. *Primula veris flore albo* Ger. Clus.

Clus.

Fibrosis candicantibus Primulæ veris *radicibus* hæret, ad quarum caput aliæ novæ plantulæ secundùm matrem subinde germinant. Ineunte vere folia dena aut duodena emittit, initio quasi in globum contracta, quæ successu temporis sese explicant, & humi sparguntur, suntque exteriore parte incana, & veluti farinâ quâdam aspersa, nervorum viridantium discursu virgata; interna verò ex viridi pallentia, sextantali longitudine, latitudine unciali. Circumcirca serrata, aliquantulum crispa & densiuscula, Auriculæ ursi, quàm Primulæ veris similiora, acris saporis. Ex horum medio unus aut plures assurgunt *cauliculi* dodrantales, interdum sesquipedales, nudi, graciles, enodes, in quorum cacumine umbella sedit florum numerosorum, semiuncialibus pediculis hærentium, floribus Auriculæ ursi respondentium, magna ex parte eleganti dilutioréque purpurâ nitentium, aut carnei coloris, interdum saturatiùs rubentium, nonnunquam (sed rarò) omnino candidorum & etiam exalbidorum; omnes autem circa umbilicum lutei sunt, & aliquantulum odorati. *Semen* deinde in oblongis vasculis admodum exili fulvescens continetur.

Tempus & Locus. In pratis montosis, locis humidis & palustribus, in Septentrionali comitatus Eboracensis parte & in Westmorlandia copiosè provenit. Floret Maio.

In hortos translata, quamcunque curam adhibeas non diu durat. Magnâ copiâ teste Clusio provenit in uliginosis & vicinis urbi Viennensi pratis.

* 9. *Primula veris minor purpurascens* J. B. *Paralysis minor flore rubro* Park. parad. *Primula veris flore rubro* Ger. *Verbasculum umbellatum Alpinum minus* C. B. Birds-eyn.

J. B.

Præcedenti per omnia similis est, caule trium quatuorve unciarum; foliis pæne Alsines vulgaris & etiam dimidio minoribus, vix apparentibus crenis; floribus paucis, uno sci. duobus vel tribus.

* 10. *Auricula ursi Myconi pilosa cærulea* J. B. *Auric. ursi flore cæruleo, folio Boraginis* Park. *Sanicula Alpina foliis Boraginis villosa* C. B.

Lugd.

Radices multas emittit ferè capillaceas, fuscas, petris inhærentes, gustu adstringentes; circa quos *folia* per humum repunt, Boragini quadantenus similia, in ambitu nonnihil laciniata, aspera, rugosa, crassa, nervosa, pilosa, maximè propè radices: ex iis enim ad foliorum exortum magna pilorum congeries, tomento cuidam & veluti jubæ adsimilis enascitur. Eadem folia tam supernè quàm infernè villosa sunt, atque etiam in ambitu pili ubique rufescunt. E foliorum medio duo aut tres *cauliculi* emergunt, rotundi, dodrantales, hirsuti, solidi, succosi, purpurascentes, cum dulcedine adstringentes, in quorum fastigiis *flores* sunt cœrulei, pentapetali, & in horum medio stamina lutea, veluti ex vasculo, grani Hordei figurâ, sed majore, in imo floris posito exeuntia.

Locus. Nascitur in umbrosis montosísque locis, nonnunquam etiam humidis. In Pyrenæis præcipuè reperitur.

CAP. III.

De Cortusa.

Foliis tenuioribus, latis angulosis seu in lacinias divisis, floribus parvis à Paralysi & Auricula ursi differt.

1. *Sanicula Alpina sive Cortusa Matthioli* Park. *San. Alp. Clusii, sive Cortusa Matthioli* Ger. *Cortusa* J. B. *Sanicula montana latifolia laciniata* C. B. Bears-ear Sanicle.

Clus.

Multa *folia* promit novo vere, satis crasso pediculo nitentia, adeò sese per oras initio contrahentia, pronâ parte, ut orbiculata videantur; admodum nervosa & rugosa, supina verò parte tumentia crispáque ut Lusitanici Ranunculi aut Lactucæ capitatæ folia, deinde ubi sese explicârunt, in ambitu non modò serrata, sed etiam in sex aut plures lacinias divisa, omnino virentia, supernè quodammodo splendentia, infernè nequaquam, fervido gustu; inter quæ palmaris exit *cauliculus*, firmus, rectus, nudus & sine foliis, subpurpurascens, qui in summo Primularum & Auricularum instar, è medio quorundam foliorum capite octo, novem, aut plures profert *flosculos*, Campanulæ modo pensiles & deorsum spectantes, quinque crenis divisos, elegantissimo rubro colore saturo & ad purpuram tendente, fundo interiore albo, in quinque angulos desinente, prodeuntibus ex imo quinque *staminulis* luteis, album fundum non superantibus, & medium oblongum stylum complectentibus, suavis odoris ut ferè Auriculæ ursi rubræ flores: quibus defluentibus succedunt surrecta *capitula*, tenue, fuscum ut illa *semen* continentia: *Radix* numerosis, longis tenuibus & nigricantibus fibris

fibris ex uno capite prodeuntibus constat, singulis annis ad latera augescens & incrementum sumens, ut temporis successu, veluti Auriculæ & Primulæ aliæque similes in plures stirpes dividi & pangi possint. Tota planta hirsutiore lanugine pubescit.

Promiscuè nascitur cum Sanicula Alpina guttata in Austriæ & Stiriæ Alpibus umbroso loco. *Locus.*

Singularis esse videtur & sui generis planta, tum ab Auriculis ursi tum à Sanicula guttata diversa.

2. *Cortusa Indica vel Hedera terrestris Indica* Bodæi à Stapel in Theophr. hist. *An Sanicula sive Cortusa Americana fruticosa* Park.

Bod.

Ex *radicibus* capillaceis *cauliculos* promit repentes, subhirsutos: *Folia* Cortusæ Matthioli similia. Maio mense *cauliculum* promit exiguum, digiti majoris longitudine, in quibus *flosculi* palliduli, antequam panduntur figurâ Hyacinthi Medici, postea stellares ac candidi, intus multis staminibus prædıti. Hanc speciem nonnulli Cortusam Americanam flore fimbriato appellant ad differentiam sequentis. Vascula seminalia (observante * D. Hermanno Botanices Professore in Academia Lugduno batava, & Horti medici ibidem præfecto dignissimo) cum Sanicula non conveniunt. Ego olim Cantabrigiæ plantam hanc flagellis repentem aliquot annos colui, verùm minùs tum diligens fui in observandis seminibus aut seminum conceptaculis. Anomala est planta, neque ut suspicor, genere convenit cum Matthioli Cortusa. Verùm quoniam Cortusæ nomen usurpavit, hic maneat donec ejus copia mihi facta fuerit. * *Ex relatione D. Jos. Palmer. M. D. Palmer.*

3. *Cortusa Americana flore spicato, stellato* Hort. Lugd-bat.

Hæc à nemine descripta est, & D. Hermanno autore ad Pyrolæ classem referenda.

Folia ima longis pediculis insident latis seu planis, Saniculæ guttatæ ferè in modum dentata, nec figura iis valdè dissimilia, circumscriptione scilicet subrotunda, sed paulo longiora, majora. In caule bina ex adverso sibi respondent folia, minora multo iis quæ ad radicem sunt, in acumen producta. Florum spica sesquipalmaria è raris *flosculis*, brevibus admodum pediculis insidentibus composita: qui quales fuere nescimus, jam enim cùm planta collecta fuit præterierant. Flosculis succedunt vascula compressa, bicapsularia, Thlaspeos æmula, quæ eodem modo dehiscunt quo Pedicularis luteæ vascula, semina in utraque cellula nigra lucida seu splendentia angulosa & oblonga continentia.

Plantam hanc in horto Regio Parisiensi collegit, & exsiccatam ad me transmisit doctiss. Vir *D. Hans Sloane*. Anomala est planta.

4. *Cortusa Americana altera foliis minutim fimbriatis* Mentzel. *Sanicula sive Cortusa Americ. alt. &c.* Hort. Reg. Paris.

Flosculi albi, capillacei vix conspiciuntur. *Semen* in capsulis rotundis nigrum, splendidúmque continetur.

Sanicula sive Cortusa Indica flore spicato fimbriato Dodarti, an à præcedentibus distincta?

Radicem obtinet subrubentem, capillatam, sapore adstringenti: multa inde protrudit germina, denso cespite foliorum angulosorum, denticulatorum utrinque hirsutorum, & pediculis pilosis insidentium, triunciali longitudine, solum inumbrantia. E medio cespite exeunt *cauliculi* plures hirsuti, pedem alti, & ad mediam altitudinem nudi, ubi binis foliis sibi mutuo oppositis, absque pediculis adnatis, acutioribus magísque dentatis iis quæ in imo seu ad radicem sunt vestiuntur: reliqua pars caulis versùs summitatem spicam producit flosculorum albentium caliciformium, in quinque lacinias divisorum, colore albo ad rubrum tendente, pediculis brevissimis adnexorum. Medium florem occupant octo aut decem *stamina apicibus* flavis instructa. Præterito flore calix grandescens fit capsula seu vasculum, quinque aut sex grana ovata, nigra splendentia continens.

Aprili & Maio mensibus floret: umbrâ gaudet. Americanæ originis est, unde ad nos translata. *Tempus & Locus.*

Cap. IV.

1. *Chamæiasme Alpina* J. B. *Sedum Alpinum 4. Clusii* Ger. emac. *minimum Alpinum villosum* Park. *Alpinum hirsutum lacteo flore* C. B.

R*Adix* huic exigua, nigricante cortice tecta, in superficie terræ in multa capita se spargit, Sedorum minorum instar, quorum singula denso cæspite foliorum constant, [capitula hæc ocellos vocat J. Bauhinus] *Folia* autem perexigua sunt, oblonga, angusta [J. Bauhinus longitudinem semuncialem, latitudinem culmi iis attribuit] acuta, per margines æqualia, admodum villosa, præcipuè circum oras, Paronychiæ vulgaris foliis figurâ nonnihil similia: Inter quæ emergunt *cauliculi* duarum triúmve unciarum, teretes, rubentes, villosi, rigidi, foliis nudi, gestantes in summitate *flosculos* umbellatim dispositos pro plantulæ modo magnos, eodem fere modo quo in Paralysi montanâ dictâ. Singuli flosculi pedicellis brevibus insident, è *caliculis* exiguis turgidulis, quinquepartitis exeuntes: sunt illi revera monopetali, in quinque tamen segmenta seu folia expansa ad ipsum usque centrum seu umbilicum adeo divisi, ut pentapetali videantur, Primulæ veris in modum; singula autem segmenta (seu petala mavis dicere) circumscriptione subrotunda sunt, non bifida seu cordata ut in Primula. Color carneus est, circa centrum tamen saturatiùs rubent.

Stamina nulla neque *stylus* conspicua in floribus quos collegimus. Umbellæ exortum circumstant foliola viridia, hirsuta, infimis humi stratis multò minora, plurimùm quinque, Tithymali Helioscopii instar. *Vascula seminalia* ut in reliquis congeneribus.

Locus. In altissimo vertice montis Juræ *la Delaz* dicto invenimus: J. Bauhinus in Rhætia veniendo Burmio Tigurum.

Flosculus in montium jugis dum recens est odoratissimus, Jasmini instar, unde Chamæiasmen Alpinam voco, Arthriticis Alpinis cognatam. Flos candidus, ætate rubescit. *Gesn.*

2. *Sedum minimum Alpinum villosum alterum* Park. *An præcedentis varietas?*

Multos habet cespites seu capitula foliorum oblongorum, tenuibus ad margines pilis obsitorum, è quorum medio exoriuntur *cauliculi* tenues, tres quatuórve uncias alti, foliolis similibus obsiti, tres quatuórve *flosculos* albos in cacumine gestantes.

Ob nomen commune à Parkinsono impositum Chamæiasme subjunximus, quamvis caulis foliosus diversam arguit, & ad Sedum potiùs referendam.

CAP. V.

1. *Androsace Matthioli altera* J. B. Clus. *altera major Matthioli* Park. *Alsine affinis Androsace dicta major* C. B. *Androsaces annua spuria* Ger.

J. B.

RAdix singularis, tenuis, fibrata *caules* emittit septem, plures aut pauciores (viginti interdum ut ego observavi) palmares aut dodrantales, nudos, enodes, teretes, hirsutos, [herbacei coloris, aliquando purpurascentis] quorum fastigium in sex, septémve abit pediculos, unciales & longiores, *umbellam* mentientes, ad quorum coitum & exortum radiata foliorum septem corona, oblongorum, pilosorum, paucis subinde crenis incisorum; cæterùm singuli pediculi *calycem* gestant majusculum, in quinque lacinias acutas, foliorum instar habentes, divisum; quorum umbilicum cum globulo *flos* obsidet albus, parvus, [in quinque crenas sectus *Clus.*] quo marcescente globulus in Pisi molem grandescens *semen* continet copiosum, triangulum, oblongum, rufsum, [Primulæ veris semini non dispar sed majus.] *Folia* frequentia per terram in orbem sparguntur, uncias duas circiter longa, semunciam lata, hirsuta, Plantaginis instar nervosa, & per ambitum subinde crenata, colore ex viridi pallescente. [Capitella cum foliis præmansa adstringentis initio gustûs, paulò post amari & acris deprehenduntur *Clus.*]

Locus. Copiosè nascitur inter segetes circa Badenses thermas, non procul Viennâ Austriæ. *Clus.*

2. *Alsine affinis Androsace dicta minor* C. B. *Item, Alsine minor Androsaces alterius Matthioli facie* ejusdem C. B. *Androsace minor* Park.

C. B. prod.

Radiculam habet oblongam, tenuem, rufescentem, circa quam *foliola* multa, per terram sparsa, parva, oblonga, oris crenatis; inter quæ *cauliculi* plures, nudi, nonnihil pilosi, æquales, duas, tres etiam quatuor uncias alti: Summo fastigio quasi umbella ex octo, decem, duodecim pedicellis composita insidet: quorum singuli *flosculum* parvum, album, ex pericarpio prodeuntem sustinent.

Locus. In arenosis provenit non procul Herbipoli.

3. *Alsine verna Androsaces capitulis* C. B. *Androsace minima* Park.

C. B. prod.

Plantula est subhirsuta, unciarum trium, ad cujus *radiculam* simplicem & brevem *foliola* Paronychiæ vulg. minoris simillima, orbiculatim per terram sparsa sunt. Ramulos habet tenuissimos, biunciales, nudos, reflexos, circa quorum medium quasi corolla quinque minutissimorum foliolorum, unde pedicelli quaterni aut plures exurgunt, & singuli *calyculum* exiguum, quinque apicibus donatum, è cujus meditullio *flosculus* parvus, albus emergit.

Hæc planta Northusanæ alumna est.

CAP. VI.

De Apocyno.

A Vi & effectu nomen accepit hæc planta (inquit Columna) quæ quia canes interimit, à canibus nomen habet, ἀπὸ τῶ κυνὸς ἀπόλλυμι dicta.

Notæ ejus sunt Folia in caulibus bina opposita; succus lacteus; siliquæ lanigeræ & in plerisque speciebus geminæ.

Apocyno nullam vim homini salutarem inesse tradit Dioscorides. Galenus non tantùm canes celerrimè interimere scribit, sed & hominibus venenum esse, & extra solùm corpus impositum discutiendi vim habere.

Folia

Folia Apocyni Syriaci contusa (ut ait Alpinus) tum in aqua cocta, emplastri modo opponuntur in frigidis tumoribus & doloribus. Ex lanugine parant cubilia Ægyptii in suum usum. Utuntur etiam eâ ad excipiendum ignem ex silice excussum. Succus lacteus, quo scatet, calidissimus est & exurentis facultatis, quem plures in quibusdam vasis excipiunt ad depilanda coria; nam si aliquanto tempore in eo macerentur pilis nudantur, Lac quoq; siccatum præstantiùs corpora solvit, atque dysentericos fluxus etiam lethales facit. Est etiam præstantissimum remedium ad impetiginem curandam, & ad plures cutis maculas & infectiones tollendas, si eo partes illinantur.

1. *Apocynum sive Periploca scandens, folio longo, flore purpurante* J. B. *Apoc. folio oblongo* C. B. *Apoc. 2. angustifolium* Clus. *Periploca repens angustifolia* Ger. *Apoc. angustif. sive repens* Park.

J. B.

Topiarii *operis* usibus ad pergulas obumbrandas expetita est anadendras hæc planta, non aliter ac Periclymenum vicina adminicula solita scandere, vicinis pedamentis sese convolvens (unde Periploca quasi circumplectens, eò quòd proxima amplexetur dicitur) multis longissimis *sarmentis*, quibus etiam præaltarum arborum (si vicinas nanciscatur) cacumina superat: sunt verò ea *sarmenta* dura, lignosa, lenta, fractu invicta, rutilantis ex fusco coloris, multis nodis sive geniculis distincta: è quibus bina *folia* opposita. Asclepiadis, sed ex minùs lato principio sensim dilatata, ex intervallis, lacteo prægnantia succo, in mucronem acutum paullatim facessentia, obliquis à medio nervo venulis, cis margines desinentibus, ut in Myrto Laurea, quarum extremitates colligit vena, totum ambitum circumiens, viridis. *Flores* extremis ramulis lateralibus quaterni, quini aut plures, veluti umbellam conficiunt, quorum singuli quinq; foliis radiatis constant, quæ inferna parte glabra ex luteo virescunt, supernè verò hirsuta, obsoletâ purpurâ (cujus mediam aream rhomboides macula viridis obtinet) tincta sunt, oris virescentibus, quà verò foliorum concurrunt exortus corollam efformant vegetioris purpuræ, quinq; ejusdem coloris *staminibus* intrò recurvis emissis; omnium autem medium occupat quinquepartitum, albidum, villosum capitulum. Floribus porrò succedunt *siliquæ* Rhododendri oblongæ, torosæ, geminæ utplurimum, & extrorsum aliquantulum inflexæ sive divaricatæ, deinde mucrone coalescentes; quibus dehiscentibus papposâ lanugine involutum *semen* apparet. *Radix* latè se spargit & subinde germinat.

* 2. *Apocynum angusto Salicis folio* C. B. Park. *Apocyno affinis Secamone flore albo* J. B. *Apocyni secundi species altera* Clus.

Alpin.

Planta est repens, altiùs saliens, séque arboribus convolvens, *foliis* duris, longis, Seselios Æthiopici proximis, sed majoribus. *Flores* fert albos, Styracis similes, duos quatuorve simul copulatos, à quibus producuntur *siliquæ* longæ ac crassæ, quales in Rhododendro cernuntur, plena lanugine alba, ac *seminibus* parvis. Ex hac planta succus emanat flavus, urens, quem siccatum Ægyptii valenter tenues humores purgare aiunt. *Vires.*

Præcedenti (inquit Clusius) per omnia fere similis est, sed tenuioribus ramis, multóque angustioribus foliis.

Ægypti incola est. *Locus.*

Parkinsonus Secamonem Ægyptiacam Alpini ab Apocyni secundi specie altera separat, & C. Bauhinum reprehendit, quòd eas conjunxerat Bontius malè hanc plantam Phaseolum Indicum vocat.

* 3. *Apocynum folio subrotundo* C. B. *latifolium non repens* Park. *folio rotundo, flore ex albo pallescente* J. B. *Periploca latifolia* Ger.

J. B.

Brevis frutex est stirps hæc, neque proximis se advolvens, verùm suis nixa viribus recta stat, pollicaris crassitudinis stipite, in plures ramos divisa, cortice cinereo. *Folia* ex adverso bina ad singulos nodos nascuntur, hederaceis similia, non angulosa, modicè acuminata, crassa & mollia, uncialibus aut sextantalibus pediculis hærentia, succum remittentia ex albo pallescentem; ex quorum sinu *flores* ubertim emicant, longis innixi pediculis, umbellam quodammodo ementientes, candidi, è quinq; foliolis oblongis contexti. *Fructum* non observavit Clusius, sed Asclepiadis fructui penè similem intellexit, cujus & semini *semen* par, planum, in medio aliquantulum intumescens, nigrum, albâ interiore pulpâ. *Radix* satis crassa, pingui succo turgida & fragilis. Hyeme folia abjicit.

Locus natalis non certò traditur; Syriæ tamen & calidiorum regionum incola esse dicitur.

4. *Apocynum latifolium amplexicaule* J. B. *Scammoniæ Monspeliacæ affinis* Park. *Scammon. Monspel. affinis foliis acutioribus* C. B. *Apoc. 3. latifolium* Clus.

J. B.

Longis, tenuibus & frequentibus sarmentis proxima quæque scandit, multiplici circumvolutione & arcto nexu illa amplectens, viridibus, geniculatis: *foliis* Hederæ, mollibus, subcineracei coloris, lacteo succo, ut etiam sarmenta, adeò turgidis, ut vel levissimo vulnere non minùs copiosè quàm ex quovis Tithymali genere profiliat. *Flores* ex alarum sinu multi umbellæ ferè in morem prodeunt, candidi, parvi, quinq; foliis perinde ac Asclepiadis flores constantes: *Siliquæ* præterea similes, multo tomento & lanugine plenæ, quâ *semen* occultatum planum, ex cineraceo fuscum, Asclepiadeo semini par. *Radices* candidæ & fragiles, sarmentosæ & fibrosæ admodum, longissimè hac illac serpunt & loca vicina occupant, hortulanis ob id molestæ, & odiosæ.

Circa Cataniam Siciliæ urbem collegimus, & Pincia Hispaniæ ad Clusium missum est. *Locus.*

5. Apocy-

5. *Apocynum 4. latifolium Scammonea Valentina* Cluſ. *Scammonea Monſpeliaca dicta* Park. *Monſpel. flore parvo* J. B. *Monſpel. foliis rotundioribus* C. B. *Monſpelienſis* Ger.

J. B.
In longis, teretibus, tenuibus, bicubitalibus *ſarmentis*, vicina quæq; amplectentibus, ramoſis, *folia* naſcuntur oppoſita, Ariſtolochiæ Clematitidis, vel Aſari, falcata ad pediculum, in mucronem deſinentia, lata, denſa, glabra, albida, unciâ longioribus pediculis hærentia, ſucco lacteo prægnantia. *Flores* ex foliorum ſinu pediculo orto multifido inſident plures, confertim congeſti, parvi, ſtellati, albi. *Semen* Lobelio anguloſum, in utriculo minore quàm Ariſtolochiæ. *Radix* longa, digitali ferè craſſitudine, alba, longo (inquit Lobelius) reptatu multùm fibroſa, ſucculenta veluti reliqua planta.

Locus. Ad mare propè Monſpelium oritur, & ut Cluſius refert, in regni Valentini maritimis.

6. *Apocynum Syriacum Cluſii* Ger. emac. *rectum Americanum majus ſive latifolium* Park. *Beidelſar Alpini, ſive Apocynum Syriacum* J. B. *Lapathum Ægyptiacum lacteſcens ſiliquâ Aſclepiadis* C. B. *Wiſanck ſive Vincetoxicum Indianum* Ger.

Radice conſtat albâ, pollicem craſsâ, paucis fibris donatâ, quæ longo reptatu hortis non mediocriter infeſta eſt. Hyemem ſuperat humo ſepulta vivens. Sub finem Maii ſtolones teretes [Johnſono quadratos, digitali craſſitudine, concavos] lentos & fractu contumaces, duos tréſve cubitos altos, ſuperiore parte ramulos paucos è foliorum ſinubus alternatim emittentes exſerit: quibus alternatim bina ſemper adverſa, nullis intercedentibus pediculis adnaſcuntur folia, lata tres uncias, ſex longa, à latiore baſi in longum gracileſcente cono rotundata, firma quidem illa & craſſa, ad Aloes tamen craſſitudinem minimè deducta, aliquot nervis è media coſta exeuntibus ſatis craſſis, & averſa folii parte maximè conſpicuis prædita, ex viridi palleſcentia [Johnſono ſuperiùs obſcurè viridia, inferiùs albicantia] gravis odoris. Nec à tenera ſolùm adoleſcentia ſenili canitie, & inſperſis veluti pruinis cum virore albicat, ſed etiam caule, ramis, nervuliſque cunctis acre & amarum lac ubertim effundit hæc planta; quod concreſcens locis calidioribus, non ſaporis ſed candoris quadam ſimilitudine *Mann & Saccar el uſar* appellatum fuit.

Circa ſummum caulis faſtigium pediculi craſſi, ſinguli [non bifidi ut vult Cluſius] eximiam florum umbellam ſuſtinentes, quinquaginta, ſexaginta, aut etiam centum, vel pluribus floribus compoſitam, tenuibus, longiſque pediculis appenſis, & plerunque pendulis ſeu cernuis, terram reſpicientibus. Singuli autem flores componuntur primò è quinq; foliolis exiguis, viridantibus, retrorſum reflexis, quæ pro calice inſerviunt; deinde *foliis* totidem quadruplo majoribus, retrorſum pariter reflexis, & prædicta calycis folia obtegentibus, hæc autem infernâ parte viridia ſunt, ſuperiore pallida cum aliquo rubore: reſtant tandem interiùs ſita quinque granula (ſi ità appellare liceat) externa facie Milii granis ſimilia, internâ concava, colore ſuave-rubente, è quorum ſingulis ſingula egrediuntur filamenta ſeu ſtamina, capitulum parvum ſubrotundum cingentia, inferius viride, ſuperiùs albicans. [Cluſius flores unico quidem folio conſtare, ſed quinque profundis inciſuris diviſo, inſtar florum Apocyni Aſclepiadíſve ſcribit.] Ex numeroſa florum compage vix una aut altera *ſiliqua* ſuccreſcit, quæ longitudine digitum implet, continétque membranaceo involucro ſemina lata, depreſſa, inſtar Coronæ Imperialis, frequentia & quaſi imbricatim diſpoſita, quibus ad germen promiſſa lanugo ſericea adnaſcitur, candidiſſima & molliſſima, ignem celeriter rapiens. Siliquæ cum ſemine & lanugine intus contenta Aſclepiadis ſiliquis ſimillimæ ſunt. Exteriùs fructûs membrana villis & rariore velut pube reſperſa videtur.

Parkinſonus noſter Apocynum ſuum rectum latifolium Americanum à *Beidelſar* Alpini, & *Oſſar* frutice Belli, i. e. Apocyno Syriaco Cluſii ſpecie diverſum putat, his rationibus inductus: 1. Quia Apocynum Americanum frutex non eſt, nec folia per hyemem retinet, *Oſſaris* Belli inſtar, ſed tota ejus ſuperficies hyeme quotannis emoritur, radice duntaxat in terra ſuperſtite latente. 2. Quia lac Apocyni Amer. acre & cauſticum non eſt. 3. Quia ſiliquæ Apocyni Amer. incurvæ ſunt & productiores, Beidelſaris autem rectæ & breviores. 4. Deniq; quia Apocynum Americanum radicibus inſigniter repeat; cujus qualitatis in Deſcriptionibus Belli & Alpini nulla mentio.

Nos tamen his non obſtantibus tum *Beidelſar* Alpini, tum *Oſſar* fruticem Belli unam & eandem cum Apocyno Americano *Park.* plantam eſſe minimè dubitamus: ſiquidem *Beidelſar* Alpini cum *Oſſar* frutice Belli ſpecie convenire tum nomen, tum locus natalis ſuadet. Beidelſar autem Alpini Apocyno Americano *Park.* eandem eſſe accuratior ejus deſcriptio quæ extat apud Illuſtriſſ. Veſlingium *Obſervationibus* in *Alpin. plant. Ægypt.* & ſiliquæ figura addita convincunt. Veſlingius enim ipſe in Ægypto peregrinatus eſt, & *Beidelſar* loco ſuo natali creſcentem vidit & deſcripſit. Nec obſtat, quod Bellus *Oſſar* ſuum folia per hyemem retinere ſcribit, cùm eadem planta in calidioribus regionibus folia retinere, in frigidioribus amittere poſſit. Plantæ ipſæ inſpiciendæ & diligenter conferendæ ſunt.

7. *Apocynum Braſilianum amplexicaule fructu magno Beidelſaris*, Ibati *Braſilienſibus* Marggr.

Marggr.
Caule ſarmentoſo, exteriùs cinereo, interiùs viridi, ſpongioſo longè humi ſerpit, aut aliis plantis ſe implicat. *Folia* ſemper fert bina in ſuis pediculis ſibi oppoſita, figurâ cordis quando vetuſtiora, oblonga cùm juniora, mollia, ſubhirſuta exteriùs paulum incana, in caule quoq; multos ramulos ſurrectos, ſolitarios cum ſimilibus foliis appoſitis. *Floſculos* fert copioſos ad cujuſlibet folii pediculum, vario numero ſine propriis pediculis: quilibet autem conſtat quinque foliolis, & ſtellam quinquangularem aptè repræſentat: in medio habet obtuſum ſtamen, haud elevatum, cum coronula quadam; totus eſt pallidè luteus, interiùs umbratus, inodorus. Hinc provenit *fructus* oblongus, ovalis, in extremi-

extremitate acuminatus, magnitudine ovi gallinacei, ex viridi subflavus, quando maturus, habens corticem crassiorem Aurantii, exteriùs multis prominentiis instar aculeorum præditum: Fundit de se succum lacteum glutinosum, ità ut glutinis loco fungi posset: maturior aperit se, ac interiùs *semina* oblonga, nigra, insigni ordine disposita habet: quodlibet autem granum seminis habet floccum quasi è pluma, coloris argentei splendidissimi. Hi flocci in extremitate fructûs interiùs etiam junguntur & superior pars cavitatis fructûs monstrat semina, inferior floccos illos argenteos, jucundo spectaculo. Tota planta olet graviter & copiosum lac habet albissimum.

* 8. *Apocynum Mexicanum Tepezentli dictum seu spicis Mayzii montani* Fr. Hernandez.

Herba est *folia* ferens purpurascentia, Limonii formâ sed majora: *caules*, quinq, ferè dodrantes longos, teretes, purpureos, digitum crassos, geniculatos per intervalla, *fructum* Chilli [Capsici] refertum *semine* planè orbiculari, & lanugine comprehenso; *radicem* verò contortam & candidam, quibusdam veluti glandibus adhærescentibus.

Nascitur in frigidis & saxosis locis. *Locus.*

Radix extra intúsque candescit, gustata virus minimè ingratum olet, Pæoniæ simile. Sensum aliquem caloris, nè dicam uredinis præbet circa guttur. Tusa ac ℥iij pondere ex aqua devorata omne humorum genus supra infráque evacuare dicitur. *Vires.*

* 9. *Apocynum Canadense angustifolium flore Aurantii* Moris. prælud.

Moris.

Vix bipedalem excedit altitudinem: folia gerit angusta, longiora multò Apocyno surrecto umbellifero *Cornuti*, [quod nos pro Beidelsar Alpini habemus] In caulium summis fastigiis *flores* aureos aut aurantii coloris gerit: quibus singulatim succedunt *siliquæ* membranaceæ, papposæ materiæ intermixta *semina* compressa, rufa (cæterorum ritu) continentes.

* 10. *Apocynum Virginianum flore herbaceo, siliquâ longissimâ* Moris. prælud.

Moris.

Hujus *folia* lata sunt, glabra, Beidelsar Arabum foliis magnitudine accedentia. *Caules* habet ternos aut quaternos pedes altos, subrubros. In summis alis caulium proveniunt *flosculi* herbacei, ejusdem cum cæteris suæ sortis formæ, sed multo minores; quibus flaccidis succedunt *siliquæ*, dodrantales, tenuissimæ, papposam materiam & *semina* compressa, aliorum more claudentes. Lactescit etiam aliorum Apocynorum & Asclepiadum modo.

* 11. *Apocynum Indicum minus Nummulariæ foliis* *Breynii. ** Ephemer. German. Ann. 4. & 5. 6. Obs. 138.*

Breyn.

Simile est Apocyno primo latifolio Clusii; & sicut minus ità in omnibus subtilius deprehenditur. *Caules* profert tenues, teretes, concavos, lactescentes: per quos ad genicula nascuntur *folia* gemina, contrario situ opposita, Nummulariæ paria, magis acuminata, quorum unum majus alterúmque minus, semuncialibus & longioribus pedicellis nixa. *Flosculi* perpusilli, muscosi, in caulium & ramorum apicibus, ac inter foliorum alas alterno ordine, in umbellis parvis, cauliculis tenuissimis sescuncialibus insidentibus dispositi.

In Insula *Zeilan* oritur. *Locus.*

12. *Apocynum minus rectum Canadense* Cornuti. *rectum angustifolium Americanum minus.* Park.

Cornut.

Longè aliter se habet Apocynum minus, neq, enim sub terra repit ut Syriacum, sed per summam terram multis radicum fibramentis apricatur. Maio reviresc it, *foliis* angustis, digitum longis & acutis, per teretem & atropurpureum *caulem* geminatim præcedentis more dispositis: altitudine vix cubitum æquat caulis, qui in summo *floribus* ornatur multis, umbellæ formâ: hi similis quidem cum Apocyno Syriaco figuræ, sed saturatiore purpurâ nitent.

* Cùm defloruit caulis in duos cauliculos dividitur, qui elatiores facti alteram in fastigio florum umbellam proferunt. Lentor quoq, pariter florem obtegit, & à muscis tuetur, qui si temerè advolent, visco implicatis pediculis tenaciùs adhærescunt, & frustra alarum nisu vitæ consulere tentant. Sub Autumnum è floribus nascitur folliculus unus aut alter, membraneus, Asclepiadis instar, in quo *semina* depressa & lata concluduntur, à quorum acutiori parte papposa lanugo dependet. Planta hæc lacteo succo deleterio turget.

* 13. *Apocynum Canadense foliis Androsæmi majoris* Bocconi, Morison.

Bocc.

Hæc planta raritate atque elegantiâ insignis, Arbusculæ more erigitur: *Caule* pedali & longiore, enodi, aphyllo, subrufo, supernè in varios & multiplices ramos distributo atq, diviso, donatur. *Folia* bina, subrotunda, Androsæmi majoris foliis quàm proximè accedentia, è regione petiolis suis caulibus hærentia, adornant totius plantæ compagem. Ab extremis cymis caulium exeunt ramatim *flosculi*, è diluto rubore leviter purpurascentes Lilii convallium aut Unedonis caliculati; quibus subeunt *siliquæ* Asclepiadis angustiores, candidâ intus lanugine & semine compresso, plano, subrufi coloris refertæ. *Radices* longè latéque sub terram serpentes admodum vivaces sunt, & subinde progerminant etiam in calcatis areolarum semitis. Lacteo succo scatet, qui emanat quacunq, parte vulneretur, cæterorum sui generis omnium adinstar. Muscarum pernicies est si floribus insideant.

Lutetiæ in horto Regio vidit.

In horto Chelsiano propè Londinum colitur sub nomine Apocyni flore Lilii convallium purpurascente, ut nos monuit D. *Tancredus Robinson.* *Locus.*

CAP.

CAP. VII.

De Asclepiade seu Vincetoxico.

ASclepias dicitur ab antiquo medico, nec dubium quin illud nomen ei impositum sit à vi quâ venenis resistit. *Jo. Bod.*

Nomen Vicetoxici vel Vincetoxici barbarum est, & à recentioribus huic impositum, quod illi insignis adversùs venena vis insit. Vox conflata est ex *vinco* & *toxicum*, rectiùs *νικαντοξικὸν* utrâq; voce Græca dixissent. *Idem.*

Hirundinariam etiam vocant à fructu seu potiùs siliquis quas producit, quæ dehiscentes plumosum ostendunt semen, atq; Hirundinis figuram referunt. *Idem.*

Ab Apocyno differt succo limpido, siliquis singularibus Ciconiæ rostrum referentibus. At Columna Asclepiadem succo dilutè luteo turgere scribit, non limpido seu aqueo.

1. *Asclepias flore albo* Park. Ger. C. B. *Asclepias sive Vincetoxicum multis floribus albicantibus* J. B. **Swallow-wort.**

J. B.

Numerosas *radix* demittit fibras, benè habitas, longas, albas, gustu nauseoso, *caules* surrigens lentos, cubitum & sesquicubitum altos, hirsutos, geniculatos: ad quorum genicula bina semper *folia* adversa, ex brevibus pediculis sursum vergentibus, nonnihil per extremos margines & nervos hirsuta, formâ hederaceorum, longiora, rugosiora: Ex quorum alis pediculi prodeuntes, *flores* privatis insuper pedicellis donatos sustinent, albicantes, pentapetaloides, quinq; apicibus concoloribus rotulæ modo, sessiliq; pistillo viridi medium occupantibus. Hisce succedunt *corniculа*, sescunciam aut ampliùs longa, *semen* tomento involutum continentia russum.

Locus. Per Germaniam, Italiam & Galliam Narbonensem non in montosis tantùm, sed etiam in dumetis & sepibus ubiq; ferè invenitur.

Vires. *Radix* hujus herbæ alexipharmaca ac sudorifera est insignis. Usus præcipui in peste aliisq; venenosis affectibus, in obstructionibus mensium, in palpitatione cordis ac lipothymia, in Hydrope. *Semen* commendatur ad calculum. Extrinsecùs usus tam florum, quàm radicum ac seminis est in ulceribus sordidis ac malignis purificandis, ad ictus insectorum venenatorum, in ulceribus mammarum, &c.

De vi ejus ad Hydropem vide J. Bauhinum & Tragum, item Ephemer. German. An. 1. Observ. 156.

Radix pondere semilibræ per noctem in vino macerata, & deinde usq; ad tertias decocta, manè jejuno stomacho calida pota, sudore interim provocato, mirificè expellit aquam intercutem, adeò ut illa per pedum plantas erumpat, éstq; hoc singulare experimentum.

Nobis interim mirum videtur Apocynum malignam & lethiferam esse herbam, Asclepiadem autem ei planè congenerem salutarem. At Pena & Lobelius in Adverf. se certum exploratúmque habere aiunt jam diu Apocynum latifolium saltem aliis venenis à cane devoratis antipharmacum fuisse: quibus contraria scribit Clusius.

* 2. *Asclepias angustifolia flore flavescente* Hort. Reg. Paris. & Blæs.

3. *Asclepias flore nigro* Ger. Park. C. B. *flore nigro quorundam* J. B.

Col.

Radice nititur fibrosa, Asclepiadi non dissimili: *caulibus* seu viticulis flexibus, lævibus, duos aut tres cubitos longis, in multas alas divisis, quælibet fulcra, Periplocæ instar se circumvolvendo, conscendentibus, in altum enititur. *Folia* habet succulenta, mollia, viridia, lævia, Asclepiadis similia, nonnihil in summo acuminata. *Flores* Apocyno repenti vulgari similes, sed colore pullo, parùm in purpureum vergente, quamobrem nigrum florem habere dicitur. *Siliquas* & *semina* papposa, uti aliud vulgare Apocynum, compressa & nigra Augusto mense perficit. Tota planta succo turget luteo, ingrato.

Locus. Hanc in collibus Monspeliensis agri Frontignanæ vicinis nasci tradit Lobelius.

* 4. *Asclepias Cretica Clusii* J. B. Park. *Asclepias siliquâ bifido mucrone* C. B.

Ab Asclepiade vulgari flore albo in paucis differt, ut descriptiones conferenti apud J. Bauhinum patebit. *Foliis* nimirum dilutiùs virentibus, *siliquis* brevioribus sed crassioribus, striatis, bifido mucrone, interdum singularibus, nonnunquam geminis. *Flosculi* terni aut quaterni simul prodeunt, pediculis brevibus nitentes.

Cap. VIII.

De Clematide Daphnoide seu Vinca pervinca.

CLematis hæc dicitur quia instar κλημάτων repentes proferat cauliculos, quos κλήματα [sarmenta] Græci vocant: Daphnoides verò, cùm à Lauri foliorum figurâ, tum ad differentiam aliarum cognominum. *Dod.* Vinca pervinca, quòd humi serpat, & se in modum fruticuli porrigat, vicina quæque vinciens. *Fuch.*

Notæ ejus sunt sarmenta longa, repentia, folia glabra, colore & consistentiâ hederaceorum, flos amplus, siliqua ad singulos flores gemina non lanigera.

A. 1. *Clematis Daphnoides minor* C. B. J. B. *Vincapervinca minor* Ger. *vulgaris* Park. **Periwinkle.**

J. B.

Flagellis reptatricibus, humi fusis, latè se propagat. *Radix* fibrosa est: sarmenta multa, tenuia, teretia, virentia & geniculata, è geniculis emissis fibris rursum radicantur. *Folia* è geniculis bina opposita, Laurinis similia [colore & consistentia Hederaceorum ut nobis quidem videtur] minora tamen multò, acuta, rigida, lævia, brevibus pediculis appensa, supernè saturato virore nitentia, infernè dilutiore, sapore adstringente, subamaro. *Flos* pediculo è geniculis enato, duas uncias longo, singulari singularis insidet, oblongus Gelsemini modo, nunc simplex, in quinque lacinias altiusculas & latas dissectus, nunc aucto foliorum numero multiplex, quorum interiora modò bina, modò terna, ad imum integra, superiùs ut extima laciniantur duntaxat, aliàs penitus separata. Color simplici cœruleus cum apicibus concoloribus, sed dilutioribus parùm, vel albus cum staminulis luteis, pistillo albo, fundo candidis versibus striato; vel pulcherrimo spectaculo violaceum florem per singulas lacinias à summo ad imum linea decurrit lactea, id quod & in multiplici observatur. Verùm quæ multiplici est flore eam non alio quàm purpureo aut purpuro-violaceo colore observavi, & bicolore ut dictum. Flori succedit sed rarissimè *siliqua* bicornis, Cæsalpinus. *Cornicula tenuia sunt, arcuata, utrâque extremitate cohærentia, bina plerunque semina continentia, oblonga, Seselios.*

Ad sepes & in aggeribus fossarum. *Locus.*

Vulneraria insignis est. Usus præcip. in fluxionibus alvi, dysenteria, hæmorrhoidibus, expuitione *Vires.* sanguinis, hæmorrhagia narium, vulneribus seroso liquore manantibus. Extrinsecùs in profluvio mensium, in laxitate ac dolore dentium: lac extinctum revocat. *Schrod.*

Folia ore retenta sanguinis fluxum è naribus erumpentem compressisse frequenter vidimus, inquit Costæus libro suo de stirpium differentiis.

Folia recentia super chartam bibulam vel emporeticam imposito superiùs lino pexo interbastata, & thuris odore suffita, consilio mulierculæ cujusdam in strumis adhibita, discussere tumorem brevi tempore, qui per anni spatium aliis medicamentis à medico docto præscriptis contumax obstiterat. Eodem medicamento ejusdem mulieris monitu pro deplorato relictus curatus est antea. *D. Hulse.*

Vinum turbidum, quodque colorem amisit, hujus herba q. s. vasi imposita, intra quindecim dies purum clarumque & genuini coloris reddet. Expert. Trag. Præstabit tamen ut vinum priùs in aliud vas transferatur.

2. *Clematis Daphnoides major* C. B. *Cl. Daph. major flore cæruleo & albo* J. B. *Cl. Daph. sive Pervinca major* Ger. *Clem. Daph. latifolia sive Vinca pervinca major* Park.

J. B.

Per omnia major est Pervinca vulgari. *Folia* quæ opposita, ex semuncialibus & longioribus pediculis appensa, è viticulis junco crassioribus oriuntur, tres circiter uncias lata, paulò longiora, nunc acutiora, nunc obtusiora, cum acrimonia amarescunt saporis ingrati. *Flores* ex foliorum alis, pediculis hærent semuncialibus, longo corniculo, divisione & formâ florum Pervincæ vulgatioris, sed, ut par est, multò majora, coloris cærulei vel interdum albi. In hac siliquas sive cornicula singularia observavimus. Apud nos frigore interdum absumitur.

Circa Monspelium frequens reperitur. *Locus.*

Cap. IX.

De Centaurio minore, purpureo, luteòve non perfoliato.

CEntaurium unde nomen accepit diximus in capite de * Centaurio majore. ** Lib. 7. cap. 14.*

Notæ Centaurii minoris non perfoliati sunt flores è tubo oblongo in quinque segmenta acuta expansi, in summis caulibus & ramulis crebri, sapor amarus, semina minutissima.

Centaurium luteum perfoliatum toto genere ab hoc differt, sapore duntaxat amaro & seminum parvitate convenit.

A. 1. *Centaurium*

A. 1. *Centaurium minus* C. B. *minus vulgare* Park. *minus flore purpureo & albo* J. B. *parvum* Ger. **Small purple Centory.**

J. B.

Radix ei parva, alba, lignosa, obliquè acta, surculosa, exucca & insipida. *Caulis* plerunque unicus, angulosus, dodrantalis aut pedalis, lævis, firmus. *Folia* alia in terram sparguntur, alia in caule bina ex adverso sita, Hyperici foliis majora, glabra, viridia, tribus nervis insignioribus, aversâ parte maximè conspicuis, secundùm longitudinem excurrentibus donata. *Flores* in summitatibus caulis & ramorum, plures simul juncti, nullis pediculis donati, è tubo longo in quinque segmenta mucronata totidem folia imitantia expansi, suave-rubentes, apicibus pariter quinque luteis. *Calix* floris quinque foliolis angustis, acutis componitur. Floribus succedunt *capitula* longa strigosa, *seminibus* minutissimis arenularum similibus plena.

Sunt autem, inquit J. Bauhinus, tum flores tum folia insigni amarore prædita.

Græcis Κενταύριον μικρὸν: Plinius ob summam amaritudinem Fel terræ dici affirmat. Italis *Febrifuga*.

Locus. Julio mense floret, in pascuis siccioribus frequens.

Hortense solum respuit, nec hortis quamcunque adhibueris curam assuescit. *Jo. Bod. à Stapel in Theoph. hist.* lib. 2. cap. 2. p. 87. Et iterum lib. 9. cap. 9. pag. 1045. Illud experientiâ didici, Centaurium in hortos translatum eodem periri anno, nec unquam ex semine renasci. *Verùm in horto nostro semel succrevit ex semine, viguit, floruit, & semen perfecit.*

2. *Centaurium minus spicatum* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex *radice* parva, alba, fibrosa *caulis* exurgit mox in duos palmares & semipalmares, striatos, hı́que in alios divisi. *Folia* sunt parva, pediculis carentia, quorum prima lata, subrotunda, superiora angusta, acuminata, quandóque bina adverso situ caulem amplexantia. *Flores* oblongi, non semper albi, ut vult C. Bauhinus, sed frequentiùs purpurei, præcedentis similes, ab imo sursum per ramulos sparsi, singuli utplurimum ex una caulis parte sibi invicem succedentes, è vasculis foliosis prodeunt. His *siliquæ* ut in vulgari *semen* minutum continentes succedunt.

Locus. In agro Monspeliensi & alibi in Gallia Narbonensi frequens est.

3. *Centaurium purpureum minimum* Moris. hist. & prælud.

Moris.

Caules biunciales & triunciales ramatim fert: *flores* purpureos, minimos, pentapetalos: *capsulas* seminales minores, & *semina* multa exilia Centaurii minoris vulgaris rubri modo.

Locus. In humidis circa stagna æstate exiccata locis provenit.

Centaurii min. varietates. D. Wheeler in Itiner. duas proponit Centaurii varietates, nimirum Cent. ramosum rubrum & album in insula Corcyra observatas.

4. *Centaurium luteum novum* Col. *luteum pusillum* C. B. *minimum luteum* Park. *Centaurii lutei varietas* Park.

Col.

Dodrantalis est, *radice* perquam exiguâ, lignosâ, pallente: *foliis* in imo stratis ut congeneris & vulgaris flore purpureo, sed minoribus: *caule* anguloso, binis oblongis *foliolis* alternatim per intervalla hærentibus ut in vulgari, sed duplo minoribus, Rutæ proximis: in summo verò *flores* binos aut unicum, longis calycibus pro basi insidentes, colore luteo, Maio mense hiantes, semine ut congeneris. Sapor amarus plantæ admodum, sed non tam intensus ut vulgaris purpurei.

Locus. In tecto veteris ædificii Baiani *Piscina mirabilis* dicti observavimus: verùm quod ibi ortum est solo floris colore à minore purpureo differre nobis videbatur. Columna in maritimis oppidi dicti vulgò *Terre della Nunciata*, non longè à Stabii ruinis, in Vesuvii montis radice illud primùm invenit.

A. 5. *Centaurium palustre luteum minimum.*

Radix ei alba, lignosa, simplex, nonnunquam fibris majoribus donata. *Folia* ad radicem parva, angusta, oblonga. *Caulis* trium circiter digitorum altitudine assurgit, nunc simplex, nunc multiplex, ramosus: ad cujus singula genicula, duo ex adverso sita foliola angusta, acuta. *Flores* in summis ramulis longis pediculis subnixi, lutei, exigui, ferè semper clausi, quinque petalis (quantum deprehendere licuit) mihi visi sunt componi. Vasculum seminale figuræ ellipticæ, per maturitatem in duas carinas dehiscit, & *semen* effundit minutissimum, subrotundum, ex russo nigricans.

Locus. Versùs extrema Cornubiæ locis putridis & lacustribus provenit, nec alibi observavimus.

6. *Centaurium minus Brasilianum* Breynii.

Breyn.

Pulchra hæc plantula *radice* nititur flavescente, tenui, fibrosa, uncias duas longa & nonnihil longiore, gustu amaro. Ex qua *Caulis* geniculatus, pertenuis, erectus, dodrantali altitudine caudicis loco exit; qui in summitate in ramos duos, quasi brachia expansa, dividitur, & hi in ramulos rursus alios, unciales & majores, alterno ordine plerunque positos; *Foliis* oblongis dilutè viridibus, Genistæ tinctoriæ formâ haud absimilibus, binis semper ad singula genicula situ adverso positis cinctus. *Flosculum* quidem in caulis apice inter brachiorum juncturam tantùm fert unicum; sed plures tam in extremitatibus ramulorum, quàm inter foliorum illorum alas, perpulchros, purpureos, tubulosos, in quatuor folia rotunda exeuntes, Centaurii vulgaris flosculis duplo majores; è *calyculis* spectabilibus admodum, quadrangularibus, membranaceis & rigidiusculis, venulas conspicuas, & in quolibet

libet angulo fimbriam latam habentibus, prodeuntes. Hos *capsulæ* angustæ, oblongæ, Centaurii minoris æmulæ, seminibus rotundis minutis & fuscis refertæ, sequuntur.

Cap. X.

Centaurium luteum perfoliatum.

HUjus notæ sunt Folia in caule adversa in unum coalescentia ut in Dipsaco, colore glauco; flores eorumque calyces in octo lacinias, totidem folia imitantes, divisi.

A. *Centaurium luteum perfoliatum* C. B. J. B. *minus luteum perfoliatum ramosum* Park. *parvum luteum* Ger. **Yellow Centory.**

J. B.

Inutili, fibrosa, multifidâque albâ *radice* nititur; *caulem* tollens modò simplicem, modò ramosum, teretem, glabrum, sesquipalmarem aut dodrantalem; qui *folium* ad singula genicula gemellum, mucronatum trajicit, haud secus atque calidarum regionum Periclymenum: cæteroqui circa radicem proximéque terram sternuntur *folia* multa in orbem, Saponariæ vulgari non dissimilia majora tamen & candicantia, seu glauco quodam polline, qui digitis facilè detergitur, (ut & tota planta) obducta. Summus caulis in *florem* unciali aut breviori pediculo suffultum, velut in divortio seu angulo duorum ramorum (qui ad utrumque ejus latus oriuntur) situm, terminatur. Ramuli isti altiùs assurgentes primùm in duos dividuntur ramos, inter quos in rectum assurgens consistit flos, & deinceps ramuli eodem ordine subdividuntur, donec ad extremos surculos ventum sit. *Flos* quàm Centaurii min. purpurei major, calicis loco octo plerunque angustissimis foliolis obvallatus, è tubo vasculum seminale amplectente in octo plerunque folia, aureo fulgore micantia expanditur: quos magna excipiunt *vascula* subrotunda, *semen* copiosum minutissimum nigrum claudentia.

Herba perquàm amara est, non autem flos.

Floret apud nos Julio & Augusto mensibus, seriùs citiúsve pro anni temperatura. *Tempus*

In montosis & siccioribus pratis. *Locus.*

Centaurii minoris vires summatim recenset Schroderus his verbis.

Spleneticum est & hepaticum, amarum citra mordacitatem, unde & leviter astringens, extergens, aperiens, vulnerarium. Utile est in ictero, mensibus suppressis, Scorbuto, arthritide, lumbricis, & specificè in morsu canis rabidi. Datur ejus decoctum utiliter tertianariis, quòd bilem per inferna dejicere dicatur, quo factum est ut quidam hanc herbam Febrifugam vocaverint. *Vires.*

Cæterum quod Dioscorides, & post eum Galenus, eósque secuti ferè omnes Botanici scribant bilem & pituitosos humores per alvum educere, ischiadicísque infundi decoctum (inquit Dodonæus) tametsi frequenter & feliciter hoc usi, per alvum tamen expurgationem ullam facere observare non potuimus, &c.

Dodonæo se opponit C. Hofmannus, Licet enim (inquit) Centaurium nostrum minus purget quàm Veterum; non ob id tamen non purgat. Videmus enim si debita quantitas detur quòd purget. Controversiam experientiâ determinandam relinquimus.

Herbæ comæque decoctum lentigines, varos, alphos & cæteras cutis infectiones exterit. In Hetruria Biondella nuncupatur, quoniam extergendis dealbandisque mulierum capillis ex lixivio plurimùm præstat. *Matth.*

Novi hominem qui pro desperato relictus importuno haustu Centaurii min. in poculentis,& haustu decoctionis fortis in vino omni mane ab ictero cónvaluit. D. Bates in M. S. communicavit *D. Hulse.*

Frequentissimo certissimóque est mulierculis remedio dum mensium obstructione infestantur, quos decocto Centaurii hujus proritant. *Sim. Pauli.*

Sal Centaurii minoris certo experimento Tertianam fugat: & aqua ejus destillata usui est ut in eâ pulveres febrifugi, vel sal ejus dissolvantur paroxysmi tempore propinandi, ut largiter sudent.

Contra furfures & crustosam capitis scabiem vix præstantius ullum decoctum reperietis quàm Centaurii min. ex pisorum isto brodio paratum quod coqui profundunt, quando ad eam usque mollitiem cocta sunt deglubenda ut pinsi queant. Illo enim decocto si lavetur caput insigniter furfures & scabiem deterget, imò unà myriades pediculorum enecat. *Idem.*

Tantæ æstimationis est hæc herba apud Germanos, ut vix vinum medicatum seu absinthites vulgus paret; cujus partem non constituat. *Schrod.*

Galenus ob insignes miráasque hujus plantæ facultates de ea & ipsius viridibus integrum librum conscripsit.

Ad Ischiadem, ℞ Centaurii min. q. s. decoquatur, per clysterem infusum mirificum est auxilium: humorem enim elicit, & dolorem sedat. *Fernelius.*

CAP. XI.

De Verbasco.

VErbascum nonnullis quasi Barbascum dictum putatur, quia folia ejus pilosa sunt: Italis enim *Barbasso*, & prima species vulgo Tapsus barbatus dicitur. Plinius à Verbena deducit. Græcis φλόμος appellatur, ἀπὸ τῆς φλογὸς à *flamma*, quòd ejus foliis & caulibus in laternis pro ellychniis uterentur.

Notæ ejus sunt folia in caulibus alterna, flores in thyrsis oblongis conferti, non horizontaliter siti sed potius ad horizontem perpendiculares; capsulæ bivalves conicæ aut turbinatæ.

A. 1. *Verbascum mas latifolium luteum* C. B. *vulgare, flore luteo magno, folio maximo* J. B. *Verbascum album vulgare, sive Tapsus barbatus communis* Park. *Tapsus barbatus* Ger. **White Mullein, High-taper, Cows lungwort.**

Radix alba, lignosa, simplex fibras aliquot grandiores è lateribus emittit, minor quàm pro plantæ modo, crassitie pollicari. *Folia* ad radicem multa, dodrantem longa, quatuor pollices lata, molli & incana lanugine utrinque hirsuta, per margines leviter crenata. *Caulis* plerunque unicus, bicubitalis aut tricubitalis, teres, hirsutus, rigidus, medullâ farctus, foliis nullo ordine positis, crebris, immediate adnatis, iis quæ ad radicem similibus vestitus, longis appendicibus hinc inde productis caulem velut alatum efficientibus. In summo caule *flores* in longo thyrso conferti clavæ figuram referunt. *Flores* autem singulares non maximi sunt, monopetali, in quinque tamen lacinias obtusas, totidem folia imitantes divisi, cum quinque intus staminibus villosis, flavis, apicibus rubentibus, & stylo in medio virente. *Pediculi* florum brevissimi sunt, *calices* hirsuti, in quinque segmenta acuta divisi. *Vasculum seminale* non sphæricum, sed oblongius, acuminatum, rasili lanugine hirsutum, quod per maturitatem in binas carinas dehiscit, *seminibus* parvis, pullis repletum.

Locus. Ad agrorum margines, & in aggeribus fossarum, nonnunquam in muris & ruderibus.

2. *Verbascum maximum Meridionalium odoratum duplex luteum & album* J. B. *Verbascum fœmina flore luteo magno* C. B. *item Verbascum fœmina flore albo* ejusdem. *Verbascum album* Ger. & *Verbasc. lychnite* ejusdem. *Verb. mas foliis longioribus* Park. & *Verb. fœmina flore albo vel pallido* ejusdem.

Lob. Ad.

Excellit maximus odoratus Meridionalium Thapsus barbatus, ut magnitudine foliorum, sic etiam odore suavi, omnibus Verbascis, varietas tametsi tantùm videtur descripti communis Phlomi: floribus quippe luteis & interdum albis exit, senis foliolis, quæ arantur rubris lineolis, odore suavissimo; folio longiore, latiore: *radice* crassa, nec alicubi dissimilis tota planta.

Cùm Lobelius ipse fateatur hanc varietatem tantùm esse communis Phlomi; nec nobis in agro Pedemontano, Italia aut Gallia Narbonensi eam contigit videre, in Angliæ autem campestribus non inveniri certum sit, non immerito dubitamus an detur hujusmodi planta. Verùm mentio ejus à tot Botanicis facta, & icon quæ extat à planta ipsa, ut verisimillimum est, desumpta contrarium suadent: quin & utraque varietas habetur in Catalogo horti Regii Parisiensis.

3. *Verbascum pulverulentum flore luteo parvo* J. B. *mas foliis angustioribus, floribus pallidis* C. B. **Hoary, or dusty Mullein.**

Radix pro plantæ ratione non admodum crassa, alba, surculosa, sapore amaro. *Caules* bicubitales & tricubitales, teretes, unà cum foliis & floribus pulvisculo candicante, qui facilè detergi queat obducti, ex singulis radicibus singuli, ab imo ad summum usque ramosi, ramulis qui in longos florum thyrsos caulem undique obvallantes ipsúmque ferè altitudine æquantes exeunt. *Folia* ima pedem & interdum cubitum longa, palmum aut semipedem lata, pediculos manifestos non habent, à principio tamen angustiore paulatim in latitudinem funduntur, deinde rursus in acumen sensim desinunt, circa margines obscurè crenata, in caule creberrima, alternatim adnata, quæ primo exeunt utrinque lanuginosa, posteriora ferè glabra [gravis si fricentur odoris, sapore herbaceo cum tantillo amarore.] *Flores* in summis caulibus & ramulis conferti, & velut racematim nascentes, pediculis admodum brevibus, monopetali, in quinque subrotunda segmenta partiti, pallidè flavi, cum aliquot intus *staminibus* lanuginosis, croceos *apices* sustinentibus, cum stylo. *Flos* minor equidem est quàm Verbasci vulgaris, non tamen quadruplo, ut vult J. Bauhinus.

Locus. Circa Nordvicum urbem, Buriam oppidum, invenitur, & alibi in Anglia.

4. *Verbascum crispum & sinuatum* J. B. *laciniatum* Park. *nigrum folio Papaveris corniculati, & Cam.* C. B.

J. B.

Huic infima *folia* sesquipalmum circiter longa, Papaveris corniculati modo sinuata, candicantia, superiora verò breviora, in acutiorem mucronem desinentia, ferè hederacea, pulvere aspersa utrinque magis tamen infernè, videntur, nullo pediculo, alis *caulem*, cui sunt continua, amplexantia. *Flores* parvi, lutei, Blattariæ floribus non absimiles, caduci, in quinque segmenta laciniati, staminibus totidem villosis purpurascentibus medium occupantibus, *apicibus* croceis.

Locus. In Italia ad vias passim invenitur. J.Bauhinus Monspelii observavit, ubi Autumno (inquit) passim floret.

A. 5. Ver-

A. 5. *Verbascum flore albo parvo* J. B. *Verb. Lychnites flore albo parvo* C. B. *Verb. Lychnite Matthioli* Ger. **White flowered Mullein.** *Verbascum mas foliis longioribus* Park.

J. B.

Haud aliis oriundum natalibus, nec facie multùm diversa ex Verbascis luteis cognoscendum: *radix* compar, & *caulis* alis concavus, lanuginosus. Verùm *folia* infernè tantùm incanâ illâ lanugine pubescunt, supernè verò, si tenella illa & exigua floribus apposita excipias, glabra ex atro virescunt, acuminata: *Flores* verò parvi, in alis digesti, Verbasci pulverulenti modo, colore albo. *Stamina* hirsuta buxei sunt coloris, apicibus miniatis.

Flores in hoc ut & in aliis generibus petalorum seu segmentorum in quæ finduntur numero ludunt, quippe in eodem ramulo & ex eodem puncto orti modò quinis, modo senis constare deprehenduntur.

In agro Cantiano secus vias frequens cernitur. Quotannis se propagat semel satum ex semine deciduo: primo anno caulem non fert, sed folia per terram sparsa: caule producto perit. *Locus.*

* 6. *Verbascum angustifolium ramosum, flore aureo, folio crassiore* J. B.

J. B.

Foliis dodrantalibus, uncias duas & semis latis, spissis, albis, veluti lanugine pulverulenta obductis; *floribus* aureis, minoribus quàm in vulgari à præcedente differt. Dedit Agerius in Austria collectum.

A. 7. *Verbascum nigrum flore parvo, apicibus purpureis* J. B. *Verb. nig. flore ex luteo purpurascente* C. B. *Verbasc. nigrum* Ger. descr. *nigrum vulgare* Park. descr. *nigrum Salvifolium luteo flore* Lob. **Sage-leaved Black Mullein.**

J. B.

Radix Verbasci vulgaris, ut & *caulis*, non minùs altus, brachiatus, striatus, purpurascens, minùs hirsutus. *Folia* minora, rariora, alternatim posita, pediculis rubentibus duas aut tres uncias longis appenduntur, Salviæ æmula sed multo majora, fœtida, at virentia, minùs villosa, leviter crenata. *Flores* situ & crebritate pares sed minores, saturatiore croco tincti, Blattariæ vulgaris, purpurantibus *staminibus* villosis. *Semen* ut in vulgari. Superficies hyeme perit.

In agro Cantabrigiensi pluribus in locis occurrit, & alibi etiam in Anglia. J. Bauhinus Basileæ & Montbelgardi frequentem esse scribit. *Locus.*

* 8. *Verbascum perenne nigrum floribus albis* Moris. prælud.

Hæc Verbasci species folia gerit subviridia; flores albos minutos, quibus pariter succedunt capsulæ bivalves, multa semina minuta, ut cæteræ suæ familias, continentes. Perennis est planta.

Miror Morisonum nullam hujus inter Verbasca mentionem facere in Historia sua universali.

* 9. *Verbascum subrotundo Salviæ folio* C. B. *Salvifolium exoticum cistoides* Park. *sylvestre Salvifolium exoticum folio rotundiore* J. B.

Lob.

Hæc foliis rotundioribus, densioribus candidioribúsq; minùs tamen lanugine canis, sed Salviæ æmula concretione: alioqui lignosa fibratâque *radice*, caule & facie non ità dissimilis, iisdem gaudet Syriæ natalitiis quibus Verbascum lychnites Syriacum. Flores descriptori Lobelio videre non contigit, quia, ut refert, marcidi jam erant. Parkinsonus, nescio unde doctus, flores luteos quinque foliis subrotundis compositos ei attribuit, & appingit.

Verbascum nigrum odoratum Park.

Blattariæ species esse videtur, & fortassè à vulgari lutea non diversa: verùm descriptio Verbasco nigro Salvifolio meliùs convenit quàm Blattariæ, ut nisi ille expressis verbis id vetuisset & negâsset ego eandem plantam credidissem.

Spontaneum in Anglia quamvis minus frequentem inveniri tradit: nos nondum tam felices fuimus ut illud ipsi reperiremus, at neque quisquam alius à se inventam nobis hactenus ostendit.

Descriptionem & historiam integram vide apud Parkinsonum.

* 10. *Verbascum Danicum humile* Park.

Lob.

Foliorum figurâ & hirsutie, & florum colore aliisque accidentibus cum Tapso barbato communi convenit: verùm humilior est & minor multo, *caule* pedem altitudine non excedente: *foliis* quàm illius duplo minoribus: *floribus* tamen pro plantæ proportione amplissimis.

Observavit Lobelius inter Cronenburgum & Hafniam prope Elsenoram in Dania. *Locus.*

Verbascum [summitates & lanugo] in hæmorrhoidum doloribus à Godartio & Riverio, item à Dan. Sennerto & Weikardo commendantur. *Vires.*

Tapsus barbatus specificum est contra tympanitem, autore Grembs.

Verbascum primum præcipuè utile est in morbis pectoris, tussi, exputitione sanguinolenta, torminibus ventris. Ad pulmonum affectus in jumentis & vaccis à Veterinariis nostris adhibetur, unde nostratium vulgo **Cows Lungwort,** id est, Pulmonaria vaccarum appellatur. Extrinsecus flores & folia præcipuæ æstimationis sunt in sopiendis doloribus quibuscunq;, imprimis in affectibus ac tumoribus ani, hæmorrhoidibus, in capillis luteo colore tingendis. *Schrod.*

Hujus folia plantis pedum nudis intra calceos supposita, paucis diebus ante debitum purgationis tempus menses remorantes leniter movent & educunt.

CAP. XII.

De Blattaria.

Blattaria, monente Plinio, lib. 25. c. 9. Est similis Verbasco herba, quæ sæpe fallit pro ea capta, foliis minùs candidis, cauliculis pluribus, flore luteo. Hæc abjecta blattas in se contrahit, ideóque Romæ Blattariam vocant.

Blattaria vulgaris, ut rectè Plinius, à Verbasco foliis minùs candidis differt; at certior distinctionis nota est capsula seminalis sphærica seu globosa, cùm Verbasci nonnihil turbinata sit & in acumen producta.

1. *Blattaria lutea* J. B. *lutea minor seu vulgaris* Park. *lutea folio oblongo laciniato* C. B. *flore luteo* Ger. **Yellow Moth mullein.**

J. B.

Firmum tollit *caulem* & rectum, altitudine interdum humana, lævem, crassitudine pollicari, densissimo ramorum stipatu fruticantem: in quibus alternatim positi *flores* Verbasci, ex pediculis hirsutis, unciâ longioribus, flavi sed saturatiùs, sic ut nonnihil rutilantis ruboris sit affusum, unguibus intrinsecùs villosâ lanugine pubescentibus; *staminulis* similiter lanuginosis, apices miniatos sustinentibus, nonnihil odoratis. Succedunt *semina* nigra, in vasculis rotundis, bivalvibus, è vertice stylum proferentibus: cæterum uniuscujusq; floris pediculo appositum est folium acuminatum, unciam circiter longum aut majus: reliqua autem *folia*, quibus multis scatet, Verbasci sunt, angustiora, atrovirentia & superiùs splendentia, nullâ lanugine donata, in ambitu laciniata, odore ingrato. *Radix* Napi figurâ, alba, sapore nescio quid aromatici resipiente.

Locus. Variis in locis hanc observavimus, tam in Italia & Gallia Narbonensi quàm in Germania, juxta aquarum margines, in lutosis aggeribus, & haud longè à fluviorum ripis, ut rectè Dodonæus.

Tempus. Floret à Junio mense in Septembrem usq; *semen* interea perficitur.

Gerardus & Parkinsonus nostrates ex unica hac planta duas fecerunt, quarum alteri *Blattariæ Plinii* Gerardus, *Verbasci nigri vulgaris* Parkinsonus nomina dederunt, alteri *Blattariæ flore luteo.* C. Bauhinus hanc duplicem facit, alteram quatuor cubitorum, tria, quatuor, quinq; aut plura vascula conjuncta habentem; alteram humiliorem, singula vascula proferentem, foliis multò viridioribus.

Varietates. Quæ flore albo est, externè violacei quiddam habente ab hac non differt specie, siquidem ex hujus semine deciduo oritur, ut in hortulo nostro Cantabrigiæ aliquando experti sumus.

Blattariam flore viridi à Lobelio in iconibus pictam C. Bauhinus ad Blattariam flore albo refert itémq; Blattariam flore viridi purpurascente *Lob. ico.* item Blattariam alteram *Lob. ico.* Variat, inquit, Blattaria alba flore parvo, eóque albo, vel viridi purpurascente, & magno flore. Nos C. Bauhino libenter assentimur: nec enim sine necessitate species multiplicandas ducimus.

Blattariam flore luteo purpurascente *Park.* è luteæ vulgaris semine ortam esse. Autor ipse haud dubitat, & tamen (quod mirum) radicem vivaciorem ei attribuit.

* 2. *Blattaria magno flore* C. B. J. B. *flore amplo* Ger. *Blat. lutea major sive Hispanica* Park.

Park.

Folia habet longiora & viridiora quàm * præcedens apicibus rotundioribus: *caulem* elatiorem & robustiorem, superiore parte præter folia *flores* etiam gestantem copiosos, colore aureo relucentes, minùs confertos, ampliores tamen quàm luteæ vulgaris, staminulis purpurascentibus medium occupantibus, muscæ similitudinem quandam referentibus: quibus succedunt *capitula* rotunda, bina ternáve aut plura interdum simul, plurimùm tamen singula; *semina* fusca claudentia. *Radix* non admodum crassa, fibrosa, semine perfecto exarescens.

* *Blat. lutea odorata.*

3. *Blattaria flore cæruleo vel purpureo* J. B. *flore purpureo* Ger. Park. *purpurea* C. B.

J. B.

Radix crassa est & longa, succulentáque, cortice obducta rubente, albâ medullâ intus referta; sapore subdulci: *foliis* per terram expansis ad Conyzam Matthioli majorem [Baccharin Monspeliensium *Ger.*] accedit, non tamen ità villosa sunt, sapore subacri cum aliqua acrimonia. [Parkinsono folia latiora & breviora sunt quàm Blattariæ luteæ, magis canescentia, paucis aut nullis per margines serraturis, mucronibus acutis] *Flores* & *capitula* Blattariæ vulgari similia fert secundo anno. C. Bauhino *foliis* est nigrioribus non laciniatis, parúmque serratis. *Flos* modò obsoleto colore purpurascit, modò nigræ Violæ colore eleganti nitet, quandoq; dilutè rubet: & hanc vocamus Blattariam flore phœniceo. Flore cœruleo purpureóve floret Junio & Julio. *Stamina,* annotante Parkinsono, in medio flore flava; *capitula* minora quàm in Blattaria lutea; *caules* humiliores, non rarò tamen ramosi; *radix* in multos annos vivax.

Folia in planta à nobis culta non nigricabant, sed ut rectè Parkinsonus potiùs canescebant, & ut verè J. Bauhinus, folia Conyzæ majoris Matth. referebant, tum colore, tum serratura, &c.

* 4. Blat-

* 4. *Blattaria perennis flore gilvo seu obsoleti coloris* Moris.

Moris.

Folia hujus præcedentis foliis multò sunt majora, & Symphyti foliis quàm proximè accedunt. *Flores* edit satis amplos, eleganter coloratos, è carneo seu dilutè rubello gilvos; in reliquis cum præcedentibus convenit. Natura adeo intenta esse videtur hujus propagationi per radices ut ægrè in Gallia Meridionali, multò magis in Anglia, semen suum perficiat.

* 5. *Blattaria lutea odorata* Park.

Park.

Folia huic plura, per terram strata, è viridi canescentia, latiuscula & oblonga, parùm aut nihil serrata, in acutum desinentia: *Caules* duos tresve pedes alti, foliis minoribus vestiti, à medio sursum in plures oblongos ramos divisi, *flosculis* pallidè luteis, odoratis, crebris onusti. Semen rariùs perficit. *Radice* est vivaci & perenni, quod paucis hujus generis plantis contingit.

Præcedenti eandem esse suspicor.

* 6. *Blattaria pilosa Cretica, sive Arctos quorundam* J. B. *Verbascum humile Creticum laciniatum* C. B. *Verbascum Brassicæ folio* Col. *Blattaria Cretica incana rotundo laciniato folio* Park.

Col.

Longa & pedalia ferè profert *folia*, alternatim ex caule exeuntia, appendicibus sive lobis circa petiolum, ut in Brassicæ foliis observatur, quæ summum folii habent magnum, uncias quatuor latum, longum quinq; & amplius, ratione ubertatis loci, in medio pediculo lobos digitales, & reliquum nudum; suntq; ex viridi incana, lanugine crassâ obducta, dura tactu, & pilosa, sicuti & *caulis*, qui rotundus, bipedalis, & alis multis è foliorum sinubus prodeuntibus divisus. *Flores* in summo caulis & alarum profert, sed in caule priùs, deinde in alis, ità ut diutiùs floreat, & ab imo incipiunt *flores*, qui magni sunt & pollicari diametro, colore auri hilari, quinquepartiti, Verbasci vulgaris figurâ, purpurascentem habentes umbilicum, & capitata *stamina* lutea; sed totum stamen hirsutie magna, tenuissima ut Bombycina, purpurascente, & pilis illis hirsutiei capitatis obsitum: *Apicem* etiam habent medium, cui flore excusso & integrè deciduo, ut in Sambuci flore observatur & aliis, *fructus* subest rotundus in acutum desinens ut in vulgaribus Verbascis, in quo *semen* exiguum non dissimile continetur, & satum exit. Maio mense floruit.

Hæc est Arcturus Creticus Belli. Verbascum fruticosum auriculatum *Ponæ Ital.*

Variat (inquit C. Bauhinus) nam aliud foliis est latioribus, capitulis rotundis: est & alterum longioribus & angustioribus foliis, capitulis longiusculis, & hoc est Arcturi secunda species *Ponæ Ital.* Blattaria Cretica incana longiore laciniato folio *Park.*

Provenit inter saxa, & super parietes, autore Bello. *Locus.*

* 7. *Ab hac diversam facit C. Bauhinus, eúmq; secutus Parkinsonus* Verbascum suum foliis subrotundis, flore Blattariæ, *quod in Prodromo sic describit.*

C. B. prod.

Caulibus est cubitalibus, viridibus, rotundis, striatis, leviter villosis, nec ramosis: *foliis* inferioribus oblongis, reliquis omnibus subrotundis, parvis, caulem basi sua alternatim amplexantibus, infernè incanis, supernè nigricantibus: ad quorum ferè singulorum exortum duo minora adjiciuntur, ex quorum sinu *pediculi* unus, duo, tres, rariùs quatuor, prodeunt, quibus singulis *flos* unicus, luteus, parvus, pentapetalos insidet, cujus medio *stamina* aliquot purpurea, quasi ex calyculo ut in Blattaria emergentia, insident. Huic vasculum *semen* minutum, rotundum continens succedit.

Flore minore à præcedente differt, & partium omnium parvitate. Morisonus noster hanc annuam facit, illam perennem: verùm Parkinsonus utramq; saltem apud nos, annuam. Chabræus apud J. Bauhinum pro eadem cum præcedente habet: verum si C. Bauhino rectè descripta sit, *foliis* supernè nigricantibus, *caulibus* non ramosis, *floribus* luteis, parvis, oportet ut sit diversa.

* 8. *Blattaria Cretica spinosa* Park. *Leucoium Creticum spinosum* Clus. J. B. *Creticum spinosum incanum luteum* C. B. *Galastivida Cretensium Belli. Leuc. spinosum cruciatum* Alp. *spinosum Creticum* Ger. emac.

Bellus.

Radicem habet multifidam, lignosam, firmam, longam, multos caules conjunctim proferens: in orbem diffunditur, & latè fruticat, pedem altitudine non excedens: *caules* albi sunt, crebris firmísq; spinis præditi: inter quos *folia* Leucoii albi foliis similia, licet minora & quadam lanugine obsita: *flores* Verbasci aut Blattariæ similes, albi, paululum ad flavum tendentes, in quorum medio *stamina* quædam purpurea: Floribus succedunt exiles *siliquæ* rotundæ, tenuissimum semen continentes.

Rustici ad struendum ignem calefaciendásq; fornaces eâ utuntur, ob similitudinem verò quam cum Stœbe habet, & album colorem galam stividam vocant, non quòd lac emanet. Hactenus *Hon. Bellus.*

Clusius descriptione sua flores tetrapetalos statuit. Leucoii lutei similes, sed minores: *siliquas* oblongas, plano semine plenas; quibus notis à Belli Glastivida in tantum differt, ut plantæ toto genere diversæ videantur Leucoium Creticum spinosum Clusii, & Galastivida Cretensium Belli; quamvis Clusius & C. Bauhinus eas specie convenire putent. Plantam ipsam non vidit Clusius, ideóque excusandus si eam minùs rectè descripsit.

* 9 *Blattaria incana multifida* Bocconi.

Bocc.

Capsula, semen & flores Blattariam esse arguunt. *Folia* verò magna, multiplicibus & profundis divisionibus incisa, colore è virore candicantia, Absinthii Pontici vulgaris aliquatenus æmula sunt.

Ramum unicum hujus plantæ absq; radice à *Joanne Maria Ferro*, Veneto aromatario habuit D. Boccone; qui à Ragusa allatum esse affirmabat.

CAP. XIII.

De Trifolio acetoso.

AB acido sapore voce diminutiva Acetosella dicitur: Oxys Plinii creditur. Calabris Juliola dicitur, ridiculè Barbari corrupère in Lujula & Alleluia. *Scal. in Theophr. de causis Plant.*

Notas insignes habet quibus ab omnibus aliis plantarum generibus facilè distinguitur, nimirum Folia in eodem pediculo terna, florem pentapetaloidem, saporem acidum, vasculum seminale pentagonum, quod per maturitatem levi tactu dissiliens cum impetu semina ejaculatur.

A. 1. *Trifolium acetosum vulgare* Park. C. B. *Oxys alba* Ger. *Oxys sive Trifolium acidum flore albo & purpurascente* J. B. *Acetosella & Lujula sive Alleluia* Offic. **Wood-Sorrel.**

J. B.

Ex crassiuscula, squamata, alba, vel ex albo rubente *radicula* longæ & crebræ pendent fibræ albicantes, indidémque emergunt pediculi infirmi, tenues, rotundi, palmares & longiores, terna gerentes *folia* satis magna, latiora quàm longiora, cordata, hirsuta, ex viridi flaventia, sæpe reflexa, ut capitum ad pediculum coitus turbinatam reddat formam, sapore acido. Inter hæc alii surgunt pediculi, *florem* singuli sustinentes unicum, magnum, albicantem, striatum, tenerum [quinq; petalis ad ipsos tamen ungues junctis compositum, unguibus (præsertim interiùs) flavicantibus] *Folliculus* pentagonus, quo attacto *semen* exilit ruffum, nucleo Persici simile, striatum.

Locus. Opacis plurimùm provenit locis, in sylvis & ad sepes.

Ut sapore ità & viribus cum Acetosa convenit, ideóq; æstum febrilem mitigat, sitim sedat, & ventriculi ardores, jecur refrigerat & cor roborat, quoquo modo sumpta. Fit enim ex ea syrupus, conserva, aqua distillata ad hos usus. Extrinsecus adhibetur aqua destillata ad collutiones oris, ad Erysipelata, ad ulcera sordida mundanda, &c. Observâsse autem sese scribit Fuchsius, atq; adeò multorum experientiâ compertum, quòd ejus herbæ copiosi flores crebras illius anni pluvias & aquarum inundationes certò portendunt: pauci contra siccitatem.

2. *Oxys lutea* Ger. J. B. *luteo flore* Park. *Trifolium acetosum corniculatum* C. B.

J. B.

Serpendo per terram spargit *coliculos* palmares aut sesquipalmares, graciles. *Folia* tenuissimis nixa pediculis terna cohærent, minora quàm Oxyos vulgaris, magísque per extremum fissa, corculum (ut vulgò pingi solet) expressiùs effigiantia, hirsutiora, ex brevibus pediculis à coliculo prodeuntibus dependentia; gustûs acidi. *Floris* forma stellata eadem, sed color luteus: quem *cornicula* sive *siliquæ* ferè unciales sequuntur, sursum spectantes, crassiusculæ, foliosæ, ex quinq; loculis constitutæ; quæ ubi ad maturitatem pervenere, levissimo attactu *semina* plurima, parva, ruffa, aspera exiliunt è lateribus, ósculis quam primùm conniventibus, ut nè appareat siliquas dissiluisse. *Radix* longiuscula, gracilis, fibrata.

Locus. Planta est annua, semine deciduo se propagans, in Italia & Sicilia, umbrosis præsertim, ubique ferè obvia. Æstate tota flores producit.

* 3. *Oxyi affinis planta bulbosa Africana, flore purpureo magno* Breynii.

Hujus *flos* ex cinereo in quinque lacinias angustas profundè dissecto subhirsuto *calyculo*, primùm pyramidali formâ convolutus, postea verò in quinq; folia ampla, ex rubro suave-purpurea, cum cæruleo colore mixta explicatus, forma florum Convolvuli Indici majoris (præterquam quòd non monophyllus) se diffundebat. Fulcrum ejus *cauliculus* erat subviridis, teres, duas trésve uncias longus, carnosus, debilis & tener: *Foliis* circa medium compluribus, pediculis longis insidentibus, lætè viridibus, crassiusculis, tergeminis, Trifolii similibus, comitatus. Hujus origo ex *bulbulo* nigerrimo, Avellanæ magnitudinis, multis squamis compacto, cui etiam planè atræ, capillaceæ, obliquæ appendebant longissimæ fibræ.

Locus. E promontorio Bonæ Spei in Belgium delata est, ubi in horto Beverningiano florem explicuit.

4. *Trifolium bulbosum flore albo promont. Bonæ Spei* Bod. à Stapel.

Folia tria in unoquoq; pediculo crassiuscula, saporis aciduli habet. Bulbus ejus oblongus est, cortice nigricante: Flos albus quinis, senísve foliis constat.

A Justo Heurnio accepit Bodæus.

CAP.

Cap. XIV.

De Trifolio palustri, fibrino nonnullis dicto.

A. *Trifolium palustre* J. B. C. B. *paludosum* Ger. Park. *Trifolium fibrinum Tabernamont. & Germanorum.* Marsh Trefoil, Buck-beans.

J. B.

GEniculata *radix* longa, alba, prorsum incedit, fibris subinde demissis firmata; pediculi inferiùs latiores vaginæ instar, dodrantales, tria habent annexa *folia*, magna, Fabaceis formâ & magnitudine respondentia, lævia; inter hæc *caulis* surgit cubitalis, levis, gracilis, virens, thyrsum gerens florum, ex albo purpurascentium, speciosorum, qui antequam aperiuntur exteriùs rubent, reclusi in quinque segmenta acuta expanduntur (sunt enim monopetali) superficie interna tenuissimis & candidis filamentis crispis, velut lanugine seu pube quadam obductâ. E singulis floribus exeunt *stamina* quinque alba cum *apicibus* flavis; in medio *stylus* brevior & viridior. Succedunt *capitula* seu vascula subrotunda, in quibus *semen* Helianthemo simile ex fusco flavescens.

In palustribus & aquosis frequentissimum occurrit: Extra aquas non diu durat. Maio & Junio floret. *Locus.*

In morbo articulari debellando vires insignes exserit hæc planta, nulli hactenus Botanicorum proditas, sed *Thorunii* Prussiæ in nonnullis ægris feliciter expertas. Folia herbæ in Cerevisia decoquunt, & bis aut ter de die cùm dolores sentiunt, decoctum bibunt, quamvis ingratissimi odoris & saporis sit. Qui autem eo utuntur levamen omnes percipiunt. Quin & matrona quædam folia in aqua decocta, & calidè parti affectæ applicata in Arthritide vaga admodum deprædicat. Gratior reddi poterit herba preparatione usitata in spiritum, extractum liquidum, & Syrupum. *Ephemer. German. Ann.* 4 & 5. *Observ.* 123. *Vires.*

D. Tancredus Robinson Trifolium paludosum in hydropicis affectibus commendat; seque sæpius observâsse ait oves tabidas in paludes hac herbâ abundantes compulsas, ejus esu sanitati restitutas: quin Germanicos nonnullos scriptores eam laudare in Scorbuto, febribus intermittentibus & catarrhis.

Simon Paulus cùm succum Cochleariæ Scorbuticis valdè prodesse scripsisset vel cum sero lactis vel per se exhibitum, sed tamen Trifolium fibrinum, inquit, ei præferendum est.

P. Tilingius præparat varia medicamenta è Trifolio paludoso, ut spiritus, salia, essentias, tincturas, olea, quæ in morbis chronicis egregie deprædicat, omnibúsque aliis plantis hanc longè præfert. Ephem. German. An. 12. Obs. 74. Rectè observavit *D. Tancredus Robinson* herbam hanc Germanis, aliisque gentibus Septentrionalibus nunc dierum unicè charam & in magno pretio esse, & assiduo usu frequentari in omnibus ferè morbis, ut certissimam panaceam, ad quam etiam in deploratis affectibus velut ad sacram anchoram confugiunt.

Cap. XV.

De Numularia.

NUmmularia à foliorum figura rotunda nummi æmula dicta, flagellis reptatricibus, floribus è foliorum alis exeuntibus, loco natali in aquosis, ab aliis hujus generis distinguitur.

A. 1. *Nummularia* Ger. *vulgaris* Park. *major lutea* C. B. *Num. sive Centimorbia* J. B. Money-wort, or Herb Two-pence.

Longis sed tenuibus viticulis angulosis, è geniculis fibras longas demittentibus proserpit; quibus ex brevioribus intervallis folia bina opposita adnascuntur, subrotunda & nonnihil crispa, gustu vehementer citra morsum siccante adstringentéque: ex quorum alis flores ampli, flavi, quinque foliis acuminatis compositi, [quæ tamen ad unguem juncta sunt, ut flos integer decidat,] totidem in medio staminibus cum suis apicibus luteis, stylo tenui non capitato vasculo seminali insidente. Pediculi florum semunciales aut longiores, ex alis foliorum singulis singuli exeunt, ut ad singula genicula bini plerunq; flores sint. In nonnullis ramulis terna folia & totidem flores ad singula genicula observavimus. Delapso aut marcescente flore calicis folia connivent ut in Convolvulis, & vasculum seminale rotundum, admodum exiguum, semine intus minutissimo & vix conspicuo refertum occultant.

Juxta scrobes & fluenta, aliaque ligua loca provenit, subinde & in humidis reperitur sylvis, ut rectè J. Bauhinus. A Maio mense in multam æstatem floret. *Locus.*

Sicca est & adstringens, vulneraria è præcipuis. Flores & folia trita & imposita vulnera & ulcera quævis glutinare valent: Eadem cum vino sumpta dysenterias, ventris imbecillitates, fluxúsque ac humiditates sanant. Conducunt & ad sanguinis rejectiones profluvia muliebria, & ad omnia interaneorum vulnera & ulcera, potissimum pulmonis. Commendatur & in Scorbuto. Præcipuam autem vim ejus esse dixit Matthiolus ad puerorum enterocelas tum illitæ, tum in pulvere haustæ. *Vires.*

A. 2. *Nummu-*

A. 2. *Nummularia minor flore purpurascente* C. B. Ger. emac. Park. *Num. rubra* J. B. Purple flower'd Money-wort.

Caulibus tenuissimis per terram repat, fibris albicantibus è geniculis demissis. *Folia* ex brevibus intervallis conjugatim bina, subrotunda, palludè virentia, glabra, non crenata, brevissimis pediculis fulta, Serpylli vulgaris foliorum magnitudine aut tantillo minora, Chamæsyces paria. Flores ex alis foliorum exeunt singulares, pediculis longis tenuibus, pro plantulæ ratione grandes, in quinque oblonga segmenta ad unguem juncta partiti, cum staminum in medio lanuginosorum glomere. Succedit vasculum seminale parvum rotundum. Calicis folia angusta sunt & acuminata.

Locus & Tempus. Paludosis gaudet, & Julio demum mense floret.

3. *Nummularia mucronata Promont. bon. spei* Bod. à Stapel.

Folia habet lanuginosa.

CAP. XVI.

De Rore Solis, sive Rorella.

A. 1. *Ros Solis folio rotundo* J. B. C. B. Ger. Park. Rosa solis or Sun-dew, with round leaves.

Folia è radice fibrosa tenui plura exserit, pediculis longis supernè hirsutis nixa, circinatæ ferè rotunditatis, aurifcalpii figurâ, modicè concava, pallidè viridia, tenuium, rubescentiúmque staminum velut cilio circumquaq; fimbriata; aspergine roridâ guttularum etiam per ferventissimos æstus pilis adhærescentium madida. Ejusmodi stamina sed breviora mediam quoque folii partem supinam obsident: prona namque superficies omninò glabra est & pilis destituta. E medio foliorum exurgunt *caules* duo aut tres teretes, graciles, rubentes, foliis nudi, palmares aut semipedales *flores* sustinentes longa serie, versùs unam partem spectantes, brevibus pediculis fultos, candidulos, è calice oblongo in quinque segmenta divisso exeuntes. Floribus succedunt *vascula seminalia* oblonga, figura & magnitudine ferè granorum tritici, *seminibus* repleta.

Ros pilis seu setis adhærescens tenax est & viscidus, inque filamenta ductilis digitorum attactu.

Locus & Tempus. Floret mense Julio, & in humidis palustribus oritur, non rarò inter muscos aquaticos.

A. 2. *Ros solis folio oblongo* C. B. J. B. Ger. *Ros solis sylvestris longifolius* Park. Long-leaved Rosa solis, or Sun-dew.

Magnitudine sua, & foliorum figurâ quæ sensim ab imo ad summùm usque dilatantur, nec in rotundum velut aurifcalpium desinunt, & multo quàm illius longiora sunt, à præcedente differt.

* Non procul Cantabrigia in palude quadam *Hinton meur* dicto provenit.

Præter descriptas & à nobis observatas tres adhuc alias Rorellæ species invenit, inque literis ad me datis sic breviter descripsit Tho. Willisellus, transmissis etiam earundem iconibus rudi manu à se delineatis.

3. *Rorellæ* species tertia, seu *rotundifolia perennis* vulgari rotundifolia major est, radice perenni, foliis erectis, non ut in vulgari in orbem super terram stratis, pediculis propè exortum è radice aliquousque nudis, superiore tantum medietate ad margines pilosis. *Devoniæ* natales suos debet.

4. Rorellæ species quarta, seu longifolia perennis Radice est perenni seu vivaci; siquidem eam sæpius vidit cum caulibus superioris anni exiccatis adhuc eidem manentibus. Foliis est duplo pluribus quàm vulgaris longifolia, ima parte propè terram teretibus, & postquam dilatari incipiunt aliquousque adhuc nudis h. e. nullis ad margines setis fimbriatis. Provenit in agro *Eboracensi* inter *Doncastriam* & *Bautriam*.

5. *Rorella quinta*, seu *longifolia maxima*, foliis est longissimis, ab eadem radice pluribus, utrinq; ab exortu usque pilosis. Tribus à *Carleolo* milliaribus *Scotiam* versùs eam observavit & eruit. Hæc magnitudine præcipuè à secunda specie seu vulgari rotundifolia differre videtur.

Vires. De viribus hujus plantulæ non convenit inter Botanicos: Sunt qui ad phthisin, ad pestem, ad vulnera, ad epilepsiam eam commendant: alii nec sine ratione, usum ejus internum vetant, quoniam caustica est, & cuti imposita ipsam exulcerat. Hinc

Planta Roris solis ovibus maximè noxia censetur, Pulmones enim ovillas adurit, & tussim lethalem excitat: Hinc & nostratibus The red Rot dicitur. Ex Obs. *Olai Borrichii* in Act. Med. *Tho. Bartholin.* An. 1676. Obs. 53. Non tamen hoc primus observavit aut prodidit Ol. Borrichius: siquidem Camerarius in horto annotat, In Anglia observatum esse ab opilionibus oves quæ crebro hâc herbâ vescuntur, hepar & pulmones malè affectos & marcore quodam vitiatos habere. *D. Tancredus Robinson.*

Aquam vitæ seu ardentem cui Rorella cum Aromatis nonnullis infusa est, olim in frequenti usu fuit pro cordiali in lipothymia & deliquio.

Multa traduntur superstitiosa de hac herbula, quæ consultò prætereo: cujus fortasse commatis est, quod amico quodam suggerente subjicimus.

Ros Solis collectus quando Sol est in medio Leonis exficcetur, & sacculo reconditus pectori applicetur. Arcanum est ad hæmorrhagiam narium.

CAP.

Cap. XVII.

De Viola aquatica.

A. *Millefolium aquaticum dictum Viola aquatica* J. B. *M. aquat. seu Viola aquat. caule nudo* C. B. *M. aquat. floridum, seu Viola aquatica* Park. *Viola palustris* Ger. **Water-Violet, or Milfoil.**

J. B.

PLurimas *fibras* tenues albas, altè in limum demittit. *Caules* obliquè sub aquis feruntur, *foliis* crebris pinnatis pinnis angustis uncialibus, nullo ordine positis vestiti. *Caules* flores sustinentes surrecti supra aquas eminent, inanes, striati, geniculis aliquot per summa nodosi, ad quorum unumquodque quini aut seni verticillatim nascuntur *flores* pulchri, majusculi, Leucoiis similes, quinque foliis albis, apicibus in medio luteis constantes, pediculis uncialibus & sescuncialibus hærentes. Florem *calicis* vice obvallant foliola oblonga, viridia, ipsisque pediculis apposita foliola aliquot longiora, acuta, radiata. Succedit *vasculum seminale* parvum, subrotundum, *semina* parva continens.

N. Flos revera monopetalos est, in quinque segmenta adeò profundè ad unguem ferè divisus, ut pentapetalos videatur.

In aquis residibus ut & fluentibus vadosis lubens nascitur, & Maio mense flores prodit. *Locus.*

Cap. XVIII.

De Anagallide aquatica rotundifolia non crenata.

A. *Anagallis aquatica rotundifolia* Ger. *aquat.* 3. *Lob. folio subrotundo non crenato* Park. *aquat. rotundifolia non crenata* C. B. *Samolus Valerandi* J. B. **Round-leaved Water-Pimpernel.**

RAdices ei albæ, fibrosæ. *Folia* ad radicem ex angusto principio sensim dilatantur, extremitate subrotunda, duas uncias longa, unciam lata, pallidè viridia, per ambitum minimè incisa, crassa, glabra. *Caules* sesquipedales aut dodrantales, altioresve, tenues, rigidi, teretes, foliis per intervalla alternatim positis vestiti, absque pediculis, sursum spectantibus, brevioribus & rotundioribus iis quæ ad terram sunt. *Caulis* superiùs in ramos finditur. *Flores* in summis caulibus & ramulis in singulis pediculis semuncialibus singuli, rariùs dispositi. Ad exortum pediculorum è caule nullum apponitur folium, at in ipso pediculo non longè à flore semper habetur folium. *Flores* autem parvi, albi, in quinq; segmenta lata divisi; sunt enim revera monopetali, & integri decidunt. Succedunt in calicibus quinquepartitis, à flore residuis *vascula* rotunda, *semine* parvo, per maturitatem subrusso repleta. Sapor plantæ amarus est.

Amat loca paludosa, & Junio mense floret. *Locus.*

Cap. XIX.

A. 1. *Pyrola Alsines flore Europæa* C. B. Park. *Herba trientalis* J. B.

J. B.

COliculo assurgit simplici, tenello, gracili, palmum plus minus alto, tereti, nudo, glabro, qui summo tenus velut in umbella *folia* sustinet ex brevi pediculo sex, septemve, pallidè virentia, ovata [nostratis folia oblonga sunt & acuminata, ut in icone C. Bauhini] uncia vix longiora, latitudine proportionata ad figuram ovatam, quædam etiam minora, nonnulla majorum vix mediam aut tertiam partem æquantia; è quorum costa venulæ eminentiores alterno positu exeunt ad ambitum: sed & minimum quoddam unum aut alterum Serpylli folii facie & magnitudine cauliculo adnascitur. Porro è medio foliorum exortu pedicelli communiter bini surriguntur sescunciales aut duarum unciarum ac ferè capillares, subrussi, *flosculos* sustinentes singulares, stellatos, albicantes, quos foliola prædictis foliis concoloria, & stellam pulchrè positu exprimentia ambiunt, octona plus minus. Radix quamplurimis, tenuibus, prælongis, albentibus fibellis constat. *Flos (quantum memini) simplici laminâ constat, in quinque lacinias totidem folia imitantes divisâ.*

Tho. Willisellus eum invenit nobisque ostendit ad orientalem extremitatem *Rumbles-moor* propè *Melwich* in agro Eboracensi, loco paludoso inter juncos: inque Northumbria trans murum Pictorum quinque m. ultra *Hexham* oppidum Boream versùs: necnon inter ericas in montosis palustribus non longè ab oppidulo *Harbotle* ad Occidentem. Nascitur etiam in montosis humidis nonnullis Germaniæ in locis; vide *J. B.*

Duplex est, autore C. Bauhino, major & minor. Primus, inquit, Val. Cordus in Observ. sylva sub *herba trientali* proposuit: deinde Jo. Thalius in sua Harcynia Saxonico-thuringica sub *Alsinanthemo* descripsit: & tandem Casp. Schwenchfeld. in suo catalogo plantarum Silesiæ Alsinem Alpinam nominavit, nullâ differentiâ ostensâ, &c. vide apud *C. B.*

2. *Pyrola*

2. *Pyrola Alsines flore Brasiliana* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex radicula alba, tenui, capillata *cauliculus* effertur singularis, sex, septemve unciarum, inferiore parte nudus, circa medium duobus foliolis parvis, sibi oppositis donatus, superiùs verò foliis sex vel septem per ambitum cinctus, quæ magnitudine imparia sunt, aliquibus uncias duas, aliis unam longis; unciam vel semunciam latis, Plantaginis quinquenerviæ formâ, (cum & per hujus folia quinq; nervi discurrant) sed glabra, tenera & viridia, in acumen fastigiata; ex quorum medio pedicellus tenuis, uncialis exurgit, *florem* singularem, pallidè luteum, ungui pollicis æqualem, quadrifolium, striatum, cujus folia (stellæ modo disposita) lateralia aliis duobus latiora sunt: ad floris umbilicum staminula plura, exigua, rufescentia occurrunt.

Locus. In Brasilia apud Tououpinambaultios reperta est. Ab Europæa foliis quinquenerviis, flore quintuplo majore differt. At Brasiliana minor ab Europæa minore solùm foliorum magnitudine, quæ in Brasiliana longiora angustioráque sunt differt.

CAP. XX.

Valeriana Græca Ger. Park. *Græca quorundam colore cæruleo & albo* J. B. *cærulea* C. B. **Greek Valerian, called by the vulgar, Ladder to Heaven, or Jacobs ladder.**

PYxidata *radice*, tenui, fibrosâ, albicante, evidenter amara proserpit, inquit J. Bauhinus. Plura è radice *folia* emittit, per totam hyemem virentia, è multis pinnularum ad mediam costam adnexarum conjugationibus composita [decem interdum aut duodecim] cum impari costam terminante. Singulæ pinnæ digitum longæ sunt, dimidium latæ, è lata basi in acutum mucronem sensim angustatæ, tribus nervis insignioribus secundùm longitudinem excurrentibus, glabræ, virides, per margines æquales. *Caules* ab eadem radice plures exeunt, teretes, striati, inanes, hirsuti, digitali crassitudine, altitudine sesquicubitali, ramosi, foliis ornati ad intervalla singulis. In summo caule & ramulis flores conferti, pediculis brevibus, tenuibus, deorsum nutantes, è calice in quinq; acuta segmenta diviso, ipsi satis speciosi, cœrulei, quinq; foliis obtusis, ad ungues junctis constantes, adeò ut integri decidant; quinque intus stamina apicibus luteis donata continent, cum stylo oblongo in summitate trifido & saturatiùs cœruleo, odore minimè commendabiles. Vasculum seminale turbinatum Alsines modo, in tria loculamenta divisum, quod per maturitatem in summitate dehiscit, semina oblonga, parva, nigricantia continens. Sapor herbæ lentus & amaricans.

Tempus. Maio mense floret.

CAP. XXI.

1. *Glaux exigua maritima* Ger. J. B. *maritima* C. B. *maritima minor* Park. **Sea-Milkwort, or Black Saltwort.**

J. B.

PUsillis & gracilibus est *coliculis*, subinde reptantibus, & fili instar tenuium fibrarum è geniculis propagatione radicatis. *Folia* per articulos Herniariæ, bina contrario situ, ex quorum uniuscujusque sinu *semen* perpusillum nudum fuscum [Parkinsonus & Gerardus capsulas seminibus repletas flosculis purpurascentibus succedere scribunt.]

Locus. In salsis palustribus mari conterminis ubiq; ferè reperitur.

2. *Glaux maritima major* Park. *latiore folio Thuringiaca.* C. B.

Glaux major palustris flore herbaceo Moris. præl.

Moris.

Hæc in fluviis & ad margines fluviorum per prata labentium provenit: *caules* habet pedales aquis innatantes, à quorum geniculis nodisve demittuntur fibræ in aquam, quarum beneficio nutritur tota planta. Ad singula genicula oriuntur bina *folia*, Pulegii regalis foliis latiora, glabra, mucronata: in caulium alis superioribus emergunt *flores* herbacei coloris, qui relinquunt in capsulis oblongis Caryophylli aromatici magnitudine; [in singulis] infinita *semina* minuta, subviridia.

Planta hæc nobis incognita ad hoc genus minimè pertinet; verùm ob nomen Glaucis ab Auctore inditum eum huc retulimus, donec certiùs innotescat ubi disponi debeat.

CAP.

Cap. XXII.

Quadrifolium annuum Persicum Zanoni.

Zan.

MUltos fundit *cauliculos*, palmum circiter longos, tenues, lignosos, fragiles, membranâ tenuissimâ in viridi rufescente tectos, medullâ albicante plenos, crebris nodis prominentibus, annularibus distinctos, ad intervalla circiter uncialia, ad quorum unumquemque apposita quaterna folia, crucis formâ, brevi & tenui pediculo intercedente, supernè viridia, subtus alba, hic illic aspera, & lanugine quadam albâ punctata, quæ ea visui grata reddit, nervo tenui per mediam longitudinem divisa, Anthyllidis Valentinæ Clusii similia, sed paulo latiora, & extremo nonnihil excavata & incisa. Ex singulis geniculis præter folia exeunt ramuli foliosi, & ex his denuo alii minores, & deinde tertii, foliis minutissimis vestiti, geniculis adeò vicinis, ut planta foliis & ramulis creberrimis admodum densa videatur, sapore exiccante & acerbo ficûs immaturi. E geniculis præter folia dicta egreditur etiam gemma quadrata, quatuor costis valdè elatis, intercedentibus sulcis satis depressis & concavis, parte infernâ, præcipuè secundùm costas, rubescens & punctis supradictis variegata, quæ circa principium Junii *florem* explicat pulcherrimum, colore Amethystino, quinque petalis subrotundis, extremo (foliorum instar) crenâ excavatis, compositum. Flore delapso restant in conceptaculis *semina* minutissima, quæ microscopio spectata figuræ ovalis tritici similia apparent, extremo minore nigra, cum fissura in medio ad modum tritici, Tabaci colore aliquantulum lucido. *Radix* tenuis est, aliàs simplex, aliàs in ramulos divisa, tenuissimis fibris donata, colore ad ferrugineum obscurum tendente.

Planta est annua.

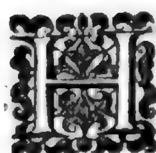
HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS PRIMUS.

QUI EST

De Herbis radice bulbosa donatis, iisque affinibus.

Erbæ quarum plantula seminalis bifolia seu bivalvis, seu mavis binis cotyledonibus instructa non est, sed unicâ tantùm vel nulla cotyledone seu folio seminali donata, sunt vel flore imperfecto seu stamineo, vel flore perfecto seu petalode. Hæ vel sunt radice bulbosa, vel tuberosa fibrosâve, quas bulbosis affines dicimus.

De bulbosa radice præditis hac in Parte agemus, de Bulbosis affinibus in sequente.

PARS PRIMA.

De Herbis radice bulbosa præditis.

RAdicem bulbosam voco quæ unico constat tubere seu capite, fibras multas ex ima sede seu basi emittente. Non me latet dari etiam alias herbas præter eas quas intellectas vellem, quarum radicibus hæc definitio conveniat, ut v. g. Ranunculo bulboso, verùm eæ in diverso genere sunt, quarum sci. plantula seminalis binis cotyledonibus instructa est.

Hujus autem generis herbæ plantulam seminalem unico tantùm cotyledone donatam obtinent, & aliis præterea insignibus notis à reliquis tuberosis differunt, nimirum foliis sine pediculis in longitudinem productis, vasculis seminalibus in terna loculamenta dispertitis: Floribus plurimùm hexapetalis, aut certè in sex lacinias ad margines sectis.

Hæ vel sunt bulbo squamoso, seu ex pluribus imbricatim incumbentibus squamis composito; vel bulbo tunicato, hoc est, ex pluribus corticibus seu tunicis in orbem se amplexantibus coagmentato; vel tertio bulbo solido, substantiâ continuâ, nec in squamas aut tunicarum involucra divisâ.

Secundi generis plantæ quarum bulbi tunicati sunt dividi possunt in graveolentes, & odore nullo aut minus gravi præditas.

SECTIO PRIMA.

De Herbis bulbo squamoso.

Herbæ radice bulbosa è squamis compactili.

Herbæ radice bulbosa donatæ sunt vel eadem squamosâ, vel tunicatâ, vel solidâ, hoc est substantiâ continuâ, nec in tunicarum involucra aut squamas divisâ.

Quæ radice squamosa sunt dividi possunt in eas quarum bulbus componitur è squamis

- *Multis* imbricatim incumbentibus, caule
  - *Folioso*, florum petalis
    - *Rectioribus*, floribus etiam ipsis erectis: LILIUM VULGARE.
    - *Reflexis*, floribus ipsis pendulis seu deorsum nutantibus MARTAGON, *Lilium montanum*.
  - *Nudo*, flore Hyacinthi; HYACINTHUS LILIFOLIUS *stellatus*

Paucioribus

Paucioribus & majoribus majores & elatiores, caule

Supra flores assurgente, floribus ipsis pendulis caulem coronæ instar in orbem cingentibus, radice vulpem olente: CORONA *Imperialis.*
In florum thyrsum terminato, floribus parvis, deorsum nutantibus: LILIUM PERSICUM.

Binis duntaxat, humilior, flore Tulipæ, pendulo seu deorsum nutante, caule folioso: FRITILLARIA.

Herbæ radice bulbosa tunicata sunt vel *graveolentes,* flosculis multis è summo caulis fastigio enatis & in umbellam aut corymbum diffusis; vel odore nullo aut minùs gravi præditæ.

CAP. I.

Corona Imperialis Ger. Park. *Corona Imperialis sive Tusai aliis* J. B. *Lilium sive Corona Imperialis* C. B. **The Crown Imperial.**

J. B.

RAdix bulbosa, rotunda, crassa, diversa à Liliorum forma, est enim compressa, ex magnis, crassissimis & succulentis squamis compacta, colore interdum albo, nonnunquam etiam purpurascente, sæpe pallido, odore fœtido & viroso, uti & folia, Colchicum olente, Clusio verò hircum [*nobis potius vulpem*] nares etiam procul feriente, qui eruit binas & amplius libras pendentem. *Caulem* tollit singularem, bicubitalem aut etiam altiorem, digitali crassitudine, inferiore parte plusquam pollicari, firmo, intus fungoso, viridi, rotundo quidem, sed ad cubiti altitudinem striato, *foliis* magna parte stipatum numerosis, splendore viridanti nitentibus, Liliaceis, modò æquali, modò confuso ordine eum ambientibus, nullo nixis pediculo, sed latiore sui parte cauli adnatis, ità ut appendices paullùm eminentes ab iis propagati caulem reddant nonnihil angulosum. Supra autem densius hoc foliorum agmen caulis ad pedem, nonnunquam etiam cubitum protenditur nudus, sine foliis, gracilior quàm inferiùs, & teres, neque striatus & viridis sed lævis & purpurascentis coloris, Serpentariæ instar maculosus, qui in summo totidem pænè in angulos desinit quot flores sustinebit, nempe binos, ternos, quaternos, quinos, senos aut plures, omnes Vere quasi æqualiter & contrario situ nascentes, singulósq; inter bina folia, inferioribus longè minora & angustiora, æquali ferè longitudine. Quum flores primùm erumpunt, inter folia latent, candicantésq; sunt, deinde paulatim incrementum sumunt, unà etiam succrescente ea caulis quæ illos sustinet nuda parte: florum verò pediculi, qui sescunciales, in augmento deorsum inflectuntur, è quibus flores penduli sunt circumcirca, regum coronas imitati, Lilii candidi pares, flammeo colore rutilantes [Lobelio ex phœniceo rubentes] patuli, senis constant foliis latis, per extremum mucronatis, pulchra striarum saturatiorum sive purpurearum discursantium picturâ variegatis, laciniatâ cæsurâ subinde ludentibus, ungue autem (inquit Clusius) singulorum petalorum nonnihil foris eminente, & ex nigro purpurante, quorum uniuscujusque fundum obscuriore colore pictum obsidet gemmantis liquoris margarita argentea limpidissima & dulcissima, pertinacis durationis, post multos etiam dies à refectione; [Lobelio Visci grano ferè pares] Ea deinde tubercula marcescentibus floribus in albas lacunas abeunt. Ex ipso penitus floris umbilico prodeunt pro foliorum numero *stamina* candida adeò conjuncta, ut pro uno fallant obiter intuentem, apicibus majusculis in Ochram vergentibus, breviore trifido stylo inter ea latitante. Supra flores Caulis denuo attollitur dodrantali plerunq; aut majori amplitudine, foliis exilibus & angustis onustus: nonnunquam supra flores nullus cauliculus eminet, sed conferta duntaxat angustorum foliorum coma: interdum etiam (inquit Clusius) mihi nati sunt supra flores non unicus cauliculus sive ramulus, sed bini, terni aut plures, suis etiam foliis singuli ornati.

Flori succedunt magna trigona *capita,* interdum etiam tetragona ut in Lilio puniceo, quorum singuli anguli utrinque pinnati sunt, & alati; excusso autem flore statim sursum eriguntur quæ fœcunda futura sunt capita: *Semina* plana sunt, liliacea, paullò oblongiora, cartilaginosa, subrussa, duplici serie in singulis angulis digesta, quemadmodum in Lilii generibus, &c.

Hujus plantæ multiplex habetur varietas, nimirum

1. Lilium sive Corona Imperialis duplici corona *C. B.* Caulis enim in hac planta nonnunquam supra priorem illam florum æqualiter propendentium seriem dodrantali longitudine attollitur, aliamq; florum seriem gestat, aliquando etiam tertiam, & tum demum foliorum comam supereminentem: eas verò stirpes unicum florum ordinem subsequentibus annis plerunq; ferre observavi (inquit Clusius) ut peculiare genus non sit censendum, sed Naturæ luxuriantis quidam duntaxat lusus.

2. Corona Imperialis flore luteo cum striis purpureis: qualem Clusius primo in loco describit. Variat in nonnullis plantis florum color, est enim vel medius inter utrumq; genus, vel ad prioris secundive colorem quàm proxime accedit.

3. Lilium sive Corona Imperialis multiflora, latoq; caule *C. B.* Caulem latescere & multos deinde flores proferre, aliis etiam aliquammultis plantis accidit.

4. Lilium sive Corona Imperialis flore pleno.

5. Lilium sive Corona Imperialis foliis angustioribus, non fœtens *Clus.*

6. Lilium sive Corona Imperialis ramosa *C. B.* Tusai *πολύανθ&* *Clus.*

Hæ aliæque varietates quarum meminit Lobelius accidentales nobis videntur, & vel soli luxuriei, vel culturæ & mangonio deberi, nec speciei diversitatem arguere.

farinâ croceâ asperso, *stylum* ambiunt tricuspidem, coloris herbacei, odoris nullius. Florem verò excipit *capitulum*, triangulare, unciam plerunque longum, superna parte crassius & sine corona, alioqui Narbonensis Tulipæ capiti simile; quod in se continet *semen* pallidum, compressum, Tuliparum semini accedens, vel, ut ait Clusius, Tulipæ Narbonensis semen quasi referens, membranaceo margine latiore, in quo nullum, contra quàm in Tulipa, germen conspicitur.

Floret cum præcocioribus Tulipis, interdum etiam Martio in hortis. Sponte quibusdam pratis ad Ligerim flumen, non procul Aurelia urbe Galliæ celebri oritur. *Tempus & Locus.*

Duplex est, altera speciosior & coloratior, paullò citiùs florens; altera colore dilutiore est, minùs speciosa & nonnihil tardiùs florens. Ob soli luxuriem interdum florem geminatum producit, sive dodecapetalon. Hinc *Varietates.*

Fritillariam flore magno pleno *C. B. Cam. Eyst.* Fritillariam flore duplici albicante *Park.* pro lascivientis naturæ lusu habeo, non pro specie aliqua Fritillariæ distincta.

Qui naturalem & stabilem hanc speciem esse affirmant non varietatem accidentalem & mutabilem, observent, an hujus semine sato ortæ plantæ hujusmodi semper vel maxima ex parte flores producant.

2. *Fritillaria alba præcox* C. B. *alba* Park. *albo flore* Clus. App. alt. & auct. & cur. post.

Præcedentis varietas potiùs esse videtur quàm species distincta: siquidem, annotante Clusio, caules & folia vulgaris habet similia, & præcociùs unà cum illa floret. Notæ præcipuè quibus ab ea differt, observante Parkinsono, hæ sunt. 1. Caulis & folia prorsus viridia sunt, non ut illius ima parte purpurascentia seu fusca. 2. Floris color albus, qui tamen in nonnullis variat, interna parte venis quibusdam purpurascentibus distinctus. 3. Ungues petalorum virides sunt, costa etiam viridis medium folium dividit, per longitudinem.

In plerisque hujus generis plantis tessulæ quædam obscuriores apparent, in nonnullis etiam color purpurascens dilutior: unde manifestum est eas non aliter differre à vulgaribus Fritillariis, quàm aliæ plantæ flore albo interdum variantes ab eisdem flore rubro vel cœruleo vel alio quocunque naturaliter & usitate præditis. Hinc neque Fritillariam albam ex phæo purpureo tessellatam *Lob. Ad. part. 2.* cujus flos internè rubicundior est, unguibus albis præditus, à vulgari Fritillaria specie distingui concedimus.

3. *Fritillaria serotina atro-purpurea* C. B. *Xantonica serotina* Lob. Ad. part. 2. *An Fritil. flore atro-rubente* Park?

Lobelius hanc sic breviter describit. Serotinæ Xantonicæ flos pulcherrimus est, & saturatiore nitidioréque purpuro-violaceo nigro colore gratissimus. Parkinsonus fusiùs, si modo eandem intelligat, hunc in modum.

Radix hujus nonnihil rotundior est magísque coacta quàm præcedentis; *caulis* brevior & humilior quàm alterius cujuscunque Fritillariæ speciei, *folio* inferiùs unico vel altero donatus, superna parte duobus tribusve arctè junctis, latioribus, brevioribus & albidioribus quàm reliqua, Fritillariæ luteæ foliis ferè similibus, inter quæ exit pediculus *florem* sustinens deorsùm nonnihil nutantem, seu potiùs prorsum extantem, quàm vulgaris ampliorem, & Fritillariæ luteæ flori magnitudine ferè æqualem, foris obscurè cinereum seu per totum ex cinereo fuscum, interiùs atro-rubentem, variè striatam seu maculatam. Hæc species neque radice libenter se propagat, neque semen perficit apud nos.

Cum præcocioribus floret: Flos autem ejus citiùs evanescit quàm cujusvis alterius Fritillariæ.

4. *Fritillaria flore luteo puro* Park.

Park.

Radicem habet rotundiorem, minus planam seu compressam quàm superiora genera, mediocris magnitudinis: *caulem* sesquipedalem & interdum altiorem, *foliis* aliquammultis, oblongis, latiusculis, ex viridi cæsiis seu albicantibus, Fritillariæ nigræ similibus sed duplo angustioribus, vestitum: *Florem* minusculum, oblongum, Fritillariæ nigræ figurâ suâ non valde dissimilem, petalis tamen minoribus & mucronibus rotundioribus, pallidè seu ex viridi luteum, nullis neque foris neque intus maculis seu tessellis variegatum, *staminibus* & apicibus intus luteis. Semen primi generis simile.

Hanc in hortulo nostro Cantabrigiæ alumus; Ad Fritillariam nigram accedere videtur.

5. *Meleagris sive Fritillaria flava* J. B. *Fritil. flore luteo vario sive punctata* Park. *Fritil. flava rubris maculis distincta* C. B.

Assurgit ad altitudinem præcedentis æmulum, *foliis* cinereis, latioribus, brevioribus & obtusioribus; *floribus* majoribus, quorum petala flavi sunt coloris, rubris maculis distincti, illorum medio nervo prominulo & virescentis coloris.

6. *Fritillaria lutea maxima Italica* Park. *Meleagris flos maximus Italicus* Eyst.

Park.

Caulem surrigit teretem, ex fusco virentem, *foliis* aliquot latiusculis brevioribus obsitum, quæ basi sua cum amplexantur, coloris obscurè viridis. Propè summum caulem, qui deorsùm nonnihil incurvatur, folia exeunt tria vel quatuor, è quorum sinu emergit *flos*, plurimùm singularis, quàm præcedentis longior, deorsùm nutans reliquorum instar, colore è luteo obscuro purpurascente, maculis parvis rubris tessellatus.

Serò & post reliquas tandem omnes floret. *Tempus.*

7. *Fritillaria lutea juncifolia Lusitanica* Park. *An Fritil. angustifolia variegata magno flore* C. B?

Park.

Caule assurgit tereti, oblongo, tenui & infirmo, *foliis* rarioribus, oblongis angustis & fere junceis vestito. *Florem* edit parvum, luteum, maculis tamen rubris crebrioribus segmentatum quam quodvis aliud Fritillariæ luteæ genus.

Fritillaria Lusitanica *Clus. cur. post.* huc referenda videtur. C. Bauhinus tamen distinguit, & revera notæ nonnullæ sunt in Clusiana descriptione quæ non bene conveniunt, nimirum caulis firmus, foliola brevia, color floris foris purp. obsoletus, in venas quasdam ad extimas oras vergentes distinctus.

8. *Fritillaria flore minore* C. B. *item Fritil serotina floribus ex flavo virentibus* ejusdem. *Meleagris sive Fritil. Pyrenæa flore minore* J. B. *item Meleagris sive Fritil. Aquitanica reflexis oris* ejusdem. *Fritillaria Pyrenæa sive Apennimea* Park. *Fritil. Aquitanica minor flore luteo obsoleto* Ger. emac. **The black Fritillary, or Leather coat.**

Bulbum habet [Clusio] Fritillariæ *cap.* x. *lib.* ii. *Hist.* descriptæ formâ similem, minorem tamen. [Parkinsonus hujus bulbum in eam molem & magnitudinem interdum excrescere scribit, ut Coronæ Imperialis radicem mediocrem mentiatur] ex quo prodit pedalis *cauliculus*, gracilis, viridis, senis aut septenis foliis septus, ex viridi cineraceis, qualia ferè sunt in aliis Fritillariis, in cujus summo fastigio nascitur *flos*, aliarum Fritillariarum flore minor, sex petalis constans, quæ extimas oras nonnihil reflexas habent, ut parvi tintinnabuli formam exprimat, quorum terna exteriora internis angustiora sunt, omnia obsoleti foris coloris, circa oras tamen (præsertim interiora) venis quibusdam flavescentibus distincta, internè verò ex viridi flavescentis & splendentis; à mediis porro foliis ad ipsos usque ungues (qui similem colorem habebant) plurimis maculis saturatè purpurascentibus tessellatim dispositis notata. Ex umbilico prodeunt sex brevia *stamina*, longis apicibus pallidis prædita, trisulco stilo è medio illorum procedente. Odor ejus gravis, quasi Phalli odorem referens, & proximè ad eum qui in Spatula fœtida percipitur accedens. *Semen* Fritillariæ vulgaris semini simile.

In earum porro Fritillariæ plantarum quæ è Pyrenæis montibus eruuntur (loquitur Clusius in *hist. app. alt.*) floribus non minor observatur diversitas quàm in illis quæ vulgares in diversis Galliæ provinciis reperiuntur: nam licet omnium, (quos mihi quidem videre contigit) forma quodammodo similis sit, sex viz. petalis constans, eorúmque terna interna magna ex parte tribus externis sint latiora & ampliora, quidam tamen flores illa repanda habent, h. e. illorum extimas oras reflexas, nonnullorum verò ore vel non sunt reflexæ penitus, vel certè quàm minimum: rursus illi flores qui extimas foliorum oras reflexas habent alii aliis saturatioris sunt coloris, quidam etiam adeò saturi ut nigri videantur, præsertim externa foliorum parte, quæ nec splendet, nec tessellis distincta apparet, at internâ purpureis quibusdam maculis distincta vel frequentioribus, vel minùs frequentibus, aut magis saturis, aut dilutioribus, eáque splendet. Illi verò flores qui folia repanda non habent, vel quorum oræ paululum duntaxat sunt reflexæ, externa parte utplurimùm virescentis sunt coloris, internâ autem ex viridi flavescentis & splendentis quali pænè præditus est tenuior ille sericeus pannus, quem vulgo *Tafetas* nuncupant, ex flavis & viridibus sericeis staminibus contextus, atque in illis tessellarum illa distinctio obscurior apparet. Singulorum autem foliorum ungues interni nonnihil cavi subviridem maculam impressam habent; ex floris verò umbilico sex alba *stamina* prodeunt, quorum *apices* pallidi, inter quæ trifidus exilit stylus paullò supra stamina sese exerens.

Florent paullo seriùs quam vulgares serotinæ Fritillariæ, & semen ferunt in thecis seu capitulis triangulis, vulgaris Fritillariæ instar, planum, vulgaris semini prorsus simile, in quo nullum etiam germen conspicitur. Interdum hæc planta binos flores in eodem caule profert quemadmodum vulgaris.

9. *Fritillaria Aquitanica Clusii & Boissoti serotina, i. e. Fritil. serotina floribus flavovirentibus* C. B.

Videtur Lobelio Adv. part. 2. quadrare cum varietatibus Fritillariæ nigræ: nonnullæ tamen notæ reclamare videntur, 1. Quòd in florum petalis dorsi nervus extuberabat paululum atque virescebat. 2. Quòd petala omnia ab imo ad extremas oras obsoletæ purpuræ radiis, sub quibus nonnihil flavi conspiceretur, distinguebantur. 3. Quòd folia angustiora magisque herbacea. 4. Tenerior erat & frigoris impatientior.

Vires. Odore Fritillariæ quam Clusius Aquitanicam vocat hæmorrhagiam in juvene Belga suppressam observavi Lugduni Batavorum. Est verò teterrimi odoris, cui similem putidissimum ovum spirat. S. Pauli Quadrip. Botan. Class. 2. p. 83.

10. *Fritillaria umbellifera* C. B. *Hispanica umbellifera* Park.

Fritillariæ nigræ haud dubiè congener est, adeo partibus omnibus ei similis est, major duntaxat, quod fortè solo lætiori debetur. Flores in fastigio quatuor vel quinque simul penduli Coronæ Imperialis instar caulem ambiunt, colore intus flavo-viridi, rubentibus maculis notati, foris nigricantes.

Fritillaria II. seu ramosa *C. B.* item Fritillaria III. seu polyanthos flavo-viridis, si à præcedente specie differant nobis certè incognitæ sunt.

II. Fritil-

II. Fritillaria Lusitanica *Clus. cur. post.* ambigere videtur inter Fritillarias vulgares & Fritillarias nigras, siquidem petalorum mucrones in ea non reflectebantur, coloris tamen erant foris purpurei obsoleti, in venas ad extimas oras vergentes distincti, nullis maculis tessellatim dispositis apparentibus, singulorum mucrone ex viridi paullùm flavescente. Floris pars interior subflavi coloris erat, ungues verò virescente maculâ infecti. In flore odorem nullum deprehendere potuit Clusius, quo à Fritillaria nigra differt.

11. *Fritillaria minima pluribus floribus* C. B.

A Swertio pingitur.

12. *Fritillaria Indica maculato caule, Viperina dicta* Hort. Reg. Paris & Lugd. Bat.

Fritillariæ flos (autore Paul. Renealmo) non tantùm ardentibus febribus confert, sed & sedandæ siti ex hujus succo fit unguentum ad carcinomatosa ulcera præstantissimum. Vim præterea hic flos roborandi cordis & cerebri non parum possidet, meconiique (ut me docuit experientia) malignitatem infringit. Aqua ut decet destillata oculorum inflammationibus succurrit. *Vires.*

Cap. IV.

Martagon Canadense maculatum Park. *Mart. seu Lilium de Canada, auri colorem referens flore intus nigris maculis asperso* Bry.

Park.

Ambigere videtur inter Lilia floribus reflexis & erectis. *Folia* ut in illis per intervalla rotatim caulem ambiunt. *Radix* parva, squamosa, fibris tenuibus longis ex ima sede dependentibus. *Caulis* satis crassus, sesquicubitalis aut altior, *foliorum* longorum, angustorum, viridium, pauciorum tamen quàm in Martagone Imperiali, triplici aut quadruplici per intervalla serie circulariter cinctus. Ex supremo foliorum circulo unà erumpunt quatuor aut quinque flores, Lilii rubri pænè pares, singulis pediculis longis tenuibus fulti, deorsum nonnihil incurvati, pulchro colore flavo seu aureo tincti, internâ parte maculis seu striis atro-purpureis picti, cum sex staminibus totidem apices sustinentibus & pistillo in medio.

Cap. V.

De Lilio simpliciter dicto floribus erectis, & eorundem petalis non reflexis.

Lilium Latinis à Græco λείριον deductum est, ρ literâ in *l* mutatâ.

1. *Lilium album* Ger. *album vulgare* J.B. Park. *album flore erecto & vulgare* C.B. **Common white Lily.**

J. B.

Florum deliciæ Lilium ex *radice* bulbosa, multis nucleis constante *caulem* surrigit rectum, cubitalem & sesquicubitalem, vel etiam altiorem, singularem, teretem: cui ab imo ad summum adnata *folia* nullo pediculo, oblonga & latiuscula, viridia, glabra & splendentia, versùs summum caulem sensim minora & angustiora. *Flores* in scapo serie quadam plures, non eodem tempore panduntur, odoris suavitate eximia, colore lacteo, senis pinguibus repandis foliis calathum imitati, in quorum medio *stylum* longiusculum, ex albo viridantem, trisulcum circumstant *stamina*, foliis numero & colore paria, quibus *apices* insident crocei.

Stillatitiam florum aquam dari utiliter potandam ægrè parturientibus, & ad pellendas secundas addito croco & cassia scribit Matthiolus: Crocum & Cassiam ad augendam penetrantiam addi non concesserit Camerarius; qui aquam stillatitiam solam ad hos usus efficacissimam ait, unde non temere in aliis affectibus dandam. Tragus duo aut tria cochlearia restituere animo linquentes scribit ex aliorum sententia. Schroderus usùs crebri esse in affectibus pulmonum, asthmate, tussi & similibus scribit. Virgunculis familiaris & expedita est, ut eâ faciei nitorem concilient, tantillum Camphoræ & Olei Tartari per deliquium destillati in ea dissolventibus. *Sim. Paullus.* *Vires.*

Oleum ex floribus per insolationem fit. Cavendum autem nè folia relinquantur in oleo vetere ad quindecim dies: Cùm enim tota planta turgeat succo mucagineo, facile putrescunt, & oleum jam redolet non Lilia, quæ prima bonitatis nota est, sed grave & fœtidum quid. Sufficit igitur triduum, quo exacto imponantur alia, tum denique iterum alia. Sufficit enim tertium repetiisse.

Hoc oleum maximas habet vires in quibuscunque doloribus & affectibus frigidis: tensa remittit, dura emollit, dolores sedat. Usùs ob id est in doloribus colicis & nephriticis, in pleuritide, &c. Usus etiam est in induratis nervis præcipuè, in schirrho uteri & indè dependente mensium mora. *C. Hofmannus.*

Radicis usùs internus rarus est, externus crebrior in tumoribus leniendis & maturandis, in clavis pedum tollendis [axungia vetere exceptæ & illitæ] in pudendis parturientium emolliendis, in ambustis emendandis, &c. *Schrod.*

 Stamina

Stamina exhibentur ad facilitandum partum cum aqua Verbenæ vel simili. *Idem.*

Gulielmus Goderus, Elizabethæ reginæ Chirurgus, referente Gerardo, multos hydrope laborantes sanavit radicis succo cum farina, Hordeacea mixta pane scilicet ex istiusmodimassa confecto, ægro per mensem aut sex hebdomadas continuas exhibito; quo solo & non alio pane per totum id tempus vesceretur.

Idem eodem referente, Radicis tusæ succum expressum cum vino exhibitum & per duos tresve dies potum venenum pestilentiale expellere, & facere ut foras erumpat in pustulis & vesicis cutem externam occupantibus.

2. *Lilium album Byzantinum* Clus. Park. Ger. *Lil. album floribus dependentibus sive peregrinum* C. B. *Sultan Zambach & Martagon Constantinopolitanum albo flore* Clus. hist. *Lilium album Syriacum Rauwolfii* J. B.

Clus.

Lilii albi genus est vulgari proximum: Ejus tamen *caules* licet vulgari non breviores, à diligentiùs observantibus graciliores, rarioribúsque & minoribus foliis septi deprehenduntur, ipsiúsque *flores* paullo minores, æquè tamen ac vulgaris flores odorati. Nonnullæ verò radices in tantam molem excrescunt, ut vix utráque manu comprehendi possint. Horum nonnulla in plano & lato caule sexagenos flores protulerunt. Lobelius in caule palmaris latitudinis, humanæ proceritatis, 200 & plures candidissimos & suavissimos flores observavit.

3. *Lilium rubrum vel croceum majus* J. B. *purpuro-croceum majus* C. B. *Lilium aureum* Ger. Park. *fortè*. *Martagon Chymistarum* Lob.

J. B.

Par est magnitudine Lilio albo, nisi quòd folia incondita minùs sint lata, ac firmiora, nervosiora, atro-virentia, splendentia, longiora quàm in bulbifero. *Caulis* maculatus, bicubitalis; summitas in pediculos aliquot facessens, singulis singulos inhærentes flores sustinet, Liliaceis magnitudine formâ foliorúmque numero similes, verùm colore rutilo coruscantes, saturatioribus intus stigmatis punctati. *Radix* subest bulbosa, è squamis compactilis, alba, ex qua ramuli repentes novos generant bulbos.

Locus. Nusquam non sponte provenit (teste Matthiolo) in Italia, quandoquidem circa messem in arvis inter segetes, in pratis, in montibus & in vallibus aureo colore emicat. Nos in sylvis supra Neapolin prope Camældulensium cœnobium observavimus.

4. *Lilium phœniceum* C. B. *phœniceum dilutum* J. B. Lob. *rubrum* Ger.

Clus.

Longo & præalto assurgit *caule*, valdè dilutos fert flores, serotináque est, cum Lilio albo duntaxat florens: in quo sexagenos aliquando flores uni cauli inhærentes observare memini.

Hanc speciem Clusius vulgarem & omnibus notam scribit. Parkinsonus quoque sub Lilii aurei titulo hanc describere videtur. Nos à præcedente specie diversam non putamus.

Huc fortè referendum est Lilium Sandicis colore polyanthos *C. B.* cruentum polyanthos *Hort. Eyst.*

5. *Lilium rubens vel croceum minus* J. B. *Lilium purpuro-croceum minus* C. B. *pumilum cruentum* Park. *purpureum minus* Ger. emac.

J. B.

Squammatus *bulbus caulem* promit angulosum, striatum, altitudine sesquicubitali, cui temere *folia* numerosa adnascuntur, atro virore splendentia, perquam angusta, secundùm longitudinem nervosa. Caulis fastigium in aliquot pediculos firmos, punctis rubris variegatos, modicè hirsutos dividitur, quorum unicuique *flos* insidet Liliaceus, colore ex rubro flavescente seu croceo, folia intus sulcata & saturatioribus punctis notata habens, odore suavi, *staminibus* & *pistillo* flori concoloribus.

Præcocior est priore: Singulare etiam habet hæc planta, quòd ex majore bulbo obliquè & in latera propagines sub terra graminis modo spargat.

Flore pleno in hortis colitur.

6. *Lilium cruentum latifolium* J. B. *cruentum Plantaginis folio* C. B.

Bulbo innititur omnino tali quali Lilium album: *caule* verò donatur, non ut cætera Lilia, crasso, qui *florem* producit unicum, cruentum, sex foliis latis constantem. Cauli *folia* rara, valdè lata, Plantagini similia. C. Bauhinus dubitat an detur hujusmodi planta & quænam sit.

7. *Lilium bulbiferum latifolium majus* C. B. *bulbiferum majus* J. B. Park. *cruentum bulbiferum* Ger. emac.

Clus.

Bicubitali interdum assurgit *caule*, firmo, crasso, foliis septo Liliaceis, subatris, in summis alis crassiores bulbos gestans & amplos flores rubros, Lilio puniceo minori non bulbifero concolores. Teneriores hujus plantæ ante quàm flores ferre incipiunt, bulbis secundùm caulem inter folia natis non minùs donatæ sunt quam reliquæ duæ species, sed quando robustiores sunt, floréque aliquot annis protulerunt, vix, nisi in summo caule ubi in alas dividuntur & secundùm flores majores bulbi nasci solent.

Tempus. Floret hæc planta cum duabus subsequentibus Junio, alia aliâ paullò maturiùs, seméng, perficit Augusto. Bulbi in alis hærere solent, donec vento aut contactu excutiantur; imò interdum plantæ adhuc inhærentes fibras deorsum spectantes agere solent, tanquam ad communem matrem terram aspirantes, & illâ se condi cupientes.

Invenitur

Invenitur apud Lobelium in iconibus Martagon cruentum angustifolium, C. Bauhino Lilium bulbiferum angustifolium dictum. *Varietas.*

Lilium bulbiferum incanum J. B. C. B. Clus. *cruentum latifolium* Ger.

Clus.

Vix cubitalem excedit altitudinem; *caule* etiam est firmo, striato, ex viridi nigricantibus *foliis* prædito, quæ tamen cum summo caule incana lanugine pubescunt: Ejus *flores* igneo rubore non rutilant, ut in superiore, sed magis pallescunt, & ad Lilii punicei non bulbiferi majoris colorem plurimùm accedunt. Ejus adultioris caules paucos etiam *bulbos* eósque superiore minores nisi in summis alis gestare solent.

9. *Lilium bulbiferum minus* C. B. Park. *bulbiferum repens* J. B. *cruentum secundùm caulem bulbulis donatum* Ger. emac.

J. B.

Inter Lilium bulbiferum majus & incanum media est magnitudine, nonnunquam etiam primum æquat. Bulbo squammato cum reliquis hujus generis convenit. Cæterùm *caulis* firmus, striatus, cubitalis [Clusius caulem infirmiorem & graciliorem ei attribuit] ac major multo, maculis nigris notatus, lanuginosus & in alas divisus, *flores* multos profert amœnos, Lilii formâ, necnon aliquatenus colore, ex sex repandis aliquantùm petalis, multo croco tinctis, intrinsecus multis liris asperatis, (qua parte & color folii medii dilutior) punctísq, saturatè sanguineis notatis, extrinsecus lanugine levi profusis: quorum nonnulla elatiorem, latiorem, saturatiorémq, costam, profundo utrinq, ad latera sulco, habent: medium florem obsident reliquorum instar sena *stamina*, *pistillumque* triquetrum, eodem cum flore colore prædita. *Folia* fert Martagonis, quorum alis bulbi frequentes insident. *Radix* plerunq, è lateribus propagines spargere solet, quæ ad singula genicula in candidos bulbos excrescentes, subinde novas in circuitu plantas producunt, Lilii rubri minoris non bulbiferi modo.

Ferunt omnes hæc plantæ in capitibus triangulis *semen* latum, cartilagineum, subfuscum, quemadmodum Lilium vulgare, quod non sterile est, sed sui etiam generis plantas profert, verùm quæ ex bulbulis in alis natis crescunt plantæ longè citiùs adolescunt.

Hæc & præcedens species in montanis Austriæ & Stiriæ pratis sponte crescunt, hæc tamen rarior inventu. *Clus.* *Locus.*

Solent verò cùm hæ, tum aliæ non bulbiferæ, cùm primùm florum gemmas ostendere incipiunt, à formicis admodum infestari, &c. *Idem.*

Cap. VI.

Bulbus Liliaceus vomitorius Capitis Bonæ Spei Breynii.

Breyn.

HUjus bulbus Lilii miniati Byzantini valdè similis est, nisi quòd plerunq, major, & ex majoribus, crassioribus, saporis initio viscidi & aquosi, mox autem acerrimi, ac linguam instar Ari fermè vellicantis, purpurascentibus squamis compactus; in quibus Soli obversis punctula obscurè purpurea densè inspersa, & lineolæ quædam per longitudinem excurrentes cernuntur. *Folia* Lilii foliorum colorem, formam & totum habitum æmulantur, sed longè angustiora sunt. *Scapum* ex bulbi centro teretem, diluto virore albicantem, bipedalem sesquicubitalémve impellit, *Floribus* creberrimis, ex subviridi albescentibus, à tertia inferiùs parte ad apicem usque in spicam longam congestis, decoratum: Quorum nondum aperti, immaturis Hyacinthi flore albo floribus similes, reliqui autem folia sua tam mirâ & variabili explicabant formâ, ut numerum eorum figurámq, enucleare haud valeret Autor: in quorundam umbilico *stylus* longus, quadrangularis, antè obtusus & velut resectus; in aliorum è contrario reflexus, & quasi ex multis orbicularibus arctè conjunctis globulis contractus apparebat.

Descriptio caulis ad imaginem pictam à D. Beverningh missam composita est.

An *Bulbus ruber Promont. Bonæ Spei adhuc incognitus squamosus* Swartii?

Naturam calidam & siccam, atq, vim abstergendi & provocandi habere [nisi quid virosi illi insit] existimo. Tres aut quatuor hujus bulbi squamas cum nonnihil carnis concisæ famelico cani devorandas objeci, qui elapsis quibusdam post sumptum hoc ferculum horis multam tenuem crassámque pituitam evomuit; tandem & materiam pituitosam per alvum rejecit, quanquam non sine magno languore. *Jac. Breynius* in *Ephemer. German.* Ann. 4, & 5. Obs. 134. *Vires.*

Cap. VII.

Hyacinthus Liliifolius stellatus J. B. *stellatus foliis & radice Lilii* C. B. *stellatus latifolius* Ger. emac.

Clus.

BUlbo est Liliaceo satis simili, sed minore & oblongiore, flavescente ut Martagonis. Sena aut plura fert folia Lilii albi (antequam in caulem abeat) foliis similia; è quorum medio caulis exilis pede brevior, multos flores in summo sustinens, Hyacinthi stellati vulgo nuncupati

Lilium flore nutante albo *J. B.* floribus reflexis albis non punctatis *C. B.* Lilium mont. flore albo puro *Clus.*

Non species Lilii distincta, sed accidentalis hujus varietas, à semine orta, nobis videtur. Hujus inquam, non primi generis, ut vult Parkinsonus. Florum enim gemmæ, referente Clusio, antequam expandantur, multâ candidâ lanugine sunt obsitæ, quæ una est ex notis quibus hoc genus à priore distinguitur.

Lilium florib. reflexis variis *C. B.* i. e. Lilium montanum seu sylv. 3. *Clus.* cui flos antequam explicatur foris carneus, explicatus intus albus notis purpureis insignitus.

Item,

Lilium floribus reflexis albis punctatis *C. B.* i. e. Martagon flore albo maculato *Park.* Item Lil. flor. reflex. polyanthos alb. punct.

Et alias quas recensent varietates Clusius & Lobelius, pro accidentalibus vel hujus vel præcedentis generis differentiis habemus. Parkinsonus pro præcedentis differentiis reputat, ob notam characteristicam quam cum eo communem obtinent, ea autem est, squamas radicis eo modo congestas seu dispositas habere, ac si duæ tresve simul, altera alteri innascerentur.

4. *Lilium Byzantinum miniatum* C. B. *item Lil. Byzant. miniatum polyanthos* C. B. *flore miniato nutante, sive Hemerocallis Chalcedonica quibusdam* J. B. *Lilium rubrum Byzantinum sive Martagon Constantinopolitanum* Park. *Byzantinum* Ger.

J. B.

Ex *radice* bulbosa emergit *caulis* bicubitalis, minimi digiti ferè crassitudine, ima parte punctis rubentibus guttatus, cætera virescens, concavus, paullo postquam è bulbo eluctatus est radiatas fibras circumquaq; emittens: per quem frequentia oriuntur *folia*, indigesta, Lilii Martagonis, striata, acuminata, per marginem nonnihil veluti pilosi ostentantia, sapore oleraceo prædita. *Flos* cauli summo reflexo insidet, plerunq; unus, aliquando duo aut plures, colore phœniceo pulcherrimo, quorum singuli Liliaceis similes, senis foliis constant, utcunq; angustioribus quàm Lilii albi: hæc striis notata, quæ extrorsum reflexa ceu Martagonis, apicibus circa caulem coeunt, prominentibus nudis miniatis apicibus, quos pallida *stamina* sustinent, quorum medium obtinet pistillum apicibus concolor. *Semina*, Clusio teste, sunt in anguloso capite plana, aut Lilii sylv. semini ferè similia, sed nigriora, minora, neq; adeò spongiosa; terræ commissa prodierunt, planáq; foliola tulerunt. *Radix* utplurimum non est adeò magna ut quidam existimant, sed Lilii semestris radicem haud multùm superat, coloréque dum recens enata est adeò illi persimilis [etenim si diutiùs extra terram asservetur purpurea ferè tota est, & subindè quibusdam notis saturatè rubentibus inspergitur] ut etiam in stirpium cognitione admodum exercitati, nisi eas inter se conferant difficilè discernere possint.

Hujus tamen radix è tenuioribus squamis contexta est, nec minùs fibris supra & infra quàm illa donata.

Duplex est, una dilutioribus floribus prædita, altera saturatioribus. Ego sanè (inquit Clusius) longa experientiâ didici, eas plantas quæ dilutiores ferunt flores, caulem & folia viridiora habere iis quibus saturatiores sunt flores; postremis enim caulis & folia plerunque ex purpura nigricant.

Lobelius etiam duas varietates memorat, alteram præcocem, quinque, sex, decemque utplurimum flores proferentem; alteram serotinam, quandoque diu multisque annis unicum florem edentem.

Floret Junio aut paullò serius, Constantinopoli, Viennam ad Clusium delatum ex hortis supra sinum in cornu Byzantino vulgariter *Pera* nuncupato sitis *Zusiniare* appellatione. *Tempus.*

Martagon Constantinopolitanum maculatum *Park.*

A descripto differt magnitudine & proceritate: flore ampliore & saturatiore, maculis & striis aliquot nigricantibus variegato.

Lilium purpuro-sanguineum flore reflexo *C. B.* Byzantinum flore purpuro-sanguineo *Ger. emac.*

Cum Lilio Zusiniani idem esse vult Clusius.

5. *Lilium rubrum præcox* Clus. *rubrum angustifolium* C. B. Ger. emac. *An Martagon Pannonicum vel exoticum flore spadiceo* Park? *Lilium præcox nutante flore rubro* J. B.

Clus.

Floris color minùs satur est & longè dilutior eo qui in floribus præcedentis apparet: Caulis gracilior & brevior Byzantinis adultis, cubitalem videlicet altitudinem non multum excedens. Uno, duobus, tribus est floribus: & quia aliquando angustioribus est foliis vel latioribus, idcirco Clusius in Lilium rubrum 1. & 2. distinguit. Primum folia multò breviora habet & paullò latiora quàm Constantinopolitanum, secundum verò angustiora.

Sub finem Maii aut initium Junii floret. *Tempus.*

6. *Lilium rubrum præcox* 3. *angustifolium* Clus. *Lil. brevi & gramineo folio* C. B. *Lilium præcox nutante flore rubro tenuifolium* J. B. *rubrum angustifolium* 2. Ger. emac.

Clus.

A præcedente (inquit Clusius) valdè diversum est, non quidem floris formâ, sed colore, qui Lilio cruento majori non bulbifero similis est, tum situ foliorúmque per caulem sparsorum dissimilitudine; multa enim & conferta fert folia, cubitalem & ampliorem caulem confusè vestientia, admodum angusta & longa, instar pænè foliorum Tragopogi: caulis item fastigium flores profert, non eodem ortu, ut in Byzantino, sed in summis caulis alis, inter angustissima foliola σποράδην nascentes. Hæc ex aliorum relatu.

Postea

Postea hujus floris colorem plurimum ad Mali Aurantii præmaturi colorem accedere observabat Clusius; odorem autem non adeò suavem ut præcedentis, sed potiùs Lilii montani flavo flore odorem referre. Plurimos interdum flores in caule fert. Ab hoc non differt, ut puto, specie

7. *Lilium miniatum odorum angustifolium* C. B. *Martagon Pomponii* Clus. cur. post. *Martagon Pomponeum sive Lilium rubrum præcox & Lilium Macedonicum* Park.

Quod longè nitidioribus est floribus, nam prorsus miniatos illos fert ut Byzantinum, certè magis saturos quàm descriptum, nec eos inodoros. Folia etiam licet angusta ut illius magis tamen satura viriditate prædita & magis splendentia Clusio videbantur, atque inordinatè quemadmodum flores in caule nascebantur. Observabat etiam prædictus Autor ejus caulem non adeò brevi marcescere ut illius, sed diutiùs perdurare.

Parkinsonus nostras plantam hanc pleniùs & accuratiùs descripsit, ideóq; non pigebit descriptionem ejus Latinam facere & huc transferre.

Radicem habet squamosam, squamis arctè compactis, latioribus & tenuioribus quàm reliquorum congenerum, ætate grandescentem, colore luteo saturatiore tinctam. *Caulis* indè exsilit viridis, plurimùm teres, rariùs planus, sesquicubitalis aut bicubitalis, *foliis* plurimis, angustis, oblongis, Caryophylleorum æmulis sed viridioribus, creberrimis, nullo ordine positis gradatim minoribus, ad fastigium ferè vestitus: cui insident *flores* plures pauciorésve pro ætate aut vigore plantæ, in junioribus pauciores & rariùs dispositi, in vetustioribus multo plures & densiores [in uno caule flores sexaginta & plures numeravi, in altero ad centum usque, confertim nascentes.] Color florum ex luteo rubescens, minùs saturatus seu intensus quàm Martagi Constantinopolitani: flores ipsi quàm illius tantillo minores, alias formâ similes: Seminum *theca* triangularis illius etiam similis sed minor, in qua sextuplici serie continentur *semina*, plurimum inania, quæ verò solida sunt plana, orbiculata, parva, subrubentia. Adnatis rarissimè se propagat.

Hujus tres quatuórve varietates recenset Parkinsonus.

1. Primam foliis in caule minùs crebris, seriùs aliquantulùm florentem.
2. Secundam foliis brevioribus paullulum & latioribus, maturiùs nonnihil florentem.
3. Tertiam floribus pallidiùs rubentibus & ad flavum tendentibus, foliis etiam præcedente latioribus & brevioribus, serotinam.

8. *Lilium flavum angustifolium* C. B. *Lilium nutante flore flavo* J. B. *Lilium mont. flavo flore maculis distincto & non distincto* Clus. *Martagon luteum punctatum & non punctatum* Park. *mont. flo. flavo punctato & non punctato* Ger. emac.

Caules huic bicubitales & ampliores, rotundi, virides, quos incondito ordine plurima ambiunt *folia*, longa, angusta, viridia, mollia, trinervia, oris albicantibus & velut lanugine quadam obsitis, *flores* in fastigio sustinentes ternos, quinos, septenos aut plures, cùm primùm aperiuntur coloris ex viridi pallescentis, deinde pallidi, tandem flavi, petalis sursum reflexis & convolutis instar reliquorum hujus generis, à medio ad umbilicum internè punctis seu maculis ex atropurpureis distinctis, [Reperiuntur hujus generis flavo flore puro, seu nullis maculis notato] sex *staminibus* virescentibus, miniato apice præditis cum pistillo triangulari crassiusculo ex umbilico prodeuntibus, quo pistillo nonnulli flores carent etiam in eadem planta quâ alii: Odor medius inter gravem & suavem, qualis fere in Sambuci & quarundam Iridum floribus. *Radix* crassa, multis squamis prædita instar radicis Lilii albi.

Locus. Montium Pyrenæorum incola est. Byzantino & miniato Martagone maturiùs floret.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

De Herbis bulbo tunicato graveolentibus.

HArum caules è summo fastigio plurimos fundunt petiolos flosculos sustinentes in corymbi aut umbellæ formam dispositos.

Herbæ radice bulbosa graveolentes, *flosculis multis è summo caulis fastigio enatis, & in umbellam aut corymbum diffusis, sunt vel foliis*

- *Fistulosis*, capitulis
  - *Proliferis*, seu è multis bulbillis, quibus flores intermiscentur, compositis, unde & hujusmodi plantæ amphicarpæ nonnullis dicuntur; ALLIUM SYLVESTRE *Ger.*
  - *E flosculis solis compositis*, radicibus seu bulbis
    - *Non proliferis*, grandibus, esculentis, major & elatior, caule in ventrem utrinque turbinatum intumescente; CEPA.
    - *Proliferis*; vel
      - *Minor*, florida; PORRUM SECTILE.
      - *Major*, non florens, aut saltem rariùs florens; ASCALONITIS.
- *Solidis* & planis,
  - *Longis*, gramineis, bulbo
    - E *multis nucleis* seu spicis *composito*, odore
      - *Graviore*, caule recto, Sativa; ALLIUM.
      - *Remissiore*, caule summo in gyrum intorto; OPHIOSCORODON.
    - *Simplici*, non composito ex nucleis, floribus
      - *Speciosis*; MOLY.
      - *Minùs pulchris*,
        - *Elatior* & major, radice angusta, odore mitiore, flosculis plurimis in sphæram conglobatis; PORRUM.
        - *Humilior* & minor; ALLIUM SYLVESTRE.
  - *Latis, brevioribus*;
    - *Montanum*, floribus minùs speciosis in globum aut corymbum circumactis; VICTORIALIS LONGA.
    - *Aquaticum*, floribus albis speciosis in umbella; ALLIUM URSINUM.

Allii Sylvestris plurimæ sunt species, quæ ad duo genera reduci possunt; alterum capitulis proliferis, seu è multis bulbillis, quibus flosculi intermiscentur compositis; alterum capitulis è solis floribus coagmentatis.

CAP. I.

De Cæpa.

CÆpa, Græcis κρόμμυον, teste Isidoro ità dici videtur, à capitis magnitudine: eáq; causa est cur per æ scribitur.

Γήθυον Græcis est Cepa condimentaria, quæ opponitur capitatæ, nam Gethyon caput non habet, aut vix habet. Recentiores Græci Γήτειον dixere. Ac censet Salmasius Æoles pro γήπιον dixisse γάπιον, indè esse *cæpe*: vel venire illud ex Æolico γᾶπυ vel γαῖπυ pro γῆπυ: Æoles enim η in αι convertebant, ut pro σκηνὴ σκαίνη, unde scæna: Simile fit pro γῆπυ γαῖπυ, inde cæpe. *Voss.* Hæ meræ conjecturæ nobis videntur. Ego Isidori sententiam magis probo.

Cæpe

Cepæ notæ characteristicæ sunt folia fistulosa, radices magnitudine insignes non proliferæ, caulis in ventrem utrinque turbinatum intumescens.

1. *Cepa vulgaris* C. B. *Cepa alba & rubra* Ger. Park. *Cæpe sive Cepa rubra & alba, rotunda ac longa* J. B. **Onyons.**

J. B.

Bulborum quantum uspiam est in naturæ ditione notissima Cepa est, cujus *radix* acerrima, oculos mordicando lachrymas elicit, ex tunicarum involucris contexta, modò rubra, [potissimùm tunicæ exteriores] modo alba, interdum orbicularis, aliàs bulbo longo, pendulis ab imo *fibris* albis. *Folia* pedalia fistulosa, parum acrimoniâ videntur radici cedere, si recentia fuerint. *Caulis* nudus, rectus, duorum triúmve cubitorum altitudine, circa medium in ventrem utrinque turbinatum turgescit, glomeratum in summo fastigio gestans *florum* caput, pugni magnitudine, adeò ponderosum cùm semine prægnans est, ut à caule nisi fulciatur, ægrè possit sustineri. *Semen* angulosum, atrum.

* Cepa ab aliis omnibus bulbosis differt quòd ejus radix nullam omnino sobolem edat, undè & *Unio* Latinis dicta est olim, referente Columella: unde Anglicum **Onyon.**

Ceparum variæ habentur species seu potiùs differentiæ accidentales, v. g. 1. Cepa vulgaris alba & rubra.

2. Cepæ oblongæ, nostratibus **St. Omers Onyons** dici solitæ, i. e. Sancti Audomari Cepæ: Cepa Hispanica oblonga.

3. Cepa radice candida dulci *C.B.* Hanc Cepam edulem Parkinsonus Cepam Hispanicam vocat, tum longam, tum planam, atque tam dulcem esse ut Pomi instar mandi possit, & à multis mandatur. Hispanis tamen ipsis in cibo non adeò familiaris est, qui Cepis albis vulgaribus vesci amant.

4. Cepa candida tum oblonga, tum plana seu lata, quæ per maturitatem in terra jacentes lapidum cretaceorum speciem exhibent.

5. Cepa Argentinensis rubra, cujus exteriores tunicæ rubræ, interiores albæ, acres admodum & vehementes.

Vires & Usus. Cepæ calidæ sunt, partium crassarum, adeóque flatulentæ. Utiles sunt iis qui frigidis & viscidis abundant humoribus; in quibus somnum faciunt, coctionem juvant, acidos ructus sedant, alvum modò movent modò sistunt, obstructiones expediunt, menses & urinas cient, transpirationem insensilem promovent. Contra in biliosis omnia mala inducunt, caput præcipuè valdè petunt, somnia inquieta faciunt, oculis adversantur, &c. *Hofman.*

Olfactu ipso (inquit Plinius) & delacrymatione caligini medentur, magis verò succi inunctione: & Dioscorides, Succus cum melle illitus oculorum hebetudinibus, argemis, nubeculis, & incipientibus suffusionibus auxiliatur; Cepæ tamen in cibo usurpatæ modernorum medicorum consensu oculis nocent.

Qua qualitate Cepa lacrymas eliciat quæritur: non acrimoniâ solâ, cùm alia acriora, ut Allium & Piper, id non faciant; sed acrimonia & lentore. *Cardanus* de variet. rerum.

Aniculæ nostræ crudam cepam conscindunt, ac in aquam fontanam injiciunt, pérque noctem in ea macerant, postea eam aquam pueris & infantibus potandam exhibent ad ejiciendos ventris lumbricos sanè haud infelici successu. *J.B.* Decoctum puto melius est. Allium hoc præstat efficaciùs.

Cepa magna excavata, theriaca deinde repleta & tecta, ac postea in calidissimo cinere assata, demum detractis exterioribus tunicis fusa, ac cataplasmatis ritu imposita, pestes ac venenosa ulcera reliquásque collectiones malas & duritias efficacissimè emollit & aperit.

Ambrosius Paræus ad ambusta, modò ne epidermide pars sit spoliata vel ulcerata, mirè commendat cepas crudas cortice liberatas, & cum momento salis subitò applicatas, empyreuma enim extrahere, vesiculas prohibere. * Fernelius quoque cepas cum sale contusas parti impositas ambusta miraculo sanare scribit.

** Method. lib. 6.*

Cepas contusas ad Alopecias commendant tum Veteres tum Recentiores. Post fotûs inunctiones præscribit Fernelius, ut manè & vesperi caput iis confricetur dum prorsus rubescat, & mox melle oblinatur vice cataplasmatis. *Schol. Salern.*

Contritis cepis loca denudata capillis
Sæpe fricans poteris capitis reparare decorem.

Ad cephalæam, ℞ Cæpam albam, per medium incidatur, & in Sp. vini infusa applicetur supra partem dolentem. Valdè prodest, ut mihi nobilis mulier communicavit ad antiquos capitis dolores & hemicraniam. *Chesneau.* Pernioni conferunt cepæ cum adipe coctæ & impositæ. Cepa non secus ac Allium Rusticorum theriaca est, & præservare creditur à peste reliquísque morbis contagiosis manè comesta.

Calor ignis in aspectum producit literas scriptas succo cepæ priùs delitescentes.

Ad dolores post partum, ℞ Cæpas q. v. coctas cum vino; cum oleo postea frixæ in sartagine priùs contusæ applicentur calidè supra ventrem, statim dolorem sedant, inquit Bayrius. *D. Hulse.*

Ad pedum inflationes, applica cæpas contusas, vel succum cæparum cum adipe gallinæ mistum. *Liber Arcanor.*

Bubonis attractivum, ℞ Rad. Liliorum alborum aut Cepam: coque in aquæ pauco, & porcino adipe non salso contunde cum theriacæ ℥ij. & applica serò & manè. *Chesneau.*

Intensissimus hæmorrhoidum dolor quæ occultæ exteriùs se non proferebant filiam meam graviter afflixit. Appositis tamen Cepis à pelliculis liberatis & contusis proritato fluxu sanata est. Achilles Gasserus Observ. 88.

Novi anum quandam, quæ plurimos curabat pleuriticos fomento ex cepa incisa & sub cineribus assata mixta cum cremore lactis. Hieron. Reusnerus in * Observ. à Veschio editis.

** Obs. 55.*

Doloribus calculi jam præsentis, & accelerandæ excretioni nullum præstantius in seipso expertus est remedium Decanus capituli Augustani ad S. Mariæ ex omnibus topicis quàm cepas in vini & olei

olei olivarum part. æqual. coctas, & tribus sacculis injectas, quorum unus Dorso, alter & tertius Iliis fortiter alligandus est. Ex * Observationibus Hieron. Reusneri à Velschio editis. * *Obs.* 167.

In tussi desperata & hæmoptysi concurrente Doleus laudat decoctum ex allio vel cepis. Lib. 2. Cap. 1. Sect. 18. *D. Soame.*

Cap. II.

De Bulbosis graveolentibus, foliis fistulosis, radicibus proliferis.

1. *Cepa Ascalonica sive fissilis* J. B. *Cepa Ascalonica sive Ascalonitides* Park. *Ascalonitides* Ger. emac. *Cepa sterilis* C. B. **Barren Onyons, Eschalottes.**

J. B.

Plures simul conjunctos *bulbos*, Porraceis mediocribus suppares, fibrosos habet, sapore Cepæ vulgaris. *Folia* exeunt fistulosa, teretia, glabra, eodem sapore prædita. Caulem & florem rarissimè profert. Nobis certè florentem nondum videre contigit: non tamen idcirco nunquam excaulescere & florere existimamus.

Escalotas autem Gallicas Antiquorum Ascalonitidas sive Palæstinas cepas arbitrantur Adversariorum auctores, quas Francigenæ *Appetitz* vocitant, quòd appetitum ad cibum excitant & acuunt.

2. *Porrum sectivum & Schœnoprasson quorundam* J. B. *Porrum sectivum juncifolium* C. B. *Schœnoprason* Ger. Park. **Cives, or Chives.**

J. B.

Confertim in fasciculos plures nascuntur hujus plantulæ, implexu mutuò cohærentibus *bulbillis* albis, odoris cepacei, quo etiam prædita sunt juncea folia fistulosa Cepæ adolescentis, sesquipalmum aut dodrantem etiam alta. *Flores* ex utriculo albido umbellatim prodeunt, quorum singuli *foliis* constant senis acuminatis, colore dilutè purpureo, striâ saturatiore medium folium percurrente. *Stamina* albida apicibus flori concoloribus.

Feliciori successu plantantur plures conjunctæ terræque insertæ, sic enim hyemis frigora faciliùs ferunt.

Minutim incisa pro olere usurpantur: * Acetariis quoque admiscentur ad saporem acutum communicandum. *Usus.*

Viribus cum cepis conveniunt, ut eadem repetere non sit opus.

3. *Allium bicorne proliferum flore intus albescente cum stria purpurascente externè* J. B. *sylvestre bicorne flore obsoleto* C. B. *An Moly montanum* 3. Clus.

J. B.

Dissidet hujus *radix* ab Allii radice, non tantùm odore minus viroso, sed & quòd non è spicis conflata, verùm simplex Cepacearum tunicarum involucris tantùm constet, sublonga, candida, nuci Moschatæ par, pendulis fibris tenuibus donata, superacris. *Caulem* producit cubitalem, bicubitalem & ampliorem, firmum, teretem, nonnihil striatum, [apud nos sponte ortum pedalem altitudinem rarò superat] quem involvunt ceu vaginâ pedem aut cubitum longa *folia*, quæ ubi à caule abscedunt pedalia, vel etiam cubitalia, Cepaceis similia, fistulosa, striata, sed strigosiora multò & compressa, in terram reflexa. Cæterum caulis in folliculos duos desinit, in corniculatum mucronem desinentes, palmum circiter longos, globum continentes cauli continuum, Avellanæ rotundæ parem, & multis bulbillis rubentibus congestum, inter quos frequentes exeunt pediculi, unciam unam aut alteram longi, quibus insident *flosculi* senis foliis contexti externè viridibus, intus albicantibus, purpurascente lineâ striatis, apicibus medium occupantibus. Superveniunt capitula sexangula.

Genevæ passim provenit. *Locus.*

Moly montani 3. *Clus.* tum figura, tum descriptio per omnia ferè huic plantæ conveniunt, ut rectè J. Bauhinus.

C. Bauhinus Allium sylv. tenuifolium *Ad. Lob. Dod.* ab Allio canino altero *Trag.* Sylv. altero *Fuch.* diversum facit, illud sub titulo Allii campestris juncifolii capitati purpurascentis majoris disponit, hoc sub titulo Allii sylv. bicornis flore obsoleto. J. Bauhinus ad idem caput utrumque reducit, nec tamen in hoc sibi ipsi satisfacit, cum Tragus, inquit, itá obscurè hanc tradat historiam, ut nihil certi affirmare ausim.

Lac & præcipuè butyrum hujus odore & gustu infectum iri certum est, si ubi pabulantur vaccæ hoc genus Allii creverit gramini intermixtum: quod multò magis de Allio ursino verum est. *Qualitas.*

A. 4. *Allium sylvestre* Park. Ger. emac. *sylvestre tenuifolium* Ad. Lob. *campestre juncifolium capitatum purpurascens majus* C. B. **Common Crow-Garlick.**

Folia huic juncis similia, teretia, glabra & interiùs vacua: inter quæ medius exit *caulis* cubitalis aut altior, interdum tamen pedalis aut brevior pro ratione loci, duobus tribúsve foliis, ima parte vaginæ instar eum obvolventibus, cinctus, superiora versùs nudus, gracilis, teres, glaber, durus ac solidus: in cujus fastigio semina multa, triticeis granis magnitudine paria aut majora, purpurascentia, denso stipatu in globum collecta; odore saporéque Allii. Pro *radice* est bulbus, non quidem è nucleis compositus, sed adnatis nonnullis donatus.

Semina è quibus capitulum componi diximus, nihil aliud sunt quàm nuclei seu bulbilli, qui plerunq; germinantes, & foliola tenuia viridia emittentes capitulum comosum reddunt.

Capitulum in hoc genere unico tantùm & simplici non bicorni involucro includitur, quo cepam imitatur.

Nos in hoc genere flosculos nondum observavimus, verùm in omnibus quas hactenus videre contigit plantis capitula ex solis nucleis seu bulbillis nullis intermixtis flosculis constabant.

In fastigio caulis geminum caput seu geminum nucleorum globulum non rarò observavimus, unde Porrum sylvestre gemino capite *C. B.* id est, Ampeloprassum seu Porrum sylvestre *Lob.* & aliorum ab hoc non diversum opinamur.

Locus. Gignitur non rarò in arvis inter segetes, quin & in pratis locis aridioribus & in muris antiquis. Segeti innatum tritico pravum odorem & saporem communicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur.

Foliis fistulosis capituli folliculo seu theca simplici, ut in Cepa, capitulorum globulis è solis nucleis compositis, nullis intermixtis flosculis ab aliis omnibus nobis cognitis Allii speciebus differt.

5. *Allium sphærocephalum purpurascens.*

Bulbus ei simplex, albus, veluti parvæ Cepæ, *Folia* cepacea, fistulosa, glauca, culmo minora, tria, quatuórve. *Caulis* dodrantalis aut paulò altior humiliórve, in cacumine *flores* gestans in orbiculare ferè capitulum conglobatos, è membranaceo involucro, purpurascente, striato, in duas carinas dehiscente erumpentes. *Flosculi* singulares brevibus pediculis nixi, sex foliolis constant, longiusculis, acuminatis, pallidâ purpurâ obiter dilutis, per medium decurrente lineâ purpureâ saturatiore: intus occultant *stamina* sex, brevia, totidem *apices* purpureos sustinentia.

Locus. Florentem inveni Junii initio, in arenosis ad Rhodanum amnem paulò infra Genevam.

Hæc planta quantum observavi, non est capite prolifero seu bulbifero, quo à præcedente differt.

6. *Allium flore luteo sive pallido* J. B. *Allium montanum bicorne flore pallido odoro* C. B. *Allii montani 4. species prima* Clus. *Clusii* Ger. emac. *Moly Pannonicum odorato flore* Park.

Clus.

Terna habet juncea *folia*; *caulem* cubitalem, rotundum; cui insidet *caput* duabus membranaceis tunicis caudatis conclusum, quo utrinque dehiscente magna explicatur *florum* ex longis pediculis dependentium coma, qui sex pallidis foliolis constant, totidem etiam *staminula* cum stylo in medio obtinent; qui cum suo caule resecti, & in cubiculum illati, suavissimi odoris (qualis in præcocioribus Cyclamini floribus percipitur) sed fugacis admodum esse deprehenduntur. Iis succedunt trigona *capitula*, in quibus *semen* nigrum, planum, Caryophylleorum florum semini non multum absimile. *Radix* globosa est, superiori [Allii 3. *Clus.*] similis, & eodem modo capillata, nucleos interdum, in lateribus deponens.

Locus. Circa Posonium Ungariæ, & locis *Niclasburg* in Moravia vicinis, omnium autem abundantissimè supra Badenses thermas crescit.

Allium juncifolium bicorne luteum *C. B.* ab hoc non videtur specie diversum; quamvis bulbum oblongum ei attribuat *C. Bauhinus*, caulem breviorem, umbellam parvam.

Æstate conspicitur in satorum marginibus supra Boutonetum & alibi propè Monspelium sed rariùs. *D. Magnol.*

7. *Allii montani quarti species 2.* Clus. *Allium montanum bicorne flore obsoletiore* C. B. *An Allium sylv. bicorne flore viridi* J. B? *Moly montani 4. secunda species Clusii* Ger. emac.

Clus.

Pari ferè cum præcedenti altitudine excrescit, similibúsque propè *foliis* prædita est; cujus coma inter laxas membranaceásque & longum mucronem habentes tunicas latè sese explicat, *floribus* coloris valdè obsoleti plena. *Radix* superiori similis, nucleos etiam in lateribus profert.

Allium sylv. flore viridi *J. B.* Allio sylvestri nostrati **Crow Garlick** dicto radice & foliis simile erat, comam non proferebat cœruleam, sed viridem, copiosiores etiam flores, nec bulbulos ad flores.

Locus. In sterilibus herbidis propè *La Valette* sub magnis rupibus juxta Ladum amnem Monspeliacum Augusto mense cum flore collegit *D. Magnol*, tum & in vinearum & satorum sepibus circa rivulum dictum *Rinconlan. Botan. Monsp.*

8. *Gethyoides sylvestre* Col. *An Allium montanum bicorne flore exalbido* C. B? *Moly moschatum tertium Clusii* Ger. emac?

Col.

Ampeloprassi vulgaris est effigie, *bulbo* oblongo, parvo, cortice tenui fusco, intus candido; *foliis* cavis sive fistulosis, ut Cepæ sunt, dimidiatæ virgæ figuram æmulantibus, striatis parùm dorsóque elato in rotunditatem, altera parte planis quæ caulem respicit, sapore herbaceo, parum dulci, nullo gravi odore nares ferientia, aut gustu inficientia, tantillum vix calorem exerentia. *Caulis* albicans est, rotundus solidus, succosus, lævis, tripedalis aliquando, & tenuis, in summo folliculum oblongum proferens, longis binis apicibus veluti foliis emicantibus, quorum alter pedem longitudine adæquat, alter brevior est. Maio *flores* edit in orbem dispositos, corymbi figurâ, albicantes, effigie cavos ut congenerum, stellatos, sex foliolis constructos, nervulis virentibus distinctos, staminibus intus sex, parum exertis, capitellis tantum pallentibus, medium verò locum *fructus* obtinet oblongus, qui Junio & Julio proficitur. Radix sobolem è latere emittere solet, eodem cortice contectam, sapore parùm acri absque fœtore aliquo.

Locus. In Asprensibus observavit Columna atque etiam alibi.

9. *Moly*

9. *Moly moschatum capillaceo folio* C.B. *moschatum vel Zibettinum Monspeliense* Park.parad. *Allium sylv. perpusillum junccifolium moschatum* J. B.

Lob.

Aridis Nitiobrigum agri Monspelio vicinis collibus exiguus hic bulbus convictor & alumnus, parili bulbo Hyacintho Autumnali. *Cauliculo* palmari, recto, rigidiusculo, exili; è cujus summo sex circiter erumpunt propagines, è quibus *flosculi* veluti in umbellam positi prodeunt, quinis aut senis foliolis constantes, parvis, angustis, & oblongis, Ornithogali floribus similibus, acuminatis, lineis fuscis in medio per longitudinem interstinctis Asphodeli albi instar: coloris albi obscurioris, staminibusq; in medio, Moschi planè odorem suavissimum spirantibus, præditis: quibus succedunt *capitula* rotunda, in quibus tres vel quatuor, triquetra, oblonga, nigráque *semina* continentur. *Bulbi* subsunt parvi, albi, oblongiusculi, Allii sylv. similes, ingratique odoris. *Folia* emittit juncea, exiliora, tenuissima, quaterna aut quina numero, vix unciam longa.

In collibus propè Monspelium & Sellam novam, *aux Guarigues* copiosè provenit.

Cap. III.

De Bulbosis graveolentibus foliis solidis & planis, & primò

De Allio Sylvestri planifolio.

1. *Allium montanum bicorne latifolium flore dilutè purpurascente* C. B. *Moly montanum latifolium primum Clusii* Park. Ger. emac. *Allium sive Moly montanum latifolium* J. B.

Clus.

C*Aulem* habet duorum cubitorum altitudine excrescentem, quem ad medium usq; ambiunt *folia*, multò quàm in Allii generibus latiora, longa, Porraceis proxima. Summo cauli, qui lævis & junceus est, insidet *caput* è multis bulbis ex atro purpureis, simul congestis, satisq; crassis conflatum: inter quos in oblongis petiolis nascuntur *flores* dilutè purpurascentes; quibus succedunt trigona *vascula* in quibus semen. *Radix* bulbosa, crassa, ex multis nucleis constans, multis albis fibris prædita est: sed & bulbi rotundi radici inhærent, iis ferè pares qui in capite nascuntur, quiq; terrâ excepti plantas sui generis producunt. Toti stirpi Allii gravis odor inest.

Junio & Julio flores & bulbos fert. *Tempus.*

2. *Allium sylvestre bicorne purpureum proliferum* J. B. *montanum bicorne angustifolium, flore purpurascente* C. B. *Moly montanum 2. Clusii* Ger. *Moly montanum Pannonicum bulbiferum secundum* Park. parad.

J. B.

Tenui, sed duro, tereti, glabro & singulari est *caule*, cubitum alto, in quo *folia* tria quatuórve, sesquipalmaria & dodrantalia, admodum angusta, crassiuscula. Scapo summo insidet *capitulum*, è bulbillis viridantibus glomeratum [duabus laxis membranaceis involucris longiore mucrone præditis obvolutum] è quorum [bulbillorum] commissuris emicant tremuli pediculi, numerosi, sextantem circiter longi, punicantes, *flores* concolores sustinentes, sed dilutiores, è senis foliis, quorum medium stria saturatior percurrit compositi, è medio prosilientibus *staminibus* purpurascentibus. *Radices* bulbaceæ plures simul cohærent, oblongæ, albæ, fibratæ, sapore Porri.

In Germania inter Lodeshemium & Basileam collegimus: Clusius in Stiriacis Austriacisque Alpibus.

A. 3. *Allium sylvestre bicorne flore ex herbaceo albicante cum triplici stria atro-purpurea. An Allium sive Moly montanum tertium* Clus? *Al. montanum bicorne flore exalbido* C. B?

Radix huic Cepæ figurâ, nucis Myristicæ parvæ magnitudine, alba, è multis tunicarum involucris Cepæ in modum composita, sapore & odore Allii non admodum vehementi. *Caulis* cubitalis, tenuis, velut Allii corvini Anglis dicti, duobus tribúsve foliis cinctus, quæ cum tubi in modum aliquousq; amplectuntur, angustis, carinatis, planis tamen & solidis, minimè teretibus aut fistulosis, ut in Cepa aut Allio corvino, spithamam longis. Summo cauli, ut in aliis hujus generis insidet *capitulum*, bulbillis crebris, paucioribus tamen quàm in Allio corvino, granorum Hordei figurâ ferè & magnitudine aut tantillo majoribus compositum. Inter bulbillos emergunt pediculi tenues, sescunciales aut longiores, *flosculos* sustinentes quaquaversum diffusos, petalis oblongis, colore obsoleto, nimirum ex herbaceo albicante, cum stria in medio secundum longitudinem & duabus aliis ad margines sordidè purpurascentibus. Capitulum autem antequam se explicat folliculo herbaceo striato bicorni, seu ex duabus carinis in acutos cuspides procurrentibus composito obvolvitur. Flores inter chartas repositi & leviter compressi post paucos dies colorem obsoletum in pulchrè rubentem mutavere.

Invenimus inter segetes Notleiæ in Essexia Augusto mense florentem. *Locus.*

Excepto floris colore à præcedente non multùm differre videtur.

 4. *Scor-*

4. *Scorodoprassum alterum bulboso & convoluto capite* Park. *Ophioscorodon* Ger. *Allii genus, Ophioscorodon dictum quibusdam* J. B. *Allium sativum alterum sive Allioprasum caulis summo circumvoluto* C. B.

J.B. Clus.

Hujus bulbum multis nucleis constantem, fibrisq; numerosis exalbidis capillatum sessili parte circumvestiunt tunicæ cepaceæ binæ aut ternæ, ex albo purpurascentes. *Caulis* singularis, minimi digiti crassitudine, sesquicubitalis aut bicubitalis, *foliis* ab infima parte ad mediam usq; porraceis, ut plurimum quinque circundatus, quæ postquam caulem aliquousq; involverunt, ab eo abscedentia reflexa terram spectant, medio inter Porrum & Allium odore. Reliqua caulis pars nuda, viridis, lævis, summo fastigio *caput* sustinet è multis bulbis ut in Moly Indico congestum, & candicante membranaceo involucro, cuspide longa, viridi prædito contextu, quod deinde bulbis excrescentibus rumpitur, nudósque bulbos initio purpurascentes, postea exalbidos detegit, inter quos *flosculi* quidam nascuntur. Summa pars caulis in gyrum unum aut alterum spirarum serpentinarum more intorquetur, donec tandem caput erigat.

Tempus. Junii initio suum caput contorquet, Julio verò erigit, eodemq; mense bulbos ad maturitatem perducit qui terræ crediti sui generis plantas procreant.

J. Bauhinus Moly serpentinum *Lob.* huc refert, sed dubitanter: C. Bauhinus speciem diversam facit, titulo *Moly angustifolii foliis reflexis.*

Parkinsonus noster in *Parad.* Moly serpentinum in hunc modum describit. Hujus bulbilli ex quibus componitur capitulum summo cauli insidens rubicundiores & aspectu hilariores sunt quàm Moly mont. latifolii primi vel secundi *Clus. Caulis* humilior & tenuior: *folia* graminea, reflexa & contorta (unde nomen obtinuit) minora & pallidiùs virentia: *Flores* ex interstitiis bulbillorum enascentes pariter purpurascunt, sed pulchriores sunt: odor multò quàm illius remissior. *Radix* parva, rotunda, albicans, plurimis bulbillis, piso non majoribus, albicantibus, circumcirca adnatis se propagat.

5. *Allium sphærocephalum purpureum sylvestre* J.B. *Allium seu Moly montanum* 5. Clus. *Allium montanum capite rotundo* C. B. *Moly mont. quintum Clusii* Ger. emac. *Moly purpureum Neapolitanum* Park. parad.

Clus.

Caule assurgit cubitali aut sesquicubitali, nudo, viridi, [colore & formâ junceo, solido tamen & firmo,] *foliis* tribus, quatuorve, palmum longis, interdum minoribus pro natalium ratione obsito; cujus fastigio insidet *caput* obiculare initio, [ovo columbino par aut majus] è multis *floribus*, brevi petiolo præditis congestum, qui sex foliola nunquam sese prorsus explicantia habent, sex in medio staminibus & stylo, elegantis purpurei coloris. *Radix* bulbosa, alba, nucleos interdum tenui membranâ tectos, & proximè caulem lateribus adnatos habens, & sessili parte multas albicantes fibras. Ejus odor Allii instar caput ferit.

Locus. In vineis & segetibus variis in locis reperitur, circa Genevam, Monspelium, Francofurtum ad Mœnum, Posonium in Hungaria, &c.

Tempus. Junio & Julio mensibus floret.

* 6. *Allium sphærocephalum bifolium Italicum* J. B.

J. B.

Vix sesquipalmarem altitudinem adæquat. *Radiculâ* nititur olivari, fibrata, alba, nullo tunicarum foris conspicuo vestigio præditâ. *Coliculus* rigidus, & pro plantæ proportione sic satis crassus teresq; surgit, atrovirens, binis *foliis* crassis & canaliculatis vestitus. In summo *flores* gerit, in glomum congestos, eleganti purpurâ conspicuos, ex quibus *staminula* quædam muscosa prosiliunt. Sapor Allii haud dissimilis.

Locus & Tempus. Româ hujus bulbillos aliquot attulit Cherlerus. Floret toto Maio: ingruente tandem æstu satiscit donec planè marcescat.

* 7. *Allium petræum umbelliferum* J. B. *Allium montanum sive Petroscorodon* Gesn. hort. *Al. mont. foliis Narcissi minus* C. B. *Moly Narcissinis foliis tertium* Ger. emac.

J. B.

Inter *folia* graminea, complura, angusta, compressa, dodrante longiora, in retusum mucronem desinentia, obscurè virentia, sapore Cepæ acri, *Caulis* surgit singularis, palmaris vel pedalis, nudus, enodis, angulosus & nonnihil compressus; cujus extremo *flores* insident numerosi, terram versùs comantes, colore purpurascente, apiculis saturatioribus, interdum pallentibus, triquetrum in medio positum capitulum circumstantibus. *Radix* bulbosa, porracea, alba, tuberculis adnascentibus novam bulborum sobolem profert, fibris longiusculis capillata ac veluti repens, multùm se multiplicat.

Locus. Burmii Rhætorum Junio mense florentem invenit J. Bauhinus.

J. Bauhinus hanc plantam pingere existimat Clusium pro Allio sive Moly Narcissinis foliis secundo, C. Bauhinus Petroscorodon Gesneri ab Allio Narcissinis foliis secundo Clusii diversum facit. Nos cum J. Bauhino sentimus.

8. *Allium umbelliferum pratense* J. B. *An Allium sive Moly Narcissinis foliis* 1. Clus? *Allium montanum foliis Narcissi majus* C. B? *Moly Narcissinis foliis primum* Ger? *Moly Narcissinis foliis* Park. parad.

J. B.

Udis pratis Genevæ ultra flumen *Arve* oriundum Allium umbelliferum nobis dictum, *radice* nititur

titur Porri subolonga, fibrata, alba, sed quæ ex bulbo radicem obliquam fibratam, Valerianæ hortensis radici aliquatenus similem producat, odore Allii. *Folia* primum penè triangula, paulatim compressiora evadunt, cubito longiora, *cauli* æqualia, qui nudus, angulosus, in *caput* albicans oblongum desinens, eo dehiscente umbellam explicat Allii ursini umbellæ similem, *flosculis* sex foliis apicibúsque compositis, colore purpurascente.

Floret mensis Junii principio: Loco à J. Bauhino memorato nobis etiam observatum est hoc Allii genus. Ei, inquit J. B. magna similitudo cum Allio umbellifero petræo superiùs proximè descripto. Considerandum an forte tantùm ejus variatio sit ratione loci; vel an idem cum Allio sive Moly Narcissinis foliis 1. *Clus.* cujus descriptionem subjicimus, ut Lector botanicus eas invicem conferat & judicet.

Moly Narcissi folio 1. Clus. *Bulbus vomitorius nonnullis.*

Quina aut sena ex radice promit oblonga *folia*, plana, succulenta, Narcissi alterius niveo flore *Clus.* similia, viridia admodum & splendentia, inter quæ cubitalis plerunq; exit *caulis*, nudus, firmus, viridis, striatus, ferens in summo multos *flores*, sex purpurascentibus foliolis, totidémque interiùs staminulis præditos, simul congestos, & veluti globosum caput constituentes, quemadmodum in Cepa; quibus succedunt trigona *capitula*, quæ maturitate dehiscentia, rotundum, nigrum *semen* continere deprehenduntur. *Radix* nodosa est, anteriùs progrediens Polygonati modo extima parte globosa, candida, multis tunicis circumvoluta, plurimis albis fibris prædita, & adnatis feliciter se propagans.

Aliud ejus genus est, non valdè absimile, mollioribus & magis cineraceis foliis, dilutioribus etiam floribus. Floret utrumq; sub extremum Junium & Julio. Nascitur in Leytenberg supra Manderstorff (ubi tepidæ sunt aquæ) & aliis montibus urbi Viennæ vicinis. *Tempus & Locus.*

9. *Allii genus fortè Scorodoprasson alterum Lobelio* J. B. *An Allium sphærico capite folio angustiore* C. B. *Scorodoprassum minus* Ger. emac. *alterum Lobelii* Park.

J. B. Sescunciali est aut longiori *bulbo*, fibrato, turbinato, tunicis multis rufis compactili; ex quo *folia* duo aut tria, tenuia, palmum longa, caulem aliquousq; obvolventia pedalem, firmum, teretem, enodem; cui umbella insidet parva *florum* pallidorum minorum quàm Allii petræi.

Ab hoc non diversum videtur

Allium montanum radice oblonga C. B. prod.

In hujus descriptione nihil singulare invenio, nisi quòd capitulum rotundum pallidè purpurascat. Non longè Monspelio in loco montoso, qui Hortus Dei dicitur observavit C. Bauhinus.

Allium montanum minus

A C. Bauhino in Prodromo descriptum an ab aliis omnibus suprascriptis Allii speciebus distinctum sit necne, mihi non constat.

10. *Scorodoprassum dictum* J. B. *Scorodopras.* 1. Clus. *Allium sphærico capite, folio latiore, sive Scorodoprassum alterum* C. B. *Scorodoprassum primum Clusii* Ger. emac. *An Porrum sylvestre folio latissimo* C. B? *Syriacum* Tab?

Clus. J. B. Oblonga & lata profert *folia*, Porraceis majora, carinata: *caulem* sesquicubitalem, nonnunquam bicubitalem [J. Bauhino tres, quatuorve cubitos altum] infima parte digitalis crassitudinis, superiore parte nudum, paulatim in junceam tenuitatem desinentem, ferentem in summo *caput* membranaceo involucro tectum, ut cepa, sub quo florum glomer purpurascit, multos *flosculos* simul congestos, Cepaceis similes, sex exalbidis foliolis constantes explicatus ostendens: quibus succedunt trigona capitula, in quibus nigrum semen, Cepæ semini par. *Radix* subest crassa, parvæ Cepæ æqualis, multis albis tunicis constans, fibratus, florum glomeri suppar, & spicis multis Allii ritu cohærentibus compositus, odore & sapore remissiore, [Clusio gravi odore, medióque inter Allium & Porrum, vetustate in alios majores bulbos sese dividens] adnatis etiam extrinsecus bulbillis, triangularibus ferè, tunicâ durâ involutis.

Junio & Julio floret. *Tempus.*

Tabernamontanus iconem habet sub titulo Porri Syriaci, nulla addita descriptione: Gerardus iconi *Tab.* quam assumit descriptionem Clusii accommodat. C. Bauhinus Porrum hoc Syr. *Tab.* pro Porri specie proponit à Scorodoprasso toto genere diversa, vocatq; Porrum folio latissimo. J. Bauhinus dubitat an ad hanc Scorodoprassi speciem referendum sit necne. Nos cum J. Bauhino & Johnsono sentimus Porrum Syriacum *Tab.* non aliam plantam esse quàm Scorodoprassum 1. *Clus.* nihil tamen affirmare audemus, præsertim cùm videamus Parisienses in Catalogo horti Regii Porrum latissimo folio *C. B.* pro distincta Porri specie ponere.

Hanc plantam olim Cantabrigiæ alui nomine Allii Romani. In Italia observavi in horto quodam in urbe S. Marini, nescio an sponte natum. Florum corymbus minor est quàm plantæ magnitudo promittit. Byzantio Viennam delatum est, autore Clusio. *Locus.*

* 11. *Scorodoprassum* Ger. Park. *Allioporrum sive Scorodoprassum* C. B.

Radicis bulbus Cepaceo major, candidus, splendens & ferè pellucidus, rarioribus adnatis fœcundus, *folia* aliquot edit magna, Porraceis multò longiora, crassioráq; interdum etiam *caulem*, non tamen quotannis, mollem, succulentum, digito crassiorem, bicubitalem, summa parte à medio usq; nudum, in fastigio gestantem *florum* glomerem membranaceo involucro tectum, quo disrupto apparent *flosculi* multi quàm Moly Homerici pallidiores aut potiùs albicantes: quibus succedunt *capsulæ* triangulæ *seminibus* nigris repletæ.

A. 12. *Allium sylvestre latifolium* C. B. *ursinum* Ger. Park. *ursinum bifolium vernum sylvaticum* J. B. **Ramsons.**

J. B.

Radice est oblonga Porri, tenuiore, longis & frequentibus fibris capillatâ, membranâ mediocris crassitudinis involutâ, Allium redolente: à cujus imo statim exoriuntur bina aut terna *folia*, odore vehementi Allii, & gustu fervido, læto virore splendentia, striata, tenera, sesquipalmum longa, in acumen desinentia, duas uncias lata, pediculo dodrantali, virente, qui post in membranam tenuem, lucidam striatámque facessens, floris alteriúsve vicini folii pediculum ad radicis usque fibras vaginæ instar obvolvit: Eodem autem loco cum foliis surgunt *pediculi* bini, terni aut plures, triangulares Cyperi modo, dilutè virescentes, in bulgam fœtam latiusculam, exalbidam, mucrone virente striatam, desinentes, quæ ubi se explicaverit umbellam ostentat, numerosis flosculis, etiam ad quadraginta, constantem, candidis, stellæ in modum radiatis, quos constituunt folia sena, oblonga, mucronata, intra quæ *stamina* totidem alba, *stylúsq;* concolor, ex umbilico tribus tuberculis virentibus compactili. *Semen* succedit parvum, rotundum, nigrum, læve.

Locus. In pratis & ad rivulos frequens oritur. Aprili plerunq; mense & initio Maii floret.

13. *Allium Alpinum* J. B. *montanum latifolium maculatum* C. B. *Alpinum latifolium, seu Victorialis* Ger. *anguinum* Park. *Victorialis longa* Clus.

Radix nonnihil obliqua est, in longum bulbum desinens, multásq; fibras perplexas emittens, multiplici cortice, variis fibris transversim coeuntibus quodammodo reticulato involuta, singulis annis (autore Clusio) feliciter aliis bulbis circa ipsam adnatis se propagans, fibris adeò implicatis, ut difficile sit bulbos conjunctim natos & cohærentes sejungere. Hinc emergit *caulis* cubitum altus, minimi digiti crassitudine, propter terram rubescens, enodis, lævis, superiùs viridis, striatus, fungosus, cui insident glomeratim congesti *flores*, Ceparum floribus similes, unciâ longioribus pediculis hærentes; candidi (in planta nobis observata flores non candidi prorsus erant sed ex albo palliduli) quibus trigona succedunt *capitula*, *seminibus* rotundis, pullis repleta. *Folia* duo aut tria vaginâ suâ caulem complectuntur, formâ foliorum Allii ursini, nervosa, sublonga & lata, acuminata, sed majora, rigidiora, Gentianæ majoris foliis penè similia, ut non malè censet Clusius.

Locus. In summis jugis altissimorum montium maximo Carthusianorum cœnobio in Delphinatu imminentium. Viribus cum reliquis Alliis sylvestribus per omnia convenit.

Vires. Plebi nostrati (inquit Schroderus) Judæisq; amuletum est familiarissimum, quo à spectris aereque infecto se tutos fore persuasi sunt, unde & Victorialis nomen ei inditum.

CAP. IV.

Allium flore specioso Moly dictum.

1. *Moly vulgò Lilium Indicum* Bontii.

Liliis nostris rubris figurâ & coloris elegantiâ haud cedit. Si tamen ulli florum Indicorum comparandus, certè Moly montano latifolio, flore flavo *Clus.* similis existit. *Caule* unico, enodi, firmo sed tenui, ad altitudinem nostratis Lilii assurgit: cui infra tria quatuórve *folia* oblonga, surrecta, supina parte carinata & contorta adnascuntur. Summo autem fastigio ex membranaceo folliculo, bifariam diviso quindecim aut plures *flores*, uncialibus vel longioribus pediculis, senis foliis, stellæ in modum expansis emergunt, qui simul eleganter juncti Coronam Imperialem repræsentant.

2. *Moly Theophrasti magnum* J. B. *Moly Theophrasti sive Homeri* Park. *Moly Homericum* Ger. *Moly latifolium, liliflorum* C. B.

E *radice* bulbosa pugni interdum magnitudine, foris nigricante, intùs alba, *folia* emittit quinq; cubitum longa, duos aut tres digitos lata, crassiuscula, supina facie concava, invicem amplectentia, in mucrones acutos desinentia, colore viridi, glauco quodam polline, qui facilè detergitur, obducta: *Caulis* teres, concavus, bicubitalis aut tricubitalis, nudus, foliis concolor, in fastigio flores gestans in umbellam dispositos, minores quàm pro plantæ modo, pediculis sescuncialibus aut longioribus insidentes, sex & non raro septem foliis mucronatis compositos: totidem stamina breviuscula, apicibus pallidis insignia capitulum circumstant naturaliter trigonum, non raro tamen tetragonum. Florum umbellæ initio membranâ crassâ includuntur, quâ disruptâ explicantur. Color florum albus est cum diluto

diluto rubore. Exteriùs linea viridis petala media dividit ab ungue ad apicem. Addit Clusius, (quod & nobis observatum) juxta caulem inter folia alius plerunque exit cauliculus planus & foliaceus, seu veriùs folium, summo velut Allii nucleum gerens initio candicantem deinde pallescentem, qui terrâ exceptus germinat, & ejusdem generis plantam profert. De loco hujus natali nihil certi traditum invenio.

* 3. *Moly Indicum sive Caucason* Park. J. B. *Moly latifolium Indicum* C. B. *Moly Indicum* Ger. & *ejusdem Caucason.*

Clus.

Superiori foliis & reliquâ formâ simile est; nunquam (inquit Clusius) flores apud me, neque apud multos alios protulit; sed eorum loco *caulis* pedalis, ferè planus, adeò infirmus ut nisi aliquo fulciatur adminiculo attolli non possit, summo fastigio conglomeratum *caput* fert, multis velut Allii spicis, Mespili vulgaris magnitudine, constans, initio viridibus, deinde pallescentibus, quæ etiam in terra non repositæ germinant, telluri tamen commissæ in majores bulbos adolescunt, foliáque & caules (non tamen singulis annis, quemadmodum nec ipsa etiam parens) producunt. *Radix*, ut alterius, cepacea, rotunda, alba, multis tunicis amicta, quarum externa fusca, vetustate se separans, & in alios bulbos pangens.

Constantinopoli allatus est hujus bulbus; Neapolitano etiam in regno sponte nasci autor est Ferrantes Imperatus. *Locus.*

4. *Moly latifolium flavo flore* Ger. *montanum latifolium flavo flore* Clus. *montan. latifol. luteo flore* Park. *latifolium luteum odore Allii primum* C. B. & *secundum* ejusdem *luteum Botanicorum latifol. Allii odore* J. B.

Clus.

Cùm non floret unicum duntaxat *folium* emittit latum & oblongum, cùm caulescit & floriturum est bina, infimâ parte sese mutuo amplectentia, decem aut plures uncias longa, unam lata, surrecta, firma, supina parte nonnihil carinata, Porracei coloris, & odoris Allium referentis: inter quæ assurgit *caulis* enodis, & satis gracilis, firmus tamen, virescens, pedem altus aut paulò amplior, sustinens summo fastigio prodeuntes, ex membranaceo folliculo, bifariam diviso triginta aut plures *flores*, uncialibus & longioribus pediculis, iisque firmis nixos, senis petalis, stellæ in modum expansis constantes, foris pallescentes, interiore parte prorsus flavos, occupante umbilicum triangulari capitulo, sex flavis staminibus cincto, quorum apices etiam flavi. Floribus succedunt trigona capitula *semen* nigrum inæquale continentia. *Radix* alba, bulbosa, interdum gemina, ut Orchidis radicem quodammodo æmuletur.

Floret mense Junio: è montibus Pyrenæis erutam esse aiunt. *Tempus & Locus.*

* 5. *Moly Pyrenæum purpureum* Park. *Allium Pyrenæum* C. B.

Park.

Folia emittit duo aut tria, præcedenti nonnihil similia, sed angustiora, nec adeò alba: Flores in summo caule pauciores, colore purpureo obsoletiore. *Radix* albicat, odore Allii satis vehementi prædita, frigore facilè corrumpitur.

* 6. *Moly montanum latifolium purpureum Hispanicum* Park. Clus. cur. post. ad. *Moly latifolium Hispanicum* C. B.

Clus.

Bina cùm excaulescit lata, prælonga, viridia producit *folia*, infimâ parte sese mutuo amplectentia Moly latif. lutei in modum; inter quæ assurgit *caulis* teres, firmus, bipedalis aut altior, summo fastigio *flores* sustinens plurimos, è membranaceo involucro erumpentes, amplos & speciosos, oblongis pediculis subnixos, *petalis* sex, stellæ instar expansis compositos dilutiùs purpurascentes, *staminulis* totidem concoloribus, apicibus luteis donatis, *capitulum* medium cingentibus. Inter caulem & folia ima *bulbos* aliquot adnascentes obtinet, qui sati facilè comprehendunt. *Radix* parva rotunda, fibrosa; alba multos edit bulbulos. Nec radix, neque folia aut flores Allium redolent, aut resipiunt.

Sub exitum Maii floret. *Tempus.*

7. *Moly Dioscoridis parvum quibusdam* J. B. *Moly angustifolium umbellatum* C. B. *Moly Dioscorideum* Park. Ger.

J. B.

E *radice* bulbosa, nucis Avellanæ parvæ magnitudine, cortice nigricante tecta, plurimas prælongas fibras ex ima sede emittente, Allii odore ingrato, *caulem* erigit pedalem aut cubitalem, teretem, lævem, solidum, in cacumine disruptâ membranâ umbellam gerentem *florum* candidorum, flores Allii ursini exprimentium, minorum paullò, sex foliis candidis, oblongis constantium, quibus succedunt *vascula seminalia* ternis loculamentis contiguis composita, quæ per maturitatem semina effundunt.

Folia profert graminea, in terram nonnihil reclinata, bina ternáve caulem amplectentia, hirsuta, [quæ in caulibus superiora, lata sunt, glabra, carinata] Allium obolentia & resipientia. Quæ ad terram sunt media hyeme mense Januario exeunt.

Flores explicati diutissimè durant antequam marcescunt.

Juxta sepes umbrosas propè Frontignanam viâ quâ itur *Balarue* Maio mense cum flore collegit *P. Magnol.* *Locus.*

8. *Moly*

8. *Moly Dioscorideum Hispanicum* Park. parad.

Præcedenti per omnia simile est, verùm majus & speciosius multò; *floribus* candidis, duplo majoribus. Frigoris impatiens hyemes nostras ægrè tolerat.

9. *Moly minus* Clus. *minus flore orbiculato majore* J. B. *Dioscorideum minus* Park. *Moly angustifolium floribus majoribus* C. B. *Moly minus flore albo* Ger. emac.

Caulis hujus palmaris, viridis, decem aut plures sustinens *flores*, sex niveis foliis, non mucronatis, ut superioris, sed orbiculatis & majoribus constantes, senis in medio *staminulis*, inter bina Porracea quodammodo, sed angustiora folia emergit. *Radix* rotunda candicans, nucis Ponticæ magnitudine, albicantibus fibris prædita.

10. *Moly parvum caule triangulo* C. B. *Moly caule & foliis triangularibus* Park. parad. *An Moly flore albo, foliis viridis coloris* Swertii?

Folia edit quatuor vel quinq, oblonga, latiuscula, pallidè viridia, supernè plana, subtus in angulum elata seu carinata, unde & triangula videntur, inter quæ *caulis* attollitur sesquipedalis aut major, triangularis pariter, *flores* aliquammultos in fastigio gestans, è membranaceo folliculo erumpentes, albos, satis amplos & oblongos, campaniformes ferè, unumquodque petalum exteriùs linea viridis per longitudinem medium dividit. *Staminula* capitulum medium cingentia *apices* luteos sustinent. *Semen* parvum nigrum. *Radix* exteriùs alba, Moly lutei perquam similis.

Radix, folia, flores Allii odorem sed mitem & vix perceptibilem expirant.

Locus. Plantam hanc inter Massam & Sarzanam Etruriæ oppida Aprili mense florentem invenimus, nec multo post circa Baias in agro Neapolitano.

11. *Moly Africanum umbellâ purpurascente* C. B. *Africum umbella purpurascente* Park.

C. B.

Ex *radice* bulbosa *caulis* (modò unus, modò plures) cubito altior, nudus & cavus exurgit, unà cum *foliis* aliquot latiusculis, in acutum desinentibus, palmaribus & etiam sesquipalmaribus, per margines instar graminis hirsuti pilosis. *Umbella* caulis summo insidet, cujus *flores* communiter è quinque foliolis dilutè purpurascentibus oblongis pediculis & firmis insident: quibus vesicula duo triáve *semina* nigra rotunda includens succedit.

Malè Bauhinus flores communiter pentapetalos huic plantæ attribuit, cùm bulbosæ in universum omnes flores hexapetalos obtineant, aut saltem monopetalos in sex lacinias divisos.

12. *Allium sylvestre sive Moly minus roseo amplo flore* Botan. Monsp.

Magnol.

Bulbosa *radix* plurimos alios bulbillos producit, in qua folia angustifolii umbellati foliis latiora, oblongiora & omnino glabra oriuntur. *Caulem* habet pedalem & sesquipedalem, cui insidet veluti umbella florum, sex foliis roseis multò quàm Moly Dioscor. latioribus & amplioribus constantium, cum totidem staminibus & apicibus luteis. Antequam marcescant flores plures in eodem capite simul rosei, alii albi videntur gratum odorem spirantes.

Locus. Plurimum oritur in vineis, quæ sunt circa *Colombiere* & *Momman*, & Maio mense floret. In Germania huic similem invenimus capite bulbifero.

13. *Moly flore subviridi* Bocconi.

Boc.

Bulbum habet oblongum: *Folia* Asphodeli albi similia: *Caulem* rotundum, lævem, non raro tricubitali proceritate eminentem; cujus summum occupant in umbella quasi *Flores* è luteo virescentes, longissimis pediculis innixi.

Locus. Gaudet opacis locis & sylvis umbrosis. In montis Mudoniæ convallibus copiosum occurrit.

* 14. *Moly humile folio gramineo* C. B. *Chamæmoly an Moly Dioscoridis* Col.

Col.

Radix bulbosa parva, nucis Avellanæ magnitudine, flavo cortice duro obductâ nititur. *Folia* quatuor vel quinque, ab radice, per ambitum hirsuta Autumno emittit, Graminis formâ, magnitudine (gradu) inter se distantia, maximum verò non excedit pedem. Primo cœli tepore, ipsa etiam Hyeme, flores folliculo simul inclusos inter folia terram tangentia, caule necquicquam à terra elato, emittit; qui aperto folliculo septem aut decem erumpunt stellati, albi, singulorum petalorum dorso purpurascente aut virente. In florum umbilico fructus extuberant apicem habentes, luteis sex staminibus circundati, quibus cum petalis marcescentibus crescunt fructus in Pisi vel Ciceris magnitudinem, per maturitatem in sex partes divisi, *semina* ostendunt nigra, angulosa, vulgaris Moly similia.

Locus. Cirinolæ per semitas & agros non procul ab oppido floruit Januario. Floribus evanescentibus fructus in terram incurvatur. Odor inter Brassicam & Allium.

15. *Moly angustifolium foliis reflexis* C. B. *serpentinum* Ger. Park.

Lob.

Dioscoridis Moly persimile ortu, folio ad terram item reflexo, odore & bulbo: sed flos candore rubens, cui subjacent nitidi bulbuli Indici Moly ritu. Radix Cepaceo præduro involucro obtegitur. Caulis pedalis & sesquipedalis. Belgis hortense est.

CAP.

Cap. V.

De Allio sativo.

ALlium nonnullis dictum videtur ab ἄλλεσθαι exilire, quòd exiliendo crescat. Sunt qui ab halante gravi odore deducunt, & Alium scribunt: Vossius non dubium putat quin sit ab αὐλίσις, i. e. Alliorum capita seu nuclei.

Græcis Σκόροδον dicitur quasi σκληρὸν ῥόδον, i. e. rudis rosa, propter odorem gravem: vel quòd comestum vapores excrementitios ad cutim pellat & vescentibus pandiculationes moveat.

Allii sativi notæ sunt bulbus à multis nucleis seu spicis compositus, odor gravis vehementior, caulis rectus singularis.

1. *Allium* Park. Ger. *sativum* C. B. *vulgare & sativum* J. B. **Common Garlick.**

J. B.

Scapus Allio procerus, enodis, concavus, glomeratim congestos in magna capita *flores* sustinens, Cepaceos, rupto folliculo apparentes, postmodum & *nucleos* parvos quibus possit propagari. Verùm *folia* non ut Cepis fistulosa, sed graminea: *bulbus* denique non simplex sed numerosis nucleis, sub unâ communi tandem membrana collectis constat, sapore peracri, odore gravi, unde fibræ candidæ dependent.

Allium passim & vulgò omnibus notum ubique ferè gentium seritur.

Vires. Allium eximiè calidum est & causticæ facultatis particeps, quippe quod non tantùm vesicas excitat, sed cutim corrodit, Costæo observatore. Nec obstat, quod in censu alimentorum est: nam & alia sunt foris quidem caustica, intus autem minime; quia intus miscentur cum aliis edulus cúmq; acido ventriculi atterantur: & præterea ventriculus humore mucoso satis denso oblinitur; ut cutem ejus interiorem non tangant ingesta.

Usus. Incidit & discutit, Alexipharmacum est. Usus præcipuus internus & externus est in colica flatulenta, lumbricis, peste [cum aceto] tussi, calculo. *Schrod.* Et ad prædictos effectus sæpissimè à vulgo vel in lacte, vel in jusculo decoctum exhibetur, unde & *Theriaca rusticorum* appellatur. Verùm usus ejus frequentior molestus est & noxius, partim ob fœtorem intolerabilem, præcipuè verò quia capitis dolorem infert, sitim excitat, oculis nocet, sensuúmque omnium instrumentis.

In thoracis affectibus pituitosis egregiè facit ad expectorationem. In lacte coctum & tritum sistit catarrhos & prodest ad raucedinem. Mulierculis nostratibus ad hosce affectus in pueris in frequenti usu est; ut & ad lumbricos ventris enecandos & expellendos.

Allium (inquit Platerus de Febribus) in hydromelite decoctum, & ad ℥ ij. vel paulò plus exhibitum potenter sudores & urinas elicit in peste laborantibus. Hungari (inquit Joh. Bockelius de Peste) pestis tempore non habent certius remedium quàm Allium: exsiccat enim corpora humana & putredinem impedit.

Refert historiam Zacutus Lusitanus de quodam sene, qui cùm in tempore hyberno per nivosa loca diu iter fecisset, innato ventriculi calore pæne extincto lethaliter decubuit. Pro quo instaurando & vivificando cùm calidissima remedia nequicquam proficerent: tandem Zacutus admonitus ab Avicenna Allium siccum melle delibutum exhibuit. Hoc cùm quatriduo usurpâsset meliùs habere cœpit, & cùm ejus usum mensem unum continuâsset, sanitati restitutus est. Atque id ipsum Septentrionales populos natura docet, qui propterea Allium in continuo usu habent. *Sennert. Instit. lib. 4. part. 1. cap. 3.*

Allium cum adipe suillo tusum, si plantæ pedum eo inungantur, multum conducit ad pulmonum canales aperiendos & ab infarctu liberandos in Asthmate, &c. *D. Hulse.*

Si emplastra ex Allio contuso plantis pedum applicentur, oris halitus Allium spirabit. Tradit etiam *Pet. Laurembergius* in *Apparat. Plantar. lib. 1. cap. 2.* Allium gallinis & aliis altilibus cum esca objectum saporem & odorem suum in eorum carne & ovis prodere. Denique Christophorus Bennet M. D. Londinensis in *Theat. tabidorum exerc. 29.* asserit fonticulos ægrorum membris vel incisos, vel inustos in rarioris texturæ hominibus, Allii intus sumpti post tertiam aut quartam à comestione horam odorem reddere. Verùm (ut rectè *D. Lower* contra *Edm. de Meara*) istiusmodi odorem vapores totum corporis habitum penetrantes non producunt; sed corpuscula quædam ex Allio decidentia sanguini miscentur, cúmque eo simul ad pulmones delata, unà cum fuliginosis sanguinis effluviis per expirationem emittuntur.

Allii succus potus hominem non modò turbat, sed etiam interficit *Spigel. Isag.* lib. 2. cap. 16.

Arnulphi Imperatoris vitam terminârunt vermiculi in ejus carne ex nimia Allii comestione geniti. *Cranz. hist. Sax. lib. 3. cap. 3.*

Allia cum excalescunt pleniùs quàm recens edita olent. *Marantha method. cogn. Simpl. l. 2. c. 3.*

Gilbertus noster de Magnete lib. 1. figmentum ait & mendacium esse, Magnetem non attrahere ferrum si allio illitus fuerit, aut si Adamas propè.

Ad cornua pedum, ℞ Allium sub cineribus coctum, pluries calidissimè supponatur: est viri religiosi experimentum. *Chesneau.*

A. 2. *Allium montanum majus Anglicum* Newtoni.

Radix nucleis aliquot majusculis constat Allii vulgaris in modum, tunicâ duntaxat subfuscâ tecta, quam facilè exuit; de reliquo integra est, & candida, è basi multas oblongas, validas, albas fibras demittens. *Caulis* firmus, medullâ quadam spongiosâ farctus, quatuor pedes altus, parte inferiore ad

ad cubiti circiter altitudinem per intervalla foliis quatuor cinctus imâ sua parte eum amplectentibus, reliqua superiore parte nuda & glabra; cujus fastigio insidet corymbus amplus flosculorum purpurascentium tenuibus pediculis fultorum. *Semen* parvum, album, sublongum, triquetrum, vasculo tricapsulari exiguo inclusum.

Tempus & Locus. Augusto floret. In parva insula *Holms* dicta supra Bristolium in Sabrinæ æstuario copiosè provenit.

Ob convenientiam cum Allio sativo in radicibus seu bulbis è multis nucleis compositis eidem subjunximus.

CAP. VI.

De Ampeloprasso.

A. *Ampeloprassum* J. B. Park. *Ampel. sive Porrum sylvestre* Ger. Lob. *Porrum sylvestre gemino capite* C. B. *Porrum sylvestre vinearum* C. B. *quomodo differat aliis inquirendum & examinandum relinquimus.*

Lob. Obs.

VInetis, arvis, marginibus, senticetis & dumetis Galliæ & Belgii gaudet. *Folia* exit Allii sylv. tenuifolii non absimili, sed majore & acriore in bicubitali *caule.* *Radix* bulbosa, non ex nucleis, sed singulari capite constans, Porri minor, durior, acrior, nonnullis adnatis sese propagans. *Flore*, & nucleis seminis vice triticeis granis paribus, in glomeratis capitulis non disparibus Allii sylvestris tenuifolii.

De Ampeloprasso mihi nondum satisfactum fateor. Allii genus in Borealibus Angliæ præruptis montium saxis sponte proveniens observavi, quod Ampeloprassum esse aliquando suspicatus sum. Folia ei neque fistulosa, neque teretia, sed supernè plana, subtus carinata, angusta, glauca, tria aut quatuor in caule. Capitulum duplici folliculo membranaceo in acutum mucronem desinente clauditur. Huic simile, si non idem in pratis & umbrosis sepium aggeribus propè Cestriam copiosum vidi, cujus bulbus simplex cortice nigro tegitur, mitem & vix perceptibilem Allii odorem spirans. Hujus flos mihi non conspectus; cùm enim Cestriæ fui Maii mensis initio nondum floruerat.

CAP. VII.

De Porro.

POrrum Latinis dictum volunt nonnulli quòd porrò eat & longè latéque grassetur. Sed est (inquit Vossius) à πράσον facta secundæ tertiæque literæ trajectione & quartæ mutatione in R. quomodo à πύργος est *turris*, à κίνος *celer*.

Porri notæ sunt radix angusta, florum corymbi magni, seu flosculi plurimi in capitulum sphæricum grande conglobati.

Porrum sectile in nostra graveolentium divisione ad aliud genus pertinet: foliis enim fistulosis cum Cepa convenit.

1. *Porrum* Park. J. B. *capitatum* Ger. *commune capitatum* C. B. Leeks, or Porret.

J. B.

Folia luxuriat adolescentius adhuc Porrum semunciam circiter latis, alternatim positis, inferiore superius ceu vaginâ aliquousque complectente: adultis idem positus, sed longitudo cubitalis, latitudo sextantalis, forma carinata, color ferè glaucus, sapor cepaceus. Ubi caulescit *scapum* digitalem & crassiorem ad tres, quatuorve cubitos surrigit, solidum, succulentum, glomeratos in pilam, quam utrâque manu vix complectaris *flosculos* sustinentem, suo unumquemque pediculo innixum, ex albido-purpurascentem, apicibus saturatiore tinctis purpura. *Semen* triangulum, atrum, Cepæ. *Radix* bulbosa, tunicis albis compactilis, fibrata, sapore mitiore quàm Cepæ.

Porrum sectivum latifolium *C. B.* Porrum sectivum aut tonsile *Ger.* à præcedente non differt specie, cùm ex eodem semine utraque generentur, sed culturâ tantùm: quia id quod ad culinaria juscula sæpiùs detonderi solet, sectivum aut sectile Columellæ & Palladio nominatur: quod verò capitatum fieri debet, non tondendum, & autumnali tempore transferendum; etiam Plinio monente *C. B.*

2. *Porrum sylvestre inodorum* C. B. Lob.

Omnia Porro similia sunt sed exiliora & inodora. Lieræ Brabantorum in horto D. Joannis Diffii alitur. Hæc Lobelius in Observationibus, nec plura habet.

Vires. Porrum ut gustu sic viribus cum Allio & Cepa convenit, attenuat, aperit, incidit, resolvit. Usus præcip. in serpentum morsibus & ustionibus, mucilagine pulmonum. Extrinsecus in aurium tinnitu & suppurationibus: in hæmorrhoidum tumore, &c.

Ad dolorem Pleuriticorum, ℞ ex albedine Porri minutim incisi q. s. frige parùm in sartagine, & applica supra partem dolentem. Multos juvisse testis sum, inquit *Chesneau. D. Hulse.*

Ad

Ad Polypum, ℞ succi Porri non sectilis q. s. cum pauco tartari & ceræ viridis. F. ung. de quo aliquid sæpiùs in nasum intromittatur. *Alexis Pedemont.*

Prævotius Porrum confixum undiq, radiculis Hellebori nigri coctum aliquoties jejunè mensibus instantibus esitatum in eorundem difficultate commendat D. *Soame* è Dolæo.

N. Frequens Porri usus somnos turbulentos inducit, visúsque officit.

Nonnulli ad vocis claritatem & splendorem inducendum Porri esum commendant. Vitari tamen debet (inquit J. Bauhinus) assiduus aut multus ejus usus, quia visûs obscuritatem efficit, stomacho adversatur, multáque alia incommoda facit: eapropter nonnisi robustis admodum, decoctúmq, cum melle, vel in Ptisana erit exhibendum.

CAP. VIII.

De Bulbosa Africana anomala Moly affini.

Narcissus Indicus Serpentarius Col. notis in Recchum. *Indicus puniceus gemino latiore folio* Ferrar. *Africanus foliis Bifolii* C. B. *marinus Africanus sive exoticus Lobelii* Park.

Ferrar. Col.

Bulbosa *radix*, Pineæ nuci par, oblonga, squamosa, imi fibrati verticis orbe angusto coronata, fibris instar botryodis Hyacinthi, quem *Muscari* vocitant, crassis latéque prorepentibus subnixa, deorsum porrecto tubere callosa. Septembri mense *caulem* protrudit crassitudine digitali, pedalem aut majorem, in rotundo utrinq, planum, ex viridi pallentem, maculisq, distinctum obliquis, purpurascentibus ex castaneo, colore Dracontii caulis æmulum, summa parte rubentem. Inde *flos* emicat nudus, ipsis foliis floris in coni effigiem convolutis, post primas æstatis fine pluvias, qui dehiscens magnus fit admodum, trium ferè unciarum diametro, magnis foliis carnosis, duris, parùm striatis, septem externis, & tribus majoribus internis, colore sanguineo rubente, interna verò parte dilutiore, magnum calycem efformans, intimos flosculos confertissimos, nonnihil hiantes, rubicundulos, brevibus subalbidisq, pediculis nixos complectentem. Horum singuli præter medium stylum oblongiorem, oblongo, candicante capite micantem, sena exilia stamina, rubentia, capitibus luteis definita, & quinq, angusta rubescentia foliola, staminula & stylum continentia deferunt. Flosculis postea dilapsis [marcescentibus & dependentibus floris foliolis] subjecta *capitula* turgent in folliculos ardenti colore rubros, trigonos, Olivæ nuclei magnitudine, racemi seu corymbi aspectu conglobatos, singulos in ternas cellulas divisos, in quibus singula *semina* nigella, minusculi Phaseoli figura & magnitudine. Bina post excussum florem folia existunt, flaccescenti atque in semen exeunti scapo adnata & superinducta, ovata, in duos circiter palmos longa [bipedali longitudine *Col.*] in palmi dimidium lata, Scyllæ foliis crassitudine æqualia, plana sive æqualia & minimè carinata, nigrantia, primò surrecta, humi demum jacentia.

Africanæ originis est, planta anomala ad Moly nonnihil accedit, verùm calyce polyphyllo florem mentiente, & flosculis pentaphyllis fructui innascentibus non à Moly tantùm & Allio, sed & ab omnibus aliis bulbosis differt.

SECTIO TERTIA.

De Herbis bulbo tunicato odore vel nullo vel minus gravi præditis.

Herbæ radice bulbosa tunicata, odore nullo aut minùs gravi præditæ sunt vel flore

- *Enneapetalo*, foliis illis quæ reflectuntur sursum in flore
  - *Bifidis*; IRIS BULBOSA.
  - *Integris*: SYSIRHYNCHIUM.
- *Hexapetalo* floribus
  - *Folliculo seu perianthio inclusis*, summo pericarpio insidentibus,
    - *Cum calyce tubove in medio flore* quem sex folia circumstant: NARCISSUS.
    - *Nullo in medio flore calyce* à sex petalis distincto, floribus

Majoribus

Majoribus

Liliaceis; LILIO-NARCISSUS.
Colchici; COLCHICO-NARCISSUS.

Minoribus, pendulis, petalis albis cum apicibus viridibus in plerisq; speciebus: LEUCOIUM-BULBOSUM.

Nudis, fructûs seu vasculi seminalis basi cohærentibus caulibus

Foliosis, floribus erectis, amplis, in singulis caulibus naturâ singulis, colorum varietate & pulchritudine insignibus, seminibus compressis tenuibus, radice esculenta; TULIPA.
Aphyllis, floribus in singulis caulibus pluribus

Maritima, radice grandi, floribus folia antevertentibus, SCYLLA.
Mediterraneæ, staminulis florum;

Tenuibus seu angustis & teretibus, florum petalis plerunq; puris seu unicoloribus: HYACINTHUS.
Latis, spicatis aut εὐμελέσιν, quorum tria acuminata, tria bifida seu sinuata sunt [stamina hæc capitulum seminis seu stylum includunt arctè coeuntia, etiam explicatis foliis exterioribus] radice lactea, florum petalis in plerisq; speciebus, aversa parte lineis virentibus notatis: ORNITHOGALUM.

CAP. I.

De Iride bulbosa.

IRis Dioscoridi à cœlestis arcûs similitudine nomen accepit, quem vario colore floris quadantenus figurat.

Notæ Iridis sunt flores enneapetali, petalis sursum reflexis bifidis.

1. *Iris bulbosa latifolia acaulos odora* C. B. *bulbosa latifolia flore cæruleo & candido* J. B. *bulbosa latifolia* Ger. emac. *bulbosa latifolia prima Clusii* Park. parad. **Broad-leaved bulbous Flower-de-luce.**

Clus.
Sena utplurimum habet folia, longiuscula & latiuscula, Hemerocallidis Dodonæi sive Liliasphodeli foliis ferè similia, breviora tamen, alternatim invicem amplectentia, mollia, in terram prona, supernè ex viridi pallentia, infernè verò incana: è quorum medio flos exsilit, è membranaceo involucro, unicus, odoratus, cœruleus (interdum lactei candoris) novem foliolis constans, Iridis figurâ, quo marcescente utrinque alii singulares succedunt. Nullus est illi caulis, sed flos longo duntaxat pediculo insidet, ut in Croco. *Radix* bulbosa, candida, Avellanæ instar dulcis, multiplici cortice nigricante involuta; Cui (præsertim dum floret) aliquot præter fibras crassæ longæ radiculæ subnascuntur, ut in Hyacinthi radicibus interdum fieri solet.

Locus. Invenitur in Lusitaniæ Bæticæq; collium radicibus non procul ab Ana flumine sitis, & copiosè circa Antequeram & Cordubam. In Lusitania porro Januario: in Bætica autem Februario observabam & eruebam, inquit Clusius.

Iris Bulbosa Persica Park. parad. *Iris Persica variegata præcox* Ferrar.

Park.
Ad præcedentem accedit tum radice, tum foliis, quæ tamen breviora sunt & angustiora. Floris figura non multum dissimilis, color diversus nimirum pallidè cœruleus russescens, petala tamen repanda fere tota colore obscurè purpureo inficiuntur, cum macula in medio flava.

Rariùs apud nos floret.

Ferrarius eam sic describit:

Hujus radix proximè superiori persimilis minorem nacta est modum. Folia pauciora, diluto virore veluti rorulenta, atq; in canalis effigiem concava, sex digitorum longitudine, duûm latitudine definiuntur. Exiguò post foliorum exortum sub extremum Februarium flores existunt, supradictis conformatione pares, numero autem & colore dispares. Hi enim quaterni tantùm quinive pro cujusq; bulbi viribus funduntur; totiq; sic albicant, ut folia terna surrecta dilutiore fuco cœruleo interfuso pulchrè livescant: totidem verò hisce subjecta cum prominula crocea linea intercursante distincta, tum violaceis guttis circumlita, grandiore janthini coloris velut holoserica maculâ devexum labrum infuscante, splendidè nigrescant.

Deniq; ejusdem formæ folliculus Junio mense maturescit in semen.

2. *Iris bulbosa tota violacea vel cærulea* J. B. *bulbosa foliis cepaceis maculatis, flore purpureo inodoro* C. B. *bulbosa purpurea & purpuro-violacea* Park. *bulbosa Anglica* Ger.

Clus.

Crassiore & latiore est *folio*, ac veluti cepaceo, parte interiore carinato, multisq; quasi bullis argenteis resperso, exteriore striato: crasso infirmóq; *caule*, quem quaterna aut quina *folia* amplectuntur: binos ex vaginulis utplurimùm promit *flores*, invicem succedentes, interdum unicum duntaxat, novem foliis constantem, violacei prorsus & elegantissimi coloris, interdum dilutioris, inodorum tamen, quorum tria majora sunt ad terram inclinata & prona, ut in vulgari Iride, & labrorum instar propendentia; tria alia angusta & extima parte bifida alatáq; iis incumbunt, usq; ad luteam maculam (quæ majoribus pro fimbria est) pertingentia: tria alia surrecta supremáq; parte latiuscula, infimâ verò valdè angusta: floribus succedunt trigona laxáq; *capita*, quibus *semen* inest rugosum fulvescens Ervi magnitudine, quod maturum in capitibus crepitat, si moveantur. *Radix* magna plurimis membranis tenacibus nigricantibus circumvoluta, intus alba, & sessili parte fibris prædita, quæ singulis annis multos nucleos circa latera deponit. Hujus folia novo vere demum germinant.

Hujus generis plantam in horto nostro alimus à Clusiana in nonnullis discrepantem. Plura etenim in caule [ad decem usq;] folia habet: Floris petala extima & repanda maculis ex cœruleo nigricantibus perbellè pinguntur: petala etiam surrecta varia sunt è cœruleo aut purpuro-cœruleo saturatiore & dilutiore. Flores insuper persæpe tres in eodem caule profert.

Hujus varietates nobis esse videntur,

1. Iris bulbosa major sive Anglica cœrulea *Park. parad. Swert.* bulbosa Anglica *Ger.*
2. Iris bulbosa major purpurea variegata sive striata *Park.*
3. Iris bulbosa major flore rubente *ejusdem.*

Has aliásq; C. Bauhinus sub titulo *Iridis bulbosæ latifoliæ caule donatæ* complectitur: quam tamen specie distinctam ab Iride hoc in loco à nobis proposita constituit.

3. *Iris bulbosa major sive latifolia alba* Park. *bulbosa latifolia candida* C. B.

Integro mense seriùs quàm præcedens è terra emergit, *foliis* nonnihil majoribus latioribúsq;, *caule* crassiore & breviore, binos plerumq; peramplos flores gestante, quorum alter altero priùs aperitur, posterior tamen persæpe ante explicatur quàm prior contractus fuerit, colore antequam explicantur albente cœruleo diluto, quem argenteum vocamus. Aperti candidiores fiunt, non tamen prorsus nivei, sed aliquam languidiorem cœrulei tincturam ostendentes. Petala florum propendentia perampla sunt, maculâ illâ in medio flavâ insignia.

Hujus varietates aliquot proponit Parkinsonus, nimirum Iridem bulbosam majorem albam variegatam, & majorem sive latifoliam versicolorem.

4. *Iris bulbosa angustifolia tricolor odore Coriandri* C. B. *bulbosa* 3. *sive versicolor* Clus. *bulbosa cæruleo & albo versicolor* J. B. *bulbosa varia* Ger.

Huic quinq; aut sex sunt *folia*, angusta & tenuia, cubitalis longitudinis, interna parte striata & candicantia, externa rugosa, viridis cum cineraceo commixti coloris, *caulem* amplexantia cubitalem, interdum etiam majorem, nodosum, unicum plerunq; *florem*, raro binos, è membranaceis vaginulis proferentem, Iridis angustifoliæ formâ similem, cujus tria latiora & ad terram inflexa folia extima parte ampliora sunt & candicantia, luteâq; maculâ insignita, eâ videlicet parte, qua folia his incumbentia & ligulam occulentia, bifidáq;, & in parvas alas reflexa, desinunt, illáq; subcœrulei ex candido coloris; reliqua tria erecta sunt, oblonga, & dilutiùs ex cœruleo purpurascentia. Totus flos jucundo spirat odore, præmansi Coriandri obducti saccharo sive præparati instar. Flori succedit longum triangulum *caput*, altero gracilius, neq; laxum, *semen* angulosum, subrufum continens. *Radix* bulbosa, candida, subdulcis, spadiceis aliquot membranis involuta, minor superioris radice, & illâ liberaliùs nucleos producens, quibus facillimè seri potest.

Variat flore latiore & radice brevi, binis plerunq; floribus, altera flore angustiore radice oblonga: utraq; dilutioris aut saturatioris coloris. Vide Clusium.

In nonnullis Castellæ collibus non procul Pinciâ sponte nascitur. *Locus.*

Iridis bulbosæ versicoloris quinq; varietates è semine enatas proponit & describit Clusius, quarum descriptiones à C. Bauhino contractas dabimus.

1. Trium foliorum [floris] inclinatorum labra flava sunt, maculâ aureâ magnâ in labro reflexo insignita, ad quam venæ purpurascentes excurrunt: at trium incumbentium dorsum & alæ pallent, latera candicant: tria erecta albent, venis subcœruleis saturatioribus vel dilutioribus distincta.

2. Tria inflexa pallent labro flavâ maculâ notato, internè quibusdam venulis purpurascentibus distincta: tria ligulam tegentia albicant, vel ochri colore sunt tria surrecta exalbida, nervo flavo excurrente.

3. Flore est latiore breviore, ternis foliis inflexis latis, & propendente labro aureâ maculâ insignito, & alio orbe cincto, per oras crispo, cœrulei coloris, nervo extrinsecùs virente, intrinsecus pallente, venis purpureis in latera excurrentibus: at tria gibba purpurea sunt gibbo albicante, alis cœruleis: tria erecta ex cœruleo purpurascunt.

4. Tria reflexa flava sunt, macula aurea in labro, à qua venæ dilutiùs purpurascentes sparguntur: folia incumbentia exalbida, nervo pallido divisa: tria surrecta inferiùs venis cœruleo-purpurascentibus distincta, supernè candicant.

5. Terna inflexa lactei coloris, aureâ maculâ labro impressâ: folia incumbentia & terna erecta alba, & circa ungues subcœrulea.

5. Iris bulbosa lutea inodora major C. B. 4 *sive lutea* Clus. *bulbosa lutea* J. B.

Iridi bulbosæ 3. seu versicolori *Clus.* per omnia ferè similis est, breviore tamen *caule*, gracilioribúsq; & ex viridi pallescentibus foliis: *flos* unicus, interdum bini, contractiores, latiores tamen ex vaginulis summo cauli inhærentibus prodeunt, lutei coloris, inodori, mediæ inter secundum & tertium genus magnitudinis quemadmodum & siliquæ, seu caput trigonum, in quo semen superiori simile continetur: radix tertii generis radici similis, quæ nucleis non secus ac illa propagatur.

Sed hæc in flore quandam etiam differentiam habet, licet exiguam: nam invenitur latiore aliquantulum saturatioréque & magis rutilante aureo colore: radice item breviore & crassiore, membranacea præterea illa vagina, unde primùm folia emergunt, sanguineo colore à summis vaginæ oris in inferiorem illius partem radiatim desinente magis infecta est, quam illius quæ dilutiore est flavo colore: nam illa interdum sanguineo hoc colore caret, utriusq; autem, quemadmodum & tertiæ folia ante hyemem germinare solent.

Locus. Nascitur pingui solo & petrosis collibus ad Tagum sitis supra Olyssipponem. Floret paulò maturiùs tertio genere, eodem quo secundum tempore.

Clusius multas proponit varietates ad tredecim usq;, è semine flavæ-variæ ortas, quarum descriptiones qui desiderat apud ipsum videat. Nec enim eas huc transcribere operæ pretium putamus, cùm & aliæ multæ nullo certo aut definito numero à semine sato obtineri possint, quas siquis omnes describere vellet, de unico hoc flore integrum volumen componere possit: quod idem de Tulipa dictum intelligatur.

CAP. II.

De Narcisso.

NArcissus non à Narcisso adolescente, nimium seipsum adamante (ut poetæ fabulantur) sed à vi stupefaciendi, quam νάρκην Græci vocant, dictus est: seu, ut Plinius, à narce, quam vim Narcisso inesse l. 21. c. 19. testatur: hinc Plutarcho in Symposio quasi nervos hebetans, & torpidas gravitates efficiens, dicitur. *C. B.*

Narcissus à reliquis bulbosis tunicatis certissimâ notâ, calyce in medio flore distinguitur, ut plures addere non sit opus.

Narcissos clarioris doctrinæ gratia dividemus in latifolios & angustifolios seu juncifolios, Latifolios iterum partiemur in monanthes seu unicum in uno caule florem gerentes, & polyanthes seu pluribus in eodem caule floribus donatos. Monanthes denique subdividemus in 1. calyce seu tubo longissimo præditos, 2. calyce mediæ longitudinis & 3. calyce brevi.

§. 1. *Narcissus calyce seu tubo longissimo latifolius Pseudo-narcissus & Bulbocodium dictus.*

1. Bulbocodium flore pallido, tubo flavo, serotinum. An Narcissus minor pallidus amplo calice flavo non descriptus Swert? *Narcissus alter crasso bulbo* C. B.

Folia huic breviora sunt quàm vel vulgari Pseudo-narcisso vel Hispanico, duplo tamen latiora, planiora nec adeò carinata, minùs glauca, pallidiora, mucronibus obtusis, sesquipalmaria aut semipedalia. *Caulis* semipedalis, satis crassus & firmus, è membranaceo folliculo *florem* exserens, in sex folia pallidiora quàm Bulbocodii vulgaris, albida, latiora tamen expansum, cum tubo in medio prælongo, flavo, fundum versus tumidiore & quasi ventricoso, summo margine circumcirca sinuato non tamen fimbriato aut inciso, nec extrorsum reflexo campanæ in modum, ut illius. Folia tubum circumstantia propiùs ad illius basin sita sunt quàm in vulgari Bulbocodio & expanduntur magis. *Stylus* in medio flore pallidus ad summum propè tubum extenditur, quem sex *stamina* longitudine eidem ferè æqualia arctè cingunt.

Seriùs floret quàm vel vulgare Bulbocodium vel Hispanicum, viz. non ante initium Aprilis. E singulis autem bulbis quatuor exeunt folia. Ungues foliorum floris & fundus tubi intensiùs flavent seu crocescunt.

De loco natali nihil certi habemus, bulbum accepimus inter alios multos ab eruditissimo & amicissimo viro *D. Uvedale.*

2. Narcissus major totus luteus calice prælongo C. B. *Pseudo-narcissus Hispanicus aureus maximus* Park. *Bulbocodium Hispanicum* J. B. *Pseudo-narcissus Hispanicus* Ger. emac.

Elatius est & omnibus partibus majus Bulbocodio vulgatiore, *caule* pedali aut altiore, *foliis* digitum latis, dodrantem longis, in hortulo nostro è singulis bulbis binis. *Flos* longè major est vulgaris Pseudo-narcissi flore, [undè miramur Clusium florem paulo minorem huic attribuere] totus flavus & quasi aureus, tam calix, quàm folia eum cingentia, alioquin ei similis. *Radix* hujus crassior est quàm illius.

Florebat

Florebat nobis circa initium Martii.

Parkinsonus *Pseudonarcissum aureum Hispanicum flore pleno* è semine ut conjectatur præcedentis sibi natum describit *Parad.* pag. 103. *Varietas flore pleno.*

3. *Narcissus albus oblongo calice* C. B. *Pseudonarcissus albo flore Clusii* J. B. Ger. emac.

Hic præcedenti persimilis est foliis & caule. E singulis tamen bulbis tria prodibant folia. Flos totus, tam tubus, quàm folia eum circumstantia, albus est, aut potiùs pallidus. Aliquanto seriùs floret quàm præcedens; flos quoque tenerior est & citiùs marcescit.

Clusius speciem hanc exactiùs describit his verbis. Valdè elegans hæc planta terna è *radice* bulbosa oblongiore, nigróque cortice sive membranâ tecta (à cujus sede frequentes tenuésque oriebantur candidæ fibræ) proferebat *folia*, dodrantem vel paulò ampliùs longa, Narcissi angustioribus foliis valdè similia, supina parte carinata, inter quæ nudus prodibat *caulis*, satis exilis, non crassus, dodrantem altus, summo fastigio membranaceum folliculum gerens, è quo propendebat flos totus albus, Pseudonarcisso vulgatiori formâ quidem similis, paulo tamen minor [imò potiùs major] sescunciam longus, sex foliis tubum amplectentibus similiter constans, tubo autem paulo angustiore, & oras nonnihil fimbriatas habente, in quo sex alba stamina flavescente apice prædita, & medius stylus longior. Nullum vero peculiarem odorem in eo flore observabam, qui aperiebatur Aprili, deinde Junio semen proferebat in triangulari capite sive theca orbiculare, nigrum & splendens, quale Narcissi juncifolii albo flore reflexo, sed majus.

4. *Bulbocodium minus* J. B. *Pseudo-narcissus minor Hispanicus* Clus. Ger. emac. *Narcissus parvus totus luteus* C. B.

A Pseudo-narcisso Hispanico majore differt *foliis* longè minoribus & angustioribus, *flore* pusillo insidente digitali, tenui, viridi *cauliculo*. *Capitellum* trigonum obtusis est angulis & ferè rotundum, in quo *semen* inæquale nigrum, satis magnum pro plantæ proportione. *Radix* bulbosa, exigua, foris nigricans.

A. 5. *Narcissus sylvestris pallidus calice luteo* C. B. *Pseudonarcissus Anglicus* Ger. *Anglicus vulgaris* Park. *Bulbocodium vulgatius* J. B. **Wild English Daffodil.**

J. B. *Radix* bulbosa ex multis tunicis compacta, mediocris magnitudinis, tactu & gustu viscida, cum aliqua dulcedine, acrimoniam tandem aliquam relinquens, cui subsunt multæ capillares fibræ, nonnunquam unica, aliàs plures ubi se propagat. *Folia* longa, angusta, è viridi cæsia, caulem ad summum fastigium comitantia, striata, costis duabus aversâ parte prædita, terna, quaterna, quina tunicâ unâ cum caule statim è radice exorto involuta. *Caulis* palmaris & dodrantalis, compressus, striatus, fistulosus, cui insidet *flos* singularis, deorsùm nutans, duas uncias longus, sex, pallidis & stellatim decussatis foliis constans, magno, longo, flavóque & fimbriato *calice* campanulæ ferè figurâ protuberans, aureus, splendens fimbria comata & laciniata, in cujus medio apices sex lutei circa pistillum concolorem intorquentur, minimo odore, non, ut aliqui volunt, nullo, qua parte geniculo intermedio cauli flos adnascitur membranula exalbida florem antequam explicetur involvit: pauloque infra floris medium sex folia pallidula, micantia, mediocriter lata, mucronata ex ipso floris codio recta foris se pandunt. Succedunt pericarpia rotunda, in quibus semen *Camer.* nigram, in principio latiusculum, temporis progressu rotundum.

Variis in locis sponte oritur, circa margines agrorum & vervactorum, humido præsertim solo, *Locus.* sinque sylvis & dumetis, locísque arboribus consitis. Martio ineunte apud nos in Anglia floret, aut seriùs citiúsve pro anni constitutione, & aeris temperie.

1. Bulbocodium flore pleno seu multiplice calice carente: item
2. Bulbocodium floris calice seu tubo duplici, triplici & pleno: item
3. Bulbocodii plenò flore speciosum genus Venerio *Clus. J. B.* pro luxuriantis naturæ lusibus ha- *Varietates.* benda censeo, non pro speciebus Bulbocodii distinctis. Horum descriptiones siquis desiderat, Clusium, Lobelium & J. Bauhinum adeat.

Non distat hic à Dioscoridis Narcisso facie vel viribus: Is autem vomitorius est & nervis inimicus: *Vires.* extrinsecùs tamen prodesse dicitur ambustis, vulneribus & herniis.

Narcissi cujuscunque radicem vomitum ciere Clusius se sæpenumero expertum esse scribit: quin & Lobelius hujus plantæ radicibus rusticam plebem vomitiones moliri asserit.

Folia contusa in Erysipelate conducunt. *D. Palmer* dictante D. Hermanno.

Meminit C. Bauhinus Narcissi totius lutei floris foliis reflexis *C. B.* i. e. Narcissi tot. lut. oblongo calice & reflexis foliis *Eyst.*

Item, Narcissi albi, fimbriâ luteâ *C. B.*

Item, Narcissi lutei repentis, i. e. Pseudo-narcissi lutei repentis *Eyst.*

§. 2. *Narcissus amplo calyce, mediæ longitudinis.*

6. *Narcissus maximus pallidus amplo calice flavo* Clus. *latifolius pallidus calice amplo alter* C. B. *latifolius omnium maximus amplo calice flavo, sive Nompareille* Park. *omnium maximus* Ger. **The great Nompareil, or Nonesuch Daffodil.**

Ex singulis bulbis quatuor aut quinque emittit *folia*, pedem aut sesquipedem alta, unciam lata, carinata glauca, longiora latioráque in hortulo nostro quàm aut Bulbocodii vulgaris, aut Hispanici.

Caulis elatior, unicum in summo *florem* gestat, duplo ferè ampliorem Pseudonarcissi vulgaris flore, magis expansum, sex foliis amplis, pallidè luteis cum medio tubo flavo compositum. Tubus dimidio brevior est quàm Pseudonarcissi vulgaris, inferna parte angustior, versùs margines continuè latior, oris circumcirca sinuatis & inæqualibus, minus tamen incisis quàm illius. Floris tubus à vasculo seminali ad locum ubi exoriuntur folia angustus est, digitali longitudine secus quàm in Bulbocodiis. Stamina in medio flore à stylo recedunt.

C. Bauhinus ex hac planta duas species facit, nimirum Narcissum maximum pallidum foliis incanis & Narciss. latifolium pallidum amplo calice alterum.

Narcissus omnium maximus flore & calice flavo *Park.* qui flores interdum binos conjunctim ex uno membranaceo folliculo prodeuntes obtinet: item

Narcissus max. griseus calice flavo *Park.* non sunt species Narcissi à reliquis distinctæ, sed varietates duntaxat præcedentis è semine natæ, quæ satæ denuo speciem suam non propagant.

Habemus etiam in hortis nostris hujus generis Narcissum floris calice pleno seu multiplici: qui

7. *Narcissus latifolius flavo flore, amplo calice* Clus. cur. post. *latif. flavo flore amplo calice sive Mattenesse* Park. parad. *latif. pallidus, calice amplo & aureo, striato* C. B.

Radix bulbosa, oblongiuscula: *Folia* tria aut quatuor latiuscula, sesquipedem longa [tantillo breviora & angustiora quàm præcedentis] *Caulis* pedalis, striatus, *Floris* petala pallida, seu dilutè admodum flava, calix semunciam longus, oris valdè fimbriatis, coloris aurei. [Parkinsonus calicem pallidè flavum petalis concolorem facit, & fortè natura in his ludit] Sex breviuscula *stamina* flavis apicibus prædita; medius *stylus* staminibus longior. Odor satis obscurus, nonnihil tamen Spinæ appendicis floris odorem referens, qui Aprili & Maio aperitur.

Calice breviore & angustiore, nec ità à fundo ad margines sensim dilatato, marginibus etiam minùs fimbriatis à præcedente differt, nec tamen ob hæc specie differre concedimus.

8. *Narcissus montanus albus apophysibus præditus* Park.

Folia è singulis bulbis emittit tria vel quatuor, lata & oblonga, glauca seu ex viridi canescentia; inter quæ *caulis* exurgit cubitalis, unicum in fastigio *florem* sustinens amplum, [rariùs binos] sex petalis albis compositum, absque ulla vel levissima flavi tinctura, non admodum latis, quorum tria aversa parte ad exortum ex uno latere apophysin quandam foliaceam velut auriculam obtinent singula; reliqua eâ carent. *Calix* non multo minor Narcissi incomparabilis minoris calice, ad fundum angustus, ad oras seu margines latus & peramplus, pulchrè flavus, marginibus interdum saturatioribus & velut croco tinctis. Odor floris gratus & valdè suavis. *Bulbus* magnus, albus, cortice exteriore pallido potius quàm nigricante. Adnatis rariùs se propagat in hortis nostris, nec semen ad maturitatem perducit, ob teneritudinem & frigoris impatientiam.

9. *Narcissus oblongo calice* Clus. *albus oblongo calice luteo serotinus major* Park. *albus calice flavo Muscari odore* C. B.

Clus.

Terna habebat [Clusio] oblonga & satis angusta, carinatáque *folia*, cæsii quodammodo ex viridi coloris; inter quæ prodibat *caulis* pedalis longitudinis aut amplior, lævis, enodis, satis gracilis, firmus tamen, summo fastigio folliculum membranaceum sustinens, è quo emergebat unicus *flos* longiusculus, summa parte in sena folia alba, satis ampla & in mucronem desinentia divisus, cujus umbilicum occupabat *calix* flavus, semunciam longus, oris aliquantulum incisis, & quodammodo fimbriatis, habens in medio *stylum* pallescentem, ejusdem cum calice longitudinis, cinctum sex *staminibus*, flavâ veluti farinâ conspersis, eorum præsertim apicibus; valdè autem suavis erat odoris & Muscari floris odorem pænè referentis. *Radix* bulbacea, longiuscula, digitalis crassitudinis, alba, è multis tunicis constabat, quarum exterior subfusca, aliquot crassioribus fibris albis infima sede donata.

Clusius duplicis præterea hujus varietatis meminit:

1. Alter flore præcedenti prorsus simili, calicis tamen oris magis croceis. Hunc Parkinsonus *Narcissum pallidum oblongo calice serotinum* vocat, & florem summa parte magis flavum ei attribuit, paulò ampliorem, calicis marginibus intensiùs flavis seu croceis.

2. Alteri petala ex albo pallescebant, aut ὠχρόλευκα erant, calix verò multò latior quàm descripto & oras planè croceas habens.

His addit Parkinsonus duas alias varietates:

1. Narcissum totum pallidum oblongo calice serotinum minorem.
2. Narcissum album oblongo calice flavo serotinum, duobus floribus in caule.

10. *Narcissus albus calice flavo alter* C. B. *Narciss. albus oblongo calice præcocior primus* Clus. ad. cur. post. *albus oblongo calice luteo præcox minor* Park.

Lata & carinata habet folia, non incana sed viridia, tria vel quatuor, fere qualia Leucoii bulbosi vulgaris, pedem alta. *Caulis* viridis, foliis brevior, unicum in fastigio *florem* gestans, mediæ magnitudinis, minorem tamen quàm præcedentis primo loco descripti, petalis albidis, ad cremoris seu floris lactis colorem accedentibus. Medium florem occupat tubus exactè luteus seu flavus, semunciâ longior cum stylo intermedio, sex *staminibus* farinâ luteâ conspersis cincto, interdum longioribus ipso stylo, interdum brevioribus. Odor non ingratus, sed obscurior.

Tempus. Extremo Martio & ineunte Aprili floret.

Autores Additamentorum ad Clusii curas posteriores duas hujus varietates proponunt;

1. Altera

1. Altera folia habet angustiora, non tamen ità angusta ut juncifolia dici queat: caulis alioqui & floris magnitudo & forma conveniunt cum priori. Floris folia in utrâque hac specie alba sunt, ità tamen ut pallorem aliquem occulant, quâ notâ præcipuè à serotinis secernuntur.

2. Tertia à prioribus duabus differt foliis tubum cingentibus non albis sed planè pallidis, paullo angustioribus & acuminatis. Parkinsono Narcissus pallidus oblongo calice flavo præcox dicitur.

§. 3. *Narcissus latifolius monanthes brevi calyce.*

11. *Narcissus medio-purpureus* J. B. Ger. *medio-purpureus serotinus* Park. *albus circulo purpureo* C. B.

Radix ei bulbosa & fibrosa, sapore amaricante *folia* à radice statim exoriunt ur caulem tanquam vagina aliquousque involventia, latitudine semunciali, pari cum caule longitudine. *Caulis* singularis, sesquicubitalis, compressus nonnihil, utrinq; acutus, fistulosus; in cujus fastigio *flos* unicus, amœnus, suave-olens, candidus, nutans, pediculo per articulum cauli juncto, vaginâ membraneâ obvoluto, cujus cervix in triquetram saturatè virentem floris quasi basin desinit: hinc canaliculata fistula explantatur, cui sena illa floris candidi folia cohærent, subrotunda, quorum tria aculeum mollicellum proferunt, totidem alternatim eo destituuntur: florem medium obtinet corona fimbriata, ora rubenti, infra quam circulus exalbidus, aliúsq; huic subjectus luteus: sena in fistuloso canali *stamina* lutea, tria modicè elata, reliqua tantillum apices proferentia.

Hanc plantam in quibusdam Galliæ Narbonensis pratis observavit Clusius sponte provenientem: J. Bauhinus in Italia. Narbonensium prata stellarum candore ornare dicit Lob. in *Adv*. *Locus.*

Tres hujus species habentur formâ, colore aut odore nequaquam differentes, sed florendi tempore: magnitudine etiam nonnihil sed parum dissidentes. Majores mediis præcoces & seriùs prodeuntes minores sunt. *Dod.*

Parkinsonus 4. species proponit, nimirum

1. Narcissum medio-purpureum præcocem.

2. Narcissum medio-purpureum serotinum: cui folia tribuit quàm præcedenti latiora: *florem* etiam majorem, petalis latioribus & sibi mutuò contiguis: radicem etiam crassiorem.

3. Narcissum medio-purp. maximum: qui omni sua parte, foliis, floribus, radicibus reliquis major est, & cum serotinis floret.

4. Narcissum medio-purpureum stellarem: cujus folia quàm præcedentium tantillò angustiora sunt & viridiora: floris petala angustiora, nec sibi invicem contigua, unde & longiora videntur, & stellam referunt. Odor huic remissior est quàm primæ speciei.

Prima species Martio mense floret, reliquæ Aprili aut Maio. Secunda species in Italia, Gallia Narbonensi atq; etiam Germania sponte provenit, reliquæ Constantinopoli missæ sunt.

Narcissus albus circulo croceo vel luteo *C. B.* A priore potissimum circuli colore differt, ideóque distincta ab eo species non est censenda.

12. *Narcissus medio-croceus serotinus* Park. *albus circulo croceo minor* C. B. *medio-croceus minor serotinus* Ger.

Folia huic minora & breviora quàm præcedentibus; *caulis* etiam humilior: *floris* petala angusta, spatio intermedio relicto à se invicem disjuncta, stellatim expansa, nivea, *calice* circum oras croceo colore tincto. Maio floret.

13. *Narcissus medio-purpureus magno flore folio latiore* J. B. *albus, magno odoro flore, circulo pallido* C. B. *latif.* 7. Clus.

Clus.

Latiora reliquis *folia* habet, coloris ferè æruginei pallescentis: inter quæ satis latus prodit *caulis*, nudus ut reliquis Narcissis, paullò infirmior, foris striatus, intùs concavus, summa parte sustinens magnum, laxum, membranaceum folliculum, quo dehiscente exit unicus utplurimum *flos* magnus, odoratus, sex albis foliis medium *calicem* pallidum cingentibus constans, cujus fimbria ex pallido purpurascit. Flori succedit satis crassum triangulum *caput*, nigrum *semen* continens. Radix crassior superiore, & cum Narcissi medio lutei vulgaris radice comparanda, etiam soboles satis feliciter procreans.

E Stiria allatum aiunt. Seriùs reliquis floret, nempe Maio mense. Eadem videtur Narcisso medio-purpureo 3. seu maximo *Park.* superius posito. *Locus.*

14. *Narcissus niveus odoratus circulo rubello* C. B. *medio-purpureus minor* J. B. *latifolius* 6. Clus. *Narcissus medio-purpureus stellaris* Park.

Clus.

Huic quaterna aut quina Martio mense erumpunt *folia*, oblonga, angusta, inter ea deinde *caulis* nudus, rotundus, intus fungosus; in cujus summo è tenui membrana prodit unicus, nonnunquam & alter, *flos*, sex niveis foliis stellæ modo decussatis constans, parvum *calicem* pallidum cingentibus, cujus oræ rubellâ fimbriâ exornatæ, sed in eo inæqualibus *staminulis* flavescentibus. Flori suaviter odorato succedunt capitula triangula, crassiuscula, in quibus nigrum inæquale *semen*. *Radix* ut cæteris bulbacea, multis candicantibus tunicis constans, extima quæ reliquas ambit fusca, è cujus sessili parte plurimæ subfuscæ fibræ dependent.

Provenit magno milliari supra Gamingam Carthusianorum monasterium, pratis quibusdam altissimo lacui vicinis.

Hic flore est omnibus partibus minore quàm præcedens, foliolis ejus angustioribus & acutioribus: tardiùs etiam florens: eundem esse putamus Narcisso medio-purpureo stellari *Park.*
Narcissus cœruleus solo floris colore à Narcisso medio-croceo differt. *Lob.*

15. *Narcissus medio-croceus gramineo folio* C. B. *medio-croceus tenuifolius* J. B. Lob. Ad. part. 2.

Lob.
Palmaribus & quinque-uncialibus, tenuibus Hyacinthi Autumnalis foliolis exit, viridibus, bulbo cæteroq; caule dodrantali, & *flore* præcoce medio-croceo Narcisso non dissimili, minore tamen.

16. *Narcissus parvus albus fimbriâ suave-rubente* C. B. *parvus stellatus albus medio suave-rubente vertice.* Lob. Ad. part. 2. J. B.

Nullam hujus descriptionem invenio. Lobelius à *N. de Quelt* accepit.

17. *Narcissus maximus flore cæruleo albicante, fimbriâ croco-aureâ* C. B. *maximus medio-purpureus aut cæruleus latifolius Hispanicus* Hort. Eyst.

§. 4. *Narcissus latifolius polyanthes seu pluribus in eodem caule floribus.*

18. *Narcissus multos ferens flores medio-luteus Narbonensis* J. B. *medio-luteus copioso flore, odore gravi* C. B. *Narbonensis vulgaris* Park. parad. *medio-luteus polyanthos* Ger.

Clus.
Tria aut quatuor producit *folia*, virentia, oblonga, Porri foliis ferè similia: *caulem* concavum, striatum, nudum & sine foliis, pedem altum, interdum altiorem; in cujus summo sex aut octo pluresve nascuntur *flores*, triangulis pediculis insidentes, & è tenui membranaceo involucro erumpentes, mediocriter amplos, cum gravitate quadam odoratos, sex foliis constantes albis, interdum etiam ὠχρολεύκοις, quorum medium flavus omnino *calix* occupat, sex brevia *stamina* cum suis apicibus pallidis continens. Floribus succedunt triangularia *capita*, in quibus *semen* nigrum, angulosum. *Radix* illi satis ampla, bulbosa, nigricantibus aliquot tunicis septa, fibrisq; multis capillata, intus omnino alba, & si præcidatur lentum quendam succum, ut reliqui bulbi, extillans, amara.

Locus. Nascitur plerisque Hispaniæ quæ Mediterraneo mari objecta est locis, & omnibus ferè circa Monspelium pratis. *Nos in Italia, itinere à Lericio ad Massam, & à Massa ad Lucam inter segetes copiosam observavimus Aprili mense florentem. Circa Monspelium Martio, & interdum etiam Februario floret.*

Hujus duas præterea species seu varietates proponit Parkinsonus in *Parad.* alterum vocat *Narcissum Narbonensem sive medio-luteum præcocem*; alterum *Narcis. Narbonens. majorem amplo flore*: qui fortè Narcissus medio-luteus petalis longioribus circulo patulo *Botan. Monsp.*

19. *Narcissus medio-luteus majoribus floribus* C. B. *Narc. plures ferens flores majores præcocior medio-luteus* J. B. *latifolius Byzantinus medio-luteus* 2. Clus.

Clus.
Præcedenti ferè similis est, sed paulò præcocior, latioribúsq; *foliis* & amplioribus *floribus*, qui plerumq; nonnisi terni, quaterni aut ad summum seni supremo cauli insident. Major ei odoris fragrantia quàm superiori.

Locus. Adfertur Constantinopoli & in fictilibus colitur, ubi floret Aprili, interdum etiam Martio, si veris temperies paulò calidior fuerit.

20. *Narcissus niveus calice flavo odoris fragrantissimi* C. B. *latifolius simplex medio-luteus* 3. Clus.

Flores huic superiore ampliores, omnino nivei præter medium calicem flavum, odoris fragrantissimi, septeni & plures summo caule simul nascentes. *Folia* carinata nec minùs lata habet quàm qui plenum fert florem & *radicem* crassiorem.

21. *Narcissus albus circulo croceo polyanthos* C. B. *mediocroceus serotinus cum aliquot floribus* J. B. *mediocroceus polyanthos* Park.

Foliorum latitudo & magnitudo eadem cum magni Narcissi lutei Hispanici, sed obscuriùs virent. Maio profert flores, duos, tres, quatuórve, pulchros, magnos ex uno pediculo. *Lob.* Brevis hæc & obscura descriptio nobis non satisfacit. Parkinsonus folia cæsia seu ex cinereo viridia huic attribuit, Narcissi Narbonensis latitudine paria, *floris* calicem ampliorem, luteum, margine croceo cinctum.

Locus. In pratis quibusdam ad dextram Lani amnis Monspeliaci, in loco dicto *en gramenet*, elegantissimis floribus etiam statim distinguitur. *Botan. Monsp.*

22. *Narcissus Pisanus* Park. *medio-luteus Pisanus plures flores ferens* J. B. *pallidus medio-croceus* C. B.

Park.
Folia habet Narcissi vulgaris Narbonensis paria vel majora: *caulem* nonnihil altiorem, *flores* multos, albos sustinentem, valdè pulchros, Narcissi prædicti similes sed tantillo majores, *calice* etiam medio-luteo, ampliore & rotundiore.

A. 23. *Nar-*

A. 23. *Narcissus medio-luteus vulgaris* Park. *medio-luteus* Ger. *pallidus circulo luteo* C. B. *Nar. albidus medio-luteus cum aliquot floribus* J. B. **Common pale Daffodill, or Primrose peerless.**

Bulbus huic satis crassus & subrotundus, multis tunicis compositus, plurimis fibris albis è basi exeuntibus. *Folia* dodrantalia, interdum cubitalia & longiora, vix digitum lata, mucrone non admodum acuto, è viridi glauca, quatuor ferè, caulem aliquousq; amplectentia. *Caules* inanes, striati, non exactè rotundi, sed aliquantulum compressi in geminam aciem, pari cum foliis altitudine, aut paulo humiliores, è membranaceo folliculo duos aut tres flores promentes [interdum unicum] amplos, sex foliis latis, obtusis ὀχέσιδίμοις compositos, cum vehementia quadam odoratos, corollâ seu calyce in medio humili, pallidè flavo, fimbriato, cui insunt stamina perbrevia cum apicibus pallidis.

Floret circa finem Aprilis, aut seriùs citiúsve pro anni temperatura. In Anglia sponte provenire creditur, & nos quidem extra hortos florentem aliquoties observavimus, verùm hortorum rejectamentis originem suam debuisse suspicamur, non tamen negamus eum alicubi sponte nasci. *Tempus & Locus.*

Matronæ nostrates *Primulam veris incomparabilem* hunc vocant, ob colorem floris non dissimilem *Primulæ veris.*

Hanc speciem esse puto quam Clusius majorem appellat, amplis foliis, & in eodem caule binos utplurimùm, interdum ternos & quaternos flores magnos sustinentem, sex foliis albis constantes, & calicem pallidum cingentes, odoratos; quam in Anglia sponte nasci à viris fide dignis se intellexisse scribit: quem C. Bauhinus Narcissum totum album I. facit, & Narcissum album majorem odoratum appellat. Verum Clusius calicem non album, sed pallidum ei attribuit.

Hic etiam Narcissus flore sulphureo medio-luteus, odore gravi *Botan. Monsp.* videtur.

24. *Narcissus pallido flore medio-aureus sive* 5. Clus. *pallidus circulo aureo alter* C. B.

Clus.

Hujus bulbus satis crassus est, externo cortice spadicei coloris præditus. Folia Clusio protulit Januario, quatuor, lata & quodammodo carinata, viridia, cubitalis longitudinis, inter quæ caulis prodiit cubitalis aut altior, deinde duorum cubitorum altitudinem superans, (quam in reliquis Narcissorum generibus observare non meminit autor) viridis, striatus, intus cavus, summo fastigio sustinens membranaceum quoddam involucrum, è quo exibant suis petiolis innitentes *flores*, quinq;, sex, septem, aut plures, coloris flavi, nonnihil quidem pallescentis, floridi tamen, quorum medius *calix* aureus, suavis valdè odoris.

Martii initio florebat.

25. *Narcissi pallidi medio-aurei varietas, seu Narc. sulphurei coloris minor* Clus. ad. cur. post. *Narc. pallidus medio-aureus* C. B. *Narc. sulphureus minor* Park. parad.

Clus.

Folia habet qualia vulgaris Narcissus medio-luteus, latiuscula, pedalia feré: *Caulis* altior, ex unica vagina seu membranaceo folliculo profert tres plerunq;, sed interdum plures *flores*, illis qui similis ferè generis Pisâ Italiæ aut Byzantio transmissi sunt, itémq; vulgatiorum juncifoliorum floribus non majores, sed collo breviori, sex foliorum valdè pallidorum seu sulphureorum texturâ constantes cingentium coronam longiusculam, sed patulam, nec tubi aut calicis formâ præditam, croceam seu auream, cum apicibus plurimis quasi farinâ conspersis. Odor non ingratus.

E montibus Pyrenæis erutus est. *Locus.*

26. *Narcissus præcox sulphurei coloris majusculus* Clus. ad. cur. post. *Narc. angustif. pallidus calice flavo* C. B. *sulphureus major* Park. parad.

Clus.

Folia habet sesquipedalia, viridia, non incana, angusta pro longitudine: inter quæ emergit *caulis* brevior ipsis foliis, sed tamen plusquam pedalis, plures ex uno folliculo *flores* protrudens, sex foliis pallidis, ac propriè sulphurei coloris constantes, intermedio *calice* prorsus flavo, brevi, sed tamen tubiformi, cum *stylo* breviculo & parvo intermedio, tribus tantùm *apicibus* cincto. Odor gratus.

His addit C. Bauhinus ex Horto Eystettensi

Narcissum Orientalem calice rotundo aureo-luteo.

27. *Narcissus albidus polyanthos calice amplo luteo. An Narcissus sulphureus major* Park? *An Narc. orientalis albus calice luteo, campanulæ simili maximus* C. B?

Folia huic ab unico bulbo quatuor exeunt, dodrantalia, pedalia & altiora, interna parte concava, glauca quidem, minùs tamen quàm Bulbocodii Hispanici, longiora latioráq; quàm illius. *Caulis* pedalis aut sesquipedalis, firmus, crassior quàm Bulbocodii Hispanici, *flores* in summitate è vagina membranacea plures promens, [in hortulo nostro tres tantùm primo postquam satus fuerat anno] albos cum pallore quodam, non prorsus niveos, *calice* in medio flavo, triplo quàm in Narcisso medio-croceo elatiore seu longiore, circa margines sinuato.

Hujus ut & sequentis flores jucundum odorem spirant.

28. *Nar-*

28. *Narcissus albidus polyanthos calice amplo luteo minor. An Narcis. orient. albus calice luteo minor* C. B? *an Medius* ejusdem?

Hic præcedenti per omnia similis est, sed multo minor. *Folia* angustiora habet & viridiora, quatuor ab eodem bulbo. *Caulem* minorem & infirmiorem, *flores* in summitate gestantem albidos, cum calice flavo, dimidio ferè minore, brevioréque quàm præcedentis.

29. *Narcissus luteus polyanthos Africanus* C. B. *Africanus aureus major* Park. *Africanus flavus polyanthos* Addit. ad Clus. cur. post.

Folia habet lata valdè, bipedalia aut pede altiora, non adeò cana; inter quæ latet *caulis* brevior, crassus, rotundus, firmus, ex uno membranaceo folliculo *flores* producens duodecim aut plures, quorum singuli majores sunt quàm reliquorum Narcissorum qui plures simul unico cauli innascentes flores producunt, & paullò minores vulgaribus medio-luteis aut medio-purpureis Narcissis, prorsus flavi & splendentis lutei coloris, è quorum medio exsilit *calix* longus, seu tubus patulus, magis flavus quàm ipsa folia, minor tubo Narcissi juncifolii 1. *Clus.* major autem illo calice qui in Narcisso pallido medio-aureo conspicitur, admodum grati odoris minimè crenatis & incisis marginibus, sed præsectis quodammodo & æqualibus planè oris: in cujus medio *apices* sex lutei formâ quasi consperſi, non conspicuo stylo seu pistillo.

Tempus. Extremo Martio & ineunte Aprili floret.

Parkinsonus Narcissi Africani aurei minoris meminit, qui non alia fere in re quàm omnium suarum partium parvitate & pallidiore floris colore à præcedente differt.

30. *Narcissus luteus polyanthos Lusitanicus* C. B. *Narcissus Ægyptius* J. B. *Narcissus d' Argiers aut Ægyptius* Lob. Ad. part. 2.

Lob.

Bulbo est Narcissi mediolutei Narbonensis pari & simili, sed externis involucris nigrioribus. *Flores, caulis, folia,* Narcisso Pisano similia, sed flores variant, aliis minoribus, rotundioribus & veluti decurtatis: aliis verò unà pluribus & longioribus.

Locus. In Lusitania erutus est propè *D. Uve.*

31. *Narcissus luteus Constantinopolitanus* C. B. *latifolius flore prorsus flavo sive* 4. Zerincada catamer *nomine allatus* Clus.

Clus.

Folia huic proximè descripto [latifolio niveo 3. *Clus.*] similia. *Flos* variat, nam vel totus flavus est, vel omnino pallet, præter calicem, qui in hoc planè aureus est. *Semen* in trigonis capitibus Narcissinum, inæquale, nigrum. *Radix* tunicis spadicei coloris tecta.

Locus. Byzantio allatus est.

32. *Narcissus angustifolius totus luteus* C. B. *totus luteus, semper florens Caccini* Clus. ad. cur. post. *angustifolius luteus semper florens Caccini* Park.

Folia habet angusta, pedem aut circiter longa, coloris obscurè virentis, & aliquo modo carinata, media quodammodo inter folia Pseudonarcissi Hispanici & vulgatioris medio-purpurei Narcissi, saltem latiora quàm ut juncifoliis accenseri debeant: ideóque angustifolius Narcissus vocari non incommodè poterit. Inter hæc folia, quæ satis numerosa ex una radice prodeunt, *caules* aliquot assurgunt, singuli duos aut tres flores proferentes [imò multò plures usque ad quindenos] parvos, luteos, mediâ coronâ seu *calice* brevi, prorsus flavi coloris, odoris obscuri: quódque mirum est sæpiùs in anno flores profert, ità ut nunquam desinat florere, quin & ex adnatis suis bulbis, quos eodem quo terræ commissa est anno plures habere solet, illo ipso anno alios caules & flores profert.

Locus. E Florentia missus est.

33. *Narcissus angustifolius albus minor* C. B. prod.

C. B. prod.

Ex *radice* bulbosa tunicâ subnigrâ tecta & paucis fibris capillatâ *folia* bina vel terna oblonga, angusta, porracea exurgunt: inter quæ *cauliculus* palmaris, cujus summo bini *flores* parvi, albi, *calice* oblongo, angusto donati insident.

Locus. In sterilibus collibus circa montem Lupi & in monte Cetio Aprili mense cum flore invenit *D. Magnol.*

34. *Narcissus totus albus major* C. B. *latifolius simplici flore prorsus albo* 1. Clus. *Narcissus cum pluribus floribus totus albus major* J. B. *totus albus* Ger.

Clus.

Folia habet terna aut quaterna, viridiora paullò quàm Narcissi mediolutei nivei, longiora & angustiora, è quorum medio exilit *caulis* latiusculus, angulosus tamen & concavus, cui insident seni, septeni, interdum deni *flores*, prioribus similes, sed oblongiores paullò, & omnino nivei, quorum videlicet calix ille medius, qui in * prædicto flavus etiam albus est: odor illius similis, similis etiam *radix.* Illius neque capita, neque semen observare potuit Clusius, cum Januario extremo nascentem pingui solo nonnullis Lusitaniæ & Bæticæ locis, & uliginosis, multáque adhuc aquâ stagnantibus eum florentem observabat, tum etiam Februarii initio in summa Calpe.

* *Narc. medi-luteo Narbon.*

35. *Narcissus*

35. *Narcissus totus albus minor* C. B. *foliis candicantibus cum pluribus floribus, totus albus minor* J. B. *Narc. latif. niveus alter* Clus.

Clus.

Superiore minor est, firmioribus magisque candicantibus *foliis*, qualia ferè in Narcisso marino Pancratio dicto, *caule* breviore, & duos, tres aut quatuor duntaxat flores proferente.

Reliquis Narcissis seriùs, h. e. Maio mense floret.

36. *Narcissus niveus* C. B. *niveus latifolius Byzantinus* J. B. *latifolius niveus* 3. Clus.

Clus.

Folia primo generi similia profert; *Caulem* inter folia pedalem, qui ternos & quaternos *flores* gerit, ejusdem cum superiore magnitudinis, nivei prorsus coloris, id est, calice etiam niveo, è quibus emergunt sena *stamina*, terna aliis longiora, flava.

Hic Byzantio allatus est. *Locus.*

Alius præterea adeò illi in omnibus similis, ut vix quispiam discernere potuisset, nisi differentiam fecissent *flores* illo minores & frequentiores in summo caule nascentes, odorem & fragrantiam Jasmini referentes: Hujus semen in trigonis capitulis inclusum, nigrum, inæquale. Utriusque *radix* minor paullò priore, & nigris tunicis septa.

Maio mense floret. *Tempus.*

His addit C. Bauhinus, 1. Narcissum Orientalem majorem album, i. e. Narcis. Orient. major. totum album polyanthem. *Eyst.*

2. Narcissum Orient. medium album, i. e. Narc. Orient. medium totum album polyanthem *Eyst.* qui à priore sola magnitudine differt. Est autem prior latifolius, floribus copiosis albis peramplis, odoratis, tribus staminibus luteis brevibus donatis.

3. Narcissum Orient. album odoratum, calice stellato *Eyst.*

4. Narcissum album maximum, calyce luteo brevi *Hort. Eyst.*

5. Narc. latifolium sulphureum vel album brevi calyce *C. B.*

§. 5. *Narcissus juncifolius.*

1. *Narcissus juncifolius præcox* Ger. *juncifolius flore luteo* J. B. *Narc. juncifolius* 2. Clus. *juncifolius oblongo calice luteus major* C. B.

Radice est bulbosa, tunicata, tunica seu membrana exteriore nigra aut fusca, plurimis fibris ex ima sede seu basi prodeuntibus stipatâ. *Folia* ex eodem bulbo plerunque duo, pedalis longitudinis, angusta, tenuitate & virore junceo, interiore tamen seu supina superficie nonnihil concava, inter quæ *caulis* exurgit teres, nudus, tenuis, paris ferè altitudinis cum foliis, in cacumine è thecula membranacea tres aut quatuor *flores* promens, penitus flavos, è longo & angusto tubo in sex folia expansos, cum parvo & breviusculo in medio calice circum oras sinuato, tria intus staminula, cacuminula flava gestantia continente. His (inquit Clusius) succedunt triangula *capita*, obtusis angulis ut reliquorum Narcissorum, nigro & anguloso semine plena, minore tamen quam aliorum.

Aprili mense floret. Sponte nascitur in montanis pratis non procul Toleto & circa Guadalupe. *Tempus & Locus.*

Clus.

Clusio in Hist. Narcissus X. qui angustifolius II. & juncifolius I. dicitur.

Narcissus juncifolius flore rotundæ circinitatis roseo *Lob.* huc refertur; à C. Bauhino pro diversa specie proponitur titulo Narcissi juncifolii flore rotundo roseo.

2. *Narcissus juncifolius minor* Clus. hist. *juncifolius luteus minor* C. B. *juncifolius flore luteo* J. B. *juncifolius serotinus* Ger.

Clus.

Hoc præcedente minus est, gracilioribus, rotundioribus frequentioribúsque *foliis*; *cauliculis* è medio prodeuntibus pusillis, unicum plerunque aut alterum *florem* duntaxat sustinentibus, flavum & odoratum ut alterius, sed foliis constantem firmioribus & magis odoratis.

Uliginosis inter Hispalim & Gades locis cum ipso flore Januario mense eruit Clusius: In hortis nostris nonnisi Aprili aut Maio floret. *Locus & Tempus.*

3. *Narcissus juncifolius flore luteo variegato* C. B. *juncif. luteus albicantibus lineis distinctus* Park. *juncif. lut. albicantibus lineis distinctus, brevi calice* Swer.

Park.

Folia habet teretia, viridia, oblonga, Juncifolii Narcissi vulgaris similia; *caulem* duos tresve *flores* sustinentem luteos, petalis extremo subrotundis, lineâ albâ per uniuscujusque medium decurrente variegatis, *calice* brevi, corollæ simili, oris nonnihil crispis seu sinuatis, cætera à præcedente non differt.

4. *Narcissus juncifolius flore pallido reflexo, juncifolius minor flore pallido* J. B.

Huic in hortulo nostro *folium* è bulbo unicum exibat palmare. Non tamen dubito quin plantæ vegetiores solo læto plura & majora producant. *Caulis* palmaris firmus, teres, viridis è folliculo membranaceo binos protulit *flores*, pediculis longis pendulos. Floris *tubus* à vasculo seminali cui insidet angustus ad florem usque digitum aut amplius longus. *Calix* floris medius semidigitalis ferè, campaniformis, marginibus æqualibus, nonnihil sinuatis, cum *stylo* in medio paris longitudinis, quem

quem circumstant *stamina* breviora. Floris folia reflexa sunt. Totus autem flos tam folia quàm calix pallidè lutea sunt, ejusdem sci. coloris cum foliis tubum circumdantibus in flore Bulbocodii vulgaris.

5. *Narcissus juncifolius Autumnalis flore viridi* Park.

Park.

Folium unicum duntaxat promit, prælongum, teres, viride, saltem in omnibus quas Descriptionis autori videre contigit plantis, quo tandem marcescente & evanido emergit *cauliculus*, folio prædicto similis, teres, nudus, viridis, summa parte *flores* tres quatuórve sustinens ex involucro tenui membranaceo erumpentes, petalis sex angustis, in mucronem acutissimum & veluti spinulam desinentibus, cum calice in medio rotundo parvo compositos. Floris totius tum calicis medii, tum petalorum ambientium color viridis, odor suavis admodum, reliquorum hujus generis similis. Florem non ante mensem Octobrem explicat, qui pruinis brevi supervenientibus non ità multo post apud nos corrumpitur. Planta est tenera, nec hyemes nostras facilè tolerat.

Locus. E Barbaria Africa delatus est.

6. *Narcissus juncifolius flavus amplo calice* J. B. *juncifol. 1. amplo calice* Clus. *angustifolius flavus magno calice* C. B. *angustif. sive juncif. maximus amplo calice* Park. parad. *juncifol. amplo calice* Ger. emac.

Clus.

Bina aut terna huic sunt *folia*, pedalis aut majoris longitudinis, crassa & succulenta, carinata & viridi colore prædita, proximè ad Juncifolii Narcissi foliorum viriditatem accedente. Prodit inter folia *caulis* gracilis instar ejus qui subsequitur, firmus, pedalis longitudinis, qui summo fastigio ex membranaceo folliculo binos aut ternos *flores* promit, valdè elegantes, majores & laxiores quàm reliquorum Narcissorum junceo folio, sex præditos foliis flavis, quorum medium occupat *calix* major quàm in ullo Narcissorum genere, semunciam namque longus & per oras veluti sinuosus, paullò saturatioris lutei coloris, continens brevia sex *stamina* flava, apicibus aureis prædita, & *stylum* flavum, extrema parte crassiorem. Odoratus est is flos perinde ac Narcissi juncifolii flores. *Radicem* habet Narcissi sequentis bulbo æqualem.

Locus & Tempus. E montibus D. Jacobo Gallæciæ vicinis à Nic. le Quelt ad Lobelium devectus est. Aprili mense floret.

C. Bauhinus hanc plantam Narcissis juncifoliis non acenset, verùm Narcissis totis luteis quos vocat.

7. *Narcissus juncifolius minor* Clus. *minor flore pallido* J. B. *juncifolius flore pallidiore, calice flavo* C. B.

Clus.

Ex bulbo aliorum Narcissorum junceo folio bulbo non dissimili, valdè tamen pusillo, quinque aut sex *folia*, producit, angusta quidem illa & juncea, aliquantulum tamen planiora, dodrantem aut pedem longa, nonnihil procumbentia, viridia: inter quæ prodit unus aut alter *cauliculus*, gracilis, nudus, viridis, pedalis longitudinis, summo fastigio gestans folliculum membranaceum instar aliorum Narcissorum, è quo exihebat unus aut alter *flos*, longo pediculo innixus, formâ Juncifolii vulgaris floribus similis, sed paullò minor, sex foliis pallidioribus constans, cum medio *calice* flavo, majore aliquantulum, & majus patente quàm in illius flore; è cujus umbilico pallidula breviáque stamina emergunt, medio stylo prominente. Odoratus quidem est flos, paullò tamen gravior est ejus odor quàm vulgaris Juncifolii.

Locus. Sponte nascitur in illa Galliæ parte quæ vulgo *Rovergne* appellatur. Aprili floret.

Clusio describitur in Appendice ad Histor. plantarum rariorum.

8. *Narcissus juncifolius totus albus* C. B. *juncif. flore albo alter* Clus. App. alt. auct. *juncifolius albus* Park.

Clus.

Hujus multò longiora sunt *folia* quàm Narcissi juncif. flore albo reflexo, & viridia; *caulis* etiam longior, summo fastigio sustinens binos aut ternos *flores*, diversæ tamen ab eo formæ: nam Narcissi juncifolii minoris floribus valdè similes sunt; horum tamen color albus, tam ipsius calicis quàm sex foliorum illum ambientium. *Radix* non valdè magna est, longiuscula, membranâ eam cingente prorsus fuscâ.

Locus. Floret Aprili: è Pyrenæis autem montibus erutus est.

Narcissi junc. albi *Park.* folia magis ad cæsium tendebant, pænè ut foliorum Pseudonarcissi, quales erant plantæ à Venerio ad Clusium missæ.

Parkinsonus aliam adhuc hujus varietatem proponit calice majore, cætera similem.

9. *Narcissus albus Autumnalis minimus* C. B. *serotinus sive Autumnalis minimus* Clus. *Autumnalis minor* Ger.

Clus.

Unicum *cauliculum* digitalis longitudinis, gracilem, vacuum habet hic Narcissus, in cujus summo florem Narcissinum, odoratum, sex foliolis albis constantem, & in medio exiguum *calicem* flavum continentem: *Folia* succedit exile, trigonum *caput*, exiguum, nigrum, angulosúmque *semen* continens. *Radix* Narcisso juncifolio valdè similis, minor tamen, multis candidis tunicis, lentóque succo prægnantibus constans, sed nigrâ quâdam membranâ tecta. Tota planta amara est.

Locus. Nascitur plurimus ad Anam flumen in Turdulis, ubi florentem, & suis capitulis jam maturescere incipientibus eruebam sub Octobris finem, nullis è bulbo natis foliis, nec ulla eorum vestigia observans.

10. *Narcissus*

10. *Narcissus montanus juncifol. calice flavo* C. B. *Pseudonarcissus juncifolius primus* Clus. *juncifolius montanus minimus* Ger. emac.

Clus.

Folia huic valdè angusta, sive potiùs juncea; *caulis* tenuis, nudus, palmum altus, cujus extremitati insidet *flos* è vaginula emergens, qui sex foliis ex herbido pallescentibus & expansis constat, quorum medium *calix* flavus, calathi instar oblongus, oris prædiths non sinuosis & fimbriatis ut superiorum sed æqualibus: *radix* exiguo Narcisso similis, intus candida, foris nigricans.

Nascitur quibusdam Lusitaniæ Bæturiæque collibus, ubi Januario florentem invenit Clusius. *Locus.*

Parkinsonus trium adhuc specierum seu varietatum Narcissi juncifolii flore reflexo meminit, nimirum,

1. *Narcissi juncifolii flore luteo reflexo foliis* majoribus & longioribus quàm Narcis. juncif. flore albo reflexo; *caule* tantillo elatiore *flores* duo trésve, totos aureos sustinente.

2. *Narcis. juncif. calice albo, reflexis foliis luteis, caule* pedali, viridi, duos, trésve *flores* sustinente petalis pallidè luteis, calice pallidè albo.

3. *Narcis. juncif. calice luteo, reflexis foliis albidis.*

11. *Narcissus montanus alter flore fimbriato* C. B. *Pseudonarcissus juncif. II. flavo flore* Clus. *montanus juncif. flore fimbriato* Ger. emac.

Clus.

Tenuiora paullò quàm præcedens, licet surrecta habet *folia*; florem flavum, hoc est, *calicem* per oras leviter & tenuiter fimbriatum, & sex illa foliola calicem ambientia ex herbido pallescentia: in *capitulo* flori succedente nigrum rotundiusculum *semen* profert. *Radix* pusilla, foris nigricans, bulbacea, tenuibus fibris è sede prodeuntibus firmata.

12. *Narcissus montanus albus minimus* C. B. *Pseudonarcissus juncif. tertius* Clus. *omnium minimus montanus albus* Ger. emac.

Clus.

Quaterna aut quina *folia* protulit [Clusio] tenuissima & capillaria, viridia, humi procumbentia & sparsa: inter quæ *cauliculus* emersit infirmus, palmaris, tenuis, nudus, unicum in summo florem è membranaceo folliculo prodeuntem sustinens tenellum, candidum omnino & calicis oris fimbriatis. Semen non potuit observare Clusius. *Radix* superiori similis.

Hujus & superioris radices è Cantabrorum jugis erutæ fuere. *Locus.*

13. *Narcissus angustifolius albus, calice oblongo floréque reflexo* C. B. *juncifolius albo flore reflexo* Clus. app. alt. auct. *juncifolius flore albo reflexo* Park. *juncifolius reflexus flore albo* Ger. emac.

Clus.

E *radice* bulbosa, nucis Ponticæ magnitudine, candida, fuscâ membranâ obducta, cujus sedem plurimæ tenues albæ fibræ occupabant, quaterna aut quina exiliebant folia, dodrantem longa, angusta & pænè juncea, aliquantulum striata, & supina parte nonnihil carinata, viridia; inter quæ prodibat dodrantalis *caulis*, viridis, lævis, non valdè crassus, summo fastigio sustinens in membranaceo involucro binos, ternos, interdum quaternos oblongos *flores*, nivei quidem candoris, sed odoris expertes, deorsùm propendentes & nutantes, sex longiusculis & satis angustis foliis constantes, sursum reflexis florum Cyclamini instar; è quorum umbilico prominebat *calix*, semunciam longus, vel etiam longior, inæqualibus oris, continens tria *staminula* alba, quorum *apices* flavescentes, & tenuem longum *stylum*, calicis oras multùm superantem. Succedebant triangulares *siliquæ* sive thecæ, exiguo orbiculari, nigróque & splendente *semine* plenæ.

Florebat Aprili. Nicolaus le Quelt ex Hispaniis aut Pyrenæis montibus attulit. *Locus.*

14. *Narcissus Autumnalis albus* C. B. *junceis foliis albus Autumnalis, medio obsoletus* Swertii.

15. *Pseudo-narcissus gramineo folio, sive Leuco-narcissus æstivus* C. B. prod.

Ex *radice* oblongum, angustum bulbum imitante, exiguis capillaceis fibris prædita, membranâ fuscâ tecta *folia* bina croceis æmula oblonga exurgunt, quæ sæpe cauliculum superant, qui nudus tenuis, trium, quatuor, quandoque quinque unciarum, qui foliolis ternis, quaternis brevissimis cinctus florem unum stellatum, intrinsecus albicantem, extrinsecus venis purpurascentibus variegatum, ex foliolis sex compositum, sustinet, in cujus medio caliculus brevissimus in stylum abiens, quem *staminula* apicibus candidis donata cingunt, cui capitulum triquetrum semen continens succedit.

In Alpibus Helvetiorum & Rhætorum, ut monte Spligel & ad Thermas fabarias Julio mense floret. *Locus.*

16. *Narcissus montanus coronatus* C. B. *Bulbocodium minimum coronato* J. B. *Narcissus juncifolius reflexus minor* Ger. emac. *An Pseudo-narcissi genus admodum exile Hispaniâ missum per Regis Hispaniæ hortulanum* Clus. Pan?

CAP.

CAP. III.

De Lilio-narcisso.

Lilio-narcissum dicimus hanc plantam, quia flore Lilium refert radice narcissum. Flores autem è membraneo involucro Narcissinorum modo exeunt, unde ad Narcissum propiùs quàm ad Lilium accedit, & secunda species, si rectè descripta sit, vera & genuina Narcissi species videtur.

1. *Narcissus maritimus* C. B. *marinus* Clus. hist. app. alt. *Pseudonarcissus marinus albus, Pancratium vulgo* Park. parad. *Pancratium marinum* Ger. *Monspessulanum, multis Scilla alba parva* J. B.

J. B.

Radice nititur bulbosa, minore quàm Scillæ vulgaris russæ; Lobelio Advers. cum maxima est quanta maximi Lilii, aut Arantii vel Limonii, oblongâ, fibris donata, cortice Cepæ obtectâ pullo, intus candidâ, tunicis vestitâ cepaceis, pellucidis, leniter striatis, aliquot detractis candidissimis, etiam in meditullio satis crassis, minus tamen quàm Scillæ dictæ, albis, viscidis, lento humore plenis, sine acrimonia amaris. *Folia* septena vel octona, Porraceis similia, cubitalia, pollicem circiter lata, coloris glauci, in obtusum mucronem desinentia, [planiora & firmiora quàm Narcissina *Clus.*] Inter hæc *caulis* attollitur, parùm foliis longior, crassitie Asphodeli, tenerior, nudus, enodis, qui è fastigii folliculo membranaceo flores quinos, senos & interdum plures profert, magnos, Pseudonarcisso vulgari similes, uncias tres vel quatuor longos, albos, præter externorum sex foliorum nervum & extremos mucrones, qui viridi colore nonnihil aspersi videntur. E medio oblongo protuberante *calice*, per oras laciniato exeunt candida sex oblonga *stamina*, suis *apicibus* flavis ornata, & medio longo *stylo*, ut Lilio albo ferè, quibus succedunt *pericarpia* aliquot trigona maxima plena *semine* nigro, magno, lato, compresso, fungoso.

Locus. In maritimis circa Valentiam Hispaniæ frequens, ut toto illo maritimo tractu infra Monspelium, ubi Maio mense florentem, Julióque & Augusto semen maturum ferentem observavit Clusius. Nos in litoribus arenosis propè Neapolin florentem invenimus Junio & Julio, necnon in Sicilia.

Mutato natali solo nunquam aut rarissimè florere solet, cùm viz. concepto jam in ipso bulbo flore eruitur & transfertur.

Variat flos colore; (ut aiunt) apud Monspelienses est albo, est subluteo, & est pallescente, apud Italos rubro & purpureo quandoque punicante *C. B.* Clusio alterius coloris flores videre non contigit quàm albi, uti nec Parkinsono.

2. *Narcissus Illyricus Liliaceus* C. B. *marinus sive 3. Matthioli* Park. *Narcissus tertius Matthioli* Ger. emac. *Pancratii Monspeliani vel Hemerocallidis Valentinæ facie Lilio-narcissus, vel Narcissus 3. Matthioli* J. B.

Radix hujus Narcissi, si in eodem loco per multos annos quiescere permittatur, nec aliò transferatur, in magnitudinem Scillæ mediocris æmulam, reliquorum cujuscunque generis Narcissorum bulbos longè superantem excrescit, tunicis aliquot nigricantibus exterius obtecta, multis ex ima sede exeuntibus fibris longis, crassis, variè ramosis, aliis propè terræ superficiem diffusis, aliis deorsum tendentibus, quæ non, ut in reliquis ferè omnibus Narcissis, quotannis marcescunt & intereunt novis subnascentibus, sed perpetuo durant, unde planta hæc non amat transferri, sed in eodem (ut diximus) loco persistere sinenda est, si velis ut floreat & vigeat. *Folia* emittit sex, septem, aut plura, duplo latiora quam Narcissina reliqua, pro latitudine tamen brevia, ut quæ dimidiam longitudinem nonnullorum Narcissorum vix attingunt, ex viridi cæsia aut canescentia. Ex horum medio & interdum etiam ad eorundem latera emergunt *caules* nunc singuli, sæpiùs plures, pedales aut altiores in cacumine sustinentes octo, decem, duodecim, aut plures *flores*, è membranaceo folliculo egressos, sex petalis albis expansis compositos, cum brevi in medio calice seu corolla, in sex partes seu segmenta divisâ, & unoquoq; segmento in tres denuò lacinias, [in universum octodecim] in petala supradicta resupina. Ex singulis hujusce calicis segmentorum angulis singula exeunt *stamina* alba longa, extremitate sursum reflexa aut incurva, apices luteos gestantia, è medio flore *stylus* albus. Flori delapso succedunt *capitula* trigona, semine magno, nigro, rotundo, aliorum Narcissorum simili repleta. Floris odor suavis, minùs vehemens.

Planta hujus generis Parkinsono à semine orta, non ante decimum quartum à satione annum flores produxit.

Locus. In Illyrico sponte nasci dicitur, inque altissimis Sardiniæ insulæ montibus, & in locis etiam maritimis, quâ ratione Narcissus hic vel maritimus, vel montanus nuncupari posset.

Nos hanc speciem observasse putamus in maritimis Siciliæ arenosis, ut à bulbi magnitudine conjectabamur, nam florem non vidimus.

3. *Narcissus marinus exoticus* Park.

Park.

Quinque aut sex *folia* larga longáq; emittit, pallidè viridia; inter quæ *caulis* exurgit firmus & satis crassus, summo fastigio plurimos sustinens *flores*, è folliculo membranoso tenui erumpentes, peramplos, sex longis & acuminatis foliis, pallidè purpurascentibus compositos, cum *calice* in medio amplo, rotundo, patulo, colore saturatiore quàm folia prædito. *Radix* prægrandis, reliquorum tamen Narcissorum similis, tunicis exterioribus leucophæis aut nigricantibus.

Locus hujus natalis ignoratur.

4. *Narcissus Indicus Autumnalis* C. B. *Pancratium Indicum aut Narcissus Indicus Autumnalis quorundam Lobelii* Park. *Pancratium aut Narcissus Indicus maximus autumnalis quorundam non amarus, albus* J. B.

Lob.

Radice est spithamam longâ, brachialis crassitudinis, multis Cepaceis subalbidis tunicis squamosâ, extimísq; cuticulis ex russo subfuscis aut Castaneæ diluti coloris: sessili parte majore mediocrem pugnum æquante: numerosis, carnosis, habitioribus fibris, Pancratii aut Scillæ instar, quasi trunco aut nodo collectis & appensis, fulta. Septembri aut Octobri octo aut decem stellatis floribus, Colchici albi Anglici paribus, sed longioribus, subluteis, ex albo luridis, senis longioribus *staminibus* albis præditis, latioribus è membraneis tunicis, Moly Dioscoridis modo, pendulis, brevioribus, sine caule, penuriâ fortè alimenti inhærentibus. Foliorum rudimenta retusa apparuerunt, Pancratii Monspeliaci similia, duas uncias lata, breviora tamen, fortè nondum prorsus enata, aut perfectam longitudinem assecuta.

Ex Hispaniola advectus est hic bulbus. *Locus.*

5. *Narcissus Jacobæus Indicus* Ger. *Indicus totus ruber* C. B. *Indicus latifolius rubro flore* J. B. *Indicus flore rubro, dictus Jacobæus* Park.

Clus.

Radix huic bulbosa, Cepæ rotundæ simillima, verùm supernâ tunicâ pullâ. *Folia* primùm emittit crassa, oblonga, Narcissi marini 1. æmula, secundùm verò folia, atq; adeò ex latere pedalis & longior etiam emicat *caulis*, plerunq; unus, aliquando verò & alter, nonnunquam pariter (quanquam hoc raró) interdum successivè, dilutè rubens, rotundus, compresso tamen stylo, cavus & interiùs subalbidus, qui in membraneam definit vaginulam saturatè rubentem, & ad extremum acuminatam fissámq;, è qua *flos* unicus erumpit oblongus, pediculo nixus viridiore, qui deorsum inflexus & nutans, minùs tamen quàm in Leucoio bulboso aut Lilio rubro, sex munitur petalis, eleganti minii colore rubentibus, tribus superioribus, totidem inferioribus, quorum quod è superioribus medium est, surrectius eminet, reliqua duo ad latera à medio reflectuntur, inferiora autem deorsum curvantur, cunctis ità concinnatis, ut ensis etiam rubri, qui ab ordinis S. Jacobi equitibus in veste gestatur formam valdè referat, unde Jacobæi cognomen à *Simone de Tovar* descriptionis autore ei inditum. Sunt porro in hoc elegantissimo flore *stamina* septem, similiter rubra, quorum medium aliquanto longius in triangularem apicem desinit, cætera sex apices transversi finiunt interiùs fusci, superficie verò luteo pulvisculo obducti; cuncta verò ad mediam ferè eorum longitudinem medium ex inferioribus folium ambit: idem etiam à reliquis duobus inferioribus complexum: atq; ubi hæc deorsum flectuntur stamina ipsa sursum elevantur. Clusius florem Arundinis Indicæ dictæ flori non valde absimilem dicit.

Ex India Orientali adfertur. *Locus.*

6. *Narcissus ex albo rubescens* C. B. *Narcissus Gareti flore albo, exteriore parte rubicundo* Swertii.

In Catalogo Horti Regii Parisiensis extat. *Locus.*

7. *Narcissus Virgineus* Park. parad. *Lilio-narcissus Indicus pumilus monanthos albus* Moris. Atamusco dictus.

Park. par.

Caulem edit spithamæum, unicum in fastigio *florem* gestantem Liliaceum, album, hexapetalum, Tulipæ instar erectum, cum *stylo* in medio, quem sex *stamina* circumstant. Flore præterito *folia* demum prodeunt duo vel tria, longa & angusta, viridia ad modum Violæ bulbosæ majoris & splendentia [Narcissinis similia, magis mucronata *Mor.*] *Bulbus* subest cepaceus, oblongus, è multis tunicis compositus, exteriùs nigricans, intus albus. *Capitulum* parvum oblongum *semina* continet parva, nigricantia, compressa.

Maio mense floret; è Virginia Americæ Septentrionalis provincia ad nos delatus est, ubi copiosè provenit: in hortis nostris raro floret, nec cœlo aut solo facilè assuescit. *Tempus & Locus.*

8. *Narcissus Indicus Liliaceus saturato colore purpurascens* Ferrarii.

Fer.

Magnitudine formáque candido Lilio par est, *floreis* foliis magis continuatis minúsque resupinis dispar, florum numero superior, quibus albo rubróq; blandè temperatis circiter Septembres calendas expingitur, ut ipsius pulchritudo lacte & sanguine coaluisse videatur. Albidæ membranæ rupto involucro, conniventis primùm folia floris modicè rubent, coloratioribus tantùm lineis in longitudinem virgata: in calathi deinde imaginem diducta adulto pudore suffunduntur. Toto deniq; senili vultu rubicundiore, dum deflorescunt floridiora sunt. Imus umbilicus intus florísque flavet. Sex inæqualia *stamina* ima parte candicantia, summâ subrubentia, lunatos in crocos ex viridi flaventes desinunt. Septimum & medium *stamen* prolixius, itidémq; coloratum apice nullo insignitur [stylus hoc] Viceni pluréſve flores, è pediculis satis crassis, binos seu ternos digitos longis, ex atro virentibus, & sive devexis sive arrectis, modò in orbem penduli, modò in sylvam prominuli, necnon particulatim dehiscentes summum caulem coronant. *Caulis* ipse rotundus, digitum crassus, ac propè bipalmis ex viridi obsolescit in rubeum. *Folia* Liliacei viroris & Narcissinæ magnitudinis, arefacto jam flore, à latere caulis enata in ipsum caulem incumbunt. Bulbus Neapolitano in tepore Scillam prope exæquat, Romano sub cœlo minùs tumet; instar Eriophori summo sub cortice membranaceo lanosus extra pallet, nec florem fert nisi ad justam Punici mali molem adolevit. Et hic Narcissus more cæterorum sementat, pauco tamen proventu.

Alia species. Narcissus Indicus Liliaceus diluto colore purpurascens *Fer.* à præcedente, contractiore bulbo, caule tenuiore pedali & inæqualiter rotundo, florum quoq; minore & numero & magnitudine faciéque dilutiore degenerat.

9. *Narcissus Japonicus rutilo flore* Cornuti.

Cornut.

Inter omnes Narcissos, qui hactenus invisi apud nos extiterunt, prima ut arbitror auctoritas nobilissimo huic generi debetur.

Spectabilis thyrsus, per initia nudus, foliis paullatim se in pedis altitudinem subrigit, superiore parte virens, infernâ 1000. atro-purpureis notis infuscatus: in cujus fastigio novem aut decem florum gemmæ totidem petiolis hærentes in umbellam disponuntur, quæ prius oblonga & rotunda quadam vagina celabantur. Hæ dum florem patefaciunt in sex folia diduci solent, si potissimum planta hæc resoluta & pingui humo seratur; nam si sicca aut confecta posita sit, soli macies plerunq; nonnullos uno aut altero folio mutilat. Singula cujusq; floris folia duas uncias sunt longa, admodum angusta & exiguâ veluti lacunâ sulcata: juxta floris centrum levi acumine gracilescunt, extremâ parte inflexa resupinantur (pro more Lilii montani quod Martagon vocant) Color floris est Cinnabaris aut Laccæ elegantioris, venâ sanguineâ tamen lacunarum media discriminante. Sex stant in medio *filamenta*, foliis longiora, & pallidiùs rubentia, totidem apicibus atropurpureis ornata. Unus odor abest, ejus defectum naturâ supplente vivacitate coloris, quem non modo pigmentorum mixturæ artificio quisquam assequi nequit, sed nec ullis hactenus floribus similem concessisse naturam observatum est. Nam præter eximium hunc colorem, quò intuentium obtutum hebetat, si fortè serenus dies affulserit, florémque radiis Sol meridianus illustraverit, mille velut scintillas evibrat, quas pertinax oculus, inconnivénsque vix momento sustineat. Subest *bulbus* prioribus similis. *Folia* verò nonnisi tabido caule erumpunt: quorum color non glaucus, nec obscurus, sed gratâ viriditate renidet.

10. *Narcissus pumilus Indicus polyanthos* Cornut.

Cornut.

Radix est carnosior majórque bulbus: *folia* octo aut novem, palmum longa, lata pollicem, glaucè virentia, non recta ut reliquorum sed modicè flexuosa, juxta terram nata obliquè prodeunt. Inter quæ non medius *caulis*, sed relictis ad latera foliis nudus & liber erumpit. Hic non rotundus ut reliquorum, sed semunciam latus, postquam medii palmi proceritatem implevit, membranam turbinatiorem, quâ veluti capite clauditur aperit, apparétque tandem eximia novendecim aut viginti *florum* umbella, qui pro soli cœlique ratione languidiùs aut saturatiùs rubescunt. Singulis est Colchici pratensis & figura & magnitudo; sex enim etiam constant foliis, quæ ab angustus in latitudinem paulatim sese laxant. Foris sinus secundùm totam eorum longitudinem fertur, qui & in subjectum flori capitulum producitur, tot pariter cristis extuberans quot folia striis excavantur. Sex stant in medio *filamenta* longiora *apicibus* cœruleis donata. Subsunt quibusdam floribus pediculi triangulares, hi cùm inter se caulis in apice committuntur, admirando prorsus ordine dispositi naturale sed vix imitandum icosiedrum formant. *Flos* quoq; ut aspectu itâ suavitate est inenarrabili, præcocior est etiam reliquis: floret siquidem ante Arcturum, octiduo post autem apud nos semine viduum collabitur.

11. *Narcissus Indicus major duplex præcox & serotinus* Cornut. *An Narc. Indicus totus ruber* C. B?

Præcocior floribus est ex rubro candicantibus & odoratissimis: caule dum semina maturescunt virescenti.

Alter verò florem edit post Arcturum, longè rubentiorem, sed ignaviùs odoratum, caule semper atro-purpurascente.

Communem autem habent florendi modum, siquidem utriusq; caulis exit sine foliis, subnascentibus tantùm elapso flore, in eóque maximè differunt à pumilo jam descripto, cujus non solùm uno eodémq; tempore caulis & folia prorepunt, sed etiam per hyemem tabido caule eadem virere perseverant, reliquas differentias vide.

12. *Narcissus Indicus flore Liliaceo sphæricus* Ferrarii. *An Narc. Ind. obtuso latiss. folio, bulbo vastissimo* C. B?

Ferrar.

Bulbus longè Scillino major ventrem prope rotundat: ferrugineum & quamvis tenue durissimum tamen corium superinducit: imam partem ut in botryode odorato Hyacintho, protuberantem, pro corporis amplitudine latè circinat: fibras minimi vice digiti præcrassas, prælongas, immortalésque diffundit. Floris vagina ad calendas Septembris existit in lanceam cuspidata, ternos lata digitos, quinos longa, exuberante cinnabari saturata. Post decem dies subnascente scapo in palmum exerta, turgente jam atque urgente numeroso fœtu, in geminas partes oris anguinei modo latissimè hiascit. Apparet primò conviventium florum confertissima congeries, quæ ramoso paullatim incremento rotundam ità rarescit in sylvam. Scapus exurgit propè bipalmis, binos digitos latus, ex rotundo pressior, ex viridi rubens, qua parte Solem aspicit coloratior, summâ capitatus. Funduntur è capite densioris more capillitii, frequentes, prolixæ, suavique rubore visendæ laciniæ, quibus internati radiata rotunditate porriguntur *cauliculi* triangulares, palmo longiores, minusculum digitum lati, interfuso rubore virentes, in capita extumidi Tuliparum triquetro folliculo seu præferratæ trifidæ clavæ simillima. Plerìq; instar candidi camelino collo Narcissi cervicem deflectunt; recto rigidoque nonnulli statu circumstant. E singulorum verticibus eminent sursum versum spectantes elegantissimi

gantissimi *flores*, rubro convolutóq; montium Lilio æquales, nec absimiles, quippe phœniceo rubore colorati, & foliis quinis nativos in cirros reflexis calamistrati, exteriore folio cum staminibus assurgente, quæ sanè conspicienda stamina sic extant: Sena læto colore punicea in totidem versatiles *apices* primùm flavos & grandiusculos, deinde contractiores, subter subfusculos, supra exalbidos & veluti farina conspersos degenerant. Septimum sine apice pistilli facie, productius, crassius, longâ utrinq; rimula intersecante striatum, summâ parte recurvum, pariter purpurat. Omnes inter se flores ternis quaternisve digitis intervacantibus distant. Per partes dehiscunt, nec prior ante deflorescit quàm vernent universi. Senium illos non contrahit, sed infuscat ac demum decutit. Menstrua ipsis vita & ver Autumnale: September eosdem parit oriens, perimit occidens. A florum interitu triangula capita grandescunt, pleraq; inania, perpauca nonnullo abortivi seminis rudimento fœta, sive quòd peregrina planta nostratis autumni frigus reformidat, sive quòd eadem apud nos nondum robustæ fœcunditatis est. Folia circa Octobris exitum apparent flore non proveniente: in ejusdem proventu seriùs, extremo sci. Novembri mense existunt. Pauciora initio, sex tandem flori prolusere. Longitudo illis bipalmis, latitudo palmaris, dimidiati ferè digiti seu cultri crassitudo, retusa forma, læta viriditas & fusco per oras rubore circumlita; corpus humi erraticum, latéq; procumbens; vita usque ad extremum Maium sive ad primos calores producta.

13. *Narcissus Indicus folio latissimo triquetro* C. B. *Narc. sive Pancratium Orientale* Swert.

Cap. IV.

De Colchico-narcisso.

HÆc planta radice Narcissum refert, verùm tum flore, tum florendi tempore aliisq; accidentibus Colchicum; ideoq; de utroq; participare, vel inter utrumq; ambigere videtur.

1. *Colchicum melino flore* C. B. *Narcissus Persicus* Clus. Park. Ger.

Clus.

Ἄκαυλος plane est hæc planta, & floris duntaxat pediculo prædita, veluti Crocum Colchicúmq;: exilit ergo è membranaceo cucullo tanquam ex vasculo aut theca *flos* oblongus, Croci aut Colchici floris æmulus, sex foliis constans, ex flavo pallescentibus, quorum tria interiora paullò angustiora sunt, externa latiora, & summo mucrone nonnihil incurva sive ἄγκιστρον quandam habentia, quâ interiorum mucronem amplectuntur & comprehendunt, ingrati odoris & Papaveris quasi virus redolentis. *Stamina* sex medium florem occupant, in foliorum unguibus nata, sed internorum foliorum reliquis longiora. Exilit è medio oblongior *stylus* gracilis, & sine capite. *Folia* illi sunt Hemerocallidi Valentinæ non multùm absimilia, lata, plana, ejusdémq; cum illis coloris, h. e. ad æruginem tendentis, quæ utplurimum convolvuntur, aut sese circumagunt. *Radix* crassa, bulbosa, à basi (quæ multis fibris donata est) statim extuberans, intus candida, foris pallidior quidem sed aliquantulum etiam nigricans. Æstate breve inter folia caput, pollicem crassum, brevi pediculo inhærens & summâ tellure vix erumpens ferre aliquoties observavi, quod cùm inane esset, seminis conspiciendi spes omnis sublata.

Sub finem Septembris flos emersit Clusio.

2. *Colchicum luteum majus* C. B. *Narcissus Autumnalis major* Clus. Park. Ger.

Clus.

Præcedenti valdè affinis est, tametsi neuter flore Narcissum æmuletur, sed solis foliis & radice. Quina autem aut sena habet *folia* oblonga, pollicem lata, præ viriditate ferè nigricantia, splendentia, humi plerunque sparsa; inter quæ brevis exit *cauliculus*, viridis, rotundus, vix supra terram se attollens, cui insidet *flos*, superiori formâ similis, sed brevior, flavi omnino coloris, ex membranaceo folliculo emergens, cujus exteriora tria *folia* interioribus majora sunt, eáque velut amplectuntur, omnia autem mucrone sunt magis orbiculato quàm Persici folia: sex *stamina* suis apicibus ornata, & *stilus* è floris umbilico erumpunt. *Radix* crassa est, rotunda, intus candida, foris, ut Narcissus, nigricans.

Sub finem Augusti & Septembri germinare incipit & plerunque floret. Gaudet montanis quibusdam Hispaniæ pratis. Invenitur foliis angustioribus. *Tempus & Locus.*

3. *Colchicum luteum minus* C. B. *Narcissus Autumnalis minor* Clus. Park. *Colchicum parvum montanum luteum* Ger.

Clus.

Octobri mense, quemadmodum Persicus, nudum è vaginula membranacea profert *florem*, sex oblongis & angustis foliis constantem, non æqualibus, nam exteriora paullò longiora & latiora sunt, omnia autem mucronata, foris flavescentia & splendentia, interiùs flava, ad majoris colorem magis accedentia, flava *stamina* medium florem occupant. Odoratus est hic *flos*, solóque pediculo innitens, supra terram non attollitur: Flore jam marcido emergere interdum incipiunt *folia*, utplurimum autem ineunte vere duntaxat, terna aut quaterna, plana, viridia & splendentia instar foliorum majoris, sed longè angustiora, & præter aliorum morem sese contorquentia & cincinnorum instar convolventia. *Semen* fert in capitulis uncialibus ferè trigonis, rotundum, nigrum, cui adhæret albicans quædam & spongiosa ab uno latere materia. *Radix* pusilla, nigrâ tunicâ tecta, inferioréque sede tenuibus fibris firmata.

4. *Colchicum luteum vernum* C. B. *Narcissus vernus præcocior flavo flore* Clus. Ger. emac. *Narcis. Trapezunticus flore luteo præcocissimus* Park.

Clus.
Quaterna aut quina producit *folia*, plana, digitum penè lata, surrecta, viridia, Narcissi medio-lutei foliorum æmula; inter quæ prodit *caulis* ferè dodrantalis, planus, non valdè firmus, lævis & enodis, sustinens summo fastigio membranaceum folliculum reliquorum Narcissorum modo: è quo emergit unicus *flos*, coloris flavi, penultimo in loco descripti Narcissi formâ non valdè dissimilis, sex etiam petalis constans, sescunciam longis, semunciam latis, mucronatis, quorum terna interiora paullò longiora sunt externis, totidem ex umbilico prodeuntibus staminibus candicantibus, in flavum apicem desinentibus, atque illorum quidem tribus brevioribus quàm cætera, cum medio *stylo* omnibus staminibus longiore. *Radicem* habet crassam, rotundam, & multis tunicis constantem (quarum internæ albæ, externæ verò ex spadiceo nigricantes) & infima sede multis fibris præditam.

Tempus & Locus. Præcox est hoc genus, Clusio Februario mense florem produxit: Patavio missum est, ad Clusium à Jo. Pinello: Parkinsonus Constantinopoli accepit, Narcissi Trapezuntici titulo, unde verisimile est circa Trapezuntium spontaneum inveniri.

5. *Colchico luteo similis flore albo* C. B. *Sparganium Placæ* Clus.

Clus.
Supra Valentiam salebrosis & petrosis locis nascitur quædam planta bulbacea, binis foliis prædita, humi stratis, longis, crassiusculis, ex viridi nigricantibus, Narcissi majoris Autumnalis foliis ferè similibus, sed quibus internâ parte secundùm nervi medii longitudinem alia quædam latiuscula linea ducta est. *Radix* bulbosa, multis tunicis constans candicantibus, & lenti viscidíque succi plenis, ingrati amaríque saporis, foris nigro cortice obductis. Caulis, referente Placa, pedalis, lævis, aliquot in summo *flores* Lilii æmulos, candidos fert, deinde rotunda capitula, in quibus exiguum continetur *semen*.

CAP. V.

De Leucoio bulboso.

Leucoium bulbosum à Narcisso & congeneribus differt calycis in medio flore carentia, floribus ipsis minoribus, pendulis, petalorum apicibus vel omnium, vel aliquorum virentibus in plerisque speciebus.

1. *Leucoium bulbosum vulgare* C. B. *bulbosum hexaphyllum cum unico flore, rariùs bino* J. B. *bulbosum serotinum* Ger. *bulbosum præcox majus* Park. parad. **The common greater early flowering bulbous Violet.**

Clus.
Tota planta quàm Leucoium minus triphyllum crassior: *bulbus* multis candidis tunicis [extimâ tamen fuscâ] constans, & candicantibus fibris similiter capillatus, sapore viscido, acrimoniâ vix notabili. Folia porracea ut Triphyllo, sed latiora & splendidiora, tria, quatuor, quinque, viridia admodum & nitida: *Caulis* dodrantalis, cùm floret angulosus, striatus, cavus, nudus, quem simul cum foliis investit etiam ad medium usque vagina alba. *Flos* plerunque singularis, interdum geminus [rarò tertius Clusio] pediculo longo appensus, è vagina peculiari in medio membranea, exalbida, ad latera crassiore, virente, nutat & deorsùm spectat, exigui cymbali modo, major quam triphyllo, ex foliis sæpiùs sex, interdum septem & octo [hoc luxuriæ soli debetur] cætera candidis, mucrone acutiusculo, extrinsecus macula virente notato, intro leviter reflexo: in medio *apices* lutei sex, modicè inter se distantes *stilum* intimum candidum ambiunt. Odor ei non ingratus, qui Fuchsio Violarum purpurearum prorsus refert, Clusio Oxyacanthæ vulgò creditæ odorem referens. Succedit flori *capitulum* membranaceum, Pyri modo (ut ait Clusius) turbinatum. *Semen* ex candido flavescens oblongiusculum, durum.

Locus. In umbrosis Helvetiæ ad sepes in pascuis montosis plurimum observavimus Martio mense florens, quin & in Italia propè Taurinum, sylvis montosis, itémque inter Bassanum & Tridentum. Provenit insuper multis Germaniæ in locis, v. *J. B.* Maio mense evanescit, radice tantùm in terra superstite.

C. Bauhinus Leucoii bulbosi alterius flore patulo meminit, cui folia latiora, florem majorem & patulum attribuit.

2. *Leucoium bulbosum minus triphyllon* J. B. *trifolium minus* C. B. *bulbosum præcox minus* Ger. Park. **The lesser early bulbous Violet, or Snow-drops.**

J. B.
Radice est bulbosa, parvâ, multis tunicis albis constante, externa nonnihil nigricante, multis fibris longis albis appensis sessili parte donatâ: Gustu lento, amaro, subacri. *Cauliculus* indè exurgit singularis, angulosus, unà cum foliis vaginâ albâ ad tertiam usque longitudinis partem inclusus, tenuis, concavus, nudus, dodrantalis, aut paulò major; quem ferè ad summum usque comitantur *folia* bina, porracea, glauca ferè, nec ità lucida ut Leucoii hexaphylli, vel (ut ait Clusius) colore æruginoso & quodammodo cineraceo. Extremum caulis tenet *flos* pediculo longo, nutante, vaginula aliquousque

usque incluso, unicus, parvus, foliolis tribus penitus lacteis, nonnihil obtusis, aliis interioribus duplo longioribusque constans, intra quæ alia tria, alternante situ breviora, angustiora, rigidiora, levi cæsura in summo, in quo extrinsecus corculi ex diluto virore pæne luteolo effigiatura, intrinsecus discursantibus per folioli longitudinem alternatim striis albis & viridantibus. Totius floris medium obtinent *apices* lutei, rigidiusculi sex, *stylúsque* exilis candidis, interioribus floris foliolis dimidio breviores. Florem sequitur *capitulum* ut Narcissis, olivæ virentis (inquit Clusius) formam pænè exprimens, in quo *semen* candidius altero [Leucoio bulboso hexaphyllo cum unico flore rariùs bino.] Flos nocte se contrahit, & cum sole explicatur, etiam extra terram in hypocausto. Folliculus undè flos exit duas habet virides & herbaceas costas ad latera, quibus adhærent membranæ folliculum efficientes. Tum herba tum radix odoris sunt ingrati, ad Lamium accedentis. Floris odor Clusio nullus, aut perquam exiguus.

Februario mense floret, inter ipsas interdum nives, unde apud nostrates flores **Snow-drops**; id est, guttæ nivales appellantur.

In umbrosis ad radices Alpium dum Tridentum Venetiis iter faceremus observavimus. Ubique fere per totam Angliam in hortis colitur, radicibus numerosa sobole fœcundis. *Locus.*

3. *Leucoium bulbosum præcox Byzantinum Clusii* Ger. emac. J. B. *bulbosum trifolium majus* C. B. *bulbosum præcox minus Byzantinum* Park.

A præcedente vix alia in re quàm partium omnium, [radicis, folii & floris] magnitudine differt, ut descriptionem ejus quæ habetur in *Clus. hist.* cum præcedentis conferenti patebit.

Byzantio missus est hujus bulbus, Neapoli etiam à Fer. Imperato, è monte Virgineo erutus. *Locus.*

4. *Leucoium bulbosum trifolium cæruleum* C. B. *triphyllon flore cæruleo Someri* J. B. *Leucoii bulbosi præcocis Byzantini varietas* Ger. emac.

In Albania Constantinopoli rediens eruit Somerus.

5. *Leucoium bulbosum vernum minimum* Clus. Park. *bulbosum tenuifolium vernum* C. B. *bulbosum* 6. Ger. emac.

Clus.

Hujus bulbum à Nicolao le Quelt redimebat Clusius. Proferebat verò ante hyemem terna aut quaterna *foliola*, pænè capillaria, iis non valdè dissimilia quæ Leucoium minimum autumnale habere dixit [Clusius] ea sequente Aprili emarcuerunt. Extremo autem subsequentis anni Maio nudus exilisque exortus est *cauliculus*, angulosus, semipedalis longitudinis, summo fastigio membranaceum sustinens folliculum, è quo bini exibant *flosculi*, longiusculis tenuibúsque pediculis subnixi, deorsum instar Campanulæ perpendentes, senísque foliolis constantes candidis, quorum terna interiora latiuscula, externa verò paullò angustiora, & foris secundùm exortum circáque capitellum subrubentibus, flavis *staminibus* umbilicum occupantibus: totus elegans erat hic flosculus & suavis odoris, perstabátque in sua elegantia quinos aut senos dies: nullum vero dedit semen, atq; subsequens hyems plantam corrupit.

6. *Leucoium bulbosum polyanthemum tardiùs florens floribus minoribus* J. B. *bulbosum majus polyanthemum* Ger. *bulbosum majus serotinum* Park. *bulb. majus sive multiflorum, quod aliqui Acrocorion Plinii statuunt.* C. B.

J. B.

Leucoium hoc ut reliquis ejusdem generis seriùs, ità tota mole majus, *radice* crassa, longè majore, bulbosa, quæ multis succulentis tunicis ac etiam fibris constat, sapore amaro. *Caulem* tollit unum aut alterum, pedalem, cubitalem & sesquicubitalem, crassum, viridem, qui nè planè rotundus sit, impedimento est utrinque vel altero tantùm latere elata costa acuta. *Folia* Narcissina, virentia, caulem tanquam vagina inferiore parte complectentia multa [Clusio quinque aut sex] carinata, semunciam aut unciam lata, mucrone obtuso, quorum alia pari cum caule altitudine assurgunt, alia infra subsistunt. In singulorum caulium cacumine ad geniculum è vagina oblonga prodeunt *flores* Leucoii bulbosi hexaphylli similes paulo minores, numerosi, quini, seni aut etiam duodeni, tintinnabuli modo penduli, sex æqualibus & niveis foliis constantes, quorum extimam partem virides maculæ inficiunt, senis intus staminibus flavis, medióque lacteo stylo, apice viridi insignito, odorati; pediculis aliquando palmaribus, aliquando vix uncialibus, præsertim antequam flos expanditur; hique non simul se explicantes, sed aliis expansis & ferè marcidis, alii primulum è vagina pullulantes prodire occipiunt. Floribus succedunt magna & trigona capitula angulis obtusis, Pyri in modum ferè turbinata, in tria loculamenta divisa, quorum unumquodque duos seminum ordines continet, ut in aliis bulbosis.

Seriùs superioribus plerunque germinare solet, atque Maio demum mense flores proferre. *Tempus.*

Plantam hanc in palustribus propè Pisas Etruriæ urbem copiosam observavimus: Clusius in uliginosis pratis supra Warasdinum in Pannonia interamni: Oritur & in pratis Lateræ vicinis non procul Monspelio. *Locus.*

7. *Leucoium bulbosum Autumnale tenuifolium* Clus. *bulb. Autumn. minus tenuifolium* J. B. *bulb. Autumnale* C. B. Park. *bulbos. Autumnale minimum* Ger. emac.

Clus.

Cauliculo est palmum alto, gracili, unicum, interdum alterum & tertium ferens *florem*, omnino lacteum, pendulum, sex petalis constantem, & tintinnabuli modo formatum, inodorum, ingratíque gustûs, in quo pallida *stamina*. Flore jam aperto demum prodeunt quaterna aut quina capillaria

viridiáq; folia. *Radix* bulbosa, satis crassa pro plantæ exilitate, è multis glutinosis tunicis compacta & amara, quæ candicante membrana integitur.

Locus. Extremâ Bæticâ, quà Lusitaniæ contermina est, non procul *Badaioz*, ad flumen Anam situm sub finem Octobris & Novembris initio cum suo flore eruebat Clusius.

De Leucoii bulbosi temperamento & viribus P. Renealmus hæc habet,

Vires. De solius Erangeliæ [Veris nunciæ] i. e. secundæ speciei temperamento & viribus nobis agendum: quid enim aliæ possint propter ipsarum raritatem explorare nobis non licuit. Temperamento ergo bulbus est calido & sicco secundi gradûs initio, præterea subtilium partium, vomitúmq; movet, quare iis quibus ventriculus crassis & viscidis humoribus est infarctus magnopere prodest. Urinas ciet, mesenterium obstructionibus liberat. *Flores* minùs calidi sunt, sed partium subtilitate præstant, sudorésq; movent: tam flores quàm bulbi ad ionthos delendos, & scrophulosos tumores discutiendos admoti conferunt, sed bulbi floribus præstantiores hac in re.

Leucoio bulboso affinis duplex C. B.

Bulbus quatuor aut quinq; flores gestans in modum Campanulæ albæ *Clus. hist.*

Alterum addit bulbum flore magno, Campanulæ formâ terram spectante, intus luteo, foras purpureo. *Ibid.*

CAP. VI.

De Tulipa.

C. B.

TUlipa, cujus descriptionem & figuram primus Gesnerus, Anno 1560. in Append. ad Cordi hist. dedit, à pileo Dalmatico, vel amiculo capitis, ab ipsis gestari solito, Tulipam dicto nomen accepit, idque propter floris cum pileo similitudinem. Sunt qui Anemonem λειμωνίαν Theophrasti velint, cùm ibi Pulsatillam intelligere videatur: alii Cynorrhodon Plinii l. 21. c. 5. censent: alii ad Satyrium trifolium referunt. Dodonæus, quem sequitur C. Bauhinus ad ἰσδύιν Theophrasti.

Genera prima tria sunt: præcocius unum: serotinum alterum: dubium tertium, medio tempore florens. * Alii & rectiùs duo tantum genera constituunt, præcox & serotinum, tametsi enim inveniantur quædam veluti dubiæ (verba sunt Clusii) quæ medio inter utrumq; genus tempore florere solent, potiùs tamen inter serotinas habendæ sunt quàm inter præcoces, quòd & foliorum colore pariter virente cum eis conveniunt, & caulem procerum florémq; amplum earum instar proferunt, quódq; è mediarum semine serotinæ, è serotinarum mediæ enascantur, nunquam tamen quod observavit Parkinsonus, è mediarum semine præcoces exortæ sunt, quamvis Clusius contrarium affirmet; cui potiùs ut diligenti & veraci fidendum. Nos certè omnes Tuliparum majorum differentias & varietates è semine primitus oriundas suspicamur, ideóque unam tantùm Tuliparum majorum speciem agnoscimus.

* *Clusius & Parkinsonus.*

Tulipæ Notæ. Notæ Tuliparum characteristicæ sunt Caules foliosi, flores ampli, hexapetali, nudi, in singulis caulibus natura singuli, erecti, colorum pulchritudo & varietas inexplicabilis, unde à nonnullis *Lilia agrorum* creduntur de quibus affirmat Salvator noster, nè Solomonem quidem in omni gloria sua amictum fuisse quemadmodum unum ex illis; semina compressa, tenuia, Liliaceorum æmula, unde à nonnullis, planta Lilionarcissus dicitur, minùs rectè cùm nihil ferè cum Narcisso commune habeat.

1. *Tulipa præcox in genere.*

Clusio sic describitur: Unicum fert *caulem*, pedalem maxima ex parte, interdum ampliorem, rotundum, virentem, & brevi quadam incanáq; lanugine aspersum, non concavum, sed firmâ medullâ plenum. Hunc plerunq; terna amplectuntur *folia*, nonnunquam quaterna & quina, inferiora lata admodum, ut etiam palmarem latitudinem explere viderim, & Liliacea, longiora tamen & crassiora, carinata, supra terram sese pandentia & contorquentia, superiora autem minora & angustiora, eáq; vel propendentia & nutantia, aut interdum surrecta, omnia autem colore ex cœruleo virente aut ærugineo, & velut farina aspersa. Summo cauli insidet magnus flos unicus, (geminos etiam aliquando vidi [hoc præter naturam ob luxuriem soli accidit] vel summo caule conjunctim nascentes, vel bifido inhærentes) sursum spectans, sex plurimùm foliis constans (quanquam & septenis & octonis conspexerim) ejusdem initio cum caule coloris, & interdum ad terram sese inflectens, illique incumbens, ut colubri aut serpentis caput in terra decumbentis ementiatur, deinde paullatim sese sublevans & colorem mutans, atque tandem sese explicans, & calathi cyathive instar in fundo pandens, ex quo sena, aut totidem quot foliis constat stamina prodeunt, modo lutea, modò pallida, modo nigricantia, pediculis etiam quæ staminula sustinent mirum in modum variantibus. Excusso flore succedit membranaceum triangulare caput, satis magnum, oblongiusculum, vel brevius, ventréque magis prominulo, quo in tres partes à summo dehiscente, conspiciuntur sex ordines, seminis plani, cartilaginosi, Liliacei ferè, & circinatæ propemodum rotunditatis interdum, altera tamen parte quæ capitis centrum & interiora pertingit, oblongiusculi, utplurimum pallidi, fulvi aut rubescentis, & si imbres frequentiores ceciderint, etiam fusci. *Radix* bulbacea est, interdum brevior, nonnunquam oblongior, crassa, inferiore sede nonnihil prominente, uti Colchici radix ferè, fibris aliquot

aliquot tenuibus donata, & foris vel fulvescente, sed magna ex parte nigrescente membranâ obducta, quæ interna parte lanuginosâ est, castanearum corticis instar, aliquando autem adeo denso tomento plena, ut mollissimè recubet bulbus, qui solidus est, firmus, & velut albumen ovi coctum candidus, gustantique dulcis, saltem non ingratus.

2. *Tulipa serotina.*

Describente Clusio, major est amplitudine, cubitalem enim & tripedalem interdum habet caulem, firmiorem, crassiorem, rotundum, fungosâ materie plenum, & brevi etiam incanaque veluti lanugine, sive efflorescentia quadam aspersum. Hunc alternatim amplectuntur quaterna plerunque *folia*, nonnunquam quina aut sena, carinata, firmiora quàm in præcoce, utplurimum erecta, non nutantia aut ad terram inflexa, atque oris interdum adeò reflexis, ut sinuosa videantur, aliquando omnia æquali. Summo cauli, qui pedali vel majore plerunque longitudine, imò cubitali nonnunquam nudus supra folia eminet, unicus insidet flos magnus & oblongus, cyathi modo concavus, sex foliis constans, extremo apice omnium mucronato vel orbiculato, aut tribus exterioribus duntaxat mucronatis, interioribus orbiculatis, ut in præcoce, & è contra: caput ut in illa triangulare, membranaceum, crassius utplurimum & prominulo ventre, quo à summo dehiscente, sex ordines *seminis* plani, cartilaginosi, fulvi aut rubescentis, majorisque quàm in præcoce conspiciuntur. *Radix* præcoci similis, longiore tamen majoréque bulbo constat plerunque, in reliquis cum illa convenit.

Caulis huic interdum πολύκλωνος & ramosus est, quod proculdubio accidentarium est, & soli ubertati plantæque luxuriei tribuendum.

In hoc genere tam insignem colorum varietatem non deprehendit Clusius, sed flavas duntaxat, vel ad auri colorem inclinantes, & rubras, unguibus plerunq; nigris, orbe aureo cinctis; easque vel odorato vel inodoro flore.

Cæterum harum serotinarum Tuliparum, quæ vel flavi, vel rubri coloris flore præditæ sunt nullæ hactenus (inquit Clusius) varietatem in satione mihi pepererunt, nisi quòd interdum ex rubræ semine flavæ, contra ex flavæ semine rubræ natæ sunt, unguibus sæpenumero variantibus.

3. *Tulipa dubia.*

Tulipæ medio inter præcocem & serotinam tempore florentes, videlicet quæ marcescente præcocium flore suos explicant, & serotinis florere incipientibus jam senescunt, imò interdum cum illis etiam florent, Dubiæ quodammodo appellari possunt, cùm utriusque generis naturam referant. Sunt verò inter eas nonnullæ, quarum flores & ipsa planta serotinarum magnitudinem æquant: aliæ quæ præcoces non superant, nec illis formâ sunt dissimiles, & illæ quidem vel amplissimis floribus præditæ, vel præcoce non majoribus: sunt etiam quædam præcocibus humiliores. Harum differentias à se observatas latè persequitur Clusius.

De Tulipis Observationes generales.

Nobis non videtur operæ pretium singulas enumerare, multo minus accuratiùs describere, cùm eas pro specie distinctis non habeamus, quippe quòd seminio ortum suum debeant, nec semen earum satum easdem perpetuo varietates producat. Hinc novis quotannis è semine exorientibus earum numerus infinitus, certè indefinitus aut indeterminatus est, unde etiam constat eas species distinctas non esse, cùm specierum numerus in natura certus & determinatus sit, ut * superiùs diximus. Quibus addi potest hujus generis plantas colorum varietate & pulchritudine maximè spectabiles, si in eodem loco absq; cultura diu restare sinantur, degenerare paulatim & colores mutare, & è variegatis unicolores evadere. E contra habuisse se refert Clusius Tulipam cujus flos cùm præcedentibus annis elegans ruber fuisset, postea variè commixtus ex rubro & flavo inter se confusis coloribus, modò flavo medium quasi folium occupante, modo rubro vel utroq; radiatim per oras discurrente, fuerit. Similiter flavam quæ flavum & rubrum, & purpuream quæ album & purpureum colores variè inter se commixtos & radiatim folia secantes habuerint. Ac illud etiam observabat quotquot sic nativum colorem mutârunt subinde corrumpi solita; voluisse tamen antea hac colorum varietate heri sui oculos oblectare, tanquam postremum valedicturæ.

* Lib. 1.

Hinc probabiliter colligitur colorum varietatem in Tulipis morbidæ constitutionis potiùs symptoma esse, quàm luxuriantis naturæ lusui, deberi.

Præterea, observante Clusio, non omnes Tuliparum flores diu in sua coloris elegantia & venustate perdurant, verùm nonnullarum magis caduci brevi marcescunt, aliorum firmiores sunt, & coloris gratiam diutiùs retinent, præsertim serotinæ & dubiæ: omnes certè nubilo cœlo sese contrahunt, & pluvio facilè corrumpuntur, etiam ante quàm expandi possint interdum, si continui cadant imbres: contra temperato Sole illustrati explicantur & diutiùs conservantur: at vehementi etiam ejus ardore nimium excocti, & suo humore exhausti facile defluunt. Neq; omnes versicolores, tam præcoces quàm serotinæ, singulis annis eandem coloris gratiam perpetuò retinent, sed alternis variare sæpius observavi. Instantias seu exempla vide apud Clusium.

Cæterùm, pergit Clusius, tametsi seminibus terræ mandatis Autumno (inutilis enim bulbosarum & tuberosarum maxima ex parte verna est satio) hujus plantæ genus conservari soleat: interdum tamen & nucleis majori bulbo adnatis propagatur, sed nulla inter præcoces Tulipas fertilior rubra & alba, omnium autem maximè serotina rubra, quæ adeò fœcunda est, ut etiam semine sata, & vix bima alias proles generet, biennio aut triennio antequam florere incipiat, quod etiam faciunt pleræque dubiæ. Solent enim omnes Tulipæ nondum adultæ, & antequam flores proferre incipiant, utplurimum singulis annis rectâ & quasi ad perpendiculum in dodrantalem & palmarem altitudinem profundius

profundiùs descendere, (Apennineas excipio & quasdam alias, quæ non in altum, sed in latus & obliquum antequam floriferæ sint, proles è longis venis dependentes spargunt) serotinæ autem illæ & dubiæ jam dictæ etiam in veteris bulbi exuvio aliquid substantiæ relinquere, quæ in alium bulbum efformata similiter in exuvio substantiæ quidpiam relinquit, quæ in alium bulbum transit, ut siquis cum dexteritate quadam & industria trimos & quadrimos eruat exuviorum vestigia sequendo, nonnunquam velut catenam aliquot bulborum cohærentium, & ex primo exuvio ortum ducentium inveniat, licèt interdum accidat, ut Radix serotina jam grandior, nondum tamen planè adulta, instar Tulipæ Apenninæ sive Bononiensis proles in latus spargat, ut non semel observavi.

Memini & bulbos in infima ala, quasi summa tellure natos, in serotinarum & dubiarum generibus præsertim, qui telluri commissi, ejusdem coloris cum matre florem subsequente anno protulerunt: eundem etiam colorem retinent bulbi matri adnati. Ex seminibus verò quæ fit propagatio planè incerta est, in præcocibus nimirum & dubiis, nam serotinæ magna ex parte suum genus conservare videntur, aut si aliquam mutationem adquirant exigua ea est, & plerumque in unguium & staminum varietate, aut coloris intensione vel remissione consistit.

Solet caulis è medio bulbo erumpere, sed ipso cum foliis jam marcido & siccato, si bulbum eruas, ad latus illius adnatum conspicies, (quod etiam evenit in Iride bulbosa, Colchico & congeneribus aliis) novo bulbo paulatim succrescente, & totius plantæ succum ad se recipiente, quo tempore commodissimè erui potest, erutus bulbus diu extra terram adservari, & in alia loca etiam procul dissita sine noxa transferri.

Omnes cujuscunque generis Tulipæ, quandiu florem non ferunt, ἄγονοι planè sunt, & unicum folium singulis annis proferre solent: at si dum emersit sese explicare incipiens secundum etiam eo inclusum appareat, illo anno florem prolaturum spes est, nisi pruina aut aliud ab insectorum erosione incommodum eam intercipiat.

Petalorum figura in Tulipis variat, in nonnullis enim omnia acuta sunt, in aliis omnia obtusa aut subrotunda; in multis tria exteriora acuta sunt, tria interiora subrotunda, in aliis vice versa interiora acuminata, exteriora subrotunda. Præterea in nonnullis petala omnia longa sunt & angusta, in aliis breviora & latiora. E præcocibus nonnullæ flores habent peramplos & serotinarum ferè pares, aliæ eosdem parvos, nec Bononiensis Tulipæ majores. Quin & petalorum fundi in Tulipis plurimùm differunt, uti & stamina & apices, in aliis enim nigri sunt, in aliis albi, &c.

Est & in florum odore diversitas, nonnullarum enim flores valdè odorati sunt, aliarum propemodum inodori, aliarum odore remissiore non ingrato inter utrumque ambigunt, aliarum denique odore satis vehementi sunt & ingrato.

Asserit Parkinsonus se nunquam observare potuisse, quicquid alii scribunt, è semine præcocium Tuliparum medias aut serotinas nasci, sed semper præcoces, multo minus præcoces è semine mediarum aut serotinarum, quod argumento est eas specie differre.

Quod ad electionem seminum, Clusius è præcocibus ex albæ semine prognatas plantas insignem colorum varietatem præ reliquis nancisci experientiâ & diligenti observatione didicit. Parkinsonus pro semine exhibendo albo puro flori præfert eum cui aliquid rubri aut purpurei admisceatur; præ aliis autem * ad hunc usum purpureo flore insignis semen commendat, post eum purpurei marginibus albis, tandem rubri marginibus flavis.

* *Varie colo-ratos flores obtinendi.*

E mediis pro semine præfert albas flavis, purpureas rubris, flavas & rubras omnino rejicit. Albis puris maculosas præponit. Verùm in his fundi floris præcipuè rationem habendam monet. Nam si flos albus sit aut albidus, maculosus vel striatus, fundo cœruleo vel purpureo, hæc omnium longè præstantissima est, ad producendas ex semine sato plantas colorum varietate & raritate spectabiles.

Tempus serendi Autumnus est, ut superiùs è Clusio innuimus. Parkinsonus serotinam potiùs sationem probat circa finem Octobris, quàm Autumni initio, aut cum semina jam penitus matura & exsiccata sunt. Nam quæ maturiùs seruntur, præcoci ortu interdum ver antevertunt, & supervenientibus pruinis corrumpuntur.

Semina non nimis densa seu crebra serere convenit, terrâ laxa & opulenta. Nam quo solum pinguius & uberius est eo major florum elegantium & variegatorum proventus sperandus.

Præcocium Tuliparum folia observante Parkinsono, hac notâ à dubiarum & serotinarum foliis discerni possunt quòd è terra tota extent, pediculum cui insident ostendentia, cùm dubiarum & serotinarum folia è terra nunquam penitus emergant & appareant, verùm inferior eorum pars terræ perpetuò immersa latitat.

Tulipæ è semine ortæ cùm jam trimæ sunt (nonnullæ etiam bimæ si solum & cœlum faveat) è terra eruendæ sunt, & vel aliò transferendæ, vel eodem loci iterum deponendæ, postquam paululum exsiccatæ & mundatæ fuerint; nam naturâ suâ altè in terram descendunt ideóque elevandæ sunt subinde versùs ejus superficiem. Cavendum autem nè nimis densè ferantur, sed modico spatio interposito pro bulborum magnitudine, ne sibi mutuò impedimento sint. Satæ biennio relinqui possunt, aut singulis annis transferri pro libitu, modò id tempestivè fiat, nimirum circa finem Julii aut Augusti initio. Quinto plerunque à satione anno florem producunt, rariùs quarto, interdum non ante sextum & septimum, aut etiam forte octavum & decimum. Ad Tuliparum rariorum & teneriorum bulbos à frigoribus & pruinarum injuriis defendendos consulit Parkinsonus ut paulo altius in terram demergantur, & eorum morem probat, qui hyberno tempore soli superficiem stramine operiunt.

Tulipas transferre cùm jam fibras novas ex ima sede seu basi egerint, (hoc est à Septembri mense ad florendi tempus) valdè periculosum est. Verùm cum defloruerint, foliáque & caules exsiccati sint, tutissimè è terra eximi possunt, & per sex mensium spatium, modò in loco sicco, solaribus tamen radiis aut ventis minimè exposito fuerint repositæ, extra terram servari absque insigni noxa.

Notandum hic in genere bulbos omnes quorum fibræ imæ quotannis emoriuntur novis subnatis absque ullo detrimento vel injuria è terra eximi posse, quo tempore fibræ emarcuerunt & novæ nondum

dum subnatæ sunt, & diu extra terram, (ut jam diximus) servari; quæ vero fibras perpetuò servant sine detrimento è terra erui nequeunt.

Notandum etiam Tulipas si colorum elegantias diu tueri nec degenerare velis, quotannis è terra opportuno tempore eximendas esse, & exemptas aliquandiu detinendas, antequam iterum deponantur.

Tandem quod de Tulipæ bulbo observavit ingeniosissimus Ferrarius minimè prætereundum videtur. In intimo (inquit) bulbo, unde caulis & flos eminet, novus quoque bulbus, veluti gemellus fraterculus, ejusdem scapo floris adnascitur, pariterque cum illo, non modò per materni bulbi fibras terræ alimentum, sed ipsum quoque succum matris exsugit, ubi verò desito jam flore, lateri cohærens caulis inaruit, reliquo ille succo innutritus adolescit, vetere interim eviscerato bulbo membranaceas in exuvias, nempe in recentis involucra deficiente. Mirandum jam non est, vel eruto bulbo extrinsecus hærentem aridum scapum inveniri, cùm idem utrumque partus conjunxerit, vel altera novum bulbum parte planiorem esse, cùm flos adnatus absolutæ offecerit rotunditati. Ita vetula parens cum floreo partu juventutem reparat & semet intra se parturit. Si cui libeat quod affirmo oculata fide credere, tulipæ bulbum cùm jam cœpit egerminare intercidat, inveniétque inter convoluta folia pusillum flosculi rudimentum, adnatúmque surgenti cauliculo novi bulbi nucleum.

Simile quid à Clusio observatum superius proposuimus; verùm Clusius obscurè de eo scribit, nec rem clarè perspexisse videtur, aut certe mendum subest in verbis: *Est ergo Tulipæ, ut & aliarum bulbosarum tunicatarum, bulbus nihil aliud quam gemma grandis subterranea, ut in libro primo diximus, quæ præter adnatas externas intra se concipit alium bulbum seu gemmam, qui matri bulbo succedens ei idem videtur, cùm revera non sit, sed diversus, ipsiúsque soboles; cúmque intra ipsum bulbum conceptus & enutritus sit, adnatis extremis grandior & habitior evadit ipsiúsque parentis æmulus.*

Bonitatis notæ in Tuliparum floribus sunt, 1. colores petala penetrantes & utrinque conspicui, 2. tres vel quatuor diversi in eodem flore colores.

4. *Tulipa dubia pumilio* J. B. Clus. *pumilio latifolia rubra* C. B. Park. parad.

Clus.

Pedalem altitudinem non superat, imò ut plurimum infra eam consistit, foliis & flore ad præcocem proximè accedens, floris autem folia omnia mucronata; sed exteriora multò longiora, foris obscurè rubra, extremis tamen oris virentibus; interiora omnia folia intensè rubent & splendent, ungues flavi, radiati, sed quos nigerrima macula sic inficit, ut orbis aureus & radiatus eam duntaxat ambire videatur, & oculum quodam modo ementiatur: stamina cum suis apicibus nigricant. Hujus radix bulbacea interdum eriophora est, nam tenerior illa membrana bulbi substantiam amplectens & tegens plurimo denso, candido mollique tomento suffulta est ut mollissimè bulbum recubare necesse sit.

5. *Tulipa pumilio altera* J. B. Clus. *pumilio angustifolia* C. B.

Clus.

Tota planta (quantum ex icone deprehendere potuit Clusius) palmo major non est, quatuor promens folia angusta, carinata, Tulipæ Monspeliacæ foliis similia, inter quæ cauliculus prodit uncialis aut paulò longior, nudus, (præter aliarum Tuliparum morem) ex viridi purpurascens; summo fastigio florem gerens hexapetalon, foris nonnihil purpurascentem, intus candidum, umbilicum occupante oblongo capitulo, sex flavis staminulis septo. Florem mense Aprili protulisse inde conjecit Clusius, quoniam sub Maii initium pictura missa fuit. Bulbus ei exiguus, bulbi tamen aliarum Tuliparum formam referens, ex spadiceo nigricante cortice tectus.

Hanc cum C. Bauhino habeo pro Tulipa pumilione angustifolia alba *Lob.* quantumvis J. Bauhinus diversam faciat.

6. *Tulipa pumilio gramineo folio* C. B. *pumilio alba altera Lusitanica* J. B. *Lusitanica sive pumilio versicolor* Park.

Uncialis aut sescuncialis hæc plantula, exilioribus brevioribúsque, angustifoliæ Tulipæ superioris foliis, flore albo exili brevíque pediculo. Bulbus valdè parvus erat, effigie aliarum Tuliparum, duriore involucro, externè pullo, squamoso obductus, interiore autem rubens.

Sponte in monte D. Oue ad maris litora provenit.

Parkinsonus Tulipam suam Lusitanicam versicolorem Tulipæ minori Bononiensi & Italico similem & congenerem facit, floris duntaxat colore diversam, qui venas aliquot rubras eam percurrentes obtinet, unde à Lobeliana quam descripsimus diversa videtur. Lobelius tamen florem duntaxat siccum vidit.

7. *Tulipa minor lutea Narbonensis* J. B. *minor lutea Gallica* C. B. *Narbonensis sive Monspeliensis vel pumilior* Park. parad.

Lob.

Foliis est angustioribus & ferè porraceis, bulbo & caule Narcissi, minore, tenuiore, delicatiore, flore unico luteo, ad Lilium, aut potiùs ad Liliasphodeli lutei florem accedente, filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior multo, nucleum oblongum Allii æquat, sibíque sæpius adnatum Allium exili filo adnexum habet.

Minor est in omnibus Tulipa Apenninea, flores foris magis virentes, intus flavi, delicatius quiddam spirant: Radix etiam è tenuibus nervis in latera soboles & bulbillos spargit. *Clus.*

Lobelio è Cebennis montibus primùm eruta est. *Locus.*

8. *Tulipa*

8. *Tulipa Hispanica Narbonensi paulo minor* J. B. *minor ex luteo purpurascens* C. B.

Narbonensi paulò minor est, ejus florem non vidit Clusius sed Narbonensi similem esse intellexit, qui folia tamen habeat foris non omnino viridia, verùm purpurascente etiam colore perfusa.

9. *Tulipa lutea Bononiensis* J. B. *Bononiensis flore luteo* Park. *minor, lutea Italica* C. B.

J. B.

Mediocriter magno bulbo prædita est, oblongo, fibroso, sapore dulci & grato, qualis est Tuberum terræ, spadiceo (ut ait Clusius) cortice tecto, qui in binas aut plures soboles singulis annis dividitur, proximo anno flores daturas: quin & alias subinde obliquè & in latera spargit (præsertim quæ nondum florem tulit) non in altum rectà mergit. *Caulem* profert cubitalem & bicubitalem, nonnunquam in ramos binos aut ternos *Clus.* ac etiam plures ab una radice (ut asserit Camer.) divisum, angulosum, colore herbaceo, fastigium versùs purpurante: *Folia* dodrantalia aut ampliora, aliqua minora, unciam lata, partim à radice statim, partim à caule exeunt, nullo pediculo, carinata, colore glauco. Flos unicuique ramo odore suavi, Leucoii Cheiri dicti, sed imbecilliore, mediocriter magnus, foliis sex constans, quorum exteriora tria extrinsecus è luteo purpurascunt aut virescunt, intrinsecus lutea, tria reliqua penitus lutea, nisi quòd mucrone tantillum rubent. In medio apices lutei seni cum stylo triquetro viridi, qui in siliquam magnam abit. *Semen*, teste Clusio, ut in reliquis Tulipis, sed longè minus.

Parkinsonus in Paradiso præter Bononiensem Tulipam aliam Italicam majorem & minorem proponit, quæ tamen mihi à præcedenti non videntur differre. Vide apud ipsum earum descriptiones.

10. *Tulipa Bononiensis sive bombycina flore rubro major* Park. parad. *item Tulipa pumilio rubra, sive Bergomensis rubra media & minor* ejusdem. *Tulipa minor rubra* C. B. *forte etiam Tulipa bombycina Cretica* ejusdem.

Hujus bulbus quàm Tuliparum majorum longior est, neque ad basin eminentiam habet qualis in illis cernitur, præcipue verò ab iis differt, quòd summitas ejus copiosa lanugine sericea flavicante instruitur; quin & cortex seu membrana exterior lucidiore seu pallidiore rubro colore tingitur, neque adeò facile delibratur; nec tantùm rectà deorsum sed ad latus etiam se extendit, Tulipæ Bononiensis luteæ mox descriptæ in modum. *Folia* edit lata longáque, angustiora tamen & obscuriùs viridia quàm Tuliparum serotinarum, nec pariter glauca seu canentia, tria quatuórve in *caule*, florem in fastigio gestante reliquarum similem, petalis tamen longioribus & angustioribus fundo nigro, colore pallidè rubente, minùs hilari quàm in Tulipis majoribus, odore tamen gratiore, & ad Tulipæ luteæ Bonon. accedente.

Tulipa bombycina Cretica *C. B.* Tulipam Bononiensem facie & formâ refert, sed bulbus lanugine obsitus & velut tomentosus est.

11. *Tulipa bicolor* Park. *bicolor tribus luteis & tribus rubris foliis Caccini* Clus. cur. post. ad.

Folia habet valdè angusta, Hyacinthinis non latiora obscurè viridia. Floris petala tria rubra sunt, tria verò lutea.

12. *Tulipa variegata Persica* C. B. *Persica præcox* Clus. cur. post. *Persica* Park.

Clus.

Caulem Clusio pedalis duntaxat longitudinis protulit, at Matthæo Caccini, à quo bulbum accepit Clusius, bipedalis, satis gracilem, quatuor foliis non valdè latis præditum, imò angustis, & Narbonensis Tulipæ foliorum latitudinem haud superantibus, non adeò tamen virentibus, & ad præcocium Tuliparum colorem magis accedentibus ac carinatis, qui supremâ parte florem sustinebat delicatulum, Narbonensis vel Hispanicæ Tulipæ flore paullò majorem (quin altiùs assurgat, & majorem florem libero loco nata proferat planta non dubito) sex foliis binas uncias longis constantem, quorum terna exteriora paullò longiora & mucronata, foris quidem suavo-rubentis coloris, oris tamen albis, internè verò prorsus albis, tria autem interiora folia, quæ aliquantulum breviora, mucronem habebant nonnihil orbiculatum, niveíque planè erant candoris, omnium autem ungues purpureâ maculâ insigniti; stamina nigra; apices etiam nigri. Bulbus exiguus, ut qui exiguæ nucis Avellanæ magnitudinem non excedebat, cortice foris nigricante & fusco tectus, interiore parte molli lanugine fusci & quodammodo ferruginei coloris obsitus, quali ferè Rhododendri semen est, aut castanearum cortex ipsum nucleum tegens. *Semen* in hortis nostris rarò ad maturitatem perducit, Bononiensis tamen Tulipæ simile esse aiunt. Post primum annum rariùs apud nos floret ob aeris inclementiam, sed bulbus paullatim languet, & singulis annis minuitur, donec tandem penitus intereat.

Præter descriptas duas trésve adhuc alias Tulipæ minoris species habet Parkinsonus, nimirum Tulipam Creticam, Tulipam Armeniacam, & Tulipam de Caffa, quarum descriptiones apud ipsum vide.

Vires. An iisdem facultatibus cum Satyrio Tulipæ præditæ sint, neminem periculum fecisse intellexi, inquit Clusius. Jo. Muller Pharmacop. Vienn. multos Tulipæ bulbos condiit, radicum Orchidis instar, quibus longè suaviores, & palato gratiores deprehendebam: an verò id præstarent quod Satyrio tribuitur nondum intellexi. Parkinsonus etiam scribit se Tuliparum radices cum Saccharo condiisse Eryngii aut Orchidum in modum, eásque sapore delicato Eryngii radicibus vix cedere comperisse: an verò venereæ facultatis aliquid obtineant nec ipsum magis quàm Clusium scire, nec ab aliis didicisse: quòd si Orchidum radicibus hujusmodi facultas insit, verisimillimum judicare & has etiam ejusdem participes esse.

Tuliparum

Tuliparum innumeras ferè varietates recensent florum custores, quas enumerare tædio Lectori esset; consulantur Parkinsoni Paradisus, C. Bauhini Pinax, & Flora D. *Rea.* Harum accidentalium varietatum causas explicavimus. Nec enim eas huc transcribere operæ pretium putamus, cùm & aliæ multæ varietates novæ nullo certo aut definito numero à semine sato obtineri possint, quas siquis omnes describere vellet, de unico hoc flore integrum volumen componere posset: quod idem de aliis bulbosis intelligatur.

Cap. VII.

De Ornithogalo.

Ορνιθόγαλον propter lacteum colorem qui in flore nitet, similem ei qui in alis aut oris gallinarum observatur, nomen accepisse videtur *C. B.* Alii potiùs à radice lactea dictum arbitrantur.

Notæ Ornithogali genericæ sunt staminula florum lata, spicata, quorum tria acuminata, tria bifida seu sinuata sunt. Stamina hæc capitulum seminis seu stylum includunt arctè coeuntia, etiam explicatis foliis exterioribus: radix lactea; florum petala aversa parte lineis virentibus notata.

A. 1. *Ornithogalum angustifolium majus floribus ex albo virescentibus* C. B. *Asphodelus bulbosus* Ger. *Asphodelus bulbosus Galeni, sive Ornithog. majus flore subvirescente* Park. parad. *Asphod. bulbosus Dodonæi, sive Ornithog. spicatum flore virente* J. B. **Spiked Star of Bethlehem, with a greenish flower.**

J. B.

Similis Ornithogalo Monspeliensi spicato pugnum implet hujus *bulbus*, albus, subdulcis, è quo exeunt prægrandia *folia* porracea, carinata, humi ferè fusa, sapore viscido: inter quæ surgit rectus *caulis*, unicus, lævis, nudus, teres, duobus cubitis altior, potissimùm culto, in quo dodrantalis spica *florum* Asphodeli & Ornithogali spicati, ex longis pediculis folliculo aliquousque inclusis, colore herbaceo vel ex luteo pallido, odore grato, ex senis foliis stellatis constantium, in quorum medio rectà surrectæ fibræ, latiusculæ, foliis numero pares, albiores, in mucronem acutissimum desinentes, *apices* sustinent, ex luteo albidos, *capitulum* ambientes triquetrum, oblongum. [Pericarpium tria interstitia habet plena semine Ornithogali albi spicati ità simili, ut distinguere non possimus] Semen autem parvum est nigrum, angulosum, sapore leguminoso, vel potiùs rugosum Staphidis agriæ modo, solidum, intus candidum sapore quasi leguminoso, quo maturo pericarpia se aperiunt in tres partes.

Propè Genevam versùs Salevam montem inter segetes invenimus. Tho. Willisellus eam observavit in colle quodam tribus cis Bristolium milliaribus, inter vepres, viâ quà inde Bathoniam itur. Clusius inter segetes Pannoniæ satis frequentem observavit. Floret Maio & Junio mensibus, aut seriùs paulló. *Locus & Tempus.*

2. *Ornithogalum majus spicatum album* Park. *spicatum flore albo* C. B. *spicatum* Ger. emac. *spicatum albo flore Monspess.* J. B.

J. B.

Huic *radix* bulbosa unica est, magna, Cepam imitata, Clusio candidior quàm præcedentis flore virenti, & longior interdum, in amplam magnitudinem extuberans: *folia* cubitum longa, pollicem lata, extremo mucrone acuminato: *Caulis*, quantum hactenus observare datum est, singularis, robustus cubito longior, ac etiam bicubitalis, teres, firmus [Clusio viridior præcedente] à medio ferè ad summum fastigium compluribus ornatur sensim se aperientibus *floribus*, tam denso agmine circa fastigium stipatis ut spicam ementiantur, quorum singulares tam propè ad Ornithogali albi minoris flores accedunt, ut pro iis fallant decerpti, intus albi, foris herbacei, apicibus in medio luteis, foris præter oras quæ albæ sunt omnino virides, interiùs verò dum explicati sunt lactei omnino candoris. *Semen* in triangulis capitibus alteri simile, sed paulò majus & oblongius, nigrum, rugosum, inæquale, ut in Staphide agria, sed parvum admodum.

Inter segetes Monspeliano agro & per Hispanias observavit Clusius. Maio floret. *Locus.*

Cæsalpinus inveniri ait interdum flore luteo.

3. *Ornithogalum majus spicatum alterum* C. B. *Byzantinum Clusio* J. B. *Spicatum minus* Ger. emac.

Paullò humilius est præcedente, dilutiore etiam caule & foliis (inquit Clusius) quod cœpit Byzantio deferri aliis bulbis permixtum, nullo addito nomine.

4. *Ornithogalum spicatum flore viridi lactescente* C. B. *Pannonicum albo flore* Clus. *Pannonicum* Ger. Park. *Creticum & Pannonicum albo flore* J. B.

Clus.

Huic quinque aut sex ante hyemem, ut Arabico, sed præter reliquorum consuetudinem, germinant *folia*, humi expansa, angusta, digitalis longitudinis, ex viridi incana, & Caryophylleorum florum altilium foliis formâ & colore valdè similia, aliquantulum hirsuta, herbacei gustûs & insipidi: Subsequente Aprili, foliis flaccescere incipientibus, inter illa exsilit dodrantalis *cauliculus*, senos aut plures spicatim cohærentes sustinens *flores*, qui è senis foliolis compositi Maio mense aperiuntur, interiore parte non minus lactei candoris quàm in * secundo genere, foris nervo viridi illorum dorsa occupante ** Vulgari.*

occupante ut in vulgari: triangula deinde *capita* nigrum, rotundum *semen* continentia. *Radix* subest bulbosa, longa, candida, lento humore plena, gustûs primùm insipidi, deinde acris, foris cineraceâ tenui membranâ obducta, & sessili parte multis candicantibus fibris capillata. Illud peculiare habet hæc planta, ut natali loco, ubi sponte nascitur, magna ex parte cùm floribus onusta est, sine foliis conspiciatur, aut saltem jam ferè evanidis & flaccidis. At in hortis culta diutiùs plerunque folia retinere solet, & in majorem amplitudinem excrescit, spicam vicenûm aut plurium florum nonnunquam proferens.

Locum natalem titulus indicat.

J. Bauhinus Ornithogalum Creticum, quod ab Honorio Belli accepit, huic idem putat. Addit in sinu floris velut glomulum esse staminibus cinctum: *Semen* parvum, nigrum, rugosum, ac velut araneosis punctulis eleganter impressum, rotundum nisi quòd una parte modicè acutum sit, durum, intus candidum, sapore subdulci.

5. *Ornithogalum maximum floribus prorsus niveis* Clus. J. B. *latifolium & maximum* C. B. *maximum album* Park.

Clus.

Multa id ineunte vere ab radice producit *folia*, longa, dilutiùs virentia, latioráque quàm Narbonense aut Byzantinum: inter quæ prodit sesquicubitalis & amplior interdum *caulis*, viridis, lævis, magnam longámque *florum* spicam gerens, ut centenos & plures in eadem spica numerare meminerim, sex foliis acuminatis constantes, nivei prorsus candoris, & nullo nervo viridi ut aliorum flores insignitos [in hortulo nostro floribus qui primo aperiebantur petalorum apices virebant] qui interdiu explicantur, sexque *stamina* brevia & latiuscula, alba, flavis apicibus prædita, *capitulúmque* trigonum cingentia, & umbilicum occupantia ostendunt, noctu verò contrahuntur aliorum instar. [Singuli flores pediculis duas uncias longis insident, & è sinu folioli oblongi exeunt.] Floribus excussis succedunt trigona *capita semen* rotundum nigrum continentia. *Radix* bulbosa, crassa, candida, è lata sede multas fibras emittens. [Folia marcescere incipiunt antequam flores aperiantur, & si feriùs floret penitus exsiccantur antequam florere desinat.] Floret cum aliis majoribus Maio, interdum etiam Junio pro anni præcocioris aut magis serotini ratione.

6. *Ornithogalum latifolium alterum* C. B. *Æthiopicum* Clus. cur. post. Park.

Clus.

Ex *radice* Ornithogalo majori vulgari (quod nonnulli Asphodelum Galeni cognominant) pænè simili, teste *Davide Mostart*, qui hujus folia cum aliquot floribus ad * me mittebat, multa producebat *folia*, pedalem longitudinem habentia, unciam aut paullo amplius lata, mollia, quæ confracta tenui lanugine prædita apparebant, perinde ac Eriophori folia, (quam similiter notam in aliquot aliarum bulbacearum plantarum foliis non semel observare memini) inter quæ cubitalis assurgebat *caulis*, satis firmus, viridis: à cujus medio ad summum usque fastigium prodibant *flores*, uncialibus & longioribus, iisque crassiusculis & viridibus pediculis inhærentes, sex foliis niveis constantes, Ornithog. Arabici floribus pænè similes, nec iis multò minores, quorum ungues aliquantulum flavescebant, ex eorum autem umbilico prodibant sex candida *stamina* flavis *apicibus* prædita, quorum terna latiore basi *capitulum* medium crassiusculo brevique *stilo* præditum amplectebantur, ac illud trigonum, quod successu temporis oblongum evadebat, *semen* continens.

* *Clusium.*

Locus. Propè promontorium Caput bonæ spei dictum collectum fuit.

7. *Ornithogalum Neapolitanum* Ger. J. B. Park. *exoticum magno flore, minore innato* C. B.

Clus.

Folia huic carinata, longa, Hyacinthinis non valdè dissimilia, verùm angustiora, viridia. *Caulis* crassus, satis firmus, dodrantem altus, lævis, viridis, sustinens superna parte *flores* denos, duodenos aut etiam plures, pediculis semuncialibus pendulos, in anteriorem partem propendentes, tametsi alternis in singulis caulis lateribus nascentes è cujusdam membranulæ sinu; foliis sex acuminatis, internâ parte candidis, externâ autem ex cineraceo virescentibus, orásque albas habentibus constantes. Floris umbilicum occupat alius flosculus sex etiam foliis minoribus surrectis, & vasculum quoddam seu tubulum efformantibus compositus: in quo apparebant sex alba *staminula*, flavescentibus apicibus donata, & medius stylus albus. Flores porro prorsus sunt inodori; quibus succedunt trigonâ *capitula* crassiuscula, in obtusum mucronem desinentia, caulem propter gravitatem deprimentia *semine* nigro rugoso repleta. *Radix* bulbosa candicans, fuscâ tamen membranâ tegitur, in conum supernâ parte fastigiata, inferna autem plana, perinde ac Ornithogali Arabici radix, minus tamen ampla sede, sed multis candidis fibris in ambitu prædita.

Locus. Hæc planta Hyacinthus arvorum Ornithogaloides dicitur; quam in agro Neapolitano frequentissimam, eodémque tempore cum comoso Hyacintho vulgari botryode florere scribit.

8. *Ornithogalum Arabicum* Park. Clus. *majus Arabicum* Ger. emac. *umbellatum maximum* C. B. *Lilium Alexandrinum sive Ornithogalum magnum Syriacum* J. B. **Great Arabian Star-flower.**

Clus.

Oblonga habet *folia*, viridia, carinata, Hyacinthi Orientalis foliis adeò similia, ut ab iis vix discernat quispiam nisi in hoc studio benè exercitatus, præsertim in planta suo caule ac floribus viduatâ, minimè autem Narcissi foliorum æmula: inter quæ cubitalis emergit *caulis*, lævis, nudus, gracilis, virescens, quem aliquot in summo nascentes confuso ordine ambiunt ramuli, sive longi pedicelli *flores* magnos sustinentes, Narcissinis magnitudine pares, sed Ornithogali formâ præditos, illorúmq; modo sub vesperam se claudentes, sex foliis prorsus albis constantes, medicati odoris & præmansum Coriandrum ferè referentis, triangulari capitulo nigro, splendente, medium florem occupante, quod

quod ambiunt sex alba stamina flavo apice coronata: Semina nunquam adhuc observare licuit, licet singulis annis Byzantio cum aliis stirpibus ejus bulbi Viennam missi fuerint, quorum nonnulli *flores* dederint: *capitula* tamen incrementum capientia senescente flore, & ex nigro viridem colorem contrahentia, ut semen datura viderentur, paullatim contabescere cœperunt. *Radix* bulbosa, Hyacinthi æmula, candicans plerunque, è multis tunicis conflata, lata admodum sede, & in ambitu fibras spargente.

Floret Maio. *Tempus.*

Mira est (inquit Clusius) hujus bulbi natura, nam plerunq; experti sumus vix ulla folia promere, nisi singulis annis exemptas aliquanto tempore adservetur, deinde Autumno terræ denuo concredatur, tum enim demum germinare solet etiam ante brumam: nullus autem florere mihi conspectus est nisi recens Constantinopoli allatus. Nam ex illorum numero est qui nisi isthic eruti conceptum jam in utero florem habeant, nullum dent in frigidiores provincias translati. Frigoris valdè impatiens cùm sit, hyemes nostras non fert, sed in fictili reponendus est, ubi bulbis circa matrem adnatis feliciter se propagare solet.

A. 9. *Ornithogalum vulgare & verius* J. B. *vulgare* Ger. Park. *umbellatum medium angustifolium* C. B.

J. B.

Radix bulbosa, candida, quæ multos bulbulos adhærentes habet, veluti racematim compactos, fibrosos, se plurimùm multiplicantes, gustu amaricante, lentâ spumosâque mucagine masticatos os replentes. *Folia* promit angusta, tenuia, semipedalia, caulem superantia, carinata, medium eorum lacteâ discurrente lineâ, in terram strata, mollia, & inter hæc caulem palmarem aut semipedalem, tenerum, teretem & nudum, qui circa fastigium pediculos emittit, quorum unicuiq; subjectum foliolum oblongum, membranaceum, *flores* sustinentes è foliis senis compositos, oblongis acuminatis, lacteo intus candore, foris nonnisi per oras, medio herbido: intra quæ *stamina* latiuscula sena, candida, in mucrones acutos fastigiata, quibus insident apices pallidi: in eorum medio capitulum stylum è summo profert albidum, *semina* continens compressa, nigri coloris. *Flores* autem in summis caulibus velut in umbellas expansi sunt.

In Germania, Italia & Gallia sponte provenit: aiunt & in Anglia spontaneum inveniri, & nos quidem in pomariis ad sepes vidimus copiosum, fortè tamen olim ibi satum. Habetur major hujus species si C. Bauhino credimus. *Locus.*

10. *Ornithogalo vulgari simile latiore folio* J. B. *Ornith. umbellatum album medium latifolium* C. B. *Ornith. aliud vulgare* Clus.

J. B. Clus.

Hujus caulis J. Bauhino brevis, flores ampliores quàm præcedentis, exteriùs virides interiùs albi, *folia* latiora duplo, lineâ albicante destituta; bulbus paullo major.

E Tyrolensi comitatu allatus est; quin & Neapoli ad Clusium misit Fer. Imperatus. *Locus.*

11. *Ornithogalum album minus* C. B. *Ornithogalum minus è Pyrenæis* Clus. J. B.

Clus.

Ab Ornithogalo Hispanico minore *Clus.* in eo duntaxat Clusio videbatur differre, quòd istius flores paullò majores apparerent, petalis singulis foris nervo seu venâ subcœruleâ secundùm longitudinem per medium essent distincta, & sex staminulorum *apices* in hoc furvi qui in illo violacei.

12. *Ornithogalum Hispanicum minus* Ger. Park. Clus. J. B. *Ornith. umbellatum flosculis ex albo subcæruleis* C. B.

Clus.

Ex parvo, orbiculari, albicante *bulbo* sena aut septena novo vere profert *folia*, Ornithogalo vulgari ferè similia, sed paullò angustiora, nullâ venâ candicante per longitudinem secta; è quorum medio prodit singularis *cauliculus*, interdum & alter, palmaris, teres, sustinens senos, septenos aut plures *flosculos*, alternatim quidem nascentes, sed quasi umbellam quandam efformantes, adeò æquali sunt altitudine, nōn secus atque in vulgari & Arabico, senis foliolis ex albo subcœruleis constantes, totidemq; candidis *staminibus* & medio *capitulo* subcœruleo umbilicum occupantibus. Nulla adhuc capitula vel semen observare potui, totâ comâ brevi à floribus marcescente.

Floret Aprili. *Tempus.*

Ornithogalum cœruleum pallens *Lob. Obs.* flore Hyacintho Autumnali penè pari & simili J. Bauhinus præcedenti idem esse suspicatur; Casparus frater diversum facit & Ornithogalis spicatis annumerat, fortè quia Lobelius florem ejus Hyacinthi Autumnalis flori penè parem & similem esse scribit. Non tamen dicit Lobelius spicatum esse, sed tantum flores ejus singulares illius floribus similes.

A. 13. *Ornithogalum luteum* C. B. Park. *luteum sive Cæpe agraria* Ger. *Bulbus sylvestris Fuchsii flore luteo, sive Ornithogalum luteum* J. B. **Yellow Star of Bethlehem.**

J. B.

Veris munus Ornithogalum luteum *radice* est bulbosa, Ornithogali albi bulbum æquante, albâ, prætenuibus filamentis fibrata, gustu viscoso & subdulci, non amaro & adstringente, ut annotat Fuchsius & Dodonæus. E radice statim *folium* emergit porraceum, semunciam ferè latum, dodrantalis circiter longitudinis, in terram caducum, coloris glauci, in teretem mucronem desinens, glabrum, superiùs læve, inferiùs costis Plantagineis donatum, modò unum, modò duo aut tria; plura interdum folia sunt, pinguiuscula, angusta, triquetra: comitatur ipsa è bulbo quoq; ortus *caulis* singularis,

gularis, angulosus, foliis brevior, subrubens, cætera nudus, alioqui sescunciâ ferè infra summum cacumen folio prædıtus unico aut altero, sextantali vel palmari, nonnunquam glabro, aliàs subhirsuto, oris paullùm intro flexis, ut carinam imitetur: è cujus sinu reliquus caulis pergens, aliàs indivisus *florem* gerit unicum, aliàs subdividitur, pluresque ad novem usque flores sustinet, unicuique divisioni folio apposito. *Flores* singuli ex longiusculis pediculis Ornithogalo similibus, petalis constant oblongis, foris viridantibus, hirsutis, oris luteis, intus penitus flavis, medium occupantibus totidem *staminibus* cum *apicibus* luteis: meditullium obtinet etiam nondum delapso flore subnascens *capitulum* triquetrum, *seminis* conceptaculum, cujus ex umbilico *stylus* exit in apicem luteum desinens.

Locus. In agro Pedemontano ad sepes & inter segetes observavimus. Ad agrorum & sylvarum cæduarum margines in Germania frequens est. Habetur etiam in Angliæ Comitatûs Eboracensis Septentrionali parte, in sylvis propè pontem *Greta* & *Brignall* vicum, ad fluvium Tesam, unde bulbulos ad nos transmisit D. Johnson.

Species secunda. Ornithogalum flavum Alcmarianum *Clus.* i. e. Orn. luteum magno flore *C. B.* flavum cum staminibus rubris *J. B.* cùm florum præcipuè magnitudine & staminum rubro colore à descripto differat, ab eo specie diversum esse non libenter concedimus, præsertim cùm Clusius ipsum non viderit, sed quæ de eo scribit ex aliorum relatione habuit.

Species tertia. Fortè etiam nec Ornithogalum pallido flore *Clus. J. B.* luteum sive pallidum majus *C. B.* à vulgari supra descripto specie differt; cui, fatente Clusio, non valdè absimile est, majori tamen *folio* constat, *cauleq;* crassiore licet infirmo: biniq; aut terni quos sustinet *flores* majores, minùs flavi, sed ex herbaceo quodammodo pallidi.

Locus. In Stiriacarum & Austriacarum Alpium pratis ubi sylvæ desinere solent observabat Clusius.

14. *Ornithogalum luteum minus* J. B. C. B. *i. e. Ornith. luteo flore* Clus. *Ornith. luteum parvum* Ger. emac.

Clus.

Unico prodit *foliolo*, duas aut tres uncias longo, angusto, exalbidi coloris & acidi gustûs: juxta quod tenuis, uncialis *cauliculus*, unum aut alterum foliolum sustinens, è quorum medio bini aut terni exiliunt *flosculi* stellati, intus flavi, foris ex viridi purpurascentes, sex radiolis & totidem *staminibus* intus prædıti: iis succedunt pusilla triangula *capitula*, *semine* ruffo exili & inæquali plena. *Radix* alba, rotunda, cineraceo putamine obducta, exigui Pisi magnitudine. Sed & hoc culturâ aliquantulum majus evadit.

15. *Ornithogalum bulbiferum luteum minimum tenuifolium* Col. *angustifolium bulbiferum* C. B.

Col.

Plantula est semipedalis, *radice* bulbosa, ruffo cortice tectâ, intus albâ, capillamentis Cepæ modo tenuibus admodum: *Foliis* binis, tenuibus, Croci vel Ornithogali, minoribus, angustioribus, pedali longitudine: *Caule* triunciali, supra quem thyrsi modo vel Cyperi *folia* sunt quina vel sena graminea, tres aut quatuor uncias longa, in imo latiora, rubentia circa ortum, [aliàs hirsuta & candidiora] in quorum centro coacervati sunt globuli seu bulbilli, Milii vel Rapæ seminis magnitudine aut etiam majores, flavescentes & purpurascentes, qui siccatâ planta in terram sparguntur, ibidémque germinantes sequenti anno folia emittunt singuli singula. [Invenitur alicubi absq; bulbillis in caule.] Inter foliorum sinus quæ bulbillos circundant petioli duo aut tres rubescentes, trunciales prodeunt, *flores* habentes luteos intus, foris verò virentes, sex foliolis constructos, *staminibus* luteis & apice in medio crassiore ex fructu prominente, qui paullatim in flore crescit trigonus, supernè latior, *seminibus* intus minutis arenæ instar refertus.

Locus. In agris tum calidarum tum frigidarum regionum primo vere floret, Februario mense calidioribus, Martio vero frigidioribus.

16. *Ornithogalum album unifolium* Park. *Bulbus unifolius* Ger. *Bulbus monophyllos flore albo, an* βολϐὰν *Theophrasti?* J. B. *Leucoium unico & junceo folio* C. B.

Clus.

Valdè rara est hæc planta, autore Clusio *App. alt. auct.* Eam autem redemerat à Nicolao *le Quilt*, qui in Lusitania erutam afferebat. Unico autem è terra prodibat *folio*, tenui primùm & prorsus junceo, quod tandem pedalem adquirebat longitudinem: duabus autem supra terram unciis paullò majorem adquirebat latitudinem, & canaliculatum fiebat, extremâ tamen parte manente junceâ: ubi verò latiorem adquirere incipiebat latitudinem, ex ejus medio exiliebat triuncialis longitudinis *cauliculus*, tenuis, lævis, dilutiùs virens, in cujus fastigio alternatim siti erant tres *flores*, non valdè magni, qui sex foliis candidissimis erant prædıti, non multùm absimiles floribus Graminis Parnassi, sed nullo calyculo, ut illi, inclusi: è quorum medio prodibant sex alba *stamina* flavis apicibus prædita, & umbilicum occupabat *capitellum* triangulare, summo fastigio sustinens exilem *stilum* album staminum longitudinem non excedentem. Odoratus autem erat iste flos, & Spinæ appendicis florum odorem æmulabatur. Ejus bulbus orbicularis erat formæ, nec Avellanæ nucis magnitudinem excedebat, fuscâ membranâ tectus, sedéq; illius multis tenuibus candidis fibris oblitâ. Bina folia, totidémq; cauliculos habuit. Flores autem aperiebantur medio Junio. Semen observare non potuit Autor.

17. *Ornithogalum luteo-virens Indicum* Cornuti.

Huic *Caulis* & *Folia* simul emergunt, longa, lata ut Pannonici, similiter etiam sulcata. *Caulis* inter hæc medius ultra pedalem longitudinem assurgit, rotundus, glaber virénsq;: hunc tenuis veluti glauci coloris halitus suffundit, qui leviore tactu defloratur, ut in prunis integris uvísque præmaturis

maturis videre licet. A medio ferè ad apicem usque flosculorum globulis spicatur, adjectâ quibúsque folii appendiculâ, cujus cavitatibus flores singuli celantur, ad modum granorum in spica triticea, quæ gluma solet obtegere: Id quod familiare est vulgari nostro Ornithogalo. Paullatim globuli se à cavitate illa subducunt, subjectiq; eorum pediculi longiùs producuntur, unáq; cum flore deorsum nutant. *Flos* tandem luteo-virens dehiscit, sex petalis constans, quorum tria externa latissimè expansa luteo colore fimbriantur, tria verò interna in se compressa manent, ut Leucoii minoris verni, & mucrones habent intro reflexos, quibus *stamina* alba cum apicibus luteis reconduntur: tria verò his interposita stamina *apicibus* carent. Pistillum triangulare medium floris occupans seminibus parvis turget: hujus in apice mollis stat epiphysis, quæ cum flore marcescit.

Nunquam floris hujus folia vento aut vetustate decutiuntur, sed in se contracta & occlusa tabescunt.

17. *Ornithogalum cæruleo pallente flore* C. B. *Ornith. cæruleum pallens* Lob. ob.

Ornithogalis qualibet sui parte valde cognatum & affine, sed flos cœruleus, Hyacintho Autumnali pænè par & similis.

Cap. VIII.

De Hyacintho.

Hyacinthum, ut Plinius lib. 21. cap. 11. duplex comitatur fabula, luctum præferens ejus quem Apollo dilexerat (Hyacinth. vocat.) aut ex Ajacis cruore editi, ita discurrentibus venis, ut Græcarum literarum figuræ A I inscriptæ legantur. Utraq; fabula habetur apud Ovidium in Metamorph. altera lib. 10. ubi de Apolline ita canit v. 215.

Ipse suos gemitus foliis inscribit, & Ai Ai
Flos habet inscriptum, funestaq; litera ducta est.

Altera lib. 13. quam sic concludit,

——— *rubefactâq; sanguine tellus*
Purpureum viridi genuit de cespite florem,
Qui priùs Oebalio fuerat de vulnere natus.
Litera communis mediis puerոq; viróq;
Inscripta est foliis, hæc nominis, illa querelæ.

Nam literæ Αι sunt primæ nominis Αἴας, súntq; interjectio lamentandi aut deflendi.

Hyacinthus Veteribus duplex est, Medicus & Poeticus. Poeticum eruditi plurimi ob venarum in flore ductus literas Αι referentium Consolidam regalem esse opinantur.

Cæterum Hyacinthus ab Ornithogalo differt florum staminibus tenuibus & angustis, petalis puris seu unicoloribus, nam flores seu spicam florum habere nullo perianthio involutum utrisq; commune est, non tamen Leucoio bulboso quem quidam ad Hyacinthum reducunt.

§. 1. *Hyacinthus stellaris.*

A. 1. *Hyacinthus stellatus Fuchsii* Ger. *stellatus vulgaris, sive bifolius Fuchsii* Park. parad. *Stellatus bifolius & trifolius vernus dumetorum flore cæruleo & albo* J. B. *stellaris bifolius Germanicus* C. B. *item trifolius* ejusdem. Small vernal Star-Hyacinth.

J. B.

Ex *radice* bulbosa, oblonga, fibrosa, alba, gustanti viscida & subdulci exit *coliculus* junceus, fragilis, palmaris & pedalis, fuscus, radicem versus exalbidus; duobus *foliis*, interdum tribus, longiusculis, carinatis, à bulbo statim exortis stipatus, qui in pediculos pro florum numero plures paucioréſve ad duodecim nonnunquam, nunc breviores, nunc longiores, tereres divaricatur, licet aliquando ipse coliculi scapus flosculum singularem gerere reperiatur. *Flores* pulchri, cœrulei, rariùs albi, stellati, sex foliolis distinctis, angustis, mucronatis constantes, in quorum medio *staminula* sex dilutè cœrulea sustinent *capitella* saturatiùs tincta, pistillum turgidulum mucronatum concolorem circumstantia; at si *flos* albus tum *staminula* quoq; alba *apicibus* luteis prædita pistillum album ambiunt. Succedit capitulum in quo *semen* non atrum, ut in aliis Hyacinthis, sed fuscum duntaxat & veluti fuligine infectum.

In insulis quibusdam circa Cambriam copiosè provenit, ut v. g. in Bardeseia. In Germaniæ campestribus & juxta sepes: Circa Genevam etiam & Monspelium. Primo vere floret. *Locus.*

Hyacinthum stellarem album à præcedente cum J. Bauhino non distinguimus, cùm solo floris colore, qui merè accidentarius est, differat: at neq; Hyacinthum stellatum cœruleum staminulis ex viridi luteis *C. B.* neq; Hyac. stellatum flore rubente *Park.*

 2. Hya-

2. *Hyacinthus stellaris albicans serotinus* J. B.

Hunc C. Bauhinus cum Hyacintho stellari albo eundem facit: frater J. B. distinguit. Lobelio in Ap. serius floret & folia exiliora habet: Flos aspectu jucundus albicat, septem interdum aut pluribus floribus luxuriat.

Locus. In Belgium delatus est è Biscaiæ montibus.

Perperam pictus est à Lobelio cum flore pentapetalo.

3. *Hyacinthus stellaris vernus parvulus, flore ex cæruleo cinereo* J. B. *stellaris minimus* C. B. *parvulus stellaris vernus Lobelii* Ger. emac.

Lob.
Flores terni aut quaterni, stellati, ex cœruleo cinerei, senis foliolis totidémq; staminulis & apicibus cœruleis obscuris conflati, pistillo in medio cum umbone ex cœruleo cinereo. Vix palmaris est plantula, *foliis* angustis, surrectis quatuor aut quinq;. *Radix* parva, alba, oblonga, parùm fibrata.

Johnsonus apud *Ger. emac.* hanc speciem tertiam ponit in capite de Hyacintho Autumnali.

4. *Hyacinthus stellaris major* J. B. Lob. *stellaris purpureus* C. B.

Lob. Ad. p.2.
Omni sui parte duplo major est Hyacintho stellari Germanico; *flores* intensioris purpuræ. *Radicis* bulbus albet.

His addit Parkinsonus Hyacinthum stellatum Martium sive præcocem cœruleum, eundémq; flore albo & flore suave-rubente.

5. *Hyacinthus stellaris flore cinereo* Park. *stellatus multiflorus cineracei coloris* J. B. *stellatus Someri* Ger. *stellaris spicatus cinereus* C. B.

Lob.
Facie tota, sparsis foliis & cauliculo spithamæo Hyacinthum Anglicum quadantenus æmulatur; sed umbellæ instar initio stipatim stellati, subcœrulei, pallidi *flores* [ad triginta interdum aut plures] Plantaginis Roseæ modo in latam expressam aut aliquantulum depressam spicam, & tandem in longam fastigiati. Floribus succedunt capitula trigona semen continentia. *Radix* bulbosa, candida, instar radicis Hyacinthi Anglici.

Floret cum vulgari sub extremum Martium, vel etiam Aprili, paulò tamen seriùs vulgari.

Locus hujus natalis non traditur, quod sciam; in hortus tamen nostris frequens est.

6. *Hyacinthus stellatus Byzantinus major flore Boraginis* Ger. *stellatus Byzantinus alter, sive flore Boraginis* Park. *stellatus Byzant. alter elegantissimus serotinus bullatus* J. B. Lob. *item Hyacinthus rarus* J. B. *Hyac. stellaris cæruleus amœnus* C. B. *qui & Hyacinthum latifolium Dalechampis huc refert, quoad iconem.*

J. B.
Radice nititur bulbosa, magna, fibris donata, alba, alicubi purpurascente, sapore subdulci, viscido & nauseoso. *Folia* à radice quaterna aut quina, per terram sparsa, unciam lata, Hyacinthi stellaris dumetorum latiora [à quo differt licet affinis] longitudine cubitali, carinata, striata & splendentia: *Caulis* tenuis, unus vel duo, interdum quaterni, cubitum alti, [alii palmum, sesquipalmum & palmos duos longi] purpurantes, nitentes, angulosi, *flores* sustinent in summo fastigio quatuor, quinq;, vel sex, à lateribus, petalis 6; sublongis, acuminatis, cœruleis, vel potiùs violaceis, ungue albicante, decurrente per longitudinem lineâ saturatiore violâ tinctâ, ità à se invicem ad pediculum usq; distantibus ut radiatam stellam æmulentur. Medium occupat *capitulum* rotundum, canaliculatum Pisi parvi magnitudine, album, loculamenti seminum rudimentum, quod ordine circumstant stamina rigidula, sena, violacea, circa imum albicantia; è medio autem capitulo stilus violaceus emicat: pediculi inferiorum quidem florum plus quàm duas uncias longi, purpurantes, splendidi, surrecti, superiorum verò vix culmum latum longi, mediorum medio modo se habent.

Tempus. Locum titulus indicat, mense autem Aprili floret.

7. *Hyacinthus stellatus Byzantinus* J. B. *stellatus Byzantinus nigra radice* Park. parad. *stell. Byzant. nigra radice, flore cæruleo* Ger. *stellaris obsoletè cæruleus vel major* C. B.

Clus. Park.
Quaterna huic aut quina sunt *folia*, humi fusa, longa, carinata, dilutè virentia, Hyacinthi Anglici foliis æqualia sed breviora: inter quæ *caulis* assurgit digitalis ferè longitudinis, gracilis & infirmus, quinq; aut sex *flosculos* sustinens, stellatos, dilutè cœruleos, inodoros, petalis à se invicem distantibus cum flores explicantur nec adeò contiguis & admotis ut in aliis congeneribus: staminulorum *apices* purpurei. Succedunt *capitula* triangula, qualia in vulgari sed inania: raró etenim *semen* ad maturitatem perducit, quoniam capitula plerunq; ob gravitatem suam à caulibus infirmis sustineri nequeunt, sed humi strata, vel ab humore vel à pruinis corrumpuntur. *Radix* bulbosa est non magna, nigro cortice tecta, & fibris nonnullis longis, crassis, albis subtus prædita.

Magnam cum præcedente affinitatem habet.

8. *Hyacinthus stellaris Byzantinus major* Park. parad. *stellaris Byzantinus major flore cæruleo* Ger. emac.

Park. par.
Præcedenti omni sua parte major est, aliàs ei persimilis. *Folia* ad radicem plura & multò majora obtinet: radicem triplo quàm illius majorem, non tamen exteriùs nigricantem, sed albam.

9. *Hyacin-*

9. *Hyacinthus stellatus cæruleus striatus* C. B. *Hyac. stellatus Porreti* Clus. cur. post. *stellar. Porreti, flore cæruleo, striis purpureis* Ger. emac.

Clus.

E crassiusculo & quasi nucis juglandis magnitudine bulbo quaterna duntaxat promebat *folia* latiuscula, præcedentis foliis non valdè dissimilia; inter quinque aut sex exiliebant dodrantalis longitudinis *cauliculi*, firmiores quam in illo, purpurascentes & striati, sustinentes è longis petiolis dependentes septem aut octo *flores* expansos, cœruleos, venâ media petala secante saturatiore & quasi violacei coloris. Floris umbilicum occupabat trigonum *capitellum*, virescens exiguo *stilo* prominente præditum, sex violaceis *staminulis* cincto, quorum apices nigri.

Flos Aprili aperiebatur, & tenuem quendam atque evanidum odorem habebat. Excusso flore trigona illa capitula maturitatem adepta pusillum nigrum *semen* continere deprehendebantur. *Radix* autem non valdè dissimilis erat Hyacinthi sub Autumnum flores proferentis bulbo.

Proximè accedit ad Hyacinthum rarum *J. B.* superiùs descriptum, si non idem sit.

10. *Hyacinthus stellaris saturè cæruleus* C. B. *Hispanicus stellato flore* Clus. cur. post. *Hispan. stellar. flore saturè cæruleo* Ger. emac.

Clus.

Terna aut quaterna producit *folia*, humi expansa, pedem longa, viridia, carinata, semunciam verò lata, atque sensim in mucronem desinentia: inter quæ sub extremum Aprilem prodit *caulis* dodrantalis aut paulò longior, viridis, firmus, sustinens ex intervallis octodecim aut viginti *flores*, sex foliis stellæ in modum expansis præditos, coloris cœrulei saturi, præsertim circa umbilicum, nec valdè dissimiles Eriophori Peruani floribus, è quorum umbilico prodibant sex pallida *stamina* medium *capitellum* violacei coloris amplectentia, trigonum. Semen quale esset Clusio ignotum.

11. *Hyacinthus stellatus æstivus major* Park. parad. Ger. *stellatus æstivus* J. B. Clus. *stellaris æstivus cæruleo-purpurascens major* C. B.

Clus.

Quaternis, quinis aut pluribus *foliis* præditus est, viridibus, carinatis, palmum longis, satis angustis, humique quasi in orbem stratis, alioqui satis firmis, instar foliorum Hyacinthi stellati flore cinereo; inter quæ assurgit palmaris *cauliculus*, satis firmus, sustinens in oblongis petiolis inter appendiculas purpurascentes prodeuntibus decem aut duodecim *flosculos*, ex cœruleo purpurascentes, nullius aut certè perexigui odoris, umbilicum occupante umbone sive capituli rudimento mucronato, cincto sex *staminulis* ex albo purpurascentibus, quorum *apices* cœrulei. Fiebant tandem ea capitula triangula & mucronata, qualia ferè in Hyacintho Belgico, quæ maturitate dehiscentia *semen* continere deprehendebantur rotundum, nigrum, splendens, illius semini prorsus simile. *Radix* bulbosa est, pæne orbicularis & candicans, infima sive sessili parte in ambitu frequentibus & tenuibus albis fibris in latera sese spargentibus donata, & interdum unâ etiam crassiores, digitum pænè longa, atque in profundum se mergente, ut aliquoties in aliis etiam Hyacinthorum generibus observare memini.

Ex Lusitania allatus esse dicitur. *Locus.*

12. *Hyacinthus stellatus æstivus minor* J. B. Ger. Park. parad. Clus. *Stel. æst. minor flosculis alternatim sitis* C. B.

Clus.

Cùm primum è terra prodit, septem aut octo è radice promit *folia*, angusta, plana, viridia & quodammodo splendentia, circiter septem uncias longa, quæ sese humi diffundunt & in orbem spargunt, atque veluti contorquent: inter quæ assurgit *cauliculus* teres, brevis, binarum unciarum longitudinem non excedens, summo fastigio sex aut septem *flosculos* alternatim ferens, veluti in spicam congestos, formâ & colore præcedentis pænè similes, sed longè minores & dilutiores. His succedunt triangula etiam *capitella*, extremo mucronata, nigrum *semen* continentia. *Radix* bulbosa, ferè orbicularis, Avellanæ Hispanicæ magnitudinem æquans, candidâ sed fuscâ membranâ tecta, è cujus infima sede numerosæ exiliebant fibræ, magna ex parte valdè tenues, iis tamen admixtæ septem aut octo paulò crassiores.

Floret Maio mense cum majore; & è Lusitania pariter allatus est. *Locus.*

A. 13. *Hyacinthus Autumnalis minor* Ger. Park. *autumnalis minimus* J. B. *stellaris autumnalis minor* C. B. **The Autumnal Star-Hyacinth.**

J. B.

Folia vix pollices quinque excedunt, tenuissima, tria quatuórve ex albicante *bulbo* exorta: *Caulis* palmo brevior, tenuis: *Flores* à medio ad summum parvi, cœrulei, stellati, quos excipiunt conceptacula parva.

Florere incipit antequam folia emergunt, sub initium Septembris. In rupe S. Vincentii propè Bristolium observavimus, & in promontorio *Lezard point* dicto in Cornubiâ copiosissime: Clusius in colliculis Monspelio vicinis invenit, & in Madritiana sylva propè Lutetiam, necnon circa Salmanticam in colliculis ad Thormim fluvium sitis lapidoso admodum solo. *Tempus & Locus.*

14. *Hyacinthus stellaris Autumnalis major* C. B. *Autumnalis major* J. B. Clus. Ger. Park.

Clus.

Quina aut sena habet latiuscula & flexuosa *folia*, viridia, aliquantulum carinata, Colchici montani Hispanici instar: inter quæ prodit unus, nonnunquam bini, terni aut plures, *cauliculi*, palmo majores, satis firmi, multis *flosculis* sex foliis stellæ instar expansis constantibus, & dilutè purpurascentibus stipati, in quibus quædam *staminula* nigricantibus apicibus prædita. Marcescentibus flosculis illico succedunt

succedunt tenuia admodum & trigona *capitula*, quæ brevi maturescentia & hiantia pusillum nigrum *semen* ostendunt, quod terræ gremio statim exceptum sui generis plantulas generat, quæ mihi tertio anno flores dederunt. *Radix* crassiuscula, candicans, infimâ sede multis fibris donatur.

Hoc genus mihi interdum cauliculos dedit ramosos, quorum singuli ramuli suis floribus erant onusti. *Sponte natum non vidit* Clusius, *sed in hortis duntaxat cultum. Nobis præcedentis varietas esse videtur.*

Hyacinthus maritimus minimus C. B. prod.

Tota (inquit) planta unciarum sex est: ex bulbulo parvo oblongo, cortice villoso tecto cauliculi duo vel tres nudi inter folia angustissima exurgunt; quibus capitula minuta, rotunda, sursum porrecta insident flosculis minutis, cœruleis, quibus veluti siliquæ oblongiusculæ semen minutum continentes succedunt.

Locus. Monspessuli in litore maris.

Hyacinthi Autumnalis minoris varietatem tantùm esse cum D. Magnol suspicamur.

§. 2. *Hyacinthi stellati eriophori.*

15. *Hyacinthus Peruanus* Ger. *Peruvianus* J. B. *stellatus Bæticus major, vulgò Peruanus* Park. parad. *Indicus bulbosus stellatus* C. B.

Clus.

E *radice* bulbosa & oblongiuscula, nec Muscari bulbo valdè dissimili (nam subfusco cortice tecta erat, prominentémque sedem habebat, supra quam in ambitu crassiusculas fibras spargebat) quina aut sena novo vere prodibant *folia*, viridia, pæne unciam lata, carinata, dodrantem longa, humi in orbem fusa: inter quæ dodrantalis assurgebat *caulis*, [pro plantæ magnitudine brevis admodum] tubi pennæ scriptoriæ crassitie, qui circa fastigium frequentes longiusculos petiolos ex purpura quasi nigricantes producebat, quorum singuli sustinebant *flosculum* sex mucronatis foliis constantem, stellulæ instar expansis, coloris nunc è cœruleo purpurei, modò purpurei saturatioris & quasi violacei, è quorum umbilico crassiusculus exit umbo, coloris impensè purpurei, cinctus sex *staminulis* latiusculis, dilutioris in quibusdam cœrulei, & quasi albescentis coloris, in aliis paulò saturatioris, quorum *apices* flavi: tota autem florum congeries æqualis ferè erat altitudinis & velut umbellæ formam referebat. [Spica antequam flores aperiuntur Coni Pinei formam refert] nullam vero suavitatem odoris in floribus observabam; sed cortex & folia abrupta in tenuissima staminula distrahebantur non minùs quàm in bulbo eriophoro.

Variat floris colore albo & suave-rubente seu carneo. Maio mense floret. Cæterum Gulielmus Boelius Clusium ut & Parkinsonum monuit, non fuisse necesse hunc bulbum ex America aut Africa peti, quandoquidem circa insulam Gades atque adeò in ipsa insula, [atque indè incipiendo in pratis maritimis ad portum usque *Sanctæ Mariæ* dictum] copiosissimè nascitur.

16. *Bulbus eriophorus Peruanus* C. B. J. B. Clus.

Multa ex radice promit *folia*, surrecta initio, deinde in terram sese inclinantia, densa, carinata instar foliorum Hyacinthi, viridia splendentiáque, quæ minutim confracta tenuissima stamina præbent. Inter folia sesquipedalis nascitur *caulis*, teres interdum & gracilis, firmus tamen, nudus, virescens, qui summo fastigio plurimos fundit *flores*, initio quasi in spicam congestos, deinde ab infimo sese explicare incipientes & in latitudinem expandentes, sex foliolis stellatim decussatis constare deprehenduntur, coloris purpurei, circa umbilicum autem cœrulei, ut & prominens umbo, atque sena quæ illum ambiunt *staminula* lata, flavis seu pallidis *apicibus* prædita; singula florum folia per longitudinem secante venâ ex atro purpureâ. Odor valdè tenuis & exilis: oblongis verò gracilibúsque innituntur flores pediculis, ex viridi purpurascentibus, quorum singuli ex appendicularum candidarum & membranacearum sinu prodeunt. Floribus successerunt trigona mucronatáque *capitula semen* continentia rotundum, nigrum, semini Hyacinthi Anglici par. Bulbus ejus crassus, longiusculus, & quodammodo pyramidalis, ex albo flavescens, cujus squamæ molli lanugine plenæ, infima sede multis crassiusculis fibris prædita.

Floret extremo Maio.

Magnam inquit Clusius cum præcedente affinitatem habet, hujus tamen folia duplo latiora, caulis quoq; elatior: flos purpureus, circa umbilicum cœruleus, venâ atro-purpurea floris folia percurrente.

17. *Hyacinthus eriophorus* Park. parad. *Bulbus eriophorus* Clus. Ger. *Bulb. eriophorus Orientalis* C. B.

Clus.

Sunt ei multa oblonga *folia*, Hyacinthinis ferè similia, non Narcissinis, minùs carnosa & succulenta, duriora etiam, viridia, mucronata, ingrati saporis, quibus minutissimè etiam confractis tenuia quædam stamina instar telæ aranearum deduci possunt. Ex horum medio *caulis* exit cubitalis aut amplior, rectus, Scillini caulis æmulus, lævis, nudus, virescens, suprema parte ad cœruleum colorem tendens, oblongámque & densam veluti spicam, in denos vel plures versus antequam explicetur distinctam, primùm viridem sed paullatim (dum sese explicat in flores) cœruleum colorem contrahentem sustinens. *Flores* senis foliolis stellatim expansis constant, triangulo umbone in medio protuberante, Hyacinthi autumnalis floribus valdè similes, inodori, cœrulei, cum suis, quibus insident, pediculis & internis *staminibus*, quorum *apices* initio purpurei ubi sese expanderunt, pallescente quadam veluti farinâ aspersi sunt. Incipit florere ab imo, ut Scilla, & reliquæ magna ex parte bulbaceæ stirpes, flores racemi aut spicæ instar confertos habentes, solent. *Semen* observare voluimus, sed flores admodum caduci statim marcescere cœperunt, & relictis tantùm in caule pediculis deciderunt.

derunt. *Radix* crassa & bulbosa est è plurimis tunicis albis contexta, tomentosa & velut aranearum telis obsita, multos utplurimum bulbos ad latera adnatos habens, & crassis oblongísque fibris nitens.

Constantinopoli sæpiùs missus est. Rarissimè excaulescit & flores profert in nostris regiónibus; licet bulbus mirâ fœcunditate plurimas soboles procreet.

Bulbum eriophorum minorem C. B.

Quem Clusius cur. post. Hyacintho obsoleto Æthiopico subjecit videsis ibidem.

§. 3. *Hyacinthi flore oblongo.*

18. *Hyacinthus Orientalis, quibusdam Constantinopolitanus* J.B. *Orientalis caule maculato, &c.* C.B. *Orient. cæruleus* Ger.

J. B.

Radice est bulbosa, magna, multis tunicis compositâ, gustu viscido dulci, cui subsunt fibræ longæ, teretes, mediocriter crassæ: A qua *caulis* exurgit singularis, dodrantalis, lævis, foliis nudus, ad imum diluto virore pallescens, supernè fuscus: à cujus medio ferè ad summum scapum prodeunt semuncialibus pediculis, ex viridi subnigris, deorsum nutantibus appensi flores tres, quatuor, quinque ad undecim aut duodecim & plures, odore suavi; hilari, cœruleo aut mixto, aut rariùs albo, omnino spectando colore, unciales, teretes, concavi, è longo tubo in sex lacinias nonnihil reflexas divisi, *staminula* luteo pulvere conspersa, brevia, penitus recondita continentes. *Folia* sex, septémve aut etiam plura, à bulbo statim exorta, latiuscula, carinata, infernè herbaceo colore, propè cacumen saturatiùs virentia. Succedit *capitulum* tribus loculamentis compositum, quorum singula duos *seminum* nigrorum, rotundorum ordines continent.

Hujus Hyacinthi plurimæ sunt seu species seu varietates. Alii enim latifolii sunt, foliis amplis Liliaceis, & hi ferè præcociores sunt, & floribus majoribus, caule & foliis imis Dracontii instar maculatis: Parkinsono Hyacinthus Orientalis major præcox, dictus *Zumbul Indi.*

Alii angustifolii, floribus coloris respectu vel purpureis, vel albis seu niveis, vel exalbidis qui antequam aperiantur albi sunt, aperti oras tantum albas habent, reliqua parte carnei sunt, senescentes toti nivei, vel variegatis, &c. Utriusque generis alii polyanthes sunt, multos ferentes flores ad vicenos & plures, eósque vel in unum latus propendentes, vel in omnem partem æqualiter sparsos; alii pauciores producunt flores: Clusius plantam πολύκλωνον seu ramosum sibi è semine natam scribit, verùm hæc sequenti anno μονόκλωνος & aliis similis facta est. Idem Clusius cur. post. Hyacinthi Orientalis folioso caule meminit, quem non secus ac præcedentem pro monstro seu naturæ à scopo aberrantis aut saltem ludentis effectu habendum censeo. Differunt insuper magnitudine florum, aliis enim majores sunt, aliis multò minores. Habentur etiam flore pleno rariorum colorum, cœruleo, purpuro-violaceo, niveo, &c. Tandem respectu temporis quo florent, alii præcoces sunt, alii serotini. Præ aliis præcocibus insignis & fortè etiam à reliquis specie diversus est.

19. *Hyacinthus Orientalis brumalis sive præcox flore purpureo* Park. parad. *brumalis albus* J. B. *brumalis Orientalis albus* Lob. *Orientalis albus* C. B.

Foliorum & florum formâ cum aliis plerisque hujus generis convenit, id tamen sibi vendicat singulare, quòd statim sub solis hybernum tropon è terris erumpat, *caulem* quoque protrudens interdum per medias nives. Florem venustissimum laxat circa principia Januarii. Non gaudet humidis locis, sed ab humore priùs quàm frigiditate corrumpitur, ideóque & in testa fideliùs asservatur. Sunt illi *folia* non ut cæteris laxa & mollia, sed succulenta, spissa ac ferè semper erecta, ut in generibus Aizoi. Nervi in his nulli conspicui: sed striæ solummodo rectæ ac veluti tenues fibræ. Durant autem virore constante usque ad finem Julii mensis, ac multò diutiùs quàm cæteris usu venit. *Flos* lævi caule, nonnihil circa fastigia ad singulos pediculos excavato propendet candidus, nonnihil tamen sub initia & circa supremas oras subcœrulei præ se ferens, quo quidem evanescente, sensim Februarii mense totus fit lacteus, odore fragrantissimo, in specie deinceps mense plus integro perseverans. *Radix* bulbosa, intus candida, foris russa, circa foliorum exortus maculas quasdam, quales in Serpentariæ majoris caule spectantur, effundit, interfusâ purpurâ nigrâ. Verùm id maximè sub Veris auspicia, & cùm terræ rursus mandata caulem emeritum gerit. Hæc Cornelius Gemma apud Lobelium.

Tempore germinandi seu è terra exeundi, & florendi, florísque colore, [addit Parkinsonus foliorum angustia & florum parvitate] à reliquis differt: cæteræ notæ plerísque aliis Hyacinthis Orientalibus communes sunt.

Folia cum vino in forma cataplasmatis adhibita pubi & mento crinium excrescentiam impediunt, & semina cum theriaca in fluxu alvi conveniunt. *D. Palmer.* *Vires.*

A. 20. *Hyacinthus Anglicus* Ger. *Anglicus sive Belgicus* J. B. *oblongo flore cæruleus major* C. B. *Anglicus, Belgicus vel Hispanicus* Park. parad. **English Hyacinth, or Harebells.**

Radix huic bulbosa oblonga, candida, tunicata, plurimas ex ima sede fibras in circuitu emittens, quà radice exeunt tenues, mox crassescentes. *Folia* sex & interdum plura, oblonga, at caule plerunque breviora, semunciam lata, carinata, hilarè viridia, lævia & splendentia, in acutum mucronem terminata. *Caulis* è bulbo unicus, foliis viduus, sesquipedalis aut dodrantalis & altior, teres, culmi cras-

crassitudine, Hyacinthi Orientalis caule minor, cujus coma florum pondere, cùm primùm florere incipiunt, gravata deorsum recurvatur. *Flores* odorati, cœrulei aut violacei, rariùs carnei aut albi, oblongi, penduli, octo aut decem & interdum plures [Clusius in pratis Londino vicinis eruere meminit qui tricenos flores haberent] non eodem tempore se pandentes, neque integri ut in Orientali Hyacintho, (quanquam tales obiter intuenti videri possint) sed ex squammatim incumbentibus & subeuntibus sex foliis, oris multùm reflexis, quorum singulis adnata sunt stamina singula ejusdem coloris, cum apicibus albidis, compositi. In medio flore *stylus* tenuis vasculo seminali insidens, per maturitatem crasso, trigono, in tria loculamenta diviso. *Semina* parva, rotunda, nigra. Florum pediculi semunciales; ad singulorum exortum apponuntur ligulæ binæ violaceæ, altera major, altera minor pediculo longiores.

Locus. In sylvis & dumetis vulgatissima planta. Vere floret.

21. *Hyacinthus Hispanicus* Cluf. J. B.

Superiori non valdè absimilis est; *folia* tamen profert non adeò splendentia, nec humi strata, sed potiùs surrecta; breviorem *caulem*, *flores* dilutiùs purpurascentes, & ad cœruleum colorem quodammodo tendentes, quorum odor etiam magis obscurus. Semen, radix ferè conveniunt.

C. Bauhinus hunc non separat ab Hyacintho Anglico, sed pro eadem specie habet.

Floret eodem tempore cum præcedente.

22. *Hyacinthus Hispanicus obsoletus* Park. *obsoletior Hispanicus, Anglico similis* J. B. *obsoleto flore* C. B. *obsoleto flore Hispanicus major* Ger. emac.

Cluf.

Quina aut sena habet *folia*, oblonga, carinata, succi plena, coloris ex cineraceo virescentis, Muscari foliorum æmula ferè, angustiora tamen, flexibilia, orbiculato fermè mucrone, candidâ venâ anteriore parte per longitudinem excurrente, ingrati saporis. Prodit *caulis* è medio foliorum pedalis longitudinis, vel etiam amplior, gracilis, firmus tamen, nudus, decem, duodecim, interdum etiam viginti *flores* per intervalla ferens, deorsum spectantes, Hyacintho Anglico non multum absimiles, sex petalis constantes, quorum terna exteriora valdè reflexa sunt, interiora non adeò, sed veluti tubulum quendam imitantia. Color in his valdè obsoletus, ut qui ex purpureo, pallido & virescente permixtus videatur: Odor nullus: *Semen* fert in triangulis capitulis planum, nigrum, cartilaginosum, circinatæ ferè rotunditatis, Scillæ semini pæne par; *Radix* globosa & rotunda, multis candicantibus tunicis constat, & numerosis fibris sessili parte prædita est.

Tempus. Serò germinat & folia in Autumnum servat: Junio autem cum Liliis floret: Flores etiam semine ex eodem capite excepto natarum stirpium variare solere observabam, ut alii aliis obsoletiores conspiciantur, quidam etiam pænè virentes.

23. *Hyacinthus Mauritanicus* Cluf. hist. ap. 1. J. B. *Hyac. oblongo flore fusco* C. B.

Præcedenti non valdè dissimilis est tum foliis, tum floribus, omnia tamen paulò ei majora. *Folia* & *radix* ad Ornithogali Arabici legitimi valdè accedebant. *Caulis* crassior quàm in præcedente, impensè viridis, viginti, interdum etiam plures *flores* sustinens, coloris magis obsoleti & fusci.

Locus. Ex ea Mauritaniæ parte, ubi urbes Fessa & Marochum, delatus est.

24. *Hyacinthus obsoletus Æthiopicus* Cluf. cur. post. *Hyac. oblongo flore flavo-viridi* C. B.

Cluf.

Caulis crassiusculus erat & firmus, viridis decem aut plures *flores* sustinens, dum adhuc florum gemmis onustus esset aliquantulum nutans, sed floribus sensim sese aperientibus erectus. *Flores* uncialibus pediculis appensi, hexapetali, ternis petalis internis ad oras dentatis & albidis, alioqui toti lutei, sed interna parte virides. Folia quinque, aut sex, impensè viridia, quàm Hyac. obsoleti Hispan. paulò firmiora, aliàs eis valdè similia.

Ab extremo Æthiopiæ promontorio cui Bonæ Spei nomen à Batavis delatus est.

Aliarum adhuc varietatum meminit C. Bauhinus, v. g. 1. Hyacinthi obsoleto flore alterius: serotini in obsoleto flore *Eyst.* 2. Hyacinthi serotini albicantis: serotini facie Orientalis *Eyst.* 3. Hyac. oblongi flavo flore, in summitate Pontis Gari reperti: quos accidentibus quibusdam potiùs quàm specie à præcedentibus differre opinamur.

25. *Hyacinthus minor Hispanicus angustifolius* J. B. *oblongo cæruleo flore minor* C. B. *Hisp. minor, Orientalis facie, flore cæruleo, albo & rubente* Park. parad. *minor Hispanicus* Ger. emac.

Cluf.

E *radice* bulbosa, olivæ pusillæ magnitudine, fuscâ membranâ tectâ, & multis fibris donatâ quina aut sena promit *folia*, longiora & angustiora quàm Hyacinthi Anglici, striata & carinata, viridia, humi plerunque sparsi. *Cauliculus* gracilis, dodrantalis, teres, lævis, glauco subinde polline obductus, in summitate flores sustinens senos aut septenos [interdum duodenos aut plures,] pedicellis semuncialibus insidentes, deorsum nutantes, monopetalos, concavos, in sex parvas acutas lacinias per oras divisos, colore cœruleo amœno, sed dilutiore nitentes, [sex lineis saturatioribus per longitudinem ad laciniarum apices excurrentibus striatos] Hyacinthi Anglici floribus minores, inodoros, sex intus staminula perbrevia *apicibus* luteis ex umbilico prodeuntia cum exiguo in medio *stylo* continentes. Floribus succedunt capitula trigona, mucronata. Variat floris colore albo, interdum mixto, dilutè suavitérque rubente.

Tempus. Floret Maio mense, semen Julio maturat, autore Clusio.

Variat flore cœruleo, albo, interdum mixto, dilutè suavitérque rubente, venis saturatioribus per foliorum externorum longitudinem excurrentibus.

26. *Hyacin-*

26. *Hyacinthus floribus campanulæ uno versu dispositis* C. B. *Hispanicus major flore Campanulæ instar* Park. parad. *Hyacinthus totus albus, Campanilla* J. B.

Park.

Hyacintho Anglico vulgari persimilis est, sed omni parte major. *Flores* in summo caule multi, deorsum nutantes, majores, latiores, orificiis amplioribus Campanarum instar, colore cœruleo obscuro, odore nullo.

Hyacinthus floribus Campanulæ utrinq; dispositis C. B. *à præcedente non videtur specie diversus.*

27. *Hyacinthus palustris vernus flosculis fimbriatis albidis.*

Hanc speciem ad fossarum margines & in humidioribus inter Liburnum & Pisas in Italia observavimus, necdum descriptum putamus.

§. 4. *Hyacinthus racemosus.*

28. *Hyacinthus botroides minor cæruleus obscurus* Park. *racemosus cæruleus minor juncifolius* C. B. *botryoid. cæruleus* Ger. *vernus botryoides minor cæruleus, angustioribus foliis, odoratus* J. B. **The lesser Grape Hyacinth.**

Bulbus huic qualis Hyacintho stellari vulgato oblongus, fibris multis capillatus, tunicis compactus, [exteriùs nigricans] sapore viscido & amaro. *Folia* sena, novena, dena, juncea, carinata, striata, viridia, propter terram purpurascentia, [humi strata] caule palmo nonnunquam longiora. *Caulis* unus, interdum duo, dodrantales, tenues, læves, propterq; terram ut folia rubescentes, per reliquum herbaceo colore præditi, excepto scapo saturo cœruleo tincto qui *flores* sustinet, ex brevibus pediculis in racemum duas uncias longum congestos, odoratos, in urceoli modum concavos, deorsum nutantes, purpureo-violaceos, oris albidis crenatis, quorum qui extremum botrum claudunt longè minores dilutiore purpurâ infecti, nulla tamen albedine oras picti, non ità nutant, sed vel surrecti, vel rectà foras protensi comâ explicatâ subjectos flores inumbrant. Seriùs hic floret quàm botryoides qui mox sequitur.

Hispaniis & Galliæ Narbonensi vulgaris & passim obvius est in agrorum marginibus & secundum vias, *Clus.* Nos in agro Pedemontano in Italia copiosissimum observavimus juxta vias, cùm iter illac faceremus, Aprilis initio florentem. *Locus.*

Hujus aliud genus habetur crassioribus longioribúsq; foliis, florum etiam racemo longiore, densiore & odoratiore *Clus.* qui Hyacinthus racemosus cœruleus minor latifolius *C. B.* Hyac. botroides alter major cœruleus obscurus *Park. parad.*

Hyacinthus racemosus cæruleus major C. B.

Nobis non videtur à sequente diversus.

29. *Hyacinthus botryoides vernus minor latifolius cæruleus inodorus* J. B. *botryodes purpureus* 3. Clus. *racemosus latifolius speciosior* C. B. *botryoides cæruleus major* Ger. *An Hyacinthus botroides cæruleus amœnus* Lob? Park?

J. B.

Planta est sesquipalmaris, *radice* bulbosa fibrosâque, sapore ut præcedens amaro & lento. *Folia* profert bina aut terna, striata carinatáque, interdum & potissimùm primò proveniens, non multùm latiora quàm jam dicti, sed multò breviora, sæpe, potiss. culta & ubi adolevit, latiora, [quæ humi diffundi non solent, nec flexuosa sunt ut superioris, sed surrecta] nec caulis altitudinem attingentia. *Caulis* singularis, tenuis, sesquipalmum altus *flores* sustinet racematim congestos ut superior, sed non ut illa odoratos, rariores, breviores, minores, magisq; ventriosos, oris similiter crenatis coloratísque.

Montbelgardi provenit sponte: citiùs floret præcedenti, foliáq; non retinet tamdiu. *Locus.*

Pro hujus varietatibus habeo

1. Hyacinthum racemosum album *C. B.* botroiden album *Park. parad.* botryoden albo flore *Clus.* qui superiùs descripto minor est & tenerior, *foliis* dilutiùs virentibus & quasi pallescentibus, *floribus* niveis, cætera similis.

2. Hyacinthum botroiden flore albo rubente *Park. parad.* Hyac. flore è niveo purpurascente *Clus.* cujus flori niveo profusa est tenuis quædam & dilutissima purpura, qualis in Rosis albis nondum planè expansis, præsertim circa ungues, hæc vetustate & maturescente flore intensior redditur: *Caulis* è viridi purpurascit: *folia* viridiora sunt & infima parte quodammodo purpurascentia. Radix (autore Parkinsono) nullas aut raras adnatas soboles producit.

3. Hyacinthum botroiden ramosum *Park.* Hyac. uvâ ramosâ majorem & minorem *C. B.* nam duas hujus species facit,

Qui ramosam profert florum uvam, hoc est, qui uvæ in modum plures habet congestos racemulos, alios aliis minores & graciliores.

Cùm hæ omnes varietates ex Hyacinthi botryodis cœrulei aut albi semine (ut refert Clusius) enatæ sint, eas inter se & à parente specie differre nullatenus concesserim, quantumvis J. Bauhinus Hyacinthum botryoiden album pro distincta specie ponat, & Camerarium reprehendat quod Hyacinthum album & cœruleum pro uno & eodem habeat. Ego enim in descriptione Hyacinthi botryoidis

tryoidis albi Bauhinana nihil invenio quod non conveniat Hyacintho cœruleo præter floris colorem: Consule J. Bauhinum, & confer descriptiones utriusq;.

Omnium hujus generis semina in triangulis quibusdam vasculis continentur, rotunda, nigra, exigua: omnium etiam radix plurimos exiguos nucleos in ambitu generare solet, nulla tamen abundantius quam primò descripti *Clus.*

30. *Hyacinthus racemosus moschatus* C. B. *botroides major moschatus sive Muscari flore cineritio* Park. *Muscari obsoletiore flore* Clus. *Hyac. odoratissimus dictus Tibcadi & Muscari* J. B. *Muscari Clusii* Ger.

Clus.

Quina aut sena oblonga producit *folia*, humi diffusa & obliquè inflexa, canaliculata, satis crassa & succulenta, Hyacinthi comosi majoris foliis perquam similia, & tenuia stamina etiam si rumpantur ostendentia, non adeò tamen abundè ut Eriophori folia, quæ cùm primùm germinant vel purpurascunt, vel albescunt, vel interdum pulcherrimo rubro colore nitent. Ex horum medio *caulis* verno tempore erumpit satis erassus, rotundus & nudus, admodum infirmus pro sua crassitudine: hunc à medio ad summum ferè racematim cohærentes ambiunt *flores*, urceolis propemodum similes, initio interdum purpurascentes aut virides, deinde ex purpurâ virentes, aut cum viriditate albicantes, nonnunquam subcœrulei, aliquando nigricantes initio sive saturatè purpurascentes, deinde pallidi vel flavescentes, vel ab initio pallidi, postea flavi, postremò ubi tabescere incipiunt nigricantes aut pulli, iiq; mucrone quàm in aliis crassiore & obtusiore interdum, qui marcescere incipientes gratissimum moschi ferè aut aromatum odorem referunt, licet qui flavo colore est gravius quidpiam & Narcissinum quodammodo spiret: intelligo & niveo colore inveniri, atq; etiam egregiè rubente, quos sane mihi nondum videre contigit. Omnibus succedunt prægrandia trigona & veluti pinnata *capita*, in quibus *semen* continetur nigrum, rotundum, magnitudine Orobi. Radix subest magna albicans, multis tunicis ceparum modo contexta, & frequentibus crassis fibris ex ima sede prodeuntibus firmata, perennibus, nec singulis annis marcescentibus & pereuntibus, ut Hyacinthorum, Narcissorum, Tuliparum, Liliorum, & multarum aliarum bulbacearum stirpium fibræ. Ab imo flores explicare incipit ut cæteræ bulbaceæ spicatum vel botryodem florem ferentes.

E vicinis Constantinopoli hortis, ultra Bosporum in Asia sitis primùm Europæ communicata est hæc planta, autore Clusio.

Hyacinthus racemosus moschatus luteus C. B. *Muscari flavo flore* Clus. *Hyac. botroides major moschatus, sive Muscari flavo flore* Park. parad. *Hyac. odoratissimus Tibcadi luteus* J. B. *Muscari flavum* Ger.

Clusius nullam particularem hujus descriptionem ponit licet iconem ejus habeat, sed in superiore descriptione & hunc comprehendit.

Hyacinthus racemosus luteus præcox C. B. *Tipcadi lutei varietas, sive Muscari luteum præcox* Lob. Ad. part. 2.

Flores initio subcœrulei sunt, postea lutei.

§. 5. *Hyacinthus racemosus comosus.*

31. *Hyacinthus comosus* Ger. *comosus major purpureus* C. B. Park. *maximus botryoides comâ cæruleâ* J. B.

J. B.

Ex cepaceo *bulbo folia* aliquot interdum scapo longiora, & plusquam semunciam lata, cæsia, per terram sparguntur: inter quæ surgit *caulis* singularis, duas spithamas longus, nondum explicatis floribus in pyramidalem thyrsum desinens, qui ubi expansi fuerint, longiùs invicem abjunguntur, colore obsoleto, concavi, ab angustiore basi, quà pedicello semunciali appenduntur, sensim dilatati, vix tantillum hiantes, oris in sex segmenta obscurè partitis, ut difficulter conspici possint latentes apiculi cinerei. Fastigium autem thyrsi in comosam *jubam* cœruleo-purpuream longis pediculis concoloribus explicatur, odore nullo excellente: plerunq; flores abundant pulvere fuliginoso. Amara est hæc planta.

Locus. Inter segetes circa Genevam & Liburnum copiosum observavimus. Italiæ, Narbonæ, reliquæ etiam Galliæ tepidiori abundè in satis & viarum marginibus provenit. *Lob.*

Varietates duæ. Hujus duo genera in Pannoniis observavit Clusius; *Alterum* præcox, latiore folio, crassiore comâ, in eleganti tamen, majoréq; bulbo. *Alterum* magis serotinum angustiore folio, tenuiore comâ, laxiore verò & elegantiore: hujus flores comæ proximi ex cœruleo purpurascunt, ejusdémque cum coma sunt coloris, quæ nota in priore desideratur; bulbus etiam minor.

32. *Hyacinthus comosus Byzantinus* Clus. Ger. Park. *comosus albus Byzantinus* C. B. *com. Byzant. candicans cum staminulis purpureis* J. B.

Clus.

Quaterna, quinq; aut sex interdum habet *folia*, humi utplurimum fusa & expansa, nonnunquam procumbentia duntaxat, oblonga, præcedentis foliis valdè similia latiore tamen mucrone prædita, & in lateribus veluti tenui lanugine obsita, præsertim infima parte, circa eorum exortum, ingrati gustûs & nauseam facilè excitaturi. Ex horum medio, pedalis, nonnunquam major, nascitur *caulis*, teres & rotundus, nudus, intus fungosus, foris viridis lævísque; quem à medio ad summum sexaginta

ginta plerunq, aut plures ambiunt *flores*, oblongiusculi, oris in sex laciniolas divisis, sex staminulis purpureis intus præditi, inodori, initio candicantes, deinde cùm marcescere incipiunt fusci & inelegantis coloris: pediculi quibus flores innituntur initio brevissimi sunt, deinde paulatim marcescentibus floribus excrescentes quatuor unciarum aut ampliorem longitudinem adquirunt, sic ut totus caulis suis floribus ità expansis onustus, aspergillum non minùs referre videatur quàm Hippuri quoddam genus. Caulis suprema pars cum florum pediculis purpurascit: incipit florere ab imis. Trigona deinde *capitula* fert exigua pro plantæ amplitudine, in quibus paucum *semen*, interdum in singulis capitulis unicum duntaxat, rotundum, nigrum, præcedentis semine minùs continetur, interdum nullum, nam utplurimum capitula inania sunt. *Radix* rotunda, bulbosa, multis candicantibus tunicis constat, exteriore subfusca & basi multis albis fibris prædità. *Locus.*

Constantinopoli primùm allatus est circiter annum 1578.

33. *Hyacinthus comosus albus* Ger. Park. parad. *comosus albus Belgicus* C. B. *comosus albo flore* Clus. *comosus albus cum cæruleis staminibus* J. B.

Clus.

Præcedenti non admodum dissimilis est, nullà aut perpusillà comà præditus, cujus *flores* obsoletioris coloris albicantis, illius floribus satis accedunt, pediculi tamen flores sustinentes in longitudinem non excrescunt; *semen* & *radix* satis conveniunt. Parkinsonus omnem prorsus comam huic denegat, ideóque Hyacinthos botryodes potiùs quàm comosos referre scribit; *radicem* nigricantem & sublongam tribuit, unde *folia* exeunt tres aut quatuor, lævia, albicantia, angusta, carinata; *caulis* pedalis aut altior, flosculis summa parte prioris similibus, minùs tamen crebris, obsitus, tantillo longioribus & amplioribus, osculo latiore, ad margines interiùs maculis quibusdam nigricantibus infecto.

34. *Hyacinthus pennatus sive comosus ramosus elegantior* Park. parad. *Hyac. Sannesius comà paniculosà* Col. *Hyac. comosus paniculà cærulea* C. B. *comosus ramosus elegantior* Ger.

Col. Park.

Martio mense [in Italia] tribus quatuórve foliis erumpit, Hyacinthi botryoidis moschati nonnihil similibus sed minoribus, brevibus, latiusculis, colore cæsio, inter quæ *caulis* exurgit pedalis aut altior, fastigio florum comam gestans speciosissimam, in coni effigiem efformatam, in innumeros ramulos divisam, quæ cum flores explicantur, uvarum racemum ablatis acinis æmulatur, magnitudine dodrantis ferè, paniculæ graminis Miliacei modo paulatim fastigiata. Singuli ramuli in alios denuo dividuntur filamentorum crisporum glomeres extremitatibus contortis & velut cincinnatis; colore purpurascente pulchro seu columbino, odore cum gravitate jucundo. Flos gratiam suam diutissimè retinet antequam marcescit, & tandem nullo succedente semine evanescit. Mirum dictu (inquit Columna) bulbosam plantam vulgaribus Hyacinthis non absimilem, fructu ac semine prorsus destitui: an translatione & cultura id accidat, an nimià florendi luxurià ab ubertate proveniente (Sylvestrem enim nondum videre licuit) ignoramus.

Nos equidem hanc plantam pro specie Hyacinthi nova & ab aliis omnibus distincta habemus, verùm ubi sponte oritur seminis fœcundam esse minime dubitamus. Ast varietatem hanc quæ in hortis nostris colitur Naturæ initio deerranti, aut si mavis lascivienti ob alimenti ubertatem, aliámve nobis incognitam causam tribuendam censemus; adeóq, accidentalis cùm sit, frustra in agris sponte provenientem quæri.

In agro Papiensi primò inventum aiunt: adnatis se propagat. *Locus.*

35. *Hyacinthus comosus ramosus purpureus* Park. Ger. emac. *i. e. comosus quartus.*

Hujus *folia* latiora, breviora & viridiora sunt quàm Hyacinthi comosi vulgaris, non tamen pariter infirma & humi strata, sed firmiora & erectiora nonnihil: *caulis* altitudine par; coma præcedenti similis, minùs sparsa & cincinnata, colore purpureo obsoletiore: *Radix* etiam major & brevior quàm illius pluribus adnatis se propagat.

His adde

Hyacinthum Indicum bulbosum minorem C. B. *Indicum minorem Orientalem* Swertii.

Item, *Hyacinthum latifolium maximum* C. B. *Hyacinth. Ind. Orient. dictum adhuc incognitum* Swertii.

Item, *Hyacinthum latifolium alterum* C. B. *Hyacinthum Africanum bulbo crasso, facie Hyacinthi Peruani* Swertii.

Item, *Hyacinthum Tripolitanum* J. B. *exoticum flore Phalangii* C. B.

J. B.

Folus est longis, tenuissimis, Phalangio nostro similibus. *Caulis* satis magnus, in cujus summitate quatuor flores, speciosi, colore & magnitudine similes foliis tribus erectis in parva Iride cœrulea: *Radices* forma & colore Tulipis similes.

Florebat Aprili Tripoli, ubi observavit Rauwolfius. *Locus.*

§. 6. *Hya-*

§. 6. *Hyacinthus Indicus anomalus.*

1. *Hyacinthus Indicus minor tuberosa radice* Park. parad. *Indicus tuberosus* Ger. *Indicus tuberosus, flore Hyacinthi Orientalis* C. B. *Indicus tuberosa radice* J. B.

Moris.

E radice tuberosa Ari Ægyptii aut Colocasiæ simili sed longè minore & graciliore, adnatis se propagante, multisque fibris prædita prodeunt folia multa humi in orbem sparsa, oblonga, angusta, carinata, mucronata Allii foliorum æmula; à quorum medio plures exurgunt *caules*, teretes, graciles, bicubitales interdum aut longiores, duriusculi, læves, minimi digiti crassitudinem nunquam superantes; unde ob nimiam illam longitudinem & tenuitatem quo tempore florent se contorquent, ac humi plerunque procumbant, nisi bacillis, fulcris, aliisve adminiculis sustineantur. Hos autem caules per intervalla singularia folia alternatim lata basi velut Perfoliatæ folia ambiunt, breviora multò sed magis acuminata iis quæ circa radicem atque in eorum summo permulti spicatim cohærentes insidentes *flores* candidi, Hyacinthi Orientalis floribus omnino similes.

Folia avulsa & confracta non secus in stamina deducuntur quàm Bulbi eriophori folia.

Locus. In America seu India Occidentali oriuntur: in frigidioribus hisce regionibus si omnino vix ante medium Augustum floret.

2. *Hyacinthus Indicus major tuberosa radice* Park. parad. *Indicus Autumnalis, flore amplo albo odoratissimo, radice partim tuberosa, partim bulbosa* Moris. *Indicus tuberosus flore Narcissi* C.B. **Tuberose.**

Florem habet omnium maximum, album, odoratissimum, Narcissi albi in modum expansum, cum apicibus in medio luteis. *Caules* pedales, robusti & firmi, quos deorsum versùs radicem ambiunt *folia* plurima, dilute virentia, palmari longitudine, mucronata, quo altius sita in caule eò minora. *Radicem* habet inferiori sui parte tuberosam, superiore autem bulbosam seu tunicatam, [gemmæ sci. è transversa radice erumpentes tunicatæ sunt bulborum instar.] Ex inferiore tuberosa parte plurimæ crassæ fibræ in terram demittuntur.

Eisdem gaudet natalibus cum præcedente. Folia rupta pariter in filamenta ducuntur.

CAP. IX.

De Scilla.

NOtum est discrimen, Scyllæ marini monstri ἀπὸ τῦ σκύλλειν dicti, & Scillæ plantæ, de qua agimus quanvis Græci nonnulli & plantam ipsam Σκύλλαν scribant, minus rectè.

Nomen accepit quòd inter hanc & testaceum piscem à tunicea squamarum compactili serie maxima similitudo intercedit, vel σκίλλης nomen obtinuit ἀπὸ τῦ σκιλλίσματος i. e. viriditate, quòd in sabuletis marinis sole retorridis oriatur; cujusmodi sunt in Hispania, & propè aridæ Lusitaniæ tesqua maritima. Latini Scillam dicunt & Squillam etiam antiquissimi. *Jo. Bod. à Stapel.*

Cepaceo generi tantopere est compar (inquit Lobelius) ut multi eam *Cepam marinam* vocent. At nos Hyacinthis, ut puto rectiùs, eam adjudicamus.

Notandum Scillam Græcis veteribus etiam σχῖνον dictum fuisse nomine cum Lentisco communi. Iidem Veteres tria Scillæ genera tradunt; duo medica, masculum albis foliis, fœminam nigris, & tertium genus, & tertium cibis gratum Epimenidium vocatum. *Plin. lib.* 19. *c.* 5. C. Hofmannus Epimeniam corrigit.

1. *Scilla rubra magna vulgaris* J. B. *Scilla vulgaris radice rubra* C. B. *Scilla rubra sive Pancratium verum* Park. *Pancratium Clusii* Ger. **The red Squill, or Sea-Onion.**

J. B.

Bulbum habet magnum Pomo Adami vel Citrio majori sæpe parem, multis crassis fibris donatum, è laminis tuniceis, rubentibus, viscidis contextum, sub bulbo multæ fibræ, è quo *folia* emergunt impensè virentia, cubitum longa, palmum ferè lata, succulenta, crassiuscula, cum multa viscriditate amara: inter quæ surgit *caulis* Asphodeli, floribus insignis, serie longa dispositis & successivè se aperientibus, candidis, Ornithogali spicati flores æmulantibus. *Fuchs.* Caulis ut in croco priùs prosilit, tum ex eo flos in luteo candidus, qui cùm senuerit folia demum multis pòst diebus emicant lata, nullo nixa pediculo, Cepitia quadam specie, & pleraque ex iis in terram deflexa. Matthiolo amara est Scilla & acris.

Clusius Pancratio suo amplitudinem majorem tribuit quàm Scillæ, extimas tunicas rubentes, folia ampliora, longiora, magis carinata & quodammodo surrecta. Verùm quod ad bulbum attinet, non aliter à Scilla alba differre quàm colore J. Bauhinus & Lobelius consentiunt, cùm tunicæ extimæ huic rubeant, ut Cepis oblongis, illi albent.

2. *Scilla radice alba* C. B. *Scillæ magnæ albæ* J. B. *Scilla alba* Park. *Sc. Hispanica* Clus. *Hispanica vulgaris* Ger. emac.

Clus.

Caulis huic plerunque cubitalis est aut major, rectus, nudus, absque foliis, plurimis candidis & stellatis

latis floribus ornatus, Asphodeli minoribus, Ornithogalo majori (quod quidam Scillam Epimenidiam putant) valdè similibus, qui ab imis (uti verissimè Theophrastus Hist. l. 7. c. 12. scribit) explicari incipiunt, quemadmodum Asphodeli & quarundam aliarum bulbacearum, stirpium flores. His succedunt triangula *capitula* compressis angulis & velut inania, in quibus tamen nigrum, planum, paleaceum *semen*. Quinque, sex aut plura demum emergunt *folia*, liliacea, lata, viridia admodum, densa sive carnosa, humi expansa, nonnihil carinata. *Radix* crassa est, multis tunicis albis lento quodam humore plenis prædita, multisque crassiusculis fibris capillata.

Copiosè nascitur supra Olysipponem & plerisque aliis Lusitaniæ & Hispaniæ locis. Floret Augusto & Septembri, semen Octobri & Novembri maturescit. Folia maturo jam semine & arido caule emergunt Novembri & Decembri. *Locus & Tempus.*

J. Bauhinus in Scillis albis discrimen à vulgari rubra non potuit animadvertere: præterquam in colore magnitudo eadem, squamæ crassæ ac latæ; ex quibus apparebat folia æque lata esse atque rubris. Non placet ergo duplex descriptio Scillæ albidæ traditæ à Dodonæo.

Præterea, cur (inquit) Dodonæus & Clusius Scillam albam veriùs Scillam censeant quam russam non possumus adhuc intelligere.

De Scillæ viribus & præparatione multa habent Plinius, Dioscorides, Galenus, quæ apud ipsos vide: Incidendi, aperiendi, discutiendi vi præditam esse Recentiores consentiunt: unde usus ejus est in obstructionibus hepatis, meatus biliarii, lienis, mensium retentione, urinæ & in mucilagine pulmonum & tussi. *Vires.*

Maximus ejus usus est (inquit C. Hofmannus) pro Trochiscis Scilliticis qui Theriacam ingrediuntur.

Habemus in Officinis duplex Oxymel Scilliticum, simplex & compositum, utrumque Mesue, ad affectus præcipuè pectoris ex pituita crassa, &c. Habemus & *Loch* ejusdem duplex, simplex & compositum, utrumque ad crassos & frigidos in pectore humores. *Hofm.*

Tupa ipi Brasiliensibus, Lusitanis Cebola albarrana Marggr.

Marggr.

Bulbum habet album, rotundum, Pomi nostratis magnitudine, cuticulâ tectum umbræ coloris, qui inferiùs multas agit radiculas, quasdam ad novendecim digit. longas: producit porro duo, tria, aut quatuor *folia*, pedalis aut sesquipedalis longitudinis, quatuor digitos lata ubi latissima, succulenta, dilutè viridia, splendentia: lineis secundùm longitudinem & latitudinem viridioribus quasi texta.

Cap. X.

Tigridis flos C. B. Dod. Lob. Ger. *Tigridis flos Dracunculi species putata* J. B. *Ocoloxochitl seu Flos Tigris* Hernandez.

HUnc florem figmentum esse suspicati sunt multi Botanici, nec dari in rerum natura ejusmodi plantam putârunt: verùm *autoptis* & fide dignis potiùs credendum, qui dari affirmant. Lobelius à Joan. de Brancion accepit coloribus affabrè expressum, & sic describit; Virentibus, oblongis, angustis & acuminatis est foliis è pullo radicis bulbo: flore luteo exiguis quamplurimis notulis fortuitis punicantibus variato, è cujus medio suave-rubens stylus exeritur.

C. Bauhinus radicem ait habere porraceam, folia Gladioli, florem egregiè rubentem, circa medium tamen album, & instar pellis Tigridis maculatum.

Cum C. Bauhino consentit Franc. Hernandez, qui plantam sic describit,

Herba est folia fundens Gladioli, nerveis discursibus densis, & secundùm longitudinem procedentibus. *Florem* rubrum, magnum, ternis constantem foliis, sed circa medium pallentem albúmque & Tigrinæ pellis more maculatum, unde nomen. Additur in corollas floreósque manipulos ob floris præstantiam. *Radix* vero porracea est, quæ frigefacit ac febrem extinguit ℥j. pondere ex aqua devoratâ, & punctis adversatur quæ ardentes febres sequi solent. Sunt qui dicant devoratam, efficere fœcunditatem; edulis etiam est, frigentísque nec omnino injucundi nutrimenti, lubrica & pectori conferens. *Vires.*

Nascitur clementi cœlo, quale sortitur urbs Mexicana, hortensibúsque præcipuè, humidísque & cultis locis.

Bulbus oblongus Æthiopicus foliis guttatis & cilii instar pilosis Breyn.

Breyn.

Narcissorum aliqua ex parte similis est hic bulbus, nisi quòd sesquipalmaris propemodum longitudinis, ad proportionem haud crassus, fibris autem validis ima basi Hyacinthi instar Muscarii diffusis. Hic in Beverningiano horto folia quinque proferebat, glabra, crassa, carnosa, in mucronem parumper exeuntia, supina parte saturè viridia, pronâ dilutiora, quinque vel sex uncias longa, sed nè duas quidem lata, nimirum circiter medium ubi latissima; quæ confracta subamarè nauseabundum odorem (quamvis sapor singularem amaritiem haud præ se ferat) atque ex venularum cavitatibus in carne delitescentium, tenuissima, araneæ instar subtilia stamina, in modum Eriophori Peruviani præbent. Digna verò spectatu hæc folia reddebant margines, pilis subrigidis spadiceis, duplici serie, admodum curiosè, & ferè ità fimbriati, ut pro ciliis innumerabilium in altera folii parte apparentium guttularum sive ocellorum haberi queant.

Nondum floruit apud *D. Beverningh.*

CAP. XI.

De Sisyrhynchio aut potiùs Syfirhynchio.

SYfirhynchio non solùm suillo pabulo bulbosæ atque carnosæ radicis aptitudo, sed rostrata forma radicis rostro suillo similis, monente sagacissimo Columna, nominis causa fuit.

Nos in hoc capite duas toto genere diversas plantas conjunximus, nimirum Syfirhynchium Clusii, & Syfirhynchium Columnæ, alteri enim folia in flore novem, alteri sex tantum; altera, id est Syfirhynchium Clusii, ad Iridem bulbosam accedit, à qua tamen differt radice seu bulbo gemino altera alteri insidente ut in Xiphio, & petalis illis quæ sursum reflectuntur minimè bifidis, observante Jungio, altera, id est, Syfirhynchium Columnæ, Croco similior est, verùm foliis canaliculatis, & radice cum epiphysi rostrum suillum referente distinguitur, geminum autem bulbum habet præcedentis modo.

Utravis planta satis aptè respondet descriptioni Theophrasti & Plinii. *Peculiare Syfirhynchio datum est* (inquit *Theophrastus*) *ut una radix primo augeatur hyeme, tum ineunte vere quod in imo excreverat contrahatur, supernumq; crescat quod manditur.*

Syfirhynchium Columnæ ob dictam radicis epiphysin melius convenit nominis interpretationi, quod rostrum porcinum significat; & præterea edule est, quod de Syfirhinchio Clusii negat Boelius.

1. *Sisyrhynchium majus flore luteâ maculâ notato* C. B. *Sisyrhynchium majus* Clus. Ger. *Iridi bulbosæ affinis Sisyrhynchium majus* J. B. *Sisyrhynchium* Park. parad. **Spanish Nut.**

Clus.

Oblongis est angustisque foliis, mollioribus quàm Iridis bulbosæ folia, & ad Allii aut Hyacinthi botryodis folia proximè accedentibus, striatis, viridibus, & humi plerunq; fusis, rotundo, dodrantali, striato firmóq; *caule* qui ex multis involucris tanquam ex vaginulis *flores* promit quatuor aut quinque, alternatim prodeuntes, h. e. ut primo marcescente alter succedat, deinde tertius, & sic deinceps, Xyridis potiùs florem referentes quàm Iridis, ex novem foliolis compositos, quorum tria deorsum inflexa, pro fimbria, luteam maculam habent; alia tria sursum aliquantulum attolluntur; tria verò reliqua, quæ in aliis ligulam tegere solent, surrecta, summa parte divisa & bifida. Est verò totus flos pulcher aspectu, coloris cærulei, præter maculas illas, & odore quidem præditus sed valdè fugaci. Floribus succedunt *folliculi*, vaginis quibusdam cutaceis inclusi, adeò tenui membranâ constantes, ut *semen* rotundum, parvum, subrufum, quod in illis continetur, conspici possit. *Radix* bulbosa, gemina, planta ipsa florente, & altera alteri insidens Xiphii modo; superior plena, candida, dulcis, edulis, & pueris expetita, inferior flaccida; totam nimirum substantiam ad se trahente superiore, ut in Croco, Xiphio, & tandem evanescens cum adhærentibus fibris: multiplici verò cortice reticulato, crasso, nigro integitur Xiphii radicis instar, & adnatis sese propagat; nam quinas, interdum etiam senas aut plures plantas, quarum singuli bulbi suo retiformi tegmine involuti erant, alio villoso capacioréq; tegumento simul comprehensa eruere memini in collium supra Olyssipponem urbem acclivitatibus, atq; etiam Gadibus non procul à ponte qui eam insulam continenti nunc conjungit.

Tempus. Florebat Martio natali solo, sed apud Belgas Maio duntaxat, interdum etiam Junio, idq; valdè rarò, utpote quod alternis utplurimùm annis duntaxat prodire soleat, imò paulatim plerunq; contabescens prorsus tandem sæpenumero pereat.

Hoc genus (inquit Clusius) Lusitani *Nozelbar*, quasi nuculas aut parvas nuces diceres, appellant, quia pueri isthic ejus bulbo, perinde atq; Avellanis, vescuntur, eúmque in deliciis habent.

Clusio contradicit Gulielmus Boelius, referente Parkinsono in Parad, & hujus plantæ bulbos iis in locis *Nozelbar* appellari negat, insipidos enim eos esse, miniméq; edules, verùm Croci parvi seu vulgaris variegati radices itá dici, asserit, quæ & gustui dulces sunt, & à pastoribus puerisq; avidè appetuntur.

Locus & Tempus. Nos plantam hanc in lingula portum Messanensem à freto Siculo dirimente observavimus florentem circa medium Aprilem, & in Insulâ ad Promont. Pachynum.

Huc refer Sisyrhynchium flore albâ maculâ notato *C. B.*

2. *Sisyrynchium minus* Clus. Ger. *Iridi bulbosæ affinis Sisyrhynchium minus* J. B. *Sisyrhynchium* Park. parad. *Sisyrhynchium medium* C. B.

Clus.

Superiori (inquit Clusius) simile est, minus tamen gracilioribúsq; foliis. *Flores* è vaginulis prodeuntes colore superioris floribus similes, sed magis odorati: tenuiores etiam *folliculi* minore & exiliore semine pleni: *radix* item minor, non minùs tamen quàm superioris reticulato cortice tecta & gemina.

Crescit Valentino Hispaniæ regno, sed Murciano frequentissimum observabam, præsertim tribus leucis supra *Murciam* Antiquis Murgin, ejus regni metropolin.

Floret cum priore.

Vires. Ad ventris tormina utile esse referebant incolæ, sed devorata radice illico corpus saltatione esse exercendum.

Clusio iterum contradicit Boelius, & duplex Sisyrhynchii genus dari negat, nec enim majus à minore aliter quàm magnitudine differre quæ major est plantis in maris vicinia nascentibus ob undarum alluvionem, aut auræ marinæ afflatum.

3. Sisy-

3. *Sisyrhynchium Mauritanicum* Clus. Park. parad. *Sis. flore albâ maculâ notato* C. B.

Hoc genus flores Clusio protulit Sisyrhynchio majori Lusitanico formâ prorsus similes, non tamen cœruleos ut illius, sed purpurei dilutioris coloris, valdè etiam fugaces & ephemeros, quorum terna majora folia inflexa & terram spectantia albâ maculâ erant insignita.

4. *Sisyrhynchium Theophrasti* Col. *minus angustifolium* C. B.

Radicem habet bulbosam, parvam, Avellanæ nucis medullæ parem, cortice Colchici modo obductam rufo, qui facilè avellitur, rotundâ formâ oblongâ verò, & inferiùs non ut aliæ bulbosæ rotundam planam & fibrosam basin habentem, sed in oblongum productam, sinuosam & in acumen desinentem, Delphini vel Suis rostrum effigiantem, lævem veluti arte elaboratam, superiorem animalis mandibulam imitantem, atq; palati cavam partem: ex alia verò velut inferiorem alteram mandibulam, quæ tenuis est & lata, mobilis menti instar, ex lata in tenuissimas fibras divisa, tandem denis velut capillamentis quibus terræ adhæret detinens: inter ambas verò linguæ modo carnosa fibra rotunda longa exit, ex qua se propagare videtur, ut aliæ bulbosæ solent, & bulbus anno sequenti efficitur. Cujus rei signum est cortex inanis bulbi qui supra vegetum bulbum paulo superiùs invenitur. Fibræ pullæ, diaphanæ ut Orchidum fibræ, non solidæ ut bulbus, qui densus, durus, albus, splendidus est, Castaneæ immaturæ sapore. Duas uncias infra terram occultatur, & supra folia emittit quatuor, quinq;, aut septem inæqualia, tenuia, dura, carnosa, minora & breviora Croci sativi, nec lata, sed Xiphii modo tota dorsum, solida, duriuscula, striata. Binos emittere flores observavimus, stellata inter folia terræ hærentes sex foliis constructos è folliculo exeuntes: quorum tria exteriora virescunt vel violacea sunt, reliqua alba, & lineis tribus violaceis per longum ductis depicta, sylvestris Croci modo, brevibus intus staminulis. His marcescentibus fructus remanet oblongus, viridis Tritici grano par, trigonus, deinde duplo major, in quo semina turgent, & in superficie propter cutis tenuitatem extuberantia apparent; siccatus dirumpitur & copiosa, minuta, rotunda & flaventia ostendit.

Novembris fine observavimus in hac planta bulbulum emittere supernè, uti Gladiolus, qui tunc parvus admodum erat, duobus foliis emissis, atq; hyeme postea crevit, foliaq; alia emisit. Quare hyeme bulbum crescere & pinguescere certum videtur, æstate verò contrahi exsuccum, nam Vere fructus perficit Aprili mense cum floruerit Martio. Hæc omnia F. Columna. *Tempus.*

Per viarum margines herbidos Cirinolæ observavit Columna. *Locus.*

5. *Sysirhynchium alterum latifolium* Col. *minus latifolium* C. B.

Col.

Hujus *radix* simili formâ, sed duplo major oblongior, ac multiplici cortice nigrioreq;, inferiùs barbata ut superior, sed ex altera menti parte oblongus, planus, rostratus & flavescens adhæret bulbulus, qui anni præcedentis erat vetustior, cortice supra vegetum novum bulbum relicto, ut in superiore. Hic præcedente succosior est, atq; sapore amaricante parum. *Folia* lata, porracea, brevia respectu latitudinis, lævia, splendida, oris parùm pilosis, *fructu* inter folia, & terræ hærente, ut vix promineat & appareat, trigono uti superioris, sed majore, rubescente, in quo duodecim *semina* insunt, quatuor singulis angulis, crassiora, Orobi aut Viciæ ferè magnitudine, angulosa parum.

Via quâ ad Acquamenam vineam itur inter Orchides sphegôdes. *Locus.*

6. *Sysirhynchium Asprensium angustifolium alterum* Col. *minus angustifolium flore majore variegato* C. B.

Col.

Hæc minimo aeris tepore emicat, florentémq; Januario mense observavimus in Castro *Aspra* dicto, in Sabinis, olim *Casperies* appellato. Bulbo est crassiore præcedente Apulo, cui folia similia quatuor ponit, canaliculata, sed ita tenui scissura ut nisi animadvertatur, juncea videantur, & costæ effigie. *Florem* edit Croci figurâ & odore, magnum respectu plantæ, sed Croco minorem, candicante colore, & in aliquibus summæ floris partes purpuro-cœruleæ, & imæ veluti ungues luteo colore; stamina intus tria, crasso & oblongo capite prædita, lutea, medium verò apicem album, oblongiorem, in sex tenues brevésq; lacinias in summo divisum, ex pallido candicante colore. Variat flos, nam tria ex sex foliis exteriora dorsum habent vel rubens & lineis variegatum, vel ex luteo virente linea inter purpureum colorem, aut obsoletâ purpurâ. *Radice* bulbosâ barbata Apulo simili, sed majore duplo, eodem sapore Castaneæ, etiamq; se bulbo superiore propagante. Iisdem locis congener altera Apula oriebatur.

7. *Sisyrhynchium Indicum* Cornuti.

Corn.

Huic *radix* bulbacea, Nuculæ magnitudine, Croci effigie Mœsiaci, quam incolæ libentiùs esitant (sicut ejusdem etiam generis indigenas Hispani opiliones edunt, quas *Noselhas* appellant vocabulo vernaculè Avellanam significante.) Postrema æstatis parte, quam *oporan* vocant *flores* fundit in singulis caulibus nunc singulares, nunc etiam plures, sex foliis variè coloratis compositos: Interna siquidem pars cœrulea est, circulóque flavo divisa, dorsum autem mediâ & infima parte cineraceum, mediâ vero quæ in mucronem porrigitur languidè cœruleum. Elapso flore *semina* in *folliculo* subrotundo & carinato, ut Gladioli, concepta subnascuntur. *Folia* ut Iridis bulbosæ aut Asphodeli lutei minoris, teretia sunt, & per longitudinem striata.

Ex India Orientali delatum est.

8. *Sisyrhynchium ex phœniceo suaverubente flore Æthiopicum* Breyn.

Breyn.

Altitudine plusquam pedali assurgit, *bulbum* possidens rotundum, Croci aut Sisyrhynchii Indici *Cornuti*, cortice ex fusco cinereo & filamentoso obductum: è quo *caulis* viridis, ut existimo carnosus, assurgit, *foliis* partim longissimis, partim brevioribus, angustis, nervosis, vegetissima viriditate coloratis, in modum ferè Sisyrynchiorum *Clusii*, amictus; cujus superior pars papaveris erratici instar hirsuta, *florem* sua venustate aspectum delectantem suffulcit, Croci aut Sisyrhynchii Asprenfium *Col.* grandiorem, foliis sex tenerrimis, è carneo & phœniceo, necnon dilutâ Rosarum purpurâ blandè rubentibus, ad unguem croceis, congestum; cujus in medio *stylus* quadrangularis, crassus, phœnicei coloris occultatur.

Ex intuitu figuræ suis coloribus ad vivum depictæ, à *D. van Beverningk* (in cujus horto floruit ipsa planta) transmissæ descripsit Ja. Breynius.

Locus. Locus ejus natalis Promontorium Caput Bonæ Spei dictum.

Variat flore tristiùs & obsoletiùs rubente, & languido collo deorsum dependente, velut Polygonati ramosi flore luteo *Cornuti*, pari quoq; formâ & convolutis foliis.

9. *Sisyrhynchium ramosum Æthiopicum foliis plicatis nervosis & incanis, radice tuberosa phœnicea* Breynii.

Hujus *radix* tuberosa, Iridum quadantenus similis, vix sescunciam in longitudine, ac pollicem transversum in latitudine contingens, non adeò inconvenienter Cygni corpus repræsentabat; substantiâ carnosâ, ex phœniceo crocea lentam mucilaginem continente, & cuticulâ firmiter inhærente, tenui, sanguineâq; contecta; cui insuper cortex, colore & substantia Colchici similis obductus fuerat, [cùm bulbum accepit Autor à *D. van Beverningk* missum] jam resolutus, quo sanguineus perpulcher radicis color sine impedimento meliùs oculis lustrari posset. Eâ enim Radix hæc est naturâ, ut illo quo planta optimè augetur tempore imminuta, venustissimum coloris splendorem deperdat, formámq; suam in pedis figuram convertat, sub qua emissas inter fibras nova propago tandem procrescit.

Hujus tuber mense Julio terræ commissum paucos post dies *folia* octo aut decem producebat, pollicaria, palmaria, vel etiam pedalia, Iridis facie, & quæ eo etiam modo in latum expansa, mutuóque se amplexando nascebantur, obscuriùs autem viridia, incana, hirsuta, nervosa, plicata, & ab imo ad medium usq; carinâ amplâ prædita: E quorum medio *Caulis* pedalis, rotundus, viridis, & hirsutus effundebatur, parte inferiori rubicundus; ima medietate geniculatus, singulis genicula folio angustiore brevioréq; cinctis; supra verò pluribus ramis, (quorum quemvis circa basin longum angustúmq; comitabatur foliolum) brachiatus; quos Sisyrhynchii Theophrasti *Col.* pares, sed grandiores duplo ornabant *flosculi*, sex foliolis purpureis, aliqua flavedine ex phœniceo colore intermixtis, forisq; leniter hirsutis, constructi. His marcescentibus *fructus* enascebantur quidem trigoni, nec tamen ut Sisyrhynchii *Col.* oblongi, sed Hyacinthorum in modum subrotundi, qui perfectionem debitam non assecuti, virides erant, & pilis brevibus, velut caulis foliáque, hirsuti, intrinsecus verò glabri, in tres separati partes, singulas *semina* singula tantùm complectentes, quantum ex fructu sicco enucleare licuit.

10. *Sysirhynchium Persianum* C. B. *Flos Persicus Sysirhynchio congener* Clus. hist.

Hujus stirpis flos (quem solum cum suprema caulis parte coloribus suis duntaxat expressam vidit Clusius) pulcherrimus erat, summo cauli satis gracili & virescenti innitens, & ex membranaceo involucro, instar folliculorum qui Iridum flores ambiunt, emergens, tribus tantùm foliis (si picturæ fides est adhibenda) constans, mucronatis, binas uncias longis, minimum digitum latis, dorso elatiore, cœrulei coloris adeò elegantis ut cum Gentianellæ cœruleis floribus contendere possit: interna parte ramosa quædam *stamina*, in multas tenues fibras secta continere videtur, rufi coloris, *apicibus* verò albis infra illum addita erat alterius floris gemma, suo membranaceo folliculo etiam involuta.

Hujus pictura Constantinopoli expressa erat ex altera pictura è Persia allata.

CAP. XII.

De Gladiolo.

GLadiolus à foliorum formâ dictus, Dioscoridi ξίφιον. foliis ensiformibus, floribus in singulis caulibus pluribus longa serie & forma peculiari à congeneribus distinguitur.

1. *Gladiolus sive Xiphion* J. B. *Gladiolus Narbonensis* Park. *Italicus* Ger. *Glad. floribus uno versu dispositis major* C. B. Corn-Flag.

Cord.

Rectum & mucronatum emittit *folium*, è quo alia duo aut tria erumpunt, Iridi similia, multò tamen angustiora, utrinque striata, & Iridis modo sibi inserta, junceum, teretem, cubito longiorem & glabrum *caulem* amplectentia; in cujus summitate quinque, sex, aut septem, egregiæ figuræ & coloris

coloris *flores*, Sole Cancrum ingrediente se proferunt, à se invicem distantes, in unam partem caulis se inclinantes, & deorsum nutantes: constant hi sex petalis, unciâ parum longioribus, simul ab uno exortu prodeuntibus: ex quibus quatuor semunciâ paullò latiora sunt, colore roseo, sed multò lætiore & pulchriore; interdiu, cùm Sole tanguntur, ignis & scintillarum modo exteriori superficie coruscantia & veluti flagrantia, reflexis labris profundioris calathi figuram referentia: reliqua duo foliola prædictis multò tenuiora sunt, ac intra florem constituta, inferiùs aliquantulum prominent, & candidam, longam & in medio latiorem maculam habent, quam undique purpurea linea circumscribit & terminat: superiori floris folio *stamen* subest trifidum, & inter hoc & folium singularis apex. Floret paucis diebus ab inferiore parte incipiendo: aperiente enim se qui in summitate est flore inferior flaccescit & clauditur. Floribus singuli *folliculi* succedunt, in rotundo modicè oblongi, tenuibus venulis distincti, nucis Avellanæ quantitate, qui cùm immaturuerunt in tres partes dividuntur, & tenuia, paleacea, flaváque *semina* ostendunt, in quibus rubens, cartilagineus & parvus est *nucleus*. *Radicem* habet non profundam, parvam, rotundam, bulbosam, ab ima basi versùs germen turbinatam, aliquot crinitis & reticulatis tunicis veluti loricis vestitam; quibus detractis duo exigui, candidi, carnosique apparent *bulbi*, uno alteri insidente, superiore quidem Veris initio minore sed vegetiore; inferiore autem majore & latiore, verùm flaccido & fungoso: perit enim & flaccescere incipit prioris anni bulbus Veris initio supernascente alio: itaque simul decrescentem & increscentem radicem habet: nonnunquam etiam inferiori subest tertius bulbus, sed adeò flaccidus & inanis, ut inter fodiendum (quia non est spectabilis) negligatur; dum floret superior & minor bulbus increscit, vincitque soliditate & qualitate inferiorem; nam cùm flaccescere flos incipit, digiti crassitudinem & globuli figuram acquirit; fibras ab inferioris bulbi basi emittit tenues candidásque. Saporem radix habet præ cæteris herbæ partibus excellentem, nempe dulcem & modicè acrem; relinquit enim in palato aliquandiu linguam & fauces aliquantulum urentem & salivam elicientem [flores & folia idem faciunt *J. B.*] acrimoniam.

In calidioribus regionibus frequens inter segetes reperitur. Nos circa Liburnum in Italia copiosum invenimus. Passim Monspelii in segetibus provenit. *J. B.* In Italia & circa Monspelium Aprili etiam & Maio floret, in frigidioribus Junio & Julio. *Locus & Tempus.*

Variat floris colore pallidiore & interdum planè albo.

2. *Gladiolus utrinque floridus* C. B. *binis florum ordinibus* Park. *Glad. Italicus binis florum ordinibus distinctus. Gladiol. Narbonensis* Ger.

Vix aliqua in re à præcedente differt quàm florum duplici ordine in caule; quamvis Parkinsonus radicem minorem & nigriorem ei attribuat; caulem item obscuriorem; flores pariter coloratiores & tantillo minores.

3. *Gladiolus floribus uno versu dispositis minor* C. B. *purpureus minor* Park. *minimus* Lob. Ad. part. 2.

Lob.

Minor est quàm vulgaris Narbonensis Gladiolus *floribus* concoloribus, minoribus, uno versu digestis in pedali gracili *caule*: *foliis* item duplo minoribus. *Radix* Sisyrynchii aut Gladioli parvi.

4. *Gladiolus angusto gramineo folio* C. B.

C. B.

Foliis gramineis, angustissimis, palmaribus: *floribus* paucioribus, [ternis aut quaternis] pallidè rubentibus supra se invicem ad caulis summum utrinque: *folliculis* minoribus à præcedentibus differt.

In Murena Hispaniæ collegit Albinus. *Locus.*

A præcedentibus non aliter differre videtur quàm magnitudine; quæ fortè loco debetur.

5. *Gladiolus Byzantinus* Park. *major Byzantinus* C. B.

Partium omnium magnitudine; *floribus* uno versu dispositis, atro-rubentibus, seriùs post reliquos omnes se aperientibus; *radice* teneriore & frigoris minus patiente à Gladiolo Narbonensi differt.

6. *Gladiolus Æthiopicus flore coccineo* Cornuti. *An Gladiolus maximus Indicus* C. B?

Cornut.

Bulbum habet unicum, (non duplicati ordinis ut vulgaris) eúmque longè habitioris & adultioris amplitudinis, planum tamen, ac ut Nux vomica depressum: ejus caro intima fæcis vini colorem refert, & gustanti acerrimè linguam pungit. Bulbus hic multis tunicis obducitur, singulæ nerveis filamentis ductis in sese & in plexum veluti retiformem textis fimbriantur. Aliæ aliis insident, ut in Croco Mysiaco usu venit. *Folia* sunt Iridi nostrati magnitudine & figurâ similia, longitudine inter se disparia, qualia in Gladiolo vulgari. Thyrsus inter folia medius erumpit, nunc unus, nunc ramosus (ut vidi) teres, fragilis, glaber, enodis, atque ex nigro leviter purpurascens. Hujus suprema pars in coccineam velut spicam fastigiatur: adeò bellè florum germina utroque versus disponuntur, ut in Hordeo δίςιχῳ videmus: prius autem quàm singula hæc aperiantur, alia post alia longiùs excrescunt, túncque corniculorum modo leniter incurvantur; ac tubulum sinuatum formant lutei coloris; pediculus tamen quo tubulus cauli adnectitur ruber est, nec nisi propiùs intuenti apparet, cùm gemino foliolo atro-virente hinc inde tegatur. Dum tubi hujus extremum hiat, in sex lacinias divisum, totidem quoque folia format, quorum tria longiora sunt & obtusa, coccineóque colore rutilant, reliqua tria brevia admodum & acuta: extra puniceo colore tinguntur, intus croceo, nonnullis lineis coccineis striato splendent. Eo autem disposita sunt ordine: supremum amplissimum est;

est; subjectum utrinque minimum; quæ deinceps posita magna; infimum autem valdè exiguum: uno verbo breviora longioribus interseruntur. A cavo hujus floris quatuor *stamina* fluunt, quæ per supremi folii sinum deducuntur inæquali longitudine: inferiora duo humiliora sunt, tertium elatius est; singula purpureis *apicibus* ornantur, fissis parte supina, pronâ verò duplici linea ex pulvere luteo confectâ distinctis. Quartum stamen sine apice est, & linguæ serpentis modo trisulcum apparet.

Locus. A Promontorio bonæ spei dicto delata est egregia hæc Gladioli species.

7. *Gladiolus Africanus, radice tuberosa, Cepæ foliis* Breyn.

Tuberosa constat *radice* crassâ, pænè pugillari, foris ex cinereo fuscâ cum aliqua flavedine fordescente, intus carnem solidam certi coloris habente, in superiore parte colliculi instar subrotundè elevata, ac fibris multis ex ima circulari ferè planaque basi diffusis, de qua binæ radices plerunque ità conjunctæ ut facili tamen negotio separari possint. *Folia* ex colliculorum verticibus prolixa emittit, Cepæ vulgaris formam, colorem ac magnitudinem æmulantia, concava, aut materia levi, spongiosâ, ut & spumâ quâdam glutinosi saporis farcta: hæc folia tenues veluti glauci coloris halitus suffundunt, qui levissimo tactu deflorantur: Horum primùm emergentia inferiore parte incumbunt terræ, superiore autem eâ se erigunt figurâ, ut cornua pænè tauri repræsentent. Caulem (ut ferunt) impellit rotundum, foliis minoribus vestitum junceis, & *floribus* suave-rubentibus, cacumen onerantibus densissimè spicatum: hi Gladioli Æthiopici *Cornut.* dimidio breviores, nec eo modo incurvati, in medio *stamina* apicibus luteis donata, complectentes, è calyculo binorum foliorum membranaceo Cannæ Indicæ progenerantur.

An *Radix tuberosa Promont. bonæ Spei, collo eximiè crasso* Swertii?

CAP. XIII.

De Colchico.

COlchicum dictum est quòd plurimum in Colcho nascitur.

Magnitudine sua & foliis latis Liliaceis, vasculis seminalibus majoribus, à Croco cui aliàs persimile est, distinguitur.

A. 1. *Colchicum commune* C. B. *Colch. Anglicum purpureum, & Anglicum album* Park. Ger. *Colchicum* J. B. Meadow-Saffron.

Cord.

Autumno edit quincuncialem, nonnunquam etiam dodrantalem, gracilem, glabrum, candicantem, atque egregiæ teneritudinis *caulem*, in cujus fummitate *flos* Lilio non dissimilis, sed minimè repandis & reflexis deorsum foliis, sex petalis, longitudine sesquiunciam aut bessem æquantibus, latitudine verò unciâ paullò angustioribus, utrinque acuminatis, glabris, nitidis, pinguibus, in attritu glutinosis, primùm clausis & convolutis, postea se explicantibus constans, colore in subrubente purpura albicans; in medio luteo colore *stamina*, numero ipsa floris folia non excedentia continens, qui postquam unum atque alterum diem duraverint flaccescunt: deinde paulò post sequentis Veris initium *folia* profert, longitudine dodrantali, latitudine verò unciæ aut sesquiunciæ, acuminata, crassa, Liliaceis formâ & substantiæ lentore similia, sed longiora, sub terra coeuntia, & teretem, tenerum, candicantémque pediculum constituentia; in quorum medio propè terram utriculus extuberat, acuminatus, triquetrus, longitudine ad sesquiunciam plerunque accedens, latitudine verò unciam utplurimum æquans, rotundo, milioque majori, primùm candido, æstate deinde post Solstitium maturescente, ad russum in nigro colorem transeunte *semine* plenus: quo sparsa folia flaccescunt. Inveniuntur nonnunquam duo aut tres utriculi simul conjuncti, & ab una radice prodeuntes, cùm eadem radix totidem flores produxerit, sed unus tantùm ex his magnitudine præstat, alii veluti abortivi sunt. *Radice* nititur longitudine sesquiunciali, modicè in planum compressa, latitudine unciam plerunque quarta ejus parte excedente, superiùs turbinatâ, inferiùs autem latiuscula parte veluti in parvum unguem desinente, & candidas fibras in terram demittente, & parvis bulbis circa latera enatis se propagante, foris multis in russo nigris tunicis vestita, ex quarum numero ejus ætatem cognoscere potes: Singulis enim annis singulas superinduit tunicas, quibus detractis reliqua radicis pars carnosa, totaque candida, & succo lacteo plena est, eadem ab una parte rimam veluti habet, per quam floris coliculus transivit; hanc enim non è superiori & acuminata parte majoris radicis Autumno promit, sed ab inferiori flaccescentis angui & latiore, contra reliquorum bulbosorum morem. Ea verò radix à cujus mucrone flos & folia emittuntur, sulco caret usque in Autumnum, donec subnascens parvula alia emisso flore priorem fulcet. Hinc est quòd radices, quibus Vere & Æstatis principio folia insident canaliculatum illum sulcum non habeant. Eadem radix quæ priore anno germinavit, sequenti flaccescit, Autumno succedit alia admodum parva, inferiùs adnascens, à cujus superiori parte Autumno flos prodit: (nam hic minimè à majori exit) minor hæc radix unà cum flore adolescit; in Vere autem & æstate sequenti simul cum semine ad justam magnitudinem pervenit, quo tempore prior omnino perit. Siccata radix tam foras quam intus fusca fit; saporem habet dulcem, simulque amarum tenuem salivam provocantem, & aliquantulum nauseosum. Odorem verò omnes herbæ hujus partes gravem & nauseabundum spirant.

Locus. Nascitur in pratis tam planis quàm montanis, solo pingui, tam in Occidentalibus, quàm Borealibus Angliæ partibus: nec minùs in transmarinis regionibus.

Colchicum

Colchicum Anglicum album *Park.* candido flore Anglicum *Lob.* à descripto non aliter quàm floris colore differt, quicquid dicat Lobelius. Hoc autem merè accidentarium est, nec speciem mutat. Nos enim neque vidimus neque à quoquam audivimus, ullum aliud præter descriptum Colchici genus in Anglia sponte natum inventum unquam. Certe nihil tale in montosis & collibus propè Bristoiam occurrit.

Fortè Lobelius Colchicum polyanthes album *Clus.* sive Pannonicum, quod in hortis cultum vidit, per errorem pro Anglico & specie distincto habuit.

2. *Colchicum album cum purpurascentibus lineis* J. B. *Colch. ποικίλον alterum* Clus. *ex albo purpurascente varium* C. B. *variegatum alterum* Park.

Floribus candidis purpurascentibus lineis & notulis eleganter persperfis à præcedente differt; in reliquis ferè convenit.

J. Bauhinus in Helvetia in convallibus ad radicem montis *Wasserfall* invenit Septembri florentem.

Reperitur flore pleno.

3. *Colchicum purpureo-lacteum variegatum* C. B. *versicolor* Clus. Park. ποικίλον Clus.

Clus.

Non minùs crasso est bulbo quàm Pannonicum πολύανθες, vel etiam crassiore. Octobri paullò seriùs quàm superiora binos, ternos aut quaternos producit *flores*, vulgari breviores & brevi pediculo innixos, ut vix supra tellurem attollantur, quorum interiora tria folia ex purpura quodammodo rubent, aut Hispanici montani floribus concolores sunt utplurimum: exteriora autem tria vel omnino lactei candoris sunt, vel internè media ex parte purpurea, aut crassioribus purpureis venis radiatim distincta, vel purpureis maculis aspersa, omnia verò mucrone magis orbiculato & obtuso quàm in vulgari. Hujus folia ineunte vere germinantia ex viridi purpurascunt, deinde explicata saturatiùs virent vulgaris foliis.

4. *Colchicum Pannonicum album* Park. *polyanthes album* J. B. *candidum multiflorum* C. B.

Bulbo majore; *foliis* dilutiùs virentibus; floribus lactei candoris, ab eodem bulbo pluribus ad septenos, denos aut duodenos, &c. à Colchico communi differt.

Autumno pratis quibusdam Viennæ Austriæ vicinis non procul à Danubio eruit Clusius. *Locus.*

Colchicum polyanthes sive multiflorum purpureum Lobelii J. B.

A præcedente non aliter quàm floris colore differre videtur.

5. *Colchicum Byzantinum latifolium polyanthes* Clus. J. B. *Byzantinum* Park. *lato Hellebori albi folio polyanthos* C. B.

Clus.

Novo vere germinat, ternáque aut quaterna producit folia amplissima, Ellebori albi foliis nec formâ nec magnitudine valdè absimilia, nec illis minùs nervosa, magis tamen viridia, & sese mutuo amplectentia. Autumno cum vulgari numerosos fert *flores*, ut viginti aliquando observare meminerim ex eodem bulbo prodeuntes, vulgaris quidem floribus formâ & colore propè similes, sed ampliores, crassioréque pediculo subnixos, foris dilutiùs, internè saturatiùs purpurascentes, & tanquam venis quibusdam per folia sparsis notatos, in quibus *stamina* ut in vulgari. Satis copiosum *semen* fert interdum in triangulis, laxis, brevibúsque capitulis sive folliculis, triplo crassius vulgari. Ejus *radix* crassissima pugnum æquans vel etiam amplior.

6. *Colchicum Lusitanicum Fritillarium* Park. *Lusitanicum purpurei cum albo mixti coloris* Clus. J. B.

Hujus plantæ florem tantùm describit Clusius, Parkinsonus reliquas etiam partes accuratiùs, ideóque descriptionem ejus adhibebimus.

Flores hujus majores & longiores sunt quàm vel Anglici, vel Pannonici, ad præcedentis flores proximè accedentes, ejusdémque ferè cum illis coloris, paulló duntaxat saturatiores, maculis tessellatim (ut in Fritillariæ flore) dispositis purpureis, sed floridioribus, & vel è longinquo conspicuis. *Folia* hujus ortu suo reliqua omnia Colchica Autumnalia præveniunt, siquidem ante hyemem semper emergunt, quinque vel sex numero, brevia potiùs quàm longa, basi latâ, summitate acuminata, canaliculata seu concava, quasi in circulum disposita: & sese mutuo ima parte amplectentia, colore pallido; seu ex viridi canescente, à reliquorum hujus generis colore diverso. *Radix* Anglici aut Pannonici persimilis, paulo duntaxat major. Floret Autumno omnium primum.

Colchicum latifolium Boisoti *Clus.* Clusius ipse huc referendum suspicatur.

7. *Colchicum Neapolitanum Fritillaricum* Park. *flor. Fritillariæ instar tessellatis* C. B. *Colchicum Neap.* Clus. hist. App. 1.

Park.

A præcedente, cui aliàs persimile est, differt florum colore saturatiore, adeò ut maculæ tessellatæ è longinquo etiam conspicuæ sint, florésque Fritillariæ alicujus intensiùs coloratæ similiores, & quàm præcedentis pulchriores & speciosiores. *Folia* post flores brevi exeunt, súntq; nonnihil longiora quàm illius & obscuriùs viridia, ad cinereum tamen tendentia; nec adeò decenter in orbem diffusa, sed erectiora, & velut inter se complicata.

Clusius

Clusius Neapolitanum suum paullo aliter describit. Flores, inquit, quaternos aut quinos protulit, non adeò altè insurgentes ut in vulgari, sed breviores, quorúmq; folia luci opposita tessellatim distincta apparebant, perinde ferè ac in dilutiore Fritillariæ flore. Semen etiam abundè præbet id genus, sed in minoribus brevioribúsq; capitibus quàm vulgare.

8. *Colchicum Fritillaricum Chiense* Park. *variegatum* Cornuti.

Cornut.

Autumno statim ineunte supra terram *flos* emergit, mille variegatus maculis, dilutè purpurascentibus, quadratis & in quincuncem dispositis, ut in Meleagride *Dod.* Singulis illius petalis inest albescens quædam vena, quæ per eorum medium ab infima parte ad mucronem usq; prorepit. *Filamenta* sex longiora, cœruleis apicibus donata, à cavitate floris oriuntur. Bulbus huic plantæ pro radice est, tunicas habens plures, coloris ex nigro rufescentis, interior multa bombace munitur: conspicuum id est si quis delibret. Post florem *folia* fert atro-virentia, angustiora & breviora nostratium. Æstate media seminibus turget ruffis, quæ siliquæ coriaceæ virides cellulatim coercent.

Park.

Folia huic plerunq; tria è bulbo exeunt, pallidiora seu hilariùs viridia quàm præcedentis, humi appressa, ad basin lata, leviter mucronata, ad margines sinuata, seu undulata & veluti crispa seu serrata. *Radix* parva, oblonga. *Flos* pulcherrimus reliquis ferè minor, seriùs Autumno adulto, nec ferè ante Novembrem se aperit. Hyemes nostras ægrè tolerat, sed paulatim ferè languet, bulbo quotannis imminuto, donec tandem plane emoritur & evanescit.

9. *Colchicum montanum angustifolium* C. B. *mont. flore purpureo* J. B. *montanum Hispanicum* Clus. *mont. Hispanicum minus* Park. Ger.

Clus.

Terna aut quaterna huic sunt *folia* digitalis longitudinis, carinata, firma, humi tamen sparsa, saturatiùs virentia & splendentia, vix semunciam lata, acidi gustûs, rufescentem colorem contrahentia dum tabescere incipiunt. *Flos* sine foliis primùm exit Septembri, aliquando etiam Augusto, sex longis, angustis & ex purpura rubentibus foliis, totidem in medio *staminibus* constans. Hunc statim (præter aliorum Colchici generum morem) folia subsequuntur, & totam deinde hyemem perdurant, usq; in mensem Maium vel etiam Junium. *Radix* bulbosa, non magna, multis ex rufo nigricantibus tunicis amicta, intus alba, solida & cum quadam adstrictione dulcis, longiuscula sede, quali in cæteris generibus, & adnatis in lateribus se propagans.

Locus. Collibus Salmanticæ vicinis, solo valdè lapidoso eruit Clusius cum suo caule dodrantali firmo & triangulari capite, in quo semen ex rubro nigrescens sive fuscum, læve exiguum subrotundum.

Datur hujus varietas in floris colore, cujus interiora petala tota alba, exteriora media ex parte viridia, altera carnei quodammodo coloris.

10. *Colchicum pratense Salmanticum* Clus. J. B.

Flore erat dilutiore & in nonnullis plantis lactei omnino candoris. Hoc vulgari minus est, ineunte vere folia duntaxat proferens.

11. *Colchicum vernum* Clus. J. B. Park. *vernum Hispanicum* C. B. *vernum* Ger. emac.

Novo vere cum Dente canino Crocóq; verno hoc Colchici genus prodire, & unum aut alterum florem unà cum foliis producere solet, primis quidem diebus antequam sese explicare & pandere incipiat, coloris albi, sed qui paullò pòst in purpureum dilutiorem mutetur, brevi pediculo subnixum, sex petalis constantem minoribus & angustioribus quàm in vulgaris flore, & Croci verni albo flori formâ valdè similem, singulis foliis ex infima sede album *stamen* proferentibus cujus apex flavus: exteriorum trium foliorum stamina interiorum staminibus sunt breviora. E medio floris umbilico oblongiusculus exilit stylus, staminum longitudinem superans, albus, in tres partes summo divisus. Nascebatur verò flos ille inter terna folia, carinata, sese mutuò complectentia, Colchici vulgaris foliis longè angustiora, montani tamen Hispanici foliis paullò latiora. Flori succedebat triangulare membranaceum capitulum, haud magnum, semen continens rotundum, subrufum. Radix Colchici vulgaris radici sive bulbo, formâ quidem similis erat & fusca pelle obducta, sed longè minor, multas candidas fibras ex infima sede protuberante spargens.

Vires. Non convenit inter Botanicos an Colchici radix sit Hermodactylus Officinarum, aliis id affirmantibus, aliis negantibus. Doctiores & peritiores diversam faciunt, inter quos J. Bauhinus & J. Bodæus à Stapel. Hermodactylum non esse Colchici radicem probant, quòd Hermodactylus resiccatus albus permaneat, neutiquam rugosus, modicè durus tundiq; facilis sit, pulverémq; habeat candidum, quæ omnia Colchici radix siccata non habet. Addit Jo. Bauhinus Colchici radicem venenatam esse, Hermodactylos præcipuè veteres innoxiè gustari posse. Interim tamen, annuente Trago, admonet illos quorum interest pilulas pro podagricis describere, ne suis confectionibus Colchicum seu Hermodactylum adhibere velint, quod, inquit, hactenus magno cum errore commissum fuit. Cæterùm Arthritide laborantibus Colchici radicem utilem esse Arabes scripsere, & nos aliqua ex parte experti sumus, sed tum cùm forinsecus imponitur.

12. Col-

12. *Colchicum pumilum Croci foliis* C. B. *minimum tenuifolium Gallæcium* Lob. Ad. part. 2. J. B.

Lob.
Pumilum hoc Colchici genus *foliis* est Croci montani minoris, humi sparsis, uncias binas aut sesquiunciam longis (mihi folia duo solum dedit *J. B.*) *radice* Colchici, Avellanæ parvæ nucleum æquante, flore unà cum foliis prodeunte, senis constante petalis angustioribus, purpurantibus, totidémq, staminulis, apiculis luteis præditis, è brevi pediculo, parum è terra emergente.
Ex Hispaniæ regione Gallæcia opera *Le Quels* rhizotomi Lutetiani delatum est hoc genus. *Locus:*

Cap. XIV.

De Croco.

CRocus à Croco puerò in hunc florem verso dictum fabulantur Poetæ. Ovid. Metamorph. 4.

Et Crocon in parvos versum cum Smilace flores.

Potiùs κρόκος dicitur à κροκὶς vel κρόκη trama, filum, villus, id quod stamini inseritur, cujusmodi sunt Croci stamina seu villi, qui κροκίδες appellantur, qui plerunq, terni, nonnunquam etiam plures in floris medio conspiciuntur, & cùm soli in usum veniunt, per excellentiam Croci nomine donantur. Nec Croci tantùm sed & aliorum etiam florum stamina κροκίδες appellantur, Nymphææ v. g. apud Dioscoridem *l.* 3. *c.* 131. Liliorum apud Plinium *l.* 21. *c.* 5.
Croci notæ sunt flores nudi, erecti ab ipsa statim radice orti absq, pediculis herbaceis, Folia angusta, graminea, linea in medio alba secundùm longitudinem decurrente.

1. *Crocus vernus latifolius albo versicolore flore* 1. Clus. J. B. *Cr. vernus minor albicans* C. B.

Clus.
Hujus *folia* Croci sativi & legitimi folia satis referunt, nisi breviora essent: inter quæ bini aut terni prodeunt *flores*. Croci albi floribus majores, petalis mucronatis, quorum terna exteriora (quæ pallidula sunt foris) tribus radiis ex atro purpurascentibus ab infima basi ad extremum folium ductis striata, internè alba sunt, ut & tota interna tria petala, *staminàq*, in meditullio habent Croco montano similia, sed magis pallentem *stilum*. Liberaliùs hæc semen præbet in triangulis capitibus rotundum, ex fusco candicans. *Radix* aliis similis, foris membranâ fuscâ obducta, fibris infima sede donata, & intus alba.
Reperitur hujus species per omnia minor, quæ Croc. vern. latif. albo versicolore flore II. *Clus.* Crocus vern. minor purpurascens *C. B.*
Crocus vernus latifolius albus vel cinericeus *C. B.* An Crocus vernus flore cinereo striato *Ger.*

2. *Crocus vernus latifolius albo flore* Clus. *vernus latifolius albus variegatus* C. B. *vern. latif. albo flore, interdum purpurascentibus venis vario* J. B. *vernus flore albo* Ger.

Quaterna plerunq, habet *folia* latiuscula & brevia; venâ albâ supernè unâ, subtus duabus per eorum longitudinem excurrentibus prædita; inter quæ prodit è membrana *flos* unus aut alter, brevi pediculo nitens, sex *foliis* constans albis, imâ parte cum pediculo (qui in hac specie brevior ferè est quàm in aliis) purpurascentibus, tria *stamina* cum *apicibus* oblongis, luteis, *stylum* breviorem in tria folia fimbriata crocea divisum circumstantibus continens. *Flos* in hac specie magis concavus est & ventricosus quàm in flavo-vario, petalis latioribus, obtusioribus, concavis, adeò ut vix unquam aperiantur, ad ungues purpurantibus lineis striatis: interdum etiam tria folia interiora tribus lineis purpureis per totam longitudinem ductis striata sunt. *Radix* candida, tenui cortice amicta, plurimis fibris candidis infima sede prædita.

3. *Crocus purpurascens saturatioribus lineis striatus. Cr. vernus latif. purpureus versicolore flore* Clus. J. B. *vern. latif. purpureus variegatus* C. B.

Folia quatuor aut quinq; brevia, viz. quatuor aut quinq; digitos longitudine vix excedentia, culmum lata, carinata, lineâ lacteâ medium percurrente, *Flos* è membranaceo involucro duplici folio constante exit, hexapetalos, *petalis* penè paribus, quorum exteriora tria pallidè admodum purpurascunt exteriùs, striis tribus insignioribus saturè purpureis ab ungue ad apicem per totam folii longitudinem ductis, quæ ad latera virgulas spargunt, tria interiora exterioribus nonnihil breviora latioraq; & colore exteriùs saturatiore tribus pariter lineis majusculis purpureis ad latera strias longas ceu radios ad margines usq; foliorum extensas emittentibus, insignia. Lineæ hæ utrinq; conspicuæ sunt, *h. e.* tam interna quam externa foliorum superficie. *Folia* exteriora interna superficie intensiùs purpurea sunt quàm interiora, utraq, autem oblanga, concava, mucronata, scaphoidea. *Stylum* croceum seu rubentem, trifidum, non admodum longum, tria *Stamina* circumstant, longis mucronatis apicibus erectis donata, flavis & multò pallidioribus quàm stylus, eo tamen nonnihil productioribus. *Radix* majuscula, reliquorum similis, numerosâ sobole fœcunda.
Hujus bulbum Ferraria Italiæ ad Clusium misit Alphonsus Pansius.

4. *Crocus*

4. *Crocus purpureus latifolius striatus unguibus violaceis. Croco verno latif. purp. flo. minore Clusii similis si non idem.*

Folia huic longa & lata, lacteâ lineâ mediam longitudinem percurrente, terna plerunque ab eodem bulbo: inter quæ *flos* pediculo longo è membranaceo involucro exurgit, amplus, oblongus, petalis externis tribus internis longioribus, mucronibus acutioribus; utrisq, media sui parte propè ungues, ut & ipsis unguibus, & caulis parte superiore saturatiùs purpureis seu violaceis: [intus in unguibus petalorum hujusce coloris nihil apparet] quin ungues interiùs albescunt. *Petala* externa ad margines interdum candicantibus lituris varia sunt; interna ad margines tam exteriùs quàm interiùs è purpura albescunt, saturatioribus purpureis venis striata seu virgata: internâ autem parte hæ venæ seu lineæ conspectiores sunt. *Stamina* longiora sunt in hac quàm in quavis alia nobis descripta specie, *apicibus* flavis satis etiam longis donata. *Stylus* ut in reliquis trifidus, staminibus non multo altior, ejusdem cum apicibus coloris, aut paulò etiam pallidioris. *Radix* grandiuscula, latifolii albi persimilis. Floris petalorum margines plerunq, inflectuntur aut introrsum convolvuntur, ut flos integre vix unquam explicetur.

5. *Crocus vernus latifolius purpureo flore minore* Clus. J. B. *vern. purp. minor* Park. *vern. latif. purpuro-violaceus* C. B.

Clus.

Foliis est Croco albo similibus paullò tamen angustioribus: *florem* promens ejusdem magnitudinis, brevi pediculo innitentem, violaceæ ad cœruleum tendentis purpuræ colore, unguibus & summo pediculo saturatâ purpurâ nitentibus. Radix prædicti similis, & in edenda sobole satis fœcunda interdum. Nonnunquam, sed valdè rarò, *semen* fert rotundum exalbidum in triangulari capitulo.

Locus. In agris & pascuis Romæ vicinis Februarii initio florentem invenimus: necnon in pascuis montosis propè Curiam Rhætorum, & in summitate montis Juræ sed multò seriùs florentem. Reperitur etiam & in monte Baldo, & Alpibus Helveticis & Burmii Rhætorum.

6. *Crocus vernus latifolius purpureus flore majore* Clus. J. B. *vern. purp. maximus* Park. *vern. latif. flore purpureo magno* C. B. *vern. latif. flo. purpureo* Ger. emac.

Clus.

Hujus *Flos* prioris formâ similis, petalis multò amplioribus, licet colore non valdè disparibus, nec injucundi odoris, quorum externa tria paullò longiora interna tria breviora amplectuntur. *Stamina* alba sunt, magnis flavis *apicibus* prædita, inter quæ *stilus* exit paullò longior, extima parte in tres quasi tubulos laxiores divisus, aurei coloris. Cum flore exeunt terna aut quaterna folia præcedentis non dissimilia, paullo tamen longiora. *Radix* superiore major.

7. *Crocus vernus latifolius flavo vario flore* 1. Clus. *Cr. vern. latif. flavo-varius* C. B. *vern. latif. flo. vario, striis violaceis* Ger. *Huc refero Croc. vern. latif. flavo-vario flore duplici* C. B. Ger. emac.

Quinq, aut sex habet *folia*, tenuia, instar ferè legitimi Croci, infima parte ex purpura nigricantia, è quorum medio unum aut alterum *florem* promit, aurei fere coloris, legitimi Croci odorem nonnihil referentem, petalis exterioribus paullò angustioribus & magis mucronatis, tribus crassiusculis radiis ex atro purpurascentibus ab imo ad summum secundùm petali longitudinem excurrentibus, & multas interdum venas in latera spargentibus insignitis: ternis interioribus latioribus, & ungues foris etiam ex atro purpurascentes habentibus. Pediculus qui florem sustinet totidem purpurei coloris saturi radiis notatur quot sunt in flore folia. Umbilicum occupant tria flava *stamina*, inter quæ *stylus* eminet extrema parte trifidus, aurei coloris. Floribus succedunt crassiuscula trigona *capita*, adeò saturo purpureo colore infecta, ut atra videantur & splendentia, quæ maturitate hiscentia *semen* continere conspiciuntur rufum. *Radix* præter aliorum morem multiplici reticulatoq, cortice obducta, & multis tenuibus fibris sessili parte, per reticulati corticis maculas se exerentibus prædita, rarò adnatos bulbos proferens.

Crocus vern. latif. flavo-vario flore 2. *Clus.* A descripto solis florum radiis differt, qui adeò latè sese spargunt, ut præter oras totum externorum trium foliorum dorsum inficiant; pediculus etiam florem sustinens totus ex purpura nigricante splendet. Flore dodecapetalo & in uno caule gemello interdum ludit.

8. *Crocus vernus latifolius flavo-vario flore vulgaris. An Crocus vernus flavus striatus* Park?

Flos flavus, aut potius pallidus, legitimi Croci odorem nonnihil referens: exterioribus tribus petalis paulò angustioribus, tribus crassioribus radiis ex atro purpurascentibus externa parte ab imo ad summum secundùm folii longitudinem excurrentibus, & multas interdum venulas seu virgulas in latera spargentibus; ternis interioribus paulò latioribus, unguibus etiam foràs atro-purpureis. *Pediculus* qui florem sustinet totidem atro-purpureis lineis pingitur quot sunt in flore petala. Umbilicum occupant tria flava *stamina* brevia, apicibus pallentibus prædita, minoribus quàm in quavis alia specie nobis hactenus visa; inter quæ *stylus* eminet aliquanto productior, summa parte trifidus, reliquo flori concolor. *Folia* huic speciei angusta, longa, ante florem emergunt. *Radix* parva innumera sobole brevi temporis spatio immensùm se propagat præ omnibus nobis cognitis Croci speciebus; adeò ut ob fœcunditatem suam hortulanis contempta sit.

A Croco

A Croco verno latif. flavo-vario flore Clusii differt quòd nec bulbus reticulato cortice obductus sit, nec rarò adnatos bulbos proferat, sed frequentissimè.

9. *Crocus vernus latifolius aureo flore* Clus. *vernus latifol. aureus* C. B.

Flores huic speciei folia plerunque antevertunt breviores & ventricosiores quàm flavo-varii proximè descripti, aureo colore insignes: In nonnullis *petala* aversâ parte linea viridis secundùm longitudinem media dividit, cui ad ungues duo minora parallela opposita, unde floris pediculus sex striis virentibus insignis est. Intus *stylus* brevis trifidus, quem circumstant *stamina* tria, apicibus donata stylo multo longioribus, è latiuscula basi in acutum mucronem exporrectis, ad modum floris divergentibus. Tum stylus, tum stamina petalis sunt concoloria.

10. *Crocus vernus latifolius flavo flore* Clus. *vernus Mœsiacus flore flavo* J. B. *vernus latifolius flavus* C. B. *vernus flore luteo* Ger.

Clus.

Quaterna huic aut plura sunt *folia*, ad Croci latif. purp. versic. flore valdè accedentia, longiora tamen, & circa exortum latiora, binis candidis venis secundùm medium nervum per longitudinem excurrentibus, quæ emergere incipientia florem simul ostendunt cum petalis exterioribus mucronatis, internis paululum orbiculatis, flavi coloris, utcunque odoratum, tria longiuscula latiusculáq; *stamina*, dilutius flavescentia intus continentem, & longiorem *stylum*, summo fastigio in tria stamina divisum, sativi Croci staminibus pœnè concolorem; cui succedit membranaceum triangulum *capitulum*, rotundo rufóque *semine* plenum. *Radix* cum supradicti Croci radice convenit, vel etiam major est, solida, aliquot candicantibus fibris sessili parte donata, & aliquot tunicis obvoluta. Binos plerunque, ternos, aut quaternos vel etiam plures profert flores: nulla enim Croci verni species hac liberalior in producendis floribus.

Crocus vernus latifolius pallido flore Clus. *vern. latifol. pallidus* C. B.

Florum petalis magis mucronatis, eorundem colore omnino pallido, viridibus venulis exteriorum trium ungues foris distinguentibus à descripto differt.

In Servia seu Mœsia superiore sub Bellogrado Martio mense florentem eruit Steph. van Hausen *Locus.* Noribergensis.

11. *Crocus vernus angustifolius* 1. Clus. *vern. angustif. magno flore* C. B. *vern. angustif. floribus cæruleis sive violaceis interdum candidis Hispanicus* J. B. *Crocus vernus* Ger.

Clus.

Terna, quaterna aut plura habet *folia*, longa, viridia, Crocinis longè angustiora graciliorâque, rotunda & capillacea ferè; inter quæ prodeunt bini aut terni *cauliculi*, unciales utplurimùm, angulosi, sustinentes *flores* cum petalis imâ parte flavescentibus, intus nonnihil candicantibus, reliquâ ad cœruleum tendentibus sive violaceis, [inveniuntur & toti candidi] odoratos. His succedunt *folliculi* sive capitella trigona, exile *semen* fulvescens continentia. *Radix* exiguæ Avellanæ magnitudine, duro spadiceóque cortice sive putamine tecta; intus alba, firma, subadstringente gustu.

Frequens invenitur Gadibus, atque inter Asindum (vulgò *Medina Sidonia*) & Calpen locis sale- *Locus.* brosis & apricis.

12. *Crocus vernus angustifolius* 2. Clus. *vern. angustif. gemino bulbo* C. B.

Clus.

Folio & *radicis* externo cortice præcedenti omnino similis est, paullò minore *flore*, ex albo purpurascente, vixque è terra prominente. *Radix* gemina, candida, una super alteram insidens, quarum superior firma, dulcis & edulis erat, inferior flaccida.

In Bæturiæ collibus Lusitaniæ finitimis observavit Clusius. *Locus.*

13. *Crocus vernus angustifolius violaceo flore* Clus. *vern. angustif. parvo flore* C. B. *vernus minor* Ger.

Clus.

Uberioribus & crassioribus est *foliis*, iisque interdum surrectis: *Flos* duorum præcedentium flore longè minor, totúsque cœruleus, tribus exterioribus petalis exceptis, quæ foris virescente colore nonnihil aspersa sunt. Hujus *radix* priori formâ similis, paullò tamen major est, *semen* etiam crassiusculum.

Gadibus duntaxat juxta primam speciem invenit Clusius Februarii initio. *Locus.*

14. *Crocus vernus* 4. *sive violaceo flore* Clus. *vernus juncifolius purpureus* C. B. *vernus angustifolius flore violaceo* Ger.

Clus.

Terna habet aut quaterna juncea *folia*, primo angustifolio similia; inter quæ uncialis tenuis *cauliculus* prodit, membranaceum *folliculum* sustinens, ex quo *flosculus* emergit purpurei saturi coloris, petalorum unguibus albis venis distinctis: *stilus* è floris umbilico prodit. Fugax admodum est hic flos, utpote qui unico duntaxat die apertus manet. *Radix* primæ speciei radici par, multis tunicis sive corticibus duris tecta.

15. *Crocus vernus capillari folio* J. B. C. B. Cluf.

Cluf.
Exiguam habet *radicem*, bulbosam, duro spadiceo cortice tectam: è quâ prodeunt duo aut tria, angustissima & quasi capillaria *folia*, viridia, surrecta: inter quæ *pediculus* verius quàm cauliculus, uncialis longitudinis aut paullò major, ab una parte planus, sustinens semuncialis magnitudinis *florem*, petalis tribus exterioribus paulò longioribus & purpurei coloris, tribus venis saturatioribus secundùm longitudinem exteriùs distinctis, tribus interioribus brevioribus & dilutiore colore præditis, omnibus autem internè dilutè purpurascentibus, & ungues habentibus pallidos, ternis venis distinctos, prodeuntibus ex umbilico tribus *staminulis* brevibus, longo *apice* flavo præditis, & modio *stylo* extrema parte diviso.

Florem profert initio Maii, qui Sole splendente aperitur, sub noctem clauditur, & paucos dies durat, nullius aut pertenuis odoris.

16. *Crocus vernus angustifolius variegatus* C. B. *vernus aureus variegatus* Eyst.

17. *Crocus* J. B. Ger. *sativus* C. B. *verus sativus Autumnalis* Park. parad. Saffron.

J. Bod.
Constat hic *bulbo* dulci, Avellanæ, (interdum etiam Juglandis) magnitudine, tunicâ incanâ seu cinereâ in tenuia & oblonga capillamenta fissili foris obtecto, multis fibris capillato: *Folia* quinque aut octo, palmum aut etiam dodrantem longa, admodum angusta, striata. *Caulis* inter hæc oritur brevis sub finem Augusti aut Septembri mense, florem sustinens unicum, Colchici flori similem, sex petalis ex purpura rubente cœruleis constantem, in quorum medio *stamina* sex, tria erecta *apicibus* flavis donata, inutilia, brevia & superficie pulveracea sunt; reliqua tria longitudine ipsa floris folia paulùm excedunt, cùm etiam ex clauso convolutóque flore jam ex terra prodeunte exertis capitibus perficiant: eadem inferiùs angusta, superiùs verò latiuscula existunt, & subtilissimis crenis nonnullorum oculos subterfugientibus incisa; color est in russo puniceus, [*J. B.* stamina hæc flammei ruboris sunt] Ea collecta aroma celebre conficiunt, omnibus Crocus seu Crocum appellatum, gustu amariusculum, odore jucundo, acri, latè spirante, oculos aliquantum mordicante, lachrymas profundere cogente, & modicè cum suavitate non ingrata caput aggravante, somnúmque conciliante. Ejus tam triti, quàm integri parva portio magnum aquæ aut vini quantitatem luteo aut citrino colore ad puniceum inclinante tingit. Flores unum aut alterum tantùm diem postquam aperti fuerint durant. Cùm defloruit, vel cùm adhuc floret folia emergunt, quæ hyeme non flaccescunt, sed sub ipsa nive virent. Radix Autumno cùm planta floret bulbo constat singulari, sequenti autem vere & æstate duplici, atque altero alteri superiùs insidente. Cum enim veris initio folia increscunt superior radicis pars è qua folia exeunt increscit pariter, donec æstate parentem sub se retentam quantitate æquet. Hâc itaque vigentem, solidam succosámque constitutionem nactâ ipsa parens languida & flaccida redditur, atque Autumno tota evanescit. *Hoc omnibus Crocis commune esse puto.*

De loco natali ubi sponte oritur nihil certi traditur: seritur autem in plerisque provinciis, ut Sicilia, Italia, Pannonia, Gallia, Germania, Anglia. De semine altum apud Botanicos est silentium: Seritur autem depositis radicum bulbis. Semen apud nos quantùm audivi nunquam fert, nec alibi, ut puto, in frigidioribus: in locis autem ubi sponte oritur semen perficere minime dubium est.

Croci electionem vide apud Casp. Hofmannum. Qui vulgò venditur, fere est corruptus Cartamo seu Cnico, quem Crocum Sarracenicum vocant. Laudatur in Croco summa partium tenuitas, & trahitur in dubium (inquit Casp. Hofmannus) annon illa vincat omnia alia simplicia.

Vires & Usus. Moderatus ejus usus cerebro prodest, sensus vegetiores reddit, somnum & torporem excutit. *Dod.* [copiosior vigilias inducit, & capitis dolorem] omnium consensu corroborat cor, & lætitiam gignit; quod experimento confirmat Amatus Lusitanus asserens se mercatorem vidisse, qui cum in ollam in qua carnes coquebantur multum Croci injecisset, post earum esum, in tam profusum risum erupit, ut parùm abfuerit quin risu nimio & cachinno è vita excesserit. Simile exemplum est apud Julium Alexandrinum in *Salubr.* Nos, ait, nobilem fœminam Tridenti vidimus horarum circiter trium spatio immodico risu concuti, eliciendorum fortè mensium causâ. Justo plus croco usum Thoracis crudos humores ad concoctionem perducit, pulmones aperit, & ab obstructione liberat, & ad hæc tam efficax est remedium, ut subinde phthisicis in summo vitæ discrimine, & propemodum animam agentibus spiritum reducat, & vitam ad aliquot dies proroget, scrupuli dimidii, aut ad summum integri, cum Passo aut vino Pramnio vel alio dulci exhibitus; quomodo etiam datus gravissimas subitò irruentes citra febrem dyspnœas statim & momento temporis tollere non semel à nobis compertum est. Crapulam etiam arcere hoc modo sumptum Dioscorides refert. Laudatur ad hepatis & fellis obstructiones, necnon ad regium morbum; atque hinc bonum colorem Crocum efficere Dioscorides scribit. Additur eodem autore ad omnes quæ interaneorum causa temperantur potiones, sed nostra ætate ad eas potissimum quæ menses, fœtus & secundas educunt. Urinam cit, Venerem excitat, ad Vulvæ & sedis cataplasmata additur, necnon ad emplastra & cerata veteres tumores & dolores discutientia, inflammationes erysipelatodes mitigat; compositionibus auricularibus utiliter admiscetur: oculos ab ecthymatis & exanthematis cum lacte aut Fœniculi Rosárúmve liquore præservat illitus, & humorum in eos influxiones reprimit. Hæc è Dodonæo.

Nos efficaciam ejus in ictero, si tempestivè bibatur, sæpius experti sumus, ad quem morbum quæ partium tenuium sunt & tingendo apta pleraque conducunt.

In partûs difficultatibus adeo visus est fortiter egisse (inquit C. Hofmannus) ut totus infans apparuerit croceus. Hoc experimentum est à Rhasi, quem Serapio laudat. Fuit mulier quædam, inquit, quæ aliquot diebus laborârat in partu & dedi illi in potu ℨij Croci, & peperit filium. Et expertus fui hoc postea statim sæpe, & semper fuit ita. *Verisimile est librariorum errore pro ℈ ij. ℨij. scriptum.*

Apud

Apud nostrates ad variolas expellendas in frequenti usu est; item in sacculis suspenditur sub mento vel gutture, ad dissipandam sci. materiam putridam & venenatam, nè ibidem stagnans inflammationem excitet, ægrúmque strangulet.

Crocus in nimia dosi noxius & lethalis censetur. Sed quæ tandem est illa dosis à qua periculum est? ℥iij. vel ut Julius Alexandrinus ℥iij.

Crocum non dilatando esse solùm gravem sed & obstruendo & strangulando C. Hofmanno videtur.

Idem Dodonæum erroris insimulat quod Crocum vigilias facere scribat in nimia dosi, cùm è contra somnum faciat, & caput gravet. Nec probat quòd Dioscorides & Plinius *ἀγρύπνιον* esse affirment; cùm Arabes & etiam experientia contrarium doceant.

Crocus paralyticis membris ac induratis nervis apprimè confert: quare Oxycroceum emplastrum ex Croco conficitur ad emolliendam nervorum duritiem accommodatissimum. *Trag.* In Apoplexia gutta una aut duæ tincturæ aspergitur linguæ. *Schrod.* *Hertodius* integrum librum de Croco conscripsit, quem consulat Lector. Pro cultura Croci vide Philosoph. Transact. N. 138.

18. *Crocus Alpinus Autumnalis* C. B. *montanus I.* Clus. *mont. Autumnalis* J. B. Park. Ger. Clus.

Flore est sativi Croci, sed minore & dilutiore, tribus intus croceis *staminibus*, & *stilo* luteo summa parte in aliquot staminula diviso. *Folia* illi quatuor, Crocinis similia, breviora tamen, interiore parte lineam quandam candicantem secundùm longitudinem, exteriore vero binas tanquam canaliculos seu sulcos, utrinque secundùm nervum excurrentes habentia. *Radix* minor quàm in sativo, candida, plena, & velut internodiis distincta, denso quodam cortice è multis villis contexto involuta & tecta, tenuibúsque fibris per corticem se exerentibus sessili parte donata: subdulcis porro illa est initio, deinde ingrati saporis.

In nonnullis Lusitaniæ rupibus, præsertim iis quæ non procul à mari absunt Novembri observavit, & cum suo flore eruit Clusius. *Locus.*

19. *Crocus Autumnalis florem sine foliis promens, odorus* C. B. *montanus 2.* Clus. *montanus 2. flore purp. foliis orbiculato mucrone* J. B.

Præcedenti ferè simile, *florem* sine foliis promit Septembri, unciali aut longiori pediculo innitentem, satis odoratum, sex æqualibus foliis orbiculato mucrone præditis saturatioris purpur. coloris pænéque violacei constantem, tribus ex umbilico prodeuntibus flavis *staminibus* & stilo extremum mucronem multifidum crassiusculúmque habente. *Radix* prioris radici valdè similis, cortice è multis villis contexto involuta, oblongus interdum nucleos satis procul à matre spargens.

20. *Crocus Autumnalis subcæruleus multiflorus* C. B. *montanus tertius* Clus. J. B. *Crocus Byzantinus argenteus* Park. *montanus Autumnalis flore majore albido cæruleo* Ger. Clus.

Flos inodorus est, vel tenuis admodum & evanidi odoris, petalis interioribus paullò brevioribus, omnibus autem orbiculato mucrone præditis, albicantis initio coloris, sed in quo deinde temporis successu dilutius quidpiam cœruleum perfusum videatur. *Stamina* ex umbilico prodeunt terna, flava, & in medio *stilus* sive penicillus in tria vel plura staminula divisus, flavi etiam coloris. Flaccescente vel jam marcido flore quina, sena, raro plura emergunt in ambitu *folia* ex tenui membrana quæ florem initio obvolverat, Croci verni latifolii foliis pænè similia, h. e. paullò latiora quàm sativi, albâ lineâ singula per longitudinem supinâ parte distinguente, & prona binis. *Radix* digitalis, vel etiam pollicaris est crassitudinis, orbiculata ferè, alba, solida, tunicâ spadicei coloris obducta, multis albis fibris sub ea nascentibus prædita, quæ florum satis ferax est; nam & ternos, & quaternos, interdum etiam quinos profert flores.

Constantinopoli allatus est, estque proculdubio idem Croco syl. Byzant. serotino *Lob. Ad. part. 2.* *Locus.* quamvis Parkinsonus distinguat: qui florem plerunque unicum rariùs binos proferre scribit.

Octobri demum mense floret. *Tempus.*

21. *Crocum Pyrenæum Autumnale* Clus. ap. 2. *montanum Pyrenæum Autumnale* J. B. *Crocus Autumnalis flore minore* C. B. Clus.

Florem fert Primi Croci montani flore ampliorem, colorísque saturatioris, & quodammodo medii inter illum & secundum genus, cujus medius stilus multifidus summa parte perinde ac illius, magis tamen diluti coloris & prorsus flavi. Hujus item folia marcescente flore non statim prodeunt ut in primo.

E Pyrenæis montibus à quodam Rhizotomo erutum redemit Clusius. *Locus.*

22. *Crocus montanus Autumnalis* Portæ. *Autumnalis, flore majore variegato.*

CAP. XV.

De Dente canino.

1. *Dens canis latiore rotundioréque folio* C. B. *Dens caninus* Ger. *Satyrium quorundam Erythronium bifolium flore unico radiato albo & purpureo* J. B. *Dens caninus flore purpurascente, & Dens caninus flore rubro* Park. parad. **Dogs Tooth violet.**

J. B. Clus.

RAdice est duas uncias longa, alba, crassiuscula, & infima parte crassiore, superiore verò parte gracilescente. *Folia* promit bina, rarò terna inquit Clusius, opposita, primò mutuò seu complectentia, & florem occulentia, per terram fusa, Lilii convallium aut Allii ursini formâ, crassiora & magis carnosa, ex angustiore principio in ventrem sextantem latum dilatata, dein sensim in mucronem desinentia, [aliquando subrotunda & latiora si, quod interdum fit, unicum habeat folium] longitudine palmari, maculis ex fusco rubentibus, vel, ut ait Clusius, ex albo purpurascentibus, latis, magnis variegata: teres, inter quæ surrigitur *coliculus* unicus, lævis enodisque, ruber, palmaris, cui insidet *flos* unus, deorsum nutans, ex sex foliis oblongis, mucronatis, nonnunquam albis, nonnunquam purpureis cum unguibus intus albis compositus, qui ubi aeris [Solis radiis excalfacti] tepore se explicat, radiato positu foliorum visendus ea sursum reflectit, Cyclamini instar: *Stamina* in medio sena purpurea *stylum* circumstant longiorem, album, tricuspidem: nullâ odoris gratiâ (inquit Clusius) placens, sed solâ elegantiâ commendabilis. Succedit siliqua triangularis, nutans ut flos, in viridi spadicea. *Capitulum* sive siliqua, teste Clusio, continet aliquot *semina* Leucoii bulbosi præcocis alterius seminibus ferè respondentia, sed longiora gracilioráque flavescentis coloris. Quandiu nullum florem dat hæc planta unico duntaxat exit folio.

Flos ex purpura rubet, aut candore micat, aut purpura & candore confusis pallet; qui flore rubro est maculis rubris; qui albo lacteis maculis variegatur: sic folia aliquando maculata, aliquando maculis carent. *C. B.*

Locus. Nos flore purpureo insignem copiosum observavimus propè Augustam Taurinorum ad latera montis quem transito Pado ascendimus, eundo indè ad Astam urbem, Aprilis initio florentem: cùm quæ flore albo est in Liguriæ montibus eundo à Nova oppido ad Genuam, Jo. Bauhinus copiosè propè Genevam florentem Martio in colle *la Bastie*; alibi etiam in montosis invenitur non raro; loca vide apud *J. B.*

Vires. Stiriacas mulierculas radicis exsiccatæ pollinem pultibus puerorum inspergere ad enecandas eliciendásque ventris tineas Clusio relatum est. Ex vino autem haustum mirificè coli dolores mitigare expertum est, insuper corporis vires reficere & nutrire, ex aqua verò pueros epilepticos juvare.

Ad excitandam, autore Lobelio, Venerem magnam vim habere ostendit humida & calida substantia cum acrimoniæ paululo juncta. Hinc nonnullis Satyrium erythronium Dioscoridis creditur, sed erroneè Parkinsoni judicio, qui Tulipam pro Satyrio erythronio habet.

2. *Dens canis angustiore longiore folio* C. B. *Satyrii Erythronii aliud genus* J. B. *Dens caninus flore albo angustioribus foliis* Ger.

Clus.

Folia huic longiora quàm præcedenti, maculas albas diutiùs retinentia, initio dum exeunt *florem* etiam amplectentia, qui superiore major plerunque est, vel lactei omnino candoris, vel mistis purpurascente albóque coloribus constans, *staminibus* albis, *apicibus* nigricantibus: Huic succedit trigonum *caput*, *semina* alteri paria continens; *radix* etiam longa & superiore crassior.

3. *Dens caninus flore luteo* J. Rea.

A prima specie differt foliis obscurius virentibus & flore pallido seu dilutè luteo, cætera similis.

LIBRI

LIBRI VICESIMI PRIMI PARS SECUNDA.

De Herbis bulbosis affinibus.

HERBAS bulbosis affines voco quæ cùm hujus generis sint foliis, floribus, pericarpiis aut radicibus Bulbosas imitantur.

Herbæ foliis, floribus, pericarpiis aut radicibus Bulbosis affines distinguendæ sunt vel ex

- *Numero petalorum in flore*, in
  - *Enneapetalas*, folio gladii figuram referente cum acie cauli obversa; IRIS.
  - *Hexapetalas*, radicibus
    - *Tuberosis* aut crassis,
      - *Maximæ*, foliis
        - *Crassis* succulentis, ad margines aculeatis, radice succum crassum flavum insigniter amarum fundente; ALOE.
        - *Tenuioribus* & aridioribus, concavis, marginibus æqualibus; YUCCA.
      - *Minores*, flore
        - *Majore* Lilii æmulo; LILIASPHODELUS.
        - *Minore* stellato, semine triquetro; ASPHODELUS.
    - *Fibrosis* foliis
      - *Iridis*; PSEUDO-ASPHODELUS.
      - *Graminis*, flore specioso; PHALANGIUM.
  - *Pentapetalas*, florum petalis reflexis ad ungues junctis, radice orbiculata; CYCLAMEN.
  - *Tripetalas*; PHALANGIUM *Virginianum*.
  - *Monopetalas*, flore sedi fructûs cohærente, radice tuberosa, pistillo pro stylo in medio flore nudo, sapore, acri, foliis
    - *Laciniatis*, hujus generis maxima, caule pellis serpentini in modum maculato; DRACONTIUM.
    - *Integris*,
      - *Major*; ARUM.
      - *Minor*; ARISARUM.
- *Figurâ floris galeatâ* aut *labiatâ*: Hæ vel sunt
  - *Aphyllæ*, nullis neq; à radice, neq; in caulibus foliis virentibus; radicibus
    - *Squamosis*; OROBANCHE.
    - *Denticulatis*; DENTARIA *aphyllos*, *Anblatum Cordi*.
    - *Fibris multis majusculis implexis* constantibus; NIDUS AVIS.
  - *Foliosis*, radicibus
    - *Tuberosis*, gemino plerunque tubere adhærente; ORCHIS.
    - *Fibrosis*, foliis
      - *Nervosis*
        - *Binis*, in caule oppositis; BIFOLIUM.
        - *Pluribus alternis*; HELLEBORINE.
      - *Planis* virentibus, perpetuis; PYROLA.

CAP. I.

De Iride tuberosa & fibrosa.

NOminis rationem dedimus in capite de Iride bulbosa: Notæ characteristicæ sunt flores enneapetali, folia gladii figuram referentia, acie cauli obversa.

1. *Iris vulgaris* Ger. *purpurea sive vulgaris* Park. *Germanica* Fuch. *vulgaris Germanica sive sylvestris* C. B. *vulgaris violacea sive purpurea, hortensis & sylvestris* J. B. **The most common purple Flower-de-luce.**

Cord.

Ab uno cespite plura & erecta erigit cubito longiora *folia*, duûm digitorum latitudine, rectivenia, inferiùs in radicum capitibus conjuncta, ceu ex omnibus unum fiat, & sibi invicem inserta, singulorum aperto & inciso ventre seu carinâ alterius dorsum excipiente, superiùs verò alæ modo in latitudinem explicita, & in mucronem gladii figurâ desinentia: è quorum medio *caulis* assurgit sesquicubitalis, rectus, teres & glaber, veluti cinereo polline conspersus, facile abstergentibus cedente, quinque aut sex geniculis interceptus, ex quibus singula exeunt sine pediculo caulem amplectentia folia, inferioribus eò minora quò summitati propinquiora; in tres vel quatuor ramos divisus. *Flores* in summitate post medium Veris per intervalla erumpunt, primùm convolutis in turbinem membranis paullatim se in novem folia explicantibus: ex his tria inferiora digitali sunt longitudine, circa exortum angusta, reliquâ sui parte unciâ multò latiora, deorsum reflexa linguæ figurâ, foris lividi coloris in cinereo & circa principium viridia, intus verò purpurea, seu violacea, latis & lacteis venis propè exortum, à fimbria productis varia. Adhæret iis in interiori sinu, mediâ folii parte, per longitudinem exporrecta lanugo, oblongis pilis inferiùs albis, summâ parte luteis composita, Lanuginem cujusq; folii aliud parvum obtegit folium, in summitate in duas partes dissectum, ab utroq; latere herbacei coloris [in nobis observato pallidè cœrulei seu cinerei] in medio livido extante dorso: reliqua tria folia & ipsa linguæ aut cochlearis formam habent, primis tamen latiora & paullò breviora existunt, & sursum reflexa junguntur: color his utrinq; in cinereo lividus [imo purpureus, paullò tamen dilutior quàm in propendentibus petalis] quà vero prioribus alterno positu adnectuntur purpureis & albis lineis à medio petalo ad latera utrinque productis striata sunt. Triduum vel quatriduum durat aut longiùs pro aeris constitutione, deinde contrahitur & decidit, inferius oblongum ac sexangularem folliculum relinquens, intus in tria loculamenta interseptum, in quibus rotunda sunt & oblonga *semina*. *Radicibus* nititur multis, invicem in latitudinem sibi adnatis, duûm digitorum crassitudine, geniculatis, in transversum striatis, per superficiem terræ sparsis, foris modicè in flavo rubentibus, intus candidis, ex inferiori parte longas tenuésque fibras in terram agentibus. Graviter tota herba, ut Sambucus ferè, dum teritur spirat, præsertim radix, gustu acri, consumptóque superfluo humore tandem odorata.

Sylvestris ab hortensi non videtur aliter differre quàm accidentibus à cultura ortis: foliis minoribus, & hyeme marcescentibus, caule breviore, floribus præcocioribus & saturatiùs purpureis, &c.

Locus. Nascitur editis & clivosis locis inter arbusta.

2. *Iris flore albo* J. B. *hortensis alba Germanica* C. B. Park. *item alba Florentina eorundem. Iris alba, & Iris Florentina* Ger.

J. B.

Qui præcedentem rectè nôrit, & hanc noverit, nullam quippe in radicibus, foliorum florúmq; forma differentiam notabilem animadvertimus, in quibus tamen utrisque coloris non modicum est discrimen. *Folia* enim colore ad glaucum magis accedunt. *Flores* pauco, sed eo tamen grato, odore prædìti, lacteo candore perfusi sunt, extimorum costis non minùs quàm purpureæ, extra virentibus, quibus intus lutea crocomata respondent, imorum autem foliorum margines luteæ striæ percurrunt.

Nos Iridem albam Florentinam à vulgari flore albo specie diversam non facimus. Differentia sola est in radicibus, quæ in Florentina majores, crassiores, solidiores, candidiores, odoratiores, ut rectè J. B. Regioni fortè calidiori diversitas debetur. Sic Fœniculum dulce & Apium dulce in frigidiores regiones translata paullatim in vulgaria degenerant. Forte etiam Florentina dicta sationi primam suam originem debuit, nam ab eodem semine proveniunt Irides flore odorato & inodoro, cur non & radicibus.

Non videtur J. B. propter colorem album particulatim vocanda Iris Florentina, cùm utrâque abundent Florentini, & utramque indiscriminatim sumant; à bonitate autem potiùs utramque Florentinam denominari, non propter colorem.

Iris Illyrica C. B. C. Bauhinus Iridem Illyricam à Florentina specie diversam facit. Differentia est in floris colore qui in Florentina candidissimus est, in Illyrica dilutè cœruleus pallescens, & odore remissiore. Nobis, his non obstantibus, eadem videtur.

Vires & Usus. Iridis radix in vino aut cerevisia suspensa hanc dulcem conservat, illud jucundo tum odore tum sapore commendat, illius planè æmulo quem mora Rubi Idæi communicant, ut nos in vino rubro sæpius experti sumus. Sed & pistoribus ad parandum fermentum triticei panis magnopere usitata est. Hæc partim è Trag. hist. desumpta, partim nostræ sunt observationis.

Plurimæ hujus plantæ radici virtutes à Veteribus & Neotericis attribuuntur. Sic breviter Schroderus. Usus præcip. in mucilagine seu tartaro pulmonum, tussi, asthmate, obstructione mentium tormi-

torminibus ventris infantum. Extrinsecus abstergit cutis maculas & lentigines (cum Helleboro & melle mixtus) Creberrimus usus modernis est in pulveribus qui capillis insperguntur. Vulgus vocat pulveres de Cypro. Quin & Hydropi confert & Ictero.

In Hydrope ad serum in specie purgandum commendatur radicis Ireos succus ab ℥ß. ad ℥i ß. dandus. Honesta matrona mihi nota se plures hydropicos curâsse affirmavit solo usu hujusce succi, exhibendo quotidie manè jejuno quatuor cochlearia in sex cochlearibus vini albi.

In desperata alvi obstructione succus radicis Ireos recens ad ℥j. propinatus expertus fuit, teste Schenchio lib. 3. Observat. D. *Edv. Hulse.* Purgat, autore Casp. Hofmanno primariò pituitam & aquas, secundariò bilem, non contra. Hodie fere solus succus frequentatur in hydropicis: in quibus cum sæpe ardores faciat, non in faucibus tantum, sed & in toto corpore, quidam prorsus abhorrent ab illo. Sed distinctione opus est. In Germanica id fieri verisimile est; in Florent. non est. Deinde verum est de succo crudo, per residentiam non depurato. Id autem fieri debet si modo tuto curare volumus. Succus crudus non ultra ʒ ij. exhibendus est, depuratus & imprimis Italicus in majore dosi sumitur. Casp. Hofmanno videtur ℥ iij. superari non posse.

E Flandria advehitur ad nos in corticibus testisve Tellinarum pulcherrimum quoddam pigmentum, quod vulgari eorum idiomate dicitur *Verdelu*; ipsum verò ità paratur. Iridis florum summitatem colligunt ante maturitatem perfectam, quam tundunt in mortario lapideo cum pistillo ligneo: indè massam sic tusam recondunt in vitreo vase, & in cella vel alio loco humidiore collocant per dies quindecim, ut digeratur atque putrescat: quibus elapsis eliciunt materiam è vase, & linteo veteri percolant; nam versa erit ferè tota in liquorem, quem igni exponunt in ollulâ vitreâ ut ferveat, donec decrescat tertia pars, cui tunc additur Aluminis Rochæ modicum plus minúsve donec dissolvatur, magis clarescat, & delectetur color, quem experiri poteris, si in ipso liquore madefiat frustum albæ paginæ [chartæ] & conspicietur pulcherrimus color, qui servari potest in Tellinarum testis juxta Flandrorum morem. *Canepar. de Atramentis Londini impress.* p. 306. Ipsemet idem observavi quater vel quinquieis in locis Belgii Hispanici,& Fœderati, ut in Diario meo invenio. Hoc pigmento usos observavi Belgas ad chartas colorandas, & ad vasa tum lignea, tum fictilia pingenda, cujus non meminit Canepartus. *D. Tancredus Robinson.*

3. *Iris altissima bicolor, cæruleo obsoleto, cinereóve mixta* J. B. *hortensis pallidè cærulea* C. B.
J. B.

Rarior hæc Iris, proceritate vulgarem superans: *folia* non minùs lata: *flores* autem suaviter odorati & vulgari minoris non obvia amœnitas, cujus tria extima folia repanda summâ orâ saturâ purpurâ tincta sunt; inde usque ad fimbriam crocatam, humani supercilii æmulam saturis lineis purpureis longis, campum album percurrentibus, utrinque autem à fimbriæ lateribus obliquæ ferrugineæ lineæ luteos margines distinguunt: terna quoq; folia,ut in hoc genere fieri solet, introrsum curvata surriguntur, colore magna ex parte ferrugineo cinereo obsoleto, ima parte rigidiuscula, lutea, satura ferrugine guttata: penitissima & ultima terna in costa foris, intúsque leviculâ & sordida purpurâ pallent, utrinque lateribus luteo lurido infectis.

Hæc nobis latifolia major vulgaris obsoleta Clusii esse videtur, hortensis pallidè cœrulea *C. B.*

4. *Iris Chalcedonica* Ger. *Chalcedonica sive Susiana major* Park. *Susiana, flore maximo ex albo nigricante* C. B. *latifolia major Susiana vel Chalcedonica, flore majore variegato, Clusio* 1. J. B.
Clus.

Sena aut octona habet *folia*, Iridis Lusitanicæ biflore foliis non absimilia, mutuo sese ut in aliis Iridum generibus amplectentia: è quorum medio *caulis* exit cubitalis aut amplior, rotundus, geniculatus, digitalis crassitudinis, *florem* sustinens omnium quos unquam in Iridibus conspexerim maximum, novem ut reliquorum foliis constantem, colore tamen ab illis differentem: nam tria ad terram inclinata folia crassa sunt, interiore parte omnino nigra, nisi quædam venæ ex purpura candicantes intercursarent, ab infima basi ad medium usque nigris villis latè obsita, maculâ nigrâ, sericei villosi nigri panni instar, medium folium occupante; foris multò dilutiora sunt: terna illa minora eis incumbentia, quæ ligulas tegunt, fornicata & bifida sunt, & ejusdem ferè coloris paullò tamen dilutioris, licet ad obscuram purpuream accedentis; tria surrecta palmaris sunt amplitudinis, & membranaceæ pæne tenuitatis, plurimis lineis ab infima basi ad extremum usque folium excurrentibus, partim nigricantibus, partim ex cineraceo candicantibus, ut Americani Pavonis expansam caudam ferè imitentur, internè circa unguem nonnihil hirsuta. Nullum odorem in hoc flore deprehendit Clusius, sed solâ coloris varietate & raritate commendabilis est. Illi succedunt, sed rarò admodum capita trigona, crassa, uncias tres, quatuor, & quinque interdum longa, numerosum *semen*, rugosum, fuscum, Pisi ferè instar magnum continentia.

Constantinopoli delata est. Hyemis injurias difficiliùs fert in horto reposita, reliquis Iridis generibus: Rariùs etiam cæteris floret, & unicum, ut plurimum, florem profert Maio: semen maturum Julii initio. *Locus & Tempus.*

5. *Iris Asiatica cærulea polyanthos* C. B. *Asiatica cær. omnium Iridum amplissima, Dalmaticæ affinis* J. B.
Clus.

Sena, septena, octonáque habet *folia*, omnium Iridum amplissima, & in latum expansa, viridis cui ærugo permixta videatur, coloris, mutuò se amplectentia; è quorum medio *caulem* promit sesquicubitalem, interdum etiam bicubitalem vel ampliorem, firmum, crassiorem superiore, lævem, geniculatum, multisque alis concavum, è quibus copiosi (nullam enim feraciorem conspexi) vaginulisque inclusi prodeunt *flores*, magni, petalis deorsum inflexis dilutè purpurascentis, & ad cœruleum tendentis coloris, multis purpurascentibus venis ab infima parte, & stamineâ fimbriâ flavâ in

in longitudinem & latera excurrentibus: bifida petala exalbescunt, gibbo tamen illorum dilutè purpurascente: tria surrecta, angustiore, & imâ parte quibusdam purpureis brevibus venis distincta sunt, ubi verò se in latum expandunt subcœruleum habent colorem, dilutiorem adhuc quàm inflexa, & florum Sambuci odorem, graviorem tamen, quodammodo æmulantur. Iis succedunt rariores *siliquæ* sive capita crassa, magna, triangularia, & obtuso mucrone prædita, quæ maturitate dehiscentia *semen* continere deprehenduntur, crassum, angulosum, durum, flavescens, superiori ferè par. *Radix* crassa est, magna, nodosa, multis longis crassisque fibris donata, lateribus ut reliquæ se propagans, & si repurgata siccetur odorata.

Hanc Constantinopoli accepit Clusius.

Huic persimilem in hortulo nostro habemus, cujus tamen flores vulgaris Iridis floribus minores sunt; petalis reflexis & dependentibus ima parte purpureis, lineis ex flavo albentibus ab ungue folii & jubâ villosâ in margines undique productis. Fimbria seu juba villosa ab ungue per mediam petali cervicem aliquousque producta magis flava est quàm in vulgari Iride: quæ huic incumbunt petala crassiuscula, bifida, ad margines lutescunt, gibbo cinereo: tria erecta petala cinerea sunt, seu albicant cum diluta cœrulei tinctura, versùs ungues tamen flavicant, & lineolis ferrugineis striata sunt.

6. *Iris Dalmatica major* C. B. Ger. *Dalmat. major, flore vulgari minus violaceo* J. B. *major latifolia tertia* Clus.

J. B.

Spectatæ pulchritudinis & magnitudinis est hæc Iris, *caule* bicubitali, tereti, minimi digiti crassitudine, alis crebris donato: in quorum extremis *flores* multi, magni, toti cyanei, exceptis paucis in unguium alis striis obliquis, versicoloribus, alternorúmque foliorum fimbriâ croceâ, angustâ quidem, sed elatâ: *folia* verò quàm in ulla alia [quam colui *J. B.*] latiora, uncias tres lata interdum, explicatas Aquilæ alas referunt, ultimo proximum sinu suo semper excipiente, ut in aliis, colore glauco.

Clusius hanc à præcedente *floribus* in summo caulis fastigio magis confertis, *semine* in breviore capite, minore, pallido, anguloso, rugoso, præcipuè differre scribit.

7. *Iris Dalmatica minor flore purpuræ dilutioris* J. B. *Iridi biflora affinis minor* C. B. *Iris Dalmatica minor* Ger.

J. B.

Iridi Lusitanicæ seu bifloræ similis (inquit Clusius in Hisp.) quam Pancius ad nos misit nomine Dalmaticæ minoris insignitam, nisi quòd paullò angustiore *folio* videatur. *Flores* purpuræ dilutioris, & terni aut quaterni in singulis caulibus, oblongiori pediculo inhærentes: *semen* in breviore triangulâ *siliquâ* angulosum, pallidum & rugosum. Floret serius Vere.

8. *Iris major latifolia Byzantina Dalmaticæ à Pantio missæ, i. e. minori similis* J. B. *Byzantina purpuro-cœrulea* C. B. *major latif.* 18. Clus.

Clus.

Foliis est quinto generi [Asiaticæ purpureæ] non dissimilibus, sed breviore aliquantulum *caule*, in aliquot ramos diviso, qui sustinent *flores* è vaginulis emergentes jam dictis paullò minores, quorum color medius inter secundi & quinti generis flores.

9. *Iris latifolia humilior purpurea* C. B. *major latif. angustioribus foliis, purpureis floribus minoribus, Clusio* 19. J. B.

Clus.

Præcedenti magnitudine par est, angustioribus tamen *foliis*; *caule* gracili, pedem & semissem, interdum etiam cubitum alto, in ramulos diviso, quibus insident *flores*, omnibus prædictis minores, tribus petalis ad terram inclinatis dilutè purpureis, tribus verò erectis obsoleti purpurei coloris, qualis in vulgaris quodam genere conspicitur. *Radix* non magna, nodosa.

Ab hac non differt specie quam Clusius majorem 20. facit sed floris colore tantùm qui in plantis hujus generis à semine ortis plurimùm variat.

Iris latifolia humilior versicolor C. B. *major latif. surrectis floris foliis flavis & purpureis lineis distinctis* Clus. 20. J. B.

Clus.

A decima nonâ nec gracilitate *caulis*, qui in ramos etiam divisus, nec angustiâ foliorum, nec radice differt: *flores* similiter magnitudine pares habet, sed diversi coloris; nam terna ad terram inflexa diluti & quodammodo obsoleti purpurei sunt coloris, multis saturatioris purpuræ venis à fimbria ad oras se spargentibus: fimbria flavis staminibus constat: bifida folia illam tegentia obsoletè flavescunt: terna surrecta infernè angusta: flava etiam sed pupureis venis distincta, latiore autem parte pallescentis coloris, quodammodo tamen suffusi levissima & quæ vix apparet purpura. Sambucinum odorem refert, sed paullo graviorem.

Nec magis à præcedentibus differt Iris major latifolia 21. Clusio à semine deciduo sponte orta, quam C. Bauhinus Iridem latifoliam Germanicam candido-purpuream vocat; J. Bauhinus Irid. maj. latif. purpuream, foliis repandis candicantibus, purpureis venis distinctis.

Quæ non minùs ampla habuit folia quam superior, inter quæ *caulis* assurgit pedalis, teres, geniculatus, viridis, sustinens membranaceas thecas virides, per oras leviter purpurascentes, è quibus emergunt bini aut terni *flores*, jam descriptæ paullo minores, petalis terram spectantibus ab imo angustioribus, candicantibus interius, saturæ purpuræ venis eleganter distinctis, latiore verò parte omnino purpureâ: Villosa fimbria infernâ parte flavescit, supernâ purpurascit, bifida foliola sub quibus latet floridi purpurei sunt coloris, ut & terna folia surrecta. *Flos* tenuiter odoratus. 10. *Iris*

10. *Iris Damascena polyanthos* C. B. *major latifolia* 4. *sive Damascena* Clus. *major latif. sive Damascena cœrulea* J. B.

Clus.

Dalmaticæ majori non dispar est *foliis* & *radice*. *Caule* cubitali aut paullò majore: floribus numero, magnitudine, colore Asiaticæ cœruleæ respondentibus, petalis tamen ternis inflexis paullò dilutiùs purpurascentibus, & ad cœruleum tendentibus; ternis bifidis & gibbis angustioribus & cinerei quodammodo coloris; ternis verò surrectis cœrulei coloris, & latis interdum candicantibus venis externâ parte conspersis, odore Asiaticæ simili.

11. *Iris Asiatica purpurea* C. B. *Asiatica purpurea major latifolia* J. B. *major latif.* 5. *sive Asiatica purp.* Clus.

Clus.

Folia habet secundæ [Asiaticæ cœruleæ] similia, paullò tamen breviora & angustiora, inter quæ exit *caulis* rotundus, cubitalis, digitalis crassitudinis, in aliquot ramos divisus, qui promunt è membranaceis thecis *flores* superiore minores, nonnihil odoratos, quorum labra sive folia ad terram inflexa, saturatioris sunt purpuræ; & infra circa unguem, quà videlicet hirsuta illa & pallescens fimbria excurrit, variis venis distincta. His incumbunt tria alia latiuscula bifida folia, quæ candicantes ligulas tegunt: deinde è lateribus surgunt terna etiam folia, eleganti purpureo colore prædita, flori Lusitanicæ biflora ferè similia, latiora tamen. Succedunt triangulares *siliquæ* obtuso mucrone, in quibus *semen* inæquale. *Radix* tuberosa, secundæ similis.

Hæc etiam Constantinopoli missa fuit: Maio floret.

Huic congener fuit latifolia major 6. *Clus.* peregrina rubens inodora *C. B.* maj. latif. flo. purp. cum aliqua rubedine *J. B.*

Cui *Caulis* paullò major: *flores* similes, aliquantulum majores, inodori, quorum terna surrecta folia aliquid rubedinis habere videbantur.

12. *Iris latifolia Germanica odore suavi* C. B. *latif. major. purp. quibusdam Illyrica* J. B. *major latif.* 7. Clus.

Clus.

Longa latáq; *folia* habet, Dalmaticæ majori pænè paria: *caulem* non minùs grandem, nec rariores minorésve *flores* proferentem, petalis inflexis & terram spectantibus planè purpurei sive violacei, dilutioris tamen coloris, nullis nisi circa infimam partem venis distinctis, fimbriâ medium folii nervum occupante, albis staminibus flavo apice præditis donatâ; surrectis ejusdem ferè, sed magis diluti coloris, ut & ternis bifidis ligulam tegentibus & fimbriæ incumbentibus; odore satis suavi.

In hortis Francofurtensibus observavit Clusius. *Locus.*

13. *Iris latifolia Germanica odore Sambuci* C. B. *major latif. cui in flore crassæ venæ purpureæ* J. B. *major latif.* 8. Clus.

Clus.

Similia habet *folia*, ab exortu autem circa radicem purpurascentia: *caulem* cubitalem aut ampliorem, multos è vaginulis, purpurascentibus radiis insignitis, proferentem *flores*, petalis ternis incurvis multis crassis venis purpureis notatis, fimbriâ ad labrum inflexum protensâ, capillaribus staminulis flavo apice præditis donatâ; ternis erectioribus plerunq; bifidis, colorémq; habentibus obsoletum in quo purpureum quidpiam magis vel minus saturum elucet: alata angusta folia fimbriæ incumbentia ejusdem cum surrectis sunt coloris, præter nervum medium in longitudinem excurrentem, qui ex cœruleo purpurascit. Odor florum Sambuci. Breviter Iridi obsoletæ Belgicæ valdè similis est.

14. *Iris latifolia Belgica odore Sambuci* C. B. *Iris Clusii major latifolia* IX *cum venis purpureis* J. B.

Clus.

Breviora quàm superior habet *folia*, alioqui non dissimilia, nec minùs circa radicem, quà invicem amplectuntur, purpurascentia: *caulem* cubitalem & ampliorem, in alas divisum, in quibus multi *flores*, totidem quot præcedentes foliis præditi, quorum terna deorsum inflexa, per oras subcœrulea, circa ungues ex flavo candicant, deinde multis crassiusculis saturæ purpuræ venis ab imo in longitudinem excurrentibus sunt prædita: staminum fimbria superiori similis est: terna erecta petala candicantis ex cœruleo sunt coloris; eorum oræ quodammodo flavescunt, ungues tenuioribus venis distinguuntur: bifida & alata petala fimbriam tegentia ferè ex flavo candicant. Odor præcedenti similis.

Iconem eandem habet Lobelius pro Iride Lusitanica verna violacea.

15. *Iris latifolia Belgica versicolor odore Sambuci* C. B. *latif. major, cui oræ ad flavum obsoletum accedunt* J. B. *latifolia major* 10. Clus.

Clus.

Paullò humilius est præcedente; nec ejus folia circa radicem purpurascunt: *Caulis* gracilior in alas finditur, *flores* gestantes superiori formâ quidem similes, diversi tamen coloris: nam terna inflexa *folia*, licet illius foliis non sint disparia, oras ad flavum obsoletum accedentes habent, venásq; paullò dilutiores; terna sursum erecta obsoleti sunt coloris, ex flavescente & purpurascente mixti, Versicoloris, quam à Camerario accepit Clusius, foliis non absimilia, paulò tamen dilutiora, circa ungues etiam magis flavescentia, & tenuioribus purpureis venis notata; angusta alatáq; folia,

folia, simili colore prædita, præter medium nervum, qui magis purpurascit: Odor etiam florum Sambuci æmulus.
Præcedenti eadem videtur; nec diversa.

16. *Iris latifolia Belgica odore Sambuci altera* C.B. *latif. major cum oris purpurascentibus* J.B. *latif. maj.* XI. Clus.

Clus.
Paria superiori habet *folia*, inter quæ cubitalis ferè & superiori æqualis assurgit *caulis*, ternos aut quaternos e vaginis viridibus, oras purpurascentes habentibus, ferens *flores*, quorum tria inflexa petala decimæ quartæ non valdè absimilia, longiùs tamen protensam habent fimbriam illam villis constantem, quàm ut à bifidis & gibbosis foliis tota tegi possit, quorum color obscurior & saturatior, quemadmodum & sese attollentium, quibus nonnunquam inspersæ luridæ maculæ. Odor idem cum superiore. Paullo tamen seriùs hæc floret.

Iris major latifolia flore versicolore J. B. *latif. Belgica variegata* C. B. *major latif.* XII. Clus.

Clus.
Præcedenti colore satis respondet, & peculiare id habet, ut inflexa folia duobus diversis coloribus secundùm longitudinem sint discreta, altera videlicet parte reliquorum foliorum colori respondente, altera diverso.
Hæc ex semine nata est, cum aliis Iridibus, quarum nonnulla unicum duntaxat folium variegatum habebant, quædam versicolorem tantùm nervum medium folium secantem, eùmq; vel ampliorem & latiorem, vel angustiòrem: ut mirum dictu sit, quomodo naturà in his floribus ludat.

Iris latifolia major versicolor, cærulea dilutior J. B. *Clusii* 13. *Iris latifolia Belgica cærulea versicolor* C. B.

Clus.
Hoc etiam genus semine natum, instar prædicti varietate colorum conspicuum, non adeò tamen elegans, sed coloris ex cineraceo pallescentis, ut versicolor cœrulea dilutior dici queat ea Iris.
Superioris varietas esse videtur, non species distincta.

17. *Iris exotica colore quasi pallido, fuligine perfuso Camerarii, Clusio* 14. J. B. *Iris latifolia odore Oxyacanthæ* C. B. *Iris Camerarii* Ger.

Clus.
Ampla huic sunt *folia*, & longiora latiòrq; quàm in præcedentibus, viridia admodum, rugosa, aliquantulum crispa, mucrone nutante, è quorum medio emergit cubitalis aut major *caulis*, lævis, rotundus, viridis, in aliquot ramulos divisus, qui è virentibus vaginulis satis amplos promunt *flores*, nonnihil odoratos, & ad vulgaris Oxyacanthæ floris odorem accedentes; quorum tria reflexa petala pallida, multis crassis purpureis venis à folii infima sede, & à fimbria ad extremas oras sparsis prædita sunt, labris etiam saturâ purpurâ nitentibus: tria illis incumbentia, sub quibus occultantur ligulæ, coloris pallidi tanquam fuligine perfusi, ut etiam sunt tria erecta, sed magis luridi. Nullum (inquit Clusius) mihi hactenus semen tulit, tametsi multos annos illam jam aluerim. Maturiùs paullò floret secunda, & color floris aliquando saturatior, interdum dilutior.
Ex Iride varia Pannonica caulifera nata censetur. *Clus. pann.* qui eam à Joach. Camerario habuit.

18. *Iris latifolia Pannonica colore multiplici* C. B. *latif. major* 15. Clus. *Iris lutea foliis florum repandis variegatis* J. B.

Clus.
Rugosa sunt etiam isti *folia*, minùs tamen lata, longa & viridia quàm in decima quarta, secundum radicem omnino interdum purpurascentia; è quorum medio *caulem* promit cubitalem, lævem, viridem, aliquot ramulis donatum, quibus insident *flores* è vaginulis emergentes, magni, vel prorsus inodori, vel Oxyacanthæ vulgaris florum instar odorati, coloris varietate commendabiles: nam tria folia quæ sursum spectant & attolluntur, rarò se mutuò amplectuntur, aut cacumine nutant, sed plerunq; (nisi marcescere incipiant) recta sunt, ut in Iride bulbosa, nonnihil tamen convexa, angustiora, lutei coloris, quemadmodum & illa quæ ligulas fimbriámq; contegunt tria ad terram inflexa circa basin & exortum pallent, reliqua parte candicant, multis tamen purpureis radiis ab ipsa sede ad extremas usque folii (quod plerunq; saturatiùs purpurascit, in earum stirpium floribus quæ circa radicem nullâ purpurâ sunt suffusæ) pallidas oras eleganti picturâ decurrentibus: villosa fimbria quà parte integitur lutea est, extrema vero exalbida; pallentes ligulæ: magna, triangula & obtuso aliquantulum mucrone *capita*: *semen* Orobi magnitudine, fuscum, rugosum continentia. *Radix* nodosa, vulgaris Iridis instar, foris flavescens, multis utrinque nascentibus fibris firmata, quæ repurgata & exiccata odoratissima est, & cum Illyrica, quæ in Officinis habetur, odoris gratiâ contendere posse existimo.
Locus. In montanis Ungariæ observavit Clusius: Utrunque genus in Leytenberg monte supra Manderstorf, & ficcioribus pratis Sopronio vicinis, &c.
Tempus. Floret Maio, sub Junii finem semen maturat.
Camerarius hanc Iridem florem suum in locis natalibus non promere scribit, in hortos verò translatum, contra aliarum sylvestrium plantarum naturam altero anno florere, & quotannis postea, ac longè latèq; serpere.
Ab hac non differt specie sed foliis tantùm variegatis

Iris latifolia alba viridis C. B. *major foliis duobus coloribus distinctis albo & viridi,* Clus. 16. J. B.

Clus.

Præcedenti valdè similis est, & ex ejus semine natam putat Clusius; *folia* tamen illi breviora, & (quod rarum) magna ex parte duobus coloribus distincta albo & viridi, sic quidem ut albus per longitudinem excurrat nonnunquam dimidiatum folium occupans, interdum ferè totum, aliquando ejus duntaxat partem: iisdem etiam coloribus aliquando distinctæ vaginæ flores includentes, qui à præcedentis floribus non multum differunt, staminea duntaxat fimbria in reflexis foliis tota flava est; & folia surrecta infima parte purpureis velut maculis internè aspersa sunt.

19. *Iris latifolia ex albo pallescens striata* C. B. *major latif. pallescens ex albo cum purpureis venis* J. B. *maj. latif.* 17. Clus.

Clus.

Pedalem habuit *caulem,* rotundum, geniculatum, binos aut ternos ex membranaceis vaginis promens *flores,* quorum terna terram spectantia pallescentis ex albo sunt coloris, multis purpureis venis ab infima foliorum basi, quæ angustior est, in latera, tum à fimbria, quæ flava est, ad extimas foliorum oras procurrentibus, quibus singulares, interdum binæ, purpureæ maculæ sunt aspersæ: bifida folia fimbriam tegentia ὀχροειδοῦς sunt coloris, cujus etiam terna surrecta (excepta eorum angusta basi quæ flavescens) multis purpureis venis in latera procurrentibus.

20. *Iris biflora Lusitanica flore violaceo, Clusio* 22. J. B. *biflora flore minore, odore Lilii convallium* C. B. *Iris biflora* Ger.

Clus.

Folia ei vulgari breviora & angustiora, alioqui non valdè dissimilia: in summo pedali caule *flos* è purpurascentibus vaginulis prominet violacei omnino sive saturatioris purpuræ coloris, qui in inflexis & propendentibus foliis intensius nitet; villosa illa fimbria qua donata sunt prorsus candida. Unicum autem singulares caules plerunq, florem ferunt, interdum sed rarò alterum, rarissimè tertium, singulari quemq, vaginulâ inclusum, jucundissimi odoris Lilii convallium. *Semen* angulosum, rugosum in triangulari capite satis crasso, sed rariùs fert. *Radix* illi subest nodosa, geniculata, solida, pollicaris crassitudinis, gibba, intus candida, ingrati saporis initio, & paullo pòst fervidissimi gustûs, multis fibris summa tellure hærens, & subinde in plures propagines, è lateribus nascentes divisa.

Nascitur multis Lusitaniæ locis supra Tagum, vel pingui solo & in arvis, vel salebrosis & lapidosis locis. Vere floruit, & postea etiam Autumno in horto Car. Audomari, cujus rei gratiâ bifloram cognominavit Clusius. *Locus & Tempus.*

Hujus potiùs varietas videtur quàm species distincta

Iridi biflora affinis flore majore C. B. *Iris Illyrica biflora similis, Clusio* 23, *flore purpureo* J. B.

Clus.

Non multùm à præcedente differre videtur: Quina enim aut sena ex singulis radicis capitibus promit *folia,* illius foliis simillima: *caulem* raro ampliorem, qui in summo è vaginulis purpurascentibus florem promebat, Lusitanicæ formâ persimilem, paullò tamen minorem & teneriorem, nec adeò suavis odoris, licet ad eum satis accederet. *Radix* nodosa & geniculata ut superioris, odoris cùm virens est ingrati, exsiccata verò satis grati, & insipidi initio gustûs, postea tamen fervidi faucésque urentis.

Nec diversa specie putanda est

21. *Iris major latifolia Romana cærulea, Clus.* 24. J. B. *Iris peregrina odore Oxyacanthæ* C. B.

Quæ proximè præcedenti cætera similis, petalorum in flore trium surrectorum colore ad cæruleum magis tendente, fimbriâq, inferiorum magis flavescente, & odore vulgaris Oxyacanthæ differebat.

22. *Iris latifolia caule aphyllo* C. B. *maj. latif.* 25. Clus. *An Iris flore violaceo, folio virente* J. B?

Clus.

Lata habet *folia,* rugosa, pedalis ferè longitudinis, circa radicem nonnihil purpurascentia: *caulem* non prodeuntem è medio foliorum, ut aliæ, sed seorsim sine foliis, pedalem, in quo tres aut quatuor flores è purpurascentibus vaginulis exeuntes, magni, purpurâ saturatiore nitentes, inodori, quorum tria folia ad terram inclinata ab ipso exortu, usq, ad fimbriæ (quæ tota candida est) extremum, albis radiis insignita sunt. His succedunt triangulares *siliquæ* magnæ, obtuso mucrone, magnum *semen* continentes aliarum Iridum modo. *Radix* crassa, geniculata, intus candida, foris furvi coloris cortice tecta, satis odora, ad Phu sive Valerianæ domesticæ odorem accedens.

Peculiarem habet hæc præter cæteras Irides notam, ut nulla folia per hyemem retineat, sed omnia flaccescant & exsiccentur nudáq, conspiciantur, deinde ineunte vere nova germina proferat.

Iris major latifolia 26. *Clus.* haud dubiè à prioris semine orta est, à quâ non aliter differre Clusio ipsi visa est quàm foliis circa radicem saturatiùs purpurascentibus.

Neque ab eadem diversa censenda est

Iris

Iris latifolia candida purpureis venis distincta C. B. *major latif.* 27. Clus. *major latif. candida cum multis fibris purpureis* J. B.

Clus.

Foliis, radice caulis situ cum XXV. convenit: At flores in eodem caule singulares aut gemini è vaginulis ex pallido virescentibus prodeunt, forma præcedentibus similes, sed colore variantes: nam tria petala propendentia candicant, purpuræ exoletæ venis ab infima eorum sede per latera excurrentibus usq; ad extimam fimbriam subcœruleis villis constantem: tria autem incumbentia & ligulam sive stamina tegentia alba sunt, earum tamen gibbo subcœruleo: terna surrecta etiam candida, & ab infima sede multis purpureis venis distincta, donec in latitudinem expandi incipiant. Flori succedit triangulum caput binas pæne uncias longum, crassiusculúmque, quod maturitate dehiscens Julio, semen ostendit rugosum, subfuscum, ervi magnitudine. *Radix* hyeme folia non retinuit.

Hanc ex semine 25. deciduo natam fuisse minimè dubitat Clusius, tametsi hujus flos odoris gratiâ commendabilis non fuerit, qui tamen in illa deprehendebatur. Mirum enim in modum variant, quæ ex semine nascuntur Irides, non secus ac præcoces & dubiæ Tulipæ atq; Papavera, ut longâ experientiâ didici, inquit Clusius.

23. *Iris latifolia Germanica ochroleucos* C. B. *major latifolia* 28. Clus. *Iris major latifolia ochroleucos* J. B.

Clus.

Multa habet folia invicem amplectentia, cæterarum Iridum instar, unciam lata: inter quæ pedalis, geniculatus, teres, viridis exilit *caulis*, summo fastigio sustinens binas membranaceas vaginas, ex viridi pallescentes, è quibus emergit *flos* reliquis Iridum generibus formâ similis, colore autem diversus, nam ex albo pallescit sive ὠχρόλευκος est & terna repanda folia ab imo ad extimas oras flavescentibus venis sunt distincta, fimbriâ albicante; sed quatenus à bifidis foliis (quæ simili colore sunt prædita, gibbo tamen dorsi nonnihil purpurascente) integitur, flavescente: surrecta *folia* ab imo gracilia, interna parte multis in latera sparsis venis obsoletè purpurascentibus sunt distincta, ubi verò sese in latum expanderunt ὠχρολεύκου coloris. Nullum in hoc flore odorem deprehendit Clusius.

A. 24. *Iris palustris lutea* Ger. *palustris lutea sive Acorus adulterinus* J. B. *Acorus adulterinus* C. B. *palustris, sive Pseudo-iris & Iris lutea palustris* Park. **Yellow water Flower-de-luce.**

J. B.

In obliquum *radices* agit, complicatas & multùm fibratas, quæ propter foliorum vestigia & venenosas reliquias foris villosæ, nigræque sunt, intus vero rubentes, substantiâ porosæ, & ceu filis quibusdam venosæ, sapore strenuè adstringente novis quotannis oculis, instar Typhæ aquaticæ gemmæ. *Folia* Iridis, longa, mucronata, quorum ea quæ propè radicem sita sunt subrufa nonnunquam apparent. *Caulis* duos cubitos æquat, & interdum superat, rectus, lævis, teres, spongiosus, & interdum aliquousque inanis, in alas divisus. *Flores* Iridum lutei, inodori; quorum tria folia reliquis sex majora, extrorsum repanda, lutea, fimbriæ supercilium imitantis loco, & utrinque adjacentibus folii marginibus, lineis nigris variegatis: hæcce intercedunt terna alterno positu surrecta, valdè angusta & brevia, tota lutea: sicut & intima, quæ cristâ bifidâ, reliquâq; formâ cum iride violacea vulgari conveniunt, solo colore luteo excepto, quibus à dorso appressa *stamina*, ex luteolo albedine quadam prædita. Sapore est flos totus fervidissimo, non quidem primo occursu verùm paullo post fauces omni pipere ardentiùs urit. Siliquæ longæ ut in Spatula semen continent rufum. Odorem tota herba non spirat.

Locus. In pratis riguis, locis palustribus & ad margines & ripas fluviorum ubique fere oritur.

Vires. Calidáne an frigida sit hujus plantæ radix inter Botanicos non bene convenit, quòd verò insignem adstringenti facultatem obtineat ferè omnes consentiunt & gustus abundè confirmat: unde ad dysenteriam aliósq; fluxus alvi & uteri commendatur, sanguinem etiam undecunq; manantem cohibet. Hinc extrinsecus ad dysenteriam aliósq; sanguinis fluxus præcavendos appenditur: unde patet quanto olim in errore versati sunt Pharmacopœi, cùm hujus pro Acori veri radicibus facultate planè contraria dotatis usurparent.

Scribit J. Bauhinus, se Tiguri aliquando degustâsse hujus flores, qui tantum ei ardorem & fervorem excitârunt in faucibus, ut summam ejus acrimoniam vix potuerit mitigare Oxycrato. Unde (inquit) nulli suaserim cum Trago usum tam acris floris ad inflammationem oculorum.

Scoti montani (*Highlanders* vocant) ex hujus plantæ radice, per viginti quatuor horas in aqua infusa aut parùm cocta, perpetuò in illa aqua fricando calculum album asperioris superficiei super cultellum aut purioris chalybis frustum per aliquot horas atramentum optimum conficiunt; ex relatione D. Georgii Mackensii. Sibbald. Prodr. Hist. Nat. Scotiæ. Transact. Philosoph. N. 117.

§. 2. *Irides humiles seu Chamæirides.*

1. *Chamæiris variegata* C. B. *Iris humilis latifolia colore violaceo* J. B. *Chamæiridis latifoliæ genus* 1. Clus. *Iris violacea* Ger.

J. B.

Pusilla plantula est, *radice* crassâ, albâ, rugosâ, acri, à qua *folia* exeunt aliquot Iridis vulgaris foliis similia, semunciam lata, duas tresve uncias longa: *Caules* brevissimi, quadrantales: *Flos* violaceus & purpureus ut in Iride vulgari sed per omnia minor, nec odore aliquo excellens.

Lobelius

Lobelius hanc natalitiis caule nullo esse scribit, flore, semine, siliquâ Xyridis fœtidæ: verum in Belgium aut Angliam translatam, frigidóque & humenti solo exceptam caulem producere dodrantalem, nonnunquam pedalem, flores albidos, aut luteos, aut violaceos, dilutè rubentes, striatos, &c.

Clusius se in Lusitania, saxosis & marinâ aurâ afflatis locis supra Olyssipponem observasse scribit, foliis ejusdem ferè cum Lusitanica biflora latitudinis sed brevioribus; radice illi simili, geniculata & obliquâ, capitulis acuminatis in humili & vix supra terram assurgente cauliculo, triangularibus, magnis pro seminis proportione. De varietate colorum in floribus ex semine natæ in Belgio eadem habet quæ Lobelius.

Nos in rupibus maritimis prope Liburnum in Italia, & *aux Garrigues* propè Monspelium in Gallia Narbonensi observavimus. *Locus.*

2. *Chamæiris flore saturo violaceo* C. B. *Cham. humilis latifolia major acaulis Clusio* J. B. *Cham. latifolia major* Clus.

Clus.

Foliis est brevibus, interdum tamen etiam pedalibus, Iridis vulgaris modo latis, & secundùm radicem magnâ ex parte purpurascentibus: inter quæ multi *flores* è vaginulis prodeunt, singulari pediculo dodrantalíq; fulti, vulgari paullo minores, Lusitanicæ bifloræ æmuli tum magnitudine, tum colore, qui saturatioris nigræ violæ est, præsertim tria folia terram spectantia, quæ villosam fimbriam, usq; ad bifida illa quæ ligulas tegunt folia, ex cœruleo purpurascentem habent, sub ligulis verò sive staminibus luteam: omnia autem petala, tam quæ sursum attolluntur, quàm quæ repanda terram spectant, inferiore & sessili parte albis quibusdam radiis variata sunt. Sunt autem ejus flores vel aliquantulum odorati, vel inodori: triangula *capita* magna, mucronata, in quibus *semen* Orobi magnitudine pallescens, quod exsiccatum rugas contrahit & fulvescit. *Radix* nodosa est, reliquarum Iridum modo, & adnatis se propagat.

Semine nata interdum variat floris colore cœruleo.

3. *Chamæris saxatilis Gallica* C. B. *Iris perpusilla saxatilis latifolia, acaulos fermè* Lob. Ad.

Ad. Lob.

Minima & rarissima omnium est hæc, radicis plexu, substantiâ densâ & colore Illyricæ non absimilis: *caule* verò nullo, præsertim natalitiis; folio latiusculo, rigido, mucronato, palmum alto, cujusmodi Gladioli: flore, semine, siliquis Xyridis fœtidæ.

Plurima oritur in agro Narbonensi locis aridis & saxosis [Garrigues dictis] secus specum illam sesquimilliare Monspelio dissitum viâ quâ Frontignanam itur; in cujus cautibus & rupium commissuris frequens adolescit prope Ferulam. *Locus.*

4. *Chamæiris latifolia minor* Clus. *Iris humilis latifolia minor* J. B. *Chamæiris minor flore purpureo* C. B. *latifolia flore rubello* Ger.

Clus.

Breviora huic angustioráq; paullò sunt folia, qualia Chamæiridis primo in loco descriptæ: *flores* paullò minores; *capita* triangula & mucronata etiam minora: semen minus. In floribus summa varietas: licet ferè omnes fimbriæ villos supra stamina cœruleos obtineant, infra verò, ut in modo dicta, luteos. Ex his paucas duntaxat adnotavit Clusius: nam omnes, inquit, valdè difficile.

1. Flore est saturatiùs purpureo & odorato; interdum tamen dilutiore & inodoro, surrectis petalis modò orbiculatis, modò longioribus & bifidis.

2. Odorato est flore, deorsum reflexis petalis nonnihil purpurascentibus, surrectis verò cœruleis.

3. Flos quodammodo rubet, interdum dilutiori & suavi quadam rubedine velutíque carneo colore, præsertim petalis surrectis: Villosæ fimbriæ superior pars albicat, inferior lutea est. Est autem aut odorutas aut inodorus. Harum omnium stamina cœrulea.

4. Flos major, pallescens, nonnunquam exalbidus: petalis surrectis in utroq; ab ipso statim exortu purpurascentibus lineis notatis, deorsum inflexis in pallescente exalbidis, in albicante viridibus: pallescens item Oxyacanthæ vulgaris floris odorem prorsus æmulatur: alterius etiam odorus.

5. Solo floris colore flavescente, surrectis petalis purpurascentibus virgulis radiatis propendentibus vel nigricante vel dilutâ purpurâ in medio notatis, à quarta differt. Odoratus hujus etiam est flos. Stamina porro hujus & quartæ alba sunt.

Nascuntur omnes in nudis & apertis collibus Pannoniæ & Austriæ, V. Clus. Cæterùm tam insignem varietatem ex semine deciduo sponte gigni non est dubium, inquit Clusius: infinitum ergo variare possunt, & novæ quotannis ex semine sato varietates obtineri. Minùs rectè ergo à C. B. pro distinctis speciebus ponuntur. Numerus enim specierum, si has specie distingui concederemus, omnino incertus & infinitus esset.

A præcedentibus nec radice, nec foliis, neq; floris figurâ differt, proinde nec specie.

Chamæiris latifolia minor 6. Clus. *Iris humilis latifolia minor tenerrima* J. B. *Cham. flore obsoleto pallido* C. B.

Clus.

Cujus petala propendentia obsoletum colorem pallido permixtum habent, & ab eorum ima parte usq; ad extremam fimbriam, quæ pallida est, purpureæ excurrunt venæ: pinnata terna petala, quæ alba stamina tegunt ex pallido albescunt, sursum verò erecta pallida sunt, circa imum tamen obsoletè purpurascentibus radiis aspersa.

Circa

Circa Budam in Pannonia Mœsiæ finitima eruta fuit. Clusio enutrita brevem admodum caulem, vix ternos digitos supra terram eminentem habuit, cui insederunt bini flores.

Nec magis specie differre censendæ reliquæ Chamæiridum varietates à semine ortæ, quas describit Clusius septimo, octavo, nono, decimo, undecimo loco.

Chamæiris latifolia minor 7. Clus. *Ch. minor flore variè picto* C. B. *Iris humilis latifolia minor elegantissima, variè picta* J. B.

Hujus flori tria petala deorsum inflexa variis radiis ex pallido purpurascentibus, ab imo sursum & in latera sparsis sunt distincta, per oras etiam tenui quodam cœruleo colore aspersa: fimbria medium folium ad inflexionem usque occupans multis villis constat, quà bifido folio integuntur flavis, reliquâ parte dilutè cœruleis: petala gibba illam & ligulam tegentia coloris sunt ex cœruleo candicantis, qui in costa & oris paullò saturatior: terna sese attollentia folia ex cœruleo flavescunt ab imo angusta, & multis purpureis venis in latera excurrentibus prædita, quà verò in latum expanduntur purpurascentibus maculis aspersa sunt. Flori succedebat longiusculum triangulare caput.

Florem cum aliis Chamæiridibus dedit Aprili, nullâ odoris gratiâ commendabilem.

Chamæiris latif. minor 8. *Clus.* flore purpureo flavescente *C. B.* Iris humilis latif. minor, flore vario, ejus foliis valdè incurvis *J. B.*

Chamæiris latif. minor 9. *Clus.* Chamæiris flore pallidè luteo *C. B.* An Iris humilis latif. flore pallido, albicante & vario *J. B.*

Chamæiris latif. minor 10. *Clus.* Ch. minor flore purpureo *C. B.* Iris humilis latif. minor flore vario violaceo *J. B.*

Chamæiris latifolia minor 11. *Clus.* Ch. candicans venis variis distincta *C. B.* Iris humilis latif. minor flore vario, foliis ejus inflexis candicantibus *J. B.*

Harum descriptiones omisimus, è Clusii *histor. plant. rarior.* si quis eas desiderat, petendas. Cùm enim hujusmodi varietatum numerus (novis quotannis è semine sato subnascentibus) certus & definitus non sit, infinitum esset singulas persequi, & si id aggrederemur, plantarum historia in immensum tandem excresceret, nec Elephantinis voluminibus posset comprehendi. Verùm certus & definitus est, ut sæpius diximus, in rerum natura specierum numerus, à prima creatione ad hunc usque diem, ut credi par est, constans & immutabilis.

6. *Chamæiris flore luteo* C. B. *Iris minor lutea* Dod. *Chamæiris lutea* Ger.

In sterilibus *Garrigues* dictis, *Mommau*, *la Colombiere* & aliis prope Monspelium abundat. *Botan. Monsp.*

§. 3. *Irides angustifoliæ.*

1. *Iris Tripolitana* Clus. *Tripolitana, foliis longissimis, flore aureo* J. B. *media longissimis foliis lutea* C. B.

E celsiorum aut altiùs assurgentium genere est hæc, folia habens reliquis quas conspexerat Clusius, multò longiora, bicubitalia videlicet, mediæ inter latifoliam & angustifoliam latitudinis, unciam scilicet lata, reliquarum Iridum foliis magis viridia, non tamen splendentia ut Xyridis: *Caulem* habebat inter folia prodeuntem, quinque pedes longum, vel etiam longiorem, rotundum, firmum, licet non valdè crassum, nodosum, & aliquot brevioribus foliis præditum, in cujus summo bini & terni *flores*, è vaginis prodeuntes, petalis sinuosis, Iridis bulbosæ flavo flore floribus formâ non dissimiles, aurei coloris, quorum tria majora versus terram valdè reflexa, & iis incumbentia tria alia minora, alata, ligulam flavam tegentia; tria reliqua è lateribus majorum prodeuntia, assurgebant instar illorum quæ in Iridibus bulbosis conspiciuntur, bifidúmque mucronem habebant. Floribus successerunt trigona *capita*, in singulis lateribus geminâ costâ sive nervo secundùm longitudinem eminente, non dissimilia capitibus Iridis angustifoliæ majoris, similibus etiam *seminibus* plena. *Radix* digitalis crassitudinis, nigricans & nodosa, instar radicis angustifoliarum.

2. *Iris pratensis angustifolia folio fœtido* C. B. *tenuifolia Michelfeldensis spontanea* J. B. *angustifolia major sive* 1. Clus.

Clus.

Multa profert *folia*, longa, rigida, angustiora & nigriora quàm Tripolitana, quæ compressa vel confracta ingratum tetrúmque odorem spirant, propemodum ut Spatulæ fœtidæ folia, minùs tamen graveolentem: inter quæ *Caules* teretes oblongi & cubitales, interdum etiam longiores exsurgunt, quatuor aut quinque *flores* ex vaginulis lateralibus promentes, Iridis bulbosæ versicoloris floribus formâ non admodum dissimiles, colore cœruleo saturatiore præditos: quibus succedunt oblonga *capita* trigona, subrufa, multò firmiora, magísque cartilaginosa quàm latifoliarum Iridum, iis paria quæ in Tripolitana, angulis etiam eminentibus & quodammodo geminis, quæ dehiscentes *semen* duplici serie digestum, aliquantulum compressum & angulosum, osseæque duritiei, subrufescente membranâ tectum ostendunt. *Radices* obliquæ, longæ, nodosæ, graciliores quàm in latifolia, Tripolitanæ radicibus æqualis, foris nigricantes, intus candicantes aut pallescentes, sapore acri & fervido, multas longásque fibras spargentes. Invenitur etiam foliis non graveolentibus.

Locus: In Germania & Hungaria in pratis invenitur.

3. *Iris*

3. *Iris pratensis angustifolia non fœtida altior* C. B. *tenuifolia major flore cæruleo & striato, angustifolia 2. Clusio* J. B. *angustif. minor sive Pannonica versicolor Clusii* Park. *Iris sylvestris Byzantina* Ger.

Clus.

Cubitalia, interdum etiam longiora *folia* habet, admodum angusta, minimi digiti sive semunciæ latitudinem non excedentia, viridia, non tamen splendentia, summâ parte mucronata, infimâ verò, quà sub terra latent, purpurascentia, nullo ingrato odore, [J. Bauhino oleraceum quid redolent.] *Caules* habet sesquicubitales, nonnunquam bicubitales aut ampliores, rectos, teretes, firmos licet intus cavos, geniculatos, virides, summo fastigio in binos aut ternos ramulos divisos, quorum singulis insident singuli *flores*, Iridis bulb. versic. latif. floribus formâ similes, odorati, quorum terna petala deorsum inflexa, infimâ parte, & quatenus bifido alatóque folio ligulam occulente teguntur, furvo colore sunt, reliquâ verò parte (quæ in nonnullis brevior & latior est) in aliis oblongior & angustior) nunc candicante, modò purpureo seu violaceo colore, venis saturatiore purpurâ nitentibus per folii longitudinem & latitudinem excurrentibus, & fimbriâ sive supercilio carentia: tria sursum erecta angustiora sunt, & cum bifidis illis exalbidas ligulas tegentibus, purpurei saturi sive violacei sunt coloris. Breves deinde succedunt *siliquæ* sive capita triangula, breviora quam in præcedente, neque adeò mucronata, neque geminâ costâ eminente prædita, quæ per maturitatem nigricantem colorem contrahunt & dehiscunt. *Semen* inæquale, angulosum, nonnihil compressum & durum continentia. *Radix* nigra, tenuis, dura, nodosa instar superioris, fibris duris & tenuibus prædita.

Clusius in pratis nonnullis & locis pratensibus Austriæ & Ungariæ eam invenit: Loca particularia apud ipsum vide. *Locus.*

Clusius Iridis angustifoliæ secundæ speciem alteram meminit, ejúsque iconem dat, sed nullam addit descriptionem. Hanc C. Bauhinus Iridem pratensem angustifoliam humiliorem appellat, apud quem reliqua Synonyma vide. *Varietas.*

Iris candidis floribus angustifolia *Lob.* ab hac non aliter quàm floris colore differre videtur. *Iris angustif. flore albo* J. B.

4. *Iris angustifolia maritima major* C. B. *angustif.* 3. Clus. *An Iris tenuifolia flore violaceo* J. B.? *Iris maritima Narbonensis* Ger.

Clus.

Ex *radice* nodosa multa producit *folia*, firma, longiora quàm præcedens, & prioris foliis magis angusta, saturâque viriditate prædita, nonnihil etiam fœtida; inter quæ cubitalis assurgit *caulis*, firmus, aliquot flores proferens Secundæ floribus longiores, & Primæ parte similes, sed longè saturatiore purpurâ & quasi nigrâ præditos: quibus succedunt *capita*, primæ capitibus pæne similia, *semine* etiam simili plena. *Radix*, ut dictum, nodosa, dura, foris nigra, minimi digiti crassitudine, internâ parte ex albo flavescens, antrorsum & in latera progrediens, aliarum angustifoliarum Iridum instar, & tandem veluti in orbem sese spargens, (quod omnibus Iridibus commune est) multis fibris donata gracilibus, duris, siccis, lentis tamen & fractu contumacibus, quarum anteriores & novellæ crassiores, molliores & candidæ.

Ab hâc mihi non diversa specie videtur.

Iris angustifolia maritima minor C. B. *angustif. minor Clusii quarta* J. B.

Clus.

Præcedente humilior est, *floribus* paullò minoribus & angustioribus, atque etiam dilutioribus, Primæ tamen floribus saturatioribus; cætera similis. Nascitur utrumque hoc genus Hispaniæ & Galliæ Narbonensis locis maritimis.

5. *Iris angustifolia hortensis versicolor* C. B. *angustif. flore violaceo, reflexis foliis lacteis & purpureis venis variis* J. B. *angustif.* 5. Clus.

Clus.

Nec foliorum formâ, nec radicibus multùm differt à majore marina, nisi quòd folia habere non videatur tam atra viriditate prædita: *flores* etiam plurimùm differunt; nam tria folia surrecta purpurei sunt coloris & violacei; tria verò reflexa & terram spectantia paullò latiora sunt, & multis lacteis purpureísque venis, alternatim permixtis, ab ipso folii ungue exorientibus, atque secundùm longitudinem & in latera se spargentibus gratissimam varietatem efficiunt.

Floret cum marina, seriùs primâ, Junio videlicet mense: Semen maturitatem acquirit Septembris initio.

Hanc maritimæ varietatem fuisse suspicor, à semine deciduo in hortis enatam.

6. *Iris graminea cui pereunt quotannis folia* J. B. *Iris angustif. prunum redolens major & minor* C. B. *angustif.* 6. Clus. *Chamæiris tenuifolia* Ger.

J. B.

E *radice* inodora, tenuiore & graciliore quàm cæterarum Iridum, nodosâ, nigro cortice tectâ, obliquâ, brevi tempore magnum cespitem occupante, ut cum difficultate erui queat, *caules* palmares [uni pedales, alteri vix dodrantales *Clus.*] tenues surriguntur. *Flos* amœnus è subjecto *calice*, sex profundis sulcis totidémque acutis porcis exarato, emicat, novem petalis aliarum more constans, sed multùm diversis; nam tria extima repanda extremâ orâ albis violaceísque striis obliquis variata sunt, indè contractius folium quasi ex isthmo eluctatum paulatim latescit, purpurascens in lateribus, nullâ in medio hirsutâ fimbriâ, cujus locum supplet linea lata lutea, striis purpureis picta; cui extrinsecùs respondens costa ex luteo virescit. Hisce incumbunt similiter repanda tria illa bifida folia, quæ in medio quidem è viola purpurascunt, à lateribus autem è diluto rubore ferè cine-

rea sunt, quibus aversâ parte apprimuntur stamina latiuscula, cultrata, coloris ferruginei: hisce alterno positu interjecta sunt tria reliquis minora duplo, colore violaceo, neutiquam in summo reliquarum more coeuntia, sed apicibus convolutis à se invicem dissita. Odor nobis gratus Prunorum, Clusio Armeniaci mali. Succedunt capita sublonga & turgida, valdè eminentibus costis prædita.

Varietates. Clusius duas hujus differentias deprehendit: Unam pedali interdum altitudine, caule tereti, binos aut ternos plerunque flores gestante: Alterum caule vix dodrantali, unicum magna ex parte florem proferentem.

Locus. Provenit in pratis Viennæ Austriæ vicinis, ad radices montium sitis. Huic folia hyeme accrescunt, suntque tenuia, angusta valdè, non rigida, sed mollia, & superioribus dilutiùs virentia.

A. 7. *Xyris* Ger. *Xyris sive Spatula fœtida* Park. *Spatula fœtida, plerisque Xyris* J. B. *Xyris I. sive Gladiolus fœtidus* C. B. **Stinking Gladdon, or Gladwyn.**

J. B.

Radix incurva Dod. in novellis plantis rotunda, & veluti bulbi aut cepæ alicujus caput, è qua fibræ dependent crassiusculæ, veteribus & multorum annorum plantis multæ, longæ, geniculatæ, sibi invicem implicatæ, magnum veluti cespitem constituentes, denique ut formâ ita & acrimoniâ intensâ ad Iridem accedit. *Folia* multa cubitalia & sesquicubitalia, in cultratum mucronem desinunt, angustiora quàm vulgaris Iridis, atro virore splendentia, fœtidum cimicum odorem attritu obolentia: inter hæc *caules* plures, glabri, crassitie mediocri, per media folia recti assurgunt, quorum singuli canaliculato calici insidentem ferunt florem Iridis, sed minorem, novem foliis constantem, quorum tribus repandis ex purpura obsoleta albicantibus, virgatis, nullâ fimbria villosâ donatis, terna modico intervallo imposita, fuliginoso colore, bifida, ligulas concolores occultantia: reliqua tria modicè erecta, ab exortu ad medium usque circiter fusca, deinde ex albido leviter purpurascentia. Floribus succedunt *siliquæ* oblongæ, vel (ut ait Cordus) Iridis sylv. similes utriculi, sed paullo majores & triquetri, quæ per maturitatem Pæoniæ instar dehiscentes *semen* ostendunt rotundum rubrum, minoris Pisi magnitudine, gustu fervido.

Locus. Ad sepes & in dumetis apud nos provenit, sed rariùs. Observavimus cum Lobelio & ad litoreos maris aggeres: Passim Monspelii locis similibus invenitur.

Vires. Ea vi & acrimonia prædita est radix; tametsi Cotulam aut cimices oleat, ut contra capitis vulnera Diosc. teste, faciat & fracturas, educat aculeos & omne telum extrahat citra dolorem: admixta floris æris tertia parte, radicis Centaurii quinta & melle sanet tumores & inflammationes cum aceto imposita. Radix cum passo contusa bibetur ad convulsa, rupta, coxendicum dolores, urinæ stillicidia & alia profluvia. Semen ad ciendam urinam efficacissimum est trium obolorum pondere in vino potum: Idem & lienem absumit cum aceto potum.

Lobel. Ad alvi profluvia bibitur non secus ac Rhabarbarum & Asarum: ventris fluores materiam per urinam deducendo & avertendo supprimit. Cæterum opilionibus & rusticorum plebi in præfectura Somerseti Angliæ hujus radicis decoctum aut etiam infusum purgationes Iridis modo molitur.

In omni alvi profluvio nolimus experiri hanc fervidam radicem, inquit J. Bauhinus; forte posset tolerari usus in profluvio alvi pituitoso.

Hujus radices maximarum sunt virium in Scrophulis intus sumptæ. *D. Needham.*

Pulvis radicum exsiccatarum in hysterica passione, orthopnœa & hypochondriacis affectibus utilissimus est. *D. Bowle.*

8. *Iris tuberosa* C. B. Ger. Park. *tuberosa Belgarum* J. B.

Folia illi tria aut quatuor, sesquipedalia & longiora, angusta, striata, quadrangula, cùm primò erumpunt rigida, verùm postquam in justam longitudinem excreverint, infirmiora & terram versùs reclinata, in acutos mucrones desinentia, colore glauco, ad exortum gracilia, & duobus tribúsve foliolis seu squamis membranaceis obvoluta: inter quæ exurgit *caulis* pedalis aut altior, gracilis, teres, striatus, duobus foliis arctè ei adnascentibus, & sinubus suis eum amplexis & involventibus ab imo ad summum ferè. In summo autem nodi duo observabiles sunt sibi invicem proximi, è quibus totidem folia membranacea acuta, carinata exeunt, alterum superius & angustius, alterum inferius & latius, tum folium superius, tum *florem* ipsum antequam aperitur includens & occultans. Floris petala extima tria versus terram valdè reflexa, supina parte nigricant mollitie & splendore pannum nigrum holosericeum referentia: iis incumbentia tria eriguntur magis quàm in aliis Iridibus, & in duas acutas lacinias auriculas imitantes profundè dissecantur: tria reliqua in aliis erigi & supra florem efferri solita, brevissima sunt & perangusta, ut foliorum potiùs rudimenta quàm folia genuina censeri mereantur. Omnium, exceptis apicibus extimorum, color pallidus aut herbaceus, nigrore quodam diluto obiter tinctus. Flori subest vasculum seminale oblongum teretiusculum quod flore dilapso grandescit, & ob gravitatem suam & pediculi infirmitatem deorsùm dependet, semina continens rotunda, albicantia. *Radix* tuberosa, variè depacta, quæ in plura interdum tubera, velut totidem digitos ab uno frustulo exeuntes, excrescit.

Locus. Oritur in Orientalibus regionibus & in Arabia.

CAP.

Cap. II.

De Liliasphodelo.

Liliasphodelus dicta est hæc planta à flore Lilii & radice Asphodeli.

1. *Liliasphodelus luteus* Park. *Lilium luteum Asphodeli radice* C. B. *Asphodeli radice luteum, sive Lilio-asphodelus quorundam flore luteo* J. B. *Lilium non bulbosum* Ger. **The Day-Lily.**

J. B.

Ad unum vel duos cubitos excrescit, *caule* tenui sed rigido, tereti, cavo, lævi, absque foliis, in summo in aliquot ramos diviso; *radice* fibrosa, glandulis appensis donata, Asphodeli radicum æmulâ, [multæ, oblongæ, ab uno capite descendunt] foris buxea, intus alba, sapore subdulci. E glandularum annexu fibræ quædam crassiores serpunt, quibus in plures plantas multiplicantur. *Folia* ei sunt numerosa, Porri aut Asphodeli, longa, carinata, striolis per longum donata. *Flores* odore planè & formâ Lilii, sed colore penitus luteo. Post flores (inquit Dodonæus) crassæ, triangulares gignuntur siliquæ, in quibus *semen* nigrum & splendens. Pæoniæ paullò minus.

Floret cum Lilio purpureo majore, & paullò ante, Lilia candida præcedens. In Ungaria maximâ copiâ sponte nascentem, in multis uliginosis pratis, non procul ab oppido munitissimo *Nemethwywar* invenit Clusius.

2. *Liliasphodelus phœniceus* Park. *Lilium radice Asphodeli phœniceum, sive Lirio-asphodelus quibusdam* J. B. *Lilium rubrum Asphodeli radice* C. B. *Lilium non bulbosum phœniceum* Ger. **The red Day-Lily.**

J. B.

Non admodum absimilis est hæc plantæ præcedenti, sed in singulis partibus major. *Radix* quippe consimiliter glandulis oblongis filo connexis strumosa, alba, gustu propemodum fatuo: *Caulis* digiti crassitudine, duos cubitos altus & major, fistulosus, enodis, cujus fastigium in aliquot alas dividitur: *folia* majora, carinata, latiora quàm lutei: *flores* in caulium ramis altero tanto majores, Liliaceis pares, colore tristiore rubent intrinsecus, luteâ lineâ per medium decurrente ad ungues usque totos luteos: extrinsecus folia ad luteum magis devergunt.

De loco ubi sponte exit nihil invenio apud Botanicos qui de eo scripserunt: Quòd semen apud ipsos non protulerit quotquot eum coluerunt consentiunt; non dubito tamen quin loco suo natali producat. Radicibus adeò se multiplicat & propagat, ut ob id hortulanis minus acceptus & gratus sit.

Ob flores unum duntaxat diem durantes non ineptè Hemerocallis dici possit.

Cap. III.

De Asphodelo.

Asphodelon dictum volunt quasi *σπόδελον, διὰ τὴν τῶν κεκαυμένων νεκρῶν σποδὸν, à mortuorum combustorum cinere.* Etenim in tumulis Veteres Asphodelum serebant, ne deesset cibus mortuis, ut Porphyrius in quodam epigrammate scriptum reliquit, ubi tumulum his verbis inducit; *Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ Ἀσφόδελον πολύῤῥιζον, κόλπῳ δὲ τὸν νέκυν ἔχω. Foris quidem Malvam Asphodelumque habeo, intus verò mortuum claudo.*

Asphodeli notæ sunt radices multis tuberibus uno capite dependentibus constantes, flores stellati, semina triquetra.

1. *Asphodelus major ramosus flore albo* J. B. *major albus ramosus* Park. *albus ramosus mas* C. B. *ramosus* Ger. **The great white branched Asphodel.**

Clus.

Multa habet oblonga *folia*, angusta, triangula & veluti carinata, fungosa & lenta, mucronata: *caulem* rotundum, lævem, bicubitalem interdum, in ramulos supernè fissum, quem à medio ferè sursum vergendo exornant multi, stellati *flores*, coloris intus albi, foris verò nervo purpurascente singula folia secundùm longitudinem quasi distinguente (ut Ornithogali flos virescente linea distinctus est) sex staminibus medium occupantibus. *Semen* durum, lignosum, rugosum, atrum & figurâ triquetrâ, capitulo orbiculari ferè, sed tribus eminentioribus costis prædito, & ex viridi purpurascente continetur, quod illo per maturitatem dehiscente cadit. Floret per partes, ut verè dicit Theophrastus, & incipit ab imis. Radices ab uno capite numerosæ exeunt, oblongæ, exiguis Napis similes, sed inferiori sede crassiores, atque in fibras desinentes, succi plenæ candicantes, ingrati & acris gustûs.

Istius (inquit Clusius) radices videre memini, dum Olyssippone Hispalim proficiscerer, aratro erutas, quæ 200. aut plures, ab eodem capite pendentes, eósque crassos admodum napos haberent, ut 50. aut ampliùs libras totam plantam pendisse putem. Itaque nihil mirum si Plinius, 80. simul acervatis sæpè bulbis referat.

Locus & Tempus. Nos in montibus Messanæ imminentibus atque etiam in collibus saxosis agri Monspeliensis observavimus. Floret Martio & Aprili. At nos Autumno etiam florentem invenimus: unde fortè Asphodelus Autumnalis *Cam.*

2. *Asphodelus albus non ramosus* C. B. Park. *major albus non ramosus* J. B. *non ramosus* Ger. 2. Clus.

Clus.
Præcedenti omnino similis est, exceptis *caule*, qui unicus est, neque surculosus, & *flore*, qui omnino albus: Illius etiam *radix* non admodum numerosa. In Sicilia circa Syracusas & alibi observavimus.

Asphodelus purpurascens foliis maculatis C. B. *major flore carneo* Park. *flore rubente* Ger.

Cùm nullæ præter eas quas tituli exhibent notæ hujus tradantur, nos varietatem præcedentis accidentalem, non speciem diversam arbitramur.

3. *Asphodelus minimus* Clus. hist. app. Ger. emac. *minimus albus* J. B. C. B. Park.

Clus.
Minor est tertio jam descripto [Phalangio Cretæ Salonensis] & ab eo plurimum differt: nam glandulosas *radices* habet instar secundi generis, licet minores, è quarum capite prodeunt quinque aut sex *folia* valdè angusta & longiuscula, inter quæ assurgit *cauliculus* rotundus, dodrantem aut pedem altus, singularis, nec ullis ramis præditus, in quo spicæ in modum nascuntur multi *flores* albi, singulis petalis internè & externè venâ quadam secundùm longitudinem notatis, perinde ac tertii flores.

Tempus. Julii initio flores proferre incipit, quum reliqua genera suos abjecerunt. Hyeme folia amittit, & nova denuò acquirit circa Aprilis initium.

4. *Asphodelus luteus* Ger. J. B. *luteus minor sive Hastula regia* Park. *luteus & flore & radice* C. B. **Yellow Asphodel, or Kings-spear.**

J. B.
Radices ab uno capite multæ nascuntur, longè tenuiores quàm Asphod. albi majoris, colore luteo præditæ, exporrectis per transversum fibris se propagantes. *Caulis* sesquicubitalis aut altior, singularis, à medio ad summum *floribus* Asphodeli, ab imo incipiendo successivè se aperientibus ornati, sed luteis, quos excipiunt pericarpia rotunda, *semen* nigrum ferè triquetrum continentia. *Folia* porro angusta, veluti angulosa ut triquetra ferè videantur, fistulosa, colore glauco prædita, à radice satis numerosa oriuntur, & caulem etiam ad flores usque crebra undique convestiunt. Radicibus undique diffusis multùm se propagat.

Locus. In insula ad promontorium Pachynum & alibi in Sicilia eum invenimus.
Asphodelus luteus minor *Ger.* huic eadem species videtur.

5. *Asphodelus Autumnalis* C. B. *Autumnalis sive major* Cam.

CAP. IV.

De Phalangio.

Phalangium sic dictum est Galeno 8. Simpl. facult. quòd demorsis à Phalangiis [Aranei genere] auxilietur: cui ut & Plinio *l.* 27. *c.* 12. Phalangites.
Ab Asphodelo radicibus fibrosis differt.

1. *Phalangium flore Lilii* J. B. *Allobrogicum* Park. *Allobrogicum majus* Clus. *magno flore* C. B. *Phal. Antiquorum* Ger. emac. **Spider-wort.**

Clus.
Quina vel sena producebat [Clusio] *folia*, carinata, satis firma, surrecta, viridia, summâ parte mucronata, infernâ sese invicem amplectentia instar aliorum Phalangiorum: inter quæ prodibat *caulis* pedalis aut amplior, viridis, teres, firmus, summo fastigio inter singulares appendices denos aut plures gestans *flores*, prorsus niveos, majores quàm in majore Phalangio vulgari, in anteriorem partem propendentes, (ternis interioribus petalis paullò latioribus & crispis, exterioribus verò viridi mucrone præditis) florum parvi Lilii formam quodammodo referentes, odoratos, è quorum umbilico sena gracilia prodibant *stamina* unciam longa, terna tamen aliis paullò longiora, extima parte curva, & flavis apicibus donata, oblongiore gracili in medio stylo, ut commodiùs mea opinione comparari posse non videantur quam parvo Lilio albo. Floribus succedebant trigona capitula, fuscum *semen* & inæquale continentia. *Radix* in multas, crassas, candidas & longas fibras, aliorum Phalangiorum radicibus non dissimiles dividebatur, & adnatis se propagabat.

Locus. In Alpibus Allobrogicis propè maximum Carthusianorum cœnobium sponte oritur. J. Bauhinus reperit florentem Junio in pratis montis Septimi Burmii Rhætorum prope Kafest; atque etiam, Genevæ cùm esset, in monte *Thuiri*.

2. Phalangium

2. *Phalangium pulchrius non ramosum* J. B. *parvo flore non ramosum* C. B. *non ramosum vulgare* Park. parad. *non ramosum* Ger.

J. B.

Foliis est Phalangio ramoso pænè similibus, latioribus paullò: *caule* eodem, sed non ramoso: *floribus* paullò majoribus, albis, multis, & spicam repræsentantibus: succedunt *capitula* sublonga, in quibus *semina* rotunda.

Duplicem hujus speciem facit C. Bauhinus, majorem folio longiore & latiore, semine majore: & alteram in qua omnia minora: Clusius adhuc alterius meminit, cujus folia longè ampliora, longiora & crassiora quàm præcedentis, *caulis* etiam multò procerior, qui & flores longiore spatio ab invicem distantes proferebat. Fortè hæ omnes sunt tantùm præcedentis varietates. Reperiuntur in montibus Pyrenæis. Nos in monte Saleva prope Genevam hic descriptam observavimus.

3. *Phalangium parvo flore ramosum* C. B. J. B. *Phalangium ramosum* Park. Ger.

J. B.

E *radice* perenni fibris crassiusculis, candidis, subdulcibus, glutinosis compositâ *caulis* surgit singularis, tenuis, lævis, teres, sesquicubitalis, cujus scapus in ramulos aliquot facessens, *flores* sustinet frequentes, stellatos, emaculato candore Lilii conspicuos, quibus pericarpia globosa succedunt, Lini capitulis æqualia, per maturitatem in tres partes dehiscentia, *semine* (ut vult Dodonæus) nigro, veluti Melanthii, non perinde tamen anguloso, refertâ: *Folia* graminea, porraceis tenuiora, angustiora, carinata, pede aliquando longiora, ac etiam cubitalia, statim à radice exorta in terram repandâ parùm attolluntur.

Circa Francofurtum ad Mœnum, Basileam, Genevam & alibi in Germania, in collibus, pascuis montosis, & ericetis copiosè oritur. *Locus.*

4. *Phalangium Cretæ Salonensis* Lob. Ger. *Asphodelus foliis fistulosis* C. B. *minor foliis fistulosis* J. B. *albus minor sive Fistulosus* Park.

J. B. Clus.

Ex fibrosis Phalangii (cui tota planta satis similis) *radicibus*, mediocriter crassis, non nodosis, ex uno capite numerosis *folia* promit multa, angusta, rotunda ferè, striata, fistulosa, tres aut quatuor uncias longa, [in culta planta etiam cubito longiora] in acumen desinentia: è quorum medio sex aut plures eadem radice assurgunt *caules*, cubitales, ramosi, quos sine ordine nascentes stipant *flores*, superioribus similes, sed minores, colore lacteo, lineâ ferrugineâ [Clusio purpurascente] unumquodque petalum secundùm longitudinem percurrente, *staminibus* in medio lacteis, *apices* ferrugineos sustinentibus. *Vascula* suboriuntur triquetra ferè, *semen* nigrum, triangulum rugosum claudentia.

In campo illo lapidoso supra Arelatem versùs Massiliam, circa oppidum Salonam, *Cretam Salonensem* vocat Lobelius, vulgò *le Craux*, copiosè provenit. Nascitur etiam, referente Clusio, plerisq; regni Granatensis locis. *Locus.*

Cap. V.

De Pseudo-phalangio.

1. *Phalangium Virginianum Tradescanti* Ger. emac. *Ephemerum Virginianum Tradescanti* Park. parad. *Allium sive Moly Virginianum* C. B. app. **Virginian Spider-wort.**

Park.

E *Radice* fibrosa, longè latéque sub terra repente hic illic *folia* protrudit, ex cinereo viridia, bina aut terna simul, rariùs plura, imâ parte se mutuo complectentia, longa & quasi graminea, angusta, è latiore principio in acutum mucronem sensim desinentia, per margines nonnihil aspera, nervosa, cauliculos superantia. *Cauliculus* inter folia exsurgit palmaris, rigidiusculus, geniculatus, foliis ad singula genicula singulis eum amplectentibus vestitus, è quorum sinubus ramuli interdum exeunt. Caulis fastigium in duo plerunque folia discedit, Cyperi ferè in modum; inter quæ *flores* emergunt plurimi velut in umbella, ad viginti interdum, tripetali, satis ampli, purpuro-cœruleo saturo colore tincti, calice virente trifolio pariter antequam aperiantur inclusi, & ex tenuibus pedicellis penduli, qui flore se explicare incipiente productiores facti eriguntur. Medium florem occupat umbo sive capitulum, staminulis sex rubentibus, plumosis, apicibus luteis insignibus, circumvallatum. *Flos* interdiu aperitur, sub vesperam se claudit, deinde marcescit, & contrahente se calice deorsum denuo nutat. Umbo medius, calice occultatus, in vasculum seminale turgescit, *semina* parva, nigricantia, oblonga continens.

E Virginia ab amico quodam in Angliam illatam accepit Joan. Tradescantius senior.

Variat floris colore albo & rubro; & foliis etiam amplioribus.

2. *Phalangium ramosum Virginianum foliis latis, repens* Jac. Zanoni.

Zan.

Radice nititur longa, reptante, tenaci, caule non crassiore, nodosa, è singulis nodis fibras emittente longè latéque sub terra repentes teretes, pallide luteas, quæ facilè delibrantur, medullâ intus solidâ, succulenta, sapore initio dulci tandem mordicante, Raphani æmulo. *Caulis* è radicis capite exilit glaber, cubito paulò altior, lentus & frangi contumax, medullâ densâ, viridi, succulentâ repletus,

pletus, succo tamen minimè viscoso uti præcedentis, cortice, seu cuticulam mavis dicere, tenui, viridi aut purpurante, maximè versus fundum, vestitus, lanugine subtili albicante obductus, raris nodis interceptus, mediæ parte longioribus intervallis distantibus, summa & ima satis vicinis: E quorum singulis singula enascuntur *folia*, membranæ ad exortum latæ caulem aliquousque obvolventi pediculo brevi lato adnexa, tactu mollia; nervo medium percurrente, infernè elevato seu extante, supernè in sulcum tenuem depresso, cum aliis subtilissimis nervulis, per totum folium excurrentibus; tactu aspera, substantiâ cartilaginea, supernè obscurè viridia; inferiùs albicantia, nonnihil lanuginosa, consimilibus lineis viridibus striata, quæ à basi ad apicem usque extenduntur, adeò exiles ut ægrè sint visibiles. Caulis in ramos satis crebros dividitur, & hi vicissim in ramulos secundarios. In extremis ramulis nascuntur pelliculæ [seu calyces] herbaceæ, substantiâ membranosâ seu cartilagineâ, quæ clausæ hemisphærii figuram repræsentant, quarum unaquæq; *florem* sustinet tripetalon, Phalangii præcedentis, hilarè cœruleum, tribus in medio staminibus apices flavos sustinentibus: apertæ triangulum referunt. Flore delapso restant calices supradicti herbacei, lineis arcuatis adeo eleganter striati, ut luci oppositi velut reticulæ aut Aranearum telæ appareant. Hi undique clausi sunt excepta parte superna, éque eorum centro interiùs exoritur pediculus teres, tenuis, nodosus, in duos tresve pedicellos tenuiores retortos divisus, quorum unusquisq; conceptaculum sustinet capitis serpentini ore hiante effigiem affabre mentiens, cum lingua intus palato adnexa, quæ postea *semen* efficitur, linguæ figurâ, colore obscurè cinereo, subtus flavescente.

Planta hæc ob nimiam radicibus se propagandi aviditatem rarò florem producit: nam si fictili coercetur quotannis plerunq; floret.

Phalangium Africanum Helleborines folio non descript. Hort. Lugd. Bat.

CAP. VI.

De Pseudo-asphodelis palustribus.

PSeudo-asphodelorum historia, turbante Lobelio, magnâ confusione & obscuritate laborat. Turbante inquam Lobelio, qui primò sibimetipsi parùm constare videtur, cùm in *Obs.* & *Icon. Plant.* Dodonæi iconi hujusmodi titulum imposuit, *Asphodelus minimus luteus Acorifolius palustris: Asphod. luteus palustris* Dodon. *in agro Lancastriæ Angliæ*: & tamen in *Adv.* part. 2. Tabernamontanum reprehendit, quòd Lancastriensem Britannicum palustrem Asphodelum luteum cum Batavo aut Flandrico Asphodelo palustri Dodonæi confunderet, quod scilicet ipse fecerat. Deinde errore tenetur, nostrâ sententiâ, quòd Asphodelum suum minimum Norvegicum luteum palustrem Scoticum & Lancastriensem, quem Anglo-Britannæ mulieres, apud quas frequens nascitur, à tingendis capillis **Mayden-hair**, i. e. virginum capillum, vocitant, à secundo Pseudo-asphodelo *Clus.* non diversum putet, sed variare parvitate & magnitudine ratione natalis soli.

Quamvis enim alicubi fortè in Anglia proveniat (quod non credimus) Pseudo-asphodelus secundus *Clus.* non tamen certo certiùs adeò frequens uspiam oritur, ut rusticis & mulierculis cognitus, & in vulgari usu receptus sit. Verùm Pseudo-asphodelus palustris nostras [&, ut putamus, *Dodonæi*] magnâ copiâ tum in septentrionali, tum in Occidentali Angliæ parte, locis palustribus & aquosis oritur, ut nemini è medio vulgo incognitus esse possit. Adde quòd hic à floris colore flavo tingendis capillis aptus videtur, non autem Pseudo asphodelus secundus Clusii, cujus flos pallescentis ex herbaceo coloris est. Lobelium secuti J. Bauhinus & Johnsonus Gerardi emaculator eodem errore tenentur. C. Bauhinus hos rectè distinguit; atq; insuper Pseudo-asphodelum palustrem Anglicum à Pseudo-asphodelo palustri Scotico diversum facit: Hoc etiam rectè, si Pseudo-asphodelus palustris Scoticus noster ei cognitus fuerit, de quo est cur dubitem. Certè Lobelius Asphodelum suum minimum Norvegicum palustrem Scoticum cum Lancastrensi seu Anglico miscet & confundit.

Restat adhuc scrupulus. An sci. Pseudo-asphodelus luteus palustris nostras idem sit Asphodelo luteo palustri *Dod.*? Si enim hic caulem pedalem habeat, prout eam describit Dodonæus, eúmque non nudum, sed multis foliolis sive vaginulis illum amplectentibus donatum, ut vult Clusius, à nostrate, qui humilior est plerunque, & caule foliis paucis eísque exiguis induto diversus videtur, ut & ab aliis nobis cognitis, adeóque quatuor erunt Pseudo-asphodeli species, quod non credo. Esto ergo Pseudo-asphodelus *Dod.* cum nostrate idem.

Nos equidem tres hactenus Pseudo-asphodeli species vidimus, inque locis suis natalibus collectas, siccas adhuc asservamus, nec plures agnoscimus. Eæ sunt

1. *Pseudo-asphodelus minor sive pumilio folio Iridis sive* 2. Clus. *Pseudo-asphodelus Alpinus* C. B. *minor folio Iridis* Park. *Asphodelus Lancastriæ* Ger. descr.

Clus.

Numerosa sunt huic *folia*, sese mutuò amplectentia, ut in Asphodelo luteo palustri *Dod.* & Iride, angusta, brevia, viridia, dura, amariusculi & calidi saporis: è quorum medio *cauliculus* gracilis egreditur, pedalis interdum aut major, aliquot nonnunquam foliolis inhærentibus, spicam *flosculorum* ferens sex foliolis constantium, alterius instar, sed minorum, pallescentis ex herbaceo coloris, & odoris expertium: quibus succedunt trigona capitella, interdum tetragona aut pentagona, minutissimum rufum semen continentia. *Radix* vix corpus habet, sed tenuibus aliquot fibris duntaxat constat.

Hunc Clusius Asphodelo luteo palustri *Dod.* per omnia minorem facit, foliis ei valdè similem.

Hanc speciem in Anglia sponte ortam nunquam invenimus, nec ab aliis fide dignis inventam audivimus: in transmarinis autem non semel, ut v. g. ad radices montis Salevæ propè Genevam in aquosis, & alicubi in Germania J. B. *Pseudo-asphodelus quibusdam* dicitur, Johnsono apud Gerar. emaculatum perperam *Asphodelus Lancastriæ verus*, supra iconem inscribitur. A. 2. *Pseudo-*

A. 2. *Pseudo-asphodelus palustris vulgaris nostras. Asphodelus Lancastriæ verus* Ger. emac. *descr. Pseudo-asphodelus primus* Clus. *palustris Anglicus* C. B. *luteus acorifolius palustris Anglicus Lobelii* J. B. **Lancashire Asphodel, or Bastard Asphodel.**

Folia habet uncias duas cum dimidio, aut tres longa, ima parte latiora, in mucronem acutum sensim angustata. *Caulis* altitudinem pedalem raro, assequitur, lævis & foliolis paucis donatus; cujus summam partem spica occupat *florum* elegantium, stellatorum, sex foliolis constantium, colore flavo; quibus succedunt *capsulæ* longiusculæ, trigonæ, interdum etiam tetragonæ & pentagonæ, *semen* exile, ruffum, continentes.

In palustribus putridis & aquosis, multis Angliæ in locis, copiosissimè oritur, & æstate floret. *Locus.*

Hanc pro Asphodelo luteo palustri *Dod.* habemus, quantumvis neq; descriptio, neq; figura Dodonæi ei per omnia respondeant. Differentia enim in magnitudine, & caule multis foliolis induto non tanti est, ut propterea species multiplicandas putem, præsertim cùm loco conveniant Dodonæi Asphodelus palustris & nostras.

Asphodelum Lancastriensem ad vulnera sananda mire efficacem esse aiunt. Vid. *Philosoph. Transact. N.* 117. *p.* 398. *Vires.*

Floribus lixivio maceratis puellæ crinem flavum inficiunt. *Lob.*

A. 3. *Pseudo-asphodelus palustris Scoticus minimus.* **The least Scotish Asphodel.**

Triplo aut quadruplo minor est Pseudo-asphodelo palustri Anglico; *foliis* Iridis, angustissimis, sescunciam longis, in acumen desinentibus: *caule* vix palmari, vel nudo, vel unico eóq; minimo foliolo donato: spicâ florum brevi; flosculis (quantum conjicio) albentibus; quibus succedunt *capsulæ* breves & subrotundæ. Radices subsunt fibrosæ, ut in Pseudo-asphodelo 2. *Clus.*

Hanc speciem juxta rivulum quendam non procul Bervico in Scotia invenimus.

CAP. VII.

De Aloe.

ALoen Græci & Latini pariter tum & Officinæ herbam ipsam ejúsq; succum densatum appellant. Aloe autem dicta videtur quia maritimis gaudet. A Recentioribus Sempervivum & Sempervivum marinum, quia Sempervivi modo diu durat appellatur. *C. B.*

Floribus hexapetalis, vasculis seminalibus in terna loculamenta divisis se ad hoc genus pertinere ostendit. Foliis crassis succulentis, ad margines aculeatis, radice succum crassum, flavum, insigniter amarum fundente à reliquis congeneribus differt.

1. *Aloe vulgaris* C. B. J. B. *vulgaris sive Sempervivum marinum* Ger. Park. **Common Aloes.**

Folia bene multa è radice emittit, in orbem disposita, imâ parte se mutuò amplectentia, oblonga, succulenta, digitum crassa, pallidè viridia, dentata dentibus rigidiusculis, in acumen desinentia, quorum exteriora apud nos plerunque in terram reclinata aliquantulum, verùm in loco natali erecta, æterni viroris, adeò ut per hybernos menses extra terram, in hypocaustis suspensa non marcescant; sapore apud nos, (imò etiam loco natali autore Parkinsono) minimùm amaro, sed potiùs refrigerante. *Caulis* è medio foliorum exurgit, crassus, in duos tresve ramulos divisus, altitudine sesquipedali aut bipedali, à medio ad summum usque plurimos flosculos, lagenulæ figurâ, deorsum reflexos seu dependentes, apud nos albicantes [in calidioribus flavescentes] oris in sex lacinias divisis, sustinens; Quibus præteritis succedit *semen* in capsulis Asphodeli æmulis inclusum. *Radix* crassa, pedem longa, in fibras tandem crassiores spargitur, tenues & raras è lateribus emittens. Caulis foliorum delapsorum vestigia retinet, ut in Brassica.

In Sicilia & Melita insulis, in muris & tectis frequentem observavimus. Clusius in Hispania. *Locus.*

Succus ille inspissatus, Aloes nomine vulgò notus ex hujus plantæ foliis elicitur in Socotora insula, Persiæ & Indiæ Orientalis provinciis nonnullis, unde ad nos defertur. In Italia, ubi etiam sponte & sata libenter provenit, ob cœli solive varietatem Succum hujusmodi non reddere olim creditum. Verùm ingeniosissimus F. Columna, Aloen etiam in Italia eliciendi modum à se inventum in Historia stirpium rariorum publicavit. Is autem hujusmodi est. Supposito lato figulino vase vitriato, multa supra illud ab radice statim avulsa folia suspendit, atque ex illis spontaneum succum luteum (quem in venis tantum contineri animadverterat) descendere & guttatim destillare permisit, manibus postremò etiam deorsum versùs comprimendo folia, atque quod imis foliorum oris concreverat radendo. Excepto itaque ex pluribus foliis copioso succo, vas illud tribus diebus Soli exposuit, ex circumferentia vasis quotidie quod hærebat duriore (statim enim quod paucum est concrescit) abraso & cum liquidiore commixto, idque pluries in die, noctúque reposito vase, concretum postridie succum omnem atque friabilem habuit. Color (inquit) ex citrino cum concrescere incipit rufescit, atque concretus magis nigricat, atque obscurè parùm rubentem acquirit colorem, sanguinis concreti modo, vel potiùs Hepati simillimum, translucidus, lævis, odore gravi aromatico, sapore amaro admodum ac abhorrendo; & mirum quod manu tantùm attrectanti illius vapore inficiatur aer, atque guttur amarum reddatur. In pulverem (ut Dioscorides notat) digitis confricatus succus, qui probè fuerit arefactus, ad minimum usque ramentum facilè reducitur, & aquâ infusâ statim liquescit, dissolvitur, atque citrino evadit colore, *Aloes eliciendæ modus.*

quo

quo ante concretionem præditus fuit. Omnes habuit notas optimæ Aloes, & cum præstantissima Officinarum Aloe Succotrina comparatus, eum excellere visus est: easdem etiam vires obtinere, & ad eadem in medicina valere experientiâ didicit idem Columna. Hæc cùm ità sint verisimile nobis videtur in Orientalibus etiam regionibus Aloen hoc aut simili modo ex hujus plantæ foliis elici; non ex iis in frusta dissectis & contusis exprimi, eo modo quem describit J. Bauhinus. Sapor quippe foliorum minimè amarus est, sed potiùs leviter refrigerans; dissecto etiam plantæ folio atque radice concisâ (monente Columna) nihil succi, neq; amari, sed mucosum quid, ac potiùs insipidum gustu inveniebatur. Ex quo hæc scripsi hodiernum Aloes colligendæ modum è dictatis D. Hermanni nobis communicavit amicissimus vir *D. Josua Palmer* M. D. is autem sic se habet.

Ex foliis à radice avulsis manu vel instrumento leviter compressis succus destillat in vas recipiens. Subsidere debent partes crassæ per noctem [& postea insolant] aliæ verò supernatant. Postero die in aliud vas infundunt & insolant ut concrescat & exsiccetur, in quo tempore fulvum acquirit colorem, quæ est Aloe Succotrina Officinis: crassa verò pars remanens effunditur in aliud vas & insolatur, ut colorem hepaticum contrahat, quæ Aloe hepatica dicitur: crassissima pars Caballina appellatur. Succus sponte ex foliis obliquè incisis emanans aureum habet colorem.

Hic modus conformis est superiùs proposito à Columna invento.

Muntingius florem hujus plantæ in quinq; particulas obtusè mucronatas non profunde dividi scribit. Verùm suspicor illum vel errare, vel memoriâ lapsum esse, cum Clusius in sex lacinias eum dividi affirmet; cúmque verisimile non sit eum à reliquorum hujus generis normâ abludere. Notabile est quod scribit idem Muntingius hujus plantæ florem duabus internè tribúsve guttulis, ut in *Corona Imperiali*, limpidissimis ac melle dulcioribus, deorsúmq; vergentibus, nunquam tamen decidentibus præditum esse. Idem confirmat D. Hermannus Leydensis, qui & semina Sedi similia ei attribuit.

2. *Aloe vera minor* Munting.

Munting.

A præcedente differt *foliis* rectà magis sursum vergentibus, vix pedem, in Belgii oris, longitudine superantibus, nec ultra digitum in medio latis, in angustum mucronem finientibus, colore non cinereo seu albescente, ut in illa; sed viridi saturo, neq; tot tantísq; maculis albis ab utraq; parte circundatis, sed paucis duntaxat minoribus, iisque in extremo mucrone juxta se positis condecoratis, non fulgentibus, spinulis verò à parte utraq; frequentissimis, exiguis, crassiusculis, lata basi nitentibus, colore dilutè albescentibus vel è luteo candidis, parùm aut nihil pungentibus sed molliusculis, atque quàm in priori multò arctiùs dispositis, cætera similibus. Nondum floruerat Muntingio.

3. *Aloe vera costâ spinosâ* Munting.

Munting.

Differt ab Aloe vulgari foliis crassioribus, neq; in mucronem adeò acutum, sed paulò latiorem desinentibus, supernè planis, infernè ex obtuso triquetris, in dorso eminente non minùs quàm in lateribus spinulis ejusdem coloris, at magnitudine atq; crassitie eadem superantibus, præditis, albidis maculis latioribus simul & angustioribus undiq; conspicuis; nervis internè ex albido lutescentibus, raris, repletis. *Flores* in thyrso rotundo, tres circiter pedes alto, digitum in imo, in superficie verò haud ità crasso, recto, solido, colore ex obscuro luteo quasi hepatico obsoleto fulgente, atq; superius in tres æquales partes semipedes longitudine superantes diviso inhærentes; colore vulgaris Aloes florum dissimiles: Hi enim albescentem non ingratum: Illi verò ex obscuro lutescentem: Alii verò luteum striis diversis albicantibus distinctum obtinent.

4. *Aloe vera major* Munting.

Munting.

Folia edit vulgaris Aloes in modum disposita, eodémque ordine, similique formæ aspectu ac colore donata, sed longè majora; maxima enim ultra quatuor pedes Romanos longa sunt: cætera tamen pro illorum serie paulò minora, atque magis ordinatè disposita: in imo, ubi latissima, septem aut octo digitos lata, tres verò plus minus crassa: tantæ amaritudinis succo referta, ut eam degustatam Autor ferre non potuerit.

Vires & Usus. Harum plantarum succus, in aluta, utribus aut vesicis concretus, Solísque calore induratus hodie ut olim *Aloe* dicitur.

Hujus in Officinis genera reperiuntur tria, 1. *Succotorina* seu *Succotrina.* 2. *Hepatica.* 3. *Caballina.* His addit Schroderus *Lucidam*, quam alii à Succotrina non distinguunt.

1. *Succotrina* ab insula *Succotora* denominatur (Est autem Succotora Indiæ insula, ultra 128. m. p. à maris Erythræi freto distans) Hæc omnium præstantissima est, 1. colore cum rubedine flavescens hepatis in modum, nitida etiam, h. e. pellucida seu transparens. 2. Odore aromatico, ad myrrham ferè accedente, unde odoramentis & suffumigiis olim adhibita erat. 3. Sapore amaro, aromatico & adstringente, amarore fugaci nec diu morante in lingua. 4. Pondere levis, substantiâ tamen compacta. Tractando, in Sole etiam vel calore mollescens, frigefacta friabilis; quæ Aloes optimæ notæ sunt.

2. *Hepatica*, quòd hepati tùm colore tum consistentia similior sit vocitatur, præcedente impurior est, colore è citrino rufescente, non pellucida, odore graviore, amarore intensiore, magisque adstringens.

3. *Caballina*, quæ est Aloes crassamentum, seu pars impurior, arenosa & sordibus conspurcata, ideóque caballis seu equis exhibenda.

Horum

Horum trium generum ex una eadémque planta, vel coadunatis earum speciebus, parandi rationem post J.Bauhinum tradit Abrahamus Muntingius in *Aloës hist.* sequentem.

Folia ad unum omnia, radice in terra permanente, abscindunt, in frusta secant, atque planè contundunt, necnon per 30. horarum spatium in vase quodam fictili vitreato reponunt. Quo facto supremam succi partem, ad ejusdem usque evidentem omnino differentiam demunt, quam in alutam vel vesicam, Solisque calore exsiccandam deponunt, eámque Aloen *Succotorinam* vocant tum Insulæ Succotoræ tum Indiarum indigenæ omnes.

Deinde in medio consistentem succum, uterculis exsiccandi causa concredendum tollunt, quem *Hepaticam* dicunt.

Tandem ex sola remanente illorum fæce *Caballina* vocitata, omnium sci. impurissima, perficitur.

Nos potiùs suspicamur Aloen è vulnere seu incisione in foliis facta emanare: Aloe enim nobis videtur esse succus plantæ essentialis & proprius, sanguini analogus, in vasis majoribus contentus, in quintam, ut vocant, essentiam coctione exaltatus, in quo tota vis plantæ quà talis nidulatur: non crudior ille & limpidus, qui fibris & parenchymati foliorum inest. Calore autem Solis concrescit. Quâ in opinione autoritas Plinii me confirmat.

Aloe vim præter purgantem obtinet & exsiccantem calefacientémque; obstructiones aperit, meatus reserat: Purgat autem biliosos & pituitosos humores.

Aloe pene sola medicamentorum quæ alvum solvunt confirmat etiam ventriculum, adeò non labefactat vi aliqua contraria. *Galen. Plin.* &c. Hoc castigatione opus habere scribit C. Hofmannus in *De Medicam. Officin.* Est enim (inquit) purgans propriè dictum, quo ipso affert secum aliquid naturæ adversum, quod dum corrigere volumus Mastice, Croco, Cinnamomo, tacitè fatemur culpam. Quinetiam Aloe lota magis roborat ventriculum, minùs purgat. Eluuntur enim simul cum sordibus partes quædam igneæ acrésque, quæ alioqui ventriculum lacessunt.

Quòd frequens Aloes usus hæmorrhoidum venas aperiat, ego (inquit Fuchsius) millies observavi; & vos ex 100. eorum qui Aloe ad excernendas fæces utuntur, videbitis 90. hæmorrhoidum fluxum pati, omisso verò Aloes usu venas illas claudi. Certe venarum orificia aperiendi vim habere in confesso est, ob id vitanda iis qui hæmorrhagiæ obnoxii sunt ex ore, alvo, utero; hinc noxia prægnantibus. Et Tho. Bartholinus Act. Med. Ann. 1673. Obs. 64. exemplum adducit urinæ cruentæ ex nimio Aloes usu. Dices validum adstringens esse. Imò externè applicatum, non intus sumptum. Non autem quod medicamentum facit foris, id protinus etiam intus facit.

Aloe ventris tineas & lumbricos enecat & expellit: cum aceto & felle bovino mixta, atque umbilico imposita idem efficit; icteritiam flavam depellit, omnémque putredinem arcet, necnon diu cadavera corruptionis vel putrefactionis immunia, cum Myrrha præsertim aliisque mista, conservat: Quare nonnulli Mumiæ efficaciam omnino possidere contendunt, eámque præter Aloen humana pinguedine mistam nihil aliud esse asseverant. Ejus verò pilulæ tres per aliquot dies exhibitæ mensium abundantiam excitant. Habui ancillam (inquit C. Hofmannus) cui nulla aliâ ratione promoveri poterant menses quàm usu pilularum de tribus.

Externè pulvis hæmorrhoidibus inspersus sistit. In vino dissoluta Alopeciam curat. Collyriis indita visum acuit: Cum melle mista pudendorum ulceribus, necnon fistulis, orisque putredinibus omnibus medetur, & halitum emendat. Ova venarum claudit, sanguinem sistit, densat & siccat externè admota; in pulvere vulnera recentia & quæ ægrè ad cicatricem perduci possunt mirificè conglutinat. *Munting.*

In Aloe exhibenda cautiones quædam habendæ sunt. 1. Nè detur iis qui ex nuda intemperie sine materia laborant. Tales non indigent vacuatione, nedum medicamento tam fortiter siccante, quódque loco vacuationis tabem inducit. Contra datur cum magno commodo frigidis & humidis.

2. Nè senibus detur &, quicunq, quacunq, de causa siccati sunt, nisi necessitas urgeat.

3. Nè sit usus ipsius nimis creber, adeóque quotidianus, ut quidam faciunt. *Evacuatio enim quæ fit per purgantia valdè indigentibus & ex longo tempore utilis est*, Vide *C. Hofman.* l. 2.

4. Quemadmodum Agaricus prohibetur gravidis, ita Aloe & Aloetica. Hinc ratiocinatus Helid. in pertinacissimis mensium obstructionibus dat Elect. de Hiera ℥j. cum Scrupulo Croci integro. *Hæc omnia Hofmannus.*

Tria sunt (inquit Le Brun) in Aloe quæ correctione egent: 1. Quòd tardæ sit operationis: quod corrigitur additis aromatibus essentiæ tenuioris & acribus, ut sunt *Macis, Nux moschata, Caryophylli, Cinnam. spica nardi, Calam. aromat. Cubeb. Schœnanth. Crocus.*

2. Quòd debilis sit operationis: quod corrigitur à Ruffo addita Terebinthina vel alia resina acriore. Alii abluunt eam in decocto Rhabarbari, vel infusione Rosarum, & sic reddunt robustiorem.

3. Quòd anastomotica sit, & orificia venarum aperiat. Quod corrigitur commiscendo Mastichen, Tragacantham, Bdellium & similia. Vel abluendo eam aqua Endiviæ vel Cichorii: ut superiùs innuimus.

5. *Aloe Americana* Clus. Park. *Americana muricata* J. B. *Aloe folio mucronato* Ger. *folio in longum aculeum abeunte.* C. B.

Clus.

Multa sunt illi *folia* humanam longitudinem attingentia, saturatè virentia quidem, sed quibus inspersus videatur cineracei quidpiam coloris, ut in Tuliparum quarundam foliis, lævia, circa infimam sedem trium aut quatuor digitorum transversorum crassitudine, quodammodo carinata, valdè lata, mutuo se amplectentia, instar foliorum Aloes vulgaris aut Asphodeli, sensim in mucronem desinentia, qui nihil aliud est quàm spina, fusca, crassa, unciam cum semisse interdum longa, & adeò firma ut Americani pro subula uti solerent, & cuspidis ferreæ loco ad sua tela adaptarent: foliorum latera tenuiora sunt, & spinis ejusdem coloris aspera, sed brevioribus, latâ basi præditis, & deorsum incurvis ut in Rhamno tertio; interiore parte fibrosa sunt hæc folia & succi plena, sed non amari. Ex eorum medio *caulis* enascitur, brachiali crassitudine, & brevioris lanceæ altitudine. *Radix*

dix est crassa, longa, curva, veluti internodiis articulata, è quibus ad latera enascuntur aliæ plantæ alternis, ut in Arundinum nodis germina seu gemmæ sunt dispositæ.

Planta hæc brevi interdum temporis spatio, celerrimo auctu, miræ proceritatis caulem emittit.

Jacobus Fontanus in * Epistola ad D. Blasium Capisula Avenionensem gubernatorem, de quadam Aloes planta Avenioni in horto *D. Doms* enutrita, quæ per 100 (ut credebatur) annos ibi manserat, necdum floruerat hæc habet. Caulis ex ea oriri cœpit Sexto Nonas Maii 1599. quæ intra 45 dies crevit ad 32 palmos. A medio ferè hujus caulis ad summum usque ramos sive surculos emisit 29 perinde efformatos ac brachia candelabrorum quæ illuminationis causâ in aulis Magnatum suspenduntur, origine recti, tandem sursum recurvi, in quorum fastigio summo valgæ enatæ sunt plurimæ, Hastulæ regiæ valgis non absimiles, quibus supremâ parte hærebant flores crocei, floribus Rosarum capillamentis inhærentium non dispares.

* Addit: ad Clusii cur. post.

Petrus Borellius Aloe plantæ caulem, cùm per longum tempus sine eo remanserit, tandem erumpere scribit cum fragore & strepitu, ut impetu facto tota in truncum ferè convertatur; & coram mirantibus hominibus incrementum tantum suscipere, ut etiam Quercum mediocrem æquet, & 30 circiter palmarum altitudinem, & femoris crassitiem acquirat, floribúsque in summitate decoretur. Quódque magis mirandum intra paucos dies, [quatuor vel quinque] hanc molem attingere, adeò ut incrementum ejus etiam oculis percipi possit. Tale quid visum nuper apud Monspelienses, &c. Credat Judæus Apella. Nos anno 1663. Aug. 20. Monachii Bavariæ, in horto Illustriss. Ducis octo aut decem hujus generis plantas vidimus quæ jam, caules produxerant hastæ altitudine, brachii crassitie, summa parte plurimis floribus onustos, eodem ferè modo è caule exeuntibus quo describit Jacobus Fontanus, nondum tamen planè explicitis: de caulium eruptione & celeri auctu nihil prodigiosi nobis ab Hortulano relatum. Verum equidem est, intra unius æstatis aut semestre spatium caulem erumpere inque eam altitudinem & crassitiem excrescere, ut arbor quædam videatur, quod quamvis mirum, non tamen si foliorum & reliquæ plantæ magnitudinem consideres omnino portentosum & incredibile apparebit. Proinde in ratione hujus phænomeni exquirenda frustra se fatigant supradicti autores. Flores hexapetali huic sunt: *semina* tribus cellulis distincta.

Vires & Usus.

Planta hæc unica (inquit Franc. Hernandez) quicquid vitæ esse potest necessarium præstare facilè posset, si esset rebus humanis modus. Tota enim illa lignorum sepiendorúmque agrorum usum præstat, caules tignorum, folia verò tecta tegendi, imbricum, lancium: eorundem nervuli & fibræ eundem usum habent ad linteamina, calceos & vestimenta conficienda quem apud nos Linum, Cannabis, Gossipium, &c. E mucronibus fiunt clavi, aculei, subulæ, quibus perforandis auribus, macerandi corporis gratiâ Indis uti mos erat cùm Dæmonum vacarent cultui; item aciculæ, acus, tribuli militares, & rastilla idonea pectendis subtegminibus. Præterea è succo manante, cujus evulsis germinibus internis foliísve tenerioribus cultis [*Tzelinis*] in mediam cavitatem stillat planta unica ad 50. interdum amphoras (quod dictu est mirabile) Vina, Mel, Acetum ac Saccharum parantur. Succus namque destillatione fit dulcior & spissior donec tandem cogatur in saccharum. Vinum fit ex eodem succo diluto fontanâ aquâ, additis corticibus Malorum Medicorum Limonumque, & aliis. E saccharo dicto paratur acetum, nempe resoluto in aqua, & novem diebus insolato. Idem succus menses ciet, alvum lenit, urinam evocat, renes & vesicam emundat. E radice quoque restes fiunt firmissimæ. Crassiores foliorum partes truncusque decocta sub terra edendo sunt apta, sapiúntque Citrea frusta saccharo condita: quin & vulnera recentia mirè conglutinant. Fit enim succus assatione glutinosus, qui suapte naturâ frigidus ac humens est. Folia quoque assa & affecto loco imposita convulsionem curant, ac dolores leniunt (præcipuè si succus ipse calens bibatur) quamvis ab Indica proficiscantur lue, sensúmque hebetant atque torporem inducunt. *Radicis succus luem Veneream curat apud Indos.* D. Palmer.

6. *Aloe Americana minor* Munting. *An Theometl sive Maguej divinum* Hernandez? *Munting.*

Radice nititur digito interdum crassiore, nodulis diversis geniculatim distinctâ, colore planè albido præditâ, necnon innumeris fibrosis, primò albescentibus, postea verò ad helvum declinantibus radiculis ditatâ.

Folia protrudit sese mutuò amplectentia, pedum Romanorum duorum longitudinem nunquam excedentia, pro illorum autem brevitate admodum lata, sex nimirum octo aut novem digitos non rarò superantia, cæteris obtusiora, & in brevem mucronem desinentia, reliquarum specierum more crassa, circa margines tenuiora, necnon frequentioribus ibidem atque exilibus planè spinulis exornata.

Ex Hispania nova allatam Muntingio obtulit nauclerus quidam, qui ab Indigenis Americæ *Theometl* vocitari retulit: eadem videtur *Theometl* sive Maguei divino à Fran. Hernandez descripto & depicto *Rerum medic. Novæ Hisp.* lib. 8. cap. 19. namque & nomen & vires conveniunt: siquidem ejus succum optimo cum successu trium quatuorve cochlearium mensurâ febricitantibus omnibus exhiberi prædictus nauclerus ab Hispana quadam muliere edoctus est.

7. *Aloe serrata major umbellifera* Munting. *Metl sive Maguei* Hernandez. *Munting.*

Radix huic brevis est, crassa tamen, subfusca, fibris frequentissimis undique obsita; Planta ipsa præcedente omnibus partibus major, * prima tamen specie minor est, eique effigie ac foliorum dispositione persimilis, nisi quòd folia paulò sint latiora ac magis canaliculata, attamen breviora, viridiora, atq; ab utrâq; marginum parte spinulis crassioribus horridioribus, & modicè longis, ac serræ in modum bellè admodum, non tamen adeò arctè dispositis, necnon in apice seu horrido ac crasso quodam mucrone è purpuræ colore obscuro prædita, quatuor plus minùs pedes longa, vix unum lata. E quorum medio *Caulis* in adultâ plantâ brevi tempore, ad duodecim, quatuordecim, & non rarò sedecim pedum proceritatem assurgit, unicus, ima sui parte coxendicis humanæ crassitie, pyramidalis, numerosioribus quàm in *Mucronato folio majore* foliolis eum arctiùs amplectentibus cinctus. E quorum

* Aloe Americana Clus.

rum sinubus in superiore parte ramuli undique enascuntur, non adeò multi, umbellæ in modum dispositi, quorum apicibus insident *flores*, pediculis brevibus & tenellis nixi, vix plures conjunctim, sed separatim dispositi omnes, ultra articulum longi, minimum digitum crassi, in imo juxta pediculum viridi quadam coronula externè cincti, in supremo verò in sex foliola divisi, quorum interiora tria lutea, exteriora è pallido lutescunt, culmum lata, mucronata, digitum plus minùs longa, necnon radiantem stellam pulchrè efformantia, circa stylum albidum sex luteis staminulis, sæpius explicatis, interdum sese contorquentibus, suisque prominentibus apicibus onustis, emergentibus. Flores temporis progressu nullo succedente semine in frigidioribus regionibus marcescunt. Semen Asphodelino simile. *Herman.*

Hæc planta esse videtur quam describit Gomara, (referente Clusio) nomine *Metl*, nonnullis *Maguei* aliis *Cardon*. Cui ut eadem nomina ita easdem fere virtutes ascribit, quas Hernandez; eas autem superius posuimus sub Aloe Americana *Clus.*

8. *Aloe purpurea lævis* Munting. *Pati, seu Metl levissimum* Hernandez.

Munt.

Radice nititur copiosâ, stramenti instar crassa, longa, externè fusca, internè candescente, fibris tenuioribus hinc inde emergentibus præditâ. *Folia* duo, tresve pedes pro ætate plantæ longa aut etiam longiora, tres, quatuórve digitos lata, ad basin angustiora, in medio latissima, indéque in angustiorem ac modicè longum mucronem spinula quadam è fusco nigricante vel purpurascente armatum finientia, marginibus tenuibus, lævibus ac planis, nullisque omnino spinulis obsitis donata Yuccæ in modum carinata, externá maximè ex parte è viridi purpurascentia, aut purpureis quibusdam maculis hinc indè contaminata, internè verò ad albedinem quandam vergentia, solida, rectà semper sursum tendentia, necnon permultis filis internè albicantibus, cæterisque Aloes speciebus omnibus tenuioribus ac pretiosioribus repleta.

Caulis octo, decem, vel duodecim nonnunquam pedes altus, unicus, rarò plures, foliis minoribus, carinatis, crebris ab utraque parte eum arctè amplexantibus septus supremo apice varios in ramulos umbellatim dispositos sparsos. Flores & semina non vidit Autor.

9. *Aloe Brasiliensis* Caraguata *dicta* Marggrav.

Marggr.

Radice cum Aloe Americana Dodonæi, *foliis* cum vulgari convenit: nimirum ex *radice* crassa, brevi assurgunt *folia* viginti aut plura, crassa, succulenta, acuminata, utroque latere dentata seu spinosa, unum vel etiam duos pedes longa, pallidè viridia, atque hinc indè griseo colore maculata. Inter folia prodit *caulis*, tres aut quatuor pedes altus, in duos ramos divisus, quorum quilibet sustinet spicam *florum* flavorum: est autem quilibet flos cavus, digitum longus, ad oram sextuplíciter scissus, continens totidem *staminula* flava *apicibus* flavis: insidet quilibet flos suo petiolo brevi, & apertus propendet deorsum, adhuc autem clausus directè ad latera: est inodorus.

Suspicantur nonnulli (qui de rebus Indicis scripserunt) Ambram-gryseam Anglicè **Ambergreece** esse succum concretum cujusdam *Caraguatæ, Manguey*, seu *Metl* saxis & scopulis copiosè nascentis, qui vi maris & piscibus abreptus huc & illuc agitatur, coagulatur, & interdum in magnam molem conglomeratur variis partibus coalescentibus. *D. Tancred Robinson*; qui ulterius addit *D. Trapham* observasse in hâc succulentâ plantâ materiam quandam viscosam, crassam, & bituminosam, quâ folia turgent, Ambræ-gryseæ valdè similem.

10. *Caraguata secunda* Marggr. *lib.* 2. *cap.* 16. *primo in loco descripta.*

Marggr.

Ex *radice* filamentosa, super caudice & ramis arborum fundata, proveniunt novem, decem aut plura *folia*, ab uno ad quinque pedes longa, & crassa ut folia *Nanæ*, tres aut quatuor dig. lata, & cava instar canalis, atque in ambitu dentata, aculeis brunnis, acutis, sursum erectis. In medio autem horum foliorum prodit *caulis* albicans, teres, minimum digitum crassus, duos circiter pedes longus, lignosus & medullosus, ad quem bina & bina capitula posita, in summitate autem plerunque quinque, figurâ ut Cinaræ, magnitudine Nucis Juglandis, ex crassis atque aculeatis foliolis constantia, elegantis coloris incarnati.

11. *Caraguata guacu* Marggrav.

Marggr.

Est major species, ex sabulosa *radice*, quæ magnitudine, figurâ & colore plane cepam æmulatur, atque inferiùs multa habet filamenta, primò assurgunt tria, quatuor, aut quinque *folia*, crassa, succulenta, viridia, cava; dein proveniunt plura, figuram habentia trianguli acutissimi, stantque erecta, in orbem adnata, octo, decem, quindecim pedum longitudinem æquantia, pedem lata, in extremitate acuminata, & in lateribus versùs inferiora acutis denticulis rufescentibus munita. Ex una radice 30. aut 40. folia prodeunt. In medio foliorum, quando planta bonam ætatem habet, assurgit *caulis* seu truncus, superioris tibiæ humanæ crassitie, rectus, spongiosus seu mollis, hinc indè triangularibus foliis, minoribus vestitus, altitudine circiter octodecim aut viginti pedum; in summitate autem explicat tenerum & fastigiatum truncum instar arboris cum suis ramis; & rami iterum ramulos habent, & multa conica corpuscula, pæne digitum longa, quæ sese aperientia *florem* exhibent, quinq; petalis compositum, magnitudine florum *Ibabirabæ* ex viridi flavescentibus, ac aliquot staminulis in medio; refert flos figuram stellæ. Brevi tempore in summam altitudinem excrescit.

Ex foliis hujus plantæ optimus pannus confici potest, qui præstat bonitate panno lineo. Ex substantia conicorum corpusculorum, antequam in flores abeant, alba filamenta, Gossypii æmula extrahi possunt. Radix aut etiam folia hujus plantæ recentia trita ac aquæ injecta pisces ita exanimant, ut statim desuper natent & manu prehendi possint. Lignum siccatum instar funiculi sulphurati ardet; ex eo ignis elici potest duriore ligno applicato.

12. Cara-

12. *Caraguata acanga* Marggr.

Marggr.
Folia è terra protrudit ſeptem aut novem pedes longa, ſeſquidigitum lata, inſtar canalis cava, lætè viridia, & propè exortum ungues habentia miniatos, craſſa, in extremitate acuminata, duorum circiter digitorum intervallo per ambitum aculeis munita. E medio foliorum proximè ad terram multi *flores* juxta ſe in orbem poſiti proveniunt, ex cœruleo purpurei, & in medio alba ſtamina habentes: quilibet flos digitum longus conſtat tribus foliis. Fructum fert edulem, quinque digitos longum.

Hæc planta plurimùm accedere videtur ad *Mexocotl* ſeu *Maguei* prunorum Fr. Hernandez, ut eandem ſuſpicemur. Ad hoc genus minimè pertinet: verùm ob foliorum ſimilitudinem locum quem occupavit tenere permiſimus, donec certiùs conſtiterit quò referenda ſit.

13. *Aloe ferox* Munting. *An Mexcalmetl* Hernandez?

Munting.
Hujus *radiculæ* cinereo erant colore obſcuro, teneræ, modicè longæ, planè fibroſæ, è baſi craſſa, rotunda, retuſa, nonnihil ſtriata, atq; ex parte tuberculoſa pullulantes. *Folia* max. 2½ pedes longa erant, circa baſin latiora & craſſiora, indéque Cupreſſi modo, in pyramidalem anguſtiam ſenſim tenuata, ſemipedem plus minus lata, ab utroq; gracili latere ſpinis digiti unius tranſverſi longitudinem aut circiter poſſidentibus, admodum craſſis ac ferociſſimis, colore è nigro purpuraſcentibus horridè conſita, naturâ omnino atro-virentia, ínq; mucronem longitudine ſua, latitudine atq; craſſitie terribilem deſinentia, ore commanſa palato non ingrata, necnon filis quibuſdam albeſcentibus internè donata.

CAP. VIII.

Aloes Americanæ quædam ſpecies è Fr. Hernandez hiſtoriâ.

1. *Metl Coztli ſeu Metl luteum* Fr. Hernandez.

Hernand.
FOliis eſt modicis ſi cum * præcedentis foliis comparentur, ad margines luteis, ſpinis parvis & nigris: *caule* bicubitali, digitum lato & rubro, cum *flore* cœruleo palleſcenti cacumen ejus occupante, & *radice* ſurculoſa.

* *Metl ſive Maguei.*

Locus. Campeſtribus locis Mexici naſcitur, quamvis ſola æſtate floreat. Seritur ex germinibus ortis juxta parentem.

Vires. Jus trium quatuorve foliorum, additis Siliquaſtris ternis, frigentes ac craſſos humores per ſeceſſum & urinam paullatim vacuat.

2. *Mexcal metl ſeu Maguei aptum ut aſſum comedatur* Fr. Hernandez.

Hernand.
Species eſt parva, valdè ſpinoſa, & virore admodum exaturato tincta; cujus *folia* eduntur aſſa, & ſunt præ cæteris guſtui grata.

Locus. Offenditur ea in montibus Tepoztlanenſibus.

3. *Mexocotl ſeu Maguei prunorum* Fr. Hernandez. *An Caraguata acanga* Marggrav?

Hernand.
Planta eſt ſpinoſa, fructu dulci, acido; Prunis ſimili, multiplici, & in orbem Indicæ Pineæ quadantenus parem compoſito, eduli ſucco pleno & grati ſaporis. *Folia* ſunt Metl, aut illis potiùs Pineæ Indicæ ſimilia, ſpinoſa, fulva ac veluti marcida. *Caulis* verò brevis, teres ac craſſus: *Radix* fibrata craſſáq;. Pruna ſunt oblonga, glandibus ſimilia, & ex candido palleſcentia, obducta membranâ, intra quam continetur callus candens, ac ut diximus dulcis & acidus, Pinearum Indicarum ſapore refertus; *ſemine* principio candido, ac poſtea nigro, obrotundo & duriuſculo.

Locus. Naſcitur in ſaxoſis regionum calidarum *Tepecuacuilci.*

Ad Nanas potiùs referenda videtur hæc planta ob fructum.

4. Nequametl *ſeu mellis potatrix* Hernandez. *J. de Laet depingitur & * deſcribitur.*

* *Hiſt. Amer. Lib.17. c.7.*

Hernand.
Rarâ eſt formâ, *folia* namq; digito tranſverſo paulò craſſiora profert, aſpera juxta latera, ac impensè acuminata circa cuſpidem: *caulem* brachii craſſitudine: cujus cacumen *fructus* occupat oblongus, Pyrorum parvorum formâ, undiq; ſepiens caulem. Naſcitur in calidis. V. J. de Laet Hiſt. Amer. lib. 17. c. 7.

Sunt & aliæ quamplurimæ ſpecies, quarum, quoniam facultate ſimiles ſunt, & formâ parùm differentes, nomina ac nonnullarum partium differentias ſubjiciam.

1. *Mexoxochtli* ſeu *Metle* viride.
2. *Nexmetl* à cinereo colore dictum.
3. *Quametl,* ſeu *Maguei* montanum, ſqualenti colore, fibrata radice, & longo craſſóque inſigni ſurculo.

4. *Hoit-*

4. *Hoitzitzilmetl*, aculeis longis, purpureísq; radicibus & spinis.
5. *Tapayaxmetl* seu *Maguei* tapayaczin præcedenti simile.
6. *Acametl*, seu *Maguei* arundineum, albidioribus juxta radicem foliis & rubescentibus spinis atque radicibus.
7. *Maguei* nigrum, ob colorem atrum, quanquam spinæ radicésq; ex nigro fulvescant.
8. *Xilometl*, seu *Metl* pilosum, rubeis spinis & radicibus.

5. Tepemexcalli *seu* Maguei *montanum aliud*. Hernand.

Formâ Metl constat sed tenuibus spinulis.
Montosis saxosísq; gaudet locis calidarum regionum qualis est *Tepoztlanica*. *Locus.*
Contusa atque devorata, illitáve curat eos quorum artus motu privati sunt ob nervorum convulsionem. *Vires.*

6. Tlacametl *seu* Maguei *luteum*. Hernand.

Eâdem pæne formâ & viribus est quibus cætera, & eisdem quoq; usibus, sed inter reliquos vigorem ac robur addit fœminis syncope tentatis, aut imbecillibus. Nomen habet à magnitudine.

7. Theometl *seu* Maguei *divinum* Hernand. *v. Aloe Americana minor* Munting.

Eâdem pæne cum reliquis facultate est & formâ, longâ radice, fibratâq; & exilibus spinis: duas spithamas longa sunt tantum folia: succus verò epotus aut illitus febres extinguit.
Nascitur in frigidis & calidis locis editis atque campestribus. Pleniùs & exactiùs describitur à Muntingio, sub titulo *Aloes Americanæ minoris*. *Locus.*

8. Pati *sive* Metl *lenissimum* Hernand. *Aloe Americana foliis angustioribus absq; spinis.*

Foliis est angustioribus, minoribus & tenuioribus, magnâque ex parte purpurascentibus, è *radice* fibrata crassâque. Parantur ex eo fila tenuissima, in magno habita pretio, pannisque lineis preciosis texendis aptissima.

9. Quetzalichtli *aliis* Metl Pita. Hernand.

Assurgit in arboream altitudinem; *radicem* fundit crassam fibratámq; & sensim gracilescentem; *folia* verò spinifera & Metle similia. Fit ex eâ quicquid ex *Metl* fieri consuevit.

Xolometl *seu* Maguei *servi*. Hernand.

Species est *Metl* tribus veluti orbiculis aggregatis; *radice* constat firmata & fibris auctâ rufescentibus, unde proferuntur folia coccineis horrida aculeis, raris, & à medio usque ad mucronem procedentibus. Succus foliorum expressus ac bibitus decem unciarum pondere, universi corporis dolores & præcipuè articulorum tollit: verùm quo bibitur tempore corpus est magnâ curâ operiendum. *Vires.*
Nascitur *Haexovinci* juxta fauces fluminum. *Locus.*

CAP. IX.

De Yucca.

Yucca sive Yucca Peruana Ger. *Yucca nova gloriosè elata & opinata planta* Lob. Ad. part. alt. *Yucca sive Jucca* Park. parad. *Yucca foliis Aloes* C. B. **Yucca, or Indian Bread.**

RAdice nititur crassâ, tuberosâ, grandi, successu temporis in multa capita protuberante, intus candida, foris rufa, Rapi substantiâ sed duriore, succi plenâ, sapore subdulci, *folia* emittente plurima, in orbem se mutuo amplectentia, cubitum longa, dura, carinata, è cinereo viridia, in acutum & fuscum mucronem convoluto utrinq; cacumine desinentia, æterno virore, lenta insuper & fractu contumacia: in quorum medio, postquam planta adoleverit, at ne tunc quidem singulis annis, exurgit *caulis* tripedalis, teres, firmus, superiore parte in ramos divisus, quibus innascuntur *flores* plurimi, satis ampli, hexapetali, albi, deorsùm dependentes, tribus exterioribus petalis venis multis dilutè rubentibus aversâ parte striatis, è petalorum unguibus ad mediam eorum partem extensis, non ad margines usq;. Flores in Septentrionalibus & frigidioribus regionibus nullo succedente *semine* aut pericarpio increscunt & decidunt: verùm in locis natalibus, Indiæ sci. Occidentalis provinciis plurimis triangulares capsulas in tria locumenta dispertitas producere dicitur, seminibus rotundis aut quodammodo angularibus repleta.
Abrahamus Muntingius in Herbario Belgico aliam depingit & describit Yuccæ speciem quam vocat
Jucam Americanam & Brasilianam stellatam eámq; folio mucronato & folio obtuso.

Alteram Yuccæ speciem exhibent Muntingius & Morisonus quæ donatur foliis filamentosis, seu potius foliis filamentis albis interspersis.

Vires. Nullius in medicina usûs, imo venenatus esse dicitur sed perperam; cùm non solùm ad vitæ sustentationem conducat, sed etiam ex radice in farinam comminuta panis esculentus conficiatur. Radix insuper sine omni injuria, imò cum commodo comeditur absq; ulla ejus præparatione. *D. Palmer* ex dictatis D. Hermanni.

Non est autem hæc planta ex cujus radice panis in America usitatissimus *Cassavi* dictus fit, ut nonnulli per errorem crediderunt.

CAP. X.

De Canna seu Arundine Indica florida.

1. *Canna sive Arundo Indica, quibusdam Flos Cancri* J.B. *Canna Indica flore rubro & flore luteo punctato* Park. *Arundo florida* Ger. *Arundo Indica latifolia* C. B. *Meeru Brasilianis* Marggr.

J. B.

INquilina orbi nostro *caule* geniculato, cubitum & sesquicubitum alto surgit: *Foliis* quàm pro plantæ modo majoribus, cornicula chartacea convoluta primo pullulatu æmulantibus,quæ ubi explicantur insigniter apparent ampla, duorum palmorum latitudine, trium quatuórve longitudine, tenera, membranea, modicè in acumen desinentia, à nervo medio secundum longitudinem decurrente exporrectis in margines agmine prædenso venulis obliquis. Caulem summum ornant *flores* minio saturatiore tincti, Gladioli haud ità absimiles, capitello verrucoso insidentes, quod delapso flore grandescit, triangulúmq; fit & veluti spinosum (inquit Clusius) ut Ricini fructus, in quo continetur *semen* per maturitatem fuscum, atrum & rotundum, Fabæ Veterum dictæ magnitudine. *Radix* nodosa & crassioribus fibris stipata, alios radicis nodos adnascentes habens, qui stolones etiam matri similes proferunt.

Frigidioris cœli impatiens hyemes nostras non fert, nisi in fictili deponatur & in hypocaustum recipiatur.

Marggravius plantam hanc in *Historia sua rerum naturalium Brasiliæ* pleniùs describit. Caules (inquiens) in octo aut decem pedum altitudinem assurgit succulentus, viridis, digitum crassus, quem per intervalla ambiunt *folia* solitarie posita. *Flores* tribus petalis linguæformibus constant, circiter duos digitos longis, erectis, quæ circundantur ab aliis foliis acuminatis & convolutis; in medio autem sunt duo angusta paululum contorta, & in horum medio adhuc unum, instar ligulæ, habens ad latus stamen fuscum in quadam prominentia. *Flos* est inodorus. *Fructus* dividitur interiùs in tres cellulas, habens in qualibet utplurimum duodecim grana seminum, durissima, quæ malleo contusa continent intus durissimam substantiam albam, quæ cavitatem intra se habet instar vitri vinarii, & in illa corpusculum instar vermiculi casei, ex quo progerminatio fit. *Radix* humanam crassitudinem acquirit, longa, splendidè ex albo flavescens, instar Cepæ squamas habens ruffas, atq; succulenta: per intervalla autem hinc indè habet tubera seu prominentias fastigiatas, undè novos profundit caules. Observat Clusius è vetustis hujus stolonibus cùm marcescentes in vaporario præscinduntur lachrymam exstillare albam, Tragacanthæ æmulam, subdulcem & lentam: atq; in ipsis etiam foliis senescentibus existere tenue quoddam excrementum, nitri sapore.

Marggravius eam quæ flore flavo est specie diversam facit, & sic describit.

Folia est angustioribus, magis acuminatis, ac utplurimum circa imum caulis è vaginis erumpentibus: *Floribus* paullò majoribus, quorum unusquisq; tribus petalis cochleariformibus (puta Lusitanicis) constat, tres digitos longis, incurvatis, in quorum medio adhuc angustum foliolum, sesquidigitum longum, instar cuspidis directè extensum. In postica parte floris post tria illa majora folia itidem talia foliola duo mucronata extant, ità ut totus flos octo constet foliis, & adhuc in medio, more Gladioli, staminulum flavum extremitate sua fuscum obtinet. Cætera cum præcedenti convenit.

2. *Canna Brasiliensis conifera* Paco Caatinga *dicta* Marggr.

Marggr.

Caulem habet arundinaceum digitalis crassitudinis, rotundum, & intus continentem succulentam medullam subdulcis saporis, consistentiæ ferè ut Canna Saccharifera. Hunc porro ambiunt sine pediculis hinc inde *folia* solida, septem, octo, vel novem dig. longa, circiter tres lata ubi latissima, interdum & majora, figurâ linguæ, nervo in medio secundùm longitudinem donata, nullis secundùm latitudinem venis, sed subtilissimis lineis obliquè discurrentibus ut in foliis * *Meeru*; suntq; superius glabra & dilutè viridia, inferiùs molli hirsutie prædita, & subalbicantia. In summitate caulis provenit *conus* (ut in Pinu) octo aut novem dig. longus, in fastigio paulo acutior, squamis præditus ut conus Pinûs, quæ in prominentibus extremitatibus aurei sunt coloris, in partibus ubi sibi invicem incumbunt miniati. Successu autem temporis squamæ illæ à se invicem dilatantur, & sub quaq; apparet *flosculus* cavus, instar alveoli apiarii dilutè purpurascentis coloris; sub flosculo verò cuticula est albescens, rotundum sacculum præbens, & quælibet continens 24 aut plura grana seminis nigri splendentis, magnitudine seminis ceparum, multangularis, suntq; grana albis filamentis, quasi lineis involuta & illis adhærent.

* Cannæ Indicæ floridæ.

Caulis

Caulis hujus plantæ masticatus detrahit humorem è capite, calefacit insuper & frangit calculos usurpatus, estq; insigne remedium contra Gonnorrhœam, quam frequenter de die masticata, deglutito succo intra o tiduum ferè curat nullo alio medicamento adhibito. Acore suo ventriculo infestus est, ideóque frequens ejus usus vitetur. *Vires.*

Reperitur & alia hujus speciei, foliis inferiùs lævibus, flosculis rubris.

Item tertia, floribus cœruleis tetrapetalis.

Piso radicem huic Arundini bulbosam attribuit, eámq; semper virere scribit.

3. *Paco-Seroca Brasiliensibus* Marggr. Piso. *Canna Indica ad imum caulem racemifera.*

Marggr.

In sex, septemve pedum altitudinem assurgit, *caule* recto, spongioso & viridi instar * *Meeru*; habétq; folia eodem modo alternatim disposita, & ejusdem magnitudinis, figuræ, coloris, ac similibus lineis striata, sed in summitate folium convolutum ut in *Paco.* Ad exortum autem caulis propè folium provenit pediculus crassus, verùm brevis, in aliquot ramulos superiùs divisus, qui multos habent *flores*, sesquidigitum aut circiter longos, cavos floribus *Paco* quidem similes, sed incarnatè rubentes. Flores hosce sequitur *fructus* in uvam congestus, Pruni magnitudine & figurâ, habens prominentem umbilicum, éstque adhuc immaturus saturatè viridis, maturus verò subfuscus, triangularis figuræ, & cortice Aurantii mali cortici pænè æquali cinctus, qui sponte finditur in tres partes, atque facilè separatur, intus verò habet paucam pulpam, filamentosam, magnitudine nucis Avellanæ, in tres itidem partes divisibilem per cuticulam flavam. Pulpa autem hæc Cinnabrii est coloris, odoris vinosi ferè ut nostras cydonium, in qua continentur supra 30. grana seminis triangularia, fusca, cum macula cinnabria in acutiore parte, magnitudine seminis Cannabis, & albissimum nucleum habentia: Cortex exterior succulentus, qui cutem tingit colore brunno, ut Cerasa nostratia nigra vel Violæ Martiæ, atque ideo usurpatur loco atramenti.

*Canna Indicæ similis.

Folia recentia, ut & *caulis* & fructus immaturus si fricentur odorem de se fundunt Zinziberis & suavem admodum; ac proinde defectum aromatum supplent. Balnea quoque calida ex iis conficiuntur.

4. *Bulbus Indicus squamoso flore. Tamoatarana Brasiliensibus* Marggr.

Marggr.

Ex *bulbo* albo, splendente, triangulatis tunicis constante, figurâ & constitutione ut Tulipa, ovali vel etiam rotunda, magnitudine ovi Anserini vel etiam minore, producit *caulem* duos aut tres pedes altum, inferiùs in longis pediculis duo vel tria folia habentem, ut & in summitate unum aut alterum, foliis *Coti trepooba* figurâ & aspectu similia, sed paulò minora. Sub folia autem quod in summo caulis est pediculi duo, tres, quatuórve proveniunt, duos circiter digitos longi, qui quatuor ferunt *flores* splendidè albos, sesquidigitum longos, ex triangulatis obtusis squamis more pineæ nucis compositos, inodoros. Bulbus coquitur, & more Battatæ comeditur, boni saporis.

Cap. XI.

Agutiguepo-obi Brasiliensibus Marggr.

Marggr.

EX *radice* superiùs rotunda, subrussâ & esculenta, quæ inferiùs sex, septem, octóve dig. in terra obliquè distenditur, & multa crassa habet filamenta; provenit *caulis*, tres, quatuor, quinque pedes longus, arundinaceus, rectus, digitum crassus, hinc indè habens in pediculis duo, tres, vel etiam quinque aut sex dig. longis, *folia* unum aut sesqui aut etiam duos pedes longa, quatuor dig. lata, acuminata, eleganter viridia, splendentia, ad tactum instar membranaceæ chartæ, aut foliorum *Paco-eira*, nervo secundum longitudinem, & subtilissimis lineis obliquis decorata, & in ambitu lineâ rubrâ fimbriata. In summitate caulis provenit *flos* instar Lilii, egregiè incarnati & ignei coloris, tribus vel quatuor petalis constans: apud quodlibet folium tria, quatuor, aut quinque *stamina* exstant ejusdem coloris, figurâ ut dens Apri.

Radix contusa ulceribus medetur, mundat ea & implet carne: assatæ autem & coctæ comeduntur tempore famis. *Usus.*

CAP. XII.

De Curcuma.

Crocus Indicus, Arabibus Curcum, Officinis Curcuma Bontii. *Crocus Indicus Garciæ* C. B. *Curcuma* Park. *Cyperus Indicus sive Curcuma* Ger. **Turmerick.**

Bont.

F*Olia* lata habet hæc planta, non absimilia foliis Hellebori albi, nisi quòd non tam striata, sed lævia sunt. *Radicem* habet qualem ferme Gentiana. *Flore* est pulcherrimè purpureo. *Radix* porro colore flavo tingit non secus ac Crocum, unde Garcias ei nomen indidit Croci Indici. Fructus hujus Curcumæ qui floribus succedunt echinati sunt instar Castanearum in Europa: aperti *semen* suum ostendunt, Pisorum formâ rotundum; quod etiam coctum in jusculo gallinarum vel carnium hœdinarum alimenti simul & medicamenti præstantissimi vicem obtinet.

Vires & Usus. Malai radicem cum piscibus & carnibus coquunt condimenti & sanitatis gratiâ; quod & Batavos (ab iis ut credibile est edoctos) etiam factitare observavit *D. Tancredus Robinson* cùm in Belgio peregrinaretur: pisces præsertim eâ muriâ incoctâ condire, siquidem & saporem gratum eisdem communicare & colorem flavum afferunt. Cæterùm excellentissimum est remedium in obstructionibus viscerum, Pulmonis nimirum, jecoris & lienis, tum in oppilatione venarum mesaraicarum, tum Nephriticis doloribus. Calculo renum & vesicæ efficaciter opitulatur, tum fœminis menstrua promovet, difficultatem pariendi aufert: & quod in ea caput rei est peculiare & specificum remedium est in ictero, quod multoties feliciter expertus sum. Chinenses quoque eam propter hunc usum præcipuè Sacchoro condiunt.

Hanc cum pulvere Santali & aliis floribus odoratis in marmore subigunt in unguenti consistentiam; quo universum corpus tam Viri quàm Fœminæ inungunt. Quod quamvis insolitis aspectu fœdum ob flavum colorem sit, tamen adversus calores febriles & Solis ardores, tum molestissimos quoque culicum morsus summum est juvamen. Summâ hæc radix inter deobstruentia medicamenta principem locum obtinet.

Nuperrimè observavi Chinenses etiam in sternutatoriis hac radice uti instar radicis Hellebori albi. *Bontius.*

CAP. XIII.

De Cardamomo.

1. *Cardamomum minus* Bontii. *Cardamomum simpliciter in Officinis dictum* C. B. *Card. cum siliquis sive thecis longis & brevibus* J. B. *minus vulg.* Ger. Park.

Bont.

C*Aulem* habet Arundinis modo internodiis distinctum & certè *folia* non dissimilia Arundinis foliis; & eodem quoque modo catervatim crescit; primùmque intuenti vix differentia inter duas has stirpes videbitur, nisi quòd Cardamomum vix ultra duos, aut ad summum tres pedes in altitudinem assurgat; folia quoque contrita suavissimum odorem à se reddunt. Dum florentem eam primùm conspexi Garciæ errorem animadverti, &c. Nam circa radices primùm emittit *spicam*, qualis in Spica Nardi conspicitur, verùm longè crassiorem, cujus calycibus supernascuntur *flores* pallidi potiùs in peripheria quàm albi, in calyce verò flavum colorem ostendunt, súntque admodum similes floribus Mali aurei. Flosculis hisce decidentibus *siliquæ* eorum loco succedunt, semen fragrans Cardamomi continentes, quale in Officinis nostris conspicitur: sed colore sunt flavo semina intus conclusa, quæ ariditate & tractu temporis ex puniceo atrum, quem in exsiccato Cardamomo colorem videmus, contrahunt.

Gloriatur autem Bontius se primum esse qui Cardamomum exactè descripsit, & ad vivum delineatum exhibuit.

Vires & Usus. Calorem habet blandum, naturæ nostræ amicissimum, nullum empyreuma in visceribus relinquens, adeóque etiam solum absque alio cibo masticari & comedi possit secus ac Piper, Zingiber & reliqua aromata. Urinas porro commodè ciet, menstrua fœminarum blandè movet, anhelitum commendat, tum obstructionibus Hepatis, Lienis & præsertim Mesenterii ad miraculum usque conducit, etiam in jusculis gallinarum, carnis hœdinæ & vitulorum.

In cibus porro condiendis, præsertim carnibus & piscibus elixis, apud Malaios in summo usu est, & certè fragrantem gustum iis addit, concoctionique adjuvandæ summè conducit.

2. *Cardamomum majus* Bontii, *majus vulg.* Ger. Park. *majus Officinarum* C. B.

Bont.

Copiosè crescit in sylvis Javanis flore Hyacinthi modo fasciculato. Differt à minori specie. Primò, quòd ultra humanam altitudinem assurgat; quod folia quoque longè ampliora habeat, quod caule non sit geniculato aut Arundinis instar nodoso, sed qui Ceparum more foliatim à se invicem separetur: præterea flores non in spicis è radicibus, sed Hyacinthi modo in fastigio gerit. Semen denique ejus vel siliquæ oblongiores sunt, digitali aliquando longitudine. Folia tamen odore conveniunt, ut & flores; nisi quòd folia majoris Cardamomi, præterquam quòd sint majora citra comparationem

parationem, etiam aversa parte, instar Verbasci sunt mollia. Tota planta pulcherrimo est aspectu, grato virore floribúsque albis cum purpureo limbo nitet.

Viribus cum minori specie planè convenit.

C. Bauhinus in Pinace Cardamomi præter Meleguetam seu Grana paradisi quatuor species nimirum prædictas duas & tres. Cardamomum medium, Cordo in hist. mediocre dictum, figurâ oblongum, triquetrum, utrinque acuminatum, colore in candido fuscum, quantitate grandi Avellanæ nuci æquale, majore Cardamomo minus, minore verò majus, ideóque mediocre nominatum, intus densè in se farctis majoríque Cardamomo similibus granis repletum, cortice constans venoso, sed multo tenuiore quàm majoris, in tribus suis angulis quibus maturum dehiscit, singulas commissuras habens. Gustu Cardamomo majori grana ejus respondent.

4. Cardamomum minimum; de quo J. Bauhinus, Aliud assignant, quod sola magnitudine videtur à minore differre, est enim siliqua omnium minima, cæterum quid differat præterea non video.

Cardamomum Officinarum an idem sit Cardamomo Veterum Græcorum ambigitur, aliis id affirmantibus, aliis negantibus; nobis verisimilius videtur idem esse.

Meleguetam Grana Paradisi Officinis dictam non esse Cardamomi speciem, sed fructum plantæ genero diversæ affirmat Garcias. Cordus quoque errare eos ait qui dicunt Melegetam majus Cardamomum esse. Cardamomis enim tenuis miniméque fervens, sed gratus ac jucundus est sapor, Melegetæ verò Piperis instar acerrimus.

Abrahamus Muntingius in Historia plantarum Belgica duas describit & depingit Cardamomi arborescentis species, primam vocat

Cardamomum arborescens majus Africanum.

Secundam Cardamomum arborescens minus Africanum.

Cap. XIV.

De Cyclamine seu Cyclamino.

CYclamen dicitur ἀπὸ τῦ κύκλυ, ab orbe seu circulo, tum ob folii circinatum ambitum, tum ob orbiculatum radicis bulbum. Vulgus panem porcinum vocat à forma radicum compressa panibus simili, quódque gratum suibus pabulum sint.

Cyclamini notæ sunt, radix orbiculata, caules præter floris pediculum nulli, flos pentapetalos, petalis reflexis & ad ungues junctis, ut revera monopetalos sit.

1. *Cyclaminum Orientale,* Katmer Bouhour *Turcarum* Cornut.

Corn.

Pro *radice* cortice nigro obductum tuber habet amplissimum, quod infra supráque mediocriter subsidit, ut Rapum. Hujus media fere parte vulgari similes sed longiores extant pediculi, teretes, carnei coloris, quorum alii foliis, floribus ornantur alii: eodem enim momento ambo pullulant. *Folium* ederaceum est, nec angulosum, in ambitu tenuissimè serratur: illud atropurpurascit à terra, supernè pingitur diversa viriditate, in qua etiam albicant maculæ. *Flos* è calyce quinque foliolis composito exit. Varietas in eo multiplex est; fere quadruplex apud nos observatur: nunc quippe foliis quinq; tantùm constat flos, (alias purè candidus, alias colossinus & ima parte elegantissimè purpurascens) nunc foliorum numerus duplicatur, (quorum duplex quoque est differentia, aut enim flos iste totus albus est, aut hujus pars infima purpureo colore fimbriatur.) Folia hæc longiora sunt multò & angustiora nostratium: initio quidem dum è calyce erumpunt simul intorta deorsum nutant, nec multò post latiùs diffusa sursum reflectuntur, ac veluti corollam formant cui cavum odoratissimum subest, à quo singula folia profluunt; nec enim unum seorsim decidere potest, quin & universa concidant. In eodem cavo quinque *apices* subatri æquali intervallo disjuncti apparent; eidem cavo ità agglutinantur, vix ut ab eo divelli queant. Statim atque flos decidit, pediculi in spiram serpentium more convolvuntur, & *semen* progignunt rotunda capsula inclusum.

Floret Aprili. Semina Julio maturescunt, & ferè quod anni reliquum est foliis destituitur. *Tempus.*

2. *Cyclaminus folio rotundiore vulgatior* J. B. *Cyclamen orbiculato folio, infernè purpurascente* C. B. *orbiculato folio* Ger. *Autumnale vulgare folio rotundo* Park. **Round-leaved Autumnal Sowbread.**

E globulari *radice*, tenuibus nigricantibúsque fibris prædita multa circinatæ propemodum rotunditatis profert *folia*, palmaribus plus minus pediculis hærentia, Asari foliis ferè respondentia, non adeò tamen crassa, supernè atro-virentia, aspersis subinde maculis lacteis, infernè purpurascentia, nonnihil per margines sinuata. *Flores* in longis pediculis nutantes, unico folio, sed in quinque profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur constantes, quæ sese explicare incipientes sursum reflectuntur, coloris vel dilutiùs, vel saturatiùs purpurascentis, odoris suavissimi: ii marcescentes integri decidunt, capitulúmque subsequitur cum pediculo cui insidet in multas spiras se convolvens, donec terram attigerit, cui incumbens paullatim augescit, donec Violæ Martiæ seminarium vasculum magnitudine æquat, quod maturitate ab extremo mucrone aperitur, seménque ostendit inæquale, ex fusco fulvescens, quod terræ commissum in germen non abit, sed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum seminum naturam, unde postea folia promit.

Tempus. Sub æstatis finem aut Autumni initium flores promit, deinde folia, quæ postquam tota hyeme perstiterunt, sub Aprilis finem aut Maio amittit.

Locus. Nulli sunt Pannoniæ & Austræ sylvosi montes, nulli saltus, aut interdum in montium acclivitatibus uda prata quæ iis non abundent.

Nos in montibus Stiriacis, inque Allobrogicis propè Genevam observavimus, ubi Junio & Julio floret.

Cyclamini hujus caput interdum in longitudinem excrescit, & in duo velut cornua dividitur, ut nos cum J. Bauhino observavimus cùm in Alpibus Stiriacis ejus radices aliquoties erueremus, ideóque C. Bauhinus frustrà multiplicat species, cùm Cyclaminum longiùs radicatum & radice instar capitis arietini *Gesn.* speciem ab hac distinctam facit. *Cyclamen oblonga radice C. B.* Consule, si tibi satisfactum non sit, J. Bauhini historiam.

Variat interdum hæc species floris colore albo.

Cyclamen orbiculato folio infernè ex viridi pallente C. B. *Cyclaminus odorato flore* 2. Clus.

Clus.

Priori planè similis est, pauciora tamen semper folia proferre conspicitur, eáque non purpurascentis subtus coloris, sed albicantis quodammodo aut pallescentis cui viridis mistus, ut in Asari aversis foliis.

Nos hanc à præcedente non separamus.

3. *Cyclamen Hederæ folio* C. B. Lob. Ger. *folio angulofo* J. B. *Autumnale foliis Hederæ* Park.

Dod.

Folia, describente Dodonæo, viret latis, angulosis, ac hederæ similibus, ambitu leviter serratis, superiore parte in virore nigricantibus, albicantibus tamen maculis variegatis, & umbilico sive medio folii subalbido, inferiore verò ac pronâ parte purpureis, & subinde colore saturato, aliàs dilutiore. *Flosculi* è tenellis pendent pediculis, deorsum nutantibus, foliis eorum sursum reflexis, & purpureo Violæ nigræ colore, non tamen intenso splendent; odoris exigui; succedunt *capitula* seminifera, in spiras pediculis contractis. *Radix* bulbi aut Rapæ modo in orbem circumacta, & aliquantulum in latitudinem pressa, foris nigricat, intus candida, rugas inarescens contrahit.

Locus. In collibus sylvosis non longè à Roma abundat, Septembri mense florens. Nascitur & in Veromanduorum, Verocassium ac Atrebatum finibus autore Dodonæo.

Hæc est illa species, quæ passim in hortis nostris in Anglia colitur, flore purpureo & albo, Autumno florens, cujus semen vix ante æstatem sequentem ad maturitatem pervenit.

J. Bauhinus, quem non inviti sequimur, huc refert

Cyclamini odorati varietatem duplicem Clus. *Cyclamen odoratum, æstivo Solstitio florens, folio maculato* C. B.

Quarum priori folia albis maculis obscurè notata, aversâ parte rubentia, aliquantulum angulosa, flores saturatiùs purpurascentes.

Alteri folia aversâ parte virentia, adversâ maculis albis, iisque valdè conspicuis aspersa, rotundiora superioribus; flores saturatiores; utrosque autem suavissimi odoris, nares etiam procul ferientis.

Item, *Cyclamen folio hederaceo* [illegible] C. B. *Byzantinum polyanthes* Clus.

Magno & palmaris latitudinis tubere, quod flores tulit 20, 50, 200, singulis annis.

Non aliter quam magnitudine omnium partium, & florum ab eadem radice multitudine, ab Hederaceo Cyclamino vulgari differre videtur, à quo nec præcedens aliter differt quàm tempore florendi, & odore floris. Nos in Italia cùm essemus totâ æstate florentes Cyclaminos observavimus, quos tum non aliter à vulgari folio hederaceo quam florendi tempore differre arbitrabamur. Imò neq; quos verno tempore, initio sc. Aprilis, florentes copiosos observavimus in montosis, itinere à Massa ad Lucam, vel flore, vel folio ab Autumnali vulgari folio hederaceo differre visi sunt, sed florendi tempore tantùm. Verum quia plantas ipsas inter se non diligenter contulimus, nihil certò definire audemus: Esto ergo (si cui videtur) Cyclaminus radice Castaneæ magnitudinis *C. B.* i. e. Cyclaminum Byzantinum *Clus.* a Cyclamino Autumnali hederæ folio specie diversum. *Cyclaminus Byzantinus Clus.* Ejus autem radices (describente Clusio) valdè tersam expolitámque corticem habebant, quæ statim ante hyemem folia producebant, Cyclamini verni foliis ferè similia, pronâ parte pulcherrimè purpurascentia, & supina candicantibus maculis insignita, paucioribus tamen angulis prædita: Martio sequente flores tulit: Verùm quoniam subsequentibus annis non tantùm folia, sed nonnunquam etiam flores, mitiore præsertim aurâ, protulit, plurimùm hæsit Clusius, & an Autumnali Cyclamino an Vernali attribueret, dubitavit.

Locus. Pluribus in locis montis *Capouladou* sub buxis inter rupes reperiri hunc ait *D. Magnol*, præcipuè à la côte de *Sauvebelle* & *à las Cambrettes* Martio mense cum floribus purpurascentibus & albis. Verùm Clusius (ut vidimus) dubius hæsit, an Vernus esset an Autumnalis, quem Byzantinum vocat, Cyclaminus

Cyclaminus parva radice *C. B. J. B.* & aliorum quænam planta sit nos latet, & an à præcedentibus specie distincta. De ea certè confusè & obscurè scribunt Botanici.

4. *Cyclamen vernum* Lob. Ger. *folio angulosо* C. B. *Cyclaminus flore rubro graciliore vernus J. B.*

Cluf.
Flores profert odoratissimos & vulgari saturatiores, paullóque graciliores: *folia* aliis minora, in ambitu ferè crispa, & foliorum Hederæ formam imitantia, teneriora tamen, supinâ parte candicantibus maculis aspersa, angulorum etiam mucronibus albicantibus, pronâ omnino purpurascentia.
Variat floris colore albo; cui Clusius folia attribuit circinatæ ferè rotunditatis.
Lobelius commilitones suos flores luteos ad se attulisse meminit in Adv. *p.* 264.

5. *Cyclamen Antiochenum Autumnale flore purpureo duplici* Park.

Folia huic subrotunda Cyclamini æstivi, minùs angulosa, maculis albis plena. *Flores* perampli, decapetali interdum aut dodecapetali, colore florum Persicæ aut Cyclamini verni purpurei, ad ungues saturatiore.
Quòd flores tot petalis luxurient accidentarium est; nam inveniuntur hujus generis usitato petalorum numero.

Cap. XV.

Ornithogalo affinis radice tuberosa, Cyclamini folio C. bonæ spei Breyn.

Breyn.
R*Adice* nititur tuberosa, crassa, pugnum pænè æquante, coloris purpurei obsoleti, infra in tubera alia, ut futuros hæredes divisa. Ex qua *folia* inter Cyclaminis & Dracunculi palustris mediam faciem obtinentia, petiolis longis suffulta prodeunt, atro-viridia: inter quæ *caulis* sesquipedalis, rotundus, viridis, gracilis & penitus nudus exsurgit: quem à medio usque ad extremum apicem confuso ordine ambiunt longi pedicelli, *flosculos* parvos, ab Ornithogali Hisp. minoris *Cluf.* haud multò diversos, sustinentes, senis è candidulo cæruleis & subviridibus foliolis obsoletis constantes. Fructus non vidit Autor.

Cap. XVI.

Flos Indicus è violaceo fuscus radice tuberosa Ferrar.

Ferrar.
RAdicis tuber effigie rapuli, colore est intus albo, extra subrufo, corpore binos ternósve digitos lato, superno infernóque umbilico angusto, & nonnihil introrsùm acto.
Septembri mense in fictili primùm depositum, germinavit Octobri, tum verno tempore turgere cœpit in florem. *Folia* exeunt è tubero longa & sæpe cubitalia, lata, nervosa, striata, gladii modo in mucronem exacuta, diluto virore albicantia, propter humum candida, rubrísque guttis interstincta. Medius deinde scapus exilit, dense ramulosus, & bulbosæ iridis more articulatus, at brevioribus mucronatis foliis articulatim armatus: ut licet Iridem non nemo vocitet, Gladiolo tamen propior hæc planta videatur. *Flores* simplici Narcisso grandiusculo prorsus albo suppares, in sex folia decussantur, subter virescentia, supra è violaceo fusca, nativo tanquam holoserico villosa, furvis & velut fuligine oblitis, per ambitum cirris seu fimbriis crispata & corrugata, atris albidísque unguibus maculosa, prominula linea intermeante distincta. Medium præterea *stylum* surrigunt ianthinis atque albicantibus maculis notatum, *staminibus* tenuissimis in imo violaceis in summo luteolis capillatum, quaternis quoque majusculis bifidis crocis exteriorem in decussem demissius digestis coronatum. A medio caule ad cacumen usque summis è ramulis atque ex ipso foliorum complexu mense Martio atque Aprili particulatim existunt: Medicamenti cujusdam aut mellis excocti inelegantem odorem expirant. Diem aut paulo diutiùs vivunt, deinde contrahuntur & decidunt.
Mira est hujus tuberis fœtura; ex imo enim umbilico fibra prodit, modò longior, modò brevior, narcissinæ instar candida & modice crassa, cujus summa pars & tuberculum paullatim sobolescit. Quare factum est non semel, ut ejus fibræ jam corruptæ soluto nexu procul à matre præter morem natus fœtus inobservato adhuc miraculo inveniretur: interdum quoque brevioris fibræ ligamine adhuc integro soboles matri cohærens & contigua, vel etiam de more adnata deprehenditur.

CAP. XVII.

Iris uvaria Promontorii bonæ spei Bod. à Stapel.

FLorem habet coloris phœnicei qui uvulis deorsum dependentibus capitelli vel cunei formam habet. *Caulis* bicubitalis, rotundus, fusci coloris. *Folia* longa, digitum lata, utroque latere acuta.

Nobis ad Hyacinthum botryoden accedere videtur, minimè ad Iridem: verùm ob imperfectionem descriptionis quò referenda sit certo definire nequeo.

CAP. XVIII.

De Aro.

DE Ari Etymo ità Lobelius, Quin si è Græco non sit Ἀρὸν ἱερὸν, quasi Sacrum, ut in Iride factum; plebecula quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoscere ex Palæstino vernaculo & ornamento Aaronis Pontificis sumptum.

Notæ Ari genericæ sunt pistillus in medio flore pro stylo nudus, flos monopetalos sedi fructuum cohærens, bacciferum esse, fructus enim pulpa humidâ semina ambiente constat. Foliis integris & minùs dissectis à Dracontio differt.

Dracontium à caule Serpentini pellis instar maculato dicitur.

A. 1. *Arum* J. B. *vulgare* Ger. *vulgare maculatum & non maculatum* Park. *Arum* 2. & 3. *sive maculatum maculis candidis vel nigris, & vulgare non maculatum* C. B. **Wake-Robin, Cuckow-pint.**

Radice est tuberosâ, teretiusculâ, oblongâ, transversâ, fibras undiq; in terram demittente, intus candidâ, pollicem crassâ, tuberculis è lateribus egerminantibus se propagante: è cujus altero extremo folia unà cum caule tria vel quatuor, rarius quinque exeunt, quibus hyeme marcescentibus vere insequente è contrario extremo nova folia germinant. Sunt autem *folia* oblonga, triangula, Sagittæ dictæ, sed latiora; minúsque alata, lævia, supra infráque splendentia, sed hinc minus, indè magis viridantia, maculis nigris interdum respersa, gustu, ut & radix, acerrimo, & linguam acûs instar transfadigente idque per longum tempus postquam gustaveris: inter quæ *caulis* exsurgit palmaris, teres, striatus, in cujus fastigio è membranea vaginâ, longâ prominet pistillum nudum, oblongum, atro-purpureum, infima parte apicularum coronâ arctè cinctum, sub qua racemus baccarum, per maturitatem miniato colore pictarum, denso stipatu confertarum Vagina membranacea & pistillus quum aliquandiu duraverint, marcescunt & decidunt.

Locus. Ad sepes & in umbrosis primo vere exit ubiq; ferè.

Vires. Ari cujuscunq; sed præcipuè maculati, radix insigni acrimonia pollet, ita ut semel gustata verno tempore cùm succo maxime turget, integro die linguam vellicet. Quantumvis autem acris sit, si penitus exsiccata fuerit & aliquandiu asservata, acrimoniam omnem amittit & insipida evadit.

Radices omnium dum teneræ sunt lacteum succum stillant incisæ.

Ari radices & folia, testibus * Theophrasto & Dioscoride, olim cibum præbuerunt satis gratum, sed priùs in aceto coquebantur ad acrimoniam tollendam. *Non credo nostratis Ari radicem, quæ propè caustica est, ulla in Aceto maceratione fieri posse esculentam.*

*7 *Hist.* 11.

Arum, quod * Galenus in Ægypto edule esse ait instar raporum, proculdubio erat genus illud quod Colocasiam vulgò vocant: & tamen monuit me D. *Tancredus Robinson*, ex observatione Helbigii ex India reducis, Radicem Ari coctam ab Indis quibusdam loco panis haberi: maximam enim & crassissimam ibi crescere. Fortè intelligit Colocasiam dictam, quæ revera Ari species est, & in India Orientali copiosè oritur, ex qua & Indi Javanenses, Malaii, Chinenses panem conficiunt; referente Bontio: qui hæc de ea scripsit. Alpinus Colocasiam edulem esse ait, quod quidem verum est, sed cum cautione est intelligendum, nè ignarus quidam vitæ periculum incurrat, cùm planta hæc naturâ suâ venenata sit. Itaq; radices ejus crassas & in taleolas discissas Javani per triduum aut quatriduum in profluenti macerant, ut mucilaginosa quæ in iis est substantiâ abluatur. Nam in hac mucilagine deleteria ejus vis consistit. Tunc expressas torculari easdem radices Soli siccandas exponunt, & dein eas in pollinem terentes, placentas ex iis loco panis & oryzæ conficiunt. Præterea dum hanc radicem coquunt, ejus decoctum abjiciunt, & additâ aquâ recenti recoquunt, & tam iis quoq; vescuntur cum aceto & oleo nucis Indicæ & pipere: ut nos radicibus Betæ rubræ.

* 2 *Aliment.* 63.

In Febre quotidiana continua loco digestivi palmam aliis præripit Fæcula radicis Ari. *D. Soame* è Dolæi Lib. 3. C. 14. S. 18.

Radix, ejus maximè quod maculata habet folia, sive sicca, sive recens, tusa, ac ad minus drachmæ pondere sumpta, remedium est præsentissimum ac minimè fallax adversùs venenum & pestem: quidam tantundem addunt Theriacæ. *Trag.* & paulo post, ad pestem & Anthracem vix præstantiorem ac salubriorem herbam novi quàm folia Ari recentia imposita.

Decocta radix melle excepta medetur pectoris morbis omnibus pituitosis: expectorat enim validissimè

dissimè crassas lentásque exscreationes, adeóque asthmaticos maximè juvat: hernias curat, & urinas ciet.

Eadem siccata insigne medicamentum est in Scorbuto; nec minùs efficax in affectibus lienis & uteri, frigidis; præsertim in flatibus. *D. Needham.*

Ad Arthritidem, ℞ fol. Ari, contundantur & cum stercore vaccino applicentur calidè. Valdè prosunt, inquit Matthiolus.

Nostrates mulieres ex Ari radicibus stillatitias aquas ad fucum parant, quas ad faciem erugandum illustrandúmque magnis laudibus efferunt.

Id quod etiam efficacius præstat insolatus radicum succus, cerussæ speciem referens, quem *Gersa* corrupto ut videtur à Cerussa nomine vulgò vocant: is siquidem mirum in modum cuti splendorem & nitorem conciliat. *Matth.*

Hujus herbâ & radicibus circa *Maidston* Cantiani agri non ignobile oppidum ad linteamina mundanda saponis loco, aut certè eidem admixtis utuntur. *D. Phil. Skippon.*

Radices Ari cum floribus Sulphuris commixtas B. Beynon, misericors ille Samaritanus tanquam summum remedium, dum adhuc viveret nobis in Phthisi revelavit. Dolæus L. 1. C. 5. S. 16. D. *Soame.*

2. *Arum venis albis* C. B. *magnum rotundiore folio* Park. *majus Veronense* Lob.

Foliis est viridibus, venis albis distinctis, quàm Ari vulgaris duplo majoribus, & in hyemem usq; durantibus, aliàs Aro vulgari simillimis. Acini, (observante Dodonæo) minùs saturato, sed ad croci inclinante colore rubent. Cætera Aro vulgari respondent.

Primò in insulis circa Venetias se nobis in conspectum dedit, etiam Novembri mense virens: postea in Lombardia peregrinantibus occurrebat. *Locus.*

3. *Arum Byzantinum* Clus. J. B. C. B. Park. *Dracontium minus* Ger. quoad icon.

Clus.

Hujus *folia*, referente Clusio, primis duobus annis postquam tuber Constantinopoli acceperat, ad Arisari latifolii folia satis accedebant, nec valdè mucronata erant, sed potiùs orbicularem figuram referebant, nec radix valde dissimilis. Verùm postquam ea augeri cœpit, digitalem longitudinem adquisivit, multis tuberculis inæqualem, & uncialem aut ampliorem crassitudinem, multásque proles adnatas habuit: *folia* item protulit longè majora, ad Ari foliorum formam plurimùm accedentia, nec illis minùs splendentia supernè & infernè. Interdum ante brumam folia emittit. In vernis foliis quandam differentiam observavit Clusius, quod ad formam & figuram attinet, sunt enim illa prorsus similis formæ, sed inæqualis magnitudinis: & in quibusdam plantis licet ex eadem matre abruptis folia erat nigris aliquot exilibus maculis distincta, alia minimè: tum etiam flos colore variat, nam plantæ maculis nigris notata folia habentes penicillum purpureum folliculo inclusum habuerunt, aliæ verò candicantem, atq; postremæ folia ante hyemem plerunq; germinare solebant, alterius novo vere duntaxat.

4. *Arum montanum* Alpin. exot.

Alpin.

Radices majores quàm in hactenus descriptis Ari speciebus, radiculis fibrosis alijsque prorsus parvis Colocasiis strongylorhizis persimiles, sex septémve ad plus singulæ folia producunt ampla, longis pediculis prædita, ad Personatiæ quam Ari vulgaris magis accedentia, elegantiorísque viriditatis: inter quæ caulis exit rectus, dodrantalis, crassitie ferè digiti minoris, cum involucro Ari vaginæ simili, sed longiore & latiore cum flore Ari & fructibus, sed longè minoribus. *Radix* rotunda, & in germen ad acutum declinans, exteriùs tenui cute tegitur ad obscurum fulvescente, intus candida, eximiæ acrimoniæ: exteriùs etiam quosdam globulos parvos per totam superficiem sparsos habet, qui suo tempore germinant, non secus quàm in Colocasiis.

5. *Arum maximum Ægyptiacum, quod vulgo Colocasia* C. B. *Ar. Ægypt. rotunda & longa radice, vulgò Colocasia dicta* Park. *Colocasia* Clus. J. B. *Ægyptiacum* Ger.

Radix tuberosa, crassa, magna, Clusio & J. Bauhino duplex, altera alteri imposita, intercedente cervice ut lagenulam imitari videatur. [P. Alpinus radices duplicis figuræ observavit quasdam longas, quasdam rotundas, magnitudine mali Cotonei; hæ exteriùs rubescunt, intus candicant, & gustu acres cum adstrictione observantur.] Vesca, intus alba, fibris adnatis se propagans. *Folia* terna aut quaterna Nymphææ foliorum figura, & magnitudine, longis, utrinque subrotundis alis similiter donata, crassa, lævia, sed aversa parte nervi obliqui in margines excurrunt crassiusculi, à nervo per longum discurrante producti, quos venulæ intercedunt undatim: pediculus autem crassus non extremo folio, sed aliquot digitos integro folio inseritur.

Hæc in locis natalibus Ægypto, Creta & Cypro insulis, ubi sponte & copiosissimè provenit nunquam florere dicitur. Alpino, Bellonio alijsque attestantibus se nunquam, licet sedulo perquisiverint in Ægypto florentem vidisse, nec ab aliis observatam audivisse, Ægyptiis eos deridentibus qui rogârunt ut flores fructusque Colocasiarum ipsis ostenderent, quòd videlicet eam flore omni & fructu destitutam esse se compertum habere crederent. Verùm quòd in Italia interdum floreat, tum viri doctissimi Fer. Imperatus & Fab. Columna Alpinum monuerunt, tum experientia propria olim contra sentientem convicit.

Huic plantæ in secretiori Alpini horto primùm *cauliculus* exit rectus, rotundus, Asparagi crassitie, cum foliis ejusdem concolor, in cujus apice vagina seu involucrum longum Ari involucris simillimum

mum cernebatur, minus quam in Aro, in ſubtile admodum deſinens, undique clauſum, coloris aurei cui viride ſit permixtum. Quod biduo ſeſe per longum explicuit, florémq; excuſit digiti minoris longitudine, macropiperis craſſitie, colore candido, ac veluti ſerpentis caudam, quaſi ſerpentis linguam foris ex ore exortam ſimulantem. Quæ Columna habet de hujuſce plantæ floribus à ſe obſervatis cum Alpini relatione non bene conveniunt, ea ergo in medium proferemus: Proprium (inquit) habet hæc planta quod non profert caulem, ſed ejus vice emittit primo folium, quodam folliculi modo, quod à reliquis foliis diſtinguit petiolus in imo ab aliis, nam qui flores editurus eſt ima parte folliculoſus eſt: Proprium etiam habet quòd non unicum florem, ſed plures emittit, illóſq; ternos ex ſingulis foliorum imis folliculoſis petiolis, effigie vulgaris Ari noſtratis, cucullata, non ità cava, anguſtifolia Ariſaro proxima, medium habentes julum erectum, in tenuitatem abeuntem, ſemipedalem, & deinde in botrum acinoſum ut in Aro, ſed omnia oblongiora & anguſtiora & læviora, colore etiam dilutiore, ac odorata, grato odore inter Lilium & Narciſſum, triduóque marceſcunt, incipientes ab imo florere, paulatímque emergentes unus poſt alium. Fructum acinoſum pallentem in Italia nunquam ad perfectam maturitatem perduxiſſe audivit P. Alpinus.

Radicem Columna deſcribit bulboſam, magnam, Scillæ æmulam in vetuſtiore, foris rufeſcentem, intus candicantem, bulbulis ſe obliquè propagantem, non Arundinaceam, geniculis aſperis, ſed lævem & orbiculatam.

Alpinus radices formâ differre obſervavit: ac alteram quidem μακρόῤῥιζαν, alteram στρογγυλόῤῥιζαν, i. e. longâ & rotundâ radice præditam. Macrorrhizæ folia longè minora cernuntur, tenuiora & magis in acutum deſinentia, colorìſq; virentis dilutioris; pediculi itidem ſunt longè ſubtiliores, guſtûs multò acrioris acutioriſque. *Radix* verò longè gracilior, exteriùs obſcurior intus non ita alba ut alterius; ſaporis itidem acrioris: quin & recta in terram deſcendere videtur, veluti Betæ radix. Hanc ſpeciem non admodum frequentem eſſe tradit, nec unquam, quod audiverit, in Italia florem produxiſſe.

Rotundæ à prioribus differre viſæ ſunt, quod iis longè majores in latitudine quadantenus fuerint, & veluti compreſſæ & latæ, quæ id proprium habent, ut non omnes in apicis radicis medio germinent, at circumcirca, nihil germinis in apicis radicis medio producentes: [priùs dixerat quod germinent harum nonnullæ in apicis radicis medio, ut omnes aliæ bulboſæ faciunt: Columnæ quoq; radix hujus plantæ bulboſa eſt.]

Hujus radix & tota planta acris eſt, non alio quàm Ari modo, quamvis mitior, & ideo in cibo & aliis ejus uſus eſt. Differt ab Aro vulgari, quòd Julus medius eſt floſculis ornatus dimidia ima parte, & reliquâ in tenuitatem abit, in vulgato verò Julus in imo tenuis & in ſummo craſſior, piſtilli figurâ, abſque floſculis, ſed lævis. Hanc ergo plantam non eſſe Colocaſiam ſeu Fabam Ægyptiam Antiquorum manifeſtius eſt, quàm ut contrariæ opinioni refutandæ tempus inſumere operæ pretium ſit. Vide ſi placet F. Columnam de hac re. Nomen Ægyptiacum *Culcas* Recentiores ut ità ſentirent induxiſſe videtur.

Locus. Planta hæc in rivulis & aquoſis apud Ægyptios ſponte oritur, qui magnâ curâ & diligentiâ eam colunt. At neq; in Ægypto duntaxat ſpontanea eſt, ſed & in Creta, obſervante Bellonio, & in Syria, referente Rauwolfio: atq; etiam in Cypro, & Sicilia ut alii annotârunt: quin & in Italia, agro Salernitano frequentem invenit in quadam vallecula F. Donatus de Eremita, aquoſo loco declivi ſupra portam dictam *dell' Annunciata*, ut refert F. Columna.

Radix in Ægypto, Syria, aliiſque regionibus Orientalibus in cibis expetitur, eâq; coctâ frequenter veſcuntur incolæ, nec minor hominum numerus eâ ali dicitur quam in Germania rapis, (licet illis & flavâ Paſtinacâ non careant) quibus tamen minùs grata ſit. Addit F. Columna radicem hanc Neapoli à Turcis & Africanis mancipiis expeti, atque in cibo celebrari. Bontius naturâ ſuâ venenatam eſſe ſcribit nec niſi aquâ per triduum maceretur, edulem eſſe.

6. *Dracunculus aquaticus* Ger. J. B. *noſter aquaticus* Park. *paluſtris ſive radice arundinacea Plinii* C. B.

J. B.

Non bulboſam, aliorum Dracunculorum Aríque more *radicem* habet, ſed digitalis craſſitudinis, prælongam, geniculatam, tranſverſo ſitu limoſo paluſtrium locorum ſolo incumbentem, cui figitur ex articulis demiſſa fibrarum ſobole numeroſa, boſtrychi ſeu cincinni inſtar. *Folia* ex eiſdem enaſcuntur, pediculis dodrantalibus hærentia, Hederaceis paria [imo majora] figurâ quoq; ſimilia, nullis per ambitum angulis, in acutum deſinentia, polita, venoſa. In folii ſinu quod ſummo cauli innaſcitur racemus comprehenditur ei ſimilis quem Aron profert. Dodonæo fructus initio quidem exiguis candidiſque ſtaminibus, quæ pro flore ſunt circundatus excreſcit, indè in racemum, primùm viridem, cùm maturuit rubentem. Naſcitur juxta rivulos & in foſſis paludoſis.

Locus. Nos in foſſis paluſtribus propè *Sevenhuys* Hollandiæ obſervavimus.

7. *Arum Orientale* Ardabar *dictum Zanon.* hiſt. bot. cap. 12.

Hæc herba (deſcribente P. Matthæo) facit radicem ſimilem Aro vulg. cum aliquibus parvis radicibus appenſis. Ex hac naſcitur virga aculeis viridibus circundata, quæ extollitur ad ſex palmos: In vertice gignit pyramidem, ex baccis viridibus compoſitam ad ſimilitudinem cupreſſi, quæ dum ſunt maturæ rubeſcunt cum palla in medio. *Folia* ſunt duo, & à radice unde habent originem, æqualiter extolluntur, unum in aliud inſitum, ex quorum medio exit virga vel caulis habens folia ad formam ſemicirculi, coloris qui in viridi rubeſcit, nigris maculis aſperſa, & ſunt pulcherrima viſu, Fructus & radix ſunt calidiſſima, quibus Indi utuntur contra morbos frigidos.

Pater

Pater Matthæus observavit hanc plantam in horto D. Salada in Artasa, in urbe Balsora, quæ ad Euphratem sita est.

Ob insolitam & enormem foliorum figuram suspecta est nobis hæc planta.

8. *Arum Indicum* Rumphal *dictum Zanoni* Hist. bot. cap. 92.

Rumphal vulgò dicitur Ignome; producit florem oblongum, unico folio, pictum ad modum Tuppe coloris flavi, ex rubro maculatum, odoris acuti, ex cujus medio exit lingua ad modum Serpentis, sed non pictum, coloris subflavi: truncus altus, æqualiter maculatus, coloris supradicti: succus ebibitus noxius est: utuntur radicibus ad sanandos morsus serpentum, si vulnus est recens: quod *Vires.* si non ferro vulnus iterum aperiunt & sic curant.

Est etiam remedium insigne trita & imposita supra partem morbo Gallico affectam: expurgat enim & sanat.

9. *Arisarum latifolium* Park. Ger. *latifolium quibusdam* J. B. *latifolium alterum* C. B. *item latifolium majus* ejusdem. **The broad leaved Friars Cowl.**

Clus.

Hederæ aut Smilacis ferè folia habet, tria aut quatuor, viridia, mollia, satis tamen carnosa, acris saporis, oblongo pediculo innixa, anteriore parte quà pediculo adhærent, utrinq, pinnata, Ari foliorum æmula, sed obtusioribus & quasi orbiculatis angulis: inter quæ pediculus duas uncias longus, multis rubris maculis distinctus emergit, cui oblongus *flos* insidet, monachalis cuculli sive Aristolochiæ floris modo efformatus, amplior tamen, extremâ parte fusci coloris, qui deorsum radiatim tendit, in cæteris albus caninum olens, pistillum obtusum incurvum, & veluti ex cucullo prospiciens continens. *Radix* rotunda, globosa, Aro minor, foris nigricans intus alba, aliquando etiam tuberosa & oblonga, initio dulcis, deinde acris, minùs tamen Ari radice (licet Veteres contra sentiant) fibris aliquot supra eam expansis, ut in Orchidibus.

Aliud etiam ejus genus invenitur paullò amplioribus foliis, & rotundioribus aliquantulum atque *Varietas.* mollioribus, pluribus tuberculis se propagans, oblongásq, & crassas radiculas sæpiùs in latum obliquum spargens.

Fructum non describit Clusius, at neq, nos observavimus. In aggeribus sepium & umbrosis, itinere à Massa ad Lucam copiosam vidimus, Aprilis initio florentem: postea etiam in Gallo-provincia, non longè à Tolona portu, ad montium latera. Clusius in collibus Lusitaniæ frequens, glebroso & lapidoso solo, ad sepes & juxta vias observavit, &c. Frigoris admodum impatiens est, neque in hortos nostros translatum floret.

10. *Arisarum angustifolium* J. B. Ger. *longifolium* Park. *angustifolium, Dioscoridis fortè* C. B.

Clus.

Folia longa sunt & angusta, instar ferè Plantaginis angustifoliæ foliorum, viridia, splendentia, quina aut sena: post quæ *flos* seu cucullus longior & mucronatus, retrorsum inflexus & albicans prodit; è cujus rima oblongus veluti vermis exilis, spithamæ interdum longitudine, inflexus, coloris aut purpurascentis, aut ex purpura virescentis, non ille quidem obtusus extima parte, sed mucronatus: *Fructus*, racemi instar confertus, albus, vix terrâ emergens, suo tempore subsequitur. Vivax magis est quàm superius, neq, tantâ curâ indiget.

In agro Romano inveniri aiunt spontaneum Clusius ab Imperato accepit missum Neapoli; ipse *Locus.* sponte nascens non vidit, uti neq, nos.

Fructum in horto nostro vere tandem è terra protulit.

Cap. XIX.

De Dracontio.

Dracontium sive Serpentaria à caule Serpentinæ pellis instar maculoso nomen traxit. Foliis multifidis seu in plures lacinias divisis, caule maculato, seu membranaceo folliculo maculosè inferiùs vestito, ab Aro distinguitur.

1. *Dracontium majus* Ger. *Dracunculus major vulgaris* J. B. Park. *polyphyllos* C. B. **Dragons.**

J. B.

Dracunculo majori profundè in terram depacta *radix* est, ferè orbiculata, volam implens, cujus lateribus, parvi bulbi plures, quibus se propagat adnasci consueverunt, foris colore buxeo, intus candido, sapore fervido. *Caulis* unicus, rectus, pollicaris & crassior, cubitos duos altus, maculosa colubri tergora affabrè mentiens, è tunicis convolutis constans: ipsa verò *folia* pediculis dodrantalibus fungosis donata, in segmenta digitata finduntur, lævore & splendore Ari, crassitie & colore pari: è quorum medio eluctatus caulis vix digiti minimi crassitudinem æquat, è cujus scapo vagina pedalis exit, coloris foris herbacei, intus in purpura rubentis, è sinu pistillum promens nigrum, Ari pistillo majus, in mucronem acutiorem desinens: subsequitur fructus racemosus, granis per maturitatem rubentibus. Odor floris valdè fœtidus.

2. *Dra-*

2. *Dracontium polyphyllon caule non maculato* N. D. Hort. Lugd. Bat.

3. *Serpentaria major seu Dracunculus major polyphyllos Brasiliensis* Marggr.

Caulibus assurgit ad duorum pedum altitudinem, rotundis, digitum crassis, ex viridi, flavo & albo variegatis instar Serpentis: quilibet folium gerit circumferentiâ folii Pæoniæ, in quatuor aut quinq; lacinias dissectum, continetque quælibet lacinia nervum crassum, & variè in ambitum exsectum est plusquam Hieracii aut Chondrillæ folia; sunt autem folia glabra & viridia. Inter folia exsurgit caulis florem sustinens, ut in reliquis, è cujus summitate prodit vagina, pedem aut amplius longa, plus quinque digit. crassa, in extremo acuminata, quæ se aperiens pediculum satis crassum monstrat, ad quem spicæ in modum, ut in Milio Indico, composita sunt grana, Milii magnitudine, striata, rotunda, succulenta, quinque aut sex particulis composita, primò viridia, hinc flava, & punctulis rubris subtilibus variegata, ubi maturuerunt rubra. In his granis continetur *semen* figuræ ovalis, nuclei interioris Cerasi magnitudine. *Radix* rotunda est, pomum majus æquans aut etiam superans, cuticula ex albo rufescente tecta, superiùs ubi caules erumpunt multa habens filamenta. Saporis est acris instar Ari.

4. *Serpentaria triphylla Brasiliana* C. B.

Imperfectè describitur à C. Bauhino in Prodromo. Nos ergo descriptionem ejus è *D. Dodart* supplebimus.

Radix rotunda à capite seu summa parte multas tenues, albicantes fibras emittit. Caulis inferiùs membranâ laxâ maculosâ tegitur, Folia Ari similia. C. Bauhinus folia & florem ità describit, Folii pediculus palmaris & lævis, in cujus summo folium tenue, albidè virens, fibrosum, subrotundum, trifidum, in exquisitum apicem desinens, duabus partibus inferioribus, & quidem infernè sinum obtinens, quorum quodlibet uncias binas cum dimidia latum, longitudine verò uncias quatuor superat. Flos Serpentariæ majoris formâ, similiter pediculo triunciali donatus, longitudine unciarum quinque, latitudine sescunciali, atro-rubens, striatus, venis albicantibus per medium maximè extrinsecus excurrentibus, pistillo nigricante, oblongo, ex ruso fusco *D. Dodart* tres digitos longo, quod spicam tandem producit è parvis rubicundis granis compositam membranis longis foliaceis cinctis.

Radix insipida est, reliquæ partes gustanti initio dulcia, verùm aliquandiu masticata acerrima. Umbrâ gaudet per hyemem reponenda: à Canada missa.

CAP. XX.

De Orchide in genere.

ORchis i. e. Testiculus, cur dictum sit hoc Plantæ genus, neminem qui ejus radices unquam eruerit latere potest: Quod si quem fortè lateat, Spigelium attendat in *Isagoge ad rem herbariam* rationem reddentem his verbis. *Cunctæ herbæ quæ bulbosas binas aut ternas habent radices instar testiculorum, semen humanum quodammodo redolentes, Orchides censentur.*

Satyrium à Satyris dicitur ob incendium libidinis, quòd Veneris incentivum, ut vocant, esset præ reliquis bulbis. Satyria dicuntur quibus unicus est bulbus, Orchides quibus geminæ, autore Dioscoride. Spigelius, nescio quo autore, *Satyrium propriè dici* ait *quod ternas habet radices, Orchidum radicibus similes, unam quæ sursum erigitur virilis membri formâ, duas alias inferiùs, ex eodem initio testiculorum modo dependentes.* Quod si verum sit, nulla fortasse, certè paucissima, erunt Satyria.

Cæterum cùm Orchidum historia magna confusione & obscuritate laboret, partim ob multitudinem specierum, & nonnullarum etiam similitudinem, partim ob earum apud botanicos descriptiones, adeò breves interdum & generales ut & una pluribus, & plures uni alicui speciei accommodari possint: unde perspicacissimum quemque & in his studiis versatissimum persæpe torqueant & perplexum reddant necesse est: At neque icones nos expediant, vel quia minus diligenter pictæ, vel quia notæ quibus cognatæ inter se distingui possent picturâ exprimi nequeant: Nos ut lucem ei aliquam fœneremur, certa & clara, nobisque penitus perspecta ab ambiguis & obscuris, quæ Oedipo cuidam enodanda relinquimus, distinguemus.

§. 1. *De Orchide testiculata, quæ vel geminum, vel simplicem, vel interdum triplicem habet bulbum subrotundum in digitos minimè divisum.*

A. 1. *Orchis barbata fœtida* J. B. *Tragorchis maximus & Trag. mas* Ger. *Tr. maxima & Tr. vulgaris* Park. *Orchis fœtida* 1. *seu barbata odore hirci, breviore latioréque folio* C. B. *item* 2. *seu odore hirci, longiore angustioréque folio* ejusdem. **The Lizard flower, or great Goats stones.**

J. B.

Hujus *bulbi* & reliquæ plantæ partes, si cum congeneribus conferantur, plerunque majores videntur, quippe cùm bulbos Juglandem unà cum suo callo carnoso æquantes magnitudine observavimus.

rinus. *Folia* multa, magna, Liliacea, lævia, & à radice, & in caule ad ipsam usque spicam ferè nata. *Caulis* crassus spicam densam sustinet *florum* fœtidorum: quorum singuli pediculo viridi (cui appositum foliolum sextante longius) intorto, ventricoso insident, calcari admodum brevi & viridi, galeâ & alis foris ex albo virentibus, intus purpurascentibus punctis & striis notato. A labello exteriùs albido, interiùs purpurâ punctato aruncus demittitur, triplici cincinno viridanti compositus, quorum laterales crispi brevioresque & convoluti interdum, medius longior, bifidus propendet. Odor gravis & virosus. *Semen* in valvulis oblongis striatis perexiguum.

Solo pinguissimo nascitur *Lobel.* Floret circa finem Maii, & ferè usque ad medium Junii. Provenit in collibus muscosis, præsertim inter umbrosas convalles. *J. B.* In Cantio viâ quæ à *Crayford* ad *Derford* oppidum ducit invenit *D. Bowles*. Cur Jo. Bauhinus, quem sequimur, non separet Orchin fœtidam 1. & 2. *C. B.* apud ipsum vide. *Tempus & Locus.*

2. *Tragorchis minor flore fuliginoso* J. B. *Tr. minor & verior* Park. *Orchis odore hirci minor* C. B. *Tragorchis fœmina* Ger.

Geminum habet *bulbum*, mediocrem, rotundum, alterum superiùs, alterum inferiùs situm, ut in aliis ferè fit. *Caulis* plerunque pedalis, ab imo ad summum usque *foliis* vestitus, longis, angustis, acutis, carinatis, quæ sinu suo ipsum amplectuntur: in nonnullis plantis decem vel duodecim folia numeravi. Summo cauli insidet spica florum congesta, duos digitos longa, obsoletâ purpurâ tincta. Singulis flosculis ad pediculi exortum apponitur folium satis longum. *Flosculi* ipsi parvi pediculis insident brevibus, adeóque contortis, ut calcaria velut amplectantur. Galea, ut in aliis, quinque componitur foliolis adeò arctè conniventibus & velut agglutinatis, ut una & continua lamina videantur. Labellum breve est, retrorsum flexum, magis etiam quam in ulla alia quam hactenus viderim Orchidis specie, in medio seu rictu ipso punctulis purpureis aspersum. Dividitur autem in tres lacinias satis latas, quarum media longissima est: Color laciniarum ex herbaceo nigricans seu fuliginosus. Odor cimicum ingratus.

Florentem invenimus Maii 26. prope Genevam in pascuis trans Rhodanum. *Locus.*

Orchis illa quam Clusius in pratis urbi Londinensi proximis eruebat, spicâ florum purpureorum, teterrimi odoris, quænam fuerit ignoramus: nihil ejusmodi nobis unquam occurrit, neque in pratis circa Londinum neque alibi in Anglia.

Orchin Batavicam vi. *Clus. hist.* quam ingrati odoris esse scribit, nec ineptè Tragorchin minorem nuncupari posse, caule dodrantali, tribus quatuorve angustis foliis cincto, spicam sustinente florum elegantis exteriùs rubri coloris internè verò paulò dilutioris, trifido labro propendente, Orchidi nostræ serotinæ purpureæ spica congesta pyramidali eandem censeo. Nam & ipse Clusius hanc in hortos translatam latiùs explicare florum comam, in metæ quasi formam desinentem scribit.

3. *Orchis strateumatica* Ger. *strat. major* J. B. *militaris sive strateumatica major* Park. *latifolia altera* Clus. *Cynoso Orchis militaris major* C. B.

J. B.

Caule est eminenti, [pæne cubitali *Clus.*] folio amplissimo, i. e. longo simul & lato, & subrotundo inter initia. *Flos* intus candidus, maculis purpureis interstinctus, foris velut fibris purpureis ac citrinis impensiùs rubens. [Clusius exalbidam Galeam Orchidi suæ latifoliæ alteri attribuit.]

Hujus (inquit J. Bauhinus) provenit uberior in sylvula Floridæ vallis. Erumpit mense Decembri, floret autem Maii auspiciis ad finem usque. In sylvis *Nemethwywar* oppido vicinis & in Leytano saltu supra *Manderstorf* observavit Clusius.

Meritò quærit J. Bauhinus cur frater C. Bauhinus Orchidem latifoliam alteram *Clus.* bifoliam vocet, cùm Clusius talem esse non scribat, quin iconem cui multa folia pro ea ponit, quæ à Lobelio strateumatica dicitur. C. Bauhinus tamen Orchidem psychodem diphyllam *Lob.* hujus synonymam facit, & strateumaticam *Lob.* (cujus icon eadem est cum Clusiana Orchidis latifoliæ alterius, ut diximus) Orchidis suæ militaris majoris synonymam facit. Nos certè hæc non intelligimus. C. Bauhinus per inadvertentiam Orchidem latifoliam alteram Clusii bis ponit, primò pro synonymo Orchidis bifoliæ alterius erroneè; deinde pro Synonymo Cynosorchidis militaris majoris.

4. *Orchis bifolia latissima* C. B. *Serapias bifol. latissima* Park. 1. *amplissimis foliis* Clus. *An Orchis altera psychodes diphylla* Lob? *i. e. Hermaphroditica secunda* C. Gemmæ.

Clus.

Bina habet folia, Ellebori albi foliis magnitudine non cedentia, aliquot venis à pediculo ad extremum usque folium productis similiter insignita, supernè virentia, infernè dilutiora, prorsus tamen splendentia. *Caulem* cubitalem, paucis foliis sive involucris præditum, pentagonum; *flores* in summo spicatim cohærentes, cujus autem coloris, cujusve formæ ignoro, cùm antequam aperirentur plantam duntaxat observaverim: *Radices* binas, crassas, & parvi Napi modo oblongas, supra quas infimo cauli inhærent aliquot fibræ satis crassæ.

In declivitate montis, cui inædificata est arx *Greben*, inter Savum & Dravum amnes, binis ultra Warasdinum milliaribus, observavit Clusius. Cùm hujus descriptio apud Clusium imperfecta sit, nec quisquam præterea, quod scimus, eam descripserit, quo referri debeat dubii sumus. *Locus.*

5. *Cynosorchis prior Dodonæi* J. B. *latifolia hiante cucullo altera* C. B. *major latifolia altera* Park. *Cynosorchis major* Ger.

Dod.

Folia habet lata, pinguia, Lilii foliis propemodum similia: *caulem* pedalem aut altiorem, angulosum [Lobelio sesquipedalem, glabrum, nitidum, cavum in summo] & in eo *flores* copiosos, spicatim digestos, colore rubentis dilutæ purpuræ, cucullo aut galeæ patenti similes, ex quibus parte

inferiore laciniosum quiddam canis aut alterius animalis quadrupedis exuvio simile dependet, dilutè & ipsum purpurascens, punctulis magis purpureis respersum. Lobelius florem odoratum, purpureum, maculis albicantibus atque pullis variegatum ei attribuit. Quæ de bulbis & fibris habent, omnibus ferè Orchidibus communia sunt.

Quamnam Orchidis speciem describant Dodonæus & Lobelius nos nescimus, & an à quoquam præterea Botanico alio nomine descripta sit: certè notæ quas tradunt generales sunt, & nos incertos relinquunt. Quid quod Lobelius in pratis riguis frequentissimum scribit: Ubi quæso terrarum? nobis in Anglia & regionibus transmarinis plantas sedulo indagantibus nullibi conspecta est.

C. Bauhinus huc refert Cynosorchidem marem quartum Tragi: J. Bauhinus eam separat, & sub titulo Orchis alias purpureus, alias ex roseo candidus sive quartus Trago proponit. Hujus sententia nobis magis probatur: inquirendum tamen proponit, annon Tragus fortè intellexerit Orchin majorem totum purpureum, cui revera descriptio Tragi convenit. Magna confusio & obscuritas.

6. *Orchis magna, latis foliis, galeâ fusca vel nigricante* J. B.

J. B.

Folia habet quatuor aut quinque, magna, Liliacea, palmaria, & sesquipalmaria, uncias circiter tres lata, striata, nitida, & præter hæc duorum foliorum in terra rudimenta. *Caulis* striatus, sesquicubitalis, superiora versus purpurascens, in quo *florum* thyrsus majusculorum, galeâ brevi, atropurpureâ, striatâ, quibus apprimuntur binæ alæ concolores, calcari parvo ad pediculum longiusculum contortum angulosúmque appresso: Ex pediculo pendet labellum, exuvias Martis aut Zibellini expansas egregiè exprimens unà cum crusculis & caudâ, adversâ parte ex albo purpurascens. Intima floris penetralia rubro candidóque variata sunt. Odor levis non ingratus: sapor viscidus non insuavis.

Locus & Tempus. Ad latus sylvosi cujusdam collis propè montem *Saleve* non longè à Geneva invenimus, Maio mense florentem.

A. 7. *Orchis morio mas foliis maculatis* C. B. Park. *Cynosorchis morio mas* Ger. emac. *Orchis major, tota purpurea, maculoso folio* J. B. **The male Fool-stones.**

Radices geminæ, olivarum modo rotundæ; una nova & plena, altera fungosa, rugosa & flaccida. *Folia* ad radicem sex septemve, & interdum plura, modicè lata, lævia, Lilii foliis similia, superiùs maculis aliquot ex rubro nigricantibus signata, nonnunquam iis carentia, quorum unum & subinde alterum caulem quoque circumplectitur. *Caulis* dodrantalis aut pedalis, teres, striatus. *Flores* in spica longâ purpurei, numerosi, odorati & aspectui grati, circa umbilicum albidiores, & punctis paucis purpureis saturatioribus picti, posteriùs calcaneum habentes brevius & crassius. Folia illa augusta & acuta quæ à galeæ lateribus exurgunt, & in hoc genus flosculis alæ dici solent, nonnihil extant velut auriculæ quædam, & in acutum mucronem desinunt. Ad pediculum flosculi uniuscujusque apponitur folium acuminatum, purpureum. Flosculi in spica non admodum arctè stipati sunt.

Tempus. Floret circa finem Aprilis & initio Maii, éstque frequens in dumetis & pratis; & vel indè à reliquis hujus generis dignosci potest, quòd omnium quæ apud nos sponte oriuntur prima floret.

Orchidem majorem totam purpuream non maculatam *J. B.* cùm ipse considerandum proponat quâ in re, demptis maculis nigris in foliis, differat à descripta, non nisi accidentibus quibusdam ab ea differre existimamus, non aliter quàm Arum vulgare non maculatum à maculato: quamvis (ut verum fateamur) nonnullæ sunt in descriptione notæ quæ diversam arguere videntur: v. g. flores conferti, odore ferè nullo, calcari satis longo.

A. 8. *Orchis morio fœmina* Park. C. B. *Cynosorchis morio fœmina* Ger. *Orchis minor purpurea & aliorum colorum cum alis virentibus* J. B. **The female Fool-stones.**

Radices geminæ, rotundæ, nucis myristicæ parvæ magnitudinem æquant, altera superior, altera inferior, cum fibris aliquot superiùs adnatis, ut in hujus generis aliis. *Folia* quatuor aut plura summa tellure jacentia, non admodum longa, neque grandia, reflexa plurimùm & quodammodo intorta; minime maculosa: in caule palmari duo plerunque existunt eum amplexa. Spica *florum* brevior est quàm in Cynosorchi morione mari; *flores* pauciores, purpurei, & interdum carnei aut albi, suaveolentes, labello latiore punctis purpureis saturatioribus notato. Alæ huic latiores, concavæ, minus quàm in * illo extantes, cujuscunque demum coloris sint virentibus lineis striatæ, quâ notâ ab omnibus quas hactenus vidimus Orchidibus distinguitur. Flosculorum pediculis apponitur folium purpurascens. Floret circa finem Maii, & pro Veris constitutione interdum maturiùs. In pascuis ubique ferè obvia est.

* *Cynosorchi morione mari.*

Vires & Usus. Orchis calf. & hum. saporis est dulcis. Usus præcip. (ex signatura lasciva) ad virilem fortitudinem restaurandam: Sic & uterum confortare creditur & ad conceptionem disponere. *Schrod.*

Ad conceptionem juvandam ℞ Sal. Satyrion. Scrup. ß. cum vino Malvatico aut Aq. vitæ Mulieri sæpius post Menstruorum fluxum. Multas fœminas hoc remedio curavit Hartmannus. *D. Hulse.*

9. *Cynosorchis latifolia spicâ compactâ* C. B. Park. *Orchis sive Cynosorchis tertius Dodonæi, Lobelio major alter* J. B. *Cynosorchis palustris.*

Dod.

Folia edit angusta, striata, Plantaginis angustifoliæ foliis quodammodo similia: caulem dodrantalem: *flores* in brevi densâque spicâ copiosos, colore foris puniceo & obscuriorem purpuram referente, intus verò albicante, ejusdem cum * superioris formæ sed tamen minores; dependente quoque ex ipsis rudi & informi exiguo Quadrupedis veluti animantis rudimento. *Radices* subsunt aliorum Orchidum similes.

* *Cynosorchidis alter Dodon.*

Icon

Icon *Dod.* & *Lob.* tantam habet similitudinem (inquit J. Bauhinus) cum Cynosorchide majore Lobelii & priore Dodonæi, ut insigne aliquod discrimen statuere non possimus. Nobis idem videtur.

In herbidis locis Valenæ sylvæ, viâ quâ itur ad pagum *Viols*, Maio mense copiosè florentem collegit *D. Magnol.* Utinam notam aliquam characteristicam nobis dedisset, quâ eam ab aliis omnibus certo distinguere possemus. Mirum Dodonæum in Hist. Gal. magna & lata folia, Liliorum foliis pæne similia huic tribuere, adeóque sibi ipsi contradicere. *Locus & Tempus.*

10. *Orchidis genus parvum flore prorsus purpureo, odoris suavissimi* J. B. *Cynosorchis montana, purpurea, odorata* C. B. *fortè etiam Cynosorchis obscurè purpurea, odorata* ejusdem. *Cynosorchis militaris purpurea odorata* Park.

Folio vestita est, describente Trago, Lilio simili: *Flore* emicans purpureo prorsus, (nec enim ullas ostendit lituras) eóque instar frumentorum in spicatum desinente cacumen, quod in hoc genere minimum existit suavissimo commendatur odore, & ad Caryophylleam accedente.

Nascitur plerunque in asperis montibus inter Juniperos, terrâ forti & albâ gaudens. *Locus.*

11. *Orchis Pannonica tertia* Clus. *obscurè purpurea odorata* C. B.

Clus.

Hæc binis *bulbis* crassis prædita est: *foliis* longis, angustis: *caule* interdum pedali: spicâ florum elegante, odorata, quorum galeola obscurâ purpurâ nitet: hiatus cum propendente labro candicant, purpureísque maculis insigniuntur.

J. Bauhinus perpendendum proponit annon hæc præcedenti eadem sit. Differentia est in floribus quorum labellum in illâ purum est sine maculis, in hac maculis purpureis insignitum; unde nos species diversas verùm simillimas existimamus.

A. 12. *Orchis Pannonica* 4. Clus. *Orchis parvis floribus multis punctis notatis, An Clusio Orchis Pannonica* 4. J. B. *Cynosorchis militaris pratensis humilior* C. B. *militaris Pannonica* Park. *Cynosorch. minor Pannonica* Ger. emac. **Little purple-flowered Orchis.**

Bulborum altero olivari, altero rotundiori fibræ adnascuntur ut in cæteris. *Caulis* sesquipalmaris & dodrantalis, cui circumjecta *folia* quina, septenáque sesquiunciali latitudine, longitudine palmari, quorum aliqua repanda, alia caulem involvunt. *Flores* in spicam satis brevem confertim digesti, ferrugineum conum in fastigio caulis antequam explicentur æmulantes, odore melleo. *Flores* singulares exigui, calcari herbido brevissimo, galeâ ferrugineâ, alis vel totis herbidis, vel ex dimidio purpurantibus, intus rubro punctatis. Labellum simile quodammodo Animalculo quadrupedi, tripartitum vel quadripartitum alatum, foris penitus albicans, intus creberrimus punctis saturatè purpureis notatum; apicibus in rictu luteis.

Clusii descriptio meliùs congruit Orchidi apud nos in collibus siccioribus & sterilioribus, præsertim cretaceis, frequentissimæ, quam militarem Pannonicam appellare solemus. *Foliis* est quinis aut senis: spicâ elegantium pusillorum florum, purpurascente galeâ tectorum, prominulo labro, & in quatuor lacinias diviso, albo, purpureis punctis distincto, parvo calcari à tergo prominente, tenuis odoris. *Locus.*

Hæc à præcedente (quantum ex descriptionibus colligere licet) magnitudine præcipuè differre videtur.

13. *Orchis parvo flore rubro sive phœniceo* J. B. *An Cynosorchis Militaris media* C. B? *militaris rubra* Park? *An Orchis* 2. *flore rubro elegantissimo* Clus?

J. B.

Palmo major est; *foliis* pluribus, non magnis, caulem multùm amplexantibus: floribus velut in spica sescunciali longa, & pæne unciali latâ, parvis, rubris, & pæne unius coloris.

Circa Montbelgardum mense Junio florentem vidit *J. B.*

Orchidi secundæ *Clus.* folia sunt plura quàm latifoliæ alteri *ejusdem*, angustiora; *caulis* gracilior, pedalis: flores rubri, pulcherrimi, quales ferè in Belgico illo Orchidis genere videre meminit, quod è pratis Lovanio vicinis eruebatur.

Hanc olim habui pro Orchide nostra purpurea spicâ congesta pyramidali; verùm in tanta descriptionum brevitate & imperfectione nihil audeo definire: suspicor tamen me falsum fuisse, saltem quod ad Clusium attinet, ni fortè bis eandem plantam tradiderit, siquidem Orcheos Batavicæ vi. *Clus.* descriptio meliùs videtur convenire Orchidi nostræ spica pyramidali, quam secundæ flore pulcherrimo superiùs positæ. J. Bauhino descripta à Clusiana fortasse diversa est, & nostra spicâ pyramidali eadem.

A. 14. *Orchis purpurea spicâ congestâ pyramidali. An Orchis Batavica* vi. Clus? *An Or. parvo flore rubro sive phœniceo* J. B? *An Cynosorchis militaris spica rubente conglomerata* Park? **Purple late flowering Orchis.**

E gemino *bulbo* orbiculari, non palmato, *caulis* exoritur palmaris & major, erectus, *foliis* multis, angustis, plerisque eum amplexantibus non maculatis, pallidiùs virentibus cinctus: cujus fastigio insidet spica *florum* brevis, densa, pyramidalis, pulcherrimis flosculis purpureis vel suave-rubentibus nullis maculis notatis, cum longis calcaribus retrorsum extensis composita. Horum cuculli reliquorum more quinque foliis constant, quorum duo velut alæ nonnihil extant: labellum propendens in-

feriore parte in tres lacinias dividitur, superiore duobus processibus albescentibus huic Orchidi propriis donatur, qui processus in sinum exiguum seu cavernulam flexi auriculam quodammodo referunt. Variat interdum flore albo.

Tempus & Locus. Floret mense Junio, omnium quæ apud nos sponte oriuntur Orchidum, Triorche & Monorche exceptis, postrema: in pascuis siccioribus & cretaceis satis frequens.

Cynosorchis militaris montana spica rubente conglomeratâ C. Bauhino in prodr. descripta huic eadem videtur, magnitudine sola differens. Orchis Batavica vi. *Clas.* huc referenda est, i. e. Orchis odore hirci minor spica purpurascente *C. B.*

15. *Orchis globoso flore* C. B. *rotundus Dalechampii* J. B. *Cynosorchis capitulo globoso* Park.

Radice constat geminâ, exiguâ & oblongâ non exactè orbiculatâ: *caule* cubitali, rotundo, recto, gracili. *Folia*, ex nostra observatione, longa sunt, angusta, carnosa, subglauca, tria vel quatuor in caule, ad radicem nulla: *Flores* summo cauli insident in capitula globosa & aliquantulum compressa coacti, non aliorum generum modo in thyrsum longum & spicatum digesti: [Thalio in umbellæ parvæ ferè modum explicati.] Descriptio Thalii plantæ à nobis in monte Jura inventæ & observatæ melius respondet quàm Lugdunensis.

J. Bauhinus fratrem Casparum reprehendit quòd in Phytopinace Orchidem rotundam Dalechampii luteam appellat, cùm is, inquit, non sit flore luteo sed puniceo. Verùm, quantum memini, luteus fuit in iis quas nos observavimus floris color: at memoriæ non multum fido; cùm in sicca, quam observavimus, color purpurascens & quasi carneus appareat, & C. Bauhinus in Pinace luteæ epitheton omisit; & inter notas de ea nostras hæc verba invenio: Labella flosculorum saturatioribus punctis purpureis notantur.

Locus. Clivosis pratis montium frigidorum gaudet, ut rectè Lugdunensis.

16. *Cynosorchis angustifolia hiante cucullo* C. B. prod. Park.

C. B. prod.

Huic *radices* subsunt duæ globosæ: *caulis* cavus striatus, cubito minor, *foliis* aliquot pallidè virentibus, lævibus, striatis, uncias sex longis, semunciam latis infernè, & uno alteróve supernè, amplexantibus: spicam habet oblongam ex *floribus* raris, candore purpurascentibus, ex oblongiusculis pediculis dependentibus hiantem cucullum referentibus.

Locus. Hanc in pratis Patavinis legit C. Bauhinus.

17. *Cynosorchis militaris pratensis elatior floribus variegatis* C. B. prod. Park.

C. B.

Hæc priore [Orchide spica pyramidali] *testiculis* est minoribus; *caule* breviore; *foliis* latioribus, uncias duas longis, etiam caulis summum tubi instar cingentibus: spicâ breviore, ex *floribus* priore longè minoribus, iisque ex albo & rubro eleganter variegatis.

Locus. In pratis humidis Michelfeldensibus & trans Rhenum reperitur.

18. *Chamæorchis Alpina folio gramineo* C. B. prod. *Alpina flore viridi* Park.

C. B.

Planta palmaris est, ex cujus *radice* gemina globosa, oblonga, *folia* angustissima, utrinque quaterna, *cauliculum* nudum, triuncialem, qui inter ea fertur, superantia exurgunt: spicâ unciali, cui utrinque foliolum brevissimum subjicitur. *Flosculi* virides, galericulati sunt.

Locus. In monte Helvetiorum Gothardo copiosè & acervatim Junio florens reperitur.

19. *Monorchis Ophioglossoides unifolia* Mentzel.

Mentzel.

Ex *radicula* bulbosa, globosa, parva *cauliculum* protendit tenuem, uncias duas longum, & unam cum dimidia latum, Ophioglossi folio persimile. *Cauliculus* in spicam florum desinit, foliolis florum minutissimis, capillaceis, figuram (si per microscopium florem intuearis) Orchidum exactè præsentantibus, coloris herbacei. Spica hæc cum suo folio adnato eminus intuenti Ophioglossum mentitur.

Locus. In udis & paludosis Borussiæ circa pagum *Schreiclaken* in ditione Samlandiæ mense Augusto; item circa Gedanum urbem reperta.

Invenitur interdum cum altero foliolo radici adnato.

20. *Monorchis bifolia floribus viridibus Moschum olentibus* Mentzel.

Hæc unico radicis testiculo *caule* assurgit biunciali, quem inferiùs duo investiunt *folia*, unciam excedentia, striata & in rotunditatem acuminata. Superiùs eminent flosculi Orchidum virides, odorem Moschi suaviter spirantes.

Locus. In Alpibus inter Trevisanum & *Insbruck* secùs vias in scopulis nemorosis & umbrosis. *Non video quid differat ab Orchide vulgari odorata moschata, excepta parvitate.*

Reperitur hæc foliis similibus, floribus pallidè virentibus: item floribus luteis prioris similibus, suave-olentibus, citra tamen Moschi odorem.

21. *Monorchis*

21. *Monorchis foliis pluribus angustis, floribus luteis ceram olentibus* Mentzel.

Copiosè circa Berolinum sedem Electoralem Brandeburgensem in pratis provenit. *Locus.*

A. 22. *Orchis odorata moschata sive Monorchis* C. B. *pusilla odorata* Park. *parva autumnalis lutea* J. B. **The yellow, sweet, or musk Orchis.**

J. B.

Duobus aut tribus *foliis*, Plantaginis quinquenerviæ similibus, venosis, glabris, imum *caulem* complexis donata est: ipse verò *caulis* junceus pedalis, [nunquam vidi apud nos ea altitudine, sed plerunque palmarem aut sesquipalmarem] thyrsum gerit longum *flosculorum* pusillorum, tribus apiculis constantium, ex herbido colore in luteum vergentium, suavi Moschi ferè odore fragrantium. Flosculi ut in reliquis Orchidibus summis vasculis seminalibus insident, quæ eis marcescentibus augentur, & longiuscula evadunt, breviora tamen pro plantulæ parvitate quàm in plerisque congeneribus, in sinu focioli è quo exeunt nullo pediculo, sessilia, cauli appressa, conferta. *Bulbus* cauli imo adhæret unicus exiguus; supra quem longæ propagines exporriguntur, crassæ, quibus unicus aut alter bulbulus pendulus adhærescit. Bulbus quotannis marcescit & novus producitur.

In pascuis sterilioribus, maxime cretaceo solo, sed non ità frequens nascitur. *Locus.*

23. *Orchis Frisia hirsuta* J. B. *lutea hirsuto folio* C. B. *Frisia literalis* Park. *Frisia lutea* Ger.

Duo habet folia Bifolio similia, paulò minora quàm Plantago angustifolia, aspera & hirsuta tactu: *caulis* palmum altus: Flosculi multi, ex luteo virides, ut in Hyacintho majore: *Radices* duæ, parvæ, rotundæ.

Orchis sive Triorchis lutea altera, nonnihil hirsuta J. B. *lutea altera C. Gemmæ* Lob. Park.

Lobelio ipso autore videtur eadem aut congener cum præcedente. *Folio* est rotundiore & latiore: quàm superior [Orchis spiralis alba odorata] virentiore & nonnihil hirsuta.

24. *Triorchis lutea folio glabro* C. B. *Orchis minor Leodiensis, Triorchis lutea, flore luteo C. Gemmæ, sive Basilica minor* Lob. *Orchis Leodiensis* Ger.

Lob.

Terna folia angustiora Quinquenerviæ Plantaginis æmula promit, lævore & viriditate Auriculæ ursinæ. *Flos* itidem in cauliculo exili Testiculi odorati pari. Radix ternis & quaternis pusillis pendulis testiculis subest.

C. Bauhinus ex hac planta duas facere videtur; Alteram Triorchin luteam folio glabro, alteram Triorchin luteam alteram.

25. *Triorchis lutea tertia C. Gemmæ* Lob. *lutea radice oblonga* C. B. *Orchis sive Triorchis lutea tertia oblongioribus radicibus* J. B.

Oblongioribus est radicis olivaribus bulbis, nec plura habet Lobelius.

Nobis suspectæ sunt tot Triorchidis luteæ species, præsertim cùm nemo hactenus Botanicus præter Gemmam & Lobelium eas accuratiùs descripserit, aut à se visas meminerit. Utinam eximerent nobis hunc scrupulum herbarii Frisii & Leodienses.

A. 26. *Orchis spiralis alba odorata* J. B. *Triorchis* Ger. *Triorchis alba odorata minor atque etiam major* C. B. Park. **Triple Ladies traces.**

J. B.

Duplici *radice* nititur bulbosâ, oblongâ, villosâ, ima versus acuminatâ, aliquot fibris donatâ, [imò persæpe triplici & interdum etiam quadruplici.] E cujus summo folia vaginato pediculo unciali surgunt, viridia, pinguia, semunciam lata, unciam aut amplius longa, dorso crasso aversâ parte, quà ex atro virentes venulæ ab imo ad summum conspiciuntur. Juxta hæc *coliculus* quoque erigitur dodrantalis aut pedalis, teres, foliolis acuminatis, ceu vaginis, vestitus, iisdem tamen vix ac nè vix quidem prominentibus. Flosculorum odoratorum thyrsus, albidorum, claviculatímque hærentium ità nutat, ut spirarum instar summa versus circumagatur. Hi internâ parte ex luteo virent, ad latus verò duo foliola candida veluti alæ hærent. Utriculi succedunt ut in reliquis ferè Orchidibus, parvi, pulverulento semine referti. Thyrsus florum amaricat, & jucundi odoris est.

Autumno floret, & in pascuis siccioribus, arenosis & cretaceis, interdum etiam in humidioribus reperitur. *Locus & Tempus.*

27. *Orchis anthropophora oreades* Col. *anthropophora oreades fœmina* Park. *flore nudi hominis effigiem repræsentans, fœmina* C. B.

Col.

Hæc nudi hominis aut potiùs mulieris effigiem integram veluti umbram imitari videtur, floribus caput habentibus tegumento quinquepartito tectum, [duabus laciniis angustis, nec nisi manibus aperiantur conspiciendis] virescente, purpureis oris circundato, è quo dependet labellum, in quo non solum omnis humana proportio circumscribitur, sed & faciei ferè. *Flores* autem pallido colore & veluti arenulis aureis impressi micant, eodémque quo in cæteris modo in spicam per caulis fastigium dispositi circum dependent. *Caulis* sesquipedalis, lævis, rotundus, duobus foliis interceptus,

 cavis,

cavis, illum amplexantibus: Reliqua ima folia quinq; oblonga, semipedalia ferè, atq; unciam vel
minùs lata, virentia, supra humum elata & convexa, ex longa cervice propendent: cujus imo fibræ
exoriuntur, quadrantales, crassæ, variè & obliquè sparsæ, quibus subsunt duo testes, quorum alter
durus, lævis, albicans, justâ olivæ magnitudine, alter verò rugosus, pullus, vetustior, ut in omni-
bus observatur.

Locus. Maio floret in montibus sylvosis Æquicolorum.

Hanc esse puto quam nos circa Genevam invenimus, & Orchidis anthropophoræ flore ferrugi-
neo titulo hunc in modum descripsimus.

Geminos habet ut reliquæ *bulbos*, satis grandes: *Folia* ad radicem quatuor vel quinq;, nervosa,
pallida, quatuor uncias longa, unam lata: in ima caulis parte duo vel tria, quæ ipsum complectun-
tur. *Caulis* cætera nudus ad spicam usq;, quæ prælonga est, numerosis *flosculis* exiguis, herbaceis,
obiter tamen obsoletâ & quasi ferrugineâ purpurâ tinctis, composita. *Galea* quinq; foliolis con-
stat, in tantum conniventibus ut unum & indivisum videantur. *Labellum* propendens prælongum
est, & in quatuor lacinias longas divisum, quarum superiores duæ utrinque ad commissuram ga-
leæ & labelli brachiorum, reliquæ in extremo labello crurum modo dependent. Flos ipse calcar
non habet: pediculi flosculorum, ut in aliis ferè fit, contorquentur, cochleæ in modum, habentq;
singuli ad exortum suum foliolum perexiguum.

Facie exteriore planta hæc Orchidem palmatam flore viridi nobis dictam imitatur: nec assur-
git ad eam altitudinem, quam Columna Orchidi suæ anthropophoræ oreadi tribuit.

28. *Orchis anthropophora altera* Col. *anthropophora oreades mas* Park. *flore nudi hominis effigiem repræsentans, mas* C. B.

Col.

Huic *folia* ex pallido virent, ex *radice*, ut in congeneribus, testiculata, primùm bina, quorum
alterum majus & sesquiunciæ longitudine, duplo latitudinem superante; deinde alia quinque paula-
tim fert majora, longiora, latiora & unciali latitudine, palmum longa, per ambitum undosa, pri-
mis exceptis, & quæ veluti folliculi caulem ambiunt, tria iterum decrescentia. *Caulis* est pedalis,
tener, lenis & virescens, in summo *flores* densos in crassam spicam & obesam, & florum ab imo
dehiscentium plenam congestos habens, colore antequam dehiscant rubente, deinde aperti flori-
dam carnem humanam æmulantes, suave-rubentes, ac sicuti colore ita etiam effigie nudi hominis
figuram exprimentes, brachiis incurvis velut amplexari cupientis, reliquâ figurâ corpus, femora,
crura, sexúmq; imitantes. Caput inter floris foliola superna includitur, ut in congeneribus.

Tempus & Locus. Sata germinat Autumno. Aprili mense Columnæ floruit ex Asprensibus allata. Oritur etiam ad
radices Vesuvii montis. In Asprensium collibus herbosis reperit Columna.

A. 29. *Orchis galeâ & alis ferè cinereis* J. B. *Cynosorchis latifolia hiante cucullo minor* C. B. *latifolia minor* Park. *major altera* Ger. *Cynosorchis altera* Dod. de floribus. The Man Orchis.

Huic *bulbi* fibræque appensæ haud aliis absimiles: *folia* duas uncias lata, quatuor aut sex longa,
[in collibus apricis & sterilioribus, ex nostra observatione, dimidium istius longitudinis latitudinisq;
non attingunt.] quaterna aut quina. *Caulis* dodrantalis, flores sustinet in spicam congestos, odo-
ratos, quorum singuli pediculis semuncialibus insidentes, calcar breve exprimunt, galeâ alisq; foris
cinereis, intus rubentibus, & saturatioribus puniceis lineis striatis; quibus interjecta bina foliola ob-
longa, valdè angusta, rubentia: labellum oblongum, in bis binas alas rubentes dissectum, intus al-
bidum, punctis rubris pictum, foris ex albo ad purpuram declinans: in rictu apices herbidi. Do-
donæus dependere ait ex singulis floribus veluti animalculi quadrupedis vel homunculi extensis bra-
chiis & divaricatis cruribus absque capite corpusculum.

Locus & Tempus. Circa Monbelgardum abundat in collinis pratis florens Maio, inquit J. B. Genevæ itidem, & satis
copiosam, observavimus. Reperitur & in Anglia in collibus propè Thamesin fl. ad pontem *Cau-
sham* non longè Redinga oppido, ubi eam indicante D. *D. Brown* observavimus. In hoc genere
brachia etiam incurva ferè sunt.

Nos cùm Genevæ Orchidem hanc primùm invenimus, eam *Cynosorchin militarem spicâ purpu-
rascente conglomeratâ* denominavimus, & hoc modo descripsimus.

Ad pedalem ferè altitudinem assurgit. *Folia* edit viridia, striata seu nervosa, non maculata, qua-
tuor vel quinque digitos longa, sescunciam lata, in acumen desinentia, in caule duo aut tria, quæ
cum tubi instar circumcingunt. Florum spica summo cauli insidens densa, brevis, ex flosculis pal-
lidiore purpurâ obiter dilutis composita: Singuli autem sex partibus seu foliolis constant, quorum
quinque galeam conficiunt, in tantum conniventia ac si unum duntaxat forent, in tres lacinias fis-
sum, duo nempe quæ inter supremum & alas media sunt penitus occultantur. Labellum in quinq;
parvas barbulas dividitur. Primum barbularum par ad ipsum angulum quem faciunt galea & la-
bellum exoritur: deinde labelli corpus aliquousque productum in aliud tandem barbularum par de-
finit; inter quæ & quinta brevis & exigua barbula seu lacinia cernitur. Tum labellum, tum alæ
interiùs maculis purpureis perexiguis asperguntur. Barbulæ autem saturatiore purpurâ quàm reli-
quus flos tinguntur. Calcar subest breve & in extremo velut geminum. Quod ad exortum flos-
culorum apponitur folium vix perceptibile est.

Tempus & Locus. Maii mensis initio florentem invenimus juxta Rhodani fluvii ripas & alibi propè Gene-
vam.

Huic, ni magnitudo obstaret, eandem dicerem Orchidem Zoophoram Cercopithecum exprimen-
tem oreadem *Columnæ*, cujus idcirco descriptionem subjiciemus.

30. *Orchis*

30. *Orchis Zoophora Cercopithecum exprimens, oreades* Col. Park. *Orchis flore Simiam referens* C. B.

Col.

Hæc superiori accedit, quâ tamen omnibus sui partibus major est; qui nisi faciei magnitudine & oculorum deterreret animalis Cercopitheci caudâ detruncatâ, quod referre videtur, maris hominis effigiem repræsentaret. At quia curva brachia admodum atque tibias habet, erectam Cercopitheci animalis iconem magis refert, sicut etiam monstrosa facies. Eodem modo caput tegitur quo superioris. Huic testiculus vegetus rotundus est, digitali diametro pollicis, fissuram Armeniaci mali modo habens, alter verò oblongior rugosus, ut in congeneribus. *Folia* huic in imo tria palmaria, duplo superioris [anthropophoræ oreadis *Col.*] latiora verùm breviora, reliqua tria minora caulem distinguunt ferè bipedalem, [fortè bipalmarem] circa summum rubescentem. Florum laciniæ in totum purpurascunt: at media pars, Animalis corpus referens, atque etiam tegumentum guttis eodem colore inserguntur, nam diluciora sunt multùm.

Maio in Æquicolorum montibus observavit F. Columna. *Locus.*

Ab hac etiam non video quid differat

Orchis Cercopithecum exprimens Lusitanica prima Breynii, *quam sic describit.*

Hujus testiculi Orchidis Anthropophoræ alterius *Col.* planè similes, supra quos, ut in aliis, fibræ aliquot expanduntur, foliolis adhærentes perbrevibus, caulis imum velut folliculi complectentibus. Ex foliolis dictis *folia* enascuntur Liliacea, nervosa, per ambitum undosa, Orchidis modo dictæ foliis admodum respondentia, inter quæ *caulis* effertur pedalis, minoribus foliis septus, cujus summum innumeri *flores*, ex purpureo rubentes, in spicam densam dispositi exornant. Horum singuli è pediculo subviridi, toroso, contortóq, foliolum subsede acuminatum habente, pendent; & ex galea è purpureo rubente, foliolis tribus acuminatis, nervosis, majoribus, quibus interjecta bina minora, constant, in qua ponè calcar cernitur, infra verò foliolum sive labellum oblongum, galeæ instar coloratum, punctulis purpureis inspersum, quod brachiis, cruribus, caudâ, & in superiore insuper parte per extuberationem subviridem, carnosam, tanquam capite monstroso ità instructum, ut Cercopitheci effigiem veluti umbra repræsentet. Floribus exarefactis pediculi eorum tandem intumescentes, in *siliquas* maturitate secundùm longitudinem rimis Helleborines in modum dehiscentes, & semine exiguo Scobis instar se exonerantes, excrescunt.

Differt ab Anthropophoræ alterius *Col.* flore quà corpus angustiore, cruribus latioribus & minùs expansis, ac caudâ etiam longiore.

Aliam hujus speciem observavit Autor in horto Beverningiano, Floris labello breviore, brachiis brevioribus, brevioribus itidem, angustioribus atque expansis magis cruribus, cætera similem.

Orchis strateumatica minor J. B. Lob. *militaris minor* C. B. Park.

Cùm hæc species Orchidi galeâ & alis cinereis persimilis sit, proximum ei locum dabimus. Differt ab Orchide dicta, quod alæ interiùs purpureis lineolis sint striatæ, quódq, labellum latius sit, superioribus laciniis brevioribus, inferioribus autem non brevioribus duntaxat sed multis etiam numeris latioribus. Adde quòd seriùs floreat, circa finem videlicet Maii.

In monte Saleva observavimus. *Locus.*

* 31. *Orchis Apem referens Lusitanica* Breynii.

Breyn.

Ex *bulbo* geminato Serapiadis secundæ *Dod.* sapore subdulci & viscoso, *Folia* quædam angusta, striatáque, Testiculi vulpini secundi sphegodis à Lobelio descripti foliis simillima emittit, atque *caulem* sesquipalmarem longiorémve, binis vel ternis minoribus foliis circumjectum: cujus summo *flores* tres, quatuor, quinquéve insunt, calcaribus Orchidum plerarúnq, Serapiadum de more omnino destituti, galeam habentes è foliolis tribus grandioribus & duobus angustioribus brevioribúsque, albicantibus vel carneis, imo & purpurascentibus constructam sub qua extuberatio quædam crassa, carnosa, subviridis, formâ ex ovo prorepentis aviculæ, oculis eminentibus & rostro crasso adunco, curiosè adeò & lepidè se ostentat, ut illa contemplatione non modò digna, sed sola etiam ad pretium & admirationem huic flori conciliandam sufficere videatur, nisi gloria ejus maxima in dependente veluti holoserico leniter & breviter villoso, ferrugineo (aut ex cinereo ferrugineo obsoleto) ac ventrioso constaret labio, quod Apis, mellificantis cadaverculum magnitudine & figurâ tam exactè, támque repræsentat venustè, ut propter bestiolæ dulcissimæ spiculum flores attingere verearis.

A. 32. *Orchis myodes galea & alis herbidis* J. B. *muscæ corpus referens minor, vel galeâ & alis herbidis* C. B. *myodes* Ger. *myodes minor* Park. The common Fly-Orchis.

J. B.

Folia tria, quatuor, aut quinque obtinet, unciam lata, interdum angustiora, longitudine circiter palmari: *Caulis* tenuis palmaris, sesquipalmaris & major, flores sustinet ex pediculo surrecto, ventrioso, cui oppositum folium ad ipsius floris cacumen usq, pertingens, raros, nullo calcari, galea & alis colore herbaceo, reliqua parte muscæ corpusculum affabrè exprimente, pronâ parte albida, oris ferrugineis, supinâ verò colore fuliginoso, zonâ subcœruleâ septum cingente: in rictu geminis corniculis stipato *apices* lutei occuluntur.

In Anglia invenitur sed sparsim & rariùs. Nos in Cantabrigiensi agro, Suffolcia & Essexia observavimus, v. g. in aggere fossæ istius famosæ vernaculè, *The Devils ditch* dictæ, inq, pratulo quodam *Locus.*

dam paludi illi seu marisco *Teversham-moor* dicto adjacente, &c. Monbelgardi, autore J. Bauhino, abundat, florens Maio.

33. *Orchis myodes flore grandiusculo* J. B. *muscam referens major* C. B. *myodes altera C. Gemmæ, folio læviore & flore grandiusculo* Lob. *myodes major* Park.

Locus. An & quid differat à præcedente nescimus. D. Magnol in pratis inter pontem Castri novi & lucum Grammuntium sitis, & in aliis plurimis herbidis locis oriri & Maio florere scribit, in *Botan. Monspel.*

34. *Orchis muscam majorem cæruleam repræsentans* Breynii.

Radice, caule & *foliis* à priore Apem referente nihil aut parùm differt. *Flos* verò discrepat multùm: namq; ejus galea foliis subviridibus, angustioribus constat; extuberatio quæ galeæ subest carnosa non adeò distinctè aviculam exprimit, & labium hirsutum, saturè cœruleum, perbellè splendens, pilis circum margines fimbriatum subruffis Muscam majorem tam accuratè repræsentat cœruleam, ut non tantùm in admirationem summam rapi spectator; sed facilè etiam decipi queat, quò putatitiam hanc sordidam muscam à planta abigere allaboret.

35. *Orchis myodes lutea* J. B. *muscam referens lutea* C. B. *myodes lutea Narbonensis* Lob. Park. *myodes lutea* Ger.

Hujus color, inquit Lobelius, luteus totus, nec alias notas addit. In æstuosis & aridis sterilibus, declivibus inter Cistum marem & Ilicem cocciferam propè specum quæ redeunti Frontiniana Monspelium ad lævam est, etiámque in herbidis aridis Gramuntiæ sylvæ vicinis observavit Lobelius. Variis in locis circa Salenovam, *lou Tarral* & pontem Castri novi invenit *D. Magnol.* Utinam hanc accuratiùs nobis descriptam & depictam exhibuissent.

36. *Orchis myodes lutea Lusitanica* Breynii.

Breyn.
Flores hujus præcedentis floribus non malè respondent, excepto quòd eorum labellum Fucum majorem luteum repræsentans, latius, brevioribus atque obtusioribus quàm illius laciniis præditum, intensioreq; aureo colore tinctum, ac maculâ in medio holosericâ, villosâ, majore, magisque purpurea, & spectabiliore est donatum: extuberatio galeæ ex flavo viridi subnata aviculam longè crassiorem ac Testiculi apud Lobelium vulpini majoris refert.

37. *Orchys myodes fusca Lusitanica* Breynii.

Breyn.
Thyrsum hæc emittit aliquanto altiorem, colore obscuriùs virescenti, *foliis* nonnunquam latioribus interceptum; cujus summo *flores* insunt nonnihil subinde majores, cæterum ab Orchidis myodis luteæ florum figurâ pænè nihil aut parùm recedentes, præter foliolum holosericum demissum, quod pulli seu fuliginosi coloris, Scarabæum meliùs quàm Fucum exprimere videtur.
In Phytologia Britannica duas adhuc invenio Orchidis myodis species, Altera

A. *Orchis myodes elegans purpurascens denominatur, & in sylvâ Brodworth à* D. Stonehouse *inventa fuisse dicitur.*

Altera
A. *Orchis myodes flore coccineo elegans inscribitur & in sylva* Swanscombe *sponte oriri traditur.*

Neutra nobis hactenus in conspectum venit: posterior tamen hæc amico cuidam nostro ostensa est.

A. 38. *Orchis fuciflora galeâ & alis purpurascentibus* J. B. *sphegodes sive fucum referens* Park. *Orchis sive Testiculus vulpinus 2. sphegodes* Ger. *Or. fucum referens major, foliolis superioribus candidis & purpurascentibus* C. B. **The common Humble-Bee Satyrion, The Bee-flower,** *i. e. Orchis melittias nostratibus vulgo dicta.*

J. B.
Foliorum hujus, quæ Plantaginis angustifoliæ foliis respondent, alia reflectuntur, alia caulem ambientia surriguntur. In *caule* palmari & dodrantali *flores* rari, calcaris expertes, galeâ & alis purpurascentibus, linea virescente à summo ad imum decurrente: quod labelli loco est amplum existit & pingue folium, fucum pulchrè exprimens, colore fuliginoso, & ad objectum lucis hilariori vel tristiori, eleganti luteolarum linearum discursu variatum, sic ut areolæ tres circulos, medio ferrugineo describant: rictu concavo, viridi, supra quem in rostello latent apices lutei; ima labelli ora luteola, ceu cauda, sursum reflexa: aversâ parte albet, in ambitu ad ferrugineum declinans; pediculus incurvus, ventriosus, cui appositum *folium* surrectum, sesquiunciam circiter longum, angustum. *Radix* subest gemina, satis magna, dulcis, succulenta.

Locus. In pascuis siccioribus frequens reperitur. Junio mense floret.

A. 39. *Orchis*

A. 39. *Orchis sive Testiculus sphegodes hirsuto flore* J. B. *Orchis fucum referens colore rubiginoso* C. B. *Orchis sphegodes altera* Park. *Testiculus vulpinus major sphegodes* Ger? **Humble-Bee Satyrion with green wings.**

J. B.

Galeam aláſq; expandit virentes, triſtiorique & obſoletiore fuliginoſo colore fucum potiùs quàm apem præfert: folium infimum hirſutum, quod pro labello eſt, in quo non lutearum linearum, ut in illa, diſcurſus ullus conſpicitur, ſed ſolummodo lividæ duæ reliquo folio læviores depreſſioréſq; tranſversâ lineolâ conjunctæ H majuſculam Romanorum efformant; alias verò duobus locis coeuntes inſulam ovali figura hirſutam circumſcribunt.

In Anglia ſed rariùs invenitur, ſolo ſicco, in locis ubi ſabulum ſeu glarea effoſſa fuerit, ut v. g. in ſabuleto quodam propè *Shelferd* vicum non longè à Cantabrigia. Floret ante præcedentem, integro menſe. *Locus.*

Hanc eſſe ſuſpicor quam Orchin Arachnitem Herbarii noſtrates vocitare ſolent.

40. *Orchis alba calcari oblongo* J. B. *cujus deſcriptionem omnibus numeris abſolutam mutuati ſumus. Or. Serapias bifolia vel trifolia minor* Park. *alba bifolia minor calcare oblongo* C. B. *hermaphroditica* Ger. **Butterfly Satyrion.**

J. B.

Hermaphroditicam Orchidem hanc haud temerè dicas, ut quæ Cynoſorcheis inter & Serapiades dictas medium quiddam obtineat, quod quidem ad formam radicum attinet: Radix enim duplici conſtat bulbo ſublongo, pyriformi, productiore demiſsâ fibrâ, quæ in capite alias plures æquè craſſas quaquaverſum exſerit: A qua in imo ſtatim folia inſignia prodeunt duo vel tria [rariùs tria] lata, plantaginea [vel liliacea] minùs tamen nervis inſignita ſuperna parte, lævia, pallidiùs virentia: Reliqua verò octuplo vel decuplo minora anguſtioráq; caulem nullo ordine decorant pedalem interdum aut altiorem, anguloſum, ſtriatum: Cujus ſumma flores ſpicatim occupant, odoratiſſimi, albi, [rariùs diſpoſiti] Papilionem expanſis alis æmulantes; quorum foliorum ſupremum leviter erectum obtuſo mucrone ſub ſe bina in ſummo, inclinatione quadam coeuntia, colore ex luteo herbaceo prædita comprehendit: lateralia duo alarum inſtar expanduntur; propendet autem longum folium, anguſtius reliquis, album, ima parte ex luteo herbidum. Stylus obtuſus galea occultatus, ut in aliis Orchidibus, medium florem occupat. Averſa floris parte prominet calcar longiſſimum, propè floris baſin album, cætera ex luteo viride: Unicuique autem pediculo intorto herbidóq; appoſitum eſt folium acuminatum. Sapor foliorum amarus; Radicum aqueus inſipidus.

In dumetis, non rarò & in paſcuis occurrit. Menſe Junio apud nos floret. *Locus & Tempus.*

Orchidem Serapiada trifoliam majorem C. B.

Ipſo non diſſentiente Orchidi præcedenti eandem ſtatuimus.

Orchis Hermaphroditica bifolia J. B. *Hermaphroditica ſecunda C. Gemmæ, ſive Orchis pſychodes diphylla* Lob. Ob. *Orchis bifolia altera* C. B.

Lob.

Oblongis cruribus, ſolo gaudens paluſtri, cujus flos erumpit menſe Julio, omnino candidus, tener, qualis Oreadum; quantum & in quibus differat à præcedente perquirendum proponit J. Bauhinus. Nos antea ad Orchidem 1. ampliſſimis foliis *Cluſii* dubitanter eam retulimus. Certè C. Bauhinus eam perperam confundit cum Orchide latifolia altera *Cluſ.* ut ſuperiùs monuimus. Ego jam cum J. Bauhino à præcedenti non differre ſuſpicor.

Orchis pſychodes *Ger.* ſphegodes ſive Teſticulus vulpinus 1. *Park.* dicitur.

41. *Orchis montana Italica, flore ferrugineo, linguâ oblongâ* C. B. *Orchis ſive Teſticulus maximo flore* J. B.

C. B.

Teſticulos habet parvos, rugoſos. *Caulis* cavus, nonnunquam pede altior, quem *folia* anguſta, paucáque, uncias tres vel quatuor longa baſi ſua veſtiunt: at cuilibet flori folium breve quidem, ſed latiùs & in apicem deſinens, ſubjicitur. *Flores* quini, ſeni, alternatim in caulis ſummo diſpoſiti, coloris ferruginei, obliqui tubuli formâ, quorum lingua propendens oblonga eſt, & ex baſi latiore in apicem abit, cui tegumentum pallidioris coloris, veſicæ inſtar, impoſitum, etiam in apicem & communiter bifidum finit. Floribus utriculi *ſemine* pulverulento repleti, ut in cæteris, ſuccedunt.

In paſcuis, variis Italiæ in locis obſervavimus. *Locus.*

42. *Orchis macrophylla* Col. *montana Italica linguâ oblongâ altera* C. B. *Orchis macrophyllos Columnæ* Park.

Col.

Hujus *radix* unico bulbulo ſeu teſticulo nobis inventa eſt, (nec meliùs an unico vel gemino bulbulo conſtet obſervare licuit) colore fulveſcente, parùm rugoſo, ſupra quem fibræ eodem colore, atq; etiam per cervicem aliæ dependent, quod in aliis non obſervatur, [& forſan ibi bulbus novellus concipitur.] *Folia* in imo duo, ſed nec paria; plura per caulem diſpoſita, quorum longiora ſeſquipedalem ferè longitudinem aſſequuntur; reliqua minora pedalia, ac deinceps decreſcentia, verùm latiora. *Caulis* longus admodum, tripedalis ab radice, in cujus ſummo *flores* inſunt obliqui veluti tubuli, longam atque latam barbam habentes, ſuave-rubentes; at circa tegumentum

tum veluti folliculum magis purpurascentes, per caulem in longam spicam pedalem disponuntur: quibus utriculi magni succedunt, aliis similes, *semine* supervacuo pulverulento repletæ.

43. *Orchis Ornithophora folio maculoso* Lob. ico. Ger. Park. *Orchis papilionem referens foliis maculatis* C. B.

Hujus, teste Lobelio, differentiæ accidentales plurimæ sunt. *Floribus*; purpureis, purpurascentibus, albis: *Foliis*; prægrandibus, parvis, ovalis figuræ, ex lato in acutum desinentibus, ex acuto in amplum & rotundum.

Tabernæmontano folia lata sunt cum nervis apparentibus, multis maculis aspersa: flores avi volanti similes purpurei. Suspicor eum ex icone descripsisse.

44. *Orchis Ornithophora floris colore herbaceo* J. B. *Or. papilionem expansum herbacei coloris referens* C. B. *Ornithophora* Ger. *psychodes herbacei coloris* Park.

In hujus descriptione nihil invenio quo ab aliis omnibus Orchidum speciebus certò queat distingui, quod non ex titulo & icone statim possit colligi. Si tamen detur aliqua Orchis *caule* multis foliis ei velut appressis cincto, *flore* herbaceo, papilionem alis expansis referens, distincta omnino species est, nobis tamen incognita.

* 45. *Orchis Ornithophora candida* J. B. Lob. Ger. *Orchis papilionem referens angustifolia alba* C. B.

De hac præter iconem & titulum nihil invenio.

* 46. *Cynosorchis Delphinia maculosis foliis, flore purpuro-violaceo* J. B. *Orchis morio foliis sessilibus maculatis* C. B.

Sessilibus est & maculosis obtusioribúsq; *foliis*; *flore* purpuro-violaceo; *Caule* sesquicubitali, majusculo olivari gemino *bulbo*.

* 47. *Orchis morio minor foliis maculatis* C. B. *Cynosorchis minima secundùm caulem [pedalem & cubitalem] maculosis foliis, floribus purpureis* J. B. Lob. ico.

Plura non invenimus.

* 48. *Orchis minor angustifolius in suprema parte longis foliis* J. B. *Orchis Serapias* 13. *sive angustifolia* C. B. Ger. emac. *myodes angustifolia* Park.

Hæc non satis valido tibicine Tabernæmontani autoritate nititur, qui, ut ait J. B. more solito nullam exhibet descriptionem. Si icon ad plantam facta, notabile est Orchidis genus, in eo differens à cæteris, quòd folia superiora juxta flores sint longa, cùm aliis sint brevia.

* *Orchis melittias* J. B. *melittias sive Apis cadaverulam exprimens* Lob. *fucum referens, flore subvirente* C. B. *Serapias secundus minor* Dod. *melittias sive apifera* Park. *melitias* Ger.

Hujus descriptionem videsis apud Dodonæum. Nobis ab Orchidibus fucifloris superiùs descriptis non diversa videtur.

Orchis Araneum referens C. B. *Arachnitis* Park. *Andrachnitis* Lob. ico. Ger. Spider-Orchis.

In Ephemer. German. Ann. 2. Observ. 41. Orchidis Serapiadis seu Arachnitis iconem invenio, nulla addita descriptione, nisi quòd ejus flores Araneum purpurei coloris affabrè exprimebant, quódq; in sylvis apud Patres Camaldulenses propè Warsoviam Poloniæ eam invenerit Martinus Bernhardus à Bernitz; qui iconem Dodonæi secundam Orchidis Serapiadis Fucum referentis ab Arachnite sua parum declinare, imo eandem se credere scribit. C. Bauhinus tamen ad Orchidem Melittiam eam iconem refert, ut superiùs vidimus. Cùm ergo Dodonæus ad fucifloram eam retulerit, C. B. ad Melittiam, Autor hic noster, ut & nostrates Botanici ad Arachnitem: nobis equidem verisimile videtur, unam & eandem Orchidis speciem esse Melittiam, Fucifloram, Arachnitem dictas.

* 49. *Orchis trifolia minor* C. B. Ger. emac. *Orchides, culices minores triphyllæ* J. B. Lob. ico. *Orchis minor culicem exprimens* Park.

Vide descriptionem in hist. Belgica Lobelii.

* 50. *Orchis Hermaphroditica* C. B. *batrachites* J. B. Lob. Park. *Serapias batrachites* Ger.

Ranula à floris figura dicitur. Ex eorum genere est quæ sexûs ambigui sunt, ut & Hermaphroditicum testiculum non male appelles. Sunt enim media inter Serapiadas & Cynosorcheis, maximè quoad formam radicum. *Lob.*

51. *Orchis*

51. *Orchis castrata* C. B. Park. *Serapias castrata* Ger. *Satyrion castratum seu Eunuchum Bernhardi à* Bernitz. *Orchidis genus, quibusdam Satyrion castratum* J. B.

Martinus Bernhardus à Bernitz sic eam breviter describit. Planta est elegans, coloris purpurascentis, aliquando violacei, & punctulis ornata. In nostris partibus in pratis mense Junii conspicitur. Bulbum habet divisum in duas, aliquando in tres partes. Unde verisimile est aliud illud genus *J. B.* caule palmari & pedali, cum quatuor radicibus crassis, uncialibus & sesquiuncialibus, &c. ab hoc non diversum esse. *Ephem. Germ.*

§. 2. *De Orchide palmata, quæ geminum habet bulbum, velut in digitos divisum.*

A. 1. *Orchis palmata non maculata* J. B. *palmata major mas, sive Palma Christi mas* Park. *Palma Christi mas* Ger. *palmata pratensis latifolia longis calcaribus* C. B. **The male-handed Orchis, or male Satyrion Royal.**

Radix gemino bulbo, in quatuor ferè digitos diviso constat, sapore fatuo. *Caulis* dodrantalis aut pedalis, ab imo ad spicam ferè foliis vestitus oblongis sescunciam latis, mucronibus acutis, nullis maculis notatis, pallidius virentibus. *Flores* in spicas nec admodum densas, nec valdè productas congesti, purpurascentes, alas utrinque erigunt purpureas; Folium quoque supremum erigitur, quæ autem ei subsunt coeuntia galeam æmulantur: labellum latum, tripartitum, lineis & punctis purpureis saturatioribus striatum seu guttatum: calcar retro extenditur semunciale. Ad singulos florum pediculos apponitur folium latum & oblongum, purpurascens. Sapor foliorum amarus. Pediculus floris intortus, ut in hujus generis omnibus, in vasculum seminale turgescit & retorquetur, longitudine semunciali.

In pratis humidis, & locis palustribus putridis, & ad aquarum rivos oritur. Mense Maio floret. *Locus.*

Variat floris colore purpureo saturatiore & dilutiore, carneo, & interdum albo. Variat etiam magnitudine & spicæ longitudine insigniter.

Hæc est proculdubio quam * observavit Clusius in pratis urbi Londinensi proximis: quin & Orchidis V. descriptio huic egregiè convenit, nisi quòd bulbos seu testiculos rotundos, non palmatos ipsi appingat: quid intelligat per illam aliam grandiore paulò florum purp. spica, teterrimi odoris, quam in iisdem pratis eruit, nos nescimus. * *Hist. lib. 2. cap. 61. p. 268.*

A 2. *Orchis palmata speciosiore thyrso, folio maculato* J. B. *palmata pratensis maculata* C. B *palmata mas sive Palma Christi mas* Park. *Palma Christi mas* Ger. **The female-handed Orchis, or female Satyrion Royal.**

J. B.

Caulem pedalem & interdum cubitalem aut altiorem erigit, viridem aut subpurpureum; in cujus fastigio spicatim dispositi flores rubentes vel dilutè purpurei, calcari trientem pollicis circiter longo, cristis duabus erectis, galeâ è duobus foliis quibus tertium oppressum incumbit compositâ, labello in tres lacinias diviso, purpuræ saturationis lineolis & punctis guttato, pediculo purpurascente aut viridi, cui semper appositum acuminatum folium viride aut purpurascens. Hujus flores observantur & intensius purpurei & penitus quoque albi. Folia plura, & à radice orta caulem ambientia, & è caule ipso nata, inferna sublonga, satis lata, superna angustiora & breviora, alterno situ posita, crebris maculis nigris notata. Radix ex gemino bulbo lato, utroque in digitos ferè quatuor abeunte, composita, ad quorum conjunctionem propagantur fibræ. Sapor radicis aqueus viscidus cum nonnulla amaritudine: folia multo amariora. Descriptio est J. Bauhini.

Spica florum in hac planta plerunque densa est floribus confertis, interdum rarior. Statura & spicæ longitudine insigniter variat: nam in sylvis & pratis pinguibus maximo & vel palmum longo thyrso prodit, in pascuis sterilioribus (nam utrobique oritur) spicâ est dimidio minore & breviore.

Mense Junio plerunque floret. *Tempus.*

Palmata maculata J. B.

In paucis à præcedente differt, altitudine minore, foliis evidentiùs maculosis, foliolis acuminatis ad flores appositis saturatiùs purpureis. Hæ autem differentiæ non tanti sunt ut speciem diversam existimem.

Palmata alba J. B. *Serapias candido flore montana, maculatis foliis* Lob.

Hanc quoque solo floris colore à præcedente (quam flore albo interdum variare observavimus) differre cum J. Bauhino suspicamur, ideóque nec ejus tanquam speciei distinctæ rationem habebimus.

Hanc C. Bauhinus Orchidem palmatam vicesimam facit, titulo Orchidis palmatæ montanæ maculatæ.

3. *Orchis*

3. *Orchis Pannonica VIII* Cluſ. *Or. palmata Sambuci odore* C. B. *palmata, ſive Orchis Pannonica floribus exalbidis* J. B. *palmata Pannonica* 8. *Cluſii* Ger. emac. *palmata Pannonica Cluſii* Park.

Cluſ.
Lilii primùm enaſcentia folia tria aut quatuor habet, dilutioris & quaſi pallentis viriditatis, nullâque macularum aſpergine notatis, ingrati ſaporis. Palmarem caulem amplectuntur aliquot *foliola*, in cujus ſummo faſtigio flores ſpicatim digeſti naſcuntur, exalbidi & quaſi palleſcentis coloris, nullis punctis diſtincti, anteriùs morionum hiantibus cucullis ſimiles, utrinque auriti, & latiuſculo pallido labro propendente, poſteriore verò parte corniculum habentes, ut Conſolida regalis aut Linaria, ſed latius & obtuſum, graviter odorati, florum Sambuci odorem referentes: ad horum exortum ſingula foliola naſcuntur, pallentia, & floribus colore reſpondentia. Radices geminæ velut palmæ in binos aut plures digitos diſtributæ ſunt: * quarum vetuſtior fungoſa, nigrior & flaccidior eſt, altera candida, vegetior & ſolida, paucis ſupra earum exortum naſcentibus fibris.

* *Hoc omnibus Orchidum ſpeciebus commune eſt.*

Variat floris colore purpureo.

Locus & Tempus. In Leytano ſaltu ſupra Manderſtorf, aliiſque Auſtriæ inferioris ſylvis, inque editioribus quibuſdam pratis Vienneſi ſaltui proximis invenitur. Floret autem Aprili & nonnunquam etiam Maio.

4. *Orchis palmata montana maxima* C. B. Park.

C. B. prod.
Radices habet geminas, inſtar palmarum duarum ſibi invicem junctarum, & velut in plures digitos diviſarum. *Caulis* eſt bicubitalis, ſtriatus, vacuus, quem *folia* pedalia primùm, mox palmaria ſeſquiunciam lata, nervis diſtincta complectuntur: in cujus ſummo *flores* in ſpica palmari digeſti, coloris dilutè purpurei, qui parvi ſunt, galeolâ tecti, labro exiguo propendente, in anguſtiſſimas barbulas diviſo, & à tergo oblongo, capillaceo calcari donati: ad quorum exortum foliola ſingula, quaſi in filamentum abeuntia, obſervantur: his capitulum oblongum, ſtriatum, *ſemen* exiguum ſcobis inſtar continens ſuccedit.

Locus. In montibus vicinis [Baſileæ] potiſſimum Muleto, copioſè Maio menſe florens provenit.

5. *Palmata anguſtifolia maculata purpurea* J. B. *An palmata anguſtifolia minor* C. B? Park? *quam tamen ad ſequentem refert J. Bauhinus.*

Foliis eſt anguſtis, maculatis & non maculatis, quinque vel ſex alternatim per caulem provenientibus: inferiora latiuſcula, unciâ tamen multò anguſtiora, retroflexa, quatuor aut quinque uncias longa, ſuperiora breviora & valdè anguſta: *caule* cubitali, aliàs majore, interdum etiam minore. *Flores* multi, ſpicam breviorem exprimentes, purpurei. *Radices* pluribus digitis conſtant.

Locus. In valle Griesbachiana, acidorum fontium florentem Junii principio obſervavit J. Bauhinus.

A. 6. *Orchis palmata rubella cum longis calcaribus rubellis* J. B. *palmata minor calcaribus oblongis* C. B. *cui & eandem ſuſpicatur* J. Bauhinus *Palmatam anguſtifoliam minorem* C. B. *Serapias nitente flore* Ger. **Red handed Orchis, with long ſpurs.**

J. B.
Duplici nititur *radice* palmata, vigore viciſſitudinario annuatim in iis pulcherrima obſervatione ſe exerente: nam ea quæ cauli pabulum pariter & fulcrum ſubminiſtrat, tota flaccida apparet effœtáq; quæ verò ſequenti anno caulem productura, plena ſucculentáque, ſapore viſcido: plurimis alioquin digitis uncias longis præditæ ſunt: Obſervati ſane nobis in utrâque ad 24. [Rarum hoc nec niſi ſolo lætiſſimo] Supra palmatas radices (ut in reliquis Orchidibus) aliæ craſſitudinis fibrarum Hellebori. *Folia* prodeunt palmum longa, caulem complectentia, anguſta, pallidè viridia, non maculoſa. *Caulis* pedalis aut cubitalis, quem parva & anguſta quædam foliola ſtipant: ſuprema verò thyrſus occupat peramœnus, palmaris aut ſemipedalis ſloſculorum rubellorum, *nec alis nec labello lineolis ullis aut punctis ſaturatioribus notatis,* calcari prælongo, tenui & unguiculis avium ſimili, recurvo, præditorum, quibus ſuccedunt utriculi ſtriati, ſeminio pulverulento ferrugineóque repleti. Odor non vehemens, nec ingratus. Foliorum ſapor amarus; radicis viſcidus, neſcio quid hircinum reſipiens.

Hæc ſpecies ſpicæ longitudine, floſculorum rubellorum unicolorum parvitate, foliis non maculatis, calcaribus floſculorum longis & tenuibus à reliquis palmatis facilè diſtinguitur.

Locus & Tempus. Junio menſe apud nos floret in pratis & paſcuis humidioribus.

A. 7. *Orchis palmata flore luteo-viridi. An Or. palm. flore viridi* Park. C. B? *An Or. palmata batrachites vel myodes* Lob. Park? *Serapias batrachites altera* Ger. emac? **The Frog-Orchis. Handed Orchis with a green flower.**

Ex *radicis* duobus teſticulis palmatis, in duos, [interdum quatuor] digitos diviſis *caulis* exurgit palmaris, & nonnunquam ſemipedalis aut etiam dodrantalis, ſuperiore parte ſtriatus, foliis veſtitus dilutè virentibus, oblongis, modicè latis, non maculatis; *ſpicam* in cacumine ſuſtinens mediocrem pro plantulæ modo, *floſculis* rariùs diſpoſitis, pediculis intortis, quæ in vaſcula ſeminalia turgeſcunt, inſidentibus. Ad exortum uniuſcujuſque pediculi apponitur foliolum oblongum, acuminatum, ut in aliis Orchidibus ferè fit. *Flores* ipſi (qui, ut & tota planta digitis compreſſa, odorem ſpirant graviorem) pro calcaribus veſiculas obtinent pellucidas, in duas partes impreſsâ lineâ diviſas, adeò ut vinacea non male æmulentur. Galea ſive cucullus, ut in plerique aliis, è quinque foliis conficitur, quæ æqualis ferè ſunt longitudinis: bina interiora quæ ſupremo adſtant exterioribus multò ſunt anguſtiora. Pro ſtylo occultat galea quoddam quaſi corpus inſecti. Color galeæ viridis, marginibus

& nervis ex fusco purpurascentibus. Subest labellum longiusculum retrorsum flexum, coloris ex fusco purpurei & interdum luteo-viridis (nam sæpe variat) in tres lacinias divisum, quarum media longè brevissima. Universa floris facies Bifolii similis, nisi quod flores Bifolii vesiculis illis quæ calcarium loco sunt omnino careant, & in iis labium propendens in duas tantùm barbulas dividatur.

Floret circa finem Maii & Junii initio, in pascuis siccioribus. *Locus.*

Descriptio *C. B.* in plerisque huic nostræ convenit: differt, quòd flosculos in spica paucos habere dicit, labro in duas duntaxat barbulas diviso.

Orchin batrachiten ab Herbariis nostratibus dici solitam intelligo, unde & Lobelianæ Serapiadi batrachiti eandem existimo.

8. *Orchis palmata minor odoratissima purpurea sive nigra* J. B. *palmata angustifolia Alpina* Park. *palm. angustif. Alp. nigro flore* C. B.

Foliis constat Croci: *caule* dodrantali, junceo lævique: in cujus cacumine *flos* emicat purpureus, Amaranthi æmulus, qui recens odorem quàm suavissimum reddit.

In pascuis montosis Juræ & Salevæ montium propè Genevam copiosam observavimus. *Locus.*

9. *Orchis palmata pratensis angustifolia major* C. B. prod. Park.

C. B.

Radices habet parvas, veluti palmas geminas, in binos digitos distributas, fibris paucis annexis: *folia* liliacea, angusta, lævia & palmaria, per quæ veluti tubum caulis cubitalis cavus effertur, cui spica ferè palmaris, angusta, ex floribus dilutè purpureis, brevi calcare donatis composita, quibus singulis foliola oblonga, acuminata subjiciuntur, & capitulum oblongum, semen aliarum instar continens succedit.

Hæc in pratis udis Michelfeldensibus ipsa æstate reperitur. *Locus.*

10. *Orchis palmata angustifolia minor odoratissima* C. B. Park.

C. B. prod.

Radice est geminâ, oblongâ, angustâ, palmæ simili, in tres, quatuorve fibras crassissimas divisa, supra quas ex imo caule fibræ aliquot ortæ expanduntur. Ex radice *folia* quinque aut sex, oblonga, gramineà prodeunt; inter quæ *caulis* unicus, palmaris, paucissimis & exiguis foliolis donatus, qui velut in *spicam* biuncialem abit, cui *flores* dilutè purpurei, odoratissimi insident, qui galeâ tecti, labro prominulo, in quatuor barbulas divisi sunt, & parvo calcari à tergo prominente donati.

In pratis humidis Michelfeldæ provenit & Autumno floret.

11. *Orchis palmata caryophyllata* J. B. C. B. Park. *Serapias caryophyllata* Lob. Ger.

Vide Lob. Hist. Belg.

A. 12. *Orchis pusilla alba odorata, radice palmata.* White handed musk Orchis.

Ad latus montis *Snowdon* dicti in Wallia, secus viam quæ à *Llanberris* ad Carnarviam oppidum ducit, hanc observavimus; non tamen, (quod dolet) descripsimus.

§. 3. *Orchides quædam palmatæ vel breviter & obscurè descriptæ, vel quarum nudi duntaxat tituli aut Icones traduntur absque descriptionibus: ut nobis incertum sit an à superiùs propositis & descriptis specie differant nécne.*

1. *Orchis palmata palustris latifolia* C. B. Park. *palmata sive Serapias palustris latifolia flore albo subpurpurascente* C. B.

Lobelius præter notas in titulo positas non alias habet, quàm quòd sit folio levi latóque, violaceâ præcocior. Ego equidem hanc non differre suspicor à vulgari Orchide palmata non maculata, quæ non alibi apud nos quàm in pratis humidis & locis palustribus oritur.

2. *Orchis palmata palustris altera* C. B. *palmata Serapias palustris leptophylla, violacea maculata & non maculata* J. B.

Lob.

Seriùs floret, comâ violaceâ, foliis interdum lævibus, interdum maculosis.

3. *Orchis palmata palustris tertia* C. B. *palmata angusto folio vilissima palustris* J. B. *Cynosorchis palustris lævi folio, seu leptophylla omnium vilissima C. Gemmæ* Lob.

Icon Lobelii, observante J. Bauhino, non demonstrat folia angusta.

4. *Orchis palmata palustris tota rubra* C. B. *palmata floribus impensè rubris* J. B. *Cynosor. Dracontias foliis & floribus impensè rubris* C. Gemmæ Lob.

Tempus. Floret circa finem Aprilis & initio Maii. Nascitur in humidis & uliginosis pratis, præsertim ubi nigrior terra est. *Lob.*

Hanc etiam à vulgari Palmata non maculata specie non differre conjicio.

5. *Orchis palmata palustris maculata* C. B. *palmata palustris nephelodes* J. B. *Cynosor. palustris lophodes vel nephelodes* C. *Gemmæ* Lob.

Flos illi communis ferè cum cæteris maculosis. Orchidi palmatæ fœminæ in palustribus nascenti eandem suspicamur.

6. *Orchis palmata Serapias montana folio lævi* J. B. *palmata montana altera* C. B. *palmata montana Lobelii* Park. *Serapias montana* Ger.

7. *Orchis palmata pratensis maxima* C. B. *palmata, sive Cynosorchis macrocaulos galericulata* C. Gemmæ J. B. *Cynosorchis macrocaulos, vel conopsæa, vel galericulata* C. *Gemmæ* Lob. *Orchis palm. prat. maxima, Conopsæa dicta* Park. *Palma Christi maxima* Ger.

Tempus. Floret circa medium finémque mensis Maii usque ad Junii ferè medium.

Flores in hujus iconè, observante J. Bauhino, multum habent similitudinis cum Orchide palmata rubella cum longis calcaribus.

CAP. XXI.

De Pseudo-Orchide.

FOliis & floribus cum Orchide convenit, radice non tuberosa sed repente aut fibrata ab eadem differt.

1. *Pseudo Orchis* C. B. *Orchis radice repente* J. B. *minor radice repente* Cam. Park. *Palma Christi radice repente* Ger.

Hanc sic describit Camer. in hort. Orchis minor flosculis albis, *foliis* crassis nigris: radice repente geniculata; ubi folia emergunt apparent pusilla rudimenta, tanquam naturæ testiculos effingere conantis.

Nascitur sponte in opacis sylvis in ramentis arborum quæ longa vetustate emarcuerunt. Ad hortos translatus durat, sed colorem acquirit magis pallidum, nec tam crassa manent folia.

2. *Pseudo-Orchis rad. repente, foliis maculis nigris aspersis* Mentzel.

Folia Cyclamini aut Fritillariæ instar eleganter sunt maculata.

Locus. Hæc raro in nemoribus temperatis circa Furstenwaldiam, Berolinum & alibi in Marchia Brand. crescit.

A. 3. *Pseudo-Orchis bifolia palustris. Orchis bifolius minor sabulatorum Zelandiæ & Bataviæ* J. B. Lob. Ad. in append. p. 506. *Chamæorchis lilifolia* C. B. *latifolia Zelandiæ* Park. **Dwarf Orchis of Zealand and Holland.**

Radicem habet bulbosam, è squamis compactam, intus si dissecetur viridem, & Orchidum planè dissimilem; nam fibræ è bulbo prodeunt infra, non supra & juxta bulbum è caule, & præterea repando se propagat, fibris in novos intumescentibus bulbos. *Folia* profert bina, pallidè virentia, inter quæ *caulis* palmaris & major exurgit, angulosus, in summitate flosculos tres vel quatuor & interdum plures sustinens, dilutè virides seu herbaceos, sex petalis compositos, cum *stylo* in medio viridi, albâ maculâ in apice notato, & paululum incurvo, ac si cuculli vicem suppleret. E petalis quod dependet labelli loco cæteris multò latius est, è reliquis quinque tria ejusdem ferè sunt longitudinis, duo longè angustiora alarum loco sunt. Vascula seminalia in Lobelii icone optime pinguntur.

Locus. In aquosis palustribus propè *Hinton* & *Teversham* vicos non procul Cantabrigiâ.

Pseudo-Orchis μονόφυλλος *Clus.* huic persimilis est, eandem dicerem nisi obstaret monophylli epitheton. Forte tamen Clusius non integram vidit.

Cap. XXII.

De Orobanche.

Orobanche dicta est ἀπὸ τὸ ἄγχειν τὰς ὀρόβας, quia Vicias strangulat.

Florum figura ad Orchidem accedit, foliorum, viridium & herbaceorum carentia differt tum ab Orchide tum ab aliis plantis. Est autem vel radice simplici non repente squamosa, *Orobanche* simpliciter dicta; vel radice denticulata repente, *Dentaria*; vel radice multis fibris crassiusculis implexis composita, *Nidus avis*.

A. 1. *Orobanche sive Rapum genistæ* Ger. Park. *Orob. flore majore* J. B. *major, garyophyllum olens* C. B. Broom-Rape.

J. B.

Cubitali altitudine exsurgit & majore, *caule* recto, tereti, hirsuto, pallido aut luteolo, aut subruffo, concavo: in quo non tam *folia*, quàm foliorum rudimenta, angusta, longiuscula, seu ligulæ celerrimè marcescentes, raræ, quorum etiam singula singulis floribus sunt subjecta. *Flores* in thyrso Orchidum more, sed ex longioribus intervallis, Melissæ *Fuch.* magni, impensè hirsuti, colore ex purpureo obsoleto pallido, rictum effigiantes, è quo prominent *apices* nigricantes staminum albidorum: labrum autem quod demittunt in tres lacinias est divisum, ipséque floris fundus melleo succo viscido madet. *Radix* bulbosa, è squamis compactilis, non admodum altè demergitur: sapor ejus admodum amarus. Flores odorem spirant haud ità ingratum.

Genistæ radicibus frequenter adnascitur unde & Rapum genistæ vulgò dicitur: invenimus & inter segetes. *Locus.*

Herba condita aut ejus syrupus ad splenicos & hypocondriacos affectus usus est eximii; unguentum ex eodem cum Axungiâ ad tumores duros & scirrhosos. *D. Bowle.* *Vires.*

Orobanche flore minore *J. B.* adeò parùm differt à præcedente, ut specie diversum esse mihi persuadere vix possum.

2. *Orobanche magna, purpurea Monspessulana* J. B. *major Monspessulana* Park. *major Monspeliaca floribus oblongis* C. B. Ger. emac.

Huic digitalis crassitudinis, altitudinis autem bicubitalis *caulis* adolescit, totus purpurascens, cui serie quadam sursum versum apprimuntur *folia* satis brevia, amplexicaulia. Scapum obsident *flores* purpurei, Orchidis floribus similes, calcaribus brevibus, singuli foliolo intecti. *Radix* superiorem refert partem radicum Orchidis, nullis testiculis tamen aut bulbis donata. Sapor amarus, teterrimus.

Propè Monspelium in sylva *Gramont* mense Aprili florentem observavit J. Bauhinus. *Locus.*

Clusius hujus meminit sub titulo Pseudolimodori Monspeliani.

Hanc loco prædicto se sæpius collegisse scribit D. Magnol Aprili & Maio mensibus: verum figuras ejus quæ habentur apud Clusium & J Bauhinum non probat; nam in figura *Clus.* labrum inferiùs bifurcatur, quod (inquit) in nostra non fit: in figura *J. B.* nulla est proportio caulis cum floribus. *Tempus.*

3. *Orobanche majore flore* C. B. Ger. emac. *Orobanche subcæruleo flore sive* 2. Clus.

Cardui vulgaris, inter segetes nascentis radicibus inhærentem olim eruere meminit Clusius cum Mompelii viveret.

D. Magnol in herbidis maritimis sæpius collegit. *Locus.*

4.* *Orobanche flore majore & cæruleo purpurascente* C. B. *flore majore purpurascente* Park.

C. B. prod.

Radice est crassa, longa, fibrosa: *caule* semipalmari, *foliolis* paucis, brevissimis, crassis & acutis cincto, qui in quinque, sex, etiam plures pediculos, nudos, triunciales absumitur, quamvis etiam ex foliorum alis pediculi prodeant, quorum summo *calix* uncialis, sinuatus insidet, & ex quolibet *flos* unicus, cæruleo-purpurascens, longo pediculo donatus exit, qui magnus, uncias duas longus, formâ galericulatus, & velut rostratus, ut in Alectorolophio, ex quo filamentum oblongum reflexum prodit: quod flori succedat non constat.

In Pyrenæis montibus collegit Burserus. *Locus.*

5. *Orobanche ramosa* Ger. Park. C. B. *minor purpureis floribus, sive ramosa* J. B.

J. B.

Ramoso est *caule*: sæpe etiam plures, dodrantales aut breviores emittit *caules*, multo tenuiores quàm Orobanches vulgaris, rigidioresque, duros, rufescentes, hirsutos, in ramos subinde divisos, foliorum duntaxat vestigiis quibusdam ornatos. *Flores* spicati, minores, purpurei, oblongi, hiantes, è multifido calice emergunt, cui singulo singulum appositum foliolum acutum. Sequuntur *capitula* turgida, pulvisculo plena. *Radix* tuberosa Avellanæ magnitudine, fibrarum propaginibus donata. Sapor plantæ aliquantulum amarus.

In arvis demessa segete primò circa Ratisponam Germaniæ urbem observavimus, postea etiam in Italia & Gallia Narbonensi. *Locus.*

6. *Orobanche parva radice coralloide ruberrima* Mentzel.

Corallia rubra & colore & specie externa magno naturæ miraculo in hujus plantulæ radice efformata ad vivum exemplar conspiciuntur.

Locus. In scopulo Mittenwaldensi reperta est.

7. *Orobanche hypopitys lutea* Mentzel.

Locus. In Pinastretis sub altissimis Marchiæ Brandtædis nascitur. Cùm mensibus Maio & Junio erumpit corpusculum luteum in se contortum, tanquam esset fungulus orbicularis luteus, ostendit. Ac deinceps ultra spithamam longa exsurgit. *Radix* sæpiùs ultra longitudinem ulnæ in terram demissa radici arboris inhæret. Planta cùm marcescit nigrum colorem acquirit, saporémque Ulmariæ habet. Aliarum etiam plurimarum arborum radicibus infixam observavit Autor.

8. *Orobanche quæ Hypopitys dici potest* C. B. prod. *Hypopitys* Park.

C. B.

Vulgari similis est, sed humilior & nigricans, caule unciarum quatuor, quasi squamis contecto. *Flores* in summo velut in parvam spicam congesti, Nido avis similes, albidiores rariores ac duriores. Sub piceis, Abietibus & Pinastris provenit. Sapore est aliquantulum adstringente.

9. *Orobanche quæ Hypocistis dicitur. Hypocistis* Ger. Park. J. B. C. B. & aliorum. **Rape of Cistus.**

Hypocistis è variorum Cisti generum radicibus excrescit. Orobanches seu Limodori quoddam genus videtur; crassum est, pingue, carnosum, succi plenum, ex multis veluti Hyoscyami utriculis, aut Mali Punicæ cytinis totum constans. Hæc *Bodæus à Stapel.* Multis, describente Parkinsono, exsurgit caulibus erectis, foliis parvis crebris undique obsitis, vix pedem altis, multos in summitate flores confertos gestantibus crassos & succulentos, albentes, Mali Punicæ cytinis similes, relinquentes post se semina in capitulis duris pulveris instar tenuissima.

Clusius sub Cisto mare primo hypocistidem nasci refert elegantissimam omnium quas unquam viderit. Nam quando primum è terra emergit, purpureum sive Kermesinum sericum esse diceres, deinde paulatim assurgens & sese explicans multum de pristini coloris elegantia remittit, & cytinos suos profert candicantes, turgidos & lento succo plenos.

Idem ad radices Cisti Halimi folio Hypocistin observavit omnino luteo seu ochræ colore ipsius plantæ florem referentem.

Idem ad Ledi Narbonensis radicis adnatam inveniebat, multis veluti squamis, ut quod in aliorum Cisti generum radicibus crescit, compactum, pallescentis coloris, quibusdam tamen lineis purpurascentibus & nonnihil virescentibus distincti, cytinos suos summa parte proferens, lento & glutinoso succo totum prægnans.

Quin & aliarum etiam Cisti specierum radicibus adnasci hypocistidem in calidis regionibus verisimile est.

Vires. Admodum efficax remedium est ad omnes fluxiones putà sanguinis rejectiones, profluvia muliebria, cœliacos dysentericósque affectus. Quin siquam partem roborare consilium sit, quæ viz. pluscculo humore exoluta fuerit, robur & firmitatem illi non instrenuè addit. Sic sanè stomachicis epithematis, hepaticísque commiscetur, & ex viperis confecto Antidoto inditur. *J. B. è Galeno.*

Hodie ad hunc ferè præparatur modum, Cytinum contundunt recentem, ex eodem eliciunt succum, qui subinde insolatur ac densatur servaturque ad usum. *Bod. à Stapel.*

CAP. XXIII.

De Nido avis.

A. 1. *Orobanche affinis nidus avis* J. B. *Orchis abortiva rufa sive Nidus avis* Park. *Satyrion abortivum sive Nidus avis* Ger. *Orchis abortiva fusca* C. B. **Mishapen Orchis, or Birds-nest.**

J. B.

C*Aulem* surrigit modò singularem, modo duos vel tres, pedales aut cubitales, albicantes; *foliis* vestitos concavis, pellucidis, striatis, neutiquam acutis, sed obtusis, supernâ parte quodammodò cordis formam exprimentibus: quorum summa *florum thyrsus* Orchidum modo & formâ occupat coloris helvi aut pallidi, qualis & foliorum tabidorum; ac occlusi quidem è brevibus pediculis, ad quorum exortum foliola parva, singula sese exerunt: ubi verò se aperiunt, Orchidum modo hiant. Galea exigua sub qua pistillum breve cum apiculis albicantibus, quod utrinque ad latus bina foliola cingunt: *Labellum* magnum, ima floris occupans, cavum intus: nullus odor notabilis. Dehiscentibus floribus *utriculi* pulvisculorum succedunt striati, angulosi, residuis florum petalis marcidis insigniti. *Radix* crassis fibris, succulentis, fragilibus tota perplexa, nidorum avium structuram imitans, quorum extrema obtusa observavimus. Sapor radicis ac totius plantæ amarus horridus.

Locus. In sylvis & opacis invenimus in Cantio prope *Maidston* oppidum, ínque Suffolcia non longè ab Aldeburgo. In transmarinis etiam in montibus & sylvis opacis reperitur.

A. 2. *Orobanche*

A. 2. *Orobanche Verbasculi odore* D. Plot.

D. Plot.
Radix hujus plantæ obtusa est & squamosa, cui appenditur glomus aut velut fasciculus fibrarum complicatarum *Nidi avis* dicti similium. *Caulem* exserit tenerum, teretem, valdè fragilem, vix octo digitos altum, *foliolis* parvis, brevibus, squamosis, tenuibus & ferè membranaceis, proximè admotis seu appressis obsitum. Propè fastigium caulis *flores* exeunt parvi octo aut decem interdum, ab Orobanches vulgaris floribus longè diversi, petalis sci. quatuor majusculis exterioribus, quæ totidem interiùs minora continent, compositi. Vasculum seminale fundo globoso, collo angusto cum foramine in apice, ambiunt stamina tenuia purpureis apiculis insignia.

Tota planta caules, folia, flores cùm florere incipit colore est pallidè luteo seu stramineo; & fracta seu compressa odorem exhalat Primulæ radicis æmulam.

Ad radices arborum in sylvis propè *Stoken* templum oritur, in Comitatu Oxoniensi. *Locus.*

A. 3. *Orobanche & Nido Avis affine Pseudo-limodoron Austriacum violaceum* J. B. *Orchis abortiva violacea* C. B. *Nidus avis purpureus* Park. *Nidus avis flore & caule purpuro-violaceo, an Pseudo-limodoron Clusii* Ger. emac. **Purple Birds-nest.**

Clus.
' Pedali assurgit *caule*, frequentibus secundùm radicem foliolis tanquam vaginulis involuto, spicam gestans *florum* tetrapetalon, superiore petalo in corniculum desinente, & promuscide quadam inter media folia prominente, cui adnatæ sunt duæ tenues barbulæ. Floribus striata & longa subsunt *capitula*, semine exili & Orchidum simili plena. Subrotundam *radicem* non habet, sed crassas longas & obliquas *fibras* quemadmodum Helleborine. Tota stirps saturè purpura & planè violaceo colore prædita est.

In montanis supra Badenses thermas observavit Clusius. In Southamptoniæ comitatu propè *Alton* oppidum invenit *D. Goodyer*. *Locus.*

Cap. XXIV.

De Dentaria aphyllo.

A. 1. *Orobanche radice dentata major* C. B. *Dentaria major Matthiolo* Ger. *Orob. radice dentata sive dentaria major Matthiolo* Park. *Anblatum Cordi sive Aphyllon* J. B. **The greater Tooth-wort.**

J. B.
EX *radice* multiplici, mira squamarum denticulatarum congerie stipata, alba, molli & succosa, *caulem* erigit minimi digiti fere crassitudine, dodrantalem aut altiorem, teretem, succulentum, fragilem, tenui membranâ vestitum, aqueâ pulpâ abundantem. Juxta quem ex longis intervallis auriculæ quædam membranaceæ, foliorum æmulæ prodeunt, adversæ quidem, sed alterâ tantillum eminentiore. Tertiam & supremam cauliculi partem *flores* occupant plures, hiantes, eodémque modo nutantes & antrorsum spectantes omnes, brevi pediculo appensi, à quorum tergo pediculorum quoque exortum foliola muniunt. Floris color ex ruffo vel purpura candicans. Illis succedunt vascula Avellanæ ferè magnitudine, à pediculo ad medium calice foliaceo, subhirsuto, tenello, succoso & quadripartito vestita, lineis quibusdam ac canaliculis quadripartita, semine rotundo, ova piscium minima æmulante densissimè farcta, quod maturum totum nigrum est, papaverinum, sed sextuplo majus. Tota cæterum planta gustu est aquoso, acerbiusculo, non sine aliquo amaritudinis sapore, quæ tamen in semine magis conspicua.

In umbrosis sepium aggeribus & sub arboribus solo friabili in Anglia invenitur, sed rariùs. *Locus.*

2. *Orobanche radice dentata minor* C. B. Park. *Dentaria aphyllos altera* Clus.

Clus.
Tota tenella est, *radicémque* habet candidam, è multis veluti denticulis congestam, *cauliculum* seu potiùs pediculum proferentem dodrantalem aut paullò majorem, succi plenum, & quasi transparentem, candicantem, foliorum expertem, quibusdam tantùm velut articulis distinctum: qui *flores* summo fastigio gerebat binos aut ternos, alternatim dispositos, ex albo purpurascentes, nigræ Violæ aut veriùs Orchidis seu Limodori florum æmulos & valdè tenellos.

Florentem Augusto mense invenit Clusius ad radices Etscheri jugi sub Abietibus aliisque hujus generis arboribus, quo Sol vix unquam penetrat, nullæque aliæ stirpes nascuntur: Ampliorem & pluribus floribus onustum in sylvula Francofurto ad Mœnum vicina Junio mense. *Tempus & Locus.*

3. *Orobanche radice coralloide* C. B. *Dentata aphyllos minor Tabernamontani* J. B. *Dentaria coralloide radice sive aphyllos* 3. Clus. *Dentaria minor* Ger.

Clus.
Huic *flores* sunt quinque aut sex, minores, Orchidis pumilæ floribus pares, similiter ex herbaceo pallescentes (labro tamen propendente exalbido, & circa umbilicum purpureis venis insignito) inodori, spicæ in speciem in palmari pediculo enascentes, foliis carente & subfuscis veluti vaginulis recondito. *Radix* illi ramosa Corallii instar, prorsus alba, succi plena, nullis fibris contexta, amariusculi saporis.

Hanc duntaxat observavit Clusius Maio mense florentem in sylva recens cæsa paullò supra *Entzesdorf im Langhethal*.

4. *Orobanche radice dentata, altiùs radicata, foliis & floribus purpureis* Mentzel.

Mentzel.
In Borussia & Marchia frequens terrâ erumpit fertili, sub Fagis umbrosis, primò instar cristæ ad terram retortæ, postea maturior erigitur, spithamam exsuperans. *Radix* squamata & altissimè radicata, superius surculos emittit, qui intra terram emorantur, medio & supremo surculo extra terram tantùm se erigente.

5. *Dentaria aphyllos flore purpureo.*

Denso cespite terram operit Sempervivi majoris in modum. Ex singulis squamis singulos promit *flores*, pediculis semuncialibus insidentes, è calyce amplo, striato, turgidulo, quinquepartito, galeatos, magnos, purpurascentes, cum staminulis intus plurimis.

Locus. In Italia locis humidis & umbrosis secus fluvium quendam medio circiter itinere inter Massam & Lucam observavimus. Plurimum differt à reliquis Dentariis. Nos ob festinationem in ea observanda & describenda minùs diligentes fuimus.

CAP. XXV.

De Helleborine.

A Foliis nervosis Hellebori albi quadantenus similibus nomen sortita est.
Radice fibrosa, foliis nervosis ab Orchide differt, cui quoad flores & vascula seminalia similis est.

A. 1. *Helleborine latifolia montana* C. B. *Helleborine* Dod. Ger. *Elleborine Dodonæi* J. B. *An Elleborine flore viridante* Park. **The most common bastard Hellebore.**

J. B.
Numerosis fibris radicatur, albidis, quàm Ellebori habitioribus, & ad Rusci radices accedentibus, sapore amaricante: *caulis* modò unicus, modò plures, pedales aut etiam cubito altiores, nullis ramis donati, teretes, & farinâ quadam aspersi, quibus sine pediculo adnascuntur *folia*, Hellebori albi instar nervosa, sed multis numeris minora, & vix ad foliorum Polygonati magnitudinem pertingentia, sapore itidem amaro. Caulis à medio ferè ad summum usq, fastigium, per intervalla alternatim floribus ornatur, Orchidum floribus non multùm dissimilibus, quos constituunt folia bina albida, terna herbacea, utraq, expansa, quorum medio ceu exenteratum muscæ cadaverulum ex albo purpurascens conspicitur. Flori subest canaliculatum capitulum, pediculo inhærens brevi, quo aucto *semen* clauditur minutissimum & pulvisculi instar.

Locus. In sylvis cæduis, lucis & opacis sæpiùs occurrit. Æstate floret. Variat floris colore hæc species: nobis observata flore erat herbaceo, * D. *Plott* & Oxoniensibus botanicis, flore purpureo, etiam saturatiore quàm Helleborines flore atro-rubente dictæ. Hinc nonnunquam dubitavimus an Elleborine quam nos invenimus sæpiùs tum in Anglia, tum in regionibus transmarinis sit Helleborine *Dod.* necne, & non potiùs Damasonium flore herbaceo, intus nonnihil candicante *J. B.* necdum nobis plane constat; Hujus idcirco Synonyma & descriptionem proximo in loco dabimus.

* *Hist. Nat. Com. Oxoniensis.*

2. *Damasonium flore herbaceo, intus nonnihil candicante* J. B. *Elleborine recentiorum* 3. Clus. *Helleborine angustifolia palustris sive pratensis* C. B. *Helleb. flore viridante* Park.

Clus.
Pari est cum præcedente magnitudine, paullò latioribus *foliis*, minoribus *floribus*, qui etiam quinque petalis constant, & galeolam cum prominente labro amplectuntur, colorisque sunt herbacei, interiùs nonnihil candicantis, nullius odoris: quibus torosa contortáq, *capita* subsunt. *Radix* nominatæ similis.

Locus. Invenitur in quibusdam Austriæ & Pannoniæ siccioribus pratis, & in Norimbergensi sylva urbi vicina ad latomias.

Miror cur C. Bauhinus hanc angustifoliam appellet, cùm Clusius folia illi latiora tribuat quàm sint Helleborines *Dod.* quam tamen idem *C. B.* latifoliam vocat.

Suspicamur hanc non differre specie ab Helleborine *Dod.* uti nec sequentem.

3. *Elleborine flore carneo* J. B. C. B. *Elleb. flore purpurante* Park. *fortè.* 4. Clus.

Clus.
Huic minor est altitudo, similia nonnunquam *folia*, interdum multò latiora; *flores* aut omnino purpurascentes, aut propè carnei, Helleborines *Dod.* floribus prorsus similes, nec *radix* differt.

Locus. Crescit in montanis pratis in cæduis sylvis Austriæ.

4. *Elleborine montana angustifolia spicata* C. B. J. B. *Elleborine* 5. Clus.

Clus.
Cubitalem altitudinem superat, & amplissima omnium sunt illi folia, atq, oblonga purpurascentium florum spica.

Nascitur

Nascitur in multis Pannoniæ & Austriæ sylvis, & ad montanorum pratorum margines, &c. Hanc non differre specie suspicamur à sequente. *Locus.*

A. 5. *Helleborine altera atro-rubente flore* C. B. *Elleborine flore atro-rubente* Park. *Elleborine botryodes sive Alisma racemosum* J. B. **Wild, or Bastard white Hellebore.**

Sesqui-dodrantalis est planta: *caule* geniculis discreto: ex quibus continuo ordine folia sua exserit, Plantaginem majorem fere imitantia, sescunciam lata: *flores* verò racematim quasi in longo recurvóq; scapo dependent plurimi rubicundi.

Species illa Helleborines quam nos pro Hellebor. flore atro-rubente habemus, quámq; sæpius in montosis Angliæ & regionum transmarinarum observavimus, ab Elleborine Dodonæi nobis credita differt, foliis angustioribus, in caule crebrioribus, florum colore atro-rubente, quamvis hoc non sit perpetuum, & tempore etiam florendi, menstruo minimùm spatio serius quàm illa, ut nos monuit D. Plott.

A. 6. *Helleborine flore albo* C. B. Ger. *vel Damasonium montanum latifolium. Damasonium Alpinum sive Elleborine floribus albis* J. B. *Elleb. minor flore albo* Park.

J. B.

Radices ei fibrosæ, tenues: *Caulis* modò dodrantalis, modò major, modò minor, gracilis foliis, alternatim amictus, Plantaginis lanceolatæ, angustis, aliàs etiam unciâ latioribus, sed Hellebori albi modo striatis, nitidis. *Flores* per caulis summa spicatim & velut Orchidum modo dispositi, è sinu foliorum exiguorum, singulares, majusculi, lactei, longi calyces capitulo impositi, tribus in ambitu foliis præditi, intrà quæ duo alia minora, his verò oppositum tertium hians & labellum luteum velut alis quibusdam munitum; ex hujus hiatu pistillus albus, nitidus, brevis, capitulum sustinet nitidissimum, tenerrimum, oblongum, summâ parte per longum fili impressione notatum.

In sylvosis prope summitatem montis Salevæ Genevæ vicini invenimus. J. B. in montibus ad S. Ursinum florentem Maio, item prope Tigurum urbem. Reperitur etiam in Anglia, viz. in sylvis propè templum Stokense agri Oxoniensis, non procul viâ quæ Londino Oxonium ducit. *Locus.*

7. *Helleborine angustifolia montana purpurascens* C. B. *Damasonium purpureum dilutum sive Elleborine 6. Clusii* J. B. *Helleborine angustifolia 6. Clusii* Ger. *Elleborine angustifolia spicata versicolor* Park.

Clus.

Cubitali *caule*, tenui, rotundo, geniculato, quem in singulis geniculis alternatim ambiunt angusta *folia*, Elleborines *Dod.* foliis non dissimilia, emere meminit Clusius: cujus summus caulis desinebat in spicam sex, octo, aut plurium interdum florum, quinis foliis, elegantissimi dilutique purpuræ coloris constantium; inter quæ latebat quædam veluti galeola, muscarum proboscidi similis, labrum inferiore parte adnexum habens, æqualis ferè cum foliis longitudinis, candicans, intus striatum. Sustinebantur ii flores anguloso, tortili, hirsutóq; nonnihil capitulo. *Radix* illi fibrosa, sparsa, subrufescentis coloris.

Ad radices montis Salevæ versùs Genevam copiosè oritur. Floret Junio nonnunquam etiam Julio. In Ungaria sylvis Zollonock vicinis observavit Clusius. *Locus & Tempus.*

8. *Elleborine ex albo sublutea* J. B.

J. B.

Caule surgit recto, sesquicubitali plus minùs. *Foliis* vestitur pluribus, alterno situ positis, perfoliatis, latioribus quàm Elleborine, flore albo, venosis & striatis ut Ellebori albi, sed multis numeris minoribus, saturè virentibus. Caulis summa thyrsus occupat *florum* ex albo luteorum, galeâ albâ, labello luteo & subcroceo præditorum: è quorum sinu pistillus firmus, crassus cum apiculis farinaceis. Ad quorum pediculos semunciam longos singula extrorsum conspiciuntur foliola parva, angusta acuminata. *Radix* fibrata, ad Elleborum accedens, valdè profundè radicata. Sapor amarus admodum in foliis & floribus.

In sylvula quadam montis Salevæ versùs Genevam vicina invenimus. J. Bauhinus observavit florentem mense Maio in limitibus Montbelgardensis ditionis versus *Mathai* arcem in vepribus & in monte dicto *Montbar*. Floret omnium quas novimus hujus generis prima. *Locus & Tempus.*

Hæc & præcedens pauciores proferunt *flores* quàm reliquæ pleræque Helleborinæ, eósq; (quantum meminimus) majores & summos caules occupantes: nec multùm à se mutuò differunt præterquam floris colore.

9. *Elleborine tenella, tribus in caule foliis prædita* J. B. *Helleborine 7. Clusii* C. B.

Clus.

Hanc siccam tantùm vidit Clusius. Erat autem pedalis ferè altitudinis, gracili *caule*, tribus foliis prædito, Elleborines vulgaris foliis formâ similibus, & quinq; nervis per longitudinem eorum excurrentibus, sed longè minoribus, ut quæ circiter unciam longa sint duntaxat, semunciam lata. Summus caulis in spicam *florum* desinit, Orchidis & Elleborines vulgaris flores imitantium, sed minorum. *Radix* summâ quasi tellure sparsa crassiusculas succulentásq; fibras egerat.

A. 10. *Helleborine palustris nostras.* **Marsh Hellebore.**

Radix obliquè sub terra repat, fibras albas crassas subinde emittens. *Caules* dodrantalem & interdum pedalem altitudinem assequuntur, teretes, non ramosi, summa parte purpurascentes. *Folia*

sex

ſex ſeptémve in caule, ad ſingula genicula ſingula, baſi ſua caulem amplexa, glabra, nervoſa, quàm Helleborines *Dod.* anguſtiora & acutiora. *Flores* in ſummis caulibus in ſpicas laxas diſpoſiti, infirmis pediculis ferè penduli, è quinq; partibus ſeu foliolis componuntur, quæ quoddam quaſi cadaverulum muſcæ exenteratum ambiunt. Horum exteriora tria exteriùs purpurâ obſoletâ tinguntur tantillo viridis & albi coloris admixto: interiora ex utraq; parte interna & externa albicantia, purpureis lineis ſeu ſtriis notantur. *Stylus* ille, quem muſcæ corpuſculo comparavimus, capite eſt luteo, pectore albo, purpureis ſtriis intus ſulcato, ventre albo tenui commiſſura pectori adnexo. *Labellum* propendens amplum eſt, album, & veluti fimbriatum in margine. Singulis florum pediculis ſingula adnaſcuntur folia exigua, acuta, & in ſupremo caulis faſtigio tria quatuórve minutiora, apicem quendam conſtituentia. Superior pars caulis ubi flores ei appenduntur, uti etiam florum calices ſeu tria externa folia, farina quadam albicante aſperſa ſunt.

Locus & Tempus. Nuſquam apud nos quàm in paluſtribus (quod unquam viderim) occurrit. Menſe Julio floret.

11. *Damaſonium Alpinum floribus luteis* J. B.

Lugd.

Radice eſt nigra, modicè fibratâ, altiùs deſcendente: *foliis* oblongis, anguſtis nervoſis, lanceolatæ ſive Plantagini minori ſimilibus, aliquanto longioribus, acuminatis: *caulibus* pedalibus: *flore* luteo, *ſeminibus* oblongis anguloſis, quaternis ſimul ſic junctis, ut hiante medio ſpatio, feneſtrata quædam meta appareat, apice nigro ſupereminente, eleganti ſanè figurâ, laternæ, quæ nondum cornu chartâve obducta eſt, clauſaq; ſimili & huic plantæ peculiari.

Locus. In Alpium umbroſis convallibus gignitur.

A. 12. *Helleborine flore rotundo ſive Calceolus* C. B. *Elleborine major ſive Calceolus* Park. *Damaſonii ſpecies quibuſdam ſive Calceolus D. Mariæ* J. B. *Calceolus Mariæ* Ger. **Our Ladies ſlipper.**

Folia huic venoſa, ſubhirſuta, Hellebori albi, alternatim per *caulem* pedalem, firmum, aliquantulum lanuginoſum diſpoſita, quatuor aut quinque, ſapore amaricante. E folioli quod extremo cauli inſidet, nonnunquam & ex proximi ſinu prodit *flos* unicus, longo pediculo nixus, quatuor petalis atro-purpureis, decuſſatis, oblongis, acuminatis, ſupero & infero majuſculis, lateralibus anguſtis & interiore parte lanuginoſis, conſtans. Ex horum umbilico emergit membranaceus quidam, tumens concavúſque utriculus, columbinum ovum pæne æquans magnitudine, ſuperiore parte ſecundùm umbilicum apertus & hians, lignipedum Franciſcanorum calopodia imitatus, cui color aut luteus, aut pallidus, internè nonnihil villoſus, infernè autem purpureis quibuſdam venis ſecundùm longitudinem diſtinctus: hiatum tegit duplex anſula, quarum ſuperior alba, tenerior, purpureis maculis conſperſa, inferior verò denſa, herbidi coloris, & veluti Cancrorum ocellos in lateribus habens: ipſe flos non penitus odoris expers. *Capitulum* illi ſuccedit oblongum, minimi digiti magnitudinem æquans, triangulum, tenue & veluti pulvereum ſemen continens. *Radix* nigra, non valdè craſſa, in longitudinem & latitudinem obliquè ſumma tellure ſe ſpargens, multiſq; fibris donata, ſuperiorum annorum caulis veſtigia impreſſa retinens, extremitatibus ſemper in novum germen exuberantibus, amariuſculi guſtûs.

Locus. Reperiri aiunt flore albo, & utriculo purpureo: Habetur in Anglia ſed rariùs: v. g. in ſylva quadam prope montem *Ingleborough, Helkswood* dicta. In montibus Helveticis ſatis frequens eſt: Nos in ſylvoſis ad latera montis Salevæ propè Genevam invenimus. Cluſius in ſylvis & ſylvoſis locis Pannonicis eam obſervavit, quem conſule.

13. *Calceolus Marianus Canadenſis* Cornuti.

Corn.

Figurâ nullo modo ſed magnitudine & colore differt à vulgari: *Folia* ſiquidem longè majora ſunt, & ferè tantùm gemina naſcuntur. Floris verò utriculus candidus eſt, lineis rubentibus hinc indè diſtinctus. *Radicem* quoq; tranſverſam habet & Ellebori modo fibroſam.

Tempus. Floret Maio. Flore elapſo apud nos ſemine vidua tota planta præter radicem hyeme tabeſcit.

CAP. XXV.

De Bifolio.

NOtam hujus characteriſticam nomen Bifolium indicat.

A. 1. *Bifolium majus ſive Ophrys major quibuſdam* J. B. *Bifolium ſylveſtre vulgare* Park. *Ophrys bifolia* Ger. C. B. **Common Tway-blade.**

J. B.

Quin ex Orchidum ſit familia Bifolium ambigi vix poſſet, niſi *radices* multiplices fibroſæq; obſtarent; ſiquidem *flores* eleganti thyrſo diſpoſiti, quàm proxime accedunt, herbacei, culicum ferè formam exprimentes, ſex foliolis compoſiti, nimirum labello longo bifido, galeâ ei adverſâ, alis duabus, auriculis duabus, quibus galea incumbit. Calcare carent: Utriculis inſident hexagonis, brevioribus & tumidioribus quàm in Orchidibus pleriſque, in ſex partes per maturitatem dehiſcentibus, pulviſculo ſeminali Orchidum ſimili. Ad florum pediculos ligulæ minutiſſimæ, & non quales Orchidibus. *Caulis* ſingularis, teres, modo vix ſeſquipalmum altus, aliàs pedalis aut etiam cubitalis, hirſutus. *Folia* verò duo ſolummodo habet nervoſa, plantaginis latifoliæ circa medium caulem, altero

tero ex alterius sinu prodeunte. Sapor radicis subamarus cum aliqua acrimonia non sine visciditate: Caulis verò & foliorum sapor viscidus.

In sylvis & dumetis, non rarò etiam in pratis & pascuis udis occurrit. Junio mense floret. *Locus & Tempus.*

Ophrin trifoliam *Ger.* & aliorum pro specie Ophryos degenere habeo. Ophris bulbosa *Dod.* si detur ejusmodi, radice sola bulbosa à descripta differt.

A. 2. *Bifolium minimum* J. B. *Ophris minima* C. B. **The least Tway blade.**

A *radice* subflavescente, fibrosa & Orchides redolente cauliculus simplex trium quatuórve unciarum sub foliolis prodit, cui *foliola* duo Ophrios vulgaris modo apponuntur, quæ parva sunt, glabra, splendentia, coloris Unifolii, & nonnihil in cordatam effigiem è rotundiuscula figurâ discedentia, quibus cauliculi altera pars, similiter trium quatuórve unciarum supereminet, cujus summo *flosculi* parvi, herbacei insident, ab Ophris vulgaris floribus exilitate sola recedentes, quibus *vascula* exigua succedunt.

Julio mense potissimum floret loco natali, sed in hortos cum gleba soli natalis citiùs.

In ericetis udis, in opacis inter Ericas observavimus in Anglia, sed rariùs, & in Septentrionali parte insulæ duntaxat, ut v. g. propè *Almondbury* vicum in comitatu Eboracensi, in monte *Pendle* dicto Lancastrensi, &c. In opacis muscosisq; sylvis Broccio & Offmannino vertici dicto intervenientibus nascitur *C. B.* *Locus.*

3. *Ophris minima floribus purpureo-croceis.* Mentzel.

In scopulo Alpestri Mittenwaldensi, mediâ viâ inter *Insbruck* & *Munchen.*

A. 4. *Bifolium palustre* Park. **Marsh Twayblade.**

Park.

A Bifolio vulgari differt parvitate sua & quòd interdum etiam trifolium sit, virore insuper & glabritie foliorum; florum spicâ multo minore, flosculis singulis aliàs similibus & concoloribus: tandem radicibus sub terra repeatricibus.

In palustribus oritur. Hæc planta à *D. Dent* hoc anno 1684 in palustribus propè *Gamlingay* in agro Cantabrigiensi inventa ad nos delata est à *D. Dale*, stirpium indagatore diligentissimo. Parkinsonus non in udis & humidis locis propè S. Albani oppidum & *Hatfield* in agro Hartfordiensi inventam scribit sed in palustribus Romanensibus in Cantio plurimam. *Locus.*

Cap. XXVI.

De Pyrola.

A Foliorum cum Pyri foliis similitudine nomen sumpsit.

Florum spicâ & semine pulvisculi instar minutissimo cum hoc genere convenit, radicibus fibrosis & foliis semper-virentibus à reliquis speciebus differt.

A. 1. *Pyrola* Ger. J. B. *nostras vulgaris* Park. *rotundifolia major* C. B. **Common Winter-green.**

J. B.

Quinque aut sex *folia* humi spargit, subrotunda, Pyraceis paria, crassa, atro-virentia, glabra, nitidáq; facie superna, pediculis palmaribus ferè inhærentia: inter quæ *caulis* nascitur dodrantalis, angulosus, parvis & acutis foliis aliquot donatus, nullam ramorum divisionem agnoscens, thyrsum gerens amœnorum *florum*, pentapetalon, albidorum, Orchidum fermè modo, supernis duobus [petalis] galeam, imo verò labellum bifidum referentium, multis umbilicum obsidentibus *apicibus* croceis, ex quibus pistillus recurvus prodit, & ima versus reflexus, & quandam veluti proboscidem referens. Flores *capitula* sequuntur angulosa, pulvisculo minuto plena. Sapor totius plantæ amarus, non sine insigni astrictione.

Hæc, observante Clusio, flore est vel ampliore mollique, vel minore & duriore. Nos etiam in flore differentiam observavimus.

In Septentrionalibus Angliæ variis in locis invenitur. Propè *Halifax* oppidum copiosè oritur. In montosis propè Genevam collegimus; inq; sylvis montosis, plurimis Germaniæ in locis, Apud nos in ericetis muscosis inter Ericas sæpius occurrit quàm in sylvis. *Locus.*

Vulneraria est usu interno & externo celeberrima. Vide Chirurgiæ scriptores. *Vires.*

A. 2. *Pyrola folio serrato* J. B, *folio mucronato serrato* C. B. *tenerior* Park. *secunda tenerior Clusii* Ger.

J. B.

Tenerior est altera, *radice* repente, caule breviore, infirmiore, *foliis* circa imum ornato, dimidio minoribus, tenuioribus, oblongis, acuminatis, tantillum in ambitu crenatis. *Flores* per caulem thyrsoides, præcedenti similes, minores, *capitula* relinquunt angulosa, stylum ex umbilico proferentia.

In montibus Genevæ vicinis, inq; sylvis montosis non longè à Constantia urbe Scaphusiam versùs nobis inventa & observata est. *Locus.*

Hanc

Hanc esse suspicor quam in sylva *Haselwood* in Comitatu Eboracensi nascentem observavit nobisq; ostendit D. Witham: nam & folia minora erant quàm in Pyrola vulgari, & mucronata & circum oras leviter crenata, & in umbrosis oriebatur.

3. *Pyrola fruticans* J. B. Park. Clus. *frutescens, Arbuti folio* C. B. 3. *fruticans Clusii* Ger. emac.

Clus.

Elegantissimum est hoc genus, interdum quodammodo fruticans: nam novelli brevésq; ramuli, singulis annis succrescentes, aliquot annos firmi viridésq; permanent, & supra tellurem eminent, donec tandem pondere suo depressi humi procumbant & musco se condant, fibrásq; interdum agant. *Folia*, utplurimum ad singula internodia, ubi novi ramuli succrescunt, bina, terna aut quaterna habet, carnosa, supernè saturatiùs virentia & splendentia, Laureolæ foliis formâ & magnitudine propè similia, in ambitu tamen serrata, gustu admodum exsiccante, deinde amaricante, ut reliquarum. Ex horum medio solent Aprili nova germina prodire, quæ foliolis veluti squamulis prædita, in virgulas tandem desinunt, quibus terni, quaterni, interdum etiam quini insident *flores*, vulgaris Pyrolæ floribus similes, paulò tamen majores, ex albo purpurascentes; quibus excussis succedunt pentagona capitula, tenui semine instar scobis plena, quæ cum suis virgulis hyeme exarescunt. *Radix* sive potius cauliculi sub musco latentes longè latéq; summa tellure sparguntur, & subinde fibras agunt.

Locus. Abunde provenit in sylvis Entzestorf arci vicinis, vulgari interdum permixtum.

HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM.
LIBER VIGESIMUS SECUNDUS.
QUI EST
De Herbis Graminifoliis flore imperfecto culmiferis & non culmiferis.

LOREM imperfectum voco qui merè stamineus est, hoc est, solo calyce & staminibus constat, foliis illis fugacibus coloratis, quæ petala dicimus, caret. Calycis nomen hic latè accipio pro glumis etiam acerosis, è quorum sinubus stamina exeunt, quæque semen aliqua saltem ex parte tegunt.

Cùm autem Graminifoliæ flore imperfecto duorum sint generum, culmiferæ scilicet & non culmiferæ, Librum hunc in duas partes dividemus, quarum Prior aget de culmiferis, Posterior de non culmiferis.

Herbæ Culmiferæ sunt quæ caulem teretem geniculatum & plerunque concavum edunt, foliis cinctum ad singula genicula singulis.

Hæ vel sunt grano *majore*, vel grano *minore*.

Culmiferæ *grano majore*, frumentaceæ & Cereales *dictæ*, *sunt vel grano homini*

- *Esculento*, quæ propriè Frumenta, suntque vel
  - *Spicatæ*, grano itidem vel
    - *Majore & oblongo*
      - *Nudo*, glumis vel
        - *Triturando facilè abscedentibus*, seu quæ grano est
          - *Turgidiore & lucidiore, sulcato*, farinâ candidiore & leviore, nutrimenti optimi; TRITICUM.
          - *Strigosiore & fusco*, farinâ crassiore nigriore & viscidiore; SECALE.
        - *Arctiùs adhærentibus*, ut eas triturando non deponat; ZEA.
      - *Cortice crassiore tecto*, Spicâ
        - *Compactâ* simplici; HORDEUM.
        - *Laxâ* & ex pluribus compositâ, ORYZA.
    - *Minore* & rotundiore; PANICUM.
  - *Paniculatæ* seu jubatæ, grano
    - *Oblongo*, seu nudo seu glumâ crassiore tecto; AVENA.
    - *Subrotundo*
      - *Majore*, nigro plerunque aut fusco, culmo arundineo sex septémve pedes alto; SORGUM.
      - *Minore* & splendente; MILIUM.
  - Paniculatæ simul & spicatæ, Paniculâ in cacumine cassâ, spicis maximis è geniculis ad culmi latera exeuntibus; MAIZIUM, *Frumentum Indicum*.
- *Non esculento*, *Spicatæ*;

Spicatæ; Spicâ

Longâ compressâ, strigosâ, semine caput tentante & vertiginem inducente; LOLIUM.
Breviore & latiore è squamis compactili; PHALARIS.

Paniculatæ, glumis cassis, seminibus à glumis aliquantum remotis, perforatis, maximis, politi lævoris & invictæ duritiei, culmo & foliis arundineis; LACHRYMA JOBI.

Herbæ culmiferæ grano minore sunt vel

Majores & elatiores; ARUNDINES.
Minores & humiliores; GRAMINA: quæ vel

Spicata; quæ in plura adhuc genera subdividi solent, à similitudine denominata, nimirum Triticeum, Secalinum, Hordeaceum, Phalaroides, Loliaceum, Paniceum, Typhinum, Alopecuroides, *&c.*
Paniculata; quæ pari modo vel à similitudine cum frumentis vel à loco natali aliisve accidentibus, in plura adhuc genera subdividuntur, nimirum, Pratense, Miliaceum, Avenaceum, nemorosum, aquaticum, *&c.*

PARS PRIMA.

De Herbis Culmiferis.

CUlmiferas vocamus herbas quæ caulem teretem, geniculatum, & plerunque concavum edunt, foliis cinctum ad singula genicula singulis, longis, angustis, acuminatis, quarum etiam semina glumis acerosis tecta sunt.

Culmiferæ sunt vel grano majore, vel grano minore.

Culmiferæ grano majore Frumentaceæ & Cereales dicuntur, quia earum grana hominibus in cibum veniunt, si non omnium certè plurimarum, cujusmodi sunt *Triticum, Secale, Hordeum*, &c.

SECTIO PRIMA.

De Culmiferis grano majore, seu Frumentaceis & Cerealibus.

CAP. I.

De Tritico.

TRiticum inde dictum creditur quod ex spicis triturando facilè excutiatur, Græcis πυρὸς, quasi σπυρὸς à σπορὰ semen. Pro qua Etymologia facit, quòd Herodianus scribit, à Syracusanis τοὺς πυροὺς dictos fuisse σπυροὺς quasi σπορός. Quibusdam πυρὸς dicitur ab acutie & pyramidali spicæ figura.

Est autem Triticum frumenti genus, grano majore in hoc genere, oblongo, nudo, hoc est glumis non arctè adhærentibus, sed triturando facilè abscedentibus tecto, turgido, lucido & flavescente, ab uno latere sulcato, farina candidiore & leviore, nutrimenti optimi.

A. 1. *Triticum spicâ muticâ* Ger. Park. *Triticum hybernum aristis carens* C. B. *vulgare, glumas triturando deponens* J. B. White or Red Wheat without awns.

Ex *radicibus* multis, tenuibus, *culmi* plures, geniculati assurgunt proceri, trium cubitorum & non tarò humana altitudine, quatuor plerunque geniculis nodosi, satis crassi, intus concavi. Summo culmo *spica* insidet palmaris circiter, aristis carens, aut brevibus admodum cincta; circa festum S. Joan. Baptistæ florens. Ubi defloruit *grana* subrotunda succedunt, per quorum longitudinem rimula discurrit, superiore parte hirsuta, quæ aliis candida, aliis subrufa, figurâ etiam & magnitudine pro genio loci nonnihil varians, triplici glumarum, quas tribulorum verbere deponit, vallo clausa, ità ut gibbus duabus, sulcus unâ muniatur.

Provenit

Provenit in omnibus ferè orbis culti regionibus, solum lætum & pingue amans idq; apricum magis & siccum quam humidum: pro terræ enim bonitate & diligenti cultura mirè luxuriat.

Tritici mutici seu aristis carentis duæ apud nos in Anglia species seruntur, nimirum

A. 1. *Triticum spica & granis rubentibus*

Quod & ponderosius est, & farinâ cùm furfures excussi sunt candidiore.

A. 2. *Triticum spica & granis albis.*

Quod levius est præcedente, & grano plerunque turgidiore: fortè Triticum siligineum *C. B.* cui granum mollius, levius, extrinsecùs nitidum, medulla laxiore & candida, farinam omnium candidissimam & levem faciens. Nostrum quoq; farinam omnium candidissimam reddit, dum recens est à mola; verùm postquam furfures diligenter secreti fuerint præcedentis farina seu potiùs farinæ flos candidior habetur.

Has duas species in se invicem nonnunquam transmutari non inficias iverim.

Utraq; autem spicam aristatam interdum, sed rariùs, producit; quod quidam, (*C. B.* verba sunt) frugis proprietati, quidam agri conditioni tribuunt, ità ut in pingui & stercorato agro aristis careant, in macro & non stercorato iisdem horreant. Addunt & cœli statum, quo seges adolescit, humidiore aristis carere, ficciore aristis muniri. Sunt qui segetis densitatem raritatemq; ad id facere velint, densiore segete spicis muticis, rariore verò cum aristis prodire.

Nos in iis quæ ordinariè & naturaliter spicas seu muticas seu aristatas producunt, id frugis proprietati ascribendum esse, non agri conditioni, non culturæ, affirmamus. Quòd verò quæ naturaliter spicis sunt vel muticis, vel aristatis, nonnunquam varient & diversas producant, soli ubertati aut luxuriei imputandum censemus, aut alii cuidam nondum nobis cognitæ & compertæ causæ aut accidenti.

Alias præterea Tritici rubri varietates observavimus, alteram nimirum spica mutica albicante, aliam spica aristata albicante.

Not. Nos in Anglia Triticum Autumno semper serimus, nunquam Vere: nisi quis animi aut experiundi causâ aliter faciat. Minimè autem dubium censemus, quin Triticum quodcunq; Vere satum tum proveniret, tum semen perficeret antè Autumnum; verùm id Autumnali infirmius esset. Quodcunq; enim frumentum hyemem tolerat Autumno satum multo lætius & uberius, grano quoq; firmiore & copiosiore evadit quàm si Vere sereretur.

Nos cum Columella & Bapt. Porta Triticum æstivum seu trimestre proprium genus non esse opinamur: verùm agricolas si quando Autumnus malè cessit, hanc sationem pro subsidio commentos esse. Et apud Samnitas, aliasque gentes Alpinas, quia Triticum hyemis rigores & imbres neutiquam perferre possit, sationem in vernum tempus differri; non quòd existiment, si alibi ubi cœlum indulgens sit seratur non provenire, vel quod proprium genus sit. Et alibi, Genus trimestre Theophrasti vel Italiæ incognitum est, vel Triticum pluribus annis Vere satum quoddam genus constituit. Nam continuatio unius rei ejus naturam mutat; unde non specie, sed imbecilliore quadam constitutione hoc trimestre Triticum à vernaculo differt.

2. *Triticum rufum grano maximo* C. B: *rufum grano maximo, Far sive Adoreum Veterum putatum* J. B.

Spicam fert muticam, granum maximum & amplissimum, sed ad conficiendum panem minus utile, ex quo decorticato cum lacte puls fit, in cibo rusticis gratissima, quare ad eas delicias colunt.

Haud procul Lugduno in pagis monti alto seu aureo propinquis colitur, & ob incolis *Blé rimé, Lemi,* & *Gros blé* vocatur. *Lugd.*

Cùm non alium habeat autorem præter Lugdunensem, nobis suspectum est: fortè ob ubertatem soli & cœli temperiem iis in locis Triticum vulgare grano majore & turgidiore proveniat.

3. *Triticum rufum hexastichon* C. B. J. B.

Ex eadem est Officina: Spicâ est rigidissimâ & firmissimâ, sex ordinibus distinctâ, cùm in aliis quatuor tantùm reperiantur.

Circa pagum Erium in Allobrogibus habetur, ubi *Blé reguet,* id est frumentum rigidum dicitur; alii *froument à six quarrès,* i.e. sexangulum vocant.

Notatu dignum est, Triticum quamvis omnium frugum præstantissimum sit, & in cibo tum sapidissimum tum saluberrimum, utriusque extremi frigoris & caloris patientissimum esse, nec in regionibus tantùm temperatis provenire, sed hinc in frigidis & Septentrioni subjectis, Scotia v. g. Dania, &c.

Indè in fervidis & Meridionalibus, ut *Ægypto, Barbaria, Mauritania, Indiæ Orientalis provinciis, Guinea, Madagascar,* &c.

Nec minùs observabile est, & cum Divinæ Benignitatis agnitione commemorandum. Tritico (ut rectè * Plinius) nihil fertilius esse, quod ei natura, [rectiùs Naturæ Parens] tribuit, quoniam eo maximè hominem alit: utpote cùm è modio, si & aptum solum, quale in Byzacio Africæ campo, centeni quinquaginta modii reddantur. Misit ex eo loco Divo Augusto procurator ejus ex uno grano (vix credibile dictu) 400 paucis minus germina: misit & Neroni similiter 360 stipulas ex uno grano. Verum de Tritici fertilitate libro primo, dixi, ad quem locum Lectorem remitto. * *Lib. 18. c. 10.*

Notandum prætcrea solum pinguissimum & opulentissimum Tritico aliisque frumentaceis perficiendis non convenire, uti nec pauperrimum & gracillimum: ejusmodi enim in folia & stipulas vim suam totam effundit, quæ mirè luxuriant & excrescunt, spicis interim gracilibus & ferè vacuis paucis intus granis, iisque malè nutritis & strigosis. Herba scilicet & culmi alimentum præripiunt & spicas defraudant, forte etiam propitios Solis radios arcent, qui succo nutritio excoquendo & in materiam semini idoneam evehendo necessarii sunt. Hujus rei experimentum habuere nostrates, cùm Triticum vulgare in Americæ ubere gleba ubi & cœlum favebat, primo sererent, in hastæ enim altitudinem surrexit, spicas tamen fermè vacuas & semine cassas produxit. Quocirca Agricolæ tam Veteres quàm moderni sata lætiora pecudibus immissis depascere & coercere solent. *Luxuria segetum castigatur dente pecoris, in herba duntaxat, & depasta quidem vel sæpiùs nullam in spica injuriam sentiunt.* Plin. l. 18. c. 7.

Notandum denique humorem nimium frumento nocivum esse apud nos in Anglia, non æstum & siccitatem: unde diverbio jactatum est, Siccitates in Anglia annonæ caritatem nunquam efficere: quod experientia nupera confirmavit, cùm Anno 1664 æstate omnium memoria nostra siccissima, Triticum aliaque frumenta satis feliciter adoleverant, & granum protulerant plenum, & ponderosissimum.

4. *Triticum multiplici spica* C. B. Ger. Park. *Trit. cum multiplici spica, glumas facilè deponens* J. B.

J. B.

Radicem fibrosam, *culmum* geniculatum, *foliáque* cum vulgati usûs Tritico habet communia: at spicæ facillimum discrimen, quæ in hoc præter quatuor illos versus aristatos, qui in summa spica solitarii, circa medium complures undique sibi adjungit, multiplicique congestione in ventrem crescit: granum etiam multò candidius & delicatius. C. Bauhinus Tritici rufi speciem facit. Hoc Neapolitani, quibus familiare est, ut cætera genera serunt & colunt, referente Portâ.

5. *Triticum speciosum grano longo* J. B. *An Triticum oblongo semine* C. B?

In spicam exit spicâ Tritici vulgati longè majorem, sex, aut septem unciarum, aristis dodrantalibus, pedalibúsve plus minus. Glumæ unciales ferè granum oblongum, unciæ triente, & quàm vulgati duplo ferè longius continent, è glumis facilè separabile, in quo cum vulgato & cinereo convenit.

Locus. Ex horto Stutgardiano habuit J. Bauhinus.

A. 6. *Triticum aristis munitum, rubentibus granis & spica, glumis lævibus & splendentibus.* **Red-eared bearded Wheat.** *An Trit. aristis circumvallatum* Ger. & Park.

Hæc species apud nos in Anglia seritur, est spicis minoribus quàm Triticum cinericeum, glumis lævibus & splendentibus, castanei quodammodo per maturitatem coloris seu rufi, granis etiam rufescentibus. Hæc species aristas sponte non deponit etiam postquam maturuit, verum eæ pertinaciùs adhærescunt quàm in Tritico cinericeo.

7. *Triticum cinericeum maximis aristis donatum, glumas triturando deponens* J. B. *An Triticum typhinum simplici folliculo* C. B? *Triticum typhinum* Ger? *Typha Dodonæi* Park?

Speciosum visendæque magnitudinis est, *calamis* proceris geniculatis, foliosis, spicâ maximâ, ferè sesquipalmari, duobus granorum ordinibus compactâ, glumis hirsutis, cinericeis, in longissimas asperrimasque aristas desinentibus, quibus tribuli verbere in area facilè excutiuntur semina. Huic nobis idem videtur

A. *Triticum aristatum, spicâ maximâ cinericeâ, glumis hirsutis, nostras.* **Gray Pollard, in some places Duck-bill wheat.**

Hoc genus apud nos in Anglia frequens seritur: Tritico spica muticâ majus est & elatius, spicis majoribus habitioribus aristis longis circumvallatis, quas tamen non raro ante maturitatem amittunt, glumis cinereis hirsutis.

Nostrum hoc non simplicem habet folliculum, qualem Tritico suo typhino tribuit C. Bauhinus; ideóque si detur ejusmodi Triticum typhinum quale describit C. Bauhinus nostrum hoc esse non potest. Verùm Historiæ plantarum Ebrodunensis Auctores C. Bauhinum erroris insimulant multiplicis in synonymis hujus aliorúmque Tritici generum, quos consule.

Triticum longioribus aristis, spicâ cæruleâ C. B. *Triticum lucidum* Ger. Park.

Spica est eleganti & magna, & cum maturuit aristis densis longis horret, cœrulei aliquando coloris secus quàm in aliis frugum generibus, quarum spicæ flavescunt: grana sunt magna, dura, atropurpureo colore nitentia, cujus coloris & farina.

Tragum frumenti genus spicâ cœruleâ *Lugd.* quod hujus synonymum facit C. Bauhinus ad præcedentem speciem refert Histor. Ebrodunensis: quod & nobis etiam placet.

Triticum

Triticum longioribus aristis, spicâ albâ C. B.

Priori simile est grano excepto, quod pulchrius est & album, ex quo farina alba & delicata fit.

Triticum quo ponderosius cæteris paribus eo melius. Hinc apud nos Londinenses institores pondere Triticum emunt: habet aliquid lentoris & obstruentis naturæ.

Notæ optimi Tritici sunt quòd recens, & perfectè maturum sit, quòd colore luteum, quòd densissimum & ponderosissimum, quòd aquâ maceratum citissimè & maximè intumescat, quòd copiosissimam farinam præbeat, quòd ab omni vitio immune, ut Lolio, Melampyro, ustilagine, &c.

Triticum inter omnia Cerealia tanquam præstantissimum commendatur, non solum ob insignem nutriendi vim, sed quòd etiam adversùs multos morbos & intrinsecùs & extrinsecùs utiliter usurpetur. *C. B.*

E Tritici farina probè fermentata optimus conficitur panis. Verùm & Amylum ex ea fieri Plinius asserit. Pultes quoque infantibus commodissimæ ex ea in aquâ aut lacte decocta fiunt, quæ & optimè nutriunt, & in canina appetentia & Veneris defectu commendantur. Eædem in faucium & pectoris affectibus, Renum & Vesicæ exulceratione, fluxionibus alvi, præsertim dysenteria, perutiles sunt, vel ex jusculis cum butyro confectæ. Crudi Tritici esu alvus inflatur; nec facilè conficitur. Galenus Tritici elixati in cibis usum damnat; verùm nos ab ejus butyro conditi, & Sacccharo edulcorati, usu frequenti nullum damnum aut noxam sensimus. *Vires & Usus.*

Graneæ Triticeæ confectio apud Catonem, (sic vocat ptisanam triticeam pultémve ex ea paratam) parùm differt à præparatione pultis triticeæ apud nos in Anglia usitatæ, **Frumenty** dictæ. *Selibram tritici puri in mortarium purum indat, lavet bene, corticémque detrahat bene, eluátque bene, postea in ollam indat & aquam puram, coquátque, ubi coctum erit, lac addat paulatim usque adeò donec cremor crassus erit factus.*

Extrinsecùs ad visum & debilem & obscurum & ad maculas tollendas collyrium quod Triticum ingreditur vide apud *C. B. in Theat.* Ad maculas tollendas succus è Tritico expressus valet. Faciem erugat farina Tritici, si cum aqua Fabarum calida solvatur.

Ad lichenas recentes in mento aut alia faciei parte Crispi apud Galenum è Tritico medicamentum.

Tritici grana multa in incudem imponito, deinde laminam æris [aut ferri perinde enim est] igne calefactum Tritico superponito, & resolutum ab eo liquorem calidum adhuc afferto ac super lichenas linito. Hoc solo multos curatos scimus, nec solum ad lichenas faciei, sed experientiâ nostrâ ad omne genus herpetas & impetigines valet. Idem ad ulcerum sinus, pedum & manuum rimas à frigore, & cutem asperam lævigandam facit.

Farina cum oleo mixta & in forma cataplasmatis imposita, sed meliùs in aqua cocta, oleo addito, mammarum duritiem emollit. Eadem Apostemata hepatis, lienis, aliarúmque partium maturat.

Nervorum contractionibus & mammis dependentibus ex aceto cocta & imposita prodest.

Triticum crudum commanducatum & impositum commorsis à Cane rabido auxiliari dicitur. Idem oculorum apostemata maturat.

Ad alvum irritandam, è farinæ partibus duabus & unâ salis cum albumine ovi pasta conficitur, in formam suppositorii reducitur, oleo vel butyro inungitur & ano inditur. Podagræ conferre dicitur pedes ad genua usque in Triticum mergere, quo levatus est inopinatò Sextus Pomponius referente * Plinio: meliùs succedit curatio, si Triticum conquassatum in vase ad ignem calescat. ** Lib. 22. cap. 25.*

Ad omnes quorumcunque artuum dolores mitigandos valet cataplasma ex farinæ Triticeæ & Hordeaceæ, florum Chamæmeli & Rosarum, singulorum unciis duabus, in aqua decoctis, dein olei Chamæmelini & Rosacei singulorum uncia una additis, ac in modum cataplasmatis calidè parti impositum.

Fermentum ex farina triticea calefaciendi, extrahendi & maturandi vi præditum est, privatim callos in plantis pedum extenuat, & cùm alia tubercula tum etiam furunculos ex sale maturat atq; aperit.

Furfurum multiplex usus est. Inserviunt manibus purgandis saponis vice, si aquæ in qua abluuntur immisceantur, quin & manus molles albásque reddunt.

Furfuribus purgandis inservit aqua in qua calefacta per diem & noctem infusa fuerint. Gargarisma ex decocto faucium asperitatem & dolorem lenit.

In aqua decocti & sacculo inditi omni humore expresso si calidè applicentur, Pleuriticorum punctiones mitigant, modò sacculus refrigeratus in eadem aqua calefactus & expressus sæpius applicetur.

Alia præterea multa juvamenta præstant quæ si placet apud * C. Bauhinum vide. ** Theatr. lib. 1. Sect. 4. cap. 2.*

De Pane.

Panis multiplex Etymon adfertur. Vel enim deducitur à *Panus*, i. e. τολύπη sive fili glomus ad cujus similitudinem panes fingi solent. *Varro.* Vel dicitur Panis quasi pascinis à pascendo. Vel est panis à Deo Pane, quòd Pan primus consparsas fruges coxisse perhibetur. *Cassiodor.* Vel ab Adjectivo πᾶν, quasi ὃ ζῷα πάντα ἐφίεται. Panis dictus quòd cùm omni cibo apponatur, vel quod omne animal eum appetat Isidor. Vel quòd instar omnis cibi sit.

Sed omnium (inquit Vossius in Etymolog.) horumce sententias diluit Athenæus, ex quo discere est Romanis panem vocari quod Dores dicunt πανόν. Vel ἄρτον panem à ἀρτύειν deducere licebit.

Panis, definiente C. Bauhino, est cibus ex frumentaceis molitis, aquâ maceratis, pinsitis ac coctis apparatus.

Quatuor panis genera apud antiquos à tritico fiebant.

1 *Siligineus* panis, σιλιγνίτης, ex filigine, id est, flore farinæ, five puriffima, molliffima & tenuiffima parte, ab omnibus furfuribus exactiffime repurgata.

Tener & niveus mollique filigine factus. Juvenal.

2. *Similagineus*, σεμιδαλίτης, ex fimila feu fimilagine, id eft, farinæ parte tenui quidem, fed filigine impuriore, utpote ex quo non omnes excuffi funt furfures, fed craffiores tantum.

3. *Confufaneus*, αὐτόπυρος & συγκομιστὸς, ex farina omnes frumenti partes in fe continente, cui nihil vel floris, vel furfurum deceffit.

4. *Cibarius*, gregarius, fordidus, ἀγελαῖος, ῥυπαρός, è furfuracea farina coactus, ex quo molliffima puriffimáque farina excuffa eft. Nonnulli his addunt quintum genus, quod furfuraceum vocant, πιτυρίαν feu πιτυρίτην Athenæo, qui Canicaceus panis dicebatur, quod in Canum fere gratia confici folebat: Et hic ex Tritici extis conftat, quæ Latini furfures, canicas & apludas vocant.

Fiebat & olim (Marcello fides) è polline frumenti tenuiffimo, ad molæ parietem adhærefcente indéque multis cum fordibus deterfo.

Optimus ac faluberrimus panis eft qui concoctu facillimus; talis autem eft, monente Galeno, qui plurimùm eft fermentatus, & pulcherrimè fubactus, quique in clibano igne moderato fuerit affatus.

In fumma (inquit C. Bauhinus) panis optima commendatio conftat Tritici bonitate, juftáque ejus molitura ac piftura, cribri tenuitate, miftione plurima, fermenti, falífque modico; dein apparatu fubactionéque exacta, & proba coctura, de quibus copiosè differere noftri non eft inftituti.

Notandum tamen in Anglia fpumam Cerevifiæ concretam ufitatiffimum fermentum effe, nec noftrates alio ferè uti, nifi in hujus inopia. Hoc autem fermenti genus (tefte Plinio) apud Septentrionales olim in ufu fuit. *Galliæ & Hifpaniæ frumento in potum refolùto, quibus diximus generibus, fpumâ ità concretâ pro fermento utuntur. Quâ de caufa levior illis quam cæteris panis eft.* Plin. hift. lib. 18. cap. 7. Eft ergò, Plinii teftimonio, laudatiffimum hoc fermenti genus.

Certum eft furfur vires abfterforias obtinere, quibus inteftina, fi intus fumatur, ad dejectionem ftimulantur. Hinc panis qui fit ex farina cui furfures omnes excuffi non funt, modò probe fermentatus fit falubrior nobis videtur, fapidiorque etiam quàm qui ex mero flore feu filigine. Extrinfecùs mica panis ad eadem fere utilis eft ad quæ farina triticea. Galenus fcribit cataplafma ex pane factum magis digerere, quàm quod ex Tritico fit, eò quòd Panis falem & fermentum adjuncta habeat, cujus fententia rationi confentanea videtur, & experientia etiam eam confirmat.

Chondrus & *Alica* quid fint diximus in explicatione terminorum quantum fufficere videtur: cùm enim jam in defuetudinem abierint, non eft cur de eorum præparatione aut ufibus in cibo & medicina admodum foliciti fimus. Qui pleniorem eorum explicationem defiderat C. Bauhini Theatrum & J. Bauhini hiftoriam petat.

Amylum etiam quid fit ibidem dictum eft: cujus vires & ufus vide apud Bauhinum utrumque.

Amylum. Far duplex eft, naturale & factitium: naturale eft certum quoddam frumenti genus: factitium Plinius pro Farris farina, five pulte, five grano decorticato fumpfiffe videtur, cùm ex Verrii fententia fcribit Populum Romanum farre tantùm è frumento trecentis annis ufum fuiffe. Far ex Aetio oftenditur effe quodvis frumenti genus, decorticatum, & ab utriculis repurgatum ac deinde in partes aliquot confractum & ficcatum.

Athera, puls & gluten confiftentia tantum differunt, Athera enim pulticula liquida eft, infantibus conveniens quæ ex farina tenuiore cum cerevifia tenui alióve liquore coquitur.

Atherâ craffius & folidius eft gluten, Græcis κόλλα, ex fimilagine & farina Tritici, quo chartæ glutinantur: quod propter eam quam habet glutinandi vim fanguinis excreationibus prodeft.

In utriufque medio πόλτος five puls eft, folidior quidem ac fpiffior Atherâ, liquidior verò Glutine, proinde minùs glutine, plus autem quàm Athera vifcera obftruens. Atheræ aut potiùs pultis genus eft, edulium quod Galenus ex multa Tritici farina lacti permixta fieri fcribit, quo hac ætate univerfa inferior Germania frequentiffimè utitur. [Pultem puto intelligit quam nos **Hasty-pudding** vocamus] Cibus boni fucci & multi alimenti, fed eos qui eo affiduè utuntur offendens. Nam in hepate obftructiones parit, & calculos in renibus gignit, autore Galeno. *J. B.*

Tragus eft res factitia. Fiebat autem ex diverfis Frumentorum generibus, ut ex Diofcoridis, Galeni, Plinii locis ubi de eo agunt inter fe collatis patet. A Chondro & Alica præparatione potiffimum differt. Chondrum fiquidem gypfum & arena perficiunt: Halicam creta emundat, Tragus folâ aquâ maceratus excorticatur.

* 8. *Triticum Creticum* Park. *fylveftre Creticum* C. B.

Herba eft Tritico fimilis, folia & caules Tritici ferens, fpicáfque aliquantulum afperas, nigriores & ariftas breviores, cujus grana Tritico fativo minora funt & altera parte obtufa, ità ut Secales grana potiùs quàm Tritici, æmulentur.

Locus. Frequentiffimè in Creta invenitur, & negligitur unde Honorius Belli ejus femina ad Clufium mifit *Agriostari*, quod Triticum fylveftre fignificat, nomine. Quare non abfque ratione Cretenfes, Diodoro Siculo referente, fibi perfuaferunt Triticum primò à Cerere in Creta inventum fuiffe.

* 9. *Triticum Tripolitanum* Park. *Zea Theophrafti forte.*

E femine Tripoli allato in Anglia fatum culmo furrexit bicubitali, foliis quàm Tritici noftratis latioribus cincto, fpicis palmum longis, ariftis prælongis circumvallatis, granis Secales inftar nigricantibus.

CAP.

Cap. II.

De Secali.

Secale à secando dicitur. Nam cùm duo sint genera frugum, *Frumentum* & *Legumen*; legumina quidem manu leguntur velluntúrque: *Secale* ac frumenta alia secantur. *Voss. Etymolog.*

Secale à Tritico differt grano strigosiore, tenuiore & nigriore, glumis non operto sed nudo: culmo elatiore.

A. 1. *Secale* Ger. J. B. *vulgatius* Park. *hybernum vel majus* C. B. **Rie.**

C. B.

Radicibus est multis, tenuibus, fibrosis: *foliis* cùm primùm prodeunt rubescentibus, dein ut reliquorum frumentorum virentibus, Tritici tenuioribus, longioribus; *culmis* numerosis, senis, septenis, etiam pluribus (si enim ante hyemem à pluviosa tempestate illæsum radices egerit, & in cespitem quasi evaserit, magni proventus spem facere solet: quæ plerunque adeò non fallit ut ex uno grano duodeni & plures quandoque spicati culmi exeant) qui Triticeis graciliores, at firmiores, longiores, & ex vagina aspera graminea Arundinaceâve, quaternis utplurimum, nonnunquam quinis internodiis distincti prodeunt, spicis in versus digestis, aristis brevibus, nequaquam innocentibus cinctis, & aliquot quasi hamulis serratis (caveat ergo quis nè ori spicam indat) quod & in reliquorum frugum aristis notavimus. *Flore* est luteolo, qualis in plerisque frumentis observatur; & diu floret, adeò ut quadragesimo tantùm die à flore maturescat, postquam enim defloruit septimanis quinque maturatur. At spica cùm floret erecta est, quare rubigini cùm imbres retinuerit opportuna: Semine verò prægnans procumbit & deorsum propendet quia longior. Granum est oblongum, strigosius, tenuius & nigrius Tritico, glumis non opertum sed nudum, ideò caducum & sæpenumero sponte exiliens.

Duas hujus species constituit C. Bauhinus, *hybernum* sci. seu *majus*, & *vernum* seu æstivum & minus: quas sationis duntaxat tempore, & accidentibus indè ortis differre putamus. *Species seu Varietates.*

In Germania, Gallia, Anglia, aliisque regionibus, potissimùm Septentrioni subjectis nascitur qualicunque solo, etiam gracili, macro & arido (arenoso sabuloso & levi] in fœcundiore tamen & lætiore meliùs & præstantius. *Locus.*

Apud Anglos seritur Autumno, nunquam (quod sciam) Vere, etiam ante æquinoctium; quo maturiùs eo melius & uberius evadit.

Proximum inter frumenta à Tritico locum vendicat. Panis ex eo factus ater & ponderosus est, lentoris atque obstruentis naturæ nonnihil habens, concoctu difficilis & ventriculo gravis, præsertim si furfurum expers fuerit; quin iis qui non assueti sunt alvum plerunque movet non sine torminibus. Agricolis persuasum est hujus panis usu corpora validiora fieri. Bruyerinus asserit in Lugdunensi tractu & vicinia mulieres quæ pane Secalino utuntur validas, & bene curatas, formâque egregias conspici, qui tamen admodum spernendum alimentum hominibus præstare censet. *Vires & Usus.*

Panis secalinus ob humiditatem suam à nonnullis præfertur ei qui vel ex Tritico vel ex Zea conficitur, cùm non ità facilè & subito ab aere exsuccus & aridus reddatur.

Solent nostri tantundem Triticeæ vel ex Zea confectæ farinæ admiscere, ut panis teneritudinem suam diutiùs retineat, leviórque & gratior evadat: sicque paratus etiam medicorum consilio ad alvum emolliendam etiam Magnatibus in usu est, maximè æstate. *C. B.*

Apud nos in Anglia, & ut Ruellius refert, apud Gallos etiam, Secale non tantùm solum & simplex seritur, sed cum Tritico mixtum, æquis fere partibus. Miscellaneam hanc segetem Latino nomine *Miscellane* appellamus, & alicubi **Mung-corn.**

Quæ de Secalis ejúsque partium viribus & usibus in medicina traduntur vide apud C. Bauhinum Theat. Botan. Lib. 1. Sect. 4. cap. 17. Quibus adde è Sim. Pauli Quadripartit. 1. Illud verissimum & experientiâ confirmatum, quòd farina Secalina confusanea diuturniores capitis dolores leniat, in linteo capiti circumligata; quæ etiam delirantibus profuisse observatum est, præsertim si ei remisti fuerint absinthii corymbi. *Sim. Paullus.*

Vulgus doctum est ubi Erysipelate infestatur siccam farinam Secalinam indere mundo linteo, ac loco affecto applicare, idque successu satis felici discutere. *Idem.* Habui ex excerptis *D. Hulse.*

Per frequentes pluvias grana spicarum inferiora in Secali per maturitatem in grana atro-purpurea excrescunt [C.Bauhino semina quædam longiùs ex utriculis suis seu glumis protruduntur, ac in mediocrem etiam crassitiem excrescunt, quorum quædam in corniculi modum curvantur, quæ omnia nigrum colorem foris contrahunt, intus verò candida farina densioris materiæ continent,] quæ substantiæ farinaceæ, saporis Malti, Noricis **Mutterkorn,** i. e. Secalis mater dicuntur, & singulare præsidium ad compescendum lochiorum fluxum habentur. Secale hoc modo degenerans Secale luxurians C. Bauhino appellatur, Clavi Siliginis Lonicero. Annon insecti alicujus puncturæ originem debeant hujusmodi excrescentiæ inquirendum.

2. *Secale latifolia peregrina* C. Bauhini J. B. *Secale latifolium* Park.

C. B.

Culmus exurgit candicantibus, rotundis, striatis, quibus *spica* palmum longa, crassa, aristis longissimis, & ut in vulgari, tenuissimis denticulis asperis armata, insidet: *Folia* habet cubitum longa, unciam lata, & per marginem leviter exasperata: grana non vidit, spicam & folia habuit è Contareni Veneti Sen. horto.

Ustilago Segetum sive frugum, præsertim spicatarum, Secales, Tritici, Hordei, atque etiam Avenæ vitium est. Ipsis autem accidere solet, antequam è gramineis vaginis penitus sese explicent ac in

in culmum attollunt, idque cœli constitutione crebro inconstante. Quando enim Aprili & Maio mensibus, post Solem ardentem subitæ pluviæ succedunt, & sol continuo ardentes radios spargit, spicæ adhuc teneræ ac latentes, humore madidæ à Solis fervore correptæ, sic aduruntur, ut quamprimùm è vagina prodeunt, nigræ & veluti pulvere fusco aut atro obsitæ appareant.

Locis cavis (docentibus Theophrasto & Plinio) & à flatu silentibus præcipuè segetes ærugine ἐρυσίβῃ infestantur: motu enim excutitur & decidit humiditas æruginis causa. Aufugiunt hoc vitium quæ stant non erecto sed prono cacumine. Quamobrem spicam inclinari utile est, ut imbres decidant, nec rores excipi possint. Hinc ærugo, quamvis frumentorum omnium commune vitium sit, magis tamen infestat Triticum, quòd tunicis integatur pluribus, & folium spicæ gerat proximiùs, unde frugem suam effundit: residet enim in eo humor putrefactus qui æruginem creat. Adde quòd spicam geret erectam densioremque unde humor minùs potest defluere. Hæ forte causæ procatarcticæ & externæ ustilaginis esse possunt: quòd si non adsit interna dispositio in grano ipso seu semine, causæ externæ effectum suum non sortiuntur. Hinc agricolæ nostri maxime cavent à semine segetis ustilagine infectæ, & præterea ad præcavendum hoc malum semen antequam terræ committunt lixivio ex cinere per 24. horas infusum calce viva aspergunt, adeóque firmum efficiunt adversùs hujus vitii causas.

CAP. III.

De Zea.

ZEa Tritici quoddam genus est, glumis adeò arctè adhærentibus ut eas triturando non deponat. Ζειὰν aut ζεὰν ἀπὸ τῶ ζῆν dictam volunt, quòd eâ ante inventum frumentum homines vitam tolerabant. Antiquissimis autem Romanis (teste Dionysio Halicarnassensi) Zea Far dicebatur. Farris tamen vox ambigua & æquivoca.

1. *Zea sive Spelta* J. B. *Zea dicoccos sive Spelta vulgo* Park. *Zea dicoccos vel Zea major* C. B. *Zea sive Spelta* Ger. **Spelt.**

J. B. C. B.

Tritico haud absimilis est, *radice* multiplici *culmis* tenuioribus, numerosis, geniculatis, firmis, Hordei altioribus, at Tritico brevioribus. *Spica*, quæ circa festum S. Joannis Bapt. floret, palmaris aut sesquipalmaris, incondita, compressa, plerunque mutica, interdum aristis circumvallata, longioribus brevioribúsve, gemino granorum versu, vel ita dispositis granis ut alternatim unius principio medium alterius respondeat, multiplici folliculo arctè inclusis, & geminis utriculis geminis granis junctis, quæ Tritici semine longiora, dorso acuto, colore russo, pertinaciter hærentia, nec tribuli ictu semen relinquentia, quo nomine (inquit J. Bauhinus) à Tritico vulgari distinguas licet, alioqui glumis & tunicis exuta grana vix internoscas.

Locus. In multis Italiæ, Galliæ & Germaniæ locis provenit, qualicunque solo etiam humidiore, læto tamen pinguique meliùs proficit.

Eodem cum Tritico tempore seritur, floret & demetitur. Zea, si pista ac purgata seratur anno tertio in Triticum mutatur, * Theophrasto autore. Et Plinius, *Tradunt* inquit, *Zeam ac Tiphen, cùm sint degeneres, redire ad frumentum, si pistæ serantur, nec protinus, sed tertio anno.* Nos non negamus accidere interdum posse ut Zea in frumentum transeat, verùm ut hoc semper eveniat si pista seratur nobis non videtur verisimile; penes autorem fides esto.

* 2 *hist. c.* 5.

3. *Zea monococcos, Briza quibusdam* J. B. *Zea Briza dicta seu monococcos Germanica* C. B. *Zea monococcos, sive simplex, sive Briza* Park. *Briza monococcos* Ger. **St. Peters Corn.**

C. B.

Culmis est & spicis dicocco brevioribus, angustioribus, tenuioribus & depressis: spicis duplici ordine Hordei modo digestis, aristis subasperis armatis: seminibus duplo minoribus, singulis utriculis (qui læves, candicantes & modicè depressi) inclusis, à quibus in mola, non in area exuuntur. *Folia* angusta sunt: radix fibrosa.

Locus & Tempus. Nascitur asperis & montosis plerisque Germaniæ locis, solum tenue & aridum amans. Autumno cum reliquis frugibus seritur, seriùs tamen, ac subinde Septembri demum mense maturescit.

Usus. Panes ex Zea Germani conficiunt, non minùs albos quàm ex Tritico, leviores tamen, minúsque nutrientes. Recens suavis est & concoctu facilis, antiquus non ità gratus & concoctu difficilis.

Ex eadem pultes cum lacte, vel Amygdalato, vel vino, vel cerevisia & saccharo fiunt & sanis & ægris utiles. Pulticulæ ex farina adstringunt, unde ad eadem valent ad quæ pultes ex Oryza, hæmoptysin, dysenteriam, diarrhœam, &c. præcipuè cum pedibus vervecinis & vitulinis decoctæ: exteriùs quoque ad eadem utilis est.

Not. Veteres uno quasi ore panem ex Zea damnare. Quare manifestè (inquit C. Bauhinus) patet Zeam illam aliam esse ab ea, quam Plinius semen Romanis vocari tradidit, ex quo tam præclarus cibus Alicæ fiebat.

CAP.

Cap. IV.

1. *Zea verna* J. B. *Zea Amylæa seu Olyra* C. B. theatr. *Olyra* Park. *Triticum Amylæum* Ger.

J. B.

CAlamos habet tres cubitos altos, quatuor, quinque aut sex geniculis donatos, & planè triticeos. *Folia* plusquam semunciam lata. Spica duorum est versuum, sibi mutuò æqualiter respondentium, aristis multis vallata, ut eatenus ad Hordeum accedat: in singulis autem versibus ordines duo seminum majusculorum, quæ glumæ involvunt validæ, aliàs albicantes, aliàs quasi ferrugine infectæ vel rubentes, binæ quidem undique, extima verò externa tantùm parte. Grana glumis exuta Tritici granis similia sunt, unde nobis semen ejus Londino missum est sub titulo *Tritici spicâ Hordei*. Seminis nondum planè maturi aviculæ appetentissimæ sunt, ut difficile sit illud ab earum rapinis defendere.

In Germania locis aliquibus seritur, & quidem verno tempore circa festum S. Georgii. Tardè metitur scilicet primùm Septembri. *Locus.*

Hæc planta inter Hordeum & Triticum quodammodo ambigit, spicam enim habeat Hordei, granum Tritici.

2. *Zeocrithon sive Oryza Germanica* C. B.

C. B.

Cum Oryza nihil affinitatis habet, sed potiùs mediæ inter Zeam & Hordeum naturæ est: radicibus, foliis, culmis geniculatis Zeæ similibus: spicis Hordei modo asperis & acutis aristis armatis, singulis tamen majoribus: grano candidiore, utriculis ut Amylæum incluso, quod Zeæ modò à cortice in mola repurgari postulat.

Est ex æstivarum frugum genere; quare apud Mediomatrices cum aliis trimestribus seminibus in optimis agris seritur.

Si hæc planta à C. B. rectè describatur nostrum **Spratt-Barley** esse non potest.

Cap. V.

De Hordeo.

HOrdeum Velio teste, priùs fuit *Fordeum*, unde per adspirationem scribendum liquet. Videri possit Hordeum dictum ab *horreo*, est enim horridum ob aristas hispidas & mordaces. Sed malim statuere *fordeum* & forbea *ejusdem* esse originis, nempe à φέρβω *alo, nutrio*, unde φορβὴ alimentum à quo *forbea*, sed in *fordeum b* in *d* convertitur. *Vossius Etymolog.* ubi plura vide.

Hordeum à reliquis culmiferis spicatis grano, cortice crassiore undique arctè adhærente, nec ullis præterea glumis, tacto differt; ab Oryza spicâ simplici compactiore.

A. 1. *Hordeum distichum* Ger. J. B. Park. C. B. **Common Barley.**

Breviore *culmo* est quàm vel Triticum, vel Secale, sesquicubitali tamen interdum, & in lætiori solo bicubitali, quinque plurimùm, interdum sex geniculis intercepto, ad quæ singula *folia* culmum aliquousque obvolventia, ima Triticeis angustiora, superiora nonnunquam, æquè lata, & quousque culmos obvestiunt glauco quodam polline plerunque obducta. *Spica* longis asperisque horret aristis, quæ singulæ è singulorum granorum capitibus exeruntur: grana vero glumâ tenui, simplici clauduntur, quam nullâ triturâ deponunt, nisi vel molarium contritu, aut sacculi asperioris, calidâ prius macerata, aut denique pila. Distichon nominatur hoc genus quòd duos habeat granorum ordines, quibus tamen interjecta & aliorum rudimenta, sed quæ nihil aliud sint quam inutiles glumæ.

Stipulæ per maturitatem molliores sunt, minúsque fragiles quàm triticeæ, unde & succulentiores sunt, & pabulum bobus & vaccis alendis commodius & pinguius suppeditant. Spicæ ob longitudinem & gravitatem plerunque nutant & deorsum incurvantur, & vel viginti interdum grana in singulis versibus continent. Radices ut in reliquis culmiferis fibrosæ. Ab eodem grano plures stipulæ exeunt.

Seritur hoc genus Vere, nec enim hyemes nostras asperiores tolerat. *Tempus.*

A. 2. *Hordeum distichum spica breviore & latiore, granis confertis. An Hord. distichum minus* Park. *Hord. dictum Germanis Oryza* J. B? *Zeocrithon sive Oryza Germanica* C. B? **Sprat-Barley, or Battle-door Barley.**

Hoc à præcedente differt staturâ plerunque breviore; spicâ breviore latioréque, granis magis confertis, & à scapo medio extantibus, aristis quoque brevioribus nonnihil: quin & ab avium injuriis tutius esse creditur, quia grana ejus ante perfectam maturitatem à spica difficiliùs avelluntur.

Hæc duo genera apud nos in Anglia hyemem non ferunt, ideóque seruntur Vere. *Tempus.*

Inter geminos granorum versus duo alii utrinque, i. e. quater gemini intercedunt, paleacei, nullum granum continentes, mollicellis & brevibus aristis donati. *J. B. Hi & in Hordeo vulgari habentur, sed conspectiores sunt in hoc genere.*

A. 3. *Hordeum*

A. 3. *Hordeum polystichon* J. B. *& ut mihi videtur hexastichum pulchrum* ejusdem. *polystichum hybernum* C. B. *fortè etiam vernum* ejusdem. *polystichum vel hybernum* Park. **Winter or square Barley, or Bear-Barley,** *& in montosis septentrionalibus Angliæ* **Big.**

Hujus spica plerunque tetrastichos est, aliquando plures granorum ordines obtinet, unde Hordeum hexastichum pulchrum *J. B.* ab hoc non differre putamus. Quin & polystichon vernum & hybernum solo sationis tempore & accidentibus inde ortis distare.

Hanc speciem, quia frigoris patiens est, & asperiores hyemes tolerat, in Septentrionalibus Angliæ montosis regionibus serunt; ubi Hordeum distichum ad frugem non perveniret.

Notandum hic Veteres eósque secutos Recentiores nonnullos erràsse plurimùm cum Hordeum & reliqua frumenta extremo utroque pullulare scriberent, ex altera grani parte deorsum germinante radicibus exeuntibus, ex altera sursum tendente herbâ: Ab eadem enim grani extremitate, tam in Hordeo quàm in aliis frumentis, tum culmus seu folia, tum radices exeunt, ut in Tritico manifestum est: in Hordeo & Avena, quæ glumas non exeunt, folium sub gluma crassiore reptans è summitate grani egreditur; quòd errori occasionem præbuit: Quam rem itá se habere facilè animadvertes, si granum postquam germinaverit cortice exuas.

Vires & Usus.

Hordeo quomodocunque parato eo utaris nunquam corpus calefacit, sed variè pro modo præparationis tum humectat, tum siccat, coctum veluti in Ptisana humectat, tostum veluti in polenta siccat. Differt à Tritico quòd succum mitem & detersoriam generet, cùm Triticum crassum ac lentum sit, & nonnihil obstruentis naturæ obtineat.

Ex Hordei farina olim apud potentissimos populos ut v. gr. Athenienses, panes fiebant & hoc etiam seculo fiunt, verùm in annonæ caritate & ad sublevandam tritici inopiam à tenuioribus præcipuè. Apud nos certè, non minùs quàm apud * Romanos olim, nullam habet autoritatem, ad panificia intellige, nam ad conficiendam cerevisiam valde expetitur, & quotidiano usu frequentatur: æque necessarium populis Septentrionalibus pro potu præparando, ac Triticum pro pane.

* *Panem ex Hordeo Antiquis usitatum vita damnavit, quadrupedum tradidit refectibus. Plin.*

Variis modis Hordea parantur vel ut Alimentum sint, vel ut alimentum medicamentosum, quos videsis apud C. Bauhinum Theat. lib. 1. Sect. 4. cap. 18.

Anodynum est contra omnis generis dolores cataplasma è farina Hordei & butyro paratum.

Si Polenta Hordei decoquatur in aceto, ac id percoletur per linteum, eóque os proluatur, aut potiùs aliquandiu in ore retineatur, sæpe id intolerabiles dolores dentium mitigat. *Sim. Paulus.*

Affinis quidam meus vehementissimis calculi doloribus,& intolerabili ischuriâ laborans,post usitata remedia incassum usurpata, ei quod sequitur applicui; Recipiebam arbitrariam quantitatem probè contusæ polentæ, ex aheno calidæ, & tantundem Lupuli, quæ frigebam addita bene magna quantitate butyri (commendare quoq, eum in finem oleum possumus) ex quibus parabam cataplasma, quod tam calidè pectini & perinæo applicabat implicatam linteo quàm ferre posset: & vir hic intra quadrantem horæ ad votum familiæ à recensitis symptomatis liberatur; cui simile cataplasma post pluribus dein ægris calculo & dysuriâ laborantibus felici successu imperavi. *Idem.*

Pleuritides populariter grassantes solo decocto Hordei sanavit Th. Bartholinus, Ephemer. German. An. 2. Oserv. 2.

Ptisana Πτισάνη, dicta est ἀπὸ τοῦ πτίσσειν tundendo deglubere seu decorticare, quod quamvis omnium frugum decorticatarum generale nomen sit, tamen cùm simpliciter & sine adjectione ponitur, ptisanam Hordeaceam significat, quæ κατ' ἐξοχὴν Ptisana dicitur: nam cùm pro aliorum frumentorum Ptisanis accipitur, frumenti nomen semper adjicitur, ut Ptisana Tritici, Zeæ, &c. Ptisana Veterum decantatissima, variis in locis describente Galeno, hoc modo parabatur. Hordeum in aqua maceratum dum extumescat in Sole siccatur; mox in pila pistillo ligneo tantisper tunditur donec corticem exuat. Hoc in aqua lento igne decoquitur donec succulentum reddatur. [Aliqui decorticatam molebant & farinam in sacculo coactam diutissimè discoquebant atque resiccatam & in offas convolutam ad sorbitionum usum servabant, & cùm usus exigeret decoquebant] Uni parti Hordei decem partes aquæ admiscet Oribasius, 15 Paulus. Quæ inter coquendum citissimè amplissiméque intumescit optima censetur. Cùm in chylum seu cremorem redacta est Aceti momentum infundendum, dein olei (vel butyri) exiguum, quod tamen etiam per initia injici potest. Postquam ad exactam coctionem ventum est, sub edendi tempus sal friatus inspergendus.

Egregiè humectat, refrigerat, & deterget, edulúmque est in acutis morbis omnibus frumentaceis præferendum. Datur etiam commodissimè tabidis & hecticâ aut marasmo laborantibus.

Antiquorum Ptisanâ hodie non utuntur Medici, sed ejus vice Hordeum suspensâ molá decorticatum, quod mundum vocant, tantisper in aqua decoquunt donec pultis speciem referat, deinde tundunt & tenui incerniculo percolant, saccharum addentes, aliaque deinde admiscent pro varia medentis intentione aut scopo.

Fit & hodie à Pharmacopœis, Gallicis præcipuè potio, quam Ptisanam καταχρηστικῶς vocant, cùm nec Ptisana sit, nec Ptisanæ cremor, sed tantum Hordei tenuius decoctum, ipsius substantiæ parùm aut nihil retinens. Fit enim ex Hordeo mundato, Glycyrrhiza rasa, & uvis passis, quandoque Pruna & dactyli & jujubæ aliáque similia adduntur. Hæc potio in Gallia frequentissima est æstivo tempore, ubi in omnibus fere pharmacopoliis venalis prostat, vix biduum servari potest antequam acescat & corrumpatur. Usus ejus est ad refrigerandum & humectandum. Iis qui inflammatione pulmonis partiumque respirationi inservientium vel renum vesicæque exulceratione aut inflammatione laborant proficuus censetur.

Polenta, Græcis Ἄλφιτα, Hordei tosti seu frixi farina est. Præparandi plures modos docuit Plinius *lib.* 18. *cap.* 7. Græci perfusum aquâ Hordeum nocte unâ siccant, ac postero die frigunt, dein molis frangunt, reliqua apud ipsum vide. Eustathius è Pherecrate præparandi modum brevibus absolvit. Τὰς κριθὰς δεῖ πτίσσειν, φρύγειν, ἀποβρέχειν, ἀλεῖν, ἀλέσαι, μάξαι, παραθεῖναι. Oportet Hordeum pinsere, frigere,

frigere, torrere, in cerniculo cribrare, aspergere, molere, manu subigere, mandendum apponere.

Rusticos pro pane alicubi eâ usos olim legimus. Veteres etiam Græci militibus polentam præbebant. Romani tamen milites ipsius imbecillitatem damnârunt. Maza est Polenta cum aqua sola, aut cum aqua & oleo permixta.

Βύνη Aetiô Hordeum est madefactum, quod germen emisit, & deinde unà cum enatis ligulis tostum est. Maltum recentiorum ex quo fit Cerevisia describere videtur.

Maltum apud nos in Anglia ex Hordeo disticho potissimùm conficitur, quanquam apud Septentrionales, ubi distichum non provenit, è polysticho fiat. Modum conficiendi breviter describit Lobelius, cujus idcirco verba adferemus.

Hordeum biduo & tribus noctibus aquâ maceratur, deinde effusâ aquâ in horreum acervatur, loco ventis minùs pervio, quoad perpusillos radicum cirros & pullulationes (hyeme quidem tardiùs, vere autem & æstate biduo aut triduo) emiserit. Mox priusquam nimium incalescat in area complanata sulcatim dispersum sesquipalmari densitate, ter quatérve die ac nocte aperto aere subvertitur: octo vel decem [imò plures] dies continuos versando perficitur. Tandem in tabulato pertuso igne subdito, vel calatho vimineo acuminato texto fornaci aptato, & Hordeo superstrato, igne lento è palea, cremiis vel arido ligno, [palea seu stramen huic usui aptior est, nam lignum odorem & saporem fuligineum Malto & Cerevisiæ inde confectæ communicat] fornacis ostiolo admoto, sesquipalmari intervallo ab imo interposito, exsiccatur quoad molis frangi queat. Hyeme & Vere laudatissimum efficitur. Qui vero Malti faciendi modum accuratum scire desiderat rei rusticæ scriptores consulat. Nam de his prolixiùs agere instituti nostri ratio non permittit; & consulat Transact. Philosophicas N. 142. p. 1069.

Biera sive Cerevisia ex Malto & Lupuli Salictarii floribus seu potiùs fructibus, modo proportionéque certis aqua dulci permixtis coquitur. Et simplicissima quidem ac propriissima talis est: Proxima quæ Triticum, Zeam aliásque fruges unà cum Malto hordeaceo admittit. Quæ verò præter fruges, herbas, semina, flores, aromata aut alia hujusmodi permixta habent, compositæ quædam Beræ sunt ac medicatæ ab Hordeacea Triticeáve & sapore & qualitate dissidentes. *J. B.*

Veteres ex hordeo potum variis nominibus appellârunt, Quidam, ut Herodotus, οἶνον κρίθινον: Aristoteles, Athenæo teste πῖνον dixit: alii βρῦτον: Ægyptii apud quos olim in usu fuit, hordeaceam potionem ζῦθον appellarunt, Theophrasto & Plinio testibus: Hispani, autore Plinio, *cæliam* & *ceriam*, Galli *cerevisiam*. *Ex iisdem* [frugibus] *fiunt & potus, zythum in Ægypto, cælia & ceria in Hispania, cerevisia & plura genera in Gallia aliisque provinciis, l. 22. c. 25.* Dioscorides unum Hordeacei potûs genus *Zythum*, alterum *Curmi* nominat.

Hæc autem omnia, inquit J. Bauhinus, sive similia sint genera diversis appellata nominibus, sive proprietate aliqua discrepantia, cum Bera sive Cerevisia nostra in eo convenire possunt, quòd ex hordeo & frugibus componantur, præparationis tamen modo, vel alia qualitate aliqua ab ea fortasse differunt.

Dioscorides & Galenus Zythum Antiquorum multis nominibus damnant & improbant: verùm suspicamur non satis perspectum illis fuisse zythi præparandi modum. Quicquid sit de zytho, nos fidenter affirmamus non dari potum salubriorem Biera sive Cerevisiâ hodiernâ, si modò ex bonis frugibus ritè præparata, & probè decocta tandémque idoneè fermentata fuerit: Copiosum bonique succi alimentum præbet. Nos verò generosiorem fortioremque Cerevisiam in quotidiano usu improbamus; ut & nimis tenuem & aqueam, mediam inter has eligimus, & saluberrimam existimamus.

Modum conficiendi Bieram seu Cerevisiam breviter describit Lobelius in Adv. part. ult. his verbis.

℞ Malthi mollis, leviter contriti modios Britannicos octo: cui superfunde aquæ fluvialis limpidioris ferventis, in qua aliquot manipuli furfuris triticei incocti fuerint, quantum satis sit implendo dolio Aureliano aut Aquitanico & semissi. Exactè mixta, infusa calidè perstent tres horas; deinde foraminulo paleâ operto aut duplicato fundo apto subterfluant. Id quod transmissum est [Belgis & Anglis Wort vocatum] recoquitur semihoram, sesquihoram, aut aliquot horas ut meliùs conservetur, adjectis unc. duodecim florum Lupuli Salictarii: mox longo latóque lacu, depressis labris vix pedem alto perfrigerantur. Et hujus decocti frigefacti libris octo vel decem, fermenti sive fæcis Bieræ vel Alæ potentioris libra aut sesquilibra adduntur exactè agitando, loco tepidiore permiscentur, strangulis operiendo, sensímque reliquum liquorem affundendo, ut commodiùs fermentescant. Quibus absolutis transcolantur; vasa adimplentur, demúmque fermentatione absoluta, exactissimè occluduntur, eidem Malto novam affundunt fervidam, transcolant, eóque tenuem Cerevisiam concinnant. N. Quo diutiùs liquor Malto impregnatus, Wort dictus decoquitur, eò durabilior est Cerevisia, & ætatem meliùs fert, cæteris paribus.

2. Quò Maltum magis exsiccando tostum & adustum fuerit eò Cerevisia indè confecta coloratior & rubicundior evadit, particulæ enim adustæ hunc colorem communicant, Cerevisia è Malto lento igne exsiccato pallidior est seu candidior.

3. Lupulus Cerevisiæ incoctus eidem diutiùs asservandus & ab aciditate tuendæ inservit, quod efficit amarore insigni quâ pollet, quin & eandem sapidiorem salubrioremque reddit, nimium Alæ lentorem attenuando, aperiendo, abstergendóque; Ala, præsertim si generosior sit, corpus nimis obesum & pigrum reddit, Cerevisia lupulata calore suo dissipat pinguedinem, corpusque vegetius & ad motum aptius efficit.

4. Lobelius, quamvis natione Belga, fatetur Cerevisias Britannicas quaslibet Septentrionales bonitate longe superare: idoneus testis, qui in plerasque regiones ubi in usu est Cerevisia, peregrinatus fuerat.

4. *Hordeum*

4. *Hordeum exoticum causticum* C. B. *Cevadilla sive Hordeum causticum Americanum* Park.

Planta est à Nicolao Monarde proposita, quæ in Hispania nova *Cevadilla*, id est, Hordeolum vocatur, à similitudine quam cum nostro Hordeo habet, in spica & vaginulis quibus semen includitur, sed eo minus & Lini semine neutiquam majus; & longè aliis facultatibus præditum.

Vires. Hujus semen adeò urente vi præditum est, ut in gangrænis, putridis & impuris ulceribus eosdem quos sublimatum & cauterium ignitum effectus præbeat: pulvis sensim inspersus vermes in ulceribus necat, ulcera putrida expurgat, pro ulceris magnitudine, majori minoréve quantitate inspersus, modò præservativa, quæ in horum remediorum usu usurpari solent, adhibeantur. Ad hujus facultatem infringendam pulverem aquâ rosarum aut Plantaginis excipiunt, & Linum intinctum ulceribus & gangrænis imponunt, dein medicamenta sarcotica adhibent. Hæc omnia Monardes.

Cap. VI.

De Oryza.

ORyzæ ut semen ex India primùm fuit allatum, sic & indidem nomen Lobelio ascitum videtur.

Oryza gluma seu cortice crassiore arctè adhærente granis, spica laxa, è pluribus composita a reliquis frumentaceis distinguitur.

Oryza J. B. C. B. Ger. Park. *& aliorum omnium.* **Rice.**

C. B.

Radicibus est triticeis, *culmis* bicubitalibus & tricubitalibus, striatis, triticeis & hordeaceis, crassioribus ac robustioribuss, geniculatis: *foliis* longis, arundinaceis, carnosis, Porraceis haud absimilibus: in culmi cacumine non spica sed *juba*, Milii aut Panici modo, in ramulos divisa, in quibus semen utrinque impari ortu & alternatim provenit, cortice subflavo, aspero, & angulosis striis in longitudinem donato, supernè villoso, ovi figurâ, tectum, & asperâ aristâ armatum est, quo exuto granum quovis præstantissimo Tritico candidius, pellucidum, durum, Avenâ brevius & crassius conspicitur. Flores ut in Milio purpureos esse, & eodem tempore flores & semen proferre dicunt.

Locus. Oryza præcipua omnium Indiæ Orientalis regionum annona est, indéque primùm allata in Græciam & Italiam. Hoc etiam seculo in universa India frequentissimus ejus usus est, ut in omnibus fere ejus regnis, provinciis, insulis copiosissimè seratur & colatur, ut *Bengala*, *Pegu*, *Cambaia*, *Ceylon*, &c. Quinetiam in Ægypto magno proventu seritur, alicubi etiam in Syria, & Fortunatis insulis: inque Hispania & Italia, ubi nos in Ferrariensis ditionis locis palustribus satam observavimus.

Humidis locis delectatur, & in ipsis aquis crescit. In insula *Zeilan* aquas in stagnis reservant ad Oryzæ sata irriganda: & ibidem, (aiunt) terra pinguis perpetuis exundationibus ità mollescit, ut Oryzæ messem facturi ad dimidium genu in aqua versentur. Sic, auctore Porta, in Salernitano agro, ubi patenti, uda planitie maximo proventu seritur, euripis & ilicibus & fluviis ductis quoties opus est rigant, aliàs nullam aut cassam segetem laturam: ità ut mirum sit tam siccum & exsuccum granum tam humidum requirere solum; terrámque humidam & uliginosam tam præstantis saporis & salubris nutrimenti tamq; siccum frumentum procreare.

Tempus. Maturescit æstivis Solibus, ejúsque messis serotina est circa æquinoctium Autumnale: quare Septentrionales regiones, licet humentes magis, tamen ut alsiosas respicit, nec ibi ad frugem pervenit.

Vires & Usus. In cibis Oryza admodum est familiaris, apud omnes nationes Orientales præcipuæ apud Indos; concoctúque facilior evadit & ori gratior, ubi ex lacte bubulo aut Amygdalarum cremore, aut carnium pingui jure decocta fuerit. Datur utiliter in cibis dysentericis, cœliacis & diarrhœâ affectis, præsertim ubi priùs torrefacta, in lacte, in quo igniti calculi fuerint extincti, decoquatur. *Matth.*

Oryza Indis panis loco est, variis modis præparata; Præparandi modos vide apud C. Bauhinum *Theat. Bot. lib.* 1. *Sect.* 4. *cap.* 29. Potum quoque in multis Indiæ locis ex Oryza conficiunt. Vide *C. B. loco cit.* Turcæ quoque ex Oryza pultes efficiunt, & multa ex ea fercula parant. Varios Oryzam ad cibum præparandi modos in Europa, ubi Triticum in panem venit, vide apud prædictum autorem loco laudato.

Vulgi animos opinio pervasit Oryzâ frequenter vescentes obesiores reddi; quare in quibusdam locis fœminæ graciliores & macilentiores eâ frequentiùs utuntur ex lacte & largiore saccharo assumentes. Sed Veterum medicorum sententia contradicit: ut qui inter ὀλιγότροφα seu leviter alentia, & δύσπεπτα sive quæ difficulter conficiuntur eam retulere. *Nobis aliter videtur, & vulgi potiùs opinioni accedimus, nec audemus damnare edulium tot gentium, tot seculorum usu approbatum: Alvum medicè astringere concedimus: unde & in hepatico fluore & mictione sanguinea, inque tussi utile esse aliis adstringentibus additis non abnuimus.* Farina etiam cataplasmatis repellentibus admiscetur, & iis quæ mammarum incipientem inflammationem arcent floribus Chamæmeli & rosarum additis. In hæmoptysi laudat Helmontius Oryzam Aq. vel Lacte chalybeato coctam. Dol. l. 3. C. 8. S. 16. *D. Soame.*

Oryzæ tenuius decoctum, in aqua, usitatissimum est apud Indos multorum medicamentorum vehiculum.

Liquorem vinosum ex Oryzâ extractum *Arak* aliqui vocant.

CAP.

Cap. VII.

De Panico.

PAnicum, Græcis Ἔλυμος καὶ Μελίνη, Etymon Plinius adfert, lib. 18. cap. 7. *Panicum*, inquit, *à paniculis dictum.* Ac paulo post ait, *quoddam Panici genus esse à pano parvis racematum paniculis.*. At Panicum non ἀμέσως à panicula dicitur; Ἀναλογία enim repugnat, sed à *panus* cujus diminutivum *panicula*, ut *panicum* & panicula ejusdem sint originis. Panus autem à πῆνος pro quo Dores & Æoles πᾶνος: à πῆνος autem πηνίκη ἢ θρὶξ καὶ κόμη. *Voss. Etymolog.*

Panicum spicâ laxiore, & velut è racemis composita, granis minoribus à reliquis frumentis spicatis differt.

1. *Panicum Germanicum sive panicula minore* C. B. *Panicum vulgare* J. B. Ger. *Panicum album vulgare* Park. Panick. *In Gerardo emaculat. icones duæ ultimæ sunt transpositæ.*

C. B.

Radice nititur valida & fibrosa, è qua plures erigit *culmos*, Arundinaceos, duorum plerunque cubitorum (solo tamen fœcundo proceriores) rotundos, solidos, geniculis tumentibus, decem nonnunquam, præcinctos, ac sensim extenuatos, cacumine languido & nutante: quibus adnata *folia* arundinacea, Milii asperiora & acutiora, tritici latiora, uncialiq; latitudine, Arundinaceis non multùm dissimilia, è geniculis exeuntia, plerunq; cubitalia. In caulis summo *spica* oblonga, dodrantalis, rariùs pedalis, teres, crassa, non ut in Milio divulsa, sed racemi instar compacta, ex granis Milio numerosioribus & minoribus, rotundioribus, splendentibus, folliculis quibusdam subluteis obvolutos. In eo differentia quòd quoddam flavis, alterum purpureis aut nigris spicarum fastigiis emicat, & hoc quoque avicularum injuriis obnoxium est.

Increscente spica à duobus geniculis inferioribus culmi undiq; in orbem excrescunt, & in terram fibræ descendunt, quibus culmus fulcitur nè pondere spicæ nutantis sternatur & humi procumbat.

Seritur in agris in Germania, Gallia, Italia. Solum & terram qualem Milium desiderat, nimirum levem solutámq;, arenosam item & sabulosam, modò humentem. J. Bauhinus hujus varietates duas describit & depingit: nimirum *Locus.*

[1. *Panicum puniceum vel rubrum*

Quod, uti provenit in horto, *radices* habet fibrosas, sed validas, subrubentes; *caules* verò duûm aut trium cubitorum altitudine loco fœcundo, firmos, ex viridi rubescentes, crebris geniculis interceptos, ramosos & læves præterquam sub spica, quæ sesquipalmum longa, spiculis compluribus densè congestis componitur [in minoribus plantis spica non apparet ità ex spiculis composita] in quibus semen Panici vulgaris copiosum; gluma etiam non alia, sed aristis quæ inter grana plurima emicant purpurascentibus. Folia Arundinacea, frequentia, vaginis longis caulem involvunt, adeóque & inferior vagina superiorem excipit, tactu aspera.

2. *Panicum spicâ insigniter divulsâ.*]

2. *Panicum Indicum paniculâ villosâ* Park. *Panicum Indicum* Ger. *Panicum Italicum sive panicula majore* C. B. Indian Panick.

Hoc radice, culmis, foliis priori, ut & Milio per omnia simile, sed omnibus sui partibus fœcundius existit, maximéq; paniculâ differt, siquidem in hoc pedalis longitudinis est, & duorum digitorum crassa, ad terram versa, granis numerosis hirsutísq;: color paniculæ etiam variat, in quibusdam candicat, in aliis rufescit, in pluribus verò flavescit: sic & seminis color variat.

Ego hanc speciem potiùs Indicam quàm Italicam dicendam puto; siquidem à quodam chirurgo Bristolium Angliæ, cùm Lobelius ibi commoraretur, ex novo orbe delatum est; & ipse eam in horto colui è semine pro Panico Indico misso ortam.

3. *Panicum cæruleum* Ger. *cæruleum vel Indicum* J. B. *Indicum cæruleum* Park. *Indicum, spicâ obtusâ cæruleâ* C. B.

C. B.

Radicibus est validis, fibrosis, amplioribus quàm sint vulgaris: *culmis* harundinaceis, rectis, crebrò geniculatis, & veluti articulis præditis, lanugine obsitis, vulgari Panico longè & quidem digito crassioribus, firmioribus, altioribus, humanam altitudinem sæpe superantibus, & juxta radicem cœruleo eleganti & nitido purpurascentibus, medullâ fungosâ, pallente farctis, & velut in ramos divisis: siquidem inter folia è geniculis alii breviores culmi prodeunt: *foliis* vestiuntur arundinaceis, ex singulis geniculis prodeuntibus, magnis, longis, latis ac duris, medio nervo divisis, & per ambitum levissimè instar Milii Indici (iis non valdè dissimilibus) dentatis: cuilibet culmo spica crassa insidet, quæ æqualis ubiq; propemodum crassitudinis, instar clavæ Typhinæ densè compacta, aliquantulum hirsuta, nonnunquam digitalis, interdum solùm pollicaris longitudinis, specie cylindri seu coni, fastigio retuso ad effigiem Mayzii, subcœrulei coloris, & in regionibus calidioribus saturatioris, siquidem stamina florum ex cœruleo diluto nitent: *Semina* petiolis oblongiusculis & gracilibus innixa, capillaceis utriculis, quæ ipsam spicam hirsutam efficiunt, inclusa, quæ extima parte è glumis prominente vulgaris crassiora magisq; rotunda, lævia & subcœrulea sunt. *Locus.*

E Peruvia in Europam pridem fuit allatum.

4. *Panicum*

4. *Panicum Indicum spicâ longissimâ* C. B. *Americanum spicâ longissimâ* Ger. emac. *Americanum sesquipedali spicâ* J. B.

Spicam habet sesquipede longiorem, crassam, firmam & compactam, non ut in priore æqualem, sed paulatim ex ima parte gracilescentem: semina præcedentis Panici similia, nec multùm majora, sed plura simul juncta, & glumâ hispidâ inclusa, breviq; pediculo innixa.

Locus. Londino à Jacobo Gareto primùm accepit Clusius, postea similes ex Guinea.

Tres Panici Indici species depingit Parkinsonus, quorum iconas apud ipsum vide.

Vires. Gustu, qualitate & viribus Milio respondet, quare in cibo, pane & medicina ut Milium usurpari potest; unde magni per universam Germaniam, Ungariam & Bohemiam, perhibente Clusio, usûs est: etenim in alimentum cedit ac pultes ex ejus semine deglumato fiunt non ingrati saporis. At, inquit C. Bauhinus ex Veterum sententia, mali succi est, difficulter in ventre conficitur, flatus parit, alvum astringit, siccat atque refrigerat: ideóque Milium Panico ad omnia præstantius. Lac ei admiscere [in pulte] salutare inventum fuit, tollit enim aut saltem minuit prædicta mala.

Puls cum lacte in capitis doloribus à bile causatis, hæmoptoicis & pollutione nocturna commendatur. Ventris fluxus, ceu ipsum etiam Milium, nonnihil sistit Galeno; in lacte caprino coctum & bis die haustum, Plinio, cui & sic prodest ad tormina. Foris in cataplasmate illitum exficcat & refrigerat.

Apud Italos ad Gallinarum, columbarúmq; saginam potiùs quàm ad hominum alimentum seritur. Nos etiam non dico cum C. Bauhino, illud rusticis fossoribus & messoribus, sed jumentis & avibus cortalibus comedendum relinquamus, & melioribus frugibus Dei gratiâ repertis utamur.

CAP. VIII.

De Phalaride.

Spica è squamis compactili, culmo tenui, granis lucidis à reliquis frumentis spicatis differt.

Phalaridis nomen accepit ἀπὸ τοῦ φαλαρὸν, quod semen splendidum candidúmque reddat. Spicam spumâ alba obductam esse non semel observavi. *Bod. à Stapel.* in Theophr. hist. lib. 8. cap. 3.

1. *Phalaris* J. B. Ger. *vulgaris* Park. *major semine albo* C. B. **Canary-grass**, *i. e. Gramen Canariense, quia ex insulis Canariensibus delatum est, & Passeribus Canariensibus alendis inservit.*

J. B.

Culmo adolescit sesquicubitali, Hordeaceo [C. B. Zeæ non dissimili, graciliore tamen] quatuor aut quinque geniculis nodoso; *foliis* Hordeaceis, [parvæ Arundini aut Tritico similibus C. B.] radice habitiore [parva, multifida & fibrata *C. B.*] Unicuique culmo (qui ex una radice plures pronascuntur) *spicæ* singulæ insident, sesquiunciam aut unciam longæ, turbinatæ, foliaceis glumis striatis squamatim scandularum ritu compactiles, è quarum sinu tremula flosculorum pallidorum filamenta promuntur, iisdémq; postea loculis *semen* reconditur lubrico nitore Milii, candidum, forma Lini, sed magnitudine suppar.

Locus. Sponte oritur non in Canariis tantùm insulis, Fortunatis olim dictis, sed & in Hetruria, autore Anguillara, inter segetes, & in Hispania, & in Gallia Narbonensi circa Monspelium.

Vires. Phalaridis semen, & herbæ succum, & folia pota ad vesicæ dolores & cruciatus commendant Veteres.

Alimento esse & nonnullos panes ex eo pinsendos curare, elitaréque ad calculum farctúsque vesicæ perhibet Lobelius.

2. *Phalaris major semine nigro* C. B. J. B. *Phalaris semine nigro* Park. **Canary-grass, with black seed.**

E radicibus fibrosis, majusculis, fibellis tenuibus rubentibus cirratis, tres quatuórve aut plures pro ratione soli *culmos* erigit, bicubitales, quinq; vel sex geniculis interceptos, ad quorum singula singula *folia*, semunciam lata oblonga, Triticeis ferè paria, nec folia tantùm, sed ex inferioribus articulis rami seu culmi secundarii exeunt. Spicæ quàm præcedenti longiores & graciliores nonnihil, viridiores, è squamis lineis virentibus & albidis striatis compactiles: *flosculi* albidi, è tenuibus filamentis penduli: *Semina* minora, per maturitatem fusca; seu nigricantia, imâ parte albicantem quandam hirsutiem habere videntur.

Locus. Circa Messanam in Sicilia, Baias & Neapolin in Italia, & Monspelium in Gallia Narbonensi spontaneam observavimus.

3. *Gramen Phalaroides Lusitanicum.*

Ex semine Londino misso succrevit nobis hoc genus Graminis, annui & supini, culmis vix dodrantalibus, ad terram reclinatis: cui *Spicæ* breves, crassæ, Phalaridis, è folliculo vix exeuntes.

4. *Gramen*

* 4. *Gramen Phalaroides minus* C. B.

Foliis est oblongis, angustis, viridibus, quorum unum vel alterum culmos cubitales tenues tubi instar cingit: In culmorum summo *spica* Phalaridi similis, sed angustior, trium unciarum insidet. Nec radicem nec semen vidit descriptionis autor C. Bauhinus.

5. *Phalaris bulbosa semine albo* Park.

Park.

Crescendi modo Phalaridi vulgari similis est, *culmis* tamen tenuioribus tenerioribus, elatioribus. *Folia* tum quæ ad culmorum genicula, tum quæ ad radicem molliora lenioráque: *Spicæ* minores sunt & nonnihil longiores, nec perinde compactæ, ad tactum etiam molliores, *semina minora* sed candidiora producentes. Pro radicibus bulbuli subsunt multi, coacervati, fibras longas in terram profundè demittentes, quibus firmiter ei inhærent, nec quotannis aliarum specierum modo emoriuntur, sed in multos annos durant in magnos densósq; cespites excrescentes.

In Hispania inventam attulit Boelius. *Locus.*

6. *Gramen phalaroides spicâ Paniceâ Siculum.*

Culmo est procero, firmo: *foliis* longis & modicè latis, spica palmari Panicea, hoc est, è multis brevibus & confertis spicis coagmentata, glumis acerosis è viridi albicantibus, nullis omnino aristis donatis. Semen nondum maturum erat, cùm observavimus: In Sicilia.

Cap. IX.

De Frumento Indico Mayz dicto.

HÆc planta insignibus notis ab aliis omnibus frumentaceis differt: Est enim paniculata simul & spicata. Panicula scilicet cassa, acerosa summo culmo insidet, spicæ crassæ tres quatuórve è foliorum sinubus exeunt.

1. *Triticum Indicum* J. B. *Frumentum Indicum* Mays *dictum* C. B. *Item Frumentum Indicum* Mays *dictum alterum* ejusdem. *Milium Indicum maximum* Mays *dictum, seu Frumentum Indicum* Park. *Frumentum Turcicum & Indicum* Ger. **Indian Wheat.**

C. B.

Radicibus nititur numerosis, duris, fibrosis, sed minimè crassis, & albis: quibus ab imo caulis geniculo fulcra quædam in terram demittuntur, quibus culmi à vento agitati sustineantur, qui Arundinei, septem vel octo pedes alti, rotundi, pollicem crassi, rigidi, multis geniculis articulati, inferna parte purpurascentes, qui paulatim extenuantur, solidi, densâ & albâ medullâ, instar Arundinis Saccharinæ, farcti, qui dum adhuc virides & succulenti sunt, dulcedine sunt Sacchari. *Foliis* est Arundineis, cubito plerunq; longioribus, tres aut quatuor uncias latis, venosis, marginibus aliquantum asperis: *paniculis* summo caule dodrantalibus, gracilibus, raris, jubæ modo multiplicibus, aliquando in 15, 20, & etiam 30 spicas procumbentes divisis, aristis carentibus, & flori tantùm emittendo natis. Etenim flores summo culmo nutant, non fœturæ destinati, non umbræ, sed ornatu spectatores oblectantes, naturæq; luxum ostentantes, quod rarò in aliis conspicitur: nam cùm defloruerint exarescunt, & nullum semen producunt. Floret autem Secales instar, flore nunc candidi, nunc lutei, nunc purpurei coloris, prout videlicet fructus sive frugiferæ spicæ coloratæ erunt. Et quod singulare huic plantæ videtur esse, quòd alia parte florem, aliâ fructum ferat, & non reliquarum frugum more in panicula semen fructúmve proferat, sed à latere ex culmorum geniculis, medio foliorum & geniculorum sinu spicæ aristis carentes, longæ, crassæ, rotundæ, cylindracea effigie, fructum ferentes, & ab uno culmo tres quatuórve alterno ordine exeunt; at à singulis nodis singulæ, quæ multis foliaceis tunicis vaginæ instar obvolvuntur, in summo tam arctè convolutæ ut nè aquam quidem transmittant, quæ spicas corrumpere possit: & spicæ cùm ad justam magnitudinem pervenerint Piceæ arboris conos tum longitudine, tum crassitudine æquant, & è vaginularum verticibus filamenta capillacea eodem cum granis colore dependent, quo ab avium & vermium injuriis tutæ esse possint. Vaginis cùm exaruerint denudatis grana apparent Pisi magnitudine, omnino nuda, nullóq; folliculo inclusa, lævia, subrotunda, & quæ mediastino fuliginoso undiq; hærent; propter compressionem angulosa, frequentia, quæ sæpe in uno racemo apud Indos 700 (apud quos sæpe ex uno grano 300 modia colliguntur) coacervata, at arctissimè juncta, ac in octo, aut decem, rariùs duodecim ordines, in longitudinem rectis lineis digesta: quæ ratione coloris variant, modò candida, interdum lutea, modò purpurea, nonnunquam fusca aut rubra, medullâ tamen candidâ, & sapore cæteris frumentaceis dulciori ac suaviori.

Interdum paniculæ, Camerario monente, etiam grana adnascuntur, ubi nondum plenè sese explicavit, potissimum circa imam partem, quà tunicis vestitur, quasi fœcunditas nuditate evanescens pereat, eadémq; à tempestatum injuriis operimentis integra conservetur.

* *Quòd paniculas floriferas infœcundas à semine seu fructu remotas gerit non huic frumento proprium est, sed & Lachrymæ Jobi dictæ commune.*

Quòd verò paniculæ hæ omninò ad generationem inutiles sint, & ad spectaculum seu luxûs naturæ ostentationem

tationem duntaxat comparatæ, Bauhino non assentior: Verisimile enim est apices floridos spermatu masculini vicem præstare, & semen fœcundum reddere, ut in Parte Generali docuimus.

Frustra Gerardus nostras, Tabernamontanum secutus, pro granorum colore species multiplicat, cùm ex eodem semine pleræq; hæ varietates haberi possint.

Frumentum hoc Indiæ Occidentalis indigenam esse (in cujus omnibus ferè regionibus reperitur) indéq; in Africam, Asiam, & Europam delatam, Matthiolo consentimus; quicquid contradicendi studio repugnant Adversariorum autores: Milium autem Indicum Plinii, quod Neronis principatu in Italiam fuit convectum, Melicam seu Sorgum esse minimè dubitamus.

Tempus & Locus. Seritur Martio, in singulas scrobes, inter se passum unum distantes, quaternis quinisve granis conjectis. Nascitur paucis diebus, & quarto in India mense demetitur. Apud Germanos seri in agris observavimus; ubi terram probè stercoratam, pinguem & humidam expetit. Frigoris & pruinarum impatiens est. Tempus serendi pro regionis qualitate & temperamento variat: alibi seriùs, alibi citiùs serendum. Alibi etiam breviori temporis spatio semen perficit & ad maturitatem perducit, alibi longius requirit. Est genus trimestre; est quod duobus tantùm mensibus & seritur & metitur. Quinetiam aliud est quod 40 tantùm diebus à satione maturescit; si Autoribus fides. Quòd in altitudinem excrescat, & plures spicas producat, vel soli fertilitati, vel cœli temperiei debetur.

Vires & Usus. Quidnam hoc frumentum in Medicina possit nondum satis constat (inquit J. Bauhinus) quia autem dulcedinem & lentorem quendam grana præ se ferunt, haud dubiè idem cum Tritico habebit temperamentum, ac proinde easdem etiam facultates obtineat necesse est. Grana itaq; teruntur in candidissimam farinam, quæ in panificia subinde cogitur. Panis tamen ille lentoris quiddam & obstruentis naturæ habet. Hinc est, quòd in Asia & Turcia illius nullum in cibo usum esse, nisi cum annonæ premit inopia, dicunt. Panis ex eo paratus (autore Dodonæo) mediocriter quidem candidus est, absq; furfuribus concinnatus, sed durus ac siccus, veluti biscoctus, nihilq; lentoris habens; concoctu eas ob causas difficilis, corporíq; nullum aut omnino exiguum alimentum præbens, tardè descendens ac alvum constringens, veluti ex Milio aut Panico factus.

Franciscus Hernandez frumentum hoc valdè celebrat: Temperatum est (inquit) aut ad caliditatem humiditatémq; paulisper declive, substantiâ mediocri, concoctu facile, præcipuè his qui eo victu uti consuevere, non crassa, aut, veluti quidam opinantur, obstruenti & viscosâ, quod vel Indis ipsis, qui ex eo pane in placentulas formato vivunt, nec tamen obstructi, aut decolores conspiciuntur, periclitari licet: iisdem affirmantibus, nullam in ventriculo gravitatem sentire post epulas, imò post paucas horas rursus ac si nihil ingessissent esurire, & magna aviditate, si adsit copia, repetere nutrimentum, nec vel de nomine solo ad adventum usque Hispanorum lithiasin novisse: quin quòd nullus est apud Mexicanos celebrior ægritudinum acutarum & commodior victus, qui etiam Ptisanæ præfertur, quod mille experimentis comprobatum confirmatumq; est: Celeriter utique (aiunt) coctum descendere, corpora quantum sat est nutrire, nullum inferre gravitatis sensum, mollire ventrem & pectus, calorem subtilem demulcere, (præsertim si pulvis ejus ex aqua permittatur brumali tempore gelare) urinam evocare, viásq; omnes extergere. Reliqua apud ipsum vide, ut & varios modos illius parandi tum sanis, tum morbo aliquo affectis.

C. Bauhinus, nescio à quo edoctus, scribit Indos si nimiùm utantur hoc frumento in cibis, tumidos & scabiosos reddi. Imò (inquit) pueri Guineensium, qui hoc frumento sæpe panis loco utuntur, videlicet granis è spicis excussis, iisque nonnihil tostis & præustis, si paulò frequentius utuntur, à scabie sese vindicare non possunt, cùm sanguinem nimis calidum & quasi adustum gignat.

Panis & Vini ex hoc frumento conficiendi apud Indos modum vide in Histor. C. B. lib. 1. Sect. 4 cap. 31.

Farinæ usus est ad cataplasmata mollientia & suppurantia, nam suo lentore meatus obstruens apostematibus suppurandis peridonea est. Foliorum item recentium succus refrigerandi facultatem obtinet, & Erysipelatibus, si panni intincti applicentur, conducit.

2. *Frumentum Indicum Mays dictum minus* C. B. *Indicum alterum sive minus* Park.

Quod mediam præcedentis altitudinem vix attingat, cujusque spicæ frugiferæ non ad culmorum latera prodeunt, sed paniculis cùm defloruerint succedunt cætera ei similis, cùm invalido tibicine solius Tabernamontani fide & autoritate nitatur, nobis quidem dubium & suspectum est.

Pro culturâ & usu frumenti Indici *Mays* dicti consulantur Transact. Philosoph. N. 142. p. 1065.

Cap. X.

De Milio.

Milium, Græcis κέγχρος, ut Varroni placet à Græco derivatum est, nam illud priùs μίνον, post μίλιν dicebatur seu μελίνη communi cum Panico nomenclaturâ. Verùm probat, Vossius μελίνην vocem apud Dioscoridem, Galenum aliósque veteres pro Panico duntaxat accipi. Probabilior ergo quibusdam videtur Festi opinio, Milium dictum à copia seminum, quasi millesimum ferat granum.

Milium autem effusâ jubâ, granis minoribus, subrotundis, lucidis ab aliis frumentis paniculatis distinguitur.

1. *Milium*

1. *Milium* J. B. Ger. *Milium semine luteo* C. B. *Milium vulgare album* Park. **Millet with yellow seed.**

J. B.

Radices crebræ, fibrosæ, validæ, albicantes. Pluribus *culmis*, crassiusculis sesquicubitalibus, brevibus internodiis geniculatis surgit. *Folia* Arundinacea, unciâ latiora, hirsuta, præsertim qua parte culmum obvolvunt densâ lanugine obsita sunt, & evidentiùs striata, postquam à culmo abscesserint lævia & glabra paulatim evadunt. In summis stipulis juba explicatur ampla, atro-purpurea, deorsum reflexa, ad longa tenuiáq; stamina inermibus glumis comprehensa grana, lubrico lævore lucida, parva, colore fulvo aureóve appensa obtinens.

Levem solutámque terram desiderat, nec in sabuloso solùm, sed in arenoso quoque provenit, modò vel humido solo, vel riguo, nam siccum cretosúmque reformidat. Ante ver commodè seri non potest, quoniam teporibus maximè lætatur. Ultima parte mensis Martii commodissimè terræ committitur. Nec impensâ gravi sationem cultoris onerat, quippe Sextariis ferè quatuor (quinque Palladio) jugerum implet Columellæ. Si densiùs seminetur nocebit. Tertio post sationem mense perficitur: est autem ad annonæ caritatem & famem remedium permaximum. Contra tempestates enim universas aerisque malignitates resistit, & nullo tempore deficere potest, licet frugum cæterarum sterilitas invalescat. *Locus.*

Habuimus aliquando hujus varietatem semine aureo.

2. *Milium semine albo.*

Hoc quamvis ab omnibus Botanicis cum præcedente ad idem caput reducatur, ejúsque tantùm varietas habeatur, est tamen reverà species distincta: siquidem non tantùm granorum colore ab eo differt, sed staturâ & magnitudine, & florendi tempore, & jubâ seu paniculâ: illo etenim multò elatius est, ut quod ad bicubitalem aut tricubitalem altitudinem assurgat, culmo crassiore, geniculis pluribus intercepto, *foliis* latioribus longioribúsq; multò, pallidiùs virentibus, comâ magis inflexa, albicante.

Seriùs deniq; paniculam explicat, nec ferè in hortis nostris ante exitum Julii.

Hæc species esse videtur quam describunt Joan. & Caspar Bauhini.

3. *Milium semine nigro* C. B. *semine nigro spadiceóve* J. B. *Milium nigrum* Ger. Park. **Black Millet.**

C. B.

Caule est altiore, tenuiore, non hirsuto sed glabro; jubâ latiore; *semine* nigro oblongiore, medullâ quàm in priore albiore, illóque deteriùs, non minùs tamen aviculis, ut columbis & gallinis nutriendis, expetitum.

In Argovia Helvetiorum frequenter seritur Milium nigrum, quod foliis est vulgari latioribus, caule non adeò alto, jubâ sparsâ & minore, semine aliquantum majore & rotundiore, & ad pultes conficiendas altero longè utiliore. An à præcedente diversum?

Milium refrigerare & siccare Veteres & Recentiores consentiunt. Mali succi est, difficulter concoquitur, alvum cohibet, & flatus generat. Attamen hoc multis gentibus in cibis gratissimum fuisse, & hodie quoque esse, inter omnes constat. Meliorum frugum inopiâ in panificia olim cogebatur, uti testantur Galenus, Plinius, Dioscorides aliíque è Veteribus. Apud Italos (inquit C. Bauhinus) vidimus frequenter panes ex Milio confici, qui flavent, quiq; calidi devorati suâ dulcedine placerit, & à multis, etiam non urgente necessitate, expetuntur. Cùm verò panis ex Milio obduruit planè nigratus est. Ex farina quoq; ejus & lacte Itali lagana & placentas parant: quæ nisi mox cùm coctæ fuerint edantur, in mandendo glutinosæ & ingratæ sunt. Pultem candidam ex Milio olim factam fuisse testatur Plinius. Sarmatarum quoq; gentes hac maximè pulte aluntur, & crudâ etiam farinâ equino lacte, vel sanguine è cruris venis, admixto. Hæc puls etiam Germanis hodie in usu est, cum lacte cocta, butyro addito, & saccharo plerunq; asperso: Hujusmodi etiam pultes in Angliam pridem introductæ & in usum receptæ sunt. *Vires & Usus.*

Cæterum Milii farinæ olim usus fuit in fomentis ad tormina, capitis quoq; & nervorum dolores. Foris impositum fuit in sacculis; nam in cataplasmatis ob friabilitatem difficilis ejus usus est. Qui plura de ejus facultatibus & usibus desiderat, C. Bauhini theatrum Botan. & J. B. historiam adeat.

Si membrana cerebri fuerit vulnerata, egregiè ipsam conglutinat (inquit Archigenes) Calaminthæ succus infusus, & farina Milii arida inspersa.

Ad sudorem provocandum, ℞ Decoct. Milii cum passulis & ficubus. Nobile sudorificum & diureticum vocat Otho Heurnius. Vel ℞ Decoct. Milii ad crepaturam cocti ℥iiij. Vini albi ℥ij. Exhibe calidè ægrotanti. Vocatur syrupus S. Ambrosii. *Chesneau.*

4. *Milium Sabæum* C. B. *An Milium exiguum argenteum ex Cayro* J. B?

C. B.

Granum est parvum, rotundum, Milio ut nomine, ità & formâ non absimile, sed gustu dulcius.

Hoc in Guinea, in regno Sabo *Millo* vocitant, & hoc frumento incolæ præcipuè vescuntur, ex hoc panem conficientes: granum probe maceratum lapidi plano seu lateri imponunt, hocque alio lapide manibus suis assiduè terunt, non secus ac pictores coloramenta sua comminuere solent, comminutum aquâ subigunt, & ex eo rotunda liba aut globos conficiunt, quos linteis aliisve scrutis, pannisve involutos coquunt, quantum ipsis sufficere videtur. Panis hic ingrati gustûs non est. Ex

eodem grano potum efficiunt coquendo aut aliter miscendo, gustui gratissimum & saluberrimum. *Addit. ad Clusii cur. post.*

Milium suum argenteum ex Cayro J. B. sic describit, Vulgari Milio magnitudine cedit, magisque rotundum in acutum umbilicum terminatur: tenui, argenteo, valdéq; lucido cortice & à Medulla levi attactu separabili. Medulla Milii vulgaris, alba, insipida ferè, dentibus friabilis. Româ ab amico acceptam attulit Cherlerus, nomine Milii ex Cayro.

CAP. XI.

Milium arundinaceum, multis Lachryma Jobi J. B. *Lachryma Jobi* Ger. Park. *Lithospermum arundinaceum* C. B. **Job's tears, or Herb-millet.**

J. B.

C*Ulmis* donata est cubitum unum aut alterum altis, geniculatis: *folia* autem habet Turcici frumenti, cubito subinde longiora, uncias duas lata, quibus minora sunt illa quæ in ramis nascuntur, ex quorum alis petioli emicant, quibus transadiguntur singulis grana utplurimum singula, rariùs bina, lævoris politissimi, nitida, ante maturitatem flavescentia, matura ex nitido rubescentia, duritie lapidea, Cicer æquantia, superiore parte turbinata, unde exit inanium glumarum spica mutica.

Locus. In hortis colitur. Parkinsonus in Creta insula, Rhodo, Syria aliisq; Orientalibus regionibus sponte provenire ait. In Anglia & frigidioribus semen ægrè maturat.

Semine maturo & aqua ferventi intincto globulos parant quibus funiculo trajectis utuntur ad numerandas preces.

Vires. Est etiamnum, si expertus hæc scribat Lobelius, ad calculum renum & vesicæ saburram polline & decocto præsidium vulgatum.

CAP. XII.

De Sorgo seu Milio Indico.

HOc genus Italis *Sorgo* vel *Surga* dicitur (auctore C. Bauhino) à proceritate, qua inter suas cognatas fruges, Milium sci. & Panicum, surgit: Insubribus *Melegua*, Melica dicitur.

Culmi crassitie & altitudine, granorúmque magnitudine inter frumenta paniculata eminet. Descriptio Milii Indici Pliniana notas ejus characteristicas continet. *Milium* (inquit) *intra hos decem annos ex India in Italiam invectum est, nigrum colore, amplum grano, Arundinaceum culmo: adolescit ad pedes altitudine septem, prægrandibus culmis, lobas vocant, omnium frugum fertilissimum.*

1. *Sorghum* Ger. J. B. *Melica sive Sorghum* Park. *Milium Arundinaceum sive Indicum semine subrotundo* C. B. **Indian Millet.**

C. B.

Tota planta Arundinem tam formâ, quàm proceritate refert, itâ ut agri in quibus ad maturitatem usque adolevit procul distantibus Arundineta esse videantur. *Matth.* Hoc radicibus fibrosis multis ac validis nititur: culmis est quatuor, quinque, aut pluribus ex uno grano assurgentibus, octo, decem, nonnunquam tredecim pedes altis, digitum crassis, fuscis, utplurimùm novem geniculis tuberosis interceptis, medullâ candida, subdulci, Sambuci modo, fartis, & maturescente semine rubentibus, foliis Arundinaceis è singulis geniculis cubito longioribus, tres, quatuorve dig. latis, superioribus mucronatis, per ambitum minutissimis sed acutis dentibus armatis, itâ ut si deorsum mulceantur, teneros etiam digitos vulnerent. In summitate juba erecta dodrante plerunq; longior, latitudine quatuor aut quinque unciarum, plurimis paniculis constans; quæ Junio Julióve mense è gramineâ vaginâ emergens flores luteos, exiguos, oblongos & pendulos profert, quibus defluentibus spicæ rubescere incipiunt. Succedunt grana numerosa, Milii aut Cannabis semine duplo majora, oblongæ rotunditatis, colore utplurimum subrubra, vel in rufo nigricantia, rariùs subalbicantia & lutea, duplici tunicâ involuta, quibus excussis petioli, quasi crassa filamenta, ex quibus scopas concinnant, remanent. At increscentibus caulibus & spicis turgentibus, radix ex inferioribus geniculis undiq; quasi fulcra demittit, quæ in terram figuntur fibrásq; agunt, quò culmos sustineant, ut faciliùs vento resistant.

Locus. Solum amat pingue & humidum, unde à nonnullis in ejusmodi solo ad agrorum luxuriam castigandam seritur. Ex India primùm adductum est in Hispaniam, Italiam, aliásque calidiores regiones. Nos in Foro Julii Italiæ copiosè satum observavimus. Ex æstivis sementibus est. Autumno maturescit.

Semen Panico sapore & temperamento simile est. Italiæ infima plebs & Patavini rustici ex granis in farinam molitis panes conficiunt, qui friabiles sunt, & parum alimenti subministrant, nigri, duræ concoctionis & alvum constringentes: ex farina cum lacte pultes conficiunt frequentiùs. At in Hetruria gallinarum, columbarúmq; sagina seritur potiùs quàm ad hominum alimentum. Suum & boum

boum & equorum pabulo etiam servit. Si boves, autore Cæsalpino, herbam virentem depascantur, intumescunt & pereunt, si culmos exsiccatos proficiunt.

Ex culmorum medulla medicamentum ad strumas præstantissimum fit: cujus conficiendi modum vide apud *Matth. J. B.* & *C. B.* Idem Matthiolus flores ad fluorem muliebrem & dysenteriam commendat. Vide locum. *Vires.*

Ex summis Sorghi viticulis rigidioribus arefactis scopas Itali conficiunt, vestibus & capiti detergendis, quibus in variis Galliæ & Italiæ, nunc & Germaniæ, locis utuntur *C. B.* Hujusmodi scopas Venetiis venales observavimus cùm in Italia peregrinaremur.

2. *Milium arundinaceum semine plano & albo* C. B. *Sorghi album, Milium Indicum, Dora* J. B.

C. B.

Hoc *radices* fibrosas & duras habet, terram à summo petentes, eique infixas, quo plantæ moles firmiùs contra ventorum impetum firmetur: quare quindenis diebus singulas radices è geniculis profert, è terræ proximioribus incipiendo gradatim sursum ad quartum tendens: *culmus* Mayzio vel potius Cannæ Saccharinæ similibus, (qui sex vel octo cubitorum) medullâ albâ, dulci, Arundinum Sacchariferarum modo, fartis: quorum summitati *panicula* speciosa, Milio prædicto major, alba, semipedalis longitudinis insidet: ex qua post flores delapsos è filamentis capillaceis exiguis & rigidis *grana* dependent, folliculo albo inclusa, candidissima, Lentis modo compressa, (Orobi magnitudine in Arabia) fractu durissima, nigro puncto, quo spicæ vel petiolo, è quo ægrè divelluntur, hærent.

In Arabia circa urbem Anam, cum Babyloniam veterem flumine peteret, utrinq; ad fluminis ripas agros consitos Rauwolfius observavit; & quidem solo arenoso, tenui & satis profundo, quod Octobri mense jam maturum & partim collectum erat. Et Bellonius in Cilicia & Epiro, ubi rustici magnos succos refertos Corcyram in forum devehunt, notavit. *Locus.*

Hæc planta *Dora* Arabum censetur; quæ sicca est, parùm nutrit, & ventrem stringit. Grana candidissima farinam panificiis aptam promunt, ex qua, ut Rauwolfius habet, panem bene sapidum cinericeum conficiunt, placentarum formâ, circa digitos quatuor transversos latos, sex longos, & duos crassos: & ut Bellonius, molas habent domi, quibus grana conterunt, & ex farinâ massam duram pinsunt, quam tenuiter admodum complanatam radiis Solaribus coquunt: aut veteri Romanorum militum more, qui tegulæ ab igne calefactæ, & lapidibus utrinque sustentatæ, massam pistam complanatam imponentes coquebant: eadem ratione rustici panem coquunt; at urbani in clibano. Incolæ ex culmis, eo quo ex Cannis Saccharinis modo, masticatis, succum suavem & dulcem eliciunt, qui in his magis in superiore parte, in Saccharinis autem in inferiore continetur. Corcyræ insulæ incolæ hoc columbas alunt: in Cilicia ob lignorum penuriam serunt, cujus calamos pollicari crassitudine incolæ diligenter colligunt, & ex illis ignem servant. *Usus.*

Cap. XIII.

De Avena, seu Bromo.

Ut ab habeo est habena, sic ab *aveo* (inquit Vossius) videtur esse *Avena*, sive ab occupandi aviditate, quod Agrætius scripsit: sive potiùs quod aveant illud edere pecudes ac equi.

Avena paniculâ sparsâ, semine angusto oblongo nunc nudo, nunc gluma crassiore tecto, in locustis bifidis, à reliquis frumentaceis distinguitur.

A. 1. *Avena alba* J. B. *vulgaris seu alba* C. B. *vesca* Lob. Ger. Park. **White Oats.**

C. B.

Radicibus copiosis nititur: ex quibus culmi aliquot ex gramineis vaginis prorumpentes assurgunt, geniculis distincti, ac triticeis nodosiores [quatuor aut quinq; articulis in eodem culmo:] *foliis* Tritici aut Zeæ. In cacumine panicula se explicat ceu juba Arundinis, ex qua folliculi veluti parvæ locustæ bipedes, longis ac tenuibus pediculis dependent, flore candicante, in quibus *semen* Hordeo longius, tenuiúsque, acutum & subalbicans continetur, quod geminum (altero tamen semper grandiore) & superiori parte exiguis capillis hirsutum est, glumis crassis ac duris involutum, & inclusum: at in maturitate membranæ dehiscentes maximè nudum semen ostendunt: medullâ est molli, candidâ & dulci. Aristas habent grana laterales, interdum tamen iis carent.

Quæ sata nascitur (inquit C. Bauhinus) culmo est crassiore & proceriore: quæ sponte tenui stipula & spicâ jejunâ sterilis est.

In omnibus regionibus tam calidis quàm frigidis seritur: apud Germanos [& etiam Anglos] communiter initio Martii, aut etiam Februario exeunte. Virgilius Avenæ segetem campum urere & emaciare adnotavit. *Locus & Tempus.*

Urit enim Lini campum seges, urit Avena.

A. 2. *Avena nigra* J.B. C. B. **Black Oats.**

Hæc ipsa (inquit C. Bauhinus) albâ aspectu sylvestrior est, stipulâ quinetiam crassiore & folio nigriore: granum huic strigosius, longius & pilosius est quàm præcedenti, glumâ pilosâ & nigrâ tectum, è cujus dorso arista intorta nascitur.

Parkinsonus & Gerardus vel hujus non meminere, vel cum præcedente miscent: à quâ J. etiam Bauhinus eam specie diversam non facit. In Anglia multo frequentiùs & copiosiùs seritur quàm Avena alba.

A. 3. *Avena nuda* J. B. C. B. Ger. Park. **Naked Oats**, *& in Cornubia, ubi copiosè seritur.* **Pillis & Pill-corn.**

Hujus semen durum corticem non habet ut Avenæ vulgaris, sed plures glumas tunicásve tenues, paleaceas; porro autem granum ipsum habitius est & ex albo fulvescens, quodammodo simile Avenæ.

Quod J. Bauhinus Avenæ nudæ granum minùs pertinaciter glumis hærere affirmat nobis non probatur, quin potiùs contrarium videtur.

Locus. In extrema Cornubia prope Belerium promontorium copiosè seritur ubi non minori pretio venditur quàm Triticum ipsum.

A. 4. *Ægilops quibusdam aristis recurvis sive Avena pilosa* J. B. *Festuca utriculis lanugine flavescentibus* C. B. *Ægilops bromoides* Ger. emac. *Æg. bromoides Belgarum* Park. **Bearded wild Oats, or Haver.**

J. B.

Folia sunt Avenæ foliis æmula, *spica* verò siquæ alia ejus generis Cerealium, admodum speciosa, pedalis, rariùs tamen, glumis stipata: hæ quippe alias binæ, aliàs ternæ, longis & trium unciarum pediculis hærent perquam elegantes, glumis utrinq; munitæ oblongis, lucentibus, striatis, pallidè partim virentibus, partim virescentibus, latioribus quàm in vulgari Avena, cui similia grana, intus bina communiter, rariùs singularia, fulvo ac pænè ruffo colore prædita, pilis flavescentibus, ac pulchre Byssi instar lucentibus, obsepta, quæ ferè Avenæ granis longiora sunt: secus quas aristæ exeunt gemellæ, longæ, duarum aut trium unciarum, atque incurvæ, uti crura Locustarum sylvestrium, rigidiusculæ. Spica Avenæ spicam pulchrè æmulatur; nam ad ejus modum, ex granorum, uti conjicere est, pondere, pedicillorúmq; subtilitate ità pendulæ atque tremulæ hærent glumæ, ut nec pendulas nec surrectas quis simpliciter dicere queat.

Locus. Inter segetes nimis frequens est; nec agri qui eâ semel infecti sunt facilè hac peste liberantur: etenim ante messem maturescens, semen in terram effundit, quod per hyemem ibidem restans, aut per integrum annum si satio intermittatur, cum segete denuo succrescit.

Vires & Usus. Avena in qualitatibus primis temperata est; desiccat, mediocriter digerit, & adstringit nonnihil: in usu frequentissimo est apud nos tum in cibo, tum in medicina. Seritur quidem pro equorum pabulo, quin & anseres ea saginantur, & gallinæ aluntur: Ex ea tamen non solùm pro rusticis, sed etiam pro magnatibus farinâ optimæ & variæ pultes & sorbitiones conficiuntur: Ex ejus farina, (granis decorticatis) interdum sola cum sale & passulis aquæ incoctâ, sed frequentissimè unà cum carnibus, juscula & sorbitiones paramus: nec alia ferè juscula apud nos in Anglia in usu sunt quam avenata tam apud nobiles quàm plebeios, quæ sanè tam ægrotis quàm sanis saluberrima sunt, facilè concoquuntur, & optimum alimentum corpori subministrant. In annonæ caritate tenuioris conditionis homines hisce jusculis præcipuè victitant: & tamen meliore valetudine fruuntur, quàm qui delicatissimis variâque arte confectis cibis utuntur: bene nutriunt, floridúmque satis colorem infantibus efficiunt. Oribasio quoque Avena maximè omnium leguminum ad concoquendum accommodata est, & ejus optima est sorbitio. Rectè ergo Plinius (inquit C. Bauhinus) Germaniæ populos Avenam serere scribit, quibus frumenti instar sit, cujus etiam pulte vivunt.

Solent & Saxones farinam Avenæ crassiorem, quam ipsi *Grote* vocant omnibus ferè obsoniis unà cum sale aspergere & sic simul coquere. Nos quoque in Anglia Avenæ grana deglubita integra **Grotes** vocamus, iisque utimur ad farcimina & botulos cruore distentos parandos.

In montosis Septentrionalibus Angliæ, inque Cambria, ex Avena decorticata & molita panes & placentas varii generis conficiunt, nec alio pane utuntur rustici, & tamen optima valetudine fruuntur, & maximè sunt longævi. Et sanè minimè dubium est, quin panes hi saluberrimi sint, quamvis non assuetis ob amarorem minùs grati.

Cerevisiam quoque ex Avena non secus quàm ex aliis frugibus Angli non minùs quàm Lithuani conficiunt: quæ hordeaceæ bonitate non multum cedit, aliquo etiam respectu ei præfertur.

Walli ex Amylo Avenæ in aqua ad gelatinæ crassitiem decocto ferculum parant *LLummery* eorum lingua dictam, quod magno, non in Wallia tantùm, sed per totam Angliam in pretio est. Gelatinam hanc Amyleam Avenaceam seu *Flummery*, calidam in taleolas dissectam cum lacte, vel cum cerevisia aut vino albo saccharo edulcorato mixtam comedunt.

Cremor Avenæ non minùs utilis est ægrotantibus quàm Ptisanæ ex hordeo. Medici nostrates in morbis acutis non aliis ferè sorbitionibus ægrotos alunt quàm Avenatis. Farina Avenæ extrinsecùs ad cataplasmata non minùs utilis est quàm Hordei, desiccat & digerit mediocriter, ac sine morsu.

Avenâ, dum colica nos affligit, ceu medicamento potissimùm utimur, quæ conspersa pugillis aliquot Salis communis torretur in sartagine, tosta verò sacco tenuioris telæ indita abdomini ægrotantis applicatur, & plerunque nisi colon & intestinum rectum excrementis sint referta, ingens levamen ab illius usu percipi solet. *S. Pauli.*

Qui calculo renum laborant iis commendandum balneum ex polenta trita, Lupulo & Avenæ stramine, quod insigniter mitigat dolores nephriticos, calculum & urinam ita pellens lumbis, stramine calente & probè percocto circumdato, in vanno confidentes micturiant: & sæpiculè sine dolore calculum excernunt. Quod Euporiston lubens publici juris facio, quod jam per 30. & amplius annos compluribus commendavi ægris, multis aliis remediis incassum adhibitis. *Simon Paulus.*

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

De Culmiferis Grano minore seu De Graminibus.

GRamen à gradiendo seu progrediendo, serpendóve, quòd geniculatis viticulis per terram mirificè repat, nomen habet: vel à gignendi fœcunditate, siquidem crebro à se novas radices spargat, idque non tam ut terram amœno virore ornet, quàm ut ejus perenni proventu bobus & jumentis pabulum suppeditet. *C. B.* Verùm non omne gramen viticulis serpit, sed caninum præcipuè, quod ob id Gramen simpliciter & κατ' ἐξοχὴν dictum.

Græcis Ἄγρωστις dicitur quasi Agrestis παρὰ τῶν ἀγρῶν, eò quod in agris ubique sponte, quovis cœlo, & solo etiam non satum, nec cultum luxuriet.

Gramina in duo genera dividemus, spicata nimirum & paniculata.

Primum Genus

Gramina spicata continens.

Hæc à similitudine cum Frumentis aliisque rebus à Botanicis in plura subalterna genera dividuntur. Nos à Graminibus caninis dictis partim ob spicam Triticeæ similem, partim quia Graminis nomen à gradiendo seu rependo dictum iis præcipue & maxime proprie competit, incipiemus.

Cap. I.

De Gramine canino.

A. 1. *Gramen repens, Officinarum fortè, spicæ Triticeæ aliquatenus simile* J. B. *An Gramen caninum* Ger? *caninum vulgatius* Park? *caninum arvense, seu Gramen Dioscoridis* C. B. **Common Dogs-grass, or Quich-grass, or Couch-grass.**

J. B.

PRocerum est gramen, interdum tribus cubitis altius; *Foliis* è longa vagina, plerunque asperis, rariùs glabris, quatuor vel quinque in eodem culmo, è totidem geniculis exeuntibus. *Spica* summo culmo insidet duorum versuum, eodem cum Triticeis situ, sed omnibus modis strigosior, cum aristis perbrevibus subrubens, semine oblongo fusco. *Radices* pro Graminum ratione crassiusculæ, longe latéque reptantes, extremis germinibus acutis, duris & pungentibus, sapore dulci prædítæ sunt.

In agris & hortis reptatu suo & importuna luxurie odiosum, molestum, & extirpatu difficile est. *Locus.*

Hujus aliam seu speciem, seu varietatem observavimus cum aristis multò longioribus, circa *Settle* oppidulum in agro Eboracensi, & alibi in Septentrionalibus Angliæ. *Varietas.*

Si C. Bauhinus eandem nobiscum plantam intelligat, spica minùs rectè picta & descripta est.

Gramen viride, non tantùm κατ' ἐξοχὴν Officinis dictum, sed quodcunque, dissolvit calculos præsertim biliosos: Oves & boves calculis vexati in hyeme Verno tempore liberantur à Gramine recenti, ex Observ. *Fran. de la Boe Sylvii*, p. 300. Idem jampridem observavit D. Glissonius in libro de Anatomia hepatis. *Vires.*

A. 2. *Gramen caninum marinum* Ger. *caninum maritimum spicatum* C.B. *caninum geniculatum maritimum spicatum* Park. *Gram. repens marinum spicâ exiguâ* J.B. **Sea Quich-grass.**

C. B.

Ex *radicibus* oblongis, tenuibus, albicantibus, lignosis, levissimè capillatis *viticelli* plures, repentes, rotundi, læves, pedales, cubito etiam longiores, frequenter geniculati, unde ramuli plures *foliolis* arundinaceis, brevibus & angustis cincti, prodeunt, quorum superioribus spica triuncialis, ex cinereo nigricans insidet.

In toto litore propè Monspelium frequens invenit *D. Magnol.*

Hæc descriptio minimè convenit Gramini nostro canino maritimo spicâ triticeâ, ideóque alterius, & nobis inobservatæ plantæ sit oportet: nihil tamen fidenter affirmo. Nam Johnsonus Gerardi amaculator Gramen geniculatum caninum marinum *Lob.* i. e. Gramen caninum maritimum spicatum seu 8. *C. B.* idem esse conjectatur Gramini nostro canino maritimo spicâ triticeâ, quamvis icon minùs proba sit. *Locus.*

A. 3. *Gramen caninum longiùs radicatum marinum alterum* Lob. *Gr. can. maritimum spica foliaceâ* C. B. *can. marin. alterum* Ger. *can. marit. alt. longius radicatum* Park.

Ex singulis radicibus oblongis capillatis, priori similibus culmus unus & alter tenuis brevisque inter folia semipalmaria assurgit, qui in spicam crassam, foliaceam, velut squamosam & duram abit, & sapore cum priore convenit. [C. Bauhinus in Theat. Botan. cap. 2. duas habet species Graminis canini

nini eodem titulo *Graminis canini maritimi spicati* donatas, nimirum VIII, & XI. Octavam speciem (ut diximus) Johnsonus pro Gramine nostro canino maritimo spica Triticea habet; cujus opinionem Botanicorum peritiorum judicio relinquimus.]

Locus. Hanc speciem in maritimis Merseiæ insulæ propè Colcestriam nuper invenit nobísque ostendit *D. Dale.*

4. *Gramen caninum maritimum spicâ echinatâ* C. B. *caninum marinum asperum* Park. *parvum echinatum* J. B. Rough-eared Sea Dogs-grass.

J. B.

Longis, albicantibus fibris radicatur, *culmis* plusculis donatum palmaribus aut paulò longioribus [dodrantalibus C. B.] duris, rubentibus, crebro nodorum interceptu distinctis, quos folia ferè totos obvolvunt, vix unciam ab iis recedentia, hirtis per margines pilis donata, alioqui glabra. *Spicæ* unciales & longiores [interdum eam longitudinem minimè attingunt] denso glumarum pulchris denticulis muricatarum stipatu contextæ, *semen* echinuli meditullio continentium pusillum, oblongum, ruffum.

Locus. In arenosis circa Monspelium copiosè provenit. Vidimus etiam Florentiæ in Arni fluminis alveo. C. Bauhinus in litore Veneto & maritimis circa Anconam.

Tempus. Seriùs & post Solstitium æstivum spicam producit.

A. 5. *Gramen caninum maritimum spicâ triticeâ nostras. An Gr. can.* 8. *seu maritimum spicatum* C. B?

Fibris plurimis ex imis foliorum agminulis emissis *radicatur*, obliquis etiam seu transversis geniculatis germinibus Graminis canini in modum sub terra reptans. *Folia* modicè lata, striata, glauca, lateribus coeuntibus per vetustatem convoluta. *Culmi* sesquicubitales, bicubitales & altiores, tenues, tribus quatuórve geniculis intercepti, & totidem foliis amicti, *spicam* in summo gestant Tritici mutici similem longitudine etiam pari, verùm minus compactum & strigosiorem.

Locus. In fossis palustribus maritimis frequentissimum est.

* 6. *Gramen hirsutum repens spica simplici molli* J. B. Creeping rough grass, with a single soft spike. *An. Gr. caninum vineale* C. B?

J. B.

Importuna luxuries est *radicum* albentium, nitidarum, geniculatarum, sapore subdulci, quibus in immensum se propagat. *Folia* longa, hirsuta, mollia, vaginâ longissimâ *culmum* nodosum, tenuem, cubitalem obvolvunt: panicula mollis, contractior, palmum circiter longa, ex viridi purpurascens.

Locus. Abundat in vineis Montbelgardi florens Junio & Julio. Nos habemus in arvis præcipue Graminis canini speciem Gramini lanato Dalechampii adeò simile ut pro eo fallat, quod huic idem esse suspicamur.

* 7. *Gramen canarium longius radicatum latiore panicula majus* Lob. Adv. part. alt.

Nobis nondum innotuit. Alii Botanici quæ de eo habent è Lobelio mutuantur. Vide si placet historiam ejus apud ipsum: ut &

* 8. *Graminis canarii latiore panicula minoris* ejusdem eodem in loco.

Quod C. Bauhinus *Gram. caninum longiùs radicatum minus* vocat, uti præcedens *Gram. can. long. radic. majus.*

Gramen caninum supinum paniculatum dulce *C. B.* Idem videtur Gramini nostro Miliaceo aquatico suavis saporis. Color albus paniculæ non respondet.

9. *Gramen caninum supinum* Lob. Ger. *caninum supinum minus* C. B. *caninum supinum arvense* Park.

Nobis nondum observatum est. Quæ de eo habent, si placet apud Lobelium & C. Bauhinum vide.

10. *Gramen caninum supinum paniculatum folio varians* C. B.

Thalii est, apud quem descriptio ejus requirenda, vel apud C. B. in Theatro.

Vires. Graminis radices præcipuæ Officinis in usu sunt, rariùs folia, rarissimè semen. Refrigerant & siccant moderate, aperiunt (partium enim tenuium sunt) & subastringunt. Hinc egregiè conducunt in obstructionibus viscerum, ictero, calculis renum & vesicæ, &c. partim quòd sine calefactione agant hoc opus suum, quod profectò rarissimum est, nam diuretica & lithontriptica medicamenta pleraque calida sunt, partim quòd ob adstrictionem suam tonum reddant partibus. *C. Hofm.* Ad lumbricos infantum necandos & expellendos commendantur: necnon ad expuitionem sanguinis.

Non minùs faciunt contra febres malignas vi suâ exsiccatoriâ, ut & contra fluxus alvinos, præsertim puerorum. In hos fines utimur ferè aquâ ex tota planta destillatâ, (inquit C. Hofmannus) non quidem nostratis, sed *nodosi* seu tuberosi.

Extrinsecùs in dolore capitis leniendo, in oculorum inflammationibus ac defluxionibus compescendis, in naribus purulentis, in odontalgia, in tumoribus podagricis discutiendis usus earum est.

Adhibetur

Adhibetur autem vel aqua ſtillatitia ex radicibus Maio vel Septembri collectis diligenter mundatis & conciſis *NB.* elicita; vel decoctum earum in vino: vel Infuſum in muſto. Reliquos ad uſum præparandi modos vide apud C. Bauhinum in Theat. Bot.

Radices Graminis ad obſtructiones hepatis, lienis, maximè ſi febres ex iis ſcaturiunt, item ad calculos renum pellendos valent, & ubi eſt inſignis dyſcraſia viſcerum calida, cum eorundem obſtructione, vix exoptatius medicamen quàm radices Graminis ars noſtra nobis ſuppeditat, atq; ut Hofmannus obſervat ſine calefactione opus ſuum perficiunt, quod profecto rariſſimum eſt, & ſimul cum adſtrictione tonum addunt partibus. *Simon Paulus.* Ex excerptis *D. Hulſe.*

Aqua radicum Graminis ſtillatitia commodiſſima omnium eſt aquarum quâ pulveres contra lumbricos verminantibus pueris diluimus, præſertim ſi una vel altera gutta ſp. Vitrioli cum tantillo ſyrupi acetoſ. citri inſtilletur.

Gramina quædam Triticea è C. Bauhini Theatro Botanico.

1. *Gramen latifolium ſpicâ Triticeâ compactâ* C. B. Park. *An Gramen caninum primum noſtrum?*

C. B.

Culmo eſt ſeſquicubitali, uno alteróve geniculo diſtincto: *foliis* frumentaceis, pedalibus; *ſpicâ* Triticeâ palmari, lata, glumis ariſtis carentibus.

Baſileæ ad agrorum margines: Norimbergæ verò ſpicâ occurrit anguſtiore, magis ſparſa, & utriculis ariſtatis. *Locus.*

Nihil invenio in hac deſcriptione quod non conveniat Gramini noſtro canino repenti vulgari ſpicâ Triticeâ, primo in loco deſcripto.

2. *Gramen latifolium ſpicâ Triticeâ divulsâ* C. B. Park.

C. B.

Hoc à priore ſpicâ potiſſimùm differt; quæ in ſpicas diſtinctas & anguſtas divulſa eſt. Hæ ſibi invicem in culmo alternatim ſubſequuntur, earúmque utriculi breviſſimis ariſtis armantur.

In Italia ad agrorum margines. *Locus.*

3. *Gramen anguſtifolium ſpica Triticeâ compactâ* C. B. Park.

C. B.

Hoc *foliis* eſt anguſtioribus, ſeſquipalmaribus, rigidis, acuminatis & albicantibus: culmo lævi, rotundo, ſtriato, ſeſquicubitali: ſpicis palmaribus, compactis, utriculis rigidis & acuminatis.

Baſileæ ad ſepes, locis aridioribus extra portum Blaſianam. *Locus.*

4. *Gramen anguſtifolium ſpica Tritici mutici ſimili.* C. B. Park.

C. B.

Radicibus oblongis, geniculatis, nodoſis, candidis ſerpit: *culmis* eſt ſeſquicubitalibus, rotundis, *foliis* junceis, oblongis, duris, in acumen faſtigiatis: *ſpicâ* oblonga, triticea, glumis paucis, oblongis, ariſtis carentibus.

Arenoſis circa Baſileam, ut ad Cliben provenit. *Locus.*

Cap. II.

De Gramine cum ſpica Brizæ.

Briza Germanis dicta Zeæ ſpecies eſt.

1. *Gramen ſpicæ Brizæ majus* C. B. J. B. Ger. emac. Park.

C. B.

Radicibus & culmis eſt frumentaceis, *foliis* anguſtis, *ſpicis* palmaribus, multiplicibus, utriculis ariſtis brevibus armatis, floſculis ut in Tritico luteolis. Tota planta ad viri altitudinem aſſurgit, & apud nos locis acclivibus ad Rheni ripam & ad montis Crentzacenſis aſcenſum provenit.

In ſatorum marginibus circa Salenovam Monſpelio non longè invenit *P. Magnol.* *Locus.*

2. *Gramen ſpicâ Brizæ minus* C. B. J. B. Park.

J. B.

Tota planta palmo minor eſt, *radice* exili, fibroſa; *foliolis* ad radicem brevibus, mollibus, caneſcentibus; *ſpicâ* unciali, quæ modò ſimplex, modo gemina & ternia, utriculis ariſtis armatis.

In agris Monſpelienſibus invenitur.

CAP. III.

De Gramine Secalino.

SUb hoc titulo comprehendimus Gramen illud, Hordeum ſpurium dici ſolitum, cujus ſpica Secalis non Hordei ſpicam refert.

A. 1. *Gramen Secalinum & Secale ſylveſtre* Johnſoni *apud Gerardum. Hordeum ſpurium vulgare* Park. *murinum* J. B. *Gramen hordeaceum minus & vulgare* C. B. *An Herba Phœnicea Græcorum* Plinio lib. 22. cap. 25? **Wild Rie, or Rie-grass. Wall-Barley.** *Verùm ſpica propiùs accedit ad Secale quàm ad Hordeum.* **Way-Bennet.**

C. B.

Radice eſt capillata, parva, candida: *foliis* gramineis, & quidem primis palmaribus, anguſtis, nonnunquam articulatis: *culmis* frequentibus, ſeſquipalmaribus, & interdum cubitalibus, geniculatis: *ſpicis* longis, Hordeo ſimilibus, [aut potiùs Secali] at tenuioribus, mollioribus, frequentibus ariſtis horridis, glumiſque inanibus.

Locus. Ad muros, macerias & ſemitas plerunque oritur.

Hæc ſpecies differt à proximè ſequente brevitate ſua, ut quæ dodrantalem altitudinem rarò excedat: ſpicarum ariſtarúmque longitudine, quæ in hac multùm ſuperant: loco denique nimirum in ſiccioribus ad muros, macerias & ſemitas, cum illa in pratis & paſcuis plerunque humidioribus duntaxat proveniat.

A. 2. *Gramen Secalinum* Ger. emac. lib. 1. cap. 22. n. 4. *Gr. Secalinum majus an minus* Park? **Rie-grass.** *An Gr. ſpicâ Secalinâ* C. B.

Culmo aſſurgit tenui, bicubitali, tribus quatuorve nodis diſtincto ad quos ſingula *folia*, culmum ut in aliis ima ſui parte involventia, à quo ubi recedunt, in palmarem longitudinem, extenduntur. Caulis faſtigium *ſpica* occupat ſeſcuncialis, Secalini æmula, ariſtis paulo brevioribus quàm in præcedente, purpuraſcentibus, circumvallata.

Floſculos exſerit oblongos, luteos.

Locus. In pratis frequens oritur. A præcedente proceritate ſuâ & ſpicarum ariſtarúmque brevitate præcipuè differt.

A. 3. *Gramen Secalinum paluſtre & maritimum.*

A vulgari Gramine Secalino ſeu Hordeo ſpurio differt *ſpicis* brevioribus, pyramidalibus, è latiore ſci. baſi in anguſtum apicem ſenſim tenuatis, ſquamis crebrioribus & magis confertis compoſitis, iiſdem & *ariſtis* magis extantibus, imis longioribus, ſuperioribus ordine brevioribus omnibus purpuraſcentibus, *Radices* quinetiam vel quòd minùs firmiter terram apprehendant, vel quòd in laxo & ſpongioſo ſolo plerunque oritur, faciliores extirpatu ſunt.

Locus. In paluſtribus frequentiſſimum eſt.

4. *Gramen bulboſum ex Alepo* J. B. C. B.

J. B.

Ex olivaribus, multis laceris tunicis veſtitis, *bulbis* pendent fibræ robuſtæ. *Culmi* pedales, craſſiuſculi, *foliis* inſignes anguſtis, palmaribus. Summo ſcapo gerit *ſpicam* Hordeo murino ſimilem, palmari minorem, glumis denſis, longis, calamo appreſſis, ſurſum ſpectantibus, in brevem ariſtam ſingulis deſinentibus.

CAP. IV.

De Sparto & Gramine Sparteo.

QUoniam horum pleraque ſpicam habent Secalinæ ſimilem, ideóque proximum Secalinis graminibus illis locum dedimus.

Spartum à verbo σπείρω dicitur, quòd non tantùm terræ ſemen mandare, ſed & texere aliquid vel inter ſe nectere ſignificat. Σπάρτα & σπάρτια funiculi vel lineæ ſunt, ſic dicta non quòd ex herbis ſativis nectantur, ſed quod ad vinciendum idonea ſint à σπείρειν nectere, complicare. Hinc herbas quæ funiculis, retibus, ſtoreis, aliiſque rebus texendis aliquem uſum exhibent, inter quas principem locum obtinet de qua nunc agimus, hoc nomine donârunt Veteres.

1. *Gramen*

1. *Gramen sparteum Plinii, sive sportularum ficuum* J. B. *sparteum primum paniculâ comosâ* C. B. *Spartum herba Plinii* Clus. *Spartum Plinii Clusio* Ger. *Spartum Plinii, sive Juncus Hispanicus* Park. **The true Matweed of** Pliny.

Clus.

Numerosa, tenuia, viridia, junceáque habet *folia*, cubitalis longitudinis, ex eadem radice prodeuntia, quæ dum novella sunt latiuscula conspiciuntur, & interiore parte canescentia, successu verò temporis contrahuntur & convolvuntur, fiúntque juncea, dura, flexibilia tamen, & marginibus ita conjunctis ut vix rima appareat, nisi diligentiùs observes. Inter hæc *culmi* exiliunt, ipsis foliis paullò longiores, qui vere & æstate parvam, Arundinaceam paniculam ferunt, simili propemodum cum illa ratione florentem: deinde oblongum *semen*, ut nonnulla Graminis genera. *Radicibus* nititur fibrosis & perennibus, è quibus multæ simul enascuntur plantæ contiguæ, Junci modo, ut interdum una planta, sive multarum simul congestarum cumulus, duorum pedum spatium, vel illo etiam amplius, in ambitu occupet.

Frequens nascitur collibus arenosis inter *Vaena* & *Alcala real*, atque aliis Bæticæ locis, sed omnium abundantissimè ab initio Granatensis regni sive Bæticæ limitibus usque ad Murgin urbem, vulgò *Murcia* dictam, ut non sine causa totus ille tractus Veteribus appellatus sit *Spartarius campus*; quo etiam Nova Carthago, vulgo *Cartagena*, urbs maritima continetur: hæc etiam à nonnullis Spartaria cognominata est, ob Sparti (ut credibile est) eo agro nascentis abundantiam. Nascitur & Valentino regno, atque illud quidem superiore longè uberiùs & lætius. *Locus.*

Est verò Spartum hoc, quod Hispanis, apud quos nascitur, etiam nunc *Sparto* dicitur, illud ipsum quod *Plinius*, lib. 19. cap. 11. describit. Eodem enim in usu nunc est apud Hispanos, quo fuit Plinii tempore. Nam ex crudo & exsiccato tapetes seu aulæa, storeas, corbes, rudentes aliósque funes conficiunt: Corbes etiam illi in quibus ficus & Uvæ passæ advehuntur, ex Sparto contexti sunt. Sed ex illo aquâ instar Lini macerato, deinde siccato & tuso calceamenti genus, quod ipsi *Alpergates* appellant, paratur, funes etiam & alia subtiliora opera. Præfertur autem id quod Valentino regno crescit. *Usus.*

2. *Gramen sparteum* 2. *Clusio* J. B. *Gr. sparteum secundum, paniculâ brevi folliculo inclusâ* C. B. *Spartum alterum Plinii* Ger. *Spartum Plinii alterum mollius* Park. **Hooded Matweed.**

Clus.

Superiore tenerius, ejúsque valdè rarus est usus, ut quod storeis aut hujusmodi operibus conficiendis minùs sit idoneum, plurimus autem ejus usus est Murciano regno ubi nascitur, ad lineos saccos, quos lectis substernunt, implendos, ut nos stramine uti solemus, quoniam molliore tenuioréque sit junco quàm primum genus, paniculam fert brevem, & pericarpio quodam, sive membranaceo folliculo inclusam, ut Narcissorum & similium ferè flores.

Nascitur eodem quo superius modo, paullò tamen maturiùs flores producit: nam Martio suis floribus onustum conspiciebam.

A. 3. *Gramen sparteum spicatum foliis mucronatis, vel spicâ Secalinâ* C. B. *Spartum spicatum pungens Oceanicum* J. B. *marinum nostras* Park. *Anglicanum* Ger. **English Sea-Matweed, or Marram.** Flandris *Halm.*

Culmis assurgit cubitalibus & altioribus, duobus tribúsve geniculis intercептis, totidémque foliis vestitis, quæ eos aliorum Graminum in modum aliquousque involvunt. *Spica* in summo teretiuscula quatuor aut quinque uncias longa, crassitie in medio digiti minimi ferè utraque extremitate minore, seu tenuiore. Semen Canarino non majus, verum teres, altera extremitate acutiuscula. Secalinam quadantenus refert, è glumis tamen non aristatis componitur. *Folia* non rarò culmos ipsos longitudine æquant vel excedunt, naturâ quidem plana & graminea, verùm ob siccitatem contractis lateribus adeò convoluta ut juncea videantur, in mucrones acutos & pungentes desinentia, colore glauca.

In arenosis tumulis & aggeribus ad maris litus copiosissimè oritur, ubi latè serpit Graminis modo, cruribus eorum, quibus per eos aggeres sine ocreis iter est permolestum, pungunt enim & cutim penetrant ejus folia. *Locus.*

Usus ejus est, ut latis suis cespitibus & valdè confertis, atq; obliquè spargentibus sese radicibus arenam firmiorem reddat & colliget in aggeribus, nè tam facilè marinis undis & fluctibus eluatur, & ut faciliùs resistant tempestatibus, quæ Oceano crebræ; ut rectè Clusius. *Usus.*

Hæc species esse videtur de qua loquitur J. Cargillus apud J. Bauhinum, Tom. 2. p. 47. Gramen maritimum pungens vulgò **Bent** vocatur, & copiosè in arenoso maris litore nascitur, eóq; Angli conclavibus stratis æstate quidem virenti conciliant frigus, hyeme siccato calorem fovent. Alia res est quæ apud nos **Bent-grass** nunc vulgò vocatur, nimirum Gramen capillatum *J. Bauhini.*

* 4. *Gramen sparteum spicatum foliis mucronatis brevioribus* C. B. *Gr. sparteum primum Tabernæmontani* J. B.

Radice nititur fibrosa, longa: *folia* rigida, tenuia, pedalia, nervo medium percurrente. *Culmi* cubitales & altiores, teretes, leves, foliis multis amicti. Spicæ digitali longitudine, interdum longiores, colore fusco obscuriore.

Uberi proventu, Tabern. annotante, nascitur in squalidis locis circa *Hertogenbosch* in sabuletis, variisque aliis Brabantiæ locis. *Locus.*

Mirum

Mirum nec nobis per loca illa peregrinantibus, nec alii cuiquam præter Tabern. hoc genus Sparti observatum fuisse.

5. *Gramen Sparteum spicatum latifolium* C. B. *Spartum maritimum sive Oceanicum latifolium* J. B. *Spartum marinum nostras alterum* Park. *Spartum herba* 4. *Batavicum* Clus. *Spartum* 4. *sive Anglicanum alterum* Ger. emac.

Clus.

A Sparto loco penultimo descripto minimè differt totâ plantæ formâ, radicésq; sub terra condendi latéq; spargendi licentiâ; ejus tamen spicæ breviores videntur, & Phalaridis potiùs quàm Secalis paniculas imitatæ.

Id Batavis, quibus valdè familiare, iisdemq; usibus servit quibus jam dictum, etiam Halm appellatur.

J. Bauhinus Spartum nostras alterum *Lob. ico.* huic idem putat, quod in sabulosis collibus Wallachriæ & Hollandiæ reperitur, spicâ, radice, magnitudine, semine aceroso ad Spartum 3. *Clus.* proximè accedens, foliis solis differens, quæ pulchra, Frumentaceis & Graminis striati sulcati foliis latiora, coloris glauci.

Quamvis Parkinsonus hoc genus Sparti nostras, & Gerardus Anglicanum vocat, nos tamen nondum adeò felices fuimus, ut in litoribus Angliæ plantas indagantes in illud incideremus, at nec ab alio quoquam fide digno inventum vidimus aut audivimus.

6. *Spartum maximum maritimum Hollandicum spicâ Secalinâ.* The greatest Holland Matweed.

Hoc duplo majus est & elatius Sparto maritimo Anglico spicâ Secalinâ vulgari. Spica laxior est, & glumis minùs confertis.

Locus. In arenosis ad vicum Schevelingam uno ab Hagâ Comitum milliari invenimus, & quoniam tum ab aliis proditum putavimus, describere neglexímus.

7. *Gramen pennatum, aliis sparteum* J. B. *Spartum Austriacum pennatum* Clus. *Spartum Austriacum* Ger. *Gramen sparteum pennatum* C. B. Feather-grass. *Gramen plumarium* Park.

Clus.

Folia obtinet pedalis longitudinis, gracilia, viridia, numerosa, plana initio, sed quorum limbi tandem coeunt, unde Junci modo lævia, teretiaque fiunt, Sparti Hispanici foliorum instar, quibus non multùm absimilia sunt, sed minora & graciliora. Inter ea *culmi* exeunt graciles, foliorum fastigium non superantes, qui spicam ferunt aliis dissimilem, sed tribus aut quatuor oblongiusculis granis, longâ contortâque caudâ insignitis duntaxat constantem, quæ in dodrantalem, imò pedalem interdum veluti pennulam, tenuioribus alarum Avis illius *Manucodiatæ* sive *Paradisi* vulgò nuncupatæ pennulis fermè respondentem desinit. *Radix* subest è multis capillamentis gramineísque fibris composita: Hispanici Sparti radicis instar.

Tempus. *Semen* maturum Junio vel levissimo auræ flatu excutitur, atq; cum sua pennula, paululum volans, ubi decidit, statim per gramen arrepit & terrâ se condit.

Locus. Abundè provenit in monte Badensibus thermis imminente totâque illâ catenâ montium, qui inde usque ad Danubium procurrunt, præterea ad sylvulam *Lachs*, aliísque apertis & gramineis locis Austriæ & Ungariæ, sed omnium uberrimè in vivario illo Neapoli Austriacæ urbi contiguo, in quo uberiùs lætiúsque provenit. *Clus.*

Habetur & in Italia apud Taurinenses & Goritienses luteo colore. Inter Viterbum & montem Fiasconem albo colore reperitur. *C. B.* hist.

A. 8. *Gramen sparteum juncifolium* C. B. *Spartum parvum Lobelio* J. B. *Spartum nostras parvum Lobelii* Ger. emac. App. *Spartum parvum Batavicum & Anglicum* Park. Small Matweed.

Duras crassásq; fibras demittit (inquit J. Bauhinus, qui ex sicco descripsit) [Jonsonus tenues, fibrosas repentes radices ei attribuit.] *Culmi* numero plures, imâ parte foliorum circumjectorum voluminibus crassescunt, alioqui fili instar, tenues, enodes, dodrantales, quos à medio ad summum usque conscendunt, altera duntaxat parte erumpentes, eodémq; vergentes glumæ, duræ, tenues, longiusculæ. *Folia* ubi stipulam non ampliùs involvunt admodum tenuia & ferè rotunda, trium quatuórve unciarum longitudine.

Folia (annotante Johnsono in Append. ad Gerard. emac.) è radice erumpunt, tria quatuórve simul membranulâ albicante involuta, inferiùs crassiora, & sursum versùs paulatim gracilescentia, ut in Schœnantho, donec altitudinem semuncialem adepta è membranula involvente emergant, & in terram reclinentur: Sunt autem viridia, juncea, eorúmq; longissima vix duas uncias excedunt, inter quæ *culmus* gracilis, palmaris aut altior exsurgit, summa parte reflexus, duplicem seriem glumarum acerosarum sustinens. Circa initium Augusti perficitur.

Locus. In palustribus præsertim montosis frequens est.

Parkinsonus aliam speciem producit, *quam Spartum minimum Anglicum* vocat, Entia (ut mihi videtur) sine necessitate multiplicans.

Gramen sparteum Basileense, sive capillaceo folio C. B. *Spartum Basil. cap. folio* Park.

Cùm imperfectè describatur, nulla nec *culmi* nec spicæ facta mentione, omittimus.

9. *Gramen*

* 9. *Gramen sparteum Monspeliacum, sive capillaceo folio minimum* C. B. *Spartum Narbonense* Park.

C. B.

Radicem habet ex fibris albis, oblongis, capillaceis compositam, *folia* capillacea, uncialia: *culmos* tenuissimos nudos, trium quatuorve unciarum, *paniculas* parvas, è locustis minimis compositas, & per maturitatem rufescentes.

Monspessuli in agris æstivo tempore reperitur. Frequens est (inquit P. Magnol) in siccioribus satorum marginibus. *Locus.*

Gramen sparteum Hollandicum capillaceo folio minus C. B.

Suspicor & hoc non differre à Sparto nostrate parvo superiùs descripto. Videsis descriptionem ejus apud C. Bauhinum.

Gramen sparteum variegatum C. B. *Spartum variegatum* Park.

Cui pars una folii viret, altera rubet alternatim, cùm nec paniculum nec culmum describat omittimus.

* 10. *Gramen sparteum setas equinas referens* C. B. J. B.

C. B.

Hoc album est, & ex radice alba, setarum instar, folia cubitorum quatuor longa producit, quæ formâ, & tenuitate & robore caudam equinam ejúsq; setas referunt, ex quibus Javæ insulæ incolæ tapetia texunt. Hujus videtur facta mentio apud Clusium, ex descriptione navigationis Stephani *van der Hagen* versùs Guineam his verbis. Ambonenses funium genus torquere solent ex herba quadam Sparto Hispanico non absimili, quam alioqui setas equinas quis esse judicaret: qui funes multò meliores sunt quàm quos ex Cocci sive Nucum Indicarum cortice conficiunt, & meliùs aquæ injuriis & putrefactioni resistunt.

Cap. V.

De Gramine Paniceo.

A. 1. *Gramen paniceum spica simplici lævi. An Gramen paniceum spica simplici* C. B. Ger. emac. *Panicum sylvestre spicâ simplici* Park? **Panick-grass, with a simple spike.**

Fibris non admodum multis, tenuibus & brevibus capillamentis cirratis radicatur. *Culmi* indè exeunt, nunc singuli, nunc bini ternive aut plures pro soli fœcunditate, sesquicubitales aut altiores, pluribus geniculis, ad sex usque, intercepti, ramosi, ramulis ex inferiorum foliorum sinubus egressis, in spicas terminatis; tres quatuórve in eodem culmo ramulos spicatos seu culmos secundarios observavimus. Sunt autem culmi graciles, ad nodos inferiores nonnihil reflexi. *Folia*, ut in aliis culmiferis, ad genicula singularia, culmum aliquousque obvolventia, à quo postquam abscesserint ad sesquipalmarem aut bipalmarem longitudinem porriguntur, latitudine dimidii digiti aut majore, hilarè viridia, in longum & angustum mucronem sensim coarctata, si deorsum stringantur ad tactum aspera. Culmus tandem in spicam exit angustam, tres uncias longam, eodem modo è seminum racemulis squamatim incumbentibus compositam quo in Panico vulgari sativo, aristis brevibus purpurascentibus undique circumvallatam, quin & spica ipsa in apricis & soli expositis purpurascit nonnihil, aliàs viridis est. Grana Panici sativi similia sed minora, per maturitatem è viridi albentia, interdum etiam purpurascunt ab extremo soli exposito, minimè autem flavent. Spica compactior est quàm in sativo Panico. Nulla in aristis aut glumis nobis tractantibus sentitur asperitas, at neque vestibus adhærescunt; proinde diversum est à Gramine paniceo spica simplici *C. B.*

In exteris regionibus frequentissimum est: in Anglia rariùs invenitur, in arvis demessa segete. *Locus.*

A. 2. *Gramen paniceum spicâ divisâ* C. B. *Graminis genus quibusdam, Gallus Dens canis secundus, sive Panicum sylvestre spicâ divulsâ* J. B. *Panicum vulgare* Ger. *sylvestre Herbariorum* Park. **Panick-grass, with a divided spike.**

J. B.

Calamos è *radice* fibris compluribus crassiusculis constante locis humidis emittit duos trésve cubitos altitudine æquantes. *Folia* Arundinacea in acutum mucronem desinunt: *Jubam* explicat palmarem & sesquipalmarem, subrubentem aut è rubro nigricantem, crebris spicis compositam, denso granulorum Paniceorum, glumis mucronatis subhirsutis, nunc muticis, nunc aristatis, idque interdum in eadem planta, inclusorum stipatu confertis, libero tamen costæ dorso ut in Gramine Mannæ.

Variat interdum ludente natura, spicâ nudâ & aristis carente, aut aristis longis armata, ut in descriptione innuimus; unde C. Bauhinus duas species non necessariò facit.

Locis palustribus delectatur, inq; Germania, Italia & Gallia passim provenit. In Anglia rariùs invenitur. In eisdem cum subsequente locis observavit *D. Newton*. *Locus.*

A. 3. *Gramen paniceum spica aspera* C. B. **Rough-eared Panick-grass.**

J. B.

Radices habet tenues, frequentissimas, eoq; nomine evulsu difficiles: *Culmi* plures, palmares atq; etiam dodrantales, geniculis paucis articulati, obliquè eriguntur, aut per terram repandi reclinantur, denuóq; actis radiculis attolluntur. Singulis calamis singulæ insident *spicæ*, Panici minores, asperæ; vestibus adhærentes, per maturitatem ruffescentes, brevibus, pungentibus aristis obseptæ; inter quas semina parva Panico minora. *Folia* graminea, albicantia, hirsuta, aspera, partem culmi ceu vaginâ amplectentia.

Tempus. Invisa olitoribus herba, annua quidem: oritur æstate; semen maturat Augusto, perit Autumno.

Locus. In agro quodam inter Rapas ultra Putneiam vicum, ad semitam quæ indè *Rowhampton* ducit; item ultra ædificia *Neathouses*, id est, boum stabula dicta, juxta Tamesin fluvium eundo à Trajecto equorum ultra Westmonasterium ad Chelseiam pagum copiosum observavit *D. Newton.*

C. Bauhinus hujus synonymum facit Gramen geniculatum Tabernamontani, & Gerardi. Parkinsonus Panicum sylvestre Dalechampii vocat. J. Bauhinus describit sub titulo Panici sylvestris & Dentis canis 1. dicti: verùm Gramen geniculatum *Tab.* ab hoc distinctum facit, & Graminis panicei vulgaris lævis synonyma huic accommodat: erroneè nostro judicio: descriptio enim (quam adhibet) non convenit Gramini paniceo vulgari spica lævi: sed speciei illi quam intellectum volumus, quæ est spica aspera, vestibus pertinaciter adhærescente: pro qua ergo nos eam usurpavimus.

CAP. VI.

A. 1. *Gramen Avenaceum dumetorum spicatum. An Festuca graminea nemoralis latifolia mollis* J. B? C. B? **Spiked Hedge-Oat-grass.**

RAdix huic fibrosa: *Culmus* cubitalis & altior, gracilis, geniculatus, inferiùs nonnihil pilosus, superiùs lævis. *Folia* lata, pallidè viridia, striata, pilosa, tractantibus aspera & aridiuscula. Spica trium quatuórve digitorum, ex pluribus spicis partialibus alternatim sine pediculo medio scapo adnatis constans. Sunt autem hæ partiales quas dixi spicæ totalem componentes oblongæ, strigosæ, è plurimis glumis squamatim incumbentibus, & in aristam longiusculam desinentibus coagmentatæ.

Tempus & Locus. Tardius & post Solstitium ferè æstivum spicam producit & semen perficit: éstque in sepium aggeribus inter vepres & in dumetis frequentissimum.

Huic non multum dissimile est

2. *Festuca dumetorum* C. B. Theat.

C. B.

Radice est fibris capillaceis nigricantibus compositâ, ex qua *culmi* plures, geniculis distincti, paucissimis pilis aspersis, duorum, triúmve cubitorum, foliis oblongis angustis cincti exsurgunt; in quorum summo *spica* oblonga, locustis raris oblongis, cauli proximis & aristis armatis constans.

Locus. Basileæ circa Birsam in dumetis Julio mense reperitur: verùm etiam in vepribus locis siccioribus provenit.

In omnibus ferè, exceptâ foliorum angustiâ, cum nostro gramine Avenaceo dumetorum convenit.

CAP. VII.

De Lolio.

LOlium Αἶρα Græcis, quasi ἄλλον, hoc est, adulterinum. Fieri enim creditur è corruptis Tritici & Hordei seminibus. *D* autem in *L* abit, ut ab Æolico Ὀδυσσεύς *Ulysses*, à δάκρυμα *Lacbryma*, vel dicitur ἀπὸ τοῦ λαίειν ὄλην, id est, *segetem perdere*; sive quasi λαῖον ὄλην, id est, *seges noxia.* Ita *Martinius* & ex eo *Vossius.*

Lolium autem spicâ strigosâ, compressâ, granis cum glumis utrinq; ad scapum in eodem plano sitis à reliquis graminum generibus distinguitur.

A. 1. *Lolium album* Ger. Park. *Lolium gramineum spicatum caput tentans* J. B. *Gramen loliaceum spica longiore* C. B. **Darnel,** Ivray *Gallis, quoniam inebriat.*

Radicibus est fibrosis, tenuissimis capillamentis cirratis, *stipulas* habet cubitum unum, duos, tresve altas, Triticeis pares aut paulò minores, quatuor vel quinque nodis distinctas, ad quorum singulos, ut in reliquis culmiferis, singula *folia*, Triticeis angustiora & viridiora, nitentia, glabra, pinguia, striata, culmum ad proximum ferè geniculum obvolventia, à quo postquam recesserint in sesquipalmarem aut bipalmarem longitudinem producuntur. Culmus in *spicam* desinit pedalem, figurâ

figurâ peculiari, siquidem ex culmi lateribus alternatim grana terna aut quaterna & quina, imò non raro sena aut septena, pusillæ spicæ formâ pediculis nullis exeunt. Singulis spicis foliolum oblongum eas sinu suo excipiens, exteriùs adjungitur. Grana Triticeis minora sunt, glumis seu cortice fusco & simplici inclusa, quæ in acutam & tenuem aristam, quâ tamen aliquando destituuntur, desinunt.

Inter segetes, præsertim Triticeas nimis frequens habetur. Quæ de degeneratione seu transmutatione Tritici in Lolium, aliorúmq; frumentorum & leguminum in sua vitia, à Veteribus & Recentioribus dicta sunt, superiùs in Parte Generali consideravimus. *Locus.*

2. *Gramen loliaceum latifolium spica angustiore* C. B.

C. B.

Ex *radice* alba, arundinacea, fibrosa *culmi* aliquot cubitales exsurgunt, *foliis* paucis, latiusculis, oblongis cincti, quorum summo *spica* angusta, uncias quatuor vel quinq; longa, Phœnici vel Hordeo marino similis insidet.

Basileæ circa Cliben, ubi longioribus & brevioribus foliis variat.

Lolium calefacit & exsiccat, attenuat, resolvit, absterget. Frugibus ex quibus Cerevisia paratur permixtum ebrietatem promovet. Quod si pani copiosiùs addatur stuporem & veluti temulentiam esitantibus parit. Hinc nonnullis Triticum temulentum, Gallis *Ivray* quasi ebriosa dicitur. *Vires.*

Triticum in Lolium degenerare Veteribus plerisq; & Recentiorum multis videtur: quod tamen à curiosioribus & naturali scientia penitiùs imbutis meritò in dubium vocatur: quia de re superius lib. primo, cap. de specierum transmutatione egimus.

Quamvis autem Lolium intro assumptum celerrimè vertiginem inducat, foris tamen cum axungia (adipe anserino Plinio) admotum idem incommodum tollit. *Theoph.*

Oculis officit, caliginem adferendo propter Vapores acres in cerebrum elevatos: unde Lolio victitare dicuntur proverbio, qui visu sunt imbecillo, ut lusciosi & Myopes.

Lolii farina aliis medicamentis idoneis admixta, ad ulcera putrescentia, impetigines, lepras, strumas, gangrænas, dolorem ischiadicum, &c. à Veteribus commendatur. Consule Dioscoridem & Plinium.

A. 3. *Gramen loliaceum angustiore folio & spica* C. B. *Lolium rubrum* Ger. *Lolium rubrum sive Phœnix* Park. *Phœnix Lolio similis* J. B. Red Darnel-grass.

Planta est perennis, *radicibus* geniculatis è geniculis fibras demittentibus se propagans: *culmis* cubitum aut sesquicubitum interdum altis, perquam tenuibus, rarisq; geniculis, [duobus tribúsve & etiam quatuor] donatis *foliis* angustis, oblongis, striatis, pinguibus, obscurè virentibus cinctis. Ex inferioribus geniculis ramulos non raro emittit hæc species. Spicæ loliaceæ, spithamam longæ, aliquando puniceo colore rubentes, non raro tamen albæ, minores & tenuiores quàm Lolii albi, eodem modo ex spicis partialibus, strigosioribus, pluribus tamen glumis constantibus compositæ.

Duplicem hujus varietatem observavimus; alteri spicæ partiales (si ita loqui liceat) totalem componentes crebriores seu densiores sunt aut propiùs ad se invicem admotæ, paucioribus glumis compositæ, & scapo medio appressæ: alteri rariùs & à se invicem remotiùs sitæ, pluribus glumis contextæ, è latiore basi in mucronem acutum fastigiatæ, & à scapo medio extantes. *Varietates.*

Ad vias & semitas inque pascuis pinguioribus frequentissimum est hoc genus. Locis nonnullis pro jumentorum pabulo seritur, est enim pingue & ponderosum adeóque jumentis saginandis aptissimum. *Locus.*

4. *Gramen phœnicoides foliis convolutis junceis ac pungentibus* J. B.

J. B.

Cubito altiorem *calamum* attollit, internodiis longis geniculatum, *foliis* amictum sesquipalmaribus circiter, duris, rigidis, acutis, mediocriter latis: summo culmo *spica* insidet, sesquipalmum longa, alternante glumarum muricatarum squammatim compactarum politu, ad eum ferè modum quem in Phœnice animadvertimus, sed majorem multo, colore ex viridi in flavum vergente: *radicem* apparet esse perennem, obliquè actam, fibrosam, duram, albam. Ita ex sicca planta.

In maritimis Narbonensibus observavit Cherlerus. Duplicem differentiam notat *P. Magnol*, alteram foliis viridibus, alteram quasi argenteis. *Locus.*

A. 5. *Gramen parvum marinum spicâ loliaceâ* Ger. emac. lib. 1. cap. 22. n. 8. *An Gramen loliaceum minus spica simplici* C. B? Dwarf Sea-Darnel-grass. *An Phœnix acerosa aculeata* Park?

Fibris plurimis, subluteis, tenuibus *radicatur*, unde exeunt *cauliculi* numerosi [plures viginti in una planta numeravimus] sesquipalmares interdum, plerunq; breviores, & quod notabile est in hoc genere, & ferè singulare, valdè ramosi, tribus quatuórve geniculis nodosi; totidémq; *foliis* vestiti, quæ cùm à caule abscesserint, vix producuntur in longitudinem uncialem. Cauliculi autem summa parte in *spicas* desinunt, duas tresve uncias longas, teretes, nec ipso caule crassiores ut ægrè distingui possint, articulatas, recurvas: ad singulos scapi articulos alternatim nunc ex hac, nunc ex illa parte, binæ glumæ cauliculi scapo ita coaptati & appressi, ut nisi cùm eleventur inter florendum, rotunditati ejus nihil officiant, semen continent.

Ad maris litus, & in palustribus maritimis plurimum oritur, ut loca indicare non sit opus. *Locus.*

6. *Gramen Loliaceum minus spica simplici* C. B.

C. B.

Ex *radice* capillacea *cauliculi* plures rotundi, duri, duarum unciarum & etiam semipalmares, *foliis* paucis, angustis & brevibus cincti, exsurgunt, quibus spica duarum unciarum, angusta, Lolio similis insidet.

Locus. In agris Monspeliensibus frequens est.

7. *Gramen loliaceum minus supinum spica multiplici* C. B. *Phœnix multiplici spicatâ paniculâ* Park.

C. B.

Cauliculis est multis, majori parte reclinatis, unciarum quatuor: *foliis* paucis & *spica* multiplici, cujus utriculis *semen* parvum oblongiusculum includitur.

Apud Monspelienses reperitur; ubi in maritimis herbidis se sæpius legisse refert *P. Magnol.* qui

Gramen maritimum paniculâ loliaceâ, ramosâ ejusdem.

Quod in litore propè *Perauls* non longè Monspelio legit, aliorum tantùm varietatem esse conjectatur.

8. *Gramen phalaroides exile, humi sparsum Danicum* Lobelii *Gr. loliaceum supinum* C. B. *Loliaceum supinum Lobelii Casp. Bauhini* J. B. *phalaroides minus supinum Danicum Lobelii* Park.

Ad Gramina Loliacea refert C. Bauhinus, Pusillum est, humile, humique sparsum, *radice* fusca, cirrosa, culmis quamplurimis, duarum triúmve unciarum, torulis spicatis, affusè fastigiatis, & exilibus apiculis præditis: *foliolis* latiusculis & uncialis longitudinis: Tota herba per fœnisecium albet.

CAP. VIII.

De Gramine Alopecuroide.

A Spica caudam vulpinam referente nomen accepit.

A. 1. *Gramen Alopecuro simile glabrum, cum pilis longiusculis in spica, Onocordon mihi denominatum* J. B. *Alopecuroides majus* Ger. *Phalaroides majus* Park. *Gr. Phalaroides majus, sive Italicum* C. B. *& fortè etiam Phalaroides spica molli, sive Germanicum* C. B. Park. **The most common Fox-tail grass.**

Radix huic fibrosa: *calamus* cubito altior, non rarò bicubitalis, internodiis longis distinctus, quem inoffensè súsque deq; contrectes licet, duobus tribúsve foliis donatus, *spicam* sustinens sescuncialem aut duarum unciarum, mollem, cinericeo colore splendentem, brevibus & mollicellis pilosis glumis compactilem, aristis mollibus longiusculis cinericeis singularibus donatis. *Folia* non admodum longa, glabra, glauco quodam polline, aversa præcipuè parte obducta, quæ facilè detergi potest.

Locus. In icone Gerardi & Lobelii spica justo brevior & crassior pingitur.

Miror Gerardum & Parkinsonum nostrates de planta adeoq; ubiq; obvia & vulgari, in pratis & pascuis per totam Angliam frequentissimâ, tam obscurè & confusè scripsisse, ut eam nescivisse videantur.

Inter prima mense Aprili, aut ineunte Maio spicam producit.

A. 2. *Gramen aquaticum geniculatum spicatum* C. B. *fluviatile spicatum* Ger. *aquat. spicatum* Park. **Spiked Flote-grass.**

Spica persimilis est præcedentis spicæ, mollis pariter, unico ex singulis squamis eam componentibus exeunte pilo seu arista brevi; nec bicornes sunt squamulæ ut in typhino dicto. Spica duntaxat gracilior est & minùs lanuginosa quàm in præcedente. *Caules* infirmi sunt, crebrò geniculati, & ad genicula sursum reflexi, procumbentes, & ad nodos, ubi terram attigerint, radices agentes, quibus locum idoneum nactum immensùm se propagat: è geniculis ramulos emittens. *Folia* modicè lata, palmaria aut sesquipalmaria, lævia, superiora glauca.

Locus. In aquosis frequens oritur.

Historiæ Ebrodunensis auctores Gramen cum parva cauda muris, radice nodosa [malè imprimitur non nodosa] repens *J. B.* huic idem faciunt, & C. Bauhinum notant, quasi ex una specie duas fecisset, quòd hoc ab illo separaverat, ipsi potius reprehendendi, cùm Gramen aquaticum geniculatum spicatum, revera specie distinctum sit à Gramine cum parva cauda muris radice nodosa repente *J. B.* ut rectè illa distinguit C. Bauhinus.

A. 3. *Gramini*

A. 3. *Gramini caudæ muris purpurascenti aliquatenus simile* J. B.

J. B.

Obliquè *radicem* agit crassam satis, tenuibus fibris donatam, veteri præteritorum foliorum cæspite amictam; ex quâ è terra statim pluscula prodeunt *folia*, graminea, vix triuncialia, raris pilis ad latera obsita, striata. *Culmi* surriguntur aliquot pedales, cubitales aut etiam altiores, teretes, rigidiusculi, paucis internodiis, versùs ima potissimum, donati: quorum singulos oblongo intervallo sejuncta amiciunt foliola sescuncialia, aut ad summum duas uncias longa, infernis alioqui similia. Summitati inhærent *spicæ*, quæ primulùm prorumpentes Caudæ muris purpurascentis spicam aliquatenus æmulantur, tum figura, tum colore, præterquam quòd aristis nullis sit septa. Mox divulsa & aperta elegantem glumarum purpurearum aut xerampelinarum & pulchrè splendentium thyrsum exhibet. Ex quibus *flosculi* vel potiùs apiculi utrinque bifidi (dum nimirum floret) dependent, pulchelli, obscurè purpurascentes, tremuli: glumæ cæterum cassæ, inutiles. Sapor Graminis vulgaris.

Sicco gaudet cespite, arenosis item, squalidis & saxosis viarum marginibus arvorúmque oris incultis. Junio floret. *Locus.*

A. 4. *Gramen Alopecurinum minus* Ger. *Alopecuroides spicâ longâ majus & minus* Park. *typhoides* V. *seu spica angustiore* C. B. *cum cauda muris purpurascente* J. B. **The lesser bastard Fox-tail grass.**

J. B.

Ex denso foliorum gramineorum, glabrorum agmine aliquot emergunt *culmi*, quorum alii pedales, alii cubitales aut sesquicubitales, interdum purpurei, *foliis* infernis latioribus vestiti, paucis atque exiguis articulis distincti: in summo *spicam* gestant purpurascentem, palmarem aut breviorem, teretem, caudæ muris formâ, sed confuso glumarum sterilium ordine refertam, ex quibus breves & tenellæ prosiliunt aristæ. *Flosculi* ejus sunt *apices* luteoli pallidi, ex tenuissimis filamentis penduli. *Radix* meræ sunt fibræ.

Inter segetes plerunque apud nos provenit. *Locus.*

A. 5. *Gramen pumilum hirsutum spicâ purpuro-argenteâ molli, nostrat.*

Hoc genus graminis observavit nobísque communicavit *D. Dale.* *Radices* ei pro more fibrosæ. *Folia* ad radicem longitudine digitum aut duos digitos longitudine raro superant, súntque perangusta & hirsuta. *Culmi* tenues, erecti, uno alteróve folio cincti & geniculo nodosi, altitudine sesquipalmari interdum semipedali aut majore, colore purpurascente, in summo *spicam* gestantes uncialem aut sescuncialem & longiorem, è purpura argenteam, mollem, & laxiorem, nullis aristis donatam.

In montosis & campestribus sed rarius. *Locus.*

6. *Gramen Alopecuros spica brevi* J. B. *Gr. Alopecuroides spicâ rotundiore* C. B. *Alopecuros* Ger. *Alopec. genuina* Park. **Short-eared Fox-tail grass.**

J. B.

Herba mollissima est, brevi *spica*, utpote duûm plus minùs unciarum, sed rotundiore, propiùs ad vulpinam caudam accedente, coloris albi & rari, glumis tomentosis vix apparentibus propter tomenti densitatem, aristis longiusculis, mollicellis circumcirca radiatis. *Culmus* geniculatus cubitalis & sesquicubitalis, *foliis* amictus gramineis, parvis mollissimis pilis albis hirsutis. *Radix* parva, alba, capillaris.

In Sicilia, Italia v. g. circa Baias, & Gallia Narbonensi propè Frontinianam oppidum, præsertim in arenosis observavimus, verùm & spica brevior erat, & culmus humilior, nec pedalem altitudinem excedens, quam ei rectè attribuit C. Bauhinus; erat etiam summa parte prætenuis. *Locus.*

7. *Gramen Alopecuroides spicâ asperâ* C. B. *Alop. spicâ asp. brevi* Park. *Gra. cum cauda leporis aspera, sive spicâ murinâ* J. B. **Rough-eared Fox-tail grass.** *Alopecuroides spica aspera Bauhini* Ger. emac.

J. B.

Plusculos surrigit *calamos*, graciles, rigidulos, pedales aut sesquipedales, in quorum summitate *spicæ* sunt breves, magnitudine & figurâ caudæ vulpinæ haud dissimiles, sed cristis asperis, utrinque quoque muricatis cum aristis longiusculis & leviter recurvis, & quæ ex brevi reflexu in summitate culmi nutant: in quarum sinu glumæ latent parvæ, inutiles. *Folia* mediocris longitudinis, rigidiuscula, glabra. *Radix* densa satis numerosam hirsutarum fibrarum prolem demittit.

Circa Monspelium in marginibus siccis satorum copiosè provenit. *Locus.*

C. Bauhinus hoc genus rectiùs describit caule palmari summum pedali; nec enim altiores nobis visi.

8. *Gramen Alopecuros spicâ longâ tomentosâ candicante* J. B. *Alopecuros major spica longiore* C. B. *Gr. Alopecuroides alterum radice repente, seu Pseudo-schœnanthum Monspeliensium* Park. *Schœnanthum adulterinum* Ger. **Great long-eared Fox-tail grass.**

Culmo est bicubitali ferè, gracili, geniculato; *foliis* gramineis, glabris, ad tactum non asperis, squalida Schœnanthi folia quodammodo imitantibus; *Spica* palmari, mollicella, tomentosis, candicantibus cum nitore velleris holosericei glumis emicantibus tremulis; *radice* fibrosa infirma.

In maritimis Monspelio vicinis observavimus & collegimus. Pro Schœnantho à Pharmacopœis Venetis & Monspeliensibus sibi obtrusum fuisse Pena scribit. *Locus.*

A. 9. *Alopecuros maxima Anglica* Park. *altera maxima Anglica paludosa* Ger. emac. *Altera maxima Anglica paludosa, sive Gramen Alopecuroides maximum* J. B. Lob. Adv. part. alt. **Great English March Fox-tail grass.**

Lob.

Culmus cubitalis, sesquicubitalis, bipedalis & quandoque procerior, geniculatus, & folia illi Graminis aut Tritici; sed quinque uncialis sæpe speciosissima, habitior, sericea, spicata, caudatáque panicula Monspeliensium Pseudo-schœnanthi.

Locus. In riguis herbidis Comitatûs Southamptoniæ proximè salinas & antiquas ædes *Drayton* vocatas, cis mare, duobus mill. Anglicis à *Portsmouth*, ex adverso Vectis insulæ plurima: itémque in udis fossis lacustribus Essexiensis Comitatûs, juxta Thamesis amœnissima fluenta.

* 10. *Gramen Alopecuroidi accedens ac Phalaridi, spicâ longiusculâ, folio lanuginoso* J. B. *typhoides molle* C. B. *Alopecuroides minus* Ger.

J. B.

Duras & frequentes satis ab infimo culmo pendentes habet *fibras*, easque candicantes. *Culmus* autem cubitalis, propter terram rubescens, foliis pro geniculorum numerò obseptus, palmo longioribus, Hordeaceorum latitudine totis molli canáque lanugine tectis. *Spica* singularis, uncialis aut etiam sextantalis, argenteo nitore micans, turbinata, glumis acerosis, gracilibus, mollibus, tomentosis, denso stipatu concervatis constans.

Locus. C. Bauhinus aut potiùs Lobelius, passim ad semitas reperiri ait. Si differat à Gramine Onocordo, nobis incognitum est. Et figura & descriptio C. Bauhini Onocordo gramini conveniunt, præterquam quòd folia angusta ei attribuat. J. Bauhinus tamen, qui & hoc vidit à fratre Casp. circa Monspelium collectum & allatum, diversum facit, cui subscribimus.

* 11. *Gramen cum cauda muris foliis hirsutis* J. B. *typhoides culmo reclinato* C. B. *Alopecurinum majus* Ger.

J. B.

Culmi aliquot cubitum excedentes, internodiis circa imum nonnihil rubescentes, densis; rarioribus & ferè nullis superiùs, foliorum vaginâ multùm involutis, quæ ubi à culmis recesserunt brevia satis sunt, & angusta, hirsuta. *Spica* trium unciarum, nitida, densissimis tenuibus glumis compacta, luteola ferè; singulæ glumæ planæ, angustæ, in acumen unicum desinunt; tota autem spica nonnihil divulsa conspicitur. *Radix* capillaris, alba, tenuis, ex capite crassiusculo; an repat non observavimus Monspelii.

Locus. C. Bauhinus in cultis secus vias reperiri asserit.

* 12. *Gramen Alopecuros altera, Lobelii* J. B. *C. Bauhinus idem hoc facit Gramini Alopecuro spica rotundiore, seu Gram. Alopecuro spica brevi* J. B. *Locus tamen diversum esse suadet.*

Aliud (inquit Lobelius) genus quoddam est caudæ vulpinæ Theophrasti, spicis tamen minoribus ac brevioribus, nec ita lanuginosis ut Monspeliensis. Culmos quoque multò surrigit altiores, bicubitales: *Folia* graminea; *radix* fibrosa.

Locus. Sesquimiliari Brugis distantibus campestribus juxta *Merkirch* copiosè provenire ait Lobelius. C. Bauhinus hic nomina confundere videtur; aut fortè Chabræus apud J. Bauhinum.

* 13. *Gramen Alopecuros minor spica longiore* C. B. *Cauda vulpina Monspeliensium* Ad. Lob.

Lob. C. B.

Tota planta pedem alta est, *radice* fibrosa, *culmis* multis, geniculatis, recurvis: foliis quàm Alopecuri spicâ rotundiore longioribus, angustioribus: spicâ trium unciarum, rariùs minore, albida, Graminis panicei effigie, sed lanuginosa, quæ compacta est ità ut simplex videatur, cùm tamen ex multis spicis sit composita, qua in re potissimùm à prædicta differt, & quòd ea minùs speciosâ & molli sit.

Frequens est locis maritimis Monspelio vicinis ad Magallonam & Aquas Marianas. Copiosè oritur, inquit P. Magnol, in fossis circa stagnum, quæ æstate calore solis siccantur. Nos in Sicilia circa Messanam invenimus. Spicarum aristæ quæ molles sunt & numerosissimæ flavicant.

14. *Gramen typhoides maximum spicâ longissima* C. B. *typhoides maximum* Park. *typhinum tertium* Ger. emac.

C. B.

Ex *radice* parva, nodosa, cui fibræ exiguæ & plurimæ adnatæ, *culmus* rectus, sesquicubitalis, internodiis rarioribus distinctus exsurgit: qui in *spicam* rectam, teretem, palmarem, virescentem, in maturitate albicantem, tactu mollem desinit: cujus utriculi copiosis & oblongiusculis aristis armantur. *Folia* est gramineis, paucis oblongisque majori etiam parte caulem vestientibus.

Locus. Hoc copiosè inter fruteta ad acidulas Gapingenses Wirtembergici ducatûs Julio mense primum observavit C. Bauhinus: dein non longè Basilea in sepibus agrorum, & in salicetis Michelfeldæ legit.

Non multùm differt à prima specie seu Gramine Onocordo, viz. spicæ longitudine & loco inter fruteta, ut ego idem esse suspicer, non tamen asserere ausim idem esse.

CAP.

Cap. IX.

De Gramine typhino.

GRamen Typhinum dictum ab Alopecuroide differt spicis asperioribus, squamulis spicas componentibus bicornibus.

1. *Gramen cum parva cauda muris, radice nodosa repens* J. B. *Gr. nodosum spica parva* C. B.

E *radice* fibrosa & veluti bulbulis nodosa aliquot emergunt *culmuli*, cubitales aut sesquicubitales, tenues, laeves, & ab internodiis reflexi, quos ab imo statim plusculа comitantur *folia*, glabra, brevia, angusta. Ex singulo caeterùm internodio singulum prominet foliolum; summitati *spica* insidet parva, hispidula, Lobelii Typhini graminis figurâ, bicornibus squamulis densissimè farcta.

In dumetis propè Beffordiam diei itinere à Basilea distantem reperit J. Bauhinus Augusto cum suis spicis. *Locus.*

Huic synonymum faciunt Historiae Ebrodunensis auctores, sed erroneè, Gramen aquaticum spicatum *Lob.* ut superiùs monuimus.

A. 2. *Gramen typhinum majus seu primum* Ger. emac. *medium sive vulgatissimum* Park. *cum cauda muris majoris longa majus* J. B. *typhoides asperum primum* C. B. *ex sententia* J. B. **The greatest Cats-tail-grass.**

J. B.
Radices tenues; *culmi* habent principium bulbo oblongo simile, cubitales altioresque interdum, quatuor aut quinque geniculis intercepti; ad quos folia aspera [asperitas vix sensibilis est] latiuscula, canescentia, palmaria, [quae è radice exeunt longiora sunt] vaginâ longiore stipulam circumplexa. Summum cacumen palmarem, saepe etiam longiorem *spicam* sustinet, teretem, caudae magni Muris similem, mollem si sursum versus manu demulceas, asperam si contra, coloris cinericei, innumeris squamulis in binas breves aristas desinentibus, dimidiatos solenas, aut lateritias cannulatas scandulas imitatis, constantem.

In pascuis frequens est & agrorum marginibus, ad semitas item & sepes, solo praesertim humidiore. *Locus.*

A. 3. *Gramen typhinum minus* Ger. Park. *Gramen cum cauda muris minus* J. B. *typhoides asperum alterum* C. B. **The lesser Cats-tail-grass.**

Varietas potiùs praecedentis esse videtur quàm species distincta. Differt ab eo staturâ minore, & spica breviore, angustioreque. Descriptionem ejus videsis apud J. Bauhinum tom. 2. pag. 471. C. Bauhinus fibras quasi ex bulbiculis promanantes ei adscribit & appingit.

In sabulosis reperitur, inquit C. Bauhinus, quod potiùs sequenti speciei convenit. *Locus.*

A. 4. *Gramen typhinum maritimum minus. An Gr. typhinum Danicum minus* Park? **Sea Cats-tail-grass.**

Haec species esse videtur quam Lobelius sabuletis & maritimis natalibus gaudere scribit. Verùm nostrum pedalem quam illi attribuit altitudinem raro assequitur, sed palmare ferè est aut sesquipalmare. Spica uncialis turgidula, ima parte plerumque angustior.

In sabulosis maritimis frequentissimum est. *Locus.*

Gramen typhoides spica multiplici C. B.

Graminis cyperoidis species nobis videtur. Parkinsonus Cyperum typhinum hoc genus appellat.

5. *Gramen supinum aculeatum* J. B. *aculeatum Italicum* Park. *album capitulis aculeatis Italicum* C. B.

J. B.
Brevibus fibris *radicatur*: *ramos* verò terrae apprimit in orbem, multos, palmares & sesquipalmares, aliquando pedales, aliquos verò duntaxat unciales, rigidulos. Ad quorum genicula utriculi instar *folium* striatum glumas numerosas, conglomeratas squamarum foliacearum complexu comprehensas claudit, deinceps in mucronem rigidum & acutum, uncialem & breviorem, rectà in latus protensum definit. Extremo verò cauli hujus generis * plura folia, & utriculi glumis gravidi echinati aliquid ostentant. ** C. Bauhino tria folia aculeata.*

Itinere inter Liburnum & Pisas, deinde circa Monspelium copiosum observavimus. Graminis typhini species videtur.

Cap.

CAP. X.

De Gramine echinato.

Gramen spicâ subrotundâ echinatâ C. B. *Gr. perpusillum capitulo rotundo spinoso Cherleri* J. B. *Gr. echinato capitulo* Park. *echinatum* 4. Ger. emac.

C. B.

R*Adice* est geniculis nodosâ, capillacea, alba: *foliis* paucis, angustis, primis duplo minoribus iis quæ mediâ suâ parte festucam cingunt, quæ tamen vix uncias tres superant, & per quæ lineæ secundùm longitudinem excurrunt, eámque subasperam reddunt; inter hæc culmi festucarum instar tenues, læves, geniculati, uno alteróve folio è geniculi nodo incipiente cincti, & quidem tres vel quatuor, altitudine inæquales, duarum, trium, quatuor, etiam sex unciarum efferuntur; quibus singulis *capitulum* unicum, subrotundum (quod siccatum pallet) instar Tribuli echinatum, spinosum ac pungens insidet, quod fructibus densis compositum, quorum corpus in stellam spinosam inæqualem, radiis quinque vel septem præditum desinit, quorum medius superior oblongus, laterales minores sunt. *Flores* ut in aliis staminibus pallentibus tremulis dependentibus Maio mense emittit. *Semen* parvum, diaphanum, triticeum Melampyri vulg. concolor.

Locus. Locus sterilibus circa Monspelium crescit: inque Æquicolorum collibus: Wemausi etiam ad molendina.

Gramen tenue duriusculum & penè junceum J. B. *Gramen foliolis junceis brevibus minus* C. B. *minus duriusculum* Ger. *exile durius* Lob.

J. B.

In rupibus & muris hæret ità firmiter *radicibus* tenuibus, capillaribus, nigricantibus, ut vix evelli possit; cohærentibus simul multis plantis. Foliorum marcidorum vestigia demonstrant non annuam plantam. Folia alioqui vegeta sunt, longitudinis quinque vel sex unciarum, quædam etiam breviora, convolutionis ergo Junci instar teretia, nonnihil rigida, cinerei ferè coloris, restantibus Octobris fine calamis valdè tenuibus, dodrantalibus & pedalibus, cum vestigiis parvæ *spicæ*. Montbelgardi idem aut valdè simile observavit, cui *folia* virentia, tenuia, compressa, viridia, glabra; *culmi* plurimi, tenues, pedales vel cubitales, læves, in quibus unum geniculum, præter illud quod ad radicem, & foliolum ex longa vaginula: juba uncialis, spicæ ferè similis, virens, vel nonnihil purpurascens, in qua quædam partes ad phœnicem nonnihil accedunt, & in parvas aristas desinunt: in iis *flosculi* vel apices minimi, albi, toti plantæ sapor subdulcis; in cæteris similis præcedenti.

Lobelius Gramen suum exile durius oriri sabuletis & squallido aridioréque agro Galliæ, Angliæ, Germaniæ & Belgii asserit. Quam plantam intelligat nobis nondum satis constat.

CAP. XI.

Gramina spicata miscellanea complectens.

A. 1. *Gramen vernum, spica brevi laxa, an anthoxanthon? Gramen anthoxanthon spicatum* J. B? *Gr. spicatum pratense* 3. *seu spica flavescente* C. B?

R*Adix* tenuibus, albis fibris constat. *Folia* brevia, modicè lata, hirsuta, præsertim supinâ parte. *Caulis* dodrantalis, interdum pedalis, tenuis, geniculatus, quem folia amplectuntur aversâ parte nonnunquam purpurascentia. *Spica* brevis, digitum aut summum sesquidigitum longa, subrotunda, rarioribus glumis nonnihil extantibus, in acutos apices fastigiatis, non aristatis composita. *Flosculi* seu apiculi purpurascentes è tenuibus filamentis tremuli dependent, bifidi utrinq;.

Locus. Floret vere inter prima sui generis, & in pratis ac pascuis ubique frequens oritur.

Icon Graminis Anthoxanthi spicati huic bene convenit. Nomen etiam *C. B.* in pin. nimirum Gramen spicatum pratense III. sive spica flavescente.

Hoc genus pro Gramine cum cauda muris purpurascente aliquatenus simili *J. Bauhini* aliquando habuimus: verum descriptio ei non bene convenire videtur, ideóque nunc mutatâ sententiâ diversum opinamur.

2. *Gramen pratense spicâ purpurea, ex utriculo prodeunte, vel Gr. folio spicam amplexante* C. B. *Gr. spicam folio amplectens* J. B.

C. B.

Radiculis est prioris similibus, *culmis* multis, dodrantalibus, etiam pedalibus, pediculis nigricantibus distinctis: foliis multo quam in illo angustioribus & viridioribus: *spicâ* quinetiam breviore & crassiore, purpureis floribus ornata; folio quod ex ultimo geniculo prodit, sic caulem obvolvente ut non aperiatur (quod in priore non fit) & vesicæ speciem ostendat. Sapor dulcis est & aquosus.

Locus. In humidis pratis non longe Monspelio & Lugduno, & circa Matisconam provenit.

A. 3. Gramen

A. 3. *Gramen cristatum* J. B. *cristatum Anglicum* Park. *cristatum Bauhini* Ger. emac. p. 29. *pratense cristatum, seu Gram. spicâ cristatâ læve* C. B. Smooth crested grass.

J. Bauhinus ità describit, Sesquicubitalibus assurgit *calamis*, perquam tenuibus, geniculatis, non sine *foliis*, quæ vaginæ instar satis longo intervallo culmum complexa, palmum longa ab eo recedunt, angusta. *Spica* quadrantalis aut paulò longior, duobus versibus in unam partem vergentibus, glumarum pallidarum, cristatarum fimbriatarúmve, *flosculorum* luteorum fuscorúmve tremulas fibrillas explicat, dorso spicæ glumis vacuo. *Radices* tenues & cirratæ. C. Bauhino Radicum capillamentis plurimis oblongis albicantibus, abundat, quæ in unum veluti cespitem coeuntia deorsum repunt.

Parkinsonus Gramen cristatum Anglicum à cristato *C. B.* diversum facit. Verùm descriptio *J. B.* Gramini cristato Anglico bene convenit, excepta longitudine spicæ: icon equidem spicam nimis laxam repræsentat, & quæ de radicibus habet C. Bauhinus cristato nostro Anglico non respondent. Verùm cùm quod describit C. Bauhinus, idem sit quod Lobelius misit, quodque in pratis circa Hackneum propè Londinum provenire scribit *Adv. part. alt.* minimè dubium est, Gramen cristatum *C. B.* & cristatum Anglicum *Park.* unam & eandem specie plantam esse. Nec enim aliud genus circa Hackneum frequens est.

In pratis & pascuis ubiq; per totam Angliam abundat, & circa Solstitium æstivum spicas promit. *Locus.*

Hujus aliam seu speciem, seu varietatem proponit C. Bauhinus titulo *Graminis spicâ cristatâ subhirsuti*, radicum capillamentis rufescentibus, culmis tenuioribus, parte inferiori levi lanugine aspersis & humilioribus; foliis longioribus, spica candicante, minùs compacta, nec ita eleganter cristam exprimente, à præcedenti differt. *Species altera.*

4. *Gramen geniculatum Tabernæmontani* J. B. *Paniceum spicâ asperâ* C. B.

Radix ex pluribus fibris composita multos protrudit nodosos seu articulatos *culmos*, in alios subinde divisos; *folia* longa, angusta, acuminata, nervo per medium elevato; *spicam* longam, tenuem, villosam, glumis albis constantem, in quibus *semen* parvum.

C. Bauhinus hoc genus ad Gramen paniceum spicâ asperâ refert. V. supra in capite de Gramine paniceo.

5. *Gramen Avenaceum montanum lanuginosum* C. B. *montanum Avenaceum Clusii* Park. *Gramen cum locustis parvis candidis, semine Avenaceo* J. B. *montanum Avenaceum* Ger. emac.

C. B.

Radice est ex multis fibris duris, rufescentibus composita, singulis annis anteriùs serpente: unde *culmi* cubitales, tenues, læves, geniculati exsurgunt: quos *folia* oblonga, angusta, palmaria & acuminata cingunt. In culmorum fastigio *spica* oblonga & nutans, ex glumis brevissimo filamento insidentibus composita, quæ exteriùs candicant, nec lanuginosæ: at interiores utriculi lanuginosi sunt, grana nudæ Avenæ similia continentes.

Monspessuli sponte provenit. Clusius secundùm vias, in montanis umbrosisque, sylvis Pannoniæ, Austriæ & Bohemiæ nasci scribit, & semen Julio mense maturum observavit. *Locus & Tempus.*

J. Bauhinus semen nitida lanugine obsitum scribit, quali Carduorum semina sunt prædita.

6. *Gramen Avenaceum lanuginosum glumis rarioribus* C. B.

C. B.

Ex *radice* fibrosa *folia* juncea, oblonga, *culmíque* juncei plures, cubitum superantes, paucis *foliis* iisque brevibus, culmum circa geniculum vestientibus exsurgunt, in quorum summo glumæ rariores, albæ, lanuginosæ, utriculum continentes, cui *semen* nigrum splendénsque inclusum est.

In asperis circa Monspelium provenit, & cum Clusiano confundi non debet. In incultis viâ montis Lupi sæpiùs vidit *D. Magnol.* *Locus.*

7. *Gramen Avenaceum lanuginosum ramosum* C. B.

C. B. theat.

Radicem habet fibrosam, unde *caulis* unus vel alter, cubitalis, geniculis multis distinctus prodit: *foliis* est multò quàm in prioribus latioribus: *spicâ* palmari albâ, nonnunquam flavescente, ramosâ, glumis Avenaceis compactis & lanuginosis; cujus utriculis *semen* parvum oblongum, utrinque acuminatum, splendens, pulicis seu seminis Psyllii colore & formâ, sed minus, includitur.

Circa Monspelium ad radicem montis Calcaris legit C. Bauhinus. *Locus.*

A. 8. *Gramen spica gracili, aristis brevibus recurvis.*

In viis publicis, locis udis provenit, nec ante Autumnum aut Æstatis finem spicam producit. *Culmus* tenuis, dodrantem altus, uno alteróve articulo interceptus, & folio inde enascente cinctus. *Spica* parva, uncialis aut major, teretiuscula, glumis rubentibus in aristas prætenues, breves, recurvas exeuntibus composita. *Folia* ad radicem pauca, angusta, brevia.

Invenit & ad nos attulit D. Dale, à quo pleniorem ejus descriptionem expectamus.

9. Gramen

9. *Gramen arvense paniculâ crispa* C. B. Park. *minimum rubrum sive xerampelinum* Ger. *Gramen cum panicula molli rubente* J. B.

J. B.

Confibratis capillaribus radiculis sub cespite foliorum ima prodeunt, tuniceis involucris compacta; inter quæ *bulbuli* oblongi capitulum efformant, quæ à radicibus statim multa pronascuntur, quadrantalia & trientalia, perangusta, mollia, glabra, in culmis pauciora, minora, in singulis tamen geniculis singula. *Culmus* pedalis, minor interdum, subinde major, tenuis paniculam gerit uncialem & sescuncialem, divulsam ex viridi purpurascentem, glumis crebris exilibus, in breves interdum tortiles aristas, molles & quasi sericeas desinentibus; [potiùs virides & foliaceas seu gramineas.]

Locus. Genevæ inter segetes copiosè provenit, quin & in muris ipsius urbis, alibi etiam in Germania & Gallia. Simile est hoc Gramen Gramini nostro montano spicâ foliaceâ gramineâ, nisi quòd panicula crassior & magis conferta sit.

10. *Gramen montanum spicâ foliaceâ gramineâ* P. B.

Hæc species spicam præcedenti similem habet sed laxiorem.

Locus. In summis altissimorum Cambriæ montium *Snowdon*, *Caderidris*, &c. verticibus inter saxa, ubi nulla fere alia planta præter muscum provenit copiosum observavimus.

* 11. *Gramen Camerarii repens* J. B.

J. B.

Radicem adipiscitur longam, tuberosam, sed æqualem, articulis præcinctam, & hinc indè reflexis, non tamen profundiùs radicatam, filamentis constantem pluribus. Suum protrudit hæc ab unoquoque articulo *culmum*, continuò se innovans & multiplicans. *Folia* longa, acuminata, dura, Arundinis instar parvæ lata. *Culmus* duarum ferè spithamarum altus, admodum angustus, & tenuis more staminis, tribus quatuórve nonnunquam articulis præditus, spicam superiori parte profert patulam, quæ parvum continet *semen*. Folia cum radicibus saporem habent dulcem, cum adstrictione quadam & acredine.

* 12. *Graminis primi Dioscoridis species minima Thalii* J. B. *Gramen caninum supinum paniculatum folio varians* C. B.

Nobis incognitum, nec alii præter Thalium Botanico descriptum, nec icone illustratum cùm sit, Lectorem qui plura de eo velit ad Thalium remittimus.

13. *Gramen versicolor* J. B. *Avenaceum glumis variis* C. B.

J. B.

Reptantibus graminibus accensendum, *radices* duras, geniculatas, longè latéq; spargit, fibris profundè demissis, satis crassis, vix evelli potest è rupium rimis: *Culmi foliis* crebris vestiti, dodrantales, *spicam* singuli gestant graminis anthoxanthi, paulò breviorem, modò purpuream, quæ colore ad objectum lucis variante placet: parvum, *semen* longiusculum, ad semen Graminis Mannæ accedens, rufescens externè, internè albescens, involutum parvis glumis.

Adde ex C. Bauhino radicem albâ rugosâ membranâ integi, *culmum* fragilem & levem esse.

Locus. Genevæ in collo *la Bastie*, & circa S. Hippolytum Burgundiæ. Solet inter rupes provenire loco soli exposito.

14. *Gramen paniculâ aureâ* J. B. *Gr. paniculâ pendulâ aureâ* C. B. *i. e. paniculatum arvense* 2.

Tenuem surrigit dodrante majorem culmum, per cujus fastigium conscendunt quinque vel sex auricolores *paniculæ* splendidæ, semunciales, graciles, teretes, acerosis glumis contextæ. *Folia* perangusta vix culmo cedunt longitudine.

Locus. Argentinæ habuit J. Bauhinus: in ficcioribus & squalidis locis provenit, ut testatur Hist. Lugdunensis.

15. *Gramen minimum Dalechampii* J. B. *minimum paniculis elegantissimis* C. B.

J. B.

Est veluti gleba ampliuscula, rotunda, *radiculis* plurimis brevibus, candidis: foliis digito non longioribus, teretibus, spicâ valdè gracili, parva: flosculis rubris.

Tempus. Februario statim ad primam aeris temperiem exorientibus, sapore initio dulci, deinde amaro.

Locus. Nascitur in arvis, circa Monspelium frequens.

C. Bauhino *Radix* plurimis cirris oblongis albicantibus componitur: *Folia* unciam, rariùs duas uncias longa, capillaria, cæsia, teretia copiosa: *Culmi* multi, uno alteróve nodo distincti, duarum, trium, etiam quatuor unciarum.

16. *Gramen minimum* J. B.

J. B.

Capillorum instar tenues radiculæ cæspitem mordicus obsident: *culmi* numerosi, plus minùs unciales, enodes, molles, tenuissimi in spicam desinunt, alternis glumis graminis pratensis obsitam. *Foliola* stipulas à radice aliquousq; comitantur, tenella, perpusilla.

Locus. Propè fontem illum magnum templi Dianæ propè Nemausum collegit Cherlerus, nec alibi uspiam observavit.

A. 17. Gramen

A. 17. *Gramen minimum spicâ brevi habitiore, nostrum.*

Fibellis plurimis capillaceis terræ adhærescit, è quorum capite plures emergunt *cauliculi*, sescunciales aut duarum unciarum, tenues, rigidi tamen, duobus plurimùm geniculis, (interdum tribus) intercepti, & foliolis è singulis ortis singulis aliquousq, obvoluti, spicam in fastigio sustinentes perbrevem habitiorem, è locustellis, laxiùs sitis, glumis canescentibus brevissimis aristis donatis compositam. *Folia* non admodum numerosa è radice exeunt, angusta, vix trientem unciæ longa. Imi culmi plerunq, purpurascunt.

Secundum Genus.

Gramina paniculata.

Cap. I.

De Gramine Dactyloide seu Ischæmo.

HOc genus graminis inter spicata & paniculata ambigere videtur: panicula enim è pluribus spicis composita est, unde & Gramen multiplici seu compositâ spica, seu polystachyon dici potest.

Dactylon appellatur eo quòd panicula in quaternas, quinas, senas & plures partes divisa, quasi digitos manûs expansos referat. Ἴσχαιμον verò à sistendo sanguine nomen invenit.

A. 1. *Gramen repens cum panicula Graminis Mannæ* J. B. *dactyloides radice repente* Ger. *canarium ischæmi paniculis* Park. *dactylon folio arundinaceo majus* C. B. *quod nomen huic nostro utpote minori & supino minimè convenit.* **Creeping Cocks-foot grass.**

J. B.

Duûm generum folia & culmos profert. Primùm enim lentis longisque ad cubitum unum aut alterum *coliculis*, solidis, crebrò geniculatis, lævibus, caducis nascitur, qui ubi terram attigerint, statim per fibras è nodis demissas comprehendit, radicatúrque; atque ex eisdem geniculis *folia* mutuo amplexu stipata surgunt, brevia, angusta, hirsuta: deinceps adultius culmos producit erectiores, velúti superiorum ramos, pedales, tenuiores, *foliis* amictos longioribus, hirsutis, & rarioribus geniculis interceptos, quorum summitas in spicas finditur, quatuor, quinq, sex, spicis Graminis Mannæ similes, sed minores, concinniores, imbricatos, non tamen circumcirca, perinde ut jam dicto Gramine, cui pars spicæ interior nuda, hoc discrimine interim, quòd ea pars Graminis Mannæ sulcata sit, in hoc verò in cristam elata. *Flosculos* fert atro-rubentes. *Radice* nititur geniculata, reptante, subdulci, alba.

Hoc Gramine (quod legitimum vocat Clusius) nihil vulgatius tota Hispaniâ & Galliâ [adde etiam Italiâ] in arvis, vinetis, atq, etiam in maritimis, in quibus multò lætiùs & uberiùs crescit: nam ejus radices interdum digiti crassitudinem æquantes eruere meminit Clusius. C. Bauhinus etiam hoc Theophrasti Gramen esse credit. *Locus.*

Hujus minor species seu potiùs præcedentis varietas habetur apud C. Bauhinum cujus descriptionem in Theat. Botan. p. 113. vide. Hæc varietas eadem videtur nobis visa in Gallia & Italia.

2. *Gramen dactylon Siculum multiplici panicula, spicis ab eodem exortu geminis. An Gramen bicorne, seu distachyophoron* Bocc? *An Gramen distachyophoron* Col? **Two-eared Cocks-foot grass.** *An Festuca junceo folio, spicâ geminâ* C. B?

Radix huic est perennis, innumeris fibris quasi reticulato textu implicitis compacta. *Calamus* pedalis, longiórq,, geniculatis, paucis foliis cinctus, ex quo ad instar juli recti triuncialis longitudinis exit è folliculo *spica*, rubente colore prædita, quæ per maturitatem Graminis dactyli modo, in furcam dividitur. Ejusdem spicæ glumæ in aristas tenuissimas & longas abeunt.

Floret vere, & usque ad finem æstatis. *Tempus.*

Hæc est descriptio Graminis bicornis Bocconiani, quæ nostro Gramini dactylo Siculo distachyophoro non convenit, ut nostrum ab illo specie diversum arbitremur; nam in nostro spicæ vix unciales sunt, & hirsutæ. Quin & nostrum multa in eodem culmo habet spicarum paria è foliorum alis peculiari modo exeuntia. Nam è foliorum supremorum sinubus exeunt pediculi seu ramuli, tenues, longi, nunc unus, nunc duo trésve simul, quorum unusquisque media aut inferiore parte geniculum seu articulum habet, è quo exit folium pediculum obvolvens ad spicam usque. Atque hoc modo duplici vel triplici gradu panicula assurgit.

Festuca junceo folio spicâ geminâ *C. B.* culmo est sesquicubitali, rotundo, geniculato & ramoso: cujus summitati *spicæ* vix unciam longæ, molles, rufescentes, aristis oblongis armatæ. Ischæmo gramini villoso similes, insident; semper duæ simul uni oblongiori tenui pediculo adhærentes junguntur. *Folia* habet juncea, longa, inordinatè posita.

Hæc descriptio in omnibus præterquam foliis junceis plantæ nostræ convenit.

3. Gramen

3. *Gramen crucis sive Niem-el-salib Alpini* J. B. Bontii. *Gram. dactylon Ægyptiacum* C. B. Park. Ægyptian **Cocks-foot-grass.**

Alpin.

Gramen quoddam nascitur exile, *radicibus* repentibus, albis, geniculatis, dulcibus cum aliquâ acrimonia, communi Gramini proximis, digiti altitudine, goniculatis ramulis assurgens, foliis communi Gramini similibus, sed minoribus: Ramuli habent quatuor spicas, Ischæmi vel Graminis sanguinarii similes, perfectam crucem figurantes, quam æquè omnes uno modo formant: ex quo ipsum Ægyptii *Neiem el salib* vocant, quasi dixerint Gramen crucis, in quibus fiunt *semina* minutissima, seminibus communis Graminis similia.

Vires & Usus. Maximum usum semina apud omnes habent, Ad eos sci. qui tum renum, tum vesicæ calculis laborant, atque ad frangendos lapides in vesica concretos: quod genus morbi ibi est familiarissimum & quasi endemium. Mulieres radicis decoctum tum ad pueros variolis atque morbillis correptos maximè sequuntur, tum ad seipsas, ubi cupiunt interceptas menstruas purgationes rursum evocare. Sunt aliqui qui pro secreto auxilio habent decoctum ex seminibus modicè contusis paratum ad juvanda exanthemata in febribus pestilentibus, quas peticulas nostri appellant. Ad usum quoq; vulnerum & ulcerum non parvum apud eos tota herba, præcipuè radices habent usum. Aiunt radicem frigidam atque siccam esse, tenuissimarúmq; partium: Quamobrem non desunt multi, qui ad movendum sudorem ejus decocto familiarissime utuntur.

Locus. Abundantissimè in insula Java crescit non secus ac in Ægypto, Jac. Bontio autore, ubi & sequens stellatum Veslingii reperitur.

4. *Gramen stellatum Ægyptium* Veslingii. *Dactylon Ægyptiacum* Park. *qui in descriptione præcedentis hujus meminit.*

Vesling.

Assurgit altitudine pedali, *culmo* rotundo, geniculorum aliquot internodiis distincto, circa quæ angusta satis, & in acumen attenuata *folia* producit. Fulcitur *radice* firma, candicante, & ipsa geniculis aliquot nodosa; subdulci quadam acrimonia gustum perstringit. Calami in quinas senásque paniculas dirimuntur, longitudine dispares, Ischæmo gramine breviores quidem, sed longè densiores: Aversa facie in longum excurrente validâ carinâ, & porrectis à latere staminibus muniuntur, quibus squamatim compactilis spicea florum congeries, virore flavescente renidens, superiùs instrata est. Congenera itaque hæc gramina sunt. Nec mirum ullum in stellas aliquid abire posse quum crucem tulit.

Vires. Usum item medicum eundem obtinent, quamvis calculis intra vesicam duratis frangendis vires pares non possideant. Qui lapidosum aliàs vesicæ synagma citra sectionem eduxerit, ut alibi Prosp. Alpinus scripsit in magna Ægyptiorum Memphi, quamvis curiosè inquisiverim, neminem deprehendi. Hominem tamen religiosum à monte Sinai, calculos extra vesicam in urethra subsistentes, compressâ supposito digito vesicâ, & meatu urinario per immissum pennæ Anserinæ tubulum validè inflato, eosdem extrorsum propulisse, ab ægris ipsis acceptum satis & cognitum habeo.

Locus. Circa Heracleam oppidum sive Rossetum primùm conspexit Veslingius.

Gramen dactylon Africanum Park.

Præcedente paulo altiùs exurgit, paniculis tantillo longioribus & crassioribus, granis ordinate dispositis, cætera simile.

5. *Gramen* διστάχυον *Col. Gram. spicâ geminâ Millepedæ simili* C. B. *spicâ gemina Columnæ* Park.

Col.

Radice admodum tenui, æqualiter fibrosa, capillari, ex albo pallente nititur: ex qua plures *culmi* exeunt, supini, densè geniculati, *foliis* gramineis parvis, in summo binas semper proferentes spicas, ex una parte dorso per medium discurrente utrinque pinnatas, ex alia verò quatuor angulis per longum, & in medio canaliculus tribus aut quatuor foliaceis fructuum ordinibus emicantibus constructis, in quibus parvum *semen*, fulvum, angulosum, minus anagallide singulis continetur. Spicæ verò è dorsi parte Millepedam seu Scolopendram ferè æmulari videtur.

Locus. Campestris est; διστάχυον appellavimus, quia binas semper in culmine spicas speciosas profert.

6. *Gramen dactylon latiore folio* C. B. *Graminis genus, Dens Caninus* 3. *sive Gramen primum vel Galli crus* J. B. *Ischæmon vulgare* Ger. *Isch. sylvestre latiore folio* Park. **Cocks-foot-Grass.**

J. B.

Culmos ex radice fibrosa plures promit, tribus quatuórve articulis nodosos, subinde etiam ramosos, subrubentes. *Folia* Triticeis breviora, latiora, hirsuta, culmos longiusculâ vaginâ involvunt. *Juba* singulis insidet culmis, palmum aut sesquipalmum longa, quatuor, quinque aut pluribus setis comata, quorum alteri parti secundum longitudinem è bifori gluma *flosculi* purpurascentes adnati, aversâ parte nuda, sulcata: *semen* iisdem glumis conclusum, Panici granis longius.

Annua est planta, etiam hortis valdè odiosa Dens caninus sylvestris tertius, qui Julio apparere incipit. Ab hoc sativum, quod privatim *gramen Mannæ* vocant, non nisi culturâ differre videtur, inquit J. Bauhinus. Quocirca ad hoc caput sub uno & eodem titulo refert Gramen echinatum & aculeatum 3, sive album capitulis aculeatis Italicum *C. B.* quàm rectè viderit ipse. Gramen dactylon folio latiore *ejusdem*, itémque Gramen dactylon esculentum *ejusdem* C. B.

Cacumina

Cacumina pueri naribus inserunt, extrahúntque, ut sanguinem eliciant, & hinc ab effectu Hetrusci *Sanguinellum* vocant. In Germaniæ locis seri ac coli audio (inquit Matthiolus) non minore cura quàm cætera frugum & leguminum genera, siquidem ejus semine frequenter vescuntur in cibis, quod in jure carnium pinguium decoctum non minorem cum palato ineat gratiam quàm Oryza, cui ego facilè præposuerim. In pila autem ipsum tundere oportet ut à suo resiliat putamine. *Usus.*

A. 7. *Gramen digitatum hirsutum* J. B. *dactylon angustifolium spicis villosis* C. B. *Ischæmon sylvestre spicis villosis* Park. **Hairy perennial Cocks-foot-grass.**

J. B.

Perenni *radice* & firmâ nititur, ex qua culmos emittit cubitales & bicubitales, tenues, rubentibus geniculis nodosos, frequentiùs singulares, aliàs ramosos: *folia* tres quatuórve uncias longa, angusta, & raris longis pilis hirsuta, subinde rubescentia, statim à radice partim, partim sed minora (exceptâ vaginâ) ex culmis oriuntur, paniculâ jubatâ, quatuor aut quinque spicis comata, Gramini Mannæ similibus, minoribus, purpurascentibus, molli lanugine villosis, ex glumarum mucrone arista molli russâ prominente. Flosculorum staminula saturatiore purpurâ tinguntur.

In exteris regionibus frequens est locis siccis & squalidis. *Locus.*

Ab hoc non diversum specie esse suspicamur Gramen Ischæmi paniculis Gallicum *Lobelii*, cujus descriptionem subjiciemus.

Gramen dactylon scoparium C. B. *scoparium Ischæmi paniculis* Park. *scoparium Ischæmi paniculis Gallicum* Ger. emac.

Lob.

Figura ei graminea Ischæmi vulgaris; gracilis *culmus*, rigidus, geniculatus, cubitalis, in quaternas, quinas, interdum senas & plures elegantissimas, lucidas spicatas caudicellas Ischæmo gramini similes, fastigiatus: Foliis item non dissimilibus, gustu Graminis, dulcioribus.

Copiosè provenit in Galliæ sabulosis vicinis castri Insulani locis vocitati (vulgò *Chasteau de l'Isle*) propè Aureliam. *Locus.*

Ex hujus prælongis, prætenuibus rigidísque cubitalibus & longioribus radicum cirris concinnantur scopulæ illæ vulgatissimæ, nitentis comæ conciliatrices, frictionibus capitis accommodatissimæ & usitatissimæ. Cremæ in Lombardia Italiæ hujusmodi scopulæ laudatissimæ fiunt. Gramen ex cujus radicibus scopulas faciunt ibidem *Capriolam* vocant, quo nomine in Hetruria Gramen Mannæ vocitari scribit Matthiolus. Fortè *Capriola* nomen commune est omnibus hujus generis Graminibus; vulgus enim non distinguit. Gramen autem quod nobis pro *Capriola* ostenderunt non videbatur differre à Gramine digitato hirsuto: idem tamen prorsus esse non audemus fidenter asserere. *Usus.*

A. 8. *Gramen exile durius Norvegicum aut Danicum, Gramini scopario cognatum* J. B. *Gram. foliolis junceis, radice jubata* C. B.

Lob. Adv. p. 2.

Saxorum interveniis, levi terra, sterilis petrææ Norvegiæ, imísque marcidis rimosis caudicibus, sylvarum Daniæ hoc gramen viget, densissimo, sparsóque rigidorum, junceorum, sesquiuncialis altitudinis, tenuissimorum foliorum stipatu, sesquipalmaribus, numerosis, cirratis, geniculatis, stamineis *calamulis*, quorum summa folia latiuscula vaginulæ instar spicatas, unciales paniculas claudunt aut amplectuntur. Jubata cincinnatáque dodrantalis *radix* buxei pallidi coloris, totâque prolixior plantâ, uti Graminis scoparii, cujus cognata videtur.

9. *Gramen dactylon aquaticum* C. B. *aquaticum geniculatum* Tabern. *digitatum, atro-purpureum* J. B. *geniculatum aquaticum* Ger. *geniculatum majus* Park.

Tab.

Radice est fibrosâ, ex qua plusculi nascuntur teretes, geniculati, sesquipedales circiter calami, *foliis* ad articulos gramineis, brevibus, latis, acuminatis amicti, calamorum fastigiis spicæ innascuntur longæ, tenues, digitalis Ischæmi spicis similes, breviores, atro-purpureæ Tabern.

Passim in lacustribus & palustribus nascitur. Quòd si ità sit, mirum alios Botanicos hactenus latere, qui quicquid de eo habent Tabernamontano debent. *Locus.*

Ab hoc non diversum, aut saltem ei valde simile esse suspicatur J. Bauhinus,

10. *Gramen paniceum spicis nigris* C. B. *Panici effigie Gramen* 3. Lob. *Graminis Dentis canini spicâ divulsa tenuiorem nigram speciem* J. B. *Gr. paniceum* 3. Tab.

Descriptio (inquit) mihi convenire videtur, nec figura multùm discrepat. Culmis est tenuioribus [Gramine Dentis canis primo & secundo] geniculatis; foliis minoribus: spicis Ischæmo vulgari similibus, nigris; semine glumis exuto albo.

CAP. II.

De Gramine tremulo.

HUjus spicæ è quibus panicula componitur pulcherrimè, squamosæ, è filamentis tenuibus dependent, ut vel levissimo flatu agitatæ tremiscant.

1. *Gramen tremulum minus* J. B. *tremulum minus, paniculâ parva* C. B. Park.

J. B.

Ex *radice* rufescente & quaquaversum reptante *culmos* surrigit pedales plus minùs, graciles, vix uno vel altero distinctos articulis, *jubas* sustinentes parvas è folio vaginaceo, superna parte acuto, & jubam ipsam sæpe superante, media parte sui prominentes, quæ ex squamulis delicatulis, rotundis, pallidis aut flavescentibus & splendentibus, ex brevibus pediculis pendulis, tremulis, sed in unum tantùm latus plurimùm nutantibus constant. *Folia* cæterùm inferna graminea, pallidè virentia, angusta, acuminata.

Locus. In pratis montosis Basiliensibus provenit; & vulgò *Pes leporinus* dicitur.

2. *Gramen tremulum minus paniculâ magnâ* C. B. J. B. *Gr. Amourettes alterum* Clus. cur. post. *tremulum minus alterum* Park.

In cacumine aliquando tres aut quatuor ramulos exiles fundit, seménque triangulum habet.

In luco Grammuntio frequens nascitur, autore *P. Magnol*, quod minor figura Graminis tremuli majoris *C. B.* optimè repræsentat.

C. Bauhinus in Theat. Bot. itâ describit:

Hoc radice est minori [quàm proximè sequens] *culmo* palmari, tenuissimo, uno alteróve geniculo distincto: *foliis* tribus vel quatuor angustissimis: in culmi fastigio duo triáve filamenta, quorum singula paniculam squamatam sustinent, squamis inferioribus atro-rubentibus, reliquis pallidis, quintuplo quàm præcedentis majoribus.

A. 3. *Gramen tremulum* J. B. *tremulum majus* C. B. *Phalaris pratensis* Ger. *Gr. tremulum seu Phalaris media Anglica, prima an secunda* Park. **Quaking grass, Cow-quakes, and in some places, Ladies hair.**

J. B.

Radix fibris tenuibus, non valdè numerosis, obscurè cinereis, aut fuscis terram apprehendit: non multum se diffundit, sed uno alteróve præter culmum germine emisso perennem plantam se esse prodit. *Culmus* autem tenuis, cubitalis, duobus plerunque geniculis interceptus. *Folia* magnâ sui parte culmum ceu vaginâ complectuntur, reliquam surrigunt breviorem, rigidam: à summo culmo multi, tenuissimíque rubentes petioli glumas sustinent rubescentes, è squamulis pulchro ordine digestis compactiles, levissimo attactu tremulos, minores quàm tremuli majoris, formâ conoide, compressâ. Folia quæ ad radicem modicè lata, & palmum interdum longa, plerunque tamen breviora.

Locus. Hoc genus in pascuis per totam Angliam vulgatissimum est, nec aliud (quod sciam) apud nos invenitur. Maio mense paniculam explicat. In omnibus quas unquam lustravit Clusius regionibus prata multis locis vestit.

In horto Medico Leydensi habetur quoddam Gramen tremulum perenne n. d.

4. *Gramen tremulum maximum* J. B. C. B. *trem. maximum Hispanicum* Park. *Phalaris pratensis altera* Ger. emac. **The greatest quaking grass.**

Radices ut in plerisque graminibus fibrosæ, fibris albis. *Folia* quæ à radice exeunt, semunciam lata, palmum & dimidium, vel duos palmos longa, glabra, glauca, & plerunque intorta. *Culmi* cubitales aut sesquicubitales, non admodum tenues, quatuor vel quinque geniculis nodosi, totidémque foliis eos aliquousque obvolventibus amicti, in summo paniculam gestant sparsam, è pulcherrimis aliquot *spicis* squamosis compressis, pendulis, è bino squamarum ordine compositis, dimidium digitum longis aut etiam longioribus, latitudine subdupla, contextam. Squamæ ad basin spicarum spadicea, reliquæ à viridi albicant, saturatioribus lineis viridibus striatæ, per siccitatem albicant aut rufescunt.

In hortis nostris Vere satum non ante Augustum mensem paniculam suam explicuit. At quod Autumno exiit Vere floruit.

Locus. Prope Messanam Siciliæ in pascuis spontaneum invenimus.

5. *Gramen paniculatum elegans* Ger. *Gramen amoris dictum* J. B. *Gr. paniculis elegantissimis, sive Eragrostis major* C. B. *Phalaris pratensis major, sive Gramen tremulum maximum* Park. **Love-grass.**

J. B.

Fibræ numerosæ, satis crassæ in unum caput coeunt: è quo surgunt pedales *culmi*, graciles, lævibus vestiti *foliis*, Calamorum fastigia occupant *paniculæ* longè pulcherrimæ, albicantes, è spicis plurimis uncialibus circiter, culmi latitudine, compressis, gemino versu squamularum contextis, aristâ omni pilóque carentibus, non tamen pendulis, quantum nos observare potuimus.

Primo

☞ Primo nobis obviam fuit Francofurti ad Mœnum, deinde passim per Germaniam, Italiam & Galliam Narbonensem. *Locus.*

Hujus varietatem circa Florentiam & Monspelium observavimus paniculis multò minoribus magísque sparsis. Gramen tremulum propriè dictum non est, nec enim spicæ filamentis tenuibus appensæ levi flatu agitantur, cùm potiùs erectæ sint, & pediculis rigidis insideant; Verùm ob spicas squamosas elegantes non dissimiles, ei non immerito subjungitur.

Cap. III.

De Arundine.

ARundo, Græcis Κάλαμος, ab *areo* dicta est, eo quòd citò arescat, ut volunt Grammatici.

Arundo planta est inter culmiferas maxima, paniculâ lanuginosâ, aquosis gaudens.

His adjungimus plantas nonnullas Indicas, à Botanicis Arundines dictas ob similitudinem aliquam, quibus an notæ prædictæ conveniant nescimus.

A. 1. *Arundo vallatoria* Lob. Ger. *vulgaris palustris* J. B. *vulgaris sive phragmites Dioscoridis, κάλαμος χαρακίας Theophrasti* C. B. *Harundo vulgaris sive vallatoria* Park. **Common Reed.**

J. B.

Obliquè geniculatam agit *radicem*, novos subinde surculos oculósque continuo auctu protrudens, ex quibus *culmi* surgunt, hominis altitudinem æquantes, aut altero tanto majores, minimo digito tenuiores, geniculati, inanes: ex quorum nodis singulis ferè culmum involventia *folia* exeunt, rigida & aspera nonnihil, uncias duas lata circiter, cubito longiora, venosa. Scapus summus in comatam, mollem, purpurascentem *jubam*, tandem villosiorem, molliorémque, coloris cinericei redditam, nutabundam effunditur; quæ ventis ludibrium debens sine seminis spe abripitur, glumis videlicet cassis contexta. [Rectiùs C. Bauhinus semina non conspicua dixit.]

Nascitur in aquis resedibus, veluti in fossis, piscinis circa fluminum laxiorum & lacuum ripas, ubivis regionum notissima. *Locus.*

In omnibus anno primo fistula latior, corpus gracilius, contra sequentibus annis: nam increscente corpore angustior fistula redditur. *C. B.*

Utilis est ad tuguriorum tecta, itémque ad valla & sepimenta, unde & vallatoria dicitur. *Usus.*

De Arundinis usibus eleganter Marcellus, cujus idcirco * verba adferemus, Si Arundo juxta usus bonorúmque suorum æstimationem etiam maximis arboribus comparetur, nullibi quàm in ea natura liberalior fuisse videbitur: nec aliunde major illi meritò laus erit, quàm verò hoc fragili & inani frutice omnes ferè toto orbe gentes ad omnem fortunam & vitam instruxisse: quando una hæc sacrificiis, epulis, theatris, funeribúsque tibias multiplices dederit: Una hæc subinde humanas voces pereuntes retinet, & ad alios consilia & cogitationes nostras transfert: hæc una ad propulsandas injurias,& longè arcendos hostes militem etiam nunc in Oriente armat: & in rustico opere invenitur, in quo modò tuguria tegit, modò storeis materiam præbet, modò vitem fulcit, modò hortum clausum à pecore tuetur, & nè voluptati etiam desit, aucupio per hyemem inservit. Quæ omnes parentis omnium naturæ in frutice hoc non contemnendæ laudes sunt. Rectè ergo Plinius, Arundines belli pacísque experimentis necessarias atque etiam deliciis gratas scripsit.

* *Lib. 1. in Dioscor. cap. 99.*

Arundines etiam fissæ & folia earundem vinculorum quoque vicem subeunt. Utuntur & textores cannis, ex illis instrumenta fusósque conficientes pro filis glomerandis: & chirurgi ossibus fractis colligandis adhibent.

Urinam mensésque movere & ischuriæ succurrere radicis tam sylvestris quàm sativi in vino vel aqua decoctum propinatum scribit Matthiolus. Ejusdem in vino decoctum furfures aufert, si eo caput abluatur. Erysipelati aliísque inflammationibus (etiam testium) folia virentia tusa & imposita medentur. Æstivo tempore hæc per febricitantis conclave refrigerandi gratiâ sparguntur. Maculas ex variolis relictas succus radicis cum sero hircino & melle pari dosi delet. Sudores potenter movet medulla contusa syncipiti & pedibus adposita siquis in lectum se componat & cooperiat. Spicula aculeósque corpore extrahit radix contrita tum per se, tum cum bulbis imposita. Quæ præterea habent Veteres de Arundinis viribus apud ipsos vide. *Vires.*

2. *Arundo sativa seu Donax Dioscoridis* C. B. *Harundo Donax* Park. *Ar. maxima & hortensis* J. B. *Arundo Cypria* Ger. **The great Spanish, or Cyprus Reed, or Cane.**

Radice nititur durâ, longâ, crassâ, contortâ, nodosâ, geniculis multis, radicis Chinæ æmulâ, quâ tamen albior, latè huc & illuc subtus humum porrectâ, fibrísque auctâ, quæ quotannis nova germina protrudit, cujúsque teneri turiones cum grata dulcedine elixari possint. *Calamis* est duris, firmis, vacuis, decem cubitorum, militaris hastæ crassitudine, & non rarò etiam proceritate, densis nodis distinctis, cortice squamoso, qui facilè detrahitur, aspero & flavescente vestitis: circa quos *folia* longa, lata, crassa, superficie ob fibras copiosas aspera, & circumferentiâ acuta, quæ membraneo cortice usque ad medium internodium calamum vestiunt. *Paniculam* seu jubam elegantem haber, densam, Milii modo sparsam, mollem, & lanosâ cæsarie nutantem, & purpurascentem, quæ hyeme sine ullo seminum vestigio in auras abit. [*In frigidioribus fortasse regionibus, aut loco incommodo sata, Nam loco natali proprio, ubi sponte oritur, quin semen producat & etiam perficiat minimè dubium est.*] Calami quotannis humo tenus secantur, sed illico regerminat è radicum geniculis.

Locus. Hispanica dicitur quia ex Hispania ad nos primùm delata sit. Seritur in Italia ad colos mulierum, & Vinearum ridicas: in Gallia ad sepes. Nostrates ejus calamis utuntur pro baculis & virgis piscatoriis.

Usus. Ex usta hujus radice Arabes spodium parant, tametsi ut non necessario, ità non magno incommodo.

Arundinem Anglicam foliis in summitate dissectis C. B. *multifidam* Park.

Pro primæ speciei varietate & lusu naturæ habeo, non pro specie distincta.

3. *Arundo scriptoria* J. B. Ger. *scriptoria atro-rubens* C. B. *Harundo minor sive Elegia* Park.

C. B.

Radicibus & foliis est Donaci non absimilibus: *calamis* concavis, crassitie indicem digitum, vel potiùs calamum Cygni æquantibus, octo seu decem pedes altis, lævibus, splendentibus, præduris, colore foris atro-rubente, intus albo, geniculis distinctis, altero ab altero plus dodrante distantibus, quibus circuli albi fasciolis similes circumjiciuntur; in assulas fissiles ubi rumpuntur.

Locus. Provenit (autore C. Bauhino) locis humidis & pinguibus in Provincia Galliæ; in Corcyra insula & Græcia. Reperitur etiam, monente Amato, apud Hispanos & Italos, præcipuè apud Faventinos, circa eam vallem quam Ammonis appellant, quibus literati pro calamis characteribus pingendis, & adhuc hodie Arabes, Persæ, Armeni, Græci & Turcæ (quibus pennæ Anserinæ in usu non sunt) utuntur, unde & calami nostri ex pennis Anserinis aut Olorinis facti nomen obtinuerunt.

4. *Arundo farcta Rheni Bononiensis Plinii* Zanoni.

Zanoni.

Radicibus longè latéque sub terra reptat, flavicantibus, calami ipsius crassitie, foramine seu cavitate in medio admodum parvâ pertusis, frequentioribus tamen nodis interceptis, (è quibus fibras demittunt tenues, longas, lignosas, Hellebori albi similes) dulcibus & succulentis. E prædictis nodis gemmas protrudit, figurâ conicas, è multis squamis compactiles, quæ exsurgente calamo in folia abeunt. *Calami* multi, teretes, graciles, lenti & plicatiles viminum modo (Propè terram, tamen, ubi magis farcti & pleni sunt, facilè rumpuntur) crebris nodis distincti: è quorum unoquoque oriuntur *folia*, ab imo ad summum totum scapum contegentia, eleganter sulcata, nervis subtilibus elevatis, quæ ea reddunt visu pulchra, tactu aspera; interiore parte glabra, colore argenteo ut aliarum Arundinum, multò tamen illis angustiora, duos circiter palmos longa. Calami isti cavitatem intus habent angustam, ima parte strictiorem, summâ ampliorem, súntque intus candidi, cortice, qui facile à lignosa parte abscedit, tecti, qui postquam delibratur omnino viridis manet. Summi calami Mense Augusto in jubam seu paniculam terminatur ex multis parvis & plumosis spicis compositam, dodrantalis longitudinis, coloris varii, h. e. viridis, albi & purpurei.

Locum titulus indicat.

5. *Arundo farcta vallium Ravennæ* Zanoni. *An Arundo farcta geniculata sive sagittalis* C. B?

Zanoni.

E radicis capite magnum *foliorum* cespitem emittit, duas circiter ulnas [*braccie*] longorum, angustorum, ut vix duos digitos transversos latitudine adæquent, nervo medium percurrente albo, inferiùs elevato, supernè sulcato, reliquo folio lætè viridi. *Calami* in quatuor, quinque, imò sex interdum aut plurium ulnarum altitudinem assurgunt, recti, teretes, solidi, & medullâ intus albâ, spongiosâ repleti, flexi aut complicati neque rumpuntur, neque finduntur: nodis prope terram ima parte crebrioribus, summa rarioribus & longiùs distantibus, ad dimidiam usque ulnam: Ad quorum unumquemque *folium* scapum circundans, non tamen eousque ut margines coeant aut uniantur, parte interna læve, nervosum, viride, in cervinum postea colorem transiens; reliqua pars folii à scapo disjuncta, ubi nodo adjungitur lanuginem multam, argenteam obtinet: Externa ejus facies aspera est, notulis rubentibus punctata; nervo crasso, inferne viridi, longitudinem ad apicem usque percurrente. Sunt autem hujus folia longiora & angustiora multò quàm reliquarum Arundinum vulgarium. Summum calamum occupat *Juba* aliarum Arundinum similis, plumis albis cum purpurascentibus mixtis, & in summitate, pro floribus apices flavicantes obtinens. *Radix* crassiuscula est, tuberosa, cortice exteriore aspero, tenui tecta, lignosa, dura, è qua oriuntur multæ aliæ radiculæ crassiusculæ, longæ, undulatæ, fibellis subtilissimis capillatæ.

Locus. In sylvis & vallibus Ravennensibus invenit Jacobus Zanoni.

6. *Arundo farcta maxima atro-rubens* C. B. *Ar. nastos sive farcta, crassa & major* J. B. *Arundo nastos Clusii* Ger.

C. B.

Calamo est recto, crasso & robusto, enodi, lævi, splendente, atrorubente & solido.

Ex India & Syria adfertur.

Usus. Usus ejus est pro scipionibus & baculis: quos Architriclini etiam in aulis Principum argento circundatis cibis præferunt.

7. *Arundo farcta geniculata sive sagittalis* C. B. *Ar. nastos sive farcta, toxica, figurata* J. B.

C. Bauhino prioris species est, culmis exilioribus & crebris geniculis cincta, aliàs similis: ex quibus Scythæ, Asiatici & Syrii tela conficiunt, aliqui & pro Scipione utuntur.

Hoc

Hoc genus in Italia, etiam in Rheno Bononiensi provenire autor est Plinius: ibidem & Amatus observavit. Cæterùm si hæc præcedentis species seu varietas est, ab Arundine Rheni Bononiensis superiùs è Zanoni historia descripta, toto genere differt: quamvis utraq; eidem usui inservire potuit.

Arundinis farctæ, toxicæ, figuratæ bacillus quem vidit J. Bauhinus enodis erat, crassitudine vitis surculi mediocris, serratis impressionibus eleganter donatus, quæ serræ eminentiores reliqua parte, saturatiores ac ferè spadiceæ, læves, superficie tenus lucentes: reliqua pars pallidior est; tota quoq; zonulis nigris denso ordine positis cincta est. Lignosa alioqui ejus est substantia, circa meditullia secundùm longitudinem porosa. Odorem nullum in sicco & evanido frusto deprehendimus.

Quæ Rauwolfius habet de quartâ specie Arundinum vide apud * C. Bauhinum. * In Theat. Botan.

8. *Arundo farcta flava* C. B. *Ar. nastos seu farcta, seu toxica, gracilis & plicatilis* J. B. *Arundo farcta* Ger.

C. B.

Culmis est lævibus, splendentibus, flavis, medullâ farctis, qui si parvi & graciles sint, flecti & plicari possunt.

Adde è Lobelio, rectis, lignosis, duris, farctis, crassitudine calami aromatici, aut Arundinis scriptoriæ, [imò multo crassiores vidimus] genicula duodenis, terdenis & quaterdenis pollicibus invicem distant. Superficies squamata serpentium dorsum æmulatur. Nec odorem, nec saporem habet ullum.

Quid Lobelius intelligat per squamatam superficiem nescimus: necdum vidimus ejusmodi cannas. Rectiùs Rauwolfius Cannas Indicas apud nos frequentissimas describit. Arundo (inquit) à mercatoribus ex India adfertur, valdè longa, flexilis, intus farcta, foris lævis & flavescens, ejusdem per totum pæne crassitiei, paucis geniculis, longè distantibus & vix conspicuis, cujus duæ potissimùm species, major & minor. Ex majoribus robustiores in senum & imbecillium fulcra cedunt; minoribus, quæ tamen aliis formâ planè similes pro telis utuntur, quæ Turcæ Serico variorum colorum involvunt.

Ex India Orientali defertur. Locus.

Minoris speciei nunc dierum frequens usus est ad cathedrarum sedes texendas. Usus.

9. *Arundo Indica versicolor flexilis* C. B. J. B.

C. *B.*

Gracilius est & succinctius Arundine Indica versicolore simpliciter dicta seu sequente, ad modum viminis flexile, ex quo calathi & alia multa pulcherrima conficiuntur.

In Bengala reperitur, ubi *Rota* vocant. Locus.

10. *Arundo Indica versicolor* J. B. C. B. Park.

C. *B.*

Hæc Arundinibus Hispanicis crassitie similes, paulò tamen tenuior, medullâ plena, foris punctis versicoloribus notata, haud secus ac si arte ità picta foret, quæ adhuc viridis ad stanni modum aut Salicis instar lentè inflecti potest.

In regno Bengalæ crescit, & vetulis pro scipione inservit.

11. *Arundo repens vel Chamæcalamus* C. B. *Arundo humilis, rara ac insitata* J. B. *Harundo ramosa sive epigeios Lugdunensis* Park.

Lugd.

Calamus est, autore Lugdunensi, humi sparsus Graminis modo, cortice fulvo contectus, lineis squamatim cingentibus distinctus, cauliculos alios multos utrinque producens, densâ congerie stipatos, simili cortice, similiterq; squamoso virgatos, qui rursùm & alios gignunt; prominentium veluti nodorum, aut oculorum modo exertos, plures superiore parte, quà terram non attingit, pauciores inferiore quà terræ insternitur, aspectu pulcherrima densissima illa tenuium cauliculorum, surculórumq; congerie, cum cæteræ arundines folia tantùm hinc indè mittant, nullos autem præterea vel surculos, vel calamos: folium nostræ Arundini simile à nodis exoritur, sed numerosius magísq; multiplex, & plures complexu involucrorum per ambitum tunicas inducit.

Hæc Arundo pumila in saccis magnis Costo Arabico & Zingibere plenis aliquando reperta est.

12. *Arundo Indica puniceа mollis* C. B. J. B.

C. B.

Arundo, vel Scirpi potiùs genus, punicei coloris & mollis, quam parumper contortam arcui pro nervo adaptant, in regno Congiano & in regno Bengalæ ad Gangem fluvium nascitur.

13. *Arundo Indica fluitans* C. B. J. B.

C. B.

Arundineta fluitantia sive *Trombas* in *Bali* insula Linschottus observavit: & figura ab eodem exhibetur, ut videre est in Ind. Orient. historia lib. 12. cap. 8.

14. *Arundo Indica volubilis* C. B. J. B.

Arundinis Indicæ admodum mirabile genus, variè se circum arbores vinciens & contorquens in insula Sumatra reperitur, centum, ducentûm imò trecentûm & plurium orgyiarum longitudine, ità ut ejus origo ac finis vix deprehendi possit; quod circulis vasariis conficiendis valdè accommodum est.

Hæc ad Clusii curas posteriores addita sunt.

15. *Arundo Saccharina* J. B. Ger. *Arundo Saccharifera* C. B. *Harundo Saccharifera* Park. The Sugar-cane.

Medius inter Miliaceas atque Arundinaceas plantas videtur Saccharatus calamus. In quinque, sex, septemve pedum altitudinem assurgit ordinariè, exceptis foliis (quamvis viderim decem pedes longam, & sex supra quinquaginta juncturis constantem *Marg.*) crassitie quatuor digitorum ut plurimum; multas habet juncturas seu nodos, quorum quilibet circiter quatuor digitorum interstitio distat ab altero: & quo magis distant nodi, seu internodia longiora sunt, eo melior judicatur Arundo. *Folia* superius multa gerit, longa, acuminata [bicubitalia ac interdum longiora, sursum erecta, Arundinis sativæ angustiora, palustri Typhæ tam figurâ, quàm positu similia, scabra & secundùm longitudinem striata, stolones amplectentia *C. B.*] Paniculam producit, postquam longo tempore stetit, aliquo modo Melicæ similem [Marggravio instar *Vubæ*, i. e. Arundinis sagittariæ] Color Arundinis ex viridi vergit ad flavedinem: ad nodos ex una parte albescit, ex altera flavescit, quasi duo annuli, alter flavus, alter albus circundarent nodum, qui ipse elevatus est, & canescit vel nigrescit. Medulla Arundinis solida, succulenta, dulcis, alba. *Radix* crassa, geniculata, obliqua, & per transversum se propagans, ad Donacis radicem accedens, sed dulcior, succulentior, minúsq; lignosa.

Locus. Arundo Saccharina sponte oritur in utraq; India, tam Orientali quàm Occidentali. Seritur etiam alibi multis in locis, ut in insulis Canariis, Lusitania, Hispania, Sicilia, Creta, Cypro.

Solum amat pingue & humidum: cujusmodi obtinent plani campi ad fluviorum majorum ripas, qui hyeme inundantur.

Optimum tempus plantandi [in Brasilia] est mense Januario vel Augusto, aut circiter. Plantatur autem hoc modo, In terra elaborata sulci fiunt paralleli operâ ligonis; in hos sulcos ordine recto ponuntur Arundines, ità ut initium sequentis attingat finem antecedentis; hoc facto taleæ hæ inhumantur. Ad singula internodia germina sua protrudit hæc canna plantata, ità ut quodvis internodium det novam Arundinem.

Postquam sic progerminaverit Arundo, singulis tribus vel quatuor mensibus, pro ratione soli, ab herba luxuriante purganda est, nè illa plus incrementi capiat quàm canna ipsa; isq; labor tandiu repetendus donec Arundo in aliquam magnitudinem adoleverit.

Spatio octo, decem vel duodecim mensium à plantatione Arundo hæc justam adquirit magnitudinem, pro ratione soli, ita ut tunc apta sit ad saccharum ex illa conficiendum.

Sacchari conficiendi modum Piso sic describit.

Sacchari conficiendi modus. Cannæ maturæ factæ circa fundum, ac in ipso geniculo abscinduntur, quòd in eo aqueus quidam humor contineatur. Mox amputatæ, frondibúsque quibus maximam partem vestiuntur refectis, in fasciculos coguntur, & currui imponuntur.

Molendina tribus gravissimis axibus, [erectis] ex solidissimo ligno confectis, circulisq; ferreis obductis nituntur; inter quos arundo continenter inserta, & Axium se contingentium angustiâ compressa, liquorem fundit dulcissimum. Molæ vel aquâ, vel jumentis versantur. Illæ aquæ longissimo canale deductæ, lapsu impetuoso ex alto in supernos eximiæ magnitudinis lintres decidentis vi circumaguntur, hæ boum aut equorum operâ, quorum contentione exactiùs & fideliùs Canna exprimitur.

Cæterùm liquor hic, qui in Saccharum ipsum postea abit, ad 24 duntaxat horas durat, móxq; acescit, & ad conficiendum Saccharum prorsus fit inidoneus, sed si diutiùs servetur bonum inde nascitur acetum.

Axes asseresq; per quos succus fluit, tum & alveus per quem decidit bis spatio 24 horarum, vel una Tareffa (Tareffa est spatium terræ cujus quadra viginti circiter est passuum, & tot cannas profert quot per diem naturalem meti possunt) lavari debent.

Canna primò à tergo axium excepta vicino denuo immittitur, ut siquid succi in ea sit reliquum penitus exprimatur, tunc *Bagasso* vocatum, quod tanquam inutile excrementum igne absumitur.

Succus, quem *Caldo* vocant Hispani, per canales & ductus ligneos in amplissimos æreos cacabos derivatur, in quibus continenter, nunc vehementiùs, nunc leniùs, toto quo molæ agitantur tempore fervescit, frigidæque aspersione intensior ebullitio coercetur, ut substantia minùs consumatur. Ab hoc succo in primo aheno consistente, modicóque substructo igne, paulò fæculentior & copiosior spuma aufertur, vocaturq; *Cagassa*, quæ solis pecoribus escam potúmq; suppeditat.

Sublatâ *Cagassa* liquor seu *Caldo* in proximum ahenum, *Caldera de mellar* Lusitanis, effunditur, in quo coquitur & prægrandi cochleari, crebris foraminibus pertuso à sordibus liberatur. Ut exquisitiùs immundities secernatur, forte quoddam lixivium affunditur. Hinc per linteum percolatur, ac tandem succus eo pacto novissimum excrementum, siquod habet, deponit. Hæ fæces mancipiis victum sufficiunt. Vinum quoq; exinde, vulgò *Garapa* dictum, conficiunt, intermiscendo aquam, quod avidissime appetunt incolæ. *Rum* aliqui vocant.

Porro

Porro minores qui subsequuntur Cacabi, *Tachas* appellant, alii sunt ad concutiendum, alii ad coquendum parati: in quibus succus jam dictus tantisper condensatur, donec Serapii, & mox Sacchari consistentiam acquirat. Adhæc vehementi & assiduo labore, primùm in majoribus, tum minoribus ahenis inter coquendum capacissimis cochlearibus agitatur quatitúrq;, & ad altitudinem viginti plus minus pedum attollitur, unde rursus in vasa prolabatur.

In cacabis minoribus ob ignem intensissimum vehementioris ebullitionis habenda est ratio, statutiq; temporibus olei modicum guttatim instillatur, ne ignis vehementiâ Saccharum aliquid detrimenti capiat.

Observatu dignum est, Si oleum majoribus inderetur ahenis, in quibus liquor, primo *Caldo* dictus, purificatur, Saccharo conficiendo planè foret ineptus. Vicissim si minoribus lixivium sicut majoribus infundatur, æquè impossibile Saccharum conficere. Si deniq; momentum succi Limonii vel acidi quid injiciatur, Sacchari consistentiam nunquam acquiret.

Formæ porro fictiles innumeræ, quando succum fluidum acceperunt, ordine asseribus perforatis in amplissimis ædibus (*Casa do purgar* vulgo) imponuntur, mox superimposita luto humefacto, dicta vasa à melle, quod subfusco antea colore Saccharum tingebat, repurgantur. E formis excussum candidum à nigricante, *Mascovado* dicto, separatur, & in frusta redactum Soli sereno exponitur, probéq; exsiccatur donec cistis recondatur.

Marggravius Sacchari conficiendi methodum & processum fusiùs quidem sed & confusiùs describit, quem si placet consule, ut & Franc. Hernandez qui non minùs confusus est. Videatur etiam D. *Hugesii* Angli tractatus Anglicè conscriptus *Medicus Americanus* dictus, & D. *Ligoni* Historia Insulæ *Barbado's* dictæ.

Lutum, quo utuntur in Anglia ad Mel Saccharinum *Melassus* dictum præcipitandum, vel idem est ei quo ad fistulas Nicotianæ fumo hauriendo destinatas conficiendas utuntur, vel simillimum. Lutum aquâ temperatum Saccharo in formas infuso superimponitur operculi modo. Aqua è luto defluens & per massam transiens Saccharum in granula cogit & condensat, mel unà secum devehens eluit & expurgat, ut in Saccharo coquendo & purgando exercitati quidam opinantur. Recténe hi an secus sentiant mihi non constat: illud autem experientiâ certum affirmat Marggravius, nec aquam solam, nec limum seu lutum solum Saccharum purgare, sed utramque junctam: nam seorsim quælibet materia illud corrumperet. Cæterum Lutum ad Saccharum dealbandum utile esse Gallinarum indicio compertum aiunt, quæ cùm lutosis pedibus fortè Saccharum calcâssent, & argillâ infecissent, deprehensum fuit partes illas lætiùs candicare quas contigerat argilla.

Sacchari facultates & usus in cibo & medicina, quin & præparationum modi adeo numerosi sunt ut singulos recensere & accuratiùs expendere vel justum volumen requireret. Sic breviter C. Bauhinus, *Vires & Usus.*

Usus ejus ad condimenta, obsonia, & alimentorum sapores edulcorandos, ingratos, etiam insipidos suaviores reddendos; imò nullum nunc epulum magnificum, vix quotidianus victus, sine Saccharo placet. Acria siquidem lenit, acida retundit, austera palato gratiora efficit, & saporibus omnibus majorem gratiam conciliat. Equidem cum aliis cibis moderatè sumptum satis laudabile alimentum subministrat: colorem floridum reddit, urinam provocat, & alvum movet & id sua dulcedine ac lentore præstat: in nonnullis concoctionem promovet, si post largiùs assumptum cibum parum ejus in fine comedant: sed si largiùs sumatur, capitis dolorem excitat, quia difficulter, & quidem melle difficiliùs concoquitur. Verùm & pistores & coqui in frequentissimo usu habent: placentas inde & massas panis (ut vocant) effingunt ac torrent: omnis generis animalia & aves & pisces & quadrupedes ex eo scitè efformant, vel integra, vel eorum partes, ità coloribus fucantes, ut vera esse videantur: sic & fructus omnis generis, naturalibus similes & formâ & colore concinnant: in summo Saccharum non aliter quàm farinam in omnem formam componunt.

Sic & Aromatarii ipsa aromata ut Cinnamomum, fructus seu nucleos Pineos, Amygdalas, Avellanas, Pistacia; seminum varia genera, Coriandrum, Anisum, Fœniculum, Carum, Papaver album, illo, modò corticis crassitudine, modò cutis tenuitate, contegunt & includunt.

Quin & innumera bellaria, dulciaria, scitamenta ad mensas secundas instruendas ex omne genus fructibus cum Saccharo conditis liquidâ & siccâ formâ parari solent.

Nec minùs frequens est Sacchari usus in Officinis, ad Syruporum, Conservarum, Conditorum, Electuariorum, Tabellarum & aliorum confectionem.

Est autem Sacchari in medicamentis componendis ut & Mellis triplex usus, 1. siccitate & lentore suo conservare; imò Saccharum Salis quoddam genus est, unde à nonnullis Sal Indicus dicitur, eodémque modo quo Sal corpora conservat: 2. siccitate eadem abstergere: 3. sapore dulci condire: & hoc cùm suavius sit melle, condimenti gratia sæpe additur: nonnunquam quibusdam medicamentis præter Saccharum, & Mel, ut magis abstergat, admiscetur.

Notandum, rectè à multis fieri dum Saccharum melli in medicamentis quæ mulieribus exhibentur, substituunt; siquidem mel utero valdè inimicum est.

Tandem è Saccharo cum aqua fontana, cum pulpa variorum fructuum, Prunorum, Cerasorum, Citriorum, Grossularum, Ribium, &c. varia potuum genera parantur, quibus enumerandis & describendis immorari operæ pretium non ducimus.

Antiquiores medici qui superiore seculo vixerunt unanimi fere consensu Saccharum ad pectoris & pulmonum vitia, raucedinem, tussim, gutturis asperitatem, lateris & thoracis ulcera commendant. Cæterum apud nos in Anglia non ità pridem in crimen adduci, & magnâ infamiâ laborare cœpit, medicis tum * nostratibus, tum extraneis Scorbuti & Tabis popularium morborum præter solitum grassantium nuperas furias, immoderato in cibis & potu Sacchari usui imputantibus. Et nè quis humidiori potiùs aeris constitutioni eas pestes deberi suspicetur; in Lusitania (aiunt) regione calida

* *Willisius & Simon Paulli.*

ob

ob eandem rationem, Tabes epidemica facta est. Lusitani enim plus Sacchari consumunt quàm quævis alia gens præter Anglos.

De Scorbuto autem iidem antiquiores quos diximus medici cum recentioribus consentiunt, eum à Sacchari nimio usu produci, cùm dentibus valdè nocuum, nec eos nigros duntaxat reddere, sed & putrescere & vacillare & excidere facere Saccharum scribant, quæ certa Scorbuti signa & symptomata sunt. Saccharum enim salem acidum & maximè corrosivum continere ex destillatione patet. Scorbutus autem Sali fixo in sanguine redundanti debetur, proinde iis quæ Sale volatili abundant sanatur.

16. *Arundo graminea aculeata* Alpin. exot. Park.

In Creta insula, locis præsertim humidis, nascitur, supra terram serpens, miræ longitudinis, [plus quinque cubitis] multis *ramis* calamos æmulantibus, ab una radice exeuntibus, digiti crassitie, rotundis, arundinaceis, geniculatis, inter quos medius, cæteris tanquam *caudex*, crassior est & longior, qui hinc indè utrinque longis intervallis à singulis geniculis *caules* producit longos, graciles, geniculatos, quorum majores ex una parte à singulis trinis geniculis cauliculos parvos, graciles, quatuor numero, vel etiam ad summum sex, itidem promunt, qui à singulis geniculis *folia* utrinque emittunt, inferiùs lata (quâ latitudine undique calamum à geniculo ad geniculum vestiendo occulunt) & superiùs gracilia, parva, graminea, dura, spinarum modo in duros aculeos desinentia; ex quo hæc planta tota aculeis multis instar spinarum horret. Caules etiam alii omnes à radice prosilientes eodem modo & surculos producunt, & ad folia se habent. Planta sterilis ex toto est, neque florem, neque fructum, neque semina producens. *Hoc mihi vix persuaserit Alpinus.* Nititur brevi radice, digiti pollicis crassitie, à qua pauculæ radiculæ, itidem breves, fibrosæ, exeunt.

Calamis duris ad Arundinaceam potiùs substantiam quàm ad Gramineam accedit hæc planta: foliis è contra magis ad Gramen quàm ad Arundinem.

CAP. IV.

De Gramine paniculato arundinaceo aliisque aquaticis.

A. 1. *Gramen barundinaceum aquaticum* Park. *aquaticum majus* Ger. emac. *paniculatum aquaticum latifolium* C. B. *Item Gr. palustre paniculatum altissimum* ejusdem. *majus aquaticum Lobelii* J. B. Great water Reed-grass.

Lob.

INter gramina vulgaris notitiæ est istud (inquit Lobelius) copiosèque reperitur ad aquas & rivos in Gallia, Anglia, Germania, Italia & Belgio, potissimùm verò in Batavia, ubi etiam secatur optimo pabulo vaccarum. *Folia* habet pollicem lata, sesquicubitum aut cubitos duos longa: culmis quatuor aut quinque pedum altitudine est: *panicula* miliacea: *radix* fibrosa. Ex inferioribus culmi geniculis intra aquas fibras frequentes emittere animadvertimus.

Locus. Verè scribit Lobelius, in Anglia copiosè reperiri ad aquas & rivos.

Huic idem esse suspicatur J. Bauhinus Gramen aquaticum harundinaceum paniculatum *Tab.* i. e. Gramen palustre paniculatum altissimum *C. B.* cum quo & nos sentimus.

2. *Gramen arundinaceum ramosum, plumosum album* C. Bauhini *J. B.*

J. B.

Radice & *foliis* est arundinaceis, & in arundinis altitudinem excrescit: *caule* anguloso, albo *paniculam* arundinaceam, ramosam, palmarem, albam, mollem, splendentem instar Serici albi sustinet.

Locus. Non longè Monspelio circa *Perault* & Magalonam reperitur (inquit C. Bauhinus) ubi & nos quoque illud observavimus.

A. 3. *Gramen arundinaceum acerosâ glumâ nostras* Park. Great Reed-grass, with chaffy heads.

Radicibus geniculatis, è geniculis fibras albas, innumeris fibrillis capillatas emittentibus, in limo reptat & se propagat. *Culmis* exsurgit Arundinaceis, humanam altitudinem non rarò superantibus, crebris geniculis, [sex septémve] interceptis, ad quos *folia*, postquam à culmo, quem ima sui parte involvunt, recesserint unciam aut sescunciam lata, dodrantem longa, glauca, supina parte glabra & plana, pronâ si deorsum digitos ducas asperitatem aliquam senties, summâ Arundineorum planè æmula. Fastigium occupat *Spica* seu potiùs panicula non multùm sparsa, plerunque purpurascens, interdum albicans, sesquipalmaris aut longior, glumis acerosis Graminis asperi ferè similibus constans.

Locus. Ad fluviorum ripas nullibi non obvium est, fossis palustribus frequens.

4. *Gramen*

4. *Gramen arundinaceum Calamogrostis dictum, spica multiplici* C. B. *Gramen Calamogrostis Lobelii* J. B. *Calamogrostis sive gramen harundinaceum majus* Park. *harundinaceum paniculatum* Ger. **Reed-grass, with a manifold spike.**

Lob.

Babylonio apprimè respondet, ac quàm caninum Gramen altero tanto majus est, *calamis* & *foliis* rigidioribus, scabris, quibus ad harundinem vallatoriam non parùm accedit; *radice* geniculata, alba, promissiore & longo reptatu vagatâ, compressiore tamen & crassiore, Canario gramini simili, sed vallatoriam æquante: spicata Panici aut Sorghi comosâ lanugine.

Icon Lobelii (ut rectè J. Bauhinus) non respondet descriptioni: at optimè plantæ à nobis observatæ, in arenosis maris litoribus, circa Magallonam, non longe à Monspelio copiosè nascenti. *Locus.*

Pabulo haud cedit (inquit Lobelius) nisi multùm esuriant, & penuriâ melioris admodum laborent veterina, nec eo greges vescuntur, quippe quibus non modò ingratissimum, verùm etiam maciem, sitim & tabem conciliare creditur, linguam & œsophagum vulnerare & arctare, sanguinem in ventriculum elicere unde tumefactio & inflammatio & mors plerunque subsequitur. Quòd si Babylone fuit natum, ubi id maleficium adferre proditur, siccius & rigidius, grex verò imbecillior & alvo duriore, minùs mirum illius esu jumenta illic enectum iri. *Vires.*

C. Bauhinus huc refert Gramen harundinaceum majus *Tab. Ger.* J. Bauhinus fatetur descriptiones ambas convenire, quamvis figuræ sint diversæ, Lobelii autem icon non respondet descriptioni, ut modò diximus.

Gramen Arundinaceum spicatum *C. B.* harundin. minus *Tab. Ger.* non aliter à præcedente differt quàm quod per omnia minus sit & spica simplici oblonga. *Gr. Arundinaceum minus.*

5. *Gramen harundinaceum enode* J. B. *arundinaceum enode majus montanum* C. B. *Scirpi primum genus* Trag. *Calamagrostis montana enodis, sive Scirpus primus Tragi* Park.

J. B.

Inter *folia* bicubitalia, semunciâ angustiora, rigida, ex *radice* fibris validis crassisque, fundata *culmus* surgit teres, homine procerior, cavus, enodis, nudus: In fastigio summo *paniculæ* palmo longiores, in tenues *spicas* desinentes, rubentes à se invicem interdum longè dissitas.

Copiosè provenit propè pagum *Colombier savoureux* & in sylvis inter *Lure* & *Laumont*: item in monte propè *Krentzach* & *Leurach*, ac in monte Salevæ, in dumetis & humidis. *J. B.* In altissimis asperis & humectis sylvis, necnon sub Juniperorum fruticibus apud Mediomatrices nascitur. *Trag.* *Locus.*

Junio mense caules emittit, qui Augusto flaccescere incipiunt, ac firmi planè & rugosi evadunt. Quâ de causâ à rusticis mulierculis leguntur, quibus caseos recentes & præhumidos in aere siccandos imponunt: sed & ex iis nassæ piscatorum conficiuntur. *Tempus.*

6. *Gramen harundinaceum enode minus* J. B. *arundinaceum enode minus Sylvaticum* C. B. *Calamagrostis montana enodis sive Scirpi alterum genus Tragi* Park.

Multo tenuius, brevius & magis exiguum est præcedente. Thalio Junci Lychnanthemi species media, Juncus λυχνάνθεμος tenuis major dicenda, stylos continens multo tenuiores teretésque, sed non ità perpendiculari rectitudine se sustollentes, palmo longiores, brevem & vix uncialem spadicei coloris spicam exhibentes. Broccenbergo familiaris est.

Ex hoc nonnulli pileos quibus æstate adversùs Solis radios & calorem utuntur, conficere solent. *Usus.*

A. 7. *Gramen aquaticum cum longissima panicula* J. B. *fluviatile* Ger. emac. Park. *aquaticum fluitans multiplici spica* C. B. **Flote-grass.**

J. B.

Calami crassiusculi, bicubitales, fibris è geniculis demissis radicantur, crebris geniculis nodosi, & ad nodos foliis amicti latiusculis, dodrantalibus & longioribus, mollibus, vaginâ longâ calamum complexis; à medio verò summo tenus gracilescunt culmi, paniculam cubitalem & minores numerosas proferentes, quarum singulares unciam aut sescunciam æquant graciles, alterno glumarum non aristatarum situ contextæ: singulæ glumæ circa margines cinereæ sunt aut potiùs argenteæ, ut spicæ versicolores ex viridi & incano colore appareant. Radix plurimis fibris albis constat.

Ubique in rivulis & fossis aquosis cernitur. *Locus.*

A. 8. *Gramen paniculatum aquaticum minus. Gr. Miliaceum fluitans suavis saporis* D. Merret. **The lesser Water-grass, with fine panicles.** *An Gramen caninum supinum paniculatum dulce* C. B. J. B?

C. Bauhinus sic describit, Ex *radice* oblonga, capillata & nigra, *folia* pauca, lævia, viridia, angusta, unciarum trium vel quatuor longa, prodeunt: inter quæ *calamus* tenuis, internodiis distinctus, foliis paucis, oblongis cinctus, parte inferiore supinus, mox palmum longus, erigitur, & paniculam tenuem, albam, glumis exiguis donatam sustinet.

Agris Londinensibus udis gaudet, unde Lobelius ad C. Bauhinum Graminis dulcis nomine misit. *Locus.*

9. *Gramen striatum* Ger. Park. *striis pictum* J. B. *paniculatum folio variegato* C. B. **Striped grass, Ladies ribband.**

In hortos ut deduceretur fecit foliorum grata varietas, quæ Arundinaceis minora, rigore tamen non cedentia, striis albis & è viridi glaucis alternatim virgata sunt. *Paniculas* summo culmo sustinet

net palmares, candicantes, acerosas, mediocriter divulsas. Pro radice fibris nititur. In foliis hujusce plantæ triplex interdum color cernitur, albus, viridis & purpureus.

10. *Gramen Arundinaceum maritimum acutissimum* C. B.

Hoc radice est fibris capillata, *caule* cubitali, Arundinis modo viridi, geniculato & striato: *foliis* alternatim ut in Arundine prodeuntibus, uncias quinque superantibus, arundineis, in aculeatum & atrociter pungentem apicem finientibus: Caulem non vidimus.

Locus. In maritimis Monspelii provenit.

11. *Calamogrostis altera Norwegica* Park.

Præcedentis [Graminis Arundinacei majoris] magnitudinem non assequitur, durius tamen & asperius est tum culmo, tum foliis. Juba in summo amplior est magisque sparsa, tactu etiam asperior. Radix similiter plurimis oblongis fibris seu filamentis constat.

12. *Calamogrostis nostras sylvæ S. Joannis* Park.

Caule & foliis Gramen tomentosum nonnihil refert: *culmi* tamen duobus tribúsve articulis intercepti sunt, duos trésve cubitos alti; *foliis* angustioribus, acutioribus, duos propemodum cubitos longis, & nonnihil etiam striatis. *Panicula* pedem aut amplius longa, in multas oblongas spicas divisa, serici instar molles, & purpureo obsoleto colore splendentes. *Radix* alba, fibris crassis, sub terra interdum reptans.

13. *Calamogrostis torosâ paniculâ* Park.

Folia emittit longa, angusta, præcedentibus nonnihil leniora & tactu molliora, quæ tamen jumenta non attingunt. Panicula rotundior, torosior brevioribus & densioribus magísve compactis & constipatis capitulis seu spicis composita, ab uno tamen latere nonnihil compressa, flosculis seu apicibus ex luteo purpureis. *Radices* subsunt parvæ, fibrosæ. Paniculæ interdum longiores & angustiores observantur.

14. *Gramen Arundinaceum maximum Bayonense* Park.

Culmis crassis, robustis ad humanam altitudinem assurgit, ad summum usque articulatis, *foliis* cinctis longis, latiusculis, duris, asperis, striatis, inferioribus tamen minoribus. Versùs summos caules unà cum foliis seu ex eorundem sinubus exeunt paniculæ acerosæ multæ, longis & tenuibus pediculis insidentes: Panicula tota pedem & ampliùs longa est. Radix in palustribus & fossis aquosis longè latéque reptat circa *S. Joannem de Luce*, ubi sponte oritur.

15. *Gramen Arundinaceum sericea molliore spica* Park.

Præcedenti [Gr. Arund. acerosâ glumâ nostrati] nonnihil simile est, sed minus, angustioribus & brevioribus *foliis*; culmis humilioribus, articulis & foliis paucis donatis. Paniculæ Schœnanthi adulterini nonnihil simile, in pappum abeunt, qui venti arbitrio fertur. *Radices* fibris multis, tenuibus, longis, ad caput junctis constant.

CAP. V.

De Gramine Miliaceo.

A. 1. *Gramen miliaceum* Lob. Ger. J. B. *sylvaticum, paniculâ miliaceâ sparsâ* C. B. *Gr. miliaceum vulgare* Park. Millet-grass.

AGrorum venti spicæ simile est admodum culmo & radice (inquit Lobelius) sed paniculâ miliaceâ.

C. Bauhinus ità describit, *Radice* est satis crassâ, rufescente, multis fibris longis capillata: ex qua *calami* plures rotundi, læves, striati, geniculati, bicubitales, cum foliis viridibus, oblongis, striatis exurgunt: paniculam habet Miliaceam, pedalem, rariorem, glumis exiguis donatam.

Ostendit nobis D. *Tancr. Robinson* Graminis miliacei speciem à D. *Doody*, peritissimo Botanico & Pharmacopœo Londinensi observatam in sylvosis ad latera montium circa Londinum, quæ huic forte eadem est: Assurgit ad altitudinem tricubitalem, *culmo* satis gracili, quatuor vel quinq; geniculis intercepto, longis internodiis. Ad singula genicula, ut in omnibus ferè graminibus, singula *folia* culmum aliquousq; obvolvunt, à quo postquam recesserint ad sesquipalmarem & majorem longitudinem extenduntur, latitudine semunciali. *Panicula* in summo sesquipalmaris, sparsa, è locustellis plurimis minimè squamosis composita. *Semina* ad Milii seu Phalaridis accedunt, longiuscula, è viridi albicantia, lucida, Miliaceis minora.

2. *Gramen*

2. *Gramen montanum paniculâ miliaceâ sparsâ* C. B. prod. & theat. *Miliaceum alterum* Park.

C. B. prod.

Ex *radice* fibrosâ, rufescente *folia* pauca, angusta, uncias quatuor vel quinq, longa, una cum *culmo* tenuissimo cubitali, uno alteróve folio vestito exurgunt, in cujus summo panicula sparsa, ex locustis minutissimis composita.

In monte Crentzacensi provenit.

3. *Gramen arundinaceum paniculâ miliaceâ C. Bauhini* J. B. Park.

C. B.

Ex *radicibus* fibrosis albis unus & alter culmus cubitalis exurgit, quem parte inferiore *folia* Arundinacea unciarum trium cingunt, ad partem supernam, duobus nodis distinctam, folia duo angustiora longioráq, vestiunt: in cujus summo *panicula* trium unciarum, Milii paniculæ similis.

In agro Patavino reperitur, & à Gramine miliaceo à Lobelio proposito planè diversum est. *Locus.*

Cap. VI.

De Gramine Sorghino.

1. *Gramen Sorghi effigie Lobelii* J. B. *Gr. Sorghinum* Ger. Park. *Gr. Sorghi paniculâ erectum* C. B.

C. B. Theat.

AD sesquipedalem surgit altitudinem, *foliis* parvis, latis. Semen & spicæ Sorghi similes. Lobelius Gramen sonorum Flandrorum appellat, quia pueri ex ejus calamis fistulas efficiunt.

C. Bauhinus sic describit, Ex *radice* parva fibrosâ *culmus* exsurgit cubitalis, geniculatus, *foliis* paucis, acutissimis vestitus: *paniculam* habet Sorghi effigie, ex utriculis pluribus, aliquibus in aristam finientibus, compositam, quibus *semen* album, splendénsq, includitur.

In agris siccioribus & incultis reperitur. *Locus.*

2. *Gramen arundinaceum Sorghi paniculâ sparsa* C. B. Theat. *Gr. Sorghinum alterum* Park.

C. B. Theat.

Hoc *culmis* est cavis, magna parte inclinatis, ità ut capillaribus radicibus terræ affigantur, qui per folia (quæ longiora & angustiora quàm in priore) veluti per tubum transeunt, & in summo *paniculam* ferè palmarem, sparsam, parvis utriculis donatam sustinent.

Cap. VII.

A. *Gramen segetum paniculâ speciosâ* Park. *segetum altissimum paniculâ sparsâ* C. B. *Gramen capillatum* J. B. *segetale* Ger. **The fair panicled Corn-grass, or Bent-grass.**

PLures ex fibrosis radiculis tollit *culmos* cubitales, bicubitales & altiores, aliàs ex viridi in luteum languentes, aliàs rubentes, duobus plerunq, interdum tribus, geniculis interceptos, ad quos *folia* longissimâ vaginâ stipulam involventia, & postquam à culmo abscesserunt in dodrantalem aut pedalem longitudinem producta. Summum cacumen in *jubam* explicatur pedalem circiter, atque Arundinaceam: paniculæ ex intervallis radiatim disponuntur, nunc flavescentes, nunc viridantes, sæpius rubentes, serici instar splendentes; in tenuium pedicellorum staminulis, theculis pusillis semen claudentes minutum, subfulvum, acere molli, capillari & obtutum ferè fugiente donatum. Locustellæ paniculas componentes perexiguæ sunt, *flosculi* purpurei utrinq, bifidi. *Folia* è radice densis cespitibus oriuntur, suntq, in lætiore solo cubitum longa, angusta, obscurè viridia, pulchrè striata striis plurimis, tenuibus, secundùm longitudinem decurrentibus, asperiora quàm quodvis aliud gramen nobis observatum, quod facilè percipitur, si digiti deorsum ducantur.

Inter segetes, locis præsertim humidioribus invenitur, nec rarò in sylvis & pascuis locis aquosis. *Locus.*

Ex hujus culmis cum paniculis seriatim funiculo vel junco connexis rustici craticulas quasdam conficiunt, Anglicè **Bents** dictas, quibus æstivo tempore caminos ornare solent. Huic usui adhibetur etiam Gramen agrorum venti spicâ *Lob.* teste Johnsono apud Gerardum, & Gram. cristatum, teste Lobelio in *Adv. part. alt.* *Usus.*

Cap.

CAP. VIII.

De Gramine nodoso.

A. 1. *Gramen caninum nodosum* Ger. *nodosum* J. B. *can. nodosum bulbosum vulgare* Park. *nodosum* 1. *seu Avenaceâ paniculâ* C. B. **Knotty-rooted Dogs-grass.**

FOlia huic lata, pilis destituta, nonnihil tamen aspera sentiuntur, si in contrariam partem, seu deorsum à summo ad imum digiti ducantur. Quæ ad caulis nodos oriuntur, culmum ad alterum ferè nodum involvunt, deinde dilatata abscedunt, sescunciam ferè lata, palmum longa. *Culmi* bicubitales & altiores *paniculam* in summo gestant bipalmarem, nonnihil sparsam, non rarò etiam deorsum nutantem, vel saltem ad unum latus flexam, locustis avenaceis minusculis compositam, glumis argenteo nitore splendentibus cum mixtura quadam purpuræ. Singulæ autem locustæ singulis aristis purpureis, brevibus, mollicellis præditæ sunt. *Radices* bulbis catenatis tuberosæ, creberrimis fibris longis capillatæ, sapore parùm subacido.

Locus. Nascitur in segetibus, non rarò etiam in agrorum marginibus ad sepes; in dumetis quoque frequens.

Vires. Saporis amari & acerbi sunt radices, quare valentiùs obstructiones expedire, & urinam ciere aiunt quàm vulgare. Herba, inquit Marcellus, quæ Gramen dicitur, nodorum 27, ex vino ad medias decocta & expressa, atque colata, potuíque stranguerioso ex vini cyatho uno mixta data, adeò potenter succurrit, ut ubi sine tormento urinam facere cœperit, dari non oporteat: sed febricitantibus ex aqua sola dabitur. Ex quibus verbis apparet nodosum istud Gramen apud Veteres pro Gramine propriè dicto seu Agrosti habitum, & adversùs calculum & Vesicæ morbos commendatum quoq; fuisse. *J. B.*

2. *Gramen gemmeum seu nodosum alterum* C. B. J. B. *Perlara vulgi* Cæsalp.

C. B.
Prædicti species est, radicibus gemmeæ rotunditatis, unionum instar candidis, quatuor aut quinq; simul, ac si stylo essent transfixæ, junctis: *culmus* cubitalibus, geniculatis, *foliis* Tritici, panicula seu jubâ Milii, seminibus Avenæ, sed brevioribus & tenuioribus aristis ut Oryzæ. Graminis modo radice propagatur.

Locus. Circa Patavium in montibus Euganeis legit C. Bauhinus.

CAP. IX.

De Gramine paniculato pratensi & arvensi.

1. *Gramen Avenaceum pratense elatius, paniculâ flavescente, locustis parvis.* **Meadow-grass, with a yellowish panicle.**

DUorum nonnunquam pedum altitudinem assequitur. *Culmi* graciles, geniculati, subhirsuti: *Folia* angusta, ex utraque parte hirsuta. *Panicula* in summo caule sparsa, non tamen deorsum nutans, trium digitorum longitudine, pallidè viridis seu flavicans è locustis parvis composita. Singulæ autem locustæ duas habent aristas, ità ut bifurcæ appareant.

Locus. In pratis & pascuis satis frequens occurrit, & æstate paniculam explicat. An descriptum sit ab aliis mihi non constat.

A. 2. *Gramen agrorum Lobelii* J. B. *agrorum venti spicâ* Park. *Arundinaceum* Ger. *segetum paniculâ Arundinaceâ* C. B. **Corn-Reed-grass, or Bent.**

Lob.
Agrorum venti spicam diximus (inquit Lobelius) quòd *spicam* habeat latam, comosam, pansam, & à ventis communiter in alterum agitatam latus. *Foliis* alioqui & radice magnitudine fere æquale est segetum gramini. Juba cæterum Miliacei graminis jubæ haud absimilis est.

Locus. Inter segetes aliquoties observavimus, v. g. in agris prope Notinghamiam eundo ab *Ashbeia* oppido, necnon propè *Barton-mills* in Suffolcia. Attulit Th. Willisellus collectum circa Londinum.

A. 3. *Gramen pratense minus seu vulgatissimum. An Gram. paniculatum minus album & rubrum* J. B? *Gr. pratense paniculatum minus* C. B? *prat. minimum album & rubrum* Park? **The most common Meadow-grass.**

Fibris albentibus, tenuibus, innumeris terram firmiter apprehendit, & novas assiduè in ambitu aggenerans, germináq; emittens paullatim se dilatat, & denso cespite solum occupat. *Folia* ei palmum longa, angusta, hilarè viridia, glabra, tenera & succulenta. *Culmi* semipedales aut dodrantales, tenues, tribus aut quatuor geniculis intercepti, non erecti & firmi, sed plerunq; terram versùs paululum reclinati, & ad genicula recurvi, paniculam in summo gestant sparsam, non tamen propendentem, unam præcipuè partem spectantem, cujus portiunculæ seu paniculæ singulares è duplici glumarum

glumarum squamatim incumbentium, non aristatarum versu compositæ, non multùm dissimiles sunt paniculis Graminis tremuli minoris. Tenerum & succulentum est hoc genus, gratissimúmq; bobus & jumentis pabulum, quo impensè delectantur & pinguescunt.

Pingue solum amat, nec quamvis conculcatum aspernatur, ideóque ad semitas & agrorum limites persæpe reperitur. Vere in culmum abit, & paniculam explicat, & deinceps per totam æstatem. *Locus.*

A. 4. *Gramen pratense paniculatum majus* C. B. *pratense* Ger. *pratense vulgatius* Park. **The greater Meadow-grass.**

Fibris innumeris, tenuissimis filamentis capillatis, & variè implexis *radicatur*. *Culmi* pedales aut sesquipedales, tenues, quatuor vel quinque geniculis intercepti, *foliisq;* totidem vestiti, angustis & tactu nonnihil asperis, in summo paniculam gestant sparsam & in omnem partem extensam, erectam tamen nec nutantem aut dependentem. Nimirum in ima ex uno caulis latere quinq; vel sex simul pediculi locustas seu spicas sustinentes exeunt,deinde paulò superiùs ex adversa seu opposita scapi parte totidem vel pauciores, adeóque pari modo ex hac & illa parte alternatim oriuntur, sed pauciores semper donec ad summam paniculam ventum est, quæ in spicam simplicem terminatur. Octo interdum pediculorum gradibus seu ordinibus panicula assurgit. Locustellæ seu spicæ minimæ sunt, breviores quàm in præcedente, squamosæ tamen pariter, non aristatæ.

In pascuis ubiq; frequentissimum occurrit. *Locus.*

5. *Gramen pratense paniculatum majus angustiore folio C. Bauhini* J. B.

Ex *radice* capillacea rufescente *folia* capillacea, quædam brevia, quædam palmum superantia, prodeunt: inter quæ *culmi* tenues, geniculati, cubitum superantes, uno alteróve folio brevi cincti, in quorum summo panicula leviter expansa, uncias quatuor longa, quæ ratione loci strigosior vel lætior.

In pratis & dumetis ad ripam Wiesæ fluminis Basileæ reperitur. *Locus.*

6. *Gramen pratense paniculatum medium* C. B.

Ex *radicibus* albis, fibrosis, duas uncias longis *culmos* profert plures, internodiis aliquot distinctos, dodrantem vix superantes: *foliis* est oblongis, angustis, nervo elato per medium divisis, utrinque acutis. Culmorum summis *spicæ* plures, binis sibi respondentibus, insident, in quibus semen.

Variat foliis angustioribus & latioribus.

In aridioribus pratis, collibus item sicciori bus provenit. *Locus.*

A. 7. *Gramen pratense paniculatum molle* C. B. Park. *lanatum Dalechampii* Lugd. J. B. *Gramen 6. capitis 22. lib. 1.* Ger. emac. **Soft tufted Meadow-grass.**

Totum mollicellum est, tomentóq; obsita non tantùm folia longiuscula, sed & calami eorúmq; genicula: *paniculæ* mediocriter divulsæ spicam mentiuntur sescuncialem [cùm primò è thecis prodeunt] sæpe palmarem & longiorem, colore plerumq; purpurascente vel ex purpurascente & cinereo mixto, interdum cinericeo, vix ullis donatæ pilis, molles tamen non minùs quàm folia, glumis laxioribus, brevibus, aristarum expertibus, plurimùm striâ unicâ obscuriore donatis, florum apiculis luteis.

Culmo est pedali aut altiore, quatuor plerunque geniculis intercepto, totidémque foliis cinereis vestito.

Circa finem Maii aut Junii initium apud nos paniculam promit, inque pascuis abunde oritur. *Tempus & Locus.*

A. 8. *Gramen Caninum paniculatum molle.* **Soft tufted Dogs-grass.**

Hoc præcedenti adeò simile est ut diu pro eodem habuerim, verùm in multis manifestè differt, siquidem longè majus est & elatius; *culmi* quatuor aut quinque geniculis intercepti; *panicula* minùs pulchrè colorata: sed præcipua, & maximè conspicua differentia est in glumis, quæ & huic majores multò, & in breves aristas terminatæ. Quin & è radicibus Autumnali præcipuè tempore germina emittit, & sub terra reptans Graminis canini vulgaris modo infinitum se propagat, & exstirpatu perdifficile est.

In arvis inter segetes nimis frequens Junio mense paniculam promit. *Locus.*

A. 9. *Gramen pratense, paniculâ duriore, laxâ, unam partem spectante,* **Meadow-grass, with harder sparsed panicles.**

Radix fibris nigricantibus constat. *Folia* ad radicem, saltem in sterilioribus, angusta & ferè capillacea, vix palmum longa. *Culmi* dodrantales & pedales, tenues, duobus ferè geniculis intercepti, *foliis* obvoluti latioribus iis quæ ad radicem, paniculas in summo gestant laxas, unam partem spectantes, è spicis oblongis, squamosis squamis in aristas brevissimas desinentibus compositas; colore plerumq; obscurè purpurascente, interdum è viridi albicante.

In pascuis frequentissimum est, & sub finem Maii paniculam explicat. *Locus & Tempus.*

Hoc genus cùm in sepibus vel frutetis oritur folia edit longissima, (pedalia aut cubitalia) angustissima & ferè capillacea, saturatiùs viridia.

A. 10. *Gramen paniculatum elatius spicis oblongis, muticis squamosis.* **Paniculate Meadow-grass, with oblong spikes without awns.**

Præcedenti simile est; sed majus & elatius multò, spicæ etiam squamosæ ex quibus panicula conflatur longiores sunt, squamis non aristatis, circa margines cinerascentibus seu incanis, reliqua fere purpurantibus, compositæ. *Panicula* interdum palmaris, non multùm sparsa, versùs unum latus plerunque flexa, leviter etiam nutans. *Culmus* pedalis & non raro cubitalis aut altior, tribus ferè geniculis interceptus, gracilis: *folia* etiam angusta, glabra. *Radix* fibris tenuibus capillata.

Locus. In pascuis locis humidioribus plerunque oritur.

A. 11. *Gramen caninum maritimum paniculatum.* **Panicled Sea-Dogs-grass.**

In arenosis maris litoribus densis cespitibus nascitur. Fibræ quibus terram apprehendit & alimentum exugit, breves cinereæ: præter quas emittit etiam germina seu flagella sub terra, quibus longè latéque repat & se propagat, quorúmque ut in Gramine officinarum extrema dura sunt & pungentia. *Folia* pro magnitudine & altitudine culmi satis lata, obscurè viridia, semipalmaria & longiora, * carinata, duriuscula & rigida, in acutos apices desinentia, imâ parte se mutuò amplectentia, ut totum germen ad exortum planum & compressum sit. *Culmi* sesquipalmares aut semipedales, in culto altiores una alteróve nodo intercepti, *paniculam* in summo gestant brevem, nec multùm plerunque sparsam, è locustis parvis squamosis, muticis non nihil interdum purpurascentibus Graminis pratensis similibus compositam.

* *In hortis culti Semipedalia.*

A. 12. *Gramen paniculatum maritimum vulgatissimum.* **The most common panicled Sea-grass.**

Radix fibris albis tenuibus constat, unde plura exeunt germina. *Folia* brevia longitudine vix palmari, perangusta, carinata, lateribus ità adductis & quasi complicatis ut teretia, seu juncea videantur. *Culmi* satis firmi, pedales, duobus tribúsve geniculis intercepti in summo *paniculam* gestant palmarem, non multùm diffusam, purpurascentem, è locustis seu spicis oblongis angustis, squamosis, non aristatis compositam.

Locus. In palustribus maritimis ubique frequentissimum est.

Altera species. Hujus alia species occurrit major & elatior multò, ad bicubitalem altitudinem assurgens, stipulis, crassis etiam triticeis majoribus, quam nobis ostendit *D. Newton.*

A. 13. *Gramen pratense paniculâ ferè arundinaceâ* J. B. **Meadow-grass, with a Reed-like panicle.** *An Gram. montanum paniculâ spadiceâ delicatiore* C. B?

E *radicibus* fibrosis, albis plurimæ & confertæ, ut in aliis graminibus exeunt *stipulæ*, pedales & interdum cubitales, tenues, in terram plerunque reclinatæ, tribus quatuórve geniculis interceptæ, & ad nodos sursum incurvatæ. *Folia* angusta, pro tenuitate tamen stipulæ satis lata, longitudine postquam à caule abscesserint, (quem ut in cæteris graminibus aliquousque involvunt) vix palmari. *Panicula* palmaris aut sesquipalmaris, purpurea, cùm primò egreditur minùs sparsa, summitate inflexâ Arundinaceam æmulatur, postquam explicatur, non ampliùs nutat, sed erigitur, & in omnem partem diffunditur, numerosissimis & creberrimis locustellis non squamosis, sed duabus duntaxat glumis compositis constans.

Locus. In pascuis ubique vulgatissimum Junii initio paniculam promit.

Nescio an huc referendum sit

Gramen parvum repens purpureâ spicâ J. B. *Gramen caninum supinum* Lob. *supinum minus* C. B.

Descriptio satis convenit nisi quòd radicem sub terra huc illuc vagari scribat.

A. 14. *Gramen paniculatum locustis parvis purpureo-argenteis annuum.* **Small annual paniculate grass.**

Fibræ *radicis* albæ sunt: *Folia* perangusta & ferè capillacea. *Caulis* semipedalis aut dodrantalis, interdum altior, geniculatus, gracilis: *Panicula* sparsa locustis parvis, purpureo-argenteis bina *semina* totidem aristis perexiguis & brevibus armata continentibus. Summitates caulium & locustarum pediculi per maturitatem purpurascunt. Scapus culmi ubi primus paniculas emittit non rectà deinceps assurgit sed reflectitur nonnihil. Evulsu facile est hoc genus, & annuum.

Locus. In sterilioribus plerunque occurrit.

A. 15. *Gramen murorum spicâ longissimâ* Ger. emac. *spica nutante longissima* Park. p. 1162. **Capons-tail-grass**, i. e. *Gramen* Ἀλεκτρύονος.

Radix paucis fibris, tenuibus, rubentibus constat, unde exeunt *folia* brevia, angusta, inter quæ *cauliculi* plures tenues & infirmi, duobus plerunque, rarius tribus, geniculis intercepti, totidémq; *foliis*, aliorum Graminum in modum, obvoluti, *spicam* in summo sustinent sesquipalmarem aut semipedalem, strigosam, angustam nutantem, è spicis prætenuibus squamosis, glumis in oblongas, tenues, purpurascentes, aristas desinentibus compositam. Planta videtur esse annua & semine ad maturitatem perducto radicitus exarescere.

Locus. In muris & sterilioribus provenit Junii initio spicam producens, cujus aristæ versùs unum plerunq; latus flectuntur.

A. 16. Gramen

A. 16. *Gramen paniculatum bromoides minus, paniculis aristatis unam partem spectantibus.* **Small panicled Oat-grass, with awns.**

Hæc species cum præcedente in multis convenit, nimirum *radicibus* fibrosis, *culmis* tenuibus, paniculâ aristatâ unam partem spectante, *foliis* angustis, altitudine pari. Differt *spica* seu panicula breviore latioréque, locustis squamosis eam componentibus multo majoribus & latioribus; caule pluribus geniculis, tribus nimirum aut quatuor, intercepto.

Iisdem cum superiore in locis invenitur: & interdum altius lætiori solo assurgit.

A. 17. *Gramen exile duriusculum, in muris & aridis proveniens, minus duriusculum* Ger. *minimum Monspeliense* J. B. *quod Monspelii Gr. exile durius appellari scribit. Gr. pratense panicula multiplici* C. B. Park. **Small hard grass.**

J. B.

Duræ radicum fibræ, *culmi* paucis geniculis distincti, palmares & sesquipalmares *foliis* stipati prætenuibus, culmio altioribus. Paniculæ in metam fastigiantur, & versus unum duntaxat latus flectuntur.

In muris & aridioribus provenit. *Radicum* fibræ tenues, albentes, *culmi* tenues, duobus ferè geniculis nodosi. *Spicæ* paniculam componentes angustæ, oblongæ, squamosæ, pediculis insidentes, quo à scapo medio aliquantulum extant. *Locus.*

A. 18. *Gramen exile duriusculum maritimum.* **Small Sea hard grass.**

Plurimis prælongis *fibellis*, tenuissimis filamentis capillatis, & variè implexis radicatur: è quibus multi exeunt *culmi* sesquipalmares aut majores, crassi satis & rigidi, uno alteróve *folio* angusto cincti, & geniculo intercepti, singuli in fastigio *spicam* sustinentes duas uncias longam, è plurimis elegantibus squamosis, oblongis, non aristatis paniculis, hinc inde alternatim, duabus tribúsve simul, nullo ferè pediculo scapo adnascentibus compositam. *Folia* angusta, modicè longa. Planta est annua.

In arenosis maris litoribus provenit. *Locus.*

A. 19. *Gramen asperum* J. B. *spicatum folio aspero* C. B. *pratense, spica multiplici rubra* Park. **Rough Grass.**

Culmo est sesquicubitali, interdum etiam bicubitali & altiore; tribus ferè geniculis intercepto, aspero, potissimum sub nodis, & in fastigio. *Folia* longâ vaginâ culmum involvunt, (ut aliis Graminibus) in acutum pungentémque mucronem desinentia, à quo deorsum si digitis stringas aspera sentiuntur: *Panicula* itidem aspera, rigida & crassa, albicans vel rubens, sæpe minùs sparsa, aliàs etiam magis, cum parvis paniculis, è pediculis longis asperis, antrorsum duntaxat vergit, ex latiusculis ceu muscariis composita, flosculos luteos vibrantibus. Aliorum Graminum modo densis cespitibus terram occupat, & innumeris fibris tenuibus oblongis radicatur. Folia quæ ad radicem non multum latiora sunt foliis graminis pratensis, longitudinis palmaris, semipedalis, aut dodrantalis.

In pratis & pascuis sub finem Maii & Julii initium floret. *Locus.*

A. 20. *Gramen spicatum montanum asperum.* **Spiked mountain rough grass.**

E rupium fissuris in monte *Ingleborough* exit densis cespitibus. Folia ei longa, modicè lata, carinata, marginibus asperis si deorsum digiti ducantur. *Caulis* tenuis, cubitalis, spicam in cacumine gerens brevem, *semina* longa, nigra.

A. 21. *Gramen dumetorum paniculâ acerosâ, semine papposo. An Gramen plumosum* Lob? *arundinaceum paniculâ spadiceâ molli majus* C. B? *spicâ candida, & serici modo lucens* J. B? *Gr. tomentosum arundinaceum* Ger. *Calamagrostis sive Gramen tomentosum* Park. **Bush-grass, with a pappose panicle.**

Lob.

Foliis est duris, rigidis & aridis, ad Schœnanthi folia non parùm accedentibus; *culmi* similiter rigidi, sesquicubitum aut duos cubitos alti, *spicæ* longæ, densæ, ex purpureo rubentes, paleaceæ, per maturitatem candidæ, & serici instar micantes.

Locis nascitur senticosis sylvarum quarundam Flandriæ & Angliæ, jumentis inutile. *Locus.*

Huic simile, si non idem, collegimus in dumetis quibusdam agri Northamptoniensis & Essexiensis: Ad basin seminis lanugo papposa in circuitu adnascitur.

A. 22. *Gramen Mariæ* J. B. *paniculatum montanum 2. seu paniculatum odoratum* C. B. *Gramen paniculatum Germanicum odoratum* Park.

C. B.

Radicibus candidis, geniculatis, fibris crassis demissis serpit: *culmo* est bicubitali, geniculis paucis distincto; *foliis* angustis, longissimis, paniculam superantibus [coeuntibus marginibus ità convolutis, ut teretem junceum culmum imitentur, rigidis, firmis, pungentibus *J. B.*] suavem odorem spirantibus, cujus culmo *panicula* parva, levitérque sparsa insidet.

A Regiomontanis (unde è Borussia missum) *Gramen Mariæ* dicitur, quod in fasciculos collectum propter odoris fragrantiam vestibus adjiciant.

A. 23. *Gramen capillaceum locustellis pennatis, non aristatis.*

Densis cespitibus agglomeratis solum occupat, pro radicibus fibras tenuissimas in terram demittens. *Folia* creberrima, capillacea, sescunciam aut duas uncias longa. *Culmi* tenues sesquipalmares aut bipalmares, unico articulo, eóque non longè à radice, distincti, & folio indè enascente obvoluti, *paniculam* in fastigio gestantes parvam non multùm sparsam, purpurascentem, è locustellis pennatis, hoc est, è glumis ad modum pennæ villorum dispositis, non aristatis compositam.

Observavit & ad me attulit *D. Dale*, in siccioribus collectum.

24. *Gramen longissimum* J. B. *sylvaticum paniculatum altissimum* C. B.

J. B.

Duorum triúmve cubitorum altitudinem nonnunquam superat, *foliis* & *caulibus* tenuibus, triangularibus, pluribus, ex *radice* crassiuscula, perenni, nigricante, fibrosâ: paniculæ parvæ, vix unciales, in aliquot veluti parvas spicas divisæ. Flosculi ex apicibus luteolis: sapor nullus insignis.

Locus. In montibus circa Genevam cubitum excedit: Montbelgardi in sylvis duos & tres cubitos.

Montbelgardi utuntur hoc Gramine rustici ad equorum torques, quibus aratra trahunt. Efficiuntur etiam ex eo Chlamydes pastorales, quibus opiliones adversus pluviam utuntur.

A. 25. *Gramen serotinum arvense spica laxa pyramidali.*

Radix fibris non admodum multis è castaneo albentibus, constat, unde *culmi* emergunt plures ad sex septémve, dodrantales, rariùs pedales, tribus quatuórve geniculis distincti, graciles, *foliis* vestiti latiusculis, brevibus, pallidiùs virentibus, ad tactum asperis si deorsum stringas. Fastigium occupat *panicula* mollis, angusta, pyramidalis, tres quatuórve uncias longa, non multum sparsa seu explicita antequam floret, postquam maturuit adeo contracta, ut spica potiùs quàm panicula videatur, & conum valdè acutum repræsentet, in quam formam Cupressi ab Hortulanis compingi & detonderi solent. Locustæ singulares minimè squamosæ sunt, verùm singula granula continent, glumis in mollem ceu aristam exeuntibus.

Locus & Tempus. Inter segetes multis in locis copiosè provenit, Julio mense paniculam promens. Annua videtur esse planta.

A. 26. *Gramen pratense serotinum panicula longa purpurascente. Gr. pratense spicâ Lavendulæ D. Merrett.* **Late flowring Meadow-grass, with a long purple panicle.**

Radicis fibræ crassiores sunt, albæ, sapore fatuo. *Folia* modicè lata, raris pilis prædita. *Caules* pedales aut cubitales, unicum tantùm geniculum habent à radice non longè, ad quod duo aut tria folia oriuntur; caulem aliquousque amplectentia, quod huic speciei peculiare esse videtur. Ex his autem foliis exterius & caulem & reliqua folia ad sesquidigitum ferè amplectitur, medium (si adsit) interius ad alterum sesquidigitum, & interius caulem ad idem spatium. Panicula in summo non multùm sparsa, tres aut quatuor digitos longa, purpurascens. Flosculi utrinque bifidi purpurei.

Locus & Tempus. In pratis humidioribus frequens Julio mense floret. Monspelii sub finem Augusti observavi.

Cap. X.

De Gramine Avenaceo.

A. 1. *Gramen Avenaceum parvum procumbens paniculis non aristatis.* **Small supine Oat-grass, without awns.**

Folia ei pilosa, maximè inferiora & propè terram: *Caules* tenues, non surrecti, sed terram versus reclinati, dodrantales & pedales, in cacumine paniculam gestant parvam, è locustis turgidulis, nullis aristis donatis compositam. Locustæ si curiosè examinentur tria quatuórve grana duabus glumis obvelata continere deprehendentur.

Locus. In pascuis non rarò occurrit.

A. 2. *Gramen avenaceum capillaceum minoribus glumis* C. B. *Anglo-Britannicum avenaceum, Danico nemorali simile* Lob. *an Gr. aven. rariore grano nemorense Danicum* ejusdem? *nemorale avenaceum alterum, ex fusco xerampelinum, & lucidum Danicum* J. B. *avenaceum xerampelinum Danicum* Park. **Red Oat-grass of the Woods.**

Lob.

In sylvigeris Daniæ collibus & montibus (inquit Lob. Adv. p. 2.) perelegans exiléque Gramen oriundum, foliolis creberrimis, rigidis cirratilque uncialis & binarum unciarum altitudinis radicibus: Pedales & sesquipedales, exiles, lucidi & nitidi, aspectu jucundi *culmi* ex fusco xerampelini, in quibus è longiusculis *paniculis* Avenacea semina. In Angliæ locis umbrosis, sylvosis, præsertim petræis.

Gramen hoc à Lobelio descriptum diversum videtur à Gramine nostro avenaceo nemorensi glumis rarioribus ex fusco xerampelinis, quod propiùs accedit ad Gramen montanum avenaceum locustis rubris *C. B. prod.* Suspicamur tamen omnia hæc Gramina unam & eandem speciem esse.

Gramen

Gramen avenaceum rariore gluma nemorense Danicum in sylvis non procul Croneburgo castro Regio Selandiæ Danorum collegit Lobelius, arido solo.

3. *Gramen montanum avenaceum locustis rubris* C. B.

C. B. prod.

Ex *radice* tenui, repente, alba, fibris capillaribus utrinque donata, *culmus* simplex, lævis, pæne cubitalis, (rariùs ex una radice plures exsurgunt) circa radicem purpurascens, qui quasi in spicam tenuem desinit, cujus glumi utplurimum ab una parte siti sunt, & foris ex nigro purpurascunt, intúsque albi sunt; in quorum medio *utriculus* parvus, candidus, pedicello donatus *semen* minutum continet: *foliis* donatus paucis, angustis, acuminatis, circa radicem brevibus, at circa culmum, quem duo triáve cingunt, longioribus, communiter spicam superantibus.

Julio & Augusto hinc inde in montosis & umbrosis, ut circa arcem *Richenstein*, in monte Muteto Basiliensium, & monte Crentzacensi, reperitur. *Locus & Tempus.*

A. 4. *Gramen avenaceum nemorense, glumis rarioribus ex fusco xerampelinis, nostras.*

Culmi semipedales aut dodrantales, tenues, duobus tribúsve *foliis*, semunciam propemodum latis, dimidium pedem aut spithamam interdum longis, tactu aridis, asperis, & Graminis Avenacei dumetorum similibus, spicam ipsam longitudine æquantibus; *Paniculam* in summo gestant raram, sesquipalmarem & longiorem, è locustis raris compositam. Singulæ autem locustæ glumis duabus, exteriùs ex rubro nigricantibus seu ex fusco xerampelinis (ut cum Lobelio loquar) interiùs sinu suo utriculum unum continentibus, in quo *semen*, non aristatis constant. Radice est repratrice.

Invenitur hoc genus in aggeribus sepium umbrosis juxta sylvas, verum non ità frequens apud nos. *Locus.*

A. 5. *Festuca Avenacea sterilis elatior* C. B. *Bromos herba sive Avena sterilis* Park. *Bromos sterilis* Ger. *Ægilops Matthiolo fortè* J. B. **Great wild Oat-grass, or Drank.**

Radices fibrosæ, implexæ: *Culmi* plures, cubitales aut longiores, geniculati pluribus geniculis [quinque non rarò] tenues; *paniculam* ferunt singuli multifariam divisam, cujus portiunculæ è longis & tenuibus velut filamentis pendulæ, squamatim è pluribus glumis compactiles spicam parvam mentiuntur, locustis Avenæ non multùm dissimiles, aristis donatæ mollibus longis, interdum purpurascentibus. *Folia* modicè lata, hirsuta, & ad margines pilosa. Cùm planta in culmum abit quæ ad radicem sunt exarescunt.

Maio mense ad sepes, secus vias & in agrorum marginibus reperitur. *Locus.*

Adversùs infantum vermes tanquam singulare auxilium radicis in vino albo decoctum diebus aliquot continuis potum commendat Tragus. *Vires.*

Festuca Avenacea sterilis humilior C. B.

A priore differt, quòd humilior sit, culmis striatis, molli lanugine incanis, foliis brevibus, angustis, lanuginosis: juba minore, molliore minúsque sparsa, sic & aristas non multis nec asperis armata: An specie diversa sit aliis judicandum relinquimus.

A. 6. *Festuca Avenacea hirsuta paniculis minùs sparsis. Gramini murali Dalechampii simile si non idem* J. B.

Radicibus fibrosis terram apprehendit: è quibus *culmi* multi, cubitales & altiores, pro ratione soli in quo crescit, geniculis plurimùm quinque intercepti, *foliis* hirsutis & ferè canescentibus vestiti. *Juba* distichon habet partium texturam, spicas breves imitatam, imâ parte latiores, in acutum desinentes, aristis mollibus brevibus glumas etiam molles, striatas, plurimùm hirsutas [non rarò tamen læves] armantibus. Aristæ purpureæ sunt, glumæ circum oras canescunt aut cinerascunt.

Spicæ partiales in hac specie erectæ plerunque sunt, non pendulæ aut nutantes, ut in Gramine *du Gros* Montbelgardensi *J. B.* cum quo plerique Botanici hoc genus confundere videntur.

In muris & aggeribus inque agrorum marginibus & tumulis siccioribus passim provenit, & circa finem Aprilis aut initium Maii paniculam producit. *Locus.*

A. 7. *Festuca graminea spicis habitioribus, glumis glabris. Gramen Gros Montbelgardense* J. B. *Festuca graminea glumis glabris varians* C. B.

A præcedente differt culmis elatioribus, spicis habitioribus & latioribus, magis sparsis & dependentibus glumis glabris: loco etiam inter segetes: cætera similis. Descriptiones C. Bauhini huic non ineptè quadrant, quos si placet consule.

A. 8. *Gramen Avenaceum dumetorum paniculâ sparsâ. An Festuca graminea nemoralis latifolia mollis* J. B. C. B? **Bush, or Wood-Oat-grass, with a sparsed Panicle.**

Pluribus *fibris* crassiusculis, albentibus radicatur. *Culmi* sesquicubitales aut bicubitales, tribus plerunque nodis articulati, totidémque *foliis* ima internodia aliquousque obvolventibus vestiti; quæ quatenus stipulas obvolvunt longiusculis pilis crebris hirsuta, & striata, sunt, postquam a culmo abscesserint, in longitudinem semipedalem extenduntur, latitudine semunciali, è viridi flavicantia, striata, rarioribus & brevioribus pilis, iisque ad margines & mediam costam præcipuè, donata, ut

summæ foliorum partes glabræ sint. Summum caulem occupat *panicula* sparsâ, inflexa raris spicis, tenuibus pedicellis appensis, composita. Singulæ spicæ longiusculæ sunt & strigosæ, è pluribus glumis squammatim incumbentibus, & in breves purpurascentes aristas desinentibus constantes.

Locus. In sylvosis & dumetis ubique frequens est. Persimile est Gramini Avenaceo dumetorum spicato, nisi quòd stipulis sit majoribus & elatioribus, paniculâ sparsâ.

9. *Festuca graminea glumis vacuis* C. B. J. B.

C. B.

Ex *radicibus* fibrosis simul junctis *culmi* aliquot, geniculati, pedales, ad radicem lanugine pubescentes, *foliis* angustis, paucis donati exsurgunt, qui glumos plurimos, læves & vacuos, filamentis tenuissimis adpendentes, partim virides, partim spadiceos, aristis oblongis donatos sustinet.

Hæc apud nos in tectis & muris crescit (inquit C. Bauhinus) & cum glumi longissimis filamentis appensi sint, facilè à quovis vento agitati tremunt. Hinc Monspeliensibus Gramen tremulum dicitur.

Locus. In hortorum muris & juxta sepes passim reperitur (inquit P. Magnol.) Nobis incognita est.

10. *Festuca graminea effusâ jubâ* C. B. J. B.

C. B.

Altiùs exurgit *caule* viridi & rotundo, qui in *jubam* pedalis longitudinis effunditur, cujus glumi angustiores & longiores, brevibus aristis cincti, pediculis capillaceis oblongis insident qui per maturitatem albicant. Inter segetes reperitur.

Descriptio hæc bene convenit Festucæ cuidam à nobis observatæ Genevæ inter segetes, nisi quòd juba non adeò longa erat in plantis à nobis visis. Fortè in lætiori solo longiorem paniculam producit.

Locus. In nostro locustæ seu spicæ partiales ex quibus juba componitur, oblongæ squamosæ, squamis in breves aristas desinentibus, seriùs paniculam promit.

A. 11. *Gramen Avenaceum montanum, spica simplici, aristis recurvis.*

Radix obliquè acta fibras crebras demittit; *Folia* vix palmaria [in lætiore solo eam longitudinem excedunt] non admodum angusta, carinata, satis dura & rigida. *Culmus* semipedalis, tenuis, purpurascens, uno duntaxat nodo in iis quas observavi plantis propè terram interceptus, unóque folio eum aliquousque obvolvente donatus, cætera nudus; spicam in summo sustinet duas trésve uncias longam, raris glumis alternatim sitis duo vel tria grana aristis recurvis purpurascentibus donata obtegentibus.

Locus. In summis tumulis seu colliculis Bartlovienśibus manu quondam aggestis, in ipso limite agri Essexiensis versus Cantabrigiam inventum ad nos attulit D. *Dale* medicus & pharmacopœus Brantriensis: idem inter Novum Mercatum dictum oppidum & *Exning* vicum, in agrorum limitibus, invenit.

Hinc transferendum est ad Gramina spicata.

12. *Gramen Avenaceum maximum utriculis cum lanugine alba, & aristis longissimis* Botan. Monsp.

Botan. Monsp.

Radices fibrosæ sunt, è quibus plures *culmi* bicubitales, nodis distincti oriuntur, *foliis* angustis vestiti: *Spica* Avenacea est, cujus utriculi oblongis pediculis insidentes lanuginem albam habent, & longissimis aristis donantur, quæ sesquipalmares sunt & dum siccantur in modum spiræ convolvuntur.

Locus. Maio mense invenit cum spicis in sylvæ Valenæ locis herbidis *D. Magnol*, præcipuè circa *Caravettes.* Huic non longè dissimilis est

13. *Festuca longissimis aristis* C. B. *Ægilops bromoides* Tab. Ger.

Quæ ex *radice* pluribus tenuibus cirris prædita multa parva, angusta & oblonga *folia* promit: inter quæ tres quatuórve *culmi*, tenues, cubitales, quibus *spicæ* Avenaceæ insident, glumis vacuis, spadicei coloris, aristis longissimis armata, quæ ex folliculo foliaceo prodeuntes in unum latus reclinantur.

Locus. Nos in Germania hanc observavimus non semel. Tabernamontanus inter Wormatiam & Franckenthalium notavit. Aristæ tenues cincinnorum in modum non rarò intorquentur.

A. 14. *Ægilops Narbonensis* Lob. *Festuca sive Ægilops Narbonensis* Park. *Festuca Italica* Ger. *Gramen Festuca XIV. sive Festuca altera capitulis duris* C. B.

C. B.

Radice est fibrosa, alba, pusilla: *culmos* tenues, breves, communiter pedales profert; *foliis* paucis Tritici & Hordei æmulis, sed mollioribus mitioribúsque per latera pilosis. In culmorum fastigio *spicæ* parvæ ex duobus vel tribus capitibus duris, utriculisque striatis compositæ, quibus *semina* Hordei similia sed paulò minora at latiora, eáque terna, glumo tenuiorira includuntur. Ab utriculis, (non autem à seminibus) tenues, oblongæ, & acutæ aristæ candidæ eminent.

Locus. In Sicilia, Italia & Gallia Narbonensi vulgatissima est, æstuosis & glareosis locis [in agris inter segetes triticeas & hordeaceas *Lob. C. B.*] In hortis culta elatior & major evadit, spicis ex quinis senísve capitibus compositis. In Sicilia aliud genus candidum, aliud nigrum, & aristis magis surrectis habetur. *Cæs. Nobis ibidem non observata est talis differentia.*

Ægilopi

Ægilopi morbo potiùs fieri cœpto quàm jam longiùs progresso, non semel periclitati sumus pro-fuisse. Exsiccat enim adstringendo citra calefactionem multam. Potui Cereali etiam addita semina cerebrum temulentum faciunt. *Lob.* *Vires.*

15. *Festuca junceo folio* C. B.

C. B.

Ex *radice* parva, fibrosa, alba *folia* pauca, juncea, semicubitum longa, & *culmus* rotundus, cubitalis exsurgit, qui in *paniculam* avenaceam, sed angustiorem, albam desinit; quæ ex oblongo folliculo (à folio constituto) paniculam longè superante prodit, cujus glumi rari aristis longissimis & argenteis donantur.

In Vallesia ad urbis Sedunensis paludem copiosè provenit. *Locus.*

16. *Festuca graminea arvensis minor* C. B.

C. B.

Cauliculis est tenuibus, striatis, *foliis* brevioribus: in cauliculorum summo *utriculi* quidam parvi, membranacei & paleacei, palmi longitudine, racematim dependent ex tenuissimis & vix visu perceptibilibus pediculis, quorum exteriores membranulæ rubent, quibus dehiscentibus *flos* candidulus emicat.

Passim in agris Harcyniæ Saxono-Thuringicæ provenit. *Thal.* *Locus.*

17. *Festuca pratensis lanuginosa* C. B.

C. B.

Ex *radice* capillacea, rufescente *folia* multa, angusta, pedalia, unà cum *culmis* tenuibus, bipedalibus, foliaceis, molli & pauca lanugine (culmis potissimum) aspersis exsurgunt. *Spica* est oblonga, angusta, ex glumis oblongis aristis donatis composita, & quasi in paniculam parvam expansa.

Basileæ passim in pratis. *Locus.*

18. *Festuca dumetorum angustissimis & pilosis foliis* C. B.

C. B.

Radix est albicans, ex durioribus fibris composita: ex qua *calami* aliquot tenues, uno alteróve geniculo distincti, & pæne nudi, exsurgunt. *Folia* sunt brevia, angustissima, lævi mollique lanugine hirsuta. Culmorum summitati *panicula*, ex spicis plurimis composita, quarum quælibet capillaceo pediculo insidet, multis glumis aristatis & candicantibus constans.

Basileæ in dumetis circa Clyben reperitur. *Locus.*

19. *Gramen Avenaceum panicula longissima.*

In Sicilia observavimus hoc genus. Panicula erat longissima, bipalmari nimirum aut dodrantali, modicè sparsa, è plurimis locustis tribus quatuórve glumis oblongis, acutis, non aristatis constantibus composita, colore rubente: nec folia nec radicem observavimus.

Cap. XI.

De Gramine nemoroso hirsuto.

AMbigere videtur hoc genus inter Culmiferas, & Graminifolias non Culmiferas: culmo enim terete, geniculato cum illis convenit, verùm flore seu potius calyce hexaphyllo, seminibus angulosis, paniculâ junceâ ad has accedit.

A. 1. *Gramen exile hirsutum* Ger. *nemorosum hirsutum minus angustifolium* Park. *hirsutum capitulis Psyllii* C. B. *Gramen Luzulæ minus* J. B. **Small hairy Wood-grass.**

C. B.

Radice est rufâ, oblongâ, repente, pluribus fibris capillatâ: ex qua *folia* plura, semidodrantalia, modò latiora, modò angustiora, acuta, villosa prodeunt: inter quæ *cauliculus* palmaris, lævis, tenuis, viridis exsurgit: *paniculam* brevem ex pluribus floribus compactam, rufescentem sustinens. *Flores* quando aperiuntur in foliola sex atro-rubentia lateribus pallidis expanduntur, è quorum medio stamina flava sex, & tria filamenta pallida prodeunt.

J. Bauhinus calamum duobus articulis ditatum scribit, ex quibus folia duo, uncias duas longa emergunt, alterum in medio, alterum in supremitate, ubi coma in tres vel quatuor (ceu capitula) dividitur partes.

Floret sub finem Aprilis & initio Maii in pratis & pascuis frequens. *Tempus & Locus.*

A. 2. *Gramen hirsutum elatius paniculâ junceâ compactâ. An nemorosum hirsutum* V. *seu hirsutum angustifolium majus* C. B? *nemorum hirsutum majus angustifolium* Park? **Hairy-grass the greater, with a more compact Rush-like panicle.**

Duplo elatius est quàm præcedens: *foliis* duplo triplóve longioribus, duobus etiam tribúsve in caule: *paniculâ* multò majore, magisq; compacta, ex plurimis veluti globulis coacervatis. In palustribus provenit. Suspicabar aliquando hoc non differre specie à præcedente, sed ratione loci duntaxat variare: verùm nunc aliter sentio.

A. 3. *Gramen*

A. 3. *Gramen nemorosum hirsutum vulgare. An Gramen nemorosum hirsutum* Lob? Ger? *nemorosum hirsutum latifolium majus* Park? *nemorosum hirsutum majus latifolium* C. B? **Common hairy Wood-grass.** *Si hoc intelligant perperam majus dicitur.*

Dodrantali est altitudine. *Radix* è fibrarum tenuium cæspite constat. *Folia* pedem dimidium longa, pallidè viridia, latiuscula, ad margines pilosa. *Cauliculi* seu *culmi* ex eadem radice plures, geniculis tribus pluribúsve intercepti, ad quos *folia* brevia, culmum aliquousque amplectentia; in fastigio paniculam gestat sparsam, in eo à Gramine exili hirsuto diversam, quòd flosculi eísque succedentia vascula seminalia non plura simul congesta unicum capitulum seu globulum componant, sed singula seorsum nascantur, alia sessilia, alia pediculis longis tenuibus appensa, qui non rarò deorsum reflectantur. *Flos* ex illis sex foliolis, quæ calycis loco vasculum seminale amplectuntur, & totidem intus apicibus constat.

Locus. In sylvis admodum frequens est, præsertim montosis.

4. *Gramen rore lucidum nemorense sive Luzulæ* J. B. *nem. hirsutum majus latifolium* C. B. *item nem. hirs. latif. minus* ejusdem, *magnitudine potissimum differens, ex sententia Chabræi.*

Differt à descripto, 1. *Radice* magna, fibrosa, geniculata russa *J. B.* quamvis *C. Bauhinus* ex pluribus fibris nigricantibus compositam ei attribuat. 2. *Culmis* sesquicubitalis *C. B.* cùm J. Bauhinus dodrantalem altitudinem eis attribuat. 3. Foliis cubitalibus *C. B.* J. Bauhiuo quadrantalia aut palmaria, rigidiuscula, acuta, surrecta, extrorsum striata, glabra, at in lateribus longâ, canâ, tenerâque lanugine, in folium etiam totum utrinque incurrente, obsita: Ista lanugo vel pili, qui facilè decidunt tacti colligunt rorem, qui splendet noctu, irradiantibus stellis vel Luna, ità ut sit admirationi videntibus. Herbam perquirentes decidente rore invenire non possunt. Descriptio Graminis hirsuti latifolii majoris apud *C. B.* in *Hist.* in omnibus ferè excepta magnitudine, quâ excellit, Gramini nostro hirsuto nemorensi vulgari convenit.

Gramen *ejusdem* hirsutum latifolium minus convenit meliùs descriptioni Graminis rore lucidi nemorensi apud J. Bauhinum. Hæc autem duo Gramina (nemorense hirsutum *I.* & *II. C. B.* intelligo) specie convenire, seu unum & idem specie Gramen esse Chabræus vix mihi persuaserit: nec enim magnitudine solâ differunt, sed & foliis, & culmo, & paniculis, ut descriptiones conferenti patebit. Minor species *foliis* rigidiusculis, acutis, surrectis, ex radice instar cespitis prodeuntibus cum gramine hirsuto maximo nostrate convenit.

A. 5. *Gramen nemorosum hirsutum latifolium maximum. An Gr. nemorosum hirsutum latifolium minus junceâ paniculâ* Park? *si hoc intelligit, malè minus appellat. An Gr. hirsutum latifolium minus* C. B? *An Gr. Luzulæ maximum* J. B? *Panicula convenit: folia nimis longa pinguntur.* **The greatest broad-leaved hairy Wood-grass.**

Folia huic gramini qualia Gramini rore lucido nemorensi attribuit J. Bauhinus, nimirum palmaria aut sesquipalmaria, rigidiuscula, acuta, surrecta, semunciam lata, extrorsum striata, glabra, at in lateribus pilis longis, canis mollicellis donata. Juba amplissima & latè diffusa, qualem Gramini Luzulæ maximo appingit Jo. Bauhinus, juncea: Semina ut in aliis generibus spadicea, triquetra.

In Gram. Luzulæ maximo *J. B.* folia unciam latitudine ferè æquant, longitudine cubitali: nostro, quantum hactenus observavimus, folia breviora sunt, perinde tamen interdum lata.

Locus. In umbrosis saxosis sæpius observavimus. Reperitur etiam Hampstedii non longe à Londino propè sylvam.

Gramini Luzulæ maximo *J. B.* Radix crassa, obliqua, nigra, numerosis fibris capillata.

6. *Gramen nemorosum hirsutum angustifolium minus paniculis albis* C. B. *nem. hirsutum minimum* Park. *malè. Gramini Luzulæ affine flore albo* J. B. **White-panicled Wood-grass.**

J. B.

Perennis vitæ gramen *foliis* est ad Graminis Luzulæ sive nemorosi folia accedentibus, consimiliter pilosis: at *culmi* majores, cubitales: florum manifestum discrimen: Ii siquidem in summo fastigio albi sunt, festucacei, cùm in altero non in festucas, sed in capitula desinant, seu parvos calyces semina claudentes, eósque nigricantes, cùm hujus festucæ albescant. Luzulæ modo quosdam habet pilos, qui etiam facilè decidunt.

Locus. Plantam hanc quam describit J. Bauhinus, ad latera montis Salevæ & in colle *la Bastie* propè Genevam observavimus. An idem sit quod C. Bauhino describitur sub titulo allato dubitamus, cùm ille flosculos singulos expansos senis donatos foliolis suo attribuat, unde totidem staminula prodeunt.

PARS

PARS SECUNDA.

De Herbis graminifoliis non culmiferis flore stamineo.

Cap. I.

De Gramine cyperoide & Cypero.

HUjus notæ sunt præter folia graminea & stamineos flores toti generi communes, caules triquetri in omnibus, & in plerisq; etiam semina.

Horum spicæ seu paniculæ in nonnullis aliæ supra alias è foliorum sinubus exeunt, quæ Gramina cyperoidea polystachia dicimus; in aliis summos caules terminant, quæ vel spicata, vel paniculata. In utroque genere maxima, modò radicibus tuberosis donata sint, Cyperi simpliciter dicuntur.

Cæterùm Cyperus Κύπειρος à radicis effigie pyxidulam aut vasculum pusillum imitata dicitur.

§. 1. *Gramen cyperoides polystachyon.*

A. 1. *Gramen cyperoides cum paniculis nigris* J. B. *cyperoides majus latifolium* Park. *cyperoides* Ger. *Cyp. latifolium spicâ ruffâ, sive caule triangulo* C. B. **Great vernal Cyperus-grass.**

J. B.

Geniculatim incedunt & prorsum *radices* crassiusculæ, Cyperi longi radicibus similes, à quibus pendent fibræ crassiusculæ. *Folia* cubitalia & sesquicubitalia, lata, carinata & striata, Cyperi paria. *Caulis* duobus cubitis interdum altior, concinnè triquetrus, solidus, imâ parte uno vel altero folio seu vaginâ cinctus, cæteroqui nudus, per fastigia foliis aliquot, ipsius cacumen haud multùm superantibus donatur; è quorum sinu *spicæ* quædam emicant, duûm triumve unciarum, ex obscurâ purpurâ initio nigricantes; deinde è squamarum singularum sinubus singuli exeunt utriculi, è viridi flavicantes, acuminati, singula intus semina triquetra nitida per maturitatem nigra, continentes. Summum caulis fastigium occupant tres, quatuórve spicæ, è spadiceo nigricantes, contiguæ ferè, habitiores, semine cassæ, è mollibus glumis contextæ. Quin & spicarum seminiferarum summa pars non rarò paleacea est & semine vidua ad modum supremarum mox dictarum. Caulis cætera enodis, ad exortum foliorum è quorum sinubus spicæ exeunt nodosus est.

In aquosis, inque aquis ipsis ad fluviorum ripas non rarò oritur, & Maio mense, aut etiam Aprili floret & spicas producit, inque multos annos durat. Per totam Angliam frequentissimum est. *Locus.*

A. 2. *Gramen cyperoides majus angustifolium* Park. *Graminis nigro-lutei verni varietas major* J. B. **Great narrow-leaved vernal Cyperus-grass.**

Hoc genus præcedenti persimile est, sed per omnia minus, in parem tamen altitudinem assurgit, *caule* concinnè triquetro, solido, imâ parte *foliis* aliquot cincto angustioribus, brevioribus & minùs striatis, cætera & nudo, & enodi ad fastigium fere, ubi ad intervalla duo triáve folia, è quorum sinubus *spicæ* exeunt angustiores & graciliores multò quam in illo: utriculi etiam semina continentes minùs turgidi erant, verùm compressi in plantis nobis descriptis, (forte ex maturæ non erant.) Summum caulem terminant spicæ similes paleaceæ & semine cassæ, verùm pauciores & strigosiores multo.

Hanc plantam iisdem cum præcedente locis unà nascentem observavimus multoties, unde specie distinctam esse minimè dubitamus. *Locus.*

A. 3. *Gramen cyperoides foliis Caryophylleis vulgatissimum. Graminis nigro-lutei verni minor varietas* J. B. **Many-spiked Cyperus-grass, with July-flower leaves.**

Radix fibris magnis rubentibus constat, aliis etiam minoribus rubentibus intermixtis. Caules indè attolluntur locis humidis & latiori solo non dico dodrantales, sed pedales & sesquipedales, triquetri quidem non tamen adeò concinnè & manifestè, foliis circa infimum duobus tribúsve ceu totidem vaginis, altera alteram excipiente, obvoluti, deinde nudi ad fastigium ferè, ubi duo aut tria habentur, è quorum sinubus totidem spicæ spadiceo-virides exeunt, pediculis longiusculis tenuibus appensæ, primi generis similes sed minores. Summum caulem terminant spicæ graciles, elegantes è squamis obtusis, è squamis seu glumis cœruleo spadiceis, flavâ per mediam longitudinem lineâ striatis marginibus cinerascentibus, compactæ. Folia Caryophylleis latitudine & colore glauco paria & similia, longiora, retrorsùm flexa. N. Spicæ semine cassæ in summo caule in prima specie minùs concinnæ sunt, è squamis in acutos cuspides exeuntibus compositæ.

In pratis humidis verno tempore & ad rivulos copiosè oritur, & spicas producit. *Locus.*

A. 4. Gra-

A. 4. *Gramen cyperoides polystachyon lanuginosum.* **Many-spiked hoary Cyperus-grass.** *An Gr. cyp. Norwegicum parùm lanosum* Park? *pag.* 1172.

Hujus tùm folia, tum caules, tum etiam spicæ in apricis lanuginosa sunt: Nonnunquam tamen *folia* ad genicula duntaxat quà caulem amplectuntur lanuginosa sunt. Magnitudo ei Graminis Caryophyllei.

In summo caule duas aut tres spicas habitiores gestat semine cassas; & inferiùs ad magnam distantiam è foliorum sinubus duas aut tres alias, in quibus semen. His duabus notis ab aliis congeneribus abundè distinguitur.

Locus. In pascuis locis humidioribus oritur.

Figura Graminis cyperoidis Norwegici parùm lanosi apud Parkinsonum aliam plantam demonstrare videtur, quam Botanicis Londinensibus circa altam Portam inquirendam relinquo. Ut & Gramen cyperoides Norwegicum alterum *ejusdem* in udis Sylvis apud nos nascens.

A. 5. *Gramen cyperoides polystachyon flavicans, spicis brevibus propè summitatem caulis.* **Yellowish Cyperus-grass, with short spikes.**

Altitudine est dodrantali & interdum pedali: *Radice* alba, fibrosa; *foliis* angustis, subtus interdum pilosis, caule brevioribus: *caule* triquetro, duobus tribusve foliis inferiùs cincto, deinde aliquousque nudo, propè summitatem duas tresve spicas promente, ex singulis sci. foliorum alis singulas, breves, habitiores, flavicantes, è pluribus granis rigidiusculis, non exeuntibus in acutum mucronem ut in Gramine palustri echinato, compositas, unica in supremo majuscula, acerosa, flavicante spica.

Locus. In pratis & pascuis frequens oritur per totam Angliam.

A. 6. *Gramen cyperoides spicis teretibus erectis. Cyp. angustifolium spicis longis erectis* C. B. **Cyperus-grass, with many erect spikes.**

Sesquicubitalem altitudinem assequitur. *Folia* angusta, concava, glauca, caulem aliquousque amplectuntur, longitudine superant. *Caulis* triquetrus quidem, sed ità ut vix possit discerni; in cacumine spicas gerit tres vel quatuor, aliquousq; disjunctas, tenues, longiusculas, semine cassas, ad quarum infimam apponitur foliolum. Inferiùs è foliorum sinubus exeunt duæ aut tres spicæ, habitiores, teretes, erectæ, duas uncias longæ, è membranaceis subrotundis utriculis, pallidè virentibus, mucrone donatis compositæ.

Locus. In aquosis & stagnis vadosis observavimus in agro Warwicensi.

A. 7. *Gramen cyperoides spicatum* Ger. emac. *spicatum foliis Caryophylleis* Park. *Caryophyllata foliis, spicâ divulsâ* C. B. *Gramen cyperoides vernum minimum.* **The least vernal Cyperus-grass.**

Radix ei longa, fibrosa: *Folia* angusta, glabra, viridia: *Caules* trianguli, foliis nudi, palmum & dimidium non excedunt, in summitate spicas tres quatuórve gestantes, breviusculas, juxtim positas & ferè contiguas, non è foliorum alis egressas ut in præcedentibus, (quamvis interdum observaverim unam è folii inferioris sinu exeuntem) superiorem acerosam & semine vacuam, reliquas seminibus fœtas.

Locus. Spicam producit & floret primo vere, ante reliqua genera, in pascuis sterilioribus passim.

A. 8. *Gramen cyperoides spicâ pendulâ breviore* C. B. *Cyperus sive Pseudo-cyperus spicâ brevi pendulâ* Park. *Graminis cyperoidis genus, Pseudo-cyperus Lobelio, spicis vel paniculis pendentibus ex longis pediculis* J. B. *Pseudo-cyperus* Ger. **Bastard Cyperus with short pendulous spikes.**

C. B.
Radice est candida, nonnunquam nigricante, crassa, frequentibus fibris capillaceis obseptâ, & verum Cyperum geniculis æmulante, sapore herbaceo, inodora: *foliis* Cyperi; *caule* cubitali, in cujus summo spicæ plures oblongæ [cylindraceæ] singulæ ex singularibus pediculis oblongis dependentes, quæ squamosæ & flavescentes.

Locus. In palustribus & aquaticis, stagnis vadosis, rivorúmque marginibus reperitur, non tamen ità frequens apud nos.

Hujus spicæ non exeunt omnes ex eodem caulis puncto, sed ex singulis foliorum sinubus singulæ; caule in spicam strigosam, acerosam, semine cassam terminato, ut in aliis hujus generis.

A. 9. *Gramen cyperoides spicâ pendulâ longiore* Park. *spicâ pendulâ longiore & angustiore* J.B. C.B. **Many-spiked Cyperus-grass, with long pendulous spikes.**

Magnitudine & statura æquat vel etiam superat Gramen cyperoides cum paniculis nigris. Spica in summo caule semine cassa singularis & habitior. Quæ secundùm caulis longitudinem è sinubus foliorum singulis singulæ exeunt longæ sunt, angustæ, pendulæ, flavicantes: quinq, plurimùm in eodem caule semine prægnantes præter eam quæ in fastigio est acerosam & vacuam. Spicæ hæ pendulæ sunt non tam ob longitudinem & tenuitatem pediculorum quàm ob ipsarum spicarum longitudinem & gracilitatem & summam partem ob crassitiem suam ponderosiorem; ex innumeris autem vesiculis seminalibus exiguis, acuminatis compositæ. Caulis infra spicifera folia, quatuor vel quinq,

quinq; non spiciferis eum obvolventibus vestitur, ut exigua admodum pars caulis à foliis inferioribus ad superiora nuda sit.

In fossis Notleiæ propè Brantriam in Essexiâ copiosè. *Locus.*

A. 10. *Gramen cyperoides spicis parvis, longissimè distantibus.*

Caule est bipedali & longiore, & pro longitudine tenuissimo. E foliorum alis ad longissima intervalla spicæ exeunt, ut in hujus generis reliquis, singulares, pediculis tenuissimis uncialibus aut longioribus appensæ, ipsæ graciles, [interdum habitiores] unciales aut longiores. Spica paleacea semine vacua, singularis caulis fastigium occupat. Folia ad radicem multa caules singulos circumstant, modicè lata, carinata sesquipalmaria aut semipedalia, quorum duo triáve imum caulem ceu vagina amplectuntur, deinde ad longitudinem pedalem caulis fere nudus est, Spicas plerunq; tres præter summam strigosam & semine cassam in singulis cauliculis producit.

Hanc speciem primus mihi ostendit D. Martinus Lister, postea ipse observavi loco putrido & palustri propè molendinum *Machins mill* dictum sesquimilliari à Witham oppido versus Camalodunum.

A. 11. *Gramen cyperoides sylvarum tenuiùs spicatum* Park. Lob. *in Illustr. stirpium p.* 60. **Slender-eared wood Cyperus-grass.**

Radix satis crassa obliquè incedit demissis fibris albentibus terram firmiter apprehendens, germina obiter protrudens multa, unde planta se dilatat, & commodum locum nacta densis cespitibus terræ superficiem occupat. *Folia* quæ è radice exeunt semipedalia, modicè lata, glabra, pallidè viridia, in medio carinata, & utrinq; lateribus secundùm longitudinem reflexis, duobus infernè sulcis, supernè eminentibus porcis exarata, ut in Cypero Officinarum. *Caules* cubitales & longiores, versus terram plerumque reclinati, tenues, triquetri, ima parte uno alteróve folio cincti; deinde longis intervallis duobus tribúsve aliis, è quorum sinubus singulis singulæ exeunt spicæ longiusculæ, graciles & strigosæ, è viridi lutescentes, prætenuibus (& inferiores etiam prælongis) pediculis pendulæ, supremo caule in simplicem, tenuem semine cassam xerampelinam spicam exeunte.

In sylvis copiosissimè oritur. *Locus.*

12. *Gramen cyperoides polystachyon minimum, spicis per maturitatem albicantibus.*

Radix obliquè incedit, fibris subinde demissis, per siccitatem rubentibus. *Folia* ad radicem plurima conferta, palmaris longitudinis, angustissima, & in sicco ob convolutionem ferè juncea. *Cauliculi* plurimi, semipedales, tenues, recurvi, ima parte velut vaginâ quâdam cincti, cætera nudi, ad fastigium ferè, ubi è foliolorum seu vaginularum quarundam sinubus binæ utplurimum spicæ (h. e. è singulis singulæ) perbreves, ex utriculis aliquot turgidis & subrotundis semina triquetra continentibus compositæ exeunt, summo caule in spicam tenuem acerosam, semine cassam, semuncialem, albicantem desinente.

Sub monte Salevæ propè Genevam invenimus. *Locus.*

A. 13. *Gramen cyperoides palustre leucanthemum, junceum leucanthemum* Ger. emac. *lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 7. *Johns.*

In palustribus putridis & cœnosis, **Bogs** dictis, in Occidentalibus præsertim Angliæ sæpiùs occurrit sub finem Julii paniculam promens, pedali altitudine aut paulò majore; caule duro, rigido, junceo, [D. Newton observante triquetro] tribus circiter articulis distincto, ad quorum unumquemq; ut in aliis graminibus apponitur folium. E superiorum autem duorum foliorum sinubus exit surculus seu pediculus tenuis, duas trésve uncias longus, cujus summitati innascitur quædam veluti umbellula, è flosculis seu potiùs glumis acerosis, elegantulis, albis composita: in summo autem cauliculo aut propè eum existunt duæ trésve simul ejusmodi umbellulæ confertæ, brevibus & tenuibus pediculis insidentes.

Affinitatem quandam habere videtur cum Gramine junceo aquatico *Ger.* junceo polystachyo *C. B.* inferiùs inter Gramina juncea descripto.

A. 14. *Gramen cyperoides angustifolium spicis sessilibus in foliorum alis.* **Narrow-leaved Cyperus-grass, with short sessile spikes.**

Fibris albentibus tenuibus radicatur, & in densis plerunque cespitibus nascitur. *Cauliculi* tenues, pedales interdum & altiores, triquetri, inferiore parte foliis tribus quatuórve angustis, longis, caulem ipsum longitudine non rarò æquantibus, reliquorum hujus generis in modum, obvoluti; deinde aliquousque nudi, superiore parte foliis iterum vestiti tribus quatuorve, infima caulem excedente, in quorum alis *spicæ* parvæ, squamosæ, cujusmodi etiam nullis adnascentibus foliolis summum caulem occupant duæ trésve, proximè, admotæ, & velut spicam compositam efficientes.

In aggeribus fossarum plerunque oritur, præsertim umbrosis. *Locus.*

A. 15. *Gramen*

A. 15. *Gramen palustre echinatum* J. B. Ger. emac. *palustre aculeatum vel minus Germanicum* C. B. *aculeatum Germanicum* Park. **Marsh Hedge-hog grass.**

Palmari & interdum sesquipalmari est altitudine. *Cauliculi* ima parte propè terram tribus quatuórve foliis non admodum angustis, breviusculis, obscurè virentibus, reliquorum hujus generis in modum, obvoluti, deinde ad fastigium propè nudi, summa iterum parte duobus tribusve foliis vestiti, quorum sinus occupant spicæ sessiles, teretes, echinatæ, semunciâ breviores, è triangularibus loculis minoribus, semen quoq; triquetrum continentibus compositæ, quibus supereminet summum caulem finiens imperfecta spica rufescens, longior ferè duplo, vix quartam crassitudinis partem æquans, mollis, meris squamulis contexta. *Radices* prorsum agit nigricantes.

Parvitate sua & spicis compactis habitioribus muricatis in foliorum alis sessilibus à congeneribus facilè distinguitur.

Locus. In paludosis frequens occurrit.

§. 2. *Gramen Cyperoides cum spicis aut paniculis in summitate caulis.*

A. 1. *Gramen cyperoides palustre paniculâ sparsâ* Park. *cyperoides paniculâ sparsâ majus* C. B. *cyperoides vulgatius aquaticum* Ger. J. B. **Water, or Marsh Cyperus-grass, with sparsed heads.**

Ex radice longa, nigra, digitum crassa, Cyperi longi formâ, geniculata, huc illuc se diffundente, multùm fibrata *caulis* sesquicubitalis, tribus angulis asper exsurgit; quem folia Cyperi vel Arundinis ex radice prodeuntia vestiunt. Caulium summis spicæ cirris brevibus villosæ, ex aliquot paniculis compositæ, subluteæ, & per maturitatem rufescentes, insident, quibus folia terna aut quaterna subjiciuntur; quorum quædam lata & palmum longa, quædam brevia & angusta.

Locus. In fossis palustribus Eliensibus, inq; fluviis majoribus, ut Thamesi: J. Bauhino ubiq; in aquosis; palustribus & stagnantibus reperitur. Verùm non adeò frequens habetur in Anglia.

A. 2. *Gramen cyperoides palustre spicâ longiore laxâ*, **Marsh Cyperus-grass with loose spikes.**

Caulis huic sesquicubitalis, triquetrus, angulis ad tactum asperis, si deorsum digiti ducantur, infirmus, nudus, enodis, in cacumine spicam laxam seu potiùs paniculam longam minùs sparsam, lucidam gestans, è pluribus spicis secundariis compositam, quæ ex aliis adhuc exiguis, subrotundis, squamosis constant. Densis, firmis & arctè compactis cespitibus nascitur hoc genus, radicibus adeò implexis Juncorum in modum, ut eisdem tutò insistere possis. Ad initium spicæ aut nullum apponitur folium, aut perexiguum. Quæ è radice exeunt folia non admodum lata sunt, caule tamen nonnunquam longiora.

Locus. In palustribus putridis & aquosis oritur.

Hujus aliam speciem per omnia similem sed minorem, spicis angustioribus & gracilioribus, sparsim nascentem, non in ejusmodi densis cespitibus, iisdem in locis observavimus.

A. 3. *Gramen cyperoides spicâ è pluribus spicis mollibus compositâ.* **Cyperus-grass, with a soft compound spike.**

Cauliculi huic dodrantales aut pedales atque etiam altiores, triquetri, concavi, enodes, imâ parte quatuor vel quinque foliis, eos vaginæ instar aliquousque obvolventibus cincti, cætera nudi, spicam in fastigio gestantes quatuor, quinque, vel sex spicis brevibus subrotundis, ad tactum mollibus, ex utriculis compressis squammatim incumbentibus compositis coagmentatam. *Folia* brevia vix quartam caulis partem longitudine æquant, latitudine Graminis pratensis minoris.

Locus. In pascuis locis humidis copiosè provenit.

An hoc idem sit Gramini cyp. ex monte Ballon J. B. dubitamus, ob altitudinem minorem, folia nimis brevia, nullum spicæ subjectum folium. Verùm hujus generis plantæ pro loci genio multùm variant.

Ex quo hæc scripsimus ostendit nobis D. *Jacobus Newton* amicus noster, rei Botanicæ peritissimus ipsissimum.

A. 4. *Gramen cyperoides ex monte Ballon spicâ divulsâ* J. B. *cyper. palustre majus spica divisa* C. B. *cyp. palustre minus* Park. *cyp. parvum* Ger. ico.

Quod à præcedente differt altitudine majori, cubitali sci. aut sesquicubitali; caulibus tamen gracilioribus, neq; adeò manifestè concavis; spicis partialibus minoribus, non tamen minùs crebris & confertis; corrigiato foliolo oblongo spicæ subjecto, quo interdum rectâ supra paniculam assurgente caulis Junci speciem refert; foliis longioribus, angustioribus.

Locus. In pratis propè Hitham Colcestrensem in Essexia. Alibi etiam sæpiùs idem observavit D. Newton.

A. 5. Gra-

A. 5. *Gramini cyperoidi ex monte Ballon simile, spica totali è pluribus spicis composita. An Gr. cyp. elegans multifera spica* Park. **Cyperus grass, with a soft more compound spike.**

Præcedente majus est & elatius, ut quod cubitalem altitudinem assequatur. Spicam habet è spicis multò pluribus & densiùs stipatis compositam, nec ejusdem magnitudinis omnibus, ut in illo ferè, sed sursum versùs cacumen minoribus, donec tandem in unam simplicem majusculam spicam terminentur.

In palustribus & aquosis Maio floret. *Locus.*

Spica in hac specie coloris est ferruginei, & initio ad tactum mollis. Caulis concavus est, minùs tamen quàm in præcedente.

A. 6. *Gramini cyperoidi ex monte Ballon simile, humilius, in maritimis & arenosis nascens.* **Sea-Cyperus grass, with a compound spike.**

Radices crassæ, crebris geniculis articulatæ, éq; geniculis fibras tenues capillatas emittentes, huc illuc vagantur. *Folia* angusta, semipedalia, carinata, ima parte, seu vaginâ *caulem* amplectuntur, aliorum hujus generis in modum, semipedalem, tenuem, nudum, enodem, triquetrum, in summo spicam sustinentem è multis spicis compositam, paucioribus tamen quàm in superiore. Singulis seminibus (quæ velut totidem squamæ spicas partiales componunt) duos plerunq; tenues & contortos pilos emittunt, unde tota spica velut ferrugineo quodam capillitio hirsuta videtur. Ob tenuitatem caulis, & gravitatem seminum spica plerumq; deorsum nutat.

In arenosis maritimis frequens occurrit. *Locus.*

A. 7. *Gramen cyperoides elegans spica composita asperiore.* **Elegant Cyperus grass, with a rough compound spike.**

Radices huic albæ, fibrosæ: *Folia* angusta & vix ½ digiti partem lata, pallidè viridia, caulem aliquousq; amplectentia, dodrantem longa. *Caulis* pedalis, triquetrus, nudus, enodis, in cacumine *spicam* gestans colore herbaceo seu ex viridi flavicante, è spicis parvis quinque vel sex, vel pluribus paucioribúsve, compositam, brevibus, teretibus, squamosis, squamis (quæ nihil aliud sunt quàm utriculi semina continentes) compressis & acuminatis. Ad spicam autem nullum apponitur folium.

In stagno quodam non longè à *Middleton* vico versus *Coles-hill*, in agro Warwicensi, propè *Wrexham* in Wallia, & alibi variis in locis observavimus. *Locus.*

A. 8. *Gramen cyperoides palustre majus spicâ compactâ* C. B. *palustre cyperoides aquaticum spicâ integrâ* J. B. *palustre cyperoides* Ger. *cyp. palustre majus* Park. **The greater spiked Cyperus grass.**

Triquetrum Cyperi tollit *caulem*, cubitalem & sesquicubitalem, solidum, enodem, ima parte quatuor aut quinq; foliis, cum vaginæ instar includentibus, cinctum, cætera nudum; cujus fastigium ornat spica, [Panici quodammodo similis J. B.] sescuncialis & major, è squamis compressis, acuminatis & quodammodo aculeatis composita: Sunt autem squamæ hæ nihil aliud quàm loculi triangulares, *semen* continentes, Milio ferè æquale, compressius. *Radices* fibrosæ, ex deciduorum foliorum fibris comosæ, *Folia* mediocriter lata caulem ferè longitudine æquant. Ad basin spicæ plerunq; apponitur foliolum angustum oblongum, aliáq; etiam sed breviora ad bases spicarum particularium totalem componentium.

In aquosis frequens nascitur. *Locus.*

A. 9. *Gramen cyperoides spicatum minus. Gr. cyp. spicis minùs compactis* Park. *cyp. parvum* Ger. descr. *cyp. spicis minoribus minúsq; compactis* C. B. J. B. **The lesser spiked Cyperus-grass.**

Præcedenti simillimum est hoc genus, sed multis numeris minus. *Radix* obliqua, fibris crassiusculis rufescentibus donata. *Cauliculi* pedales, terram versùs plerunq; reclinati, ima parte foliis aliquot [sex, septemve] cum vaginæ instar obvolventibus aliquousq; cincti, cætera nudi ad spicam usq; quæ minùs compacta est quàm in præcedenti, è spicis minùs arctè stipatis composita. Utriculi & *semina* illius similia. *Folia* angusta, carinata, modicè longa, multò tamen caulibus breviora.

Extra aquas plerunq; oritur, in pascuis humidioribus. *Locus.*

A. 10. *Gramen cyperoides spicatum minus, spicâ longâ, divulsâ seu interruptâ.* **The lesser spiked Cyperus-grass, with a long interrupted spike.**

Radix obliqua fibris crassiusculis demissis terræ firmiter adhærescit. *Cauliculi* dodrantales aut pedales, tenues, triquetri & striati, terram versùs plerunq; reclinati, ima parte sex septémve *foliis* angustis, carinatis cincti, enodes tamen. Folia etenim omnia caulem ad tertiam ferè longitudinis partem ceu theca obvolvunt & includunt, & inferiora etiam superiora, omniáque è radice unà cum caule exeunt, adeò ut ima pars caulis sex septémve velut vaginis integatur: quod & aliis etiam hujus generis Graminibus commune est. Spica in summo cauliculo longa, divulsa seu interrupta,

rupta, è sex nimirum septémve spicis parvis, squamosis, sessilibus, ex utriculis aculeatis compositis, longiùs distantibus [inferiores intellige] coagmentata. *Folia* interdum sesquipalmaria sunt & longiora, caules ipsos longitudine vel æquantia, vel etiam excedentia, quo à reliquis hujus generis spicatis differt. Spicæ inferiores ad exortum folium viride, angustissimum capillaceum obtinent.

Usus. In pascuis locis humidioribus nasci amat.

A. 11. *Gramen cyperoides spicatum minimum, spicâ divulsâ aculeatâ. Gr. sylvaticum* 3. Tab. *parvum tenuifolium cum spica aculeata* J. B. *nemorosum glabrum* 4. *sive spicis parvis asperis* C. B. **The least prickly spiked Cyperus-grass.** *An Gr. cyperoides echinatum montanum* Park.

Radicum fibræ crassiusculæ, pro plantulæ modulo, nova in ambitu germina emittentes herbam propagant. *Folia* angusta, brevia, imos cauliculos ut in præcedentibus cingunt, sunt autem ii palmares & interdum sesquipalmares, tenues, triquetri, spicam in summo sustinentes tribus plerunq; glomerulis folliculorum aculeatorum semina includentium compositam. Utriculi per maturitatem extrorsum magis reflectuntur quàm in præcedentibus, unde & spicæ magis aculeatæ sentiuntur.

Locus. In locis palustribus, solo putrido & spongioso plerunq; oritur.

A. 12. *Gramen cyperoides seminibus deorsum reflexis puliciformibus.* **Flea-grass.**

Hujus cauliculus palmaris in summo spicam gestat brevem, raram è seminibus paucis, puliciformibus deorsum reflexis, spadiceis compositam.

Locus. In palustribus putridis oritur. Parvitate sua, figura, colore & situ seminum à reliquis hujus generis facilè distinguitur. Semina quantum memini triquetra sunt: Plantulam accuratè describere quando ejus copia facta erat neglexlimus; in palustribus tamen non valdè infrequens est.

* 13. *Gramen typhinum* Tab. *spica multiplici nigra* J. B.

Nobis cum J. B. ad Gramen cyperoides accedere videtur, verùm quodnam genus sit nondum constat. Consule si placet J. Bauhinum lib. 16. cap. 181. & C. Bauhinum Theat. l. 1. s. 1. c. 12. n. 7. cui Gramen typhoides spica multiplici dicitur.

* 14. *Gramen cyperoides latifolium spica spadiceo-viridi major* C. B.

Quod in humidis ad Sellam novam Monspessuli primùm vidit, quódq; *P. Magnol* abundare juxta Ladum amnem scribit, an nova species sit & ab omnibus superius à nobis descriptis diversa nescimus. Si *D. Magnol* accuratiùs descriptum nobis dedisset, hunc scrupulum exemisset. Nec minùs incerti sumus de

* 15. *Gramine cyperoide angustifolio spica spadiceo-viridi minore* ejusdem.

* 16. *Gramen cyperinum nemorosum* Tab. J. B. *nemorosum spicâ sublongâ recurvâ* C. B.

Radicibus fibrosis, *foliis* angustis, dodrantalibus, acuminatis, *caulibus* rotundis, pedalibus *spicas* duas tresve ex luteo purpurascentes, trium unciarum sustinentibus, nobis incognitum, circa Monspelium pratorum & satorum margines ornare ait *P. Magnol.*

Præter has & alias adhuc quatuor Graminis cyperoidis species novas, & à nemine ante se proditas proponit & describit Parkinsonus in Theatro suo Botanico. Eæ sunt

1. Gramen cyperoides Danicum glabrum foliis caryophylleis.
2. Gramen cyperoides spicatâ fuscâ elegantissimâ paniculâ Bayonense.
3. Gramen cyperoides palustre Bayonense.
4. Gramen cyperoides Bayonense Ischæmi paniculis fuscis.

Quod ad singula genicula è foliorum sinubus duas tresve plerunque spicas promit: quod si verum sit, huic generi peculiare esse videtur, quantum hactenus observavimus.

Horum descriptiones è Parkinsoni historia petas: nam quia nobis incognitæ & suspectæ sunt piget eas huc transferre.

1. Gramen caryophyllatum nemorosum spicâ multiplici C. B.
Item,
2. Gramen caryophyllatum montanum spicâ varia, *ejusdem:*
Item,
3. Gramen spicatum angustifolium montanum *ejusdem,*

Graminis cyperoidis species esse videntur: quorum descriptiones in C. B. prodromo habentur.

17. *Gramen marinum cyperoides* J. B. *cyperoides maritimum* C. B. *Juncus cyperoides maritimus* Lob. *maritimus Narbonensis* Park.

C. B.

Radice nititur lignosa, longâ, rufâ, nigrâve, geniculatâ, prolixiùs serpente, fibrísq; capillata, multis villosis cirris additis, sapore grato: *foliis* longis, pallidis, crassis, porraceis, lentis, sparsis & inflexis *caulem* pedalem, rotundum, lævem nudum superantibus, cujus summitati caput globosum, Ampeloprasi magnitudine & figura insidet, corticosum, squamísque farctum, ex luteo rufescens [J. Bauhino

hino rectiùs ex nigro rubescens] splendénsque: cui folia plerunque terna, [duo utrinque Dalechampio] aliquando quaterna, triuncialia & veluti cornua prominente subjiciuntur. *Seminibus* est rufescentibus, triangulis, mediocribus.

In arenosis litoribus propè Neapolin copiosè provenit. Habetur etiam ad mare Monspelii. *Locus.*

§. *Cyperi Botanicis dicta.*

Hi majores sunt plerisque aliis hujus generis, radicibus tuberosis. His tamen ob convenientiam in paniculis squamatis species nonnullas è minoribus accensemus.

A. 1. *Cyperus longus* Ger. *longus odoratus* Park. *odoratus radice longa, sive Cyperus Officinarum* C. B. *paniculâ sparsâ speciosâ* J. B. **The ordinary sweet Cyperus, or English Galingale.**

Radicibus est oblongis, geniculatis, multis internodiis, sibi implicitis, ut sunt radices Arundinum, & Graminis modo summo cespite serpentibus, fibris multis capillatis, è puniceo nigricantibus, succulentis, carne vero in subluteo albicante, odoratis, subamaris, cùm ob nimiam locorum humiditatem amaritudo non rectè persentiatur, vel subacribus cum quadam adstrictione. Radiculæ quinetiam in Olivares portiones extuberant atque ità continuatæ sunt ut in Filipendula. *Folia* habet Arundinacea, porraceis longiora, graciliora, duriora, dorso eminente & acuto, ut tanquam acies manus evellentum scindat. *Caule* est cubitali, nonnunquam etiam altiore, erecto, enodi, glabro, striato, triquetro, medullâ albâ, ut in Junco, referto: In cujus cacumine folia minora, quadantenus stellatim disposita, comæ, quam etiam superant, subjecta. *Panicula* seu juba (Junio, Julio, & Augusto subrufa, & dum floret Agallochum ferè olente) lata laxáque ex cacumine dependet; in cujus glumis exiguum *semen* durum, cortice nigro vestitum & triangulum includitur. Quod semen (ait Fallopius) infestissimum in nostra Oriza, in nostris regionibus, & si comedatur inebriat ut Lolium.

In pratis circa Monspelium, inque Sicilia & Italia observavimus locis cultis & palustribus. D. Newton in insula *Purbeck* dicta Dorcestriæ Angliæ eum invenit prope Sacellum quoddam, à latere Portlandiam insulam spectante. *Locus.*

Stomachica est, & uterina hujus radix: Usûs præcip. in urina & mensibus ciendis, cruditate ventriculi consumenda, hydrope inchoato præservando, colica ac vertigine discutienda, intellectu roborando: masticata oris fœtorem emendat. Cocta vel macerata in oleo, contusa & imposita renibus ac pectini calculum depellit & urinam provocat. *Vires & Usus.*

Si radicibus pulverisatis saccharum & mel addatur, & cum pauco vino simul coquantur, dein in taleolas dissecentur, & jusculum affundatur Gingiber conditum æmulabitur.

Stipites cum radicibus sole exsiccatos & aceto conspersos frustatim tundunt, & vestibus interponunt ut suâ odoris gratiâ commendent Galli. *Ruell.* Sic & Hispaniæ & Italiæ mulierculæ radices aceto paratas pro odoramento ac suavi suffitu recondunt: aliquæ etiam exinde pulveres conficiunt.

Radix pulverisata ad ʒ j. cum spica Lavendulæ optimè fœtum expellit, ut & secundinas. *D. Palmer* ex dictatis D. Hermanni.

2. *Cyperus panicula crassiore minùs sparsâ* J. B. *An Cyperus rotundus inodorus Germanicus* C. B? *Cyp. rot. littoreus inodorus Anglicus alter* Park?

Culmum tollit triangularem ad cubiti & sesquicubiti altitudinem, quem stipant *folia* graminea, striata, carinata, acuto dorso, gibba: in culmi summitate *folia* duo aut tria breviora, angustiora oriuntur, quorum sinu paniculæ se explicant fuscæ, flosculis pallentibus. *Radix* è pluribus olivaribus glandibus constat, colore foris fusco, intus albo, substantiâ durâ, dulci. Hisce adnata complura filamenta, glandiúmque inter se connexus per filamenta fit culmum crassitudine æquantia. Virens odore destituitur.

Floret Junio & Julio suo nimio reptatu molesta. *Tempus.*

Plantam cujus descriptionem è J. Bauhini historia mutuatam dedimus eandem esse quam C. Bauhinus *Cyperum rotundum inodorum Germanicum* appellat, minimè dubitamus. Nam & descriptiones per omnia conveniunt, & C. Bauhinus se eam vidisse ait copiosè in horto Montbelgardensi à Joanne fratre cultam: cui etiam idem est cum eo qui in scrobibus & rivulis ad Scaldæ amœnissima fluenta provenit, Lobelio monente, cui Cyperus aquaticus Septentrionalis: at Camerario Cyperus rotundus, nigras inodoras radices habens dicitur.

Chabræus apud J. B. hunc Cyperum rotundum odoratum vulgarem *C. B.* facit. Verùm si rectè pictus sit, nec panicula, nec radices conveniunt. Notandum tamen *P. Magnol* observare in Planta propè Monspelium nascente, quam pro Cypero rotundo vulgari *C. B.* habet, caules ex radicibus rotundis exire, ut in icone Cyperi rotundi inodori Germanici ejusdem *C. B.* pinguntur, non autem radicibus fibrosis appendi rotundas, ut in icone Cyperi rotundi odorati vulgaris. Nos certè in plantis nostris siccis Monspelii collectis invenimus Cyperi paniculâ crassiore minùs sparsa culmum & paniculam. Fortè igitur Cyperus rotundus odoratus vulgaris *C. B.* & Cyperus rotundus inodorus Germanicus una & eadem planta sunt; de quo tamen ob iconas tantopere diversas dubitamus.

3. *Cyperus rotundus Orientalis major* C. B. *Cyp. Syriaca & Cretica rotundior* J. B. *Cyp. rotundus odoratus Syriacus* Park. *rotundus Syriacus* Ger. emac. *Alpin.*

Radicibus est rotundis, Olivæ crassitie, multis, mediâ quadam fibrâ tanquam filo, Filipendulæ modo, connexis, variis striis aspersis, foris subrufis, aliquando rubentibus, aliquando etiam nigris, intùs albidis,

albidis, aromatici odoris, & acuti saporis. *Foliis* est porraceis, longioribus tamen atque angustioribus; *caule* cubitali, anguloso, in cujus cacumine folia aliquot, stellæ in modum disposita, è quibus spicæ aliquot herbacei coloris, semina continentes, prodeunt.

Locus. In Ægypto circa urbem *Bagadet* in muscosis humidis copiosè Rauwolfius vidit: in Nilo flumine & pluribus Ægypti lacubus vel locis palustribus copiosissimè provenit Alpino monente.

4. *Cyperus rotundus Orientalis minor* C. B. *Cyp. rotundus minor* Adv. *rot. odoratus Syriacus minor* Park. *minor Creticus* Ger. emac.

C. B.

Hic illo duplo minor est; cortice fusco, villoso, priori sapore & odore similis, qui non modò à Syriæ montosis udis, sed etiam Illyriæ & Apuliæ, ubi sponte provenit in Italiam defertur.

Huic similis Cretica, radice Olivæ minoris rugosa, foris nigra aut fusca, odorata, aromatica & amara.

5. *Cyperus rotundus minimus Hispanicus* C. B. *rot. odoratus alter humilis Hispanicus* Park. *Cyperus rotundus pumilus elegantissimus pede humilior* Clus. cur. post. *quem in sportulis Gulielmi Boelii vidit.*

A. 6. *Cyperus rotundus littoreus inodorus* Lob. J. B. *rotundus inodorus Anglicus* C. B. *rotundus littoreus* Ger. *rot. littoreus inodorus Anglicus* Park.

In Angliæ Borealis & Belgii fluminum littoreis, lenéque fluentium rivulorum, & maris alluvionibus Cyperi genus non inelegans, radicum longè latéque sparsa sobole, multis & bicubitalibus implexarum filamentis Cypero rotundo parium oritur. *Folia* angulosa, *caulis* cubitalis & sesquicubitalis, nitidus, triquetrus, in quo racemosa juba congesta. Gustu subastringit. *Radix* frigida & sicca, odoris & saporis expers. *Lobel.*

Felicior nobis fuit Lobelius qui hujusmodi Cyperum in Angliæ Borealis litoreis invenerit. Nobis enim plantas ibi indagantibus non comparuit, ab aliis tamen observatum audivimus.

Alias adhuc hujus generis plantas describit & depingit Parkinsonus; nimirum

1. Cyperum rotundum litoreum inodorum Anglicum alterum. A superiore capitulis aliquot squamosis nigricantibus, tribus vel quatuor simul junctis differt, cætera similis.

2. Cyperum rotundum inodorum aquaticum. Radicibus nigricantibus, rotundis, fibras inter reptandum emittentibus; paniculis oblongis seu spicis è summitate caulium una cum foliis exeuntibus à reliquis distinguitur.

3. Cyperum rotundum inodorum aquaticum alterum. Radicibus oblongis Olivaribus fibras multas emittentibus cum præcedente convenit; foliis multò longioribus, caulibus elatioribus, capitulis brevioribus eminentioribus foliis longis intermistis, ab eodem differt.

A. 7. *Cyperus longus inodorus sylvestris* Ger. *longus inodorus vulgaris* Park. *longus inodorus sylvestris Lobelio* J. B. *longus, inodorus Germanicus* C. B. *Gramen cyperoides altissimum, foliis & carina serratis* P. Boccone. **Long-rooted bastard Cyperus.**

Bocc.

Calamus hujus arundinaceus, rotundus, geniculatus, hominis quandoque proceritatem æquans. *Folia* in singulis geniculis *Cyperi* vulgaris more carinata, pede longiora, semunciam lata, supernè angustiora, utroque margine & media costa Serratulæ foliorum modo exasperata & serrata: In cacumine & foliorum alis Jubæ Milii vel Junci paniculâ sparsâ contractiores, succedentibus etiam seminibus minoribus & nigricantibus. *Radix* subest longa, fibrata, perennis, Graminis canini seu dactyli modo serpens.

In palustribus provenit v. g. ad pagum *Hinton* propè Cantabrigiam; in loco quodam paludoso ad maris litus inter Pensantiam & *Marketieu* oppida in Cornubia; & in locis palustribus ad fluvium *Tame* sub *Dorsthill* vico non longè à *Tamworth* oppido agri Warwicensis. Observavimus etiam in Lado amne juxta Monspelium. Monspelienses pro non descripto habent: nobis descriptus videtur & depictus sub titulo allato quamvis imperfectè.

Cyperum longum inodorum sylvaticum C. B. Park.

Cum à C. Bauhino in Prodromo imperfectè descriptus sit, ut qui caulem & paniculam non viderat, omitto.

8. *Gramen cyperoides panicula nigricante* Park. *cyp. minus, paniculâ sparsa nigricante* C. B. *Gr. parvum pulchrum paniculâ compressa nigricante* J. B.

J. B.

Proximè describendæ speciei paulò major est, dodrantem interdum excedens, tota habitior; *folia* latiora, longiora: *culmi* trianguli crassiores, similiter enodes; paniculæ haud secus distichæ, squama[illegible]t numero ferè superiores ita magnitudine inferiores, colore nigricante. Folia paniculis subjec[illegible]ndem habent positum, eandémque inter se proportionem, sed majora quàm alterius.

Locus. In palustribus non procul Monspelio collegimus, item in Italia ad ipsos Florentiæ muros in fossis.

9. Gramen

9. *Gramen cyperoides paniculâ sparsâ subflavescente* Park. *cyp. minus panicula sparsa subflavescente* C. B. *Gr. pulchrum parvum paniculâ latâ compositâ* J. B.

J. B.

Pulcelli hujus graminis radices capillares sunt, colore ruffæ, palmum longæ: *Folia* parva, unciam unam, duas trésve longa, tenuia: *Culmi* triquetri, enodes, frequentes, palmares & sesquipalmares: quorum extremis sessiles, sinéque pediculis utplurimum (licet etiam interdum è medio productus pediculus brevis plures alias sustineat paniculas) impositæ *paniculæ*, umbellam quodammodo mentientes, speciosæ, Graminis amoris dicti non ità dissimiles, compressæ, semunciam circiter longæ, culmum latæ, binis versibus squamatis compactæ, colore ex viridi rufescente nitido: *Semen* minutum, nigrum. Subjecta sunt terna folia graminea, quorum unum reliquis multò brevius semper conspicitur.

In humidioribus & ubi per hyemem aquæ stagnârant per Germaniam, Italiam & Galliam Narbonensem abunde provenit. *Locus.*

A. 10. *Cyperus gramineus* J. B. *gramineus Miliaceus* Ger. *Pseudo-cyperus miliaceus* Park. *Gramen cyperoides miliaceum* C. B. **Millet-Cyperus-grass.**

J. B.

Triquetrum cubitalis altitudinis *caulem* surrigit, quem *folia* comitantur, ejus imum medio tenus ferè complexa, ubi à caule recesserint ejus cacumen superantia, carinata, duplo Gramineis latiora, alioqui non ità dissimilia. Summo caulis fastigio Miliaceæ in latum diffunduntur paniculæ, granis confertis Junci gravidæ, quorum exortui folia subjiciuntur, inferioribus nisi minora essent similia. *Radix* fibrosa.

Variis in locis observavimus: v. g. ad ripas fluvii *Tame* prope *Tamworth* oppidum in agro Warwicensi, in amne non longè ab *Haverford-West* in Penbrochia Walliæ; in fluvio *Blackwater* ad molendinum paulo infra *Bocking* vicum, in Essexia à *D. Dale* ostensum, & alibi. J. Bauhino Genevæ, Basileæ & Montbelgardi frequenter & copiosè Maio Mense florentem observavit. *Locus.*

Gramen cyperoides sparsa panicula Altæ Portæ Park.

Quænam planta sit Botanicis Londinensibus inquirendum relinquo: an Cyperus supra descriptus, An Cyperus VII. seu longus inodorus sylvestris. An fortè Graminis juncei quoddam genus. An nova & non descripta Cyperi species: quæ tot curiosos vestigatores hactenus effugit, & soli Parkinsono se conspiciendam præbuit?

11. *Cyperus esculentus* C. B. *Trasi* J. B. *Cyperus dulcis rotundus esculentus Trasi dulce vocatus* Park. *Cyperus esculentus sive Trasi Italorum* Ger. emac. **Sweet Cyperus, or Rush-nut.**

C. B. Col.

Radicibus est tenuibus, fibrosis, à quibus globuli rotundi, velut exigui bulbuli, ut in Cypero, dependent, qui ex aliqua parte magis extuberarit, extremum divisum habentes, ut Mali Punici fructus, Mespili coronam æmulantes, paucis lineis per obliquum circumductis ac si pluribus partibus conjunctis constarent: aliquando cicerum, aliquando fabarum magnitudine: vel ut Columna, magnitudine & formâ ad fructum minoris Mespili, ex genere Setaneæ accedentes, cortice scabro & rugoso, cùm exiccatur per transversum ut Arundinum radices striato, exteriùs rufescente, qui excoriari nequit, ideo sine cortice dici possunt: carne candida, solida, nec odora, nec medicata, sed sapore grato, alimentoso, dulcique & Castaneis proximo: foliis Cypero æmulis, arundinaceis, oblongis, dorso eminente triangulis & acuminatis caulibus cubitalibus, angulosis, in quorum cacumine alia folia minora, stellarum modo disposita: inter quæ flores Julio exeunt spicati, sive panicula Cyperi subflavescens. Omnia verò quàm in Cypero rotundo breviora ac minora.

Nascitur in agro Veronensi; & alibi etiam, quicquid dicat J. Pona: in Siciliæ extremis arenosisque oris Austro expositis, autore Columna. Nos etiam in Sicilia collegimus & asservamus hujus ut suspicamur caulem cum panicula, quæ bene respondet iconi à Columna exhibitæ, differt autem à panicula Cyperi longi Monspessulani quòd minus sparsa sit, quòd spicæ squamosæ eam componentes multo latiores sunt, & plus duplo longiores, quodque magis confertæ & plures simul in uno pediculo communi: colore tamen non distant. Radices ob festinationem non eruimus. *Locus.*

Hanc speciem caulem nunquam proferre aut florere nec Jo. Pona, neque Gesnerus ipse mihi persuaserint: alicubi fortè, ut in Veronensi agro, rariùs profert. Nullum plantam perfectam flore & semine carere concesserim.

12. *Cyperus Indicus* Bontii.

Bont.

Herba hæc in summa quantitate circa fluenta Javæ crescit. Radices ejus tuberosæ sunt non secus ac Chamæbalani, odoris plane aromatici & Caryophyllos referentis. Unde earum decocta per aliquot dies sumpta nervorum frigidis affectibus summè conducunt, inprimis multum adferunt levaminis in tremoris seu Paralyseos isto genere quòd *Beriberii* Indis dicitur. Indæ mulieres hanc plantam etiam ciendis mensibus adhibent, nam diuretica admodum est. Ideo hydropicis quoque convenit. *Vires.*

Sal ex cineribus utile est consumendis excrescentiis in ulceribus præsertim tibiarum & pedum. Cyperi cineres pernionibus etiam inspergi solent.

An & quid differat à suprascriptis Cyperis neque ex descriptione, neque ex figura certò colligere possumus.

CAP. II.

De Papyro.

PApyrus nisi nomen peculiare sortita esset, ob caulem triquetrum Cypero potuisset accenseri.

Papyrus Nilotica Ger. J. B. *Antiquorum Nilotica* Park. *Nilotica sive Ægyptiaca* C. B. *Item Papyrus Syriaca vel Siciliana* ejusdem, & Park. *Nos enim non distinguimus.* **The Paper-reed.**

Hanc ità describit eruditiss. Veslingius: Assurgit ab Arundineis fibrosisque *radicibus* [Cæsalpinus radices lignosas, crassas, Harundinis modo geniculatas, numerosa sobole in obliquum tendentes, sapore & odore Cyperum æmulantes, sed infirmiùs, subrufas Papyro Sicilianæ attribuit] circa Nili stagnantis ripas *caule* numeroso, triquetro, non raro septem cubitorum mensuram speciosa proceritate cùm æquante, tum superante. *Folia* circa utrumque scapi extremum, inferiùs ampliora Sparganii Cyperive instar repanda, supernè minora, quæ radiatum veluti calycem innascenti jubæ subjiciunt. Denso staminum ordine stipatum caulis fastigium cæsariem exprimit, & circa summum hujus prominuli florei apices obligatum circumplicatâ hederâ thyrsum effingunt. J. Bauhinus sic floream comam describit. Floribus est perquam speciosis & luculentam in ambitu cæsariem effigiantibus, numerosis gracilibus thyrsulis, denso & æquabili comarum stipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, non ut Cyperi sparsis: nimis ornatè & minùs clarè. Cæsalpinus comam latam, ex numerosis parvis juncis triangulis constantem, in quorum summo flocci rufi, ei ascribit; *magis perspicuè.*

Papyrus, quam Cæsalpinus in horto Pisano aluit, ex Siciliæ paludibus delatam, quam, eodem autore, in Sicilia vulgò Piperum vocant; quam J. Bauhinus in horto dicto Cæsalpini benevolentia vidit, nobis non aliter differre videtur à Papyro Nilotica Veterum quàm magnitudine aliisque accidentibus à loci diversitate ortis: neque J. Bauhinus aut etiam Cæsalpinus ipse distinguunt; aliter quam magnitudine.

Vires & Usus. Ex Papyro olim chartæ fiebant ad scribendi usum, conficiendi modum vide apud Plinium *lib.* 13. *cap.* 11, 12. Hæc ante repertas fruges Ægyptiis alimentum [omnes enim Ægypti incolæ & crudam & elixam & assam manducabant, & succum devorabant, manducamentum autem expuebant] stragulas, navium contextum, vasorum utensilia, florem ad coronandos Deos, & calceos horum sacerdotibus præbebat. Radix in usum ligni cedebat. Chirurgi, referente Alpino, foliorum medullâ utuntur ad ulcerum ora dilatanda. Ex scapique combusto cinere recentia ulcera curant, qui etiam maligna augeri (si sæpe aspergatur) non finit. Ex scapis recentibus aquam destillant ad oculorum suffusiones, caligines ac obscuritates maximè proficuam.

Chartæ ex Papyro in desuetudinem obierunt; novo chartarum artificio circa Annum 1470. (quo tempore ex Gallicia duo viri Antonius & Michael in Germaniam & Basileam venerunt, & secum artem illam antea Germanis ignotam attulerunt) invento; Lintea scilicet usu detrita & flaccida tandiu tundunt machinis aquâ motis donec in succum dissolvantur: hunc optimè aquâ dissolutum, non sine glutine, & conturbatum, cribris excipiunt, qui succi crassitiem retinentes, paginam reddunt super stramenta ad usum parata, quæ ad prioris imitationem Papyrus quoque nominatur, eò quòd eundem nobis usum præstet quem olim Ægyptiis Papyrus præstabat.

CAP. III.

De Junco & Gramine junceo.

JUncus caulibus teretibus, fungosis, panicula vel in summo caule existente, vel ex ejus latere inferiùs exeunte, & multis seminibus majusculis compositâ à reliquis graminifoliis distinguitur. Gramina juncea à Juncis distinguuntur caulibus foliosis articulatis. Folia etiam in his non semper teretia sunt, sed in nonnullis speciebus compressa, in omnibus tamen fungosa.

Notandum etiam nos communem Botanicorum sententiam secutos nonnullas species Juncis admiscuisse, quæ ad hoc genus propriè non pertinent, ut v. g. Juncum acutum maritimum Cambrobritannicum, Gramen tomentosum, &c.

Juncus autem à jungendo dicitur, quòd cùm flexilis sit, res eo jungi possint.

§. 1. *Junci.*

A. 1. *Juncus acutus capitulis Sorghi* C. B. *maritimus capitulis Sorghi* Park. *pungens, seu Juncus acutus capitulis Sorghi* J. B. **Pricking large Sea-Rush.**

J. B.

Densè stipatos tollit *culmos*, sesquicubitales, crassiusculos, rigidos, cortice spisso, medullâ solidiusculâ, albâ, quos statim à radice, crassis fibris contextâ, involvunt *foliaceæ* vaginæ, rubentes, dodrantem circiter longæ, comitantibus pinnatis cristis, Sparti Austriaci formâ non autem colorem, qui hic

hic ruffus, æmulantibus. Infra mucronem autem culmorum pungentem tribus quatuórve pollicibus exiliunt florum seminúmque glomerata *capitula*, [subrotunda, splendentia, fusca, Sorghi æmula. *semen* minutissimum, oblongum, & subfuscum continentia] quorum exortui subjectum est folium, indidem erumpens, ex latiore principio vaginam imitata, in acumen desinens.

In arenosis cumulis ad Occidentale Cambriæ litus Merionethense copiosissimè oritur. C. Bauhinus circa thermas Aponianas frequens esse ait, ut & non longè Monspelio ad pagum *Perauls*, imò in tota illa ora maritima passim provenit. *Locus.*

A. 2. *Juncus acutus maritimus capitulis rotundis* C. B. *acutus maritimus alter* Park.

C. B.

Hic multò procerior est [præcedente] inquit C. Bauhinus, [imò nobis observantibus nihilo procerior:] *radice* crassa, lignosa & nodosa, fibris capillata, ruffo cortice obducta: *calamis* sive scapis permultis, duos cubitos superantibus, ad exortum rufâ tunicâ opertis, fungosâ medullâ farctis, in vertice mucrone pungente duplici, altero sæpe unciis quatuor capitula superante, altero breviore, deorsum reflexo: inter quos scapus dissilit, pediculi prodeunt, foris læves ac teretes, intus veluti canaliculati: *capitula* parva, rotunda, aspera, Sparganii formâ sustinentes: nonnunquam verò *capitula* plura, aspera, conglobata sine pediculo proximè caulem amplectuntur; quibus mense Junio *flos* capillaceus & candicans insidet, seu lanugo mollis, nivea & tomentosa instar barbulæ propendet.

In Sicilia, Italia & Gallia Narbonensi ad maris litus valdè frequens est. Nuper etiam in Anglia detexit, in comitatu Somerseti D. Stephens. *Locus.*

Ex medulla & ellychnia & alia à circulatoribus fiunt, unde columbas commentitias volitantes, atque acre sese librantes conflatas vidit Lobelius. *Adv.* *Usus.*

A. 3. *Juncus acutus maritimus caule triangulo* C. B. Park. J. B.

C. B.

Radice est repente, fibrosa: à qua aliæ radiculæ prioribus exsiccatis nascuntur: hinc *culmi*, quos ad radicem brevia *folia* cingunt, pedales, trianguli exsurgunt, & in extremitatem pungentem desinunt, & paulò infra fastigium à latere floccus racemosus rufescens, ex granulis tribus lateribus donatis constans, exit.

In maritimis propè *Frontignanam* & *Perauls* oritur. Apud nos ad ripas Thamesis fluvii tam supra, quàm infra Londinum, ut à fide dignis mihi relatum est: quamvis ipse nec ibi, nec alibi eum hactenus viderim. *Locus.*

4. *Juncus acutus maritimus Anglicus* Park. English Sea hard Rush.

Eodem modo radicibus se propagat quo alii Junci. Sunt autem scapi seu calami sesquicubitales aut altiores, teretes, læves obscuriùs virides, duriores & solidiores multo quàm Junci lævis vulgaris, medullâ densâ & solidâ farcti, alioqui magnitudine illis non multùm cedunt; ad imum tribus quatuórve thecis squamosis ex rubro nigricantibus cincti. E scapo in sinum excavato, & in duo cornua, altero admodum brevi, diducto, sesquipalmari aut dodrantali ab apice distantia, erumpit *panicula* ampla, in plures partiales paniculas divisa, unâ præ aliis longo pediculo insidente & supra reliquas eminente ac si separata esset. Panicula in latitudinem minus diffusa est quàm Junci lævis vulg. colore albi spadicei tantillo intermixto, vasculis triangularibus composita.

In maritimis palustribus copiose oritur, ut, v. g. circa Camalodunum in Essexia & ad Occidentale Cambriæ latus. *Locus.*

A. 5. *Juncus acutus* Ger. *acutus vulgaris* Park. *acutus paniculâ sparsâ* C. B. *An Juncus foliaceus* J. B? Common hard Rush.

Radix propè terram superficiem obliquè incedit, fibris frequentibus fuscis demissis firmiter depacta; Plurimi inde conferti junci è capitulis seu gemmis crassis & velut bulbosis squamis membraneis spadiceis splendentibus obvoluti exeunt. Hujusmodi membranosi folliculi, spadiceo colore splendentes, ac si politi essent, intimo reliquis multò longiore, imum juncum ad palmi & amplius longitudinem involvunt & obvestiunt. *Junci* sesquicubitales sunt & altiores, graciles, teretes, striati, cortice crasso, medullâ intus paucâ, non tamen inanes, è radicibus omnes oriundi, nulli (quantum nos observare potuimus) ex aliorum sinubus, ut scribit Dodonæus, eúmque secuti alii plerique Botanici. Forte alium & à nostrate vulgari Junco acuto seu duro diversum describit: in acutos mucrones exeunt; infra quos ad dimidii plus minus pedis distantiam erumpit panicula sparsa, rufescens, semen in vasculis.

In pascuis & ad vias publicas solo humidiore passim provenit. *Locus.*

Junci panicula arundinacea descriptio apud J. Bauhinum in multis ad Juncum nobis descriptum accedit.

A. 6. *Juncus montanus palustris. An Oxyschœnos sive Juncus acutus Alpinus Cambrobritannicus* Park? Moss-Rush, Goose-corn.

Fibris majusculis rubentibus radicatur. *Folia* numerosa, non erecta, sed plerunque supra terram expansa stellæ in modum, brevia, dura, acuminata, non exactè rotunda, sed superna parte canaliculata, unde rectiùs fortasse ad Gramina quàm ad Juncos referendum est hoc genus. E medio foliorum exurgit *caulis* dodrantalis aut pedalis, firmus, medullâ farctus, uno tantùm folio propè terram cinctus, cætera nudus, junceam in summo *paniculam* gestans, e pluribus particulis compositam, quæ singulæ è sinu foliis, quod in caule ad earum basin consistit emergunt. *Flos* Graminis hirsuti exilis,

hexapetalos,

hexapetalos, cum totidem in medio staminulis fimbriatis luteis. Succedunt capsulæ majusculæ, subrotundæ, semen continentes.

Locus. In montosis palustribus solo spongioso & putrido per totam Angliam copiosè nascitur: ut loca indicare non sit opus. Propè Londinum in ericeto Hampstediensi.

Figura & descriptio Graminis juncei maritimi majoris apud Parkinsonum huic nostro convenit.

Parkinsonus speciem hujus minorem habet, quam vocat Oxyschœnum sive Juncum acutum minorem, *p.* 1192.

A. 7. *Juncus aquaticus maximus* Ger. *lævis maximus* Park. *max. holoschænus* J. B. *Juncus maximus seu Scirpus* C. B. **Bul-rush, or great Water-rush.**

C. B.

Hic magnitudine & crassitie reliquos superat, & proceritate Typhæ æqualis est: ex *radice* crassitudine ferè cubitali, geniculata, hinc indè per terram repente, cortice atro-rubente intecta, intus candida scirpi seu junci hominis altitudinem superantes, minimi digiti crassitie, virides (qui exsiccati albescunt) rotundi, enodes, medullâ candidâ, molli & fungosâ farcti attolluntur: quorum cacuminibus scirpis reclusis petioli intus canaliculati, foris teretes extenduntur, qui summo apice floccos seu paniculas ruffas, inæquales, squamatim compactas metæ figurâ, infernè latiores, supernè acuminatiores sustinent. *Semen* Milii magnitudine, triangulum, alterâ parte compressum, altera dorso elato succedit.

Hic ob fungosam & foraminulentam medullam levissimo vento facile hinc indè, instar Arundinis vulgaris agitatur.

Locus. In fluminibus, piscinis & stagnis majoribus, aquas semper habentibus invenitur.

Usus. Juncorum multiplex usus est, ad tegetes, scabella pedum, ad cathedrarum sedes, sportas, &c. Inter Indos ad tapeta, stragula, pileos, &c.

Juncus seu Scirpus medius C. B. Park. *sylvaticus Tabernæmontani* J. B.

A præcedente magnitudine potissimum differt, & in sylvis sed locis aquosis provenit; unde Juncus sylvaticus Tabernæmontano dicitur. Pleniorem descriptionem videsis apud J. Bauhinum.

A. 8. *Juncus lævis vulgaris paniculâ sparsa nostras. An Juncus paniculâ arundinaceâ* J. B? *Jun. lævis paniculâ sparsâ major* C. B? Park? *Juncus lævis* Ger? **Common soft Rush.**

Ad bicubitalem aut majorem altitudinem assurgit, scapis teretibus, erectis, minimè nodosis, culmo crassioribus, viridibus, glabris & nitentibus, medulla solidiore & densiore quàm in sequenti specie, unde ad ellychnia aptiores sunt, in mucrones acutos desinentibus. Dodrantali cis apicem spatio erumpit panicula sparsa & latè diffusa, saltem in locis ubi humor abundat, aliàs enim paulò compactior est: in petiolis tenuibus vascula propendent, multò quàm in sequenti Junco minora, pallidiora, quamvis planta ipsa major sit.

Locus. In aquis ipsis aut juxta aquas.

Hujus medullæ usus est ad ellychnia. Ex cortice texunt funes in agro Staffordiensi, vide *D. Plot.*

A. 9. *Juncus lævis vulgaris panicula compactiore. An Juncus lævis vulgaris* Park? *An Junc. læv. glomerato flore* ejusdem? *Juncus lævis paniculâ non sparsa* C. B. **Round headed Rush.**

Hic à præcedente differt caulibus striatis, medullâ rariore & spongiosiore, unde ad ellychnia inutilis est, paniculâ compactiore & vasculis seminalibus majoribus, superiùs seu cacumini propiùs erumpentibus, tempore denique florendi maturiore.

Locus. In pascuis & sylvis locis humidioribus copiosè non rarò oritur, cùm superior plerunque in aquis tantùm aut juxta aquas: locis certè humidioribus quam hoc loco descriptus.

Junco Matthioli figura apud J. Bauhinum huic convenit, non item descriptio.

10. *Junci genus medullâ prorsus niveâ* Hist. Lugd. J. B. *Juncus lævis alter* C. B.

Parùm differt à Junco lævi vulgari paniculâ sparsa; ut nesciam an planè distinctus sit.

11. *Juncus cacumine reflexo major* C. B. J. B. Park.

C. B.

Radice nititur capitata, & quâ parte alia aliis adhærent & incumbunt, leviter compressâ, cortice nigro obductâ, fibris plurimis deorsum & ad latera emissis, & in unum cespitem coacervatis: *Scirpis* est sesquicubitalibus, ad exortum tunicâ atro-rubente & splendente tectis, qui infra cacumen incurvatum, pedis ferè spatio, ad latus scirpo fisso, plures pediculos emittit, qui foliacea, membranosa & oblonga vascula, in quinque apices fissa sustinent: quæ fructum angulosum, nigrum minuto *semine*, eóque flavo, refertum continent. Vel, ut Ruellius, Melancranis seu Atriceps dicitur: fructum gerit uvarum cohærentium modo, in quibus cuspidatum semen clauditur. Aquei & subausteri saporis.

Locus. Nascitur in aquosis & pinguibus locis, sed pura & præterlabente aqua ferè madentibus.

12. *Juncus*

12. *Juncus acumine reflexo alter* C. B. J. B. Park.

Caule est sesquicubitali, rotundo, lævi, aphyllo: paniculâ umbellæ simili, atrosplendente, pediculo carente, filamentis cœruleis, (ut in Aphyllante cœrulea) donata: quam *caulis* duarum triúmve unciarum, acutus sed mollis, parúmque reflexus superat.

In Provincia Galliæ provenit. *Locus.*

A. 13. *Juncus trifidus* J. B. *acumine reflexo trifidus* C. B. Park.

J. B.

Ex *radice* nigra, geniculata & fibrosa, longiuscula scirpi producuntur plures, dodrantales, valdè tenues, quorum singuli per extrema in tres stylos palmares, tenuissimos, acutos finduntur: intérque hos ad exortum sedentes paniculæ paucæ, exiguæ, ex rufo fuscæ.

In monte Fracto Lucernatum, inque Pyrenæis & montibus Moraviæ provenit. *Locus.*

A. 14. *Juncellus omnium minimus, Chamæschænos* Ad. Lob. *Juncellus Lobelii* Park. *An Juncus humilis* J. B? *An Juncellus inutilis sive Chamæschænos* C. B? **The least Rush.**

Transversam agit radicem, in superficie terræ repentem, è qua obiter hinc fibræ albentes demittuntur, inde surriguntur Junci crebri, qui paniculas producunt, tres uncias aut interdum palmum alti, enodes, unico vel altero ad basin foliolo cincti, setæ equinæ crassitudine aut etiam tenuiores, erumpentibus, propè apicem ad latus, ut in aliis juncis, paniculis brevibus compactis habitioribus (ut mihi videbatur) squamosis, absque pediculis, plerunque duabus, interdum unico, rariùs tribus, colore primùm virentibus, tandem nigricantibus in cinereo. Imi junci & transversa radix spadiceæ sunt.

In arenosis & glareosis humidioribus oritur. *Locus.*

15. *Juncus exiguus montanus, mucrone carens* C. B. Park. J. B. *An Juncus lychnanthemo tenuis* Thalii?

Radice est pusilla, nigra, capillacea: *cauliculo* quatuor vel quinque unciarum, cujus summo *capitulum* parvum, ex fusco purpurascens, quadrifidum, in exiguum, rigidiusculum filamentum abiens insidet: *foliola* ad cauliculi principium tria, juncea, unciam longa.

In Taurero Rastadiensi Austriæ monte provenit. *Locus.*

A. 16. *Juncus lævis paniculâ glomerata nigricante* C. B. *lithospermi semine* Hort. reg. Blæs. & Paris. Botan. Monsp. **Round black-headed Marsh-Rush, or Bog-Rush.**

Magn.

Radicem habet ex multis fibris nigricantibus, in unum cespitem coacervatis, compositam, unde plurima *folia* palmaria, triangularia producuntur, inter quæ plures oriuntur scirpi cubitales, quorum unusquisque capitulum spadiceum producit, scirpo adhærens, ex variis folliculis compositum, in quibus semina alba, splendentia, Lithospermi majoris seminibus minora continentur. Folia & scirpi versus radicem colorem habent atro-rubentem.

Provenit apud nos locis palustribus, putrido & spongioso solo ut v. g. Hintoniæ & Tevershami mariscis propè Cantabrigiam. Reperitur etiam circa Monspelium: unde à *P. Magnol* pro nondum edito depingitur & describitur. *Locus.*

A. 17. *Juncus parvus calamo supra paniculam compactam longiùs producto.*

Semipedali altitudine assurgit, *scirpo* tenui, gracili, paniculâ compactâ, tertia circiter totius longitudinis parte à summo scapi mucrone erumpente.

Tribus hisce notis, 1. parvitate sua; 2. paniculâ compactâ; 3. scapo supra paniculam longissimè producto, ab aliis Juncis facilè discernitur.

In Westmorlandia non procul ab oppido *Amblesida* dicto invenit *D. Newton.* *Locus.*

A. 18. *Juncus capitulis Equiseti* C. B. *aquaticus minor capitulis Equiseti* Ger. Park. *capitulis longis, sive clavatus* J. B. **Club-rush, or Aglet-headed Rush.**

C. B.

Radice est geniculata, Graminis aut Arundinis modo serpente, & innumeris fibris implexa: scirpis cubitalibus, aliquibus tamen ad radicem duarum & trium unciarum, ad exortum subrubro cortice tectis, tenui & fungosâ medullâ planis, quorum verticibus capitula exigua, rufescentia, aliquando rotunda, aliquando oblonga, Asparagorum Equiseti vel clavæ instar insident: *flores* candicantes & villosos, in latus exporrectos Maio & Junio mensibus emittit. Septembri mense in hoc, quemadmodum in Secali luxuriante grana, oblonga, nigricantia, dura, intrinsecus alba vidimus.

Varietas observatur in stylis vel scirpis, alteri enim triplo latiores, alteri angustiores sunt.

In rivulis frequentissimus est: reperitur etiam in aquis stagnantibus. *Locus.*

A. 19. *Juncus capitulis Equiseti minor & fluitans C. Bauhini* J. B. *Juncellus capitulis Equiseti fluitans* C. B. Park. **Floting Club-rush.**

C. B.

Ex *radiculis* capillaceis juncus tenuissimus recurvus prodit, qui in pures Juncellos duarum triúmve unciarum subdividitur, quorum aliqui erecti, aliqui reflexi capitulum minimum sustinent, & Juncellis singulis foliolum tenue, capillaceum adponitur. In

In Angliæ aquosis fluitat autore Gillenio.

Hanc speciem nos nondum vidimus: sed aliam à D. *Rob. Plot.* in historia naturali Oxoniensi titulo

A. 20. *Juncelli omnium minimi capitulis Equiseti.*

Qui è radicibus capillorum instar tenuibus exurgit setæ equinæ crassitie, altitudine tres uncias non excedens, clavam in apice parvam aliorum hujus generis in modum, sustinens. Notandum autem Juncum hunc non ramosum esse in modum præcedentis, sed simplicibus scapis è radice exsurgere.

Locus. In pascuis communis Binseii humidis fossis propè Isidem fluvium. Hunc nobis communicavit amicissimus vir reique herbariæ peritissimus *D. Dodsworth.*

A. 21. *Juncus Alpinus cum cauda leporina* J. B. *Alpinus capitulo lanuginoso sive Schœnolaguros* C. B. *à capitulo haud multum leporum caudæ dissimili. Gramen juncoides lanatum alterum Danicum* Park. **Hares-tail-rush.**

J. B.

Crebros ex parvis radicibus surrigit *culmos,* dodrantales, interdum cubitales, striatos, *foliis* propter terram stipatos, quæ & ipsos culmos aliquousque involvunt, alioqui juncea *folia* in stylum exeunt acutum, paulóque supra radicem rufescentia sæpe in fibras comosas fatiscunt. Cæterum singuli *culmi* in echinatam caudam, canescentibus, tomentosis squamis compactilem fastigiantur, mollitie holosericum provocantem. Radicatur denique fibris aliquammultis fragilibus.

Locus. In palustribus putridis & cœnosis quas **Mosses** vocamus, ut v. g. in **Pillin-moss** in Lancastria, **Ellesmere meers** in Salopia, provenit. Inque montibus solo spongioso, aquæ bibulo & cœnoso.

A. 22. *Juncus parvus palustris cum parvis capitulis Equiseti. An Juncus montanus parvus cum parvis capitulis luteis* J. B.? **Dwarf Rush, with small Aglet heads.**

Plurimis fibris crasciusculis subluteis, altè in terram demissis, crispis & velut undulatis radicatur. Imam juncorum partem squamæ crebræ pellucidæ, nigricantes obvolvunt, ut in aliis fit. Styli palmares tenues, satis firmi & rigidi in ipsa summitate capitulum exiguum gestant ex spadiceo nigricans, unde stamina seu filamenta numerosa sordidè flavicantia exeunt. Folium in singulis caulibus unicum perbreve.

Tempus. Maio mense floret.

* 23. *Juncus Alpinus bombycinus* C. B.

C. B.

Ex *radice* aliorum Juncorum simili *folia* juncea exurgunt inter quæ *culmi* plures tenuissimi, palmo minores, qui capitulum parvum lanugine albâ ornatum sustinent.

Locus. In montibus Moraviæ: & in locis udis vallis *Grindelwald* Bernatum.

A. 24. *Juncus parvus palustris cum parvis capitulis Equiseti. Juncus parvus montanus cum parvis capitulis luteis* J. B. **Dwarf-Rush, with small heads.**

Longissimis fibris Juncus hic montanus iisque crebris demissis radicatur. *Stylos* emittit palmares aut dodrantales, tenues, multis foliorum propter terram involucris obsitos, qui cætera æquabiles enodésq, in summo fastigio *capitulum* gestant duplo triplóve brevius quàm Juncus clavatus, inter squamas longiores emicantibus flosculis luteis.

Descriptio hæc & figura J. Bauhini satis aptè respondet Junco à nobis sæpius observato in pratis udis & locis palustribus circa *Middleton* in agro Warwicensi, & alibi in Anglia. Fibræ duntaxat radicum vetustiores non rectæ sunt, sed huc illuc reflexæ, & veluti undulatæ. Imam Juncorum partem squamæ crebræ, pellucidæ, nigricantes obvolvunt.

Juncus foliatus minimus J. B.

Cùm mihi dubium sit quo referri debeat, omitto ejus descriptionem apud J. Bauhinum requirendam.

§. 2. *Gramina juncea.*

A. 1. *Gramen pratense tomentosum paniculâ sparsâ* C. B. *tomentarium* Ger. *Gnaphalium Tragi, sive Juncus bombycinus* J. B. *Gr. junceum lanatum, vel Juncus bombycinus vulgaris* Park. **Cotten-grass.**

C. B.

Radice nititur crassa, fibrosa, rufa: *foliis* est gramineis, inter quæ *caulis* teres, enodis, junciformis cubitalis & bicubitalis exurgit. [Eam altitudinem apud nos in Anglia nunquam quòd ego viderim assequitur, at nè dimidiam quidem] ex cujus summitate panicula tomentosa, Gossipio mollior & tenerior, niveo candore lucens ex pediculis, aliquando brevibus, aliquando oblongis, qui ex pericarpio quodam sive membraneo folliculo, ex rufo nigricante, eóq, bifido vel trifido prodeunt, Junio & Julio mensibus dependent. Inter tomentum ad pediculum *semina* oblonga, triangula, acuta, rufa habentur.

Locus. In paludosis inque humidis & uliginosis pratis oritur, & lanugine tomentosa à longè conspicua se prodit.

Vi pollet adstringente & condensante, quare in vino nonnulli decoquunt propinántq; alvi profluvio ac colica ab eadem causa exorto laborantibus. Lanuginis copia si haberi posset, textorio operi fortè non incommoda foret. *Vires & Usus.*

Islandi lanuginem pappúmve nere aut in ellychnia contorquere nôrunt, super quod dum liquefactum sebum concrescat, aut id sebetur, conficiunt sibi domesticos in usus candelas præcipuæ claritatis, quæ ellychniis gossipinis & candelis cereis anteferendæ sunt: imò tomentum hujus graminis in ellychnium contortum hoc peculiare habet præ Gossipino, ut cùm quis bipartito aut tripartito candelas Islandicas cum socio partiri gestat, non opus est cultro ad illas in frusta scindendas, quippe illæ instar fumo induratarum Lucanicarum Lubecensium aut Brunswicensium sapidiorum aliis vulgaribus, vel caulis aut raparum Burtfeldensium in modum facile diffringi aut decerpi queant. S. Pauli Q. Botan. Clas. 3. p. 325.

A. 2. *Gramen junceum folio articulato aquaticum* C. B. *junceum aquaticum Baubini* Park. *aquaticum* Tab. Ger. *Juncus foliaceus capsulis triangulis* J.B. **The lesser Rush-grass, with jointed leaves.**

J. B.

Magnitudine non parùm variat, aliàs palmaribus, aliàs plusquam cubitalibus *culmis*, nodosis, compressis aliquantulum, fungosis, ramosis, striatis. *Folia* & à radice statim, & ad genicula culmos aliquousq; amplectentia graminea, acuta, articulata: surculis, è culmo diviso exactis, & ad divaricationem insident capsellæ quinque, sex, plures paucioresve simul junctæ, triquetræ, oblongæ, mucronatæ, ex rufo nigricantes, nitidæ, *semina* claudentes perpusilla, rufa. Sed & culmulis aliàs perbrevibus, oblongis aliàs spicæ quædam velut excrementitiæ, & ex foliaceo quodam genere squamatæ rubentésq; insident: udis præsertim & apricis hoc crebrò evenit locis, ut circa Montbelgardium & Basileam in palustribus Michelfeldensibus: [apud nos etiam circa Cantabrigiam & alibi] *Radix* qualis Juncis, fibris admodum capillata, iisque longis & juxta terræ faciem coeuntibus serpit, adeóque si culmi terram attigerint ex articulis fibras demittunt terram denuò comprehendentes.

In udis & palustribus ubiq; ferè reperitur. *Locus.*

A. 3. *Gramen junceum capsulis triangulis minimum. Graminis juncei varietas minor* Ger. emac. **The least Rush-grass, with triangular Seed-Vessels.**

Præcedenti similis est paniculâ pariter sparsâ, capsulis triangulis spadiceis, sed multis numeris minus, ut quod palmarem altitudinem vix assequitur. *Folia* juncea, capillaria, an vero articulata in tanta parvitate discernere non potui. Fibris pro plantulæ modulo majusculis albentibus radicatur.

In locis palustribus udis, & ad rivulos frequens reperitur, ut in aquosis Ericeti Hamstediani propè Londinum. *Locus.*

A. 4. *Gramen junceum aquaticum magis sparsâ paniculâ* Park. *An Gr. junceum sylvaticum* Ger? *junceum folio articulato sylvaticum* C. B? **Water-Rush-grass, with a sparsed panicle and jointed leaves, the greatest.**

E radice transversa, in summa tellure jacente & repente, tum deorsum multas emittit fibras alias crassiores, alias tenuiores; tum sursum multos erigit caules, sesquicubitales, solidos, tribus plerunq; geniculis interceptos, totidémq; foliis cinctos, quæ infima parte vaginæ instar eum includunt, deinde cum ab eo abscedunt ad semipedalem longitudinem extenduntur, suntque intus concavi, & crebris articulis intercepti. E caule paulo cis apicem erumpit panicula, cùm planta in aquosis & humidioribus nascitur magis sparsa & pluribus capsularum agminibus composita quàm in præcedente. Quamvis autem planta ipsa major elatior & sit quàm illa, capsulæ tamen seminales minores sunt, nec adeò obscurè nigricant.

In aquosis provenit, non raro etiam in sylvis humidis. *Locus.*

A. 5. *Gramen junceum capsulis triangulis cauliculis tenuibus, foliis ad nodos & paniculαrum divaricationes prælongis.*

Radicibus est tenuibus fibris capillatis, obliquè actis. *Folia* & *cauliculi* non adeò densa & conferta oriuntur ut in plerisq; juncis. *Cauliculi* tenues & infirmi, longitudine semipedali, ad nodos superiores folia prælonga emittunt. Panicula variè sparsa, capitulis longius à se invicem remotis: è mediis paniculis seu capsulis egerminant foliola multa capillacea, alia simplicia, alia capsulas seminales sustinentia seu singulares, seu multas simul, è quorum medio, iterum erumpit alia foliolorum congeries, pari modo se habens. Capsulæ seminales, quantum in tanta parvitate discernere potui, triquetra sunt. An foliola articulata sint nécne me fugit.

Observavit D. Dale loco paludoso propè Braxted magnam in Ericeto de *Tiptre* in Essexia: item loco consimili in ericeto prope *Burntwood* oppidum. *Locus.*

A. 6. *Gramen junceum maritimum* Lob. Ger. ico. *Gramen junceum foliis & spicâ Junci* C. B. *junceum maritimum majus* Park. *Juncus parvus cum pericarpiis rotundis* J.B. **Rush-grass, with round seed-vessels.**

J. B.

Palmares sæpe, aliquando cubito nequaquam minores, profert *culmos* junceos, foliis circa imum multis gramineis, statim è *radice* obliqua, juncea, fibrata exortis donatos: quorum scapus in umbel-

lam

lam inconditam Filipendulæ modo explicatur, cujus capitula singularia polita, rotunda folliculis nigricantibus *semen* obvolutum gestant, tandémq; in tres exiles carinas dehiscunt.

Locus. In pratis humidioribus & palustribus provenit, non maritimis tantùm, quamvis ibi copiosissimè, sed etiam à mari procul remotis.

A. 7. *Gramen junceum spicatum seu triglochin* C. B. *triglochin* J. B. *triglochin Dalechampii* Park. *marinum spicatum* Ger. emac. *perperam, cùm procul à mari reperiatur.* **Arrow-headed grass.**

J. B.

Ex capite pendulis fibrosis tenuibus complicatis *radicibus* nititur, *culmos* tollens nudos, enodes, junceos, cubitales & sesquicubitales [rectiùs C. Bauhinus pedales, rariùs cubitales, quin potiùs apud nos dodrantales] interdum in locis squalidis palmares ferè; spicam à medio gerunt summo tenùs longa serie *flosculi* turbinati, formâ ferè capitulorum Pyrolæ delapsis primulum floribus, non item magnitudine, [ex albo sublutei *C. B.*] quos excipit series mucronatorum fructuum, qui acumine continui, inferiùs in triplicem barbulam alati, instar tridentis sagittæve dissiliunt. *Folia* ab radice orta culmos comitantur palmaria & dodrantalia, perangusta, plana.

Locus. In palustribus frequens habetur.

A. 8. *Hyacinthi parvi facie Gramen triglochin* J. B.

J. B.

Oblongum habet comatúmq; bulbum Allii Alpini in morem, simplicem aliàs, alias multiplicem, à cujus imo demissis fibris radicatur. *Folia* tenuissima, glabra, palmaria, interdum majora, tria aut quinque statim à radice oriuntur. Cauliculus duriusculus, teres, gracilis, nudus, enodis inter folia surgit, palmaris & sesquipalmaris, longam gerens spicam, flosculorum luteorum (nisi fallit in sicca planta color) exiguorum, è quorum medio protruditur stylus longiusculus, ità ut cum eo flos referat rudimentum capituli Pyrolæ delapsis floribus: Hinc stylus ille satis longo nixus pediculo triangulus apparet; inque tria spicula superiùs cohærentia subtus dehiscit, ut in præcedente gramine.

Ego nihil ferè video in hac descriptione quod non conveniat gramini triglochini.

Locus. In squalidis maritimis Galliæ Narbonensis.

A. 9. *Gramen marinum spicatum* Clus. *aquaticum spicatum* Ger. *spicatum alterum* C. B. *marinum spicatum alterum* Park. **Sea-spiked grass.**

Fibris plurimis majusculis, cùm primò erumpunt albentibus deinde luteis radicatur. *Folia* ut in reliquis graminibus agminatim nascuntur, juncea, supernè plana, infernè rotunda, sesquipalmaria & longiora. Inter folia exeunt spicæ palmares interdum & longiores, flosculis crebris purpurascentibus compositæ, singuli brevibus pediculis fulti; quibus succedunt capitula brevia, striata, per maturitatem in sex partes seu semina dissilientia. Cauliculus spicam sustinens duriusculus, teres, gracilis, nudus, enodis, palmaris,& sesquipalmaris.

Locus. In salsis maritimis ubique fere invenitur.

Malè inscribitur hoc Gramen à J. Bauhino Gramen spicatum cum pericarpiis parvis rotundis. Pericarpia enim non exactè rotunda sunt, sed oblongiuscula & striata.

* 10. *Gramen montanum Avenaceum spicatum* C. B. *montanum spicatum Clusii* Park. *marinum spicatum alterum* Ger.

Clus.

Ex *radice* digitali, bifida, interdum trifida, multis tenuibus fibris supernè donata capita multa prodeunt, quorum singula *folia* sex, aliquando decem & plura, oblonga, crassa & nonnihil carinata, infima sede sese invicem complectentia, gustu amariusculo & calidiusculo proferunt: Ex quorum medio *cauliculus* palmaris, aliquando pedalis, firmus, rotundus, lævis, nudus & enodis prodit: qui in summo fastigio multos flosculos, ordine ab una caulis parte dispositos, herbaceo colore praditos, & in capitula conglobatos profert.

Locus. In pratis montosis Austriæ & Harcyniæ reperitur. Similem autem in Flandriæ maritimis frequenter legisse se meminit Clusius. *Ego maritimum ab hic descripto diversum fuisse suspicor.*

A. * 11. *Gramen junceum montanum subcæruleâ spicâ Cambrobritannicum* Park.

Nobile hoc Graminis genus plurima tenuia, delicata, juncea folia, cubitum paulo minùs longa emittit: inter quæ duo trésve *cauliculi* graciles dodrantem circiter longi, foliis multò humiliores, exsurgunt, in fastigiis gestantes paniculam seu capitulum parvum spicatum, squamosum, pulchrè cœrulescens, in sinu seu medio duorum foliolorum membranaceorum, ima parte latorum, versùs apices tenuium, uno tamen semper altero longiore, situm.

Locus. In altissimo quodam monte Cambriæ *Berwin* dictâ, qui caput inter nubila condit, imbribus fere perpetuis riguus, etiam cum valles & depressiora in circuitu sereno fruuntur cœlo, Sole illucescente, à Lobelio observatum, qui (ut refert Parkinsonus) Nardi Gangiti spuriæ similis capillaris plantæ nomen ei imponere in animo habuit.

* 12. *Gramen junceum speciosum minus* Park.

Præcedenti persimile est, verùm foliis multò minoribus, tres quatuórve uncias longitudine non superantibus, è duro leucophæo folliculo seu vagina radicis capiti innascente exeuntibus; inter quæ *cauliculi* aliquot exsurgunt, articulati, consimilibus foliis vestiti, capitulum parvum, Castanei coloris lucidi, quàm præcedentis minus, pro modo plantæ, duobus, etiam ei ut in illo appositis foliis, gestantes. An Juncus semine Lithospermi?

Gramen junceum sylvarum minus articulato folio Park.
Item,
Gramen juncoides Junci sparsa paniculâ ejusdem.

Et alias quas habet varietates Graminis Juncei seu Holostei Matthioli apud ipsum requirendas omitto. Cum enim sylvas & prata circa *Altam Portam* plerasque eas varietates alere scribat; alii autem periti Botanici & curiosi Plantarum indagatores Londinenses iis in locis Graminis juncei nullas præter superiùs à nobis descriptas species invenerunt; Parkinsonum deceptum puto, & pro novis graminibus habuisse quæ jamjam ab aliis descripta fuerant.

A. 13. *Gramen junceum parvum sive Holosteum Matthioli, & Gr. bufonium Flandrorum* Park. *Gr. junceum* Ger. *Gr. nemorosum calyculis paleaceis* C. B. *Holosteum Matthioli junceum* J. B. **Toad-grass.**

J. B.
Matthiolus Holosteum vocavit plantulam, in palustribus obviam, palmum aut sesquipalmum altam, *coliculis* frequentibus, tenuibus, nonnihil rubentibus, & in ramulos plurimos divisis. *Folia* acuta, duas aut tres uncias longa, angusta, floribus secundùm ramulos adeóq; & in extremitatibus crebris. Succedunt vascula pusillum *semen* ruffum, pellucidum claudentia. *Radices* subsunt capillaceæ.

Anglicè **Toad-grass**, i. e. Gramen bufonium dicitur, quia provenit in locis ubi bufones stabulantur.

* 14. *Gramen foliis junceis oblongis, radice albâ* C. B. *Gr. junceum Dalechampii* Park.

C. B.
Radice est ex pluribus tenuissimis fibris albicantibus contextâ: ex qua *folia* multa virentia, Junci modo rotunda, longa, etiam sesquipalmaria prodeunt: ut & *culmi* tenues geniculati: Juba arundinacea, è parvis utriculis conflata.

In frigidis & aridis reperitur, nonnunquam inter saxa ad mœnia Basileensia. Simile est gramini junceo Dalechampii, qui suo florem Arundinaceum in paniculis purpurascentibus, gustúmq; subdulcem tribuit. *Locus.*

* 15. *Gramen foliis junceis brevibus majus, radice nigra* C. B.

Cùm descriptio hujus brevis sit, nec icone illustretur, nec planta aliunde nobis cognita, quæ C. Bauhinus de eo habet apud ipsum Lector curiosus videat.

16. *Gramen junceum polystachion* C. B. *junceum minimum aquaticum capitulo squamoso* Park. *junceum aquaticum* Ger.

C. B.
Radicem habet digitalis crassitiei, per transversum latam, multis fibris capillatam: *culmos* tenues, cubitales, quatuor aut quinq; *foliis* oblongis, angustis, ex internodiis prodeuntibus vestitos: Inter caulem & folium spicæ parvæ, ex atro flavescentes, quaternæ, quinæ & plures, sibi invicem succedentes, prodeunt.

Humidis & paludibus gaudet. Forte Gr. cyperoides leucanthem, superiùs descript. *Locus.*

* 17. *Gramen junceum marinum densè stipatum* J. B. Park. Lob. *junceum, foliis & spica Junci minus* C. B. *junceum marinum* Ger.

Lob.
Radice & foliis est Graminis marini spicati Zelandici similibus, duris & rigidis, cujus *culmi* spicas gerunt Junci aquatici: alioqui maritimo Gramine haud melius est aut utilius.

C. Bauhino *Radice* cum Gramine Junceo pericarpiis rotundis convenit: *Culmis* est pedalibus, foliolis angustissimis, junceis, duris, firmis, quatuor unciarum. Culmorum summis spicæ parvæ ut in Juncis insident.

Ad littus Middelburgicum reperiri refert Lobelius. *Locus.*

* 18. *Gramen junceum montanum capite squamoso* C. B. Park. *junceum ex monte Baldo* J. B.

C. B.
Imum culmum amiciunt folia pauca, dura, cæteroqui nudum, enodem, dodrantalem, glomeratum è glumis candidis *capitulum* summo cacumine gestantem; cui ad basin subjecta bina *foliola* acuta, adversa, alterum altero longius, parùm tamen semunciam superans. Hæc J. Bauhinus ex sicca. Caspar frater sic describit,

Radice est parva, fibrosa, circa quam *folia* bina ternave, semipalmaria: *culmus* junceus, lævis, enodis, nudus, pedem superans; cujus summo capitulum instar Phalaridis squamosum, in apicem desinens, ex albo leviter rufescens insidet: cui utrinque folium rigidum subjicitur quorum longius unciam superans deorsum vergit; alterum (quod triplo brevius) recta effertur.

Locus. Provenit in montis Baldi summitatibus.

Gramen junceum minimum capitulo squamoso C. B. J. B.
Item, *Gramen junceum minimum alterum* ejusdem J. B.
Item, *Gramen junceum minimum maritimum* ejusdem. J. B.

Cùm nec nobis, nec alii cuiquam Botanico quod scimus post C. Bauhinum innotuere, omittimus. Eorum historias siquis curiosior scire desiderat, C. Bauhini Prodromum, Historiámve adeat.

Gramen junceum maritimum exile Plimostii Park.
Item, *Gramen junceum magis exile, paucifolium* ejusdem.
Item, *Gramen junceum minimum Holosteo Matthioli congener* ejusdem.

Horum icones & descriptiones apud Parkinsonum videantur.

A. 19. *Gramen junceum clavatum minimum, seu Holosteum palustre repens foliis, capitulis & seminibus Psyllii.*

Cauliculis tenuibus, infirmis, in terram resupinis, crebris articulis interceptis, indéq; ramulos emittentibus ulteriùs adhuc divisos & subdivisos, se propagat. Ad articulos foliola frequentia, Psyllii semper virentis foliorum æmula, sed breviora, ut quæ sescunciam aut duas uncias vix excedant. Unà cum foliis exeunt etiam pediculi nudi pari cum foliis longitudine vel etiam majore, spicam seu capitulum parvum, squamosum, Psyllii æmulum sustinentes. Radices numerosæ capillaceæ tenuitatis è geniculis demittuntur.

Ad nos transmisit *D. Dodsworth:* Invenio etiam inter Gramina sicca D. Philippi Skippon hujus specimina, à nobis collecta in Cambria propè *Madern* & alibi, quamvis per oblivionem in Catalogo Plantarum Angliæ illud omisi.

A. 20. *Gramen junceum, sive Holosteum minimum palustre capitulis longissimis filamentis donatis.* The smallest Marsh-Plantain.

Fibris albis majoribus & pluribus quàm pro plantulæ modulo radicatur. *Folia* in orbem spargit crassa, succulenta, angusta, in terram reclinata, duos vel tres digitos longa. *Caules* ex eadem radice plures vix digitum alti capitulum seu flosculum in summo gestant exiguum, compressum, unde exeunt quatuor longissima filamenta apicibus donata.

Locus. In palustribus & uliginosis sæpiùs inveni, propè Cantabrigiam, Glasconiam, Pensantiam, &c.

CAP. IV.

De Schœnantho.

Schœnanthos sive Juncus odoratus J. B. *Schœnanthum* Ger. *Juncus odoratus aromaticus* C. B. *Juncus odoratus tenuior* Park. The sweet-smelling Rush, or Camels-hay.

R*Adicibus* nititur albicantibus, parvis, lentis, duris, lignosis, multis fibris exilibus summo cespite sparsis [interdum adsunt radices paulò crassiores, densæ, geniculatæ, gustu valentiore reliquis] *Foliis* est palmum excedentibus, triticeis, robustis, crassis, ad radicem latis, convolutis, & squamatim intersitis, quæ in tenuem rotunditatem, mucronatam, firmámq; desinunt, colore ad radicem albidiore vel subflavo, propè verticem viridi, aut purpurascente, quæ culmos ut in Arundine multis veluti tunicis arctè cingunt. *Culmi* multi ex uno radicum cespite, rotundi, nodis longè ab invicem distantibus distincti, aliquando lignosi; non cavi intus, sed medullâ fungosâ junceâ farcti, & in summo graciles assurgunt; quibus secundùm caulem gemina serie Lolii modo *flores* spicatim hærent, decidui, in quorum glumis aut caliculis foris rubellis papposi tenuésq; *flosculi* odore & sapore eodem cum foliis insident. His semina (è quibus sæpe apud Germanos planta excrevit) succedunt.

Ubi recens est hæc planta, manibus confricata, jucundi est odoris & saporis non ingrati, licet videatur aliqua adesse amaritudo cum acrimonia, luculenter linguam mordicante; quæ tamen solet efficacior esse in quibusdam foliis remistis Gramineis, valdè tenuibus & carinatis. *J. B.* Parkinsonus etiam observavit folia illa tenuia, juncea, quæ in Officinis nunc passim habentur, multò acriora esse magisq; aromatica, quàm caules, flores, aut radices: proinde, cùm in desuetudinem abierunt hæc apud practicos, à mercatoribus rarius adferri.

Qui apud nos ex semine succrevit multos protulit velut cespites seu capita è longis junceis foliis densè stipatis, se mutuò ima parte amplectentibus, composita, exterioribus majoribus & crassioribus, interioribus pedalibus, tenuibus, rotundis, duris, rigidis, paulò supra radicem quovis apud nos nascente

cente Junco gracilioribus, sapore acri & aromatico non injucundo, odore suavi leni & delicato. *Park.*

Nascitur, autore Dioscoride, in Libya & Arabia, laudatissimus ex Nabathæa, proximus Arabicus. Adfertur & ex Ægypto. In Campania & Apulia reperiri aiunt. *Locus.*

In Arabiæ provinciis, referente Garzia, *Mazcate* & *Calayate* tantâ copiâ nascitur, quantâ in Hispania Gramen vulgare quo Animalia pascuntur. * Sic ii qui terræ Sanctæ visendæ gratiâ in Orientem proficiscuntur testantur negotiatores ex Syria Alexandriam ducere Camelorum greges, quos *Caravannas* vocant, merces impositas ferentes: cùm autem in solitudines inter Syriam & Ægyptum ad Arabiam sitas pervenerint, neq; pabuli, neq; aquæ copiam invenire: attamen secus vias ubiq; aridas veluti stipulas, easque numerosas, densas & stipatas, ex uno radicum cespite admodum odoratas nasci, quas inter eundum aut aliàs quiescendum * Cameli depascant: eo etiam pabulo camelos onerare, nè in sterilioribus locis jumenta deficiant: quod verò supersit Alexandriæ & Alcairi vili admodum vendere. * Apud incolas licet in nullo sit pretio, cùm gens sit rudis & sylvestris, quam ut eo & se & sua jumenta lavent, attamen à nautis in Indiam defertur: hi enim aliquot fasciculos secum devehentes ibi in usum Medicum vendunt, cum eo Medici Arabes & Persæ qui in India degunt utantur, *Adcher* vocantes. Sic & mercatores equarii maximâ copiâ in fasciculos colligunt, & in naves assumunt, ut equis substernant, nè stercoris & urinæ fœtore offendantur: nam simul atq; maduerit in mare abjiciunt, & recentem substernunt.

* Cordus in Diosc.

* Hinc nostratibus & aliis Camels-hay, i.e. Fœnum Camelorum dicitur.

* Garcias.

Monachi in Mesuen & Anguillara Squinanthum officinarum non esse Veterum Schœnanthum seu Juncum odoratum contendunt: quorum rationibus respondent tum Joannes, tum Caspar Bauhini; quos adi.

Tenuium est partium: calfacit, subastringit, discutit. Usus præcip. in obstructis mensibus, epate, liene; in Ventriculi inflatione, vomitu ac singultu; in urinæ difficultate, Renum, Vesicæ ac Uteri dolore. Extrinsecùs corrigit fœtorem oris, roborat caput (lotione) discutit uvulæ tumorem, roborat ventriculum, &c. *Schrod.* Exhibetur autem vel pulverisatus ʒj. pondere in vino calido; vel in aqua decoctus aut jure Gallinaceo. Vini Squinanthini ad prædicta utilis; duplicem præparationem vide apud C. Bauhinum in historia: ibidem & aquæ stillatitiæ. *Vires.*

* Memini (inquit Sim. Paul. in Quadrip. Bot.) Henricum Meibomium, ceu specificum ad vesicæ ulcera, Schœnanthum herbam & Cyperi radices adhibere; à quorum usu tophus nucis Juglandis ferè magnitudine ex honestissimæ matronæ naturalibus locis per urinas fuit excretus, qui diu satis ægram ulcere vesicæ vicinarúmq; partium confectam lecto affixerat.

Cap. V.

De Sparganio.

Sparganium ἀπὸ τῶν σπαργάνων, i. e. fasciis dicitur, quòd foliis ejus latis & vitilium modo lentis pro fasciis nutrices utebantur *C. B.* potiùs quod fascias latitudine sua & flexibilitate referrent: unde à Rusticis ad storeas & tegetes texendas in usu fuisse aiunt.

Pilulis suis echinatis, sphæricis, Platani pilulas æmulantibus à reliquis hujus generis abundè distinguitur.

A. 1. *Sparganium ramosum* Park. Ger. C. B. *Sparganium quibusdam* J. B. *Butomos dissectâ paniculâ vulgò Platanaria, quia pilulas habet Platani pilulis similes.* Jo. Bod. in Theoph. hist. **Branched Bur-reed.**

C. B. J. B.

Radicibus est nigricantibus, fibrosis, adnatis radiculis serpendo longè lateq; se diffundentibus: *foliis* à radice surrectis, utrinq; gladii instar acuminatis, Cyperi latioribus, cubitum superantibus, dorso sic prominente & alato ut triangula videantur, stringentis manum infesto vulnere scindente: at quæ in caule alternatim disposita, pauca, multò sunt angustiora & reflexa. *Caules* è foliorum medio prodeunt, læves, subrotundi, aliquando obtusis angulis præditi, pallidè virentes, albâ medullâ, quæ in tenuissima filamenta deduci potest, farcti, bicubitales, aliquando altiores, tortuosi, in ramulos, quorum singulis folium subjicitur divisi. *Flores* tuberculis ramorum nullo pediculo adnascuntur, aspergillum imitati, radiatis in orbem staminulis albidis apiculos fuscos, sustinentibus constantes, nullo relicto fructu seminéve caducis; alibi enim nascuntur pilulæ echinatæ Platani, ex conulis singulis singulos acinos continentibus glomeratæ.

Ubique ferè in aquis ad fluviorum ripas, & in palustribus nascitur. *Locus.*

Gramen bulbosum aquaticum *C. B.* nihil aliud esse quam hujus plantæ radicem & folia, antequam in caulem abeat eruta & depicta, nos docuit *D. Dale*; & plantam ipsam in hoc evulsam ostendit C. Bauhini iconi persimilem.

A. 2. *Sparganium non ramosum* C. B. Park. *non ramosum, sive latifolium* Ger. *Spargan. alterum* J. B. **Bur-reed, not branched.**

Radice est priori simili, *foliis* paucioribus, caule simpliciore non ramoso, minori. Non tantùm panniculis hærentes pilulas fert, sed & caulis alias earum rotatim circumpositas transadigit, quibus mollities mitium barbularum contrectabilior muricatis Sparganii primi echinis: à quibus & illud dispescit,

dispescit, quòd in orbem acti *flores* glomerati subsequentibus capitulis æquales, tremulas staminum luteorum fibras vibrant; eo in summo scapo ordine, ut verticillorum series appareat.

Iisdem cum priore locis reperitur, non tamen perinde frequens.

A. 3. *Sparganium minimum* C. B. J. B. Park.

Plantula est unciarum quatuor: è *radicula* ex fibellis oblongis composita cauliculus unciarum duarum effertur, qui in *capitulum* exiguum subrotundum, cui aliud minus insidet, herbacei coloris ac formæ, ut in Sparganio minore desinit: circa quem folia utrinq; quaterna vel quina, angusta, cauliculum superantia.

Locus. Northusii in lacunis quibusdam cœnosis, quarum partes superiores per æstatem exsiccantur.

Sparganium gustu est adstringente & exsiccante.

Quæ de viribus ejus habent Veteres & Recentiores, quoniam nobis suspecta sunt, omittimus. Consule si placet C. Bauhini historiam.

Usus. Ex hujus foliis tegetes & storeas olim rustici texebant, quò & Ruellius respexit & Gesnerus, dum Butomum herbariis & Officinis hodiè Juncum cabacinum vocari tradunt: namq; corbulas quibus ficus & uvas passas recondunt *cabas* appellare solent.

CAP. VI.

De Typha.

TYphæ florum effigies turbinata & in clavam composita (quæ & plantæ nota characteristica est) quasi Typhonis sese gyrantis turbinem, aut gigantis staturam minacem signaret, nomen dedisse videtur. *C. B.*

A. 1. *Typha* Ger. *palustris major* J. B. C. B. *palustris maxima* Park. **Great Cats-tail, or Reed-mace.**

J. B.

Altitudine procerum hominem æquat vel etiam superat, *caule* sæpe singulari, est ubi pluribus, rectis, rigidis, teretibus, lævibus & velut perpolitis, æqualibus, solidis, longis geniculis articulatis. *Folia* cubitos aliquot longa, unciam lata, ancipiti acie stringentem vulnerant, triangula, crassiuscula, substantiâ spongiosa, longissimâ vaginâ caulem involventia, sapore subdulci, quorum alia statim à radice oriuntur, alia e caulium geniculis. Cæterùm caulis fastigium tomento in cylindri formam rufescente, in pappos tandem abeunte obvolvitur, morionis clavam imitatus, mucrone palmari aut longiore præpilatus [caulis cacumini spica primùm tenuis, muscosos flores proferens, insidet, quâ arida & decidente Julio & Augusto panicula clavæ similis, ex densa lanugine compacta, puniceì & obscuri coloris, pollicis crassitudine, palmari aliquando & pedali longitudine succedit, quæ tandem in pappum cinereum ventis abrepta evanescit *C. B.*] *Radix* obliquo actu serpit, novo sobolis pullulatu se propagans, ex albo rufescens extrinsecùs, intus verò nivei candoris, veluti ex funiculis multis compacta, à qua frequentes dependent fibræ concolores, sapore deniq; fatuo est. Oculi verò ex radice primulum emergentes subdulces & teneriusculæ sunt.

Locus. In stagnis & piscinis majoribus, inque urbium fossis & ad fluviorum lentè fluentium ripas oritur.

A. 2. *Typha palustris media* J. B. *palustris clavâ gracili* C. B. *Typha minor* Park. Ger. **The lesser, or middle sort of Cats-tail.**

Clus.

Foliis est multo angustioribus quàm Typhæ vulgaris & graciliore clava. Alioqui à majore non differt pullo illo tomento in clavam compacto, & florum oblongâ spica, tenui flavo polline respersa, supra clavam enascente.

Locus. Cum priore nec minus frequens oritur. Utramque speciem simul crescentem vidi in rivulo quodam juxta ædes nobiliss. Comitis Warwicensis *Leez house* dictas in Essexia. Priori folia latiora, glauca, spica major, nigrior; seriùs etiam floret. Posteriori huic folia angustiora, pallidiùs virentia; *spica* gracilior, minúsque colorata, maturiùs quoque exeunt spicæ seu clavæ: Altitudine tamen ei non cedit.

Supra clavam Junio mense (observante C. Bauhino) florum spica oblonga, clava paulò brevior tenui flavo polline respersa enascitur.

Gerardus hujus meminit in loco Typhæ.

3. *Typha palustris minor* C. B. *Typha minor* J. B. *minima* Park. **Little Cats-tail, or Reed-mace.**

E *radice* obliqua, geniculatim incedente *folia* promit graminea, longa, striata, angusta, acuminata, aliquantulum rigida; & inter hæc *caulem* sesquicubiti aut duorum cubitorum altitudine, lævem, junceum, rigidum, enodem, cujus summus scapus *clavam* parvam, angustam, sæpe duplicem, modicâ inter se distantes intercapedine sustinet, quarum inferior minor, rotundior (contrarium

Adversaria

Adversaria observârunt) superior verò major, duabus unciis ab inferiore distans & longior, cui folium Triticeum, aliquantùm intortum subjicitur.

Hanc nos eodem in loco ubi olim Lobelius & J. Bauhinus observavimus, nimirum ad fluvium *Arve* quà Rhodano confluit, propè Genevam. Cùm eam primum vidimus perexigua fuit, clava gracili & strigosa, ut non dubitaverimus distinctam speciem esse: postea verò caput cylindraceum clavatum in tantam intumuit crassitiem ut suspicari cœperimus parvitatem loco potiùs (siquidem extra aquas crevit) quàm plantæ naturæ deberi. Quod vero clavas geminas in eodem scapo proferat perpetuum non est, & accidentarium esse videtur: nec minus quòd clava superior inferiórve major sit, vel minor.

Cap. VII.

De Acoro.

ACorus quia ὅτι κόρας, id est, pupillis sive aciei oculorum caliginosæ medeatur, dicitur.

Spica quam profert simplicem, elegantem Iuli specie, eam ab omnibus aliis hujus generis satis discriminat, si aliæ notæ deessent.

A. *Acorus verus sive Calamus Officinarum* Park. *verus sive Calamus aromaticus Officinarum* C. B. *verus, Officinis falsò Calamus* Ger. *Calamus aromaticus vulgaris, multis Acorum* J. B. **The sweet-smelling Flag, or Calamus.**

Radix longa [quincuncialis *C. B.*] multis geniculis inæqualis, summâ terrâ obliqua seu transversa hærens; externâ parte candicans cùm sub terra latet, supra terram extans virescens, interna parte candidissima, firma atque amara, innumeris inferna parte adnatis fibris crassis & albicantibus, etiam odoratis donata. Serpit autem & summa tellure sese diffundit, è lateribus & singulis ferè articulis seu geniculis propagines alternatim in obliquum spargens, ut brevi tempore magnum spatium occupent: *folia* surgunt cubitalia & sesquicubitalia aliquatenus Spatulæ fœtidæ, angustiora, colore herbaceo, margine subinde rubente, & propter terram penitus rubentia, mediâ costa elatiore [Clusio Iridis tenuifoliæ majoris ferè, sed multò longiora, sapore subamaro, acri & aromatico, tritáque jucundo & aromatico spirant odore, quem etiam resiccata & exsucca vel post multos annos retinent.] Sub hyemis initium marcescunt & siccantur, ineunte autem vere nova germinant, ut in Iride angustifolia. Pro flore iulum seu nucamentum profert, rigidum, & obliquè surrectum, teres, sensim in acumen desinens, squamulis imbricatis virentibus compactile, apicibus exertis multis luteis: prodiens è sinu medii folii, statim à radice cum aliis exorti, ut reliquis angustioris breviorísque ità & crassioris. Iulus unicus, (aliquando teste Clusio) sed rarissimè geminus: flosculis dum se explicat pallidis, muscosis inodoris quadrifoliis plenus: is paulatim deinde incrementum sumit, donec humani ferè digiti longitudinem crassitudinémque acquirat, frequentibus tuberculis virentibus tam eleganti serie dispositis ut recentem Pinastri conum æmulari videatur.

Plantam hanc non esse verum Calamum aromaticum seu odoratum Antiquorum Botanici eruditiores consentiunt, sed Acorum verum Dioscoridis, quibuscum & nos sentimus. Eorum argumenta, & responsiones ad rationes contra sentientium vide apud J. Bauhinum Hist. plant. lib. 19. cap. 18.

In fluvio Hiera sive *Yare* Nordvicum urbem alluente, non longè ab ipsa urbe, à Clariss. Viro D. *Thoma Brown* Equite aurato & M. D. observatus, nobísque ante viginti annos ostensus est. Alibi etiam in Anglia sponte oritur, nimirum circa *Hedly* vicum in Surreia, à D. Brown S. T. B. Collegii Magdalenensis, in Academia Oxoniensi socio inventus. Quin & *D. Needham* M. D. in agro Cestriensi eum copiosè provenire nobis retulit: ut non opus sit nobis eum à Mæotide, Tartaria, Lituania, Russia, Bithynia arcessere: Humidis locis gaudet & secundùm fluenta longè feliciùs provenit. Junio, Julio & Augusto Iulum, producit. Sui generis planta est, nec operosa descriptione indiget cùm ab aliis omnibus nobis cognitis duabus statim notis distinguatur foliis Iridis seu Xiphii & nucamento seu Iulo Pinastri coni recentis æmulo. *Locus.*

Vim habet Acori radix excalefactoriam & siccantem, partium est tenuium. Usus præcip. in obstructione mensium, in dolore colico, in ruptis & contusis. Ad urinæ deductionem commendat Fallopius in vino tenui decoctam radicem cum succo Boraginis. *Schrod.* *Vires & Usus.*

Radices conditæ gustui sunt jucundæ & ventriculo gratæ, easque Turcæ manè jejuni adversùs corrupti aeris contagia manducare solent. Quin & radices Acori Antidotis utiliter admisceri scribit Dioscorides. Tartaros quoque eas circumferre solitos, & aquam non bibere quin priùs Acori radix in ea fuerit macerata Clusio referebat Bernhardus Paludanus.

Radices siccatæ gratiorem spirant odorem; nam (ut rectè Plinius) recentium virus majus.

In catarrhis exsiccandis, præcipuè convulsivis, inque Apoplexia ipsa magnam habet laudem condita radix.

Ad anorexiam, Radix Acori quo acrior eo melior, sive recens usurpetur minutim incisa cum cochleari Juniperi, vel eadem in loco umbroso siccata, sed non præparata in pulverem redigitur, seligendo substantiam intermediam acrem, & cum dimidio extracti Tormentillæ miscendo egregium suggerit pulverem stomachalem contra anorexiam. *D. Hulse* ex Etmulmeri praxi. Aliquoties (inquit) observavi cùm in declinatione morborum occasione salivæ viscidæ ac glutinosæ [malè haberent ægri] quod ex infusione radicis Acori & Helenii recentium in vino optimè brevi habuerint, dum sic saliva correcta & appetitus egregiè provocatus fuerit.

CAP. VIII.

De Zingibere.

Zingiber, ζιγγίβερι Græcis dictum, nomen accepit ab Indorum vocabulo *Zengebil.* Omnibus Botanicis eodem nomine dicitur. C. Bauhinus sic describit: *Radice* est ad ternos vel quaternos palmos, Arundinum modo, in profundum acta, inæquali, modicè plana, frequentibus geniculis in laterales partes divisa, quoquoversùm reptante, longitudine sesquiunciali, nonnunquam majore, pollicis crassitudine ac minore foris albicante aut in candido subfusca, carne alba, friabili, tenerâ, per cujus longitudinem venæ nervosæ feruntur, gustu Piperis modo, fervida, acerrima, odore aromatico, quæ teste Acosta, etiamnum viridis leviter adurit, minúsque quàm cùm sicca est mordicat, & quo loca in quibus nascitur magis humida sunt, eò minùs acrimoniæ retinet.

Foliis est, (ut Garcias scribit) similibus Iridi aquaticæ aut Gladiolo [non Arundini] At Acosta folia Lachrymæ Jobi foliis similia ei attribuit; alii Arundinacea, ut Linschotanus & Ruellius quod nobis verisimilius videtur; cùm Lobelius & Jo. Bodæus à Stapel, qui plantam ipsam virentem viderunt, foliis & calamo novellam sive nuper enatam arundinem præ se ferre dicant: & G. Piso folia admodum similia esse foliis Arundinum testetur, ut qui nunquam viderit crescentem hanc plantam, Arundinetum verè dixerit quod primum è terra surgit. Unde cùm Marggravius & Fr. Hernandez folia Iridi aut Gladiolo similia faciant, minùs exacta comparatione usi videntur. Caulis ei haud crassus in pedalem aut etiam sesquipedalem altitudinem assurgit, Arundini similis, in fastigio capitulum Stœchadi quadantenus simile gestans. *Hernand.*

Duplex est, fœmina, quam descripsimus, & mas, *Anchoas* Mexicanis dicta: cui, describente Pisone, folia non ultra tres pedes in altitudinem excrescunt, asperiora sunt & crassiora vulgari Zingibere, unico nervo recto in longitudinem excurrente conspicua, caulibus hinc inde sine pediculo, inferiùs solitariè, superiùs frequentiori coma, adnata Radice majore & crassiore, sapore acriore cum quadam amaritudine. *Hernand.* Radices diversi sunt ponderis & amplitudinis, omnes tamen imbelles & tuberosæ, atque in superficie terræ sicut Arundineta expansæ.

Nascitur in omnibus Indiæ provinciis, excultum satúmque semine aut radice: nam quod sponte provenit flocci penditur. Americæ non videtur naturalis, sed ex India Orientali aut insulis Philippinis in Brasiliam & Novam Hispaniam translata. Malabaricum autem habetur laudatissimum: Pingui solo, stercoratóque & probè exculto seritur (radice cui supersit unum alterúmve internodium in scrobem depacta) & statim à satu aqua dulci plus minus pro terræ siccitate rigatur. Proximo anno à satu radix eruitur denuo, ipsum sci. Gingiber. Vindemia ejus fit arescentibus foliis, quod juxta initium Januarii accidere solet. Paulò exsiccatæ limo obducuntur, nè evanescente nativa humiditate teredine, cui aliàs maximè obnoxiæ sunt, afficiantur. At Linschotus asserit evulsarum radicum certam molem argillâ figulina tegi, & tumulum exquisitè contra omnem aeris & ventorum vim oblinire: sic enim & recentiores radices servari, & à vermium erosione promptiùs defendi. Apud Aromatarios radices reperiuntur albæ & rubentes; sed diversa genera non sunt: rubricâ infectæ sunt rubentes, cretâ albæ, quo à teredinibus præserventur. *Stapel.*

Siliqua à Lobelio depicta & descripta non videtur esse Zingiberis, saltem illius speciei, quæ à Franc. Hernandez pro fœmina describitur, cui capitulum seu spica Stœchadi similis.

Ut condiantur radices, priùs decorticantur, móxque in muriam vel acetum conjiciuntur, & macerantur per horam unam atque alteram, dein æquali fere temporis momento sub dio probe insolantur, ac denuo stragula sub tecto cooperiuntur, donec omnis humiditas exhalaverit. Si aliunde transferendæ sint radices, tunc thecis inclusæ & aquâ irrigatæ noctu terra operiuntur, interdiu cœlo patent. His omnibus ritè institutis ab exercitato agricola, postea Sacchars non solùm, sed muria vel aceto condiuntur, nullóque tunc insigni calore palatum afficiunt, nec filamenta ulla ingrata in ore relinquunt. Si nimio tamen mangonio, nimiísque lotionibus fatigentur, pars quoque aromaticæ ejus acrimoniæ evanescit.

Vires & Usus. Viride conditum saccharo ex India affertur, senibus & pituitosis ac frigidis & malè concoquentibus stomachis accommodatum, præsertim quod recens conditum fuerit: valet etiam ad lentam in pulmonibus pituitam.

Indi foliis Zingiberis in jusculis & coquinario usu atque acetario utuntur. Radices etiam virides cum aliis herbis minutim concisæ ex oleo, sale & aceto acetarii loco illis sunt. Præterea Zingiber recens etiam remedio illis est præstantissimo ad Colicos dolores, Cœliacam & Lientericam passionem, Diarrhœas diuturnas è frigore natas, flatus ventrísque tormina, & gravia his similia accidentia, ut multoties in India se feliciter comprobisse testatur Bontius. Ea tamen perpetuò adhibenda cautela, ut qui sanguine sunt fervidiore, sive sani, sive ægri, parcissimè eo utantur, quia Zingiber ferè omne sanguinem accendit & orificia venarum aperit. *Piso.*

Zingiberis ut & Piperis major in culinis quàm in medicina usus est, cùm hæc duo inter omnia aromata plurimum acrimoniæ & parum aromaticæ qualitatis habeant. *C. B.* Galenus Zingiber minùs tenuium esse partium quàm Piper indè colligit, quòd calor ejus, quamvis æquè fortis, non primo statim occursu sentitur. Caliditas autem quæ proficiscitur à Zingibere diutiùs perseverat, quàm quæ à Pipere, unde infert substantiam ejus & crassiorem esse & humidam seu aqueam. Nam ut ab aridis calamis flamma celeberrimè accenditur, atque etiam undequaque dispergitur; quæ autem ab humidioribus, ceu ligna sunt viridia, & tardiùs accenditur & durat diutiùs; ita etiam in medicamentis fit.

Dioscorides Gingiber alvum leniter emollire scribit, sed intelligendum, si teneræ & adhuc recentes radices edantur, multa in eis adhuc humiditate alvum lubricante & emolliente residua: ut videmus

videmus in Iride, nam vetustiores siccant potiùs & sistunt alvum, factâ sci. proba concoctione.

Addi solent interdum hæ radices medicamentis catharticis ad eorum vim augendam. Datæ autem cum purgantibus vehementioribus eorum malitiam corrigunt. Zingiber Ventriculi & pulmonum farctus abstergit & dissipat, supervacuo humore absumpto, cerebrum & memoriam roborando juvat. Hebetudini etiam visûs quæ ab humiditate provenit prodest. Venerem stimulat & flatus discutit. Quocunque modo sumptum, sive recens, sive siccum, ventriculum roborat, & concoctionem promovet; Antidotis admiscetur.

Zingiber fuscum C. B. *Zingiberis species* Mechinum *dicta* J. B.

A vulgari Zingibere differt non tantùm quòd immaturius aut improbius sit, sed quòd consistentiâ sit compactiore, duriore & paucioribus fibris intertexta, colore ex cinereo nigricante, acriore gustu, nec teredine exedi solita, quod etiam conditur & in quibusdam Officinis prostat.

Zingiberi affinis cortice squamato C. B. *Zingiberis Mechini rara varietas* J. B.

Radix est Zingiber vulgatum aut Mechinum referens sed elegantiore aspectu, multis nodis distincta, & ferè veluti Doronicum articulata. Corticem habet Gingiberi similem, coloris subcitrini, pollicari crassitie, fibrisque caret: gravis est ac solida, fracta venas albas ostendit: sapore est acri, aromatica, & si carie non exesa sit, gustu Zingibere multò acriore & ficciore.

Pona Doronicum Arabum nominat, & pro Doronico legitimo agnoscit, siquidem notæ à Serapione & Arabibus Doronico adscriptæ conveniant, quo etiam pro Doronico utendum censet: cujus loco multi hactenus Aconito Pardalianche minore, quod facultatibus Doronico planè contrariis sit, usi sunt.

Cap. IX.

Arundines quædam omissæ, suis locis disponendæ.

1. *Arundo Mambu* Pison. *Arundo arbor in qua humor lacteus gignitur, qui Tabaxir Avic & Arabibus dicitur.* C. B. *Tabaxir sive Mambu arbor* J. B. *Canna ingens Mambu vel Bambu dicta* Park. *Ily* H. M. *P.* 1. *T.* 16. The Bambou-Cane.

H. M.

Radices geniculatæ è geniculis fibras agentes, & præterea germinibus multis emissis reptantes & subinde surculos erigentes, hanc plantam ad Arundines referri debere demonstrant. Rectiùs autem Arundo arborescens quàm Arundo arbor dicitur.

Caules in excelsam altitudinem attolluntur, ipsam *Tenga* superantes, sunt autem teretes, cortice viridi, durius geniculati, è geniculis novos ramos surculosque emittentes, & ad geniculos spinis oblongis rigidis, unâ, duobus, pluribúsve muniti, intus fistulosi fistulis subtilibus, ad duorum triúmve hominum altitudinem assurgunt priusquam ramos emittunt; cùm teneri ac novelli sunt, fermè solidi, & uno tantùm angusto tubulo pervii, vetustiores intus cavi, & ad geniculos interseptimento lignoso clausi, & interius membranâ tenui albicante obducti, constántque lignosis, duris, albicantibus filamentis. Cùm teneriores ex fusco virides sunt, nullo cortice à lignosis filamentis distincto vestiti, cùm vetustiores ex albo flavi & nitentis coloris; intus quodam calcis genere in cavitate obducuntur, quæ usui medico reservatur.

Piso Arundines adolescentes medullâ levi, spongiosa & liquida (non adeò farcta ut vulgares cannæ Saccharifera) refertas esse scribit, quam vulgus, grati saporis gratiâ avidè exugit. Novissimi autem stolones qui maximè succulenti sunt & saporosi, magni fiunt in Indiis, apud Advenas æquè ac Indigenas, quòd bases sint celebris istius compositionis Achar *dictæ, quæ in Europam invecta in deliciis habetur palatum doctis, & à me quoque non semel cum voluptate gustata est. At verò ubi hæ Arundines proceræ & annosæ factæ fuerint, liquoris contenti substantia, color, sapor & efficacia mutantur, atque paulatim proruditur foras, & juxta internodium vi Solis coagulatur, ac instar pumicis albi indurescit, mox nativæ suavitatis expers facta, peculiarem saporem cum parva adstrictione, eboris usti æmulum acquirit, vocatúrque apud indigenas* Sacar Mambu * *qui quo levior, albicantior ac glabrior eo præstantior: quò magis inæqualis atque cinerei coloris evadit, deterior habetur.* * *Tabaxir Garciæ & Acostæ.*

Folia ad genicula brevissimis petiolis insident, spithamam longa, latitudine ad petiolum digitali, versus apicem sensim strictiora, venis in longum striata, nervo inferiùs conspicuo medium percurrente; oris si inferiora versùs stringantur, aspera, viridia.

Flores in spicis squamosis, tritici similibus, nisi quod minores sunt, quæ nodulis caulium congregatim insident, staminei filamentis tenuissimis, dependent. Sexagesimo a satione anno (ut ferunt) flores fert per unum fermè mensem. Proximè ante florum exortum primum omnibus foliis spoliatur, & postquam defloruit emoritur. Hæc nobis minùs verisimilia videntur.

His adde è Garcia, ramos erectos esse, nisi quòd pulcherrimos quosque interdum incurvant ad pergulas & deambulacra, apud Indos frequentia, conficienda.

Pisoni Ligni seu materiæ crassities trientem unciæ sæpe superat, circumferentia sexdecim, diameter aliquando quinque est unciarum. *E Clusio hausit*; qui aliud fragmentum describit $27\frac{1}{2}$ pedes longum, cujus crassitudo infimâ parte viginti uncias ambitu comprehendebat; singulorum internodiorum longitudo circumferentiæ partis inferioris utplurimum respondebat.

Dum

Dum adhuc tenellæ & virides sunt Arundines ab Indis inflecti & incurvari solent, ut magis aptæ evadant gestandis lecticis pensilibus, *Palankins* ipsis dictis, quibus insident tum viri, tum fœminæ dum aliquo transferri cupiunt.

E truncis cymbas faciunt Indi, quæ binos viros capere possunt, non quidem illas excavantes, sed relictis solum duobus utrinque internodiis per medium secantes, quas conscendunt bini nudi, sedentes singuli in earum extremitatibus junctis cruribus, tenentésque singulis manibus remos, tres aut quatuor palmos longos, quibus eas cymbas impellunt tanta dexteritate, ut etiam adverso rapidóque flumine summa celeritate navigare possint. Atque in his vectos se securos esse arbitrantur à Crocodilis. *Acosta*: apud quem reliqua vide.

Quin & ex hisce Arundinibus Indi nonnullis in locis domos suas ædificant, ut in *Terenate*, quas findunt & singulari industria intorquent.

Tabaxir Persis *lac lapidescens* significat. Gerardus Cremonensis in Rhasi *Tabaxir* Arabum erroneè per Spodium reddit, cùm Spodium sit Tutia Arabum, cujus in externis remediis solùm usus est: Tabaxir verò in Arabum compositionibus intra corpus sumatur. *C. B.* Verùm J. Bauhinus * Gerardum excusat, nam ille, inquit, reliquit nomen Persicum, & Bellunensis spodium vertit: Sed quid alteruter aut ambo peccârunt si spodium esse putârunt, cùm Avicenna ipse dicat spodium esse cinerem cannarum, vi venti inter se confricatarum, & ignem ex eo concipientium, & proinde ex illo igne exustarum.

* *Vel potiùs Author notarum in Garciæ hist. apud* Clus. *in Exot.*

Usus. Tabaxir ad usus medicinæ aptissima, ab Arabibus & Persis summo studio quæsita, auro & argento ponderatur. Indi ad vulnera testiculorum & virgæ utuntur. Valere etiam dicitur contra cholericas passiones & dysenterias; Garcias internis & externis ardoribus convenire scribit, eóque etiam in biliosis febribus & dysenteriis, præsertim autem in biliosis fluxionibus utuntur: ínque stranguria & urina cruenta. Corticis & foliorum decoctum epotum servit ad sanguinem in corpore ex vulnere retentum expurgandum, confertque etiam puerperis, ad materiæ sanguinolentæ post partum retentæ excretionem. *H. M.* Arundines hæ amputatæ & igne crematæ fertilissimum præbent cinerem; cùm autem cremantur ingentem edunt sonitum, & fragore centum aliquot sclopetorum explosiones æmulantur. Aer enim intra cancellos internodiorum ope conclusus, dum rarescit ampliúsque spatium desiderat, parietes quaquaversùm disrumpit, & vi sibi exitum quærit. *D. Arn. Syen.*

Locus. Nascitur in arenosis maris litoribus.

2. *Beesha* H. M. *part.* 5. *Tab.* 60. *Bambu species altera.*

Arbuscula humilis est, seu potius frutex arborescens, sedecim circiter pedes altus, ramulísque teretibus, glabris, nodosis medullâ farctis donatus.

Folia arundinacea, *Ily* foliis similia, at glabra. Ad ramulorum nodos interdum spicæ proveniunt coniformes, acuminatæ, quibus insident flosculi albicantes, staminei, medium occupante globulo oblongo, è quo stilus exit viridiusculus.

Flosculis succedunt *Fructus* oblongo-plano rotundi, acuminati, carne intus densa, albicante referti. Provenit variis Regni Malabarici in locis sylvestribus, præsertim in *Betsjour, Corremaloer, & Teckenkour.*

Vires & Usus. Ex hoc frutice Indigenæ sagittas conficiunt & corbes. Ex ramulis arundinaceis calami fiunt scriptorii. Folia si in aqua decoquantur, eique decoctio exhibeatur menstrua obstructa provocat: eodem decocto si os colluatur erosas gingivas sanat, & odontalgiam tollit.

3. *Nola-Ily* H. M. *Arundo Indica Bambu dicta tertia.*

Est insuper tertia *Bambu* seu *Ily* species, Malabarensibus *Nola-Ily* dicta, præcedentibus persimilis, præterquam quòd internodia tenuiora sunt & longiora.

Locus. Crescit in *Calicolan* & *Teckenkour.*

4 *Arundo Rotang dicta* Pison.

Hujus stolones, grato ut *Mambu* succo turgidi, vel crudi manducantur, vel condimento Achar induntur. Hæ minùs concavæ sunt quàm *Mambu*, sed substantiâ spongiosâ instar herbæ ferulaceæ farctæ. Baculi exsiccati attritu mutuo seu collisione multas fundunt igneas scintillas. Fructum fert hæc Arundo edulem & saporificum, cum aciditate quadam grata, rotundum, parvæ pilæ magnitudine, tectum spadicei coloris putamine, duriusculo, fragili, striis perpetuis cancellatim ornatum. Ex singulis Arundinis nodis ad summitatem usque sarmenta funium modo intorta & tenacia, foliorum quasi loco, emergunt, hísque fructus globulares, raró solitariè, sæpe copulatim adnascuntur. Nucleum porro intus ferunt durum, ex quo contuso exprimitur oleum, non edule solùm, sed in medicamentis topicis, præsertim in ungendis nervis, utilissimum.

Locus. Crescit passim, in sylvis circa fluenta hæc species, in omnem partem flexilis, eóque ad omnia liganda utilis. Nam incolæ [*Indiæ*] funium loco eâ utuntur, & ædes suas ex magnis Arundinibus constructas clavorum ferreorum loco ligant; & mireris tenacitatem hujus Arundinis, quæ crassitie digiti humani fermè cùm sit, tamen in quatuor partes dissecatur, unde & corbes, & cunæ infantium ex ea consarciuntur; anchorarum etiam pro navibus funes in Javanis; & sane longiùs durant in aqua salsa quam funes, imò deficientibus funibus nos iis anchoras quantumlibet graves ligamus.

5. Tubuli

5. *Tubuli Arundinacei ad Asthma* C. B. *Tabaci Haytinorum, quos Mexicani vocant* Pocyelt. Fr. Hernandez.

Tabacos vocant Arundinum cava perforatáque fragmenta, sesquidodrantem longa, pulvere carbonum extrinsecus illita, intrinsecùs vero *Yelt*, i. e. Tabaco, Liquidambra, *Xochicoxotl*, & interdum aliis quibusdam calentibus plantis atque odoribus referta. Horum incensorum ea parte qua pleni sunt fumo ex altera tracto devoratóque, velut quodam suffimento, somnus inducitur, & omnis laboris atque lassitudinis hebetatur sensus. Quinetiam dolores omnes, ac præcipuè capitis, sedantur, pituita fluens ad pectus expuitur, juvantur asthmatici, & corroboratur ventriculus. Cavendus autem est nimius eorum usus, alioqui jecur intemperiem calidam contrahet: inque cachexiam & alios affectus inciditur incurabiles. *Vires.*

Quæ de tubulis hisce habet Monardes cap. 15. eadem ferè sunt, eorum tamen compositionem ignoravit.

6. *Arundo Japonia flava, internodiis brevissimis, surculis nodos stellatim cingentibus.*

E minorum genere sunt, crassitie pollicari aut paulò majore, colore flavo, internodiis brevibus palmaribus aut sesquipalmaribus, in medio gracilibus ad nodos crassis & protuberantibus. Unumquemq; autem nodum virgæ seu surculi multi stellatim ambiunt.

Cap. X.

Gramina quædam Brasiliensia à Marcgravio descripta, & per oblivionem omissa, suis Locis inserenda.

1. *Gramen parvum, ad Cyperoides accedens, granulis Avenaceis. An Gram. nemorosi hirsuti species?*

EX radicula capillata multi prodeunt caules, teretes, tenues, spithamam alti, ad terram uno foliolo acuto vestiti, è quo tanquam vagina prodit caulis. Summitatem autem caulis in orbem circumstant septem foliola angusta, acuta, duos circiter digitos longa, viridia quidem, sed ad partem ab exortu interius albissima. In horum foliolorum medio aliquot granula instar Avenæ, sibi invicem sunt apposita, in queis semen latet. Caulis & folia pilis albis & mollibus vestiuntur.

Foliis multis simul in summitate caulis unde panicula exit cum Cyperis convenit, caulis rotunditate & foliorum pilis ab iisdem differt, & ad Gr. nemorosum hirsutum accedit.

2. *Gramen cyperoides Brasiliense capitulo quadrangulo. Graminis secunda species Marcgravio.*

Caulem habet triangularem, 15, 16, aut 20 quoq; digit. longum, supra terram longis, angustis & venosis foliis præditum. In summitate caulis capitulum est quadrangulare, quasi è quinq; glandibus compositum, magnitudine passulæ majoris, ad cujus latera quatuor foliola graminea extenduntur. Ipsum capitulum odorem habet quasi Chamæmeli.

3. *Gramen cyperoides Brasiliense multis capitulis albis. Graminis tertia species Marcgrav.*

Itidem caulem habet triangularem, circiter pedalem, atq; juxta humum duobus aut tribus foliis gramineis vestitum. In summitate autem in brevibus petiolis proveniunt sex, septem, aut octo capitula alba, juxta se posita; quorum quodlibet circumstant sex foliola viridia, acuta.

4. *Gramen cyperoides Brasiliense, panicula umbellata, granulis aculeatis. Graminis quinta species* Marcgrav.

Inferiùs triangularem habet caulem, qui ad quatuor circiter pedum altitudinem assurgit: Folia autem quatuor aut quinq; sesquidigitum ferè longa, Arundinacea: superiùs umbellas multis acutis granulis, quasi Echinorum aculeis onustas.

5. *Gramen Brasiliense cyperoides paniculis squamosis in umbellam compositis.*

Exiles radiculæ, seu rectiùs filamenta, emittunt quatuor aut quinq; caules gramineos, angustos, circiter tres aut quatuor pedes altos. Quilibet autem caulis superiùs dividitur in umbellam, ut Gramen cyperoides capitula squamata continentem.

6. *Gramen junceum Brasiliense* Jacapè *dictum. Graminis decimatertia species* Marcgrav.

E radicula geniculata, juncea, alba, longè latéque sub terra serpente exsurgit caulis ad trium pedum altitudinem, primùm simplex, instar culmi siliginis, teres, qui postea in aliquot folia finditur graminea, angusta, in medio album nervum secundùm longitudinem habentia. Nullius est odoris, nec florem gerit nec semen [rectiùs dixisset neutrum sibi observatum.] Solo utplurimum effœto nascitur.

Valere

Vires. Valere dicitur contra serpentum morsus, si membra eo ligentur supra vulnus inflictum. Piso experientiâ sua commendat radicum juncearum decocta ad venena.

7. *Gramen digitatum plumosum Brasiliense.*

Caulis teres, tenuis, cavus, gramineus in 18 aut 20 digit. altitudinem assurgit, in medio habens nodum, & inferiùs tres, superiùs autem supra nodum unum folium acutum, gramineum: in summitate caulis quinque aut sex spicas tenues, duos circiter digit. longos, crasso filo haud crassiores, coloris argentei, à quibus parvuli è cinereo ad purpuro-cœruleum colorem vergentes flocculi dependent, tremuli, & qui vento abripiuntur.

8. *Gramen elegans plicatum Paniceum aut Miliaceum.*

In trium, quatuor, aut etiam quinq; pedum altitudinem assurgit, ex radiculis filamentosis Arundinis modo. Folia circiter unum pedem longa, eleganter plicata, viridia, figurâ pæne ut Palmæ nuciferæ majoris, in caule plura. Caulis superiùs fert spicam, sesquipedem longam Milii spicæ vel Panici sylv. figurâ & magnitudine.

Vires. Emolliendi vim obtinet internè & externè, malvæq; vices supplet: in fomentis etiam tenesmo conducit. *Piso*: qui Gramen hoc *Amongeabæ* nomine pingit.

9. *Gramen florens capitulo squamoso*, Jupicai *Brasiliensibus* Pison.

E pilosis radiculis caules protrudit perquam multos, tenues, junceos, pedem aut sesquipedem longos, qui inferiore parte gramineis foliis vestiuntur. Quilibet caulis gaudet capitulo ovali, squamoso, splendenti, coloris sublutescentis & ex pallido variegati: his superiùs flosculus insidet tribus quatuórve foliis compositus. *Si hoc sit verum, plane anomalum est hoc genus Graminis.*

Locus. In pascuis riguis, mensibus præsertim pluviis luxuriat.

Vires. Ad curandam impetiginem similesq; cutaneos affectus, à colore & acrimonia natos succo refrigerante quo scatet, parti affrictum conducit; multúmq; solatii & levaminis adfert pruritum intolerabilem mitigando. *Pison.*

10. *Gramen striatum Brasiliense.*

Ex una radice quatuor aut quinque folia enascuntur, & assurgunt in sex pedum altitudinem, similia Gramini Hispanico striato, præterquam quòd in unico folio una tantùm stria sit alba.

11. *Gramen dactylon plumeum*, Capuupeba *Brasiliensibus*, *Lusitanis Pes Gallinaceus dictum.*

Ad duorum aut trium pedum altitudinem assurgit, caule tereti, geniculato, foliis ad genicula plus sesquiped. longis: qui in summitate in 20, 24, & interdum 30 tenuiores caules dividitur, quorum quilibet versùs summitatem, ad duorum, trium quatuórve digitorum longitudinem argenteâ vestitur paniculâ, quæ in medio semen gramineum continent. Caules egregiè rufescunt.

Vires. Radicem ad quodvis venenum in quovis convenienti liquore propinatam commendant Brasilienses. *Piso.*

12. *Gramen dactylon altissimum Brasiliense.*

Bicubitalem vel tricubitalem sortitur altitudinem, caule & foliis gramineis. Panicula superiùs in duodecim, quindecim aut plures divisa, quorum quilibet octo aut novem digitos longa, coloris obscurè rufescentis.

Duodecima Graminis species *Marcgrav.* hujus varietas esse videtur, panicula longiore & pænè pedali subtiliúsque composita, atque coloris viridis.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS TERTIUS,

QUI EST

De Herbis anomalis & incertæ ſedis.

HERBAS *anomalas* voco quæ ob ſingularem partium ſtructuram ſeu conformationem ab aliarum norma abludunt, nec notis characteriſticis cum præcedentium Generum aliquo conveniunt. Incertæ ſedis ſunt quarum notæ Characteriſticæ adeóque Genera quo referenda ſunt ob imperfectionem deſcriptionum ignorantur.

Has ad confuſionem vitandam, & memoriæ juvandæ causâ, in quatuor Sectiones diſtribuemus, nimirum in 1. Anomalas aquaticas. 2. Anom. ſiliquoſas. 3. Anom. quæ ob convenientiam aliquam in partibus præcipuis ad ſuperiorum generum aliquod reduci poſſunt. 4. Anom. incertæ ſedis.

SECTIO PRIMA.

Herbæ Anomalæ aquaticæ.

CAP. I.

De Nymphæa.

A Nymphis dicta putatur. Δοκεῖ δ' ὀνομασθῆς Νυμφαία διὰ τὸ ἔνυδρον φιλεῖν τόπον, *quia aquoſa amat loca.* Plinius deducit à Nympha zelotypa erga Herculem mortua, *quæ in eam transformata fuit*; unde inquit Heraclion vocant aliqui, alii Ropalon à radice clavæ ſimili; ideóque eos qui biberint eam duodecim dies coitu genituráque privari, lib. 25. cap. 7.

A. 1. *Nymphæa lutea* Ger. J. B. *major lutea* C. B. Park. *Nenuphar luteum* Brunf. **Water-Lily, with a yellow flower.**

J. B.

Haud temere herbam aquaticam invenias, quæ majore radice nitatur quàm Nymphæa, quippe quæ humani cruris craſſitudinem nonnunquam aſſequatur. Harum quæ lutea eſt *radicem* habet foris virentem, intus albam, fungoſam & poroſam, ſapore ſubamaro præditam cum quadam adſtrictione, cui multa appenſa adnata, craſſitudine digitali, foris nigricantia, fibriſq; multis capillata: *Folia* aquæ innatant, ſpithamam aut ſeſquipalmum longa, latitudine palmari, formâ ſoleæ equinæ, propemodum rotunda, paullò oblongiora quàm candidæ, pinguia, lentóq; virore ſplendentia, ſuperiore parte glabra & lævia, inferiore verò fibris aliquot diſtincta, pediculis digitali craſſitudine, cubitos duos aut tres longis, aut etiam longioribus, teretibus, medullâ fungoſâ, creberrimis rectis canaliculis perviâ: quibus ad exortum interdum concurrentibus pluribus pediculis lanugo candidiſſima, quæ & folia nondum explicata, haſtæ mucronem æmulantia exteriore parte obveſtit. *Flores* pediculis conſimilibus inſident, ſapore cum dulcedine aliqua ſtrenuè adſtringente, odore Siſymbrii Cardamines, quinq; foliis craſſiuſculis conſtantes, colore luteo præditi, exceptis unguibus, qui externa parte vireſcunt: intra verò ſeptum foliorum quinq; duplex eſt corona, prior minutiſſimorum foliorum, quæ externis appreſſa rugoſa conſpiciuntur, & ſimiliter lutea, quo etiam colore prædita eſt interior, ſed dilutiore, ex compluribus ligulis retroactis, & apicibus priorem coronam contingentibus; medium occupat pericarpii rudimentum ex luteo viride; quod delapſis coronis, foliiſque florum, totis jam viridantibus, ſaturo virore ſed nitente tingitur, papaveracei capitis magnitudine, ſed formâ urceum affabrè exprimens, turgido ventre in anguſtam cervicem deſinente, quæ ſenſim dilatata margines urcei effingit, ſtriis extantibus aſperatos, & orificii loco aliquouſque pertuſos: in his *ſemen* continetur, ſplendens, majus quàm albæ, Triticeo grano minus.

Flos hujus ſpiritum illum ardentem ſeu liquorem deſtillatum, quem *Aquam vitæ* vulgò vocant, odore referre nobis viſus eſt.

In

Locus. In fluviis & fossis palustribus majoribus, inque aquis stagnantibus majoribus crebrò reperitur.

A. 2. *Nymphæa lutea minor flore fimbriato* J. B. C. B. **The lesser yellow Water-Lily, with a fringed flower.**

Radiculis multis uliginoso cœno infixa est, capillaceis, è caulium nodis prodeuntibus; *foliis* multis, longo rotundóque pediculo nixis, gustu amaris, aquæ innatantibus, densis, *caulibus* teretibus geniculatis; floribus luteis flori Cucurbitæ perquam similibus, quinque tantùm foliolis constantibus, non ut in lutea majore numeroso stipatu congestis, aut multos apices intus gignentibus, per ambitum venustissimè fimbriatis: calyculo oblongo, lato & compresso, seminibus pleno oblongis, latis, in ambitu pilosis. Atriplicis ferè modo, gustûs quoque amari.

Locus. In fluviis & stagnis majoribus nascitur, non tamen admodum frequens. In Insulâ Eliensi abundat.

A. 3. *Nymphæa alba* Ger. J. B. *alba major* C. B. **White Water-Lily.**

J. B.
Luteæ ante floris productionem simillima est, rotundioribus tamen foliis, [*Dod.* & foliorum & florum pediculis rotundis.] *Radix* crassissima, cortice tegitur nigriore, intus candida & fungosa, unde plurimæ exeunt fibræ, quibus in fundo hæret: *flores* autem longissimis, aquas trajicientibus pediculis hærentes, candoris emaculati, nonnihil odorati, Liliaceis floribus similes, multiplici foliorum agmine stipati; verùm extima folia exteriore parte ex albo virescunt, ut Ornithogali: medium occupant *stamina* numerosa. Dodon. autore post florem *capitulum* prodit rotundum, in quo *semen* nigricans, splendens, Milio majus.

Nymphæa Brasiliensis flore albo, *Aguape* indigenis dicta, non videtur specie diversa. *Flos* (observante Marggravio) duodecim constat foliis, oblongis acutis, angustis, albis, & quatuor foliis viridibus subtus, suavis odoris.

Locus. In fluviis oritur sed rariùs apud nos in Anglia.

A. 4. *Nymphæa alba minima* C. B. *alba minima sive Morsus ranæ* Park. *Nymphæa minor sive Morsus ranæ* J. B. **The least white Water-Lily, or Frog-bit.**

In aqua fluitans multiplicat se flagellis suis tenuibus, in quibus veluti parva capita, unde foliorum exortus, & radices tenuissimæ, fundum versùs tendentes. *Foliis* circinatæ rotunditatis, teneris, uncialibus, interdum duplo majoribus, Asari foliis ferè similibus, sed minoribus, pediculis nixis palmaribus. *Flores* veluti è vesica prodeunt, majusculi foliolis ternis albis constantes, Dod. mediolutei.

Locus. In aquis pigrioribus & cœnosis tardè fluentibus.

Varietas. Hujus varietatem flore pleno odoratissimo observavimus in fossa quadam palustri ad latus aggeris seu calceti *Audrey caussey* dicti, propè pontem ligneum, in insula Eliensi.

His addit Lobelius, & ex eo Gerardus, Parkinsonus, & Bauhinus uterq; *Nymphaeam luteam minorem*, quam juxta amœnissima Thamesis fluenta in udis scrobibus frequentem scribit: Item *Nymphæam albam minorem*, quam in Anglia, viâ quæ Londino, Oxonium, ac Bristoliam ducit secus & trans aquas viarum pigriores minúsq; profundas reperiri asserit. Ego & amici diu utramq; quæsivimus, necdum invenimus in Anglia, aut ab aliis fide dignis inventas audivimus, tantum abest ut frequentes sint apud nos. Ego certè Lobelio non multùm fido: nam & alias aliquot plantas sponte in Anglia oriri tradit, quas post ipsum nemo quisquam hactenus invenire potuit, nec puto inventurus est. Nymphæa lutea minor flore fimbriato in Anglia satis frequens est; fortè hanc intelligit Lobelius, *Nymphææ luteæ minoris Septentrionalium* titulo. *Nymphæa alba minor* nobis hactenus incognita est. D. Magnol Monspeliensis in stagnantibus aquis circa Lateram eam æstate sæpiùs occurrere scribit: utinam accuratiùs descriptam nobis dedisset.

Vires. Nymphææ utriusq; albæ & luteæ radix, folia, flores, semen in usu sunt adversùs fluxus, præcipuè verò gonorrhœam & pollutiones nocturnas, seminis acrimoniam, sanguinis æstum & tenuitatem. Extrinsecùs sæpe adhibentur folia & flores ad febriles æstus & vigilias sopiendas [in lotionibus pedum, in impositione foliorum scil. lumbis, temporibus, plantis pedum.] *Schrod.*

Multi ab hujus plantæ usu cavent, eo timore nè iis coeundi tum vires, tum desiderium minuantur: compertum enim aiunt usum seminis atque radicis homines reddere ad Venerem valdè frigidos & tardos. *Plin.* lib. 25. c. 7. coitu genituráque privari scribit qui biberint eam duodecim diebus.

Radix Nymphææ candidæ vino nigro decocta & pota mensium muliebrium abundantiam sistit efficaci remedio, etiam iis qui de omni auxilio desperârunt. Idem de Semine intellige. *Trag.*

Henricus Petræus radicem Nymphææ albæ vino coctam & potam commendat in nimio mensium fluxu, è Dolæi lib. 5. c. 4. sect. 18.

Turcas perhibent per noctem flores Nymphææ in aqua macerare, qua si nares inungant, vel eandem bibant, putant se à multis gravissimis morbis immunes futuros, & se ab iis præservari posse. Nos ex floribus albis conservam & syrupum conficimus quæ somnum conciliant, segniùs tamen quàm Papaver. Simon Paul. Quadrip. Botan. Class. 2. p. 94, 95.

Experientiâ scio in excoriatione palati vel Uvulæ & Linguæ à materia calida adusta Aq. Nenupharis cum Cafura conducere, ex observationibus Marcelli Cumani ab Hieronymo Velschio editis.

5. Nymphæa

5. *Nymphæa alba major Ægyptiaca sive Lotus Ægyptia* Park. *Lotus Ægyptia* Alpin. exot.

Foliis constat numerosis, magnitudine colore atque figurâ Nymphææ albæ foliis proximis, undiq; crenatis, pluribus lineis seu nervulis per folii superficiem variè discurrentibus, pediculis è radice exeuntibus nixis ut in illa. Ac nec folia tantùm Nymphææ similia habet, sed & *capita*, & *radicem*, & *flores* etiam magnitudine, figurâ, & colore albis Nymphææ floribus similes, singulis singulos pediculis seu caulibus viridibus, rotundis insidentes, aliquantum odoris levissimi, ad Violæ odorem inclinantis respirantes. Floribus succedunt *capita* rotunda, Mespilo magno magnóq; fructui Nymphææ albæ similia, cortice viridi contecta, intus veluti longos parvósq; folliculos habentia, quæ *semen* continent minutum Brassicæ semini simile. Pediculi tum florum tum foliorum longi sunt, digitum minimum circiter crassi, teretes, cavi, decem ferè alterutrorum ab eadem radice. Radix rotunda in oblongum, magnitudine & figura ut Pyrus parva, exteriùs nigra, intus flavescens, pulpa sanè carnosa & dura, gustu adstringens & subdulcis. Prorsùs verò aucta non superat magnitudinem ovi gallinacei. Indigenæ ex jure coctam libenter comedunt. Videtur coctu intus colore ovi rubrum imitari. Ab hac radice crassa & torosa innumeræ fere fibrosæ, tenues, colore albicantes radiculæ procedunt.

In locis nonnullis aquâ Nili fluminis, æstate de more solito aucti, inundatis, ac velut lacunis effectis (quos locos *Birchas* Ægyptii vocant) adeò abundat, ut tota aquæ superficies foliis contecta occultetur, plantæque tandiu vivens supra terram cernitur, quoad tota aqua terrâ fuerit absorpta, atq; siccata; quod fieri solet Novembri mense; quo tempore Loti plantæ sub terra occultantur, marcescentibus tum foliis, tum floribus, tum fructibus, cum totis suis plantis: quo constat Lotum annuam esse plantam. *Locus.*

Id proprii hæc planta (inquit Alpinus) habere videtur, quòd quantacunq; sit aquæ altitudo usq; ad illius superficiem crescat, florésq; nunquam intra aquam aperiat sed semper supra superficiem ejus, non multùm tamen, attollat.

Quæ Theophrastus & Plinius habent de mirabili hujus plantæ ad Solem conversione, quòd scil. flores ejus sole occidente se comprimant, capútq; integant, ad ortum aperiantur & supra aquam assurgant, se in Nymphæa alba observâsse affirmat Prosper Alpinus, Ipsam nempe occidente Sole florem claudere, deinde se totum cum foliis sub aqua occultare, eóq; oriente florem primùm extra aquam promere, aperire, atque paulo post eum omnibus foliis supra ipsam assurgere: Nobis certè incredibilia videntur.

Cap. II.

De Tribulo aquatico.

Tribulus dicitur παρὰ τὸ τρεῖς βάλλειν, quòd fructu suo tria vulnuscula infligat, vel quòd cuspidatum trifariam feriat. *Bod. à Stapel.*

Tribulus aquaticus J. B. C. B. Ger. *aquaticus major* Park. **Water Caltrops.**

J. B.

Ex uno capite ῥομβοειδῆ *folia* multa, sescuncialia, duobus quadrantibus superioribus serrata, supra glabra; subtus rugosa, Populneis quodammodo similia, pediculo palmari & sesquipalmari, fungoso & paullò infra insertionem tuberoso hærentia. *Flores* parvos albos sequuntur muricati *fructus*, * spinulis armati, nigricantes, Castaneis pares, pulpâ nucleóve non dissimiles, candido, eduli, gustu haud ingrato, qui, autore Dod. & recens mandi, & arefactus, molâque contritus in panem cogi posse fertur. *Radices* longissimæ ex intervallis, veluti ad genicula staminum utrinque cæsariem promunt, partim in aqua natantes, partim limo hærentes. ** Imo spinis crassis & robustis.*

Nascitur variis in locis, ac ferè stagnantibus fluviorum partibus, lutosis lacubus, & urbium fossis, quibus limosus sit fundus. Inter Montbelgardum & Basileam observavit J. Bauhinus, ubi floret mense Junio. Matthiolus in plerisque Italiæ fluminibus & lacubus provenire ait, præsertim in agro Mantuano & Ferrariensi: neque solùm in dulcibus aquis gigni, sed etiam in mari, quod non credimus. Nos fructus Venetiis venales vidimus. *Locus.*

Pleniorem hujus plantæ descriptionem videsis apud Jo. Bod. à Stapel, Comment. in Theophr. hist. lib. 4. cap. 11.

Cap. III.

De Faba Ægyptia.

HÆC planta à nonnullis Nymphææ species censetur ob conformitatem in foliis caule & radice. Flos etiam cætera Nymphææ similis solo colore purpureo differt. Præcipua differentia est in fructu.

Faba Ægyptia Bod. à Stapel. *Faba Ægyptia Dioscoridis & Theophrasti, cujus radix* Colocasia *dicebatur* Park. *Fabæ Ægyptiacæ Dioscoridis affinis* C. B. *Fructus valdè elegans, Faba fortè Ægyptia Dioscoridis* J. B.

Hujus fructum sic describit Clusius, Prægrande Papaveris caput, cujus summum fastigium transversim fuisset præcisum, referebat; membranaceâ enim & rugosâ constabat substantiâ, subfusci coloris, levi admodum, licet ejus circumferentia supremâ parte novem esset unciarum, sensim tamen decrescens, usque ad pediculum qui *florem* cui fructus successerat sustinuisse videbatur; apparebant enim quædam ubi flos inhæsisset vestigia: superior porro fructûs pars prorsus erat plana, 24 lacunis sive cellulis serie quadam dispositis prædita, instar favi Vesparum; in quarum singulis singularia *semina*, sive parvæ nuces, instar pumilarum glandium continebantur, penè unciam longæ, unciam in ambitu crassæ, quarum suprema pars fusca erat & in mucronem desinebat illi similem qui extimam glandis partem occupat. Infima pars exiguam lacunam habebat, vestigium videlicet ubi pediculus illam in cellula retinens inhæsisse videbatur: nucleum autem continebat rancidum & situ obductum.

Hanc ipsam plantam in insula Java invenit Justus Heurnius M. D. & verbi Divini minister in India Orientali, qui eam Nymphææ glandiferæ Batavicæ Javorum nomine descripsit his ferè verbis. Ejus [fructûs] fungosus rugosus calyx est, globum dimidium referens, viridis coloris, qui duodecim, vel septendecim loculis distinctus est; loculorum quivis glandi similem fructum continet, ex violaceo nigricantem intus albissimum, corculo viridi, adstringentis saporis & subamari ut Glandium, siccatum ut Avellanarum. *Caulis* bicubitalis sæpe, rotundus, asper, fungosus. *Folia* ingentia, Batavicæ Nymphææ planè similia. Flos etiam nostratium similis, odoris validi ut olei Anisi.

Locus. Nascitur in paludosis & ad ripas fluviorum. Hæc è Jo. Bodæi à Stapel notis in Theophr. hist. & Parkinsoni Theat. ubi plura vide. Hanc plantam veram & genuinam Antiquorum Fabam Ægyptiacam esse nemini dubium esse potest qui descriptiones inter se contulerit.

Jac. * Bontius plantam hanc titulo *Nymphææ Indicæ flore purpureo* sic describit,

* *Hist. Nat. & Med. Ind. Orient.*

Nostrati Nymphææ in omnibus tam in latis, quàm rotundis foliis, caule & radice planè convenit: flore verò differt, qui in nostrate vel albus, vel flavus est, hic autem pulchrè purpureus, odore gratissimo nullo modo nostrati cedens. Fructu quoque & calyce longè à nostrate Nymphæa differt; qui in superficie hic planus conspicitur, tanquam si per medium cultro dissectus esset: verrucas parvas, in orbem distinctas super ostendens circiter 30. numero, quæ paulatim grandescentes calycem sibi unaquæque effingit, donec maturescens nucem Avellanam dempto putamine cùm forma, cum nucleo valdè referunt; saporem quoque ejus non malè æmulatur, qui tamen fatuus aliquo modo & aqueus est, naturam redolens elementi in quo crescit.

Viribus cum Nymphæa nostrate convenit, ideóque decocto hujus plantæ, à Malaiis edocti, utimur in calidis morbis, Febribus ardentibus, Phrenitide, Cholera, & in mortifera dysenteria. Hactenus Bontius.

CAP. IV.

De Millefolio aquatico.

A. 1. *Millefolium aquaticum minus* Park. J. B. *aquaticum flosculis ad foliorum nodos* C. B. *Myriophyllum aquaticum minus Clusii* Ger. **Small Water-Milfoil.**

Clus.

Latè se fundentibus scapis præditum est, qui rotundi, virides, frequentibúsque nodis intercepti sunt; è quibus tenues, capillaceásque fibras spargit, quibus telluri inhæret: superior scaporum pars palmum supra aquas eminet, quam ad singulos nodos quinæ tenuium, parvísque foliolis præditorum foliorum alæ ambiunt, vix unciam longæ, virides admodum, quæ sensim circa scaporum summitatem minuuntur, sic ut in pyramidalem quasi formam scapi desinant, qui summo fastigio totidem flosculos quot foliorum alas in singulis nodis ferunt, pusillos valdè, octonis candidis foliolis simul junctis, nec sese explicantibus, præditos, qui deinde in quædam tubercula, quatuor radiolos in capite habentia transeunt.

Locus. In lacunis secundùm rivos sitis, nec profundis, observavit Clusius, Flore & semine mense Junio onustum: nos in rivulis circa Cantabrigiam copiosum satis invenimus.

A. 2. *Millefolium palustre galericulatum* Ger. emac. *aquaticum flore luteo galericulato* J. B. Park. *aquaticum lenticulatum* C. B. **Hooded Water-Milfoil.**

J. B.

Tenuissimis filamentis totum est contextum, iisque ferè indigestis; appensis hinc inde crebris emblematis orbicularibus, Lenticulam aquaticam æmulantibus. Caulis tenuis, dodrantalis, nudus, in ramulos aliquot parte superiore divisus, *flores* gerit luteos, majusculos, cucullum referentes.

Locus. In fossis palustribus Lincolniensibus & Eliensibus reperitur. Duas species observavit *D. Dent*, majorem & minorem.

Vocavi (inquit C. Bauhinus) lenticulatum, quia vesiculæ parvæ Lenticulares non tantùm ultimæ foliorum parti adhærent, sed infinitæ omnibus foliorum partibus subjiciuntur.

Hanc plantam quoniam aliis imperfectè descriptam observavimus, ipsi pleniùs accuratius & describere conati sumus. E radice limo inhærente *cauliculos* emittit infirmos, teretes, creberrimis geniculis distinctos, in aquis fluitantes, in ramulos rariores divisos. Ad singula genicula singula exeunt *folia*, ramosa,

ſa, ramo ad exortum hinc inde inſigniori: Tum folium reliquum, tum rami dicti ramulos alternatim ab hoc & illo latere emittunt, in tenuia & capillacea ſegmenta ſubdiviſos, quibus accreſcunt veſiculæ, pellucidæ aquâ plenæ, quæ cùm vetuſtiores ſunt nigricant & fragiles evadunt velut turbinatorum teſtæ: has *lenticulares* appellat C. Bauhinus. E centris divaricationum ramorum exeunt ſubinde *cauliculi* craſſiuſculi ſatis, firmi, dodrantales interdum, aut longiores brevioréſve pro aquarum profunditate, foliis nudi, [versùs ſummitates tamen quædam foliorum rudimenta apparent] in faſtigio *flores* geſtantes quinque, ſex, ſeptémve, pediculis ſeſcuncialibus aut longioribus, purpurantibus inſidentes, ſucceſſivè ſe aperientes, è calyce bifolio ſeu bivalvi, monopetali, in duo ſegmenta diviſi, quorum ſuperius galeæ figuram obtinet, inferius labelli lati, in medio velut fimbriam habentis denſam. Sub labello latitat calcar ſeu corniculum breve, incurvum. In medio flore tertia interdum lacinia occluditur. *Vaſculum* ſeminale parvum, ſubrotundum, figurâ ſeminis Lithoſpermi, unicum intus includens ſemen, rotundum, fuſcum. Folia juniora vireſcunt. In extremis ramulis, nunc [Julio menſe] gemmæ inſignes cernuntur, ad tactum admodum viſcidi.

Floret Julio & Auguſto, & ſemen brevi maturat. *Tempus.*

In piſcinis, ſnque foſſis paluſtribus occurrit, ſed rarius. *Locus.*

Cap. V.

De Cotyledone aquatica.

A. 1. *Cotyledon aquatica* J. B. *aquat. acris Septentrionalium* Lob. *paluſtris* Ger. Park. *Ranunculus aquaticus Cotyledonis folio* C. B. **Marſh Pennywort, White Rot.**

Viticulis rotundis, crebris geniculis interceptis, vel ſub terra, vel in ſuperficie terræ reptando ſe propagat. E geniculis tum fibrillæ ſeu radiculæ albæ creberrimæ, tum folia, tum etiam pediculi flores ſuſtinentes exeunt. *Folia* circinatæ ferè rotunditatis, craſſa, digitum lata, per margines leviter crenata, glabra, pediculis ſemipalmaribus aut majoribus ſumma parte hirſutis, eorum centra occupantibus inſident, fibris indè in foliorum margines velut tot radiis ductis. Ex alis foliorum exeunt cauliculi ſeu potiùs pediculi digitales, tenues, infirmi, in ſummitate flores aliquot glomeratos [octo interdum aut plures] ſuſtinentes. Singuli autem flores quinque perexiguis, acutis, dilutè rubentibus foliis componuntur, & ſummitati ſeminum ſingulorum, ſeu fortè binorum, conjunctorum, nudorum inſident, velut Thlaſpeos cujuſdam compreſſorum. Interdum in eodem caule bini habentur, alius ſuper alium, florum & ſeminum glomeres: bini quoque non raro ex ejuſdem folii ſinu exeunt pediculi floriferi. Sapor plantæ mihi potiùs amarus quàm acris viſus eſt.

In paluſtribus frequentiſſima eſt hæc planta: poſt mediam æſtatem floret. *Locus.*

Panta eſt ſingularis & ſui generis: folio quidem Cotyledonem veram exactè refert, verùm caule, flore & ſemine immane quantum ab eadem differt.

2. *Cotyledon repens Braſilienſis*, Erva do Capitaõn *Luſitanis* Marggr.

Marggr.

Radix recta, teres, geniculata, alba, ſub terra ſerpit, & ad genicula unius aut duorum digitorum intervallo diſtantia, multa agit filamenta tenuia, & ibidem caulem [rectiùs pediculum] duo aut tres, etiam octo aut decem digit. altum protrudit, exilem, teretem, fiſtuloſum, ex albo purpureum, inferiùs in medio filum lentum habentem: quilibet autem caulis fert ſuperiùs unicum folium rotundum, lætè viride ut Nymphææ, non ità ſolidum, in ambitu crenatum more folii Umbilici Veneris: caulis in centro folii aut circiter inſeritur, & ex centro inſertionis tenues venæ ad circumferentiam diſperguntur. Radix contrita odorem & ſaporem habet radicis Petroſelini.

Cap. VI.

De Stellaria aquatica.

A. *Stellaria aquatica* Park. *Millefolium aquat.* 13. *ſive Stellaria aquatica* C. B. *Alſine aquis innatans foliis longiuſculis* J. B. **Water Starwort, or Star-headed Water Chickweed.**

J. B.

Enticulæ modo aquis innatat, longis, tenuibus, teretibus, infirmis *coliculis*, pedalibus & cubitalibus ac etiam longioribus, in ramulos ſubinde abeuntibus: è quorum geniculis non tantùm demittuntur fibræ tenuiſſimæ & albidæ quibus radicatur, verùm etiam bina folia per geniculos oriuntur, Alſines, ſemunciam ferè longa, ex anguſtiore principio ſenſim patùm dilatata: extrema autem ramulorum ſupra aquam coronant folia multa, alia aliis impoſita, latiora radiatímque digeſta, decreſcentibus ſemper interioribus. Ad ſingulos caulis articulos *floſculi* bini oppoſiti, hinc inde unus, è foliorum ſinubus exeunt, duobus foliolis albis, ad ſe invicem flexis compoſiti, cum ſtylo albo pro floſculi proportione longiſſimo, luteo apice inſigni. Floſculos excipiunt *vaſcula* ſeminalia ex rotundo paululum compreſſa, quatuor lineolis altiùs impreſſis in quatuor partes diſtincta. In vaſculorum ſummitatibus emergunt pili aliquot nigri velut apicem conſtituentes.

CAP. VII.

A. *Militaris Aizoides* Ger. *Stratiotes sive Militaris Aizoides* Park. *Aloe palustris* C. B. *Aloe sive Aizoon palustre* J. B. **Water-Sengreen, or Fresh-water-Souldier.**

J. B.

FOlia habet Aloes herbæ similia, sed breviora & minora, per ambitum duris quibusdam, brevibus aculeis spinosa; inter quæ *vaginæ* quædam erumpunt, cancrorum forcipulis similes, quibus dehiscentibus *flores* exeunt candidi, trium foliorum, Ranæ morsûs persimiles, luteola exigua *stamina* in medio gerentes. Pro radicibus fibræ longæ sunt, rotundæ, candidæ, crassioribus lyrarum fidibus, aut longis lumbricis persimiles, quæ ab ipso folia promente brevi capite descendentes aquæ fundum petunt, quem tamen rariùs assequuntur. Exeunt ab eodem & aliæ obliquæ fibræ, quibus uti Ranæ morsus multiplicatur.

Locus. In fluentis pigrioribus, stagnantium aquarum lacubus, & fossis palustribus majoribus non rarò invenitur, maxima foliorum parte unà cum floribus aquas superante; reliquis stirpis partibus sub aquis conditis. Junio, Julio & subinde Augusto floret in Insula Eliensi.

Cæterum fibras, quas pro radicibus habet, scelerati Agyrtæ, in aquæ plena phiala, quò majores appareant, mulierculis ostentatas impudenter mentiuntur vermes esse, quos medicamentis suis ex intestinis eduxerint, teste Dodonæo.

CAP. VIII.

Stratiotes Ægyptia J. B. *Strat. aquatica vera Dioscoridis & Ægyptiaca* Park. *Lenticula palustris Ægyptiaca sive Stratiotes aquatica foliis Sedo majore latioribus.*

Alp.

PRopè Pelusium, nunc Damiatam dictum, Ægypti urbem, in fossis aquâ Nili decurrente plenis copiosè provenit hæc herba, aquæ Lenticulæ palustris modo supernatans, sine caule, foliis Cynoglossæ, brevioribus, latioribus, densioribus, durioribus, hirsutioribúsque ac albidioribus, à quibus pro *radicibus* exigua & rara quædam lanugo pendet. Sedo majori similis est; Nullo odore prædita, eo excepto quem ab aqua accipit; sapore tamen adstringente ac sicco linguam ferit, non secus quàm Acacia.

* Lib. 4. cap. 102. Hanc plantam Antiquorum Stratiotem esse minimè dubium videtur. Stratiotes enim, teste * Dioscoride, fluviatilis cognomen ex eo traxit, quòd in aquis nascatur, ínque iis supernatans sine radice vivat, quamvis folium habent Aizoo simile, ac majus. Plinius verò tradit eam in Ægypto tantùm ex inundatione Nili nasci; Aizoo etiam similem esse, ni majora haberet folia.

Stratiotes Ægyptia Dioscoridis Veslingii.

Cùm in eodem loco, nempe in Nilo propè Pelusium observata sit ab Autore Cl. Veslingio à præcedente non diversam esse suspicor, quamvis nec descriptiones nec icones per omnia conveniant.

Folia hujus, describente Veslingio, Aizoo quidem, sed majori illi & arborescenti similia diceres, ni majora multò forent paritérque latiora. Surrecta pleraque videntur, roseóque concessu stipata, & citra malæ ætatis dispendium plicis in longitudinem rugísque non ineleganter crispata. Circa exortum, ut solet, angustiora folia paulatim deinceps dilatantur: extremorum altero non in acumen exeuntia, sed reflexis leviter oris paulatim diducta sunt: cætera dilutiùs virescentia, Verbasci instar molliter utrinque hirsuta. *Flores* non observavit. Planta tota sessili basi Nilo incubat aquis innatans citra radicem, quamvis radicum vicem demissa terram versus tenuissima fibrarum, veluti filamenta sustineant.

CAP. IX.

Lens palustris latifolia punctata Park. *Lenticula palustris latifolia punctata* C. B. *Lens palustris Patavina* J. B.

J. B.

AD unam costam longiusculam adnascuntur utrinq, in alæ modum *folia* denso agmine mutuò se plurimùm tangentia, ex oblongo rotunda, semuncialia superiùs punctis minutissimis notata, inferius musco obducta. His infernè copiosæ Lenticulæ, aliquando singulæ, aliquando ternæ & quaternæ, rugoso prætenui cortice donatæ adhærent, quibus semen copiosissimum minutissimum & flavescens includitur. Sapore est aqueo.

Locus. Hanc in fossis Patavinis aquis supernatantem vidit *C. B.* & in Silesia circa Vratislaviam reperitur.

Hæc planta rectiùs fortasse ad Capillares refertur.

CAP.

Cap. X.

A. *Graminifolia palustris repens vasculis granorum piperis æmulis.* Pepper-grass.

PErexigua hæc planta per terram repit foliis tenuissimis; in alis foliorum globulos sessiles profert granorum piperis magnitudine ferè, seminibus albis refertos.

Cap. XI.

Gramen Ossifragum Norwegicum & Cimbricum.

HÆc planta impropriè Gramen nominatur à S. Paulo & Bartholino, quia non est flore stamineo. Radix ejus crassa, nodosa, instar radicum seu raparum Rothfeldianarum folia longa, acuta instar Iridis, flos flavus colore saturato. Locis paludosis & humidis crescit inter alia dumeta prope omnes villas colonorum; primum gramen est quod vere prodit, unde avida sunt pecora ad decerpendum; ex esu hujus pecora male se habent, macie confecta, spinâ dorsi extrà protuberante (undè rustici dicunt quod dorsum sit fractum) pedibus ossibusq; debilibus, ut ægerrime incedere queant. Pro Antidoto Rustici semper habent ossa exiccata in promptu, in parva frusta confracta, quæ quotannis magnâ copiâ colligunt, & conservant ad hunc usum; hæc avidè devorantur ab arthriticis bovibus, vaccis, ovibus, equis, porcis, &c. & in minima dentibus comminuuntur, & deglutiuntur unde salivatio subsequitur, & pecora convalescunt: aliqui pro remedio utuntur radice Tormentillæ, omnes ferè tamen ossibus acquiescunt.

An hæc phænomena producuntur à fodinis mercurialibus vel plumbeis, eorumq; effluviis, vel à superfluâ humiditate vernalis plantæ, contendant Philosophi.

Notandum est variare plantas pro diversitate soli, loci, & Climatis, in quibusdam enim regionibus hæc herba innoxiè à bestiis consumitur (adnotante Bartholino) & à Chirurgis usurpatur pro Centaurio minore; in aliis verò tam perniciosa pecoribus & odiosa rusticis, ut ista loca circumsepiunt in quibus copiosè luxuriat. Vide D. Joh. Frid. Treubleri Observ.

Suspicatur *D. Tancredus Robinson*, (qui omnes has observationes de gramine Ossifrago collegit) hanc plantam esse vel Centaurium palustre luteum minimum nostrum Catalog. plant. Angl. vel Ranunculi graminei aut potiùs Asphodeli speciem.

Cap. XII.

A. *Gladiolus lacustris Dortmanni* Clus. cur. post. p. 40. *Leucoium palustre flore subcæruleo* C. B. *Glad. lacustris Clusii, sive Leucoium palustre flore cæruleo Bauhini* Park. Water-Gladiole.

Clus.

HUjus folia dodrantalem longitudinem rarò excedunt, crassiuscula & concava sunt, interstitióq; discreta instar siliquarum albæ Violæ & similium, viridia alioquin, & dulcis saporis, anatibus urinantibus gratum pabulum; nam ad aliquot ulnarum altitudinem sub aqua latent, quam tamen caulis inter illa emergens superare conspicitur, floribus albis onustus, Leucoii flore amplioribus, cava illa & infima parte, petiolo à quo dependent proxima subcœrulei coloris, formam pænè referentes Gladioli, non prorsus tamen similes, quinque foliis constantes, quorum duo superiora ad pediculum reflectuntur, tria reliqua, quæ latiora, propendent. Floribus succedunt turbinata vascula, rufo semine plena.

Nascitur in stagnis quorum fundus puro sabulo substernitur, nullam alioqui plantam præter hanc alente. Sub extremum Julium florentem se observâsse scribebat Dortmannus apud pagum *Norch* & *Westerveld* in Drentia, nusquam alibi. Nos in lacu parvo aut stagno *Hulswater* dicto non longè à *Pereth* Cumberlandiæ oppido copiosum observavimus.

SECTIO II.

Anomalæ Siliquosæ.

Cap. I.

De Acantho.

ACanthi pueri in florem sui nominis versi fabula nobilis quem Pæderota à puerili, uti suspicatur Kyberus amore Græci vocant. Melamphyllon etiam non ineptè à Græcis dicitur hæc herba, quod folium saturato virore nigrescat. Planta est singularis & anomala, quam Botanici vulgò ob folia in Sylvestri genere spinosa Carduis annumerant.

Dicitur verò Branca ursina à similitudine quam folia habent cum anterioribus ursi pedibus.

Acanthi folia veteres Architecti ob figuræ venustatem & elegantiam epistyliis seu columnarum capitulis insculpere solebant. Frondibus Acanthi (inquit Vitruvius) columnas Corinthias veteres Architecti coronabant, quarum effigies adhuc hodie nostris frequenter oculis offerunt. Vestibus etiam pretiosis figuram Acanthi foliorum circumtexebant: unde Virgilius,

Et circumtextum croceo velamen Acantho.

Verùm an Branca ursina vulgaris sit verus Antiquorum Acanthus merito dubitatur, quia Plinius Acanthum topiariam herbam facit, Branca autem ursina operibus topiariis omninò inidonea est, nec enim ductilis & sequax, & in Animalium aliarúmve rerum formas & effigies fingi apta. Ex altera tamen parte Acanthi descriptio apud Dioscoridem Brancæ ursinæ perbellè quadrat. Consule si placet Jo. Bod. à Stapel. Comment. in Theophr. hist. lib. 4. cap. 3. p. 308.

1. *Acanthus sativus* Lob. Ger. Park. *Sativus vel mollis Virgilii* C.B. *Carduus Acanthus sive Branca ursina* J. B. **Branck ursine, or Bears breech.**

J. B.

Acanthi *folia* humi fusa, pedalia, profundè laciniata, mollia, intenso virore splendentia, pilosa. Inter hæc surgit *caulis* duûm triúmve pedum, rectus, firmus, foliis nudus, minimè ramosus, qui à medio ad summum usque fastigium thyrsum gerit florum candidorum, quorum folia rictum imitata, oblonga, foliis coercentur viridibus, per extremum laciniatis nonnihil & spinosis, medium occupantibus *staminibus* crassiusculis. *Semen* in oblongis continetur pericarpiis, latum, planum, rotundum, crassum, sordidè luteum. *Radices* longè, lateq; vagantur, foris nigræ, intus albæ, sapore glutinoso & viscido, ut & folia: adeò vivaces ut vel minima particula in terra relicta germinabit; frigoris tamen minus patiens est.

Locus. In Italiæ meridionalibus circa Baias & Neapolin, inque Sicilia insula copiosè provenit.

Vires. Est è quinq; herbis emollientibus. Usus potissimùm externus est in clysteribus aliisque paregoricis, quarumcumque formularum & utplurimum in cataplasmatis. Radices, autore Dioscoride, ambustis & luxatis commodant in cataplasmate impositæ. Potæ urinam ducunt & alvum sistunt. Podagris calidis tritæ & calefactæ utiliter illinuntur. *Plin.* Prosunt etiam tabidis, sanguinem spuentibus, ex alto delapsis, ictu aliquo aut conatu supra vires læsis [ruptis atque convulsis Diosc.] non minùs quàm Symphyti majoris radices, quas substantiâ, lento succo & qualitate proximè refert. *Dod.*

2. *Acanthus aculeatus* C. B. *sylvestris* Park. *Carduus acanthus sive Branca ursina spinosa* J. B.

Dod.

Sylvestris Acanthus caule, fastigio acuminato, floribúsque cincto, florum colore ac specie, tum & semine sativum refert, sed tamen brevior ac humilior: *folia* similiter ampla, multis incisuris laciniosa, sed haudquaquam lævia, verùm frequentibus, asperis, duris spinis circa marginum crepidines horrentia.

CAP. II.

1. *Leontopetalon* Ger. Park. C.B. *Leontop. quorundam* J. B.

Radix pugnum implet, rotunda, tuberibus multis inæqualis, cortice cinereo, pulpa virente in luteo, sapore amaro. Hinc exeunt pediculi pedales, trifariam divisi, quorum singulæ divisiones bina aut terna gerunt *folia*, circinatæ ferè rotunditatis alia integra, alia laciniata & veluti crispa, colore ex glauco flavescente, venosa. Inter folia *caulis* exurgit, lineis pallidè purpureis striatus, in multos ramos divisus, foliis minoribus minúsque incisis ad genicula donatus. *Flores* in uncialibus pediculis foliis oblongis interjectis, in caulibus spicatim congesti, lutei, Ranunculi florum magnitudine, quinq; stellatis oblongis foliis constant, *apicibus* luteolis umbilicum circumstantibus; quibus marcescentibus prolongantur pediculi in palmarem longitudinem, in extremo utriculum venosum Halicacabi sustinentes. *Semen* nigrum, Cannæ Indicæ semini persimile. Parkinsonus siliquas parvas floribus succedere scribit, crassiores & breviores quàm Fumariæ bulbosæ, alioquin nonnihil similes, *semina* parva, rotunda continentes: quin & totam plantam Fumariam bulbosam quodammodo æmulari.

Locus. Circa Halepum Rauwolfius reperit. Matthiolus in Hetruriæ arvis aliisq; Italiæ locis se vidisse ait, nascique frequentem in Apulia.

Radix usurpatur in Halepo ad detergendas vestium maculas.

2. *Chrysogonum* Park. *Chrysogonum Dioscoridis quibusdam* J. B. *Leontopetalo affinis foliis quernis* C.B.

J. B. Rauwolf.

Altitudinem Leontopetali adsequitur, éstque huic caule, floribus, radicéque rotunda (quæ interna parte rubra est) haud absimilis. Cauliculi tamen graciliores, in terram repandi, & ab origine fili modo tenues, in varios ramulos divisi, quorum extremis *flosculi* adhærent conspicui, lutei, densioréq; stipatu positi, quatuor communiter foliolis constantes. *Folia* coliculorum dorso adhærent gemina utrinq; & ità sibi invicem opposita ut crucis figuram positu suo efficiant; atro-virentia, in extremo latiora, dissecta ad instar foliorum Quercûs.

CAP.

Cap. III.

De Sesamo.

SEsami nomen inditum videtur ἀπὸ τοῦ σείω, quod quandoque σείω denotat *concutio, impello,* & ἀμάω meto, quod subito & quasi impetu ad messem propelleretur. Potiùs nomen exoticum est, ab Ægyptiis sumptum, quibus *Sempsem* dicitur. *J. Bod.*

Sesamum J. B. C. B. Park. *& aliorum Lusitanis* Girgelim. *An Gangila sive Sesamum Africanum* Pisoni & Marcgrav? **Oily purging Grain.**

J. B. Vesling.

Per *caulem* cubitalem, rectum, firmum, crassum & pinguem *folia* habet semuncialibus pediculis hærentia, crassiuscula, ex atro virore nonnihil rubentia, oblonga, acuminata [inferiora latiora & profundioribus incisuris serrata, superiora integris oris angustiùs patentia *Vesling.*] è quorum alis *flores* emicant calathi formâ, oblongi, magnitudine eximia, monopetali, reflexis labellis, intus albidi, exteriùs Violæ colorem induti, tenuiq; respersi lanugine. *Siliquæ* rectà secundùm caulem ascendentes, non quaternis tantùm sed etiam quinis senísq; lateribus angulosæ, stellatum occupant *calicem*, oblongum illud, compressum, pingue, flavescénsq; *semen* inclusum custodientes.

Ægyptiis tum in cibo, tum in medicamentis usitatissimum est, quod cum reliquis frugibus, postquam arentes campos scatebris suis temperavit Nilus, celeri proventu surgens siliquâ minimè fallaci cultorem suum locupletat. Parkinsonus, nescio quo Autore, Sesamum in India Orientali sponte nasci ait, in Ægypto, Syria, Græcia, Creta, Sicilia, in agris duntaxat, seri & coli. *Vires & Usus.*

Oleum seminibus expressum ... *Zeid taib*, i. e. Oleum bonum Arabes nuncupant, quod ad cibos in frequentissimo usu est, majorique pretio quàm Olivarum oleum in Ægypto venditur.

Marggravius *radicem* teneram, rectam, multis filamentis præditam, exteriùs ruffam, interiùs albam huic plantæ attribuit, si modo eandem plantam describit.

Plantam hanc non esse verum Antiquorum Sesamum nobis cum J. Bauhino & Stapelio videtur, ideóque an vires à Dioscoride Sesamo adscriptæ ei conveniant dubium est. Iis ergo omissis, quas proponit in libro de Plantis Ægyptiacis Prosper Alpinus, adferemus. Plantæ (inquit ille) decocto utuntur in fotu ad ophthalmias, ad tusses, anhelitúsq; difficultatem, pleuritidem, peripneumoniam, & tumores duros scirrhosos: Mulieres pro uteri duritie insessiones faciunt, & utuntur ad capitis furfures livorésq; faciei: planta & seminibus coctis cum melle ad exsiccatos nervos, ad combustas partes, ad calidas inflammationes: Decocto in clysteribus ad colicos dolores, & ad emolliendam alvum: Ad movendas menstruas purgationes. Oleum fæcémq; ejus bibere ut impinguescant mulieres in balneis familiarissimum habent. Oleo etiam ad multa alii Ægyptii uti consueverunt, viz. ad cutis pustulas, asperitatem, atq; omnem defœdationem ex humore melancholico tum epoto, tum in cibis frequentato, vel ipsis affectis partibus inunctis. *Secretum* apud quosdam ad cutis pruritus, ejus quatuor uncias multis diebus bibendas exhiberi, ad anhelitûs difficultatem, pleuritim desperatam, peripneumoniam, ad movendos menses, atq; ad vehementes stomachi, intestinorum, uteríq; dolorum cruciatus demulcendos intus & extra.

Cap. IV.

Balsamina fœmina C. B. Ger. Park. *fœmina Persicifolia* J. B. **The female Balsam Apple.**

J. B.

RAdice fibrosa & candida nititur: *Caulem* autem habet enormis crassitiei, cùm altitudo cubitum sæpe vix æquet, rarò autem & parùm superet; est is verò cortice aut ruffo, aut rubescente aut herbido tectus, ad genicula nodosus, succo fatuo prægnans, glaber fere, cum interim rami, quos nullo ordine emittit tomento levi vestiantur, *foliis* densè stipati Salignis aut Persicæ, acuminatis, per ambitum serratis, succulentis, sapore amaricante præditis; è quorum alis *flores* simul plures Persicariæ siliquosæ prosiliunt, calcari longo, ex carneo colore herbaceo, reliquus vero flos rubescit, pediculis brevibus insidentes. [Est autem flos hexapetalos, folio supremo lato, infimo huic opposito concavo & in corniculum incurvum producto, binis lateralibus inferioribus oblongis, latis & propendentibus, latóque appendice velut geminis; superioribus duabus brevibus, parvis.] *Fructus* figurâ ferè Balsaminæ maris, acuminatus, verrucosus, in plures partes se contorquentes si digitis leviter prematur dehiscens, *semina* ejaculatur parva rotunda ex ruffo fusca seu pulla.

De loco natali nihil certi traditum invenio. Tenella est planta: semen rariùs apud nos perficit, nisi diligens cura & cultura accedat; quotannis serenda.

CAP. V.

A. *Persicaria siliquosa* Ger. *Noli me tangere* J. B. *Mercurialis sylvestris Noli me tangere dicta, sive Persicaria siliquosa* Park. *Balsamina lutea, sive Noli me tangere* C. B. **Codded Arsmart, Quick in hand, Touch me not.**

Col. J. B.

SUmmo cæspite *radices* agit fibrosas, à quibus *Caulis* surrigitur cubitalis, tenerior, dilutissimè virens, etsi in imo purpurascat, lævis, inanis, translucidus, copiosum succum insipidum pressu remittens, per intervalla geniculis, ad quæ tophorum podagricorum æmula sunt tubera, interceptus. *Folia* alternatim posita, Mercuriali hortensi similia, majora parum, latiora, & circa petiolum longioribus acutioribus dentibus serrata, magisq; lunata, basi latiore. Ex singulis foliorum alis petioli exeunt longi, tenues, in terram inclinati, tribus vel quatuor ramis divisi, ex quibus *flores*, cùm parvi & inexplicati virides, & Balsaminæ floribus similiores dependent, per dorsum binis foliolis viridibus colligati, maritimum monstrum magno hians ore repræsentantes, parvo corpore, & caudâ tenui, brevi, recurva, & acutâ, bubulino cornu simili, ad Fumariæ bulbosæ flores accedentes, quadruplo majores & magis sanguineis guttis respersi, cavi, inanes, hiantes, divisuris sive barbulis sex distincti, sed inferioribus longioribus J. Bauhino Nasturtii Indici floribus assimiles, minores, ex flavo rubentes, punctulis rubris saturatioribus guttati, in quorum medio exalbida stamina. His succedunt *siliquæ* duas uncias longæ, tenues, nodosæ, ex albo virescentes, lineis virentibus striatæ, in terram nutantes, quæ cùm perfici incipiunt, disrumpuntur, etiam ante maturitatem, vel vento impulsæ, vel manu tactæ, & *semina* ejaculantur etiam imperfecta, quæ oblonga, compressa, virentia primùm, deinde cinereo & fusco colore evadunt. Autumni initio floret, & illius fine perficitur. Annua est planta.

Locus. Umbrosis, humentibus, uliginosis locis oritur. In Anglia rariùs occurrit, ad ripas lacûs *Winandermere* dicti propè *Amblesside* oppidulum in Westmorlandia observavimus: in transmarinis sylvosis & umbrosis udis ad latera montium secus Rhenum in Germania sæpius invenimus.

Vires. Miram hujus herbæ vim in cienda urina pluribus experimentis confirmat Gesnerus. Aqua destillata in hac parte adeò efficax est, ut si copiosiùs bibatur diabetem inducat. Hanc Vratislaviæ in calculo renum mirificè prædicant. Nonnulli herbam hanc per vomitum & secessum purgare aiunt. Cuti imposita eam *[illegible]*. Facultate fertur perniciosâ, ac inter deleteria habenda. *Dod.*

CAP. VI.

1. *Hypecoon legitimum Clusii* Park. *Hypecoon* C. B. *Hypecoon siliquosum* J. B. *Cyminum corniculatum sive Hypecoon Clusii* Ger.

RAdix ei simplex, interdum bifida, longa, annua tamen, exteriùs fusca [Clusio subflava] paucioribus fibrillis capillata. *Folia* multis incisuris divisa, Fumariæ ferè, pallidè viridia & nonnihil glauca [Clusio figurâ, colore & aspectu Rutæ foliis valdè similia, molliora tamen & interdum longiora. *Nobis figurâ & segmentis Rutæ folia non admodum referre videntur, nisi Rutæ nomine Peganum Narbonensium* Lob. *intelligat*] *Cauliculi* complures, nonnihil compressi, aliquousque foliis destituti, ubi flores emergunt foliosi. *Flores* pediculis insident, parvi, lutei, (& quantum memini) bifolii, aut saltem foliis duobus adversis, triangulis, grandioribus & conniventibus donati. Clusius *flores* pusillos, flavos, satis odoratos, hexapetalos ei attribuit, sed mirandâ figurâ, nam duo petala habent reliquis majora, nervo viridi foris extrema parte (quæ obtusior est & veluti compressa) prædita, quatuor alia perexigua sunt, & vix nisi flore expanso conspicua. *Cornicula* succedunt in singulis ramulis quaterna aut plura, longa, plana, articulis distincta, & falcis instar incurva: *Semen* in singulis internodiis nigricans, longiusculum, quod difficulter admodum eximi potest, continentia.

Locus. Reperitur in Gallia Narbonensi, v. g. non procul Monspelio, ad ripam stagni, non longè à thermis Ballerucanis ante sacellum, & alibi: in Hispania copiosè agro Salmanticensi, Granatensi, &c. Nos eam in lingula illa inter portum Messanensem & fretum Siculum invenimus.

2. *Hypecoum alterum* Park. *Hypecoi altera species* C.B. *Hyp. alterum Dioscoridis siliquosum* Ad. Lob. *Cuminum siliquosum* Ger.

Lob. Ad.

Hæc minùs cognita, exigua & pulchra, non procul Aquis Sextiis oriunda, complura gerit *cornicula*, siliquosa, adunca, Scorpioidis dictæ modo, sed crassiora, *semine* intus præsepiolis distincto colore flavo, oblongo: *cauliculi* graciles, teneriusculi, & *folia* parva Carui aut Scandicis. Pectinis Venerei Fumariæve incisuris profundis: exigua *radix*: lutei *flores*, Maio mense Chelidonii majoris aut Erucæ, sed minores.

Dioscoridi, Plinio, Galeno natura Hypecoi eadem quæ Papaveris succo. Ejus succus instar Opii somnum inducit ex observatione D. Hermans, *D. Palmer.*

CAP.

CAP. VII.

Clematis tetraphylla Americana Zanoni, Bocconi, Morif.

Bocc.

RAra hæc & peregrinæ elegantiæ planta à *Radice* perenni, lignosa *Caules* promit plurimos, quorum qui vetustiores lignosi quoq; sunt, novelli verò teneriores, prolixi, geniculati, rotundi, graciles, juncis, lyrarum fidiúmve chordis pares, quibus tanquam capreolis & viticulis usa (leguminum & bacciferarum scandentium more) pergulas aut pedamenta proximè astantia, hortenséq; scenas scandit, quibus facili negotio innectitur eásq; convestit: Foliis quippe luxuriat, quum è singulis geniculis bini pediculi contra se positi nascantur, binaq; singuli *folia* sustineant longa, pulchrè virentia, ad Mali Persicæ sive Hemionitidis vulgò existimatæ faciem colore suo accedentia, inter quæ medius exit *capreolus* intortus, quo adminiculo quæque propè assistentia apprehendit. *Flores* secundùm cauliculos ad foliorum exortum è pediculo unciali pendent, decenter incurvi, oblongi, cavi, rotundi, formâ atq; magnitudine florum Digitalis luteæ minoris, per oras similiter incisuris quinq; variè divisi, colore qualis in Avellanæ nucis cortice, vel Cannella aut Cinnamomo vulgò dicto conspicitur, quatuor intus *staminibus*, singulis *apices* binos gerentibus foliaceos, nigricantibus maculis notatos. Subsequuntur *siliquæ* figurâ Smilacis hortensis, quibus *semen* includitur.

Hyeme superest, frigoris (ni acerrimum fuerit) patientissima. Florentiæ videtur in hortis cultum.

CAP. VIII.

Caa-ataya Brasiliensibus Marggr. *Euphrasiæ affinis Brasiliensis siliquosa.*

Marggr.

E Tenui *radicula*, alba in pedalem assurgit altitudinem, *caule* quadrangulari, pallidè viridi, geniculato, tenui, qui partim terræ incumbit, partim erectus stat, ad genicula quæ terram attingunt iterum radices agens. Ad quodlibet geniculum duo foliola sibi opponuntur, Nummulariæ magnitudine & figurâ, seu rectiùs Veronicæ aut Chamædryos, in ambitu serrata & pallidè viridia. Ad quodlibet par foliolorum *flosculus* minimus provenit, quasi galeatus, albus. Post hunc nascitur siliqua grani Avenæ magnitudine & figurâ, quæ sponte se aperiens semen effundit minimum, rotundum, obscurè flavum, minus semine papaveris minimi. Nullius odoris est planta, sed saporis amari.

Hæc planta contusa, cocta in aqua ac pota purgat egregiè per superiora ac inferiora.

Foliis in caule oppositis, serratis, floribus galeatis, semine vasculis incluso cum Euphrasia convenit, quo etiam poterat referri.

CAP. IX.

Micambe Angolensibus Marggr. *siliquis incurvis. Pentaphyllum siliquis incurvis Angolense.*

Marggr.

IN pedalem circiter altitudinem assurgit *caule* tereti, contorto, quem circundant *foliola* parvula, & hinc inde ramuli circiter duos digitos longi, quorum singuli sustinent *flosculos* ex albo subluteos. Sequuntur dein *siliquæ* incurvatæ, obrotundæ, teneræ, in quibus multum *seminis* nigri, rotundi, majoris quàm Papaveris. Usurpatur à Nigritis in cibis.

Hujus plantæ, semen è Brasilia aliquoties missum nomine Mosambes d'Angola *J. de Laet* feliciter pullulavit, nec tantùm folia & caulem produxit, sed & floruit liberaliter, & semen tulit, quod tamen à levissimo frigore, initiò Octobris, cum ipsa planta corruptum fuit. Est autem (inquit) elegantissima planta, foliis similibus Pentaphyllo, flosculis singularis conformationis, sed minutis admodum; siliquis contortis.

Ex Africa in Brasiliam translata putatur. *Locus.*

CAP. X.

Trifolium siliquosum Barsiliense, semine cochleato Marcgrav. *Caapomonga* III. Pisonis.

HErba hæc, quæ copiosè nascitur in *sinu omnium Sanctorum* ex *radice* recta, paucis filamentis prædita, arbusculæ pænè figurâ ad unius aut duorum pedum, altitudinem assurgit, in multos ramulos expansa: Súntque caulis ramuli lignosi, atq; hinc indè acutis spinis muniti. In pediculis propriis in quolibet ramulo tria *foliola* sibi invicem sunt opposita, more Trifolii. Hinc indè proveniunt in pediculis digitum longis, *flosculi* ex viridi albi, magnitudine florum Anagallidis, subtilia staminula in medio habentes. Flosculos sequuntur *siliquulæ* teretes, circiter duos digitos longæ, in quibus semen rotundum, referens Limacis concham, coloris epatici. Quando semen est maturum siliquulæ sponte dissiliunt & effundunt semen. Herba odorem habet instar Fœnugræci.

Suspicor

Suspicor Trifolium hoc congener esse Trifolio siliquoso flore tetrapetalo, lib. 17. cap. 3. descripto.

Cap. XI.

De Epimedio.

EPimedium Dioscoridis & Plinii quænam herba sit inter Botanicos non convenit: Discrepantes sententias vide apud J. Bodæum à Stapel Comment. in Theoph. hist. & Parkinsonum. Cur ità dictum sit proditum non invenio.

Epimedium Ger. Park. C. B. *quorundam* J. B. Barrenwort.

Radix obliquè agitur, nec altè demersa, gracilis satis, longè latéque sub terra reptans & se propagans. Hinc surgunt pediculi dodrantales, atque etiam cubito altiores, tenues, politi, rigiduli, in ternos surculos divisi, quorum singuli rursum in alios ternos dividuntur, ità ut unicuique folium hæreat unum, hæderaceum, ex rotundo oblongum, rigidulum, acuminatum, nervosum, aversa parte glaucum, superiùs ex viridi pallescens, juxta pediculum pinnis duabus subrotundis, quarum altera, alterâ longior donatum, circumcirca mitibus denticellis crenatum, tenue & velut membranaceum. Peculiaris quidam ramus paulò infra primam ramorum divisionem exit, palmaris aut dodrantalis, in ramulos divisus, quorum unusquisque plures, [tres *Park.*] gerit *flores*, privatis petiolis hirsutis nixos, structuræ singularis quadripartitos ità ut tetrapetali tantùm videantur, cum revera octapetali sint. Petalis enim exterioribus quæ latiora sunt & rubicunda, exterius tamen ex luteo rubentia, & lineis albis striata, interiora minora & lutea arctè superincumbunt, unde inferiorum petalorum marginibus circumcirca se ostendentibus, flos negligentiùs intuenti tetrapetalos videtur, medio flavo marginibus luteis. Medium florem occupant apices etiam lutei. Floribus succedunt *siliquæ* tenues, oblongæ, [cornutæ] semina compressa, rubentia continentes. Florum descriptio Parkinsoni est, verùm ii adhuc curiosiùs observari desiderant, nec enim de interioribus petalis flavis mihi satisfactum est, an revera petala dicenda sint, & an quaterna; quantum enim memini, mihi conspecta singularis cujusdam substantiæ erant, & unicum corpus constituebant, in quatuor tantùm obtusas lacinias divisum.

Locus. Cæsalpinus in montibus Liguriæ provenire ait. Camerarius propè Vicentiam in Italia. Bauhinus uterque in montibus Euganeis inter Balneum Aponense & Arqua, in Romania, locis humentibus & umbrosis. Nos in Alpibus non longe à *Ponteba* oppido, quod territorium Venetum & Imperiale disterminat observavimus, unde montium incolam esse apparet. Floret Aprili aut etiam seriùs in regionibus frigidioribus. In hortos translatum ob importunum radicum reptatum coerceri requirit.

De viribus nihil traditum invenio, nam quæ Veteres de Epimedio habent an huic herbæ conveniunt non magis certum esse potest, quàm quòd hæc eorundem Epimedium sit.

Cap. XII.

Guaiana Timbo Pison.

NOmine & noxia qualitate reliquis *Timbo* speciebus similis, cæterùm dissimilima apparens, quæ sola in Medicos usus recepta est, nec frondibus destituta sicut pleræque *Timbo*; sed floribus, foliis magnis, glabris, acuminatis hinc indè vagatur, atque in caulis extremitate tenuibus *siliquis*, lævibus, cubitum longis copulatísque ornatur, quæ meritò à Lusitanis *Faisaons d' Impige*, sive Fabæ impetiginis appellantur, quòd earum cortex succum piscibus quidem infestum, sicut & aliæ

Vires. *Timbo*, sed impetigini & puerorum scabiei, cæterísque hujus generis affectibus cutaneis, proficuum continet. Mensibus enim pluviis immaturæ, siliquæ & virides succo turgent præstantissimo, eóque frigido & acri, quo si fricetur qui impetigine laborat curabitur, modò aliquoties iteretur remedium.

Quando maturaverunt siliquæ tempore æstivo, mox exsiccantur, túncque non solùm tunicam externam, sed & succum atque semina quibus scatent paulatim nigrescere & aromaticum odorem spirare comperies: verùm tunc prædictis malis minùs aptæ judicantur.

Cap. XIII.

Volubilis siliquosa Mexicana foliis Plantagineis. Aracus aromaticus, Tlilxochitl, *seu Flos niger Mexicanis dictus* Hernandez. *p.* 38. *Vaynillas Hispanis à vaginarum similitudine*, Piso, Mantiss. Arom. *p.* 200. *Lathyri Mexicani species* Amman. The Banilla's, or Banilles.

Hern. VOlubilis herba est, arbores conscendens & amplectens *Hernand.* *Foliis* undecim uncias longis, sex latis, figurâ Plantaginis sed pinguioribus & longioribus, viroréque infectis saturato: singulis ex utraq; parte caulis alternatim exorientibus: *floribus* nigricantibus; *siliquis* longis, angustis & pæne teretibus, nigris, olentibus muscum aut Balsamum indigenam.

Calidis

Calidis regionibus, humentibus locis provenit, & siliquas verno tempore profert. *Locus.*

Siliquæ binæ aquâ resolutæ & potæ urinam cient, menstrua evocant, cum *Mecaxochitl* partum accelerant, ac secundas mortuúmque fœtum expellunt: ventriculum calefaciunt & roborant, flatus discutiunt; humores crudos concoquunt, cerebrum confortant; & ad ictus venenatos utiles esse dicuntur. Hinc *Chocolatæ* compositionem ingrediuntur. Elegantes Icones, foliorum, siliquarum, & seminum microscopio conspectorum extant in D. *Francisci Redi* Experiment. circa res naturales. *Vires.*

SECTIO III.

Herbæ anomalæ ob convenientiam aliquam in partibus præcipuis ad superiora genera referendæ.

Cap. I.

Trifolii spica Crithmum marit. non spinosum Brasiliense. Caaponga I. Pison. *Perexyl Lusitanis* Marcgrav.

SEmipedales aut paulò longiores *caules* adipiscitur, teretes, nodosos, rufescentes, partim humo incumbentes, partim nonnihil se exigentes. Ad singulos nodos duo aut quatuor *folia* habet, Hyssopi æmula, sed crassiora & nonnihil carinata, opposita: superiùs autem *capitulum* oblongum sive ovale est, album ut in Trifolio ferè pro flore, habens in se aliquot *staminula* parva crocei coloris.

Folia & breves ramuli decerpti ac parùm cocti superfuso aceto condiuntur, & eduntur cum carnibus aut piscibus pro acetariis: excitant enim appetitum, movent urinam, & aperiunt viscerum oppilationes.

Hæc planta, quantum conjicio, ad Corymbiferis affines, Scabiosam, Eryngium, &c. pertinet.

Anonymos Brasiliana Limonio congener. Marggr. *Ad Lib. 9. cap. 5.*

Marggr.

In sesquipedalem aut paulò majorem altitudinem assurgunt *caules* multi, striati, pluribus ramis onusti, quorum quilibet eo loco quo è caule oritur nodum habet: rami inordinatè positi; *folia* ad exortum solitaria; oblonga, fastigiata, venosa, ad tactum mollia, foliis Oxylapathi similia; interdum majusculo folio minutulum junctum, distat unum ab altero circiter sesquidigitum. In summitate caulis & ramorum extremitate nascuntur multæ spicæ, parvulæ, virides, quatuor aut quinque dig. longæ, quæ sese aperientes *flosculos* promunt minimos, flavos, tantæ parvitatis, ut foliolum quodvis floris non sit majus cuspide acûs. *Radix* albicat, lignosa, nullo manifesto sapore. Perennis est planta & novos producit caules.

Cap. II.

Caapeba Brasiliensibus, Lusitanis Erva de Nossa Sennora, *aut* Cipo de Cobras Marggr. Pison. *Lib. nono adjicienda. Convolvulus Brasilianus flore octapetalo, monococcos.*

Marggr.

SCansilis est planta, *caulibus* teneris, rotundis, viridibus, admodum lentis. *Folium* quodlibet seorsum positum in caule, in suo pediculo rufescenti, duos digitos longo, & in exortu paululum incurvato, orbiculare, vel cordis latioris, uti pingitur, figurâ, consistentiâ folio Perfoliatæ simile, superiùs dilutè virens, inferiùs albescens (in quibusdam plantis folia pæne omnia sunt rotunda) Pediculus autem folii cujusque non inseritur in fimbriam seu extremitatem folii, sed plus dimidio digito ab ora versùs medium folii, ut fit in Nasturtio Peruviano. Ad pediculos foliorum etiam pediculus provenit sesquidigitum longus, *flosculum* sustinens pallidè flavescentem, octo petalis constantem hoc modo: Quatuor superiùs adposita sunt parva, obrotunda, his subest amplum, obrotundum, adhuc magis inferiùs tria parva alternatim posita. In summitate pediculi inter quatuor superiora folia granum provenit, magnitudine parvi Pisi, figuræ ovalis, interiùs viride, hinc rubrum. *Radix* longa, quasi contorta.

Planta hæc nullum habet odorem præter herbaceum. Folia contusa & imposita contra morsus venenatorum animalium singulare sunt remedium. *Radix* contra calculum excellentissima est.

CAP.

CAP. III.

Dipetalos Brasiliana foliis Gentianæ aut Plantaginis. Lib. 9. capiti decimo subnectenda.

Marcgr.
IN pedalem aut etiam majorem excrescit altitudinem, *caule* nodoso, partim incumbente terræ, partim se surrigente; pars quæ terræ incumbit crebras agit radiculas. Distant nodi circiter trium digitorum intervallo, ex quibus prodeunt *folia*, unum aut duo minimum digit. longa, nervo & quinque aut sex venulis secundùm longitudinem ut in Plantagine, superiùs viridia, inferiùs parùm cinerescentia. In summitate caulis duo *folia* parva sibi applicata inveniuntur, figura conchulæ quam misellam vocant, ex quorum medio *flos* enascitur, eleganter cœruleus, foliis tantùm duobus obrotundis constans, aliquot *staminula* habens cœrulea flavis apicibus. Tota planta Gentianam aliquo modo repræsentat. *Radix* teres, tenuis, longa, sine fibris, hepatici coloris.

CAP. IV.

Erva Cidreira Lusitanis Marcgr.: *Citrago seu Melissa citrata Brasiliensis. Ad Lib.* 11. *cap.* 23.

IN quatuor aut quinque pedum altitudinem assurgit, *caule* striato, geniculato. Ad quodlibet geniculum duo rami sibi oppositi nascuntur, & itidem duo folia opposita, tam in caule quàm in ramulis. Folium quodlibet duo aut tres dig. longum, acuminatum & in ambitu serratum, brevi insidens pediculo. In summitate caulis & ramorum *spica* provenit duos aut tres digitos longa habens *flosculos* minimos, dilutè cœruleos multo albo mixtos. Tota planta maximi odoris, nec ante annum quamvis siccæ odor minuitur, gratior quàm Melissæ cum Citro mixtæ.

CAP. V.

De Myosuro.

MYosuros ad Ranunculum accedit, idcirco Lib. 12. cap. 10. subnectenda.

A. *Myosuros* J. B. *Cauda muris* Ger. *Holosteo affinis Cauda muris* C. B. *Holosteum Loniceri, Cauda muris vocatum* Park. **Mouse-tail.**

J. B.
Fibras numerosas pro *radicibus* habet: unde folia germinant multa, graminea, spissa, angusta admodum, versùs extremum latiora, tres quatuórve uncias longa. *Cauliculi* ex eadem radice plures altitudine folia excedunt, enodes, teretes, nudi, non ramosi, *flosculos* in cacumine gestantes singuli singulos, muscosos, quinque foliolis compositos, herbacei coloris, pluribus intus staminulis cum apicibus subluteis, succedente *clavâ* unius duarúmve unciarum, tereti, mucronata, *granulis* multis compactili, caudam marinam affabrè mentiente. Ranunculis cognata est hæc plantula, sapore acri. Aprili mense floret, Maio semen maturat & exarescit radicitus.

Locus. In arvis, hortis, ad vias, & inter segetes sponte oritur, sed rarior.

CAP. VI.

De Ananas seu Pinea Indica ad Herbas Pomiferas referenda, Lib. 13. *part.* 1.

1. *Nana Brasiliensibus, Ananas Lusitanis* Marggr. *Nana sive Strobilus Peruvianus & Ananas* J. B. *Carduus Brasilianus foliis Aloes* C. B. *Anana seu Pina* Park. *Matzatli seu Pinea Indica* Hernandez. *Pinea Inda Hispanis* J. B. t. 1. l. 9. c. 7. **The Pine-Apple.**

Marggr.
EX radice Carduo eduli perquam simili proveniunt quindecim aut plura *folia*, Aloes foliis æmula [Aloes aquaticæ foliis non valdè dissimilia, minùs tamen crassa *Clus.*] duos atq; etiam tres digitos longa, unum aut sesquidigitum lata ubi latissima, versùs extremitates angustiora & acuminata, crassa, saturatè viridia, in ambitu denticulis prædita instar dentium Lucii: in medio horum capitulum provenit instar Cinaræ fructûs, ejusmodi foliolis acutis compositum, insignis Cinnabrii coloris, quod successu temporis augetur, figurâ instar Strobili, unde Pineæ nuces & Pini apud omnes ferè gentes dicuntur hi fructus: & dum augetur inter foliola ejus prodeunt flosculi cœrulei, tribus foliolis singuli constantes. Fructus quando maturuit magnitudinem obtinet majoris Melonis vulgaris [Alii autores minorem faciunt] figuræ ovalis, exteriùs eminentiis constans, quasi umbilicis humanis, quæ in totum flavescentis coloris, per oras autem incarnati, quælibet autem in medio foliolum habet triangulatum, serratum, griseum. Fructus * odoris est suavissimi [adeo ut prætereuntes dignoscere queant ædes in quibus sit] saporis ferè instar Fragorum gratissimi [Linschotano qualis Mali Persici bene maturi, Parkinsono vini cum aqua rosacea & saccharo permixti unanimi omnium

* *Oviedus Cotonei odorem sed gratiorem ei attribuit; vel Melo cotonei.*

nium consensu delicatissimo sapore reliquos omnes fructus longissimè superat] apprimè succulentus. Cortex ille abscinditur, & fructus secundùm longitudinem in partes secatur, & comeditur. Medium illius quod relinquitur inter secandum, instar pilæ quadratæ, etiam ambeditur, & pro optima parte habetur; in sui medio habet medullam duram & lentam instar Pastinacæ, quæ abjicitur. Continet fructus in se granula seminis. Fructus maturus superiùs plantam juniorem habet, quæ decerpitur, & ità sine radice (nullam enim habet) terræ imponitur, quæ sequenti anno fructum fert. Unaquæque planta semel & unicum fructum profert annuo spatio, & fructus novam simul plantam, quæ cùm plantatur vetus eradicatur & abjicitur utpote inutilis.

Ex fructu hoc succus exprimitur & cum aqua miscetur, datúrque in ægritudinibus à Brasiliensibus, prout nos Hydromel damus.

Ex provincia S. Crucis in Brasilia primùm in Occidentalem Indiam, deinde etiam in Orientalem delatus est, autore Acosta. *Locus.*

Exhibetur fructus (inquit Fr. Hernandez) febrientibus refrigerii causâ, & ad excitandum appetitum, retinetúrque ore, ut sitim mitiget, & linguam humectet. Piso febricitantibus, tum vulneribus aut ulceribus infestatis prorsus abstinendum ab hoc fructu monet; adeò enim inquit humores accendit, ut non solùm impediat restitutionem ægrorum, sed & in pejus eos disponat. Ego potiùs cum Hernandez senserim etiam in febribus moderatè sumptum non inutilem esse. *Vires.*

Jac. Bontius fructum hunc in taleolas dissectum aquâ aut vino paululum macerare necesse esse ait, ut erodens vis ipsi insita extrahatur, aliàs calore suo palatum & linguam exulcerat, bullásque in iis excitat. Quapropter omnibus & singulis suaserim, ut his fructibus moderatè utantur, nè decepti à gratissimo sapore incurabilem dysenteriam incurrant.

Mirum est quod de hoc fructu referunt Acosta & Linschotanus, nimirum cultellum ei insertum, si unius diei aut noctis spatio [horæ mediæ Linschot.] relinquatur, ferè consumptum iri totam scilicet partem quæ in vulnere hæsit. Hoc si verum sit succum hujus fructûs valde acrem & erodentem esse convincit; atque idcirco non sine causa Bontius ab immoderato ejus usu cavendum monet; nec Linschotano assentiendum, qui fructus hosce communi usu hominibus vix nocere scribit, nisi supra modum sumantur usque ad gulam.

Aizoi majoris ortu persimilis exotica planta *Lobel. J. B.* nihil aliud est quàm Ananæ germina.

Adde ex Pisone, , quòd tum recens fructûs liquor, tum vinum inde expressum urinæ suppressioni & doloribus nephriticis succurrat, tum quoque venenis, in primis succo *Mandibocæ* adversatur; quod idem illius radix fructu deficiente præstat.

Omnia hæc efficaciùs operatur liquor stillatitius è fructu vi ignis extractus, si modica quantitate exhibeatur, largiùs sumpta nocet ob corrosivam qualitatem.

2. *Ananas sylvestris, folio Aloes, fructu Cupressino* J. B. *Carduus Brasilianus sylvestris* C. B. *Nana brava, i. e. sylvestris Brasiliensibus* Marggr. **The wild Pine-Apple.** Acosta.

Altiùs assurgit quàm præcedens, námque *truncum* habet hastæ magnitudine, lævem admodum, rotundum, & Mali aureæ crassitie, spinis horridum. *Folia* spinosis cuspidibus prædita, & per ambitum mollibus spinis septa. Singulæ arbores secundùm radicem summa tellure magnam foliorum comam fundunt; majorum quàm quæ in arbore sunt, quæque procul intuentibus Aloes foliis simillima videantur, tenuiorum tamen, pluribus spinis horridorum & dilutè virentium: Adnatis se propagat, aliæque stirpes ex aliis enascuntur, præsertim in sepibus & hortorum ambitu quos egregiè muniunt. Rami foliorum simul glomeratorum capita proferunt, flaventium admodum & tenerorum, suavissimi odoris, quæ nihil aliud sunt quàm flos ipse: Ex horum singulis spica prodit, Arundinis spicæ non absimilis, sed crassior, compactior & elegantior, odore Cedri. E ramis dependent fructus, *Ananas brava*, i. e. sylvestres dicti, quia cum domesticis nonnullam habent similitudinem, Melonis magnitudine; coloris rubri elegantis, toti in partes divisi quemadmodum Cupressini strobili seu nuces exsiccatæ, sed tuberculis foris obsiti, ut procul spectantibus magni Pinei strobili appareant.

Marggravius hoc modo fructum describit. Ovalis est figuræ, Citrulli magnitudine, compositus è quadrangularibus cylindris, in extremitate quadratè pyramidalibus, per maturitatem flavescentibus, qui separari ab invicem possunt. Cavi hi sunt, continentes granula ovalia innumera pallidè flaventia, papaveris majoris semine majora, suavia & dulcissimo rore imbuta instar mellis. Quodlibet corpus cylindricum separatum exprimitur digitis in os, & granula illa rore melleo imbuta absorbentur. Fructus etiam transversim discinditur in taleas.

Succus Ananæ ferrum corrodere dicitur non secus ac Aqua fortis. *Vires.*

Cap. VII.

Herba lanuginosa Brasiliensis Piso:

HErbam hanc aspectu egregiam Lanuginosam appellare placuit, quòd caulem & folia, eáque exigua, pulchra, longa, & molli lanugine obducta habuit. Fructum fert rotundum & viridem, lanuginosum, fatuum. Radicem habet parvum & tenuem, non ingrati, sed subamari saporis, cum quadam adstrictione, in qua sola parte plantæ qualitatem medicam latere compertum est.

Contra fluxus ventris à frigore natos, apud mediterraneos Brasilienses familiare est remedium. *Vires.*

CAP. VIII.

Ambuyaembo Brasiliensibus Marcgrav. Pison. *Convolvulus Brasilianus, flore ventriculo humano simili. Ad Lib.* 15. *cap.* 4.

PLantis & fruticibus vicinis se circumvolvit *caule* suo sarmentoso instar Clematidis. Hinc inde ad caulem enascuntur *folia* unum atque alterum, in quorum medio pediculus longus, continens folium solitariè positum. Sunt autem folia figurâ cordis, lata, nervo crasso in medio, & venis obliquis decorata, dilutè seu ferè pallidè viridia (quasi paululum albedinis viriditati esset admixtum) Hinc indè quoque fert florem egregiæ & pæne mirabilis structuræ; habet enim figuram ventriculi humani, & est magnus, quippe longus absque processu & caule sex digitos ferè: pediculus floris curvatus est, spithamam longus, viridis & striosus, repræsentans dextrum seu inferius orificium ventriculi humani Pylorum dictum; ab alia extremitate processum habet quatuor dig. longum, figurâ colli Cygni elevati, sed in extremitate retrorsum inclinatum, repræsentans orificium sinistrum ventriculi seu superius, Cardiam dictum. Secundùm longitudinem autem processus ille superiùs apertus seu fissus est. Ventriculo huic annectitur seu desuper incumbit tenuis membrana obrotunda duplæ latitudinis quàm Imperialis, innumeris venulis rubris variè intertexta, haud malè referens hepar humanum, ventriculo incumbens. Totus flos coloris est ex albo flavescentis venis rubro-purpureis, majoribus secundùm longitudinem, minoribus secundùm latitudinem intertextus, & inter venas quasi rubro purpureo punctulatus: nullius tamen est odoris manifesti.

Fructum non describit; proinde quo referenda sit planta nescimus.

CAP. IX.

Rapunculus Brasiliensis tuberosus, seu Battata Tajaoba Brasiliensibus Marggr. Pison. *Lib.* 15. *Cap.* 5.

PRima species, ut & secunda, *folio* est lactescente, *radice* orbiculari, non tamen bulbosa, exteriùs incarnati coloris, interiùs flavi, cepæ magnitudine aut porri, multa filamenta inferiùs obtinente, tres vel quatuor dig. longa: *Caulem* habet brunnum seu fuscum, *folia* pæne orbicularia, & nervos foliorum rufescentes.

Ex secundæ *radice* prodeunt *caules* quatuor, quinque, sex, & interdum plures, rotundi, spongiosi, succulenti, virides, crassi, novem aut etiam duodecim dig. longi. Cuilibet autem cauli insidet folium unicum, Sagittariæ figurâ & magnitudine, quando junior adhuc est planta, aliàs triplo aut quadruplo majus, & Petasitidis herbæ foliorum magnitudine, nervos habens conspicuos, viride & ad tactum molle ut Brassica, ac in ambitu cinctum duabus venis.

Radix cocta vulgò comeditur ut Battata, éstque dulcis, singularísque, quasi moschati aut floris violacei saporis. Utriusque speciei folia cum caulibus crassissimis etiam inciduntur, & pro olere in aqua coquuntur; mollescunt statim & optimè sapiunt.

Tertia *folio* est non lactescente. *Caule* cum prima specie convenit ut & Radice: *Folia* habet Sagittariæ ut secunda, sed angustiora, pedalis circiter longitudinis, superiùs saturatè viridia, inferiùs albicantia, nervo & venis ex viridi flavescentibus, & in centro folii purpurascentibus. In caule longo (qualem quodque folium habet) *florem* habebat unicum [quæ Marggr. floruit] longum seu latum quinque digit. monopetalon, cujus superior medietas alba instar corporis elliptici per medium secundùm longitudinem secti, & veluti in scapham excavati: inferior medietas instar vulvæ, viridis coloris, magnitudine Juglandis & ejusdem figuræ, aperturam habens. Uno verbo totus flos figurâ est Cucurbitæ in medio vinctæ dum cresceret; per albam autem medietatem floris multæ discurrunt albæ regulæ, quarum pars circa extremum folii quodammodo purpurascit. In medio floris stamen est crassitie pennæ anserinæ, cylindraceum, in extremitate fastigiatum, longitudinis paullo majoris 2½ dig. constans corpusculis clypeiformibus ac vestitum brevibus villis luteolis, qui facilè absterguntur. Ita autem composita sunt hæc corpuscula (quæ semen sunt) ut columna seu stamen læve & teres appareat. Flos caret odore aliquo perceptibili; clausus adhuc totus virescit.

CAP. X.

Caapomongá Brasiliensibus dicta, Lusitanis Erva do vina Marggr. *Campanula Brasiliana floribus minimus. Ad Lib.* 15. *cap.* 5.

RAdicem habet semipedem pænè longam, lentam, tenuem, rectam, aliis radiculis interdum præditam, exteriùs croceam (cùm primò eruitur) sed postea diluti umbræ coloris evadit, interiùs candidissimam, subdulcis saporis: è qua prodeunt caules tres vel quatuor; octo aut novem digitos longi, rotundi, nodosi, virides, ex parte rufi, partim humi serpentes, partim surrecti. Ad nodos autem prodeunt ramuli; in quibus itidem ad genicula duo, tria vel quatuor folia sibi apponuntur, aut opponuntur, digitum longa, mollia, superiùs saturatè viridia, inferiùs incana; quodlibet insidet suo pediculo, semidigitum longo, nervis conspicuis præditum. In summitate caulium rami sunt, continentes *flosculos* parvos, umbellatim positos, dilutè rubro-purpureos, quorum conformatio ob exilitatem conspici

spici

spici non potest; sed adhibito Megascopio apparet hos flosculos esse instar florum Campanulæ superiùs dentatos, habéntque in medio duo *staminula*, rubro-purpurea, figurâ ut Campanula habere solet, paulum extra flosculum prominentia duobus apicibus. Erumpunt è conico cylindraceo corpusculo viridi, quod antequam se aperiat hispidum est & pingue, ità ut vestibus facilè adhærescat.

Cap. XI.

Rosmarinum Stœchadis facie Alpin. exot. *potiùs Euphrasia Stœchadis facie. Ad Lib. 15. cap. 7. referend.*

Alpin.

E *Radice* lignosâ, tenui, multifida *caulem* emittit propè radicem in tres aut plures surculos divisum, longos, sursum obliquè actos, qui hinc indè inferiùs ramulis ex adverso positis ambiuntur, à quibus eodem modo alii surculi parvi recti exeunt; superiùs verò caules primarii utrinq, & ipsi & surculis aliis, veluti teneris germinibus ex opposito ordinatim positis, & *foliis* vestiuntur, tenuibus, in acutum desinentibus, surculis absque petiolis hærentibus, crebris utrinque, oppositis, in obscurum albicantibus, odoratis, Stœchadis maximè similibus: totáque planta Stœchadi ità conspectu similis videtur, ut omnes Stœchadem esse dicerent. *Flores* verò in summitatibus inter folia emicant, singuli ex foliis singulis exeuntes, parvi, & magnitudine, & figura, & colore floribus Rorismarini coronarii similibus, à suis petiolis pendentes. Quibus deflorescentibus succedunt singulis thecæ singulæ, parvæ, rotundæ, Piperis magnitudine & etiam minores, ex viridi albicantes, intus minuta semina continentes. Tota hæc planta obscurum respirat odorem, foliorum Stœchadis proximum, sapore verò astringit, aliquantulum amarescens cum obscura caliditate. Perpetua est planta.

Ex seminibus è Creta missis Alpino orta est. *Locus.*

Cap. XII.

De Polygala Ad calcem Libri XVI. *adjiciend.*

POlygalon dicitur à copia & ubertate lactis quam vaccis & pecudibus depascentibus facere creditur. Est autem herba planè anomala, vasculo seminali cum Thlaspi conveniens, cui idcirco subjicienda, flore singulari & sui generis.

A. 1. *Polygala* Ger. *minor* Park. *vulgaris* C. B. *Polygalon multis* J. B. Milk wort.

J. B.

Perenni *radice* semipalmum aut palmum, interdum unciam longa, lignosâ, albâ, vel nonnihil viridi, purpurante, gustu subamaro, nonnihil aromatico, *caules* profert multos, alios surrectos, alios repandos, tenues, palmares & spithamæos, in viridi nonnihil rubescentes, *foliis* alternatim adnatis, crebris vestitos; spicam sustinentes *flosculorum* minutorum, non una vice sese pandentium, colore cœruleo, [aliàs carneo, albo aut vario] labello exiguo,& in fibras tenuissimas digitato, galeâ è duobus foliolis, alternatim subeuntibus & incumbentibus, latera claudunt alæ geminæ, passæ, latiusculæ, in obtusum mucronem desinentes virescente lineola per longum signatæ; in rictu latent apices minuti crocei: basin floris excipiunt [ad pediculorum exortum, (qui breves sunt) in ipso caule] foliola terna minutissima, unum galeæ incumbens, duo labello subdita, quæ delapso flore defluunt. Flores excipiunt *vascula seminalia* Thlaspeos, compressa, obtusa, bifida, in duo loculamenta divisa, *semina* bina continentia. *Folia* humi sparsa & in caulibus numerosa, illa subrotunda, hæc oblonga & acuta. N. quòd alæ florum non defluant, sed paulatim auctæ in colorem viridem degenerent, & vasculum seminale utrinque obtegant.

Polygala lutea seu vulgaris flore luteo non aliter quàm floris colore differre videtur à vulgari Polygala.

In pascuis, præsertim siccioribus, ubique frequentissima est; maximè montosis. *Locus.*

Si manipulus ejus per noctem in vino maceretur, idq, bibatur, bilem per alvum mirè dejicit nullo periculo; experientiâ Gesneri. *Vires.*

2. *Polygala fruticescens Capitis bonæ spei* Breynii.

Breyn.

Radicem possidet contortam, & pro plantæ proportione crassam, extrinsecus cineream vel albam, intus candidissimam: exinde *virgulta* assurgunt dodrantalia, juncea & viridia, Spartii Hispanici *Clus.* virgulis non absimilia; *Foliis* raris, angustis & acuminatis, vix unciam attingentibus, nullo ordine positis vestita. *Flosculos* fert spicatos, Polygalæ vulgaris planè similes, quorum color ex viriditate suave-purpurascit. Nec fructum, nec semen vidi, haud tamen à vulgari differre existimo, inquit Breynius.

3. *Polygala vulgaris major* J. B. *Clus. major* Park. C. B.

Ex eadem interdum *radice* prodeunt quinq, aut sex virgulæ duriusculæ, pedales, graciles, lentæ & obsequiosæ, foliis nullo ordine dispositis obsitæ, angustis floris tinctorii, aut vulgaris Hyssopi angustifolii & minoris foliorum æmula. *Flores* conferti & spicatim nascentes summas virgulas occupant, Fumariæ floribus non multum dissimiles, longiores tamen & dilutioris purpurei coloris elegantissimi, sive dilutiore rubore pulcherrimo nitentes: his succedunt penduli loculi plani, Bursæ pastoris valvulis pæne similes, quos membranaceæ quædam veluti alæ integunt, *semina* bina plerunque continentes, nigricantia, hirsuta, longiuscula, quæ aperientibus sese ad latera maturitate bursulis deci-

dunt. *Radix* crassiuscula, brevis, dura, lignosa, vivax, aliquot fibris donata est. Tota planta amaricat.

Locus & Tempus. In montosis Austriæ & per Pannoniam inter amnem nusquam non occurrit. Floret Maio & Junio.

4. *Polygala vulgaris coloris obsoleti, foliis angustissimis* J. B. *An Polygala acutioribus foliis Monspeliaca* C. B.

Paucis aliquot adsurgit coliculis, aliquando etiam singularibus, pedalibus, altioribus, magna parte nudis; circa ima ferè foliolis vestitis quàm in reliquis Polygalæ speciebus angustioribus, acuminatis, prope terram tamen existentibus latiusculis & brevioribus. Ramorum extremis quoq; *flosculi* coloris obsoleti, & post hos vascula membranea, binis foliis lucentibus obducta, lineisque virentibus notata hærent, sed rariore stipata, eâque serie ut alterum post alterum ritè positum esse videatur. Tota spica palmum ferè adæquat. *Radicula* simplex duriuscula, alba, nullis pænè fibris prædita. Facies plantulæ, h. e. partium figura & color facile eam à reliquis Polygali speciebus distinguit.

Locus. In Galliæ Narbonensis locis saxosis, collibus præsertim sterilibus propè Monspelium, æstate prorumpentem observavit Cherlerus: sat alioqui frequens loco suo natalitio, qui tamen rariùs occurrit. *D. Magnol* in Indice suo plantarum circa Monspelium nascentium Polygalam annuam, erectam, angustifoliam floribus coloris obsoleti, carneis lineis virgatis eam appellat: rarúmque esse scribit & paucis Botanicis notam.

CAP. XIII.

Verbenæ facie planta Brasiliensis Marggr. *Tetrapetalis anomalis ad finem lib.* 17. *adjicienda.*

Marggr.

EX *radice* recta, haud crassa, multis radiculis prædita ad latera, alba, gustu amaricante, adsurgit *caulis* angulosus ac nodosus in sesquipedalem altitudinem; ad singulos autem nodos duo nascuntur *folia* sibi opposita, sesquidigitum longa, per latera in medietate exteriore serrata, & ad eosdem quoq; ramuli duo exeunt, sibi oppositi, cum similibus foliis ad nodos oppositis, sed non solùm duobus, sed tribus aut quatuor foliis minoribus semper junctis: & in hisce ramulis ad nodos etiam multi pediculi, breves, quatuor utplurimum ad quemlibet nodum; quorum quilibet habet *capitulum* rotundum, cum parva prominentia instar cuspidis aciculæ, quod se aperiens protrudit *flosculum* lactescentis coloris, tetrapetalon, habétq; in medio multa parva *staminula*, erectè stantia, quæ repræsentant plumam, ità ut flosculus quasi plumatus appareat.

CAP. XIV.

Spica trifolia Alpin. exot. *Spica trifolia festucacea mirabilis* Park. *Ad lib.* 18. *cap.* 8.

Alpin.

MIrabilis hæc planta non una quidem, sed duæ diversi generis plantæ simul esse videtur. Prima est planta festucacea, spicis multis ramorum instar ab *radice* exeuntibus, colore subruffo; *flores* oblongos, magnitudine atque figurâ Hyacinthi floribus similes, albos, intersepto ferentibus, dum recentes sunt suaviter olentes; à quibus fiunt *semina* alba, rotunda, minima. Ab radice verò ex spicarum festucis capillamenta Cuscutæ similia, subtiliora tamen, albicantiáq; ità innumera ferè exeunt, spicas ex toto occulentia, desinentiáq; in folia parva, elegantissimi Trifolii pratensis foliis similia, minora tamen, & circumcirca perpulchrè crenata. Tota hæc planta lata est, in orbem veluti acta, exteriùs Trifolium simulat, interiùs, nimirum in parte convexa terram spectante, festucacea tota esse videtur; & florescens multam elegantiam præ se ferre.

Locus. In Creta insula nascitur.

CAP. XV.

Verbena Indica lanuginosa Bod. à Stapel. *Ad fin. Lib.* 19.

FOlia habet oblonga, ambitu incisa, in extremo obtusè mucronata, lanuginosa, inodora, propè radicem crebriora; *caulem* rotundum, semicubitalem. Cauli assurgunt *flosculi* parvi, coloris obscurè phœnicei, quinquè foliorum, racematim ex calyculis subluteis protrusi, inodori. Radix fibrosa.

Floret Aprili, id est, Autumni in illis regionibus initio.

Justus Heurnius, qui ex India Orientali misit plantam descripsit.

CAP.

CAP. XVI.

Caa ponga II. Pison. *Portulaca Brasiliensis repens.*

CAule Portulacæ, tereti, geniculato humi serpit & quibusdam fibris se firmat in terra, atque circa maritima luxuriat in infinitum. Ad quodlibet autem geniculum quinq, aut sex *folia* apposita, figurâ foliorum Lavendulæ, verùm crassa & succulenta ut Portulacæ. Inter folia in singulari pediculo fert *flosculum*, dilutè purpureum, quinq, foliolis constantem, deorsum incurvatis, & multis ejusdem coloris staminulis in orbem dispositis, quæ in medio adhuc stamen viride ovale continent. *Radices* hinc indè unicas agit, pennam anserinam crassas, innumerabilibus subtilissimis filamentis circundatas, & caule serpente fibræ ex illo variis locis prodeuntes se terræ infigunt.

Folia muria & aceto condiuntur, & in acetariis usurpantur, sicut Crithmum marinum & similia. *Usus.*

CAP. XVII.

Viola spicata Brasiliana.

Aguara ponda Brasilianis Marggravii. Rattenstert *Belgis, i. e. Myosuros. Ad Lib. 19. Sect. 2. cap. 5.*

Marggr.

IN sesquipedalem aut majorem quoq, altitudinem assurgit, *caule* geniculato, tereti, viridi. Ad singula autem internodia folia habet quatuor, quinq, aut plura, angusta, serrata & fastigiata, viridia, inæqualis magnitudinis. In summitate caulis spicam unum pedem longam, teretem, flosculis undique eleganter cœruleo-violaceis plenam, colore Violæ Martiæ nostratis, quinq, petalis subrotundis compositis. Integer flosculus non malè refert Violam Martiam, & paululum etiam ejus odorem. *Radix* illius recta, mediocriter crassa, & multas parvas radiculas adjunctas habens, adhæc filamentosa.

Reperitur & alia præcedenti planè similis, nisi quòd spica florum lata est, cubicis foveis insignita, loricam repræsentans, viridis: ex foveis autem illis prodeunt flosculi cœrulei ut in præcedente.

CAP. XVIII.

Acetosa Bulbosa Bod. à Stapel.

SPithamæ altitudinem habet; Folia dilutè viridis coloris duriuscula & complicata, longa, & angusta, quæ quinq, vel sex, vel vario numero ex summo cauliculo exoriuntur, caule cæterùm foliis orbo. Radix bulbosa, exteriùs lutea.

CAP. XIX.

De Galanga, quæ ad Iridis genus pertinere videtur.

GAlanga, recentioribus Græcis Γαλάγγα, Vocem Arabicæ originis esse minimè dubium est; sed corruptam mirificè, ut sudandum fuerit illi qui legitimam eruere velit. *C. Hofman.*

Quidam radicem Schœnanthi esse volunt; alii Acorum Dioscoridis; alii Cyperum ejusdem: Nè desit (inquit C. Hofmannus) quod effutiant distinguunt etiam majorem à minore: ego nihil video quò minùs ab eadem planta sit utraq, quæ Iridis forte sit. At peritissimi Botanici distinguunt, & pro diversis habent. Iridis tamen cujusdam radices esse nos etiam cum Hofmanno & Clusio opinamur, quod pari modo foliorum vestigiis, ceu zonulis circularibus cinctæ sint.

Utramq, Galangam Veteribus ignotam fuisse, & Arabibus non satis perspectam Botanici pleriq, sentiunt.

1. *Galanga minor* Ger. J. B. C. B. Park.

C. B.

Radice est goniculata, & in quosdam nodos crassiores, (& juxta nodulos ex intervallis) nonnihil intorta, inæquali, lævi, & adnatis in transversum & in obliquum tendentibus brachiata, crassitudine minimum digitum æquante [unde junceæ crassitudinis apophyses pronascuntur, eâ ferè formâ quâ Cyperi radices conspiciuntur *J. B.*] foliorum vestigiis ex intervallo ceu zonis circularibus cincta, foris russa & subfusca, intus autem flava, [imò tam intus, quàm foris rubens] dura, solida, venosa cùm frangitur tritu difficilis, [matrice parva solida, sapore & odore longè vegetiore generosioréq, quàm major, & fervore aromatico totas fauces abunde implente,] odore valde acri, aromatum modo jucundo, & Cyperum quadantenus tum formâ, tum odore imitante: Foliis, autore Garcia, Myrti. Duarum palmarum altitudine fruticat.

Sponte nasci aiunt in China, unde in Indiam defertur. *Locus.*

2. *Galanga major* J. B. C. B. Ger. Park.

Radice est pollicem, & duos interdum pollices crassa aut majore, crebris pollicaribus apophysibus subinde donata [nodosa, inæquali, quasi ramis brachiata *C. B.*] cortice satis extenso, circularibus zonis (quæ foliorum vestigia sunt) cincto, fusco aut rubente, substantia solidiuscula cinerea albicantéve, punctulis (quæ extrema sunt fibrarum) notata, venosa, Zingiberi simili, matrice magis fusca, fungosâque: odore acri (non tamen æquè ut prior odorata & fragrante) sternutamenta provocante: sapore acerrimo, ingrato, ventriculum subvertente. Caules Arundinacei ad Zingiberis fere altitudinem assurgunt [Garciæ binum cubitorum, Javanensis verò quinq; spithamarum] *Folia* longa, mucronata, superiùs saturè, inferiùs dilutè viridia [Iridis aut Xyridis, nigricantia, angustiora tamen Penæ.] Flores albicantes, inodori. [* Folia & flores florem Iridis æmulantur] semen fatuum.

* IV. *part. Ind. Oriental.*

Acosta folia Orchidis ei attribuit & appingit, caulem è foliorum involucris constantem.

Locus. In Java & Malabar sponte oritur; sed in Java copiosissimè. Seritur radice in terram defossa, ut Zingiber.

Neque Acostæ, neque Garcias ab Hort. Clusio satisfaciunt in Galangæ majoris descriptione, præsertim si ea quâ Europæ officinæ utuntur legitima sit Galanga major: etenim ejus radices multò majorem habent similitudinem cum Iridis quàm cum Asphodeli aut Zingiberis radicibus. Et certè omninò sibi persuadet Galangam nostram majorem Iridis genus esse. Jo. etiam Bauhinus cùm Patavii esset in horto Cortusii Galangæ majoris nomine plantam vidit Iridi valdè similem foliis & radice.

Vires. Radix Galangæ majoris ad omnia utilis est ad quæ Zingiber, atq; eodem modo quoq; condiri solet: in usu etiam est ad orexin excitandam, non secus ac cappares & Oleæ fructus apud Europæos. Recens quoq; utriusq; Galangæ radix in taleolas dissecta cum carnibus piscibúsq; coquitur in eundem finem. Sic quoq; cruda sale & aceto & oleo inspersa cum piscibus & carnibus assis commodè editur ad juvandam concoctionem. Malabarenses & Javani non solum contra hominum sed & jumentorum mala frigida magni faciunt. Polentas seu panes è farina radicis confectas in frequenti usu habent, quas cum succo nucum *Cocos* præparant contra uteri & vesicæ mala exhibent. Vide Bontium & Acostam.

Galanga medicamentum est cephalicum, cardiacum & stomachicum, ad frigidos affectus magni usus. Ventriculum roborat & concoctionem promovet. Acidis ructibus commanducata subvenit, flatus discutit, halitum oris emendat. Colicæ opitulatur. Renes calfacit & Venerem excitat. Saccharo condita ad frigidos cerebri & nervorum affectus, Cephaleam, & artuum dolores conducit.

Cordis palpitationi cum succo Plantaginis utilis est, & ad lipothymias si à frigore causentur pulvis cum vino generoso aut aqua Melissæ, vel succo Boraginis: quare consuevere Germani iis quibus vena secta masticandam præbere.

CAP. XX.

Radix Ninzin *Pisonis* Mantiss. Arom. *Quibusdam* Ginseng & Gensing.

FOlia Pastinacæ sativæ *Geel-peen* Belgis dictæ similia sunt. Radix magnitudine Pastinacis multùm cedit, ut quæ digitalis tantùm sit longitudinis & crassitiei, in fine filamentosa: colore ex flavo albescente, sapore subdulci, non ingrato, pingui.

Locus. Nullibi quàm in Regno Coreæ crescit, inq; mediterraneis ejus partibus, 200 plus leucis à mari remotis.

Vires. Hujus decantatæ Panaceæ usus est non solùm apud incolas Regni *Coreæ*, sed & *Tankinde Chinæ & Japoniæ*, adeóque ad illam tanquam ad sacram anchoram confugiunt, quâ tamen non semper solâ & simplici utuntur, sed utcunque aliis remediis nativis mixtâ, manente *Ninzin* Compositionis basi. Illa autem medicamenta quæ adduntur *Coreæ* incolæ celant & tanquam arcanum sibi reservant. Quando autem animus est expugnare magnos aliquos naturæ hostes, ut motus Epilepticos, Vertigines, Spasmos, Hydropes, Lipothymias, Choleras, &c. tunc medici robur addunt huic radici ex valido aliquo additamento pro vehiculo. At verò nulli alteri mixta omnibus languidioribus & cachecticis non solùm in usu est, sed eam tanquam præservans contra malignos & venenatos affectus domi forísque perpetuò ad manus habent, atq; bis térve de die exiguam particulam recentis radicis masticant: unde mirificè virium restaurationem, cordísq; refectionem omnes se experiri testantur. *Hactenus Piso.* Ob Similitudinem ad Pastinacam referri potest, lib. 9. cap. 19.

CAP.

Cap. XXI.

Radix S. Helenæ Park. Rad. S. Helenæ, Galangæ species J. B. *Cyperus rotundus inodorus ex Florida* C. B. Apoyomatli *seu* Phatzisiranda, *Cyperus Americanus* Hernandez.

J. B.

EX portu S. Helenæ quæ est in Florida radices quædam ad nos importantur teretes, oblongæ, nodis distinctæ, quibus dissectis perforatísque fiunt sphærulæ precatoriæ, quæ siccatæ rugantur, osseámque acquirunt duritiem: extrinsecus nigræ, intus candidæ. Cortex adeò adhæret medullæ ut unum fiat continuum. Sapor ejus aromaticus est & gratus, ut Galangæ quædam species esse videatur: Pollicari sunt crassitie aut circiter. Herba verò parùm habet caulis, & humi spargit ramos. Folia fert ampla admodum & viridia. Locis humidis nascitur.

Si Folia rectè descripta & depicta sunt Cyperi species esse nequit, ut ex descriptione & facultatibus colligi posse putat Clusius. At Icon & descriptio Hernandez Cyperum esse convincunt.

Herbam Indi lapidibus terunt, eáq; universum corpus balneaturi fricant: aiunt enim astringere, membráque roborare odoris gratiâ: Hócq; sæpius faciunt ob insignem utilitatem quæ indè ipsis resultat. Pulverem tenuissimum ejus tam Indi quàm Hispani in vino infusum ad ventriculi dolores fœlici cum successu hauriunt. *Usus.*

Cap. XXII.

Drakena radix Ger. *Contrayerva Hispanorum sive Drakena radix Clusii* Park. *Drakena radix* J. B. *item Contrayervæ radix* ejusdem. *Cyperus longus inodorus Peruanus* C. B. *item Cyperus longus odorus Peruanus* ejusdem.

RAdicem Hispanico Contrayervæ nomine in Officinis notam periti Botanici Thomas Johnsonus & Joannes Parkinsonus eandem esse affirmant cum radice Drakena Clusii; siquidem radicis Drakenæ descriptio Clusiana radicibus ex Hispania ad nos allatis Contrayervæ nomine examussim convenit. Ea autem est hujusmodi:

Semunciali magna ex parte erat crassitudine & prælonga, subinde in nodos & inæqualia capita extuberans, atque in summis capitibus velut è crassis squamis contexta, Dentariæ ἐνναφύλλου ferè instar, foris nigricans, rugosa & dura, quia resiccata, interiore parte alba: tenues fibras hinc inde adnascentes habebat, quasdam crassiusculas & majusculas, duras & lentas, è quibus alii nodi dependebant. Nullo manifesto odore præditam esse observabam, sed saporem habere deprehendebam nonnihil adstringentem, diutiùs verò manducatam tenuem suavémq; acrimoniam relinquere. J. Bauhinus in radicibus Drakenis diutiùs manducatis acredinem molestam adhuc sentiebat; unde non deest radicibus hisce caloris gradus quem Clusius desiderabat, quò minùs esse possent radices veneno resistentes seu *Contrayervæ* Monardi, quibuscum facultatum ratione valdè convenirent.

Monardus quidem radices hasce Iridis radicibus valdè similes esse scribit sed minores & Ficulnei folii odore. At Parkinsonus nullam cum radicibus Iridis in forma convenientiam observare potuit in radicibus pro *Contrayerva* ex Hispania huc allatis, imò in multis differre ostendit. Petrus de Osma Folia Plantaginis quinquenerviæ Plantæ attribuit. Deest etiam Aromaticus sapor in Contrayerva Officinarum cujus meminit Monardus. Quicquid autem sit de Contrayerva Monardi, Officinarum Contrayervam nihil aliud esse quàm Drakenam radicem Clusii certum est; qui id nominis ei indidit in gratiam D. Francisci Draci, qui ei illam donavit.

Contrayerva, quasi dicas Alexipharmacum, appellant Hispani, quoniam earum pulvis ex albo vino sumptus adversus omne venenum, cujuscunq; tandem sit generis præsentissimum est remedium, uno sublimato excepto, quod sola lactis potione extinguitur, vomitione illud rejicere faciens, aut per sudores evacuans; sed & amatoria pocula eo pulvere hausto educi ferunt. Ventris etiam animalia pellit. Febrium etiam quotidianæ, tertianæ & quartanæ ante accessionem sumpta paroxysmum minuit, ejusque usu continuato planè tollit. Plura de ejus viribus videsis apud Parkinsonum. *Vires.*

Drakenæ affinis radix J. B. Clus. *Cyperus longus inodorus Orientalis* C. B.

Clus.

Radices hæ tuberosæ erant, & quantum ex earum forma colligere licebat summa terræ superficie repentes, multisq; villis & fibris obsitæ, fuliginoso colore præditæ, nonnihil tamen ad flavum tendente, salivam dum manducabantur inficientes & amaræ, foliorum quidem aliquos particulas adhuc retinentes; qualia verò illa fuerint nemo facilè dixerit. Cæterùm magni usus apud Indos fuisse verisimile erat, quandoquidem Prorex Hispanus eas referret cum nobilibus aliis medicamentis in India Orientali natis.

Cap. XXIII.

De Zedoaria, quæ fortè ad Arundinis, fortè ad Cyperi genus pertinet.

ZEdoaria Græcis Veteribus incognita; recentioribus, ut Aetio & Actuario ζεδωάρ, ζαδῆρ, & ζαδὴρ dicta est, ab Arabibus mutuato nomine.

Folius est Zingiberis, sed majoribus, longioribus & latioribus, ut & radice; sapore etiam Zingiber æmulatur, unde in *Calecut* Zingiber sylvestre, Garcia autore, vocitatur.

Hujus tres species faciunt, quas tamen omnes unius & ejusdem plantæ radices esse peritiores Botanici existimant.

Zedoaria longa C. B.

Radicem habet longitudine sextantali, trientali aut quadrantali, crassitudine minimi digiti, quæ utrinque in obtusum mucronem desinit: foris candida, intus ex cinereo in fuscum colorem vergente: cujus substantia densa, solida, pinguis & ponderosa: gustu atque odore tenui, subamaro, mediocriter acri cum gravitate quadam, ac valdè aromatica suavitate, dum tunditur aut manducatur spirante, minima portione halitum commendante & in caput penetrante.

Eligenda est magna, densa, plena, non rugosa; substantiâ veluti pingui, lenta, dentibus propter soliditatem aliquantulum repugnante, odoratissima, nullis foraminibus pervia.

Ut diutiùs servetur loco sicco reponenda est.

Locus. Sponte nascitur in sylvosis *Calecut* & *Cananor* Regni Malabarici.

Zerumbet Arabum esse putatur; Anguillaræ Costus Arabicus.

Zedoaria rotunda C. B.

C. B.

Substantia pondere, soliditate, colore, sapore & odore longæ Zedoariæ omnino similis est, solâque figurâ differt, quæ globosa, unciali magnitudine; superficie aliquantulum inæquali, ac præcisarum fibrarum vestigiis tuberosa, Ari bulbo similis, nonnunquam in brevem mucronem desinens, quo terræ adhuc hærens germen fundere consuevit.

Locus. In Java & Sunda copiosè nascitur.

A priore non videtur aliter differre, quàm quòd radicis partes sint diversæ. Rotundam autem partem Zedoariam; longam vero appendicem Zerumbeth, veluti res essent diversæ nominâsse Avicennam existimat C. Bauhinus, ignorantem, viz. ex qualinam planta, aut qua regione ejusmodi radix proveniret; sed cum vidisset in frusta rotunda, interdum verò in oblonga concisam ad Sinum Persicum vehi, duo genera existimâsse. Reliqua vide. Radix resecta & siccata saccharo conditur: cujus usus præstantior & commodior quàm Zingiberis existit. *C. B.*

Zedoaria tuberosa foris nigricans C.B.

Rotundum hoc genus instar Aristolochiæ rotundæ, foris nigricans, interdum cinerei coloris, intus candicans, gustu usualis Zedoariæ apud quosdam Aromatarios Antverpiæ inveniri scribit Clusius, *Block Zeduar* ipsis dictum. Lobelius cum vulgari rotunda junxit.

Zedoaria Geidwar Avicennæ Garciæ C. B.

C. B.

Radix est magnitudine glandis, ejusdémque ferè formæ, colore sublucido. At dicimus rectius Anthoræ, vel Asphodeli bulbo minori similem esse, foris cinericei, interiùs verò flavescentis coloris, duram & solidam, gustu acrem & excalefacientem.

Hanc Garcias in regionibus Sinensium provinciæ vicinis, magno emi, nec facile inveniri scribit, nisi apud circumforaneos quosdam & circulatores quos Indi *Jogues* appellant. Idem Zedoariæ vocabulum corruptum esse putat, & Geiduar dicendum.

C. Bauhinus Arabes triplicem plantam Zerumbeth nomine proposuisse putat. 1. Zedoariam Officinarum longam, quæ Zerumbeth Avicennæ, ut ex ejus descriptione patet. 2. Zedoariam rotundam dictam, quæ Zerumbeth primum Serapionis, & Zedoaria Avicennæ. 3. Egregiam illam arborem in Libano foliis Salicis, odore Citri, quæ Zarnabo Avicennæ, hodie incognitam nisi fortè sit Sassaf Syrorum Rauwolfii.

Vires. Zedoariæ radix calida & sicca censetur, corpus impinguat & imbecillum reficit, ut volunt Arabes, flatus discutit, Odorem sumptorum Alliorum, Ceparum & Vini aufert; morsui venenosorum confert, alvum sistit, uteri apostemata resolvit, vomitum reprimit & Colicæ ventosæ confert. Nostræ ætatis Medici contra pestilentis cœli contagia utuntur, & permultis medicamentorum compositionibus miscent. Ventriculo utilis est concoctionem juvando, eúmq; & reliqua viscera calefaciendo. Germani ex ea Vinum Zedoriatum conficiunt ad usus prædictos, Zedoariam contusam & sacculo inditam in doliolo musti cocti pleno suspendendo.

SECTIO

SECTIO IV.

Herbæ anomalæ incertæ sedis.

Cap. I.

De Pipere.

EArum quæ ambiguæ sunt & incertæ sedis principem locum sibi vendicat famigeratissimum Aromaticum Piper, omnibus seculis, omnibus terris ad cibaria condienda expetitum. Cùm enim qui plantam descripserunt de floribus ejus altùm sileant, incerti sumus an eos imperfectos & stamineos, an verò perfectos & petalodes obtineat, adeóque an ad genus earum quæ flore sunt imperfecto, an potiùs ad earum quæ flore perfecto, semine nudo solitario, referenda sit.

Πέπερι vocem ἀπὸ τοῦ πέπτειν, i. e. *concoquere* Etymologus deducit. Verisimilius tamen est πέπερι peregrinum & barbarum vocabulum esse, ut ζίμμι & κῦφι & pleraq; in ι desinentia: à Persis profectum docet Galenus, qui proculdubio ab Indis hauserunt, quibus (teste Garcia) Piper longum *Pimpilim* dicitur.

Quæ de Pipere ejúsque speciebus habent Veteres Græci & Latini manifestè ostendunt Plantas piperiferas iis prorsus incognitas fuisse, eósque rumores incertos & vulgi fidem secutos in ejus descriptione Ruellius pro Piperis specie Smilacem asperam proponit, ut existimat J. Bauhinus; Matthiolus Ribes nigrum. Nos incertis & suspectis omissis descriptionem Piperis è Cl. Car. Clusii Exoticis mutuatam dabimus.

Piper longum à rotundo genere diversum videtur: verùm quia viribus conveniunt, & Botanici ad idem caput utrumq; reducunt; nos etiam de illis unà agemus.

1. *Piper rotundum nigrum* C. B. *Piper nigrum* J. B. Park. **Round black Pepper.**

Clus.

Valdè sarmentosa est Piperis nigri planta, & adeò imbecillis atque caduca, ut nisi pedamentis fulciatur, aut juxta arborem aliquam, circa quam se convolvere possit, pangatur, humi procumbat ac spargatur, perinde ac Lupus salictarius: lenta verò ac flexibilia sunt ei sarmenta, frequentibúsq; nodis sive geniculis distincta, & quæ humi sparsa multas fibras ad singula internodia agunt, quibus se humi figunt, quemadmodum Clematidis aut Periclymeni flagella, ut in illorum nonnullis observabatur quæ fibras adhuc retinebant. Sarmenta porro ad singulos nodos singulare folium proferunt alternatim, Hederaceâ quodammodo formâ, vel ejus Cyclaminis quod hederaceo constat folio; cui tamen anguli desint, neq; adeò crassum, verùm multò tenuius, quatuor interdum uncias latum, formæ quasi orbicularis, nisi quòd in mucronem desinat; plerunq; tamen binas duntaxat uncias latum, quatuor longum, *Tambul* sive *Betle* folio adeò simile, ut alterum ab altero vix discerni queat, nisi Piperis folium paulo durius, & nervos illos per folii longitudinem excurrentes crassiores habere videretur: nec illud in ambitu serratum est, ut quidam pinxere, sed prorsus æquale, & nihil similitudinis habens cum Mali Assyrii folio. Omnia verò folia quinq; nervis sunt prædita, quorum medius & crassior medium foliorum per longitudinem secat, reliqui quatuor minus crassi ab illo oriuntur, utrinque bini, in latera secundùm folii pænè longitudinem expansi, & illi quidem in nonnullis foliis æqualiter ex opposito nascentes, in aliis verò inæqualiter oriuntur, neq; istam proportionem servant. Cæterùm folia omnia prona parte dilutiora sunt quàm supina, atque per universum folium venulæ obliquæ transversim evagantur. Uvæ porro ad ramorum internodia nascuntur teretes & oblongæ, multis granis orbicularibus, nunc majoribus, modò minoribus, ipsi scapo sine petiolo adnexis constantes, & illæ quidem non è foliorum sinubus, sed ex altera sarmenti parte, folii pediculo viz. opposita. Non modò folia sicca acrimoniam retinent, sed etiam ipsa sarmenta, atque (quod magis mirum) ipsa radix quæ sub terra latuit.

Piperis folia à Betle foliis effigie aliisque non parùm differunt. Piperis enim folia, quæ non tribus tantùm sed quinq; nervis per longum folii ferè Plantagineis distinguuntur, carnosiora & solidiora sunt foliis *Betle*, magísque ad ovalem figuram accedentia, & indè in acutum desinentia: Betle verò iisdem nervis tenuioribus molliora & delicatiora sunt admodum, & circa petiolum latiora, atq; in summo sinuosa, ut ipsius Coni potiùs quàm ullam ovi effigiem exprimere videantur. Piperis folium majus quod habuimus (inquit Columna) latum in medio erat uncias quatuor, & dupla longitudine, quamvis aliqua oblongiora ac etiam obesiora reperiantur, nec tamen in imo ità lata ut in Clusii figura, sed acutior circa pediculum, qui non lignosus, sed nervosus est, dimidii folii longitudine, Piperisque sapore. Hæc Columna *notis in Recch.* pag. 876.

Nascitur in plerisque Indiæ provinciis: verùm in quibusdam regionibus vix tantum redundat ex cultura quantum ipsis incolis sufficiat: aliis autem in locis, præcipuè in Malaca, Java & Sumetra, adeò luxuriat Piper hoc Aromaticum, ut indè per totum orbem distrahatur. Seritur non procul à mari, & ad radices arborum, præsertim quæ *Faufel* appellantur, vel appositis perticis quibus adnititur more Vitis. Altitudo ei par cum ea arbore aut pedamento cui advolvitur. Sæpe cùm veterascit & cineribus fimóque stercoratur, excedit altitudinem fulcrorum sitorum, ut Lupuli instar cùm scandere altiùs non potest, se demittat. *Piso.*

Fructus

Fructus seu uvæ leguntur ante plenam maturitatem, in colorem prasinum adhuc inclinantes [aliis cùm jam plenè maturuerint] & in tegetibus palmeis expansos Soli exponunt, cujus calore intra triduum nigrescunt & corrugantur.

Reperitur etiamnum in genere nigri Piper quoddam, nutrimento defectum, cassum seu inane ac leve quod Brasma Dioscorides vocat. Hoc non dubitamus nos asserere Piper esse immaturum. *J. B.*

2. *Piper rotundum album* C. B. *album* J.B. Park. **White round Pepper.**

J. B.

Magnitudine videtur nigro cedere, utrinque umbilicello tantillum prominente exiguo, albido sive cinericeo. Substantia ejus interior bicolor est, quemadmodum Piperis nigri, & cava in meditullio (præter albam pelliculam quam habet) apparet; cortex quo grana integuntur nigricans facilè detrahitur, quod non fieret si esset immaturum, ut Galenus & nonnulli alii volunt. Sapore non minùs fervido præditum est quàm nigrum; imo eo calidius & odoratius est, Lobelio teste.

Inter plantam quæ Piper nigrum fert & eam quæ candidum tam exigua est differentia (inquit Garcias ab Orta) ut à solis incolis discerni possint, *imò nulla omnino, cùm Piper nigrum & album una eadémque res sint*; quemadmodum Vitem quæ uvam fert nigram ab ea quæ candidam fert, non dignoscimus nisi dum uvas habent & illas quidam maturas. Candidi autem plantæ rariores sunt, nec nisi certis Malavar & Malacæ locis raræ nascuntur.

Gulielmus Piso in mantissa Aromatica Piper album nihil aliud esse quàm nigrum ante insolationem decorticatum affirmat. Decorticatio autem illa fit bene maturo Pipere ex marina macerato. Maceratione enim cortex exterior niger dehiscit tumescendo, atque ità facillimo negotio, granum quod intra illum includitur album eximitur, & ad modum Piperis nigri exsiccatur. Quem laborem laboris impatiens natio nisi fugeret, non tanta esset Piperis albi si cum nigro compares inopia.

Vires. Piper Dioscoridi vim habet in universum calefaciendi, urinam ciendi, concoquendi, attrahendi, discutiendi, exterendi ea quæ pupillis tenebras offundunt. Commodum etiam est ad rigores per circuitum in febribus repetentes, tum si bibatur, tum si illinatur; & commorsis à bestiis venenatis auxiliatur. Educit etiam fœtus. Putatur & conceptionem impedire si post coitum apponatur: Tussi quoq; & omnibus circa thoracem affectibus commodum est tum si delingatur, tum si in potu accipiatur, Anginis item convenit illitum cum melle: Tormina quoq; dissolvit cum teneris Lauri foliis potum. Pituitam à capite detrahit cum uva passa manducatum. Dolores sedat, & in sanorum usu multum est, ac appetentiam movet, & ad intinctus admixtum concoctionem adjuvat. At pice exceptum strumas discutit. Deterget & vitiligines cum nitro.

Piperis radix costo similis est, calefacitq; gustum & humores provocat. Eadem si cum aceto bibatur splenem minuit; Pituitam vero à capite detrahit cum Staphide agresti commanducata. Hactenus Dioscor.

Usus ejus præcipuus est in frigiditate & cruditate ventriculi. Magna differentia in eo est, si vel integrum sumatur, vel in pulvere. Pulvis in ventriculo singultum facit, hepar autem & reliqua viscera valde inflammat. Qui ergò ventriculo consulere volunt deglutiunt integra grana, ut rectè monet C. Hofmannus. Præstat etiam carnes elixas & in furno coctas in artocreis, &c. integro Pipere condire quàm trito & comminuto, cum cibis enim coctum & maceratum satis acrimoniæ iis communicat, quod & facit integrum deglutitum, nec tamen ventriculo noxam aliquam aut molestiam: cum pulvis interiori ventriculi tunicæ muco oblitæ adhærescens aut in ejus rugas se insinuans, vel cardialgiam, vel singultum in nonnullis constitutionibus excitet.

Extrinsecùs in apophlegmatismis, gargarismis, sternutatoriis usurpatur; sedat odontalgiam, columellam tumidam imminuit, nervorum affectibus frigidis conducit. *Schrod.*

Vis piperis (eodem adnotante, & ante eum Galeno) volatilis valdè est. Vitentur ergo, inquit, præparationes in quibus volatile evanescit. e. g. Extractorum.

Piper ejúsque oleum egregiè decantatur in febribus quartanis à Zacut. Lusitano, Langio, Kunrad. aliisque.

Oleum Piperis extrinsecùs in Paralysi egregium est medicamentum. *C. Hofman.*

Vulgus Piper longum in paroxysmo febrium exhibere solet: id quod non nisi in principio locum habere potest. *Schrod.*

Non baccæ solùm, quod propriè dicitur Piper, acrimoniâ præditæ igneâ sunt, sed & tota etiam planta. Nam & folia virentia, sarmenta & radix, si masticentur, prorsus linguam faucésque urunt ac salivam, haud secus quàm Costi Pyrethrive radices, movent.

Piper longum Indi linimentis addunt, quibus adversùs dolores artuum à frigore utuntur, & ità ut basis hoc Piper sit, corpúsque addat Santalum rubrum. Utuntur & contra venena, vertigines, catarrhos, oculorúmque nebulas & cum successu.

Indorum plebs adversùs diuturnam stomachi languiditatem bibunt aquam cui infusa est satis bona Piperis copia: In eundem usum quoque eliciunt ex Pipere recenti spiritum mirè igneum. Utrumq; cùm adhuc viret, Piper, longum æquè ac rotundum, condiri muria aut aceto solet, & condi in penum ad usum familiarem mensæque delicias. Ejus usus frequentior mensibus pluviosis & in phlegmatica corporis constitutione.

3. *Piper caudatum* J. B. *caudatum racemosum* Park. *racemosum caudatum ex Guinea* C. B. **Pepper, with a cluster'd tail.**

J. B.

Nomen partim à sapore, partim à forma invenit: grana sunt Pipere & albo & nigro plerunque minora, quædam æqualia, ex rotundo oblonga, & pediculum versùs turbinata, &, ut vulgare nomen præfert, caudata, coloris nigricantis vel fusci, inter Piper album & nigrum medii, cortice crassiusculo, extenso, interdum nonnihil vel rugoso vel crispo, medullam comprehendente Piperis vulgaris modo bicolorem, duriusculam, in cujus tamen medio non conspicitur vacuus ille scrobiculus.

Sapor

Sapor idem qui Piperi vulgato, magis aromaticus. Grana hæc racematim cohærent Uvæ modo. Uvæ hæ aliæ breves & unciales sunt, nonnullæ tres uncias longæ, tenui stylo inhærentes, longiusculo petiolo grana rotunda, vel minora, vel crassiuscula continentes, vicena, tricena, interdum plura, legitimo quidem Pipere minora, non minus tamen fervidi saporis, duráve & solida, ejusdem etiam pæne coloris. An porro ipsa planta perinde arbores ac perticas scandat, ut ejus quod ex Orientali India adfertur hactenus Clusio intelligere non licuit.

4. *Piper caudatum seu Nhandu* Marcgr. Pison.

Suffrutex est instar arbusculæ, excrescens ad trium, quatuor, quinque & interdum sex pedum altitudinem. Caulis illius lignosus, teres, viridis, nodosus, ad aspectum fere ut caulis Solani. Folia singulatim sunt posita, quorum quodlibet suum habet pediculum qui ad nodos oritur: Sunt aut illa lata, figurâ cordis ut pingitur, vel vomeris, multis venis arcuatim secundùm longitudinem elegantissimè notata. Ad nodos itidem proveniunt multi Juli, quatuor, quinque, aut sex digit. longi, incurvati, figurâ ferè ut muris cauda, virides, qui mense Octobri aut Novembri decerpuntur, & in Sole siccati nigrescunt, continéntque granula rotunda, nigra, magnitudine seminum Papaveris, arctè juxta se in uvam composita, acris saporis, instar Piperis optimi Orientalis. *Radix* in alias plures tenues dividitur, fuscas, insignis odoris instar Thymi & saporis qui linguam vellicat.

Aliud habetur genus à *Pisone & Marcgrav.* descriptum foliis angustioribus & oblongis, fructu grandiore & meliore, cauda Piperina longiore, in sylvis Brasiliæ mediterraneis frequentissimum.

Folia hujus plantæ medentur ulceribus tibiarum: radix valet adversùs apostemata. Utraque, cùm summè sint fortia, etiam exsiccata & diu reposita ad balnea calida contra mala frigida usurpantur. Decoctum radicis & stolonum discutit atque incidit crassos & viscosos corporis humores; sanat hydropem pedum. *Vires.*

Aquaxina Pisonis.

Foliis præcipuè à præcedente differre videtur, quæ Tiliæ similia sunt, paulò tamen grandiora.

Descriptiones harum plantarum miscent & confundunt vel Piso vel Marcgravius.

Cæterùm Piper caudatum dicitur hæc planta à figura Juli caudam muris referente.

Radix calida est & acris, atque inter Antidotales habita; reliqua vide apud Pisonem. *Vires.*

5. *Piper longum* J. B. *longum Orientale* C. B. **Long Oriental Pepper.**

J. B.

Piper longum nucamenta Betulacea æmulatur, unciam aut sescunciam longum, teres, aliquando planum, coloris fusci vel cinerei reticulato vermiculatur plexu, in superficie asperum, cujus pro numero grana, pelliculis seorsim privatis inclusa, Sinapi granis paria, foris nigricantia, intus subalbida, gustu non cedente nigro vel albo, quanquam non statim apparente: pendent autem hi juli ex pediculo gracili, unciali, alteri fini inserto.

Plantæ è Java allatæ ramulos cum fructu sic describit Clusius. Botrorum maxima pars duarum unciarum longitudinem raro excedit; nullus vero minimi digiti crassitudinem æquat, sed gracilior est & æqualis pæne ubique crassitiei, plurimis granis Milii repurgati granorum instar obliquè secundùm longitudinem dispositis constans, cineracei quodammodo externa parte coloris, internâ albi, fervidi saporis. Planta ipsa non longè dissimilis videtur Piper nigrum proferenti plantæ: folia, à Piperis nigri foliis non multum differre Clusio visa sunt, nisi quòd paulò teneriora, dilutioréque viriditate prædita essent, tum etiam breviore pediculo subnixa, atque etiam pluribus nervis insignita: nam à medio illo nervo folium à pediculo per longitudinem secante non modo quaterni alii nervi exoriebantur, sed utrinque quini & seni, interdum etiam & plures pro foliorum videlicet amplitudine, illi tamen minùs eminentes quàm in nigri foliis, & inæquali ortu nati, multis etiam obliquis venulis per folium transversum evagantibus; & licet resiccata essent folia, ac per multos menses inter chartas adservata, non levi tamen acrimoniâ erant adhuc prædita. Fructus qui Juli quodammodo formam æmulantur, ad singula internodia oriuntur non in folii ala, sed quemadmodum in Pipere nigro ex ipsius folii opposita parte, in altero videlicet ramuli latere, atq; etiam alternis, perinde atq; in Pipere nigro.

Piper longum intensa mordacitate præditum est, & subamarum quoniam immaturum, antidotis item & theriacis medicaminibus opportunum. *Diosc.* Nonnulli statim ab initio curationis uvulæ relaxatæ ab inflammatione pulvere Piperis longi auxiliari conantur; quod quidem periculo non vacat. *J. B.* *Vires.*

6. *Piper longum* Monardi. *longum Occidentale, dimidii pedis longitudine* C. B. *An Piper ex Florida* J. B? *An Tlatlancuay* Fr. Hernand.? *Buyo buyo Philippinarum incolis.*

Toto Continentis tractu, in quo Nata, Carthago, atque etiam in novo regno magnus est usus Piperis cujusdam oblongi, quod majori acrimoniâ præditum est Orientali, magisque aromaticum & jucundiorem odorem spirat quam Axi sive Capsicum, quinetiam præfertur Piperi nigro cùm saporis tum suavitatis causâ.

Altæ cujusdam plantæ fructus est oblongus, crassitudine quidem Fœniculi, ad dimidii pedis longitudinem, constans veluti multis granulis circa pediculum oblongum conjuncto & continuo ordine dispositis seminis Plantaginis modo, quibus ademptis pediculus nudus conspicitur. Recens viridis: Sole maturescit & nigrescit.

J. Bauhini Piper stylis erat palmum plus minùs longis Myosuri spicis non absimilibus, crassitudine pari, fuscis, verùm pulvere crispatis, nudis tamen & politis circa imum, obsequiosis, sapore acriusculo ad Piper accedente.

C. Bauhinus

C. Bauhinus Piper longum anguſtiſſimum ex Florida à Pipere longo Monardis diverſum facit & Piperi longo ſeu Felfel Alpini eandem, ut & Plantulæ peregrinæ Cluſii, quam deſcribit Cauliculo uncialis longitudinis aut amplioris, valdè gracili, ſuſtinente utplurimum binas oblongas graciles quincuncialéſque veluti ſpicas, longo pediculo ſubnixas, adeò obliquè quaquaverſum ſtriatas & rugoſas, ut exilium Lumbricorum ſiccatorum, aut tenuium limularum formam quodammodo referant, coloris fuſci & fuliginoſi, ſubacris & calidi ſaporis, odore autem Melilotum pæne referentes.

Filfel Alpini Junci foliis eſt ſed craſſioribus, è quibus ſectis ſuccus quidam flavus, valdè acris ac exurens, totáque Planta eſt calida in quarto gradu, magis quàm Piper exurens. Eâ utuntur emplaſtri modo impoſita ad coxendicis dolorem, necnon ad frigidos articulorum dolores. Calorem ejus oleo Roſaceo vel Myrtino temperant.

Ex particulis hiſce plantarum mutilis & imperfectis vix quicquam certi colligi poteſt, de ipſarum genere & formâ.

7. *Piper inane* C. B. *Canarinum à Canara loco natali dictum.*

Noſtrati Fegopyro ſimile eſt, coloris cinericei, intus cavum & repletum granulis aliquot exiguis. Manducatum pari pænè acrimonia cum prioribus deprehenditur, ſed minùs aromaticum. Ejus niſi apud infimam plebem nullus eſt in Indiis uſus. Hæc etiam diverſi generis planta eſt à Pipere vulgari, nec ſcio quo referenda.

CAP. II.

Limonio congener Cluſ. *congener Cluſii* Ger. emac. Park. *Limon. peregrinum foliis formâ florum Ariſtolochiæ* C. B. *Incertæ ſedis eſt.*

Cluſ. HAnc plantam ſiccam & mutilam Ulyſſippone accepit Claudius *Conier* pharmacopœus Lutetianus, à quo iconem ejus & folium reſiccatum habuit Cluſius.

Sunt verò, inquit, ei (Claudio teſte) *folia* novem, decem, aut plura, à ſummo radicis capite prodeuntia, formâ florum Ariſtolochiæ, tumente alvo & velut paleari prædito, gibbo dorſo, infimâ parte anguſto, ſenſimq; in laxitatem creſcente, ſupremâ parte laxiore & aperto, quaſique in hemicyclum formatâ: totum folium durum eſt, & tanquam cutaceum; ſuprema folii pars aperta, internè multis craſſis venis, ex atro purpureis diſtincta. *Radix* non valdè magna, & in quoſdam ramos diviſa. De loco & tempore florendi, deq; flore ipſo nihil perſcriptum.

Ipſiſſimam hanc plantam, referente Parkinſono, Joannes Tradeſcantius junior in Virginia inventam cum caule & flore, domum [in Angliam] detulit, & in horto ſuo Lambhithano plantavit. *Folia* longiora ſunt & anguſtiora, minúſque extumeſcentia ſeu ventricoſa quàm in icone Cluſiana. Flores ſummo fructui ſeu vaſculo ſeminali ſubrotundo inſident; quod tamen Parkinſoni icon (qui flores appinxit) non exhibet. Flos tetrapetalos aut pentapetalos pingitur.

CAP. III.

Tribulus terreſtris J. B. Ger. Park. *terreſt. Ciceris folio, fructu aculeato* C. B.

RAdicem agit prolixam, albam, ſimplicem, paucis fibris capillatam. *Cauliculos* emittit plures, humi ſtratos, teretes, hirſutos, geniculatos, rubentes, palmares aut etiam dodrantales, ramis multis diviſos. *Folia* pinnata Lenticulæ aut Ciceris, ad ſingulos geniculos ſingula, alternatim poſita, in ſummitatibus tamen ramulorum bina ex adverſo, Papaveris erratici in modum piloſa. *Flores* pediculis ſatis longis è foliorum ſinubus ortis inſident, lutei, pentapetali. Succedunt muricata *capitula*, ſpinis majuſculis hærentia, ad Spinachiæ accedentia (inquit J. Bauhinus) Nobis capitula ex quinque velut triangulis conflata videbantur, quorum omnium cuſpides in centro concurrunt, reliqui anguli in longam & acutam ſpinam exeunt. Sunt & aliæ ſpinulæ breviores quæ pediculum amplectuntur.

Tempus & Locus. Sub Maii finem exit, Julióque & Auguſto cum flore & ſemine in calidioribus regionibus, Italia & Gallia Narbonenſi, paſſim conſpicitur.

Cuſcuta ſive Caſſuta J. B. C. B. Ger. Park. Dodder.

Hanc plantam ad Appendicem referemus.

CAP.

Cap. IV.

Melanthium odoratum Alpin. exot. *Nigella Cretica odorata, foliis Lini, seminibus biformibus* Park.

Alpin.

A *Radice* parva, tenui, fibris tenuibus multis prædita *cauliculos* plures producit, graciles, teneros, rotundos, palmum altos, foliis Lini ex opposito vestitos. In caulium summitatibus *flores* fert coeruleos, Papaveris similes, à quibus *siliquas* quinquepartitis *semina* nigra, minuta, colorata continentur. At in cauliculis etiam alia *semina* minuta, rotunda, racemorum modo, albicantia pendent. Quibus hanc plantam naturæ summopere curæ fuisse constabit, quod eam nè deficeret duplici seminis genere donavit.

Cap. V.

Jaborandi prima species Marggr. *Incertæ sedis: Si flos perfectus sit ad Lib. 9. partem primam pertinet.*

Marggr.

AD duorum pedum altitudinem assurgit, *caule* lignoso, tereti, per certa intervalla nodoso, tortuoso & inæquali, coloris grisei, quorum unus, duo vel etiam tres ex una radice prodeunt, & in ramos se pandunt. *Radix* autem haud crassa est, sed in multas radiculas & filamenta dividitur, exteriùs ex albo flavescens, interiùs albicans, odoris acriusculi, saporis acris ut Pyrethrum. In singulis ramulis ab internodiis pediculus prodiens, digitum longus tria habet *folia* sibi crucis modo opposita, ad tactum ut Tiliæ folia mollia, parùm pilosa, nervo conspicuo & venis obliquis, ab uno ad quinq; digitos longa, totidémq; lata ubi latissima, inæqualis quippe magnitudinis, pallidè virentia, infernè paulum candicantia. In extremitate ramulorum multa foliola parva venabuli figurâ sibi invicem confertim sunt opposita, in duos ramulos quasi cornua diducta, in quibus *flosculi* albi, tetrapetali, quos sequitur *semen* duplici paleâ tectum ut in Cannabi, fuscum, compressum, parvulum cordis figurâ, cui ab uno latere pars abscissa videtur.

Radix valet contra venena. *Vires.*

Cap. VI.

Capreolata Bryoniæ nigræ folio Brasiliensis tricocca Marggr.

CAule haud lento serpit, & aliis plantis se implicat: *folia* fert in pediculis, duo, tres aut quatuor digitos longis, cordis ut pingitur figurâ, mollia, dilutè viridia. In pediculis autem duos aut tres digitos longis, & superiùs in quatuor aut quinq; divisis nascuntur totidem *flores*, Smilacis florum æmuli, albi, & ad medietatem extremam dilutâ purpurâ mixti; in medio floris extat stamen album purpurascens: in ambitu verò interiori *flos* egregiam stellam quinquangularem repræsentat, quasi in illum impressa esset, albi coloris uti flos. Post flores enascitur *triquetrum corpus*, fuscum, subrotundum, in tres capsulas divisum, in quorum qualibet granum seminis est fuscum magnitudine & figurâ medii Pisi inæqualiter dissecti. Flos inodorus ut & planta, sine sapore manifesto.

Cap. VII.

Trifolio affinis Indiæ Orientalis Xanthii facie Breyn.

Breyn.

FRuticis cujusdam (ut credit) ex India missi, qui Indis *Daon Lacat Lacat* appellari perhibetur, ramum describit Autor. Is pedalis ferè erat longitudinis, lignosus, sed valdè tenuis; cortice incano, subviridi, & quibusdam in locis obsoletè purpurei coloris, tectus. Huic alterna serie adnata sunt *folia* novem, pediculis longis appensa, tenera, lata, angulosa, leniter crenata & præsertim subtus incana, Xanthii quodammodo æmula, vel mediam quandam figuram inter pampineam & Rosæ Sinensis *Ferr.* folia obtinentia; in quorum singulis ab ipso statim pediculo costæ subvirides pallidæque septem expanduntur, & ex illis cunctis alii quidam nervi, venas plurimas cum tenerrimis fibris, in foliorum carne latentibus, fundentes. Cæterùm è singulis pænè foliorum alis *Fructus* emicat, è petiolo parvo prodiens, qui basin plurimorum foliorum stellatam habet, constátq; è quinq; conceptaculis lappaceis, *Trifolii flosculis longis albis* seminum involucris fermè æmulis, nisi quòd duplo majora essent, dura, ac pilis rigidis quasi aculeata: Horum quodlibet perfectum à summo finditur, & *semen* unicum Anonis montanæ præcocis purp. frutescentis *Morisoni* magnitudine, formâ, colore & brevi incanâque lanugine persimile continet.

CAP. VIII.

Dentariæ affinis Echii flore, capsula Anagallidis Hort. Reg. Parif. & Hort. Lugd. Bat. *capsulâ rotundâ* Morif. præl.

Morif.
HÆc planta ineunte vere *folia* promit, sub exortum Aftrantiæ aut Diapenfiæ fimilia, tandem Dentariæ folia referentia: inter quæ exit *caulis* palmaris [imò femipedalis] *flores* fuftinens quinos fenófve aut etiam plures, Echii floribus fimiles [è quibus exeunt *ftamina* longa, tenuia, apicibus donata, cum ftylo tenui, bicorni, qui flore delapfo in longum excrefcit.] Floribus fuccedunt *capfulæ* rotundæ, Anagallidis capfularum æmulæ, *femina* folida in fe continentes, Afperulæ odoratæ feminibus quafi paria.

Locus. Plantam hanc vivam mihi nondum videre contigit; ficcam curiosè affervatam, in horto Regio Parifienfi collectam ad me mifit fæpius in hac hiftoriâ memoratus *D. Hanf. Sloane.*

CAP. IX.

Caacica Brafilianis, Herba Colubrina Lufitanis Marggr.

EX *radice* parvula, filamentofa multi proveniunt *caules* juxta fe, femipedem aut etiam pedem longi, ex viridi rufefcentes, paulum hirfuti, & unius digiti intervallo habentes nodos, & ad fingulos bina *folia* appofita, fubtiliter ferrata, magnitudine & figurâ Veronicæ foliis æmula, aliquantulum hirfuta, fupernè viridia, infernè albicantia. Inter folia ad nodos multi prodeunt *flofculi*, viridis coloris cum aliquantillo rubore mixti, in umbellam compofiti. Tota planta fundit lacteum fuccum.

Vires. Præfentiffimum eft remedium contra ferpentum morfus herba hæc contufa & impofita. Valet etiam ad alia vulnera.

CAP. X.

Embyayembo Brafilienfibus Marggr. *Lingua cervina caulifera Brafilienfis* Marggrav.

Marggr.
RAdicem habet digitum craffam, interiùs medullam lentiffimam continentem, variè contortam, exteriùs fufcam, interiùs albicantem: E qua producit *caulem* lignofum, teretem, viridem, fefqui aut etiam duos digitos longum, *foliis* hinc indè onuftum, quæ infident pediculis digitum longis, tenuia, tenera, duos aut tres dig. longa, læta viriditate fplendentia, nervo & venis prædita, quibus inferiore latere adhæret pulvis fufcus, quemadmodum in linguâ cervina. Sapor radicis eft acris.

CAP. XI.

Nhambi Brafilienfibus Marggr. *Videtur effe Herba corymbifera acris flore nudo.*

Marggr.
CAule eft fatis craffo, lignofo, tereti, geniculato, qui Portulacæ more ferpit, & hinc inde fibras in terram demittens radices agit, partim quoq; fe erigit. Expanditur variè in multos *ramulos*, geniculatos, binos fibi ubiq; oppofitos, in iifque habet ad fingula genicula bina *folia* oppofita, interdum etiam plura, inæqualis magnitudinis: in extremitate autem ramulorum quinq;, fex, feptem folia fibi invicem appofita, oblonga, figurâ cordis, in ambitu leviter ferrata, interdum & laciniata, dilutè viridia. In extremitate quoq; ramulorum enafcuntur *flores* folitarii, magnitudine Cerafi majoris aut minoris, conftantes folo umbilico rotundo & craffo, flavo, fine foliis. *Semen* in umbilico fufco per maturitatem, ovalis figuræ, planè compreffum, ex fufco gryfei coloris fplendentis. *Radix* deniq; filamentofa, tenera, alba. Folia mafticata linguam pungunt inftar Sinapi aut Nafturtii.

Vires. Folia vel femen affrictum Bubonis dorfo quantociùs illum enecat. Præftantiffimum eft remedium contra quæcunq; animalia venenata ℥ß. pondere è vino pota, vel fi decoctum illius fumatur cum media parte vini. Solet hæc herba cum pifcibus coqui & optimè convenit.

CAP. XII.

Herba lanuginofa Dictamni æmula Pifon. *Nobis potiùs Gnaphalii æmula videtur.*

IN fylveftribus terris ficcioribus luxuriat tenella herba ex *radice* exili, filamentofa. Ad pedis circiter altitudinem affurgit caule uno aut altero, tereti, ex viridi albicante, adeò lanuginofo, ut totus goffipio afperfus videatur. Pro vario naturæ lufu ramuli longi hinc indè à terra furgunt & furfum expanduntur. *Folia* folitariè pofita, inæqualis magnitudinis, quædam tres, duos, etiam tantùm unum digitum longa, in ambitu crifpata, figurâ ferè folii Senecionis; quæ omnia cum ramufculis

musculis more Dictamni Cretici, lanuginosa instar mollis serici ad tactum apparent. In extremitatibus caulis & ramorum *flores* proveniunt, spicatim congesti, parvuli, splendentes, ex argenteo subflavi, figurâ ferè florum Absinthii; quibus decidentibus stellulæ splendentes argenteæ remanent. Folia odoris sunt singularis proximè ad Dictamnum Creticum accedentis si vel levissimè confricentur.

Succus recenter expressus & leniter aspersus culicum & muscarum non solùm puncturis, sed & aliorum insectorum ictibus malignis medetur virus extrahendo. *Vires.*

Cùm nec flores nec semina hujus plantæ accuratè describantur, ad quod genus propriè pertineat certò definire nequimus.

CAP. XIII.

Cururu Ape Brasiliensibus Marggrav. Piso. *Leguminosa Brasiliensis fructu ovato costa folii appendicibus aucta.*

CAule est sarmentoso ac lento, qui se arboribus ac fruticibus implicat, habens multos ramulos, & in quolibet quinq; folia, bina & bina sibi opposita, & quintum in extremitate: superiùs viride splendentia, sex incisuras habentia ut Serræ majoris dentes, éstque inter hæc folia ramulus utrinq; alatus, sive ambitus cordiali folio ut in *Inga* arbore. In extremis ramulis proveniunt longæ spicæ, onustæ *flosculis* ex albo & viridi lutescentibus; post quos sequuntur *capsulæ*, triangulatæ in summitate, propè exortum cylindraceæ, & ubi maturiores ovalis figuræ, exteriùs rubicundæ, quæ sponte in tres partes dehiscunt: cortex autem exterior rubicundus, par crassitie cortici Mali; interiùs eximiè est ruber, continétq; quilibet *fructus* duas fabas Hispanicis albis magnitudine pares, éstque quilibet involuta materie molli, albæ, nuci consistentiâ simili, ad tactum frigidæ: ex illo albo involucro Faba secundùm longitudinem eminet, nigerrima macula splendens, seu potiùs semicirculo tali secundùm longitudinem notata, reliqua pars Fabæ fusci coloris. Continet deniq; Faba interiùs carnem Fabaceam flavam.

Aquis injecta necat pisces. Folia viridia, contusa vulnera primâ, ut vocant, intentione sanant. *Vires.*

CAP. XIV.

Utricaria Cap. bon, spei, Bod. à Stapel.

HUic *folia* quæ bina habet utribus inflatis similia sunt & nervosa: *radix* bulbosa, ex duobus bulbulis compacta [icon Stapelii unum tantùm exhibet] ex singulis uno prodeunte folliculo. A Justo Heurnio habuit.

CAP. XV.

Camara miri Pisonis.

Piso. CUbitum longa est, caule tenui & lignoso, flore unico, exiguo, lutei coloris, qui (quod mirandum) quovis anni tempore se aperit, de die horâ undecimâ, manetq; expansus ad secundam pomeridianam; atq; omnes simul tunc eadem horâ clauduntur usq; in posterum diem; quod sicut verissimum, ità & rarò oblectamento existit; mihique per deserta peregrinanti horologii defectum ex parte supplebat.

CAP. XVI.

De Costo.

COstus, κόστος Græcis, nomine, ut volunt, ab Arabibus mutuato, quibus *Cost* aut *Cast* dicitur. Veteribus, ut Dioscoridi triplex erat, 1. *Arabicus*, candidus & lævis, eximio suavique odore præditus. 2. *Indus*, crassus, levis ac niger ceu Ferula. 3. *Syriacus*, gravis, colore buxeus, odore feriens. Arabes etiam plures species faciunt. Hinc magna disputatio orta est, an Costus legitimus habeatur.

Seplasiæ, Arabes secutæ, Costum in dulcem & amarum divisêre, quæ tamen hactenus nihil fere habuere, quod veri legitimíque Costi faciem sine controversia referat. Nec mirum, cùm nullæ nobis ferè sint plantæ peregrinæ delineationes: imò tanta rerum est confusio, ut is quem dulcem vocant amarus, & quem amarum nominant dulcior gustui sentiatur. His rationibus plerique moti Costum legitimum nobis esse negârunt, & solùm radices vel in Hispania, vel in Italia ortas pro Costo legitimo in Officinis ostendi. Deniq; Garcias & Acosta unum duntaxat Costi genus esse credunt, & recentem incorruptúmque dulce esse & candidius; ubi autem corrumpi incipiat vetustate amaritudinem contrahere fieríque nigricans. Hæc omnia C. Bauhinus.

Costus Arabicus C. B. *Zingiberis effigie, Costus Syriacus & Arabicus* Ad.

C. B. hist. *Radice* est Zingiberi cognata, substantia & figura candida, lævi, pollicem crassa, unciam & sesqui-

sesquiunciam longa, hinc indè tuberibus oblongis donata, intus fibrosa, sed pallescente, etiam ad luteum inclinante, odore intenso ac jucundo, ad Cupressi aut Cedri Libani odorem accedente, gustu acri, interdum & buxea visitur, uti vulgata, odore & sapore similis, subamara (eximiæ amaritudinis utraq; Clusio) cætera similes. Teredines etiam ut Zingiber sentit.

E Syria & Ægypto Venetias maximâ copia advehitur, quæ Zedoariæ aut Zingiberis est effigie.

Costus Iridem redolens C. B.

C. B.

Hujus radix facie & concretione Centaureæ majoris vel Gentianæ radici similis est, gravis, solida, cortice pullo seu cinereo tecta, substantiæ candicantis, interdum ex cinereo flavescentis coloris, quæ violæ seu radicis Iridis odorem, præsertim dum manditur, spirat, tantilla hirci graveolentia mixta, gustu peramara (scilicet senescens) parte qua extra terram eminet caulis fragmentum inhæret, quod Ferulaceum quiddam refert, & medullam fungosam continet.

Convenire videtur cum Costo à Garcia proposito, Sambuci effigie, & Arbuti aut Azimbri magnitudine, flore odorato. Præcellit, inquit, is qui intus candidus est, cortice cinereo, invenitur etiam odore buxi, cortice pallescente, tantâ odoris fragrantiâ præditus, ut plerisque nares feriat, & capitis dolorem excitet; gustu minimè amaro, nec etiam dulci, tametsi jam senescens interdum amarescat, nam recens acri gustu est, ut reliqua Aromata, (& ut Camerarius, substantiâ intus albâ, laxâ, rarâ & friabili: facilè in pulverem abeunte Acostæ) caule foris striato, intus multâ medullâ alba infarcto.

Locus. Nascitur in Guzarate aliisq; Indiæ Orientalis provinciis. Indiæ medici eo in multis medicamentis utuntur. Indè in Persiam, Arabiam & Turciam quin & Chinarum regionem transfertur quibus in locis ejus usus permagnus est. Exigua admodum ejus quantitas in Lusitaniam defertur.

Nobis cum Clusio videtur Costum hunc non esse Veterum Costum, cum ille, ut ex Dioscoridis descriptione facilè colligitur radix fuerit, quod Plinius confirmat eam radicem diserte appellans: at hic [Garciæ Costus] radicis minimum habet, & ferè nihil est nisi lignum suo cortice contectum.

Costus Moluccensis corticosus C. B. Ad.

Hic major est, & arboris majusculæ cortex videtur: figurâ Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, sapore & odore vehementi.

Costus Moluccensis lignosus C. B. Ad.

Præcedente minor est, radici Solani sylvestris valdè similis, colore diluto pullo, gustu urente ut vix ardorem lingua ferre queat.

Locus. A Lunaio Medico Rupellensi utrumque accepère Adversariorum Auctores, qui à naucleris è Moluccis reducibus habuit.

Costus amarus Officinarum C. B. *Helenii facie Officinarum* J. B.

C. B.

Radix est nostro Helenio per omnia similis, densior tamen & solidior, & ob cœli calorem magis percocta, quapropter dissecta minùs in exsiccando flavescit, minúsq; in rugas nostrâ contrahitur, quæ in concocta humoris plus habet, quo inter exsiccandum exhalante flavescit, & in rugas contrahitur. Colore candicat recens; antiqua, vel intempestivè effossa, aut negligenter siccata livet aut fusca est: lineis in cortice transversis, medullâ albâ & magna, sapore amariusculo, ut & nostra, non tamen adeo acri: inveterata ingrato admodum & viroso est sapore, medicato tamen.

Locus. E Comagena Orientis regione advehitur, & pro candido, i.e. Arabico Costo usurpatur.

Costus dulcis Officinarum C. B. *dulcis Officinarum Centaurio magno cognatus* J. B.

C. B.

Hic *radice* est crassa, solida, ponderosa, lineis multis à centro radicis ad superficiem ductis, qui Centaurii majoris species videtur, etsi ejus odorem non habeat, & sapore sit subdulci.

Costus adulterinus insipidus C. B.

Hujus descriptionem videat qui volet apud Camerarium, aut C. Bauhinum in *Theat.*

Costus Officinarum ingratus sive Thapsiæ species C. B. J. B.

Radix per transversum in taleolas secta crassitudine plerunque manum complet, foris fusco, intus candicante colore; cortice crasso, substantiâ rara & levi, quæ cùm teritur rancidam aliquam pinguedinem olet, gustu supra modum acri, nauseosa, rancida, salivam ciens, & strangulationem comminans. Est autem Thapsiæ majoris species, in monte Gargano effossa, quam Agyrtæ communi nomine cum Italis *Costones*, quasi Costum amarum vocant. *Cord. in Diosc.*

Vires. Costus Dioscoridi vim habet excalfaciendi, [adeò ut etiam exulceret *Galen.*] urinam ciendi, menses ducendi, & ad uteri affectiones auxiliarem, & in pessis & in perfusionibus ac fomentis. A vipera morsis succurrit semunciæ pondere potus, convulsis inflammationibúsq; cum vino & Absinthio. Sed & Venerem stimulat ex vino mulso. Pellit etiam lumbricum latum cum aqua, ob amaritudinem quæ illi inest. Illinitur quoque cum oleo in rigoribus ante febrium accessiones itémq; resolutis. Vitia cutis (ut contractas ex Sole maculas) aquâ vel melle illitus emendat. Additur etiam in malagmata & Antidotos.

DENDRO-

DENDROLOGIA,

SIVE

HISTORIA

Arborum & Fruticum.

PRÆFATIO.

CUM Arbores ob insignem magnitudinem & staturam conspicuæ, cujusvis etiam ex itinerantium vulgo oculis occurrerent: nonnullarum etiam flores inimitabili colorum varietate & nitore artifici naturæ penicillo depicti, aliarum fructus in elegantissimos schematismos ejusdem digito γεωμετρικωτάτῳ efformati, intuentium visibus adblandientes, manus etiam ad se decerpendos invitarent: hinc factum est, ut quamvis herbarum ad arbores, non in Europa tantùm sed (ut verisimile est) per totum terrarum orbem decupla fere proportio sit, Indicarum tamen & exoticarum arborum plures etiam quàm Herbarum species Clusii & Bauhinorum temporibus observatæ nobisque traditæ fuerint.

Verùm cùm earundem observatores & descriptores pleriq; Botanices minùs gnari, nec in plantis describendis satis versati essent, breves, obscuras & ambiguas specierum historias reliquerunt; unde maximam in iis distinguendis, reducendis & ritè ordinandis persæpe difficultatem experimur. In tanta enim rerum & nominum varietate, brevitateq; & ambiguitate descriptionum exercitatissimus quisque non raro hæreat, suspensúsque & incertus fluctuet necesse est, & vel nihil omittendi studio specierum numerum supra modum augeat, vel entia multiplicandi metu eundem nimis contrahat & decurtet.

Hisce difficultatibus superandis, rectúmque inter extrema cursum tenendo me omnino imparem fateor: ideoque sicubi in Arboribus exoticis Indicis & Americanis disponendis erravero, sæpius autem erraturum vereor, Lectoris veniam imploro, quam me facilè impetraturum confido apud æquos rerum judices, qui rei difficultatem perpendant.

De ARBORE.

ARbor prout eam Lib. 1. cap. 28. Jo. Bodæi à Stapel verbis descripsimus, est *Planta lignosa, altitudine & crassitudine inter omnes maxima, cui caudex pro superficie est perennis & naturâ simplex, qui in multos ramos majores, & deinde ramusculos multiplices finditur.*

Hæc definitio nimis stricta est nec omnibus Arboribus convenit. Datur enim genus Arborum & ramis & surculis carens, nimirum Palmæ iisq; affines.

Frutex est *stirps inter lignosas altitudine & crassitudine mediocris, cui pro superficie stipes perennis, naturâ multiplex, quiq; facilè in naturam arborum stolonum abscissione transcendit.*

Verùm quoniam difficile est certum aliquem magnitudinis limitem inter Arborem & Fruticem constituere, qui hunc ab illa disterminet; cùm ejusmodi limes non naturâ, sed arbitrio humano constet: cúmq; Arbores & Frutices præcipuis notis conveniant, quòd utræque scilicet gemmiparæ sunt & substantiâ ligneâ constant. At neq; simplici caudice assurgere omnibus Arboribus, neque multiplici omnibus Fruticibus conveniat, ut alias rationes, Lib. 1. cap. 28. adductas omittam, hos ab illis minimè separandos duxi, sed omnes unà tradendas.

Methodum autem illam quâ in Arboribus & Fruticibus disponendis alibi usus sum, cùm minùs proba & naturæ consentanea, in nonnullis etiam vitiosa & erronea videretur, rejeci, aliámque ejus loco, & meliorem, ni fallor, substitui.

HISTORIÆ

Arborum, sub quo nomine impræsentiarum & Frutices complectimur, Tabula Generalis.

Arbores sunt vel Caudice

Simplici, non ramoso, μονοστελεχῆ & μονοφυῆ Theophrasto, quæ etiam μονόκλωνα dici possunt, earum pleræque & μονοβλαστῆ hoc est, unicam tantùm una vice in summo fastigio gemmam maximam producentes, suntque vel folio

- *Arundinaceo* seu *irino*, hoc est, striato & nervoso, nervis secundùm longitudinem productis, flore tripetalo, & pleræque etiam Spathiferæ; PALMA. Lib. XXIV.
- *Lato*, nervis à media costa vel à pediculo ad latera excurrentibus, seu
  - *Circumscriptione subrotundo* & in lacinias secto; PEPO ARBORESCENS, *Papaya* & *Mammoera*. Ibidem.
  - *Longissimo* & *maximo*, caudice annuo; MUSA. Ibidem.

Ramoso; Hæ autem sunt vel fructu

- *A flore sejuncto* seu *remoto*; quæ vel
  - *Nuciferæ*; Nuces autem voco fructus majores putamine duriore nucleum claudentes, eóque vel
    - *Osseo* & *fragili*; JUGLANS & AVELLANA. Lib. XXV. Sect. 1.
    - *Coriaceo* & *molliore*, exteriùs vel
      - *Tegumento echinato undique incluso*; CASTANEA & FAGUS. Lib. XXV. Sect. 1.
      - *Calyce* seu *cupulâ* excepto, superiore parte nuda; QUERCUS & ILEX. Hæ Glandiferæ dicuntur. Lib. XXV. Sect. 1.
  - *Coniferæ*, Conos voco fructus squammosos duros & siccos, polyspermos, in coni seu metæ formam plerumque turbinatos. Hoc etiam nomine comprehendo fructus pluribus partibus crustaceis aut lignosis per harmoniam coaptatis & maturitate dehiscentibus constantes, quamvis Conoides non sint: vide Tabulam sequentem. Lib. XXV. Sect. 2.
  - *Lanigeræ*, quarum Semina lanugine involvuntur eisve lanugo adhæret; ut SALIX & POPULUS. Lib. XXV. Sect. 4.
  - Vasculis membranaceis aut membranis auctis semina claudentes; BETULUS, *Carpinus*. Lib. XXV. Sect. 5.
- *Flori contiguo*, quæ vel
  - Flore fructúve aggregato, seu ex pluribus in unum coeuntibus composito, ut FICUS, &c. Lib. XXVI. Part. 1.
  - Flore simplici, nec è pluribus flosculis confecto: in quibus Flos vel
    - *Summo fructui insidet*, unde fructus à calyce floris plerunque residuo velut umbilicatus est, qui vel
      - Humidus; pericarpio seu pulpâ humidâ Semina vel universa simul, vel singula seorsim ambiente, éstque vel
        - *Major*,
          - *Polypyrenus* seu plures nucleos continens. Arbores autem ejusmodi fructu donatæ POMIFERÆ *umbilicatæ* nobis dicuntur, v.g. PYRUS, MALUS, &c. Lib. XXVI. Part. 2. Sect. 2.
          - *Monopyrenus*, seu unicum nucleum claudens; cujusmodi fructum producunt Indicæ nonnullæ arbores, quæ exinde *Pruniferæ umbilicatæ* dici possunt. Lib. XXVI. Part. 2. Sect. 2.
        - *Minor*, qui itidem vel *Polypyrenus*, vel *Monopyrenus*; Horum omnium matres productrices arbores *Bacciferarum umbilicatarum* nomine comprehendimus, Lib. XXVI. Part. 2. Sect. 3.
      - *Siccus*, ut in *Pipere Tavasci* & *Caryophyllo aromatico* Lib. XXVI. Sect. 4.
    - *Imo mediòve fructui adhæret*; Hæ vel sunt fructu

Subrotundo

Subrotundo breviore, eóque vel per maturitatem

Humido,

Majore,

Monopyreno, seu unicum intus nucleum aut officulum includente; PRUNIFERÆ dictæ. Lib. XXVII.

Polypyreno, seu plures nucleos continente,

Cute membranacea seu tenuiore tecto. Lib. XXIX. Sect. 1. seu fructu conoide squamoso. Lib. XXIX. Sect. 2.

Corticoso seu cortice crassiore non tamen duro obducto, cujusmodi sunt *Malus Citria, Arantia, Limonia*, &c. POMIFERÆ dici solitæ. Lib. XXIX. Sect. 3.

Cortice per maturitatem duro & crustaceo munito, cucurbitæ aut melonis formâ, unde hujusmodi arbores CUCURBITIFERAS appello.

Minore, vel nudo, vel calyce excepto, vel monopyreno vel polypyreno; BACCIFERÆ. Lib. XXVIII.

Sicco, quæ vel *nuciferæ*, vel *bacciferæ*, vel *lanigeræ*, vel fructu alato seu membranulis aucto, vel *multisiliquæ*. Lib. XXX.

In longitudinem producto, vasculo plerunque bivalvi & seminibus rachi seu dorso adnascentibus; quæ SILIQUOSÆ appellantur. Lib. XXXI.

His addimus Arbores & Frutices vel anomalas, vel minùs cognitas & imperfectè descriptas. Lib. XXXII.

Item Partes Stirpium minùs cognitarum, *Cortices, Ligna, Folia, Flores, Fructus, Succos & Lacrymas*. Ibidem.

Arborum Coniferarum Tabula.

Arbores Coniferæ sunt vel

Resiniferæ, fructu

Squamoso, binis sub singulis squamis seminibus, foliis

Perpetuis,

Angustis,

Sparsim undique è surculis exeuntibus, iisque vel

Longioribus & binis ex eadem theca seu tubulo exeuntibus; PINUS.

Brevioribus & singulatim enascentibus; ABIES, quæ duplex, *mas* & *fœmina*.

Brevissimis, & Tamarisci vel Cupressi similibus

Duris & pungentibus, conis minimis; SABINA *vulgaris*.

Mollioribus, ramulis compressis, conis paulò majoribus è paucis squamis compactis; ARBOR VITÆ, Thyia.

Agminatim in tuberculis, in penicillos velut coaggestis, conis magnis sursum spectantibus; CEDRUS *Libani*.

Latioribus, saligenis similibus; *Arbor Conifera è Carolina*.

Deciduis, Cedrinorum in modum nascentibus, conis parvis, LARIX.

E clavatis tuberibus per harmoniam coaptatis composito, foliis brevibus in squamas degenerantibus; CUPRESSUS.

Succo aqueo præditæ,

Foliis minoribus Populi, virgis tenuibus lentis rubentibus, ramis adultioribus & caudice albicantibus, cuticulas annuatim exuentibus, conis minimis; BETULA.

Foliis majoribus Coryli, in aquosis nascens, conis aliquanto majoribus; ALNUS.

Myrtum Brabanticam dictam ad hunc etiam locum pertinere suspicor. Examinent curiosi quibus plantam florentem & fructu onustam videre contigerit.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS QUARTUS, QUI EST

De Arboribus caudice ſimplici non ramoſo.

HOC genus Arbores à Theophraſto μονοστελεχῆς & μονοφυῆ appellantur. Poſſent etiam pleræq;, ſi non omnes, μονόβλαστα dici, quia unicam tantùm unâ vice in ſummo faſtigio gemmam, eam tamen maximam producunt, quæ in Palmis ἐγκέφαλος ſeu Cerebrum dicitur, quâque decisâ arbor interit.

Hujus autem generis præter Palmas pauciſſimæ arbores ſunt, nimirum Peponiferæ quædam, Mamoeiræ dictæ.

Muſam arborem dictam, quamvis revera & propriè loquendo nec Arbor ſit neq; Frutex, Botanicos ſecuti, & quòd caulem habet pariter ſimplicem non ramoſum, his ſubjunximus.

Cap. I.

De Palmis in genere.

CUm in Methodo Plantarum à me non ità pridem editâ Palmas arbores congeneres à ſe invicem diſtrahi, & ad diverſa genera, Pruniferarum ſcilicet & Nuciferarum, relegari animadverterem; abſurdum illud & à ratione alienum ratus, methodum illam ad examen denuo revocandam, & certiores Generum notas inveſtigandas ſtatui. Et imprimis Palmas dictas inter ſe conferenti, quibúſque in rebus & inter ſe convenirent & ab aliis arboribus differrent conſideranti occurrit illico, id genus omnibus commune, & ſolis ferè proprium eſſe, caudice ſimplici & individuo ſeu non ramoſo aſſurgere, & gemmam una vice unicam, eam tamen ingentem, concipere. Quocirca proprietatem hanc pro Palmæ characteriſtica, natura ipſa dictante, adhibendam cenſui.

At inquies, Botanici uno ore Palmas ramoſas eſſe pronunciant. Agnoſco: verùm eorum Autoritas me non multum movet, cùm re non ſatis perpenſa, vera & genuina folia pro ramis ab iis habita fuiſſe noverim. Ramos autem illos quos vocant revera folia compoſita eſſe, non difficile eſt demonſtrare.

1. Nam primò, Deciduum eſſe folio non ramo convenit. Ramus enim utpote ipſius trunci diviſi quædam productio, pars eſt ſtabilis & perpetua; Rami autem illi dicti, ſeu ramaſtri in pleriſq; ſaltem ſi non omnibus Palmis ſtatis temporibus decidunt: proinde rami genuini eſſe non poſſunt; ſed mera folia ſunt.

2. Secundò, Partem pronam à ſupina diverſam obtinere folii nota eſt, non trunci. Ramus enim teres & undiq; uniformis eſt. At in Palmarum frondibus coſtæ mediæ ſupinæ canaliculatæ ſunt aut planæ, pronæ convexæ.

3. Tertiò, Nunquam germinare ſeu gemmas protrudere folium arguit, non ramum. Ramus enim quotannis ſemel aut ſæpius germinat, & ſurculos producit. At ramaſtri illi Palmarum cùm ſemel expliciti ſunt nunquam gemmas edunt, aut partes aliquas aggenerant.

4. Quartò, In folium deſinere ſeu terminari folii compoſiti proprium eſt, à rami natura alienum. At ramaſtros palmarum in folia terminari notum eſt.

5. Quinto, Accedit levitas inſignis, quæ ramaſtros hoſce ligneæ naturæ, (quæ plerunque ſolidior eſt & ponderoſior) minimè participes eſſe arguit.

Nec quem ab hac ſententia deterreat ingens illa & ramorum æmula magnitudo: Nam in Palma folio flabelliformi, quæ folia & ſunt & ab omnibus vulgo habentur, nihilo minora repeniuntur.

Objicies, Palmas nonnullas (id tradente Theophraſto) bifidas exire, ut in Ægypto, ſtaréq; ità bifurcatas. Tradunt & Cretenſium plures bifidas eſſe, quaſdam & trifidas: in Lapæa verò genus quoddam quinqueceps naſci. Obſervatum etiam eſt ab Horti Malabarici Auctoribus in Palma Japonenſi *Todda Panna* dicta, ex uno trunco quatuor aut quinq; vertices interdum enaſci.

Reſpondeo, Rarum illud & inſolitum eſſe, & ſingulis arboribus ſimplicem plerunque eſſe verticem: unde non datur genus hujuſmodi Palmæ bifidæ aut trifidæ, quæ ſemine ſata ſpeciem ſuam conſtanti naturæ lege propagat. Sed ut Palma multiceps ſit, præter ordinem & inſtitutum naturæ accidit, & quodammodo monſtroſum eſt.

Notandum tamen folia decidua obtinere Palmis omnibus commune non esse, Si Theophrasto & J. Bauhino fides. Nam Dactylifera vulgaris inter ἀείφυλλα à Theophrasto recensetur, & Jo. Bauhino observante, in nonnullis arboribus in Gallia Narbonensi à se conspectis, folia sponte non decidunt, sed præcidenda ea sunt à cultoribus ut arbor ad scandendum opportuna sit; alioqui si derelinquantur impenetrabili vallo scandentibus aditum intercludunt.

Palmam dictam esse quòd ramis sit expansis in modum palmæ hominis tradit Isidorus, l. 17. c. 7. Palmæ humili id nominis initio impositum videtur, cujus folia palmam humanam cum digitis extensis referunt. Φοίνικα Græci & arborem & fructum simul dixerunt, à colore pomi facto utroque nomine; φοινίσσειν enim & φοινικίζειν puniceo colore rubere est, quo maturi in hac arbore fructus videntur. Phœniciæ autem regioni à Palmarum multitudine & præstantia nomen inditum volunt. Palma apud Latinos sæpe etiam victoriam significat. Cicero Orat. pro Roscio Amerino *Alter plurimarum palmarum vetus ac nobilis gladiator habetur.* Caussa locutionis est, quòd victori certaminis daretur corona ex Palma. Rationem ejus moris aperit ex Plutarcho Gellius, *lib. 3. cap. 6. Propterea in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam ingenium ejusmodi ligni est, ut urgentibus opprimentibúsq; non cedat.*

Palmæ fructus Antiquis Latinis Palmulæ dicti sunt: posterior ætas Dactylos appellavit, quoniam eorum nonnulli oblongâ gracilitate curvati humanis digitis similes essent.

Vagina flores & fructus obvolvens & protegens adversus cœli injurias Ἐλάτη & Σπάθη dicitur.

Dioscoridi Palmula seu Dactylus immaturus πῦμα seu πῦμα dicitur, maturus recens φοινικοβάλανος, siccatus πέγυμα.

Palmæ fructûs respectu dividi possent in eas quarum fructus pericarpio seu pulpa molli officulum ambiente constat, & eas quarum fructus materia ficciore nucem includente componitur. Nos potiùs foliorum respectu dividemus in eas quæ folio sunt composito, eóq; vel pinnato, vel ramoso; & eas quæ folio sunt simplici plicatili & flabelliformi.

Palmarum autem notæ præter caudicem simplicem non ramosum reliquis hujus generis communem, sunt Folia habere striata & velut Arundinacea, flores tripetalos. Spathiferas etiam esse omnibus convenit, ni forte Codda panna excipias.

CAP. II.

De Palmis folio composito.

1. *Palma* Ger. C. B. *vulgaris* Park. *major* C. B. *dactylifera major vulgaris* Johnst. **The common Palm-Tree, or Date-Tree.**

ARbor est simplici *caudice* in rectum se attollens, viginti passuum & ampliùs altitudine, ima & humo proxima parte gracilior debiliórque quam superiore: *cortice* densis gradatisque pollicibus, quæ nihil aliud sunt quàm foliorum abscedentium vestigia extantia, scabro & inæquali, unde arbor ad scandendam facilis: sola inter arbores nullis ramis constans, autore Theophrasto, at posterior ætas alias præter Palmam non ramosas quamvis paucissimas observavit. Rami autem Botanicis dicti sunt reverà folia maxima composita. Ramus (seu potiùs folium) J. Bauhino descriptus tricubitali erat longitudine, minimi digiti crassitudine & ampliore, præsertim circa infimum, sensim ad summa usq; tenuatur, ut multum de crassitudine decedat, soláq; fere latitudo pristina sit notabilis, tandem in folia aliquot arcto ortu cohærentia degenerat, triangularis, striatus, intus nonnihil fungosus, & quasi ex longis filamentis, quorum spatia farcit medulla quædam, compactus. Huic *folia* complura utrinq; adnascuntur, arundinacea, rigida, semunciam lata, (imprimis superiora, infima enim dimidio sunt angustiora) in acutissimum mucronem desinentia. Adhæsus ad ramum [rectiùs folii costam] est obliquus, ita quidem ut bina propinquo exortu, circa ramum infimum sint conjuncta, relicto inter conjugationes duorum triúmve digitorum intervallo, at superiora agminatim pari ferè passu pinnatímq; exsurgunt. Id autem quod spathâ involutum fructus sustinet, non malè scopis comparaveris, à manubrio siquidem compresso, sesquiunciam lato, sensim gracilescente, materie cum ramis persimili, in fila solubili, bacilli scoparum formâ cubitales & ampliores exeunt quamplurimi, gradatim ex intervallis modicis, ut totidem è vimine nassarum rudimenta mentiantur: singuli autem bacilli parte inferiore, quæ nuda est, quadrati, tanquam cultro præcisi apparent: superiùs paulo inæqualiter torqueri, & crebris tuberculis, quibus fructus adhæret, asperari occipiunt.

Dactyli figurâ oblongâ mediante calyculo sessili bacillis adhærent, cortice externo per maturitatem fulvo, cui subest pulpa pinguis & dulcis, huic verò subtenditur membrana alba, in tenuia filamenta dividua, proximè ossiculum contegit ejusdem ut videtur portio, colore cinereo albido aut fulvo. Ipsum ossiculum oblongum, modò tenue bruchi instar, modò crassum benéque habitum, rugosum, altera parte secundum longitudinem sulco profundo exaratum, adversâ parte suspensâ lineolâ notatum, in cujus medio impressus umbilicus, cui intrinsecùs respondet antrum exiguum, conceptaculum germinis albicantis & mollis. Detractâ ultimâ membranâ substantiæ apparet rubra, uvarum acinis concolor, superficialis, nisi quòd ex sulco penitus se insinuat in intimam ossiculi seu nuclei substantiam, albam, duram ut cornu, adeóque verè osseam, ut marmoris fragmenta fractu imitetur; ejusdem duritiam & colorem cum duritia & colore cornuum mistam gerens, sapore subdulci, & haud instrenuè adstringente, in cujus visceribus medulla latet, quæ pæne cartilaginis refert naturam. Mirum quòd satum in terra ità emolliatur, ut decorticari queat pars exterior ossea & lapidea & auferri ab interiore medulla.

Plinius

Plinius succinctè & eleganter more suo officulum, quod lignum vocat, ita describit, *Est illud oblongum, non ut olivis orbiculatum: præterea cæsum à dorso pulvinatâ fissurâ, & in alvo media plerisq; umbilicatum, unde primum spargitur radix. Multis candidisq; lignum hoc à carnibus discernitur tunicis, aliis corpori adhærentibus, laxéq; distans tantùm cacumini filo adhæret. Flores* numerosi, tenuibus quibusdam villis appensi hærent, in magni racemi modum, facie Crocinis similes, sed multis numeris minores, colore albi.

Ipsa verò vagina, Elate & Spatha priscis scriptoribus dicta, flores & fructuum rudimenta primò claudens, mox hians, divitias reconditas ostendens, qualem J. Bauhinus habuit pedale quiddam erat, tres uncias latum, modicè compressum, sed in medio nihilominus protuberans, utroq; extremo angustius, intus cavum, substantiâ corticosâ, Arundinaceam diceres. Hæc novo accedente vere, cùm novi in hac arbore fructus appetunt, tumet velut in frugibus spicarum vagina, aut in Aro seminis corticosum involucrum, tenerâ primùm, mox lignosâ materiâ, quæ usq; dum flores prodeunt cum latitudine aliqua in longum procedit, prolatis deinde floribus, & post flores racemoso Palmularum fructu, arescit.

Inservit hæc vagina ad flores & fructus dum adhuc tenelli sunt fovendos & ab aeris externi injuriis defendendos.

Palmæ quandam imaginem refert Brassica capitata, tum caule, ima parte propè terram graciliore multò quam superiore quæ sensim crassescit, necnon vestigia foliorum delapsorum exstantia ostendente, tum capite, complicatis foliis fructus germen foventibus, Palmæ ἐγκέφαλον dictum, imitante. Hinc Palmæ quædam species nostratibus **The Cabbage-tree**, id est, Brassica capitata arbor, dicitur. Quò altiùs assurgit Palma eò minùs ramulorum abscedentium nodis horret, annosior eos penitus obliterat.

Radicibus brevibus Palmæ omnes donatæ sunt, iis tamen densis & valde implexis intricatísq; inter se, ut mirum sit Palmarum altissimos vastissimósq; caudices posse sic brevibus, tenuibus, paucísq; radicibus in aere subsistere, neq; sua multa gravitate, ventísq; etiam vehementibus sæpe ipsas quatientibus humi concidere. *Alpin.*

Pars illa in vertice Palmæ tenera & medullosa, ἐγκέφαλ☉, i.e. Cerebrum Theophrasto dicta, Dioscoridi impropriè ἐγκέφαλον φοίνικος, id est, medulla trunci, nihil aliud est quàm gemma grandis, indè enim, Theophrasto ipso docente, & folia & fructus exeunt, eámque siquis auferat sterilescit arbor & brevi penitus interit. * Galenus quoque ἐγκέφαλον tenerum germen appellat, quod è summa ipsa planta producitur. Hanc partem esculentam esse multis Veterum testimoniis constat. Xenophon lib. 2. expedit. de Cyri, *Milites eo primum in loco Palmarum cerebrum esitârunt, omnibus cui detractum id fuisset exarescentibus.* * Galenus etiam eam citra famem à nonnullis esitari commemorat: & Nicander in Georgic. ἠδὺ δάμαλον ἔλαιον ἐγκέφαλον illum vocat. Diphilus Siphnius apud Athenæum plenitudinem corporis efficere, largiùs nutrire, ventriculum gravare, vix distribui, sitim inducere, alvum coercere narrat.

* *Lib. de atten. vict. rat.*

* *Lib. 2. de alim. fac.*

C. Bauhinus etiam in Alexandria eâ vesci Ægyptios ait, & quidem crudâ, Cinaræ etenim saporem referre: solere etiam Ægyptios rusticos Palmas abortivas requirere, quarum cacuminibus excisis medullam eximunt & venalem proponunt.

Veteres Palmas sexu distinguunt. Theophrastus mares flores tantùm sine fructu proferre, fœminas fructus sine flore scribit, inquit J. Bauhinus. Verùm Theophrastus utramq; tam marem quàm fœminam fructiferam facere nobis videtur, cùm inquit, Τῶν φοινίκων οἱ μὲν ἄῤῥενες, αἱ δὲ θήλειαι, διαφέρει δὲ ἀλλήλων ᾗ τὸ μὲν ὁ ἄῤῥην ἄνθ☉ φέρει ἐπὶ τῆς σπάθης, ἡ δὲ θήλεια καρπὸν εὐθὺς μικρόν. Quæ & Plinius ita accepit,cùm reddidit, *Mas in Palmite floret, fœmina citra florem germinat tantùm: Utriusq; autem prima gignitur Pomi caro.* Nihilominus tamen nobis verisimilius videtur Marem flores tantùm proferre, fœminam fructum.

Tradit præterea Theophrastus pulverem florum maris fœminæ aspersum eam fœcundiorem reddere, nec fructificare ipsas fœminas, nisi juxta ipsas mas consitus sit. Et Hist. lib. 2. cap. 9. Dum mascula, inquit, floret, spathâ abscisâ quâ flores emergunt, protinus ut lanuginem, & pulverem & florem continet, super fructum fœminæ decutiunt. Illa sic ea aspersione afficitur, ut suos fructus nullo modo amittat, sed cunctos conservet. Et in secundo de causis, ad hoc illustrandum & probandum apposuit exemplum in natura piscium, in quibus Ova edita à fœmella sequutus mas aspergit suo semine, atq; itâ demum fœcunda fiunt ac vitalia.

Idem confirmant Plinius, S. Ambrosius, Cassianus Bassus, Ammianus Marcellinus, aliíq; è Veteribus: Quibus astipulantur è Recentioribus Guilandinus & Prosper Alpinus, quorum ille asserit Palmarios etiamnum in Ægypto, Syria, &c. ad cavendum nè fœminæ sterilescant aut fructus ante maturitatem amittant, itâ ordinare utriusque sexûs Palmas, ut mares eo saltem intervallo à fœminis distent, quo pulvis ventorum flatibus à foliis [rectiùs floribus] mascularum sublatus, in fœminarum folia, seu potiùs fructus incidant: idque satis ad fœcunditatem & fructûs maturationem facere compertum esse: Hic [Alpinus] Ægyptias hodie ut fœminas fœcundent, pulverem intra maris involucrum inventum supra fœminarum ramos atque cor spargere tradit, & ni hoc fecerint sine dubio fœminas vel nullos fructus laturas, vel quos ferent non retinebunt, neque hi maturescent. Et ad objectionem, quòd in Arabiæ desertis sylvestrium Palmarum sylvæ reperiantur, quæ sine hominum cultu aut ejusmodi observatione optimos fructus ac copiosos producunt, retinent ac maturant, respondet, Palmarum fœcunditatem in Arabiæ desertis, licet arte non fiat, adjuvare ventos, marium è floribus pulveres ad ramos fœminarum asportantes.

Atque hæc sanè nobis verisimillima videntur, nec audemus tot gravissimis autoribus fidem derogare. Nam ex sententia nostra, primo in libro proposita, *Apices* in floribus staminibus incumbentes spermatis masculi in Plantis vicem præstant, & seminibus fœcundandis inserviunt. Unde quamvis Plinio illisque quos diligentissimos naturæ vocat non consentimus, Arboribus herbísque etiam omnibus sexum esse [individuis discretum] omnes tamen plantas in eadem specie, vel sexu differre, vel saltem androgynas esse seu utriusque sexûs participes suspicamur. Nec tamen hinc sequitur earum quæ sexu differunt fœminas fructum omnino non proferre nisi mas adsit, sed quem proferunt

runt infœcundum esse. In avium enim genere fœminæ nonnullæ ova absque maris interventu aut coitu aliquo non tantùm concipiunt sed & pariunt, verùm ea subventanea, ut vocant, & irrita; in piscibus autem plerisque coitus nullus observatur, sed fœminæ ova primùm edunt, deinde mas superveniens lac vitale iis inspergit.

Verùm quæ prædicti Autores habent de Veneris intellectu in palmis, quòd fœminæ in mares nutent blandioribus comis, quodque vehementi se mutuò prosequuntur amore, quem variis modis testantur, ut fabulosa & falsa rejicimus, & Lectorem qui ejusmodi scire desiderat ad J. Bauhini historiam remittimus.

Locus. Quod ad locum attinet. Nulla est, autore Plinio, in Italia spontè genita Palma, nec in alia parte terrarum nisi in calida: frugifera verò nusquam nisi in fervida. Et Theophrasto ipsâque experientia teste, caloris est avida, & frigidum ferre nequit; unde nè in Græcia quidem fructum maturat.

In Ægypto nascitur, ubi largè suavitérque fructum progenerat, atque etiam magis circa Babylonem ac Syriam fructu præcellit *Theoph.* Provenit etiam in Arabia ad oram maris rubri; in Æthiopia Ægypto contermina, in Judæa, ut circa Hiericho copiosè, quæ idcirco in sacris literis *urbs palmarum* dicitur. Idumæa à Palmarum copia poetis celebratur: Syria quoq; & Persia Palmis fructiferis abundant.

Vidimus & nos Monspelii insignem illam Palmam quam J. Bauhinus, & florere & dactylos ferre scribit; & se etiam ex arbore decerptos habuisse tam flores, quàm dactylos satis magnos refert; unde & reliquas Palmas quæ Nemausi, Arelatæ, & alibi in Provincia & Gallia Narbonensi visuntur haud dubiè fructus laturas ubi ad ætatem pervenerint affirmat: Nam & Monspeliensis illa centesimum annum superare creditur: Et vulgò ibi persuasum, ante grandem ætatem fructum non proferre, & vix ante quinquagesimum annum.

Amat loca salsa, argumento quod ubi Palmarum copia est solum tale spectatur, ut in Africa, Syria, &c. quo fit ut ubi salsugo non sit ope proxima salis subveniant. *Theophr.* Idem & Plinius confirmat inquiens, *Gignuntur* levi sabulosâque terra, majore in parte & nitrosa. Ergo ubi solum non est tale, salem aspergunt, non radicibus, sed longiùs pauló.

Garcias memoriæ prodidit Palmas tota India nusquam reperiri, & fructus earum deferri ex Arabia in Indiam, ubi magna quantitate siccas edi, similiter & in massas compactas, abjectis nucleis.

Palmarum differentias non persequar, cùm eas inter se non specie, sed accidentibus duntaxat, quemadmodum Pyros & Pomos, distare existimem, proinde & infinitæ esse possunt. Consule de his Theophrastum & Plinium. Libet tamen de differentia colorum respectu adnotare, quod Prosper Alpinus cum Theophrasto consentit dari palmites alios candidos, alios flavos, alios rubros, alios virides. At Veslingius flavos tantùm & obscuriùs purpurascentes meminit à se observatos in Ægypto.

Palmarum excelsam sylvam in Arabiæ deserto Rauwolfius transivit, referente C. Bauhino, & tres Dactylorum species observavit. 1. Quales ad nos adferuntur. 2. Penitus rubros. 3. Flavos, primis minores, sed sapidiores.

Palmam medullâ omnino carere autor est Theophrastus: Arborem maximè longævam esse consentiunt Botanici quotquot de eâ scripserunt.

Palmam prævalidam esse ad sustinenda pondera scribit Theophrastus: non enim flectitur deorsum ut cætera ligna, sed ponderi retinendo sursum incurvatur: At non tantùm Theophrastus sed & reliqui Veteres magno consensu id tradunt. Verùm Veterum auctoritati, in re quæ rationi & naturæ analogiæ repugnat, Amati Lusitani & Antonii Musæ Brassavolæ experientiam oppono, qui se falsum comperisse testantur Palmæ lignum contra pondera inniti aut recurvari, imo experientiam indicare lignum hoc debile esse. Nec me movet, quòd Historiæ Ebrodunensis Auctores tot Classicorum Autorum consensum unius experimenti putati specie rejicere, prudentis non esse dicant. Fortè enim Amatum rem non ritè expertum, vel in ligno non satis adulto, aut non ritè secto, vel non adhibita mora temporis competente. Hæc inquam me non movent, cùm ratio etiam experientiæ Amati suffragetur; & vis sursum tendendi, siqua ligno ei inesset, majori vi & pondere proculdubio possit superari.

Hæc autem & alia multa à Veteribus tradita, incerto primùm autore prolata, & in vulgus paradoxorum credulum sparsa, avida aure ab eo hausta, & pro veris libenter admissa crediderim; quæ postea eruditi, partim experiundi tædio, partim quòd passim cognitis & confessis fidem derogare nefas ducerent sine ulteriore examine scriptis suis inseruerunt, aliique alios secuti, non quà eundum esset, sed quà iretur, magna sententiarum phalange veritate oppressa errorem confirmarunt.

Palmæ ligna ad ædificia & architecturam nihil valere scribit Bellonius: verùm Alpinus Ægyptios ex truncis domorum trabes facere ait. Utri potiùs fidendum? Alpino favet Theophrastus.

Usus. Palmæ folia, Plinii seculo, cùm primùm novellas demonstravere gemmas, ad funes vitiliúmque nexus, & capitum levia umbracula findebantur. Ad storearum & sportarum texturam ut alba & idonea fiant viridia adhuc à ramis avellenda sunt, & sub tecto deponenda ad quatriduum, & postea rursus roribus exposita, ad quatriduum complui sinenda, & à Sole resiccari donec alba evadant.

Fiunt & è Palmæ foliis scopæ; quæ verò ad nos ex Hispania adferuntur, & in præcipua æstimatione sunt, è Palmæ humilis non è Dactyliferæ foliis fiunt, quæ tamen fortè non minùs commoda ad hunc usum forent, si haberi possunt. Flabella etiam & sportæ ex iis texuntur; E caudicis autem cortice funes pro navibus.

Palmulæ bene maturæ non nimium pingues ventriculo gratæ sunt, plurimùm nutriunt & corpus pinguefaciunt verum concoctu difficiles esse, & capitis dolorem inferre medici veteres plerìq; omnes consentiunt. Unicus Aretæus omnia bellaria caput dolore infestare scribit præter Palmulas, ficus & uvas.

Veteres vinum è Palmulis aquæ infusis faciebant; cujus præparandi modum vide apud Dioscoridem.

Vires. Palmæ fructus, eodem tradente, acerbus est atque adstringens & contra alvi profluvia fluxúmque muliebrem in vino austero bibitur: Hæmorrhoidas quoque sistit, & vulnera illitu conglutinat, recentes

centes autem plus siccis astringunt, sed capitis dolorem afferunt, & copiosiores in cibo sumptæ inebriant. Siccæ autem sanguinem excreantes, stomachicos ac dysentericos esitatæ juvant: necnon & tritæ cum Cydonio & cerato œnanthino vesicæ vitiis utiliter illinuntur. Maximè verò caryotæ si comedantur faucium asperitati medentur. Thebaicarum decoctum potum causonem sedat, & cum hydromelite vetusto sumptum vires recreat: Quin & ipsæ cibo idem præstant. Fit etiam ex iis vinum ejusdem cum fructu facultatis. Decoctum earum per se potum & gargarisatum vehementer adstringit & cohibet.

Palmarum nuclei cæterorum omnium more in fictili novo cremantur, deinde restincti vino lavantur, & tanquam spodii vicem supplentes ad ornandas decorandásve palpebras conducunt. Vim habent adstringentem, & spiracula cutis obstruentem, ad oculorum pustulas, staphylomata, ciliorúmque defluvia addito Nardo efficacem. Supercrescentem carnem cum vino reprimunt, & ulcera ad cicatricem perducunt, &c.

Palmæ spathâ unguentarii in unguentorum spissamenta utuntur. Optima habetur odorata, adstringens, ponderosa, præclusa, interna parte pinguis. Vis ei adstrictoria, quæ ulcera depascentia sistit, laxatósque articulos committit, si trita malagmatis & cataplasmatis admisceatur. Prodest & præcordiis, & stomacho imbecilli, necnon & jecinoris affectibus convenientibus mista cataplasmatis.

Ejus decoctum subinde affrictum capillos denigrat: Potui verò datum renum, vesicæ, aliorúmque viscerum vitiis confert; alvi uterique fluxiones sistit: ipsa verò scabiem sanat, diebus viginti, si adhuc tenera cum resina & cera decocta imponatur. Ad eadem etiam valet fructus intus contentus Elate & Borassus dictus præterquam quòd ad unguenta non sit utilis.

Quæ de viribus & usibus Palmæ ejúsque partium habent Plinius, Galenus aliíque Veteres apud ipsos vide, aut etiam apud J. Bauhinum, Hist. lib. 3. cap. 159.

E Recentioribus Alpinus fructuum in medicina apud Ægyptios usum enarrat his verbis. Ex fructibus tria sunt præcipuè quibus sanitatis gratiâ utuntur, quippe spatha, pulvis spatha contentus, atq; dactyli. Spathæ igitur membranâ tum pulvis factâ utuntur, tum ex ea parato decocto. Pulvis maximum usum habet per os sumpta ad diarrhœam, lienteriam, atque dysenteriam; nec minùs ad omnes alias vel sanguinis, vel alterius humoris non naturales rejectiones sistendas; præcipuè verò ad hepaticum fluxum, hæmorrhoidum atque uteri cruentam vacuationem, atque ad sputum sanguinis. Hoc pulvere quoque utuntur ad firmanda ulcera depascentia, ad uvæ relaxationem, atque ad dentium commotionem. Decocto ad omnia prædicta quoque utuntur, sed sæpe cum eo misto prædicto pulvere. Articulos debiles aptósque fluxionibus mirum in modum ipsum juvat, eos firmando & roborando. Pulvere verò albo in involucro veris tempore invento, quando sci. palmæ florere incipiunt utuntur familiarissimè ad faucium raucedinem, tussim & ophthalmias cum saccharo misto; éstque ipse dulcis, subastringens: mulieres eum habent familiarissimum ad firmandos menses retinendúmq; fœtum.

Eundem quoq; usum habent Dactyli immaturi, tum in cibum usitati, tum eorum decoctum, ad sputum sanguinis & quamcunq; sanguinis vacuationem cohibendam, & ad lienterias, diarrhœas & dysenterias, ad vomitum sanguinis, hæmorrhoidas exsiccandas atque ad ulcera vulneráque simplicia persananda: in frequentissimo usu ad nuper dictos affectus habent syrupum è dactylis immaturis confectum. Iisdem dactylis utuntur probè maturis, qui tunc admodum dulces existunt, cum obscura adstrictione; ideóque eas frequentant ad faucium raucedinem, tussim, dyspnœam, pleuritin ac peripneumoniam; nec minùs ipsorum decoctum frequentant ad adjuvandas variolarum in pueris excretiones. *Hactenus Alpinus.*

Cæterùm Palma officulo seritur. Seruntur autem, docente Theophrasto, officula plura [Plinio bina juxta se composita, & supernè totidem] juxta se in eodem foramine deposita, bina superiùs totidémque inferne colligata, quoniam infirma singulis planta est. Horum radices mutuo amplexu connectuntur, & statim primæ germinationes ita coalescunt, ut unus ex omnibus stipes gignatur.

Officula sata etiam apud nos in Anglia facilè germinant, foliúmque emittunt unicum, nervosum & arundinaceum; quod hyemes etiam nostras non raró tolerat, & sequenti anno alterum vel etiam tertium edunt, non tamen multum proficit, nec diu durat enata planta, sed post duos, trésve annos tabescit & interit.

Notandum autem quòd non ex fissura, sed ex opposita seu gibba parte ubi ocellus seu umbilicus cernitur germen emittat; quódque unico & singulari prodeat folio, cùm aliæ pleræque plantæ (non tamen omnes ut perperam existimavit Jo. Bodæus à Stapel) bina primo ortu folia è semine producant.

Plinius in Palmæ foliis olim scriptitatum tradit. Verùm Palmæ vulgaris Dactyliferæ folia ob asperitatem duritiem & nervos crebros huic usui inepta videntur. Hoc ergo vel de Palma Indica coccifera, vel de Palma *Lontor* dicta accipienda sunt, in quorum foliis etiamnum hodie scriptitari testantur Rerum Indicarum scriptores.

Annotavit Plinius Elephantes Palmas excelsiores fronte prosternere, ac ita jacentium fructus absumere.

2. *Palma Guineæ* J. B. *Palma coccifera ex Guinea* C. B. *Nucula Indica altera* Park. *Clus.*

Altitudine & crassitudine sunt hæ Arbores navalis Mali, summo fastigio gestantes *folia*, deorsum inflexa, duodecim aut quindecim pedes longa, Arundinum ritu incisa. Sub his foliis nascuntur, brevibus pediculis inhærentes uvæ humani capitis magnitudine, in quibus congesti fructus Prunis majores, coloris aurei, quorum nucleos incolæ eximentes contundunt: Ex his exit liquor olei limpidi instar, oleum de Palma ab inquilinis appellatus, quem eduliis miscent ad odoris colorísque gratiam conciliandam. Is liquor huc delatus frigore concrevit butyri instar, colorémque aureum contraxit. Eum liquorem sive oleum qui retulerunt, recentibus vulneribus & artubus contorsione læsis vel afflictis illitu levamen attulisse deprehenderunt. Incolæ terebrâ perfossis arboribus ligneum paxillum

paxillum indunt: ex eo foramine profluit liquor dulcis seri lactis instar, quo cum melle sylvestri commixto potionem conficiunt, vini de Palma appellatione, quo liberaliùs hausto etiam temulenti fiunt. Arboris materia rubescens flavis venis distincta, ad fabricas inutilis, quia fissa tenuibus & gracilibus segmentis dissilit.

In Guinea circa metallicas auri venas abundè crescit. A Fr. Penino habuit Clusius.

Hujus Arboris synonymam facit C. Bauhinus Palmam *Ady* Roelsio in Epist. ad Clusium; quam J. Bauhinus diversam statuit & seorsim proponit sub titulo Palmæ *Ady*, insulæ S. Thomæ, &c. cujus idcirca descriptionem subjiciemus.

Arbor est valdè celsa & procera, Pinum altitudine superans, trunco crasso, nudo, erecto, ἀμεσχάλῳ, materie rara, succo prægnans, foliis Palmæ cocciferæ similibus. In vertice plurima excrescunt germina, quibus præcisis vel cæsim læsis vas aliquod idoneum appendunt, in quo lacrymantem colligunt succum, qui vini vicem apud Indos tenet, & facilè inebriat. Dulce hoc vinum est, verùm post paucos dies acescit: nec idcirco fructus suos facere desinunt ejusdem arboris reliqua germina, quæ à ferro intacta manserunt. Hujus autem Palmæ germen non edunt incolæ * istius insulæ; quemadmodum Indi Palmæ cocciferæ.

* S. Thomæ.

Integer fructus Lusitanis dicitur *Caryoces* & *Caryosso*, indigenis nigris *Abanga*. Cortex ejus exterior luteus est; huic subest pulpa seu caro fulvescens, quam pullum putamen osseum sequitur: hoc vero intus nigrum continet nucleum esui aptum, qui ademptâ pelliculâ candidus est. Fructus integer forma & magnitudine est Mali Limonii. Edunt ipsi hos fructus inassatos, frequenter etiam crudos. Nucleos integros inter edendum miscent Mandiocæ farinæ. Hos credunt ipsi mirum in modum reparare languentes ex morbo vires: adeò ut suis ægris bis térve in die confortandi causâ tres quatuórve Abangæ nucleos exhibeant. Præterea ex hoc fructu oleum conficiunt: nempe ut carni à nucleis avulsæ adjiciant aquæ ferventis bonam partem; deinde jubent ut pulpa in lebete diu agitetur commisceaturq; exactè super ignem, deinde remotum ab igne lebetem tandiu stare sinunt, donec amurca omnis in fundum subsederit; tandem oleum aquæ supernatans cochleari excipiunt: quo exhausto aqua fervente iterum affusâ operationem repetunt. Olei color croceus est; frigore concrescit, aliàs liquidum est, esculentum etiam, & ad eosdem usus ab incolis adhibetur ad quos apud nos oleum olivarum vel butyrum, quibus tamen & odore & sapore inferior est.

Vires. Olei hujus usus apud incolas vulgaris est ad inungendas partes corporis rigidas atque contractas, imprimísq; nervos distentos relaxare dicunt. Exercitatos etiam & quovis labore fessos toto corpore inungunt: nempe quòd exercitiis similares corporis partes exhalant & exsiccantur, quod ipsum humectatione sua impedit hujus olei perfunctoria ac lubrica frictio. Hoc ipsorum acopon est & insigne lassitudinis remedium esse prædicant.

3. *Palma vinifera Theveti* J. B. C. B.

Arbor est speciosa & procera, perpetuò virens. Fert parvos dactylos austeros & acidos, ut non facile edi possint. Caudicem ima parte duorum pedum altitudine à terra perforant sylvestres Æthiopes indéque exstillat liquor gustu suavissimo, colore vini albi Andegavensis; quem vasis terreis exceptum ad usum reservant, & *Mignol* vocant, & ut faciliùs à corruptione præservetur sale aliquantùm condiunt, alioqui facilè acescit. Aptissimum est ad odorem & sitim. Ægyptios olim mortuorum cadavera antequam Balsamo condirent hoc succo ter quatérve abluebant, ità tutiora futura existimantes à putrefactione: quod unde hausit nescimus.

Abundat Promontorium viride hoc genus Palmis, quod annon idem possit esse præcedenti cogitandum proponit J. Bauhinus.

De Palma Indica nucifera Coccus dicta.

Coccus sive Cocus dicta est hæc arbor à vocabulo Lusitanico *Coquos*, quod Simiam aut Cercopithecum significat, à tribus fructui impressis foraminibus Cercopitheci faciem aut larvæ alicujus effigiem æmulantibus nomine indito.

Nos in ejus historia describenda optimos autores, Gulielmum Pisonem, Georgium Marggravium, sed præcipuè accuratissimos Horti Malabarici conditores sequimur; omissis iis quæ vel superflua vel incerta putavimus. Lectorem etiam ad Hortum prædictum aliquoties amandamus, quoniam omnia transcribere tædio nobis fuisset.

4. *Palma Indica coccifera angulosa* C. B. *Palma Indica nucifera* J. B. *Palma sive Nux Indica vulgo, ferens* Coccos Park. *Inaia guacuiba, vulgò Cocos* Pisoni *&* Marcgravio. *Nux Indica & Coccig. Coyolli Mexicanis* Hernandez. *Tenga* Hort. Malab. **The Coco, or Cocoe-nut Tree.**

Marggr. H. M.

Caudice est raro, recto, sed plerunque incurvato, quatuor, quinq; sex, aut etiam septem pedes crasso, 30, 40 & interdum 50 alto [*Hortus Malab. pedalem tantùm crassitiem ei attribuit, & in ima parte, ubi maxima, fermè bipedalem: at Piso affirmat partem caudicis humo proximam non crassiorem aut firmiorem esse quam quæ in summitate existat.*] *Cortex* cinereus est instar Juglandis, & quasi vibicibus hinc inde transversim per ambitum notatus. [*Hort. Mal. cortex nigricans quæ deglubi nequit, semiannularibus circulis ac notis, quibus pedes foliorum insederunt, striatus*] *Lignum* ejus non multi est usus: constat enim ex meris filamentis, & est dulce, quasi lacteo succo turgens, unde arbore cæsa à formicis appetitur [*intus mollius, ad corticem durius, per vetustatem arboris etiam multò durius & magis nigricans; aeri expositum intra duos trésve annos corrumpitur, in aquis durabilius est.*]

Caret ramis, sed in summitate quindecim, octodecim, viginti aut plura habet *folia*, magna, alata, in orbem dispersa, partim surrecta, partim protensa, partim dependentia, grato aspectu. In exordio suo

suo hæc folia alata quadam textura vestita sunt naturali, obscurè grisei coloris, quasi crudum textum cannabinum esset, & successu temporis hæc textura se solvit, subsequente altera, & à vento circumagitur. Quodlibet folium alatum longum est circiter sedecim pedes, ac in exortu pedem circiter crassum, dissectum in folia sive alas ordine juxta se positas aut oppositas. Quodlibet tale folium tres aut amplius pedes longum est, duos digitos latum, & versùs extremitatem angustius, acuminatum, habens in medio secundùm longitudinem nervum osseum, flavescentem, ac transversim ordine subtilissimas strias virides (ut & ipsum est) ac totum carinatum cavitate sursum versùs, substantiâ instar folii Gladioli, lætè viride ac splendens.

Folia hæc Hort. Mal. ramos foliaceos appellat, minùs rectè, siquidem, ut affirmat, decidunt alter post alterum temporibus ordinatis dum alii ex summitate caudicis de novo erumpunt; quod folio non ramo convenit.

Inter folia alata ex summitate arboris oritur * siliqua seu vagina $2\frac{1}{2}$ circiter pedes longa, crassâ in medio novem aut decem digitos, fastigiata, viridis, striata, quæ successu temporis fuscescit, ac sponte rumpitur. Antequam autem rumpatur, eleganter intus compositus reperitur caulis, pedem longus, tres aut quatuor digitos crassus, in plures ramos pedales aut sesquipedales distinctus, qui ita aptè à natura in theca complicati magnam spicam repræsentant. Rami hi onusti sunt triangularibus corpusculis magnitudine Amygdalarum albis. quæ rudimenta sunt florum, & hinc nucum: nam ruptâ vaginâ rami hi sese explicant instar arbusculæ, & flosculos exhibent luteos. Hinc succrescunt fructus, quilibet insidens suo pediculo, pennam anserinam crasso, & cupulæ squamis constanti ex russo flavescentibus.

* *In arbore ordinariè sunt duodecim fasciæ [intellige capsæ seu vaginæ] Coccorum. H. M.*

Hort. Mal. fructus à floribus disjungere & removere videtur: nam in hisce surculis in capsis flores & fructus eo ordine provenire asserit; ut fructus in inferioribus partibus prodeant quam gemmæ florum, & surculis arctè insideant. Flores autem parvis & flavo-albicantibus calycibus, trifoliatis excepti, ipsi tripetali sunt, petalis ad imam oram rotundioribus, & in vertice cuspidatis, duriolis, rigidis & crassiolis, habentque in medio sex stamina flava, quæ oblongis, crassiolis, primùm surrectis, dein decumbentibus apicibus dotata sunt, ac ex unguiculis petalorum prodeunt, ac cum iis stylum brevem, crassiolum & albicantem, supernè trifidum, suntque odore grato velut Lilia, licet debili, qui postquam è capsis eruperunt confestim è surculis decidunt. Tertio à satione anno folia incipiunt defluere, nec enim antea justam magnitudinem adipiscuntur. In arbore grandi ordinariè 28 plus minus conspiciuntur folia.

Constat *fructus* totus primùm exteriore tegumento, secundò cortice, tertiò nucleo, & quartò aquâ. Exterius tegumentum externè glabrum, in totum constat è filamentis crassiusculis, longis coloris rufescentis instar Lini, referens stupam cannabinam, crassam ac crudam, estque in ea parte quà nux pediculo adhæret supra duos digitos crassum, in reliquis lateribus circiter unum. *Cortex* est crassus instar cranii humani, & ea extremitate qua adhæret ramo tria habet foramina nucleum Cerasi capientia. In cavitate hujus corticis seu in interiore ambitu ejus adhæret nucleus, qui & ipse sitâ cuticulâ vestitur, in sua convexitate (inter corticem ac se) russi coloris, ad visum ut nux moschata. Nucleus nuce maturâ crassus est $\frac{3}{4}$ digiti, albissimis, lacteo succo turgens, sapore instar optimarum Avellanarum: denique in illa cavitate nuclei continetur aqua; pauca quidem quando plenè maturrunt nux, nec ad potandum grata, sed quando mediæ ætatis est, nimirum quando tegumentum flavescere incipit, cavitas illa est plena aquâ suavissimâ, continet enim pintam Hollandicam aut amplius, pro magnitudine. Aqua hæc tum gratissima est ad potandum, dulcis, frigida ac clara. At hinc cùm aqua abundat, nucleus adhuc mollis, nec ità gratus est. Ergo pro aqua haurienda eliguntur mediæ maturitatis, pro nucleo edendo planè maturæ. Ex nucleo maturo exprimitur lac, cui incoquitur Oryza pro pulmento.

Notat H. M. Fructus cùm teneri adhuc sunt, & ex capsa cum spicis erumpunt calyce flavo-albicante, qui ex rotundis foliis mutuò circumvolutis constat arctè & in totum abduci. Interna cavitas in fructu quomodo augetur hic vide. Nucleus seu medulla fructûs cùm vetustissima est maximè oleosa evadit, ac ex oleo cærulescens, odorem fortem oleosum, qui ingratus est, spirans. Pro diversa medullæ consistentia fructus variis nominibus sunt donati, quæ hic vide; & quæ habent de mutatione gustûs & consistentiæ in liquore. Aqua in fructu nonnihil duro id proprium habet, quòd ut liquor dictus Suri, fermentatione ad oculum notabili cietur: cùm medulla dura est, ac fructus exsiccari incipit, in ollam infusa & aeri exposita saporem dulcem illico amittit & subacida redditur, idque ocyus si vento moveatur, sine ulla tamen fermentatione.

Magnitudo fructûs interdum capitis humani, forma externa oblongo-rotunda & Peponis æmula, tribus angulis obtusis, ad partes futurarum, quæ in interiore cortice sunt, coeuntibus.

In Coccis vetustis ad partem eorum inferiorem intra medullam seu nucleum oculus oblongo-rotundus albicans, qui postea flavescit se prodit, éstque tenerum germen fructûs [plantula seminalis] qui eo terræ mandato ex superiore parte per oculum operimenti minus durum seu latius surculum novellum extrudit, atque ex inferna parte pirum dictum Lusitanis *Pingo*, quod magis & magis increscens dum aqua interea exsiccatur totam cavitatem adimplet. Surculus autem novellus ex oculo prodiens extra operimentum emicans, paulò reflexus corticem exteriorem perterebrat, ac inferiori parte emittit radiculas, quæ per corticem exteriorem primùm obliquè decurrendo, tandem eo perrupto se terræ hinc indè affigunt. Pirum quod in cavitate nascitur albicat & in strictiore parte, quà ex oculo prodiit subflavum, exteriùs rugis in longum striatum, & granulatum, ac oleo inunctum, intus fungosum, humidum, molle & albicans, esculentum, sapore multò dulciori quàm medulla, verùm nonnihil fastidioso.

Radix crassa, cortice rufescente ac nigricante, interiùs ligno molliori, fibras latè transversim diffundens. At Piso mirum esse ait truncos adeò proceros posse sic brevibus & tenuibus & vix terra coopertis radicibus in aere subsistere, neque suo multo pondere & fructuum mole, ventisque etiam vehementioribus eos sæpe quatientibus humi concidere.

Cacumen arboris, quod à teneris ramis circundatur, cum altior ac vetustior est in conum fastigiatur, ac molli & albicante pulpa seu corculo, dicta Lusitanis *Palmita*, Pisoni *Palma*, quod exterius

riùs è variis tunicis sibi mutuo superinjectis conflatur, ac intus densum est, constat: hoc cùm tenerior est *Tenga*, & altitudine unius cubiti, est dulcis ac grati saporis; cùm majoris ætatis saporis minùs grati ac adstringentis; cùm vetustior est saporis dulcioris & gratissimi, æmulans juglandes nostrates, quæ non cruda solùm sed & cocta inter epulas apponitur, & cum Brassica Cyprina certat: ab elephantibus maximè expetitur qui ut eâ fruantur arbores hasce eradicant. Ea ablatâ arbor moritur; quò fit ut qui ejusmodi germen edit non immeritò *Palmam verare* dicatur. Arbor toto anno simul flores, fructus immaturos & maturos continet.

Locus. Amat autem loca maritima & arenosa propè sepes & macerias: in mediterraneis non, aut rarò, reperitur, aut si plantetur infructuosus est, nec ibi justam magnitudinem assequitur. A 25 ad 30 ætatis annum in summo est vigore: 100 circiter annos durat.

Vires & Usus. Ex hac arbore elicitur liquor *Suri* dictus, qui potus ut vinum inebriandi vim obtinet, saporis grati, subdulcis, subsalsi & subacidi, cùm primum exceptus est majori dulcedine, cùm vetustior acidior, coloris ex albicante subcœrulei & pallidi, &c. Ex eo destillatur aqua ardens seu spiritus: Acetum etiam & Saccharum quod *Jagra* vocant ex eo fit. Modum educendi hunc liquorem accuratè describunt Horti Malabarici Auctores; Capsæ floriferæ seu fructiferæ, quam Mammam arboris vocant, cuspidem incidunt, eiq; ollam appendent, atq; infra cuspidem intervallo quatuor digitorum corticem capsæ obliquè secant, sectúmq; versùs cuspidem elevant, barbam, ut aiunt, efficientes, ut liquor ex cuspide inciso per corticem capsæ dimanans, ex barba in ollam appensam infundatur, cuspidem autem incisum, &c. Reliqua quia nimis longa sunt, omitto, apud Auctores ipsos requirenda.

Bis de die, manè & vesperi, ollas cum *Suri* detrahunt, interdum etiam meridie. Qui medio die detrahitur in ollis manè appensis dulcis est, qui vesperi subacidus, altero die acescens, tertio autem die liquor acidus redditur, suum dulcedinem prorsus amittens. Ut acetum ex hoc liquore conficiatur, ollas in quibus exceptus est in calce per 15 dies imponunt, quo ad fermentationem vehementiorem excitatus, multam spumam ebulliendo, ac in fundum ollæ materiam albicantem seu cinereum demittendo, mutatur in acetum.

Saccharum *Jagra* dictum hoc modo conficiunt: Ollis induunt momentum calcis, quantum sufficit ad liquorem instillatum rubedine tingendum, nec plus, nec minus debito ob rationes ab Autoribus dictas; dein hunc liquorem coquunt continuè eum cochleari movendo donec inspissetur, habetúrq; tum Saccharum rubrum, quod album iterata solutione ac coctione reddunt: modum vide. E villosa materia tegumenti hujus nucis exterioris rudentes & funes navibus necessarii fiunt, autore Garcia, qui incorrupti manent in aqua marina. Sed & ex iis villis fiunt nodosa cingula magni usûs inter omnes ferè tenuioris fortunæ mulierculas Ulyssiponenses.

Exterior hic cortex circa initia edulis esse dicitur, & Cinaræ spiniferos resipere aculeos, verùm dulciorem esse, aptissimumque cohibendis diarrhœis, satietati curandæ, & ventriculo instaurando.

Ex eadem materia stupæ loco nares obturantur ac stipantur, ipsísque adeò stupis præstat quòd putredini minùs sit obnoxia, & aquâ marinâ imbuta infletur denseturque. Osseus cortex diligenter politus, & argento decoratus apud plurimos hodie speciosi poculi vice in convivia venit; sed vim antiparalyticam ei denegat Garcias.

Liquorem seu vinum Suri phthisicis mire conferre aiunt & valdè opportunum esse urinæ, renúmque vitiis laborantibus. E nucleis contusis atque expressis lac extorquetur citra ignis operam, lumbricis enecandis utilissimum ad ℥viij, addito sale, manè potum, præsertim in pueris.

Quin ex ramentis nuclei (additâ aquæ opportuna mensurâ) fervefactis ac multùm agitatis oleum supereminere solet, dulce, liquidum, splendidum, & oleo Amygdalarum dulcium non dissimile gustu, quod sex aut octo unciarum mensurâ potum, additâ aquâ in qua Tamarindi aliquandiu maduerint, ventriculum intestináque leviter purgat, humores præcipuè melancholicos & pituitosos evacuans, cum tamen nucleus dicatur alvum coercere; at recens extractum sit oportet; vulneribus mirè opitulatur, nam & sanguinem sistit & saniem exterget, coercétque dolorem, & tandem cicatricem inducit. Quin ex frustulis exsiccatis nuclei, quæ in longinquas regiones transferri solent, extrahitur oleum utile lucernis, Oryzæ parandæ, nervis contractis laxandis, & necandis lumbricis.

Liquor nucleo contentus siti febribúsque extinguendis, caloríque contemperando idoneus est, medendis extergendísque oculis & emundandæ mulierum cuti. Emundat sanguinem, ventriculum & vias urinæ purgat, medetur pectori, ac pergrato constat gustu, plurimum præbet nutrimenti, & adversùs biliosas febres est potio mirabilis. *Hernandez.*

Multæ præterea vires & usus in medicina aliarum hujus arboris partium habentur in Horto Malabarico, ad quem Lectorem remitto.

At non reticendum quod de medulla hujus arboris habet Jo. Linschotanus, nimirum eam [*Palmito* vocant] magno in pretio loco muneris ad opulentiores potentiorésque mitti. Chartæ autem tenuitate ac candore formâ plicatili crescit, ut subinde 50 aut 60 plicas habeat togæ muliebris instar. Ex hac Indi chartam & libros instaurant; ex ea etenim charta tenuis ducitur. Virentibus inscribunt plicis, quamtum siccatæ literas indelebiles habent, stilo ferreo ante notatas.

Indis *Ollam* vocari refert supradictam chartam; constantque ex eadem materiâ omnes gentis Annales, libri & volumina, quam & signare nôrunt in epistolarum usus. Idem tradit & confirmat *D. Mandelslo* in relatione peregrinationis suæ in India Orientali.

Maffeus Folia tum Librariis pro Papyro esse ait, (de quo tamen dubito, eúmque per errorem folia *Lantor* pro hujus foliis habuisse suspicor) tum etiam in vestes formâ facili simul ac spisso contextu necti.

Idem unam hanc arborem omnia prorsus ad rem nauticam instrumenta ac materiem præbere scribit: quippe truncum & ramos in malum, assamenta, clavósq;: comam in vela; * Cuyrum in funes omnium optimos, filáque ad laterum suturas; postremò Cocum ipsum, quæq; ex eo conficiuntur in onera.

* *Corticem nucis exteriorem.*

Quibus

Quibus si addamus, præbere eam & vinum, & lac, & oleum, & saccharum, & acetum, & cibum solidiorem, & filum, & acus, & lintea, & vestimenta, & pocula, & cochlearia, aliáque vasa, & storeas, & sportas, & umbellas, & chartam; omnino fatendum est arborem esse πολύχρηστον, cuique similem & æquiparandam vix in toto terrarum orbe reperias.

5. *Palma Javanensis longissimo folio* C. B. *Palmæ Indicæ genus* Lantor *dictum* J. B.

Fructum fert exiguum, magnitudine Cerasi, colore qualis Aurantiorum, nucleum intus continentem quem *Coccos* nuncupant. Ex hoc fructu perelegans fit oleum, colore Aurantii, esui jucundum, admodúmq; salubre assuetis. Sunt qui hanc speciem Palmæ præcedentis fœminam faciunt.

Hujus folia quàm reliquarum Palmarum ad scripturam aptiora commendabilioraq; sunt, unde Indi iis utuntur chartæ loco. Folia autem viri longitudinem æquant.

Similia folia, cùm integra, tum per medium secundum longitudinem secta, Malaccensibúsq; characteribus inscripta, ab Hollandis ex Java sunt relata. Ex his habuit Clusius cubitum longa, extremitatibus tamen recisis [nam integra bicubitalia aut longiora sunt] secundùm medium nervum per longitudinem excurrentem complicata, & binas ferè uncias lata, utroque latere exteriore secundùm longitudinem tribus versibus inscripta: videbat & quæ quatuor versus inscriptos haberent, præterea librum 76 foliis constantem, non integris quidem, sed quæ extremitatibus recisis, per medium folium secundùm nervi longitudinem secta, utrinque quatuor versibus stylo ferreo exarata erant, ut apud illos moris est tribus locis pertuso, in medio videlicet & duabus extremitatibus funiculo trajecta, aptatis utrinque binis asserculis, quibus contracto funiculo tegerentur. Sed & ea folia quæ nanciscebar, & aliquot alia quæ apud diversos conspiciebam, ab una extremitate pertusa erant, & charactere quopiam in capite notata, ut funiculo connexorum series dignosci posset. Intelligebam porro ex ipsis Indis hos characteres nostro more exarari, hoc est à sinistra ad dextram ducto stylo, &c. Ea autem folia Palmæ cocciferæ non erant. Sed peculiaris illius generis Palmæ, quæ Javæ incolis *Lantor* appellatur.

6. *Palma coccifera figura ovali* C. B. *Coccus de Maldiva* Park. *Nux Indica ad venena celebris, sive Coccus de Maldiva* J. B. *Quibusdam Tavarcaré.*

Garc.
Niger est Coco de Maldiva cortex, & nitidior vulgari Coco seu Nuce Indica, figurâ ovali magna ex parte, nec ità rotunda ut vulgaris. Medulla sive pulpa interior, quæ siccata dura admodum est & candida, nonnihil tamen ad pallorem inclinans, in superficie rimosa est & valde porosa, nullo sapore excellenti. J. Bauhino fungosa, consistentiâ quam videmus in fungis nucum, colore foris in luteo cinereo, intus pallido, fibris variatum subinde ferrugineis & croceis, gustu insipido.]

Integræ quas vidit nuces J. Bauhinus pedem longæ fuere, rotunditate quantam vix ambabus manibus amplecti potuit: pars compressa erat sex uncias lata, in qua amplum foramen apparebat ab alio fructu separatum, ità ut gemellus fuerat fructus: conjunctorum fructuum * ingentem fuisse magnitudinem apparebat; utriusq; capacitas erat insignis: cortex durus & spissus qualis aliis nucibus, externè striis obliquis longis excavatus, colore nigro, pulsatus ollæ modo resonans. Sic corticem etiam villosum habet ut aliæ Nuces Indicæ. * *Capite humano multò majorem.*

Vulgari famâ accepimus (inquit Garcias) insulas Maldivas aliquando continentem fuisse, sed inundatione maris submersum has insulas effecisse: in quo obrutæ Palmæ fuerint quæ hos Coccos protulissent, qui terrâ indurati in hunc modum conspiciuntur. Suntne verò ejusdem generis cum nostris facilè judicari non potest, cùm hactenus nemo folia aut arboris truncum videre potuerit; sed soli Cocci in litus ejiciantur, nunc bini conjunctim, interdum verò singuli separatim. Sed has nemini colligere licet nisi cum capitis periculo, quoniam Regis esse asserunt, quicquid de mari in litus ejicitur, quæ res majorem autoritatem huic Nuci conciliavit.

Eximitur autem ex his Coccis pulpa sive medulla, deinde exsiccatur atque indurescit eo quo venditur modo.

Commendatur ab ipsis incolis & à Malabarensibus (ut testatur Acosta) non modò à plebe, sed à regibus & principibus viris, ut in omni fere morborum genere ad eam confugiant tanquam ad sacram anchoram: verùm præcipuè adversùs venena valere creditur: Fiunt & in eam gratiam ex illo pocula, quæ auro vel argento excipiuntur ad aquam bibendam, in quam ex catenula medullæ ipsius Cocci fragmentum pendere sinunt, sibiq; certò persuadent illis qui aquam ex his poculis hauriunt nullum venenum nocere posse, futurósq; immunes à multis morbis. Verùm cùm hæc aliáque quæ de nucis hujus viribus traduntur vulgi potiùs persuasione quàm certis experimentis constant: & medici nonnulli se nullo successu ad prædictos affectus iis usos esse affirment: alii noxam potius corpori inferre, quàm juvamen aliquod aut emolumentum conferre se experientiâ didicisse dicant; iis recensendis & expendendis non immorabimur. *Vires.*

Quod attinet ad specificam qualitatem promovendi partum difficilem, & resistendi insultibus Epilepticis ejus non unam experientiam habent spectatissimi aliquot apud nos Medicinæ Coryphæi, & testari de felicissimis successibus queunt, inquit Gul. Piso: apud quem plura vide in Mantissæ Aromat. cap. 19.

7. Todda-

7. *Todda panna H. M. Palma Indica caudice in annulos protuberantes distincto, fructu Pruniformi.*
H. M.

In arborem excrescit justæ magnitudinis, 40 circiter pedes altam, caudice crasso uti *Tengæ*, qui circularibus & exuberantibus * annulis undiq; circundatus, & cortice crasso, cinereo, squamoso, intus purpureo obductus est; lignum albicans, molle, cujus matrix flavescens. Cùm verò arbor hæc primùm è terra erumpit, nullum caudicis fundamentum sub dio obtinet, sed Conus prodit foliaceis tegminibus coopertus, qui cùm undiq; sese aperit, ac novelli foliorum surculi [folia composita] tribus semper insequentibus ordinibus (in inferiore sexdecim, in medio novem, in superiore ferme octo) ex eo prodeunt, pedetentim foliacea illa tegmina sublevantur, ut qui primò, fermè planus erat coni apex, acutus sensim, tandémq; rotundum acquirat cacumen, usquedum obtegentia illa foliola transitum concedere cogantur foliosis surculis, qui, quo magis adolescunt eo magis explicantur, foliorúmque illa operimenta versùs latera diducunt, atq; ità foliosi surculi majori spatio indigentes magis reclinant & ad latera vergunt, donec tandem ipsam caudicis peripheriam circumvestiant, languidis tunc & marcescentibus eorum primis tegminibus, quæ dein decidunt & sui stigmata relinquendo circularibus prominentibúsq; angulis eam cingunt. Post hæc inter ipsas arboris frondes novus oritur conus, priori planè similis, è quo novelli foliorum alatorum rami [potiùs nova folia pinnata] denuò prodeunt, quæ foliorum productio toties renovatur, quoad fructibus enitendis apta sit arbor: quo tempore conus in humani capitis magnitudinem augetur, ac undique sese aperiendo plures ramusculos reflexos fructibus ornatos exhibet, & simul ac aperitur novus ex ejus cavitate emergit foliigerus conus, qui cum denuò augetur aperitur, ac novellos foliorum ramos undiq; emittit, ecce novus intus adest fructipromus conus: quæ foliipromi & fructigeri Coni vicissitudines toties fiunt quousq; viget arbor. Contingit quoq; nonnunquam ut ex uno trunco quatuor aut quinq; vertices enascantur, quum caudice ad viginti circiter pedum altitudinem aucto fructipromus conus non unum sed plures includit novellos conos, è quibus totidem prodeunt arboris vertices; id tamen rarò observatur, & singulis arboribus simplex plerunq; adest vertex.

* *Duos tresve digitos latis trium quatuórve digitorum intervallo à se mutuo distantibus.* 12.

Quoties folia cum foliaceis coni tegminibus marcescentibus decidunt (quod semel intra annum aut sesquiannum contingit) toties circulari prominentíque annulo caudex cingitur & augetur.

Conus constat è plurimis, oblongo teretibus, crassis coriaceis, densâque lanugine vestitis foliis, lanugine verò detrita viridi fuscis; quæ aperto cono erumpentibus foliis pinnatis (ut diximus) decidunt.

Folium pinnatum integrum octo pedum mensuram longitudine haud rarò superat, ejus pediculus saturatè viridis est, ac in superiore limbo exiguis spinis munita: pinnæ autem seu foliola mediæ costæ adnexa atro-virescentia supernè splendent, infernè nequaquam.

Fructipromus conus è multis linguiformibus involucris, veris fructuum loculis componitur, foliaceis tegminibus involutus.

Sunt autem fructus oblongo-rotundi, prunis majoribus haud absimiles, quos tegit cortex glaber, viridis ac nitens, postea subflavus, & dein rubescens, grati dulcisq; saporis, cui subjectus cortex rufus ac lignosus, nucleum continens candidum, sapore castaneis haud absimilem.

Ubi transversim dissecatur caudex guttas expromit pellucidas, quæ radiis Solaribus incandicans crystallinúmq; gummi inspissantur.

Locus. Crescit hæc arbor locis montanis, petrosis & arenosis, in *Tirstfiour* & *Corromuada Provinciis Malabar*, necnon in Japoniæ insulis *Roukiou* & *Lequas*. Indifferenter quocunq; anni tempore vicissitudines suas patitur, & foliipromos fructipromósque profert conos, atq; à quinto sextóve circiter sationis anno ad centesimum & ultra frugifera est.

Cæterùm arboris hujus tanta est fertilitas, ut recisus ejusdem ramus terræ vel leviùs commissus in novam arborem progerminet: quinimo experimento compertum dicitur, rejectum trunci frustum novas radices emittere & in arborem denuo renasci; quódq; magis adhuc mirandum, si vel per annum, vel per plures annos è terra evulsa servetur sicca arbor, & postea terræ committatur revirescere. Quæ de sympathia hujus arboris cum ferro habent apud me certè fidem non inveniunt.

Vires. Fructibus vescuntur Malabarenses cum saccharo Thomæo, alioquin alvum relinquunt astrictam. Succus è novellis foliis expressus atq; exhibitus intestinorum cruciatus compescit, stomachi ardorem sedat, & vomitui cruento medetur. Fructigerus conus contusus, & in cataplasmatis formam redactus, lumbísque applicatus dolorem nephriticum tollit, & involuntarium seminis in gonorrhœa effluxum mitigat. At verò è fructibus tenerioribus in aqua decoctis medicamentum paratur, quod vomitum ciendo ventriculum egregiè expurgat. Ipsius arboris gummi assumptum quibuscunq; venenis resistit, atq; cum gallinæ stercore mixtum & locis applicatum viperarum morsus mirificè sanat. Ex arboris trunco Japonenses farinam, ex eâque panem conficiunt *Sagou* ipsis dictum. Deniq; ii Malabarenses qui à D. Thoma se conversos profitentur, templa sua diebus festis foliis hujus arboris exornant atq; hanc ab causam arbor hæc *Palma d' Igresia*, sive *Armatoria das igrezias* à Lusitanis appellatur.

Cùm Auctores nostri è farina trunci hujus Arboris Japonenses panem conficere affirment, *Sagou* ipsis dictum, non video quid obstet quo minùs arbor ipsa possit esse *Palmam referens arbor farinifera C. B.* seu *Sagu* Amboensium: nihil tamen affirmo; forte enim è variis Palmarum speciebus diversis in locis fiat farina *Sagou* seu *Zagou* dicta. Variant etiam peregrinationum conscriptores in historia *Zagou*. Alii enim farinam eam fieri aiunt è medulla capitis cujusdam Palmæ in Ternate insula nascentis, cujus summum fastigium in orbiculatum caput instar Brassicæ capitatæ extuberat: alii ex ipso trunci ligno, malleis Arundinaceis contuso. De hac farina plura vide in capite de Palma folio simplici plicatili flabelliformi.

8. *Pindoba*

8. *Pindoba Brasiliensibus* Marggr. *Pindova* Pison. *Inaia Brasilianis.* *Palma Brasiliensis caudice glabro, fructu ovi gallinacei magnitudine, & figurâ.*

Palmæ nuciferæ species est, caudice utplurimum crassiore quàm Palma coccifera, proceritate æquali vel etiam longè majore. Caudex enim crassus ad quatuor, quinque, aut sex pedes, cortice gryseo seu cinereo, glabro, in quo vibices vix apparent, secus quàm in *Coqueiro*. *Folia* fert ut illa alata, sed quæ non itá in orbem dependent, sed maximam partem stant surrecta. Propè foliorum exortum etiam rami proveniunt dependentes, qui proferunt racemos, quatuor aut quinq, pedes longos, plenos flosculis: post quos etiam racematim proveniunt *fructus*, vel centum in uno racemo, ovi gallinacei figura & magnitudine, aut paulo etiam majore, fastigium habentes acuminatum, altera extremitate insident calyci vel cupulæ, foliis triangularibus constanti. Maturus exterius è viridi flavescit, vel etiam brunnescit. Cortex exterior filamentosus est ut in *Coco*, verùm haud crassus, sed duplam tantùm crassitiem testæ ovi gallinacei habens, qui incisus detrahi potest: illo detracto apparet pauca caro crocei coloris, nullo manifesto sapore, quæ ab Æthiopibus cum farina comeditur: hæc ambit nucem durissimam, ovalem, ejusdem fermè crassitudinis cum Coco, verùm caret tribus illis foraminibus: hâc discussâ apparet intus in cavo, per interstitium more juglandis distinctο nucleus magnitudine Juglandis, candidus, duriusculus, saporis ut *Coco*, sed paulò siccior, neq, tam suavis. Colliguntur per totum annum.

Ex carne crocea fit oleum croceum, quod in lucernis usurpatur, è nucleo limpidissimum per expressionem ad condiendos cibos quandiu recens est, & iridem ad lucernas quando vetus. Utrumque qualitate frigidum, & illud è nucleo expressum loco Rosacei olei usurpatur. *Usus.*

E foliis arboris fiunt tecta domorum, storeæ, corbes & alia.

E fastigio arboris gummi pellucidum, odoratum & pulcherrimum fluit, quod in locum Arabici nonnunquam venit.

Postremò medulla coloris albicantis, & recentem Juglandem resipiens in vertice ligni continetur, optimum alimentum si cum sale & pane comedatur.

Lignum albicans & scabrosum corticis loco habet hæc arbor, ligni autem loco fungosam & intus filosam medullam, facilè combustibilem, è qua sane & fortissima lixivia norunt conficere.

9. *Palma Brasiliensis quinta seu Tucum* Pisoni. *Pal. Brasil. aculeata, fructu Pruni Damasceni magnitudine & figurâ.*

Arbor est mediocris altitudinis: si frondes spectes Pindovam, si cætera, Palmam dactyliferam repræsentat. Truncum, ramos, atq, folia habet aculeata: lignum verò nigrum & durissimum, quo indigenæ sagittas exasperant. Fructus producit rotundos racematim, Pruni Damasceni magnitudine & figura, 200, 300, & plures aliquando uno eodémque racemo. Sues & Simiæ iis saginantur. Oleum exinde limpidissimum exprimitur, iisdem usibus quibus nuces Pindovæ dicatum, magníque fit apud omnes passim incolas. Fructus hi exteriùs nigricant: nucleo sunt albo non insuavi, præsertim recenti. Ex filis Brasiliani filum deducunt tenuissimum & fortissimum, rubicundo Serico persimile.

10. *Palma Brasiliensis Septima, seu* Aquè Pisonis. *Palma Brasil. vinifera, foliis cinereis.*

Arbor est mediocris, *foliis* cinereis. *Fructus* fert racematim Pruni magnitudine, flavos ubi maturuerint, dulcissimi saporis, nucleo albo ac pergrato, ex quo incolæ vinum conficiunt. Nigritæ illam appellant proprio idiomate *Catolè*. Familiaris est hæc arbor Brasiliæ Septentrionali non Australi.

11. *Palma Brasiliensis octava* Iraibà *dicta* Pisonis. *Pal. Bras. farinifera. An Yri* Lerii? *id est, Palma Americana fructu racemoso* C. B.

Præcedentibus major est, familiaris in *Piratiningæ* sylvis. Ad summitatem illius circa ramos medulla continetur candidissima, quæ cruda vel etiam cocta cum carne vel oleo inter bonos cibos numeratur: Substantia verò durior, candida, quæ contusa cogitur in massam farinæ similem, unde placentulæ non ingratæ fiunt; ex succo verò illius pulmentum admodum dulce & suave. Fructus quoq, producit sapidos & dulces: remedium contra famem illis qui per sylvas eas & vastas solitudines peregrinantur.

Lerius *Yri* fructum rotundum tribuit, Prunellorum specie, sed in racemum congestum tantæ magnitudinis ac ponderis, quantum homo vix unâ manu attollere queat. Sed meri sunt nuclei, & quidem Cerasi nucleis minores, quorum quidem fit usus. Sed & teneram quandam gerit summitatem inter folia [juniorum arborum] quam in cibum cedebat cum Sociis.

Fructus racemis præcedentem Palmam refert.

12. *Palma nobilis seu Regalis Jamaicensis & Barbadensis.* Palmiste Franc. *D. Rochefort.* **The Cabbage-tree, or Palmeeto royal.** *Rochefort.*

Arbor est grandis, recta, altitudinis * immensæ. *Radices* supra terram attollit in circuitu caudicis ad duorum triúmve pedum altitudinem; sunt quidem ex parvæ respectu proceritatis arboris quam sustinent, verùm adeò confusè & densè inter se implicitæ & intertextæ, ut ei firmandæ & stabiliendæ sufficiant. Hoc insuper peculiare habet hæc arbor, quòd crassior sit plerunq, superné quàm inferiùs. Cùm junior adhuc est corticem habet tenerum, canescentem, ad singulos circiter pedes circulis distinctum, unde ætas arboris innotescit, novum enim quotannis acquirit circulum. Verùm

* *Ad 256. pedum altitudinem excrescere aiunt, imò ad 300. pedes.*

cùm adolevit & ad statum pervenit, adeò solida & compacta evadit, ut non ampliùs id observari possit.

Summitas seu fastigium multis * ramis pulchellis, cannulatis & politis exornatur, qui utrinq; foliis innumeris viridibus, oblongis, angustis delicatis instructi mirabilem arbori gratiam & decorem conciliant. Ramuli teneriores, necdum planè expansi, in medio arboris recta attolluntur, dum interim reliqui qui circumcirca incurvati dependent pulcherrimæ coronæ specie erectos cingunt.

* [*foliorum compositorum cauliculos ramos vocat.*]

Singulis ferè mensibus unum aliquem è ramulis [rectiùs foliis] abjicit hæc arbor, & corticem quendam exuit, qui ab infra primò abscedit, éstque quatuor vel quinq; pedes longus, duos circiter latus, crassitie corii præparati; Indigenæ *Tache* vocant, eúmq; ad culinas integendas adhibent, aliáq; suarum ædium conclavia, quemadmodum & folia ad domus operiendas.

Usus. In summitate trunci medullam quandam continet, albam, tenerrimam & sapidissimam, gustu nucis si cruda comedatur, verùm cocta & condita cum foliis multis tenellis & albis, quæ eam undiq; contegunt & obvolvunt, inter delicatiora Antillarum fercula locum non postremum sibi vendicat. Galli, & nostrates etiam, substantiam hanc medullosam cum foliis eam involventibus *Chou de Palmiste*, id est, *Caulem* [Brassicam] Palmæ vocant, quoniam eam jusculis incoquunt *Caulis* & aliarum herbarum loco.

Siquis hujus arboris truncum bifariam in longum findat, eximátque (quod factu facile est) substantiam interiorem filamentosam & molliusculam, quod restat lignum ità excavatum, pollicem crassum, canales longos, aquæ deducendæ commodissimos & ad durandum firmos præstat. Ex eodem nigricante colore naturaliter imbuto, quodq; polituram facilè admittat, multa & rara vascula aliaq; utensilia detornantur.

E summo scapi cacumine eminet florum & fructuum involucrum, Spatham vocant, exteriùs canescens, intus è rubro deauratum *flosculos* innumeros flavos arbusculæ ceu scopæ cujusdam virgulis adnascentes continens: quibus decidentibus succedunt *fructus* rotundi, ovi gallinacei magnitudine. Spatha seu vagina ad florum & fructuum dum adhuc tenelli sunt tutelam comparata utraq; extremitate acuta est, medio crassa, ab uno latere rimâ in longum fissa, è qua, cùm maturescere incipiunt flores & expandi requirunt, ramulus seu arbuscula cui accrescunt foràs egreditur *in dias luminis auras*. Arbor hæc circulis annularibus caudicis cum Todda panna convenit, summitate esculenta cum præcedente specie. Capite detruncato arborem perire affirmant nonnulli, negant alii.

13. *Urucuri-iba* Marggr. & Pis. *Palma Brasiliensis farinifera, fructu Pruni, cupulæ insidente.*

Palmæ species est, dactyliferæ per omnia similis, excepta magnitudine minore, & quòd folia non sint spinosa. Flos ut *Giocaræ*. Fructus (qui & *Urucuri* vocatur) fert racematim ut *Pindoba*: quilibet autem habet magnitudinem Pruni, & cupulæ squamosæ insidet, cuticula grisea, pulpa luteâ filamentosâ, paucâ, dulci constans, intus continet lapidem durum, in quo nucleus candidus, edulis.

Usus. E cortice nuclei applicato tubo fit instrumentum ad hauriendum petum. E ligno hujus arboris (quod filamentosum plane est) cæso & contuso, sine alia opera fit farina, Lusitanis *Farinha de pao* dicta, Brasiliensibus *Urucuri*, coloris rufescentis, quâ utuntur in defectu farinæ de *Mandiocu* ad panem conficiendum.

Rami hujus arboris, seu potius folia lentissima sunt, unde serviunt ad tegendas casas, & ad vinciendum, ideóq; magni usûs sunt itinerantibus.

E fructu fit oleum ut è fructu Pindobæ, valdè medicinale, imprimis adversùs Raiarum puncturas venenatas; nec puto præstantius remedium dari contra illud malum.

In ipsa arbore nascitur Polypodium *Caraguata*, quæ aquam præbet ad bibendum.

14. *Palma Brasiliensis nona* Miriti *dicta* Pisonis.

Familiaris est præfecturis *Ceara* & *Maranhan*. Fructum fert unicum, edulem atq; dulcem, ovali etiam magnitudine. Cortice est rubicundo nigris maculis; intus verò rubro. Folia illius magni fiunt ab indigenis, ut illis tegularum vice utantur.

15. *Palma Brasiliensis decima*, *Miraiaiba dicta* Pison.

Familiaris est præfecturæ S. Vincentii, cortice spinis armato: materie durissima, ex qua fiunt arcus nigri coloris. Fructus fert ovi columbini magnitudine, edules & satis gratos.

Nimis brevis est Piso in harum arborum descriptione.

16. *Jocara & Jucoara Brasiliensibus* Marcgrav. *Giocarà* Pison. *Palma coccifera minor Brasiliensis.*

Caudice tenui, recto, glabro, gryseo exsurgit, more Palmæ cocciferæ, sed vix dimidiæ altitudinis. *Flosculi* parvuli, tripetali, ex albo subflavescentes, in ramo duos circiter pedes longo, in multos ramulos tripedales plus minùs expanso, è siliqua flavescente egresso numerosissimi, in medio aliquot staminula flava habentes. Flori succedit parvulus *fructus* figurâ *Coco* [Pisoni parvuli fructus, racemosi, instar Palmarum] Supra siliquam (quæ ambit suo exortu, ceu vaginâ, arboris quasi caudicem) folia in summitate proveniunt alata ut in Palma coccifera, sed breviora, nec alæ ità longæ ac latæ. In summitate arboris plerunq; folium convolvitur, stans erectum instar fistulæ. Admodum lentus est floris ramus, & pro scopis, imò flagellis potest usurpari.

17. Palma

17. *Palma Americana spinosa* C. B. *Palma Hayri* Park. *Palmæ facie Hairi* J. B. *Palma Brasiliensis sexta seu Ayri* Pison. The prickly Palm.

Arbor est ingens, *trunco* multis spinis armato tenuibus & pungentibus instar acuum, Rochefortio latis seu planis, digitum longis, dentiscalpii figurâ, politis, colore è rubro nigricante: *foliis* Palmæ sed longioribus, ligno marmori nigro simili, quod ferri modo in aqua sidit: quare Barbari ex eo enses conficiunt atque monilia, adeóque durum ac validum est, ut ex eo sagittæ quasvis ferreas loricas penetrare possint. Fructum edit pilæ lusoriæ magnitudine, altero extremo quodammodò acutum, [Pisoni rotundum ut cæteræ Palmæ, sed non adeò racemosum] nucleo intus albicante, pingui, sed non eduli.

Rochefortius arborem totam echinatam esse ait, per trunci ramulos & folia rigidis & acutissimis spinis, nec impunè tractandis obsitam, quæ si quem compungant periculosum nec facilè medicabile vulnus infligunt ni remediis idoneis tempestivè succurratur. Quocirca Nigritæ antequam eam attingant igne in circuitu accenso aculeos amburunt. Fructum griseum durum, rotundum, nucleum esculentum claudere. Facta sub ramis incisione vinum quoddam inde ejiciunt Nigritæ.

18. *Areca sive Faufel, sive Avellana Indiana versicolor* Park. *Faufel sive Areca Palmæ foliis* J. B. *Palma cujus fructus sessilis Faufel dicitur* C. B. *Areca sive Faufel* Ger. *Caunga* H. M.

H. M.

Arbor est procera, altitudine *Tengæ seu Cocci*, *radice* nigricante, oblonga, spithamam crassa, radiculas albicantes & rufas, quæ intus lignoso filamento sunt, ex se diffundens, *caudice* ad radicem spithamam crasso, in summitate paulo minore, *cortice* obducto viridi-claro.

Rami [veriùs folia] ex caudice decussatim bini ordine prodeunt, ex se mutuò emergentes, cum pede summitatem caudicis instar vaginæ seu capsæ rotundæ ac clausæ circumplectentes, exterioribus interiores circundantibus, ac simul caput oblongum in summitate arboris quod crassius èst ipso corpore caudicis inferiore, constituentibus: rami exteriores pede fisso ac rupto pòst successivè suo tempore decidunt. Sunt autem rami hi seu folia pinnata pectinatáve, costâ mediâ cui pinnæ seu folia adnectuntur superiùs nonnihil cavâ, inferiùs rotundâ, colore utrinq; viridi: pinnæ seu folia bina ordine opposita, tres quatuórve pedes longa, quatuor plus minùs pollices lata, ac instar flabellorum in duas trésve, etiam quatuor aut quinq;, plicas complicata, & cum plicis ex oris ramorum producta, in parte interiore in plicarum angulis eminentibus costis viridi-claris obsita, & intus venis in longum striata, contexturâ rigidâ, superficie plana, viridi-fusca & nitentia utrinque.

In summa arbore è foliorum sinubus exeunt vaginiformes *capsæ*, quatuor plus minùs spithamas longæ, è singulis foliis singulæ, surculos floribus & fructibus onustos includentes, interiore latere concavæ, exteriore convexæ, superficie glabra & æquali, in medio partis cavæ striâ lacunosâ sulcatæ, secundum quam rumpuntur seu aperiuntur, exteriùs primùm è viridi albicantes, pòst ætate flavescentes, exteriùs candidæ. Excrescente theca folium è cujus sinu exit vi detruditur. Ramuli seu Surculi capsis inclusi, ima & crassiore parte fructibus teneris dotati sunt, & in surculis tenuibus spicis solis seu gemmis *florum* in duabus oppositis partibus obducti; sunt autem gemmæ istæ parvæ, angulosæ, albicantes, in tria folia rigida, cuspidata ac crassiola se aperientes, continéntq; in medio stamina novem, albicantia, tenuia, sine ullis apicibus, tria longiora ex flavo albicantia, quæ à sex minoribus magis flavis cinguntur.

Fructus justam magnitudinem adepti oblongo-rotundi sunt, in ima & superiori parte strictiores, cortice crasso tecti, pulpa ruso-rubescente, intus in medio medullam albicantem [nucleum seu semen] continente. Cùm autem teneri sunt hi fructus candidi sunt ac nitentes, albicantibus surculis appensi, formâ non rotunda sed angulata, maxima parte foliis calycis oblongo-rotundiolis & mutuo circumvolutis comprehensi. *Quomodo fructus paulatim mutantur pro variis maturitatis gradibus hic vide.* Cùm teneri sunt humorem multum & clarum, saporis adstringentis, in medio pulpæ continent, pulpâ paulatim auctâ humor minuitur donec nulla supersit, dein medulla albicans nascitur pulpa indurescente, & cortex tandem aureo-flavus fit. Est verò pulpa cùm tenera & humida est colore albicante subflavo, formâ oblongâ, angustâ & ad summitatem cuspidatâ, dura, colore ex ruso rubescente, formâ minùs oblongâ, crassiore ac magis ad conum accedente cujus basis est in ima parte fructûs. *Pulpa* seu dura, seu mollis cum *Betel* addito momento calcis manditur, maximè autem mollis.

Cortex pulpam circundans corticula exteriore densiori & duriori, quæ superficie plana & glabra est, ac primùm albicans, dein viridis, post cùm pulpa ac medulla dura est aureo-flavi coloris, obductus est: reliquam corticis descriptionem, vide in *H. M.*

Quatuor plus minus capsæ in ejusdem arboris capitulo simul reperiuntur. Septimo à satione anno arbor hæc fructum edit, aut si terra ferax sit quinto: vivit 50 annos, 30 in vigore durat, post languescit. *Fructus* post unum mensem quo è capsa erupere aquam recipiunt, post tres menses fructus omni aqua repleti sunt; post sex menses pulpâ durâ.

Clusius scribit arborem hanc cortice adeò lævi integi, ut nullum ascensum præbeat, nisi aptatis ad pedes compedibus ac laqueis, aut cincto per intervalla caudice vinculis quibusdam, ex sparto aliâve materia confectis.

Mirum autores nostros non meminisse interiorem nuclei substantiam candidis rubentibúsq; venis respersam esse Nucis moschatæ in modum.

Linschotanus ad captum rudiorem bene describit ramum floriferum & fructiferum vaginâ inclusum, Fructus, inquiens, ex longo crassóque ramo in petiolos scopæ instar diviso dependent, magnitudine haud pari.

Locus. In arenosis & maritimis tantum locis nascitur, mediterranea respuit.

Maximam hujus arboris fructui famam conciliavit quotidianus ejus apud Indos magnates usus, qui eum cum foliis *Betle* assidue masticant.

Vires & Usus. Arecæ ac Betelæ libum ex ligno sive arbore quam *Kaatam* vocant etiam admiscent, ipsáque Betelæ folia calce ungunt ex ostrearum testis adustis confecta, quæ tamen ob exiguitatem corpori nocere nequit. Hanc confectionem pariter deglutiunt, succum nempe, nam cætera exspuunt. Valet (ut aiunt) adversùs fœdum oris halitum, firmat dentes ac gingivas, oscedinem, sive (ut vulgò vocant) Scorbutum avertit, atq; ideò experimentis constat, Indis os nunquam malè olere, nulli dentium dolorem esse, aut stomacacces fœditatem, vel hujusmodi alia vitia, ad summam senectutem usque inviolato dentium ordine, cùm interim os velut cruore delibutum fœdo aspectu squaleat.

Ejus esu ventriculum roborari, nauseam arceri, appetentiam excitari aiunt.

Siccatum fructum (Garcia teste) sic parant, Contusam nucem *Fausel* in tenuissimas partes cum Lycio & folio Betel cui exemptus sit nervus masticant.

Multæ sunt hujus fructûs varietates; tria genera è Linschotano proponit C. Bauhinus. 1. Latere uno pressius, altero latius ac majus. 2. Minus, nigricantius, durius, *Checanyn* dictum. 3. A cujus masticatione homo æquè ac à vino inebriatur. At scribit Garcias immaturum fructum stupefacere & inebriare.

Fructum quem formâ oblongâ Arecæ subjungit Clusius, Palma-pini suæ nucleo idem existimat Lobelius, affirmat *D. Syen* commentar. in *H. M.*

Palma *Babei Coyolli* dicta Franc. Hernandez, lib. 3. cap. 42. huic eadem nobis videtur.

* Hist. lib. 3. cap. 189. 1. Describit * Jo. Bauhinus Nucleum quendam nuci Moschatæ & Fausel similem his verbis, Formâ erat & magnitudine Nucis Moschatæ, non sessili & turbinata ut plerunq; est Fausel, unciam longus, durus, sectioni resistens qui injectus in aquam sidit: in una parte pulcher umbilicus, in medio nonnihil protuberans: ab umbilico exoriebantur nervi nonnihil elati, albi, qui per nucem fuscam seu nigricantem obliqui & reticulatim perveniunt ad oppositam partem.

* Hist. lib. 3. cap. 190. 2. Alium fructum * describit idem sub titulo *Fructus una parte sessilis, velut sulcis distincti instar nucis Fausel.* Magnitudine erat Juglandis cum suis tunicis, ponderosus, in aqua tamen non sidit, durus, sectioni resistens, colore fusco, globosus ferè nisi una parte nonnihil sessilis esset, non tamen Fausel modo, sed suo particulari, cui alioqui ferè similes habet sulcos pænè reticulatim distinctos: corticem duplicem, unum tenuem, nigrum, lucentem; externum fuscum cum aliquo rubore, similem cortici Nucis Moschatæ, durum fragilem tamen habet magnum umbilicum album.

Hunc fructum à Clusio traditum putat Exot. lib. 2. cap. 22. primo in loco.

3. Fausel accedens nux J. B. Exot. lib. 2. cap. 23. secundo in loco à Clusio descriptus, sescuncialis erat longitudinis, uncialis crassitudinis, cutaceo putamine præditus, cineracei foris coloris, internè multis fibris constans, pænè instar involucri nucis Fausel, inferna parte gemino & veluti duplicato calyce munitus, extimâ sive supremâ mucronatâ: nucleum, sive veriùs nucem, continebat nigram, valdè rugosam duram, Fausel non dissimilem; ad cujus genus non ineptè referri posse arbitratur Clus. Similem deinde accipiebat, cujus officulum erat durum, nigrum, multis villis obsitum, nucleum continens rugosum, durum, insipidum.

4. Nucleus pyramidalis Indicus, ad Fausel accedens venis. Pyramidalis erat, unciam longus, externa parte nigricantibus venis pictus, ad Fausel accedentibus, pulpa alba, dura; in medio aliqua cavitas, eodem modo quo in Nuce Indica magna: saporem manifestum in eo non experiebatur J. Bauhinus.

Siri gata Gamber Indis sunt Pastilli ex Fausel, Lycio, Caphura, ligno Aloes & Ambari momento compositi, quos potentiores apud Indos esitant. Sunt autem circinatæ prorsus rotunditatis, plani, Nucis Vomicæ magnitudine & pæne forma.

19. *Katou-Indel* H. M. *Palma sylvestris Malabarica, folio acuto, fructu Pruni facie* D. Commelin.

Quatuordecim circiter pedes alta est, cortice nullo, sed crustâ cinereâ solummodo obducta, ligno albicanti præduro arctissimè unitâ.

Radix albicans, fibrata, odoris sylvestris, saporis unctuosi.

Folia pinnata ordine decussato è caudice erumpunt, è vertice solum prodeuntia, novellis autem erumpentibus vetustiora decidunt. Horum pediculi seu costæ mediæ virides sunt, glabræ & nitentes, intus planæ, extus convexæ, necnon inferiùs spinis oblongis & rigidis obsitæ. Pinnæ brevibus petiolis ex adverso costæ adhærent, numerosæ, oblongo-teretes, acuminatæ, densæ, glabræ, virore nitenti, ad exortum interiora versùs clausæ, necnon nervulis subtilioribus in longum striatæ.

Flores rigidis, viridibus ac coriaceis capsis primò occultantur, è quibus deinde apertis emergunt exigui, plurimi uni pediculo inhærentes, tribus rotundis è viridi albicantibus foliolis, tribus albicantibus lanuginosis staminulis dotatis constantes; odore nullo, sapore austero.

Fructus oblongo-rotundi, exigui, prunellorum sylvestrium ad instar, cuspide duro ac lignoso in vertice dotati, ad basin verò calyce viridi, in tres lacinias secto excepti, primùm virides, dein rubicundi, maturiores verò rubro-fusci, nigricantes & nitentes, cortice tenui & fractu facili obducti, ac carne albicante, dulci, farinacea referti; intra quam officulum continetur oblongum, rufum, sulco profundo in longum striatum, nucleum continens albicantem & amarum. Hi verò fructus ramis proveniunt viridibus, glabris & nitentibus, duos fermè cubitos longis, duósq; digitos latis, planis, rigidis ac lignosis, nullóque cortice vestitis, quorum tenerioribus abscissis liquor effluit pellucidus, austerus.

Provenit hæc arbor locis montanis, petrosis & arenosis ubiq; in Malabar, imprimis circa *Warapouli* & *Trevancoor*: quovis anni tempore floret fructúsque fert, éstq; non rarò ad sexagesimum annum frugifera.

Fructus

Fructus hujus arboris, quemadmodum fructus *Fausel* seu *Areka* cum folio *Betel* & calce viva à pauperibus manducantur: avidè quoque ab Elephantibus expetuntur ob *Palmito*, hoc est, medullam suavissimam ramulis quibus fructus adhærent inclusam. Cæterum folia, fructus, aliaq; arboris partes validissimè astringunt, & fluxus quoscunq; potentissimè sistunt. Insuper è foliis pileos contexunt indigenæ. *Vires & Usus.*

29. *Palmæ facie cuciofera* J. B. *Palma cujus fructus Cuci* C. B.

Κυκιόφορον Theophrasto Palmæ similis est; similitudinem habens in caudice & foliis. Sed differt ab ea: Nam Palma individua simplexq; assurgit, hæc autem ubi plusculum adoleverit dividitur & fit bifida, atq; uterq; ramus rursum subdividitur. Virgas breves, nec multas profert: Fructum fert magnitudine qua manum impleat, rotundum & oblongum, colore flavicante, succo dulcem & gratissimum, non congestum ut Palmæ, sed per singula discretum, nucleo magno vehementerque duro, &c.

Ex hac Theophrasti descriptione constat arborem cuciophoram Palmæ speciem non esse: Verùm quia Botanici omnes ad Palmam eam referunt, & pro Cuciophoræ fructum describant, qui fortasse Palmæ cujusdam sit. Nos quoq; eos secuti eam Palmis subjungemus.

Fructus quem Cucioferum vocant, describente Jo. Bauhino, pugillari est magnitudine, coloris fere melini, altera parte latiore, altera magis turbinata, Cydonium malum aliquatenus referens; Cortice polito, punctis notato, duro, cui fungosa subest substantia, medium digitum fere crassa. Nucleus minor quàm figura Clusii [sub nomine Bdellii fructûs] exprimit, Piri parvi formâ turbinatâ, nonnihil rugosus, sescunciam ferè longus, unciam latus, cortice undiquaq; obtectus, nonnihil rugoso, rufo, tenui, pelliculæ interiori Avellanarum aliquatenus simili, sub quo immediatè substantia candida, cornu instar dura [in sicca nostra] gustu sapido & suavi, ut Nucis Indicæ pulpa, aut Amygdalarum dulcium nucleus, semunciam crassa. Cavitates duas habet; alteram in totius fructûs medio oblongam, fructûs formæ respondentem, inæqualiter tuberosam, pultis ex Oryza facie, sed cornea duritie, cæteroquin inanem; alteram in parte turbinata, paulò supra priorem incipientem, & ad corticem desinentem, oblongam, exiguam, quam exactè complet corpusculum quoddam, ruffum, molle, dulce, quod germen existimamus, à quo per majorem cavernam filum demittitur, duritie, colore & sapore cum nucleo conveniens.

Cordi Nux Indica minor, Theophrasti Cuci in omnibus præterquam magnitudine & figura, cum Nuce Cocos dicta convenire nobis videtur.

Arboris Cuciophoræ descriptionem apud Recentiores non invenio. Fructus tamen Palmæ Indicæ speciem esse arguit, & quidem cocciferæ angulosæ *C. B.* De loco nihil certi traditur.

Cap. III.

Palma Indica folio bicomposito, fructu racemoso, Schunda pana H. M.

H. M.

Arbor est procera, nascens in arenosis, *radice* ex rufo obscuro cortice tecta, medio ligno molliore, fibris hinc indè vestita.

Caudex duorum hominum amplexum implet, cortice seu potiùs crustâ cinereâ obductus quæ deglubi nequit, ligno exteriore ad corticemd uriore, intimo seu medio molli.

Folia (ramos vocant) bina ordine decussato è caudice prodeunt, * pedibus suis eum ambientia quemadmodum folia *Tengæ*, & reticulato cortice, cujus filamenta ex oris pedum originem sumunt circumvestientia, suntq; ad pedem seu bases suas pediculi hi tenues ac cavi, tomentosâ rufa lanugine exteriùs obsiti, ac tactu velut coriacei, interiori superficie albicantes seu ruffi; inferiùs latiores, parte superiori, quà à caudice reflectuntur, rotundiores sunt, & duabus lacunis latis interiùs utrinque in longum striati, ex quibus versùs oppositas partes surculos foliaceos emittunt, qui angulati, & interiùs striati sunt [*surculos hujusmodi in foliis compositis ramastros appellat Jungius*] ad exortum extuberantes, exteriùs virides ac pilosa lanugine, quæ facilè deteri potest, obsiti, intus filamentis lignosis laxè pertexti, ob lignum paucum leves. * *h. e. pediculorum basibus.*

His versùs superiorem partem adnascuntur *folia*, bina ordine opposita, oblonga & velut triangula, exteriore latere longiore, interiore ad scapum seu costam breviore, quæ concursu suo ad exortum folii angulum acutum efficiunt: tertium latus folium anterius terminans, & prædicta duo latera connectens, cum interiori & breviori angulum obtusum, cum exteriori & longiori acutum efficit. Folia isthæc cuspidibus acutis eminent, suntq; contexturæ rigidæ, venis ex angulo exortûs prodeuntibus, quæ certis intervallis velut nervi eminentes, in aversa parte extuberant, superficie utraq; glabra ac viridi-fusca, & valdè nitentia.

Flores & *fructus* in capsis oblongis, quæ ex caudice supra originem surculorum foliaceorum exeunt, ac unum brachium longæ sunt, & quatuor vel quinque viridibus, scutellatis corticibus constant, simul proveniunt surculis numerosis, qui capsis apertis ex iis erumpunt ac ramo medio crassiori coronatim circumpositi, octo plus minus cubitos longi evadunt, & graves fascias constituunt, denso ordine arctè insidentes.

Flores spicei, bini ex adverso, dipetali aut summum tripetali, petalis surrectis, cuspidatis, duris, rigidis, crassis, nullis venulis striatis, intus concavis, colore primùm viridi, post rubescente, dein flavescente, alii aperti, alii clausi, atque adeò diversi coloris, alii rubri, alii cæruleo-rubri dilutiùs aut intensiùs, alii flavi.

E medio horum spiceorum foliorum emicat penicillus angustorum, flavorum, surrectorum ac striatorum foliorum, quæ instar staminum sunt.

Gemmæ fructuum juxta spiceos flores sitæ sunt, minores quam flores, rotundæ ac in ventre cuspidatæ, & cum cuspide anteriora versùs reflexæ, quæ floribus deciduis remanent ac in fructus excrescunt; ingenti numero cùm jam adulti sunt ramum onerantes, plano-rotundos surculis striatis sine petiolis adnatos, dum immaturi sunt duros ac virides, dein flavos, rubicundos & per maturitatem rubicundo-obscuros & nitentes, constantes cortice tenui, & carne intus molli & rubra, linguam acerrimè pungente ac lancinante.

Intus *semina* seu nuclei duri duo sunt, totam fermè capacitatem fructus replentes, formâ oblongi, una parte gibbi, altera qua sibi mutuò accumbunt plani, striis lacunosi, colore exteriùs rubro, ac carne intus cœrulea, albicante & rubra.

Chamærhiphen peregrinam *Clus.* D. Syen nihil aliud esse suspicatur quàm fasciam seu racemum cui adhæserunt hujus arboris fructus; cui opinioni ut probabili nos etiam consentimus.

Palma vinifera fructu ex arboris trunco spinoso C. B.

Hujus arboris fructus ex stipite pendent, Pineæ Nuci seu Ananas non dissimiles. Ad me scripsit *D. Tancredus Robinson* Arborem istam, cujus elegans Icon ex Indiâ Orientali ad Regiam Societatem Londinensem transmissa fuit sub nomine arboris *Sagewer*, esse hanc palmam, vel ei valdè similem, quòd fructus ex arboris trunco pendent, ut in Arbore *Jaca* dictâ, & folia sunt pinnata, ex adverso bina. A flore vulnerato extillat Vinum: me monuit idem Amicus hanc Arborem esse veram Palmam ob ramastros Arundinaceos, folia acuta, pinnata, palmacea; & ab hisce notis facillimè distingui à *Jacâ*, & Arbore Indica *Mamei*, *Momin*, & *Toddy* dictâ.

Hæc Arbor à genuinis Palmis differt situ fructus, qui in hâc è trunco nudus, in illis è capite seu gemmâ prodit vaginâ Spathâ dictâ inclusus.

CAP. IV.

De Palma folio plicatili flabelliformi majore.

1 *Palma coccifera, folio plicatili flabelliformi fœmina, Carimpana* H. M. *Palmeira brava fœmina* Lusitanis.

RAdice est supernè fibris capillatâ, rectà descendente, ac ramos transversos obiter emittente, cortice ac ligno nigricante.

Caudex ligno ex rufo nigricante constat, corculo in medio molli, exteriùs cortice seu crusta nigricante, quæ deglubi nequit, ut *Tenga*, obductus, ligno ad crustam duriore.

Folia (ramos vocant) decussato ordine summum caudicem coronant, pediculo quatuor fermè cubitos longo, supernè plano & nonnihil cavo, inferiùs rotundo, ac in oris ob cuspides eminentes aspero & incidente, ima parte spithamam fermè lato, summâ strictiore nec palmum latitudine excedente, prægrandia, in latum expansa, ac veluti flabellum plicata, in plicarum oris eminentibus costis asperis obducta, in anteriore parte incisa, ac in plures cuspides stricta, texturâ densâ ac crassâ, in longum venis densis striata.

Fructus externâ formâ similes sunt fructibus *Tengæ*, sed minores ac rotundiores, & in vertice nonnihil plani, calyce arcto & majori, & foliis arctè circumvolutis excepti, prodeuntes ex capsis quæ tribus foliis arctè circumvolutis constant, ac supra ex exortu foliorum erumpunt. Fructus hi exterius cortice crasso constant, cui corticula densa obducta est, in fructibus immaturis viridi-fusca, nitens ac glabra, in maturis inferiùs supra calycem nigricans & nitens, sulcis & fissuris in longum striata, superiùs in vertice ex viridi flavescens seu prorsus flava; ipse autem intus pulpam habet densam, quæ primùm mollis & alba est, dein cùm fructus probè maturi sunt, filamentis lignosis, tenuioribus ac mollibus, densè pertexta, ac succulenta, saporis subdulcis & non ingrati, odoris fortis ac ejusdem cum carne fructûs dicti *Schacca*. In medio hujus pulpæ duæ tresve nuces, oblongo-rotundæ, & planæ, pulpa intermedia à se mutuò sejunctæ consitæ sunt, constántque exteriùs operimento crasso ac lignoso, cùm vetustiores sunt poroso, ac nonnihil duro, quod in exteriori superficie filamentis lignosis albicantibus arctissimè obductum est, adeò ut minus glabrum sit quàm operimentum lignosum in fructu *Cocos*. In hisce cùm teneriores sunt intus medulla est cœrulea & transparens, crassa, mollis, gelatinæ consistentiâ, ac esculenta, saporis dulcis haud ingrati, quæ tempore valdè indurescit, adeò ut mandi nequeat.

Non est hæc arbor *Talagaba* seu *Talipot*, i. e. Arbor umbrosa Cingalensium, ut opinatus est *D. Syen*.

Locus. Nascitur in arenosis.

2. *Palma coccifera folio flabelliformi mas, Ampana* H. M. *Lusitanis* Palmeiro bravo macho.

A præcedente in eo tantùm differt, quòd loco fructuum, capitula teretia & florifera proferat, quæ ex capsis præcedentis similibus exeunt è foliorum sinubus pariter emicantibus, duas spithamas plus minus longa, & nonnihil incurva, primùm cum caulibus albicantia, dein virescentia & fractu facilia, in superficie plurimis squamulis, quæ ex intortione aperta summitatem eorum respiciunt, obducta.

Flores

Flores quos ferunt inter squamas ex suis oculis emicant in tractibus spiralibus at non signatis ac sibi mutuò parallelis consiti: suntque stellulæ, constantes tribus parvis, interiùs cochleato-cavis ac rigidiusculis foliolis, quæ primùm cum capitulo albicantes, deinde virideſcunt, constantes; continéntque in medio quinque vel sex tenuia stamina, quæ apicibus albicantibus, subflavis & grandiusculis ac striatis dotata sunt.

In hisce capitulis floriferis intra carnem proximè ex adverso oculorum florum *Gemmæ* oblongo-rotundæ, ad superficiem erectæ, quæ glabro loculamento occlusæ sunt, continentur, quorum oculis flores inserti sunt.

Capitula isthæc & figurâ & texturâ suâ se genuinos julos seu nucamenta esse produnt: unde arborem hanc à præcedente specie distinctam esse non concedimus. Stantibus ergo naturæ legibus à Morisono exhibitis non necesse est ut hæ arbores disjungantur, cùm altera florifera tantum sit, altera fructifera; sexu distinctæ, non specie: quod idem & Salici & Palmæ dactyliferæ, & aliis præterea arboribus accidit. At verò si fructum respicias secundùm leges istas Palmæ ad diversa genera reducendæ sunt. Aliæ scilicet ad Pruniferas, quarum fructus pulpâ humidâ molli officulum ambiente constat; Aliæ ad Nuciferas, quarum fructus pro exteriore etiam tegumento materiam habet ficciorem. At neq; figurâ conveniunt Palmarum fructus, ut earum descriptiones attendenti manifestum fiet, neq; officulorum seu seminum numero: Alii enim & quidem pleraq; simplex officulum habent, alii geminum aut etiam plura.

3. ***Palma montana folio plicatili flabelliformi maximo, semel tantùm frugifera. Codda-Panna, sive Palma montana Malabarica*** H. M. ***Cingalensibus*** Talagas & Talagaiia, & Talipot. ***An Palmam referens arbor farinifera*** C. B?

Panna Malabarensibus generale nomen est, quod cuiq; Palmæ speciei attribuitur.

Magnam habet quoad folia similitudinem cum *Carimpana* & *Ampana*. Folia autem, cùm arbor in summo vigore est, latitudine quatuordecim, & excepto spinoso pediculo longitudine octodecim pedes superant.

Postquam arbor hæc intra annos triginta quinq; aut sex ad 60 vel 70 pedum altitudinem excrevit, nullis interea floribus aut fructibus prolatis, è medio ejus apice novum quasi caudicem emittit, qui trium quatuórve mensium spatio ad 30 circiter pedum mensuram assurgit, quo tempore folia pleraque decidunt, ac arbor altissimo ac lævigato malo planè similis est. Dein novus hic caudex, duodecim aut tredecim circiter hebdomadum decursu, undiq; longos, rotundos ac læves ramos, nullis foliis aut ramulis lateralibus ornatos emittit, quorum inferiores viginti pedum longitudinem obtinent. Atq; ex his ramis demum plurimi ramuli prodeunt, qui copiosissimis ac exiguis albicantibus flosculis, in fasciculos quasi collectis, ternis quaternísve contiguis, tribus foliolis sexque staminibus dotatis, instructi, jucundum exhibent spectaculum. His autem flosculis post tres quatuórve septimanas decidentibus exiguæ succedunt baccæ, quæ indies augentur, & sex circiter mensium spatio perfectos ac maturos exhibent fructus: quibus delabentibus novus hic caudex emarcescit, totáque arbor emoritur. Sunt autem fructus exactè sphærici, cortice glabro, viridi, carnoso, aquoo, succulento, subpingui ac subamaro vestiti; nucleus verò qui hoc fructu continetur, satis magnus, rotundus, albicans ac eburneus, carne dura & ossea infercitur: medullare autem corculum nunquam induratur, sed tempore consumitur, & cavitatem relinquit.

Hujus arboris ejúsque partium omnium in initio & prima germinatione, in incremento, in statu & vigore, ínque declinatione delineationes accuratissimas, duodecim tabulis æneis comprehensas, exhibent Horti Malabarici auctores.

Nascitur hæc arbor locis montanis & petrosis in Malabar, nimirum *Mangatti, Tintsjour, Katour,* & pluribus aliis locis. Crescit quoq; in insulæ *Zeilan* provinciis *Menda Corla, Agras,* & juxta *Bboudou Malec,* seu *Adams pico.* Floret indifferenter quocunque anni tempore, quanquam in Augusto non rarò hi flosculi observentur, qui intra quatuordecim menses vix maturos exhibent fructus. Una autem arbor plusquam viginti millia fructuum producit. *Locus.*

Foliorum hujus arboris apud indigenas frequentissimus usus est ad homines inumbrandos: integrum autem folium istius magnitudinis est ut decem pluribúsve hominibus umbraculi loco inservire queat: quem in finem incolæ extremas folii lacinias consuunt, ut rotunditatem quandam acquirat quo faciliùs sub ejus tegmine aliquot homines ab imbribus radiisque Solaribus defendi possunt. Insuper folia ædium tectis inserviunt; necnon pro chartaceis philyris Malabarenses iis utuntur, adeò ut eorum libri non ex libris, hoc est, arborum corticibus interioribus, ipsi ligno adhærentibus, sed ex hujus arboris foliis conflentur, admodum durabiles, & si bene asserventur pæne perennes: quibus ferreo stylo suos characteres imprimunt, unde superiore cuticula dehiscente literæ insignatæ remanent. E fructibus autem globuli ad armillas, brachialia, monilíaque pro Domicellis [virginibus & matronis] tornantur, iíque lævigati & rubro colore tincti, pro genuino rubro corallo imperitis facilè obtruduntur. *Usus.*

Cæterùm arbor hæc in Medicina vix ullum habet usum: nihilominus tamen succus è surculis fructiferis expressus vomitum excitando conducit ex morsu serpentis vertiginosis ac delirantibus. Fructuum theca tenella adhuc si discindatur liquor exstillat, qui radiis solaribus in substantiam duriorem condensatus, ac mulieri gravidæ exhibitus fœtum necat & potenter expellit.

Arbor hæc à *Roberto Knox* Navarcho, qui viginti annos in insula *Ceylon* captivus detinebatur, in Historia quam publicavit istius insulæ satis accurate descripta est. Hujus arboris (inquit) folium admodum tenax est & molle pergameni instar, & ut commodè circumferatur ab itinerantibus mirabiliter conformatum. Quamvis enim cùm extenditur tantæ latitudinis sit ut vel viginti homines protegat & inumbret, est tamen flabelli in modum plicatile, usque adeò ut in magnitudinem brachio humano non majorem contrahi possit, & præterea levissimum est, ut in partes dissectum in manibus facilè gestetur. Integrum folium expansum circulum propemodum implet; verùm partes quas secum circumferunt triangulares sunt, eas autem capitibus superimponunt, acutiore angulo antrorsum

trorſum directo, quò faciliùs arborum & fruticum denſorum ramos obvios penetrent & viam aperiant. Milites ea perpetuo ſecum circumgeſtant tum ad pluvias defendendas, tum ad tentoria ſub quibus internoctu quieſcant. Flores graviter admodum olent, & propterea Cingalenſibus adeò ingrati ſunt & odioſi, ut ſiqua arbor eorum domiciliis vicina creſcat, florendi tempore eam exſcindunt, nulla fructuum ratione habita.

Medulla arboris antequam floret, (eſt autem tota ferè medulla pauco ad corticem ligno) eſculenta eſt. Pinſunt eam in mortario, ut veteres frumentum ſolebant, & è farina panes ſeu placentulas conficiunt, quæ in clibano aut ſub cineribus coctæ, panem ſimilagineum ſapore referunt. In inopia Oryzæ ante meſſem frumenti vicem indigenis ſupplet.

Hinc forte Arbor hæc *Palmam referens arbor farinifera C. B.* fuerit à Cluſio deſcripta exot. *lib.* 1. *cap.* 3. quæ in Ternate inſula Æquatori proxima provenit, cujus ſummum faſtigium in caput orbiculatum inſtar Braſſicæ capitatæ extuberat, in cujus meditullio farina, è qua panes fiunt, ſicut etiam apud Amboenſes & panes & alia cum lacte fercula conficiuntur: Quamvis deſcriptio hæc minimè quadret noſtræ huic arbori, ſed potiùs Palmæ nobili ſeu Regali Barbadenſi, de cujus medulla farina non fit. De eadem arbore farinifera *C. B.* accipienda eſſe quæ Cluſius habet Exot. *lib.* 1. *cap.* 16. vel locus indicat. Arborem quandam in inſula Ternate naſci, quam reciſam in multas partes findunt, quas malleis ex craſſa arundine factis contundunt, atque indè eliciunt velut farinam quandam, ipſis *Sagge* appellatam, ſcobi lignorum quæ ſerrâ reſecta ſunt ſimilem, ex qua panis ſatis albi placentas quadrangulas conficiunt Palmi magnitudine, quibus non modò veſcuntur, ſed magna ferè ex parte mercimonia ſua exercent.

De farina *Sagu* facta ex medulla Arboris Palmam referentis, ex qua panem Amboenſes conficiunt guſtui gratum, & boni nutrimenti. Vide Additamenta ad curas Cluſii poſteriores. Ditiores depſunt hanc farinam cum lacte ex ipſa arbore hauſto madefactam, quod pani multum gratiæ addit.

Arbor adeò mollis eſt materiæ & corticis ut eam cultello menſario pæne tranſcindere potuerunt nautæ. Huc referendam putat Cluſius arborem eam cujus meminit M. Dolus Venetus *lib.* 4. ſui Itinerarii, de regno *Faufur* agens, his verbis.

In ea (inquit) provincia vaſtarum arborum genus eſt, quas duorum virorum ulnæ vix amplecti queant. Harum adempto cortice, qui tenuis eſt, ſuccedit ligni materies, tres digitos per totum arboris ambitum craſſa, medullam in ſe continens farinaceam, ſimilem cariei lignorum. Hæc in figulinum vas aquâ plenum injecta baculo agitatur, ut furfures & reliquæ ſordes ſupernatet, puráque farina ſubſidat. Effuſa deinde aquâ fit è repurgata farina maſſa, ad varii generis edulia conficienda idonea, pani hordeaceo colore & ſapore ſimilia. Illius arboris lignum ferro conferri poteſt, nam in aquam injectum illico ſidit & mergitur, directéque ut Arundo Donax finditur. Ex eo incolæ lanceas ſibi parant, &c.

Cæterùm & Palmarum Braſilienſium Iraiba Piſonis & Urucuri-iba *Marcgrav.* medullæ farinam ſuppeditant.

Cùm ergo tot ſint Palmæ fariniferæ ſpecies, an Amboenſis illa ſit Todda panna Malabarenſium, an Codda Panna eorundem ſeu Talipot Cingalenſium, an verò Arbor ab utraq; ſpecie diverſa nobis nondum conſtat: non video autem cur non eadem poſſit eſſe cum *Codda Panna* dicta.

Ex quo hæc ſcripſi me monuit *D. Tancredus Robinſon*, Arborem iſtam, cujus elegans Icon ex Indiâ orientali ad Regiam Societatem Londinenſem tranſmiſſa fuit ſub nomine Arboris *Sagou* ſeu *Zagu*, non eſſe *Coddam pannam* folio plicatili flabelliformi Hort. Malab. ſed potiùs *Toddam pannam* H. Mal. foliis pinnatis, fructipromo cono è multis linguiformibus involucris (veris fructuum loculis) compoſito; & caudice in protuberantes annulos diſtincto.

4. *Palma Braſilienſis prunifera folio plicatili ſeu flabelliformi, caudice ſquamato.* Caranaiba & Ananachicarivi *Braſilianis* Marcgrav. Piſon.

Arbor eſt Palmæ dactyliferæ magnitudine & altitudine, *ligno* duro, ruſo ſeu brunno, craſſis nervis intus conſtante, nullius uſus; *cortice* exteriùs gryſeo, & cartilagine à terra ad quoddam ſpatium ſquamato, ſquamis ordine cochleatim poſitis, quæ primò longiores, ſucceſſu breviores fiunt, imò tandem decidunt, ſupernè initio facto; nam arbores adultiores caudicis medietatem ſuperiorem habent glabram ut *Cocoiro*, inferiorem ſolùm ſquamatam, ſquamæ autem nihil aliud ſunt quàm reliquiæ ramulorum [foliorum veriùs] qui decidunt arbore in altum aſſurgente enaſcentibus aliis. Ramus quilibet [rectiùs pediculus folii] duos vel tres pedes longus, compreſſus, in utroque latere acuto duris ſpinis nigris armatus, figurâ dentiſcalpium referentibus: unum in uniuſcujuſq; rami [folii pediculi] extremitate folium rotundum figurâ, & ità plicis donatum ut manuarium fœminarum flabellum referat, viridis coloris, ab extremitate ad medietatem ferè introrſum ſectum in multa carinata ſegmenta, foliis Palmæ dactyliferæ ſimilia: quodlibet ex his ſectis foliis circa duos pedes longum eſt. Arbor in ſummitate ramos ſuos, [rectiùs folia] quaquaverſum in orbem expandit, ſurſum, deorſum & ad latus, ut Palma dactylifera.

Inter ramaſtros ſeu folia ramuli prodeunt longiores, quatuor, quinque, aut ſex pedes alti, in multos ſurculos, lanugine albeſcente obductos expanſi alternatim, & quaſi è vaginula prodeuntes, in his exiſtunt *floſculi* pallidè flavi ſine pediculis, tribus foliis conſtantes. Poſt hos proveniunt *fructus*, figurâ & magnitudine Olivæ, dum virides amari, nec edules, nec ullius uſûs; at maturi nigreſcunt, & indigenis eſculenti evadunt. Secta hæc arbor nunquam renaſcitur è caudice; tardè quinetiam creſcit & longo tempore opus habet ut grandeſcat.

Uſus. Folia ſerviunt ad tegendas caſas & corbes faciendos.

Piſo duas ſpecies pingit, & ſibi notas ſcribit, ſibi invicem multùm ſimiles, niſi quòd mira foliorum & corticis conformatione diſcrepent.

Utriuſque arboris ſcapus interior egregiè flammam concipit, & inſtar facis diu fovet, ità ut mihi (inquit) per deſerta peregrinanti ſolatio fuerit, non ſolùm ad illuminandum, ſed ad abigenda quævis inſecta, & ſerpentes nocte vagantes.

Huic

Huic valdè similis est si non eadem Palmæ tertia species, *Latanier* dicta *Rocheforti.* Folia expansa ad pediculum rotunda sunt, extremo plicatilia flabelli in modum, pediculis magnis adnexa, qui è filamentis quibusdam trunci caput cingentibus exeunt. Hæc in fasciculos colligata casis integendis serviunt: membranæ seu cuticulæ pedunculis detractæ, cribris, canistris seu sportulis, aliisque vasculis curiosis texendis idoneæ sunt, quæ Indi inter rariora sua & pretiosiora supellectilia habent. E ligno ipsius arboris, ut & *Palmæ Francæ* dictæ, arcus efficiunt, & clavas quibus ensium loco in conflictibus utuntur, *Zagayas* etiam, quæ sunt lanceolæ quædam, quas in hostes suos manibus projiciunt; quin & sagittarum acies eo muniunt, quo non minùs penetrantes evadunt quàm si chalybe cuspidatæ essent. *Usus.*

Cap. V.

De Palma Humili.

1. *Palma humilis Hispanica spinosa & non spinosa* J. B. *Palma minor* C. B. *Palmites sive Chamærrhiphes* Ger. *Palma humilis sive Chamærrhiphes vel Palmites* Park. *Palma folio plicatili seu flabelliformi humilis.* The Dwarf-Palm.

FRuctus Chamærhiphes quos habuit J. Bauhinus magnitudine erant & figurâ olivari, triplici cortice obtecti: extimus colore castaneæ, in ruffo nigricans tenuis est: huic alter subjacet crassior, colore cinereo, in fila ductilis: tertius ad nucis moschatæ colorem accedit, nucleum obvestiens duritie cornea, sapore dulcem, album, quem percurrunt lineæ ruffæ breves, ex iisque una cæteris longior ad centrum pertingit.

Folia, quæ sicca asservavit, ità erant digesta ut muscarii instar ex pediculo uno seu manubrio triangulari, non multùm crasso foliorum densè stipatum agmen assurgat, quorum singula semunciam lata, striata, bifida aliquando, longitudine cubitali in cultratum mucronem desinebant.

Folia nobis observata in locis natalibus, & è scopis vulgò venalibus exempta cuivis observatu facilia, ad pediculum palmi unius spatio integra sunt, deinde finduntur in folia qualia describit J. Bauhinus; ubi autem tela folii integra est ad pediculum, flabelli in modum in plicas componuntur, plicæque foliorum diversorum speciem exhibent.

Hoc & J. Bauhinus alibi expressit, Quædam inquiens folia dividuntur, sed aliqua tantùm ex parte, non ex toto, ut relinquat Palmæ manûs latitudinem præter digitos, ut in humili genere apparet.

Planta ipsa ad cubiti altitudinem & ampliùs assurgit, inferiore parte (ut aiunt) crassior, superiore tenuior. Flores edit ex obliquo è capillacea quadam coma emergentes, & racematim cohærentes, quibus fructus succedunt Palmulis vulgatis minores. Pars radici propinquior in globum extuberans internum germen quoddam, quod Cerebrum vocant, innumeris ferè involucris circumseptum habet, tenerrimum, sapidum, suavi Carduorum gustu, proinde secundis mensis pro bellariis estur cum Pipere & Salis momento, & ad Venerem excitandam haud parum præstare creditur. Bellonius Alexandriæ in Ægypto crudam mandi ait.

In insula parva ad Promontorium Siciliæ Pachynum, inque maritimis Etruriæ observavimus non hanc speciem sed quæ foliorum pediculis spinosis est: eandem etiam esse puto quæ in Hispaniæ maritimis oritur: nam foliorum ex quibus scopæ illinc ad nos allatæ fiunt, pediculi spinosi sunt.

Bellonius duas distinguit species nimirum, 1. Hispanicam non spinosam, quam à J. Bauhino descriptam dedimus; 2. Creticam spinosam. C. Bauhinus unam tantùm agnoscit speciem: Et revera quotquot nos observavimus vel in Italia, vel in Sicilia, vel ex Hispania allata folia pediculis erant spinosis. Scopæ tamen Hispanicæ è duum generum foliis, aliis majoribus & mollioribus, aliis minoribus & durioribus compositæ videntur, ambobus tamen pediculis spinosis insidentibus. Verùm hoc curiosiùs observandum propono.

Folia ad sportulas, tegetes & scopas parandas incisa sunt: sunt enim ad verrendas domos non solùm peridonea, sed etiam utilia, quòd non confringantur, neque deterantur nisi tempore longo. *Usus.*

Baccæ sua adstringente vi dantur contra omnes corporis fluxiones.

Chamærhiphe peregrina *Clus.* vide Palmam Indicam folio bicomposito, fructu racemoso sive Schunda pana *H. M.*

2. *Palma humilis spinosa,* Aiicara *Brasiliensibus dicta* Marcgrav.

Marcgr.
Foliis est Sigilli Solomonis. In septem, octo aut novem pedum altitudinem assurgit, caudice satis crasso & acutissimis spinis ubique munito, unum etiam atque alterum de se spargens ramum majorem: Per intervalla autem ambiunt ramuli fruticem, duos, tres aut quatuor pedes longi, aduncis & deorsum versis spinis viridibus cum cuspidibus brunnis splendentibus: in his ramulis *folia* sunt, interdum bina opposita, interdum unum solitarium, inodora, sesquipedem longa, duos & semis circiter digitos lata ubi latissima, foliis Sigilli Solomonis aut Lilii convallium consistentiâ & colore planè similia, & in medio nervum secundùm longitudinem habentia: tres aut quatuor etiam acutissimæ spinæ rectæ muniunt folium inferiùs. Extremitas autem ramulorum ad unius circiter pedis longitudinem caret foliis, itidem spinosa, & in modum sagittæ tripliciter figurata.

Folia hujus plantæ antequam se pandunt arctè sunt complicata in modum foliorum Palmæ, ramulo adhærentia, deinde se explicant. Hinc inde in hoc frutice provenit siliqua, pedem aut quindecim digitos longa, teres, duos aut tres digitos crassa, & in utraque extremitate acuminata, paulùmq; incurvata,

incurvata, ubique per ambitum acutissimis spinulis obsita, primò viridis, dein nigrescit, & sponte se aperiens promit ramum ex se, more & modo Palmæ nuciferæ in multos ramulos distributum coloris ex flavo albescentis, cui *flosculi* multi, hinc copiosi globuli fiunt, qui in fructus abeunt, *quorum formam & consistentiam Auctor non descripsit.*

Vera & genuina Palmæ species esse videtur: nec obstat quod unum aut alterum ramum majorem de se spargat: hoc enim Palmæ etiam dactyliferæ interdum accidit, estque insolitum & merè accidentarium, naturæ aut lasciviientis aut deerrantis effectum: ut aliquoties etiam monuimus.

Alias adhuc Palmarum species partim è Jo. de Laet Indiæ Occidentalis Descriptione; partim è Purchasii nostri Navigationibus producit Johnstonus Dendrol. *lib.* 2. Verùm quoniam imperfectè admodum descriptæ sunt, ut nesciam an à præcedentibus distinctæ sint nécne, omittendas censui. Earum quas meminit J. de Laet in insula Maragnana nascentium nomina barbara sunt, 1. *Meuruty-uve.* 2. *Ynaia.* 3. *Carana-uve.* 4. *Ovacurii.*

Palma Manicam Hippocraticam referens C. B. *Palma saccifera* Clus.

An hæc planta in Americæ Insulis nasci dicta sit genuina palma, multùm dubito; cum nulla pars describitur ab autoribus præter folliculum seu fructus thecam.

Cap. VI.

De Arbore melonifera Mamoerâ & Papaia dictâ.

1. *Mamoera mas & fœmina* Ger. Park. Marggr. *Arbor Platani folio, fructu Peponis magnitudine* C. B. *Item Ficuum specie fructus Peruanus* ejusdem. *Papaia Peruanis* J. B. *Papaia* H. M. *Pino guacu* Pisoni. *Papaya Orientalis, sive Pepo arborescens* Col. Annot. in Recchum. *Mamoeira mas* Marggr. *Ambapaia* H. M. **The male Papa Tree.**

Marggr. H. M.

R*Adix* rectâ in terram descendit, constans cortice & carne albicante, humida, pingui, sine ligno, saporis & odoris oleosi, gravis & ingrati.

Caudex assurgit ad altitudinem viginti & plurium pedum, pedem circiter crassus. *Cortex* cinereus est, satis lævis & Juglandis æmulus, in summitate autem, ubi folia circumstant, aliquantulum ruffus: *densus, viridis* H. M.

Folia pediculis insident rotundis, cavis, rufescentibus, satis crassis, ferè directè à caudice extensis, sursum interdum & deorsum vergentibus 1, 2, aut etiam 2½ pedes longis, ambitu orbicularia, pedem lata, in sex aut septem lacinias incisa, quæ singulæ anteriùs cuspidatæ sunt, & septem iterum incisuras habent, texturâ tenuia, mollia ac tenuia, & lætè viridia.

Folia nova è summitate caudicis semper erumpunt, vetustioribus quæ in inferiore parte stirpis sunt deciduis, & notas albicantes in ejus cortice viridi relinquentibus, ut inferior trunci medietas nuda sit, superior foliis vestita.

Flores petiolis tenuioribus teretibus, tres spithamas longis, dilutè viridibus, in medio tubulo pertusis, ex alis foliorum ortis insident, multi, conferti, pedicellis brevibus, albicantes, odoris grati, quinque petalis oblongo-rotundis, in stellæ formam expansis compositi, calyce parvo, arcto & è viridi fusco excepti. Marggravius colorem pallidè flavum, ceræ æmulum flori attribuit. E medio flore emicant *staminula* decem brevissima, ad unguiculos petalorum in duplici serie affixa apicibus totidem, oblongis, pallide flavis insignes.

Tempus. Floret toto anno, fructus fert nullos. At Marggravius falsum esse scribit fructum ferre nullum, uti & fœminam non ferre fructum nisi mas adstet. Contrarium enim, inquit, me multiplex experientia docuit.

At nos utrumque verum credimus: possunt tamen fortasse nonnullæ arbores androgynæ dari, quæ & flores & fructus proferant; quomodo urticis accidit, quarum nonnullæ mares flores sine fructu, aliæ fœminæ fructus sine flore, aliæ androgynæ tum flores tum fructus sed à se invicem sejunctos & remotos proferunt.

Locus. Nascitur in arenosis; *H. M.* ubique in sylvis obvia est; *Marggr.*

2. *Mamoeira fœmina* Marggrav. *Papajamaram* H. M. *Arbor Melonifera* Bontii. **The female Papa Tree.**

Mari similis est caudice & foliis, [minùs excelsa & caudice graciliore *H. M.*] foliis plurimùm majoribus. *Flores* fert non in pediculis longis, sed ad ipsum caudicem ex alis foliorum egressos, magnitudine florum Gladioli, quinque petalis oblongis, flavis [albicantibus H. M.] ligulæ instar angustis, in cuspidem contractis, extrorsum & deorsum cum cuspide reflexis & contortis constantes, odoris jucundissimi. In medio stamen ovale est, pallidè flavum, magnitudine nuclei Pruni, cui insidet corona egregia flava.

Calyx quo continentur quinque brevium cuspidum est, qui petalis decisis fructum inferiùs complectitur.

E medio cujuslibet floris nascitur fructus, nec petala decidunt antequam fructus Juglandis magnitudinem consecutus est, manente quoq; ad tempus stamine floris in umbilico fructûs.

Fructus

Fructus ita caudici adnati referunt mammas, unde & nomen meruerunt apud Lusitanos. Magnitudinem acquirit Mali cotonei aut vulgaris Melonis, & ejusdem figuræ: immaturus est viridis, & incisus exsudat lac, maturus ex viridi flavus, carne lutea instar Melonum, densa & solida. Cortex eodem modo separatur & fructus dividitur, grandi intus cavitate.

Semina in interiori superficie inter fungosam carnem numerosa, in quinque series disposita, ad 120, 130, aut plura in uno fructu, ovalis figuræ, magnitudine Coriandri, superficie rugosa seu aspera, fusca, nucleo intus albo, singula involuta in membrana albicante, transparente & nitente, quæ detrahenda est siquis semina velit servare. Saporis sunt ejusdem cum Nasturtio aquatico nostrate.

Pulpa eadem est quæ Melonum tum colore, tum sapore, sed inferior. Fructus crudus edi potest, sed utplurimum solus, aut cum carnibus coquitur, sed non magni fit ob abundantiam.

Arbor toto anno fructibus onusta cernitur, & semper etiam floret.

Ex quolibet semine annuo spatio habetur Arbor fructifera, nulla autem durat ultra quatuor annos. Signum mortis est quòd cacumen sponte corrumpatur.

Rarò reperitur arbor habens plus quàm unum aut alterum ramum, maxima pars ramis caret, atq; ità speciosiores sunt.

Arbor cucurbitifera Ficus Nigritarum Theveti *J. B.* huic eadem videtur.

Papayæ Orientalis fructum Petrus de la Valle ità describit. *Columm. Annot. ad Recchum.*

Vulgari nostro Melopeponi similis est, sed minor, ovali effigie, lævi & virente cortice, nullis aut vix apparentibus striis. Interna parte carnem habet Aurantii colore saturo, sapore dulci, nostratibus simili, sed quid amplius aromatici præ se ferente. Fructifera etiam satis est arbor, & semen colore nigrescente dum recens, & postea ad castaneum dilutum inclinans colorem, quod Coriandri semen æquat crassitie, verùm oblongius & densè asperum; medulla candicante, sapore dulci, ad oleosum accedente.

Rochefortius duplicem *Papayer* distinguit, unam quindecim aut viginti pedes altam & pro altitudine satis crassam, minimè ramosam foliis tripartito divisis Ficûs ferè in modum, pediculis longis appensis, qui digiti crassitudine sunt & intus concavi: Fructu mali Cydonii magnitudine, è summo trunco in circuitu enascente.

Alteram huic similem in insula S. Crucis nascentem pulchriorem, foliis crebrioribus onustam, fructu Melonis magnitudine, nec minus delicato gustu, cortice exteriore flavo, lineis quibusdam viridantibus distincto, innumeris granulis rotundis glutinosis & molliusculis, sapore acri & aromatico intus repleto.

Nonnulli fructibus crudis vescuntur, verum delicatiores cum Sacccharo præparatis. Ventriculum roborant & concoctionem promovent. *Vires.*

Cap. VII.

Varias arbores Meloniferas seu Cucurbitiferas continens.

1. *Guanabanus Scaligeri* J. B. Park. *Baobab* Alpini. *Baobab sive Abavi Clusii* J. B. *Abavo arbor radice tuberosa* C. B.

HAnc arborem Scaliger stipite proceram esse ait, folio magno, oblongo: fructum ferre Melonis magnitudine, cortice coloris viridis, splendore Cydonii, digitalis crassitudinis: carne intus candida, dulcedine lactis coacti: semina continere faseolacea. J. Bauhinus fructum à Bern. Paludano missum pro Guanabano Scalig. sic describit.

Fructus est Cucurbitæ formâ, cubitalis ferè longitudinis, pugillaris crassitudinis, cujus cortice cucurbitino minimùm duro detracto medulla in conspectum se dat, ex albo tantillum pallescens, non ingrata aciditate prædita, in pulvisculum vetustate fatiscens, cui *semina* immerguntur, pertinaciter hærentia, turgidula, renum figuram imitata, cortice si ungue radatur obducta nitidissimo, coloris nigri, quibus nuclei insunt candidi, callosi, saporis strobili dulcis, tenui pelliculâ obvoluti. Cæterùm grana adhuc medullâ involuta filis appenduntur tenuibus, quanquam semina sola nequaquam observavimus filis illis annexa.

Alpinus arborem quæ fructus *Baobab* dictos fert, foliis esse ait magnitudine ac figurâ Arantiis valdè similibus: in Æthopiæ inflammatis locis nasci.

Fructus recenter ab arbore excisus gustui admodum gratus est, acido sapore, quem contemperant divites saccharo: sitim valenter extinguit, multùmque refrigerat. Ibi eo utuntur ad omnes calidos affectus, febrésque putridas, præcipuè pestilentes, tum ejus pulpam cum saccharo comedentes, tum succum expressum cum saccharo potantes, vel ex eo paratum syrupum accipientes. Cayri pulpâ in pulverem redactâ utuntur ad prædictos affectus & ad Lienteriam, dysenteriam, aliósque fluxus alvi & uteri. *Vires & Usus.*

Huic cum C. Bauhino eandem specie esse opinor

Abavum Æthiopicum fructum Bello J. B. *quæ Abavo arbor radice tuberosa* C. B. *Baobab sive Abavi* Clus. J. B.

Pulpa friabilis in pollinem facilè resolubilis, acida ori grata, semina renibus animalium similia conveniunt: differt corticis duritie cucurbitina, quæ ab ætate esse potest, & pulpæ colore subrubro, qui etiam fortè vetustate mutatur. Locus utrique Æthiopia. *Abavi* fructus pediculo crasso & firmo arbori adhæret, ad quem sulcorum rudimentum cernitur, in quibus lanugo quædam inest, ut in cotoneis malis; reliquo corpore, in quo nulli excurrunt sulci, lævi.

Planta

Plantæ è semine natæ Bello prima folia habuerunt mali quidem Citrii foliis similia, nullo pediculo subnixa. At ubi caudex pedalem altitudinem acquisivisset in ramos spargi cœpisse ait, foliáque protulisse longiore pediculo prædita, & illa non singularia, sed initio bina, deinde terna, quaterna, & tandem quina ex eodem pediculo prodeuntia, quemadmodum in Pentaphylli, Lupini, Castaneæ equinæ foliis videre licet, quorum medium reliquis majus est, deinde illi utrinque proxima. *Hoc insolens non est in aliis plantis foliis compositis donatis, ut prima quæ exeunt folia simplicia sint & singularia, deinde paulatim foliorum partialium numerus in eodem pediculo augeatur, donec ad justam summam perveniat.*

Radice firmabantur singulari in arborum genere, nimirum rotundâ, tuberosâ, ovi magnitudine, appendicibus paucis & tenuibus utrinque exeuntibus, cortice tenui vestita, quem tenuissima pellicula fuliginei coloris tegebat, qui facilè digiti attritu detergitur, ut tunc radix alba appareat, carnosa, substantia Rhaphano simili, sed tenerior, in qua per transversum secta multæ lineæ à centro ad circumferentiam ductæ conspiciuntur, ut in Rhaphani radice. Præmansa tota ferè in aqueum succum vertitur, subdulcem, terrei odoris, quíque in ore astrictionem quandam relinquit, non sine exiguo caloris sensu, salivámque copiosè elicit. Ligni materies satis infirma esse videtur, quapropter inter eas arbores hanc recensendam judico quæ brevi incrementum sumunt, & fortasse etiam brevi senescunt.

Baobab sive *Abavi* Clusii, (quæ huic proculdubio eadem arbor est) descriptionem vide apud ipsum in exoticis, *lib.* 2. *cap.* 1.

Hæc arbor congener est & valdè similis Mamoeræ dictæ seu Papayæ Orientali *Columnæ* notis in Recchum, specie tamen diversa; nam & pulpæ colore differt, & pediculi longitudine. Fructus etiam *Baobab* sive *Abavi* Clusii brevi quadam lanugine seu flore virescente obsitus erat; cujus in Mamoeræ fructûs descriptione nulla mentio.

2. *Higuero Oviedi* J. B. *Arbor Indica fructu Cucurbitæ forma & sapore* C. B. The Calibash Tree.

Arbor est prægrandis veluti Morus nigra, fructum ferens Cucurbitæ rotundæ, interdum oblongæ, similem. Ex eo pateras & alterius generis vasa conficiunt Indi. Materie est robusta atque apta sedibus, subselliis Ephippiis, aliísque operibus fabricandis, Mali etenim Medicæ aut Punicæ materiam esse diceres. Cortice facilè delibratur. Folio est longo, angusto per extremum latiore, à quo ad pediculum usque paulatim angustius fit. Indi in aliorum fructuum penuria interdum hujus carne vescuntur, quæ Cucurbitæ carni cùm adhuc viret similis est, Corticis etiam color & forma Cucurbitæ. Maximus ejus fructus libram aquæ continere potest, minimus pugnum non excedit magnitudine.

Locus. Vulgaris est in Hispaniola, reliquísque insulis & Americæ continente.

3. *Chivef Theveti* J. B. *Ficui Nigritarum similis fructu magno Meloni pari* C. B.

Si modo rectè describatur folio eximiè viridi, exquisitè rotundo, aureo nummo Gallico pari: fructu magno Meloni pari, suavissimo, cùm manditur Mannæ modo in ore liquescenti, seminibus Cucumeris nostratis, cortice cùm maturuit croceo; à prædictis arboribus Cucurbitiferis specie distincta est.

4. *Choyne Americana* J. B. *Laurifolia Americana pomis capitis magnitudine* C. B.

Fructum fert magnitudine mediocris Citrulli, qui quamvis elegans non tamen edulis est, figurâ ovi struthio-cameli, ex quo Indi pocula conficiunt, & instrumentum *Maraca* dictum quo in superstitione sua utuntur: Folia Laurinis similia.

Frequens est in regione Americanorum quam Morpionem vocant.

Clusius hujus fructus historiam non malè Guanabano convenire videri tradit.

5. *Arbor folio Lauri, fructu Cucurbitæ ex Guinea* J. B. *Laurifolia Guinensis* C. B. *Clus.*

Juglandis arboris celsitudinem æquare, nec dissimili cortice tectum esse ferunt: Folia Laurinis habere similia; ad quorum exortum fructus in ramis nasceretur, initio quidem viridis, per maturitatem ex flavo spadicei coloris interdum etiam nigris maculis conspersi, interna parte fuliginosi, & nihil continens præter nigrum quendam pollinem. Mali magni similis erat, & orbicularis pæne formæ, crasso satísque firmo cortice præditus; levis admodum pro sua magnitudine.

Hæc Arbor & præcedentes an ad hunc locum pertineant necne, non satis scio: suspicor potiùs non pertinere. Verum cùm fructus Melonum aut Cucurbitarum figurâ & magnitudine æmulas proferant Mammoeræ dictæ impræsentiarum subjungendas duxi. Ad Arbores pomiferas fortè reduci possunt.

CAP.

Cap. VIII.

Ambaiba Brasiliensibus Marggrav. Pison.

Arbor hæc elegantem nanciscitur altitudinem, & ferè rectam, utplurimùm & sine ramis; quædam tamen & ramos habent, sed in summitate tantùm.

Cortex exterior similis ficui, constans primùm cuticula tenui & cinerea, & sub eâ crasso, lento, ac viridi cortice. Lignum album est instar Betulæ, verùm molle, & quod facilè potest scindi.

Caudex mediocris crassitiei, & totus intus cavus à radice ad summum usque, & cavitas illa per interstitia semidigiti ubique distincta est transversali membrana; in cujus medio foramen rotundum magnitudine Pili. In hac cavitate reperiuntur semper formicæ rubræ; ipsa coloris est hepatici. Versùs summitatem *folia* circumposita ut in *Mamoeira*, quodlibet innitens suo pediculo, satis crasso, unum, duos & plures pedes longo, exteriùs ruso, interiùs spongioso. Ipsum folium latum, rotundum, magnitudine integri folii chartæ expansi, aut etiam majus, in novem aut decem lacinias sectum, quarum centro infixus pediculus, à quo per singulas lacinias nervus rufus tendit per longitudinem, & venæ eminentes per obliquum; superiùs sunt saturatè viridia, & inferiùs cinerea, & videntur colorem in toto habere qualem sanguis cum aqua mixtus, hispida ut folia Ficûs, in extremitate laciniarum lineâ cinereâ sunt fimbriata. In summitate arboris cavitas continet medullam albam, succulentam & pinguem, quâ Nigritæ vulnera sua feliciter curant.

Incrementum autem sumit arbor hoc modo: in summitate arboris existit theca oblonga, foliacea, incana, quæ continet in se unum folium, & duas, tres, vel quatuor minores thecas. Exteriore theca se aperiente arbor folio augetur, & sensim fit altior; folium autem hoc in theca adhuc absconditum orbis mensalis magnitudinem habet; cùm theca naturâ suâ aperitur, egregiè complicatum ac reconditum jacet, & quod jucundissimum spectaculum novum illud folium planè incanum est inferiùs, ac dilutè viride, superius planè rubrum, ut aluta Prutenica, & eo modo splendens. In centro autem folii, ubi pediculus inseritur, in superiori superficie ceu stella rubra, è viridi subflava conspicitur, nimirum quasi centrum omnium nervorum dilutè virentium & subflavescentium, qui per omnes lacinias secundùm longitudinem extenduntur. Exteriore theca operta reliquæ minores successivè se aperiunt, & similia folia exhibent.

Flores prodeunt hoc modo; in brevi pediculo ex caudice superiori, ubi folia stant, enascuntur quatuor aut quinque, juxta se pendentia, farciminum instar, cylindracea corpora, sex, septem aut novem digitos longa, pollicem humanum crassa, intus cava, & constantia gossipio, mollia, exteriùs autem acinis brunni coloris, ut flores siliginis nostratis: his decidentibus acini illi augentur, dentibus detrahuntur ac comeduntur. Cito admodum hæ arbores in eximiam altitudinem ascendunt.

Ignem sine pyrite & chalybe ità eliciunt Brasilienses: Fructum ligni aut potiùs radicis hujus arboris sumunt exsiccatum, in eo faciunt foraminulum, huic immittunt bacillum fastigiatum ex duro aliquo ligno, & quasi terebrando circumagunt, pedibus frustum illud immotum tenentes, ac applicantes folia sicca arborum seu gossypium, sic eliciunt ignem.

In sylvis rarò reperitur, sed in arvis quondam excultis. *Locus.*

Pinguis è summitatibus hujus arboris expressus succus non solùm recentibus sed & inveteratis ulceribus medetur. Folium quoque tenerum & recens, aut levior hujus arboris cortex si apponatur temperat & mundificat partem affectam. *Vires.*

Succus è gemmis expressus, qui facultate refrigerandi atque adstringendi pollet, pulti de *Tipioca* inditus calidam ventris proluviem sistit: menses denique nimium fluentes tum & virulentum genitalium profluvium compescit. Idem puerperis nimio menstruorum profluvio laborantibus, in modum cataplasmatis umbilico impositum insigniter prodesse experientiâ suâ confirmat Piso.

Ambaitinga Pisoni & Marggrav.

Ramo est rubicundo & ligno minùs cavo, foliis verò superiùs saturatè, inferiùs dilutè viridibus, adeóque asperis, ut loco limæ quædam cum iis possint lævigari. Liquorem continet oleosum ejusdem cum succo Ambaibæ usûs & efficaciæ. Fructus fert magnos, tenues, palmæ longitudinis: maturescentes dulcescunt & edules sunt.

Cap. IX.

De Musa seu Muza arbore.

Musa Arabibus dicitur, *Pala*, ut putamus, Plinio à voce *Bala*, quâ hodiernum, ut olim, Malabaribus innotescit.

Cæterùm quamvis ab omnibus Botanicis arboribus accenseatur, vix tamen frutex, nedum arbor, censenda est, cùm caule annuo sit.

Nos quoniam Planta hæc ad modum Palmæ μονόκαυλος est & non ramosa, ei subjungendum duximus, quamvis revera ab eadem genere differat.

Oviedo aliisque Platanus dicitur; à quo fonte nomen nostrum Anglicum, The Plantain-tree profluxisse videtur: ni potiùs à Plantagine ob folia nervosa Plantagineis similia ità dicta fuerit.

Cur Pacoeiram Marcgravii & Pisonis à Musa Clusii, Alpini & aliorum separem rationem non video. Malè etiam, nostro judicio, C. Bauhinus separat Ficum Indicam fructu racemoso, folio oblongo à Musa, quam Palmam Indicam humilem latis longisq; foliis vocat: quamvis Bonanam à Musa specie distinctam faciant Piso, Marcgravius, Rochefortius, Hughesius, vulgus ipsum, inter quas magna tamen intercedit similitudo.

1. *Musa arbor* J. B. Park. *Musa Serapionis* Ger. *Palma humilis longis latisq; foliis* C. B. *Pacocira* Pison. Marggr. *Bala* H. M. The Plantain-tree.

Hujus *radicem* Horti Malabarici auctores sic describunt; crassa est, duas aut tres spithamas longa, ambitu rotundo, pluribus fibris intus lignosis capillata, exteriùs nigricans, carne intus albicante, quæ saporis aquei, subdulcis & subastringentis est, & incisa humorem albicantem nonnihil unctuosum, subdulcem & valdè astringentem extillat, brevi in subrubrum seu Persicum colorem abeuntem. Intervallo fermè pollicari ab ambitu annulo seu circulo tenui & parum lignoso ac etiam molli in orbem pertexta conspicitur, ex quo fibræ radicis filamenta accipiunt, ac plurima filamenta lignosa, tenuissima versùs corticem hinc indè deducuntur, rarissima autem ac brevia versùs interiores annuli partes.

Reliquam descriptionem è Marggravii historia mutuabimur.

Ex radice propagatur: hoc modo, Primò erumpunt *folia* duo aut tria, in fistulam convoluta, (ad modum foliorum Cannæ Indicæ, quibus similia sunt) paulò post secundò se produnt ad quodlibet latus unum, in medio est fistula foliacea, & sic sensim planta trium aut quatuor Mensium spatio in quinq;, sex, septem pedum altitudinem adolescit, caudice tibiam humanam crasso aut paulò crassiore, spongioso, foliis convolutis similis, & uno ictu facilè discindi potest, superiùs octo, novem, etiam duodecim folia expandit, quodlibet quatuor, quinq;, interdum & octo pedes longum, quatuordecim aut quindecim digitos latum; in utraq; extremitate paulo angustius, nervo secundum longitudinem digitum humanum crasso, qui etiam sex aut septem dig. crassus per sex aut septem digitorum longitudinem se exserens è folio pediculi vice fungitur. Nervus hic in superiori superficie tanquam canalis excavatur, & transversim lineæ subtiles à nervo ad latera extenduntur: suntque folia eleganter viridia, ad tactum lævia & solida, instar chartæ membranaceæ, & eodem modo crepitant: ideò non diu integra manent, sed à vento agitatæ dilacerantur secundùm ductum striarum, & strepitum excitant commota.

Ex summitate caudicis hujus spongiosi seu è medio foliorum prodit ramus seu brachium, qui primò cùm quasi semipedem longus est, tener & pollicem humanum crassus, in extremitate sua continet corpus turbinatæ figuræ, magnitudine strobili majoris, circa quinq; digitos longum, constans è foliis latis ellipticæ figuræ, brunnei coloris obscuri, striatis, quibus quasi pulvis cinereus aspersus: hæc complicata invicem constituunt illud corpus turbinatum: singulis autem diebus unum: duo aut tria folia se pandunt, sursum versùs se convolvendo. Subter foliis hisce expansis apparent sex, septem aut octo *flores*, ordine juxta se positi, ex albo flavescentes, quilibet duos circiter digitos longus, scapus autem similis parvæ scaphæ, cujus pars quæ insidet exortui suo sit prora, altera extremitas puppis, ex qua prominent quinq; foliola angusta, figuram habentia illius instrumenti quo utuntur nautæ in humectandis velis: eminent autem è puppi floris digiti longitudine, ex albo flavescentia, & in ambitu lateritio colore fimbriata: in medio porro eorum stamen luteum crassiusculum insidet, figurâ baculi cum nodo in extremitate, quali incedunt Nigritæ: Dimidia autem parte scapha tegmine subtenditur à prora incipiendo, ut in scaphis nostris lusoriis: sub hoc tegmine intus in scapha manna seu lentus humor continetur, ad tactum frigidus, saporis mellei, consistentia & colore similis albumini ovi recentis: in hoc humore ortum sumunt quinque illa foliola cum stamine: delectantur admodum formicæ illo nectare.

Flores hosce sequuntur fructus, ordine in quibusdam quasi verticillis, arctè inter se positi, quilibet brevi pediculo nitens, & ostentans primò in umbilico suo florem, qui postea decidit, fructus autem indies augetur. Continentur plerunq; in uno ramo 10, 12, 14 aut 16 numero, (imò 18 aut 20) ita ut una planta proferat 70 aut 80, (imò 100, 150, aut 200.) Fructus autem justum magnitudinem nactus Cucumerem nostratem æquat, oblongus & trilaterus quasi, scaphoides, corio crassiore tectus, quod facillimè in tres partes se dividi sinit deorsum caulem versus nutans. Pulpa mollis est instar butyri, medullam quasi Cucumeris per mediam longitudinem habens. Boni est saporis, & frequentissimè comeditur vel solus, vel cum farina Mandiocæ, vel coctus & frixus in oleo aut butyro.

Ramus autem ille fructibus onustus interea dum illi maturescunt augetur, & ad duorum pedum aut majorem longitudinem excrescit, floresque semper extrudit ex corpore illo foliaceo, sed qui decidunt sine spe fructûs: Nam una planta non facit plus fructuum quàm nutrire & ad augmentum perducere potest.

Maturis porro fructibus ramus cum illis abscinditur, ut & tota planta, nam unum tantùm vivit annum, & semel tantùm facit fructum. Sæpissimè autem accidit ut antequam fructus maturi sint planta cadat ac pereat ni fulcris sustentetur; sive autem cadat, sive præcidatur perinde est; nam antequam senescat plantæ filius unus aut alter ex radice natus est, & adstat parenti, morientiq; succedit, & sic in infinitum propagatur. Toto anno fructus habetur venalis.

Ità Marggravius, & quidem prolixè satis, hanc plantam describit, & tamen Horti Malab. auctores in ea describenda multò sunt prolixiores, quos consulat cui nondum satisfactum est.

Usus. Fructus hi in deliciis habentur, nec ad satietatem comesos ullam unquam noxam cuiquam intulisse aiunt. Linschotanus eos gustu farinam & butyrum dulci mixtione repræsentare ait, ideò panis ac lacticinii loco serviunt, simplici victu, quo corpus hominis absq; alio cibo facilè possit sustentari. Varios modos eos præparandi ad esum vide apud Garciam. De

De viribus sic Alpinus, Fructûs substantia mollis, lenta, pinguis, dulcis, atque apprimè suavis eam comedere assuetis, multum nutrit, sed stomachum gravat, difficulter concoquitur, succum generat crassum ac lentum quo viscera obstruuntur, præsertim hepar. Opitulatur tamen tussientibus & suspiriosis ex calore factis. Ejus decocto utiliter utuntur Ægyptii ad tussim ex calidiorum humorum destillatione genitum, atq; ad pleuræ & pulmonum inflammationem, atq; ad inflammatos renes, & ad urinæ difficultatem: aiunt & commanducatum vel decoctum Venerem incendere. *Vires.*

Horti Malabarici Auctores hæc habent, *Radix* contrita ac epota in lacte vertiginem sedat; ejus aqua cum Saccharo mixta proficuè bibitur pro ardore renum; quin & eadem aqua simpliciter epota pro doloribus ex urina obortis confert, datúrq; proficuè iis quorum corpus argento vivo infectum est. Corculum arboris seu medulla albicans qui fructum fert, tritum & cum melle intus sumptum malis oculorum convenit, ad quod etiam servit butyrum, in quo fructus seu fici in frusta secti tosti sunt epotum.

Pro diversitate fructuum varias dari hujus arboris species aiunt: verùm has varietates non sufficere putamus ad diversitatem specierum inferendam, non magis quàm in Pyris & Pomis, quorum fructus figurâ, magnitudine, colore, sapore, florendi & maturescendi tempore immensum variant, nec tamen ob id specie differre concedimus.

Omnibus Indiæ Orientalis ut & Occidentalis provinciis inveniuntur, necnon in Africa.

Ficum Indicam Linschotani Musæ varietatem esse opinamur, non speciem arboris distinctam. Eandem certè esse quam Horti Malabarici auctores describunt ex Synonymis colligitur, ut & à locis natalibus Malabarensibus enim *Palan*, Bengalensibus Quelli dictam scribit, quæ nomina ad Bala *H. M.* & *Keli* accedunt: inter species etiam seu varietates tum in Hort. Malab. tum apud Linschotanum unam invenio *Cadalin* dictam.

Folia hujus quæ ulnam longa, tres spithamas lata (Lapathi aquatici, sex pedes longa, duos lata Lerio) in variam supellectilem Indis in Goa cedunt, quibus & Turcæ papyri loco utuntur. Surculus sæpe 100 ficubus prægnans est, uvarum modo in se compressis: Acini ex quibus dependent sæpe in tantam molem grandescunt, ut à binis bajulis transversâ perticâ vix gestari possint. Toto anno fructifera est, & Indis commeatum quotidianum largitur.

2. *Banana* Marggr. *Bananiera* Pisonis & Hist. des Antilles. *Arbor foliis amplissimis, fructu Cucumeris formâ* C. B. The Banana-tree.

Marggr.

Tota planta est ut *Pacoeira*; at turbinatum illud floriferum corpus paulo minus est: & flores parùm differunt, sunt enim duos circiter digitos longi, & albo-lutei coloris, & dulcis odoris, éstque floris scapus non instar scaphæ, sed rectus, attamen cavus, repræsentans Canoam Brasiliensium: sex foliola angusta prominent è puppi, figuræ ut in præcedenti & ejusdem coloris, sed stamen in medio deest: medietas anterior Canoæ etiam tegitur cavo tegmine albo-flavescente.

Fructus ut in *Pacoeira*, octo, novem, aut decem digitos longi, plerunq; tamen non ità crassi, & sunt curvi sive lunati; substantiâ quoq; sicciores & meliores ad concoquendum.

Historia Antillarum Bananieram à Musa in his differre tradit. 1. Quòd fructus ejus duodecim vel tredecim uncias longus sit, versùs extremitatem paululum recurvus, brachii propemodum crassitie; cùm *Musæ* dimidio minor sit, sex pollices tantùm longus. 2. Quòd in fascia seu scapo non ultra 25 aut summum 30 fructus producat, qui non sunt ideo densè inter se stipati, cùm Musa aliquoties 100 aut 120 edat, adeò confertos & arctè stipatos, ut ægre à se invicem separentur. 3. Quòd fructus carnem habeant firmam & solidam, aptam ut sub cineribus aut in olla coquatur, aut ut siccetur in sole aut ad ignem, quo meliùs conservari queat: cùm Musæ fructus substantiâ constet molliore quàm ut his usibus inserviat.

In calidis Regionibus, & Insulis Americæ frequens reperitur. *Locus.*

Pacoveram Theveti huic eandem esse existimo, nam folia Pacoveræ quam Musæ (quam in Ægypto vidit) duplo longiora esse scribit, fructum maximum pedalem, crassitudine Cucumeris, ad quem etiam figurâ satis bene accedit. Crescunt autem 30 vel 40 simul, in glomerem seu racemum congesti, & sibi invicem proximè juncti.

Fructus magnitudo Cucumeri respondens, & nomen commune *Pacoera* aliquem facile inducere possit ad credendum Pacoeiram Marcgrav. & Pacoveram Theveti unam & eandem arborem esse: proinde & Pacoeiram Marcgrav. non esse ipsissimam Musam, sed arborem specie distinctam, & fortasse Bananieram *Rochefort*.

Repugnat tamen nomen & descriptio Bananæ apud Marcgravium, ut arboris à Pacoeira distinctæ.

Arborem Manicongo nuciferam apud J. Bauhinum, lib. 3. cap. 181. figmentum esse suspicor.

Musæ affinis in regno Catay *C. B.* Photel, nonnullis Ficus Pharaonis *Thevet.* quænam arbor sit nos latet, nec minùs

Musæ affinis altera *C. B.* i.e. Banam fructus in regno Congiano, formâ & gustu Musæ Ægyptiacæ, part. 1. Ind. Or. lib. 2. cap. 1. Nomen ad Bananam accedit & etiam forma, proinde eandem arborem esse verisimile est.

Arbor pomifera Ægyptia *Giraudeti* à J. Bauhino proposita, Hist. lib. 1. cap. 75. Nos cum J. Bauhino suspicamur à Musa non differre, vide *J. B.* loc. cit.

Eloxochitl Recchi, quam Jo. Terrentius describit ex imagine pictà, Foliis Muzæ, ex una parte saturati, ex altera valdè diluti coloris, quemadmodum Oleæ folia; Ramo nodoso ubi folia decidêre, venis frequentibus in inferiore foliorum parte, foliis in summitate rami valdè conglobatis; à Musa diversa fortasse est, sed imperfectè descripta, ut nihil certi de ea statuere possimus.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS QUINTUS,

QUI EST

De Arboribus quarum fructus à floribus remoti vel sejuncti sunt.

HÆ in quatuor genera dividi possunt. Sunt enim vel,

1. *Nuciferæ*; Nuces autem voco fructus majores putamine duriusculo nucleum claudentes. Hæ vel sunt nuce duro & fragili putamine tectâ, *Juglans* v. g. & *Avellana*, vel nuce molliore & coriaceo tegmine obductâ: quæ itidem in duplici sunt differentia, nimirum vel 1. nuce tegumento exteriore echinato undiq; inclusâ, eóq; vel spinis minùs rigidis hispido, nuce triquetra; ut in *Fago*, vel spinis rigidioribus magisq; pungentibus munito; ut in *Castanea*: vel 2. nuce calyce seu cupula exceptâ; ut in *Quercu, Subere, Ilice*, quod genus arbores *glandiferæ* appellantur, & dividi possunt in eas quæ folio sunt leniore & molliore ut *Quercuum* variæ species; & eas quæ folio sunt aculeato, eóque vel semper virente ut in *Ilice*; vel deciduo, ut in *Subere*.
2. *Coniferæ*; de quibus vide Sectionem secundam, his adjungimus quasdam bacciferas ob notas illis convenientes.
3. *Lanigeræ*; vid. Sect. tertiam.
4. Seminibus vasculis membranaceis, vel membranis extantibus auctis inclusis, vide Sect. quartam.

Librum enim hunc pro hac divisione in quatuor Sectiones partiemur.

SECTIO PRIMA.

Arbores fructu à flore sejuncto Nuciferæ.

CAP. I.

De Juglande.

JUglans quibusdam dici videtur à juvando & glande, ut Macrobius refert; tamen non dubitandum quin sic vocetur quasi *Jovis glans*. Nempe eâ ratione à *Joviglans* est *Juglans*, qua à *Jovipater Jupiter*. Nam ut dicitur *Marspiter* & *Diespiter*, sic & *Jovipater* seu *Jovispater*, ubi Jovis est antiquus nominativus.

Non est tamen Juglans Διὸς βάλανος Theophrasti, cùm ea potiùs Castanea sit, sed ut nonnullis videtur, Nux Persica ejusdem, ut aliis, Nux Euboica. Nux Basilica seu Regia Dioscoridi & Galeno dicitur: Persica etiam & Basilica Plinio. Nucem Caryon (inquit Plinius) à capitis gravedine, propter odoris gravitatem convenit dictum.

A. *Nux Juglans* J. B. Ger. *Juglans vulgaris* Park. *Juglans sive regia vulgaris* C. B. **The Walnut-tree.**

J. B.

Procera arbor est, multis prælongisq; nixa radicibus, trunco ad binûm ternúmve cubitorum complexus sæpius crassescente, materie ampla, russa vel subfusca, multis exiguis segmentis scarificata, quibusdam partibus undulatim crispa, robustâ; firmis vastisq; ramis brachiata, cortice cineraceo, crasso, lævi, per senium hiulco, & in rimas altas dehiscente. *Folia* pinnatim disponuntur, conjugationes claudente folio impari, quorum singularia amplâ, sesquipalmum longa, palmum ferè lata, principio & mucrone angustiora, venis obliquis à medio nervo deductis, cùm tenera adhuc sunt rubicantia, suaviterq; olentia, cùm adoleverint pulchrè viridantia, odore jucundo, ferè Laureo, sed graviori

graviori & vehementi, sapore adstringente. *Julum* profert longum, multiplici callo compactilem, cujus flavescentes paniculæ brevi decidunt: tum flos emergit herbaceus, [ego pro vero & genuino flore Julum habeo, ut qui è staminibus & apicibus componitur] totidémq; calyculacea tegumenta quot flores petiolo contrahuntur, quibus singulis singulæ includuntur nuces. *Nucem* sive fructum, quales simul multi confertim ex eodem pendent pediculo jam perfectiorem tegit pulvinatus calyx, acerbi & amari saporis, nec sine acrimonia, nigro colore manus inficiens, cui subjectus cortex rugosus, lignosus, in duas carinas apertilis *nucleum* continens in binas partes ad medium ferè fissum, & pæne quadripartitum, revolutionibus cerebri similiter inæqualem, primò mucosum ac insipidum ferè; deinde per maturitatem callosum, candidum, dulcem, cuticulâ pallidâ tectum, exortum trahens ex candida, & exacido-amaricante quadam substantia pulposa, cujus terrestrior portio in lignea, vel ex ligno membranacea quædam nucleorum dissepimenta abit, qualibus tenerioribus interior ossis cavitas magna ex parte obducta est. Integri & maturi magnitudine minoris aut mediocris Persici, & pulpa viridi, seu integumento externo pulvinato [quem Festus vocat *culeolum* quasi exiguum culeum] atq; carnoso dempto, unciâ ferè latiores, & hac ipsa latitudine longiores, ex rotundo in oblongum subtumescentes, sed delumbata utrinq; quà valvularum commissura est circinatione rotundi. *Nucleus duplici cuticula seu membrana tegitur, exteriore flavicante & subamara, quæ dum nux adhuc recens est facilè deglubitur, cum arescit arctè adhæret nec potest separari; interiore tenuiore & pellucida.*

Nuces Juglandes magnitudine, figura, duritie, sapore multimodis differunt. Recentiores sex potissimum differentias adnotârunt. 1. *Nux juglans,* sive *Regia vulgaris.* Hanc à duro cortice & frangendi mora *Moraciam* & *Moracillam* vocari tradit Hermolaus. Non facile à putamine purgari potest. Surdam nominat Cæsalpinus. 2. N. J. *fructu maximo.* Caballinam Dalechampius vocat. Nostrates **The French Walnut,** i. e. Juglandem Gallicam. Bonitate & pondere ad proportionem reliquis cedunt: non enim intus oppletæ, sed magna ex parte vacuæ sunt, minùs sapidæ, Malis magnitudine ferè æquales, è quarum cuppis seu valvis marsupia pueris gestanda fiunt. 3. N. J. fructu tenero & fragili putamine, à Dalechampio *mollusca* dicta, quòd cæteris generibus mollior sit; ejúsque putamen vel digitis facilè rumpatur. Tarentinæ vel eadem est, vel similis. 4. N. J. *bifera:* cujus generis Hermolaus in Silvatiano Patavini agri viculo provenire satis constare tradit. Et Plinius nuper (inquit) Consularem virum audivi biferas & Juglandes nuces se habere profitentem. 5. N. J. *fructu serotino.* Nuces S. Joannis dictæ, quia ante diem S. Joanni sacrum neq; folia, neq; nuces ostendunt; cùm verò id tempus adest, pares reliquis nucibus quoad fructum & folia existunt; quales Tragus Vasoniæ ad Rhenum, binas etiam Giengenbachii extare refert; J. Bauhinus circa Tigurum aliquando vidit; Dalechampius circa Lugdunum observavit. Has ego non peculiare genus fuisse existimo, sed differentiam quandam seu varietatem accidentalem & præternaturalem. 6. N. J. folio serrato. Hujus nuces teneritudine & longiori forma à vulgaribus diversæ ab Hogelando satæ non modo germinarunt, sed etiam folia protulerunt, vulgaris quidem Juglandis similia, sed longè magis tenella, atq; in ambitu serrata. *Clus.* *Juglandium species.*

His adde Virginianarum Juglandium duo genera: Unum forma & sapore parum ab Anglicis differt, putamine crassiore & duriore: alterum majus, cortice scabro & duro, nucleo magno, dulci & oleaginoso, ex quibus contusis lac conficiunt cum suis cibis miscentes. Harum arborum nonnullæ 80 pedes longæ. Parkinsonus duas Juglandium Virginensium species describit, quæ ab his videntur diversæ 1. Prior, *Nux Juglans alba Virginensis* eidem dicta, arbor est erectior & minùs patula, nuce rotundiore, minore, putamine multo crassiore magísque albicante quàm cujusvis ex prædictis, nucleo etiam multò minore, æquè tamen candido & dulci. 2. Posterior *N. J. nigra Virginensis* denominata fructu potissimùm à præcedente differt: qui niger est & rotundus, asper seu rimosus, putamine adeò crasso & duro ut validis mallei ictibus vix possit confringi, nucleum intus minimum claudens.

Ubi sponte proveniat Nux Juglans nescimus: in Italia, Gallia, Germania, atque etiam Anglia in viridariis & agrorum marginibus passim plantatam observavimus. Amat loca montana, humida & frigida, plerunq; lapidosa, Autore Palladio. Quod in Italia & calidis regionibus fortasse verum est, at in frigidioribus, ut Anglia & Germania, summitates ejus sæpiùs gelu peruruntur, si præcociùs germinaverit: In Germania juniores arbores interdum perduntur, præsertim si loco humidiore plantatæ fuerint, teste J. Bauhino, quod in Anglia nunquam observavi evenire. *Locus.*

Julos gemmasq; protrudit Martio, aut initio Aprilis. Fructum ante initium Septembris apud nos non perficit. Differunt tamen arbores hoc respectu, aliæ enim præcociores sunt, aliæ serotinæ, nec ante Octobrem mensem maturantur. Diu est antequam fructum ferat hæc arbor; viginti plerunq; anni prætereunt à prima satione seu germinatione è semine ad fructificationem. Multos annos supervivit, ac mirum in modum grandescit. Cariem (ut annotat Tragus) vetustatémque non sentit. Teneram esse arborem, & in calidioribus regionibus locísque apricis feliciter provenire scribit J. Bauhinus, quod ut verum sit, frigidiora tamen non aversatur. *Tempus.*

De satione & insitione hujus arboris consule geoponicos. Nucibus seritur Juglans, nec inseri vult ut aliæ arbores. *Trag. Ruell.* quòd sanè nobis verisimile videtur, quamvis Palladius aliiq; contrarium affirment. Utut res sit, nos cum J. Bauhino insitionis multâ curâ non opus esse judicamus, siquidem nucum satu facilè ac feliciter proveniant.

Ut nuces in proximum annum copiosiùs proveniant, mos est hodie apud rusticos quosdam, ut nuces perticis decutiantur. Hinc non inconcinnè quidam alludendo cecinit,

Nux, asinus, mulier simili sunt lege ligata:
Hæc tria nil fructûs faciunt si verbera cessant.

Verùm hic mos, quantumvis apud nostrates etiam inolevit qui & suum rhythmum habent,

A Spaniel, a Woman, and a Walnut-tree,
The more they are beaten, the better still they be.

rationi repugnare videtur. Quid enim aliud ab hujusmodi verberatione sperandum est, quàm ut gemmæ futuri insequenti anno proventûs spes decurerentur?

Umbram Juglandis noxiam esse pleriq; affirmant & capiti inimicam: Johan. Muis in Podalirio redivivo, p. 57, 58. Decubitum sub hac arbore dolorem capitis inducere experientiâ D. Boyle probat. Hic autem dolor (inquit) non provenit ab umbra (ut vulgus arbitratur) sed à vaporibus et foliis arboris egredientibus, qui quàm infesti sint muscis etiam unicuiq; notum est: nam æstivo tempore ad muscas abigendas valde familiare est, ramulum Juglandis ab arbore avellere; verùm quicquid est de muscis, haud facile id mihi persuaserint, imò cum *D. Evelyno* non tantùm innocuam, sed & amœnam, & salubrem existimo ob odorem gratum quem folia expirant, & deceptos suspicor qui se contrarium expertos affirmant.

Vires. De viribus Dioscorides & Plinius hæc habent. Nuces Regiæ in cibo sumptæ concoctu sunt difficiles, stomacho nocent, [bilem gignunt] capitis dolorem inferunt, suntq; tussientibus inimicæ; [Plinius de siccis, quæ unguinosiores sunt, hæc tradit; Recentes enim (inquit) jucundiores sunt,] utiles verò in cibis jejunis ad vomitiones concitandas. [Pro his Plinius habet inimicas esse vomituris jejunis, atq; addit, aptæ in Tenesmo solo; trahunt enim pituitam.] Venenis quoque resistunt cum ficubus & Ruta præsumptæ, ac etiam post ipsa Venena hausta comestæ, addit Plinius anginæ prodesse cum Ruta & oleo. Largiùs esitatæ latos lumbricos pellunt. Imponuntur & mammarum inflammationibus, abscessibus, luxatisq; cum mellis exiguo & Ruta. Cum Cæpa autem melle & sale contra canis hominísque morsus proficiunt. Eædem cum calyce suo perustæ & umbilico admotæ tormina sedant: Putamen verò combustum tritúmque in vino & oleo puerorum capite perunctо capillos condecorat, & Alopecias replet. At qui intra ipsum est nucleus tritus & cum vino appositus menses sistit. Perveterum autem nucum nuclei commanducati & impositi gangrænis, carbunculis, Ægilopibus & Alopeciis præsenti sunt remedio. Aliis miscentur ad acrimoniam ipsorum eximendam: Plin. Cæpis.

Cortex Juglandium lichenum vitio & dysentericis prodest: Folia trita cum aceto aurium dolori *Plin.* Antidotum Mithridatis ipsius manu descriptum constabat ex duabus nucibus siccis item Ficis totidem, & Rutæ foliis 20 simul tritis, addito Salis grano: qui hoc jejunus sumat nullum venenum nociturum illo die.

Coquitur hæc nux, autore Galeno, faciliùs quàm Pontica, i.e. Avellana, stomachóque est gratior, & multò magis quando cum Caricis manditur. De recenti nuce hæc accipe, nam sicca in succum pinguem transmutatur ut cibo prorsus sit inepta.

Corticis nucum exterioris succus expressus vel crudus, vel cum melle decoctus ad dandam consistentiam, in ore gargarisatus, ad uvulæ relaxationem, tonsillarúmque & gutturis inflammationes vi sua adstrictoria cum tenuitate partium conjuncta utilissimus est Galeni experimento.

Virides seu recentes Juglandes ventrem cient. *Galen. Aet.* Veteres & siccæ potiùs astringunt. Concoquuntur probè in Ventriculis frigidis, in calidis in bilem vertuntur.

Cortex interior arboris siccatus vomitum ciet valide; Juli sive nucamenta lenius.

Tinguntur cortice illarum [nucum] lanæ, & rufatur capillus primùm prodeuntibus nuculis, *Plin. hist. lib.* 15. *c.* 22.

Inest quoq; Juglandibus nucibus propria quædam ac peculiaris facultas ad remoratos menses ciendos, aliis medicamentis nihil proficientibus. Macerantur in aqua donec nuclei membranis possint nudari; deinde nuclei ita expoliati macerentur in Aqua vitæ per biduum, eorúmque duo vel tres quotidie manè jejunæ exhibeantur per decem dies ante tempus menstruæ fluxionis.

Succus radicis violenter purgare dicitur nonnisi rusticis exhibendus.

Aqua etiam Juglandium immaturarum destillata ad multa commendatur, v. g. ad dissolvendos thrombos concreti sanguinis, ad vulnera & ulcera calida, ad anthracem pestilentem foris imposita. Ad eadem valet & foliorum Juglandis aqua. An verò aqua Juglandium refrigeret, adeóq; Anthraci conveniat meritò dubitat J. Bauhinus.

Nuces Juglandes post pisces sumptæ eorum coctionem adjuvare creduntur, unde illud Scholæ Salernitanæ,

Post pisces nux sit, post carnes caseus esto.

Certum est etiam eas venenis repugnare præsumptas in cibis unde sæviente pestilentia Proceres pariter ac plebs infima, quinetiam rura tostas jejuni mandunt.

In transmarinis regionibus Juglandes teneras & immaturas, cortice exteriore acuto cultello deciso atque etiam putamine duriore, in aqua frigida maceratas aliquandiu & deinde ad mollitiem coctas in syrupo è saccharo præparato leviter bullitas & in eundem demersas reservant pro Bellariis.

Juglandes virides decerptæ Maio vel Junio appetente, antequam earum putamina obduruerint, saccharo adservatæ stomacho utiles evadunt. Imò ex nostra observatione Juglandes, dum virides adhuc & immaturæ sunt integræ unà cum corticibus & putaminibus saccharo conditæ, sive (ut moris est) in aqua saccharata decoctæ donec tenerescant, deinde eidem aquæ ad syrupi consistentiam coctæ immissæ ut serventur, si duæ vel tres sumantur sub vesperam à cibo sumpto, alvum leniter subducunt.

Decoctum corticum exteriorum nucum Juglandium terræ superfusum lumbricos è foraminibus suis vel elicit, vel exigit.

Tragus

Tragus scribit quosdam exteriorem corticem nucum Juglandium arefacere, inque pulverem redactum Piperis loco in condiendis cibis usurpare: cui ad saporem commendandum nonnulli pulverem foliorum Salviæ adjiciunt.

Juglandis materies mensis & utensilibus laudatis dicatur, & operi tectorio. In Gallia plurimi fit hoc lignum pro mensis, scamnis, lectis, cathedris, scrinii abacis & aliis ejusmodi, quæ tela cerea fricant sæpe; sic egregiè poliuntur, & nitidum splendorem acquirunt. D. Evelynus fabros nostros oleo suo calido affricto lignum hoc expolire solere ait. Maximè autem æstimatur ob colorem suum varium, venas undulatas aut crispas, & materiæ soliditatem.

E nucibus tusis, calefactis & expressis elicitur oleum, quo nonnulli ad gangrænas, carbunculos, ægilopas & nervorum ulcera utuntur. Infusum auribus surditati prodest, & idem utile calidis doloribus illitum. Matthiolus nullius in Medicina usûs esse scribit, sed ad lucernas & lampadas præcipuè expeti, quod durabilius sit oleo olivarum. Præfertur etiam pictoribus ei quod è Lini semine exprimitur; siquidem hoc cerussæ admixtum tractu temporis colorem immutat, illud verò incorruptum perpetuò asservat. At alibi flatus potenter dissipare, & in coli affectibus à flatu genitis plurimum afferre auxilii tradit. Aetius eandem ei vim tribuit quam oleo Amygdalino, insúperque hoc privatim habere tradit, quòd inaurantibus aut inurentibus conducit. Siccat enim & ad multum tempus inaurationes & inustiones continet & adservat.

Iscæ [ἴσκαι] Paulo sunt spongiosa quædam corpora in Quercubus & Nucum Regiarum arboribus nascentes, [Fungos, ... o, intelligit] quæ Barbari magis in usu habent. His inter cætera cauteriorum genera usos fuisse Antiquos idem Paulus testatur, in longis stomachi defluxionibus, inque Hydropicis. Quomodo autem iscis ad ustionem uterentur sic demonstrat Cælius Aurelianus. Fungos ligneos inferiùs ac superiùs angustos formantes [convenientiùs inferiùs latos efficerent, quo meliùs cuti insisterent] patientibus apponunt locis, quos summitate accensos sinunt concremari donec cinerascant atq; sponte decidant. Id hodie imitantes Turcæ sarmentum vitis bene aridum parti malè affectæ applicant & summitatem ejus accendunt. Hoc modo *Moxa* dicta utuntur nunc dierum, ad Podagram & alios morbos. Cæterùm creber est usus Fungorum Juglandium sclopetariis ad ignem conservandum: modum præparandi fungos ad hunc usum vide apud J. Bauhinum in historia hujus arboris.

Arbor vulnerata initio veris antequam folia emittit liquorem effundit copiosum, minus tamen dulcem quàm sit Betulæ succus.

Cap. II.

De Corylo sive Avellana Nuce.

CORyli vocis Etymon non invenio. Avellanam ab Avellano Campaniæ oppido ubi abundat dictam putat Servius. At Plinius Avellanas antea Abellinas patrio nomine dictas scribit, *lib.* 15. *cap.* 22. Abella igitur oppido nomen. Ponticæ dictæ sunt hæ nuces, quoniam in Asiam Græciámque è Ponto venêre. Auctor Plinius *loco citato*. Potiùs, crediderim, quia in Ponto abundant; nisi de Sativis seu barbatis intelligat, quibus fortè Pontus patria; nam sylvestres passim spontaneæ sunt. Theophrasto Heracleoticæ ad Heraclea Ponti urbe, cui & κάρυα simpliciter, uti probat J. Bauhinus; Aliis Prænestinæ dicuntur ab Agro Prænestino, ubi affatim proveniunt; vel quia Prænestini olim à Pœnis obsessi iis famem toleraverint. Hippocrati de Diæta κάρυα πλατέα, teste Casp. Hofmanno, dicuntur.

A. 1. *Corylus sativa* J. B. *item sylvestris*. **The Filberd, and the Hasel-Nut.**
J. B.

Folio est Alni, sed acutiore, nec eum in modum viscido, hirsuto, modicè serrato, rugoso, suaviter odorato. *Flos* è gemmula erumpit coccineis filamentis compositus; simúlque Juli longi, tenuiores quàm Nucis Juglandis, qui priusquam decidant flavi fiunt. [Ego Julos pro genuinis & legitimis floribus habeo, non filamenta illa coccinea] *Fructus* simul aliquot juncti, involucris callosis, succosis, herbaceis, barbatis, hirsutis, adstringentibus & acidis obsepti, magnitudine dimidio minores utplurimum Juglande, oblongi vel globosi, putamine umbilicato, per maturitatem flavescente aut russo, lævi, lignoso aut duro satis: cui subest pellicula, in domesticis quibusdam coccinea, in aliis subrussa, nucleum obvestiens albidum, firmiusculum sicut Amygdali nucleus, ejusdémque sapore dulci, lacteum remittentem succum. In Avellanis nucibus antequam nucleus formetur aut perficiatur ambiens pulpa est candicans, fungosa, saporis acidi. Ipsi verò nuclei plurimùm obnoxii sunt vermibus, qui omni intus nutrimento consumpto ipsum etiam putamen pertundunt ac prorepunt. Ipsa Corylus arbor est ex radice crassa latè se diffundente, nodosa atque crispa caudices magna ex parte aliquot emittens, in multos ac robustos subdivisos stolones, virgásque lentas & obsequiosas quales quotannis emittit novas, nec ramosa; materie candida, molli. Caudex ubi annosus fuerit cortice obducitur incano, lævi, & viscum nonnunquam producit, ut nos etiam observavimus.

Nuces Avellanæ primaria divisione distingui possunt in sativas seu barbatas, nostratibus **Filberds** dictas, & sylvestres seu calvas, Anglis **Hasel-nuts.**

1. Sativæ seu barbatæ dictæ, quia membrana exterior callosa, totam nucem contegit, ultráq; eam fimbriosa in barbæ modum protrahitur. A vulgaribus seu calvis distinguuntur quòd majores sunt & longiores, umbilico majore & elatiore, opposita parte acutiore, putamine minùs crasso, fractu faciliore, gustu nuclei gratiore. Harum duas seu species seu varietates observavimus, Alteram nucleo rubrâ vel purpurante tunica contecto, quæ sativa rubra *J. B.* Sativa fructu oblongo rubente *C. B.* Sativa fructu longo *Park.* Alteram nucleo albâ pelliculâ tecto, cujus meminere etiam C. Bauhinus

&

& Parkinsonus, qui præcedentis nucleum gustu gratiorem & delicatiorem esse ait quam hujus, quod & nobis probatur, unde & illud genus præ aliis lautiorum mensis adhiberi solet.

2. Nuces sylvestres seu calvæ dictæ, quod putamen exterius totam nucem non contegat, sed superiorem ejus partem nudam relinquat. Harum innumeræ fere in figura, magnitudine, putaminum crassitie, nucleorum sapore, maturescendi tempore differentiæ sunt. Duæ præ aliis maximè observabiles: 1. Sylvestres vulgares, quæ in sylvis & sepibus passim proveniunt & minores ferè sunt, **Hasel-nuts** Anglis dictæ. 2. *Maximè Hispanicæ* nobis dictæ quia ex Hispania ad nos advehuntur. Hæ nuces Avellanæ sativæ albæ maximo fructu *Park.* & sativæ fructu rotundo maximo *C. B.* aliis Lugdunenses & Italicæ dictæ, unciali amplitudine, rotundæ, putamine ligneo cæteris omnibus duriore. Latiores ferè sunt quam aliæ, umbilico sessili, leviter compresso, nucleo duriore cæteris, gustûs suavitate facilè cum sativis certantes.

E sylvestrum genere sunt vulgatæ illæ [in Germania] quas passim in hortos & viridaria translatos colunt, sylvestribus arboris & fructûs facie similes, sed duplo ferè majores speciosioresque, utrinq; ferè obtusiores, nucleo habitiori suavioríque, pellicula albicante tectæ. Arbor hæc C. Bauhino Corylus sativa fructu albo minore sive vulgaris dicitur.

Alterius adhuc elegantis Nucis sylvestris varietatis meminit J. Bauhinus, in hortis etiam cultæ, cujus nuces graciles admodum sunt, & quædam calamum scriptorium crassiorem crassitudine, præsertim circa umbilicum, non superant, Cylindriacâ atq; torosâ ferè figurâ, nisi parte inferna modicè dilatarentur.

At specie fortè à vulgari Corylo differt genus illud quod in Macedonia nascitur, Arbore non quemadmodum apud nos multiplici caudice fruticoso, sed singulari, procero, & justam arborem æquante, foliis latis, Nucibus in grandem racemum pugni magnitudine congestis, cujus Paulus Rubigallus è Buda ad Constantinopolin legatus historiam Cordo retulit.

Corylus Virginensis Park. Specie etiam differre videntur Nuces quæ è Virginia ad nos adferuntur nostratibus minores, acutiori vertice, putamine scabriore seu minùs æquali, duriore etiam & minùs fragili, nucleo non perinde dulci & grato. Arbor quæ has nuces fert Corylus Virginensis Parkinsono dicitur.

2. *Avellana Byzantina* J. B. *pumila Byzantina* Clus. Ger. emac. *peregrina humilis* C. B. *Nux Avellana Macedonica sive Byzantina* Park. **The Filberd of Constantinople.**

Supra cubitalem altitudinem raró accrescit, sed pumilam semper persistere referunt. Crassos verò admodum magnósque fert tenuibus pediculis calyces, extrema parte in multas, crassas, longásque lacinias divisos, sede etiam multis laciniatis appendicibus obsita. Sunt autem ii calyces foris valdè durâ asperâque lanugine hirsuti, interiore parte læves, continéntq; fructum Avellanæ sylvestri & sponte nascenti fere similem, breviorem tamen, duróque putamine ut illa constantem. *Folia* quàm vulgari Corylo oblongiora paulò, perinde tamen rugosa nullo ordine virgis adnexa.

Locus. Corylus in sylvis & sepibus per totam ferè Europam frequentissima est: At sativæ illæ barbatæ apud nos sponte non oriuntur, nec scio unde primùm accersitæ. J. Bauhinus in Alsatia non infrequentes esse scribit.

Tempus. Juli primo quoque tempore erumpunt nondum soluta hyeme: deinde Martio atq; Aprili saccrescentibus foliis flavescentes abscedunt. Fructus Augusto mense maturescunt, nonnulli tamen seriùs.

Vires & Usus. Nuces Avellanas stomacho infestas esse & difficulter concoqui, necnon caput gravare præsertim largiùs sumptas Medicorum Veterum & Recentiorum communis est sententia. At Lacuna id experientiæ & communi opinioni reclamare scribit: bonæ quippe matronæ Hispanicæ tostis vulgariter utuntur ad gratificandum stomacho, cerebrúmq; confortandum non sine successu. Ego cum Bruyerini matronis apud J. Bauhinum tostas insalubriores esse existimo quàm crudas. Recentes & maturitatem exactam non adeptas vetustis & siccis tum gratiores tum salubriores cum iisdem censeo.

Quòd alvum sistant & dysentericis prosint nonnulli scribunt: Alii & veriùs Dysenteriæ aut Diarrhœæ obesse potiùs quàm prodesse tradunt, ideóque in ejusmodi morbis ab iis omnino abstinendum. Intestinis infestas esse experientiâ docere conatur Tragus. Pueri namq; (inquit) si Augusto mense Avellanas nuces avide devorant facilè in dysentericum morbum incidunt. Ad dysenteriam etiam pestilentialem nocuas esse vulgo persuasum est.

Quòd Avellanæ Juli, & cortices astringant & ventris fluores sistant affirmant qui de iis scripserunt. In Plinii sententiam quòd nuces Avellanæ pinguedini corporis conferant, etiam plus quàm sit verisimile,non solùm posterior medicina sed & vulgus ipsum manibus pedibúsque descendit: Anhelosos tamen & asthmaticos efficere ad satietatem eis vescentes vulgò persuasum est. Dioscordes tamen tritas & in aqua mulsa potas veteri tussi mederi tradit. Quod Dioscorides putaminibus ustis ac cum oleo tritis, glaucas in pueris oculorum pupillas denigrari prodidit, hoc illustri experimento facto aliquoties se cognovisse & verissimum esse comperisse gloriatur Cornarius. Credat qui volet.

Oleum nucum Avellanarum efficacissimum esse ad tussim veterem & destillationes scribit Tragus.

Cur Avellanæ tantopere obnoxiæ sint vermibus, Juglandes verò rarissimè iis infestentur rationem duplicem reddit J. Bauhinus. 1. Ob nimiam earum, præsertim cùm recentes sunt, humiditatem: humor enim Aristoteli putredinis mater. 2. Quia parùm olei habent, quo Juglandes abundant. Verùm ego potiùs existimo vermes in Juglandes non penetrare, præcipuè ob amarorem corticis externi. Vermiculos enim extrinsecus irrepere non autem intus sponte nasci affirmo, cùm nec generationem ullam spontaneam è putri materia in animalibus agnosco: in nucibus autem illud patet, quoniam cortex fructûs illius in quo vermiculus latitat semper perforatur, & in putamine exteriùs vestigium aliquod seu cicatricula foraminis apparet.

Vulgus Metallicorum ad Virgulam Divinam seu Divinatoriam (ut vocant) quâ venas metallorum inquirit, præ cæteris furcam eligit colurnam. Verùm cùm ex impuris fontibus incantatorum primò

primò in metalla defluxerit; Metallicus (utpote vir bonus ac naturæ peritus) eâ non utitur, sed alia naturalia venarum signa observat. *Schwenckfeld. Agricola.* Qui plura de ea velit, J. Bauhini Historiam petat. E stolonibus seu surculis hujus arboris fiunt virgæ piscatoriæ, & ad equos pigriores incitandos flagellorum vice. Ex iisdem intortis fascium vincula: Mirum autem (ut facetè Plinius) contuso ligno alicui majores ad vincula esse vires. Ex iisdem, cùm satis excreverunt per medium in longum fissis circuli doliares efficiuntur. E contextis crates vimineæ, Hurdles nostratibus dictæ, ad varios usus parantur, ut v. g. ad septa quibus internoctu ovium greges includant efficienda.

Ex ligno etiam carbones parant pictores, sculptores & aurifabri ad delineationes & præludia figurarum ducenda commodos. Ex hujus etiam ligni carbonibus pyrius pulvis confici solebat, antequam Alni carbones ad eum usum commodiores esse comperti fuerant.

Ex radice nodosa & undulatim crispa vasa & supellectilia varia formantur, quæ ad longos anno durant, nec facilè corrumpuntur.

3. *Avellana purgatrix* C. B. Park. *purgatrix Novi Orbis* J. B. *Nuces purgentes* Ger.

Monardes has colore & formâ nostratibus similes esse scribit, putamine tenui, coloris spadicei, triangulares, medullâ interiore alba & dulci, sic ut multi dulcedine illecti decepti sunt. At quam pinxit Clus. lentus & mollis contegebat cortex, partim ex cinereo candicans, partim nigricans: Hunc sequitur putamen minùs solidum quàm in vulgaribus Avellanis: id nucleum continet Avellanæ magnitudine candidum, solidum, Avellanæ vulgaris aut Ilignææ sapore, tenui membrana obductum. Integra Nux altera parte sessilis est, & conjunctim binæ nasci videntur, ut interdum Castaneæ.

In Hispaniola insula nascitur. *Locus.*

Pituitam & bilem infernè & supernè purgant. Earum vehementiam assatione infringunt. Coli *Vires.* doloribus præsens sunt remedium, flatus discutiunt, & clysteribus injectæ mediocriter evacuant. Dosis est à ℨ ß. ad ℨ j. sed assandæ.

Quamvis mihi non constat, an Nuces hæ sint genuinæ Avellanæ necne, quoniam tamen ab omnibus qui de iis scripserunt hoc nomine appellantur, huc referendas censui.

Cap. III.

De Fago.

Fagus à Dorico φαγὸς pro φηγὸς à φάγω, id est, *edo*: sive quia ejus fructu homines vescebantur ante fruges inventas, ut Eustathius ait, sive quòd vulgò saltem hoc cibo uterentur, quia exiguo labore pararetur, contra quàm fruges, ut is rudioribus seculis ditiorum tantum cibus fuisse videatur. Cave autem credas Latinorum Fagum eandem esse arborem cùm Græcorum φηγῷ. Hæc enim Quercûs species est.

A. *Fagus* C. B. Ger. Park. *Fagus Latinorum, Oxya Græcorum* J. B. The Beech-Tree.

J. B.

Arbor est magna, patula, ramis diffusa, caudice crasso, & procero; materie firma, alba, maculata, cortice lævi, subcinereo, mediocriter crasso. Senio confecta cavatur, sicut & Quercus nonnullæ. Ante omnia notatu digni in Fago oculi, seu longæ & squamatæ illæ gemmæ, quibus facilè vel media hyeme omni nudata fronde, à cæteris omnibus arboribus distingui potest. Eæ unciam circiter plus minus longæ, angustæ, exacutæ & pungentes, ut & dentiscalpiorum vicem viatoribus non incommodè præbere possint, involutæ tunicis crassis ac lucidis, continentes foliorum primordia, quibus emergentibus intumescunt gemmæ, & tunicæ illæ fatiscentes decidunt. *Folia* ad Populnea, ut plerique volunt, potiùs ad Ulmea quodammodo accedunt, firmiora, lævia, & nonnihil lucida, integra (exceptis nonnullis in quibus aliquæ serraturæ, seu eminentiæ longè à se invicem distantes apparent) & lanugine interdum, præsertim in ambitu obsita; sapore acido præsertim novella: quæ colore ab ortu ex luteo viridia sunt, notante Trago, mox saturatæ viriditatis. Quo tempore folia erumpunt apparent *Juli*, ex longis pediculis pendentes, rotundi, ac multis apicibus luteis constantes, caduci ut Nucis Juglandis. Hos cum Trago veros & genuinos flores esse affirmamus, quicquid contradicat J. Bauhinus. Sequuntur *calyces* echinati, angulosi, hispidi, sed non rigidis spinis, interna parte lanuginosi, carnosi satis & succulenti, gustu acido, qui adaperti quatuor æquis portionibus dividuntur; in quibus nuclei triangulares, lævi & spadiceo cortice, qualis ferè in Castaneis, intra quem præter tenuem cuticulam medulla alba, subdulcis, pinguis, cum exigua tamen adstrictione, esui tamen grata. Hic fructus, ubi maturuerit ex calyce echinato sua sponte decidit, qui si porcorum & murium gulam effugerit, vere appetente germinans è terra erumpit binis per exortum latis & pinguibus foliis, ut quivis facilè observare potest. Radices nec multas, nec altas agit, pro arboris proportione, sed summæ terræ obhærentes.

Arborem hanc Oxyam Græcorum esse, non φηγὸν, Bellonius, Dalechampius, J. Bauhinus abundè probant, quos consulat Lector. Ex collatione descriptionum Oxyæ apud Theophrastum, & Fagi apud Plinium, quæ in multis conveniunt, (ut hunc ex illo descripsisse minimè dubium sit) id colligunt: cui accedit, quod Bellonius etiamnum hodie in monte Atho Fagum vocari *Oxya*, & in Macedonia *Oxyas* adnotaverit.

Amat montes sed præcipuè humentes, nec aspernatur plana, Solo gaudet cretaceo aut petroso: non minùs in Anglia quàm in Germania multis locis provenit, præsertim in Meridionalibus; unde miramur Cæsarem in Comment. fagum Britanniæ denegasse. Folia

Vires. Folia Fagi recentia tusa & imposita calidis tumoribus prosunt, eósque discutiunt, & torpentia membra corroborant, teste Matthiolo, qui & esitata labiorum gingivarúmq; vitiis mirificè opitulari asserit.

Aqua quæ in cavis Fagis & annosis Quercubus quandoque reperitur singulari remedio ad omnis generis scabiem & impetigines, Lichenásque facit, quod seipsum in pecoribus & hominibus expertum scribit Tragus. Et sanè ob vim adstrictoriam vehementem ad hoc utile esse verisimile videtur.

Fagineas glandes ustas & admixtas cum exungia porcina calidè applicatas lumbis conferre calculosis nonnulli affirmant. *Trag. Matth.* Glires Fagina glande maximè delectantur ac pinguescunt: quamobrem cùm ejus advenit maturitas, teste Matthiolo, innumeri capiuntur in Carniolæ, Striæ & Carinthiæ sylvis; ut incolas manè videas saccos plenos una nocte captos ferentes. Nec Glires tantùm eam appetunt, sed & mures, & sciuri, & turdi, & merulæ aliáq; multa Volatilia. Sues etiam in Germania & Anglia iis saginantur. At nobis sane (inquit J. Bauhinus) Fagineam glandem, potissimùm virentem & nondum exsiccatum, si paulò copiosius comedatur Lolii instar caput turbare observatum, ac ipsos etiam sues asserunt ejus esu turbulentos reddi, & tandem obdormiscere. Fertur etiam pinguedo suum ejusmodi glandibus saginatorum mollior, quæque dum coquitur magis liquescat; quod idem de Querna glande vulgo traditur. Aversæ foliorum parti rubicantes, concavæ & acuminatæ pilulæ singulis pænè annis subnascuntur, verrucarum modo extuberantes, in quibus vermiculi procreantur.

Usus. Facilis & in opere Fagus, quanquam fragilis ac tenera. Eadem & sectilibus laminis in tenuia flexilis, capsisq; ac scriniis sola utilis. Apud Antiquos & inde vasis honos. *Plin.* Miramur sanè (inquit J. B.) Fagum olim in tam nobiles usus vocatam, maximè ejus materiem, quam scimus facilè putrescere, nisi sit perpetuò tecta, aut in aqua semper mersa, quòd sæpe nobis observatum in lignis ad urendum sectis. Si enim sub dio maneant non tecta & madescant, facilè corrumpuntur, & ad ignem inutilia redduntur: alioquin inter nobis nota ligna ad focum & carbones utilissima, & præ aliis expetita. Nec concedimus Plinio capsis & scriniis solam utilem. Multa alia hodie præferuntur. Quanquam ad crassiora opera satis firma videtur, ut ad plaustra & similia: nostrates ad follium majorum quibus in fornacibus ferrariis utuntur valvas tabulas Fagineas adhibent, quia vix aliæ satis latæ haberi possunt: Navium etiam carinas ex ea ædificant, quia in aquis perpetuò mersa incorrupta durat, ut & Theophrastus olim observavit. Multa quoque utensilia è Fago fieri consueverunt, & pleraque instrumenta agriculturæ; non quia materies aliis præstat, sed quia copia ejus suppetit.

Sed non postremus ejus usus est quòd in tenuissimas laminas flexiles dissecta ensium vaginis firmandis interseritur, unde & cultrariis bene nota; Quin & pyxides chartæ superinductæ ad linteamina tenuiora recondenda, & Galerorum capsæ, aliaq; similia ex ea fiunt.

CAP. IV.

De Castanea.

Lib. 15. c. 23. CAstanea, Theophrasto Διὸς βάλανος, non à castitate dicta est, ut quidam opinantur, ut à Plinio jejuniis ferè dicatas dicente innui volunt: sed à Castanide terra nomen habet. Nicand. in Alexipharm.

Τὰ Κασανὶς ἔτρεφεν αἶα.

Plures autem fuerunt hujus nominis urbes, ut videre est apud Bodæum à Stapel. in cap. 10. lib. 3. Theophr. hist. A quanam harum dicta sit Castanea non multum interest, proposito nostro sufficit quòd ab aliqua. Nuces etiam Ἄμωτα, & λόπιμα Græcis dictæ sunt, & (ut nonnullis placet) Euboicæ. At Theophrastus diversis in locis κάρυα Εὐβοϊκὰ, & Διὸς βάλανον nominat.

Castanea corticoso seu coriaceo putamine cum glande convenit, echinato calyce, totam nucem tegente, ab eadem differt.

A. 1. *Castanea* J. B. Ger. *sativa* C. B. *vulgaris* Park. The Chesnut-tree.

Arbor est procera & magna, Quercuum annosarum crassitudine, tantæ nonnunquam amplitudinis visa, ut truncum ejus tres homines vix complecti potuerint. *Ramos* extendit plurimos: surculos fert tenues phœnicei coloris. Cortice vestitur lævi, maculoso, subnigro. Est ubi & in cinereum vergat, sed potissimum in ramorum extremis & junioribus arbusculis. Materies robusta, non sentiens putredinem, quæ tamen ab onere incurvatur, in igne multum crepitat: cujus carbones statim extinguuntur, proinde fabris ferrariis expetiti. *Folia* gerit ampla, uncias duas plus minùs lata, quatuor aut quinq; longa, tenuia, serræ instar incisa, nonnihil rugosa, transversis multis venis, in dorso eminentibus, à media insigni costa extensis. Fructum præcedunt *nucamenta* dependentia, insignis longitudinis, luteolis apicibus constantia, & Juglandis julis quàm simillima. Fert calyces echinatos, pungentes, erinaceis similes, qui intus villosi serici instar tactu molles sunt, in quo continentur binæ aut ternæ nuces, aliàs unica, ex lata basi in acumen desinentes, compressæ, altitudine unciali plus minus, ab uno latere planæ, ab altero plerunq; in ventrem extuberantes, cordis formam quodammodo, ut vulgò pingi solet, æmulantes: cortice exteriùs obductæ non crasso sed veluti coriaceo, duro, ac lento, exteriùs spadiceo ac lævi, excepta basi scabriore & subcinereo (qua parte adhæsit) internè

internè incana lanugine molli pubescente: cui subjacet alia tenuior cortex sive membrana, rufa, crispa, & fissuris glandis sese insinuans; fragilis, amaricans & astringens, nucleum sive glandem continens albam, callosam, solidam ac duram satis, qualis glandium fere Quercûs, sed dulcem & gratam palato, præsertim si cocta fuerit.

Castaneæ in triplici sunt differentia fructuum respectu, qui magni, mediocres & parvi. Castaneæ autem magnæ & mediocres (observante J. Bauhino) revera non differunt, sed illæ ab his quæstûs causâ à mangonibus duntaxat seliguntur. Minores vix ungues digitorum & rarò pollicis æquant aut superant, quarum vix decem aut duodecim unam magnam pendeant. Videntur & callo esse solutiore, gustûq; prædictis longè inferiores. Hujusmodi fructus producunt castaneæ vel sylvestres, vel etiam satæ apud nos in Anglia; unde cultum vel locum potiùs hanc nucum differentiam facere opinamur, quàm eas specie inter se differre.

Gaudent in genere montibus & acclivibus; Septentrionali clivo (ut tradunt Veteres) regionum tamen non frigidiorum, nam cœlum Aquilonium non ferunt. In Italia abundant, ubi plebs montana magna ex parte iis victitat. Habentur etiam in Gallia, Germania, atque etiam Anglia nostra sylvestres. Ineunte Vere germinant, nec multo post florent. Fructum circa finem Septembris maturant. Maturo fructu echinati calyces rumpuntur & hiant, castaneæque decidunt. Nonnulli paulo antequam plenè maturuerint prælongis perticis, sicut nuces Juglandes, arboribus decutiunt. Alternis ferè annis agricolam uberi messe exhilarant. Aquas odisse dicuntur. Integrarum nucum probatio est ut in frigidam mittantur; siquidem bonæ & incorruptæ merguntur, vitiosæ supernatant. *Locus.*

De satione castanearum Columella & Palladius fusè, Plinius suo more succinctè & eleganter præcipit. Quæ radicibus exempta & deposita est Castanea biennio reformidat: propter quod compertum est, commodiùs nucibus quàm viviradicibus ejusmodi sylvas institui. *Columel.* Idem aliis verbis tradunt Plinius & Palladius. Quod non provenire aiunt nisi quinis acervatim satis experientiâ falsi convincit.

Castanea, teste Ruellio, Juglandi, Fago & Robori insita comprehendit. Ego Juglandi insitam vix comprehensurum crediderim ob fructuum dissimilitudinem, at Quercui facilè, ob convenientiam eorundem. Fructum inde meliorem evasurum promittunt; quod verisimile est.

Materies arboris ædificiis, atq; aliis domesticis utensilibus admodum apta est: siquidem ex ea non modò trabes, tigna, asseres & pedamenta, sed & cadorum costæ, & eorum cinctus fiunt; verùm igniariis inepta, testibus Matthiolo & Lacuna. Apud nos spondæ, cathedræ, mensæ, cistæ, aliáq; supellectilia è Castanea fiunt. *Vires & Usus.*

Castaneæ in cibos veniunt: aliquibus in locis ubi abundant molitarum farinâ ad panificium & ad pultes utuntur, ut Bononiæ in Italia observavimus. Verùm ejusmodi pultes palato nostro non sapiunt: & rectè Plinius, præstant jejunis quandam imaginem panis, potiùs quàm panem.

Integræ vel in aqua coquuntur, vel igne torrentur, idq; duobus modis, vel in sartagine aut perforatâ patina ad ignis flammam, vel sub prunis & cineribus candentibus. Priùs tamen quàm cineribus aut igni credantur, cultello obiter vulnerari debent, ut è plagæ hiatu flatus igne citatus evadat; alioqui ubi flagrantes incaluerint, concepto intus spiritu magno cum crepitu prosilient, non sine adstantium periculo: consumitur etiam meliùs flatuosa illa humiditas quæ iis inesse putatur, & æqualiter torrentur. Præfertur posterior coquendi modus: nam in sartagine tostæ vel patella ferrea, ut in cauponis fieri consuevit, partim comburuntur, aut certè aliquid fuliginosi empyreumatis contrahunt.

In Italia urbani & lautiores Castaneas sub cineribus tostas & decorticatas cum succo Arantiorum aut Limonum & tantillo Sacchari mensis secundis inferunt, & sic præparatas *Pistacias Italicas* vocitant. Pro plebeiis vidimus aliquoties in plateis urbium publicè, in sartagine fornaculæ portatili superimposita frixas venales. Verùm quomodocunq; paratæ flatulentæ sunt, ventriculo & capiti inimicæ, viscerum infarctibus opportunæ, colico dolori obnoxiis, & iis qui ad calculum proclives sunt minùs commodæ, imò noxiæ.

Castaneæ glandes astringunt similésq; præbent effectus cum cæteris glandibus, sistunt utiq; vehementer stomachi & ventris fluxiones & sanguinem excreantibus prosunt, unde & aqua in qua integræ decoctæ sunt bibita cœliacis, dysentericis & sanguinem excreantibus utilis censetur. Coctæ quibus diximus modis & cum melle jejunis datæ tussientibus prodesse dicuntur: ut & Electuarium cum earum farina ex melle paratum.

Interior membrana rubens quæ corticem & fructum discernit præcipuè commendatur ad omnes alvi fluores & sanguinis rejectiones seu in aqua ad tertias decocta & pota; seu in vino austero ℥ij pondere: quinetiam cum pari pondere ramentorum eboris alba fœminarum profluvia cohibet ex aqua albæ Nymphææ hausta. *Dod.*

Emulsio Castanearum cum decocto Glycyrrhizæ extracta, addito pauxillo seminum Papaveris, confert iis qui ardore urinæ laborant. Camerario communicavit Crato.

2. *Castanea humilis* Park. *humilis racemosa* J. B. C. B.

Matura [nux] nucis Avellanæ est magnitudine, echinato calyculo, corio, membranâque tegitur. Sola nunquam suo calyculo includitur. Multæ simul racematim cohærent. Gustu est insuavi.

Humilem hanc Castaneæ speciem non longè à Pilatino monte invenit Jo. du Choul, ante eum nemini notam, at neq; post eum, quod noverim à quoquam observatam. *Locus.*

3. *Castanella*

3. *Castanella peregrina, an Gor arbor?* J. B. *Fructus peregrinus Castaneæ similis* C. B.

Figurâ & facie Castaneam non malè repræsentat, nisi quòd eâ parte quâ sessilis est Castanea, hæc in gibbum elata sit, & concolor, consimili corio universam integente, cortice spadiceo, Castaneæ simili integitur, nisi quòd paulò saturatior sit, & plusculis striis inæquali: à cujus summo ad imum mucronem hyli facie linea latiuscula cinerea, striarum itidem eminentiis asperata protenditur. Superna parte (sive infernam dicere lubeat) linea coronali cingitur, intra quam pars clausa nigrior, nullisque striis donata. Impressio arguit alteri cuidam adhæsisse. Sapor pulpæ, ex albo in fuscum inclinantis (fortè ob vetustatem) ac firmæ, amaricans ac ingratus. Cæterum oleaginosa, ut impressa aciculæ acies prodidit: juxta enim oleaginosum quid exsudabat haud secus ac Nuci moschatæ ab acu punctatæ.

* Exercit. 181. part. 20.

Gor arbor * Scaligero juxta fluvium Nigir oritur, cujus fructus Castaneæ similis sed amarus. Jo. Leo tradit has arbores mirandæ esse proceritatis, satis procul à mari in continente.

4. *Castanea Peruana* Clus. Park. *Peruviana* J. B. *leporino reni similis* C. B. *Castaneæ Peruanæ fructus* Ger.

Clus.

Sphæricæ pene est figuræ, nisi haberet latera paulò depressiora, præsertim ubi pediculo inhæsit, cortice satis crasso, fragili tamen & velut fungoso, obducta, coloris ex fusco aliquantulum flavescentis. Huic subsunt innumeræ, tenues quidem, sed firmæ spinæ, putamini quod nucleum includit tenaciter inhærentes. Ipsum putamen fuscum est, non densum, sed lentum & fractu contumax, interiore parte læve & splendidum, quo continetur nucleus Amygdalæ [suo putamine liberæ] magnitudine ac colore, forma autem Leporino reni similis, intus albus, sapore dulcis ferè ut Amygdala aut Castanea vulgaris.

5. *Castaneæ purgatrices* J. B. *Castanea purgatrix* C. B. *Americana cathartica* Park.

Fructus est arboris cujusdam vastæ, Castaneæ similis, sed calyce lævi, non ut earum echinato. Eo calyce fructus continetur Castaneæ non admodum absimilis, sed sine cortice & ferè quadratus, in duas partes divisus, medium intercursante, & totum deinde ambiente pellicula.

Ex maritimis Nicaraguæ invehitur in Novam Hispaniam. Editur hic fructus viridis, aut contusus vino exceptus: si siccus, ejus pulvis ex vino aut gallinæ jusculo sumitur. Datur etiam tostus, ut minùs purget. Quocunq; tandem modo sumptus sine molestia purgat, corpore ritè præparato, debito modo exhibita. Pellicula illa exterior interno solicitè detrahenda & abjicienda est, aliàs nimis violenter purgat & gravia symptomata inducit.

* P. 3. T. 32. p. 25.

6. *Castanea * Malabarica Angelina dicta. Anjeli* H. M. *Angelina* Zanoni Acostæ. *An Angelina arbor* C. B?

Arbor est vastæ magnitudinis, sedecim pedum mensuram crassitie non raro superans, multisque ramis, rotundis, geniculatis, hirsutis, subasperis & spadiceis donata. *Lignum* solidum, prædurum, albicans, intus subrufum, crasso, viridi, ac intus albicante cortice tectum, qui insuper cinerea & austeri saporis crustâ squamosa obductus est.

Radix crassa, albicans, fibrata, cortice crasso, candido, cuticulâ rubicundâ & squamosâ obducto tecta, odoris & saporis sylvestris & ingrati.

Folia brevibus rotundis ac hirsutis pediculis ramorum geniculis ordine decussato inhærent, oblongo-rotunda, densa, glabra, longitudine spithamam, latitudine palmum æquantia, supernè colore ex atrovirescente nitentia, infernè viridi dilutiore, necnon brevibus ac lanuginosis pilis obsita, adeóq; aspera, & manui tangentis adhærentia. At vero tenella folia è vertice ramorum prodeunt, spadiceo-viridi, villoso involucro inclusa, ut in Tilia cernitur: ipsa verò arbor cùm tenerior est, in tres plerunq; lacinias incisa sunt folia.

Florum loco supremis ramis julos arbor hæc producit virides, intus albicantes, teretes ac lanuginosos, longitudine spithamam, crassitie digitum æquantes, iique siccati candelarum instar à pueris in ludis accenduntur.

Fructus *Angelicæ* dicti rotundis, crassis, spadiceis ac lanuginosis pendent petiolis oblongo-rotundi, cortice crasso, aculeato, seu potiùs echinato viridi & dein flavescente obducti, fructibus Daturæ haud absimiles, at pugni magnitudinem superantes: intus verò, uti in *Jaca* cernitur, alii minores fructus, oblongo-rotundi, ac sulcati intra corticem & medullam occultantur, fabarum aut castanearum ad instar, saporis acido-dulcis & vinosi, odorisque fragrantis: necnon integro fructu discisso lacteus succus exstillat.

Locus. Crescit locis petrosis & arenosis ubique in Malabar, imprimis in sylvis *Kalycolan*. Singulis annis mense viz. Decembri fructus profert maturos, ac integrum seculum fructifera manet.

Vires. Folia exiccata calefactáque artubus imposita eorum dolorem ac rigiditatem demulcent. Eadem testiculorum intumescentiam ex contusione vel quavis externa vi ortam, ut & ὑδροκήλην καὶ πνευματοκήλην discutiunt, at in pulverem redacta, & cum unguento albo caphurato forinsecùs applicita Bubones venereos curant, vel cum radice curcumæ trita, atq; indies parti affectæ affricta, vi sua astringente vasorum orificia consolidando inveteratum hæmorrhoidum fluxum planè reprimunt. Fructus verò immaturi avidiùs comesti diarrhœam facilè excitant, quam arboris radices & cortices pari facilitate sedant. At oleum è fructibus coctis expressum, vel intus sumptum, vel foris applicitum appetitum excitat ac alimentorum in ventriculo fermentationem juvat: Idem cum assato & trito Allio, necnon coagulato lacte frixum & podici admotum hæmorrhoidum dolores potenter sedat.

Ex

Ex ligno ingentes cistæ & naves fabricantur, & ex hujusmodi arboribus excavatis naviculas Indi conficiunt quas *Manjous* appellant, quarum nonnullæ longitudine 80, latitudine novem pedes superant. At verò naves ex ligno hujus arboris, quamvis duro, constructæ vermium putredini obnoxiæ sunt in aquis fluminum minimè salsis.

Cap. V.

De Quercu.

Δρῦς Græcis generale nomen est, omnes arbores glandiferas complectens, quas una voce comprehendi posse Latino sermone negat Plinius. Quercus enim inter δρυὸς differentias ab eodem recensetur. Verùm quoniam Quercus nomen à vulgo extenditur ad omnes glandiferarum species significandas, nos non inviti, cum J. Bauhino, (nè quid novi sapere velle videamur) Quercum loco genericæ vocis usurpabimus. Quercus Jovi sacra erat, quòd vitæ causa in hac primùm arbore mortalibus fuit, qui primùm glande vescerentur.

Et quæ deciderant patula Jovis arbore glandes.
Ovid.

Hujus enim fructu suos populos primùm aluisse dicitur, ante fruges inventas.

Civica corona, militum apud Romanos virtutis insigne clarissimam, è Querna fronde fiebat, de qua differentem lege Plinium. Civica dicta est quoniam dabatur ob civem servatum.

Quercus vox vel primitiva est, vel ignotæ originis. Vossius fortè à τραχύς, quod valet *durus, asper*, dictam putat. Est enim ligni duri & corticis asperi: quòd non verisimile nobis.

1. 2. *Quercus vulgaris brevibus ac longis pediculis* J. B. *vulgaris* Ger. *latifolia mas, quæ brevi pediculo est* C. B. *item Quercus cum longis pediculis* ejusdem. **The Common Oak.**

J. B.

Vix ulli genti Europææ (inquit J. Bauhinus) incognitam putamus Quercum vulgarem, recto, crassissimo, vasto, ac valido *caudice*, nec minùs firma materie; crasso, intus ruso, rimoso, scabróque cortice [in caudice & ramis majoribus, nam in surculis & ramis minoribus lævis est & nigricans aut cinereus] brachiis longè latéque luxuriantibus magnam innoxiámque umbram loco inducentibus: *foliis* longis, summa parte obtusis, ad latera profundis anfractibus & crebris sinuatis, præsertim in vetustiore arbore, minùs in ea quæ cæsa novam frondem emittit, glabris, nitidis, obscurè virentibus, pediculis brevibus nixis, costâ mediâ utrinque elatâ & eminente, sed magis aversa parte, singulatim nascentibus. In hac arbore nucamenta seu *juli* observantur, in quadrantalibus tenuibus pediculis ex certis intervallis muscosi, ex apiculis sessilibus herbidis, eodem puncto pluribus exortis compositi, sic ut interdum verticillatim ligulam cui adhærent coronent. Observantur quoq; & glandium rudimenta, tanquam globuli minimi purpurantes & hirsuti (qui mihi J. Bauhino * flosculus) privatis pediculis insidentia. *Glandes* in calycibus suis seu *cupulis* sessiles, vel surculo proximè adhærent, vel longis tenuibúsque pediculis appenduntur. Atque etsi magnitudine varient, unciam tamen communiter longæ sunt, corticosâ membranâ tectæ puniceâ, [potiùs leucophæa seu Bætica] nucleo calloso, acerbo & austero, quemadmodum & cupula exteriùs asperiuscula, interiùs lævis, prædicto cortice multò densior, vix tertiam glandis partem capiens. Aculeus in summo glandis fastigio eminet, brevior & minùs pungens. Sæpe ternæ glandes simul cohærent, aut binæ, raró unica prodit: pediculus eas sustinens inde nascitur ubi ramo folium adhæret. ** Non julos pro floribus habemus.*

Arbor hæc in * Angliæ sylvis & sepibus ubique vulgatissima & nemini non nota; nec in Anglia tantùm sed per totam etiam Europam: nec ullum fere solum refugit. Ejus aliquot seu species seu varietates observantur. Dalechampius in Hist. Lugd. duplicis meminit, nimirum *maris*, quam descripsimus, & *fœminæ*, in saxosis & asperis locis ferè nascentis, mare humilioris, cortice in tenellis surculis rubescente, non ut in illa albescente, folio minore, breviore, angustiore, antrorsum magis acuminato, tam densis laciniis sinuoso lateribus, ut eminus crispum videatur; lætiùs & nitidiùs virente, glande pusilla & strigosa: quin & fœminæ varietatis in aliis querceris provenientis, folio quàm maris breviore, antrorsum latiore & magis obtuso, infernè pallido, cortice ramorum nigriore; glandibus minimis, in ramorum & surculorum vertice prodeuntibus, interdum senis aut quinis, sæpe ternis aut quaternis, raró binis, rarissimè singularibus, quasi digito retusis, aculeo minimo, parum è calyce prodeuntibus, sed ei firmiter annexis. Verùm non species diversæ, sed varietates potiùs accidentales à loco aut semine ortum ducentes nobis videntur hæ differentiæ; ut & aliæ ab aliis Botanicis propositæ. At Quercum cum longis pediculis *J. B.* ab ea quæ glandem cum brevibus fert pediculis revera specie differre existimamus. Hæc enim glandem non brevibus tantùm pediculis hærentem fert, sed nullis, ipsis calycibus earum ramis immediatè adnascentibus. Harum gemina conspicitur varietas, una cum majoribus glandibus, binis aut ternis; altera cum minoribus, ternis aut quaternis. Istarum Quercuum differentiam vix ponere possumus; nisi quis earum quæ brevi aut nullo pediculo sunt folia inspicere velit splendidiora & pauló firmiora. ** Species ea quæ longis est pediculis.*

Quatuor primas Quercûs species in Pinace *C. B.* hoc capite comprehendo. Eæ sunt,

I. Quercus latifolia mas, quæ brevi est pediculo.

II. Quercus latifolia fœmina, i. e. platyphyllos fœmina *Lugd.* superiùs descripta.

III. Quercus latifolia perpetuò virens, qualis in Thurino agro ubi Sybaris fluit, Theophr. & Plinius meminere: qualem etiam Clusius in montibus Calpi fretóque Herculeo vicinis virere semper

 ait,

ait. Lugdunensis quoq; Hist. in Appennino & Andium Gallicæ gentis agris reperiri refert. Nec enim has arbores à reliquis latifoliis Quercubus specie distingui existimo.

IV. Quercus cum longo pediculo; quæ est nostra vulgaris Anglica; quæque sola, quod sciam, è Quercûs speciebus in Anglia sponte nata reperitur. Nam quas D. *Evelynus* in Sylva proponit pro varietatibus potiùs quàm pro distinctis Quercûs speciebus habeo. Glandium autem respectu innumeræ sunt Quercuum differentiæ. Nomina & descriptiones variarum Quercûs specierum à Veteribus, Theophrasto & Plinio, proposita, Quercubus hodie notis accommodare difficillimum judicamus, quod vel inde patet, quòd doctissimi Botanici, qui id tentarunt inter se minimè consentiant. Quocirca cùm nec nos quicquam certi habemus quod adferamus, de iis omnino tacere maluimus quàm nihil dicere, & Lectorem adhuc incertiorem dimittere.

Quercûs latifoliæ amplissimæ circa Viennam Clusius meminit, cujus omnes glandes oblongis pediculis dependentes quasi viridi quadam excrescentiâ, multis inæqualibus angulis prædita & scabra inclusæ erant, quæ reficcata gallarum modò dura & firma erat. *Hæ excrescentiæ proculdubio accidentariæ erant, & insectis originem suam debebant*; & proinde in enumeratione specierum Quercûs nulla earum ratio habenda est.

3. *Quercus parva, sive Phegus Græcorum & Esculus Plinii* C. B. *Phegus vel Esculus* J. B. *Phagus sive Esculus* Park.

Lugd.

Fagus Theophrasto dicta, vocis argumento Latinis Esculus, quòd glans ejus esculenta & dulcissima esset: Brevis est arbor, in orbem comosa, non erecta, caudice crassissimo: folio quàm Hemeris angustiore & breviore, obscuriùs virente, infernè candicante, glande dulcissima, terete, longa, è brevi crassóque pediculo subrecta, calyce multum ejus complectente, tenaciùs hærente in ramorum surculis, ad exortum singulorum propemodum foliorum unica, raro gemina, graciliore quàm in Latifolia & magis acuminata, aculeo suo magis pungente.

Reperitur & in hoc genere arbor, quæ glandem fert superiori omnino figurâ similem, sed crassiorem, altiorem, pleniorem, ob molis suæ pondus è calice facilè deciduum.

Esculus, si Virgilio credimus,

——— quantum vertice ad auras
Æthereas tantum radice in Tartara tendit.

Bellonius Quercûs cujusdam meminit in Trachonitide provenientis, quam Esculum vocat, & Græcis antiquis, erroneè, platyphyllon statuit, qui fert glandem, magnitudine ovi columbini, quâ possent victitare homines tempore famis, ad gustum enim (inquit) Castaneæ accedit. Hæc Scaligeri Quercus peregrina seu Mauritanica videtur quæ grandem fert glandem, oblongam, sapore longè dulciore & delicatiore quàm Castanea. Nam Hispani, qui arborem *Enzinam* vocant, glandes verò *Vellotas* has ob suavitatem sub cineribus tostas mensis secundis apponunt.

Arbor hæc diversa videtur ab Esculo Dalechampii, cujus descriptionem dedimus. Veleniæ nomen, & quòd glandium calyces pro coriis præparandis usurpantur, Cerri speciem esse arguit.

Aliam prætera Quercûs speciem memorat Bellonius à nostris diversam, quam Veteribus ignotam arbitratur, cujus glandes minoribus Fabis haud sunt majores.

Nos cum C. Bauhino sentimus Robur primum Clusii Phagum seu Esculum esse Dalech.

De hujus potissimum glande intelligendus est Plinius, cum ait, *Glandes opes esse nunc quoque multarum gentium, etiam pace gaudentium, constat: nec modò inopia frugum arefactis molitur farina, spissatúrque in panis usum; quin & hodie per Hispanias secundis mensis glans inferitur. Dulcior eadem in cinere cocta.* Esculi tamen glande, vel sub prunis cocta, vel in aqua elixa, cùm vescuntur rustici gravitate capitis tentantur & velut inebriantur, non aliter quàm qui Lolium pani commixtum ederint, ut testatur Dalechampius.

Ego equidem suspicor Esculum *Dalech.* non differre specie à Quercu latifolia vulgari. Bellonii Esculum pro specie distincta habeo.

4. *Robur II. Clusii* J. B. *Quercûs foliis molli lanugine pubescentibus altera species* C. B.

Clus.

Quercûs ferè magnitudine in Austria, Stiria & Pannonia crescens, strigosius est Quercu, ligno duriore, folio minùs amplo, altera parte nonnihil incano; exiguam glandem fert.

Considerandum proponit J. Bauhinus, quantum hoc Robur differat à Quercu vulgari cum glandibus sine longis pediculis minoribus. Ego libenter eundem senserim, nè species temere multiplicentur.

5. *Robur III. Clusii* J. B. *Quercus gallam exiguæ nucis magnitudine ferens* C. B.

Clus.

Humilior est, & interdum humanam altitudinem non excedens, alioqui priori omnino similis, tum facie, tum foliorum formâ canitiéque, ut videatur illius pumilum genus esse. Fert hæc prægrandem gallam, exigui Mali magnitudine, copiosissimam ramo ferè contiguam, &c.

Locus. In multis Castellæ veteris montibus frequens est, & plerunque numerosis ab eadem radice stolonibus fruticat. Harum ramis contortis, deinde fissis & exsiccatis tædarum loco rustici alicubi utuntur.

6. Robur

6. *Robur IV. Clusii* J. B. *Quercus foliis muricatis non spinosis, glande superiori simili* C. B.

Clus.

In arborem excrescit pusillum: ejus item folia minora sunt, duriora, angustioráque, nec adeò profundè incisa & sinuata, sed veluti aculeatis denticulis tantùm serrata, infernè quidem candicantia, sed nulla molli lanugine aspersa.

Frequenter etiam ista alit gallam superiori similem, & tuberculis acutis ornatam, pallidiore tamen colore.

7. *Robur V. Clusii* J. B. *Quercus foliis muricatis minor* C. B.

Clus.

Priori ferè similis est, sed stolonibus brevioribus, & magis contortis, rugosioréque cortice: gallæ item extremis ramulis nascuntur, aliis minores, læves & sine tuberculis, colore ex rufo nigricante.

Nascitur utrumq; hoc genus in Lusitaniæ solitudinibus, itinere Ulyssipponensi, non procul *Ebora*, & ab incolis *Carvalla* nuncupatur. *Locus.*

8. *Robur VII. Clusii* J. B. *Quercus pedem vix superans* C. B.

Clus.

Adeò humile est hoc genus, ut rarò pedem magnitudine superet: *ramuli* tenues & flexibiles, vulgaris Quercûs virgultis simillimi. *Folia* ad proximè descriptas accedunt, sed aliquantum majora & molliora. Hoc fert glandem Quernæ vulgari brevi minorem interdum etiam crassiorem, calyce planiore, admodum amaram. In reliquis generibus nullas observavit glandes Clusius, præterquam in secundo.

Inter *Riofrio* & *Aldea Galega* solo arenoso, non procul Ulyssippone invenit Clusius frequentissimum. *Locus.*

9. *Robur VI. Clusii* J. B. *Quercus humilis gallis binis, ternis aut pluribus simul junctis* C. B.

Humile est, nec humanam altitudinem excedit, fruticis potiùs quàm arboris nomine donandum, tenuibus & lentis ramis; foliis secundo ferè similibus, sed minoribus, nec adeò sinuosis, minorum gallarum, quæ plerunq; binæ, ternæ vel plures simul nascuntur, admodum ferax.

Nascitur in Austria & Pannonia, ubi Rustici cum secundo confundunt. *Locus.*

Mirum Clusio tot Roboris species observatas cùm nobis in Germania & Italia peregrinantibus nè una quidem occurreret. An ex diversitate Gallarum certo colligi possit specierum diversitas dubito.

10. *Ægilops sive Cerrus mas majore glande* Park. *Quercus calyce echinato, glande majore* C. B. *Αἰγίλωψ Idæorum, Aspris Maurorum, Latinorum Cerrus* ejusdem, *Cerrus Ægilops, Aspris Theophrasti putata* J. B.

Hujus glandium calyces Venetiis vidimus, ubi *Vallonia* dicuntur, ab Apollonia Dalmatiæ urbe hodie *Vallonia* dicta unde adferuntur, nomine accepto. Eorum usûs idem est qui corticis Querni apud nos, nimirum ad coria densanda.

Glandis hujus calycem à Valerando Dourez Justinopoli allatum sic describit J. Bauhinus:

Cavitas ejus sescunciam in diametro habuit, paulo minùs alta, quem undiq; crassa, rigidáque creberrima spicula obvallant, præruptæ rupis fragmenti æmulum, non minus ternis unciis in diametro habentem, internè hirsutum: squamæ latæ sunt, in cinereo candicantes. An arbor ipsa à quoquam descripta sit nescio: nam quæ visuntur itinere à Pesaro ad Romam, quas describit Lobelius, easdem esse puto cum nobis visis circa lacum Vulsiniensem, hæ autem Cerri minore & mitiore minúsq; echinato calyce erant.

Nec alia videtur cujus rami ad J. Bauhinum missi à Dalechampio. Folia habuit vulgaris Quercûs, sed ut longiora, ità in tenuiores altioréśq; lacinias divisa, supernè lucida, subtus autem cinerea. Cæterum proximè ligno adhærent fructus, calycibus hispidis & senticosis, unciam latis, glande tamen nondum matura, similibus planè calycibus Quercûs Burgundicæ echinato calyce.

Folia Cerri nobis observatæ circa lacum Vulsiniensem in Etruria omnino talia erant qualia hîc describit J. Bauhinus, sed glandium calyces diversi à calycibus Cerri *Vallonia* dictis.

Usus calycum est ad inficiendos atro colore pannos Gallarum vice: Sed illis tinctura dilutior, fugacior, viliórq; est. *J. B.* *Usus.*

11. *Glandis magnus calyx* Clus. exot. J. B.

Quem ex *Wingandecaow* Virginiæ delatum habuit Clusius parùm admodum differt à supra descripto *Valloniæ* calyce; non tamen eundem affirmare audemus ob loci natalis distantiam. C. Bauhinus Glandem Virgineam vocat.

12. *Haliphlæos sive Cerrus fœmina minore glande* Park. *Haliphlæos putata, & Cerrus fœmina Dalechampii* J. B. *Quercus calyce hispido, glande minore* C. B.

Clusius sic describit, Eadem altitudine qua vulgaris Quercus, atq; etiam celsiore assurgit, caudice erectiore, corticéque crassiore & magis scabro; *Folia* frequentioribus incisuris, sed minùs altis divisa habet quàm Quercus [at à nobis observata in Etruria Cerrus folia habuit profundiùs sinuata seu potiùs laciniata, quàm vulgaris Quercus] longioribus tenuioribúsq; pediculis inhærentia; ramulos breviores frequentibúsque nodis obsitos, gemmas minores, & aliquot gracilibus foliolis, ceu staminibus aut villis, septas: *Calyces* brevi crassoque pediculo annotinis ramulis adnatos, non in foliorum

alis, omnino hispidos & molliter echinatos, in quibus glans est querna, paulò brevior & obtusiore mucrone prædita, quæ Autumno maturitatem consequitur. Adhærent interdum inter folia multis squamis constantia capita. [Hæc excrescentiæ quædam sunt, quales in Salicibus frequenter cernuntur, Rosæ dictæ] Materies ejus candidior, laxiórque & ad opera minùs apta à Rusticis censetur.

Locus. Non modò in Viennensi saltu, sed etiam in plerisq; Pannoniæ sylvis frequens est.

Quod habet de fragmentis hujus arboris in lapidem commutatis, non naturæ ligni sed ingenio soli in quo sepulta erant, aut vapori cuidam petrificanti qui in ejus poros se insinuans totum lignum permeavit, tribuendum arbitror. Nam & alia etiam ligna præter Quercinum alicubi lapidescere deprehenduntur.

Quercus Burgundica calyce hispido J. B. C. B.

Quam uterque Bauhinus præcedenti eandem esse suspicatur *J. B.* sic describit,

Glandes non multo vulgaribus majores erant, aut certè pares: Calyx paulò major, interim echinatis spiculis, non rigidis tamen, satisq; longis horret, atq; ternas & quaternas proximè junctas, non tantùm singulares extremitati ramulorum adhærentes. *Folia* verò parùm nobis à vulgaribus differre apparet, nisi quòd accedere videantur ad colorem foliorum Quercûs pediculo brevi vel sine pediculo.

Locus. Copiosè nascitur in Apennino, & in Burgundia, quà itur Vesuntio Dolam.

Hemeridis cujusdam seu Quercus pumilæ in Nova Anglia nascentis.

Mentionem factam invenio in D. Evelyni Sylva, inq; Actis Philosophicis Londinensibus.

Vires & Usus. Δρυὸς materies, autore Theophrasto, spissa, dura, adeóq; flexum nullum recipit, tam navibus, quàm domibus commoda; necnon in terra obruta durat.

Hujus foliis præ reliquis omnibus conservatum debemus melleum liquorem rorémve ex aere descendentem, ex quo apes mella conficiunt. *Butler. Tract. de Apibus, cap. 6. n. 40. & Theophr. lib. de melle.* Plinius etiam *lib.* 16. *c.* 8. Constat, inquit, rores melleos è cœlo cadentes non aliis magis insidere frondibus.

Aliquando idem præstant Acer minus & Corylus, sed parcè. Idem *Butler. ibid.* Mirum sanè melleum rorem harum tantùm arborum non aliarum foliis insidere. An quòd harum folia densiora sunt, adeóque rorem faciliùs reflectunt & condensant, qui in aliarum arborum folia, (quæ rariora & spongiosiora sunt) facilè penetrat & se insinuat? Adde quòd superficies horumce foliorum glabra & velut polita est, adeóque conducit ad humorem incidentem sistendum & congelandum: quemadmodum videmus speculi superficiem afflantis halitum ilico densare, & in guttulas brevi cogere. An fortè similitudo quædam & quasi cognatio intercedat inter particulas foliorum hujus arboris, eorúmve poros & roris mellei, quo hic iis faciliùs & promptiùs adhærescat.

Mirum etiam nobis videtur quod apud Cordum legitur, Constare omnibus, qui usq; ad extremam senectutem apum naturam scrutati sunt rusticis, apes ipsas mellificaturas tantùm è floribus collectum liquorem in favis reponere, rorem verò melleum cùm decidit haudquaquam ad favos convehere, quod ipsi quoq; (inquit) verum esse deprehendimus. Hinc quamvis mellito rore delapso ad eum frequentes convolant apes, minimè tamen ut eum in alvearia convehant, sed tanquam ad cibum & pastum, quo adeò se replent, ut prorsus inertes & ignavæ reddantur, multæque moriantur. Itaq; rustici dicere solent, mellitos rores bonum quidem pastum apibus præbere, sed ad mellificandum minimè conducere. Hæc Cordus. Nobis tamen planè contrarium videtur, iisq; qui apum naturam, actiones, totámq; œconomiam diligenter & curiosè observârunt ingeniosis & eruditis, quibus plus fidendum quàm rusticorum vulgo, qui receptas majorum traditiones sine examine sequi & amplecti, iisque mordicus adhærescere solent. Observavimus enim rore melleo delapso integra fere apum examina, paucissimis domi relictis, evolare, miráq; industria & maximâ festinatione sese melle onerare, & ad alvearia convehere, multoties eundo redeundóq; donec calor solaris rorem vel dissipaverat vel condensaverat.

Folia Quercuum nascentium circa ripam rivuli percelebris ad oppidum Smolnicium in provincia Hungariæ Zepusiensi, non procul à monte Carpatho siti, Autumni tempore delabuntur in rivum, & sic metamorphosi quadam in æs mutantur, sicut ferrum in hac aqua infusum in cuprum transmutatur: Ex observatione Wolfangi Wedelii Ephem. German. Ann. 6, & 7. & Itinerar. D. Brown. Communicavit D. *T. R.*

Quod ad vires attinet, Quercus omnis (possis & dicere omnibus suis partibus) autore Dioscoride, adstrictoriam vim habet; maximè verò astringit membranacea tunica quæ corticem & caudicem ipsum interjacet, similiter & ea quæ circa glandem est sub putamine. Harum autem decoctum datur coeliacis, dysentericis & sanguinem exscreantibus: Eædem tritæ fluxione laborantibus fœminis in pessis subduntur. Sed & glandes eosdem effectus habent, urinam quoq; cient [miratur Jo. Bauhinus qua id facultate præstant. Respondeo adstrictoriâ, quâ sanguinem velut coagulando serum ab eo separant, adeóq; illud copiosiùs per renes excernitur. Non alia ferè ratione quàm alumen aliáve adstringentia pituitam ex ore eliciunt, nam partes solidiores constringendo & comprimendo humorem in iis contentum exprimunt.]

Si comedantur capitis dolorem inducunt, & flatus gignunt. Difficilis sunt concoctionis, tardiùs descendunt & crudos humores gignunt: propterea eas porcis saginandis relinquimus: hoc enim pecus diffusum & grandissimum faciunt, ut Varro scribit, & testatur experientia.

Glandium & corticis decoctum contra toxica prodest ex lacte vaccino potum. Non probat hoc J. Bauhinus contra toxica assumpta, potissimùm in principio: Si tamen vomitus vel alvi fluxus mul-

tum

tum vexent, rejecto toxico per vomitum vel alvum, prodesse tunc posse existimat. Crudæ ac intritæ inflammationes illitu leniunt; vulneribus etiam recentibus utiliter imponuntur Galeni experimento.

Aqua è foliis Quercus juvenis destillata præscribitur ad album mulierum profluvium, ad dysenteriam pestilentem, &c.

Quidam glandes aridas adversùs calculum exhibent, nescio quo successu, inquit J. Bauhinus.

Bartholinus de Medicin. Danorum domestic. refert Norwegos aliosq; Septentrionales in inopiâ frumenti conficere panem è glandibus quercinis.

Folia tenera & rubicunda, vino decocta colluta ac gargarisata dentium dolorem sedarit à fluxionibus ortam, sed sæpe hoc decocto calido os colluendum; quo experimento nos sæpe felicissimè usos fuisse testamur, etiam in inveteratis dentium doloribus. J. B.

Ut verbo dicam, Quercûs partes omnes, cortex, folia, cupulæ, glandes, ac etiam lignum ipsum, ad fluxum omnem alvi, uteri, seminis, sanguinis sistendum utiles sunt, & ad omnia quibuscunq; adstrictione opus est.

Lithotomi ad vulnus urethræ inflictum sanandum & consolidandum utuntur balneo è cortice Quercûs in aqua decocto.

Corticis in scobem commoliti insignis & frequentissimus usus est coriariis ad coria præparanda: & ad hunc usum aliis omnibus adstringentibus antecellere nobis videtur. Coria enim Anglica, quæ eo densantur, reliquis Europæis soliditatis & durationis respectu palmam præripiunt.

Carbones optimos è Quercu, tanquam materia spississima fieri auctor Theophrastus, solidissimos etiam esse ait & firmiores cæteris.

Ligni usum nemo facilè declaraverit. Vix enim aliud habeas in hoc nostro orbe perennius, quódq; ad plures usus necessarios accommodari possit ac soleat, ut ad ædificia, naves, & instrumenta, tam ea quæ in terra, quam aquis usui esse possunt. Fiunt ex eo dolia vinaria cæteris omnibus præstantiora & sola ferè bona. Hactenus J. Bauhinus.

In ædificiis immensùm durat, modò ab humore nimio defendatur, imo vetustate ita indurescit, ut chalybis aciem retundat, imò ipsius propemodum ferri soliditatem & renitentiam acquirat. At nec aliud lignum adversùs vicissitudines humoris & siccitatis magis firma & pertinax, & ab iisdem difficiliùs corruptibilis.

Navigiis extruendis præ alia quacunq; materie idonea est, quòd tenax & flexuræ patiens, quòd firma nec tamen nimis ponderosa, quòd aquam difficulter admittat, quòd percussa aut globis tormentariis trajecta non facilè findatur aut rimas agat.

Quercus autem Anglica ad naves fabricandas præcipuæ æstimationis est, aliisq; omnibus præstare censetur.

Quamvis autem alia nonnulla ligna, ut v. g. *Buxus, Cornus, Ebenus, Lignum Brasilianum*, aliáque Indica, duriora, solidiora & ponderosiora sint, pleraq; tamen fragiliora, nec ponderibus incumbentibus sustinendis adeò apta & commoda observantur.

Nulla est arbor quæ præter genuinum tot spurios & excrementitios producit fructus ac Quercus. Hi à Theophrasto enumerantur, Hist. Plant. lib. 3, cap. 8. item a Plinio. Vide Verulamii Nat. Hist. cent. 7. exper. 635. Hi fructus arboris non sunt, sed excrescentiæ quædam & tumores præter naturam insectorum morsibus, lancinationibus aut afflatibus venenatis originem suam debentes. Insecta enim hujus arboris gemmas, folia, surculos teneriores pungentes, humorem aliquem venenosum per vulnus instillant, qui tumorem præter naturam excitat. Fortè etiam ova duntaxat venenato & fermentativo humore delibuta, nullo vulnere inflicto ibidem deponunt, qui sufficit contagio solo succo nutritio alterando & in motus irregulares compellendo. Hi autem tumores & excrescentiæ quamvis arboris respectu præternaturales sunt; à natura tamen destinantur ut sint velut matrices & uteri, insectorum eorundem ovis excipiendis, tuendis, fovendis, fœtibus excludendis, editisq; alendis inservientes.

Horum autem excrementorum notissima & utilissima sunt Gallæ, Græcis κηκίδες dictæ. Harum multæ sunt species, magnitudine, colore, lævitate aut asperitate superficiei, pondere, figurâ differentes de quibus prolixiùs agere magis curiosum esset quàm utile. Placet tamen Gallæ Officinarum descriptionem è J. Bauhini historia petitam subjungere.

Gallæ Officinarum vulgatissimæ rotundæ sunt, leves, foraminulis pertusæ, læves, paucis interdum tuberculis asperatæ, interdum multis & angulosæ, magnitudine variæ, unciam amplæ, quamvis magna ex parte infra subsistant; sunt etiam majores, rotundæ, interdum turbinatæ ac pyriformes, colore russo, levi mallei ictu fragiles, intus ungue friabiles, cavernosæ, fungosæ, gustu adstringente & acerbo.

C. Bauhinus has species recenset. 1. Gallam maximam orbiculatam, quæ duplex *Orientalis* quæ fortasse Galla maxima exotica *J. B.* ovi gallinacei magnitudine, & Provincialis aut Illyrica. 2. Gal. oblongam. 3. Gallam minorem. 4. Gal. galericulatam. 5. Gal. angulosam. 6. Gal. umbilicatam. 7. Gal. Brasilianam quinquangulam. Alias adhuc varietates habet J. Bauhinus, quas apud ipsum vide. Variant enim hoc genus excrescentiæ pro natura arborum è quibus oriuntur, insectorum quorum matrices sunt, & fortè etiam locorum in quibus inveniuntur.

Quòd Theophrastus & Plinius scribunt Gallam confertim & subito noctu oriri, unâque die augeri nobis non videtur verisimile.

Quæ glandem ferunt (inquit Plinius) omnes & gallam. Alii Robori duntaxat proprium esse volunt, gallam proferre; Nos potiùs Plinio assentimur Quercum nimirum omnem gallam producere, at non omnibus in locis: in Anglia enim nullus unquam auditus est gallarum proventus: quòd insecta illa quibus ortum debent in Anglia non inveniantur, ut nobis quidem videtur. Gallas enim Quercui latifoliæ nostrati simili, & specie (ut putamus) eidem in exteris regionibus adnascentes vidimus.

Gallæ tinctoribus magni usûs sunt ad pannos atro colore inficiendos: Ex iis etiam cum calchantho, gummi, & vino atramentum scriptorium optimum paratur hoc modo,

℞ Gallarum ℥iiij.
Calcanthi ℥ij.
Gummi Arabici ℥j.

Gallas crassiusculè contritas in vini Gallici rubri, (quod Claretum nostrates vocant) Sextariis duobus [a quart] infundas per novem dies, vas prope ignem collocando, & liquorem quotidie tudiculâ agitando aut commovendo. Deinde Calcanthum & Gummi immittas; & cùm unum ampliùs diem steterit, atramentum usui idoneum erit. Literæ hoc atramento exaratæ in charta diuturnitate temporis colorem non mutabunt.

Gallæ vehementer adstringunt: Tritæ, autore Dioscoride, gingivarum & Columellæ fluxiones insuperq; oris ulcuscula cohibent. Quod verò in earum medio est, dentium cavernis inditum dolores sedat. Cœliacis & dysentericis in aqua aut vino tritæ, seu illitæ, seu bibitæ, conveniunt, necnon obsoniis additæ; Item crematæ & in vino aut aceto extinctæ, quomodo & menses sistunt & vulvæ procidentiam. In summa, ubi quid adstringere, sistere aut siccare opus est, usurpandæ sunt. Tritarum pulvis intus assumptus in vino austero aliòve conveniente vehiculo certo experimento diarrhœam sistit.

Ad bubonocelen, epiplocelen & enterocelen quidam pharmacopœus utebatur liquore stillato ex Gallis Orientalibus, & multos licet ætate provectos sanabat. Liquor non est oleum, sed aqua cum qua Sal quoddam volatile ascendit. *D. Hulse è Chesneau.*

Præter Gallas alia etiam multa excrementa seu tumores præter naturam in Quercubus observantur, ut v. g.

1. Pilulæ foliorum Quercus *J. B.* aquosæ *C. B.* quæ aversæ seu terram spectanti foliorum parti plerunq; adnascuntur, læves, fungosæ, pallidæ aut parte Soli opposita rubentes, sapore subacido & adstringente molles, exquisitè plurimùm rotundæ, piso non multò majores, & exiguam gallam rarò æquantes, vetustateq; corrugantur. Vermiculum intus alunt, qui in muscam figuratur, de quo consulendus *D.* * *Malpighius.*

* *Anatom. Plant. p. 2.*

Hæ in foliis Quercuum frequentissimæ inveniuntur in Anglia.

Ex adstrictionis argumento iisdem viribus quibus Gallæ præditas esse non malè quis dixerit. *J. B.*

2. Excrementum Quercuum fungosum *J. B.* **Oak-Apples.** J. Bauhinus sic describit,

Quercuum vulgarium frondibus verno tempore etiam sine pediculo adnascuntur excrementa fungôsa, rara, laxa, succulenta, acida, insigniter adstringentia. Magnitudo nucis Juglandis aut circiter, superficie inæquali, tuberosa, pulcherrimo rubore plurimùm ornata, reliqua parte albida, aut Pomorum instar luteola. In quibus vermiculi hospitantur, qui in iis multas cellulas callosas sibi pro domiciliis effingunt.

Inveniuntur Maio in Quercubus glandes cum longis pediculis ferentibus. In Anglia frequentissima sunt & nemini è vulgo non nota, nec minus copiosa in arboribus nonnullis quàm fructus ipsi: Botanicis tamen nostratibus, ut Parkinsono, ignota fuisse videntur, adeò confusè de illis scribunt, & cum pilulis foliorum confundunt; quod & C. Bauhinus etiam facit. An Pilulæ in alis ramorum natæ Plinio?

3. Uva Quercina, quam J. Bauhinus sic describit,

Radicum Quercûs fibris sub terra adnascitur, & circumnascitur, Juglandis magnitudine, ex pluribus velut acinis racematim cohærentibus (unde & Uvæ nomen) compacta, substantiâ durâ, intus rubentis seu ferruginei coloris, meditullio nonnihil albo, sapore insigniter acerbo & adstringente.

Hujus pulvere nullum præsentius remedium in dysenteria, & in omni alvi fluxu.

Præter has à nobis observatas, & à quoquam facilè observabiles Quercuum excrescentias aliæ adhuc enumerantur à J. Bauhino & Casparo fratre, v. g. Coccus Quercuum *Diosc.* 2. Nuculæ facie album Quercus excrementum, *J. Bauhino* observatum & descriptum. 3. Excrementum lanatum Quercuum *J. B.* Pilulæ lanatæ *C. B.* 4. Quercuum capitula squamosa *J. B.* Pilulæ è foliis convolutis *C. B.* 5. Quercuum squamæ candidæ, caducæ *ejusdem.* 6. Excrementum Quercûs tuberosum *ejusdem.* 7. Foliorum Quercûs gemmæ foraminulentæ *J. B. C. B.* 8. Nodi seu Verrucæ Quercuum *J. B. C. B.* 9. Quercûs albumen *eorundem.* Excrementum tauri caput referens *C. B.* Joannes frater Gallis annumerat. His adde è *C. B.* pinace, 1. Excrementum moro simile, sed durum admodum, & fractu difficile, è *Theoph.* & *Plin.* 2. Excrem. pudendi virilis effigie è *Theophr.* 3. Pilulæ capillatæ, ex *iisdem.* 4. Pumex quercinus, ex *iisdem.* Hoc etiam in loco agunt de musco Quercuum & aliarum arborum, quem Quercûs excrementum villosum appellat *C. B.* de quo nos libro secundo inter alios muscos egimus. Hic etiam de Agarico Quercuum aliisque fungis tractant; de quibus nos inter reliquos congeneres: Hic denique de visco Quercûs & aliarum arborum, de quo nos inter Bacciferas.

CAP.

CAP. VI.

De Ilice.

ILex Isidoro visum ab illiciendo deducere, quòd mortales eam nondum repertis frugibus in victum elegerint. Sed hoc *ψευδώνυμον*. Magis verisimile fit esse ab Hebræo אילן quæ à robore nomen habet, nempe ab איל robustus. *Voss.*

1. *Ilex arborea* J. B. *major glandifera* Ger. *major aculeata & non aculeata* Park. *IV. seu folio rotundiore, molli modicéq; sinuato* C. B. *necnon I. seu folio oblongo serrato* C. B. **The Holm-Oak.**

Clus.

Arbor est Mali aut Pyri magnitudine, multò frequentioribus brevioribúsque ramis prædita quàm Suber, quos latè spargit. *Folia* perpetua, supernè viridia, infernè candicantia, gustu adstringente, foliis Suberis minora, & magis orbiculata, in adultis arboribus plerunq; sine aculeis, præter novella & nunc primùm enata, quæ aliquantulum incisa & aculeata sunt: certè in tenellis arboribus, antequam glandem ferre inciperent omnia folia aculeata observabam. Multos in extremis ramulis fert oblongos *julos*, qui in flavos & muscosos flosculos, polline & tenui pulvere perfusos explicantur. *Glandes* è floribus non oriuntur (nam sunt inutiles) verùm in aliis quibusdam separatis pediculis: eæ autem Quernis glandibus sunt similes; nunc majores longioréſq;, modò minores & breviores, quæ nonnunquam ante maturitatem nigrescunt, & gummi quoddam reddunt, gustu calidum, saporis tamen non ingrati. Maturarum cortex sive putamen nigricat; nucleus candidus, firmus & dulcis est, præsertim majorum: utræq; tamen à nonnullis maximè expetuntur, illísque non minùs avidè vescuntur quàm nos Castaneis & Avellanis. Hanc ob causam in foro Salmanticensi, aliisq; Hispaniæ locis venales mensibus Octobri & Novembri proponuntur; ut non immerito dixerit Plinius, per Hispanias glandem mensis secundis inferri.

J. Bauhinus brachia ramulósque Ilici incana lanugine obductos esse observavit: inque foliis & ramis excrementum per vernum tempus nigrum & rotundum adnotavit. Theophrastus præter glandem granum quoddam puniceum ferre scripsit.

Differentiæ Ilicum mihi accidentariæ potiùs esse videntur, quàm (ut cum Philosophis loquar) specificæ. Nam in arbusculis junioribus folia sinuata, aculeata, lata & Agrifolii æmula observavi, in vetustioribus oblonga, aliàs aculeata per margines, aliàs æqualia, neque serrata neque sinuata, & Oleagineis similia, prout ea rectè describit Matthiolus, quicquid alii contradicant.

In Hetruria aliisq; Italiæ provinciis, præsertim ad mare inferum, ínq; Gallia Narbonensi & Hispania, in sylvis, collibus, & campestribus maritimis passim & copiosè provenit. In Anglia vidimus arbores annosas & grandes quatuor aut quinque in Horto *D. Francisci Willughby*, Wollertoni propè Notinghamiam, quæ tamen glandes suas ad maturitatem non perducunt: quoniam hoc genus arbores, etiam locis natalibus, fructum suum tardiùs perficiunt. *Locus.*

Phellodryn Theophrasti (quam & alio nomine Ariam eidem dictam probat J. Bauhinus) Plinius videtur eandem existimasse cum Subere, quod & Phellos dicitur, siquidem ea omnia Suberi tribuat quæ Theophrastus Phellodryi.

Phellodrys sive *Cerro-sugaro* Matthioli, cùm nec ab eodem descripta sit, neque Clusio, neq; J. Bauhino, neque nobis in Italia peregrinantibus usquam conspecta, an ab Ilice specie distincta sit meritò dubitamus. Si liceat suspicari ex icone (inquit J. Bauhinus) ea accedit ad Smilacem Dalechampii.

Phellodryos quinque species proponit & describit Historia Lugdunensis: verùm cùm in collibus Rhodano vicinis, aut non procul ab eo dissitis, eas provenire dicat: nos autem ibi loci Ilicis duntaxat varietates quasdam, non species distinctas, observavimus, Phellodryas illas non arbores vel à se invicem, vel ab Ilicibus specie diversas esse suspicamur; sed Ilices majores foliis ludentes. Fortè tamen Phellodrys nigra J. B. species distincta fuerit, quam sic describit,

Phellodrys nigra id nominis à ramis nigricante cortice vestitis & glabris adepta est. *Folia* ab Ilignis differunt, quòd rotundiora multò & latiora, à Smilacis foliis quòd longè breviora pro latitudine, minúsque candida inferiùs; à Suberis nobis traditi, quòd duriora, spinis mordacioribus magis horrida. Calyx glandis, tradente Dalechampio lævis est. Forte hæc est Ilex folio Agrifolii *D. Magnol*, quæ folia habet spinosa Agrifolii, obscurè virentia; quam tamen ipsam à vulgari Ilice arborea specie diversam esse se nolle statuere ait, quousq; culturâ innotuerit. *Phellodrys.*

At neq; Smilaces Dalechampii apud historiam Lugd. ab Ilice arborea differre putamus: cùm primum genus in agro Monspeliensi frequentem provenire asserit, ubi nulla præter Ilicem ejus generis arbor, neq; à nobis neq; à *D. Magnol* observata: alterum in collibus Rhodanum respicientibus, totóque eo tractu qui à Vienna Allobrobogum Arelaten usque ducit, (ubi nihil aliud præter Ilicem nobis occurrit) observavit.

Aria & Phylica Bellonii quomodo ab Ilice differant, cùm eas non describat, nescimus, quæ de iis habet collegit in unum Jo. Bauhinus lib. 7. cap. 3. Hist. Plant. *Aria.*

Ilicis tum folia, tum glandes cum Quernis viribus conveniunt. Hæ autem suibus saginandis utiliores habentur. Usum in cibis in descriptione attigimus. *Usus.*

E ligno fiunt carbones ad metalla fundenda utilissimi. Matthiolus Hetruscis in pretio esse tradit, non modò quòd ignem diu foveant, sed etiam quòd (ut aiunt) caput minimè tentent. Arborum trunci ad molarum fabricas & alia opera servantur ob materiæ firmitudinem & durabilitatem, teste Clusio: Plinius rotarum axibus Ilicem duritiâ suâ utilem esse ait, ut & malleis majoribus.

2. *Ilex*

2. *Ilex coccigera* J. B. Ger. *aquifolia sive coccigera* Park. *aculeata cocciglandifera* C. B. The Scarlet Oak.

J. B.

Magnitudine multùm cedit aliis Ilicibus, ut quæ non temere stolones duobus cubitis altiores proferat, eósque non admodum crassos: *Folia* Aquifoliæ proxima, minora, muricata, utrinq; glabra, verùm non ità hilari virore nitida. *Flores* vel potiùs Julos copiosè fert, muscosos: glandem verò maximam, quod in pumila arbuscula mireris, etiam Iligna altera majorem, calyce asperiore. At præter hæc omnia triplicia excrementa in eis observantur.

1. Unum Maio & Aprili apparet, quod nihil aliud est quàm grana in foliis rubra, parva, rotunda, parùm oblonga, ex ipsa foliorum substantia nata, Pisis parvis similia, substantiâ intus albâ, non ità absimili substantiæ fructuum Oxyacanthæ *Matth.* gustu nonnihil acido, grato, in quibus tandem vermiculus nascitur.

2. Alterum huic cum Ilice majore commune, Maio mense apparens, ramis adhærescit, sed satis bleviter, copiosum, rotundum, nigrum, lævi nitidâque superficie, satis durum, intus liquore albido plenum, cui vermiculi innatant, tandémque inarescit, circa quod fervent sæpe formicarum operæ.

3. Tertium deniq; eodem cum jam dicto tempore conspicitur in foliis, reliquis notius & celebratius, Coccum putà infectorium: grana sunt rubra, saltem pulvisculo albo quo resperguntur abstersa, liquore sanguineo plena cum concoloribus vermiculis.

Clusius pusillam & valdè amaram glandem Hispanicæ suæ Ilici tribuit; cùm ex J. Bauhini observatione Ilex pumila Narbonensis glandem etiam quàm arborea majorem proferat: quod & nos verum esse comperimus.

Locus. Arbuscula hæc in collibus saxosis circa Monspelium, Nemausum, Avenionem, & alibi in Gallia Narbonensi oritur, ubi præcipuus cocci proventus: necnon in Provincia, &c. Lobelio teste, etiam in Italia, præsertim in Hetrusco, Romano & Senensi finitimo agro, locis montosis, glareosis, sterilibus, inter varias Ilices, Smilaces asperas, Terebinthos, Lentiscos, &c. Attamen, observante Clusio, non ubique coccum gerit. Nam iis solùm regionibus quæ Mediterraneo mari vicinæ sunt, & magno Solis ardore torrentur oriri animadvertit. Sed neq; istic perpetuò fert; cùm enim frutex adeò adolevit ut glandem alere incipiat, coccum non gignit: ideóque solent incolæ quadriennes aut adultiores frutices urere, ut proximo anno novelli resurgant, qui deinde singulis annis aliquot subsequentibus coccum ramulis inhærentem instar exiguorum Pisorum coloris cinerei gignit.

Quomodo gignatur coccus * Quinqueranus declarat, Vere (inquit) medio rorati imbribus frutices Coccum hoc modo ordiuntur. Ubi imus scirpus se in duo brachia partitur, in horum medio primùm omnium increscit rotundum quiddam magnitudine & colore Pisi; hoc Matrem vocant, quòd ex eo cætera grana producuntur. Matres ineunte æstate æstúque minutissimorum vermiculorum catervam profundunt, fatiscúntq; in summitate. In animalia prorepit nova soboles, colore candida, pro se quisq; in sublime. At ubicunq; vermiculi geminantis surculi axillis occurrerint, desident & incrementis aucti milii magnitudine fiunt. Inde liberiùs adolescentibus albus color in cinericeum transit, jámq; non animal sed pisum rursus apparet. Túmq; ea grana maturitatem adepta colliguntur, jam coloratis vermiculis fœta.

* *Lib. de laudibus Provinciæ.*

Alii grana non in divaricatione duntaxat ramulorum nasci perhibent sed etiam in foliis ipsis.

Grana hæc à Philosophis & Botanicis spurii quidam seu excrementitii fructus Ilicis pumilæ, & quidem solius proprii habita sunt. Verùm eruditissimus & ingeniosissimus Vir D. *Martinus Lister*, amicus noster summus, ejusmodi grana etiam in Anglia Cerasorum aliarúmq; arborum surculis tenellis adnascentia observavit, eáque non excrescentia esse judicavit, sed insecti cujusdam opus, fœtibus suis excipiendis & fovendis domicilium seu nidum efformantis, ab eodémque virgulis affixa: quod & nobis etiam (quibus Eboraci grana arboribus adhærentia ostendit) videtur, cùm insectis adultis & egressis à surculis facilè abscedant & dilabantur. Adeò autem similia sunt hæc grana coccis baphicis, ut ægrè queant discerni, eisdem etiam in locis, eodémque modo surculis adnascuntur, unde ab eodem insecti genere effecta esse verisimillimum est, quamvis succus tingendo minùs idoneus sit ob diversitatem alimenti. Quæ è Quinquerano attulimus huic nostræ opinioni de ortu horum granorum, quòd scilicet insecti opus sunt, non arboris excrescentiæ, favent. Putamus tamen insectum illud ibi loci ubi granum effingit & surculo agglutinat, ejusdem corticem pertundere, & succum inde exugere quo cusculium repletur, quiq; vermiculis in cibum sufficiat. Verùm hæc ex conjectura.

Matthiolus se coccum in Bohemia in Quercubus copiosè nascentem observâsse scribit. Quod quamvis nonnulli carpant & videant, verum tamen esse potuisse quæ à *D. Lister* observata protulimus declarant: imò verum esse non dubitamus.

Omissis iis quæ Quinqueranus aliique habent de modo colligendi & præparandi coccum ad usum tinctorum, ea producemus quæ *D. Verchand* Monspeliensis Botanicus & Pharmacopœus insignis ex propria observatione nobis communicavit.

Usus. Coccus baphica, inquit, duobus usibus inservit, nimirum medicinæ, & lanis tingendis. Pro medicinæ usu oportet ut in mortario marmoreo tundatur, & deinde per cribrum trajiciatur, ut pulpa inde separetur, æquali Sacchari quantitati permiscenda. Mixturam hanc Conservam appellant, è qua addito Saccharo, Serico crudo, pomorum succo & aquâ rosaceâ fit syrupus *de Kermes*, qui inservit pro basi confectioni illi tantopere celebratæ de *Alkermes* Mesuæ dictæ.

Pro tinctorum usu granum maturitatem adeptum colligitur, deinde in area complanata, linteis substratis, Soli exponitur. Initio, quandiu humore abundat, bis térve in die versant, ne incalescat nimium. Cùm pulvis rubicundus in superficie apparet eum cribri ope separant, & grana denuo linteis insternunt, usque dum similis pulvis iterum percipiatur, quem secunda vice per cribrum transmittunt, atque hanc operationem toties repetunt donec grana nihil amplius pulveris reddant.

Notandum

Notandum autem quod primus pulvis è foramine illo exit quo pertunditur granum ab ea parte qua plantæ adhæsit: Postremus autem qui sub finem undique in grani superficie apparet, constet è vermiculis intra folliculum animatis eúmque penetrantibus, quoniam foramen dictum plerunque obturatum est.

Quamprimum autem granula illa pulveris rubentia se incipiunt movere, aceto acerrimo irroranda sunt, & manibus confricanda, deinde in pilulas formanda, quæ Soli expositæ siccentur.

Si quis pulverem hunc rubicundum restare sinat, nec aceto alióve acido liquore perfundat, & ut ità dicam, extinguat, è quovis ejus granulo efformabitur musca quædam minima, quæ per unum vel alterum diem huc illuc saltantes volantésve tandem colore mutato mortuæ decident, amarore illo quem antea habuerunt omnino privatæ.

Granum evacuatum seu pulvere penitus exhaustum vino lavant, dein Soli exponunt: Siccatum in sacco confricant, ut lucidum reddatur. Quo facto saccis infundunt, jam venalem pulvere inde egresso uniuscujusque Sacci in medium immisso, ut innotescat scilicet pulveris ad grana proportio. Eo autem tingitur nobilis ille color quem *Escarlatinum* vocant. Coccus baphica vim habet adstringentem, cujus ratione vulneribus nervísque sauciatis trita ex aceto convenienter imponitur. *Diosc. Plin.*

Eximie conferre hoc granum mulieribus abortientibus cum pari thuris pondere in potu sumptum Fuchsius & Matth. testantur. Nostro tempore mulierculas Monspelienses & Nemausenses in difficili partu & collapsis viribus ejus pulveris scobem ex vino, aut ipsam etiam confectionem *Alkermes* non sine fructu sumpsisse scimus. Medicis Monspeliensibus in quovis casu præcipiti, & morbis acutissimis, Apoplexia, Paralysi & similibus, nihil præsentius esse scimus. *J. B.* Mesues eam ad cordis palpitationem, syncopen, mentis alienationem seu desipientiam, & mœrorem sine causa manifesta celebrat. Quomodo autem Coccus baphica cor corroboret & exhilaret, cùm præter adstrictionem & amaritudinem nulla qualitas manifesta in ea percipiatur nos fugit. Odorem quem senserunt fragrantissimum in vermiculis & granis ipsis inter præparandum Lacuna & Quinqueranus, mirum cur alii aut non deprehenderint, aut non meminerint.

Cap. VII.

De Subere.

Suber Vossius à *Suo* dictum putat, quod calceamentis insueretur, fœminæ enim non tantùm hyberno tempore valetudinis causâ eo utebantur sed etiam æstivo, ut viderentur grandiores.

Suber latifolium J. B. Ger. Park. *latifolium perpetuò virens* C. B. **The Cork-Tree.**

Suber quod in Hispaniis nascitur, perpetuò viret, ut Ilex, cui adeò simile est, ut primo aspectu plerunque fallat, nisi cortex crassus & disrumpi solitus errorem detegeret. Majus est Ilice plerunque & *caudice* ubi adolevit longè crassiore, cortice item denso, carnoso, scabro & rimoso, qui nisi suo tempore detrahatur dehiscit, alióque subnascente expellitur: eo detracto qui subest novellus ità rubet, ut procul aspicientibus arbores rubricâ aut minio pictæ videantur. Suberis rami Ilignis firmiores sunt; *folia* majora, longiora, molliora, & supernè magis virentia, interdum nonnihil dentata, aliquando minimè, ut in Ilice. *Glans* magna, ubi maturuit nigricans, Iligna longior & obtusiore cuspide, calyce etiam majore, magis hispido, & per oras molliter echinato. Glans admodum adstringentis & exsiccantis gustûs, Ilignâ multò ingratior: magna ex parte conjunctim nascitur ut Pontica nux, sed crasso brevique petiolo, & firmiore quam Iligna. Ramulis nonnunquam adnascuntur dura & lignosa quædam cinerei coloris tubercula, adeò firmiter inhærentia, ut nisi fracto ramo eximi non possit.

Clusius Suber in extrema Aquitania Pyrenæis próxima nascens folia non retinere sed hyeme abjicere observavit; ut mense Aprili foliis prorsus viduatæ erant quatuor Suberis arbores circa *Bayonam*. Quare (inquit) Theophrastus non immeritò tribuit Suberi deciduum folium.

Matthioli Suber alterum oblongis angustísque foliis, quod Pisano agro nasci tradit, sibi nunquam visum fatetur idem Clusius. At quis alius præter Matthiolum fide dignus illud conspexit?

Plerisque Castellæ novæ Bæticæque locis, & totâ Lusitaniâ nasci Clusius tradit. Circa *Fundos & Viam Appiam* copiosè nascentem simul cum Siliquâ Arbore seu Ceratiâ observavit *D. Tancredus Robinson*, qui affirmat folia Suberum rarò esse decidua. Uberrimè etiam in Olbiensi orâ provenire auctor est Quinqueranus in libello *de laudibus Provinciæ*. Quæ de triplici cortice habet Quinquer. nobis non probantur. Detrahendis corticibus hæc est ratio. Quà stipes telluri committitur circumscinditur ad lignosam usq, materiam, paritérq, in summis humeris antequam in brachia dividat sese, mox à summo ad imum finditur, detrahitur triplex cortex: Non explanantur aqua sed igni, nec demuntur nisi tertio mox anno. Quod si paucis diebus à tonsura largi imbres supervenerint, arbor interit; quod rarò accidit, nimirum regione calida & sicca, & temporum observatione rarò fallente. *Clus. è Quinquer.* Alii ut Lobelius, & quidem rectiùs. Cortex geminus stipitem amicit; alter interior, qui perpetuò hæret; alter crassior ad duos pollices, rugosus, perquàm levis, qui deglubitur & quolibet gentium defertur.

Cortex tritus ex aqua calida potus sanguinis fluxum sistit; ejusdem cinis ad idem valere dicitur. *Vires & Usus.* Usus ejus est ad anchoralia navium, piscantium tragulas, cadorum aliorumq, vasorum angusti oris, ampullarum vitrearum obturamenta, fœminarum * calceatum hybernum, alvearia, & in Estremadura Hispaniæ ad tuguriorum tecta, referente Clusio. * *Plin. l. 16. c. 8.*

SECTIO

SECTIO II.

De Arboribus flore à fructu disjuncto Coniferis.

CONOS voco fructus squamosos, polyspermos in coni seu metæ formam plerunque turbinatos: hoc etiam nomine comprehendo fructus pluribus partibus crustaceis aut lignosis per maturitatem dehiscentibus compositos, quamvis neq, squamosi sint neq, conoides.

Coniferæ arbores sunt vel Resiniferæ, vel succo aqueo scatentes. Resiniferæ sunt vel fructu squamoso, vel fr. è clavatis tuberibus per harmoniam coaptatis composito, foliolis brevibus,acutis,in squamas degenerantibus, ut *Cupressus*. *Resiniferæ* fructu squamoso sunt vel foliis perpetuis, vel foliis deciduis. Resiniferæ foliis perpetuis, sunt vel eisdem sparsim & singulatim undique è surculis exeuntibus; vel agminatim pluribus simul velut in penicillos quosdam coaggestis, cujusmodi est *Cedrus Libani conifera*.

Quæ foliis sunt sparsim è surculis undique exeuntibus, sunt iisdem vel brevioribus & singulatim nascentibus, cujus generis est *Abies*, vel longioribus, binis ex eadem theca seu tubulo egressis, ut *Pinus*.

Resinifera foliis deciduis est *Larix*.

Coniferæ succo aqueo præditæ sunt vel foliis latis, majoribus Coryli Alnus, vel fol. minoribus Populi: *Betula*.

CAP. I.

De Abiete.

ABies ab *abeo* Grammaticis dicta, putatur, ut à *facio facies*, à *specio species*, quod in altitudinem tendat: Ἐλάτη pariter Græcis dicitur παρὰ τὸ ἐλᾶν, ὅ ἐστιν εἰς ὕψος ἀνατείνεσθαι, teste Etymologo. Notandum autem, vocem ἐλάτην æquivocam esse, & pro involucro fructûs palmæ arboris interdum accipi, aut etiam pro fructu ipso.

Notæ Abietis characteristicæ in genere, prout Piceam Latinis dictam complectitur, sunt folia singularia ramulos undique cingentia, seu non ex lateribus tantùm sed etiam ex superna & inferna eorundem parte nascentia, brevia & angusta, proceritas eximia.

Jo. Bodæus à Stapel multis probat falli Botanicos qui *Sapinum* arboris speciem esse negant, statuúntque Sappinum, Plinii autoritate decepti, inferiorem ac enodem partem caudicis Abiegni, ostendítque Plinium distinguere *Sapinum* & *Sappinum*. *Sappinus* Piceæ Sativæ species est, *Sapinus* autem species Pini quæ cæsa regerminat. Pars autem inferior Abietis enodis *Sapinea* dicitur non *Sapinus*. Sic autem vocabatur pars hæc Abietis, quòd enodis esset ut Sapinus. Rectè ergo (inquit) Bellonius *Sappinum* arborem dixit. Vide Comment. ipsius in Theophr. hist. lib.3. cap. 10.

A. 1. *Abies* Park. *Abies fœmina sive* Ἐλάτη θήλεια J. B. *Abies mas conis sursum spectantibus* C. B. **The Yew-leaved Firr-tree.** *Abies Taxi foliis.*

Descriptionem hujus accuratam * Joannes Conradus Axtius nobis suppeditat.

Est (inquit) arbor procera & excelsa, Pinum altitudine superans. *Caudex* ejus rectus est, inferiùs enodis, æqualem ferè crassitiem habens usque ad ramos. Hæc pars vocatur à * Plinio, & Vitruvio *l. 2. c. 21. Sapinus*; superior autem pars nodosa *Fusterna*. Errant itaque * Bellonius & alii, qui ex Sapino peculiare genus faciunt. *Cortex* ejus est albicans & fragilis. Rami in circuitu circa truncum crescunt, interdum quatuor, interdum quinq,, interdum sex aut plures, & hoc continuant usque ad cacumen, singulis enim annis novam congeriem ità arbor protrudit, ut facilè inde colligere licet, quot annorum sit [*Hoc non peculiare est huic speciei, sed plerisque arboribus coniferis commune*] Quidam ramorum sunt in terram reflexi, quidam non, sed prius fieri puto à pondere músci albidioris, qui sæpius copiosissimè in ramis Abietum provenit. Utrinque surculos utplurimum habent instar crucis, interdum tamen unus tantùm surculus ab uno latere erumpit, nullus ex adverso.

* *Tract. de Arboribus coniferis, &c.*
* *Lib. 16. cap. 33.*
* *Bellonium defendit Stapelius. v. supra.*

Scribunt autores quòd *folia* utrinque ex lateribus ramorum emergant, quod tamen falsi αὐτοψία convincit: proveniunt enim non solum in lateribus, sed etiam in superiore & inferiore ramulorum parte, sed illa ità ad latera se deflectunt, ut intuentibus tantùm è lateribus emersa videantur. Sunt autem folia, non ut alii volunt dilutæ, sed saturæ viriditatis in superiore parte, in aversa autem paululum candicantia [lineâ viridi distincta *J. B.*] quæ ex superiore parte erumpunt breviora sunt quàm quæ ex lateribus & inferiore parte. Plinius scribit *folia esse insecta pectinum modo Piceæ & Abieti*. Quid vocabulo illo *insecta* vult equidem nescio. Sunt tamen folia ità ferè disposita, ut dentes in pectine, foliis Taxi similia, minimè pungentia, in acumine enim in minutissimam furculam dividuntur, partes tamen illæ non ità acutæ sunt ut pungant, in medio lineâ secundùm longitudinem notata. Lignum habet album, molle, & læve.

Radices non altè descendunt, ità ut facilè à ventis validioribus radice tenus è terra eruantur.

Coni quadruplo minores sunt quàm Piceæ, squamis constant in superiore parte latis, sub quibus latet *semen* subalbum, superiùs alatum, plenum acri & pingui humore.

Mat-

Matthiolus & Bellonius rectè negant Abietem ferre florem: Thophrastum autem, & Plinium, & alios qui Abieti tribuunt flores fefellerunt primùm prorumpentes piceæ coni, qui ante Solstitium proveniunt, & aspectu sunt jucundissimi. Alii enim Fabæ magnitudine, alii etiam minores aut majores apparent, tantâ rubedine præditi ut nihil supra: singuli squamis suis sunt vestiti, & progressu temporis paulatim fiunt virides. Ego potiùs illis accedo qui flores Abieti tribuunt: nam ex sententia nostra florum stamina, seu apices potiùs, pulvisculum seu semen minutissimum suppeditant semini masculo in Animalibus analogum. Deinde J. Bauhinus aliique autores fide dignissimi disertis verbis Abietem florere affirmant. Tandem autorem nostrum de Pinu, cui flores etiam fidenter negat, deceptum scio, cùm & ipse flores observaverim in eo genere copiosos, quidni ergo & de Abiete falsus sit?

J. Bauhinus conos pleniùs describit: Conos (inquit) fert oblongos, ovatos ferè, Piceæ vulgaris conis breviores & crassiores; Squamæ verò latiores multò, brevioresque, & velut hirsutæ, vel levi exsiccatione caducæ, ut in Pinu *Cembro* dicta: neque enim hærent, ut in Pinu, Picea atque Pinastro. *Styli conorum medii, squamis delapsis, diu interdum in arbore restant nudi, Clavos nostrates vocant*, à similitudine.

Dodonæus, eúmque secutus Gerardus, de Abiete & Picea confusè scribunt, unde concludimus cum J. Bauhino, Abietem & Piceam non bene notas fuisse arbores Dodonæo.

Quin & C. Bauhinum ex una specie duas fecisse opinamur, & synonyma confudisse. Abietem enim I. seu conis sursum spectantibus, sive marem *C. B.* & II. seu albam, sive fœminam *ejusdem* pro eadem arbore habemus. Certum enim est Abietem Plinii, & fœminam Theophrasti *Clus. hist.* quam Abietis suæ secundæ, i. e. albæ seu fœminæ synonymam facit C. Bauhinus, ipsissimam esse arborem quam jam descripsimus. Abietem autem conis sursum spectantibus, aliam ab ea quam descriptam dedi, vellem quis mihi ostendat. Ego duas tantùm Abietis species agnosco, alteram conis brevioribus, sursum spectantibus, foliis pectinatim Taxi modo dispositis, subtus albentibus, quam sci. descripsi, quámque Abietem fœminam Theophrasti peritiores Botanici, Clusius & Joan. Bauhinus faciunt: alteram conis longioribus, deorsum dependentibus, foliis nec pectinatim dispositis nec subtus cinereis, quam iidem Latinorum *Piceam*, Theophrasti Abietem marem esse statuunt.

Interim hic monere convenit *D. Plot* in Historia naturali Comitatûs Staffordiensis non rectè cepisse mentem meam, cùm arbores illas in *Worton* nascentes, seu mavis stantes, Piceæ generi à me adscriptas dicat. Mihi enim optimè notæ fuerunt illæ arbores, quas non semel vidi & lustravi, earúmque semina collegi in horto nostro serenda. Nota ergo tertia ad Abietem in *Catalogo nostro plantarum Angliæ* ad Abietem cujus synonyma dedi referenda est, [non ad Piceam ut opinatur D. Plot.] nimirum Abietem *Park.* Abietem fœminam sive Ἐλάτην θήλειαν *J. B.* cui etiam, (ut superiùs dixi) eandem puto Abietem II. i. e. albam sive fœminam C. B. ut patet, tum ex epitheto albæ, tum ex nonnullis synonymis; quanquam fateor *C. Bauhinum* synonyma confudisse, ab Autoribus quibus Abietis & Piceæ differentiæ minùs perspectæ essent seductum.

Nos in Sueviæ & Bavariæ sylvis, sed copiosiùs in Alpibus Helveticis & Rhæticis Abietem observavimus. Axtius in Germaniæ & Bohemiæ sylvis frequentissimam esse scribit: alibi etiam variis locis in montibus reperitur: Coni, teste Clusio, virent Autumni initio, & multam resinam fundunt: sub Autumni verò finem, & hyemis initium maturitatem consequuntur. *Locus.*

Materies ad multa utilis est, præcipue ad navium malos ob levitatem & altitudinem suam: nam in Alpibus Helveticis inveniri nonnunquam 130 pedum altitudine asserit, ità ut usui adaptentur longitudine 110 pedum. Asseres & tabulæ abiegnæ multi apud nos usûs sunt in Anglia ad tabulata domorum & conclavium. Ex ligno etiam Abiegno in Germania (teste Axtio) fiunt dolia quæ picantur, cupæ, capedines, truæ, capulæ, aliáque quamplurima vasa cerevisiaria, aquaria, culinaria: in frequentissimo usu est in Anglia ad pyxides, thecas, cistas, loculos, &c. Pondus sustinent validè Abies & Pinus, renituntur enim, nec temere rumpuntur. *J. B.* *Usus.*

Hujus resina duplex in usu est, 1. *Liquida*, quæ colligitur è tuberculis Abietum novellarum sed pauca. Hanc Officinæ *Terebinthinam Venetam* (at nostrates Argentoratensem,) falsò vocant [Inter corticem & corticem arborum juniorum oriuntur quædam tubercula, (*Danblattern* Germani vocant) ex quibus si vulneretur fluit præstantissima illa resina, Laricææ consistentiâ similis, sed magis transparens, amaricans, valdè fragrans, & sapore Citrii mali corticem proximè referens] 2. *Sicca*, quæ uti Thus figurâ ementitur, ità usum ejus æmulatur. Modum colligendi resinam liquidam vide apud Bellonium.

Resina hæc à Matthiolo aliisque magnopere commendatur ad recentia vulnera, præcipuè capitis, sananda; ad calculum renum & arenulas, ad urinam ciendam (unciæ pondere pota) ad arthriticos & ischiadicum dolorem. Ad gonorrhœam etiam virulentam confert, si aliquot diebus continuis matutino tempore sumatur. *Vires.*

Abietem Angliæ indigenam esse statuit *D. Plot*, nec ego sanè abnuerim, siquidem Abietes illæ superiùs memoratæ in vico *Worton* crescentes ibidem sponte ortæ videntur; easque reliquias esse plurimarum in vicinia olim nascentium ostendit idem doctissimus Vir: unde Cæsarem in utroque genere deceptum patet, cùm scribit *in Britanniâ Materiem omnis generis reperiri præter Fagum & Abietem*, Fagum enim plurimis in locis provenire apud nos certum est; Abietem aliquibus.

Abies, autore Theophrasto, provenit tantùm semine, radix nullam penitus sobolem profert: deciso cacumine radicitus marescit eodem anno. Nos verò quamvis hæc variis in locis iteret & inculcet Theophrastus, experientiâ docti affirmamus, ramulos Abietis decisos & terræ implantatos, non germinare tantùm, sed & radices agere, & fortè etiam in arbores tandem adolescere posse: Siquidem ostendit nobis D. *Franciscus Willughby* arbusculas Piceæ seu Abietis maris lætas & vegetas, ex ramulis à seipso ante quadriennium depactis.

Hermannus in Catalogo Leydensi distinguit Abietem marem conis fursùm spectantibus sive Taxi foliis ab Abiete fœminâ Theophrasti *J. B.*

A. 2. *Abies mas* Theophr. *Picea Latinorum, sive Abies mas Theophrasti* J. B. *Picea* Park. *Picea major* Ger. *Picea major prima sive Abies rubra* C. B. The common Firr-Tree, or Pitch-Tree. *Abies conis deorsum spectantibus.*

Axtius.

Procera est arbor, caudice recto uti Abies, cortice rubescente, nullo modo fragili, ut in Abiete, sed lento & flexili. Ramos habet Abietis ramis similes, & ità ordinatos, [decussatim positos] non quidem in terram deflexos, sed ad cœlum spectantes: [è contrario ex J. Bauhini & nostra observatione plerunq; in terram reflexos] *Folia* sunt dilutæ viriditatis, nec ità ut in Abiete pectinum modo disposita, sed ex duobus surculorum lateribus, & ex superiori parte prorumpunt, nec inferior prorsus est nuda, sed illa ad latera flectuntur, ut intuentibus inferior pars nuda videatur, quæ autem in superiore parte crescunt, non ità ad latera flectuntur ut inferiora, Abiegnis angustiora sunt, breviora, curviora, acuta & pungentia. Surculi ramorum Piceæ plura habent folia quàm Abietis: In siccis ramulis folia admodum caduca sunt, ut inter exsiccandum experti sumus. Rectè negat * Plinius Piceam exhilarari flore, & immeritò hanc ob causam à Dalechampio notatur, qui scribit; Piceæ florem oblongum ac rubentem quivis observare potest. Fefellit illum sine dubio color, putavitque conos tanta rubedine non esse præditos: sed si diligentiùs inspexisset, sanè aliter scripsisset, sunt enim nihil aliud quàm conuli prorumpentes & rubentes, & nihil omnino floribus simile præter colorem repræsentantes. *Nos potiùs assentimur J. Bauhino, Clusio, Dalechampio, gravibus imprimis & ἀξιοπίστοις Auctoribus affirmantibus extrema ramorum hujus arboris ineunte æstate julos protrudere singulares, pallescente quâdam farinâ refertos, quàm Axtio id neganti: præsertim cùm & ipsi ejusmodi julos in Pinu, cui ille pariter flores denegat, observaverimus.* Præterea nullam omnino in rerum natura plantam dari contendimus cui nec flos sit, nec aliquid flori analogum; nec enim sine semine masculo qui in apicibus florum continetur plantæ ullius semen prolificum esse posse putamus.

* *L. 16. c. 23.*

Picea conos fert teretes spithamæ longitudine, extremitatibus ramulorum annexos, & deorsum pendentes, quod propter pondus ipsorum fieri autumo, ex meris squamis coalitos; in medio scapum habent longum, cui squamæ sunt adnatæ, quæ in medio latæ sunt, in superiore parte acuminatæ ac tenues, in inferiore autem parte, ubi scapo annectuntur, angustiores, crassiores tamen: mediæ majores sunt, infimæ & supremæ paulò minores: Etsi dehiscunt squamæ non tamen excidunt, ut in Abiete fœmina. Singulis in latere exteriore annectitur longum & latiusculum foliolum, superiùs paululum incisum, in interiore parte annectitur illis geminum *semen*, magnitudine seminis Cnici, superiùs alatum, colore fusco. Semen plenum est olei cujusdam fragrantissimi, linguámque acrimoniâ suâ ferientis. Totus conus, si recens ex arbore venit, plenus est resinâ, & gratissimum spirat odorem.

Locus. Nascitur in montibus & sylvis. Nos in Sueviæ & Bavariæ sylvis inque Alpibus Rhæticis & Helveticis observavimus & quidem multò copiosiorem quàm Abietem fœminam. Hanc arborem esse conjicio quæ in Suecia, Norvegia aliisque Septentrionalibus regionibus copiose oritur. Mense Septembri fructus sunt maturi.

Usus Ligni. Materies ligno quidem facilis fabris, sed in opere deterior, ut quæ pro aeris constitutione intumescit, detumescitve, subinde in ædificiis crepitans. Ad omnia illa adhibetur, ad quæ Abies fœmina, non tamen ità frequenter. Lignum accensum, imprimis resinosum, fumum edit atrum, & omnia ad quæ pertingit nigrore afficientem. Quando cortex vulneratur magna copia effluit resina, ex qua nostrates [Thuringi] picem destillant. *Axtius & J. B.*

Quæ de viribus Piceæ Veteres habent apud ipsos requirenda omitto.

Cerevisia diætetica dicta, in qua infusi fuere ramuli aut summitates hujus arboris, in affectibus Scorbuticis bono cum successu sæpenumero usus sum. *D. Needham.* Idem affirmat Mollenbrocius de Arthrit. vag. scorbut. Bartholinus de Medicin. Danorum domest. refert Norwegos aliosq; septentrionales masticare corticem Abietis in inopiâ frumenti.

Hæ arbores (ut diximus) copiosam resinam præbent, cujus eliciendæ modum apud Germanos his verbis describit * Jo. Conradus Axtius.

* *Tractatu de Arboribus coniferis, &c.*

Mense Maio, decrescente Luna, corticem Piceis detrahunt nostrates hoc modo. Incipiunt in parte superna quà asciâ pertingere possunt, & detrahunt corticem latitudine trium digitorum usq; in partem imam, ità tamen ut pedibus duobus à terra plaga absit. Deinde sinunt corticem in arbore latitudine unius circiter palmæ, & iterum talem plagam inferunt, & sic pergunt donec tota arbor ità sit fasciata. Duobus aut tribus elapsis annis plagæ illæ ità sunt repletæ resinâ, ut deradere possint. Accingunt itaq; operatores sese operi, & induunt tunicas lineas breves, ampliores tamen, ubique consutas præterquam in inferiore & superiore parte, hæ pertingunt ad umbilicum, & resinam in rasura excipiunt, nè indusia operariorum ab illa maculentur. Faciunt deniq; vascula quædam, seu sportulas è cortice Sorbi sylvestris, figurâ coni inversi: has in terra ad latus arboris ponunt; quo facto deradunt resinam cultris sive radulis incurvis, ancipitibus, longis infixis baculis, quam excipiunt sportulis illis, & in acervum congerunt, donec in casas, in quibus pix destillatur, convehatur. Picem è Resina picea hoc modo conficiunt Germani; Faciunt in Officinis suis furnum quadratum, oblongum, in quo duobus ferè pedibus à terra ponunt duos canales ligneos, in posteriori furni parte tantùm prominentes, unicuiq; canali imponunt tres ollas oblongas in fundo foramen digiti latitudine habentes, juxta ollas illas tria relinquunt foramina, in anteriore parte pedem unum circiter alta, & plus dimidio lata, in posteriore furni parte minora sunt, quæ loco fumariorum sunt, ut eo meliùs ignis è foraminibus anterioribus flammam emittat. Furno ità perfecto implent ollas illas resinâ, & unamquamq; tegunt operculo: deinde accendunt ignem in foraminibus anterioribus. Cùm itaq; resina calorem ignis percipit, liquescit in ollis, & per foramina ollarum pix destillat in canales subditos, per quos in posteriore parte furni effluit. Canalibus ibi supponunt vasa abiegna, aut etiam alia vascula è cortice Piceæ fabrefacta; hisce effluentem picem excipiunt & divendunt. Si nihil amplius fluat, residuum eximunt ex ollis, & implent eas iterum resinâ, sicque pergunt donec omnis resina

sina facta sit pix. Residuum seu caput mortuum resinæ in frusta magna quadrata cogunt, ex quibus deinde fuliginem urunt.

Alius est modus excoquendi picem liquidam ex ipso Piceæ ligno, persimilis illi quem describit Theophrastus histor. lib. 9. cap. 3. Piceæ in Tædam conversæ stipites assulatim cæsos super area seu pavimento è luto usto aut lapidibus antea præparato, & à centro undique ad circumferentiam paulatim declivi in struem aut acervum componunt, ei similem quem extruunt qui carbones faciunt. Struem hanc frondibus faginis pineisve undique contegunt & deinde pulvere aut luto comminuto inspersо curiosè loricant, ne quà fumus aut flamma eluctari possit. Ignem postea, foramine ad id relicto, desuper accendunt, quemadmodum Carbonarii solent, qui liquorem ligni oleosum seu resinaceum ad ima subsidere compellit: Is autem ob pavimenti declivitatem in canalem (qui acervum undique coronæ instar cingit) ad id factum promptè delabitur, indéque per alios ductus in lacus aut vasa ei recipiendo destinata derivatur. Ex hoc in cortinas injecto, & tandiu decocto donec omnis humor absumatur, fit *Pix arida* & *rasilis*, Græcis Παλίμπισσα dicta, Nostrates Picem liquidam **Tar** vocant, siccam seu aridam **Pitch**. Hinc patet Picem à Plinio rectè definiri Resinæ combustæ fluxum.

De Resinæ & Picis usibus in Medicina & Mechanicis dicemus in historia Pinûs.

In Nova Anglia pavimentum, in quo pineas taleas componunt ad excoquendam picem, non à centro ad circumferentiam, sed è contra à circumferentia ad centrum devexum faciunt, & canalem indè ad circumferentiam, ad picem defluentem derivandam, ducunt. Ibidem etiam lignorum struem luto undique illito obducunt, & foramen in summa parte relinquunt per quod igne desuper immisso ligna accendunt; quibus jam penitus ignitis foramen illud obstruunt, & per foraminula aliquot circumcirca in lorica lutea seu tectoria relicta aerem admittunt quantus satis sit ad ignem fovendum, cauto interim ne in flammam erumpat. Foraminula quibus ignem moderantur, & vel occludunt vel aperiunt prout res postulat, Registros vocant.

3. *Picea pumila* J. B. Park. *pumila Clusii* Ger. emac. *minor* C. B.

Clus.

Nunquam valdè assurgit, sed pumila manet, fertque quædam nucamenta Nucis Ponticæ magnitudine, è squamulis imbricatim compositis, sed in pungens foliolum desinentibus compacta, quæ maturitate dehiscentia concavas inanitates & veluti cellulas ostendunt; à summis verò & extremis nucamentis ramuli nonnunquam enascuntur, frequentibus, brevibus & pungentibus foliolis obsiti: sed tota arbuscula brevioribus & pallidioribus foliis quàm superior prædita est.

Neque florem, neque fructum observavit Clusius.

Pinum tubulum sive tibulum Plinii Dalechampius vocare videtur.

4. *Abies Mexicana Fr. Hernandez. Aveveтl & Aboeboetl indigenis.*

Hanc arborem Hispani Sabinam & Cedrum ob materiei rubrum colorem vocare soliti sunt: verùm ad Abietum genus omnino referendam esse præter fructum omnémque faciem, materia suadet, quæ mollis ac lenta est, corruptionique & vitio abundè obnoxia, maximè si terræ defigatur.

Sunt autem (inquit) quatuor, quod adhuc intellexerim, hujus arboris differentiæ, inter se magnitudine, colore & fructu distantes.

1. Quædam siquidem illarum altissimas Pinus longitudine atq; amplitudine superant, & candidæ esse reperiuntur. Earum nonnullæ 24 aut amplius pedes crassitudine æquant.

2. Aliæ, quarum materia quoq; candens est, & rubrum cor, sine medulla his cedunt, & nuces Pineas resinâ refertas producunt, sed quæ vulgares Oleas minimè magnitudine vincant.

3. Aliæ his quoq; inferiores spectantur, sed rubra materie, & orbiculatiore coma.

4. Postremæ & quæ omnium minimæ sunt, vix Malos Medicas vulgares vincunt magnitudine, quibus materies rubra est & candens medulla.

Cortice omnes teguntur rubeo, foliáq; ferunt Abietina, etsi minora & exiliora: Ex omnibúsque resina, si non sponte, at flammis liquata fluit. Forma esset eadem quæ nostrati Abieti, ni folia, ut diximus, tenuiora, rami depressiores & fastigia acuminatiora assurgerent.

Assulæ in vasa fictilia conjectæ opertæque igne supposito resinam fundunt: ea tamen sponte non emanat.

Quibusvis regionibus proveniunt circa fluenta, stagnantésve aut lentè fluentes aquas uliginosáve loca: etsi omnium minima longe ab aquis & nasci & servari soleat. Nullo tempore aut loco inveniuntur florere. *Nimis temere hoc pronunciavit Hernandez, nisi forte julos pro floribus non habendos censuit.* *Locus.*

Resina hujus Abiegna vulgari longè acrior & calidior est & viribus vehementior.

Corticis, Foliorum, Resinæ vires & usus, vide apud Hernandez, lib. 3. cap. 66.

CAP. II.

De Pinu arbore.

PInus arbor Latinorum quo nomine Veteribus Græcis dicta sit non levis est inter eruditos controversia.

Πεύκην Veteres Græcos pro Pinu usurpâsse J. Bauhino dubium non est. Idem videtur Casparo fratri, Carolo Clusio, Bodæo à Stapel. aliisq; doctioribus. Mihi Turneri nostri sententia probatur, nimirum Theophrastum πεύκην appellâsse quam Latini *Pinum*: Plinium autem πίτυν Græcorum pro Pinu accepisse, quòd Plinius Pityocampas Pinorum erucas vertat, non Piceæ. Galeno etiam Pityn Pinum esse, ait enim Pityn maximos ferre conos: Verisimile etiam putat Galeni tempore Græcos & qui eum secuti sunt semper Pityn pro Pinu usurpâsse.

Πίτυς Theophrasto quæ arbor sit nobis non constat, J. Bauhino Pinastrum seu Pinum sylvestrem esse verisimile videtur.

Nominum mutationis, & errandi ansam præbuisse videntur Arcades, qui (ut scribit Theophrastus) quod cæteri πίτυν, πεύκην, contra quod πεύκην πίτυν vocârunt.

1\. *Pinus sativa* C. B. *sativa sive domestica* Ger. *urbana sive domestica* Park. *ossiculis duris, foliis longis* J. B. **The manured Pine-tree.**

Excelsa est arbor, *caudice* recto assurgens, cortice scabro & subrubenti; materie robusta, subflava, odorata, pingui. Rami per intervalla eo ordine rotatim prodeunt quo in cæteris arboribus coniferis. Ex tuberculis passim in rugoso ramorum cortice extantibus *folia* enascuntur, bina ferè, circa imum connata, mox ab invicem abscedentia, quà se mutuò spectant canaliculata, Junci marini æmula & æqualia, duorum triúmve palmorum longitudine, mucrone acuto & rigido. Coni magni, crassi, turbinati, arctissimo squamarum contextu compactiles, quarum crassa, lignosa, lucida capita extantia tuberculorum agmine inæquales reddunt conos: singulares squamæ unciam latæ, duplo longiores, à capite resinam albam, odoratam subinde fundentes, lineisq; ex umbilico devexis donatæ, paulatim hastam versùs extenuantur, crassæ, sinu suo complexæ naturâ binæ unam aut alteram pityidem, oblongam, ferè uncialem, torosam, pulvisculo atro-purpureo respersam, osse crasso, duro; nucleo candido, pingui, dulci, pelliculâ rutilâ obvoluto.

Locus. Copiosissimè in Italia propè Ravennam provenit, quo in loco sylvam ex se facit amplissimam in longitudinem extensam ad maris litus: alibi etiam in Italia observavimus spontaneam. In Gallia Narbonensi ad aquas Marianas spontaneam perhibet Lobelius, & circa Massiliam; Incolæ *Provinciæ* eam terebrant pro resinâ eliciendâ.

Radix nullam ex se penitus sobolem emittit, ideóque trunco reciso prorsus emoritur, & semine tantùm provenit. Proprium esse aiunt huic arbori ut salso solo lætissimè fructificet, quemadmodum apparet ex amœnissimo Pineto prope Ravennam.

Vires & Usus. Pini cujuscunq; cortices & folia refrigerant & astringunt, unde in dysenteria & fluore mensium prosunt. Decoctum aut infusum summitatum Pinûs in Cerevisia alióve idoneo liquore ad calculum renum & vesicæ plurimùm valere creditur, necnon ad Scorbutum aliósque thoracis affectus. A turionibus Pini mille hominum liberatos à Scorbuticis affectibus refert Hofmannus in Method. medendi.

Nuclei Pinei saporis sunt delicatissimi, ipsis etiam Amygdalis præferendi, ideóque in Italia mensis secundis adjiciuntur. Caliditate temperati sunt & humidi; maturant, leniunt, impinguant. Usus præcip. in *Phthisi & tabe*, quia nutriunt bene, quamvis non omnino facilè concoqui vult Dodonæus; *in tussi & diuturnis pectoris vitiis* per se aut cum melle alióve eclegmate, quoniam exasperata leniunt; in *nephriticis affectibus*, stranguria, acrimonia urinæ, &c. quos mitigant & dolores sedant. Augent item & lac & semen genitale, ideóque Venerem languentem excitant & naturam calefaciunt, præsertim Saccharo conditi. Totus Conus seu Strobilus cum Marrubio recenti decoctus (inquit Galenus) si postea addito melle modico iterum coquatur, donec ipsum decoctum mellis accipiat crassitudinem medicamentum est ad thoracis pulmonisq; exscreationes conveniens, veteri tussi & tabitudini conferens, ut Dioscorides etiam testatur. Aqua Strobilorum astringit, ideóq; utilis est ad faciei rugas delendas, mammarum incrementum impediendum, in procidentia matricis, &c.

Notatu dignum est quod observavit Cæsalpinus, & nos etiam ipsi, nucleos hosce non bipartitos esse ut aliis plurimis, sed velut in alveo novellum Pinum continere, cujus radix inferiùs spectat.

2\. *Pinus cui ossicula fragili putamine sive Cembro* J. B. *Pinus sylvestris montana tertia* C. B. *Pini sylv. altera fructifera, Tæda arbor fortè* Park. *Pin. sylv.* 2. Ger. descr.

J. B. Pini foliis breviora sunt Cembri folia, palmaria, itidem bina è tuberculo uno prognata, cannulatáq;, videntur acutiora tamen. Conus minor quàm Pini, hoc commune habet cum cono Abietis, quòd squamæ facilè à pediculo divellantur, in cæteris differt. Squammis compactus est minùs multò extantibus & compressis, rugosis, non lucidis ut Pini sativi, nec firmiter compactis, extremam singularum marginem [non meditullium] occupante umbilico. Pityides binæ singulis squamis occultantur, dimidio minores quàm Pini domesticæ, osse triquetro, turbinato, rubente, tenui & fragili, adeò ut digitorum pressu haud ità violento dissiliat, nucleo crassiore, breviore, sapore & substantia cum Pityidibus domesticis eadem.

In

In Rhætia copiosissimè nascitur, ubi rustici ejus fructu vescuntur, qui quamvis, Bellonio judice, minùs duro sapidioréq; sit nucleo quam Pini vulgaris, adeò tamen vili venit, ut vecturâ dignus non censeatur. Quinetiam in convallibus montis Juniperorum dicti & montis Senesii, per quos è Gallia Mediolanum iter est, nullus est pagus qui eam sub *Elvi* nomine non agnoscat. Gesnerus in altis montibus Rhætorum & Vallesiorum nasci scribit, nec ullam arborem altiùs. Plinii Pinum Tarentinum esse volunt nonnulli. *Locus.*

Bellonius hoc genus Theophrasto incognitum esse ait, in Græciæ enim aut Asiæ montibus non nasci. Dalechampius Tædam arborem Plinii esse vult, Theophrasto ignotam.

3. *Pinus sylvestris* C. B. *Pinus sylv. vulgaris Genevensis, & Tæda* J. B. *An Pinaster Austriacus major, albus & niger* ejusdem? *Item Pinaster, sive Pinus sylv. Hispanicus major* Clus? J. B? *i. e. Pinus maritima altera* C. B? *Pinus sylv. Mugo* Ger. ico. **The Mountain Pine.**

Axtius.

Caudicem habet * interdum distortum, sæpissimè tamen rectum: cortex in inferiore arboris parte plenus est rimarum atq; scaber, colore quodammodo cineraceus, in superiore tamen parte plenus squamarum & rubicundus, in ramis tenerioribus Lauri modo livescit. Surculos ramorum habet fragiles, qui si frangantur apparent inter corticem & corticem minuti pori, ex quibus resina exsudat. Adultæ arbores ramos habent minimè rectos sed sinuosos. *Folia* habent tenuia, rigida, multò longiora foliis Abietis & Piceæ, semper gemina ab uno veluti tubulo exeuntia, in ipso exortu connexa, in interiore parte, quà sese conspiciunt, concava, acuta, pungentia, gustu adstringentia, undiquaq; ramos vestientia.

* *Imo plerumque si eandem nobiscum arborem intelligat.*

Coni ex compactili squamarum acervo sunt turbinati; ramulis pediculo brevi, in nonnullis recto, in aliis adunco, ad latera ità firmiter adhærent, ut cum novi erumpunt anniculi adhuc in ramis hæreant; quamprimum inaruerint dehiscunt. Squamæ sunt oblongæ, sub quibus semen latet nigricans, magnitudine Anisi, alatum, plenum albâ medullâ.

Arbor hæc optimam fundit resinam.

Descriptio hæc in reliquis bene convenit Pinu sylvestri à nobis in Suevia, Bavaria, Austria, & alibi in Germania passim observata, sola seminis parvitate differt. Nostra folia habet longa, in viriditate nigricantia, conos satis grandes, minores tamen quàm Pini sativi, oblongos, turbinatos, ramorum alas spectantes & reflexos, nucleis parvis, nec Mali vulgaris nucleis multò majoribus, quibus & figurâ suâ accedunt.

Habetur in viridariis nostris frequens in Anglia, & ab Hortulanis vulgò, **The Mountain Pine**, id est, Pinus Montana, dicitur; excrescit autem in magnitudinem & proceritatem eximiam, quamvis cùm sylvestris & suæ spontis sit, plerunq; pumila manet in Germania.

Hæc proculdubio est quam Bellonius libro Coniferarum describit sub *Piceæ* nomine, caudice, cùm in arborem excrevit, contorto, rubro cortice vestito, rimis hiulco, sinuosis ramis, fragilibus, coma in latum expansâ, mediocri magnitudine, &c. vide. Pinaster Austriacus major *Clus.* duorum est generum, adeò inter se similium, ut pauci nisi materiæ cæsores discernere queant. Alterum tamen genus lætiore & erectiore est caudice, læviore cortice, majore cono. Alterum verò crassiore plerunque est caudice, scabriore cortice, foliis paulò crassioribus ac minore cono.

Pinaster sive Pinus sylv. Hispanica major Clusio, in Aquitania, ínq; Pyrenæis & plerisq; aliis Hispaniæ locis frequentissima, quæ ipso monente, à Pinastro 1. Austriaco albo parum & solis fortè natalibus differt, in Pini sativi altitudinem excrescit, interdum etiam superat. Nobis observatæ quamvis satis grandes & proceræ, minores tamen erant sativis.

Sunt ergo nostrâ sententiâ Pinus sylvestris vulgaris Genevensis *J. B.* Pinaster sive Pinus sylvestris Hispanica major *ejusdem*. Item Pinaster Austriacus major albus, & niger, una eadémque Pini species, ut & ipse Jo. Bauhinus suspicatur. Quamvis, ut verum fatear, descriptio Pini sylvestris Genevensis *J. B.* huic arbori non bene conveniat: nec enim coni in hac parvi & breves & non turbinati sunt, sed rotundiores, fragili & brevi pediculo adhærentes ramis, verùm è contrario magni, & longi, & turbinati; ut superiùs diximus.

Ex hujus arboris inferiore parte, radicibus viciniore fiunt assulæ illæ pingues ad ignem accendendum & lumen præbendum idoneæ, magni per multas Germaniæ provincias usûs. Strangulat enim humor ad radices descendens ipsas arbores sic ut in Tædam vertantur, de qua assulæ. *Usus.*

De Tæda.

Transeunt in Tædam quandoq; Picea & Larix, sed raró admodum: Pini enim sylvestris proprius ac peculiaris morbus est. In Tædam autem arbor conversa dicitur, cùm non modò cor ejus sed & reliqua substantia in pinguedinem mutata est. Hinc (inquit J. Bauhinus) Plinius non absq; errore Tædam sui generis arborem esse existimavit, & sextum Coniferarum genus statuit. Plinium pariter erroris insimulant Matthiolus, Bellonius, Casp. Hofmannus, Bodæus à Stapel, aliíque. Ego potius cum Dalechampio, Clusio, Parkinsono sentio, Tædæ vocabulum ὁμώνυμον esse, & nunc Pini resinosum & pingue lignum [τὴν δᾷδα] significare, quod lucernæ candelæve loco uratur, nunc arborem sui generis Theophrasto ignotam.

Quoniam assularum Tædæ ad lucernas usus est, hinc tæda pro face quacunque, præsertim nuptiali, accipitur.

At tibi ego ignarus thalamos tædásq; parabam.
Ovid. Metamorph. 1.

Ex hoc genere in Aquitania, apud Cantabros & aliis Hispaniæ locis, indigenas resinam colligere observavit Clusius, & nos etiam, nec in Aquitania solùm sed etiam in Gallia Narbonensi, ubi arbores vulnerantur ejus rei causà, singulis annis novo vulnere supra annotinum inflicto, donec ad

decem aut duodecim pedum altitudinem pervenerint, & humor ab ea parte manare desierit; tum demum simili modo ex alia parte, ac deinde alia aperitur.

Pinaster latifolius julis virescentibus aut pallescentibus C. B. *niger, latiore folio, julis pallescentibus* Park.

Clus.

Pinastri nigri genus interdum invenitur, tristiore arbore, contorto caudice, & in latum sparsis ramis, minore adhuc quàm præcedens cono.

Est tantum varietas Pinastri Austriaci secundi seu nigri Clusii: quæ nostrâ sententiâ non differt à secunda specie seu Pinu sylvestri *C. B.*

4. *Pinaster Austriacus tenuifolius* J. B. *Pinaster tenuifolius julo purpurascente* C. B. Park. *Tæda sive Pseudo-pinus* Ger. *Pinaster* 3. *Austriacus* Clus.

Clus.

Crescit ad nonnullorum Austriæ montium radices in scopulis, & supra Badenses thermas,quatuor supra Viennam mill. in montium crepidine tenui gramine obsita, aliud quoddam genus, contorto admodum caudice, divaricatis ramis, quorum surculi multò graciliores tenuioresq; sunt quàm in superioribus duobus generibus: *folia* item habet illis longè tenuiora & breviora, tametsi bina semper conjunctim ex eodem tubulo in virgarum ambitu nascentia. Extremis virgis botrus sive Uva exiguorum julorum veluti nucamento tenuiorum squamarum inclusa adnascitur, qui non virescunt aut flavent, ut in antedictis, sed purpurascunt, deinde in tenuissimum pulverem abeunt, succrescente ex eorum medio novo germine suis novellis foliis, membranâ vel vesiculâ inclusis, onusto. Hujus conus etiam minor est, & obtuso plerunq; mucrone.

Hujus arboris ramos solent nostrates Oenopolæ ante ædes suas proponere, ut Viennenses Abietis tenuiores ramos, & aliarum regionum incolæ Hederam *C. B.*

5. *Pinaster conis erectis* C. B. *Pinaster Austriacus* Ger. emac. *pumilio montanus* Park. *An Pinus sylvestris Mugho sive Krein* J. B? *Pinus tibulus seu tubulus* Plin? *sylv. Mugo* Matth.

Clus.

Humanam non superat altitudinem, sed statim à radice in lentos & obsequentes, tametsi crassos, rugosóque & denso cortice tectos, ramos dividitur, atq; in latitudinem diffunditur: hos per singulas squamas bina semper ex eodem tubulo simul prodeuntia & juncta *folia* ambiunt, quemadmodum in Pinu & vulgari Pinastro, magis tamen carnosa sunt, crassiora, breviora, & obtusiore mucrone prædita, coloréq; saturatiùs virente. Strobili unciales, squamatim compacti, Lariceis conis haud majores, sed magis turbinati rectiq;, pediculo introrsum non inflexo ut in præcedentibus generibus, nucleus alatus ut reliquorum, & inter compactiles squamas latens. *Radix* crassa, lignosa, in diversa tendens.

Locus. Nascitur in summis Austriæ & Stiriæ Alpium superciliis inter saxa & scopulos,ut plurimum ubi nullæ aliæ arbores proveniunt.

Pinus sylvestris Mugo & Krein dictus. Pinum sylvestrem Mugho sive Crein sic describit J. Bauhinus, Parva & pumila arbor est respectu aliarum resiniferarum, & Pini sylv. *Taier* dicti, ramis bipartitis Folia prodeunt ex tubulo bina, tres digitos longa unâ parte rotunda & carinata, alterâ plana, similia Pino sylv. Tædæ, sed colore magis viridi,pungentia Coni deorsum nutantes,paulò longiores quàm Tædæ aut Pini sylv. Genevensis,ut & nigriores. Squamæ crassæ & extuberantes ut in illâ, sed manifestè differentes, quia eminentiæ pulchrè sursum vergunt, cum dorso evidenti, immediatéque hærent ramulis, à quibus facilè divelli possunt: ubi folia decidunt sunt tubercula crebra. Arboris cortex nigrior, odoratior etiam videtur arbor. Ramuli rectiores pluribus foliis ornati. Resina alba, sicca. Matthiolus & Cæsalpinus hanc speciem describunt ramis procumbentibus humi, spatio cubitorum decem, quindecimq;, utilibus ad cingenda vasa vinaria.

Dubitat J. Bauhinus annon hæc sit Picea nigra Corcyrensis Bellonii.

Pinum sylv. Mugo *Matth.* C. Bauhinus à Pinastro pumilione Austriaco *Clus.* diversam facit.

6. *Pinaster tertius Hispanicus humilis* J. B. *Pinus maritima minor* C. B. Park. *Pinaster marit. minor* Ger. emac.

Clus.

Ejusdem ferè est cum superiore seu Austriaco quarto altitudinis, licet in lentos & obsequentes ramos divisus sit, non sunt tamen adeò crasso rugosóque cortice tecti, neq; ità in latitudinem diffusi: virgæ etiam graciliores, *folia* exilia, Laricis foliis non dissimilia, non adeò tamen mollia, neq; ut illa decidua, sed immortali viriditate prædita, ut superiorum folia: *Strobili* exigui & graciles, nucleus etiam pusillus & nigricans, alatus ut reliquorum.

Locus. Solo Murciano regno hoc genus, idq; rarissimè, conspexit Clusius.

Opinatur Lobelius hunc non differre à Pinastro humili Gallo-provinciæ & Narbonensis collibus ad Lupum montem oriundo. Nobis Pinaster ibidem frequens idem videbatur Pinastro Austriaco primo Clusii, tertio in loco descripto.

7. *Pinus sylv. maritima conis firmiter ramis adhærentibus* J. B. *sylv. altera maritima* Lob. obs. *An Pinaster* 2. *Hispanicus* Clus?

Coni ex adverso bini, deorsum nutantes, crasso, lignoso pediculo firmiter hærent (quo nomine ab aliis differt Pini & Pinastri speciebus) trium digitorum transversorum longitudine, in acutum mediocriter mucronem desinentes, quatuor in ambitu uncias ad basin colligentes, squamis non multum extantibus compactiles, ad Pini domesticæ conos accedentes, nisi multò essent minores. Ligno materies alba, cui resina vehementis odoris sublutea. In

In collibus versùs montem Lupi plures sunt sylvulæ ex Pinis hujusmodi compositæ, quarum aliæ arborescunt, aliæ verò pumilæ reperiuntur, inquit *D. Magnol.* *Locus.*

Dubitat J. Bauhinus an hæc arbor eadem sit cum Pinastro altero Hispanico seu minore Hispanico *Clus.*

Pinaster nobis observatus circa montem Lupi non videbatur differre à Pinu nostra tertia seu sylvestri *C. B.*

Pinus maritima major C.B. *maritima major fructifera* Park. *sylvestris montana* Ger. *Pinus maritima Theophrasti Lobelio* J. B.

Stipite, ramorum & foliorum facie persimilis videtur Pinastro montano, sed ramis glabris, caudice nigrioribus. Conus phœniceus, brevior & supernè latior.

Huc refert C. Bauhinus

Pinastrum alterum Hispanicum vel minorem Hispanicum Clus. *Pinum maritimam majorem fructiferam alteram* Park. *marit. majorem* Ger.

Quem Clusius duorum hominum altitudinem rarò superare ait, inflexo & contorto caudice, utplurimum ab imo ramoso. Folia illi majori Hispanico similia, sed breviora, dilutiùs virentia; coni etiam minores, oblongi tamen, turbinati & candicantes, multa plerunq; resinâ infecti, non admodum iis dissimiles qui Austriaco albo cognominato innascuntur; nuclei quales in majore, nigrâ membranâ contecti.

Murciano & Valentino regno frequens. *Locus.*

A. 8. *Pinus sylv. foliis brevibus glaucis, conis parvis albentibus, hortulanis nostris,* The Scotch Fir, i. e. *Abies Scotica perperam dicta.*

Hæc in proceram satis arborem adolescit, caudice recto, firmo & minimè contorto, cortice minùs scabro quàm Pinastri vulgaris, cinereo seu albicante, foliis brevioribus, latioribus, glaucis, conis parvis turbinatis, & acutis, albentibus, seminibus intus minimis.

Hanc aliquando habui pro Pinastro altero Hispanico *Clus.* Verùm non convenit caudex inflexus & contortus: coni etiam majores pinguntur.

In Alpibus Stiriacis spontaneam observavimus. D. Evelynus in *Sylva*, hujus semina è Scotia à D. Marchione Argatheliæ ad se missa scribit, ubi propè lacum *Loughbrun* dictum inter lacum & montem vicinum sponte proveniunt eâ copia, ut ex iis casu delapsis aut subversis, & ibidem jacentibus aliis supra alias ad hominis usque altitudinem interstitiis paulatim tractu temporis oppletis collis mediocris aggestus & elatus est. Ob elegantiam suam & pulcherrimum aspectum, nunc dierum in hortis & viridariis nostris frequens colitur. *Locus.*

Descriptio Piceæ, quæ in Olympi Phrygiæ montis jugo nascitur apud Bellonium in plerisq; huic arbori convenit. Ea Abietis rectitudine constat, cortice, si ad alia comparetur glabro & subalbido: cætera omitto apud ipsum videnda.

9. *Pinus sylvestris, sive ut Bellonius, Picea. Sylvestris Idæ Troadis, cujus coni facilè decidunt* J. B.

Piceam, quæ in Ida Troadis nascitur, plurimum ab aliis discrepare comperit Bellonius [Arb. conif.] Siquidem in Ida Martio mense breves julos ut Corylus promit; quo tempore coni à montis Olympi Piceis decidunt, quod aliarum regionum Piceis non accidit. Pediculus quo coni ramis adhærent gracillimus est, quare cùm maturuerint levi ventorum flatu deturbantur decutiunturq; ab arbore, aliorum fructuum modo, cùm tamen in aliis ferè omnibus anniculi cum nuper nascentibus in arbore permanere comperiantur.

De Resina Pini, Abietis, &c.

Resina liquor est pinguis ac oleaginosus ex arbore sæpius sponte, interdum eâ vulneratâ defluens.

Resina propriè dicta in oleo promptè solvitur, in liquoribus aqueis nullo modo.

Resina respectu consistentiæ vel *liquida* est, subalbida & odorata, è Pinorum sylvestrium præcipuè generibus, vel sponte vel vulneratis effluens: vel *arida* è corticis rimis vel circa abscissos ramos, & quidem Piceæ vel Abietis exiens.

Strobilinæ resinæ nomen accepit, quæ circa conos seu strobilos concreta reperitur.

E Resina liquida colo prius defæcata ut sordes secernantur in duplo aquæ decocta, quousque omni lentore consumpto odorem amittat & friabilis reddatur, támque arida ut tundi, teri, cribrarique possit, fit candidissima ac fere nivea etiamsi antea oleosa aut mellei coloris fuerit. *J. B. è Dioscor.*

Spissatur etiam resina cocta sine aqua in cortinis æneis subjecto primùm lento igne, deinde ubi coire cœpit, carbonibus liberaliùs aggestis, & aucto igne, ut quicquid serosi est exhalet: quod requirit trium dierum & noctium continuam cocturam. *Idem.*

Haud absimilis est coquendi modus Chymistis usitatus, oleum è Terebinthina elicientibus. Phialam ingentem luto oblitam, & resinâ ad dimidium usque repletam furno imponunt, & vas recipiens adaptant. Dein eâ cautione qua dictum est ignem accendunt. Fluit primùm liquidus sudor, Resinæ aquam vocant, Pisselæo veterum respondens, qui tanquam inutilis abjicitur, tametsi ad ea valeat ad quæ Pisselæum commendatur. Sequitur oleosus liquor, qui cùm totus exstillaverit arida &

friabilis in Phialæ fundo resina superest, Colophoniam hodie nominant, magni, ut & olim, in medicina usus. *Idem.*

Cæterum Colophonia variæ significationis est: vel enim Resinam crudam ex Picea Pinóve siccam, denotabat, Chiæ Mastiche persimilem, è Colophonia advehi solitam, vel resinam liquidam ex iisdem arboribus ab eodem loco missam. J. B. è Galeno. Pix Burgon. seu Burgundiaca videtur esse resina Piceæ secundùm Parkinsonum.

Resina omnis confert præcipuè tussi aliisque pulmonum affectibus (cum melle) urinæ ac alvo ciendæ. Calculum pellit, Arthriticos affectus juvat, gonorrhœam sistit.

Extrinsecùs Chirurgis usitatissima est in Emplastris, movet enim pus, maturat, & scabiei medetur.

Sunt qui Terebinthinam vulgarem (est autem ea Laricis resina) in Cerevisia infundunt, atque simul defervere sinunt pro potu ordinario in præservatione calculi, viscerúmque obstructionibus. *Schrod.*

Resina Abietina calefacit & humectat, consumit & separat, articulos roborat, tumores duros dissolvit, dolores podagricos & ischiadicos sedat, emplastris juncta pus promovet; mundificat & incarnat renes, eosque à calculo purgat: specificum est in vulneribus capitis: Inprimis emplastri modo clavis pedum aut manuum applicata dolores lenit, & partim ejusmodi tumores eradicat. Wagnerus, p. 297, 298. *D. Hulse.*

De Pice.

Pix non tantùm ex Abietis, sed ex Pinûs, & aliarum etiam arborum resiniferarum lignis assulatim cæsis & in struem compositis, eo quem * supra explicuimus modo, rudi quadam per descensum destillatione, vi ignis excoquitur.

* *Cap. De Abiete.*

Nonnulli ad usus subitaneos è Pice liquida, siccam faciunt hoc modo; Liquidam in cacabum ferreum infusam supposito igne fervefaciunt eousque ut flammæ concipiendæ apta fit, deinde accensam tandiu deflagrare sinunt, donec absumpto humore sicca evadat, cujus cùm in parva quantitate experimentum fecerunt, imposito operculo flammam extinguunt.

J. Bauhinus Picis aridæ duo genera facit. Vel enim, 1. Liquida eousque tantùm coquitur dum ad visci crassitudinem coacta sit; atque hæc Βρυτία nominatur, fortassis quòd in pellibus [τῶν Κωδιῶν] pecudum conderetur ac venderetur: aut quòd pecudum scabiem sanaret, aut quòd illitu greges privatim signaret. Officinis *pix navalis*, quòd hac naves picantur: Hæc ipsa cùm pulverisata injicitur aquæ ferventi, & trahitur, sive (ut loquuntur) malaxatur manibus sevo inunctis fit sutorum illa quâ fila cannabina inungunt. Vel 2. igne tam valido & tamdiu continuato coquitur, ut absumpto prorsus humore (per quem aliàs tenax est) fragilis ac rasilis fiat: Hæc Græcis ξηρὰ πίσσα, Latinis Pix sicca & arida, aut rasilis, dicitur.

Πισσέλαιον Dioscoridi fit è Pice separato quod in ea aquosum est, quódque eidem velut serum lacti supernatat. Excipitur porrò interea dum Pix coquitur expansis supra eam mundis velleribus, quæ postquam halitu ex ea sublato permaduerint in vas aliquod exprimuntur, iteratúrque illud tantisper dum Pix coquitur. Unde patet Pisselæum nihil aliud esse quàm serum picis seu aquam picis destillatam. Hoc Galenus Pissanthos florem Picis vocat, Pisselæum autem picem liquidam cum oleo permixtam. Ad eadem facit ad quæ Pix liquida.

Zopissa est *Pix navalis*, ex cera & resina conflata, derasa scil. ex navibus, quæ diu in mari versatæ essent, ac (ut vult Plinius) velut vitam illuc peregissent: Eáque per intensionem *Zopissa*, quasi efficacior dicta, & quòd abjecto salis marini callo stimulata sit, Ἀπόχυμα appellata fuit. Multum digerentis habet facultatis. Dos. in unguentis & emplastris ab ℥ß ad ℥j. & plures.

Picis usum apud Veteres duplicem fuisse Rei rusticæ scriptores tradunt: Unum ad dolia & serias cæteráq; vasa ante quadragesimum vindemiæ diem picanda: cujus usus erat ad duratricem firmitatem vino præstandam (inquit Plinius) nè corrumpatur, & sicubi rimosum vas sit nè transfluat. Verùm cùm hic mos dudum apud nos exolevit in vasis saltem majoribus; qui modum scire desiderat quo vasa picabant, hunc ad eosdem RR. scriptores remitto.

Picis alter usus erat ad condituras, ut vina infirma durare possent. Picis autem odor sapórque Romanis olim fuit gratissimus in vinis, quæ ob id Picata appellabant. De modo condiendi vina cum pice opportunior erit dicendi locus cùm de vinis agemus. At neq; ad vina condienda nunc dierum ullus, quod sciam, Picis usus est, unde nec de conditur modis opus est ut admodum soliciti simus.

Pice illita olim pilos avellere solebant è corporis partibus quas natura iis vestitas esse voluit, quod πιττοῦν & καταπιττοῦν Græci dicunt; qui mollium & effœminatorum mos erat.

Quin & pice corpora hominum torquebantur: unde καταπιττοῦν inter alia cruciatu & supplicio afficere significat.

Facit Pix liquida, tradente Dioscor. ad lethalia medicamenta [venena *Lugd.*] phthisicos, purulenta exscreantes, tusses, anhelationes, & humores intra pectus contentos ægre exscreabiles, si cyathi mensura cum melle delingatur. Peruncta valet ad tonsillarum & uvæ inflammationes, & anginas, itémq; ad aures purulentas cum rosaceo [Galeno concoquit duros & crudos tumores omnes cataplasmatis indita] necnon & ad serpentium morsus cum trito sale adhibita: pari verò ceræ admista scabros ungues detrahit [& impetigines *Gal.*] vulvæ tubercula * sedisque duritias discutit. Cum farina hordeacea urináque pueri decocta strumas circumquaq; rumpit. Cum sulphure, Pineo cortice, aut furfuribus illita quæ serpunt ulcera cohibet. Mannæ Thuris ac cerato permixta sinuosa ulcera agglutinat. Pedum sedisve rhagadibus commodè illinitur, ulcera replet & cum melle purgat. Quin & cum uva passa ac melle carbunculos putrescentiáq; ulcera emarginat. Septicis quoq; seu erodentibus emplastris utiliter admiscetur.

* *Alii penis legunt.*

Cale-

Calefactoriam vim habet Pix arida, mollit, pus movet, tubercula panósq; discutit, ulcera replet, ac utiliter vulnerariis medicamentis admiscetur.

Pix liquida jumentorum & pecudum ulcera scabiémq; illita sanat. Nostrates certe ovium & jumentorum ulceribus & vulneribus Picem liquidam illinere solent; verùm ad ea potissimum contra muscarum injurias tuenda quæ locis crudis & ulceribus, ubicunq; cutis deteritur & caro denudatur perpetuò insidentes admodum molestæ esse solent, ovísque ibi depositis vermiculorum catervam ingenerare.

Norwegici Picem liquidam Abiegnam cum cerevisia mixtam in febribus malignis magno successu bibunt: Iis etiam Pix arida podagræ præsentaneum habetur remedium. Th. Bartholin. Act. Med. An. 1671. Obs. 131.

Pulverem insuper & muscum Abietis vulneribus periculosis inspergunt. In affectibus Scorbuticis medicamenta è Pice præparata valdè celebrantur à Claudero de Balsamandis corporibus p. 88. Habui à D. *T. R.*

Oleum Templinum dictum fit ex conis viridibus Piceastri per descensum igne leni destillat. Oleum hoc cum olei Rosacei partibus duabus mixtum solamen est in omnibus vulneribus, præcipuè capitis cum fractura ossis: impetiginem quinetiam sanat, verrucas consumit. Wagnerus Hist. Nat. Helvet. p. 298. Transmisit D. Hulse.

Verùm præcipuus picis usus, in quem ingens ejus copia quotannis absumitur, est ad naves picandas earumque rimas & commissuras omnes obturandas & communiendas nequa se insinuare possit aqua marina.

Cæterùm Resina liquida quadruplex. Terebinthinæ nomine dicta Officinis nostris in usu est.

1. Primò, *Terebinthina Cypria, Cyprus Turpentine,* quæ genuina Terebinthi arboris lachryma seu Resina est, quam in capite de Terebintho descripsimus. *Terebinthina è Chio ex eadem arbore.*

2. Secundò, *Terebinthina Veneta,* **Venice Turpentine,** quæ Laricis arboris ad medullam terebratæ latex est.

3. Tertiò, *Terebinthina Argentoratensis,* **Strasburgh Turpentine,** quæ ex tuberculis Abietum novellarum colligitur. Vide cap. de Abiete fœmina. Hæc à multis Terebinthinæ Venetæ præfertur nec immerito, certè triplo pluris venit. In quibus à Veneta seu Larigna differt Casp. Hofmannus nos docet. 1. *Abiegna* longè pellucidior est Larignâ; Ideò quidam (ait Matthiolus) Larignam colatam & ad ultimam claritatem perductam vendunt pro Abiegna. 2. *Abiegna* non tam lenta est & contumax, sed subitò abrumpitur si digito immisso attollatur. 3. *Abiegna* est odoratior non Larignâ tantùm sed ipsa etiam verâ Terebinthinâ. Est autem odor Thuris. 4. *Abiegna* est amarior, & quodammodo refert saporem corticis Mali Citrii. 5. Post annum incipit flavescere.

4. Quartò, *Terebinthina communis* seu vulgaris, **Common Turpentine.** Hæc minus liquida & crassior est reliquis, nec pellucida, albicans, consistentia fere Olei frigore nonnihil densati; Hanc Pinus montanæ seu sylvestris *C. B.* liquorem esse existimo; siquidem à Massilia ad nos defertur; ipse autem observavi non procul ab ea urbe montes hoc genus arborum sylvis vestitos, earumq; plurimas deciso non longe à radice cortice vulneratas ut resinam funderent, eisq; excipiendæ fictilia truncis appensa aut subjecta.

Thus vulgare Officin. nostrarum, **Common Frankincense, or Parrosin** Pineam resinam esse affirmat Parkinsonus in terram defluentem & brevi indurescentem; cui & nos facile assentimur, quia ab eodem loco ad nos adfertur, nec aliæ sint in vicinia arbores resiniferæ.

Picem Burgundicam nostratibus dictam, **Burgundy, or Burgony Pitch,** idem Parkinsonus Piceæ arboris Resinam esse existimat, cùm primò effluit liquidam, tempore indurescentem, ut tandem friabilis reddatur: quod an verum sit nescio, necdum enim certi quicquam de ea comperi.

Suspicatur *D. Tancredus Robinson,* Thus vulgare Officinarum non solum è Pinu, sed è Piceâ, aliísque arboribus resiniferis effluere in terram, & saxa, ibiq; in micas indurescere parte magis oleosâ evaporata; unde candida illa gemma cum resinis sæpenumerò mixta, & à Plinio annotata inter Mercatorum fraudes. Olibanum pretiosius, & rarius, hoc igitur sit Arabicum, Thus vulgare Europæum. Atramentum illud fuliginosum nostratibus **Lamp-black** dictum, nil aliud est quam fuligo resinæ vel picis concrematæ; propter quod Officinas ædificant fumum eum non emittentes, olim ad atramentum scriptorium in usu erat, & ad colorandum. Adulteratur fornacum, balinearumq; fuligine. Vid. Plin. lib. 35. cap. 6.

CAP. III.

De Cedro conifera.

Cedrus, *Κέδρος παρὰ τὸ καίεσθαι, κατακαίεται γὰρ ῥᾷ. ἢ παρὰ τὸ χεῖσθαι ῥᾳδίως,* quòd facilè accendatur uratúrque. Prius Etymon minori Cedro magis convenit, posterius majori: hæc enim facilè ardet ob resinam Cedriam dictam.

Cedri nomine duæ diversorum generum arbores donantur: altera *baccifera* est folio spinoso seu pungente Oxycedrus inde dicta, quæ revera nihil aliud est quàm Juniperi species major: Notandum autem, Lignum quod ad nos ex America defertur *Cedrini* appellatione, Juniperi cujusdam ibi nascentis caudice crasso & procero lignum esse: altera *conifera,* de qua hoc in loco.

Differt

Differt autem Cedrus à Larice (cui aliàs simillima est) trunco majore, foliis perpetuis, conis plus quintuplo majoribus.

Arborem hanc esse Cedrum Libani, in Sacris literis tantopere celebratum, cujus usus erat ad templum Salomonis ædificandum, minimè dubium est.

Cedrus conifera foliis Laricis C. B. *magna, sive Libani conifera* J. B. *magna conifera Libani* Park.
The Cedar of Libanus.

Arbor est perpetuò virens, robustis ramis brachiata, orgyias aliquot crassa, ad summam Abietum nostratium proceritatem assurgens; quanto autem majores accreverint rami, quorum pondere gravatus caudex se inclinat, tantùm de arboris rectitudine decedit. Rami (ut & coni, magni, rotundi) sursum spectant, longi, tam pulchro ordine dispositi, ac si artificis manus resectos æquatósq; apposuisset: sic ut eminùs etiam circinatus æqualiter dispositorum orbis egregiè appareat: ex quo etiam antequam cominus contempleris, facilè inter hanc aliásque resiniferas arbores discrimen notes licet: cæteroqui magna huic cum Larice similitudo, potissimum in foliolis, quæ parva, angusta, conferta, in exerto fulcello fusco clavis musci terrestris longitudine & crassitie simili, quæ (ut ait Bellonius) ab uno surculo exorsa, 40 vel 50 simul, serie quadam in ordinem disposita, surculum radiantia pictoris penicillum referre videntur, odorata, subacida & cum levi amaritudine adstringentia. Sola inter arbores, dempta Abiete, conos in cœlum tendentes mittit; hos sic describit J. Bauhinus. Quatuor pollicibus altiores, octonos in ambitu circa basin colligunt (quos nimirum ille habuit) paulatim in obtusum turbinem fastigiati, squamis compacti sescunciam circiter latis, unciam altis, mediocriter crassis, rufis, per extrema extantia planis, alia alius sinum ità subeunte, ut quot sint earum circumcirca agmina, totidem zonis præcincti videantur: inferior autem uniuscujusq; ex his squamis pars lambdoides mucrone suo hastæ adnascitur, jugo elato medium percurrente, in valles laterales declivi, totidem consimilibus ex adverso valleculis respondentibus, quæ totidem recipiunt nuculas, pomaceis aut pyraceis granis duplo triplóve majores, formâ non absimili, rutilante quadam resina, dura sed fragili, vehementer odorata, evidènter acri farctas; quarum unicuiq; uncialis, triquetra, tenuísque membrana affigitur, papilionis alam egregiè referens, ità quidem ut duæ membranæ uni squamæ majori averso incubitu respondeant. Cæterùm pediculus coni validus existit, uncialis & sextantalis longitudinis, crassitudine ferè extremi articuli minimi digiti, obliquus aut incurvus, cortice rugoso, & squamulis exiguis (ut in Pinastro) subinde loricatus, tam firmiter ramo adhærens, ut divelli non possit nisi avulsâ arboris parte. Coni porro hiantes se pandunt, ac paulatim diffissi roribus ac pluviis decidunt, relicto in ramo pediculo seu stylo medio, cui squamæ adnascuntur, firmo & tereti, quod & in Abiete fœmina observavimus. Pediculus autem squamas non priùs exuit quàm duos annos excesserit.

Ramus quem habuit J. Bauhinus pollice crassior, cortice erat crasso, rugoso, foris fusco, intus ruffo, materie dura, alba, in ramulos satis crebros divisa.

Lignum colore erat undequaq; ruffo, (qualem in Pyri ligno subinde conspicimus) pectinibus rectis fissile, solidum satis, media tamen inter fibras spatia inania, ut lignum Quernum, ostendens, nullam cariem, nullam teredinem sentiens.

Theophrastus eam Cedri trunco crassitudinem attribuit, ut eam ulnæ hominum quatuor vel etiam plures nequeant amplecti. Melchior *Lussy* apud J. Bauhinum Cedros montis Libani tam crassas fuisse ait, ut sex vel septem homines vix possent amplecti truncos.

Dodonæus corticem inferioris partis trunci, quæ à terra ad primos porrigitur ramos, asperiorem esse scribit; reliquum vero lævem ac glabrum, inter ramos conspicuum.

Duas profert resinas, quemadmodum & Abies, alteram in tuberculis albam, nihil prorsus amarulentam, nec gravis odoris: alteram sua sponte exsudantem, quæ cùm retorrida fit, naribus admota, fraga redolet, odoratíque gustatu percipitur, sed ità pertinaciter dentibus inhæret, ut nonnisi cum difficultate auferatur.

Locus. In monte Libani, ubi sponte oritur tantùm 24 supputavit Rauwolfius; nec plures *Melchior Lussy* prædictus; Bellonius circiter 28: qui & in Amano & Tauro montibus se Cedros vidisse refert.

An Cedrus Libani Recentioribus dicta Veteribus cognita fuerit non levis est controversia. Hinc enim, Theophrasto, Plinio, Galeno, Dioscoride auctoribus, Cedrus etiam major, baccas, Cedridas dictas, fert, non Conos; proinde Cedrus montis Libani esse non potest, quæ conifera est. Ex altera autem parte, magnitudo insignis quam Plinius & Theophrastus Cedro majori attribuunt Oxycedro, (quæ reverà nihil aliud est quàm Juniperi species) nullo modo convenit: uti nec nomen Cedrelates, quod quidam, autore Plinio, Cedro majori attribuunt. At neque, si Bellonio credimus, Cedrus minor in Syria reperitur, ubi Theophrastus miræ magnitudinis Cedros nasci scribit.

Cedros autem Libani Larices non esse, ut Guilandinus & alii voluere, inde constat, quòd Larici folia decidant, Cedrus magna perpetuò vireat: Rami Laricis deorsum dependeant, Cedri magnæ sursum spectent; tandem quòd Larix in Syria non reperiatur.

Magnam tamen similitudinem cum Larice obtinere Cedrum non est diffitendum, ut meritò congeneres censeantur arbores.

Cedriam antiquorum Cedri lachrymam seu resinam esse, non Picem, ut nonnulli volunt probat * Bodæus à Stapel. quem consule.

* *Comment. in Theoph. hist. l. 9. c. 1. p. 973.*

Bellonius lib. de *arb. conif.* non Cedrum tantùm Cedriam fundere, sed etiam Pinum, Piceam, Laricem, Juniperum, Cupressum, quarum omnium resinas defunctorum corpora servare scribit: quem hac de causa Matthiolus non immeritò reprehendit.

Vires. Cedriæ autem hæ facultates à Veteribus tribuuntur, Defuncta corpora incorrupta ævis servat, viventia corrumpit, mirâ differentiâ, cùm vitam auferat spirantibus defunctis pro vita est. Vestes quoq; & pelles corrumpit, & animalia necat. Galenus 7. *Simpl.* septicam esse tradit, ob caliditatem cum substantiæ tenuitate conjunctam. Commoda est ad ocularia medicamenta, ut quæ illita visum

visum acuat, & albugines ac cicatrices deleat; cum aceto verò instillata vermes aurium necat, & cum Hyssopi decocto infusa sonitus ac sibila sedat. At Plinius, timuerim (inquit) vel gravitati aut vermibus aurium instillare [ob septicam vim superiùs tactam.] In cava dentium indita dentem frangit, & dolorem sedat: idem facit etiam si cum aceto colluatur. Plinius dentes quoq; eo colluere timuerit. In anginis illinitur, & tonsillarum inflammationibus opitulatur. Hoc etiam, nec præter rationem, improbat Plinius. Phthiriases eo inungere non dubitârit idem, & contra porrigines. Ceraste serpentis morsibus, cum sale imposita auxiliatur, & contra marini Leporis venenum bibitur in passo. Prodest & Elephantiasi laborantibus si oblinatur. Purgat quoq; ulcera in Pulmone eáque sanat, si cyathi mensura sorbeatur. Mirum hoc non reprehendere Plinium. Vermes & Ascaridas perdit per clysterem infusum. Ulcera sordida & excrescentias in eis autores quidam inungunt eo. Fit & oleum ex eo, quod Pisselæum vocant, vehementioris ad eadem omnia usus. Privatim verò Quadrupedum, & canum ac boum scabiem curat, Ricinos etiam in iis perdit, & ulcerationes quæ ex tonsura ipsorum oboriuntur ad cicatricem perducit.

Ex Cedro oleum nasci scribit Vitruvius quo libri aliæve res peruncta à tineis & carie non læduntur. Ad quod pertinere videtur illud Persii, Satyrâ primâ

——————— *Et cedro digna locutus.*

Item illud Ovidii Trist. 1.

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.

Ego potiùs colorem aliquem cedri oleo temperatum poetam intelligere puto ob verbum *notari* additum: nec oleo simplici, quod propemodum decolor est, aliquid notari rectè dicitur.

Cap. IV.

De Larice.

LAricis nomen à Germanico antiquo *Larch* vel *Larich* dictum esse verisimile est. Apud Cæsarem voces Germanicæ in *ich* terminatæ, observante C. Hofmanno, mutantur in *ix*. Laricem autem Theophrasto & veteribus Græcis incognitam fuisse cum Bellonio putamus, qui ait universis locis Græciæ per quæ transiit Laricem non apparere. Larix à reliquis coniferis & resiniferis arboribus abundè distinguitur quòd folio sit deciduo. Verùm de tempore quo folia decidunt non consentiunt Botanici. Matthiolus folia non decidere hyeme, sed novo vere cum recentia propellunt vetera affirmat. Matthiolo suffragatur auctor ἀξιοπιστότατος J. Bauhinus, qui non Autumno sed Vere folia decidua se observâsse scribit. Alii è contra folia Autumno decidere & arborem hyeme nudam esse asserunt; præ reliquis C. Hofmannus. Quid autem? inquit, nisi omnes qui hortum medicum frequentavimus cæci sumus singulis Autumnis folia decidunt. Ego J. Bauhino ut curioso & veraci potiùs assentior. Observent & litem hanc determinent quibus arborum harum copia est, & inspiciendi animus.

Larix Ger. C. B. Park. *folio deciduo conifera* J. B. The Larch-tree.

J. B.

Caudice recto ac procero Abieti æqualis est: *cortice* crasso, scabro, fuscóque [J. Bodæo cortex inferiore parte quæ ramis subest crassus, asper, undiq; in rimas dehiscit, præcisus interiùs rubere conspicitur, reliqua parte lævis, glaber, nonnihil foris inalbicans.] Rami circa stipitem velut per gradus collocantur, longi, graciles, deorsum dependentes. *Folia* leniter odorata, ramos confuso ordine ambientia, è tuberculis umbilicatis duodecim, viginti, aut triginta simul penicilli in morem conjuncta prodeunt, tenera, peranguста, crassitudine porcinas setas æquantia, uncialia & longiora, viridantia, [Stapelio breviora, tenuiora, molliora quàm Pini, haud aculeata sed retusa, adventante hyeme pallida effecta, (quod & nos observavimus) ad stipitis radicem decidunt] non ante Hyeme decidentia quàm aliæ initio veris succedant. Non igitur universa simul; sed singula paulatim recedunt, aliis interim successu ab iisdem tuberculis prodeuntibus dilapsorum vicem occupantibus, ità ut non defluxisse folia, sed novæ juventutis habitum induisse videantur. [At Stapelius aliique nudam hyemem transigere Laricem affirmant.] *Flosculi* seu potiùs conorum rudimenta Stapelio rotunda, è tenerrimorum ramulorum summitatibus erumpunt, arborémq; mirum in modum condecorant, quòd in purpuram ardenter rubescentia, comantibúsque foliolis miro naturæ artificio annexa, viatorum oculos non parùm recreant, súntque odoratissima. *Coni* pertinaciter ramis hærent brevi, contorto, crassiusculo pediculo, nutabundi, nucis Cupressini magnitudine, sed paulò longiores, squamulis compacti latiusculis compressis, obtusis, tenuibus [ex rubro, ut inquit Clusius, purpurascentes, nimirum dum tenelli sunt, & nondum maturuerunt] qui dum novelli & recentes sunt ex iisdem tuberculis è quibus folia prodeunt, petiolo sursum reflexo nitentes, ut mucrone cœlum spectent: illósque intercedunt squamulæ foliaceæ, tenellæ in stylum acutiorem desinentes quæ singulæ continent semina parva, alata, gemina, magnitudine seminis Cupressi, foris cinericeo cortice, intus autem candido nucleo constantes, sapore dulci & Pineam nucem referente. Materies firma satis & solida, in rectum fissilis, fulva, crispantibus saturatioris coloris callis, pectinibus rectis, odorata, flammescens, odorem quoq; jucundum naribus aspirans.

In Alpibus Rhæticis & Vallesiacis abunde provenit. Nos in Alpibus Stiriacis & Corinthiacis copiosam observavimus, cùm Vienna Venetias iter faceremus. In Viennensi saltu, tum aliis montibus *Locus.*

bus Alpibus vicinis, exceptis summis jugis, abundare Laricem scribit Clusius. Plinius, Vitruvium, ut videtur secutus, Laricem nec ardere, nec carbonem facere, nec alio modo ignis vi consumi quàm lapides scribit. Hoc tamen falsum esse experientiâ constat, nam apud Vallesianos quibusdam in locis, non alia ligna in usum foci adhibentur, ac alicubi etiam in Alpibus ad ferrarias fodinas carbones ex ea fiunt.

Nec verius est, quod hanc perpetuò virere dicit, cùm Botanicorum omnium consensu folio sit deciduo: potest tamen hac in parte defendi Plinius; cùm Larix (teste J. Bauhino,) non antè folia amittat, quàm Vere nova producat.

Erravit insuper Plinius Laricem nullo flore exhilarari, nec natales pomorum recursus annuos versicolore nuncio promittere affirmans, cùm, observante Cæsalpino, flores ineunte Vere emergant in cacuminibus, in purpura valdè rubentes, odoratique: Quòd si hi nihil aliud sunt quàm conorum rudimenta, non immeritò Plinius arborem floriferam esse negavit. Ego autem in hoc genere non minùs quàm in aliis coniferis dari flores à fructibus non tantùm distinctos, sed etiam disjunctos suspicor.

At verò quomodo Plinium Laricis morbum esse ut Tæda fiat scribentem excusem non video: in hanc autem errorem incidit quòd πεύκην Theophrasti, i. e. Pinum, pro Larice habuerit, & cuncta Larici tribuerit quæ de Pinu Theophrastus scripsit, cujus proprius morbus est ut Tæda fiat.

Usus. Larix (auctore Plinio) quàm Picea materiâ præstantior longè, incorrupta vis, emori contumax. Fiunt ex ea (referente Clusio) vinetorum pedamenta, & pali circa Neapolin & supra Badenses [Austriæ] thermas, ut quæ corruptioni minùs sit obnoxia: item longissimi canales, tectis supponendi & aptandi ad pluviam & imbres ex iis decidentes excipiendam: sunt enim ad hos usus commodissimi; nam cùm firmâ & solidâ materiâ constent, diutissimè Solis ardoribus, & aliis aeris injuriis resistere possunt, nec finduntur aut vitium contrahunt, eâque de causa non Picis aut alterius inductione egent. Structurarum pondera firmissimè & diutissimè sustinet, idque Baptista Albertus adnotâsse scribit, cùm alibi tum apud Venetias ex vetustis operibus.

Vires Folia ejus & cortices adstrictoriam facultatem obtinent: lignum magni fieri adversùs elephantiasin scribit Stumpfius, Simlerus contra lepram.

Colligitur ex hac arbore resina liquida, candicanti melli, veluti Attico aut Hispanico, colore & consistentiâ similis, quæ tamen non sponte effluit, sed ex arboris trunco emanat crasso oblongóque terebro ad cor usq; excavato; manantem inde Resinam vasculis quibusdam è Piceo cortice paratis excipiunt. Resina hæc *Larix* dicitur, in officinis *Terebinthina* appellatur, ejúsque loco divenditur. Quod novum non est. Nam & sua ætate Galenus rhopopolas Laricem Terebinthinæ loco vendidisse refert. Vide Bod. à Stapel comment. in Theophrast. hist. lib. 3. cap. 10. ubi è Galeno ostendit eos citra errorem hanc illi substituere.

Parkinsonus & C. Hofmannus Resinam Lariceam esse quam Officinæ nostræ Terebinthinam Venetam vocant affirmant; & C. Bauhinus hanc non tantùm pro Terebinthina in usum receptam esse, verùm etiam solo Terebinthinæ cognomento cognitam ait: nec desunt (inquit) qui in totum Laricis resinam esse volunt quam pro Terebinthina Officinæ habent.

** Histor. Natural. Helvetiæ, p. 296, 297.* Ea (inquit Jacob. * Wagnerus) odore, gustu ac facultate est præstantissima. Externus ejus usus in scabie, psora, tinea, internus ad ardorem mitigandum in ulcere vesicæ, nephritide, purulenta mictione ad renes detergendos. Dilutum quoq; ex Laricea ʒj. cum vitello ovi & aq. Cardui benedicti egregiè purgat, inebriat pota, quod Rhætis lignatoribus familiare.

Pro usu Terebinthinæ vide resin. Pini & Abietis: & cap. de Pinu Sativâ & de Terebintho.

CAP. V.

De Cupresso.

CUpressus Græcis Κυπάρισσος ἀπὸ τοῦ κύειν παρίσους τοὺς ἀκρέμονας à partu parilium ramorum dicitur, ut habet Auctor Γεωπονικῶν l. 11. c. 5.

Cupressi autem notæ sunt, præter communes huic generi fructus è clavatis lignosis tuberibus per harmoniam in formam globosam coaptatis compositi: foliola brevia acuta in squamas degenerantia.

1. *Cupressus* J. B. C. B. Park., *sativa & sylvestris* Ger. **The Cypress Tree.**

J. B.

Procero, recto, crassóque caudice surgit; cortice ferè spadiceo, materie firma, solida, odorata: supra medium in ramos abit, metam concursu suo effigiantes, unde Ovid. 10. Metamorph. *metas imitata Cupressus.* Folia Cedri retusæ aut Sabinæ imbricatim connexa perpetuò virentia [insunt tamen (ut rectè Cæsalpinus) in nuper nascentibus foliola brevia, acuta, quæ in adultis degenerant in brevissimas velut squamas totos surculos convestientes.] Galbuli Juglandis nuci pulvinato cortice tectæ æquales, confragosi, rimas agunt, in clavata tubera dehiscentes, inter quarum commissuras semina continentur russa, sublonga, altera parte rotunda, altera acuminata, semiculmo latiora, medullâ donata. Sapor acerbus, qui potissimum in pomo elucet. Lignum pallidum aut rubescens, nec cariem sentit, nec teredinem, firmum, durum, undulis nonnihil crispatum, micis saturatioribus nunc longis transversísque, nunc parvis punctorum instar variantibus. Illi odor suavis, sapor verò vix ullus excellens, præterquam in cortice, qui evidenter linguæ offert astrictionem cum amarore, eóq; haud ingrato in veteri quod excessit triginta annos.

Cupressus

Cupressus in Creta insula sponte provenire dicitur, ubi, Plinio teste, quocunq; loco terram moverit quispiam, nisi seratur alia hæc gignitur protinusq; emicat: maximeque [non aperto solo & sponte] in Idæis montibus & quos Albos vocant, summísque jugis, unde nives nunquam absint plurima, quod miremur, alibi nonnisi in tepore proveniens, & nutricem magnopere fastidiens. Nunc dierum, tradente Bellonio Cupressorum sylvas nequaquam comperies, sed sparsim hic unam, ibi aliam in abruptissimis locis, aquas enim odit. *Locus.*

Theophrastus, Plinius & Recentiorum nonnulli Cupressum fervida loca amare, nec nisi in tepore provenire aiunt. Alii, ut *D. Evelynus*, experientiâ suâ Cupressum frigus non extimescere, nec à gelu etiam intensissimo lædi aut corrumpi affirmant, modò absint venti Orientales, at nec illis ingruentibus facile peruri aut perdi nisi Autumno detonsam, unde, & Plinio ipso fatente, in nivosis Idæ verticibus durat, *brumâque illæsa perennat.* Verùm contrarium nos docuit sævissima illa & asperrima Hyems Anni 1683. in qua gelu post hominum memoriam vehementissimum & diuturnum plerasque Cupressos per totam Angliam crescentes perdidit & vastavit: nonnullæ tamen ferocissimis ejus insultibus animosè resistentes evaserunt. Quid ergo dicemus? Cupressum frigori moderato resistere, acerrimo cedere! an cum Bodæo à Stapel Cupressum frigida quidem naturâ suâ odisse, quódque alicubi in summis montium jugis reperiatur, soli cœlique proprietati tribuendum esse? Ego sic censeo Cupressum montes & loca frigida amare, sed regionum calidiorum, proinde in frigidioribus sponte non provenire. At verò cùm Brumæ patiens sit, in frigidis regionibus, ut Anglia nostra, culturam facilè admittit, & frigoribus spretis in proceram arborem adolescit.

D. autem *Evelynus* Hortulanorum nostrorum vulgarem illam praxin improbat, quâ Cupressorum ramos vinculis & fasciis circumligant, ut in metæ formam coerceantur; quomodo, inquit, aerem nè liberè ad caudicem accedat, eúmque circumfluat prohibentes, ventilationis defectu plures arbores interimunt quàm hyemum nostrarum rigores; cùm propositi sui faciliùs & feliciùs sine noxa aut detrimento arborum compotes fieri possent caudices decacuminando, & ramos in circuitu in eam formam detondendo.

Atque hac occasione adnotabimus ex Plinio, Cupressum in quam velis formam duci & detonderi posse, trahi etiam in picturas opere historiali, venatus classésque & imagines rerum tenui folio breviq; & virenti supervestientem, fieriq; ex ea sepes tonsiles pulcherrimas ad hortorum & viridariorum ambulacra limitanda, distinguenda & exornanda.

Theophrastum abuti sensibus nostris rectè scribit Scaliger cùm Cupressi semina prætenuia, exilia & furfuracea esse scribit, nec excusandi Matthiolus & Lacuna qui Veteres temere sequuti, quàm naturam ipsam consulendi laborem subire maluerunt.

Cupressum aquas odisse Veteres testantur; Astipulatur Matthiolus, qui & flumina & lacus & omnes aquosos tractus aversari scribit, quo fit (inquit) ut in ejusmodi locis sata statim inarescat. Emori etiam dicitur si copiosè novella adaquetur. *Theophr.* Theophrasti sententiam (inquit Stapelius) probat experientia; & hortuli nostri damno didici, Cupressum è semine natam crebra rigatione perire, modicâ lædi, pluvia etiam terráque humida nimis nocet. At Cato Cupressos satas irrigare jubet quoties opus erit; consentit D.Evelynus, verùm Aspergillo potiùs leviter irrorandas, quàm largè inundanda monet, cúmq; paulùm succreverint aquam parcâ manu affundendam, nam in levi, arenoso & calente solo melius proficere experientia constat, quicquid nonnulli contradicant.

Cupressus Diti sacra, & ideò funebri signo ad domos posita: cujus moris quæ ratio fuerit videsis apud * Jo. Bodæum.

A Veteribus in marem & fœminam distinguitur, quam distinctionem & D. *Evelynus* admittit. quæ metâ est in fastigium convoluta fœmina appellatur: quæ spargit extra se ramos mas dicitur Plinio. Theophrasto mas est quæ omnino infœcunda.

* *Comment, in Theophr. hist. l. 2. c. 6.*

Cupressi materies ad durandum perpetua, unde ea ex qua valvæ templi Ephesini fiebant, referente Theophrasto, quatuor ætates reservata duravit: quin & valvæ Templi S. Petri in Roma, ex hoc ligno factæ à temporibus Constantini magni Imperatoris ad Eugenium quartum Papam per sexcentos paulo minùs annos non tantùm incorruptæ sed nitentes & novis similes permanserunt. Mortuorum insuper loculi in Ægypto, in quibus cadavera condita (Mumias vocant) recondi solent multi ex hac materia facti observantur; quos in cryptis illis arenosis sepultos aliquot annorum millia incorruptos jacuisse verisimile est. Usus ejus est hodie ad mensas & tabulas & alveolos extornandos, necnon ad Organorum musicorum tubos, reliquáque instrumenta musica. Sola etiam hæc (autore Theophrasto) nitorem recipit, ideóque ex hac condere operum lautiora, consuevere. Tanti autem fiebat hæc arbor Antiquis Romanis, ut vulgò, referente Plinio, Dotem filiarum plantaria appellarent. Cupressi autem materies ex hoc maximè laudatur, quòd neq; vetustatem, neq; cariem sentiat, & bonum semper odorem spiret.

Quod ad vires, Cupressi folia cum passo [vino Matth.] & modica Myrrha pota vesicæ fluidæ & urinæ difficultati [involuntariæ mictioni & stranguriæ Matth.] auxiliantur. Pilulæ verò contusæ & cum vino potæ ad sanguinis rejectionem, & dysenteriam, alvi fluxionem, orthopnœam & tussim commodant. Sed & decoctum ipsarum idem facit. Molliunt etiam duritias contusæ cum Ficu, & polypos narium sanant. Removent item scabros ungues cum aceto coctæ & cum Lupinis tritæ. Comprimunt & intestinorum hernias impositæ. [Sed & folia eadem faciunt] putantur etiam culices fugare cum coma suffitæ. At folia trita imposita vulnera glutinant, supprimunt & sanguinem. Cum aceto autem trita capillos tingunt. Imponuntur etiam per se & cum polenta ignibus Sacris, Herpeti proserpenti, Carbunculis, & oculorum inflammationibus. In ceratum verò ammixta si imponantur roborant stomachum. *Dioscor.* *Vires.*

Galenus omnibus Cupressi partibus tribuit vim resiccandi absq; insigni acrimonia. Amaritudo autem insignis calidas esse arguit; quæ & lignum à tineis intactum præstat. Nescio an verum sit quod scribit Bellonius de Cupresso, nimirum hoc peculiare habere in Creta quòd ab incolis succisa ex cespite tamen regerminet, ut nepotes stolonésque è radicibus cæduæ sylvæ modo procurentur, qui tandem in maximas arbores excrescunt: siquidem Cupressum quocunq; loco crescentem prope radicem etiam succisam regerminaturam suspicor.

Ad

Ad ſcrophulas, ℞ folia Cupreſſi nec duriora, nec teneriora; tortivo vino conſperge donec in corpus coeant, & applica ſuper Scrophulas. *D. Hulſe è Cheſneau.*
Cupreſſum reſinam fundere ſuperiùs annotavimus cap. de Cedro coniferâ.

2. *Cupreſſus Virginiana* Tradeſcanti. *Americana* Park. Tradeſcants **Virginian Cypreſs.**

Hanc arborem ob fructum (ut puto) & in parte etiam odorem, Cupreſſi nomen adeptam, quamvis *foliis* ab ea multùm differat, Parkinſonus ſic deſcribit, Aliquibus in locis Americæ Septentrionalis in proceram & ſpecioſam arborem adoleſcit, caudice ad 50, 60, imo 80 nonnunquam pedum altitudinem nudo ſeu ramis viduo, ima parte tres propemodum orgyias in ambitu colligente, ſumma ramos grandes undiq; protendente, in ſurculos diviſos, foliis multis alæ in modum diſpoſitis obſitos, tenuibus, oblongis, planis, lævibus, ad tactum mollibus, non ut in Cupreſſo quadratis, rugoſis aut plicatilibus: quamvis autem ramulis hinc indè adnaſcantur, non tamen ſemper bina ſibi directè oppoſita, ſed inordinatè. Nuces Cupreſſinis nonnihil ſimiles ſunt, ſed majores, craſſioribus ſquamis magiſque hiantibus compoſitæ, ſemina intus majora claudentes. Lignum nonnihil odoratum.

Habhel fructus Paludani ab hac nuce non multum abludit, ſeu formam ſpectes, ſeu ſquamarum amplitudinem; ob loci tamen natalis diſtantiam eandem non auſim aſſerere.

Me monuit *D. Tancredus Robinſon* ſe vidiſſe in horto *D. Aſhmole* ſpeciem Cupreſſi huic valde ſimilem, vel eandem, ſub nomine Cupreſſi Virginianæ foliis Acaciæ deciduis.

CAP. VI.

Arbor Vitæ Ger. Park. *Vitæ, ſive Paradiſiaca, vulgò dicta, odorata, ad Sabinam accedens* J. B. *Thuya Theophraſti* C. B. **The Tree of Life.**

J. B.

QUanquam non inquilina elegans hæc arbor, facilè tamen cœlo ſolóque noſtro aſſueſcit, ſic ut in juſtæ proceritatis arborem excreſcat: *caudice* recto, nodoſo, cortice cinereo aut rubente, materie Abiegnâ, reſinosâ, ramis perpetuâ comâ virentibus, & alarum modo expanſis, qui in alios ramulos planos, alternatim è latere ſuccreſcentes diviſi, abeunt denuò in multa oblonga *folia*, numeroſis foliolis compreſſis, quaterna medium gibboſum complectentia ex ramulorum extremis aut paulò citra. Vere oriuntur *flores*, puſilli, flaveſcentes, quorum nonnulli deinde in conos parvos, ſublongos, Pinei nuclei magnitudine efformantur, è ſex tenellis ſquamulis compactos, initio virides, deinde palleſcentes, poſtremò ubi planè maturuerunt nigricantes, qui in quatuor carinas dehiſcentes, *ſemina* oſtentant ſublonga, quaterna, plerunq; paleacea, medio paululum extuberante, in quo medulla acris & amariuſculi ſaporis. Coni hi nonniſi detracti ferè aut tabidi pediculo excidunt. Hujus plantæ odor nobis non eſt gratus. [Mihi quamvis vehemens ſit non tamen ingratus] de quo hæc Cluſius. Tota arbor graviter odorata eſt, reliquas congeneres longè ſuperans odore, quem, ſi quis folium digitis nonnihil duntaxat confricaverit, facilè eluere non poſſit. Hunc autem non modò viridis ex ſe exhalat, ſed etiam multis in annis exciſa & reſiccata retinet,

Nonnullis Thyia Theophraſti aut Bruta Plinii cenſetur: nobis tamen veriſimilius Veteribus prorſus incognitam; ut rectè Dodonæus, Novi orbis nova ſtirps habenda eſt. Galli *Arbre de vie*, id eſt Arbor vitæ, eóſque ſecutæ reliquæ fere gentes nuncupant, neſcio qua ratione ducti (inquit Cluſius) niſi fortè ob immortalem ejus comam quam habet, aut odoris ejus vehementiam, quam ſalubrem eſſe exiſtimant, hoc nomen indiderunt.

Locus. E Canada Septentrionalis Americæ provincia in Galliam primùm illata, & Franciſco primo Regi *Arboris vitæ* nomine donata eſt: indè in alias regiones tranſlata, & in Germaniæ, Belgii, Angliæ hortis frequens facta. Facilè enim rami depacti radices agunt, præſertim loco umbroſo, & fertili pinguique ſolo. Naſcitur etiam ſemine: Sed tenellæ plantæ, antequam in ramos dividantur & explicentur, Oxycedrum Juniperúmq; majorem primùm enatas admodum æmulantur. Frigoris patientiſſima eſt; hyeme tamen fuſcum & fuliginoſum colorem contrahentibus foliis, quæ novo vere priſtinum nitorem & viriditatem recipiunt. *Cluſ.* Non profundè radicatur, quin oportet majores fulcire, nè à vento dejiciantur.

Vires. Ex ſapore & odore facilè colligitur hanc arborem temperiei eſſe calidæ, & partium tenuium, unde veriſimile eſt digerendi & abſtergendi facultate præditam eſſe. Parkinſonus folia tenera & cruda cum butyro pani illata & comeſta ad tenaces & viſcidos humores expectorandos nonnullis in uſu eſſe ſcribit, verùm aliquibus qui teneriore ſunt conſtitutione non convenire quòd nauſeam facilè moveant. Elicitur ex ea aqua & oleum per Chymica organa, utile ad dolores podagricos ritè impoſitum. *Cam.*

Hæc arbor, ſi rectè deſcribatur, flore fructui prævio & contiguo, in noſtra methodo ad hoc genus proprie non pertinet, ſed anomala eſt: Verùm quoniam Cupreſſum foliis valde æmulatur, & quodammodo conifera eſt, huc referendam duximus.

Cap. VII.

De Alno.

ALnus, (Græcis Κλῆθρα) indè dictam putat Curtius quòd ab amne alatur. Quid si dicamus, quòd ipsa potiùs herbas alat? *Pascit sata* (inquit Plinius) *& sub Alni tegmine herbas succulentiores nasci observatum.* J. B. Hoc de gramine fortasse verum esse potest (quod tamen nobis non videtur) at nec frumenta, nec legumina, nec linum, aut milium & similia, rectè & feliciter sub ejus umbra frigida proveniunt, ut observavit Aug. Gallus.

A. 1. *Alnus* Ger. *vulgaris* Park. J. B. *rotundifolia glutinosa viridis* C. B. **The Common Alder-tree.**

J. B.

Arbor est justæ magnitudinis, cortice scabro, fusco, ligno molli, rufescente. Rami valdè fragiles sunt, ut vel digitales levi inflexu frangas, (ob id Frangula hæc arbor dici posset) cortice ex fusco subcinereo, maculato, internè luteolo, amaro cum adstrictione, & ingrato, ligno intus albo & medulloso: *foliis* vestiuntur satis Avellanæ vulgaris, rotundioribus, nervosis, crenatis, viridibus, splendentibus, lento & viscido humore oblitis. Oculi triangulares ex cinereo rufi, interdum & virides, aut in purpuram quodammodo vergentes. In ramulorum fastigiis nucamenta seu *juli* dependent, simul multi, virentes vel rubentes, unciam circiter longi & fragiles, antequam fissuræ conferruminatarum particularum dehiscant, quæ ubi se explicuerint, duas etiam uncias longitudine superant, sapore adstringente cum aliqua amaritudine. Cæterùm portiunculas dictas ad mediam tanquam costam alligatas ambiunt staminula multa, ut in Corylo. Mense Septembri apparent etiam minimorum rudimenta. Eodem mense veteres conos videas, privatis ramulis pendentes, binos, ternos, quaternos plus minùs, pulchrè hiantes & apertos: item paulò ante, aut eodem tempore novos, magnitudine parvæ Avellanæ, primò virentes, ubi maturescunt rubentes, & mox hiantes, ex imbricata squamarum compage coaggestos: è quibus & ante seminis maturitatem stamina purpurea prominula quædam observata, quæ fortasse florum loco haberi possunt. Horum gustus valdè astringens cum aliqua amaritudine: in quibus *semina* ubi matura fuerint parva admodum, compressa, inæqualia, rubentia, atq; in iis medulla alba, pauca, sapore manifesto destituta.

Gesnerus, Tragus, C. Bauhinus, Bodæus à Stapel & alii Julos à Conis non distinguunt, sed in conos contrahi statuunt: cùm res sint diversissimæ Coni & Juli, exortu distinctæ, uno eódemq; tempore in hac arbore observabiles: unde patet non temere fidendum esse descriptionibus florum, fructuum eorúmq; partium apud Botanicos, sed res ipsas inspicienda. At Julos esse flores, quicquid contradicat J. Bauhinus, prædictis autoribus non inviti concedimus.

Gaudet aquis plurimùm Alnus, ut haud ferè alibi quàm humectis & uliginosis nascatur locis, ad fluminum ripas, inque palustribus cœnosis & ad aquarum scaturigines. Fructus communiter maturescit Septembri, quo tempore & novi exeunt Juli. Vidimus sæpissimè Julos, conos veteres & novos simul. *J. B.* *Locus.*

Folia Alni viridia imposita tumores discutiunt & inflammationes restinguunt: viatorum calceis immissa dolorem & lassitudinem mitigant: viridia rore madentia conclavibus inspersa, breviq; amota, pulices iis facilè adhærentes tollunt. *Trag.* E cortice Alni cum ferro detrito & rubiginoso per aliquot dies aquâ macerato color efficitur niger, Atramenti similis, quo nonnulli ad tingendum utuntur, Sutores etiam ad coria denigranda. Cortex Matthiolo pro atramento scriptorio conficiendo gallæ vicem supplere potest. Dodonæo auctore cortex incipientibus inflammationibus utiliter imponitur, & ad oris & tonsillarum inflammationes ac tumores conducit. *Vires & Usus.*

Folia sive viridia, sive arida vetustis vulneribus sæpius imposita hæc ad sanitatem perducere feruntur.

Materies olim fabricandis naviculis inservit.

Tunc Alnos primùm fluvii sensere cavatas. Virg. Georg. 1.

In ædificiorum fundamentis sub terra posita in solo humido permanet immortalis ad æternitatem, & sustinet immania pondera structuræ. Vide *Vitruvium ubi agit de lignorum materie: Plin. l. 6. c. 37. Theophr. de causis l. 3. c. 17.* Cur Alnus sub aqua non putrescat sed duret rationem reddit Scaliger, quòd humidum habeat communis naturæ; non enim aquam sub aqua putrefieri, quòd nihil invehatur peregrini. Venetiis magnis etiam sumptibus Alnus accersiri solet ad facienda palatiorum & ædificiorum fundamenta: palis etiam ex Alno in terram adactis inædificatur pons ille famosissimus unius arcûs *de Rialto* dictus, canali magno impositus, & duas partes urbis connectens.

Certum est & indubitatum (inquit J. Bauhinus) palos ejusmodi sub aquis infixos temporis progressu lapidescere, &c. Verùm hoc neq; Alno proprium, neque materiei ejus naturæ tribuendum censemus, sed potiùs conditioni soli aut liquori cuidam vaporíve lapidescenti, qui in ejus poros se insinuat; nam nec ipsam ligni substantiam in lapidem mutatam esse facilè concesserim: nec Alno semper & in quocunq; solo accidit ut lapidescat; & alia etiam lignorum genera in lapideam substantiam indurata vidimus.

Experimentum Kentmanni, quod refert J. Bauhinus, de Alno in lapidem transmutanda nobis tentantibus non successit, nec cuiquam successurum putamus.

2. *Alnus folio incano* C. B. Park. *hirsuta* Ger. emac. *hirsuta & incana* J. B. **Hoary Alder.**

J. B.
Folia huic vulgari Alno similia, minùs tamen rotunda: desinunt enim in acumen, magis serrata & pæne laciniata, subtus hirsuta & incana, non virentia, nec etiam viscosa. Color quoque ramulorum diversus, non ità virens sed candidior. Julos & fructus ut vulgaris fert.

Locus. Circa Genevam & Montbelgardum variis in locis observavit J. Bauhinus, sed humidis potissimùm uti præcedens. Alunt eam Austriæ & Stiriæ montana ad flumina: etiam in Danubii insulis circa Viennam frequens est priori commixta, teste Clusio.

3. *Alnus Alpina minor* C. B. Park.

Hoc cum prima convenit quidem, sed per omnia minor & humilior est, nec folia ità lento humore aspersa sunt: quæ in Alpibus Stririacis provenit.

CAP. VIII.

A. *De Betula omnium Autorum.* **The Birch-tree.**

Betula, (Theophrasto *σημύδα*) quibusdam sic dicta videtur, quòd bitumine scateat. Plinius *Gallias ex ea bitumen excoquere* tradit l. 16. c. 18. Alii à *batuere,* i. e. cædere dictam malunt, q. *Batula,* quòd ejus viminibus cæduntur pueri.

Hæc arbor omnibus ferè Botanicis *Betula* dicitur, nec plures ejus species hactenus observatæ fuere.

Fructu squamoso semina continente ad coniferarum arborum genus pertinere se prodit: folio deciduo ad populneam accedente à reliquis speciebus distinguitur.

Arbor est satis procera, sæpe etiam fruticans; Ramos spargit tenues, flexiles, magna ex parte deorsùm pendentes. Multiplici libro vestitur: in tenera ætate rufum aut fuscum ostendit corticem; qui cùm illa adoleverit subinde candidior apparet, in tenues philyras ductilis, in adulta arbore candidus, rimosus: qui huic subest interior tenuis admodum, lævis, ac instar membranæ pellucidus. Crassiorum ramulorum cortices etiam inalbicant, sed minimorum puniceus aut spadiceus est, qui à siccatis & aridis pelliculæ specie avelli, & ungue separari potest, quemadmodum & incanus ille in ramis majoribus lævore inoffenso. *Folia* quæ primo exeunt plicata ac crispa prorumpunt, viridi pulchréque herbaceo tinguntur colore, singula singulis, iisque tenuibus, dependentia pediculis, ubi excreverint Populi nigræ ferè, sed minora, minùs lævia, saturatiùs virentia, paulò angustiora, subpinguia, odorata, sapore amaro.

Fert *Julos* seu nucamenta longa. Piperi longo vel Alni Julis similia, è squamulis composita, in quibus semina parva, compressa; Ego conulos seminiferos à Julis diversos esse suspicor, nihil tamen temere affirmo.

Locus. In frigidis, aquosis, inq; Ericetis humidioribus frequens invenitur. J. Bauhinus in arenosis maximè Germaniæ non infrequentem esse scribit. Apud nos in sylvis, ericetis & montosis provenit, sed locis plerunq; humidis, quibus tamen non rarò arena subest.

Usus & Vires. Hujus viminum seu surculorum gracilium usus ad magistratuum olim, nunc ad pædagogorum virgas, ad equos domandos, ad scopas, visco illitorum ad aucupia, ad fascium vincula, &c.

Piscatores Northumbri corticem delibratum fisso bacillo interpositum accensúmque usurpant ad piscationes nocturnas, tridentéque adnatantes pisces confodiunt. Hinc è delibrato contortóque cortice faces ad nocturna lumina parant.

Laniones ex Betula verucula conficiunt. *J. B.* Nostri lanii Corno fœminâ utuntur pro veruculis conficiendis non Betulâ, quod sciam, fortè quia rarior est, nec facilè parabilis.

In Alsatia & alibi circulos ad dolia magna constringenda probatissimos è Betula parant.

Tragus, Lonicerus & C. Bauhinus testantur Veteres ante repertum chartæ usum in hujus cortice candido scribere solitos. *Vidimus nos* (inquit Tragus) *Curiæ oppido Rhætiæ superioris nonnulla carmina in cortice Betulæ exarata.* Et revera experientiâ teste, non inepti sunt huic usui exteriores illi candidi & membranacei cortices, qui veluti cuticulæ quædam in mediocris magnitudinis arboribus crassiorem corticem amplectuntur, cujusmodi quatuor aut etiam quinq; diversas nonnunquam separavimus: unde suspicamur novam quotannis huic arbori cuticulam accedere, vel ex humore qui paulatim per corticem transudat concretam, vel ex annua à cortice decedente tunica, spolii serpentis in modum exarescente.

Folia calf. sicc. atten. abstergunt, resolvunt, aperiunt, amara sunt, hinc usûs non minimi in hydrope, scabie, &c. intus & extus adhibita. Cortex quoq; quia bituminosus calf. & emollit, adhibetúrque in suffitibus aeri corrigendo dicatis. Fungus ejus vi pollet adstrictoria, unde ramenta ejus hæmorrhoidibus inspersa ad miraculum fluxum cohibent. *Schrod.*

Hæc arbor veris initiis, antequam folia prodiere, in trunco aut ramis vulnerata dulcem & potulentum succum copiosè effundit, quem siti pressi pastores in sylvis sæpenumero potare solent: quemadmodum & nos (inquit Tragus) non semel eo liquore recreati sumus cùm herbarum causâ vastas peragraremus sylvas. Hujus liquoris vim & efficaciam in calculo renum & vesicæ inq; stranguria & urina cruenta non immeritò celebrant Tragus, Helmontius, Charletonus, & alii.

Hæc arbor interdum circa medium Februarii, cùm sci. tempestas clementior fuerit, succo ascendente percussa lachrymare incipit, interdum non ante initium Martii. Tragus ad morbum Regium hunc

hunc liquorem commendat, alii faciem eâ abluunt ad maculas delendas & cuti nitorem conciliandum.

D. Gualter. Needhamus Medicus insignis & amicus noster summus hoc succo partim mero, partim cum melle mixto Phthisin Scorbuticam non semel curavit.

Ventriculi pecorum è quibus coagulum lactis nostri parant, succo Betulæ conditi seu macerati caseos omnes qui eo coagulo coeunt à vermibus asserunt, certo id attestante experimento. *Trag.*

Ionthis faciei certo experimento medetur succus Betulæ, interdiu, & præsertim manè & vesperi, si facies eo lavetur, atque sinat eum sponte sua non detersam siccescere. *S. Pauli Quadrip. Bot. Class. 2. p. 27, 28.*

SECTIO III.

Arbores flore à fructu remoto bacciferæ foliis angustis, perpetuis.

HÆ merito Coniferis subjunguntur ob folia angustissima, creberrima, perpetua, succum etiam resinosum consimilem.

CAP. I.

De Junipero.

JUniperus à *Junior* & *pario*, quòd juniores & novellos fructus pariat antiquis maturescentibus, ut qui pariat usq; ad tertium annum arbori suo inhærente fructu. *C.B.* Græcis Ἄρκευθος παρὰ τὸ τὰ ἑρπετὰ εἴργειν, quòd ejus odorem omnia reptilia aversentur, vel διὰ τὸ ἔχειν τὰς ἀκίδας κεκρυμμένας. *Idem.*

Ostendit Anguillara Juniperum Dioscoridis & nostram unam esse ex Cedris Theophrasti. Oxycedrus etiam seu Cedrus Lycia nihil aliud est quàm Juniperi species major. Lignum quoq; Cedrini nomine ex America allatum Juniperinum est.

A. 1. *Juniperus vulgaris baccis parvis purpureis* J.B. *vulgaris* Park. *vulgaris fruticosa* C.B. *item vulgaris arbor* ejusdem. *Juniperus* Ger. **The common Juniper-tree.**

J. B.

Plerunq; denso ramorum stipatu fruticat duntaxat Juniperus, aliquando in justæ magnitudinis arborem adolescit, * ità ut in Hispania supra Segobiam quà Madritum itur, ex ea trabes & ædium contignationes sibi incolæ fabricent; *caudice* tamen non multùm crasso, cortice scabro & deciduo, rubente; materie firma, nonnihil etiam rubescente, maximè si siccata fuerit, odore resinoso, grato. Ramuli in surculos multos dividuntur, minacibus *foliis*, semper virentibus, aculeatisq; armati, rigidis, supernè glabris, infernè virentibus, splendidis, rarò unciâ longioribus, sæpe brevioribus, valdè angustis, ternis plerunque simul per intervalla. *Baccæ* per ramos sparsæ, numerosæ, rotundæ, umbilico in tres radios, totidem seminum loculos ostendentes distincto, donatæ, duplo majores granis Piperis, primùm virescentes, per maturitatem cœruleæ aut nigræ, in quarum singulis grana tria oblonga, triangula, (nonnunquam quatuor Cæsalp.) pulpa nonnihil rufâ involuta, sapore acri, resinoso cum quadam dulcedine, tactu quoque ubi inveterarint oleoso & glutinoso; pro *flore* tribus foliolis minutissimis obseptum insidet futuræ baccæ rudimentum, tam exiguum, ut nonnisi à diligenter inspicienti animadvertatur. * *Clus. hist.*

Nos pro fructûs calyce hæc foliola habemus, non autem pro flore, Pro flore enim non agnoscimus quod staminibus & apicibus caret, quæ floris præcipua pars sunt. Unde & multi flores petalis seu foliolis coloratis fugacibus carent, nulli autem apicibus. Apices enim, nostrâ sententiâ, sunt vascula seu conceptacula seminis masculi in plantis. Adq; idcirco Cæsalpinus rectè scripsit, Juniperum quæ fructum fert non florere. Quod & Veteribus observatum, Nam, referente Theophrasto & ex eo Plinio, Quidam Juniperorum duo genera tradunt; Alteram florere nec fructum ferre: Quæ verò non florent, ferre protinus, baccis subnascentibus, quæ biennio hæreant.

Per reliqua similis est huic Junipero quæ fœmina [rectiùs mas] dici potest, flores producens plurimos, alias quà fors tulit, sparsos per ramulos, aliàs confertos, conorum exiguorum instar habentes, purpurâ cum croceo mixtâ pictos, ex plurimis corpusculis rotundis, papaveris semine minoribus, pulvisculo farinaceo fartis compactiles, intercedentibus raris quibusdam viridantibus acuminatis foliolis, squamatim corpuscula dicta obtegentibus. Videas autem cum dehiscunt effigiem capituli Equiseti florentis, unicuique squamulæ adnatis apicibus ruffis. Cæsalpinus vocat flosculos amentaceos exiles. Cæterùm tantum florum apparatum, quasi ad ostentationem comparatum, nullus fructus sequitur, sed in auras abiens pulvisculus vanam baccarum spem eludit.

Nostrâ sententiâ (ut modo dictum) flosculi hi non ad ostentationem tantùm sed ad usum comparati: siquidem pulvisculus eorum apicibus inclusus fœminarum baccas aspersus spermatis masculini modo in fœcundandis inservit. Consentit Tragus inquiens, Maio mense tenuissimus ac luteus pulvis è Juniperis in auras evolare conspicitur, quod semen illius esse animadverti [J. Bauhinus perperam pro semine florem scribit.] Post hunc quem diximus pulverem baccæ prorumpunt exiguæ, virides, quæ altero

demum anno, Autumno appetente, quod illis tempus maturitatis est, cœruleo tinguntur colore.

Locus. Juniperus in ericetis agri Cantiani, Essexiensis, & alibi in Anglia copiosè provenit, sed plerunq, humilis & fruticosa; quoniam Jumenta eam assidue carpunt & coercent, & in arborem adolescere non permittunt: in hortis culta arboris modicæ magnitudinem & staturam assequitur. Invenitur etiam non minùs frequens in Belgio, Germania, Gallia, &c.

Tempus. De tempore florendi jam diximus. Fructus, notante Cæsalpino, maturescit anno secundo, ut aliquando fructus triùm annorum contineantur, cum is qui maturus est servetur ad tertii anni fructum nascentem.

Quæcunq, in Junipero cernuntur (inquit Tragus) odorata sunt. 1. Humor qui ex ea, si lædatur cùm in succo suo fuerit, effluit. 2. Radices & caudices aridi. 3. Baccæ recentes & maturæ. 4. Folia acuminata.

Usus & Vires. Lignum præcipuè ob suaveolentiam commendatur (præsertim si Maio mense cædatur) unde incensum ad aerem emendandum, & odores noxios aut contagiosos arcendos suffumigatur.

Juniperi arbor Maio mense cùm pluviosa fuerit tempestas luteam è cortice sudat lachrymam, quæ magna in copia tanquam fungi exigui arbori adhæret, nec magnopere odorata est.

Lignum vix sentit vetustatem,& carbones dat tantùm non æternum viventes: Chymistæ, tradente Matthiolo, asseverant carbonem Juniperinum accensum ac suo cinere obrutum ignem integro anno fovere. Trabes Juniperinæ fuerunt in templo Dianæ Sagunti, cui religione inductus Annibal pepercit, ut est apud Plinium.

Rasura ligni non sine causa in cucuphis adhibetur, quippe cephalicum est, nervosúmque genus insigniter roborat. *Schrod.* Fit etiam cinis ex ligno, per quem cinerem colatum vinum tam potens est sudorificum, ut quibusdam exhauserit aquas vel pituitam ex toto habitu. Ex arido ligno destillatur & oleum per descensum vel retortam; melius tamen elicitur per vesicam. Extrinsecus ejus usus est in morbis nervinis, in tibiarum serpigine & cancro, vulneribus & ulceribus malis.

Baccæ in cibo esitatæ stomacho frigido utiles sunt, pituitámque quæ in illo coit digerunt, contra inflationes & tormina faciunt, vitia pectoris purgant, tussiq, medentur, urinam efficaciter ducunt, venenúmq, à corde repellunt. Eædem menses & coxendicum vitiosos humores ducunt. Suntque Tragi judicio, ad cibos condiendos Pipere salubriores. Utiles etiam sunt in affectibus capitis & nervorum. Differunt autem baccæ, aliæ enim dulces sunt & edules, aliæ acres & aromaticæ.

Lapponii Baccarum Juniperi decoctiones bibunt quemadmodum nos Caovæ & Theæ, suntque præcipua apud illos medicinæ pars. *Schefferus Hist. Laplandiæ.* Earum vires fuse traduntur à Schartio de Junipero, & Joan. Michaele de eadem.

Succus extractus è baccis Juniperi ad prædicta omnia utilis est, & alia multa, si credere fas sit, quæ vide apud J. B. Theriacam Germanorum nonnulli dixerunt, tum quòd sit efficax contra venena, tum quòd Germanorum corporibus amicissima & maximè salutaris.

Oleum fit vel per destillationem è baccis contusis cum aqua mixtis, oleum enim cum aqua ascendit, vel per expressionem è baccis contusis cum oleo olivarum mixtis. Valet ad tormina aliaque multa. Guttulæ duæ vel tres puerulis verminantibus exhibitæ lumbricos quibus vexentur enecant & expellunt.

Vim diureticam in Juniperi baccis, earúmq, oleo (inquit Cargillus) in me expertus sum sæpiùs manifestam, & tum ex illis paucas devoratas, tum panem hujus guttulâ tinctum evidenter violarum odore urinas imbuere, non secus ac Terebinthinam vulgarem ejúsque oleum stillatitium. Cum generoso vino albo decoquenda, & decoctum singulo manè sacchero edulcoratum calculosis propinandum.

Ego fretus hac observatione complurimis commendavi baccarum Juniperi blandè contus. hiscente solùm exteriore cortice infusum in vino, qui perbelle ab illius usu valuerunt, & à jugi nephritico dolore vindicati sunt: exemplo sit Laurentius Rostochiensis professor: is enim quotidie circiter j. pugillum grossè contusarum aut dentibus comminutarum bacc. Junip. deglutiebat, quo simpl. medicamento obtinuit, ut non solùm arenulas, sed calculos minutulos, imò etiam Lentis magnitudine, si non sine omni molestia, attamen dolore excrevit, cùm ante usum harum baccarum sæpe oppidò malè habuit. *Sim. Paulus.* Spiritus & oleum non modo contra calculum sed etiam pectoris vitia valdè prosunt.

Elixir Juniperinum admirandarum virium in calculo, quod insuper stomachicum insigne est, &c. ℞. Baccar. Juniper. maturar. & electar. q. v. contundantur crassè, digerantúrq, affusâ aliquâ aquâ diureticâ. Hinc exprimo, abstrahendóque inspissa ad consistentiam mellis. Hujus mellis Juniperi cochl. 10, 11, 12, &c. misce optimè cum aqua vitæ Juniperina, digereq, aliquandiu lenissimo calore (Solis aut sim.) *Schrod.*

Baccæ apud Germanos singulari remedio ad grassantia Pestilentiæ contagia depellenda usurpantur. *Trag.* A nostris fiunt & * aliæ Antidoti ex his baccis contra febres pestilentiales, quas laudo vel ideo quia medicamentum est domesticum. *D. Bowle.* Baccas in aceto maceratas, exsiccatas deinde & in pulverem redactas in peste utilissimas esse scribit, in observationibus ad nos transmissis.

* *Præter Veteribus memoratas.*

Asserit Clusius Narbonenses Gallos è Juniperi baccis oleum exprimere, quod ipsi *de Cade* vocant, capitis scabiei, ut pecorum etiam scabiei, & ulceribus, quibus à tonsione infestantur, adprimè utile.

Gummi Juniperinum (ex Vernix sicca (Arabibus Sandaracha seu Sandarax, à Græcorum Sandaracha, quæ auripigmentum est, longe diversa) recens, pallida & pellucida probatur; cùm inveteravit fit flava & friabilis, masticis modo, quam mentitur in multis: Sanguinem undequaque fluentem sistit, ulcera putria curat, cruditates ventriculi emendat, diarrhœas antiquas sistit, lumbricos

cos necat. Schrodero Usus præcipuus est in nervorum affectibus, resolutione, frigiditate, contractione, &c. & in capitis affectibus reliquis à frigiditate subortis.

Quod Vernix liquida seu Vernigo sit lachryma seu gummi Juniperi, falsò à Matthiolo, Lacuna, Cæsalpino, & aliis asseritur, inquit Cornarius. Nam factitia res est Vernix: non tamen à lachryma Juniperi in oleo Lini soluto (ut * multi volunt) sed ex scobe Succini in oleo dicto decocta ut post Cornarium affirmat etiam Casp. Hofmannus. Usus ejus est ad illustrandas picturas, ad nitorem ferro conciliandum, ad tectoria oblinenda, fabris & pictoribus. *Vernix quid.* * *Schroderus. Parkinsonus.*

De usu ligni Juniperini in lue Venerea, ad modum Guaiaci, & pro eo substituto, cum dubium sit an prosit nécne, nihil dicam. V. si placet Hist. Ebrodun. lib. 9. cap. 23.

Umbram Juniperi noxiam esse versus ille Virgilii multis persuasit, *Juniperi gravis umbra*, &c. Nonnulli etiam rationem ejus reddere conantur, quia sci. ob densitatem foliorum vapores è terra noxios exhalantes repercutit & difflari non sinit, unde ibidem stagnantes aerem prava qualitate inficiunt. Ego potiùs Juniperi umbram salutarem esse crediderim ob suavem quem arbor expirat odorem.

2. *Juniperus major bacca rufescente* C. B. *Oxycedrus* Park. *Oxyc. Phœnicea* Ger. *Cedrus Phœnicea Bellonio, sive Oxycedrus, Quibusdam Juniperus major baccâ rubrâ* J. B.

Folia quàm Juniperi vulgaris duplo sunt longiora, latioráq, rigida, infesto mucrone pungentia: *baccæ* duplo aut triplo Juniperinis majores, coloris non ut illæ cœrulei, sed ruffi, sapore tamen & odore simili. Clusius sic describit. Junipero ferè similis est Oxycedrus, magna ex parte contorto ut illa caudice, interdum etiam in arbusculam excrescens, tenui & rufescente cortice. *Folia* habet Juniperi vulgaris modo pungentia, aliquantulum tamen longiora & rariora, terna semper circa ramulos simul nascentia, ut in Junipero min. *Fructum* initio viridem, deinde flavescentem, postremò cùm maturuit punicei coloris, Juniperi fructu multò majorem ut interdum Avellanam magnitudine æquet, & tuberculis quibusdam, veluti squamarum rudimentis obsitum, nucleos tres aut quatuor inæquales continentem, majores quàm in superiore, medullâ intus albâ.

Floret Juniperi minoris modo, & eodem tempore utriusque fructus maturitatem adipiscitur.

In collibus circa Monspelium frequentem observavimus.

Provenit (inquit Clusius) plerisq, Hispaniæ & Narbonensis Galliæ asperis locis: nusquam tamen majorem videre memini quàm supra *Segobiam* & *Guadarrama*, itinere Madritiano, ubi arborum magnitudinem & altitudinem interdum æquat, trunco humani corporis crassitudinem æquante Cæsalpino. E fructibus Juniperi majoris cùm maturi sunt vino remollitis exprimitur liquor, qui Saccharo exceptus utilissimus: utpote qui ex pulmone & pectore educit purulenta; ac tempore pestis præservativæ loco esse potest. *Locus.* *Vires.*

Observavit D. *Tancredus Robinson* in Galliâ Narbonensi itinerans incolas ex Oxycedro elicere oleosam seu resinosam substantiam, eodem modo ut è Pinu, & Abiete, in tædam converso, destillatione rudi factâ per descensum; quâ utuntur in scabie, & ulceribus pecorum.

3. *Juniperus major baccâ cæruleâ* C. B. *maxima Illyrica* J. B. Park. *maxima* Ger.

Juniperi (inquiunt Lob. & Pena in Adv.) quasdam habuimus plantas non dispares fronde & figuræ acutæ Junipero, sed fructus erat teres oblongior, mediocris Olivæ par, cœrulei coloris. Videtur Dioscoridis major Juniperus.

A. 4. *Juniperus Alpina* J. B. Clus. Park. *Alpina minor* Ger. emac. **Mountain Dwarf-Juniper.** *Minor montana folio latiore fructúq, longiore* C. B.

Clus.

Cubitalem altitudinem non excedit, sed depressa est & quasi humi sparsa, multóque crassioribus & brevioribus constat ramis quàm vulgaris, lentis etiam fractúq, contumacibus & contortis: tenellos ramos ambiunt terna *folia*, æqualiter semper nascentia ut in vulgari: verùm latiora, breviora, crassiora, nec minùs quàm illa pungentia, colore interiùs ex cœruleo candicante, exteriùs viridi. *Florem* non vidit Clusius: *fructum* autem in ramulis gestat, vulgari similem, paulò tamen (ut ei videbatur) longiorem, antequam plenam maturitatem consequatur viridem, ubi maturuerit nigrum, ejusdémq, cum illo saporis.

Crescit in scopulis *Durrenstein* & *Estcher*: quibus duntaxat in locis inveniebat Clus. Augusto mense pauculas stirpes fructu maturo & immaturo onustas. *Locus.*

In altissimo Cambriæ monte *Snowdon* dicto, ínque montibus Westmorlandicis in Septentrionali Angliæ parte sponte provenit: utrobiq, monticolis *Sabinæ* nomine insignitur: Et revera validum Sabinæ odorem naribus offert. Decoctum summitatum, vel etiam succum expressum equis vermibus ventriculo & intestinis hærentibus, **Bots** nostratibus dictis, laborantibus exhibent. *Vires.*

5. *Juniperus major Americana* Park. *Cedrus Americana vulgo dicta. Juniperus Virginiana & Barbadensis. Nostratibus* **The Cedar of Virginia, Bermudas, Barbados.**

In magnam & proceram arborem adolescit [Parkinsonus asserit se vidisse tabulas ex ejus trunco cæsas viginti pedes longas, latitudine cubitali, è *Bermudis* seu *Sommeri insulis* allatas] ramosam. *Folia* parva, brevia, Juniperi vulgaris persimilia, sed minora, eodem modo ramulis adnascentia. *Baccæ* parvæ, vix Juniperi nostratis majores, nigro-cœruleæ pariter. Materia rubra, mollis, fragilis, odoratior etiam quàm Juniperi nostratis; ligni color variat, ruber, flavus, albidus.

Multis Americæ locis provenit, v. g. *Virginia*, *Bermudas*, *Jamaica*, *Barbados*, &c.

Autor descriptionis *Carolinæ* affirmat Cedros istius regionis, quod ad pectinem ligni, odorem & colorem, *Locus.*

colorem, Bermudensibus Cedris. (quæ omnium Americanarum præstantissimæ habentur) bonitate pares esse: unde & doliorum πιθίδας & opercula ex iis facere solent, quæ liquores acerrimi & subtilissimi non penetrant.

Antillarum insularum & Jamaycæ Cedros texturæ laxioris, rudioris & minùs firmæ ac solidæ esse, ut oleum & spiritum Vini vix contineant. E baccis decoquendo potum saluberrimum parant Bermudenses. E ligno mensæ, sedes, scaphæ, capsulæ, vasa, opera intestina, &c. fiunt.

Pulvis & ramenta Cedrina vestimentis in arcis repositis interspersa tineas & omne genus vermiculos enecant, ipsa autem nunquam putrescunt, neque vermes generant; ipse etiam observavi hîc Londini, circumforaneos, & circulatores ob cadaverum condituram celebres, scobe Cedrina multa corpus undequaque integere; ut mihi pæne persuadeam artis hujus secretum (ut vocant) maximam partem in eo consistere, si addamus gummata nonnulla liquefacta ori, ano, auribus, &c. infusa. D. *Tancred. Robinson* hæc communicavit.

Postquam Juniperorum historiam absolvissem, ab ingeniosissimo Amico & studiorum meorum adjutore maxime industrio, jam dicto, & sæpius in decursu operis dicendo D. *Tancredo Robinson* ad me transmissus est *Horti Academici Lugduno-Batavi Catalogus* à Viro longè celeberrimo D. *Paulo Hermanno*, Medicinæ & Botanices Professore compositus; in quo Juniperum Americanam Bermudensem, (quam ego cum Virginiana & Barbadensi specie convenire existimaveram, nec aliter differre quàm accidentibus nonnullis à loci natalis diversitate ortis) distingui & separari video: quocirca libet hic utriusque descriptionem è prædicto Catalogo mutuatam proponere.

Juniperus Bermudiana.

In metam fastigiatam sua sponte excrescit hæc arbor Junipero vulgari tam facie quàm viribus similis. Est verò *foliis* angustioribus, tenuioribus, in rigidas & leviter pungentes cuspides desinentibus, denso elegantiq; ordine ramulos ambientibus, supernè glaucis, infernè hilari, perpetuo virore nitentibus. *Flores* fert exiles, amentaceos, purpuro-croceos: *Baccas* rotundas Avellanæ magnitudine, ex fusco phœniceas, squamatis aliquot tuberculis obsitas, in quibus tres quatuórve angulosi arilli ritu congenerum continentur.

Feliciter propagatur per submersionem, circumpositionem, vel ramulos avulsos & terræ infixos.

Juniperus Virginiana.

Præcedenti formâ & crescendi modo respondet. Ast folia edit angustiora, molliora & omnino viridia. Eandem exigit culturam quàm præcedens.

Ex his perspicio, Juniperum Bermudianam Junipero majori Europææ seu Oxycedro respondere, ideóq; non temere aut imperitè nomen Cedri ei inditum; Virginianam autem Junipero vulgari minori, ut ex baccarum utriusque colore & magnitudine patet. Deinde Parkinsonum eundem nobiscùm errorem errâsse & utramq; in sua descriptione confudisse. Tandem Juniperum Barbadensem, (cujus arbusculam vivam ex ea insula delatam in navigio aliquando vidimus) cum Virginiana eandem esse, siquidem folia ejus Juniperinis minora erant, aliàs persimilia, & eodem ordine nascentia; baccæ (nautis affirmantibus) cœruleæ; lignum rubrum, molle, fragile, odoratum; arbor prægrandis & procera. Atq; hæc est quæ à nobis superiùs describitur, non Bermudiana, quam nos per errorem pro eadem habuimus.

His addit D. Hermannus Juniperum seu Cedrum ex Goa, quæ ramis est magis patulis, gracilibus foliis glaucis, tenuissimis & brevissimis, cæteroqui superiori [Junipero Virginianæ] videtur similis.

CAP. II.

1. *Cedrus Lycia retusa Bellonio dicta* J. B. *baccifera I. seu folio Cupressi major, fructu flavescente* C. B. *item II, seu folio Cupressi media, majoribus baccis* ejusdem. *Necnon III, seu folio Cupressi minor. Cedrus Phœnicea folio Cupressi* Park. *Oxycedrus Lycia* Ger. *Juniperus major* Clus. **The Berry-bearing Cedar.**

J. B.

ARbor est pumila, tricubitalis, [Clusio humanam altitudinem raro superans,] odore Cupressi grato, sapore adstringenti, amarescente cum acrimonia, caudice contorto non recto, multis ramis lentis & flexibilibus prædito, scabro cortice. *Folia* habet carnosa, & ex continua quaternorum foliorum mutuo connexorum serie composita, quemadmodum cupressus: *Flores* Junipero vulgari & Oxycedro similes, flavos, sed extremis ramulis insidentes, ut in Cupresso & Thuia: quibus succedunt fructus magnitudine baccarum Myrti, imo ad Oxycedri interdum accedentes, rotundi, conos Cupressinos tuberculis nonnullis quodammodo æmulantes, primùm virides, deinde ad phœniceum colorem tendentes, qui maturitate nonnihil mollescunt, sapore & odore Juniperi baccis simili, qui terna aut quaterna vel etiam plura grana, parva, striata, oblonga, resinosa continent, in quibus medulla, alba, Oryzæ quodammodo similis.

Tempus. Vere floret, fructúmque diu retinet antequam maturescat, uti Juniperus. Primùm semine natus hic frutex & adhuc tener folia habet omnino dissimilia, utpote quæ alterius Juniperi folia æmulentur, nisi breviora & paulò molliora essent: cùm verò jam tertium aut quartum annum attigit rotunda & cupressea folia formare incipit, ut inferiores rami pungentibus & acutis foliis, summi verò obtusis & rotundis onusti interdum conspiciantur: quod & nos observavimus, & cuivis observatu facile est.

Hanc

Hanc plantam non tantùm circa Monspelium, sed & in Alpibus Striacis & Carinthiacis invenimus, unde non miramur eam ad Matthiolum è Moraviæ montibus missam. *Locus.*

Cedrus baccifera fructu minore cæruleo.

2. *Sabina baccifera* J. B. *baccifera major* Park. *Sabina folio Cupressi* C. B. *à qua non separandam puto Sabinam folio Cupressi alteram* ejusdem. *Sabina baccifera* Ger.

Tota facie Juniperum majorem referret, nisi latioribus ramis prædita esset & magis divulsis; & appendices multas in ramis ut Sapinus produceret, atq; eundem in nascendo quem Taxus morem servaret. Transparentem resinam habet, duram ut Juniperi, velut fumo tactam. Arboris caudex sinuosus est, crassior plerunq; quam ut vir in ulnas capiat. Corticem vitis habet, modicè crassum, materiam foris albam, intus veluti gilvam, cui nullam aliam similem reperimus. Est enim veluti indilutus quidam rubor, in subnigrum degenerans. Perpetuâ comâ viret: suis fœtibus gravida in hyeme comperitur, sed Lentisci naturam servat quòd fructus perpetuò suæ arbori insideant, decidentibus sci. anniculis cùm alii jam ad maturitatem pervenerint. Fructus autem qui non perfectè maturuerint egregiè virent. Cùm autem ad maturitatem devenerint ex atro in cyaneum degenerant. Arbor ipsa elegantissimo virore nitet, quæ tota fructibus nigris sugillatur. Est autem feracissima, cujus baccæ vix Cedridibus majores: Amygdali bene magnæ altitudinem petit, multùm ad Cupressum sativam accedens, ut à perito vix dignosci queat, è longinquo spectata; sed crassiori caudice constat. Folia omnino Cupresso corresponderent, ni frequentiora essent. Folia ejus gustatu amara sentiuntur, aromáque olent, resinaceum quid præ se ferentia. Os leviter calefaciunt *baccæ*, quæ in hujus extremis ramulorum surculis oriuntur, itá ut perpetuò singularis quivis surculus suam ferat, eámq; rotundam. Hæ merulis & turdis gratissimus sunt cibus.

Hæc omnia Bellonius, & alia adhuc plura, quæ nobis dubia & incerta imò contradictoria, videntur, ut de foliis Filicis in modum compressis & applanatis, quódque Arbori vitæ coniferæ Sabinam suam alteram, quæ baccifera est eandem faciat. Florem non promit sed statim seminis rudimentum apparet. De ligno quæ habet apud ipsum vide in libro de Coniferis; vel apud J. Bauhinum Hist. Plant. lib. 9. cap. 21.

In montis Amani & Olympi Phrygiæ cacuminibus sponte nascentem utramq; Sabinam vidit Bellonius, ubi sylvas faciunt. *Locus.*

Quæ J. Bauhino, Lobelio, aliísq; *Sabinæ bacciferæ* nomine descripta est à Belloniana diversa videtur: nec enim in eam altitudinem assurgit (quamvis hoc fortasse loco debeatur) neq; folia seu surculos habet pariter compressos & complanatos, sed teretiores.

Certè arbor quæ nobis in montibus Germaniæ observata, & alibi pro Sabina baccifera ostensa est, adeò in paucis differt ab arbore * proximè descripta, ut pro eadem habuerim; tota siquidem facie eam refert, soláq; baccarum parvitate & colore differt; quantum quidem ego observare potui: quamvis C. Bauhinus odore gravi Sabinæ, & extremis ramis in acuta folia desinentibus à Cedro baccifera * eam distinguat.

* *Cedro Lycia retusa* Bellon.

* *Sabinam folio cupressi.*

Describente J. Bauhino, foliis est Cupressi, unde inoffensè se demulceri patitur, sapore acri. Baccas fert Juniperinis æquales; quas virentes & ex albido cœruleo quodam colore tinctas tubercula quædam obsident, maturæ atrocœruleæ sunt. Fortè eodem modo differt à Cedro Lycia retusa Bellonii quo Juniperus minor vulgaris, à majore seu Oxycedro, baccarum sci. magnitudine & colore.

Alterius speciei meminit Lobelius, ramulorum exilitate & foliorum lenitate duntaxat diversæ.

Cap. III.

De Sabina.

Sabina vulgaris Park. *sterilis* Ger. *baccifera & sterilis* J. B. *folio Tamarisci Dioscoridis* C. B.
Common Savine.

SAbina Latinis dicta à Sabinorum regione in qua multum nasceretur, Græcis Βράθυς, perpetua fronde viret, arbuscula humilis est, in latum magis quàm in altum proficiens, odore gravi & ingrato, foliis Myricæ Germanicæ pungentibus, sapore acri. *Baccas* fert Juniperinis pares, per maturitatem atro-cœruleas. Has baccas nulli præcedunt *flores*, sed duntaxat baccarum rudimenta, incurvis pediculis insidentia, ex tribus, quatuor aut quinq; viridantibus tuberculis instar Myrmeciæ verrucæ parvæ composita.

Hæc planta sexu differre videtur: Est enim duplex, 1. Mas seu sterilis, quæ flores duntaxat profert, non fructum: cujusmodi se Montbelgardi vidisse narrat J. Bauhinus sæpiùs florentem, verùm nullas unquam baccas in ea observâsse; sterilem etiam mansisse variis in locis à se plantatam. 2. Fœmina seu fertilis, quæ baccas profert non flores.

Botanici plerique Sabinam vulgarem omnino sterilem faciunt: Verùm id naturæ analogiæ repugnat, & J. Bauhinus disertè affirmat eam baccas proferre. In nostro solo & cœlo raró, fortè nunquam, fructum edit. At in loco natali, Amani & Olympi Phrygiæ cacuminibus proculdubio ferax est.

Sabinæ

Vires. Sabinæ folia ſiccant & calefaciunt ſtrenuè, in pulverem redacta & cum melle illita fluentibus ulceribus medentur, nigra & ſordida expurgant, nomas ſiſtunt & collectiones mitigant. Cum flore lactis temperata ſcabiei capitis puerorum unicè proſunt. Porro eſſentiæ tenuitate menſes quoque provocant, ut ſiquid aliud, & ſanguinem per urinas movent. Partum quoq; viventem interficit Sabina, & fœtum mortuum ejicit. Certè hoc nomine nimis nota eſt ejúſque uſus frequentatus fœminis inhoneſtis & meretricibus.

Aqua è foliis Sabinæ deſtillata maculas faciei abſterget, & ut quidam aſſerunt, vertigini conducit.

Oleum Sabinæ ventri inunctum, aut frondes ejus tuſæ & umbilico impoſitæ vermes puerorum enecant. Decoctum intro aſſumptum idem præſtat: verùm uſum ejus internum minùs tutum putat Parkinſonus. Nos tamen novimus ſucci expreſſi cum lacte mixti cochlear unum ſaccharo edulcoratum maximo cum ſucceſſu pueris verminantibus exhibitum. Eſtq; ſane medicamentum efficaciſſimum & minimè periculoſum, quod poſt alia multa incaſſum uſurpata optatum ſæpenumero, ne dicam ſemper ſortitur effectum etiam in deploratis pæne. Equis etiam & bobus in eundem uſum frequenter exhibetur.

CAP. IV.

A. *Taxus* Ger. Park. J. B. C. B. *& omnium fere Botanicorum. Smilax Dioſcoridis lib. 4. cap.* 80. *Milos Theophraſti 3. hiſt.* 10. **The Yew Tree.**

J. B.

TAxus perpetuæ frondis arbor, procero ſtipite, Abieti & Piceæ ſimilis. *Folia* Abietis foliis ortu & numero ſimilia, dimidium culmum lata, non teretia ut Piceæ, ab Abiegnis in hoc diſpeſcuntur quòd infirmiora minúſque rigida, neutiquam explicata foliorum ſervent agmina, quin eodem vergentia ferè coincidant: jam verò ſi ſingularia ſpectes Taxi folia, ſunt ea Abiegnis acutiore mucrone donata, ſupernè atro virore ſplendentia, infernè nitore deſtituta, unicoloria tamen & viridantia, nervo ſecundùm longitudinem decurrente; cùm Abiegna elatiorem averſa parte habeant coſtam, coloréque glauco ſint prædita, guſtu amaricante. Porrò autem in extremis ramulis circumquaque inter folia oriuntur perpuſilla ſed copioſa capitella, ſublonga, ſquamata, ex quibus veluti floſculi emicant, Juniperinis ferè ſimiles, & virore palleſcentes, qui deinde in meros & muſcoſos apices fatiſcunt. [Cæſalpinus Taxum floſculos ferre amentaceos inter folia ſine fructu tradit.] Circa menſem Auguſtum, uti obſervavimus, fert baccas ex calyce ità emergentes, ut ſimile quid habere videantur cùm glande; poſtquam verò maturuere, quod fit menſe Novembri, nihil planè ſimile habent cum glande, ſed figurâ quodammodo referunt florem Vitis Idææ, quippe parvo, virente atq; ſquamato calyculo, brevi pediculo adnato fructus inhæret, grano Juniperino major, ſupernè apertus atq; hians, veluti ex carnoſa cute conſtans, colore pulcherrimo & ſplendente coccineo conſpicuus, intus cavus, ſucco præditus viſcido ac dulci, in quo granum latitat Pipere minus, nec exactè rotundum, ſed leviter compreſſum, colore inter pullum & ſpadiceum medio, cortice duriuſculo, medullam continens ſaporis non ingrati. Hoc granum fructûs capacitatem non adimplet, ſed undiq; ferè intactum à fructûs pellicula in medio ſitum eſt, baccæ imo adhærens, haud ſecus ac ipſa ex pediculo enatum. Suſpicor autem tum cùm longiuſculæ ſunt, & glandis formam aliquo modo demonſtrant nondum maturas eſſe: jam verò maturiores aperiri, & propter hiatum figuram acquirere rotundiorem. Materies bicolor partim rubet, partim ex albo flaveſcit.

Smilax Theophraſto arbor eſt glandifera è genere Quercûs, cavendum ergo nè confundatur cum Smilace Dioſcoridis ſeu Taxo.

Locus. Taxus in montoſis, ſaxoſis & præruptis locis oritur: in occidentalibus & meridionalibus Angliæ partibus, in montoſis ſylvis & ſepibus frequens eſt. Majores noſtri in cœmiteriis Taxos plantârunt, ob æternum (ut puto) frondis virorem, uti ſymbolum eſſent immortalitatis & æternæ vitæ, quam ibi depoſita cadavera poſt reſurrectionem expectabant. *Vires.* Hujus arboris fructus pernicioſos eſſe & lethales non Veteres tantùm, ſed & è neotericis plurimi tradiderunt. Dioſcorides eos qui baccas ederunt in alvi profluvium incidere ſcribit: Idem alibi Taxum potam frigiditatem totius corporis inducere, ſuffocationémque ac celerem mortem.

Refert Cæſar, *lib.* 6. *de Bell. Gall.* Cativulcum Eburonum regem Taxo (ſucco epoto) ſe exanimâſſe.

Sunt (inquit Plinius) qui & *Taxica* hinc appellata dicunt venena, quæ nunc *toxica* dicimus, quibus ſagittæ tinguntur. Verùm oſtendunt Voſſius & Jo. Bodæus toxicum aliud veneni genus fuiſſe, Cervarium Feſto dictum, quo Barbari ſagittas inungere ſoliti erant, ut lethalia vulnera inferrent. Toxicùm ergo à τόξον dictum eſt.

Matthiolus etiam affirmat in Tridentinis montibus non veterina ſolùm (quod Veteres tradiderunt) ſed ruminantia etiam animalia devoratâ Taxo interire: paſtores etiam & lignatores cum has ediſſent in febres ardentes incidiſſe & alvi profluvia, non ſine magno vitæ diſcrimine.

Teſtatur etiam J. Bauhinus à fide dignis hominibus ſibi affirmatum in montibus Burgundiæ foliorum ut etiam corticum eſu mortuos boves & vaccas: & à Jo. Lutzio Pharmacopœo Kirchenheinenſe relatum in ædibus ſuis Turturem album cum torque nigra baccarum eſu periiſſe, & in pago *Oberentzingen* Aſinum deguſtata Taxo ſubitò mortuum.

Nos è contra Taxum immeritò in crimen adductum ſuſpicamur: ſiquidem Lobelius ejus baccas innoxiè puerulos in Anglia eſitare affirmat, ſéque guſtâſſe ſub hyemem non ingrato ſapore, ſed fatuo vel ſubamaro, ibique porcos paſſim eas tanquam glandes comeſſe. Gerardus etiam noſtras tum ſemetipſum, tum plurimos è condiſcipulis ſuis eas ad ſatietatem uſq; ſæpiùs ingeſſiſſe narrat, nec ſub umbra tantùm arboris, ſed in ejus ramis aliquoties dormiviſſe, nec tamen minimum indè nocumentum aut

aut incommodum unquam sensisse. Sed & Camerarius Taxum innoxiam esse tradit: acinos ejus rubros avidè experi ab avibus, sed inde attonitas reddi, quæ facilè postea capiantur. Vel ergo falsa sunt quæ de Taxo tradunt Veteres, vel aeris constitutio & conditio soli hanc in ejus qualitatibus diversitatem efficiunt. Fateor equidem arborem triste virere, ejúsque melancholicum (si ita loqui liceat) adspectum malignam aliquam qualitatem ei inesse subinnuere; eóque tempore quo florere incipit & succo maxime prægnans est jumentis noxiam esse posse, nihil tamen affirmo. Nam & Veteres ipsi de qualitate noxia & lethifera hujus arboris sibi parùm constant. Theophrastus fructum ab aliquibus hominibus innoxiè mandi scribit, folia etiam jumentis lethalia, ruminantibus nequaquam. Plutarchus eo tantùm tempore noxiam esse tradit quo florere incipit. Dioscorides non ubiq, lethalem & venenosam esse innuit, cùm de Italica & Narbonensi tradat lethales esse, illam baccis, hanc etiam umbrâ. Fructum edentes aviculas nigrescere mirum. Taxum etiam Apibus noxiam esse nos docet Virgilius,

Sic tua Cyrneas fugiunt examina Taxos.

& alibi jubet,

Ne propiùs tectis Taxum seras.

E Taxi ligno laudatissimi arcus fiunt, erátq, olim in hunc usum expetitum maximéque celebre.

Ituræos Taxi torquentur in arcus.

Virg.

Ligni porro materies, quòd rufescat quamplurimis intercursantibus venis, incorruptáque sit, lignariis fabris maximè expetitur, & plurimi fit, præsertim concinnandis mensis & hastis telísque conficiendis. Germani hujus asseres ad sua construenda hypocausta non exiguâ sibi comparant pecuniâ. Ex hoc etiam ligno parare solent Saltzburgenses opifices pulchros scyphos, cucurbitulas, epistomia, aliáque subtilia, elegantia & egregia utensilia, quæ per totam Germaniam distribuuntur. Ad dentes rotarum molendinarium, postes terræ infigendos, vehiculorum axes, nulli ligno secundum esse affirmat D. Evelynus: Commendat idem ad musica instrumenta, testudines, rotas, trullas, aliáque curiosa.

Quæ de alio genere Taxi, in horto Pisano cultæ habet, cujus folia Abiegnis similiora sunt, arbor ipsa fruticosior seu frondosior, frondibus crebris à radice sursum instructa; adeoq, densa ut sepes potiùs quàm arbor videatur, quamvis procera admodum sit, quámq, Taxum Antiquorum mortiferam esse existimat, cùm D. Belluccius horti Pisani præfectus hortulanos qui eam interdum detondere solent, non ultra dimidiam horam una vice tondentes durare posse affirmet, tam gravem eis capitis dolorem arbor incutit; odore noxio & viroso quem cæsa exspirat; vide apud ipsum.

SECTIO IV.

De Arboribus flore à fructu remoto lanigeris.

HArum duo genera sunt, alterum folio latiore angulosо nimirum *Populus*: alterum folio angustiore & circumscriptione magis æquali: *Salix*.

CAP. I.

De Populo.

POpulus à πολὺς ob frondium multitudinem nonnullis dicta putatur. Martinius ingeniosè à παλλω tremo, ob folia tremula deducit, quod tamen Libycæ proprium est.

Semine julis lanigeris incluso cum Salice convenit, foliorum formâ latâ & angulosâ ab ea differt. Græcis commune nomen non habet: nam nigra αἴγειρος privatim dicitur, alba λεύκη, tremula κερκίς, ut peritioribus Botanicis videtur.

A. 1. *Populus nigra* Ger. C. B. Park. *nigra sive αἴγειρος*, J. B. The black Poplar.
J. B.

In altum se attollit, cortice lævi, exalbido, ac incano obducta: sed ramuli potissimùm albicant, materie dura, pallescente, ac minùs alba, minúsque fissili quàm Populi albæ; quidam volunt aridam & levissimam. Radices profundiores quàm in alba: Antequam folia erumpant oculos protrudit mucronatos, odorato, luteo & pingui atq, tenaci succo prægnantes: Hinc folia Hederaceis similia, sed minùs crassa, ex rotundo mucronata, serrata, atro virore splendentia, longis pediculis appensa. Producit & quasi Julos, in longo racemo coacervatos, longis pediculis appensos.

Ad fluvios & in aquosis oritur tam in Anglia quàm in exteris regionibus. Aprili mense aut etiam priùs odoratæ gemmæ prorumpunt: Maio racemuli seu uvæ, quæ Junio decidunt, aut certè paulò pòst. *J. B.* *Locus & Tempus.*

Auctus est celerrimi & ferè incredibilis, quòd ad aquas crescat. Consule D. *Evelyni* Sylvam, cap. 18.

Plinius

Plinius eúmque secuti è Recentioribus nonnulli Populum inter eas arbores recensent quæ nullos fructus pariunt. Theophrastus de Populo variam sententiam esse ait, an sci. pariat necne. At hodierna observatio fertilem esse convincit, ut ea de re nullum amplius sit dubium. Nonnulli tamen etiamnum hodie, ut video, Veteres errantes otiosè sequi, quàm naturam ducem mallent. Si enim naturæ codicem, hoc est, arbores ipsas inspicere dignati essent, ad Lydium experientiæ lapidem Veterum historias exigentes, nec Populum sterilem esse, nec albam in nigram spontanea Metamorphosi mutari, quantumvis id Plinius affirmet, hoc Theophrastus variis locis inculcet, quantácunq; autoritate fuerint prædicti autores, unquam credidissent. Qui tamen Salicem sterilem esse persuasi sunt, ut idem de Populo credant facilè induci possunt, cùm fructûs respectu Populus Salici simillima sit.

Primum illud erumpens germen cujus in medicina usus est, Officinæ *oculos* Populi vocant, alii *gemmam* Populi, Græcorum quidam *αἴγειρα*, unde erroris occasionem acceperunt, qui non prima illa germina resinosa sed julos in compositione unguenti ex Populo accipienda temere existimant, in quibus nihil resinosum. *J. B.*

De temperie Populi nigræ ejúsque gemmarum, an sci. calidæ sint an frigidæ varia est sententia, de qua vide J. Bauhini hist. *l.* 7. *c.* 8. Verisimilior eorum sententia videtur qui moderatè calidas faciunt: nec obstat quòd Unguentum populeon frigidum sit, Autores enim in medicamenta acopa nonnulla calida immittere solent, non ad totam compositionem calidam reddendam, sed ad frigidorum vim deducendam, aut certè tandem retundendam. *J. B.*

Vires. Valet illud unguentum in omnibus calidis affectibus illitum: naribus inditum, & temporibus pulsantibúsque arteriis illitum somnum conciliat. Ejus quoq; usus est ad calidos dolentésque tumores. Quidam & feliciter podagris calidis illinunt. Sed nè inveterescat cautio est, alioqui eas vires perdit.

Oculi seu gemmæ adhiberi solent à sexu muliebri ad capillos exornandos promovendósque: utendi modum vide apud Matthiolum & Jo. Bauhinum. Nostra observatione gemmæ seu surculi extremi post mediam æstatem luteum, odoratum, pinguem & resinosum succum exsudant; non gemmæ tantùm initio Veris antequam in folia explicantur: quantumvis Jo. Bodæus à Stapel nullam æstate resinam in hac arbore reperiri fidenter asserat; & erratum exscribentis esse putat in textu Ætii, ubi in descriptione olei Ægirini legitur Σταλάζειν δὲ ἐν τῷ θέρει, ὅτι πολλὴ περὶ τὰ σπλάγχνα ... [illegible]

Usus. Annosæ Populi lignum pulchrè crispanto undarum discursu peramœnum esse scribit J. Bauhinus: ideóque artifices Germanici ex eo varia utensilia, mensas, abacos, lectorum spondas, capsellas, ostia, etiamq; cochlearia, [quadras, trullas] aliáque plurima parant. Plinius materiam lentam, adeóque scutis faciendis aptam scribit. Scutorum hodie usus in bello nullus, ex quo sci. bombardæ inventæ sunt, uti nec arcuum & sagittarum.

Quædam (inquit C. Bauhinus) floret & fructum non fert, quædam fructum fert & non floret; *ideóque arbor hæc est è sexu distinctis: quod quamvis nobis nondum observatum, verum tamen esse minimè dubitamus, quoniam in Salice arbore congenere id dudum notavimus.*

A. 2. *Populus alba* Ger. Park. *alba*, *Λεύκη* J. B. *alba* (quæ *Λεύκη ab albedine dicitur*) *majoribus foliis* C. B. **The white Poplar, or Abele-tree.**

J. B.

Plurimùm differunt Populi albæ folia à nigræ foliis, totóque vultu aliam arborem docent: Sunt ea enim omnium maxima, Aceris majoris potiùs, in acuminatas circumrosas lacinias divisa, supernè cum atro virore fortuita lanugine donata; at inferiore parte denso tomento incano ceu Tussilaginis folia, sed magis niveo, pubescunt, quo etiam obsiti sunt cum pediculis longis rami. *Folia* observavimus manûs expansæ amplitudinem facilè æquantia. Quales sint flores vel fructus non observavit J. Bauhinus. Lobelius scribit catulos ferre ante foliorum exortum, & latifoliæ Salicis modo edere. Taber. scribit villosos esse, & è purpureo fuscos. Ligno est albo, quod facilè finditur, cortice albo lævi. Et hæc, ut prior, gemmas in primo foliorum germinatu fert.

Plinius, ut & Theophrastus à quo hausit, Populi albæ folia in juventa circinatæ rotunditatis esse scribit, vetustate in angulos exire, quod & nunc etiam observari potest; è contra Hederæ angulosa rotundantur, quod & a Theophrasto traditum.

Locus. Iisdem locis provenit quibus nigra, nimirum in aquosis & ad fluviorum ripas, in Anglia etiam sed non admodum frequens.

De hac arbore tradit * Theophrastus, & post eum Plinius, quòd partes foliorum pronas seu terram spectantes mox post æstivum solstitium vertit supinas, eóque argumento rustici solstitium confectum intelligunt: nobis nihil tale observatum, nec cuiquam, puto, è Recentioribus fide digno.

* *Hist. Plant. lib. 1. cap. 16.*

Ex avulsione, talea, ramo facilè germinat hæc arbor, & celerrimè crescit, brevíque temporis spatio supra fidem augetur, ut vel ob loci usum mereatur seri. Materies ad eadem utilis ad quæ Populi nigræ. Commendatur etiam ad calopodia & calceamentorum calcanea.

Vires. Quod ad medicas vires attinet, has ei Dioscorides attribuit. Cortex unciæ unius pondere potus Ischiadicis & stranguriæ prodest. Traditur & conceptum prohibere si cum mulino rene bibatur: sed & folia post purgationes cum vino pota idem præstare dicuntur. Tepidus foliorum succus aurium doloribus utiliter instillatur. Pilulæ verò [*σφαιρία*] quæ primo foliorum germinatu erumpunt tritæ & cum melle illitæ oculorum hebitudini medentur. Plinius foliorum succum calidum aurium dolori conferre ait.

Populus alba humo tenus secta usque ad radicem, & aquâ calidâ in qua fermentum dissolutum perfusa fungos copiosos intra quatriduum edet, esui quoq; gratissimos. *Matth.* in Dioscor. lib. 1. cap. 93. Dioscorides utriusq; Populi cortice in frusta conciso & stercoratis areolis insperso vim fungos edules producendi attribuit.

A. 3. *Populus*

A. 3. *Populus alba foliis minoribus* Park. C. B. *folio minore* J. B.

Hæc non aliter ferè quàm foliorum parvitate à præcedente differt.

A. 4. *Populus Libyca* Ger. Park. *Libyca Plinii*, Κερκὶς *Theophrasti* J. B. *tremula* C. B. **The Asp, or trembling Poplar.**

J. B.
Facilè & brevi tempore in magnam excrescit altitudinem, radicibúsque reptantibus latè se propagat. Cortex partim nigricat, partim albicat. *Folio* est continuè tremente, breviore & rotundiore quàm nigra, per ambitum crenato, [inæqualiter & profundiùs dentato] superna parte virente, inferna ex cinereo candicante, ac propemodum glauco [Matth. punctis quibusdam albis conspersam esse notat] *Folia* in extremo ramo interdum magis angulosa, & subtus incana ad Populi albæ quadantenus accedentia, qualia minima.

Fert & nucamenta uncias quinque circiter longa, lanuginosa, cinericei & fusci coloris, arundinaceæ jubæ portiunculis similia, quibus subsunt verticillatim quodammodo *apices*, perpusilli, albidi. Oculi acuti, nitidi, spadicei.

E semine suo (inquit Tragus) quod Salicis simile cernitur, revirescit.

In sylvis nasci amat, uliginosis tamen, & inter Betulas, éstque in Anglia magis frequens quàm reliqua genera, & passim cognita. *Locus.*

Materies candidissima est & levissima, tornatoribus expetita. Ex eadem propter levitatem calopodia parantur, & in imagines exsculpuntur. Cortex arborum juniorum detrahitur à nonnullis pro facibus nocturnis. *J. B.* *Usus.*

Gemmæ veris tempore digitis contritæ gratissimum odorem exspirant.

5. *Populus rotundifolia Americana* C. B. Park. *Pop. novi orbis* J. B.

Virgulta sunt aliquantum flexuosa, & per semipalmum palmúmq, crebra, geniculata veluti insertione commissuráque partium nodosa: inde exeunt è singulo pediculo singula *folia*, orâ exquisitè rotundâ, nec uspiam nisi quà pediculus hæret intercisâ, crassa, rigida Arboris Judæ; cui Populi alternatim exeunt prælongi loruli, stipati acinulis multis exiguis, planè Populi ritu, quare & hanc Populum Peruvianam vocare visum fuit; gustu perquam adstringente, aliquantùm calfaciente, subsalso.

Cap. II.

De Salice.

SAlix Latinis à saliendo dicta putatur, quòd eâ celeritate crescat ut salire videatur; Græcis pariter Ἰτέα παρὰ τὸ ἰέναι, quòd citò in altum abeat.

Salix julis seu nucamentis è multis vasculis seminalibus compositis quæ semen continent pappo involutum cum Populo convenit foliis longis aut saltem circumscriptione æqualibus & minimè angulosis ab eadem differt.

Salicum historia confusa hactenus & obscura nobis videtur; quocirca aliquam ei lucem fœnerari conabimur.

Multæ Salicum species in Anglia nascentes observatæ sunt, aliquæ fortasse adhuc inobservatæ latitant. Has clarioris doctrinæ causâ in duo genera distinguemus. Primum erit earum quæ folio sunt compactiore & solidiore, texturæ quidem respectu densiore, profunditatis tamen tenuiore seu minùs spisso: Alterum earum quæ folio laxiore seu fungosiore, eodem tamen crassiore seu spissiore.

Salix Folio compactiore & solidiore.

A. 1. *Salix maxima, fragilis alba hirsuta* J. B. *vulgaris alba arborescens* C. B. *arborea angustifolia alba vulgaris* Park. *Salix* Ger. **The most common white Willow.**

J. B.
Salicum maxima, in magnam excrescens arborem, *foliis* est alternatis, rarioribus, semunciam plus minùs latis, sescunciam aut duas uncias *cum dimidia* longis, utrinq, hirsutis & incanis (prioribus tamen nonnunquam glabris) potissimùm verò parte inferiore & in extremitatibus virgarum supremarum. Est & ubi superior facies pilis propè destituitur. Sed & in eo variant, quòd interdum serrata sunt, interdum crenæ vixdum apparent. Virgis adnascuntur multæ florum spicæ molles & incanæ, quæ maturitate in pappum abeunt.

At nobis observantibus spicæ hæ seu Juli duûm generum sunt, aliæ floriferæ, aliæ seminiferæ. Floriferæ steriles sunt, & postquam flores suos stamineos explicuerint brevi defluunt & marcescunt. Seminiferæ nullis florum staminibus aut apicibus exhilarantur, sed ex vasculis seminalibus solis, semina pappo involuta claudentibus, & per maturitatem in duas carinas dehiscentibus, constant. Quæ has producunt arbores fœminæ seu fertiles meritò appellantur. Quæ autem floriferas tantum, mares seu steriles. An verò hujusmodi arbores sexum suum perpetuò servent, hoc est, an quæ semel flores aut semina proferunt, singulis annis constanter id faciant, an subinde mutent, & alternis flores & semina producant, mihi necdum

dum compertum est. Hanc Salicis albæ seu Perticalis distinctionem à C. Bauhino factam invenio in suo Matthiolo. Salix (inquit) *perticalis* vel est *sterilis* flores ferens amentaceos ante folia, vel est *fructifera* ferens racemulos, Populi instar, oblongis granulis.

Hæc arbor est quæ passim in Anglia oritur, quam Botanici (ut suspicor) in plures distinguunt species. Nihil tamen fidenter affirmo. Non enim mihi cognitæ sunt omnes Salicum species; nec quia mihi incognitæ sunt, non dari ejusmodi pronunciare debeam.

Salicem tamen *roseam* non esse speciem à vulgari alba distinctam certissimum est. Nam capitula hæc squamosa, Rosas imitantia in diversis Salicum speciebus observavimus, v. g. in *Salice alba vulgari*, in *Caprea latifolia*, in *Salice humili foliis angustis subcæruleis*, in *Chamæitea*, aliisq;. Nihil enim aliud sunt Rosæ hæ quàm excrescentiæ quædam præternaturales, multis Salicum speciebus communes, ab insectorum forte morsibus aut punctionibus, aliòve nescio quo, accidente excitatæ. Extremis autem virgis semper innascuntur, & reliquis foliis delapsis hæ quamvis exsiccentur & nativum virorem penitus amittant, per totam tamen hyemem, etiam sævissimam, tenaciter virgis adhærent, & se cuivis conspiciendæ præbent, quia sine pediculo iis firmiter adnectuntur.

A. 2. *Salix pumila angustifolia infernè lanuginosa* J. B. *pumila brevi angustóque folio incano* C. B. *humilis angustifolia repens* Park. **Narrow-leaved Dwarf-willow.**

Clus.

Hæc gracilibus & cubitalibus interdum virgis assurgit, lentis, quæ à medio ad summum ramulorum multas ferunt exiguas *florum* spicas, molles & incanas, maturitate in pappum & lanuginem abeuntes. *Folia* quàm pumilæ angustifoliæ prona parte cinereæ breviora, angustiora, supernè viridia, infernè cana lanugine pubescentia & splendentia. *Radix* digitum crassa est & tenuibus fibris prædita. Sed & virgulta secundùm summum radicis caput, quà telluri cohærent, subinde tenues & capillatas fibras agunt.

Locus. Invenitur in Pannoniæ & Austriæ depressis quibusdam cæduis sylvis & uliginosis pratis.

Nec huic dissimilis, paulò tamen latioribus foliis prædita, quæ passim in sabulosis Hollandiæ aggeribus Oceano objectis inter gramina & Spartum nascitur. Hanc speciem seu varietatem eam esse existimo quam observavi in arenosis maritimis circa Sandvicum oppidum copiosè nascentem, quæ tamen folio erat utrinque lanuginoso & argenteo.

A. 3. *Salix folio lato splendente fragilis. An Salix fragilis* C. B? Park? *Salix spontanea fragilis Amygdalino folio auriculata & non auriculata* J. B? **The Crack-willow.**

In mediocrem excrescit arborem, corticem virgarum ex luteo rubente, glabro; ramulis fragilibus, unde vulgò Cantabrigiensi **The Crack-willow** dicitur. *Folia* habet omnium Salicum quæ folio compactiore sunt amplissima, angustiora tamen quàm *Salicis Laurini*; quatuor nonnunquam aut quinq; uncias longa, unciam aut sescunciam lata, in acutum mucronem desinentia, brevibus pediculis nullo ordine ramulis adnexa, glabra, splendentia, in ambitu serrata, supernè hilari virore prædita, infernè magis glauca, ad basin interdum auriculis, sed minoribus, surculis adnascentibus, donata, sæpiùs tamen iis destituta. *Juli* Salicis arboreæ albæ vulgaris similes; floriferi è staminulis seu filamentis luteis, apicibus polline luteo aspersis incumbentibus compositi; ad quorum filamentorum bases foliola lutea, singula bina staminula amplectentia, apponuntur.

Tum descriptio tum figura *J. B.* huic arbori quadrant, ut vix dubitem eandem esse quam ille describit. Synonyma adjecta non respondent descriptioni.

Locus. In aquosis & Saliceris frequens est.

A. 4. *Salix folio auriculato splendente flexilis. An Salix folio Amygdalino utrinque virente aurito* C. B? *viminalis nigra* Park? **The round-ear'd shining Willow.**

Hæc in arborem, quantum adhuc vidimus aut observavimus non adolescit. Cortex virgarum teneriorum luteo-viridis est, interdum ad rubedinem inclinans. *Folia* alternatim posita, duas aut tres uncias longa, semunciam aut unciam lata, à basi ad mucronem sensim angustata, marginibus eleganter dentatis, supernè hilari virore splendentia, saturatiore tamen nonnihil quàm superioris, subtus pallidiora. Illud huic speciei peculiare est (certè cum paucis commune) quòd ubiq; ad basin foliorum utrinq; auriculas obtineat amplas, subrotundas, eodem modo quo folia dentatas versùs folium in angulum exeuntes. Juli floriferi muscosi, præcedentis similes, nisi quòd tria staminula ex unius folioli lutei sinu exeunt, non duo tantùm.

Locus. In Salicetis.

A. 5. *Salix folio laureo, seu lato, glabro odorato. An Salix latifolia non hirsuta cum gallis* J. B? **Bay-leaved sweet Willow.**

Hujus virgæ tenuiores nigricant. *Folia* inter Saligna latissima, & Laurinis satis similia, glabra, supernè saturo virore nitentia, subtus dilutiora, duas tresve uncias longa, sescunciam & ampliùs lata, per margines denticulis parvis crenata, brevibus pediculis hærentia, alternatim aut nullo ordine posita, suave-olentia. Flores non observavimus.

Locus. In montosis Westmorlandiæ pratis ad rivos frequens occurrit, & in montosâ comitatus Eboracensis parte.

Salicis latifoliæ non hirsutæ descriptio apud J. Bauhinum huic plantæ satis bene convenit.

A. 6. *Salix*

A. 6. *Salix folio Amygdalino, utrinque aurito, corticem abjiciens.*

Folia huic quàm penultimæ seu quartæ speciei longiora, angustiora, in prælongos & tenuissimos mucrones producta, obscuro virore splendentia ac si polita essent, figurâ suâ ad Amygdali aut Persicæ folia accedentia, circa margines eleganter dentata, appendicem etiam utrinq; ad basin habent magis conspicuam quàm aliæ Salicum species, præter auriculas ad pediculorum exortum utrinq; virgis adnascentes, quæ minores sunt in hac quàm prædicta quarta specie; in utraq; tamen aliisque omnibus ante folia defluunt. Cortex caudicis & ramorum adultiorum cinereus, rimas agit, & à ligno sponte abscedit. Color viminum luteus.

• 7. *Salix lutea tenuior sativa viminea* J. B. *sativa lutea folio crenato* C. B.

J. B.
In pulchras arbores adolescit hoc Salicis genus, quorum vimine nullam nobis notum ligandis vitibus similibúsque aptius, tanta est, támq; lenta, rupturæ secura flexilitas, ut meritò viminea κατ' ἐξοχὴν dici mereatur. Cortice integitur vitellini coloris, amaro. *Folia* rara, acuta, palmum circiter longa, semunciam lata, supernè cum virore splendentia, glabra, incana, [non video quomodo hæc inter se conveniant habere folia cum virore splendentia & tamen incana] infernè nonnihil pilosa, potissimùm superiora, exiguis per ambitum denticulis crenata, nullo manifesto amarore prædita; adstrictionem aliquam præ se ferentia.

Ab hac differre volunt illi per omnia similem, cujus tamen cortex tantùm pallidior, & quæ non minoris usûs etsi minoris commendationis.

Hac arbor in multis cum præcedente convenit, ab ea tamen differre videtur, quòd major & procerior, quodque folia breviora subtus nonnihil pilosa obtinere dicatur: nobis ergo incognita est.

• 8. *Salix rubra minimè fragilis, folio longo, angusto* J. B. *Salix vulgaris rubens* C. B. *angustifolia purpurea seu nigra* Park.

J. B.
Magni usûs est hæc Salix hortulanis ad ligandum; cujus cortex intensè rubet; *folia* oblonga, acuta, utrinq; glabra, sed subtus nonnihil candicantia, argutis denticulis undique crenata: Vimen lentum, & ut liber obsequiosum.

Huc pertinet varietas illa quæ vulgatior, cortice minùs rubente, fortè & foliis latioribus.

Passim in pratorum & hortorum marginibus colitur. Est & spontanea non infrequens. Basileæ & Montbelgardi abundat. Nobis hæc species circa Basileam non animadversa, si differat à quartâ specie nostra. *Locus.*

A. 9. *Salix humilior foliis angustis subcæruleis, ex adverso binis. Salix tenuior folio minore utrinque glabro fragilis* J. B. The yellow Dwarf-Willow.

Cortex ramorum exterior cinerei coloris est, & velut politus: *Folia* oblonga, angusta, non auriculata, ex intervallis bina utplurimum adversa seu opposita, non crenata, vel saltem leviter, ejusdem fere ubique latitudinis, & non à basi ad apicem sensim angustata, ut in reliquis. Hujus Juli floriferi omnium minimi sunt sive longitudinem, sive crassitiem spectes, ex staminulis seu filamentis luteis & foliis lanuginosis composita. Hæc densiùs stipata corpus nucamenti efficiunt compactum satis & lanuginosum, quod pediculo brevi foliis ornato sustentatur.

Observavit J. Bauhinus speciem hanc excrementum producere in ramulorum fastigio, Rosæ æmulum foliis confertim stipatis compactile, partim hirsutis, partim glabris. Ejusmodi excrescentias Rosarum æmulas & nos quoq; in Germania ad ripas Danubii supra Ratisbonam extremis hujus (quæ ibi copiosè crescit) virgis innascentes observavimus: necnon vesicas illas subrubentes, foliis insidentes, quarum ille in descriptione meminit, qualésque in Ulmi foliis reperiuntur. Hinc non immeritò quærit idem J. Bauhinus, Annon hæc sit Salix angustifolia Pannonica Clusii, quam sic describit,

Crasso caudice & ramis in multò tenuiores frequentioréſque ramulos divisis prædita est, quam vulgaris ea Salix, quæ angustis alioqui foliis, prona parte incanis est. Hujus insuper folia non modo subtus canescunt, sed licet supernè viridia, quadam tamen alba lanugine pubescunt, angustiora sunt, in longiorem mucronem desinunt, frequentioráq; in ramulis nascuntur. Flores aliis generibus similes, pallidi; seménq; minutissimum nigrum, candida molliq; lanugine exceptum, levis auræ arbitrio huc illuc fertur. Solet etiam hæc Salix alia quadam peculiari notâ à cæteris distingui: Nam plerunq; subrubentibus quibusdam tuberculis, baphico cocco fere similibus onerata folia habere conspicitur.

Juxta torrentes & udis locis crescit. Viennæ torrens sub urbe Vienna in Danubium influens eâ maximè abundat. *Locus.*

Hanc Salicem eandem esse cùm nobis observata & descripta mihi pæne persuadeo, quamvis folia in nostra (quantum hactenus observavi) glabra sint, nec ulla lanugine pubescant.

J. Bauhinus in hoc genere foliosa capitula ramulorum vertici adnata delapsis jam foliis in arbore manentia observavit: quod nos in Salice vulgari arborea aliisque.

Quære annon hujus * Juli ipsissimi sunt quos describit idem pro excrementis bombycinis, unciâ longioribus, candidis, lanam tum substantiâ fungosâ, tum etiam colore per omnia referentibus teretibus atq; oblongis, quæ siquis aperit in singulorum meditullio, insecti quoddam minimum genus reperiet albicans, pediculum capitis æquans, in eo tamen differens, quòd teres sit atq; oblongiusculum, depes, nullamque progrediendi vim in se habens. Cæteroqui notandum, quòd in exteriori parte nucamenti hujus flosculorum, lutei apices toto se proferant ambitu, exertique suis finibus conspiciantur,

* Imo procul dubio sunt, vermiculo in meditullio latitante fæti.

tur, suis tamen longioribus petiolis excrementitiæ substantiæ toti involvantur obtegantúrque.

In aquosis propè Cantabrigiam reperitur.

Cortex ramorum interior pulchrè luteus aquam in qua per duodecim horas maceratus fuerit, eodem colore tingit, ut aqua instar vini Hispanici appareat.

A. 10. *Salix pumila angustifolia, prona parte cinerea* J. B. *Salix pumila linifolia incana* C. B. *pumila angustifolia recta* Park. *Chamæitea sive Salix pumila* Ger.

Huic generi, describente Clusio, graciliores sunt *virgæ*, utplurimùm pedales, nonnunquam dodrantales duntaxat, rectæ, lentæ, subflavo cortice tectæ, uncialia *folia*, sativi Lini foliorum modo angusta, supina parte viridia, pronâ verò cinerea, & cum novella adhuc sunt omnino cana. Flos ut in vulgari flavescens, exigua, brevi mollique spica ante folia nascitur, ut in candidam deinde lanuginem resolvitur. *Radix* digitalis crassitudinis, obliqua, nigra, & tenuibus fibris donata est.

Locus. Crescit hoc genus in udis cæduis sylvis circa Francofurtum ad Mœnum. Hactenus Clusius.

Huic nobis eadem videtur *Salix humilis repens angustifolia Lob.* quæ in ericetis Antverpiani agri palmaribus & sesquipalmaribus cauliculis repit folio Rhamni in floribus muscosis, Salicis gustu amaro.

Hoc genus Salicis in ericetis & palustribus, præsertim montosis, frequens in Anglia provenit. Folio est angusto, oblongo, supernè latè virenti subtus cinereo: virgis tenuibus, interdum pedalibus, aut cubitalibus, sæpius humilioribus, & humi procumbentibus; radice repatrice.

11. *Salix latifolia folio utrinque glabro, supernè splendente. An Salix pumila folio utrinque glabro* J. B? *Salix pumila repens* Lob? *pumila latifolia prior* Clus?

Rami per terram sparguntur minimi digiti crassitudine, corticis colore glauco in crassioribus, in tenuioribus virente, in plurimos ramulos divisi, adeò ut terram cooperiant *Uvæ ursi* dictæ modo. *Folia* in ramulis crebra, alternatim posita, pediculis brevibus fulta, utrinq; glabra, supernè saturo virore splendentia, nervosa, ex rotunditate acuminata, unciam, & interdum, quamvis rariùs, sescunciam longa, Globulariæ Monspeliensium folia quodammodo æmulantur. *Julos* profert creberrimos, breviusculos, quum Soli exponuntur purpurantes, è plurimis vasculis seminalibus, è latiori basi paulatim fastigiatis, & in binas carinas, quarum commissuræ facilè cernuntur, per maturitatem dehiscentibus, & semen pappo involutum ostentantibus, compositos. Quæ floreos duntaxat Julos profert folia habet longiora & acutiora, non minùs tamen splendentia.

Locus. In altissimis montis Juræ cacuminibus invenimus. Salicis pumilæ latifoliæ primæ Clusii descriptio huic nostræ egregiè quadrat: Locus etiam convenit, nimirum montium herbosa & aperta juga. Nostræ ergò descriptio ex illius supplenda. *Radix admodum crassa est pro plantæ tenuitate, crassisque & obliquè sparsis fibris firmata.* Cur C Bauhinus Salicem hanc repentem faciat nescio. Clusius enim id non dicit.

12. *Salix pumila latifolia secunda* Clus. *latifolia repens* C. B.

Clus.

Similes fundit virgas, nonnunquam paulò longiores, magis scabro cortice tectas, & in frequentiores ramulos divisas: quas similia cum superiore folia ambiunt, magis acuminata, supernè viridia, infernè splendentia, licet tenui lanugine pubescant. Hujus florum spica sive Julus crassiusculus est, illi pœnè similis qui in latifolia Salice nascitur. Radix cum superiore convenit, imò crassior quodammodo videtur, non minùs quàm illa dispersa, virgis etiam secundùm radicis caput interdum fibras agentibus.

Salix folio laxiore seu fungosiore.

A. 1. *Salix latifolia infernè hirsuta* J. B. *Salix latifolia rotunda* C. B. *item folio ex rotunditate acuminato* ejusdem. *latifolia rotunda & latifolia oblongior* Park. *caprea rotundifolia & caprea latifolia* Ger. The common broad and round-leaved Sallow.

J. B.

Hujus *folia* interdum palmum aut sesquipalmum longa, latitudine quadrantali, aut etiam palmari, nervosa; sunt & minora multò præsertim in arboribus adultis, prona parte incana & hirsuta, supinâ viridantia [magis scabra & rugosa quam in Salice folio compactiore] sapore adstringente sine morsu aut amarore, pediculo semunciali, cui sæpe auriculæ caulem amplectentes adnatæ. Catulos profert staminulis crocantibus plenos. [At Juli seminiferi in receptaculis racematim cohærentibus semina lanitio quodam candido involuta continent.] Vimina crassiuscula incano hirsuto cortice amaricante tecta, tuberculis aliquando ex dulcedine leviter adstringentibus nodosa, fragilia: Interdum cortex velut fuligine obductus videtur.

Salix hæc foliorum figura in tantum variat, ut non satis sciam an species distinctæ sint nécne rotundifolia & latifolia dictæ. Verùm quoniam species temere multiplicandæ non sunt, J. Bauhini potiùs sententiam sequor distinctas non esse.

Locus. Usus. Arbor hæc in sepibus vulgaris est, interdum etiam procul ab aquis. Quamvis enim udis gaudeat, non tamen adeò impatiens est siccioris soli ac reliquæ pleræq; Salices. Hujus carbo citissimè ignem concipit; quapropter ad pulverem tormentarium expetitur. Præstat etiam delineandis iis, quæ Pictores ante accuratam operam imitanda sibi proponunt.

A. 2. *Salix*

A. 2. *Salix angustis & longissimis foliis crispis, subtus albicantibus* J. B. *Salix oblongo, incano, acuto folio* C. B. *An Elæagnus Dalechampii, & Salicis 6. genus* Lugd? **The Ozier.**

J. B.
Virgas cortex virescens obvestit aut cineraceus [ex nostra observatione vimina teneriora quæ in Salicetis quotannis exoriuntur rubent nonnihil & hirsuta sunt] súntque eæ longissimæ & simplices, nullis adnatis virgulis donatæ, obsequiosæ admodum. *Folia* quoq; longa admodum, angusta & crebro agmine ramos stipantia, superiùs virescunt, inferius cum nitore ad objectum luminis vario canescunt, à nervo medio obliquis in margines nervulis exporrectis, in ambitu crispa magna ex parte.

Hæc riguis gaudet locis, & ad aquas plerunq; exit. *Locus.*

Ex hac potissimum, quod vimina proferat longissima sine adnatis, & lenta, plectuntur quasilli, sportulæ, vanni, cathedræ & anaclinteria. *J. B.* Hinc & peculiari nomine [**The Ozier**] nostratibus insignitur. *Usus.*

A. 3. *Salix folio longo subluteo non auriculata vimine subluteo, item vimine rubro.* **The long-leaved yellowish and reddish Sallow.**

Hæc etiam in Salicetis colitur ad vitilia, si tamen permittatur adolescit in arborem mediocrem: virgis tenuibus subluteis; foliis unciam latis, tres uncias longis, acuminatis supina parte pallidè virentibus, prona incanis, pediculis satis longis insidentibus, non auriculatis. Hoc genus interdum variat viminum colore rubro.

Hujus virgas annotinas summâ parte sub Autumnum plures surculos emittere observavi.

4. *Salix humilis repens rotundifolia.*

Hæc in palustribus præsertim montosis oritur.

5. *Salix humilis latifolia erecta* C. B.

C. B.
Hæc Salici latifoliæ aquaticæ acuto folio similis est, sed humilior, cùm hujus virgæ rotundæ, striatæ vix cubitum superent. *Folia* minora sunt, ex rotunditate oblongata, in acumen desinentia, rugosa, parte prona lanuginosa, tactu mollia. *Juli* rotundi, parvi flavi. Hæc (inquit) cum latifolia repente confundi non debet.

Michelfeldæ in humidis. *Locus.*

A. 6. *Salix pumila montana folio rotundo* J. B. **Round-leaved Dwarf-Willow of the Mountains.**

Vix humo se attollit palmaris ista Salix, ramulis prædita rubentibus, iísq; magnam partem nudis; quorum tamen fastigia pluscula coronant *folia*, valdè concinna, ad Cotoneastri folia quodammodo accedentia, circinatæ ferè undiq; rotunditatis, nonnihil tamen in oblongum porrecta crassiuscula, rigidula, rugosa, venis sinuatis crebris à medio nervo exporrectis, glabra utrinq;, sed inferna parte canescentia, superiore atro-virentia, pediculis satis longis; ad quorum imum animadvertere est fortuita capitula lanugine Saligna plena: subinde verò & privato insidentem pediculo brevem similis tomenti Julum.

Hæc à J. Bauhino in Rhæticis montibus collecta est. Nobis in rupibus à Boreali latere montis *Ingleborough* à Thoma Willisello ostensa & collecta est: necnon in monte *Whernside* è regione *Ingleborough*, trans fluvium subterraneum. *Locus.*

Hæc Salix rectiùs fortasse ad primum genus referretur: erat enim (quantum memini) folio solidiore & compactiore. Verùm quoniam J. Bauhinus folia crassiuscula & rugosa ei attribuit hîc collocandam duxi.

Sequentes tres Salicis species à C. Bauhino in Prodromo descriptæ an à præcedentibus omnibus diversæ sint, & ad quod genus pertineant me nescire fateor.

1. *Salix Alpina angustifolia repens non incana* C. B.

C. B.
Ex radice atro-rubente cortice tecta cauliculi palmares, humi fusi prodeunt, qui capillaceis radicibus terræ affiguntur, ramulis tamen paucis sursum elatis: foliolis oblongis, latiusculis, brevibus cincti: *flores* ut in cæteris, quibus absentibus nullus Salicem esse crederet.

In Helvetiorum Alpibus & monte Fracto frequens est. *Locus.*

2. *Salix Alpina Pyrenaica* C. B.

Hæc ad semicubitalem altitudinem vix assurgit, *virgis* tenuibus, ramosis; *foliis* oblongis, parvis, per circumferentiam pilosis holoserici instar ob minutissimos pilos tactu mollibus. Spicæ florum angustæ, unciales, molles sunt.

In summitatibus Pyrenæi montis collecta fuit. *Locus.*

3. *Salix saxatilis minima* C. B.

C. B.

Hæc duas uncias vix superat, quæ ex radicula caudicem crassiusculum, vix semiuncialem emittit, qui in binos ternósve unciales ramulos, terræ incumbentes dividitur. *Folia* sunt parva, oblonga, subrotunda, atrovirentia, venosa; quorum medio capitulum parvum, subrotundum, velut ex multis baccis compositum insidet, quibus maturis apertis veluti ex triangulari capitulo mollis, candida & brevis lanugo effertur.

Locus. In Alpium Helvetiorum jugis saxis insidens reperitur.

4. *Salix Syriaca folio oleagineo argenteo* C. B. *Ægyptiaca & Syriaca* Park. *Safsaf Syrorum, Salicis species* J. B.

Magnitudine variat, Betulæ similis trunco, ramis frondibúsq;. Virgæ longæ, graciles, molles, & ex pallido flavescentes. Surculis mollicellis folia hærent Viticis. E ramis germina spithamæa hinc inde prodeunt, haud secus ferè ac in Ficu Cypriotica: E quibus primo vere flosculi mollicelli ac lanuginosi pendent, pallidi, Populneorum æmuli, naturâ ficciores, jucundi odoris. Hos legunt incolæ [Halepi] eò quòd * nullum ferant fructum, & ex iis aquam Cardiacam pretiosissimam eliciunt.

* *Imo fructus lanugini proculdubio intermiscetur ut in aliis Salicibus.*

Hanc arborem Rauwolfius, eúmq; secutus Clusius, Elæagnon Theophrasti esse censent.

Idem Rauwolfius ait esse *Arnabo* Æginetæ, *Zarneb* & *Zarnabum* Arabum, *Zurumbeth* Serapioni communi nomine dictum cui & J. Bauhinus subscribit. Discrepantes sententias Botanicorum de Zarnabo & Arnabo vide apud *J. B.* hist. lib. 8. c. 21. versùs finem. Est autem Arnabo ex aromaticis, unde in unguenta miscetur. Zurumbeth Arabum siccat & adstringit: Cor exhilarat, & confortat, compescit vomitum, muliebria sistit, flatus resolvit, venenatorum morsibus resistit.

Calaf seu Ban Alpini.

C. Bauhinus & Parkinsonus pro præcedentis synonymo habent. J. Bauh. à præcedente separat. Et revera Alpinus foliis majoribus & latioribus depingit & describit, quocum etiam consentit eruditiss. Veslingius, annotat tamen varietatem eam potius accidentalem esse, & loco deberi: ait enim inter Syros vicinósq; populos angustioribus foliis contractam plantam conspici. Eam (pergit) nulla insidet lanugo, nec à medio nervo productæ fibræ ambitum foliorum divisuris interstinguunt, ut icon Alpini repræsentat. Ad foliorum exortum folliculi emergunt singuli, rubro leviter colorati, cordísque diastole sese stringentis figuram exprimunt, unde & nominis & virtutum ratio primitus deducta videtur. Caleb enim sive *Calub* Arabibus cor denotat. Dehiscens tandem folliculus floreum dicam an laneum partum excludit, interfusa candori flavedine pictum, quem in rectum exiens inclusus stamineus scapus fulcit.

Vires. E floribus elicitur aqua adorata, *Macalef* dicta Alpin. cujus frequens usus est in Affectibus cardiacis calidis. *Rauwolf.* ad venena arcenda, ad cor recreandum, & putredinem exsiccandam eam prædicant Ægyptii, & in febribus pestilentibus pro secreto habent. *Alpin.* Per variolas deturpatis infantulis cum Bezoar aliquot granis utilissimè exhibetur. *Vesling.*

Aquam in qua flores multi infusi vel bulliti fuerint, exhibent ad dolores capitis, & ad reliqua ad quæ aquam destillatam, éstque ad quoscunque febricitantes maximo apud illos in usu. *Alpin.*

5. *Salix Arabica foliis Atriplicis* C. B. *humilis Arabica foliis Atriplicis* Park. *Garb Maurorum Salicis genus* J. B.

Rauwolf.

Arbor est patula, haud tamen multùm assurgens, cujus surculi extremi teneriores fragilioréssque quàm ut Salicum nostratium instar vimineo operi inservire queant. Cortex ex pallido flavescit, sicut & folia, quæ oblonga palmum circiter, duos digitos lata, per ambitum velut Atriplicis folia sinuata, modicè siccante & adstringente facultate. Fructum & florem se vidisse negat.

Scribit Rauwolf. ex ea aphronitrum, Salem petræ vocant, optimum fieri ad pulverem tormentarium. Surculos sci. extremos cum foliis in cinerem comburi, affusâque aquâ macerari, separari & multa ebullitione coagulari. Sed pulverem illum nostrati haud æquivalere. Nihil certè aliud est quam Sal fixus istius arboris, quem ab alterius cujuscunq; plantæ sale fixo non differre specie existimo.

Cæterùm Avicenna, notante J. Bauhino, suo *Garab* easdem pæne vires tribuit quas Salici.

6. *Frutex Æthiopicus conifer foliis Cneori, Salici æmulus* Breynii, *cent.* 1. *cap.* 9.

Breyn.

Ramosus est valdè, ligno duro, subalbido, cortice è gryseo rufescente; *Foliis* frequentissimis, crassis, duris, Cneori similibus; quæ in surculis paulo minora, quò autem magis superiora versùs tendunt, eò majora latioráq; spectantur: donec surculorum tandem fastigia coronando finiunt, inq; suo meditullio, pariter ac inter surculorum divaricationes, *Globulum* lanuginosum & penitus niveum, Salicis Capreæ Tabernæmontani catulo similem, sed minorem, & tuberculis subtilissimis strobili instar immaturi de Pinastro exasperatum continet; è quo succrescente *flosculi* muscosi, Salicis quodammodo similes, staminulis pallidis constantes, erumpunt. His deciduis globulus ille in conum fuscum, uncialem & majorem, squamis in extremitate sua albidis & lanuginosis, evadit.

Reperitur hujus species major, foliis majoribus.

Julus

Julus descriptus, fruticem hunc Salicis speciem esse demonstrat: cumq; florifer sit, sexu masculum.
Capitis bonæ spei inquilinus est.

Nullius (ut rectè Plinius) tutior est reditus minorisve impendii [quàm Salicti] aut tempestatum securior. Tertium locum ei in æstimatione ruris Cato attribuit, prioremq; quàm olivetis, quámq; frumento, aut pratis. *Locus.*

Inter primas arbores germinat Salix, Julos & flores initio Veris ostentans. Juli autem floriferi brevi decidunt; seminiferi ad æstatem usque in arbore durant. Componuntur hi è multis vasculis seminalibus, oblongis, mucronatis, per maturitatem in binas carinas dehiscentibus, & lanuginem ostentantibus, cui semina involuta. Semina autem sata germinare & Salices edere à Trago observatum & proditum: idémque confirmat J. Bauhinus. Salix ergò ab Homero ὠλεσίκαρπος dicitur, non quòd sterilis sit aut infrugifera, ut nonnulli opinati sunt, hoc enim experientiæ repugnat; neq; quoniam ocyssimè amittat semen, antequam omnino maturitatem sentiat, ut Theophrastus, Plinius aliique statuunt. Nam Salices omnes semen perficiunt, nonnullæ etiam diu retinent: Sed fortasse quia semen virile infœcundum reddit & conceptum impedit. Nam & folia Salicis contrita & pota intemperantiam libidinis coercent, & in totum auferunt ipsam sæpiùs pota. *Plin.* & sterilitatem inferunt conceptúmq; impediunt. *Diosc.* *Tempus.*

Salicis cortex, folia, Juli refrigerant & astringunt; exsiccant etiam citra mordacitatem tum flores, tum succus expressus, quem medicamentis exsiccatoriis reservant. Haud enim invenias quid ad plures res utilius medicamento citra mordacitatem exsiccante, quod paulum etiam adstringat. *Gal.* Hinc sanguinem expuentibus prosunt. Corticis è ramis primis cinis clavum & callum aceto maceratus sanat; vitia cutis in facie emendat, magis admisto succo suo. *Vires & Usus.*

Succus è plaga manans cùm floret ad expurganda valet quæ obstant oculis; item ad spissanda quæ opus sunt, ciendámq; urinam, & ad omnes collectiones intus extrahendas.

Plura habent Veteres de viribus Salicis ejúsq; partium, quæ vide apud J. Bauhinum.

Folia cum ramis in cubiculis strata aerem infrigidant & febricitantium ardores mitigant. In quem usum haud infeliciter etiamnum in Italiæ & Galliæ quibusdam locis adhiberi observavimus. Folia cum aliis refrigerantibus aquæ incocta ad lotiones pedum febricitantibus conducunt. Ex ejusdem ligno & bacilli rasorii parantur ad abradendam linguam causo & febribus ardentibus laborantium, notante Camerario. Hæc omnia è J. Bauhini historia.

Salicis arboreæ ramorum usus est ad perticas pro Lupulis & ad stipites pro sepibus; ligni etiam olim ad scuta; nam cùm lentissimum sit, plaga ei inflicta contrahit se penitus, eludítque suum vulnus, & ob id contumaciùs transmittit ferrum; & quòd levissimum sit, utilitatem eandem ingeminat. *Plin.*

D. Evelynus lignum hoc ad cultros mensarios exacuendos & poliendos aliis cuicunq; non ligno tantùm sed & coti præfert.

Præcipuus autem est usus viminum ad corbes, sportas, qualos, canistra, fiscinas, clathros, vannos, cathedras, cunas, anaclinteria, aliáque utensilia innumera texenda, in omni vita adeo necessarius, ut non immeritò Cato tertium Salicto locum dedisse videtur, ut superiùs diximus.

SECTIO V.

Arbores floribus imperfectis, seminibus in vasculis membranaceis, aut membranis auctis contentis.

Cap. I.

De Ulmo.

Ulmi vox (ut videtur) primitiva est: siquidem nullum ejus Etymon apud Grammaticos aut Botanicos reperire potuerim. Græcis πτελέα dicitur.

Ejus notæ characteristicæ sunt folliculi seminales compressi Atriplicis hortensis folliculorum æmuli antequam folia erumpant præcoci maturitate decidentes.

Ulmi duo genera à plerisque Botanicis Theophrastum secutis statuuntur. At neq; hi in nominibus aut descriptionibus conveniunt. Nos in Anglia tres observavimus species, quibus addit D. Goodyerus quartam. Eæ sunt,

A. 1. *Ulmus vulgatissima folio lato scabro* Ger. emac. *vulgaris* Park. **The Common Elm.** *J. B.*

Arbor est grandis & procera, multis ramis brachiata: cortice juniorum ramorum seu virgarum ex cinereo rubente, nunc lævi, nunc profundissimis sulcis eminentissimísq; porcis secundùm longitudinem exarato, interiori albo, lento admodum & tenaci, ut in longum facilè sine ruptura detrahi possit. Cortex arborum adultiorum pro earum vetustate in rimas finditur, & admodum rugosus & inæqualis evadit. Lignum interius ex luteo rubescit, pectine in tabulis lævigatis valdè conspicuo;

ſpicuo, cùm penitus exaruerit firmum admodum & lentum, nec findi facile, unde ad vehiculorum axes, quódque nodoſum in eo eſt ad rotarum modiolos fabricandos expetitur. Quod cortici proximum eſt, Alburnum dictum, in hac arbore præ aliis hoc nomen meretur. Ante omnia *flores* promit è ramulorum extremorum tuberculis in muſcarium congeſtos, ex ſtaminulis plurimis atropurpureis, quorum terna aut quaterna includuntur receptaculo oblongiuſculo in viridi purpurante. Floribus ſuccedunt *foliacei* utriculi, compreſſi, ſeminibus Atriplicis ſimiles, multi ex oblongo rotundati, magni, tenues & in extremo parùm fiſſi, in quorum medio *ſemen* parvum, tenerum, planum, candidum, ſapore dulci: maſticatum plurimum reddit ſuccum, ut & cortex. Tandem poſt ſemina è ramulorum qui ſemina ſuſtinent faſtigiis folia ſe proferunt, lætiùs primùm virentia, poſt obſcuriùs, oblonga, criſpa, in ambitu ſerrata, tres quatuórve digitos longa, duos treſve lata, (de media magnitudine intellige, alia enim longiora ſunt & latiora, alia breviora & anguſtiora) utrinq; ex rotundo faſtigiata, ſingularia alternatim poſita.

Per mediam longitudinem rectus, & à tergo magis conſpicuus, tranſit nervus, à quo alii minores ceu coſtæ, recti & veluti paralleli crebri exeunt, in uno tamen latere plures, quo fit ut altera foliorum pars alteram longitudine vincat, ut ingenioſè primùm obſervavit Cordus. [Noſtra obſervatione hoc non eſt perpetuum] Pediculi foliorum breviſſimi.

Foliis quotannis adnaſcuntur folliculi cavi, tuberoſi, ſubrotundi, ac diverſarum figurarum, in quibus primùm glutinoſus quidam humor ex quo vermiculi exigui gignuntur, qui in minutos culicellos transfigurantur. *In Anglia veſiculæ hæ rariſſimè obſervantur in Ulmorum foliis.* Succus hic ad uſum Maio menſe colligendus, antequam vermiculos producat.

An fructus à floribus ſejuncti ſeu remoti ſunt, nobis nondum certè obſervatum fatemur.

A. 2. *Ulmus minor folio anguſto ſcabro* Ger. emac. *minor* Park. **The narrow-leaved Elm.**

Præcedenti ſimilis eſt, multò tamen minor & humilior, *folia* plurimùm duos digitos cùm ſemiſſe longa, unum aut paulò ampliùs lata, circa margines pari modo ac præcedentis ſerrata. In reliquis cum præcedente convenit. Flores & ſemina non obſervavit deſcriptionis autor Jo. Goodyerus.

Inter oppida *Chriſt-Church* & *Limmington* in ſaltu dicto *Foreſta nova* in Hantonia invenit, & plantulam in hortum ſuum tranſtulit, ubi juxta Ulmum vulgarem ſita diligenter intuenti facile potuit diſcerni.

A. 3. *Ulmus folio latiſſimo ſcabro* Ger. emac. *Ulmus latiore folio* Park. **The Wych-Hasel, or broad-leaved Elm.**

In arborem prægrandem & proceram adoleſcit, præſertim in ſylvis & inter arbores naſcens. Cortex exteriùs nigrior eſt quàm in prima ſpecie, non minùs tamen lentus & tenax, qui è ramis, cùm ſucco turgent, abſque ruptionis periculo detrahi poteſt ad duodecim plus pedum longitudinem, & è quo non raro nectuntur funes. Materies colore primæ ſpeciei ſimilis, minùs tamen firma ac tenax, nec ad modiolos idonea, quòd faciliùs findatur. Rami majores ſunt & craſſiores, magis patuli ſeu in latum diffuſi, magíſque dependentes quàm illius: Flores & ſemina ſimilia, verùm hæc nonnihil majora. *Folia* multò longiora latioráque quàm alterius cujuſcunque Ulmi ſpeciei, nimirum tres, quatuórve digitos plurimùm, lata, quinq; aut ſex longa, utrinq; tractanti aſpera ſeu ſcabra, per margines ſerrata, Coryli foliis adeò ſimilia ut incautum pro iis fallere poſſint, unde & Arbor noſtratibus **Witch-Hasel**, i. e. Ulmo-Corylus dicitur. In reliquis cum prima ſpecie convenit.

Locus. In ſolo quocunque ſeu ſicco, ſeu humido feliciter creſcit vigétq; ; tam in altis montibus quàm in vallibus depreſſis, non in Hantonia tantùm ſed etiam in aliis Angliæ comitatibus.

Arcus ex hoc ligno olim factos fuiſſe affirmant ſenes.

Hujus ramulus à C. Bauhino miſſus deſcribitur in Hiſtoria Plant. J. Bauhini.

A. 4. *Ulmus folio glabro* Ger. emac. Park. **Witch Elm, or ſmooth-leaved Elm.**

Altitudine & craſſitie primæ ſpeciei æmula eſt; verùm rami non adeò erecti ſunt, ſed ad præcedentis ſpeciei modum in latum diffuſi & deorſum dependentes. Folia primæ ſpeciei formâ ſimilia, verùm utrinq; glabra & obſcuriùs viridia cætera ei ſimilis eſt.

Varietas. Hujus varietatem habet Hiſtor. Agri Oxon. D. *Plott*, ſub nomine Ulmi folio anguſto, glabro, acuminato.

Locus. In agro Cantabrigienſi frequentiſſima habetur, & alibi etiam in Anglia.

J. Bauhinus in Alſatia propè Polvillam arcem obſervavit Ulmi ſpeciem, cui folia valdè crebra, parva, nec multò majora articulo poſtremo pollicis, plurima etiam minora, minùs rugoſa, ſuperna parte nonnihil lucida, nervis eleganti ac exquiſito ordine diſpoſitis. Fortè hæc varietas eſt præcedentis.

Quòd Tragus Ulmum proceram nullo fructu prægnantem dicit, penes ipſum fides ſit. Plinius Atiniam ſemen nullum proferre prodidit.

Attamen Columella id falſum eſſe ait, nam rariorem fructum ſine dubio creat, & idcirco pleriſque ſterilis cenſetur. Affirmanti potiùs quàm neganti credendum. Nec veriſimile eſt dari ullam vel Ulmi, vel alius cujuſcunq; arboris in rerum natura ſpeciem ſterilem: fortè aliqua individua infœcunda obſervata fuerint, unde ſterilitas toti ſpeciei imputata. Semen autem Ulmi Samera Latinis dicitur; quæ circa finem Aprilis matureſcit.

Ulmus,

Ulmus, Theophrasto auctore, lucos aquasq; desiderat. Apud nos passim in sepibus provenit, *Locus.* locis tam siccis quàm humidis, tam montosis quàm planis. Consortio gaudere videtur. D. Evelinus suspicatur hanc arborem non sponte provenire in Anglia: mihi tamen contrarium videtur, quòd D. Goodyerus in sylvis & saltubus Ulmos frequentes inveniri asserit, quódq; in omnibus, paucissimis exceptis, hujus Regni provinciis copiose crescant. Nec si alicubi non inveniantur, efficitur indè spontaneas alibi non esse: Nam & Fagi quas omnes pro indigenis Angliæ habent, in multis ejus Comitatibus non oriuntur: nisi & has etiam autoritate Cæsaris è numero spontanearum excludere velit.

Ulmus è radicibus copiosos stolones emittit, unde iis avulsis & transplantatis propagatio ejus facilis. Seritur etiam talea, & commodissimè semine seu Samera. Verùm varios modos serendi & transplantandi Ulmos ad ambulacrorum usum vide apud D. *Evelinum* in Sylva, cap. 4.

Nulla arbor, eodem auctore, transplantationis adeò patiens est ac Ulmus, posse enim removeri etiam vicennes, haud dubio successu, séque expertum esse in arbore cujus caudex suiipsius corpore duplo major erat.

Ulmorum olim eximius usus fuit ad vites maritandas, & ad pecudum cibaria: nam capræ & oves *Usus.* libentissimè hac fronde vescuntur, itémque boves, sed magis Atiniæ; ideóque Veteres, & præcipuè Columella, quomodo Ulmaria facienda sunt, reliquúmq; harum arborum cultum fuse & eleganter exponit: nunc dierum in honore minore sunt.

Materia vel in sicco, vel in aquis diutissimè durat: at vicissitudinum siccitatis & humoris minùs patiens est: reliquas post Cornum firmitate facilè vincere autor est Theophrastus. Nostrates (ut diximus) pro rhedarum & vehiculorum axibus eâ utuntur próq; rotarum modiolis, ad quem usum aptior est quæ verrucosis & nodosis excrescentiis totâ superficie obducitur, quibus hæc arbor præsertim detonsa valdè obnoxia est, succo nutritio ob ubertatem, & quia exitum non invenit, perruptis vasis ei devehendo destinatis ab usitato tramite deerrans, & in irregulares motus, flexuosos, circulares, undantes, raptus hujusmodi tumores excitat. Hinc Theophrastus & Plinius Ulmum, quòd vigorem fortissimè servet, cardinibus assamentísq; portarum utilem esse scribunt. Celebratur & ad fores, præla & torcularia: utilis etiam est ad asseres pro tabulatis conclavium in domibus & ad alia multa, quæ vide in Sylva D. *Evelyn.*

Quod ad vires in medicina (autore Dioscoride) Ulmi folia, rami & cortex adstringendi vim habent. *Vires.* Folia trita ex aceto ad lepram efficaciter illinuntur [Cortici hoc tribuit Galenus, Plinius & libro & foliis] & vulnera glutinant; multò verò magis cortex si fasciæ loco circumvolvatur. Radices eandem vim habent vulnera glutinandi; nam decocto earum [corticis radicum Diosc.] quidam perfundunt fracturas, unde eas celeriùs obducto callo consolidant.

Idem decoctum articulorum duritias emollire, & nervorum convulsiones resolvere dicitur: Decocto radicum supernatans pinguedo illita pilos defluxos restituit. Cortex rad. contusus, & muriâ usque adeò subactus ut malagmati similis fit, illitus podagricos dolores mulcet.

Corticis denarii pondus [unciæ pondus] in hemina aquæ frigidæ [in vino aut aqua *Diosc.*] potum alvum purgat, pituitasq; & aquas privatim trahit. *Plin. Diosc.* Mirum astringens purgare.

Lachrymam commendat Plinius ad collectiones, vulnera & ambusta; at Ulmus nostras nec sponte, nec vulnerata lachrymam fundit.

Cortex arboris si in aqua communi decoquatur, donec aqua consistentiam ferè syrupi acquirat, decocto autem admisceatur tertia pars Aquæ vitæ; singulare est remedium adversùs dolorem ischiadicum, si pars affecta eo ad ignem aliquandiu foveatur.

Humor qui in folliculis foliis innascentibus reperitur faciei illitus cuti nitorem inducit, faciémque gratiorem præstat: Matthiolus puerorum enterocelis mederi scribit, si splenia in eo madefacta inguini superponantur atque sub femorali subligentur. Fallopius se nihil reperisse opportunius scribit in agglutinatione hoc liquore, séq; vidisse mirabilia in Villicis; modúmq; ejus conservandi tradit. Plura vide apud J. Bauhinum, *tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 51. *pag.* 144, 145. & *Sennertum in Paralipom.* ad lib. 1. Pract. cap. 19. Henricus *ab Heers* in *Observat. Medic.* duas narrat historias imprimis memorabiles de hoc liquore quorum priorem non pigebit huc transcribere.

Ante annos 29 multum maris & terræ emensus sum cum quodam Lithuano, Chemiam, variásque artes, serias, ludicras, etiam magicas, quarum tamen me præsente nullum unquam specimen, etsi seriò conaretur edere potuit, profitente. Hic ab omnibus medicis, agyrtis, anubus, veneficis, chemicis, in tota quam obierat Asia & Europa, secreta, ut vocabat, prece vel pretio, vel permutatione plurima collegerat. Inter alia gallum gallinaceum, utrâque illum manu tenens, mihi obtulit, jussit me oculum sæpiùs acutissimo cultello punctum, intérq; digitos pressum orbitæ cranii reponere: Affudit illi liquoris guttas duas, obligatóq; capite cistæ inclusit, è qua post horas octo eduxit, utroque oculo ita sibi simili, ut nec ego qui secueram, nec astantium aliquis sectum oculum à sano posset distinguere. Altera historia est de filia viri nobilis, cujus oculum acu punctum, postquàm totus humor aqueus & pars vitrei effluxerat, liquore hoc intra unius noctis spatium perfectè sanavit: mansit tamen lumine & visu cassa: Verùm ità, ut etiam vigesimo post anno nemo excæcatum oculum à vidente, etsi curiosè indagabat, discriminare potuit, imò multos annos cum marito orbitatis ejus inscio vixit. *Hactenus Ab Heers.*

Verùm ex recentiore & acuratiore Observatione *Franc. Redi*, & *Antonii Nuck* colligitur liquorem prædictum ad vulnera inflicta sananda & humorem oculi aqueum expressum restituendum nihil contulisse, sed naturam solam totum opus perfecisse: id quod cuivis manifestum esse poterit, (inquit D. Redi) cui placuerit oculos Hirundinum, aut alterius cujuscunque Aviculæ acu vel scalpro solerter terebrare. Ego ejus rei periculum feci in gallinis, anseribus, anatibus, gallis nostratibus & Indicis, & animadvertendo omnia hæc volatilia sua sponte minore quàm 24 horarum spatio sanari, veracem deprehendi *Cornel. Celsum*, lib. 6. dicentem, Extrinsecùs verò interdum, si ictus oculum lædit, ut sanguis in eo suffundatur, nihil commodius est quam sanguine Columbæ, vel Palumbis, vel Hirundinis inungere, neq; id sine causâ fit, cùm harum acies extrinsecùs læsa, interposito tempore

pore in antiquum statum redeat, celerriméque Hirundinis, unde locus fabulæ factus est, aut per parentes, aut id herbâ Chelidoniâ restitui quod per se fit. *Antonius Nuck* in libello quem nuper evulgavit, *De Ductu salivali novo, saliva, Ductibus oculorum aquosis & humore oculi aqueo*; Ductus hosce aquosos in oculi bulbum inseri observavit, quibus humor aqueus assiduè suppletur, & effusus intra paucarum horarum spatium restituitur: unde in vulneribus & puncturis oculorum non aliud medicaminis genus magis necessarium putat quàm quod mucagine quadam labia vulneris oblinere & viam quodammodo præcludere valeat.

Quòd humor oculi aqueus sponte restituitur absque ullius medicamenti ope, experientiâ probat. Expertus (inquit) novi, loco saltem obscuriore servato animali (post corneæ læsionem & humoris aquei expressionem) decem horarum spatio, oculo humorem visúmq; redditum fuisse, & nuperrimè in Theatro nostro Anatomico [Leydensi] publicè idem demonstravimus in cane cui ex vulnerato oculo tam copiosè effluxit humor aqueus, ut flaccidus appareret oculus læsus: observatum tamen elapso sex horarum spatio oculi bulbum humore suo iterum repletum fuisse, idque sine ulla medicamentorum applicatione. Ipsum Galenum hoc non latuit, Oculos vulneratos restitui posse; Cæterùm incredibile quiddam, nec fieri vulgò solitum in puero vidimus, qui stilo in pupillæ loco fuerat compunctus; nam cùm statim effluxisset aquosus humor, tum pupilla ipsa minor est reddita, tum tota cornea apparuit rugosior, cæterùm sanatus postea rectè vidit, collecto sci. paulatim in eo qui effluxerat humore. Et si fides historiæ Byzantinæ scriptoribus, testantur hi Imperatores Constantinopolitanos quosdam, quorum oculi pungente instrumento (qua de causa supervacaneum hîc dixisse) ità lædebantur ut aqua efflueret, brevi tamen postea oculorum & vigorem & præter expectationem visum recuperâsse. Hoc si minùs verisimile videatur, testem adduco Josephum Zambeccarium, qui de Doctore quodam Nerio narrat sequentia, Canis (inquit) binos oculos scalpello chirurgico, quo venas aperire solent, dextrè confodit, & ex iis totum humorem aqueum expressit, ità ut oculi tanquam duo sacculi vacui corrugati manserint: cane deinde sub solius beneficæ naturæ tutela relicto, post sex horas & breviori forsan tempore, ipsius oculos repletos fuisse, & ad statum naturalem rediisse; cicatricis nota solùm remanserat, & Canis lætus & alacer erat, ac si nullo affectus fuisset incommodo, & quod pluris interest, cæcus non mansit & acutè videbat. Idem experimentum in variis aliis canibus, super Cuniculis, Indicis porcellis & Agno rursus tentavimus, semper omnes intra paucas horas felicissimè sanati sunt, & adeò incolumes evaserunt, ut nè unus quidem ex ipsis ex inflicto vulnere cæcus remanserit. Hæc autem quæ Nerius expertus est verissima sunt, sed locum saltem habent in oculis quibus pungente acu, aut alio quopiam instrumento, sed tenello vulnera infliguntur exigua: si verò majusculum fuerit vulnus, intimiúsq; adactum instrumentum pungens aut secans, sanandi methodum quam supra proposuimus observare præstabit.

Ex hoc liquore oleum paratur, teste Sylvio, in vulneribus præstantissimum. Nobis verò hactenus observatum, inquit J. B. Olea quæcunq; in vulnere simplici minùs profecisse: nam & eis fere sordescit vulnus, & glutinatio, quæ imprimis desideratur, impeditur.

Cæterùm apes, ubi se post hybernam famem Samerâ impleverint, profluvio alvi, nisi succurratur, intereunt. Hinc in regionibus Italiæ Ulmis consitis, rarò frequentes durant apes; ut prodidit Columella. Nihil tale a nobis hactenus observatum at neq; ab aliis fide dignis traditum accepimus.

CAP. II.

A. *Ostrya Ulmo similis fructu in umbilicis foliaceis* C. B. *Ostrys sive Ostrya Theophrasti* Park. *Fagus sepium vulgo, Ostrys Theophrasti* J. B. *Betulus sive Carpinus* Ger. **The Horn-beam, or Hard-beam tree.**

J. B.

PRocerior magna ex parte est, quàm ut ad vulgatarum sepium humilitatem cogi possit, atq; adeò in insignem altitudinem sæpe excrescat, *caudice* crasso, cortice albido, æquali, materie durissima & solidissima, albicante. *Folia* per ramos ulmea, serrata sed longiora, denticulis in ambitu acutioribus, & velut in spinulas desinentibus, utrinque glabra, supernè hilari virore splendentia. Ex ramis primo vere nucamenta quædam ac Juli dependent, foliati, oblongi, foliorum agminibus densè stipati acutorum, membranaceorum, rufforum, aut ex viridi fuscorum. *Fructus* verò in longo pediculo spicæ instar, foliorum angustorum ligulis alatis obvallatus, pyramidali corculi effigie, striatus, compressus, lignosus: qui proveniens duo foliola Pomorum foliolis ferè similia producit.

Locus. Passim in sylvis & sepibus Angliæ, Germaniæ, Galliæ, & aliarum provinciarum occurrit.

In hujus arboris nomenclaturis & historia admodum confusi & obscuri sunt Botanici, ut apud J. Bauhinum videre est.

Usus. Lignum candidum est, solidum ac firmum, unde ad rotas molendinares, cochleásque ac trochleas, aliaque instrumenta, quæ magnis ponderibus sustinendis inserviunt expetitur.

D. Evelynus commendat hanc arborem ad sepes tonsiles pro ambulacris in hortis & viridariis.

Vere vulnerata lachrymam exstillat non secus ac Betula.

Ad nos scripsit D. *Tancredus Robinson* mirum quoddam corpus ramosum globulos fungosos seu excrescentias in summitatibus ferens observatum fuisse inter corticem & lignum Carpini à D. *Dodarto*; & à D. *Marchand* gummosam substantiam instar laccæ & spiritu vini dissolubilem è trunco hujus arboris copiose extillare, & longis filis dependere.

*De

DE MORO.

Morum huic libro ſubjungendam duxi, quòd & ipſa julifera ſit: an vero fructum à flore ſejunctum gerat mihi nondum conſtat. Vocis Mori multiplex Etymon adfertur, Qui Latinam eſſe volunt à mora ſeu morando deducunt, quòd arborum poſtrema frondes germináque producat. Verùm Mora & Morus non conveniunt quantitate primæ ſyllabæ. Alii à μαυρὸς, id eſt, niger dictum volunt quia baccæ ejus nigræ ſunt. Alii & rectius à Græco deductum exiſtimant. Nam & arbor ipſa Μορέα appellatur à Nicandro: Fructum vero Μόρον dici Æſchyli, Sophoclis aliorúmq; autoritate comprobat Athenæus libro VI. alii ἀπὸ τοῦ μόρου, id eſt, exitio, ſupplicio, infortunio deductum putant, quòd exitii quondam cauſa fuit illis qui exſcindebant. At quibus quæſo aut quando? Nec defuere Grammatici [qui literam pro litera ponendo] μῶρον κατ' ἀντίφρασιν dictam arbitrantur, id eſt, ſtultam cùm ſit ſapientiſſima, Plin. lib. 16. c. 25. Noviſſima urbanarum germinat Morus, nec niſi exacto frigore, ob id dicta ſapientiſſima arborum. Idem l. 18. c. 27. Cùm germinare videris Morum, injuriam poſtea frigoris timere nolito: eadem de cauſa ſapientiſſima fertur. Verum Etymologias iſtas κατ' ἀντίφρασιν exploſit Voſſius in Oratoriis.

Cùm Mori albæ Julos longis pediculis hærentes obſervaverit J. Bauhinus: cúmque etiam in Mori nigræ iconibus juli longis pediculis dependentes pingantur. Fructus autem utriuſq; brevibus, nigræ breviſſimis inſidere dicuntur, ſuſpicamur julos à baccis disjunctos eſſe nec fructus iis ſuccedere, ut nonnulli volunt, quamvis nihil affirmemus, ſed rem obſervatione diligenti determinandam relinquimus: impræſentiarum autem, donec certiùs conſtiterit quò referenda ſit, Morum huic generi ſubnectendam duximus, & Ficui proximè præmittendum quacum in multis convenit.

Morus nigra J. B. *nigra vulgaris* Park. *fructu nigro* C. B. *Morus* Ger. **The black Mulberry.**

J. B.

Moro caudex ſatis craſſus, contortus ac nodoſus: altitudo juſtæ arboris; rami patuli; cortex rugoſus, craſſus, lentus: materies robuſta & meditullitus flava: *radices* numeroſæ, magnæ ac robuſtæ, non tamen altè deſcendentes, ſed ſeſe diffundentes, ſi Matth. credimus. *Folia* ex rotunditate in acumen deſinentia, interdum vitiginea, ſinuata, per ambitum ſerrata, tactu nonnihil aſpera, hirſuta, ſapore ſubdulci & viſcoſo. Pro *floribus* Dod. autore Juli ſunt virentes, lanuginoſi. *Fructum* fert breviſſimo pediculo hærentem, majorem & longiorem quàm Rubus, glomeratum ſimiliter ſed acinis minùs rotundis, primùm quidem virentem & auſterum, poſt rubentem, acidum & adſtringentem, per maturitatem nigrum, ſanguineo dulci ſucco madidum, manus & os inficientem. Matth. ait modicam ubi maturuerit remanere auſteritatem.

Situm florum in hac arbore fructuum reſpectu, at neq; formam eorundem nos docent Botanici; neq; ipſi hactenus obſervavimus. Theophraſtus, qui omnium curioſiſſimè eos contemplatus videtur, lib. 1. cap. 22. de eorum ſitu, Gaza interprete hæc habet. *Etenim flores hæc in totu fructuum integmentus habet: at neque extremis ſeu ſummis inſidentem, neque ſingulatim partes ambientem, ſed medius inculcatum, niſi fortè conſpici nequeant propter lanuginem.* Verùm hæc non ſatis clara ſunt, ut inde certo colligere poſſimus ubi diſponenda ſit hæc arbor. Scribit Cæſalpinus, non florere evidenter, ſed fructum naſcentem binis ſquamis tegi, quibus decidentibus velut floſculorum apices totis fructibus inſidere, quæ ſanè obſervationem merentur.

Morus alba Ger. Park. J. B. *fructu albo* C. B. **The white Mulberry.**

J. B.

Tota delicatior eſt, ut à nobis quidem obſervatum, eáque propter bombycibus alendis, magis expetita: *folia* teneriora, anguſtiora firmáque, oblonga magis non minus Nigræ foliis ſerrata, aliquando vitiginea ſed tam concinna diviſura, ut Gallici ſceptri Lilia artifici pictoris manu facta ad certamen provocent. *Julos* longiuſculis pediculis hærentes plures ſæpe ſimul profert, ut in ramo ſpontaneæ Mori ex Italia delato obſervavimus. Fructus non ut præcedentis niger, ſed per maturitatem albus, ſapore (Matthiolo teſte) melleæ dulcedinis, quo fit ut minimè cum nigra facultate conveniant, minor etiam, ante maturitatem viridis & ſubviridis, auſteriuſculo ſapore. *Radix* in ingentem ſeſe diffundit longitudinem, magis quàm nigra, fortaſſe quoniam amplior, altior proceriórque ſemper quàm nigra habeatur.

Morum albam Veteribus non penitus incognitam fuiſſe fabula Pyrami & Thisbes apud Ovidium alióſque è quorum ſanguine Mori baccis aſperſo quæ prius albæ fuerant in nigrum colorem mutatæ ſunt, arguere videtur: quamvis apud reliquos Veteres, Theophraſt. Dioſcor. Galen. Plin. & Geoponicos ejus mentio nulla. Quod ſi Ovidii ævo vel ante extitiſſet (inquit J. Bodæus) nunquam Plinius ſcripſiſſet, minimum in hac arbore ingenia profeciſſe, & ex inſitione nullam niſi in magnitudine obſervatam diverſitatem. Et Cæſalpinus candidam, quæ hodie frequentiſſima eſt & optima ad Sericum præſtandum, peregrinam quondam fuiſſe in Italia putat, ut etiam beſtiolæ, quæ ex ejus frondis paſtu ſericum reddit.

Lacuna Morum hominum amicam dicit, & locis delectari quæ homines frequentant.

Lobelio Albæ Mora multò inſipidiora eſſe dicit quàm Nigræ, ad nauſeam potiùs quam ad alendum nata, caduca, fatuè dulcia.

Amat Morus loca calida, ſabuloſa & plerunq; maritima, planiora; nec temere in montibus Morum viſam Plinius ſcribit. Frigidiora tamen loca facilè tolerat, & in Anglia noſtra non infeliciter adoleſcit. *Locus.*

Serotino germinatu floret, maturátque celeriter fructum Morus. In noviſſimis florent, inter prima matureſcunt *Plin.* Ergo, ut plurimum (inquit J. B.) menſe demum Maio germina emittit, fructum maturat Auguſto, aut etiam citiùs pro loci temperie. Tardiſſimè ſeneſcere hanc arborem Veteres prodiderunt.

Seritur

Seritur non tantum talea aut surculo sed commodissimè etiam semine. Verùm de satione ejus & cultu consulendi rei rusticæ scriptores.

Morum albam fieri per insitionem Mori nigræ in Populum albam fabulosum putamus: nam, ut sæpius diximus, fructus surculi naturam sequitur.

Usus. Foliorum Mori usus est insignis in Italia, Sicilia, Hispania, Gallia ad bombyces alendos, & in eum usum Moros albas magno numero circa urbes & oppida serunt; harum enim foliis maximè delectantur vermiculi. *Car. Steph.* Quidam Mori foliis deficientibus Ulmi folia & Urticæ germina substituunt: Alii Lactucæ, Endiviæ aut Dentis leonis folia præbent; quæ omnia & nos experti sumus: sed junioribus tantùm danda sunt, nam si majoribus paulo, aut nimium des, alvo fluida facilè dissolvuntur & pereunt. Quocunq; autem pabulo præter Mori folia eos alas nunquam textrinam inchoabunt, & tela sericea se includent. Colligenda autem potiùs vetera folia quàm nova, manè cùm ros Solaribus radiis dissipatus fuerit: aut si madida fuerint diligenter prius abstergenda aut ad ignem siccanda sunt: nam nimius humor obest bombycibus. Verùm de Bombycibus & serico agere hujus loci non est, sed ad Historiam Insectorum pertinet.

Vires. Fructus Mori nigræ (*Mora Celsi* Officinis dicti) immaturi refrigerant, siccant & astringunt valide, [ubi aruerit *Galen.*] Itaque ad diarrhœas, dysenterias, affectiones cœliaas, fluxus menstruos, exputionem sanguinis accommodi sunt. Extrinsecus in oris fauciúmque inflammationibus & ulceribus prosunt.

Mori fructus Dioscoridi (de maturo loquitur) alvum solvit, [initio pastus & ante alios cibos sumpta] facile corrumpitur, [post alios cibos] & ventriculo inimicus est. Plinio (cui etiam experientia suffragatur) refrigerat, sitim sedant, appetentiam excitant, si non superveniat alius cibus intumescunt: cui etiam adstipulatur Galenus. At è contra Horatius

— — — Ille Salubres
Æstates peraget nigris qui prandia Moris
Finiet, ante gravem quæ legerat arbore solem.

Alii etiam ventriculo grata & amica esse Mora volunt. Galenus autem conjectatur, Mora exiguam in seipsis habere facultatem ejusmodi, qualis magna medicamentis purgantibus inest, cujus beneficio non modo facilè secedunt sed corrumpuntur, etiam si diu in ventre manserint; immo totam adeò arborem in omnibus suis partibus mistam aliquam vim obtinere putat ex restringente & purgante compositam. Attamen in radicis cortice purgatoriam cum quadam amaritudine exsuperare, adeò ut & latum lumbricum interficiat.

Maturorum succus ad stomatica medicamenta utilis stomaticen quam Polychreston vocat, sic describit, * Plinius sextarii tres succi ex Pomo, leni vapore ad crassitudinem mellis redigatur: Post additur Omphacii aridi pondus denar. ii. Myrrhæ denar. i. Croci unius, simul trita miscentur decocto. Neque est alius oris, arteriæ, uvæ, stomachi jucundius remedium. Alios modos stomaticen componendi ibidem vide.

* *Lib. 23. cap. 7.*

Folia vel sola vel cum cortice cocta odontalgiam sedant (gargarisf.) Schrod. eadem trita cum oleo, [ex aceto Schwenchf.] imposita ambustis igni medentur. Diosc.

Syrupus mororum grata sua aciditate in febribus ad sitim extinguendam & ardorem temperandum utilissimus est: & item ad inflammationes, pustulas seu ulcuscula oris, palati, uvæ, tonsillarum, gutturis & faucium commodissimus.

Materies utilis est operibus quæ flecti postulant; éstque solida, nec in aquis minùs durabilis quàm firmissima Quercus: æternam esse arbitrantur, tradente Theophrasto, & vetustate Loti modo nigrescere.

Morus Virginiana Park. The reddish Virginian Mulberry.

Hæc apud nos celeri auctu in magnam arborem adolescit, multis ramis & frondibus patulam. *Folia* præcedentis persimilia, pulchra, ampliora. Fructus seu mora longiora, & per maturitatem rubicundiora, gustui non minùs grata.

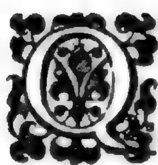
LIBER

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS SEXTUS,

QUI EST

De Arboribus flore fructuque aggregato.

QUoniam Arbores flore fructúque aggregato, seu ex pluribus composito per se Libro complendo non sufficiunt, cum Arboribus flore simplici quarum flos summo fructui insidet eas copulabimus, adeóque Librum hunc in duas partes dividemus, quarum prior erit

De Arboribus flore fructúque aggregato, seu ex pluribus composito. Posterior

De Arboribus flore simplici summo fructui insidente.

PARS PRIOR.

De Arboribus flore fructuque aggregato seu ex pluribus composito.

EX Arboribus quarum flos fructui contiguus est, aliæ sunt flore fructúque aggregato, seu ex pluribus arctè stipatis composito, aliæ iisdem simplicibus & à se invicem disjunctis, nec pluribus in unum totalem florem fructúmve coeuntibus.

Prioris generis nonnullæ sunt flosculis intra fructum occultatis, quas *Ficus* dicimus, quæ flore omni carere vulgò creditæ sunt; aliæ flosculis apertis, iísque vel singulis, singulis seminibus insidentibus, vel singulis, singulis fructibus partialibus unum aut plura semina continentibus.

De Ficu.

Ficus arbor (inquit Vossius) non ineptè deducitur à [illegible], id est, *Ficus novella.* Sed malim ab Hebræo Fag [illegible] quomodo dicitur Ficus quæ nondum satis maturuit. At minimè audiendus Isidorus, qui lib. 16. cap. 6. *Ficus Latinè à fœcunditate vocatur, feracior enim est cæteris arboribus. Nam ter quatérque per singulos annos generat fructus, atq; altero maturescente alter oboritur.*

Cæterum Ficus ab aliis omnibus arboribus distinguitur flore vel nullo, vel intra fructum edulem, dulcem occultato.

CAP. I.

De Ficu Europæa.

1. *Ficus* J. B. Ger. *vulgaris* Park. *communis* C. B. The common Fig-tree.

J. B.

HUjus caudex, licet sit ubi grandescat & contortus videatur, parùm tamen est firmus, ut qui vitigineo, lævi tamen cortice, infernè cinericeo, in ramulis viridi, sit vestitus, tum ligni parùm, fungosæ verò medullæ plurimum obtineat: Materie namque constat molli, rara, ampla intus cavitate, cujus inane crassâ fungosâque medullâ, sicut in Sambuco ferè, refertum est. Ipsa alioqui arbor mediocris, Sambuci magnitudinem nonnunquam superat, pluresque ab una eadémq; radice emittit stolones, crassitudine variantes & proceritate. *Radicibus* nititur multis, longis, firmis, lentis, evulsu contumacibus, multis capillamentis fibratis, colore flavis atque Rutæ radicibus similibus, majoribus tamen multò, ut annotat Cordus. Abundant cortices, sicut & folia fructúsque adeò ipsi nondum maturi, lacteo copiosóque satis succo, glutinoso, odore ad Rutam accedente, quemadmodum & reliquæ ejus partes, sapore subacri: qui tamen in fructu paulatim in dulcem excoquitur succum. *Folia* conspicuæ sunt latitudinis crassa, in lacinias plerunque quinas profundas divisa, minùs acutas quàm Platani, aspera [hinc Anguillis retinendis idonea] pediculo mediocriter longo, qui abruptus lac fundit.

Flores

Flores (ut omnes hactenus tradiderunt) non fert, sed statim parva fructuum rudimenta, quos *grossos* Latini vocant. Piso aut Fabæ æqualia: ea paulatim increscunt, donec Pyri mediocris figuram & magnitudinem consequantur. Cùm ad mediam magnitudinem pervenerint, intra se *flores* [quod fortasse mireris] concipiunt, figurâ confertis staminibus similes, colore in candido purpurascentes, è carne exeuntes, & ad mediam fructûs cavitatem se dirigentes: quæ florum observatio Cordo debetur.

Fructus ex surculis Pyriformes nascuntur, basi latiore cœlum spectante, pulposi & molles, virides, sed viroris quodammodo obsoleti, aut ex viridi rubentes, fuscive, quidam etiam per maturitatem ad flavum inclinantes, melleæ dulcedinis, carne pallida aut subrubra, innumeris granis luteolis, quæ *κεγχραμίδας* vocant, respersa; ex quibus seminibus nihil producitur, autore Camerario: odorem etiam spargit haud injucundum sibiq; peculiarem.

At non movet me Camerarii autoritas ut credam Ficum ex semine non nasci; cùm illud præter naturæ ordinem sit, ut quævis planta semen producat toto genere infœcundum. Semen enim à natura destinatum est ad plantam propagandam. Natura autem fine suo non excidit nisi ob defectum aliquem aut impedimentum interveniens. Quin & Geoponici pleriq; antiquiores Ficum è semine nasci fatentur. Et Cicero in Catone majore, Ex Fici (inquit) *tantulo grano tantos truncos procreat.*

Locus. Ficus in toto Europæo tractu temperatiori calidioréve, Græciâ, Hispaniâ, Italiâ, Gallia Narbonensi obvia, in hortis & pomariis culta. In Anglia etiam in hortis frequens colitur, nec rarò fructus ad maturitatem perducit, modò loco idoneo Soli exposito & à ventis Septentrionalibus tuto feratur. Sylvestris seu Caprificus in Italia, Hispania & Gallia Narbonensi passim provenit, in montanis & editis locis inq; vetustis muris & ruderibus.

Ficuum multas species, seu varietates potiùs, recensent Veteres, Theophrastus, Plinius, Athenæus, & alii; sumptis differentiis vel ex ipsa natura & nascendi modo, vel à maturescendi tempore, vel à diversitate figuræ, coloris & magnitudinis, vel à regionibus in quibus nascuntur, vel ab Autoribus ipsis qui primi vel invenerunt, vel observârunt, vel produxerunt, quas omnes persequi, (cùm nomina jam evanuerunt ex usu, & difficillimum, nè dicam impossibile, sit Antiquorum appellationes Ficubus hodie notis accommodare) non necessarium duxi. Consule si placet J. Bauhinum in Hist. plant. lib. 1. cap. 56. & Bodæum à Stapel notis in Theophr. hist.

Hodie à colore & magnitudine præcipuè Ficus distinguunt, in albas sci. & cœruleas, pallidas, virides, luteas, purpureas, subrufas, nigras, & varias; in minores & majores; item à loco unde adferuntur. Verùm cum mihi persuasum sit, Ficuum non minùs quàm Pomorum Pyrorúmq; varietates à semine provenire, adeóq; certus earum in natura & definitus numerus non sit, sed novas indies satione obtineri posse, omnibus enumerandis & describendis nec animus mihi, nec facultas suppetit.

Quæ de Caprificatione Veteres tradunt sic brevibus complexus est J. Bauhinus. E putrescente Caprifici fructu culices geniti in urbanæ fructus evolant, eósq; morsu aperientes superfluam humiditatem depascuntur, radiósq; unà Solares intromittunt, adeóq; non tantùm impediunt nè decidant, sed & earundem concoctionem & maturitatem promovent & accelerant. Hinc (inquit Plinius) Ficetis Caprificus permiscetur ad rationem venti, ut flatus evolantes culices in Ficus ferat. Qui plura de Caprificatione velit Theophrastum & Plinium consulat. Nunc dierum nulla ejus ratio habetur.

Hic tamen mos suspicionem mihi injicit, dari etiam in Ficubus, sexuum diversitatem, Caprificos autem Ficus mares esse, earúmque florum pulverem fœminarum fructibus aspersum, non autem culices è fructibus evolantes, tum iis perficiendis & maturandis, tum cenchramidibus fœcundandis inservire; unde Plinius ad rationem venti Ficetis Caprificum permisceri ait, ut flatus non culices (ut ille vult) evolantes, sed pulverem prolificum & seminalem in fructus ferat.

Ficum fulmine non tangi Veterum opinio fuit, at non minùs rationi quàm experientiæ contraria.

Observavit enim à fulmine tactam Ficum Laurumque lib. 3. *Stapelius.* Carnes animalium, sed præcipue Avium, in Ficu suspensas tenerescere, arboris nimirum afflatu, iidem tradiderunt. Ejusdem notæ est proculdubio hæc observatio cum præcedente: Carnes tamen duriores teneritatem tempore contrahunt in quacunque arbore suspensæ. Aer enim carnem ad corruptionem disponit.

Ejusdem commatis est quod fertur de Tauris, nimirum ferocissimum quemque huic alligatum arbori mitescere subitò, tangique manu ac subigi tolerare, &c.

Ficus recentes, modò maturæ sint, à Ventriculo ocyssimè & facillimè conficiuntur, imò quovis alio horario fructu celeriùs concoquuntur. Quod vel indè constat, quòd non solùm citra noxam copiosiùs aliis fructibus eas ingerimus, sed etiam quòd illis præsumptis si consuetum & parem cibi modum addamus id nihil incommodet. *J. B.*

Nos certè in Italia ante prandium Ficus sæpenumero sine ullo incommodo copiosè ingessimus, prout ibi moris est. Galenus ut salubrem vitam degeret ab omni fugaci pomo se abstinuisse tradit à 28. ætatis anno ad senectutem usq;, exceptis exactè maturis Ficubus atq; uvis. Quin & amicos qui ejus monitu ab hisce fructibus abstinuerunt sine morbis fuisse.

Facultatem Ficubus glutinosam & salsam inesse probat J. Bauhinus, quòd ob lentorem manibus adhærescant, & illas tamen abstergunt salis lixivialis & nitri modo. Hinc alvi dejectionem moliuntur, sine torminibus tamen aut perturbatione. Augetur salsugo addito sale, quocum ferè recentes comedi solent etiamnum hodie in Italia & Galloprovincia. Est autem post sumptas Ficos affatim bibendum, nè in ventriculo subsistant sed faciliùs concoquantur & promptiùs descendant.

Veteres, Dioscorides, Plinius, Galenus in descriptione virium hujus fructûs admodum sunt prolixi.

Pectoris & Pulmonum vitiis, Asthmati, tussi, &c. caricas conducere inter medicos convenit. In usu est duas trésve caricas macerare per noctem in aqua vitæ, & manè dare edendas asthmaticis. Verùm (inquit C. Hofmannus) exiguum est valdè quod cum saliva in masticatione descendit ad pulmonem;

pulmonem: efficacissimum est decoctum cum Hyssopo, quod magnum abstersorium dicitur à Mesue. Arenulis renum & vesicæ medentur & urinam ducunt [virides C. Hofman. nam siccis hoc denegat.]

Virides etiam hanc habent laudem quòd sitim sedent & calorem extinguant: siccæ contra; præcipuè in biliosis, & cum naturæ ipsorum convenientibus febribus affliguntur. Bilescunt enim facilè, ut Saccharum, Mel & alia dulcia.

Ficus maturrimas & ultimas cavebit (monente C. Hofmanno) quicunq, humidioris est alvi. Inprimis cavebit in prandio, quòd febres generent putridas, si ob moram putrescant.

Hodie usus fere siccarum ficuum in duobus tantùm casibus est: in decoctis pro puerorum variolis & morbillis: inque gargarismis pro inflammationibus faucium & tonsillarum. *C. Hofm.* At superius diximus eas Asthmati, Tussi, aliísque pulmonum affectibus, unanimi fere medicorum consensu, apprime conducere. Mulierculis nostratibus, appropinquante partu, ficuum tostarum esus ad partum facilitandum est familiarissimus. Quin & familiare est super ficus spiritum vini accendere, brodiúmque ad tussim sedandam propinare.

Caricæ extrinsecus applicatæ maturant, molliunt, attrahunt. Cum fermento tritæ admixto sale bubones pestilentiales aliósque abscessus intra paucos dies rumpunt. Eodem medicamento Regem *Ezechiam* Prophetæ monitu usum fuisse (2 Regum 20.) existimat Tragus.

Ficuum frequentem esum pediculos generare præter Galenum Paulus Ægineta, Oribasius, & Recentiorum quamplurimi sibi persuasum habent. Quæ opinio & apud vulgus nostratium viget. An experientia suffragetur dubito.

Fici succus, sive is ex incisa arbore emanet; sive è foliis expressus sit, valdè calidus est & mordax, ut sit inter caustica; debito tamen modo præparatus locum suum habere potest, in ulceribus malignis, lichenibus, lepris & aliis cutis sordibus abstergendis foris adhibitus: Verrucas etiam quas myrmecias vocant ejicit.

Idem judicium est de grossis sive Fici, sive Caprifici (inquit C. Hofman.) Nam hujus præcipuè habent non minùs caustici quid quàm arbores ipsæ; ut intelligere est ex illo quod in aceto soluti sanguinem taurinum dissolvere valeant.

Hæc qui considerabit, mirabitur quomodo succus tam virosus in Ficu matura possit excoqui in tantam dulcedinem. De ratione hujus phænomeni Plutarchum in Symposiacis disputantem videas. Ast hoc in aliis etiam arboribus multis accidit, Pruno sylvestri, Cerasis, Piris, quarum succi amari aut ingrati, fructus maturi dulces. Plantarum enim succi coctione mitescunt; fructúsque ipsi ex acerbis dulces fiunt. Hinc tamen documentum tibi parabis, quantæ sit operæ pretium distinxisse ficum perfectè maturam ab imperfectè: ut rectè monet C. Hofmannus. De immatura habemus experientiam Bruyerini, 11. *Cib.* 37. In cibo usurpatum multorum sanorum valetudinem afflixisse. Tales autem fere sunt Ficus quæ in locis algidioribus proveniunt.

℞ Surculos Ficûs, in frustula incidantur, ad ℔ j. decoquantur in vini ℔ j. & aquæ ℔ j. ß. Dosis ℥ iiij. manè in hydrope. Egregie sudorem movet, ut asseruit mihi vir quidam religiosus. *Chesneau.*

Literæ quæ lacte seu succo turionum Ficûs exarantur in charta, omnino inconspicuæ sunt, donec charta igni admota vehementer incalescat, tunc autem velut ustulatæ se manifestant: quod etiam aceto, succo limonum aliísque acidis commune est. Hinc & Lac succo isto coagulatur in caseum, Plinio & Dioscoride testibus.

2. *Ficus sylvestris Dioscoridi* C. B. *Caprificus* Ger. J. B. Park. **The Wild Fig-tree.**

Quidam Ficum sylvestrum à Caprifico distinguunt; verùm * non necessariò, cùm usu solùm Caprificandi differat. At neque à Ficu sativa specie differt Ficus sylvestris vel Caprificus, quòd hæc ex illius grano nascatur, sed accidentibus tantùm à cultura ortis. Sexu tamen (ut diximus) fortè differt Caprificus à Ficu tum in genere sylvestri, tum in sativo.

His addit C. Bauhinus † Chamæficum seu Ficum humilem, quæ omnium partium parvitate excepta, quódq, tenerior sit & frigoris minùs patiens, à Ficu vulgari non differt.

Pro diversa specie proponit Parkinsonus Ficum nigram sive præcocem, quæ tamen non alia in re à vulgari differt quàm Fructûs colore exterius nigro purpureo, cœrulei tinctura obducto, intus obscurè rubro seu atro-rubente & quod bis in anno fructus producat.

Libet hic adjicere quæ C. Bauhinus de Ficubus in Indiis nascentibus habet. Variant (inquit) Ficus in India pro regionum diversitate: nam in Provincia bonæ spei fructus perpetuò ferunt (part.8. Ind. occid.) & in Peru summa earum ubertas (part.9. Ind. occid. l. 4. c. 31.) Addit Josephus Acosta in India Occidentali diversas esse valles, quæ integro anno fructus promant. Sic in *Mala* 13 milliariorum intervallo à *los Reyes* Ficus est, quæ parte dimidia, qua Austrum spectat frondes ac fructus fert, quando in montanis æstas viget, altera verò pars contrario anni tempore, cùm in planis æstas. Acosta l. 4. c. 32.

* *Ficus sylvestris à sativa non aliter differre videtur quàm ut spontanea ac inculta; At Caprificus à Ficu tam in sylvestri genere quàm in sativo ut mas à fœmina.*

† *Chamæficus.*

Ficus arbores, Monarde referente, ex Hispanica in Peruanas provincias delatæ plurimos & optimos fructus gestant: & ut folia isthic non deponant Deus singulariter voluit, quò semper remedium præsens esset contra insecta quæ, Araneæ appellantur, quorum ictibus virulentis lac ex Ficûs foliis manans, bis térve in vulnus instillatum remedio est.

Ficuum specie fructus Peruanus C. B. *Papaie Peruvianis* J. B. *videtur esse Arbor Paponifera* μονο'εχὲς, *superiùs descripta.*

J. B.

Annotat Benzo Hist. suæ l. 3. c. 18. Apud Peruviensium Mantam peculiare quoddam fructuum genus (Indigenæ *Papaie* vocant) Ficuum specie modicorum magnorúmque nasci, quale nusquam in India præterquam in eo regno vidit. Arbor quæ illud Pomorum gignit procera & gracilis, fructus sapore dulci est.

Vel solum *Papaie* nomen arguit hanc arborem esse superiùs à nobis traditam & descriptam inter eas quæ caudice sunt simplici non ramoso, F. Columnæ notis in Recchum Papaie Orientalis & Arboris Peponiferæ nomine, C. Bauhino pro Platani specie, titulo Arboris Platani folio, fructu Peponis magnitudine, eduli, Lusitanis Mamoera dictæ propositam. Unde eadem arbor à Bauhino bis pro duabus diversis proponitur.

Benzo fructum pessimè describit Ficuum specie, unde proclivis in errorem lapsus est.

Arbor cucurbitifera, Ficus Nigritarum Theveti J. B. *Ficui similis arbor fructu oblongo* C. B.

Suspicor & hanc quoque ad Papayam referendam esse, nam & folia conveniunt; nec fructus præterquam figurâ oblongâ multum differunt. Solent autem Scriptores vetustiores & historici parùm accurati esse tum in describendis tum in delineandis stirpibus.

CAP. II.

De Ficu Indica, Europææ analoga.

Ficus Indicæ tria genera sunt. Primum Europææ analogum voco, quia eodem modo cum Ficubus Europæis propagatur, nec funiculis è caudice aut ramis versùs terram demissis, & ubi eam attigerint radices agentibus se multiplicat.

Secundum funiculis, quos diximus, è summis ramis ad terram usq; demissis & radices agentibus se propagat V. Cap. seq.

Tertium fibris ex ipso trunco exeuntibus & deorsum tendentibus eidémque accrescentibus, & in terram tandem radicatis augetur. V. Cap. IV.

* P. I. F. 25. p. 43.

1. *Atty alu* * H. M. *Ficus Malabarensis folio oblongo acuminato, fructu vulgari æmulo* D. Syen. *annot. in* H. M.

H. M.

Arbor est procera densis & opacis frondibus, latè sparsis, nascitúrque in arenosis.

Radix crassa radiculas laterales plurimas fibrosas, tam subtus quàm supra terram longè latéque diffundit, cortice lacteo, qui sub crusta nigricante ex albo rubescit, ac incisus seu detractus pleniori rubedine celeriter perfunditur. Brachio inciso aquam limpidam & insipidam ac subrubram saporísque frigidi ubertim exhibet.

Caudex ambitu unius hominis amplexum excedit, cortice crasso, radicis concolori; surculi tamen teneri virides geniculati.

Folia pediculis mediocriter longis & crassis insident, longitudine ad latitudinem, quæ in medio maxima, ferè dupla, & petiolum subrotunda, anteriùs in cuspidem leniter contracta, tenuia, mollia, glabra, supernè obscuriore virore nitentia, subtus dilutiore, *Venarum per folia discursûs descriptionem vide.* Sapor foliis adstringens, odor nullus. In vertice surculorum conus oblongus & viridis inter foliosa involucra, viridia folia tenella recondens: quod & aliis hujus arboris speciebus commune est.

Flores fert nullos: *conspicuos intellige.*

Fructus in surculis petiolis curtis, crassis nonnihil incurvis plures unà proveniunt, plano-rotundi ac ad petiolum contractiores, nonnihil pilosi, cum umbilico in vertice, haud dissimiles nostris ficubus: cùm immaturi sunt virides, & lacteo liquore, maturi colore rubicundo & minùs lactei, esculenti.

Insunt iis ut in Ficis *grana* parva, tenuia, oblonga, numerosa serie, constantia ex capitulo rotundo & rectâ caudula, quacum ordine cortici interiùs insident, súntque instar folliculorum, in suis capitulis unum semen minutum nigricans continentia, primum albicantia, ex maturitate subflavescentia.

Fructibus cùm maturescunt formicæ innascuntur; hósque indigenæ habent in eduliis, non verò eos qui aliarum sunt specierum.

Bis térve in anno fructus dat hæc arbor ut & cæteræ species.

Vires. Radicis decoctum, ut & ejusdem incisæ succus, vase supposito exceptus, servit ad purificandum sanguinem, ad hepar malè affectum, ad sulcos & fissuras manuum, oris, aliarúmque partium. *Cortex* ad eadem datur in decocto, tritus ulceribus proficuè imponitur, ut & parti laboranti morbo sacro Lusitanicè dicto *Cobrella.*

Fructus alvum astringit, éstque proficuus pro pituita humorúmq; mala temperie corrigenda.

* P. I F. 27. p. 47.

2. *Are-alu* * H. M. *Ficus Malabarensis folio cuspidato, fructu rotundo, parvo, gemino,* D. Sien.

H. M.

Arbor est procera, densis & opacis frondibus, latè sparsis; nascens in arenosis & petrosis, atq; in arboribus, ut *Itty-alu.*

Radice cum *Per-alu* inferius describendo convenit.

Caudex crassus est, ad duorum hominum amplexum cortice ut in *Per-alu. Surculi* novelli virides, geniculati.

Folia longis tenuibus pediculis appensa cordis humani formam habent, antrorsum angusta, ac longâ lanceolâ cuspidata, quæ vetustiora sunt ad petiolum rectioribus oris, quæ teneriora rotundioribus circumscripta, solida & densa, minùs crassa quàm *Itty-alu*, supernè obscuriore virore nitentia, subtus lucidiore. Costæ foliorum mediæ in utraq; parte eminent, nervi transversi inde egressi in supina parte maximé; nervorum per folia discursum vide.

Fructus

Fructus ramis surculisque supra ad exortum foliorum in nodulis bini & bini, arctè juncti insident, parvi, rotundi, illis *Itty-Alu* planè similes, cum umbilico parvo in vertice; formicis intus carentes, continentes *grana* numerosa *Atty-Alu* magnitudine, semen minutum nigricans in se recondentia.

Est hæc arbor Deo *Vistnu* sacrata, quem sub ea natum esse & flores sustulisse fabulantur; estque ex religione eorum hanc adorare, muro lapidum cingere, eamq, seu lapides juxta positos rubro colore signare, quamobrem ab incolis Christianis arbor Diaboli nuncupatur.

Quod ad vires non multum differt à reliquis *Alu* speciebus.

3. *Ficus Malabarica fructu Ribesii forma & magnitudine,* Tsjela *dicta.* *Tsjela* H. M. *P.* 3. *Tab.* 63. *p.* 85.

H. M.

Arbor est vastæ magnitudinis 70 circiter pedes alta, *caudice* crasso, octodecim pedum mensuram in ambitu non rarò superante, multisque ramis in orbem diffusis donato. Lignum albicans, cortice crasso, scabro, cinereo, intus ruso obductum, cujus matrix prædura, crocea.

Radix albicans, flavescente cortice tecta, fibris suis crassioribus profundè terræ inhæret; sapor lacteus & subsalsus, odor nullus.

Folia rotundis ac subviridibus petiolis in novellis ramis densa congerie proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, communi virore supernè splendentia, infernè subviridia, insipida, inodora. *Fructus* ipsis ramulis inter folia sine petiolis adhærent, cum formâ, tum magnitudine Ribesiis haud absimiles; súntque exiguæ ficus, rufis granulis plenæ, uti omnes *Alou* ac *Teregam* fructus, insipidæ, inodoræ.

Nascitur locis sylvestribus, montanis ac petrosis Malabar, præcipuè in *Ambalakatti*, atque per totum annum fructus fert. Vespertiliones, quoniam fructibus delectantur, in hac arbore frequenter nidificare solent. *Locus.*

Ex radicis cortice cum Pipere longo in aqua communi decoctum paratur, quod tussi inveteratæ aliisque pulmonis affectibus medetur. Lacteus ex radice & fructibus expressus succus efficax in oculorum vitiis remedium est. *Usus.*

4. *Ficus Malabarica semel in anno fructifera, fructu minimo,* Tsjakela *dicta.* *Tsjakela* H.M. *P.* 3. *T.* 64. *p.* 87.

H. M.

Arbor est procera, *caudice* crasso, candido, multisque ramis crassioribus in orbem diffusis donato, cortice nigricante, intus purpureo, obducto, quo leviter inciso succus extillat lacteus, acris, inodorus.

Radix fibrata, albicans, flavescente cortice tecta, incisa & vulnerata similem planè emittit lacteum succum.

Folia rotundis ac viridi-albicantibus petiolis in novellis ramis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, colore ut in præcedente, insipida pariter & inodora, nervis aliquot albicantibus ac eminentibus è media costa in latera excurrentibus. *Fructus* præcedentis similes.

Crescit locis montanis *Malabar*, præcipuè in sylvis *Parakaroo*: Semel in anno, viz. Decembri & Januario mensibus fructus fert, atq, sobole sata ad quinquagesimum usq, annum non rarò frugifera manet. *Locus.*

Ex arboris cortice peculiari artificio chordæ torquentur, quibus arcus tenduntur. Necnon color paratur rubicundus, quo vestimenta *panos de Cambaya* ipsis dicta tinguntur. *Usus.*

Eosdem habet in medicina usus cum *Atti-Alou.*

5. *Teregam* * H. M. *Ficus Malabarica foliis rigidis, fructu rotundo, lanuginoso flavescente, Cerasi magnitudine* D. Comelin. * *P.* 3. *T.* 60. *p.* 79.

H. M.

Arbor est procera, triginta circiter pedes alta, *caudice* crasso, cortice atro-viridi, intus albicante obducta, necnon ramis lanuginosis ac asperis in orbem diffusis eleganter ornata. Lignum ex albo flavescens, molle, insipidum, inodorum.

Radix fibrata, albicans, cortice rubicundo intus croceo tecta, inodora, insipida.

Folia rotundis, viridibus ac hirsutis ramulis sine ordine inhærent, foliis Mali Citrii haud absimilia, atro-viridia, densa, spinulis quibusdam tenuibus & rigidis omni ex parte vestita.

Fructus ad ramulorum exortum ramis inhærent, *Alou* fructibus persimiles, rotundi, lanuginosi, Cerasi nigri majoris magnitudine, viridi primùm, dein flavescente colore, ac granis pleni, insipidi, inodori.

Provenit locis sylvestribus *Malabar*, imprimis verò circa Cochin; per totum annum viret, fructúsque fert, ac diu superstes manet. *Locus.*

Folia usurpantur ad scrinia, ac quæcunq, lignea, cornea, stannea & argentea vasa fricanda, atq, scabritie sua polienda ac lævigandа. Radix cum aceto è nuce Indica confecto contusa, & manè jejuno ventriculo assumpta viscerum ardorem compescit. Fructus itidem impensè refrigerant. *Vires.*

6. *Perin Teregam* H. M. *Ficus Malabarica foliis asperis major, fructu itidem rotundo, lanuginoso majore.*

H. M.

Præcedentis species est major atque altior, *caudice* crasso, candido, molli, multisque ramis geniculatis donato, qui cortice cinereo, subaspero atque hirsuto cincti, intúsque medullâ coccineâ referti sunt. *Radix* albicans & lactescens, nigricante cortice obducta, necnon fibris suis latè per terram diffusa, inodora, insipida.

Folia præcedentis similia, sed majora & crassiora. *Fructus* vel solitarii, vel plures simul juncti ramulis inhærent, præcedentis speciei fructibus intus ac extus persimiles sed majores.

Locus. Nascitur in sylvis Malabar, præcipuè in *Parou*, per totum pariter annum viret, fructúsque fert, & integrum seculum frugifera manet.

Vires & Usus. Folia iisdem usibus inserviunt quibus folia *Teregam*. Fructus contusi usurpantur ad aphthas; insuper ex iisdem in lacte caprino coctis potus conficitur, qui hepatis obstructioni ejusdémque scirrho potenter medetur: Ex iisdem in aqua coctis Balneum fit, quod endemiis corporis maculis leprosis tollendis conducit.

CAP. III.

Ficus Indica funiculis è summis ramis demissis, & radices agentibus se propagantes.

HUjus arboris speciem fuisse puto quam Veteres Ficûs Indicæ nomine tradiderunt, quamvis notæ aliquæ ei non conveniant, v. g. 1. *Folium pelta Amazonica non minus:* cùm omnes hujus species folia modicæ admodum magnitudinis obtineant, nisi, (ut vult Clusius) ad similitudinem potiùs referenda sit hæc comparatio. 2. Crassities ingens matrum plantarum, ut LX P. pleræque orbe colligant, quod de hoc genus arboribus verum non est, cùm hæ trium hominum complexum ambitu vix excedant, nisi de specie *Atty-meer-alou* dictâ, quæ omnium Indiæ arborem vastissima est, accipias; quæ tamen funiculis à ramis demissis se non propagat, sed fibris ex ipso trunco exeuntibus eique accrescentibus augescit. 3. Propagandi modus ramis incurvatis terræ infixis; cùm hæ fibris seu funiculis è summis ramis exeuntibus ad terram usque demissis, & ibidem radices agentibus se propagent.

Plinium attendamus eleganter more suo hanc arborem describentem.

Ficus ibi [in India] exilia poma habet: ipsa se semper serens, vastis diffunditur ramis, quorum imi adeò in terram curvantur, ut annuo spatio infigantur, novámque sibi propaginem faciant circa parentem in orbem quodam opere topiario. Intra sepem eam æstivant pastores, opacam pariter & munitam vallo arboris, decora specie subter intuenti procúlve fornicato ambitu. Superiores ejus rami in excelsum emicant, sylvosa multitudine, vasto matris corpore ut LX P. pleræque orbe colligant. Foliorum latitudo peltæ effigiem Amazonicæ habet.

1. *Itty-Alu* * H. M. *Ficus Malabarensis folio densiusculo nitente, fructu parvo rotundo coronato.* H. M.

* P. 1. T. 26. p. 43.

Arbor est procera, sed minor cæteris *Alu* speciebus, densis & opacis frondibus, latè sparsis.

Radice cum * præcedente convenit.

* Atti-Alu, seu prima Ficûs Indicæ specie.

Caudex amplexum unius hominis æquat, cortice lacteo, & cum detrahitur aut inciditur intus rubescente. Ex ramis hujus arboris filamenta seu radiculæ versùs terram pendulæ demittuntur. Surculi teneri virides sunt & geniculati.

Folia petiolis digitalibus hærent, minora cæteris, oblongo-rotunda, rotundísque ad petiolum & anteriùs oris, ac parvâ angustâ & obtusâ cuspide eminentia, latiora paululum ad cuspidem quàm ad petiolum, crassa, solida, densa, utrinq; nitentia, magis tamen in adversa & saturatiùs virentia. *Nervi* à costa media infernè eminente conspicui, densi, parallelo ductu transversim ad marginem ferè excurrunt, ubi arcuatim flexi & sibi mutuo concurrentes folium cingunt. Sapor foliis adstringens & subamarus.

Fructus vel solitarii, vel duo trésve simul, cùm è foliorum sinubus, tum alibi hinc indè è ramis pediculis brevibus exeunt, parvuli, rotundi, in vertice umbilico eminente coronati, cùm immaturi lactei ac virides; maturi verò minùs lactei, colore flavo ac minùs rubescente.

Grana * præcedentis similia, sed minora, minimum nigricans semen in se recondentia.

* Atty-Alu.

Vires. Lac in quo cortex tritus & infusus,(percolando prius separato cortice) datus vertigini capitis confert. Ulceribus curandis prodest foliorum decoctum cum oleo, si cum eo corpus perungatur, quo cum præcedente, ut & in reliquis viribus, convenit.

2. *Itti-Are-Alou* * H. M. *Ficus Malabarica folio Mali cotonei, fructu exiguo, plano-rotundo sanguineo* D. Commelin. *Arbore de Raiz minor* Lusitanis. *H. M.*

* P. 3. T. 55. p. 69.

In proceram excrescit arborem, cujus *Radix* fibrata, albicans, nigricante cortice tecta, qui ubi inciditur lacteum succum stillat.

Caudex, ut præcedentis, plurimos undique diffundit ramos, qui (postquam annos 40 aut 50 vixit arbor) tenues quasdam easque singulares fibras seu filamenta rufi ac cerei coloris [qualia in Cuscuta conspicimus *Clus.*] deorsum mittunt, quibus ubi terram attingunt firmantur, novámque quasi prolem generant, & in novos arborum caudices transeunt, qui rursus summa sui parte novos ramos in latera spargentes novis denuò fibris deorsum missis sese propagant. Sic alii deinceps rami in infinitum, ut interdum unica arbor suis propaginibus milliare Italicum in ambitu occupet, sitque difficile quænam primaria arbor sive illarum omnium prolium parens dijudicare nisi ex trunci crassitie, quæ interdum tanta est ut trium virorum ulnis vix apprehendi queat. Cæterùm non modo inferiores rami similes spargunt fibras, sed etiam in arbore summi atque ideo unica arbor sylvam efficit densissimam, & non rarò plura superstes manet secula. Sub eas verò arbores aditum sibi parant incolæ, ac fibras jam in truncos conversus, tenuiores sci. rescindere solent atque ea ratione velut concamerationes & umbracula faciunt, æstûs arcendi gratiâ, adeò enim densis ramulis reliqui majores luxuriant, ut Solis radii nulla ratione penetrare queant; imò

imò aliquot hominum millia sub tali arbore latere possunt. *Hæc omnia è Clusiana Ficus Indicæ historia mutuati sunt.* *Folia* præcedentis foliis similia sunt, sed minora. *Fructus* exigui, plano-rotundi, colore primùm viridi, dein foris & intus sanguineo, granisque pleni uti vulgares ficus, dulces quidem, minùs tamen grati saporis quàm illæ, quapropter avibus potiùs quàm hominibus cibo sunt. Nascuntur inter folia quemadmodum vulgares ficus, hoc est, in novellis ramis, qua parte folia illis inhærent.

Nascitur ubique in Malabar, imprimis circa *Warapouli*; Viret per totum annum fructúsque fert. *Locus.*

Cæterùm ex arboris hujus cortice, radice & foliis in oleo decoctis Balsamum paratur vulnerarium. *Vires.* Ex cortice in lacte ebutyrato cocto fit oris collutio quæ aphthas abstergit, flaccidas & erosas gingivas sanat, necnon vacillantes dentes firmat.

Descriptio maximam partem desumpta est è Clusiana Ficus Indicæ, cum qua (ut videtur) vel Operis hujus Autor, vel ejusdem interpres Latinus hanc Arborem eandem putavit. D. Commelino, & nobis aliter videtur. Magnitudine excepta non multum differt à præcedente.

3. *Tsjerou-meer-alou* * H. M. *Ficus Malabarica folio & fructu minore* Comel. *H. M.* * P. 3. T. 56, p. 71.

Minor est & humilior præcedentis species, eodémque modo crescit & propagatur quo illa.

Folia similia sunt foliis sequentis; [*Atty-meer-alou*,] at minora & numerosiora.

Fructus itidem fructibus *Itti-are-alou* persimiles sed minores, brevibúsque petiolis inter folia novellis ramis inhærent.

Crescit quoque hæc species ubique in Malabar, præcipuè in provincia *Warapouli*: per totum etiam annum viret fructúsque fert. *Locus.*

Vires autem hujus arboris eædem sunt ac præcedentis, præterquam quod ex radice cum calce & Curcuma in aqua decocta Balneum efficitur ad Epilepsiam & Lepram curandam. *Vires.*

4. *Katou-Alou* * H. M. *Ficus Indica* J. B. *Indica arcuata* Park. *Indica foliis Mali cotonei similibus, fructu ficubus simili in Goa* C. B. *Arbor ex Goa sive Indica* Ger. *Arbor de Rayz, id est, radicosa* Linschot. *H. M.* * P. 3. T. 57. p. 73.

In arborem excrescit proceram, imò altiorem quàm reliquas filamentis è ramis demissis se propagantes; quibuscum eo respectu convenit: ut & ligno, cortice ac radice.

Folia oblongo-rotunda, ac in mucronem desinentia, densa, fragilia, supernè glabra, atro-viridia, splendentia, infernè albicantia & lanuginosa, insipida, inodora: è costa media insigni plures nervuli ordinato ac parallelo ductu exeunt, qui ad oras arcuatim in se invicem incurrunt.

Fructus in novellis ramis, qua parte folia illis inhærent, sine petiolis proveniunt, rotundi, fructibus *Itti-are-alou* persimiles, sed majores, colore primùm viridi, dein flavescente, tandémque rubicundo, ac granis pleni ut vulgares Ficus, dulces quidem, sed minùs grati saporis quàm illæ.

Crescit in multis locis Malabar, fructusque fert, & viret per totum annum, & aliquot secula superstes manet. *Locus.*

Viribus non multum differt à præcedentibus duabus. Jo. Commelinus, quem sequimur, hanc arborem ipsam *Ficum Indicam* Clus. Exot. lib. 1. cap. 1. esse affirmat. At Auctores nostri descriptionem Ficus Indicæ Clusianam penultimæ speciei accommodârunt, nullâ interim Clusii mentione facta.

5. *Peralu* H. M. P. 1. F. 28. p. 49. *Ficus Malabarensis folio crassiusculo majori, fructu gemino intensè rubente* D. Syen. *H. M.*

Arbor est cæteris procerior, densis & opacis frondibus, latè sparsis.

Radix crassa propagines fibrosas tam subtus quàm supra terram longè latéque diffundens, cortice præ cæteris lacteo, qui incisus quoque rubescit.

Caudex quantum duo tresve homines Ulnis extensis amplecti possunt, cortice ut in radice præ cæteris lacteo, &c.

Ex ramis, ut in *Itty-alu* filamenta seu radiculæ multo numerosiores versùs terram pendulæ demittuntur.

Surculi teneri, virides, geniculati, pilosi seu lanuginosi.

Folia petiolis mediocriter longis, crassis hærent, majora & crassiora sunt cæterarum specierum foliis, oblongo-rotunda, versus pediculum latiora, textura densa & solida, utrinque lanuginosa, lanugine subtus densiore, holosericea, supernè obscuriore virore nitentia, subtus pallidiora. Costa folii media valdè crassa est & nervos laterales obliquè anteriora versùs emittit, præter quam & binas hinc inde laterales obtinet, pariter divisas: nervi omnes ad marginem folii arcuatim concurrunt, in aversa parte valde eminentes & conspicuæ, in adversa etiam nonnihil. Sapor foliis adstringens, odor nullus. *Fructus* ramis surculísque supra ad exortum foliorum bini, & bini juncti & uniti, rarius solitarii arcte insident, magnitudine *Atti-alu*, at rotundiores, necnon colore intense rubescente, seu incarnato saturo; cum maturescunt tomentosa lanugine obducti, cum umbilico parvo in vertice; in quibus grana numerosa, magnitudine eadem cum illis *Atti-alu*, in se *semen* minutum nigricans recondentia.

Liquor filamentorum quæ ex ramis deorsum dependent, cum aqua simpliciter potus, vel in decocto datus mitigat ardorem febrilem, purificátque hepar & sanguinem. Cortex arboris tritus proficuus est pro morbo sacro parti affectæ appositus. *Vires.*

CAP. IV.

De Ficu Indica fibris ex ipso trunco exeuntibus eique accrescentibus augescente.

1. *Atty-meer-alou* H. M. *P.* 3. *T.* 58. *p.* 75.

H. M.

VAstæ magnitudinis est hæc arbor, caudice crasso, tenues quasdam & singulares fibras deorsum mittente, quæ ipsi caudici adhærescentes crassissimum eum reddunt, adhæc eisdem fibris arbor terræ firmatur, multisque ramis in orbem diffusis longè latéque propagatur. *Lignum* albicans, molle & flexile, cortice subviridi cinereo obductum, qui ubi inciditur succum stillat lacteum, acrem, odoratum.

Radix albicans, glabro & nigricante cortice tecta, necnon fibris latè per terram diffusa, læsa liquorem fundit candidum unctuosum, qui dein cum incisa radice purpureus evadit.

Folia foliis *Atti-Alou* haud absimilia brevibus petiolis novellis ramis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, densa, communi virore nitentia, supernè glabra, infernè nonnihil aspera, nervis aliquot è media costa, in duas inæquales partes folium dividente, in latera excurrentibus: sapor amaricans & acerbus. *Fructus* brevibus petiolis inter folia ramulis inhærent, fructibus *Arealou* persimiles.

Locus. Provenit ubique in Malabar, per totum annum viret fructúsque fert.

Initium sumit ex arborum quarundam caudicibus, aut è rupibus, vel antiquorum murorum rimis & fissuris, è quibus Convolvuli instar prodit: dein radix truncúsque tenuia quædam filamenta deorsum mittunt, quibus caudex insigniter crassescit, cúmque eisdem fibris terræ firmetur, longè latéque propagatur, adeò ut arbor è qua initium suum duxit moriatur, hæc verò evadat maxima omnium arborum quæ in Indiis adhuc dum repertæ sunt, necnon secula aliquot superstes maneat.

In *Kandenate* regionis *Cochin* provincia, juxta templum *Beykam* hujusmodi habetur arbor caudice crassissimo, quæ in circumferentia 50 obtinet pedes Geometricos, quámque incolæ 2000 annos ibidem crevisse affirmant.

Vires. Foliorum succus febribus medetur ardentibus. Fructus quoscunque alvi fluxus sistit.

2. *Hondir-Alou* H. M. *P.* 3. *T.* 59. *p.* 77.

H. M.

Arbor est procera, caudice crasso, candido, fungoso, cortice cinereo obducto, multisque ramis latè diffusis ornato.

Radix nigricans fibris suis latè per terram diffunditur, sapore acri, odore nullo.

Folia sine ordine novellis ramis inhærent, oblongo-rotunda, densa, glabra, fragilia, longitudine spithamam lata, quatuor circiter pollices æquantia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, splendentia, nervis aliquot in aversa parte eminentibus, è media costa ordinato ac parallelo ductu in latera excurrentibus: sapor austerus, odor sylvestris.

Fructus itidem granis pleni uti vulgares ficus, ac fructibus *Atti-Alu* persimiles. Ab hominibus non comeduntur, sed à Simiis & cornicibus appetuntur, unde à Lusitanis *Figos dos Buzios*, i. e. *Simiarum ficus* nuncupantur.

Locus. Nascitur ubique in Malabar, præcipuè in fluminum ripis, & locis montanis ac petrosis *Mangotti*. Viret per totum annum fructúsque fert, & aliquot seculis superstes manet. Ab avibus seritur. Eæ namque cùm fructus comedunt, exigua illorum granula (in quibus germinandi vis consistit) cum excrementis iterum deponunt, è quibus denuò arbores excrescunt.

Vires. Foliorum tenellorum succus expressus ad erosas gingivas, similésque oris affectus egregium est remedium, si os eo colluatur. Ex eodem cum Butyro recenti digestivum fit, ulceribus mundificandis & consolidandis perquam utile. Ex radicibus & foliis simul in aqua decoctis balneum paratur, quod sanandæ Lepræ & Epilepsiæ conducere dicitur.

Adnotat ad hanc arborem D. Jo. Commelinus, eam præcedentis speciem esse; filamenta namq; non è ramis sed è caudice deorsum mittere, quæ ipsi caudici adhærentia, crassissimum eum reddunt. Adhæc magnam habere similitudinem cum *Arbore peregrina* fructum ficui similem gerente quam Clusius perfunctoriè describit; cujus idcirco descriptionem subjiciemus: nobis autem alia arbor videtur.

Arbor peregrina fructum Ficui similem gerens J. B. Clus. exot. lib. 1. cap. 11.

Ramulus quem habuit Clusius cum suo fructu in uvæ modum quasi congesto, resiccatus durus erat, crasso cortice tectus, gracilis & digitalis longitudinis, coloris ex fusco cineracei, octo fructus exiguorum ficuum instar, crasso brevique pediculo nixos summo fastigio sustinens, fuliginosi coloris, cineraceis maculis conspersos, duros & satis solidos. Similem fructum habuit idem Clusius, non tamen tam copiosè ramo inhærentem, sed singularem duntaxat, interdum geminum suis pediculis simul connexum.

Quum porro (inquit) hic fructus Ficui vulgari valdè sit similis figurâ, & nonnunquam etiam adeò pusillus ut Ciceris magnitudinem non multùm excedat, an ad Ficus Indicas circa Acesinem amnem nascentes referri non possit, cujus Theophr. Hist. Plant. l. 1. c. 12. & l. 4. c. 5. mentionem facit?

Nos commonefecit *D. Tancredus Robinson* Arborem Americanam nostratibus **the Mangrove** dictam ad hunc locum pertinere ob ejus fructum & funiculos è ramis demissos, radicesque agentes & se propagantes; suspicatur idem Amicus prædictam arborem esse admodum affinem (vel eadem)

dem) *Paretuvier D. Rochfert*; in maritimis crescit, & ejus cortice utuntur in præparandis coriis, ex illâque funes, lintea, & lecticas faciunt. Ostrea interdum ramis adhærent, unde quibusdam **The Oyster Tree** vocatur. Alia species Arboris **Mangrove** dictæ reperitur in Mediterraneis Indiæ Occidentalis, quæ ad aliquam prædictarum speciem fortè referri potest.

CAP. V.

De Sycomoro.

SYcomori nomen adeptus est hic fructus à similitudine quam ad utrumque fructum, Ficum & Morum habet. Unde ridiculos eos esse ait Galenus, qui Sycomora dicta putant quòd μωροῖς σύκοις, i. e. fatuis Ficubus similes existant; quibus verbis Dioscoridem notare videtur; nec quenquam hactenus inter probatos autores Græcos vidimus qui per ω scribat, inquit J. Bauhinus. Dicitur etiam hæc arbor Sycaminus.

Est autem Sycamorus nihil aliud quàm Ficus genus fructu ex arboris trunco exeunte.

1. *Ficus folio Mori, fructum in caudice ferens* C. B. *Sycomorus sive Ficus Ægyptia* Park. *Sycomorus* J. B. Ger. **The Sycomore of Egypt.**

Hujus descriptionem Veslingianam, quam cæteris accuratiorem putamus, dabimus: Proceritate crassitiéque Morum albam adæquat (inquit Rauwolfius) Dirimitur ferè ab humili, sed lata stirpe, in truncos binos ternósve peramplos, è quibus deinde ramorum confertim digestorum vasta & robusta brachia opaci frigoris gratissimam scenam latè æstuantibus obtendunt. Folia magnitudine & sinuoso illo ambitu, quem Alpini figura exhibet, prædita non sunt: Mori quidem foliis paria, nisi quòd horum densitas major & asperitas discrimen inveniat. [Rauwolfius quoque foliis Mori similibus donatam, paulò tamen magis rotundatis, in ambitu nullis incisuris crenatis serratísve scribit] Addo quòd Sycomori folia perennitate donata sunt, quæ in Moro circa brumale solstitium penitus delapsa vidi. Fructus cùm ex caudice, tum ex ramis in crassitudinem adultis, qua parte trunco propiores sunt enascuntur, non autem è ramis summis, quod scire licet rectè negâsse Dioscoridem. Fici ipsi in tam fœcundo proventu mediocre tantùm corpus faciunt, nec ut nostrates laxiùs ventricosi. Parúm extra natalem caudicem vulneratum colla proferunt, cavitate quoq; intus præditi, quæ subluteo minutóque retrimento conspersa, non raró vermiculis succrescentibus hospitium præbet.

Adde ex Alpino, Arboris hujus fructum tardè neq; perfectè maturescere, atq; saporem aqueum & jucundum habere. Rauwolfius fructus bonitate nostris Ficubus inferiores esse ait, quo fit ut minoris æstimentur, magnâque ex parte in pauperum usus cedant. Bellonius recentes siccis præstare scribit, at nec hos maximè commendandos videri, quamvis in Ægypto magni fiant ex iis reditus.

Multis fructibus nunquam caret, quos tamen non producit, nisi priùs multis verberibus sæpe laceretur, sic ut caudicis quoque corpus vulneretur, ex quibus vulneribus lac continuè exit, unde ramus parvus ficus ferens, interdum ternos, interdum quinos, interdum septenos, & plures etiam.

Plinius, Dioscorides aliique è Veteribus fructum non maturescere aiunt nisi ferreis unguibus scalpatur. Theophrastus oleo quoque inungi debere ait post scalpturam, idque ni fiat maturitatem adipisci non posse, propter affluentiam pabuli, siquidem scalptu aliquid humoris prolicitur. Fructum granulis carere tradiderunt Veteres; & Alpinus atque Rauwolfius, ipsi αὐτοπται, idem testantur. Nos tamen Bellonio assentimur contrarium affirmanti, nimirum Sycomori fructus plenos granis esse, κεγχραμίδες Græcis dictis; nec enim ullos Natura fructus producit tota specie seminum vacuos & infœcundos, cùm fructus seu pericarpia tutelæ seminum gratiâ præcipuè efformata sint.

Plinius cum vetustissimis autoribus verè scripsit (inquit Veslingius) Sycomori lignum stagnis immersum siccescere, hoc est ex raro fungoso densum magísque tractabile reddi, subducto quo priùs scatebat lacteo succo. Cæterùm quia Sycomorus arbores Ægypti, si non altitudine, certè crassitie plurimum excedit, jure quæsiveris, an hæc arbor illa sit quam Veteres in sylvestri circa Memphin regione nasci prodiderunt tantæ molis ut eam homines vel terni circumplecti nequirent. Sycomoros ego ea crassitie plures atque etiam ampliores circa Memphis villas prædiaque conspexi. Veteres tamen Sycaminum à vastis illis evidenter sejungunt. *Vesling.*

In Syria & Ægypto copiosè provenit: incolæ Cayri umbræ causâ eam colunt. *Locus.*

Pomum Sycomori alvo utile est, sed perquam exiguum præbet alimentum, stomachóque adversatur, refrigerandi & humectandi alvúmque lubricandi vim ei attribuunt, unde febricitantium stomacho utiliter imponitur cum rosaceo. Galenus in curatione tumoris ex crasso vaporosóque spiritu mirum in modum commendat emplastrum διὰ Συκομόρ. *Vires.*

Lachryma arboris vim habet emolliendi, vulnera conglutinandi, & ea discutiendi quæ ægrè maturantur. Bibitur etiam, necnon & illinitur contra serpentum morsus, in scirrhum induratos lienes, stomachi dolores atq; perfrictiones: Celeriter verò teredinem sentit.

Fiebat antiquitus & vinum è Sycomoris, quòd facilè in acetum acre degenerabat.

2. *Sycomorus altera seu Ficus Cypria* Park. *Ficus Cypria* J. B. *Ficus folio Sycomori, fructum non in caudice gerens* C. B.

Caudice, folio, fructu, admodum similis est præcedenti (inquit Rauwolfius) absque eo quod ut Sycomoro fructus inferiùs potiùs est in ramis majoribus ipsoq; etiam caudice, ita huic iidem nascuntur non in ipsis ramis, sed in privatis surculis foliorum expertibus; spithamam longis plerunq; admodum

modum conferti. Fructus ferunt hæ arbores ter quatérve quotannis, parvos, ad cinereum colorem tendentes, ex oblongo rotundos Prunorum instar, toto ferè anno in arbore sua inveniendos.

Locus. In Cypro insula provenire vel nomen arguit. Nascitur etiam in Syria, Rhodo &c.

3. *Sycomorus foliis minoribus* C. B. *Sycomoro similis* J. B.

Similitudinem quandam habet cum Sycomoro. Foliis vestitur paulò minoribus quàm Ficus. Fructus fert Ficubus adsimiles, parvos, luteos, sine granulis aut semine. Trunco, ramis, cortice, fructu, succo lacteo, & foliorum acrimonia planè similis est Ficui. Fructus ejus nunquam ad perfectam maturitatem pervenit. Arbor est admodum fructifera, ut haud facilè inveniatur absque fructu. Non provenit ex semine aut fructu, sed ex surculis aut taleis in terram depactis.

Invenitur in insula *Mayo* Viridium una. *Linschoten.* Non placet quòd habet de seminum carentia: Nos non agnoscimus tales fructus in natura dari, ut aliàs & sæpiùs diximus, nisi fortè Arbor hæc aliunde huc translata fuerat, adeóque ob cœli solive incongruitatem fructum non perficeret.

Cap. VI.

De *Jaca Indica.*

SYcomoro subjungimus Jacam Indicam, non ob fructuum similitudinem, quæ exigua est, sed quòd ex arboris pariter trunco prodeant, nullo flore prævio: nulla certè floris mentio fit ab Auctoribus qui de Jaca egerunt: videntur ergo existimâsse eam flore carere. De flore ergo diligentius inquirendum, quem huic arbori denegatum vix concesserim.

* P. 3. T. 26, 27, 28 p. 17. 1. *Jaca Indica* J. B. *Jaaca vel Jaca* Park. *Tsjaka-maram* * H. M. *Palma fructu aculeato ex arboris trunco prodeunte* C. B. **The Jack-tree.**

H. M.

Arbor est pregrandis & procera, *caudice* ex albo flavescente, variegato, crasso, præduro, multísq; ramis viridi-fuscis, geniculatis donato, qui cortice crasso, cinereo, rufo ac intus croceo obducti, ubi inciduntur lacteum succum stillant.

Similiter *radix* crassa, cortice crasso aqueo, rufo, intus verò ad medullam croceo-rubescente tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa; sapore amaricante, odore nullo.

Folia oblongo-rotunda, densa, glabra, brevibus ac rotundis petiolis ramulis inhærent, ac longitudine spithamam superant, supernè colore ex atro-virescente splendent, subtus viridi diluto; costâ mediâ crassâ, & in aversa parte altè extuberante: diffracta succum lacteum insipidum & inodorum fundunt.

Fructus *Jaca* dicti ex ipso caudice & ramis crassioribus [non minoribus] enascuntur, & non rarò cùm imo caudice cui inhærent intra terram sepulti sunt, oblongo-rotundi, seu potiùs conici, latitudine spithamam, longitudine duas spithamas, pondere 25 libras haud rarò superantes: cortex namque viridis est, crassus, & squamis densis aculeatis, velut gemmis adamantinis, bullatim exasperatis, intúsque albicans & lacteus [Acosta squamarum aculeos minimè acutos aut pungentes esse ait, quamvis minitari videantur.] Cæterùm intus in fructibus hisce majoribus innumeri minores, fructus intra communem corticem includuntur; súntque hi oblongi, carne spissa, flavescente, dulcis gratissimique saporis & odoris, referti, qui singuli in medio unam continent castaneam, quæ intra carnem tanquam sacculum consitæ, ac albâ, tenui pelliculâ, ceu tunica interiore, coopertæ sunt. Hæ autem Castaneæ oblongæ, & sacculis inclusæ, cortice tenui, cartilaginoso, albicante & transparente teguntur, cui alter rufus subjicitur, nucleum continens densum, albicantem ac lacteum, ejusdem cum castaneis nostratibus saporis. Porro in medio ingentis hujus coni stylus columnaris, crassus, albicans & lacteus adest; cui tanquam communi basi fructus minores in orbem locati, inserti sunt una, & altera extremitate ipsi cortici è diametro adhærente, inter quos numerosa observantur ligamenta coriacea, albicantia & subflava, quæ & stylo medio & cortici affixa sunt, è quibus (discisso integro fructu) ut & è stylo & cortice, succus lacteus glutinosus, terebinthinæ instar exsudat; quo aves capiuntur.

Locus. Nascitur ubique in Malabar & per totam Indiam: Singulis annis maturos exhibet fructus, mense viz. Decembri, atq; à sexto circiter sationis anno ad septimum & ultra fructifera est. Propagatur autem hunc in modum: Integer fructus terræ committitur, omnésq; surculi, quos singuli minores fructus majori huic cono inclusi emittunt, ab incolis viminibus colligantur, ità ut in unum excrescant caudicem. Id verò peculiare hic observatur, quæ arbores locis petrosis nascuntur crassiores sunt & minùs altæ; quæ arenosis altiores sed minùs crassæ: ut radix arboris cùm aquis insistit nullos profert fructus.

Arboris hujus ultra triginta numerantur species, ratione fructuum distinctæ, quæ tamen omnes ad duo referuntur genera: quorum alterius fructus, qui carne succulenta gratissimi mellitíque saporis turgent, *Varaca*, (Acostæ *Barca*) at alterius, qui carne flaccida, molliori & minus sapida referti sunt, *Tsiaka, papa*, (Acostæ Papa aut *Girasal*) nuncupantur.

Usus in cibo & medicina. Fructus hi maturi corticibus denudati in deliciis comeduntur, at largiùs comesti difficilè digeruntur. Ab indigenis fructus teneri in eduliis *Caril* expetuntur, vel muriâ in *Atsjaar* condiuntur, vel etiam in frusta concisi coquuntur, aut in oleo de Palma friguntur.

Castaneæ assatæ castanearum vulgarium modo, dulcis saporis sunt, & inter bellaria ad secundæ mensæ delicias habentur [& Venerem excitant, ob quam solam rem plebs frequentiùs iis uti solet *Acost.*]

Acost.] verùm avidiùs comestæ fauces pectúsque ardore, ac dein raucedine infestant: indigenæ quoq; in eduliis *Caril* hisce utuntur, atque ex iis Sole ficcatis farinam, ex eâque placentas, *Apas* dictas, conficiunt. Necnon corticula, quæ Castaneæ pulpam proximè ambit vicem *Arequæ* sive *Kanugæ* iis præstat in manducatione *Betel.*

Præterea è fructuum teneriorum cineribus lixivium paratur, quocum lotrices linteamina eluunt. Adhæc arboris lignum operi fabrili inservit.

Acosta pulpam flavescentem, lentam, Castaneas involventem grati saporis esse scribit, optimi Melonis pulpæ admodum similis, duræ tamen concoctionis esse & admodum gravare ventriculum, & si in ventriculo corrumpatur noxios ac venenosos humores generare; quiq; frequentiùs hoc fructu vescuntur facilè in pessimum illum & pestilentem morbum *Morxi* appellatum incidere.

E radicibus arboris decoctum paratur diarrhœam sistens. E foliorum pulvere Bubali excrementis admixto cataplasma conficitur quod callidè maxillis appositum spasmo cynico medetur. Lacteus fructuum succus cum pulvere Calami aromatici tritus, oculísq; illitus Nyctalopiæ conducit. Tritum cum aceto lignum uvulæ relaxationi & faucium tonsillarúmq; inflammationi prodest. Radix cum fructûs pulpa trita, & addito saccharo in emplastri formam redacta, ac loco dolenti imposita maligno ac vermiculari herpeti cum vermium nece confert. *Vires.*

2. *Ponga* * H. M. *Jaca minor sylvestris Malabarica* D. Comelin. *Tataiibæ Brasiliensium* Pison. * *similis.* *P. 4. T. 35.* *P. 73.*

H. M.

Arbor est procera, 40 circiter pedes alta, caudice crasso, præduro, cinereo, cortice furvo, glabro, inodoro ac insipido obducto, necnon multis ramulis, glabris, rufis, intus albicantibus ac duris donato.

Radix rufa, inodora, insipida.

Folia sine ordine crassis, rotundis ac fuscis petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, colore atro-viridi supernè splendentia, infernè viridi-dilutiore, odor sylvestris ac gravis, sapor nullus.

Flores hæc arbor aut nullos fert, aut saltem non conspicuos. *Fructus* verò ipsis ramis adhærent, & haud secus ac *Tsjaka* proveniunt, unde Lusitanis *Tsjaka do Mato*, i. e. *Tsjaka* sylvestris dicuntur. Sunt autem calyces echinati pungentes, erinaceis similes, primùm virides, dein rufi, in quibus continentur plurima oblongo-rotunda, acuminata, ac rufa *semina.*

Crescit locis arenosis ac montanis circa *Cranganoor.* Semper viret & fructus fert. *Locus.*

E viridibus hujus arboris fructibus contusis cataplasma conficitur, quod tumoribus impositum eorum suppurationem potenter promovet. *Vires.*

E cortice & radice in aqua coctis fomentum paratur, quod œdematosis crurum tumoribus (malo Indis endemio, & *Pæ do S. Thome* Lusitanis dicto) supervenienti inflammationi medetur.

Cap. VII.

Arbores fructu totali (si ità loqui liceat) è pluribus partialibus aggregato, quorum singulis singuli flores insident.

1. *Arbor Indica fructu aggregato globoso,* Katu Tsjaka *dicta.* *Katou Tsjaka* H. M. *P. 3. Tab. 33. p. 29.*

H. M.

Fructus totalis ex pluribus fructibus partialibus polyspermis aggregatus, quorum singulis singuli insident flosculi.

Arbor est procera, *caudice* crasso, præduro, multísque ramis donato, qui cortice glabro, cinereo intus viridi obducti, atque medullâ rufâ & molli referti sunt.

Radix fibrata, albicans, ac fusco cortice tecta, coloris saporísque ingrati.

Folia geminata brevibus, crassis, ac rotundis petiolis ordine decussato surculis geniculatis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, densa, supernè obscuro virore nitentia, subtus dilutiora, sapore acidiusculo.

Summis ramis innascuntur *globosa capita,* queis densâ congerie in orbem flosculi flavescentes inodori insident, qui è *calyce* candido, in quinque lacinias secto prodeunt, & quinque oblongis, exteriora versùs reflexis foliolis constant, totidem in medio *staminulis* rufis præditi, inter quæ oblongus, surrectus, albicans prodit *stylus.*

Flosculis verò decidentibus *fructus* globosi, virides primò succedunt, qui dein rubicundi, tandémque nigricantes & fragiles evadunt, & si asperiùs tractentur facilè solvuntur, ac in plures oblongos, virides, nitentes folliculos secedunt; quibus numerosa, albicantia, exigua continentur *semina*: sapor intùs aqueus, in cortice verò acidus.

Nascitur in locis sylvestribus Malabar, inprimis circa *Cranganoor*: quovis anni tempore floret fructúsque fert, ac diu frugifera manet. *Locus.*

E fructibus expressus succus ventris cruciatus mitigat. *Usus.*

2. Arbor

* P. 1. F. 52. p. 97.

2. *Arbor Indica fructu aggregato conoide* Cada-Pilava *dicta.* *
Cada-Pilava H. M. *Arbor conifera, Macandou* Bontii.

H. M.
Radix cortice est è nigricante croceo.
Surculi superiore parte quadrangulares sunt & sulcis striati, nodulisq; extuberantes.
Folia è nodulis binatim exeunt petiolis crassis rotundis, grandia, oblongo-rotunda, ad petiolum contractiora, inde oris rotundiusculis circumscripta in cuspidem tandem desinunt, texturâ crassâ, mollia, plana, supernè obscuro virore nitentia, subtus pallidiora, sapore subamaro. Costa folii media crassa est & albicans. Folia superiora in surculis minora sensim petiolis brevioribus.
Flores supra ex fructibus proveniunt petalis quatuor vel quinque, oblongo-angustis, cuspidatis in stellæ formam expansis constantes, crassis, interius candidi, exterius è viridi diluto albicantes, habéntque pedem rotundum, longum, viridi-dilutum & albicantem.
Stamina quatuor, quinque, sex, pro numero petalorum, brevia subflava prodeunt: *stylus* viridis, ad summitatem crassior, bifidus ac obscurè rufescens, estq; pes florum, per quem is transmittitur, interiùs villo seu densis pilis obsitus. Gemmæ florum oblongo-rotundæ & flavo-albicantes.
Fructus in caulibus è nodulis ex adverso foliorum proveniunt, in petiolis longioribus, sesquiuncialibus, rigidis, viridibus & crassis, oblongi, conoides, ad petiolum crassiores, in summitate strictiores, exteriùs distincti cancellis extuberantibus, oculatis, versus summitatem minoribus, ex quorum oculis gemmæ, quæ in medio oculatæ sunt, emicant ac extuberant, súntque colore primùm viridi, [in gemmis oculatis albicante] dein cùm maturi quoque albicantes intus carne albicante, odore cùm maturi sunt tetro & stercoreo, sapore amaro. *Flores* qui supra in hisce fructibus proveniunt, cum suo pede gemmis ipsis insident, ac ex oculo qui in medio gemmarum est stylum suum accipiunt, súntque flores semper maximè conspicui plures arctè ad se invicem in summitate fructûs, cæteris ex gemmis inferioribus deciduis.
Semina formâ oblonga & plana, ordinate jacent propiùs ad corticem, cum sua longitudine ad gemmas ex quibus flores erumpunt erecta, ac carne intermedia à se mutuò sejuncta, colore cùm sicca sunt nigricante.
Bontius fructum nucem Pineam planè referre scribit, nisi quod tam acutè in conum non desinat, neq; tam lapidea sit duritie, sed mollis planè, sapore fatuo aut insipido potiùs: flores Periclymeni floribus assimilat.
Vires. Malaii sub cineribus assatum comedunt ad dysenterias & choleræ orgasmum sedandum & sistendum; tum pectoris vitiis Asthmati, Phthisi, Pleuritidi conducere aiunt, propter vim emplasticam quæ in ipsius mucagine est.
Bontius Consolidam Indicam arboream denominandam censet, quòd in Nosocomio vim fructûs consolidantem in hæmoptysi non semel cum successu expertus sit. Folia quoq; sarcotica esse ait, & in vulneribus & ulceribus carnem egregiè generare & cutem cicatrice obducere: in quam rem sal quoq; ex foliis arte Chymica elici potest, quod præter consolidantem qualitatem etiam quævis inveterata & cacoetho ulcera munda reddit.
Succus expressus cum oleo è foliis Fici inferni decoctus podagræ convenit, si pars affecta eo perungatur.

3. *Frutex Indicus fructu aggregato conoide Kaida dictus.*

1. *Kaida* H. M. *P. 2. F. 1. p. 1.*

H. M.
Frutex est spinosus & aculeatus, stipitibus numerosis, qui sæpissimè transitum præbent, ac per quos inspicienti cœlum pervium est, terræ impactus, nascénsq; in ripis aquarum.
Folia cuspidata, longitudine quinque, sex, septemve cubitorum, tribus ordinibus aculeorum, duobus in oris, uno in medio, munita, venis subtilibus in longum striata, colore viridi saturo.
Loco *Florum* fasciæ albicantes flocculosæ supra exortum foliorum prodeunt, quarum flocculi seu *apices* albicantes albissimo farinaceo polline aspersi, petioli medii candidissimi & nitentis ramulos obsident.
Fasciæ hæ in foliis oblongis, cuspidatis candidis, quæ quoq; spinis in oris ac in medio munita sunt, primùm involvuntur, ac foliis apertis se produnt, ex diuturniore apertione rubescentes, suntq; unà cum foliis involventibus odoris acris & fragrantis.
Fructus, qui fasciis flocculosis succedunt, oblongo-rotundi sunt & prægrandes, primùm viridi-fusci, dein vetustiores colore rubicundo, in cortice confertis tuberculis exturgescentes, ac in singulis tuberculis tribus aculeatis, russo-rubris, duris, lignosis papillis muniti, carne intus flava succulenta.
Foliis super terram stratis indigenæ dapes imponunt.
Floribus ob odorem amœnum mulieres se exornant.
Fructibus vescuntur gentiles dicti *Poleas*, uti & Elephantes.
Vires. Foliorum simul & radicis succus pro balneo maniacis subministratur. Flores cum Santalo ac Cumino ad potiunculam aptati, simulque comminuti atque hypogastrio inuncti genitales vires instaurant. Ex radice paratum apozema dysuriam tollit. Ex ejusdem succo deponitur coquendo oleum antarthriticum.

2. *Kaida.*

2. *Kaida-Taddi* H. M. *P.* 2. *F.* 6. *p.* 3.

A priori hæc, ut & ſequentes duæ ſpecies, in fructibus ſolùm differt.

Sunt autem *fructus* hujus prægrandes, formâ rotundiores, in corpore diverſis grandibus nodis, qui ſulcis profundis & latis interſtincti ſunt extuberantes; ſuntque in ſuperficie nodorum ſeptem octóve paſſim minoribus nodulis, in quibus ſingulis papilla duriola ruffa eminens eſt, interſtincti, colore primùm viridi, dein corallino rubro, ac in ſuperficie nodorum ſingulorum dilutiore, carne intus flava; in medio cavernâ vacuâ excavati, ac carne albicante farinacea; in medio nodo cujuſque unum rotundum oblongum *ſemen* continentes.

E foliis teneris exactus ſuccus cum ſaccharo ſumptus dyſenteriæ medetur. Ex maturo autem fructu preſſus liquor ſaccharo mixtus aphthis adverſatur. *Vires.*

3. *Perin-Kaida-Taddi* H. M. *P.* 2. *F.* 7. *p.* 5.

Fructus hujus oblongo-rotundi ſunt, ac minoribus nodis, qui ſulcis quoq; profundis interſtincti ſunt, extuberantes, ac in ſuperficie cujuſq; nodi unâ papillâ ruffo-nigricante dotati: ſuntq; hi flavo-rubeſcentes, ac odoris vegeti & haud ingrati.

4. *Kaida-Tjerria.* H. M. *P.* 2. *F.* 8. *p.* 7.

Fructus hujus haud diſſimiles ſunt fructibus *Tsjaka* formâ oblongo-rotundâ & anguſtiores, in ſuperficie bullis ſeu oculis extuberantibus dotati & oblongis nigricantibus rigidis ſpinis in vertice bullarum muniti, cortice viridi, ac odoris vegeti ac grati.

Suſpicor hunc fruticem florem obtinere à fructu ſejunctum ſeu aliquantulum remotum; proinde & minùs rectè hoc in loco diſponi, ſed ad præcedens genus potiùs pertinere. Verùm quoniam Autores noſtri fructus faſciis flocculoſis ſuccedere in deſcriptione tradunt, impræſentiarum hic collocandum cenſui.

CAP. VIII.

Frutices flore compoſito ſeu aggregato è pluribus floſculis densè ſtipatis, quorum ſinguli ſingulis ſeminibus inſident.

1. *Alypum montis Ceti, ſive Herba terribilis Narbonenſium* Lob. *Al. Monſpelienſium ſive Herba terribilis* Park. *Al. Monſpelianum ſive Frutex terribilis* J. B. *Thymelæa foliis acutis, capitulo Succiſæ* C. B. Herb terrible.

J. B.

FRutex eſt cubitum aut ſeſquicubitum altus, in multos diviſus ramos, lignoſos, foris tenues, rubentes, vel ex fuſco purpuraſcente cortice tectos: per quos folia concoloria ferè naſcuntur, Myrto vulgari accedentia magnitudine ſua, non ità penitus formâ: Ex anguſtiſſimo enim principio ad extremum uſq; propemodum dilatantur, ubi interdum unâ aut alterâ crena inciſa obtuſum mucronem efficiunt, craſſa, ſolida, amara. *Floſculi* extremis ramulorum plurimum, aliàs ad medios ramulos glomeratim congeſti hærent, purpurei, è tenuibus ſquamulis contexti. [Cluſio ſummis ramulis ſingulares inhærent calyces, ſquamatim compacti, interioris orbis florum Scabioſæ aut Morsûs Diaboli magnitudine, qui florem continent villoſum & lanuginoſum, ex cœruleo candicantem in meditullio, at in ambitu omnino cœruleum.] Radix craſſa, dura, nigra, lignoſa. Cuncta planta (inquit Lob.) amara, & inamœno Thymelææ aut Chamelææ guſtu, aut vehementiore etiamnum à ſexto anno.

In monte Ceti Frontinianæ versùs Auſtrum oppoſito & in mare procurrente provenit copioſè. *Locus.* Quin & in aliis Narbonæ & Gallo-provinciæ locis ad mare & Auſtrum devexis, & prærupti maximè (ut annotat Lobelius) natales ſuos delegit. Nos in collibus ſaxoſis juxta *S. Chamas* Gallo-provinciæ oppidum copioſum obſervavimus.

Vim catharticam vehementem obtinet, nec minùs violenter purgat bilem, pituitam & aquas quam Tithymalus. Quapropter non temere eâ utendum cenſemus. *J. B.* *Vires.*

2. *Cattu-Schiragam* H. M. *P.* 2. *F.* 24. *p.* 39. *Scabioſa Indica arborea.*

H. M.

Frutex eſt altitudine humana, naſcens in arenoſis.

Radix brevis, recta, una faſcia albicantium ac glanduloſarum fibrarum, quæ condenſis pilis inter ſe implexæ ſunt, veſtita, ſapore ſubamaro.

Stipes, qui ex radice unus exſurgit, rotundus, pollicem fermè craſſus, ſurrectus, ſurculos è ſuperiore maximè parte emittens, cortice viridi-diluto, ligno ſubrubro, in medio corculo cavo, ſeu fungoſo & albicante, corculo proximo molli, humido & ſubviridi.

Folia ſubinde parvis foliis, quæ ex eorum origine oriuntur, comitata ſunt, formâ oblongo-anguſta, in inferiore parte lateribus ſtrictis, ſinq; mucronem acutum deſinentia, ad margines dentata; excepta parte anteriore ad cuſpidem, & inferiore ad pediculum; textura tenui, languida in ſuperficie raris, tenuibus pilis oblita, ut inq; ad tactum ſubaſpera, ſupernè obſcurè viridia, ſubtus pallidiora, ſapore planè amaro.

Flores

Flores parvi, plures simul prodeunt cum pedunculis viridi-dilutis ex superiore parte foliosorum capitulorum, súntq; purpureo-rubro diluti, incisi quinq; cuspidatis foliis, quæ arctè clausa sunt circa medium viridi-dilutum *stylum*, ex quo tanquam thecula emicat filamentum tenue, albicans, supernè bifurcatum. Súntq; flores odoris nullius.

Semina, quæ in foliosis capitulis numerosa continentur, oblongo-rotunda ac angusta, in longum striata, inferiùs in cuspidem stricta, cuspide basi capituli inserta, súntque singula supernè in orbitâ penicillo longiusculorum, albentium & subflavorum pilorum, ex cujus medio unus *flosculus* cum suo pedunculo viridi diluto emergit, circundata. *Semina* cùm sicca coloris sunt ruffi.

Semel in anno fert flores tempore pluvioso.

Vires. Pro pustulis corporis, si contrita cum oleo coquatur, & pars affecta decocto foveatur, conducit: in febre ex cholera orta confert delibutio capitis cum succo qui ex ea trita expressus est. Semina in pulverem redacta, & cum aqua calida epota pro tussi dantur, ac flatibus tollendis serviunt, uti & enecandis vermibus in infantibus, leniúntque ventris dolores, ac urinam cient, partique affectæ podagra, vel doloribus ex frigore obortis commoda sunt facta ex iis perunctione cum aqua calida.

3. *Scabiosa Africana arborescens seu Cupresso-pinulus Capitis Bonæ spei* Breyn. *Scabiosæ affinis arbuscula Africana ericoides, sphærocephalos.* *Breyn.*

Arbor est pumila, semper virens. Virgæ à Breynio descriptæ pedales erant, teretes, pennæ scriptoriæ crassitiem pæne attingentes; ligno subalbido, cortice rufescente ex cinereo tectæ, foliolisque angustissimis, triangularibus ac mucronatis, Cupressi instar ramulorum, squamatæ. His verò virgis ramuli duas tresve uncias longi, graciles, valdéque flexibiles adnati, qui foliolis Ericæ vulgaris persimilibus, decussatim positis densè vestiuntur. Quilibet ramulorum superiorum Strobilo, modò uno, modò pluribus, exiguo, orbiculari, lanuginoso & albo, juxta ramulum planiusculo, foliolisque firmiter adhærentibus subtilissimè scandulato onustus, forma & magnitudine Fragorum, squamulis autem innumeris, intus villosis, ac argenteo nitore splendentibus, in anteriore parte foliolum viride monstrantibus, arctissimè compacto, cujus squamæ (ut autumo) processu temporis dilatantur. Lignum & cortex rami saporem * salsum & nonnihil adstringentem, sed foliola cum ramulis ingratum, subadstringentem cum tantillo amarore præbent.

* *Forsan ex aspersione aquæ marinæ.*

In Appendice hujus historiam ulteriùs prosequitur & illustrat, ramulum tum depictum, tum siccum ad se transmissum à *D. ten Rhyne*, nomine *Ericæ noduligeræ capitulis hirtis ex purpureo fusci coloris* describens. Hic, inquit, affinitatem aliquam cum Scabiosis prætendere videtur. Namque Strobilorum inter squamulas *Pericarpia* lanuginosa & dura occultantur, Scabiosæ arborescentis Creticæ haud imparia, concava intus, *seminq;* oblongum includentia, in superiore autem parte, calycis loco membranacei, foliolis coronata quinque, crassis ac lanuginosis, quorum in medio flosculus pentapetalos, Globulariæ luteæ montanæ *Col.* accedens; quem (etsi ad flavedinem inclinet siccus) purpurei coloris existimo, cùm ejusdem etiam coloris mentionem in Plantæ hujus nomine *D. ten Rhyne* faciat.

Hæc Arbuscula non ineptè meâ sententia, denominari possit, Scabiosæ affinis arbuscula Affricana ericoides, sphærocephalos.

LIBRI VIGESIMI SEXTI

PARS POSTERIOR.

De Arboribus quarum flos summo fructui insidet.

ARbores, quarum flos fructui contiguus est, sunt vel eodem summo fructui insidente, vel basi fructûs cohærente. Quarum flos summo fructui insidet, fructu sunt plerunque ex residuo calyce umbilicato seu coronato; & dividi possunt in eas quarum fructus pericarpio seu pulpâ humidâ semina vel universa simul, vel singula seorsim ambiente constat; & eas quarum fructus materia per maturitatem ficciore & seminibus inclusis componitur. Prioris generis arbores sunt vel fructu polypyreno, vel fructu monopyreno. Quæ fructu polypyreno sunt dividi possunt in majore fructu donatas, quas *Pomiferas* dicimus, & minore fructu præditas, quas *Bacciferas* cum vulgo appellamus. Quæ fructu monopyreno itidem vel eodem majore sunt, quas *Pruniferas*, vel minore, quas *Bacciferas* appellare liceat.

1. Primò ergo in loco agemus de arboribus fructu umbilicato, polypyreno, majore seu *Pomiferis umbilicatis*. His autem necessariò admiscendæ sunt nonnullæ fructu minore quarum sci. fructus cum majoribus notis genericis & characteristicis conveniunt. Sic verbi gratiâ Oxyacantha vulgaris seu spina alba, quamvis fructu parvo sit, ob convenientiam in reliquis notis omnibus cum Mespilo Aronia dicta, ab ea minimè separanda est. Idem dicendum de aliis multis speciebus *Sorbi* & *Mespili*, &c.
2. Secundò, de iis agemus quarum fructus pericarpio donatus monopyrenos major, seu de Pruniferis umbilicatis.

Tertiò,

3. Tertiò, de iis quæ fructu minore sunt seu monopyreno seu polypyreno, hoc est, de Bacciferis umbilicatis pericarpio donatis.
4. Quarto tandem in loco eas trademus quarum fructus umbilicatus materia per maturitatem ficciore constat.

SECTIO I.

De Arboribus fructu umbilicato humido polypyreno majore, seu De Pomiferis Umbilicatis.

HAc Sectione comprehendimus omnes arbores fructu polypyreno majore quarum flos summo fructui insident quamvis vel nullum calycem habeat, vel calyx flori superstes non sit, nè quis cavilletur arbores hic insertas quarum fructus umbilicatus non est.

CAP. I.

A. *De Malo sativa.* The Apple-Tree.

MAlum priore producta à Dorico & Æolico μᾶλον pro μῆλον est, quod non modò *pecus* & mammillam, sed & *Pomi* genus significat. Arbor ipsa *Malus*, Græcis μηλέα. Voss.

Pomi vox latiùs patet quàm *Mali*: nonnulli enim Nucem etiam, quæ Græcis ἀκρόδρυα, hoc nomine complectuntur. Alii Nucem à Pomo ità distinguunt, ut *Pomum* sit quicquid foris habet quod edendo est, durum intus includit, *Nux* quicquid foris duriore corio tegitur, intus habet quod edendo est. Sed vulgo genus pro specie accipitur. Pomum autem à πῖμα sive potiùs πῶμα (nam & hoc invenitur) dictum arbitratur Julius Scaliger: quia sitim tollerent eorum plurima, simúlque essent cibo & potui.

Malus autem, cùm sit arbor tota Europâ notissima, prolixa non indiget descriptione. Quin si indigeret, nostram in eo describendo operam superfluam reddit accurata J. Bauhini descriptio, quam nonnihil auctam Lectori proponemus.

Arbor est mediocris magnitudinis, ramis magis patula plerunq, quàm alta, cortice scabro, sæpe muscoso, obtecta, foris cinereo, intus flavo, ac lævi potiùs quàm aspero, materie alba, vel candicante, fragili, mediocriter dura, & variis utensilibus præsertim domesticis parandis, atq, ad torni artificium haud incommoda: *radice* non valdè multa, nec admodùm profunda, sed in summo ferè terræ obhærente.

Folia ex rotundo oblonga, vel obtusa, vel acuminata, infernè villosa magis quàm supernè, præsertim nova, in ambitu crenata, alternatim posita.

Flores simul multi, ex brevibus tomentosis pediculis, suave-olentes, candidi vel purpurascentes, pentapetali, apicibus in medio subflavis.

Ipsa verò Mala adeò variant formâ, magnitudine, colore, sapore, maturescendi tempore, ut dinumerare haud sit facile. In genere tamen Malum fructus est magnitudine & figurâ varius; quippe aliud rotundum, aliud turbinatum, aliud sessile, quædam etiam angulosa. Sunt etiam quæ ad pugni gemini magnitudinem accedunt, sunt & parva & mediocria, tunica omnia contecta vel pallidâ, vel flavescente, interdum rubrâ, aut ex toto, aut ex parte, rariùs subcinerea, aut ad glaucum vergente, cui caro seu pulpa subest mitis, odorata in maturis, in immaturis & sylvestribus durior: sapore vel dulci, vel subacido aut vinoso, vel acido dulci; in sylvestri austera atq, acerba. Pediculo suo quodq, adhæret, eo ipso longitudine & crassitudine diverso, è parte inferna, atque ut plurimùm cavata, rariùs prominente emerso: in cujus opposito, parte nimirum superna, est id quod πυθμένα quidam vocant ex Polluce, alii ὀμφαλὸν, umbilicus nempe seu cavitas quædam, cui inutile illud floris residuum, [floris calyx] insidet. In ipso fructus meditullio, seu *Volva* Scribonio dicta, *semina* latitant oblonga, altera parte obtusa, alterâ acuta, quà petiolum spectant, intus latentia, per maturitatem nigra, membranaceis quibusdam atq, duris pelliculis [cartilagineis potiùs] ceu parietibus intergerinis, sejuncta, ità ut singula in singulis latitent cellulis, interdum etiam gemina, quorum medulla candida, sapore subdulci.

Mali unam duntaxat speciem agnosco: nam quæ feruntur species varietates tantùm sunt accidentibus quibusdam, magnitudine, figurâ, colore, sapore, maturescendi tempore differentes.

Has autem varietates idcirco specie differre non existimo quia sationi originem suam debent, súntque infinitæ, nullo certo aut determinato numero, cùm ex semine sato novæ indies exoriantur.

Bauhinus uterque Pomorum varietatem ex insitionum maximè varietate ortam esse asserunt: Nos è seminibus satis varietatem hanc provenire existimamus; cùm (ut * alibi diximus) in insitionibus fructus surculi seu gemmæ naturam semper ferè sequatur. Non tamen negamus fructum insitione emendari & velut cicurari, succo ex acerbo aut acido in mitem evecto. * *Lib. 1. c. 19.*

Tempus. Mali apud nos in Anglia florent sub exitum Aprilis, & initio Maii: Fructus suos maturant aliæ citiùs, aliæ tardius, præcoces Julio mense & Augusti initio, serotinæ non ante finem Septembris, aut Octobris initium.

Locus. Amat quævis ferè loca Malus, si ferventiora excipias, sed maximè temperata, aut etiam humidiora (ut rectè J. Bauhinus) non tamen frigidissima. Raræ sunt in interiore Italia & Gallo-provincia ob cœli fervorem *J. B.* Abhorrent etiam loca maritima, nec uspiam nobis visa in ejusmodi locis; ac nè in vicinis quidem commodè coluntur. *Idem.* Concludit tandem Malos temperata loca quærere, quæ tamen nonnihil ad calorem & siccitatem vergant, ut nascantur sapidiora.

Genera illa Malorum quæ C. Bauhinus in Pinace pro peculiaribus habet nobis non aliter differre videntur quàm reliquæ varietates. Eæ sunt

1. Malus pumila, quæ potiùs frutex quàm arbor.
2. Malus exigua pallidis floribus.
3. Malus sine semine interiùs in fructu.
4. Malus non florens fructificans tamen; quæ duæ species sunt degeneres seu monstrosæ.
5. Malus folio Pyri.
6. Malus flore pleno. Naturæ lusus est, ut in Ceraso.
7. Mala sylvestria, Persica, &c. quæ & alba & rubra, & majora & minora. De his tamen paulò post specialiùs agemus.

Vires & Usus. Vires Pomorum variæ sunt pro saporum varietate: Acida, acerba & austera astringunt ac proinde alvum sistunt; verùm cum butyro cocta cibum febricitantibus præbent commodum, inquit Schroderus.

Dulcia sunt naturæ calidioris & laxantis.

Subacida seu vinosa naturæ sunt mixtæ, conveniúntq; ventriculo & cordi.

J. Bauhinus Aristotelis sententiam probat, ut Poma ante cibum sumantur. Sumpta enim, inquit, ante cibum facillimè alvum solvunt; at si post cibum, nihil ferè aliud quàm inflant, & flatus excitando molestiam creant stomacho, ut proprio periculo didicimus. Nostrâ experientiâ commodissimum tempus edendi poma non est matutinum ante prandium, cum ventriculus planè vacuus est & jejunus, ob cruditatem & acorem, uti nec ante cœnam ob eandem rationem: at neq; statim à prandio aut cœna, sed duabus tribus, quatuorve horis post utramlibet refectionem, cùm ventriculus nondum penitus exhaustus est, nec nimis repletus. Poma sanè sunt fungosa & spongiosa, quæ injecta aquæ innatant, contra Pyra residunt, unde Poma difficulter in ventriculo concoquuntur.

Pyra sive cruda sive cocta faciliùs fero, meliúsque digero, inquit Idem.

Quamvis autem Poma ventriculo frigidiori & humidiori fortasse noceant, calidiori tamen & bilioso apprimè conveniunt, & alvum facilem reddunt.

Omnibus ferè Pomis commune est, quòd succus expressus admixto pauxillo Croci ebibitus veneno adversatur, & ventris animalia pellit.

Punctionibus lateris Camerarius inducit cataplasma ex pomo dulci, cui thus contusum inditur, at simul assentur. Idem ad pulveris pyrii empyreuma extinguendum pomum dulce in Plantaginis latifoliæ aqua coquit ad tabitudinem, dein cum lacte facto cataplasmate vulneri inducit.

Nos in quotidiano usu habemus, ac magni facimus experimentum quod è Pomis in aqua coctis paratur, & pulmenti specie oculorum inflammationibus imponitur. Possunt & ex lacte coqui, vel caprino, vel muliebri, vel ex aqua rosac. euphras. vel ex alia aqua frigida. Ego tamen feliciter sæpius hoc medicamentum expertus sum, etiam sine lacte. *J. B.* Nostrates non minore commodo pomum putridum oculorum inflammationibus & tumoribus quibuscunq; imponunt. Memorabile est experimentum quod refert Simon Paulus, Quadrip. Botan. Class. 2. p. 82. Recordor inquit honestissimam matronam mihi fassam, sibi à Lithotomo quodam Stralsundensi femur gangrænâ correptum, omnino restitutum esse postquam illius suasu poma putrida contusa, & sine ullius liquoris affusione cocta, cataplasmatis formâ semel atq; iterum applicuisset.

Gesnerus in vitiis pulmonis & dyspnœa Malum assum excavatum, & drachmâ thuris repletum, felici cum successu comedendum dedit.

Deniq; poma comesta, syrupus, de pomis simpl. & compositus cor exhilarare ejúsq; palpitationi & syncope conferre, inq; morbis Melancholiæ summopere prodesse creduntur. [Casp. Hofmannus, quòd tantis laudibus par sit syrupus de pomis se vix credere scribit.] Pomorum etiam usus est ad nobilem illam confectionem *Alkermes.*

Cæterùm Poma commodissimè asservantur in loco frigido,& sicco potiùs quàm humido, in acervum etiam congesta. Verùm nè à frigore nimio congelentur diligenter cavendum: ideóq; cùm gelu vehementius ingruit, vel stragulis injectis, vel copioso stramine, (quidam Avenaceum præcipuè commendant) contegenda sunt, vel in cellam subterraneam profundiorem recondenda; ubi à gelu etiam vehementissimo tuta & illæsa latitant; ut plurimorum experientia constat.

E Pomis contusis & prelo subjectis succus exprimitur, qui postquam fermentatus & partibus heterogeneis secretis probè defæcatus & clarus evaserit, potui idoneus redditur, nec vino multùm inferior sapore aut viribus. Variat autem pro qualitate & ingenio Pomorum ex quibus efficitur, ut & pro ætate.

Pomaceum parandi modus simplicissimus nobis omnium optimus videtur. Succum expressum vase satis capaci & aperto exceptum tandiu restare sinas, donec fæces crassiores subsederint, & effervescere incipiat; deinde in dolium clausum & operculatum, cerevisiarii aut vinarii simile infundas; ubi cùm sese purgaverit & partibus heterogeneis secretis & ejectis clarus evaserit, (quod mensis unius minimùm spatium postulat) in ampullas vitreas testaceásve angusti colli & oris exhaurias, eásq; bene obturatas in cellam aliúmve locum frigidum recondas. Hoc modo paratum & asservatum Pomaceum in multos etiam annos durabit incorruptum, nec in vappam aut acetum degenerabit; quin si ex Pomis electis, & boni succi fiat, generosum & lene experieris, quóque vetustius

eò

eò ferè melius. Nonnulli ut liquor clarior & defæcatior evadat, è doliis exhaustum in nova transfundunt, & aliquantisper deniuo restare faciunt.

Infinitus essem si omnes Pomorum usus in cibo & medicina enumerare aggrederer. Sufficiat dixisse omnium apud nos nascentium arboreorum fœtuum longè utilissima esse, nec sine insigni detrimento iis carere posse humanam vitam.

Pomorum Anglicorum laudabiliorum varia genera.

Quamvis Pomorum numerus (ut diximus) incertus & indefinitus sit, celebriores tamen species seu potiùs varietates, quæ præcipuo apud nos in honore & pretio sunt, recensere non ab re fuerit. Cùm enim Poma Anglica, palato nostro arbitro, bonitatis & nobilitatis palmam Europæis omnibus præripiant, cur non & nos aliorum imitatione Patriæ nostræ in hoc genere divitias explicemus, nec minore quàm alias terras optimorum fructuum proventu eam abundare ostendamus? At nec inutilis erit ejusmodi enumeratio iis qui Pomaria conserunt ad delectum stirpium faciendum, ut vilibus & fatuis fructibus rejectis, nobiliores duntaxat, & opimo succo prægnantes, quæ pari facilitate, utilitate autem multo majore plantantur, admittant.

1. *Poma molliora & fugaciora, mensis secundis instruendis idonea, quorum nonnulla præcocia.*

1. **The Ginetting, or Juneting,** Pomum Ginettinum, quod unde dictum sit me latet. Est illud omnium apud nos nascentium Pomorum initium, ut præcocissimum ità ferè minimum, quibus notis ab aliis discretu facillimum.

2. **The Margaret, or Magdalene.** Margaretæ seu Magdalenæ Pomum; mihi ignotum, hoc saltem nomine.

3. **The King-Apple,** Pomum regium.

4. **The Aromatick, or golden Russetting.**

5. **The Flax-Apple.** A Lino denominatum, nescio ob quam rationem.

6. **The Spice-Apple.** Pomum Aromaticum ab odore & sapore.

7. **The Summer Queening.** Pomum reginale æstivum, nonnullis Caryophylleum. **The Gilly-flower-apple,** ab odore dictum.

8. **The go-no-further, or Cats-head,** i. e. Caput felinum à figura & magnitudine denominatum; Omnium, mihi saltem cognitorum pomorum maximum, nec tamen succi illaudabilis.

9. **The Golden Pippin.** Pippinum aureum, chrysomelum. Multa sunt apud nos Pomorum genera Pippini nomine insignita, à Gallis fortè mutuato. Quodnam autem genus Londinenses hortulani, qui Catalogum hunc dederunt, hoc nomine intelligant non satis scio: nam quod apud nos in Essexia hoc nomine colitur, pomum est exiguum, sublongum, luteo aureóve per maturitatem colore, unde & nomen, ni fortè ab excellentia aut dignitate & pretio suo ità dictum sit, carne firma, solida, & ad ver usq; durabili, unde pomis æstivis seu fugacibus accenseri non debet, quamvis etiam initio hyemis crudum esculentum sit. Ad omnes culinæ usus præstantissimum habetur, & Pomaceo conficiendo egregium. Hoc nonnulli **The Barford Pippin** vocant. Certè alia species est quam Parkinsonus **The Golding Pippin** vocat, quod Pippinorum dictorum omnium, maximum esse non minùs quàm optimum scribit.

10. **The Good Housewife, or Bontradue.**

11. **The Giant-apple.** Gigas, ob magnitudinem fortè dictum.

12. **The Pomewater.** Pomum aqueum, olim apud majores nostros celebre. E majoribus est, exteriùs albicans, succo prægnans, acido, grato, & nonnihil una amaricante.

13. **The Summer Pearmain;** quod nomen Pyrum magnum æstivum significat, cujus rationem non assequor. Magnitudinis mediæ est, exteriùs rubro striatum, carne firma, sapore delicato.

14. **The Kirton Pippin, or Holland Pippin.** Pippinum Kirtonianum sive Hollandicum. Parvum est, depressum, & in latitudinem diffusum, umbilico lato, unde & **Broad-ey** in Sussexia dicitur, dulci & pungenti acore inprimis commendabile.

15. **The Orange-Apple.** Pomum Aurantiacum seu Orangianum.

16. **Summer Belle-bon.** Bellum & bonum æstivum, ut nomen ità & fructus Gallicæ originis est. Aspectu pulchrum, media magnitudine, colore flavicante.

17. **The Paradise-Apple.** Pomum Paradisiacum. Visu pulcherrimum & speciosum, colore flavo, verùm carne levi & spongiosa, sapore dulci amaricante, minùs laudabile.

18. **The Famagusta,** à Cypri insulæ metropoli nomen adeptum, fortè quòd indè translatum.

19. **The Codling.** Pomum coctile. Externe albicat, è latere soli obverso rubore perfusum; cuticula lævi, quam à coctione facile exuit. Crudum vix editur ob duritiem & aciditatem, sed coctum vel cum cremore lactis, vel cum aqua rosacea & saccharo comestum inter laudatissima fercula habetur. Avulsione vel ramulo deciso seritur & facilè comprehendit.

20. At nec omittendum est in hac Catalogo **The Costard-apple** dictum, quod tantæ olim æstimationis fuit, ut Melopolis per antonomasian quandam id nominis inditum fuerit. Nam **Costard-mongers** etiamnum hodie dicuntur.

21. Tandem nec nobis reticendum, nec à pomario excludendum Pomum **The Sops in wine,** id est, Offæ vino intinctæ, dictum. Quamvis enim carne sit molli & fungosa, nec sapore præcipuo, tamen ob colorem rubentem quo pulpa interior per totum suffusa est, raritatis & spectaculi causâ coli meretur.

2. *Poma quædam provinciis nonnullis peculiaria; quæ locis suis natalibus laudatissima habentur, & aliò translata ferè degenerant.*

1. **The Stockin-apple, or Stoken-apple** ab oppido *Stoke* nomen fortè adeptum, in Herefordia celebre.
2. **The Golden Renet.** Pomum renatum aureum, Hartfordiæ proprium.
3. **The Darling.** Pomum delicatulum Cestriæ.
4. **The Angels-bit,** i. e. Buccea Angelica Worcestriæ præcipuo in honore.
5. **The Harvey-apple.** Pomum Harveianum ab inventore Gabriele Harveio Doctore nomen sortitum, Cantabrigiæ suæ deliciæ. Grande est, colore è viridi albente, maculis plerunq; nigris infecto; vix ultra natalitia Christi durat.
6. **The Quarrington** Devoniæ.

3. *Poma Hyemalia, & durabilia.*

1. **The Winter Queening.** Pomum Reginale hybernum, è lata basi in rostrum acutius producitur: carne firma & solida, sapore Caryophyllum redolente. 2. **The Quince Apple.** Pomum cydonites seu cotonei formâ. 3. **The Winter Pearmain.** De cognomine æstivo diximus superiùs. 4. **The None-such.** Pomum incomparabile. 5. **The Pealing.** 6. **The Leather-coat.** Pomum duracinum seu duricorium, si ità loqui liceat, cujus non cutis tantum sed & pulpa tota dura est: nonnullis **The Winter John,** id est, Joanninum hybernum dicitur. 7. **The Pome-Roy.** Velut Rex Pomorum. 8. **The Lording.** 9. **The July-flower Apple.** Caryophylleum. 10. **The Pear-apple.** Pyriforme. 11. **The Greening.** 12. **Lones Pearmain.** 13. **The green Russetting.** 14. **The red Russetting.** Poma hæc Rossettina dicta à colore quodammodo ferrugineo seu rosso cute sunt undiq; scabra & velut ustulata, carne firma, & solida, succo pauco & bene concocto, sapore optimo, per totam durant hyemem, & saporis gratiam retinent. 15. **The Winter Fillet or Violet.** Pomum violaceum hybernum. 16. **The Winter Belle & bonne.** 17. **The Oaken pin.** 18. **The John-apple, or Deux ans,** i. e. Pomum Joanninum seu biennale. Pomorum omnium durabilissimum est, & cùm alia poma mollescere & corrumpi incipiunt, maturescit & esui opportunum evadit. 19. **The Westbury.** 20. **The Winter-Reed.** 21. **The Flower of Kent.** 22. **The Winter Chesnut.** 23. **The Maligat apple.** 24. **The Short tart.** 25. **The Pelmell.** 26. **Thrift.** 27. **Winter Clary.** 28. **The Fig-apple.** Ficoides. 29. Horum nulli secundum, sive magnitudinem, sive saporem, sive durabilitatem spectes, Pomum Pippinum simpliciter & Pippinum album dictum, Essexiensibus Renatum [**the Renet,**] à Gallis mutuato nomine: ideóque non omittendum fuit, at nec ultimo in loco ponendum. 30. Locum etiam aliquem, nè dicam principem, sibi vendicat Pippinum Cantianum, quod prædicto majus est & succulentius, pythmene profundiùs depresso, saporis tamen gratia nostro judicio ei cedit. 31. Nec prorsus rejiciendum Pippinum Gallicum, **The French Pippin.** Pippinorum dictorum maximum, quod quamvis carne molli & fungosa sit, sapore tamen grato palato arridet, & quod mirum diu durat.

4. *Poma Pomaceo seu Cidræ conficiendæ maximè idonea.*

1. **The Red-streak,** i. e. pomum rubro striatum, omnium optimum habetur, quanvis gustui minùs gratum sit, & ad sylvestrium potiùs naturam accedat. 2. **The Bromsberry crab.** 3. **The Golden Pippin,** de quo jam dictum. 4. **The Gennet-moil.** 5. **The Westbury-apple.** 6. **The white and red Mast-apples.** 7. **The John apple.** 8. **The Underleaf.** 9. **The Winter Fillet.** 10. **Elliots.** 11. **Stocken apple.** 12. **Bitter-Scale.** 13. **Claret-wine-apple.** 14. **Arrier Apple.** 15. **Richards, or Orange Apple.** 16. **Coling apple.** 17. **Olive apple.** 18. **Fox-whelp.** 19. **Pippins and Pearmains mixt.** 20. **The Gilly-flower apple.**

Catalogos hosce Pomorum, ut & Pyrorum, Prunorum, aliorúmq; fructuum, nunc dierum præcipuè celebrium ad me transmisit *D. Tancredus Robinson*, quos dictantibus peritissimis nonnullis & expertissimis hortulanis Londinensibus à se consultis in nostram gratiam conscripsit.

A. 5. *De Malo sylvestri sive agresti Anglis.* **The Crabtree, or Wilding.**

Arridet nobis Scaligeri sententia, quam ex Platonis Timæo hausit, nimirum sativas omnes arbores olim fuisse feras, neq; à seipsis nisi cultu differre, translatámq; Malum agrestem ex feris locis cultu mitescere, quod non fieret, inquit, si naturâ esset fera aut sterilis. Verùm hoc intellectum volumus de arboribus quales nunc sunt postquam, Adamo è Paradiso excluso, terra maledicta est, non quales initio à Deo creabantur.

Quicquid tamen de hoc sit, neq; enim mordicus hanc sententiam tuemur, Malus agrestis atque ejus fructus in tantum differt à mitium genere, ut meritò velut distincta species haberi possit. Eam autem J. Bauhinus sic describit,

Minùs ferè procera est quàm sativa, tortuosior, ramosior, strigosior, materie, ut putatur, duriore firmioréque. Multiplex illa ramorum & surculorum incondita divisura agrestem & incultum habitum facilè ostentat. Sed & stolones tam è caudice quàm è radicibus luxuriantes ut neglectum cultum, ità & propria rigiditate sylvestrem naturam produnt. *Folia* quàm sativæ magna ex parte minora, constrictiora. *Flores* sativis similes, sed ferè minores, egregiè odorati, interdum subrubelli. In fructu differentia præcipua, qui parvus & rarò Juglandem æquans, magnitudine ferè Mespili, sed figurâ

figurâ rotundior, longiusculo ac tenui pendet pediculo, cortice seu cute viridi, tandem & flavescente quorundam etiam pulchrè rubente. Sed nec substantiæ mollitie, nec saporis convenientiâ,unquam ad sativa accedunt, ac nè quidem ad infimæ notæ acidissima vel austera: tanta pollent adstringendi facultate, tantâque acerbitate, ut esui planè inepta, nec unquam fiant apta.

Malorum agrestium non minùs quàm hortensium & cultorum plures habentur species, quæ pariter enumerari nequeunt, nec si possent operæpretium id foret.

Florent cum hortensibus ferè, aut paulò etiam serius: tardiùs etiam maturantur, nempe Octobri. *Tempus.*

In sylvis & sepibus frequentes occurrunt non in Anglia tantùm sed etiam in regionibus transmarinis. *Locus.*

Fructus vehementer austerus est, acidus & adstringens nec minùs succus è contusis prælo expressus, cujus usus frequentissimus est in Anglia, Gallia, Germania, Aceti loco, *Agrestam* nonnulli vocant. Repositum per annum aut etiam plures asservant. Pisces eo coctos firmiores fieri & sapidiores existimant Galli & Germani, quod nobis etiam probatur, inquit J. Bauhinus. Succum hunc **Verjuice**, i.e. viridem succum appellant nostrates, à Gallis mutuato nomine. Cum flore cerevisiæ mixtus & impositus utilis est adversùs ignem sacrum, scabiem, inflammationes qualcunq;. *Vires.*

Oculis instillatus eorum inflammationes & lippitudines specifica proprietate sanare creditur.

Ad Scrophulas, ℞ Succum Pomorum agrestium calefactum, ulceribus diligenter eo lotis & purgatis lanam nigram oleo è pedibus bubalis priùs humectatam impone. *D. Hulse* e MS. nondum edito.

6. *Malus Indica pomo anguloso* Carambolas *dicta. Tamara-tonga seu Carambolas* H. M. *Carambolas* Park. *Carambolas Acostæ* J. B. *Mala Goensia fructu octangulari pomi vulgaris magnitudine* C. B. *erroneè, fructus enim quadrangularis est, aut pentagonus.*

Ad duodecim aut quatuordecim circiter pedum altitudinem excrescit. Caudex pedis mensuram in ambitu vix superat, multisq; ramis in orbem diffusis donatus est, cortice scabro & fusco obductus. Lignum albicans, medulla intus albicante & molli refertum.

Similiter *radix* albicans, nigricante cortice tecta. *Folia* ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, mollia, glabra, viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam: Odore sylvestri, sapore amaricante & adstringente. *Flores* racematim ipsis ramis inhærent, atq; è calyce rubicundo in quinq; lacinias secto prodeunt, quinq; tenuibus, oblongo-rotundis, purpureis foliis constantes, quinq; in medio albicantibus *staminulis*, flavescentibus *apicibus* dotatis præditi: sapor iis subacidus, odor nullus.

Fructus oblongi, umbilico exiguo, at eminente, in vertice præditi, quinque angulis crassioribus sulcati, qui tamen in medio eminentiores sunt, juxta utrumq; caput non tam evidentes, cortice tenui, undiq; carni arctissimè adhærente, glabro, nitente, primùm viridi, dein flavescente cincti, carne primum albicante, deinde eâdem flavescente, tenera, succulenta, saporísque primùm acerbi, dein acido dulcis & suavis intus referti. In pentagono ejus meditullio decem latitant *semina* oblonga, altera parte obtusa, altera acuta, rufa, glabra, membranaceis quibusdam atq; duris pelliculis, seu parietibus intergerinis, uti in malis, sejuncta, ità ut gemina in singulis latitent cellulis.

Garcias & Acosta fructum quadrangulum faciunt, in quatuor velut partes divisum, majusculi ovi gallinacei magnitudine.

In hortis & pomariis seritur: ter singulis annis floret & fructus exhibet maturos, Sobole aut seminibus sata à primo triennio ad annum quinquagesimum usq; frugifera est. *Locus.*

Succus è radicibus expressus & assumptus æstum febrilem compescit. E foliis contusis cum Oryzæ infuso cataplasma conficitur, quod tumores quoscunq; potenter emollit & resolvit: ex eisdem in Oryzæ infuso decoctis aut maceratis egregium fit decoctum vulnerarium. Succus è fructibus expressus pruritum, impetiginem, psoram, similésque affectus cutaneos sanat, si linteis parti affectæ subinde admoveatur; idem, si cum adusto Nucis Indicæ vino (quod vulgò *Araque* dicitur) propinetur, alvi cruciatus lenit, & diarrhœam sistit. Insuper è foliis his contusis & cum succo è Palmæ floribus expresso cataplasma paratur, quod inflammationibus quibuscunq; medetur. E fructibus exsiccatis, & cum foliis *Betelæ* contusis pulvis fit, qui cum Nucis Indicæ vino adusto propinatus dolores parturientium promovet, necnon fœtum mortuum & secundinas expellit. *Vires.*

Fructus maturi in deliciis comeduntur, immaturi verò sacchara vel muria & aceto condiuntur.

E fructibus immaturis succus exprimitur, qui in vestes incidens suo acore colores exedit; atq; adeo ad maculas qualcunq; è linteis delendas frequenter usurpatur: colores etiam ad lintea tingenda ex eo parantur: necnon cum fructibus immaturis Auri-fabri vasa argentea decoquere & depurare solent.

Duæ sunt species, quæ inter se vix distinguuntur, nisi quòd altera dulcissimi plane sit saporis. *Folia in hac arbore pinnata esse videntur, pluribus pinnarum conjugationibus mediæ costæ adnexis cum impari in extrema costa folio.*

7. *Malus Indica fructu pentagono,* Bilimbi *dicta. Bilimbi* H. M. *Billing-bing* Bontii.

H. M.

Arbuscula est humilis, octo aut decem circiter pedes alta, caudice tenui, ramis in orbem diffusis eleganter ornato, qui cortice atro-viridi, primùm hirsuto, & spinis tenuissimis subaspero, dein glabro obducti, atq; molli & albicante medulla intus referti sunt, Lignum tamen prædurum, albicans, insipidum, inodorum. *Radix* similiter albicans, rufo cortice tecta.

Folia pinnata; pinnæ seu foliola singularia oblongo-teretia, crassa, mollia, viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam, odore suavi, sapore subacido.

Flores non surculis foliosis, at ipsis ramis, necnon toti caudici inhærent numerosi, & quasi in fascias spithamam longas collecti, atq; è calyce rubicundo, in quinq; lacinias acuminatas secto prodeunt, quinq; tenuibus oblongo-teretibus, supernè colore purpureo, infernè pallidiore nitentibus reflexis foliis constantes, decem in medio rubicundis staminibus, albicantibus *apicibus*, ornatis mediam floris

floris cavitatem & albicantem umbilicum occupantibus, quorum quinq, elatiora extra florem prominent, quinq, verò breviora sunt: odor violaceus, sapor subacidus & gratus.

Fructus, qui etiam plures simul floribus succedunt, fructibus *Tomara-tonga* planè similes, oblongo-rotundi sunt, ovo gallinaceo magnitudine respondentes, quinq, angulis crassioribus sulcati, cortice & carne ut in illa, nisi quod hæc primùm viridis esse dicatur & uvarum carni haud absimilis, ille semper viridis sit. *Semina* in singulis cellulis latitant singula, interdum etiam gemina.

Locus. Arbor hæc sobole aut seminibus in hortis sata ubiq, in *Malabar* nascitur, per totum annum floret fructúsque fert, atq, à primo sationis anno ad quinquagesimum & ultra frugifera est.

Vires. Easdem vires & usus habet cum præcedente. Fructus autem quanvis maturi subacidi gratique sunt saporis, immaturi tamen acerbi, adeò ut stupor dentium ex acidorum esu contractus hisce fructibus comestis obfuscetur: quod & Bontius adnotavit: qui se ex ejus succo syrupum conficere solere scribit adversus hepatis intemperiem calidam, & sanguinis phlogosin.

Eo etiam utimur (inquit idem) cum Oryzæ non decorticatæ decocto, quod *Padii* vocamus, egregio juvamento in febribus ardentibus & continuis; tum siti sedandæ optimè confert, choleræ quoq, impetum sistit.

8. *Neli-pouli seu Bilimbi altera minor* H. M. *P.* 3. *T.* 47. *p.* 57.

H. M.

Duæ sunt hujus species (potiùs sexus) quarum altera quanquam floret, nullos tamen fructus fert, & peculiari nomine *Ala-pouli* dicitur.

Ad octo aut decem circiter pedum altitudinem excrescunt.

Caudex albicans, pedis mensuram in ambitu vix superat, multísque surculis foliosis, glabris, viridibus, in orbem diffusis donatus, cortice crasso, furvo, intúsque purpureo obductus.

Radix purpurea cinereo tegitur cortice, ac succum stillat lacteum; sapor acris, odor nullus.

Folia foliis *Bilimbi* planè similia, pinnata.

Similiter *flosculi* non surculis foliosis, non ipsi caudici, uti in *Bilimbi* cernitur, sed ramis lignosis racematim inhærent, exigui, uvarum flosculis haud absimiles, quatuor aut sex tenuibus, acuminatis, purpureis, atq, in stellæ modum expansis foliolis constantes, octo aut decem in medio albicantibus *fibris* prædití. Odor suavis, sapor subacidus.

Fructus qui floribus succedunt, ramis lignosis quoq, racematim inhærent, plano-rotundi, Ceraso nigro majori magnitudine respondentes, sex octóve angulis sulcati, glabri, subvirides, nitentes ac pellucidi, umbilico concavo exiguo in vertice ornati, necnon carne succulenta (Prunorum carni haud absimili) subacidi gratíque saporis intus referti, ac pellicula tenui, undiq, carni arctè adhærente, cincti. Intra carnem ossiculum continetur, quod nucleum includit callosum, oblongum, è sex, octóve seminibus, tenuis cuticulæ ope inter se junctis constantem, quæ detracta hac pellicula conspiciuntur, oblonga, supernè rotunda, infernè plana. Hi autem fructus subacidi & grati in deliciis habentur, & in edulis usurpantur, necnon saccharo aut aceto & muriâ condiuntur, vel in furno exsiccati ad varios usus servantur.

Locus. Crescit ubiq, in Malabar & Canaria, sobole aut seminibus in hortis sata: per totum annum floret, fructúsque fert, atq, à primo sationis anno ad quinquagesimum usq, frugifera est.

Vires. Radix hujus arboris cum semine Sinapis & cumini contusa atq, exhibita vomitum ciet, alvúmque movet: at verò cum fructu *Tamara-tonga* si usurpetur, nimium alvi fluxum compescit & dyspnœam sanat. E foliis cum aqua communi decoctum conficitur, quod sudores movit, ac variolas expellit. Ex eisdem etiam cum Croco Malabarico (quam *Manja-Cova* indigenæ vocant) in aqua decoctis balneum fit, quod quibuscunq, membrorum doloribus potenter medetur. Ipsi autem fructus summopere refrigerant, atque ideo ad sitim ingentem in febri continua compescendam perquam utiles sunt.

Malus Indica *Acostæ*, Ber *Garziæ*, quam C. Bauhinus Malum Maluccensem nonnihil spinosam vocat, ad Pruniferum potiùs genus pertinere videtur. Fructus enim ejus Zizyphis similes esse aiunt.

Mala Guianensia *C. B.* Pinas, quæ totius mundi poma superant, nec ullibi meliora quàm in Guiana. *Part.* 8. *Ind. Occident.* Qu. annon fructum Ananas intelligant.

Mala Americana Pyri specie *C. B.* ad Prunorum potiùs genus pertinet, & Prunus Americana pyriformis nostrâ sententiâ rectiùs dicitur.

CAP. II.

A. I. *De Pyro Angl.* The Pear-tree.

PYrus à πῦρ, id est, *ignis* dicitur, quod fructus ejus flammæ instar è lato in oblongum fastigietur, υ in ι transit ut à φύω est fio. Verùm quomodo scribendum sit Pyrúsne cum y, àn Pirus cum i, inter eruditos non convenit. Optima Plinii exemplaria ubique *Pirum* habent cum i. Alii Pirum à Græco Ἄπιον deducunt, truncato capite, ut in multis aliis, & inserto R. quomodo à κορίαννον est coriandrum, à φλάγω flagro, à πύθω putreo. Sed unde Ἄπιον an ab Apia regione, id est, Peloponneso, an hæc ab Ἄπιον, quod verisimilius videtur.

Ut Mali ità & Pyri unam duntaxat speciem agnosco ob rationes in capite de Malo dictas.

Est autem Pyrus sativa, (describente J. Bauhino) crasso eóque recto & simplici *caudice*. Altiùs quàm Malus assurgit, sed minùs fit patula, ramis, iisque plurimis, surrectis potiùs quàm laterorsum extensis, cortice quàm Mali scabriore est, materie firma satísque tractabili, præsertim ad typos & sculpturas

sculpturas apta, item ad tornum & alia, ex pallida rufescente, quæ siccata magis etiam rutila fit. *Folia* circinata ferè, vel ex circinato oblonga, marginibus æqualibus seu minimè incisis aut crenatis, eorum figura pro specierum diversitate variante, longiusculo pediculo hærentia, supernè lævia, splendentia, infernè asperiuscula, albicantia, alternatim posita. *Flores* ferè quales Malo, pentaphylli, albicantes, *apices* purpurei. *Fructus*, hoc est, Pyra pæne omnia, turbinata, circa pythmena crassiora, & velut in Pyramidem fastigiata, in qua tamen figura multùm variant, [imò non omnes eam observant] carne quàm Malorum densiore, satis succosa, sed plerunque acerosa, præsertim circa media, ubi semina foris nigra, intus alba, qualia Mali, cellulis coriaceis distincta continentur; pediculo ferè quàm Pomorum longiori. Colore multùm variant, quemadmodum & sapore: In genere non tam vividus his color quàm Malo; neque cute tam lævi contecta, sed aliàs virenti, aliàs araneosa, aliàs subflava, rariùs rufescente, utplurimum obsoleta, & leviter scabra. Sapor vel dulcis, vel acidus, vel austerus, vel acerbus. Arbor caret spinis. Radicem habet profundè actam (ut scribit Theophrastus.)

Pyrus in senectute fœcundior, autore Theophr. & experientia teste. Παρ(α)βλαστὴ dicta est, h. e. è radice emittens pullum: huic enim longè etiam subter terram productis radicibus stolones enascuntur. Salsis offendi aiunt.

Pulpa in hoc aliisque fructibus esculentis quibus data est, non tantùm ut Animalibus in cibum cedat à natura concessa est; sed etiam ad seminum præsidium: quæ etsi coriaceo amictu donata sint, meliùs tamen & feliciùs intra pulpam, vel putridam etiam, totâ conservantur hyeme quàm exempta.

Pyra pleraq; calculosa sunt, ideóque à nonnullis calculo in humano corpore generando idonea putantur & ob id in cibis damnanda.

Pyrorum non minùs quàm Pomorum genera, seu differentiæ numerosissimæ sunt, aut veriùs novis quotannis productis & æternùm producendis infinitæ: nec tamen omnes quæ etiam nunc extant varietates enumerare cuiquam facile nè dicam possibile fuerit, cùm unusquisq; ferè pagus quædam genera peculiaria habeat. Sunt quædam fateor in unaquâque regione aliis celebriora & passim cognita, in Gallia scilicet, Hispania, Germania, Italia, Anglia, quæ recensuere Curtius, Dalechampius, Ruellius, Matthiolus, Cæsalpinus, Aug. Gallus, Cordus, J. Bauhinus, Parkinsonus, Hortulani Gallici auctor, aliique, ad quos Lectorem qui ea scire desiderat remitto. Duo tamen genera insigniora non apud Anglos duntaxat, sed & Gallos, & Italos & Germanos dudum celebria, nec minore in pretio & honore hodie etiam habita, indicta præterire nequeo: Ea sunt,

1. *Bergomatia*, à Bergamo Italiæ urbe denominata, succo saporéque egregia, rotundiore formâ, colore herbaceo, qui nec dotem referat. Autumno appetente maturescunt, verùm non diu durant, nisi paulo ante plenam maturitatem colligantur, & commodè reponantur, sive cocta sive cruda edantur utriq; esui jucundissima sunt, inquit Curtius. Verùm inutilem operam navant qui ea coquunt, siquidem crudorum succus omnium non dico pyrorum, sed fructuum in Anglia nascentium, palato nostro sapidissimus est, & ut ita dicam, ditissimus.

2. *Boni Christiani* dicti. Serotina hæc, uti in Autumnum durent, amplissima, cucurbitæ figura, herbaceo colore, subnigro, succo dulcissimo, ut etiam cùm senuerint crudæ per orbiculos in latum tenuiter dissecta, additâ aquâ rosaceâ & saccharo edantur. Per summos enim calores refrigerare perhibentur, ut ægris etiam contra ardores præbeantur. *Curt.*

Pyrus loca temperata amat; in calidioribus, ut Ægypto, referente Theophrasto, pauca oritur. *Locus.* Læto solo gaudet, nec tamen glareosum aspernatur, ubi Mali non proficiunt. Nihil frequentius Germaniæ, Galliæ, sed præsertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ, Angliæ.

Pyrus, ut rectè Tragus, ante Malum plerunq; cum ceraso florem edit, Aprili mense aut tempestate frigidiore etiam Maii initio. Æstate & Autumno fructus maturescit.

Pyrorum vires ex saporum generibus metiendæ sunt, Dulcia emolliunt potiùs quàm astringunt, acida & acerba adstringunt.

Pyra esu stomacho grata sunt, & sitim extinguunt, etiam cruda, utiliora, autore Matthiolo, si postrema in pastu comedantur. Unanimi tamen consensu medicorum cocta crudis præstant. *Decocta miré salubria sunt & grata.* Plin. Crudis semper cocta utiliora & ad corporis nutritionem meliora. *Matth.* *Vires.*

Cruda gravant stomachum, relevant pyra cocta gravatum. Schol. Salern.

Nos pyra cruda bene matura, boni succi & melioris notæ, non insalubria putamus: ejusmodi enim multoties copiosè ad satietatem usque ingessimus, nec tamen unquam vel levissimum indè nocumentum aut incommodum sensimus Non tamen receptæ sententiæ adversamur, nec cocta crudis salubriora esse negamus. Ad coquendum tamen aptiora sunt nonnihil acerba & austera; & à coctione sapidiora & palato gratiora evadunt, quàm dulcia & mitiora: Arida & resiccata pyra ventris fluxus sedant, & sanguinis quoque fluores sistunt. Cum Fungis cocta eorum malignitatem corrigere dicuntur.

E Pyris non secus ac Pomis fit vini quoddam genus Apiites Veteribus dictum, Latinis Pyraceum, nostratibus **Perry**. Dulce admodum est, & palato mirè blanditur, verùm apud vulgus nostrum malè audit quòd assiduè eo utentes pro potu ordinario scabiosos efficere solere credatur; quod an verum sit necne nobis incompertum. Non diu durat, sed prima æstate acescit.

A. 2. *De Pyrastro seu Pyro sylvestri.* **Wild Pear-Tree.**

Pyrus sylvestris (describente J. Bauhino) minùs procera ferè est arbor quàm sativa: verùm surculosa admodum, & ramorum extremis spinosis, caudice rimoso, & hiulco cortice, materie rutila & quàm sativa duriore, ideóque discos & tabellas ex eo conficiunt. Primùm emergunt *flores* instar umbellæ, ex eodem surculo seu nodulo multi, lanuginosis pediculis insidentes, pentapetali, petalis albis, rotundis, cochlearis modo concavis, inter quorum singula intercedit subjecti hirsuti umbilici

bilici radius, in viridi canescens: *apices* in medio multi, purpurei. *Folia* florente arbore subtus & in ambitu cana lanugine obsita, foliorum Cotonei instar, supernè virentia, splendida, aliàs utrinq, glabra, lucida, subrotunda, crassiuscula. *Fructus* non uniformes, sed alias rotundi & modicè compressi, aliàs ex rotundo leviter turbinati & longiusculi, austeri & acerbi valde, nec edules donec fracescant, quod fere fit Octobri, semen intus continentia Pomorum seminibus simillimum. Extima alioqui facie Pyri speciem facilè repræsentat. A radice numerosos emittit stolones, valdè spinosos, cortice rubicundo vestitos: Copia & rigiditate spinarum facilè discernuntur à stolonibus Malorum sylvestrium.

An Pyrus sylvestris cultu mutari possit in mitem seu hortensem quæstio est. Theophrastus disertis verbis id negat. Scaliger affirmat Pyrum feris translatam locis adhibito cultu deponere agrestem illum habitum simul cum aculeis quos adulta tulisset, simúlque & laxatur illa densitas quæ videtur in ejus popularibus, unde transportata fuit ad naturam meliorem. Quod an verum sit nécne vix ipsum Scaligerum expertum credo.

Locus. Pyrorum sylvestrium non minùs quàm sativarum plurimæ sunt differentiæ: passim occurrunt in sylvis & sepibus, locis præsertim montosis: loca calidiora refugiunt, unde in Ægypto nullum prorsus sylvestris Pyri genus; mitis etiam rara.

Tempus. Florent simul cum sativis, sed fructus tardiùs perficiunt, viz. non ante Octobrem mensem.

Vires. Pyrum sylvestre [Ἀχράς] siccat & astringit valida; longeque efficaciùs quàm sativum: conciditur (inquit Plinius) suspensúmq, siccatur ad sistendum alvum, quod & decoctum ejus potum præstat. Decoquuntur & folia cum Pomo ad eosdem usus.

Veteres & Recentiorum nonnulli Pyrastri fructum adversùs Fungorum venenum commendant, vel simul cum Fungis coctum, vel à Fungis comesis confestim sumptum. His refragatur J. Bauhinus, & eruditis considerandum proponit an tutus sit usus Pyrorum sylvestrium cum Fungis; cùm Pyra validè adstringant vomitumq, & alvi fluxum compescunt adeóque impediunt, nè Fungi per vomitum rejiciantur aut per alvum promptè descendant. Fungi autem, cujuscunq, tandem generis sunt, quò citiùs à natura dejiciuntur & extra corpus pelluntur eò salubriùs, cùm ventriculum gravent, aut lancinent vexéntve. Reliqua apud ipsum vide.

Pyra Anglica celebriora.

1. *Muris applicanda, aut ad pumilionum modum & staturam coercenda.*

1. Bon-Christien Summer & Winter de quibus superiùs diximus. 2. The *Bury de Roy*, or Butter-pear. 3. The green Burp. 4. The Violet. 5. The Dove. 6. The great Musk. 7. Amadot. 8. Rouselet. 9. Messier Jean. 10. Great Soveraign. 11. Blood-pear. 12. Windsor-pear. 13. Greenfield-pear. 14. Dionier. 15. Great Bergamot. 16. Virgalous. 17. Rosſea. 18. Red Catherine. 19. Double-flowered-pear. Pyrus flore pleno.

2. *Pyra mensalia seu esculenta, in viridariis serenda, & ut adolescant sinenda.*

1. The Hill-pear. 2. The Primating. 3. The white and red Geneting. 4. Green Chissel. 5. Soveraign. 6. Orange. 7. Katharine. 8. Anthony. 9. Sugar. 10. Lions-pear. 11. Pimp. 12. Berry. 13. Popering. 14. Dead-mans. 15. Scarlet. 16. Royal. 17. Nonsuch. 18. Kings-pear. 19. Ladies-buttock. 20. Muscate. 21. Oak. 22. Ice-pear. 23. Gascoigne. 24. Bergamot. 25. Winter Popering. 26. Little Dagobert. 27. Great Kair-ville. 28. Long Bergamot. 29. Slipper-pear. 30. Lewis.

3. *Pyra coctilia, aut vino Apiiti seu Pyraceo conficiendo idonea in agris serenda.*

In clibano coquendo, 1. The Norwich-pear. 2. The black Worcester. 3. The Quince-pear. 4. The Bishops pear. 5. The Arundel. 6. The Bell-pear. 7. The painted pear. 8. Wardens of several sorts.

Pro Apiite seu Pyraceo. 1. The red and white Horse-pear. 2. The Choak-pear. 3. The pear. Bosberry and Bareland pear. 4. The Turgovian pear.

Catalogos hosce ad me transmisit eruditissimus & amicissimus Vir, de hoc Opere déque ejus Auctore optimè meritus D. *Tancredus Robinson*.

CAP. III.

De Malo Cydonia seu Cotonea. The Quince-Tree.

ARbor hæc *Cydonia* à Cydone Cretæ oppido, etiamnum habitata, à quibusdam dicta putatur. Plinius lib. 15. c. 11. *Cydonia mala Græcis ex Creta insula advecta* scribit. Et Serenus,

Aut quæ poma Cydon Cretæis misit ab oris.

Hoc Etymon improbat Goropius, cujus rationes vide apud J. Bauhinum *Hist. plant.* lib. 1. cap. 3.

Cotoneum

Cotoneum malum primus Cato, dein Plinius nominavit: quia (ut putat Lonicerus) lanugine [quæ ut ille ait Coton Græcis est] tecta sint: quod etymon Casp. Hofmannus etiam adfert. Verùm apud nullum hactenus probatum autorem legimus, Coton vel cotonem aut cotona esse lanuginem, sed barbarismo ex voces deberi, ex Gallico & Italico mutuatæ, videntur, quibus *Coton* Gossipium est, quod nec ipsum quidem quis propriè lanam dixerit. *J. B.*

Hujus arboris fructus Aurea Hesperidum Mala tantopere Veteribus decantata fuisse multis probat Goropius, & post eum J. Bodæus à Stapel, quorum argumenta apud ipsos vide.

Malus Cotonea pusilla arbor est, ligno contorto, intus pallente & albicante, firmo satis & æquabili, cortice obtecto mediocri, non rimoso, nec valde scabro, inferna parte subfusco, supernè subcinereo, læviore atq; glabro. *Folia* gerit Malo vulgari æqualia, nullâ in ambitu crenâ incisurâve dissecta, prona parte cana lanugine ubertim obsita, supinâ verò viridantia & lævia ferè, rariùs [& nonnisi tenellis foliis] lanuginosa, quæ lanugo facilè affrictu digiti deraditur. *Flores* non multi simul ut in Malis, sed in surculis singulares, Rosis sylvestribus persimiles, quinq; foliis subrotundis ac semunciâ latioribus, carneo colore præditis constantes; in quorum medio *stamina* multa purpurascentia, *apicibus* luteolis: flori autem toti subsunt quinq; folia, ex viridi canescentia, villosa, quæ postmodum *fructûs πυθμένα* foliatum efficiunt. Sub illis lanuginosum quid extuberat, futuri fructûs rudimentum, quod cadentibus florum foliolis incrementum capessit, donec fructus perficiatur magnitudine Mali, figurâ varius, turbinatus, & torulis eminentibus tuberosus, parvus, magnus, mediocris, densâ lanugine rasili obductus, pulpa melina, odora, adstringente & subacida. *Semina* in ipso Pomi centro, quinq; cellulis distincto continentur, cortice spadiceo, medullâ albâ, Pyri seminibus non multùm dissimilia, viscido quodam lentore lubrica, quem in aquam dejecta deponunt, & ipsam mucilaginosam reddunt. *Radix* copiosa, fusco cortice vestita, aliàs recta, aliàs obliquè acta, è cujus summo multi stolones virgati sese exerunt.

Seritur avulsione, insitione, viviradice, ramulis & taleis. Ipse verò fructus ex arbore pendens incurvatos trahit ramos, prohibétque crescere parentem, ut Plinius: habétq; hæc arbor omnium Malorum infima omnium Malorum maxima, ut annotat Goropius.

Cydoniorum hortensium duo genera describit Jo. Bauhinus.

1. *Cydonia minora, Mala cotonea minora* C. B.

Minora (inquit), quæ omnium vulgatissima, pugnum vix æquant, nam quatuor uncias rarò superant, circa pediculum turbinata, juxta pythmena latiora & quodammodo sessilia, angulis torosis inæqualia, & veluti per longitudinem sulcata, colore primùm quidem virente, sed mox maturata, saturè aureolo, copiosâ lanugine obducta, odore grato quidem, sed vehementi, & qui quorundam capita ità percellit ut ipsis dolorem moveat, præsertim si conclavi aut museo inclusa habeantur. Caro flava, firma, atq; quovis Pyro compactior.

2. *Cydonia majora, Mala cotonea majora* C. B.

Hæc ut prædicta magnitudine superant, ità & figurâ variant ab iis & inter se quoq;. Omnia verò circa pythmena videntur angustiora, circa pediculum verò aliàs acuta, alias sessilia, imò & utrinq; sessilia vidimus. Cortice hæc longè læviore tecta, exiguo aut ferè nullo cotone obducta; dilutior etiam eorum color sive flavum spectes, sive ex flavo viridantem. Caro minùs firma quàm minorum, nec tam vehementem ut illa de se odorem spirant. Hæc Struthea putamus Veterum, illa verò Cydonia simpliciter dicta, & *ἀληθινὰ* Dioscoridis, si modò nobis sint ea ipsa genera Cydoniorum quæ Veteribus descripta sunt.

His addit tertium genus quod miscellaneum vocat; C. Bauhinus Mala cotonea media, quæ proveniunt è Cotoneis quæ Strutheis, vel è contra, insita fuere. Parkinsonus quinq; recenset Mali Cydoniæ genera.

1. Malum Cotoneam vulgarem seu Anglicam.

2. Malum Cydoniam Lusitanicam, quæ duplex habetur, 1. Fructu Maliformi, magno & flavo, qui plerunq; rimas agit, gustu adeò jucundo, ut crudus mandi possit instar Pomi vulgaris; vulgari cotoneo quovis modo coctus multò delicatior. 2. Pyriformi fructu, præcedenti simili, qui tamen non ut ille crudus esui aptus est, sed coqui requirit; nostrate tamen mitior est, & pauciori Saccharo opus habet ut palato arrideat.

3. M. Cydoniam Barbaricam, **The Barbery Quince**, Bonitate & saporis suavitate præcedentis æmulo fructu, verùm minore & non rimoso.

4. M. Cydoniam Lugdunensem; fructu est mediocri, Cydonio Anglico simili, nec ità flavo ut Lusitanicum.

5. M. Cydoniam Brunswicensem; pomo pæne rotundo, nec Malo, nec Pyro simili.

Præter hæc & alia proculdubio habentur alibi, & haberi adhuc possunt Cydoniarum genera: nam harum etiam non pauciores fructuum respectu à satione varietates quàm Pyrorum & Pomorum obtineri posse minimè dubitamus. Siquis sua interesse putaret ut id tentaret.

Cydonia autem in Anglia, Gallia, Italia, Germania, &c. in hortis & viridariis passim coluntur. *Locus.* Amant in genere loca frigidiuscula, tam plana, quàm declivia, humidiora tamen potiùs quàm sicca: Nos enim in Anglia ad fluviorum & stagnorum ripas & secundùm rivulos & aquarum decursus eas plerunq; plantamus.

Florent unà cum Pyris circa finem Aprilis, seriùs citiúsve pro tempestate & loco in quo nascuntur. *Tempus.* Poma maturescunt Septembri & Octobri mensibus. Barbarica & Lusitanica menstruo spatio Anglica antevertunt.

Hortulani nostri in Anglia nunc dierum Pyros Cotoneis inserunt, ut & plantæ & fructus firmiores, durabilioréque evadant, horum etiam sapores emendentur. Prunus Armeniaca, Malus Cydoniæ insitæ

insitæ vel non comprehendent, vel saltem ad frugem non pervenient: oportet enim ut arbores cognatæ sint, quæ in se mutuò insitæ proficiant, cujusmodi sunt Cydonia & Pyrus, item Oxyacantha & Pyrus, Prunus & Armeniaca, Persicáve: Prunus & Cydonia minime.

Vires. Mala Cydonia stomacho commoda sunt; ob adstringentem facultatem, quâ insigni pollent, utilia sunt cœliacis, dysentericis, cholericis, sanguinem exscreantibus, & in genere fluxu quocunque laborantibus. Plinius non idem posse decocta scribit quoniam amittant constringentem illam vim succi. Nos cum Jo. Bauhino [coct]ione remitti adstrictionem illam concedimus, amitti nequaquam.

N. Ante cibum sumpta alvum constipare creduntur, è contra à pastu laxare.

Si deglutitio lædatur ab exsiccatione in febribus internè, mucilago semin. Cydon. cum aqua spermat. ranarum extracta est egregia. Etmuller. in cap. de deglutitione læsa communicavit *D. Hulse.*

Celtiberi Veratri succum, quo sagittis illitis feras immedicabili vulnere conficiunt, si ubi Cydonia mala fuerint, reponatur, elanguescere & vim suam maleficam exuere usu deprehenderunt. Addit Curtius præstanti suo odore lethalium venenorum vires retundere, & eorum vehementiam hebetare, sicut venenum vendentes rem ità se habere deprehenderunt. Cydonia quamvis alvum astringunt, tamen urinam cient; proinde in ardore urinæ cum ulcere vel sine eo ab eis cavendum.

Ex Cydoniis tusis & expressis fit vinum, sed quo perduret quindecim sextariis succi unus * mellis adjungitur, alioqui in acorem degenerat. Adstringit, stomacho commodum est, dysentericis prodest, hepaticis, nephriticis, & in urinæ difficultate.

* *Recentiores saccharum loco mellis adjiciunt.*

Miva Cydoniorum nihil aliud est quàm decorticatorum Cydoniorum, & ex aqua & melle vel saccharo, addita etiam parte vini ad suavitatem decocta caro atque condita. Vel ex succo fit Cydoniorum cum vino cocto, addito melle optimo & despumato.

Cydoniatum seu Marmelata cydoniorum in usu est frequentissimo in bellariis ad secundas mensas instruendas. Sic autem paratur, Segmenta à seminibus & fungosis eorundem conceptaculis repurgata atq; decorticata, diutiùs in aqua elixa, addita sacchari q. s. donec tabescant, deinde exempta, vel in mortario ligneo tundas, vel cochleari in vase idoneo premas & comminuas, donec in pastam seu pulpam mollem æquabilem redigantur: Comminutis liquorem iterum affundas, deinde simul denuo coquas donec debitam consistentiam acquirat, tandémq; in scutulas, fictilia vitreata, aut etiam vitrea vasa effundas, & ad usum reserves.

Si Marmelatam rubram desideras Cydoniorum segmenta in vase occluso seu operculato, & diutius coquenda sunt: Operculum enim igneas particulas quæ ruborem conferunt detinet nè avolent aut evaporent. Si Cydoniatum album velis in vase aperto res peragenda, nec tandiu coquenda segmenta.

Ante cibum nucis magnitudine sumptum alvum cohibet, post cibum vero solvit. Ventriculo apprimè conducunt.

Multi medici condita Cydonia mala gravidis commendant, statuentes non modo fœtum corroborari, sed quoq; usu venire, si sæpe iis victitent gravidæ, ut scitissimi in lucem edantur liberi venusta facie vultúq; ingenuo. S. *Paullus Quadrip. Botan. Class.* 2. *p.* 83.

Sunt & alii modi varii Cydonia præparandi vel ad cibum, vel ad medicinam, quorum descriptiones omitto, in Pharmacopœis requirenda, aut etiam apud rei coquinariæ scriptores. Consule si placet J. Bauhini Hist. plant. lib. 1. cap. 3.

Paravi non semel mel acidulum, syrupum, vel potiùs mivam Cydoniorum ex solo succo ad syrupi consistentiam blando igne decocto, cujus effectum laudabilem & sæpe valdè differentem miratus sum sæpenumero. Hujus si cochl. β. infantibus, vel plus adultioribus exhibeatur, pituitam glutinosam incidit, & nunc tussi ex pulmonibus educit, nunc vomitu è ventriculo tenuíque intestino, nunc dejectione ab iisdem partibus expellit, quódque maximi faciendum, robur simul affert ægris, adeò ut hoc uno remedio plures restituerim ægros à plerisque medicamentis abhorrentes. Pituitæ autem inprimis conducit tum evacuandæ tum corrigendæ. Sylv. de le Boe Method. Medend. lib. 2. cap. 10. *D. Hulse.*

Est & seminibus sua præstantia. Ea siquidem cum aqua rosacea madefacta ac mollita lento crassóque humore ambustis igni, & linguæ gulæque ardori illita medentur; ad dolorem hæmorrhoidum (in clyster.) ad scissuras mammarum.

Cæterum Marmelata seu Marmelada ab Hispanico *Marmellos*, quo nomine Mala Cydonia appellant, deducitur.

Cùm medici (inquit J. Bauhinus) Cydoniorum succum atque etiam substantiam stomacho familiarissimam adverterent, qui ferè purgantibus lædi solet, medicinas purgatrices ei adjecerunt, & Diacydonium laxativum dictum vel purgans confecerunt, cujus confectionem & usus vide apud Practicos, & etiam J. Bauhinum loco prædicto.

Diacydonii purgantis lucidi & non lucidi, quod in secretis habere dicit secretorum suorum buccinatores, vide apud eundem *J. B.*

Malus Cotonea sylvestris J. B. C. B.

Sativa per omnia similis existit, à qua ramis distat minoribus tantùm, caudice surgens rectiore, juxta terram minùs fruticoso, sed singulari frequentiùs. Eadem numerosioribus scatet floribus & largiùs fructificat. Fructus serò perficit, qui etiam sativæ fructibus multò sunt minores.

Locus. Nascuntur in Danubii petrosis ripis & collibus plurimúmque supra Ratisponam & Keylhemium oppidum usque ad Petræas fauces, per quas Danubius labitur, frequenter inter petras, & vinearum sepibus, autore Cordo.

CAP.

Cap. IV.

Pomifera Indica Maliformis Guayava *dicta.*

1. *Guayava* Park. Ger. *Guaiabo pomifera Indica* C. B. *Guayava Indica fructu Mali facie* J. B. *Pela* H. M. *P.* 3. *T.* 34. *p.* 31. The Goava-Tree.

Arbor est justæ magnitudinis, 20 circiter pedes alta, *caudice* recto, præduro, sesquipedali crassitudine, multísque ramis donato, [in Mali figuram excrescens *Marcgrav.*] qui cortice glabro, rubro-virente, saporísque austeri obducti sunt, novellis tamen omnino virentibus. *In arbuscula ex insula Barbados in Angliam delata & à nobis visa, virgæ rubescebant Corni fœminæ virgarum instar.*

Radix rufo cortice tecta fibris suis latè per terram diffunditur.

Folia decussatim brevibus crassísque pediculis ramis, surculísque cohærent, crassa, oblonga, acuminata & nonnihil crispa, [nervo & venis parallelis lunaribus obliquè discurrentibus & subtus valdè conspicuis, supernè profundis, unde quasi rugosa apparent folia *Marcgrav.*] infernè scabra seu aspera, supernè nequaquam, color ex atro virescens: [Marcgravio pallidè viridis & splendens quodammodo, infernè non splendens; longitudo duorum vel trium, Clusio quatuor, digitorum, latitudo digiti aut sesquidigiti aut duorum digitorum.]

In exortu binorum foliorum alius pediculus brevior nascitur, qui *florem* fert magnitudine floris Cotonei, quinque petalis albis, oblongo-rotundis constantem, ac in medio multa *staminula* villosa, alba habentem, figurâ cristæ Pavoninæ, *apicibus* flavescentibus ornata.

Fructus nostratibus pyris haud absimiles, [magnitudine & figurâ Pomi nostratis *Marcgrav.*] in vertice umbilico præditi lacunoso, ac tenui & è viridi albicante cortice cincti. Pulpa pallidè sanguinei est coloris, (aliis albicantis) dulcísque ac grati saporis & odoris etiam per maturitatem; intra quam numerosa, subrotunda ac prædura observantur grana.

Fructus pro diversitate temporis triplici sapore participat. Maturescens enim antequam mollescat ac flavescat austerus ac astringens est, túncque coctus ventriculo prodest. Mox paulò maturior mediæ naturæ & optimus evadit: meliùs tamen sanitati consulit qui eum sive coctum, sive saccharo conditam, quam qui crudum mensis infert: accedit quòd odoris & saporis sit gratioris & palato magis adblandientis. Ubi verò flavedine & mollitie integram maturitatem acquisiverit, odore & sapore est instar fructûs Rubi Idæi, alvum movens, nec ità salubris paulò largiùs assumptus, quia facilè corrumpitur & vermes producit.

In multis Americæ provinciis necnon in India Orientali oritur. Seminibus sata tertio anno fructus fert, manétque frugifera ultra 30 annos. *Locus.*

Radix hujus arboris quinque aut sex ulnarum longitudinem sæpe superat, extus rufi, intus albicantis coloris, substantiæ succulentæ ac subdulcis. Hæc cum cortice astringente in aqua cocta ac pota mirificè medetur dysenteriæ, quando indicatio est astringendi & roborandi. Folia sunt acida & adstringentia, odorata, balneísque dicata. Montibus & sylvis non innascitur sed planitiem & campos amat.

Addit Fr. Hernandez folia in lotionibus scabiem curare: corticis decoctum tumentibus cruribus opem ferre, & fistulosis ulceribus mederi, surditati quoque conferre, & dolores ventris tollere. E foliis etiam fit syrupus utilissimus adversùs fluxum alvi. *Vires.*

Duas species describit Hernandez. Alteri fructus sunt longè majores, neq; tam malè olentes ac delicatiores: alteri minores, cimices quodammodo redolentes.

Hortus etiam Malabaricus duas exhibet species, quæ à se invicem vix aliter differunt quam,

1. Foliorum & fructuum magnitudine.
2. Quod altera fructu sit rotundiore & Malis simili.
3. Quòd fructus intus carne punicea, acidiuscula præditi sint in una specie, in altera albicante.

Quæ fructu est majore ejúsque pulpa albicante, *Pela* simpliciter dicta *H. M.* Pisoni *Araça guaça* dicitur. Quæ fructu minore carne sanguinea *Malacka-Pela* H. M. Pisoni est *Guayava.*

2. *Pelou sive Guayabo sylvestre* H. M. *P.* 3. *Tab.* 36. *p.* 35.

H. M.

Arbor est mediocris magnitudinis decem aut duodecim pedes alta, caudice mediocriter crasso, multísque ramis in orbem diffusis donato, cortice crasso, lignoso, scabro, furvo ac intus rubro obducto. Lignum albicans, densum, ponderosum, insipidum.

Radix itidem albicans, cortice fusco, intus rubro tecta.

Folia oblongo-rotunda, crassa, mollia, lanuginosa, in ambitu crenata, crassis, brevibus, albicantibus petiolis ramorum extremis proveniunt rubicunda, quæ tamen postea supernè atro viridia, infernè subviridia evadunt, longitudine tres, latitudine duos palmos facilè superantia, insipida, inodora.

Flores brevi pediculo extremis surculis multi simul juncti insident, atq; è calyce viridi quadripartito prodeunt, quatuor crassis oblongo-teretibus, flaccidis, viridi-striatis petalis constantes, numerosis staminulis albicantibus, flavescentibus dotatis *apicibus*, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit oblongus albicans. Odor gravis ac fœtidus, sapor amarus.

Fructus Pyris haud absimiles, ac viridi, glabro, nitente ac duriore cortice cincti, intúsque carne densa & albicante referti: intra quam oblongo-rotunda, glabra, rufa, densa, sapore Castaneas æmulantia locantur *semina*: fructus verò immaturi valdè duri sunt, fœtidi, saporísq; ingrati; & quan-

quam

quam maturiores saporis subdulcis evadunt, non tamen ob venenatam, quæ prædita sunt, qualitatem comeduntur.

Locus. Crescit arbor hæc ubique in *Malabar*, inprimis circa *Cochin* & *Porka*: mensibus Maio & Junio floret, & antiquis decidentibus novis frondescit foliis; fructus verò sequentibus fert Octobri & Novembri, diúq; frugifera manet.

Cortice Apri delectantur, quem in finem venatoribus in usu est.

3. *Araca-miri* Pison. Marcgrav.

Pison.

Frutex est ligno, foliis & floribus ut Guayaba. Locis gaudet apricis; raróque in sylvis aut umbrosis nemoribus conspicitur. [Marcgravius sylvas in Brasilia hisce fruticibus plenas esse ait.]

Flores habet albicantes, pentapetalos, cum multis staminibus longis. Floret bis quotannis; bis quoq; fert fructum, mense nimirum Martio & rursus Septembri. Pruna coronis Mespilorum instar, ornata, innumerísque acinis turgentia profert, quæ ubi maturuerint flavent, musteámque habent in se dulcedinem, atque Fraga quodammodo referunt sapore. Cruda potiùs quàm cocta appetuntur, suavissimíque odoris existunt & saporis. Oportet autem ut tempestivè decerpantur; nam propter intensissimum Solis ardorem non minor injuria fit, si paulò tardiùs quàm si citiùs avellantur.

Vires. Conditus qui ex hoc fructu fiunt, jucundè refrigerant, astringunt & corroborant, locóque carnis Cydoniorum, conservæ rosarum, &c. exhibentur.

Ex foliis & gemmis optima balnea componuntur, tam contra internos quàm externos corporis affectus: sunt enim adstringentia, sed præcipuè radix, quæ & dysenteriæ medetur; atq; hoc peculiare habet, quòd sit diuretica, partiúmq; subtilium.

CAP. V.

De Sorbo.

SOrbus Latinis à Sorbendo nonnullis dicta putatur, quòd caro matura sorbetur. Et sanè fracidorum illa pulpa vix commodiùs quàm sorbendo assumitur, nè simul cutim & siquid intus seminum aut calculosi deglutias *J. B.* Græcis Ὂα & ὂα dicitur. Meritò à J. Bauhino proximè post Pyrum collocatur ob fructuum similitudinem in facie externa.

Sorbus fructu acerbo cum Mespilo convenit; foliis pinnatis, Fraxineorum æmulis, & floribus eósq; sequentibus fructibus umbellatim congestis ab eadem rectè distinguitur, à C. Bauhino, quem nos sequuti duas tantum Sorbi species facimus, nimirum Sativam, & Aucupariam, seu Fraxinum bubulam dictam.

1. *Sorbus* J. B. Ger. *sativa* C. B. *legitima* Park. The true Service-Tree, or Sorb.

J. B.

Procera est arbor & ramosa, cortice rugoso, vel (ut ait Matthiolus) scabriusculo, colore ex flavo albicante, *radice* rara, crassâ, solida atque descendente, materie rubente, solidissima atq; compacta. *Folia* pinnata pediculo unciali, septenâ aut novenâ foliorum uncialium, angustorum, in ambitu serratorum, costa per longitudinem decurrente, hirsutorum, supina parte virescentium, pronâ canescentium conjugatione, imparíque uno aliis consimili alam claudente, omnibus ad costam incanam villosámq; alligatis constantia, facie quodammodo Rhois, sapore acerbo. *Flores* eidem surculo cum foliis insident ex pediculis uncialibus & sextantalibus simul multi juncti, quasi in umbellæ formam, albidi *Fructus* Pyrum moschatellinum parvum æquat, turbinatus, umbilicatus, magis minúsve rubens, prout Solem sensit, (Scal. rubiginosum dicit) carne flavescente, & ante maturitatem adeò austero succo ut strangulet, (teste Cæsalp.) colore in rutilum transeunte: At ubi velut fermentatione quadam emollita fuerit [vix mutato interno colore, quod tamen in Pyris fit] dulcis satis & vesca non sine adstrictione. Semina Pyri sunt, compressa, latiora, medullâ albâ, ejusdem saporis, folliculo membranaceo inclusa, tria numeravimus.

Locus. Frequens est in Italia & Germania; in montibus etiam Helveticis frequens teste Gesnero. Amat loca humida, montana, & frigidis proxima, & solum pinguissimum. In Anglia sponte non provenit.

Vires & Usus. Sorba præsertim immatura astringunt validè, & fluxus quoscunque alvi, uteri, &c. sistunt. Ad hos usus ante maturitatem collecta vel in clibano, vel in aere ad solem suspensa siccant, & in pulverem redigunt, vel aquâ calidâ molliunt, vel vino decoquunt. Nonnulli melle condiunt. Condita aliorum fructuum modo, h. e. cortice & ossibus mundata & in aqua cum sufficienti quantitate Sacchari decocta confortant stomachum, appetitum excitant, & frequenter compescunt fluxum & vomitum.

Sorba matura seu fracida minùs astringunt, & alimenti loco edi possunt iis quibus alvus laxior. Amatus adeò parùm astringere ait, ut meritò non constringere aut constipare sint dicenda. Minùs constringere quàm Mespila concedimus, non tamen prorsus non constringere.

Extrinsecus vulnera constringit pulvis exsiccatorum.

Ligni materies solidissima est ac compacta, ideóque ad mensas parandas lignariis fabris expetitur, quemadmodum & virgæ à bubulcis ad stimulos parandos. *Matth.*

Ac 2. Sorbus

A. 2. *Sorbus sylvestris foliis domesticæ similis* C. B. *sylv. sive Fraxinus bubula* Ger. *aucuparia* J. B. *Ornus sive Fraxinus sylvestris* Park. **Quicken-tree.**

J. B.

Arbor est mediocris, humilior plerunq;, stipite recto, ramoso, quem cortex tegit spadiceus, punctis notatus, cui alius subjacet luteus, putidus, amarus, [cortice fusco instar Alni. *Lugd.*] *Folia* pinnatim digesta, Sorbi domesticæ majora, quatenus observare licuit, eodem modo serrata, acutiora, rigida, non tomentosa aut pilosa ut illa, sed glabra, supra virentia, infra candicantia: Hæc ità variè ludunt, ut aliquando diversas existimaverimus plantas, donec in eadem arbore diversitas nobis agnita. Sunt enim ei interdum folia nonnihil utrinque hirsuta, & utrinque ejusdem coloris ferè, mollia, profundiùs incisa, potissimùm in arbusculis adolescentibus, sapore amaricante. *Flores* umbellatim cohærent multi, candidi, odori: quibus succedunt *baccæ*, acinis Sambuci aquaticæ pares, ex flavo miniatæ, sapore acido insuavi, in quibus *semina* aliquot oblonga. Oculi satis magni, longi, atro-purpurei, quorum squamis intertexta est incana lanugo.

Sorbum aucupariam vocitavimus quòd ad aucupia conferat, illiciendis avibus.

In montosis & uliginosis oritur, in Wallia & Septentrionalibus Angliæ plurima. *Locus.*

Aucupes Germani fructu ejus avibus insidiantur; Baccæ enim ejus à Merulis, Turdis & ejusmodi avibus magnopere appetuntur. Sapore sunt nauseoso & ingrato, ut non solum gustantem caperare frontem cogant, sed si plures edantur vomitum etiam cieant. *Usus.*

D. Needhamus Medicus insignis & vetus Amicus noster Baccas succum acidum hydragogum egregium præbere ait, itémque Scorbuto sanando aptum, Wallis in frequenti usu, ubi vice diætæ purgantis quotannis exhibetur. *Vires.*

Liquor ille qui verno tempore è vulnere inflicto exstillat assiduè potus ad Scorbuticos & Splenetìcos affectus à nonnullis commendatur. Verùm ex conjectura potiùs opinor quàm experientiâ.

Nobis enim arbor vulnerata lachrymam nunquam fudit. Fortè non adeo hactenus felices fuimus ut eam horâ opportunâ feriremus.

Cap. VI.

De Mespilo folio laciniato.

HÆc duplex est vel major non spinosa Cratægus Theophrasti, & Sorbus torminalis Plinii credita; vel minor & spinosa, eaque iterum duplex vel mitior, fructu majore, Mespilus Aronia dicta, vel spinosior, fructu minore quam Oxyacantham vocant.

A. 1. *Mespilus Apii folio sylvestris non spinosa, sive Sorbus torminalis* C. B. *Sorbus torminalis* Ger. *torminalis sive vulgaris* Park. *torminalis & Cratægus Theophrasti* J. B. **The common Service-tree, or Sorb.**

J. B.

Figurâ differt à vulgari Sorbo. siquidem *folia* Sambuci aquaticæ folia æmulantur; acutiùs tamen & argutius incisa atq; serrata, pedis anserini forma, excurrente in singulos angulos nervo, utrinque pæne glabra, potissimùm Autumno; apparent tamen pili in pediculis uncialibus & sescuncialibus, sapore subastringente, situ alterno singularia.

Florum dispositio quæ in vulgari: hi ex pallido candidi [Cordo favacei, candidi] quibus succedunt *fructus* rotundi [non rarò pyriformes] umbilicati, quales Oxyacanthæ vulgaris, coloris ferruginei, punctulis albis notati; cùm sunt molles, saporis primùm austeri, tandem ubi mollescunt aciduli, grati: in quibus callus, vel crusta bina vel terna *semina* continens, Pyri seminibus similia, minora, pæne triangula, coloris ferè castaneæ, nonnihil subaustera, medullâ albâ. *Cortice* teguntur rami spadiceo subluteóve, astringente, amaricante; caudex verò albicante, lævi. Excrescit in magnitudinem & staturam Pyri æmulam. Materies alba, duráque. Oculi imbricatas conorum scandulas imitantur, rotundi ferè, non acuti ut in Sorbo Alpina.

Nos cum J. Bauhino & aliis putamus hanc arborem esse Cratægum *Theophr.* & Sorbum quartum seu torminalem *Plin.* nam descriptiones ei conveniunt.

Fructus maturi & jam fracidi eam acerbitatem quam cruda habebant ex parte deponunt, & subacidum acquirunt, nec injucundum saporem, relicta tamen etiamnum aliqua acerbitate in callo qui eis inest. Alvum astringunt sicut Mespila, eis tanquam singulari & præsenti remedio contra tormina [dysenteriam] utuntur qui Harcynios montes accolunt rustici, ut testatur Cordus. Matthiolus eandem etiam eis vim tribuit; quam inesse nos quoque in parte experti sumus. *Vires.*

Rob. Sorbi, speciatim torminalis est nobile specificum in diarrhœis epidemicis, item in diuturnis, quæ ab usu fructuum horariorum superveniunt. *Etmuller* cap. de Diarrhœa. Communicavit *D. Hulse.*

Eadem omnia possunt quæ Sorba domestica sed inefficaciùs, eodem autore; imò, me judice, efficaciùs, certè febricitantibus aptiora sunt cùm refrigerent non minùs quàm astringunt.

Locis sylvestribus & in sepibus proveniunt frequentes apud nos in Anglia, nec minùs in transmarinis regionibus. Fructus ubi molles satis suaves sunt & gustui grati, pueris & mulierculis expetitus cibus. *Locus.*

Scribit J. Bauhinus, In Comitatu Montbelgardico fusos ex ligno parari optimos, & arbores in eum usum conquiri.

2. *Mespilus folio laciniato spinosa fructu majore esculento.*

Mespilus Aronia Ger. *Aronia Veterum* J. B. *Aronia sive Neapolitana* Park. *Apii folio laciniato* C. B. *Lazarole* Italis.

J. B.
Foliis ad Spinum album accedit, sunt ea tamen majora, crassiora, in tria plerunque segmenta primaria divisa, aliquando in plura, profunda, altioribus incisuris & rarioribus subdivisa quàm ut serrata dici possint. Rami & folia nonnihil pilosa sunt, magis tamen his illi. *Fructum* fert rotundum, rubrum, umbilicatum, Mespilo vulgari minorem, in quo nuclei terni, Cerasi nucleis paulò majores, triquetri, duriusculi, oblongi. *Flores* albi.

Arbor hæc adeò similis est Oxyacanthæ vulgari, ut sola fere foliorum fructûsque, magnitudine, hujus etiam sapore suavi acido & grato differre nobis visa est. Spinosa est, sed ubi magis domestica spinis caret, etiam Theophrasto monente. *C. B.*

Locus. In sylva Valena propè Monspelium provenire eam scribit Lobelius *Adv.* & D. Magnol confirmat, qui ex vicinis pagis, Septembri mense, fructus copiose Monspelium deferri scribit, qui sacharo conditi stomacho grati sunt, alvúmque constringunt.

Usus. Fructus maturi ab Italis pro deliciis crudi appetuntur in cibis: nec tantùm crudi sed etiam sacharo conditi & asservati eduntur. *Lazaroli* autem Italis dicti sunt ab Arabico *Alzaror.* Nobis certè crudi grata aciditate placent hi fructus, & Mespilis delicatiores visi sunt, moderatè admodum astringunt, iisque qui alvo sunt laxiore cibus sunt utilissimus.

A. 3. *Mespilus Apii folius sylvestris spinosa sive Oxyacantha* C. B.

Oxyacanthus Ger. *Oxyacantha vulgaris sive spinus albus* J. B. *Spina Appendix vulgaris* Park. The White thorn, or Haw thorn.

J. B.
Firma est siquæ alia materies Oxyacanthæ vulgaris. *Caudex* mediocriter crassus, & ramis lentis firmísque, operi topiario maximè idoneis brachiatus. Spinis horret rigidis & acutis, multò etiam ligno durioribus. Cortex surculorum juniorum rubet, adultiorum cinerascit. *Folia* Apii seu Mespili Aroniæ, gustu viscido. *Flores* odoratissimi, confertim nascuntur ex sesquiuncialibus ferè pediculis, albi, pentapetali, apicibus ut in Pyro rubentibus. *Baccæ* per maturitatem rubræ, velut ex umbella pendent, Myrti baccis majores, umbilico nigro, pulpâ glutinosâ paucâ, molli ac subdulci, singulæ ossiculum continentes unum vel duo. Unum si fuerit rotundum, at si duo, per medium divisa globulum efficiunt, & interna parte quà committuntur caveolam ostendunt incurvam. Durissima sunt & propemodum ossea. Rariùs tria in una bacca inveniuntur. Variant & figurâ, sed communissima orbicularis.

Mirum Parkinsonum nostrum Tragum & alios secutum fructum exiguis nucleis, aspera candidáque lanugine involutis refertum scribere. Hoc in Rosæ sylv. fructu deprehenditur, non in Oxyacanthæ.

Locus & Tempus. In sepibus passim provenit, tam in frigidis quàm calidioribus regionibus, nec ullum ferè solum aut cœlum refugit. Maio mense floret. Fructus Septembri maturescit, & in multam hyemem ramis foliis jam viduis pertinaciter adhærescens cernitur.

Arbuscula hæc ad vivas sepes commodissima est, 1. Ob densitatem ramorum & acutissimas spinas, tum quòd frigoris patientissima sit, tum denique quòd radice non reptet, adeoque nec solum latè occupat, & quotidianam agricolæ molestiam creat Pruni sylvestris modo. Est insuper ad sepes tonsiles & opera topiaria præ aliis opportuna.

Flores odoris suavitate commendantur; quamvis nonnulli odorem eorundem minùs salubrem existimerit nescio quo experimento.

Vires. Quæ de hujus fructûs viribus tradunt Tragus, Matthiolus, Schwenckfeldius, quòd sc. astringit & omnis generis fluxus sistit non probat J. Bauhinus, nec enim subausterus est (ut vult Lobelius) sed gustu aliquantulum glutinosus & dulcis: At neque e contra assentitur Anguillaræ eum ventrem lubricare & fluxus provocare. Nec tamen negat aquam ex floribus pleuriticis utilem esse posse, aut calculosis prodesse. Certe fructus vel aquam destillatam, vel siccati pulverem, vel infusum in vino conferre adversus arenulas & calculum consentiunt Botanici.

Quamvis Oxyacantha frutex potius quàm arbor censenda sit, cùm fruticis modum plerunque non excedat, commodum tamen locum nacta, si permittatur, in proceram & justæ magnitudinis arborem adolescit.

Parkinsonus duas adhuc alias Oxyacanthæ species seu varietates producit.

Spina acuta humilior. 1. Primam è Dodonæo. Spinam acutam humiliorem, cujus folia angustiora sed oblonga: Baccæ luteo Croci colore rubentes: Spina ipsa humilior est, nec ita facilè arborescit, rara quoque & in paucorum tantummodo hortis apud Belgas reperitur. *Dod.*

2. Secundam vocat Spinam bifloram Britannicam, quæ quotannis circa natalitia Christi Domini floret, paulò seriùs citiúsve pro hyemis temperie, quibus etiam succedunt baccæ antequam folia erumpunt: iterúmq; usitato tempore, Maio viz. mense, denuo floret, adeò ut fructus virides simul & maturos eodem tempore habere conspiciatur. Hujus Generis arbor habetur propè Glassenburiam Somerseti oppidum, *Spina Christi* dici solita, altera reperitur in paludis Romaniensis vico High-street dicto. Nos tamen fruticem hunc à vulgari Oxyacantha non differre specie existimamus: sed vel casu, talem initio extitisse, vel arte aliqua factum. Solo enim hoc accidente à vulgari discrepat.

Frutex hic Oxyacantha Theophrasti esse non potest cùm folio sit deciduo, nec Spinas Mali Medicæ similes habeat: at descriptio Oxyacanthæ apud Dioscoridem ei satis aptè convenit. Mespili tertium

tertium genus Plinii videtur *C. B.* qui eum rectè Mespilis annumerat: Siquidem Mespilo Aroniæ dictæ adeò similis est ut fructûs magnitudine & sapore tantùm differre videatur.

Materie ejus (inquit J. Bauhinus) nihil magis expetitum ad tornum, propter duram & firmam atque tenacem ejus æquabilitatem, quâ proximè ad Buxum accedit.

Oxyacanthum baccis albis in Agro Oxon. crescere affirmat *D. Plot.*

Cap. VII.

Sorbo affines foliis integris.

A. 1. *Sorbus Alpina* J. B. *Sylvestris Aria Theophrasti dicta* Park. *Aria Theophrasti* Ger. *Alni effigie lanato folio major* C. B. **The white Beam-tree.**

FRigidi cœli amasia egregiè adolescit recto & robusto caudice, atq; cortice rubente, potissimùm extremorum ramorum, materie alba & firma. Oculi primùm emergunt sublutei, acuti, squamati cum fimbria nigricante. *Folia* Alni ex oblongo rotundata, rugosa, prona parte incana, supernè viridia, serrata, sapore adstringenti, multis nervis parallelis hinc inde à costa media ad latera excurrentibus, pediculis brevibus, lanuginosis. *Flores* conferti Sorbi torminalis modo, umbellæ quodammodo instar, [tetrapetali *Park.*] candidi, odorati: quibus succedunt Poma parva, Avellanâ minora; rubra, pauca quadam lanugine obducta, umbilicata, pulpâ luteolâ, sapore acerbo primùm, quæ tamen mollia reddita gratiore sapore incipiunt commendari; in quibus *semina* aliquot spadicea, Pyri ferè, minora, medullâ albâ, eodem pæne sapore, cortice quodam duriusculo obtecta, ut in Sorbo torminali.

Non placet J. Bauhino hanc arborem pro Aria Theophrasti sumi, quæ eadem videtur Pheltodry.

Gaudet præaltis & frigidis montibus, iisdémq; sylvosis. In montibus sylvosis & petrosis in Anglia frequens occurrit, præsertim in Occidentalibus Insulæ partibus. *Locus.*

Fructus non ingrati sunt, nec perinde adstringentes ut Sorbi torminalis, unde rustici in Burgundia eis avidè vescuntur ubi molles evaserint, & ad hyemem. Fugaces enim non sunt si bene asserventur. Tusses non aliter quàm Ziziphi baccæ leniunt, & sputum adjuvant.

E ligno firmi & solidi fiunt baculi, item carbones qui diu retinent ignem.

A. 2. *Sorbus sylvestris Anglica* Park. **Red Chess-apples, or English wild Service.** *Park.*

Fruticis modum & staturam non excedit, stipite & ramis incano seu cinerascente cortice tectis; *foliis* latis ad Viburni accedentibus, per oras minimè incisis aut dentatis; floribus coloris muscosi obsoleti, quibus succedunt fructus Pyri sylvestris magnitudine, exteriùs rubente, saporis acerbi Sorborum immaturorum. A rusticis tamen matura, meliorum fructuum inopiâ non rarò comeduntur, postquam enim decerpta & aliquandiu reposita fuerint mitiora evadunt.

In agro Westmorlandico nasci dicitur. *Locus.*

Suspicatur *D. Tancredus Robinson* hanc sorbum esse sorbum pyriformem *Lobel.* observatam in agris Worcestrensibus & Staffordiensibus à *D. Pitt & D. Plot.* vel sorbum pyriformem horum Autorum esse sativam C. B. superius descriptam, quam Angliæ Indigenam esse denegavimus.

Clarissimus *Hermannus* in Catalogo Hort. Leydens. aliam speciem recenset sub nomine Sorbi Virginianæ foliis Arbuti Breyn. item Bontius sorbi, seu potiùs Corni Javanensis speciem. Idem Hermannus habet Mespilum spinosam sive Oxyacantham maximam Virginianam; & Mespilum spinosam sive Oxyacantham Virginianam nigram; Vide ejus excellentissimum Catalogum Hort. Lugduno Bat. An. 1686. edit.

3. *Pyracantha* Park. *Pyrac. quibusdam* J. B. *Oxyacantha Theophrasti* Ger. *Oxyacantha Dioscoridis sive Spina acuta Pyri folio* C. B. **Ever-green Thorn.** *J. B.*

Frutex est spinosus, cortice nigricante tectus, cujus per ramos aculei, alii unciam longi, alii breviores, sursum ferè spectantes, rigidi; *Folia* juxta aculeos, Arbuti foliis quodammodo similia, alia sescunciâ longiora, alia unciam longa aut breviora, semunciam aut unciam lata, leviter acuminata, quædam rotunda, pulchrè per ambitum serrata, glabra, potissimùm inferiora, siquidem superiora interdum nonnihil lanuginosa sunt, nitore illo, quem superna facie ostentant inferiora, destituta ferè. *Flores* pentapetali acervatim congesti ex luteo rubentes. Fructus Oxyacanthæ vulgaris persimilis ex aureo colore ad coccineum vergit, densiùs & velut racematim coacervatus, acidi gustûs grana aliquot continens, Parkinsono granula quatuor vel quinque, ex luteo albicantia, triangula, nonnihil splendentia.

In Gallo-provinciæ & Italiæ sepibus visitur sed non ità frequens *Lob.* Nascitur etiam in Alpinarum gentium Bramovicum & Ebrodunensium saxosis convallibus, maximè quà torrentes præcipiti cursu vicinas terras glareâ & arenis obruunt. *Locus.*

Quamvis Bauhinus uterq; hanc Dioscoridis Oxyacantham esse velint: nobis tamen potior videtur sententia Parkinsoni Oxyacantham Dioscoridis nostram esse Spinam albam: siquidem Dioscorides Mespilum Aroniam Oxyacanthæ folio (quamvis alii Pyxacanthæ legant) esse tradit: Mespilus autem Aronia seu Anthedon Theophrasti Apii folio est, quæ quidem figura Spinæ albæ foliis convenit, non autem Pyracanthæ vulg.

CAP. VIII.

De Mespilo foliis integris & congeneribus.

1. *Mespilus vulgaris* J.B. *vulgaris sive minor* Park. *Germanica folio Laurino non serrato, sive Mespilus sylvestris* C.B. The Medlar Tree.

PArva est arbor, foliis quàm Pomi longioribus, angustioribus, Laurinis ferè paribus [Matthiolo Cerasorum] infernè incana lanugine pubescentibus, supernè quoq; nonnihil pilosis, sed saturatiùs virentibus, aliàs serratis, aliàs non serratis. *Flores* singulatim nascuntur candidi seu dilutè rubentes [quinq; petalis amplis, obtusis, in medio bifidis compositi] Cotoneæ mali: quibus succedunt poma exigua, fulva, perquam acerbi saporis, Pyris sylvestribus paria, hirsuta, ex angusto principio in umbilicum latum excavatúmque desinentia; ex cujus supercilio emicant quina folia oblonga, angusta, acuminata, quæ florem antea tegebant. In singulis autem pomis quina ferè ossicula, compressa, triangula. Caro dura, alba, adstringens valde: quæ tamen fracida reddita acidulum suavémq; acquirit saporem, & mensis secundis instruendis inservit.

Locus. Passim hodie colitur in hortis & viridariis Germaniæ, Italiæ, Galliæ & Angliæ. In Germania etiam spontè provenit: v. gr. inter Argentinam & Badenses thermas in sylvis. Quæ non insitæ sunt, spinosæ ferè sunt & parvos edunt fructus: Sed major, & præstantior nonnisi culturâ comparatur: inseritúrque aptè Pyro Sylvestri aut Spino albo. Floret Aprili & Maio. Fructum perficit Septembris fine aut etiam tardiùs.

C. Bauhinus eúmque secutus Parkinsonus quatuor genera distinguunt.

1. Mespilus Germanica folio Laurino non serrato, sive Mespilus sylvestris *C. B.* Mespilus vulgaris sive minor *Park.*

2. Mespilus folio Laurino major *C. B.* maxima sativa *Park.*

3. Mespilus Italica folio laurino serrato *C. B.* minor folio serrato *Park.* J. Bauhinus in Mespilo vulgari minore se utriusque generis folia, serrata & non serrata, observâsse scribit.

4. Mespilus fructu albo *C. B.* fructu albo magno *Park.*

Vires. Mespila ejusdem temperamenti sunt cum Sorbis, & ad eadem valent, vomitum, dysenteriam & omnes in genere alvi fluxus. Ventriculo noxia esse aiunt, præcipuè dum duriuscula & acerba adhuc sint; nam emollita & fracida facta adstringunt minùs. Si decocto immaturorum colluantur os & fauces, reprimit fluxiones in fauces, dentes atq; gingivas. Paratur quoq; ex Mespilis siccis, succo rosarum, Caryophyllis, pauco Corallii & nuce Moschata cataplasma, quod applicatum regioni orificii ventriculi potenter compescit vomitum ciborum. Mespila virid. in magna quantitate devorata multos diarrhœa pertinaci laborantes sanaverunt, aliis remediis nihil proficientibus. *Forestus.*

Folia similem cum fructibus vim obtinent.

Herbariorum plurimi ossicula in pulverem detrita tam ad renum quàm ad vesicæ calculum conterendum& expellendum commendant. Nec Herbarii modò, sed & Practicorum pars major id faciunt & passim in suis libris calculosis præscribunt; atque ità quà primùm data porta est, ceu impetu quodam ruunt omnes, inquit J. Bauhinus, magno mehercle & artis & rationis ludibrio; qui idcirco iis strenuè se opponit, & multis probare nititur contrarium. Ipsum si placet consule.

2. *Chamæmespilus* J. B. *Cotonaster folio oblongo serrato* C. B. *Cotonaster Gesneri* Ger. emac. Append.

Hanc ex ramo sicco sic describit J. Bauhinus. Rami crassiores fuere quàm vel Cotonastri, vel Diospyri, cortice nigricante striato obducti. *Folia* plerunque indidem plura oriuntur, non ut Coteneastri rotunda, sed oblonga, alia palmum longa, sescunciam lata, alia sescunciam aut unciam longa, semunciam lata, utralibet in acumen desinentia, per ambitum serrata, utrinque glabra, nervosa, atro-virentia, pediculo satis brevi hærentia. *Flores* densi velut in umbellam, Sorbi Alpinæ more digesti, pediculis lanuginosis, modò brevibus, modò longis, in extremis ramorum hærent: quibus *Fructus* succrescunt eodem dispositi ordine, Sorbi torminalis fructibus similes, oblongi, rubri, umbilico mediocri, in quibus grana continentur oblonga. Clusius plantæ quam Cotonastrum Gesneri putat flores purpurascentes, pentapetalos attribuit.

Locus. Hunc fruticem in summitate montis Juræ non longè à Geneva invenimus spontaneum: Clusius in Snealben jugis.

3. *Lata Guineæ, Mespilum, officulo lævi, spadicei coloris* J. B. *Pyro similis ex Guinea* C. B. *Clus. exot.*

Hujus officulum à Mespili forma non erat valdè absimile, præsertim prægrandium Mespilorum, & læve, & spadicei coloris, in medio nonnihil tumens, & paululum ab uno latere scabrum & subalbidum. Fructus exigui Pyri est magnitudine, magis tamen rotundus, coloris ex aureo flavi, interdum etiam rubentis instar Pomi, tenui cortice præditus, qui detractus in tenuia stamina fili modo abit: Sapor cum dulcedine astringens, ità ut valdè refrigeret; unde Lusitani istic degentes in febribus ardentibus exhibebant. Pulpa ipsa coloris aurei saturi ad rubrum inclinantis, lenta nonnihil & viscida. Singuli autem fructus quina semina surrecta continent, quemadmodum Mespila, eáque separatim tenui involucro tecta, Serico crudo candido simili. Arbor Pyro similis est, humanam tamen altitudinem non superans, cujus folia ex atro viridia sunt, & Pyri foliis magis orbiculata.

4. *Mespilo*

4. *Mespilo similis fructus Americanus* J. B. *Mespilo similis fructus venenatus* C. B.

Observavit Lerius in Brasilia in maris ripa multas arbusculas fructus ferentes Mespilis nostris similes, quorum esus perniciosissimus. Sylvestres si videant Gallos & alios peregrinos monent ut hos fructus vitent, dicentes *Ypochi*, id est, non sunt boni.

5. *Mespilo non valdè absimilis fructus ossiculis spadicei coloris splendentibus* J. B. *Fructus* 3. *cap.* 14. *l.* 2. *Exot.* Clus.

Clus.
Mespilo Setanio non erat valdè absimilis, ejusdémque pænè magnitudinis, capite tamen non plano ut illud, sed in angustum contracto, vetustate rugas contraxerat, & satis fragili cute constabat, fusco, nullius ferè saporis, qui tamen ore retentus nonnihil adstrictionis cum pauca acrimonia conjuncta possidere videbatur: quina introrsum officula Mespili instar continebat, majora autem & non rugosa ut illa, sed valdè lævia & splendentia, spadiceíque coloris & nucleum continentia.

6. *Mespilo valdè similis fructus sine granis* J. B. *Mespilo similis fructus fuscus* C. B. *Fructus octavus ex navigat. Batav. Clus. Exot. l.* 2. *c.* 15.

Mespilo valdè similis erat, uncialis magnitudinis, tersus ac politus, fusci coloris, adeò autem fragilis ut paululùm compressus disrumperetur, valdè lævis, materiam continens fragilem & spongiosam, valdè salsi saporis, in qua nulla grana observare potuit Clusius. Corona autem illa superna summum fructum occupans alis carebat, quibus Mespilum est præditum.

Cap. IX.

Diospyros J. B. *Alni effigie lanato folio minor* C. B. *Vitis Idæa tertia Clusii* Park. *Vaccinia alba* Ger. *Amelanchier* Lob. *Pyrus cervina* Italis.

J. B.
PUlcher est frutex, & qui multos à radice statim stolones edat, homine etiam proceriores, eósq, etiam ramosos, cortice intectos spadiceo. *Folia* primo pullulatu plura simul ex oculis proveniunt, incana lanugine subtus pubescentia, supernè viridia, quæ adultiora decussa penitus lanugine utrinque glabra sunt, Piri foliis similia, magnitudine varia, unciam aut sescunciam longa, latitudine semunciali, aut etiam plusquam unciali, per extremum rotunda, circumquaque crenata, pulchris frequentioribus nervis obliquis à medio recto donata. *Flores* inter lanuginosorum foliorum rudimenta oriuntur plures juncti, candidi, è quinque foliolis longiusculis compositi, inodori ferè, quos *baccæ* excipiunt violaceæ vel nigræ, umbilicatæ, quinque laciniis coronatæ; sapore dulci, suavi, in quibus *semina* plura, [dena & interdum plura *Clus.*] oblonga, nigricantia, Pyrorum seminibus similia. Fructus Gesnero Cerasi est magnitudine & figura: At baccæ Myrto potiùs similes sunt quàm Ceraso, & umbilicatæ.

Variat foliis obtusis & acutis.

Locis montanis, præruptis & saxosis potissimùm gaudet. Sic Helveticis, Austriacis, Sabaudicis, ac Burgundicis, aliísque montosis variarum regionum provenire solet. Nos in montibus circa Genevam, ínque lateribus montium Rheno adjacentium observavimus copiosam. Suavis est ejus fructus, atque ità aptus stomacho ut qui copiosè etiam ingesserit non gravetur, ut testatur Gesnerus. *Locus.*

Cap. X.

De Malo Punica.

MAlus Punica, Græcis Ῥοιὰ, Dioscoridi & Theophrasto Ῥοιὰ, quo nomine & fructus donatur. Flores sativæ Punicæ κύτινοι dicuntur Dioscoridi l. 1. cap. 152. & Gal. 6. Simpl. At Gal. 6. κυτὶ νῖνοι. Cytinus fructûs rudimentum est, quod deciduo flore primùm apparet & formatur. Et Plinio l. 23. c. 6. Primus hujus pomi partus florere incipientis Cytinus vocatur Græcis: & in hoc ipso Cytino flosculi sunt, antequam scilicet malum ipsum prodeat, erumpentes, quæ Balaustia vocari diximus. Verùm Βαλαύστιον sylvestris Punicæ flos est Dioscoridi. l. 1. c. 154. Officinæ Plinium sequuntur, & Punicæ tam Sativæ quàm Sylvestris flores citra distinctionem Balaustia vocant, quibus Cytinorum appellatio de sativis ignota est. Cytinus Theophrasto Calyx est floris, quo flos continetur: adeo ut Cytini significatio apud Græcos ambigua sit.

Mali Punici putamen, quòd tanquam corium sit, cortice durius, nucis involucro tenerius Malicorium vocant, quod Græcis nunc Σίδιον, Dioscoride monente, nunc τὸ τῆς ῥοιᾶς λέμμα, ἀπὸ τοῦ λέπειν, i. e. decorticare dicitur. Plinius l. c. vulgus ex Punicis acerbis coria perficere novit, ob id Malicorium appellant medici. *C. B.*

Malum Punicum à Carthagine, ubi laudatissimum proveniat, nomen accepisse volunt, à Granis verò quæ intus continentur Granatum, non à Granata Hispaniæ regione, ut nonnullis videtur, cùm jam ante Catonis & Varronis tempora ità fuerit nuncupatum. *J. B.*

1. *Malus Punica* J. B. *Punica sativa* C. B. Park. *Granata sive Punica* Ger. **The Pomegranate-tree.**

J. B.
Humilis & haud magna arbor vel potiùs frutex est, ut rectè J. Bodæus, quamvis interdum culta, stolonibus abscissis in justam etiam arborem excrescat, ramis tenuibus, angulosis brachiatam, quos armant spinæ rigidæ aliquot, oblongæ, subrectæ, cortex obducit rubescens. In his *folia* incondita, Myrti vulgaris æmula [vel oleæ] vel etiam majora, non ità acuta, ex viridi in levem quandam rubedinem vergentia. [J. Bodæo nitidi viroris, pediculis annexa rubentibus, rubrísque intercursantibus venulis prædita] aversa parte nervosa, odore gravi, præsertim si manibus contrectata naribus admoveantur, [J. Bodæo canum halitum, feliúmque urinæ graveolentiam aliquo modo referentia.]

Ex ramorum lateribus *flores* emicant punicei, pentapetali, quorum medium occupant complura *stamina* cum suis *apicibus*, cytino insidentia sive calyci, qui puniceo etiam colore fulget, unciâ longior, corticosus in plures lacinias mucronatas, totidem scil. quot flori folia, facessens, quæ umbilicum postea Pomi succedentis coronant. Est autem Pomo magnitudo varia, omni ferè ampla, & maximis Malis æqualis, rotunda ferè, nisi quòd utrinque leviter compressa. Cortex mediocriter crassus, duriusculus, fragilis tamen, ante maturitatem viridis ac lævis, post puniceus & rugosus, qui tandem etiam ad spadiceum accedit, intus luteus, gustu adstringens, numerosis acinis plenus, vino abundanti ebriis, dulci aliàs, aliàs acido, interdum medio, favorum modo dispositis, carnosis membraneisque dissepimentis, ceu parietibus intergerinis, circumceptis, amaris, modò candidis, modò purpurascentibus; ipsis verò granis gigartorum vitis similibus, quæ constant ligneo cortice & nucleo amaro, non tamen sine adstrictione.

Reperitur singulare quoddam hujus Mali genus, quod nullum in acinis semen continet: Verùm hoc accidentarium est, & ex lusu quodam naturæ.

Distinguuntur Mala Punica saporum respectu in dulcia, acida & vinosa, seu in dulcia, vinosa & media: quæ genera aliter etiam distingui dicuntur, ut v. g. magnitudine: Dulcia enim sunt multò majora & speciosiora, & granis majoribus. Perhibentur etiam dulcia cæteris magis scabro esse cortice. Ἀπύρηνα dicuntur non quibus nulla inest granorum duritia, sed quibus minor.

Locus. Amat hæc arbor solum cretosum, macilentum, sed in pingui quoque provenit. In calidis Meridiem versus regionibus sponte exit, velut in Gallia Narbonensi, Balearibus insulis, Italia & Hispania, ac præcipuè in regno nunc appellato Granatæ; quæ à frequentia Malorum Punicarum nomen accepisse creditur. [In finibus Granatæ parcè, quicquid scribat Matthiolus; nam hac in parte majorem fidem habemus Lacunæ Hispano. *J. B.*] In frigidioribus regionibus, ut Germania & Anglia in curiosorum duntaxat hortis culta cernitur, ubi etiam hyeme curiosè contegenda aut reponenda est, nè à frigore violetur. Et tamen umbras amare aiunt & rigationes.

Temperamentum & Vires. Poma omnia in genere censentur boni succi, ventriculo convenientia, sed pauci nutrimenti: omnia (autore Dioscoride) Veneris impetus excidunt, ea præcipuè quæ frigidæ temperaturæ sunt, ut acida.

Dulcia eorúmq; syrupus exhibentur in tussi chronica & pleuritide: in febribus minùs commoda sunt, quia inflationes, calorémq; augent.

Acida frigida sunt & adstringentia: stomachica: unde eorum ut & syrupi ex iisdem confecti usus est ad sitim, febres biliosas, gonorrhœam, picam gravidarum, oris putredinem & similes affectus.

Vinosa (acido-dulcia, Granata *muzæ*) mediæ sunt naturæ inter dulcia & acida, cardiaca & cephalica Usus præcip. in Syncope, vertigine, &c. Ex malis hisce ad usus supradictos succus exprimitur & fermentatus depuratúsq; vinum dicitur.

Varios modos parandi vinum Granatorum vide apud J. Bauhinum. Simplicissimus videtur sequens.

Acini maturi diligenter à cortice & membranis repurgati prælo committuntur ac exprimuntur, mox vinum saccis ad id accommodatis percolatur, & in vasculis id excipientibus desidere sinitur, defæcatum reponitur affuso oleo nè vappescat aut acescat. Utilis est potus ad sitim febrientium extinguendam.

Potest etiam ex succo expresso & defæcato, admixto saccharo, & decocto, deinde fermentato, parari vinum generosum & inebrians.

Flores, tam *Balaustia*, quàm *Cytini*, naturæ sunt terrestris & valdè adstringentis, unde creberrimus eorum usus esse solet in omnis generis fluxionibus, v. g. diarrhœa, dysenteria, fluxu uterino, &c. Extrinsecus in pulverem trita & inspersa intertriginibus aliisque ulceribus celerrimè ad cicatricem absq; erosione producunt: sanant etiam oris ulcera, tonsillas, uvulam, &c. in collutionibus. Scorpionibus etiam adversari dicuntur.

Cortex (*malicorium, psidium*) ejusdem naturæ cum floribus est; Utilis etiam ad coria præparanda, & ad atramentum vice gallarum. Addit Constantinus, Malicorium vino decoctum & potum omnes ventris tineas necare, maximè eas quas Ascaridas vocant.

Nuclei itidem refrigerant, astringuntque, imprimis qui ex pomis acidis collecti. Breviter flores, cortex, nuclei [adde & folia] ad ea conducunt quibuscunq; adstrictione opus est.

Ex Malis Punicis contusis cum suis corticibus exprimitur succus qui purgat bilem flavam, ut scribit Cæsalpinus. Hoc de Punicis dulcibus accipit J. Bauhinus, & corticis amaritudini tribuendum censet.

2. *Malus Punica sylvestris* C. B. Ger. *agrestis* J. B. **The wild Pomegranate.**

Domesticæ & cultæ per omnia similis est, asperior tamen & spinosior.

Passim hæc sua sponte luxuriat in sepibus Narbonensibus. Nobis non videtur specie differre à sativa.

3. *Malus*

3. *Malus Punica sylvestris major, sive Balaustium majus* Park. *Balaustium flore pleno majus* C. B. *Balaustia Hispanica* J. B. *Balaustia* Ger.

J. B.
Balaustia flores sunt ampli, Punicæ cujusdam sylv. densissimo foliorum purpurascentium farctu stipati, gustu adstringentes, non Cytino oblongo ut in sativa pomifera Punica seu simplici, seu multiplici flore, (qualis nonnunquam reperitur) sed compresso, lato suffulti, cui color ex flavo purpurascens, corium durum, lignosum, in lacinias quoq; divisum. Adeò multiplici folio interdum constant, ut Rosæ videantur centifoliæ colore saturato.

4. *Balaustium minus* Park. *Balaustia flore pleno minore* C. B.

Foliis atro-virentibus, calice crassiore, flore minore, tristiore, saturatâ purpurâ punicante à priore differt, inquit C. Bauhinus.

Cortex Granatorum menses movet, & febres intermittentes sæpe fugat, ab experientia Tachenii; abundat enim quodam Alcali aperitivo, quod patet multis experimentis. *D. T. R.*

Cap. XI.

Malus Limonia Malabarica fructu umbilicato.

Katou-Naregam H. M. *P. 4. T. 13.*

H. M.
Arbor est procera, caudice crasso, candido, multisque ramis donato, qui cortice cinereo odorato obducti, ac fungosâ intus medullâ referti, necnon spinis fuscis, nitentibus & aculeatis insuper muniti sunt.

Radix flavescens, fusco cortice tecta, amara, odorata.

Folia persimilia sunt foliis *Mal-Naregam*, præterquam quòd nervuli è costa media exeuntes crassiores sint, & infernè magis emineant; quo fit ut in plicas ea ac rugas crispentur.

Flores plures simul juncti extremis surculis proveniunt, & calyci viridi in quinque lacinias acuminatas secto inhærent, viridi-flavescentes, odorati, subamari, quinque subrotundis foliolis constantes, *staminulis* candidis octo aut decem medium obsidentibus; inter quæ *stylus* prodit exiguus, itidem albicans.

Fructus Limones pusilli sunt, tenuioribus sulcis striati, ac in vertice calyce florum surrecto coronati, atro-virides primùm, albis interstincti punctulis, dein aurei, cortice Limonum cortici haud absimili cincti, carnéque candida, acidi ac vinosi saporis, intus referti; intra quam numerosa continentur *semina* oblongo-rotunda, plana, candida & nitentia, duplici ordine locata, ac membraneis quibusdam pelliculis seu parietibus intergerinis sejuncta, ità ut singula in singulis latitent cellulis.

Crescit frequenter locis arenosis & petrosis circa *Parakarò* & *Kaymaal* provincias Malabar: Semel *Locus.* in anno maturos fert fructus, mensibus viz. Decembri ac Januario.

Succus foliorum egregium capiti expurgando habetur errhinum. Idem cum Pipere longo, Zinzi- *Vires.* bere, & saccharo exhibitus tussim sedat, cæterósque pulmonis affectus è causa frigida natos potenter sanat. Insuper è foliis hisce in aqua coctis Balneum fit, quod lassitudini, necnon artuum doloribus tollendis mirificè conducit.

Cap. XII.

De Ficu Indica Tuna dicta seu Opuntia.

Quamvis Frutex hic Theophrasti & Plinii Opuntia non sit, cùm illa, ab Opunte oppido circa quam provenit nomen sortita, herbula sit non frutex nedum arbor, meritò tamen Opuntia Indica arborea, aut fruticosa dici possit, quia insigni proprietate è folio radices emittendi cum Opuntia Theophrasti convenit, nec alia quævis præter eam, quod hactenus audivimus, arbor aut herba. Quinetiam Opuntiam hodie (ut puto) in Locride frustra quæsiveris.

Cùm dico Tunam è foliis radices agere apparentiam potiùs & opinionem vulgarem sequor, quàm rei ipsius veritatem. Quæ enim folia videntur revera non sunt sed potiùs rami. Nam, 1. Folia non germinant, aliáque ex se folia emittunt, sed rami. 2. Folia intra annuum saltem spatium in justam magnitudinem extensa postea non augentur. In hac autem stirpe quæ dicuntur folia quotannis augentur & incrementum capiunt, & in nonnullis speciebus lignescunt. 3. Addit Gul. Piso, Folia contigua tantùm esse arbori, è contra omne quod rami vicem subit continuum: Se autem in quibusdam Ficubus dissectis radices immediatè continuatas vidisse frondi. Tandem, 4. Folia plerisq; omnibus plantis, etiam semper virentibus, tandem decidunt; at in hac propriè loquendo perpetua sunt. Verùm argumentum hoc non concludit quoniam dantur nonnullæ v.g. epiphyllospermæ in quibus folia durant quandiu caules: ut neq; quod hæc fructum è foliis dictis emittat; nam epiphyllospermæ quoq; idem faciunt.

Forma tamen externa lata & compressa cum foliis conveniunt, & à ramis differunt, qui in omnibus aliis stirpibus teretes sunt.

Dicitur autem hic frutex Botanicis Ficus Indica, ob aliqualem fructûs cum Fico similitudinem.

1. *Ficus*

1. *Ficus Indica major* Park. *Indica* Ger. *Indica folio spinoso, fructu majore* C. B. *Opuntia vulgò Herbariorum* J. B. The Prickly Pear-tree.

In magnum interdum evadit fruticem, cui *folia* magna, longitudine nonnunquam plusquam pedali, latitudine sesquipalmari, ex oblongo rotundata, pollicem crassa, infima etiam multò crassiora duriorāq; supremis, foris membranâ tecta, plurimis tuberculis asperata, è quibus spinulæ albæ, acutæ, facilè contrectanti adhærentes, insitóq; aculeo stationem nativam deserentes, succo intus turgentia, colore herbaceo, tactu viscido, salivoso, qui exsiccatus granulosus arenæ tenuissimæ instar attritu digitorum resolvitur, per quem discurrunt nervorum plurimorum mediocriter crassorum reticulati plexus; atque hæc quidem folia ex aliis foliis jucundo connexu succrescunt, quibus etiam plurimùm pro caudice utitur, & in brachia diducitur. Posthæc cum tempore incrassantur magis, & fiunt rotundiora, imo ligneam tandem substantiam acquirunt, præsertim inferiora, túmq; & spinas magna ex parte amittunt. Femoris crassitiem interdum acquirit, ut nos in Sicilia observavimus. Foliorum pinnis insident fructuum rudimenta multa, similiter spinosa, è quorum umbilico *flores* emicant, calathi Balaustii quadantenus effigie, succulentiore magnitudine, multi, lutei, multis foliis ungue latioribus, Rosarum foliis similibus constantes; quibus marcescentibus *fructus* maturatur, Ficum magnam adæquans, supernè umbilicatus, pulpâ sanguineo colore manus tingente infectâ, gustu subdulci, sed quàm Ficuum insuaviore, graminulis farctâ Lentis fere magnitudine, sed sinuatis & inæquali ambitu donatis, iisdémq; concoloribus in sinu. Gesnerus in fructu gravem quendam odorem esse annotat.

Cùm primùm exit hæc planta foliola duo emittit crassa, succulenta [aliquod Sedi genus emergere diceres] mucronata, è quorum sinu conjugali ceu pili quidam candicantes & purpurantes, futurarum spinularum primordia simul exseruntur, quos non multò post folium sequitur iisdem vestitum & hirsutum totum, nec latum sed teres ferè, quod tamen temporis progressu paulatim in latitudinem comprimitur, fiúntque aculei cum tempore etiam duriusculi. Radicula novellæ plantæ simplex & albicans est.

Exstillat & gummi hæc arbor, Succino flavo colore & substantia, si duritiem eximas lapidosam, admodum simile, & glebulis concretum, & Tragacanthæ ferè in modum vermiculatum, adeò durum, ut dentibus comminuere vix sit. Candelæ admotum flammam non concipit, sed comburitur, nec tamen ullam odoris spirat fragrantiam, masticatum quoq; nullum saporem effatu dignum exhibet.

Locus. In omnibus ferè Americæ provinciis & insulis, exceptis maximè Borealibus, provenit. In Europæ etiam calidioribus regionibus facilè comprehendit & in magnitudinem proficit. Vidit Camerarius Neapoli altero tanto majorem quàm hominem, caudice duro & lignoso. Vidimus & nos Romæ in horto Pontificali Vaticano *Belvedere* dicto non minores.

Observavit D. *Tancredus Robinson* hanc ficum Indicam producere fructum maturum in Gallia Narbonensi, & Regno Neapolitano, ubi instar sylvestris plantæ loci Indigenæ ad vias, latera montium, & inter scopulos copiosè crescit.

Cultura. Tam vivax est hæc planta, ut cùm seminulo sato, tum folio humi medio tenus defosso crescat facillime. Frigoris impatiens est, ideóque hyeme reponenda, attamen & loca nimis occlusa odit. Humore nimio corrumpitur & putrescit: ideóque ab Autumnalibus imbribus & qui verno tempore cadunt persæpe læditur.

Multæ hujus fruticis species in America reperiuntur.

In Mexicana provincia Fr. Hernandez observavit sequentes.

1. Prima, *Yzbac-Nochtli* vocatur, quod albus fructus ejus sit: *Folia* fert rotunda, parva, lævia rarísq; horrentia aculeis: *Florem* luteum: Fructum spiniferum & candentem; & in fruticis attollitur magnitudinem.

2. Secunda, *Coz-Nochtli* dicitur, quòd pallentem proferat fructum. Foliis constat amplis, orbicularibus, multísque & prolificis, horrentibus aculeis; *flore* coccineo, per extrema pallescenti, & pomo luteo ac raro.

3. Tertia, *Atlatoc-Nochtli*, seu Tuna ex albo in rufum colorem inclinans. Folia fert angusta, oblonga, impensè aculeata, & nonnihil purpurascentia, quod est huic tantùm generi peculiare, cùm cæteris omnibus viridia sint: fructum non valdè spinosum: florem extra luteum, intra verò ipsius Tunæ colore.

4. Quarta, *Tlapalnochtli*, id est, coccineum. *Folia* fert tenuia, angusta & oblonga, sed breviora præcedentibus, ac minùs spinosa; florem ex albo rubescentem & parvum; pomum non adeò spinosum, sed coccineo flammatóque colore præditum.

5. Quinta, *Tzaponochtli*, ob similitudinem quam habet cum fructu Mexicanis dicto *Tzapotl*, folia fert squalentia, ovi figurâ, quibusdam horrentia spinis, & *flores* in his luteos ex albo in coccineum colorem vergentes.

6. *Caca-nochtli*, seu herbacea sylvestrísq; Tuna, in arboris magnitudinem attollitur, multis alis concava est, foliísq; constans rotundis, parvis & spinosis, sylvestri fructu vix Juglandem nucem magnitudine superante, sed spinis horridiore & pallidis floribus.

7. Est & *Xocohonochtli*, similis formâ præcedenti sed tam foliis quàm fructu acida.

Sunt & aliæ præter dictas hujus fruticis seu species seu potiùs varietates, pro diversitate regionum in quibus oriuntur, quemadmodum apud nos Pyrorum & Ficuum.

Ficus Indica lævis pilosa C. B. diversa species videtur. Hæc ex Creta missa; eáque duplex, altera folio rotundo, altera oblongo.

Ficus Indica humilis *C. B.* Ramis est reflexis, & veluti repentibus: flore magno luteo. An Ficus Indica spinosa minor *Park*? Ficus Indica folio spinoso fructu minore *C. B*?

Species

Species illa quam primo loco descripsimus eadem est quæ in Insula Jamaica & Barbados, **The prickly Pear-tree**, id est, Pyrus spinosa dicitur, quæque in Europa frequentissima est, cujus fructus aliquot comesti rubro sanguineo colore urinam tingunt, ut admirationi sit.

Tum fructus tum folia refrigerant & humectant, salivosáque sunt, quo fit ut eorum succus expressus febres ardentes maximè extinguat, & sitim expleat. Grana sicca & adstringentia sunt: Hinc Poma cum granulis loco cibi sumpta alvum sistere dicuntur: gratum præbent alimentum refrigeránsque, etsi flatuosum, & corruptioni obnoxium si largiùs sumantur, quemadmodum alii horarii fructus, æstuantibus jucundissimum, Succus plantæ aut aqua stillatitia admirabilis est adversùs biliosas febres. Auxiliantur radices ejus cum Hieracii quadam specie Enterocelis, & Erysipelatis medentur. Indi succo expresso pro aqua utuntur; & D. *Hughes* se fructibus hisce in inopiâ aquæ persæpe sitim sedâsse refert. *Vires.*

Experientiâ constare aiunt folia eorúmve succum vulnera recentia mirabiliter sanare. Tumores etiam & apostemata, quæ nautis plerunque accidere solent in Americam trajicientibus, potenter discutiunt. D. *Hughes* folia chartâ madefactâ involuta, & sub cineribus tosta ejusmodi Apostematis cataplasmatis formâ applicare solebat, successu supra spem & expectationem prospero, ut nullum vel præstantissimum medicamentum compositum ad hunc usum æque commodum & proficuum fuerit.

Montanis magna ex parte in locis proveniunt referente Hernandez: at Hugesio in depressis præcipuè ad maris litus. Gummi plantæ renum & urinæ calorem temperat. *Locus.*

Species illa Tunæ quæ vermiculos Cochinillæ dictos producit & alit *Nochez-nopalli*, seu *Nopalnochetztli* Indis Mexicanis dicitur. *Hernand.* studiosè colitur, & à pecorum armentorúmque injuriis diligenter defenditur. Interdum sponte naturæ, interdum hominum industriâ vermiculi hujus semina [superioris anni] seu ova tunis admoventur, quæ brevi animalcula excludunt, cùm adoleverint & ab incolis exsiccata fuerint Grana perperam dicta. Hæc toti Europæ inferuntur ditissimo commercio, quinquies mille sexcentas septuaginta arrobas, anno 1587. una classe in Europam traductas refert Acosta. Curam & culturam grani tradit Herrera his verbis. Est illud [Granum dictum] vivum animalculum vel potiùs insectum, à cimice formâ non multum abludens, cùm primùm plantæ se applicat pulice paulo minus, è semine erumpit Acari magnitudine, & arborem integrum atque adeò totum hortum implet, & semel atque iterum quotannis colligitur. Arbores certo ordine instar Vitium disponunt, atque studiosè colunt, & repurgant à zizaniis: quo recentiores sunt plantæ eò copiosiùs & præstantius ferunt granum: inprimis autem necessarium est ut à variorum insectorum injuria defendantur, nec minùs à gallinis quæ granum devorant. Utuntur vulpinis caudis ad plantas detergendas, nè novella insectorum seminaria lædant: ubi autem jam satis adoleverunt, magnâ curâ eximuntur, necantúrque aquâ frigidâ aspersâ, atque in umbra siccantur & conduntur fictilibus. Eadem & cinere injecto enecant, deinde abluunt, atque aliis insuper modis suffocant, frigida tamen enecta cæteris præstant. Plurimis modis granam à mercatoribus adulteratur. Optimum longè granum dat *Tlaxcallam*, cujus indigenæ præstantissimam tincturam ex illo conficiunt, hoc modo, Comminuunt & macerant in decocto aluminis, & ubi resederit cogunt in tabellas, quas Hispani vocant *Grana en pan.*

Hanc Tunæ speciem describunt Piso & Marggravius, *Jamacaru* V. nomine.

Ad nos scripsit D. *Tancredus Robinson* Insectum illud, seu Vermiculum exiccatum *Cochinill* dictum & Ficum Indicam depascens, evadere Hexapoda, & propriè nominari posse Scarabæum Mexicanum punctatum seu maculatum nostratibus **Lady-cow** dicto similem; cujus elegantem Iconem exhibuit ingeniosissimus vir D. *Edvardus Tyson* M.D. in Philosoph. Transact. N. 176.

2. *Ficus Indica seu Tuna prima, seu Jamacaru Brasiliensium prima* Pisonis.

Adeò inter se variant Ficus Indicæ Tunæ dictæ, pro natalis soli diversitate, ut nisi flore & fructu, tum interna qualitate convenire deprehenderentur, ad diversa genera pertinere viderentur.

Prima species Fruticibus aut arboribus adnascitur, tenues radices habens, quibus se illis inserit. *Folia* ejus crassa, solida, instar Aloes triangularia, vario modo sibi invicem opposita, ut in Ficu Indica. *Folia* viridia, turgentia succo viscido, sed insipido; in extremitatibus angularibus foliorum rudimenta fructuum sunt, & spinulæ acutæ juxta se positæ quatuor cinereæ.

Provenit in ejus summitate *flos* suavis odoris, cæterùm Nymphææ majori similis, exteriùs constans multis foliis viridibus, angustis, oblongis, & in medio horum columna flava, rotunda, superiùs in multas partes diducta.

Fructus ovi figurâ est, & plus minùs magnitudine, triangularibus eminentiis conspicuus, cute tectus instar corticis Mali Aurantii, internè & externè colore elegantissimo ceu laccæ & cinnabrii mixto. Caro interior alba, succulenta, saporosa, *seminibus* nigris, splendentibus referta, quæ simul cum pulpa comeduntur.

Præterquam quòd ob delectabilem fructuum fragrantiam & ob succum ex acido dulcem, ab æstuantibus expetuntur, febricitantibus imprimis & biliosis conveniunt recentes, quòd grato acore palatum afficiant, & sitim sedent, cor ac ventriculum mirè reficiunt. Succus denique ex hac planta extractus febribus ex bile ortis medetur.

3. *Jamacaru seu Ficus Indica* 2. Pisonis, *prima* Marcgrav.

Frutex est arborescens, mediocris magnitudinis, *caudice* tereti, griseo & stellatis aculeis obsito: superiores rami deorsum propendent, quorum exortus sunt longi processus, teretes, stellatim aculeati ut caudex. His ramis versùs exteriora insident *folia* Tunæ modo, ovalia, compressa in ambitu aculeis singulatim positis. In superficie utraq; foliorum eminent tubercula quædam: color autem ramorum illorum & foliorum viridis est. Fert *florem* albicantem, qui ex illis tuberculis foliorum enascitur,

ſcitur, & in multa ſtaminula deſinit. *Fructus* haud multum à præcedente differt ſed minor, cæterùm guſtu & dignitate illi par.

4. *Jamacaru.* III Piſonis. 2. Marcgrav.

Arbor eſt magna & procera admodum, *Caxabu* etiam Braſilienſibus dicta. Primùm erumpit è terra folio uno octangulo, cujus anguli teretes ſunt, æqualis omnes craſſitiei, quaſi exſculpti eſſent, ordine ſpinulis in ſtellulæ modum poſitis armati, & inter quaſlibet duas tales ſtellulas tranſverſalis quædam lineola eminet. Huic folio alia plura Tunæ more adnaſcuntur, in altum erecta, brachium craſſa, quodlibet ab uno ad ſex pedes longum. Succeſſu autem temporis folium inferius corticem griſeum acquirit, ac in caudicem lignoſum & craſſum abit, ſpongioſum tamen & facilè caduum. *Folia* verò quæ caudici proxima, ramorum vicem ſubeunt; cætera foliorum. Caudex vetus, & ramoſa illa folia ſpinas deniq; amittunt. *Flos* caudici huic ſolitarius provenit, albus, magnus, ſequitur fructus ovo anſerino duplo major, ovalis figuræ, exteriùs obſcurè ruber, qui comeditur éſtq; grati ſaporis & refrigerantis qualitatis.

5. *Jamacaru* IV. Piſonis *tertiæ ſecunda ſpecies* Marcgrav.

Teretibus eſt ramis & nodoſis, ad quos nodos ſunt ſpinæ ut in cæteris. Trunco eſt admodum ſpinoſo, eóq; rectiſſimo, verè Pinum diceres, ſi altitudinem & rectitudinem conſideres, verùm in cæteris differt, quòd foliis potiùs ſe invicem protrudentibus quàm ramis in arboris ſummitate decoratur, quæ rotunditate & craſſitie palmam, longiſſimis ſpinis digitos manûs æmulantur. Fructus Auctori non innotuit. Caudicis medulla eſt Sambucinâ facilè mollior, quæ ſecta arbore continuò exſiccatur, abítq; in leviſſimum pulverem, qui decidit, móxque ablato ſpinoſo cortice relinquitur ſcapus concavus, arundine levior, miris cancellis, quaſi ex arte fabricatus: qui ſi ab igne accendatur, flammam luculenter fovet, facíſque looo Auctori iter facienti de nocte inſerviebat.

Varietates Ficus Indicæ ſeu Opuntiæ in Horto Leydenſi cultas ſic diſtinguit clariſſimus *Hermannus*. 1. Opuntia major folio ſpinis longiſſimis & validiſſimis armato. 2. Eadem folio minori rotundiori & compreſſiori. 3. Opuntia maxima folio ſpinoſo latiſſimo & longiſſimo. 4. Eadem folio ſpinoſo longiſſimo & anguſto. 5. Eadem folio oblongo media. 6. Ficus Indica minima folio ſubrotundo. Hiſce addi poſſunt Opuntiæ læves ſeu non ſpinoſæ, aliæque varietates à flore & fructu deſumptæ. Vide Cap. primum ſeu Ficus Indicæ primæ Hiſtoriam. Ab Amico quodam admonitus ſum aliam ſpeciem in horto non procul à Londino inveniri folio triangulari enſiformi (profundè canaliculato) ſtellatim aculeato.

6. *Jamacaru* V. *Piſonis*, 4. Marcgrav. Nocheznopalli Hernandez. *in quo Coccus Indicus naſcitur.*

E radicibus tenuibus, in terra haud profundè latentibus naſcuntur triangularia aut etiam quadrata *folia*, viridia, unum, duos, tres, quatuórve pedes longa, quibus alia hinc inde adnaſcuntur ut in Ficu Indica: quodlibet eorum latus duos, tres, vel quatuor digitos latum, ſuntque duplo craſſiora quàm *Jamacaru* quæ fruticibus & arboribus adnaſcitur, ſed illius longiora ſunt: in anguloſis extremitatibus aculeis munita, unum, duos, tréſve digitos longis, flaveſcentis ſeu lignei coloris, ſex, ſeptem vel octo inæqualis magnitudinis juxta ſe poſitis. *Florem* fert ut præcedentis, ſed minorem. *Fructus* figuræ oblongæ, tres circiter digitos longus, quatuor in ambitu craſſus, conſtans cute craſſa, ſucculenta, egregiè rubra, compreſſa per longitudinem facilè finditur & detrahi poteſt, continétque pulpam albam, ſucculentam, friabilem, & quaſi in multos globulos conglobatam: hæc multis ſeminibus nigris, ſplendentibus permixta eſt, Aquilegiæ ſimilibus ſed minoribus. Pulpa cum ſeminibus comeditur, éſtq; boni ſaporis, dulcis, Ficum vulgarem ſuperans.

Vires. Succus è cortice rubro expreſſus acidi adſtringentis ſaporis eſt, ut ſuccus Ribium immaturorum. Folia autem hujus plantæ ſucculenta ſunt, & ſuccum dant herboſi ſaporis ſeu Braſſicæ ſimilem, qui ſi amarus eſſet, planta hæc Euphorbium eſſet: nam per omnia convenit cum ejus deſcriptione. *Euphorbium verum alia & diverſa eſt planta, quæ ab Horti Malabarici auctoribus deſcribitur & depingitur ſub nomine* **Schadida Calli.**

Hæc ſpecies Tunæ in Nova Hiſpania profert Cochinillam, quæ tamen hic locorum ſedulò indagantibus nunquam apparuit. *Piſo.*

7. *Jamacaru* VI. Piſon. *Braſilienſibus etiam Urumbeba dicta.*

Caudice eſt recto, ſolido, ſpinis validis, inordinatè poſitis armato; cui in ſummitate multa *folia* craſſa, ſpinis horrida, palmæ figurâ, ramorum vicem ſubeuntia adnaſcuntur.

Locus. In deſertis mediterraneis tantùm reperitur.

Icon genuinam Ficûs Indicæ ſpeciem non demonſtrat, ut neq; deſcriptio nimis brevis & ſuccincta.

Temperamentum. Omnes *Jamacaru* ſpecies frigidas & humidas, licèt gradu differentes, comperi, exceptis granis quæ ſunt ſicca & adſtringentia. Quamobrem gummi quod ex illis deſtillat, fructus, folia, radices febribus aliíſque malis ex intemperie calida natis ſive aſſumpta, ſive extus admota medentur.

8. *Ficoides*

8. *Ficoides ſeu Ficus Americana Cerei effigie ſpinoſa & anguloſa* Hermanni Hort. Lugd. Bat. *Cereus Peruanus ſpinoſus, fructu rubro Nucis magnitudine* C. B. An noſtratibus, **The prickly Torch-plant.**

Hæc ſuperiùs Lib. 17. cap. 6. pro Euphorbii ſpecie deſcripta eſt. Verùm rectiùs puto à D. Hermanno ad Ficus Indicas refertur.

Idem Euphorbium Dodonæi ab hac planta diſtinguit, cum qua Bodæus à Stapel eam miſcuerat.

Idem Euphorbium *Dod.* pro ipſiſſima planta ex qua Euphorbium Officinarum proponit, contra ſententiam & aſſertionem D. Commelini, quem nos ſequuti Schadida Calli *H. M.* pro Euphorbii planta tradidimus, nimis ut videtur ſecurè.

Altera varietas Cerei Americani in Horto Chelſeano propè Londinum à D. *Watſio* colitur. Hæc planta ſicut Tuna ſeu Opuntia plurimas varietates ſeu diſtinctas ſpecies producere ſolet.

Ficoides ſeu Cereus anguloſior & ſpinoſior in Hort. Leyd. reperitur.

9. *Melo carduus echinatus Penæ & Lobelii* Ger. *Melocarduus Americanus* Park. *Melocactus Indiæ Occidentalis* C. B. *Echino-melocactos* J. B. Ad. Lob. Cluſ. *Pomum ſpinoſum Opuntiatum* Munting. *Ficoides Occidentale ſpinoſum Melonis facie ſulcis rectis* Hermanni.

Planta hujus generis mediocris quam deſcripſit Cluſius, 12 uncias longa erat, infimæ partis terræ inſidentis ambitus 25 unciarum à qua in metam aſſurgebat, 16 profundis ſulcis, totidémque elatioribus coſtis prædita, quarum ſingula novem tomentoſa tubercula habebant, è quibus decuſſatim acutiſſimæ firmiſſimæque & tanquam corneæ decem ſpinæ, unciam utplurimum longæ, interdum etiam ampliores prodibant, inter quas binæ, (in majoribus ternæ, in minoribus ſingulares) ſurrectæ erant: eæ autem ſeſſili parte plantæ, quâ viz. ſupra terram incubuerat, & veluti fornicis inſtar curva erat fuſcæ & nigricantes, media parte ex ſpadiceo candicantes, ſuperna cineracei coloris, cuſpides verò purpuraſcentes. Summa parte plantæ (quæ foliorum expers erat, & radice tantùm nitebatur) denſiſſimum tomentum emicabat ad unciæ altitudinem, trium verò latitudinem in diametro, cineracei coloris, exterior ejus pars viridis erat, qualis ferè foliorum Tunæ, parte tamen terræ proximâ in albo palleſcebat: interna pars ſive pulpa candida, ſpiſſa & adeò lenta, ut in tenuiſſimas etiam laminas ſecta & digitis extenſa vix frangi poſſet, Cucurbitæ quodammodo ſaporem referens: Pulpæ meditullium & ipſum cor minùs album erat, nullámque cavitatem habebat: ſuprema autem pulpæ pars, cui tomentum inhærebat nonnihil purpuraſcebat: ipſum verò tomentum tenuiſſimum inſtar lapidis Amianti, & candidiſſimum erat, in quo latebant multæ exiles ſpinulæ purpureæ, quæ ſupra tomentum ſe exſerentes, rigidiuſculæ erant. Ab extima pulpa rari quidam prodibant in tomento latentes folliculi membranacei, ſive vaginæ, coloris ſanguinei elegantiſſimi & floridi, unciam longi, ſuperna parte craſſiuſculi, infima aqua videlicet pulpæ adhæſerant anguſti & tenues, pleni ſemine exili, nigro & ſplendente, inſtar ſeminis Amaranthi purpurei: Summo horum folliculorum capiti inhærebat oblongum quidpiam tanquam floſculi rudimentum, quod ſupra tomentum caput extuliſſe videbatur. Radices craſſiuſculas, longas, lentas & fibroſas, inſuper alias in ambitu minores adhuc retinebat, ex infima ſede productas.

In inſula Maio appellata & vicinis circa maris litus erutæ fuere. *Locus.*

Abrahamus Muntingius in Herbario Belgico exactiorem exhibet hujus plantæ tum iconem, tum deſcriptionem. In icone repræſentatur fructus Tunæ formâ ſupra tomentum eminens cum flore ei inſidente: quid deſcriptio oportet novi, cùm Belgicam linguam non calleam, me latet; interdum deeſt tomentum.

Sunt & aliæ præter dictam hujus fruticis ſeu ſpecies ſeu varietates, quemadmodum Ficus Indicæ; in Horto quodam Hollandiæ, & in illo Reverendiſſimi Epiſcopi Londinenſis D. *Compton* apud *Fulham* (plantarum & ingenuarum artium Mecænatis in æternum celebrandi) Echinomelocacti alteram varietatem cultam obſervavit D. *Tancredus Robinſon.* Sulcis ſeu canaliculis, rectis, & obliquis ſpinis, flore, tomento, fructuque variat, quoàd ſitum, figuram, magnitudinem, colorem, ſaporem, &c.

CAP. XIII.

De Roſa.

ROſa à Græco ῥόδον fit, δ in ſ mutato. Ῥόδον autem, ſi Etymologum audimus, nomen habet ab ὄζω, quaſi ὄδον, & κτ' περίσσον ῥόδον. Ita autem dici ait κατ' ἀντίφρασιν, quia εὔοσμον, quaſi ὄζω non dicatur etiam de bono ac grato odore. Plutarchus melius, lib. 2. Συμποσ. cap. ult. ubi ſcribit ità vocari, quia ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδωδῆς ἀφίησι. Cenſet ergo Plutarchus fieri à ῥέω & ὀδμὴ, quia fluit ab ea odor gratus. Voſſius putat integrum eſſe βρόδον, quomodo Æoles pro ῥόδον dicunt. Βρόδον verò dici cenſet κτ' μετάθεσιν pro Βόρδον ſeu Βάρδον, idque à Chaldaico ורדא hoc eſt *Roſa. Voſſ. Etymolog.*

Roſam omnem initio candidam fuiſſe fabulantur Poetæ & Turcæ, illi ex ſanguine Dei alicujus, ſeu Veneris, ſeu Cupidinis, tinctam erubuiſſe; hi ex ſudore Mahumetis rubedinem contraxiſſe ſibi perſuadent, ac propterea ejus folia humi jacere non patiuntur.

Cæterùm

Cæterùm Rosa tum ob venustatem & amplitudinem floris, tum ob ejusdem fragrantiam, omnibus seculis, omnibus terris summo in honore & pretio habita est, omnibúsque floribus & odoribus prælata.

Rosam Pomiferis accensuimus; quoniam fructus in nonnullis Pomi magnitudinem assequitur, in omnibus figurâ potiùs ad Pomum accedit, quam ad Baccam.

Rosam in genere sic describit J. Bauhinus, Est (inquit) frutex infirmus, Cæs. & citò senescens nisi recidatur, ut cum suffruticibus ambigere videatur, ramis aut potiùs virgis duris, lignosis, & utplurimum hispidis mordacibúsque aculeis horrentibus, non rectis, sed modicè recurvis, frequentibus, foliis subrotundis, asperis, per ambitum serratis, quinq, & septem ex uno nervo sive pediculo cohærentibus, sibi invicem oppositis, supremo singulari: *floribus* primùm herbaceo inclusis calyce, qui tumescentes in virides alabastros fastigiantur, quibus dehiscentibus *flores* panduntur (vel simplices, vel multiplices) in calycis sui medio *stamina* quædam capillacea, luteis *apicibus* donata complexi: semine in oblongis capitulis, quæ calycibus & floribus subsunt, per maturitatem rubentibus, & in quibusdam nigricantibus, duro, lanugine involuto: *radicibus* duris lignosis, in diversa tendentibus, stolones crebros emittentibus.

Porro Rosæ partes Medici numerant octo. 1. Capitulum illud solidum, lanugine quadam refertum, floribus substratum, ceu basin totam Rosam sustinens, Calyx vocatum, *quo nomine tamen globus rosæ totus nondum apertus sed adhuc connivens dicitur.* 2. Cortex, [rectiùs Calyx] apertâ rosâ in quinque pinnulas seu lacinias divisus, Alabastros quibusdam dictos; Harum duæ barbatulæ sunt, duæ imberbes, quinta ab uno latere barbata, ab altera minimé. 3. Floris medium illud croceum, quod capillamentis insidet, *Anthera* Offic. [apices.] 4. *Capillamenta* Anthera seu apices sustentantia. 5. *Folium*, πέταλον, cujus 6. Ima pars candida *unguis* appellatur. 7. Lana in capite contenta. 8. Semen lanugine inclusum. Cortex cum lana & seminibus inclusis Fructus rectè dicitur, quarum maturitas tum ex colore ruffo, tum ex mollitie æstimatur.

1. *Rosa rubra* Ger. C. B. *rubra, flore valde pleno, & semipleno, & simplici fere* J. B. *Rosa rubra Anglica* Park. parad. The red Rose.

J. B.

Rosæ rubræ frutex minor est quàm albæ aut rubellæ, virgæ non ità crassæ, spinæ multo rariores & minores, nec ità mordaces; aliqui rami etiam sine spinis: *folia* ex longiusculo pediculo, cui in principio velut auriculæ, foliola sunt terna vel quina, [plerunq, quina *Park.*] utrinque glabra, superne magis virentia, subrotunda. *Flores* sive Rosæ rubræ, magnæ, quædam plenæ admodum, coloris intense rubri sive purpurei, quædam paucifoliæ, odoratæ omnes & potissimùm siccæ. Flores sequuntur *fructus* sive capitula sublonga, rubra ubi matura.

Flores colore plurimum variant; alii colore sunt intensè rubro sanguineóve seu in rubro nigricante, plenæ admodum, foliis omnium Rosarum amplissimis; alii pallidiores sunt & ad Damascenarum dictarum colorem accedentes: alii adhuc dilutiores Rosæ caninæ ferè colore; omnibus tamen folia seu petala ampliora sunt quàm Rosæ Damascenæ vulg. *apices* etiam crocei in medio multò plures Odoris gratiâ & suavitate quamvis Rosam albam superat, Damascenæ neutiquam conferenda est. [Odor quamvis satis validus est, nobis non admodum gratus videtur] Folia probe exsiccata & reposita tum colorem, tum odorem diutiùs retinent quàm Damascenæ folia, quantalibet curâ & diligentiâ asservata.

C. Bauhinus huc refert, 1. Rosam Milesiacam flore simplici rubro, vulgo Rosasina. 2. Ros. ex rubro nigricante flore pleno. 3. Rosam Milesiam flore simplici rubro. 4. Rosam rubicundam Saccharinam dictam, Græculam Plinii. *Cam.*

Ebrodunensis historiæ auctores huc etiam referunt Rosam rubram pallidiorem *C. B.* item Rosam saturatiùs rubentem *ejusdem.* Verùm utramque erroneé: Posterior enim est Rosa 1. Prænestinæ similis *Clus.* quam & ipsi distinctam speciem paulò post faciunt: Si autem per priorem intelligat Rosam holosericeam dictam, nos eam pro diversa specie habemus.

2. *Rosa Damascena* Ger. Park. *Sativa* IV. *sive purpurea* C. B. *rubello flore majore multiplicato sive pleno, incarnata vulgo* J. B. The Damask Rose. *Clusio Prænestina dicitur.*

Rosæ hæ fruticis sunt prælti ut albæ, spinosiores tamen iis multó. Ejus rami abundant spinis aduncis & mordacibus. Folia non virent ut in rubra, nec polita sunt ut in alba, terna, quina aut etiam septena, pænè rotunda. *Flores* multi simul, ex longis pediculis hispidis, calyce etiam hispido, magni, pleni, incarnati, odoratiores dum virent rubris & albis, imò omnium non dico Rosarum, sed florum in genere longè odoratissimi, ut quæ halitu suo suavissimo sensum mirificè oblectant, citra ullam omnino offensionem aut satietatem.

Damascenæ dicuntur quoniam ex Damasco Syriæ urbe advectæ creduntur. Per totam autem propemodum Europam in usu frequentissimo sunt ad Syrupum ex multiplici earum infusione parandum.

Hyemes nostras etiam asperrimas facilè tolerant.

Rosa versicolor. Rosæ cujusdam meminit Clusius, cujus flos multò dilutior erat, Prænestina, & ferè albicans, perindè tamen magnus & plenus, in quo nonnulla etiam folia observavit media ex parte candicantia, altera purpurascentia, vel similis coloris venis aspersa.

Alterius [aut ejusdem] Prænestinæ similis forma & magnitudine, quæ ut plurimum dimidia ex parte candida folia haberet, reliquâ rubra, aut tertia duntaxat ex parte alba, vel nunc integra alba, modò integra rubra inter se commixta conspiciantur.

3. *Rosa*

3. *Rosa Provincialis rubra* Park. parad. *rubra flore valdè plenò* J. B.

Hanc J. Bauhinus in urbe *Provins* Galliæ se vidisse scribit valdè plenam & rubram, quæ in varias Galliæ partes exsiccata distribuitur, quia valdè odorata. Ex hac conserva sicca ubique paratur. Huic *flos* densissimis farctus foliis multò minoribus quàm in vulgari rubra, odoratior etiam quàm illi. Calyx spinulis horret. *Folia* duûm ordinum, duo semper sibi ex adverso opposita sunt, quintum verò in summitate medium inter ordines locum occupat, omnia in circuitu serrata, glabra, supernè viridia, infernè canescentia.

Frutex ipse paulò minor est quàm Rosæ Provincialis Damascenæ, cortice viridiore, nec adeò rubente. Folia magnitudine paria: Flores paulò minores, petalis non usque adeo confertis & numerosis, colore minùs saturo quàm in Rubrarum optimo genere.

4. *Rosa rubra humilis sive pumilio* Park. parad.

Rosa rubra vulgari minor est & humilior, alioquin ei non ità dissimilis, spinulis paucissimis vel nullis. *Flores* multiplicibus confertis, arctè stipatis foliis constant, minores, minúsque expansi & patuli quàm rubræ vulgaris, petalis adeò æqualibus ac si forfice resecti essent; colore rubro minùs saturo quàm Rosæ rubræ Provincialis, odore languidiore rubræ vulgaris.

5. *Rosa holosericea simplex & multiplex* Park. *R. rubra pallidior* C. B.

Virgæ hujus vetustiores cortice obscuro seu nigricante teguntur, stolones novelli viridi obscuro, paucissimis vel nullis omnino spinis muniti. *Folia* saturatiùs virent quàm in aliis plerisque Rosis, septem plerunque eidem costæ seu pediculo communi adnexa, cùm in aliis plurimùm quinque duntaxat observentur. Flos aliàs simplici quinque petalorum latorum serie, cum multis in medio apicibus croceis constat; aliàs duplici, exterioribus latioribus & majoribus, interioribus minoribus, colore rubro saturo seu sanguineo, holosericum cremesinum dictum referente: interdum etiam flos magis multiplex est, sedecim aut pluribus foliis compositus, magnitudine ferè æqualibus. Omnes odore infirmiore quàm Rosa vulgaris rubra.

Hæc C. Bauhino rosa rubra vulgari minùs rubet & flore simplici plerunque est, & foliis latissimis, cujus frutex spinis communiter caret.

6. *Rosa pumila Pannonica flore rubello* J. B. *Sylv.* 14. *seu pumila rubens* C. B. *pumila rubra Austriaca* Park.

Pedales atque aliquando cubitales etiam ex eadem radice profert virgas, virides, lentas, infernè paucis, supernè multis spinis rigentes; foliorum alas rubræ simillimas, quinque aut septem foliis, supernè viridibus, infernè candicantibus constantes: summis virgis & ramulis innascuntur satis magni calyces, sive alabastri, hirti barbatíque, quales in Rosis rubris simplici foliorum ordine constantibus; ex quibus deinde sese explicant magnæ, non omnino odoris expertes rosæ, pentapetalæ, initio rubræ, deinde paulatim remittente & evanescente rubedine, carnei ferè coloris, multis luteis staminibus floris umbilicum, quemadmodum in aliis Rosis occupantibus. *Fructus* ruber, rotundus, omnium maximus, & Pyri in modum turbinatus, fulvescente pulpa, inæqualia alba *semina* continet.

Floret passim in cæduis sylvis, aliarum sylvarum marginibus, sublimioribus & desertis agris per Austriam inferiorem & universam Pannoniam Junio: Fructus maturescit Augusto. *Locus & Tempus.*

Hæc eadem videtur Rosæ versicolori *Park. parad.* quam Anglicè, **The York and Lancaster Rose** vocant: est autem Rosæ Damascenæ varietas potiùs quàm species distincta. Odor Damascenæ remissior.

Nec diversa videtur Rosa crystallina *Parkins. parad.* quæ non aliter à præcedente differt quàm colore virgarum in flore pallente saturatiore seu intensiùs incarnato. *Rosa crystallina.*

7. *Rosa Provincialis sive Hollandica Damascena* Park. parad. *Hollandica sive Batava* Ger. *maxima multiplex* C. B. *Hollandica rubella plena, quibusdam centifolia spinoso frutice* J. B. **The Damask Province Rose.**

Ad staturam & magnitudinem Damascenæ æmulam assurgit; cortice rubente tum à Damascenæ frutice, tum ab aliis Rosis facilè discernitur. Folia etiam majora & rubicundiora aliis. Rosæ colore incarnato cum Damascenis conveniunt, duplo triplóve majores, foliis numerosissimis densè stipatis compositæ, extrinsecus majoribus, intrinsecus pusillis, staminum locum explentibus, & in ipsum calycem reflexis, adeò ut *stamina & apices*, siquos habeat, vix compareant. Odor Damascenæ ad albam nonnihil accedens, Damascenæ certè longè inferior, non tamen ingratus. Variat interdum flore albo *C. B.*

Antequam plene explicatur flos admodum concinnus, venustus & speciosus est.

A Galliæ urbe *Provins*, in cujus agro provenit, nescio an sponte, an aliunde translata, nomen accepit. Videtur equidem species Rosæ distincta, verùm de eo mihi non certò constat, cùm reperiantur ejusmodi & rubræ, & albæ, & luteæ, cúmque stamina & apices in flore nondum observaverim. Forte arte aliqua & mangonio talis initio effecta est.

Hujus varietatem observavit Clusius, priore aliquanto minus, hoc est, mediæ inter Prænestinam & centifoliam magnitudinis, alioqui colore, odore & formâ conveniens, quæ Rosa centifolia Batavica altera *J. B.* multiplex media *C. B.*

8. *Rosa sine spinis, flore majore* C. B. *sine spinis* Ger. *sine spinis simplex & multiplex* Park. *Rosa acanthos, flore pleno, coloris rubelli* J. B.

Clus.

Multis statim à radice assurgit virgis, humanam altitudinem interdum æquantibus [Rosæ intensè rubescentis altitudine, figura & effigie *J. B.*] Si fertili solo & loco umbroso pangatur, utplurimum verò longè infra eam magnitudinem, & cubitalibus duntaxat aut sesquicubitalibus, lævibus, & sine spinis, viridibus, flexuosis, in varios ramos diductis; [quarum tamen summi propter floris calycem, & folia surculi horridjusculi sunt, ex densissima apicularum nigrarum & asperiuscularum congerie *J. B.*] *Folia* habet alata, hoc est ternis aut quinis uni costæ (quæ subaspera est) inhærentibus, binis semper inter se oppositis, extremo impari satis amplo constantia, fusca viriditate supernè nitentia, infernè canescentia. Extremis ramis insident *flores*, oblongis hirsutisque pediculis inhærentes, multiplici foliorum numero constantes, Prænestinis [Damascenis] majores, medii inter illas & rubras coloris [quem ornat varia vagáque venarum purpurascentium delineatio, subtus verò folia ex incarnato candicant omnia *J. B.*] jucundi odoris: *fructus* brevis crassus, pæne orbicularis, maturitate rubens: inæquale semen lanugine involutum continet. *Radix* repens, lignosa, dura, aliarum instar.

Aliud genus Rosæ sine spinis invenitur, non valdè dissimilibus virgis, quod minores & rariore foliorum texturâ constantes flores profert, colore pæne fæcum vini rubri, quod C. Bauhino Rosa sine spinis flore minore: J. Bauhino R. sine spinis colore pæne fæcum vini rubri.

Florent hæ cum reliquis mense Junio.

9. *Rosæ rubellæ sive incarnatæ similis* J. B. *Rosa prima Prænestinæ similis* Clus. hist. C. B.

Prænestinæ, quam vulgus Provincialem vocat, valdè similis est [Rosa prior Clusii præter vulgares] nec illa minùs altè assurgit: in solo flore discrimen est, qui circiter quadragenis aut pluribus foliis, paulo amplioribus & saturatiùs nonnihil rubentibus constat, multis staminibus flavis umbilicum occupantibus, alabastróque multò crassiore ac breviore: odor minùs suavis & albæ ferè proximus.

Locus & Tempus. Valdè frequens est Viennensibus hortis & totâ Austriâ, nullius tamen apud illos usûs, quàm ad eliciendam aquam stillatitiam. Floret cum cæteris Junio, interdum etiam Maio.

10. *Rosa folio crispo rubello seu incarnato* J. B. *Rosa folio subrotundo & crispo* C. B.

Rosæ Damascenæ varietas esse videtur, cùm non aliter ab ea differat quàm folio subrotundo & crispo, flore rubello sive incarnato.

11. *Rosa sylvestris rubella parvo frutice* J. B. *An Rosa sylv. odoratissimo rubro flore* C. B? *Rosæ sylv. tertium genus* Trag?

J. B.

Hujus frutex parvus est, cubitalis utplurimùm, formâ similis Rosæ intensè rubræ, curvis nonnunquam spinis, sed raris: foliis ut in illa quinquepartitis, rariùs in septem foliola distributis, serratis, glabris, supernæ parte obscuriùs virentibus, denique ejusdem ferè & coloris & formæ, sed rotundioribus & minoribus; flore non parvo, coloris rubelli sive incarnati, ut vocant, quinquefolio, jucundissimi odoris, cui succedit capitulum cum pediculo insipido.

Locus. In collibus circa Genevam, v. g. *la Bastie, Champe,* &c. observavimus Junio florentem.

12. *Rosa rubello flore parvo simplici, non spinosa* J. B. *sylv. minor rubello flore* C. B. *quæ vulgò à mense Maio Maialis dicitur.*

J. B.

Mitior hæc nullis horret spinis, pediculo duntaxat floris nonnihil aspero: foliorum autem glabrorum conjugationes præter extremum impar tres sunt vel quatuor, serratorum, superiùs virentium, inferiùs albicantium, glabrorum: *rosæ* sunt parvæ, quinquefoliæ, odoratæ, coloris rubelli. *Fructus* rotundus, parvo Mespilo paulò minor, per maturitatem rubens, grana tomento involuta continet. In hortis sæpe altitudinem hominis excedit.

Locus. In montibus prope Genevam sponte provenit, nobis & J. B. observantibus. Ad radicem montis Albii prope Tigurum *Gesn.* Colitur etiam in hortis.

A. 13. *Rosa sylvestris inodora sive canina* Park. *canina inodora* Ger. *sylv. vulgaris, flore odorato incarnato* C. B. *sylv. alba cum rubore, folio glabro* J. B. **The common wild Briar or Dogs Rose.** *Cynosbatos & Cynorrhodos Officinarum, quibusdam* **the Hep-tree.**

J. B.

In magnos hæc excrescit frutices, magnis armatos spinis. *Folia* sunt satis magna, utrinque glabra: *Flores* simplices, quinquefolii, albi cum aliquo rubore, in medio *stamina* lutea. Succedunt *capita* longa, primum viridia, deinde Coralli modo rubra, quæ ubi planè matura mollia redduntur, sapidi gustûs cum aliqua aciditate: à pilis quibus semina involuta sunt inter edendum cavendum. In hujus virgis spongiolæ villosæ sæpe visuntur.

Locus. In sepibus passim invenitur, omnibus in terris.

Ab hac ego specie diversam non puto

A. *Rosam*

A. 13. *Rosam sylvestrem odoram* Ger. *sylv. foliis odoratu* C. B. *foliis odoratis Eglentinam dictam* J. B. *sylv. odoram sive Eglenteriam flore simplici* Park. **The sweet Briar.**

Non alia quippe in re quàm foliorum odore ab ea differt: neque in ejus descriptione Botanici qui diversam velint consentiunt, aut notas distinctionis certas adferunt. Cúmque inter alias Rosas caninas hujus generis una vel altera sparsim & rariùs in sepibus occurrat, & nunquam plures simul, verisimile est has ab earum semine nasci. His adde quòd Rosa Eglenteria transplantando interdum degeneret & odorem amittat, ut observârunt Gesnerus & Lobelius.

Nobis suffragatur Turnerus, inquiens, Ego hanc nihil aliud quàm suaveolentem Cynosbati speciem existimo.

Ab hac non aliter quàm flore multiplici seu pleno differt Rosa Eglentina flore pleno *J. B.* sylv. flore pleno seu multiplici C. B. & aliorum.

Rosæ sylvestris flore odorato incarnato varietatem observavit nobisque ostendit *D. Dale*, quam & nos quoque dudum observâsse meminimus pomo spinulis sed rarioribus obsito, rotundiore quàm Cynorrhodi vulgaris & hilariùs rubente, quódque barbulas seu calycis radios non abjicit, quemadmodum vulgaris Cynorrhodi pomum, sed in hyemem usque retinet donec fructus maturescunt.

A. 14. *Rosa sylvestris altera flore albo nostras. Rosa sylv. folio glabro, flore planè albo* J. B. *An Rosæ sylv. 4. species* Trag? *i. e. Rosa sylvestris 17. seu arvensis candida* C. B? *An Rosa canina humilior fructu rotundiori* D. Plot.

Differt à vulgari Rosa canina virgis gracilioribus, spinis rarioribus & multò minoribus obsitis; floribus albis, longioribus pediculis insidentibus, pluribúsque simul in umbellæ formam se componentibus; fructu minore & rotundiore: foliis minoribus & ad Rosæ pimpinellæ formam quodammodo accedentibus. Planta tota minor est & humilior Cynorrhodo vulgari. In sepibus frequens est.

J. Bauhinus Rosam suam sylvestrem folio glabro sic describit, Floribus est multis simul junctis, Rosæ moschatæ in modum, majoribus, omnino albis, odoratissimis, calycibus eorúmq; pediculis rubentibus: foliis septenis, planè glabris, Rosæ sylv. albæ similibus. Non ità in altum excrescit, nec ità robustos profert ramos ut Rosa sylv. vulgaris, sed multùm serpens, ramis quibusdam parùm spinosis. Floret Junio & Julio, paulò tardiùs quàm reliquæ sylvestres.

Rosa sylvestris *Cæsalp.* virgis humilioribus & minùs spinosis, floribus albis, nobis eadem cum hac nostra videtur. C. Bauhinus ad Rosam humilem flore albo Clusii refert, minùs rectè nostrâ sententiâ: diversam enim speciem putamus. Videndum quid differat ab hac Rosa campestris repens alba *C. B.* pumila campestris alba *Park.*

Cynosbati flores qualitatibus convenire videntur cum Rosis sativis, sed majorem vim adstringendi habent, proinde in profluvio uteri rubro & albo summæ sunt æstimationis. *Vires.*

Fructus vi lithontriptica maximè commendantur, in qua tamen excellunt exempti arilli. *Schrod.*

Pulvis iste in Antheris Cynosbati reperibilis, crocei coloris & summè volatilis, est genuinum sulphur vegetabile ab Archæo sublimatum, egregiis dotatum potestatibus: cui consanguinei sunt pulveres, viz. Alcool ex Julis Coryli, summitatibus Pini, musco terrestri clavato, & in Antheris Liliorum alborum. Habent egregiam vim anodynam, soporiferam, cardiacam. *Hagendornius Cynosbatolog.* p. 48. idem tradit *Wedelius de sulphure plantarum.* Ego in phthisicis & convulsivis affectibus, in phrenesi, & doloribus leniendis utiles esse existimo. *D. Tancred. Robinson.*

In acinis seu seminibus Cynosbati reperitur oleosa & balsamica substantia, egregiæ efficaciæ in Lithiasi; flammam citò concipit,& continet ipsam essentiam plantæ. *Hagendorn. Cynosbatolog.* p.70. Duo Hydropici pro desperatis habiti ad integram valetudinem restituti sunt à diuturno usu decoct. fructuum Cynosbati integris cum arillis in vino. Hagendorn. Cynosbatol. p. 154. Idem affirmatur de his floribus à Wedelio.

Hujus poma cum maturuerunt pulpam continent saporis cum aciditate grati, ad appetitum excitandum & æstum febrilem compescendum perutilem.

Ex hac pulpa cum Saccharo Officinæ nostræ Conservam parant, non modò ad febriles æstus, sed & ad Scorbuticos affectus calidiores utilissimam: ventrem etiam leniter astringit, & defluxiones sistit, ut taceam palato admodum gratam esse, ventriculo acceptam, & concoctionem promovere.

Ex hac etiam pulpa bellaria & scitamenta multa, parare norunt coci & matronæ honestæ ad mensas secundas instruendas.

Insanabilis ad hosce annos (inquit * Plinius) fuit rabidi canis morsus, pavorem aquæ potúsque omnis afferens odium. Nuper cujusdam militantis in prætorio mater vidit in quiete, ut radicem sylvestris Rosæ blanditam sibi aspectu pridie in fructecto mitteret filio bibendam. In Lusitania res gerebatur, proxima Hispaniæ parte: casúque accidit, ut milite à morsu canis incipiente aquas expavescere supervenirect epistola orantis ut pareret religioni, servatúsque est ex insperato, & postea quisquis auxilium simile tentavit.

* *Hist. nat. l.* 25. *c.* 2. & *l.* 8. *c.* 4.

In hujus ramis, fractis præcipuè alitérve læsis, vel ab insecto aliquo compunctis per æstatem muscosum quoddam corpus herbacei & rubescentis coloris sæpe excrescit, quod * *Bedeguar* Lobelius, Spongiolam alii appellant, vulgus [Germanicum sci. circa Norimbergam] quod suppositum somnum incumbentibus provocet, **Den Schlaff**; cujus cineres ad dysuriam, tineas ad vermes expellendos Camer. laudat. Spongiolam hanc si incideris, vermiculis exiguis albis intus refertam invenies, quæ per totam hyemem in cellulis suis latitantes, mense demum Maio insequentis anni muscarum formâ prodeunt: quarum nonnullæ aculeo seu spiculo è cauda semper prominente armantur, & ad Mousseti Seticaudas referri possunt, aliæ eâ omnino destituuntur; & in hoc fortè sexuum differentia. Descriptionem muscarum vide in *Cat. Cantab.*

* *Bedeguar Officinis perperam dicitur hæc excrescentia; est enim Bedegua Arabum Cardui genus* J. B. C. B.

A. 15. *Rosa pumila spinosissima foliis Pimpinellæ glabris, flore albo* J. B. *Item, Rosa sylv. pomifera Lobelii, flore rubello, sine spinis, pumila* ejusdem. *Item, Rosa arvina Tabernam. spinosa* ejusdem. *Rosa sylv. pomifera minor* C. B. *R. Pimpinella sive pomifera minor* Park. *Ros. Pimpinellæ folio* Ger. **The Pimpernel Rose.**

Frutex est parvus, humilis, cubitalis aut summùm sesquicubitalis, virgis spinosissimis, foliis minimis, Pimpinellæ foliorum æmulis, unde ei nomen quatuor conjugationum: Rosis exiguis, candidis, [inodoris *Park.*] Fructus rotundi satis grandes, per maturitatem nigri.

Locus. In sabulosis & petrosis frequens nascitur. Reperiri aiunt cùm & sine spinis, C. Bauhinus se utramque habuisse ait, & Parkinsonus in eodem agro utramque simul sæpius inveniri asserit. Nobis in Anglia speciem illam quæ spinis caret nondum videre contigit, nec puto apud nos oriri nisi ex accidente: at neq; dari inter has duas essentialem seu specificam quam vocant differentiam. Hinc tamen non immeritò C. Bauhinus ad idem caput reducit Rosam pomiferam *Ad. Lob.* quæ lævis, & Rosam arvinam *Tab.* quæ spinosa. Rosæ pomiferæ titulo Lobelium describere Rosam Pimpinellam nostratem cum Camerario & C. Bauhino sentio, quòd eam Angliæ perquam familiarem esse dicat, quamvis negligenter nè dicam falsò eam descripserit, & sine spinis depinxerit, unde J. Bauhinus dubitavit, annon Rosam suam rubello parvo flore simplici non spinosam intelligeret.

Rosæ pomiferæ *Lob.* Camerarius eandem facit Rosam campestrem odoratam Clusii; cui & ego libenter adstipulor; quantumvis tum J. Bauhinus, tum Casparus frater diversam faciant, & Clusius ipse videatur distinguere: siquidem descriptio ejus Clusiana, excepto floris odore, Rosæ nostræ Pimpinellæ egregiè conveniat, quam adponemus ut Lectori judicium permittamus.

Rosa campestris odorata, infit ille, cubitalibus aliquot, aut ad summum, sed rarissimè, bicubitalibus, assurgit virgis, firmis, duris, lignosis rubescentibus, densissimo spinarum vallo munitis; ex quibus frequentes confuso ordine oriuntur spinosi ramuli, virides, singuli suum *florem* sustinentes, album, odoratum, pentapetalon, luteæ aut Canellæ Rosæ vulgaris æqualem, capillaceis quibusdam *staminibus*, cum suis *apicibus* luteis, medium floris umbilicum occupantibus. *Fructus* rotundus, brevis, initio viridis, deinde plenam maturitatem adeptus niger, crassa, angulosa, dura *semina* continet. Folia sunt inter eum quæ luteos simplices fert flores, & eam quæ ab aggeribus in quibus sponte provenit, sive à Pimpinellæ foliorum similitudine nomen apud Belgas accepit (**Dunnen roosen & Pimpernelle roosen** enim appellant) ferè media, per ambitum serrata, & nullius splendoris. *Radix* dura, lignosa in diversa tendit.

Locus. Invenitur multis circa Viennam locis, præsertim editioribus & montosis. Floret Maio, quo tempore rusticæ mulieres plurimos ejus fasciculos, ob odoris gratiam, venales in forum deferunt. Fructus Augusto maturescit.

Rosa spinosissima pumila flore rubro *J. B.* quæ circa Monspelium in luco Grammuntio reperitur hujus tantùm varietas est, colore floris differens. *Botan. Monsp.* His adde

16. *Rosam campestrem spinis carentem bifloram* C. B.

Flore est languidè rubro, vere & autumno prodeunte, quæ duplex, alia odoris expers, alia foliis exiguis suavissimi odoris in monte Pilati Lugdunensium.

17. *Rosa sylvestris pomifera major* Park. C. B. *Rosa pomo spinoso, folio hirsuto* J. B. *J. B.*

Foliis est palmum ferè longis, quinquepartitis, ad rubellam plenam pænè accedentibus, minùs rotundis, longioribus, serratis, subtus hirsutie quadam lenibus tactu & pænè cinereis, capitibus sive fructibus spinosis, magnitudine Avellanæ rotundæ ex pediculis brevibus, spinosis: per ramulos sunt spinæ rariores.

C. Bauhinus Rosam suam sylv. pomiferam majorem sylv. pomifera Lob. majorem facit, altiorem, ramosiorem, paucissimis aculeis, foliis majoribus pallidè virentibus; & Basileæ locis humidis in Alnetis provenire scribit: quam describit J. Bauhinus à monte Calcari allata est. Ab hac diversa videtur

A. 18. *Rosa pomifera major* Park. parad. *h. e. sylv. pomifera major nostras.* **The greater Apple-Rose.**

Park.

Hujus virgæ crassiores sunt, cortice obscuro canescente tectæ; teneriores surculi rubescunt nonnihil, spinis crassiusculis acutis hic illic armati, verùm nec tantis, nec tam crebris quàm Rosæ Eglanteriæ. *Folia* pallidè viridia, quinque simul in eodem communi pediculo, rariùs pauciora. *Flores* parvi, simplices, pentapetali, inodori, aut leviter odorati, Rosæ Eglanteriæ parùm majores, eodem etiam colore rubello perfusi, capitulo spinoso insidentes, & alabastris barbatulis aliarum rosarum instar cincti. *Capitula* floribus delapsis in formam & magnitudinem parvi Pyri excrescunt, barbulas in Vertice seu umbilico gestantia, & spinulas etiam retinentia, per maturitatem pulchrè rubentia, semina multa, alba, dura, subrotunda, lanugine involuta, pulpâ molli inclusa continentia. Pulcritudo hujus plantæ in pomorum rubentium decora specie & jucundo aspectu potius quàm florum formâ aliusve alicujus partis consistit.

Locus. In Septentrionalibus Angliæ montosis. Westmorlandia puta & Eboracensi territorio copiosè provenit.

19. *Rosa*

19. *Rosa cinnamomea multiplex* Park. *cinnamom. flore pleno* Ger. *odore Cinnamomi, flore pleno* C. B. *minor rubello multiplicato flore, asperis spinis armata* J. B. **The double Cinnamon Rose.**

Descriptio Jo. Bauhini quamvis brevis huic stirpi apprimè convenit, & ad eam ab aliis Rosis distinguendam sufficit.

Frutex (inquit) est asperis, duris spinis armatus, in altitudinem satis magnam, multis virgis rubentibus valdè excrescens. *Rosæ* huic parvæ, ex brevibus pediculis, plenæ, odoratæ. Adde ex Clusio, Foliorum alæ quinis aut septenis foliis æquali inter se spatio distantibus constant, uno hinc, altero indè geniculatim conjugatimque semper adhærente, unoque in cacumen exeunte, coloris superna parte viridis, infernè candicantis. Flos multiplici foliorum pusillorum glomeratione constat, colore rubello, Cinnamomi odore remisso, unde nomen. *Radix* latè admodum serpit, & vivax est, novas virgas subinde producens.

Maii mensis initio, omnium Rosarum prima floret, in hortis nostris frequentissima est, unde primùm delata, aut ubi sponte proveniat incertum. *Tempus.*

Huic specie eadem est, accidentibus nonnullis diversa,

20. *Rosa Cinnamomea simplex* Park. *cinnam. simplici flore* Ger. *odore cinnamomi simplex* C. B. *cinnamomea floribus subrubentibus spinosa* J. B. **The single Cinnamon Rose.**

Parkinsonus virgas hujus minùs rubere ait quàm ejus quæ flore est multiplici. C. Bauhinus hanc habet pro Rosâ Maii [sine spinis] Albii montis prope Tigurum *Gesn.* qu. an rectè. J. Bauhinus Rosam Maii Albii montis *Gesn.* diversam facit à Cinnamomea simplici.

21. *Rosa sylvestris Russica* Park. **The wild Brier of Muscovy.**

Stolones crebros, luteo-rubentes è radice emittit, tuberculis hic illic erumpentibus inæquales, quibus insident spinæ ut in Cynosbato vulgari. *Folia* non admodum crebra, parva, quam in illa minora. Rosæ simplices, parvæ, colore incarnato saturo.

22. *Rosa sylvestris Virginiensis* Park. **The Virginia Brier-Rose.**

Stipitum & ramorum magnitudine & crassitie nulli Rosæ cedit; Virgæ & surculi novelli virides sunt, vetustiores canescunt; plurimis aculeis tenuibus, cum crassioribus aliquot intermixtis, obsitæ. *Folia* in viridi obscuro nitentia, parva & propemodum rotunda, multa uni costæ conjugatim adnexa, Rosæ luteæ simplicis foliis quadantenus similia. *Flores* summos ramos occupant, parvi, pentapetali, pallidè purpurei seu saturatius incarnati, Cynorrhodi vulgaris floribus similes, caduci.

23. *Rosa alba* Ger. *Anglica alba* Park. *alba vulgaris major* C. B. *candida plena & semiplena* J. B. **The white Rose.**

J. B.

Virgis assurgit longis, lignosis, fungosis, in quibus spinæ acutæ, aduncæ, raræ, cortex alioqui politus & lævis: Foliola quina vel septena, crenata, glabra, sublonga, quædam pænè rotunda, pediculi dorso spinoso interdum: Extremis ramis *calyces* plures ex pediculis non minacibus inhærent: quibus apertis apparent rosæ pulchræ, odoriferæ, albæ, multorum foliorum: (interdum cum negliguntur pauca producunt folia, nisi aliud genus sit) quorum interiora minora, exteriora verò majora & ampliora, in medio *apices* luteos includentia. Succedunt *fructus* rotundi, rubri ubi maturi, in quibus grana dura, lana involuta. Odor huic languidus.

Duûm est generum, altera flore majore & pleniore, quæ in umbrosis interdum ad octo aut decem pedum altitudinem assurgit, stipite in hoc genere crassissimo; altera flore minore & simpliciore, Rosæ Damascenæ altitudinem vix excedens: illius flores imâ præcipuè parte versùs fundum aliquam ruboris tincturam ostendunt; hujus candidi purioris & impermixti coloris sunt. Hæ tamen duæ non videntur specie differre, sed accidentibus duntaxat quibusdam à Soli aut cœli aut culturæ diversitate ortis variare.

At neque Rosa incarnata ab alba minore differre specie censenda est, cùm solo floris colore incarnato, ejusdémque majore expansione discrepet.

24. *Rosa lacteola* J. B. *alba minor* C. B.

Elegans est, non magna, foliis multis, densè stipatis: quæ singula si evellantur candida sunt, cum verò simul calyci inhærent in flore integro, videtur quiddam diluti ruboris emicare.

Et hæc prioris varietas esse videtur.

Considerandum etiam quantum ab eadem differat

25. *Rosa humilis flore albo Clusii* J. B. *sylv. odorata albo flore* C. B.

Clus.

Quæ humilis est & fruticosa, foliis illi quæ album florem fert persimilis: sed ejus flores, licet albi, longè minores, neq; unquam planè sese explicantes, ejusdem cum alba vulgari odoris & coloris, qui tamen plus carnei admixtum habet. Paulò seriùs illa floret. Plurimum accedere videtur ad Græculam Plinii.

Rosa alba Provincialis. Datur etiam & Rosa Provincialis alba, cujus mentio in Parkinsoni horto, inque Catalogo horti Oxoniensis habetur.

26. *Rosa moschata minor flore simplici* J. B. *moschata simplici flore* C. B. Ger. *moschata simplex* Park. **The Musk-Rose.**

J. B.

Magnos habet stolones, rectos, crassos, statim à radice prodeuntes, decem interdum aut duodecim pedes altos, in quibus spinæ raræ, interdum à trunco rubræ ac robustæ: Rami tactu essent læves, nisi interdum spinæ intervenirent, in quo quiddam habent commune cum Rosis albis sativis, ac differunt ab Incarnatis vulgo dictis, quarum rami undique valdè spinosi. Folia satis rara, quæ non multùm differunt à Rosis albis & incarnatis, nisi quòd minùs rugosa & magis acuta, glabra, supernè cum viriditate, infernè albidiora cum pilis vix apparentibus, in circuitu serrata, quæ utplurimùm habent septem foliola, interdum novem majori ex parte sibi invicem opposita. In foliorum pediculis parte inferna spinæ valdè aduncæ. Rami extremi divisi in alios, minores, qui quadam quasi lanugine obducuntur & rubent: pauca habent folia, abundántque multis floribus simul cohærentibus, qui prius quam se expandant longa apparent capitula, mollia & hirsuta. Apertæ rosæ vix diem durant, & mediocris sunt magnitudinis, albæ, [habent nonnunquam ungues rubentes qui lutei sunt antequam expanduntur] pentapetalæ: *Apices* lutei foliolis decidentibus nigrescunt, relicto in medio uno magno hirsuto, clavam aliquatenus exprimente. Odor cum suavitate insignis, moschum proximè referens, sapor amarus, adstrictionis non magnæ particeps, aliquam acrimoniam in faucibus relinquens.

De loco natali nobis non constat. Frequens in hortis colitur; frigoris vehementioris impatiens est; unde colligitur calidiorem aliquam regionem ejus parentem esse.

Quæ flore est pleno, hujus duntaxat varietas nobis censetur, non species aliqua distincta.

27. *Rosa moschata major* J. B. *Rosæ moschatæ species major* Ger. *Rosa Hispanica moschata simplex* Park. parad.

J. B.

Et hanc C. Bauhinus pro præcedentis varietate habet. Frutex est robustus, rectus, spinosus, ut Moschata minor; in ramorum summitatibus ex pediculo raris aliquibus spinis aculeato Rosæ enascuntur, plerunque quinque aut septem foliis constantes, magnæ, albæ, cum aliquo rubore, qui potissimùm detegitur cùm exsiccantur, odore suavissimo. Floret Junio.

Hæc ex florendi tempore vera & genuina Rosæ moschatæ species vix est censenda: illa enim non ante finem Æstatis & Autumni initium floret.

Aliam Rosæ moschatæ speciem spuriam, fortè præcedentis varietatem, proponit Parkinsonus, inscriptione.

28. *Rosa moschata multiplicis alterius, aliis Damascenæ albæ, vel veriùs Cinnamomeæ flore pleno.*

Hæc stipite & ramulis brevioribus, foliis paulò amplioribus pallidiùs virentibus, floribus itidem tantillo majoribus, odore multo remissiore, florendi tempore priore seu præcociore à Rosa moschata vulgari differt, cætera ei similis.

Tempus florendi & odor diversus, specie à Moschata distinctam arguunt.

Vires. Cæterum Rosæ moschatæ odore caput tentant, & potentissimè alvum subducunt, non minùs, autore Manardo, quam Scammonium, ità ut si sex vel octo folia acetario miscueris, totum purgatorium reddas. Idem confirmat Amatus, historiam recitans mulieris, quæ ex gustato condito harum rosarum faucium & linguæ excoriationem cum stomachi rosione contraxerit. Quapropter ab ea tanquam à pernicioso medicamento abstinendum suadent.

29. *Rosa semper virens* Park. parad. *semper virens Clusii* J. B. *moschata semper virens* C. B. **The ever-green Rose.**

Clus.

Multis statim à radice luxuriat sarmentis, flexibilibus & caducis, nisi quis palo sustineat, aut ad parietem applicet; nam non valdè crassa sunt, sed lenta, viridia, spinis rubescentibus, hami instar aduncis, & mucrone versùs terram converso obsita, ut pleraque ferè omnia Rosarum genera, eáque alternatim ambiuntur à foliorum alis, septem interdum, sed quinq, utplurimum foliis præditis, ex adverso sese spectantibus; horum duo, quæ laxiori alæ sedi, quà ramum amplectitur proxima, minora sunt, bina alia quæ succedunt illis duplo pæne majora, quintum extremam alam occupans, & imparem numerum faciens omnium maximum: singula autem à nervo medium folium occupante aliquot venas habent ad folii oras excurrentes: in ambitu sunt serrata, & præ viriditate splendent, nec defluunt ut in aliis rosis sed etiam hyeme permanent. Novo vere ex flagellis istis sive sarmentis è foliorum alis multi oriuntur novelli rami, initio quidem cum foliis nonnihil purpurascentes, deinde verò colorem viridem contrahentes: quorum nonnulli summo fastigio ternos aut quaternos gerunt *flores*, uncialibus, gracilibus pediculis subnixos, quinque foliis pæne uncialibus constantes, prorsus nivei candoris, è quorum medio plura staminula prodeunt, candida, flavis *apicibus* insignita, & inter illa capitellum hirsutum albicans. Floris odor suavis est, & ad Rosæ moschatæ flore simplici odorem valdè accedit, sed nec ipsius floris forma valdè dissimilis.

Hujus semen Patavio missum.

30. *Rosa*

30. *Rosa lutea* Ger. J. B. *lutea simplex* Park. parad. C. B. **The single yellow Rose.**

Rarior & speciosa est Rosa lutea, spinosis virgis, *foliolis* glabris, quinis vel septenis, vix tantillùm horridis; *floribus* luteis, simplicibus, cum gravitate odoratis, *pomo* breviore, ventricosiore. Repit & multùm se propagat.

Parkinsonus sarmenta crassa & lignosa ei attribuit, paucis aut nullis spinis in veteri ligno superstitibus, junioribus seu novellis virgis & ramulis, creberrimis spinulis, pilorum instar tenuibus, obsitis; *folia* minora, rotundiora, pallidius virentia, eleganter tamen circa margines crenata, plura denique ad unam costam adnexa [septem aut novem] quàm in alia quacunque Rosa sativa: *Florem* minorem, quàm Rosæ moschatæ majoris, majorem quàm Eglanteriæ.

31. *Rosa lutea flore pleno* J. B. *lutea multiplex* Ger. C. B. *lutea multiplex sive flore pleno* Park. parad. **The double yellow, or yellow Province-Rose.**

Non alia ferè in re quàm floris multiplicitate à præcedente differt. Flos autem peramplus est, & speciosus, tum multiplici foliorum densè stipatorum serie compositus, ut Rosæ provinciali Damascenæ seu centifoliæ Batavicæ hac in parte vix cedat. Florum adeò ferax est, ut dimidiam eorum partem ad maturitatem non perducat; imo paucos admodum perficit & integros expandit, plerisq; ob humorem nimium, (imbribus plerunq; copiosis florendi tempore decidentibus) corruptis aut vitiatis. Oportet ergo si flores integros & perfectos desideras, ut stirpem juxta parietem plantes, & florum gemmas tenellas plerasq; amputes, paucis relictis, quas nè hac quidem curâ adhibitâ facilè explicat in flores undequaq; perfectos.

Hinc nonnullis duplex habetur hujus generis Rosa, quarum altera florem totum expandit, altera vero semiclauso flore permanet.

32. *Rosa subviridis & cærulea* C. B. J. B.

Si in teneras Agrifolii arbusculas Rosæ inserantur virides flores producere scribunt aliqui apud Camerarium. Quamvis interdum anni constitutione frigidiore & humidiore herbacei coloris Rosa sine calyce proveniant.

Est & jamdiu videre, ut refert Lobelius, Cœruleas Rosas in hortis Italicis. Sed optârim ego scire hortos, si extent, ubi proveniant, & qua in re differant à reliquis Rosis. *J. B.* Imò ego nullibi extare puto, cum à tempore Lobelii altum sit de eis silentium.

33. *Rosa sylvestris Austriaca flore Phœniceo* Park. *punicea* Cornut.

Virgæ hujus novellæ tenues, rubentes, adultiores obscurè cinereæ, spinis aliquot obsitæ non admodum crassis aut acutis: *Folia* paulò majora Rosæ luteæ, simplicis foliis, aliàs non multùm dissimilia. *Flos* simplici quinq; foliorum serie constat, colore intus puniceo, à tergo croceo: quæ coloris diversitas varium sæpe florem reddit, lineis quibusdam flavis per colorem phœniceum ardentissimum dispersis, jucundo spectaculo. Hujus Rosæ umbilicum tenet pappus atropurpureus, mille filamentis & apicibus luteo pallidis cinctus. Capitulum flori subjectum rotundum est, ut in sylvestri Rosa. Odorem habet veluti mellis. Floret Maio. Parkinsonus pro Rosæ luteæ specie habet; ast diversa est.

34. *Rosa omnium calendarum vulgò dicta: Italica flore suaviter rubente perpetua* Ferrarii. **The monthly Rose.**

Rosæ Damascenæ vulgari non multùm dissimilis est: nec odore valdè inferior. Per maximam æstatis partem florere perseverat, non tamen singulis calendis floret, ut nomen innuere videtur. Ferrario observante densioribus sævit aculeis.

35. *Rosa rubro & albo variegata Rosa mundi vulgo dicta.* **The Mundy-Rose.**

Rosæ rubræ vulgari excepto floris colore simillima est, ejúsque progenies videtur, procerior tamen aliquanto & ramosior. Flos coloris respectu omnium Rosarum longè pulcherrimus est, albo & rubro elegantissimè virgatus seu variegatus. Figura, magnitudo, odor Rosæ rubræ. In eadem stirpe inter multas variegatas una vel altera non rarò Rosa penitus rubra apparet, quo originem suam fatetur.

36. *Rosa Francofurtensis* Park. parad. *inapertis floribus, alabastro crassiore* Hort. Reg. Paris. **The Frankford Rose.**

Virgæ hujus juniores cortice pallidè purpurascente obteguntur, spinulis numerosis pilorum instar tenuibus obsitæ: vetustiores paucissimis spinis donantur. Capitulum quod flori subest eique pro basi inservit majus est quàm in quavis alia Rosæ sativæ specie. *Flos* ipse multiplex est, & crassus, adeóque intumescit dum adhuc in gemma est, antequam explicetur, ut calycem rumpat plerunque & præpropero ortu exeat: Color inter Rosæ rubræ & Damascenæ medius: umbilicum floris occupat glomus latus & densus ex staminibus & *apicibus* arctè stipatis compactus. Calycis segmenta in hoc genere præter aliarum omnium Rosarum ordinem nullis ad latera barbulis aucta sunt.

37. *Rosa Hungarica* Park. parad. The Hungarian Rose.

Rosa Hungarica virgis viridibus, spinis raris obsitis Rosæ vulgaris rubræ staturam & magnitudinem assequitur, rarò excedit. Flos ipse magnitudine, foliorum multiplicitate, & figurâ Rosam rubram æmulatur, verùm pallidior est, & si curiosè spectetur maculis crebris dilutioribus eleganter respersa rubore velut irrorato, apparet. Odor quàm rubræ jucundior.

Aliæ varietates Rosarum in hortis reperiantur, ut Rosa punicea *Cornut.* Rosa Arborescens non descripta *Sibbaldi* prodrom. Hist. Scot. Rosa Ciphiana seu Rosa Pimpinellæ foliis minor nostras, flore eleganter variegato Catalog. Hort. Med. Edinburg.

De Rosarum temperamento, calidæne sint an frigidæ non levis est inter medicos controversia: quâ missâ, nos earum vires & utilitates quas humano corpori præstant breviter indicâsse contenti erimus. In usu sunt rubræ præcipuè & incarnatæ, vulgò Damascenæ dictæ.

Vires. In rubris plus est terreæ substantiæ, & resiccantis adstringentisque facultatis, non tamen absq; humido quodam permixto, quod quidem ipsis adhuc virentibus inest, in resiccatis vero deperditum est. Succus ergo hac de causa & dilutum earum ad alvum subducendam quoque facit, minùs tamen quàm Damascenarum. Resiccatæ autem hæ rosæ humiditate jam absumpta, adstringunt & resiccant. *Dod.* quocum peritiores medici consentiunt. Nam (ut rectè Langius) virtus Rosarum laxativa & odorifera in supernis ejus partibus consistit [unde & facilè evaporat] at adstrictoria & roboris altrix in internis delitescit. *Hæc de Rosis rubris intelligenda sunt; nam Damascenarum folia etiam resiccata catharticam vim retinent, ut & ipsi experti sumus.* Pergit Dodonæus, Robur cordi conciliant, ac tremori & palpitationi ejus succurrunt, hepar, renes & alia viscera debilia confortant: ventriculum flaccidum, debilem & humidum siccant & corroborant: fluorem muliebrem, & superfluam menstruorum purgationem compescunt, sanguinis undequaq; eruptiones sistunt: sudores reprimunt, alvum nimio fluore laxam constringunt: antidotis omnibus utiliter admiscentur, & aliis quoq; medicamentis, sive foris adhibendis, sive intra corpus assumendis, quibus adstringens ac corroborans aliquod indè accedit.

Ipse expertus sum (inquit Simon Paulus) pulverem Rosarum ex atrorubentium ʒij. pondere singulis vicibus bis quotidie in aqua Plantaginis propinatum ex sententiâ contumacissimam dysenteriam persanâsse. Quadripart. Botan. Clas. 2. p. 181.

Apices crocei, Officin. Antheræ dicti, resiccant similiter & astringunt, & potentiùs quidem quàm ipsarum Rosarum folia: Exsiccati immiscentur dentifriciis ad gingivarum adstrictionem, fluxionumq; exsiccationem: cum aqua Cydoniorum destillata dantur utiliter nimio mensium fluxu.

Calyces quinetiam & alabastri iisdem viribus pollent, unde ad dentes à corruptione servandos, & gingivas roborandas sumitur aceti Scyllit. & aquæ è calycibus Rosarum destillatæ æqua portio, & eo sæpe os colluitur, annotante Monardo Hispal. Sed (inquit Dodonæus) cùm his odor desit, minùs utilia sunt, humanæque naturæ minùs amica.

N. Rosæ, præsertim recentes, adnotante Mesue, coctionem nullam sustinent; facultas enim earum tergens & purgatoria mox igni resolvitur, remanet adstringens manifestior; unde etiam patet vim catharticam in superficiaria & facilè resolubili ac separabili parte consistere.

Notatu dignum est, quòd quamvis Rosæ decerptæ celerrimè exsiccentur, atque inter siccandum suavissimum odorem exspirent, tamen in horto sentibus adhuc hærentes, nullum ad aliquam notabilem distantiam de se fundunt odorem, quemadmodum Caprifolii & Caryophyllorum nonnullorum flores, adeò ut in Rosario floribus explicitis pleno deambulans fragrantiam nullam naribus percipies, ut si oculis clausis eo introductus esses, te in Rosario versari planè nescires: quod argumento est odorem Rosæ in vapore aqueo facilè resolubili & dissipabili consistere.

Folia Rosarum renibus substrata copiam seminis imminuere scribit Galenus: seque in nocturnis Venereis imaginationibus cuidam suasisse Rosas experiri, qui ex his substratis levamen sensit, citra ullam renum noxam. Ex foliis etiam aridis & expressis (referente Plinio,) Diapasmata olim fiebant ad sudores coercendos, ut à balneo inarescerent corpora, dein frigida abluerentur.

E Rosis multa parantur medicamenta, ut v. g.

1. Aqua destillata. Matthiolus vasis vitreis in *MB.* elicitam præcipuè commendat, eique quæ in vasis metallicis destillatur longissimè præfert: nec immerito. Nam & empyreuma omne hoc modo cavetur, nec aqua pravam aliquam aut noxiam qualitatem à vasis contrahet, ut in metallicis destillata solet.

Refrigerans est & cardiaca, spiritus languentes recreat & confortat, vel odore suo, naribus admota, vel in cibis & jusculis usurpata, vel temporibus ea fotis, vel in suffumigiis: Valet etiam ad ruborem & inflammationes oculorum exteriùs applicata, necnon ad capitis dolorem.

Damascenarum aqua multò odoratior est, purgat etiam larga dosi, ad ℥ x. exhibita, Costæo teste. Tragematis, placentis, condimentis & aliis, quæ voluptatis excitandæ gratia conficiuntur multis admixta, saporis gratiam conciliat, adeóque frequentis usûs est in culina ut vix ullum sibi locum in medicina reliquerit.

2. Conserva rosarum, quæ fit tundendo rosarum exunguium partem unam cum duplo facchari solidi in mortario marmoreo pistillo ligneo, Adstrictoria est & Cardiaca, post biennium prævalet vis cardiaca, recentior magis adstrictoria est, unde cum Mithridatio mixta destillationes in nares & defluxiones humorum in oculos cohibet: utilis etiam est ad alvi fluxus sistendos. Conserva vetustior cum Diarrhodo Abbatis mixta ad lipothymias, deliquia & tremores seu palpitationes cordis utilis est, ventriculum etiam languentem & infirmum excitat & roborat, concoctionem promovet, vomitum compescit; & antidotus censetur adversus morbos contagiosos.

3. Conserva sicca, Saccharum rosarum dicta, iisdem viribus pollet quibus conserva humida vetus.

4. Syrupus

4. Syrupus ex Rosis siccis paratus ad eadem valet, atque insuper sanguinis fervorem temperat, & febricitantibus utiliter exhibetur.

5. Mel rosarum, quod fit ex succo rosarum expresso & foliis contusis cum melle mixtis, fervefactis, & expressis & deinde colatis, colaturâ decoctâ ad consistentiam mellis. Hujus usus insignis & frequens est in gargarismis & collutionibus, ad ulcera, oris, faucium, gutturis aliarúmve partium mundanda & sananda, & ad humores eò confluentes inhibendos, qui eorum consolidationem impedire solent; usurpatur etiam in clysteribus ad refrigerandum & detergendum.

6. Diarrhodon Abbatis ut & *Aromaticum rosatum* in obstructionibus viscerum calidis locum habet, éstque cardiaca insignis & ad eadem valet ad quæ prædictæ præparationes.

7. Acetum Rosarum inflammationes omnes sedat, incidit, purgat, roborat. Multi etiam usûs est ad somnum inducendum, vel aquâ rosaceâ mixtum, & naribus admotum vel cum aliis hypnoticis temporibus applicatum.

8. Oleum Rosarum calores omnes sedat, inflammationes mitigat aut prohibet: membra debilia confortat, digestivam facultatem & calorem naturalem excitat & corroborat, aliis etiam unguentis & medicamentis admiscetur quæ refrigerando & adstringendo inserviunt. Fit autem ex rosis recentibus contusis in oleo olivarum coctis in *MB.* & expressis.

9. Unguentum rosaceum iisdem ferè usibus inservit quibus oleum. Plurimum valet in principio apostematum; repercutit enim materiam, sedat dolores eorum, & capitis febricitantes, & inquietudinem: refrigerat febres ardentes, epar & stomachum calefacit: cum unguento Populeo mixtum, & fronti ac temporibus illitum somnum provocat. Papulas, ulcuscula, & eruptiones quascunq, calidas refrigerat & compescit.

10. Syrupus rosarum solutivus fit ex rosarum foliis viridibus modò per infusionem modò per decoctionem. Per infusionem iteratam multoties, hoc est, ex infuso in quo pluries Rosarum virentium folia multa macerata sunt, nobile & securum purgatorium medicamentum paratur (inquit Amatus) quod & pueris tutò exhiberi potest; utilissimum quando expurgatione alia potentiori aut opus non est, aut uti non expedit. Humectat porro & refrigerat, ideò etiam febrium ardentium calores nimios sedat, & viscerum inflammationes mitigat & sitim extinguit, ut ait Dodonæus, & experientia confirmat. Est sanè medicamentum lene, benignum, tutum, multi usûs, & magni in morbis calidis præcipuè solaminis, quódque ob vim adstrictoriam in dysenteria & aliis alvi fluxibus non secus ac Rhabarbarum cum ægrorum juvamento usurpatur.

Parantur etiam ex Rosis Damascenis Conserva & Mel rosatum earundem cum Syrupo virium.

Utimur etiam (inquit C. Hofman.) succo rosarum incarnatarum ad *Electuar. ros.* & *de succo ros.* Utrumq, recipit & succum rosarum & Scammonium eadem quantitate. [At Parkinsonus *Electuarium ros.* è succo rosarum rubrarum fieri ait.] Exploratum est (inquit J. B. hist.) contra guttam calidam, & malos tumores calidos & furiosos; fortiter purgat; sanat tertianas simplices & duplas, & reliquias malorum humorum in convalescentibus exquisitè evacuat, potenter solvit, & est calcar aliarum medicinarum. Alia adhuc medicamenta è rosis parantur, quorum vires ex dictis æstimari possunt.

Folia Rosarum Damascenarum exsiccata in odoramentis non postremum locum obtinent, à matronis nostris valdè expetita ad pulveres Cyprios quos vocant & ad Sacculos cum aliis suaveolentibus inferciendos, quos in arcis inter vestes & linteamina recondunt, ad ea odore suo imbuenda. Eadem vel in infuso vel in pulvere exhibita satis feliciter purgant [Costæus in sero lactis caprini bibenda præscribit] Unde constat vim catharticam, saltem in hoc genere, parti tenui & volatili quæ inter siccandum exhalet & evanescit non inhærere: at neq, in parte illa quæ tincturam & colorem communicat, cum Rosarum Damascenarum color, quamcunq, curam adhibeas, magna ex parte siccando evanescit.

Rosæ autem, præcipiente Sylvio, mediocriter apertæ sereno cœlo manè lectæ, eodem die ut sunt siccentur Sole, si potes, sæpe vertendo. Nam vix umbra siccaverit, quanquam id esset optatius; siccatas avelle, & vase terreo reconde.

Rosas proprietate quadam testes lædere scribit Fuchsius.

Rosæ albæ non minùs refrigerant & exsiccant quàm rubræ aut incarnatæ; non alium tamen in medicina usum habent quàm ut ex se aquam stillent, quæ specifica proprietate oculis prodesse, eorúmque ruborem & inflammationem lenire & sanare creditur. Albas Damascenas cæteris in purgando excellere scribit Manardus.

Semina dura quæ capitibus Rosarum insunt in pulverem redacti, ac è vino pota calculum pellere (Trago teste) tradunt. Eandem facultatem nonnulli spongiolis quæ sylvestribus adnascuntur Rosis, si in pulverem redactæ aut in vino decoctæ calidæ sumantur, tribuunt. Verùm cum Dodonæo consentit J. Bauhinus nec semina, nec spongiolas, ob eorum adstrictionem & siccitatem ad calculum & urinæ difficultatem quicquam valere, nisi per accidens, renes corroborando, & refrigerando. Cùm enim nonnisi calidi renes gignant calculos, & verò illi diureticis validioribus valdè debilitentur; mirum non est roborari indè renes ut pellendo calculo aptiores sint. Reliqua vide apud Dod.

Succus è fructu rubro maturo totâque sua substantiâ tuso expressus; posteáque siccatus, demúmq, in pulverem redactus gonorrhœæ, & tam rubris, quàm albis mulierum profluviis singulari experimento medetur.

In genere Medicamenta è Rosis præparata multùm celebrantur in curatione phthisicorum, tabidorum, & pulmonarium affectuum à Riverio, Sennerto, Rosenbergio aliisque.

Egregias vires & efficaciam medicamentorum è Rosis præparatorum in phthisi, podagra, calculo, canum rabidorum morsu, capitis doloribus aliisque morbis, in fluxibus alvi aliarúmq, partium; in febribus, hæmorrhagiis, vulneribus, inflammationibus, insectorum puncturis, Scorbuto, mobilitate dentium. Vide apud Carolum Rosenbergum in Rhodologia sua.

Cæterùm odorem Rosarum visui nocivum esse ab exemplo probatur in *Ephem. German.* An. 12. Observ. 140. quod sane nollem, cùm nihil odore illo naribus nostris gratius & acceptius sit.

Pro Medicamentis è Rosis Persicis seu Alexandrinis, aliisq, vide Monardum apud Car. Clus. SEC.

SECTIO II.

De Arboribus fructu umbilicato humido monopyreno majore, seu De Pruniferis umbilicatis.

CAP. I.

De Arbore prunifera Indica fructu pyriformi, Jambos dicta.

* P. 1. F. 17. p. 27.

1. *Prunus Malabarica fructu umbilicato Pyriformi Jambos dicta minor. Jambos* Park. J. B. Pison. *Malacca Schambu* * H. M. *Persici ossiculo fructus Malacensis* C. B. H. M. Acost.

ARbor est, describente Acostâ, procera & vasta, maximam Malum auream æquans, multis & densis ramis in latum expansis multámque umbram præbentibus brachiata, aspectúque pulcherrima. *Caudex* ambitu brachii unius amplexum paululum excedit, cortice cinereo tectus, ut & rami majores, sed magis fusco, surculi teneriores viridi. *Folia* bino ordine ex adverso nascuntur, petiolis curtis, crassis, viridibus insidentia, pulcherrima, lævia; cuspidata, ad petiolum quoq; stricta, spithamam [palmum aut amplius *Acostæ*] longa, duos trésve pollices lata, crassa & densa, parte superna saturatiùs, infernâ dilutiùs virentia, sapore astringenti ac nonnihil subacido aut vinoso diutiùs masticata, odoris nullius, nervo mediam longitudinem percurrente inferiùs eminente, à quo multæ venæ obliquæ & ferè parallelæ in latera excurrunt. *Flores* in petiolis spithamam longis supra ex origine foliorum oriuntur [pictura surculos terminantes flores, seu in summis surculis plures simul ad tres, quatuor, vel quinque in petiolis brevibus exhibet,] tetrapetali, [ex rubro purpurascentes, vividi admodum coloris *Acostæ*.] ex viridi albicantes petalis ex oblongo rotundis, intus concavis seu cochleatis, rigidis, latiusculè distantibus, &c. *H. M.* E medio flore ad petalorum ungues ortus exit densus penicillus *staminum* confertorum, longiusculorum, candidorum, *apicibus* ex albicante flavescentibus insignium; & in eorum medio *stylus* albicans crassiolus, surrectus, & in apicem desinens. *Calyx* floris quatuor brevibus, latis & subrotundis foliis constat. Sunt autem flores, dum in vigore sunt inodori, cùm autem flaccescunt (quo tempore è viridi flavescunt) acido seu vinoso sunt odore: [gustu *Acostæ* capreolorum vitis simili sunt.] *Fructus* rotundi, primùm virides, cùm ad maturitatem accedunt ex albicante subflavi, probè maturi magis flavescunt. In vertice umbilicum seu corollam habet ex quatuor calycis foliis residuis ad modum Pomi aut Pyri: Constat autem exteriùs cuticulâ seu membranâ tenuissimâ, carne humida, intus magis albicante, latâ cavitate in medio, ac ad interiorem carnis superficiem filamentis nonnullis fungosis & albicantibus obductâ, in qua *nucleus* latet rotundus, cavitate minor, laxus & liber, qui cortice exteriùs est russo, ac spadiceo diluto, interiùs densâ ac viridi-dilutâ pulpâ, saporis amari, & adstringentis, quæ vel simplex est, vel in duos trésve nucleos angulatos resolvitur. Acostæ *ossiculum album, durum, non admodum rotundum, ossiculi quod in Persico malo est magnitudine, læve, & candidâ hirsutâq; membranâ tectum fructum continere scribit.*

Fructûs sapor dulcis est & gratus, ac odoris Rosacei, valdè amœni, quem etiam in sapore expirat; frigidus est & humidus atque admodum tener *Acostæ*.

Radix crassa est & ramosa, altè in terram descendens, cortice cinericeo, intus ruso, ligno albicante.

Post quartum annum fit fructifera. Fructum sæpius eodem anno perficit, & nunquam sine flore & fructu conspicitur, cùm iidem rami floribus, fructu viridi & maturo semper sint onusti, aliis decidentibus, aliis maturescentibus, aliis subnascentibus. Comprehensi verò rami ad fructus colligendos facilè ab arbore revelluntur; unde constat lignum esse fragile.

Usus. Fructus ante reliquos cibos initio mensæ edi solent. Condiuntur etiam tum fructus tum flores, atque ità asservantur, succosa frigiditate sitim in febribus extinguunt, spiritúsque vitales confortant.

* P. 1. F. 18. p. 29.

2. *Jambos prior* Acostæ. *Nati-Schambu* * H. M. *Prunus Malabarica fructu umbilicato Pyriformi Jambos dicta, major.* *H. M.*

Hæc quoque arbor excelsa est, A præcedenti differt, 1. *Caudicis* crassitudine, ut qui ambitu unius hominis amplexum implet; cortice exteriùs scabro, ex ruso virescente ac molli, astringentis, acidi vinosique saporis. 2. *Foliis* grandioribus, & pro longitudine latioribus, saporis magis acidi. 3. *Florum* penicillo stamineo breviore, apicibus flavis seu subrufis, & floribus ipsis purpureo-rubro nitentis pulcherrimi ac vividi coloris. 4. *Fructibus* majoribus, pyriformibus, cùm maturi sunt ad unam partem candidis, ad aliam rubescentibus, candida etiam parte lineis rubris striata: nucleo cavitatem fructûs implente.

Bis in anno fructus fert. Fructus autem delicatior est quàm præcedentis.

Vires. Cortex arboris tritus, & in lacte acido epotus dysenteriam sistit.

Jambos

Jambos arborem ex Malacca piperifera in dissitas quasque regiones ob florum fragrantiam & fructûs suavitatem translatam ferunt, inquit Gul. Piso: Inprimis autem ob perpetuam florum & fructuum vicissitudinem, quòd altera arboris medietate frondibus & floribus orba, altera pars fructibus maturis & immaturis oneretur, donec frondes recuperaverit, itâ ut iis perpetuo, tempore vernali simul atque autumnali, frui concessum sit.

Flores & fructus *Jambos* frigidæ & humidæ sunt qualitatis, insigniter fragrantes, ac proinde inter primas delicias omnibus pariter incolis habiti. Plurimi quoque usûs passim in medicina existunt. Fructus enim crudi, & flores saccharo conditi ab æstuantibus ægris cum successu usurpantur, quòd succosa frigiditate sitim in febribus extinguant, spiritúsq; vitales confortent. *Vires & Usus.*

Blatti seu Jambos sylvestris H. M. *P.* 3. *Tab.* 40. *p.* 43. *Hujus loci non est, sed ad Pruniferas flore imo fructui adnascente referenda.*

H. M.

Mediocris est magnitudinis, 14 circiter pedes alta, crasso, cinereo, lignoso *cortice* tecta: lignum albicans prædurum. *Rami* ac surculi geniculati, necnon teneriores quadranguli & alati, primùm rubicundi, dein spadicei, vetustiores verò alis privati ac rotundiores. *Radix* nigricante cortice tecta. *Folia* brevibus, planis, purpureis ac alatis petiolis, ex adverso utplurimum ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, densa, virore nitenti, longitudine sex, latitudine quatuor fermè pollices superantia; odor nullus, sapor austerus. *Flores* inodori ac acidi, floribus *Nati-jambou* haud absimiles, sex oblongo-teretibus, acuminatis, tenuibus, purpureis constant foliis, singuli brevi ac quadrangulo pediculo extremis ramulis innascentes, necnon lato, profundo, crasso, viridi, in sex lacinias secto excepti calyce, qui plurima insuper emittit *stamina* robusta, eminentia, oblonga, purpurea, rubicundis falcatis *apicibus* eleganter ornata. *Fructus* mala sunt plano-rotunda ac lata, obscuro virore nitentia, in vertice *stylo* oblongo, subviridi dotata, ad basin verò calyce plano, lato, crasso ac viridi excepta, qui oblongos suos cuspides latè extendens, ac exteriora versùs reflectens stellam exactè refert. Cæterùm fructus hi, quanquam maturiores, duri sunt, carne intus albicante ac succulenta, saporísque valdè acidi referti, intra quam plurima angulata, albicantia observantur *semina*. Insuper fructibus hisce transversim dissectis seminum folliculi eleganter in speciosæ arboris formam per carnem dispositi albicantes se offerunt; qui tamen ab aeris attactu mox planè nigrescunt, ac si atramenti liquore essent imbuti.

In fluminum ripis aliisque locis aquosis plurimum hæc arbor nascitur: semel in anno, mense viz. Augusto, maturos exhibet fructus, & à sationis anno tertio aut quarto ad vicesimum circiter frugifera manet. *Locus & Tempus.*

Fructus autem hujus arboris ab indigenis coquuntur, & cum aliis cibis comeduntur: succus è fructibus expressus & melli admixtus aphthis medetur, necnon febricitantibus æstum potenter compescit. E foliis contusis cataplasma conficitur, quod capiti raso in febribus continuis impositum somnum conciliando delirium solvit. *Vires.*

3. *Jambos sylvestris Malabarica Samstravadi dictus. Caipa Tsjambou* H. M. *P.* 3. *T.* 11. *p.* 15.

Arbor est vastæ magnitudinis, caudice crasso, ramis cinereis, saporis amari, odorísq; subacidi, hinc indè in orbem diffusis donata. Lignum ex albo flavescens, densum, cortice viridi, intus albicante cinctum, qui crusta nigricante, scabra ac aspera insuper obductus est. *Radix* crassa, furva, albicante cortice munita, necnon fibris suis longè latéq; per terram diffusa: sapor acris & amarus, odor ingratus ac terrestris. *Folia* stellæ in modum plura simul juncta, crassis, brevibus, atro-purpureis petiolis, ramulorum extremis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, in ambitu crenata, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè viridi dilutiore, spithamam ac amplius longa, palmum lata: costa media è viridi albicat. Sapor amarus & acris, odor suavis ac Pomum vinosum maturum redolens. Vetustiora autem folia vitri instar fragilia fiunt & decidunt, atque sui stigmata in ramis & truncis relinquendo, variis tuberibus eos cingunt. *Flores* inodori ac amari, floribus *Nati-Schambu* haud absimiles, itidem ramulorum extremis inter expansa folia proveniunt, caulibus nimirum rotundis, flexilibus, purpureis, glabris, nitentibus, ac duas, tres, quatuórve ulnas Italicas longis, quibus plures hinc indè adhærent, atq; è calyce crasso, rotundo, viridi-purpureo, bipartito aut tripartito prodeunt, quatuor oblongo-rotundis, acuminatis, crassis, ex viridi albicantibus, ac pellucidis foliis constantes, numerosis staminibus purpureis, flavescentibus apicibus dotatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit oblongus, purpureus, è fructûs ipsius vertice demum eminens. *Fructus* Pyris nostratibus haud absimiles, at inferiùs latiores, superius angustiores, quatuor angulis crassioribus sulcati, & in vertice calyce florum surrecto coronati, cortice tenui, undiq; carni arctissimè adhærente, glabro, nitente, primùm viridi, dein ex candido rubescente cincti; carne albicante & ad corticem rufescente, densâ, saporísque ingrati ac amari, intus referti, intra quam nucleus locatur oblongo-rotundus, cùm formâ, tum substantia & sapore glandi persimilis.

Nascitur locis sylvestribus ac humidis in *Paroe Oediampere* aliisque provinciis Malabar: perpetuò frondet, floret, ac fructus fert, quamobrem Brachmanis *Sada-pala*, i. e. fructifera arbor nuncupatur. *Locus.*

Ethnici *Jogues* seu peregrinatores surculis hujus arboris floriferis & fructiferis sese exornant, eósq; ut sacros de collo suspendunt, & ad preces numerandas utuntur. Porro folia in eduliis sunt: succus è foliis expressus, & cum oleo Palmæ in unguenti consistentiam coctus scabiem sanat, si eo pars affecta ungatur. Nuclei fructuum in pulverem rediguntur, isq; diarrhœam sanat, si cum fimo caprino, saccharo & lacte ebutyrato mixtus exhibeatur; si verò cum zinzibere & succo Limonum sumatur, tenesmo medetur: urinæ humanæ si admisceatur, quibuscunq; venenis antidotum est: cum *Vires.*

vino

vino si propinetur colicam passionem sanat; cum aqua mixtus & exhibitus, vel foris applicatus hæmorrhoidum dolores placat; tandem cum lacte muliebri epotus vomitum excitat, necnon icterum aliósque morbos biliosos curat; at oculis adhibitus eorum affectibus conducit.

4. *Jambos sylvestris Samstravadi dictus alter.*

Tsjeria Samstravadi H. M. P. 4. T. 7. p. 15.

Præcedenti perquam similis est, nec proceritate cedit.

Radix tamen ex albo flavescens, fibrata, amara, inodora. *Flores* purpurei, fructus quadranguli, saporis primò dulcis, dein amari & ingrati.

Locus & Tempus. Provenit in variis provinciis Malabar, locis nimirum uliginosis & aquosis. Singulis annis maturos exhibet fructus, mensibus viz. Januario, Februario, Martio & Aprili.

Usus. Arboris hujus lignum durum est ac solidum, atque operi fabrili accommodum: Cæteræ verò partes eundem planè habent usum cum *Samstravadi.*

5. *Jambos sylvestris montana,* Malla-katou Tsjambou *H. M. P.* 4. *T.* 8. *p.* 17. *H. M.*

Arbor est mediocris magnitudinis, 14 circiter pedes alta, caudice albicante, variis ramis in orbem diffusis donato, qui cortice scabro, primùm rufo, dein cinereo, saporis adstringentis, odorisque sylvestris obducti sunt. *Radix* flavescens, rufo cortice tecta, unctuosa, insipida, inodora. *Folia* geminata brevibus petiolis ordine decussato ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, atro-viridia, supernè nitentia, infernè nequaquam; nervis aliquot è costa media albicante, ac in aversa parte altè extuberante, in latera excurrentibus: sapor acidus & austerus, odor nullus. *Flores* exigui Tiliæ florum magnitudine æmuli, purpurei, inodori, acidi, numerosi surculis tenerioribus proveniunt, atq; calyce viridi in quinque rotunda, cochlearis instar concava foliola secto inhærent, quinq; aut sex crassis, mollibus, subrotundis, ac exteriora versùs reflexis petalis constantes; in quorum medio *stylus* prodit, itidem purpureus, superiùs tripartitus. Flosculis pari fertilitate succedunt *fructus* subrotundi, magnitudine Prunis haud absimiles, umbilico lato quadripartito in vertice præditi, cortice viridi cincti, carnéq; densa, acidi ac ingrati saporis, intus referti; intra quam nucleus locatur albicans, itidem acidus & austerus.

Locus & Tempus. Nascitur frequenter locis montanis in Paroe aliisq; provinciis Malabar: quotannis maturos fert fructus, mense viz. Augusto.

CAP. II.

Prunus fructu umbilicato, pyriformi spinosa, racemosa. Idou-Moulli H. M. *P.* 4. *T.* 18. *p.* 41.

Arbor est procera, 70 circiter pedes alta, caudice crasso, multísq; ramis longè latéq; diffusis donato, intus viridi; necnon surculis numerosis, rigidis, fuscis, glabris, ac nitentibus spinis insuper dotatis, undique ornati sunt. Lignum albicans fibrosum, densum, cortice cinereo, intus rufo ac subviridi, saporis subamari tectum, cujus matrix rubicunda, prædura. *Radix* albicans rufo cortice cincta, saporis amari, odoris terrestris. *Folia* circa ramulos spinosos brevibus ac rotundis petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia, costa media rufescit, odor & sapor nullus. *Flosculi* itidem circa spinosos ramulos atro-rubentibus ac asperis petiolis numerosi proveniunt, purpurei, quinq; oblongo-rotundis acuminatis foliolis constantes, quinque in medio flavescentibus fibris, *apicibus* dotatis præditi; inter quos similis prominet *stylus* rubicundus, exiguus: sapor ingratus, odor nullus. Flosculis pari fertilitate succedunt *fructus* pyriformes, subvirides ab una parte, ab altera verò rubicundi, nitentes, exiguo in vertice umbilico coronati, carnéq; viridi, densâ, succulentâ amarâ intus referti; intra quam officulum hæret rubicundum, Nucleum includens candidum, gustu primùm Avellanæ haud absimilem, dein tamen ingratum relinquentem saporem.

Locus & Tempus. Provenit locis campestribus & arenosis in *Paloerti* aliísq; provinciis Malabar. Quotannis semel, nonnunquam bis, maturos fert fructus, Januario, viz. & Martio mensibus, diúque superstes manet.

Vires. Cortex, flores, fructus valent adversus Maniam, Phrenitidem aliósque cephalicos affectus.

E cortice in aqua communi decoctio fit, quæ icterum, hydropem, aliósque chronicos morbos potenter sanat.

Radicis cortex cum Santalo rubro in pulverem redactus, ex eóque cum lacte muliebri cataplasma confectum ac inguinibus impositum bubonibus Venereis medetur.

CAP. III.

Prunus Brasiliensis fructu umbilicato Pyriformi, ossiculo Cerasino pari.

Ibiruba Brasiliensibus Marcgrav. Pis.

Marcgr.

ARbor cortice, ligno & nascendi modo *Guaiabæ* similis, ramos tamen habet ut nostra Cerasus. *Folia* fert duos aut tres digitos longa, [teretia *Pis.*] membranacea, superiùs saturatè viridia, inferiùs pallida, uno nervo secundùm longitudinem, nullis venis transversis, duo semper sibi invicem opposita: in ramorum quoq, extremitate duo fructus sibi opponuntur, in suis pediculis digitum longis propè opposita folia enati; flavi seu aurei coloris, magnitudine pruni, sed rotundi & versùs pediculum turbinati, umbilicati, umbilico è flore reliquo, cuticulâ tenui vestiti, carne succulenta fulva, saporis acidiusculi ac paulatim amaricantis, haud ingrati, odoris subdulcis & vinosi. Continet lapidem, (sæpe duos, in uno latere planos & conjunctos, cætera rotundos) magnitudine Cerasini, qui continet intus nucleum album, amaricantem. Similis est lapidi *Ubapitanga*, nec facilè dignoscuntur.

Magnâ copiâ sine noxa comeditur hic fructus, & ab incolis venum exponitur. Per taleolas transplantatur; ob excellentiam fructuum ex sylvis in hortos translata.

Inter folia hinc indè caudici *flores* cum pediculo adnascuntur, albi, ut in *Guaiaba* ferè, *Piso.*

CAP. IV.

Prunifera Indica fructu umbilicato sulcato, Grossulariæ simili.

Bella Modagam H. M. *P.* 4. *T.* 59. *p.* 121.

H. M.

ARbor est speciosa atque præcelsa plurimùm; *caudice* crasso, albicante cortice obducto, ramulísq, viridibus, fungosâ intus medullâ refertis plurimis donato. *Radix* albicans, flavescente cortice tecta, saporis acris. *Folia* Modagam foliis cum formâ tum magnitudine similia. *Flores* suaveolentes, insipidi, plures simul juncti, extremis ramulis proveniunt, calycíq, viridi in quinq, lacinias acuminatas secto inhærent: constant ii ex unico folio oblongo-rotundo, bifido & aliquando trifido, supernè albo-striato & lanuginoso, infernè viridi-albicante, quinque tenuibus *staminulis* medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit candidus, oblongus, capitulo rotundo. *Fructus* subrotundi, virides, glabri, uvis crispis haud absimiles, at quinq, angulis sulcati, & calyce florum surrecto in vertice coronati, tenui pelliculâ cincti, carnéq, viridi & adstringente intus referti, intra quam *ossiculum* locatur candidum, *nucleum* includens albicantem.

Crescit locis montanis & arenosis in *Mangatti*: Semper viret, floret ac fructus fert, diúq, frugifera manet. *Locus.*

Ex arboris foliis cataplasma conficitur, quod tumoribus impositum potenter eos emollit & maturat. Ex iisdem in aqua coctis Apozema præparatur, quod urinam movet, & menstrua obstructa provocat. *Vires.*

CAP. V.

Prunifera Brasiliensis fructu umbilicato, octies striato, seu sulcato.

Ibi pitanga seu Cerasus Brasiliana Pisonis & Marcgrav.

ARbor est figurâ Cerasi nostratis acidæ, nisi quòd truncus contortior hinc indè cum ramis dispergatur. *Folia* habet lævia, supernè saturatè viridia, infernè dilutiora, bina semper directè opposita. Ad foliorum exortum multos fert *flores*, in pediculis cerasinis, albos, quatuor foliis constantes, & multis staminulis. Flores sequitur *fructus* miniatus, magnitudine verticilli seu baccæ Mori, rotundus & octies profundè striatus, umbilico præditus; cuticula vestitur miniata, cerasina, pulpa quoq, miniata succulenta, saporis calidi & subamari, cúmque gravi acore adstringentis lapidem continet rotundum, paulùm compressum, albicantem, haud durum, in quo nucleus deprehenditur albicans, amar saporis: Qui lapis dignosci non potest à lapide fructus *Masarandiba.*

Fructus secundæ mensæ deliciis non solùm sed ægris prodesse solent; ventriculum enim languidum mirè reficiunt, flatus discutiunt, nauseam stomachi reprimunt. *Vires.*

Olim sylvestris tantùm erat hæc arbor, nunc ob usum & elegantiam in hortis Lusitanorum colitur.

CAP. VI.

Prunifera Indica fructu umbilicato racemoso Avellanæ magnitudine.

Katou-Theka H.M. *P.* 4. *T.* 28. *p.* 59.

THekæ species est minor & humilior, crassitie Pruno haud absimili *caudice*, cortice obducto cinereo, necnon ramulis viridibus, quadrangulis, ac sulcatis, plurimis itidem ornato: *Lignum* albicans, inodorum, insipidum. *Radix* purpurea. *Folia* geminata ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè colore atro-viridi nitentia, infernè viridi dilutiore, spithamam longa, tres quatuórve circiter digitos lata, insipida, inodora, costâ mediâ flavescente. *Flores* è surculorum extremis inodori ac insipidi oriuntur in Jubæ formam dispositi, numerosi, quorum singuli ad flores Lilac accedere videntur, oblongi, candidi, quinque teretibus, crassis, mollibus, & extrorsum reflexis foliolis constantes, quinque albicantibus, erectis & acuminatis *staminulis* medium occupantibus. *Fructus* Nucum Avellanarum magnitudine æmuli, oblongo-rotundi, exiguo in vertice umbilico prædití, glabro ac flavescente cortice cincti, necnon carne viridi-flavescente, succulenta, dulci referti; intra quam *ossiculum* continetur, *nucleum* includens candidum, dulcem.

Locus & Tempus. Nascitur ubiq; in Malabar, præsertim circa *Warapoli*: semper viret, quotannis floret, fructúsq; fert, mensibus, viz. Augusto, Septembri & Octobri, at diu frugifera non est.

Vires. Fructus loco Arequæ seu Kaungæ cum folio Betel frequenter manducantur. Arboris cortex exiccatus & in pulverem redactus sicq; exhibitus bilis ardorem compescere dicitur.

CAP. VII.

Amygdalæ affinis Indica, fructu umbilicato, nucleo nudo, cortice pulvinato trifido tecto.

Paenoe H.M. *P.* 4. *T.* 15. *p.* 33.

ARbor est præcelsa & speciosa plurimùm, 60 circiter pedes alta, caudice 16 pedes plus minus crasso, multisq; ramis longè latéq; diffusis, ac cortice crasso, cinereo, intus rufo, obductis, donato, qui vulneratus lachrymam fundit resinosam, candidam, pellucidam, odoratam, acrem ac amaram, quæ radiis solaribus tandem flavescit, spissescit, & vitri instar fragilis evadit. Lignum densum, ex albo flavescens. *Radix* nigricans, resinosa, amara, graveolens, necnon fibris suis longè latéq; per terram diffusa. *Folia* sine ordine crassis, rotundis ac cinereis petiolis ramulis adhærent oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, splendentia, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, supernè viridia, infernè è viridi flavescentia; sapor amarus ac resinosus, odor nullus. *Flores* circa ramulos teneriores candidis petiolis glomeratim non sparsim producuntur, sensímq; porrectis columellis umbellæ specie panduntur; constant è quinis, oblongo-teretibus, crassis, candidis foliolis, atq; calyci albicanti in quinque lacinias acuminatas secto inhærent numerosis *staminulis* flavescentibus medium obsidentibus; inter quæ *stylus* prodit albicans, surrectus, apice rotundo ac flavescente: odor suavis ac liliaceus, sapor amarus. *Fructus* nucum Juglandium viridium magnitudine æmuli, petiolis crassis, longis ac rotundis proveniunt, oblongo-rotundi, at superiùs latiores, inferiùs angustiores, & calyce florum versùs caulem reflexo ornati, quos tegit pulvinatus cortex, coriaceus, atro-purpureus ac tribus angulis sulcatus, qui fructu maturo dehiscit planè, & trifariam finditur, ac nucleum exhibet majorem, oblongo-rotundum, candidum, rufâ cuticulâ tectum, uti in nuce Avellana cernitur, saporis subamari & subastringentis. Hic autem pulvinatus calyx qui fructum ambit levibus incisuris vulneratus, similem fundit lachrymam resinosam uti incisus cortex, quæ aeris attactu protinus Sacchari candi instar spissescit, ac dein rufescit.

Locus & Tempus. Crescit ubiq; in Malabar; perpetuò frondet; singulis annis maturos profert fructus, mense viz. Aprili, & non rarò 300 frugifera manet annos.

Ex arborum teneriorum truncis mali navales fiunt: ex iisq; cum provectiores sunt excavatis naviculas majores (*Mansjous*) Indi conficiunt, quarum nonnullæ 60 aut plures homines vehere possunt.

Vires & Usus. Resina quam radix, cortex, fructus, aliæque arboris partes fundunt cum oleo copiosiore vel parciore excocta picis liquidæ vel duræ loco usurpatur, insuper Ethnicis in sacrificiis thuris loco adoletur.

E foliis discos conficiunt gentiles in quibus arboris gummi seu resinam excipiunt & servant.

Fructuum nuclei contusi, & cum aqua calida super Porphyritem lævigati ventriculum roborant, nauseam & vomitum tollunt, ventris cruciatus mitigant, Choleram sanant. Ex arboris resina cum Sesami oleo eliquata præstans fit balsamum vulnerarium. Eadem pulverisata & exhibita gonorrhœam aliaq; Venerea accidentia potenter sanat.

CAP.

Cap. VIII.

Arbor Indica Prunifera fructu umbilicato corticoso Persici simili.

Kara-Angolam H. M. *P. 4. T. 26. p. 55.*

Arbor est procera, altitudine 40, crassitie verò sex circiter pedum mensuram æquans, multisq; ramis subcinereis ac viridibus, in orbem longè latéq; diffusis, donata. Lignum albicans, densum, cinereo cortice obductum; cujus matrix purpurea. *Radix* crassa, densa, flavescens, furvo cortice tecta, necnon profundè terræ inhærens, fibrisq; suis latè per eam diffusa, sapore acri & amaro, odore gravi. *Folia* brevibus ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, mollia, supernè viridia, subtus subviridia sapore acri & amaro, odore nullo. *Flores* brevibus ac viridi-fuscis petiolis circa eosdem cum foliis ramulos proveniunt, viridíque ac profundo calyci insident, è sex teretibus, crassis, densis, acuminatis, candidis foliolis constantes, quæ extrorsum reflexa apicibus circa pediculum coeunt; decem aut duodecim candidis & acuminatis *staminulis* mediam floris cavitatem occupantibus, inter quæ *stylus* prodit albicans, apice ornatus oblongo-rotundo; Odor suavis, sapor amarus. Floribus succedunt *fructus* globosi, pomorum minorum magnitudine æmuli, exiguo in vertice præditi umbilico, cortice crasso, molli, tomentoso, purpureo, intúsque albicante cincti, necnon carne rubicunda, succulenta, viscida, tenaci, acidíque saporis, intus referti; intra quam *ossiculum* locatur oblongo-rotundum, rubicundum, *nucleum* includens candidum, amaro-dulcem.

Nascitur locis petrosis, arenosis & montanis in *Kandenate* aliisq; provinciis Malabar. Semper frondet, floret, frugétq;, ac diu superstes manet. *Locus.*

Ex arboris foliis cum oleo coctis unguentum conficitur vulnerarium. Radix cathartica est, humorésq; serosos ac pituitosos per alvum educit. Fructus autem raro comeduntur, quoniam impensè sanguinem calefaciunt. *Vires.*

CAP. IX.

Lotus arbor Park. Ger. *Lotus arbor fructu Cerasi* J. B. *Lotus fructu Cerasi* C. B. **The Nettle-tree:** *id est, Urticæ arbor, à figura foliorum.*

J. B.

Lotus dicta arbor magna est, caudice crassissimo, ramis Cerasi instar brachiata, sed in latitudinem magis quàm in altitudinem extensis, cortice lævi subalbido (ut Cæsalpinus ait, ut Matth. in cœruleum nigrescente) foliis Ulmi longioribus, & magis in acutum desinentibus, inferiore parte nonnihil incanis, supernâ viridantibus, rugosis, in ambitu serratis, in acutum desinentibus, quæ nihil nobis cum Ilice videntur habere commune. Ad unumquodq; ferè folium est bacca subnigra, Ceraso sylvestri similis, minor tamen, ex longo pediculo, pulpam paucam albam continens, cum dulcedine astringentem, gratam: ossiculum ad fructus proportionem magnum: bacca tota siccissima, ut vix ea quis satiari possit. Flosculi, teste Cæsalpino, ex binis foliolis constant, summo fructui insidentibus: Baccæ nigræ; ossiculum durum, veluti quadripartitum, intus unica seminis medulla dulcis.

Si floris situm rectè describit Cæsalpinus, in nostra methodo ad hoc genus pertinet.

Multis Italiæ in locis reperitur spontanea: nos circa Romam in sepibus observavimus, necnon in Gallia Narbonensi circa Monspelium. *Locus.*

Arbor hæc esse non potuit cujus fructuum dulcedine capti Ulyssis socii, cum Lotophagis permanere ut eis fruerentur quàm ad socios reverti maluerunt. Quæ enim gratia esse potuit tam sicci & exsucci pomi, nisi fortè in iis regionibus carnosior atque etiam suavior quam in nostris sit?

Arborem hoc in loco à nobis è J. B. descriptam ipsissimam Theophrasti, Plinii aliorúmque Veterum Lotum esse pro certo affirmare non ausim; adeóque an vires Loto ab iis adscriptæ huic conveniant nescio. Fructus adstringunt & alvum sistunt, maturi minùs. Ramentorum decoctum vel infusum dysentericis fœminísque profluvio laborantibus confert. Rufat flavósq; etiam reddit capillos (quod præter Dioscoridem & Serapionem nemo tradit) eosdémq; defluentes continet. *Vires.*

SECTIO III.

De Arboribus fructu umbilicato humido tam polypyrenis, quam monopyrenis, seu De Bacciferis umbilicatis.

CAP. I.

De Uva crispa sive Grossularia. **The Goosberry-bush.**

UVa crispa dictus est hic frutex ab intortis & veluti crispis foliis & acinis quos producit. Grossularia verò à dura illa membrana seu cuticula, quâ obducuntur acini isti, siquidem manducati crepant instar membranæ quæ disrumpitur *J. B.* Aliis ità dicta putatur quòd fructus Grossos referat. Certè vox est Gallica *Grosselier* Latina facta: cur autem Gallis ita appelletur nos latet.

Grossulariam Veteribus tam Græcis quàm Latinis incognitam, certè indictam opinamur.

Grossulariam sic describit J. Bauhinus.

Frutex est bicubitalis & tricubitalis, ac etiam major, numerosa stolonum segete luxurians, variéq; in ramulos subdivisus, cortice purpurante [in adultioribus ramis, nam in junioribus virgis & circulis albicat] materie ferè buxeo colore pallescente; spinis longiusculis, acutis ac rigidis ad foliorum exortum passim armatus, singularibus, binis aut ternis. *Folia* unguem lata, nonnunquam ampliora, nonnihil rotunda, modicè divisa [Apii modo dissecta. *Ruel.*] superiùs saturo virore splendentia, inferiùs dilutiora, utrinque hirsuta [pilis rarioribus] sapore acido, ex brevibus pediculis. *Flosculi* pulchelli, parvi, suavi sed nonnihil gravi odore, simul multi ex eodem tuberculo ex quo folia prodeunt, ex pediculo brevissimo, punicante, hirsuto, nutantes, quibus subsunt globuli hirsuti futurarum baccarum rudimenta, ex foliolis quinis utrinq; rubentibus, extrorsum reflexis, ut radiatam stellam exprimant, quæ totidem adnatas quasi lingulas albicantes, intus hirsutas surrigentes, florem reliquum concavum efficiunt: inter singulas autem lingulas singula stamina rectà se tollunt, à rubris illis florum foliis similiter orta: ex globulo autem stylus virescens, alba lanugine circa infimam partem obsitus. *Baccæ* succedunt rotundæ [aut ovales] interdum hirsutæ, plerunque glabræ, ante maturitatem acidæ, maturæ dulces, in quibus grana multa exigua.

Hujus fruticis multæ sunt fructûs respectu varietates: nimirum,

1. Grossularia simplici acino spinosa sylvestris *C. B.* quæ variis Germaniæ in locis sponte provenit.

2. Grossularia spinosa sativa *C. B.* Grossularia majore fructu Clusii, uberiùs nascens, majoribus foliis & baccis prædita; quæ (ut puto) culturâ evadit talis.

3. Grossularia fructu maximo, hispido, margaritarum fere colore. Nostrates Grossulariam albam maximam Belgicam vocant. Foliis est amplioribus, spinis longioribus & validioribus, fructu maximo albicante, aut Margaritarum propemodum colore, (unde à nonnullis, **The Pearl Goosberry** dicitur) spinulis innocuis hispido, sapore delicato *.

* *Clusius hujus verbo meminit Grossulariæ albo fructu nomine.*

4. Grossularia spinosa sativa altera, foliis latioribus *C. B.* Hoc genus (describente Clusio) amplioribus nigrioribúsq; est foliis; spinas ad singulos foliorum exortus binas vel unicam habens, interdum etiam nullas, breves & vulgari multò infirmiores, præter alias inertes & longè breviores sparsim ramis cortice ex fusco purpurascente tectis innascentes: fructum dum immatura est vulgaris instar virentem, qui maturus purpurascit, plena autem maturitate ex purpura atrum colorem contrahit, perinde ac nonnulla pruna. Triplicem hujus varietatem describit Parkinsonus. Nimirum, 1. Jam descriptam fructu obscurè purpurascente. 2. Alteram huic similem, baccis minoribus, rubicundioribus acidis cum dulcedine. 3. Tertiam vulgari fructu luteo per omnia similem excepto baccarum colore pulchre rubente. Fortè Grof. vulgaris fructu rubro *Clus.* quem Ungaros minorem marinam uvam appellare scribit. 4. His addi potest quam pro specie distincta ponit Parkinsonus Grossularia cœrulea, cui folia majora & primo exortu rubicundiora attribuit quàm sunt secundæ varietatis prædictæ, baccas in ramulis rariùs sitas, minores etiam quàm prædictæ Grossulariæ rubræ minoris, colore cœruleo Pruni Damasceni instar, qui pariter detergi potest. 5. Grossularia viridis hirsuta *Park.* Spinæ huic mitiores: fructus virides etiam cùm plenè maturi, spinulis seu setis innocuis obsiti, gustu præ reliquis omnibus dulci & grato. Ex hujus seminibus enatæ sunt plantæ baccis lævibus & minime hispidis. 6. Grossularia simplici acino cœruleo non spinosa, quam in hortis nunc haberi ait C. Bauhinus.

Locus. Amat frigidos tractus, nec ullum frigus reformidat: in Gallia Narbonensi, Italia, reliquísque calidioribus regionibus minùs frequens nec nisi in hortis ferè reperitur; per totam Helvetiam in sepibus vulgatissima.

Usus. Sepibus hortorum imprimis commoda est. Facillimè enim nascitur, densè fruticat & propagat seipsam, & spinis suis transitum prohibet, & acinis jucundi saporis placet. *Gesn.*

Veris initio pubet ac virescit Martio, sæpe etiam ante.

Tempus. Floret Aprili: Fructum fert Maio, quem Junio & Julio perficit.

Fructus

Fructus immaturus adhuc & acidus coquitur cum carnibus & piscibus, nam succo suo subacido cibos commendat. E baccis immaturis probè coctis, contusis & saccharo edulcoratis cum cremore lactis lautissimum ferculum parant nostrates. Placentæ etiam omnium delicatissimæ, quas *Tartas* vocant, ex eis fiunt. *Vires & Usus.*

Ipse autem maturus fructus (inquit J. Bauhinus) pueris, pauperibus & gravidis mulieribus satis expetitus, imò apud nos ditiores & delicatiores meliora genera non aspernantur. Sunt autem adeò innoxiæ & ventriculo amicæ hæ baccæ, ut nemo unquam, quod equidem audiverim, ex earum esu quamvis ad satietatem usq; ingesserit, vel minimum nocumentum senserit.

Immaturæ jusculis incoctæ febrientibus non sine utilitate exhibentur. Frigidæ namque sunt & adstringentis qualitatis. Quapropter diversimodè administrari possunt cholericis, calidis, & bile refertis corporibus, tam sanis, quàm ægris in intinctibus & condimentis. Valent contra gravidarum picam: Appetentiam cibi excitant. Omne ventris profluvium, potissimùm verò Diarrhœam & Dysenteriam & Iliacam passionem compescunt, ut tradit Matthiolus. Commendantur etiam ad hæmorrhagiam quamcunque, Gonorrhœam & fluorem album. Utiliter etiam applicantur inflammationibus calidis & Erysipelatis.

Rectè autem monet Parkinsonus immaturarum esum largiorem, quomodocunque præparentur, ventriculis frigidis & flatibus obnoxiis non permittendum, ne dolores colicos aut tormina inducant. Nobis equidem liberior earum esus in quocunque ventriculo improbandus videtur, non tam quòd flatus excitent, quàm quòd ob exsuperantem aciditatem intestinorum tunicas interiores corrodere & violare aptæ sunt: in condimentis autem & embammatis, si modus adhibeatur, egregiæ sunt: in cibis etiam probamus modò non seorsim & nimia quantitate sumantur. Matronæ nostræ cum Saccharo conditas asservant pro Bellariis; febricitantibus autem conveniunt.

Vinum etiam è maturis parant nostrates hoc modo, Baccis in dolium injectis aquæ ferventis q. s. affundunt, & vase exactè clauso per tres quatuórve hebdomadas restare sinunt, donec liquor baccarum succo & spiritu penitus impregnatus fuerit, baccæ autem planæ exsuctæ & insipidæ reddantur; deinde exhaustum cum saccharo in ampullas vitreas infundunt, quas probe obturatas ad tempus reservant, donec liquor cum saccharo intimè mixtus & fermentatus in generosum & vini æmulum laticem exaltetur.

Cap. II.

De Ribesio.

A. 1. *Ribes vulgaris fructu rubro* Ger. *vulgaris acidus ruber* J. B. *fructu rubro* Park. *Grossularia multiplici acino, sive non spinosa hortensis rubra, sive Ribes Officinarum* C. B. **Red Currants.**

MUltis stolonibus, parùm crassis, bicubitalibus & tricubitalibus, aut etiam altioribus exurgit, cortice spadiceo aut cinereo, materie infirma, virente, cum ampla matrice seu medulla. *Folia* Uvæ crispæ foliis similia, sed multò latiora, sinuata, mollia, supernè virentia, glabra, infernè molli lanugine canescentia, sapore subastringente, acido & nonnihil acerbo. *Flores* racematim cohærent plurimi, ex pediculo tenui, unciali & sesquiunciali, aciduli, quinque foliis pallidè virentibus, oris extrorsum reflexis constantes [rectiùs unico folio in quinque lacinias profundè diviso, nudi, h. e. nullo calyce excepti] *staminulis* sex sessilibus, exiguis umbilicum medium, qui colore obsoleto est, & *stilo* virenti minuto bifido lacunam aperit, ambientibus. Succedunt *fructus* parvi, rotundi, Grossulariis minores, initio virentes, per maturitatem rubri succo acidulo grato turgidi, pluribus seminulis fœti, florem in vertice gestantes.

Passim in hortis colitur, Aprili mense aut seriùs pro Veris constitutione florens, Julio semen maturans: ubi sponte provenit nondum didicimus: humidis tamen delectari videtur. *Tempus & Locus.*

Ribes Arabum esse non potest; siquidem neq; capreolos profert, neque folia obtinet rotunda, quæ Serapio Ribis notas facit. Veteribus Græcis incognita & indicta videtur.

Hujus fructus omnium consensu utiliter exhibentur iis qui ardentibus febribus laborant, neque non his qui calidas alvi fluxiones patiuntur, autore Trago. Namque hi acini, sicut & serapia, & eclegmata, atq; Rob (ut vocant) de Ribes (hoc est, succus inspissatus ad mellis consistentiam, vel seorsim, vel cum saccharo) sitim immensam restinguunt, vomitiones sistunt, cibi appetentiam invitant, choleram morbum reprimunt, dysentericis ex calida causa prosunt. Quidam Saccharo has baccas condiunt sicut & Cerasa: baccas etiam in Sole siccant & asservant ad easdem affectiones. Reliquas cum Oxyacantha easdem vires obtinet. *Vires.*

Ribes grata sua aciditate ardores febriles restinguit, bilem temperat, & sitim sedat: adstrictoria vi ad choleram morbum aliásque biliosas alvi fluxiones, ad hæmoptysin, uvulæ tumorem, &c. usui esse potest.

Matronæ nostrates Ribium baccas in ollam inditas in balneo Mariæ (ut vocant) coquunt, donec succus copiosè exeat. Succum cum Sacchari q. s. * decoquunt ad gelatinæ consistentiam: (Gelatinam Ribium vocant) & pro dulciario ad mensas secundas instruendas reservant. Est ea palato gratissima, & ad omnes usus supradictos commodissima. * *Quidam non permittunt bullire.*

Ex iisdem cum Saccharo vinum parant, eadem methodo qua vinum ex uvis crispis, post fermentationem & ætatem debitam, generosum satis, & palato, nec minùs ventriculo gratum.

Folia vehementer astringere testis est Fuchsius.

2. *Ribes vulgaris acidus, albas baccas ferens* J. B. *vulg. fructu albo* Ger. *fructu albo* Park. *Grossularia hortensis fructu Margaritæ simili* C. B. **White Currants.**

Baccis albis, pellucidis, Margaritas pænè referentibus sapore vinoso jucundiore; cortice fruticis candidiore, stolonibus [Parkinsono] elatioribus, rectioribus, crassioribus, à præcedente differt. Ego pro præcedentis potiùs varietate quàm specie distincta habeo.

3. *Ribes fructu rubro majore* Park. *Grossularia hortensis majore fructu rubro* C. B. *An Ribes flore rubente* J. B? **Great red Currants.**

Hanc sic describit Clusius, Amplioribus est foliis, & majore fructu, licèt acidi saporis ut vulgaris. Hujus etiam *flos* variat; quia qui in vulgari herbacei coloris est, in hoc eleganter rubet & puniceus est. Ad hanc speciem annotat C. Bauhinus, culturâ aliquando in arborem abire, & acinis Avellanâ majoribus, acidissimi saporis Florentiæ visam, referente Gesnero in lib. de hortis. J. Bauhino describente Ribes flore rubente firmior frutex est vulgari ac robustior, cortice rubescente vestitus: *Foliis* hirsutis, ad tactum lævibus, angulosis ut vulgaris, sapore tantillum acido, longis florum racemis quos Maio mense profert, ferè palmaribus, figurâ ferè Uvæ crispæ floribus similibus, obsoleto rubore præditis, quorum fimbria quinquepartita albescit, sapore subacido.

4. *Ribes monocarpos* J. B. *Grossularia distinctis baccis* C. B.

Clus.

Fructum fert vulgari similem, paulò majorem, confertim tamen in eodem pediculo non nascentem, sed singularem, ut in uva crispa, referente Jac. Gareto.

Ex Anglia accepit Carolus de Tassis Uvæ crispæ rubro fructu appellatione. Et sanè verisimilius est Uvæ crispæ quam Ribis speciem fuisse, cùm in Anglia ejusmodi Ribes nobis nusquam visa aut audita fuerit.

A. 5. *Ribes Alpinus dulcis* J. B. *An Grossularia vulgaris fructu dulci* C. B? *Grossularia sylvestris rubra* ejusdem.

J. B.

Fruticat ut præcedens tenui vimine, cinereo cortice contecto. *Folia* ex alternis tuberculis exeunt simul aliquot, cùm floret, plusquam dimidio minora vulgaris Ribis foliis, uvæ crispæ æqualia, in tres acutos angulos exeuntia, in ambitu serrata, levissimè hirsuta, supernè atro-virentia, infernè læto virore splendentia, excurrente in angulos singulos nervo satis elato, gustu subdulci, ex pediculis semuncialibus hirsutis. *Flores* ex tuberculis ejusdem racematim cohærent, numerosi ut in vulgari, herbacei, sed floribus Ribis vulgaris magnitudine multùm cedentes, foliis tamen quinis perinde & apicibus constantes, odore gratissimo. Singularibus flosculis ad pediculum adnascitur foliolum concolor, tenue & oblongum. Uvæ breviores quàm vulgari, acini minùs rubri, subdulces & ferè insipidi.

Locus. Nos in montibus circa Genevam, Saleva & Jura, ubi & J. Bauhinus, observavimus. Provenit & in montibus circa Basileam. In agro Eboracensi invenit *D. Dodsworth.*

J. Bauhinus hujus synonymas facit Ribes candidioribus foliis acinis dulcibus *Lob. ob.* Grossulariam vulgarem fructu dulci *C. B.* Ribes genus quoddam quod Austriæ & Stiriacæ Alpes alunt, nihil vel minimum à vulgari differens, fructu tamen non acido sed dulci. Verùm hæc species in multis differt à Ribe vulgari acido fructu, non in sapore acido tantùm. Dari autem ejusmodi varietatem Ribis vulgaris, fructu sci. dulci verisimile est: proinde Grossulariam vulgarem fructu dulci *C. B.* plantam ab hac diversam & Ribis vulgaris fructu acido varietatem esse puto. Suspicor tamen Clusium verbis modo allatis hanc nostram intelligere ob locum natalem, quamvis malè eam nihil vel minimùm à vulgari differentem faciat.

Grossularia 10. seu sylv. rubra *C. B.* Grossulariæ rubræ sive Ceanothi lævis genus circa sylvas Gesneri *Lugd.* huic eadem videtur.

A. 6. *Ribes nigrum vulgo dictum folio olente* J. B. *fructu nigro* Park. 3. Ger. emac. *Grossularia non spinosa fructu nigro* C. B. **Black Currants, Squinancy-berries.**

Frutici huic *folia* vitiginea, lata, aversa parte leviter pilosa, odore fœtido. *Flores* ex eodem tuberculo plures, aut racematim digesti, Uvæ crispæ floribus persimiles, concavi, quinq; foliolis rubentibus extrorsum reflexis, totidem surrectis pallidè virentibus, alternante cum quinis fibris concoloribus situ: stilus in medio viridis; odor, qui & foliis, gravis: baccæ oblongæ, colore nigro, quæ sive maturæ, sive immaturæ acidæ sunt, cum sapore partim grato, partim ingrato.

Locus. Ad rivorum ripas in Anglia nascitur, sed non admodum frequens. Observavimus Abingtoniæ in agro Cantabrigiensi: Blunhamiæ in Bedfordiensi, in Cumberlandiâ quoque & Warwicensi agro; necnon in viciniâ nostrâ ad rivum infra Brantriam defluentem prope pontem *Hopper* dictum, semper juxta aquas, unde Gesnero in Catalogo Ribes sylv. aquaticum Sabinæ ferè odore meritò denominatur. Olitoribus Gallis Piper hortense dicitur, teste Ruellio, quòd atrum Piper colore & sapore forsitan æmuletur.

Vires & Usus. Nonnulli, teste Parkinsono tum baccis, tum foliis in intinctibus usurpant: Anginæ utiles esse nomen Anglicum arguit.

7. Ribes

7. *Ribes verum Arabum* J. B. *Ribes Arabum foliis Petasitidis* C. B.

Hunc Rauwolfius sic describit, Vera Ribes Arabum *caules* habet asperos, longitudine ferè cubitali, crassitudine pollicari, colore viridi, infernè (ut etiam meminit Serapio) rubescente vel purpurascente. Autumno inveni Septembri mense sine flore & semine duobus tantùm foliis præditum, tanquam primùm prorumpentibus, rugosis, rotundis, Petasitidis foliis æqualibus, ex pediculis crassis, brevibus, quæ etiam grato illo acido succo sicut & caulis plena sunt.

Huic eandem putat uterque Bauhinus pro Ribe à Bellonio descriptam lib. de Coniferis, quamvis descriptiones non conveniant in omnibus. Hæc Spicæ Celticæ nascendi modo aliquo pacto naturam refert; siquidem sub nive ferè perpetuò degit, folio Lapathi acuti prædita, ni grandius esset & rotundius, & ad Papyrum accedens. Baccas fert ex sinu medio foliorum rubras, ut in Lauro Alexandrina, Hypoglosso & Rusco conspicimus. Septena utplurimum à radice assurgunt folia, in quorum medio fructus velut racematim dependet, ex quo is succus qui exprimitur turbidus est, lactisque albedinem habet, ideò aliquantisper sini & insolari debet donec clarescat & depuretur.

In Libano nascitur, si à Cedris paulò altiùs usque ad præcipitium montis ascenderis. Halepi agnovit Rauwolfius Rob de Ribes ex veteri nomine & acido sapore, ubi non parva ejus quantitas apparatur aliò mittenda, præcipuè ad Constantinopolin. *Locus.*

Viribus convenit cum vulgari Ribe.

Cæterùm hæc planta nec arbor est neque frutex, sed ad Herbas epiphyllospermas referri debet.

8. *Ribes Norwegicum fructu umbellato. Chamæmorus altera Norwagica* J. B. Clus. Park. *Chamærubus folio Vitis* C. B.

Ribesium (inquit Hoierus qui historiam hujus Clusio communicavit) foliolis & fructu pro sua proportione adeo æmulatur, ut non dubitem tertium Ribesii speciem appellitare. Dodrantalis est, cortice petiolorum nigricante, foliis latis, dissectis Vitis foliorum modo: Baccæ in cujusque pediculi apice quamplurimæ conjunctæ tanquam in umbella, non ut in vulgari Ribesio è multis oblongis racemulis pendentes, rubent; acidulæ, saporis valde grati. Incolis *Tetlebeeren* nuncupantur.

C. Bauhinus in Prodrom. recenset Ribem montan. Oxyacanthæ sapore. Duplex Ribes in Helvetiorum Alpibus reperitur: altera, quæ frutice & foliis, sed minoribus vulgari convenit: fructum habet rubrum, hortensi duplo ferè majorem, sapore Oxyacanthæ fructui respondentem, in Valesianorum montibus reperitur: altera humilior est, & per omnia minor, baccis vulgari minoribus, minusq; acidis, in Bernatum montibus provenit.

Cap. III.

De Vite Idæa seu Vaccinio, Officinis Myrtillo.

VAccinium Latinum ab Hyacintho deducit Salmasius in *Præfat. ad Synon. Hyles Iatricæ.* Nam pro diminutivo ὑακίνθιον Æoles scribebant ϝακίνθιον & βακίνθιον, literam υ per β efferentes, ut φῶκα & φὺς pro φὼς & φῶκα, βυθὺσαι pro ὑθύσαι, & similia. Et sanè Vaccinium Virgilii, Theocriti Hyacinthum esse, & de flore dici luce clarius est: unde ineptè id nomen hujus fruticis fructui attribuitur.

At neq; Vitis Idææ Theophr. descriptioni satis aptè respondet ulla hujus plantæ species, ut ostendit post Dodonæum Jo. Bodæus à Stapel. Verùm cùm Veteres in describendis plantis non valdè accurati erant, hæc autem planta ad Vitem Idæam accedat, non video cur ad id genus non possit referri, eodémq; nomine generico insigniri. Myrtilli autem dicuntur hi fructus ab eorum similitudine cum Myrti baccis.

A. 1. *Vitis Idæa magna quibusdam, sive Myrtillus grandis* J. B. *Idæa foliis subrotundis, exalbidis* C. B. *Idæa foliis subrotundis major* Ger. *Vaccinia nigra fructu majore* Park. **The great Bilberry-bush.**

J. B.

Fruticosior est hæc, virgultis sesquicubitalibus, teretibus, ramosis [Clusius ramos habere scribit interdum humi diffusos, lentos] cortice spadiceo [modò cinereo, modò rubescente *Clus.*] obductos; materie satis solida & densa: in quibus *folia* Vitis Idææ vulgaris angulosæ magnitudine paria, oblonga, magis tamen rotunda, glabra, nec ullo modo ut illa serrata, inferiore parte nonnihil glauca [exalbida *Clus.* venosa] sapore adstringenti & nonnihil acido prædita, decidua. [*Flos* vulgari similis, ex candido purpurascens, concavus, labris in quinq; crenas divisis & exteriùs reflexis, suis intus staminulis *Clus.*] *Baccæ* Juniperinis vel Myrti Tarentinæ pares umbilicum habent latiorem, ex cujus medio apex prodit, quo fit ut quàm Vitis Idææ angulosæ baccæ minùs rotundæ sint: hærent autem pediculis longiusculis, sapore præditæ grato, subacido & vinoso, quibus continentur grana aliquot minuta, sublutea. [*Radix* est dura, lignosa, multis fibris capillata.] Sarmenta sive rami procumbentes subinde radices agunt.

Montosis frigidis gaudet. In Alpibus Austriacis & Stiriacis invenit Clusius, in Burgundiæcis & alibi J. Bauhinus. Nos in montosis Cumberlandiæ, medio itinere inter *Hexam* & *Pereth* oppida, observavimus. copiosiùs autem propè vicum *Gamblesby* ad sextum ab oppido *Pereth* lapidem, viâ quæ *Novum Castellum* ducit, utrobiq; in pascuis palustribus. *Locus.*

Baccis

Usus. Baccis inebriandi vim inesse referunt venatores & aratores; testantur Du Choul, Camer. aliique, præsertim copiosiùs devoratis. Folia & virgulta eundem Silesiacis usum præstant quem Ledum Alpinum infectoribus Alpinis.

A. 2. *Vitis Idæa fructu nigro* J. B. *Idæa foliis oblongis albicantibus* C. B. *qui synonyma nonnulla præcedentis speciei huic attribuit. Vaccinia nigra Pannonica* Park. *Vac. Pannonica seu Vitis Idæa* Ger.

J. B.
Ramis est flexilibus & humi diffusis, gracilibúsque, multis germinibus, vix è musco, (quo rami occultantur) prominentibus; in quibus nullo ordine digesta sunt *folia*, prioris Ledi Alpini foliis penè similia, paulo tamen longiora, angustiora, teneriora, minúsq; crassa, admodum venosa, supernè virentia, infernè dilutiora, leviter per oras crenata, & mollibus quibusdam villis hirsuta, longo pediculo inhærentia, gustûs valde adstringentis. In summis germinibus præcedentis anni *baccas* fert rotundas, Cerasi nonnunquam magnitudine, oblongis & tenuibus pediculis dependentes, coloris initio viridis, deinde rubri, postremò nigri, succulentas, non ingrati saporis, nulla officula continentes, sed plana duntaxat *semina*, alba, numero utplurimum quina. *Radix* lignosa, quibusdam fibris donata, & rami per terram sparsi similes fibras nonnunquam agunt.

Locus: In unius *Sneealben* jugi [juxta Ericam bacciferam alteram nascentem] supra *Newberg* scopulis mense Augusto eruebat Clusius. Florem non observavit.

Hanc esse suspicor cujus in *Catal. plant. Angl.* mentionem feci nomine Vaccinii rubri foliis Myrtinis crispis *D. Merret.* quam mihi ostendit Thomas Willisellus, prope *Widdop* vicum septem ab Heptenstall milliar. saxo magno innascentem ad fluvium *Gorlp* in Comitatu Lancastriæ.

A. 3. *Vitis Idæa angulosa* J. B. *foliis oblongis crenatis, fructu nigricante* C. B. *Vaccinia nigra* Ger. *nigra vulgaria* Park. **Black Whorts, or Whortle-berries, or Bil-berries.**

J. B.
Virgultis fruticat plerunque pedalibus, interdum cubitalibus, satis crebris, virentibus, angulosis, & fractu contumacibus, in multos ramulos divisis: in quibus *folia* crebra, tenera, virentia, caduca, unciam circiter longa, plusquam semunciam lata, acuminata, glabra, per ambitum argutis denticellis crenata, sapore partim acido, potissimum primùm emergentia, partim austero. *Flores* in singulis [pediculis] hærent inter folia bullati, sive urceolum referentes, colore ex albo punicante, stylo croceo. Succedunt baccæ singulares quoque, Juniperinis ferè pares, per maturitatem violaceæ potiùs quàm nigræ, umbilicatæ, sapore grato & acido primulùm degustatæ, quæ tamen paulo post nescio quid nauseabundi in ore relinquunt, purpuro-violaceâ, satisque pertinaci tincturâ, cui grana immerguntur multa, parva, rubentia. Radix tum recta, tum obliqua quaquaversum agitur, è supina etiam parte stolones emittens.

Locus. Nascitur tam in Alpibus, quàm in vastis, desertis, uliginosis & tenebrosis vallibus aliisque humectis locis Germaniæ, Galliæ, Angliæ. Apud nos in montosis udis inter ericas, & alibi in ericetis & sylvis humectis, solo putrido & spongioso, aquas retinente.

Tempus. Floret Maio. Fructus Augusto, interdum etiam Julio maturos edit.

Temperamentum & Vires. Baccæ hæ, Dodonæo tradente, frigidæ sunt, & cum manifesta adstrictione reficcant. Ventriculo æstuanti conveniunt, sitim sedant, ardentium febrium calores mitigant, alvum reprimunt, vomitum sistunt, dysenteriam à flava bile ortam curant, adversùs choleram morbum prosunt. Sed ad hos usus Rob sive succus cum Saccharo vel melle inspissatus ipsis baccis longè præferendus, quoniam frigidæ cum sint, crudæ si edantur ventriculum debilem & frigidum offendunt, alvúmque perturbant potiùs quàm adstringunt. Casp. Hofman. Myrtillos loco aprico natos & bene maturos nullatenus eò frigiditatis ascendere putat ut alvum frigidam cruditate sua perturbent, &c.

Idem Myrtillos nigros rectè & ex ordine Myrtis substitui posse putat cum his conditionibus. 1. Si sumantur Septentrionales, non Italici & Hispan. 2. Si non exactè maturi. 3. Non virides seu recens decerpti, sed exsiccati. 4. Non succus crudus, qui ob aquositatem multam multum refrigerat, adstringit parum, sed in Rob densatum.

Partes tenues huic succo inesse, eúmq; etiam vehementer adstringere ostendunt notæ pæne ineluibiles manibus & ori manducantium impressæ. Hinc eo utuntur tinctores ad inficienda linteamina & chartas cœruleo colore.

Pastores & montana plebs baccis hisce libenter vescuntur: nam suavitate sua cum aliqua aciditate conjuncta gustui placent.

Myrtillorum vires & usus in Scorbuto apud Norwegos vide apud Sim. Pauli. Quadrip. Botan. Clus. 3. p. 406, 407.

A. 4. *Vitis Idæa semper virens fructu rubro* J. B. *Idæa, foliis subrotundis non crenatis, fructu rubro* C. B. *Vaccinia rubra* Ger. *rubra buxeis foliis* Park. **Red Whorts, or Whortle-berries.**

J. B.
Ramis hæc fruticat rotundis non angulosis, dodrantalibus, quos vestiunt folia satis frequentia, crassiora quàm Vitis Idææ angulosæ aut magnæ, oblonga, modò per extremum rotunda, modò leviter acuminata, non serrata, in quibus nervi subtus potissimum apparent, gustu adstringente & amaricante. *Flores* racematim cohærent in virgularum extremis, Lilii convallium floribus similes, albi, interdum blandè rubentes: quibus delapsis *baccæ* similiter racemosæ succrescunt, sex plus minus racemulo uno, Pisi minoris magnitudine, ex albo luteóve rubentes, sapore acido valdè jucundo, carne simili Vacciniis palustribus, cui immersa grana parvula, lutea. *Radix* obliqua ferè, tenuibus capillamentis fibrata.

Camerario

Camerario describente Baccæ in summitate ceu corona quadam denticulatæ sunt.

Gaudet & hæc locis sylvosis, saxosis & opacis. Apud nos in Anglia una cum priore in ericetis provenit sed multò rarior. Copiosam observavimus in montibus Eboracensibus, Staffordiensibus, Derbiensibus, &c. inter Ericas. *Locus.*

Flores Maio & Junio: fructus Septembri demum mense perfectè maturatur. *Tempus.*

Cùm baccæ sint acidæ magisque adstringentes cæteris, nec perinde succulentæ ut Myrtilli facultatem utique frigidam siccámq; habebunt. Quapropter ad eos usus ubi adstrictione opus est accommodari possunt, ut v. g. ad Diarrhœam, Dysenteriam & prædictos plerosq; affectus. *Vires.*

Possis & ex harum succo Rob conficere addito Saccharo aut melle ad viscerum calores & sitim in febribus calidis. Quidam ad embammata commendant additis arômatibus. Hæc omnia J. Bauhinus.

5. *Vitis Idæa foliis carnosis & velut punctatis, sive Idæa radix Dioscoridis* C. B. *Radix Idæa putata, & Uva Ursi* J. B. *Uva Ursi Galeni Clusio* Park. *Vaccinia Ursi seu Uva Ursi apud Clusium* Ger. emac.

J. B.

Viti Idææ rubræ affinis est, à qua tamen manifestè differt, siquidem *folia* habet densiora, ad Buxum accedentia, ex oblongo rotundata, angustiore ad pediculum cervice, utrinque rugosa, nec nervos ut illa præter unicum qui secundùm longitudinem decurrit exhibentia, gustu cum amarore adstringente, quemadmodum Vitis Id. fructu rubro. Hærent autem ea ramis lignosis pedalibus, cortice tenui & facilè cedente tectis. *Flores* racemosi, concavi, rubri. Fructus ut in Vite semper virente racemosus in extremitate ramulorum.

Dubitat J. Bauhinus an Uva ursi *Clus.* eadem sit huic plantæ, præcipuè ob iconem, in qua pinguntur nervi transversi, qui in Radice Idæa nostra non apparent.

Nos in montibus Jura, & Saleva, necnon in colle *la Bastie* dicta prope Genevam hanc stirpem observavimus, ubi & J. Bauhinus, qui etiam in Veganiis Narbonæ montibus se eandem legisse affirmat. *Locus.*

6. *Vitis Idæa rubra Bavarica baccis insipidis sine succo* Cam. *Idæa foliis longis acuminatis, baccis rubris insipidis* C. B. *Vaccinia rubra longioribus foliis* Park.

Cam.

Fruticulus est supinus crassiore caudice quàm vulgaris [ea fortè quæ rubro est fructu] quæ apud nos passim cum nigra [fortè angulosa] in sylvis crescit, & **Stein-beerlin** vocatur: foliis item oblongioribus, angustioribus, acuminatioribus, per Autumnum rubentibus: baccis rubris, insipidis.

Crescit circa Monacum in campis asperis inter Ericas. *Locus.*

Hanc plantam refert J. Bauhinus ad Rosmarinum sylvestre minus nostras vulgo dictum; i. e. ad Viti Idææ affinem Polifoliam montanam. Verùm cùm Rosmarinum illud (ut puto) bacciferum non sit, sed Ericæ modo semina producat, proinde & *Erica Rosmarini folio* nobis dicatur, eò referri non debet, sed potiùs ad Vites Idæas.

Vitis Idæa Cretica elatior Park. *Cerasus Idæa Cretica* Alpin. exot.

Fruticulus iste plures emittit virgas, tenues, lignosas, nigricantes, ligno duro, albo, inodoro, gustu linguam nonnihil excalefaciente, in ramulos plures divisas, ad nodos, inæqualibus intervallis, *foliis* vestitas, singularibus nonnunquam, plurimùm tamen binis, rarius ternis quaternísve simul, duriusculis, subrotundis, circa margines nonnihil dentatis similitudine quadam Agrifolii foliorum, minimè tamen ità duris & aculeatis, supernè obscurè virentibus, infernè canescentibus. In summis ramulis & ad nodos è foliorum alis exeunt *flores* multi, albi Cerasinorum similes, singuli longis insidentes pediculis, quibus succedunt *fructus* parvi, ex rotundo oblongi, rubentes, gustu jucundo, Fabæ magnitudine corolla in vertice villosa insigniti, per siccitatem nigri.

Vitis Idæa Cretica humilior Park. *Chamæcerasus Idæa* Alpin. exot.

Præcedente humilior est multò, surculis pluribus, tenuioribus, brevioribus; in quibus ad intervalla *folia* terna quaternáve interdum simul, propemodum rotunda præcedentis modo, verùm minora, molliora, læviora, minúsque dentata circa margines; colore etiam minus saturo superna parte, nec adeò incano infernè. Ad nodos pariter unà cum foliis exeunt pediculi longi, *flosculos* multos albos, racematim compactos sustinentes, quos excipiunt *baccæ* minores, atrorubentes, ad verticem villosæ, Myrti baccis nonnihil similes, à pastoribus & montana plebe vulgo comestæ.

CAP. IV.

Casia Poetica Lobelii Ger. *Poetica Monspeliensium* Park. *lignea Monspeliensium* J. B. *Osyris frutescens baccifera* C. B. *Osyris Plinii.*

J. B.

Cubitalis est aut etiam bicubitalis hic frutex, in multas virgulas variè divisus, fuscas, striatas, lentas, virescentes, interdum etiam nigricantes, præsertim cùm novellæ sunt. *Folia* purpurascentia, angusta, satis longa, interdum foliis Linariæ proxima, saporis amari. *Flores* ut Ribes vulgò dicti, odore jucundo, planè Gallium referente præditi [*Lob.* ex viridi flavescentes, Clus.

Cluf. adstrictoriæ facultatis, in eodem pediculo congesti] *Baccæ* satis magnæ, per maturitatem rubræ, dulces [Lob. glutinosæ valdè; Cluf. subdulces, lentæ tandem nonnihil acrimoniæ exuentes] in quibus osseus nucleus medullam continens albam, subdulcem. Camerario baccæ sunt sapore & odore ingrato.

Vires. Totus frutex adstringentem nonnihil facultatem habet. *Radix* dura & lignosa, subrusso crassóque cortice valdè adstringente tecta.

Locus. In Italia ad mare inferum multis in locis, itémque circa Monspelium copiosam observavimus.

Tempus. Floret Junio, interdum etiam Aprili & Maio. Fructus Octobri, vel ante maturescit.

Cùm totus frutex, ut diximus, astringens sit, convenire in alvi fluxu aut similibus affectibus verisimile est.

CAP. V.

De Periclymeno seu Caprifolio.

PEriclymenum dici putatur quasi περικυλινδεῖν, quia adminiculis se convolvit & scandit. Caprifolium quòd folia sint extremis flexibus capreolata. *Lob. Adv.*

Descriptio Periclymeni apud Dioscoridem, excepta radice, quam crassam ac rotundam dicit, Caprifolio nostro vulgari satis bene convenit. Verùm ob radicem disparem ambigitur an nostrum Periclymenum non sit potiùs κλύμενος ἕτερος Diosc. l. 2. c. 195. quam κισσόφυλλον aut κισσόφυλλον vocitant. Verùm de nominibus disputare, nostri non est instituti. Sufficit nobis Caprifolii & Periclymeni nomina pro hac planta usu recepta esse.

A. 1. *Periclymenum sive Caprifolium vulgare* Park. *non perfoliatum* J.B. *non perfoliatum Germanicum* C. B. *Periclymenum* Ger. Common Honp-suckle, or Wood-bind.

J. B.

Hujus *radix* lignosa, reptatrix cum suis adnatis: *flagella* plura, alienæ opis indiga, tenuia, longa, lignosa, & in ramulos partita, sursum repentia, cauliculis & geniculis intercepta leviter pilosa [juniora intellige antequam lignescant.] *Folia* ad genicula ex intervallis bina, longiuscula & acuta, mollia, dilutè virentia, inferiore tamen parte magis incanescentia. *Flores* in summis ramulis complures pariter emicant, oblongi, amœnissimi, suavi odore, tubæ bellicæ directæ aut promuscidi similes, ex corniculato angusto principio in latius orificium satiscentes, laciniatæ fimbriæ ligularúmq; pulchritudine spectabiles, intus cavi, *staminibus* aliquot è medio exeuntibus. Color albus, ac interdum flavescens. *Fructus* acinis Sambuci similis, conglomeratus, per maturitatem rubens, in quo *semen* duriusculum. Succo abundant acini saporis ingrati.

Ligna quibus se circumvolvit tam arctè & pertinaciter ligat, ut sæpe vestigium iis imprimat, imò interdum recto succi motu ligaturâ impedito frutices quos vincit monstrosâ figurâ in cochleam contortos & in clavas turgescentes vidimus.

Locus & Tempus. Hæc species in Septentrionalibus regionibus, Germania, Anglia, Belgio, &c. in sepibus frequens est. Per totam ferè æstatem floret, Maio, Junio, Julio, Augusto, inquit J. B. apud nos nec adeò maturè florere incipit, nec tandiu durat in flore. Primo vere, imò Februario interdum mense folia edere incipit. Fructus sub Autumnum maturescit.

2. *Periclymenum sive Caprifolium Germanicum flore rubello* Park. Dutch Honp-suckle.

Major est & elatior, magísque ramosa & patula quàm præcedens, aliàs similis eodémque modo fruticibus aut adminiculis vicinis se circumvolvens: *Folia* quoque similia habet, paulò majora: *Flores* etiam, Parkinsono describente, majores; nobis tamen flores singulares non videntur majores, sed potius graciliore tubo, at plures simul congesti; dum adhuc in gemma sunt antequam explicantur rubentes, expliciti etiam rubent exteriùs, intus candidi sunt.

Germanicæ originis esse scribit Parkinsonus; quocirca mirum nobis videtur neque J. Bauhinum, neque Casparum ejus meminisse.

3. *Periclymenum perfoliatum* J. B. C. B. Ger. *perfoliatum sive Italicum* Park. Perfoliate, or double Honp-suckle.

J. B.

A vulgari nostro & Germanico differt foliis pæne glaucis, rotundioribus, & pediculis brevissimis, quorum quædam sunt sæpe continua, & à viticulis trajecta, pertusáve, suprema autem acetabuli instar modicè concava, sapore subacri, ex quorum cotyla flores prodeunt præcedentibus similes, amœnissimi, suavi etiam odore, colore ex purpura albescente, aut in luteum languescente, superioris similes, breviores tamen & minores: ex tubulo eminent stamina albida. *Semen* glomeratim nascitur, colore rubro dilutiore, acinorum Sambuci magnitudine.

Clusius modum quo flores nascuntur distinctiùs & pleniùs describit; Foliis est latioribus, & binis aut ternis acetabulis extremos ramos ambientibus, in quorum singulis seni plerunq; flores exoriuntur, præcociores & minùs odorati quàm in prima specie; folia sæpissime variegantur.

Locus & Tempus. In Italia & Gallia Narbonensi oritur: Monspelii florens observavit *J. B.* Aprili & Maio in sepibus.

4. *Peri-*

4. *Periclymenum perfoliatum Virginianum semper virens & florens* Herman. hort. Lugd. Bat.

Eleganti perpetua coma viget ac floret. Periclymeno perfoliato præcedenti videtur conformis; sed omnibus partibus minor & gracilior. *Folia* sunt paulò rotundiora, lucida, inferna parte magis incana. Flores ad summos viticulos ordine quasi verticillato prodeuntes, odore equidem nullo evidenti sunt, ast colore amœnissimo, fulgenti cocco splendente, effigiéque tubum venatorium perbellè exprimunt, orificio in quinque æquales crenas laciniato. E medio profluunt *stamina* lutea apiculata cum *stylo* pallido longiore. Singulis floribus subjicitur capitulum parvum herbaceum, luteum, fructus inchoamentum, quod in baccam abit more congenerum. In Horto instructissimo Reverend. Episcopi Londinens. D. *Compton* apud *Fulbam*.

Vehementer calefacit & deficcat, id quod gustu etiam ipso deprehenditur, siquidem folia in ore aliquandiu retenta & degustata, ardorem & acrimoniæ sensum linguæ imprimunt, unde rectè colligitur ea attenuantis, digerentis, dissolventis qualitatis esse: tantum abest ut eorum decoctum ad oris fauciumq, tumores & inflammationes incipientes in collutionibus & gargarismis utile sit: prout, inveterato errore, nequicquam reclamantibus medicis, à vulgo hactenus ea usurpante creditum est. Idem dicendum de aqua foliorum aut florum destillata, quæ ad eosdem usus à vulgo frequentatur, non in Anglia tantùm sed & in Germania; forte locum habere possit in tumoribus faucium à frigidis humoribus ortis. *Vires.*

Recentiores autem easdem ferè vires Caprifolio suo tribuunt quas Veteres Periclymeno. Exsiccare enim ipsum tradunt ulcera humida & sordida, sanare impetigines & alias cutis fœditates, lienem absumere, difficultati spirandi conferre, partûs celeritatem facere, calculos pellere, faciei maculas abstergere, &c. *J. B.* Cæterùm Matrisylva in eorum unguentorum usum venit quæ ad capitis vulnera parantur. Vide Matth.

Liquorem Periclymeni stillatitium cum semine Lavendulæ solitus est ad partum facilitandum ad ℥ij. vel iij. propinare Rondeletius.

E Caprifolii floribus conficitur oleum Jasmini succedaneum. *S. Paullus*. Quad. Bot. Class. 2. p. 39, 40.

CAP. VI.

De Periclymeno recto.

1. *Periclymenum rectum fructu rubro* Park. *rectum fructu rubro & nigro* J. B. *rectum Germanicum* Ger. *Chamæcerasus dumetorum fructu gemino rubro* C.B. **Upright Hony-suckle, with red berries.**

J. B.

SUo caudice, nullius fulcri indigum surgit hoc Periclymenon, fruticibus annumerandum, cui *folia* Corni fœminæ vulgò dictæ, molliora, minùs nervosa, utrinque hirsuta, bina opposita: quo numero quoque *flores*, uni eidémque pediculo insidentes, ex foliorum alis erumpunt, ex luteo pallescentes, Periclymeni vulgaris formâ, minores tamen, superiore folio sursum reflexo, fimbriato, inferiore demisso angustiore, integro; quibus decidentibus *baccæ* gemellæ subnascuntur, eidem pediculo testium instar appensæ, per maturitatem rubentes, Sambuci aquaticæ, sapore nauseoso.

In locis ubi sponte oritur baccæ perpetuo æqualis fere magnitudinis sunt: at in Belgicis hortis cultum (observante Clusio) vix unquam æquales ad maturitatem perducere deprehenditur, at cùm una excrescat & turgida fiat, alteram semper exilem, plenam tamen remanere.

In Germania ad sepes & in dumetis vulgatissimum habetur. Fructus Julio maturescit. *Locus.*

Nullus hujus aut aliorum Periclymeni recti generum (quod hactenus novimus) in medicina usus est.

2. *Periclymenum rectum fructu nigro* Park. *Chamæcerasus Alpina fructu nigro gemino* C. B. *Periclymenum rectum folio serrato* J. B. *rectum Sabaudicum* Ger.

Clus.

Periclymeno recto vulgari multò humilius est, humanámque altitudinem rarissimè attingit: multò graciliores & rariores habet ramos, albicante cortice tectos, *folia* priore teneriora, longiora, in ambitu nonnihil serrata, supernè virentia, infernè minùs incana quàm primi. Tenellis germinibus enascuntur inter folia graciles pediculi, unum interdum, sed binos utplurimum *flores* sustinentes, superiore minores & teneriores, non pallescentes ut illi, sed purpurascentes, quibus succedunt gemelli *fructus*, æquè magni ac in priore, etiam æquales, nigri tamen, non rubri, succulenti, gustu ingrato.

Rarum est inventu. Nos in sylvis juxta facellum Brunonis supra primarium Carthusianorum cœnobium observavimus: Clusius in montibus Sabaudicis, Austriacis & Stiriacis. Floret cum aliis Periclymeni generibus, semen Julio maturescit. *Locus.*

Baccas Chamæcerasi Alpinæ vomitum movere affirmant nonnulli.

3. *Periclymenum rectum fructu rubro* Ger. *rectum fructu rubro singulari majore* Park. *sed perperam, nam geminum obtinet, nisi ex accidenti in unum coalescant. Chamæcerasus Gesneri, vel Chamæpericlymenum quoddam Alpinum* J. B. *Chamæcer. Alpina, fructu rubro gemino, duobus punctis notato* C. B.

J. B.
Frutex ligni medulla alba, facie tota ad Xylosteum aliquatenus accedit, brevis ille quidem, licet sit ubi quatuor cubitos æquet, ramis adversis fragilibus, cineraceo cortice obductis. *Folia* Xylostei jam dicti, sed majora multò, acuminata, hirsuta, potissimùm subtus, nec usquam serrata, bina opposita. *Flores* longiusculi, ad florem Periclymeni recti seu Xylostei accedentes, rictu patulo hiantes, rubentes, ex adverso sitis pediculis, longis, ex alis foliorum ortis insidentes. *Fructus* ruber, interdum geminus, tanquam ocellis notatus, ex longo pediculo, Cerasi similis, succo insuavi & amaro plenus, in se continet grana ferè sex septenáve, aut plura, alba, lata.

Periclymenum IV. *Clus.* quod Botanici pro jam descripto habent, fructum habet plerunque unicum, rarò geminum, tametsi gemino flori succedat duplici in summo ubi flores inhæserant stigmate notatum, sed unicum granum continentem. At Chamæcerasus Gesneri prout ab ipso describitur, & à nobis etiam observata est, fructus obtinet gemellos, singulósque tanquam ocellis aut pupillis notatos, & semina sex septémve aut plura continentes, non unicum duntaxat granum.

Xylosteum nonnullis quasi lignum osseum ob ligni duritiem dicitur.

Locus & Tempus. Frequens est, teste Clusio, in montibus Pyrenæis & Allobrogicis, sed omnium abundantissimum in Pannonicis, Austriacis & Stiriacis. Floret Aprili & Maio, fructúmq; Julio & Augusto plerunq; perficit. Nos in montibus Jura & Saleva Genevæ vicinis satis frequentem observavimus.

4. *Periclymenum rectum fructu cæruleo* J. B. Park. Ger. *Chamæcerasus montana fructu singulari cæruleo* C. B.

Clus.
Ejusdem cum Periclymeno serratis foliis altitudinis, sed crassiusculo est stipite, multos in ramos diviso, nigricante cortice obductos, qui scaber est, & plerunque multis locis hiat; interdum statim à radice in multos ramos sese dividit: tenelli ramuli purpurascunt, & incana lanugine pubescunt. *Folia* contrario situ inter se disposita ut in reliquis Periclymeni generibus, illi quod baccas rubras fert non dissimilia, exsiccantis & amariusculi gustûs. *Flores* è tenellorum ramulorum alis pediculo inhærentes profert geminos, rudimento fructus ut cæterorum innixos, pusillos, pallescentes, cavos & in quinque lacinias divisos, ut reliquorum Periclymeni surrecti generum flores, è quorum umbilico prodeunt quinque staminula flava, appendice insignita. *Fructus* singularibus baccis, utrinque inter folia brevi pediculo dependentibus constat, Chamæmespilo Gesneri magnitudine æqualibus, sed longioribus paulo, coloris cœrulei, quæ vinoso & acidiusculo succo plenæ manus rubro colore inficiunt, & multa plana grana continent. Radix latè diffunditur & multis fibris prædita est.

Locus. Crescit sponte ad radices cujusdam montis pago *Malitz* vocata contigui, ad sinistram viæ quæ ad Taurum superioris Stiriæ Saltzpurgensem ditionem pertingentis præcelsum montem ducit.

Incolæ fructum diligenter colligunt & in tinctorium usum reponunt.

Videtur nobis habere multa communia cum Chamæceraso Gesneri, inquit J. Bauhinus.

CAP. VII.

Pimpinella spinosa Park. *Poterio affinis, folio Pimpinellæ spinosa* C. B. *Poterium quibusdam sive Pimpinella spinosa* J. B. *Poterion Lobelii sive Pimpinella spinosa Camerarii* Ger. *Pimpinella spinosa seu sempervirens* Morison.

C*Aulibus* cubitalibus densè fruticat, multis in terram procumbentibus ramis: plerique verò omnes stolones statim ex radice rubente saporis sicci & nonnihil amaricantis oriuntur, cortice tecti exteriore incano, tenero, cui alius subsit rubens. *Folia* tenella, longiusculis in pediculis ordine ex adverso posita, superna utrinque virentia, inferna cinerea, nostræ Pimpinellæ Sanguisorbæ similia. *Flores* primo vere conspiciuntur, herbacei coloris, stellati, parvi quibus succedunt *baccæ* exiguæ, albicantes cum pauxillo *rubore*, ordine quodam ad ramos sessiles, Ribis nostri baccis haud absimiles, conspicuo adhuc in uniuscujusque baccæ umbilico flore. Rauwolfii descriptio est à J. Bauhino Latina facta.

Locus. Planta hæc in Creta perpetuo viret & multos annos durat. Adstringendi vi pollet, vulgaritérque in tota Græcia Στιβάδα appellatur. In declivi montis Libani parte nasci vidit Rauwolfius. Sub finem æstatis floret; Autumno semen maturescit, cùm folia primùm erumpunt, quæ tum in se contracta videntur, & Asplenii folia quodammodo imitantur, sed longè minora sunt, quæ successu temporis majora apparent. Reliquam descriptionem Hon. Belli vide apud ipsum, Ep. 2. ad Clusium, qui plantam hanc legitimam Dioscoridis Stœben esse contendit. Argumenta quibus id probare nititur videsis loco citato.

Vires. In sanandis alvi fluoribus indistinctè à rusticis Cretensibus usurpatur: nam ejus in aqua decocto jejuni bibunt, & à morbo ut aiunt liberantur. *Bellus.*

CAP.

C A P. VIII.

1. *Baccifera Indica fructu umbilicato quinque-capsulari polyspermo.*
Kadali H. M. *P.4. T.42. p.87.*

FRutex est seu arbuscula humilis, *caudice* tenui, nodoso, ramulisque quadrangulis, viridibus, lanuginosis & asperis, seu frondibus umbrosis, in latum diffusis ornato: Lignum ex albo flavescens, prædurum, densum, furvo, lanuginoso, asperóq; cortice cinctum, necnon fungosâ intus medullâ, uti in Sambuco, refertum. *Radix* fibrata, albicans, ruso cortice tecta, inodora, saporis adstringentis. *Folia* bina & bina sibi invicem opposita, supernè atro-viridia, infernè subviridia, foliis Malabathri haud absimilia, præterquam quòd sint aspera, exiguis spinulis horrida, maculata & in ambitu leviter crenata, inodora, adstringentique sapore prædita: A pediculo ad apicem folii tres nervi crassiores transeunt, è quibus transversim multæ venulæ parallelæ excurrunt. *Flores* summis ramis innascuntur, calicíque croceo, hirsuto, profundo, & in quinque lacinias diviso inhærent, Rosæ instar ampli, elegantes, quinque oblongo-rotundis, cœruleo-purpurascentibus ac nitentibus foliis constantes. Ex umbilico prodeunt decem *stamina*, quinque viz. viridi-flavescentia, *apicibus* luteis plumatisque ornata; quinque verò longiora, interiùs flava, superiùs purpurea & arcuatim inflexa, inter quæ *stylus* prodit purpureus: odor nullus, sapor astringens. *Fructus* rotundi, & in vertice calyce florum surrecto coronati, croceo crassóque cortice tecti, qui fructibus maturescentibus dehiscit & aperitur: intus referti sunt carne molli, cœruleo purpurascente, dulcis gratíque saporis, atque in quinque distinctos loculos per membranulas intermedias nonnihil divisa, intra quam minutissima albicantia continentur granula, adeò ut fructus hi Arbuti fructibus aut Fragis nostratibus haud absimiles videantur.

Nascitur locis arenosis & montanis, præsertim circa *Cochin*: Semper viret, floret, fructúsq; producit. *Locus.*

Ligni hujus carbonibus utuntur in præparatione pyrii pulveris. *Usus.*

Floribus Gentiles litare solent in templis Veneri dicatis, ipsísque *Mogeni* dictis.

Fructus maturi ab indigenis comeduntur: hisce quoq; panni Gossypini purpureo tinguntur colore.

E foliis tenerioribus in oleo coctis unguentum conficitur aphthis similibúsque oris & gingivarum affectibus sanandis conveniens. Foliorum succus cum Oryzæ infuso exhibitus colicam passionem sanat. *Vires.*

2. *Ben-Kadali.* H. M. *flore albicante, fructu viridi, pulpa albicante.*
H. M.

Præcedenti valdè similis est: Flores tamen albicantes decem filamentis erectis uniformibus luteis, albicantibus apicibus ornatis, medium occupantibus. *Fructus* vero cortice viridi cincti, carnéq; albicante referti, intra quam minutissima purpurea continentur granula.

Ab indigenis comeduntur, ut in medicina nullius sunt usûs.

3. *Katou-Kadali* H. M. *P. 4. T. 43. p. 91. floribus minoribus, fructûs cortice aspero.*
H. M.

Caudice est tenui, spinulis exiguis horrido, necnon ramulis purpureis asperis ac hirsutis donato. *Folia* Kadali foliis similia, at majora, aspera, & per folii longitudinem non tres, sed quinque nervi crassiores transeunt, è quibus transversim multæ venulæ excurrunt. *Flores* inodori, calycique aspero ac hirsuto inhærent, Kadali floribus haud absimiles, sed minores. *Fructus* oblongo rotundi, aspero ac hirsuto cortice tecti, carnéque intus succulenta, purpurea, dulcis gratíque saporis referti, intra quam numerosa, minutissima latitant granula.

Crescit locis montanis, quotannis floret fructúsque fert. *Locus.*

Folia contrita & cum Piperis foliis siccatis in pulverem redacta, atque cum saccharo exhibita, tussim sedant, ac phlegmata è pulmone ejiciunt. *Vires.*

4. *Tsjeron-Kadali foliis, floribus & fructibus minoribus.*

Humilis est frutex, cum *Kadali* prorsus conveniens, nisi quod foliis, floribus fructibúsq; sit minoribus.

Nascitur locis montanis & petrosis circa Kandenate: Semper floret, fructúsque producit. *Locus.*

Ex arboris cortice, foliis, floribus, fructibúsque in Sesami oleo coctis oleum conficitur, quod Apthis, linguæ fissuris, necnon palati gingivarúmque pustulis ac phlyctænis potenter medetur: idémque Epilepsiam, Spasmum cynicum similésque affectus curare dicitur, si caput eo illinatur. *Vires.*

C A P. IX.

Frutex Indicus baccifer fructu oblongo polyspermo.
Belilla H. M. *P. 2. F. 18. p. 27.*

FRutex est altitudine sesquihominis, sinuosis ac tortuosis ramis etiam arbores scandens, in arenosis nascens. *Radix* russa, fibras capillatas emittens. *Caules* lignosi, nodulati, ac in supremis partibus quadrangulares, fusci [vetustiores cinerei] emittúntq; hinc indè ex nodulis surculos passim binos & binos, se mutuò decussantes, ac anteriora versus incurvatos, qui dum teneri adhuc sunt, rotundi, virides ac pilosi spectantur. *Folia* in nodulis bina simul, atq; etiam terna vel plura petiolis languidis sescuncialibus insident, oblongo-rotunda, oris ad basin seu pediculum subrotundis, in cuspidem angustum terminata, tenuia, pilosa ac velut lanuginosa, supernè saturatiùs viridia, subtus dilutiora. Costa media in supina parte nonnihil eminet. Folia sapore sunt nullo nisi

sylvestri. *Flores* in summis surculis umbellatim proveniunt stellati, quinq, petalis, rotundo-cuspidatis compositi *apicibus* albicantibus, ruga in medio uniuscujusq, extuberante, interiùs contracta, ac versùs inferiorem partem oris nonnihil inflexa sunt, interius pulchrè rubicunda seu scarlatina, ad margines & exteriùs albicantia & subflavescentia, pilosa at magis exteriùs, cum piloso ac flavo umbilico in medio: insident flores cum pedunculo oblongo, viridi-diluto & piloso, vertici fructûs tenelli seu calyci qui oblongo-rotundus seu crassiolus est, ac quatuor vel quinq, parvorum, angustorum ac capillaceorum foliorum, odoris nullius. *Fructus* oblongo-rotundi, & minutulis pilis obsiti, cùm immaturi sunt virides, cùm verò maturi ad flavum vergentes, intus carne densa viridi, sapore subastringenti & subacido. Est autem in eis congeries seminum minutulorum, in quatuor series per membranam intermediam albicantem distinctorum, colore viridi cùm in ima serie coadunata, seorsim autem singula conspecta viridi-diluta, albicantia & transparentia instar arenularum, cùm matura sunt colore nigerrimo. Ex umbilico fructus qui calyce quadrifolio tantùm est emergit folium vice quinti calycis folii cujus descriptionem vide, ego pro monstro aut naturæ lusu habeo ejusmodi fructum.

Stravadi ling. Bram. est candidum, quod nomen huic plantæ datum est quòd foliis sit candidis.

Mirabilis est (inquit D. Commelinus) lusus naturæ in hoc frutice per varios colores, quibus flores exornantur. Eorum aliqui sunt pulchre-rubicundi, alii verò albissimi: qui flores albi apud Indos tam frequenter comedi solent, ac apud nos lingulatum Blitum vel Beta.

Vires. Radix in decocto data hepati refrigerando humoribúsq, pituitosis expurgandis commoda est. Eadem trita cum aqua & peruncta corporis dolorem sedat, oculorúmq, rubedinem tollit iis applicata: eadem digesta & decocta in oleo proficuè bibitur ab infantibus pro pustulis in ore, ad quod etiam servit decoctum corticis in oleo intus sumptum. Foliorum decoctorum fumus seu vapor partium externarum dolorem in iis exceptus sedat: Succus foliorum & fructuum simul oculis inditus nubeculam seu etiam pelliculam visum obtundentem tollit.

CAP. X.

Frutex Indicus baccifer floribus umbellatis fructu rotundo polyspermo.

Cupi H. M. *P.* 2. *F.* 23. *p.* 37.

FRutex est altitudine humana, nascens in arenosis. *Radix* ei albicans & fuscescens, fibrosa, cortice subamaro. *Stipites* & rami teretes, cinericei, nodulati, ligno albo, corculo intus flavo, ramis & circulis ad nodos conjugatim binis. *Folia* petiolis uncialibus hærentia, ex adverso bina alterno ordine prodeunt, oblongo-rotunda & angusta, anteriora versùs rotundis oris in cuspidem leniter contracta, texturæ densæ, superficie plana, supernè saturo virore nitentia, subtus dilutiora, sapore subadstringente & amaro, odore jucundo, nervi è media costa bini adversi ordine exeunt, transverso, obliquo parum, annulari & parallelo ductu. *Flores* in summis surculis velut umbellatim dispositi, in petiolis bino ordine exeuntibus, albicantes, ex vetustate flavescentes, odore fragranti, quinque vel etiam sex petalis constantes oblongo-rotundis, & leniter è rotundo cuspidatis, angustis & crassiolis in stellæ formam expansis, & deorsum reflexis, tubo ceu collo brevi calyci quinque angustorum & cuspidatorum foliorum insidentes. Sunt autem petala in medio in longum pilis interiùs obsita, in unguiculis quoque interiùs pilosa, ad orificium colli orbiculare; unde emicat *stylus* albicans cum oblongo albicante ac subflavo capitulo in summitate: in interstitiis petalorum stamuncula tenuia & subflava, quinq, vel sex pro numero petalorum, longiusculos & crassiolos apices ex albicante subflavos, qui etiam in flore vetustiori flavescente rubrâ lineâ striati sunt, gestantia.

Succedunt *fructus* parvi, duri, rotundi, ad instar baccarum Lauri, maturi nigricantes, nullo excepti calyce, sed in vertice umbilico quinque cuspidum coronatim cincti; saporis subdulcis, & ineduliis.

In hisce fructibus sunt septem, octove plus minùs *semina*, intersepimento, quod fructum per medium in longum secat, in duos ordines distincta, figuræ triangularis, duobus lateribus & uno rotundo circumscripta, primùm colore viridi, dein rubro-fusco ac post nigricante.

Bis in anno tempore pulvioso & æstivo dat flores.

Usus. Folia & fructus simul trita & permixta cum lacte mulieris pustulis in pedum & digitorum articulis natis in fomentis adhibentur.

CAP. XI.

Baccifera Indica, floribus spicatis fructu rotundo, nigricante, polyspermo.

Ben-Kara H. M. *P.* 5. *T.* 35. *p.* 69.

H. M.

HUmilis est arbuscula, duodecim circiter pedes alta, caudice tenui, albicante, multísque ramis in orbem diffusis donato, qui cortice cinereo & furvo cincti, ac spinis insuper oblongis, duris, aculeatis muniti sunt. *Radix* fibrata, albicans, atro-purpurascente cortice tecta, *Folia* bina opposita ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia, Nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus, sapor

ſapor ſubaſtringens, odor nullus. *Flores* ſuaveolentes, viridi-purpuraſcentes è foliorum alis ſummiſque caulibus ſpicatim exeunt (viz. ſingulis ſurculis flores multos in ſpicas diſpoſitos ſuſtinentibus) quinque plurimùm oblongo-rotundis, acuminatis, tenuibúſque foliolis conſtantes, atque calyci viridi, in quinque lacinias acuminatas ſecto inhærentes; totidem breviſſimis, tenuiſſimis, candidiſque *ſtaminulis*, oblongis ac cinereo-ſtriatis *apicibus* ornatis mediam floris cavitatem occupantibus; inter quæ *ſtylus* prominet viridi-albicans, planus, capitulo oblongo albicante. Floribus ſuccedunt *baccæ* rotundæ, exiguo in vertice umbilico præditæ, virides primum, dein purpuraſcentes, hinc nigricantes & ſplendentes, craſſiore cortice cinctæ, carnéque intus denſa, humida, ſaporiſque ſubdulcis & ſubadſtringentis refertæ, intra quam *ſemina* continentur ſcabra, angulosa, membranaceis pelliculis, ceu parietibus intergerinis ſejuncta, ità ut tria quatuórve plerunque in ſingulis latitent cellulis.

Naſcitur circa *Cochin*, ſemper viret; maturos bis quotannis fert fructus, Martio viz. & Septembri menſibus. *Locus & Tempus.*

Radix ſiccata, in pulverem redacta & exhibita, fœtum mortuum ac ſecundinas poſt partum in utero relictas expellit, necnon menſtrua obſtructa provocat. Fructus immaturi diarrhœam compeſcunt, & nimium menſium fluxum imminuunt. *Vires.*

CAP. XII.

Baccifera Indica fructu cum quadripartito in vertice umbilico, quadricapſulari.

Pee-Ponnagam. H. M. P. 5. T. 24. p. 37.

ARbuſcula humilis eſt, duodecim circiter pedes alta, *caudice* mediocriter craſſo, multíſque ramulis in orbem diffuſis donato: Lignum albicans, cinereo ac lanuginoſo cortice munitum. *Radix* Ponnagam radici ſimilis: quemadmodum & folia præcedentium arborum foliorum æmula. *Flores* circa extremos ramulos oblongis & floriferis petiolis cónfertim proveniunt, ſuntq; ſpicæ ſeu potiùs virgulæ plumoſæ, viridi-flaveſcentes. *Fructus* ſubrotundi, quatuor angulis conſtantes, virides, quadripartito in vertice umbilico coronati, quatuor diſtinctis loculis *ſemina* continent exigua; oblonga, rufa, nitentia.

Provenit in *Mangatti*, ſemper viret, quotannis floret, fructúmque profert, menſe viz. Auguſto. *Locus & Tempus.*

Cæterùm ex radicis è foliorum ſucco cum melle cocto linimentum paratur potentiſſimum adverſus venenatorum animalium ictus morſúſve præſidium. Idem præſtat balneum, quod ex foliis hiſce cùm Allio decoctis conficitur. *Vires.*

CAP. XIII.

Baccifera Indica ad foliorum alas florida, fructu umbilicato & calyculato tricocco.

Katapa Part. 5. Tab. 47. H. M.

H. M.

ARbor eſt humilis, 15 circiter pedes alta, haud ità craſſo *caudice*, multíſque rotundis viridibúſque ramulis donato. Lignum albicans, denſum, rufeſcente cortice cinctum, necnon molliore intus matrice refertum. *Radix* albicans, furvo cortice tecta, amara, graveolens. *Folia* ſubrotunda ferè, acuminata, in ambitu leviter crenata, mollia, lævia, ſupernè atro-viridia & ſplendentia, infernè ſubviridia, coſtâ media rotunda & albicante, odore nullo, ſapore amaro. *Floſculi* ad foliorum alas bini ternívе ſimul juncti proveniunt, inodori, amari, pentapetali, ſtelliformes, virides, diſco medio diverſi à petalis coloris, flaveſcente, viz. *ſtaminulis* quinque viridibus, flaveſcentibus *apicibus* ornatis, ac inter petala expanſis umbilicum occupantibus; inter quæ *ſtylus* prodit viridis, brevis.

Floſculis ſuccedunt *Baccæ* rotundæ, tricoccæ, umbilico trifido in vertice coronatæ, calycíque exiguo arctè inhærentes, ſubvirides, albicante cartilaginoſóque cortice cinctæ, qui tenui pellicula inſuper obductus eſt; intus continentur *ſemina* tria, triquetra, albicantia primùm, at per maturitatem nigra, amara, membraneis pelliculis ab invicem ſejuncta, ità ut ſingula in ſingulis latitent loculamentis.

Creſcit variis Regni Malabarici locis, præſertim in agris Oryzæ culturæ dicatis, quos immunes ſervare fertur ab inſectis cujuſcunque generis, tenerioribus plantis ſummopere noxiis. Semper viret, quotannis floret, fructúmque fert. *Locus.*

Ex arboris radice decoctio conficitur, quæ Maniacis medendis ſummè utilis perhibetur. *Vires.*

CAP. XIV.

Baccifera Indica floribus spicatis, fructu umbilicato tricocco, lacte acerrimo manante.

Cammetti H.M. *P.* 5. *Tab.* 45. *p.* 89.

H.M. ARbor est vastæ magnitudinis, 40 plusquam pedes alta, *caudice* crasso, multisque ramulis cinereis in orbem diffusis ornato. Lignum albicans, matrice rufescente, ac cortice obductum cinereo, qui vulneratus acrem lacteum succum stillat. *Radix* fibrata, rufa, flavescente cortice cincta, qui incisus itidem acrem lacteum succum stillat. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia; intus acri lacte turgentia, mediâ costâ è viridi albicante. *Flosculi* suaveolentes, viridi-albicantes, in spicas dispositi, extremis surculis proveniunt: Sunt ii gemmulæ exiguæ, lacteo succo turgentes, medium occupantibus *staminulis* tribus surrectis, *apicibus* ornatis. Flosculis succedunt *baccæ* tricoccæ, virides, umbilico in vertice coronatæ exiguo, tripartito, atro-viridi, acerrimo lacteo succo turgentes, intúsq; continentes *semina* terna, dura, albicantia, rotunda.

Locus. Nascitur in variis Regni Malabarici locis uliginosis, præsertim circa *Cochin* in *Rapyn* & *Paloerti*.

Vires. E foliis in aqua coctis balneum conficitur anti-arthriticum. Eodem decocto si ulcera antiqua & verminosa laventur, vermes necantur, ac ulcera potenter mundantur. Ex lacteo arboris succo & pulvere Carcapulæ pilulæ fiunt quæ in hydrope miris laudibus extolluntur.

CAP. XV.

Baccifera Indica fructu glabro tribus loculis terna semina continente.

Ponnagam H.M. *P.* 5. *T.* 21. *p.* 41.

ARbor est procera, 30 circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, multisque ramulis in orbem diffusis donato. Lignum densum, albicans, cortice cinereo obductum. *Radix* rubescens, albicante cortice cincta. *Folia* petiolis longis, rotundis, subrubescentibus circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè colore viridi-fusco splendentia, infernè subviridia: à pediculo ad apicem folii conspicuus nervus decurrit: odor & sapor ingratus. *Flores* inodori extremis surculis spicatim proveniunt, calycique exiguo subrubescenti inhærent, tribus, rariùs quatuor, oblongo-teretibus, viridescentibus, intúsque lanuginosis ac striatis constantes foliolis, quæ è globulo rubicundo, oblongo-rotundo prodeuntia ac latè expansa jucundum intuentibus adspectum exhibent; medium occupantibus *staminulis* tenuissimis, brevissimis. Singulis flosculis singuli succedunt *fructus*, rotundi, tribus, interdum quatuor, angulis constantes, viridi-rubescentes; totidem distinctis loculis *semina* solida continent, cuticula nigricante ac nitente intecta, medullâ albâ, èx rotundo oblongâ, sapore adstringente cum subsequente ardore.

Locus. Provenit in *Paroe*: semper viret, floret, fructúmq; fert.

Vires. E foliis & fructibus cum melle contusis cataplasma paratur, quod ictibus ac morsibus Serpentum aliorúmq; venenatorum animalium impositum eos potenter sanat. Radix trita, & cataplasmatis formâ locis contusis imposita sanguinem coagulatum dissolvit & contusiones curat.

2. *Baccifera Indica fructu lanuginoso, cum ossiculo tribus loculis terna semina continente.*

Tsjeron-Ponnagam H.M. *P.* 5. *T.* 22. *p.* 43.

ALtera *Ponnagam* species est, sed minor. *Radix* ei furva, aromatica, acris. *Folia* præcedentis similia, at minora & suave-olentia. Similiter *Flores* Ponnagam flosculis haud absimiles: præter quos tamen alii exigui insuper adsunt *flosculi*, quibus Ponnagam destituitur. Floribus succedunt *Fructus* rotundi, in vertice umbilico trium filamentorum subviridium ac lanuginosorum coronati, tenui purpurascente ac lanuginoso cortice cincti: Nucem continent albicantem, tria distinctis loculis includentem *semina*, nigricantia, nitentia.

Locus & Tempus. Crescit locis arenosis in *Baypin*; semper viret, quotannis maturos exhibet fructus, mense circiter Septembri.

Viribus cum præcedente convenit.

CAP.

CAP. XVI.

Arbor Indica baccifera fructu umbilicato rotundo Cerasi magnitudine dicocco.

Angolam H. M. *P.* 4. *T.* 17. *p.* 39.

PRæcelsa est arbor atq; speciosa plurimùm, altitudine 100, crassitie verò 12 pedum mensuram circiter æquans, multisq; ramis in orbem longè latéq; diffusis donata, qui cortice viridi obducti, ac spinis lignosis, crassis, longis, ac rigidis muniti sunt. Lignum albicans, prædurum, cortice glabro, cinereo, albis interstincto punctis, saporis acri-amari, odoris aromatici tinctum. *Radix* fungosa, rufa, cortice flavescente tecta, odorata, amara. *Folia* brevibus petiolis circa ramorum spinas (quæ tandem in ramulos excrescunt) proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, mollia, glabra, supernè viridia, infernè è viridi fusca, odorata, amara, nervis aliquot è costa media albicante, & in aversa parte altè extuberante obliquè in latera excurrentibus. *Flos* ad foliorum exortum itidem spinis provenit, plerunque unus, aliquando duo aut plures, insidétq; calyci rotundo, in decem lacinias secto, è decem teretibus, crassis, densis, subviridibus, intus candidis foliolis constans, quæ extrorsum reflexa *apicibus* circa caulem coeunt, prominentibus decem miniatis *apicibus*, quos pallida *stamina* sustinent, quorum medium obtinet pistillum staminibus concolor; odor suavis, sapor amarus. *Fructus* globosi, Cerasorum majorum magnitudine æmuli, exiguo in vertice umbilico præditi, cortice cincti crasso, purpurascente, qui maturo fructu sponte dehiscit, carnéque succulenta, dulcis, gratique saporis, intus referti, intra quam duo trésve, atri, glabri, plano-rotundi, intus candidi continentur nuclei. Hi autem fructus avidè expetuntur & in deliciis comeduntur.

Crescit locis petrosis, arenosis & montanis in *Mangatti* aliisque provinciis Malabar perpetuo frondet, frugésq; fert, ac diu superstes manet. *Locus.*

Emblema Regiæ Majestatis Malabarensibus habetur hæc arbor, quòd flores diademati imperiali haud absimiles rigidis inhæreant spinis.

Succus ex arboris radice expressus vermes necat, necnon biliosos & pituitosos humores per alvum expurgat, & aquas hydropicorum ducit. Radicis pulvis antidotum habetur venenatis morsibus serpentum, aliorúmq; venenatorum animalium. *Vires.*

CAP. XVII.

Baccifera Indica flosculis ad foliorum exortum confertis, fructu dicocco.

Tijerou-Kara Malabarensibus H. M. *P.* 5. *T.* 37. *p.* 73.

ARbuscula humilis est, seu potiùs frutex, sex septémve circiter pedes altus, caudice mediocriter crasso, multisq; ramulis cinereis, spinis rigidis munitis, ac in orbem diffusis donato. *Radix* rubescens, suave olens, amara. *Folia* bina, terna vel plura simul juncta circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, splendentia, infernè subviridia, hirsuta, è costa media crassa, rotunda, & in aversa parte extuberante, plures aliæ superiora versùs exoriuntur costulæ, quæ in se invicem arcuatim deferuntur: sapor subamarus. *Flores* inodori, subvirides, exigui, plures simul juncti ad foliorum & spinarum exortum ramulis inhærent, pentapetalodes, (è quinque viz. foliolis acuminatis & stellæ in modum expansis constantes, quæ tamen simul decidunt) calycique exiguo viridi, in quinque lacinias acuminatas secto inhærentes, *staminulis* quinque viridi-albicantibus, flavo-rufescentibus *apicibus* ornatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit crassus, albicans, infernè pilis candidis oblitus, supernè cuspidatus, nodulo rotundo flavescente. Flosculis *baccæ* succedunt virides, plano-rotundæ dicoccæ, umbilico lato in vertice coronatæ, intúsq; carne viridi, humida ac amara refertæ; intra quam duo locantur *semina* oblonga, seorsim locata.

Provenit in variis Regni Malabarici locis, præsertim in Bellange; Semper viret, floret, fructumque fert. *Locus.*

E foliis in aqua coctis fit oris collutio contra aphthas. Radicis contusæ in aqua decoctum hepatis obstructiones aperit, sanguinémque purgat, & exhilarat patientem. *Vires.*

CAP. XVIII.

Bruxaneli H. M. *P.* 5. *T.* 42. *p.* 83.

Baccifera Indica flosculis umbellatis, baccis umbilicatis dicoccis.

H. M.

ARbor est procera, circiter Mali magnitudine, multísque viridibus ramulis in orbem diffusis donata; Lignum albicans, molle, cortice cinctum subcinereo, adstringente, graveolente. *Radix* fibrata, rufa, furvo cortice cincta, subsalsa, unctuosa, graveolens. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia, odore

 gravi.

gravi. *Flores* exigui, purpurei, suaveolentes, spicatim extremis ramulis proveniunt, calycíque exiguo, rotundo, viridi-purpureo arctè inhærent, quatuor acuminatis expansisq; foliolis constantes, totidem *staminulis* tenuibus, purpureis *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit crassior, oblongior. Flosculis succedunt baccæ dicoccæ, nonnunquam tricoccæ, exiguo nigricante umbilico in vertice coronatæ, virides, inodoræ, subsalsæ, cartilaginoso & quasi carneo cortice cinctæ; qui tenui viridique pellicula obductus est, intúsque continet bina ternáve *semina*, dura, cinereo-albicantia, dissepimentis ab invicem sejuncta.

Locus & Tempus. Provenit locis montanis & sylvestribus Regni Malabarici, præsertim in *Paracaroo* & *Mangatti.* Floret Julio & Augusto mensibus, Novembri autem & Decembri maturos fert fructus, diúque superstes manet.

Vires. Ex succo foliorum cum recenti butyro mixto linimentum paratur, quod in carbunculorum cura usurpare solent. Decoctio corticis ipsius arboris diuretica habetur. Ex radicis cortice cum Zinzibere & curcuma in ebutyrato lacte latamentum conficitur, quod ad Arthriticos dolores tollendos summopere commendatur.

CAP. XIX.

Baccifera Indica fructu umbilicato racemoso, monopyreno Patsjetti H. M. *P.* 5. *T.* 5. *p.* 9.

ARbor est Pruno magnitudine similis, *caudice* haud ità tenui, cinereo, saporísque amaro-dulcis cortice munito, necnon ramulis subviridibus in orbem diffusis ornato. *Radix* fibrata, albicans, nigricante cortice cincta, saporis amaro-dulcis. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu serrata, densa, crassa, glabra, nitentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, saporis amaro-dulcis. *Flosculi* albicantes ac suaveolentes, racematim surculis inhærent, quinque oblongo-rotundis, cuspidatis foliolis constantes, quinque flavescentibus *staminibus* medium occupantibus. Flosculis pari modo succedunt *fructus* rotundi, surrecto florum calyce in vertice coronati, primùm virides, dein cœruleo-nigricantes, ac nigricans continentes officulum, quod nucleum includit albicantem, dulcis adstringentisq; saporis.

Locus & Tempus. Nascitur locis arenosis ac petrosis in *Oedeampere* & *Candenate*, semper viret, quotannis floret, ac mense Decembri maturos exhibet fructus.

Vires. Arboris folia oleo incocta oculorum vitia corrigere feruntur. Radicis cortex cum Cinnabaris pauxillo & lacte muliebri tritus ophthalmiæ medetur. Ex eodem cum Zinzibere & semine Cumini in aqua cocto potus conficitur, qui ventris doloribus placandis mirificè confert.

CAP. XX.

Baccifera Indica umbellata, fructu umbilicato, striato, monopyreno. Kare-Kandel H. M. P. 5. T. 13. p. 25.

ARbor est 40 circiter pedes alta, *caudice* crasso, denso, cortice obducto crasso, cinereo, intus rubescente, multísque ramulis nodosis ac geniculatis donato. *Radix* itidem crassa, fibrata. *Folia* bina aut terna simul juncta extremis ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, densa, supernè atro virore splendentia, subtus dilutiora. *Flores* umbellæ in modum longis ac viridistriatis petiolis circa foliorum exortum proveniunt, inodori, exigui, suntq; quasi gemmulæ, è septem acuminatis, viridibúsque foliolis constantes. Ex umbilico prodeunt *staminula* quatuordecim; quorum septem albicantia, *apicibus* crispis candidísque ornata, flosculi foliola intercedunt; septem verò longiora, rotundis flavísque nodulis dotata, mediam flosculi cavitatem occupant, altiúsque eminent; inter quæ *stylus* prodit albicans, supernè velut stellulâ candidâ septem cuspidum exornatus. *Fructus* consimili modo frequentes succrescunt suntque *baccæ* rotundæ, umbilico exiguo in vertice præditæ, primùm virides, dein rubescentes, tandem rubro-nigricantes, ac resinosis albicantibúsque striis obductæ, carne intus rubicundâ ac subacidâ refertæ, intra quam officulum locatur atro-purpureum.

Locus. Nascitur ubiq; in Malabar; semper viret, quotannis floret & fructum fert.

Usus. Arboris foliis agri stercorantur: Etiam ex iisdem tenerioribus in Oryzæ infuso coctis oris collutio fit aphthis curandis summè utilis.

CAP. XXI.

Baccifera Indica fructu umbilicato, racemoso, candido monopyreno, rotundo. Pelluta-Kanelli H. M. P. 5. T. 20. p. 39.

ARbor est mediæ magnitudinis, *caudice* duro, albicante, furvo cortice munito. Nonnunquam verò plures caudices unica è radice excrescunt. *Radix* rubescens, odora, aromatica. *Folia* geminata ordine parallelo circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, splendentia: costa media albicans, & infernè eminens è qua nervuli plurimi parallelo

parallelo ductu versùs superiora excurrunt, qui in se invicem arcuatim deferuntur; odor & sapor aromaticus. *Flores* racematim in surculis proveniunt, suave olentes: constant ii unico viridi-albicante foliolo seu calyce, sed in quinq; leves incisuras seu lacinias diviso, numerosis *fibris* candidis, subflavescentibus ac rotundis *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quas *stylus* prodit albicans, surrectus. Floribus succedunt *fructus* rotundi & in vertice calyce, seu foliolo florum surrecto coronati, virides primùm, dein albicantes, tandem candidi, tenui pellicula cincti, intúsque albicante molli subdulci, adstringente, odorísque aromatici carne referti, intra quam tenue continetur *ossiculum*, *Nucleum* includens rotundum viridem, aromaticum.

Provenit in *Coeroernade* viciniísque locis montanis & petrosis. Semper viret, floret & fructum fert. *Locus.*

Folia ejus siccata, & in pulverem redacta, atque cum lactis sero exhibita diarrhœam sanant. Ex foliis in aqua coctis Balneum paratur contra quoscunq; artuum dolores. *Vires.*

2. *Tsjerou-Kanneli* H. M. *part.* 5. *Tab.* 50.

Præcedentis species est, eíque haud multum dissimilis, præterquam quòd humilior sit, octo circiter pedes alta, caudice haud ità crasso, ramulísque & surculis tenerioribus in orbem diffusis donato. *Radix* pariter rubescens, amara, aromatica. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, splendentia, nervis aliquot è media costa albicante in latera excurrentibus: odor & sapor aromaticus. *Flosculi* in surculis multi simul juncti proveniunt, inodori albicantes, hexapetali, numerosis *fibris* candidis, subflavescentibus *apicibus* ornatis medium occupantibus, inter quos *stylus* prodit albicans, surrectus. Floribus succedunt *Baccæ* tricoccæ, virides primùm, dein albicantes, tenui pellicula cinctæ, intúsque carne molli, acido-amara ac aromatica refertæ, intra quam tria continentur *semina*, dura, rotunda.

Crescit variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Baypin*, *Aroe* & *Bardette*: Semper viret, floret, fructumq; fert. *Locus.*

Cap. XXII.

Baccifera Malabarica fructu umbilicato Pruniformi, unico intus nucleo. Perin-Niara H. M. P. 5. T. 29. p. 57.

H. M.

Arbor est justæ magnitudinis, 40 circiter pedes alta, *caudice* crasso, candido, cortice obducto furvo, multisq; ramulis viridibus, ceu frondibus umbrosis, in latum diffusis, donato. *Radix* rufa, nigricante cortice tecta, aromatica. *Folia* geminata, ordine parallelo, extremis ramulis inhærent, oblongo-rotunda, ac in mucronem desinentia, densa, glabra, atro-viridia, splendentia, nervulis plurimis è media costa in latera excurrentibus; sapor amarùs, odor aromaticus. *Flores* pediculis oblongis circa ramos teneriores proveniunt, terni, quaterni aut plures simul ferè congesti, inodori, amari: constant ii è calyce exiguo rotundo, viridi albicante, numerosis *staminulis* albicantibus, luteis *apicibus* ornatis, medium occupantibus. Floribus succedunt *fructus* prunorum æmuli, oblongo-rotundi, exteriùs gibbi, interiùs leviter sinuosi, exiguo juxta verticem umbilico præditi, atro-purpurei, glabri, nitentes, carne intus succulenta, albo-rufescente, amaro-dulci & aromaticâ referti; intra quam *Nucleus* continetur viridis, rufâ pelliculâ cinctus, saporis acris & amari.

Nascitur ubiq; in Malabar, præsertim circa *Porka*; semper viret, quotannis fructus fert, Augusto viz. & Septembri mensibus, atq; per sesquisecùlum non raró frugifera manet. *Locus & Tempus.*

Ex arboris cortice in aqua cocto fit oris collutio pro Aphthis. Radix siccata, pulverisata & exhibita diarrhœam, dysenteriam & Tenesmum curare dicitur. E fructibus in aqua coctis gargarisma conficitur faucium affectibus tollendis utile. *Vires.*

Cap. XXIII.

Baccifera Indica umbellata, fructu umbilicato nigro, ossiculo intus unico. Niara H. M. P. 5. T. 27. p. 53.

Arbor est procera, 30 circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, cinereo cortice munito, ramulísque in orbem diffusis donato. *Radix* crassa, fibrata, nigricans. *Folia* bina & bina sibi invicem opposita, oblongo-rotunda, ac in mucronem desinentia, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, & splendentia, infernè subviridia; costa media albo-flavescens ac protuberans, è qua nervuli transversi plurimi superiora versùs excurrunt, qui in se invicem arcuatim deferuntur; sapor astringens & subacidus, odor nullus. *Flores* candidi, inodori, circa extremos ramulos glomeratim, non sparsim producuntur, sensímque porrectis collumellis umbellæ specie panduntur: constant ii quatuor rotundis, concavis foliolis, numerosis *staminulis* albicantibus, flavescentibus *apicibus* ornatis medium occupantibus, inter quæ *stylus* candidus crassiúsque prodit. Floribus succedunt *Fructus* rotundi, virides primùm, dein rubescentes, tandem nigricantes ac nitentes, umbilico in vertice stelliformi coronati, tenui cortice cincti, carnéque intus succulenta ac subdulci referti; intra quod *ossiculum* continetur Nucleum habens viridi-albicantem.

Nascitur montanis Regni Malabarici locis: quotannis floret, fructúmq; perficit. *Locus.*

Radix variis modis usurpatur ad oculorum palpebrarumq; affectus curandos. *Vires.*

CAP.

CAP. XXIV.

Baccifera Indica racemosa fructu umbilicato rotundo monopyreno. Mail-Ombi Malabarensibus H.M. P. 5. T. 26. p. 51.

ARbor est Mali magnitudine, *caudice* mediocriter crasso, multísque ramulis in orbem diffusis donato: Lignum molle, flavescens, furvo cortice munitum, cujus matrix dura, rufescens. *Radix* furva, acris, inodora. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia; costa media crassa, & in aversa parte protuberans, è qua nervuli transversi plures superiora versùs excurrunt, qui in se invicem arcuatim deferuntur: sapor subacris, odor nullus. *Flosculi* viridi-fusci ac nitentes racematim surculis inhærent, calycique exiguo, rotundo arctè insident: sunt Gemmæ rotundæ, exiguæ, in tres quatuórve leves incisuras seu lacinias divisæ. Flosculis succedunt *Baccæ* subrotundæ in vertice umbilico, in totidem quot Gemmulæ incisuras seu lacinias diviso, coronatæ, viridi-fuscæ, carne intus aqueâ ingrati ac sylvestris saporis refertæ; intra quam semen continetur solidum, oblongo-rotundum.

Locus & Tempus. Provenit multis Regni Malabarici locis, præsertim in *Cranganoor:* Semper viret, quotannis bis maturos exhibet fructus, Aprile viz. & Septembri mensibus.

De viribus nihil constat.

CAP. XXV.

Frutex Indicus baccifer, floribus verticillatis fructu monopyreno. Nedum-Schetti H.M. P. 2. F. 15. p. 21.

FRutex est altitudine duorum hominum, nascens in arenosis & petrosis, cortice exteriùs russo, intus albicante. *Surculi* novelli virides & alati, quatuor scilicet alis substricti. *Folia* conjugatim bina ramos amplectuntur, diverso situ, alia antrorsum surrecta, alia deorsum inflexa, alia transversim posita; súntque oblonga, ad basin latissima, indè ad apicem sensim contractiora, acuminata, versùs interiora se claudentia, & laterum oras versùs exteriora contrahentia, crassiora ac densiora, utrinq; nitentia sed præcipuè supernâ parte, qua etiam saturatiùs virent, subtus dilutiora, saporis adstringentis & amari. Costa media in exteriori tantum parte eminet. *Flores* valdè parvi congregatim brevibus surrectis ac tenuibus petiolis, parvo cuspidato calyce excepti insident, è foliorum alis egressi ad ramorum nodulos verticillatim, atq; etiam hinc indè ex ipso ramorum vel caudicis corpore: proveniúntq; simul cum germinibus fructuum in ipsorum vertice, constantes quatuor foliis cuspidatis, colore rubro ac cœruleo-purpureo, qui in aliis est magis purpureo-ruber, in aliis magis purpureo-cœruleus, in aliis verò magis albicans, colorísque nullius. *Stamina* in floribus octo cœrulea seu purpureo-rubra, surrecta, *apicibus* albicantibus donata, ac cum hisce *stylus* cœrulei seu purpurei coloris, acuminatus rigidus & surrectus, ex umbilico calycis emicans. *Fructus* sunt parvæ ac rotundæ baccæ, coronatæ in vertice umbilico, qui calyx florum est, colore primùm viridi, dein albicante, seu subflavo; postea purpurascente, ultimo in totum nigricante ac nitente: carne intus succosa, cœrulea, quæ saporis dulcis & nonnihil adstringentis, continentq; in se nucleum unum, rotundum, qui cortice est rufescente seu spadiceo diluto, intus pulpa viridi, sapore subamaro & astringente.

Flores fert tempore pluvioso.

Vires. Ejus decoctum cum oleo servit pro pruritu in unctione partis affectæ.

CAP. XXVI.

Arbor baccifera Brasiliensis, flore Rosæ, fructu umbilicato, polypyreno, Cerasi magnitudine. Ibabiraba Brasiliensibus Marggr. & Pison.

Pison.

ARbor est caudice contorto, cortice cinereo; *foliis* dilutè virentibus, (quæ multas costas haberit, & quasi rugosa sunt) tres circiter digitos longis, directè sibi invicem oppositis: digitis trita spirant odorem Majoranæ cum Rosmarino mixtæ æmulum. Inter hæc sparsim provenit pediculus, duos fermè digitos longus, superiùs tripliciter velut in crucem divisus, ferens tres flores, figuræ, odoris & molis ferè sylvestris Rosæ, pentapetalos, albos, mense inprimis Januario integros campos fragrantiâ replens. Mense autem Maio succedit *fructus* rotundus, Cerasi magnitudine, instar pyri pediculo insidens, exteriùs coloris brunni, cum umbilico quinquefolio rufescente, reliquiis nimirum floris emortui: continet pulpam mollem, pallidam, cui aliquot nuclei coloris incarnati, obrotundi, compressi, molliusculi immixti, qui unà comeduntur; sapor autem illius dulcis aliquid resinosi admixtum habens; & post frequentem usum imprimit tandem gutturi ardorem Piperi æmulum.

Locus. Arbor hæc in confragosis Brasiliæ nemoribus vasta est & altissima, ligno durissimo & contra putredinem optimo: in collibus verò & campis ad longè minorem molem assurgit, viz. Prunum adæquans, foliáque multo minora, fructúsq; fert minus agrestes.

Folia

Folia & flores cum *Camara* utilissimè adhibentur ad lotionem pedum, in dolore capitis. E floribus mané adhuc rorulentis collectis item è foliis aqua destillatur, quæ refrigerans præsertim & mundificans, oculorum inflammationem optime temperat. *Usus.*

Pulvis ligni in carbonem redacti oculis inflatus confert in nubecula, &c.

CAP. XXVII.

Muiva Brasiliensibus Marggrav. *Pomifera Brasiliensis fructu rotundo, cum pulpa molli polypyreno.*

Arbor est mediocris magnitudinis, elegantia habens *folia*, bina & bina sibi invicem opposita, similia foliis Malabathri venis, consistentiâ & figura; nimirum tres nervi insigniores secundum longitudinem folii transeunt, & adhuc in quolibet latere unus tenuis, ut quinque sint in universum: transversim autem multæ venæ parallelæ rectæ currunt: folia inferiùs sunt alba, lanuginosa, superiùs saturatè viridia, splendidissima: ramuli juniores incani & ad tactum molles; siccata eo latere quod virebat evadunt nigerrima, pulchro adspectu. *Flores* Autor non descripsit. *Fructus* rotundus, magnitudine fermè Pyri moschatellini, & pediculo instar Pyri insidens, cute tectus lenta, quando maturuit purpureo-russa, umbilico quinquefolio ex floris manubiis. Pulpam continet mellis crassioris consistentiâ, pallidam seu albidam, plurimis acinis minimis refertam, dulcis saporis. Fructus enim quando maturus mollis est, & cùm digitis premitur prodit pulpa quæ deglutitur.

Brasilienses non gaudent vesci hoc fructu, sed avibus devorandum relinquunt.

CAP. XXVIII.

Baccifera Indica trifolia, racemosa, acinis umbilicatis tricoccis. Tsjeren-Theka. H. M. P. 4. T. 29. p. 61.

H. M.

Arbuscula est humilis, septem circiter pedes alta, caudice pedem crasso, albicante, cortice obducto cinereo, amaro, multisque ramulis viridibus, triangularibus ac geniculatis donato. *Radix* albicans, saporis amari, odoris terrestris. *Folia* terna simul circa ramulorum geniculos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, supernè colore atro-viridi nitentia, infernè subviridia & tomentosa; costa media crassa & nervi indè exeuntes infernè lanuginosi; odor suavis, sapor acris & amarus. Teneriora verò hujus arboris folia rubicunda sunt. *Flores* haud secus ac *Katou-Theka* flores surculorum extremis racematim proveniunt, cœrulei, foliolorum stipatu obvallati, viridique & acuminato calyci inhærent, è quinque oblongo-rotundis ac introrsum reflexis foliis constantes; quinque cœruleis *staminibus*, flavescentibus *apicibus* ornatis, ac extra florem latè expansis, mediam ejus cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ *stylus* prodit ex albo cœruleus & in acumine divisus: odor suavis, sapor subamarus. *Fructus* subrotundi, triquetri, in vertice exiguo umbilico præditi, glabri, nitentes, primùm atro-purpurei, dein furvi, intus molli carne referti, cui tres includuntur *nuclei* exigui, virides, sapore fabaceo.

Crescit locis arenosis ubiq; in Malabar, præsertim in Provincia *Moutan*, semper viret, quotannis floret fructúsq; fert. *Locus.*

Ex hujus foliis oleo butyróve incoctis unguentum conficitur, quod Cephalalgiæ, Ophthalmiæ & aurium tinnitui medetur. *Vires.*

E radice cum Zinzibere & Coriandri semine aquæ incocta Apozema conficitur, quod exhibitum, coctionem promovet & nauseam sanat.

Fructus contusi & in lacte ebutyrato cocti vel infusi alvum movent & aquas hydropicorum ducunt.

Annotatio.

Myrtum & Hederam ultimo in loco post Indicas bacciferas ponimus, quia cum earum fructus pauca carne sint, & per maturitatem ferè sicci, ambigere videntur inter eas quæ fructu sicco sunt & quæ fructu humido.

CAP. XXIX.

De Myrto.

Myrtus, Græcis Μυρσίνη & Μυῤῥίνη à Myrsine Atheniensi puella, pulchritudine & robore insigni, amica Palladi, quam juvenis ab ea cursu & palæstrâ superatus interemit, invidiâ ductus, quòd elegantiâ cæterísque naturæ dotibus reliquis virginibus præstaret: Arbuscula in demortuæ locum successit, semper Minervæ ut Olea chara. Sunt qui velint sic vocatam propter Myrrhæ quandam æmulam odoris gratiam, quâ pollent bacculæ, ut annotant Adversaria: quamvis dubium adhuc sit, utrùm Græcis innotuerit prius Myrrha an Myrtus. Nobis sanè (inquit J. Bauhinus)

hinus) longè petita videtur nominis derivatio, & Myrrhæ odorem longè diversùm à Myrti baccis agnoscimus.

Myrtum Veneri sacram dicatámque Camerarius ideò judicat, quia multos habeat usus in morbis muliebribus: Sanè in quibuscunq, fluxionibus ritè administrata plurimùm potest. *J. B.* Nos potiùs iis assentimur qui ob odoris suavitatem Veneri dicatam putant: Veneri enim conciliandæ odores & unguenta plurimùm valent: ut è contra ad appetitus Venereos refrænandos & extinguendos nihil efficacius est odoribus tetris & ingratis.

Myrtus foliis perpetuis, suaveolentibus; baccis umbilicatis cum pluribus intus seminibus albis incurvis ab aliis arboribus congeneribus distinguitur.

Plures ejus seu species seu varietates habentur. Clusius annotat se in Hispanica sua peregrinatione aliisque locis multa genera Myrtorum observâsse, nec dubitare quin ex satione major adhuc varietas oriri possit. Nos pro specie distinctis agnoscimus Myrtum communem Italicam, Myrtum Bæticam latifoliam *Clus.* & Myrtum Tarentinam dictam: reliquæ an distinctæ sint nécne dubitamus.

1. *Myrtus communis Italica* C. B. *item Myrtus sylvestris foliis acutissimis* ejusdem. *Myrtus latifolia vulgaris* Park. *item Myrtus Bætica sylvestris* ejusdem *&* Ger. *Myrtus vulgaris nigra & alba, sativa & sylvestris* J. B. **The common Myrtle.**

Hujus generis sativæ in arbores facilè adolescunt, ramis flexilibus ac lentis, rubro cortice, *foliis* longiusculis, perpetuóque virentibus, Punicæ æmulis, quanquam in nigris nigriora, in candidis candidiora spectentur. *Flores* omnibus insident candidi, odorati. *Baccæ* oblongæ, agrestes Oleas quadantenus referentes, multò sanè sylvestribus majores.

Inter sylvestres quoq, alba & nigra reperitur.

Myrti quartum genus sive Bæticam sylv. huic eandem putat J. Bauhinus, quod & descriptio & icon, & locus suadent: Folia tamen paulò breviora & pro longitudine latiora pinguntur quàm sunt Myrti communis Italicæ folia; quæ, ut rectè Matthiolus, Mali Punicæ folia referunt.

Locus. Hac autem Myrti specie universa ferè Tyrrheni maris litora virescunt; nec Tyrrhena tantum sed etiam Romana & Neapolitana. Nos certè nullam aliam Myrti speciem in Italia observavimus. Provenit etiam in Gallo-provincia, propè Bassetum in sepibus copiosè.

Scribit Anguillara in epist. Myrtum albam non esse speciem separatam à nigra, differre tamen colore, notissimam esse utramq, in Italia.

Secundùm maris Alexandrini littus iter faciens Bellonius pumilas myrtos nigras observavit, sed humiles, quòd perpetuò à ventis marinis affligantur; maritimis gaudent Myrti, eam ob causam Veneri dicatæ, quàm Poetarum fabulæ mari natam referunt.

2. *Myrtus Bætica latifolia domestica* Clus. J. B. *latifolia Bætica* 1. *vel foliis Laurinis* C. B. *Bætica latifolia* Ger. *latifolia maxima* Park.

Clus.

Ramis est satis crassis; *foliis* duplici serie rariùs dispositis, magnis, ac interdum ad Lauri tenuifoliæ aut Arbuti foliorum latitudinem ferè accedant, dilutiùs paulò virentis coloris, odoratis. Rariùs hæc floret aut fructum fert, quia texendis sepibus, quas tondere solent, ea plerunq, utuntur.

Locus. Nusquam hoc genus vidit Clusius nisi in monasterio quodam Hispali, & in lætissimis Mauritanorum Granatæ viridariis, in quibus piscinas & lacus claudebant sepes illo Myrti genere constantes, & ex alio quodam non multum huic dissimili, minoribus tamen & paulò densioribus foliis.

3. *Myrtus latifolia exotica* Park. *latifolia Bætica* 2. *vel foliis latis confertim nascentibus* C. B. *Myrti Bæticæ latifoliæ secundum genus* J. B. *exotica* Ger. *quoad descr.*

Clus.

Altiùs fruticat, & à radice plurimos densos, crassos firmósque *ramos* promit: *folia* superioris secundæ speciei similia habet, sed adeò confertim nascentia, ut pæne mutuò sese contingant *petioli*, duplici interdum serie, sæpiùs triplici, valdè odorata: *flos* ejus candidus, pentapetalos, Cerasiorum floribus ferè similis, albis villis plenus, odoratus; cui succedit paulò oblongior *fructus* quàm in Tarentina, initio viridis, deinde cùm maturescere incipit purpurascens, tandem plenam maturitatem adeptus niger, vinosus, grati saporis, candida incurvaque grana in se continens.

Locus. In Complutensis arcis horto, inq, quibusdam hortis Cordubæ hanc speciem vidit Clusius.

4. *Myrtus latifolia Belgica* C. B. *latifolia Belgica fortè Romana* J. B. *laurea maxima* Ger. *latifolia vulgaris* Park.

Clus.

Latifoliæ Belgicæ prima varietas amplo est folio, quod tamen latifoliæ Bæticæ primæ magnitudinem non æquat, viridi, rariore ordine & eo duplici circa ramos disposito.

2. Alia paulò minor est, interdum vegetiore, viridioréque folio, quandoque pallidiore & tristiore.

3. Tertia densiore est folio & magis mucronato, eodémque nunc vegetiore & lætiore, nunc etiam pallidiore.

4. Quæ medio est folio non multùm absimilis est quarto generi *Clus.* i. e. Myrto Bæticæ sylv. *Clus.* quam pro prima nostra specie seu Myrto Italica communi habemus; sed minùs nigricantibus & quodammodo pallescentibus, longiore etiam fructu.

Parkinsonus hanc pro Italica communi Camer. reputat: cujus sententia & nobis etiam probatur. Suspicor enim omnes hasce varietates è semine Myrti communis Italicæ initio oriundas & plures adhuc alias: nam Lobelius sex hujus varietates proponit.

5. *Myrtus*

5. *Myrtus angustifolia exotica* J. B. Park. *Bætica angustifolia* C. B.

Eâdem est foliorum densitate & serie quâ Bætica exotica latifolia *Clus.* Verum minore folio & saturatiùs virente; fructu etiam majore & magis orbiculato, qui reliquorum Myrti generum fructus instar alba & inflexa grana fert, minora tamen quàm Myrti Bæticæ latifoliæ.

6. *Myrtus minor vulgaris* C. B. *minor* Park. Ger. *Tarentina* J. B.

J. B.

Nostro cœlo solóque reliquis notior est Myrtus Tarentina duplici triplicive serie dispositis foliis, crebris parvis, hilari virore nitidis, fragrantibus. *Flores* quinq; foliis candidis aliorum more constant, quorum medium occupant numerosa stamina, odore grato & amabili. Baccæ (per maturitatem haud secus ac aliæ) nigrescunt, *semine* plenæ inflexo, albo.

Hæc omnium frequentissima est in Septentrionalium regionum hortis, quia facilè propagatur ramulis aut surculis depactis.

Hujus duas species seu varietates proponit Parkinsonus, alteram folio acuto, alteram rotundiore Buxi pumilæ folio, non alia in re diversam.

7. *Myrtus domestica fructu albo* J. B. *fructu albo* Ger. *domestica minutissimis foliis fructu albo* Park. *foliis minimis & mucronatis* C. B.

Clus.

Satis altè fruticat tenellorum & rubentium ramorum frequentiâ densa, foliis omnium minimis, angustioribus & magis mucronatis, quàm in ulla Myrto, saturatiùs virentibus, fragrantis odoris. *Flos* par reliquis, tum etiam fructus, qui initio quidem viret, maturitate autem non nigrescit ut reliquorum, sed exalbidus manet.

In Asia hanc Myrtum observavit Bellonius.

Hujus aliam inveniri speciem ejusdem formæ sed per omnia teneriorem, exiliore folio tradit Clusius. Hujusmodi Myrtum angustiore & minore folio apud Robinum vidit J. Bauhinus.

His addunt Parkinsonus & Cornutus

Myrtum flore pleno. **The double flowered Myrtle.**

Hæc Matricariæ modo multiplici petalorum, subrubentium tamen, ordine flores compositos habet, quæ in medio densiùs congesta leviterque crispata oriuntur ex subjecto capitulo globoso. Folia quæ oblonga sunt & in acutissimum mucronem desinunt majoris Myrti speciem hanc esse declarant. Porro ut nulla species Myrti pluribus floribus luxuriat, ita nulla est floris diuturnitate commendatior. Nec enim geminum exacti mensis spatium florem decutit, sæpe trimestre durat, nec gelicidiis terretur, quorum inclementiam innoxiè sustinet. Tanta fertilitate floret, ut nunquam sine flore deprehendatur: priorum siquidem defectum occupant novi. Raro in semina prosilit, quod plerisque plantis flore multiplici donatis commune est.

Nos hanc (ut plerasq; alias plantas flore pleno) pro varietate tantùm [Myrti communis Italicæ] habemus non pro specie ab aliis omnibus distincta, quæ ob pulchritudinem & ornatum à curiosis expetitur, & studiosè colitur.

Myrtus in calidioribus regionibus Italia, Hispania, Gallo-provincia sponte & copiosè provenit: in frigidioribus minimè durat, ne in hortis quidem culta nisi per hyemem reponatur. Ob perpetuæ frondis honorem, & odorem suavissimum in pretio est, & quidem meritò. Ad opera topiaria nihil aptius, nihil sequacius est, teste J. Bauhino. Ut magna frigora ferre nequit, ita facile à Solis æstu pati experientiâ didicimus *J. B.* Florent Myrti pro ratione loci, calidis citiùs, frigidis tardiùs, communiter æstate, Junio & Julio mensibus. Fructum apud nos in Anglia rarò aut nunquam perficit Myrtus. Surculo depacto seritur, facilè enim comprehendit, præsertim Tarentina, nam latifolia paulò morosior est.

Locus. *Tempus.*

Gaudet Myrtus jugi repurgatu: ità in altiorem proceritatem adolescit. Degenerat in fruticem nisi crebrò purgetur.

Myrtidanum * Dioscorides vocat id quod Myrto adnascitur, inæquabile, verrucosum, intumescénsque, quod perinde quasi manus Myrti caudicem amplectitur. At Hippocrati ipse arboris fructus, quod aliter [illegible] vocat, ità appellatur. Sed * Plinio Myrtidanum est vinum ex sylvestris Myrti baccis factum.

* L. 1. cap. 156.
* L. 14. c. 16.

Vires.

Vis tum ipsi Myrto, tum etiam fructui adstrictoria. Galeno valenter desiccat. Tum folia, tum germina, tum fructus, tum succus non parum inter se in astrictione dissident. Folia arida viridibus plus desiccant. Restringendi tamen omnia vim habent tum foris imposita tum intro sumpta in corpus, unde in cibo dantur sanguinem excreantibus, vesicæque erosione laborantibus. Virentibus baccis succus expressus stomacho utilis est, urinámque ciet. Prodest cum vino à Phalangio demorsis & à Scorpione ictis. Fructus quoque decoctum capillos tingit. Is ipse cùm vino subfervefactus & impositus ulcera in extremitatibus corporis nata sanat. Cum tenuissimo verò polentæ polline impositus oculorum inflammationes lenit: quin & ad ægilopas illinitur. Vinum porro Myrtites, quod expresso & aliquantum fervefacto fructu fit (aliter enim paratum acescit) præsumptum crapulam arcet & ad eadem ad quæ fructus valet. Utile quoque ipsum in delessionibus vulvarum & sedis procidentia, itemque fœminis fluxione vulvæ laborantibus, detergit etiam furfures, ulcera capitis manantia, & papularum eruptiones, fluentes quoque capillos continet. Additur & in emplastris lenibus quæ Liparas vocant, veluti etiam quod ex ipsius foliis conficitur oleum. Quin & foliorum decoctum ad insessus convenit; eóque laxati & ægrè solidescentes articuli, itémque fracta quæ non conferbuere utiliter foventur: vitiligines quoque emaculat. Ad aures purulentas denigrandósq; capillos infunditur.

infunditur. Sed & eorum ſuccus eadem efficit. Ipſa verò folia trita & ex aqua illita humidis ulceribus & partibus omnibus fluxione laborantibus, cœliacíſque proſunt. Siquidem admiſto oleo omphacino, aut exiguo roſaceo cum vino valent ad herpetas, Eryſipelata, teſtium inflammationes, epinyctidas & condylomata. Arentia verò folia trita paronychiis & pterygiis, itémque alis feminibúſq, humentibus, adeóque tetrum virus ſpirantibus, utiliter inſperguntur, & cardiacorum ſudores prohibent. Cæterùm cremata aut etiam cruda cum cerato, ambuſtis, pterygiis, & paronychiis medentur. Exprimitur & foliis ſuccus affuſo vino vetere aut aqua cœleſti, cujus recentis uſus eſt: nam exſiccatus ſitum contrahit, viréſque amittit.

Myrtidanum magis quam Myrtus aſtringit. Tuſum verò & vino auſtero addito coactum in paſtillos, ſiccatúmque in umbra reponitur. Efficacius porro eſt tum fructu, tum foliis, ceratis, peſſis, inſeſſionibus & cataplaſmatis admixtum, ubi conſtringendum aliquid eſt. *Hæc omnia Dioſcorides.*

Quæ præterea habent Plinius, Galenus, Sethi, aliíque vide apud J. Bauhinum *Hiſt. pl. lib. 5. cap. 1.*

Uſus internus foliorum aut baccarum nunc dierum rarior eſt. Adhiberi tamen poſſunt in diarrhœa & expuitione ſanguinis.

Syrupi uſus eſt ad catarrhos calidos, tenues præcipue cùm pectus occupant.

Oleum duplex eſt in Offic. alterum fit ex baccis Myrti, alterum ex foliis oleo communi infuſis. Atque ut differentia ſit, quod ex baccis fit Myrtinum vocatur: quod ex foliis Myrtillorum. Ego (inquit Caſp. Hofman.) non magni facio, & ſicubi opus eſt illo extrinſecus, in fluxibus alvi, ambuſtis, intertriginibus debilitate generis nervoſi, &c. utor potiùs melino.

Facultates Myrti omnes dependent à vi ſiccandi, adſtringendi, & ſuavitate odoris. *Myrtúſque emendat oris odorem.* Seren.

Aqua è floribus Myrti deſtillata ob odoris ſuavitatem myropolis plurimum expetitur.

Plinius apud Antiquos, antequam Piper reperiretur Myrti baccas illius obtinuiſſe vicem tradit, quodam etiam generoſi obſonii nomine inde tracto, quod etiam nunc Myrtatum vocatur. Eadémque origine aprorum ſapor commendatur, plerunque ad intinctus additis Myrtis.

Varios modos faciendi vinum Myrtites, & Oleum Myrtinum apud Veteres vide apud Plinium, Columellam, Dioſcoridem, Catonem, Palladium. Conſule etiam de his & eorum viribus ſi placet J. Bauhinum, loco modò citato. Bellonius refert Illyricos Myrti foliis coria perficere, quemadmodum Macedones Rhoe; Ægyptios Acaciæ ſiliquis; Aſiæ minoris incolas glandium Æſculi calycibus; Gallos Quercûs libro; Phryges ſylveſtris Pini corticibus. *Cluſ. hiſt. lib. 2. cap. 12.* In Myrtis coccum naſci unico animali vivo veſiculâ incluſo præditum obſervavit Bellonius.

8. *Cambui ſeu Myrtus Americana ſylveſtris* Piſon. Marggrav.

Duæ hujus ſpecies in gleboſis terris, lento utraque ligno & cortice cinereo, luxuriant: quæ ob fragrantiam, aſtrictionem foliorum, florum & fructuum, *Myrti* ſylveſtris nomen meritò obtinent.

1. *Prior* arboreſcens, latifolia, Ceraſum nigram per omnia externa æmulatur, ſi ramos, folia, flores & fructus conſideres: cæterùm interna qualitate eam ſuperat, quòd folia & flores optimi non ſolùm odoris, ſed fructus nigri admodum ſunt ſaporoſi, grata accedente adſtrictione, omnibus pariter incolis expetiti, & in foro publico venales.

2. *Poſterior* eſt rubra, quantúmque magnitudine prædictæ cedit, tantùm dignitate illam ſuperat, ac proinde fructus inter delicias Pharmacopœiæ habentur. Frutex hic eſt *foliis* ſolidis, læte viridibus, oblongis, alternatim ſibi appoſitis, ſed raro oppoſitis.

Semel per annum floret, Sole ad Scorpionem accedente, tam grato odore olfactum, quàm niveo colore viſum reficiens. *Flos* enim tetrapetalos totus albicat.

Fructus crocei baccarum ſunt magnitudine, raro ſolitarii, ſed Ceraſorum more copulatim poſiti, & pediculis ſuis innitentes, rotundo umbilico papillari præditi, qui ſi tempeſtivè avellantur, ſucco turgent optimo, ſed tandem fauces, ſi multùm illis veſcaris, conſtringunt. Continent intus nucleum tenui cortici incluſum. *Vires.* Cæterùm ſtomachum reficiunt, corroborant, æſtúmq, ſedant: Succi & fomenta foliorum & fructuum tibiarum imprimis ulceribus, atque aliis malis adſtringendo & mundificando medentur. Balnea integra tam fluxibus alvi quàm uteri dicata cum feliciſſimo ſucceſſu adhibentur. Aliaque præſtat quæcunq, Myrtus vulgaris.

3. Tertia Myrti ſpecies hic reperitur, quæ Myrtus alba appellatur, ſed infrequentior eſt.

9. *Myrtus Zeylanica odoratiſſima baccis niveis Monococcis* Hermanni. *Maranda Zeylanenſibus. Herman.*

Ligno eſt candidiſſimo eboris inſtar, ſolido, ponderoſo; cortice ſcabro, tenui. Ramis numeroſis, fornicato ambitu perpulchrè orbiculatis; Foliis rigidis mucronatis, jucundo viridi lævore nitentibus, odore citri fragrante, ſapore aromatico leviter adſtringente. Ad ſummos ramos prodeunt urceoli candidi diaphani globoſi, florum unedonis inſtar, è quorum umbilico profluunt innumera apiculat aconcoloria ſtamina. His emarcidis urceoli tranſeunt in baccas piſi majoris magnitudine, molleculas, niveas, dulcis aromatici ſaporis, includentes acinum unicum fuſcum anguloſum. Baccas pueruli eſitant; foliorum decoctum, obſervatâ tenui diætâ, Luem Gallicam vigoroſè expugnat. Lignum ad capſas, ſcrinia, aliaque utenſilia expetitur.

Alias varietates recenſet Hermannus, ut Myrtum foliis Buxi contortis. Myrt. minimam foliis ſplendentibus. Myrt. balſamicam foliis Mali granatæ craſſiuſculis, pinguibus, lucidis. Myrt. fol. Roſmarini. Myrt. foliis odore Nucis Moſchatæ, cauliculis rubentibus vulgò odore Citri. Myrt. foliis ex luteo variegatis. Myrt. Africanam humilem foliis Myrtilli crenatis, cauliculis nigricantibus, ſeu Fruticem Æthiopicum bacciferum foliis Myrtilli *Breyn.*

Cap. XXX.

De Hedera.

HEdera, Græcis Κισσὸς, nonnullis ab hærendo dicta videtur, sed malè cùm antepenultimam corripiat, unde etiam in antiquis & melioris notæ codicibus malè scribi per *æ* nemo non videt. Alii *edera* scribunt, & ab *edendo* dictam volunt. Etenim arborum importuna amasia & velut assentatrix, cortice rimoso impacta macerias vetustiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa enecat & exedit, præsertim illa species quæ major & arborea dicitur. Et mihi sanè (inquit Vossius) hæc posterior placet ἐτυμολογία. Neque obstat quòd in antiquis codicibus per *H* scribatur. Nam additur ea, quemadmodum Pontanus quoque sensit, ut in accusativo utroque dativo atque ablativo plurali à verbo *ederam, ederas* & *ederis* distinguatur.

Κισσὸς Græcis dictum putant à Cisso, quem pusionem Liberi patris fuisse Græci fabulantur, & in nominis sui fruticem conversum, dum administer cum eo Deo saliens allisus terræ periit. At probabilior etymologia est ἀπὸ κιὸς, i. e. verme seu curculione, qui in frumento, hordeo & tritico maxime nascitur, cui natura est semina illa cuspide potiùs, quam ore exiguis foraminibus terebrare, unde κισσηρὶς Pumex ob fistulosas ac porosas cavitates dicitur. Eodem modo planta hæc κισσὸς vocatur à porosa textura, & innumeris spiraculis pervia, qua vinum transmittit.

Planta hæc è nonnullis non inepta Parasitica appellatur, quòd alienâ quadrâ vivat, & partem saltem alimenti ab arboribus quas amplectitur exsugat. Partem inquam alimenti: non enim (ut vult Theophrastus) apud nos nascens ulla hederæ species si inferiùs succidatur durat, nec emoritur, quin contrarium experientiâ constat, & nostra & aliorum. Miramur autem tot Hederæ species in Græcia inveniri quot recenset Theophrastus, aut ubi eas viderit, cùm in omnibus quas nos lustravimus regionibus unica tantùm hactenus observata fuerit. Nam Hederam helicen dictam, provolutam & sterilem, à majore arborea & fertili non aliter differre cum Trago, Cæsalpino & J. Bauhino putamus, quàm vel ratione ætatis, vel loci ubi crescunt: hinc enim solum fieri quòd aut formâ differant aut fructu.

A. *Hedera communis major & minor* J. B. *arborea* C. B. *item major sterilis* ejusdem. *Arborea sive scandens & corymbosa communis* Park. *item Hedera helix* ejusdem & Ger. **Climbing, or berried Ivy; also barren, or creeping Ivy.**

J. B.

Sarmentis tenuibus longo & errabundo reptatu proximis arboribus aut parietibus innixa alta petit, iis quæ semel apprehendit pro ridicis usa, barbetio fibrarum propagatas radices in alieno solo agens, cortice magna parte rugoso, cinereo, in novellis ramis viridi, materie alba firma. *Folia* nullo ordine pediculis semipalmaribus & palmaribus appensa, magna, nervosa, rigida, supernè ex atro virentia & splendentia, infernè ad luteum tantillum ex virore declinantia, sinuosa, triquetra, aliàs rotunda, in mucronem exacuuntur, sapore siccante & acri. *Flores* in sarmentorum extremitatibus, sex herbaceis foliis radiatis constant, totidémque luteis *apicibus* in orbem circumacti multi umbellæ instar. Corymbi succedunt per maturitatem nigri: acini singuli semunciâ longioribus pediculis insident, baccis Juniperinis æquales, sessiles & quasi utrinque compressi, circulo umbilicato, cui abest ille reliqui acini nitor, inscripti, velut opercula imposita urceolo, cujus centrum designat prominulus niger stylus: intus distinctis sepimento membraneo, nonnihilque pulposo. Loculis continentur *semina*, unum, duo, tria, quatuor, quinque, oblonga, gibba, turgidula, curculioni convoluto similia, cuticula tenui contecta, intus pulposa, confractæ Oryzæ cum gluma sua, aut pulticulæ è pane syncomisto non absimilia.

Observante Cæsalpino, cùm ad eam ætatem accesserit Hedera, ut fructum ferre possit totam mutat faciem naturámque, nam per se erigitur, & quidem in tantum aliquando, ut nullum relinquatur conjunctionis vestigium cum repente hedera. Quamdiu enim affixa est folia fert in angulos desinentia, ad summum quinos, quorum duo utrinque prominent, unus in summo folio: quo autem magis adolescit, folia & pauciores edunt angulos obtusioresque & ipsa majora fiunt & virentiora, & unicolora, cùm ab initio eadem pusilla sint, nigra & maculis albis [secundùm venas] distincta; aliquando infernè subrubentia, cum autem erigitur folia rotundantur, obliteratis ex toto utrinq; angulis omnibus, solo eo qui in summo est relicto.

Hedera passim nascitur ad arbores, in sylvis, campis & hortis, & ad ædificiorum muros. Sylvarum opaca, arida & saxosa perreptat, ut rectè J. Bauhinus.

Hedera Dionysias Dalechampii J. B. *poetica* C. B.

Lugd.

Ex congeneribus nigris folium habet minùs atrum, minimè angulosum, crassum, carnosum, venosum, in acumen fastigiatum, nec admodum densum, in corymbis acinos luteos, aureo nitore fulgentes, ex congeneribus aspectu maximè pulchros. Hæc radicosis brachiis reliquarum modo vicinas arbores enecat, succo eorum exhausto. Raro in Gallia provenit: nec rarius puto in aliis regionibus; est enim, ut mihi videtur, varietas quædam hederæ, baccarum colore à vulgari differens, quemadmodum & Agrifolium baccis luteis ab Agrifolio communi: quod rarius etiam occurrit.

Omnis hedera, autore Dioscoride acris est, astringit, nervos lædit. Internus hederæ foliorum usus (quia capiti nervosóque generi adversatur) rarus est. Externus creber in ichoribus exsiccandis & sanandis: in fonticulis ab inflammatione tutandis [imponitur quotidie folium] *apertus conservandis, humoribúsque illuc fluentibus eliciendis vi sua attractoria*; in ozænis curandis; in aurium purulen- *Vires.*

purulentarum dolore ſedando. Veteres folia cum vino cocta ad ambuſta & ulcera maligna commendant, & maculas ſolares: cum aceto cocta aut cruda cum pane trita lienoſis proſunt. Arthritici quidam dolenti parti imponunt cruda folia Hederæ, quibus aliquis inpræſentiarum levamen ſe ſenſiſſe narrat, adeò ut per multos annos non aliis topicis uſus ſit. *Antonius de Heyde* in Centuria obſervationum Obſerv. 5. Florum ſiccatorum pulvis quantum trium digitorum apicibus comprehendas, ex vino bibitus fluxum dyſentericum ſiſtit.

Acini drachmæ pondere cum vino aſſumpti mirificè calculum pellunt & urinam movent. Ad menſes ſuppreſſos minimè fallax traditur remedium, ſi acini tres Hederæ arboreæ in pulverem triti, cum aqua ſtillatitia Pulegii & pauxillo Croci bibantur calidæ, ídque manè, diebus aliquot continuis.

Quinque aut ſex acini ante poculorum certamen comeſti ebrietatem arcere dicuntur.

Baccæ purgant per ſuperiora & inferiora, unde à nonnullis contra febres exhiberi ſolent. *Schrod.*

Pulvis baccarum hederæ plenam maturitatem adeptarum larga doſi exhibitus arcanum eſt contra peſtem. Remedium eſt Alexis Pedemontani. *D. Boyl. De utilitate Philoſophiæ experiment. ad medicinam.* ℞ grana Hederæ quæ vergunt ad Septentrionem bene matura: in umbra ſiccat. in pulverem redigantur. Doſ. ʒ j. in vino albo provocando ſudorem. Expertum ſæpe remedium. Ejuſdem meminit & J. Bauhinus è Camer. Corymborum pulveratorum ſcrupulus unus ex aqua Menthæ aut ſimili efficax eſt ad ventriculi dolores: Alicubi & peſte correptis exhibent, quibus ſudores eliciunt potenter.

Oleum è baccis deſtillatione elicitum præſtans eſt ad frigidos articulorum morbos; menſes ciet, calculos pellit, ſordida ulcera extergit.

Hedera hoc à natura peculiare habet, quòd prima ejus folia ſint anguloſa & varia, poſteriora & ſumma rotunda. Solet enim natura aliàs ſcindendo procedere à ſimplici ad varium, inquit C. *Hofmannus* in *De Medicam. Officinal.* lib. 2. cap. 102. Idem tamen (quod pace illius dixerim) obſervatur etiam in Agrifolio, in Smyrnio Cretico, in Sio aquatico maximo, Thlaſpi vero Dioſcoridis *Zanoni*, aliiſque quarum folia ima & ad radicem ſinuata aut laciniata, ſuperiora integra ſunt.

Vulgo jactatur & Wecherus ex Euonymo & aliis refert, Vinum ab aqua ſeparari, ſi vas ex hedera conficiatur, eique vinum infundatur cui aqua permixta, brevi enim permanente vino aquam extillare. [Veteres Cato, Varro, Plinius, vinum extillaturum aiunt, remanente intus aqua, quod veriſimilius eſt, cum vinum ſpirituoſius ſit, & tenuiorum ſubtiliorúmque partium.] In hujus experimenti veritatem ut inquirerem, ex ligno Hederæ (cùm mihi fruſtum obtigerit brachii magnitudine) pocula confici curabam, quorum maximum liquoris libram ſemis capiebat; cui vini duas partes, aquæ unam infundebam; quæ per tres dies mixta ubi ſtetiſſent, paulatim unà tranſudabant. Ex quo de experimenti veritate judicium ferre quivis poterit. *Worm. Muſ.* lib. 2. cap. 17. p. 171.

Lignum Hederæ de radice diſſectum, ubi craſſius eſſe conſuevit, à ſutoribus in eum uſum parari ſolet, ut poſtquam cultellos ſuos ad corium diſſecandum idoneos ad cotem exacuerint, aſperiores etiam tunc illos æquales lævigatóſque reddant ad dictum lignum ultra citraque ducendo: quod præ aliis ad hunc uſum idoneum judicetur, fortè ob mollitiem ſubſtantiæ ipſius, quæ etiam ſenſu percipitur.

Grana baccis exempta, triticeis nonnihil ſimilia, cùm à Sturnis aliiſque avibus in areis & templorum tectis ſparſa à nonnullis inventa fuerint, occaſionem iis dederunt, & ſibi imaginandi, & in vulgus prodigiorum credulo rumorem ſpargendi tritico pluiſſe.

Habetur in Officinis Hederæ lachryma ſeu gummi ex ſaturo virore ferè nigreſcens, vitreo nitore, ſed non pellucido, dura ſatis compactâque conſiſtentia, non tamen uniformi, rubiginoſis intercurſantibus micis: haud difficulter in pollinem redigitur, ſaporem imprimens ſiccum haud injucundum, cum levi quadam amaritudine, ſalivam croceo colore tingens. Candelæ admotum claram & pertinacem edit flammam, nidore ferè thuris, & nè tum quidem liqueſcit. Hujuſmodi reſinam J. Bauhinus rubram, odoratam, pellucidam guſtu acrem, chartam inbuentem olei inſtar, igni admotam flammam concipientem ut cæteræ reſinæ, in caſtello *L'Abatie* propè Genevam. Nec diſſimile ad nos miſit amicus quidem Worceſtriæ in Anglia collectam: rariùs tamen apud nos invenitur.

In ſetaceis ſtylus fabricari poteſt è ligno hederæ, novúſque imponatur ſemel in menſe. Experior id quoque in meis fonticulis, quibus loco piſorum globulos ex hoc ligno hederaceo à Tornario concinnatos impono: commodiſſimi ſunt, egregiè enim attrahunt, & nonniſi ſemel in menſe eos mutare neceſſe eſt. Hildanus Cent. 1. Obſerv. 41.

SECTIO

SECTIO IV.

De Arboribus fructu umbilicato sicco.

Cap. I.

Amomum quorundam odore Caryophylli J. B. *Amomum aliud quorundam & Caryophyllon Plinii Clusio suspicatum* Park. *Caryophyllus aromaticus fructu rotundo, Caryophyllon Plinii* C. B. *Piper odoratum Jamaicense nostratibus.* **Sweet-scented Jamaica Pepper, or All-spice.**

FRuctus, *Piper odoratum Jamaicense* dictus, nunc dierum copiosè infertur in Angliam, estque in frequenti usu in culinis nostris ad cibos condiendos: à vulgo **All-spice**, quasi omnium Aromatum instar esset, appellatur. Orbicularis est, Piperis grano plerumque major, interdum tamen æqualis aut etiam minor, cortice fusco, rugoso, umbilico seu corollâ summo tenus præditus quadripartito, duos continens nucleos (ut rectè J. Bauhinus) nigros, atro-virente membrana tectos, qui intergerino pariete dispescuntur. Tota fere fructûs figura externa pulchrè Mali granati, colore excepto, respondet. Sapore est acriusculo, aromatico, ad Caryophyllos accedente.

Clusiana fructûs descriptio minùs exacta est: ait enim eum apertum semen continere in binas partes scissile, cum noster fructus non unum in duas partes scissile, sed duo contineat semina, duobus distinctis loculamentis seu cellulis à se mutuò separata, seu pariete intergerino disclusa: præterea umbilici seu corollæ in summo fructu nè verbulo quidem meminit, ut dubitem an eundem fructum describat nécne.

Nos plantam ipsam nondum vidimus, neque quisquam post Clusium, quod scimus, eam descripsit, reliquam ergo descriptionem è Clusii exoticis mutuatam dabimus.

Fructus hic botri in modum nascitur, ut ex multis granis, quæ petiolos suos adhuc retinebant, & binis ternísque granis, uni ramulo inhærentibus conjecturam facere poteram: his adjecta erant folia unius quidem formæ, sed magnitudine valdè differentia: nam quædam septem uncias erant longa, tres lata, nonnulla quinque duntaxat uncias longa, duas cum semisse lata, alia trium unciarum longitudinem non excedebant, & vix duarum latitudinem attingebant; quædam etiam iis longè minora & angustiora, præsertim quæ cum granis permixta reperta fuerant, pro loci quam in ramis aut ramulis occupaverant ratione: nulla autem inter illa reperi quæ serratas haberent oras, sed æquales omnia, & multis tenuibus venis à nervo folia per longitudinem secante in latera obliquè excurrentibus prædita, eorum mucrone nunc angustiore, obtuso tamen, nunc latiore & quasi orbiculato, cineracei ex spadiceo coloris, & satis acris saporis: ramuli qui additi fuerant, tenues, quadranguli, cineracei coloris cortice tecti, annotini videlicet, qui verò postea nati spadiceo, retinentes adhuc vestigia ubi folia adhæserant, quæ utplurimum ex adverso nata demonstrabant; & illi etiam acriusculi saporis perinde ac folia, nec ingrati odoris. Radix unà ad Clusium transmissa quæ hujus fruticis ferebatur materie erat valdè dura & firma, interna parte alba, externa & sub cortice latente fusca [ob vetustatem forsitan] erat autem gemino cortice tectum, interno quidem satis denso, fuscíq; coloris & acris saporis, externo vero breviore, ex cineraceo flavescentis coloris (quam ex argillacea terra in qua planta nata contraxisse verisimile est) acerrimíque saporis. Eam porro radicem multis tenuibus fibris firmatam fuisse, quædam adhuc adhærentia, & aliarum quæ abruptæ vestigia apparentia satis innuebant.

Hunc fructum Clusius Caryophyllon Plinii esse sentit; consentit C. Bauhinus, nec nos repugnamus.

Nullus ejus hactenus in medicina usus est: verùm calfaciendi, adstringendi & exsiccandi vi pollere odor sapórque demonstrant, & reliqua præstare posse quæ Caryophylli aromatici: nec ineptè ob odorem consimilem & umbilicum quadripartitum ad Caryophyllorum genus à C. Bauhino refertur.

In insula Jamaica copiosè provenit, & compositionem *Chocolate* ingreditur. *Locus.*

Xocoxochitl seu Piper Tavasci Fr. Hernandez *lib.* 2. *cap.* 5. Piper Chiapæ D. Redi.

Hernand.

Huic idem putatur, est autem Arbor magna, Mali Medicæ foliis, floribus coccineis Mali Punicæ formâ, sed odore florum Mali Medicæ, atque adeo jucundiore, quod etiam folia ipsa vincunt; fructu orbiculari, acinoso, racematim dependente, primò viridi, mox fulvo, ac tandem in nigrum colorem inclinante, acri odorato, & ordine tertio sicco atq; calido.

Piperis vicem supplere potest, & pro Carpobalsamo aut Carpesio substitui. Roborat cor ventriculúmque, utero confert, flatum dissipat, obstructiones aperit, urinam & menses evocat, frigus pellit, colicis & iliacis opitulatur, venerem excitat, crassos & lentos humores incidit & concoquit, aliáque præstat quæ apud autorem vide. *Vires.*

Folia hujus Piperis seu Caryophylli Americani habent saporem acrem & valde Aromaticum; Piper odoratum Jamaicense nostrum esse hoc Amomum seu Caryophyllum, & Xocoxochitl seu Piper Tavasci Fr. Hernandez, & Piper Chiapæ Franc. Redi à *D. Tancredo Robinson* primùm edoctus fui.

Alterius cujusdam fructûs in insula S. Laurentii nascentis meminit Garcias, Avellanæ magnitudine, aut ea majoris, qui Caryophyllum redolet, sed incomperti adhuc usûs. Caryophylli odore fructus exoticus C. Bauhino dicitur.

CAP. II.

1. *Caryophyllus aromaticus fructu oblongo* C. B. *Caryophylli* Park. *Caryoph. Indici* J. B. *Caryoph. veri Clusii* Ger. Cloves.

CAryophylli vox Nucis folium significat, verùm cur id huic aromati nomen impositum, aut quid sibi velit, me nescire fateor. Nostratibus Cloves, Gallis etiam *Clou*, & Hispanis *Clavo*, A Latino Clavus, quia Clavi in modum capitatus est, Belgis etiam *Nagbel* eodem significatu & eadem de causa dictus est.

G. Piso. Arbori magnitudo nostratis Cerasi [C. Bauhinus magnitudinem Pyri aut Mali ei attribuit, Garcias Lauri formam & magnitudinem] Caudici crassitudo quanta pæne humano corpori. Cortex Oleæ: Folium Pyri nostratis [Cum Pisone consentit C. Bauhinus & Bodæus à Stapel. Linschotanus, Maffeus, Clusius aliique folia Lauri ei ascribunt, nervo singula folia per mediam longitudinem secante, & nervulis inde multis ad latera utrinq; excurrentibus] Folio petiolus est longiusculus. Rami plures & multùm fruticantes, quorum plurimi desinunt in tenues valdè surculos.

Surculos J. Bauhinus sic describit fructiferos. Ejus (inquit) ramuli aut surculi sive pediculi quos observavimus coloris sunt fuliginosi, longitudinis duarum circiter unciarum, cortice satis crasso, gustúq; nonnihil aromatico. His adhærent sæpe Caryophylli aliquot: partes inferiores, quæ crassiores, quadrangulæ apparent. Ex prædictis ramulis (quorum adversus situs) ceu præpilati clavi rugosi affiguntur, singulares, semunciâ longiores, externè fuliginosi coloris, internè dilutiores paulò, qui quatuor denticellis radiatis decussatim coronantur, quorum medio capitulum Pisi parvi magnitudine insidet, è foliolis squammatim implicatis contextum; quibus patentibus fibræ comparent plurimæ rufescentes, & inter has ex cavitate quadrangula stylus rectior, ejusdem coloris: atque hic nihil aliud est quàm flos nondum explicitus, quaternis foliis constans, initio albicans, deinde virescens, postremo rufescens (tradente Garcia) fragrantiâ insigni omnes flores superans. [Clusius ab αὐτόπλαις intellexit, formâ non dissimiles esse floribus Cerasiorum, non tamen candidos, sed elegantis cœrulei coloris, quorum singula petala tribus candidis radiis seu venis essent distincta; staminula verò medium florem occupantia purpurei coloris.] Sapor recentium [Caryophyllorum] fervidus non sine amarore, valdè tamen gratus & aromaticus (Cordo astringens quoque) & nescio quid stuporis linguæ imprimens. Succo oleaginoso & rubente. Flore autem excusso cauda clavi in ventrem turgescit, longa tamen semper remanens, inque corticem degenerans; nucleum ventre concipit, aliàs simplicem, aliàs geminum, ut duriorem dentibúsque difficulter fragilem, ità parùm illius gratiæ aromaticæ fervidæ retinentem, nigrum, in duas partes εἰς ἴσον commissas, fissilem. Maturus ille seu tumidus Caryophyllus tam medicis quàm Pharmacopolis *Antophyllus* appellatur. Hic in arbore remanens insequente anno sponte cadit, isq; languescente licet vi aromatica in pretio habetur, & loco seminis plantationi dicatur, Matrem fructuum appellant. * Horum aliqui ab agricolis neglecti, delapsi, & terræ gremio excepti, sponte germinant, atque octo intra vel novem annos, justæ interea arbores factæ fructum juxta cæteras ferunt. Feliciùs tamen quotquot altero tertióve anno frutices transplantantur.

Antophyllus quid.

** At nè per octo quidem dies vegeti in ædibus conservari possunt Anthophylli; statim enim exsiccantur, nec unquam germinant.*

Ramulus quem Clusius cubitalem nactus est in ramulos alternatim ex adverso nascentes dividebatur: infima parte ciner acei coloris cortice tectus erat; graciliores tenellique ramuli eum candidum habebant, præter extremas festucas ipsum fructum sustinentes, quæ fusci coloris erant, & ternæ plerunque junctæ ramulos terminabant.

Hinc apparet errâsse Acostam, Matthiolum aliósque eorum sequaces, qui fructus sparsim ramis inhærentes Myrtinorum modo describunt & depingunt.

Locus. Caryophylli in Moluccis insulis sponte proveniunt. Moluccæ autem juxta Æquatorem sunt sitæ, ut se à Borea in Austrum exporrigant, à se invicem non amplius vicenis leucis dissitæ. Earum maxima ultra senas leucas in ambitu non habent. Omnibus solum est adeo aridum & siticulosum, ut non solum cœlo lapsos imbres momento imbibat, verùm etiam à montibus descendentes aquas absorbeat antequam colligere se in flumen aliquod, atq; ità in mare delabi queant. Quin aliquot locis è terra sponte ignes & magno strepitu eructantur. Unde cætera quidem steriles solos Caryophyllos proferunt. Certè quæ ad victum necessaria ea incolæ coguntur omnia petere à vicinis insulis. Porro ex insulis quæ Moluccæ dicuntur sub unius Reguli imperio sunt *Ternate Makian* & *Mutier*. Quarta quæ *Baciam* alium sibi Regulum habet. Hæ quatuor olim abundare Caryophyllis solebant, nunc penitus iis destitutæ, culpâ non novercantis naturæ, sed largissimæ & benignissimæ matri invidentis fortunæ, imò Batavorum avaritiæ, à quibus reguli aliquot millenis imperialibus excæcati ex pacto omnes ibi Caryophylliferas arbores eradicârunt. Batavi enim, ipso Pisone fatente, ut uni lucro student, suâ interesse putârant, nè tam nobile Aroma vilesceret copiâ & fertilitate Divina. Ità Avaritia lege, modo, ratione carens audet ipsi naturæ Auctori, omnisque boni largitori tantùm non suam exprobrare benignitatem & liberalitatem. Moluccensium interea cætera *Tidor* & *Marigeron*, quas sui juris Hispanus fecit, Caryophylla satis abundanter ferunt: Quemadmodum & Amboina, quæ Batavorum commercio patet, eorundem arboribus & arte consita est, & naturæ beneficio frequentibus locis dotata. Hactenus Piso.

Tempestate sicca admirabili luxurie sæpe fructus quam folia numerosiores. Neque tamen per annos constante tempestate omnibus par ubertas: nam altero, tertióve anno, aliquando septimo minor hæc.

Leguntur semel duntaxat in anno ab Octobri ad Februarium. Pars manibus leguntur; pars Arundine longa aut è funiculis flagello discutiuntur. Ab his periculum tamen est, nè non satis aut provida aut experta manus surculorum extrema quasset, cum certa in sequentem annum vindemiæ etiam speratæ jactura. *Mirum nobis videtur Caryophyllos, cùm fructus rudimentum sint, & proculdubio*

virgæ

virgis tenacissimè adhæreant, ulla quantumvis violenta flagellatione decuti posse. Cùm * vindemiandum est, universum sub arbore solum exherbatur, quò faciliùs legantur decussa Caryophylla, [alii teges aut lintea arboribus substerni aiunt.] Recens lecti rufi sunt, & leviter nigricantes. Qui ut prorsus evadant nigri & † siccantur & infumantur, atque nè teredo invadat marinâ tepidâ aliquantum macerantur, iterumq; siccantur: itáque præparati per universum orbem distrahuntur. Quò appellunt ibi plerumq; purgari à petiolis consuerunt, & hi seorsim vendi; qui Lusitanis *Baston*, vulgo *Fusti* dicuntur, & hodie in quamplurimis locis, potissimùm Genuæ & Lugduni Sacchāro incrustantur. Gustu & odore paulò quàm ipsi Caryophylli remissiore sunt, sed tamen jucundissimo ac suavissimo, quæque nullam mordicando palato tristitiam inferunt. Folia quinetiam ac cortex non tanta odoris gratiâ fragrant ac ipsum Caryophyllum, non tamen prorsùs odore destituuntur, sed Caryophyllos nonnihil redolent, atq; etiam eorum saporem referunt.

* h. e. cùm *baccæ è viridi aut pallido rubescere incipiunt.*

† *Collecti cratibus imponuntur, & lætis Ari foliis tecti, per aliquot dies in fumo macerantur, deinde in Sole siccantur.* Rumph.

Caryophyllum deliges nigrius, solidius, ponderosius, & copiosiorem liquorem divulsum ungue, vel acu punctum exsudans, odoratum, frangi contumax ac lentum, recens linguam masticanti unà cum faucibus pæne adurens, acre & aromaticum. Annos quinq; servari posse ait Sylvius loco temperato.

Caryophylli calefaciunt & exsiccant. Et sanè, Calor tam est huic Aromati essentialis & genuina, ut cùm in India emendatur, si vas aliquod cum aqua alióve liquore adstet (teste Linschot.) id omne intra duos dies, etiam aliquatenus dissitum, ingenti siccitate Caryophyllorum exhauriatur, ut sæpenumero experimentis comprobatum ait. Hoc nobis quidem minùs verisimile videtur: confirmat tamen Guil. Piso his verbis, Indi vendituri aut vendita [Caryophylla] tradituri biduo ante solent in horreis sive Caryophyllorum conditoriis apponere magnum & satis capax vas,atque hoc replere aqua. Quæ omnis brevi exhalans subit in Caryophylla, & ponderosiora reddit, certo lucro: Quin invenitur ferè Caryophyllum in tantum pondus auctum, quantum fuit aquæ appositæ. Cujus experimenti nostratium aliqui haud ignari, adulterium hoc facile & lucrosum, non semel imitati sunt. Hæc aquæ è vase fuga seu evaporatio, si solito celerior sit, calidis fortasse *ἀναθυμιάσει* Caryophyllorum debetur: attractionem ullam proprie dictam dari non concedimus. *Vires.*

Caryophylli oris halitum commendant, ideò mulieres Indorum frequenter manducant in eundem finem, aliæque aliarum gentium. Ad oculi aciem conferre, & nubeculas extergere dicuntur: Ventriculo robur addunt & hepati; vomitum compescunt & nauseæ adversantur. Veneris incentivum sunt Serapioni. Conducunt porro contra morbos omnes Cerebri frigidos, Apoplexiam, spasmum, paralysin, lethargum, stuporem. Iidem sive suffimento, sive esu faciunt contra aerem pestiferum.

Præcipuus autem Caryophyllorum usus est culinaris ad condimenta & embammata: adeo autem expetuntur & placent ut sine Caryophyllis dapes ferè despiciantur. Nec eorum tantùm pulvis omnibus propemodum ferculis & intinctibus admiscetur, sed & gallinæ, capones, galli Indici, bubulæ linguæ, vaccarum ubera, aliaque ejusmodi Caryophyllis transfixa assantur: quin & iis fructus transfigi, & condituras, ut Mala, Pyra, Cotonea à mulierculis consueverunt. Usurpant item ad olfactoriola & vestium odores: in quem usum Mala Aurantia Caryophyllis infixis siccare solent.

Quidam Cerevisiæ aut vino Caryophyllis incoctis, aut eorum pulvere nodulo incluso & in vase suspenso, odorem & saporem jucundum conciliant.

Usus est etiam in ventriculo dicatis scutis & sacculis tum ad vomitum, tum ad ventriculi dolores à causa frigida.

Quidam pulvere Caryophyllorum caput spargunt contra capitis dolores ac gravedines.

Caryophylla viridia aceto & sale apud Malucanos condiuntur, teste Garcia, sed his teneriora saccharo asservantur in magnam palati amœnitatem. Nostri quoq; (inquit J.B.) Caryophylla saccharo incrustare solent, non inconcinno ad placendum palatui, & calefaciendum frigidum stomachum invento.

E Caryophyllis quoq; destillatur Oleum, quod quidam pollere Balsami facultatibus asserunt tam interno quàm externo usu. Est tamen proculdubio calidius multo.

E floribus & Caryophyllis adhuc viridibus Indæ pariter ac Lusitanæ fœminæ destillando eliciunt aquam vel spiritum, mira odoris suavitate fragrantem, & cordis & cerebri affectibus singulari potestate convenientem, inprimis autem Paralyseos illi speciei *Beribery* dictæ.

Magnates insuper acetum ex infusione Caryophyllorum viridium parant, durabile valdè, & cibis condiendis ac ventriculo roborando atque concoctioni promovendæ aptissimum: *Achar* id appellant.

Annotat Garcia crassiora illa & annotina Caryophylla in *Java* insula experi, tum ad obsonia condienda, tum ad medicamenta.

Arbor hæc gummi quoddam seu potiùs Resinam fundit, crocei coloris [ex atro rufescentem *Clus.*] fragilem admodum & siccam, nullum gustanti saporem offerentem [nisi fortè id vetustate accidit] odore tamen ubi adoletur suavi, Caryophyllorum: facile ardet, claráque incendia dat. De hujus viribus nihil certi traditur. Si sit eadem de qua Avicenna prodidit, quod suspicatur Clusius, Terebinthinæ facultate respondet.

Caryophyllus ramosus vel dentatus Jo. Bod. à Stapel. *spicatus*, Tshinka Popoua *Indis* Pison. *Caryophyllus Regius Wormii.*

Batavis *Caryophyllum Regium* vocatur, quia Moluccensibus regulis & magnatibus ad superstitionem usque in pretio est, non tam ob gustum & fragrantiam, etsi eam præ cæteris habet excellentiorem, quàm ob singularem formam, imò raritatem summam. Hactenus enim præter unam & alteram arborem negant repertam, & quidem in sola insula *Makian*. Arborum harum altera alterâ est ma-

 jor,

jor, utraq, tamen cæteris supra descriptis similis, excepta proceritate. Fructus etiam eodem sunt odore & sapore.

Ego arbores hasce à vulgaribus Caryophylliferis non specie differre puto, sed ad monstrosorum Vegetabilium ordinem pertinere, fructúmq, nihil aliud esse quàm Caryophyllum aromaticum vulgarem, in plures cuspidulas sensim enatas sed sphærulâ floriferâ carentes divisum. Unde speciem ejusdem jam interiisse haud est mirum, ut Autoris Scholii in *Ephemer. German.* An. 11. Obs. 21. verba usurpem.

2. *Caryophyllo Aromatico similis fructus* J. B. *Fructus fuscus formâ Caryophylli aromatici majoris* C. B.

In binarum unciarum longitudinem, vel etiam ampliorem, & uncialem crassitudinem excreverat fructus septimus, cap. 15. lib. 2. Exot. Clusii. Totus fuscus erat, nec valdè levis, supernè quatuor alis decussatim crucisve formâ dispositis præditus instar Caryophyllorum Aromaticorum, infernè angustior & pertusus, prodeunte ex foramine veluti caudâ crassâ aut tenui pro fructûs magnitudine, quæ nihil aliud est quàm nuclei extima pars, qui in fructu continetur, in majore crassior & cava, & veluti articulis distincta, in minore angusta & mucronata: Fructus ipse denso duróque cortice erat præditus, ut cultro vix aperiri posset, & utrumq, salsi saporis. An verò hic fructus salsedinem ex aquæ marinæ aspersione contraxisset ignoro, inquit Clusius, qui etiam se vidisse ait hujus generis fructum Caryophylli aromatici vetustioris, in fructum jam se formantis duntaxat magnitudine, cui sanè valdè similis erat, ut primo intuitu ipsi imponeret.

CAP. III.

De Caryophyllo spurio seu Lysimachia fruticosa Indica, non papposo. D. Herman.

* P. 2. F. 49. p. 95.

1. *Carambu* * H. M. *Caryophyllus spurius Malabaricus flore luteo minore* D. Commelini. *Lysimachia Indica non papposa, flore luteo minimo, siliqua Caryophyllum aromaticum æmulante* D. Hermanni.

SUffrutex est altitudine sesquipedali aut bipedali, nascens in arenosis ac udis. *Radix* fibrosa est, & valdè capillata, exteriùs albo, fungoso, molli, crassiolo ac humido cortice obducta, uti & fibræ, intus lignosa & humida, colore viridi claro. *Caules* qui ex radice prodeunt parùm angulati, virides seu etiam rufescentes, glabri, intùs humidi. Surculi teneri valdè viridi-diluti ac distinctiùs angulati. *Folia* nullis vel brevissimis petiolis hærent, parva, angusto-oblonga, cuspidata, ad petiolum quoque contracta, texturâ tenui, valdè mollia, supernè viridia, subtus dilutiora. Costa media albicat, & in supina parte nonnihil eminet. *Flores* fructibus insident, suntque valdè parvi, colore in totum flavi seu lutei, quatuor petalis oblongo-rotundis, unguiculis ab invicem distantibus, tenuissimis, ac in medio in longum nonnihil striatis compositi. *Stamina* surrecta, brevia, albicantia ac flaviuscula, *apicibus* subflavis: inter quæ *stylus* crassiolus, viridi-dilutus, capitulo crassiori, viridi-albicante dotatus. *Calyx* foliis viridibus, oblongis, acuminatis, in stellæ formam expansis constat.

Sunt autem *fructus* quibus flores insident oblongi digitum aut sesqui æquantes, quadrilateri, angulis ob rotunditatem minùs distinctis, ad umbilicum capitulo extuberantes, formâ haud dissimiles Caryophyllis, cum cuspide eodem modo quo Caryophylli, caulibus supra originem foliorum insidentes, colore primùm viridi ac nitente, postea rubro-fusco. *Semina* parvo-rotunda, primum ex viridi flava, dein colore sanguineo-rubro, post rubro-nigricantia, seu etiam nigra.

Floret hic frutex tempore pluvioso.

Vires. Planta trita & in lacte acido epota sistit fluxum dysentericum: capiti admota ejus dolorem sedat. Ejus decoctum epotum flatibus dissipandis, urinæ ciendæ, ventri purgando, ac lumbricis enecandis servit. Succus cum lacte dulci sumptus proficuus est pro renum calore seu ardore. Semina in pulvere cum melle data tussi prosunt.

2. *Cattu-Carambu* H. M. *Lysimachia Indica non papposa lutea flore fructúque majore Caryophylloide.*

Cum præcedenti in plurimis convenit: verùm *radix* hujus & stipites crassiores sunt. *Folia* fermè eadem, nisi quòd longiora & angustiora. *Flores* eodem situ, petalorum numero, forma & colore, staminibus etiam & stylo conveniunt, verùm majores sunt. *Fructus* quibus flores insident, quadruplo fermè longiores sunt & crassiores quàm in prima specie, formâ & colore iis similes. *Semina* pro magnitudine fructuum multò numerosiora, suntque etiam rotundiola, primùm albicantis, dein rufi coloris.

Floret etiam tempore pluvioso.

3. *Caryophyllus spurius Malabaricus pentapetalos aquaticus repens. Nir-Carambu* H. M. *P. 2. F. 51. p. 99.*

Lysimachia Indica non papposa repens flore pentapetalo, fructu Caryophylloide.

Est plantula nascens in aquis, ac in ripis aquarum cum caulibus super fundum repens. *Radices*, quæ ex caulibus hinc indè ad exortum minorum cauliculorum exeunt, fibrosæ sunt, albicantes ac rubescentes,

rubescentes, aqueæ & fistulosæ. *Caules* crassi, fungosi, fistulosi, teretes, læves ac nitentes, in parte soli obversa rubescentes. *Folia* pediculis aliàs brevibus, aliàs longioribus, planis ac viridi-albescentibus nixa, oblongo-rotunda sunt, anteriùs rotundâ orâ, ad petiolum stricta, texturâ mollia, obscuro virore nitentia, in sinubus suis plerunque germina surculorum foliaceorum continentia. *Flores* hinc indè è foliorum alis proveniunt in petiolis fermè sescuncialibus, fructibus insidentes, majores cæteris, quinque petalis, oblongo-rotundis, tenuibus, colore albicante & ad ungues croceo, venulis obliquis striatis, compositi. E medio flore seu umbilico fructûs *stamina* surrecta, viridi-diluta decem cum apicibus subflavis emicant, ac cum iis *stylus* medius, viridi-dilutus ac albicans, crassiolus, qui nodulo plano subflavi coloris, ac quinque striis radiato dotatus est. *Calyx* quinque foliis oblongo-cuspidatis, tenuibus, viridibus, & inter folia expansis constat. *Fructus* quibus flores innascuntur, non ipsis caulibus immediate insident, ut in præcedentibus speciebus, sed pediculorum tenuium interventu adhærent, suntq; longiores quàm in *Carambu*, minores verò quàm in *Cattu-Carambu*, crassitie majori, intus duri, ac filamentis lignosis pertexti, inter quæ *semina* seriatim in longitudine consita sunt: Semina autem nonnihil oblonga & albicantia ac majuscula.

HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS SEPTIMUS,

QUI EST

De Arboribus Pruniferis, quarum flos * Basi seu imo fructui adhæret.

* *Hoc & de sequentibus intelligendum.*

Rbores Pruniferas voco quæ fructus majores proferunt officulum intus unicum, rarissimè geminum, pericarpio seu pulpâ etiam per maturitatem humidâ undiq; cinctum continentes.

His etiam annumero unam vel alteram arborem fructu Pruniformi cum nucleo intus nudo, seu nullo officulo tecto.

Hujusmodi arbores distinguo in eas quæ fructibus sunt ad singulos flores singulis, vel quæ fructibus ad singulos flores pluribus, cujusmodi est Theka *H. M.*

Prioris generis arbores sunt vel fructibus in singulis pediculis singulis; vel in eodem communi pediculo pluribus, quas *Racemosas* appellamus.

Quæ fructibus sunt in singulis pediculis singulis sunt vel iisdem pediculis brevissimis donatis, vel pediculis paulò longioribus, vel pediculis longissimis.

Prioris generis sunt, *Malus Armeniaca, Malus Persica, Amygdalus, Nux moschata*: Secundi sunt Pruni propriè & strictè dictæ: Tertiæ Cerasi & congeneres.

Quæ fructibus racemosis aut umbellatis sunt dividi possunt in eas quæ fructu nudo sunt, & quæ fructu Calyce excepto.

Quæ fructu nudo sunt dividi iterum possunt in officulo fragili donatas, & officulo ligneo & lento: utrumque tandem genus in eas quæ officulo sunt monospermo seu nucleum intus unicum claudente, & eas quæ officulo polyspermo seu multinucleo.

Officulo lento & ligneo donatæ sunt, Mangæ seu Ambæ dictæ & affines, item Persea arbor & congeneres. Officulo fragili præditæ sunt Olivæ & affines, Padus Theophrasti, Machaleb, Laurocerasus, &c. Officulo fragili multinucleo est Myxa sive Sebesten, &c.

Arborum Pruniferarum Tabula.

Arbores Pruniferæ quarum fructus, majores cùm sint, pericarpio seu pulpa molli officulum unicum rarissimè geminum ambiente constat sunt vel fructibus

- Ad singulos flores singulis, iisque vel
  - *Solitariis*, seu in singulis pediculis singulis, quæ vel sunt pediculis
    - *Brevissimis*, fructu vel
      - *Compresso* seu pulvinato, officulo
        - *Lævi* aut *æquali*, folio rotundiore; MALUS ARMENIACA.
        - *Inæquali*, sulcis aut scrobiculis exarato, folio longo serrato, officulo
          - *Rotundiore* rugis scabro fructûs pulpa copiosiore, molliore & esculento seu lanuginoso, ut MALUS PERSICA, sive glabro, ut NUCIPERSICA.
          - *Productiore* & scrobiculis exarato, pulpa per maturitatem ficciore; AMYGDALUS.
      - *Rotundiore* & minùs compresso, seu nucleo aromatico, venis flavo-rubentibus vario, triplici putamine tecto; *Nux moschata*, seu nucleo duobus tantùm tegumentis inclusio; PONNA *Hort. Malab.*
    - *Paulò productioribus*, flore

Alb.

Albo speciosiore, officulo fructûs compresso & minùs crasso ac duro, pulpa molli; Prunus.
Lutéo aut herbido minus pulchro, officulo duriore, arbore ipsa

Non spinosa, fructu tereti, oblongo, valdè acido, officulo etiam tereti, durissimo; Cornus *mas*.
Spinosa, foliis trinerviis, per ambitum serratis, fructu Olivæ figurâ, officulo pariter, & ut Olivæ scabro; Zizyphus.

Longissimis in hoc genere, fructu breviore & ad basin latiore, rotundioréque quàm sint Pruna, & officulo pariter breviore ac tumidiore; Cerasus.

Racemosis aut confertim nascentibus seu in eodem communi pediculo pluribus; iisque vel officulis

Monospermis seu unicum intus nucleum claudentibus, quæ vel sunt fructu

Nudo, calyce unà cum flore deciduo, officulo

Fragili; fructu ipso vel

Pruniformi, liquore pingui, Oleo dicto scatente, foliis salignis subtus incanis, perpetuis, officulo fructûs durissimo, scabro; Olea.
Cerasiformi, folio

Perpetuo, lato, oblongo serrato, fructu majore dulci; Lauro-cerasus.
Deciduo, seu fructu amaro, Cerasi officulo, foliis Betulaceis Mahaleb; seu quæ fructu est dulci, officulo oblongo scabro, foliis longioribus subtus incanis; Padus Theophr.

Lento & *ligneo*, nervis seu fibris lignosis exterius undequaq, velut tomento obsito; fructu ipso seu reniformi ut in Manous sive Amba; vel Pyriformi, ut in Persea; vel Pruniformi ut in Acaja, &c.

Calyci insidente, ut in Cinnamomo, *Vidimaram*, *Karyl*, *Elengi*, &c.

Polyspermis, seu plures nucleos continentibus cujusmodi sunt, Myxa sive *Sebesten*, Myrobalanus Emblica, &c.

Ad eundem florem pluribus, Theka H.M. *Kyati* sive Bontii.

His addimus duas arbores pruniferas fructu majore bina intus officula continente: item duas fructus nucleo nudo, seu nullo officulo tecto.

CAP. I.

De Malo Armeniaca. The Apricock-tree.

Mala Armeniaca ab Armenia dicta Romanis, autore Dioscoride, Præcocia dicuntur, quòd ante alios fugaces fructus maturescant; nominantur & Præcoqua. Galenus etiam scribit vetus hujus arboris nomen [Μηλέα Ἀρμενιακή] vocare enim omnes tum fructum, tum Arborem ϖραικόκκιον; licet * alibi Præcoqua ab Armeniacis distinguere videtur, cùm illa his præstantiora faciat. Βερικόκκια vox quâ recentioribus Græcis hi fructus dicti sunt proculdubio à Latino Præcocia corrupta est: à quo fonte nostrum Apricock, & Gallicum *Abricot* profluxit. Plinius Præcocia mala inter Persica numerat, & eorum duo genera facit, Supernas amplum & magnum, & vulgare parvum & strigosum, etiam Armenium dictum. ** 2. De Aliment. fac.*

Differunt autem Præcocia à Persicis, quòd illis folia latiora, Pyrum aut Populum nigram referentia: ossa plana & lævia, cùm Persicorum rugosa sint & cavernosa.

1. *Armeniaca mala minora* J. B. *Malus Armeniaca minor* C. B. Ger.

Magna est arbor, Persicæ aliquatenus affinis, cortice nigriore, caudice crassiore, firmo, ramis magis patulis brachiata. *Folia* habet Persicæ foliis latiora, breviora, ad Populnea aut Betulacea quodammodo accedentia rubedine subinde secundùm nervos respersa, acuminata, denticulata, & pinnulis subinde ad pediculum auriculata, sapore acido. *Flores* ex roseo rubore pallent, Persicæ floribus persimiles: *Nobis Pruni potiùs floribus similes videntur, sed majores:* Fructus verò præcocior citiùs maturatur, Pruno æqualis, *imo plerumque major*, intus forisq, luteus, carne solidiore siccioréq, quàm Persica, necnon magis sapida, [quamvis aliqui diversum sentiant, & reverà optima Persica, Nectarea nostratibus dicta, Armeniacis

macis etiam optimis nostro palato sapidiora & delicatiora videntur: in genere tamen verum est Armeniaca Persicis sapore excellere] gustu vinoso, quæ ob officulo facilè abscedit, non ità rugoso ut Persicorum, compresso modicè, nihilominus ut utrinque promineat, nucleum claudente ad officuli proportionem, sed minùs longum quàm Persici, & pro proportione crassiorem, sapore minùs amaro quàm illius, & nonnihil ad Amygdalam accedente, non sine impressione Aromatica.

Matthiolus os in quibusdam amarum reperiri scribit, at Parkinsonus se id nunquam observare potuisse ait. Quamvis tamen ille non observaverit, non video cur res ità se habere non possit, cùm Amygdalus cognata arbor fructum nucleo amaro interdum producat.

2. *Armeniaca mala majora* J. B. C. B. *Armeniaca malus major* Ger.

Hæc paulò minora Persicis, saltem utplurimum, impressâ lacunâ sulcata [quod minoribus etiam commune est] altera parte nonnihil interdum rubentia & maculosa, alterâ ex luteo pallida, carne tenera sed callosiore quàm Armeniacis minoribus, dulciore, grata, odorata, quæ officulum facilè relinquit, Amygdalino æquale, latius, lævius, compressum, ab uno latere cristatum, fractu haudquaquam facile. Harum notarum pleræq; etiam Malo Armeniaco minori conveniunt. Ipsa quoque arbor è prædicta nonnihil evariat. Nam præterquam quòd insitione hæc comparata credatur, raro in proceram excrescit arborem. *Matth. & Dalech.*

Folia Populi nigræ æmula, quàm prædictæ rotundiora quaterna quináve simul emergunt. *Flos* albus, Cerasi florum figurâ, cui succedunt fructus Persicorum quadantenus specie, aureo colore cum purpura mixto, unde *Chrysomela* Romanis nuncupata. Pleriq; Herbariorum duas has differentias agnoscunt, non tantum magnitudine sed & saporis suavitate differentes, palmam tribuentes majoribus. Quod verò nonnulli à minoribus insitione majora haberi posse existimant experientia falsi convincit: nam minora quamviš insita Pruno (ut mos est in hoc genus arboribus) aut alii Armeniacæ aut inoculata, minora semper producunt.

His addit C. Bauhinus tertiam speciem, nimirum Mala Armeniaca majora nucleo dulci, quæ Gesnero Mala Arm. candicantia, gustu suavissima, nucleo oblongo, dulci ut in Amygdalis.

4. Armeniaca alba *Park. parad.* folia habet multa simul complicata. Fructum raro & parcè admodum profert, qui à vulgaribus Armeniacis non aliter differt quàm colore albidiore, nec per maturitatem ullatenus rubente.

5. Armeniaca mascula *Park.* Folia habet viridiora & tenuiora quàm vulgaris Armeniaca: fructus raro admodum, nec copiosos fert, non alia in re quàm sapore paulò delicatiore à vulgaribus diversos.

6. Armeniaca mascula longa, à præcedente non aliter differt quàm fructu paulò longiore.

7. Armeniaca Algerina, fructu est minore quam cujusvis præcedentium, non minùs tamen delicato, flavo, officulo intus nigricante, Cerasi Lacutariæ nucleo paulo majore.

At neq; Parkinsonus enumeravit species omnes quæ in curiosorum hortis aluntur, cùm ex quo ille vixit novæ varietates productæ sint. Nec si quis omnes enumerare possit hodiernas, ille rem conficeret, cum producendarum numerus sit potentia (ut loquuntur Philosophi) infinitus, novis indies ex semine sato nullo certo aut definito numero exorientibus & exorituris.

Locus & Tempus. In hortis & viridariis Italiæ, Galliæ, Germaniæ, Angliæ magno numero coluntur. Martio aut Aprili, citius seriusve, pro tempestate anni florent; fructum Junio Julióve maturant.

Ex nostra observatione Poma Armeniaca Anglica Italicis & Gallicis, quotquot nobis degustare contigit, longè sunt præstantiora.

Vires. Bonitate Persica superant: neq; enim, ut illa, in ventriculo corrumpuntur, neq; tam facilè acescunt, vulgò etiam suaviora habentur, unde & stomacho sunt gratiora. Febres tamen causare dicuntur non minùs quàm Persica, verùm eas breviores & quæ facilè solvuntur. Cum Saccharo condita & asservata, sive liquida, sive sicca inter præstantissima dulciaria seu bellaria à matronis nostris habentur, ex iis etiam Scriblitæ, Tarts dictæ, omnium optimæ fiunt, sive maturitatem adeptis, sive immaturi, Oleum è nucleis Armeniacorum expressum mirificè valere tradunt inunctum ad inflammatas hæmorrhoidas, & ad ulcerum tumores & linguæ impedimenta, & pariter ad aurium dolores.

Item potum ℥v. pondere cum vini Cretici ℥j. calculos pellit, & colicos juvat. *J. B.* è *Matthiolo.*

Muniacus arbor Petri Crescentiensis nobis Malus Armeniaca videtur.

Cæterum Armeniaca mala quæ apud Hortulanos Londinenses plurimi hodie fiunt, & majore studio coluntur, sunt, 1. *Algeranum* dictum à loco unde primò allatum, à Joan. Tradescantio, de quo jam diximus. 2. *Masculinum* duûm generum, cujus nominis rationem me nescire fateor, de quo etiam supra. 3. *Turcicum.* 4. *Aurantiacum.* 5. *Album* supradictum. 6. *Romanum.*

CAP. II.

De Malo Persica.

Ratio nominis obvia est, siquidem Mala Persica dicta sunt à Perside, unde primùm advecta.

Malus Persica ab Armeniaca & reliquis congeneribus differt foliis longis angustis. Fructus officulo rugis & sulcis profundioribus exarato.

Nuciperficæ autem à Persicis fructus glabritie differunt.

Malus

Malus Persica J. B. *& aliorum.* The Peach-Tree.

J. B.
Justæ magnitudinis arbor est Persica, caudice satis crasso, ramis brachiata, cortice rubente & subfusco. *Flores* profert pulchros, dilutè rubescentes, odoris exigui, è quinque foliis latis compositos. Medium occupant *stamina* multa, longiuscula, purpurantia aut alba, cum paris magnitudinis *stylo*. Insident autem flores, sine pediculis ramorum tuberculis adnati, calycibus rubentibus, in quinq; foliola acuta sese explicantibus. Poma nonnihil rotunda, denso villo tomentosa, ex luteo herbacea, aliàs pulchrè flava, aliàs puniceâ areâ decorata, carne alba vel pallida, interdum flava, rariùs rubente penitus, aut sanguineis guttis cruentata, sapore dulciusculo, pertinaci adhæsu officulum vix deserente, in quibusdam tamen speciebus facilè separabili, (quæ bonitatis nota habetur) cujus profundis sulcis & scrobiculis passim se insinuat. Est autem officulo crassities insignis, durities ferè invicta, sed interna facie lævor politus, externa multis sulcis profundiusculis nullo ordine canaliculata, binis valvis constans; in quo nucleus callosus, oblongus, exacutus, albus, flavescente cuticula vestitus, quâ detractâ geminus, h. e. è duobus foliis seminalibus compositus, conspicitur, amaricans, non tamen gustu insuavi. *Folia* oblonga, Salicis, acuminata, crenata, Amygdalinis, quibus persimilia, majora, sapore amaro qualis in Persicorum nucleis, ingratiore tamen. Materies rufa, & circa media ferè punicea, satis firma, ob id ad torni artificium præ aliis expetita.

Hæc arbor non multam ætatem acquirit, ut enim citò & promptè adolescit, & ad frugem pervenit, ita non multis annis pòst senescens tendit ad interitum.

Malus Persica Theophrasto indicta videtur: nam quæ de Persia aut Persea habet huic arbori minimè conveniunt: & Plinius Perseam à Persica manifestè distinguit.

Malorum Persicorum multæ species seu varietates tum à Veteribus, tum à Recentioribus memorantur. Differentiæ autem sumuntur vel à loco natali, vel à figurâ, vel à consistentia seu soliditate carnis, quo respectu alia duracina dicuntur, alia præmollia; vel à sapore, vel à colore pulpæ, vel à celeritate aut tarditate proveniendi & maturescendi. *Differentiæ.*

Duracinis, autore Plinio, quem sequuntur multi è Recentioribus, caro firmiter adhæret ossi, nec facilè avelli aut separari potest. At verò rem ipsam intuentes, inquit J. Bauhinus, contrarium utplurimum deprehendimus. Enimverò sanè hactenus in Gallia, Italia & Germania observavimus, magna ex parte Persica quibus pulpa hæret ossibus, cæteris ferè esse molliora, ac interdum penitus mucosa & succulenta; firmiore vero pulpa cui non adhæret: quod & nostra experientia confirmat. Commodissima autem divisio Persicorum, me judice, est primò in ea quorum corpus pertinaciter ligno adhæret, & ea in quibus facilè & sponte à ligno abscedit; utrumq; autem genus vel magnitudinis, vel coloris, vel figuræ, vel superficiei respectu in plures species subdividi potest: quibus non immorabor. Species tantùm celebriores quæq; hodie præcipuo in honore sunt, è C. Bauhini pinace, J. B. historia, & aliis recentioribus proponam.

1. Persica minima alba *J. B.* magnitudinis parvorum Malorum Armeniacorum, alba, hirsuta, pulpâ albâ, adhærente ossi, Julii fine & Augusto maturescunt, gustu sapida; Ossa sunt valdè parva, oculata tamen. An Persica æstiva, Armeniacis similia, sive Persica S. Johannis. Non probat J. Bauhinus, quòd frater saporem pæne similem cum Armeniacis habere scribit: sua enim non habere eum saporem, nec etiam qui de parvis Persicis scribunt talem tradunt.

2. Persica parva alba *J. B*; carne facilè separabili à nuce, sapore commendabili, officulis nec tam profundè, nec ità frequenter sulcatis, sed frequentioribus punctis & foraminulis refertis. Hoc genus est, ni fallor, quod nostratibus, The Nutmeg Peach dicitur.

3. Persica mediocria albida *J. B.* Tunica vestiuntur ex luteo pallescente, carne alba, facilè ab officulis separabili; prædictis magnitudine superiora.

4. Persica alba maxima *J. B.* carne sapida sunt, nucleis non multùm adhærente.

5. Persica lutea mediocria *J. B.* Externè lutea sunt, his pulpa firmiuscula facilè abscedit ab osse, saporis grati: minùs rotunda sunt cæteris, profundiore etiam sinu sulcata.

6. Persica maxima lutea *J. B.* sapidâ & duriusculâ sunt pulpâ, quæ facilè abscedit ab osse: ipsum pomum satura flavedine, & propemodum crocea, & magnitudine insigni, quâ cotoneum ferè æquat.

7. Persica alba mucosa & succulenta *J. B.* Pomum adapertum & leviter pressum facilè in liquorem diffluit, ex acido ac vinoso aliquid amaricantis habens, præsertim circa extima. Pulpa mordicus ossibus adhæret, unica nota non probatæ bonitatis.

Meminit etiam Persicorum porcinorum, quæ suibus projici solent. Prædicta omnia (inquit) cute sunt tomentosa, quamvis alia minùs.

8. *Persica Hispanica, Melocotonea quorundam* J. B. *Malus Persica melocotonea* Park. *Persica dura carne candida, aliquando ex albo subrubente, item carne lutea* C. B. The Melocotone Peach.

Folia & flores Persicæ: Fructus majores, tardiùs maturescentes, sed diuturniores, pulvinato calyce, foràs rubente, atque ex una parte maculis nigris notato: pulpâ intus Pomi, difficulter os deserente [officulo in ipso Pomo sæpiùs dehiscente, in quibusdam etiam ita in frustula diffracto, ac si id malleo esset factum, quod aspectu mirabile quomodo id evenerit, fructu nondum aperto *J. B.*] Os ipsum compressius quàm cæterorum Persicorum, altera præsertim parte, adeòque figurâ ipsa evarians, fragilius quoque si integrum sit. Caro firma, & quæ dentibus trita strepitet sicut Pomorum, alba & circa extrema subviridis interdum, quà ossi adhæret purpurea atque sanguinea, gustu suavis, sapida, vinosa; cute dura, villosa. Totius porro figura sublonga, & quàm reliquorum angulosior.

Parkinsonus Melocotoneum à reliquis Persicis differre ait, quòd extremitatem seu apicem habeat incurvum, & gustu sit reliquis delicatiore.

9. Persica parva glabra *J. B.* caro nucleis adhæret & non admodum sapida est.
10. Persica magna & speciosa, carne usque adeò rubra, ut Carotarum instar tingant. Persica succo quasi sanguineo C. *B.* Hæc nucleo sunt aliàs foris rubente, alias nigro, inquit C. Bauhinus.

C. Bauhinus in pinace septem enumerat species.
I. Persica molli carne & vulgaris, viridis & alba.
II. Persica succo quasi sanguineo. 9 *J. B.*
Hæ duæ species (inquit) lanatæ sunt, carnem succosam & flaccidam habent, quæ communiter à nucleo tota recedit, & alia sunt magna, alia parva, quædam prorsus viridia, quædam alba, quædam maculis rubris picta; alia carne alba flavescente, alia rubrâ ut sanguinolenta videantur.
III. Persica dura carne candida, aliquando ex albo subrubente. Hæc sunt Melocotonea *J. B.* Duracina (inquit) ob carnem duriorem sic nominata, quæ Rhodacina dicta, aut ob odoris suavitatem, aut quòd plerunque rubro colore altera sui parte niteant, aliquando pugni magnitudine, & fructu anguloso, circa os rubente, quod aliquando per medium divisum, aliquando in partes disruptum reperitur, & à nostris Persica Moschata dicuntur. Horum, ut & sequentium caro dura & nucleo tenacissimè adhæret, quæ aliquando etiam intus saturatè rubet.
IV. Persica dura carne buxea. Et hæc Melocotonea dicuntur.
V. Persica æstiva, Armeniacis similia, sive Persica S. Joannis. Hæc sunt minima alba *J. B.*
Eorum quæ apud nos hodie præcipuo in honore & pretio sunt, 1. **The white Nutmeg**, Persicum à nuce moschata denominatum album. 2. **The red Nutmeg**, Idem rubrum. 3. **The Troy-peach**, i. e. Trojanum aut forte Trecense à Trecis, i. e. **Troyes** urbe Gallica. 4. **The Isabella Peach**. 5. **The Savoy**, Sabaudicum. 6. **The Bourdeaux**, Burdegalense. 7. **The early Newington**, Novingtoniense præcox. 8. **The old Newington**, Novington. vetus. 9. **Violet Muscate**, Muscatum violaceum. 10. Persicum. 11. Mutinense, *Modena*. 12. Morello. 13. Rumbulliam. 14. Bellice. 15. **Scarlet P.** 16. **The Royal**, Regale. 17. **Nicket P.** 18. **Bloody Monsieur.**

VI. *Nucipersica, quòd nucum Juglandium faciem repræsentet* C. B. *Nucipersica* Park. parad. J. B. **The Nectarine** *à sapore delicatissimo nectareo.*

Nucipersica arbor est humilis, Persicâ plerunq, minor, trunco & ramis majoribus albicante cortice tectis, virgis & surculis tenerioribus valdè rubentibus; foliis Persicinis adeò similibus ut discerni nequeant, ni fortè minora sint [Amygdalæ, sed majoribus *Ruel.*] flore Persicæ, puniceo. Pomum emicat, viride, carnosum, succulentum, minus & rotundius quàm Persici, nullâ ad latus rimâ sulcatum, nec ullâ exteriùs lanugine pubescens, carne firmâ & solidâ, sapore delicatissimo, durâ intus & scabrâ nuce in qua nucleus Amygdali aut Persici amarus.
Nucipersicæ septem species seu varietates recenset Parkinsonus in Paradiso.
1. *Nucipersica moschata* ab odore fructûs dicta: carne est rubra, optimæ notæ. Nonnullis eadem sequenti putatur.
2. *Nucipersica Romana rubra, seu racemosa.* Florem habet amplum, purpurascentem, Persicæ, fundo exterius rubente, interiùs viridi: fructum exteriùs pulchrè rubentem, agminatim nascentem [duobus tribúsve simul] saporis optimi.
3. *Nucipersica rubra notha*, florem habet minorem minúsque apertum quàm præcedens, petalis filamentorum ferè instar tenuibus. Fructus exteriùs rubent & ad singulos nodos singuli nascuntur: præcedente etiam cùm plenè maturuit gustui crudior videtur.
4. *Nucipersica flava*, quæ duplex est, alia fructu teneriore & sapidiore, alia fructûs carne duriore & minùs probâ.
5. *Nucipersica viridia* majora & minora. Hæc à nonnullis omnium præstantissima habentur.
6. *Nucipersica alba*, quæ non vidit Parkinsonus. Præcedente etiam quando matura exteriùs albidiora esse dicuntur & specie ab iisdem distincta. Præter prædicta in Catalogo Nucipersicorum hodie celebrium in Anglia ad me missum invenio, 7. **The Murrey Nectarine.** 8. **The Tawney**, utrumque à colore denominatum, ut & 9. **The Yellow**, i. e. flavum. 10. **The Russet.** 11. **The painted**, pictum seu variegatum. 12. Algerianum, à loco dictum. Cæterùm Nucipersicam non indè dictam putamus quòd, fructus ejus faciem parentis succúmque adoptionis exhibeat (cùm à Persica in Juglandem insita nata credantur) sed, (ut rectè C. Bauhinus) à similitudine quàm fructus glaber & viridis habet cum Juglande, cortice exteriore viridi adhuc tectâ.

VII. *Amygdaloperficum* J. B. Park. *Persica Amygdaloides* C. B. **The Almond-Peach.** *J. B.*
Arbor est inter Amygdalam & Persicam ambigens materie, folio, fructu. *Folia* enim oblonga, serrata, pediculo plusquam semunciali, virentia, sapore amaro. *Flos* quinque constat foliolis rotundis, colore carneo, ungue sanguineo, staminibus multis purpurantibus ex umbilico calycéve quinquepartito rubente, Carnis pulvinus densior & copiosior quàm Amygdalis; minùs copiosus quàm Persicis. Os licet Amygdalarum, ut Persicis tamen rugosum: nucleus qualis Amygdalis. Teneriorem fructum antequam durescat putamen condiunt, Nucleus verò edulis ut Amygdalarum, à quibus vix gustu discerni queat.
Spurium genus esse videtur, de quo J. Bauhinus sic rhetoricatur. Hæc soboles mediam inter utriusque progenitorem naturam, ut spero, contraxit: attulitq, insitionis, ut arbitror, diligentia, aut satorum mistio novum adulterii genus, ità ut ex Amygdalo seu Nuce Græca & Persico progenies invisa prioribus seculis exoriretur, utriusq, parentis ingenium referens, & effigiem simul adoptans: hoc est, Malum quod foris æmula facie Persicum Pomum mentitur, intus dulcem Amygdalam & facie & gustu repræsentet, ipsum rectè uterque parens Amygdalo-persicum nominabit.

Ex

Ex vulgatis insitionis modis hanc varietatem initio ortam non puto, cùm fructus surculi aut gemmæ naturam perpetuo sequatur.

Præter enumeratas alias adhuc Persicorum species proponit Parkinsonus,

1. *Persica alba majora*; cuticula sunt & carne alba, boni saporis.

2. *Pers. alba minora*; parvitate sola à præcedentibus differunt.

3. *Pers. incarnata* trium generum, bina rotunda, tertium oblongum: omnia colore sunt albicante, rubro perfusa: rotundum minus vulgatius est & magis serotinum.

4. *Pers. incarnata grandia*, præcedenti rotundo similia sunt sed majora, & serotina.

5. *Pers. ferruginea* aut *russa*, omnium frequentissima in Anglia, gustu non adeò grato aut laudabili.

6. *Pers. Islandica*, pulchra & palato grata.

7. *Pers. Novingtonensis*, The Newington Peach; colore exteriùs è viridi albente, è latere tamen soli opposito rubicunda, sapore optimo, circa festum S. Bartholomæi matura.

8. *Persica du Troas*; magna sunt & oblonga, ex albo flavicantia, extrinsecus rubentia, præcocia.

9. *Pers. Reginalia*, pulchra & grandia è flavicante fusca rubro saturo velut obumbrata, sapore jucundo, circa festum S. Bartholomæi matura.

10. *Pers. Romana*; inter laudatissima habentur.

11. *Pers. Hispanica*; colore sunt exteriùs ex obscuro rubro flavicante, intus alba.

12. *Pers. nigra*; colore extrinsecus obscurè brunneo, sapore aqueo; tardè maturescunt.

13. *Pers. Alberzana*; serotina sunt, & saporis non contemnendi.

14. *Pers. Monensia* duorum generum longa & breviora; utrumq; laudabile, brevius tamen sapidius est.

15. *Pers. Cerasina* ob parvitatem dicta, boni sunt saporis.

16. *Persica flore pleno Ger. emac.* in curiosorum hortis frequens.

Multa adhuc alia Persicorum genera à curiosis in hortis aluntur, quæ, ut suspicor, non secus ac Pira & Poma, sationi originem suam debent, unde novis quotannis enascentibus eorum numerus infinitus aut incertus est, ut omnibus enumerandis nemo sufficiat: Quocirca nos jam dictis contenti erimus.

Persicæ quibuscunque locis proveniunt, ut tradit Palladius; Sed & pomis, & frondibus, & durabilitate præcipuæ sunt, si cœlum calidum, solum arenosum & humidum sortiantur: Frigidis verò, & maximè ventosis, nisi objectu aliquo defendantur intereunt. In Italia, Hispania, Gallia, Germania, Anglia & per totam Europam in hortis & vineis frequentissimæ sunt. At in frigidioribus, ut ad frugem perveniant defendi postulant: unde juxta parietem Soli meridiano oppositum Persicas plantare mos est, tum ut parietis objectu à ventis Septentrionalibus defendantur, tum ut Solarium radiorum calore ex reflexione geminato fotæ fructus ad maturitatem perducant, qui aliàs frigore perusti statim à flore explicito tenelli & invalidi interirent & deciderent. Quinetiam ramis superfluis amputatis reliquos extendunt, parieti applicant, & vinculis, adactis clavis, affigunt, ut libero radiis aditu facto, rami, surculi, gemmæ omnes eorum beneficio fruantur, & tepore exhilaratæ tum flores explicent, tum fructus percoquant. *Locus.*

Florent Martio & Aprili, tardiùs aut citiùs pro natura loci. Fructus magna ex parte Septembri perficitur. Præcocia passim Augusto maturantur, & in calidis regionibus etiam citiùs. De satione, insitione reliquâque cultura consulantur rei Rusticæ scriptores. *Tempus.*

Galenus & Paulus Persicorum omne genus damnant, ut pravi succi, & quæ noxam ventriculo inferant; Suadent itaque & ut initio refectuum ante alios cibos sumantur, & nè aqua superbibatur, sed vinum meracum. Addit Paulus eos qui crebriùs iis ad satietatem vescuntur febre corripi; lædere & nervos proprietate quadam. *Vires.*

Ego tamen non video cur Plinii & Dioscoridis sententia, Persica sci. ventriculo utilia esse, & alvum bonam præstare, nec alium iis innocentiorem cibum, omnino damnetur & rejiciatur. Nec enim verisimile est, fructum adeò sapidum & delicatum, qui nostro quidem palato præ omnibus fugacibus arridet, ità ut à natura ipsa nobis ad edendum commendata videatur, noxium prorsus & insalubrem esse. Oportet tamen ut delectus Pomorum habeatur, & ut modus in iis ingerendis servetur. Hinc quæ de Persicorum noxa à Galeno & aliis dicta sunt, de præmollibus intelligenda esse credit Amatus: secus enim ait esse de Duracinis, ex quibus optimus spirat odor, suavis, gratus & spiritum recreans: nam eorum sapor delicatissimus est, cum quadam austeritate, qua mediante stomacho conducit & ipsum roborat. Imò omnes principes Hispaniarum & viri delicatissimi ea post victum comedunt, nonnisi vino priùs infusa, & nullam indè noxam evenire persentiunt.

Difficulter asservantur Persica, quia non aliud pomum fugacius, ut rectè Plinius, unde à matronis nostris, aut Confectoribus quos vocant, rarò condiuntur. J. Bauhinus condiendi modum hunc præscribit; ritè lecta manu, decorticatáque & officulis exemptis optimè purgata cum aqua & saccharo decoquantur ad consistentiam syrupo debitam. Mirificè placent ægrotantibus, præsertim siti & linguæ ariditate vexatis, refrigerando corroborant, & in omnibus calidis morbis apprimè conducunt.

Brassavola sub cineribus coctum unum vel alterum Persicum ægrotantibus suis offerebat. Cibum verò delicatissimum esse & ægris perquam gratum affirmat Amatus.

Folia ob amarorem suum in cerevisia aut lacte decocta & pueris exhibita lumbricos intestinorum enecant & expellunt. Galenus trita & umbilico imposita id præstare ait. Parkinsonus etiam alvum leniter solvere scribit, si sufficienti quantitate exhibeantur.

Idem præstant & flores, efficaciùs etiam quàm Rosæ Damascenæ, in quem usum ex iisdem cum saccharo contusis fit conserva, manè potissimùm jejunis exhibenda; sed & syrupus paratur ad prædictos effectus aptissimus. Recentes, autore Matthiolo, non tantùm alvum dejiciunt, sed & vomitiones cient, & Hydropicorum aquas pellunt in acetariis esitatæ, sed non absque ægrotantium laboro. Aqua destillata florum maculas faciei delet.

Gummi arboris commendatur ad alvi fluxum, calculum, impetiginem, tumorem faucium, asperitatem arteriæ, sputum sanguinis, vitia pulmonum, dysenteriam commendatur. Varios utendi modos ad prædictos affectus vide apud *J. B.* in hist. è Valeriano, Matthiolo, Gesnero.

Nucleos commendat Matthiolus ad ventris torminas ad ebrietatem prohibendam [sex septemve præsumptos] ad Alopeciam [tusorum & in aceto decoctorum pulticulam.] Oleum contusorum ad somnum conciliandum, ad hemicraniam temporibus illitum; ad colicam tam potum quàm clysteribus infusum: ad iliacam passionem & calculum, quatuor unciis potum. Aquam è nucleis Persicorum 50. Cerasorum 100. florum Sambuci manipulo in vini Cretici libris tribus maceratis, fictili per decem dies in fimo sepulto, destillatum mirum in modum renum calculos pellere scribit Matthiolus.

Persica malus Africana nana flore incarnato simplici. Amygdalus Africana vulgo Hort. Lugd. Bat. *D. Hermanni.*

Complures emittit virgulas lignosas flexiles, rubentes, quibus alternatim hærent folia semidigitalia, in obtusum tendentia mucronem, Malo Persica angustiora, pallidè virentia, per ambitum leviter serrata, crebrioribus venis & rugis inscripta, prodeuntibus ad singulorum exortum binis ex adverso tenuissimis corniculatis villis, velut in communi Persica. Ad summitates virgularum oriuntur *flores*, parvi incarnati, rosei coloris, insidentes quinq; radiatis calycibus, modò multiplici, aliquando simplici petalorum serie referti, coloris, ut dixi, incarnati Rosei jucundissimi, odoris languidi. Hos excipiunt *fructus* rotundi, subhirsuti, Persicæ quidem haud absimiles, sed triplo minores, saporis non adeò grati. Reperit hoc arbustum D. Hermannus sponte luxurians ad promont. bonæ spei. In hortis nostris frequens habetur cultum.

3. *Umari vel Camarinbas* Pison. Marcgr. *Arbor Prunifera Brasiliensis, fructu Persici instar molli.*
Pison. Marcgr.

Arbor vix mediocris altitudinis, in campis gramineis amplè ramis suis expanditur; *caudice* quidem mediocriter crasso, nam plerunq; tres, quatuor aut plures juxta se nascuntur, ligno albo, Betulinum ferè referente: in ramis autem ramulos habet, tres aut quatuor digitos longos, perpetuis spinis obsitos, & in iis *foliola* cylindracea, Cassiæ ferè similia sed paulò angustiora, vel directè, vel alternatim opposita, saturatè viridia, nervo secundùm longitudinem & venis obliquis, vix digitum longa.

Post florem (*quem Auctor non describit*) parvum, flavum, succedit *fructus* formæ ovalis, magnitudine Pruni, ad visum & ad tactum referens Persicum nostras, coloris autem ex viridi pallidè flavescentis, carne quoq; flavescente, paucâ, dulci, quæ ambit lapidem magnum, ovalem, albicantem, qui continet nucleum edulem. Maturus fructus mense Martio sponte decidit.

Vires. Crudus comestus turbat ventriculum, & facilè excitat vomitum: idcirco integer solet coqui, & unà cum nucleo contundi, atq; cum carne vel piscibus loco panis vel farinæ comedi.

Locus & Tempus. Frequentissima est hæc arbor in campis graminosis juxta fluvium *Cunhao, Mopebi,* & *Rio grande* quoq;. Mense Martio fructus sponte decidit & colligitur.

Alterius *Umari* speciei meminit Piso, minùs altæ, fructu præcedenti non dissimili, sed nigricante colore & sapore acidiore, qui stomachi æstum temperat & à febricitantibus expetitur.

4. *Persicæ affinis in Taprobana* C. B. *Arbor Gebuph sive Cobban* J. B.
Thevet.

Foliis est parvis, quemadmodum & arbor, quæ siliquam catharticam fert, ramis brevioribus, cortice flavescente sive croceo, fructu crassiusculo & rotundo pilæ lusoriæ instar, in quo nux Avellanæ par coercetur, quæ nucleum includit valdè amarum, qui linguæ ad modum radicis Angelicæ saporem refert.

Vires. Fructus ad sedandam sitim commodissimus est. Eo tamen nucleus, quamvis amarus, longè præstantior, è quo oleum eliciunt Sumatrani (apud quos hæc arbor nascitur) ad Hepatis & Lienis dolores valdè proficuum, sive intus sumptum, sive foris inunctum: quod & articularis morbi, cui hujus insulæ incolæ valdè obnoxii sunt, summum est remedium.

Ex eadem arbore manat gummi utilissimum ad affectus prædictos cum mediocri oleo solutum, & cataplasmatis formâ partibus laborantibus applicatum.

Hanc arborem Persicæ affinem esse ex descriptione non constat, quia tamen C. Bauhinus, nescio quo argumento, eò refert, & fructus brevissimo vel nullo pediculo arbori proxime adhærens depingitur, nos quoq; eam Persicis subjunximus.

CAP. III.

De Amygdalo.

AMygdalus, Græcis Ἀμυγδαλέα & per contractionem Ἀμυγδαλῆ vocatur: Fructus Ἀμυγδάλη & Ἀμύγδαλον. Amygdalam Græcis nominari Herodianus Alexandrinus autor est παρὰ τὸ ἐν τῷ, μετὰ τὸ χλωρὸν ἀποβαλεῖν ἀμυχὰς ἔχειν πολλάς, quòd post viride putamen nucleos scarificatos ostendat, & in rimulas dehiscat, quas ἀμυχὰς vocant, Athenæo teste.

Latinis etiam, ut Catoni, Nux Græca vocatur, quamvis Columella Nuces Græcas ab Amygdalis videtur distinguere, unde Ruellius eum per Græcam nucem tantùm Amygdalam amaram intellexisse suspicatur.

Naxia

Naxia Amygdala, à Naxo insula dicta Veteribus Græcis maximè commendantur: Secundas partes Cypria sibi vendicabat, quæ præter cæterorum morem repando cacumine prodibant.

Amygdalus à Persica cui aliàs persimilis est, differt pulvinato fructûs callo minùs spisso & per maturitatem ficciore, officulo longiore, lævi, & scrobiculis insculpto.

1. *Amygdalus sativa* C. B. *Amygd. dulcis & amara* J. B. **The Almond-tree.**

J. B.

Tam arcta foliis Amygdali est cum foliis Persicæ similitudo, ut difficulter distingui possint, oblonga, angusta, acuminata, crenata, valdè obscuro amarore, majore autem lentore prædita. Flos quoq; non absimilis nisi majore candore participaret [Alibi dicit, se Patavii observâsse flores usq; adeò floribus Pomorum similes, ut facilè eis, qui priùs non viderint, imponant, nisi tempus florendi diversum, & cortex Persicorum cortici similis discriminarent] folia præit. Pomum Persico non ineptè compares, sed compressum & in arcum tensum pulvinato callo, minùs spisso, eduli, aciduloq; dum tener est, sponte in maturitatem tendente fructu dehiscente, & facilè officulum læve superficialibus scrobiculis pervium relinquente. Putamini aliàs fragili aliàs duro nucleus inest dulcis, cuticulâ tenui, rufa, veluti pulvisculo respersâ obductus, tam in culinæ quàm in Seplasiæ usum; vel amarus Officinis magis expetitus. Lachrymam quoque plorat in gummi concrescentem arbor ipsa. Radix quæ ex medio trunco descendit (autore Theophrasto) prægrandis est, & altè demissa citò germinat.

Amygdalarum plures sunt differentiæ, maximè celebris est in dulces & amaras. Matthiolus Dulcium plures facit differentias: magnas, parvas, mediocres, compressas, rotundiores: quarum nonnullæ durissimo integuntur operimento; aliæ fragili. His addit J. Bauhinus Amygdala lanugine carentia: item Amygdalas, vulgaribus per omnia similes, triplo tamen aut quadruplo minores, & ad proportionem gracilem nucleum continentes, easque ex observatione Cordi duûm generum, dulces & amaras.

Amygdalæ fragili & flexili putamine, infit J. Bauhinus, multiplici ratione à vulgatis differunt. Primò putamen nullis foraminibus habent punctatum aut scarificatum, sed quodammodo sulcatum potiùs, cui extrinsecus venulæ albæ ex carne separata residuæ adhærent. Latitudo uncialis ferè, longitudo unciâ major, cortex quàm Juglandis aut Amygdalæ fragilior, ut levissimo digitorum pressu vel quamvis hujus generis puer decennis facile frangat, nihilominus pulchros & bene succulentos intus continet nucleos, nescio quid in ipso etiam gustu, si rectè judicamus à vulgatis discriminis habentes. *Amygdalæ fragili putamine.*

Amygdalorum maximorum, mediocrium & minimorum descriptiones vide apud J. Bauhinum.

Apud nos maximi æstimantur Amygdala Jordanica dicta, quæ & majora sunt, & longiora, & angustiora, crassiora tamen & teretiora, vulgaribus Valentianis, gustu etiam delicatiore.

Loca amat Amygdalus calidiora; unde in Belgio, Germania superiore, Anglia fructum rarò perficit & maturat. In Italia & Galliæ parte Meridionali abundat: in Gallo-provincia Delphinatúque Amygdalis consitæ sunt planities patentissimæ. Durum, siccum, calculosúmque solum (ut ait Palladius) cœlúmque calidissimum, Amygdalis longè commodius est quàm humidius; nam si solum altum sit & pingue, nimia pabuli ubertate lascivientes sterilescunt. Rauwolf. tradit circa Tripolim in sepibus sylvestres provenire Amygdalas, quas C. Bauhinus à sativis specie distinctas facit. *Locus.*

Amygdala omnium prima floret in calidioribus, ut Italia, auctore Plinio, mense Januario, Martio verò pomum maturat: Mirum inquit J. B. intra mensem matura fieri Amygdala; unde placet lectio Plinii, non maturat, scribentis. Si quis tamen dicat tenellos fructus qui esui apti sunt dici posse maturos, per nos licet, modò concedat impropriè id dici. Nam propriè loquendo Poma tum demum matura sunt cùm ex Arboribus decidunt. Amygdalæ autem, Matthiolo teste, etiam in Apulia, regione calidissima, Augusto demum leguntur. *Tempus.*

Verùm in Amygdalis uti & Persicis aliisque arboribus pro climatum diversitate variat florendi tempus. In Italia enim & Gallia Narbonensi Februario aut etiam Januario florent Amygdalæ. Patavii & Lugduni Februario & Martio, Genevæ Aprilis principio, & ita Basileæ, aut Martio si mitius sit cœlum veris. In genere tamen flore sunt præcoci, aliarúmq; arborum flores præveniente, qui si per tempestatem licet mense etiam Februario se aperiant.

De satione & cultura Amygdalarum nihil dicam. De his consulendi Theophrastus, Plinius, Columella, Palladius, aliique rei rusticæ scriptores.

De usu Amygdalorum in cibo & medicina si fusiùs agere vellem, omniaque quæ ab aliis dicta sunt & adhuc dici possent persequi, vix integrum volumen sufficeret. Brevitati ergo studens multa omitto penes Botanicos eosque qui de materia Medica scripserunt requirenda.

Amygdalæ dulces multùm nutriunt & corpus pinguefaciunt; quantumvis Galenus eas leviter alere scribat. Galeno opponimus Dioclis apud Athenæum, Simeonis Sethi aliorúmq; auctoritatem, & quotidianam ferè experientiam. Humorum acrimoniam leniunt, semen genitale augent, unde tabidis & macilentis conveniunt. Exhibentur autem præcipuè in emulsionibus. *Vires.*

Lactis Amygdalini parandi modum describit J. Bauhinus his verbis, Amygdalarum dulcium à cuticula expurgatarum (quod fit aquâ tepida, non fervente, ne oleosa substantia provocetur in actum, sicque lac non bene album fieret) quantum voles, ℥iij. vel iiij. Addi possunt semina Melonum & Cucurbitarum itidem decorticata ad ℥j. seminum Lactucæ & Papaveris albi (si refrigerare magis voles, somnúmque placidum, non violentum, quod fit opiatis, accersere) singul. ʒj. vel ij. Contundantur in mortario marmoreo, quod omnium optimum ad hanc rem, sensim affusâ aquâ cocta, aut decoctionis hordei vel etiam sero lactis pro ratione scopi; trajice per linteum, & in loco frigidiusculo reserva; nam citò acescit. Possis cum solo hordeato & Amygdalis parare.

Sunt qui moti autoritate Avicennæ, dicentis Amygdalas ob suam unctuositatem commovere choleram, sibi persuadent non tutum cremoris seu lactis Amygdalini usum febricitantibus, & iis qui stomachum

machum biliosum habent, facilè inflammare, mittere ad caput vapores, vulnerato capite iis non utendum, excitare dolorem capitis. Nos in cremore unctuositatem illam non observavimus, nec quicquam nocumentorum jam dictorum, licet in febribus & calidis morbis sæpius usi sumus, ut utamur ipsi indies, etiam in nostro corpore *J. B.* J. Bauhino nostra etiam experientia suffragatur, qui Lac Amygdalinum maximo solatio & levamine, in febribus sæpe potavimus, nec ullum indè vel levissimum nocumentum aut incommodum sensimus.

Oleo Amygdalarum dulcium, in raucedine & faucium asperitate nullum novimus præstantius remedium. Pulmoni & pectori utilissimum esse nostrâ experientiâ multorum commodo sæpissimè exploratum inquit J. Bauhinus. Ad Orthopnœam, ℞. Olei Amygdalarum ℥ij. Sacchari candi ʒij. Fiat eclegma. *Chesneau* è Thonero. Nos recens expressum syrupo aliquo Thoracico, ut Hyssopi aut Hederæ terrestris, affusum unà agitare & miscere adeóque bibendum præbere (parva quantitate una vice) solemus, sed sæpius repetere illius usum, denuo agitantes vas, nam oleum à syrupo facile recedit, eíque supernatat. De hoc oleo J. Bauhini sunt quæ sequuntur. Est sanè medicamentum verè ἀνώδυνον, & ad multa efficax, blandum, gratum, & quidam veluti typus aliorum oleorum ejusdem generis: Scimus quid possit in colico dolore ab induratis fæcibus, ab humore acri, in quibus tutò & maximo successu multoties exhibuimus. Sed recenter oportet esse expressum. Dos. à ℥iij ad ℔ß. vel per se, vel in jure carnium. In constipata alvo mite, tutum & probatum medicamentum, etiam renum dolore divexatis. Est etiam insigne anodynum, & unicum propemodum infantium medicamen: quibus etiam recens natis exhibetur ad tormina ventris compescenda cum Saccharo penidiato ad ʒij. Mesues oleum hoc duritiem omnem & siccitatem juncturarum & aliarum partium emendare, impinguare, conferre hecticis, semen augere, ardorìq; vulvæ & urinæ injectum commodare scribit. Convenit etiam mulieribus post partum difficilem ad dolores leniendos. Extrinsecùs vel per se inunctum vel cum oleo Tartari mixtum [cum melle Diosc.] maculas faciei, à Sole aut etiam frigore perustis medetur, & cutem erugat.

Gummi Amygdalinum ad multa commendat Dioscorides: quòd verò illud astringere & calefacere scribit, J. Bauhino verum non videtur. Facilè tamen concesserit astringere per accidens, nempe glutinando, viscido liquamine in humore aliquo dissolutum, qua ratione dysentericis quoq; prodesse putat.

Magma reliquum post expressionem olei ad extersionem manuum & faciei & cutis lævigationem quovis sapone præstantius est.

Amygdalæ amaræ calidæ sunt & siccæ, atten. aper. extergunt, diureticæ sunt, obstructiones jecoris, lienis, mesenterii, uterique reserant. Extrinsecùs lentigines tollunt si masticatæ illinantur, capitis dolori subveniunt (in frontalibus.)

Amygdalas amaras quinæ senæve si præsumantur ebrietatem arcere Plinius & Dioscorides tradunt, rémq; exemplo confirmat Plutarchus in Sympos. l. 1. quæst. 2. Ipse quoque Dioscorides in Eupor. mulsarum Amygdalarum amarum cyathi unius mensurâ ebrietatem arcere scribit. Novimus tamen (inquit J.B.) qui amuletum illud adversùs ebrietatem in usu habentes nihilo secius à Baccho obruuntur, ac nimiâ sui remedii fiduciâ decepti ità prosternuntur, ut nec manus, nec pedes suo ampliùs fungi possint officio.

Amygdalas amaras vulpeculis si comedantur lethales esse tradunt. Marcellus Virgilius in *fele*, septem aut octo exhibitis, mortiferam earum vim expertus est: Jo. Lutzius in gallinis, quæ ex esu magmatis post olei expressionem projecti interierunt. v. J. B.

Experientia compertum est, oleum Amygdalarum amararum præ omnibus oleis, auribus esse convenientissimum.

Qui de facultatibus Amygdalarum differere vult (inquit C. Hofman.)

1. Hoc imprimis debet præ oculis habere quod Galenus monet 6. *Simpl.* etiam dulces habere aliquid amaroris, qui tamen à dulcedine vincitur. Hoc clarum facit ætas, ob quam amarescunt ac mel. Hinc omnes detersoriâ & abstergente facultate pollent.
2. Deinde & hoc debet animadvertere, ut sive dulcibus, sive amaris velit uti, utatur recentibus non rancidis, nam vetustate aquea humiditas absumitur & evaporat, adeóque evadunt prorsus oleosæ.
3. Ab hoc pendet tertium, quousq; progressæ sunt illæ quæ nondum sensibiliter sunt rancidæ. Quæ enim recentissimæ sunt, quia plurimum habent substantiæ illius aqueæ, quæ amarorem illarum obscurat penitus, ventriculo sunt amiciores, sive alimenti sive medicamenti loco usurpes minúsque caput tentant. Quò magis autem progrediuntur eò fiunt deteriores. Recentissimæ autem sunt, quæ extus fulvissimæ, planæ & non rugosæ, intus albissimæ.
4. Et illud non videtur prætermittendum, semper & in omni usu detrahendum esse corticem illum flavum immediatè obhærentem nucleo. Ille enim quia terrestri sua substantia obtundit & mitem calorem dulcium & acrem rancidarum, quivis videt causam. Hactenus C. Hofmannus.

Amygdalas tenellas antequam officula induruerint mensis secundis inferunt, & integras una cum tegumentis esitant Itali, súntque revera subacido sapore palato & ventriculo accepti.

Ex Amygdalis contusis cum Saccharo & aqua rosacea fiunt delicatissimæ illæ placentæ *Marcipanes* dictæ, quæ palato mirificè gratificantur, & principem nostro judicio inter bellaria locum vendicant. Ex iisdem cum Amylo & ovis conquassatis debita proportione mixtis & contemperatis parantur lagana illa nostratibus tantopere expetita & in præcipuo honore habita, quæ *Macarones* appellant. Hæc autem in clibano coquunt. Ex iisdem itidem cum Saccharo & aqua rosacea ad pultis consistentiam aut paulò crassiorem comminutis fit Butyrum Amygdalarum dictum. Aliaque insuper multa dulciaria, pastæ & cupediæ ex iisdem efficiuntur tum sanis tum ægris grata & salubria.

Integra

Integra cum ficubus aut uvis passis comeduntur, & Saccharo etiam incrustantur. Quocunque autem modo sumptæ gulæ blandiuntur, & ventriculo etiam si probè comminuantur conveniunt. Aliàs enim si non penitus atterantur dentibus, adeò densa & compacta est earum substantia, ut particulas deglutitas integras rejectas videas, quod observavit J. Bauhinus.

Vanslebius in Itinerario suo Ægyptiaco observat, inundatione incipiente aquam Nili primò viridescere, deinde rubere valdéque turbidam & cœnosam fieri ad accessum Æthiopici diluvii; quæ res valdè incommoda & nociva calidæ istius & siccæ regionis incolis foret, ni callerent artem aquam facili negotio depurandi & clarificandi; quæ hujusmodi est: Aquarii nempe & bajuli quamprimum hydrias suas seu cantharos aqua repleverint, interiora eorum pastâ ex Amygdalis contusis paratâ affrictâ oblinunt, quo aqua brevi fæcibus secretis, seu ut Chymici loquuntur, præcipitatis, clara & crystalli instar pellucida evadit. Amygdalarum defectu aut inopiâ ex Armeniacorum nucleis pari modo contusis pastam parant ad eundem usum. Quin & farinam Fabarum eundem effectum præstare Vanslebius ab Ægyptiis edoctus est.

2. *Amygdalus Indica nana* Hort. Reg. Par. Hort. Lugd. Bat.

Herman.

Arbuscula est fruticosa, radice tenui, alba, reptatrice: Caudice digitum crasso, trium quatuórve pedum altitudine: ramis crebris, gracilibus, quos pallidè flavescens tegit cortex; Foliis, floribus & fructibus ab Amygdalo sativa nonnisi parvitate differentibus.

Floret vere, fructus Autumno perficit. *Tempus.*

3. *Adamaram.* * H. M. *Amygdala Indica* Jo. Nieuhoff. itiner. * P. 4. T. 3, 4. p. 5.

H. M.

Præcelsa est arbor & speciosa plurimùm, ramis decussatim in alios miniores divisis brachiata, ità ut velut alæ expansæ videantur, ac, uti in Abiete, Pinu & *Panja*, sursum versùs magis magísq; gracilescant frondes, donec pyramidis ferè formam attingat. *Ligno* est albo, præduro, cortice glabro, extus cinereo, intus rubicundo munito; ramulis verò tenerioribus, viridibus ac lanuginosis. *Radix* cinerea, rubicundo cortice tecta, inodora, insipida. *Folia* brevibus, rubicundis, ac villosis petiolis plura simul juncta, ac in orbem expansa, ramulis utrinque inhærent, oblongo-rotunda, splendentia, glabra, longitudine sesquispithamam, latitudine spithamam circiter æquantia, supernè viridia, infernè è viridi flavescentia ac lanuginosa: sapor amarus, odor nullus. *Flores* exigui, inodòri, ac insipidi, tenuibus, rubicundis ac hirsutis petiolis inter expansa folia ramulis (uti Ribium flores) racematim cohærent, quinque acuminatis, densis, intus albicantibus, extus viridibus foliolis constantes, decem in medio tenuibus, albicantibus *staminibus*, tot *apicibus* dotatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus, quinque nimirum stellulæ in modum inter foliola expansis, quinque verò erectis, inter quæ *stylus* prodit viridis, hirsutus, ipsius fructûs rudimentum. *Fructus* oblongo-rotundus, compressus & in arcum tensus, Amygdalæ persimilis at major; cortice primùm viridi, glabro ac nitente, dein rufo, scabro & duro obductus, eo verò in maturitatem tendente dehiscente, & facilè ossiculum leve, oblongo-rotundum relinquente, putamini duro nucleus inest albicans, sapore Amygdalæ, præterquam quòd inter masticandum, secus ac Amygdala, penitus dissolvatur, nullâ remanente ipsius nuclei substantiâ. Hic autem nucleus duobus constat albicantibus ac rotundis foliolis, spiraliter convolutis, quæ in medio juxta longitudinem patens foramen relinquunt, uti apparet si nucleus in aqua calida tantisper maceretur; tunc enim convolutione hâc laxata & soluta, nucleus in duo foliola rotunda candida, quæ pedunculo brevi albo insident, se expandit.

Nascitur hæc arbor in sylvis *Malabar*, locis præsertim arenosis, plurimúmque in hortis colitur. *Locus.* Ter singulis annis maturos exhibet fructus; cúmque floret antiqua decidunt folia, iis præcipuè in locis ubi flores erumpunt, atque ab anno tertio ad 80, non raró frugifera manet.

Ex foliis arboris placentulas conficere nôrunt indigenæ, quas comedunt. Foliorum succus cum *Vires & Usus.* Oryzæ infuso mixtus & exhibitus humores biliosos temperat, capitis dolorem ex læsa alimentorum in ventriculo fermentatione ortum sanat, necnon acerrimis doloribus colicis medetur. E foliis tenerioribus & succo lacteo nucis Indicæ unguentum fit contra scabiem, lepram, impetiginem, similésq; cutaneos affectus: eadémque folia, oleo Palmæ oblita, ac foris gutturi imposita, faucium tumores resolvunt. Fructuum nuclei in deliciis comeduntur, ex iisq; lac emulgetur uti ex Amygdalis, necnon oleum exprimitur oleo Amygdalarum persimile, præterquam quòd nunquam rancorem contrahit.

4. *Amygdalus Æthiopica fructu holoserico* Breyn.

Hujus ramum duntaxat ad se *à D. Beverning* missum describit D. Breynius his verbis, Is ex virga rotunda, recta, digiti min. crassitie, pedali, per duorum aut trium digitorum intervalla geniculis protuberantibus distincta, constat; cujus lignum subalbidum, haud durum ac ferè insipidum; *cortice* crasso, obscurè cinereo, multis punctulis ferrugineis guttato, ac per longum subtiliter striato, nonnihilq; lanuginoso obductum. Quodlibet geniculum *folia* septena, coronæ modo, summo ordine, plantarum stellatarum more circundant, viridia, sursum spectantia, Oleandri figurâ, magnitudine, duritie, atq; crassitie persimilia; pediculis etiam semuncialibus & longioribus inhærentia; sed venulis fibrísq; crassioribus & obliquioribus prædita, ac circum margines serrata. In secundo & tertio verò geniculorum inferiorum, supra foliorum exortum, *styli* sex videntur crassi, lignei, ex fusco cinerei & incani, duas aut tres uncias longi; qui circum virgam stellarum formâ in orbem aguntur. Hi mirum in modum fructibus multis, petiolos breves, crassos & lignosos habentibus, ornati, versùs pediculum angustioribus, in medio crassioribus, tumidis & ventriosis, anteriùs nonnihil reflexis, aut in recurvum similémque papillis apicem exeuntibus, cernuntur. Cæterum fructus illi cum

cum Amygdalis Europæis formâ ſunt pari, quibus magnitudine quidem nonnihil cedunt, ſed venuſtate maximè antecellunt, ob pulcherrimum denſis villis ſubtiliſſimis ſericeis, colore ad Cinnamomum vergentem pulvinatum callum, quo adeò ſcitè à Natura ſunt veſtiti, ut tactu non ſolùm tam lenes ac molles, ſed adſpectu etiam & ſplendore tam æquales holoſerico villoſo, ut nec præſtantiſſimi confectoris Holoſericorum manus elaborare illos elegantiores poſſet. Sub pulvinato hoc mirabili callo oſſiculum latet, non nimis duro inſtructum putamine, nucleum continens mediocrem, cujus ſaporem odorémq; obſervare accuratè non licuit.

Locus. Oritur in Promontorio bonæ ſpei.

5. *Amygdalæ Guyanenſes* Cluſ. exot. l. 2. c. 6. C. B. *Amygdala Guianenſis quodammodo triangula cum tuberculis* J. B.

Cluſ.

Valde craſſo & duro putamine erat præditus, ut non immerito Nux appellari queat, triangulæ quodammodo formæ: infima enim parte ferè rectilinea erat & depreſſior, binas uncias longa, deinde ab ejus lineæ duobus extremis in orbem ità aſſurgebat, ut ſemicirculum formaret, quinque pæne unciarum, qua parte longè denſior erat & magis tumebat, multis tuberculis per univerſum corpus ſparſis, coloris ex rubeſcente ſpadicei. Ea in binas partes ſecta magnum nucleum continere deprehendebatur, ejuſdem cum nuce figuræ, pelle ſive membranâ opertum ruſâ, ſed interiore parte candidiſſimum, atq; in binas partes ſeparatum, inſtar Amygdalæ, cui etiam ſimilem ſaporem habebat: quâ de causâ, inquit, non ineptè forſan Amygdala Guyanenſis ſive Guyanica dici poſſit.

6. *Amygdalæ Peruanæ* C. B. *Fr.* 2. *cap.* 18. *l.* 2. *Exot.* Cluſ. *Amygdalæ Peruvianæ cortice triangulari rugoſo* J. B.

Cluſ.

Huic Amygdalæ Peruanæ nomen inditum, quia fortè operimentum quo tecta fuit illi ſimile quod Amygdalam tegit, aut quia nucleus quem continet Amygdalæ nucleo non eſt diſſimilis: certe (inquit Cluſius) hujus quam aperiebam nucleus & ſubſtantia & ſapore Amygdalæ nucleum valdè referebat, ſed oſſis ſive lignei corticis qui nucleum continebat forma diſſimilis, nam triangularis erat, dorſo lato, in bina latera anguloſa deſinente, valdè rugoſo, quemadmodum & utrumque latus: ſupina pars etiam rugoſa, ſed anguſta & cuneiformis. In aquam conjecta hæc Nux non mergebatur, licet nucleum adeò integrum haberet, ut totum ligneum corticem expleret.

Tres ultimas arbores veras & genuinas Amygdali ſpecies eſſe non affirmo, nec enim ſcio an character genericus iis conveniat; quin potiùs contrarium ſuſpicor. Verùm quoniam à Botanicis peritioribus ad Amygdalos referuntur, nec mihi conſtat quò referri debeant, receptam ſententiam ſequi mallem, quàm abſque probabili ratione aliquid innovare.

CAP. IV.

De Nuce Moſchata.

NUx moſchata ſive myriſtica Recentioribus dicta, Veteribus incognita, nonnullis (ut C. Bauhino) creditur. J. Bauhino, ut & Gallandino, *Comacum* Theophraſti, *Cinnamum* & *Caryopon* Plinii eſſe videtur. Idem & *Chryſobalanon* Galeni eſſe ſuſpicatur.

Ob florem fructui contiguum, & fructum lanuginoſum, pulpâ denſâ aliáſque convenientias, arborem hanc ad Pruniferas potiùs quàm Nuciferas referendam cenſeo, & Malo Perſicæ non Nuci Juglandi ſubjungendam. A reliquis autem hujus generis diſtinguitur triplici fructûs integumento, nucleo ovato, exteriùs rugoſo, pulpa interiore venis flavo-rubentibus variâ, aromaticâ.

Nux moſchata C. B. Ger. Park. *Aromatica vulgò muſchata* J. B. The Nutmeg-tree.

Nucem moſchatam conditam, prout ab Indiis adfertur, ſic deſcribit J. Bauhinus,

Perſicum malum mediocre æquat, primúmque pulvinato integitur, Juglandis aut Perſici in morem, calyce: huic ſubeſt mediocris craſſitudinis putamen ſeu cortex lignoſus, nullo nec odore, nec ſapore, intus cinereus, foris ex nigro ſpadiceus, valleculis hinc indè depreſſis inæqualis, quas extimo & huic jam dicto cortici interjecta *Macis* dicta explet, reticulato plexu certis locis durum illum corticem obvolvens, pertinacius circa pediculum adhærens, alioqui liber, & incubitu duntaxat levi appreſſus, facili negotio avellendus, coloris ex rubro flaveſcentis, ſaporis jucundiſſimi aromatici, acriuſculi cum amarore quodam, velut oleaginem quandam puncturâ remittens, quem & acu punctus reddit nucleus, quem vulgò omnes Nucem moſchatam vocant, Olivæ magnitudine, coloris ferè cinerei extrinſecùs & rugoſus, ſpadiceis & ex flavo-albicantibus venis undatim vel ſine ullo ordine hinc inde diſcurſantibus, ſubſtantiâ ſolidâ, ſed in pila fragili, nec difficulter in fruſta diſſiliente, ſapore & odore aromatico & ſubaſtringente.

Duûm maximè generum ſunt Nuces aromaticæ ſeu moſchatæ: unum figura Olivari, quod *fœmina* dicitur: alterum longius minúſq; rotundum, quod *mas*.

C. Bauhinus tres hujus arboris ſpecies diſtinguit. 1. Primam vocat Nucem moſchatam fructu rotundo. 2. Secundam N. M. fr. rot. parvo. 3. Tertiam N. M. fr. oblongo.

1. Nux

1. *Nux moschata fructu rotundo* C. B. *muscata rotunda sive fœmina* Ger. *Nux aromatica fœmina* J. B.

Descriptionibus aliorum imperfectis omissis, accuratam Gul. Pisonis adhibebimus.

Arbor est Persicis Malis aut Pyris haud dissimilis.

Cortice cinericeo est, ligno medulloso, medullâ ex fusco rufescente. *Folia* parvis pediculis è ramis quibus arbor luxuriat, alternatim & ferè catervatim, rarò singula dependent, læte viridia & tenuia, glabra, & nervo unico recto cum plusculis venulis obliquis prædita. Ea non recentia tantùm contrita manu fragrant, sed & cùm exaruerint acrimoniam servant, & vim Aromaticam insignem, ut esse etiam usui Indigenis queant. *Flores* floribus Pyri Cerasive sunt & magnitudine pares & colore similes, quique facilè cadant & parùm fragrent. *Fructus* succedens circa pediculum nonnihil turbinatus, cætera orbiculatior, non ipsis ramorum fastigiis nascitur, ut Nuces Juglandes, neque in foliorum alis, sed in ipsis hinc inde ramulorum articulis. Quà defloruit summum Nucis operimentum virens & rugosum, villosúmq, primò, satisq, densum est, deinde maturescens interstinguitur multis luteis, purpureis, aureísque maculis, sicut apud nos Armeniaca Persicáve Mala. Villus iste mox fissus & hians Nucem ostentat suo Maci quasi reticulo amictam, &c.

Nascitur arbor sponte, & frequens admodum, & sine cultura, in insula *Banda*, [quam nonnulli Moluccensium unam faciunt, plerique à Moluccensibus distinctam] & quidem sola, si Pisoni credimus. Alii in Moluccis inveniri tradunt & in *Zeilan*, sed infructiferas. *Banda* autem insula juxta Æquatorem sita, à Septentrione ad Austrum se incurvans, equinam veluti soleam constituere videtur, longa tres leucas, unam lata. Est hæc arbor annosa, & perpetuò virens & florens, perpetuóque nuces gerens, alias aliis maturiores. Proinde semper quidem bis, interdum ter fructum suum fert uno in anno. Vindemia prima fit Augusto & Septembri: altera Martio circiter; Tertia alio atque alio mense, prout faverit tempestas cœli. Legi nuces nisi benè maturæ non debent, aliter minùs sunt durabiles, Lectæ, corticibus exemptæ siccantur primùm ad Solem. Siccatis adimitur Macis. Postea Nuclei, quos Nuces vocamus, lavantur calce. Hac enim sola tutæ præstantur contra corruptionem, & omnem etiam externam injuriam, & aptæ per universum terrarum orbem longis navigationibus transferri. Optimæ sunt quibus color est ex rufo cinereus, sed interpolatus striis quibusdam albidioribus. *Locus.* *Tempus.*

Hunc fructum variæ quidem aves depascuntur, sed maximè Columbæ genus album & parvum, quæ dehiscente nucamento, illectæ suavitate Macis hunc cum Nuce eripiunt & devorant, nec nisi repleta ingluvie capacissima saginam deserunt. Nostrates ibi mercatores Columbis illis *Neut-eeters* sive Nucivoris nomen imposuerunt. Quas autem vorant Nuces post integras per alvum reddunt. Redditæ citiùs deinde germinant, utpote præmaceratæ fervore ventriculi. Arbores inde natæ, ceu præcociores, facilè sunt corruptioni obnoxiæ, fructúmq, ferunt cæteris multò viliorem, & hâc causâ neglectum incolis contemptúmq, præter Macin, quem ad adulterandum meliorem adhibent.

Clusio Arbor est excelsa, Pyro haud minor, foliis Laurinis, minus tamen duris, & paulò interdum latioribus, veriùs Arantii foliis propioribus, si appendices demas, alternatim & non ex adverso nascentibus, in ambitu non serratis, pediculis brevibus. *Fructus* singularis utplurimum ex tenuioribus extremis ramulis dependet, interdum bini. Exterius densum fructûs operimentum sulci cujusdam illud in binas partes æquales dividentis formâ præditum, eâque etiam parte maturum dehiscit. Macis color initio adeò rubens & elegans est ut admirationem pariat, sed aeri expositus paullatim illam elegantiam amittit, & flavescentem colorem tandem contrahit.

*2. *Nux moschata fructu oblongo* C. B. *myristica oblonga sive mas* Ger. *Nux aromatica* J. B. *Pala Metsiri Moluccensibus.*

Non ideo mares dicuntur quia dignitate & facultate antecellunt, quasi natura majoritatem & longitudinem fecisset notam præcellentiæ. Quippe (inquit Piso) secus se res habet. Nam quantum mole cæteras superant tantùm ab his superantur virtute aromatica, omnibúsque dotibus Moschatæ nuci genuinæ & nobiliori concessis. Nomen verò à plebe habet, quæ sibi persuadet non ratione aliqua, sed superstitione mera, oblongam Nucem in cibo viris datam potenter eos ciere in Venerem, & facere solito strenuiores. Macis tamen ejus quamvis elegantissimi quoq, coloris sit, adeò est infirmis viribus, ut etiam nullo apud suos sit in pretio. Unde & arbor ex qua nascitur inter degeneres & sylvestres habeatur negligaturq,.

Arbor ipsa foliis est longioribus (ut quæ interdum pedem Romanum æquent longitudine, latitudine tres aut amplius uncias) crassioribus, nervosioribus, prona parte canescentibus, supina viridibus & splendentibus. Nuces majores sunt, non solùm oblongæ, sed & quadratæ ferè. Eæ non è ramorum interstitiis ut priores excrescunt, sed summis, & Juglandium instar simul ternæ quaternævè. Macis etiam resiccatus elegantioris coloris est.

Nux moschata subastringit, stomachica est, cephalica & uterina. Flatus discutit, coctionem promovet, halitum fœtidum oris emendat, fœtum recreat, lipothymiæ ac palpitationi cordis succurrit, Lienem minuit, alvi fluores compescit, vomitum sistit, Urinas ciet, visum etiam acuit. Aëtius pulmonibus officere scribit. *Vires.*

In dysenteriis aliísque fluxibus Nux Moschata meritò celebrari potest, quandoquidem diversas facultates, omnes in hoc affectu necessarias continet. Ejus oleosa substantia illinit intestina, nè radantur ab acribus humoribus, & dolores lenit; aromatica qualitas, in aereo spiritu consistens, partes nobiles penetrat, & mirificè corroborat; terrestris pars adstringit & exsiccat ulcera, cicatricémq, inducit. *Fab. Hildan.* lib. de Dysenter. c. 10.

Nuce moschata saccharo conditâ utuntur Brachmanes in omnibus frigidis cerebri morbis, Paralysi & aliis nervorum & uteri affectibus, quin & Cardiaca censetur. Jam à multis annis ad nos adferri

cœperunt

cœperunt ex Indiis Nuces moschatæ saccharo conditæ pro bellariis ad epulas lautiores. Delicatiores etiam nucamento seu exteriore cortice viridi delectantur solo, eúmq; ipsi Nuci præferunt dum planè est immaturus, tam propter odoris suavitatem, quàm propter saporis adstringentis, atq; ob id stomacho amici jucunditatem. Docuit interea usus non omnino innoxias esse istas delicias, neq; tantùm quando sine, sed quando cum suis nucibus sumuntur. Pollent enim, eáque insigni facultate narcotica, qua frequentiore aut largiore usu soporosos invehunt affectus. Hinc non dissimile veri est quod tradit *D. Tavernier*, nimirum, cùm hæ nuces maturescere incipiunt Aves Paradisiacas harum vescendarum avidas magnis gregibus ad Moluccas insulas convolare, non secus ac Turdos vindemiæ tempore in Galliam; Nec tamen deliciis suis impunè fruuntur, nam cùm fructibus hisce ad satietatem se ingurgitàrunt, vertigine correptæ in terram velut ebriæ decidunt, ubi jacentium crura formicæ brevi comedunt.

Nuces ipsas siccatas [immoderatè sumptas] eadem facultate donatas esse comprobat historia quam narrat Lobelius; nimirum, se in Anglia vocatum ad generosam matronam prægnantem, quæ cùm summo desiderio avide duodecim Nuces moschatas tanquam panem commanducâsset, incidit in delirium vel potiùs ebrietatem, sed post impetratam quietem & somnum copiosum, repellentibus capiti admotis, convaluit.

Vulnus cujusdam militis citò consolidatum ab usu Nucis Moschatæ internè sumptæ refert Tachenius in lib. de morborum principe p. 110. Hic fructus etiam celebratur à *Le Febvre* & à Wedelio in vulneribus consolidandis. J. Bauhinus cùm in Apenninis montibus frigidam avidiùs bibisset subitò incidit in insignes vesicæ dolores flatibus in scroto vexantibus accedente tumore, sine tamen ulla hernia præcedente aut subsequente. Cùm existimaret se in monte præ doloribus periturum, itineris socius Oswaldus *Gabelckover* amicè obtulit Nuces moschatas, quas secum habebat. Devoratis quatuor subito per D. G. & hoc remedio liberatus fuit à doloribus, atque iter perfecit sospes & incolumis. *Memorabile inprimis experimentum.*

Ad paralysin partium deglutitioni inservientium Nux moschata masticata & deglutita est egregia. *Etmull.*

Exprimitur ex nucibus recentibus contusis & in Sartagine fervefactis oleum l. communi, ad multa utile v. g. ad ventris tormina & dolores nephriticos (in liquore calido exhibitum) ad tormina infantium umbilico inunctum, ad nervorum articulorúmq; diuturnos dolores à frigore excitatos. Extrinsecus conciliat blandè somnum temporibus illitum.

Macin seu secundum involucrum Nucis Myristicæ cum Macere Græcorum confundunt è Recentioribus Botanicis non pauci, vicinitate nominum, ut verisimile est, inducti: cùm tamen hæc duo multùm inter se differant. Macer enim cortex est radicis in *Malabar* nascentis, substantiæ frigidioris & terrestrioris, & ob id sistendis alvi fluxibus destinatus. Macis è contra tegumentum Nucis Indicæ, & quidem egregiè aromaticum est, multóque & spirituoso calore plenum, unde & adversùs frigidos affectus, itémq; venenatos solet usurpari.

Macis autem ille priusquam ex pleno maturuit, & adhuc colore est elegantissimo coccineo, condiri apud suos sale & aceto solet, & inferri primæ mensæ ad excitandum appetitum. Posteaquam verò maturuit Macis, adimitur Nuci & exsiccatur ad Solem, collectúsque cum cura reponitur, servatúrque. Odore semper quidem grato est, sed recens mirè jucundo: Sapore aromatico & suaviter amaro, & qui quandam à se siccitatem ori relinquat. Easdem vires quas Nuci ei adscribuntur; quia tamen partium tenuiorum existit, ideo & operando efficacior, & magis penetrans habetur.

Macis oleum ut oleo Nucis quantitate cedit sic qualitate antecellit: magísque commendatur in nervorum affectibus & aliis frigidis morbis: quin & Podagram (mirabile dictu) pedi oblitum sanare Cronemburgius refert.

Ad ventum utero inclusum. Accip. Nucem Moschatam non vitiosam, decid. in partes iiij, Projice unam super carbones accensos, & fumum accipiat mulier per infundibulum, térq; id faciat. Hoc remedio Bonnæ mulierem juvenem curavit Hartmannus. Communicavit *D. Hulse.*

3. *Nux myristica major spuria Malabarica. Panem-palka* * H. M. *Avellanæ Indicæ genus oblongum* Clus. *Nux Indica oblonga, intrinsecus similis Nuci moschatæ* J. B. *Palma cujus fructus oblongus Faufel similis* C. B. *malè Palmam vocat. Arecæ sive Avellanæ Indicæ versicoloris genus oblongum* Park.

* P. 4. Tab. 5. p. 9.

H. M.

Arbor est procera, *caudice* crasso, multísque ramis densis donato, qui cortice fulvo obducti, ac medullâ intus molli, haud secus ac in Sambuco observatur, referti sunt. *Lignum* albicans, ponderosum, inodorum, insipidum, cortice obductum spadiceo-rubro, intus albicante, qui cuticula tenui, nigricante insuper munitus est. *Radix* itidem albicans, cortice cinereo, fragrante & subamaro cincta. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, mali Aurantiæ foliis haud absimilia, excepta illa appendice, quâ hujus arboris folia carent, brevibúsque ac rotundis petiolis ramulis inhærentia, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè viridi dilutiore: Sapor sylvestris ac acerbus, odor suavis. *Flores* exigui, circa ramulos teneriores ubiq; inter folia brevibus, rotundis ac viridibus petiolis glomeratim non sparsim producuntur, sensímque porrectis columellis umbellæ specie panduntur: constant unico subflavescente foliolo seu calyce, sed in tres quatuorve leves incisuras aut lacinias diviso, in cujus medio *stylus* prodit albicans & brevis; odor nullus, sapor sylvestris. *Fructus* bini, terni aut plures conjunctim ramulis inhærent, oblongo-rotundi, ac ovo Anserino cùm formâ, tum magnitudine haud absimiles, extus è viridi flavescentes, cortice crasso, carnoso, molli, ac pulvinato, saporis acido-adstringentis, odorísque ingrati tecti, Juglandis in modum. Huic subest putamen seu cortex lignosus, nullo nec sapore, nec odore, intus cinereus, foris ex nigro spadiceus, valleculis hinc indè depressis inæqualis; quas extimo & huic jam dicto cortici interjecta quædam substantia, veræ Maci similis, explet, reticulato plexu certis locis durum illum corticem obvolvens, coloris ex rubro flavescentis, odoris ac saporis haud ità grati ac vera Macis: perrupto verò cortice lignoso

noſo nucleus adeſt oblongus, dactylum tam magnitudine quàm figurâ referens, coloris ferè cinerei, ac rugoſius, necnon Nuci Moſchatæ mari perquam ſimilis, præterquam quòd vix ullus ſapor odórve in hoc nucleo reperiatur.

Creſcit ubiq; in ſylvis *Malabar*; ſemel aut bis quotannis maturos profert fructus, Junio viz. aut Decembri & Januario menſibus, diúque frugifera manet. *Locus & Tempus.*

Nuces hæ nullius in medicina uſûs ſunt. Verùm Mercatores Turcæ & Judæi nuces Moſchatis nucibus maribus, & macin veræ maci admiſcere ſolent & emptores fallere. Similiter è nucibus hiſce earundémque maci oleum exprimunt, & genuino nucis myriſticæ oleo admiſcent. *Uſus.*

Cæterùm notandum eſt (ut in hiſtoria Fauſel etiam monuimus) Lobelium in Obſerv. Avellanæ Indicæ genus oblongum *Cluſ.* idem eſſe cenſere cum nucleo Palmæpini quod (inquit J. Bauhinus) an ei concedendum conſiderandum eſt. In eadem ſententia eſt & de Arn. Syen notis in Hort. Malab.

Ponna H. M. P. 4. T. 38. p. 79. *Prunifera ſeu Nucifera Malabarica foliis Nymphaeæ fructu rotundo, cortice pulvinato.*

H. M.

Arbor eſt vaſtæ magnitudinis, altitudine 90, craſſitie verò duodecim pedum menſuram circiter æquans, multíſque ramis in orbem longè latéque diffuſis donata; qui cortice glabro, primùm viridi, deinde ruſeſcente muniti, ubi inciduntur albicantem ſtillant liquorem: lignum albicans, cortice obductum craſſo, ſquamoſo, nigricante, intus purpuraſcente; iſque vulneratus lachrymam fundit flaveſcentem, viſcidam ac tenacem, quæ Solis ardore in gummi duritiem non raro exſiccatur. *Radix* fibrata, albicans, flaveſcente cortice tecta, odoris gravis, ſaporis adſtringentis. *Folia* geminata ordine parallelo circa ramulos brevibus petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, Nymphææ foliis haud abſimilia, craſſa, denſa, glabra, ſplendentia, ſupernè atro-viridia, infernè ſubviridia, in ambitu deaurata, coſta media craſſa & in * adverſa parte altè extuberante, è qua innumeri exiles & pænè inviſibiles nervuli ſuperiora versùs excurrunt, & ultra folii medium omnino evaneſcunt; ſapor acidus. *Flores* racematim circa extremos ramulos petiolis longis proveniunt, Trifolii hepatici floribus cùm forma, tum magnitudine haud abſimiles, octo candidis, craſſis, rotundis ac intus concavis foliolis conſtantes, denſa viridium ſtaminulorum, flaveſcentibus *apicibus* ornatorum congerie mediam floſculi cavitatem & umbilicum occupante, inter quæ albicans emergit *ſtylus*; odor ſuavis, ſapor nullus.

* *Ego potiùs averſam dixerim.*

Simili planè modo *fructus* ramulis adnaſcuntur, rotundi, glabri, virides, nitentes, maturiores verò ruſeſcentes, cortice craſſo, carnoſo, molli ac pulvinato, ſaporíſque acido-amari tecti nucis Juglandis in modum; huic ſubeſt putamen ſeu cortex lignoſus, albicans, *Nucleum* includens, oblongo-rotundum, ex albo flaveſcentem, ſaporis primùm dulcis, deinde valdè amari; qui diſſectus (haud ſecus ac arboris cortex) lachrymam fundit citrinam ac reſinoſam.

Provenit ubique in Malabar, locis arenoſis, præſertim circa *Aregatti*: quotannis bis fructum fert, Martio viz. & Septembri menſibus atq; 300. non raro frugifera manet annos. *Locus.*

Ex fructuum nucleis ſiccatis oleum exprimitur ad lucernarum uſum: idem illitum membrorum dolores tollit. Inſuper ex vetere hujuſmodi oleo cum cera flava unguentum conficitur quod ſcabiei medetur. *Vires & Uſus.*

Ex arboris cortice & foliis in aqua communi coctis egregium fit collyrium. E cortice radicibus detracto & in aceto macerato extractum paratur, quod cephaleam ſanat, ſi caput eo fricetur. Lachryma ex arbore & fructibus ſtillans, collecta & exhibita, vomitum ciet, alvum movet, adeóque humores vitioſos ſurſum deorſúmq; vehementer expurgat.

CAP. V.

Ceraſus Braſilienſis Maſarandiba dicta Piſon.

Piſon.

ARbor hæc Ceraſum altitudine non ſolùm, ſed & ligno, foliis, fructibúſque æmulatur, éique ſi è longinquo conſpiciatur, ſimillima apparet: olim ſylveſtris ſolùm erat, nunc in hortis Luſitanorum colitur. Flores menſibus hybernicis, móxq; fert fructus infinitos, Ceraſi quidem Europæi magnitudine, ſed figurâ nonnihil diſſimiles, quòd hi non exactè ſphærulæ inſtar rotundi ſint, ſed paulò compreſſiores, & pediculis brevioribus, craſſioribúſque ipſis ramis adnaſcantur. Accedit quòd pelliculâ veſtiantur tenaci, craſſâ prius rubeſcente, ſed ubi maturuerint miniati & triſtis coloris. Præter duriorem quem continent lapidem lacteo turgent liquore dulciſſimo, eóque non ingrato, ideóque ab omnibus pariter incolis inter epulas expetito.

Quia temperatè calidus eſt hic ſuccus, & nutriendi facultate pollet, expreſſus emulſionis inſtar exhibetur; tum inprimis contra frigidos pectoris affectus, vel ſolus, vel aliis pectoralibus remediis admixtus: guttur deniq; & aſperam arteriam malè affectam maximopere mulcere compertum eſt. *Vires.*

CAP.

CAP. VI.

De Pruno.

PRunus Asiaticæ originis esse videtur. Nam Prunus sylvestris in Asia, auctore Galeno, προῦμνος vocatur. Vel à Græco προύνη dicitur, quæ vox occurrit apud Theophrastum, si modò eadem προύνη καὶ κοκκυμηλέα, ut verisimile esse ostendit J. Bauhinus Κοκκυμηλέαν ἀπὸ τοῦ κόκκυγος καὶ μήλα dici persuadet hemistichium illud Nicandri in Georgic. μῆλον ὃ κόκκυγος καλέουσι; quòd cùm floret hæc arbor cuculi è latebris suis prodeant: ut errent, qui ὁ κόκκος granum & μῆλον dictum volunt, ità enim κοκκομηλέα Malum Granatum esset; quod naturæ repugnat; adde & κοκκυμηλέαν inde dici repugnare Analogiæ, nam non κοκκυμηλέα sed κοκκομηλέα scribendum esset. Pruna Rhodus & Siculis βράβυλα vocantur.

1. *Prunus sativa* C. B. The Plum-Tree.

J. B.

Notior est Prunus quàm ut longâ verborum serie describi debeat. Mediocris est altitudinis & crassitiei: *Folia* Pomi [imò minora, & pro magnitudine longiora & angustiora] nigriora, glabra, crenata. *Flores* ut in sylvestri candidi, majores, pentapetali. Caudex satis firmus, crassus, materie rubescente aliquantulum, sed pulchrè rutila circa interna, præsertim vetustiorum, durâ mediocriter & tractabili, cortice fusco, scabro, ex quo exsudat gummi fulvum, pellucidum, ori gratum. Fructus nihil aliud sunt quàm succulenta quædam pulpa, tenui tunica obducta, magnitudine, figurâ, colore, callo, sapore, infinitè propemodum variantes. Os compressum, magna parte oblongum, dentibus fragile, nucleum subamarum gustu continet. Pruni, auctore Theophrasto radice nituntur longa, numerosa, robusta ac mori contumaci.

Prunorum (inquit * J. Bodæus à Stapel) infinita sunt genera, & inexplicabiles differentiæ, vario cultu & studio inserendi inventæ, cùm Nuci & Malo & Amygdalo inserantur, quæ faciem parentis, succum adoptionis exhibent, ut ingeniosè Plinius. *Coloris* respectu, sunt alba, viridia, cerea, lutea, rubra, nigra, cœrulea, ex cœruleo nigricantia: *Saporis*, acida, dulcia, medii saporis, austeriora: *Magnitudine* sunt magna, media, parva: *Figurâ*, longa, rotunda, ovata, acuminata, pyriformia: *Substantia*, mollia, dura, mediocria: in quibusdam caro siccior facilè ab osse abscedit, & hæc in omni genere bonitatis nota est; in aliis humidior pertinaciùs adhæret. Prunorum differentias è variis autoribus quà Veteribus, quà recentioribus descriptas proponit J. Bauhinus quem consule. Nos celebriores tantum species, quæ nunc dierum in præcipuo honore & pretio sunt breviter perstringemus.

* *Comment. in Theoph. hist. l. 4 c. 3.*

Inprimis autem ingenuè fatemur nobis nondum constare, an quæ vulgò habentur Prunorum species revera specie differant, an accidentibus tantùm nonnullis à satione, & forte etiam cultura ortis varient. Verisimile equidem videtur differentias hasce ad modum Pomorum & Pyrorum satione obtineri, quòd adeò numerosæ sint, novæq; & majoribus incognitæ indies in lucem prodeant; quódque Schwenchfeldius, autor fide dignus Prunidactyla oblonga & cœrulea ex Prunorum cereorum semine nasci affirmet. J. quidem Bauhinus se opponens profectò, inquit, nobis hoc nunquam persuaserit Schwenchfeldius. Considerent Agriculturæ studiosi, an ex Prunorum Cereorum majorum semine, hoc est, à specie distincta, possit nasci alia species, nempe Prunidactyla cœrulea; quòd nobis non sit verisimile. At summus Vir pro confesso & indubitato sumit, quod nobis dubium & incertum videtur, nimirum Pruna hæc specie distincta esse; imò contrarium ex hoc experimento colligimus, ea sci. revera non differre specie, sed accidentibus tantùm quibusdam à satione ortis intra ejusdem speciei latitudinem variare. Verùm nihil affirmo, sed rem curiosis determinandam relinquo.

1. Pruna omnibus seculis à Veteribus & Recentioribus celebrata, sunt Damascena dicta, à Syriæ Damasco cognominata; quanquam suspicor non idem Pruni genus esse quod apud varios Auctores hoc nomine venit. Ruellius nigram cutem, carnem, suavem, rotundum lignum, exilem nucleum iis attribuit. J. Bauhinus Pruna in horto Montbelgardico Ducis Wirtemberg. pro Damascenis habita purpurea esse scribit, valdè rotunda, quibus pulpa ab officulis facile abscedit, ex brevi pediculo pendentia, cœruleâ quadam nebulâ respersa, tota concoloria, etiam adhuc immatura, valdè acida, officula continentia, parva, similia officulis Cerasorum. Ejusmodi ferè sunt quæ in officinis nostris exsiccata prostant sub nomine Prunorum Damascenorum: quanquam Parkinsonus Pruna illa magna quæ ad nos ex Gallia sicca adferuntur magnâ copiâ pro Damascenis habet. Et C. Bauhinus Damascena quæ ex Syria Venetias sicca adferuntur Pruna magna, dulcia, atro-cœrulea vocat, & nucleo esse longo & plano potiùs quàm rotundo scribit, Bellonio monente: quæ autem nucleum parvum non multum Ceraso majorem habent & à suis Damascenula vocantur ab his distinguit & Pruna parva dulcia atro-virentia appellat. Cæterùm Pruna Damascena olim Palladii ætate, non minùs quàm hodie, siccabantur in Sole per crates loco ficciore disposita. Hæc quamvis Dioscorides siccata ventrem sistere dicat; Galenus tamen & ipsa palam etiam subducere scribit, quod omnium seculorum experientia confirmat.

2. Pruna Briolensia aut Brignolensia. Pruna ex flavo rufescentia, mixti saporis, gratissima *C. B.* ea detracta cute, & uvarum passarum modo, velut in unum glomum compacta ficuum instar advehuntur, aut in scatulis. Colore sunt dilutè rubello, ad flavedinem tamen inclinante, carne firmiuscula qualis corticis Citri conditi aut Cydonii mali. [Nobis tum colore tum consistentiâ ad Armeniaca siccata magis accedere videntur] subacida atque vinosa, febricitantibus cruda, vel ex aqua levissimè cocta mirè expetita, nullo officulo, quippe eximunt incolæ qui reponunt. Figurâ caricas pingues egregiè referunt si colorem demas, [imò nec colore ab iis multùm abludunt.] Eadem cum officulis accepimus:

accepimus: oblonga erant sicut & ossicula, quæ parva, durissima, nucleum continentia modicè amarum, gratum tamen.

Hæc à *Brignols* Provinciæ oppido, loco suo natali dicta sunt, nostris corruptè *Prunellas*. Damascenis olim omnium præstantissimis Brugnolensia hodie palmam præripuerunt bonitate, salubritate & sapiditate, inquiunt Adversariorum auctores.

3. Prunus Myrobalanus dicta *J. B.* Pr. fructu rotundo, nigro-purpureo dulci *C. B.* * Facilè adolescit hæc arbor, & in vastam excrescit amplitudinem, majoresque ejus rami subinde in alios divisi opacam admodum præbent umbram. Caudex multò læviore gratioréque oculis cortice præditus est quàm reliqua Prunorum genera; teneriores rami, graciles admodum, tenerrimo cortice vestiuntur. *Folia* quodammodo media inter Prunum & Cerasum, tenella, per ambitum serrata sunt. *Flos* candidus, tenuior quàm in vulgari. *Fructus*, cujus alternis annis feracissimus est, rotundus, oblongo tenuique pediculo inter folia pendens, adspectu jucundus, per initia viret, maturitatem adeptus purpurâ nigro commixtâ nitet: carnem succulentam ac palato gratam, & nucleum non admodum magnum habet. * *Clus. descr.*

Floret cum aliis ejus generis novo vere; sub Julii finem & Augusto fructus maturitatem adipiscitur. In Cæsarei palatii horto crevit, unde primùm eò delata incertum.

Cur huic generi Pruni Myrobalani sit appellatio data, fatetur se nescire Clusius: nam, inquit, nec fructus similis est, neq; ossicula, quæ reliquis Pruni generibus similia habet, licet parva, cum legitimorum Myrobalanorum ossiculis sive nucleis, quæ canaliculata sunt & striata, quicquam commune habent. Ex hujus nucleo natum est aliud genus minore fructu & dulciori pulpa, cætera similis.

Prunus solo læto gaudet & humido. Cœlo tepidiore meliùs adolescere putatur, quamvis & frigidius possit sustinere. Non temere in montibus visa Prunus, inquit Plin. Locis glareosis & arenosis, nisi juventur lætamine, caduca Pruna & vermiculosa non grandescunt: autor Palladius. Gignuntur hodie in omnibus cogniti orbis regionibus, sed potissimum ubi terra sit soluta & hortensis. Florent plerunq; cum Ceraso Aprili, aut etiam citiùs, ante Piros: Flores autem folia antevertunt. Fructum diversimodè maturant, Julio, Augusto, & Septembri mensibus: estque contumacis vitæ Prunus. *J. B.* Seruntur ossibus, aut stolonibus seu viviradicibus. Reptant enim radicibus, & subinde soboles emittunt. *Locus & Tempus.*

Pruni fructus esculentus est, sed ventriculum male afficit, alvúmq; solvit. Plinius Pruna stomacho utilissima esse scribit, sed brevi momento. Alii succi mediocriter boni esse aiunt, facilè corrumpi & egeri, parúmq; alere. Nos quidem Pruna si præmatura sunt & humida, in ventriculo corrumpi apta putamus, ideóque non sine periculo copiosiùs ingeri: verùm nondum plenè matura, dum acidi & acerbi nonnihil retinent, ventriculo grata esse, & sine noxa edi posse. Distinguendum etiam est de Prunis, nam quò dulciora sunt eo magis medicamentosa sunt, magísq; purgant, si plenè matura sumantur. Hæc autem cùm maturescere incipiunt maximè alimentosa sunt & ventriculo gratiora commodioráque. Distinguendum & de constitutionibus: Qui enim frigidiore sunt ventriculo statum offenduntur ab usu Prunorum; qui calido non item. Pruna recentia sacchara condita & asservata, ut moris est apud matronas nostrates, præsertim si ex acidioribus sunt, ventriculo convenire, & ægris vel febricitantibus permitti posse sine ullo nocumento putamus. *Vires.*

Pruna omnia, etiam siccata, alvum solvunt, sed magis recentia ex sententia Galeni & omnium ferè medicorum; quod tamen experientia nostra in universum non confirmat. De plenè maturis & mollibus, succo dulci abundantibus id concedimus, non de acidis & acerbis, necdum plane maturis. Priora quia abundant multa humiditate, & corrumpunt tonum ventriculi & flatus gignunt: quod & Damascena siccatâ faciunt, quod quivis in seipso facilè experiri potest, si ea copiosiùs ingerere velit.

Damascena passa aquâ decocta donec turgescant, & pulpa eorum tenera evadat modico Saccharo aspersa mensis secundis inferuntur. Frigefaciunt & humectant, alvúmq; leniter solvunt, unde & in febribus conducunt modò parcè sumantur, æstum enim febrilem leniunt, & sitim extinguunt.

E Prunis fit Electuarium Diaprunum dictum, quòd ad omnes calidas & siccas febres unicè facit, quippe cùm humectandi & refrigerandi vi polleat.

Pruni folia, Plinio & Diosc. tonsillis, gingivis, uvæ prosunt, in vino decocta & subinde ore colluto: in lacte decoctis cum lacte ad puerorum aphthas colluere præcipit Apollonius apud Galenum.

Ex floribus Pruni sylvestris, (quidni etiam sativæ?) per iteratam infusionem, ut in rosis, fit apud nos *Syr.* purgans, quem audaculi quidam substituunt etiam Syrupo Rosarum solutivo simplici.

Gummi Prunorum agglutinandi vim habet, & in vino potum calculum comminuit, auctore Dioscoride, quòd nec J. Bauhino, nec nobis probatur. Ex aceto verò illitum lichenas infantium sanat. *Diosc.*

Pruni lignum vulgò operariis ad tornum, ad sclopetorum thecas, & ad cultrorum manubria expetitur: idque pulchello mangonio præparare nôrunt vel cum lixivio decoctum, vel cum calce viva & urina aut lixivio effuso maceratum ad elegantem rubedinem, si natura non habeat redigere.

A. 2. *Prunus sylvestris* Ger. Park. J. B. C. B. *Acacia Germanica* Schrod. *Σποδιὰς Theophrasto: Spinus Virgilio.* **The black Thorn, or Sloe-tree.**

J. B.

Arbor fruticosa est Prunus sylv. sepibus notissima, radicis multiplici reptatu se propagans, multis ramis donata, & minacibus spinis horrens, cortice subpurpureo & cinereo. *Flores* ante folia è ramulorum tuberculis profert confertos, niveo candore insignes, teneros, amaros, odoratos, si sepes iis refertos appropinques, alioqui si singulares naribus admoveas odoris ferè expertes, pentapetalos, in quorum medio fibræ albæ, apicibus intensè croceis, cum stylo viridi longiore. His ortu proxima sunt folia, Pruni sativi foliis similia, sed multò minora, in ambitu serrata, sapore adstringente. Flosculis pari fertilitate succedunt *fructus*, parvi, ex rotundo oblongi, Cerasis vulgatis minores, primò virides, paulò ante maturitatem glauci, tandem maturescentes atrocœrulei, insigni adstrictione prædíti, ossiculum

ficulum continentes, Cerasi officulo par, aut paulò minus, sed longius, similem nucleum majusculum continens. Radice nigra est; sæpe in tuberes & nodos media radice se relaxat.

Locus. De loco non est cur multa dicamus, quòd passim ferè proveniat, in sepibus, sylvestribus, sylvis, dumetis, collibus & planis. Incommoda est ad sepes vivas ob nimium reptatum; commodior multò Spina alba, verùm lentè crescit. Ad sepes mortuas Spinæ albæ præfertur, quòd durabilior sit. Floret Aprili & Martio, seriùs citiúsve pro Veris constitutione. Septembri & Octobri fructum maturat.

A. *Prunus sylvestris major* J. B. *Pruna sylvestria præcocia* C. B. **The black and white Bullace-tree.** *fructu nigro & albo.*

Hæc in hortos transfertur, inque justam Pruni magnitudinem excrescit, nec tam frequentibus spinis horret, fructúque est duplo triplóve majore, succulentiore mitiore, suaviore, quíque aliquanto citiùs maturatur.

A. *Prunus sylvestris, fructu rubro acerbo, & ingrato,*

Nec caudice, nec foliis, nec flore à Pruno sylvestri majore nostratibus **The black Bullace-tree** dicto differt. Sola diversitas est in fructu, quem hoc genus obtinet subrotundum, rubrum, polline quodam cœrulescente, qui digitis facilè detergi potest, obductum, magnitudine jam dictæ Pruni fructus, sapore acerbo & amaricante quíque comedentem ferè strangulet.

Locus. A D. *Dale* observata est hæc arbor in sepibus secus viam publicam, uno minus milliari trans oppidum Chelmesfordiam versus Brantriam in Essexia. Item propè *Bocking* vicum, ad viam quæ inde Coggeshalliam ducit. Tandem ad dimidii milliaris distantiam à Clara Suffolciæ oppido itinere Brantriano, in sepibus.

Pruni sylvestris fructus, si deflorescente arbore imbres contigerint, mutatur in oblongum quoddam & inane corpus quod Itali *Turcas* vocant. *Cæs. Cam.* At hoc non peculiare est Pruno sylvestri, ut volunt Cæs. & Camer. sed aliis etiam Prunis accidere observavimus. Debetur autem cuidam insecto, quod fructum tenellum compungit, & ova sua ibidem deponit.

Vires. Pruna sylvestria refrigerantem & adstringentem vim obtinent. Ob immensam acerbitatem edendo non sunt nisi vel aquâ coquantur, vel igne ustulentur: nonnulla tamen gelu tacta mitescunt adeò ut edi possint. Melle condita non tantùm comessationibus nocturnis proponenda sunt, sed dysentericis etiam & alvi profluviis laborantibus exhibenda. Ad eadem facit & decoctum & vinum ex his fructibus confectum, quod ad Julium & Augustum usq; menses diligenter adservare convenit.

Aqua è floribus destillata & data, ad laterum dolorem singulari facit experimento. Ea verò efficacior fuerit, si flores recentes per noctem vino forti & optimo macerati in *MB.* destillentur. *Trag.*

Adversùs vini penduli vitia nihil efficacius Prunis sylvestribus reperitur. Pruna antequam flavo tingantur colore leguntur, & in mortario tusa, pro magnitudine vasis multa aut pauca vino injiciuntur, cúmque probè vino agitatione crebra commixta fuerint, obturatur vas per dies octo vel decem: tum intra paucos dies vinum restituitur. Cæterùm possunt Pruna syl. tusa & in aere siccata ad eos usus per totum annum conservari.

Flores cathartica vi pollent, unde ad alvum subducendam in vino macerati, aut in Syrupo crebris infusionibus parato, exhibentur.

Fructus ad ea valent ad quæ adstrictione opus est. Consule si placet Matthiolum, qui totam sylvestris Pruni plantam adstringenti facultate præstare scribit, quo cum etiam consentit Schwenckfeldius. At flores excipere oportuit. Folia, fructus, cortex refrigerant, exsiccant & adstringunt, unde usus eorum in hæmorrhagia narium, in profluvio alvi, uteri, &c. frequens.

Prunellorum succus inspissatus Acaciæ succedaneum hodie habetur, qui refrigerat, siccat, astringit non secus ac Veterum Acacia.

Germani nobiles & ditiores Vinum Prunellorum parant, ex Prunis sylvestribus maturis, vel gelu fracidis in fornace coctis, & contusis in mustum conjectis, aromatico sapore, quem à granis contusis acquirit, haud ingratum, in fluxionibus & alvi profluviis ubi non admodum suspectus sit calor aut febris, probatum. *J. B.*

Hujus Arboris gummi quod sponte exsudat in aceto solutum & illitum herpetas sanat. Vide quæ de seipso narrat *D. Beale*, Philosoph. Transact. N. 43.

Cæterùm ut sciant nostrates, quænam hodie delicatiora habentur Prunorum genera, succóque mitiore & generosiore maximè commendata, adeóque quibus hortos suos & plantaria præcipuè instruere debent qui Prunis serendis & colendis operam dant; Catalogum generum præstantiorum exhibebimus.

The red, blue, and amber Primordian. Hæc omnia memorat Parkinsonus.
The Violet plum, red, blue, and amber. Pr. violaceum.
The matchless, i. e. Prunum incomparabile.
The black and green Damascene. Damascenum nigrum & viride. Addit Parkinsonus album & cœruleum.
The Morocco. Prunum Maurocenum à locum dictum.
The Barbary. Prunum Barbaricum, ex Africæ Barbaria.
The Myrobalane plum. Duûm est generum, album & rubrum.
The Apricock plum. Prunum Armeniaciforme.
The Cinnamon plum. Prunum Cinnamomeum.
The great Mogul and Tawny plum.
The white, red, and black Pear-plum. Prunum pyriforme.

The

The green Osterly plum.
The Muscle plum. Horum tria genera recenset Parkinsonus, 1. nigrum, 2. rubrum, 3. album.
The Catalonia plum. Prunum Catalonicum.
The white and black Prunella. de quibus superiùs egimus.
The Bonum magnum.
The Wheaten plum, i. e. Triticeum, quia circa messis Triticeæ tempus maturescit.
The Cluster plum. Prunus racemosa.
The Queen-mother plum; alius Prunum Moschatellinum, aliis Cerasinum.
The Marble plum. Prunum variegatum, marmoreum.
The Imperial plum. Prunum Imperiale.
The Peach plum. Prunum Persiciforme.
The Peascod plum of several colours.
The Date-plum, white, yellow and red. Prunum Dactyloides.
The Nutmeg-plum. Nucis moschatæ æmulum.
The Turkey plum. Prunum Turcicum.
The Prince-plum, last ripe.
The Lammas plum. Prunum Calendarum Augusti.
The white Pear-plum, The Damasons or Damascens.
The Perdock and Bullace are good for preserving, hoc est Prunum pyriforme, Damascenum item **Perdock** & **Bullace** dicta præ aliis idonea sunt ut Saccharo condita asserventur.

Hæc ferè omnia & plura adhuc alia Prunorum genera recenset & breviter describit Parkinsonus in Paradiso, quæ apud ipsum vide l. c.

Prunis annumerant varios fructus exoticos J. Bauhinus in Histor. Plant. & C. Bauhinus in pinace p. 444. nimirum

1. *Pruna Congiana lutea. Ogegba* arbor fructu luteis Prunis simili Pigasetæ in descr. Regni Congiani; quæ Prunorum flavorum formâ fructus profert odore & sapore amœnos admodum. Ex hujus ramis serie quadam contextis sepimenta efficiunt, ut apud nos ex spinarum virgultis. Etiam ex iisdem porticus & viridaria exstruunt, ut à Sole tuti sint.

2. *Prunum Brasilianum Hyvourahe* Amer. Pruni fructu *J. B.* Arbor est procera, cortice crasso, [½ dig. crasso, esui satis grato, potissimum ab arbore recenter detracto. *Lerius*] coloris argentei, ligno rubescente, gustu ferè salso aut ligni Glycyrrhizæ, qui recens colorem lacte ejus maceratio aut infusio colorem vini rubelli acquirit. Fructus Pruni nostri mediocris magnitudine, auri obryzi colore, nucleum concludens mire suavem & delicatum, ægris & iis quibus dejectus est appetitus utilissimum. Hæc arbor (si Indis asseverantibus fides) quindeno quoq; anno fructum profert. At nos ne juratis quidem id crederemus.

Hujus lignum eodem est in pretio apud Americanos quo Guaiacum, & nonnullis idem putatur, quod tamen non probat Thevetus. Americani ejus decocto utuntur ad curandum morbum illis dictum Piani, qui non minus malus quam Lues Venerea his regionibus. Lignum recens in aqua decoquunt per tres quatuorve horas, donec aqua vini rubelli colorem acquirit. Decocto quindecim aut viginti diebus continuis utuntur cum tenui victu. *Vires.*

3. Pruno similis fructus Chinensis *C. B.* i. e. Manylkara *H. M.* de quo infra.
4. Pruno similis cortice & nucleo cinereo. De quâ nos inter fructus exoticos.
5. Pruno similis oblongis spadiceus, pulpâ alba *C. B.* de quâ etiam inter fructus exoticos.
6. Pruno similis fructus subfuscus ex Guinea *C. B.* Hic fructus polyspermos est, & proinde Pomum potiùs quàm Prunum.
7. Pruni figurâ fructus Guinensis *C. B.* Inter fructus exot.
8. Pruno Cereo similis fructus Africanus *C. B.* Ergen arbor foliis Myrti, fructu Pruni cerei, osse Amygdalæ magnitudine, binis lineis distincto.

9. *Pruna insana spinosa* C. B. *Nuces insanæ, Belgis Prunula insana, putamine fusco, officulo membranaceo nigro cum macula alba* J. B. *Insanæ nuces* Clus. *exot. lib. 2. cap. 26.*

Erat hæc nux prorsus orbicularis formæ: nam ejus ambitus, sive à pediculo per longitudinem, sive per transversum metireris paulo plus quàm binarum unciarum erat, putamine non valdè denso, satis tamen firmo constans, foris subfusco & non lævi, interna autem parte spadicei coloris & lævi, officulum membranaceum continens, nigrâ quadam pulpâ tectum, pruno sylvestri nec formâ, nec magnitudine absimilem, infima & sessili parte, quæ petiolo respondebat albâ macula satis amplâ insignitum, sub quo nucleus cineracei coloris, duriusculus latebat. Ipsa nux brevi crassiusculóque pediculo prædita erat, quam maxima ex parte singularem, interdum autem geminum simul conjunctum nasci intelligebam in arbore Cerasi magnitudinem æquante, cui folia essent longa & angusta, Mali Persicæ foliis non dissimilia.

Occasionem cur istum fructum nautæ Belgæ Prunula fatua seu insana *Malle Pruynkens* vide apud Clusium *Exot.* lib. 2. cap. 26. Quotquot scilicet eos vorârunt, capitis vertigine & mentis alienatione correpti sunt, mirasque imaginationes & phantasmata habuerunt pro naturæ cujusq; temperamento; somno evanuerunt imagines. Reperta sunt hæc pruna ad sinum quendam (in Africa ut puto) 11. gr. 45 scr. ab Æquatore versùs polum Arcticum, ubi Cercopithecos iis vesci conspiciebant nautæ, qui cùm alimentis non abundabant, id animadvertentes, eorum exemplo idem facere animati, ea legerunt & comederunt.

Hermannus in Catalog. H. Leyd. habet Prunum Zeylanicam spinosam foliis & fructibus rotundis. His adde

10. *Valli-Teregam* H. M. *P.* 3. *T.* 62. *p.* 83. *Convolvulus Indicus arborescens fructu Pruni æmulo.*

Convolvulus est arborescens, humilis, sex, septemve circiter pedes altus, *caudice* tenui, candido, cortice furvo obducto, ramis tamen lanuginosis latè undiq; aliorum Convolvulorum in modum proserpentibus donato. *Radix* itidem fibrata, albicans & lactescens, rubicundo cortice intecta, inodora, insipida. *Folia* decussatim ramulis inhærent, densa, primùm profundè incisa, dein oblongo-rotunda, acuminata, spinulis undiq; vestita, ac *Perin-Teregam* foliis similia sed minora. *Fructus* tum magnitudine tum figura Prunorum æmuli, intus & extus *Teregam* & *Perin-teregam* fructibus haud absimiles.

Locus. Crescit in sylvis Malabar: per totum annum viret, fructúsque fert.

Folia iisdem usibus inserviunt quibus folia *Teregam* & *Perin-Teregam.* Succus è radice expressus & assumptus alvi cruciatus lenit; similiter è foliis cum lacte dulci contusis expressus dysenteriam curat. Radicis cortex cum Coriandri semine in pulverem redactus & exhibitus tussi, asthmati, similibúsq; thoracis affectibus medetur.

11. *Nhua Brasiliensibus* Marcgrav. *l.* 3. *c.* 4. *Prunifera Brasiliensis fructu rotundo albescente. Marcgr.*

Arbor est alta, cortice gryseo, superiùs in multos ramos contortos seu nodosos expansa, in ramis habet ramulos alternatim oppositos, uti & folia in ramis opposita, ac unicum in extremitate (nimirum in quolibet duo aut tria paria foliorum, & quintum vel septimum solitarium) oblonga, supernè saturatè viridia, infernè dilutiore, & nervo ac venis obliquis conspicua brevi pediculo insistentia. *Fructum* fert globuli lusorii magnitudine, rotundum, albescentem, brevi pediculo innitentem, cuticula pallida, carne alba, saporis subamari. Intus autem habet lapidem durum, oblongum, fuscescentem. Maturus decidit, colligitur & comeditur.

11. *Iva-Umbu Brasiliensibus* Marcgr. *Prunus Brasiliensis, fructu flavo, nucleo Amygdalæ sapore. Marcgr.*

Arbor est cortice fusco ac hinc indè in ramis spinosa. *Folia* fert oblonga, lætè viridia, crassiuscula, ad tactum mollia, nervo secundùm longitudinem & aliquot venis obliquis, plerunq; retrorsùm inclinatis: in junioribus ramulis quibusdam solitariè sibi opposita, in adultioribus & plerisq; aliis alternatim posita, duo vel tria juxta se, brevi pediculo innitentia. Ad pediculos foliorum nascuntur *flosculi,* minimi, vel solitarii, vel duo aut tres juxta se positi, quinq; foliis constantes.

Hos sequitur *fructus,* pruni nostratis flavi magnitudine & figura, flavus quoque, cuticula & carne ut Prunum, saporis boni, subacidiusculi, & cui admixtus sapor Amygdalarum amararum. Intus continet lapidem figurâ baccæ Lauri, durum, sed non ità crassum, & qui facilè dentibus frangitur: continens nucleum Avellanæ mediocris figurâ & magnitudine, substantiâ & sapore similem Amygdalis dulcibus.

Fructus est edulis; maturus Januario & Februario sponte decidit & colligitur.

Datur & alia species *Umbu* cujus radices aquam præbent ad bibendum, à Pisone descripta.

12. *Umbu* Pison. *Prunifera Brasiliensis fructu magno, radicibus tuberosis.*

E longinquo (inquit) prospicienti, magnitudine, structura, & fructu, parva Citrus vel Limonia videtur. Trunco est breviore, nec crasso, sed ramis multis tortuosis, imbelle quidem fabricatis dividitur. *Folia* fert haud magna, lævia, lætéque virentia, gustu autem acida & adstringentia: *florem* albicantem; *fructum* ex albo flavescentem, Pruno majori similem, sed carne duriore, licet pauca, quod intus magnum contineat lapidem, sicut fructus *Acaia,* qui ubi maturuerit mensibus pluviis, saporis fit gratissimi, ex acido dulcis: sin minus, adeò est austerus, ut stuporem dentibus inferat, proindéque tunc eidem usui cui folia, scilicet ad refrigerandum & adstringendum reservatur. *Radix* autem cui peculiare quid præ cæteris arborum radicibus concessum, imprimis est notanda: quòd longè latéque in diversa & crassa, ponderosæ molis tubera sub terra luxuriet, si pondus, figuram atque colorem, exteriùs cinereum, consideres, majores radices Battatæ aut *Inhyama* diceres; à quibus tamen ablatâ levi pelliculâ, differunt; quippe interiùs conspiciuntur nivei coloris, molli turgidâque medullâ, Cucurbitæ planè simili, quæ manducata in aquosum frigidum succum, eúmq; dulcissimum atque palato gratissimum solvitur. Febricitantes, æstuantes, peregrinatores mirificè reficit; ut ipse quam pluries sum expertus: neque aquæ dulcedine & salubritate Citrullo quicquam cedit.

CAP. VII.

De Myrobalanis. Myrobalanen.

MYrobalanus Arabum inventum esse putatur, à quibus ad Græcos recentiores, ut Actuarium, ejus cognitio derivata videtur.

Ex sententia Arabum, ut ostendit J. Bauhinus, quatuor duntaxat earundem genera sunt: posteri verò Chebulas & Citrinas differentes fecerunt: quales tamen vix essentialiter differre (saltem

(saltem ut in Offic. hoc nomine habentur) quis existimaverit, qui eas inter se exactè contulerit. Hujus sententiæ sunt Monachi in Mesuem, qui Chebulas & Citrinas verissimè ex una & eadem arbore esse affirmant, Citrinas immaturas, Chebulas verò maturas: Joubertus, Cordus in Diosc. Pena & Lob. in Adv. aliique. Quibus se opponit Garcias, inquiens, Falluntur tam ii qui omnia Myrobal. genera in eadem arbore nasci putant, quàm qui flava & Chebula tantùm. Nam quinq; sunt diversa arborum genera, & quòd magis mireris, in regionibus 60 aut 100 leucis inter se distantibus nascuntur. De reliquis facilè illi assentior, diversas arbores esse illarum productrices; de Citrinis & Chebulis ἐπέχω.

Balanus myrepsica Græcorum Veterum ab his diversa videtur.

Officinis quinq; habentur Myrobalanorum species, quæ hoc disticho comprehenduntur.

Myrobalanorum species sunt quinque bonorum,
Citrinus, Chebulus, Bellericus, Emblicus, Indus.

Cæterum Myrobalani dictæ quamvis nomine conveniunt, non sunt tamen omnes ejusdem generis. Emblicæ enim, saltem in methodo nostra, ad Myxæ sive Sebesten genus pertinent.

Myrobalani à reliquis Prunis differunt costis aliquot elatis secundum longitudinem ductis & ossiculis majoribus crassioribúsque nucleis minoribus.

1. *Myrobalanus Indica* Park. Ger. *Myrobalani Indæ, nigræ, sine nucleis* J. B. *nigræ octangulares* C. B.

J. B.

Hæ dimidio minores sunt citrinis sive Bellericis, graciliores, nec ut illæ ventriosæ, rugosæ, turbinatæ, piceæ nigredinis, substantiâ ubi franguntur succi concreti Hypocistidis, aut potius Bituminis Judaici modo nitente, sapore evidenter acido, minimùm acerbo, nullo intus vel putamine, vel nucleo, vel semine [Arbor foliis est Salici similibus, fructu octagono.] His admistæ inveniuntur aliquando in Officinis aliæ angulosæ magis, paulò majores, nucleo donatæ, quæ an eædem cum Indis non ausim affirmare.

Cordus Fructum ideo nucleum intra se nullum habere scribit, quòd immaturus est & adhuc adolescens, sed quoddam cavitatis secuturum nucleum excepturæ rudimentum; quod verum est, Nuclei enim rudimentum nos etiam in nonnullis observavimus, & quivis facilè observare potest.

2. *Myrobalanus citrina* Park. Ger. *Myrobalani citrinæ* J. B. *teretes, citrini, bilem purgantes* C. B.

Citrinæ, à colore flavescente, qui tum in superficie, tum in substantia penitiore conspicitur dictæ, ex rotundo oblongæ sunt aut turbinatæ, nucis Myristicæ magnitudine, aut majores, rugosæ, protractiore subinde apophysi donatæ, quà arbori suæ videntur adhæsisse, necnon quinq; costis, quas sæpe totidem aliæ intercedunt, per longum decurrentibus. Cuticulæ exteriori statim subest pulvinatus calyx, fragilis, gummosus, sapore mixto acerbo cum obscuro quodam colore & acore: Sequitur deinde putamen insigniter crassum, costis donatum, per totam substantiam veluti foraminulentum, scrobiculis perpusillis, concreta quadam melligine plenis, nucleum claudens longum, purpurante pellicula tectum, album, minùs acerbum, oleaginosum.

Arbor Sorbi folio esse dicitur. Expendat Lector (inquit J. Bauhinus) an fortè à Chebulis differant tantùm maturitate, unde coloris diversitas fortasse pendeat.

3. *Myrobalanus Chebula* Park. Ger. *Myrobalani Chebulæ, citrinis similes, nigricantes* J. B. *Myrob. maximi, oblongi angulosi pituitam purgantes* C. B.

Citrinis similes, majores, magisque turbinatæ sunt, in quinq; similiter costas elevatæ, rugosæ, colore foris obscuriore, & ad fuscum inclinante, penitiùs ex ruffo nigricante, sapore consimili, pulpa crassiore, cui putamen subest angulosum, crassum, cavernosum ut Citrinarum, nucleum continens pinguem, oblongum, sapore consimili præditum.

Arboris folia Persicæ similia esse dicuntur. Parkinsonus ossiculum in hac specie minus esse scribit quàm in præcedente, nucleum etiam minorem intus continere: unde eadem cum illa esse non potest (ut multi opinantur) maturitate sola differens. Nobis nondum constat.

Chebulorum conditorum major est gloria, quæ tamen rariùs ad nos adferuntur, & nonnisi dura & malè condita, teste Clusio.

4. *Myrobalanus Emblica* Park. Ger. *Myrobalani Emblicæ in segmentis nucleum habentes, angulosæ* J. B. *Myrobalani Emblicæ* C. B.

Emblicæ sessiles sunt, pulvinato calyce omnium copiosissimo, nigro, sed non nitido, more carnis Indarum striato, etiam in penitiore substantia pro costarum ossis commissuris sponte dehiscente, qualia plurimùm carnis fragmenta adferri solent; sapore Indarum acido, parùm acerbo. Os læve, turgidum, hexagonum, substantia lævi, solida, non foraminulenta, ut putamina Citrinarum & Chebularum, senis loculis distinctis totidem semina disclusa continet, Piracea vel Pomacea, spadicea, triangularia, sponteque in partes fatiscit.

Arbor est Palmæ magnitudine, foliis minutim incisis & nonnullæ fructu minimo nascuntur.

Hanc crebro integram cum nucleis pediculo donatis conditam observavimus. *J. B.* & Parkinsonus crebrò ad nos adferri conditas scribit.

Hic fructus Myxæ seu Pruni multinuclei species est & ad hunc locum non pertinet; verùm ob nomen commune, & quia ab omnibus Botanicis Myrobalanis annumeratur, non separandum duxi.

5. *Myrobalanus Bellerica* Park. Ger. *Myrobalani Bellericæ rotundiores* J. B. *Myrobalani rotundæ Belliricæ* C. B.

J. B.

Bellericis, quæ altera parte sessiles ferè, altera turbinatæ, & in apophysin ceu pediculum crassum desinentes: magnitudo quæ Citrinis, nisi magna ex parte essent rotundiores: superficies quoq; lævior, minùs rugosa, obiter duntaxat costarum putaminis vestigia ostentat, quæ nonnunquam terreo, aliàs ferrugineo colore, licet penitior pulpæ substantia etiam flavescat, sapore Citrinarum. Putamen angulosum, brevius & rotundius, cavernulas non habet gummi receptrices veluti Citrinæ & Chebulæ: cavitatem autem possidet longè capaciorem, triplo puta quadruplóve, in qua nucleus plerumq; marcidus.

Arbor est foliis Laurinis, subcinericeis.

Myrobalani omnes refrigerant, siccant & astringunt, ut vel sapor indicat, acidus cum tantilla acrimonia, ut in Sorbis. Propterea usus est ipsarum in affectibus oculorum (inquit C. Hofmannus) qui cùm frigidi sint, facilè laborant morbis frigidis, in defluvio capillorum, in dentium mobilitate (quos tamen denigrant) in ventriculi, hepatis, omnium adeò viscerum ἀτονίαις, in quibus tantopere à Mesue commendantur, ut dicat corpus floridum & juvenile servare, exhilarare, colorem cutis, odorem oris & sudoris commendare. Sunt etiam è numero purgantium. Purgant autem Chebulæ, Bellericæ & Emblicæ pituitam: Citrinæ bilem flavam; Indæ atram.

Myrobalani seorsim & in substantia exhibitæ (qui modus exhibendi cùm purgare volumus nunc non est in usu) minimùm purgant, sed vehementissimè astringunt, & hoc eò magis quo tenuiùs pulverisantur, ut Mesue, vel longius decoquuntur, ut Melichius in Dispensatorio.

Tostæ etiam (quomodo quidam in Dysenteria dant, ut & Rhabarbarum) exiguum purgant, sed validè adstringunt [imò astringunt tantùm *C. Hofm.*] Hoc ampliùs faciunt ustæ. In infuso feliciùs purgant & parciùs astringunt quàm in decocto. Tamen, ut Garcias scribit, Indi in purgationibus utuntur tantùm in decocto, sed in dosi majori quàm nos. Conditæ etiam minùs purgant, imò astringunt. Condiuntur autem vel recentes si fructuum est facultas, vel siccæ & industriâ humectatæ. Illæ valdè activæ sunt, hæ contra languidæ. Chebulæ etiam præferuntur Emblicis: Hæ conditæ, autore Mesue, ventriculum firmant, appetentiam invitant, coctionem promovent, rationalem animæ partem vegetam reddunt, visum acuunt, &c.

Tria sunt quæ in Myrobalanis correctione indigent. 1. Vis adstrictoria quâ obstructiones faciunt, ob quam exhibendi non sunt iis qui obstructionibus obnoxii. Corrigitur hoc incommodum admixtis aperientibus acribus & diureticis, ut sunt semina odorata. 2. Acrimonia, quâ hærent ventriculo ità ut non descendant, sed nimis tardè operentur. 3. Quòd corrugent substantiam ventriculi & intestinorum: quæ duo incommoda corriguntur per pinguia, inungendo sci. Myrobalanos ipsos oleo Amygdalarum dulcium vel butyri dum atteruntur & comminuuntur, vel miscendo cum ipsis passulas aut Cassiam fistulam. Hæc è Mesue *J. B.*

C. Hofmannus à Myrobalanorum usu libenter abstinet etiam in iis febribus in quibus obstructionum metus nullus. Dubitat insuper Annon Myrob. etiam conditæ in d. febribus habeant aliquid malefici? neq; modicum earum usum securum putat.

Quoniam in substantia minimè purgant, Medici ità non dant, nisi cum aliis, v. g. in Elect. Elescoph, Hamech Tryphera Persica, &c. idq; propterea ut retundant vim aliorum purgantium.

Fallopius infusi & decocti (utriusque eandem vult esse rationem) summam dosin esse ait ℥iv, ad quam nunquam ascenderit, contentus ℥ij ad ℥iij.

6. *Myrobalani species Rauwolfio.* J. B.

J. B.

Hic fructus Myrobalani quandam speciem præ se ferre videtur, & Rauwolfius qui misit quosdam censere Myrobalani speciem esse scripsit; sibi arborem videre non licuisse, reperiri tamen in Palæstina. Magnitudine & forma Olivam Hispanicam æquat, aut glandem Quernam magnam, coloris buxei, verrucis raris asperatus, alioqui lævis, nonnihil canulatus, spiris circularibus præcinctus; quà arbori suo hæsit, calyculi vestigium, ut in Dactylis ostendit. Fragili huic cortici subest caro fungosa (vetustatis ut videtur ratione) sapore amaricante, ossi aspero & canulato adhærens. Nucleus osse continetur magnus, ut in Myrob. Bellericis, utrinq; turbinatus, canaliculatus, Amygdalini nuclei consistentia, pinguis, coloris melini obscuri, pellicula intectus albicante.

7. *Myrobalanis flavis similis fructus* C. B. *Hobus seu Hovus Indica Pruni facie* J. B.

Arbor est præalta & patula, umbræ salubritate apud Indos commendatissima maximéque expetita; quippe sub ea dormientibus caput nunquam gravari aiunt. Folia ei modica. Fructum fert, Prunis Damascenis similem forma, crassitudine & sapore, pauca carne, grandiore ligno [Fragoso Myrobalanis flavis adeò similem, ut plerìq; eundem esse contendant.]

Usus. Est Hispaniolæ adeò peculiaris ut ejus fructibus porci saginentur.

Ex arboris cacuminibus & cortice odorata fit aqua ad crura roboranda, & fucandam faciem utilis, cutem etenim constringit & densat, in quem usum etiam balnea fiunt ex ea itinere defessis salutaria. Ejus radix vulnerata multâ aquâ manat, potui apta.

Fructus salubris est, & facilis digestionis, sed dentibus molestus & noxius ob fibrarum copiam.

8. Fructus

8. *Fructus Myrobalani nigræ officulo similis nucleo subfusco* C. B. *Fr.* 10. *cap.* 15. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Myrobalani nigræ officulo non valdè dissimilis fructus exoticus* J. B.

Myrobalani nigræ officulo non valdè dissimilis erat, major tamen, inæqualis, suo externo cortice (siquem habuit) aut pulpâ denudatus, & duntaxat (ut sibi persuadebat Clusius) fructûs alicujus officulum, quod confractum satis crasso putamine præditum esse observabat, & nucleum continere subfuscum, atque in binas partes divisum.

9. *Fructus Myrobalani officulo similis, niger acerbus* C. B. *Fr. minor* 10. *cap.* 20. *l.* 2. *Exot.* Clus. *Myrobalani officulo similis angulosus* J. B.

Officulo Myrobalani neq; magnitudine, neq; etiam formâ dispar erat, cum suo officulo ab una parte hexagono aut heptagono, nervis obliquè per universum dispersis. Is autem nigra cute verius quàm pulpâ tectus erat, acidi saporis: Officulum autem duro putamine constabat, in quo nucleus ex rubro fulvescens, non insipidi gustûs, sed Amygdalam dulcem vetustam referentis.

10. *Myrobalani facie fructus Indicus* J. B.

J. B.
Extima facie ad Myrobalanum quodammodo accedere videbatur. Magnitudine est pæne Nucis Juglandis, figurâ quali Myrobalanus Bellerica, aut Ficus, aut Pyrum, sed paulò ventriosior, angulosus, colore ex pullo rufescente, ea parte qua adhæsit in turbinatam apophysin extenuatus. Pondus leve satis, substantia carnosa fere, colore cinereo, nullo sapore manifesto prædita. Quid in ejus visceribus lateret nescivit J. Bauhinus.

11. *Myrobalani urentes Aretcæ dictæ. An Palmæ cujusdam Myrobalaniferæ fructus?*

Linschot.
In insula S. Mariæ proveniunt pulcherrimæ Myrobalani, quas Aretca vocant. Obscurè rubent, & lapidem continent insignem. Gustatæ linguam & fauces adurunt in modum Piperis. *Areca est Palmæ Indicæ [Fausel dictæ] species.*

12. *Myrobalano citrinæ aliquo modo similis fructus cavus* J. B.

J. B.
Aliqua huic fructui similitudo erat cum Myrobalano citrina. Unciam tantùm longus, Parvi Piri modo formatus, parte una latiore, altera angustiore. In eo costæ notabiles sex, interpositis aliis minoribus, inæqualibus: aciculâ perforavimus, cavus repertus est. Color sordidus cum virore. Apud C. Bauhinum vidit.

Cap. VIII.

De Zizypho.

Zizyphi vox peregrina esse videtur. Zizyphi autem notæ quibus à reliquis congeneribus distinguitur sunt folia trinervia, flores herbacei vel luteoli, fructus Olivares, seu nonnihil turbinati.

1. *Zizyphus sive Jujuba major* Park. *Zizypha sativa & sylvest.* J. B. *Jujubæ majores oblongæ* C. B. *Jujube Arabum sive Zizyphus Dodonæi* Ger. **The Jujube-tree.**

J. B.
Quæ in Officinis notas Jujubas fert, arbor est domestica, sed in fruticem spinosum facilè degenerans, teste Cæsalp. alioqui satis magna, stipite recto, in ramos plures brachiato, quibus in tenuibus surculis quasi pediculis alternatim adnascuntur *folia*, unciam aut sescunciam longa, semunciam aut unciam ferè lata, in obtusum mucronem desinentia, splendido virore nitida, tribus secundùm longitudinem decurrentibus nervis, per ambitum serrata; ad quorum ortum rami spinis horrent, aliis aduncis brevioribus, aliis rectis longioribus (sed cùm senescit aculeis caret, inquit Cæsalp.) eodémq; loci *flores*, plures ferè simul exeunt, pediculis brevissimis ut fere sessiles videantur, Ribes floribus persimiles, colore herbaceo, apiculis concoloribus. Hosce *fructus* excipiunt, formâ & magnitudine Olivari, Corno crassiores, per maturitatem rubentes, vel, ut ait Cæsalp. ex pallido nigrescentes, quasi fumo infecti, pelliculâ crassiusculâ, pulpam subalbidam, mollem, fungosam, melleæ dulcedinis contegente, cui immergitur officulum oblongum utrinq; acutum, rugosum, in quo nucleus compressus, Lentis majoris instar, rufâ pelliculâ tectus, sapore amaro.

Gaudet cœlo & solo calidiore, aut certè temperato: in Hispaniæ, Italiæ & Galliæ Narbonensis hortis colitur. Clusius scribit nunquam sponte nascentem à se visam. Forte nullibi terrarum Jujubæ majores sativæ sponte nascuntur: Sylvestres nos in Italia spontaneas vidimus. E sylvestribus verò satione, insitione & cultu sativas initio factas existimamus. Sylvestres Monspelii frequentes occurrere scribit: At nobis circa Monspelium non observatæ sunt; neq; D. Magnol in Botan. Monsp. earum meminit. In rupibus & clivis maritimis propè Tropiam Calabriæ urbeculam sponte & copiosè crescentes vidimus. *Loci.*

Tempus. Florent Maio & Junio: fructus leguntur Autumno vel pòst, unà cum surculis, & in manipulos colligati post aliquot dierum insolationem laquearibus suspenduntur: Postremò decerpti in capsulas reponuntur ad medicos usus. Sunt qui decerpta Zizypha, & cratibus tegetibúsq; instrata tandiu insolant quousque rugosa ibidem fiant.

Nos Venetiis recentes apud Melopolas abunde venales vidimus, quamvis palato nostro non multùm arrideant.

An hæc arbor Veteribus Græcis cognita fuerit ambigitur. Vide apud J. Bauhinum concertationes de nominibus. Inclinat (inquit ille) multùm animus, Theophr. sub Loto, & Plinium sub ossea Loto de Loto Athenæi locutos, ac Lotum Athenæi esse Jujubas.

Serica Galeno (quæ pleriq; Jujubas putant) vix quicquam ad sanitatis tutelam pertinent aut morborum profligationem. Mulierum enim aut infantium effrænatorum sunt edulium, quod exigui est alimenti & concoctu difficile. Verùm recentioribus Græcis & Arabibus in usum Medicum vocatæ sunt. Vires. Moderatè calidæ sunt & humidæ, ideóque febrium ardentium calores leniunt in Julepis aut decoctis, sanguinis acredinem sedant: ad pectoris & pulmonis vitia conferunt, tusses asperas, arteriæ asperitatem, spirandi difficultatem; necnon ad renum & vesicæ vitia, urinæ ardorem, &c. J. Bauhinus, syrupum Jujubinum in Pulmonum vitiis non à calida tantùm causa, sed & à frigida ortis concedendum putat; contra Matthiolum & alios, qui in solis affectibus pulmonum calidis locum habere putant. Sunt enim dulces & moderatè calidæ. Ratio & experientia dicit (inquit C. Hofmannus) Jujubas habere vim contemperandi calidos & acres humores.

2. *Zizyphus sive Jujuba minor* Park. *Jujubæ minores rotundæ* C. B.

Jujubæ minores, Plinio Tuberes appellatæ ex sententia Cordi, colore, nitore, carne, molli lentore, sapore & nucleo majores imitantur, iis tamen minores sunt, nec oblongæ sed rotundæ, atque similiter flaccidæ.

Afferuntur hæ quoq; ex Italia.

3. *Zizyphus sive Jujuba sylvestris* Park. *Zizypha sylvest.* J. B. *Jujuba sylvestris* C. B.

Frutex Paliuro similis est, non solùm foliis, sed ramis & spinis, quatuor aut quinq; cubitos altus, cujus rami se terram versùs contorquent ad formam semicirculi, spinis abundantes crassioribus & similiter acutis, binis simul dispositis. *Folia* disposita sunt ut in Sorbo. *Fructus* similes Jujubis domesticis, nisi quòd multò minores, & similiores Oxycedri aut Lauri fructibus, qui ubi maturuerint rubent, & esui apti fiunt: non tamen nuclei qui ossei, ideóq; rejiciuntur. Quibusdam in locis fructus hi in vinum immittuntur ut suavius reddatur.

Locus. Reperiuntur in agris Veronensibus referente Pona: Nos (ut diximus) in Calabria prope Tropiam observavimus.

Vires. ℞. Zizyph. Macerentur in sp. vini donec valdè turgeant: Accipe j. aut ij. manè & sero. Mirabilis eis vis inest præservandi à tussi. *Hartman.*

4. *Oenoplia spinosa & non spinosa* Ger. emac. ap. C. B. *Nabca folio Rhamni vel Jujubæ* J. B. *Oenoplia spinosa & non spinosa, sive Napeca sive Zizyphus alba* Park.

Arbor est (inquit Bellus) Piri mediocris altitudine, [Loti magnitudine Alpino; vidit Veslingius Cayri Ægypti trunco tam enormi, ut homo quamvis procerus eam amplexu cingere non posset] cujus caudicem & ramos tegit cortex exalbidus ad cineraceum tendens. *Folia* Paliuri *Theophr.* aut Zizyphi rutilæ foliorum æmula, [cordis figurâ Vesling.] binas uncias longa, unam lata, à quorum petiolo nervi tres crassiusculi in totam longitudinem porriguntur. Horum ille qui medius utrinq; propagines minores submittit, reliqui duo externo potissimum latere, superna parte satura viriditate nitentia infernè ad cineraceum aliquantulum tendentia, quæ ramos alternis inordinatè ambiunt [Densitas folii vix nostrate Piro minor est. *Vesling.*] *Flosculi* ad foliorum exortum copiosi nascuntur, ex virore quodam albicantes, flosculorum Oleæ instar [Jujubæ floribus planè similes *Alpino*] peculiaribus longis petiolis singuli nitentes. *Fructus* succedit pomum exiguum [sylvestre] tota habitudine quàm exactissimè referens [ut pro altero alterum quis sumpserit *Bell.*] juraréfq; per oculos tuos Mespilum Aroniam te conspicere, solo nucleo quem *Nabca* continet gemellos hos discriminante, magnitudine utplurimum Cerasi, interdum tamen Nucem Juglandem etiam æquante. [E spinosa *Nabca* poma vidi majora, quæque flavam maturitate corticem eleganti rubore purpurabant. *Vesling.*] suavis gustûs cum acore grati, officulum in se continens Olivæ instar. Bifera autem est; nam & novo vere & Autumno singulis annis fructum profert. Vernalis tamen plerunque ad frugem non pervenit ob imbrium copiam, sed a vermibus corrumpitur.

Oenoplia spinosa demptis spinis à non spinosa minimè differt: nam reliqua facies utrique similis.

In Ægypto folia per totum annum retinet. *Alpin.* at in Creta, observante Bello, per hyemem amittit.

Vires. Fructus ante maturitatem astringunt, unde eorum usus frequens est ad stomachi alvíque relaxationem firmandam, succo vel per os sumpto, vel cum Clysteribus injecto. Qui in putrida febri ægris ea indulgent, blandimentum sanè certum afferunt, emolumentum nullum, inquit Veslingius. Succus perfectè maturarum optimus est ad purgandam bilem è ventriculo. *Alpin.*

Esui summe jucundi sunt hi fructus, præcipueque maturi; tamen parùm nutriunt, faciléque ut Cerasa in stomacho corrumpuntur, si eorum esui immoderatè indulgeatur. Apud primarios tamen Ægyptios & Turcas in deliciis sunt & magno in pretio habentur.

Alpinus

Alpinus Connarum Athenæi esse existimat hanc arborem, cui consentit Clusius. Verùm notæ non conveniunt. Veslingio judice, quæ inter Ægyptias arbores de Coccymelea scripsit Theophrastus, & præcipuè quòd fructum ferat magnitudine & naturâ Mespilis proximum non coactè huc deduci possunt. Plinius autem hanc Prunum Ægyptiam vocat. An sit Lotus Polybii apud Athenæum inquirant quibus animus & otium est.

5. *Perin-Toddali seu Jujube Indica* C. Bauhini H. M. P. 4. T. 41. p. 85.

H. M.

Arbor est procera, caudice crasso, candido, fibroso, furvo intúsq; rubicundo cortice cincto, necnon ramulis, primùm viridibus & lanuginosis, dein rubicundis longè latéq; in orbem diffusis, donato, qui ad foliorum exortum acutis & rigidis spinis insuper muniti sunt. *Radix* fibrata, albicans, cortice tecta purpureo, intus furvo, inodora, insipida. *Folia* petiolis rotundis alternatim circa ramulos juxta spinas proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, supernè atro-viridia, & splendentia, infernè subviridia & lanuginosa: odor & sapor sylvestris. *Flosculi* plures simul juncti, ad foliorum exortum circa ramulos proveniunt, quinq; teretibus candidis, è viridi striatis atque in orbem expansis foliolis constantes. Foliola hæc intercedunt totidem albicantia, flavescentibus *apicibus* ornata *staminula*, medium occupante viridi ac bifido *stylo*; odor gravis & fœtidus. *Fructus* tum formâ, tum magnitudine Olivis haud absimiles, at exiguâ acutáque spina in vertice dotati, primùm virides, dein maturiores facti rubicundi, simile quoque ut Oliva ossiculum continentes, *nucleo* intus albicante; sapor acidiusculus & gratus.

Crescit locis arenosis circa *Paloerti*. Quotannis bis fructum producit, Martio viz. & Septembri mensibus, atque à 10. sationis anno ad 100. non rarò frugifera manet. *Locus.*

Fructus maturi ab Indigenis comeduntur, minùs maturi verò sale & aceto in *Atsjaar* condiuntur. Arboris folia usurpantur ad gemmas qualcunq; fricandas & poliendas. *Vires & Usus.*

E foliis in lacte dulci coctis potio paratur, quæ Gonorrhœæ virulentæ medetur: ipsa verò folia cocta umbilico cataplasmatis in modum imposita dysuriam & stranguriam tollunt.

Corticis expressus succus aphtharum perhibetur remedium.

Succus è radice expressus, atque cum Ricini semine & lactis sero exhibitus potenter ventrem subducit, vitiosósq; humores expurgat. E radicis pulvere cum Oryza sativa & butyro Cataplasma fit, quod fronti admotum delirium compescit & somnum provocat. E radice in Sesami oleo cocta Balsamum conficitur, quod membris dolentibus illitum, arthriticum dolorem mitigat.

Hanc arborem pro Jujuba Indica *C. B.* habet D. Commelinus, qui in Hortum Malabaricum commentatus est. Et revera descriptio bene convenit. Miror tamen in historia hujus arboris nullam Laccæ ab Autoribus mentionem factam. Jujubæ ergo istius historiam è C. B. Pinace & Acostæ subjiciemus, ut Lectori integrum sit de eis judicium ferre.

Jujuba Indica C. B. *item Malus Maluccensis nonnihil spinosa* ejusdem p. 433. *Ber Indica fructu Jujubino* J. B. *Malus Indica Lusitanis, Ber & Bor Acostæ* Park.

Acost.

Magna est arbor, multis foliis & floribus prædita, & copioso fructu. *Folia* minùs rotunda sunt Mali foliis, tametsi ea æmulentur, supernè saturatè virent, infernè candicant & pubescunt ut Salviæ folia, gustu adstringente. *Flores* exigui, candidi, quinque foliolis constantes, inodori: *Fructus* Jujubis similes, alii aliis majores & suaviores, nunquam verò tam probè maturescentes, ut conservari queant & in alias regiones transferri uti Jujubæ, & perpetuò nonnihil adstrictionis retinentes: unde colligitur minimè pectori utiles esse, quemadmodum Zizyphæ.

Conspicitur hæc arbor æstate alatis formicis perpetuò onusta, quæ in ramis ejus Laccam elaborant: Hoc quamvis à Garcia etiam confirmatur, à multis tamen in dubium, nec immeritò, vocatur; & Lacca potiùs lachrymarum & reliquorum gummi modo sponte exsudare & concrescere putatur.

Reperitur hæc arbor in Malacca, Malabar, Balaguate, Sumatra, aliísque Indiæ provinciis. *Locus.*

Jujuba Indica *C. B.* huic proculdubio eadem est, nam & descriptio & nomen Indicum *Bora* conveniunt.

Folia (inquit) hujus subrotunda ut vulgaris Jujubæ venosa, sesquiunciam lata, duas longa, per marginem crenis exasperata, parte aversa molli, rufescente lanugine tecta Boræ nomine cum ejusdem ramulo, cui Lacca adnata erat. Ex India D. Terentius misit.

De Lacca.

Lacca gummi, ut in Officinis habetur, concretione bacillis pertinaciter circumnata adhærescit, superficie rugosa, inæquali & veluti granulata, pellucida, colore rufo, flavo, aut ex rubro nigricante, intus cavernosa, nescio quid nigri friabilis substantiæ in antris continens, sapore nullo evidente: sputum colore rubro tingit, qui longè apparet floridior si cum aqua misceatur. Prunis imposita bullat primò, levem odorem resinosum spirans, tandémq; flammescit. Vi detracta bacillis corticem ferè secum rapit, & canaliculata qua adhæsit apparet. Bacilli duarum triúmve unciarum aut longiores cortice teguntur satis crasso, melino fere: materies ut Coryli, sed medulla copiosiore farcta.

De hujus generatione & fiendi modo non constat. Nam quod Garcias refert à magnis formicis alatis eam elaborari, ut apes mel conficiunt, materiam ex ipsa arbore exsugentibus, nobis non videtur verisimile, sed potiùs (ut J. B.) ex ipsamèt arbore, vel ejus ramis & surculis, statis temporibus exstillare liquorem illum, & demum Solis vi in eam quam videmus formam concrescere.

Lac legitimum hujus gummi nomen est. Sic autem dicitur quòd hoc medicamentum ubi ejus usus est, in Lac sive Loc, id est, Mellis crassitiem dissolvatur: in *Pegu* vero & *Martaban*, ubi præstantissima est, *Trec* nominatur. Duplex

Duplex habetur: ea quæ cum bacillis, vix enim fine eis adfertur, quam Laccam *Sumetri* vocant, quia ex Sumatra insula, nonnullis Taprobana Antiquorum credita, habetur: ut eam quæ in glebis fine surculis affertur Laccam *Comberti* nominant; & altera factitia, quâ infectores utuntur, quæ & suas differentias habet. Quædam ex fæce Brasilii & Cocci conficitur, sive ex gummi & liquore Brasilii. Laccam veram resinâ & cerâ interdum adulterari annotavit Acosta.

Lacca Veteribus incognita fuisse videtur. Nec enim eorum sententiam probare possumus qui Cancamum Dioscoridis esse existimant. Cùm Lacca non sit odorata, nec suffitionibus apta, ut Cancamum.

Vires & Usus. Lacca attenuat & aperit, sanguinem purificat, sudorem ciet, diuretica est. Usus præcip. in obstruct. Lienis, vesicæ, fellis, epatis, & hinc in hydrope, ictero, asthmate, apostemate pulmonum: in expellendis variolis, morbillis, atque pestilenti contagio, in ciendis mensibus, &c. *Schrod.*

Ad oppilationes tam hepatis quàm splenis, ut & in hydrope & ictero à plerisq; medicis unanimi consensu præscribuntur trochisci Dialaccæ dicti. *J. B.*

Ex Lacca etiam bacilli parantur ad obsignandas epistolas, Ceram Hispanicam vocant.

Alutas & coria vervecina Lacca contusa & urina veteri macerata rubro colore infici ex altera parte tradit Clusius ex quorundam sententia.

Cum Lacca in Ceram Hispanicam redacta, & Conchyliorum splendicantium in minutissimis fragmentis ligna, tabulas, arculas, &c. incrustant ad elegantiam.

Pictores, aliique Mechanici utuntur Laccâ ut Vernice, eamque variè colorant, & dissolvunt in sp. Vini, vel ol. Terebinth.

CAP. IX.

De Corno.

Cornus Latinis dicta videtur quòd duritie & rigiditate Cornea, vel potiùs à Græco Κρανία per metathesin literarum. Κράνια autem dicta est quod Calvariæ instar dura sit.

Notæ ejus sunt flores luteoli; Fructus oblongus teres seu cylindriacus, officulo intus tereti durissimo angusta cavitate, spinis carere.

1. *Cornus mas* Ger. Park. *hortensis mas* C. B. *sativa seu domestica* J. B. **The Cornelian Cherry.**

J. B.

Arbor procera satis est Cornus, & multis ramis brachiata, cortice subrubro vel cinereo, materie alba, firma, solida & dura (corticem scabrum & adstringentem valdè dicit Matth.) *Flores* primùm omnium profert in ramorum surculis extremis insidentes, numerosos, brevissimo pediculo appensos, è quatuor foliolis, extra vel intra purpurantibus, aliàs subluteis, intus convexis, luteolis: intra quæ alia concoloria foliola incerto numero, teneriora & minora, ex quorum concursu apices attolluntur octoni, noveni, deni, hirsuti, qui in quaterna crocea foliola explicantur, *staminula* exigua lutea continentia. Subsequuntur *fructus* oblongi, ad Olivam accedentes, graciliores, primùm virides, postea rubri, sanguinei, majores, manus purpurâ rutilâ inficientes contriti, formâ suâ ad Jujubas accedentes, gustu primùm acerbo, at ubi maturatione remollita fuerint acido-dulci & suavi cum quadam tamen adstrictione, ossa continentes oblonga, teretia, qualia ferè in olivis, durissima, in quorum angustis cavitatibus nuclei latitant exigui, subdulces, graciles, quiq; vix integri eximi queant. Folia qualia Virgæ sanguineæ seu Corno fœminæ, glabra, venosa, per oras æqualia.

Cornum marem in hortensem & sylvestrem distinguunt. Hortensis fructûs colore variat; nam communiter ruber est & officulo longiore; aliquando ceræ colore, rariùs albet: saturatius etiam rubet officulúmq; habet crassius & brevius, & hoc est, inquit C. Bauhinus, Cornus maris aliud genus *Clus. Hist.* cui tamen ramulos quàm vulgaris maris longè fragiliores tribuit Clusius, folia vulgaris foliis latiora. J. Bauhinus quoq; Corna observavit Basileæ apud Fel. Platerum magnitudine & colore discrepantia, alia aliis altero tanto & ferè triplo majora, fucculentiora, saturatè colorata, & purpurâ suâ manus inficientia, gustu minoribus non minùs sapida. Sunt & colore rubro manus non inficientia.

Locus. Cornus sylvestris multis in locis invenitur, in Misnia, Austria, Pannonia. Nos in agro Pedemontano & Mediolanensi in sepibus eam observavimus, ubi solùm frutescit; sed culturâ in arborem pulchram evadit. Quod Hermolaus è Theophrasto hausisse videtur, nimirum Fructus sylvestris Corni maturiores suavioresque esse quàm urbanæ, & plerunq; etiam majores, ut Cornus omnem cultum respuat, & negligi desideret, nobis non videtur verisimile: ideóque antequam de reipsa & experimento constiterit, de ratione ejus reddenda non erimus soliciti.

Tempus. Floret primo vere antequam folia erumpunt, Martio, & in calidioribus Februario mense; pro Veris constitutione & temperamento, seriùs citiúsve in eodem loco: Augusto, Septembri, interdum etiam Octobri demùm fructum maturat.

Vires. Corna refrigerant, exsiccant, adstringunt, constipant quomodocunq; sumpta. Hinc conveniunt præcipuè in diarrhœa ac dysenteria: ardorem febrilem ac sitim grata sua aciditate leniunt ac restinguunt.

Condiuntur muriâ ut Olivæ; fit etiam ex iis sapa quemadmodum ex Cerasis: itémq; è pulpa Electuarium ad febres, ad fluxiones biliosas, ad sitim, ad excitandam appetentiam utilia. In diarrhœa & dysenteria exhibentur fructus exsiccati & pulverisati ad ʒj.

Corna

Corna sicca contrita, & cum oleo Myrtino aut omphacio mixta in Emplastri formam, præsenti auxilio sunt ad vomitiones ventriculo imposita: contra fluxum autem alvi abdomini inducta, contra menses immodicos pectini ac coccygi applicata.

Cornum arborem caveri oportet circa alvearia, nam flore ejus degustato alvo concita moriuntur apes. *Plin.*

In Hetruria abstinent demorsi à cane rabido per integrum annum à quorundam lignorum, præsertim Corni maris & fœminæ contactu: Siquidem (ut testantur ii qui rem experimento compertam habent) si harum virgæ tantisper manibus teneantur donec concalescant, illico demorsi rabie exagitantur. *Matth.* quem vide.

Folia quoq, & germina gustu acerba sunt, valentérq, desiccant: itaq, maxima vulnera glutinare possunt.

Hujus lignum omnibus lignis durius perhibetur, ad radios & dentes rotarum utilissimum.

2. *Tsjerou-Ponna* H. M. P. 4. T. 39. p. 81. *Cornus Malabarica foliis Nymphææ.*

Quanquam minor Ponnæ species habetur, tamen æquè procera est, frondibus umbrosis in latum diffusis: lignum prædurum, rubicundum, crasso ac nigricante cortice cinctum, ut *Ponna*. *Radix* rufa, croceo intúsque rubicundo cortice tecta, odoris gravis, saporis adstringentis: ea verò dissecta lachrymam fundit flavescentem ac resinosam. *Folia* Ponnæ similia, at minora. Similiter *flores* Ponnæ floribus similes, præterquam quod non ex octo, sed è quatuor plerunq, constent foliolis. *Fructus* oblongo-rotundi, glabri, virides primùm,, dein rubicundi, acido-dulces, Cornis nostratibus cùm figurâ tum magnitudine & substantia haud absimiles.

Crescit locis arenosis; quotannis fructus fert, Augusto viz. & Septembri mensibus, diúque superstes manet. *Locus & Tempus.*

Fructus hi ab indigenis comeduntur: E nucleis quoque eorum siccatis oleum exprimitur ad lampadas. Usus in medicina nullus. *Usus.*

CAP. X.

De Ceraso.

CErasus Κέρασος Theophr. 3. hist. 13. fructus κεράσια Diosc. l. 1. c. 157. Cerasia & Cerasa; dicta autem à Cerasunte Pontico municipio, unde Lucullus Romanorum imperator, Mithridate debellato, primùm in Italiam arborem intulit, & fructum gentilitio nomine Cerasium appellavit, Athenæo lib. 2. & Plinio l. 15. c. 25. auctoribus. At verò ante id tempus, imò à mundi ipsius primordiis Cerasos in Italia spontaneas fuisse, quamvis fortasse neglectas & incultas minimè dubito.

Cerasorum multa sunt genera, seu potiùs varietates, quas C. Bauhinus in Pinace explicat, Cerasa, inquit, alia sunt sativa, alia sylvestria. Sativa fructûs forma, colore, sapore; [adde & magnitudine] variant. Sunt enim pomi *figura*, turbinatiore, longiore, rotundiore, cordis etiam *figura*; & alia pediculo longiore, alia breviore, singulis vel pluribus unà coeuntibus, ità ut ex uno petiolo vel singula, vel terna, quaterna, quina dependeant, vel in racemi modum coacerventur. *Colore* albo sed rarius, partim rubro, partim candicante, & quædam in maturitate parùm ex candido rubent, quædam magis, quædam planè cerea, quæ Pruno insita sunt; rubro, rufescente, nonnunquam in atrum vergente, nigro etiam, quædam nigerrimo, & succo sanguineo labia & manus inficiente. *Sapore* dulci, acido, austero, ex dulci & acido admixto, alia amaritudinis quid retinent, non tamen ingratæ, Amerinæ dictæ: sic alia nimia sua dulcedine fastidium pariunt, alia ob nimium acorem respuuntur, alia ob aquei succi redundantiam insipida sunt. Similiter alia carne sunt prædura, alia carne molliore & teneriore sive aquosa constant, & in quibusdam caro pertinacius nucleo adhæret, qui in aliis fragilior, & nucleo non insuavi est. Sylvestria etiam variant magnitudine, figurâ & sapore.

Nos ex sativis pro specie distinctis habemus, 1. Cerasum vulgarem fructu rotundo, acido, rubro. 2. Cerasum fructu cordato dulci. 3. Cerasum acidissimum sanguineo succo. 4. Cerasum majorem fructu nigro parvo, subdulci, nigro colore inficiente. Fortè etiam & aliæ nonnullæ specie differunt. Cerasum tamen flore pleno, pro naturæ lusu aut varietate quâdam accidentali habemus.

1. *Cerasa sativa rotunda, rubra & acida, quæ nostris Cerasa sativa* C. B. *Cerasa acida rubella* J. B. *Cerasus Anglica* Park. *vulgaris* Ger. The common English Cherry-tree.

J. B.

Ex majoribus Cerasis sunt quæ acida, rubro colore dilutiore [nonnulla ex his per maturitatem saturatiùs rubent] carne haud admodum dura vel compacta. His sapor valdè gratus, præsertim probè maturis, non nimium acidus, sed quodammodo vinosus; quamvis alia aliis in hoc genere acidiora, quod cultui dicandum judicamus. Fructus brevi prodit pediculo, & quàm reliquorum ferè crassiore [in nostratibus pediculi satis longi sunt] Arbores ipsæ haud proceræ, nec rectæ, multis ramis brachiatæ, humiliores multò quàm dulcium, quarum & minimæ, atque adeò paucorum annorum fructum ferre consueverunt: ramuli etiam non tenues sunt & flexiles ut in acidis nigricantibus. Ipsa quoq, folia rotundiora sunt. Gummi ex se fundit lucidum, aurei pæne coloris. Huic radix reptando latè se diffundit, areásque & vicina loca suis stipat stolonibus, qui transplantati & culti in arbores excrescunt. Lignum quoq, & rami multò fragiliores, minúsque flexuosi quàm cæterorum: proinde periculosum has arbores conscendere.

Cerasus

Cerasa sativa majora. *Cerasus Flandrica* nostratibus dicta à Ceraso Anglica, fructu majore & dulciore differt. Fortè hæc sunt Cerasa sativa majora *C. B.* i. e. Cerasa Hispanica *Lob. Ger.* Genevæ tamen & alibi in Gallia vidimus Cerasa Flandricis multo majora, & nostratium vulgarium fere dupla.

2. *Cerasa acida nigricantia solidiora, tardiùs maturescentia* J. B. *An Cerasa acidissima sanguineo succo* C. B. *D. Herman. in Hort. Leyd. hæc duo separat.*

J. B.

Inter lautiora quidam hoc Cerasi genus habent, cùm ob vinosum saporem, tum ob carnis soliditatem, ut equidem censemus. Non est his ea arborum altitudo quæ sylvestribus Cerasis. Ab arboribus acidorum multùm quoque differunt. Non enim solent in magnos ramos dividi & extendi, sed ramulis tenuioribus quàm cæteræ omnes donatæ sunt, pendentibus ferè & ad Betulam quodammodo accedentibus. Fructus ex longiusculo pediculo magni, nigri aut ex nigro spadicei, suo succo inficientes, carne firmiore, acida valdè, multùm adstringente.

An Cerasa acidissima sanguineo succo *C. B?* quæ in altiore arbore proveniunt, & longissimum pediculum habent.

Vires. Commodè exsiccantur pro siticulosis febrientibus, pulpam etiam excoquunt Basileenses. Parant ex iis contusis cum ipsis adeò nucleis, & mixtis cum vino bono, id vini genus quod tempore Caniculæ in deliciis habent nomine *Wiechselwein*. Modum conficiendi vide apud *J. B.*

Hoc genus Cerasi pediculis longissimis, fructu acidissimo, succo sanguineo ab aliis omnibus facilè distinguitur. Morella nostratibus dicitur, quamvis Parkinsonus pro Morello aliud proponat.

A. 3. *Cerasus major ac sylvestris, fructu subdulci, nigro colore inficiente* C. B. *Cerasus sylvestris fructu nigro & rubro* J. B. **Black Cherry-tree. Mazzards.**

Lemma C. Bauhini huic Ceraso apud nos sponte nascenti apprimè convenit. Est enim arbor grandis & procera, fructu parvo, carne pauca, succo nigro colore inficiente, pediculis longis & quantum adhuc observavimus aliorum Cerasorum tenuioribus.

J. Bauhinus Cerasum sylvestrem fructu rubro & nigro quam vocat sic describit,

Vulgaris notitiæ arbor est, procera, recta; cortice exteriore spadiceo aut cinereo, maculoso, lævi: interiore virenti, sub quo materies firma, subrussa. *Folia* Loti oblonga, Pruni foliis longiora, densè crenata, splendida, subamara. *Flores* ex eadem quasi vagina plures simul juncti, pediculis tenuibus sesquiuncialibus aut sextantalibus, nonnihil rubentibus, ex foliis quinque, candidis & ut in Pyro cavis, in quorum medio capillamenta multa, alba, *apicibus* croceis donata, quibus longior *stylus* in imo calyce surrigitur, oris in quinque lacinias reflexas, nonnihil purpurascentes divisis. Ex hoc stylo observavimus hortulanum ingeniosè prædicere solitum futurum Cerasorum proventum: sub eo enim latet fructûs rudimentum, quod frigore affectum facilè nigrescit, remanentibus nihilominus aliquandiu integris, nullâque injuriâ tactis florum petalis. Fructus succedit rotundus, unciali amplitudine inferior, dulcis, magnitudine & colore diversus, in quo officulum orbiculatum læve, durum, dentibus tamen fragile, nucleum continens album exacutum, amaricantem, flavescente tunica contectum. Gummi stillat flavum, russum & densum.

Hæc (pergit J. Bauhinus) quadruplici varietate potissimùm differentes fructus gignit: Rubrum & nigrum, & utrumque vel majorem & carnosiorem, vel minorem & macriorem. Major tam ruber, quàm niger dulcior est cæteris, cultu talis, ut equidem censemus, effectus. Minor nullius unquam cultûs gnarus, tam ruber quàm niger plerunq, amaricat, sed eatenus ut prævalente dulcedine haud sit ingratus. *Videtur describere Cerasum nostram sylvestrem fructu nigro, quæ apud nos nunquam (quod sciam) fructum rubrum profert.*

Usus. Ex hoc potissimùm genere meliora nostri torrent, & Electuar. conficiunt pro puerorum cibo & condimento.

4. *Cerasus major fructu cordato magno. Cerasa duracena oblonga* J. B. *An Cerasa crassa carne dura* C. B? **The Heart Cherry.**

J. B.

Speciosus hic Cerasorum fructus magnus est, oblongus, ad cordis figuram aliquatenus accedens, carne dura solidâque, dulci, coloris ex albo rubelli, nucleo magno. Folia majora sunt quàm Cerasi vulgaris acidi, ad Castaneæ folia quodammodo accedentia, deorsum ferè dependentia.

Locus. In hortis satis frequentia sunt. Variant colore rubro, albo, nigricante. Horum Aviculæ appetentissimæ sunt.

5. *Cerasus flore pleno* J. B. *Cer. hortensis pleno flore* C. B. *item Cer. hortensis flore roseo* ejusdem. *Cerasus flore multiplici* Park. parad. *Cerasus multiflora fructus edens* Ger. *item Cer. multiflora pauciores fructus edens* ejusdem. **The double flower'd Cherry.**

Non alia in re differt à Ceraso vulgari Anglica aut Flandrica quam florum petalorum multiplicata serie. Duûm autem generum est, Alterius flores minùs multiplices sunt, hoc est, paucioribus petalorum ordinibus, duobus nimirum tribúsve constant; alterius plenissimi sunt, & è pluribus seriebus petalorum compositi. Prior Cerasus flore roseo, posterior Cerasus pleno flore C. Bauhino dicitur. Hæ arbores fructus interdum sed pauciores & sparsos proferunt, illa autem quæ pleno flore est rariùs. Gerardus in arbore hujus generis per multos annos à se in horto diligenter culta & parieti etiam affixa, ut Solaribus radiis foveretur, nullos unquam fructus observare potuisse scribit.

6. *Cerasus*

6. *Cerasus pumila* C. B. J. B. Park. parad. *Chamæcerasus* Ger. **The Dwarf Cherry.** *Clus.*

Variæ altitudinis invenitur Chamæcerasi frutex: nam interdum in cubitalem, bicubitalem aut ampliorem magnitudinem attollitur, umbrosis videlicet locis & tenui solo; siccioribus autem locis & juxta semitas plerumq; supra pedalem altitudinem non assurgit. Tenues & lentos habet ramulos seu virgas, nigricante ex cinereo cortice obductas, quæ ex intervallis quædam tubercula & velut gemmas proferunt, unde tanquam ex Cachrye aliquot exigua foliola, Myrti Tarentinæ foliis æqualia prodeunt, simúlque flores bini, terni, quaterni aut quini sese explicant, candidi, pentapetali, multis in medio staminulis prædití, Cerasi vulgaris floribus persimiles, minores tamen: infra hos flores atq; etiam in extremis virgis ex aliis tuberculis exeunt sine floribus folia superioribus majora, Cerasi vulgaris acerbo fructu foliorum formam imitantia & in ambitu similiter crenata, longè tamen minora, & atra viriditate splendentia, subamari gustus; His succedit exiguus *fructus*, rotundus, carnosus, maturitate ruber, exsiccantis minúsque grati saporis quàm sunt acida Cerasa, osseo intus nucleo. *Radix* crassà, longa, dura, paucis fibris prædita, profundum petens, & quæ difficulter erui possit.

Passim in Pannonia, Austria inferiore & Moravia editioribus siccisque locis nascitur; ad vinetorum etiam in collibus sitorum marginibus & ad publicas vias. *Locus.*

Not. Non peculiare est Chamæceraso gemmas alias floriferas minoribus foliis vestitas, alias φυλλοφόρους tantùm producere, sed Ceraso, Piro, Pomo, aliisque nonnullis arboribus commune.

A. 7. *Cerasus sylvestris Septentrionalis Anglica fructu rubro, parvo, serotino.* **The wild Northern English Cherry, with small late-ripe fruit.**

Materies Cerasi nigræ similis. Caudex in insignem magnitudinem excrescit, adeò ut Orgyiam nonnunquam seu duas ulnas ambitu excedat. *Folia* quàm Cerasi nigræ longiora latioráque & acutioribus denticulis incisa. *Fructus* parvus, rotundus, ruber, quique ante initium Septembris plenam maturitatem non assequitur, quamvis arbor cum primis sui generis floreat, tunc quoq; acerbus ut vix edendo sit. Officula sata promptè germinant, quæque indè emergunt virgæ seu arbusculæ Cerasis hortensibus inferendis aptissimæ censentur; surculis in arbores proceras celeri auctu adolescentibus, fructus etiam præcoces & gustui gratos edentibus.

Ad ripas fluvii Tesæ, prope *Bernards-castle* oppidum copiosè oritur, observante D. Johnsono, qui & descriptionem ejus transmisit.

8. *Cerasus uno pediculo plura ferens* J. B. *Cer. uno pediculo plura* Ger. *Cer. racemosa hortensis* C. B. *Cer. corymbifera* Park. parad. **The Flanders Cluster Cherry.**

Hoc genus modò duos, modo tres, sæpe etiam quatuor aut quinq; uno pediculo profert fructus, nec aliter à Ceraso vulgari differt.

Nos pro luxuriantis naturæ effectu aut partu monstroso habemus, nec speciem distinctam constituere putamus, cùm in eadem arbore plures dentur fructus solitarii, seu in singulis pediculis singuli, cúmque speciem suam non semine sed stolone aut insitione producat.

Cerasus racemosa J. B. Ger. & aliorum.

Non diversa videtur à præcedente, etiam C. Bauhini judicio, quædam (inquit) racematim uvæ modo dependent; cùm de præcedenti dixisset, Aliquibus terna, quaterna, quináve poma esse in uno pediculo.

Cerasus amat cœli statum frigidum, solum verò positionis humectæ. In tepidis regionibus parva provenit. Calidum non potest sustinere. Montana vel in collibus constituta regione lætatur. *Pallad.* Per totam Europam frequentissima est. Nusquam meliora habentur Cerasa quàm Lugduni, inquit Amatus, cui astipulatur J. Bauhinus, seu hoc loci naturæ, seu potiùs culturæ diligenti debeatur.

Florent omnes in Germania, atque etiam Anglia Aprili mense; in calidioribus haud dubiè citiùs. Fructum maturant Junio & Julio pro specierum diversitate. Est apud nos præcox quoddam genus quod Maio mense maturescit, *Cerasa* idcirco *Maialia* dicta.

De satione, insitione reliquâque cultura Cerasorum consulantur Rei rusticæ & Horticulturæ scriptores.

Cerasa recentia alvum laxant, sicca restringunt. Item dulcia alvum subducunt, sed minùs grata sunt stomacho. Acida & austera pituitosis excrementosisque ventriculis sunt apta, sed astringunt. *Vires.*

Aqua acidorum stillatitia, & cerasa ipsa in intinctibus febrilem ardorem compescunt, sitim extinguunt & cibi appetentiam conciliant. Cum Saccharo condita ventriculo grata sunt, & inter præstantissima dulciaria à matronis nostris habentur: verùm ob humorem aqueum abundantem diu asservari nequeunt.

Decoctum Cerasorum acidorum & arefactorum in affectu hypochondriaco summopere valere, imò hoc unico remedio complures convaluisse liquidò asseverare non veretur Fernelius *Consil.* 43. ad *D. de Matigny.*

Cerasa dulcia in morbis capitis, Epilepsia, Apoplexia, Paralysi, peculiariter proficua censentur. Riffius apud *J. B.*

Cuidam Nobili Apoplectico, qui per tres dies loqui non poterat dedi Sp. Cerasorum, & loquelam mox recuperavit. *Tho. Kesler* in sua Chymia, cap. de fructibus.

In balbutie & aliis loquelæ vitiis lavetur os sæpissimè cùm Sp. Cerasorum nigrorum; sunt enim insigniter cephalici, summopere roborant musculos linguæ & Sp. ejus usui destinatos. *P. Jo. Faber.* l. 3. c. 14.

Dulcium

Dulcium nigrorum recentium aquam ſtillatitiam à nonnullis ad Epilepſiam mirificè commendari ait *J. B.* in ipſo paroxyſmo in os infuſam doſ. ℥ iv. aut amplius. Hæc valdè celebratur, & apud matronas noſtras in frequenti uſu eſt ad motus convulſivos, præcipuè infantium. Lego apud J. Bauhinum, Præſtans hæc habetur à quibuſdam adversùs puerorum convulſiones, Aquæ Ceraſ. nigr. & florum Tiliæ æquas partes miſce. Doſ. ℥ j. aut ℥ ij. pro ætate.

Ex Ceraſis vina ſeu potiones variis modis parantur, vel per deſtillationem, vino Ceraſis Alembico immiſſis affuſo; vel infuſione ſola, vel ex ſucco expreſſo cum Saccharo mixto & fermentato. In Italia ex Ceraſis recentibus potionem parant *Maraſco* dictam, quam bibunt antequam fermentetur. Æſtivo tempore in tabernis venalis extat, & ad refrigerandum utilis cenſetur.

Oleum è nucleis Ceraſorum per expreſſionem elicitum maculas & lentigines cutis auferre dicitur illitu; utile quoq; habetur Arthritidi, necnon calculo renum & veſicæ.

Gummi Ceraſorum cum vino dilutum diuturnæ tuſſi medetur; colorem quoq; commendat, viſum acuit & appetentiam invitat. Celebratur etiam vi lithontriptica ex vino potum. *Dioſc. Galen.*

Nonnulli ut minus noceant Ceraſa ſi ad ſatietatem edantur, oſſicula unà deglutire jubent. Verùm nobis tentantibus id malè ceſſit. Nam pluribus Ceraſorum unà cum pulpa oſſiculis deglutitis per aliquot pòſt dies gravitatem & dolorem ſenſimus in fundo ventriculi, ex oſſiculis ibidem reſtantibus ortum, qui ægre nec niſi plurium dierum ſpatio expulſis nucleis ſenſim tandem evanuit. Fortè ii quibus ventriculi tonus robuſtior eſt & validior totidem vel etiam plura ſine noxa devorare poſſent.

Videmus Paſſeres qui plurimùm Ceraſis delectentur eo tempore quo Ceraſa matura ſunt longè majora habere hepata quàm alias. Unde colligitur Ceraſa hepar augere & corroborare. Experimentum eſt Arnoldi Villanovani, de cujus veritate dubito: nec tamen ſi verum eſſet inde ſequitur quod ille deducit. Nam fortè magnitudo hepatis morboſam potiùs quàm ſanam ejus conſtitutionem arguit.

Ceraſorum quæ hodie in honore & pretio ſunt Catalogus.

1. Ceraſum præcox Maiale dictum. **The May Cherry,** quia Maio menſe matureſcit. 2. Cer. Ducale. **The Duke Cherry,** 3. Cer. Archiducale. **The Arch-Duke Cherry.** 4. Flandricum, ſuperiùs dictum. **The Flanders Cherry.** 5. Cordatum rubrum. **The red Heart-Cherry.** 6. Cordatum ſanguifluum. **The bleeding Heart.** 7. Neapolitanum. **The Naples.** 8. Cer. incarnatum. **The Carnation.** 9. **The Amber Cherry.** 10. Purpureum. **The Purple Cherry.** 11. Aurelianenſe nigrum. **The black Orleans.** 12. Nigrum vulgare. **The common black Cherry.** 13. Lucæ Wardi Ceraſum. **Luke Wards Cherry.** 14. Ceraſus racemoſa. **The cluster Cherry.** 15. Ceraſus nana. **The Dwarf Cherry.** Vino conficiendo præſtantiſſima habentur Ceraſum Mediolanenſe magnum & Ceraſum Morellum. **The Morello Cherry;** à ſucco Mori æmulo.

Paco-caatinga Braſileenſibus Marcgr.

Ad Ceraſa referri poteſt. De hac tantùm habet: Fructus ferre in uvam congeſtos novem, aut decem digitos longam, Magnitudine Ceraſi ſylv. nigri coloris, & nucleo Ceraſino, adſtringentis ſaporis: à columbis avidè devorari, ab hominibus non, uſurpari ad tingendum colore cœruleo; baccas ſiccari poſſe & diu ſervari.

Ibipitanga ſeu Ceraſus Braſiliana Piſonis & Marcgr.

Ad hunc potiùs locum (ut ſuſpicor) pertinet; nec enim calyx floris reſiduus eſſe videtur umbilicus de quo loquitur.

Mourouve J. De Laet. Ind. occid. lib. 16. c. 11.

De hoc duntaxat ſcitur, non multùm abludere à Pruno; flores ferre luteos, fructus inſtar Ceraſorum, longis pediculis, oſſiculo exiguo, carne crocea & ſuavi.

Copalxocotl Tepeacenſium J. de Laet. *Ind. Occid.* l. 5. c. 17.

Arbor eſt inquit Ceraſo valde ſimilis fructus fundens exiguis Pomis ſimiles, qui ſalivam quandam valdè glutinoſam fundunt, & ideò ab Hiſpanis *Ceraſa gummoſa* appellantur.

CAP. XI.

De Olea.

OLea Græcis Ἐλαία, Latinum nomen à Græco factum eſt, *αι* diphthongo in *e* abeunte, ſic ab ἔλαιον oleum. Ἐλαία autem à λεῖος i. e. læve vel lubricum deducitur, aut à λειῶ lævigo, lubrico, quòd producat id quòd lævigat lubricátque, videlicet oleum.

Olea prunifera arbor eſt foliis perpetuis, fructu racemoſo, pulpa liquore pingui ſcatente, oſſiculo duro ſcabro.

1. *Olea*

1. *Olea sativa* J. B. C. B. Ger. Park. The Olive-tree.

J. B.

Mediocris magnitudinis arbor est, quandoque procera & prægrandis (ut rectè Stapelius) ramis in latum amplúmq; diffusis [J. Bauhinus haud valdè patulam esse ait] trunco magna ex parte nodoso, materie æqualiter spissa, satis solidâ, alicubi & crispâ & intortâ, gustu amaricante, colore inter flavum & spadiceum ferè medio, nonnunquam etiam maculis utriusq; coloris invicem convolutis conspersa, prælertim cùm ad justam ætatis consistentiam pervenerit, teste Cordo. Cortex tam trunco quàm ramis obducitur coloris cinerei, lævis, glaber. [Cordo in his flavus] *Folia* oblonga & angusta, Salignis ferè similia, acuminata, incisuris ac manifestis venis, (excepto unico nervo insigni à pediculo ad acumen oppositum excurrente) carentia, crassa, pinguia, rigida, supernè coloris atro-virentis, certè saturatiùs virentis [rectiùs Cordus, in viridi flavescentis] inferiùs canescentia, nullis tamen pilis obsita, tam brevibus pediculis hærentia, ut surculis quasi inserta videantur [ex adverso utplurimum bina *Stapel.*) ex quorum alis proferuntur pediculi, quibus *flores* racematim cohærentes sustinentur, albicantes, Sambucinis similes, è quatuor foliolis fructûs rudimentum complectentibus contexti, ex herbido candicantes, qui non omnes ad frugem perveniunt in Europa: in iis verò locis quibus propria est hæc arbor perveniunt ideóque congestæ ejus baccæ confertas uvas æmulantur. Flosculis succedunt *fructus* figuræ ovalis, aut glandium ferè, magnitudine varia. Nam in Hispania nascentes, quos *Olivas Hispanicas* vocant, mediocre Prunum æquant; Italicæ pleræque & Narbonenses vix mediocrem glandem superant, quamvis eâ sint habitiores rotundioréſque, primùm virides, postea flavicantes, per maturitatem purpurascentes, tandem & nigricantes, quædam etiam ex purpureo punicantes, sed rariùs: Sunt & quæ in Hispania albæ fiunt (ut annotat Clusius) sapore valdè acri & amaro, & nescio quid acerbitatis & nauseosi admixtum habente, etiam in maturis & mollibus, carne primùm dura, maturitate molli ac pingui, officulum lignosum, oblongum, utrinq; acuminatum, & in hoc proportionatum nucleum unicum habente. Qui vero in iis continetur succus pinguis oleum fit dulce, aquosus, qui amarus, amurca. Foliorum quoq; sapor amarus est, non sine acrimonia tamen. *Radicibus* nititur (inquit Cordus) partim rectis, partim obliquis, in summo cæspite obhærentibus, materiâ trunci modo solidâ.

Lusitanicæ Oleæ (inquit Clusius) minores Olivas proferunt [itâ quoq; Lucenses quarum Olivæ apud nos laudatissimæ, aliæque Italicæ] sed multum olei, ejúsque præstantissimi præbentes. Sic etiam nonnullæ quæ in Gallia Narbonensi & Bætica nascuntur oleæ minorem fructum ferunt,ex quo plus olei exprimitur, alteri quod de majoribus Olivis elicitur longè præferendum. *Differentiæ.*

Decerpuntur mense Novembri, Decembri, Januario & Februario in Granatensi regno: namque antea non maturescunt. Sternuntur deinde in pavimentis donec rugosæ fiant: deinde molæ supponuntur, & torculari exprimuntur, affusâ fervente aqua; itâ enim oleum reddunt. Nonnulli olivas perticis decutiunt, quod alii improbant, qui potiùs admotis scalis manu legunt, nè sequentis anni spem decussis germinibus præripiant. Vehementer enim laborant Oleæ percussæ & detrimentum capiunt. Olivantibus lex antiquissima fuit, Oleam nè stringito neve verberato. *Plin.* *Tempus.*

Immaturas plerunq; condiunt per Hispaniam & Galliam Narbonensem: interdum etiam maturas & nigras: condimenti loco apud nos cum carnibus assatis præsertim vervecinis, esitantur, in acetariis etiam usurpantur. Itali mensis secundis inferunt, & cum pane edunt. Excitant appetitum, movent alvum, humentem ventriculum exsiccant & confortant.

Olea Minervæ dicata sacráque erat, vel quòd Minervæ munus esset, vel ut Martianus Capella, quòd artes & disciplinæ, quarum illa Dea est, Oleo ac lucernarum lucubrationibus perdiscantur.

Olea quoq; veniæ pacisque index erat, proinde veniam pacémq; supplicantes Oleæ ramulos manibus gestare soliti erant.

Olearum differentiæ desumptæ sunt vel à forma, vel à colore, vel à succo, vel à magnitudine, vel à loci varietate, vel ab inventoribus, quas omnes persequi infiniti laboris esset. Veteres varia tradidere genera, quorum nomina speciebus hodie cognitis accommodare perdifficile esset: quocirca nos iis non immorabimur. Colymbades * Plinius distinctum genus fecisse videtur: aliqui olivas conditas oleo suo puras innatantes esse volunt, & Halmades, i. e. muriâ conditas ab iis distinguunt. Alii Halmades & Colymbades confundunt. * *Lib. 15. c. 3.*

Olearum autem tot differentiæ non observantur quot Pomorum, Pirorum, Prunorum, vel quia arbor naturâ suâ minùs apta est ex semine nata variare; vel quia agricolarum non interfuit in iis serendis, colendis & quoquo modo immutandis adeò industrios & diligentes se præbere. His adde arborem ipsam, cùm frigidioris cœli minùs patiens sit, Gallicis, Germanicis, Anglicis Hortulanis, qui in variis fructuum speciebus producendis & procurandis maximè curiosi & occupati sunt, se colendam non permittere.

Celebriores olivarum differentiæ à C. Bauhino & Joanne fratre recensitæ sunt,

1. Olivæ maximæ Hispanicæ, prunis mediocribus æquales, & figurâ similes, quæ etsi succulentæ sunt & carne multa, amaritudinem tamen insignem habent, unde & olei minus reddunt, amurcæ plus, ideóque nonnullis minùs probantur, minoréque iis sapore præferuntur.

2. Olivæ minores, Genuenses, Lucenses, Provinciales, eædem Lusitanicæ, Narbonenses & Bæticæ Clusio. Hæ dulciores sunt & plus olei fundunt.

3. Oblongæ, atrovirentes, ad lacum Comensem natæ, quarum uterq; Bauhinus meminit, quibus conditis nihil sapidius & suavius, quamvis & macræ sunt, & propemodum respectu maximarum Hispanicarum exsuccæ videantur, addit C. Bauhinus carnem duram esse & ossi firmiter hærere.

4. Olivæ albæ, quarum & Plinius meminit.

In Hetruria habentur *Matth.* & *Cæs.*

1. Minores & rotundiores, plurimum olei habentes, quæ *Olivellæ* vocantur Cæs. quas prægrandes arbores Juglandium instar ferre scribit Matthiolus.

2. Majusculæ & oblongæ, oleum parcius sed dulcissimum reddentes, quæ nomine à radiis desumpto Raggiariæ dicuntur *Cæs.* Has Oleæ minores proferunt, iisq; in cibo utuntur.

3. Majores & pulposiores ad condituras tantùm quæsitæ, quas Regias Cæsalp. vocat. Non videntur differre ab Hispanicis maximis: nam Matthiolus eas multo plus amurcæ quàm olei fundere scribit.

4. Sunt quædam quarum caro ab ossè recedit cùm franguntur, virides quæ conditæ gratissimæ fiunt, quas Colymbades Cæsalpinus censuit.

Varietates Olivarum in Galliâ Narbonensi cultas recenset D. *Magnol.* in *Botan. Monspel.*

1. Oliva major oblonga, angulosa, amygdali formâ, vulgò *amellau*, ad condituram maximè expetitur, suavissima enim est, & rosæ habet odorem.

2. Oliva media oblonga angulosa, vulgò *oulivieire*, vulgarissima ista est.

3. Oliva media oblonga, fructu corni figurâ, vulgò *cornau*, in multis etiam olivetis visitur, fructum habet oblongum magnitudinis ferè & figuræ corni fructus.

4. Oliva minor oblonga; vulgo *picholine*, in variis etiam locis ista reperitur: in cibis multùm expetitur.

5. Oliva major subrotunda, vulgo *ampoulau*, inter olivarum species ista maxima est, & ad condituram præcipuè servatur.

6. Oliva media rotunda viridior, vulgo *verdalle*, ista similiter ad condituram colligitur; cujus species reperitur, quæ albidior est, & vulgo *blancau* dicitur.

7. Oliva media rotunda præcox; vulgo *mourau*, citò maturescit, & ab arbore cadit.

8. Oliva minor rotunda racemosa, vulgo *bouteillau*, in racemulos veluti congesta est, unde nomen habuit.

9. Oliva minor rotunda rubro-nigricans, vulgo *salierne*, non omnino nigra est, sed rubrum colorem habet commixtum.

10. Oliva minor rotunda, ex rubro & nigro variegata, vulgo *pigau*; aliæ plurimæ variis in locis nascuntur, sed istæ, tum ad oleum, tum ad condituram meliores censentur.

Locus. Olea neq; frigidum, neq; præfervidum cœli statum amat, ideóque trans Alpes & Cebennas montes non invenitur nisi in hortis culta & à frigore munita. Quin & frigidiores hyemes etiam in Provincia & Gallia Narbonensi eam adurunt. Cùm in Gallia peregrinaremur, Anno 1665. præcedens hyems asperrima aliquot Olearum millia in Provincia corruperat inæstimabili incolarum damno, pleræque tamen à radice repullulabant. Modicos clivos amat, quod ventos tepidos suscipiant, olearum autem natura flatus desiderat. Nos in valle amplissima Fuliginensi in Italia, inque Terniensis extrema parte, in ascensu collium convalles dictas terminantium amplissima omnium quæ in Italia vidimus Oliveta observavimus prægrandibus arboribus densa, ubi Februarii initio rusticos Olivis decutiendis & colligendis occupatissimos observavimus. Lucos quinetiam Olearum densissimos Gallo-provinciæ & Narbonæ Hispaniæque alunt.

Solum Oleis commodissimum nonnulli esse aiunt cui glarea subest, aut sabulum pingue: sed & densior terra, si uvida sit & læta, satis convenit. Humidior sanè floridiores & pinguiores olivas producit.

Hanc arborem multi existimant, ultra milliarium sexagesimum (quadragesimum Plin.) à mari aut non vivere, aut non esse feracem; quòd tamen experientiæ repugnat.

Quercum & Oleam tam pertinaci odio dissidere aiunt, ut altera in alterius scrobe depactæ moriantur. *Plin.* Nobis non videntur verisimilia quæ feruntur de hujusmodi antipathiis.

Tempus. Junio mense magna ex parte omnes Oleæ florent, inquit J. Bauhinus, sed in Germania & locis Septentrionalibus tardius, ubi quamvis diligentissimè colantur nihil præter florem producunt. De tempore & modo colligendi superiùs obiter diximus. Optima ætas ad decerpendum inter copiam bonitatémq; incipiente bacca nigrescere; tunc autem *Drupæ* seu Druppæ vocantur.

Olivas etiam decerptas sed præcipuè excussas aquâ calidâ lavare convenit, inquit Autor *Γεωπονικῶν* Constantino Cæsari attributorum.

Olea lentè admodum crescit, Theophrasto & Virgilio autoribus, sed quàm diutissimè vivit. Plinius firmissimas ad vivendum oleas dixit, ut quas durare annis 200. inter autores conveniat. De satu & cultura Olearum consulantur Rei rusticæ scriptores, sed præcipuè Columella, qui copiosè de his agit: cujus de putandi tempore consilium an præceptum præterire nequeo. Quinetiam (inquit) pluribus annis interpositis olivetum putandum est. Nam veteris proverbii meminisse convenit, eum qui arat olivetum rogare fructum, qui stercorat exorare, qui cædit cogere. Quod tamen satis erit octavo anno fecisse, ne fructuarii rami subinde amputentur. Cui potiùs obtemperandum existimamus, quàm aliis qui singulis annis putare præcipiunt; cùm & Malos observaverimus à putatione aliquandiu laborantes malè affectas & infœcundas fuisse. Stipitem Oleæ etiam aridum & levem terræ implantatum & germinare & radices agere Fortunii Liceti experimentum est, quo confirmatur illud Virgilii *Truditur è sicco radix oleagina ligno.* v. Lib. 1. cap. 18. p. 35.

Ex eadem Oliva differunt succi: Primum omnium è cruda atq; nondum inchoatæ maturitatis, Omphacinum vocatur. Hoc præstantissimum; Quin & ex eo prima unda præli laudatissima, ac deinde per diminutiones. Quanto maturior bacca tanto pinguior succus, minúsque gratus. Optima autem ætas ut jam diximus ad decerpendum inter copiam bonitatémq; incipiente nigrescere bacca, Amurcæ color est qui Olivam cogit nigrescere, ideóque incipiente nigritia minimum amurcæ, ante eum nihil. *Plin.*

Olivam collectam in tabulatis servandi nec priùs quam sudet premendi, morem improbant Cato, Plinius aliique, cùm omni mora oleum decrescat amurca augeatur, Addit oleum non tantum minui sed & deterius fieri. *Oleum quidem indè deterius fieri non denegaverim, quòd Oleæ in acervo concalescant præviâ quodam ad putredinem alteratione, & amurca forte si in bacca remanserit olei saporem corrumpat: at verò mora in tabulato oleum minui, amurcam augeri neutiquam concesserim, cùm amurca aqueus sit humor & calore facilè evaporet; Oleum autem cùm sit succus pinguis & tenax, non item; sed magnam caloris vim exigit ut elevetur & ascendat, aut dissipetur.*

Quapropter

Quapropter (inquiunt) dubitare non debemus, Olivam lectam primo quoque tempore premendam. Ergo ut primùm districta fuerit Oliva, substratis tegetibus aut pannis expandi debet, quo aquositas ex ipso reficcetur, & à foliis ac virgultis repurgetur. Hæc enim commista olei diuturnitati obsunt. Tum diligenter mundata protinus in torcular deferri, & integra in fiscinis novis includi, prælóque subjici, ut quantum possit paulisper exprimatur. Postea resolutis corticulis emoliri debebunt, adjectis binis sextariis integri salis in singulos modios. Quod defluxerit in labrum protinus decapulator depleat, & in fictilia labra, huic usui præparata defundat. Hoc enim suavissimum est & tenuissimum. Nam æneis & plumbeis vitiatur oleum. Longè melioris saporis est oleum quod minore vi præli quasi lixivium defluxerit. Nam si nuclei confringantur olei saporem vitiant. Deterius est quod ex reliquis fracibus premitur, sed paulò graviore pondere. Hoc tortivum non malè dixeris oleum. Sed tertiatione multò deterius oleum exit.

De vitiis olei emendandis consule R R. scriptores.

Olivas condiendi soliciti fuerunt Veteres (verba sunt Cherleri) quanquam revera nihil aliud sunt quàm palatûs blandimenta. Tam ingeniosus fuit venter ut & amara, nec ab ipsa natura percocta suæ quoq; voluptati placere coegerit. Quid quæso gustu horridius Olivâ sive maturâ, sive immaturâ, at suavitatem invenit ars, quam non potuit natura. Plurimos eas condiendi modos tradiderunt Columella & Palladius, quos apud ipsos requirendos omittimus. Nam nunc dierum unico tantùm, eóq; simplicissimo modo, muriâ ex aceto & sale paratâ conditæ ad nos ferè adferuntur.

Olivæ quamvis per maturitatem nigræ sunt, sapore quoque acri, amaro & nauseoso, oleum tamen quod indè exprimitur ferè pellucidum est, nonnihil flavicans, sapore dulci & grato, unde patet saporem hunc & odorem parti aqueæ seu amurcæ inhærere. Laudatissimum autem apud nostrates habetur oleum quod coloris omnis & saporis maximè expers est.

Olivæ maturæ ex Veterum sententia temperatè calidæ sunt; verùm facilè corrumpuntur, ventriculóq; oculis ac vesicæ nocent; torrefactæ tamen & illitæ nomas sistunt & carbunculos emarginant: immaturæ exsiccant & astringunt. Colymbades adstringere, ventriculum roborare, appetentiam excitare dicebantur. Quæ ad nos adferuntur conditæ sunt antequam maturuerunt, intelligo tamen Italos maturas & nigras etiam interdum condire.

Olearum folia refrigerant, exsiccant & astringunt, Usus externus & præcip. in fluxu alvi, mensium, in herpetibus & similibus, Oculi medicamentis (autore Dioscoride) ob vim suam mitiorem convenientiora sunt Oleastri foliis. Quod intra fructûs nucleum est cum adipe & farina scabros ungues excutit. Succus fruticis accensi recentis destillans sanat lichenas, furfures, manantia ulcera. Plures foliorum usus vide apud Plinium.

Oleæ materies præcipuæ commendationis est apud operarios pictores, & statuarios, à quibus ad præstantes operas desideratur, cum Ebeno, propter densam & tractabilem ejus substantiam, & colorem subruffum & varium (quem tamen Aqua forti affusâ inducunt) quem ductus & nervi intorti referunt. Ad nos allata non mensurâ sed pondere venditur. Lampadibus, aliisque usibus mechanicis inservit.

Olei usus adeò multiplex est tum in cibo, tum in medicina, ut omnes explicare plus temporis & olei requireret quam instituti nostri operis ratio patitur. De his consulendus Galenus, tum Dioscorides, Plinius aliique tum è veteribus, tum è neotericis.

Pollionem Romulum, referente Plinio cùm centesimum annum excedentem D. Augustus hospes interrogaret, quânam maximè ratione vigorem illum animi corporísque custodiret, respondisse intus mulso, foris oleo. Cardanus etiam tria præcipuè ad longævitatem facere affirmat, nimirum Lac, mel, oleum: intelligit autem non foris inunctum, sed intro assumptum & in cibis usitatum. Oleum & salem emere oportere Aristoteles autumavit, utique quòd utrumque ad prorogandam vitam quàm maxime conduceret.

Oleum naturæ aereæ particeps esse videtur, unde aquæ innatat, nec cum humidis aqueis permiscetur, sed quamvis simul cum illis agitetur ob levitatem suam brevi se expedit & sursum ascendit. Ejusmodi autem humida [oleosa & aquea] simul agitata, conquassata & per minima mista colorem album contrahunt & lactis speciem exhibent.

Oleum ad usum per sanitatem optimum (inquit Dioscorides) quod ex immaturis Olivis exprimitur, unde omphacinum dicitur. Excellit in hoc genere recens, minimè mordax atq; odoratum. Tale ad unguentorum compositionem utile. Quinetiam propter adstringendi vim stomacho accommodatum. Ore si contineatur, gingivas contrahit, dentes firmat, sudores cohibet. Refrigerat, siccat, astringit, adeóque multas compositiones ingreditur.

Oleum ex Olivis maturis expressum calfacit & humectat moderatè [Vetus calidius est recenti] emollit, digerit, vulnerarium est, alvum laxat [cum Cerevisia calida assumptum ℥j.] ariditatem pectoris corrigit, tormina ventris mitigat, meatus urinarios laxat, erosos abstergit & consolidat. Extrinsecùs creberrimi usûs est in clysteribus, tumoribus calidis, &c. Cum aqua tepida assumptum movet vomitum, unde exhiberi solet contra venena.

In patria mea Westphalia (inquit Schroderus) usitatissimum est vulneratis quotidie exhibere oleum olivarum cum Cerevisia calida, quo adeò largè utuntur, ut quoq; sudor oleum redoleat.

Ad alvum laxandam segmentum panis tosti oleo intinctum & bene madidum quotidie manè comedendum commendatur: quod præcipuam suavitatis gratiam nobis habere videtur, inquit Cherlerus. V. P. Borelli observat.

Oleo odores maximè conservari testatur Plinius. Oleum etiam membra recreare eidem dicitur. Et membra recreans olei liquor. Et sanè Veteribus usitatissimum erat oleo corpus inungere, quod vigorem & robur ei addere existimabant, & tonum conservare. Verùm hic mos jamdudum obsolevit, nec immeritò nostrâ sententiâ, partim quod ejusmodi inunctio res sordida nobis videtur, partim etiam quòd cutis poros obstruat, & transpirationem impediat, quâ nihil sanitati corporis tuendæ utilius magisq; necessarium sit.

Oleo quidem non Apes tantùm, sed & omnia insecta exanimantur, *Plin. l.* 11. *c.* 19. quod Clariss. Vir M. Malpighius in Bombyce aliisq; experiundo verum invenit. Ratio obvia est, quia sci. oleum meatus spiracula sive poros quibus aer attrahitur & redditur obstruit, ob cujus defectum animalculum illico moritur. Nec enim minimis hisce insectis respiratio minùs necessaria est ad vitam quàm majoribus animalibus, quin potiùs magis, cùm vasa in his aeri excipiendo destinata majora proportione, plura, magisq; per omnes corporis partes dispersa in his sunt quàm in perfectioribus illis.

* *Hypom.* 1. *cap.* 5.

Oleum picem è pannis extrahit, quod aqua non facit. *Plin.* Vulgatum est (inquit *Sennertus) ut siquis manum pice inquinaverit, eam aquâ non mundet, sed oleo aliquo aut pinguedine quæ picem liquefaciat.

Olei suprema regio melior est, nam ima ab amurca turbatur. Summum verò optimum, quòd remotissimum sit à nociva parte; nec sua spissitate ab aere læditur. *Plutarch. Sympos.* Idem legitur apud *Macrob. in Saturnal.* qui & vini mediam regionem, mellis imam optimam esse ait.

Oleum dealbandi modum vide apud Dioscoridem: item modum parandi oleum Sicyonium dictum.

Oleum etiam ex olei surculis paratum ad multa utile meminerunt Dioscorides & Galenus; quanquam ille ex oleæ surculorum pinguedine illud oleum fieri dicat, hic in oleo illo conficiendo tantùm addi solita germina illa scribit.

De Amurca quid sit superiùs diximus. Multiplex ejus usus describitur à Catone, Varrone, Plinio, Galeno, Columella. Amurcâ subigi areas terendis messibus, ut formicæ rimæque absint, & ne Curculio noceat, neve mures lædant. Quin & lutum parietum ac tectoria & pavimenta horreorum frumenti, vestiarium etiam contra teredines ac noxia animalia amurcâ aspergi. Commendatur maximè ad ulcera inveterata. Reliqua vide apud autores citatos. Cùm enim rarioris hodie in medicina usûs sit, nec à nobis facilè parabilis, non erit operæ pretium plura de ea dicere.

2. *Olea sylvestris* Ger. *sylv. folio duro, subtus incano* C. B. *Oleaster sive Olea sylvestris* J. B. Park.
The wild Olive-tree.

Cùm Oleam sativam à sylvestri culturâ tantùm differri agnoscant Botanici, & sativam si negligatur in sylvestrem abire, & sylvestrem ex sativæ nucleo nasci; sane Oleastrum ab Olea non specie sed accidentibus tantùm differre statuendum est: proinde in ejus descriptione non opus est ut simus prolixi.

J. B. Utut caudicis & ramorum magnitudine Oleæ sativæ non cedat, horum tamen frequentiâ superatur, adde quòd & spinas per ramos possidet [quarum tamen Clusius in descriptione Oleæ sylv. Lusitanicæ non meminit] *Folia* minora, non dissimili interim figurâ. Itá quoque & *flores* racematim compacti fructum præcedunt, Olivæ similem, sed minorem, strigosiorem, succo purpureo mordaci præditum. Adde è Clusio corticem huic quàm sativæ læviorem esse, fructum mucrone recurvo. Tota arbor insigniter amara est.

Caudex Theophrasto peculiaribus quibusdam cavernulis ut in Olea sativa dehiscit. Gongros hoc malum vocant.

Oleastri coronâ Olympiorum victores coronari solitos apud Græcos tradit Plinius; & Oleastrum Olympiæ ex quo primus Hercules coronatus est, ad sua usq; tempora durâsse custoditum religiosè, quemadmodum & Oleam Athenis, quæ traditur edita in certamine à Minerva.

Cæterum Oleaster æquè argillas & calculos amat ac Oleum, & eisdem in locis provenit.

De viribus foliorum Oleastri multa habent Dioscorides & Plinius, quæ apud ipsos legi possunt: nos non multùm hoc respectu differre putamus ab Oleæ sativæ foliis, nisi quòd in operando efficaciora sint; nec oleum ab omphacino distat, nisi quòd calidius sit, potentiùs astringat & tamen extergat. Hoc in cibos non venit, siquis tamen eo quotidie barbam vel capitis capillos inunxerit canitiem morabitur.

Amatus ex Dioscoride. Quin & defluos capillos inhibet, furfures & capitis ulcera manantia, scabiem & lepras extergit.

Elæomeli Plinio & Dioscoridi, in Syriæ maritimis Plinio, Palmyrenâ Dioscoridi, ex Oleis manat *Plin.* ex quodam caudice *Diosc.* pingue, crassius melle, resinâ tenuius, sapore dulci [mellis *Plin.*] non sine nausea, alvum solvit, bilem præcipuè detrahit, duobus cyathis in hemina aquæ datis. Qui bibère torpescunt, at citra periculum, crebrò tamen sunt excitandi.

Elæomelitos historiæ maximam lucem attulerunt Pena & Lobelius in Adv. cùm inquiunt, Oleas Monspelii in vinetis mel sive Elæomeli (quod mirum dictu sed verissimum) caudice vulnerato fundere: nimirum ex Olea arbore vulgari perquam amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum sale condito, emanare vere melleum non solùm colore, sapore, sed etiam duratione incorruptum se expertos affirmant, seq; è rimosis corticibus partim scalpello sauciatis satis excepisse non modò ad explorandum sed etiam ad amicis impertiendum. Verùm nonnisi propemodum matura oliva ac nigricante quisquam reperiet mel istud. Lunellæ autem plurimùm exstillabat, præsertim sectis majoribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinosus effluebat, postea inibi residens aliquandiu, frigore densior evadebat, atque non tam Mel quàm Mannam præ se ferebat, specie, gustu, sapore, concretione, omnium judicio qui degustârant. Hæc & plura Lobelius, quem adi.

Olea Æthiopica Strabonis, Diosc. quæ lachrymam fundit Scammoneæ similem [Paulus lachrymam non Scammonio sed guttæ Ammoniacæ assimilavit] quam Cæsalpinus gummi *Elemi* esse suspicatur, quænam arbor sit, & an diversa ab Olea vulgari nos latet. Cæterum lacrymam illam ad oculorum cicatrices albuginésque & visûs hebetudinem illitum facere, urinam & menses ciere, erosorum dentium cavis inditam eorum dolores lenire, partus pellere, impetiginibus ac lepræ mederi autor est Dioscorides. In medicamenta quoq; exitiali vi prædita refertur.

Olea

Olea Aristotelis Callistephanos cujus propaginis frondibus Olympiorum victores coronabantur si modò folia ejus formâ reliquis oleis contrariâ, supinam non pronam partem habebant viridiorem, quod tamen præter eum nemo prodidit, monstrosa potiùs varietas, quàm nova Oleæ species videtur.

Elæostaphylos etiam Geoponicûn Autoris Oleam uvámq; exactè resipiens ejusdem farinæ esse videtur: nec tamen putaverim hujusmodi fructum produci eo insitionis genere quam ablactationem vocant, nec alio quovis vulgari, ut ille vult.

Viscum baccis rubris & purpurascentibus in oleis nasci observarunt Bellonius & Clusius, quod eas steriles reddit, unde Olivetorum Domini ramos integros & maximam partem cædere coguntur, nè vitium latius serpat.

3. *Jambolones Garciæ* C. B. *Jambolonis Indica folio Arbuti* J. B. *Jamboloins* Park.

Frutex est Myrti effigie, cortice ejusdem ferè coloris cum Lentisci cortice; foliis Arbuti, sed Myrti virentis foliorum sapore. Fert is fructum majoribus Olivis [Cordubensibus] similem, sed gustu admodum adstringentem, & fauces contrahentem. Muriâ conditur Olivarum modo.

Nullum usum in medicina obtinet, sed editur cum Oriza coctus, nam appetentiam excitat; non tamen admodum salubris æstimatur. *Usus.*

4. *Olea Malabarica Nimbo dicta, fructu racemoso oblongo.*

Aria-Bepou seu Nimbo Acostæ H. M. *P.* 4. *T.* 52. *p.* 107. *Arbor Indica Fraxino similis, Oleæ fructu* C. B. *Nimbo folio & fructu Oleæ* J. B. *t.* 1. *l.* 6. *c.* 8. *Azederach floribus albis semper virens* Herman.

Arbor est procera, caudice crasso, ex albo flavescente, cortice cincto nigricante; necnon ramulis rufis, ceu frondibus umbrosis in latum diffusis, ornato. *Radix* crassa, albicans, atro-purpureo cortice tecta, graveolens, amara. *Folia* numerosa circa teneriores ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu profundè serrata, tenuia, glabra, nitentia, graveolentia, amara; nervis aliquot è media costa infernè altè extuberante, & folium per longitudinem medium inæqualiter secante, in latera excurrentibus. *Flores* petiolis oblongis racematim proveniunt, exigui, candidi, inodori, calycique exiguo, viridi, in quinq; lacinias acuminatas secto inhærent, quinque teretibus foliolis constantes, medium occupante calyce fimbriato, exiguo, subflavo, *staminula* decem continente, necnon longum tenuémq; *stylum*, extremas calycis oras quodammodo superantem, haud secus ac in Narcisso juncifolio observare est. *Fructus* similiter racematim proveniunt, oblongo rotundi, Olivis minoribus formâ haud absimiles, primùm flavescentes, dein purpurascentes, tenui pelliculâ cincti, carnéq; oleosa, acri ac amarâ intus referti, intra quam officulum locatur oblongum, nucleum includens albicantem.

Crescit locis arenosis circa *Trevancoor*, necnon in *Tutucoryn*, *Jaffanapatuam*, aliisque insulæ *Zeilan* *Locus.*
locis. Semper viret. Quotannis floret & fructum dat.

E fructibus Oleum exprimitur, è quo pictores colores conficiunt pannis gossypinis pingendis. *Vires &*
E foliis in aqua coctis balneum paratur, variolis expellendis, & articulorum doloribus mitigandis *Usus.*
utile.

Ex iisdem foliis siccatis, pulverisatis, & cum Oleo è fructibus expresso mixtis unguentum conficitur, quod partibus dolentibus, convulsis & spasmo affectis utiliter inungitur: & vulnera, puncturas & contractiones nervorum curat.

Foliorum succus sive per os sumptus solus, aut cum vino, aut aqua, aut gallinæ jusculo mixtus, sive umbilico impositus aut solus, aut cum fellis bubuli, aceti aut Aloes tantillo, ad omnis generis lumbricos expellendos perutilis est. Quamobrem familiare admodum & perquam salubre est medicamentum omnibus Malabar incolis, quoniam lumbricis valdè sunt obnoxii.

Garcias & Acosta Nimbo arborem Fraxino comparant tum magnitudine, tum specie externa procul intuentibus, quamvis folia Fraxineis dissimilia sint.

5. *Olea Malabarica Nimbo dicta, fructu racemoso rotundo.*

Karibepou seu Nimbo altera H. M. *P.* 4. *T.* 53. *p.* 109.

H. M.
Arbor est præcelsa & speciosa plurimùm, caudice præcrasso, albicante, cortice obducto nigricante, graveolente, amaro; necnon plurimis donato ramulis rubicundis ac lanuginosis. *Radix* albicans, atro-purpureo cortice tecta. *Folia* Aria-bepou foliis haud absimilia, at minora, odoris ingrati & sulphurei, saporis acido-amari. *Flores* haud secus ac illius flores racematim proveniunt, exigui, candidi, graveolentes, calycique exiguo, rufo, in quinque lacinias acuminatas secto inhærentes, quinque foliolis acuminatis compositi: Foliola hæc intercedunt decem *staminula* candida, rufis *apicibus* ornata, medium occupante *stylo* tenui, albicante, capitulo viridi. *Fructus* Aria-bepou fructibus similes, at rotundi & intensiore purpurâ tincti.

Provenit pluribus locis in Malabar, præsertim circa *Angiecaymaal*: Semper viret: quotannis bis *Locus.*
floret & fructum edit.

E fructibus hisce oleum exprimitur. Ex arboris foliis tenerioribus in lacte dulci coctis & contusis cataplasma conficitur, quod serpentium aliorúmq; venenatorum animalium morsibus medetur, si affectæ parti applicetur. Ex iisdem cum *Aria-bepou* foliis in aqua coctis Apozema paratur, febribus pestilentialibus aliisq; morbis malignis perquam utile. Radix quoquo modo sumpta alvum movet. *Vires.*

6. *Olea sylvestris Malabarica, fructu dulci. Perin-kara* H. M. P. 4. T. 24. p. 51.
H. M.

Arbor est vastæ magnitudinis, caudice crasso, cortice crasso, cinereo, intus purpureo, cincto; necnon ramulis viridi-fuscis, plurimísque virgulis pullulantibus donato; lignum albicans, densum, fibrosum. *Radix* itidem albicans, rubicundo obducta cortice, qui cuticula nigricante insuper tectus est: sapor subamarus, odor terrestris. *Folia*, quæ primo exortu rufa ac plicata circa ramulos teneriores proveniunt, ubi excreverunt oblongo-rotunda sunt, acuminata, in ambitu crenata, densa, glabra, atro-viridia, splendentia: sapor acidus primùm, dein amarus. *Flores* suave-olentes, candidi, extremis surculis inter folia proveniunt, *caulibus* nimirum spithamam longis, quibus brevibus petiolis adhærent, quinque oblongis, ac in plurima tenuia filamenta, comæ instar, circa extremitates divisis foliolis constantes, atq; calyci viridi in quinq; lacinias acuminatas secto inhærentes; rufis aliquot *staminulis* erectis mediam floris cavitatem occupantibus, inter quæ *stylus* prominet viridi-albicans, cujus basis globulus exiguus, croceus. *Fructus* pari fertilitate floribus succedunt, cùm formâ, tum substantiâ & magnitudine olivis majoribus similes, similem quoq; continentes nucleum: Maturi cœruleo-purpurei, acido-dulces, gratique saporis, immaturi verò flavescentes, austeri, subamari.

Locus & Tempus. Provenit in *Mangatti* aliisque provinciis Malabar; quotannis bis floret fructúsque fert, Martio viz. & Octobri mensibus, diúque superstes manet.

Usus. Cæterùm fructus hi in deliciis comeduntur, necnon sacchoro condiuntur, ac uti Olivæ in muria & aceto servantur pro *Achaar*, iique cum cibis inter prandendum & cœnandum comesti ventriculum roborant, ac alimentorum in eo fermentationem potenter juvant.

7. *Icicariba Brasiliensibus* Marcgr. *Arbor Brasiliensis gummi Elemi simile fundens foliis, pinnatis, flosculis verticillatis, fructu Olivæ figurâ & magnitudine.*
Marcgr.

Arbor est alta, caudice haud ità crasso, cortice glabro, ac griseo. Crescit ferè ad modum Fagi. *Folia* fert in ramulis duo semper sibi opposita, & tertium solitarium in fine: [rectiùs folia pinnata dixeris, è binis, interdum ternis, pinnarum conjugationibus composita, cùm impari foliolo in extremo] pyri-foliis similia, tres digitos longa, anteriùs acuminata, instar pergameni crassa, lætè viridia, splendentia, nervo secundùm longitudinem, & venis oblique discurrentibus. Ad foliorum exortum proveniunt copiosi *flosculi*; racematim seu verticillatim congesti, planè parvuli, quatuor foliolis viridibus constantes, stellatæ figurâ. Foliola autem illa viridia in ambitu albâ lineolâ sunt circundata, & in medio floris sunt aliquot *staminula* flavescentia. Post florem sequitur *fructus*, magnitudine & figurâ Olivæ, colore Mali granati, habens intùs pulpam odoriferam, uti est & lachryma arboris. Cortex quippe vulneratus una nocte resinam fundit odoratissimam, odore Anethi recentis contusi, quæ postridie colligi potest: consistentiam habet Mannæ, colorem ex viridi pallidè flavescentem; ac commodè tractari manibus potest. Insignis est ad vulnera capitis, & ad omnia ad quæ gummi *Elemi* usurpatur.

Corticem exteriorem non incisam si manu mulceas paululum, insignem mox spargit odorem.

Locus. In annosis & effœtis nemoribus reperitur.

Usus. G. Piso hujus gummi *Elemi* planè simile esse ait; quod tamen nostro Officinarum, utpote recentius, odore & qualitate efficacius. In omni topico, sive simplex sit, sive compositum, ad vulnera aperta, & ad interiora mala adeò expetitum, ut vix ulli unquam emplastro stomachali vel cerato adeò sum fisus inquit quàm huic. Viscera enim roborare, flatus dissipare & doloribus feliciter mederi aliquoties sum expertus.

8. *Azedaraeth arbor Fraxini folio, flore cæruleo* C. B. *Azadaracheni arbor* J. B. *Azadarach Avicennæ* Park. *Zizypha alba* Ger. The Bead-tree.
J. B.

Justæ magnitudinis est arbor, cortice in novellis lævi, in adultioribus scabro & rimoso. Folia Fraxini ferè, serrata, cubito longiora, è foliolis multis sibi mutuo respondentibus, ad costam unam ramosam adhærentibus constantia, saturè viridibus & nigricantibus, & sub hyemem cum suis pediculis decidentibus. [Clus. Barbæ caprinæ foliis comparat] *Flores* è longo pediculo dodrante majore, in ramusculorum extremis ad exortum foliorum copiosi, racematim cohærentes, parvi, odorati, sapore nullo, ex quinq; foliolis expansis constantes, in quorum medio veluti calyx longiusculus, ex purpureo nigricans, in quo stamina. Floribus succedunt baccæ multæ, luteæ, magnæ, amaræ cum dulcedine quadam, initio virides, maturitate candicantes, magnitudine Mespili Aroniæ, fœtidæ, ingrati saporis, in quibus nuclei duri, eleganter angulosi, nunc pentagoni, nunc hexagoni medullam continent albam, valdè ingratam.

De loco natali hujus arboris, ubi sci. sponte proveniat nihil certi traditum invenio. In hortis tamen & viridariis Italiæ, Hispaniæ, Galliæ, atque etiam Angliæ frequens colitur.

Vires quæ huic arbori (si modò Azedaraeth sit) ab Avicenna tribuuntur, vide apud J. B. Sed quicquid Avicenna tradit (inquit ille) nolimus hercle tam venenatâ plantâ internè uti, quandoquidem non desint infinitæ propemodum aliæ ad ejusmodi vitia utiles. Meritò suadet Matthiolus ut omnes caveant, qui hanc arborem in viridariis alunt, nè fortè imprudenter seipsos, aut liberos, vel domesticos in perniciem agant. Nam & Rauwolfius testatur fructus admodum noxios esse, eorúmq; esu canes mori, eósque observat Clusius tota hyeme in arbore durare nullis degustantibus avibus.

Ex nucleis precatorios globulos Monachi conficiunt, ad preces dinumerandas, hinc Arbor *de gli Patre nostro* Italis, Arbor Sancta Gallis, nostratibus Bead-tree dicitur.

CAP.

Cap. XII.

Prunifera Malabarica fructu racemoso parvo, acri, succo tinctorio Katou-Tsjeroe seu Cheru H. M. P. 4. T. 9. p. 19.

H. M.

PRæcelsa est arbor & speciosa plurimùm, *caudice* crasso, multísque ramis longè latéque dispersis, ac cinereo cortice tectis ornato, ramulis tamen tenerioribus viridibus. *Lignum* albicans, densum, furvo ac lanuginoso cortice munitum, ísque vulneratus lachrymam fundit rubicundam, glutinosam, graveolentem, acerrimam ac urentem; quæ radiis Solaribus tandem nigrescit. *Radix* albicans, furvo cortice tecta, inodora, saporis unctuosi, necnon acris & urentis. *Folia* inordinatim circa ramulos proveniunt, spithamam circiter longa, & pollicem aut sesquipollicem lata, supernè colore atro-viridi nitentia, subtus dilutiora. Costa media utrinq, altè extuberat. Sapor acris & urens, succúmq, continent rubicundum, itidem acrem & urentem, cutémq, exulcerantem uti Ranunculus. *Flores* è ramulorum extremis racematim profert, petiolis oblongis, viridibus & hirsutis, candore insignes, teneros, suaveolentes, qui tamen odor in singularibus vix percipitur, saporis acris ac urentis, è quinq, petalis acuminatis, lanuginosis, & in orbem expansis compositos, in quorum medio fibræ albæ rubicundis & nigricantibus *apicibus* ornatæ, quarum nonnullæ inter foliola expansæ, nonnullæ verò erectæ cernuntur. Flosculis pari fertilitate succedunt *fructus* parvi, ex rotundo oblongi, uvis cœruleis majoribus, quæ Græcis Βύμασοι dicuntur, cùm formâ, tum magnitudine perquam similes, primùm virides, paulò ante maturitatem glauci & lanuginosi, tandem maturescentes atro-cœrulei & glabri, intúsque carne subfusca, succulentâ, necnon glutinosâ, acri ac urente referti; intra quam ossiculum locatur oblongum, nucleum continens albicantem, unctuosum, amariusculum & subacrem, formâ Avellanæ haud absimilem.

Datur hujus arboris varietas fructu rotundo, nigricante, cætera similis.

Nascitur ubique in Malabar, locis tum sylvestribus, tum montanis, necnon in fluminum ripis: perpetuò frondet, floret aut fructus fert, manétque superstes ad 200. non raròannum. Colitur plerunq, in agris ubi Oryza aut frumentum provenit, ad aviculas deleteriâ ejus qualitate pellendas. *Locus.*

Cæterùm ex ligno naviculæ fiunt minores, Indigenis *Mansjoms* dictæ.

Lachrymâ è cortice, necnon fructuum succo acri & glutinoso, admixta calce, pictores utuntur ad Lina gossipina variis figuris indelebili colore pingenda. Fructuum decoctio in lacte dulci pota Scabiei, lepræ, capitis dolori è causa frigida, vertigini, colicis cruciatibus, aliísque affectibus è viscidis, pituitosis & flatulentis humoribus natis conducit. Succus è fructibus & arboris cortice expressus, ac dentibus admotus odontalgiam sanat; necnon tumoribus frigidis applicatus cutem erodendo ac vesiculas excitando, eos aperit. *Usus & Vires.*

Reperiuntur inter Indos quibus arbor hæc noxium est venenum, atq, ex levi ejus attactu totum corpus mirum in modum intumescit; quod symptoma lacte, butyro, aut oleo assumpto protinus mitigatur.

CAP. XIII.

Prunus Indica racemosa, fructu pyriformi. Tani H. M. P. 4. T. 10. p. 23.

H. M.

ARbor est procera, *caudice* crasso, ramis glabris, viridi-cinereis, hinc indè in orbem diffusis donato. Lignum ex albo flavescens, cortice crasso, glabro, cinereo, intus croceo tectum, cujus matrix dura, è ruso striata. *Radix* albicans, furvo cortice cincta, inodora, insipida, necnon fibris suis longè latéque per terram diffusa. *Folia* juxta ramulos extremos rotundis, viridinitentibus ac oblongis petiolis, plura simul juncta proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, longitudine spithamam, latitudine palmum facilè superantia, supernè obscuro virore splendentia, subtus dilutiora: odor nullus, sapor sylvestris. *Flores* itidem extremis surculis inter folia proveniunt, in pediculis communibus spithamam longis, quibus racematim adhærent exigui, suaveolentes, insipidi, quinq, oblongo-rotundis è viridi albicantibus foliolis vix apertis constantes, adeò ut gemmis non minùs quàm floribus assimilari queant; decem ex albo flavescentibus *staminulis*, *apicibus* ornatis, mediam floris cavitatem occupantibus. Flosculis pari fertilitate *fructus* succedunt, pyriformes, Prunis majoribus magnitudine haud absimiles, cortice tenui, undique carni adhærente, glabro, nitente ac rubicundo cincti, carne viridi, succulenta, insipida, intus referti; intra quam ossiculum locatur oblongo-rotundum, nucleum continens candidum, grati saporis, ac Nuci Avellanæ haud absimilem.

Crescit locis arenosis in *Padinjate*, *Bardelle*, aliísque provinciis Malabar; semper frondet, floret, fructúsque fert, atq, non raró duo frugifera manet secula. *Locus.*

Hujus lignum operi fabrili accommodum, ex eóque ingentes cistæ & naves fabricantur: necnon ex arboribus excavatis Naviculas Indi conficiunt, quas *Mansjous* appellant. *Usus & Vires.*

Fructuum nuclei in eduliis sunt, iique in pulverem redacti endemiæ illi Cachexiæ (quæ *Pitao* Lusitanis appellatur) medentur, atq, oculorum vitia emendant: Adhæc expressum ex iisdem oleum capillos firmat capiti inunctum. Arboris cortex Antidotum habetur noxio veneno, quod ex arbore *Katou Tsjerou*, ejúsve fructibus quocunq, modo contrahitur; ísque minutissimè contritus, addito *Asæ fætidæ* pauxillo tunc exhibetur. Insuper corticis hujus & radicis succus, cum Oryza & lacte decoctus & exhibitus colicum dolorem lenit.

Cap.

CAP. XIV.

* P. 4. T. 19. p. 43. 1. *Prunifera fructu racemoso parvo, nucleo saponario. Poerinsii* * H. M. *Arbor saponaria. Nostratibus* **The Soap-tree.**

H. M.

ARbor est procera, caudice admodum crasso, multísque ramis in orbem diffusis donato; qui cortice atro-purpureo, intus viridi obducti, ac medulla intus fungosâ & albicante referti sunt. Lignum flavescens, prædurum, cortice phœniceo, intus rufo cinctum, inodorum, insipidum. *Radix* flavescens, albicante cortice tecta, necnon fibris suis longè latéque per terram diffusa; sapor subdulcis. *Folia* bina & bina sibi invicem opposita tenerioribus surculis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, septem uncias longa, tres quatuórve lata, atro-viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam: odor suavis, sapor subdulcis. *Flosculi* in racemum oblongum digesti, extremis ramulis conveniunt, stellati, Sambuci floribus formâ haud absimiles, quinq; tenuibus, oblongo-teretibus, è rufo viridibus, nitentibus, intus candidis & lanuginosis foliolis constantes, *staminulis* aliquot albicantibus, aureis *apicibus* dotatis, mediam flosculi cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit flavescens, exiguus, ipsius fructûs rudimentum. At verò exiguæ horum gemmulæ vix quatuor mensium spatio in flosculos sese expandunt, súntque rotundæ ac virides, necnon *calyci* viridi in quinque subrotunda foliola diviso inhærent: odor nullus, sapor subastringens. *Fructus* pariter racematim frequentes succrescunt oblongo-rotundi, duo plerunq; trésve arctissimè simul juncti, virides primùm ac lanuginosi, maturiores verò subflavescentes & rufi, at siccati duri, rugosi & fusci. Teneriores autem hujusmodi fructus carne intus albicante, molli, ac viscosâ referti, quæ tandem mutatur in nucem rotundam & fuscam, Nucleum intus continentem exiguum, candidum, durum, acrem, inodorum.

Locus. Crescit variis in sylvis Malabar; perpetuò viret, quotannis maturos exhibet fructus, atque à decimo sationis anno ad centesimum non rarò frugifera est.

Usus & Vires. Ex arboris hujus ligno citharæ & pectines fiunt. Fructus pannis lavandis & abstergendis inservit, saponis vice; & aqua ejus lixivialis ad vasa argentea decoquenda & depuranda. Ejusdem aquæ spuma temporibus illita cephalalgiam, necnon febrem tollere dicitur.

Fructuum in aqua communi infusio aut decoctio spumescens, si exhibeatur, colicos cruciatus mitigat, necnon variis modis ad alios affectus intrinsecùs & extrinsecùs usurpatur.

E foliis in aqua communi decoctis balneum fit antarthriticum. Ex iis pariter & recenti Zinzibere ac Cumini semine in aqua communi decoctio fit ventris tormina sedans, flatúsque discutiens.

Radix cum Oryzæ infuso trita & exhibita paralysi, necnon sævis articulorum doloribus medetur.

Arbor saponaria Americana.

2. *Quity Brasiliensibus* Piso Marcgr. *Nuculæ saponariæ non edules* C. B. *Saponariæ sphærulæ arboris filicifoliæ* J. B. *Fr. exoticus* 16. *cap.* 16. *lib.* 2. *Exot.* Clus.

Marcgrav.

Pumila est arbor, cortice cinereo ut Fraxinus, ligno molli & fragili, ramis contortis instar Rusci. *Folia* lætè viridia, oblonga, non serrata, splendentia, quatuor, quinq; aut sex digitos longa, opposita, vel solitariè posita, nam inordinatè ponuntur. *Floribus* est exiguis. In singularibus ramulis multos fert *fructus*; quilibet proprio pediculo insidet, duplicem rotundam eminentiam habens instar natium aut mammarum, magnitudine globuli lusorii aut majore, rotundus, flavus, instar ceræ splendens & transplendens, ità ut globulus niger qui intus latet videri possit, qui fructu commoto strepitum edit, nam ampla est cavitas: caro circumjecta haud crassa, cuticulâ tecta, lenta & glutinosa, saponis vicem explens, eodem enim modo spumam excitat: amarissimi saporis, nec ab ulla ave gustatur; ideò & creber ejus usus vestimentis nocet. Globulus in fructu contentus niger, durissimus, rotundus, magnitudine Cerasi, ac in eo nucleus albus, pelliculâ rufâ instar Avellanæ tectus, figuram capitis Psittaci cum suo rostro habens, sponte divisibilis.

Usus. Ex his perforatis sphærulæ fiunt precatoriæ, Ebeno præstantiores & leviores.

Tempus. Fructus mense Octobri maturescit.

Nux purgatrix similis sphærulæ saponariæ fusca J. B. *Fr.* 16. *cap.* 16. *lib.* 2. Clus. exot.

Clus.

Non valdè dissimilis erat ossiculo superioris fructûs, qui Nucis purgatricis appellatione mittebatur (inquit Clusius) Etenim orbicularem, ut ille habebat formam & eandem magnitudinem; hujus tamen color non adeò niger, sed fuscus potiùs, in quo apparebant subflavescentes quædam venæ. Alio autem fructu comprehensum fuisse, & nucleum duntaxat alicujus fructûs esse apparebat: nam sectus versicolore substantia constare deprehendebatur, magnis maculis albis fuscæ substantiæ & satis molli (ut quæ cultello sine difficultate incidi posset) permixtis.

CAP.

Cap. XV.

Cerasus sylvestris amara, Mahaleb putata J. B. *Cerasus XV, sive Ceraso affinis* C. B. *Macaleb Gesneri* Ger. *Machaleb Germanicum* Park. *qui C. Bauhinum reprehendit, quòd confundat Machaleb Matthioli & Gesneri.* **Rock Cherry.**

J. B.

ARbor est Ceraso satis similis, ramosa & surculosa, caudice, teste Dal. plerunq, intorto, cortice rimoso, scabro, subcinereo, ramorum verò cortice ex cœruleo nigricante, lævi, colore oculis non ingrato; radicibus crassis, multis, brachiatis. *Folia* Betulaceis similia aut Populi nigræ, minora, paulò minùs lata quàm longa, concinnè in ambitu crenata, Pruni sylv. lætiùs & pallidiùs virentia, venosa. *Flores* odoris grati, pentapetali, crebris staminibus medium occupantibus, seu filis intus candidis, apice rubro coronatis, Cerasorum floribus similes, albi, minores, pediculis brevibus, vix uncialibus, pluribus ab uno pediculo longiore & ramoso propagatis: quibus succedit parvus *fructus*, effigie Cerasi, rotundus, niger, amaricans, tincturâ suâ manus inficiens, officulo Cerasi, & nucleo amaricante, ejusdémque saporis cum Cerasi nucleis. Baccæ (inquit Dal.) succo plenæ purpureo, qui expressus lintea coriáque munda & candida floridissimâ purpurâ tingit, colore nec fugaci, nec caduco, sed diutissimè permanente.

In petrosis montium & collium locis nascitur, non infrequens per Pannoniam, Helvetiam, Galliam & Germaniam: Unde Gesnerus Chamæcerasum petræam aut Petrocerasum denominandam putavit. Nos in sepibus propè Gratianopolin, quà itur ad maximum Carthusianorum cœnobium, observavimus. *Locus.*

Parkinsonus Machaleb Syriacum à Germanico separat, & C. Bauhinum reprehendit quòd ea misceat. Verùm Dalechampius Arbusculam quæ Arabibus Machaleb dicitur; & ex Syria advehitur ubique circa Lugdunum per sepes nasci asserit, sed arbore humiliore, fructu minùs habito, nucleo & semine tenuiore & graciliore, folio rotundiore, flore albo, &c. Bellonium sibi retulisse, seminibus ejus, quæ odorata sunt, uti Lugduni illos qui Chirothecas odoribus imbuunt. Unde constat Bellonium, cui Machaleb Syriacum optimè cognitum fuit, à Germanico circa Lugdunum nascente non diversum existimâsse.

Baccis maturis Turdi, Merulæ, aliæque aviculæ avidissimè vescuntur. Nuclei hujus fructûs calfaciunt, emolliunt, saponarios globulos ingrediuntur, pilósque horridiores & duriores emolliunt & attenuant affrictu crebro. *Matth.* quàm rectè considerandum. *Vires.*

An Theophrasti Λακάρα seu Lacara sit, ut vertit Gaza, An Plinii Vaccinium, ut nonnulli existimant, omnino incertum est, neq, ex eorum verbis utrumlibet colligi aut concludi potest.

CAP. XVI.

A. *Cerasus avium nigra & racemosa* Ger. *racemosa fructu non eduli* C. B. *Cerasus racemosa quibusdam, aliis Padus* J. B. *Cer. avium racemosa* Park. **The wild Cluster-Cherry, or Birds Cherry.**

CAudice, ramis, cortice, crenatísque *foliis* ad Cerasum quàm proximè accedit: verùm folia maturescente fructu, aut eo maturo, infra redduntur candidiora, supra aliquanto nigriora, ut longiùs à Cerasi foliis abesse videri possint. *Flores* autem privato surculo palmum longo, racematim cohærent, ut in Laburno, Cerasorum floribus similes, nonnihil odorati, candidi, pentapetali, apicibus luteis, pediculo semunciali. *Fructus* nigri, dulces, non tamen admodum grati, officulo duro oblongo, scabro nucleum continente. Dalech. scribit flores suavissimè redolere, nec minùs olfacienti gratos quàm Mali Citriæ flores: Fructum gustanti acerbum, Mespilaceíque saporis, grave quiddam cùm manditur naribus afflantem. Id ei admirationem parere: rarò quippe accidere solere, ut suavissimi floris odorem fructuum molestus fœtor excipiat.

In Westmorlandia & montosa Comitatûs Eboracensis parte, inq, Derbiæ sylvis montosis invenitur; In montibus Basileæ vicinis, inque Lotharingicis, item circa Genevam & Lugdunum provenit. *Locus.*

Semina Germani commendant ad epilepsias puerorum appensa collo. *Schwenckf:* Fructus cibus aviculis gratus, quo & pueri delectantur, verùm gustui ingrati sunt, & facilè nauseam movent. *Vires.*

Cap. XVII.

Lauro-cerasus Ger. J. B. Clus. *Cerasus folio Laurino* C. B. *Cerasus Trapezuntina, sive Lauro-cerasus* Park. **The Cherry-Bay, commonly called the Laurel.**

J. B.

PEramœna est arbor Lauro-cerasus, frondis æternæ, Citriorum folia æquantis, palmaris aut sesquipalmaris, duorum triúmve digitorum latitudine, obiter per margines crenatæ, hilari virore micantis, lævis, pinguiusculæ, cujus medium percurrit nervus crassiusculus, aversa parte elatior, unde sine ordine in oras excurrunt venæ haud ità multæ: sapor subamarus, astringens, situs in ramulis alternus. Ramulorum cortex viridis est, lignum internè album. [Oblongas in summis

vetustis ramis fert hastulas inter superioris anni folia, digitalis longitudinis, crassiusculas, in quibus brevi pediculo numerosi, & racemi in modum conferti nascuntur *flores*, candidi, pentapetali, multis in umbilici ambitu staminulis prædìti, odoris tamen expertes *Clus.*] Succedit *fructus*, gratus, dulcis, Ceraso paulò major, sublongus, ex cœruleo rubescens. Sub pulpa, non semina bina aut terna plana (ut in fructu Constantinopoli ad Clusium misso) plurimùm accedentia ad Loti Africanæ semina, sed ossiculum unicum Cerasi ossiculo simile, longius tamen, sapore amaro, ad Cerasi nucleos accedente, neq; simile quicquam habet cum Guiacana vulgo dicta.

Locus. A Trapezunte primùm Constantinopolin allata dicitur; indè in Italiam, Galliam, Germaniam, Angliam, ubi frequentissima habetur in hortis & viridariis, feliciterq; adolescit, floret, fructumque perficit: est enim frigoris patientissima, & hyemes nostras etiam exposita contemnit. Facilè comprehendit, citissimè crescit & in arborem justæ magnitudinis brevi evadit: operibus topiariis minùs commoda ob ramos subitò crassescentes & lignosos, nec foliis tectos sed nudos in conspectum venientes.

Ego cum J. Bauhino existimo Clusium duos fructus confudisse, nempe Lauro-cerasi cum Guiacana. Nec enim mihi verisimile videtur unam eandémque arborem fructûs tantopere differentes proferre.

De viribus hujus arboris ejúsve fructuum in medicina nihil traditum invenio.

CAP. XVIII.

Capollin Mexicanorum Hernandez *seu Cerasus dulcis Indica.*

Hernand.

ARbor est mediocris magnitudinis, *foliis* Amygdali aut Cerasi nostratis, minutim serratis, *floribus* racematim dependentibus; ex quibus acini fiunt Cerasis nostratibus formâ, colore, magnitudine ossibus & nucleis similes. Nam immaturi paululum sunt acidi & adstringentes, exquisitam maturitatem assecuti dulces & gustûs gratissimi.

Tempus & Locus. Floret vere, fructum verò per universam æstatem largitur. Temperato cœlo gaudet, & apud Mexicanos in hortis campestribúsque locis & suapte naturâ, & humanâ diligentiâ provenit.

Vires. Germinum liquor aut succus linguam æstu aridam lenit. Jus corticis decocti per quindecim dies insolatus, & ℨj. pondere sumptus, dysenteriam curat. Pulvis inflammationibus opitulatur. Ex fructu fit in annonæ caritate panis & potio: sed alimentum melancholicum præbet, & halitum frequentiore usu gravem conciliat, tum dentes nigredine inficit, emendari tamen dentifriciis malum potest. *Triplices* sunt tales arbores, sed fructu tantùm differunt, siquidem *Xitoma capolin* fructum fert Prunorum circiter magnitudine: *Helocapolin* paulò minorem; ac omnium minimum *Tolacapollin*; universim verò omnes racematim dependentem.

CAP. XIX.

1. *Manga Indica fructu magno reniformi. Mangas* Park. *Mangas sive Amba* J. B. *Persicæ similis putamine villoso* C. B. *Amygdalam referens fructus hirsutus* J. B. The Mango-tree.

H. M.

VAsta est hæc arbor, altitudine 40, crassitie 18 pedum, multísq; ramis in orbem longè latéq; diffusis donata: qui cortice glabro, atro-viridi, ac nitente muniti, ubi inciduntur liquorem stillant fuscum, suaveolentem, âcrem, amarum. *Lignum* albicans, molle, ac leve, cortice obductum crasso, scabro, & nigricante; ísque vulneratus itidem lachrymam fundit fuscam, viscidam & tenacem, quæ radiis solaribus in gummi consistentiam tandem spissescit. *Radix* crassa, albicans, cortice crasso, purpureo, at intus croceo tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa, sapor amarus, odor aromaticus. *Folia* bina, terna aut quaterna simul ex eodem pediculo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, densa, glabra, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, supernè splendentia colore viridi-fusco, infernè viridi dilutiore; costa media crassa, flavescens, divisa, & in utrâque parte altè extuberans, è qua nervuli aliquot transversi [crassiusculi, 16 vel 17 utrinq; Clusio] superiora versùs excurrunt, in ambitu non serrata; odor suavis, sapor aromaticus. Tenella & primùm erumpentia plerunque subrubra sunt. *Flores* ramulorum extremis racematim inhærent, exigui, uvarum flosculis haud absimiles, è calyce viridi in quinque lacinias secto prodeuntes, quinq; tenuibus acuminatis candidis foliolis, flavescente maculâ intus notatis, constantes, quinque intus albicantibus *fibris*, flavescentibus *apicibus* dotatis, ac stellæ in modum inter foliola expansis, prædìti, in quarum medio *stylus* prodit albus: odor suavis ac melleus, sapor aromaticus. *Fructus* oblongo-rotundi, plani, ad latus leviter sinuati, renali formæ haud absimiles, ovum anserinum magnitudine superantes, glabri, nitentes, primùm virides, albis interstincti punctulis, dein viridi-flavescentes, tandémque aurei, carne flavescente ac succulenta (Mali Persici aut potiùs Pruni carni haud absimili) acidi primùm, deinde acido-dulcis, gratìque saporis intus referti, ac pellicula tenui, villosa ac tomentosa aucti. Intra carnem ossiculum continetur oblongum, compressum & lanuginosum [undequaque tomento aut duris fibris transversim & obliquè excurrentibus opertum *Garc.*] tenue, prædurum tamen & valdè tenax, quod nucleum includit, callosum, oblongum, Amygdalæ persimilem oblongæ, eadémque magnitudine, [candidum & candida cute tectum *Garc.*] amaricantem non tamen gustui insuavem.

Crescit

Crescit sobole aut seminibus sata in multis provinciis, uti in Malabar, Goa, Guzarate, Balagate, Bengala, Pegu, Malacca, Ormuz, aliisque Indiæ locis.

Arbor hæc perpetuum frondet, singulisque annis semel aut bis maturos profert fructus. Colligendi tempus est in calidioribus regionibus mense Aprili, in serotinis Maio & Junio; interdum etiam Octobri & Novembri: atque à sationis anno sexto vel septimo ad centesimum usque frugifera est. *Tempus.*

Cæterùm fructuum horum haud secus ac Pomorum & Pyrorum nostratium variæ dantur species, quæ pro regionum natura & diversitate plurimùm variant.

Species autem illa sine officulo, palato admodum grata, varietas tantum seu degener fructus nobis videtur.

Editur hic fructus in laminas sectus, aut sine vino, aut cum vino maceratus; conditus etiam Saccharo ut commodiùs asservari posset: atque interdum cultello adaperitur, & in ejus meditullium Zingiber recens, Allium, Sinapi, Sal cum oleo & aceto insperguntur, ut vel cum Oryza edant, vel Olivarum conditarum modo.

Atque hoc modo conditi hujus generis fructus hodienum ad nos adferuntur; nobis etiam observantibus oblongo-rotundi, plani seu paululùm compressi, ad latus leviter sinuati, renali formæ haud absimiles; quales eos describunt & depingunt Horti Malab. Auctores.

Quod ad temperamentum attinet, frigidus est & humidus hic fructus, quamvis Medici Indi contrarium affirmant. Utimur hic conditaneo pro carnium assatarum condimento, eodem modo quo Cucumerulis conditis Gurchens dictis. Ejus officulis assatis alvi profluvia sisti aiunt, quod verum esse deprehendit Garcias. *Vires & Usus.*

Lignum arboris cum Santalo in usu est comburendis Gentilium cadaveribus, utpote huic ritui sacrum: hinc & ex eo cistæ fiunt ferales, in quibus cadavera recondunt: materies autem mollior est, nec diu durat.

Caules vicem *Arequæ* seu *Caungæ* subeunt in manducatione *Betel*; iidémque calcinati ac in pulverem redacti verrucas tollunt. Ex foliis tenerioribus corticibus *Avanacoe*, hoc est, Ricini, semine Cumini, & *Parpadagam* decoctio fit, quæ tussi, asthmati, aliisque thoracicis affectibus summopere prodest. Arboris cortex in pulverem redactus, & cum jusculo gallinaceo exhibitus sanguinem ex casu alicubi extravasatum & coagulatum egregiè dissolvit. Expressus è cortice succus cum albumine ovi & tantillo Opii assumptus præsentaneum contra diarrhœam, dysenteriam & tenesinum est remedium: similiter ex arboris gummi & floribus Oryzæ, addito Opii & Piperis pauxillo pilulæ conficiuntur, quæ cuicunque alvi fluxui medentur.

E nucleis siccatis farina fit, ex eâque varia ciborum genera conficere norunt indigenæ.

Hic fructus describitur à Clusio Exot. lib. 2. cap. 16. fruct. 4.

Amygdali facie fructus exoticus hirsutus *J. B.* Hist. lib. 2. cap. 10. vel ipso judice, nihil aliud est quàm Mangæ fructus.

2. *Ambalam* H. M. *P.* 1. *F.* 50. *p.* 91. *Mangæ affinis flore parvo stellato, nucleo majore osseo* D. Seyn.

H. M.

Arbor est procera, ramos in altum minùs, latè in transversum diffundens, nascénsque in arenosis: *Radice* longa, permultis fibris capillata. *Caudice* crasso, ad unius hominis amplexum, cortice vestito crasso, ligno molli: ramis vetustioribus cinereis, tenerioribus viridibus & cœruleo rore conspersis. *Folia* composita ex duplici pinnarum seu foliolorum pari, cum impari in extrema costa. Sunt autem pinnæ oblongo rotundæ, longitudine ad latitudinem fermè dupla, anterius parva ac contracta cuspide, texturæ densæ, mollia, glabra, utrinque nitentia, virore supernè saturo, subtus dilutiore. E costa media nervi transverso recto ac parallelo ductu exeunt, &c. vide. *Flores* in surculis teneris, è vetustiorum ramorum summitatibus egressis, plures simul proveniunt: Súntque hi surculi (ut & folia) saporis acidi & parum amari similis ei qui in fructibus Mangæ, odore quoque forti & acido. Sunt autem flores parvuli ac albi, velut stellulæ quinque vel sex petalorum cuspidatorum, quæ oris rotundiolis in cuspidem contracta, necnon rigidiuscula & nitentia. In medio flore corculum est flavum, fructûs primordium, quod *stamina* circumstant decem vel duodecim, pro numero petalorum, parva, tenuia, albicantia, *apicibus* flavis. E meditullio corculi quinque vel sex minutæ cuspides vel styluli eminent. Calyx quinquefolius, vel hexaphyllos pro numero petalorum, foliis albicantibus ac brevi-cuspidatis. Cùm florum gemmæ erumpunt omnibus suis foliis nudatur arbor, ac quandiu floret, iis destituta est cum fructibus rursus nova folia resumens. *Fructus* in surculis floriferis petiolis longiusculis crassis, languidis, pandis & cinereo-fusci plures simul pendent, oblongo-rotundi, duri, similes fructibus *Mangæ*, colore per maturitatem viridi claro, dein subflavo, ac aciditate jucunda gustui & odoratui, pulpâ esculentâ: duro ac grandi in medio osse, quod totam ferè fructûs capacitatem replet, ac exteriùs nervis lignosis albicantibus retiformiter striatis contextum est ac hinc indè sub contextura lacunosum ac punctioni pervium, intus durum. Bis in anno floret, & fructus fert.

Fluxum menstruum suppressum promovet radix pudendis indita. Cortex ejus tritus, & in lacte acido epotus dysenteriæ confert, ad quod etiam juvat succus ejus mistus cum Oryza, ex qua genus panis, communi nomine *Apen* dictus conficitur. Ligni decoctum proficuè datur in gonorrhœa. Foliorum succus cum fructu arboris trito auribus inditus eorum dolorem sedat. *Vires.*

3. Cat-

3. *Cat-Ambalam* H. M.

A priore differt foliis minùs grandibus ac minùs oblongis: Fructu minùs oblongo, nonnihil rotundiore ac paulo minore, saporis acido-amari; ob quem minùs sunt in eduliis, nec tam uberi proventu in surculis.

Viribus cum præcedente convenit.

CAP. XX.

Manga fructu venenato, officulo cordiformi nucleo gemino. Odallam H. M. *P.* 1. *F.* 49. *p.* 71. *Mangas fructu venenato* C. B.

H. M.

Altitudo ei duûm triúmve hominum: *Radix* fibras capillatas in latum subtus terram emittit, cortice albicante subdulci & subamaro. *Caudex* hominis amplexum implet, ramos tortuosos diffundens, ligno mollissimo, medullâ intus rufa, cortice lacteo-cinereo-fusco, amaro & mordaci, in surculis teneris viridi-fusco, medullâ viridi & humida. *Folia* petiolis crassis albicantibus insident, angusta, oblonga, linguæformia, ad petiolum stricta, antrorsum latiora, in cuspidem brevem & angustum contracta, texturâ crassâ, solida, lactea, mollia, lenia, glabra & nitentia, maximè supina parte, qua & obscurè viridia; sapore amaro & pungente. E costa media crassa & albicante nervuli valde subtiles transverso ac parallelo ductu exeunt, venulis subtilissimis intertexti. Flores umbellatim, petiolis longis, crassis, languidis nixi in summis ramulis erumpunt, quinque petalis albissimis, cuspidatis, ima parte contractioribus, uno latere rectiore altero in arcum inflexo, unguibus croceis, compositi calyce quinq; foliis oblongo angustis cuspidatis, crassiolis, interiùs albicantibus, exteriùs dilutè viridibus constante excepti. E medio florum emicant *stammula* tenuia, quinque crassiolis, flavis, striatis ac surrectis apicibus dotata, cúmque iis *stylus* tenuis, liber, albicans, cum nodulo crasso ac pyriformi in vertice ex primordio fructus, qui infra calycem est prodiens. *Fructus* floribus decisis succedunt pediculis crassiolis, longiusculis, languidis ac pandis appensi, grandes Pomorum instar, oblongo-rotundi & nonnihil plani, tenui sulco in parte magis compressa, per longum striati, pondere valdè leves, cortice exteriore tenui, glabro ex viridi flavescente, ad corticem intus pulpa tenui, albicante & lacteo, saporis aquei.

In medio *os* est grande, nonnihil cordiforme, durum, exteriùs sub pulpa mali lato interstitio, filamentis lignosis & albis reticulatim pertextum, ac inter cancellos fungosâ albicante pulpa, stipatum, includítque nucleos duos albos, intersepimento crasso, duro ac cartilaginoso à se mutuò sejunctos, oblongo rotundiolis, quà intersepimento adjacent planis, altera parte convexis, longitudine ad longitudinem ossiculi parallela, & majori crassitie ad ejus basin, sapore amaro.

Acosta hanc speciem sic describit, ni fortè diversa sit.

Sylvestre genus *Mangas bravas* nuncupatum, dilutè viret, aliquantulum splendet, lacteo succo abundat, paucaq; carne præditum est: nam crasso cortice solummodo integitur, ossiculum prædurum & cartilagineum, Cotonei tamen mali magnitudine est.

Vires. Adeò præsentis est veneni, ut indigenæ illis sese mutuò perimant: nam si quis paululum ederit ilico moritur. Interdum oleum admiscent ad exacuendam ejus vim, ut celeriorem perniciem afferat. Sed quocunque tandem modo sumptum adeò celeriter perimit, ut hactenus nullum sit repertum antidotum ad illius vim compescendam.

CAP. XXI.

Persea C. B. J. B. *Persea arbor* Ger. *arbor Clusii* Park. *Laurus Indica* Aldini.

Clus.

Pyro similis est, in latum diffusa perpetuóque virente coma, ramulis ex viridi pallescentibus. *Folia* illi Lauri latifoliæ, superna parte virentia, infernè cinerei coloris, firma, nervis aliquot per obliquum discurrentibus, odore & sapore quidem commendata, cum adstrictione tamen linguam mordicantia. *Flos* Lauri ferè, copiosus, racematim compactus, pallidus, sex foliolis constans. *Fructus* per initia Pruno similis, deinde successu temporis Pyrini modum oblongus, nigro colore, jucundoque sapore; nucleum cordis effigie continet, gustu Castaneæ aut dulci Amygdalæ haud absimili.

Solo Valentino regno unicam arborem vidit Clusius, in monasterio D. Virginis cui cognomen de Jesu, primo ab urbe Valentia lapide, ex America, ut ferebatur, eò delatam. Verè florentem conspexit Clusius, Autumno maturum fructum ferre intellexit.

Perseæ arboris meminerunt è Veteribus Theophrastus, Strabo, Plinius, Dioscorides, Plutarchus, Galenus.

Perseam cum Persica malo eandem esse nonnulli volunt quos Scaliger abundè refutat, licet Theophrastus utramque Περσίαν nominet. Persea, describente Theophrasto 4 Hist. 2. foliis, floribus & ramis, totáque adeo formâ Pyro similis est, sed folio perpetuo, &c. Fructus Pyri magnitudine, figurâ oblongus, Amygdali specie, colore herbidus, nucem intus habet quemadmodum Prunum, sed

sed minorem & molliorem, carnem valdè dulcem &c. Multæ ex his notis non conveniunt Perseæ à Clusio descriptæ, ideóque, vel ipso fatente, diversa est hæc ab illa; an eadem sit ei quam Plinius describit, adeóque Pliniana Persea diversa à Theophrasti, ut Clusio videtur, inquirant alii.

Hanc arborem prodidère nonnulli in Perside quidem exitiosam esse, translatam verò in Ægyptum, naturâ mutatâ cibo idoneum fructum protulisse. *Dioscor.* Idem narrat & Galenus. Plinius quoque venenatam cum cruciatu in Perside gigni, & pœnarum causâ à regibus translatam, terrâ mitigatam de Persea diligentiores tradidisse affirmat: quod tamen eruditiores negâsse refert; sed à Perseo Memphi satam: quibus & nos subscribimus: non tamen negamus dari in Perside ejusmodi arborem venenatam à Persea Ægyptiaca specie distinctam: præsertim cùm & Rauwolfius scribat, Persianum quendam mercatorem indicâsse sibi de venenato fructu Perseæ eis noto nomine *Sephæ*; proptereà ab iis negligi. Laurum Indicam Aldini cum Persea Clusii eandem arborem esse à D. *Tancr. Robinson*, admonitus sum; ideoq; ejus descriptionem subjiciam.

Laurus Indica Aldini.

Ex Indicis quibusdam seminibus, quæ racematim brevi pediculo quinq; vel septem simul cohærebant, baccarum Lauri vulgaris formam habentibus, verùm non rotunda erant, sed oblongiuscula & parum acuminata, parvæ Olivæ figurâ, ab extra nigra & rugosa, ut Lauri baccæ; enata est planta, brevi in magnam altitudinem adolescens: folia autem odore & figurâ Laurum nostratem non parùm æmulabantur, inter Lauri vulgaris & Regij dictæ media, vel potius Cedri foliis similiora, non enim ità dura ac lucida sunt sicut Lauro. Colore sunt subviridi; Hyeme (quæ sunt vetustiora & casura) citrinescunt ac rubent; longitudine aliqua excedunt palmum, alia semipalmum tantùm æquant, latitudine verò nonnulla sex uncias excedunt. Mansa amariuscula primo sunt, postea cum dulcedine pauca mucilaginosa, & odorem nostratis Lauri referunt. Foliorum autem pediculus, qui crassior est, atque etiam ramorum lignum subdulcia sunt: sed mirum quanta mucilago in ore sentiatur viscida & lenta his mansis: id nullâ alia in re unquam observavi, quanvis ultra mille plantas degustaverim. Sed neque talis apparet unquam mansis communibus mucilaginosis seminibus, ut Cydoniorum & Psyllii, &c. nec radicibus Althææ, &c. Huc usque apud nos florem non produxit.

Persicæ nuci similis fructus nucleo venenato Monardis J. B.

Cathæretica vel veriùs septica est hujus fructûs facultas, quo Indus quidam Æthiopissam (ut refert Monardes) cujus crura malignis & inveteratis ulceribus scatebant in pulverem redacto atq; inserso curabat, exesa carne putrida. Eundem pulverem cum ellychnio eisdem imposuit ulceribus ad generandam carnem & ulcus ad cicatricem perducendum. Est is fructus in insula *Margarita* dicta admodum vulgaris, quo etiam in cibo frequenter utuntur, magnitudine Mali Assyrii vel Aurantii, nucem Persici mali ossiculo similem continens, cujus concremati pulvis ad ea quæ modo dicta utilis est. Nucleus qui intus continetur adeò noxius est, & deleteria facultate præditus, ut sive homo, sive bestia eo vescatur præsentaneam mortem sibi moliatur, cui nullo remedio occurri potest, tanquam sublimatum aut corrosivum aliquod medicamentum sumpsisset. *Vires.*

Verisimile est fructum hunc eundem esse cum fructu Mangæ sylvestris seu *Mangas bravas* ab Acosta descripta. Quòd si *Odallam* eadem sit arbor, mirum deleteriæ hujus fructûs nuclei qualitatis nullam ab Autoribus Horti Malabarici mentionem factam.

Cap. XXII.

Schageri Cottam * H. M. *Cornus Malabarica; folio cuspidato, ossiculo tomento obsito* D. Syen. * P. 1. F. 56. p. 105.

H. M.

Arbuscula est humilis, humana altitudine, nascens in arenosis. *Radix* surculos fibrosos spargit, cortice sub cuticula nigricante sanguineo, ligno albicante, saporis adstringentis. *Caudex* brachii crassitie: *Surculi* vetustiores cinerei, teneriores spadiceo-clari. *Folia* petiolis curtis nixa, quàm primæ speciei multò majora, oblonga, cuspidata, ad petiolum lata cavitate, crispa, supernè saturo virore parùm nitentia, subtus clariore: texturâ crassa, & in prona seu inferna parte ob nervorum eminentiam valdè scabra. Præter costam mediam, è petiolo laterales duæ, hinc indè una, exeunt. *Flores* in summis surculis plures simul proveniunt ac tres plerunque juncti, quatuor aut quinque petalis, oblongo-rotundis, angustis, surrectis, ex viridi albicantibus & subflavescentibus compositi, intus concavis: habéntque in medio congeriem numerosorum *staminum*, tenuium, flavos, rotundos ac parvos *apices* gestantium, ac *stylum* viridi-dilutum, ex globulo, qui primordium fructûs est, emergentem: Calycis foliis angustis ac flaviusculis succincti. *Fructus* sunt baccæ oblongo-rotundæ, ac nonnihil pyriformes, ad petiolum strictæ, per maturitatem nigræ & nitentes, sapore primùm acido, qui ex maturitate dulcescit, atque indigenis est in eduliis.

In medio durum, ex albicante subflavum & grandiusculum ac pyriforme ossiculum est; quod in totum filamentis densis, quæ in arcus varios ad se invicem ordinatè conducta sunt, est obductum.

Ardori membrorum restinguendo servit Succus expressus, ac cum saccharo sumptus: Decocto os abluitur pro columellæ tumefactæ relaxatione. Foliorum succus cum saccharo epotus conducit pro hepate ac fluxu ventris; ejus lotio pro oris pustulis: In angina cum eodem succo mixto cum aceto guttur commodè abluitur. *Vires.*

CAP. XXIII.

Prunus Brasiliensis fructu racemoso, ligno intus pro ossiculo.

Acaja Pisonis, *Acaja quæ & Irametara Brasiliensibus* Marcgrav.

Marcgrav. Pis.

IN altitudinem & magnitudinem proceræ Tiliæ assurgit, cortice rugoso & è cinereo albicante instar Sambuci. *Folia* illi sunt lævia, directè sibi invicem opposita, duos, tres, vel quatuor digitos longa, inæqualis magnitudinis, sesqui vel duos digitos lata, acuminata, splendentia, nervo lato secundum longitudinem, foliis Juglandis haud absimilia sed acutiora. *Flosculos* fert copiosos, in magnos racemos congestos, ex albo subflavescentes. Post flores prodeunt *pruna* flava, nostratibus figurâ & magnitudine similia, pauxilla cute, acidi saporis, lapidem continentia magnum, ex filamentis lignosis constantem, nec durum, verùm dentibus cedentem, qui nucleum continet ex albo flavescentem.

Vires & Usus. Folia hujus arboris (imò & lignum) saporis est egregiè acidi & adstringentis, ac ad appetitum prostratum revocandum & sitim sedandam in febribus utiliter usurpantur.

Fiunt & intinctus ad carnes assas ex junioribus foliis tritis, gratissimi saporis.

Ramus arboris decisus & terræ implantatus brevi radices agit, & in arborem adolescit.

Lignum rufum & leve ut Suber, cujus loco usurpari potest. Fiunt & opercula ex eo ad obturandas lagenas.

Fructus grati est acoris, & inter tragemata locum sibi vendicat, maturus statim decidit & suavissimum odorem spirat.

Inter refrigerantes & astringentes habetur, usque adeò ut immaturus dentibus afferat stuporem, qui ex manducatione durioris alicujus ligni tollitur. Nauseabundis & æstuantibus prosunt, & contra sanguinis alvi fluxus in pretio habiti. Vinum ex iis conficitur, quod vetus inebriat.

Gemmæ & summitates hujus arboris sanis & ægrotis in acetariis exhibentur, ex quibus contusis emanat spuma fortis & tenuium partium, quæ oculis indita inflammationes arcet, visum clarificat, nævos & nubeculas oculorum tollit: dolor quem primò infert facilè evanescit.

Folia, succi, oculi & cortex externis juxta & internis affectibus medentur, quæ omnia in gargarismum contra gutturis inflammationes & similia mala præparantur, vel in lavacro contra multos externos pedum & corporis calidos affectus adhibentur.

Peculiare habet hæc arbor, quòd volucres Picæ magnitudine, nigris & aureis plumis eleganter vestitæ in extremitatibus ramorum affabrè & concinnè pendulos suos nidos construunt, ut insidias serpentum, aliorúmque noxiorum insectorum declinent. *Piso.*

CAP. XXIV.

De Guity sive Guitys arboribus Brasiliensibus dictis.

VAriæ (inquit Gulielmus Piso) arbores excelsæ *Guitys*, ejusdem generis fructus producunt, pauca carne, magnóque lapide ovalis figuræ intus refertos, quorum fructuum ad minimum mihi tres vidisse species contigit.

1. *Guiti-iba* Pisonis & Marcgrav. *Arbor prunifera Brasiliensis, fructu maximo, ossiculo ligneo.*

Cujus fructus *Guity-coroga* dicitur: altitudine, soliditate & duratione ipsam Quercum superat, lignúmque à fabris in pretio habitum est: cortice tegitur gryseo. Rami *folia* habent alternatim posita, oblonga, linguæ ferè figurâ, ad tactum instar corii Hispanici [novem, decem, duodecim aut quatuordecim digitos longa, quatuor, quinque aut sex lata *Marcgrav.*] superiùs dilutè viridia, inferiùs ochræ coloris, nervo eminente secundùm longitudinem, & venis obliquis, partim æqualibus, partim inæqualibus distincta, hinc indè molli lanugine obducta.

Tempus. *Flores* in longam quasi spicam congesti, inodori, parvi, flavi. Floret Januario, & Maio aut Junio fructum maturat. Subinde alterum arboris latus uno anno, alterum secundo fructus profert maturos, tertio quiescit, quarto demum tota fructifera est.

Fructus pomum vulgare magnitudine excedit, informis rotunditatis & tuberosus. Color cutis est instar panis secundarii aut atri, vel corticis fusci Betulæ: pulpa mollis, flava, grati ac dulcis saporis & odoris, panem recentem æmulans. Lapis intus contentus magnitudine & figura est ovi Anserini, cortice lignoso hirsuto, continens nucleum albicantem, non edulem sed medicinalem, consistentiâ nucis *Cocos* adstringentis qualitatis.

Vires. Drachma ejus plus minus rasa optimo cum successu ex liquore datur convenienti contra dysenteriam. Idem præstat nuclei infusum duplici quantitate exhibitum ad sistendos quosvis sanguinis fluxus.

2. Guiti-

2. *Guiti-toroba* Piſonus & Marcgr. *Prunifera Braſilienſ. minor, fructu Aurantiæ magnitudine.*

Quantum præcedenti altitudine cedit, tantùm elegantiâ eam ſuperat: Aurantia tamen major. *Folia* fert in frondes congeſta, ſemipedem longa, ſaturatè viridia ut Lauri folia, ſplendentia & craſſa inſtar Pergameni, ad tactum lævia, figurâ nucis Juglandis foliis non diſſimilia. Inter copioſa folia ad frondium extremitates in ipſis ramulis copioſi *flores* proveniunt, flavi, odore & magnitudine florum Tiliæ, [brevibus pediculis, è calice rotundo] cavi ut nola ac rotundi, unico folio conſtantes, ſexque in circumferentia ſciſſuris ad medietatem uſque, quæ floris globulum in ſex veluti foliola diſpeſcunt: in medio cavitatis ſtamen inſtar pilæ quod alia ſex ſtaminula circumſtant, ex medio cujuſque ſegmenti prodeuntia, & ſpongiæ-forme corpuſculum geſtantia.

Fructum fert rotundum, Aurantiæ magnitudine ſed non figura, verum ſuperiùs paulum turbinatum, abſque corona, flaveſcentis è purpureo coloris, inodorus quando integer, ſed conciſus validum odorem ſpirat, nauſeabundum, carne flava & ſolida, dulcis ſaporis. Lapis contentus Juglandis eſt magnitudine, ſed figurâ compreſſiori, altera parte gryſei, altera umbræ coloris ſplendentis, cui nucleus incluſus eſt, iiſdem uſibus dicatus ut ſupra. Decidit ſponte quando maturus eſt, aliàs edulis non eſt, nam lacte acri plenus eſt antequam decidat.

Diu floret, tardéque fructificat idque menſibus æſtivis. Caudex vulneratus lac acre exſudat inutile.

3. *Guiti-iba* Piſonis & Marcgr. *Prunifera Braſilienſis Mangæ affinis.*

Præcedentibus *Guitis* minor & tenuior eſt [*Tiliæ* magnitudine, ſed caudice non ità craſſo *Marcgr.*]

Folia fert linguæ figurâ, circiter quinque digitos longa, ſeſquidigitum lata, lætè viridia, ſplendentia, infernè alba lanugine obducta (quæ digitis abſtergi poteſt; juniora tota lanugine obducta flaveſcunt) alternatim poſita in ramulis, & ad quemlibet pediculum brevem foliorum uvula progerminat una, duæ vel tres junctæ, veſtitæ globulis parvis albicantibus, qui ſe aperientes produnt *floſculos* albos, ſex parvis foliolis conſtantes, in medio multa *ſtaminula* alba cum *apicibus* pallidis inſtar ſcoparum ſetacearum ſtant erecta.

Fructum fert ellipticæ figuræ, magnitudine ovi gallinacei, interdum & majorem, initio viridem, ubi maturuit flavum exteriùs, citrinâ cuticulâ tenui, quæ facilè ſeparatur, tectum. Pulpa ejuſdem coloris, mollis ut pyrum emollitum, filamentoſa, ob filamenta quæ exteriùs lapidi fructûs adhærent, qui magnus, ovalis, exteriùs ex albo flaveſcens, villoſus, mediocriter durus, nec craſſus, magnum nucleum ex flavo incarnati coloris continens, ſiccum, amaricantis ſaporis. Caro autem fructûs intus pauca, dulcis ſaporis, quaſi moſchus dulcedini admixtus eſſet.

Julio ferè & Auguſto floret: Martio fructum maturat. *Tempus*

CAP. XXV.

1. *Myxa ſive Sebeſten* J. B. *Myxos ſive Sebeſten* Park. *Sebeſtena, Myxa, ſive Myxara* Ger. *Sebeſtena domeſtica, an ὀμμαξὶς Athenæo* C. B. **The Sebesten, or Assyrian Plum.**

Μύξας dictam volunt hanc arborem ἀπὸ τῆς μύξης, i. e. humore lento è naribus deſtillante: nam & hunc fructum ſimili mucoſo lentore refertum eſſe. Sebeſten Arabibus & Officinis dicta eſt, vel à Σέβαστος Auguſtus, in cujus honorem ità denominata eſt: vel à Sebaſta Samariæ metropoli, ubi olim creſcebat: nam è Syria in Ægyptum tranſlatam refert Alpinus.

Sebeſtena, deſcribente J. Bauhino ſunt fructus parvis ſerotinis Prunis pares, nigricantes, turbinati, in acumen deſinentes (in rugas contracti quæ in Officinis habentur) calyci inſidentes facilè recedenti, qualem in Dactylis videmus, ſed longè majori, & acetabuli inſtar concavo, cinerei ferè coloris. Horum pulpa atra eſt, viſcida, dulci ſapore prædita, pertinaciter oſſiculo adhæreſcens, quod aliàs tribus coſtis donatur, aliàs compreſſum Pruni noſtratis oſſiculum imitatur; in cujus utrolibet fine foraminulum apparet, atque ex inferiore quoq; qui vel in geminos, vel ternos mucrones acutos finditur, germinis veluti rudimentum exſilit. Nuclei tribus loculis ſeorſim tres continentur, oblongi, triangulares, albi, Melonum vulgari magnitudine & ſapore, quique eodem modo vetuſtate ranceſcunt, qui non inſuaves in recentibus: aliàs unicus nucleus oſſiculo clauditur. Eligenda plena, majora, pinguia, carnoſa, quæque ſitum non redolent, calyci adhærentia, teredine non arroſa.

Arboris ipſius duo (inquit Alpinus) ſunt genera: Alterum ſylveſtre, Pruno ſimile: alterum domeſticum, foliis latioribus ac craſſioribus à ſylveſtri differens. Utraque arbor flores fert albos, parvos, Geranii proximos. Sylveſtris fructus fert minores, tardiùs matureſcentes, imperfectiores iis quos domeſtica Sebeſten profert.

Folia Sebeſten, adnotante Veſlingio, extremis ſuis ovalem magis rotunditatem quàm anguloſum acumen præ ſe ferunt, ſuperiore ambitu per ſpatia inæqualia variis inciſuris dentata, & nonnunquam ſegmento veluti ſubducto mutilata. Fructus brevi inſidet calyculo, rotundus tenui ſpinoſoque umbilico leviter adſtrictus, maturaq; jam ætate pellucidus, non inſuavi glaucedine incluſa ſemina manifeſtat.

Vere floret, Autumno ſemen maturat. In Ægypto, & Aſiâ. *Tempus & Locus.*

Myxa Prunis minùs frigida censet J. Bauhinus. In pulmonum affectibus, inquit, pluris facimus Myxa quàm Pruna. Usus eorum familiarissimus est ad tussim, (cum calore & siccitate junctam, dyspnœam, orthopnœam, Pleuritin, Peripneumoniam & ad vocis raucedinem parato ex ipsis decocto, unde & multas compositiones præsertim thoracem & pulmones respicientes ingrediuntur. Veslingius succum expressum excellens præbere remedium catarrhis ad fauces labentibus sistendis tradit.

Ex pulpa ipsorum optimum viscum conficiunt Ægyptii; quippe Sebesten maturos contundentes atque lavantes. Sunt aliqui qui masticando pulpam ab osse expuentes viscum parant, quantitatem horum fructuum in vase collectam, parùm quoad aquea humiditas absumatur bullientes. Visco utuntur omnes emplastri modo ad omnes scirrhosos tumores, resolvit enim eos & emollit omnem duritiem. Aliqui ad tussim ex eo paratos bolos cum saccharo cando, & radicis liquiritiæ pulvere multis diebus sumunt.

Pollent fructus (teste Matthiolo) dejectoria facultate non secus ac Pruna, tam Græcorum quàm Arabum testimonio, id quod etiam comprobatur quotidianâ experientiâ. Eorum pulpa drach. 10. pondere devorata, aut ad summum 12, eosdem ferè præbet effectus quos Cassia vocata. Utiliter datur ex bile febricitantibus. Eadem confirmat Amatus.

* P. 1. F. 38. p. 69. 2. *Nilicamaram* * H. M. *Acaciæ foliis Malabarica fructu rotundo, semine triangulo* D. Syen. *An Myrobalanus Emblica?*

H. M.

Arbor est altitudine quatuor hominum, ramis densis, transversim diffusis, nascens in arenosis & petrosis. *Radix* crassa, plurimis fibris capillata, cortice exteriùs nigricante, intus nonnihil rubescente. *Caudex* ambitu ad unius brachii amplexum, cortice nigricante, ut & rami. *Folia* pinnata, plus spithamam longa vel solitaria, vel bina, terna, quaternave ex eodem nodulo exoriuntur: pinnæ seu foliola brevissimis petiolis costæ mediæ adnexa, parva sunt, oblonga, angusta, latitudine æquali ubique, plana, tenuia, solidæ seu densæ texturæ, uno tantùm per medium decurrente nervo, supernè obscuriùs, subtus dilutiùs virentia, nocturno tempore oppositis ad se mutuo adductis clausa. *Flores* qui foliorum costis, seu cauliculis, foliaceis maximè in eorum inferiori parte, ut & ramis, plures juncti insident, parvi, sex petalis angustis, albicantibus compositi, cum *stamine* in medio albicante, nodulo seu apice flavo insigni, odoris nullius. *Gemmæ* florum rotundæ & albicantes. *Fructus* à floribus delapsis ramis & surculis arctè insident, plano-rotundi, duri, dilutè virides etiam cùm maturi, ac nonnihil transparentes, sex subtilibus venulis, quæ in vertice concurrunt, in longum striati, carne succi plena, transparente, ac viridi diluta, sapore grato acido & subastringente, unde in edulis sunt. Surculi foliacei, quibus fructus insident, parte inferiore foliis nudantur. In medio fructuum officulum est, durum, lignosis filamentis obsitum, sex lateribus rotundiolis, quorum tria opposita magis prominent, constans, ac per sex intermedia interstitia, quæ angulis adstricta sunt, in sex capsulas distinctum, in quarum singulis unicum continetur *semen*, parvum, triangulare, duobus lateribus rectis & uno rotundo circumscriptum, primùm albicans, deinde obscurè rubrum ac nitens.

Vires. *Folia* ejus tenera, ut & fructus exsiccati & in pulverem redacti, cum lacto acido spisso *Tayr* dicto exhibiti; fluxui dysenterico conferunt. Iidem in decocto dati proficui sunt in febre calida; cum Saccharo decocti & epoti vertiginem sedant. Aqua ex fructibus destillata ardori jecoris restinguendo convenit.

3. *Myxa pyriformis officulo trispermo. Tsjem-Tani* H. M. P. 4. T. 11. p. 25.

H. M.

Arbor est vastæ magnitudinis, caudice crasso; cortice itidem crasso, scabro, cinereo, intus rubicundo, odoris aromatici, saporis acriusculi obducto; necnon pluribus donato ramulis viridibus ac non rarò hirsutis. Lignum albicans, matrice viridescente. *Radix* rubicunda, cortice tenui flavescente tecta, amara, odorata. *Folia* sine ordine rotundis ac asperis petiolis circa ramulos proveniunt, lata, ex rotundo in acumen desinentia, in ambitu serrata & horrentia, superna parte atroviridia, infernâ subviridia, tactu nonnihil aspera, hirsuta, sapore subamaro & adstringente, odore aromatico, nervis & venis crebris intertexta. *Flores* inter foliosos surculos cauliculis spithamam longis proveniunt; quibus racematim petiolis lanuginosis adhærent, tribus oblongo-rotundis, candidis, mollibus ac exteriora versùs reflexis foliolis constantes, atq; oblongo-rotundo, albicanti, hirsuto, & pediculo viridi tricuspide subnixo calyci inhærentes; tribus flavescentibus *staminibus*, nigricantibus *apicibus* ornatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ *stylus* prodit itidem flavescens: odor nullus, sapor amarus. *Fructus* hujus arboris pyriformes sunt, tribus angulis crassioribus sulcati, olivarum magnitudine æmuli, exiguo in vertice prædiri umbilico, cortice viridi, aspero, & exiguis spinulis obsito cincti, carnéque densa, furva, odorata, amara intus referti; intra quam *officulum* hæret oblongo-rotundum, triquetrum, tres includens nucleos candidos, amaros, similiter triquetros, ex ligno membranaceis quibusdam, viridi-albicantibus dissepimentis ab invicem sejunctos.

Locus. Provenit locis sylvestribus, petrosis, arenosis, montanis in *Parabaroo*, aliisque provinciis Malabar: Perpetuò frondet, semel in anno floret fructúsque fert, Decembri viz. & Januario mensibus, diuque frugifera manet.

Vires. Cortex arboris calefacit, viscidos ac pituitosos humores incidit, attenuat, debilitata viscera roborat, necnon aquas hydropicorum ducit. Idem cortex cum fructûs pulpa in pulverem redactus & exhibitus febrem tertianam intermittentem tollit. Fructuum nuclei comesti alvum laxant.

Arbor trifolia prunifera Brasiliensis officulo trinucleo. Ibaparanga Marcgrav.

Marcgr.

Arbor est cortice ac ligno Sambucino. Fert *folia* in pediculis duos digitos longis (qui bini opponuntur) & in quolibet terna more Phaseolorum, supernè viridia splendentia, infernè è viridi albicantia, superiùs etiam pilosa, inferiùs magis hirsuta, nervo & venis conspicuis. Ad quemlibet pediculum

culum foliorum provenit etiam pediculus qui fert *flores* pentapetalos: post quos in quolibet pediculo longo congesti conspiciuntur quatuor aut quinq, *fructus* magnitudine Uvæ spinæ aut Avellanæ nucis, rotundi, immaturi, virides & splendentes, maculis albicantibus conspersi; maturi verò obscurè purpurei, nigrescentes, punctulis albicantibus ubique notati. Detracta cute subjacet caro, sub ipsa quidem purpurea seu brunna, interiùs alba, & in medio lapis durus, figurâ & magnitudine Amygdalæ, continens tres nucleos, albos, parvos. Comeduntur detracta cute, & sunt saporis dulcis parùm manifesti.

Fructus maturescit mense Februario. *Tempus.*

His ob officula in pluribus cellulis plures nucleos continentia subjungemus fructus quosdam minores qui baccarum modum non excedunt.

CAP. XXVI.

Arbor baccifera Malabarica officulo fructûs trispermo. Parili H. M. P. 5. Tab. 3. p. 5.

ARbor est procera, caudice crasso, albicante, cinereo cortice obducto, multísque atro-purpureis ramulis in orbem diffusis donato. *Radix* flavescens, subalbicante cortice cincta, amara, graveolens. *Folia* geminata, brevibus ac rubescentibus petiolis circa extremos ramulos ordine parallelo proveniunt, oblongo-teretia, acuminata, & in ambitu serrata, crassa, densa, glabra, nitentia, subviridia, costâ mediâ purpurascente: sapore amaro. *Flosculi* ramorum extremis racematim proveniunt, Vitis viniferæ flosculis haud absimiles, quatuor candidis & acuminatis foliolis constantes, inodori, amari. Flosculis decidentibus succedunt *baccæ*, rotundæ, tripartitæ, viridi-rubescentes, glabro crassóque cortice cinctæ, carne intus succulenta, adstringente, ac inodora refertæ, intra quam officulum continetur albicans, tria continens semina oblonga, candida, amara.

Crescit in variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Moutan*, semper viret, floret Augusto, *Locus & Tempus.* fructúmq, maturat Novembri & Decembri mensibus, atque non raro bis in anno maturos exhibet fructus.

Radix & folia sanguinis constitutionem melancholicam corrigunt, ac acidos salsósque humores *Vires.* temperant.

Ex foliis cum foliis *caretti* in lacteo Nucis Indicæ succo coctis potio conficitur, quæ cùm externarum, tum internarum hæmorrhoidum doloribus mitigandis conducit.

CAP. XXVII.

Frutex baccifer Malabaricus floribus umbellatis simplici officulo tetraspermo. Bebnel H. M. P. 5. Tab. 4. p. 7.

ARbuscula humilis est, duodecim circiter pedes alta, *caudice* tenui, ramulis in orbem diffusis eleganter ornato; qui cortice primùm viridi, dein subcinereo, saporísque acris ac aromatici obducti, atq, molli & albicante medullâ intus referti sunt: Lignum tamen prædurum, albicans, insipidum & inodorum. *Radix* similiter albicans, rubescente cortice cincta, aromatica. *Folia* ordine decussato petiolis crassis, subviridibus, circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, glabra, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè viridi dilutiore, costa media viridi, & in aversa parte valdè extuberante. Odor & sapor aromaticus. *Flores* suave-olentes circa extremos ramulos glomeratim non sparsim producuntur, sensimq, porrectis columellis umbellæ specie panduntur: constant iis quatuor oblongo-rotundis, cuspidatis, rigidis, interiùs concavis & albicantibus, exteriùs viridescentibus, atq, in stellæ modum expansis foliolis, octo candidis, surrectis, latis ac similiter expansis *staminulis* medium occupantibus, inter quæ globulus prodit viridescens cum basi flavescente. Floribus succedunt *Fructus* subrotundi & ferè quadrilateri, cum cuspide brevi in vertice, crasso viridíque cortice cincti, carne intus viridi-fusca, odoris saporísque aromatici referti, intra quam *officulum* continetur quadripartitum, quatuor candida ac oblongo-rotunda in distinctis loculis continens *semina*.

Crescit arenosis ac montanis Regni Malabarici locis præsertim in *Baypyn*: semper viret; quotannis floret & fructum perficit. *Locus.*

Ex arboris radice in Sesami oleo cocta linimentum paratur contra cephalæam artuúmq, dolores *Vires.* inveteratos.

CAP. XXVIII.

Arbor baccifera trifolia Malabarica simplici officulo cum pluribus nucleis. Mail-elou * H. M. *Lusitanis Carilba.* * P. 5. T. 1. p. 1.

H. M.

ARbor est procera, 50 circiter pedes alta, caudice crasso, multísque ramis cinereo-viridibus, supernè quadratulis ac geniculatis donato. Lignum ponderosum est, ex albo rubescens, cortice munitum cinereo, intus flavescente. *Radix* crassa, albicans, flavescente cortice

 cincta,

cincta, inodora, insipida. *Folia* terna simul juncta, oblongis ac alatis petiolis circa extremos ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, & nonnunquam in ambitu crenata, supernè atro-viridia, infernè subviridia, nitentia, glabra, flexibilia, digitis confricta suaveolentia, at insipida, teneriora tamen subaspera & rugosa. *Flosculi* odori, insipidi, circa extremos ramulos oblongis, subviridibus, lanuginosis ac quadratis petiolis racematim proveniunt, calycique exiguo subviridi in quinq, lacinias acuminatas secto inhærent, quinque foliolis constantes, viz. uno majore, rotundo, concavo, quod interius cœruleum, exteriùs cœruleo-albicans, & quatuor minoribus cuspidatis, albicantibus exteriùs, interiùs viridi-dilutis cum basi purpurascente, haud secus ac in *Herbæ Trinitatis* dictæ floribus videre est, quatuor staminibus albicantibus, fuscis *apicibus* ornatis medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit candidus, capitulo flavescente. Flosculis pari modo succedunt *Fructus* rotundi, Vacciniis haud absimiles, glabri, nitentes, virides primùm, dein nigricantes, tenui pelliculâ cincti, intúsque carne molli, aqueâ, atro-viridi insipida ac inodora referti, intra quam *officulum* locatur oblongo-rotundum, glabrum, tres quatuórve albicantes, unctuosique saporis nucleos continens.

Locus. Provenit in multis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Mangatti*, semper viret, quotannis semel, nonnunquam bis, floret, fructúmq, fert, ac diu superstes manet.

Vires & Usus. Cæterùm lignum arboris operi fabrili accommodum. Ex foliis & cortice contusis, ac in Oryzæ infuso coctis apozema conficitur, quod doloribus post partum potenter medetur, necnon secundinas in utero relictas expellit, & lochia expurgat. Idem insuper viris pariter ac mulieribus præter modum crassis ac obesis exhiberi solet pro potu, ut sensim attenuentur & gracilescant. Succus è viridi cortice cum maturæ Nucis Indicæ lacte exhibitus diarrhœam sanat, ac colicos dolores tollit. Ex hujus arboris, uti & *Paal-valli* ramulis tenerioribus simul contusis & in aqua coctis Balneum fit contra febres inveteratas, Arthritidem & quoscunq, artuum dolores.

CAP. XXIX.

Arbor baccifera Malabarica, folio pinnato, flor. umbellatis simplici officulo cum pluribus nucleis. Katou-mail-elou H. M. P. 5. T. 2. p. 3.

H. M.

ARbor est vastæ magnitudinis, *Mail-Elou* altior, ramulis viridibus, quadrangulis atque lanuginosis, in orbem diffusis ornata. Lignum albo-striatum, cortice munitum furvo, intus ruso. *Radix* crassa, fibrata, albicans, rubro intúsque flavescente cortice tecta, odora, insipida. *Folia* geminata brevibus petiolis, ordine parallelo longis, rotundis, crassis ac lanuginosis ramulis inhærent, oblongo-rotunda, crassa, mollia, tomentosa, supernè atro-viridia, infernè subviridia, costâ mediâ, crassâ, sapore austero, odore nullo. *Flosculi* numerosi circa extremos ramulos ubiq, inter folia glomeratim non sparsim producuntur, sensimq, porrectis columellis umbellæ specie panduntur, *Mail-Elou* flosculis haud absimiles at majores. *Fructus*, calycibus suis excepti, pari fertilitate flosculis succedunt, *Mail-Elou* fructibus similes.

Locus. Nascitur montanis ac petrosis locis Regni Malabarici, præsertim in *Candenate* & circa *Cochin*: semper viret, quotannis floret & fructum dat, ac ducentos ultra annos superstes manet.

Vires & Usus. Lignum arboris operæ fabrili accommodum. Adhæc insignes ejusdem vires extolluntur in diarrhœa, dysenteria & tenesmo. Ex foliis cum pipere & semine *Coddæ-pala* in Oryzæ infuso coctis antidotum fit Serpentum, Scorpionum, aliorúmque venenatorum animalium ictibus. E cortice contuso & cocto medicamentum conficitur ad sanguinem ex casu in corpore coagulatum dissolvendum.

CAP. XXX.

Perin-Nirouri seu Ma Nirouri H. M. P. 5. Tab. 45. *Frutex baccifer Malabaricus officulo fragili cum sex intus nucleis.*

MEdiæ magnitudinis arbor est, quatuordecim circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, albicante, duro, cortice obducto glabro, furvo, multísq, viridibus ramulis in orbem longè latéque diffusis ornato. *Radix* rufa, adstringens, odoris ingrati ac sylvestris. *Folia* exigua, oblongo-rotunda, crassa, mollia, numerosa circa surculos proveniunt, supernè atro-viridia, infernè viridia & splendentia. *Flores* exigui, subvirides, exiguis brevibúsque petiolis ad foliorum exortum hinc inde circa ramulos proveniunt, sex rotundis foliolis constantes, numerosis intus tenuibus *staminulis*, in quorum medio rotundus prodit globulus, qui sensim incrementum sumens ac auctus in *Fructum* excrescit, marcescente interim flore, adeò ut flos emarcidus fructui pro calyce inserviat. Sunt autem Fructus hi rotundi, tribus angulis sulcati, & lato cavóque umbilico in vertice coronati, purpurascentes, tenui pellicula cincti, carnéque intus densa, albicante, subdulci refertæ, intra quam Nucula continetur fragilis, nivei coloris, sex includens *semina* oblonga, triquetra, triplici ordine locata, ac membranaceis quibusdam pelliculis, ceu parietibus intergerinis sejuncta, ità ut bina in singulis lateant cellulis.

Locus. Nascitur in variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Granganoor*: quotannis floret & fructus fert, diúque superstes manet.

Vires. E foliis, fructibus & radicibus in aqua cum Pipere longo & Cumini semine coctis potus conficitur, qui in Asthmate, tussi, phthisi, similibúsque Pulmonis affectibus valdè commendatur. Folia cum cortice in Oryzæ infuso cocta, & in cataplasmatis formam redacta, ac tumoribus imposita potenter

tenter eos maturare feruntur. Ex arboris cortice cum lacte, melle & butyro cocto balsamus paratur, quem intus sumptum & foris illitum pleuritidem sanare dicunt.

Tsjeria Nirouri.

Præcedenti (inquiunt) persimilis est, nec ullas distinctionis notas adducunt; nec figuram addunt. Crescit abunde circa Cochin.

Cap. XXXI.

De Cinnamomo, Cassia & Canella.

NON levis est controversia inter eruditos, an Cinnamomum Veterum, Cinnamomo hodierno seu Canellæ eadem res sit, an diversa, & hodie penitus ignota. Revera si Cinnamomum Veterum fuerit quale ab illis describitur, surculi seu virgulæ tenues fruticis non magni, in Arabia nascentis, Canella nostra esse non potest, ut ex descriptione patebit.

Verùm quoniam fabulosa, varia & incerta sunt quæ de Cinnamomo & Cassia à Veteribus Græcis & Latinis traduntur, ego potiùs in Garciæ ab Horto, Monardis, Scaligeri & Amati sententiam propendeo, Veterum sci. & Recentiorum Cinnamomum necnon Cassiam eorundem unam & eandem rem esse. Dioscorides scribit, Cassiam esse virgulta crassi corticis, Piperis foliis: Cinnamomi verò descriptionem prorsus omittit. At Theophr. Cassiam & Cinnamomum magnitudine Viticis, multos ramos lignosos habere scribit. * Plinius Cinnamomum dicit fruticem esse, duorum cubitorum altitudine amplissimum, palmíque minimum. Galenus 1. *Antid.* arcam Romam delatam è Barbarorum regione tradit, longitudine cubitorum quatuor cum dimidio, & licèt Cassiam & Cinnamomum diversas arbores esse statuat, scribit tamen Cassiam sæpe in Cinnamomum transmutari: sic Cassiæ surculos Cinnamomi prorsus persimiles. Quæ cum ità sint, ego cum Garcia sentio, tam longa difficilíque via olim petita fuisse hæc aromata, ut perfectam eorum notitiam consequi Veteribus haud facile fuerit. Hinc factum ut innumeræ fingerentur fabulæ, quas Herodotus pro veris refert. Et quoniam ingens eorum erat pretium, majórque in hominibus lucri cupiditas, adulterabantur aromata, & hàc ratione fiebat, ut diversa illis inderentur nomina, tametsi plerunque ejusdem essent generis. Propter locorum igitur distantiam, & minus frequentatas hasce regiones à mercatoribus, probè cognita Cassiæ historia Veteribus non fuit. In loco etiam ab illis erratum: Nam neque Cassiam, neque Cinnamomum apud Æthiopes aut Arabes nasci multis probat idem Garcias; quæ apud ipsum vide. * L. 12. c. 19.

At inquies, Veteres latere non potuit quid ad se pro Cinnamomo adferretur, cortéxne an virgulæ; illi autem expressè affirmant virgulas fuisse: proinde Cinnamomum seu Canella nostra Veterum Cinnamomum esse non potest. Imò hoc non impedit quin idem fuerit. Nam (ut rectè Casp. Hofmannus) Quod magnam in planta ipsa nobis affert difficultatem, est quòd mutata sit ratio afferendi ad nos. Antiquitùs enim tota planta, cortex cum ligno afferebatur: at cùm animadversum esset lignum tantùm non inutile esse, cortex tantùm fuit allatus: & fit hodiéque. Hæc quamvis nobis maximè verisimilia videantur, non est tamen reticenda opinio Jo. Bodæi à Stapel, quam à Dodonæo hausit, Magni (inquit) nominis Botanicus Dodonæus Caryophyllorum tenues ramulos Cinnamomum Veterum esse, Pempt. 1. lib. 5. cap. 19. scribit. *Sarmenta seu virgulta tenuia, quæ cum caryophyllis inferuntur legitimum Veterum sunt Cinnamomum.* Hanc approbo opinionem; Omnibus enim notis Veterum repræsentant Cinnamomum. Sunt nigra, ex vinoso in cinereum vergentia, colore ei quem descripsit Galenus omnino simili; sunt etiam lævia hæc virgulta, tenues ramuli, frequentibus satis nodis cincti, perquam olentia, odore Baccharis, sapore acri ac mordaci cum calefactione & salsedine quadam, neque (ut Galenus observavit) mordicando palato tristitiam inferunt, rutam etiam ubi manducantur manifestè præ se ferunt: Cùm franguntur ac friantur pulverulenti quid emittunt, & nonnihil lanuginosa videntur. Quare nullum est dubium cur Cinnamomum Veterum esse non credam. Inferet quis, cur itaque hodiè negliguntur? Respondeo, hoc fieri, quòd Caryophylli ipsi in locum ramulorum successerunt, qui Galeno, Dioscoridi, Theophrasto incogniti fuerunt; & ad hos non fuere delati, vel quòd in *Zeilan*, ubi suam mercaturam agebant, Moluccæ enim ipsis incognitæ fuere, (quæ plusquam 200 milliaria à *Zeilan* sitæ sunt) arbor Caryophyllorum fructum non fert, vel quia temporibus Veterum incognitum fuit Indigenis tam aromaticum ac præstantem ferre fructum, vel quòd perpaucum tulit, quem incolæ sibi servirunt, quod magis probabile videtur, &c.

Verùm rationes istæ non persuadent: Cùm enim Recentiores qui judicio valent (C. Bauhino fatente) Cinnamomum Officinarum, vulgo *Canella* dictum, legitimam Antiquorum Cassiam existiment. Galenus autem Cinnamomum prorsus simile esse optimæ Cassiæ affirmet. Et alibi, Cassiam Cinnamomo genere proximam usque adeò esse, ut ex ipsa Cinnamomum quandoque oriatur, spectenturque interdum Cassiæ arbores integræ in quibus aliqua Cinnamomi virgulta è Cassiæ ramis prodeant, Cassiam denique in Cinnamomum transmutari. Cùmq; Theophrastus alíique Veteres corticem in Cinnamomo tantùm utilem esse scribant non lignum; probabiliùs inde inferri existimo, Cinnamomum nostrum hodiernum, Cinnamomum Veterum, eorundémque Cassiam ligneam unam eandémque rem esse, nec aliter differre Cinnamomum Veterum à Cassia eorundem, quàm Cinnamomum sive Canellam Officinarum nostrarum à Cassia lignea ipsis dicta; quæ Garciæ sententiâ non aliter à se invicem differunt quàm nascendi loco & accidentibus indè ortis: siquidem Cinnamomum seu Canella cortex est Arboris Cinnamomiferæ Zeilanicæ; Cassia lignea cortex ejusdem

dem specie arboris in *Malabar* nascentis. Garciæ verba sunt. Verùm cùm mercatores eam quæ in *Zeilan* nata esset Canellam ab ea quam ex Java & *Malavar* sumpserunt differre conspicerent, diversa illis indidere nomina, cum tamen ejusdem generis essent cortices, pro soli cœlique varietate solùm differentes, ut plerunque idem fructus pro regionum & soli varietate suavior fieri aut à naturali bonitate degenerare solet.

Officinæ nostræ Cassiam ligneam à Cinnamomo seu Canella distinctam faciunt. Cassiam enim Cinnamomo crassiorem plerunque esse, colore rubicundiorem, substantiâ duriorem, solidiorem & compactiorem, gustu magis glutinoso, odore quidem & sapore Cinnamomum referre, optimo tamen Cinnamomo imbecilliorem & minùs vegetam esse, ex accurata observatione *Tho. Johnsoni.*

Est ergo meâ sententiâ (ut jam dixi) Cassia lignea *Offic.* Canellæ Malabaricæ cortex; Cinnamomum seu Canella *earundem,* Zeilanicæ. Non tamen id fidenter affirmo, cùm J. Bauhinus scribat Cassiam ligneam saporem suum aromaticum (qui in Cinnamomo seu Canella paulatim evanescit) conservâsse etiam post triginta annos, & * Jacobus Breynius utramque harum [Cassiam ligneam & Canellam] peculiarem arborem agnoscere se dilucidè demonstraturum promittat.

* *Ephemer. German. An.* 4 & 5. *Obs.* 130.

Diversas Recentiorum de Cinnamomo & Cassia sententias omitto. Cùm enim plena & accurata Cinnamomiferæ arboris descriptio & historia ab autoribus *ἀξιοπίστοις* & fide dignissimis tradita sit, supervacuum planè esset iis recensendis, & vel confirmandis, vel refutandis immorari.

Cæterùm Cassiam sive Casiam *παρὰ τὸ κάσαι* dictam volunt, quasi *κοσμοῦσαν διὰ τῆς εὐωδίας τὰς αἰσθήσεις. Etymolog.*

1. *Cinnamomum sive Canella Malavarica & Javanensis* C. B. *Canella seu Cinnamomum vulgare* J. B. *Canella* Ger. *Carua* H. M. *part.* 1. *Tab.* 57. **The Cinnamon Tree of Malabar.**

H. M.

Arbor est ad quatuor, quinqueve hominum altitudinem assurgens. *Radix* crassa, rectà se in terram demittens, ac hinc indè fibris transversis se affigens, cortice in exteriore crusta rufo-cinereo, sub ea rubescente, qui fortem camphoraceum odorem spirat, maximè tritus: ligno est duro, solido & albicante, odoris nullius.

Caudex ambitu amplexum unius brachii implet, diffunditque numerosos ramos & surculos, estq; cum ramis cortice vestitus viridi, qui dein cum ætate rubescit, ac cum pellicula tenui lignum ambit, & crustâ cinereâ obductus est. Estq; is cortex suo tempore deglubitus, & in sole exsiccatus ipsum *Cinnamomum.* Verùm quod in *Malabar* habetur est minùs acre *Ceylonensi,* ac velut sylvestre. Cortice omni ex parte deglubito arbor emoritur. Lignum intus durum est, album, inodorum. *Folia* tum bina, tum solitaria proveniunt, petiolis curtis, fermè semipollicaribus, crassiolis, & interius latè striatis, suntque formâ oblongo-rotunda, longitudine ad latitudinem fermè dupla, in summitate cuspidata; media parte latissima, at cùm minora & teneriora sunt propè petiolum. Longitudo maxima spithamæ & amplius: superficie sunt plana, in oris albicante zonula seu nervo, quæ ex petiolo excurrit præcincta; supernè viroris vegeti & vividi, subtus dilutiora; cùm tenera sunt coloris hepatici; prout vetustiora sicciora, & magis rigida ac fractu facilia sunt, & in minorem ambitum contracta, & versùs interiora crispa. E petiolo tres costæ viridi-dilutæ ac flavescentes excurrunt, mediâ lateralibus nonnihil crassiore, in recta & aversa parte extantes; laterales duæ primùm brevi intervallo rectis tractibus meantes, ac ad mediam junctæ, indè obliquo ac annulatim inflexo ductu anteriora versùs altè ascendunt, ac proximè ad cuspidem progrediuntur; ubi in venulas subtiles, quæ versùs cuspidem deferuntur, disparent: ex costis extantibus plurimæ fibræ seu venæ intimo tractu per ipsum folium transversim egrediuntur, subtili cancelliformium venarum contexta comitatæ, suntque in majoribus foliis nonnihil eminentes, maximè in recta parte. Folia sunt forti ac aromatico odore, præcipuè trita, ipsum Cinnamomi odorem spirantia, & sapore quoque Cinnamomi, sed minùs vegeto.

Flores petiolis viridi-dilutis, qui supra ex origine foliorum prodeunt plures congregatim seu umbellatim proveniunt, suntque stelliformes ac parvi, constantes sex foliolis, è viridi dilutè albicantibus, parùm oblongis ac rotundis oris, anteriora versùs contractis, ac brevi collo seu pediculo odoris amœni: in medio corculum est, constans ex duabus *staminum* seriebus, in exteriore stamina sex, viridi-clara, supra alia emicantia, in superiori parte plana ac latiora; in interiore itidem sex, tenuia ac parva, cum nodulis seu apicibus flavis ac crassiusculis: atque in ea serie ex iis insuper tria *stamina,* cum illis quæ in exteriore ordine similia paribus intervallis emicant, complectentia *stylum* tenuem ac viridem, in vertice nigricantem, qui ex capitulo viridi oblongo, quod primordium fructûs est, ac in pediculi superiore parte continetur, egreditur. Floribus ad pediculum adest calyx arctus & exiguus. Gemmæ florum rotundiolæ.

Fructus sunt baccæ oblongo-rotundæ, terete formâ instar glandis quercinæ, arctè inclusi in calyce profundiolo, crassiolo, viridi, qui sex cuspidum est; suntque superficie glabri, primùm viridi-fusci ac nitentes, ac punctulis albicantibus conspersi, & tum sub cortice pulpâ viridi-clara, quæ flaviusculum, unctuosum humorem exsudat, & saporis subacris, adstringentis ac unctuosi, continéntque sub pulpa corticis unum grandem nucleum, oblongo-rotundum & glabrum, qui cortice tenui, cartilaginoso obtectus est, & pulpâ densâ, ex albo rubescentis, ac incarnati coloris, & humore unctuoso, qui in filamenta protrahitur suffusa, & saporis magis acris & minùs adstringentis est, constat; dein cùm maturi sunt cœruleo-fusci & nitentes, qui color est in tenui exteriore membrana, intus etiam pulpâ viridi, saporis aromatici & subamari & acris, ac pulpa nuclei ex rubro cœrulescente constantes.

Flores hæc arbor semel fert in anno, sc. *Januario.*

Huic speciei eandem esse existimo

2. *Cinnamomum*

2. *Cinnamomum sive Canellam Zeilanicam* C. B. *& aliorum. Laurum Zeylanicam baccis calyculatis* Herman. **The Cinnamon-Tree of Ceylon.**

Quamvis omnibus suis partibus longè nobiliorem & præstantiorem: nam (ut loquuntur Philosophi) magis & minùs non mutant speciem. Zeilanica quippe Canella non secus ac Malabarica folium habet tribus nervis insignibus secundùm longitudinem decurrentibus præditum,& fructum etiam profert cum calyce glandi-quercinæ similem,ut & D.Knoxius,qui in insula *Zeilan* 20 annos captivus detinebatur,in sua arboris hujus descriptione disertè affirmat & D. Hermannus innuit, cùm Canellam Zeilanicam, Laurum Zeilanicam baccis calyculatis, ex qua Cinnamomum, inscribit, literis ad *D. Syen* datis.

Ex hac etiam Historia, Cordum rectè descripsisse tum folia tum fructum Cassiæ, à quocunque tandem edoctum, constat, quantumvis invito Jo. Bauhino.

Folia, inquit, habet densa, Laurinis similia, multò tamen majora. [D. Hermannus pariter & D. Knoxius folia *Laurina ei attribuunt] ad Citri potiùs folia accedentia, utrinque fastigiata, ternas individuásq; venas per longitudinem transeuntes habentia, quarum media crassior, rectáque est, reliquæ duæ leniter curvantur, eæque à tergo eminent, & evidentiores sunt quàm intus. [*In descriptione nostra utrinq; eminent*] Fructus fert Laurinis baccis similes, calycibus seu cupulis glandium modo insidentes, qui rarissimè adferuntur.

* *Aut Lauro-cerasi.*

Quæ Garcias habet de duplici hujus arboris cortice ad modum *Suberis*, nobis suspecta sunt, quæq; de deliberatione semel triennio factâ, nec enim, puto, renascitur cortex semel detractus. Verum est autem, exemptum corticem cincreâ illa tenui & scabrâ exteriori pelliculâ delibrari, in laminas secari, atque ita convolutum ut trunci unius rami integer cortex videatur, in sole siccari. Minores duntaxat arbores decorticant; quamvis majorum cortex non minùs suavi & aromatico sit odore & sapore, ut nos monet *Rob. Knoxius*.

Ex cortice radicis Oleum cum Sale volatili, Camphora dicto per destillationem extrahitur, éstq; aquâ, cum qua simul ascendit, levius, consistentiâ clarum & transparens, ac coloris subflavescentis, odoris fortis ac vegeti, saporis peracris & profundè penetrantis, constans ex particulis tenuibus, & facilè se dissipantibus in libero & aperto aere. Camphora candidissima est, & in odore Camphorâ communi excellentior. Ejus particulæ in oleo primùm destillato natant, ac ejus partibus insensibiliter permixtæ sunt, olei transparentiam ac claritatem minimè obfuscantes; dum autem oleum refrigeratur, particulæ Camphoræ natantes ac sejunctæ; unæ aliis formâ satis irregulari se affigunt, constituentes primùm hastas oblongas, quibus partes aliæ de novo accedentes, velut transversi acus ad rectos angulos se affigunt, atq; ità graviores factæ decidunt, atq; ad fundum olei subsidunt. Verùm hìc notatu dignissimum est, quòd dum se affigunt in duos vorticosos motus, qui per horizontalia plana feruntur, cieri, ac primùm quidem tardiùs, dein sensim velociùs, atq; oleum ad suam superficiem ubi priùs refrigeratur, & ad fundum plurimis particulis Camphoræ, quæ ejus transparentiam adimunt, imbutum, cùm in medio adhuc sit clarum seu magis transparens: quin & particulæ Camphoræ, quæ se sibi mutuò affigunt, partes oleosas primùm intra se includunt, eas visui subducentes, quæ dein particulis salis ad angustius spatium versùs inferiora detrusis, se ab iis resolvunt & separant, superiora præ levitate petentes. Est autem Camphora hæc maximè dissipabilis, & summa celeritate flammam concipiens, ac nullam fæcem post deflagrationem relinquens.

De Oleo quod cum hoc Sale attollitur hæc notanda occurrunt. 1. Quod odore & sapore Camphoram maximè æmuletur, atque adeò facilè dissipabile sit, ut licet in pannos incidat colore aliquo tinctos, nullâ relictâ maculâ evanescat ac difflетur. 2. Promptissimum quoq; est, ut ipsa Camphora, in flamma concipienda, in eo spiritum vini ab aqueis particulis depuratum referens, totúmque brevi tempore depascitur flamma albicans & cœrulea. 3. Super igne positum & calefactum etiam citò consumitur, abitq; in fumum albicantem, qui igne admoto flammam promptissimè concipit. 4. De eo quoque expertum est, si linteum eo madefactum incendatur, linteo remanente illæso, plurimas ejus partes ignem depasci: extincto autem igne linteum illud primò acrem Camphoraceum odorem exhalat, eo autem debilitato & evanescente, gratum aliquem Cinnamomi odorem spirat. 5. Præterea Oleum hoc in Sulphur vel Sal-nitrum, vel etiam in illos sales simul mixtos conspersum, iis prorsus illibatis ac illæsis, à flamma in totum consumi ac depasci; quòd si pulvis tormentarius eo imbutus sit, flammam concipit eo accenso, sed nonnisi tardiùs & postquam multæ particulæ Olei depastæ sunt. 6. Singulare quoque experimentum est, quod fumus Olei, qui ex eo calefacto super ignem exhalat, per pannum triplicatum seu quadruplicatum exceptus, ad ejus superficiem in salem candidum concrescens, quod ipsamet Camphora est, se affigit. Quin & hoc oleum ut purum & clarum sit, cum tempore particulas quasdam camphoraceas demittit. Relatum quoq; nobis est in locis frigidis, quò erat advectum, de suo fluore remittere.

Oleum quod ex hoc Malabar. Cinnamomo extrahitur, transparens, clarum, flavum, rutilans, ac fragrantis quoq; odoris, & aquæ innatans; cùm ex Cinnamomo Ceylonensi, præter oleum innatans etiam extrahatur quod aquæ fundum petit.

Oleum ex foliis primùm turbidum est, cum tempore flavescens, ac transparens, coloris viridescentis, éstque sapore quoque dulci & acri, odorem cinnamomi tenuem spirans, in aqua subsidens ad fundum.

De Camphora & Oleis quæ ex variis hujus arboris partibus vel destillantur, vel excoquuntur *D. Paulus Hermannus* literis ad *D. Syen* datis sic infit.

Mira naturæ diversitas in hac arbore conspicitur. Destillatur ex radicis cortice Camphora,ejusdémq; oleum. Ex trunci cortice oleum Cinnamomi; ex foliis oleum Caryophyllorum; ex fructibus oleum Juniperino simile,cum pauxillo Cinnamomi ac Caryophyllorum mixtum; ex his & excoquitur oleum pingue, crassum instar ceræ, ad emplastra, unguenta ac candelas conficiendas commodissimum; medicamentum itidem internè & externè usurpatum summè anodynum. Oleum hoc, referente *D. Knoxio*, consistentiâ & colore sebum refert, æquè enim durum & candidum esse, odore fragranti, quo

Vires & Usus.

quo in unguentis utuntur indigenæ ad dolores leniendos, & ad lucernas, non tamen ex eo candelas conficere, quoniam nemini præter Regem licitum est candelis uti. Quinetiam folia contula Caryophyllos potiùs quàm Cinnamomum redolere scribit idem.

De Canellæ viribus placet adscribere quæ tradunt Horti Malabarici Auctores.

Radicis cortex in decocto datus, vel in pulvere cum melle seu saccharo servit pro tussi & phlegmate expurgando: idem contritus & permixtus cum aqua confert in podagra, facta peruntione. Cortex stipitum in decocto datus confert quoque flatibus. Idem in pulvere datus cum aqua calida dolores ventris sedat fluxúmq; ex frigore obortum sistit. *Nostrates non sine successu lacti, vel zythogalo, vel Cerevisiæ Cinnamomum incoquunt ad diarrhœam sistendam.* Decoctum etiam Cinnamomi recentis in vino rubro nimios mensium fluxus cohibet, Ephem. German. An. 10. Observ. 25.

Foliorum succus cum pipere & saccharo datus pro doloribus ventris, & renum flatulenta materia serviunt. Folia in pulvere data cum saccharo conferunt in vertigine capitis, uti & *Flores* in pulvere cum saccharo & aqua frigida dati.

Oleum quòd ex cortice radicis, cum Sale volatili *Camphora* dicto, per destillationem simul extrahitur, insignium & multarum est virium: optimè confert in omnibus affectibus paralyticis exteriùs in tempore applicatum: in podagra summum ac præsentaneum est remedium, vehementes partium affectarum dolores illico sedans iis inunctum, ad quod etiam confert intus sumptum: in asthmate aliisq; affectibus pulmonaribus sanandis intus sumptum etiam maximè confert, uti & ad malignitatem febrium corrigendam, éstque sudorem pellens, in gangræna & sphacelo, aliisq; affectibus; ulceribus malignis optimè quoque prodest, juvátque etiam pro impetiginibus, doloribus artuum, ventris, oculorum, necnon tumoribus membrorum ex frigidis & pituitosis humoribus obortis; præterea in pedum contusione ut & vulneribus, sensum partium stupefactum reparans; prodéstque in rheumate seu fluxu capitis; ejus odor, qui illico ex titillatione sternutationem quam rheuma ciet sistit; in flatibus discutiendis quoque efficax est intus sumptum; appetitum quoq; excitat ac calculosis prodest: súntq; hæ vires experientiâ compertæ. *Camphora* servit in affectibus uterinis ad provocanda menstrua, sudores quoq; ciet.

Oleum corticis arboris confert in affectibus ventriculi, in torminibus ventris à frigore ortis. Aqua Cinnamomi, ut & florum Cinnamomi destillata, cardiaca habetur. Oleum ex foliis prodest exteriùs applicatum in Colica; summum remedium paralyticis. Eorum aqua conducit in affectionibus cardiacis frigidis, datúrque in potionibus sudoriferis.

Quæ Antiqui & Recentiores habent de Cinnamomi viribus, non multum differunt ab his quæ recensuimus, nimirum conducere ad putridos & serosos humores in ventriculo stagnantes; ad crassos etiam & viscidos; prodesse omnis generis obstructionibus, unde laudatur in hydrope, ictero, calculo, ischuria, mensibus retentis, partúsque difficultate, &c. Laudatur etiam in affectibus pectoris, tussi, asthmate, &c.

In Insula Zeilan non minùs frequens est Arbor Cinnamomifera in sylvis & sepibus quam Corylus apud nos, nec ab incolis pluris æstimatur, sed sine delectu unà cum aliis arboribus ad focum instruendam vel alium quemcunq; usum cæditur.

Suspicantur nonnulli Cinnamomum ad nos ex Indiis delatum olei sui maxima parte ibidem spoliari antequam navibus huc deportandum imponatur, quippe quòd hic destillatum paucissimum oleum præbeat.

3. *Canella sylvestris Malabarica. Katou-Karua* H. M. *Part.* 5. *Tab.* 53. **The great wild Cinnamon Tree of the Mountains.**

Præcedenti haud absimilis est, tum odore, tum sapore, nisi quod major sit & altior. *Folia* itidem prægrandia, oblongo-rotunda, longitudine duas spithamas, latitudine duos palmos circiter æquantia: à pediculo ad apicem folii tres nervi crassiores transeunt, è quibus transversæ multæ venulæ excurrunt. *Flosculi* in umbellas expansi extremis ramulis proveniunt, inodori, viridi-albicantes, pentapetaloides, quinq; viridibus brevibúsq; *staminulis*, viridi-flavis apiculis ornatis medium occupantibus. Flosculis succedunt *baccæ* exiguæ, Ribium nostratium instar.

Locus & Tempus. Provenit locis montanis in *Berkencour*, *Teckencour* aliisq; vicinis provinciis, semper viret; Julio & Augusto mensibus floret, Decembri autem & Januario maturos fert fructus, diúque superstes manet.

Vires. Ex Arboris foliis in aqua coctis balneum fit contra quoscunq; articulorum dolores. Ex radicis cortice cum Cardamomo & Nuce moschata in aqua cocto potus conficitur ad ventris tormina sedanda proficuus.

Multas Canellæ & Cassiæ species adducit J. Bauhinus, ut,

1. Canellam seu Cinnamomum vulgare, crassiore cortice.
2. Canellam ad vulgare Cinnamomum accedentem.
3. Cassiæ Mosylliticæ nomine datum corticem.
4. Cassiam ligneam fuscam aromaticam, Cinnamomum ex Sarmatia dictam.
5. Cassiam ligneam fuscam aromatici & glutinosi saporis.
6. Cassiam ligneam fuscam aromaticam acriorem.
7. Cassiam externa parte insipidam. Quarum descriptiones apud ipsum videantur. Nobis enim ut diximus, omnes ejusdem arboris cortices esse videntur pro loco natale aut ætate arboris differentes.

4. *Malabathrum & Folium Indum Officinarum* J. B. *Folium Indum seu Malabathrum* Park. *Tamalapatra* Ger. *Tamalapatrum sive Folium* C. B. *Cadegi Indi, id est, Folium Indum Arabibus* eidem.

Cùm Folium Indum seu Tamalapatra, (observante curiosissimo Fab. Columna) à Canellæ folio, excepto sapore, vix possit dignosci nervis illis tribus & folii reliquis signis similibus, ut non ovum ovo magis simile sit; non est cur in eo describendo laboremus, cùm in Historia Canellæ jamjam abunde descriptum sit.

Scribit Dioscorides Folium Lentis palustris modo aquæ innatare, nulla fultum radice. De Malabathro (inquit Scaliger) Veteres somniârunt. Qui enim omnes Arabias & universas Indias penetramus hodie nusquam folium illud mirabile compertum habemus.

Garcias quoq; Græcos in hoc falli affirmat, Folium enim Indum non aquis innatare, sed in procera arbore nasci, procul ab aquis, tum multis aliis in locis, tum in Cambaya. Tamalapatram vocant, quam vocem Græci in Malabathrum corruperunt.

Nos autem, tantisper donec promissum impleat, & diversum esse probet Jacobus Breynius, cum Amato aliisque doctis sentimus Folium Indum Officinarum Cassiæ odoratæ folium esse, aut saltem Canellæ sylvestris Malabaricæ proximè descriptæ. Cùm enim id affirment Ruellius, Cordus, Amatus, Lacuna, alii; Cùm Garcias scribat Folium Indum Caryophylla quodammodo redolere, quem odorem Canellæ Zeilanicæ foliis tribuunt D. Hermannus & Knoxius; cum ipse J. Bauhinus (qui contrariam sententiam tuetur) in nostro *folio Indo*, ejúsq; partibus quædam esse quæ respondere videntur Cinnamomo Veterum fateatur; cùm illud ipsum Canellæ folium à plerisque etiam doctis credi, scribat Valerius Cordus; cùm deniq; fructum legitimæ Canellæ (uti jam constat) interdum unà cum Folio Indo vulgari ad nos adferri se intellexisse refert Clusius, unde & Jo. Bauhinus illum pro Folii Indi fructu habet; & Clusius Tamalapatræ seu folii Indi ramulo eum appingat, Folium Indum dictum seu Malabathrum ipsissimum Canellæ seu Cinnamomi folium esse, vix ullus superesse videtur dubitandi locus.

Malabathrum viribus cum Spica Nardi convenire dicitur, urinam potenter ciere, oris halitum emendare, vestes ab erosione vermium tueri. *Vires.*

5. *Cinnamomum sive Canella Peruana* C. B. *Canella Peruana fructu Pileo simili* J. B. *Laurus Americana odorata.* The American Cinnamon-Tree.

Arbor est à Cinnamomifera genere diversa, describente Monarde. Mediæ magnitudinis esse fertur, & immortali coma prædita, ut reliquæ Indicæ arbores, foliáque habere Laurinis similia. Fructum esse parvo pileo seu petaso formâ similem ea latitudine qua Thalerus nummus dictus, interdum etiam majorem, extrinsecùs & intrinsecùs ex purpura nigricantem, interiùs levem, foris asperum, cujus margines crassitie jam dictum nummum æquent, summitas verò longè superet, & pediculo prædita sit, unde ex arbore dependeat. Gustatum eandem saporis suavitatem & odoris fragrantiam habere quam legitima Canella ex Orientali India delata, cùm nonnulla adstrictione conjunctam. In pulverem tritum & eduliis inspersum eandem illis saporis & odoris gratiam conciliat quam Indica Canella. Arboris corticem qui crassus est nullum Canellæ spirare odorem, aut saporem referre aiunt. Folia trita tenuem quendam Canellæ odorem spirare ferunt; sed primaria vis in solo fructu consistit contra quàm in Orientali Cassia. In Provincia Sumaco nascitur.

Diversam arborem quis crederet quam ex Historicis Indicis describit Clusius, folio Laurino, fructu racematim cohærente, qui calyce Suberino simili contineatur, ampliore tamen & magis cavo, colore nigricante. Hujus arboris fructui, foliis, cortici & radicibus, [licet Canellæ saporem & odorem habeat] longe calyces præferuntur, quorum duntaxat pulvis in usu est. Nam Canellæ modo cum cibis decoquantur, tantum abest ut suavitatem eduliis concilient, quin potiùs eorum facultas & saporis gratia decoctione evanescit.

Verùm Locus eandem esse suadet, ex sententia Clusii commodiùs descriptam ab his Auctoribus.

Calycum pulverem tùm ad alia, tum præcipue ad Coli, intestinorum & stomachi dolores propinant. Ventriculum roborat, flatus discutit, oris fœtorem corrigit, cordi prodest, & colorem faciei commendat. Ad eadem utilis est ad quæ Cinnamomum. *Vires.*

CAP. XXXII.

Vidimaram H. M. *P.* 4. *T.* 37. *p.* 77. *Prunus Malabarica fructu racemoso, calyce excepto.*

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, caudice crasso, albicante, cortice obducto crasso, squamoso, furvo, ac lineis purpureis striato, odorísq; gravis, & saponariam aquam referentis; necnon pluribus ornato ramulis cinereis. *Radix* albicans, furvo cortice tecta, inodora, insipida. *Folia* inordinatè circa ramulos longioribus petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, ex parte leviter in ambitu crenata, densa, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè viridi dilutiore: nervus folii medius crassus, & præterea in quolibet latere unus tenuior secundum longitudinem excurrit: odor ingratus ac lixiviosus; sapor unctuosus. *Flores* candidi ac suaveolentes, petiolis longis circa ramulos racematim proveniunt, viridique oblongo & acuminato calyci inhærent, sex oblongo-rotundis, acuminatis, crassis & extrorsum reflexis foliolis constantes, totidem albicantibus

stami-

staminulis, flavescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus; inter quæ globulus consistit viridi-dilutus, è quo sex, septémve tenuia ac albicantia filamenta plerunq; prodeunt. Floribus pari fertilitate *fructus* succedunt; calyciq; rotundo, crassóque inhærent, oblongo-rotundi cum cuspide in vertice, alioqui glandibus nostratibus tum formâ, tum magnitudine haud absimiles, subvirides, glabri, molles, tenui pellicula cincti, carneq; albicante, pellucida, mucilaginosa, viscida, saporisq; primùm subacidi, deinde dulcis intus referti: intra quam *ossiculum* locatur rufum, oblongum, quadratum, nucleum continens albicantem, amaro-dulcem.

Locus & Tempus. Crescit variis in locis Malabar, præsertim circa *Bardella*, palustribus & uliginosis. Semper viret, quotannis maturos fert fructus, mensibus sci. Julio & Augusto, atq; ad sexagesimum annum non rarò frugifera manet.

Vires. Fructus hi sale & aceto condiuntur in *Atsjaar*, maturiores verò comeduntur, at alvum relinquunt astrictam.

Ex arboris cortice succus exprimitur, qui cum Oryzæ infuso & concreto Nucis Indicæ succo exhibitus vehementes alvi cruciatus (quos *Tripas subidas*, hoc est, *intestinorum spasmum* vocant Lusitani) sedat. Idem succus pedum clavis admotus eosdem emollit sensimq; tollit.

Radix quocunq; modo sumpta alvum movet.

E foliis aqua communi additis aliis specificis coctis apozema fit, quo indigenæ plerique quotannis per 40 dies continuos uti solent adversus viscerum quorundam obstructiones & artuum dolores. Succus è foliis expressus & cum conchylii cujusdam pulvere in linimenti forma mixtus fœdas facei totiúsq; corporis maculas delet, si eo illinantur.

CAP. XXXIII.

Prunus pentaphyllos Malabarica fructu calyci insidente.

Kariil H. M. *P.* 4. *T.* 36. *p.* 75.

Arbor est vastæ magnitudinis, 50 circiter pedes alta, caudice crasso, denso, albicante, cortice obducto crasso, cinereo, saporísque astringentis, necnon ramulis viridi-albicantibus, fungosâ intus medullâ, ut in Sambuco, refertis, ornata. *Radix* furva, saporis amari, odoris terrei. *Folia* terna vel quina simul juncta petiolis longis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, ac in mucronem desinentia, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia, sapore subamaro. *Flores* similiter petiolis longis circa ramulos proveniunt, cœrulei suaveolentes, viridiq; ac rotundo calyci inhærent, quinque subrotundis & extrorsum reflexis foliolis constantes, cœruleo medium occupante *stylo*. *Fructus* pari fertilitate floribus succedunt, calyciq; glandium instar inhærent, oblongo-rotundi, Prunorum sylvestrium æmuli, subvirides, glabri, carnéque molli, humida, viscida ac albicante referti, quæ fructibus discissis mox inspissatur ac purpurea evadit: odor ingratus, sapor amarus: intra carnem ossiculum locatur oblongo-rotundum, nucleum continens candidum, amaro-dulcem.

Locus. Provenit variis in locis Malabar, præsertim circa *Mottan*: Semper viret; quotannis florem fructúmque perficit, Julio viz. & Augusto mensibus.

Vires. E radice, foliis, fructibus, aliisq; hujus arboris partibus in aqua coctis balneum paratur quibuscunq; articulorum doloribus tollendis utilissimum.

CAP. XXXIV.

Prunus Malabarica fructu calyculato.

Elengi H. M. P. 1. *F.* 20. *p.* 33. *Oleæ affinis Pyrifolia Malabarica flore odorifero stellato.* D. Syen.

Arbor est procera, frondibus densis & opacis, latè sparsis, in arenosis nascens. *Radix* ei crassa, altè descendens, ramósq; transversos subtus & supra terram latè extendens, cortice lacteo. *Caudex* quantum duo homines ulnis extensis amplecti possunt, cortice crasso, exteriùs fusco & scabro tectus, ligno lacteo, fissili, gravi, in aquis summè durabili, extra aquas putredini facilè obnoxio. *Folia* in parvis viridibus petiolis, oblongo-rotunda, rotundis ad petiolum oris, brevi anteriùs cuspide, versùs exteriora reflexa, crassa, solida, plana, glabra, supernè obscuro virore nitentia, infernè lucidiora, odore foliorum Pyri nostratis. E costa, supinâ etiam parte eminente, venæ transversæ subtiles ac densæ excurrunt. *Flores* è foliorum sinubus exeunt quinq; vel sex simul, pediculis uncialibus, è viridi flavescentibus nixi, primò albicantes, dein flavescentes, seu ex flavo fuscescentes, stellati è 16 petalis oblongis, angustis, cuspidatis compositi, quorum duo & duo arctiùs juncta sunt, odore fragranti. In medio flore octo alba surrecta folia, octo *stamina* surrecta, curta, crassa, albicantia ac pilosa circumstant, versùs summitatem in cuspidem stricta, ac flava, capitulo albicanti flavo, quod germen fructûs est, circumposita, ex quo *stylus* viridi-dilutus & albicans emicat. Calyx octo oblongis, angustis, cuspidatis, stellatim expansis foliis constat, exterioribus quatuor flavescentibus & muscosis, interioribus ea interjacentibus albicantibus. *Gemmæ* florum conicæ sunt & muscosi coloris. Ex floribus serta seu corollas efformant. *Fructus* calyce inferiùs comprehensi figurâ sunt olivarum, primùm virides, deinde flavi ac rubescentes, carne sub cortice flava ac farinacea, esculenta, intus continentes unum, ac

ac etiam duo grandia *officula*, oblongo-rotunda, nonnihil plana, spadiceo-fusci & nitentis coloris. Bis in anno floret.

E floribus aquam stillatitiam indigenæ eliciunt, quæ odorata est, & epota melancholicis ac febricitantibus proficua. *Vires.*

Gravidis in difficili partu fructus triti commodè dantur in aqua calida.

Cap. XXXV.

Prunus Chinensis duplici in fructu officulo.

Manyl-kara * H. M. *Prunus Chinensis Belgis. An Pruno similis fructus Chinensis* C. B. * P. 4. T. 24. p. 53.

H. M.

ARbor est procera, caudice crasso, multísque ramis longe, latéque diffusis donato; qui cortice atro-viridi obducti, ubi inciduntur liquorem exsudant unctuosum, insipidum, inodorum. Lignum cinereum, cortice obductum denso, scabro, fusco, intus rufo. *Radix* flavescens, saporis acris, odoris sylvestris. *Folia* crassis, rotundis, ac viridibus petiolis circa extremos ramulos numerosa proveniunt, oblongo-rotunda, atro-viridia, crassa, densa, glabra, splendentia: media costa folii crassa, rotunda, ex viridi flavescens. Manibus si confricentur hæc folia viscidum, lacteum ac acrem fundunt liquorem, quo mediante eadem teneriora arctè complicata sunt. *Flores* magnitudine Tiliæ floribus haud absimiles, itidem circa extremos ramulos inter folia rotundis, lanuginosis ac purpureis petiolis glomeratim, non sparsim producuntur, sensímque porrectis columellis umbellæ specie panduntur: triplici constant ordine foliorum acuminatorum ac rufonum, quorum singuli ordines sex continent foliola, ac medius planè erectus est; inhæréntque *calyci* crasso, rufo ac lanuginoso, in sex lacinias acuminatas secto, sex candidis *staminibus* rufis *apicibus* dotatis mediam floribus cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ *stylus* prodit, ipsius fructûs rudimentum: odor suavis ac melleus, sapor nullus. *Fructus* tum forma, tum magnitudine Olivis similes, immaturi virides, nitentes, succóq; viscido ac lacteo referti; maturiores verò purpurei, intúsq; rufa, succulentâ, ac acido-dulci carne referti, intra quam bina, (rariùs unum) locantur officula, oblonga, glabra, rufa, nitentia, *nucleum* continentia album ac amariusculum.

Arbor hæc nullibi, nisi sobole aut seminibus in hortis sata; provenit in Malabar: Chinæ & Insularum Philippinarum indigena est, indéque in Malabar illata; hinc *Manyl-Kara* quasi *Kara* è *Manillis* insulis appellatur. Quotannis maturos fert fructus, Augusto, viz. & Septembri mensibus, semper viret, diúque frugifera manet. *Locus.*

Fructus maturi inter bellaria comeduntur, appetitum augent, & concoctionem promovent. *Vires.*

Ex arboris foliis cum radice *Curcuma* & Zinziberis foliis coctis & contusis cataplasma conficitur, quod tumores quoscunque potenter maturat.

Ex iisdem in Sesami oleo coctis, addito cortice hujus arboris pulverisato, litus paratur, qui affectui paralytico endemio, Indis *Beriberi* dicto, sanando summopere conducit.

CAP. XXXVI.

Ibacu-rapari Brasiliensibus Marcgrav. *Prunifera umbellata fructu reniformi cum duobus officulis.*

Marcgr.

ARbor est mediocris, cortice griseo. *Folia* fert in frondes congesta, ab uno ad quatuor digitos longa, læte viridia, foliis Persicæ haud absimilia. In cujuslibet rami extremitate umbella enascitur, plerunque in quatuor brachia rhombi instar expansa, quodlibet brachium iterum in multos pediculos, in quorum quolibet *flosculus* provenit, calice albo, digitum longo, superiùs in quinquangularem stellam divisus, coloris obscurè cœruleo-purpurei, inodorus. Sequitur *fructus* Pruni equini magnitudine, figurâ renis ovilli, in superficie glaber, cuticulâ lutea, & interiùs carnem luteam habens, odoris ut Sapo Hispanicus. Carni autem involuti duo lapides figuræ ellipticæ, compressi, duri. Fructus non comeditur.

CAP. XXXVII.

Prunifera vesicaria fructu multiplici, officulo in singulis quadrato.

Theka * H. M. *Kyati seu Quercus Indica* Bontii. * P. 4. T. 27. p. 57.

ARbor est præcelsa, atq; speciosa plurimùm, caudice præcrasso, cortice crasso, scabro ac cinereo obducto, necnon ramulis viridibus, geniculatis ac quadrangulis plurimis donato: Lignum albicans, durum, glabrum, striatum, quercino ligno haud absimile. *Radix* rufa, saporis adstringentis & subamari, odoris subacidi. *Folia* geminata ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, densa, crassa, supernè splendentia, infernè nequaquam, duas spithamas aut ampliùs longa, spithamam lata: odor acidus, sapor austerus. Manibus si confri-

centur

centur hæc folia succum fundunt, qui illico sanguinis instar atro-purpureus evadit. *Flores* exigui, suaveolentes, circa ramulos teneriores ad foliorum exortum petiolis longis, quadrangulis ac sulcatis proveniunt, sensímque porrectis columellis umbellæ specie panduntur: constant quinq; vel sex subrotundis, candidis & extrorsum reflexis foliolis, inhærentq; exiguo & acuminato calyci: foliola hæc intercedunt totidem *staminula* alba, *apicibus* luteis donata, medium occupante *stylo* subviridi, acuminato. Tandem superveniunt vesicæ magnæ, virentes, superiùs apertæ, in quibus tres quatuórve, (ligneo tamen sepimento ab invicem sejuncti) locantur. *Fructus*, subrotundi, virides, lanuginosi ac hirsuti, necnon carne viridescente inodora, saporísque amari & adstringentis, referti, intra quam *ossiculum* continetur quadratum, ex albo rufescens, *nucleum* includens exiguum, albicantem.

Locus. Crescit ubique in Malabar, at præsertim in provincia *Atsjen-coyl* & *Calicolan*, ubi integræ sylvæ ingentium harum arborum reperiuntur. Semper viret, quotannis floret fructúmq; fert: mensibus, viz. Augusto & Octobri.

Usus & Vires. Lignum hujus arboris Quercino ligno haud absimile est, operi fabrili accommodum, atque naupegis ad navium fabricam in usu, sed in aquis, præsertim dulcibus, teredini facilè obnoxium.

Gentiles, nescio qua superstitione ducti, hoc solummodo ligno sua vel construunt vel reparant templa: Et retulit Princeps *Calicolan* se integrum templum ex unica hujusmodi arbore ædificare curâsse.

E foliis tenerioribus purpureus conficitur color, quo panni sericei & gossipini tinguntur. Etiam tenera hæc folia in deliciis indigenæ comedunt, ex iisque coctis cum saccharo syrupus fit, qui aphthis medetur. Ex floribus cum melle coctis medicamentum paratur, quod assumptum aquas hydropicorum educit. Radix siccata, contusa, & in pulverem redacta, sicque exhibita sanguinem ex casu alicubi concretum dissolvit. E fructibus tenerioribus contusis unguentum conficitur herpeti sanando perquam utile.

CAP. XXXVIII.

Prunifera racemosa Malabarica fructu compresso, nucleo nudo. Panel * *H.M.*

* P. 2. F. 9. p. 9.

FRutex est altitudine quinque sexve pedum: *Radice* capillata, cortice cinereo aromatico tecta. *Folia* in brevibus & crassis petiolis oblongo-rotunda, ad petiolum contractiora, in medio latissima, cuspide modò obtuso, modò angustiori, utrinque adversis extantibus nervis ex costa striata, ac inæqualis superficiei ex grosso plurium nervorum undique decurrentium cancelliformi contextu; coloris viridi-surdi. *Flores* in racemis longis hinc inde è foliorum sinubus egressis consistunt, candidi, quinq; petalis rotundis ac anteriùs rotundo-cuspidatis compositi, odoris haud injucundi. *Stamina* decem, velut angusta foliola albicantia, *apicibus* parvis flavis dotata: *stylus* in medio crassus & subviridis, in summitate habens capitulum flavo-albicans, éstque principium ac germen fructûs. *Flores* sequuntur *fructus*, qui sunt baccæ plano-rotundæ, in vertice habentes spiculum seu nodulum, qui styli germinis sui capitulum constituebat, suntq; odoris aromatici, æmulantis odorem Piperis dicti *Capò Molagò*, & gingiberis viridis, cùm immaturæ sunt colore viridi albicante, ac cortice, qui crassiolus est, aspero seu minùs flavo, ob gemmulas viridiusculas hinc indè eminentes; ex maturitate primùm albescunt, dein cùm planè maturæ sunt colore albicante eburneo & ad persicum vergente, corticéque glabro nitente ac nonnihil transparente, carne succulenta & subdulci: suntq; hæ in eduliis.

Intus unum rotundiolum, planum ac grandiusculum *semen* continetur, quod tenuissimo ac viridi cortice etiam cùm maturum, ac pulpâ albâ odoris aromatici ac saporis subacris.

Flores fert toto anno.

Vires. Totius plantæ tritæ & decoctæ vapor in parte affecta exceptus sedat dolorem arthriticum. *Radix* humoribus evocandis trita, & cum aqua in qua Oriza macerata fuit in lotione adhibita inservit: eadem trita & in aqua sumpta appetitum acuit, in decocto data flatus discutit. Folia in capitis affectionibus conferunt, ut præcipuè in phrenesi: eorum succus cum oleo decoctus & auribus immissus, earum dolorem sedat: decoctorum vapor ore attractus dentium dolorem mitigat.

CAP. XXXIX.

Oepata H.M. *P.* 4. *T.* 45. *p.* 95.

Arbor Indica fructu conoide, cortice pulvinato nucleum unicum, nullo officulo tectum claudente.

H. M.

ARbor est præcelsa & speciosa plurimum, altitudine 70, crassitie verò 16 circiter pedum mensuram æquans, multísque ramis cinereis, longè lateq; in orbem diffusis, donata. Lignum albicans, cortice munitum cinereo. *Radix* fibrata, rubicunda, ruso cortice tecta, inodora, mucilaginosa, saporísq; subsalsi. *Folia* geminata ordine parallelo brevibus petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, nitentia, supernè viridia, infernè subcinerea, inodora, insipida. *Flores* racematim proveniunt, exigui, suavè-olentes, calyciq; viridi in quinq; lacinias acuminatas secto inhærent, quatuor oblongo-rotundis, acuminatis, luteis, atq; in ambitu albicantibus petalis constantes, inter quæ totidem albicantia, bifidis *apicibus* ornata *staminula* intercedunt, medium occupante *stylo* exiguo, candido. Pari fertilitate floribus *fructus* succedunt conformes ac plani, cum cuspide in vertice, cortice viridi, crasso, carnoso ac pulvinato tecti

Amygdalæ

Amygdalæ in modum: huic includitur *nucleus* fabam majuſculam cùm formâ, tum ſubſtantiâ & odore referens, & ſaporis amari, qui dum in involucro ſuo adhuc continetur, germinare incipit, ac radicis foliorúmq; primordia emittit.

Provenit locis arenoſis ad ripas aquarum ſalſarum præſertim circa *Cochin.* Singulis annis maturos fert fructus, Auguſto viz. & Septembri menſibus, atq; per ſeculum non rarò frugifera manet. *Locus.*

Lixivium è cineribus præſtans eſt ad pannos eluendos; Pictores etiam coloribus admiſcere ſolent, ut picturis adhærere firmiùs queant. *Vires.*

Fructuum nuclei in eduliis *Caril* ab indigenis expetuntur, amaritudine per diutinam macerationem & coctionem in aqua ſublatâ. Inſuper è fructibus hiſce viridibus, cum foliis *Adamboe* coctis & addito butyro contuſis cataplaſma fit, quod tumoribus impoſitum potenter eos emollit, & maturat: eundem in finem cataplaſma hoc variolis & morbillis imponi ſolet, ut citiùs vel maturentur vel diſcutiantur.

Fructus magnam cum Anacardio habet ſimilitudinem.

CAP. XL.

Prunus Icaquenſis Rochefortii.

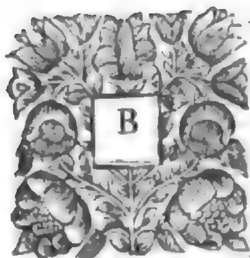
ARbuſcula eſt fruticis in modum ſparſa, perpetuæ frondis honore geſtiens; *foliis* parvis longiuſculis, bis quotannis *floribus* innumeris, pulchellis, albis aut violaceis, interſtinctis, onuſta. Floribus ſuccedunt *fructus* parvi, rotundi, magnitudine Pruni Damaſceni, qui maturitate albi aut violacei evadunt ad modum florum. Valdè autem dulces ſunt hi fructus, Indis quibuſdam qui juxta ſinum Honduræ degunt in deliciis habiti; qui eorum adeò avidi & amantes ſunt, eáque tanti faciunt, ut ipſi *Icaquenſes* indè denominentur: Proinde quando matureſcunt pruna excubias agunt, & armata manu vicinos arcent, nè furtim aut aperta vi ea rapiant, aut fruteta depopulentur.

Prunus de Monbain Rochefort.

Præcelſa eſt arbor, pruna longa, flava odore ſatis grato producens. Verùm cùm oſſiculum grande, pulpam ſeu carnem paucam habeant, non magni fiunt, ni fortè ab iis qui potui *Onicou* vel *Mobby* dicto ea admiſcent ad ſaporem gratiorem communicandum. Quo tempore maturitatem adepta in terram decidunt hæc pruna, Porci in ſylvis degentes ex eorum eſu, quo multum delectantur pingueſcunt admodum.

Hæc Arbor gummi exſudat flavum odore intenſiore quàm ſit ipſe fructus. Ramuli avulſi aut deciſi terræ impacti facile comprehendunt & radices agunt, unde ad ſepimenta vivariorum quibus pecora includunt frequentiſſimus eorum uſus eſt.

HISTORIÆ PLANTARUM
LIBER VIGESIMUS OCTAVUS,
QUI EST
De Arboribus Bacciferis flore imo fructui cohærente.

Baccam voco fructum minorem pericarpio seu pulpa humida donatum, cui semina seu nuclei includuntur vel solitaria, vel bina, terna, quaterna aut plura.

Quæ fructu sunt monopyreno, hoc est singulari seu unico intus officulo aut nucleo, sola fructuum parvitate à Pruniferis distinguuntur.

Bacciferæ arbores sunt vel singulis acinis singulis floribus succedentibus, vel pluribus acinis confertis ad singulos flores, ut *Rubus*.

Primi generis plantæ sunt vel baccâ calyculatâ, hoc est, calyce à flore superstite exceptâ, vel baccâ nudâ, calyce scilicet unà cum flore deciduo.

Quæ baccâ sunt nudâ sunt vel eidem monopyrenâ seu unicum intus nucleum claudente, vel polypyrena, nimirum vel duobus intus nucleis, vel tribus, vel quatuor, vel pluribus.

Draco arbor quam ad hoc genus refero insigni nota foliorum gramineorum ab aliis omnibus differt, ut per se genus unum subalternum constituat.

Librum ergo hunc in quatuor Sectiones partiemur.

Prima erit de Bacciferis fructu calyculato seu calyce à flore residuo excepto.
Secunda, De iis quæ fructu sunt nudo & monopyreno, seu unicum intus nucleum seménve claudente.
Tertia, De iis quæ fructu sunt nudo & polypyreno, sive duos nucleos semináve contineat, sive tres, sive quatuor, sive plura, quibus admisceo eas de quarum nucleorum numero nondum mihi constat.
Quarta denique de iis quarum fructus eidem flori succedens ex pluribus acinis componitur.

SECTIO I.
De Arboribus bacciferis fructu calyculato.

CAP. I.

1. *Sassafras* Ger. Park. *Sassafras sive lignum Pavanum* J. B. *Sass. Arbor ex Florida Ficulneo folio* C. B. *Anhuiba seu Sassafras major* Piso. The Sassafras-tree.

MAximæ hujus generis Pini sunt magnitudine & formâ: nam præterquam quòd sunt trunco unico, & Palmæ instar non ramoso, valido & recto; ramos in cacumine habent coronæ instar ornatè expansos ad instar Pinûs repurgatæ. Cortice sunt tenui, glabro ex gilvo nigricante [crasso, fulvi coloris, alio tenuiore cinericeo tecto] veluti odore, itâ & sapore admodum aromatico, ad Fœniculaceum accedente. Ramis hærent folia viridia, tenuia, ficulneorum aut Vitis albæ æmula, odorata, multóque magis exsiccata: Tenera adhuc Pyri foliis similia sunt, vixque ullum angulum ostendunt, inquit Monard. quòd confirmat Tho. Johnsonus in Gerardo suo emaculato: qui Sassafras arbusculæ à se visæ in horto D. *Guliel. Coys* Stratfordiæ propè Londinum ramulum describit & depingit foliis infimis integris & propemodum Pyriformibus, summis in tres cuspides divisis; in eodem utiq, ramulo. Perpetua fronde est, floribus & fructibus Monardi & Pisoni incognitis. At C. Bauhinus fructum oblongum, rugosum, longissimis pediculis donatum ei attribuit. Parkinsonus ex relatione Jo. Tradescantii. *Flores*, parvos, luteos, stamineos Corni maris floribus persimiles

persimiles esse tradit, quibus succedunt pro fructu baccæ parvæ, nigricantes, calycibus parvis exceptæ, multæ simul racematim congestæ, pediculis longis insidentes. *Radices* nunc crassæ, nunc tenues, ad terræ superficiem expansæ, unde arbor exstirpatu facilis, quarum cortices arborum corticibus ut odoratiores ità & in medicina præstantiores, Fœniculum recipientes Clusius Draconis herbæ gustui assimilat.

G. Piso Monardis descriptioni circa lignum Sassafras non acquiescendum esse ait, siquidem affirmat Sassafras Floridæ lignum decorticatum vix ullius dignitatis esse, cùm Brasiliense eximiæ dignitatis & virtutis habeatur, atque à cortice liberatum in aliquot annos immune servatur: Duas adhuc alias hujus arboris species describit Gu. Piso: 1. Prior albicante & flavescente est ligno, ac proinde Lusitanis *Cedro branco* vel *Canella* ob odorem dicitur, Brasilienses *Anhuipitanga* vocant. Foliis est parvis, angustis & tenuibus.

2. Altera seu tertia species, *Anhuibamiri*, quantum duabus prioribus magnitudine inferior, tantum virtutibus superior, omnibus pariter Brasiliensibus in quotidianos usus reposita. Folio est Lauri, seu minori, fructu odorifero & nigro ubi maturuerit, eoque simul cum cortice, ligno, foliis & radice intensè calidis.

J. Bauhinus lignum *Sassafras* sic describit. Cortice tegitur interiùs fungoso nonnihil molli: materies subjacet alba, vel ex albo rufescens, aliqua interdum etiam ex parte ad cinereum vergens, mollitie & pectinibus Tiliaceis, odore & sapore suavi, aromatico, acriusculo & subdulci quodammodo Anisi.

Nascitur in maritimis locisque temperatis [in vastissimis & dissitis saltibus *Pison.*] non tantùm in Florida, sed & in aliis Americæ regionibus, etiam Brasilia ipsa. *Locus.*

Folia contusis imponunt Indi, sicca etiam in medicos usus assumunt.

Ligni decoctum, sed maximè radicis ejúsque corticis, multi usús est, quod vel meracius vel saturatius pro ægri viribus, ætate aut temperamento sumendum est. J. Bauhinus cùm Monspelii ageret ligni cum suo cortice derasi ℥iß. in tribus tantùm aquæ fontanæ libris à medicis Monspeliensibus infundi solere ait per horas 12. deinde ad lib. ij. consumptionem decoqui & de colatura ℔j. manè sumi calidè. Meliúsque censémus (inquit) cum celeberrimis ejus loci medicis in duas tantùm doses sic parari quàm in plures, tum quia asservatum gratiam odoris amittit, tum quòd facultas illius facilè evanescit. Est enim tenuissimarum partium.

Residentiam prædicti decocti infundebant per tres horas in lib. 16. aq. font. decoquebant ad lib. ii. consumpt. colatóque per manicam Hippocrat. Saccharo, Boscheti titulo, aut sine eo, pro potu ordinario utebantur, liberaliori adhibito victu quàm in decocto Guaiacino, quo nomine frequens ejus usus in corporibus macilentis. Hac ratione magno successu præscribebant ad podagras, ischiadas, veteres fluxiones, obstructiones confirmatas, febres nothas & antiquas, & singulari propemodum experimento ad fœdos virginum colores. In lue Venerea idem præstat quod Guaiacum, China, Sarsaparilla, simili usu & utilitate. Valet & ad membra resoluta. Ventrem solvit cyathus manè calide sumptus: Passionem cœliacam diuturnam sanat, flatus uteri & cruditates consumit certo experimento; menses mirificè provocat, sterilitatem etiam emendat. Macilentis confert & carnem auget: Multi etiam ad pestis & morborum contagiosorum præcautionem aquâ vel decocto ejus utuntur.

Monardes ad frigidos ventriculi affectus & flatus commendat, necnon ad concoctionem promovendam, & vomitum compescendum. In morbis thoracis frigidis efficax est; inque capitis doloribus tam novis quam inveteratis. Calculosis utiliter datur iisque quibus arenulæ gignuntur in renibus. Adversa est iis qui urinæ ardore laborant. Halitum denique oris emendat. Hæc Monardes ad quem Lectorem qui plura velit remitto.

Notat Schroderus instar Panaceæ in catarrhis haberi.

Ligno Sassafras dicto subjungit J. Bauhinus Lignum Anisi.

A Tho. Platero medico communicatum, odore Anisi & quàm Sassafras suaviore mitioréque, materie solidâ, subfusca, pectines rectos, maculis transversis ac splendicantibus intercipientibus, quales ferè in Fagino ligno videri solent. Facile finditur. Flammæ admotum facilè adolescit, & luculentam flammam præbet; sed odorem gratum non reddit sicuti Sassafras.

2. *Sassafras arbor folio crenato* Munting.

Hanc depingit & describit Abrahamus Muntingius in Herbario Belgico, quem consulat Lector, Nos enim linguam Belgicam non intelligimus.

Cap. II.

Tinda-parua H. M. P. 1. F. 48. p. 87. *Arbor Malabarica baccifera, cortice albicante, glomerato flore* D. Syen.

H. M.

Arbor procera est, nascens in arenosis. *Radix*, quæ fibris terræ se affigit, cortice est crasso, subflavescente, molli, lactescente, saporis adstringentis; ligno albicante. *Stipes* ambitu hominis amplexum implens, cortice est cinereo, sublacteo, uti sunt & rami & surculi. *Folia* brevibus petiolis hinc inde insident, oblongo-rotunda, nonnihil cuspidata, ad petiolum etiam contracta, in margine denticulata, intus sublactea, texturâ rigida seu dura, supernè obscurius viridia, subtus

subtus lucidiora. *Nervorum ductus & divisiones in foliis nihil habent singulare. Descriptionem si placet vide.* *Flores* in capitulis plano-rotundis, petiolis simplicibus, curtis insidentibus, per surculos hinc inde, ut gemmæ plures unitæ prodeunt, quatuor petalis cuspidatis, dilutè virentibus compositi. *Stamina* quatuor, ex foliis longè emicantia, *apices* gestant albicantes, grandiusculos. *Stylus* in medio brevissimus cum capitulo albicante. *Fructus* sunt baccæ rotundiolæ, calyce quadrifolio primùm arctè tectæ, è vertice stylum bifurcatum ejicientes, primùm virides, dein albescentes, per maturitatem rubicundi & parùm nitentes. Unum capitulum gemmeum nonnisi unum fructum profert. Sub cortice exteriori tenui unus nucleus rotundus, viridis continetur, qui proprio, nonnihil cartilaginoso, rufescente cortice tegitur.

Radix trita & cum aqua Oryzæ in lotione adhibita morbo sacro confert: eâdem trita Apostematis imponitur. Folia decocta in fomentis aut cataplasmatis quoscunq; dolores leniunt, & in puerperis juvant.

Cap. III.

Frutex baccifer Malabaricus fructu calyculato, rotundo, monopyreno. Mystax dictus. Modera-canni H. M. *part. 2. Fig. 19. à Modira, i. e. mystace dicta. Caniram species est descript.* P. 1. F. 37.

H. M.

FRutex est altitudine duûm hominum, nascens in arenosis. *Radix* crassa, exteriùs cortice flavo seu ruffo, qui albicante farina seu calce obductus est, intus ligno fusco-rufo, & grati ac aromatici odoris. *Rami* cortice sunt cinereo, iisque spinæ unciales, lignosæ transversæ hinc indè innascuntur. *Folia* in brevibus surculis qui intervallo ab exortu fermè unciali ad utramque partem lignosa & spiratim intorta barba muniti sunt. [Hinc planta *Modera-canni* dicitur. Nam *vox modira* in lingua Malabarica mystacem denotat.] proveniunt, & in superiore eorum parte quæ supra barbam est, & infra quoque ad eorum exortum brevibus pediculis appensa, suntque oblongo-rotunda, anteriùs obtusè cuspidata, ad petiolum nonnihil stricta, virore utrinque claro, supernè parùm nitente; ad exortum duobus foliis cuspidatis angustis velut auriculis comitata. *Flores* in summis surculis pediculis vix semuncialibus insidentes, duo trésve simul prodeunt, consiti in calyce viridi-flavescente quinque cuspidatorum foliorum, suntque colore flavo & parùm nitente, constantes quinque petalis tenuibus, oblongo-rotundis, & venulis tenuissimè in longum striatis, unguibus albicantibus. *Stamina* in medio 10, longiuscula, subflava conspiciuntur nodulis flavo-rubris dotata, inferiùs albicantia, quæ in calyce mutuo unita capitulum medium albicans circumambiunt; è cujus vertice prodeunt alia quinque *stamina* parva, subflava, cum viridibus nodulis seu *apicibus*. *Fructus* rotundæ baccæ sunt, inferiori parte in calyce arcto profundè insidentes, glabri, nitentes, per maturitatem flavi & subrubri, sub exteriori pellicula carne valdè rubra, densa, humida constantes. In medio officulum albicans, durum, in longum venis striatum, parum nuclei continens.

Vires. In lotione corporis adhibitus humores evocat. *Radix* inflammationibus sedandis & tumoribus resolvendis confert trita & imposita: eadem præsentaneum remedium est pro ictu virulento colubri; usurpatur quoque pro febribus, præcipuè infantium, intestinorum torminibus, dolore colico & vermium enecatione; éstque sudorifera, urinam ciens artúsque corroborans. E radicis cortice Alexipharmacum contra venena formatur.

Cap. IV.

Baccifera Indica fructu cuspidato monopyreno, calyce residuo excepto. Basaal H. M. P. 5. T. 12. p. 23.

H. M.

ARbor est mediocris magnitudinis, *caudice* tenui, albicante, cortice cinereo fusco obducto, necnon pluribus ramulis subviridibus ac subcinereis donato. *Radix* albicans, crasso, subrufóque cortice tecta, saporis amaricantis. *Folia* circa extremos ramulos brevibus petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, mollia, flaccida, atro-viridia; costâ mediâ crassâ. Sapor amarus, odor acris. *Flosculi* numerosi racematim proveniunt, candidi primùm, deinde ex albo rubescentes, suaveolentes, calycíque exiguo, subrufo, in quinque lacinias acuminatas secto inhærent, quinque oblongo-rotundis ac stellæ in modum expansis, foliolis constantes, quæ totidem intercedunt *staminula* alba, surrecta, subrufis *apicibus* ornata, medium occupante *stylo* exiguo. Flosculis succedunt *Baccæ* rotundæ, rubescentes cum cuspide in vertice, inferiùs calyce quinquangulo exceptæ, carne succulenta ac subdulci intus refertæ, intra quam officulum locatur albicans, plano-rotundum, nucleum continens candidum, amaro-dulcem.

Locus. Provenit locis arenosis, præsertim fertili solo circa *Cochin*: quotannis floret fructúmque profert, atque à primo sationis anno ad decimum quintum frugifera esse solet.

Usus. E tenerioribus foliis addito zinzibere in aqua coctis gargarisma paratur faucium affectibus utile. E baccis in butyro frixis unguentum conficitur, quod fronti ac temporibus illitum phreneticis valdè prodesse dicitur. Nuclei verò earundem assumpti lumbricos necant.

CAP.

Cap. V.

Baccifera Indica fructu oblongo, calyci incidente monopyreno, officulo compresso. Kaka-Niara H. M. P. 5. T. 28. p. 55.

H. M.

NIaræ species est sed humilior, quattordecim circiter pedes alta, *caudice* tenui, albicante, cortice munito furvo, intus flavescente, necnon ramulis viridi-fuscis, in orbem diffusis, donato. *Radix* fibrata, nigricante, intus subrubescente cortice cincta. *Folia* oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia: sapor subacido astringens, odor nullus. *Flores* extremis surculis proveniunt, inodori, quinque oblongo-rotundis, acuminatis, rigidis, crassis, colorisque carnei foliis constantes, totidem *staminulis* albicantibus, flavo-rubescentibus *apicibus* ornatis medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit viridi-albicans, ipsius fructûs rudimentum. Floribus succedunt *baccæ* oblongo-rotundæ, calycique exiguo, viridi, in quinque lacinias secto inhærent, virides primùm, dein albescentes, pòst rubescentes, tandem nigricantes ac nitentes, carne intus subrubescenti ac subdulci refertæ, officulo albicante plano-rotundo.

Provenit in *Porca* & *Mutan*; semper viret: quotannis floret, fructúsque fert, mense viz. Augusto. *Locus.*

Expressus è foliis succus, & cum lacteo nucis Indicæ succo exhibitus lumbricos necat; & cum muria potus eosdem expellit. *Vires.*

Cap. VI.

Peragu H. M. P. 2. F. 25. p. 41. *Frutex, baccifer Malabaricus, floribus pentapetalos, binis, und baccâ nigrâ in calyce stelliformiter expanso.*

H. M.

TRipedali est altitudine, in arenosis nascens, radice fibrosa, flava seu rufa, saporis & odoris nullius. Stipites & surculi teretes, verùm in summo quadrangulares, vetustiores cinerei, teneriores ex viridi spadicei & tomentosi. *Folia* petiolis rotundis, tenuiter pilosis seu tomentosis, bina conjugatim, & alterno ordine surculis adnascuntur, cordiformia, cuspidata, crassa pilosâ lanugine obducta & veluti instar lenia, viridia, subtus dilutiora, sapore subamaro, descriptionem ductûs nervorum vide. *Flores* bini unà proveniunt in petiolis rigidis, obliquè surrectis in surculorum superiori parte hinc indè supra ex origine parvorum ac se mutuo ordine decussantium foliorum, quæ quidem cum majoribus formâ conveniunt, at longe minora manent, & minora sunt quò apici surculi propiora. Sunt autem flores candidi, quinque petalis compositi, oblongo-angustis, ad unam magis partem sitis, quæ in medio unâ venâ striata sunt, insidéntq; pediculo albo [tubo seu collo] subflavo calyci amplo, laxo, quinque foliorum cuspidatorum, quæ in medio anteriùs nervulis striata sunt. *Stamina* è medio exeunt quatuor, tenuia, candida, longa, cum *apicibus* nigricantibus lunulatis incumbentibus: item *stylus* tenuis, candidus, in summitate viridis ac bifidus, è primordio fructûs, quod ex calycis orificio se exserit, prodiens. Flores odoris sunt gravis male-olentis. Floribus delapsis succedunt *baccæ* singulæ, à calyce laxo primùm in totum comprehensæ, dein è calyce Stelliformiter expanso, ac exteriora versùs reflexo emicantes; suntque primùm virides, deinde ex viridi-fusco cœrulescentes, post cum planè maturæ nigræ ac nitentes, cortice tenui, intus parùm succulentæ, ac comestæ nonnihil adurunt. *Semina* quæ fructus in totum replent, ac in singulis duo, tria, vel etiam unum continentur, una parte rotundiora sunt, alterâ plana, vel duobus planis lateribus constantia, in latere rotundo nervulis eminentibus cancellatim striata, ac colore cùm sicca ex rubro nigricante.

Radix proficua est pro lienteria & intestinorum torminibus & dolore colico, in lacte acido vel etiam vino data. Eadem in pulverem redacta ad pustularum exsiccationem confert. Foliorum succus epotus lumbricos in ventre enecat. *Vires.*

Cap. VII.

Baccifera Malab. racemosa, tripetala fructu oblongo tricocco, calyce excepto. Tsjerou-Poeam H. M. *part.* 5. *tab.* 56.

H. M.

ARbuscula humilis est, caudice tenui, albicante; cortice cincto nigricante, intus viridi, multísque ramulis geniculatis donato. *Radix* flavescens, rufo cortice tecta, odoris ac saporis ingrati. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu leviter crenata, lenia, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia ac lanuginosa, nervis aliquot è media costa albicante, & in aversâ parte extuberante in latera excurrentibus: Odor & sapor ingratus. *Flores* inodori, viridi-albicantes racematim ad foliorum alas in surculis proveniunt, calycique viridi tripartito inhærent, tripetali, è tribus viz. oblongo-rotundis, acuminatis expansísque foliolis constantes, medium occupante globulo viridi, è quo exsurgit *stylus* tenuis oblongus, è viridi flavescens, capitulo rotundo. Floribus pari modo succedunt *baccæ* oblongo-rotundæ, tricoccæ, virides, calycibus exceptæ,

tria

tria intus continentes *semina*, viridi-albicantia, amara, membranaceis pelliculis sejuncta, ita ut singula in singulis latitent loculamentis.

Locus. Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Repolyn*: semper viret, floret & fructum fert.

Vires. E floribus, fructibus & cortice in oleo coctis linimentum paratur, quod capiti inunctum cephalalgiam sanare fertur. Folia recentia contusa & parti erysipelate laboranti imposita id tollere dicuntur.

CAP. VIII.

Frutex baccifer Malabaricus fructu calyce excepto, sulcato tripyreno. Katou-Patsjotti H. M. P. 5. T. 7. P. 13.

H. M.

ARbuscula humilis est, caudice tenui, albicante, cortice obducto cinereo-rubescente. *Radix* subalbicans, ruso cortice cincta, grave-olens, unctuosa. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, crassa, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè subviridia, mollia ac tomentosa; nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus. *Flores* ad foliorum exortum racematim surculis inhærent, tribus rubro-flavescentibus, subrotundis ac intus concavis foliis constantes: odor nullus. *Fructus* calycibus quinquepartitis excepti floribus pari modo succedunt, subrotundi, anteriùs in acutum mucronem desinentes, tribus angulis sulcati, crasso viridique cortice tecti: in meditullio tria latitant *semina*, oblongo-rotunda, triquetra, purpureo-nigricantia, membranaceis pelliculis sejuncta, ità ut singula in singulis latitent cellulis.

Locus & Tempus. Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Candenate*, semper viret, quotannis fructus fert, Septembri sci. & Octobri mensibus.

In re medica nullus ejus usus est.

CAP. IX.

Frutex baccifer Malab. fructu calyculato, tetracocco, umbellato. Tsjocatti H. M. P. 5. Tab. 48. p. 95.

H. M.

ARbuscula est humilis, duodecim circiter pedes alta, *caudice* tenui, multisque ramulis lignosis donato: Lignum albicans, rufescente cortice cinctum, matrice viridescente, molliore. *Radix* albicans, amara, aromatica. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu leviter crenata, crassa, densa, glabra, splendentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia; costa media crassa, è qua plures exigui nervuli ordinatim ad prominentes dentatásq; oras exeunt: sapor amarus. *Flores* flavescentes, inodori, umbellatim extremis surculis proveniunt, calycique rubro-flavescenti, in quinq; lacinias oblongo-rotundas secto inhærent, quinque oblongo-rotundis ac stellæ in modum expansis foliolis constantes, luteis aliquot *staminulis* surrectis acuminatisq; medium occupantibus: inter quæ *capitulum* prodit planum albicans, quinquepartitum, è cujus vertice *stylus* exit tenuis, albicans, longus, ac supra staminula eminens. Floribus deciduis succedunt *Baccæ* tetracoccæ, aliquando pentacoccæ, subvirides primùm, at per maturitatem rubentes ac nitentes, calycique atro-rubenti inhærent: sapor acido-amarus. Intus continentur *semina* quaterna plurimùm, albicantia, renalis figuræ, saporis amaro-dulcis.

Locus. Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Candenate*; semper viret, floret, fructúmque profert.

Vires. E foliis cum sero lactis decoctio conficitur, quæ in Cardialgia valdè commendatur. Ex iisdem cum floribus & fructibus in aqua communi coctis oris collutio fit ad erosas gingivas sanandas, dentésque vacillantes firmandos. Ex radice cum Cumini semine in lacte cocta potus conficitur, qui potenter vomitum sedat. Eadem radix tanquam amuletum ventri appensa colicos dolores mitigare perhibetur.

CAP. X.

Baccifera Indica fructu calyculato, subrotundo, cuspidato, quadripartito, tetrapyreno. Amra-Pats-jotti H.M. P. 5. T. 8. p. 15.

H. M.

HUmilis est arbuscula, *Katou-Patsjotti* æmula, *Folia* tamen minùs lata, & in ambitu non crenata. *Flores* candidissimi, suaveolentes, ramulorum extremis numerosi proveniunt, atq; calyci viridi, in quatuor lacinias subrotundas secto, inhærent, quatuor oblongo-rotundis, ac versùs exteriora reflexis foliis constantes, *staminulorum* albicantium, carneis ac subrotundis *apicibus* ornatorum congerie mediam floris cavitatem & umbilicum occupante: inter quæ globulus prodit oblongus, acuminatus, quadripartitus, quatuor seminum, in fructu dein succrescentium rudimentum. *Fructus* subrotundi, cum cuspide in vertice, quadripartiti, virides primùm, dein atro-rubentes ac nitentes,

tentes, è calyce florum occluso constantes, quatuor oblongo-rotunda, subviridia, ac distinctis suis pelliculis inclusa *semina* continentes; sapor ingratus & sylvestris.

Provenit etiam locis montanis & petrosis in *Candenate*: semper viret, Septembri & Octobri mensibus fructus fert. *Locus.*

Ex ejus foliis in Oryzæ infuso coctis gargarisma paratur, quod aphthis potenter medetur. *Vires.*

Cap. XI.

Baccifera Malab. fructu oblongo, tetracocco, calyculato. Niir Notsjil Malabarensibus H. M. *Part.* 5. *Tab.* 49.

H. M.

Arbuscula humilis est, seu potiùs frutex, sex circiter pedes altus, *caudice* tenui, albicante, cortice cincto cinereo, intus viridi, surculisque rubro-pupureis ac nitentibus pluribus donato. *Radix* lignosa, fibrata, albicans, flavescente cortice tecta, graveolens, amara. *Folia* sine ordine ramulis inhærent, oblongo-rotunda, crassa, glabra, lenia, nervis aliquot è costa media albicante in latera excurrentibus: sapor acris, odor gravis. *Flores* petiolis longis, tenuibus, rubro-purpureis, in ramulis & extremis surculis proveniunt, candidi, pentapetaloides, perianthio excepti quinquepartito, viridi-purpureo, *staminulis* quinque tenuibus, longis, purpurâ-splendentibus, croceis falcatis *apicibus* ornatis, medium occupantibus: inter quæ *stylus* prodit tenuis, longus, purpurascens. Floribus succedunt *Baccæ* oblongo-rotundæ, tetracoccæ, virides primùm, dein purpurascentes ac nitentes, calycique profundo arctè inhærent, carne intus succulenta ac subamara refertæ, intra quam *semina* continentur quaterna, oblonga, triquetra, dura, nucleis albis, amaris.

Nascitur locis aquosis & fluminum ripis circa *Cochim, Porca & Paroe.* *Locus.*

Folia siccata in pulverem redacta, ac quotidie exhibita cum Saccharo & Oryzæ infuso luem Veneream sanare feruntur. Ex iisdem foliis coctis & pistis cum ovi vitello cataplasma paratur, quod bubonibus inguinum Venereis impositum potenter iis prodesse statuunt. E foliis & radicibus in aqua coctis balneum fit, quod Phrenitidi, maniæ, aliisque cephalicis affectibus perquàm utile censetur. Ex radice in oleo cocta linimentum fit antiarthriticum. *Vires.*

Cap. XII.

Mail Anschi * H. M. *Rhamnus Malabaricus fructu racemoso calyculato.* * P. 1. F. 48. p. 73.

H. M.

Altitudine est trium hominum, ramis densis & opacis, latè sparsis: *radice* crassâ & profundè se demittente, fibras hinc inde exserente, cortice tecta cinereo sub cuticula rubescente, albicante ligno. *Stipes* paulò minùs hominis amplexum implet, cortice cum ramis cinereo, ligno duro & albicante. *Folia* in surculis tenuibus, qui bini, terni, quaternìve simul ramis, crassioribus erumpunt, bina & bina, vel solitaria, brevissimis pediculis insident, suntque parva, oblongo-rotunda & angusta, cuspidata, ad petiolum stricta, texturâ tenui, superficie plana & glabra, virore communi nonnihil nitenti, sapore subamaro, odore nullo. *Flores* in summis surculis, plures racematim juncti, parvis, tenuibus, rubris petiolis insident, odoris haud injucundi, quatuor petalis ex albicante subflavis, crispis, latiusculo intervallo à se invicem distantibus, quæ postea magis flavescunt, compositi. *Stamina* in iis octo, albicantia, *apicibus* grandiusculis & subflavis dotata, quæ bina & bina è foliorum intervallis emicant: in medio se prodit globulus dilutè viridis & rotundus, qui primordium est fructûs cum stylo albicante in vertice. *Calyx* quatuor foliis cuspidatis & viridibus constat. Floribus deciduis succedunt in racemis *baccæ* rotundæ cum spiculo in vertice, & calyce suo inferiùs arctè contentæ, *seminibus* numerosis repletæ, & carne inter semina, saporis adstringentis, primùm virides, post rubescentes, tandem nigricantes. *Semina* sunt oblonga, cuspidata, angulosa, cum basi rotunda ad corticem sita, ac alia in parte superiore, alia in inferiore baccarum, cum strictiori parte seu cuspide interiora baccarum respicientia, primùm subflava; matura fusca aut nigricantia.

Flores fert semel tempore pluvioso: nascitur in arenosis. *Tempus & Locus.*

Radicis decoctum conducit in podagra: Foliorum cum Saccharo in ictero; item folia simpliciter in lacte pota: Eorundem succus expressus & in lacte vaccæ cum Saccharo epotus urinantibus materiam albam & purulentam prodest. *Vires.*

Cap. XIII.

Frutex baccifer Malabaricus fructu calyculato, rotundo, rubro, polypyreno. 1. *Schetti* H. M. P. 22. F. 13. p. 17.

H. M.

Frutex est unius hominis altitudine, in arenosis nascens, & petrosis. *Radix* profundè in terram se demittit, cortice exteriùs rufo-obscuro, uti est & stipitum & ramorum majorum cortex, interiùs rubescente, cùm in illis albicet: Ramorum superiorum cortex exteriùs cinereus, intus albescens, ac teneriorum castaneo-fusco-rubescens. *Folia* in ramis & surculis bina, cuspidibus ad se invicem

invicem inflexis oblongo-rotunda sunt, ad petiolum oris rotundis, in summitate parùm acuminata, crassiola, texturæ densæ, lenia, supernè glabra, & obscuro virore valdè-nitentia, subtus dilutiora, sapore adstringenti & amaro. Tum costa folii media, tum nervi transversi in supina parte nonnihil eminent, hi autem recto & parallelo ductu crebri versus marginem folii excurrunt. *Flores* in summis ramulis umbellatim congesti, petalis quatuor (rariùs quinq,) oblongo-angustis constant, quæ anteriùs & ad petiolum rectis oris stricta & velut cancelliformia sunt, coloris utrinque incarnati, interiùs autem magis intensi, ac postea ubi flaccescunt dilutioris ac flavescentis, insidéntque pediculo tenui longo ac surrecto, incarnato saturo, seu rubro Corallino, ac nitente calyci parvo quatuor cuspidum minutorum; odoris nullius. E medio flore *stylus* parvus emicat cum nodulo supernè bifido rubro obscuro & nitente, infernè globulo viridi in calyce qui rudimentum fructûs est insidens, ac in orificio pediculi, inter petalorum ungues quatuor lingulæ seu stamuncula parva rubra insita sunt, quæ inflexa velut quatuor uncinuli sunt, qui unguiculos foliorum in angulis intermedius arripiunt. *Fructus* sunt baccæ calycibus suis arctè insidentes: cortice glabro, per maturitatem formæ rotundioris, ac colore rubro-obscuro-fusco, dein rubro saturo ac nitente, suntque carne albicante ac parum humida.

In hisce baccis, quæ dulces ac in edulius sunt, duo, tria, quatuórve officula albicantia insunt, quà se mutuo contingunt plana ac duûm laterum, in alia autem parte rotunda, ac nucamento osseo minùs duro constantes, pulpa intus viridi.

Flores & fructus fert toto anno.

Flores hujus fruticis Gentiles Deo *Ixora* in sacris offerunt.

Vires. Radix trita & in aqua frigida epota servit pro febre calida ac ardore manuum, & prodest expuentibus sanguinem; cum aqua frigida in perunctione adhibita sedat dolores capitis; epota in lacte vaccæ ardoribus renum restinguendis confert, ut & gonorrhϾ; cum liquore *Suri* in perunctione corporis affecti variolis prodest; atque eodem modo usurpata cum lacte *Coqui Indici* servit pro pustulis, aliisque morbis cutaneis exsiccandis.

Ex cortice, foliis & floribus extrahitur succus, qui mixtus cum oleo *Sirgelim* intus sumitur ad minuendam plethoram.

2. *Bem-Schetti* H. M. P. 2. F. 14. p. 19.

Hujus folia quàm præcedentis longiora sunt, anterius magis cuspidata, & ad petiolum nonnihil stricta, & minus crassa. *Flores* albicantes & subflavi, pede autem quo calyci insident nonnihil quoq, rubescente, ac in iis est *stylus* supernè bifurcatus, ex orificio altè emicans, & *stamina* quatuor tenuia, longiuscula, apicibus flaviusculis donata; *fructus* magis oblongi, ac colore primùm viridi, deinde viridi-diluto & subflavo, carne intus succulenta & albicante, necnon officulis albicantibus. In reliquis cum præcedente convenit.

Fructus sunt in edulis, ac saporis subdulcis farinacei.

Flores hic frutex in anno rariùs fert.

CAP. XIV.

Guaiacum Patavinum latifolium & angustifolium Ger. *Guajacana* J. B. *Arbor Guajacana sive Guajacum Patavinum* Park. *Lotus Africana latifolia & angustifolia* C. B.

J. B.

GUaiacanæ proceritas quanta arboris magnæ: in ramis *folia* alternatim posita Nucis [Juglandis] foliis singularibus æqualia, acuminata, atro virore splendentia superiùs, subtus magis albicantia, utrinque modicè hirsuta, sed magis parte aversa, brevibus petiolis hærentia, sapore mixto, subaustero, leviter amaro, tandem & subdulci. *Flores* radiatis calycibus insidentes ramis apprimuntur, mari quidem majores, fœminæ non tantùm minores sed etiam calyce illo destituti, quos nullus sequitur *fructus*, qui tamen maris florem sessilis excipit, magnitudine & colore Pruni sylvestris, sapore dulci suavi, in quo *semina* aliquot, Pomorum seminibus paulò majora, ejusdem cum illis coloris, tanta duritie ut vix dentibus atteri possint. Cortice vestitur hæc arbor tenui, rugoso, fusco. Materies ei spiris in orbem circinata, colore cineraceo vel subcœruleo, in omnibus à Guaiaco valdè diversa.

Parkinsonus *flores* huic arbori attribuit tetrapetalos, ex purpura obscurè rubentes, calyce pariter quadrifolio exceptos, qui & fructum etiam ima parte obducit adinstar Sebesten. Fructum subrotundum cum parvo acumine in fastigio. Africanæ originis esse dicitur. Scribit tamen Gesnerus se audivisse nasci eam in montibus circa Veronam, & è ramis ejus aqua maceratis rusticos Viscum parare. Quod non videtur verisimile, cùm Guaiacana tenerior sit quam ut montium istorum frigus per hyemem toleret. Nos tamen itinere à Lericio ad Lucam in descensu montium non longe à Luca Etruriæ urbe arborem invenimus quam tum pro Guaiaco Patavino habuimus, ipsammet tamen fuisse non audemus fidenter asserere, sed duntaxat similem. Qui per ea loca in Italia peregrinantur diligentius observare possunt.

Vires. Matthiolus iisdem cum Loto viribus pollere tradit.

CAP.

CAP. XV.

Frutex Indicus baccifer fructu calyculato monopyreno, Negundo dicta. 1. *Negundo mas & fœmina* Park. *Negundo arbor mas & fœmina* J. B. *Piperi similis fructus striatus* C. B. *Cara-nosi* * H. M. *Negundo fœmina* Acostæ.

* P. 2. F. 11. p. 13.

H. M.

FRutex est sesquihominis plus minùs altitudine [Persicæ magnitudine Garciæ, Amygdalæ Acostæ.] nascens in arenosis.

Radix fibrosa exteriùs fuscescens, intus albicans, cortice tenui & subamaro, diutiùs autem manso subacri.

Folia in communi pediculo plerunque terna, bina sibi mutuò opposita, unum in extrema costa reliquis majus, oblongo-rotunda, anteriùs cuspidata, margine æquabili, texturâ crassitiei mediocris & mollia, superficie lenia, supernè obscuro virore nitentia, subtus pallidiora, sapore amaro & acri. [Acostæ & Garciæ folia Sambuci simillima videntur procul intuenti, simili modo per ambitum serrata, in mare arbore *Acost.* supernè virentia, infernè lanuginosâ & hirsuta foliorum Salviæ modo] odore grato Lavendulæ æmulo [Acostæ folia Salviam odore & sapore referunt.]

Flores multi simul in pediculis communibus seu surculis, è nodulis supra exortum foliorum binis & binis ordine decussato egressis proveniunt brevibus pediculis hærentes; purpuro-cœrulei, eodem quo folia odore sed magis vegeto, quinque petalis difformibus è collo Campaniformi, quorum unum surrectum est & latius, interiùs concavum & pilosum, uti & collum floris quod ad ejus folii partem est interiùs est pilosum, quatuor reliqua petala in latum fermè expansa, & magis inter se similia sunt, nisi quod quæ folio surrecto proxima sunt, parùm latiora & rotundiora, duo reliqua anteriora versùs contractiora.

Stamina quatuor tenuia, surrecta, purpuro-cœrulea, cum nigricantibus & arcuatis *apicibus*; interq; ea *stylus* tenuis, purpuro-cœruleus, versus folium cœruleum cum cuspide bifido inflexus, qui ex rudimento fructûs, quod inter calycem est, originem sumit.

Calyx, qui floris collum inferius arctè arripit, quinque brevibus, viridi-dilutis, cuspidatis foliis constat, ac costulis tenuibus in longum striatus est.

Fructus sunt baccæ rotundæ, parùm oblongæ, ejusdem cum floribus odoris, maximam partem à calyce comprehensæ, quatenus calyce teguntur colore viridi diluto, parte superiori quà eminent, primùm rubescentes & nitentes, dein cùm sicci instar atramenti nigricantes. In medio est oblongo-rotundum ossiculum, durum, carne viridi & dura, quæ etiam ex maturitate fructûs minùs mollescit, involutum, continens nucleum albicantem, qui sapore est nullo.

Oleum ex radice per destillationem extractum clarum est subviridescens, saporis dulcis, acris & penetrantis, odoris grati.

Adeò frequens est (inquit Acosta) hujus arboris usus ad medendum in his regionibus [Malabar, &c.] ut nisi Deus recisos ramos multiplici fœtura renasci faceret, jamdiu fuissent consumptæ arbores, aut certè maximi pretii nunc essent. Sed quo magis præciduntur rami eò feliciùs renascuntur, & perpetua fronde virent.

Rami teneriores, folia, flores, fructus contusa aut in aqua decocta, vel in oleo fricta aut elixa utiliter imponuntur omnibus doloribus ex quacunq; causa provenientibus; præsertim verò in articulorum doloribus ex frigida causâ natis, atque in tumoribus & contusionibus mirabiles præbent affectus. Non desunt qui supra vulnera admoverint, unâque nocte dolorem sustulisse materiámque digessisse affirment.

Ulceribus etiam vetustis folia trita imponuntur felici successu, quandoquidem eorum materiam digerunt eáque emundant, & ad cicatricem perducunt. Et sane in vulneribus, apostematibus & contusionibus, adeò utilem experiuntur, ut chirurgorum operam minimè requirant. Mulieres horum foliorum decocto omni tempore universum corpus lavant, tantáque invasit persuasio apud illas, Negundo flores, folia & fructus utilia esse ad juvandam conceptionem, ut eum qui contrarium persuadere conetur lapidibus sint obrutura. Masticata folia oris halitum emendant. Hactenus Garcias & Acosta.

2. *Bem-nosi* H. M. *Negundo mas Garciæ & Acostæ.*

H. M.

Hujus folia in petiolis terna & passim quina proveniunt, suntque oblongo-angustiora, in cuspidem angustam contracta, ad petiolum rotundiora & latissima, in anteriori parte magis minúsve tenuiter crenata, colore viridi minùs fusco, supernè clariore; quòd in extrema costa est folium maximum est, bina illi proxima majora pediculis paulo minoribus pollice, costæ mediæ hærentia: duo reliqua valdè parva sunt & petiolo communi insidentia. In reliquis cum præcedente convenit.

Folia serrata Sambuci æmula hanc speciem Negundo marem Garciæ & Acostæ esse indicant.

SECTIO

SECTIO II.

De Arboribus bacciferis fructu nudo monopyreno.

CAP. I.

Olea sylvestris folio molli incano C. B. *Oleaster Cappadocicus* Park. *Zizyphus Cappadocica, quibusdam Olea Bohemica* J. B. *Zizypha Cappadocica* Ger.

J. B.

Arbor est justæ magnitudinis [Salicis magnitudine *Dal.*] *radicibus* multis, crassis, huc illuc diffusis & loci plurimum occupantibus, per summam terram vagis, stolones multos mittentibus, qui nisi avellantur matrem emaciant, avulsi verò & depacti vivunt & arborescunt: ramis patulis. *Cortex* albicat, in stipite valdè rugosus & crassus, in ramis tenuior, [lævis *J. B.*] & molli quadam lanugine pubescens. *Folia* mollia, longiùs à Zizyphi foliis recedunt, Salignis propiora [imo Oleæ sativæ similia,] aliàs alternatim, alias nullo ordine per ramos nascentia, sescunciam circiter longa, unciam ferè lata & angustiora, tota albicantia, potissimùm parte inferiore, brevíque & molli lanugine prædita, modicè obtusa, brevi pediculo hærentia: E quorum alis *flosculi* emicant, argenteo pallore renitentes, in sex cuspides dissecti, odorati, vel ut Clusius ait, gravem non tamen injucundum odorem spargentes & caput ferientes. *Baccæ* sublongæ, exiguis Olivis aut Zizyphis similes, albæ, fungosæ, & dulci carne sive pulpâ, [apice in summitate aciculæ simili *Matth,*] saporis aciduli, osseo intus nucleo, canaliculato. Rami interdum spinosi sunt. Materies flavicat, non admodum firma.

Locus. In Syria nascitur, ínque Æthiopia & monte Libano, notante Rauwolfio. Sponte etiam provenire in Bohemiæ sylvis autor est Matthiolus: In sepibus cum Rhamno & Vitice juxta urbem Guadix in Regno Granatensi *Clus.* Floret æstatis initio, fructus Autumno maturescit.

Non dubito (inquit Dalechamp. apud *J. B.*) quin ex hujus floribus præstantissimi odoris aqua destillari possit, oleumque parari odoris eximii & fragrantis.

In icone hujus arboris apud J. Bauhinum velut corolla seu umbilicus multorum cuspidum summo fructui appingitur, unde suspicor florem summo fructui innasci: corolla enim videtur esse calyx residuus. Verùm Matthiolus non umbilicum seu corollam, sed apicem in summitate aculeo similem esse scribit; ut dubius sim de situ floris in hac arbore, adeóque de ipsius loco in nostra methodo.

CAP. II.

A. 1. *Arbutus* Ger. Park. *Arbutus, Comarus Theophrasti* J. B. *Arb. folio serrato* C. B. The Strawberry-tree.

J. B.

Arbutus, quamvis * locis nonnullis in justam arborem adolescit, plurimùm tamen frutex est, contortis stolonibus scabro cortice intectis, in quibus perpetui viroris *folia*, Laurinis similia & paria fere, crassa, virentia, per extremum tantillum purpurascentia, circumquaque eleganter crenata. *Flores* tanquam ex amento racematim penduli, pulchri, similes ferè floribus Lilii convallium, concavi, albi, odoris jucundi. Hos excipiunt *fructus* Fragis similes, sed multò majores, exactè rotundi, acerosi, ante maturitatem lutei, maturi autem rubentes, sapore valdè grato & dulci prædici. Semen (ut ait Clusius) Milio non multò majus, ínque fructus meditullio contentum, nihilominus tenui obductum membrana.

* Ut in monte Atho, testante Bellonio.

Hujus fructus Plinio Unedo dicitur ex argumento unum tantùm edendi. At verò Galenus Unedonem fructum Arbuti non esse, sed Epimelidis arboris scribit. Hinc in diversa abeunt Botanici, alii Plinio adversantur, alii eum defendunt. Nostrâ sententiâ Unedo Arbuti fructus est non Epimelidis; Suspecta siquidem nobis cum Jo. Bauhino videtur Galeni sententia, quem scimus in Italia fuisse peregrinum, ideóque Plinio, qui Italus fuit, citiùs falli potuisse. Si autoritatem spectes utrinque ferè par pondus. At profectò non placet (inquit J. B.) Galenus Epimelidi Unedonis facultates & vires tribuens. Nam si Epimelis sit Mespilus (ut plerisque doctis persuasum scimus) quis dicat ejus fructum noxam afferre capiti aut stomacho esse molestum, quem pleriq; medici stomacho familiarem dicunt. At forte *Galenus* de fructu nondum fracido locutus est, quo tempore vere Unedo dici possit; nam nè unus quidem ejusmodi fructus absque difficultate & strangulationis periculo tunc temporis edi potest, Arbuti autem fructus plurimi sine noxa vorantur à nonnullis.

Locus. In Siciliæ, Italiæ & Galliæ Narbonensis sylvis & dumetis passim & copiosè provenit: quin & in Hiberniæ quoque occidentali parte reperitur spontanea. Scribit Bellonius in montibus Atho tantopere priscis celebrato vallibus vicinis Arbutos (qui utplurimùm aliis locis fruticant) in vastæ magnitudinis arbores evadere. Variat autem fructus magnitudine & sapore.

Vires & Usus. Arbuti fructus, Memæcylon Græcis dictus, ventriculo incommodus est, & capitis dolorem inducit, uti tradunt Veteres Dioscorides, Plinius, Galenus. Mihi sanè (inquit J. Bauhinus) quoties comedi dolorem causârunt ventriculi hi fructus. At Clusius se multos semel sine ulla noxa edisse ait, & revera sapore sunt non usque adeò grato ac Fraga, dulci tamen, cum proprio & peculiari quodam gustu

gustu acerbo, quem vix exprimas, ut rectè J. Bauhinus. Patavii in foro venales vidimus; & a tenuioris fortunæ hominibus non minùs in Italia quàm Hispania appetuntur.

Amatus ex Arbuti foliis & floribus aquam vitreis organis elici tradit, eamque servari tanquam sacratissimam adversus pestem & venena antidotum. Matthiolus pulverem ossis de corde Cervi ei admiscet. Eam verò aquam statim ipso morbi initio propinandam aiunt. Fructu delectantur Turdi & Merulæ. Ex ligno etiam carbones optimi fiunt.

Scribit Plinius hoc solum Pomum simile fructui terræ gigni. Verùm non adeò similis est hic fructus frago cum Fragum semina habeat in superficie pulpæ, hic autem in ejus meditullio: & aliæ arbores fructus edunt Herbarum fructibus similes; v. g. Morus.

2. *Adrachne* Park. *Adrachne Theophrasti* J. B. *Arbutus folio non serrato* C. B. *Bell.*

Frequens provenit in Creta, montibus Leucis & alibi inter saxa, fruticis potiùs quàm arboris modo: perpetuâ fronde viret, foliàque habet Laurinis adeò similia, ut solo odore dignoscantur: nam Adrachnes folium odore caret. Caudicis & ramorum omnium cortex adeò lævis, rubens & splendens est, ut Corallii rami esse videantur: æstate rumpitur cortex, & in tenuissimas bracteas decidit; quo tempore neque rubens, neque splendens cernitur, sed medium quendam inter pallidum & cineraceum colorem adquirit. Florem & fructum bis ut Arbutus profert, & hunc quidem adeò similem, ut alterum ab altero nullo modo dignoscere queas. Differt tamen arbor hæc ab Arbuto; quoniam tantùm provenit in montibus, neque folium serratum habet, neque corticem caudicis scabrum. Ligni materies durissima est, fragilis tamen, quæ flecti non potest.

Rusticis igni struendo servit, & ad verticilla conficienda, mulierum fusis appendenda.

Theophrastus recenset hanc arborem inter eas quæ detracto cortice non intereunt, & perpetua fronde virent, hyemèque in cacumine folia retinent, quod ità se habere à me observatum est.

Vocatur hæc arbor in Creta, & tota fere Græcia Ἀδράχλα. Hæc Bellus.

Hanc arborem Bellonius multis locis in sua peregrinatione observavit; scribítque iter facienti Halepo Antiochiam in tumulis nascentem sibi conspectum, cujus ramos suo fructu onustos quilibet eorum qui comitabantur abstulerat, ut in itinere ederet, maturus enim erat, elegantique suo colore singulos ad edendum invitabant: Racematim autem cohærebant, magnitudine & colore fructus Rubi Idæi, mollísque ut Arbuti fructus.

Quin arbor hæc à Bello descripta sit Ἀδράχνη Theophrasti nemini historiam ejus apud Theophrastum legenti dubium esse potest: astipulatur etiam nomen Græcum hodiernum Ἀδράχλα.

Ἀδράχνη monente Plinio ab Ἀνδράχνη differt, cùm hæc herba sit, *Portulaca* Latinis dicta, illa arbor.

Arbuti autem vox vel primitiva est, vel incertæ originis. Nam ab Ἄρκευθος fieri non placet, cùm Ἄρκευθος Juniperus sit non Arbutus.

Hanc Arborem *D. Wheelerus* observavit in Achaiâ propè Montem Pentelicum non procul ab Athenis; fructúsque vidit Smyrnæ. *Locus.*

Cap. III.

1. *Terebinthus* Ger. J. B. *vulgaris* C. B. *angustiore folio vulgatior* Park. The Turpentine-tree.

J. B.

Arbor est Terebinthus, sed quæ, Clusio teste, magna ex parte fruticat, ramis longis, raris, cinereo cortice tectis, nec ea quidem, quantum animadverterimus, frondis suæ per hyemem tenax. Primus ferè est florum verno tempore apparatus, quos è ramulorum tuberculis copiosos in longo racemo producit, meris stamineis fibris purpurascentibus contextos. Hinc se explicant in alam folia, quanquam non semper æquali situ, Laurinis similia, sed magis obtusa: [Pistachiis, & ejusdem odoris *Clus.*] conjugatim ut in Sorbo nascentia, subrubentia, quæ crebris obliquis nervulis percurruntur. *Fructus* delapsos flores excipiunt, parvi ex rotundo oblongi, rubentes, Carpobalsamo Offic. pæne similes, resinoso lentore viscidi, nucleum continentes [ex cœruleo virescentes, tactu pingues & resinosi, manúsque dum colliguntur inficientes.]

Fert etiam vindemiarum tempore concavos quosdam folliculos seu vesiculas, foliis & ramulis inhærentes, quales ferè in Ulmi foliis nascuntur, sed pallido aut purpurascente colore: interdum etiam extremis ramis oblonga & cartilaginea cornicula [rubentia, quatuor, quinque, aut sex digitos longa, aut etiam longiora *J. B.*] variâ formâ excrescentia, concava, quæ (uti etiam folliculi) aperta lentorem quendam continere deprehenduntur, cui permixta cinerea & fuliginosa excrementa, atque exigua animalcula alata. *Horum Corniculorum meminerunt omnes ferè qui de hac arbore scripserunt: nihil autem aliud sunt quàm excrescentiæ quædam ab insectis folia & surculos compungentibus, & ibidem ova sua deponentibus, excitatæ, ut inserviant matricum seu uterorum loco iis fovendis & excludendis, fœtibúsque editis alendis & protegendis, mirâ naturæ providentiâ.*

Adversariorum auctores, Theophrastum (ut puto) secuti, Terebinthum sempervirentem & perpetuis foliis esse scribunt. Verùm Bellonio, Rauwolfio, Cæsalpino, Clusio, testibus αὐτόπταις & ἀξιοπίστοις, folio deciduo esse affirmantibus omnino absque hæsitatione credendum.

Terebinthus libenter provenit locis siccis, lapidosis & Soli expositis, ut testatur Matthiolus. Autore Dioscoride in Judæa, Syria, Cypro, Africa & Cycladibus insulis. Clusius in plurimis Lusitaniæ, Hispaniæ & Galliæ Narbonensis locis, sponte nasci tradit ubi interdum in arborem adolescit, sed maxima ex parte fruticat. Addere potuisset & Italiæ, ubi nos eam observavimus. At nusquam, quod novertt Clusius, commemoratis locis resina è Terebintho elicitur. Lobelio tamen Terebinthi arbores *Locus.*

bores in Valena sylva Monspeliensium, ferro vulnusculis inflictis sæpius non paucam Terebinthinam exstillârunt lucidam. Bellonius in Syria & Cilicia copiosam inveniri, ex qua gummi colligitur, quod vendendum ferunt Damascum: quod verò in Cairo venditur adferri ex regione Turcis dicta Asamia, i.e. Mesopotamia & Assyria.

Tempus. Floret Monspelii mense Aprili: Septembri cum fructibus legit J. Bauhinus.

Vires & Usus. Terebinthi folia, fructus & cortex (tradente Dioscoride) qua pollent adstringendi vi ad eadem, ad quæ etiam Lentiscus conveniunt simili parata modo, sumptáque. Ejus fructus esculentus est, at stomacho noxius: urinam verò ciet & excalefacit. Est & ad excitandam Venerem aptissimus. Ex vino verò potus contra phalangiorum morsus prodest. Semen Plinio in capitis dolore bibitur.

Bellonius testatur veterem morem in comedendis seminibus Terebinthi nunc adhuc durare in Cilicia & Syria sibiq; aliquando rusticum Arabem occurrisse ducentem Camelum Terebinthi fructibus onustum, ut Damasci venderet.

Species sunt Gallæ, magnitudine Avellanæ, intus cavæ, provenientes ex excrescentiis foliorum Terebinthorum masculorum. Has circa finem Junii colligunt Rustici Thraciæ & Macedoniæ, & carè vendunt ad tingenda Serica subtilia diversis coloribus in urbe *Bourse*, i. e. Prusa Bithyniæ. Colliguntur autem vere, cùm primùm efformatæ Gallarum magnitudine sunt: quo tempore nisi colligerentur in longitudinem semipedalem excrescerent ad formam cornu. Eum duntaxat in usum 6000 pondo quotannis insumi.

Terebinthina vocata, describente Cordo, est Terebinthi arboris resina, colore candida, subflava, vitrea, aut candida cœruleum colorem affectans, interdum pellucida, quæ friata in plurimas micas teritur, mox lentescit & glutinosa fit: odorem habet acrem, suavem, aliquantulum gravem, & Laricea resinæ non dissimilem, præsertim manibus tractata & prunis imposita, gustu modo amarescit, & inter dentes lentescit, iis dum masticatur * adhærens. Destillat hæc primùm liquida, deinde paulatim arescit. Siccam impostores Thus seu incensum vocant, & pro thure vendunt: Thus autem verum Olibanum vocant, non intelligentes hæc duo vocabula, alterum Græcum, alterum Latinum ejusdem rei nomen esse.

* *Atqui Persæ, autore Bellonio, mandunt Terebinthinam, ut Cretenses Mastichen, nec dentibus hærere, nec in ore dissolvi ait.*

Resinas omnes (autore Dioscoride) antecedit Terebinthina, proxima huic Lentiscina. Galenus Lentiscinam præfert. Quomodo hi conciliandi vide apud J. B. in hist. pl. lib. 3. cap. 20. & C. Hofmannum.

Vis autem resinæ cujusvis (Dioscoridi) molliendi, calefaciendi, discutiendi dissipandive, & expurgandi. Tussi ac tabi conveniunt in eclegmate, per se aut ex melle; quæque ex pectore educi oportet expurgant. Urinam quoq; movent, cruda concoquunt, & ventrem emolliunt: ad agglutinandos palpebrarum pilos conferunt, itémque ad lepras cum ærugine, sutorio atramento ac nitro: ad aures denique sanie manantes cum melle & oleo, necnon ad genitalium pruritum sunt utiles. Emplastris quoque, malagmatis ac acopis admiscentur, & per se illitæ aut impositæ laterum doloribus utiles sunt.

Galeno cum adstrictione moderata adjunctam habet amaritudinem quandam Terebinthina, per quam magis etiam quàm Mastiche digerit: Ob eam qualitatem inest & abstersio, tanta quidem ut & psoras sanet: Iisdem facultatibus & ventrem movet.

Recentioribus, purgat thoracem ab omni immunditie, item jecur, splenem, renes & vesicam. Confert veteri tussi, spirandi difficultati, sputo sanguinis purulento, vertiginosis, calculosis, & peculiariter etiam Ischiadicis, Podagricis, Chiragricis: aperit, mundat, calfacit & roborat nervos.

In specie utilissima est nephriticis & calculosis. Hinc Practici in curatione arenularum postquam mitefactum est symptoma, præcautionis ergo utuntur terebinthinâ, sed coctâ ut dicunt, ut minùs calefaciat, magis adstringat. Idem fit in ischiade, paralysi, arthritide data bis in septimana, vel illotâ, vel lotâ in aqua Cichorei. *Hofm.* Magnæ autem ipsius laudes in Podagra & omnibus articularibus malis, si accipiatur, ut docet Avicenna, quantitas nucis Avellanæ singulis matutinis à jejuno. Nec mirum quod calculo confert etiam Podagræ prodesse, cum cognati sint hi morbi, & eandem causam continentem seu materiam habent, unde non rarò in se mutuo transmutantur.

Exhiberi potest 1. Per se, placentulis quas oblatas vocant Involuta. 2. In aqueo liquore adjecto tantillo vitelli ovi, sic lacteum sci. exhibet liquorem. 3. Inspissata aliquantulum, & in pilulas redacta. Verùm ob evanescentiam spiritus præstant modi priores. *Schrod.*

N. 1. Terebinthinam veram Officinis esse ignotam: Officinalémq; esse vel resinam Lariceam, vel resinam Abiegnam è tuberculis Abietum novellarum collectam.

N. 2. Odoris vim manere etiam in urinis utentium, quæ violas quodammodo redolent. Audivi (inquit C. Hofman.) qui diceret, in doloribus partium genitalium præsentissimum esse anodynum.

Verno tempore ramulorum pullulantia tenella Terebinthi effracta flagella, ipso etiam Narbonensi aut Monspeliensi agro instar Ficulneæ arboris lac stillant, quod conchis exceptum & adservatum in limpidissimum, tenacem, resinosum laticem abit, qui dum recens est, id est, in musto (ut Plinii verbis utar) in laneam vestem fusus neq; maculam facit, neque si eluatur vestigium aut notam relinquit; senescens tempore crassescit, nec abluitur nisi ovi vitello addito. *Lob.* de Balsamo.

Terebinthina destillata, seu oleum Terebinthinæ proximum est oleo Balsami, vel parùm calidior, & confert omnibus ægritudinibus frigidis, sed præcipuè nervorum.

Oleum Terebinthinæ destillatum singulare solatium præbet in doloribus nephriticis intus sumptum: exteriùs illitum, & calida manu diu affrictum parti dolenti in nervorum contractionibus, tensionibus aut relaxationibus, egregium auxilium præbet, præsertim si cum spiritu vini defæcatissimo mista & conquassata adhibeatur. Modum eliciendi hoc oleum vide apud Ebrodunensis Hist. plant. auctores lib. 3. cap. 20. vel etiam in Pharmacopœis vulgaribus.

Sunt qui Terebinthinam in Cerevisia infundunt, & simul defervere sinunt pro potu ordinario in calculo, viscerúmque obstructionibus. *Schrod.*

Dio-

Dioscorides etiam vinum Terebinthinum parare docet è bacciferis ejus ramis tusis & in musto fervefactis: quod quoniam in desuetudinem abiit, omitto.

Apud Veteres tam commendabiles erant Asparagi Terebinthi, ut etiam in hyemem reservârentur.

2. *Terebinthus major Pistaciæ folio* Ad. Lob. *latifolia* Ger. Park.

Huic folia multò latiora & rotundiora quàm vulgari Terebintho, vicina Lauro & Pistachiæ adeò ut eminus intuentem fallant. Ast non solùm folia latiora & rotundiora habet quàm vulgaris Ter. sed & fructum duplo aut triplo majorem, quicquid dicat Lobelius in *Adv.* Raro autem cum fructu videtur quia sylvæ Valenæ ubi oritur arbores certis annorum intervallis exscinduntur, ità ut ad justam magnitudinem pervenire non possint, ut fructum producant. Hanc idcirco, quia sine fructu passim cernitur Terebinthum Narbonensem sterilem vocavit *Hort. Reg. Paris.* uterque *D. Magnol.* Hanc C. Bauhinus cum Terebintho Indica sequente Rauwolfii miscet. Verùm quamvis fructus respondeat: folia tamen rotundiora Pistaciæ differunt.

3. *Terebinthus Indica major fructu rotundo* J. B. *peregrina, fructu majore, Pistaciis simili, eduli* C. B. *Terebinthus latifolia* Ger. Park.

Hujus nuculæ Pistaciis bonitate non cedunt; in quibus præter saporem salsum inest mediocris quædam siccitas: Pistaciis etiam satis similes sunt, sed breviores & rotundiores, ex racemis pendent ut illa, vel potiùs ut bacca Terebinthi, pro qua etiam nonnullis habentur, potissimùm quia arbores suis maximè foliis longiusculis Terebinthi foliis satis similes, quâ notâ facilè quoque à Pistacia arbore distinguuntur, cui folia rotundiora speciosioráque, ut testatur Rauwolf. His inquilini perinde ut nos Avellanis vescuntur.

Copiosè proveniunt in Agemia aut Persia, Mesopotamia & Armenia. *Locus.*

Hanc J. Bauhinus pro Terebintho Indica Theophrasti habet; quam plerique botanici Pistaciam esse volunt.

4. *Terebinthus Indica fructu parvo, ad corculum accedente* J. B. *peregrina fructu minore & cæruleo eduli* C. B.

Terebinthi Indicæ alterius nuculæ cum suis putaminibus magnitudine ferè sunt Pisi, rotunditate accedunt ad corculum aut Doram, id est, Indicum Milium; in cæteris similes præcedenti.

Ibidem ubi & præcedens nascitur. Rauwolff. cui *Bel.* Serap. Avic. & Rhas. *Botin Sonoer* Arab.

Incolæ perinde ut nos Pineos nucleos comedunt. His Persæ plusquam bis mille annis ante panis usum vitam sustentarunt, & etiamnum totius Syriæ incolæ cum pane vescuntur, & propter colorem inter viridem & cœruleum medium Arabes veteres Granum viride, Bellonio attestante, appellârunt. *C. B.* Alii hæc de Terebintho vulgari accipiunt.

CAP. IV.

De Lentisco.

LEntiscum dictam putat Ruellius quòd liquore quodam lentescat: Lentorem quippe foliorum attrectatu quilibet percipit, inquit Lob. in Adv. Vel fortè Lentiscus ob virgultorum lentitudinem dicitur; ut Stapelius: vel potiùs quòd ipsa lentescat arbor, dum resinam fundit, ut Vossius. Græcis Σχῖνος, ἀπὸ τοῦ σχίζειν scindo, findo, quòd lignum ejus facilè finditur, quódque ejus σχίδαξι, hoc est, segmentis seu fragmentis è ligno scissis solerent uti ad dentiscalpia, ad nitelam alborémque dentium, ut etiamnum fit hodie.

Mastiche ἀπὸ τοῦ μασᾶσθαι, i. e. mastichando dicitur; nam & olim & hodie in masticatoriis usurpata est.

Certe Græci in insula Chio eam perpetuo in ore habent, & ad multa utilem esse ejus assiduam masticationem sibi persuadent.

Lentiscus Lob. Ger. Park. J. B. *vulgaris* C. B. The Mastick-tree.

J. B. Multis fruticat Lentiscus stolonibus, mediocriter crassis, flexilibus ramis brachiatis, cinereo cortice obductis. Interdum in justæ magnitudinis arborem excrescit, ut observavit Clusius. *Folia* minora quàm Pistaciorum aut Terebinthi, Glycyrrhizæ foliis paria, sed Buxeorum soliditate [Nobis observantibus Glycyrrhizæ foliis minora erant] ex viridi nonnihil rubentia, conjugatim sine ullo impari ad costam canaliculatam rubescentem annexa, in spinulam plerumque desinentia, inque eandem ferè partem vergentia, perpetua, jucundi cum quadam gravitate odoris, sapore acidiusculo & adstringente. Iis interdum folliculi vel vesiculæ quædam adnascuntur, culicibus exiguis referti, haud secus quàm in Terebinthinis aut Ulmeis. Ad alæ imum exoriuntur *flosculi*, veluti racemuli rubentes, vel colore ex herbaceo pallescentes, nonnihil purpurascentes, qui in fructus abeunt, dimidio ferè Pisis minores, in stylum minutum desinentes, rotundos, rubentes & per maturitatem nigricantes, acidos, nucleum continentes parvulum, durum, nigrum, medullâ intus albâ. Fructum Cæsalpinus oleaginosum dicit, nucleum viridem.

Locus. In Italiæ, Siciliæ & Narbonensis Galliæ saxosis collibus, orâ præsertim maritimâ, Lentiscum copiosissimam observavimus: nec minùs frequens, teste Clusio, nascitur in Lusitania, Bætica, regno Valentino, & toto illo tractu ad mare Mediterraneum obverso: ubi nunquam (quod equidem viderim) justam arboris staturam & magnitudinem assequitur; fortè quia ab hominibus cæsa aut à jumentis depasta & coercita non permittitur adolescere. Nàm quando non cæditur sed negligitur (ut plerisque locis ad Anam flumen observavit Clusius) in arborem justæ magnitudinis excrescit.

In sola insula Chio, Bellonio autore, resinam fundit Mastichen dictam. Alii in Italia quoque Mastichen præbere, sed non copiosam tradunt, ut v. g. Matthiolus, (qui tamen sibi contrarius in Hist. Germ. dicit, in sola insula Chio Lentiscum Mastichen fundere) Cæsalpinus & Lacuna. Nos cùm in Italia & Gallia Narbonensi peregrinaremur nusquam Mastichen fundentem vidimus hanc arborem, neque quis fide dignus nobis unquam retulit se vidisse. Idem dicit J. Bauhinus. Argumentum tamen ab Autoritate negativum nihil concludit, ut loquuntur. Neq; enim sequitur non dari in Italia arbores Mastichen fundentes quia ego aut mille fortè alii non viderimus, & plus valet unius testimonium se vidisse affirmantis ad probandam affirmativam, quam vel mille negantium, ad negativam stabiliendam.

Verùm nonnullis Terebinthus resinam fundens ab Italica specie distincta videtur. Qui in Chio aliquandiu hæserunt Clusio retulerunt Lentisci arbusculas ab iis quæ in Italia nascuntur nonnihil differre. Et Camer. Sunt, inquit, qui velint Italicam Lentiscum à Chia in eo tantùm differre, quòd fruticosa sit illa, hæc verò arborescat, etiam sine cultu. Audivi ex quibusdam è Chio oriundis arbores, quæ Mastichen ferunt longè proceriores pulchrioresque sylvestribus esse, quæ tamen eodem loco nasci solitæ. *J. B.* verùm Bellonio potiùs, curioso observatori & veraci, fidendum, qui Lentiscos qui in Provincia & Italia proveniunt, similes dicit nascentibus in Chio; Mastichen tamen non fundere.

Tempus. Floret Lentiscus magna ex parte Aprili vel Martio. Fructus Octobri & Novembri primùm maturescit. Ter autem fructum ferre tradunt, fortè quòd tribus distinctis temporibus eundem perficiat. *Cicer. ex Arato.*

Jam verò semper viridis, semperq; gravata
Lentiscus, triplici solita est grandescere fœtu:
Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi.

Ciceronem nonnulli inscitiæ accusant quod σχῖνον Lentiscum transtulerit, cum vox σχῖνος apud Theophrastum & antiquiores Græcos Scillam significet. Ciceronem quomodo defendat J. Bauhinus, aut potiùs Cherlerus, apud ipsum vide.

Vires. Lentiscus, autore Dioscoride, omnibus suis partibus, germinibus & foliis, fructu, ramorum & radicis cortice adstrictoria est. Exprimitur & succus è cortice, radice aut foliis in aqua decoctis, aut etiam è foliis viridibus tritis, qui valet ad sanguinis rejectiones, alvi profluvia & dysenteriam in potu, itémque contra sanguinis ex utero eruptiones, atque tum ipsius uteri, tum sedis procidentias. In summa, denique Acaciæ & hypocistidis vice eo uti licet: nomas arcet, urinas ciet, dentes mobiles collutione firmat atque stabilit. Eadem ferè habent Plinius & Galenus.

Porro dentiscalpia è Lentisco parata tum priscis, tum hoc sæculo, magnatibus & delicatioribus præsertim, in usu quotidiano habentur.

Cherlerus sibi aliisque studiosis saltus & colles aridos Narbonæ peragrantibus inserta in os folia non modò suaviter spirabant, sed etiam sitim arcebant & fauces humidas tuebantur.

Oleum Lentiscinum similiter atque Laurinum è maturo fructu confectum, ac priùs inspissatum, scabiem jumentorum canúmque sanat: Pessis, acopis & ad Lepras tollendas accommodatis medicamentis aptè & utiliter admiscetur & sudores quoque cohibet. Gal. in defluvio capillorum Lentiscinum oleum valdè commendat, habere namque adstrictionem, sponteque naturæ tale existere quale est ipsum Ladanum. Quare neq; expertum se, neq; mente concipere posse ullum præstantius pharmacum ad defluos capillos quam quod ex Ladano & Lentiscino oleo permixtum constat. Oleum hoc ad gingivarum inflammationem summopere commendat Actuarius, si moderatè calidum ore continetur. Ab Hispanis oleum fructuum Lentisci in maximo habetur usu.

Itali lignum Lentiscinum in diarrhœis laudant, & decoctum exinde paratum. Transudat nempe ex hoc Mastiche: unde in ejus locum decoctum Mastiches ceu stomachicum nobile in diarrhœis usurpari potest; quod etiam quorundam medicorum fuit secretum. *Etmull. prax.*

Lentisci varietas habetur in hort. Lugd. Bat. foliis minoribus & pallidioribus.

De Resina Lentiscina Mastiche *dicta.*

J. B.

Hujus grumi, quales ad nos importati in Officinis habentur, Oryzæ granum æquant, longè etiam interdum majores, candidi, pellucidi, fragiles, qui statim sub dente dissiliunt, mox tamen friatura omnis denuo coit continuata masticatione, lentescitq; mollitie ceræ [sine adhæsionis ad dentes metu] quam rursus exuit simul ac aerem sensit. Prunis injecta flammam concipit, promptius tamen fumat quàm flammescit, contra ac Thus, guttásq; affatim destillat, id quod Thuri negatum, odorémq; non ingratum spirat. Sapor leviter adstringens cum calore modico.

Olim adulterabatur Thure & resina strobilina, sed odore fraus deprehenditur, aut sapore gummi dente lentescentis. Scimus (inquit J. B.) inter Mastiches glebas non rarò reperiri glebulas gummi Tragacanthi & Arabici.

Præfertur pellucida, ceræ Tyrrhenicæ candore similis, densior vel plena, arida, friabilis, odorata: viridis minùs probatur.

Galenus lib. 2. ad Glauconem Ægyptiacam Mastichen commendat: hoc autem tempore scimus in sola Chio reperiri; ubi Lentisci arbores tali diligentia & curâ excoluntur, ut non minores in eam rem

rem sumptus fiant quàm apud nos in vinetorum culturam; nec immeritò cùm potiores incolarum hujus insulæ opes in Mastiche consistant. Nisi enim diligenti cura colerentur exiguum gummi proventum darent. Mastiches proventus in Chio insula tantus est, ut singulis annis Turcico imperatori pro 4000 aut 5000 ducatorum pendunt, in deductionem ejus summæ quam illi tributi nomine dare debent, i. e. 12000 ducatorum singulas centenas libras 105 ducatis æstimant. Quicquid ejus superest sibi reservant. Mercatores Galli Mastiches pretium idem perpetuo esse considerantes, existimant atq; etiam referunt incolas collecta ejus certa quantitate reliquum abjicere. Sed falluntur. Nam, uti diximus, magnæ impensæ in Lentisci fruticibus colendis & curandis faciendæ. Quia verò Turcico Imperatori singulis annis pro quatuor aut plurium millium ducatorum æstimatione pendent, ejus pretium vel augere vel imminuere non licet. *Bellonius Observ.*

D. Thevenot Peregrinat. part. 1. p. 95. mira nobis de Lentiscis in Chio cultis narrat, nimirum tortuosas eas esse Vitium instar, & humi provolvi, seu per terram repere. Reptantes hasce arbores mensibus Augusto & Septembri compungunt, éq; foraminibus in cortice factis Mastiche exsudat, & in terram defluit, ubi in frustula plana indurescit; Hæc indigenæ colligunt, & in cribro ad id comparato [a ranging Sieve] agitant ut pulvis separetur, qui operariorum faciei adeò pertinaciter adhæret, ut absq; oleo elui nequeat. Viginti duo in insulæ pagi sunt quorum agri Lentiscis consiti, ut numerus arborum per omnes simul cultarum sit circiter 100000. pro quibus annuatim Turcarum Imperatori pendent 300 Mastiches cistas, quæ simul efficiunt 27000 *Oguas* singulis cistis nonaginta oguis attributis. Ogua autem unica 400 drachmas continet.

Vindemiæ (si ita loqui liceat) tempore omnes insulæ aditus vigili cura custodiunt & observant, ne quis Mastichen sussuratus effugere possit. Quicunq; autem deprehensus fuerit istius criminis reus ad triremes illico ablegatur.

Matthiolus etiam Mastichen ex arboribus defluentem in terra circumpavita concrescere scribit. Mulctantur autem inquit, sectâ manu qui Lentiscum Mastichen fundentem in proprio vel alieno agro exciderint.

Mastiche pota sanguinis rejectioni & veteri tussi utiliter adhibetur. Stomacho quoque est utilis, ructúsq; movet: additur etiam in dentifricia & faciei illitus: quippe quæ nitorem cuti conciliet. Quin & pilos oculorum fluentes glutinat & cohibet. Commanducata oris halitum commendat, gingivásque contrahit.

Oleum unguentúmve à Veteribus è Mastiche Chia confici solitum est. Modus præparandi duplex extat alter simplex, alter compositus. Prior Mastiches ℥iij. in olei Sesamini sextario coquuntur in vase duplici, alter, Mastiches ℥iij. Vini boni albi ℥iv. alii viij. Ol. rosf. ℔j. in vase duplici coquuntur ad vini consumptionem. Cerebrum, nervos, juncturas, ventriculum, hepar corroborat, tumores duros lenit, dolores sedat. Posterius hodie ferè tantùm est in usu, quod præstantius est priore *J. B.*

Ad omnem ventriculi dolorem (ut refert Matthiolus) vomitum & nauseam magni faciunt hoc remedium Alfarabius & Matthæus de Gradi. ℞ vitellum ovi n. j. Mellis despumati cochl. ij. Mastiches gr. xv. Contrita & commista indantur testæ magni ovi Anserini si haberi possit, & in calidis cineribus assentur. Ad dolores ventriculi topicum.

In pulverem redigitur Mastiche inspergendum linteo aut alutæ, post calefacta imposita ventriculo vomitum & dolorem compescit. Vel ℞ panem tostum, tere subtilissimè, cui admisce Mastiches ʒij. Sacculo immissa & calefacta ventriculo imponantur. Contra omne alvi profluvium, præcipuè verò hypercatharsin. Cingitor arctissimè, mox prunis injecto pulvere ex æqualibus partibus Mastiches & Thuris suffitum ano excipito, extemplo sistit. Egregium & probatum ad inveteratum coxendicis dolorem. ℞ Myrrhæ & Mastiches ana part. æquales contrita coquantur in oleo Chamæmelino. Eo calido inungatur locus dolens. Emplastrum ad arthritidem à frigida causa. ℞ Mastich. Cymini, Puleg. Salv. Bacc. Lauri ana partes æquales. Subacta cum melle calidè applicentur. Hæc è *J. B.*

Coquitur ℥ ß Mastiches in aquæ ℔. iij vel iv. & datur pro potu ordinario in Diarrhœa. *Schrod.*

Extensæ super alutam Mastiches frequens usus est in defluxionibus ad dentes, temporibus applicitá alutâ. Cùm enim in vasis cutaneis ferè eat materia, ipsa quidem intercipitur, vasa autem clauduntur. In iisdem malis frequentatur suffumigium, præcipuè si non succedat affixio, & argumentum præbeat de via intrinseca. *Casp. Hofman.*

Cæterum Chinenses tam viri quàm fœminæ & pueri Mastichen fere semper in ore habent, ad roborandos dentes & gingivas, necnon ad halitum oris emendandum Panibus etiam & biscoctis immiscere & incoquere solent, ad eos gustui delicatiores reddendos.

Summâ Mastiche in omnibus affectibus in quibus adstrictione opus est, præ aliis medicamentis commendatur.

CAP. V.

Pavate Park. Acostæ. *Pavetta seu Malleamothe* H. M. *P. 5. T. 10. p. 19. Pavate arbor foliis Mali Aureæ* J. B. *lib. 15. cap. 4. Arbor Malabarensium fructu Lentisci* C. B.

H. M.

ARbuscula humilis est, seu potiùs Frutex, trium circiter pedum, [octo aut novem Acostæ] altitudine, caudice tenui, albicante, cortice cincto cinereo, ramulisq; viridibus, in orbem diffusis ornato, [Acostæ non admodum ramoso.]

Radix fibrata, albicans, saporis amari, odoris aromatici [Acostæ alba & insipida cum nonnulla tamen amaritudine, odoris propemodum expers.]

Folia geminata parallelo ordine ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, mollia, viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam, media costa è viridi albicante, odore gravi, sapore acido vinoso. [Acostæ folia rara, Mali aureæ foliis minoribus similia, excepta appendice quâ carent.]

Flores in umbellas expansi extremis ramulis proveniunt, odori, quatuor candidis, acuminatis, ac stellæ in modum expansis foliolis constantes: folia hæc totidem intercedunt *staminula* alba similiter expansa, medium occupante tenui longo candidóq; *stylo*. [Acostæ floris odor Periclymeni florum æmulus.]

Floribus succedunt *Baccæ* rotundæ, glabro, viridi-fusco ac nitente cortice tectæ, carnéq; intus aqueâ, viridi saporísq; subacidi refertæ; intra quam nucleus continetur rotundus, dura cartilaginosáq; pelliculâ cinctus.

Locus. Crescit multis Regni Malabarici locis, præsertim in *Warapouli*: semper viret, quotannis floret, ac maturos exhibet fructus.

Vires & Usus. Ex arboris radice cultrorum capulæ conficiuntur. Foliis stercorantur agri. Adhæc ex foliis in Palmæ oleo frixis linimentum fit ad tollendam impetiginem & variolas exsiccandas: Ex iisdem in aqua communi coctis fomentum paratur ad hæmorrhoidum dolores placandos.

Radix cum zinzibere & croco in pulverem redacta, & cum Oryzæ infuso exhibita, hydropem sanat, serositates superfluas per vias urinarias potenter educendo.

Acosta ad duo præcipuè hunc fruticem commendat,

1. Adversùs alvi profluvia, in quibus tamen sistendis multis aliis medicamentis imbecillior est.

2. Ad omnis generis Erysipelata curanda, præsertim è mera bile orta. Truncum aut radicem tritum Oryzæ decocto macerant, & aliquot horas quiescere sinunt ut acescat hæc aqua, Erysipelas deinde ea inungunt, bibendámq; propinant sufficiente quantitate bis in die purgato priùs ventriculo; eandem aquam præbent iis qui jecoris inflammatione laborant & febrium ardoribus: eadem addito succi foliorum Tamarindi momento vulnerum labia circumquaq; inungi solent ad inflammationem prohibendam.

CAP. VI.

Lentiscus Peruana C. B. *Lentisci Peruanæ similis Molle dicta* Park. *Molle* J. B. *Molle sive Molli Clusii & Lobelii* Ger. *Aroeira* Marcgr. *Aroeira sive Lentiscus* Pison.

J. B.

Molle arbor est procera & patula, foliis Lentisci, longioribus multo, angustioribus, acuminatis, lævibus, obliquis venulis à nervo per longum decurrente exporrectis, conjugatim ad costam latiusculam compressam alligatis, per ambitum æqualibus tantillum nonnunquam per extremum serratis. [Folia in tenella incisa sunt, in adulta nec dissecta, nec crenata, ut in Sorbo aucuparia adolescente & adulta observatur.] *Flores* peculiari ramoso surculo hærent numerosissimi perpusilli, stellati, virgineis pares, [Marcgravius *Aroeiræ* flosculos tribuit ex albo subluteos, quinque foliolis acuminatis constantes] quos *baccæ* excipiunt Asparagi baccis ferè pares ac similes, pingues, rugosum officulum nucleatum continentes, sapore & odore baccarum Juniperi acri cum amarore aliquo. Folia trita Fœniculi odorem reddunt *Clus.*

Arbor vulnerata resinam fundit fragrantissimam instar Lentisci. Resinam hanc seu gummi describit J. Bauhinus, additque magnam habere similitudinem cum eo quod in Officinis prostat nomine *Gummi Elemi*, nisi quòd paulò videtur candidior.

Lobelius Mollem arborem veri Balsami speciem esse vult, verùm erroneè. Odoratum illum laticem κατάχρησικῶς meliùs dixisset Balsami similem liquorem, quàm Mollem arborem veri Balsami speciem.

Locus. Abundanter nascitur in convallibus & locis planis Peruanæ regionis, ut referunt omnes qui Occidentalium Indiarum descriptionem dederunt. Baccæ maturescunt mense Julio.

Vires. Corticis decocto crurum dolores & inflationes summa cum utilitate foventur.

Ex ramulis fiunt dentiscalpia utilissima.

Ex fructu cum aqua decocto pro coctura modo fit aut vinum seu potio admodum bona, aut acetum, aut mel.

Foliorum decoctum doloribus ex frigida causa ortis auxiliatur.

Gummi lacte dissolutum, oculorum caliginem abstergere dicitur. Corvinus Romanus ejus ℥iß egregiè alvum ciere propriâ experientiâ J. Bauhino testabatur.

Pulverem corticis vulneribus inspersum ea mundare & sanare scribit Monardes. Dentes eodem fricati stabiliuntur & gingivæ abscedentes sanantur.

Folia contrita insignem & nobilissimum odorem emittunt: in eorum decocto intincti panni, & calidi vulneribus, aut pulvere corticis illius insperso impositi curationem eorum accelerant & humorum eò defluxum prohibent.

Granum maturum habet in superficie parùm admodum carnis suavis & palato gratæ, reliquum amaricat egregiè. Conficiunt ex iis potionem confricando blandè inter manus in aqua calida donec dulcor omnis defricetur, cavendum enim ab amaro quod potum corrumpit. Percolant hanc aquam servántq; aliquot dies donec fæces subsideant: potus est limpidus, gratissimus atq; adeò salubris, præsertim illis qui affectibus renum aut vesicæ laborant, maximè si potio Mayzii adjiciatur. Aqua eodem pleniùs cocta evehitur in optimum mel, & Soli exposita, additis nescio quibus rebus vertitur in optimum acetum.

Tempore paroxysmi febricitanti, Empiricorum more, exhibent cum successu oculos seu gemmas arboris ex aqua nocturno rori expositos. *Piso.*

CAP.

Cap. VII.

De Visco.

Viscum seu Viscus ab Æolico βίσκος pro ἰξὸς, quod idem significat. Latini Æoles sequuntur. Unde est quòd ii non tantùm asperum spiritum in V convertunt, quo modo ab Ἕσπερος est Vesper sed & lenem, ut in Οἶνος vinum, ἐμῶ vomo, ἰταλὸς vitulus, εἴδω video, ἔαρ ἦρ ver, οἶκος vicus, ἶν ἰνὸς vena, ἶς vis, aliisque quæ apud Caninium legi possunt.

Viscus est planta parasitica, seu Frutex arboribus aut fruticibus aliis innascens, baccifera, monopyrenos.

A. 1. *Viscum* Ger. *vulgare* Park. *baccis albis* C. B. *Viscus Quercus & aliarum arborum* J. B. **Misseltoe and Missel.** *Aureus Virgilii ramus Æneid.* 6. *nonnullis existimatus.*

J. B.

Multis stolonibus fruticat, cortice tectus coloris herbacei, ac interdum flavescentis, minimi digiti ferè crassitudine, nonnunquam crassior, quos intercipiunt genicula, è quibus rami frequentes propagantur, nodosi & ipsi, similemq; sibi sobolem procreantes ramulorum. *Folia* bina opposita, Portulacæ foliorum formâ, oblonga, per extremum rotunda ferè, coloris herbidi, crassa, nervis rectis Plantaginis pentaneuræ modo secundùm longitudinem donata, saporis subdulcis & subacris. *Flores* tum ad genicula, tum extremis ramis hærent parvi, lutei, quadripartiti, qui in *baccas* abeunt confertim coacervatas, uvæ crispæ suppares, [imò multò minores] eodémque modo striatas, albicantes, pellucido, lento ac tenaci liquore plenas, odore quodam grato, vinoso; sapore jucundo, quibus immersa sunt grana, non tamen nigra, ut vult J. Bauhinus, sed potiùs argentea, singulis singula, lata, compressa, cordis effigie.

Viscum multis arboribus innascitur. Vidimus in Acere minore & Fraxino in vivario ferarum (Parcum vocant) *D. Francisci Willughby* Middletoni in agro Warwicensi, in Corylo, prope Brantriam in Essexia, in Tilia, Ulmo, Salice, in Sorbo Aucuparia, & Rhamno cathartico. Malis & Pyris necnon Oxyacanthæ frequenter, aliis arboribus rariùs innascitur. Apud nos rarissimè invenitur in Quercu. At Quercus latifolia, teste Clusio, per multas Pannoniæ sylvas Visci feracissima est. Et Bellonius inter montem Athon & urbem *Ceres* & *Tricala* nullam esse Quercum scribit, in qua non proveniat viscum, omnino diversum ab eo quod nascitur in Pyris, Pomis & aliis arboribus, at non indicat in quo differentia consistat. Multas alias arborum species enumerat J. Bauhinus in quibus viscum nasci à se & aliis observatum. *Locus.*

Viscum Amygdalæ innasci (inquit Tho. Bartholin. Act. Med. An. 1671. Obs. 67.) nemo hactenùs opinor animadvertit; id tamen frequens est in Provincia Gallicana, præcipuè ad urbem Cisteronem, & in montanis, ubi ad vias publicas in Buxis & Amygdalis Viscum altè progerminat & copiosè. At J. Bauhinus in Amygdalo semel observasse se scribit.

Theophrastus & Plinius Hyphear & Stelin à Visco specie distingui statuere videntur: Verùm erroneè. Si enim res distinctæ sunt, cur à tot seculis, à tot post Theophrastum autoribus, non ab aliquo declaratæ? mirum tandiu curiosos Botanicorum oculos latuisse & diligentissima scrutinia elusisse. At neque distinctionem illam Visci probamus quæ desumitur à differentia arborum quibus innascitur, ut specie distincti sint qui arboribus specie differentibus accrescunt. Quódque Theophrastus prodidit perpetuam frondem agere in arboribus ἀειφύλλοις nascentem, adnatum verò arboribus quæ amittunt folia, in iis quoq; sentire dispendium, experientiæ repugnat, siquidem quod Pyro, Pomo, Amygdalæ, aliisque multis quæ folio deciduo sunt, innascitur, perpetua fronde viret, nec unquam folia amittit. Matthiolus Quercui, Robori & Castaneæ innascenti appetente hyeme omnia folia decidere affirmat, penes quem fides esto. Nobis certe in nulla hactenus arbore observatus foliis omnino ulla anni parte viduus. Quinetiam distinctio Visci pro baccarum numero in simplex & polycoccon nobis minùs arridet. Nam & nos cum J. Bauhino in eadem arbore aliquando binis vel ternis, aliquando pluribus baccis racematim coaggestis Viscum observavimus.

An hujus fruticis semen (perfectum cùm sit & maturum) sui generis plantam aliquando producat necne controvertitur. Affirmativam partem tuentur Aristoteles, Plinius, & universus Antiquorum cœtus; Viscum nempe ex ipsius baccarum semine, per alvos turdorum, Palumborum cæterarúmque id genus avium, postquam acinorum pulpam concoxere, reddito nasci. Hæc est natura (inquit Plinius) ut nisi maturatum in ventre avium non proveniat. His se opponunt, & pro negativa depugnant Jul. Scaliger eúmque secutus J. Bauhinus & plerique recentiores multis argumentis, quorum tamen nonnullis facilè respondetur. Difficilior est responsio ad argumentum quod desumitur à situ Visci in ramis. Quomodo enim semen Visci consistere potuit in ramis tenuibus, erectis in quibus aves vix possunt consistere, iisque ventis agitatis, & crebris imbribus complutis? quomodo in prona seu terram spectante ramorum parte? Cui tamen non sine aliqua probabilitatis specie responderi potest, excrementa avium visco pastarum de ejus natura participare, & proinde semina iis delibuta ramis agglutinare posse adeò firmiter, ut non facile ventorum impetu aliave tempestatum vi dejiciantur. Nos sanè non libenter, spontaneam aut æquivocam generationem admittimus: cúmque, ut rectè Theophrastus, omne semen sit propter generationem, absurdum nobis videtur, nec verisimile naturam semen aliquod perfectum magnâ etiam copiâ creasse tota specie ad generationem inutile & infœcundum.

Viscum Veris initio floret: Baccæ tamen per totam hyemem in frutice durant. In quacunque autem arbore nascitur noxam ei affert, ut etiam interimere possit teste Theophrasto. *Tempus.*

Viscum

Vires & Usus. Viscum ad aucupia ex hujus fruticis baccis tum olim tum etiam nunc dierum aliquibus in locis parabatur. Baccas in aqua decoquunt donec disrumpantur, postea contundunt & tandiu lavant in aqua quousque furfuracea excrementa eximant. Paratur optimum ex Castaneæ Visco. Quod apud nos in usu est Viscum è cortice Agrifolii fit. In Damasco è Myxis sive Sebesten paratur, quod Venetias indè transvehitur.

Viscum seu gluten ad aucupia paratum multi apud Veteres in medicina usûs erat. Vim habet emolliendi & discutiendi tumores, parotides & abscessus resinæ parique ceræ admixtum: Epinyctidas quoque in splenio sanat. [Strumas siccat, comitialibus medetur. *Plin.*] reliqua vide apud Dioscoridem, Plinium & Galenum.

Ligni usus præcip. ac specific. in Epilepsia. Præscribitur etiam contra Apoplexiam & Vertiginem, tum intus epotum, tum verò collo appensum: Quibus in morbis multum præstare tum veterum tum recentiorum medicorum unanimis est sententia. Scimus quosdam (inquit J. B.) Visci ligno in vino macerato non inutiliter usos contra Vertiginem. Pulvis Visci (maximè Quercini) non Epilepsiæ tantùm medetur sed & menses movet. Arcanum etiam est contra Pleuritidem semel atque iterum & tertiò in aqua Cardui & Papav. exhibitus. *D. Bowle.*

J. Bauhinus contusum & aquis convenientibus maceratum adversùs vermes intestinorum, in pueris aliquos suasu suo usos scribit.

Visci Oxyacantho innascentis pulvis vino albo aut Hispanico infusus, & duabus ante paroxysmum horis exhibitus, dosi subinde repetita si opus fuerit, febrem quartanam non raro fugat & perfectè sanat.

Commanducatæ fruticis frondes & depastæ à jumentis & vaccis à rusticis nostris ad secundas remorantes ejiciendas utiles censentur.

Quòd Viscus Quercinus præ aliis in honore & pretio sit, Druidum superstitioni tribuendum autumo, qui Visco & arbore in qua nascebatur, (si modò ea Quercus fuerit) nihil habuere sacratius. *Plin. lib.*16. *cap.*44. Aiunt & Druidas solitos fuisse per adolescentes suos viscum suum anni principio mittere, quo viso clamarent omnes Annum esse novum: atque hinc manâsse quòd juvenes hodiéque anni principio ostiatim discurrentes, stipémque carmine poscentes appellent id *aguilaneuf* quasi *A gui l'an neuf*, i. e. Ad Viscum annus novus. *Voss. Etymolog.* Fœcunditatem eo poto dari cuicunq, animali sterili arbitrabantur Druidæ, contráq, venena omnia esse remedium. *Plin.* apud quem plura vide.

Est Viscum Corylinum in Epilepsiis & aliis capitis affectibus longè efficacius Quercino: Sed non nascitur in Corylo nisi post centesimum annum ex opinione Henrici ab Heers. *Joh. Helf. Juncken.* in Chym. experimental. curiosa. p. 618. *Utrovis utaris perinde esse puto.*

2. *Viscum baccis rubris* C. B.

Clusius non procul Hispali in Hispania Viscum copiosè in oleis nascens observabat. Habuit verò id baccas non albas, quales in aliis arboribus natæ, sed ex rubro purpurascentes. Bellonius quoque Observat. cap. 83. simile viscum in oleis Hierosolymitano agro crescere scribit.

An hoc à vulgari baccis albis specie differat nobis non constat.

3. *Viscum Indicum* Ger. J. B. Park. *latifolium senis circulis utrinque insculptis* C. B.

Ex Indicis plagis accepimus, (inquit Lob.) hanc nuspiam nisi in ramis & truncis arborum enasci solitam, ritu Visci, quod quia multùm adumbrat, *Indicum Viscum* vocavimus. Sessili, sed transversim excurrente est radicis cespite, gramineis genicellis, & Polypodii quadantenus sed albicantibus: *Culmis* item ex pallido virentibus, à medio summo tenus crassioribus, fungosis, striatis, sesquipedem longis; in quibus *folia* semper virentia, Visci effigie, sed duplo majora, fungosiora, & secundùm nervum medium folium intercurrentem circulis utrinque senis, non parùm admirationis moventibus, veluti scalpro insculpta.

Plantis Capillaribus potiùs affinis videtur quam Visco, tum ex radicibus, tum ex circulis foliis insculptis.

4. *Viscum Indicum aliud* J. B. *Viscum Peruvianum* Ger. Park. *Visci modo arboribus Indicis adnascens* C. B.

Ad. Lob.

Eidem cœlo & natalibus ramorum arborum Indicarum debemus hanc; cæspite latiore sessilis caudicibus incumbit, fibrillis Cepaceis radicata, unde proximè surgunt folia invicem convoluta, tunicea, inferiùs ferè palmum lata, numerosa, quadantenus Aloes aut Scyllæ, & supernè in ligulas prætenues mucronatas desinentia, purpureum, striatum, concavum, alis donatum scapum Hastulæ Regiæ aut Aloes, duorum aut trium cubitorum ambientia, quæ multis glumosis siliquulis spicantur, Avenæ situ, magnitudine verò & serico tomento candido Apocynum & Asclepiadem repræsentant, & semine, sed Conyzæ exili; gustu salso, ingrato, nitroso, fortè quia in aura marina adolevit, ut Aloes illic in sabuletis.

Planta est Graminifolia, à Visco diversissima.

5. *Viscum Oxycedri* J. B. Clus.

In Hispania (inquit Clus.) in Oxycedri ramis mense Octobri observabam plantulam digiti longitudine, ramosam, geniculatam, viridem, interdum flavescentem, ramulis Myricæ recenter enatis, sive *Salicorniæ* nonnullis dictæ, sed paulò minoribus, constantem, quorum extremis interdum veluti

fructus

fructus inhæret Musci qui in arboribus aut saxis nascitur fructui persimilis. Acido autem & perquam adstringenti gustu tota plantula hæc est, Oxycedro velut Viscum in aliis arboribus innascens.

6. *Sedum arborescens* Bontii. *Frutex parasiticus baccifer Sempervivi æmulus flore odoratissimo.*

Bont.

Arboribus Mangiferis & Quercûs cuidam speciei, quam Indi *Kiati* vocant, Visci instar, accrescit. *Foliis* est oblongis Persicariæ, sed crassioribus longè & succulentioribus, qualia sunt Sempervivi majoris. *Radices* edit mirabiles, teretes, ex quibus fibras demittit, quæ vel lapidem, vel arborem apprehendunt, & sine limo vel terra sic affixa crescunt magnitudine glandium, formâ & figurâ tali quale est manubrium hastæ vel lanceæ quibus Persæ & Turcæ equites etiamnum utuntur. *Florem* profert parvum, Anagallidis flori similem, sed album, & tam aromatici odoris, Citri æmuli, ut me in vita nil quicquam odoratius percepisse sciam. Unde etiam apud Malaios nil ad cerebri & nervorum præternaturales affectus æquè conducere fertur. Hinc quoque in spasmo & cholera conserva ex floribus & foliis hujus plantæ singulare est remedium. Comperi quoque egregios ejus effectus in dysenteria: habent enim folia qualitatem astringentem, & saporem planè talem qualis est in Acetosâ patria, sed palato longè gratiorem. Flores quoque conditi non minùs cordiales sunt quàm Buglossæ aut Boraginis. Fructus medium digitum longi, sapore mucilaginoso & fatuo, & per medium transversim dissecti semen ostendunt paulo majus quàm Milii, itidem mucilaginosum, quod decussatim situm est, ut fermè arcem repræsentet, quatuor suis vallis & propugnaculis exornatum. Conducere dicitur ad venenata vulnera, unde & ad ictus venenatorum animalium utilem esse conjicere licet. *Vires.*

Cap. VIII.

De Phillyrea.

Phillyream Dioscoridis multi cum Philyra Theophrasti confundunt: alii & rectiùs, (ut existimo) eas distinguunt, *Macaleb* autem Arabum Phillyream esse Dioscoridis J. Bauhinus probat. An verò *Mahaleb* seu Phillyrea ea ipsa arbor sit quæ hoc nomine nunc vulgo innotescit non ità manifestum est. Rauwolfius scribit se vidisse Halepi apud aromatarios parva semina alba, Machaleb, quæ duro cortice continentur, longiuscula, acuminata, obducta tenui tunicâ, Pistachiorum modo, quibûs utuntur ad odoratum saponem. Et Monachi qui in Mesuem commentati sunt scribunt *Mahaleb* esse arbusculam in Syria notissimam, spinosam, foliis Olivæ similibus: ferre grana quasi racematim in ramis, ut Lentiscus; paulò crassiora tamen, è quibus Syri oleum exprimunt valdè odoratum, ex quo conficiunt sapones, olfactu suaves aliaque plura. *Hæc omnia quomodo convenire possint Phillyreæ vulgari non video.*

1. *Phillyrea angustifolia* J. B. Ger. Lob. *angustifolia prima* C. B. Park. *i. e.* 4. *Clusii. item angustifolia secunda* eorundem, *i. e.* 5. *Clusii.* **Narrow-leaved Mock-privet.**

Clus. J. B.

Humanam altitudinem æquat aut etiam superat, ramos tamen minores & frequentiores habet quàm Phillyrea latifolia serrata aut lævis, nigriore cortice tectos [cortice cinereo, materie alba] *Folia* ex adverso respondentia, Oleastri, angustiora, viridiora, amaritudinis non expertia. *Flores* ad foliorum exortum multi utrinque ramulos coronant, Oleæ similes, ex herbaceo albi: quibus succedunt *baccæ*, Myrtinarum magnitudine, rotundæ per maturitatem nigræ [cœruleæ vel potiùs violaceæ] brevissimis pedicellis racematim ramulis adhærescentes, dulces cum aliquo amarore: in quarum unaquaque officulum parvum, durum.

In Etruria copiosè provenit, necnon circa Monspelium, in locis *Garrigues* dictis. Magnitudine insigniter variat, unde Phillyream quartam & quintam *Clus.* specie à se mutuo distinctas non arbitramur. *D. Magnol* etiam suspicatur Phillyr. quintam *Clus.* nihil aliud esse quàm varietatem quartæ. *Locus.*

2. *Phillyrea latiusculo folio* C. B. *latiore folio* Ger. *latifolia, foliis ferè non serratis* Park. *folio Ligustri* C. B.

Clus.

Minor est utplurimum Phillyrea folia Ilicis, duorum tamen hominum altitudinem æquantem se vidisse scribit Clus. Ejus rami (inquit) exalbido cortice teguntur, aliquantulum rugoso. *Folia* habet eâ quæ folio est Alaterni aut Ilicis angustiora, nullis crenis serrata, ejusdem ut in præcedente coloris, adstringentis gustûs. *Flores* Oleæ similes, pusillos, ex herbaceo candicantes, confertim inter foliorum exortus nascentes: *fructum* deinde rotundum, superiori similem.

Desertis Bæticæ locis nascitur, imò circa Monspelium frequens est. Rectè Lugdunensis in Grammuntio luco, ac in ejus tractus saxosi glareosique rupibus crescere notat. *Locus.*

Hoc genus foliorum figurâ, colore, magnitudine mirè ludit, unde Phillyream arborem Lobelio *J. B.* i. e. latifolium lævem *C. B.* ab his non distinguo: quanquam in eam magnitudinem excrescere non observaverim.

3. Phillyrea

3. *Phillyrea latifolia spinosa, seu* 1. *Clusii* C. B. *item folio leviter serrato, seu* 2. *Clusii* ejusdem. *Phill. latifolia aculeata* Park. *item folio lato serrato* ejusdem. *Phill. folio Alaterni* J. B. *item folio Ilicis* ejusdem. *Nam has duas specie differre non puto.*

Clus.

Prima varietas altiùs assurgit quàm Ilex coccigera, *ramósque* habet pollicaris, vel etiam amplioris crassitudinis, cortice viridi sed candicantibus maculis asperso tectos: *Folia* Ilicis coccigeræ majora, viridiora, crassiora, in ambitu nonnihil spinosa, adstringentis quidem gustûs sed non ingrati. Hujus *flos* Clusio non conspectus, sed *fructus* Lentiscino æqualis, è foliorum alis dependens, maturitate niger, officulum continens.

Locus. Frequens est in Lusitaniæ incultis circa Eboram.

Varietas. Secunda varietas præcedentem magnitudine superat, multis ramis, candicante cortice obtectis prædita: *foliis* Alaterno priori pæne similibus, firmioribus tamen & minùs nigricantibus, saporis quidem aliquantulum acris, sed in quo amaritudo sentiatur. Neque istius *florem* conspexit Clusius, ipsum autem *fructum* racematim inter folia propendentem, magnitudine granorum Piperis aut fructûs Myrti, rotundum nigrum, calidi gustûs, osseum & durum nucleum, candido & fragili cortice obductum continentem.

Locus. Variis Lusitaniæ locis in sepibus crescit: nobis observantibus in Etruria copiosissimè locis asperis & saxosis: item circa Monspelium in præruptis clivis non longe à specu Frontignana, ad montem Lupi & alibi.

Foliis magna varietate ludit, ut à multis in diversas species distracta sit.

Vires. Phillyreæ folia, tradente Dioscoride, proinde ac Oleastri adstringunt, proinde ad ea prosunt quæ astrictionem desiderant, maximéque ad oris ulcera commanducata, tum etiam si decocto ea colluantur. Quin & potum decoctum urinas mensésque ciet. Quæ Arabes habent de viribus Mahaleb, (quam Phillyreæ Dioscor. eandem esse ex sententia J. Bauhini superiùs dictum), vide apud *J. B.* Apud Recentiores nullum habet Phillyrea in medicina usum: ob perpetuæ frondis honorem expetitur ad sepes tonsiles in hortis, viridariis & ambulacris.

CAP. IX.

A. 1. *Sambucus aquatilis sive palustris* Ger. *palustris sive aquatica* Park. *aquatica* J. B. *aquatica flore simplici* C. B. Water Elder.

J. B.

Aquarum amasia hæc Sambuci species, indéque cognominata, arbuscula est quinque aut sex cubitorum altitudine, caudice crassitudine sua manum complente; lignó tenero, candido, fragili, fungosâ intus medullâ, polito cortice cinereo obtecto, geniculatis ramis gemellis, ordine utrinque uno brachiato: ex quorum geniculis *folia* exeunt lata, angulosa, rugosa, Aceris minoris, vel Sorbi torminalis foliorum æmula. *Flores* nonnihil odorati, in umbella candidi, tam lati aliquando, ut pollicis unguem æquent, quinquepartiti, sed circa umbilicum continui: maximè verò qui extimi in ambitu sunt expanduntur, mediis intra umbellam exiguis conclusis, seriúsque se expandentibus, flavescentibus. Acini rubri seu sanguinei, magnitudine baccarum spini albi *semen* continent planum, latum, rubrum, cordis effigie. Hæ baccæ, autore Trago, ingrati planè sunt saporis, ità ut degustanti nauseam & fastidia continua pariant.

Locus. Ad aquas & fluviorum ripas, inter alnos in Germaniæ, Galliæ, Angliæ, Italiæ pratensibus udis, convalliumque marginibus visitur. Umbellæ cum floribus Maio lætæ conspiciuntur: Autumno baccæ perficiuntur, nihilominus integra hyeme durantes, quo tempore tum reliquæ, tum potissimùm Bonosæ aves, summopere eas expetunt, ut non rarò etiam illis inescatæ capiantur, notante Trago, cujus judicio in eclegmate exhiberi possent ad vomitiones ciendas. Hujus baccæ ad ℥ ij. in jure pingui alterato comâ Absinthii serositates per vomitum benignè evacuant. *Prævot. Medic. Pauperum.*

2. *Sambucus rosea* Ger. J. B. Park. *aquatica flore globoso pleno* C. B. The Gelderland Rose.

J. B.

Amabili florum candidorum, magnorum, quinquepartitorum, unáque se expandentium, glomeratorum pilæ niveæ (unde nomen apud vulgus Germanicum invenit) instar, spectaculo hortos decorat frugiperda ista aquatica Sambucus. Floribus parvis destituitur, cætera præcedenti similis, nisi quod flores propemodum odore destituti videantur.

Colore floris purpureo interdum sed rariùs reperitur, quæ Sambucus rosea flore purpureo *Ger.*

Tota hortensis creditur hæc (inquit Dod.) & culturæ mangonio talis facta: quod & nobis videtur. Cùm enim fructum proferre à nemine hactenus observata fuerit, non speciem à præcedente distinctam, sed ejus tantùm varietatem natura ludente effectam verisimile est.

Ob florum in corymbos conglobatorum elegantiam in hortis colitur.

CAP.

Cap. X.

A. *Laureola* Ger. Park. *Laureola semper virens flore luteolo* J. B. *semper virens flore viridi, quibusdam Laureola mas* C. B. Dwarf-Laurel; Spurge-Laurel.

J. B.

AD cubitos duos & altiùs grandeſcit ſtipite lento, aliquando ſimplici, aliquando in ramos aliquot diviſo, quem ſubcinereus ſeu albicans tegit cortex, & fractu contumax, & flexuoſus, *foliis* fere nudum, quæ circa faſtigium potiſſimùm gerit, eaque ſatis frequentia, adeò ut in orbem umbellæ inſtar diradiari videantur. Laureorum æmula, nec per hyemis aſperitates caduca, ex anguſtiore principio ceu cervice ſenſim dilatata, craſſa, glabra, nigricantia, ſplendentia. E foliorum ſinubus égrediuntur pediculi unciales, craſſiuſculi, foliolis aliquot concavis velut totidem ſquamis veſtiti, in faſtigio *floſculos* plures geſtantes confertos velut in umbella, ex herbaceo luteolos, è tubo oblongo in quatuor lacinias acuminatas, foliorum æmulas expanſa, fructuum rudimenta intimo receſſu complectentes, quæ in baccas excreſcunt Juniperinis pares, nonnihil oblongas, primùm virides, per maturitatem nigras, nucleo intus duro, Cannabis ſemine paulò longiore, medulla interiore candida. *Radix* ſubeſt in aliquot partes diviſa, longa, craſſa, lenta, quæ difficulter evelli poteſt. Toti plantæ ſapor fervidus.

In ſylvis & ſepibus, præſertim umbroſis, ſatis frequens eſt. Februario & Martii initio floret. Fructus Æſtatis fine & adventante Autumno maturitatem conſequuntur & nigri fiunt. *Locus & Tempus.*

Daphnoidis Dioſc. & Plin. vires huic conveniunt, ſiquidem folia guſtatu os faucéſque vellicant & inflammant. Eadem ſeu arida, ſeu etiam recentia potu pituitoſa per alvum dejiciunt; vomitus quoque ac menſes cient: quin & commanducata pituitam è capite extrahunt, & menſes movent. Cæterùm quindenæ ipſius baccæ [quinæ denæve Plinio] purgationis causâ ſumuntur. *Vires.*

Folia commanducata os & fauces (ut diximus) inflammant: intus ſumpta ventriculum admodum ſubvertunt, vomitum cient, partes internas lædunt & adurunt: Empirici nonnulli tum folia tum baccas exhibent hydropicis ad humores ſeroſos evacuandos. Cæterùm, inquit J. Bauhinus, non temere hanc plantam aut aliquam ejus partem præſcripſerimus ob inſignem acrimoniam, *quæ tamen in aceto macerando corrigi poteſt.*

Pulvis hujus in aceto maceratæ, exſiccatæ & comminutæ cancris inſperſus prodeſt. Frigida & repellentia conveniunt in Cancro occulto, in ulcerato non item. *D. Bowle.*

Cap. XI.

De Chamælæa & Thymelæa.

CHamælæam & Thymelæam eodem capite comprehendo, quia & flore & fructu & facultate conveniunt.

Ratio nominis Chamælæa manifeſta eſt. Thymelæam dictam volunt quaſi Tithymælæam, quòd Oleæ ferat folia, & Tithymali inſtar alvum ſolvat: certe tum foliis tum qualitate Tithymalum refert.

Hujus generis notæ Characteriſticæ ſunt flores monopetali in quatuor lacinias acuminatas expanſi, baccæ monopyreni, vis acris & cathartica.

Huc etiam referri potuit imò debuit Laureola.

1. *Chamælæa Germanica ſive Mezereon* Ger. *Germanica, ſive Meſereon vulgò* Park. *Laureola folio deciduo, flore purpureo, Officinis Laureola fœmina* C. B. *Laur. fol. decid. ſive Mezereon Germanicum* J. B. Mezereon.

Frutex eſt ad trium cubitorum interdum altitudinem excreſcens, *radice* in aliquot partes diviſa, minimi digiti craſſitudine, vel etiam craſſiores, longâ, altéque ſe demittente, alba; ex qua aſſurgunt *virgulæ* plerunque ſingulares, lentæ, teretes, tenues, obſequioſæ, cortice duplici tectæ, exteriore cinereo, tenui, fragili, interiore exteriùs virente, interiùs albicante, valde lentæ & fractu contumaces, lanuginem quandam bombycinam dum divelluntur oſtendentes, cui ſubeſt lignum candidum, ſolidum, medullâ paucâ præditum. *Flores* ad ramulorum latera ſine pediculo, nunc ſingulares, nunc plures ſimul juncti ex nodulo ante folia prodeunt, pallliduli, ex rubello purpuraſcentes, colore ad flores Perſicæ accedentes, oblongi, in quatuor foliola mucronata, reflexa diviſi, odore ſuavi, in medio *ſtaminula* aliquot crocea. *Folia* ex tuberculis plerunque plura ſimul, colore herbaceo, Laureolæ folio perpetuo accedentia, molliora, nec ut illa ſplendicantia. *Baccæ* cum maturitate rubentes, quæ reſiccatæ nigricant, quarum interior nucleus Cannabis ſemini ſimilis, medulla candida. Tota planta, ut odore gravi eſt exceptis floribus, ità ſapore acerrimo & urentiſſimo.

Amat loca ſylvatica & montana. In Germania & montibus circa Genevam & alibi obſervavimus. Flores (ut in deſcriptione dictum) folia antevertunt, & Martio menſe exeunt. Baccæ in virgis diu durant. In Anglia non habetur ſpontanea; ſed ob florum præcocium aſpectum pulchrum & ſuavem odorem noſtratibus in pretio eſt, inque hortis & viridariis magno ſtudio paſſim colitur. Variat floris colore pallidiùs rubente, & albo. Hujus baccæ Officin. Coccignidii ſc. grana Cnidia vocantur. *Schrod. Cord.* *Locus.*

Mezerei

Vires. Mezerei vis est ignea, acerrima, exulcerans & mordens; commanducatum fauces & œsophagum adurit, diu multúmque vexante impressione, Lobelio & experientia testibus. Febres accendit, cordis præcipuarúmque partium vires exsolvit, validissimè bilem biliosásque serositates purgans. Corrigitur macerando hor. 24. in aceto (ut Elleborus ac Elusa) succo mali Punici aut Cydonii, Portulacæ, mucilagine sem. Psyllii. Alii corrigunt infundendo in vino & iterum exsiccando: Alii triduanam macerationem in aceto requirunt, singulis diebus novum affundendo, & tandem aquâ bene eluendo.

Verùm Folia, cortex, baccæ quomodocunq, præparatæ & correctæ ob malignitatem rarissime in usum veniunt, nec nisi in tutiorum medicamentorum inopia & casu aliquo desperato exhibenda sunt, idque magna consideratione.

2. *Chamalæa Sabaudica folio utrinque incano, flore albo.*

Ad pedalem & sesquipedalem altitudinem assurgit, virgis in plures ramulos tortuosos & ad genicula seu divaricationes reflexos divisis & subdivisis. *Lignum* ejus supra modum fragile est, *cortex* cinereus. *Folia* Mezerei Germânici, sed multò minora acuminata, utrinq, hirsûta, glauca summos ramulos occupant: in quorum etiam extremis *Flores* existunt quatuor aut quinque aut plures simul conferti, pediculis nullis, nullo calyce excepti, è tubo longiusculo in quatuor foliola acuminatâ, alba expansi, staminula crocea intùs continentes. Floribus succedunt *baccæ* longiusculæ, quarum rudimenta tantùm vidimus; nam planta Maii initio cùm eam invenimus in flore tantùm erat.

Locus. In sylvosis ad latera montis Salevæ prope Genevam. Folia sicca degustata etiam post vicennium, fervorem & acrimoniam manifestam prodebant.

3. *Thymelæa* Ger. Park. *foliis Lini* C. B. *Monspeliaca* J. B.

Clus.

Frutex est pollicaris interdum crassitudinis, cubitalis verò altitudinis aut amplior, & in multas virgas divisus, cubitales, tenues, pulchras, rectas, quæ sepiunt perpetuò virentia *folia*, Lini ferè, sed majora, latiora, non obtusa cuspide ut Chamælæa, neq, adeò fragilia, sed mucronata, lenta, & gummosum quiddam si dentibus atterantur præbentia. *Flores* fert in extremis virgis copiosos, tetrapetalos, Oleæ ferè similes, candidos, racematim ferè propendentes; deinde *fructum* baccarum Myrti interdum magnitudine, paulò longiorem, initio viridem, postea Coralli modo rubrum, carne succi plena Ceratiorum instar; sub quo latet unicum *semen*, nigra fragilique pellicula obductum, & fervidi saporis medullam obvolvens. *Radix* lignosa est & dura, in tenellis plantis Raphani modo efformata, crasso cortice tecta, sed quemadmodum tota planta lento & admodum tenaci.

Locus. In Italia & Gallia Narbonensi agris depressioribus inter alios frutices passim provenit. Clusius per totam Hispaniam locis asperis nasci tradit.

Hujus fructum coccum seu Granum Cnidium Antiquorum Botanici peritiores existimant. Officinis Mezerei Germanici baccæ pro cocco Gnidiæ habentur. Cocco-Gnidiæ vis ardens & fauces adurens: unde miramur Perdices & aviculas Thymelææ baccis avidissime vesci. Ast grana non sunt baccæ integræ rubræ (quæ fortè esculentæ sunt) sed semina quæ baccis celantur. Rustici Hispaniarum singulis annis propè infinitas aviculas hoc semine curvatis virgis & quibusdam lineis dispositis venantur, testibus Amato & Clusio.

Cavendum monet Camer. nè quis radice vescatur, quia paucis horis perimit.

4. *Thymelæa foliis Polygalæ glabris* C. B. *Sanamunda glabra* J. B. *Sanamunda Monspeliaca glabra* Park.

J. B.

Lentis & obsequiosis est ramis, cortice tectis flavescente, in fila Mezerei Germanici in morem ductili, per quos agminatim conscendunt *folia* crebra, Myrteis similia, unciali plus minùs longitudine, vix semunciam lata, in acumen desinentia, glabra: è quorum sinu per integrum ferè ramum *flores* oblongi, parvi, ex luteo herbacei, quatuor foliolis decussatis constantes. Succedit granum rotundum, singulare.

Locus. In maritimo tractu Narbonensi propè *Agdes* oppidum collegit J. Bauhinus.

Vires. Mycono autore vis purgandi ei vehemens, & quàm in Chamælæa valentior: nam ʒ ß. pondere potentissimè alvum movet ac aquas evacuat, non sine torminibus & magno cruciatu.

5. *Thymelæa foliis candicantibus, Serici instar mollibus* C. B. *Tarton raire Gallo-provinciæ* Lob. Ger. *Massiliensium* Park. *Massilien. Sanamunda* 1. *Clusii* J. B.

J. B.

Frutex est cubitalis, valdè ramosus, radice nitens altè actâ, crassâ, quem cortex tegit mirè obsequiosus & lentus, in minima stamina non sine floccis quos lanam dicas carptam, ductilis, quali etiam cortice vestiuntur rami, sed superstrato denso tomento albido, & quasi argenteo. *Folia* Myrti Tarentinæ magnitudine, nisi quòd per extremum sint paulò latiora, in acumen tamen obtusius desinentia undique lanuginosa & tactu mollia, albida vel argentea, lucida; inter quæ *flores* exeunt, Oleæ similes, *Clus.* oblongi, in quatuor foliola per extremum divisi, colore luteo. Fructus [quemadmodum ex relatu accepit Clus.] Thymelææ ferè, sed nigricante colore.

Idem Clusius folia carnosa esse dicit, aliquantulum hirsûta, gummosa, si mordeantur amara initio, deinde acria & adurentia; ramos cortice exteriore nigrescente, obduci, alio interiore lento; quæ notæ non bene conveniunt plantæ à nobis observatæ in rupibus maritimis non longè à Salerno in Italia: unde non mirum Lobelium separare *Tarton raire* Gallo-provinciæ à Sanamunda 1. *Clus.*

Locus & Tempus. Circa Massiliam locis ad mare devexis, præsertimq, collem *Mont rond* vocatum, squalidum, aridum, glareosum plurima fruticat. Frequens quoq, est (inquit Clusius) regnis Granatensi & Valentino, in apricis & Sole illustratis locis. Verno tempore, hoc est, Martio & Aprili floret; Æstate semen perficit.

Folia

Folia sunt adurentia, uti dictum: ob purgandi facultatem rusticis Hispanis magno in usu. Sed effrænis & exuperans ejus purgandi vis, (inquit Lob.) non rarò dysenterias fluxúsque immoderatos accersit: ideóque non nisi robustis & cum cautione exhibenda. *Vires.*

6. *Thymelæa foliis Kali lanuginosis salsis* C. B. *Sanamunda* 2. *Clusii* J. B.

Clus.
Cubitalis altitudinis frutex est, ramis lentis, flexibilibus, carnoso & denso cortice intectis, qui sublata exteriore cute per totam plantam, præsertim circa radicem, Lini aut Cannabis modo in fila diduci potest. Superiores ramusculi densorum, confertorum, lanuginosorum, & velut tomento quodam obsitorum *foliorum* comam pariunt, superiore minorum & mucronatorum, salsi nonnihil gustûs, sed deinde acris & calidi. Exornatur hæc coma flavescentium *flosculorum*, Oleæ similium, numerosa sobole. Radix crassa & lignosa superiori similis est. Fructum hujus observare non potuit, quandoquidem Februario florentem inveniebat petroso & salebroso loco, maritimis Bæticæ, inter Calpen & Estepona, montibúsque Granatæ proximis.

Drachmæ pondere cum decocto Cicerum sumpta mirificè purgat per inferiora. Circa Calpen, ubi vulgo Burhalaga appellatur, nullus illius usus præterquam ad excalfaciendos fornaces. *Vires & Usus.*

7. *Thymelæa tomentosa foliis Sedi minoris* C. B. *Sanamunda tertia Clusii* Ger. Park. *Sesamoides parvum Dalechampii Sanamundi* 3. *Clusii* J. B. *Cneorum* Cæsalp.

Nos fruticem hunc in insula parva ad promontorium Siciliæ Pachynum dictum sic breviter descripsimus. *Foliis* est Illecebræ: caulibus & ramulis incanis, ut & supina foliolorum parte: *Flos* parvus, luteus, quadrifolius, seu potiùs monopetalos in quatuor lacinias sectus: Folia in crucis formam disposita.

Clusius sic describit, Superiores duos magnitudine excedit, candidioribus & multò lentioribus virgis. [Rectè J. B. Ramos farctim densa, candida, cineracea lanugo obvolvit, quæ in majoribus virgis parcior,] quarum cortex supra modum lentus est & frangi contumax: extremi ramuli frequentes, & ferè omnino tomentosi, procumbentem comam habent, & frequentibus *foliolis* obsiti sunt, carnosis, parvis, Illecebræ valdè similibus, urentis etiam facultatis. *Flores* superioribus similes, interdum herbacei sunt, aliquando pallentes. Sed neque istius fructum Clusio observare licuit.

Floret cum superioribus: invenitur autem toto illo tractu maritimo, Meridiei objecto, qui ab Herculeo freto ad Pyrenæos usq; excurrit. *Locus.*

Cæsalpinus fructum Thymelææ similem, tenuiorem, semine nigro huic frutici, si modò ipsius Cneorum sit (ut putamus) attribuit.

Viribus cum præcedentibus convenit,

8. *Thymelæa Æthiopica Passerinæ foliis*. Breyn. *Cent.* 1. *cap.* 6.

Hujus Fruticis ramus dodrantalis à Promontorio bonæ Spei ad *D. Beverningh* allatus tenuis erat, in ramulos duos alios diductus, quorum singuli rursus in virgulas tres aut quatuor rectas dividebantur. Lignum hujus niveum, cortice obductum rubicundo, qui in candidissimam lanuginem sericeam, corticis instar Sanamundæ Clusii, discerpi potest; æquè ac *folia*, vix semuncialia, angusta, crassiuscula atq; acuminata, Passerinæ quodammodo æmula, gustu initio paulisper adstringente; sed aliquantum mansa mucilaginem abundè reddentia. His foliolis ad extremitatem usque densè & undiq; stipatæ sunt virgulæ, ubi tandem circinato congesta, acuminibus suis sursum tendentibus illas concludunt, & ex centro suo surculos duos aut tres perbreves tenuésque emittunt; quorum singuli pariter superiore parte minutioribus quibusdam foliolis coronati. E foliorum medio *flosculi* tres aut quatuor, pallidi, in lacinias quatuor per extremum dissecti, Thymelææ similes emergunt, in ima parte velut album, tomentosum calyculum ostendentes.

9. *Thymelææ affinis facie externa* C. B. *Cneorum Matth. suffrutex* J. B. *fortè etiam Thymelæa minor Cordi* ejusdem. *Thymelæa minor sive Cneorum Matthioli* Park.

Suffrutex est elegans, cui multi rami, graciles, flexibiles, lenti, surculosi, ab ima protinus tellure emergentes & humi diffusi. *Folia* nullo ordine disposita ramulos ambiunt, viridia, cutanea, Thymelææ veræ proxima, ingrati primùm, deinde amari saporis, nullâ aut perexiguâ (quantum quidem gustanti deprehendere licuit) acrimoniâ prædita. *Flores* in summis surculis sex, septem, aut plures, conferti, tetrapetali, ex rubro purpurascentes, Centaurii minoris florum penè æmuli, ingrati etiam & amari saporis, aspectûs tamen pulcherrimi, atq; odorati, caput si diutiùs naribus admoveantur tentantes. Iis succedit *fructus* exiguus, Thymelææ fructui haud dissimilis, non ruber quidem, sed candidus, oblongiusculus, *semen* continens cinereâ membranâ tectum, rotundum, Thymelææ grano par. Radix longa, minimi digiti utplurimùm crassitudine, interdum nigricans, majore verò ex parte flavescens, lenta, superna parte nonnunquam gracilior, unde rami flexibiles & humi dispersi emergunt, & subinde secundùm alarum cava satis crassas fibras flavescentes agunt.

J. Bauhino folia circa virgultorum fastigia conferta, virentia, Thymelææ multò breviora, obtusiora, glabra, quæ notæ optimè conveniunt.

Provenit in multis montibus Viennæ Austriæ vicinis tantâ abundantiâ, ut rusticæ mulieres dum floribus abundat multos ejus manipulos in forum venales afferant exornandorum tricliniorum gratiâ; alibi etiam in Pannoniæ sylvis, & siccioribus pratis prope Francofurtum ad Mœnum. Aprili plerunq; floret. Fructus Junio maturescit. Floret interdum ter in anno. *Locus.* *Tempus.*

Floribus candidis variantem conspexit Clusius inter Ericas prope Francofurtum loco dicto.

A Cneoro Matthioli J. Bauhinus diversam facit Thymelæam minorem Cordi: C. Bauhinus aliíque hanc illius synonymam faciunt. Nos in descriptione Cordi nihil fere invenimus quod non conveniat

Cneoro, nisi quòd Radicem gustu ad aliquot horas fauces & palatum Coccognidii instar excalfaciente & scarificante esse scribat. Nos circa Basiliam & alibi in Germania fruticulum observavimus, quem pro Thymelæa minore Cordi habuimus, verùm radicem non degustavimus. Mirum tamen videtur saporem radicis & foliorum tantùm distare.

10. *Chamelæa incana & lanuginosa* J. B. *Alpina incana* Park. *Alpina folio subtus incano* C. B.

Clus.
Recto stolone fruticat, ramósq; habet admodum flexibiles, tenaci cortice & qui difficilè disrumpi potest obductos: *folia* admodum conferta, carnosa, Daphnoidis foliorum formam imitantia, multò tamen minora, & incana lanugine, infernè præsertim, pubescentia: *flores* simul congestos, tetrapetalos, dilutissimè purpurascentes, è lanuginosis colorisq; argentei calyculis prodeuntes. *Fructum* non tricoccum sed unicum, oblongiusculum, tenui, miniatâ membranâ tectum, succulenta carne, & fervidum nucleum in se continente præditum.

Locus. In hortis Belgicis cultam vidit Clusius, bisq; interdum in eodem anno florentem. Frigoris impatiens: Clusius Viennæ, Austriæ, aliquoties ejus semen terræ credidit, & natas plantulas diligenter summâq; curâ conservare voluit, sed subsequens hyems semper corrupit.

Italiæ originem suam debet.

Cap. XII.

A. *Viburnum* Park. *vulgo* C.B. *Lantana sive Viburnum* Ger. *Lantana vulgò, aliis Viburnum* J. B. **The pliant Mealy-tree, The Wayfaring-tree,** Ger.

J. B.
HIc frutex arborescens est, grandis quandoq;, licet in amplitudinem magis diffundatur quàm in altum assurgat, lignóq; constat fungoso & medulloso. E *radice* summo cæspite vagante ramos digitali crassitudine emittit bicubitales etiámq; longiores, cortice russo farinaceo pulvisculo consperso, materie pauca ac viridi, medullâ amplissimâ ac albâ. *Folia* ad Alnum vel potiùs ad Sorbum Alpinam accedentia, opposita, lata, sublonga, crassiuscula, in ambitu crenata, hirsuta, & pulvisculo albo, maximè inferna parte, quæ ob id etiam magis candicat, conspersa, gustu adstringente. *Flores* in umbella, odore florum Sambuci, candidi, caduci, quinque petalis, extrorsum modicè reflexis, constantes singuli, in quorum medio stamina quina surriguntur, longa, albicantia. Quos excipiunt supervenientes *baccæ*, primùm virides, deinde rubræ, per maturitatem nigræ, compressæ, dulces & viscosæ, sapore tamen nostro palato minùs gratæ; quamvis è rusticis multi iis vescantur, quos ut citiùs maturescant supra paleas aut fœnum reponere alterno strato solent: *Semen* intus continent latum, compressum & striatum, osseo cortice intectum.

Locus. In sepibus non infrequens est, solo maximè inculto & argilloso. Æstate floret, citiùs aut seriùs pro tempestate cœli, temperie & conditione soli. Magna ex parte acini rubescunt Julio, Augusti fine demum & Septembri maturescunt, ut testatur J. B.

Vires. Tum folia tum baccæ siccant & adstringunt, unde ad tonsillarum & gutturis inflammationes, columellæ procidentiam, dentes vacillantes, alvi fluxiones commendantur. Folia in lixivio decocta capillos denigrant, & eosdem fluentes sistunt. Paratur è radicum corticibus sub terra maceratis, & subinde decoctis ac diu tusis viscum ad aucupia haud inutile. *Matth. Dod.* Veremur cum J. B. ne Matthiolus multa tribuerit Viburno quæ sunt Rhois, cùm easdem aliquando putârit, Ruellium secutus.

Ex surculis paratur optima aqua ad oculos. *Camer.*

Rura nostra (inquit Ruellius) *Viurnam* appellant, fluxu ferè invictam, & ob id fascibus ligandis utuntur; prout & alibi fere passim ubi provenit; unde peritiores Botanici eam Spiream Theophrasti esse existimant.

Cæterum *Viburnum* à viendo seu ligando dictum est: Viburnum enim non est alicujus particularis fruticis nomen apud Antiquos: à Recentioribus huic arbori ut proprium tribuitur, quia rami ejus sunt lenti unde & Lantana dicitur.

Cap. XIII.

De Rhoe.

1. *Rhus sive Sumach* J. B. *Rhus folio Ulmi* C. B. *Coriaria* Dod. Ger. *obsoniorum* Lob. Clus. *Sumach sive Rhus obsoniorum & coriariorum* Park. **Common Sumach.**

J. B.
RHus arbuscula est, altitudinem hominis superans, parvulis ramis, subhirsuto cortice, potissimum circa fastigia vestitis; è quibus *folia* alternatim exeunt alata, Sorbi, quinq; aut sex conjugationibus, ex intervallo longiusculo dispositis conflata, costæ tenui hirsutæ hærentia; singularia folia oblonga, acuminata, hirsuta, serrata. Ramulorum fastigia inter folia *flores* sustinent racematim congestos, Sambucinis similes [Cæsalpino rubri & minuti] quos & racemosa grana excipiunt, orbiculata, Lenticulæ modo compressa, rubentia, medullâ exiguâ, cuticulâ acidi saporis obducta. Radix haud altè descendit, per summa cæspitum hærens.

In

In collibus circa Monspelium, prope Castrum novum, & *Garrigues* dictis copiose provenit. Clusius magnum ejus proventum Salmanticensi agro esse, isticq; quæstûs gratiâ diligenter coli observavit. Multi (inquit) agri eo consiti, nec minore ibi cura quàm vineta, alioqui nec tam lætè assurgit, & si cultura absit degenerat ac sylvescit. *Locus.*

Cæduntur singulis annis enati surculi cubitales ad radicem usq; aut summam tellurem, deinde desiccantur, in pollinem rediguntur, & in usum convertuntur ad paranda coria, qui usus in tota Hispania celebratissimus habetur. Tardè fructus suos ad maturitatem perducit. *Usus.*

Rhus Ponticum, Syriacum, Obsoniorum, Coriariorum, Rubeum apud Galenum non sunt arbores specie diversæ. Sed Rhus Obsoniorum nihil aliud est quàm fructus; Coriariorum quàm folia & fruticis ramusculi; Rubeum quàm ejus semen immaturum, cui major adstringendi facultas inest quàm maturo, cujus acini quadantenus nigricant.

Folia & surculos teneriores hujus fruticis non minùs olim quàm nunc dierum ad coria spissanda perficiendáq; celebres fuisse nos docent Theophrastus, Dioscorides, Plinius: unde patet ea adstringentis & desiccantis naturæ esse.

Fructus ejusdem non minùs usitati fuere ad cibos condiendos, vel salis loco, vel cum Sale mixti ut Veteres testantur, qui usus etiamnum hodie à Turcis frequentatus est, ut scribit Bellonius. Nam in Heraclea ubi in vicinis montibus abundat, magnos saccos venales videas hujus fructu plenos, quibus contusis cum sale & allius suis cibis non insuavem gratiam conciliare nôrunt, asperso hoc condimento tam assis quàm elixis cibis.

Notat Sylvius Rhois succum esse vice Omphacii in Gallia Narbonensi.

Cùm ergo (ut diximus) Rhois folia & semen astringant, refrigerent & exsiccent, hinc fluxum quemcunq;, alvi, uteri, mensium, hæmorrhoidum compescunt, vomitum sistunt, bilem obtundunt, seu intus in jusculis & sorbitionibus sumpta, sive extus adhibita. Dentes denigrant, putredini & Gangrænæ resistunt: utilia experimento se agnovisse tradit Galenus ad crustas & uvulæ inflammationes. Gummi dentibus inditum odontalgiam sedat. *Vires.*

Rhus nomen accepit à colore coccineo acinorum. A voce ῥόος Latinorum russum manâsse contendunt. *Bod. à Stapel.*

Rhus non videtur pertinere ad hanc classem ob paucam vel nullam pulpam nucleos ambientem; Peritiores tamen Botanicis, quos sequimur huc eam referunt.

2. *Rhus Virginianum* C. B. App. *Sumach sive Rhus Virginiana* Park. **Virginian Sumach, Bucks-horn.**

C. B. Park.

Arbuscula est Rhoe vulgari major. Rami ex stipite pullulantes tenella cervorum cornua è cranio modò erumpentia adeò referunt, ut obiter intuentem fallant: similiter enim hirsuti sunt, eundem colorem, eandem figuram habent. Cæsi aut vulnerati lac pallidum reddunt, quod brevi in gummi formam crassescit. *Folia* alata multo majora quàm vulgaris Rhois, octo, decem, aut pluribus foliolorum conjugationibus composita, impari extremum nervum seu costam mediam terminante. Foliola hæc multò majora sunt, acutiora, molliora, viridiora quàm Rhois vulg. per margines argutè denticulata; quodlibet uncias quinq; aut sex longum. Folia superiora Jasmini albi foliis similia sunt. Spicæ in summis ramis multò majores quàm Rhois vulg. ad tactum molles & tomentosæ, crassæ, fuscæ, è multis brevibus floccis compositæ, inter quos se produnt multi *flosculi*, minuti, floccis longè rubicundiores; quos sequuntur numerosa * *semina* densè stipata, valde rubra, orbiculata compressa Lentium instar, quibus & minora sunt, sub cortice exteriore, cutaneo nuculam parvam nigricantem habentes, testâ duriusculâ nucleum album claudentem. *Radix* longè latéq; sub terra repat, stolones subinde emittens, etiam procul à matre. ** Fructus potiùs.*

Hujus species humilior habetur in Horto Academico Leydensi.

3. *Rhus angustifolium* C. B. *in Prod. descriptum. An Rhus Virginianum humile* Herman. *Hort. Leyd.*

In paucis differt à præcedente foliis, brevioribus nimirum, angustioribus, minùs profundè crenatis, & minus viridibus. Fortè convenit cum Rhoe humili Virgin. *Hort. Leyd.* Brasiliam agnoscit matrem.

CAP. XIV.

A. *Cornus fœmina* Ger. C. B. Park. *Cornus fœmina putata, Virga sanguinea* J. B. **The female Cornel, or Dog-berry-tree, or Gatter-tree, or Prickwood.**

J. B.

Ex fruticum familia est quam Cornum fœminam vulgo vocant, multis stolonibus luxurians, ramis plurimùm oppositis, cortice spadiceo, sed ramorum sanguineo, odore vinoso prædito, materie alba & dura. *Folia* ad Corni sativæ quamproximè accedunt, atrovirentia, nonnunquam rubore asperso, bina ex opposito nascentia. *Flores* in umbella gerit odoratos, candidos, quatuor foliis radiatis constantes: in medio obliquè surgunt totidem ejusdem coloris *stamina*, *stylo* recto subviridi. *Baccæ* Hederaceis vel Juniperinis pares, sanguineis petiolis appensæ, primùm virides, per maturitatem nigricant, lacunâ in umbilico parva perfossæ, in quibus ossiculum pulpa virente, acerba insuavi, nec sine amarore immersum, striatum, nucleum continens album, amarum. Ligni materies, autore Matth. dura osseáq;, Corno minimè cedens, virgis Corno tenuioribus, robustis, nodosis, cortice sanguinis modo rufescente.

Cæsalpino fructus niger, ut in Ligustro rotundus, osse binas cavitates habente, in quibus singula semina continentur.

Locus. In sepibus & sylvis seu frutectis passim provenit tam in Anglia quàm in exteris regionibus. Æstate floret. Baccæ Septembri maturantur.

Lignum lanionibus ad verucula conficienda in frequenti usu est; nam durum admodum est & renitens, ideóq; carnes facilè penetrat exacutum. Tragus ad utensilia & rustica instrumenta, potissimùm verò ad carros pertinentia conficienda expeti scribit ob durabilitatem.

Camer. tradit Italos ex hujus ligno aquam stillatitiam elicere, quâ solâ strumas (siqua id fieri possit ratione) penitus discutiant; sin minùs maturare parum & diminuere.

Fructum ingustabilem omnibus animalibus producit Cornus fœmina. At Cæsalpinus à turdis multum expeti asserit: cui contradicit Dodonæus, baccas sapore ingratas, & volucrem nulli desideratas esse scribens.

Ananiensia rura in agro Tridentino oleum ad lucernarum usum conficiunt è Cornus fœminæ baccis decoctis primo in aqua, deinde torculari expressis. *Matth.*

In demorsis à cane rabido eundem habere effectum dicitur hujus lignum quem habet Corni maris.

Modestinus in l. penult. ff. ad legem Pompon. de parricidis, antequam sacco parricidæ inderentur, ostendit in more fuisse positum, ut virgis sanguineis cæderentur, nempe ex hac arbore sumptis, non, ut quidam legunt, sagmineis, aut, ut alii interpretantur sanguine rubentibus, quoniam infelicissimum haberetur & maximè infame. *Magius*, & ex eo *Dalechamp.*

Hinc fortasse Veteribus Virga sanguinea dicta est hæc arbor; ni potiùs quòd virgæ ejus magna ex parte rubeant sanguinis instar.

CAP. XV.

De Rhamno.

RHamni nominis etymon non occurrit; ita vocant Frutices quosdam Bacciferos spinosos, quorum nonnulli fructu sunt monopyreno, spinis longis validis qui hujus loci sunt.

1. *Rhamnus spinis oblongis, flore candicante* C. B. *cortice albo Monspeliensis* J. B. *primus Clusii flore albo* Ger. *secundus Monspeliensium, sive primus Clusii* Park.

J. B.

Frutex est magnus, totus spinis armatus, in caudice quidem magnis ut Oxyacanthæ *Matth.* in ramulis minoribus, cortice albicante; & quod observatione dignum, grandiores illi aculei, palmum circiter longi, rigidi, acuti, ex ramis enati, alios pariunt aculeos parvos, non minùs rigidos pungentésq; eodémq; loco *folia* magnitudine varia. *Rami* unà cum spinis cortice teguntur cinereo, *folia* sustinentes Salicis, terna aut quaterna, indidem orta, fragilia, candicantia, succulenta, nullo insigni sapore prædita. [Vere natorum ramorum folia magna, spinæ parvæ] *Flores* pauci, Laureolæ folio deciduo similes, parvi, longiusculi, candicantes [subcœrulei *J. B.*] extremis oris in quinque crenas divisi: quibus decidentibus seminis quoddam rudimentum relinquitur (inquit Clus.) At Cæsalpino observante baccas fert parvas, Oleæ figurâ.

Locus. Nascitur multis Hispaniæ, Lusitaniæ & Galliæ Narbonensis locis, autore Clusio. Nos circa Monspelium & Florentiam Hetruriæ urbem copiosum observavimus. Floret Martio, pariter atque Autumno. Autumno nova succrescunt folia, interdum decidua.

Usus. Hujus folia Salmanticæ & aliis quibusdam Castellæ locis, autore Clusio, cum turionibus ex oleo & aceto eduntur primis mensis: nonnullam enim acrimoniam cum aciditate conjunctam habent, quæ saporis gratiam conciliat.

2. *Rhamni primi Clusii species altera* J. B. Park. *Rhamnus alter Clusii flore purpureo* Ger. emac. *alter foliis salsis, flore purpureo* C. B.

Clus.

Hic, observante Clusio, primò fere similis est, sed humilior, & frequentioribus ramis fruticans; minoribus *foliis* & magis carnosis, salsóque gustu, superiore candidior: *Floribus* ejusdem planè cum illo formæ, sed purpureo planè colore.

Uno tantùm loco invenit Clusius juxtà Horivelam urbem, Orcelim Veteribus dictam, ac flumen Setabin Vet. nunc *Seguram* appellatam, Regni Valentini extremis limitibus.

A. 3. *Rhamnus Salicis folio angusto, fructu flavescente* C. B. *secundus Clusii* Ger. emac. *primus Dioscoridis Lobelio sive littoralis* Park. *Rhamnus vel Oleaster Germanicus* J. B. **Sallow-Thorn, or Sea-Buckthorn.**

Frutex est tricubitali altitudine, quibusdam in locis arborescens, at ramis rigidis & frangi contumacibus; Oleæ foliis sed angustioribus, supernè viridibus, inferiùs candicantibus, perpetuis. *Flosculi* totis ramulis adnascuntur ad foliorum exortus herbacei, muscosi, quibus succedunt baccæ seu acini rotunditate & magnitudine Myrti, in se numerosâ congerie racematim compacti, ac ramis arctè applicati affixíq; perexiguo petioli appendice, colore flavescente ac luteo, maturitate crocato, sapore acido ac peracerbo, unico intus nucleo aut vinaceo, non lapidoso ut Corni, sed quæ dentibus facilè atteratur. Baccæ per totam hyemem virgis adhærescunt. Radice nititur multifida, diffusa. Totus autem frutex pulvere respersus videtur.

Pro-

Provenit in arenosis maris littoribus propè Sandvicum Cantii oppidum & Delam. Item in maritimis aggeribus Lindseiæ Lincolniæ copiosè. In Galliæ etiam & Hollandiæ maritimis plurimis locis provenit. Nos in arenosis propè Augustam Vindelicorum observamus; inq; glareosis ad Rhenum & Rhodanum amnem. *Locus.*

Floret Junio, post Autumnum demum baccas maturat, quas subinde (ut diximus) tota hyeme retinet. *Tempus.*

De viribus nihil certi traditur. Scribit Camer. acinos purgatricem habere facultatem à quibusdam affirmari. Addit tamen, parari ex eis Rob, quod vehementer acidum sit, & attenuans & incidens ut Berberis fere, commendarique ad dysenteriam: quæ quomodo conveniant inquirendum. *Vires.*

4. *Rhamnus niger Theophrasti* Park. *tertius Clusii* Ger. J.B. *tertius, flore herbaceo, baccis nigris* C.B.

Clus.

Fruticosus est, frequentibus ramis, Spinis in sepibus nascentis, & Pruna sylvestria ferentis magnitudine, cortice nigro tectis, & longis spinis armatis. *Folia* ex quibusdam tuberculis ut in priore multa simul enascuntur, longa & angusta, carnosa, viridia, saporis adstringentis, & Rhabarbari saporem utcunque referentis, perennia. *Flos* veris initio parvus, plurimus, & confertim juxta folia nascens. Æstate nigrum *fructum* fert, parvo Pruno sylvestri similem, rotundum, acerbum.

In incultis Granatensis & Murciani regni locis invenit Clusius inter alios frutices frequentem: ad quem postea missus est ejus fructus ex Hispania Lycii nomine, ex quo natæ plantæ. *Locus.*

Lycium Hispanicum *Lob.* Historiæ Ebrodunensis auctores conjectantur non diversum esse ab hac Rhamni specie, cùm Clusius unam tantùm plantam ex suis Lycii nomine donatam in Belgio provenire tradat (nimirum hanc) non duas. Vide locum.

Fructûs decocto membra relaxata & dissoluta, atque etiam podagræ dolores utiliter foveri incolæ referebant. *Vires.*

CAP. XVI.

Copiiba Brasiliensibus Marggr. *Arbor baccifera Brasiliensis, fructu monopyreno, folio sesquipedali.*

Arbor est alta, cortice cinereo, superiùs in ramos dispescitur, habens *folia* sesquipedem longá, majora minoráve, bina sibi invicem opposita, in extremitate tria junguntur; súntque oblonga, acuminata, nervo & venis paulum rufescentibus, superiùs viridiora, inferiùs diluta. In extremitate ramorum multi sunt congesti ramuli, quibus folia insident; ibidem & proveniunt rami florum, *(quos tamen Auctor non descripsit)* quibus succedit *fructus* baccæ Lauri magnitudine & figura, initio viridis, per maturitatem niger, paucissima carne subdulci, à qua cutis crassiuscula facilè detrahitur. *Lapidem* continet ovalem, haud durum, *nucleo* albo, farinacei saporis, non eduli; fructus tamen comeditur: exsugunt Brasiliani succum & expuunt cutem. Maturus est mense Aprili.

Folia huic arbori pinnata sunt è pluribus foliorum sesquipedalium conjugationibus composita.

CAP. XVII.

Arbor baccifera Brasiliensis fructu Piper resipiente. Pindaiba, nonnullis Ibira. Pisoni.

Piso.

Juxta Olindæ promontorium speciosè utplurimum nascitur, ob acrimoniam fructûs cæterásque qualitates Piperis Brasiliensis æmula. *Folia* fert exigua & acuminata, & Olivæ foliis similia. Lignum ejus tenue. Procera est admodum arbor, & in summam altitudinem rectà assurgit.

Mensibus pluviis acini illius virent, sed maturescentes mensibus Decembri & Januario rubent, atq; decidunt: qui si fuerint desiccati nigrescunt, urúntque linguam, & aromaticum quid sapiunt, ablato semine nigro oblongo, quod in illis continetur, quod Juniperum redolet. *Tempus.*

A jejunis manducati stomachum debilem corroborant, & discutiunt flatus. Tum contusi & applicati morsibus serpentum medentur. Ex eisdem fructibus in pulverem redactis & exsiccatis gargarismata conficiunt contra frigidos gutturis affectus. Excoquuntur ut reserventur in Officinis. Culinis quoq; vicem Piperis præstant. *Vires.*

Ex arboris deniq; corticibus funes igniarii, quibus milites ignem fovent, conficiuntur.

CAP. XVIII.

Baccifera Indica trifolia, fructu rotundo monopyreno, pediculo longo. Molago-Maram H. M. *P. 5. T. 25. p. 49. Cerasо affinis.*

H. M.

Arbor procera est, *caudice* crasso, multísq; ramulis rotundis, viridi-flavescentibus ac tomentosis donato: Lignum densum, albo-flavescens, cortice munitum crasso, cinereo, aspero. *Radix* rufa, graveolens, insipida. *Folia* terna simul juncta petiolis longis, rotundis ac tomentosis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, supernè lanuginosa,

infernè lenia, nervis aliquot è costa media, viridi- albicante ordine parallelo in latera excurrentibus: odor & sapor ingratus. *Flosculi* numerosi petiolis longis ac lanuginosis insident: constant ii unico, rufo & piloso foliolo seu calyce, *staminulis* tribus candidis *apicibus* ornatis medium occupantibus. Singulis flosculis singulæ succedunt *baccæ*, rotundæ, atro-virentes primum, dein viridi-albicantes ac lanuginosæ, carne intus viscosa ac subdulci refertæ; intra quam *semen* continetur solidum, albicans, nucleo candido.

Locus. Nascitur sylvestribus Regni Malabarici locis, præsertim in *Paroe*: semper viret, floret & fructum fert.

Usus in medicina nullus.

CAP. XIX.

Frutex Indicus baccifer hexapetalos, fructu rotundo monopyreno nigro. 1. *Tsjerou-Panel* H. M. *P.* 5. *T.* 16. *p.* 31.

H. M.

ARbuscula humilis est, atque tertium genus *Narum-panel* superiùs descriptæ, cui tum caudice, tum radice & crescendi modo similis est. *Folia* sine ordine ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia, costâ mediâ crassâ, è viridi flavescente. *Flores* rotundis, viridibus ac lanuginosis petiolis circa extremos ramulos proveniunt, rubescentes, calyciq; exiguo, subviridi, ac tripartitò inhærent, sex oblongo-rotundis, cuspidatis, ac stellæ in modum expansis foliolis constantes, medium occupante *capitulo* globoso, albicante primùm, dein rufescente, punctis minutissimis in superficie notato, quòd ipsius fructûs rudimentum est. Floribus succedunt *fructus* rotundi, nigricantes, glabri, carne intus succulenta acido-dulci referti, intra quam *ossiculum* continetur rotundum, nigricans, *nucleum* includens albicantem.

Locus. Crescit multis Regni Malabarici locis, præsertim in *Angiccaimaal*; semper viret, floret, fructumq; fert.

Vires. Cæterùm expressus è foliis succus, & cum opii tantillo in initio febrium intermittentium exhibitus illarum paroxysmos mitigat. Ex iisdem in aqua communi coctis semicupium paratur ad arthriticos dolores placandos.

2. *Katsjau-Panel* H. M. *P.* 5. *T.* 18. *p.* 35. *Præcedentis fruticis minor species.*

H. M.

Arbuscula est humilis, quatuor circiter pedes alta, *caudice* tenui, multísque ramulis subviridibus donato; Lignum albicans, cortice cinereo, intus viridi, saporis acris & aromatici munitum; necnon rufescente ac fungosâ intus medullâ refertum. *Radix* verò insipida, inodora. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia, nervulis aliquot tenuioribus ac vix conspicuis è costa media viridi-albicante in latera excurrentibus: odor gratus, sapor subacris. *Flores* & *Fructus Tsjerou-panel* floribus & fructibus similes.

Locus. Nascitur locis montanis circa *Mangatti*; semper viret, floret & fructum fert.

De viribus autem nihil constat.

3. *Kaltsjerou-Panel.* H. M. *P.* 5. *T.* 17. *p.* 33. *Panella minor foliis minoribus aromaticis.*

Arbuscula humilis est seu potiùs frutex, atq; quarta Narum-panel species, præcedentibus haud absimilis, præterquam quòd folia minora sint, oblongo-teretia, acuminata, suave-olentia, aromatica.

Locus. Provenit locis montanis & petrosis circa *Paracaro*; semper viret, floret, ac fructum profert.

Viribus cum *Narum-panel* convenit.

CAP. XX.

Corinti-Panel H. M. *P.* 5. *T.* 14. *p.* 27. *Frutex Indicus baccifer, flore hexapetalo, fructu rotundo, racemoso, monopyreno.*

H. M.

ARbuscula hæc *Narum-panel* superiùs descriptæ altera species est, similique modo, ac pari altitudine excrescit. *Radix* albicans, cinereo ac lanuginoso cortice tecta; sapor acris, odor aromaticus. *Folia* sine ordine ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, nitentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, costâ mediâ crassâ. *Flores* racematim proveniunt, constántq; sex viridibus, oblongo-rotundis, ac extrorsum reflexis foliis, medium occupante globulo plano-rotundo, viridi, qui ipsius fructûs rudimentum est. Floribus succedunt *baccæ* rotundæ, primùm virides, dein rubicundæ, carne subdulci intus refertæ, intra quam *ossiculum* locatur rotundum, rubro fuscum, *nucleum* continens albicantem.

Locus. Crescit ubiq; in Malabar, & præsertim locis arenosis ac petrosis in *Candenate*: quotannis floret, fructúsq; fert, mensibus viz. Julio & Augusto.

Viribus cum *Narum-panel* convenit.

CAP.

CAP. XXI.

Arbor baccifera Indica racemosa tetrapetalo flore fructu rotundo monopyreno. Kasjavo-maram H. M. *P.* 5. *T.* 19. *p.* 37.

H. M.

ARbor est justæ magnitudinis, *caudice* mediocriter crasso, multisq, ramulis nodosis donato. Lignum prædurum, albicans, furvo cortice munitum. *Radix* fibrata, albicans, rubicundo cortice cincta, inodora, subastringens. *Folia* geminata ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, glabra, nitentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, subacido-astringentia. *Flosculi* inodori, subcœrulei primùm, dein purpurascentes, ad foliorum exortum racematim surculis proveniunt; calyciq, exiguo, rubicundo ac quadripartito inhærent, quatuor subrotundis foliolis constantes, octo *staminulis*, rotundis *apicibus* ornatis medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit tenuis, surrectus. *Fructus* rotundi, glabri, nitentes, virides primùm, dein albicantes & subcœrulei, tandem cœruleo-nigricantes, carne intus cœruleo-albicante, succulenta dulciq, referti: intra quam ossiculum continetur, nucleum includens albicantem.

Crescit locis sylvestribus circa *Cochim*: Semper viret, floret, & fructum producit. *Locus.*

Ex arboris foliis cum viridi curcuma in oleo coctis linimentum conficitur hyatidibus pellendis utile. *Vires.* Foliorum succus cum linteis ponè aures positus lippitudinem curat. Ex radice in oleo cocta litus paratur contra Arthritidem & Cephalæam.

CAP. XXII.

Baccifera Malab. floribus spicatis dipetalis, fructu monopyreno. Watta-Tali H. M. *P.* 5. *T.* 32. *p.* 63.

ARbor est justæ magnitudinis, 20 circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, multisq, ramulis in orbem diffusis donato: Lignum albicans, densum, cortice munitum crasso, furvo, inodoro, saporis unctuosi, necnon medullâ intus refertum flavescente. *Radix* itidem furva, subsalsa, mucilaginosa. *Folia* subrotunda, acuminata, oblongis rotundisq, petiolis circa ramulos proveniunt, supernè eleganti virore splendentia, infernè subviridia, inodora, insipida. Nervis aliquot è media costa viridi-albicante, hirsuta, & in aversa parte extuberante, in latera excurrentibus. *Flosculi* ad foliorum exortum spicatim proveniunt: Sunt ii gemmulæ rotundæ, muscosæ, viridi-flavescentes, quæ apertæ duobus constant foliolis, binis *stamınulis* transversis, exteriora versùs reflexis, pluribúsq, flavescentibus *apicibus* ornatis. Flosculis succedunt *Baccæ* rotundæ, viridi-flavescentes, inodoræ & insipidæ, unicum intùs includentes *semen* rotundum, viride.

Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Cranganoor*. Semper viret, quotannis floret, fructúmq, fert, Januario viz. & Februario mensibus. *Locus & Tempus.*

Arboris folia cum viridi Tabaco & Oryzæ infuso trita, ac ulceribus inveteratis & verminosis imposita, potenter iis medentur. Ex iisdem in aqua coctis balneum paratur, adversùs algidas febres. E floribus & fructibus contusis, & in nodulum colligatis, lactéq, muliebri incoctis conficitur errhinum, quod algidis febribus mederi fertur. *Vires.*

CAP. XXIII.

Arbor racemosa Brasiliana foliis Apocyni Breyn. *Cent.* 1. *cap.* 3. *sine nomine Marcgravio descripta & depicta, Lib.* 3. *cap.* 18. *p.* 134.

Breyn.

ARbor est Pruni altitudinem assequens, ramis peramœnis, umbram jucundam spargentibus, sed quodammodo deorsum inflexis, cortice cinereo tectis: Quibus *Folia* gemina in acutum terminantia, directè sibi invicem opposita, brevibus pediculis appendent, magnitudine & figura Apocyni 2 *Clus.* duriora & rigidiora, superiùs lævia & hilari virore micantia, inferiùs propter densos & subtilissimos pilos molliuscula instar Serici, atque ex cinereo argenteóq, colore splendentia, nervo conspicuo per longitudinem, & compluribus venis in latitudine prædita. Ramorum fastigia inter folia *Flores* in peculiari pediculo triunciali, brevissimis petiolis more Berberis, numerosos & densos dependentes racematim sustinent, è quaternis vel quinis foliolis flavis congestos, multis in umbilici ambitu staminulis pallidis & subtilibus præditos. Quos *Baccæ* tandem excipiunt rotundæ Ribesii magnitudine, sed lutei coloris, quantum ex siccis observare licuit. Materies est alba & lenta, Salicis ligno similis.

CAP.

CAP. XXIV.

Arbor Baccifera Indica fructu cuspidato monopyreno. *Mala-Poenna* H. M. *P.* 5. *T.* 9. *p.* 17.

H. M.

ARbor est procera, caudice flavescente, cortice obducto cœruleo-albicante, rugoso, necnon ramulis subcinereis ac lanuginosis, in orbem diffusis, ornato. *Radix* rubescens, furvo cortice cincta, amara. *Folia* brevibus, crassis ac hirsutis petiolis densa congerie circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, splendentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia ac lanuginosa, mediâ costâ crassa, viridi-albicante, hirsuta: sapor amarus. Interim ipsis ramis *Gemmæ* proveniunt subvirides, exiguæ, rotundæ, quadripartitæ, quibus apertis quinque prodeunt *flosculi*, quatuor vel quinq;, oblongo-rotundis, viridi-albicantibus, ac inferiùs subrubescentibus foliolis singuli constantes, octo vel decem albicantibus surrectis *staminulis*, flavescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus. Flosculis succedunt *Baccæ* subrotundæ cum cuspide in vertice, viridi-fuscæ, glabræ, nitentes, saporis subamari & aromatici, unum intus Nucleum continentes.

Locus. Nascitur variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Rapolyn*: semper viret, quotannis floret, fructúmq; fert.

Vires. Folia cum siccato Elephantis fimo in pulverem redacta, & relictis post curatas variolas ulcusculis inspersa, iisdem mederi feruntur.

CAP. XXV.

Frutex Indicus baccifer fructu racemoso, cuspidato, Ribium simili, monopyreno. *Tsjeriam Cottam* H. M. *P.* 5. *T.* 11. *p.* 21.

H. M.

ARbuscula est humilis, caudice candido, cortice obducto cinereo, inodoro, acri. *Radix* albicans, acris, inodora. *Folia* crassis brevibúsque petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè viridia, infernè subviridia, costa media albicat: sapor adstringens & sylvestris. *Flosculi* racematim proveniunt exigui, suaveolentes, constant ii quinq; viridi-fuscis, subrotundis ac expansis foliolis, quinq; è viridi flavescentibus *staminulis* medium occupantibus: inter quæ *stylus* prodit tenuis, viridi dilutus, capitulo subrotundo. Flosculis succedunt *baccæ* rotundæ cum cuspide in vertice, primùm viridi-albicantes, dein rubescentes, carne intus humida saporísque acidi refertæ, Ribibus nostratibus haud multum absimiles, præterquam quòd unicum tantummodo in singulis continetur officulum scabrum, albicans, plano-rotundum.

Locus. Crescit multis in locis regni Malabarici, præsertim in *Warapouli* & *Paloerti*: semper viret, quotannis semel, nonnunquam bis floret fructúmque fert.

Usus. Ex arboris foliis in aqua coctis fit oris collutio, gingivis flaccidis ac prætumidis curandis utilis. Etiam ex cortice in sero lactis cum semine cumini decocto gargarisma paratur, quod aphthis potenter mederi dicitur.

CAP. XXVI.

Kari-vetti H. M. *P.* 4. *T.* 54. *p.* 111. *Arbor baccifera Indica racemosa, acinis oblongis monopyrenis, flore tetrapetaloide.*

H. M.

ARbor est mediocris magnitudinis, *caudice* crasso, flavescente, cortice obducto cinereo, multísque ramulis rufis ac quadrangulis donato. *Radix* fibrata, albicans, cortice cinereo, intus rufo tecta, inodora, saporis acris. *Folia* bina & bina sibi invicem opposita, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu serrata, crassa, densa, glabra, atro-viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam, inodora, insipida: costa media albicat. Tenella folia è ramis prodeuntia primùm subcinerea sunt, dein purpurea, tandémque atro-viridia evadunt. *Flosculi* extremis surculis racematim proveniunt, exigui, suaveolentes, insipidi, purpurei: constant ii unico foliolo, sed in quatuor profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur, binis *staminulis*, luteis *apicibus* ornatis medium occupantibus. Flosculis pari modo succedunt *baccæ*, oblongo-rotundæ, rubro-cœruleæ, intúsque carne succulenta & amara refertæ, intra quam officulum locatur candidum, glabrum, nucleum includens albicantem, subamarum.

Locus. Nascitur ubique in Malabar, præsertim circa *Cochim*: semper viret, quotannis fructus fert, mense viz. Augusto, diúque frugifera manet.

Vires. Succus è foliis hujus arboris expressus, & cum sero lactis exhibitus egregium est vomitorium, humorésque biliosos ac pituitosos per superiora educendo ventriculum potenter expurgat.

CAP.

Cap. XXVII.

Calesiam H. M. P. 4. T. 32. p. 67. *Arbor Baccifera racemosa, Vitis floribus acinis oblongis, compressis monopyrenis.*

H. M.

ARbor est præcelsa atque speciosa plurimùm, altitudine 60, crassitie septem pedum mensuram circiter æquans, multísque ramis cinereis in orbem longè latéque diffusis donata; Lignum atro-purpureum, glabrum ac flexile, cortice obductum nigricante, crasso, molli, intus albicante, qui incisuris alicubi vulneratus illico purpureus evadit. *Radix* fibrata, albicans, furvo cortice tecta. *Folia* geminata ordine parallelo tenuioribus ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, mollia, supernè colore atro-viridi nitentia, infernè viridi dilutiore. *Flores* ramulorum extremis racematim proveniunt, exigui; Vitis viniferæ flosculis persimiles, inodori, inhærentq, calyci exiguo, subviridi, quatuor acuminatis ac viridi-flavescentibus foliolis constantes, octo *staminulis* albicantibus, flavescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit flavescens ipsius fructûs rudimentum. *Fructus* pari fertilitate floribus succedunt, ac itidem racematim proveniunt, uvarum aut ribium adinstar, súntque baccæ oblongo-rotundæ, compressæ, virides, tenui cortice cinctæ, intúsque carne succulenta ac insipida refertæ, intra quam ossiculum locatur viride, oblongum, compressum, nucleum includens candidum, ac pænè insipidum. Insuper præter genuinos hujus arboris fructus qui floribus succedunt, alii arboris caudici & ramis undique adnascuntur, genuinis fructibus majores, rugosi, forma renali, viridi-diluto cortice tecti, carnéque viridi, densa, at humida, saporísque acerbi intus referti, intra quam exiguus ac rubicundus vermiculus subinde hospitatur. *Hi fructus nihil aliud sunt quàm Gallæ seu tumores ex insectorum punctionibus excitati, ut sint ovorum receptacula & fœtuum tenerorum alumna.*

Provenit ubique in Malabar, locis viz. petrosis necnon in antiquissimarum ædium tectis: quotannis maturos exhibet fructus, Novembri sci. & Decembri mensibus: cùm verò floret antiqua decidunt folia, iis præsertim in locis ubi flores erumpunt; atque sobole sata ab anno decimo ad quinquagesimum & ultra frugifera manet. *Locus.*

Ex ligno autem hujus arboris ensium ac cultrorum vaginæ conficiuntur. *Vires & Usus.*

Cortex pulverisatus, & cum butyro in unguenti formam redactus spasmo cynico, aliísque convulsionibus è gravibus vulneribus ortis medetur; item ulcera quævis maligna doloréque arthriticos sanat. Insuper corticis hujus succus aphthas curat, & assumptus dysenteriæ remedium est. Idem cortex cum cortice *Codam-pulli* in pulverem redactus & exhibitus alvum movet, humoréque pituitosos & atrabilarios ducit. E foliis & cortice in aqua coctis Semicupium paratur fœminis parituris, ut facilior & felicior succedat partus.

Cap. XXVIII.

Mallam-Toddali H. M. P. 4. T. 40. P. 83. *Baccifera Indica racemosa, florum staminulis binis, acinis monopyrenis. Ex descriptione flos summo fructui insidere videtur, unde pertinet ad genus eorum quæ fructu sunt umbilicato.*

H. M.

ARbor hæc mediæ magnitudinis est, *caudice* crasso, denso, albicante, cortice obducto furvo ac glabro, necnon ramulis subviridibus & lanuginosis ornato. *Radix* albicans, rubicundo cortice cincta, sapor acris & amarus, odor aromaticus. *Folia* brevibus ac lanuginosis petiolis alternatim ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu serrata & horrentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus; sapor acris & astringens, odor suavis. *Flosculi* circa ramulos ad foliorum exortum racematim proveniunt, suntque gemmulæ parvæ, subvirides, è vertice duo candidissima *staminula* pilis plumatim obsita, velut duo exilia cornua, transversim emittentes: odor nullus, sapor acris. Hæ verò gemmulæ maturiores *fructus* constituunt, iique sunt baccæ exiguæ, virides, carne succulentâ & amarâ refertæ, intra quam exiguum locatur ossiculum glabrum, rubicundum cum nucleo intus, sapore Cerasorum nucleorum æmulo.

Provenit locis montanis, attamen humidis ab imbribus frequentioribus, necnon in fluminum ripis circa *Combotte*: quotannis fructus fert, Septembri viz. & Octobri mensibus, atque per 60 non rarò frugifera manet annos. *Locus.*

Arboris hujus partes, radix, cortex, folia, fructus, specificum habentur adversus Epilepsiam, Phrenitidem, similésque cerebri morbos remedium. *Vires.*

Cap.

CAP. XXIX.

Appel seu Nalla Appella H. M. P. 1. F. 52. p. 99. *Arbor baccifera Malabarica flore umbellato odoro, fructu rotundo monopyreno. Tetragonia Indica.*

H. M.

Arbor est mediocris altitudinis, *radice* crassiola, plurimas fibras pilosas transversim emittente, colore croceo, ut & odore; *caudice* quinque aut sex palmos crasso, ramos surrectos in altum diffundente, ligno albicante, medullâ rufo-fuscâ. Surculi teneri virides sunt, quadrangulares, & in unoquoq; latere sulco striati. *Folia* bina & bina petiolis brevibus rotundis insident, oblongo-rotunda, anteriùs brevi & angusta cuspide, ad petiolum rotundâ orâ, in oris superioribus minutis ac raris apicibus alia magis, alia minùs eminentia, texturâ crassiuscula, solida, ac mollia, plana, glabra, supernè obscuro virore nitentia, subtus dilutiora, odore acuto, haud ingrato, sapore amaro & subacri. Costæ & nervi sunt viridi-clarissimæ. *Flores* umbellatim proveniunt, suntque parvi, albi, seu ex viridi diluto albicantes, quatuor petalis, minutis & rotundis compositi, uno majusculo & latiùs se aperiente, magis etiam albicante quàm reliqua *stamina* quatuor tenuia, albicantia, *apicibus* rotundis albicantibus dotata continent, ac *stylum* tenuem, albicantem, seu viridi-dilutum, bifurcatum, viridi globulo, qui ex calyce rotundo emergit, ac primordium fructûs est, insidentem, odoris fortis non injucundi. Floribus succedunt *baccæ* rotundæ, quæ cùm immaturæ sunt coloris viridi-diluti, maturæ autem magis fusci seu nigri, intus officulum rotundum continentes.

Semel in anno fert flores & fructus.

Vires. Decoctum totius plantæ in fomentis & lotionibus capitis totius corporis, & speciatim arthriticis conducit.

Radix contrita & epota cum aqua lienteriæ conducit; item cortex contritus & mixtus cum melle in cataplasmate. Radix cum aqua marina cocta sedat dolores podagræ.

Oleum ex radicibus, aut potiùs earum corticibus extractum, tenue est & clarum, coloris aureo-flavi & rutilantis, odoris vegeti & pergrati, saporis subacris & subamari, prodest in febre frigida, uti & doloribus ventris flatúsq; discutit unctum in partibus affectis.

CAP. XXX.

Draco arbor Clus. Ger. J. B. C. B. Park.

Clus.

Procera est arbor, Pinum procul intuentibus referens, adeò æquales sempérque virentes sunt rami. Hujus *truncus* crassus, octo aut novem cubitales *ramos*, æqualiter nascentes & nudos, sustinet, qui in summo fissi in alios ternos aut quaternos ramos, cubitales aut paulò ampliores brachialísque crassitudinis desinunt, nudos item & sine foliis, in summo gestantes capita plena cubitalium *foliorum*, unciali latitudine paullatim in mucronem desinentium, mediâ costâ densiore & eminentiore, ut in Iridis foliis, tenuium & rubentium in lateribus: mucronem planè repræsentant ea folia, sempérque virent, & Aloes vel Iridis modo invicem amplexando nascuntur. Truncus perquam scaber multis rimis dehiscit, humorémque fundit per caniculæ æstus, qui in rubram lachrymam densatus, Sanguis Draconis appellatur, ob quam sanè causam arborem hanc Draconem nuncupavit Clusius. Materia trunci firma est, ferrúmque difficulter admittit, quòd veluti fibris transversim & obliquè excurrentibus constet: at rami cùm multo succo prægnantes sint, satis facilè cædi possunt.

Locus. Olyssippone primùm vidit Clusius post monasterium S. Virginis à Gratia.

Ramus fructifer ab hac arbore avulsus, & ad Clusium ab amico quodam missus, pedali ampliorévе longitudine erat, cui inhærebant alii ramuli multo fructu racematim compacto onusti. Fructui color flavescens, sapor aliquantulum acidus, magnitudo exigui Cerasi. Eum in summis capitibus nasci verisimile est, ut in Palma dactyli nascuntur, spathâ tamen ut illa includi non intellexi, inquit Clusius. Hujus porro arboris recentia capita tenella sunt, & humilium Palmarum sive Chamærrhiphes modo, cujus cerebrum in deliciis est, edi possent, nisi amaritudo prohiberet.

In insula *Portûs sancti* (è Canariis una est) propè Maderam provenire auctor est Aloysius Cadamustus: in insula Madera Thevetus: in colore baccarum differunt. Nam hic flavum dicit, cui subscribit Clusius; ille Venetum, id est, cœruleum; quæ quomodo conciliari possunt, inquirant alii.

Sanguis Draconis. Cæterùm Sanguis Draconis Officinarum Gummi est seu Resina obscurè rubra, igni admota facilè liquescens, indeq; cum injecta flammam concipiens, non tamen luculentam; compressu aut attritu colorem rubrum sanguineum, seu cremesinum vegetum, reddens; ægrè tamen & difficulter liquore quovis, seu aqueo seu oleoso, solvitur sive permiscetur.

Vires. Adstringendi vi pollet, ejúsque usus non infelix est ad muliebres & dysentericas fluxiones, cruentas excreationes, firmandos commotos dentes & roborandas gingivas. *J. Bauhinus se nullam insignem vim animadvertisse scribit in legitima ad reprimendos fluores sanguinis.* Aurifabris & Gemmariis usum ejus esse scribit Parkinsonus ad encausta, & suppositi pro folio, (ut vocant) ad gemmas & lapides pretiosos illustriores & nitidiores repræsentandos: Vitriariis etiam ad vitra colore cremesino tingenda, pro fenestris, &c.

Sanguinem Draconis Recentiorum Cinnabarin Dioscoridis esse docti pleriq; existimant. Cinnabaris recentiorum Antiquorum est Minium.

Plinius

Plinius & Solinus, qui Cinnabarin Indicam ſanguinem ſeu ſaniem eſſe Draconis eliſi Elephantorum morientium pondere, permixto animalis utriuſq; ſanguine tradunt, mercatorum fabulis decepti ità crediḋiſſe videntur. *J. B.*

Aliorum erroribus refutandis non opus eſt immorari, cùm veritate detecta ſponte ſua concidunt.

Tacori folia Draconis arboris ſimilia deſcribit * Cluſius, cubitalis vel etiam bicubitalis longitudinis, uncialis verò latitudinis infima parte, deinde paulatim in mucronem graciléſcentia. Incolas [Kayanæ & Wayapock, ubi naſcebantur] aquâ macerare dicebant, contundere, & in tenuia ſtamina diducere Lini aut Serici inſtar, quin & funes ex illis torquere ad tigna in ſuis fabricis colliganda idoneos. * *Exot. l.* 2. *c.* 21.

Arboríſne an alicujus alterius plantæ folia eſſent non adſcriptum.

Pro fabula habeo cum Parkinſono & Lugdunenſi quod tradit Monardes de Dracunculi figura hujus arboris fructui à natura inſculpta. Fructus Draconis arboris Olyſſippone ad Cluſium miſſus Ceraſi erat magnitudine aut Oxymyrſines, rotundus, tenui pelle contectus; quâ ſublata oſſeus nucleus conſpiciebatur, qualis eſt in fructu Ruſci, ſed is nullam animalis, nedum Dracunculi tanto artificio fabrefacti figuram referebat. Verùm rotundus erat, & lævis, & totus oſſeus, uti dictum.

SECTIO III.

De Arboribus bacciferis fructu polypyreno.

MEMBRUM PRIMUM.

De Arboribus bacciferis fructu dipyreno ſeu gemino in ſingulis baccis nucleo.

CAP. I.

De Jaſmino ſeu Gelſemino.

JAſminum priſcis Botanicis incognitum flore ex oblongo tubo in quinque lacinias expanſo totidem folia æmulantes, perquam odorato foliis pinnatis, bacca dicocca ab aliis fruticibus bacciferis diſtinguitur.

1. *Jaſminum album* Ger. Park. parad. *vulgatius flore albo* C. B. *Jaſminum ſive Gelſeminum flore albo* J. B. White Jaſmine, or Jeſſima.

J. B.

Longiſſimis & lentis, licet tenuibus viminibus, & niſi ſuſtententur appoſitis pedamentis proci̇duis donatum eſt, cortice viridanti intectis. *Folia* ſeptem ad nervum alligantur, acuminata, Viciæ foliis fere paria, glabra, atro-virentia. *Flores* velut in umbella, ſuaviſſimi odoris, ex oblongo, gracili tubulo in calathum quinquepartitum explicantur, colore candido. *In frigidioribus regionibus marceſcunt flores nullo ſuccedente fructu, unde nonnulli fructu prorſus deſtitui, ſecurè nimis affirmârunt, quos & nos olim ſecuti in Catalogo plantarum Cantabrigienſium idem tradidimus.* Verùm nunc meliùs edocti tum à Domino P. Hermanno, tum à Sr. Triumfetti Romano, fructum proferre, nimirum baccas ſubvirides *ſemina* rotunda, nigro circello notata continentes agnoſcimus.

De loco hujus natali nihil certi traditum invenio, ſed ut rectè Lobelius in hortorum angulis apricis & pro prædiorum cavædiis ſurculo pangitur, ádque ornamenta pergularum pedamentis erigitur ad fornices. *Locus.*

Jaſminum album ſicut odore fragrat, ità viribus multis pollet. Oleum ex floribus confectum crudos diſcutit humores, frigidis ac catarrhoſis confert, & hyberno tempore utile eſt. Quibus autem temperatura contigit calidior, his dolorem excitat capitis, & ſi diutius odoretur, periculum adfert ſanguinis è naribus profluvii. Præcipua ejus utilitas ad contractos induratóſque artus, articulos, tendines, nervóſque calefacit, emollit, aperit. Uteri morbos arcet non ſolùm hypogaſtrio & locis muliebribus illitum, ſed etiam potu aut enemate uſurpatum. Simili modo prodeſt & doloribus colicis quos frigidus & viſcidus humor concitavit. Præcipuus florum uſus eſt ad diapaſmata & odoramenta, ad Chirothecas & linteamina odore ſuaviſſimo imbuenda. *Vires.*

2. *Jaſminum ſive Gelſeminum luteum* J. B. *humilius luteum* C. B. *Jaſminum luteum* Ger.

J. B.

Jaſmini vulgati ritu fruticat, virgultis viridantibus, anguloſis, ſtriatis; in quibus *folia* aliàs terna, Polemonii Monſpelienſium ritu, ſed acutiora, firmiora quàm in albo, interdum duodecuplo majora, ad Trifolii bituminoſi culti folia magnitudine accedentia, aliàs verò pinnata ex una duabúſve conjugationibus coſtæ annexis, impari ſemper uno alam claudente. *Flores* eo ordine & ſitu quo in Jaſmino

Jasmino sive vulgato, sive Hispanico, foliis obtusis luteis. *Fructus* mediocris magnitudinis, niger, oblongus, bina continens *semina* magna: nigra, oblonga, quà se mutuò spectant plana, altera parte modicè globosa.

3. *Gelseminum Indicum flavum odoratissimum* Ferrar. horticult. *Gelseminum sive Jasminum Indicum flavum odoratiss.* Park.

Ferrar.

Lævi cortice, Amarantum referente purpurat: in duo fermè cubita attollitur. Ab imo caule ramosus, pluribus virgis, itidem in ramulos brachiatis, fruticat. *Foliis* viret saturato, splendidoque colore conspicuis, oblongis, Punicæ Mali foliorum instar duriusculis, densis, non incisis, non deciduis, binis ternisve in singulos ramulos coeuntibus, alarum aspectu per virgarum latera explicatis. *Floribus* autem flavet omnino aureis, vulgaris Gelsemini simillimo pediculo innixis, per summum ramorum in umbellam diffusis, Hispano Gelsemino minoribus, diutiùs vernantibus, invalescente cum stirpe majora quotannis incrementa capientibus, ejus floris, quem vulgò Saponariam vocant, facie, retusis, suavissimè olentibus, arido etiam è cadavere odoratam animam spirantibus. Post florum gemmas *baccis* gravescit, minusculas oleas magnitudine, primóque virore exæquantibus, à maturitate deinde flaventibus, maturæ instar uvæ translucidis, inclusúmque nigellum & longulum, quale pyra includunt, semen indicantibus; hic præterea solitariis planéque unionibus, illic gemellis & cohærentibus.

Culturam exigit cum Hispano communem. Humorem imprimis amat & Solem. Gelidam Septentrionis animam odit, imò etiam quodcunque hyemale frigusculum in tantum reformidat, ut viridissima folia luteo pallore tingat, corticem lævore ac rubore decorum minutim granosâ luridáque scabie asperet ac decoloret, proserpente demum ariditudine citò senescat & pereat. Nec frigora tantùm horret, sed per æstivos fervores sitientibus herbis cæteris expetito guttatímque propinato rorantis cœli nectare læditur. Etenim floris folia vel levissimo roris aspersu pallescunt, assiduo etiam infusu exalbescunt.

Ramis submersis propagatur: modum vide apud auctorem.

4. *Jasminum luteum vulgo dictum bacciferum* C. B. *Jasminum luteum sive Trifolium fruticans, aliis Polemonium* Park. *Polemonium sive Trifolium fruticans* Ger. *Trifolium fruticans, quibusdam Polemonium, flore luteo* J. B.

J. B.

Vario implexu serpit radix alba, ac ex pluribus progerminat locis; unde tricubitales assurgunt rami, angulosi, virides, in quibus alternatim surculi surgunt, *folia* producentes læto virore splendentia, terna fere, ut in Trifolio: singulæ portiones ad Rutæ vulgaris portiones accedunt, sapore ingrato & fervido. In ramulorum extremis *flores* oriuntur Jasmini facie vel Arthriticæ sive Primulæ veris, quinquepartiti, lutei. Iis decidentibus succedunt *baccæ* satis magnæ, rotundæ, rubræ, in quibus continetur *semen*, simile fere Piso vulgari minori, intus album, ingrati saporis.

Locus & Tempus. Circa Monspelium in sepibus observavimus, necnon prope Scaleam in regno Neapolitano. Florentem vidimus (inquit J. Bauhinus) mense Martio, Aprili, Maio & Junio; baccas autem ferentem copiosè mense Augusto, quæ per Autumnum & hyemem durant.

5. *Jasminum humilius magno flore* C. B. *Hispanicum flore majore, externè rubente* J. B. *Catalonicum* Park. parad. *Candiflorum majus* Ger. Pitsjegam Mulla *H. M.* P. 6. T. 52. p. 91.

H. M.

Ramis est paulò firmioribus, & Vitis modo luxuriantibus. *Folia* è contrario sibi positis surculis in singulare folium latiusculum exeuntibus, innitentia habet tergemina, cæteris minora, parum elongata, in cuspidem angustam deducta.

J. Bauhino foliorum conjugationes tres quatuórve cum extremo impari alam complent, at singularia folia ex oblongo rotundantur, non in mucronem, vulgari more desinunt, iisque latiora propiùs plerunq; se mutuo contingunt, extremúmque adeo folium impar contractius ac brevius quàm in vulgari existit.

Foliorum superficies glabra & plana est, aversa verò facies costa eminente & in plurimos subtiles diducta venulas dotatur. Sapor amarus, color è viridi nitentior. *Flores* septem octóve è calyce quinquies inciso in cacumine surculorum erumpunt, quinque constantes petalis, ex angusto patulis, nonnunquam ad oras purpurascentibus. Gemmæ oblongæ è purpureo albicantéque colore rubent. Inter *stamina* bina, pusilla, albidula, flavescentibus ornata capitulis *stylus* candidus oblongo apice albo erigitur. Odore fragrantissimo omnibus præstat speciebus.

Locus. Arenarum amans in sylvis ad *Ambalacatti* non modò, sed & in hortis frequens est. Semper folia habet uti & flores.

Vires. Cortex cum foliis ex oleo butyróque coctus, donec in his unguenti crassitudo fiat ulceribus & abscessibus phagedænicis medetur.

6. *Sambac Arabicum sive Gelseminum Arabicum* Alpin. plant. Ægypt. *Jasminum sive Sambac Arabum Alpino* J. B. *Syringa Arabica foliis Mali Aurantii* C. B. * *Nalla Mulla* H. M.

* P. 6. T. 50. p. 87.

H. M.

Frutex hic humi serpit, convolvuli instar quævis objecta surculis rotundis, viridibus, lignosis, geniculatis, minutissimis & raris pilis obsitis, obvolvens.

Alpinus etiam Fruticem hunc sarmentosum esse scribit, qui sarmentis serpendo altiùs se extollit. At quomodo hæc conciliari possunt cum accuratiss. Veslingii notis, qui eam adolescere affirmat stipite robusta atque adversùs fortuitorum impetum firmissima, quæ ternis quaternísque cubitis in altum porrigitur? Matth. Cuccini *literis ad Clusium, plantam hanc ad duorum cubitorum vel quatuor pedum altitudinem crescere scribit,*

scribit, cujus stipes infima parte pollicari est crassitudine, solida materia constans, & quae difficulter scindi possit: is duobus digitis super terram, aut paulo amplius, in tenues & longiusculos ramos dividitur. Veslingius *etiam ramos flexus omnes facili obsequio admittere tradit.*

Radix albicat. *Folia* latiora, in cuspidem exeuntia, contextu solida, rigida, glabra, virore utrinq; nitentia, numero bina, brevibus & crassis inhaerent pedunculis; intermedia costa venas è viridi flavescentes quaquaversum spargit frequentissimas. Odor ipsis nullus, sapor amarus est.

Alpinus folia Mali Aurantii proxima ei attribuit. Clusius non dissimilia Syringae albae foliis sibi videri scribit, teneriora tamen & in ambitu non crenata semper ex adverso nascentia, alternatim.

Ex novies inciso calice angustissimo surculorum summitatibus innituntur ad tres numero aut plures *flores* albissimi septem, octove, saepius decem constantes petalis, parte anteriori strictioribus & inflexis. *Stamina* duo flavo apice donata unà cum *stylo* parvo virenti eminent. Ipsi autem flores altero ab apertione die inarescentes rufescunt.

Pr. Alpinus simplicem octo petalorum in flore ordinem exhibet; at ego (inquit Veslingius) duplicem saepius agnovi, nec octo, sed decem aut duodecim petala rosea serie breviore tubulo digesta. Caccini flores nunc decem, modo duodecim foliis constantes, & quando minimum novem, duplici serie dispositis observavit, odoratissimi Jasmini Hispanici odorem etiam superantes, vel quasi florum Mali Aurantii & florum Jasmini Hispanici simul permistorum odorem referentes; quâ similitudine Veslingius etiam florum odorem comparans cum Caccini convenit.

Vespertino tempore ob gratissimum odorem in foro empti à mulieribus in corollas & varia ornamentorum genera colliguntur, quinimo ethnici in sacrificiis eos adhibere sunt consueti. Maxima anni parte florifera, per universam Indiam in hortis colitur. Fructus vel rarò, vel adultiore demum aetate ferre solet.

Florum usus est magis ad ornatum corporis quàm ad sanitatem, nihilominus parant oleum quo utuntur mulieres in balneis ad uterum calefaciendum & laxandum: ut partum etiam faciliorem reddant hoc oleum & bibunt calidum & ipso liniunt etiam extrinsecas uteri partes. Utuntur quoq; eo exteriùs inungentes thoracis regionem, tum per os ipsum calidum bibentes ad tussim anhelitúsque difficultatem, & ad pleuritim lethalem, & ad peripneumoniam, atq; ad dolores vehementes stomachi, intestinorum atq; uteri. Parant hoc nostri unguentarii ex dulcibus Amygdalis, vel Sesami seminibus, ex quibus odore florum Jasmini imbutis oleum exprimunt valde odoratum. *Alpin.* *Vires & Usus.*

Inseritur Jasmino vulgari.

7. *Hudda Mulla* H. M. P. 6. T. 51. p. 89. *Gelseminum vel Jasminum Catalonicum multiplex* Park.

H. M.

Convolvuli more, unde & Convolvulus domesticus dicitur, ramis suis in longitudinem mirabilem protensis, rotundis, ligno medullâque virente, & pilis brevibus obsitis, vicina corpore amplectitur. *Folia* plana, glabra, crassiora, virore utrâque parte nitentia sub obscuro, in obtusum desinentia, costis è viridi praedita eminentibus, pedunculis crassis, curtis, interiùs planis ramis adhaerent. *Flores* polypetali, candidi, flosculis hic illic interspersis viridibus; ob gratissimum, qualem & flores *Mulla* vel *Mogari* fundunt, odorem avidissimè expetuntur.

Cultura & usus *Nallae-Mullae* eadem est.

Rabidi canis morsus contrita & oleo frixa externè applicata folia sanant. Veneno serpentino radix cum Calamo aromatico ex Oryzae aqua decocta occurrit. *Vires.*

Planta haec ex sententia *D. Comelini*, à proximè praecedenti nihil differt, nisi quòd duplices vel plenos ferat flores. Idem & nobis videtur.

8. *Tsjeni-Mulla* H. M. P. 6. T. 49. p. 85. *Jasminum Indicum flore albo odoratissimo.*

H. M.

Frutex hic ramusculos decussato ordine habet geminos, è spadiceo virescentes. *Folia* oblonga, acuminata, crassa, mollia licet, glabra, supernè intensè virentia, infernè dilutiora, utrinq; nitentia, gemella pedunculis curtis inhaerent, mediâ eorum costa viridi, supina in parte eminente. Sapor odórve nullus. Suavissimi odoris *flores* pentapetali, albi, quinis antheris grandiusculis erectis exornati conspiciuntur.

Crescit locis montanis ad *Calare* & *Perate-vidi.* Usus hactenus ignoratur. *Locus.*

9. *Tsjiregam-Mulla* H. M. P. 6. T. 55. p. 97. *Jasminum Indicum flore polypetalo exalbido, fructu minori.*

H. M.

Frutex est hominis adaequans altitudinem, rotundos, duriolos, geniculatos latissimè dispergens surculos, qui novelli minutissimis pilis obteguntur. *Folia* è viridi nitentia, glabra, laevia, costâ in superiore eorum parte uti *Nallae-Mullae* striata, gemina, sibique è contrario immediatè opposita in geniculis proveniunt: suntque oblongiora, anteriùs in angustum contracta, in cuspidem longiorem deducta, in oris crispata, ad petiolum verò strictiora: Sapor ipsis amarus, odor nullus. *Flores* exalbidi numero ternario aut quinario, è calyce sex plus minus incisuris distincto protuberantes, sex, septem, quinimo octo constant saepe petalis, angustis, tenuibus, extrorsum in oris valdè crispatis. *Stamina* duo breviora *stylúsque* eodem ac in praecedentibus sese habent modo. *Fructus* insidentes calyci, Cerasorum minorum modo glabri, nigricantes, pelliculâ tenui, carne molli, è rubro nigrae ac subdulci constantes, *semen* rotundum, ex albo internigrans & pilosum continent.

Ob jucundissimum & suavissimum odorem florum, è quibus mulieres coronas sibi conficiunt, in hortis colitur, nunquam flores aut folia dimittens.

Vires. Folia oleo incocta balsamum fundunt, si capiti inungatur, oculorum quævis tollens vitia, & visum corroborans: horum pulvis cum Croco ac pinguedine cuti illitus pruriginem ejus demit: ex radice ad peculiarem usum exprimitur oleum.

10. *Catu Pitsjegam-Mulla* P. 6. T. 53. p. 93. *Jasminum Indicum flore polypetalo, candido, oris rufescentibus.*

H. M.

Mullæ seu Jasmini species est, & similis *Nallæ-Mullæ*, surculis solummodo languido virore in fuscum vergentibus. *Folia* dissimili magnitudine ac figura, modò oblongiora, sine cuspide tamen, modò latiora, contrariis inter se semper pediculis opposita sunt, ante alia virore obscuro nitentia, sapore amara. *Flores* septem, decem, imò nonnunquam undecim petalis, è longo aculeatis, præ cæteris quoque angustioribus, in orbem expansis, è calyce virenti, senis incisuris distincto, candidissimi, quamvis in oris clementer rufescentes, paullò latiores quàm *Tsjeregam-mulla* prodeunt. Præter *stamina* duo colore ad virorem inclinato, oblongis, croceis, planis *apicibus* prædita, *stylus* intermedius albicans, elongato, viridi & crassiusculo ornatus capitello, è gemmula, quæ huic flori conica & rufescens est, assurgit: odor jucundissimus.

Locus & Tempus. Arenoso crescit solo ad *Cranganoor* & *Catoer*, aliisque locis pluribus. Sempiternâ viret comâ. Floret mense Junio Julióque.

11. *Katu-Tsjeregam-Mulla* H. M. P. 6. T. 54. p. 95. *Jasminum Indicum flore polypetalo candidissimo, fructu majore.*

H. M.

Arbuscula isthæc caulis est subvirescentis & lignosi. *Folia* situm & figuram eandem ac *Tsjeregam-Mulla* obtinent. *Flores* itidem candidissimi, inodori equidem, septem, octove strictis, protentis, aculeatisque petalis, ex perianthio angustiori & in summitate complanato, plures numero surculorum cacuminibus innituntur, quod in *Tsjeregam-Mulla* secus sese habet. *Fructus* iidem ut in *Tsjeregam-Mulla*, sed majores.

Locus. Loca amat aspera & saxosa montanáque. In *Cranganoor* & *Coilan* plurima est; omnibus horis frondifera simul & florifera.

Vires. Hujus folia ex oleo cocta oculorum tollunt vitia. Radix verò cum Calamo exhibita aromatico optimè cujusvis serpentis morsibus medentur.

12. *Katu-Mulla* H. M. P. 6. T. 56. p. 99. *Jasminum Indicum flore pentapetalo candidissimo fructu* Tsjeregam-Mulla.

H. M.

Arbuscula est hominis altitudinem vix excedens. *Rami* duri, vetustiores è rubicundo fusci sunt. *Radix* capillaris, rubra, in latum spatiatur. *Folia* longiora, anteriùs stricta, in cuspidem exeuntia, densa, glabra, supina parte è fusco nitentia, pronâ candida, venâ rectâ in parte eminente: saporis sylvestris, odoris nullius. *Flores* albissimi, quinque, uno è latere rotundis, crassiusculis, extrorsùm reflexis constantes petalis, è *calyce* satis arcto, quinquies inciso emergentes, *Tsjeregam-mulla* proximi sunt: unà cum duobus exilibus capitatisque staminibus, subalbidus, è capitulo fructûs primordium constituente prodit *stylus* bifidus, in summitate leviter rufescens. *Fructus Tsjeregam-mulla* possunt videri.

Locus. Locis gaudet arenosis, & provenit in *Oediampera* & *Ansjecaimaal*; sempiterna fronde: Quintili autem Sextilique mensibus floribus exornatur.

Usus. Succus foliorum olei inservit coctioni, & præterea nullum præstat usum.

** P. 4. T. 47, 48. p. 99.* 13. *Rava-Pou* * H. M. *Seu Jasminum Indicum bacciferum flore albo majore, noctu olente, vel Arbor tristis de die altera.* D. Comelin.

Arbor est procera, *caudice* crasso, denso, albicante; cortice obducto atro-purpureo; glabro, inodoro, insipido, necnon ramulis atro-purpureis, intúsque fungosis, ceu frondibus umbrosis in latum diffusis, ornato. *Radix* albicans, rufo cortice tecta, inodora, saporis adstringentis. *Folia* geminata ordine decussato rotundis, rufis ac lanuginosis petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, mollia, glabra, densa, splendentia, supernè atro-viridia infernè subviridia; costa media crassa, rotunda, albicat. *Flores* in ramis tenerioribus nascuntur, pediculis oblongis, rufis ac lanuginosis, è foliorum interna sede prodeuntibus inhærentes, copiosi, hoc est, terni, quaterni aut plures simul ferè congesti, candidi, Jasmini aut potius Hyacinthi tuberosi floribus forma, magnitudinéque pares, similibúsque foliis, ut illi, constantes, sed pleniores, multiplicique foliorum texturâ, odoris fragrantissimi, & haud multùm à Jasmini aut Tuberosæ florum odore dissimiles. Solent autem noctu in flores explicari, & oriente Sole, simulatq; ab ipsius radiis illustrari incipiunt, illico decidere, vel antipathiâ quadam, vel præ nimiâ succi tenuitate, quem radii Solares absumunt, nam quos Sol non attingit diutiùs in arbore hærent. Floribus *fructus* nonnunquam succedunt, globosi, virides, exiguo à latere umbilico præditi, tenuique cortice cincti: huic lignosus subest cortex, *nucleum* includens oblongum, rotundum, albicantem, saporis amaro-dulcis & adstringentis.

Locus. Non provenit sponte in Malabar, sed aliunde advecta est. Semper viret, fragrantissimósq; fert flores, qui Sole occidente explicantur, & oriente decidunt.

Vires. E foliis hujus arboris in aqua coctis potus conficitur, qui mulieribus parturientibus exhibitus partum accelerare dicitur. Cortex in pulverem redactus, & ulceribus inspersus luxuriantem & fungosam carnem exsiccat & tollit.

Hortus Leydensis *Herman.* habet Jasminum Americanum trifolium odoratissimum flore albo. Et D. *Watsius* nuperrimè recepit Jasminum novum latifolium ab Insulâ *Barbados* dicta.

CAP.

CAP. II.

De Ligustro.

Ligustrum à ligando dici verisimile est, quia virgulta ejus ob lentorem & gracilitatem facilè flectantur & circumvolvantur.

Ligustrum vulgare non esse Cypren Græcorum probatur, quia nec in arboream magnitudinem unquam excrescit, nec folia ejus capillum rufent: quæ Cypri apud Dioscoridem notæ sunt. Unde neque *Alcanna* seu *Henne* Arabum esse potest, cùm Arabes pleraq; sua de Alcanna ex Dioscor. capite de Cypro transcripserint.

Floribus racemosis albis, baccis nigris dipyrenis, viminibus lentis ab aliis fruticibus distinguitur.

A. 1. *Ligustrum* J. B. Ger. *vulgare* Park. *Germanicum* C. B. **Privet, or Primprint.**

J. B.

Frutex est elatior, radicem hinc indè per obliquum spargens, crebris virgis lentis & in ramos divisis constans, cortice cinereo obtectis; præsertim verò stipites & rami crassiores tali cortice vestiuntur: nam ramuli virides sunt, materie albida, dura. *Folia* bina adversò situ ex intervallis oriuntur, oblonga, angusta, figura ad Salicis folia quodammodo accedentia, sed breviora, crassioráq; atro-virentia, lævia, nitentia, gustu acri & subamaro, non sine adstrictione. *Flores* in ramorum summis profert suaviter olentes, candidos, racematim congestos, quorum singuli quaternis, quinis aut senis foliis constant, *apicibus* ex luteo herbidis, qui decerpti statim flaccescunt, quos excipiunt *baccæ*, racematim quoq; in pyramidis figuram aggestæ, Hederæ baccis minores, læviores ac nigriores, Juniperinis æquales, initio virentes, per maturitatem nigricantes, continentes bina grana, hinc gibba, inde compressa, cortice spadiceo, carne exalbida, vel digitorum levi pressu fragilia; sapore amaro ac injucundo, quamvis quibusdam aliquid dulcedinis habere videantur.

Variat interdum, adnotante Trago, floris colore luteo; sed rariùs. Foliis argentatis & auratis. *Breyn.*

In sylvis, vepretis & sepibus frequens est Angliæ, Germaniæ, Galliæ, Italiæ, &c. Floret tota ferè æstate. *Locus.*

Foliorum decoctum, eorúmve aqua destillata commendatur ad ulcera & inflammationes oris gargarisatu, ad carbunculos, pudendorum ulcera, & ambusta collutu. Flosculi aceto macerati, frontiq; impositi capitis dolorem sedant. *Vires.*

Acinis Ligustri maturis quidam rubello vino nigrum inducunt colorem. Solent etiam illi tam nigrum quàm Venetum colorem præstare, quo nomine ab his qui chartulas lusorias aliásve picturas variis coloribus illuminant leguntur.

Hyeme baccis vescuntur aves, præsertim Merulæ ac Turdi. Frutex propter lenta & flexibilia vimina, surculósq; densos, & folia hilarè virentia ad topiarias scenas expetitur, quas non ineleganter convestit. Rectè Laurembergius, Inter omnes frutices arbores & herbas nihil est quod in tot figuras & elegantias effingi, flecti aut formari tondendo queat ac Ligustrum. *Horticult.* l. 1. c. 30.

Vires à Matthiolo Ligustro traditas ab eo potiùs effictas rationabiliter, aut aliunde mutuatas censet J. B. quàm experimento cognitas. Ex gustu (inquit) quivis facilè vel mediocriter versatus unicuiq; plantæ vires probabiliter assignare possit. At pro veris & compertis prodere non debet.

2. *Ligustrum myrtifolium Italicum* C. B. Park.

C. B. prod.

Hoc ad Ligustri vulgaris modum excrescere & in ramos brachiari audio. *Rami* rotundi sunt, læves, nonnihil rufescentes. *Folia* atro-virentia, vulgaris foliis & latiora & longiora. Myrti Ligustri folio nomine Patavio habuit C. B.

Ligustrum fol. laciniatis ad Syringas pertinet.

3. *Ligustrum Orientale, sive Cyprus Dioscoridis & Plinii* Park. *Ægyptium, Cyprus Græcorum, Elhanne Arabum* J. B. *Lig. Ægyptiacum latifolium* C. B. *item Lig. Ægypt. Angustifolium ejusdem.*

Fruticis potiùs vegetioris quàm arboris proceritate adultam in villis [Ægypti] inquit Veslingius, passim compertam habui, consusa ramorum sylva, cultorum negligentià latiùs implicitam. Olivæ foliis non absimilia producere vidi, sed latiora, & sub grato virore magis tenella, sapore acidulo subadstringente: nec ternis tantùm quaternisve ordinibus tanquam alis, sed pro virgularum longitudine denis, duodenis, pluribúsque ramorum latera stipant; sic tamen ut inferiora folia ampliora, ab his succedentia deinceps ad extremum usque rami paulatim minora conspiciantur, μυρσινόφυλλα circa apicem vix ullo superstite. *Flores* Alpino coloris cinerei non albi, Sambuci floribus proximi, minores tamen; Rauwolfio ex luteo pallidi sunt, odoris suavis, admodum acuti, Moschi: concolores floribus baccilli. [*Semen* ei pulchellum, spadiceum, pyramidale trigonum eleganter exprimens, basi ita æquali ut surrectum stet trunculi instar stet.] J. Bauhino Baccæ numerosissimæ, nostratis Ligustri baccis ferè pares, magis fessiles, coloris cinerei ferè [in sicca] quatuor decussatas impressiones ostentantes, semine refertæ copiosissimo, minuto, Melochiæ & figura angulosâ & magnitudine æquali, coloris russi, saporis strenuè adstringentis, idque citra omnem morsum.

C. Bauhinus Cyprum seu Alcannam Rauwolfii, à Cypro Alpini separat, partim ob diversitatem figurarum, partim quia Alpinus florem subcinereum Sambuci floribus minorem Elhannæ suæ tribuit.

tribuit. Verum quod ad figuras attinet, Alpini iconem damnat Veslingius & vitiosam esse ostendit; neque florum color aut magnitudo multùm diversa describitur à Rauwolfio & Alpino; ut eandem ab utroque plantam descriptam non dubitemus.

Locus. Ægypti incola est, ibidémq; omnibus notissima. A Turcis & Mauritanis ob suavem odorem moschi æmulum quem flores exhalant magni fit, & diligenter custoditur, nè hyeme pereat.

Vires. Cypri folia ex Diosc. adstrictoriam vim habent, quare oris ulcera, & aphthas ipsas commanducata medentur, [item ulcera capitis manantia, & collectiones & condylomata. *Plin.*] & illita tum fervidis aliis inflammationibus, tum etiam carbunculis prosunt. Eorundem decoctum igni ambustis & luxatis applicatur. Rufant & capillos trita & illita folia, sive in Struthii succo maduerint. Flos ex aceto tritus & fronti inductus capitis dolorem sedat. [Folia aut eorum succus stomacho illinuntur & vulvæ concitatæ. *Plin.*] Idem combustus in cruda olla nomas sanat, & putrescentia ulcera per se & cum melle. Succus Cypri nervis, articulis, & algoribus prodest. Acini contra phthiriasin, item contra intertrigines utiles: sanant & gallinaceorum pituitas. Cæterùm quod ex flore præparatur Cyprinum unguentum, (oleum vocat Plinius) odoratum est, ac nervos excalfacit ac mollit, siquidem ferventi naturâ præditorum medicamentorum misturam accipit.

Addit Paulus Cyprum aptè remediis hisce admisceri quæ ad lienem conficiuntur. Hæc ex Veteribus.

Magni porro Ægyptiis (ut scribit Bellonius) ex Cypro reditus. Folia enim siccata in pulverem redigunt ad tincturas flavas. Nam per totum Turcicum Imperium consuetum fœminis manus, pedes, partésque pilosas flavo rufóque colore tingere, viris verò eodem ungues rufare: additóque alumine capillos pueris tam maribus quàm fœmellis inficiunt; necnon equis pilos, pedes, muscarium. Regionum illarum fœminis decorum habetur, femora, epigastrium partésque pudendas flavo colore tinctas habere, id quod hoc pulvere efficiunt balneò egressæ: Tunc enim tinctura faciliùs imbibitur.

Veslingius flores *Elhanne* mulierum [in Ægypto] potissimùm delicias esse scribit, canistrísque plebis in balinea deferri, in quibus illæ, lymphatæ, dicam an lymphaticæ totos dies inguini cuticulæque perpoliendæ operam dant. Decocto foliorum in aqua simplici crines defluentes firmant, & ingratum pediculorum sodalitium excludunt.

Eodem illo unguibus hemicycli forma diutiùs hærentem notam appingunt: atq; ut olim Conscripti Patres lunulatis caligis ordinem suum, sic illæ lunulatis unguibus nescio quod elegantiæ specimen profitentur, aurantii mali colore conspectiores.

Folia apposita in usu frequentissimo sunt ad dolorem capitis. *Alpin.* Ex pulvere foliorum cum aqua mulsa paratur emplastrum ad pedes exsudantes fœtentésque exsiccandos efficacissimum, [pedibus appositum & per horam retentum.] Pulvere etiam hoc ad ulcera oris gingivarumq; & pudendorum maximè utuntur.

Duas Ligustri Indici species proponit Bontius quem consule. Una est Alcanna, altera est Ligustrum Indicum *Garciæ* Negundo dictum.

CAP. III.

De Alno nigra baccifera.

A Foliorum similitudine Alni nomen adepta est, quamvis à vulgari Alno toto genere diversa, cùm baccifera sit. Foliis latis subrotundis, baccis nigris, vi cathartica, ab aliis fruticibus discretu facilis est.

A. 1. *Alnus nigra baccifera* J. B. C. B. *nigra sive Frangula* Ger. *Frangula sive Alnus nigra baccifera* Park. **The black Alder-tree.**

J. B.
Arbuscula est quæ complures à radicibus rectas edit virgas, sex vel octo cubitos plus minus altas, pollicaris crassitudinis, in ramulos tenellos divisas, cortice exteriore quidem fusco, sed glaucis maculis asperso, quo detracto alius apparet croceo tingens. Ligni materies candida & fragilis, medio tenus rufescente quadam medullâ farcta. *Folia* ad Alnum accedentia, vel, ut vult Matthiolus, Corni & Virgæ sanguineæ, per ramos, ex oblongo rotunda, in mucronem obtusum desinentia, atro virore nitida, nervosa, ex quorum alis *flosculos* coacervatos profert, sed singulis singulos pediculis nixos, parvos, pallescentes; *baccis* succedentibus, primùm virentibus, dein rubris, demum nigris, ingrati planè saporis, [Tragus malignum dicit] in quibus grana bina Lentibus majora, compressa, in quibus nucleus. Radix per summa cæspitum vagatur.

Locus. In sylvosis udis persæpe reperitur tum in Anglia, tum in exteris regionibus. Floret Maio, Septembri & Octobri fructum maturat.

Vires. Flavus hujus arbusculæ & medius cortex, tritus cum aceto, & scabiei illitus, intra paucos dies illam sanat & exsiccat. Estque hoc experimentum singulare. Idem in aceto decoctus putridis dentibus collutione prodest. Cortici vis inest non modica tum exsolvens tum adstringens; ideóque Rhabarbari modo alvum ducit, & viscera roborat: idem bilem & pituitam expurgat, quinetiam hydropicorum aquas ducit. Decoquitur cortex cum Eupatorio comm. Pontico Absinthio, Agrimonia, Cuscuta, Lupulo, Cinnamomo, Fœniculi, Apii, & utriusque Intybi radicibus ad hydropem, malum corporis habitum & Ictericiam: daturque potandus ità affectis ℥v. pondere. Cortex ab arbore delibrari debet in ipso statim Veris principio, & in umbra siccari, siquidem viridis vomitiones movet. Quod nè faciat etiam decoctum duobus tribúsve diebus quiescat oportet, donec flavus color in nigrum vertatur. Casp. Hofmanno corruptio hîc subolet.

Dodonæus

Dodonæus ob violentiam purgationis corticem hunc Rusticorum medicamentum appellat: expurgat enim (inquit) non modò per inferiorem sedem sed etiam per vomitum cum magna ventriculi perturbatione & molestia.

Novi (inquit Schwenckfeld.) ejus usu Agricolas hydropicos factos & pæne suffocatos fuisse repentina malignæ materiæ repercussione. Eapropter ab ejus usu abstinendum suadeo, nisi probè fuerit evacuatum corpus.

Flores apibus grati. Folia lætum feruntur bobus ac præcipuè vaccis pabulum, quæ horum pastu lac reddunt copiosiùs. *Hoc nobis minimè videtur verisimile: quomodo enim planta adeo vehementer cathartica idoneum bubus aut vaccis pabulum esse potest?*

2. *Alnus nigra baccifera rugosiore folio, seu major* J. B.

J. B.

Per omnia major est hæc species, caudex, rami, reliqua: cortex exterior tenuis, foris cinereus, intus virescens, cui alius subest crassus, in plures dividuus, intima facie quà lignum attingit flavus; laminæ verò in quas deduci potest, vel croco saturatæ vel versicolores, rufo, flavo, filamentisq; albidis, sapore amaro. *Folia* quàm in vulgari Alno nigriora, multò ampliora, palmo longiora, 2½ uncias lata, subrotunda, rugosa, atro-virentia, splendida, crenata. *Flosculi* bini simul aut singulares ex petiolo non longo adhærent, colore herbaceo, in quatuor lacinias mucronatas divisi, totidem apicibus virescentibus interjectis, stylo in tria cornicula extrorsum reflexa dissecto.

In Burgundiæ montosis asperis prope S. Hippolytum, & alibi provenit. v. J. B. *Locus.*

Carbones commendantur pro pyrio pulvere. *Usus.*

CAP. IV.

A. 1. *Berberis dumetorum* C. B. *Berberis* Park. *Berberis vulgo, quæ & Oxyacantha putata* J. B. *Spina acida sive Oxyacantha* Ger. **The Barberry, or Pipperidge-bush.**

J. B.

INter arbores & frutices ambigit, modò humilior, densè fruticans, modò procerior caudice satis crasso donata: tota tamen perquam minacibus spinis est armata, duabus tribúsve utplurimum ex eodem puncto emicantibus: quò loci & *folia* prodeunt, ad Pruni sylv. quodammodo accedentia, sed ex angusto principio latescentia, spinulis in toto ambitu mollioribus donata, sapore acido, sed quæ primâ germinatione sinuosa videas, & pungentibus spinis horrida. *Flores* in ligulis racemosi, senis foliolis luteis constant, quibus totidem concoloria stamina respondent, pistillo viridanti, odore gravi: quibus *baccæ* succedunt cylindraceæ, tenues, per maturitatem pulchrè rubentes, sapore acido & astringente. Extimo cortici rimoso & subcinereo aut albicante subest liber ex viridi flavescens, & huic materia albida, satis fragilis, cui medulla ampla. *Radix* multifida, non crassa, nec altè descendens, in terræ summo se continet, egregiè flava sub primo cortice.

Sponte nascitur multis in locis, incultis, sylvosis, frutetis, campestribus, montanis, siccis & aquosis: & rivulorum ripis ac collibus etiam potissimùm gaudet. Quantum observavimus in Anglia collibus cretaceis præcipuè provenit, ut in sepibus prope *Walden* oppidum in Essexia. In agro Basileensi, Alsatia, & alibi in Germania copiosissimam in sepibus observavimus. *Locus.*

Baccæ refrigerant & astringunt, appetentiam excitant, ventriculum roborant. Proinde cum Sacchato conditæ usus sunt frequentissimi in morbis ubi refrigeratione & adstrictione opus est, ut in Febribus, Diarrhœa, Dysenteria, &c. *Vires.*

Quód ex acinis exprimitur vinum austerius acidiúsq; est quàm quod ex Mali Punici succo fit: utile autem est ventris fluxionibus à calore ortis sistendis: unde cœliacis, cibum rejicientibus, & dysentericis exhibetur. In febribus sitim extinguit, & appetitum languentem recreat excitátq;.

Scimus baccarum succum, quemadmodum & corticis decoctum item & foliorum contusorum succum cum aceto plurimùm profuisse in calidis doloribus dentium à fluxione biliosa vel serosa obortis *J. B.* In doloribus capitis à causa calida fronti applicata multum possunt.

Maturi acini vel per se vel cum ramis decerpti in umbra siccari solent, & ad intinctus, ad patinarum margines exornandos, & ad usus medicos prædictos reservari.

E foliis viridibus tenellis Maio mense fiunt intinctus haud secùs ac ex Oxalide ad appetentiam excitandam, ad refrigerandum, febricitantibus & temperamentis calidis utilissimi.

Cortex lixivio maceratus flavo colore tingit. Radicum cortex medicamentis adversùs icterum admiscetur non sine successu. Cortex interior flavus tam ramorum quàm radicum, vel in cerevisia alióve liquore decoctus, vel potiùs in vino albo aut Hispanico infusus & potus experientiâ nostrâ in ictero remedium est præstantissimum.

Vinum album tenue, in quo medianus ille cortex Berberis, qui inter extimum & ligno adhærentem est, lineo panno involutus per trium horarum spatium maceratus fuerit, mirificè si bibatur purgare Clusio pro secreto communicatum est.

C. Bauhinus Berberin sine nucleo pro distincta specie ponit, quam nos pro accidentali varietate habemus. *Berberis sine nucleo.*

Alitur autem in hortis curiosorum, ut & Berberis acinis majoribus. *Berberis acinis majoribus.*

Simonis Pauli elegans encheiresis parandi Tartarum è succo Berberum; Quadripart. Botan. Class. 2. pag. 105.

℞ Succi Berberum ℔ ij. Succi Limonum ℥ij. misce, digere per biduum in arena calida, deinde filtra, postea evapora ad dimidium, sed cave ne plus justo incalescat, colatum hunc succum ubi per aliquot dies in loco subterraneo recondideris, cernes Tartaro suo vitri fundum & latera incrustare: separa succum per vasis inclinationem, & iterum exhalare fac ad dimidium, ut residuum in eo Tar-

tari compares; quem ac priorem vasi vitreo inditum blandissimo calore exsicca & usui serva.

Ori & ventriculo gratum saporem conciliat, corruptioni humorum & æstibus febribus insigniter resistit.

Berberis vox est Arabica Averroi & Officinis usitata. Spinosus est frutex, fructu in racemos congesto, oblongo & cylindraceo rubente, acido.

2. *Neela-tali seu Berberis Indica Aurantiæ folio* H. M. *P.* 4. *T.* 56. *p.* 119.

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, caudice mediocriter crasso, albicante, denso, cortice obducto cinereo, multisq, ramulis viridibus donata. *Radix* rufa, nigricante cortice tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa; sapor astringens, odor sylvestris. *Folia* sine ordine ramulis inhærent, oblongo-rotunda, ac in acumen desinentia, Mali Aurantiæ foliis haud absimilia, exceptâ illa appendice, quâ hujus arboris folia carent, crassa, glabra, densa, atro-viridia, splendentia, inodora, insipida. *Flosculi* racematim cohærent plurimi, ex pediculo tenui, unciali & sescunciali, aciduli, inodori; constant ii è gemmulis exiguis, pallidè virentibus, *staminulis* tribus exiguis albicantibus, supereminentibus. *Flosculis* succedunt *baccæ* cylindraceæ, tenues per maturitatem pulchrè rubentes, sapore acido & subastringente, Berberis fructibus persimiles.

Locus. Crescit ubique in Malabar, præsertim circa *Repolyn*: Semper viret, & per 70 non rarò frugifera manet annos.

Vires & Usus. Ex hujus cortice haud secus ac è cannabe funes texuntur.

Fructus in deliciis comeduntur, iique impensè refrigerant, uti Berberes.

Folia antidotum habentur morsui colubri, *Heretimandel* Malabarensibus dicti, cujus morsu homines quidem non statim intereunt, sed interim totius corporis carnes corrumpuntur, computrescunt, decidunt, tandémq, post tot miserias debitum naturæ persolvunt, nisi utantur potu qui ex foliis hisce cum salito Mangæ fructu in aqua coctis conficitur.

CAP. V.

Baccifera Indica floribus racemosis, fructu plano-rotundo, dipyreno. Kanden-Kara H. M. *P.* 5. *T.* 36. *p.* 71.

H. M.

Arbor est justæ magnitudinis, viginti circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, multísq, ramis in orbem longè latéque diffusis donato, qui cortice cinereo tecti, ac spinis insuper longis, crassis, acuminatisq, uti & caudex, muniti sunt. Hæ autem spinæ omnis virulentiæ ac malignitatis expertes non sunt, utpote vulnera ab eis inflicta non rarò lethalia observari solent.

Radix fibrata, albicans, atro-purpureo cortice cincta. *Folia* oblongo-rotunda, tenuia, lenia, viridia, bina aut terna simul juncta, circa ramulos proveniunt, inodora, saporis ingrati. *Flosculi* suaveolentes, in racemos digesti, ad foliorum exortum circa ramulos proveniunt, calycique viridi exiguo inhærent, viridi-albicantes, monopetali quadripartiti, *hoc est*, ex unico foliolo, in quatuor lacinias acuminatas diviso, constantes; *staminulis* aliquot albicantibus, subrufis *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit crassior, candidus, capitulo viridi. Flosculis succedunt *Baccæ* plano-rotundæ, virides primùm, dein flavescentes, tandem maturiores purpuro-cœruleæ, carnéque intus succulenta, dulci, gratique saporis refertæ; intra quam duo continentur officula furva, plana, carne intercedente à se invicem disjuncta.

Locus & Tempus. Provenit in variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Cochin*: bis quotannis fructus fert, Martio, viz. & Septembri mensibus, ac semper viret.

Usus ejus in Medicina nullus.

CAP. VI.

Nyalel * H. M. *An Sambucus Indica* Bontii? *Arbor baccifera racemosa, fructu corticoso, dipyreno.*

* P. 4. T. 16. p. 37.

H. M.

Arbor est procera, 40 circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, cortice cinereo obducto, multisq, ramis rufescentibus in orbem diffusis donato. Lignum albicans, inodorum, insipidum, matrice rubicunda. *Radix* rufa, furvo cortice tecta. *Folia* geminata, ordine parallelo brevibus petiolis ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, colore atro-viridi supernè nitentia, infernè dilutiora, insipida, inodora; costâ mediâ lignosâ, è viridi-albicante, rotundâ. *Flores* exigui, candidi, numerosi, racematim circa extremos surculos proveniunt, & singuli calyci viridi, in quinq, lacinias secto inhærent, quinq, tenuibus, lato-rotundis, ac in orbem expansis foliolis constantes, quinq, *staminulis* albicantibus, *apicibus* flavescentibus falcatis ornatis, medium occupantibus; inter quæ *stylus* prodit surrectus, itidem albicans, capitello flavescente: odor ingratus ac fœtidus, sapor nullus. Flosculis succedunt *fructus* globosi, numerosi, ramis adhærentes uvarum in modum, quibus magnitudine haud absimiles sunt, cortice crasso, flavescente, intus candido & lanuginoso cincti, carnéque ex albo cœrulea, transparente, succulenta, subacidi ac vinosi saporis intùs referti, intra quam duo continentur nuclei oblongo-plano-rotundi, subvirides, ex albo cœrulea cuticulâ obducti, saporis è dulci adstringentis, membranaceo dissepimento ab invicem sejuncti.

Provenit

Provenit frequenter in insula *Baypin*, necnon in *Caymaal*, aliisque provinciis Malabar. Perpetuò viret, quotannis bis maturos exhibet fructus, mensibus, viz. Aprili & Octobri, manétq, frugifera 70 circiter annos. *Locus.*

Fructus in deliciis comeduntur. At nuclei cum zinzibere recenti contusi, & addito saccharo exhibiti alvum movent. Ex fructuum immaturorum succo cum saccharo syrupus paratur, tussi, asthmati, aliisq, thoracis affectibus præprimis utilis. *Vires.*

CAP. VII.

Baccifera spinosa Indica racemosa acinis globosis, gemino in singulis nucleo. Wadouka H. M. P. 4. *T.* 46. *p.* 97.

H. M.

ARbor est procera, *caudice* crasso, denso, albicante, cortice obducto furvo, crasso, scabroso, necnon viridibus intúsque fungosis ramulis plurimis donato, qui brevibus rigidisque insuper muniti sunt. *Radix* rufa, flavescente cortice tecta, inodora, insipida. *Folia* oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè intensiore virore tincta, infernè subviridia; à medio illo crasso, viridi-albicante, in parte superiore sulcato, in prona verò aleè extuberante, necnon folium per longitudinem medium inæqualiter secante nervo plures alii tenuiores, penéque invisibiles obliquè excurrunt. Odor nullus, sapor amarus. *Flores* petiolis longioribus racematim proveniunt exigui, Tiliæ florum magnitudine æmuli, quatuor subrotundis, candidis, è purpureo striatis ac mollibus foliis constantes, calicique viridi quadripartito inhærentes, odoris amœni, saporis subamari. *Fructus* Nyalel fructibus haud absimiles, globosi, glabri, rubro-flavescentes, carne intus mucilaginosa, ex albo cœrulea, insipida, inodora, intra quam continentur duo *nuclei*, oblongo-plano-rotundi, subvirides, tenui pelliculâ cincti, saporis subastringentis, necnon dissepimento membranaceo ab invicem sejuncti.

Provenit ubique in Malabar, præsertim circa *Cochin*. Quotannis bis fructum profert, Aprili, viz. & Octobri mensibus, diúque frugifera manet. *Locus.*

In medicina nullum habet usum.

CAP. VIII.

Sjouanna-Amelpodi H. M. P. 6. *T.* 47. *p.* 81. *Frutex Indicus pentapetalos gemina bacca, calyce exceptâ. Ad baccifer. calyculat. referend.*

H. M.

ARbuscula hæc hominis assumit altitudinem. Stipes ac rami cinerei sunt coloris. *Radix* fibrosa, cortice russo, gustu amaricante, vestita est. *Folia*, quæ curtis interiusq, planis annectuntur pediculis, oblonga, aculeata, densa, solida, lenia, glabra, supernè viroris nitentis obscuri, infernè clarioris, costam habent in supina parte paululum, in prona maximè eminentem, quæ laterales, parallelas, incurvatasque emittit minores. *Flores* perfecti, compositi & uniformes, surculorum albicantium cacumini brevibus petiolis insistunt, constantes quinque petalis, è longo rotundis, tenuibus, clementer cuspidatis, stellam situ æmulantibus colore candidissimo: horum in collo, pollicari, purpureo, in nodulum circa medium extuberante, quinque stamina flavis capitulis prædita conspiciuntur; quæ comitatur *stilus* candidulus, viridi gemmâ exornatus. Florum verò gemmæ, uti & calyx, in purpureum vergunt colorem. Odor iis deest. Floribus succedunt geminæ utplurimum, & quasi in unum coalitæ *baccæ*, rariùs singulæ, calyce arctissimè exceptæ, rotundæ, paululum oppidò protentæ, primùm virides & glabræ, sed ubi maturuere cortice sunt glabro, ac nigredine nitenti, carne in cœruleum inclinata, officula duo, plana & elonga si coaluere, aliàs singulæ singula, continentes. In ramulis umbellæ inferioribus fructus prodeunt, dum superiores gemmis adhuc aut floribus exornantur. Estq, ipsa umbella ob varietatem quod ad flores, gemmas & fructus, visui gratissima.

Montanis delectatur locis, provenítq, in *Candenate* & *Mangetti*. Arbor ipsa omnibus horis baccifera est: aliæ enim maturescunt, aliæ turgescunt, aliæ florent. *Locus.*

Hujus radix solummodo ad Serpentium Scorpionumq, morsus valet. *Vires.*

SECTIONIS

SECTIONIS III.

MEMBRUM SECUNDUM.

De Arboribus bacciferis fructu tripyreno.

CAP. I.

De Alaterno.

ALaternus à Phillyrea differt foliis in ramis & surculis alterno ordine sitis, non binis oppositis ut in illa: baccis tricoccis, cùm in illa monococcæ sint; quamvis externa facie satis similes sunt, & uterque perpetua fronde. Nostrates perperam Alaternum Phillyream vocant.

1. *Alaternus major & minor* Park. *Alaternus Plinii & Alat. humilior* Ger. *Spina Bourgi Monspelienfium & Alaternus* J. B. *Philyca elatior & humilior* C. B.

Cluf.

Alaterni fruticis semper virentis duo genera sunt (inquit Clusius) Unum arborescens interdum, longis ramis, non admodum crassis, neq; in multas alas divisis, flexilibus deinde virgultis, quæ externo cortice candido, virescente integuntur, latente sub eo membrana quadam flavescente, quæ lignum ambit. Ramos vestiunt incondito ordine disposita *folia*, media inter Oleæ atque Ilicis folia, magnitudine, leviter per ambitum serrata, crassiuscula, ex viridi nigricantia, gustu ingrata, & cum amaritudine paululum mordicantia. Ad singulorum foliorum quæ in ramis nascuntur exortus *flores* Oleæ similes, coloris ex herbido pallescentis, racematim ex oblongis pedicellis dependent. Vere, interdum etiam media hyeme. Nullum in hoc fructum vidi.

Alterum multò humilius est, ramis brevioribus, cortice qui hos ambit ex albo viridi & purpurascente coloribus simul mixtis infecto. *Folia* illi superiore minora, magis circinatæ rotunditatis, in ambitu etiam serrata.

Ex foliorum alis *flores* longiusculis pediculis dependent, ut in superiore, illis tamen majores, & coloris magis herbacei; quibus succedit *fructus* racematim cohærens Lentiscini magnitudine, initio viridis, deinde nonnihil rubescens, qui tribus nucleis constare videtur. Pleniorem & nigri coloris maturitate fieri arbitror. J. Bauhino *Baccæ* parvæ, nigræ, rotundæ, in quibus semina tria, ità ut exficcatæ baccæ tricoccæ videantur.

Locus. Primum genus Ulyssipponensi agro locisque vicinis in Lusitania observavit Clusius: Alterum etiam iisdem locis, prætereà multis Bæticæ; tum Granatensi regno & Valentino. Nos in Italia, præcipuè ad Mare inferum, necnon circa Monspelium in collibus saxosis frequentem observavimus: Foliorum magnitudine, figura & incisuris multùm variat, quinetiam magnitudine & statura, pro ratione loci in quo crescit: ut specie differre vix putem Alaternum primum & secundum Clusii.

Usus. Fatetur Clusius utriusq; sui Alaterni nullum se usum novisse: sed Lusitanos asseruisse ejus cortice in aqua decocto piscatores sua retia subrutilo colore inficere: & tinctores è fragmentorum ligni, quod pallet, decoctione nigrescentem è cœruleo colorem conciliare.

Quamvis autem arbuscula hæc ob medicas vires celebris non sit, ob celerem tamen auctum, perennem nitidæ & velut perpolitæ frondis virorem; quódq; tonsuram facilè admittat, & hyemes etiam nostras, non nimis asperas patienter tolerat, ornatûs & spectaculi gratiâ, in viridariis nostris studiosè colitur. Seritur autem semine commodissimè, vel etiam ramulo terræ infixo.

Vidimus olim in horto Regio Parisiensi duas Alaterni varietates, alteram foliis ex albo, alteram foliis ex luteo variegatis. Habentur & in horto Leydensi D. *Hermanni.* Idem Hortus habet Alaternum seu Phylicam foliis angustioribus & profundius serratis.

2. *Alaternus latifolia Celastrus dicta* Herman. Hort. Leyd. *Celastrus Theophrasti* Cluf. cur. post. C. B. Park.

Cluf.

Humanam superat altitudinem, firmóque & duro caudice constat, atque in frequentes *ramos* diviso, qui dum novelli sunt viridi cortice integuntur, annotini verò fusco. Numerosa habet *folia*, ex adverso semper nascentia, densâque serie congesta, supina parte saturata viriditate prædita, pronâ autem dilutiora, perennia, hoc est, quæ non decidunt nisi novis & recentibus jam natis, ut in arboribus perpetuò virentibus plerunque accidere solet. Splendent verò præ lævore ea folia, nec Alaterni foliorum magnitudinem superant, imò pleraque sunt illis minora, præsertim annotina, quæ ramulorum infimam partem occupant sive vestiunt, nec in ambitu sunt crenata, præsertim novella, quæ crenarum quandam formam habere videntur, attamen verè crenata dici nequeunt: amariusculi sunt saporis. In novellorum ramulorum extima parte inter folia nascuntur uncialis longitudinis petioli, sustinentes quinque aut sex parvos *flosculos*, quatuor plerunque aut quinque foliolis ex flavo virescentibus constantes, suaviter odoratos, racematim Lentisci flosculorum modo dispositos,

non

non ut Tini aut Sambuci umbellæ instar expansos, qui serò admodum aperiuntur, & nonnisi extremo Autumno aut Hyemis initio, imò etiam quando mitior aura veris initio. Hactenus Clusius, quibus addit Pet. Paauwius, Arbor hæcin horto Leydensi Anni 1610. mense Junio fructûs rudimentum ostendere cœpit, producens brevem pediculum, cui adhærebat bacca, Myrti baccis magnitudine similis. Hæc quamdiu in accretione erat, viridem, justam adepta magnitudinem rubrum exhibebat colorem, qui paullatim ex puniceo corallinus reddebatur, adeò ut Asparagi maturam baccam (de minoribus loquor) te videre dixisses. Arridebat gratissimo hoc colore ad Augusti usque initium bacca; tunc etenim paullatim corrugari incepit cutis sive exterior superficies, simúlque colorem mutare, ac ex rotundo oblongus fieri incepit, fuscedinem namque contrahebat, tandémque adustam nigredinem. Postquam decidisset repertum intus semen unicum, oblongum, quodammodo triangulare, uvarum vinaceis admodum simile: cujus cortice (durior is erat & quodammodo osseus) distracto prodiit granum quoque unicum, tectum membranulâ crocei coloris, eâque ablatâ medulla sive caro, durior, albicans, ei similis quam nux Avellana ostendere solet.

Ramis porro facilè pangi certum est.

Hæc arbor in horto Academico Leydensi colebatur, unde delata non dicit Clusius.

Si constans sit huic fructui unicum duntaxat semen continere ab Alaterno genere diversa erit ejus parens.

Cap. II.

De Sambuco.

Sambucus Ἀκτῆ Græcis à Sambuca musico instrumento, quod alii pectidem, alii magadin vocant, dicta putatur. Alii ab autore cui nomen Sambyx denominatam malunt. Nobis vox incertæ originis esse videtur.

Sambucus flore & fructu in umbellas aut racemos composito, foliis alatis, ramis medulla plurima farctis pauco ligno ab aliis arboribus facile distinguitur.

A. 1. *Sambucus vulgaris* J. B. Park. *fructu in umbella nigro* C. B. *Sambucus* Ger. **Common Elder.**

J. B.

In arboream proceritatem excrescit, caudice plurima parte lignoso, in quo exiguum admodum medullæ, tamen satis fragili findique facili, quandoque ramis suis fruticosa permanet, cortice scabro, rimoso, cinericeo colore sordescens. Rami tamen & baculi, præsertim juniores, geniculis ex longiusculo intervallo articulati, materie pauca constantes, medullâ plurimâ albâ, eâque levissimâ farcti, quorum cortex lævis, dilutè cinereus & quasi argenteus, sed nuper exeuntium viridans. Cinereo subest alius, lignum immediatè investiens, Medianus Officinis dictus, totus herbidus ac viremis, nervosus tamen, suis fibris neutiquam carens, quorum etiam materies caudici duritie multùm cedit, magísque exalbida; Ramos patulo obsitu *folia* vestiunt, terna aut quina, interdum septena, rarò octona ad costam unam annexa, oblonga, acuta, serrata, atrovirentia, gustu amaro, & nescio quid proprii ac nauseosi habente, odore gravi, viroso, sed contusorum gratiore. *Flores* in patula umbella, non ingrati odoris, albi, pentapetali, totidémque staminibus ad luteum vergentibus & umbilico, exiguo petiolo innixi, & horum rursus grandiusculo, donec tandem omnes in unum communem ac insignem coeant. *Baccæ* initio virentes, per maturitatem atro-purpureæ, succum concolorem reddunt, grana continentes exigua, plana, oblonga, communiter terna. In extremitatibus ramusculorum, & ad pediculos florum solent sæpe nasci velut pediculi nigri. Multos stolones emittit è radice.

Aquarum accola est, ut observat Theophrastus: Apud nos autem non tantùm juxta aquas sed ad macerias & sepes, aliisque ruderatis & incultis locis nascitur, præsertim humectis & umbrosis. Maio floret, interdum adhuc Junio: Baccæ maturescunt Autumno. Gemmas & folia tempestivè admodum protrudit, nimirum Martio & Aprilis initio. *Locus & Tempus.*

De viribus & usu Sambuci integrum librum conscripsit Martinus Blockwitzius, cui titulus *Anatomia Sambuci.*

Cortex Sambuci interior [Medianus Offic.] educit serosos humores, unde & Hydropicos juvat. *Vires.* Turiones seu folia tenera in vino decocta, aut in acetariis sumpta non perinde sunt efficacia, & imbecillioribus magis conveniunt. Iidem in pulverem redacti, & ex jure Pisorum poti duram alvum emolliunt. Cortex interior ambustis impositus ad ardorem igneum extinguendum utilis esse perhibetur: Dioscorides folia recentia molliaque illita ex polenta ad ambusta commendat. Actuarius etiam ad recens ambustum Sambucum imprimis laudat.

Flores discutiunt, emolliunt & resolvunt, sudoriferi ac anodyni sunt. Usus præcip. intrinsecus in Erysipelate præcavendo & abigendo, quartana curanda. Extrinsecus in colico dolore, in Erysipelate combusti, &c. (impositi) *Schrod.*

Florum umbellam (inquit J. Bauhinus) domestici nostri polentæ immergunt, frigunt, gratúmq; inde parant edulium ac salubre. Possunt etiam cibo aliquo permisceri, vel cum ovis frigi; nam blandè dejectionem moliuntur. Reficcati verò flores simul cum humiditate purgandi potentiam amittunt, digerendi & attenuandi retinent. *J. B.*

Acetum in quo flores macerati sunt in cibis ventriculo gratum, appetentiam excitat, crassos crudósque humores incidit & attenuat.

Bacca

Baccæ itidem Sambuci alexipharmacæ sunt & sudoriferæ. Spiritus è baccis elicitus inter præcipua est diaphoretica; itémque antifebrile nobilissimum. Vinum ex eorundem succo vel mero, vel cum vino albo aut Rhenano composito mira præstat in hydrope. *D. Needham.* Scribit Camerarius succum acinorum admixtum jusculo gallinæ, in quo multum radicis Petroselini decoxerit, & expressum plurimum conferre hydropicis.

Nuclei sive semina Sambucina abstergunt ac per alvum & vomitum purgant vehementer.

Decoctum corticis mediani Sambuci vel Ebuli cum Syrupo Papaveris ad sudores movendos valet. N. Narcotica diureticis vel diaphoreticis addita sudores magis promovent, ut patet in theriaca & mithridatio cum opio. *D. Bowle.* Ad pedum inflationes. ℞ Folior. Sambuci q. v. coque in oleo cum sale, & fove.

Ad Arthritin, ℞ folia Sambuci, immittantur in ollam vitreatam, adeò ut sine plicaturis ollam impleant, optimè sæpe premendo: tege operculo; per annum sub terra recondc: in superiori parte crusta deprehendetur, in inferiore oleum, quo nihil efficacius, sæpe probatum. *Flores* saccharo conditi ad idem valent. *D. Hulse* è MSS. nondum edito.

Sambucus ventriculo minùs nocua est quàm Ebulus. *Folia* etiam non ità fœtent, baccæque non tantùm evacuandi vim habent.

Succo inspissato è baccis Germani crebrò utuntur ad movendos sudores, & pueris etiam præbent cum pane: quo & quidam non infeliciter usi sunt in iis qui ad hydropem proclives fuere. Coquuntur baccæ ex aqua, & cribro transmittuntur, denuóque coquuntur ad sapæ consistentiam.

Prunus in Sambucum insita, (si Camerario credimus, qui se expertum ait) quamvis non facilè comprehendat, fructus fert purgantes. Nobis neutrum verisimile, neque Prunum in Sambucum insitam comprehendere; neque si comprehendat fructum purgantem ferre.

Contra Erysipelas apud nostrates in frequenti usu est fotus ex aq. Sambuci part. ij. & Sp. Vini part. j. Ratione & experientia ejusmodi praxis nititur; quippe Sp. Vini aptus est in naturalem ordinem reducere subtilitate sua & particularum motu distortos cutis tubulos & fibras. Porro Erysipelate affectæ partes hoc medicamento sæpiùs levamen notabile sentiunt. Antonius de Heyde Observ. 16. Vulgare est hoc medicamentum Londini. Ego sæpiùs usus sum aq. flor. Sambuci cum oleo Sambuci mixta & conquassatâ, bono cum successu; interdum addidi sp. è baccis Sambuci. Non rarò etiam oleo Sambucino & Vino Canarino mixtis & conquassatis Erysipelate affectos curavi. Communicavit *D. Hulse*, sæpe in hoc opere dictus, sæpe dicendus.

Ad febrem quotidianum, ℞ Cortic. rad. Sambuci ℥j. Asari ʒ iij. Cinnamomi ʒ i. ß. coq. in lacte & propinetur paroxysmo incipiente. Movet simul & semel vomitum & secessum. *Chesneau* è Quercetano. *Idem.*

Ad combustionem ℞ cortic. Median. Sambuci, quæ viridis est, q. v. decoque in oleo quousq; contabescat, add. ceræ parum, ità ut unguentum maneat lucidum; quod pluries sum expertus. *Chesneau. Idem.*

Hortus Edinburg. *Sutherland.* habet Sambucum humiliorem frutescentem foliis eleganter variegatis.

A. 2. *Sambucus fructu albo* Ger. Park. *fructu in umbella viridi* C. B. *Sambucus acinis albis* J. B.

J. B.

Jam descriptæ quoad frondem, flores & materiam similis est, nisi quod odorem attinet ad Ebulum quodammodo accedere videatur. At insignis differentiæ nota est, quòd acinos ferat albos. Tragus ex candido luteos dicit, ac in cæteris vulgari similem, nec multis visam putat.

Variat (inquit C. Bauhinus) baccis viridibus, in aliis albis vel ex albo flavescentibus.

Sambucum baccis albis in Angliâ observavit ingeniosissimus Vir & eximius Botanicus *D. Leonardus Plucknet M. D.*

3. *Sambucus laciniata* J. B. *foliis laciniatis* Ger. Park. *laciniato folio* C. B.

Foliis multifariam fissis & valdè laciniatis à vulgari Sambuco differt. Flores alioqui & baccæ ei simillimæ.

Datur & Sambucus humilis sive Ebulus folio laciniato *C. B.*

4. *Sambucus racemosa rubra* C. B. Park. *racemosa, acinis rubris* J. B. *racemosa vel cervina* Ger.

J. B.

Quanquam cum vulgari Sambuco multa habeat communia, sic ut floribus & baccis vidua in re Botanica non versato facilè imponere posset, foliis tamen est paulò minùs fœtidis. At in floribus & baccis clarissimum discrimen. *Flores* enim nullam umbellam faciunt, ut in vulgata, sed in racemum oblongum digesti, stellati, colore ex albido in luteolum languente. *Baccæ* consimili modo racematim frequentes succrescunt ex rubentibus pediculis, ipsæ quoque per maturitatem coccineæ, injucundi planè saporis, ex quibus novæ plantulæ si serantur progignuntur.

Locus. In Alpibus Carinthiacis, montibus circa Genevam, & sylvis juxta maximum Carthusianorum cœnobium observavimus. Nascitur enim in montosis & algentibus locis, maximè in opacis uliginosisque sylvis, Burgundiacis, Lotharingicis, Germanicis, &c.

Eosdem cum Solano situs occupare observat Tragus; unde intelligi potest fructus hosce frigidioris esse qualitatis. Camerarius quoq; testatur frigidas esse baccas, soporosos reddere edentes, multúmque eorum usum esse noxium; cui etiam subscribit Lobelius.

Cervam

Cervam Sambucum racemosam sicut & Solanum lethale magno desiderio inquirere se didicisse scribit Tragus. Ubi namque locorum eas stirpes provenire intellexit eò se confert. Hisce cervus unicè delectatur, folia utriusque non baccas decerpens, &c.

Præterea, (quod non minùs admiratione dignum est) observavi Cervum solum foliis harum plantarum vesci, non autem Cervam, nisi ea prægnans fuerit, & Cervum in utero gestaverit, tum enim, &c. *Trag. lib. 3. cap. 24.* Sanè apud me fidem non inveniunt quæ Tragus hoc in loco scripsit, quamvis se expertum affirmet: nec video quomodo hæc potuerit observare.

A. 5. *Sambucus humilis sive Ebulus* C. B. *Ebulus sive Sambucus humilis* Ger. Park. *Ebulus sive Sambucus herbacea* J. B. Dwarf-Elder, Wall-wort, or Danewort.

J. B.

Arbor non est, at neque frutex, sed veriùs herba, adeò tamen Sambuci æmula, ut illius nomen, pumilæ adjectione, apud Græcos, sub voce χαμαιάκτη promeruerit. Rarò hominis staturam assequitur, magna ex parte sesquicubito non altior, caule herbaceo, striato, Sambuci ritu medulloso, hibernis mensibus contabescente: ad quam accedunt & *folia* ordinatiùs disposita, è tribus quatuórve conjugationibus ad rachim annexis, imparíque extremo folio composita; odore graviore; quorum singularia Sambucinis longiora, acutiora: pares tamen umbellæ albæ flosculorum quinquepartitorum, odoratorum, & nescio quid nucleorum Persicorum magmatis spirantium, sed esu vix ferendorum, ferrugineis *apicibus*, quos *stamina* sustinent candida: quibus fatiscentibus acini succedunt, per maturitatem nigri & torulis multis angulosi ante maturitatem, & penè trianguli, post verò magis rotundantur, succo suo manus rutilâ quadam purpurâ inficientes, *semina* continentes terna, altera parte gibba, altera angulosa. *Radix* longa, digitalis crassitudinis, non lignosa, latè sparsa.

Ad vias publicas, inque agrorum limitibus & cœmeteriis non rarò occurrit. Floret Junio & Julio: Baccas Augusto & Septembri maturat. *Locus & Tempus.*

Easdem dicitur obtinere vires quas Sambucus, easque efficaciores. Cortices & seminula vim habent educendi aquam. Conferunt igitur in hydrope, arthritide, cæterísque morbis à sero ortis. Ad hydropicorum aquas educendas ab omnibus fere botanicis celebratur radicis & seminum decoctum. Verùm quoniam vehementiùs purgat, corrigi debet. *Vires.*

Infusum cort. rad. Ebuli valdè violentum est, decoctum minus. Coctura, auctore Fernelio, vis ejus purgandi perit & exsolvitur. Post radicem (inquit Casp. Hofmannus) sunt acini & semen Ebuli. Puto asparagos & folia etiam mitiora esse.

Ebuli non minùs quàm Sambuci contusa folia & imposita ambustæ parti eam persanant.

Ad podagricos dolores leniendos valent & folia in lixivio cocta, atque exteriùs applicata in fomentis, ut nos etiam in parte experti sumus. Idem sed efficaciùs præstat oleum seminis per expressionem.

Acini ejus, ut & Sambuci tingunt capillum.

Ad Lienis affectus, ℞ Aq. stillat. radic. Ebuli, Cape circiter ℥ iiij. per decem aut duodecim dies manè jejuno ventriculo. Est experiment. D. Du Val D. Medici in doloribus, inflationibus & obstructionibus Lienis. *Chesneau.*

C. B. habet Ebulum fol. laciniatis, quam Pona Ital. ex horto Nobilissimi Contareni ad eum misit. Vide Ponam. In Horto Regio Parisiensi hodiè culta est.

Cap. III.

Pee-Tsjerou-Pomagam H. M. P. 5. T. 23. p. 45. *baccâ tricoccâ.*

H. M.

Major Pomagam species est, altiúsque excrescit, cæteroqui ei valdè similis. *Fructus* tamen à præcedentium specierum fructibus quodammodo differunt. Sunt iidem *baccæ* tricoccæ, hoc est, ex tribus globosis lateribus constantes, ac si ex tribus globulis unitis sint formatæ, viridi-flavescentes, lanuginosæ, tria distinctis loculis *semina* continentes, subrotunda, nitentia, Nucleo intus candido.

Nascitur montanis Regni Malabarici locis, præsertim in *Canjoer*: semper viret, quotannis floret ac maturos exhibet fructus, mense circiter Augusto. *Locus.*

Cap. IV.

Baccifera Indica floribus umbellatis, fructu rotundo tricocco. 1. *Karetta-Amelpodi* H. M. P. 5. T. 33. p. 65.

H. M.

Arbuscula est humilis, septem circiter pedes Geometricos alta, *caudice* tenui, albicante, furvo cortice obducto, ramulísque viridi-fuscis & geniculatis pluribus donato. *Radix* fibrata, nigricans, amara. *Folia* geminata circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, mollia, glabra, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia, inodora, insipida. *Flosculi* candidi extremis surculis numerosi proveniunt, porrectísque columellis umbellæ specie panduntur, quinque crassis, acuminatis, intus candidis, extus rubescentibus lineolis striatis foliolis constantes, quinque *staminulis* albicantibus, subrubescentibus *apicibus* ornatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ *stylus* prodit purpureus, supernè bifidus. Floribus marcescentibus aut decidentibus, eorum umbilici in *fructus* excrescunt; *Baccas* viz. tricoccas, rotundas, colore viridi-fusco striatas, ac nitentes, inodoras, insipidas. Crescit

Vires. Crescit locis arenosis & petrosis in *Betsjour & Calecut*. Semper viret, quotannis floret fructúmq; fert, mense circiter Augusto.

Locus. Foliorum in aqua communi decoctum si exhibeatur, colicum dolorem potenter mitigat. Radix antidotum habetur adversùs Serpentum ictus morsúsve, si in pera tantùm geratur. Ex foliis & radicibus in oleo Olivarum coctis linimentum paratur, quod magnos tumores potenter digerit resolvitque.

Præcedentis minor species

2. *Katou Bellutta-Amelpodi* H. M.

Superioris species est, sed humilior, alioquin ei valdè similis, nisi quòd Radix albicans sit. Flores candidi omnino.

Locus & Tempus. Crescit locis montanis & sylvestribus in *Pirate-vidi*, ac aliis Regni Malabarici locis. Quotannis floret fructúmque fert, Julio viz. & Augusto mensibus.

CAP. V.

Frutex Brasiliensis baccifer fructu umbilicato tricocco, Juniperino simili. Manaca Marcgrav. Pison.

Marcgr.

FRutex est arborescens, cortice griseo, ligno mediocriter duro, sed fragili, qui in multos ramos dispergitur, & hi itidem in ramulos inordinatè positos, in quibus sunt *folia* Pyri junioris foliis similia, dilute viridia, in frondes quasi disposita, nervo secundùm longitudinem & venulis transversis vix conspicuis. Fert *florem* solitariè positum, è longo calyce prodeuntem, Stuferi Hollandici magnitudine, in quinque *folia* dissectum, *staminulis* parvis in medio. Flos coloris est dilutè purpuro-cœrulei, vel etiam albi, nam in uno eodémque frutice albi & cœruleo-purpurei flores reperiuntur, suavis odoris instar Violarum Martiarum. *Fructum* fert magnitudine instar * uvæ spinæ, viridem, rotundum, cortice griseo tectum qui superiùs quinque fissuras habet, ut fructus per fissuras stellam quinquangularem repræsentet: continet in se tria grana seminis, magnitudine Lentis vel etiam majores, figuræ ellipticæ. *Radicem* habet magnam, solidam & albicantem, cujus medullosa substantia in pulverem redacta magna in Medicina pollicetur & præstat: verùm quoniam corpus nimis violenter supernè & infernè moveat non secus quàm Scammoneum vel Esula non nisi robustissimis hominibus exhiberi solet, idque additis correctoriis tum & justa observata dosi: amarore & acore non planè destituitur. Eadem in aquis macerata lavacra suppeditat, quibus vagis articulorum doloribus ex frigore potissimùm natis medentur. Inter vulneraria quoque à Brasiliensibus usurpatur.

* Juniperi baccæ similem.

Vires.

CAP. VI.

Frutex baccifer Indicus spinosus, trifolius floribus spicatis, fructu plano-rotundo tricocco. Kaka-Toddali H. M. *P.* 5. *T.* 41. *p.* 81.

H. M.

ARbuscula humilis est, multísque ramulis rotundis, longè latéq; diffusis ornata, qui cortice atro-viridi cincti, & spinis insuper numerosis, brevibus, rigidis, acutísque muniti sunt. *Radix* fibrata, atro-purpurea, graveolens, urens, ac causticam vim habens. *Folia* terna simul juncta, longis ac spinosis petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, crassa, densa, glabra, supernè atro viridia, infernè subviridia; nervis aliquot è costa media albicante, & in aversa parte altè extuberante, spinísque rigidis obsitâ, in latera excurrentibus: odor fortis, sapor amarus, urens. *Flosculi* graveolentes, candidi, è foliorum alis & summis caulibus spicatim exeunt, quinq; acuminatis ac expansis foliolis constantes, totidem albicantibus *staminulis*, rufescentibus *apicibus* donatis, medium occupantibus; inter quæ *stylus* prodit brevis, surrectus, cuspidatus. Flosculis succedunt *Baccæ* plano-rotundæ, tricoccæ, virides primùm, dein subfusci coloris: intus continentur tria *Semina* oblonga, spadicea, saporis acris urentísq;, membranaceis quibusdam pelliculis à se invicem sejuncta.

Locus & Tempus. Nascitur in toto Regnò Malabarico, locis viz. sylvestribus; semper viret, maturos fert fructus Augusto & Septembri mensibus.

Vires. Ex radice & viridibus fructibus in oleo frixis linimentum paratur contra dolores Arthriticos. Ex foliis in aqua coctis Balneum conficitur ad cachexiam, anasarcam, pedum tumores œdematosos, similésque affectus, ex abundante sero natos, tollendos.

SECTIONIS

SECTIONIS III.

Membrum Tertium.

De Arboribus & Fruticibus bacciferis, fructu tetrapyreno seu tetracocco.

Cap. I.

De Vite vinifera.

Vitis non à vino, ut voluit Varro quatuor de L.L. sed ut * Donatus à *Viere*, quod Festus *alligare*, Nonius interpretatur, *vincire* & *inflectere*. Sanè Vitis lenta est faciléque inflectitur, unde & ea centurionum erat insigne, quo milites cædebant, uti ostendit *Vossius* in Etymolog.

* *In Eunuch. Act. 4. 4.*

Vinum à vi, ut quidem scribit Varro quatuor de LL. Sic autem dicitur quia vim inferat menti: unde Plinianum illud, *Sapientiam vino obumbrari.* Aliis placet Vinum dici quasi vitinum à Viti. Ego cum Vossio in Etymologico planè censeo *Vinum* dici ab Ἶνος, Ἶνος verò esse à Punico & Hebræo *jain*, quod & sensit doctissimus Angelus Caninius. *Etymolog. Voss.*

J. B.

Notior est (inquit J. B.) Vitis Vinifera quàm ut describi debeat, sed gratificemur frigido subjectis Septentrioni: ut vel lectione novisse discant notissimi etiam ipsis nectarei liquoris parentem, quâ nihil abjectius intuenti videri possit, alienæ opis indiga, ridicarum, & pedamentorum adminiculo innitens, tortuoso stipite, fusco rimosóque cortice hiulca, quæ ubi tepidiorem benignioris cœli auram sensit gemmas protrudit, in Pampinos postmodum, ut familiari illis comparatione utar, Lupi salictarii abituros, minimè tamen inamœna illa aspredine horridos, sed læto virore splendentes: ità uti diximus humo sublata, capreolorum beneficio adminicula sua complexa à contemptu vindicatum sese it; *flosculorum* suaveolentium quinque fibrillis herbidis, luteolos apices sustinentibus compactilium [Cæsalp. flosculos parvos & candidos ut Oleæ ei attribuit] racemis divitem colono spem excitat uvarum, quas aliàs, nè colori putes obligatam generositatem, ochrâ, aliàs rubrica, alias nigritie tinctas, aliisve coloribus insignes producit; tanta talique saporum viriúmque varietate quantam-qualémque tam adversa quam secunda valetudine quotidie experimur. Florem (addit Cæsalpinus) non in summo fructu sed in sede habet, ac plura semina in communi conceptaculo: Brevi tempore in magnam altitudinem crescit, ità ut nisi crebra amputatione coerceatur multitudine viticularum luxurians sylvescat. *Folia* fert ampla, variè laciniata ut Ficus, quos Pampinos vocant.

De Vitium magnitudine.

Vitis Theophrasto, ut & Varroni, arbor est. Verùm cùm alienæ opis indiga, nisi in propinquo sint quæ arripiat, humi provolvatur, Arboris nomen non meretur, quamvis caudex interdum in humani cruris aut etiam femoris crassitiem excrescat. Prisci magnitudinis respectu arboribus annumerabant, qua revera arbores nonnullas vincit. Plinium attendamus id demonstrantem, Vol. 14. c. 1. Jovis simulacrum in urbe Populonia ex una [Vite] conspicimus, tot ævis incorruptum: item Massiliæ pateram, Metaponti templum Junonis vitigineis columnis stetit. Etiam nunc scalis tectum Ephesiæ Dianæ scanditur Vite una Cypria, ut ferunt, quoniam ibi ad præcipuam amplitudinem exeunt. Nec est ulli ligno diuturnior natura. Huc pertinent quæ de earum proceritate, ramorum & palmitum mira extensione & densitate habet. Nullo (inquit) fine crescunt. Villas & domos ambiri singularum palmitibus & sequacibus loris memoriâ dignum. Una Vitis Romæ in Liviæ porticibus subdiales inambulationes umbrosis pergulis opacat, eadem duodenis musti amphoris fœcunda. Ulmos quidem ubique exsuperant: miratúmque altitudinem earum Aricia ferunt legatum Regis Pyrrhi Cineam facetè lusisse in austeriorem gustum vini, *meritò matrem ejus pendere in tam alta cruce.*

De Vitium generibus.

C. Bauhinus Vitem dividit in sativam & sylvestrem. Sativa (inquit) alia major est, cujus plurimæ species; alia minor. *Majoris* uvæ & colore & magnitudine differunt: Alterius namque acini aut virides albicantésve, aut fulvi, aut saturato rubore nigricant, aut cœrulei, aut subrubentis coloris: aliæ acinis oblongis magnitudine & formâ Prunorum, quæ *Pergulana* dici potest: aliæ rotundis iisq, vel magnis, vel parvis: aliæ acinis sunt frequentioribus, aliæ rarioribus. Sunt quæ granis aut vinaceis carent, interdum unicum vel alterum granum habent. Rarius uva barbata reperitur. *Minor* verò est acinis nigris, rarissimè albis aut fulvis, nucleo minimo ac molli. Sapore etiam differunt, ut dulci, acerbo, muscato, quæ Vitis Apiana Plinio.

In foliis quoque differentia est, alia majora, profundiùs incisa, ut Italica, foliis ad pediculum usq, in lacinias acutas divisis, alia minora sunt. Sic alia tenuiora, alia crassiora, alia viridia, alia rubentia, alia maculata, alia ad tactum duriora, molliora, alia lævia, alia denique subhirsuta. Hactenus C. Bauhinus.

L. 14. c. 1. De uvarum generibus breviter * Plinius, Uvarum genera magnitudine, colore, saporibus acinis innumera, etiamnum multiplicantur vino. Hic purpureo lucent colore, illic fulgent roseo, nitentq; viridi. Candicans enim nigérque vulgares: Tument verò mammarum more bumasti: Prælongis dactyli porriguntur acinis, &c.

Genera vitium innumera & infinita esse non secus ac Pyrorum & Pomorum apud Veteres etiam in confesso fuit, cùm (ut rectè Plinius) totidem pæne sint quot agri, & nova indies producuntur & usque producentur.

Columellæ & Plinii ævo celeberrimæ apud ipsos videri possunt. Utriusque autoris consensu principatus datur *Aminæis* propter firmitatem senioque proficientem ubique vini ejus vitam. Quinque harum genera, &c.

Proxima dignitas *Nomentanis*, rubente materia, quapropter quidam rubellas appellavere vineas, &c.

Apianis apes dedere cognomen, præcipuè earum avidæ, &c.

Atque hactenus, inquit, potissima nobilitas datur peculiaribus atque vernaculis Italiæ. Cæteræ advenere è Chio Thasóve. Verùm cum Plinii & Columellæ exemplaria in omnium manibus sunt, non opus est plura huc transcribere.

Nomina Vitium antiqua speciebus hodie notis & ob nobilitatem præcipue cultis accommodare perdifficile foret nè dicam impossibile. Nos ergo, quibus nec otium nec facultas suppetit, id non tentabimus. Nonnullas tantùm vites quas inter se & ab aliis omnibus species distinctas esse suspicamur proponemus.

1. *Vitis Corinthiaca sive apyrina* J. B. *Uvæ passæ minores, vel Passulæ Corinthiacæ* C. B. *Uvæ Corinthiacæ* Park. **The Currant-Vine.**

Foliis est (autore C. Bauhino) rotundis, crassis, subtus incanis, in pauciores lacinias obtusas divisis.

Lobelio Corinthia quæ vocatur uva, nomen patrium testata, effigie nihil planè differt à communi. Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantùm racemorum & exilitate acinorum superatur, qui gigartis carent, suntque ἀπύρηνα, ut quædam Mala Granata arillis vacua. Botri enim sive racemuli ipsi conflantur acinulis Piperina aut Sambucina grana æquantibus.

Ebrodunensis historiæ auctores huc etiam referunt Uvas passas Indicas gigartis carentes *C. B.* Quæ sequuntur è D. Georgii *Wheeler* Itinerario translata sunt.

Uvæ à Corintho denominatæ circa urbem eam hodie non inveniuntur crescentes, ab incolis forte neglectæ, quia desunt mercatores quibus eas divendant, nec enim operæ pretium foret vites colere, non permittentibus Turcis naves majores *Sinum Corinthiacum* ingredi. Vites quibus innascuntur aliarum similes sunt, foliis duntaxat nonnihil majoribus. In *Zacyntho, Cephalonia, Nathaligo, Mesalongia* & *Patris* præcipuè coluntur, ubi tum incolæ ex earum mercimonio quæstum faciunt uberrimum, tum Venetis ex earum vectigali ingentes reditus quotannis accedunt. Siquidem *Zacynthi* insulæ solius annua vindemia quinq; aut sex navigiis majoribus onerandis sufficit: Cephaloniæ tribus aut quatuor: *Nathaligo, Mesalongiæ* & *Patræ* uni. Pretium in mille pondo Thaleri seu Coronati plus minus duodecim; tantundem etiam Venetis pro tributo seu portorio dependitur; qui ex hac sola merce lucrari feruntur quotannis quantum Classi suæ instruendæ & alendæ sufficiat. Uvæ quæ in his insulis coluntur nigræ duntaxat sunt, quamvis *Placentiæ* Italiæ hujus generis albas vidisse memini: Sunt autem omnes apyrenæ. Augusto mense cùm maturuerunt decerptas humi stratas rariore situ exsiccant: siccatas & à sordibus repurgatas colligunt, & ad apothecas (*Serraglie* vocant) deportant eísque per foramen in tecto ad id relictum uvis desuper immissis seu infusis ad summum usque replent, ubi suopte pondere subsidentes adeo cohærescunt brevi, ut quando eximendæ sunt ferramentis acuminatis effodi requirant. Cùm in dolia infercienda sunt ut venundentur mercatoribus & aliò transmittantur, nudipes aliquis in vas insilit, uvásque sensim immissas conculcando premit & constipat, ut in angustum coactis dolium plures capiat, & aere excluso fructus diutius incorrupti durent. Hæc de vite Corinthiaca ad nos transmisit D. *Tancredus Robinson.*

2. *Vitis folio Apii* J. B. *laciniatis foliis* Park. **The Parsley-Vine.**

J. B. Peculiaris folii forma hanc Vitem facile ab aliis dispescit, quippe non tantùm plerunque minùs Vitigineis vulgaribus, sed & profundè dissectum, ex pluribus quodammodo foliis apparatum videri possit, singulis segmentis in Apii foliorum formam subdivisis, ità tenuiter, ut plurimis etiam vinitoribus, quibus obtuli, non agnoscerentur pro foliis vitium, rarâ sane divisurâ. *Botros* fert albos, donatos acinis satis magnis, non multùm compactis, sed paulò rarioribus, valdè dulcibus & sapidis.

Varietas potiùs Vitis à satione initio orta quàm distincta species videtur: verùm quoniam ob elegantiam suam & raritatem spectabilis nec minùs ob uvæ præstantiam jamdudum nobilitata & ab omnibus expetita sit, sine speciali mentione & descriptione prætermittenda non fuit. In Catalogo Vitium celebriorum à D. *Tancr. Robinson* ad me transmisso hanc speciem Canadensem cognominatam invenio. Quod si Canadensis originis sit, proculdubio non accidentibus quibusdam sed tota specie à reliquis vitibus differt. Forte tamen ideo Canadensis cognominata est, quia à Cornuto Canadensium plantarum historiæ inseritur.

Uva

3. *Uva passa major Ciuar Græcis fortè* C. B. *an potius, Uvæ acinis oblongis magnitudine & forma Prunorum ejusdem?*

Hæ magnitudine eximia, sed præcipuè formâ Olivæ Hispanicæ aut Pruni æmula; ab aliis omnibus uvarum generibus facilè distinguuntur.

Hæ sunt (ut puto) quæ ad nos ex Hispaniis Uvarum insolatarum [**Raisins of the Sun**] nomine deferentur. Eas autem hoc modo exsiccant, Botrorum seu racemorum quos ad hunc usum destinant pediculos ad mediam partem transversim incidunt, adeóq; succi nutritii magnam partem intercipientes impediunt ne ad uvas copiosè affluat sed parcè admodum derivetur. Racemos semisectos in vite pendentes relinquunt, donec paulatim calore solis & alimenti inopiâ exsiccentur: cum sufficienter exsiccatos senserint demetunt & in vasa recondunt.

4. *Vitis sylvestris Virginiana* Park. *sylv. Virginea* Park. **The wild Vine of** Virginia.

Labruscis seu Viti sylv. Europææ cætera similis, acinis solis differt, qui minores sunt, pauco succo, gigartis verò duplo majoribus. Harum tres species seu varietates sunt, 1. Acinis albis minoribus. 2. Acinis majoribus cœruleis, acidioribus. C. Bauhinus è contra ex Hariot. descript. Virgin. Uvas tenues acerbas facit, majores dulces. 3. Vitis Vulpina dicta, cortice rugosiore folio parum dissecto sed duntaxat serrato, acinis albis vulpem obolentibus & resipientibus.

5. *Vitis sylvestris trifolia Canadensis* Park.

Ortu & flagellis, necnon scandendo modo, cum reliquis Vitibus sylvestribus convenit, foliis differt, dimidio minoribus, tripartitò duntaxat divisis, ad pediculum usque cui insident oblongum, glabrum, pertingente incisione, adeò ut terna videantur in unoquoque pediculo folia, crassiuscula, obscurè virentia. Fructus ut in reliquis sylvestribus pauca carne, cute & vinaceis crassis constat.

Uvarum genera in Anglia hodie maxime celebria, quibus comparandis & colendis Vinitores præcipuè operam dant, sunt,

1. Moschatellinæ albæ & rubræ, **The white and red Muscadine.** Sapore dulci sunt, carne firma & solida, tum acini, tum racemi maximi sunt. Parkinsonus racemos nonnullos sex libras pendentes observatos tradit, acinos dimidiam unciam.
2. Parvæ nigræ seu Corinthiacæ, **The small black Grape, or Cluster-grape, or Currant-grape.**
3. Uva Canadensis seu Apii folio. **The Canada or Parsly-grape.**
4. Uvæ Frontinianæ duûm generum, albæ & rubræ sapore sunt delicato, quod vel vinum inde expressum declarat generosissimum & moschum redolens.
5. Aurelianense rubrum & nigrum, **The red and black Orleans.**
6. **The Raisin of the Sun-grape.** Uvæ insolando in vite pendentes exsiccari solitæ. Hæ maximis sunt tum acinis, tum racemis; colore per maturitatem rubente.
7. **The Burlet-grape.** E maximis est, alba, omphacio magis quàm vino idonea. Æstate tamen fervida maturescens mitis & palato grata evadit.
8. **The Grape de Arbois.** Uvæ Arbosiacæ rubræ sive nigræ *J. B.* à loco in Burgundia ejus nominis dictæ spectandæ pulchritudinis sunt: acini magni, sublongi, ovales, carne firma, dulces tamen. Difficulter maturescunt, ideóque frigidioribus locis non conveniunt.
9. **The Burlarobe-grape.** Uva est alba, dulcis, speciosa, præcipuæ æstimationis circa Parisios.
10. **The Muscate-grape.** Uvæ Moschatæ, Apianæ Plinio, *C. B.*
11. **The Canary-grape.** Uvæ Canarinæ à Rheno huc translatæ.

Dantur etiam Uvæ non tantùm cuticula exteriore nigra, sed & succo interiore ex purpura nigricante seu sanguineo.

Quod ad locum attinet, Vitis (ut rectè Dodonæus) cœlo calido lætatur; æstuosissimum tamen non desiderat, frigidum verò & glaciale non sustinet. Eleganter Columella, Vitem nos cæteris stirpibus jure præponimus, non tantùm fructûs dulcedine, sed etiam facilitate, per quam omni pæne regione, & omni declinatione mundi, nisi tamen glaciali vel præfervida, curæ mortalium respondet: támque felix campis quàm collibus provenit, & in densa non minùs quàm resoluta, sæpe etiam gracili atque pingui terra, siccâque & uliginosâ. Deinde quæ cui regionis statui cœli solive respectu tum genus Vitis, tum cultura conveniat exponit, quæ apud ipsum requirenda omitto. *Locus*

At si voto (inquit) est eligendus vineis locus & status cœli, ut censet verissimè Celsus, optimum est solum nec densum nimis, nec resolutum, soluto tamen propius nec exile, nec lætissimum, proximum tamen uberi, nec præceps, simile tamen edito campo, nec siccum, nec uliginosum, modicè tamen roscidum, quod fontibus non in profundo terræ scaturiat, sed ut vicinum radicibus humorem subministret, eúmq; nec amarum, nec salsum, nè saporem vini corrumpat. Cœlum porro neque glaciale vinea, nec prorsus æstuosum desiderat, calido tamen potiùs quam frigido lætatur, imbribus magis quàm serenitatibus offenditur, & solo sicco quàm nimis pluvio est amicior: perflatu modico lenique gaudet, procellis obnoxia est. Hactenus Columella.

Quò regio calidior est eò Uvæ feliciùs maturescunt, & succo meliùs concocto vinum generosius præbent, modò calor non sit intensior quàm ut eum vitis toleret, ut in Indiis, Arabia felice, Ægypto aliisq; regionibus intra vel prope Tropicos jacentibus. Hinc in Hispania, Gallia Narbonensi, Italia,

Sicilia uber est potentis vini proventus: in frigidioribus, ut Galliæ parte Septentrionali & Belgio vinum tenuius est & oligophorum. In Anglia, ubi vites palmitibus luxuriant, & uvarum etiam feracissimæ sunt, ob defectum tamen caloris succus plerunque crudior est & acidior quàm ut ex eo vinum fiat; nisi vites parietibus affixæ, hinc Soli meridiano expositæ, radiorum tepore reflexione reduplicato foveantur, inde à ventis Septentrionalibus & Orientalibus parietum objectu defendantur; aliásve in colle ad Meridiem prono & à prædictis ventis tuto statuantur.

De Vineis instituendis, de seminum electione, déque Vitium pastinatione, positione, pampinatione, ablaqueatione, putatione, reliquâque cultura prolixè agit Columella, aliique rei rusticæ scriptores, ad quos Lectorem remitto.

Vites autem, pro loci genio, vel 1. arboribus maritantur, ut olim Ulmis & Populis; Nunc dierum in Lombardia Italiæ agros frumentaceos adeò densis arborum ordinibus conserunt ut desuper intuenti sylvæ videantur; juxta singulas arbores vitem statuunt, quæ ramos ejus conscendat; Vitium autem palmites ab arbore ad arborem traductos sibi invicem connectunt. Inter arborem ordines triticum serunt, ut agri triplicem producant messem, frumenti, uvarum, ligni. Hujusmodi vites *Arbustivæ* Veteribus dictæ sunt. Vel 2. Pergulas & ambulacra opacant unde *Pergulanæ* dictæ. 3. Vel tribus jugis incumbunt, quæ pedamentis canteriisque transversis constant, iisque vel directis tantum, vel in latitudinem etiam fusis, cujusmodi vites *Compluviatæ* dicuntur. Vel 4. palis perticisque firmantur; altitudine humana aut alicubi etiam majore: cujusmodi vineas in Germania secus Rhenum & alibi plurimas vidimus; quæ lupuleta nostra apprime referrent, ni perticæ humiliores essent.

Denique nonnullis in locis, ut circa Monspelium, stat per se vitis sine ullo pedamento. Stipites vix excedunt cubitum, & palmites veteres fere omnes quotannis abscinduntur. Novi autem herbarum modo vagantur per arva, & succum terræ passim uvis bibunt, ut Plinii verba usurpem. Hujusmodi vineæ Saliceta nostra æmulantur.

Notum est (inquit Palladius) majores uvas, pulchræ speciei, grani callosi & siccioris ad mensam; feracissimas verò, & cutis tenerioris, & sapore nobiles, & maximè quæ citiùs deflorescunt, vindemiis esse servandas.

Vires. Vitis viniferæ folia cum claviculis trita & imposita capitis dolores mitigant, itémque stomachi inflammationem & ardorem cum polenta. Id ipsum etiam folia per se imposita præstant, quippe quæ refrigerandi adstringendique vim habent. Potus eorundem succus juvat dysentericos, sanguinem excreantes, stomachicos, & mulieres malaciâ laborantes. Lachryma vitium, quæ veluti gummi est, quæque circa illarum caudices concrescit [in vitibus nostris hujusmodi gummi sponte exsudans non invenitur] ex vino pota calculos pellit, inuncta lichenas, psoras, lepráſque nitro affricto præparatas sanat. Eadem cum oleo sæpius pilis illitis psilothri effectum habet; maximéque liquor quem accensa sarmenta vitium viridia exsudârunt, quo & perunctæ myrmeciæ tolluntur. Cinis autem sarmentorum & vinaceorum circa sedem condylomatis & thymis illitus ex aceto medetur. Prodest & luxatis ac viperarum morsibus; quin & contra lienis inflammationes facit cum Rosaceo, Ruta & aceto impositus. Plures adhuc cineri & lixivio ex eo parato vires ascribunt Botanici: verùm cùm cineres lignorum eorúmque lixivia non multum inter se differre nobis videntur, nisi quatenus salem fixum copiosiorem aut parciorem contineant, eas omittimus.

Uvæ, ex sententia Galeni, quemadmodum inter fructus Autumnales principatum obtinent, ità fugacibus omnibus magis nutriunt, minimúmque pravi succi habent, præsertim cùm exactam maturitatem sint adeptæ. J. B. Quælibet uva recens alvum turbat & stomachum inflat, ideóque earum esus in febribus interdicitur: quæ verò decerpta aliquandiu pependit, propterea quòd ea ventilatione magna humiditatis portio decessit, innocentior est, ac tum stomacho utilis est, tum appetentiam ciborum restituit, atque adeò ægris languentibúsve proficua; & alvum emollit. Cæterum magna est inter uvas differentia, dulces enim magis nutriunt & corpus pinguefaciunt, ventriculum inflant & alvum subducunt: Austeræ è contra parum nutriunt & ventrem cohibent.

Memini me alicubi legisse Matronam quandam Germanam toto vindemiæ tempore per unum aut alterum mensem, quo uvis victitabat, nullum omnino potum haurire solitum, unde patet uvas sitim restinguere.

Uvæ Passæ non à patientia dictæ sunt, ut vult Plinius, quasi solem passæ, sed à pando quòd ad solem expandantur. Monspessulani Uvas Passas hoc modo parant, Racemos binos hinc illinc filis ligatos vitiosis acinis forfice detractis, ferventi lixivio, addito olei paululo immergunt, quoad flaccescant tantum & corrugentur; deinde perticis imponunt ut siccescant, ac post triduum quatriduúmve insolant, ut Columella docet, *J. B.* Uvæ passæ, vinaceis exemptis alvum leniunt; pectoris angustiæ, tussi, exasperatis faucibus & renum vesicæque vitiis maximè conveniunt, unde & Ptisanis dictis immiscentur. Zibebæ dictæ h. e. Passulæ maximæ seu Damascenæ exemptis gigartis in aquâ fontana vel stillatitia convenienti infusæ, potum ægrotis exhibent satis gratum, sitique convenientem. Passæ apyrenæ Corinthiacæ dictæ aciditate grata commendabiles, refrigerant magis & febricitantium jusculis utiliter incoquuntur. Gigarta vim habent adstrictoriam, conveniúntq; in vomitu & alvi fluxu, sive intrinsecus, sive extrinsecus adhibeantur (torrentur sci. ac teruntur.)

Vinacea, id est, siliquæ cum gigartis in expressione musti residuæ, magnarum virium perhibentur in arthriticis doloribus sedandis, si membrum affectum vinaceis per se calescentibus imponatur.

Uvæ passæ calore suo acri & penetranti dentes & gingivas vellicant, maléque afficiunt; & frequenter comestæ eos ad putredinem disponunt.

Liquor ille generosus ex uvis, ut moris est, calcatis vel sponte effluens, vel torculari expressus & fermentatus vinum vocatur, quod nomen à Græco οἶνος factum est, spiritu leni in v mutato, οἶνος autem ab Hebræo *jain*, ut jam diximus.

Vini usus & facultates explicare omnino supervacuum esset, cùm non possint non omnibus esse notissimi. Liceat tamen hic inserere Observationem à *D. Hulse* ex *Antonii de Heide* Centuria observationum quæ tertia in ordine est descriptam & ad me missam. Ad Aphthas prætermittendum haud videtur,

haud videtur, quòd in quibusdam ægris aphthosa crusta non crassa linguæ & palato adeò pertinaciter adhæret, ut lenientibus gargarismatis scil. à decocto Raparum, Hordei, &c. quæ contra Aphthas maximè conducunt, intra paucos dies abstergeri haud potuerat, ægri, licet à febre immunes essent, brevi tamen fugatur potu vini Gallici: quia particulæ aphthosæ subinde acriore stimulo ad sui liberationem egent.

Genera vini Veteribus celebrata recenset Plinius lib. 14. c. 6. D. Augustus (inquit) Setinum cunctis prætulit, & secuti Principes, confessa propter experimenta, &c. Nascitur supra forum Appii [Setia oppidum est in colle à Terracina quinque millibus dissitum; hodie *Sezza*] Antea Cæcubo erat generositas, celeberrima in palustribus Populetis, sinu Amyclano, quod jam intercidit & incuria coloni, locíque angustiâ, magis tamen fossa Neronis, &c. Secunda nobilitas Falerno agro erat, & ex eo maxime Faustiano. Exolescit quoque hoc copiæ potiùs quam bonitati studentium. Falernus ager à ponte Campano læva petentibus urbanam coloniam Syllanam, nuper Capuæ contributam incipit. Faustianus autem circiter 4. mill. à vico prope Cedias, qui vicus à Sinuessa 6. millibus abest: nec ulli in vino major autoritas. Solo vinorum flamma accenditur. Tria ejus genera, Austerum, dulce, tenue. Quidam ità distinguunt: Summis collibus Gauranum gigni, mediis Faustianum, imis Falernum. Non omittendum autem, nulli eorum quæ celebrantur jucundum saporem uvæ esse. Ad tertiam palmam variè venère, *Albana* urbi vicina prædulcia ac rara in austero. Item Surrentina, in vineis tantùm nascentia, convalescentibus maximè probata, propter tenuitatem, salubritatémque. Tib. Cæsar dicebat consensisse medicos ut nobilitatem Surrentino darent, alioquin esse generosum acetum. Certant Massica æquè ex monte Gaurano Puteolos Baiásque prospectantia. Inter Græca vina maximè celebrata fuere Maroneum in Chersoneso Thraciæ, Thasium, Creticum, Coum, Chium, Lesbium, Icarium, Smyrnæum, &c. Inter Asiatica Cyprium, & montis Libani vina. Reliqua genera vide apud Plinium loco citato. Nostri enim instituti non est omnia vini genera quorum nomina apud Veteres & Recentiores occurrunt enumerare. Sufficiat aliqua eorum quæ apud nos hodie in usu & pretio sunt breviter indicâsse. Ea sunt è Gallicis 1. Parisinum, tenue & oligophorum, ubi bene maturum grati saporis & studiosis aptum, *Vin de Paris, Champagne*: 2. *Campanum* omnium Gallicanorum delicatissimum: 3. *Burdegalense* seu Gravianum. **Common Claret Wine, or Graves Wine.** 4. Vinum *Burgundiacum*, **Burgundy Wine**: inter Burgundiaca autem primum locum obtinet Beaunense, secundùm vulgare proverbium Vinum Belnense super omnia recense. 5. *Vinum album vulgare*, **Common white Wine.** 6. *Vinum Frontinianum*, generosissimum & moschum redolens. 7. *Vina Aurelianensia* magni fiunt in Francia ob generositatem & salubritatem. 8. **Hermitage**, Vinum Eremiticum.

Ex Hispanicis usitatissima & notissima sunt, 1. Canarinum, **Canary-Sack** omnium laudatissimum, generosum & lene, naturæ amicum. 2. *Malacense* vetus, **Malaga Sack**, præcedente etiam opimius & pinguius, at si copiosè sumatur caput gravans. 3. *Xeranum*, **Sherry-Sack**, austerius & palato minùs gratum. 4. *Alonense*, **Alicant Wine**, rubrum & crassum, palato quidem gratum, at stomacho minus utile & caput gravans. Huic non multùm dissimile est genus illud, quod nostratibus, **Tent-wine** dicitur. Nominis ratio mihi nondum cognita. Adfertur etiam ad nos ex Lusitania Vinum Portuense **Porto-port Wine**, sed rarius. Vinum Maderæ Insulæ ex majori parte in Americam transfertur. Ex Italicis pauca importantur, ex Hetruria *Vinum Florentinum rubrum*, stomacho commodissimum & in convictibus saluberrimum. 2. *Verdea* dictum, itidem ex Hetruria, album, dulce & lene, magis gratum palato, quam stomacho utile. In Italia ipsa celebrantur, Venetiis *Vin. Malvaticum, Malvasia*, Canarino proximum, non in Italia natum sed in Creta insula; *Vicentinum rubrum, dolce & piccante* dictum. In Hetruria *Faliscinum* sive de *monte Fiascone*; Romæ *Albanum* olim celebre, & de *monte Pulciano*; *Syracusanum* ex Sicilia insula; Neapoli Vinum rubrum *Lachryma Christi* dictum, & Vinum Græcum ad radices Vesuvii montis ortum.

Vinum Moschatellinum rubrum ex insula Creta defertur. **Red Muscadine.**

Ex Germanicis Rhenana sola aut non procul à Rheno remotæ originis ad nos importantur, ut Nicrinum **Neccar Wine**, Rinchovianum, Hochamore, Mosellanum, & *Baccherac*.

Vinum autem aliis potulentis quibuscunque Cerevisiæ, Melicrato, Pomaceo, Apiiti, cæterisque è fructibus factitiis tum voluptatis tum salubritatis respectu longè antecellit. Nunc dierum vina austeriora quamvis palato minùs arrideant, ventriculo tamen commodiora & cibo concoquendo magis idonea censentur; ut vina rubra Gallica & Florentina, quæ asperiuscula & styptica linguæ & palato sentiuntur; quàm alba, quæ lenia & dulcia. Verùm si omnia quæ de vinis dicta sunt & adhuc dicenda restant persequi vellem huic soli historiæ non unum volumen sufficeret. Qui plura velit legat *Andreæ Baccii* eruditissimum opus de Vini generibus Anno 1596. Romæ impressum, in quo quicquid ab Antiquis & Recentioribus de Historia Uvæ proditum occurrit complexus est, unà cum Observationibus plurimis propriis & animadversionibus in Vina Græca, Italica, Hispanica, Gallica & Rhenana, eorundem culturas, locos, nomina, varios præparandi & tractandi modos, morbos & remedia, vasorum veterum & novorum multiplicem varietatem, cellas, &c. respicientes.

Omphacium Veteribus succus erat acerbæ & nondum maturæ uvæ, Sole resiccatus & densatus ad consistentiam Rob. Recentioribus est succus Uvæ immaturæ expressus, colatus, in dolia reconditus, & vase clauso asservatus. Utrumque refrigerat & siccat; hoc non ad medicamenta tantùm sed ad ciborum condimenta & intinctus utile est, nauseam ac cibi fastidium tollit, appetentiam excitat, alvi fluores reprimit, ardores stomachi aliorúmque viscerum mitigat, non modò intus sumptum sed & foris admotum.

Dioscoride autore, Omphacium Veterum oculorum claritati confert, eorundémque scabritiæ & angulis arrosis, quod hodie de pomorum sylvestrium agresta verum experimur.

Schroderus Omphacium calidis morbis omnibus feliciori juvamento esse ait quàm acetum, quod præter refrigerandi vim & caliditate acri pollet, secus ac Omphacium.

Sapa, Græcis Ἕψημα ἢ σιραῖον ingenii non naturæ opus est, musto usque ad tertiam partem mensuræ decocto. Plin. l. 14. c. 9. & l. 23. c. 2.

Defrutum Columellæ idem est quod *Sapa* Plinio, nimirum mustum ad tertias decoctum. Plinius Defrutum à Sapa distinguit, quod fit mustum ad dimidiam decoctum. His addit Palladius,

Caræenum, quod ait fieri cùm duabus partibus deperditis tertia remanserit.

De viribus & usu Sapæ nihil attinet dicere cùm jamdudum in desuetudinem abiit.

Lora Græcis *Δευτερίας* seu vinum secundarium, fit ex maceratis aqua vinaceis. Tria ejus genera Plinio. Decima parte aquæ addita quæ musti expressa sit, & ità nocte ac die madefactis vinaceis, rursúsque prælo subjectis. Alterum, quomodo Græci factitavere, tertia parte ejus quod expressum sit addita aquæ, expressóque decocto ad tertias partes. Tertium est fæcibus vini expressum, quod *fæcatum* Cato appellat.

Spiritus Vini. Spiritus vini seu Aqua Vitæ est liquor è vino destillando in vasis idoneis elicitus. Calidus est & siccus, penetrantissimus: Eximii usus in animi deliquiis, ut vel naribus admotus odore suo animam revocet, in cordis palpitatione ac tremore; resistit putredini, in tantum ut carnes vel cadavera ei immersa, diu servari possint incorrupta; spiritus languentes refocillat, apoplecticos & comate oppressos juvat. Extrinsecùs resolvit tumores frigidos ac scirrhosos, arcet coagulationem sanguinis in contusionibus, cruoremque resolvit ac discutit. Nimis copiosè & frequenter pro potu ordinario sumptus calorem naturalem paulatim extinguit, ventriculi tonum relaxat, appetitum prosternit, totamque naturæ œconomiam subvertens tabem & mortem inducit. Menstruum est (ut vocant Chymici) hoc est, solvens, ad tincturas extrahendas aliáque nobilissimum.

Acetum. Acetum fit ex vino vel in loco nimis calido detento, vel diutiùs reservato, vel Soli exposito. Arte fit cùm vinum aut cerevisia coquitur, refrigeratísque fermentum, aut panis calidus hordeaceus [qui unus omnium prævalet] aut Pisa, aut Hordeum tostum imponitur. *J. B.*

Aceti usus frequentissimus est & fere quotidianus in cibo & medicina: in cibo ad condimenta & intinctus. Appetentiam cibi excitat, & concoctionem promovet acidum ventriculi, quò cibi maximè conficiuntur, roborando.

In medicina usus est ad æstum febrilem contemperandum, putredinem arcendam, phlegmaticos & glutinosos humores incidendum, ut exscretioni & expectorationi habiles fiant. Extrinsecus scabiem, pruritum, herpetem, &c. calorem eorum contemperando, & malignitatem corrigendo sanat. Nervis, nervosísque partibus inimicum est: corpus quoque extenuat, unde macilentis ejus usus incommodus est. Memorabilis in hanc rem est historia quam narrat F. Strada de bello Belgico l. 8. Chiapinus Vitellius generalis castrorum præfectus sub mediam fere ætatem, increscente adeò mole, ut fascia è collo demissa sustinendus esset venter, videns inde quotidie tardiorem se reddi ad belli munia, vino sua sponte sibi interdicto, acetum exinde bibere ad vitæ usque finem perseveravit, effecítque ut detumescente abdomine, defluentéque ventris pelle, quæ ipse se thoracis instar involvebat, octoginta septem librarum pondo decrevisse compertus sit.

Ad suspensos aut suffocatos etiamsi spumam emittant, da bibendum acetum mulsum cum Pipere, aut Acetum cum pulvere Pulegii & Pipere. Tres servatos vidit Christophorus à Vega. *Chesneau.*

Ad tineam ℞ Zinzib. ℥iij. decoque in Aceti acerrimi & Butyri ana ℔ß quousque Acetum sit consumptum: deinde contunde & cum Butyro fiat ung. quo manè & serò tinea inungatur, & intra quatuor aut quinque dies sanabitur, (inquit lib. Arcanorum) *Idem.* Observationes è Chesneau excerptas transmisit *D. Hulse.*

Vaporis aceti in peste usus est eximius de quo medici consulendi.

Tartarus. Pro Tartari Historiâ, usu, præparationibus, &c. vide chymicos scriptores; plenam uvæ historiam scribere mihi nec locus nec opportunitas est. Tartarus est vel albidus vel rubescens; albidus magis æstimatur, ut purior & minus terrestris; optimus è Germania defertur. Ejus pærparationes habent facultatem attenuandi, incidendi, & aperiendi.

Cremore Tartari ad ʒß dato ardor ventriculi jam desperatus fuit sublatus. Ettmuller. prax. cap. 8.

Ad singultum ex inanitione ℞ Vini Hispanici & Sacchar. q. s. f. Syrup. sumat æger frequenter. Ex Manuscript. *D. Page*, Medici Suffolciensis.

Bulimos curatur optimè per Vinum, quod quo vetustius eo melius. Malvaticum præ cæteris convenit.

In picâ & malaciâ specificè commendatur à quibusdam aqua pampinorum vitis vere ex vitium surculis stillans.

Quidam sani siti matutinæ sunt obnoxii, hos optimè curare solet haustus vini Absinthitis.

Tumor cancrosus omnino curatus est in quodam viro mihi familiari ex usu vini Rhenani lib. ß. cui infundebantur Raphan. Sylv. ℥ij. per horas duodecim; in cujus usu perseverabat per dies octo vel decem matutino tempore. Ex MS. D. *Fisher*, M. D. communicavit. *D. Hulse.*

Ad mixtionem sanguinis ℞ pulv. fol. Vitis quæ post Vindemiam rubescunt ʒi. cap. in Vino albo. E lib. Arcanor. *Chesneau.*

De Spiritu Vini illud adnotandum quod ille qui conficitur ex frumento multo magis anodynus sit quam alius. *Muis* in Podalir. redivivo p. 31.

℞ Uvas suspensas putridas, projice in aq. ferventem per horæ dimidium; eas supra ardentes prunas injice, fumúmque excipiat mulier septies in die ad deturbandum fœtum mortuum. Mirabile (inquit Zacutus) quod in tam facili remedio tanta vis recondita sit, quod ego feliciter sum expertus, lib. 3. Prax. Hist. c. 17. Observ. 2.

Spiritum Vini vulgarem (Brandy, i. e. vinum ustum) cum pulverizat. Zingib. mixtum, & fortiter insufflatum in ejusdem lateris cum parte affectâ narem, vel parti dolenti applicatum, ab experientiâ frequenti commendat *D. Hulse* in Odontalgiâ, cum alterutra ex gingivis afficitur absque ullâ dentium carie aut cavitate.

CAP.

Cap. II.

Thé Sinensium sive Tsia Japonensibus Breynii. *Chaa, Herba Japonica* J. B. *lib.* 27. *c.* 1. C. B. *p.* 147. **The Thee or Tea Plant.**

THe compluribus & densis ramis est *frutex*: *Foliis* obscurè viridibus, per circuitum serratis, non tam Chamælæagni, quàm Spiræx Theophrasti substantiâ & toto habitu æqualibus, saporis exsiccantis cum quadam amaritudine: *Flores* proferens (quantùm ex picturâ, & duobus, at imperfectis, ex Japonia transmissis flosculis conjicere potui) Cisti fœminæ & Gossipii mediam faciem obtinentes, uberrimos, quinis foliolis albicantibus aut pallidis constantes, staminulis multis medium florem occupantibus. His demum succedunt *fructus*, dum adhuc vigent (ut ferunt) virides, resiccati autem cortice magis rugoso, ex spadiceo fusco vestiti, in quibus non minùs quàm in Coccis Orientalibus mirabili varietate mutabilis Vortumnus ludit: quidam penitus globosi sunt instar dictorum Coccorum, eâ etiam magnitudine, aut duplo pæne aliquando majores, semen tantùm unicum continentes: alii contra geminati, sive in duos loculos dispertiti, alii verò trigoni, formâ & magnitudine à fructu Ricino simili *J. B.* non admodum abludentes: Hi maturi ubi se aperiunt in tres, illi in duas dehiscunt partes, quarum quælibet *semen* continet, quod vel orbiculare planè ad Styracis, vel quia minùs splendet, ad Fructum exoticum 15. à Jacobo Gareto acceptum *Clus.* propiùs accedens, vel in una parte sessilis, nonnunquam etiam triquetra est nucula, tenui putamine & lævi, spadicei seu subrufi coloris, exceptâ basi (qua parte adhæsit) albidâ, constans, quo nucleus subalbidus pallidusve, ac valdè rugosus, gustu primùm dulci, postmodum amaro & nauseabundo, tandemque calido & validè exsiccante, cuticulâ tenui & cinerea obductus, continetur.

Catalogum Autorum qui de hoc frutice scripserunt vide apud Jac. Breynium *Exot. Centur.* 1. *cap.* 52. quibus adde D. *Pechlin* Belgæ Tractatum de Thea anno 1684. editum, in quo historiam ejus plenam tradit, & contra Sim. Paulli usum ejus defendit. M. *Du Four* historiam Theæ, Lugduni impressam 1685. & Tractatum quendam Anglicè conscriptum Londini 1682.

Verùm omnibus quæ de Thea scriptæ ab aliis sunt Observationes D. *Wilhelmi ten Rhyne*, magni Imperatoris Japoniæ medici, præferendas censemus; quæ apud Jacob. Breynium habentur in Appendice ad Exot. centur. 1.

Semen hujus fruticis circa mensem Februar. terræ (ni nimio indurata gelu, vel nive altiùs tecta sit) mandant Japones sequenti methodo; In terra bona, dulci, non salsa, neque limosa, neque arenosa nimis, sed temperata, rotundum ad octo aut paulò minùs pollicum altitudinem scrobem effodiunt, cui à 40. ad 50. seminales folliculos confertim injiciunt, exinde scrobem operientes, eundemque inhorrescente bruma stramineis storeis tegentes. Hæc autem seminalia capitula communiter in sex, octo, decem, ad quatuordecim, & quandoque plures pauciores ve frutices propullulant, quos absque ulteriore cultura naturæ ingenioque suo relinquunt agricolæ, nisi quòd eos ab inutilibus herbis repurgent. Stirpes autem quo in spissius glomeramen altioremque apicem (rariùs tamen supra quatuor aut quinque pedes) exsurgunt eò meliores judicantur, mollioribus utpote magisque benignis foliis, quæ rarenter intra primum triennium decerpunt Japones: decerpunt autem plerumque mense suo tertio, qui ordinariò juxta nostrum Aprilem est, nonnunquam etiam adusque medium Maii procurrit (anno nimirùm intercalari, quovis triennio recurrente) quando matres cum suis infantibus & ancillis folia hæc calathis colligunt, novella & recens edita (subflavescente suo virore & parvitate à virentibus foliis facillimè distinguenda) cùm parùm adoleverint sicca tempestate, quacunque diei hora, inprimis intensiore Solis æstu, avulsa circa vesperam portant domum.

Tum singula folia fusæ ex ferro patellæ Sinicæ, nitidæ, candenti atque obliquè collocatæ (ne manus comburant) injectant, eademque manibus assiduè versant, usquedum flaccescant, mundis tunc storeis papyróve imponenda, ac perflanda flabello ut frigescant; hinc in planis ex Arundine Indica confectis corbibus conteruntur, donec compactè crispentur: hinc iterum in pura & modicè candefacta patellâ uti antea manibus continuè versantur donec mediocriter induruerint, deinde patella eximunt & flabello frigefaciunt, & in tertia ac quarta patellis per gradus minùs calefactis revolvunt, ut majorem siccitatem duritiémque contrahant. Tandem ollis intrinsecè vitreatis bene clausa servant, & in urbes pagósve venalia transferunt. Postquam autem per Sextiduum circiter ollis reserata fuere, easdem aperiunt, foliorumque delectum, minora & teneriora à majoribus & durioribus separando, faciunt, ultimáque vice in quinta patella securitatis ergo siccant, in annos tunc durabilia, si accuratè obturata teneantur.

Pro Imperatore & Magnatibus majore studio & cura colitur. [Prope *Miako* urbem locus *Oasi* dictus totius Japoniæ in hoc opere princeps est] Frutices nempe, à nimia pluvia, vel intenso ardore frigoréve, cæterisque aeris, injuriis & pravis purgamentis, volatilibus reptilibúsve insectis studiosè præmuniuntur, justo rigantur tempore, &c.

Congrua tempestate scrupulosa foliorum fit electio: tenerrimi fruticum ramusculi primævis in apice foliis nudantur, quæ eapropter carissima potentioribus reservantur emptoribus; hæc autem à mediocribus; hæc iterum à majusculis, hornotinis tamen singulis, segregantur: omnia in umbra siccantur.

Ruricolæ & tenuiores folia eo quo diximus modo præparata promiscuè in æneo cacabo aquâ repleto lento coquunt igne, & sic toto die pro communi potu in foco suspensum servant; donec iteratis tincturis folia illa debilitate rejiciantur, ingestis protinus novis. Primates autem & locupletiores cives nullum in re domestica opus majore diligentia, fastu atque nitore & artificio curant quàm sui *T'chia* præparationem. Quandoquidem qui in cæteris parcissimæ sunt supellectilis copioso & superbo instrumentorum famulorumque apparatu impensè imò ad superstitionem usque gestiunt.

Instrumenta

Instrumenta sunt ex electó Ophite mola (quali nostrates semen Sinapi conterunt) qua suum *T'chia* in tenuem pollinem commolant. Præterea fornacula, ex mixto cum aliis metallis ære artificiosè fusâ, cui aquâ plenam cucumam, ex eadem materia confectam superimponunt, ut semper præsto sit Lympha fervens. Hinc exiguis cochlearibus (ex testudineo cornu aliôve pretioso ligno, vel etiam metallis fabrefactis) viridem illum ac bene fragrantem pulverem *T'chia* calycibus suis infundunt, ac superfusâ cum mundato haustro infundibulóve aquâ fervidâ pulverem hunc minutulis, ex Arundine Indicâ crenarum formâ artificiosè concisis, *setis* tandiu quassant donec in spumam elevetur. Famulos qui in hoc opere occupantur omitto. Sinenses autem (quorum methodum nostrates sequuntur) fervefactam in cupreo cacabo aquam siccis integrisque foliis *Thee*, singulari ollæ priùs injectis superfundunt, tincturamque extrahunt, quam limpidâ aqua ad gratam amaritudinem temperatam calidè sorbent, saccharúmque utplurimum unà masticant, uti & nostrates, rariùs autem Japones, tametsi γλυκύφιλοι. Deinde novâ affusâ aquâ tincturam iterum extrahunt secunda vice, quæ debilior est primâ, postea folia abjiciunt; quæ sociis navalibus meliorum defectu acetariorum vicem supplent. Japones autem iisdem foliis rubentes papulas ac cutanea sudamina curant; atque in tinctoria arte eadem (vetusta licet) usurpant Mauri.

Locus. Fruticis hujus natale solum varium est in *Japonia*; plurimus in regione *Fisien* crescit. Humo gaudet neque arenosâ neque lutosâ nimis, neque declivi neque acclivi nimis, aprica & temperata planitie lætior: multis autem in locis inter ipsa frumenta in pulvillorum liris frutices Theæ consitos intuearis. In *Chinâ* etiam crescit.

Pretium pro foliorum magnitudine variat. *Quantùm namque magnitudine sursum decrescunt tantùm pretio accrescunt.* Tanta est autem pretii differentia, ut una libra hujus Theæ pluris veneat quàm centum libræ alterius: Foliorum verò bonitas in grata fragrantia (proxime autem ad Fœni accedentis odorem, tantisper aromaticum accedit) colore viridi, (nam parùm masticata frictáque ubi fuerint, viror vividus emicare debet) sapore subamarè dulci.

Vires. Has ei vires tribuunt Sinenses, Sanguinem purificat, horrenda pellit insomnia, vapores à cerebro arcet malignos; vertiginem capitísque dolorem, præsertim à crapula ortum mitigat; hydropicis conducit, egregiè enim diuretica est, capitis rheumata exsiccat, humorum acrimoniam corrigit, obstructiones viscerum tollit; visum instaurat; quippe quantum ego existimo, hæc decoctio *T'chia* primarium Japonensibus est antidoton contra visûs imbecillitatem ac oculorum, vitia illis frequentissima, ac ex assiduo Oryzæ calidæ & sui *Sacqui* potu & usu maximè contracta. Adustos humores temperat, calidum emendat jecur, induratum lenit lienem; somnum coercet, in iis præsertim qui rariùs *Thee* bibunt. Corpora porro reddit vegetiora; inprimis autem hebetiores à somno ac torpore sensus expergefacit, cor exhilarat, timorémque propulsat, intestinorum tormina ac flatus compescit, illósque qui uterum infestant discutit: viscera virésque roborat, reminiscendi vim exsuscitat, ingenium acuit, bilem temperat: nephritidem tollit medicamen hoc lithontripticum; ego saltem nunquam in Japonibus vel minimum calculi, sive renum, sive vesicæ indicium reperi, sat sedulo licet inquisiverim; ac tandem dulces in amplexus vertit officium thori.

Ad specifica stomachica pertinet herba Theæ, non tantùm stomachum roborans sed & à calculo & arthritide præservans, & capiti inprimis conveniens. Præservat ab ebrietate, & somnum arcet, & stomacho inprimis confert. *Ettmuller. Prax. cap. de* chyleseos læsionibus.

Quæ in Bontii & Pisonis historiis hujus plantæ reprehendit & emendat apud Breynium vide.

Quòd in Europæis regionibus quædam sanitatis incommoda æquè efficaciter non arceat potus ille *Thee* quàm apud Sinenses vel Japonas, non præparandi utendíve modo adeò imputandum censeo quàm quidem assiduitati usûs & temperatiori victûs rationi.

De nocumentis hujus potus hæc apud *Antonium de Heyde* occurrunt in Centur. Observationum, Obs. 76.

Tincturam è foliis *Thee* mediante aqua calida extrahi vulgo notum est. Ejus potum aliquando quibusdam conducere negare nolo; tamen ut eum omnibus utilem putem adduci nequeo: quippe verisimile videtur emolumenta quædam *Thee* adscripta ab aqua calida potiùs esse deducenda. Hunc potum quibusdam nocuisse videtur experimento sæpius probatum: inter alia hoc patet sequenti historia, mulier vegeta & sana, potui *Thee* addicta, conqueritur de frigore acri interiora concutiente, præsertim noctu, quod à *Thee* potu derivandum putat hanc ob causam, quia eo potissimum corripitur ubi huic potui indulsit. Memini ante aliquot annos virum robustum conquestum esse de frigore acri in abdomine, quod etiam potui *Thee*, quem quotidie sumebat imputat. Communicavit *D. Hulse.* De potu Theæ & *Coffee*, hæc occurrunt in Muis Podalirio redivivo. p. 59.

Sed quid sentiendum de potu **Coffæ & Tæ**? Ego cùm Lugduni Batavorum studiis operam dabam; per totum annum Cephalæa miserè laboravi, & postquam potui copiosiori *Tæ* & præcipuè quidem *Coffee* quotidie sumendo assuevi, semper immunis ab ea vixi non tantùm, sed & ab omni alio incommodo, quamvis anteà ità vixerim, ut mortis haberet vices lentè quæ trahebatur mihi vita gementi, qui per totum quinquennium cum longa morborum serie acriter conflictavi.

Et p. 85. Ego nonnullos novi meorum familiarium antea haud parùm à nephritide cruciatos qui nullum incommodum inde amplius persenserunt postquam potum Coffæ satis magnâ copiâ assumpsêre.

Cæterùm hæc arbor rectiùs fortasse ad eas quæ fructu sicco sunt refertur.

Quidam ex Oriente reduces affirmant Magnates Chinenses & Japonenses decoquere gemmas & flores hujus plantæ, majores vires iis attribuentes quam foliis.

CAP.

Cap. III.

De Euonymo.

EUonymus, i. e. boni nominis, κατ' ἀντίφρασιν ἢ κατ' εὐφημισμὸν, ut volunt. Euonymi autem descriptio apud Theophrastum & Plinium arbori ita vulgò dictæ per omnia non convenit. Quoniam tamen hoc nomen usurpavit per me retineat.

Adeo pauca pulpa nucleos oblinit, ut rectiùs ad Arbores quæ fructu sicco sunt referenda videtur.

A. 1. *Euonymus vulgaris* Park. *vulgaris, granis rubentibus* C. B. *Euonymus Theophrasti* Ger. *Euonymus multis, aliis Tetragonia* J. B. **Spindle-tree or Prickwood.**

J. B.

Ramosa est arbuscula, aut certè frutex arboreus, altitudine quatuor aut quinque [imò septem aut octo interdum] cubitorum: cujus stolones læto virore perfusi, & nuper nati ramuli, propter corticem in quatuor angulos excurrentem, quadrangulares apparent, non secus ac si dolabrâ ars perpolivisset, ipso alioqui ligno interno tereti, albo aut flavescente. Cortex viret. Rami crebrò intervallo in oppositos ramulos dividuntur. *Folia* oblonga, acuta, crenata, è Periclymeni genere Chamæcerasi dictæ foliis similia & æqualia. Paulò post veris initium *Flores* profert pallidos, aut herbaceo quodam colore constantes, ex quatuor foliolis congestos, quibus totidem alternatim posita calyculi folia subjiciuntur, pari numero *apicibus* luteis umbilicum curvosum viridantem cum *stylo* concolore occupantibus. Singulis flosculis singuli succedunt *fructus*, seu singulæ siliquæ quadrangulæ, rubentes aut puniceæ [rariùs albæ C. B.] totidem distinctis loculis *semina* parva solida continent, cuticulâ croceâ intecta, medullâ albâ, figurâ semini cannabino similia, hoc est, ex rotundo oblonga, sed majora, sapore amaro, cum obscura quadam dulcedine nauseabundo. Ipsa etiam arbuscula tota gravem & injucundum habet odorem.

Materies ejus sic satis solida, fissilis tamen & æqualis est: ea cùm adhuc succo turget cæsa diluto croceo pallore etiam Buxum provocat.

Nonnulli Tetragoniam Theophrasti esse volunt, quòd rami ob linearum quatuor russarum, dorsi modo extantium, rectà per viridem corticem porrectarum discursum quadranguli appareant, quod huic arbori peculiare est, & quòd in fructu quadrangula siliqua sit. Quod si Tetragonia sit, Euonymus non erit, nec enim verisimile est eandem arborem diversis nominibus & locis tradidisse Theophrastum.

In sepibus frequens est tam in Anglia, quàm in exteris regionibus. Maio [in frigidioribus locis] floret: Autumno appetente siliquæ quadrangulæ purpureo tinguntur colore donec penitus rubescant, *Locus.* postea sua sponte decussatim quadripartitæ rumpuntur, ac hiantes ita pendent in hyemem usque croceas bacculas vel semina ostentantes non injucundo aspectu. *J. B.*

Euonymum pecori noxiam esse, ut Theophrastus tradit, se scire ait Matth. & Ruell. neque pecudem, neque capram, novellarum etiam germinum avidam, hanc attingere scribit. E contra Clusius se in Pannonia observâsse à capris maximè appeti, easque ejus foliis sine noxa avide vesci; *Vires.* quod nobis ob ingratum hujus plantæ odorem & vim catharticam minùs verisimile videtur.

Hujus tres quatuórve baccæ tam per vomitum, quàm per secessum purgant: Emolliunt etiam & resolvunt exteriùs appositæ.

In lixivio coctæ capillos flavo colore tingunt.

Pulvis exsiccatarum in usu est apud nostrates mulierculas ad pediculos interimendos & furfures capitis detergendos.

Ex ligno fusi muliebri netu celebres in Germania & Gallia detornantur, unde & *Fusanus* & *Fusaria* dicitur. Nonnulli ad dentiscalpia utuntur.

Triplicem proditum est parari ex hujus fructu colorem, flavum, si post festum S Joan. Baptistæ dum adhuc viridis est collectus cum tantillo Aluminis parum bulliat; viridem & fulvum.

2. *Euonymus latifolius* Clus. C. B. Ger. Park. *latifolia* J. B.

J. B.

Virgas habuit cùm id reperit Clusius cubitales duntaxat, lentas & fractu contumaces, quas ambiebant bina *folia*, ex adverso semper nascentia, leviter in ambitu serrata, Euonymi vulgaris foliis non absimilia quod ad formam attinet, sed longè majora, Citriæ mali foliis amplitudine non cedentia, viridia, gustùs ingrati & amari; *Radicem* digitalis crassitudinis, summa tellure in cubitalem longitudinem excurrentem, multisque flavescentibus fibris donatam. In horto culta post paucos annos ad humanam vel majorem altitudinem excrevit, ampliora folia nacta est, florésque ac semen tulit. Maio enim mense oblongi tenuésque inter infima folia pediculi nati sunt, è quibus aliquot dependebant *Flosculi*, quatuor albicantibus foliolis & ad carneum quodammodo colorem accedentibus præditi, formâ persimiles Euonymi vulgaris floribus; quibus successit fructus ut in vulgari quadrangulus, interdum etiam quinque angulis præditus, major tamen & quasi alatus, maturitate dehiscens, & alba grana, aureâ pulpâ inclusa, nonnunquam Augusto, sed potissimum Septembri mense continens. Sub Autumni finem folia abjicit, & extrema ramulorum cuspide oblongam gemmam, spem futuræ germinationis novo vere producit.

In Pannonia interamni, nunc Sclavonia dicta, uno tantùm in loco invenit Clusius in sylva illa qua ex *Greben* arce descensus est versùs Waraſdinum. *Locus.*

3. *Euonymus Pannonicus* Ger. Park. *flore phœniceo* J. B. *granis nigris* C. B.

J. B.
Arbuscula est aut frutex homine altior, cujus *caudex* & rami tuberculis asperi, ac veluti punctis notati, & rami sunt pulverulenti: *folia* serrata Pruno sylvestri similia: *flosculi* aliquot simul ex longis petiolis quadrifolii, similes Euonymo vulgari, phœnicei coloris. Clus. sic fusius hanc describit.

Bicubitalibus, aut etiam majoribus ramis assurgit, digitali, interdum pollicari crassitudine, lentis & obsequiosis, denso cortice obductis, viridi primùm, deinde multis nigricantibus maculis asperso, qui in summo dividuntur in plures ramulos, ordine & serie quadam inter se oppositos, quos exornant *folia*, similiter ex adverso sita, latifoliæ Myrti foliis paria, teneriora, leviterque in ambitu crenata, gustu primùm exsiccante, deinde amaruisculo & calido; è quorum sinu in oblongis gracilibúsq; pediculis unus, bini aut ad summum terni *flosculi*, splendentes & purpurascentes dependent, tetrapetali, umbilico quadrato, & luteis staminulis quatuor angulos occupantibus, Coggygriæ flori non multùm absimiles, majores tamen. *Fructus* succedit in quadrangulis siliquis, vulgaris Euonymi similibus, spongiosis, aurei coloris; iis dehiscentibus tenui filo propendens, in quo grana extima parte nigra & splendentia, Fraxinellæ granorum instar, bina interdum & terna eodem loculo & pulpâ comprehensa.

Locus. Copiosè nascitur in sylvosis utriusq; Pannoniæ montibus; sed qui Alpes attingunt eam alere desinunt. Invenitur & in Moravia.

Dantur & alii Euonymi, & Euonymo affines, qui ob seminum conceptacula per maturitatem sicca ad alium locum pertinere videntur. Ut Euonymus Virginiana capsulis eleganter bullatis D. *Banister*. Euonymus Virginiana Pyracanthæ folio ejusdem. Euonymo affinis Ægyptiaca, &c. C. B. Euonymo affinis Æthiopica, &c. *Herman. Hort. Leyd.*

CAP. IV.

A. *Agrifolium* Ger. *Agrifolium sive Aquifolium* Park. *Aquifolium sive Agrifolium vulgo* J. B. *Ilex* V. *sive aculeata baccifera folio sinuato* C. B. The Holly-tree.

J. B.
ALicubi in justam arboris magnitudinem excrescit, sæpius pumilum ut ad frutices referri possit, perpetua fronde viret. Caudex & rami lenti, flexiles, læves, cortice duplici muniti, exteriore viridi [in trunco utplurimum cinereo] interiore pallido; odore cùm avelluntur, tum etiam sapore, ingrato, fœtente: materie chlorâ albâve, dura ac solida, ac circa interna nigricante, quæ præ pondere in aqua sidit, Buxi aut Guaiaci instar. *Folia* satis magna, densa, sinuata, longis & rigidis in ambitu spinis horrentia [interdum licet rariùs superiora folia Laurinis sunt similia, sine aculeis, quod in vetulis arboribus copiosiùs observatur] colore obscurè viridi, splendente, ex pediculo brevi, sapore non ità ingrato ut cortex. *Flores* pulchri, parvi, chlori, quaternis foliolis, totidémque apicibus constantes [in quorum medio baccæ rudimentum] conferti ut in Lauro, brevibus pediculis appensi; quibus succedunt *baccæ* parvæ, rotundæ, rubræ, umbilicatæ, gustu subdulces, cum tetro quodam sapore: intus continentur *semina* quaterna, triquetra, oblonga, striata.

Qui Agrifolium folio leni diversum statuunt à vulgari, næ illi multum hallucinantur, nam vetulæ tantum arbori accidit ut talis fiat; non tamen rariùs (ut vult J. Bauhinus) sed sæpissimè & ferè semper apud nos. At neque propriè Agrifolii varietas est; nam sæpe in spinosissima Aquifolia occurrunt ejusmodi folia non spinosa, ut cuilibet observare licet.

Fructûs autem color in hac arbore interdum variat. Reperitur enim alicubi in Anglia Agrifolium baccis luteis quales nobis ostendit *D. Dale* ab arbore in agro Wistoni Suffolciæ vici non procul à *Buers* oppidulo, loco paludoso nascente decerptas.

Locus. In Anglia frequentissima est hæc arbor in sepibus inq; frutectis & saltubus potiùs quàm sylvis, præsertim in lapidosis & glareosis, incultis & desertis. Reperitur etiam non minùs frequens in Germania. Videtur etiam gaudere montosis & frigidioribus regionibus: in calidioribus rarior est, & fruticis mensuram vix egreditur nisi colatur.

Hæc arbor nonnullis Ἀγρία Theophr. 3. hist. 4. videtur, quorum sententiam refutat J. Bodæus à Stapel. Plinii tamen lib. 16. cap. 18. 21. 24. Aquifolium an sit necne in medio relinquit.

Vires & Usus. Arbor hæc operibus topiariis, in Septentrionalibus præsertim regionibus præ aliis commoda & opportuna est; cùm sit frigoris patientissima, & perenni nitentium foliorum virore aspectui grata, nec tonsuram respuat; eóq; etiam hortulanis acceptior, quòd nec radicum reptatu, nec importuna ramorum luxurie molesta sit, nec tamen minùs densa & multiplicata fronde quàm quævis alia arbor frutéxve tonsilis, quantumvis hoc nomine eam improbet J. Bauhinus. Vidimus in viridario D. Joan. Evelyn * tonsilem Agrifolii sepem densissimam, pulcherrimam 300 prope pedes longam.

* In Cantio non longè à Londino.

Ex hujus arboris corticibus viscum parant nostrates hoc modo. Delibratis Junio aut Julio mensibus, quotquot videtur aut opus fuerit hoc genus arboribus, cortices detracti in aqua fontana per septem aut octo horas continuas decoquantur donec tenerrimi evadant [eousq; donec cortex cinereus à viridi abscedat aut separetur, quod duodecim fere horarum spatium exigit. *D. Evelyn.*]

Coctos in acervum humi cum Filice SSS componas, aquâ priùs curiosè separata [frondibus aut herbis quibuscunq; succulentis obvoluti & contecti ad aliquam crassitiem in cellam aliúmve locum frigidam recondantur. *Idem*] & per duas trésve septimanas fermentari & computrescere sinas, donec

in

in mucilaginem abeant: Exemptos deinde in mortario tandiu tundas donec fingi formariq; possint instar massæ farinaceæ. Massam in aquam profluentem submersam manibus verses & diligenter subigas. Aqua brevi sordes omnes & recrementa obhærentésq; corticum reliquias secum auferet eluétq;, visco residuo puro & defæcato; in fictili aliquo vase per quatuor adhuc aut quinq; dies despumando, donec se penitus purgaverit & perfecerit: deinde in novum vas translatum reservetur ad usum.

Baccæ ad colicos dolores utiles sunt; crassos siquidem pituitosósque humores per alvum educunt decem aut duodecim numero sumptæ, ut ab his accepisse se ait Dodonæus, qui earum experimentum quandoq; fecerunt.

Zythogalum factum ex cerevisia & lacte, in quo decocti sunt hujus foliorum aculei, mirè conducit ad dolorem colicum & tormina intestinorum, ut in semetipsa aliisq; experta est matrona quædam nobis cognita post alia medicamenta frustra tentata, à muliercula quadam vaga & circumforanea edocta. Non video tamen cur non & foliorum ipsorum decoctum idem præstet.

Baccæ aviculis, præcipue Turdis Iliacis dictis, hyberno tempore terrâ nivibus opertâ in alimentum cedunt.

Matthiolus radicum decoctum in fotu ad articulorum duritiem, tumores dissolvendos, ossa fracta ferruminanda commendat.

Frondes & ramuli baccis onusti natalitiis Christi Domini parietibus & fenestris appenduntur ad ædes ornandas.

Lignum ponderosum, firmum, album, ad molendinorum fabricas utile est, ad ea quæ torno elaborantur, ad manubria instrumentorum rusticorum, scuticarum, &c.

In Catalogo Horti Academici Lugduno-batavi, à D. Hermanno editi, hasce Agrifolii seu mavis Aquifolii foliorum respectu varietates invenio,

1. Aquifolium foliis ex luteo variegatis.
2. Idem foliis ex albo variegatis.
3. Idem foliis oblongis spinis & limbis argenteis.
4. Idem foliis subrotundis, spinis & limbis argenteis.
5. Idem foliis oblongis, spinis & limbis aureis.
6. Idem foliis subrotundis, spinis & limbis aureis.

Aquifolium echinatâ folii superficie Cornut.

Hanc plantam observavit D. *Tancredus Robinson* in pulcherrimo horto Reverendissimi Episcopi Londinensis, D. *H. Compton*, inter multas alias novas & rarissimas plantas cultam ab ingeniosissimo Viro & peritissimo Hortulano D. *Georgio London*. A vulgari Agrifolio facilè distinguitur foliorum figurâ, quæ non ambitu modò sed totâ superficie scabra sunt & spinis horrida.

CAP. V.

Baccifera Indica fructu tetraspermo in foliorum alis sessili. Scherunam Cottam H. M. *P. 2. T. 16. p. 23. Corni seu Sorbi species* Bontio.

H. M.

FRutex est duûm triúmve hominum altitudine, nascens in arenosis & petrosis. *Radix* profundè in terram descendit, permultas oblongas, tenues fibras, capillamentis hinc indè vestitas, tam à latere quàm subtus emittens, cortice exteriùs rubicundo obscuro intus rufo, saporis adstringentis, sulphurei & infesti. *Stipites* induti sunt scabro cortice, cinereo, interiùs viridi & rubescente, intus ad lignum albicante, qui in plures tenuissimas planas corticulas (è quibus compressis & implexis fomites igniarios conficiunt) resolvitur, éstq; adstringens; ligno intus albicante, ac proximè ad radicem cavo, aliàs solido. Tam stipites, quàm rami longis crassis lignosis spinis hinc indè muniuntur. *Folia* pediculis brevibus, rotundis, crassiolis fulta, oblongo-rotunda sunt, ad petiolum parùm contractiora, ac in vertice rotundo cuspidata, supernè plana, saturo virore nitentia, subtus dilutiora, saporis adstringentis. *Flores*, qui in summitate ramusculorum suis petiolis ex origine foliorum proveniunt quasi fasciatim sine calyce, sunt viridi-diluti, odoris nullius, constantq; duplici ordine foliorum, quorum quinq; quæ exteriora cuspidata, surrecta, & interiora versùs nonnihil inflexa sunt, quinq; quæ interiora rotunda sunt, & superiora versùs punctulis eminentia. In horum medio ex umbilico *stylus* acuminatus exsurgit, paulò infra acumen quinq; tenuia *stamina* stelliformiter ejiciens, quæ nodulis albicantibus, ac dein flavescentibus dotata sunt. Florum petioli prodeunt in sua origine foliolis acuminatis. *Fructus*, qui surculis insident parvi & rotundi sunt, adinstar Pirorum Lauri, superficie glabra, primùm virides ac nitentes; dein colore nigro cùm maturi sunt, & sapore subacido, continéntq; quatuor grana seminis alba ac transparentia in propriis suis loculamentis.

Foliorum decoctorum vapor ore exceptus dentium dolorem mitigat, & vermiculos in dentibus *Vires*; enecat.

CAP.

CAP. VI.

Frutex baccifer Malabaricus flosculis pentapetalis ramis inhærentibus, fructu tetrapyreno. Perin-Patsjotti H. M. *P.* 5. *T.* 6. *p.* 11.

H. M. Arbuscula est humilis, septem circiter pedes alta, ac *Patsjotti* similis. *Folia* ordine decussato ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, crassa, densa, glabra, splendentia, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus. *Flosculi* non surculis foliaceis, at ipsis ramis inhærent quinq; candidis, oblongo-rotundis & acuminatis foliolis constantes, numerosis, *staminulis* albicantibus, flavescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit exiguus, obtusus. Flosculis succedunt *Baccæ* rotundæ, quadripartitæ, viridi-flavescentes, quatuor intus continentes *semina* rubicunda, oblongo-rotunda.

Locus. Provenit in *Candenate*, semper viret, fructus fert Septembri & Octobri mensibus.

Vires. Ex hujus foliis in lacte vaccino & Sesami oleo coctis linimentum paratur ophthalmicum & cephalicum.

CAP. VII.

Frutex baccifer Malab. fructu plano-rotundo piloso tetrapyreno. Pai-Paroea seu Conradi H. M. *P.* 5. *T.* 46. *p.* 91.

H. M. Arbuscula humilis est seu potiùs frutex, sex circiter pedes altus, *caudice* mediocriter crasso, cortice vestito spadiceo, ramulisq; ejusdem coloris ac lanuginosis in orbem diffusis ornato. *Radix* fibrata, rufescens, nigricante cortice cincta, acris, aromatica. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, spinulisq; exiguis hinc inde obsita, crassa, aspera, atro-viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam: sapor amarus, aromaticus. *Flores* inodori, plures simul juncti petiolo longo in surculis proveniunt, quinq; oblongo-teretibus, acuminatis, intus albicantibus, extus viridibus ac subasperis, & exteriora versùs reflexis foliis constantes *staminulis* aliquot albicantibus, flavescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus: inter quæ *stylus* prodit viridis, surrectus, capitulo plano. Floribus succedunt *baccæ* plano-rotundæ, virides primùm, dein flavescentes ac croceæ, longisq; albicantibus pilis obsitæ: intus continentur ossicula quatuor, dura, albicantia, *nucleos* includentia, candidos amaros.

Locus. Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Porca, Cochin* & *Calicolan*: semper viret, quotannis mense Julio floret, Novembri autem maturos fert fructus.

Vires. E foliis, radicibus, fructibúsque in aqua coctis Apozema conficitur, quod in Arthritide perquam utile perhibetur.

CAP. VIII.

Frutex Indicus baccifer floribus umbellatis, fructu tetracocco. Sondari H. M. *P.* 5. *T.* 40. *p.* 79.

H. M. Arbuscula humilis est, decem circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, ramulisq; viridibus in orbem diffusis ornato. Lignum albicans, furvo cortice cinctum, necnon rufescente intus medullâ refertum. *Radix* nigricans, odora, saporis haud ingrati. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, supernè atro-viridia ac splendentia, infernè subviridia; costa media crassa, lignosa, viridi-albicans, ac in aversa parte extuberans, è qua plures exiles nervuli superiora versùs exoriuntur, qui in se invicem arcuatim deferuntur; sapor sylvestris ac ingratus. *Flores* exigui, suaveolentes, candidi, *calycibus* exiguis subviridibus, in quinq; lacinias acuminatas sectis, inhærentes, extremis ramulis umbellatim proveniunt, pentaphylli, è quinis scil. acuminatis foliolis, inferiùs junctis constantes; totidem staminulis albicantibus, rufescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus: inter quæ *stylus* prodit exiguus, viridi-albicans, ac supernè bifidus, cujus basis est globulus exiguus, viridis. Flosculis succedunt *baccæ* tetracoccæ, aliquando pentacoccæ, virides primùm & nitentes, dein flavescentes, tandem maturiores nigricantes, carne intus refertæ succulenta, nigricante, aromatica, intra quam quatuor plurimum continentur *ossicula* scabra, triquetra, albo-rufescentia.

Locus & Tempus. Crescit in variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Cranganoor*; semper viret, quotannis floret ac maturos exhibet fructus, mense viz. Septembri.

In Medicina vix ullum habet usum.

CAP.

Cap. IX.

Frutex Indicus baccifer, floribus racemosis fructu oblongo, tetrapyreno. Perin-Panel H. M. P. 5. T. 15. P. 29.

H. M.

FRutex seu Arbuscula humilis, quatuor circiter pedes alta, *caudice* tenui, albicante, cortice obducto cinereo, intus viridi, aromatico. *Radix* densa, albicans, furvo cortice tecta, saporis acris, odoris aromatici. *Folia* geminata ordine parallelo circa ramulos crassis ac subviridibus petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, tenuia, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè viridi dilutiore, costâ mediâ crassâ. *Flores* racematim proveniunt, candidi primùm, dein rufescentes, quinq; teretibus, acuminatis, ac extrorsùm reflexis foliis constantes, totidem albicantibus *staminulis* flavescentibus *apicibus* ornatis mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit surrectus. Floribus delapsis succedunt *Baccæ* oblongo-rotundæ, acuminatæ, crasso, duro & atro-viridi cortice tectæ, pulpâ intus albicante primùm, dein subcœruleâ, aquosâ ac insipidâ refertæ. In meditullio decussatim quatuor latitant *semina* albicantia, dura, oblongo-rotunda, membranaceis pelliculis à se invicem sejuncta.

Nascitur Regni Malabarici variis in locis, præsertim in *Berkenkour*: semper viret, floret & fructum edit. *Locus.*

E foliis hujus siccatis & prunis impositis suffumigium fit, quod paroxysmos hystericos potenter solvere fertur. *Vires.*

SECTIONIS III.

MEMBRUM QUARTUM.

De Arboribus & Fruticibus bacciferis, acinorum granis vel pluribus quatuor, vel numero nobis incognito, & nondum explorato.

Cap. I.

De Rhamno Cathartico seu Spina Cervina.

QUamvis arbuscula hæc in singulis acinis plura quatuor grana non contineat, quia tamen granorum numerus nobis nondum exploratus est huc eam retulimus.

A. 1. *Rhamnus Catharticus* J. B. C. B. *solutivus* Ger. emac. *Solutivus, sive Spina infectoria vulgaris* Park. **Buck-thorn, or common Purging-Thorn.**

J. B.

Celebravit Rhamnum catharticum usus in purgando multus & felix, arbusculam sepibus alicubi familiarem, cortice externo nigro vestitam, cui duo alii subsunt, alter viridis, alter luteus, materie pallida, dura, ramis satis crebris, iisque ferè ex adverso sitis brachiatam, duris rigidisque & longis spinis foliosis minacem, aculeis præterea aliis minoribus horrentem. *Folia* ad Pruni folia accedunt, acuminata, atro-virentia, crenata, nervosa, adstringenti sapore. *Flores* herbacei coloris, parvos profert, quatuor apicibus constantes, multos simul junctos. Succedunt *baccæ* frequentes ad radicem spinarum, ex longiusculis pediculis, Frangulæ pares, per maturitatem nigræ, succo virente plenæ, in quibus grana terna vel quaterna, Pyrorum granis pænè similia, figurâ ferè triangulari, cortice nigricante, medullâ albâ, non ingrati saporis, quæ facilè ungue premente franguntur: sapor baccarum amarus, & astringens, & qui facilè gustanti nauseam moveat. Habet & succus earum nescio quem sibi peculiarem odorem.

Locis senticosis, sepibus & sylvis non raro occurrit in Anglia, Germania, Pannonia, &c. *Locus.*

Baccæ hujus fruticis tria colorum genera præbent. 1. Messis tempore lectæ, arefactæ & tusæ, inque aqua & alumine maceratæ luteum seu croceum potiùs reddunt colorem, ad chartas lusorias & coria tingenda etiamnum in usu. 2. Autumno cum maturitatem assecutæ nigræ evaserint collectæ, tusæ & in vase vitreo asservatæ pulchrè viridem exhibent colorem, quem **Sap-green** vocant pictoribus accommodatissimum, & in magno usu. 3. Circa Festum S. Martini in arboribus adhuc hærentes si legantur, Puniceum colorem reddunt (ut perhibet Tragus) iis qui coria inficiunt, & chartas pictas coloribus illustrant utilem. *Usus.*

Baccæ purgatrices sunt, atq; crassam pituitam & biliosos quoq; humores per alvum educunt, ut nonnulli volunt: Rectiùs earum vires æstimant qui ad pituitam tenuem & serosos humores educendos utuntur. Nos (inquit J. B.) peculiarem earum vim in sero & aquosis humoribus educendis experti sumus: quapropter non raro earum syrupus ad uncias tres hydropicis præscriptus notabili cum successu datur, atq; etiam exhibetur aridarum pulvis à ℈j. ad ʒiß. nonnulli baccas numero exhibent à 15 ad 20. Verùm ob vehementiam mollibus & debilibus in substantia non sunt exhibenda. *Vires.*

benda. In syrupo verò (pergit idem) quo quotidie & frequente utimur, etiam in delicatissimis naturis nullam molestiam effatu dignam unquam deprehendimus, & solvendo corpori accommodatissimum à multis jam annis cognovimus, etiam in nobis ipsis. Syrupum parandi modus in Pharmacopœiis vulgaribus extat. J. Bauhinus sic fieri jubet. Succi baccarum maturarum extracti & ritè depurati lib. V. coquantur cum mellis optimi & Sacchari ℔ ß. ad Syrupi consistentiam. Adde pro unaquaq; libra syrupi Cinnam. & seminum Anisi conquassatorum ana ʒij. in pecia ligata immergantur. De hoc tuto ab ℥ j. ab ℥ ij. sumi potest.

2. *Rhamnus catharticus minor* C.B. *catharticus minor Pannonicus* Park. *solutivus minor* Ger. *solutivus pumilus Pannonicus* 1. *Clusii* J. B.

Clus.

Bicubitalibus assurgit ramis, in multas alas divisis, cortice lævi, Spinæ infectoriæ simili tectis, qui membrana superiore detracta ex viridi pallescit & amariusculi saporis est. Ramuli paucis spinis horrent, sed ipsi in spinas plerunque desinere solent. *Folia* illi vulgari ferè similia, minora, angustiora, ad Pruni sylv. sive Spini folia plurimùm accedentia, gustu linguam exsiccante: *florem* ut in vulgari congestum, ejusdem coloris & formæ, hoc est ex pallido herbaceum, tetrapetalon, minorem tamen habet: *radicem* ut in aliis fruticibus lignosam.

Locus & Tempus. Exit frequens in Leytenberg & vicinis montanis sylvis. Maio floret & Julio fructum perficit.

In planta sicca J. Bauhini folia ex eodem tuberculo plura oriebantur, brevibus pediculis hærentia, unciam plus minus longa, semunciam lata, acuminata, circumcirca crenata, lævia, Baccæ siccæ Terebinthi fructum referebant, tum magnitudine, tum formâ turbinatâ, in acumen desinente, pediculis semuncialibus appensæ.

3. *Rhamnus foliis oblongis serratis* C. B. *Bavaricus* Park. *Bavaricus Dalechampii* J. B.

Lugd.

Hominis altitudinem superat, cortice est purpurascente, spinoso, foliis densis, pallidis, omnibus serratis, sed aliis longioribus & angustioribus prima sci. ramorum parte, nec Ilici dissimilibus, aliis brevioribus & rotundioribus circa ramorum extrema, Rhois folia utcunque æmulantibus, spinis multis, tenuibus sed acutissimis foliosis ut in primo Rhamno. *Matth.*

Botanici Ingolstadienses orandi sunt ut hujus fruticis historiam illustrent & perficiant, addita florum & fructuum descriptione.

4. *Rhamnus Siculus pentaphyllos* Boccon. *ad baccifer. monococcos referend.*

Elegans hic frutex compluribus virgultis Pruni sylvestris modo exoritur, & humanæ proceritatis modum nonnunquam superat. Huic rami multiplices, duris & crassioribus spinis armati. Folia in singulis pediculis quinas, quorum singula Jasmini lutei foliis sunt angustiora, indivisa, versùs extremum latiora atque rotundiora hilari virore nitentia. *Flores* candidi, plures ab uno pediculo, tenui, longo, racemoso penduli; quibus fatiscentibus succedunt *baccæ*, Myrtillorum baccis similes, ast majores per maturitatem rubræ, putamine osseo & duro præditæ, in quo nucleus tenui membrana vestitus.

Locus. Prope Panormum in agro dicto *Fundaco dell' Abbate* ad sepes. In Africa etiam nasci nonnulli dicunt. A colonis & villicis circa Panormum dicitur *Zaccati.*

CAP. II.

De Lycio.

LYcium Veterum quid fuit hodie ignoratur. Lycium autem à Lycia provincia unde allatum fuit dictum creditur. Lycii historia apud Botanicos recentiores valdè confusa est & intricata. Nullam novimus Lycii notam characteristicam qua ab aliis spinosis fruticibus, Rhamno præsertim, distinguatur; quocirca frutices hoc nomine à Botanicis donatas Rhamno subjungendas duximus. Nec tamen puto, genere inter se conveniunt stirpes omnes Lyciæ dictæ.

1. *Lycium Gallicum* J. B. C. B. *Paliurus altera peregrina* Ad. Lob. *item Lycium latifolium* C. B. *latifolium Monspeliacum* Park. *item Lycium Gallicum Avenionense* ejusdem.

J. B.

Spinis rigidissimis horret Oxyacanthæ Matthioli similibus, circa quas *flores* parvi, multi simul ex brevibus pediculis, quibus succedunt *baccæ*, quæ maturæ sub pellicula continent *semina* oblonga, polita, striata; exsiccatæ bicoccæ & tricoccæ apparent, baccis Spinæ Burgundicæ sic satis similes, amaræ valdè; Lugdunum adferuntur nomine *Grani tinctoris.* *Folia* ad Prunum sylv. nonnihil accedentia, tenuia, minora, in ambitu aliquantulum serrata, nervosa, decidua. In siccis nullum deprehendimus manifestum saporem.

Locus. Nascitur in asperis & saxosis circa Avenionem & Carpentoractem.

Lycium Dalechamp. describitur Spina tres cubitos alta, cortice in cinereum pallescente, radicibus multis lignosis, aculeis foliolis, fructu Piperis magnitudine, nigro, adnexo brevi pediculo, nunc triangulo, nunc quadrangulo, nunc cordis figurâ pro nucleorum numero, è cujus fastigio pilus duplex subtilissimus eminent, sapore ingrato & valdè amaro. Baccis ad tingendum sericum aureo colore infectores utuntur & vocant *Granum tinctorium.* Hinc patet Lycium Dalechamp., candem plantam esse

eſſe eum Lycio Gallico *J. B.* & *C. B.* Paliurum autem alterum peregrinum *Ad.* J. Bauhinus Lycio ſuo Gallico idem exiſtimat, & D. Magnol, qui illum prope Monſpelium obſervavit, in eadem eſt ſententia. Lycium ergo 4. ſive latifolium *C. B.* & 5. ſive Gallicum *ejuſdem* una & eadem Planta ſunt.

2. *Lycium Italicum* J. B. Park. *item Rhamnus ſolutivus Pannonicus* 2. *Cluſii* ejuſdem J. B. *Lycium facie Pruni ſyl. ſive Italicum* C. B. *item Lycium Buxi folio* ejuſdem. *Lycium vulgatius* Park.

Cluſ.

Spina infectoria Pannonica 2. Cluſii cubitales habet ramos, minimi interdum digiti craſſitudine, plerunque minores, nigro rugoſóque cortice obductos, ſuperiore parte in ramulos diviſos, qui tenuiore & læviore cortice tecti plerunque in acutam ſpinam deſinunt. *Folia* Myrti aut Pruni ſylv. potiùs, breviora tamen & minora, viridia, per ambitum nonnihil ſerrata, guſtu primùm adſtringente, deinde nonnihil amaricante. *Flores* inter folia herbacei, tetrapetali: *Fructus* deinde Spinæ infectoriæ vulgari haud abſimiles: binis, nonnunquam etiam ternis, commiſſuris diſtincti, initio virides, deinde per maturitatem nigri. *Radix* craſſa, lignoſa, dura, raras fibras in latera ſpargens.

Naſcitur copioſè in monte Badenſibus thermis imminente, loco petroſo & ſalebroſo. *Locus.*

Conſiderandum Botanicis proponit J. Bauhinus quantum differat hic Rhamnus à Lycio Gallico: verùm oſtendit J. Pona non differre eum à Lycio Italico; cujus baccas duntaxat à Cortuſo miſſas ex monte Baldo deſcribit J. Bauhinus. Similes (inquit) erant baccis Lycii Gallici, colore tamen differebant: erant enim purpuraſcentes & ferè nigræ: Semina in baccis ad Berberin accedebant, breviora tamen, lucida, polita, colore ſubfuſco, aut è puniceo in nigrum vergente, pæne triangula, inter ea quædam ſulcata: Saporem amarum non deprehendimus, ſed aliàs ingratum. Quædam etiam baccæ anguloſæ apparebant.

Lycium *Matth.* quod C. Bauhinus ab Italico diſtinctum facit, & Lycium Buxi folio appellat, J. Bauhinus pro hoc habet, & rectè noſtro judicio: iconem autem *Matth.* quem & alii adhibent, fictitiam eſſe demonſtrat. Vid. Hiſt. Plant. lib. 6. c. 26.

Lycium ſive Pyxacantham Narbonenſium *Adv.* quo pertineat tum C. Bauhinus, tum Joannes frater dubitant: hic ad Lycium ſuum primum ſeu Buxi folio, ille ad Lycium Gallicum refert ſed dubitanter.

3. *Lycium Cretenſe, ſive Berberis Cretica* J. B. *Berberis Alpina Cretica* C. B.

J. B.

Lycii Cretenſis baccæ differunt à Lycii Gallici baccis, non enim ſiccæ monſtrant angulos, nec etiam ſunt amaræ. Differunt etiam à baccis ex Italia à Cortuſo miſſis, ſunt enim tales quæ paſſulas Corinthiacas dictas referunt pelliculâ ſuâ corrugatâ, argumento recentes ſucco refertas fuiſſe. Madefactæ chartam purpureo ac violaceo eleganti tingunt. In his grana ſunt minora, nec ita lucida ut in Lycio Cortuſiano. Folia quoque differunt à Lycio Gallico, ſunt enim anguſtiora, oblonga & circumſcriptione ovata, nec in longiuſculum pediculum ut illa deſinunt. Hanc plantam Bellus ſic deſcribit.

Frutex eſt ad quatuor aut quinque cubitos aſſurgens, totus ſpinis horridus, ſpinaſque tres ſimul (ut in Berberi vulgari) referens *Folia* habet parva ad Buxi foliorum formam accedentia, leniter ſerrata: *Flores* copioſos, luteos inſtar Paliuri, ſed minores, quibus ſuccedunt fructus, aliquantulum longi, ut Berberis *fructus*, coloris autem nigri, ſaporis inter acidum & dulcem medii, in quibus vel unum, vel duo granula continentur. Cortex ligni non lævis ut Berberi, ſed aſper & pallidus eſt: materies ligni lutea atque radix elegantiſſimo luteo inficit.

Oritur in altiſſimorum montium convallibus. Differt autem à Berberi, cujus folia majora ſunt, & fructus racematim naſcuntur. Legitimum verò Lycium non eſt, quia fructus neque rotundus ut Piper, neque amarus eſt. In Libano etiam monte frequentiſſimus invenitur. *Locus.*

4. *Lycium Creticum alterum* Park. Λαζαρίες & Πετραμύγδαλα, i. e. *Amygdala petræa, licet cum Amygdalis nihil commune habeat.* Bell. Ep. 1.

Bel.

Frutex eſt ad duorum aut trium cubitorum altitudinem aſſurgens, denſus, *folia* parva firmáque ferens; ſpinis totus plenus eſt, & *fructum* rotundum fermè, parvum ut Piper habet, cùm ad maturitatem pervenit nigricantem. *Radix* lignoſa eſt, maxima eáque firmiſſima. Hebræi ex hujus fructu elegantem colorem luteum parant.

5. *Lycium Indicum folius Pruni* C. B. *legitimum. Rauwolfii* Park. *Lycium in Libano proveniens* Bel. Ep. 1.

Frutex ſpinoſus peregrinus, Arabibus Hudhadh, incolis Zaroa *Rauwolf.* in plantis montis Libani.

6. *Lycium Hiſpanicum folio Buxi* C. B. Park. *Lycium quorundam folio Myrti Tarentinæ aut Buxi* J. B.

Cluſ.

Frutex eſt ſpinoſus, multas ab radice virgas proferens, cubitales, ſæpenumero ampliores, rectas, pulchras, tenues, rubentes, multis ramulis præditas, qui in acutam ſpinam plerunque deſinant, tametſi alios hinc inde ſparſos aculeos, breves interdum & infirmos, nonnunquam verò oblongos, firmos, & multis foliis obſitos, ut in Rhamno primo habeant. *Folia* nullo ordine digeſta, Spini, ſed multò breviora, Myrti Tarentinæ aut Buxi quodammodo æmula, guſtu lenta, & cum aliqua aciditate mordicantia. Nec florem, nec fructum vidit Cluſius.

Locus. Apud Complutum aliisque Castellæ veteris locis, & Bæticæ parte, quam vulgo Extremaduram vocant, circa fluenta, & declivibus locis, hyeme exundantibus nascentem observavit Clusius.

Castellanis scoparum usum præbet: componitur etiam in fasciculos pistorum fornacibus calfaciendis idoneos.

Lycium Hispanicum *Lob.* non huc refert cum Lugdunensi J. Bauhinus, sed ad Rhamnum 3. *Clus.* C. Bauhinus eúmque secutus Parkinsonus pro distincta Lycii specie habent, & Lycium Hispanicum folio oblongo vocant. Judicent periti.

7. *Frutex exiguus foliolis confertis* C. B. *Tamoxo* Clus.

J. B.

Pedali altitudine assurgit, frequentibus ramusculis præditus, qui adeo exiguis & confertis foliolis onusti sunt, ut ramusculorum lignum vix conspici possit. Ea ex cineraceo virentia sunt & extremæ amaritudinis.

Locus. In incultis nascitur.

8. *Lycium Garciæ sive Cate* J. B. *Lyc. Indicum putatum Garciæ* Park. *Lycium foliis Ericæ* C. B. *Arbor spinosa ex quâ Lycium seu Cate exprimitur* Bont.

Garc.

Arbor ex qua succus *Cate* Indis dictus extrahitur magnitudine est Fraxini, folio minuto Ericæ vel Tamarici simillimo. Florere aiunt; sed fructum ferre negant: multis spinis horret. Materies ligni robusta, dura, densa, ponderosa, nec (ut aiunt) putredini obnoxia, sive Solibus exponatur, sive aquis immergatur.

Porro succi extrahendi hæc est ratio; Ramos hujus arboris minutim concisos elixant: deinde contundunt, postmodum cum farina *Nachani* (semen id est nigrum & minutum, sapore Secalis conficiendis panibus aptum) & cujusdam nigri ligni, quod isthic nascitur scobe (interdum sine eo) pastilli aut tabellæ formantur, quæ in umbra siccantur, nè Solis ardore earum facultas evaporet.

Locus. In Cambaya, Basaim, & pluribus aliis Indiæ locis provenit: in Sinarum regionem & Malacam deportatur.

Vires. In masticatoriis, ad gingivas mollificandas & relaxandas confirmandásque plurimus illius cum Betre usus est. Medicamentum est cum amaritudine adstringens & exsiccans, ad alvi profluvia curanda, & oculorum dolores tollendos optimum, in quibus plerunque optimo cum successu usus sum (inquit Garcias.) Ex ligno propter duritiem & pondus pistilla fiunt deglumandæ Oryzæ idonea in mortariis ligneis, sex palmos in ambitu continentibus.

Cæterùm *Caten* Indicam Lycium Veterum esse non posse (ut opinatus est Garcias) facile esset ostendere: siquidem Lycium Diosc. folia Buxi habeat, & pusilla sit arbor.

Bontius paulo plenius hanc arborem describit l. 6. c. 3. Creberrimis inquiens in trunco & ramis spinis est obsitus, foliis ferè Sabinæ vel *arboris Vitæ*, sed non tam pinguibus & crassis. Cæterùm Fabas rotundas fert, punicei coloris, in quibus tres, aut ad summum quatuor nuces clausæ latent, tanta duritie ut dentibus frangi nequeant: Hisce pueri apud nos loco sphæricarum lateritiarum in lusu suo utuntur. Sapor foliorum astringens, unde eorum expresso in ulceribus usus est Bontius in aliorum medicamentorum defectu: idem è cortice & foliis multoties præstantissimum excoxit. Lycium Cupressi aut Arboris vitæ species videtur.

9. *Lycium Indicum creditum Alpino* Park. *Indicum Alpino putatum* J. B. *Lyc. Indicum alterum* (Uzeg.) *C. B.*

Alpin.

Frutex est multis ramis rectissimis, ab *radicibus* multis, duris, lignosis obliquè incidentibus, longitudine trium cubitorum & plus observatis sursum assurgens; ramísque spinæ acutissimæ,& longæ multæque insunt, quorum quædam foliolis vestita spectantur. [*Folia* circa spinarum bases non quaterna tantùm, sed plura dispari magnitudine consurgunt, Olivæ foliis minora, magísque tenella, nec in acumen angustata, sed Buxeorum instar rotunda *Vesling.*] *Flores* ut minuti, sic numerosi existunt, non ventricosi, sed à contractiore tubulo sensim ampliati amabilem in risum hiulca labia diducunt. Sinum intimum flavedine tingunt, purpureis aliquot punctis recessu foliorum inscripti, reliquo corpore hyacinthi ferrugineam Violis permiscent, utroque tamen dapsili halitûs gratissimi exspiratu longè suaviores. Ex his fructus nigri, parvi producuntur, Ebuli fructibus prorsus similes, læves, gustu amari & adstringentes.

An succus ex hoc frutice paretur quem Lycium Indicum vetustissimi Auctores nominârunt ex notis plantæ facilius divinari licet, quàm ex Ægyptiorum sermone colligere, inquit Veslingius.

Locus. Supra ripas rami Nili *Calig* vocati decem millibus passuum supra Alexandriam urbem invenit Alpinus.

Vires. Qui ex vicinis Arabiæ atque Æthiopiæ locis huc in utribus affertur condensatus succus, saltem si ritè paratus sit, Lycii Indici indolem minimè obscuris signis exhibet, inquit Veslingius. Alpinus adulterinum esse putat, quòd neque amaritudinem habeat, neque incensum rubescentem spumam edat. Hoc succo in omnibus ulceribus utuntur Ægyptii, præsertim oris, aurium, narium, ani, intestinorúmque: ad sputum etiam sanguinis, ad dysenteriam & diarrhœam, aliósque fluxus alvi & uteri. Illitum quamcunque partem à fluxu humorum valenter defendit.

Modus præparandi Lycium Indicum ex Acaciæ quadam specie extat in Ephem. German. An. 13. Obs. 1. p. 9, 10, 11.

10. *Lycio affinis Ægyptiaca* C. B. *Agiabalid Ægyptiaca Lycio affinis* Park. *Agiabalid Ægyptium folio Buxi, an Lycium?* J. B.

Arbor est magnitudine Pyri sylv. ramis raris non multis, in rectum inæqualiter delatis ordinatim acutissimis multis spinis obsita; *Folia* præ se ferens Buxi proxima, tamen latiora, pauca, rara, singula vel bina [etiam terna pluráve] æqualibus interstitiis adnata: *Flores* habet parvos albos, Hyacinthi Orientalis floribus similes, sed minores; à quibus prodeunt fructus nigri Ebuli similes, gustu subamari & adstringentes.

Mihi sanè hæc planta non videtur diversa à præcedente, siquidem magnitudine præcipue differre videtur & foliis Buxi æmulis. At Veslingius præcedenti folia Buxi attribuit, quem nos in eo describendo secuti sumus.

Quid quod frutex ille quem Veslingius Cayri in hortis ædibus Consulum Venetorum proximis vidit, *Agiabalid* Hortulanis dictus, quatuor vel quinque cubitorum altitudine, ipso judice *Uzeg* Alpini erat.

Cap. III.

De Cappare.

CApparis Bodæo à Stapel dicitur non quòd in campis proveniat, ut vult Phavorinus, verùm, quòd furori & melancholiæ medeatur, ἀπὸ τῆ ϰαρώσεως ἀέρε.

1. *Capparis spinosa folio rotundo* Park. *rotundiore folio* Ger. *spinosa, fructu minore, folio rotundo* C. B. *spinosa* J. B. **Capers.**

J. B.

Importunius nihil Capparum luxuriantibus longè latéque radicibus Veteres prodidere. Ipse autem frutex multis etiam stolonibus præditus est, quos aduncæ spinæ deorsum spectantes Ruborum in modum armant. *Folia* alterno positu nascuntur, circinatæ rotunditatis, alias modicè acuminata, uncias duas circiter lata, parùm variante longitudine, saporis perquam amari. Ex horum sinu pediculi singulares exeunt, longi, quibus capitula insident viridantia, quæ explicata *florem* exhibent candidum, Rosæ parvulæ æmulum, medium obtinentibus infinitis fibrarum cirris. *Semen* pericarpio oblongo, Olivæ aut glandis figurâ, clauditur, multum, parvum, [Parkinsono durum, fuscum, uvæ gigarto nonnihil simile.]

Locis arenosis & ruderatis gaudet. Nos in muris & ruderibus Romæ, Senarum, Florentiæ & alibi in Italia observavimus spontaneam; cultam circa Tolonam in Gallo-provincia, ad muros & macerias. In foraminibus sci. murorum lapideorum trium vel quatuor pedum intervallo prope terram ad id factis, Cappares plantant. Gemmas florum adultas, antequam tamen explicentur, colligunt, & per trium quatuórve horarum spatium in umbra sparsas relinquunt, donec flaccescere incipiant, ad impediendum nè se aperiant. Tum vasi immittunt, & acetum super affundunt asserculo imposito vas contegentes, adeóque contectas octiduum restare sinunt. Deinde exemptas leniter premunt, & recenti aceto infundunt per alterum octiduum. Eandem operationem iterum repetunt, expressis gemmis & novo aceto tertium affuso. Quo peracto, eas in dolia cum aceto recondunt. Nonnulli salem aceto admiscent, quod genus muriæ præstantius habetur & Cappares ad triennium integras & incorruptas servat, nec colore nec sapore à recentibus discernendas. *Locus.*

Gemmæ hoc modo conditæ ad nos transportantur & in frequenti usu sunt ad intinctus pro carnibus assis & elixis, nec minùs pro piscibus: appetitum augent, & concoctionem promovent, hepati & lieni conferunt obstructiones eorum reserando. *Vires.*

Lobelius in *Adverf.* majores Cappares quamvis pretio viliores præ minoribus, quæ cariores sunt, commendat, quòd minùs combibant muriam majores, &c. Quas vocat majores nescimus, fortè intelligit fructus, qui interdum condiri solent, & Capparum longarum nomine advehi, teste Parkinsono. At nunc dierum rarus vel nullus eorum usus est in Anglia, proinde & importari desierunt. Quantumvis autem Lobelius alíive in Capparum conditarum usum declamitent, nobis non minùs ventriculo commodæ quàm palato gratæ videntur, nec ullum unquam in quotidiano earum usu nocumentum percepimus, aut alios percepisse audivimus.

Memorabile est (si modò verum) quod scribit Plinius, Ferunt (inquit) eos qui quotidie Capparin Italicam edunt Paralysi non periclitari, nec Lienis doloribus. Dioscorides Cappareos fructus splenem liquare asserit, si duarum drachmarum pondere cum vino bibantur ad dies 40. Coxendicum quoque morbo & resolutioni opitulantur, ruptis item ac convulsis. Ducunt & menses, & pituitam de capite detrahunt. Dentium item dolorem sedant cum aceto cocti & colluti.

Eadem omnia, auctoribus Dioscoride & Galeno, præstat cortex, radicis imprimis, lienes sci. induratos siquid aliud juvat, tum intus assumptus, tum foris impositus, menses educit, ulcera exterget & deliccat: ad dolorem ischiadicum valere dicitur & affectus arthriticos: Vitiligines etiam cum aceto discutit, & choeradas [strumas] & duros tumores digerit, idoneis ad ea medicamentis mistus.

2. *Capparis spinosa folio acuto* C. B. Park.

Non alia in re à præcedente differt quàm figurâ foliorum, quæ acuminata sunt.

3. *Capparis non spinosa fructu majore* C. B. Park.

Capparis vulgaris (auctore J. Bauhino) interdum sine spinis mitisque invenitur. Scribit Alpinus Cappares Alexandriæ majores quàm alibi inveniantur provenire, quos *Cappar* quoque appellant, ex quibus cortices radicum in usu habent frequentissimo ad vermes necandos, ad movendos menses, atq; ad quoscunque tumores duros, præsertimque lienis sanandos, pro quo indurato membro exhibent decoctum per os multis diebus, exteriùs ex corticis pulvere & aceto facto emplastro. In Arabia arborescit & hyeme folia retinet.

Vires.

4. *Capparis arborescens fructu Juglandis magnitudine* C. B. *Arabica non spinosa* Park. *Cappares arborescentes* J. B.

Cappares in Arabia invenimus pumilarum Ficuum altitudinem æquantes, ut nobis conscendendæ fuerint ad earum fructus colligendos, ovi gallinacei magnitudine & semina intus continentes, Piperis instar calida: ipsæ Cappares Juglandibus magnitudine non cedunt. Ut verò album Sinapi in vinum Vernachiam injiciunt, nè ferveat, sed diutius dulcedinem suam retineat; sic Arabes istarum Capparum semina in suis Vinis commiscere solent, ut dulcia ea conservent. *Bellon. Obs.* l. 2. c. 20.

5. *Capparis Sicula duplicata spina, folio acuto* Boccon.

Bocc.

Foliis est Paliuri, acutis in mucrone, sed medio subrotundis, inordinatim dispositis & annexis cauli, colore ex luteo languescente, glutinosis; ad quorum exortum subtus geminæ utplurimum spinæ aduncæ adnascuntur. *Caulis Flos*, capsula, Semen à cæteris Capparis speciebus nihil discrepant. Planta est perpetua, prope Agrigentum frequens, atque oppidum dictum *la Terra di Palmi*, ubi fruticosum non rarò vidimus.

6. *Badukka* H. M. P. 6. T. 57. p. 105. *Capparis arborescens Indica Badukka dicta, flore tetrapetalo.*

H. M.

Arbuscula est candice brachium crasso, in hominis plus minus altitudinem adolescens. *Folia* aculeata spissa, mollia, è virore satura, eminente ab adverso costâ, sapore sylvestri sunt, alternatim brevibus pediculis ramis inhærentia. *Flores* è calyce rigidiore, quadrifariam diviso, albi, bini ternive, aliquando singuli, brevibus, è viridi-fuscis pedunculis in foliaceorum ramusculorum summitatibus insistentes, quatuor constant petalis, quorum bina digitum minorem longa, ab infima parte in latum, ubi divisuræ frequentiores, excrescentia, tenuia admodum, utrinque mollissima obducta lanugine, venulis striata, levitérque erecta sunt; bina verò ex angusto latiora, è cœruleo alba opponuntur. *Stamina* verò plurima, in cœruleum vergentia, supernè albis, infernè cinereis exornata apicibus comitatur *stylus* longior crassiórque, magis cœruleus, in conum desinens.

Locus.

Arenarum amans in *Chanotti* & *Badoos* vulgatissima, atque ob florum elegantiam culta, domestica est, florens mense Januario, planè equidem, * testibus Indigenis, sterilis, sed semper frondens.

* *Eorum testimonium parvi pendo; plus apud me valet constans naturæ analogia ad contrarium suadendum.*

Foliorum succus aprinæ admixtus axungiæ linimentum antiarthriticum, decocta verò cum floribus folia potum alvum purgatione sollicitantem præstant, cujus exceptus vapor oris mundificat ulcera. Ipsi denique fructus cum lacte assumpti Venerem extinguunt. *Quomodo hoc? cùm fructus nullos ferat.*

Vires.

7. *Solda* H. M. P. 6. T. 58. p. 103. *Capparis arborescens Indica flore pentapetalo Solda dicta.*

H. M.

Arbuscula isthæc ramis est spadiceis. *Folia* è lato in cuspidem exeuntia, supinâ in parte summè virentia nitentiaque, in prona è cinereo russa, è spadiceis enascuntur pediculis, costa subtus solummodo eminente, multásque divisa in venas, intertexta. *Florum* quina petala oblonga, crassa, carnosa, intus glabra, albidula, postremo in flavum vergentia, exteriùs villosa, è spadiceo rubella sunt; ex albo flavescens, oblongior crassiórque *stylus*, in medio turgidus, ubi multa eum circumvestiunt purpurea *stamina*, in spadiceum excurrit caput.

Locus.

Solum diligit arenaceum; florum, quos mense profert Martio, medio stylo includitur *semen* perexiguum. In *Cochin* utplurimum reperitur nunquam dimittens folia, quæ apposita testiculis eorum dissipant tumores, pulverisata medentur Enteroceli.

Hæc & præcedens arbuscula, è genere *Capparum* sunt, monente D. Commelino, & videntur earum esse quas Bellonius *Cappares non spinosas, & Cappares Arabicas fructu ovi magnitudine, semine Piperis instar vocat.*

CAP. IV.

1. *Erica erecta baccis candidis* C. B. *baccifera Lusitanica* J. B. *baccifera fructu albo* Park. *baccifera tenuifolia* Ger. White-berried Heath.

Clus.

FRuticosa est, cubitalibus assurgens ramulis, fragilibus, nigriore quàm reliquæ cortice. *Folia* reliquis Ericis similia habet, sed nigriora & crassiora, trino ordine circum ramulos disposita, calidiusculi cum quadam adstrictione gustûs. Septembri & Octobri fructum à reliquis differentem summis ramulis inhærentem gerit, pulcherrimum, candidum transparentem, obscuriores & inæquales

æquales uniones forma & colore referentem, ſucculentum, acidi ſaporis, tria grana dura plerunque continentem, qui Novembri exſiccatur & ſponte decidit. An floreat ignoro (inquit Cluſius) incolæ negabant & fructum paulatim intumeſcere, grandiuſculúmque fieri donec matureſcat affirmabant.

In una Luſitania hoc genus obſervabam, non procul Ulyſſippone inter *Rio frio* & *Aldea galega* ubi qui Tagum trajicere volunt naves conſcendunt, & etiam ſupra Ulyſſipponem ſolo admodum arenoſo copioſo ſuo fructu albo onuſtam, ut initio Mannæ grana iſti frutici inhærentia exiſtimarem, adeò procul aſpicienti impoſuerunt.

Septembri & Octobri fructum fert, qui Novembri exſiccatur & per ſe decidit. Fructus Septembri & Octobri menſibus Ulyſſippone invenitur; febrientibus exhibent ad ſitim quâ premuntur exſtinguendam: avide etiam fructus iſte à pueris & mulierculis expetitur. Si Acacalis eſt, aquam in qua maduerit ejus fructus ad collyria, quæ ad excitandam oculorum aciem conveniant addi teſtis eſt Dioſcorides.

A. 2. *Erica baccifera procumbens nigra* C. B. *baccif. procumbens* Ger. *baccif. nigra* Park. *baccif. Matthioli* J. B. **Berry-bearing Heath, or black-berried Heath, Crake-berries.**

Cluſ.

Humi diffuſa eſt, & latas occupat areas, multis ramis lignoſis, flexilibus tamen, conſtans, ex atro ruſeſcente cortice tectis, qui interdum fibras agunt, ut latiùs ſerpere, & ſufficiens alimentum attrahere queant: Aſſurgentes ramulos numeroſa ambiunt foliola, ternis, interdum quaternis verſibus diſpoſita, craſſa & carnoſa, ſuperioris ferè ſimilia, ſapore primùm linguam exſiccante, deinde acri & linguam vellicante. Puſilli ad foliorum exortus floſculi, tribus foliolis conſtantes, coloris ex herbaceo ſubalbicantis, purpuraſcentibus ſtaminulis præditi. His ſuccedunt rotundæ *baccæ*, Juniperinis haud minores, initio virides, maturitate nigræ, & purpureo ſucco, uti mora, plenæ, in quibus multa inæqualia, & veluti triangula grana. *Radix* lignoſa & dura eſt.

In montibus udis Derbienſibus, Staffordienſibus, Eboracenſibus frequens eſt. Obſervavimus etiam in Ericetis elatioribus Warwicenſibus & alibi in Anglia, **Crow-berries** & **Crake-berries** incolæ vocant. Cluſius in *Sneberg* & *Snealben* celſiſſimarum Auſtriæ & Stiriæ Alpium jugis, menſe Julio & Auguſto florentem & immaturis maturíſque baccis onuſtam invenit, &c. *Locus.*

Schwenckfeldius plantam hanc *μαινόμενον* appellari poſſe arbitratur, quòd eſus baccarum ejus uberior capiti noxia quædam inferat ſymptomata, ad quæ deliræ ſubſequantur geſticulationes, ratione nonnihil interturbata, ut is qui ipſis uſus fuerit copioſiùs Simiarum inſtar ſe habere geſtu ridibundo videatur. Hinc plantam hanc deleteria facultate minimè carere contendunt, & ab ejus eſu omnino abſtinent, aliíſque fructuum uſum ſanctè interdicunt. *Vires.*

Fructum hujus plantæ in Dania innoxiè devoratum eſſe, & in alimentum plebeiorum cedere frequentiſſime teſtatur D. Ol. Borrichius in Act. Med. Tho. Bartholin. Ann. 1673. Obſ. 58. licet Matthiolus, Thalius, & Sennertus, necnon Schwenckfeldius, ut vidimus, ſcribant haſce baccas capiti noxias eſſe & deliras, geſticulationes inferre. Sed facultates rerum variantur pro ſolo, aere &c. D. *Tancred. Robinſon.* Ego tamen vix credo ullibi venenatam eſſe hanc baccam.

CAP. V.

Caa-opia Marcgrav. Piſon. Pao de Lacra *Luſitanis*. *Arbuſcula gummifera Braſilienſis, fructu Ceraſi magnitudine, gummi* Gutta-jemou *ſimili.*

Marcgr.

Arbor eſt haud magna, cortice è cinereo ruſeſcente, ſtriis brunnis, ligno lento, in multos ramos ſe ſpargens. *Folia* habet ſolida, inferiùs ex viridi quaſi ruſeſcentia, ſuperiùs dilute viridia & ſplendentia. Florum illius in umbellis congeſtorum exordia ſunt globuli brunni, magnitudine Lentis, qui ſuccedente tempore protrudunt flores, quinque foliolis conſtantes, ex viridi flaveſcentes, interiùs tomento albo veſtitos, & *ſtaminibus* ſubtilibus luteis refertos. Floribus ſuccedunt *baccæ*, primò virides, ceraſi magnitudine, rotundæ, molli cortice tectæ, quæ diſſectæ è cortice ſuo liquoris aliquid, eleganter flavi exſudant: intra corticem autem continetur pulpa alba, conſtans meris cylindris juxta ſe poſitis, qui invicem adhærent. In extremitate ramorum qui fructus ferunt ſemper duo folia acuminata brunni coloris compacta ſunt, & quaſi ſemiglutinata, haſtam ſeu venabulum figurâ referentia, quæ decerpta è pediculo ſuccum emittunt croceum.

Floret potiſſimum menſibus Novembri & Decembri: Januario & Februario maturæ ſunt baccæ. *Tempus.*

Si cortex hujus arboris incidatur, præſertim quando incipit florere, & linquatur per unum atque alterum diem exſudat lachrymam croceo-rubram, quæ coagulatur, initio mollis, ſed ſenſim indureſcit. Convenit colore & conſiſtentia cum *Gutta jemi*, & purgat eodem modo, atque diſſolvitur: eſt ruſioris paulò coloris, crocei ferè, & tingit colore aureo paulò ſaturatiùs. Diſſolvitur in ſpiritu vini, & tincturam reddit croceam.

Olim affrictu hujus reſinæ in aqua diſſolutæ impetiginem tollebant. Licet minoris efficaciæ ſit quàm *Gutta gamba*; quod an inſitæ tarditati an præparandi modo ſit imputandum dubitat Piſo, tamen à ʒß. ad ʒj. per integram noctem in aceto Scyllitico aut Sp. v. macerata, & ex vino propinata ventrem ſolvit, fortitérque per inferiora exonerat. Rectiùs in pilulas conglobatum exhibetur, quàm in formâ liquida, quòd ob tenacitatem difficillimè diſſolvatur. *Vires.*

CAP.

CAP. VI.

Jabotapita Marcgrav. Pison. *Arbor baccifera racemosa Brasiliensis, baccâ trigonâ proliferâ.*

Piso.

LItoralibus Brasiliæ locis luxuriat. Arbor est mediocris altitudinis, cortice griseo, inæquali, ligno molli & lento: *Folia* fert alternatim opposita, dilutè viridia, & in certis ramulis copiosos *flosculos*, racematim congestos, pentapetalos, flavos, suavissimi odoris. *Fructus* quoque, qui maturescit Martio mense, provenit racematim, nimirum in quolibet pediculo bacca, magnitudine nuclei cerasini, conica fere, vel quasi triangularis: cuilibet autem baccæ aliæ tres quatuórve insident sine pediculis, ovales, ejusdem cum inferiore magnitudinis; omnes colore nigri, ut Myrtilli nostrates, & eodem modo tingentes, carent acinis, & sunt saporis adstringentis: eisdem non solùm usibus dicati quibus myrtilli Europæi, sed & oleum in quotidianos usus pro acetariis receptum ex iis exprimitur.

CAP. VII.

Baccifera Indica fructu rotundo, cuspidato, Cerasi magnitudine, polypyreno. Anavinga H. M. *P.* 4. *T.* 49. *p.* 101.

H. M.

ARbor est mediæ magnitudinis, altitudine viginti, crassitie vero sex circiter pedum mensuram æquans, multísque ramis furvis intúsque viridibus donata: lignum albicans, densum, cinereo, glabro ac amaro cortice munitum. *Radix* rufa, fibrosa, nigricante cortice tecta, fœtida, amara. *Folia* alternatim ramulis inhærent, oblongo-rotunda, accuminata, & in ambitu quodammodo crenata, glabra, densa, colore atro-viridi supernè splendentia, infernè viridi dilutiore, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus; sapor amarus, odor ingratus. *Flores* exigui, virides, inodori, saporísque amari, brevibus petiolis ad foliorum exortum ramulis inhærent, atque è quatuor rotundis, intus concavis constant foliolis; sex viridi-flavescentibus *staminulis*, rubicundis *apicibus* ornatis medium occupantibus; inter quæ *stylus* prodit viridi-flavescens, capitulo rotundo. *Fructus* globosi cum cuspide in vertice, Cerasorum magnitudine æmuli, virides, glabri, tenui pellicula cincti, carnéque viridi succulenta, saporísque amari intus referti; intra quem numerosa *semina* rufa Mali Punici in modum disponuntur.

Locus & Tempus. Provenit locis arenosis, in Malabar, præsertim circa *Cochin*; semper viret, quotannis maturos fert fructus, mense viz. Augusto.

Vires. Succus è fructibus expressus & exhibitus sudores movet, ac morbis malignis medetur, necnon laxam servat alvum.

E foliis in aqua coctis balneum fit, quibuscunque articulorum doloribus tollendis utile.

CAP. VIII.

Baccifera Indica floribus ad foliorum exortus, fructu sulcato decapyreno. Pevetti H. M. *P.* 4. *T.* 55. *p.* 113. *Solanum somniferum Antiquorum* Alpin. exot. *fortè.*

H. M.

ARbor est justæ magnitudinis, *caudice* crasso, candido, cortice obducto cinereo, multísque ramulis cinereis donato. *Radix* fibrata, albo-flavescens, rufo, intus purpureo, cortice tecta. *Folia* geminata, ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda ac in mucronem desinentia, crassa, glabra, mollia, nitentia, sapore acido astringente, odore nullo. *Flosculi* plures simul juncti ad foliorum exortum ramulis inhærent, exigui, inodori, insipidi; sex teretibus, acuminatis, subflavescentibus, ac extrorsum reflexis foliolis constantes, medium occupante *stylo* exiguo, candido, capitulo flavo. Flosculis succedunt *baccæ* plano-rotundæ, acuminatæ, decem angulis sulcatæ, purpureæ, glabræ, nitentes, intúsque in decem loculamenta per membranaceas quasdam pelliculas distinctæ, in quibus totidem locantur *semina*, oblongo-rotunda, triquetra, crocea, glabra, intus candida, amaro-dulcia, ità ut singula in singulis latitent cellulis.

Locus & Tempus. Provenit ubique in Malabar, præsertim circa *Paloerti*; semper viret, quotannis fructus fert, mense viz. Augusto, atque per octoginta non raró frugifera manet annos.

Vires. Ex arboris foliis unguentum conficitur vulnerarium.

CAP. IX.

Arbor baccifera Brasiliensis floribus spicatis, Uvæ crispæ fructu. Mureci Brasiliensis Marcgr. Piso.

Marcgr.

COrtice est cinereo, & ligno fragili, *foliis* multis, ferè in frondes congestis, longis, & in extremitate latioribus quàm in exortu, non serratis, colore & lanugine Verbasci foliis similibus, juniora planè sunt hirsuta & ruffa. *Flosculos* fert spicatim congestos, luteos, cum suis pediculis, quinque petalis deorsum incurvatis, orbiculatis, figura auriscalpii cum manubrio rubro: in medio autem flore extant *staminula* multa, ex flavo albicantia. *Fructus* sunt baccæ magnitudine & figurâ

fructuum

fructuum Uvæ spinæ qui comeduntur. Maturi gratissimo quidem acore palatum vellicant, sed stuporem tandem dentibus inferunt, simúlque adstringendo intensè refrigerant. Quapropter probè condiri solent, & loco Berberis quibus sapore & efficacia similes sunt ægris ad restringendam sitim & stomachum recreandum exhibentur. *Piso.*

Harum arborum quatuor minimùm diversæ species numerantur. Earum duæ maximè celebres, & in usu habentur *Mureci-petinga* & *Mureci-guacu* dictæ.

Arenosa & sitientia loca eas producunt, quæ omnes mediocris altitudinis sunt. *Locus.*

Primi generis [hicdescripti] corticibus retia & coria tinguntur, & contra putrefactionem muniuntur. Barbari ex iisdem potiones conficiunt ad purgandam alvum, quod à me nondum comprobatum est. *Piso.* *Vires & Usus.*

Cap. X.

Ben-theca H. M. P. 4. T. 30. p. 63. *Baccifera racemosa acinis oblongis polypyrenis Arecæ. H. M.*

Arbor hæc licèt nullam cum *Theka* similitudinem habere videatur, ejus tamen species Indis habetur; estque procera, caudice denso, albicante, corticeobducto cinereo, necnon ramulis cinereis ac glabris, in orbem diffusis donato. *Radix* furva, odoris saporisque sylvestris. *Folia* inordinatè circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda ac in mucronem desinentia, supernè atro-viridia & nitentia, infernè subviridia & lanuginosa, crassa, densa, longitudine spithamam, latitudine palmum æquantia, inodora, insipida. *Flores* exigui, è viridi albicantes & suaveolentes racematim proveniunt, atque *calyci* inhærent exiguo viridique: constant ii unico foliolo, sed in quinque profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur; quinque flavescentibus & acuminatis fibris medium occupantibus; intra quas *stylus* prodit erectus, capitulo viridi. Floribus pari fertilitate succedunt *fructus*, oblongo-rotundi, virides primùm, dein rubicundi, glabri ac nitentes, *Arequæ* fructibus tenerioribus haud absimiles, similique carne intus referti, intra quam plura continentur *semina*, oblongo-rotunda, furva, glabra, nitentia, nec minùs dura, duplici ordine locata, ac membranaceo dissepimento, seu pariete intergerino sejuncta: sapor austerus, odor nullus.

Crescit locis montanis & arenosis in *Teckenkour*: semper viret, quotannis floret & fructum fert, ac diu frugifera manet. *Locus.*

Ex arboris foliis cum melle medicamentum paratur, quod exhibitum sudores movendo æstum febrilem temperat & variolas expellit. *Vires.*

Cap. XI.

1. *Vetadagou* H. M. P. 5. T. 30. p. 59. *Baccifera Indica fructu rotundo atropurpureo pentacocco. H. M.*

Arbuscula est humilis, septem circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, albicante, cinereo cortice munito, multísque ramulis viridi-rubescentibus, ceu frondibus umbrosis in latum diffusis, donato. *Radix* fibrata, albo-rufescens, inodora. *Folia* oblongo-rotunda, crassa, mollia, glabra, splendentia supernè, nequaquam infernè; nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus: sapor subamarus. *Flosculi* albicantes, quinis subrotundis foliolis constant; odor nullus. Flosculis succedunt *Baccæ* rotundæ, atro-purpurascentes, quinque intus continentes *semina* solida, triquetra, albicantia primùm, dein rubescentia, tandem nigricantia.

Nascitur variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Angiecaimal*; semper viret, bis in anno fructus fert, Martio scil. & Septembri mensibus. *Locus & Tempus.*

E foliis contusis & cum Sesami oleo coctis linimentum paratur, quod abdomini illitum difficili partui succurrere, & retentas secundinas expellere fertur. *Vires.*

2. *Kal Vetadagou* H. M. P. 5. T. 31. p. 61.

Præcedenti persimilis est præterquam quòd *folia* minora sint & magis teretia; *Flores* rubicundi: *Baccæ* mali Aurantii coloris, acidique saporis.

Provenit locis montanis & petrosis in *Teckencour*; viret perpetuò, quotannis floret fructúsque fert, mense circiter Februario. *Locus.*

Vires eædem sunt quæ præcedentis.

Cap. XII.

Arbor baccifera Brasiliensis cortice saponario fructu magno in quinque partes dissiliente, polyspermo. Ibcxuma Brasiliensibus Marcgrav. Pis.

Marcgr.

Arbor est instar Cerasi sylvestris nostratis, etiam ejusmodi pæne *folia* per ambitum venustè serrata obtinet, cortice ex fusco cinereo. Ad quodlibet folium, sive illius pediculum, brevis enascitur pediculus continens *flosculos* parvos, quinque constantes foliis flavis deorsum flexis, quasi quinque uniones affixæ essent; in medio multa staminula flava extant: suntque flosculi

flosculi in umbellam congesti. *Fructum* fert orbicularem magnitudine globuli lusorii, primò quidem viridem per totum signatum tuberculis fuscis: immaturus adhuc concisus continet materiam lentam instar visci: maturus autem nigrescit, & in quinque partes æquales sponte finditur, continens *semina* fusca suis cellulis inclusa, magnitudine seminis Sinapis, figuræ ex rotunda quasi oblongæ.

Usus. Cortex hujus arboris detractus glutinosus est, & derasa exteriori cute fusca, seu recens, seu siccus usurpatur, egregiæ saponis vicem implet, & tutò adhibetur ad omnia ad quæ sapo Hispanicus. Longè præstat fructui *Sabaon* seu *Quity*; ille enim acrimoniâ suâ nocet vestibus, hic autem nequaquam.

Locus. Nascitur ubique in Brasiliâ, maximâ copiâ.

CAP. XIII.

Frutex Indicus baccifer fructu rotundo Polypyreno. Courou-Moelli H.M. *P.* 5. *T.* 39. *p.* 77.

ARbuscula humilis est seu potiùs frutex, quatuor, quinqueve pedes altus, *caudice* tenui, cinereo cortice cincto, necnon ramulis viridibus, aculeis armatis, plurimísque virgulis pullulantibus donato. *Radix* fibrata rufescens, inodora, insipida. *Folia* in ramulis aculeatis proveniunt, oblongo-rotunda, in ambitu vix crenata, crassa, densa, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia, nervulis aliquot è media costa in latera excurrentibus, sapor ingratus, odor nullus. *Flosculi* subvirides, graveolentes, quinque acuminatis expansísque foliolis constantes; numerosis *staminulis* viridi-albicantibus, flavescentibus *apicibus* ornatis, ac in orbem expansis, medium occupantibus. Flosculis succedunt *baccæ* rotundæ, virides primùm dein rubræ, & per maturitatem nigricantes ac nitentes, carne intus succulenta & acida refertæ; intra quam *semina* continentur dura, ossea, aspera, angulosa.

Locus. Nascitur in *Baypin*, aliísque locis arenosis circa *Cochin*; semper viret, floret, fructumque fert.

Vires. Ex arboris foliis cum radice in lacte vaccino coctis potus fit, qui Antidotum habetur contra serpentum morsus. Ex cortice in oleo frixo linimentum conficitur contra Arthritidem. Fructus maturi in deliciis ab indigenis comeduntur.

CAP. XIV.

Arbor baccifera Brasiliensis floribus umbellatis Tiliæ. Caagua-cuba Brasiliensibus Marcgrav. *Marcgr.*

ARbor est parva, erecto *caudice* assurgens, haud crasso tamen & sine ramis: superiùs autem ingentibus vestitur foliis, copiosis, sesquipedem longis, plus quàm pedem latis cum insignibus venis, ad tactum mollibus & hirsutis, supernè viridioribus quàm infernè. *Flores* fert parvos, umbellatim congestos, Floribus Tiliæ similes, albos, quinque foliis constantes, & in medio habentes umbilicum luteum, odorem quoque florum Tiliæ. Cortex arboris cinereus, lignum fragile. Fructus maturus est niger, qui ab avibus comeditur.

Arbor trifolia Brasiliensis Populi tremulæ foliis. Iperoba Brasiliensibus Marcgrav.

Arbor est cortice cinereo, & punctulis albis variegat. *Folia* fert crassiuscula, ferè similia foliis Tremulæ nostratis, ex viridi cinerea, in quolibet pediculo duos aut tres digitos longo tria more Phaseolorum apposita. Lignum arboris album instar Betulæ, ad varia utile.

CAP. XV.

Pontaletsja H.M. *P.* 4. *T.* 57. *p.* 117. *Baccifera Indica baccis oblongis in umbellæ formam dispositis. H.M.*

ARbuscula est humilis, *caudice* tenui, ex albo flavescente, cortice obducto furvo, multísque ramulis viridibus, quadrangulis ac geniculatis donato. *Radix* albicans, cinereo cortice tecta, saporis unctuosi & subadstringentis. *Folia* geminata ordine parallelo circa ramulos proveniunt, oblongo-teretia, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè viridia, nervis aliquot è media costa albicante in latera excurrentibus. *Flores* exigui, inodori, insipidi, extremis ramulis proveniunt, porrectísque columellis umbellæ specie panduntur, ac collo longiore inhærent calyci candido, lanuginoso, quadripartito, quatuor cœruleo-purpureis, acuminatis & extrorsùm reflexis foliolis constantes: foliola hæc totidem intercedunt *staminula* alba cœruleis *apicibus* ornata, medium occupante *stylo* purpurascente. Flosculis decidentibus succedunt *baccæ* oblongæ, subcœruleæ, intúsque seminibus numerosis ac furvis refertæ, aromaticæ, inodoræ.

Locus. Crescit ubique in Malabar, præsertim circa Cochin: semper viret. Julio & Augusto mensibus flores fert; at diu superstes non est.

Vires. Porro ex arboris foliis in lacte coctis potus paratur, qui somnum prohibet, necnon Lethargo alióve soporoso affectu laborantibus prodest. E foliis, floribus, cortice, radice, aliísve ejus partibus in aqua coctis balneum fit Epilepsiæ aliísque spasmodicis affectibus utile.

CAP.

Cap. XVI.

Nalugu H. M. P. 2. F. 26. p. 43. *Frutex baccifer Malabar. Floribus umbellatis pentapetalis, fructu nigricante polyspermo.*

H. M.

FRutex est ad altitudinem duûm hominum assurgens, nascénsq; in arenosis. *Radix* fibrosa, cortice rufescente & fusco, qui intus albicat, corculo in medio ligni subrubro. *Rami* & *surculi* nodosi, superiores angulati, virides, ligno pauco, maximè ad corticem, & in filamenta fissili, corculo intus molli. *Folia* in petiolis qui ad exortum extuberant, pinnata, è pinnarum foliorúmve brevibus & crassiolis pediculis mediæ costæ adnexorum, binis, ternísve aut etiam quinis conjugationibus, & impari costam terminante, composita. Sunt autem tum costa media, tum petioli foliorum punctulis asperi pinnæ ipsæ oblongo-rotundæ, anteriùs parùm contractæ, ac cuspide angusto brevi eminentes, in margine rotundis denticulis incisæ ac crispæ, lateribus versùs interiorem partem contractis, texturâ densâ, duriolâ, supernè obscuro virore nitentes, subtus clariores, sapore adstringenti: quæ in extrema costa est omnium maxima, ac anteriùs rotundioris oræ. E media costa, quæ in supina parte parùm eminet, nervi bini adversi ordine exeunt obliquo annulari ac parallelo ductu proximè ad marginem, &c. *Flores* umbellatim proveniunt in petiolis planis, qui in medio striati, ac punctulis subasperi sunt, ac è nodulis caulium erumpunt, parvi, quinque petalis acuminatis, deorsum reflexis compositi, coloris albicantis ac viridi-diluti. E medio flore eminet capitulum album, quod in vertice decem denticulis brevibus donatur, *stylum* parvum cum globulo viridi-diluto ex quo prodit in se recondens. *Calyx* florum parvulus est, constans foliis quinque cuspidatis, viridi-dilutis, quibus arctè florem apprehendit. *Fructus* formâ plano-rotundi, per maturitatem cœruleo-nigri, carne intus succulenta, succo cœruleo ac nonnihil unctuoso: comesti os adurunt pungúntque: semina octo aut novem singula continent, in orbem unosimplici ordine sita, ac mediante carne fructûs à se mutuo distincta, súntque trium laterum, quorum duo plana ac unum rotundum, & coloris ruffi.

Bis hic frutex in anno flores fert tempore pluvioso & æstivo. *Tempus.*

Radix in decocto data dolores stomachi compescit, uti & dolores colicos & intestinorum tormina. *Vires.* Decoctum ligni epotum sedat sitim in ægrotis. Folia trita & igne tosta vertiginem & debilitatem capitis tollunt iis apposita. Eorundem decoctorum vapor exceptus proficuus est pro dolore arthritico. Succus ex foliis teneris expressus & epotus stomachi concoctionem adjuvat.

Cap. XVII.

Baccifera Indica umbellata flore pallido pentapetalo, rarò fructus ferens. Ramena-pou-Maram H. M. P. 4. T. 61. p. 125.

M. H.

ARbor est procera, 70 circiter pedes alta, *caudice* crasso, denso, albicante, cortice obducto furvo, scabroso, ramulisque plurimis, in orbem longè latéque diffusis, donato. *Radix* flavescens, nigricante cortice tecta, odora, aromatica. *Folia* petiolis oblongis circa extremos ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, glabra, supernè atro-viridia, & splendentia, infernè subviridia, odor suavis, sapor sylvestris. Folia hæc cùm decidunt, haud secus ac *Modagam* folia, stigmata sui relinquendo circularibus prominentibúsque angulis arboris ramulos cingunt. *Flores* extremis ramulis racematim inhærent, suaveolentes, quinque acuminatis, pallidè rubentibus, intus lanuginosis, ac stellæ in modum expansis foliolis constantes, medium occupante *stylo* candido, apice ornato tripartito, supereminente in extremitate plumula albicante. Floribus *fructus* rarò succedunt; testantur tamen Malabarenses nonnunquam *baccas* ferre hanc arborem oblongo-rotundas, flavo-purpurascentes.

Crescit locis montanis in Berkencour. *Locus.*

Cap. XVIII.

1. *Niruri* H. M. *Part. 2. Tab. 27. An Frutex Indicus baccifer Vitis Idææ secundæ Clusii foliis* Breyn?

H. M.

FRutex est altitudine septem aut octo pedum, nascens in arenosis. *Radix* in brachia divisa, ac fibris capillaceis vestita est; ligno duro, ac cortice astringente, qui sub cuticula fusca ruber est. Stipites ac rami cortice ruffo, qui saporis subdulcis & adstringentis est. E ramis hinc indè prodeunt surculi foliacei valdè tenues, virides ac tenuiter pilosi, quibus folia brevissimis petiolis hinc inde alternatim adhærent, parva, oblongo-rotunda, tenuia, plana, glabra, supernè obscuriùs viridia, subtus dilutiora, sapore nullo, nisi quòd diutiùs masticata leviter pungant. *Flores* in surculis foliaceis ex alis foliorum prodeunt, brevibus ac tenuissimis petiolis, parvuli, quinque petalis constantes, rotundis, inferiori parte rubris, anteriori ora albicantibus. In medio est *stylus* viridis, crassiolus, primordium fructûs, cum duobus stylulis ex adverso oppositis, ac cinctus ad orificium florum quinque flavis nodulis. *Fructus* plano-rotundioli, cæruleo nigri, sapore subdulci & subastringente, intus cùm maturi sunt succo aqueo cœruleo repleti; *semina* parva angusta continentes, trilatera, duobus lateribus planis & uno rotundo circumscripta, per maturitatem nigricantia, pulpa succulenta intus cœrulea.

Vires. *Radix* servit pro inflatione ventris, vel etiam alicujus partis tumefactione, trita & imposita in modum placentulæ. *Folia* apostematis maturandis serviunt trita & cum lacte acido iis apposita: ad quod etiam conducit foliorum & corticis simul tritorum cum aqua calida lotio.

2. *Katou-Nirouri* H. M. *p. 5. Tab. 44.*

H. M.
Arbuscula humilis est, præcedenti valdè similis. *Flores* exigui, rubescentes, tenuibus viridibúsque petiolis ad foliorum exortum, & extremis surculis proveniunt, sex oblongo-rotundis ac expansis foliolis constantes. Succedunt *Baccæ* plano-rotundæ, tricoccæ plurimùm, rubro-cœruleæ primùm, dein cœruleo nigricantes *semina* sex semilunaria intus continentes.

Locus. Provenit locis humidis ac arenosis circa Cochin: semper viret, floret fructumque fert.

Vires. E foliis in aqua communi coctis oris collutio conficitur ad erosas gingivas sanandas, dentésque vacillantes roborandos. Ex foliis cum fructibus, cortice ac radice coctis balneum fit antiarthriticum. Ex radicis cortice cum Pipere longo & zinzibere cocto potus paratur, qui ad ventriculum roborandum, pituitosósque humores incidendos & attenuandos summè utilis perhibetur.

CAP. XIX.

De Fruticibus quibusdam exoticis Vitis Idææ foliis aut fructu.

1. *Frutex Indicus baccifer Vitis Idææ secundæ Clusii foliis*, Breyn. *Caju-manis Indis, i. e. lignum dulce.*

FRutex videtur arboreus, pluribus tenuibus ramis diffusus. Rami, quos nactus est Jac. Breynius, lignei erant, teretes, tenues & læves, utrinque ramulis inæquali ortu, plus palmaribus, instar Filicis plani alati: in quibus pariter, alternatim, tam plana dispositione ab imo usque ad summum *folia* multa, rotunda, Vitis Idææ secundæ *Clus.* æmula, solidiora, pronâ parte albida, supina viridia se sistunt. Ex foliorum singulorum sede vel *Flosculus* exiguus, muscosus, Cassiæ Monspeliensium non absimilis, vel bacca jam eminet rotunda, nigricans, Piperis magnitudine, pythmene parvo, sex granulis triangularibus referto.

2. *Frutex Æthiopicus baccifer foliis Myrtilli* Breyn. *Cent. 1. cap. 5.*

Breyn.
Solitudinum incola non procul à Promontorio bonæ Spei, lignum habet durum & album, cortice è gryseo rufescente obductum; in multos autem dispescitur ramos, & hi in plurimos densè constipatos ramulos, quos nulla serie digesta sed confusa *folia*, brevibus pediculis insidentia, per ambitum leniter serrata, viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam, Vitis Idææ angulosæ *J. B.* foliis paria, nisi quòd crassiora & solidiora ambiunt. Baccas nigras, avibus maximè expetitus gerere dicitur.

Altera species in eo potissimùm differt à descripta, quòd densioribus ac minoribus ramis, angustioribus & oblongioribus foliolis prædítus sit.

Hujus fruticis mentionem fecimus inter Myrtos.

3. *Caaghiyuyo Brasiliensibus* Marcgrav. Pis. *Frutex baccifer Brasiliensis, fructu racematim congesto Myrtilli.*

Suffrutex est instar Rubi Idæi quoad magnitudinem. *Caulis* est planè lignosus & hirsutus; *Folia* bina sibi semper opposita, hirsuta, ad tactum mollia, leviter serrata, tribus eminentibus nervis secundum longitudinem conspicua, transversim autem multis venulis intertexta, superiùs magis viridia quàm inferiùs, ac prætereа superiùs tuberculis per totum, inferiùs scrobiculis scatent: quodlibet tuberculum pilum habet albescentem. Fert *flosculos* in pediculis parvis duos, tres, quatuor vel quinque, in racemum sibi appositos, albos, pentapetalos: post quorum casum nascuntur baccæ nigræ, magnitudine baccarum Juniperi, dulcis saporis, quæ comeduntur ab Æthiopibus, & succum dant instar Myrtilli ferè.

Vires. Foliorum pulvis ulceribus ex causa calida ortis inspersus optimè illa curat.

Locus. Nascitur pluribus locis in Brasilia.

CAP. XX.

Frutex baccifer fructu ad singulos flores multiplici. Narum-panel. H. M. *P. 2. F. 10. p. 11.*

H. M.
FRutex est altitudine quinque sexve pedum, ac etiam juxta arbores quas amplectitur ad duûm triúmve hominum staturam ascendens. *Radix* fibris longis crassísque terræ se firmat, cortice nigricante, intus rubescente, odore aromatico vegetiori quàm præcedentis [Panel.] *Caudicis* quoque ac ramorum cortices nigricant. *Folia* petiolis curtis crassiolis appensa, oblongo-angustiora sunt quàm primæ speciei, cuspide acuto venulísque parùm extantibus striata, atque adeò in superficie texturæ æquabilis ac glabræ. Viror foliis magis saturus, ac etiam cum nitore, supina maximè parte: odor aromaticus, haud dissimilis foliis Cinnamomi. *Flores* brevibus petiolis insident, sex,

ſex, rariùs ſeptem, petalis compoſiti, rotundis, oris in cuſpidem contractis, craſſis, rigidis, ex umbilico in planum explicatis, ac cuſpidibus orbiculatim rigida flexione æqualiter interiora versùs intortis; [unde flores roſas repræſentant] colore primùm viridi-fuſco, poſtea magis & magis rubeſcente donec tandem rubro-ſanguineo-ſurda evadant. E medio horum florum (ſi non potiùs folliculi dicendi ſunt) capitulum emicat rotundo-planum, albicans, in cujus parte ſuperiori gemmulæ oculatæ ac planæ denſo agmine in orbem conſitæ ſunt, ſubflavo primùm colore, è quibus multus tunc temporis humor unctuoſus exſudat, poſtea, ut & capitulum medium, ruffeſcente aut ex ruffo fuſcente. *Fructus* cùm adhuc tenerrimi ac velut prima germina, ſunt oblongo-anguſta ac veluti ſpicæ in capitulo florum, gemmis ejus oculatis inſita, quo capitulum rotundum, ſpicatum repræſentant: cùm autem in juſtam excrevere magnitudinem petiolis longis tenuibus ac ſurrectis gemmulis oculatis inſident, ac capitulum in orbem coronæ inſtar cingunt, ſunt-que oblongo-rotundi, longitudine fermè unius pollicis, latitudine dimidii: per maturitatem ex flavo rubeſcentes, odoris aromatici minùs vegeti, gingiberis viridis æmuli.

Semina, quibus fructus in totum repleti, plana utrinque oris rotundiolis, exceptis iis quæ in extremo fructû ſunt, quæ ab uno latere convexa, ordine ſuper ſe invicem velut totidem caſeoli, lateribus ſuis planis in latitudine fructûs ſita, membranis tenuibus ac ad oras carne tenui fructûs à ſe mutuò ſejuncta, ac ſub cortice fructus extuberantia, per maturitatem ex viridi ſubflava cum venulis fuſceſcentibus, cùm planè ſicca ſubruſa.

Oleum ex radicis corticibus per deſtillationem extractum cum aqua aſcendens eique innatans, tenue, clarum & vireſcens, odoris minùs grati, pingue & ſubamarum, reſtinguendo ardori jecoris conducit, inque dolore capitis, &c. cholera exuſta; halitum male-olentem reficit, juvatque pro ſulcis oris, ut & radix trita mixta cum aqua & inuncta. Eadem trita & in aqua epota addito momento Sacchari confert in febre frigida & in ardore jecoris: eadem trita in aqua ſalſa ſeu marina ſervit pro vermibus ex putrefactione humorum natis, facta inunctione membrorum. Ejuſdem cortex tritus & in aqua epotus proficuus eſt pro phlegmate & pro Angina, atque eodem modo juvat in febribus, ac in fluxu ſimplici ac dyſenterico, ut & in ardore hepatis & oris aperturis ac ſciſſuris. *Vires.*

Hanc arborem pro Nimbo Garciæ & Acoſtæ habet D. Commelinus: verum tum icones tum deſcriptiones nimium diſtant: ſiquidem Nimbo Garciæ Fraxini magnitudine eſt, cùm Narum-panel quinque aut ſex pedum tantùm altitudine eſſe dicatur, nec fruticis modum excedat. Deinde flores Nimbo pentapetali ſunt & albi, Narumpanel vero hexapetali, & rubro-ſanguinei: tandem nec nomina conveniunt. Vires autem attribuunt Nymbo ſuo Garcias & Acoſta ſequentes. Folia trita, & vulneribus cùm hominum tum jumentorum cum ſucco limonum impoſita miraculosè ea ſanant. Foliorum item ſuccus perutilis eſt ſive per os ſumptus, ſolus, aut ex vino, aut aqua, aut gallinæ juſculo, ſive umbilico impoſitus ſolus, aut cum fellis bubuli momento, aut aceto, aut Aloe ad necandos & expellendos omnis generis lumbricos: ideoque familiare admodum & ſalubre medicamentum eſt Malabarenſibus quoniam lumbricis valdè ſunt obnoxii. Magnus eſt etiam eorum uſus, tum florum & fructus, in articulorum doloribus, tumoribus, membrorum debilitate & apoſtematibus.

Olei etiam ex fructibus expreſſi magnus eſt uſus in nervorum doloribus, quo vulnera, nervorum puncturas & contractiones curant Malabarenſes.

Cap. XXI.

Baccifera Indica flore compoſito. *Mala-Elengi* H. M. *Part.* 5. *Tab.* 55.

H. M.

ARbor eſt juſtæ magnitudinis, 20 circiter pedes alta, caudice craſſo, flaveſcente, cinereo cortice cincto, ramuliſque viridibus pluribus donato. *Radix* albo-flaveſcens, amara, inodora. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, craſſa, glabra, lævia, supernè atro-viridia, infernè viridia, inodora, media coſta albicante. *Flores* inodori, albicantes, oblongis tenuibúſq; petiolis circa ramulos proveniunt, è quinq; floribus fiſtularibus compoſiti; ſingulis florem totalem componentibus floſculis ſuis privatis calycibus donatis, *ſtaminibus* binis viridibus medium occupantibus; inter quæ capitulum prodit viridi-albicans, è cujus ſummo *ſtylus* emicat craſſior, brevis. Floſculis decidentibus ſuccedunt *Fructus* oblongo-rotundi, viridi-flaveſcentes, cum cuſpide nigro in vertice, craſſo ac amaricante cortice cincti, intra quem continetur *nucleus* albicans, ſubamarus.

Creſcit variis Regni Malabarici locis, præſertim in *Baypin*, *Warapouli*, & *Angic caimaal*; ſemper viret, quotannis floret & fructum profert. *Locus.*

E foliis cum Pipere & Calamo aromatico in Seſami oleo coctis linimentum paratur, quod in vertigine, Epilepſia, ſimilibúſq; cephalicis affectibus valdè laudatur capiti inunctum. *Uſus in medicina.*

Ex cortice cum thure & auripigmento unguentum conficitur, quod hepatis regioni inunctum affectibus ejus potenter mederi fertur.

Fructuum nuclei cum pipere nodulo incluſi è collo geſtantur pro amuleto ad arcendam Epilepſiam.

CAP. XXII.

Tangaracà Marcgr. *Tangar. II.* Pison. *Erva do Rato Lusitanis.* *Frutex baccifer Brasiliensis, flore staminoso, fructu deleterio.*

FRutex est magnitudine Ribesii, cortice cinerescente: *Foliis* oblongis, viridibus, multis costis transversis intertextis. Sunt autem ramuli & folia directè sibi opposita, & hæc supernè viridia, infernè canescentia, ad tactum quasi levi hirsutie prædita. In extremitate ramorum *flos* provenit, purpuro-brunni coloris, magnitudine clavellinarum Indicarum, plenus, petalis quatuor exterioribus paulò longioribus quàm reliqua, figurâ vomeris, quibus inferiùs adstant octo ejusdem figuræ minora, & medium totum floris spatium constat foliolis parvis purpureis, more florum Scabiosæ, è quorum medio prodit una bacca cœrulea, magnitudine Myrtillorum, ad visum quasi gemma Turcois flori esset imposita, & flos ut holosericum brunnum, sed cave tibi ab esu, est enim præsens venenum.

SECTIO QUARTA.

De Arboribus & Fruticibus fructu ex multis acinis composito.

CAP. I.

De Polygono baccifero, Uva marina *dicto.*

RAmulis & surculis Equiseti æmulis, foliorum carentiâ, baccis Mori similibus ab aliis fruticibus abunde distinguitur.

1. *Polygonum bacciferum scandens* C. B. *Ephedra sive Anabasis* Dod. Park.

Dod.

Ad Equiseti similitudinem accedit, verùm major & altior est; *caudice* subinde assurgit brachii crassitudine, in alas distributo, à quibus tenues, deinde oblongæ, plurimis geniculis articulatæ virgulæ proveniunt, Equiseti cirris similes. *Flosculi* circa genicula muscosi, minuti, pallentes velut Corni, quos *fructus* excipiunt rubentes, acidi, succi pleni, exiguis moris haud absimiles, in quibus semen. *Radix* dura est & lignosa.

Assurgit in magnam sæpe altitudinem, quandoq, brevior ac humilior consistit: rarissimè solitaria, ponè arborem vel fruticem ferè semper nascitur, quarum etiam altitudinem assequitur.

Hæc si juxta arbusculam primùm adolescentem nascatur prout illa crescit etiam attollitur, comésq, in crescendo illi fiet, etiamsi in immensam altitudinem arbor attollatur. Vidimus enim Platanos non minùs celsas Abietibus in Hæmo monte nascentibus, quæ Ephedram ad summum usque fastigium deduxerant, sine clavicularum, (quas nullas habet) ope aut adminiculo ramis incumbentem. Si verò juxta fruticem aut arbusculam nascatur, humilis manet, nec supra eam attollitur.

* Observ. lib. 3. cap. 41. * *Bellonius.*

Parkinsonus noster, nescio unde edoctus, asserit hanc plantam cirris seu radiculis è geniculis emissis, corticibus arborum hederæ modo se affigere, eorúmq, adminiculo scandere. Hujusmodi cirrorum apud Bellonium aut Dodonæum nulla mentio, quod sciam.

Descriptio Dodonæi adeò convenit cum Clusianâ plantæ insequentis descriptione, ut mihi planè persuadeam unam & eandem plantam esse quam uterq, describit; an eadem sit de qua scribit Bellonius mihi non constat, potiùs diversam puto.

2. *Uva marina major* Ger. *Tragos sive Uva marina major* J. B. *Polygonum bacciferum maritimum majus* C. B. *Polyg. 4. baccif. sive Uva marina major* Park. *Polyg. Plinii majus* Clus. **The greater Sea grape, or Shrub Horsetail.**

Clus.

Humana interdum altitudine fruticat, Spartii, quod Hispani *Retamo* vocant, modo, brachialis crassitudinis aliquando stipite, oblongis ramis nigricantibus, qui deinde multas virgulas ferunt, pedales, tenues, multis internodiis distinctas, ut Equisetum ferè propendentes, sine foliis, admodum adstringentis saporis: *florem* secundùm internodia confertum, minutum & muscosum, Corni floribus non absimilem, pallidum: deinde *fructum* exiguis moris similem (ut quidem mihi retulerunt incolæ, nam florentem duntaxat videbam) rubentem, succulentum, acidum, in quo pauca grana, Milio ferè similia.

Locus. In Sicilia propè *Punto Cerciolo,* observavimus humanâ altitudine, valdè fruticosum.

Clusius circa *Velez el rubio* in Regno Murciano, nusquam alibi sibi conspectam.

Tempus. Floret Maio mense: fructus Augusto maturescit.

In plantis hujus generis quas in Sicilia observavimus, color ramorum adultiorum cinereus erat, virgularum juniorum obscurè viridis. *Flores* nodos seu genicula verticillatim ambientes, lutei, è staminibus compositi. Baccas nondum protulerat.

3. *Uva marina minor* Ger. *Tragos sive Uva marina minor* J. B. *Polygonum bacciferum maritimum minus* C. B. *Polygonum bacciferum minus, sive Uva marina minor* Park. **The lesser Sea-grape, or Shrub Horsetail.**

J. B.

Frutex est parvus, vix interdum palmum excedens, nonnunquam cubitalis, *stipite* lignoso, simplici, qui post ex uno velut capite complures profert ramos viridantes, striatos, fractu contumaces, adstringentes, medullâ viscosâ [quæ reficcata rubescit] plenos, crebris geniculis interceptos, inque frequentes ramulos rursum dividuos, quibus ex articulis duntaxat est exortus: atque in his quidem nec folia, nec foliorum ulla comparent vestigia: Verùm è geniculis Equiseti modo prodeuntes ramuli *flores* in summo sustinent glomeratim congestos, multos, parvos, luteos, in *fructum* abituros Rubi moris similem, ex acinis rubris compactilem, sapore dulci, nec ità tamen uti mora gratum, edulem tamen. Hisce *semina* insunt gemella, oblonga, quà se mutuò spectant plana, alterâ parte leviter in gibbum protuberantia.

In arenosis litoribus propè montem Ceti & Frontignanam, inque saxosis collibus vicinis abunde provenit. Frequentem invenit Clusius in quodam colle secundo à Salmantica milliari, totius ferè Hispaniæ meditullio, longissimè à mari, quod satis mirari nequit, cùm antea nusquam observasset nisi maritimis locis. *Verùm nos aliàs aliquammultas maritimas plantas in mediterraneis interdum procul à mari nascentes observavimus, ut v. g.* Kali spinosum, Caryophyllum maritimum, Althæam vulgarem, &c. *Locus.*

Equisetum montanum Creticum *Alpin. exot.* huic eadem planta videtur; quòd si ità sit, fructum vel Bauhinus, vel (quod potiùs credo) Alpinus minùs rectè describit, nihil tamen temere affirmare ausim.

Cap. II.

Arbor Baccifera Brasiliensis, fructu tuberculis inæquali, Mori æmulo. Tataüba Brasiliensibus Marggr. & Pison.

Arbor est cortice cinereo, ligno intus crocei coloris, partim & rufescentis. *Folia* fert acuminata & serrata, Betulæ foliis quodammodo similia, in ramis hinc indè posita. *Fructum* fert mediocris Mori magnitudine, rotundum, è tuberculis compositum, pallidi coloris, multa filamenta exteriùs habentem, fusca, non admodum longa. Comeduntur hi fructus ut Mora, vel per se, vel addito Saccharo & affuso vino: interiùs continent albicantia granula, per carnem dispersa.

Lignum arboris valdè durum est, & diutissimè durat, tam intra, quàm extra aquam & terram, semper viride. Optimum est inter omnia, & excellit ligno *Masarandübæ* quomodocunq; usurpetur. Ex ligno vetere parant tincturam egregiæ flavam coquendo. *Usus.*

Nascitur passim in sylvis, præsertim maritimis: Fructus maturatur mense Maio. *Locus & Tempus.*

Cap. III.

De Rubo.

Rubus, Græcis Βάτος, vel quòd virgulta ejus rubeant dicta putatur, vel quòd mora ejus compressa sanguineum succum reddant.

Fructu è pluribus acinis arctè stipatis composito uni & simplici flori succedente, foliis in plura segmenta partitis, necnon parvitate & imbecillitate sua à reliquis fruticibus bacciferis distinguitur.

A. 1. *Rubus major fructu nigro* J. B. *Rubus vulgaris, sive Rubus fructu nigro* C. B. *Rubus vulgaris major* Park. **The common Bramble, or Black-berry-bush.**

J. B.

Nihil vulgatius nôrunt dumeta Rubo, qui ex radice nodosa importuna feracitate se propagans, longè latéq; senticosis & mordacibus sarmentis, angulosis, rubentibus vagatur. Si vicinis fulciatur in altum crassiores emittit virgas, quæ tamen & ipsæ gracilitate & proceritate sua nimia in terram retractæ ac curvatæ, defixis in eam capitibus radicantur. Virgæ spinis aduncis & pungentibus aculeis vestiuntur; quibus prætereuntium vestibus sese affigunt, eósq; remorantur. *Folia* terna, aut quina in eodem pediculo serrata, aspera, dorso aculeato, inferna parte candicantia, superiore nigricantia, sicco adstringentiq; sapore prædita: hyeme vix decidentia nisi altera succrescant. *Flores* albi, vel ex candido rosei, rosulæ instar, *apicibus* concoloribus: Mora rubra per maturitatem nigrescunt, aristis quibusdam asperiuscula, acinis parvis, gustu grato, dulci. Magna tamen est in hisce moris saporis respectu diversitas: alia enim dulcacida sunt & palato grata, alia planè dulcia & nauseosa, alia amaricant nonnihil, alia fatua & aquea sunt.

Frequens est ubique in sepibus & dumetis. Maio mense, & interdum etiam Julio & Augusto flores conspicui sunt. Fructus Augusto & [illegible] Autumnum maturitatem assequitur. *Locus & Tempus.*

Omnibus propemodum hujus plantæ partibus multas vires attribuunt Veteres, de quibus Plinius & Dioscorides consulendi. Galeno Rubi folia, germina, flos, fructus & radix qualitate adstringente participant, eaque non obscura. Fructus immaturus astringit potenter, maturus temperatior est & sub- *Vires.*

subastringit; hinc in quibuscunq; profluviis, vomitu, fluxu alvi, uteri, narium, &c. utilis est: Extrinsecùs in aphthis aliisq; ulceribus oris inq; vulneribus adstringendis. Commendatur à nonnullis, nec præter rationem, ad Scorbutum; siquidem nec facie, nec qualitatibus multùm differre videtur à fructu Chamæmori Alpinæ, qui ad hunc morbum specificum est. Quocirca non est cur eorum esus tam severè pueris interdicatur. Dices Galenum affirmare dolorem capitis inducere copiosè iis vescentibus. At Tragus se id necdum expertum esse scribit. Verùm (inquies) testatur ipse Tragus mora illa vehementer refrigerare, ità quidem ut si quis aquam superbibat eum horrores febriles continuo obruere posse. E contra J. Bauhinus se sæpius comedisse copiosè, nec nocumentum sensisse, quamvis frigidum & humidum ac pituitosum haberet ventriculum. Apud nostrates infames sunt quòd achores & tineam capitis causare credantur, unde & **Scaldberries** dicuntur & hoc nomine ab eorum esu pueri deterrentur. Hoc ego pro populari errore habeo; nec puto eorum usum hoc respectu magis nocivum esse quàm aliorum fructuum horariorum, qui si copiosè nimis ingerantur in ventriculo putrescere apti sunt, & hujusmodi fortè affectus inducere.

E succo mororum Rubi vulgaris expressò & fermentato cum tantillo Sacchari parari potest vini quoddam genus satis generosum & gustui gratum.

Flores iisdem viribus pollent quibus fructus immaturi.

Foliorum decoctum in gargarismis & collutionibus ad aphthas & ulcera oris utilissimum censetur.

Rubi vulgaris baccæ succum exhibent, qui in forma syrupi exhibitus maximæ efficaciæ est in dysuria. *D. Needham.*

A. 2. *Rubus minor fructu cæruleo* J. B. *repens fructu cæsio* C. B. Ger. emac. *minor, Chamærubus sive Humirubus* Park. **Dew-berry Bush, or Small Bramble.**

J. B.

Contractior hic Rubus, proximè jam dicto minor, parùm aut nihil interdum humo se tollit, reptatu gaudens, sarmentis longè latéque diffusis, Trago humi serpentibus, tenuissimis & aculeatis flagellis nunquam se attollens, sed protinus deorsum vergens, & foliis minoribus, minúsque senticosis, Trago auctore Lupulo respondentibus, nisi quod magis nigricant, spinísque asperioribus horrent. *Flores* similes, Trago ex candido rosei, stellati: at *fructus*, qui minor, primò exortu viridis, paulò post rubro, per maturitatem cæsio vel cæruleo colore tingitur, pilosus ut Rubi præcedentis, gustu pari, non injucundo velut arboris Mori: radice nodosa.

Locus. Inter segetes & in arvis demessa segete, inque sylvis cæduis frequens reperitur; ut interdum totos agros occupet tam cultos quam incultos.

A. 3. *Rubus Idæus spinosus fructu rubro* J. B. *Idæus spinosus* C. B. *Idæus* Ger. Park. **The Rasp-berry Bush, Framboise, or Hind-berry.**

J. B.

Rubus Idæus vulgari illo senticoso minor & mitior, brevibus & ferè innoxiis spinulis horridus, interdum iis omnino carens, potissimùm (inquit Tragus) in virgis primo anno prosilientibus, sarmentis tenuioribus, teretibus & plerunque rectis, tricubitalibus & altioribus. *Folia* terna aut quina in alæ modum disposita, pediculo sescunciam aut duas uncias longo, lævi annexa, Rubi vulgaris foliis similia, sed tenera & mollia, superiùs atro-virentia, inferiùs incana, ut farinâ aspersa videantur (inquit Tragus) sapore austero. *Flores* albos excipiunt *mora*, per maturitatem rubentia, inter acinos pilis donata, dulci vinosóque carnei coloris succo ebria. Tragus ait odorem uti fere Violarū Martiam spirare. *Radix* est longa, per terram latè se spargens, quotannis surculos producens, qui secundo anno flores fructúsque proferunt.

Quin hæc planta sit Rubus Idæus Dioscoridis minimè dubitandum.

Locus. Uliginosis & umbrosis sylvis, locisque minimè apricis, necnon rorulentis & arenosis saxis gaudet, ut rectè J. Bauhinus. In montibus Walliæ, inque Septentrionalibus Angliæ udis & saxosis invenitur. In sylvis etiam humidis agro Warwicensi observavimus.

Vires. Hujus baccæ easdem vires obtinent quas Rubi vulgaris mora, magis tamen cordiales sunt, & gustui gratiores.

Aqua è moris Rubi Idæi destillata, vel eorundem conserva & gelatina, vel syrupus è succo paratus, ad febres ardentes conducunt, tum propter manifestam refrigerandi facultatem, tum propter odorem suavissimum violaceum quem exspirant, saporémque gratissimum inter dulcem & acidum, quibus & naribus & palato se commendant, córque roborant & exhilarant. Gesnerus syrupum vel sapphyrinis & smaragdinis anteferre non dubitavit, idque expertus in seipso & aliis.

Ex moris Rubi Idæi exprimi potest vinum ad usus multos, nimirum ventriculum imbecillum, alvi fluxus, variósque gingivarum, dentium, uvulæ, palati, aliarúmque partium affectus.

Qui cibos in ventriculo continere nequeunt, & frequentibus vomitionibus infestantur, his fructus Rubi Idæi devoratus, & folia recentia tusa ac foris stomacho imposita mirè prosunt. *Trag.* Tum foliorum tenellorum decoctum, tum folia ipsa trita & imposita, tum aqua destillata pota & illita, inflammationes quascunque sedant & restringunt, ut Tragus & alii volunt.

Folia Rubi lixivio decocta, si illo caput aliquoties abluas capillos denigrant.

Vino cui infusa sunt Rubi Idæi mora saporem & odorem gratum communicant. Ex earum etiam pulpa cum Saccharo laudatissima Bellaria fiunt.

Rubus Idæus fructu albo C. B.

Vix alia in re quàm fructus colore à præcedente differt, unde nec specie distincta censenda est.

4. *Rubus*

4. *Rubus Idæus non spinosus* J. B. *Rubus Idæus lævis* C. B.

Gignitur frequens (inquit Lugdun.) in Allobrogum monte Gratianopoli vicino, quem vocant *La Motte* caulibus multis sesquipedalibus, ut Idæus Chamæbatus jure nominari possit, foliosis, sine spinis ullis, folio Rubo Idæo simili, aversâ parte candido & lanuginoso; fructu rubro, sed non ut in superiori rotundo & dulci, verùm ex granis sic coagmentato, ut in metæ modum fastigietur, acido sapore etiam cùm maturuit. Incolæ vocant *Des Asnes*, & ab Idæi Rubi fructu probè distinguunt, quem vocant *Des Ampes*.

Historia Lugdunensis hanc habet pro Chamæbato seu Rubo Idæo altero Tragi. At ostendit J. Bauhinus Chamæbatum illum esse Rubum Alpinum humilem *Gesn.* seu Chamærubum saxatilem *C. B.*

Rubus montanus odoratus Park.

An & quid differat ab hac planta considerandum vide descriptionem apud auctorem. Suspicor Parkinsonum aliquo modo deceptum: nihildum enim de tali Rubo in Anglia nascente aliundè inaudivi.

5. *Rubus odoratus* Cornut.

Cornut.

Hujus fruticis *radix* Rubi vulgaris modo per summa cespitum vagatur. *Folia* fert ex longo pediculo leniter hirsuta, latissima, in angulos exeuntia, σχιζοειδῆ, hoc enim vocabulo Theophrastus peculiarem istam foliorum figuram, quæ Viti, Aceri majori & Rubo communis est explicat. Alibi Theophrastus folium Rubo tribuit Ἀγνῶδες, hoc est, Viticis figurâ, quacum revera Rubi folia conveniunt, quod ad divisuram attinet. Folia isthæc fragrantissima sunt, parémque Agrimoniæ odoratæ aut Pimpinellæ odoratæ spirant odorem: sine ordine circumposita sunt caulibus, qui plurimi & ramosi à radice se attollunt, sarmentosi, flexiles, medullâ pleni, spinis vacui, molliter hirsuti. Nudantur foliis Autumno, præsertim in cacumine; cymæ etenim in hyemem usque prorogant moras, quo tempore & ipsæ cadunt, unáque & arescit caulis, nec enim hyemis inclementiam patitur, sed quotannis renovari solet. *Flores* fert in summo magnitudine & figura Rosæ simplicis quam Caninam vocant, pentapetalos petalis sinuatis, colore dilutissimæ purpuræ violaceæ, in calicis sui medio mille luteos apices complectentes ut Rosa: succeditque tandem fructus vulgaris Rubi hortensis figurâ, non adeò gratus sapore, sed formâ similis, πολύκοκκος καὶ ἐρυθρόκοκκος τῷ τῆς ῥοᾶς, h. e. quamplurimis acinis & granis rubris ità congestus ut Malum Granatum exempto cortice perbellè referat.

6. *Rubi facie senticosa planta Lobelio* J. B. Park. *Rubus exoticus* C. B. *Clava Herculis* R. S. Mus.

Quem Lobelius bacillus hujus fruticis descripsit, carpi crassitie erat, longam hastam æquans, & cortice nigro-denso vestitus, tuberculis crassis, senticosis, creberrimis in clavæ modum muricato, solido, gravi & præduro ligno: unde Plantam à Rubo diversam esse patet. Observat D. Grevius spinas mere corticales esse ut in Rubo, non ligneus, proinde & frangi faciles.

Rubus Monococcos Hermanni in *Cat. Hort. Lugd. Bat.* Rubi vulgaris varietas esse videtur.

Cap. IV.

Champacam * H. M. *An flos Indicus Champacca dictus* Bontii? *An Champe dicti flores Indici Garziæ* J. B. C. B? * P. 1. F. 19. * p. 31.

H. M.

Arbor est procera, densis frondibus, latè sparsis, nascens in arenosis. *Radix* cortice est rufo, saporis amari & peracris. *Caudex* hominis amplexum implens, cortice crasso cinereo tectus saporis amari & subacris, ligno albicante. Surculi rotundi cinerei, in apice ubi novello germine expullulant spadicei coloris. *Folia* petiolis uncialibus insident, spithamam & ampliùs longa, latitudine quatuor aut quinque pollicum, in cuspidem oblongam angustam contracta, texturâ duriola, plana & lævia, supernè obscuro virore nitentia, infernè clariore, saporis acris & amari: costâ mediâ crassâ, in aversâ folii parte eminente, à qua obliquo & parallelo ductu nervi anteriora versus exeunt, ac à margine reflexæ arcuatim in se invicem incurrunt, *ut in aliis multis foliis observatur*. *Flores* in summis surculis è foliorum alis exeunt, petiolis crassis, lenibus, surrectis ac sescuncialibus, acuti ac fragrantis odoris, petalorum oblongo angustorum triplici ordine compositi; petala in exteriori ordine octo, tripla ferme latitudine eorum quæ in medio ordine octo etiam plerunque sunt, versùs summitatem magis rotunda, & nonnihil cuspidata, minùs tamen quàm medii ordinis. Quæ in intimo ordine parvula sunt, brevia, versùs summitatem maximè cuspidata, dilutè flava, ac veluti *Stamina* crassiola, inferiùs circumambientia stylum crassum, teretem, nonnihil conicum, spicis parvis, viridibus, crassiolis, cuspidatis scutellatim circundatum, súntque spicæ in cuspide, quo inferiora versùs inflexæ, rubescentes, & rudimentum fructûs continentes. Floribus quoque sapor astringens & acris est. *Fructus* racematim pediculo medio crasso & tortuoso petiolis crassis & curtis circumsident, oblongo-rotundi, cortice crassiolo, primum viridi, cùm maturi sunt flavo diluto albicante, sapore peracri, odore minùs grato.

Stamina intus se invicem proximè contingunt sine ullo interseptimento, súntque uno latere rotundo, ad fructûs formam, reliquis planis ubi se mutuò contingunt: constántque cum matura pulpâ tenui, humidâ, sublactea, quæ membranâ incarnato-rubra est investita, intus osse grandiusculo nigro.

 Flores

Flores bis fert in anno, fructum non dat nisi cùm vetustior est.

Radix ejúsque cortex siccatus tritus & cùm lacte spisso, *Dayr* dicto, mixtus & impositus apostematis maturandis & aperiendis inservit, in pulvere cum aqua calida exhibitus menstrua & fœtum expellit.

Flores triti & cum oleo decocti facta inunctione cephalalgiæ, oculorum affectibus & podagræ conducunt; iidem in oleo per 40 dies insolati eadem præstant.

Aqua è floribus destillata odorifera est, & cor exhilarat.

Garcias formam florum *Champe* dictorum, aut stirpem cui innascuntur non describit, tantùm dicit, eorum in Indiis magnum usum esse, & odore graviori quàm Lilium album.

Sunt (inquit) odoribus adeò dediti regionis illius incolæ, ut plerunque cibo abstineant, quò habeant unde odores sibi comparare possint, ideóque non immeritò proniores in Venerem esse censentur. Munera quæ à tenuioribus offerri solent Regibus prædicti sunt flores & Rosæ nostrates, quibus solent cubicula Regis insternere.

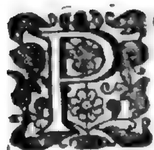
Nominis affinitas, florum gratissimus odor, aliæque quæ huic Plantæ ab Autoribus adscribuntur circumstantiæ non difficulter mihi persuadent eandem esse cum ea quæ à Bontio cap. 45. describitur, inquit D. *Syen* Comment. in hanc Arborem, quamvis fateatur ejusdem descriptionem obscuram esse, mutilam, quin & forsan vitiosam: cujus sententiæ nos quoque subscribimus.

HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM
LIBER VIGESIMUS NONUS,

QUI EST

De Arboribus Pomiferis quarum flos imo fructui adnascitur.

Omiferas arbores voco quæ fructum proferunt majorem, pericarpio donatum, & in plerisque polypyrenum. In plerisque dico, quoniam pro Pomis habeo fructus omnes majores cortice crassiore aut duriore tectos, quamvis unicum duntaxat intus nucleum contineant, modo pulpam humidam semen ambientem habeant. Ad Prunum enim constituendum requiruntur officulum intus unicum, pulpa seu caro humida illud ambiens, & cutis exterior tenuis ac membranacea.

Hujusmodi arbores sunt vel fructu membrana tenuiore tecto, vel cortice crassiore, eóque vel molliore vel duriore.

SECTIO I.

Pomiferæ fructu cute tenuiore seu membranacea tecto.

Cap. I.

Sorbus Spuria Malabarica Katou-Kalesiam dicta. Katou-kalesiam H. M. P. 4. T. 33. p. 69.

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, altitudine viginti, crassitie verò septem pedum mensuram rarò superans, multísque ramis nodosis donata, è quibus ramuli foliosi in orbem eleganter diffusi demum emergunt: [*quos ramulos foliosos vocant nihil aliud sunt quàm folia composita pinnata.*] Lignum albicans, prædurum, cortice munitum furvo, scabro, crasso, molli, intus subviridi. *Radix* albicans, furvo cortice tecta, inodora, insipida. *Folia Kalesiam* foliis similia, at densa, fragilia & in ambitu serrata. *Flores* surculis oblongis racematim inhærent, atque è *calyce* subflavo, in quinque lacinias acuminatas secto prodeunt, quinque crassis, densis, acuminatis, flavescentibus, extrorsúmque reflexis foliolis constantes, octo in medio citrinis, acuminatis *staminulis*; inter quæ *stylus* prodit viridi-flavescens capitulo viridi, globoso. *Fructus* globosi, glabri, subvirides, tenui pellicula cincti, intúsque carne densa, succulenta, subviridi, saporísque adstringentis, referti: intra quam quinque locantur rufa *officula*, seu potiùs semina, formâ fabarum æmula, *nucleum* continentia candidum, amaro-dulcem, acrem.

Crescit locis arenosis circa *Cochin*; quotannis maturos exhibet fructus, diúque frugifera manet. Flores cùm fert, Septembri viz. & Octobri mensibus, antiqua decidunt folia. *Locus & Tempus.*

Cap. II.

Arbor Pomifera Brasiliensis fructu hispido Pomi magnitudine, seminibus plurimis minimis. Apeiba Brasiliensibus Marcgr.

Marcgr.

Arbor est vasta, atque in multos ramos expansa, cortice cinereo. *Folia* habet quasi in frondes congesta, longa, in ambitu autem leviter serrata, superiùs saturatè viridia, inferiùs magis incana, & densa quadam lanugine vestita. *Flores* fert stellatos, flavos, quinque foliis constantes flavis, & quinque aliis ex viridi flavis, suavis admodum odoris. *Fructum* producit magnitudine Pomi aut circiter, orbicularem, compressum, hispidum exteriùs, instar spongiæ marinæ & villosum, ex muscoso colore fuscum, qui ubi maturuit in tres partes sponte dehiscit, continétque

tinétque intus globulum magnitudine ficûs ficcatæ, conglobatum *seminibus* obſcurè brunnis, magnitudine grani Sinapis, ſed compreſſis quodammodo.

Fructus apud incolas nullius eſt uſus, ligno utuntur ad *Cinchas*, i. e. lembos piſcatorios & *Jangadas*, quibus utuntur in fluminibus trajiciendis, atque etiam in mari.

CAP. III.

Pomifera Indica trifolia fructu Pruniformi caudato, Nirvala * H. M. *Tapia Braſilienſium ſimilis.* D. Comelin.

* P. 3. T. 42. p. 49.

H. M.

ARbor eſt vaſtæ magnitudinis, 30. aut 40. pedes alta, paucis ramis in orbem diffuſis, cortice glabro, cinereo, albicantibus interſtincto punctulis, obductis; lignum prædurum, flaveſcens. *Radix* albicans, cortice cinereo tecta graveolens eſt at ferè inſipida. *Folia* terna ſimul petiolis teretibus, longitudine ſpithamam æquantibus, proveniunt, oblongo-rotunda ac in mucronem deſinentia, glabra, virore nitentia, ſubacida, manibus confricta ſuaveolentia: E coſta media, inſigni plures nervuli ordinato ac parallelo ductu exeunt. *Flores* in ramorum extremis, tenuibus, oblongis, glabris viridibus proveniunt petiolis, iique quatuor oblongo-rotundis, acuminatis albicantibus ac ſtriatis conſtant foliis, quæ totidem intus exiguis, acuminatis ſubviridibus foliolis ſunt munita, numeroſis, viridibus ac rubris *ſtaminulis*, purpureis oblongis *apicibus* dotatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ viridis prodit *ſtylus*, oblongus, craſſus, ſurrectus, apice rotundo, ſaturato-viridi eleganter ornatus, è quo dein *fructus* emergit: odor ſuaviſſimus & vinoſus. *Fructus* verò viridibus, oblongis, craſſis, rotundis, lignoſis pendent petiolis, qui articulatim florum junguntur pediculis, uti & hi geniculatim ramulis inhærent; ſúntque oblongo-rotundi, virides, cortice cinereo tenui obducti: intus carne humida, albicante, quadripartita, odoris ſaporiſque vinoſi referta, intra quam numeroſa continentur *ſemina* flaveſcentia, prædura, angulata & plana.

Locus & Tempus. Locis petroſis & arenoſis provenit imprimis circa provincias *Mangatti* & *Poiga* in fluminum ripis: Menſe Aprili folia decidunt, verùm ſequente Junio & Julio dum floret novis denuo frondeſcit foliis: at Novembri & Decembri menſibus maturos fert fructus, vixque annos 40. frugifera manet.

Vires. Foliorum ſuccus linteis exceptus, & inguinibus adhibitus urinam ciet. Idem præſtant fructus contuſi & cum Sale, camphora & felis ſtercore in cataplaſmatis formam redacti, & dictis locis applicati. Cortex in aqua maceratus, & cum zinzibere & pipere longo in lacte vaccino & oleo Seſami ad humidi conſumptionem excoctus, egregium præbet exſiccandis frigidis humoribus linimentum. Semen cum Oryzæ infuſo coctum, & dein cum butyro recenti contuſum ac cataplaſmatis formâ abſceſſibus applicatum potenter eos emollit ac maturat.

CAP. IV.

Pomifera Indica flore Rhododendri, fructu Pyriformi. Modagam H. M. P. 4. T. 58. p. 119.

H. M.

ARbuſcula hæc altitudine duodecim, craſſitie vero quatuor pedum menſuram circiter æquat, ramuliſque albo-virideſcentibus in orbem latè diffuſis donatur; lignum albicans, cinereo cortice cinctum. *Radix* albicans, furvo cortice tecta. *Folia* petiolis alatis circa extremos ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, craſſa, denſa, glabra, ſupernè atro-viridia & ſplendentia, infernè ſubviridia, coſtâ media albicante. Cùm decidunt folia, ſui ſtigmata relinquendo circularibus prominentibúſq; annulis, arboris ramos cingunt. *Flores* plures ſimul juncti extremis ramulis proveniunt, odori, candidi, Rhododendri floribus ſimiles, calicique viridi, in quinque lacinias ſecto inhærent, quinque ſubrotundis foliis conſtantes, totidem albicantibus, luteis *apicibus* ornatis, *ſtaminibus* mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ *ſtylus* prodit albicans, capitulo viridi. *Fructus* pyriformes, virides, intus fungoſi, adſtringentes, numeroſi, minutiſſimiſque granulis referti.

Locus. Provenit ubique in Malabar, præſertim circa Candenate; Semper viret, floret ac fructus fert, ſed diu frugifera non manet.

Vires. E cortice & radice in aqua coctis Apozema paratur inveterato capitis dolori tollendo utile. E foliis potio conficitur ad menſtrua ſuppreſſa revocanda.

CAP. V.

Arbor Prunifera Braſilienſis fructu ovali, polypyreno: Mangaiba Marcgr. & Piſon.

Marcgr. Piſ.

ARbor eſt pulchra, criſpa & fœcundiſſima: magnitudine & figurâ noſtratem Ceraſum acidum æquat, aut etiam ſuperat [ſupra altitudinem Pruni Europææ non attollitur, quam fructu, præcipuè verò ligno & foliis æmulatur] In multos ramos variè diſtribuitur, qui in alios tenues ramuſculos ſeu ſurculos deſinunt, ut in Betula. Cortex coloris fuſci cinere aſperſi, ramulorum autem ſimillimus ramulis Betulæ junioribus: lignum lentum, exiguâ intùs medullâ, fractum aut conciſum lacteum fundit humorem. *Folia* fert parva, ſolida, egregiè virentia, bina ſibi ſemper oppoſita,

opposita, nervo in medio secundùm longitudinem, transversim autem venulis sive lineis subtilissimis parallelis prædita. *Flores* gignit Jasmini modo dispositos, calycibus sesquidigitum longis, & superiùs in quinque foliola acuminata expansis, stellulæ figurâ; coloris albi, odoris suavissimi. *Fructus* magnitudinem habet Prunorum nostratium, aut ovi gallinacei, rotundiusculus aut ovalis, quàm Soli exponitur aureus, rubrisque maculis distinctus [*Marcgr.* ex viridi flavus, ac in uno latere egregiis punctulis rubris insignitus, quæ in quibusdam plura sunt, in quibusdam pauciora, in aliis nulla] Tenuissimâ cuticulâ tegitur, pulpam continet albam, mollem instar butyri, gratissimi vinosi acidissimi saporis, quæ licet sequax ac ductilis videatur, manducando tamen nihil tale deprehenditur, orique inserta statim liquescit; *Semina* lutea, compressa sex, septem, duodecim, aut plura continet, ovalis figuræ, in medio umbilicum habentia, cute instar Amygdalarum dulcium sed lenta, intus habentia nucleum albissimum dulcis saporis, quare integra cum fructu degluttiuntur. Fructus non est edulis nisi sponte decidat, nam in arbore existens plenus est lacte acerbo & amaro, adeò ut vix pecora quidem immaturum attingant, decidens in terram illico maturitatem assequitur. Maturi quotidie magnâ copiâ sub arboribus colliguntur, & qui non planè molles per noctem seponuntur & mollescunt. Probè maturus facilis est digestionis, ardores viscerum domat, & febricitantibus auxiliatur. Porro haud facilè hæc poma noxam, etiam abundè jejuno stomacho manducata inferunt, nisi quòd frigida & humida fugaciáque alvum dejiciant, flatúsque excitent.

Exspirante hyeme, mense nimirum Augusto, florere incipit, ultraque novem menses prunis oneratur & ornatur. Seri non plantari amat in terra sicca, ubi nulla copia luxuriantium herbarum. *Tempus.*

In sinu omnium Sanctorum integræ sylvæ spontaneæ reperiuntur. *Locus.*

CAP. VI.

Su-pim Arbor & fructus Sinensis Mich-Boym Jonston. Dendrolog.

APud Sinas tantum nascitur. Est & aurei & purpurei coloris. Magnus Pomum excedit: carnem mollem & rubeam cum simili pellicula refert; Officula hinc indè interiùs abscondit; cùm siccatur Ficubus Europæis simillimus est, & per multos annos conservatus à Sinicis medicis sæpenumero in pharmacis adhibetur: Arbor onerata purpureis hisce pomis gratissimum exhibet aspectum, quæ nè ab avibus decerpantur continuis vigiliis custodiuntur.

In calidioribus regionibus Januario, Februario & Martio; in Septentrionalibus Junio, Julio & Augusto maturescunt. *Tempus.*

CAP. VII.

1. *Arbor pomifera Brasiliensis fructu tripyreno Jito Brasiliensibus* Marcgr. Pis.

COrtice est fusco, qui multa punctula, hinc indè sparsa lutea habet. *Folia* bina sibi opponuntur, sex, septem, octo, aut novem digitos longa, paulò plus quàm duos lata ubi latissima, non serrata, nervo conspicuo & prominente secundùm longitudinem, venis in quibusdam sibi invicem oppositis, in quibusdam alternatim positis.

Post florem (quem Auctor non describit) sequitur *fructus*, magnitudine globuli lusorii, major aut minor, obscurè lutei coloris, qui in se tria ovalia *semina* continet, magnitudine seminis Pomi vulgaris cuticulâ obscurè flavâ tecta, nucleus autem illorum albicat.

2. *Jito prior* Pison. *Arbor baccifera Brasiliensis, fructibus in racemos uvarum simillimos congestis.*

Piso.

Hæc arbor Pyri Europææ magnitudine est, undequaque obvia: *Foliis* tenuibus, oblongis, acuminatis, nervo eminente secundùm longitudinem excurrente, parvo pediculo cauli ordinatè appositis. *Fructus* racematim copulatos profert. Arbor ut ob fructuum rarum aspectum multis nota, ità paucioribus ejus radicis qualitates probè constant. Si ulli figura, colore, totáque prorsus facie racemi uvarum è longinquo aspicienti videantur, hujus sanè arboris fructus sunt; quorum tamen uvæ inutiles habitæ, ligneæque intus existunt. Toto anno apparent, verno tempore lætè flavescentes, mox tristis miniati coloris fiunt, nihilque promittunt, ut neque folia, neque lignum ipsum arboris: sed totum in cortice radicis, acri & calido, quod ad rem nostram faciat consistit. Cujus efficacia indomita ad turbandum & purgandum corpus tam altè à natura posita, ut non impunè ab imperito vulgo tractetur. In pulverem redactus ab indigenis & robustioribus agricolis Lusitanis contra inveteratas obstructiones capitur indiscreta quantitate, semipugillus circiter. Mihi rarior fuit illius usus, idque nisi deficiente fortè benigniore medicamento, mediantibus tamen correctoriis, & quæ vim purgatricem infringunt. *Vires.*

Ni idem huic cum præcedente nomen imposuissent Brasiliani, Bacciferis potiùs adnumeranda esset.

CAP. VIII.

Coapoiba Brasiliensibus Marcgr. *prima species. Pomifera Brasiliensis fructu cupulæ insidente, seminibus singulis duplici pelliculæ involutis.*

Marcgr.
IN fagi altitudinem & figuram excrescit, cortice cinereo, cui aliquid fusci admixtum, instar undulati panni. *Folia* habet solida, oblonga, inferiùs dilutè virentia, superiùs saturatiora & splendentia, insigni nervo secundùm longitudinem, at nullis pænè venis conspicuis: pediculus folii decerptus fundit aliquid lactei. *Flos* innititur pediculo quisque suo magnitudine Rosæ, & foliis albis rosaceis constat, suave-rubentibus unguibus: medium occupat pro umbilico globulus resinosus, flavus, magnitudine Pisi; resina illa clara est ut Terebinthina, glutinosa, flava, odoris tamen injucundi: hunc circundant multa staminula rubra arctè sibi invicem adhærentia. Florem sequitur *fructus* capsulæ insidens ferè ut glans; immaturus secundùm longitudinem concisus multos seminum ordines continet, magnitudine & figurâ seminum Mali, transversim per longitudinem positorum; quodlibet autem semen includitur pelliculæ suæ rubræ, atque alteri pelliculæ miniatæ involvitur. Caro fructus est flava, & succum exsudat flavum.

Cortex licet crassus sit facilè se separat à ligno, quod fragile est, continétque in se medullam mollem quæ facilè extrahi potest, ità ut lignum remaneat instar fistulæ.

Altera species.

Magna est arbor, cortice gryseo, in amplos ramos sese expandens; foliis in frondes congestis, oblongis carinatis, foliis *Mureci* similibus, sed non lanuginosis. *Fructu* globuli lusorii magnitudine, rotundo, per maturitatem exteriùs viridi, interiùs rubescente, & multis granulis Fici modo referto, sicco, saporis haud manifesti, ità ut comedatur quidem à quibusdam, sed nullius sit pretii.

CAP. IX.

Japarandiba Marcgr. & Pisonis. *Arbor pomifera Brasiliensis, flore rosæ, fructu rotundo segmento superiùs velut ablato.*

Marcgr.
ARbor est cortice cinereo, subnigricante instar Alni; ligno duro, medulloso; ramis paucis. *Folia* sine pediculis ullis [cum pediculis Piso] inordinatè & copiosè circumposita, foliis *Jamapaba* similia, pedem circiter longa, acuminata, leviter quasi crenata in ambitu, costâ secundum longitudinem conspicua, multísque nervis eminentibus secundùm latitudinem decurrentibus, tres tantum digitos lata ubi latissima. *Florem* fert insignem, orbicularem, diametrum fere trium digitorum habentem octo crassioribus foliis constantem, figuræ, magnitudinis, coloris & odoris rosarum: in medio stant multa *stamınula* erecta, in orbem composita & instar Lunulæ incurvata, & quasi globum repræsentantia, apice flavo & tremulo. Flos autem insidet crasso ligneo pediculo (plerunque bini aut terni in tali bifido aut trifido pediculo) Florem sequitur *fructus* Mali magnitudine & figurâ, sed superna parte planus, ac si pars abscissa esset, extus grysei, intus flavi coloris, continens multos nucleos, fatuos, angulosos, hepatici coloris, splendentes, magnitudine Avellanæ, cordis figurâ.

Vires. Ramorum paucitatem foliorum frequentia compensat, quibus solis, quatenus hactenus consistit vis medicatrix insita est. Hæc autem vel integra, vel contusa, hepatisque regioni applicata durities hypochondriorum restituunt: eisdémque malis, si ritè ex arte præparentur, atque in apozemate exhibeantur conducunt, ac proinde aperientium numero adscribenda sunt.

CAP. X.

Arbor venenata Mancinello dicta; *Macanillo* * Jo. de Laet. *Araticu pana* Marcgrav. Piso. Franc. Redi *Exper. natural. p.* 76. The Manchinello Tree. *Ex sententia* D. Tancredi Robinson.

* *Descript. Ind. Occid. l.* 1. *c.* 1.

IN arborem excrescit haud grandem, ramis *Araticu ponhe*, similibus, sed foliis longè minoribus, tres quatuórve digitos longis, sesquidigitum latis, figurâ ut folia Pyri nostratis; flore minore & in totum luteo, exceptis unguibus internè, qui sanguinei sunt fructu minore, per maturitatem flavo (aliàs viridi) pulpâ intus aureâ, odore casei putridi, nucleis multis ex flavo albicantibus.

Fructus propter frigidam suam qualitatem est venenatus. Profundè autem radices agit hæc arbor, amplas, crassissimas, longas, ligno levi instar Suberis, ex quibus clypei formantur, quos sagittæ aut gladiorum ictus penetrare nequeunt.

Juxta flumina germinare solet. Notatu autem dignum est (inquit Gul. Piso) ejus radicem in palustribus crescentem profundè in terram descendere, (quod tamen in aliis Brasiliæ arboribus haud facile conspicias) unde credibile noxiam ejus frigidamque qualitatem, quâ fructum nocere constat, ex infesto terræ frigore acquirere. Ejus autem fructus adeo venenata qualitate malignus est, ut à Cancris terrestribus comestus ipsos statim enecet, ut testatur Jesuita quidam apud *Franciscum Redi* in

in Experim. natural. p. 76. Verùm Rochefortius aliique Cancros iis impune vesci scribunt. Mirum autem Pisonem & Marcgravium de venenata & maligna qualitate fructuum hujus arboris adeo perfunctoriè agere, ac si excessu frigoris iis tantùm nocerent qui se iis nimium ingurgitarent; cùm alii de funesta & perniciosa eorum vi admodum tragice declamitent. Hinc dubius aliquandiu hæsi An *Araticupana* Marcgrav. & Pisonis eadem esset arbor cum Mancinello Rochefortii & nostratium nécne; verùm cùm legerem, ut mox dictum apud Franc. Redi *Araticu pana* in Brasilia etiam Cancris terrestribus noxiam & lethalem nedum hominibus, omnis mihi scrupulus exemptus est, & in sententia *D. Tancredi Robinson* confirmabar eandem esse.

Addit Hughesius noster Arbores hasce fructibus plerunque abundare ad morem Malorum Sylvestrium Europæarum, iisque adeò pulchris & speciosis, ut à decerpendo vix se potuerit abstinere ad sitim restinguendam qua inter itinerandum interdum premebatur. De maligna & venenosa qualitate *Manchinello* arboris Rochefortius in Histor. Insularum Antilles prolixè agit.

Arbor est (inquit) aspectu pulchra, foliis Mali sylvestris, fructu Pomi Apiani [*d' Apis*] simillimo, ab uno latere rubro striato, aspectu pulcherrimo, & odore perquam grato, ut facile ad se gustandum invitaret facultatis noxiæ ignarum. Quamvis autem gustu dulcis sit, adeò malignæ tamen & funestæ qualitatis particeps est, ut comedentem, non brevi aliquo 24 horarum, sed æterno & ex quo nunquam evigilaturus est sopore opprimat.

Crescunt non rarò hoc genus arbores ad litora maris & fluviorum ripas; quod si contigerit poma in aquas delapsa à piscibus vorari, quotquot ea degustaverint mortem certam incurrunt. Diu autem in aquis incorrupta durant, crustam duntaxat è sale petræ solidam lapideæ ferè duritiei contrahunt. *Locus.*

Cancri qui sub hisce arboribus versantur malignam inde qualitatem participant, ut ex eorum esu non pauci malè affecti fuerint, & in morbos inciderint; quocirca medici quo tempore poma matura in terram decidunt, à cancris comedendis abstinere jubent, quotquot saluti suæ consultum cupiunt.

Sub cortice trunci & ramorum continetur aqua quædam glutinosa, & lactis instar candida, vehementer maligna & perniciosa: cúmque in viis publicis plures occurrant Mancinelli, si forte ramum aliquem inter eundum manibus confrices, exsiliet inde lacteus ille succus venenosus, qui si forte in camisiam seu interulam inciderit, maculam illi inuret sordidam ægrè eluibilem; si in carnem nudam, ni confestim frigidâ illam abluas à loco tacto, cutim inflammat & pustulas excitat. Præcipue tamen timendum oculis, in quos si fortè aquæ hujus causticæ & venenosæ guttula inciderit inflammationem vix credibilem excitat, & per novem ferè dies visu privat. Ros aut pluvia foliis arboris insidens aliquandiu eundem producit effectum, cutim aquæ fortis instar adurens.

Umbra hujus arboris homini noxia est, & siquis fortè sub ea dormiverit totum corpus inflatum sentiet miro modo. Accedit ad malignas Mancinelli qualitates, quòd cibis igne ex ejus lignis accensis facto coctis aliquid noxii imprimit, quo edentium os & fauces urant.

Harum qualitatum conscii Indi Antillani toxicis suis quibus sagittas illinunt ad plagas lethales inferendas tum rorem foliis arboris desuper incidentem, tum succum fructuum perpetuo admiscent.

Remedium affectuum ab hujus arboris succo aut rore inductorum, quod pustulas excitatas brevi sanat, inflammationémque & inflationes sedat & compescit, est aqua quædam clara intra testam Limacis Militis dicti contenta loco affecto applicata, aut oleum sine igne ex eodem insecto elicitum. Hæc & plura Rochefortius.

Hæc etiam arbor esse videtur quam J. Bauhinus *Arborem venenatam aliam* vocat, quæ, describente Theveto, fructum fert Pilæ palmæ magnitudine, visu speciosum sed venenatum, cujus succo Barbari sagittas imbuunt, iis contra hostes usuri.

Huic eadem nobis videtur, quamvis minus exactè descripta,

Tetlatiam seu arbor urens Nieremberg. *Hist. exot. l.* 15. *c.* 14.

Venenata qualitate cum Manchinello convenit. Lac enim (inquit) ita adurit, ut contactu minimo etiam per umbram pilos defluere faciat. Corticis qui frigidus & siccus decoctum articulorum dolores solvit. Ex materia quæ virorem Chalcanthi æmulatur fiunt lectorum fulcra. Cimices quidem concipere non solent, sed fabrorum manus & ora itâ inflantur dum illam contrectant, ut multis diebus non detumescant. *Nostrates etiam Americæ coloni conclavium tabulata, spondas, aliáque supellectilia ex hoc ligno faciunt quoniam insecta quæ aliam quamcunque materiam arrodunt & corrumpunt hanc non attingunt.* Nieremberg. Arborem esse magnam scribit, materie firma, Fructus virens, unedonis forma & magnitudine est. Nascitur in frigidis montosisque locis *Tepozlani*, at calidiora non refugere ait, nam apud Haitinos invenitur. *Mancinelli.*

Cap. XI.

Carandas Indica Arbuti facie J. B. *Carandas Garciæ* C. B. *An Auzuba Oviedi?*

Garc.

ARbuscula est Arbuti magnitudine, foliis similibus, copioso flore, odore Periclymeni, fructu exiguis Malis persimili, nigricante per maturitatem, gratissimo uvarum sapore, ex quo à nonnullis vinosus succus exprimitur. Fructus autem virens magnitudine est nucis Ponticæ cum suo putamine, interdum major, succum nonnunquam exstillans viscidum & lacteum. Editur à nonnullis fructus maturus cum sale. Solet tamen cùm viridis est muria & aceto condiri, & itá adservari ad excitandam languescentem appetentiam.

Nascitur tum in continenti, tum in Balagate. *Locus.*

Auzubam

Auzubam Oviedus in hunc modum describit, In Hispaniola insula vasta est arbor, pulchráque, materie firma & utili, *Auzuba* nomine, fructu quidem longè suavissimo ut sunt Pyra Apiana, (moschatellina vocant) sed qui lacteo succo, eóque viscido & glutinoso abundet, qualis est qui in Ficubus immaturis, idcirco molestus his qui eo vescuntur, nisi priùs fructum in aquam abjiciant, & lacteum succum digitis exprimant, qui in aqua sidit.

Arborum proceritas differt. Ergo an eadem sit vel diversa arbor illarum regionum vestigatoribus decernendum relinquimus. *J. B.*

Cap. XII.

Jacaranda Brasiliensibus Marcgr. *Jacaranda alba* Pisonis, *fructu manûs magnitudine & crassitie.*

INodora & Pruno Europææ similis in apricis locis mediterraneis reperitur: *Foliis* parvis, acuminatis, directè sibi oppositis in ramulis alternatim sitis, tres circiter digitos longis, non serratis, supernè obscuro virore splendentibus, subtus è viridi albicantibus sine splendore. In quolibet ramo versus exteriora multi proveniunt ramuli, qui quasi racematim per multos dies habent globulos nuclei Cerasini magnitudine, coloris olivacei, qui se aperientes in quinque finduntur folia, deorsum inclinata, quæ interiùs tactu & visu referunt holosericum olivaceum splendens: his insidet *flos* dulcis odoris, unico folio luteo, subrotundo, ad latus explicato constans; in medio autem flore eriguntur multa *stamina*, alba, *apicibus* luteis satis magnis in scoparum setacearum modum. Floribus succedit *fructus*, palmæ manûs magnitudine & crassitie, aspectu rarus ob inusitatos naturæ lusus, quod gibbosus & sinuosus admodum & contortus appareat, atque ob gravitatem semper pendulus. Haud edulis est, nisi coctus. Incolæ exinde coquunt pulmentum quoddam stomacho imprimis amicum, quod *Manipoy* vocant.

Alteri speciei lignum est nigrum & bene olens atque durum. Frequens est in Bahia omnium Sanctorum.

Cap. XIII.

Jabuticaba Piso. Marcgrav. *Arbor pomifera Brasiliensis fructu è tubere per totam arboris longitudinem extenso exeunte.*

ARbor est recta, procera atque elegans, vastissimis ornata ramis. Fructum fert cinerei coloris, parem magnitudine Limonii, succo dulci, tenui pellicula, instar uvæ bene maturæ, qualitatis temperatæ atque salubris, febricitantibus jucundissimum. Non fert flores, sed fructus in tubere, qui ab ima radice usque ad summitatem ramorum ità per totam arborem conjunctim catervatímque extuberant, ut continuus potiùs racemus quàm arbor videatur.

Species quædam hujus arboris invenitur in sylvis *Pagi Tabucurana*, sed fructus fert cum aliis minimè comparandos: ex quibus incolæ exprimunt vinum delicatum & dulce, quod nisi statim ebibatur deterius fit & in acetum degenerat.

Utraque hæc arbor nonnisi in vastis silvis provenit, & frequens est in præfectura S. Vincentii, teste Emmanuele de Morais.

Quamvis fructum hujus arboris flore omnino carere non censeam, poterat tamen ficubus quæ etiam flore carere vulgo creduntur subjungi, in memoria excidisset.

Cap. XIV.

Arbor racemosa Brasiliana foliis Malabathri Breyn. *Cent.* 1. *cap.* 2. *An Muiva Brasiliensibus* Marcgrav. *fructu rotundo, cute lenta, pulpa molli, polypyreno. Vid. p.* 1501.

ARboris Canellæ mediocris ferè forma, iisdemque concinna serie positis ramis se effert, quorum minores denso tomento obsiti, candidi ac lanuginosi, & partim brevioribus partim longioribus articulorum distantiis intercepti. Ex quibus *folia* bina adversa, & alternatim disposita, pediculis uncialibus inhærentia exeunt, Folio Malabathro *Officin.* valdè æmula, nisi quòd latiora, & parte prona, sicut pediculi, lanuginosa & alba; supinâ verò atro virore splendentia cernuntur: siccata autem eo quo virebant latere evadunt nigerrima, instar atramenti scriptorii; indè mira admodum nec alia apparent quàm si ex corio Hispanico confecta essent. Per uniuscujusque folii longitudinem grandes ac à tergo magis conspicuæ transeunt costæ quinque; quarum maxima, medium folium transcurrens recta, reliquæ autem omnes arcuum modo inflexæ, inter quas venæ minores rectæ, veluti parallelæ, per latitudinem nonnihil sursum tendentes, & ex his fibræ obliquæ innumerabiles, partim per latitudinem, maximè verò per longitudinem pulcherrimo spectaculo discursitantes, apparent. Ex ramulorum apicibus racemus suam petit originem, pulcher, palmaris aut dimidio major, ex pediculo internodii semuncialibus distincto, & ramulis directè sibi oppositis confectus, cujus ramuli, præsertim inferiores, in minores iterum divisi, qui ut & reliqui plurimis utrinque granulis orbicularis, à Lunariæ racemosæ non abhorrentibus, aliquantulum modo majoribus, nec viridibus, sed ex albo ad ferrugineum nonnihil tendentibus, onusti. Hic racemus, quoniam planè lanuginosus, æquè ac arboris ramusculi, cum prona foliorum parte, ad tactum tam mollis est quàm optimus ex Britannia

nia pannus. An flores & fructus ex Botri granulis prodeant, enucleare non potuit Jac. Breynius.

Hanc arborem esse ipsammet *Muruam* Brasiliensium *Marcgrav.* nobis minimè dubium videtur, ob partium ab utroque [Marcgravio & Breynio] descriptarum exactam in notis adscriptis convenientiam. *Vid. p.* 1501.

Cap. XV.

Pomifera seu potiùs prunifera Indica nuce reniformi summo pomo innascente, Cajous dicta. Anacardii alia species C. B. *Cajous* Ger. Park. J. B. *Acajaiba* Pisonis & Marcgravii. *Kapa-mava* H. M. *P.* 3. *T.* 54. *p.* 65. **The Cajou or Cassu Tree.** *Anacardium occidentale Cajous dictum ossiculo reni leporis figurâ* Herman.

H. M.

Arbor est mediocris magnitudinis [at Marcgravio assurgit in Fagi altitudinem & Pisoni *Quantum lenta solent inter viburna Cupressi,* tantùm inter cæteras Brasiliæ arbores eminet. *Forte in Brasilia, ubi indigena est, ad majorem proceritatem attollitur, quàm in India Orientali, ubi advena & aliunde illata creditur*] caudice crasso, candido, cortice cinereo, intus purpureo, odoris subacidi, saporisque adstringentis, tecto, & ramis atro-viridibus, eleganter in orbem diffusis donato. *Radix* albicans, cortice furvo, tenuibus filamentis pertexto, obducta. *Folia* sine ordine ramis adhærent, oblongo-rotunda, glabra, virore splendentia, nervis aliquot infernè eminentibus è costa media densa in latera excurrentibus. Tenella manibus confricta glutinosa sunt, & fragrantem spirant odorem; vetustiora autem priusquam decidunt planè rufescunt. [Pisoni folia, si nervos, si figuram spectes, Juglandi similia.] *Flosculi* suaveolentes, ac melleum odorem spirantes, racematim ramulis extremis inhærent, atque è calyce exiguo, viridi, in quinque lacinias acuminatas secto, prodeunt, quinque teretibus [angustis acuminatis *Marcgrav.*] reflexis, primùm è viridi flavescentibus, dein rufis tandémque purpureis constantes foliolis, *staminulis* quibusdam tenuibus, flavescentibus *apicibus* ornatis, mediam floris cavitatem occupantibus: inter quæ *stylus* prodit, qui ex ipsius fructus germine emergit.

Fructus tum figura, tum magnitudine Pyris nostratibus haud absimiles, glabri, splendentes, primùm rufi, dein virides, tandémque flavescentes, carne intus è viridi flavescente, fungosâ & aquosâ referti, ac tenui-pelliculâ cincti: odor suavis, sapor vinosus, acris tamen & austerus, si nondum probè maturi sunt. Hujus verò fructûs alteri extremitati *Nux* quædam figura & magnitudine Leporinum renem referens, viz. altera parte gibbosa, oppositâ lacunam impressam habens, adnascitur, quæ cinereo tegitur cortice, præter quem alius *Nucleum* complectitur pallidum, eâ formâ quâ & totus est fructus, succulentum, Amygdalæ dulcis sapore, substantiâ molliore. At vero inter duos hosce cortices, qui culmi fere latitudine invicem absunt, tophaceis cavernulis coercetur melligo, crassiuscula & lenta, sæpe Cerasorum colore & consistentia, sapore primùm adstringente, mox insigni acrimoniâ linguam & fauces vellicante, servata tamen adstrictione.

[Post florem primò prodit Nux renis figura, quâ incrementum capiente, inter illam & pediculum paulatim excrescit pomum oblongum, ovale aut etiam rotundum, nam in variis arboribus figura variat, atque etiam colore rubro vel flavescente. Succus ferrugineo colore linteamina maculat, qui difficulter admodum elui potest.]

Provenit ubique in Malabar: at Brasiliæ indigena censetur. Singulis annis, Augusto & Septembri Mensibus, maturos fert fructus, manétque frugifera 30 circiter annos. In Brasilia, auctore Marcgravio, florere incipit circa finem Augusti, maximè autem floret Septembri, Decembri & Januario maxima est copia fructuum maturorum. Reperitur in Jamaicâ. *Locus.*

E fructibus hisce potus exprimitur, qui debito modo fermentatus vinosus fit & inebrians. * Fructus [tostus] castaneis longè antecellit, saporémque non minùs gratum habet quàm Amygdalæ. Crudum nemo securè ore aperiet, quòd continuò cutem abradat, magno dolore eorum qui ignari temere eum resecant, ideo cultro aperitur. Guttur peculiari natura fructus hi cum deglutiuntur [crudi] stringunt, gustu acri & austero: ideóque in orbes scinduntur, adjunctâ aquâ vel vino, saléque injecto, quibus modis acrimonia illa mitigatur, palato ità gratissimi: ventriculum roborant, fermentationem juvant, necnon vomitum & nauseam tollunt; leviter tostis vescuntur Indi ad Venerem stimulandam. Succus verò è fructibus hisce expressus diarrhœam sistit, & diabetem sanat. Nuces flammæ admotæ flagrant. * *Reniformis. Vires & Usus.*

Ex melligine, quam gemini cortices continent, copiosum indigenæ eliciunt oleum, quod pictoribus ad linteamina quævis indelebili nigricante colore pingenda in usu est, eodémque oleo si lignum ungatur, contra putredinem præservatur. Insuper acri illo oleo nihil præstantius esse ferunt ad lichenes, impetigines, scabiem, vermiculos necandos, &c. exteriùs illito.

Arbor hæc vulnerata fundit gummi pellucidum, consistentiâ & colore planè simile optimo gummi Arabico. *Marcgrav.* An ex hoc fit confectio *Cattee,* seu *Cassu,* vel *Catechu?*

Brasilienses annos ætatis suæ per Castaneas Cajù computant, singulis annis unam recondentes: è ligno autem varia fiunt, est enim durum. *Idem.* Vermes non facile generat, undè navibus idoneum.

Est hæc arbor fructûs respectu singularis: Poterat fortasse rectius ad Pruniferas referri.

SECTIO

SECTIO II.

De Arboribus fructu conoide squamoso aut reticulato Anona & Araticu dictis asperis & levibus, & congeneribus.

CAP. I.

De Anona, Araticu, Durione.

1. *Pomifera Indica fructu conoide squamoso, viridi.* Ata maram H. M. *P.3. Tab.29. p.21.* *Abate de Panucho* Recchi.

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis ad viginti circiter pedum altitudinem assurgens: cortice tegitur fungoso, intus rubro. *Lignum* albicans, prædurum, cujus matrix viridior est, inodora, gustu subamara ac subaustera: paucos diffundit ramos, quorum ut & ramulorum ac virgultorum cortex viridis est, cinereis interstinctus punctulis. *Radix* flavescens rubido tegitur cortice, graveolens est, saporis verò unctuosi, & in plurimas divisa fibras, quæ tamen per terram non latè diffunduntur. *Folia* oblongo-teretia atque glabra, foliis *Malakatsjambou* haud absimilia, sibi tamen è regione non respondentia, supernè viridia & nitentia, subtus subviridia, manibus confricta unctuosa, inodora. *Flores* singuli suis pediculis cohærent, foliis ornatis minoribus, quæ postea decidunt; petalis constant tribus, crassis, triquetris, coriaceis, intrinsecùs albicantibus, extrinsecùs verò dilutè viridibus, odorem corio usto æmulum, si adoleantur, spirantibus.

Cæterùm è floris stamine *fructus* emergit, seu potiùs *Conus*, qui maturus magnitudinem habet Citri vulgaris, exteriùs viridis ac striatus, interiùs verò albicans, necnon medullâ succulentâ saporis grati, odorísque suavis, refertus. In his autem fructibus, *semina* dura, oblongo-teretia, glabra, nitentia, necnon plana ac utriculis inclusa, locantur; eáque succulenta & albicante fuctûs pulpâ artificiosè obducta cernuntur. At verò fructus ipsi immaturi decerpuntur, qui sponte per se Mespilorum instar mitigantur & comeduntur.

Nullibi in Malabar sponte oritur, sed ex insulis Philippinis in Indiam delata fuit. Amat locum calidum & humidum, & fimo equino subactum, atque rigatione & fervidis solaribus radiis gaudet.

Tempus. Porro post primum biennium àut triennium arbor hæc demum frugifera est, Aprili viz. Maióq, tum Augusto atque Septembri mensibus floret fructúsque fert: flores namque qui mense Aprili emergunt, Augusto circiter maturos proferunt fructus; quique mense Septembri prodeunt proximo Februario perfectum exhibent conum. Non rarò ad quinquagesimum annum & ultra frugifera est, modò conveniens adhibeatur cultura.

Vires. Folia hujus arboris minutim contusa, & addito sale in cataplasmatis formam redacta, tumoribúsq, malignis imposita, potenter eos maturant. Fructus verò immaturi in aqua communi cum pauxillo zinziberis decocti vertigini medentur; at sufficienter mitigati, & in deliciis comesti valdè refrigerant, alvúmque reddunt laxiorem si aqua superbibatur.

* P. 348. Fructus huic simillimus à * Reccho depingitur sub titulo Ahate de Panucho. At D. Hermannus Anonæ Maram *H. M.* synonymum facit.

Li-ci & Lumyen arbores & fructus Sinenses

Michaeli Boym in Flora Sinensi depictæ à præcedente non multum abludunt. *Lici*, inquit, fructus Piniferæ arboris fructum refert, sed *Lumyen* lævissimam pelliculam habet, uterque sapit fraga & uvas. Junio & Julio mensibus maturescunt. Sinenses pulverem ex illorum nucleis bibendum præbent ægrotis. Si dicti fructus sint sylvestres nucleos grandes & de subacida carne parum; si transplantati nucleos exiguos & de carne dulci plurimum habent. Caro est coloris unguium humanorum. Recens collecti si salita aquâ aspergantur per plures dies conservantur; abstractóque cortice recentium saporem præstant.

* P.3. T. 30, 31. p. 23. 2. *Anona Indica fructu parvo violaceo* Herman.* H. L. *Anona Maram, an Anon Oviedi,* H.M.? *potiùs Guanabanus Oviedi, fructu squamato* J. B. *Pyro similis fructus alter in nova Hispania* C. B.

H. M.

Præcedenti haud absimilis est, nec proceritate cedit; *Folia* tamen angustiora, magisq, acuminata, ac pluribus ornata nervulis, necnon altiori virore nitentia.

Flores à prioribus vix differunt. *Fructus* verò licet non, uti *Atamaram*, è compactili lignosarum squamarum strue compositi, sed undique glabro, hyacinthino, ac tenui cortice obducti sunt, nec magnitudine cedant, quoad cætera tamen planè cum iis conveniunt. Hæc quoque arbor provinciæ Malabar peregrina est, & è longinquis regionibus delata.

Viribus cum priore convenit.

Guanabani Oviedi icon quæ habetur apud *J.B. Tom.1. lib.1. cap.55.* cum icone hujus plantæ in *H. M.* adeò exactè convenit, ut utramque ejusdem speciei fructûs esse minimè dubium sit.

Guanabanum autem Oviedus sic describit;

Procera

Procera est arbor & formosa, folio ferè Mali Medicæ quam Limonium vocant, fructu pulcherrimo, mediocris Melonis magnitudine, qui tamen interdum in capitis pueri magnitudinem excrescit. Cortex huic fructui viridis, & qui certis quibusdam squamis distinctus videatur ut strobilus, levioribus tamen, neque ità tumentibus, quandoquidem totus cortex tenuis sit, neque crassior quam in Pyris. Caro candidissima, saporísque delicatissimi, quæ facilè pinguedinis lactis instar in ore resolvitur. Per ejus carnem sparsa sunt *semina* magna, cucurbitarum seminibus aliquanto majora & nigricantia.

Frigidus est hic fructus, & per æstus utilis. Nam tametsi quis integrum Guanabanum devoret, nullum indè sentiet nocumentum. Infirma est ligni materia.

Per universam ferè Americam nasci tradunt.

Proceritate, & fructûs colore differre videtur ab Anona-maram. Clusius ait cum Durionibus planè convenire Guanabanum Oviedi: Quod si ità sit, Durio minùs rectè describitur à Garcia & Acosta fructu Melonis magnitudine, denso cortice septo, eóque multis brevibus aculeis crassisq, ac pungentibus horrente intus concamerationes quatuor secundùm longitudinem habente, singulas tria aut quatuor receptacula continentes, quibus singulis fructus insunt admodum candidi, magnitudine ovi Gallinacei, gustu suavi, &c. Locus.

3. *Anon Oviedi, Hispanis* Mangier blanco, *fructu minore luteo.*

Adeò in paucis differt à Guanabona, ut specie diversam vix putem.

Anon (inquit) arbor est cujus fructus magnam cum Guanabona habet similitudinem, cùm formâ, tum carne & semine. Sed & ipsa Anonis arbor Guanabani arbori simillima est, & magnitudine, & formâ, & folio. Duabus verò in rebus differunt. Primùm quòd hujus fructus minor sit Guanabano, corticíque color luteus, qui in Guanabano viridis est: deinde quòd meo quidem judicio gratior sit palato Anon quàm Guanabanus, utpote firmiore carne. Utrumque magno in pretio habent Indi Americi, & diligenter in prædiis suis colunt.

Annonam à Guanabano specie distinctam non esse Josephus Acosta l. 4. c. 25. affirmare videtur, Annona, inquiens, sive *Guanavano* Pyri est magnitudine, Pulpâ butyri modo, cui grana plurima nigricantia includuntur. Nihil tamen temere affirmandum.

Fructus hic Hispanis *Mangier blanco* dicitur; *Manjar* autem *blanco* Hispanorum eum fructum esse quem nostrates Americæ coloni **The Custard Apple** vocant, *D. Tancredus Robinsonus* à quodam negotiatore Americano edoctus est. Idem ingeniosiss. Amicus noster aliorum relationibus & historiis cum descriptionibus *Araticu* quæ apud Pisonem & Franciscum Redi habentur diligenter collatis exinde collegit **The Custard Apple** nostratium eundem prorsus fructum esse cum *Araticu* tertia, seu *Araticu Ape* eorundem Autorum: cujus sententiæ & ego libenter subscribo. Descriptionem autem ejus & historiam paulò inferiùs dabimus.

4. *Anona Americana fructu majori, Soortsack parvum vulgò* Herman. Hort. Leyd.

Nomine (inquit) Soortsack parvi ex America huc invecta sunt semina oblonga, angulosa, nonnihil depressa, flavescentia, Anona Indica majora, quæ sata protulerunt sobolem pedalis longitudinis, cui alterno ordine adstabant folia Lauri amplitudine, læte viridia, lucida, glabra.

5. *Araticu prima seu simpliciter dicta Francisci Redi Experiment. natural. p. 75. Araticu ponhe Marcgravii & Pisonis. Nostratibus Jamaycæ & Barbades insularum colonis,* **The Sower-Sop,** *ut D.* Robinsono *videtur.*

Marcgrav.

Arbor est caudicis & ramorum figurâ, ac colore corticis ut Malus Aurantia, sed foliis, flore & fructu differente. *Folia* habet circiter semipedem longa, alternatim opposita, elegantia, superiùs saturatè viridia, crassa & ad tactum solida, duos penè digitos lata, linguæ humanæ figurâ, & in extremitate acuminata. Hinc inde *flos* provenit magnus, egregius, magnitudine superans florem Fritillariæ, totus flavus, exteriùs compositus è tribus foliis cordiformibus, sesquidigitum longis, & crassis instar corticis Aurantii Mali, erectis, quæ in sui medio continent alia tria minora, & dimidiæ crassitiei, quorum quodlibet semiglobum concavatum refert: tria autem hæc ità composita & extremitatibus sibi imposita sunt, ut globum integrum, interiùs cavum, & magnitudine Juglandis referant; globus hic in cavitate sua *Stamen* habet globosum, magnitudine Avellanæ, luteum, & in stamine *apicem* parvulum, rotundum. Sunt autem & stamen & apex tuberculis exiguis luteis prædita, quæ videntur ut pori in cute hominis algentis. Flos totus flavus est, odoris suavis sed nauseabundi deciduus; singulis diebus multi se aperiunt, & post aliquot horas sponte decidunt, strepitum excitantes inter cadendum ac si baculo aliquis feriret arborem, gravis enim est flos & grandis.

Florem sequitur *fructus*, qui maturatur præsertim Decembri & Januario. Non est autem edulis nisi sponte decidat, tunc enim instar pultis mollis est: est autem figuræ turbinatæ, quatuor aut quinque digitos longus, ubi pediculo adhæsit septem aut octo digitos crassus in ambitu. Externè coloris est ex albo & viridi mixto, vel planè pallidè virens, & videtur quasi cutis è squamis composita esset, ita enim lineis viridibus pallidè virentes squamæ delineatæ sunt, & quælibet harum habet tuberculum in medio exiguum, fuscum, ita ut nucem pineam ferè repræsentet. Mollis est cùm sponte decidit, ità ut instar casei veteris putridi digitis decorticari possit. Continet carnem seu pulpam subflavam, quæ quasi ex pyramidibus videtur composita, filamentis quibusdam intermixta & multis nucleis seu seminibus. Pulpa odore non malè refert massam panis fermentatam cui aliquid mellis admixtum; saporis ex dulci subacidi & subacris est. Eo loco ubi pediculo insedit fructus, durioris carnis corpus, suppositorii figurâ, in se continet, quod seorsum extrahi potest, quod comeditur & pro lautissima buccella habetur.

Semina ovalis sunt figuræ, compressa, magnitudine Fabæ, glabra ac dura, coloris flavescentis, splendentis, quodlibet pelliculâ alba obductum; intus est nucleus albus, duræ substantiæ, sapore non malè referens radicem Helenii, ità enim in dulci amarescit.

Vires. Folia igne adusta, & cum oleo apostemati imposita maturare faciunt, aperiunt & optime sanant.

6. Araticu-Ape *Piso; Marcgrav. Redi experim. Nat. p. 77. Nostratibus* **The Custard Apple.** *An Anona Oviedi?*

Describente Marcgravio, colore tantum seminis obscurè brunneo à prima specie differt.

Pisoni ei per omnia similis est: utraque enim poma ex acido dulcia profert, esculenta, sed sylvestria & frigida, ac propterea quibusdam non expetita, figura & magnitudine Nucis Pineæ; substantia & carne intus molliore & flavescente, seminibus ex fulvo nigricantibus turgida.

Lusitanus quidam Jesuita apud *Fr. Redi* in *Experim. natur.* Fructum hunc melioribus totius orbis comparari posse ait. *Quomodo hoc convenit cum præcedente Pisonis descriptione?* quamvis nulli aliquo modo similis appareat. Segmenta ejus acutis quibusdam cuspidibus quasi dividuntur, licet omnes eodem cortice seu pellicula conjungantur. Semen nigrum est, aureo quodam fulgore nitescens. Remisso pollet odore & non ingrato: cùm jam perfectè maturuit, pallido colore suffusus, nigris maculis seu punctulis undique perfusus est. Facillimè fructus iste gladiolo dissecatur, & partes jam divisæ videntur ut duæ capsulæ seu vascula eo cibo referta, qui vulgò ex carne gallinæ cum sacharo & lacte contusa parari solet, eóque maximè blando, suavi & frigidissimo, vel sicuti pinguior pars lactis quæ supernatat, albo saccharo permixta, ideo nonnisi cum cochleari commodè ipso vescuntur. Cortex Imperialis monetæ crassitiem minimè excedit. Truncus, folia & flores minùs pulchra apparent quàm primæ *Araticu* speciei.

Ex sententia D. *Tancredi Robinson*, hæc species est quam nostrates **The Custard-Apple-tree** vocant. Siquidem fructûs pulpa (ut aiunt) cremoris seu floris lactis saccharo permixti saporem & consistentiam habet, ideoque nonnisi cochlearibus excepta commodè edi potest; quæ de fructu **Custard-apple** dicto narrant Coloni nostri Jamaicenses & Barbadenses.

Fructus *Araticu* quem describit *Franc. Redi Experiment. nat.* corticem habuit cætera lævem, sed confertum spiculis vel spinis, raris, obtusis, non pungentibus, & à plano ipsius corticis oppidò parùm assurgentibus. Color corticis hujus exiccati fructûs in ferrugineum propendet, nigro mistus, qui ubi jam maturuit in croceum obscuriorem, intermistis subinde rubris maculis propendet. Intus usque adeò seminum plenus est, ut 170 in uno numeraverim; quorum suis singula cellulis, ex tenuissima membrana compositis, & cortici quasi alligatis constant.

Semina, si figuram & magnitudinem spectes, Amygdalas referunt. Folliculi seminum quoad substantiam folliculis seminum Citreolorum persimiles sunt, extrinsecùs leves, nitidi, & coloris ex flavo rubri, sed intus candidi, asperi & rigidi ob membranulas quasdam duras, quæ à superficie folliculorum assurgentes in ipsam medullam seminis penetrant. Semen ipsum candidum est, & figuram ellipticam habet, & à membranulis accuratè incisum est.

7. *Durio Garciæ & Acostæ. Arbor pomifera fructu aculeato Melonis magnitudine* C. B. *Duriones Acostæ* J. B.

Acosta.

Prægrandis est hæc arbor, materie valida & solida, crasso cinereóque cortice tecta, multis ramis luxurians, & copiosum fructum præbens. *Flores* habet ex albo nonnihil flavescentes: folia dimidii palmi longitudine, duorum aut ampliùs digitorum latitudine; in ambitu, tenuiter serrata, parte externa dilutiùs virentia, interna verò saturatiore viriditate, & quodammodo ad rufum tendente prædita: fructum Melonis magnitudine, denso cortice septum, eóque multis, brevibus crassísque & pungentibus aculeis horrente, foris viridi & veluti striis quibusdam quemadmodum Melo secundùm longitudinem distincto: intus verò concamerationes quatuor secundùm longitudinem habet, singulas tria aut quatuor receptacula continentes, quibus singuli fructus insunt, admodum candidi uti lactis pingue, magnitudine ovi gallinacei, gustu suaviore odoratioréque quam sit condimentum illud ab Hispanis *Manjar blanco* appellatum, [ex Amygdalis contusis, farina, lacte, aqua rosacea & saccharo compositum] non tamen adeò molles aut glutinosi: nam qui candore illo non sunt prædìti, sed flavescunt, putridi sunt, aut aeris injuriâ pluviáve corrupti. Optimi censentur qui tres duntaxat fructus in singulis concamerationibus, deinde qui quatuor obtinent: nam qui quinque habent improbi censentur. Non solent autem in singulis malis plures quam viginti fructus contineri; iique singuli inclusum habent nucleum, mali Persici nucleo similem, non rotundum, sed oblongiusculum, gustu insipido, quique guttur exasperet, velut Mespila viridia, propterea non eduntur.

Qui edere volunt hunc fructum, pede leviter comprimere & frangere solent propter spinas quibus obsitus est.

Qui nunquam hos fructus ederunt cùm primùm illos olfaciunt videntur putridas cepas odorari, sed postquam degustarunt præ reliquis cibis bene olere & sapere censent.

Est verò tanta in existimatione apud eos qui gulæ dediti sunt, hic fructus, ut putent neminem eo posse satiari.

Tanta tamen est hujus fructus in Malaca abundantia, ut singuli non pluris quàm quatuor Maravedis veneant, præsertim mensibus Junio, Julio & Augusto: nam reliquis pretium intenditur pro hominum arbitrio.

Admiratione porro digna est Betele cum hoc fructu antipathia, quæ profectò tanta est, ut siquis in navem Duriombus plenam, ædésve aut concamerationem ubi adservantur aliquot Betele folia reponat, corrumpantur & putrescant omnes. Et si cui ex Durionum immodico esu ventriculus inflammetur & gravetur, folio Betele supra ventriculum imposito, subitò mitigatur inflammatio, tumórque

mórque tollatur. Et si à Durionum esu ingerantur aliquot Betele folia, nullam noxam sentiet quantumvis multos ederit. *Hæc quamvis fidem meam strangulent à* * D. Mandelslo *tamen confirmantur.* * *Itiner. in Indiam Orientalem.*

8. *Anona fructu squamoso pyriformi, monopyreno. Fructus squamosus pyriformis* C. B. *Baly insulæ fructus pyri formâ asper* J. B. *Baly insulæ fructus aspero cortice* * Clus. * *Exot. l. 2. c. 4.*

Tres uncias longus erat; ejus ambitus ea parte qua pediculo inhæsisse videbatur sex pæne unciarum, superna verò parte angustior & veluti in metam desinens, ut quodammodo Ficus aut Pyri formam æmularetur. Aspero tectus erat cortice & ab infima parte sursum versus densis ordinibus velut squamularum sibi mutuò incumbentium ornato, quæ sejungi nequibant, sed cum integro cortice non valdè denso eximi poterant, flavescentis coloris dum recens ex conditura exemptus, deinde subfusci. Continebat porrò ille fructus pulpam albam, odoratam, instar pyri formatam, substantiâ autem non valdè absimilem albo illi condimento, quod ex Amygdalis repurgatis & contusis, lacte, farinæ flore, aqua stillatitia è floribus rosarum & saccharo fieri solet [*Mangier blanc*] solidiorem tamen, nec adeò glutinosam, sapore (quia fructus muriâ conditi fuere) valdè salso & linguam mordicante, continentem in medio officulum solidum, pænè uncialem & in metam assurgentem, formâque ipsum fructum referentem, inferna parte crassiorem, superna angustiorem; pulpæ autem integræ adjunctos observabam binos aut tres grumos, & velut ex crassiore fructûs parte dependentes: Etenim corticem secundùm longitudinem fissum facilè integram à pulpa separare potuit Clusius haud secùs ac serpentis exuvium, quia pulpa non adhærebat, nisi paululum eâ parte qua ex pediculo pependerat.

C. Bauhinus ab hoc diversum facit fructum ex *Baly* insula, Pyri magnitudine cortice instar piscis squamarum aspero, nucleo uno vel altero Linscot. part. 3. Ind. Oriental. c. 39. & part. 4. c. 6. titulo Fructus cortice squammoso: quem Clusius & J. B. cùm hoc conjungunt; quamvis enim * autor quem citant alius sit, verba tamen descriptionis eadem sunt. * *Part. 1. Hist. Nat. Bat. in Ind. Orient.*

9. *Araticu do mato* Pison. *An Baly insulæ fructus aspero cortice* * Clus? * *Exot. lib. 2. cap. 4.*

Excrescit ut *Pana*, & talia fert folia: Fructus congesti, oblongi, cepæ junioris oblongâ figurâ, virides, qui interiùs singuli duo habent semina Amygdalæ figura & magnitudine, at in una extremitate acutiora, coloris coracini splendentia, in quibus nucleus.

Cap. II.

De Guanabano.

1. *Guanabanus Javanensis* * Bontii. * *Lib. 6. c. 59.*

Bont.

VIX, inquit, frutex dici potest qui hunc fructum profert, & vix ultra medium humanæ staturæ assurgit: sarmenta potiùs emittens quàm ramos, quæ egregiè flavos *flores* ferunt, quibus *Guanamban* fructus succedit, qui quinquangulus est, & totidem commissuras habet, prominentiores paullum, quæ apertæ semen ostendunt instar Ciceris, quod viride primùm, mox maturescens ex cyaneo atrum & splendentem colorem contrahit; qualem videre est in Corallo nigro expolito. Fructus hic in superficie lanosus est & pungens, ut in foliis Cardui benedicti etiam fit. Folia referunt planè pentaphyllum nostrum.

Apud Malaios eorum alius usus non est, quàm quòd inter cætera legumina ab iis coquantur cum jure gallinarum aut aliarum carnium, & etiam flatus excitant ut cætera Pisorum & Cicerum genera, atque nescio quid fastidiosi sapiant: unde etiam insuetis alvum movent. *Usus.*

2. *Guanabanus Africanus* Pison. *in Bont. Guanabanus ficulneo folio* Munting.

Pison.

Planta est fruticescens foliis magnis, Cardui vel Acanthi non dissimilibus, cum profundis pro vario naturæ lusu incisuris, eáque caules sarmentosos cingunt. Ex his superiùs emergunt *flores* flavi, quibus fructus oblongi, crassi succedunt, cùm multis striis & eminentibus incisuris per longitudinem excurrentibus, desinuntque in coronam ex octo foliolis tenuibus constantem; quæ corona his Guineensibus fructibus peculiaris esse videtur.

Cap. III.

Aninga-iba Pisonis & Marcgr. *Arbor Brasiliensis aquatica folio Nymphææ fructu reticulato, pulpâ albâ humidâ.*

Marcgrav.

QUinque aut sex pedes ex aqua erigitur, unico tantùm caudice fragili, quasi internodiis diviso, cinereo instar Juglandis, in cujus summitate aliquot *folia*, magna, lætè viridia, crassa, lævia, figurâ pænè Nymphææ aut Sagittalis, nervo recto & venis transversis conspicua. Quæ singula pediculo innituntur ultra pedem longo, fucculento. In eadem caulis summitate inter folia exsurgit *flos* unicus, magnus, concavus, folio unico, incarnato constans, coloris pallidè flavi cùm *stamine* crasso, flavo, in medio floris concavo. Huic succedit *Julus*, qui fructus evadit, perpetuis

perpetuis quadratis constans, ovi Struthionis plus minùs magnitudine & figura, coloris viridis, intus refertus pulpâ albâ humidâ, quæ maturefacta & exiccata farinacei fit saporis, & tempore famis comeditur. Cujus tamen excessus cum evidenti vitæ periculo fit, quòd ob frigiditatem & flatulentiam, more Fungorum terrestrium suffocationem minetur.

Lignum earum quæ ad arboream magnitudinem excreverunt ad varia mechanica usurpatur: cùm enim levis sit, tenax, suberosus totus caudex, Indigenæ & Nigritæ exinde *Iangadas* potissimùm conficiunt, id est, rates suas ex trilignio copulato ad fluvios raptim trajiciendos. Medica autem qualitas in bulbosa sua radice consistit.

Aninga simpliciter dicta, seu I. Pisonis.

Eisdem locis stagnantibus, ejusdémque altitudinis conspicitur. Caudice itidem unico, sed qui dispescitur mox in varios caules crassiusculos, molles & junceos, Musæ arboris instar. Inde ex unoquoque caule folium prægrande, oblongum, raris venis conspicuum fastigiatur. *Flore* est unico, atque magno & candido, ex quo progerminat *fructus* haud vulgaris, primò viridis, mox ex cinereo flavescens, oblongus, crassus, compactus, ac veluti granis & punctulis distinctus; Barbaris edulis defectu melioris alimenti.

Vires. Uterque *Aninga* radice est crassa, bulbosa, quæ sola foliis & fructui harum plantarum in medicina præferenda est. Quippe cùm tenuium sit partium & deobstruens, in varios usus adhibetur à Lusitanis & Barbaris.

Contra hypochondriorum & renum inflationes ac obstructiones fomenta indè conficiuntur. Oleum expressum præstantissimum etiam habetur contra prædicta mala, atque olei Nymphææ & Capparum vices supplet.

Si ex radicibus denique in urina humana coctis balnea fiant, eáque aliquoties calida reiterentur, summo existunt solatio contra morbos articulares tam inveteratos quàm recentes.

Arbor fructu nucis Pineæ simili C. B. *Pineæ nucis species Melenken* J. B. *Thevet.*

Magnus est, Nucis Pineæ specie, cortice luteo, quo spoliatam carnem in particulas dissectam si degustaveris, saccharum ore continere dixeris, cum pauxilla Nucis Moschatæ portiunculâ permixtum. Hoc Barbari ad sedandam sitim utuntur.

Fructui *Nanæ* satis similis est, nisi quòd in arbore provenit, Mori ferè proceritate, nigro cortice vestita, folio quadantenus rubescente, longitudine & latitudine folii Angelicæ.

In *Necumere* maris Indici insula invenitur.

Pino similis Orientalis C. B. *Pini formâ Cibage* J. B.

Ex Orientalibus regionibus *Cibages* nomine à Paludano delatum est semen, colore nigrum, acumine donatum, ex quo prodiit planta, Pini formâ, sed tenerior. *Camer.*

SECTIO TERTIA.

Arbores Pomiferæ fructu corticoso, floris calyce basi adhærente.

FRuctum corticosum vocamus qui non membrana tantum tenui pulpam ambiente sed cortice crassiore eo tamen molliore cingitur, cujusmodi sunt Mala Citria, Limonia, Aurantia, &c. Horum plerique polypyreni sunt, quibus ob convenientiam in reliquis unum vel alterum monopyrenum adjungimus.

Nè quis autem objiciat hoc facto confundi Arbores Pruniferas & Pomiferas, sciat nos pro Pruniferis habere non omnes quæ fructum obtinent majorem pericarpio donatum monopyrenum, sed insuper requirere ut is tenui tantùm membrana contegatur.

CAP. I.

De Malo Citria sive Medica, The Citron Tree.

MAlus Citria, Græcis Malus Medica & Assyria dicitur, utroque nomine à regionibus, unde primùm in Græciam allata, ducto.

Cùm Veteres scripserint Mala Medica non mandi, conjectatur J. Bauhinus Mala aurantia nostra potiùs quàm Citria Veterum Medica fuisse. Tantùm enim abest ut Citria hodie non comedantur, ut præ cæteris omnibus in maximis deliciis habeantur: nisi quis (inquit) malit probare rationem Athenæi, non ideò abstinuisse Veteres à Citriorum esu, quòd non fuerint edulia, sed quia in alium usum, tanquam rem magni pretii, potiùs asservanda duxerint.

Athenæus Citrii nomen extare apud Veteres Græcos negat. Suspicatur ille Citrium à Cedro tanquam Cedrium nominatum fuisse; propter odorem fortasse, inquit J. Bauhinus. Hæc conjectura Vossio improbatur. Palladii diligentiâ Citrus in Italia primùm coaluit; hunc solers imitata posteritas eam Galliæ & Hispaniæ, ubi nemora jam & campos occupat, communicavit.

Cæterùm

Cæterùm Citri vox æquivoca eſt & pro duabus arboribus accipitur, alterâ in frugiferâ è cujus ligno menſæ olim fiebant; alterâ pomiferâ, quæ aliter Malus Medica & Aſſyria dicebatur, ut Plinius diſertis verbis docet. Conſule Etymologicum Clariſſ. Voſſii.

Citrus, deſcribente Cordo, arbor eſt fruticoſa veluti Cotonea, brevi trunco, longis ramis, craſſis, lentis & obſequioſis, viridi glabróque veſtitis cortice, ferendæ fructuum moli valdè imparibus, & ad terram pronis, ideóque ſubjectis per tranſverſum haſtilibus furcíſque fulciendis. *Folia* Laurinis ſimilia, denſiora tamen, multóque majora, & ad Juglandis magnitudinem accedentia, oblonga, utrinque acuminata, egregiæ viriditatis ſplendoríſque, præſertim ſupernè; infernè enim pallidiora ſunt, [per ambitum ſerrata] totâ hyeme arborem ſuam exornantia, odoris acerrimi, latè ſpirantis, qualis in Meliſſophyllo ſentitur, cum gravitate quadam cimicem imitante, [juncturâ quadam pediculo inhærentia; Soli ſi objiciantur, inſtar foliorum Hyperici foraminibus viſum ferè effugientibus undique punctim trajecta cernuntur. *Bod.*] Spinis armatur ſub omnium foliorum annexibus longitudine uncialibus, rectis, acutis ac viridibus [J. Bauhino rigidiuſculis, flexilibus tamen nec ita infeſtis] *Flores* virentes gemmarum calyculi emittunt oblongos, candicantes [ſæpiuſculè forinſecus purpurantes, calathi effigie, ſolidos, odoratos, ſtaminibus in medio tenuibus ac capillaceis.] Horum * duplex eſt genus; ſterile & infœcundum quod colo caret; & fertile, quod in medio ſtylum exerit penſum colo involutum æmulantem, cuíque à tergo fructûs rudimentum annexum.

* *Theophr. hoc adnotavit.*

Fructus florem ſequuntur ſinguli, longitudine non rarò dodrantali, figurâ ovatâ, interdum etiam globosâ, ſuperficie rugosâ tuberosâque, colore primùm viridi, in maturitate verò aureo ſeu citrino, odore foliorum ſimili. Cortice ambiuntur tenui, amaro & fervido, cui ſubeſt † caro cartilagineæ duræque conſiſtentiæ, colore candido, ſapore acetoſæ, conditæ capitatæ Braſſicæ truncos referens. In medio malo cavitas quædam eſt, ſucco vehementer acetoſo, ſuis membranis contento plena, cui immixta ſunt oblonga & ſemuncialia *ſemina*, utrinque ferè acuminata, cute foris flavâ ſtriatâque, intus candido duplicique nucleo conſtantia, quibus amarus, tenuis & mediocriter fervens eſt ſapor, præſertim cutis, nucleus enim dulcedinem quandam admixtam habet. Radicibus nititur copioſis & tenuibus.

† *Totum hoc quod pulpam interiorem humidam ambit pro cortice habeo.*

Fructus Citrii magnitudine variant: quidam enim in molem excreſcunt Melopeponibus parem, ità ut ad pondus librarum decem nonnunquam perveniant, hi nullo ferè ſucco ſunt; adferuntur autem ex Liguria & Adriatici maris inſulis: alii Limonum magnitudine ſunt: alii paulò majores, quæ à lacu Benaco aſportantur. Formâ etiam differunt citria; nam alia prælonga ſunt, alia rotundiora, alia in varias figuras hominum induſtriâ vaſis figulinis incluſa formantur. Quædam ſapore remiſſiore ſunt, quædam vehementiore. In colore etiam differentia obſervatur, nonnulla dilutiora, alia ſaturatiora ſunt; non multum tamen differunt naturâ & viribus. Nos omnes has differentias accidentales & à ſatione aut fortè etiam inſitione ortas ſuſpicamur. C. Bauhinus quatuor diſtinguit ſpecies:

I. Malus medica ſimpliciter ei dicitur.

II. Malus medica maxima, pulpâ plurimâ.

III. Malus medica fructu ingenti tuberoſo, Citrangula quibuſdam.

IV. Malus medica ab Imperatore Carolo V. ex Hungaria in Hiſpaniam delata, quæ omnium Mali medicæ generum acidorum ſuaviſſimum, ut Cluſius in ſua hiſtoria refert.

Parkinſonus noſter in Theat. Bot. ſex recenſet & deſcribit varietates: eæ ſunt

1. Malus citria major.

2. Citria malus minor, ſive *Limonera*, quæ à præcedente differt foliis minoribus & brevioribus; floribus etiam minoribus & ſaturatiùs rubentibus: fructu minore longioréque, cortice mediocriter craſſo, flavo, minùs ſcabro, ſucco copioſiore cum paucioribus ſeminibus.

3. Citria malus ſive *Limonera* prægnans, alium fructum minorem in ſe continens. Fructus eſt monſtroſ.

4. Limonera dulcis; Hiſpanis Limones Imperatoris.

5. Limonera acida.

6. Limonera multiformis: Has quinque poſteriores ſpecies, Limoneras Cluſio dictas C. Bauhinus, & rectiùs noſtra ſententia ad Malum Limoniam refert. His adde è Ferrario 1. Malum Citreum vulgare belluatum. 2. Malum Citreum Cucurbitinum vulgare. 3. Malum Citreum digitatum ſeu multiforme. 4. Malum Citreum dulciſſimâ medullâ, apice non ità plerunque cuſpidato.

D. Tavernier in peregrinationibus ſuis per regnum *Tunquin* duo citriorum genera obſervavit, alterum flavum, alterum viride, utrumque adeò acidum & immite ut mandi non poſſint aut deglutiri abſque inſigni offenſione ventriculi. Succus tamen, quemadmodum apud nos Aqua Fortis uſurpatur ad mundanda metalla, cuprum, ſtannum, ferrum, antequam deaurantur; ut & ad tincturas præcipue Serici. In uſu etiam ſunt pro lixiviis ad candorem linteaminibus conciliandum, eíque emaculanda. Quin & per totum Magni Mogoris Imperium ſucco iſthoc Citriorum utuntur ad pannos lineos Calecuticos dictos candefaciendos, unde interdum adeò nivei & lucidi evadunt, ut ſplendore nimio intuentium oculos perſtringant & offendant.

Citrii Mali partes omnes, cortex exterior & interior, pulpa ſeu ſuccus, & ſemina, eximii usûs ſunt in medicina; & contrarios ſibi invicem effectus producunt. Exterior cortex flaveſcens valdè odoratus eſt & aromaticus, ſapore amaro, exſiccatus cardiacum eſt inſigne & Alexipharmacum, ventriculum frigidum & flatuoſum calefacit & corroborat, flatus potenter diſcutiens, humoréſque crudos ibidem aut in inteſtinis contentos concoquens & digerens; maſticatus halitum oris emendat: ciborum concoctionem promovet, & melancholiæ conducit: in hypochondriacis morbis, ut in vaporibus, flatibus, palpitatione cordis, obſtructionibus & imbecillitate viſcerum plurimum commendatur ab experientia. *Herman. Grube de Malo Citreo, p. 36, 37.* Pulverem corticis exterioris Limonum & Aurantiorum ad eadem valere veriſimile eſt. Saccharo conditus inter bellaria menſis ſecundis infertur; Electuariis etiam cardiacis admiſcetur adversùs contagionem & affectus prædictos. Quinetiam alvo laxandæ conducit, in quem uſum ex eo paratur *Electuarium de Citro ſolutivum* ad humores frigidos & pituitoſos evacuandos utile: tutò etiam uſurpari poteſt cùm bilis phlegmati admiſcetur.

Interior

Interior & alba pars corticis pænè insipida est, nec ullum habet in medicina usum; inservit tamen pro confectionibus dulciariis, & apophoretis.

Caro seu pulpa interior aut succus inde expressus quamvis succo Limonum minùs acidus sit, vi tamen refrigerandi ei plurimum antecellit, inquit Parkinsonus: in febribus ardentibus & pestilentialibus apprimè utilis est, ad venenum restringendum, æstum contemperandum, bilis effervescentiam & sanguinis orgasmum reprimendum, sitim extinguendam, spiritus recreandos, appetitum acuendum: aiunt & ebrietati resistere & vertigini conducere.

Semina cardiaca sunt & alexipharmaca, adversùs ictus scorpionum aliorúmque animalium venenatorum, necnon pestis & variolarum contagia cor muniunt; ventriculi & intestinorum vermes enecant, menses provocant, abortum causant, humores crudos & serosos digerunt & exsiccant tam internè in corpore, quàm externè in ulceribus humidis & ichorosis.

Memorabilis inprimis est historia, quam Athenæo narravit civis quidam suus cui Ægypti mandata fuerat administratio. In maleficio deprehensos quosdam ille ad serpentum morsus damnaverat. Productis illis & ad theatrum euntibus destinatum latronum supplicio in via fortè caupona quædam, misericordia commota, quod in manibus tum habebat Malum Citrium dedit. Acceptum verò illi comederunt; & paulò post ingentibus ac ferocissimis anguibus oblati, commorsique ab Aspidibus nihil læsi sunt: qui tandem cum illorum custodem militem interrogâsset, nunquid bibissent aut edissent, ut id comperit quod id acciderat, nimirum, absque dolo Citrium illis traditum fuisse, postridie alteri rursum dari jussit alteri minimè: percussus hic confestim periit, illæso altero qui Citrium comederat: indeque multis & expertis cognitum est Citrium adversari venenis omnibus.

Citria innoxia & quasi recens collecta procul mitti possunt, si arboreo musco singillatim involvantur ramulorum cæsuris cerâ vel cretâ superlitis. *Ferrar. Hesperid.* l. 2. c. 19.

CAP. II.

De Malo Limonia. The Lemmon.

MAlus Limonia Citriæ seu Malo medicæ congener est.

Limoniæ nomen haud temerè apud ullum probatum, vel Græcum, vel Latinum autorem invenias, videtúrque posterioris sæculi esse inventum.

Differt à Citria Malo fructu minore, cortice tenuiore, copiosiore pulpâ, eâque acidiore.

Malus autem Limonia magno caudice assurgit, [Circa lacum Benacum in eam sese attollit proceritatem in quam aliis in locis Salices & Ulmi *Calzolar.*] ramósque habet tenuiores, longos, firmos, longis, virentibus spinis armatos, [iisque aliquantulum hamatis, multóque pluribus quam Citria, quo fit ut ejus virgæ quandam Rubi imaginem referant. *Cord.*] *Folia* per ambitum nonnihil serrata, minora quàm Citriæ, consimiliter foraminulenta, densa, viridia, ac glabra. *Flos* purpurascens foris (J. B. purpureus) quàm Citriæ paulò minor, aliàs non dissimilis. Forma Pomo oblonga, turbinata, rugosa, & tuberculis inæqualis, sed minùs quam Citria; color pallidior, magnitudo minor: in eo etiam differt à Citrio, quòd cortice pulposo tenuiore, minúsque carnoso, succo uberiore donetur, eóque acidiore, ut interdum nihil ferè nisi succum contineat. *Semen* non multùm dissimile amaricat.

Hujus etiam arboris plurimæ species seu varietates habentur: Quatuor recenset Cordus.

1. Primum anserini ovi formam ac magnitudinem habet, odore inter Citriam atque Arangiam Malum medio.

2. Secundum globosum minúsque prædicto, utroque capite veluti eminente umbilico insigne cætera sui parte fruticosum.

3. Tertium oblongum est Gallinarum ovi figurâ & magnitudine.

4. Quartum tertio æquale est, sed globosum, & superficie magis æquali.

C. Bauhinus in pinace novem constituit species.

I. Malus Limonia acida, de qua dictum.

II. Malus Limonia major dulcis: fructu minore & oblongis Limis simili *Clus.*

III. Mal. Lim. folio serrato, fructu oblongo cortice tenuissimo, quæ Limas primum genus *Cl.*

IV. M. Lim. fructu rotundo orbiculato. Limas alterum genus *Clus.*

V. Limones prægnantes, alium fructum minorem in se continentes *Clus.*

VI. Limones variarum figurarum, toti fere carnei *Clus.*

VII. Malus Limonia minor dulcis, Limonis genus in Hispania, minimo fructu, vix nucis magnitudine, odore cæteris præstantiore, excelsiore arbore.

VIII. Limonum Sylvestrium in Syria provenientium inque Ægypto & Africa meminit Scaliger, pomis admodum exiguis acidissimis.

Limonum à Ferrario & Commelino descriptorum Catalogum sequentem D. Tancredo Robinson *debemus.*

Limon Ligusticus, insigniter variat, ut Limon S. Remi, Ceriescus seu Citriformis, Genuensis, qui à fructu parvo rotundo *Pusilla Pila* nominatur.

Limones Neapolitani multum variant, ut *Limon Cajetanus* figurâ ultra vulgarem modum ovatâ, at cacumine fastigiata: *Limon Amalphitanus* forma oblonga, apice admodum eminente: *Limon* perpusillus *Calabrensis* fructu subrotundo.

Limon Romanus à Rio vel Rivo, insigniter cuspidatus, nonnunquam digitatus.

Limon prægrandis Dominæ *Lauræ*.

Limon incomparabilis, figurâ inter oblongam & rotundam ovatâ.

Limon Imperialis, cæteris productior satísque crassus.

Limon medulla dulci duplex, vel vulgaris Italicus, vel Olyssipponensis, qui foliis & fructu facilè distinguuntur.

Limon Pyri effigie, vulgò *Peretta* five *Spatafora*, iſque major & minor, lævis vel ſtriatus.
Perettæ conſimilis Limon, ſed oblongior & anguſtior.
Limon Spatafora Rheginus, craſſo mucrone faſtigiatus, Aromaticus, cortice punctim lacunoſo.
Limon Rheginus fructu racemoſo oblongo, paulatim extenuato in apicem cuſpidatum.
Limon ſtriatus ſive *canaliculatus*, ſumma parte muliebrem in papillam extuberante.
Limon ſtriatus Amalphitanus, Mali Citrii magnitudine, cortice perquam verrucoſo & ſcabro.
Limon Sbardonius ſubrotundus, manente floris apiculo velut roſtratus.
Limon Roſolinus, umbone retortum in mucronem emiſſo bene faſtigiatus.
Limon Florentinus Barbadorus, foliis ſerratis, viridi atrore pictis, & Hyperici modo punctim pertuſis & tranſlucidis.
Limon Scabioſus Lepræ facie.
Limones varii *Citrati*, læves & ſcabri & alios Limones ſæpe includentes.
Limon Pſeudo-citratus Barberinorum.
Limon citratus ſylveſtris.
Limon globoſus Ponzinus, iſque quintuplex, Liguſticus, Rubens, Romanus, Chalcedonicus, Tripolitanus.
Limon ſponginus Calabriæ rugoſus.
Limon ſponginus (ſpongioſus) Liguriæ verrucoſus.
Lima eſt multiplex, dulcis, acris, agri Privernatis Romana, citrata.
Lima Citrata oblonga, ſcabioſa & monſtroſa, quandoque & ſubrotunda.
Lima ſubrotunda ſpinis craſſitie & longitudine vaſtiſſimis Piorum in hortis Romæ.

Gaudent Limones eodem cœlo calido, curâ ac cultu quo Citria. Ad nos deferuntur ex Hiſpania & Italia, in quas regiones ex Media & Perſia primùm invecta, nec enim ſponte ibi proveniunt. *Locus.*

Limonia cùm guſtu reliquis omnibus [Aurantio & Citrio] ſint acidiora, ideò ſucco frigidiore eſſe probabile eſt. Valent ad eoſdem uſus ad quæ Citria; ad venena tamen ut minùs efficacia, ità ad æſtuantes morbos potentiora habentur. Et hæc quidam comedunt, non integra, (ut Jo. Bauhinus ait,) ſed cortice denudata & in laminas conciſa, aſperſo multo Saccharo, quomodo magnam cum palato gratiam ineunt, ſitim potenter reſtinguunt & febrilem ardorem compeſcunt. *Vires & Uſus.*

Succi Limonum ſunt admodum efficaces in diſſolvendis calculis & detergendis partibus. *Herman. Grube de Limon.* p. 10. Idem ſcribit *Crato*, aliíque, ut *M. Blegny* in *Zodiac. Med. Gallico* An. 2. p. 127.

Syrupus de ſucco Limonum magni fit ad calculum & obſtructionem renum; item ad ſitim & æſtum in febribus ardentibus: cordi & ventriculo robur addit, & bilis effervеſcentiam compeſcit: ideóque haud infeliciter imbecillitates, lipothymias, fluctuationes, vomitus & ſingultus febribus ardentibus ſupervenire ſolitos curat.

Cortices Limonum non minùs quàm Aurantiorum Saccharo condiuntur pro bellariis, & ad eoſdem uſus valent. Condiuntur & parva integra ad varios uſus.

Aqua è Limonum, ut & Citriorum ſucco deſtillata coſmeticum inſigne habetur.

Succo Limonum ſcribuntur literæ occultæ, quæ igni admotæ manifeſtantur. Eorum acido ſucco tam elegantem purpureum colorem conſervæ Roſarum, aut etiam Violarum aliorúmque multorum conciliabis, ut nihil ſupra. Hinc & tinctoribus utilis eſt ad colores multos tranſmutandos aut figendos, qui magnam ejus quantitatem inſumunt.

Ad nephriticos affectus ℞ Ligni querc. deraſi ℥ j. aq. font. ℔ vj. ſucci Limonum ℥ iiij. Infund. omnia per 24 horas ſupra cineres calidos, poſtea coq. ad tertiæ partis conſumptionem: coletur. Doſis ℥ vj. valdè prodeſt calidæ jecoris intemperiei, ulceribus renum, ardori urinæ, ſed præcipuè pituitam ſalſam & viſcidam è renibus & veſica evacuat. dyſur. & ſtrangur. cauſam. Poteſt ex hoc decocto vinum dilui. Mihi communicatum à patre religioſo. *Cheſneau.* Excerpſit D. *E. Hulſe.*

2. *Mal-Naregam* * H. M. *Malus Limonia pumila ſylveſtris Zeilanica fructu monopyreno* D. Hermanni. * P. 4. T. 12. p. 27.

H. M.

Mediæ eſt magnitudinis, cortice glabro, cinereo, coloris ſaporíſque aromatici & acris obducta, ligno albicante, denſo, præduro, arctiſſimè unito; ramis foliaceis è caudice erumpentibus, ſpinis rigidis, è fuſco flaveſcentibus obſitis. *Radix* albicans, ſubrubro cortice tecta, odoris aromatici, ſaporis amari. *Folia* juxta ſpinas circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, denſa, glabra, cum formâ, tum colore, odore, & ſapore Limonum puſillorum foliis haud abſimilia. *Flores* plures ſimul juncti extremis ſurculis inhærent, exigui, candidi, odorati, quatuor oblongo-rotundis, acuminatis, craſſis ac mollibus foliolis conſtantes, *ſtaminulis* multis, calycis in modum junctis, medium occupantibus; inter quæ *ſtylus* prodit craſſus, albicans, ſuperiùs planus ac rubeſcens. Floſculis ſuccedunt *fructus* ovales, tum figurâ, tum magnitudine olivis haud abſimiles, at in vertice exiguâ ſpinulâ dotati, colore primùm viridi, in maturitate verò aureo ſeu citrino, uti Limonia: cortice ambiuntur tenui, guſtu amaro, atque in mediis fructibus cavitas quædam eſt, ſucco acetoſo ac ſubamaro, ſuis membranulis contento plena; cui incluſus eſt nucleus oblongo-rotundus, acuminatus, albicans, rufâ obductus pelliculâ, odore ſaporéque Limonum folia referens.

Naſcitur locis arenoſis ac montanis ubique in Malabar. Floret plerunque Junio, Julio, Auguſto & Septembri menſibus, atque dein maturos profert fructus. *Locus & Tempus.*

Decocta in oleo hujus arboris folia, ac capiti applicata cephalæam tollunt; eorundémque ſuccus præſtans habetur errhinum capiti purgando. Expreſſus è fructibus endemiæ illi cachexiæ (*pitao*) medetur. E ſola deniq, radice pilulæ formantur antiſpaſmodicæ. *Vires.*

Hic fructus quamvis in reliquis cum Limonio convenit, in eo tamen differt quod monopyrenos ſit.

3. *Malus Limonia Indica fructu pusillo. Tsjerou-Katou-Naregam* H. M. P. 4. T. 14.
H. M.
Arbuscula est humilis, ad sex, septemve circiter pedum altitudinem assurgens, caudice tenui, ramulis spinosis, cinereo cortice obductis donato. Lignum flavescens, prædurum, inodorum, insipidum. *Radix* fibrata, flavescens, saporis amari, odoris aromatici. *Folia* oblongo-rotunda, in ambitu leviter crenata, odorata, aromatica, petiolis alatis seu foliosis circa ramulos geminata proveniunt, duobus viz. tribusve paribus, cum simplici plerunque folio in extremitate, adeo ut petiolos facilè quis folia judicaret, & tria extrema folia simul juncta vulgare pratense trifolium non malè repræsentent. *Flores* brevibus petiolis ad spinarum exortum in ramulis proveniunt, & calyci viridi, in quinque lacinias acuminatas secto insident, candidi, suave-olentes, amari, quinque oblongo-teretibus, & in orbem expansis foliolis præditi, septem, octóve in medio albicantibus ac lanuginosis *staminulis*, flavescentibus *apicibus* dotatis præditi, inter quæ *stylus* emergit, itidem albicans, capitulo flavescente. *Fructus* pusilli Limones sunt, rotundi, magnitudine uvarum æmuli, virides primùm albis interstincti punctulis, dein aurei seu citrini: cortice ambiuntur Limonum cortici haud absimili, atque in mediis fructibus cavitas quædam est succo acetoso, subamaro ac aromatico, suis membranulis contento plena, cui immixta sunt tria oblongo-rotunda, acuminata, & ex albo flavescentia *semina*, membranaceis pelliculis à se invicem distincta.

Locus. Provenit locis montanis ubique in Malabar, præsertim circa *Candenate*, sempérque floret & fructus fert.

Vires. Hujus folia præsentaneum habentur curandæ Epilepsiæ remedium. Radix alvum movet, sudores expellit, necnon cruciatibus colicis ac cardialgiæ medetur. Fructus siccati stomachum roborant, ac alimentorum in eo læsam fermentationem restituunt; adhæc aeri ex variolis febribúsque malignis & pestilentibus contagioso potenter resistunt, atque variis venenis præstantissimum censentur antidotum.

4. *Malus Limonia Indica, floribus umbellatis, fructu parvo. Moul-Ila seu Moul-Elavou* H. M. P. 5. T. 34. p. 67.
H. M.
Arbor est mediæ magnitudinis, quindecim circiter pedes alta, *caudice* crasso, ramulisq; geniculatis, in orbem longè latéq; diffusis ornato, qui cortice viridi-fusco saporis subacris & aromatici cincti, & crassis, duris, rigidis acutisq; spinis insuper muniti sunt. *Radix* rufescens, aromatica, subastringens. *Folia* in ramis viridibus, rotundis, bina opposita, oblongo-rotunda, acuminata, mollia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, splendentia: Nervis aliquot è media costa albicante, ac in aversa parte extuberante, in latera excurrentibus: sapor subacris. *Flosculi* in umbellas expansi extremis ramulis numerosi proveniunt, quatuor oblongo-rotundis, subviridibus ac uniformibus foliolis constantes, totidem *staminulis* viridi-albicantibus, flavescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus; inter quæ *stylus* prodit exiguus, viridis. Flosculis succedunt *Fructus* rotundi, cortice cincti viridi-fusco, crasso, inæquali, odore corticum Citri, sapore quoque, at acriore & ardente, pulpáque intus referti succulentâ acidâ. Quam ob causam cibis incoquuntur Limonum & Piperis loco. Hinc & Sacchare vel melle

Vires & Usus. condiuntur, & comeduntur ad ventriculum roborandum, coctionem promovendam & vermes necandos. Insuper muriâ & aceto condiuntur in *Atsjaar* additis viz. Alliis, Sinapi, & Zinzibere.

Locus. Provenit in *Palattatsjirri*, ubi in hortis studiosè colitur. Semper viret, floret, fructúmque fert.

CAP. III.

De Malo Aurantia. The Orange.

J. B.
PAradisorum nostri seculi, ubi id solum & cœlum concedit; deliciæ sunt Medicorum malorum species, æternæ frondis virore, & fructuum ubere quovis tempore proventu & luxurie, aliis primùm è floribus eluctantibus, aliis adolescentibus, aliis maturis, atq; his quidem simul omnibus plerunq; placentes. Notissima verò reliquisq; vulgatiora sunt Aurantia dicta, quibus aureus ille & rutilus corticis fulgor nomen dedisse potuit. Hæc aliis magis orbiculata, nonnihil compressa, parùm rugoso & foraminulento luteo cortice, interiùs tamen albicante non multùm spisso (fœminas vocant) vel crasso (mares dictitant) amarissimo & evidenter calido teguntur, quæ tamen ante maturitatem viridis tegit cortex. Sapor succo pro maturitatis progressu aut generis varietate acidus, dulcis aut medius, seminibus æqualibus, multâ medullâ farctis, amaris. *Folio* peculiaris forma, semper virenti, & Hyperici instar infinitis propemodum foraminulis pervio, quippe quod gemellum videri possit, majori Laureo, acuminato, nec crenato, alio ceu corculo subjecto. *Flos*, ut & fructus, fragrantis odoris [qui Cordo cimicum virus nonnihil redolere videtur] coloris candidi, staminulis multis medium obsidentibus, pulchrior quàm in Citro, & odoratior, intus subcitrinus, per oram verò limbi purpurascentes. Arbori, quæ multò major quàm Citri, cortex viridis, spinæ rigidæ sed raræ.

Aurantiam ab auri potiùs colore dictum puto quàm ab Orange Galliæ oppido, vel ab Arantia Achaiæ urbe. Aurantiæ enim nomen priscis incognitum, non ante in usum venit quàm Aurantium oppidum deletum est.

J. Bauhinus Malum Aurantium potiùs quàm Citrium dictum, Theophrasti & Plinii Malum Medicum esse (ut superiùs innuimus) suspicatur; quòd Auctores hi Malum Medicum non comedi dicant, quod de Malo Aurantio verum est; de Malo Citrio minimè, quod totum manditur. Verùm pace tanti viri Malum Aurantium cortice excepto esculentum est, & vulgò comeditur pro cibo, & non in condimentis tantùm. Pulpa enim interior Aurantii multo mitior est minúsque acida quàm

vel

vel Citrii vel Limonii: & nos in Italia & Sicilia observavimus rusticos & nautas Aurantia mala cum pane pro refectione comedentes, nunquam verò vel Limonia, vel Citria. Dantur etiam mala Aurantia dulcia quæ mandi posse ipse non negat. Est insuper in Europam nuper invectum Aurantii quoddam genus, esculentum, Chinense dictum, saporis delicatissimi, cujus etiam cortex unà cum carne comeditur. Quocirca quòd Domitianus Matianum malum super cœnam sumpsit, non obstat quo minùs Malum Aurantium hodiernum vel Cestianum, vel Matianum Plinii fuerit.

Requirit idem, ut Scaliger vel alius aliquis subtilitatis professor respondeat sine cunctatione alteri argumento quo idem probare nititur. Aurantia (inquit) exsiccata vel in multos annos odorem suum retinent, ideóque vestibus interponi ad odorem communicandum & arcenda noxia aptissima esse. Citria verò etsi exsiccantur quoque, sunt tamen evanida, adeóque nec odore nec usu commendabilia.

Arantiorum plures species seu potiùs varietates esse nec pauciores quàm Citriorum aut Limonum constat.

C. Bauhinus ista genera proponit:

I. Malus Arantia major. Cujus plura genera esse ait ab insitione prodeuntia: pleraque cortice amaro, crasso, aureo: alia subvirente: alia cortice tenuissimo, subrubente, medulla dulci: aliqua & cortice dulci: aliqua in uno pomo duo genera botrorum habent: alia absque seminibus: Sic & pulpæ sapore differunt; nam alia acida, alia dulcia, alia vinosa, sive media sunt.

II. Malus Arantia humilis.

III. Malus Arantia cortice dulci eduli: an Chinense?

IV. Mal. Arant. unico grano.

His addit Parkinsonus Malum Arantiam sylvestrem, quæ tamen in Europa non invenitur.

Ferrarius has habet varietates.

Aurantium ficciore medulla hybernum.

Aurantium semine carens, quod vel subrotundum, vel oblongum Limonis effigie.

Aurantium geminum & crispo folio & flore duplici.

Aurantium stellatum & roseum.

Aurantium virgatum & striatum.

Aurantium fœmina sive fœtiferum.

Aurantium hermaphroditicum sive corniculatum.

Aurantium callosum multiforme.

Aurantium Olyssipponense, Sinense nostratibus & Belgis, quòd è regno Sinarum Olyssipponem transvectum fuerit. Circinatæ est rotunditatis, mediocrem supra modum tumens. Caro cum ipsa cute confunditur, & editur jucundissimè. Novem spicarum medulla blandè mordacis dulcedinis tam vehementer flavescit, ut aurum in eam distabuisse credas. Corticis insuper seu potiùs cuticulæ glabritie & seminum paucitate à reliquis generibus distinguitur. Adde quod in hoc genus fructu pulpam vitiosam, cariosam, aut corruptam nondum viderimus.

Aurantium Indicum ex insulis Philippinis.

Aurantium dulci cortice & Sinense.

Aurantium omnium maximum.

Malum Aurantium Lauri angustis foliis.

Malum Aurantium umbilicum Rosæ instar gerens; fructus quidam monstrosus aut præternaturalis esse videtur.

Malus Arantia hermaphroditica, fructu medio Citrio, medióque Arantio, odoratissimo *Herman. Cat.* insitionis ingenio producta videtur, applicatis ad se mutuò Mal. Citriæ & Aurantiæ surculis per medium secundum longitudinem fissis, alióve aliquo artificio permistis seminibus; ad eundem ferè modum quo Mulus Asino equam ineunte generatur.

Hujus arboris descriptionem vide apud D. Hermannum in Catalogo Horti Lugd. Bat. qui habet Malum Aurantiam Indicam fructu omnium maximo *Pupelmuss* dictam medullâ pallescente & rufescente.

Gaudent Aurantia iisdem locis ac regionibus quibus Mala Medica, ubi passim abundant in hortis & viridariis, maritimis præsertim tractibus, ut in Liguria circa Genuam, & in insulis Stœchadibus *Hieres* dictis propè Olbiam Gallo-provinciæ, ubi adeò familiarem esse Aurantiam scribit Lobelius, ut semper virentium lucorum amœnitate & Pomorum fœtura perenni neutiquam inquilina videatur. Nos in insula Melita in Magni Magistri viridario arbores satis grandes & proceras vidimus malis majoribus æquales. Abundat etiam in Sicilia & Italia, nec minùs in Hispania. Hispalensia apud nos in maximo pretio sunt. Peregrinæ tamen sunt hæ arbores in Europa & aliunde initio advectæ, quemadmodum Citriæ & Limoniæ, nimirum ex Asia. Aurea Hesperidum mala nonnullis creduntur, quæ verisimilius Cydonia fuere, ut alibi diximus. *Locus.*

Flores mali Aurantiæ odoris gratia in præcipuo honore sunt: decerpti etiam per maria in longinquas regiones perferuntur, & aqua quoque fragrantissimi odoris ex iis paratur arte destillatoria quam *Napham* vocant: non tantùm ad delicias, sed contra pestem & morbos contagiosos utilem, & cordi amicam, quæ & sudores movet. Hispani parturientibus in difficili partu propinant cum pauxillo aquæ Pulegii. *Vires & Usus.*

Cortex amarior est ac proinde calidior Citri cortice, sacchara conditus verminantibus pueris utilis futurus ni amarorem respuerent. Per aliquot dies aquâ infusus amarorem deponit & edulis evadit, deinde conditus sacchara non tantùm mensis secundis inter delicatissima bellaria infertur, sed & medicum usum habet, in corde & ventriculo roborando, inque iis affectibus quibus Citria conducunt. Modum condiendi cortices Arantiorum & Limonum vide apud J. Bauhin.

Pulpa interior seu succus mitior est minúsque acidus quàm Citriorum & Limonum succus, frigidus tamen & gustui gratus, & ad appetitum excitandum utilis, ut & ad sitim extinguendam in febribus. Nos certè in febrili ardore magnum inde solatium multoties sensimus.

Mala

Mala Aurantia scorbuto sanando efficacissima esse perhibentur, ut quidam etiam solo esu crudorum diuturno percurentur.

Malum Aurantium Hispalense integrum cum cortice & carne comestum ante accessum febris intermittentis, præsertim tertianæ, persæpe paroxysmum avertit, & febrem ipsam profligat.

Oleum è corticibus expressum igneæ pæne qualitatis esse comperti sumus (inquit J. Bauhinus) quod facilè patebit ei qui corticem recentem juxta candelam presserit, ut exiliant guttulæ instar roris, videbit strepitum & scintillulas flammeas excitari ac si pulverem sulphureum in flammam injecisset. Sunt qui existiment eodem modo expressos cortices in oculos clarificare visum.

E tenellis deciduisque Aurantiis fiunt globuli ad monilia, & ad preculas numerandas, odore suo commendabiles.

Semina verminantibus pueris utiliter dantur. Ex semine terræ commisso arbusculæ primo anno prodeunt, quæ in acetarii modum comestæ, admodum palato sunt gratæ, ventriculum insuper corroborant & appetitum excitant, autore Dodonæo.

Ad lumbricos, ℞ Malum aureum, perforetur, & digitis comprimatur, ut succus exprimatur. Deinde oleo Lini & succo Absinthii Rutæque paribus portionibus impleatur pauco Theriacæ & farinæ Lupinorum addito, parúmque bulliant. Hoc linimento pulsus, tempora, nares, stomachus & umbilicus linantur, & videbis mirabilem operationem. *Alexis.* Hoc remedium semper mihi placuit inquit Chesneau. Habui à D. *E. Hulse.*

2. *Aracynappil Malis Aurantiis parvis similis fructus* J. B. *Malo Aurantio parvis fructibus similis* C. B.

His fructibus, quos binos videbat J. Bauhinus, si non fuisset appensa schedula, cui erat inscriptum manu D. Paludani nomen *Aracynappil*, nihil aliud judicâsset quàm parva Mala Aurantia; erant enim eodem modo orbiculares, rugosi & nigricantes sapore eodem.

3. *Arbor peregrina Aurantio simili fructu* Clus. J. B. C. B.

Palmaris erat hujus ramulus, quam vidit Clusius apud Paludanum, è Nigritarum regione delatus, quadrangulus rugosus, nodis distinctus fragilibus. Bini semper ex adverso huic ramulo innascebantur surculi, sustinentes brevi crassóq; petiolo fructus, è calyce velut quatuor squamis constante prodeuntes, uncialis utplurimum magnitudinis, orbiculatæ formæ, rugosos, nigros instar Arantii parvi resiccati: intus plenos fungosâ quadam pulpâ (cui commixta parva quædam grana, pæne ut in Ficubus) adstringentis initio saporis. Nulla porro in eo ramulo foliorum vestigia apparebant, ut dubitari posset, An hæc arbor ex illarum sit numero, quæ pediculo sive ramulo ἀφύλλῳ suos flores & fructus proferunt, ut Aromatici Caryophylli. Grana Ficuum similia hujus fructus pulpæ admixta, arborem ad Ficûs potiùs pertinere arguunt quàm ad Aurantias.

CAP. IV.

Malus Adami C. B. *Poma Adami* J. B. *Malus Assyria vel Poma Adami* Park.

PRoxima Aurantiis sunt Poma Adami nuncupata, si fructum spectes, orbiculatum illum quidem & aureum, æquabili Aurantiorum superficie, sed multis numeris majorem, & nonnunquam ad umbilicum veluti ambesum, colore magis fulvo quàm Aurantia, & odore ignaviori, carne Citris simili, sed gustu insuavi, multo interim succo prægnante, sapore Aurantiis affini. At verò folium in Limonum aut Citriorum familiam cooptare jubet, ut cui nulla subjecta pinnula, nam pori quibus pertunditur omnibus communes sunt, veluti & spinæ virórque pertinacis vitæ folii. *Flores* Citri.

Pomum Adami dictum volunt, quòd in superficie ceu infixorum dentium vestigia habere videatur, quasi ab Adamo primo homine commorsum fuisset.

Ejusdem originis est cum reliquis congeneribus & in eisdem locis colitur, iis tamen minùs obvia, nec ità passim nota.

Vires. Viribus cum malo Citrio convenit: peculiariter autem ad scabiem valere creditur, si per medium sectum, & tenuissimo Sulphuris flore aspersum, deinde cinere ferventi calefactum corpori scabioso affricetur. *Dalechamp.*

Notat Clusius succum hujus fructûs ut & Mali Aurantiæ brevibus folliculis comprehendi, cùm in reliquis generibus folliculi seu vesiculæ succum continentes oblongiusculæ sint.

Cæterum Pomi Adami seu Paradisi, Lumia dicta, variæ recensentur & describuntur species, nimirum

Pomum Paradisi fructu oblongo.

Pomum Adami subrotundius, idque vel Rheginum, Neapolitanum, Romanum, vel fœtum sive alia poma includens.

Lumia sive Pomum Adami Spatasorum nothum.

Lumia sive Malum Assyrium Ollulæ aspectu.

Lumia expers medullæ.

De situ, terra, fimo, satione, insitione, propagatione, translatione, collocatione, stercoratione, rigatione, injuriis cœlestibus, morbis, remediis & usibus Malorum Citriarum, Limonum & Aurantiarum prolixè agit Ferrarius in Hesperid. & nuperrimè Commelinus, quos consulat Lector.

Olea

Olea expressa & destillata ex harum seminibus, floribus & corticibus, præcipui usûs sunt in Mechanicis & Pharmacia. Succi è medulla expressi juvant in febrilibus, scorbuticis & calculosis affectibus. Cortices siccati & pulverisati in affectibus stomachicis & flatulentis (præsertim in frigida intemperie) commendantur. *Vires.*

Turcæ populique Orientales varias condituras ex hisce præparant, & suum *Sherbet* ex horum succis & Sacchiaro componunt.

Cap. V.

1. *Carcapuli* Park. J. B. C. B. *fructu malo aureo æmulo. Coddam-pulli* H. M. P. 1. F. 24. p. 41.

H. M.

Arbor est procera, densis & opacis frondibus, latè sparsis. *Radix* crassa brachia seu ramos subtus ac supra terram latè diffundens, cortice albicante flavo, crusta nigricante obducto, ligno albicante & subflavo: incisa perviscosum humorem, qui saporis est nullius, exsudat. *Caudex* quantum duo homines amplecti possunt: cortice eodem quo radix, ligno albicante. *Folia* conjugatim bina surculis adnascuntur, petiolis brevibus, oblongo-rotunda, in medio latiora, ad utramq; extremitatem sensim contractiora, cuspide versus unam partem nonnihil inflexa, textura crassa, spissa ac solida, supernè obscuro virore nitentia, infernè dilutiora, venulis à media costa obliquè sursum tendentibus infernè apparentibus, & nullis præterea conspicuis; sapore acido. *Flores* in summis surculis brevissimis insident pediculis, incarnati & flavescentes, quatuor petalis rotundis, parum oblongis & concavis, crassis & densis sine venis.

In medio florum emicat globulus viridis, rudimentum fructus, in octo latera oblonga per strias distinctus, in vertice capitulo seu umbilico, quod ex gemmis albicantibus constat, donatus, quem circumstant *stamina* surrecta albicantia, apices flavo-rubros sustinentia. Flores autem odoris sunt nullius & saporis subacidi. *Calix* quatuor pallidis concavis foliis constat. *Fructus* uncialibus petiolis appensi, grandes sunt, rotundi, octo, novem, decemve costis extuberantes, capitulo in vertice parvo, quod etiam costulis striatum est, primùm virides, deinde flavescentes, cùm maturi albescentes, sapore acido-dulci. In medio pulpæ *semina*, oblonga, magnitudine unius articuli, compressa, colore cœruleo-nigro.

Fructus Acostæ Mali aurei cui cortex exemptus est, magnitudinè & formâ, ex grumis pariter constans, sed non ut in illo separabilibus, tenui levique & splendenti cortice tectus.

Siccus ex Malabar in alias provincias defertur.

Eo utuntur in cibis, magnáque apud incolas illius est laus in curationibus, sed inter omnes quæ experientiâ comprobatæ sunt eminet profluvii albi cujuscunq; generis constrictio, in iis præsertim qui nimio Veneris usu hoc malum contraxerunt. Editur verò aut ipse fructus maturus, aut ejus succus cum oxygala sumitur aut illius exsiccati pulvis: cum oxygala autem mixtus & cocta oryza mirificè appetitum dejectum revocat. Utilis etiam est ejus succus & exsiccati pulvis in oculorum caliginibus & suffusionibus. Familiaris est fructûs pulvis obstetricibus, puerperis enim exhibere solent ad pellendas secundas, & ad purgationes atque lactis ubertatem præstandam, tum etiam ad facilitandum partum magna, ut aiunt, efficacia. *Vires.*

Carcapuli Linschotani, *quem C. Bauhinus cum præcedenti conjungit. Carcapuli de Bry.*

Hujus fructus aliquot intus continet lapillos: gustu est admodum austero, magnitudine Cerasi, ipsa etiam arbor Ceraso nostro similis est. *Linschot.*

De hoc fructu & arbore in Annotationibus *D. Syen* ad *H. M.* hæc habentur, è *D. Hermanni* literis ad ipsum datis. C. Bauhinus in pinace utramque arborem Carcapuli *Acostæ* & Carcapuli Linschotani sub eadem specie perperam comprehendit. Differunt enim inter se flore ac fructu, licet in reliquis conveniant. Prior fructu est acido, sulcato, aureo, mali magnitudine; altera fructu dulci, rotundo, Cerasi magnitudine. Prior *Ghoraka* Cingalensibus simpliciter dicitur, altera *Kanna Ghoraka.* Utraq; *gummi Gotta* fundit. Præstat autem illud quod ex *Kanna Ghoraka.*

Confundi autem non debet (inquit D. Syen) gummi *Gotta* hic descriptum cum vulgari, quod ab Esulæ Indicæ affini planta colligi testatur Bontius cap. 57. & ab Indis vocari *Lonam Cambodja*, quòd in *Cambodja*, vicina regno Indiæ provincia frequenter proveniat.

Cap. VI.

Caniram * H. M. *Malus Malabarica fructu corticoso amaricante, semine plano compresso* D. Syen. * P. 1. F. 37. p. 67.

H. M.

Arbor est procera, ramis densis, latè sparsis, nascens in arenosis. *Caudex* ambitu amplexum duorum hominum implet, éstque ut & rami majores, cortice cinereo nigricante aut rubescente. Surculi teneriores ex viridi fusci sunt, nodosi, cortice amaro. *Folia* ex nodis oriuntur bina simul, oblongo-rotunda, in medio latissima, anterius rotundo-cuspidata, plana, virore communi, supernè nonnihil nitente, inferius surdo, saporis valdè amari. Præter costam folii mediam duæ aliæ hinc inde è petiolo egrediuntur minores, in supina etiam parte nonnihil eminentes, ductu arcuato antrorsum excurrentes. *Flores* in surculis ex nodis umbellatim proveniunt, suntq; parvi, quatuor, quinque, vel etiam sex petalorum dilutè virentium, cuspidatorum & crassiolorum,

cum pedunculo crasso, parvo, viridi, calyci arcto quinque foliorum cuspidatorum insidentes formâ externâ haud dissimiles Caryophyllis, odoris debilis, haud injucundi. *Stamina* quatuor vel quinque cum *apicibus* longis viridi-dilutis è medio emicant, inter quæ *stylus* viridi-dilutus supra apices eminens, qui è globulo viridi prodit. Flores cùm in gemmis promicant, omnibus foliis vetustis arbor est spoliata, ac cum gemmis florum simul tenella foliola velut nova germina prorumpere conspiciuntur. *Fructus*, qui solitarii, vel etiam duo, tres, quatuor, pluresve simul surculis petiolis curtis adnectuntur, rotunda mala sunt, glabra, absque rugis, colore aureo-flavo, carne per maturitatem candida & mucilaginosa, cortice crassiusculo & fragili, suntque saporis valdè amari. *Semina*, quæ intra carnem fructûs consita sunt, formâ rotundiola plana ac compressa, cum planis suis superficiebus jacentia in longitudine fructus, cortice exteriori per maturitatem instar *veluti* viridi, suntque pulpa valdè amara.

Tota arbor ob amaritudinem celebris est.

Tempus. Flores fert tempore æstivo, pluvioso fructus.

Vires. *Radix* vel in decocto vel in infuso propinata cathartica est, prodéstq; febribus pituitosis, doloribus colicis, intestinorum torminibus, ventris fluxibus. Conducit in podagra si cum ejus decocto pars affecta foveatur; in vertigine inque atra bile, si ejus decoctum cum lacte vaccæ mixtum ad delibutionem capitis adhibeatur. *Cortex* contritus & mixtus cum aqua in qua fuit Oryza flavæ bilis fluxum reprimit. Succus ex foliis expressus ac in decocto datus capitis dolores sedat, largiùs epotus venenì vires habet, mortem inducens, in stercore hominis comesto salus est.

Usus seminum in fructibus per duos annos continuatus, sumpto singulis diebus uno aut duobus numero, efficit ut morsus venenatus Colubri, vulgò *Cobra Capella* dicti, nullas noxas adferat: *si credere fas sit*.

CAP. VII.

Laurifolia Javanensis C. B. *Mangostans* Garciæ J. B. Bont. *l.* 6. *c.* 27.

PUsilla est arbor (inquit Garcias) Malo vulgari similis, *foliis* Laurinis, *floribus* luteis [Clusius *folia* Laurinis majora & latiora esse scribit, amplissimorum foliorum Mali formam magis referentia, sex aut septem crassioribus venis ex utroque nervi medii latere procedentibus prædita, intercursantibus creberrimis subtilissimísque venulis, ut qua parte attrita erant folia subtilissimis filis contexto rete constare viderentur, sapore acriusculo. Quædam porro folia quatuor, quinque, aut sex unciarum longitudinem habebant, trium latitudinem, aut ampliorem pro foliorum magnitudine, eáque in ambitu non dentata aut crenata.] Bontius folia hujus arboris, ut & truncum & ramos, nisi quòd spinosi non sint, Mali Citrei arborem æmulari ait, & nisi odore distinguerentur, qui in *Mangostan* foliis nullus est, proculdubio aspectum fallerent. *Fructus* inter omnes Indiæ fructus longè sapidissimus est. Cortice refert planè Malum Granatum seu Medicum, eodémque modo astringit cum paulo majore amarore. In basi seu inferiore parte vestitur circa caudam tribus vel quatuor, quasi separatis corticibus, minutioribus, ut in Rosa videre est. In vertice vero coronam gestat, quæ quot radios habet tot nucleos in aperto Mangostano, candidissima carne nivis instar vestitos reperies; ità aliquando sex, aliquando octo, pro radiorum multitudine indubitato intus occluduntur.

Locus. In Java insula circa *Bantam* emporium nascitur.

CAP. VIII.

Tapia Brasiliensibus Marcgrav. Pison. *Pomifera trifolia Brasiliensis fructu corticoso multis ossiculis pericarpio inclusis pleno.*

Marcgrav.

ARbor hæc in Fagi aut Quercûs altitudinem assurgit, cortice lævi, cinereo, ac multos habet ramos: *folia* autem in quolibet pediculo tria, sibi opposita, lævia, splendentia, supernè saturatiùs, infernè dilutiùs virentia, quatuor aut sex digitos longa. In extremitatibus ramorum 20, 30, aut plures pediculi sunt Cerasini, in quibus singulis *flos* constans quatuor foliolis albis, digitum longis; quodlibet habet suum petiolum, digitum ferè longum, figurâ ferè venabuli, & nervum secundùm longitudinem, ac venulas obliquas virescentes, ut folia alicujus arboris, & cum his alternatim posita quatuor foliola brevia, virescentia: inter omnia hæc enascuntur *staminula* multa, subrussa, circiter sesquidigitum longa: in medio denique horum erumpit pediculus duos aut sesquidigitum longus. *Fructum* fert rotundum, magnitudine mediocris pomi, qui quando maturuit flavet instar Aurantii, ac corticem illi æqualem habens; interiùs autem plenus est capillis duris, magnitudine seminum Cerasorum, oblongis, flavis & nucleum continentibus album: circa lapides autem est pulpa alba, mollis, dulcis saporis ac nauseabundi odoris. Edulis est fructus.

Lignum hujus arboris fragile, medulla alba, Sambucina.

Vires. Folia hujus arboris contusa excellentissimum sunt remedium contra malum hic perfamiliare, quod vocant *Bichos de cu* si exteriùs applicentur; tædarúmque instar ano indantur: omnes denique fervores refrigerio suo restinguunt, dolorésque mitigant. Præter hæc auribus indita restituunt dolores capitis ex calore natos.

Duæ hujus arboris reperiuntur species: Prioris lignum judicatur durissimum, omniúmque in his locis nascentium gravissimum; putredinis quasi expers omni corruptioni resistit, ac proinde navibus struendis dicatum. Arbor habetur infrugifera.

Altera

Altera [Pisoni cognita] folio est glabro, magno, uno nervo recto & rarioribus venis obliquis prædito. Fructum fert Aurantio malo majorem, cortice crasso, duro, fulvo, cinereísque maculis variegato, quo melleus quidam liquor continetur, dulcedine sua certans cum Saccharo, cui nuclei multi sunt permixti, qui exiccato liquore Pomi strepitum edunt ut capita Papaverum.

Pro pectoris morbis in usu habetur. *Vires.*

Cap. IX.

Karin-kara H.M. P.4. T.23. p.49. *Malus Indica, pomo corticoso Juglandi pari, monopyreno.* H.M.

Arbor est mediocris magnitudinis, caudice mediocriter crasso, candido; cortice furvo, scabro, inodoro, ac amaro obducto, necnon ramis viridibus in orbem diffusis donato. *Radix* rufa, albicante cortice tecta. *Folia* sine ordine brevibus, rotundis ac sulcatis petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, supernè atro virore splendentia, subtus viridi-flavescentia; costa media albicat: sapor amarus ac austerus. *Flores* albicantes, magnitudine *Paenoe* floribus, formâ verò Genistæ aut Laburni similes, aut in ramulorum extremis, aut è lateribus in tenui ligula dependent, atque calyci viridi, in quinque acuminata, magnitudine inæqualia foliola secto, inhærent, quinque oblongo-teretibus, crassis, candidis foliolis constantes, supremo reliquis multò majore, lato, sursum reflexo, at inferiùs aperto hiatu dehiscente; è quo numerosa prodeunt *staminula*, candida, apicibus ornata: odor suavis, sapor amarus. *Fructus* nucibus Juglandibus magnitudine similes, rotundi sunt, globosi, ac duabus protuberantiis ad verticem striati, viridi-flavescente cortice cincti, carnéque intus albicante, primùm densâ, dein molli, pultacea ac subdulci referti, intra quam nucleus locatur rotundus, bifariàm aut trifariàm divisus, subviridis, rufâ pellicula tectus, fabarum sapore æmulus.

Crescit in locis sylvestribus *Malabar*, perpetuò viret; non rarò bis in anno maturos fert fructus, mensibus, viz. Aprili & Octobri: at non diu superstes manet. *Locus.*

Cap. X.

1. *Pomifera Brasiliensis fructu trei nuces continente.*

Cortice est griseo seu fusco, hinc indè ramos suos directè projiciens. *Folia* habet in ramulis oppositis opposita, ad tactum dura & membranacea, longa, solida, foliis *Araticu ponhe* quodammodo similia. *Fructus* maturus flavus, rotundus, Pomi magnitudine, cortice paris ferè cum Aurantio malo crassitiei, qui incisus facilè separatur: Continet duas aut tres Castaneas, ovales, magnas, uno latere planas ubi invicem appositæ sunt: has pauca ambit caro, albicans, saporis acris & subamaricantis, quæ comeditur. Castanea non est edulis.

Arbor incisa lac croceum de se fundit.

Propè sinum Aquapetida invenit Marcgravius, fructu maturo mense Martio. *Locus & Tempus.*

2. *Pequea sive Pekia secunda* Pison. J. de Laet.

Folio est glabro, magno, uno nervo recto & rarioribus venis obliquis prædito. Fructum fert Aurantio malo majorem, cortice crasso, duro, fulvo, cinereísque maculis variegato, quo melleus quidam liquor continetur, dulcedine sua certans cum Saccharo, cui nuclei multi sunt permixti, qui exiccato liquore Pomi strepitum edunt, ut capita Papaverum. Ab omnibus passim Barbaris peregrinantibus fructus ob dulcedinem gratam expetitus est: Europæis tantùm pro pectoris morbis in usu habitus.

Cap. XI.

Pomifera Brasiliensis fructu corticoso ovali, monopyreno. Pitòma Brasiliensibus Marcgrav. Marcgrav.

Arbor grandis est & ramosa, cortice gryseo, coryli nostratis cortici haud absimili. *Folia* inæqualis magnitudinis, à tribus, ad octo digitos longa, pediculis brevibus insident, & bina sibi opponuntur, quemadmodum & ramuli, hic illic tamen folium solitarium invenitur: sunt autem oblonga, anteriùs acuminata, auris Asininæ figurâ, supernè lætè viridia ut *Caju* folia, inferiùs paululum pallida. Ad foliorum exortum duo ramuli enascuntur oppositi [interdum unicus] tres, quatuor vel quinque digitos longi, spicæ modo in totum numerosis vestiti *flosculis*, quorum quilibet suo insidet pediculo brevi, parvulus, in quatuor crenas sectus, *stamina* novem, semidigitum longa, erecta, crocei coloris, *apicibus* tenuibus rubicundis, continet. Pediculus floris coloris est melini, flos ipse ejusdem cum pauxillo rubro mixti. *Fructum* fert unumquemque suo pediculo innitentem, ellipticæ figuræ, umbilico autem instar puncti eminente: exteriùs coloris est obscurè flavescentis, cortice carneo, solido quidem, sed fragili ferè, majoris crassitiei quàm cortex est Castaneæ, sub quo latet pulpa, pauca, albicans, gelatinæ consistentia, saporis acidi grati & adstringentis, quæ sponte à cortice fracto se separat & comeditur. Continet denique in medio sui

 nucleum,

nucleum magnitudine Castaneæ, ellipticæ figuræ, cuticulâ tectum flavescente; ipse autem incarnati est coloris, pulpa albicante, & facilè in duas partes æquales divisibilis; sapore est amaro & adstringente, miniméque edulis.

CAP. XII.

Cumbulu H. M. *P.* 1. *F.* 41. *p.* 75. *Nux Malabarica unctuosa flore cucullato.* D. Syen. *An Adhatoda Zeylanensium* Herman? *Append. H. L.*

H. M.

ARbor est procera, ramis ex medio caudice in altum, minùs verò in latum diffusis, nascens in arenosis. *Radix* cortice albicante, crasso, molli ac subamaro tecta, ligno albicante, fibras longas emittit. *Caudex* ambitu unius hominis amplexum excedit, cortice crassiolo, molli, albicante obductus, intus albicans, odorem calcis æmulum fundens. *Rami* nodulis distincti, cinerei, surculi teneriores virides. *Folia* longis & crassiolis pediculis nixa, conjugatim bina, alterno ordine è nodulis egrediuntur, spithamam & duos tresve insuper pollices longa, palmos duos lata, ad petiolum maxima latitudine, indéque sensim contracta in cuspidem oblongam desinunt: (cùm minora formæ rotundioris sunt & minùs oblonga) tomentosa lanugine oblita, maximè in aversa parte, supernè virore saturo & nonnihil nitente, subtus dilutiora, sapore amaro, odore nullo. *Costæ* & *nervi* foliorum in aversa solum parte eminent, & à margine reflexi arcuatis multiplicibus ductibus in se invicem incurrunt; reliquam nervorum discursus per folia descriptionem vide. *Flores* in summis surculis plures simul brevissimis pediculis proveniunt, flavi, cucullorum formâ, laciniis quinque rotundiolis, crassiolis, quarum una majuscula est & latior ac cæteris longiùs propendens, quatuor reliquæ extrorsum reflexæ, incisi, supernè quàm parte inferiori latiores, coloris interiùs flavo-clari, exteriùs, ubi tenuiter pilosi sunt, flavo-fusci, odore nonnihil debili & non injucundo. *Stamina* quatuor flavo-albicantia ac nonnihil inflexa versùs majorem laciniam, *apicibus* grandiusculis subflavis dotata, ac inferiori cuculli parte interiùs inserta. *Stylus* flavo-albicans, superiùs bifurcatus viridi capitulo, quod rudimentum fructus est, insidet. *Calyx* brevibus in oris est cuspidibus, arctè flores includens. *Fructus*, calycibus primùm in totum & arctè excepti, oblongo-rotundi sunt, parte superiori crassiores, hinc indè tuberculis exturgentes, carne intus succulentâ, flavâ, subdulci & amarâ, cujus humor expressus unctuosus flavo intenso ac rubescente colore manus tingit, cortice crasso, primùm virides dein flavo-diluti, odoris quoque debilis non injucundi. In medio continetur unum officulum, albicans, oblongum, durum, glabrum, pyriforme, ac acutis tuberculis hinc indè eminens, parum nuclei in se continens.

Bis in anno fert flores.

Vires. Radix in decocto data addito pauxillo Oryzæ prodest in febre symptomatica comitante arthritin. Eadem data in lacte acido vel in oleo *Sirchelim* proficua est in flatibus & dolore thoracis. Ejusdem cortex contritus & in aqua decoctus juvat in febre frigida; per tostionem in pulverem redactus servit in podagra, facta perunctione partis affectæ. In lacte acido datus intestinorum sedat tormina, ad quod etiam confert succus foliorum epotus.

Locus. Hanc plantam observavit D. *Tancredus Robinson* simul cum aliis novis & rarissimis plantis cultam ab ingeniosissimo Hortulano D. *Georgio London* in Horto Reverendissimi Episcopi Londinensis D. *H. Compton* Præsulis nunquam satis laudandi: & ad nos scripsit hanc Arborem Malabaricam esse Adhatoda Zeylanensium *Herman.*

CAP. XIII.

Courondi H. M. *P.* 4. *T.* 50. *p.* 103. *Arbor Indica fructu rotundo, cortice molli nucleum unicum nudum glandi similem continente.*

H. M.

ARbor est procera, *caudice* crasso, denso, albicante, cortice obducto nigricante, scabro ac aspero, ramulisque plurimis intus fungosis donato. *Radix* albicans, cinereo cortice tecta, acris, graveolens. *Folia* geminata, ordine parallelo circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, in ambitu leviter crenata, crassa, densa, glabra, splendentia, supernè viridia, infernè subviridia, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus; sapor astringens; odor nullus. *Flores* exigui, viridi-flavescentes, vitis viniferæ flosculis haud absimiles ad foliorum exortum circa ramulos proveniunt copiosi, hoc est, terni, quaterni aut plures simul ferè congesti, quinque subrotundis foliolis constantes, numerosis *staminulis* medium occupantibus, inodori, saporis adstringentis. Floribus pari fertilitate *fructus* succedunt rotundi, purpurei, crasso, carnoso, molli, intúsque croceo cortice cincti, Glandi similem nucleum intus continentes, qui rufâ pelliculâ tectus, odoris ingrati, saporísque astringentis est.

Locus & Tempus. Nascitur locis montanis ac petrosis circa *Paracaro*; semper viret; singulis annis maturos fert fructus, Decembri, viz. & Januario mensibus, diúque frugifera manet.

Vires. Succus è foliis hujus arboris expressus & cùm sero lactis calidè exhibitus diarrhϾ & dysenteriæ medetur: idem præstant nuclei fructuum quoque modo sumpti.

Cap. XIV.

Arbor Indica Mamei dicta C. B. *Mamay arbor* J. B. Park. The Mammee, Momin, or Cod-dy-tree.

VAriant in hujus arboris descriptione historici Indici. Gomaræ arbor est formosa, simili modo virens uti Juglans, altâ latâque coma, sed quæ in pyramidem aliquantulum desinat, Cupressi modo. *Folium* longius quàm latum: materies ligni fungosa: *fructus* rotundus & magnus [in insulis, in continenti longus & crassior & gustu jucundiore. *Benzo*] carne Malum Cotoneum referens, sed sapore Persici duracini: huic insunt terna quaternáque ossa, interdum plura, simul juncta, valdè amara.

Oviedus Arborem speciosissimam esse scribit, magnæ Nucis Juglandis proceritate, *foliis* paribus aut majoribus, crassioribus, altera parte viridioribus, palmum longis & ad proportionem latis.

Hujus *fructus* est omnium qui in insula Hispaniola proveniunt gustui suavissimus, quandoque perfectè, quandoque imperfectè rotundus, pugnos duos magnitudine æquans, aliquando minor; cortice contegitur fulvo, modicè aspero, Pyrorum sylvestrium ritu nisi durior crassiórque esset. Sunt qui unum, alii duos trésve concludunt nucleos, in Pomi medio, interstitiis distinctos, acinorum ritu membranula tenui opertos, delibratæ castaneæ colore, quorum pulpam si secueris judicabis castaneæ, præterquam sapore simílem, sed interior acinus fellis est amaritudine, delicatâ tuniculâ contectus; quam inter & priorem illam membranulam caro sive pulpa intercedit ferè fulva, Persici Duracini gustu, aut meliore, non tamen tam succulenta est, neque tam odora. Pulpæ isti digitalis est crassitudo in majoribus, minor in minoribus pomis. Scaliger negat intra nucleum seu medullam alteram medullam latitare amarissimam; se enim in nucleo dissecto nihil tale observare potuisse: Verùm Oviedo potiùs credendum. Hughesius noster neque truncum, neque ramos, sed præcipuè ramos, hujus arboris admodum solidos esse, sed teneros, spongiosos & discindi faciles, scribit.

E ramis autem incisis destillat liquor pellucidus copiosus, quem conscensâ arbore, & ramo aliquo vulnerato, cucurbitâ appensâ indigenæ excipiunt. Nôrunt illi ramum itá incidere, ut vulnus iterum claudere & obturare possint, adeóque impedire nè liquor effluat: internoctu ergò vulnus apertum relinquunt, interdiu illud obturant, aliàs enim si interdiu permitterent extillare, solarium radiorum vis adeò copiosè succum evocaret, ut arbor nimis exhausta mori periclitaretur: quinetiam liquor interdiu emanans minùs salubris habetur, utpote cruda & inconcocta.

Liquorem hunc Vinum Mammeyanum [Momin or Coddy-Wine] vocant: parcè autem illud bibendum est, nec plus uno cyatho una vice. Est enim diureticum insigne, facilè penetrat & incidit, calculo præcavendo & dissolvendo efficax. Mirum alios nullam hujus vini mentionem facere. *Vires.*

E carne seu pulpa hujus arboris optimam efficiunt conservam.

Duûm est generum, alterum fructu majore cujus officulum falsò Avellanæ Indicæ titulo à * Clusio depingitur & describitur. Occurrit etiam elegans ejus & accurata icon in museo Calceolariano: Hujus descriptionem inferiùs inter fructus dabimus. Alterum fructu minore, cujus officulum describit Clusius Avellanæ Indicæ minoris nomine erroneo. * *Annot. in Garciæ lib. 1. cap. 26.*

SECTIO QUARTA.

Arbores Cucurbitiferæ.

ARbores Cucurbitiferas voco quæ fructus proferunt Cucurbitis aut Melonibus similes, cortice per maturitatem duro cinctos, quorum plerique pulpam intus mollem, humidam, semina ambientem continent: quibus ob similitudinem in reliquis unum vel alterum fructu sicco subjunginus.

Cap. I.

Cucurbitifera trifolia Indica fructûs pulpâ Cydonii æmula. Cydonia exotica C. B. *Covalam* * H. M. * P. 3. T. 37. *An Malum Cydonium Indicum* Bontii? *Beli seu Serifole Bengalensium, Cydonia eorundem Garciæ* J. B. P. 37.

H. M.

ARbor est procera, caudice ex albo flavescente, variegato, crasso, prædurо, multísque ramis donato, qui cortice crasso, lignoso obducti, ac spinis oblongis aculeatis muniti sunt. Rami autem vetustiores spadiceo-fusci, teneriores ab una parte virides, ab altera, qua radiis Solaribus exponuntur, rubicundi, uti & ipsorum spinæ. *Radix* fibrata, albicans, ac rufo cortice tecta, odoris gravis, saporis dulcis, deinde amariusculi. *Folia* terna simul ex eodem pediculo nascentia, oblongo-rotunda, in ambitu crenata, nitentia, suaveolentia, austera, manibus confricta unctuosa. *Flores* suaveolentes sex, septemve uni pediculo inhærent, atque è calyce viridi in lacinias secto prodeunt, & quinque oblongo-rotundis, crassis, reflexis, exterius viridibus, inte-

interiùs albo viridibus constant foliolis, multis in medio subviridibus *staminulis*, viridibus apicibus donatis, præditi, inter quæ *stylus* prodit oblongus, crassus, surrectus, qui ipsius fructûs rudimentum est. *Fructus* mala rotunda externâ formâ referunt, quos tegit subviridis, tenuis cortex, cui subjectus alter prædurus, lignosus, & pæne osseus, carnem continens viscosam, subflavam, humidam, saporis acidodulcis, intra quem *semina* plana, oblonga, alba, gummoso pellucido succo intus turgentia, recondita sunt

Locus. Nascitur in Malabar inque insula *Zeilan*. Seminibus sata sexto vel septimo demum anno fructus fert; quos tamen singulis annis Decembri & Januario mensibus maturos exhibet; ac integrum seculum frugifera manet.

Vires & Usus. Fructus teneri saccharo vel aceto condiuntur, maturiores verò in deliciis comeduntur: immaturi diarrhœam ac dysenteriam sistunt.

Ex arboris cortice & radiculis cum aqua communi decoctum paratur, quod melancholiam hypochondriacam, cordis palpitationem & lipothymiam sanat. Ex cortice pulverisato & cum Melle mixto Electuarium conficitur, quod manè sumptum alimentorum in ventriculo fermentationem promovet, capitis dolorem ac vertiginem tollit. Foliorum decoctum asthmati medetur. Ex floribus aqua destillatur Cardiaca & Alexipharmaca.

Solent Guzaratenses medici (ut scribit Garcias) uti hoc fructu tenero adhuc & immaturo, aceto vel saccharo condito in inveteratis alvi profluviis sistendis. Quocunq; autem modo præparati in dysenteria profliganda magno cum successu exhiberi solent. Plura videsis apud Garciam.

CAP. II.

Pomifera Indica tinctoria Janipaba *dicta*. *An Panitsjica Maram Malabarensibus* * H. M. *Janipaba Brasiliensibus* Pison. & Marcgr. *Genipat* Park. *Pomo similis Brasiliana* C. B. *Junipappeeywa Brasilianorum, nucum foliis, sive Genipat* J. B. *Junipa* Rochefort.

* P. 3. T. 41. p. 45.

H. M.

Arbor est procera, altitudine 80, crassitie quindecim pedes non rarò superans, multísque ramis donata: Lignum prædurum, albicans, nigricante austeríque saporis cortice obductum. *Radix* itidem albicans, nigricante cortice tecta, & fibris suis latè per terram diffusa. *Folia* oblongo-rotunda, glabra, densa, nitentia, crassis, brevibus, viridi-flavis petiolis, rubicunda provenunt, quæ tamen postea supernè atro-viridia, infernè subviridia evadunt; odoris & saporis sylvestris ac ingrati [Marcgravius folia *Janipabæ* linguæ bubulæ figurâ esse scribit, sed in utraq; parte fastigiata, pedem aut sesquipedem longa, superius splendentia ac dilutè virentia, inferiùs saturatiùs & non splendentia] A pediculo ad apicem folii nervus decurrit conspicuus, rotundus, viridi-albicans, infernè eminens, è quo plurimi exoriuntur nervuli, contortuplicati, exigui. *Flores* vel candidi, vel albo-flavescentes, brevi pediculo extremis surculis multi simul juncti insident, atque è *calyce* viridi-flavescente prodeunt: constant ii unico folio, sed in quinq; profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur, numerosis fibris pallidis erectis mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus. Odor suavissimus & aromaticus, necnon è longinquo nares feriens. *Fructus*, qui etiam plures simul floribus succedunt, ac calyce viridi, grandiusculo excipiuntur, exactè rotundi sunt, & pilarum obtinent magnitudinem, in vertice umbilico præditi, & cortice primùm viridi, deinde rubro, villoso seu lanuginoso, tandem verò glabro & cinereo cincti, carne intus albicante, subviridi, & aquosâ seu potiùs glutinosâ, saporísque valdè acidi primùm, deinde acido dulcis referti; intra quam octo aut decem *semina* rubicunda, plana, oblongo-rotunda, fructuum *Cacao* æmula, ac utriculis inclusa in orbem locantur, eaque glutinosâ fructûs pulpâ artificiosè obducta cernuntur. At verò immaturi cùm hi fructus sint humore glutinoso, gummoso & aqueo-pellucido ità abundant, ut cortice pluribus foraminulis pertuso guttatim exsudet, qui radiis solaribus in substantiam spissiorem concrescens, ipsum fructum gummi instar oblinit: fructus autem cùm indies maturescunt, viscositas hæc, ut & humor ipse minuitur, donec tandem modico ac grato succo repleti, esui apti evadant.

Locus & Tempus. Nascitur ubique in Malabar: quovis anni tempore fructus fert, quanquam Aprili & Octobri mensibus plurimum floret, atque à septimo circiter sationis anno ad centesimum & ultra frugifera est.

Vires & Usus. Arboris hujus folia tenella cum aqua trita (quam medicaminis formam pleriq; Asiatici pro more habent) ac potui data, vel etiam succus è fructibus tenerioribus expressus, egregium est ad aphthas & linguæ fissuras remedium, si ore contineatur. Idem succus oculis instillatus ophthalmiæ conducit. Arboris cortex in pulverem redactus, ac cum Oryzæ infuso, & expresso è matura nuce Indica lacteo succo mixtus, atque febricitantibus exhibitus, æstum potenter extinguit: insuper decoctum ex hoc cortice paratur, cui mel admiscetur, idque assumptum ventris tormina sedat. E seminibus oleum exprimitur, quod cum zinzibere & semine Cumini sumptum hydropicis succurrit, insuper alvi cruciatus lenit, eandémq; evacuat. Fructus verò maturiores cum inclusis seminibus seu nucleis ab indigenis comeduntur. Succus deniq; glutinosus, gummosus, pellucidus, qui è fructibus haud-maturis exprimitur, radiis Solaribus concrescens ac rufescens, seu ex rufo-nigricans, & velut virescens, optimum evadit gluten, quo ad quæcunq; arctissimè conjungenda utuntur incolæ: quemadmodum Judæi & Lusitani in compingendis libris solo hoc glutine utuntur, quique ob id teredini nunquam obnoxii sunt, &c.

Janipaba. Immaturus fructus [Janipabæ] concisus & cuti affrictus tingit colore ex nigro subcœrulescente; quæ nullo modo elui potest, sed post octo aut novem dies sponte evanescit. Lignum seu ramus decerptus eodem modo tingit. Barbari in symposiis suis, & ad bellum ituri solent se hoc liquore inficere ut terribiliores hostibus videantur. Mirum Horti Malabarici auctores nullam hujus qualitatis & usûs mentionem facere, si modò eadem sit arbor *Panitsjica-maram* & *Janipaba*, cùm omnes qui de *Janipaba* scripserunt ejus meminerint, Clusius, Thevetus, Lerius, Piso, Marcgravius, Hernandez, Rochefortius.

chefortius. Ego cognatam potiùs quàm eandem judico: quocirca Janipabæ historiam è G. Pisonis Hist. nat. & medic. Ind. mutuatam subjiciam.

Una ex procerioribus Brasiliæ arboribus est *Janipaba:* quæ figurâ convenit cum Fago. Corticem habet griseum seu canum; lignum fragile & medullosum. Rami foliis vestiti oblongis, linguæ bubulæ figurâ, sed in utraque parte fastigiatis, septem, octo, vel novem juxta se dispositis, unum aut sesquipedem longis, superiùs splendentibus ac dilutè virentibus, inferiùs saturatè viridibus, quæ singulis annis, mense imprimis Decembri, decidunt, non omnia quidem simul, sed pars illorum diverso tempore: Mox nova prioribus multò lætiora & majora acquirit, idque singulis mensibus.

Florem gignit exiguum mense Martio & Aprili, cæterùm Narcisso haud multùm dissimilem, qui odorem Caryophylli Carthusianorum æmulatur; coloris albi cum unguibus interiùs flavis; in medio floris stamen crassiusculum flavum habens ac insuper inter duo folia floris corniculum pallidum, è medio floris prodiens, deorsùm incurvatum.

Fructus illius magnitudinem habet Mali Auraici, vel majorem, rotundus, * cortice tenui, lento, cinereo, sub quo primùm continet carnem solidam, lentam, succulentam, flavescentem, saporis acidi & refrigerantis, odoris grati. In medio autem fructûs est cavitas repleta seminibus molliori pulpa circumdatis, ejusdem cum reliqua carne saporis. Seminis grana sunt compressa & suborbiculata, ferè ut *Mangaiba*, quæ unà comeduntur. Immatura poma viridia sunt, mox matura, Mespilorum instar, putrescunt, atque esui apta fiunt. Cruda non cocta appetuntur, Saccharata & condita lautiora sunt. Contra fluxum ventris feliciter exhibentur. Ardores palati & stomachi compescunt, sanísque & ægris solatio sunt, nisi quòd fortioris sint odoris, caput afficientis. Immatura poma trita, & in cataplasmatis formam redacta, ulceribus malignis & clavis luis Venereæ imponuntur. Vinum quod ex illis exprimitur in eosdem usus reservatur, sed vetus redditum calidius existit, minúsque adstringens. Ex pomo nondum maturo vi ignis liquorem extrahunt * indigenæ, quo adversùs eadem mala utuntur.

* *Junipappeeywa Clusii cortice erat denso & duro, is autem siccus erat.*

* *Brasiliani.*

Rochefortius narrat Fructus hosce inter decidendum strepitum edere bombardæ non absimilem; quòd indè accidere ait; quòd spiritus quidam seu flatus intra pelliculas semina involventes inclusi, casu illo commoti vesiculis diruptis cum impetu egrediantur.

Fructûs hujus tinctura sapone elui nequit, verùm intra dies novem aut decem sponte evanescit. Cùm poma decidunt non aves tantùm sed etiam porci qui illa comedunt, carnes atque etiam adipes colore violaceo tinctas obtinent.

Clusius Exot. lib. 2. cap. 7. duos describit fructus Janipabæ similes.

Prior orbicularis erat pæne figuræ, è Brasilia allatus; formâ non valdè dissimilis *Junipappeeywa* Brasilianorum, teneriore tamen cortice præditus, & superna parte planus, atque quodammodo in tenerum umbilicum desinens, continebat autem interna parte multa semina rugosa, Staphisagriæ seminibus non dissimilia, nucleum continentia in binas partes divisum. Pediculus cui inhærebat triuncialis longitudinis erat.

Alter, etiam ex Brasilia allatus, pæne ovali erat figurâ, instar Mali Citrii sive Limonis, superna tamen parte magis mucronatus, tres uncias longus, ejus ambitus sex unciarum erat, duro lento tamen cortice præditus: intus verò pulpa nigra continebatur, quæ propter vetustatem in pollinem prorsus resoluta erat. Cæterùm hunc fructum lectum fuisse arbitrabatur Clusius antequam maturitatem adeptus esset, quandoquidem rugoso erat cortice & plerisque locis velut in lacunas contracto.

CAP. III.

1. *Arbor cucurbitifera Americana folio subrotundo. Cuiete* Marcgrav. & Pison. *vulgò corruptè* Cochine. *Higuero Oviedi* J. B. Park. *Arbor Indica fructu Cucurbitæ formâ & sapore* C. B. **The Calebash tree.**

Marcgr.

Arbor cortice griseo, ut Sambucus, contortè nascitur, longos habens ramos, & in iis *folia* frondatim & alternatim posita; nimirum rami habent alternatim tubercula digiti intervallo, & ad quodlibet sex, septem aut octo *folia*, arctè sibi opposita, semipedem plus minùs longa, planè angusta versùs exortum, versùs extremitatem verò sensim amplìantur, sesquidigitum lata ubi latissima, in acumen quoddam obtusum desinentia, supernè saturatè viridia & splendentia, infernè dilutiora, nervo conspicuo & venis transversis prædita. Non solùm in ramis sed & in caudice passim proveniunt duo, tres vel quatuor *flores* juxta se positi, in pediculis digitum ferè longis, ipsi quoque duos & semis digitos longi, figurâ pænè Lilii, quinq; incisuris in quinq; acuminata folia dehiscentes, coloris ex albo & viridi mixti; & secundùm longitudinem valdè elegantibus nervis, ac hinc indè venulis dilutè purpureis variegati; in medio autem quinque *stamina* ejusdem extant coloris, quorum quódque corpus in summitate habet flavescens, & lineolis nigris variegatum, quintum & medium stamen [stylus] figuram habet auriscalpii; huic autem flos insidet & detrahi potest, ut assum carnis frustum de veru: odoris flos est nauseabundi.

Post florem sequitur *fructus*, variæ magnitudinis & figuræ, vel ovi Struthionis, vel rotundus & magnitudine capitis humani, vel oblongus, initio viridis, per maturitatem niger ac durus, intus continens *semina* Cucurbitæ modo, fusca seu obscurè brunna, magnitudine seminum Cucumeris, ac nucleo flavescente; exteriùs autem quasi fascia simplici semen convolutum videtur. Immaturus fructus pulpam albam succulentam continet, odoris ferè ut Nasturtium, sed cui dulcedo quædam est admixta; per totam denique pulpam non in medio tantùm ut in Cucurbita, semina illa dispersa sunt, quæ per maturitatem fusca fiunt.

Saccharo immaturus fructus conditur, & in febribus usurpatur: maturis utuntur incolæ patinarum, poculorum & lagenarum modo. Præparatur hoc modo.

Maturus

Maturus fructus aquæ calefactæ immergitur, & plenè coquitur: hinc inciso foramine ligno duro excavandus est; Sin secare in patinas aut alias figuras illas velis, funiculo crassiore sectionem quam proposuisti circumliga cocto fructui, & malleo ligneo pulsa funiculum, sic sponte secabitur; cultro si rem tentes operam ludes.

Arbor hæc certis anni temporibus omnia folia amittit, biduo autem pòst iterum foliis onusta cernitur. Per ramos incisos, & terræ implantatos facilè propagatur.

Locus. Familiarissima est arbor omnibus insulis Americæ, & pæne toti continenti, & sub nomine *Higuero* Oviedo describitur.

Pulpa fructûs matura non est edulis, sed ad placandos capitis dolores, præsertim ex fervore Solis natos, insigne remedium: Si convenienter temporibus & fronti formâ cataplasmatis applicetur.

Arborem hanc *Calebassier* titulo sic describit Rochefortius in Historia insularum Antillarum. Altitudine, magnitudine & formâ Mali vulgaris majoris crescit, ramis crebris; quibus *folia* oblonga, angusta, glabra, obscurè viridia, per extremum subrotunda agminatim adnexa.

Flores colore sunt canescente (griseum vocat) cum viridi mixto, maculis nigris, aut interdum violaceis guttati, quibus succedunt *Poma*, brevibus pediculis nixa, magnitudine & figurâ adeò varia, ut difficulter invenias in eadem arbore bina paria & similia. Hoc habent commune omnia, quòd cortice integantur duro, lignoso, eâ crassitudine & soliditate, ut pro vasis [lagenulis, calycibus, scyphis, cochlearibus] inserviant. Materiâ intus replentur fungosâ, per maturitatem violacei coloris, cui intermiscentur granula aliquot dura, alba, quæ tardè maturescunt: quin & liquorem quendam continent, odore vini æmulum, at sapore non perinde grato, quem tamen Indi bibunt. Fructus hi seu poma initio viridia sunt & mollia; adultis cortex seu crusta exterior Cucurbitæ modo induresc it. Cuticulâ viridi derasâ cortex interior albus; unde si stylo ferreo per cuticulam adacto aliquid fructui inscribas insculpásve, exsiccato eo pulchram & elegantem speciem sculptura exhibet. Fructu maturo pellicula exterior è viridi leucophæa evadit, magnitudine varia sunt (ut diximus) hæc poma, à parvæ pilæ ad Melonis maximi molem; ut eorum nonnulla; medulla omni & pulpa interiore per foramen in extremitate parvum extracta, quatuor aquæ sextarios [duas quartas Anglicas] capiant: quódque ad figuram attinet, alia oblonga sunt, alia rotunda, alia ovalia.

Locus. In sylvis copiosè inveniuntur hæ arbores, súntque per totum annum fructiferæ, pomis aliis recens natis, aliis adolescentibus, aliis maturis, aliis ὑπεράκμοις simul onustæ.

Indi fructus hosce expoliunt, variis coloribus pingunt, aut etiam figuris perbellè insculpunt, ex iisque omnis generis vasa efficiunt, pyxides, lagenulas, calyces, patellas, cymbia, cochlearia, &c.

Chivef Theveti foliorum respectu ad hanc arborem accedit: at fructus videtur esse Papayæ. Est enim (inquit) is magno Meloni par, suavissimus & cùm manditur Mannæ modo in ore liquescens, semina intus continens qualia in Cucumere nostro reperiuntur, cortice cùm maturuit croceo, folio arboris eximiè viridi, exquisitè rotundo, aureo nummo Gallico pari. In insula *Zipanga* provenit: vide supra in capite 7. libri 24. p. 1372.

Hujus seminibus Canibales filum trajiciunt, cruribus alligant, & pro tintinnabulis utuntur.

Higuero Oviedi, cujus descriptionem dedi loco jam citato, huc referendam censeo, arborémq; à Mammoera toto genere diversam existimo.

2. *Arbor cucurbitifera folio longo mucronato seu Laurino. Arbor folio Lauri, fructu Cucurbitæ ex Guinea* J. B. *Laurifolia Guineensis* C. B. *Arbor peregrina ex Guinea* Clus. *ex l.* 1. *c.* 9. *Quam à præcedente diversa, & Laurifolia Americana pomis capitis magnitudine* C. B.

Juglandis arboris magnitudinem æquare, nec dissimili cortice tectam esse ferunt: folia Laurinis habere similia, ad quorum exortum fructus in ramis nasceretur: Erat quem Clusio misit Garetus, magni mali instar, & orbicularis pæne formæ. Nam ductâ à pediculo per longitudinem fructus mensurâ ad alteram partem pediculo proximam, decem unciarum fuisse repertum est; quam ea quæ fructum per medium transversum ambiebat vix superabat. Levis erat pro sua magnitudine, & crasso satísque firmo cortice præditus, foris lævi & splendente, ex flavo spadicei coloris, interdum etiam nigris maculis consperso, interna autem parte, fuliginosi, & nihil continens præter nigrum quendam pulverem.

Proximè ad hanc accedit, ut ego eandem suspicer, *Choyne* Americana Theveti & Lerii, fructum ferens magnitudine mediocris Citrulli [capitis infantis Lerio] formâ ovi Struthio-cameli, non edulem, cortice duro, quem perforant, & faciunt ex iis instrumentum iis *Maraka* dictum & pateras ad potandum. Arbor ipsa folio Lauri est. Idem suadet nomen vulgare corruptum præcedentis speciei quod occurrit apud Pisonem, nimirum *Cochine*, non multum diversum à *Choyne*. Hujus descriptionem superiùs dedimus pag. 1372. lib. 24. cap. 7. Hujus etiam arboris, aut præcedentis potiùs speciei, fructum esse suspicor Lagenulas Americanas *Clus. exot. lib.* 2. *cap.* 8. descriptas, formâ pæne orbiculari, duro, lævi, spadicei coloris cortice præditas, extima parte funiculo trajectos & quodammodo connexos. Hæ fortè sunt quarum meminit Americus Vesputius in Navigat. 2. quas viri de collo suspendunt, quarum una herbâ plena est quam mandunt, altera farinâ quam bacillo madefacto herbæ aspergunt.

Harum Arborum cucurbitiferarum mentionem fecimus inter Meloniferas & Papaias.

CAP.

Cap. IV.

Macocqwer Virginiensium fortè * Clus. J. B. *Fructus orbicularis, granis cordis effigie* C. B. * Exot. l. 2. c. 2.

ORbiculari prorsus formâ erat, quatuor unciarum diametro, cortice duro præditus, foris lævi & subfusco, internè nigrâ membranâ inducto, per quam sparsæ quædam fibræ à pediculo ad summum; continebat verò pulpam nigram, (quia non recens sed siccus & vetustus) acidique & quodammodo salsi saporis, in qua plurima grana involuta, subfusci coloris, plana, & cordis (ut vulgo pingitur) formam referentia, medulla albicante prædita.

Clusius facilè sibi persuaderi siverit, hunc fructum illum esse quem Virginienses Macocquer appellant, & (magno aliquo periculo liberati, vel bello defuncti, in lætitiæ signum structo igni assidentes) pulpa seminibúsq; exemptis, implent lapillis aut crassioribus quibusdam granis, ut majorem strepitum agitatus & commotus edat, bacillóque aptantes manu tenent, perinde ac Brasiliani suum *Tamaraca.*

Ego potius *Macocqwer* Peponis speciem esse existimo nam Macock Virginiensibus Peponem denotat, & * C. Bauhinus ex descriptione Virginiæ habet, Macocqwer peponibus, melonibus & cucurbitis valdè similem esse, cujus unum genus menstruo, alterum bimestri spatio maturescit. Fructus autem descriptus à Peponibus valde diversus est. * Pin. p. 311.

Idem Clusius fructum hunc non valde dissimilem videri scribit *Higuero* tetrasyllabo Ferd. Oviedi, quod ego non invitus concesserim: nam à Junipappeeuwya, quacum J. Bauhinus conferendam proponit, diversam puto.

Cap. V.

Arbores duæ cucurbitiferæ imperfectè descriptæ.

1. *Arbor fructum Melonis facie proferens* J. B.

CElsa est hæc arbor in insula S. Mariæ Indicæ proveniens, ex qua crescunt fructus Melonis facie, cortice duro atq; lignoso, plurima intus continentes grana, viscida, lata, alvum cientia. *Linschot.* ex brevi hac descriptione an hæc arbor eadem sit alicui è Cucurbitiferis descriptis, an diversa colligi nequit.

2. *Arbor Cucurbitifera Tabacensium* * De Laet. * Ind. Occid. l. 17. c. 28.

Folia ejus longissima sunt, sed angustiora & obtusa. Fructus trunco & majoribus ramis innascuntur, grandes cucurbitarum instar, & qui sæpe duas stopas & dimidium, ut Hollandi loquuntur, capiunt. Cortice teguntur non quidem crasso sed durissimo & penè ligneo, qui pulpam spongiosam optimi saporis tegit. Singulis prope anni mensibus funditur.

Locis modice humidis nascitur. Locus.

Succus dicitur alvum & sanguinis profluvium sistere. Vires.

An & quantum hæc à supra descriptis differat considerandum.

Cap. VI.

Juracatia Brasiliensibus Marcgrav. Piso. *Arbor peponifera Brasiliensis spinosa, fructu* Mamao *simili, ramosa.*

Marcgr.

ARbor est alta, recta, *caudice* inferiùs crasso, qui versùs fastigium magis magisque attenuatur, cortice griseo, ligno molli & lactescente. Caudex autem & rami armantur spinis brevibus, crassiusculis, duris. Et ramos quidem in orbem projicit, sed inordinatè, superioresq; inferioribus breviores, neq; ramuli magis ordinati, in quibus *folia* in frondes congesta, *Mandubæ* modo, figurâ & magnitudine, superius splendidè viridia, inferius incanescentia, quinque, septem, vel novem in stellæ modum sibi apposita. Florem fert & fructum ut *Mammao* mas vel *Pinoguacu*, petiolo longo dependentem, tres digitos longum, crassitie duplici pollicis humani, striis haud profundis secundùm longitudinem, vel quasi lineis solùm notatum, coloris exteriùs & interiùs crocei, ut *Mammae*, saporis ejusmodi substantiæ, & simili modo granis refertum, magnitudine & figurâ grani Hordei, & carne haud manifesti: immaturus adhuc lactescit ac vellicat linguam, maturus autem sponte decidit & comeditur crudus atq; coctus.

Folia amittit singulis annis, & mense Martio nova protrudit, hinc floret & fructum fert qui fine Aprilis & Maio maturatur. Tempus.

Fœmina dicta per omnia minor est mare, aliàs similis.

CAP. VII.

Marotti * H.M. *Laurifolia Malabarica, fructu osseo, nucleos continente* D. Syen.

* P. 1. F. 36. p. 65. H.M.

ARbor est procera, ramis densis & opacis, latè transversim diffusis, nascens in arenosis. *Radix* ei crassa est, ramos latè spargens, cortice exteriùs nigricante, intus rubescente, saporis adstringentis, ligno albicante. *Caudex* quantum unus homo amplectatur, ligno albicante, cortice exteriùs ex viridi nigricante, sub exteriore crusta rubescente. *Rami* cinerei, teneriores villosi, ac spadicei, seu muscosi coloris. † *Folia* petiolis brevibus insident, spithamam longa, quatuor vel quinque pollices lata, oblongo-rotunda, cuspidata, circa margines denticulata, texturâ solida, crassa, plana, utrinque nitentia, supernè obscuriùs virentia, infernè clariora, odore nonnihil gravi. Nervorum in foliis ductus & divisuras vide apud auctores. *Flores* in superiori parte ramorum, tum è foliorum sinubus, tum ex ipso corpore exeunt, septem, octóve plus minus ad eundem exortum, petiolis curtis, tribus petalorum ordinibus compositi, petalis in singulis quinque, *interioris* seriei petala minora sunt, crassa, cuspidata, villosa, spadiceo-fusca & nitentia instar veluti: *mediæ* majora, rotunda, interiùs cochleato-cava, subrufa, ac pilis candidis, maximè in oris, obducta; *exterioris* cuspidata, viridia, exteriùs viridi-muscosa: *Hæc pro calycis foliis habeo*. *Stamina* quinque, inferiùs crassiola, viridia & pilosa, supernè tenuia & albicantia, apicibus rotundiolis albicantibus subflavis prædita, globulum viridem, qui fructûs rudimentum est, complectentia. *Gemmæ* florum rotundæ sunt. *Fructus* petiolis curtis, crassis, ipsis ramis fermè duplo crassioribus appensi, pandi sunt, oblongo-rotundi, in summitate sæpè curto seu oblongo nodo eminentes, cortice exteriùs rufo ac muscoso & scabro, intus viridi, qui in se includit os prægrande, durum, crassum & subflavum, quod intus albâ, crassiolâ & duriola carne obductum est, capacitate in medio satis grandi, nucleis decem, undecim, plus minus, sine interseptimentis intermediis repletum; súntque nuclei primùm cortice crassiolo, molli, albicantes & flavìusculis pilis obsiti, formâ irregulares & angulosi, intus repleti medullâ albâ, quæ primùm liquida est & mucilaginosa, dein cùm planè maturi obtecti sunt nucamento osseo scabro, súntque tum formâ oblongo-angusto-rotundi & cuspidati intus oleosi.

† *Surculos foliaceos vocant Autores, & ut videtur rectiùs, quoniam flores & fructus producunt.*

Fructus ac præsertim nuclei gravis & sylvestris odoris sunt, qui in foliis est debilior.

Flores hæc arbor toto anno uberi proventu fert, ut & fructus copiosos.

Vires. Oleum quod ex seminibus fructuum educitur dolores sedat, scabiem & pruritum tollit illitu; oculis salsis humoribus infestatis confert: cum cinere mixtum vaccarum cæterorúmque jumentorum apostematis commodè imponitur.

Icon fructum umbilicatum repræsentat. An verò flos summo fructui innascatur non constat, quin potiùs contrarium ex descriptione colligitur.

Ambigit quodammodo hic fructus, ut & sequens inter Cucurbitiferas & Nuciferas.

CAP. VIII.

Cacao Ger. *Cacao sive Cacavate* Park. *Cacao Americæ sive Avellana Mexicana* J. B. *Amygdalæ similis Guatimalensis* C. B. The Caco Tree.

QUatuor hujus aboris species habentur, (nonnulli quintam addunt) magnitudine inter se differentes. Omnes locis riguis, pingui & uliginoso solo gaudent: In nova *Hispania*, *Guatimala*, *Nicaragua*, *Hispaniola*, *Cuba*, *Jamayca*, &c. tum sponte proveniunt, tum magno studio coluntur. Omnium fructus ejusdem fere sunt facultatis, minorum tamen potionibus magis inserviunt, majorum nummis atque commerciis. Omnes Solarium radiorum ardoris, nocturni frigoris & ventorum tempestatum adeò impatientes, ut spontaneæ nonnisi in vallibus umbrosis appareant, cultæ patulam quandam & umbrosam arborem juxta plantari requirant (*Cacaoquanantbli*, sive matrem Cacaviferæ appellant,) ut à cœli injuriis ejus veluti sub umbone tutiores sint. Omnes facilè cicurari se patiuntur; Hispani certè integra ex ipsis arboreta & plantant & colunt, non secus atque in Europa vineta atque oliveta. A † secundo ætatis anno fructificant, & quolibet anno bis: vindemiantur enim primum & uberiore fructu circa Junium, iterum circa Januarium. Ab anno vigesimo devigescunt & sterilescunt.

† *A septimo aut citius.* Hughes.

1. *Cacava quahuitl.*

Omnium maxima, Arbor est mediocris, trunco Pruni nostratis crassitie, non tamen usque adeò procera, cortice glabro undique cincta, egregiè frondosa, ramis quaquaversum extensis Cerasum fructu cordiformi perbellè refert: ei tamen, cùm penitus adolevit, aliquanto magis in circuitu patula, & tantillo elatior est. In foliis etiam non magna est discrepantia; hujus enim pariter acuminata sunt, verùm circa margines æqualiora, obscurius viridia, & Aurantiæ foliis similia, sed angustiora & longiora, nullo fere pediculo cauli adnata, nervo unico & recto prædita, ex quo multæ obliquæ venulæ sursum emergunt. *Flos* ei magnus, & colore ex flavo albescens instar Croci: quo deciduo remanent tenuia, viridia, oblonga & lanuginosa filamenta. Ex his deinde proveniunt fructûs turbinati, quos *Cacavacentli* vocant, ramis & surculis, * nullo interveniente pediculo proximè adhærentes. Hi cum maturuere Melonibus magnitudine, crassitie, pondere non cedunt, coloréque sunt croceo ex luteo albidi, incisuris per longum variis: nuclei viceni, sæpe triceni, qui racemi instar medio stipiti adhærent, Pistaciis aut Ricini majoris semini similes, paulò tamen grandiores, & pelliculâ

* *Pediculus cuique modicus.* Piso.

pelliculâ fulvâ vestiti, quâ sublatâ videntur non absimiles reni vaccino secundùm incisuras quibus sunt divisi. Substantia eorum intus est tenuis, & spadicei ferè coloris, in dispares divisa particulas, sed quæ arctè inter se hæreant, adeóque sit pinguis ut sponte humor, quantumvis sit lentus, aliquando exstillet; imò oleum ex ea abundantiùs quàm ex Amygdalis exprimi possit. Pulpa hæc subamari, non ingrati tamen saporis, multi nutrimenti, temperamenti subfrigidi atque humidi. Hughesius nostras fructum accuratiùs describit, est is initio viridis, qui prout magnitudine augetur, ità figurâ & colore variat ad perfectam usque maturitatem. Nonnulli subrotundi sunt Pomorum instar, alii oblongi Cucumerum forma, verùm plerique ovati, Melonibus non absimiles; magnitudine varii, à Mali sylvestris ad Pyri maximi aut Melonis mediocris molem; ejusmodi etiam cortice duro, minùs tamen quàm in Melone crasso, tecti; quo vel leviter inciso nuclei statim apparent. Præterea exterior pars fructûs seu crustæ tuberculis quibusdam inæqualis est, secus quàm in Melone, velut ornatûs causâ à natura factis, protuberantiis iis quæ in Pomis vulgaribus non raró cernuntur similibus, obtusis, extremi digiti magnitudine. Color fructuum pro maturitatis ratione variat, ad quam quò propiùs accedunt, eò colore rubente seu incarnato, ut vocant, magis sunt tincti & striati, præcipuè ex parte soli obversâ ad modum Pomorum vulgarium; unde & maturitas cognoscitur.

Nuclei *Cacao* dicti membranulis singuli singulis includuntur, gelatinam quandam lacteam includentibus, quæ in ore illico liquescit. Nucleorum numerus pro fructuum magnitudine variat, à duodenario ad tricenarium & ultra. Magnitudine sunt Amygdalarum vulgarium, non tamen adeò compressi, membranâ tenuissimâ seu cuticulâ cincti, ante maturitatem albentes, cùm plenè maturuere obscuriùs rubent; exsiccati & *Chocolatæ* conficiendæ idonei nigricant magis, & ad colorem renis bovilli accedunt, quem & incisuris suis imitantur: in primis autem hisce seu fissuris pinguis quidam & oleosus humor invenitur.

Cùm fructus collegerint corticem exteriorem (qui nullius ferè usûs est) incidunt, & nucleis exemptis abjiciunt. Hos pelliculis exutos & à mucilagine adhærente detersos, super storeis aut linteaminibus expansos Soli exponunt, donec humore omni evocato perfectè exsiccentur.

Nuclei probè (ut loqui amant) curati gustu (ut diximus) subamari sunt & pingues seu oleosi, calore temperati, ut nonnullis videtur sicci & adstringentes, quod non probat Hughesius; uti nec Piso, qui substantiam *Cacao* ex crassioribus simul & tenuioribus partibus compositam tribuit. Nam in pulverem (inquit) redigitur primùm, & solâ mox, etsi frequenti tusione, pinsitur, & in massam cogitur: Quod cùm fiat sine ullius rei admistione ratio arguit aliquid ei inesse tenacis & bituminosi humoris. Multa insuper eidem, quibuscum suapte naturâ immiscetur, insunt ignea, quæ necessario incidere & reserare debent corporis meatus, non verò præcludere, ut quidam volunt, nisi hoc intelligatur de crudo, vel tosto, vel Saccharo condito, quo mulieres in Indiis nimiùm vesci amant, unde uteri, alvi & hypochondriorum obstructiones incurrunt difficillimas. Verùm totum hoc oritur, quòd interior ejus substantia dentium incisione non exactè comminuitur, nec perfectè commiscetur: requiritur enim artificiosa molæ versatilis contritio, atque tunc demum siquid noxiæ supersit frigiditatis aliorum calidorum commistione temperatur. Hughesius negat ullam, mulieribus Indicis ex horum esu, noxam accedere; séque sæpiùs esitâsse crudos magno numero tum in Jamayca, tum inter navigandum, nec tamen ullum indè nocumentum sensisse affirmat. Electione tamen utendum, nec esitandas mucidas, cariosas aut ullo modo corruptas seu vitiosas: verum integras, pingues, benè asservatas & sapidas. Asserit tamen nuces hasce quantumvis diligenter curatas exsiccatas & reconditas à marinâ tamen aurâ, inter vehendum, aerísque mutatione & humore nimio affici, situm contrahere & paulatim corrumpi, ut multæ antequam huc appulerint cariosæ, mucidæ aut aliquo modo vitiosæ inveniantur. Restat enim etiam in optimè asservatis unctuositas quædam, quæ eas cœlo humidiore ad mucorem & corruptionem disponit. Hinc massa Chocolatæ quæ in America conficitur longè præstare creditur ei quæ ex nucleis huc transvectis in Anglia paratur. Asserit autem tum Hispanos, tum etiam Anglos arborum harum magna Pomaria instituere, in quibus eo ordine eâque distantiâ, plantas disponunt quo nostrates Cantiani Cerasos solent in Cerasetis. Solum autem initio lævigant, & ab inutilibus herbis expurgant, quas etiam deinceps curiosè evellunt, nè arbores eis suffocentur, aut detrimentum capiant.

De Chocolata.

Chocolata Hispanis reliquísque Europæis, *Chocolatl* Mexicensibus, accipitur vel pro Massa ipsa è nucleis *Cacao* vel Solis, vel cum aliis fructibus aut aromatis mixtis, confecta, vel pro potione inde facta. Simplicia alimentaria & aromatica quæ Chocolatæ compositionem ingrediuntur hæc recensent Piso & Hughesius.

1. *Atolli*, i.e. Mayzii sive Frumenti Indici farina, in aqua ad modum pulticulæ soluta.

2. *Achiote* seu *Achiotl*, i.e. grana rubra fructuum *Urucu* è quibus pastillos faciunt ad tingendum utiles, quos & Chocolatæ admiscent ad gratum simul saporem & colorem communicandum.

3. *Chilli* seu *Chille*, i.e. Capsicum seu Piper Indicum: quoniam valdè calidum est pauca quantitate ad orexin excitandam Chocolatæ admiscendum est, non tanta ut sanguinem inflammet.

4. *Mecaxochitl* Mexicanis quam sic describit Fr. Hern. volubilis est herba, binos dodrantes longa, per terram repens, folia ferens magna, pinguia, obrotunda, odora & acris saporis, *caules* teretes, contortos, & præterquam unde pediculi oriuntur læves, per terram repentes, at circa singulos foliorum exortus radices oriuntur fibratæ, capillisve pares. Fructus Piperi longo persimilis est.

Nascitur humectis locis regionum ferventium, qualis est *Quauhnahuacensis* & *Hociacocothensis*. *Locus.*

Calida est & sicca, ad Piperis longi species attinens. Bibitur cum Chocolata, cui gratum saporem conciliat, corroborat, ventriculum calefacit, oris halitum emendat; crassos lentósque humores attenuat, adversatur venenis, iliacis & cholicis confert, urinam evocat, menstrua ac partus emortuos trahit cum Tlilxochitl, vivósque accelerat, obstructa reserat, frigora & ex iis ortos dolores tollit, rigoribus febrium opitulatur. *Vires.*

5. *Xochinacatlis* seu Flos auriculæ, *Orejuelas* Hughes. Oregioella *Clus.* ex.

Hujus

Hujus florem solum Chocolatæ immiscent, [olim immiscere solebant] ad odorem & saporem suavem ei addendum.

* L.23.p.1330. 6. *Vaynillas* seu *Banillas*, i.e. *Thlxochitl* Hernandez, de quo * alibi diximus.

7. Piper Tavasci sive Xoconochitl *Hernand.* Piper odoratum Jamaycense nostratibus, Carpobalsamum *officin.* Hughesius inter simplicia Chocolatam ingredientia recenset, de quo alibi diximus.

8. His addit Piso liquorem quendam resinosum, πολύχρηστον, quem Indi *Holli*, Hispani *Ulli* nominārunt, destillantem ex arbore *Holquahuytl* dicta, seu Chilli, quæ stipite est lævi, &c. Hic rariùs admiscetur Chocolatæ, tunc potissimùm cùm Diarrhœæ aut Dysenteriæ mederi volunt, nucleísque quatuor *Cacao* uncia unica *Holli* miscetur. Verùm *Cacao* nuclei ob pinguedinem, & gummi *Holli* ob tenacissimum gluten primùm debent torreri, ne viscera obstruant & cachexias producant.

Hæc aliáque vegetabilia (inquit Piso) Novæ Hispaniæ patria, non idcirco putavi recensenda, quòd omnis potio Chocolata simul ea recipere debet, sed ut ex iis quisque sibi maximè conveniens eligat. Indi ante Hispanorum adventum simplici Cacao farinâ contenti à compositionibus abstinebant, sanitatis potiùs tuendæ soliciti, quàm palato gratificandi.

In Jamayca Cacao nuclei crassè contriti in panes seu massas librales aut bilibres trilibrésve efformantur absque ulla mixtura. Hanc pastam antequam pro potu utuntur radula in scobem seu pulverem tenuissimum comminuunt. Atque hanc massam à mercatoribus & nautis in Angliam sæpe allatam, ex optimis esse pastis quæ Chocolatæ haberi possunt affirmat Hughesius. Nec enim convenit, inquit, ut nuclei in tenuissimas particulas comminuantur, hinc enim aeris impressionibus magis obnoxia evadit massa, & spiritus soluti faciliùs evolant, relictâ pastâ fatuâ & insipidâ.

Varios Chocolatam parandi & componendi modos describunt Piso & Hughesius.

1. *Cacao* nucleos probè curatos, & in Sole, vel supra lentum ignem in vase convenienti siccatos, detractis cuticulis in mortario marmoreo tundunt & comminuunt in particulas tenuissimas, pastam inde efficientes quæ vel seorsim, vel addito ovo & farinæ Mayzii tantillo in rotulos, pilas, trochiscos, aliásve massas formari potest, vel in pyxides immitti; quæ super asseres seu tabulas æquales supposito folio aliquo aut chartâ mundâ in umbra siccanda, (in Sole liquescunt) adeóque brevi indurescit pasta, & ad hebdomadam, mensem, anni dimidium, aut etiam integrum annum pro usu quotidiano servari potest.

Si nucleos in sartagine supra ignem exsiccas cavendum tibi est nè adurantur. Nuclei non nimis tundendi sunt, nè plus æquo oleosi evadant. Panes & rotulæ Chocolatæ curiosè compingi & lævigari debent nè rimis aut fissuris hient, adeóque aere se insinuante mucidi brevi fiant, nec diu durent.

2. Nonnulli supra lapidem amplum æqualem, lævem & perpolitum commolunt nucleos in tenuissimam farinam. Supra alium deinde quem in promptu habent lapidem aut laminam ferream farinam extendunt, & supposito lento igne quantus sufficiat ad impediendum nè laminæ adhærescat, manibus subigunt & efformant in quascunque placuerit figuras, vel seorsim, vel cum tantillo *Notty*, quæ cardiaca est. Atque hæc (inquit) optima est Chocolatæ pasta, utpote simplicissima, quâque Indi olim ante Hispanorum adventum usi sunt. Tantùm enim abest (ex Autoris nostri sententia) ut mixturæ illæ & varia ingredientia Chocolatam meliorem reddiderint, ut eam potiùs depravaverint & planè corruperint.

3. Hispani & nostrates eos imitati nucleorum *Cacao* pastæ adjiciunt vel *Chille*, vel *Achiote*, vel aliud quodvis à supradictis ingredientibus, vel plura eorum simul, quæ haberi possunt, pro gustu conficientis, vel pro utentium constitutione, vel medentis scopo addita tandem sacchari q. s. Singula autem quæ massæ admiscenda sunt seorsim debent comminui & in pulverem subtilem redigi. Methodum conficiendi massam Chocolatæ compositam hanc tradit Jul. Piso.

Cacacius cæteráque ad mixturam hanc pertinentia pinsuntur lapide quodam Metatis nomine dicto, ad hujusmodi usum excavato: Animadvertendum autem est 1. Ut omnia quo meliùs frangi possint ante torreantur ingredientia, præter *Achiotem*. 2. Ut diligentia adhibeatur nè adurantur nigrúmque contrahant colorem, aut nimio admota calori insitam suam exhalent virtutem, amarúmque acquirant saporem. Præcedunt in comminutione Cinnamomum & *Chille*, quæ simul cum Aniso moluntur; postremò autem loco *Cacacius* ipse, qui paulatim confringendus restat; singulis quippe vicibus quoties quid de eo molæ subjicitur circumagatur lapis ut faciliùs dissiliat, meliúsque conteratur: deinde in ahenum post Cacacii comminuti ingredientium pulveres injiciuntur, qui lignea quadam spatula eidem permiscentur. Coacta in unum massa lapidi rursus subdita, cui subjectæ candentes fuerint prunæ, perquàm optimè diluitur. Cavendum tamen est, nè vehementior supponatur ignis, ut butyrosus nimio calore effervescens humor effundatur, Achiotem velim Cacacio admisceas, ut cum eo molatur, colorémque meliùs acquirat; cæteri pulveres cribro antequam confundantur secerni debent. Quòd si sufficiens facta fuerit contritio (quod videbitur cùm nulla ampliùs putamina apparuerint) spathula massæ pars eximitur, quæ statim fundetur in orbem, atque in arculas tunc reponitur; cúmque congelascit dura consistit. De modo exsiccandi arborum frondibus aut chartâ mundâ supposita eadem habet quæ supra ex Hughesio retulimus.

E nucleis Cacao oleum exprimi potest quemadmodum ex Amygdalis, & ad eadem utile ad quæ Amygdalinum, atque etiam efficacius.

Iisdem etiam nucleis Mexicani olim aliæque nationes Americanæ pro nummis usæ sunt, atque etiamnum utuntur; eósque imitati Hispani eos pro mercibus permutant. Modus quo ex massa Chocolatæ potus paratur Gul. Pisoni duplex traditur. Primò quidem modo diluitur Chocolata cum aqua frigida, spumeúsque ejus humor cuidam infunditur pollubro, id verò quod remanet igni admovetur una cum Saccharo. Hoc postquam incaluit cum spumea illa à qua sejuncta fuit iterum confunditur atque ita ebibitur. Alter autem modus vult calefieri aquam, & in vase repositam Chocolatam quantum satis est haberi, supérque illam parum aquæ fundi, ac versatili dispergi mola; tunc statim atque bene diluta est reliquum calidæ cum Sacchard in eadem *Chocolata* misceri & hauriri. Si placuerit frigidam potare Chocolatam, dilues Chocolatam in aqua, molæque versatilis subsidio spumam

mam elicies, quæ magis augebitur quo diutius Cacacius ipse comminuitur: effusam in æquali spumam paulùm sepones; id quod remansit miscebis cum Saccharo, supráque spumam immittes, frigidámque potabis. Verùm non convenit omnibus temperamentis hujusmodi potio ob nimiam frigiditatem.

Usitatissimus hujus potionis præparandi modus pro vulgo, agricolis & servis in Jamayca aliisque Insulis nostræ ditionis hic est, referente Hughesio.

Rotulos vel massas Chocolatæ penitus exsiccatas & aridas (nam duas fere septimanas à prima compositione requirit, ut probè fermentetur & esui apta evadat) radula stannea in scobem subtilem deterunt quantitate sufficienti. Deinde aqua frigida clara quantâ opus est (quam in hunc usum paratam habent) panis Cassavæ dictæ æqualem aut paulò minorem quantitatem quàm sit pulveris Chocolatæ infundunt; qui in frigida facilè liquescit & dissolvitur. Soluta Cassava aquam illam vasi idoneo infusam supra ignem suspendunt, & cùm bullire incipit Chocolatam derasam infundunt, & ad horæ pæne quadrantem decoquunt, sæpe interim liquorem versando. Decoctum in pelvim aut catinum effundunt, & pauxillo Saccharo edulcoratum, cyathis hauriunt & calidum ebibunt. Atque hoc quotidianum est jentaculum servorum & operariorum, sine quo labores suos improbos & ærumnosos tolerare nequirent.

Sunt qui pro aqua Chocolatam cum lacte temperant, aut lactis & aquæ æquis partibus. Verùm meliùs nostro palato sapit, minúsque obstruit qui paratur ex aqua simplici edulcorata, Chocolata comminuta, & ovo uno aut altero. Ova enim efficiunt ut aqua & Chocolata uniantur & in unum corpus quasi coalescunt. Alii *Atolle* seu farinam Mayzii, & Cassavam contritam admiscent.

Alios potionis parandæ modos vide apud Hughesium.

Cæterùm potus hic moderatè admodum sumendus est, quoniam obstruentis naturæ esse videtur. Quinque vel sex unciæ manè tutissime sorbentur omni ferè anni tempore.

Post sumptam potionem semihoræ aut horæ integræ spatio quiescere oportet & à labore cessare, nè concoctio impediatur aut turbetur: à cibo etiam aliquandiu abstinere convenit. Cæterùm Chocolata stomachum corroborat, ciborum concoctionem promovet, tussi & asthmati conducit, sitim mirum in modum restinguit, continuato usu corpus pinguefacit, diaphoretica etiam est & sudorifera, vaporibus blandis ad caput elevatis somnum inducit placidum & tranquillum, adeò copiosè nutrit & vires reficit ut commodè satis absque ullo alio alimento eo bis in die hausto vivi possit. Labore immoderato defessos & exhaustos mirificè recreat, & vires instaurat. Cuicunque constitutioni & corporis temperamento convenit, & sine periculo sumi potest, à quovis sexu, ætate, conditione, etiam non observata exacta dosi, modo ad satietatem sumpta non nimium gravet ventriculum. Ut verbo absolvam cardiaca est, & analeptica egregia, potio hæc verè nectarea, multi & optimi nutrimenti pabulum, inquit Hughes. & supra aliud quodvis alimentum, præsertim intra limites Zonæ torridæ, corpus reficiens & pinguefaciens. Quin & summè commendatur (inquit Schroderus) ad roborandum vitæ balsamum, & Venerem proritandam. Reverà omnium qui in America aliquandiu vixere unanimi consensu & testimonio saluberrimus est iis regionibus Chocolatæ potus, adeóque necessarius incolis & advenis, ut ægrè sine eo vitam tolerare, nedum labores suos obire possent.

Medici ad varios morbos Chocolatam accommodant, medicamentis scopo suo convenientibus admixtis, v. g. ad ventriculum roborandum Croco, ad fluxus alvi sistendos Cinnamomo, nuce moschata, aut limaturæ chalybis tantillo; ad tussim & raucedinem Amygdalis earúmve oleo, Saccharo aut Saccharo cando, &c.

D. Quatremain M. D. Hæmorrhoidas seu ficos ani in seipso curavit, partes affectas butyro nucis Cacao inungendo. *D. Stubbes* de Nectare Indico, p. 180.

Phthisicus fere deploratus robori suo & sanitati restitutus erat præter omnem spem à quotidiano usu nucum Cacao, seu potionis Chocolatæ. *D. Mundy in lib. de potulentis.*

Chymicam insuper analysin nucis *Cacao*, è *Le Febure* aliorúmque Chymicorum scriptis excerptam ad me transmisit idem eruditissimus Vir, D. T. R.

Nucleorum *Cacao* non decorticatorum unciæ octo in pulverem comminutæ & Retortæ inditæ, substantiæ adeò fixæ & difficulter resolubilis se esse prodiderunt ut modica ignis vi nihil redderent præter album quendam liquorem aquæ instar clarum & pellucidum, idque pauca quantitate, quem pro phlegmate habuerunt: Aucto igne ad eum usque gradum qui spiritui vitrioli eliciendo sufficit septendecim horarum spatio elevatus est spiritus vaporum specie lactei candoris, qui præter aliorum spirituum morem in phlegmate subsidit ad fundum vasis recipientis; tandem adhibito igne vehementissimo reverberii in vegetabilium destillationibus minùs usitato, ascendit oleum intensè rubicundum & velut sanguineum, verùm pellucidum valde, quod refrigeratum crassescit instar olei seu butyri ceræ. Destillatione peracta Caput mortuum ℥ij & ʒvij. pendere deprehendebatur; Spiritus ℥ij: oleum ℥iijß. reliqua materia in operatione assumpta. Spiritus non admodum fervidus erat sed penetrantissimus, nec gustui, nec olfactui ingratus, quemadmodum esse solent è sanguine aut carnibus eliciti. Oleum pariter mirificè pungit & penetrat, sale volatili cujus magnam quantitatem continet nondum separato, éstque valdè aromaticum & cardiacum. Spiritus brevi acescit, quo se acetum copiosum continere prodit.

Cacao similis fructus J. B.

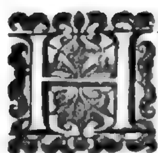
J. B.
Cacao fructum magnitudine pæne æquabat, membranâ fuscâ tectus, per medium secundùm longitudinem divisibilis, ut Amygdalæ, Avellanæ, Glandes & similes, non obliquè ut *Cacao*, ejusdem tamen cum illo saporis, & forsitan ejus genus.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER TRIGESIMUS

QUI EST

De Arboribus Fructu per maturitatem ficco.

Æ autem dividi possunt in 1. *Nuciferas*, quæ fructus majores producunt duro putamine nucleum continentes. 2. *Bacciferas*, Baccas voco fructus minores parvo-rotundos. 3. Fructu alato seu membranulis aucto donatas, cujusmodi sunt *Acer* & *Fraxinus*. 4. Lanigeras. 5. Multisiliquas. 6. Dicoccas. 7. Tricoccas, &c.

Nos duobus prioribus quia numerosæ sunt duas Sectiones assignabimus: reliquas una Sectione comprehendemus.

SECTIO I.

De Arboribus Flore ad imum Fructum Nuciferis.

Cap. I.

De Arboribus Fructu sicco squamosis.

1. *Palma-pinus sive conifera* J. B. *Palma conifera ex Guinea squamis ad pediculum conversis* C. B. *Tecotl, Palmæ montensis Fructus* S. R. Mus.

Hujus fructum sic describit J. Bauhinus, Figurâ ex magnitudine ovatus, cortice constat fulvo in spadiceum polito & splendicante, duro satis, tetragonis squamulis pyxidatim coaggestis artificiosissima compage, per quarum media singulis ordinibus æquabilis canaliculus per universi fructûs longitudinem descendit, uno insigni cæterisque ampliore canali eodem ordine ac descensu inter cæteros conspicuo. Parte superna apex eminet, circa quem longè minutiores squamulæ reliquarum seriem claudunt, & in dictum apicem fastigiantur, pulchro prorsus & visendo artificio. Ipse fructus concussu sonorus intus contentum nucleum prodit.

Fructum hunc cum ipsa arbore Lobel. & Pena in Adv. sic describunt, hujus arborem quasi quandam hybridam ex Palma & Pinu natura ludibunda conflâsse videtur. Est quippe lignum ipsum fungosâ Palmæ prorsum texturâ, in villos dehiscens & squamosâ cute loricatum, fastigio termitis numerosis & in orbem exortis surculosis ligulis 40 aut 50. compactili verticulorum & squamarum serie pyxidatim articulatis pedem longis, rotundis, parùm compressis: quarum singulis commissuris singuli numerosi coni altiùs inseruntur, triceni aut quadrageni, qui mediocrem conum Cedri ementiuntur, pulvillis in quincuncem digestis, reticulatóque & imbricatim extuberante ventrioso nucis cortice, fusco, nitido, polito, crassitie & concretione Nucis Indicæ; intùs nucleum glandémve oblongam [sesquiunciam aut duas uncias longam] continente, præduro, inque farinam ægrè friabili gustu Glandis & Castaneæ, quæ sunt ei genti panis supplementum.

Fructus hi cum ramo cui undecim inhærebant à Clusio in *cur. post.* describuntur, sub titulo exotici arboris aut fruticis rami cum fructibus squamosis: locum vide.

Lobel. in Obs. Avellanæ Indicæ genus oblongum *Clus.* idem censet esse cum nucleo hujus Palmæ-pini, quod & D. *Arnold.* * *Syen* affirmat.

* *Notis in Hort. Malab.*

Miror D. Grew in *Descript. Mus. Soc. Reg.* scribere nullum autorem sitûs squamarum hujus fructûs cum apicibus sci. ad pediculum convertis meminisse, siquidem tum Clusius tum Bauhinus ejus meminerint.

2. *Palma*

2. *Palma conifera squamis sursum conversis* C. B. *Fructus peregrinus Abiegnæ nuci persimilis* J. B. Clus.

Clus.

Cylindroide erat formâ, tres uncias longus, binarum unciarum ejus ambitus, multis veluti squamis, imbricum modo dispositis constans, in medio nonnihil compressis, oris tenuioribus & quodammodo villosis, instar pæne abiegni strobili, sed brevior colore spadiceo, gravis & nucem vel nucleum continens, nam agitatus crepitabat & sonitum edebat; brevi fragilique pediculo subnixus esse videtur. Nucleus oblongæ formæ est, durus, solidus, quique confractus crebras venas ostendit, quales nux Fausel & nux moschata habent: Detersus & lævigatus pro insigni aliquo & raro lapide ab impostoribus interdum obtrudi solet.

3. *Fructus squamosus orbicularis major, Juglandis magnitudine* C. B. *Fructus alius peregrinus elegans* * Clus. *Fr. peregrinus elegans squamosus* J. B. * *Exot. l. 2. c. 3.*

Formâ non dissimilis erat proximè sequenti, sed longe major, ut qui Juglandem externum illum viridem corticem adhuc retinentem crassitudine superaret, orbicularis pæne figuræ, magis tamen depressæ, & quasi in umbilicum sidentis suprema & ima parte, (inter quas trium ferè unciarum erat interstitium) & pæne sex unciarum ambitu. Constabat verò veluti squamis eleganti serie in obliquum dispositis ab extimo versùs petiolum tendentibus, illisque quodammodo sectis & lacunam habentibus per longitudinem: Squamulæ autem petiolo proximè sursum vergere nonnihil videntur: Nucis color splendens & spadiceus, eáque nucleum continebat: Nam commota & agitata strepitum edebat: valdè tamen levis erat pro ejus crassitudine.

4. *Fructus squamosus orbicularis minor Avellanæ magnitudine* C. B. *Fr. exilis Cannæ de Bengala creditus* Clus. *Exot. l. 2. c. 3.* J. B. *An Fructus Cannæ seu Arundinis* Rotang *dictæ?*

Parvæ Avellanæ nucis magnitudine erat, valdè elegans, orbicularis, nisi extima pars in mucronem abiisset: Petiolus cui inhærebat brevis, tribus appendicibus velut calyce fructum imâ parte apprehendens, qui tanquam squamulis serie quadam in obliquum dispositis constabat, ab extimo versùs petiolum vergentibus. Flavescebat autem & inanis erat. Abdalu Guzaratensis Cannæ de Bengala fructum esse, sed exilem & immaturum dicebat; quod & nobis videtur, & forte Cannæ seu Arundinis *Rotang* dictæ, de qua inter Arundines egimus.

5. *Fructus squamosus orbicularis sulcis rectis, obliquis & transversis* C. B. *Guyanæ fructus elegantissimus* * Clus. *Nux Indica tessellata perelegans.* J. B. * *Exot. l. 2. c. 4.*

J. B.

Amplitudo ei quem describit J. B. sescuncialis, exactè propemodum rotunda, nisi utrinque leviter sessilis esset. Infernè sinum & pediculi vestigium habuit. In cortice decus præcipuum, qui culmum crassius & firmus satis, exteriùs lævis, splendidus, spadiceus, totus tessellatus, sulcis ac striis impressis per singulas tessellas secundùm longitudinem excurrentibus, & rursus aliis obliquè & intercussatim, pulcherrimo mehercle naturæ emblemate. Corticis interna pars fungosa, & eadem pæne quæ interioris corticis Castaneæ, tam colore quàm substantiâ, sed densior ac minùs villosa Nucleum continet, magnitudine ferè Juglandis, sed rotundum aut certè rotundo proximum, supernè umbilico præditum satis insigni à quo per ejus longitudinem sulcus insignis descendit, substantiâ osseâ, qui serrâ dissectus ebur politum colore, lævore & duritie refert, sapore quidem nullo manifesto, aut qui vetustate exoleverat.

In uno hujus generis fructu, quem vidit Clusius, squamæ magis distinctæ apparebant, & à summo ad imum progredi manifestè conspiciebantur, non à pediculo ad summam partem; quod in duobus aliis observare non licuit adeò arctè & firmiter cohærebant, ut ipsum corium sive integumentum sulcis duntaxat distinctum videretur.

Locus Guyana.

Cap. II.

Malus Indica pomo cucurbitæformi monopyreno. *Iripa* H. M. *P. 4. T. 31. p. 65.*

H. M.

Arbor est procera, 60 circiter pedes alta, *caudice* crasso, denso, cinereo, cortice obducto nigricante, intus rubicundo, necnon ramulis cinereis & subviridibus plurimis donato. *Radix* rubicunda, flavescente cortice tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa, sapor acris, odor nullus. *Folia* geminata ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, densa, supernè colore atro-viridi nitentia, infernè viridi dilutiore; nervulis exiguis plurimis è media costa in pronâ parte extuberante, & folium per longitudinem medium inæqualiter secante, obliquè in latera excurrentibus: Odor nullus, sapor subastringens. *Flores* inter folia circa ramulos sparsim proveniunt, exigui, candidi, inodori, è quatuor acuminatis foliolis constantes, quæ intercedunt octo *staminula* alba, *apicibus* rubicundis donata, medium occupante *stylo* candido, qui ipsius fructûs rudimentum est. *Fructus* oblongo-rotundi, compressi, inæquales, ac sulco striati, cucurbitis formâ haud absimiles, cortice crasso, coriaceo, necnon carnoso, molli, ac pulvinato tecti, Amygdalæ in modum; qui fructibus in maturitatem tendentibus, in utroque latere dehiscit, seséq, aperit, ac *Nucleum* relinquit albicantem, tenui pelliculâ cinctum, densum, compactum, inodorum, saporisque adstringentis.

 Crescit

Locus & Tempus. Crescit circa *Repolyn*, aliisque in locis Malabar; semper viret, quotannis floret & fructum perficit Augusto, *viz.* & Novembri mensibus.

Vires. Arboris hujus radices alvum movent. E foliis in lotio vaccino decoctis addito melle potio paratur, quæ scabiem, lepram, aliósque cutaneos affectus sanare dicitur. Ex iisdem cum *Mangas* foliis in lacte dulci coctis apozema conficitur, quod ictero, asthmati, læsæ in ventriculo alimentorum fermentationi, & inde nato capitis dolori medetur. E fructibus oleum fit contra scabiem aliósque cutaneos affectus.

CAP. III.

Abovai Theveti Clus. Park. *Abovai fructus venenatus* J.B. *Arbor America foliis Pomi, fructu triangulo* C.B. *Ahoay* Pisonis, *qui duplex genus distinguit* Ahoay guauçu *seu majorem, &* Ahoay miri *sive minorem.*

J. B.

FRuctus triquetræ figuræ deltoides est, mediocris Castaneæ magnitudine; duobus cornibus compressioribus, cæteroqui turgidulus, coloris rari, superficie aliquantum inæquali: ac inter duo inferiora cornua rimam agit ad intima penetrantem: A summo apice, in quo foraminulum pervium, quatuor ducuntur sulci, in totidem quadrantes fructum dividentes, qui concussu nucleum inesse testatur.

Arbori (inquit Thevetus) altitudo Piri, folium verò duos tréſve pollices longum, duos latum, mali nostratis non absimile, æterni viroris: Cortex albicat; rami vulnerati succum lacteum manant: odorem autem spirant amputati insigniter fœtidum [humanum stercus referentem] ut indigenæ eo nullo modo utantur, nè ad ignem quidem fovendum.

Vires. Fructus venenatus est & pernecabilis, veréque deleterius, potissimum nucleus; quo exempto sylvestres illi putaminibus tintinnabulorum more utuntur, quæ cruribus circundata nihilo remissiùs sonant quàm Campanulæ nostrates.

Ahoay duplex est, *major* & *minor*, Hujus fructus vix nucem Avellanam, cui multùm similis est, adæquat; Illa plus quàm Castaneæ magnitudine nuces profert.

Nucula quædam falsò Higuero & Abovai putata J.B.

Fructus (inquit *J. B.*) quem *Higuero* nomine accepimus Phaseoli vulgaris est magnitudine, nihilque aliud quàm putamen quoddam levissimum, nitidissimum, coloris spadicei obscurioris, intrinsecùs striatum, ruffum; gibbus foramine exiguo pertusus: Sima pars tota patet, ut lembum mentiatur. Collisu mutuo tinnulum sonum reddunt. Foraminula arguunt ex funiculo trajecto pependisse.

Rectè J. Bauhinus fructus hosce à fructibus *Higuero* Oviedi diversos facit.

Non video cur lignum illud fœtidum, humanum stercus olens, quod *D. Philibertus Vernatti* ex insulis *Solor* & *Timor*, ubi sponte oritur petitum ad Regiam Societatem Londinensem pro Museo suo instruendo misit, non possit esse ex hac arbore. Ponderosum est, durum, colore ligni Quercini, & per multos jam annos servatum de odore suo nihil remittit, sed æquè validum & vehementem spirat, D. Grevio attestante, quamvis incensum nullum odorem exhalet.

Vires. Nuclei Ahovai in pulverem redacti scrupulus unus ore assumptus graviora facilè symptomata, quàm ab aliis ullis venenis illata inducit. *Piso.*

CAP. IV.

Arbor nucifera Brasiliensis fructu operculato, monopyreno. Ibiraba alba Brasiliensibus Marcgr. Pison.

Marcgr.

CRescit figurâ Pyri, cortice fusco, ramis inordinatè positis, *foliis* solidis, saturatè virentibus, alternatim positis, Pyri similibus, quæ pediculis innituntur. Fert *florem* amplitudine Rosæ, suavissimi odoris, & Rosam pæne superantis, quinque foliis constantem, pallidè flavis: In medio flore est corpus flavum semilunare, more cochleæ in se convolutum, castaneæ magnitudine, quod citò decidit, & magnâ copiâ sub arbore colligitur. *Fructum* fert instar poculi cum operculo suo plano, in medio paulùm turbinato: In circumferentia poculi exteriùs eminentiæ sexangulares sunt; magnitudo poculi est quasi castaneæ: Cùm maturuit fuscum fit & operculum sponte dissilit, & castanea quam continet unicam, excidit, magnitudine nostræ Avellanæ; poculum adhuc in arbore pendulum ad tempus manet.

Usus. Atramentum ex hoc fructu paratur.

Tempus. Nascitur passim: Floret mensibus Octobri & Novembri.

Abirabam nigram non describit Auctor.

CAP.

Cap. V.

Arbor Brasiliensis nucifera, fructu geminum nucleum continente. *Anda* Pisonis & Marcgravii.

Piso.

NON procul à litorensibus, nunc mediocri, nunc summa altitudine pro terræ temperie exsurgit arbor *Anda*, quæ ligno est lævi, raro & spongioso, multique usûs. *Florem* fert magnum & concavum, aurei coloris. *Folia* nunc copulata, nunc inordinatè & solitariè posita, in extremitate acuminata, nervo recto & venis obliquis conspicua. *Fructum* seu nucem fert cortice duplici, exteriore cinericeo [viridi instar Juglandis *Marcgr.*] interiore ligneo praeduro & perforato, [una extremitate acuminatum, & uno latere fissuram habentem;] quo duæ glandes continentur, jecinori leporino non valdè dissimiles, & nuces Castaneas sapore quodammodo referentes, licet virtute & qualitate differunt. Una siquidem atque altera cruda manducata alvum ducit, quibusdam & vomitum excitat. Validæ est operationis, quamobrem ægris morbo fractis haud tutò exhibetur, nisi corrigatur & in Electuarii aut pilularum formam redigatur. ℞ duas vel tres Castaneas, contusas & cum saccharo despumato excoctas, addito Anisi & Cinnamomi momento, gratissimum non solùm erit medicamentum, sed & tutissimum infantibus iisque omnibus qui à purgantibus solent abhorrere. *Vires.*

Lusitani & indigenæ ex eadem nuce oleum exprimunt, quod lychnis affundunt, atque eo corpus inungunt. E cortice autem ustulato incolæ optimum & familiare remedium contra ventris fluxum, iisque quibus post assumptam nucem alvus immoderatiùs ruit, subministrant.

Barbari cortice illius utuntur ad capiendos pisces, aquâ enim in qua maceratus fuerit omnia animalia soporantur.

Cap. VI.

Iba-curù-pari Brasiliensibus Marcgr. p. 119. *Arbor nucifera Brasiliensis fructu striato cucurbitiformi multos nucleos continente.*

Marcgr.

ARbor *folia* habens in frondes congesta, pedem longa, duos & semis digitos lata ubi latissima, linguæ figurâ, ad pediculos acutiora quàm in extremitate, figurâ foliis *Janipabæ* similia, nervo subrufo secundùm longitudinem, & aliquot venis transversis conspicuis.

Fructus illius magnitudine respondet Aurantio malo, sed figurâ similis est parvo Peponi aut Cucurbitæ; nam rotundus est, & paulùm compressus, ac quasi striatus, tot strias seu cavitates secundùm longitudinem habens, quot intus Castaneas continet, nimirum quatuor, quinque, sex, aut septem, magnitudine nostrarum Castanearum: Cortex exterior viridis; interiùs in tot loculamenta dividitur. Quælibet castanea cutem fragilem habet, colore Isabellino dicto, seu flavescente & splendente: Nucleus albissimus edulis est.

Cap. VII.

Nucifera Brasiliensis cortice fructus ligneo quatuor nuces continente. *Jacapucaya arbor* Marcgr. *Jaçapucaio* I. Pison.

Marcgr.

ALtissima est arbor, cortice gryseo, duro, & inæquali, instar veteris Quercûs, ex quo atramentum scriptorium conficitur. *Folia* juniora rufa sunt, vetustiora viridia, Mori foliis similia, in ambitu serrata, quodammodo contorta & incurvata, alternatim in ramulis sibi opposita. Post florem (quem nondum videre licuit) *fructus* sequitur, quilibet suo pediculo crasso, ligneo dependens, magnitudine capitis infantis, figuræ ellipticæ, inferiùs veluti in conum obtusum fastigiatus, superiùs sive ad pediculum depressus, referens poculum cum suo operculo; cortice ligneo & duro, ochræ coloris: operculo autem remoto (nam ipsemet fructus maturus se aperit) decidit operculum, & fructus interiùs in quatuor interstitia divisus videtur: & in quolibet loculamento castanea invenitur, pruni magnitudine, cortice ex flavo subcinereo, rugoso, qui contusus nucleum exhibet album, optimi saporis. Nuces pariter maturitatem consecutæ excusso tegumento è calycibus sponte decidunt.

Semel in anno maturescunt, media videlicet hyeme. *Tempus.*

Cæterùm arbor in saltibus & mediterraneis locis adeò luxuriat, ut justo exercitui sufficienti sustentaculo fructus ejus aliquando fuerint. Sapore & excellentiâ Pistaceis adæquantur, & Venerem sopitam dicuntur excitare. *Locus.*

Potiones & pultes tam ad Medicinam quàm ad epulas ex illis comparantur. Oleum quoque pingue ex illis exprimitur, Amygdalino calidius: Præstat assatis quàm crudis vesci quod caput infestent. Tantæ duritiei pyxides sunt ut Tepuyeris non modò vasa potoria, sed & discos & ollas sufficiant. *Vires.*

Duæ reperiuntur species sibi similes externâ figurâ, sed qualitatibus internis discrepantes: nam altera species calices magis deformes producit, eorúmque nuces dignitate inferiores habentur, quippe ex immoderato illarum usu quibusdam capillos defluxisse incolæ testantur. *Altera species.*

Usus. Utriusque lignum putredini mirè resistit, unde ob summam simul duritiem molendinorum sacchareorum axes ex illo fabricantur, cæteràsque arbores multùm antècellit. E cortice exteriore siccato & contuso fit stuppa rufescens, quo ad obturamenta utuntur & naves.

Cap. VIII.

Arbor Totocifera Orellanensium, indigenis Ademonic Totocke * *De Laet.*

* *Lib. 17. c. 4. Ind. Occid.*

De Laet.

ARbor est valdè procera & ramosa, foliis grandibus, & quæ formâ non multùm abludunt ab Ulmi frondibus, obscurè virentibus, nisi quòd postica parte nonnihil videntur candicare. Nullos fert *flores* sed certas gemmas quæ colore nihil differunt à foliis, quæ sensim crassescunt & protrudunt *fructum* grandem, mole interdum capitis humani, pæne rotundum, antica parte nonnihil compressum, cortice ligneo, duro & admodum crasso, exteriùs striato & tuberoso, coloris fusci & pæne nigri. Dividitur interiùs certis spatiis in sex veluti regiones, in quarum singulis continentur octo, decem, & interdum duodecim nuces, arctè inter se conjunctæ, quæ singulæ iterum ligneo, duro, & satis crasso cortice tectæ sunt, & variæ formæ, pleræque tamen triangulares, una parte convexiore, cum tribus veluti suturis, valdè rugosæ & asperæ, minùs tamen quàm exterior cortex, tres uncias longæ, & sesquiunciam latæ, coloris rossi & interdum cinerei aut fusci. His continetur oblongus nucleus totas implens instar Amygdali, rubicundâ membranâ tectus, carne candidissima & solida, & nonnihil oleosa. Sapore videtur magis accedere ad Avellanas quàm ad Amygdala. Horum tamen usum in omnibus egregiè potest supplere, etiam ad tragemata facienda, uti a nostris fuit observatum. Barbari attribuunt ipsi facultatem Venerem excitandi.

Quoniam arbores quæ hunc fructum ferunt adeò sunt altæ, & fructus adeò gravis & durus, illis maturis non audent Barbari sylvas ingredi, nisi validâ parmâ, aut alio tegmine caput tecti; nam fructus decidentes instar silicis caput illis comminuerent.

Cap. IX.

De Camphora.

CAmphora seu Caphura in panes fusiles ingentes coacta importatur, pellucidos & candidos totos, factitii Nitri instar, qui pulsu etiam tinnitum edunt argutum, substantiâ pinguiusculâ, & quæ facilè flammam concipiat, quam in mediis etiam aquis inextinguibilem pertinaciter retinet, sub dentibus lentescens, & exigua portione totum os veluti inflammas, odore vehementi. *J. B.*

Cæterùm nisi diligenter asservetur, ex operculatis etiam capsulis nonnunquam evanescit. Asservatur tamen securè vase marmoreo aut alabastrino, Lini & Psyllii semine sepulta.

Non una ex arbore colligitur: nam ex cortice radicis Canellæ Zeilanicæ destillando elicitur, ut in Historia ejus arboris ostendimus: & ex radicibus arboris cujusdam Japonicæ minutim concisis & in lebetem æneum conjectis, quibus aquam ea quantitate superaffundunt ut radices modicè obtegat. Lebeti autem imponunt pileum vel operculum stramineum, in acutum fastigiatum, móxque ignem admovent modicum, cujus ope partes radicis volatiles separantur, adscendunt & dicto pileo crystallorum instar adhærescunt, qui vicissim aufertur, mundatur, rursúsque superimponitur. In insula Sumatra, ex alia arboris specie obtinetur; non tamen destillationis ope; sed sponte concretam ex arboris medulla eximunt indigenæ; qui, referente * D. *Grimm.* postquam externis signis, illis notis, percipiunt arborem divitem esse Camphorâ, spoliant eam omnibus foliis, cortice, & externo ligno usq; ad medullam, quæ ab eis finditur. In hac medulla Camphora eleganter in forma coagulata, instar tenuis crystallini foliati salis residet, quæ à medulla ab eis separatur. Nobis autem videtur ut & prædicto D. *Grimm.* arborem Camphoriferam Borneensem specie distinctam non esse à Sumatrana. Siquidem modus colligendi Camphoram apud Borneenses non admodum diversus est à prædicto Sumatranorum, ut legere est apud Breynium, Cent. 1. c. 6. ex relatione *Matth. Sladi*, in Tractatu cujus titulus, *Recherches & Observations naturelles par M. Boccone*, his verbis, Caphura de Borneo, quæ melioris notæ & rarior est quàm Japonica [Libra ejus, teste Garcia, tanti emitur, quanti centenæ libræ ejus quæ ex *China* adfertur] in ea insula ab arbore ibi *Liono* dicta profertur. Huic arbori tunc temporis cùm Caphurâ abundare, & quasi turgere, ὀργᾶν Græci eleganter dicunt, nôrunt, sub ortum Solis aurem applicant, & notatu dignum strepitum percipiunt; deinde ipsam amputatam in partes dissecant, quas findunt, Solíque ut siccentur exponunt, siccatas in particulas comminuunt, & Caphuræ frustula eximunt, cribróque à sordibus purgant; si majuscula frustula offenderint, iis oculos leniter & leviter confricare solent. Hæc autem Caphura plurimùm à Japonica distat, magísque clara & perspicua est, nec ullo modo, ut Japonica, sponte evanescit & consumitur.

* *Ephemer. German. An. 11. Obs. 153.*

Cæterùm (ut rectè annotat D. Grimm.) si Sumatrani & Borneenses artem callerent destillatoriam, longè majorem quantitatem Camphoræ impetrare possent. Percepit enim ille, quod lignum illud, etsi odore Camphoræ videretur carere, multum tamen Camphoræ in sese adhuc continere. Si enim transversim (inquit) serrâ discinditur, spirat odorem, & multum ostendit pinguedinis.

Mirum autem videtur quod scribit purificationem Camphoræ Japonenses adhuc latere. Matthiolus tamen etiam scribit, Camphoram omnem rudem Venetias importari, ibíque igne & arte vitreis organis sic ut candescat elaborari.

Vires. Camphora Veteribus Græcis incognita, Arabibus primo celebrari cœpta est. Calidane sit an frigida non convenit inter medicos. Vetustiores frigidam esse statuunt, eo argumento quòd Venerem

nerem extinguat & libidinem compescat, quódque ophthalmiis & oculorum inflammationibus, tum etiam ambustis imposita, nivis frigiditatem referat. Recentiores è contra calidam affirmant, quorum argumenta, Inflammabilitas eximia; odor aromaticus penetrantissimus, ac sapor acer; facilis evanescentia ob partium tenuitatem; quæ sententia nobis probabilior videtur: Ad contrariæ autem argumenta facilè respondetur. Dato enim quòd Venerem arceat, non tamen propterea necessariò frigidam concludi argumento sunt Ruta, Vitex & sim. At nec Venerem arcere concesserit Jac. Breynius; siquidem observatum plurimos Camphoram quotidie purificantes tamen fœcundos & multâ atque copiosâ sobole felices existere: Nec scio (inquit) an multa in medium exempla adduci queant, Camphoræ purificandæ operam navantes conquestos, se propter tractationem Camphoræ in opere conjugali impedimentum aut remoram aliquam sensisse. Et quanquam fortè non negandum, quosdam dari quorum vis naturæ Camphorâ penitus extincta, tamen non neminem novi, qui contra Veneris irritamenta hac resinâ usus, queri solitus est, se multò magis ad talia opera incitatum. Deinde, quamvis in multis affectibus, ut in oculorum inflammationibus, Erysipelate, æstu febrili, &c. refrigerantem potestatem obtineat, attamen hoc (inquiunt) non per se, sed per accidens solùm evenit, ac eo ferè modo (ut vult Breynius) quo per ignis calorem candelæque flammam adusti membri inflammatio extrahitur, vel ut immoderato Piperis usu calor nativus foràs pellitur, intúsque debilitatur, eâque ratione corporis temperies in frigidam mutatur. Alii alios modos quo hæc præstare possit comminiscuntur, quos partim quoniam non satisfaciunt, partim quoniam non omnino extra dubium est an in his affectibus conveniat Camphora, & annon potiùs obsit quàm prosit, omitto.

Camphora resistit putredini ac venenis; unde frequens ejus usus est in peste, malignísque morbis, & febribus putridis. Suffocationi uterinæ subvenit Aqua Melissæ in qua Camphora extincta fuerit propinata. Usus externus crebrior est in Epithematis s. Frontalibus refrigerantibus & paregoricis, quibus ut commisceatur solvi solet in spiritu Vini, vel conteri cum nucleis seu semine aliquo oleaginoso, e. g. pineis, sem. Citrull. & sim. *Schrod.*

N. Spiritus vini Camphoram immissam brevi dissolvet, quæ in formâ olei spiritûs superficiei innatabit.

Camphoram saponariis pilis admiscere solent ad cuti nitorem & lævorem conciliandum.

Somnum inducit Camphora foris aut intus exiguâ quantitate usurpata: Siquis verò sæpiùs odoretur & naribus adhibeat cerebrum exiccat & vigilias creat. *Garc.* Applicatur in inflammationibus & debilitatibus oculorum.

Camphora inter fortissima Alexiteria non immerito à viris doctis numeratur; putredini mirum in modum resistit, vapores putrefacti & corrupti membri repellit aut corrigit, in magnis tamen capitis & ventriculi doloribus hâc cautè utendum est. *Fabr. Hildanus* De Sphacelo cap. 12. Camphora mihi nihil aliud esse videtur quàm Sal volatile oleosum, ut ex ejus analysi manifestum fit. D. *T. R.*

1. *Arbor Camphorifera Japonica* Breyn. *cent.* 1. *cap.* 6. *&* Hort. Leydens.

Arbor hæc exuberante copia in Satsuma Japoniæ provincia, Tiliarum nostrarum instar speciosa proceritate adolescit, materie firma, ponderosa, ex rufo subfusca, multis fuscis segmentis, ligni instar Juglandis fermè, scarificata, saporis amariusculi & aromatici, odoris vehementioris, nescio quid ad Juniperi lignum vergentis, quæ non solùm cistis alisque machinis, sed extruendis etiam palatiis in illo Regno inservit. Hujus ramus ex Japonia transmissus spithameæ circiter longitudinis tenuis erat, rotundus, lævis, extrinsecùs nigricans, intus albidus, sapore aromatico ad Camphoræ accedente. Huic alternatim, inæquali serie septena adnata sunt folia, semunciali & tenui pediculo, ex fusco spadiceo prædita, Lauri Leodinensis Batavorum, quà formam & magnitudinem non dissimilia, nisi quòd magis plerunque acuminata, inferiori parte albidiora, substantia tenuiore, cum Juglandis foliis meliùs conveniente: per cujusvis folii medium subrufus vel flavescens nervus porrigitur; ex quo alterno ordine, nonnullæ ejusdem quidem coloris, sed magis ad viridem tendentes venæ conspicuæ sursum in latitudinem sparguntur; inter quas venulæ rursus quædam teneræ, latitudinem folii transeuntes, eâ quodammodo, si accuratè observes, formâ, quâ lineæ transversæ in folio arboris Cariolliferæ apparent. Hæc verò folia contrita odorem spirant aromaticum, quemadmodum etiam saporem calefacientem, attenuantem & ad Camphoræ vergentem.

De floribus extremitati ramulorum innascentibus nihil adhuc memoratu dignum percipere potui. Fructus autem his succedentes odore quàm folia fragantiores, è calyculo oblongo, versùs pediculum fastigiato, petiolum tenerum atque parvum habente emicantes; sub quo nucula orbicularis, ex nigro fusca, non valdè dura occultatur, intus coloris nigri & splendens, Nucleum continens subalbidum, bifidum & pinguem, saporis aromatici, & acrimonia haud ingrata linguam titillantis.

2. *Arbor Camphorifera Sumatrana* * Grimmii.

Propè *Baros* in Occidentali parte insulæ Sumatræ crescit hæc arbor, magna & densa, cujus lignum ob duritiem & firmitatem ad ædificia perutile. Caudicem habet rectà ascendentem; ramos suos ordinatè explicat, elegantis formæ. *Folia* magna & carnosa, anteriùs acuta: quæ contrita odorem spirant Camphoræ, qui tamen cessat, si aliquantisper contineantur ob volatilitatem Camphoræ. Formosos producit *fructus*, parvæ nucis Avellanæ magnitudine, oblongo-rotundos, tenui tunicâ indutos, quæ rursus, instar Nucum Avellanarum alteri elegantis formæ tunicæ inclusa jacet, quæ diversos habet colores, ut rubrum, purpureum, flavum & viridem; integrum fructum contegit, & instar Tulipæ superiùs sese aperit.

* *Ephemer. German. An.* 11. *Obs.* 153.

An ab hac diversa sit Camphorifera Borneensis inquirendum, *Liono* insulanis dicta.

Hæc describente Matthæo Slado apud Breynium, arbor est minor graciliórque Japonica (quæ interdum vastum Quercum æquat) ejúsque trunci diameter septem præterpropter digitorum longitudinem

gitudinem obtinet; ipsa fungosa est, medullæ Sambuci non valdè absimilis; truncus sicuti Arundo variis nodis distinguitur, illámque arborem, quæ *Pynak* dicitur, æmulatur.

CAP. X.

Belutta-Tsjampacam, sive Castanea rosea Indica H. M. P. 3. T. 53. p. 63. *Castanea Indica florida.* H. M.

VAstæ magnitudinis est, *caudice* furvo, variegato, crasso, præduro, glabro, multísque ramis, Tiliarum instar, in orbem diffusis donato, qui cortice obducuntur crasso, glabro, fulvo; odoris aromatici, saporis amari & acerbi. *Radix* fibrata, rufa, glabro & flavescente cortice tecta; sapor amarus, odor aromaticus. *Folia* brevibus petiolis ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, densa, supernè viridia, infernè rore subcœruleo, (uti in uvis cernitur) obducta, nitentia, nervis aliquot subtilissimis & visum pæne fugientibus è media costa in latera excurrentibus; odor itidem aromaticus, sapor amarus & acerbus. *Flores* forma & magnitudine Rosis sylvestribus seu Eglentinis persimiles, calyci quadripartito, exiguo, denso, viridi inhærent, quatuor candidis, rotundis, ac teneris foliis constantes, tenuium ac albicantium *filamentorum*, flavescentibus *apicibus* dotatorum congerie mediam floris cavitatem & umbilicum occupante: odor suavis, rosaceus ac violaceus, sapor amarus. *Fructus* globosi, quatuor angulis eminentibus sulcati, in vertice acuminati, per initia cùm maturescere incipiunt glabri & subvirides, maturitatem adepti rufi ac rugosi, cortice primùm crasso ac molli, dein ruso ac duro, castanearum cortici persimili, obducti; intus autem tres quatuorve continentur nuclei, tum formâ & magnitudine, tum substantia & sapore Castanearum æmuli. Fructus verò teneriores circa basin tenax & glutinosum exudant *gummi*, cujus odor acris est & aromaticus.

Locus. Arbor hæc ubique in Malabar, præcipuè in Provincia *Mangatti*, ob florum jucunditatem studiosè colitur, quos Julio & Augusto mensibus fert. A sexto sationis anno quotannis maturos fructus exhibet, atque non rarò terna secula frugifera manet.

Vires. Radix cum zinzibere recenti contusa, si assumatur, sudores potenter expellit. Similiter arboris cortex cùm assumptus, tum sub pulveris forma vulneri adhibitus, serpentum morsibus medetur. Ex foliis in lacte dulci coctis, & addito oleo Palmæ contusis cataplasma conficitur, quod vertici impositum viscidos & pituitosos in cerebro collectos humores incidit, attenuat, & per nares expurgat: ipsum verò foliorum decoctum potum phlegmata incidendo, attenuando ac expellendo tussim curat. Fructus recentes cum melle cocti alvum emolliunt & laxant, siccati autem astringunt; ex iisque oleum exprimitur, quod artubus illitum quoscunque illorum dolores jucundè tollit.

CAP. XI.

Styrax arbor Ger. J. B. *Styr. arbor vulgaris* Park. *Styrax folio Mali cotonei* C. B. The Storax Tree. *Cæs. J. B.*

CAudice est Malo cotoneo simili, candidiori cortice *Cæsalp.* *Folio* etiam est Mali Cydoniæ, minore, subrotundo, vel in obtusum mucronem desinente, subtus cana lanugine pubescente, superiùs glabro & viridi. *Flores* fert in novellis surculis Arantii, candidos, plures & simul junctos, pluribus foliolis constantes, odoratos: *Fructum* magnitudine Avellanæ æqualem, incanum, callo fusco, amaricante, qui in duas, tres, quatuórve carinas dehiscens exhibet lignosum officulum, buxei coloris, nucleum claudens aliquando unicum, quatuor lineis sulcatum, aliquando geminum angulosum, interdum & tertium: *Hoc accidentarium esse puto. Nam naturâ unicum officulum unicum tantùm nucleum includit.* Medullâ interna insuavis.

Locus. In Agro Romano & circa Tusculum in sepibus & sylvis copiosè oritur; ubi & eam ante nos Cæsalpinus observavit.

Cordus fructum ut reperitur cum styrace exactiùs describit his verbis, Nux Styracina globosæ figuræ fructus est, mediocris Avellanæ magnitudine, duplici cortice nucleóque constans: Exterior cortex carnosâ substantiâ, & in viridi cæsio colore, supremum Amygdalæ putamen refert, is in maturitate tribus rimis in tres partes dehiscit, alterum lignosum, durum, flavum aut subruffum corticem ostendens, quo contineatur nucleus pinguis, oleosus, gustu acris, odoratus, & resinosæ Styracis qualitatibus respondens, sed multo acrior & fauces scarificans. Quæ descriptio adamussim congruit Styracis fructui à nobis circa Tusculum collecto.

Styrax resina duplicis generis in officinis prostat, siccus & liquidus.

Siccus, Officinis Storax Calamita à Cannarum calamis sic dicta, in quibus olim, (autore Galeno) è Pamphylia apportabatur, est arboris descriptæ gummeus resinosúsque succus concretus, aridus, odoris suavissimi.

Non sine causa in calamorum internodiis occlusus advehebatur Styrax, siquidem Parkinsonus noster observatione & experientiâ propria Styracis gummi syncerum, arte & prælo solo à se depuratum & fluidum effectum, non solum commissuras & articulationes doliorum verùm lignum etiam ipsum æstivo tempore penetrare, & effluere affirmat, adeo ut vitreo vase probè obturato illud reservare necesse habuit. Cannarum autem internodia nullas habent rimas, nullas commissuras, ideóque ad gummi tam odoratum & subtile continendum commodiora sunt.

N. Styracis arbor in Italia lachrymam paucam fert, ut aliæ multæ quæ in fervida regione multo succo abundant.

Cæterùm

Cæterùm cùm Styracis simpliciter mentio fit, ea vox de Calamita accipienda est. Vim habet, teste Dioscoride, calefaciendi, exiccandi, emolliendi, concoquendi. Facit ad tusses, destillationes, gravedines & raucedines. Convenit etiam ad uteri præclusiones & duritias: Et menses potus & appositus ducit. Alvum quoque leniter mollit, si modicum ex ipso cum resina Terebinthina devoretur. Miscetur etiam utiliter malagmatis discutientibus & acopis. Uritur autem & assatur & torretur, & fuligo ex ipso fit velut ex Thure. Quod verò ex ipso præparatur in Syria Styracinum unguentum calefacit & emollit fortiter, capitis tamen dolorem inducit, & gravitatem ac soporem efficit. *Vires.*

Invenio, inquit Plinius, potu modico [Styracis] tristitiam animi resolvi, largiore contrahi. Magni usûs est in odoramentis & suffumigiis.

Præfertur Styrax pinguis, lentus, fragmentis albicantibus rufescens, vel flavo colore perseveranti, qui dum molitur melleum liquorem reddit: improbatur furfurosus, niger, ac inodorus. *Schrod.*

Storax rubra Officinarum, C. Bauhino cortex est arboris, quem Thus Judæorum & Thymiama vocant, quo Judæi in suffumigiis frequenter utuntur: an Νάρκαφθον seu Νάρφαθον Dioscoridi l. 1. c. 22. quod ex India defertur corticosum, Mori libro simile, quod jucundi odoris gratiâ suffitur.

Styrax liquidus est liquor pinguis, instar Balsami crassus, graveolens. *Schrod.* J. Bauhino melleæ & tenacis substantiæ est, coloris fusci, aut ex fusco rubentis, aut ex cinereo fusci, odore valido, atque ob vehementiam fere ingrato, in quo tamen videtur apparere remissus ille Styracis calamitæ odor, multò tamen magis si linguæ admoveatur conspicuus, dum in nares inde pauca quantitate anathymiasis ascendit, sapore autem acriusculo.

De Styrace liquida magna inter Autores dissensio est; Aliis, viz. nihil aliud est quàm Stacte, i. e. Myrrhæ colamen. Quod falsum esse indè constat, quod Myrrhæ lachrymæ ob substantiæ similitudinem in quovis aquoso liquore dissolvatur, Styrax autem liquidus minimè, sed in oleoso & pingui, ut aliæ resinæ. Aliis, ut Cordo, factitium quid ex Styrace Calamita in vino ac oleo soluta, admistâque resinâ Lariceâ excocta, quæ decoctio ubi refrixerit, Styrax liquidus ad fundum secedere dicitur, ad superficiem mittens oleosam substantiam liquidiorem; alii expressu idem moliuntur. Serapioni Styrax liquidus est oleum ex nucleis arboris Storacifluæ expressum; at cortex fructûs ex quo oleum expressum est, Styrax sicca eidem dicitur. Avicennæ Styrax humidus fit per decoctionem corticis, éstque colore nigro.

Fæx remanens eidem Styrax sicca dicitur, l. 6. c. 32.

Facultates Styracis liquidi iidem sunt quas Dioscorides oleo Styracino attribuit, de quo supra.

Styrax liquida C. B. *Styrax Aceris folio.*

C. B.

Ex *radice* rotunda, nigricante, rugoso, striato, & quasi articulato cortice tecto, *folia* terna etiam quina, oblongis, tenuibus, nigricantibus pediculis donata ex uno veluti tuberculo prodeunt, quæ Virginea sunt, foliorum Aceris vel Platani instar, in lacinias ternas, etiam quinas divisa, nervosa, per circumferentiam crenata, & mucronato cuspide.

Ab Honorio Belli habuit *C. B.*

In horto instructissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis D. *H. Compton*, culta est hæc planta ab honestissimo viro & ingeniosissimo Hortulano D. *Georgio London*; transmissa fuit è Virginiâ à D. J. Banister. Q. an sit Acer odoratum Virginianum *Herman?* Fructum hujus Styracis Virginianæ, conglobatæ & echinatæ figuræ esse, qualem in pilulis Platani & Sparganii videmus, mihi affirmavit D. *Tancredus Robinson*, qui eum observavit in celeberrimo Museo Clarissimi D. *W. C.* Medii Templi; ideoque quærit an sit Platano occidentali affinis, vel lanuginem seu pappum ferat?

Cap. XII.

Staphylodendron J. B. *Nux vesicaria* Ger. Park. *Pistacia sylvestris* C. B. The Bladder Nut-Tree.

DEnsè fruticat Staphylodendron, nonnunquam in arborem adolescens, cortice virente aut russo, materie virenti, medullâ amplâ, albâ, molli. Folia Sambucinis proxima, vel Fraxini, acuminata, argutè crenata, quina aut septena ad costam annexa, impari alam claudente. *Flores* longo & pendulo pediculo intervallis verticillatim oriuntur, ità ut eminus intuenti racemulum mentiantur, odore Sambuci, quinis foliis radiatim expansis, albis, mucrone interdum foris nonnihil rubente, totidémque candidis, item surrectis, coeuntibus leviter mucronibus, ut concavam urceoli figuram exprimere posse videantur, quæ intercedunt totidem stamina alba, apicibus luteis donata, medium occupante *stylo* albido, bifido. Superveniunt vesicæ magnæ, virentes, in duos loculos ceu scrotum dispertitæ, in quibus duæ nuculæ cohærentes, putamine fragili & tenui [rectiùs Parkinsonus lento, duro & frangi contumaci] colore flavo aut subrusso, in quibus nuclei corio virescenti obtecti, sapore nonnihil nauseoso. Ex nucleis calvariæ commodè exprimi possunt sculptura levi.

In Anglia sponte nasci hanc arborem pro certo affirmare non audemus, quamvis vidimus circa Pontem-fractum Eboracensis provinciæ oppidum in sepibus; & in Cantio circa Ashfordiam oppidum spontaneum inveniri apud Parkinsonum legimus. At in Helvetia variis locis nasci idoneos autores habemus. Provenit etiam in Italia & Germania. Videtur (inquit J. Bauhinus) udis & humidis gaudere locis. *Locus.*

Floret Maio, nucleos maturat Autumno, mense Septembri, *J. B.* *Tempus.*

Scaliger

Scaliger hujus nucleos sapore Pistaciorum esse, seque ex hac arbore Pistaciorum medullam efecisse scribit. Fruatur ille, per nos licet, deliciis suis, tam lautum ferculum ei non invidemus: Quin veteribus contenti Pistacias novas Scaligero cedimus, quibus ad satietatem ingestis palato suo quantum volet gratificetur. Nobis nauseam potiùs commovere & ventriculum subvertere aptæ videntur quàm esui idoneæ.

Nullum, quod sciam in medicina usum habent. Pauperioribus tamen multis in locis globulos precibus numerandis ex iis conficiunt.

CAP. XIII.

1. *Pistacia* Ger. J. B. *Nux Pistacia* Park. *Pistacia peregrina fructu racemoso, sive Terebinthus Indica Theophr.* C. B. The Pistachio or Fistick-nut-tree.

J. B.

Pistachiæ arbor, tradente Rauwolfio, trunco est crasso, ramis expansis, cortice obductis cinereo: In longa costa è ramis propagata *folia* conjugatim disposita habet, quanquam non usq, adeò exactè semper respondeant singulorum foliorum ortus. Sunt ea verò nunc subrotunda, nunc in mucronem acuminata, nervosa, Terebinthi foliis, nisi iis majora essent similia. *Fructus* Officinis notissimi, Avellanæ magnitudine, oblongi, acuminati, una parte in gibbum cristatum eminentiorem protuberantes, altera depressiori, in acutum fastigiati, opposita parte, quà pediculi quo adhæserunt vestigium, obtusi; lignoso, lento, fractu contumaci, ac propemodum inter osseum & crustaceum medio cortice, sed tenui, lævi, candido tecti, cui rugosus alius, ac ferè aridus, coriaceus, tenuis & fragilis supersternitur, colore supremo Amygdalæ putamini similis, in exoletis niger. Lignosus cortex nucum modo in duas partes separari solet, interdum sua sponte hians. Nucleum continent rufâ pelliculâ convestitum in flavo virescentem, dulcedinis suavissimæ, pinguem, halitum etiam masticatu commendantem, præsertim recentiores. *Flores* racemosi, purpurantes Terebinthi. *Ad.*

Rauwolfius folia rotunda huic arbori attribuit, & sanè iis quæ ex nucum satu nobis ortæ sunt talia fuere. Sunt nobis (inquit J. Bauhinus) rami Pistaciæ in quibus folia acuta; & à Lobelio aliisque folia acuta pinguntur. Quapropter diligentioribus considerandum relinquimus an sit aliqua inter Pistacias diversitas.

Plerique Botanici hanc arborem pro Terebintho Indica Theophrasti habent. Et sane Terebinthi Indicæ descriptio apud Theophrastum satis convenit Pistaciæ. Verùm cùm in ipsa quoque India reperiatur arbor correspondens, & quæ nomine quoque conveniat, maluimus potius eò referre quæ de Terebintho Indica Theophrastus scribit, quàm ad Pistaciam. Arborem autem illam demonstrat Rauwolfius, capite de Terebintho à nobis proponendam. Pistacia Syriæ multis in locis reperitur. Rauwolfius narrat, cùm tenderet ex Tripoli in urbem Damandt & Halepum, se vidisse circa urbem *Sermin* sylvas arborum Pistachiorum, *&c.* circa Halepum quoque admodum vulgatam esse arborem.

Vires. Pistacia stomacho grata sunt. Eadem sive edantur, sive trita in vino bibantur contra reptilium bestiarum morsus opem ferunt *Diosc. Plin.* alioqui eosdem effectus habere quos Pinei nuclei aiunt.

Galenus Pistacias tenuioris essentiæ esse scribit, subamari quid & odorati habentis: Obstructiones itaque liberare, maximè Jecoris; veruntamen etiam thoracis pulmonisque, parùm nutrire. Verùm Recentiores plerique apprimè nutrire & Venerem stimulare volunt. Quibus de causis Bellariis instaurantibus & reficientibus admiscentur tum ab Hispanis, tum ab Italis & Gallis medicis; imò tantum illis tribuitur, ut vix ullum sit medicamentum analepticum sine Pistacio. C. Hofmannus è contra fidenter affirmat falsam esse opinionem de ευτροφία, quinimo æstuosa esse ait in calidioribus non minùs quàm Amygdalas. At Venerem augent; & maximus earum usus est in Italia, teste Brassavolo: Quicquid faciunt flatuando faciunt ob excrementitiam humiditatem. Hactenus *Hofmannus:* cui ut & Galeno & sequacibus oppono quotidianam experientiam & Medicorum praxin; quibus plus tribuendum quàm Hofmanni auctoritati, aut ipsius etiam Galeni.

Oleum Pistaciorum potum internos dolores sedare perhibet Matthiolus, quibus origo sit à pituita viscida & flatibus: Idem prodesse contra spasmum & paralysin, & interno usu facere ad generationem.

2. *Nucula exotica Pistacii specie* J. B.

Ad Pistacium suo clausum officulo accedit magnitudine & formâ oblonga, nonnihil angulosâ, & convexa, inæquali putamine fragili, fusco, rugoso nucleum comprehendente solidum, coloris obsoleti, pingui, rancido, [in nostris saltem vetustissimis] sapore præditum, quem obvolvit tenerior quædam pellicula coloris cinericei.

3. *Pistachia Virginiana sylvestris trifolia H. Blas. Staphylodendron Virginianum trifoliatum* Herman. *H. Leyd.*

Foliorum ternâ dispositione, seminumque in Vesicis parvitate à vulgari facile distinguitur.

Vesicas esse tricapsulares seu tripartitò divisas, & in unoquoque loculo seu scroto unam nuculam seu semen continere observavit vir in re Botanicâ maximè industrius *D. Sam. Doody.*

Hæc Pistachia seu Staphylodendron referendum est ad arbores fructu sicco tricocco.

CAP.

Cap. XIV.

Castanea equina Ger. Park. *equina folio multifido* J. B. *folio multifido* C. B. The Horse-Chesnut-tree.

MAgna satis est arbor, quanta Morus, & valdè patula. *Folia* palmata sunt, ex segmentis plurimùm septem composita, quorum singula Pinnæ marinæ quodammodo æmula, ex angusto admodum principio sensim dilatantur, tandem in obtusum mucronem desinentia, per ambitum serrata, longitudine dodrantali, qua parte latissima sunt palmum circiter lata, à costa media obliquis ordine nervis in ambitum directis, coloris supernè atro-virentis, infernè hilarioris, sapore amaricante. Porro coeunt hæc omnia in unum communem longum pediculum; éstque pediculorum situs oppositus. *Flores* multi simul in ramulo ex ala folii extremam rami partem occupante prodeunte, longiusculis petiolis subnixi, quatuor foliis non valdè amplis constant, candidis, quorum bina superiora reliquis paulò ampliora violaceas ex puniceo maculas orbiculatas in medio impressas habent, è florum autem umbilico plura flava staminula prodeunt in aureos apices desinentia. *Fructus* ipse non ità in conum desinit ut vulgatæ nostræ Castaneæ, globosior, altera parte spadiceus, quà vero echino adhæret impressionem cineraceam ostentat, cui cortici nulla intercedente lanugine pulpa nostratibus Castaneis similis subjacet. Echinus ipse multò crassior & firmior quàm dictæ, exteriùs rufus, internè albus, durus, sed rarioribus brevioribúsque pinis obsitus, firmis tamen & infestis, coloréque flavicantibus, qui per maturitatem in tres partes dehiscens Nucem ostendit, ipsius lateri infima parte inhærentem, non à pediculo, ut reliquæ.

Hanc scribit Clusius Autumno cùm folia amisit, protinus amentaceum quiddam extremis ramulis gignere, & turgidum quasi parturiret, pingui ac lento humore conspersum, in quo culices & hujusmodi insecta hæreant, totáque hyeme ità perdurare, donec ineunte vere, & præmaturè admodum gemmæ in folia se explicent. Corticem ramis tribuit, novellis quidem virentem, adultis autem cinereum, sub quo lateat alius succulentus, viridis, lignum ambiens, ut in Sambuco vel Acere latifolia.

Constantinopoli & in Creta nasci fertur: Certe Constantinopoli ad nos transmissa est, & habetur in hortis nostris frequens. Frigoris patientissima est, umbráque & aquâ ut Platanus delectatur. Equina dicitur quia equis anhelosis prodest, Matthiolo & Clusio tradentibus. *Locus.*

Cap. XV.

De Manihot sive Yucca ex cujus radice fit panis Cassava dictus.

QUamvis quem fructum proferat hæc arbor mihi non constet, quia tamen foliis digitatis Castaneam equinam æmulatur ei subjungendam duxi.

Manihot Indorum sive Yucca foliis Cannabinis C. B. *Manihot Theveti, Yucca & Cassavi* J. B. *Hiucca sive Mandioca ex qua Cassavi fit* Park. *Maniiba & Manduba Brasiliensibus, cujus radix Mandiboca.* Pison. Marcgrav. *Pison.*

Frumento complures Indiarum regiones ad hæc usque tempora caruerunt: ea tamen quibus hominum & animalium sustentatur vita, frumentíque vicem supplent desiderari benigna mater natura noluit. Radix enim sativa seu altilis, quæ *Mandioca* Barbaris appellatur, in farinam redacta, & in panem coacta cum optimo pane similagineo certat. Quâ plantâ licet Angolæ & Hispaniolæ, atque aliarum insularum incolæ gaudeant (ubi radicem hanc *Yuca*, aliis Mexicanis *Quauhcamotli*, præparatam & in farinam redactam *Cassavi* vocari Monardes testatur) Brasiliæ tamen naturalem, summóque studio ibi cultam constat. *Alii omnes Americæ populos à Florida ad Fretum usque Magellanicum hoc pane usos affirmant, quamvis Frumentum Mayz dictum illis non deesset.*

Plures hujus fruticis dantur species, quæ licet prima fronte inter se haud differre videantur, tamen ab experientibus agricolis dignitate, caule & cortice distinguuntur. Prima species à maris accolis Brasilianis vocatur *Manduba buara*, quæ albicantibus est radicibus & truncis: *Mandiibparata, Mandiipeba, Mandupucu, Mandubimana, Aipi* (quæ iterùm plures habet species, quarum nomina vide apud Marcgravium) *Tapecima, Aipipoca, Mandijupeba, Aipimacaxera*, quæ omnes rubentibus sunt & lactescentibus radicibus & caulibus. Omnium harum stirpium radicibus & caulibus solum *Mandibocæ* nomen inditum, & alimentosis, medicamentosis, venosísque qualitatibus, licet impari inter se gradu, pollent.

Frutex est ad quinque vel sex, ut Rochefortius & Parkinsonus, ad sex, septem, vel octo, ut Marcgrav. pedum altitudinem assurgens, caule lignoso * tortuoso nodoso, fragili, medullam intra se continente instar Sambuci. Ejus crassities pro fœcunditate soli cœlique temperie varia. Superiùs in multos expanditur ramos, qui iterum ramulos habent, atque in horum quolibet tria, quatuor, quinque, sex, aut septem *folia* angusta, oblonga, in stellæ formam disposita, [ramuli quos vocat nihil aliud sunt quàm foliorum digitatorum prælongi pediculi. Folia enim ad Lupini aut Hellebori nigri modum ex pluribus foliolis digitatim dispositis, aut ex summitate pediculi, quasi ex eodem centro egressis componuntur] ejusdem ferè viriditatis cum Pæoniæ folio. *Flosculos* fert flavo-pallidos, pentapetalos, multis staminibus luteis in medio: *Semen* autem Ricini semini simile, sed inutile. Radicem Pastinacæ haud dissimilem producit, quæ lacteum trahens succum ab oculis prorumpentibus, è trunci internodiis natis hoc liquore egregiè intumescit.

* recto Pisoni.

Terra minimè glebosa aut irrigua ut Canna saccharifera gaudet, sed sicca potiùs, sitiente & montosa, atque in tuberculos, quasi à talpis, egesta. Adeò humiditatis omnis inimica est, ut æstivis duntaxat mensibus terræ committi velit, idque locis apricis ac minimè umbrosis. Cùm autem adeò acclive ac arenosum solum requiratur, malunt incolæ densissima demoliri nemora, demolita exurere, eique arvis & segetibus (*Gbocas* Lusitanis) destinare. Extra terram duobus vel tribus surculis germinant, qui ubi octavo, decimo atque duodecimo mense liquescere incipiunt pro semine sunt. Hoc frugum nostratium discrimine, quòd Mandihocæ nihil de fructu decedat ad sui propagationem, nostris decedat, quibus ipsi fructus sementem faciunt. Per radicem nulla potest fieri transplantatio; nam ea extracta è terra, & tacta statim moritur.

Tres hujus plantæ trunci, frondibus spoliati, figurâ propemodum pyramidali, haud profundè simul terræ grumis, trium circiter pedum inter se distantia inseruntur, prominentésque ad palmæ altitudinem superiùs se invicem amplectuntur. Qui foliis licet denudati, novis tamen illico vestiuntur, nec quicquam radix inde detrimenti patitur, modò caulis integer & illæsus maneat.

Dignitate & mole excellit *Mandiboca*, si anni terræque temperies sicca fuerit. Tum enim quælibet radix sesquipedem, vel duos,, interdum etiam tres pedes longa evadit, crassitiem habens brachii vel etiam cruris humani quando satis adoleverit.

Ratio habenda, ut ager à zizaniis, quæ valde suppullulant, ter quatérve repurgatur, donec plantæ adoleverint, ad octo nimirum vel decem mensium spatium. Maturitatem assecutæ radices, quod annuo circiter à plantatione fieri solet spatio, ad tertium vix sub terra durant: altero tamen plerunq, anno pars illarum putrescit & corrumpitur: ideò ad summum linquuntur annuo spatio, & de novo per taleas plantantur. Ingruente nimiæ humiditatis necessitate exscindi statim postulat sexme nsibus ante justæ maturitatis tempus.

Mandiba quæ vocatur *Mandiibumana*, omnium citissimè crescit & maturescit, atque optima indè conficitur farina. Hæc planta maxime gaudet solo arenoso, & magis ambusto quàm reliquæ. Primaria omnium, ínque quotidiano usu & lucro producitur promiscuè in quavis terra, vocatúrq, *Mandiibparati*.

E terra evulsæ radices vix per triduum durant, etiam si fideliter horreis recondantur. Mundatæ & à cortice, quem tenuissimum habent, liberatæ, molæ trusatili, à duobus hominibus circumactæ admoventur, ferrique cuspide conteruntur, & contusarum radicum farinam excipit alveus. Rasura deinceps torculari vel prelo subjicitur, quo magna vi humor ille superfluus & noxius exprimitur; ut sicca atque absque ulla humiditate maneat. Mox cribro *Urupeba* dicto percolatur. Exinde planefacto fictili aut æneo injicitur, in quo substructo igne circumagitatur tantisper donec coquatur. Semicocta verò & adhuc mollis esculenta est, & vocatur *Farinba relada*, quod est, Farina cocta non exsiccata. Reliquum quod superest, & reservare volunt, supra majorem vel minorem ignem pro arbitrio miscent, atque exactè siccant. Farina enim hæc quò plus exsiccata & excocta eò durabilior est. Optimè tamen siccata & fideliter ab aere defensa, ultra annum vix servari potest; nam si vel levissima uligo eum infecerit corrumpitur, unde non parvam militum stragem in castris excitatam vidi. Quapropter nostri Barbaros imitati eam in bolos, quos vocant *Bejùi*, pastillos & liba cogunt, supérque craticulas modico igne induratam in penu aliquandiu recondunt.

Ex hoc frutice expresso manat liquor *Manipuera* barbaris dictus, qui vasi infusus post duas horas fundo adhærescit: ex quo alia fit farina, melior priori, ac majori affluentia floris, quam cremorem de *Tipioca* vocant. Ex aqua farinæ in fundo subsidente bolos quoque conficiunt *Tipioceto* dictos, optimi saporis. Tum Gummi quoddam seu potiùs Amylum ex ea fit, atque eidem usui inservit. Hic liquor *Manipuera*, quòd dulcis sit saporis ab Animalibus avidissimè haustus vi quadam venenata ea statim extinguit: ex radice tamen non expressus (quod mirum) cætera animantia excepto homine nutrit. Præterea radice à sole exsiccata alia fit farina & pollen albicans, imo & panis siligineus & biscoctus, qualis è tritico (cui & simillimus est) pinsitur. Hoc alimentum integrum & non comminutum pro jumentis & pecoribus, quibus in pabulum cedit, reservatur.

A vermibus & integris formicarum cohortibus hæc planta miserè solet infestari, magno agricolarum incommodo: non solùm folia atque caulem, sed ipsam quoque radicem depopulantur ferarum greges & animalia domestica. Ipsi Brasiliani, Æthiopes & nostratium non pauci hujus plantæ folia amant adeò, ut contusa, cocta & proba condita pro cibis & Lactucis apponant; quæ in massam efformata *Manicoba* nuncupant Brasiliani.

Porro radix hæc quatuor aut quinque dierum spatio in aqua macerata & emollita *Mandiopiba* dicitur, quæ assata maximè ab agrestiori Indorum & barbarorum multitudine expetitur & manducatur. E sedimento hujus consistentiæ Farina mollis notæque melioris conficitur, quam Brasilianis *Vipeba*, Lusitani *Farinba fresca* cognominant.

Ex *Mandiboca* contusa, butyro & saccharo insignes fiunt boli vel pastæ ad edendum optimæ.

Pultis deniq, genus paratur ex *Mandiopeba*, quod nomen accepit *Mingau petinga*.

Mandiboca illa mollis, illis *Puba*, igni imposita exsiccatur, exsiccata appellatur *Carimà*. Ex hac Afri panem optimæ notæ conficiunt, quem *Musam*, vel *Angu*, interdum *Enfonde* appellant. Omnium autem præstantissimum pultis genus condiunt, quod vocant *Mingau de Carimà*, cui aromatum loco momentum Piperis Brasiliensis, & floris *Nhambi* admiscent, quod optimi cùm sit saporis, sanitatique conducat, frequens in prandiis esse solet, nec suaviter se vivere existimant, nisi hoc alimento utantur. Sanis æquè atque ægris ejusmodi pultes, emulsiones, atque adeò ptisanas saluberrimas inde confectas exhibent. *Tipioca* siquidem & *Carima* pota, vel Syrupi specie cum aqua florum Auriacorum & pauxillo Sacchari exhibita antidoti loco plerunque est. *Tipioca*, si multâ lotione defæcata atque exsiccata probè ab omni humiditate reservetur, tabidis & dysentericis ex arte propinata medetur. Febricitantes, animo deficientes, veneno infectos restituit. Præter hæc violento exercitio fractis vires recuperat, sudorésque immodicos compescit Ptisana illius simplex. Quascunque hæmorrhagias, imprimis ex vulnere inflictas tum intus assumpta, tum emplastri modo applicata cohibet.

Ex

Ex *Macaxera* optimum fit vinum, serum lactis sapore referens. Mandihoca rasa vulneribus & ulceribus antiquis imposita ea mundificat atque attemperat.

Manipuera cocta crassescit pultis in modum, alimentóque convenienti existit. Quod si Oryzam & saccharum cum aqua destillata ex floribus Aurantiorum superinfundas conservæ gratissimæ formam induet, mutatóque nomine *Marmelada de* Mandioca appellatur.

Postremo illa species *Macaxéra*, præterquam quòd vicem farinæ prædictæ suppleat, igne etiam assata absque ulla alia præparatione comeditur, ac *Macapera* appellatur.

A cæteris radicibus abstinendum est, quòd præsens sint venenum. Dantur enim quædam, quas citiùs combusseris quàm ut virus suum deponant, & ad edendum idoneæ reddantur. Quin ipsi indigenæ olim minùs exercitati in separatione alimentosi & venenosi, aliquoties mortem oppetierunt, nunc eruditiores facti, non solùm illis præcipuo existit vitæ sustentaculo, sed omnibus Europæis in America degentibus: ídque pani triticeo præferre non verentur licet minoris habeatur nutrimenti.

Æthiopes & Brasiliani inter edendum pugnos farinæ plenos in os injiciunt, ut manu quoque ab ore longiùs remota vix tamen mica pereat. Raró aut parùm inter prandendum potu utuntur, quòd farina aquam nimis imbibat & stomachum inflet. Cùm aratrum ejúsque usus hic ignoretur, & improbi ac multijugi laboris tædia declinent, facilem hanc & minùs ærumnosam agriculturam, tam vitæ ac rei familiari tuendæ, quàm æri corradendo egregiè adhuc amplectuntur. Quippe unius duntaxat mancipii industria & labore centum tuberculos [monticulos] aliquando unius diei decursu absolvunt. Hujus autem farinæ una, quæ viginti cantharos nostrates continet, aut sesqui *Alkeira*, h. e. modius unus aut sesqui homini robusto & laborioso in mensem integrum plerunque sufficit. Quem modium sex, aut septem, aut ad summum octo solidis comparaveris. *Rochefortius unum terræ jugerum hac radice plantatum pluribus personis alendis sufficere scribit quàm tria optimo frumento sata.*

Hæc sunt quæ usu & sedula in hanc radicem inquisitione à rusticis & experientia propria rescíscere potuit Gulielmus Piso.

Cùm autem usus hujus farinæ tam latè pateat, ut non pauciores eâ mortales vescantur quàm frumento ipso, vastissimi nempe orbis Americani plerique incolæ, integram ejus historiam huc transcribere non piguit; præsertim cùm aliorum minùs accuratas historias & descriptiones conferendi & examinandi labore & tædio nos levet.

Alterius adhuc *Mandihocæ* sylvestris meminit, ejúsque iconem exhibet Piso, quam fruticem arborescentem vocat, cæterùm sativæ simillimam, si caulem & folia consideres, verùm dignitate longè inferiorem.

Notandum autem quod omnium qui de Mandihoca scripserunt consensu succus è radice expressus omnibus animalibus venenum est præsentaneum; postquam tamen 24 horas steterit qualitatem suam malignam & perniciosam amittit.

Cap. XVI.

1. *Guaiacum* Ger. *Guaiacum sive Lignum sanctum* Park. *Guaiacum magna matrice* C. B. *Fructus Guaiaci putatus & folia* J. B.

Hanc arborem plenè & accuratè descripsit Jo. Terrentius Lynceus, *notis in Res Medic. N. Hispan. Fr. Hernandez*; atque idcirco ejus descriptionem mutuabimur.

Guayacan est arbor Juglandis vel Ilicis magnitudine, cujus cortex colore extrinsecùs cinericeo, Betulæ similis permixtis tamen multis maculis viridibus, intrinsecùs verò subruber, non admodum densus, sed immodicè durus, crassitudinis nempe semidigitalis; is ligno recenter cæso adeò firmiter hæret ut vix ferro separari queat, progressu verò temporis facilè sejungitur.

Lignum in extremis colore qui in Buxo internè nigrescente conspicitur, & meditullium ejus est maximum, totúmque adeò lignum splendida quadam donatum duritie.

Pinguitudo ejus resinaceum quid spirat, uriturq; odore non insuavi, & ab accenso gummi profluit, quod prædurum est ubi refrixerit.

Pondus ejus quale nulli præterea ligno; nulla ejus quantumvis minima pars in aqua fluitat, sed mergitur continuò & subsidit, unde lignum est fortissimum, quod duritie omne robur superat, & idcirco quàm minimè hiat, neq; facilè videas quòd rimas traxerit.

Sapor non ingratus, amarus statim, cum acrimonia miti palatum ac fauces compungens, qui semel cognitus nunquam errare sinit emptorem in cognoscendo.

Decoctum ejus æstate ultra tertium diem non perdurat. *Folium* crassum, parvum, durum, viride, multis venis distinctum, quidam Arbuto comparant, alii Buxo; in ramo situm habet ex opposito alterius, ut in Siliqua vel Lentisco videre est; quaterna vel sena ad medium nervum adnexa.

Flores multi, quasi umbellam vel corymbum constituentes, pediculis viridibus insistunt pallidè lutei hexapetali, multis è medio staminibus prodeuntibus; in quorum medio rudimentum fructûs Bursam pastoris effigie refert.

Fructus à quibusdam Castaneis, ab aliis Prunis similis refertur, duobus Lupinis sibi conjunctis, aliquando etiam tribus, ut Clusius refert; vel Aceris fructibus, sed sine alis constat, cordis figuram eleganter referentibus; levissima porro distractione unum ab altero, sicut & Aceris fructus, dividitur.

Longitudo est transversi digiti, latitudo paulò minor; color totius corii castaneus aliquantulum corrugatus Pruni instar. In conjunctione cum altero fructu membrana est, densitate, odore, duritie persimilis ei quæ Juglandis semen bifariàm dividit. Corium externum corrugatum mollius est, internum verò nucis interno putaminum duritie & colore respondet.

Nucleus intus conclusus colore & variis venarum ductibus Nuci myristicæ vel Buxi radici admodum similis. Hunc si diu in ore volvas pulpam quandam abradis quæ acrimoniam manifestam linguæ

linguæ imprimit, & nucleus in recenti fructu manet coloris castanei, in aliis verò omnino niger.

Nucleum si secundùm longitudinem findas, duritiem Dactylorum offendes, totúmq; osseum, flavum in recente, cinereum in obsoleto. Albæ autem lineæ transversim parallelæ totum pertranseunt, ut admodum eleganter Lyncurium sive Belemnitem radiis & splendore referat.

In medio ejus concavitas est longa à summo ad imum pertingens, sed sine ulla ferè latitudine, qualis in Euonymo etiam conspicitur, ubi seminis duo ovalia sed plana, viridia quasi foliola sejuncta in summo uniuntur, eósque extrorsùm versùs componunt, ad modum planè Euonymi, nisi quòd cor in Euonymo versùs pediculum sit constitutum.

Locus. Crescit hæc arbor in Hispaniola, Jamayca, & in Continentis regione *Nagrando* dicta tantâ copiâ ut numero superent Pinus Hispaniæ.

2. *Guaiacum propemodum sine matrice* C. B. *Lignum Sanctum* Terrentio *& aliis. Guaiaci genus alterum, quod Lignum Sanctum, illo præstantius, & ex insula S. Joannis de portu divite affertur, quo maximè utuntur.* Monard.

Arbor est admodum similis Guaiaco, sed minor, magnitudine Populi, stipitibus magis spinosis: cortex magis quàm Guaiaci pustulosus, cætera similis, cinereus maculisq; conspersus, intrinsecùs verò obscurè rubet, & in recenti ligno etiam facilè separatur.

Lignum à Guaiaco differt meditullio, quod in hoc est parvum & in ramis nullum. Ipsius ligni color magis albicat, & ad luteum quendam colorem vergit; meditullium porrò nigrum ad viride inclinat evidenter, imò cyaneum est in viridi.

Tractanti nullus odor occurrit, æmulatur tamen Guaiaci odorem, ut in decocto & oleo ejus destillato patet, qui tamen in integro non percipitur, adeò terreis partibus permixta est, ut nè ab inflammato quidem nisi parum admodum defluat, cùm tamen per destillationem plus det quàm à Guaiaco extrahatur.

Pondus Guaiaco idem est, æquè enim citò in aqua subsidit.

Sapor amarus, sed acrimonia longè major & evidentior, adeò ut amaritudo ab hac oppressa non statim percipiatur, ideóque Piperis instar fauces pungit, mordicat, & pulvis ejus naribus inditus sternutamenta ciet, unde longè ab incolis ob vires Guaiaco præfertur tum in curanda Lue Venerea, tum in multis aliis morbis, quamvis immoderato usu nimium calefaciat. Decoctum ejus & amarius est & magis odorum quàm Guaiaci, & intensiùs flavet.

Folia exigua, Rutaceis paulò majora, Lentisci modo bina ex adverso posita & ità ordinata sunt, ùt nullum sit impar in extremo.

Flos Vincæ-pervincæ admodum similis est colore & figura, sed sine aliqua longitudine, ejúsq; foliola quasi duplicata sibi superposita apparent.

Nascitur copiosè in insula S. Joannis de *portu ricco.* J. Terrentius arbores hasce specie differre concludit, licet genere proximo conveniant.

Notat C. Bauhinus hoc genus in plura alia genera dividi, eò quòd non unum colorem habeat; quoddam enim nigricat, quoddam etiam spadiceo colore flavescit, quoddam præterea omnes istos colores discretos habet: Quare Manardus & ex eo Matthiolus tria genera notârunt, quæ licet colore, magnitudine & pondere inter se discrepent, unius tamen esse arboris, contra quàm Fallopius credidit. Matthiolus statuit; & causam refert in ligni maturitatem, quo enim maturiùs eò nigrius, & quanto minùs adoleverit tanto magis albicare asserit. Probatur maximè quod rufum, spadiceum, flavum, lividúmque colores simul mixtos habet.

Vires. In lue Venerea curanda nullum est medicamentum decocto Guaiaci præstantius aut certius. Nam si ut decet procedat curatio, suóque tempore decoctum illud propinetur, certissimum est huic morbo sanitatem perfectam adferri; nec recidivam pati qui simili lue laborabat, modò in idem cœnum se non provolvat denuo.

Convenit item hydropicis, asthmaticis, epilepticis, morbis vesicæ & renum, doloribus juncturarum, omnibus morbis ab humoribus frigidis & flatibus procedentibus & diuturnis, quibus inutilia fuerunt ordinaria medicamenta, præsertim si morbum Gallicum subsequantur. *Monard.*

Usum decocti in curanda L. V. Hispani ab Indis edocti sunt. Magnis doloribus morbi Gallici (quem ab Inda muliere contraxerat) Hispanus quidam torquebatur: ejus famulus Indus, in illa provincia medicum agens, aquam Guaiaci propinavit, quâ non solùm magnis illis cruciatibus liberavit, sed pristinæ sanitati eum restituit. Hujus exemplo plurimi alii Hispani simili morbo infecti curati sunt. Unde brevi per totam Hispaniam & universam orbem ejusmodi cura evulgata est.

Morbus iste Indiæ Occidentali familiarissimus & endemius in hunc modum in Europam propagatus fertur.

Anno 1493. eo bello quod Neapoli gestum est à Rege Hispaniæ adversùs Regem Galliæ cognomento magno capite *Christoph. Columbus*, ex prima illa profectione, quam Novi Orbis inquirendi causâ susceperat, rediit, & detectis S. Dominici aliisque insulis, indè Neapolin (ubi tum Rex Catholicus erat pace cum Gallo facta) viros & mulieres deduxit. Commeantibus ultro citróque exercitibus, Hispani primùm cum Indicis mulieribus, & Indi cum Hispanicis consuetudinem habuerunt: deinde in Italos & Germanos serpsit hoc malum; postremò etiam ad Gallos & sic per universum orbem.

Initio varia sortitus est nomina, Hispani putantes se à Gallis contagium hausisse Gallicum morbum nuncupârunt; *Galli* existimantes se Neapoli eum consecutos Neapolitanum vocârunt; Germani ab Hispanorum contubernio hanc scabiem ad se manâsse videntes scabiem Hispanicam appellârunt. Alii rectissimo nomine Serpiginem Indicam eum vocârunt, inde enim prima hujus mali origo. Frustra etiam de causa & origine hujus morbi à medicis tunc temporis disceptatum est.

Decoctum parandi modum & methodum eo utendi ad morbi hujus curationem non pigebit è Monardis historia huc transcribere.

Ligni

Ligni minutim concisi aut ejus scobis ℥ xij. corticis ejusdem Ligni contusi ℥ ij. in sex aquæ sextariis macerantur fictili novo, aliquantulum capaciore, 24 horarum spatio: fictili bene obturato lento & luculento igne coquantur ad quatuor aquæ sextariorum consumptionem. Cocta aqua refrigeratur, colatur, & fictili novo asservatur. Statim supra idem lignum quod decoctum fuerat injiciantur denuo octo alii aquæ sextarii, coquantúrque ad duorum consumptionem: coletur hæc aqua, & seorsim asservetur. Sumitur autem hoc modo.

Infirmus purgato corpore ex medici consilio cubiculum deligit apricum, quo neque aer, neque frigus penetrare potest. Lectum ingressus diluculo aquæ prioris calidæ ℥ x. sumat, & egregiè operiatur ut sudare possit duarum horarum spatio: deinde sudore absterso linteamina mutet, & indusium calefactum induat: quatuor deinde post horis uvæ passæ illi dabuntur & Amygdalæ, panísque biscoctus, neque affluenter, neque parcè, & de aqua secunda bibet quantum satis erit, etiam interdiu. Octo horis postquam comederit ex priore aqua calente denuo uncias decem hauriat, sudabit item duabus horis & à sudore uti superiùs mundabitur. Unà post sudorem horâ de iisdem passis, Amygdalis & pane biscocto cœnabit, & ex aqua secunda bibet. Servabitur hic ordo quindecim diebus prioribus nisi vires nimium collabantur, quia eo casu etiam præter supradicta pullus gallinaceus assus concedetur. In minùs robustis, qui extremam illam victûs rationem ferre nequeunt novem dies sufficient, quibus elapsis pullus exiguus assus similiter concedetur. Si verò æger adeò tenui est valetudine, ut prædictam istam victûs rationem nullo modo ferre possit, ab initio pullus gallinaceus exiguus illi dabitur, cibi quantitatem sensim augendo. Elapsis 15 diebus, 16ᵒ purgabitur ℨ x. pulpæ Cassiæ fistulæ per cribrum transmissæ, aut alio simili medicamento, & eo die tenuiorem aquam sive secundæ decoctionis bibet: 17. die ad priorem ordinem redibit, suméetque manè & vesperi aquam prioris decoctionis, sudabit, eádémque victûs ratione utetur, nisi quòd pulli loco dimidiam gallinam edere poterit, & sub finem diætæ aliquanto plus; eámque victûs rationem ad vigesimum usque diem producet, quo tempore per cubiculum vestitus & bene amictus ambulare poterit. Quibus elapsis denuò purgabitur, & per alios 40 dies aquam bibet, selectissimam victûs rationem observando in rebus non naturalibus, mulieribus abstinendo & vino, cujus loco simplicem ejusdem ligni aquam, aut si eam fastidiat aquam in qua Anisum & Fœniculum decocta sunt bibet, éritque cœna sobria & sine carnibus. Hæc, inquit, methodus Luem cujuscunque sit generis radicitus extirpat. Alii aliter sentiunt, neque hanc pestem absque ope Hydrargyri extirpari posse affirmant, si penitius radices egerit.

Cæterum de præparatione Decocti Guaiaci ejúsque utendi ratione in curanda Lue Venerea consulantur Fernelius aliíque medici.

C. Bauhinus Guaiacum cujus ramulum cum floribus & fructibus pingit Clusius notis ad Monardem à duobus prædictis distinctum facit, & titulo Guaiaci foliis Lentisci proponit: quàm recte ipse viderit.

Palmæ sanctæ similis arbor J. B. *Guaiaco occiduo similis arbor* Park.

Hujus surculi quos habuit Lobelius rami erant arboris grandioris, recti, cortice arboris Judæ, folio Citri, carnoso, nudo, Lauro latiore, breviore, nervoso, horum in summis hærent folliculi pallidi, coriacei, circinatæ rotunditatis, admodum compressi, nummo Coronæ Gallicæ pares; quorum medio insunt semina Lentis effigie & colore, compressiora, gustu amaricante.

Hanc C. Bauhinus Guaiaci sui secundi seu Guaiaci propemodum sine matrice synonymam facit. Q. an rectè.

Palum sanctum Indiæ Occiduæ Ad. Lob. Park. *Guaiacum Orientale* C. B.

Species est hæc à Guaiaco diversa, quamvis similis, nempe non vasta ut Fraxinus, sed minor & ei concolor cortice: folia cujusmodi Plantago, sed crassiora, minora, pinguiora, breviora: fructus Juglandis magnitudine, alvo subducendæ idoneus.

Cap. XVII.

Andira vulgò Angelyn Pisonis Marcgrav. *Arbor nucifera Brasiliensis, fructu ovi figura & magnitudine.* *Piso.*

Duæ species sub nomine *Angelyn* in nemoribus conspiciuntur. Utraque externa facie inter se similes, sed interna qualitate multùm differentes, quæ facilè utique dignoscuntur, quòd alterius cortex, lignum, & fructus amarissimi sint, instar Aloes; altera major nullius manifesti sit saporis, ex cujus fructibus feræ pinguescunt. Utraque ligno est duro, & ad ædes fabricandas apto, utraque cortice cinereo, foliis Lauri similibus, sed minoribus, oculis seu gemmis nigricantibus, è quibus plurimi *flores* fragrantes, copulati, purpureo & cœruleo colore insignes, prorumpunt. Fructum profert ovi figurâ & magnitudine [figurâ Juglandis, ovi gallinacei magnitudine Marcgr.] primò saturatè viridem, sed mox nigrescentem, qui uno latere quasi saturam monstrat.

Fracto duro putamine nucleus apparet ex albo flavescens, amaricantis & ingrati saporis cum adstrictione quadam, cujus pulvis ventris lumbricos expugnat, eâ tamen cautione, ut infra scrupuli pondus exhibeatur, nè medicamentum in venenum abeat. *Vires.*

SECTIO SECUNDA.

De Arboribus Fructu sicco Bacciferis.

CAP. I.

De Lauro.

LAurus, unde Laurea (inquit Vossius) Græcum videri posset. Nam apud Hesychium legas *Λαῦρον τὴν δάφνην.* Sed si à Græcis, potiùs putem esse à Pergæa voce *λάφνη*, quæ idem signabat, Hesych. *Λάφνη δάφνη Περγαῖοι.* Sin Latinis originem debet, fortasse erat à *lavo*, id est, *purgo*, nam *sanguinis purgendi habet potestatem.* Vel, si Veteres potiùs audiendi, priùs fuit *laudus*, estque id à laude. Servius ad Eclog. 8. *Cur tamen triumphantes Lauro coronantur hæc ratio est, quoniam apud Veteres à laude habuit nomen, nam Laudum dicebant.* Nec tantùm *laudum* pro *lauro*, sed & pro *laurea* olim *laudeam* vel *ludeam* dixerunt.

Δάφνη Etymologo quasi Δαφοίνη dicitur, hoc est ἐν τῷ δαίεσθαι φωνοῦσα, quia nempe ἠχεῖ καιομένη, quod Etymon non improbat Vossius, apud quem plura vide.

Laurus Ger. J. B. *vulgaris* C. B. *major sive latifolia* Park. *an minor* ejusdem? The common Bay-tree.

J. B.

Laurus plerumque multis stolonibus luxuriat, vel mediocris arboris altitudinem assecuta, alioqui in justæ magnitudinis arborem excrescit, præsertim regionibus calidioribus, caudice enodi, cortice tenui, materiâ rarâ, nec multùm validâ. *Radices* habet crassas, inæquales & obliquas. Cæterùm perpetui viroris est, nitidi in junioribus, in adultioribus saturatioris. *Folia* ei oblonga, dura, acuminata, sed mucrone aliàs acutiore, aliàs obtusiore, sescunciam aut duas uncias lata, palmo longiora, versùs pediculum & mucronem paulatim angustiora reddita, quæ secundùm longitudinem percurrit costa recta, obliquos in margines nullo ordine nervos exporrigens: sapor acer, aromaticus & subamarus. Adhærent autem folia ramis viridantibus brevi pediculo. *Flores* secundùm ramos exeunt conferti, hederaceis quadantenus similes, majores, albi [Lobelio flavescentes] multis in medio apicibus: quibus succedunt baccæ, Cerasiis minoribus pares, oblongæ, colore primùm viridi, ubi maturuerint nigræ, quæ sub cortice tenui nucleum bifidum callosum ac durum, cum aliqua acrimonia amarum ac pinguem claudunt.

Laurus (inquit C. Bauhinus) quædam floret tantùm, flore copioso, racemoso, (uvam Theophrastus vocat) & fructum non fert; alia fructum fert, in quo etiam differentia: alterius in rotundo modicè oblongus est: alterius oblongus, gracilis, & utrinque ovato mucrone turbinatus. Laurum fulmine non ici veteribus persuasum fuit. Hinc Tiberius Imp. qui tonitrua præter modum expavit & exhorruit, tonante cœlo, contra fulminum metus, nunquam non Lauream coronam capite gestavit. Verùm quàm hoc falsum & superstitiosa credulitate fundatum experientia quam adfert Lacuna, elegantissimæ Lauri Romæ in palatio Ducis de Castro fulmine ictæ luculenter ostendit.

Eadem superstitione nititur observatio illa de crepitu quem folia & virgæ Lauri inter urendum edunt. Nam si crepuissent abunde ac sonantiùs haud dubiè portendi felicem eventum rebantur; quòd si tacita deflagrâssent, tristem & inauspicatum.

Laurum Apollini sacram inde fabulantur poetæ quòd virgo Daphne quam deperibat in hanc arborem conversa est. Vide Ovid. Metamorph. 1.

Triumphantes apud Romanos coronam Lauream gestabant, vel Lauri ramum dextrâ tenebant. Sed & aliter præterquam in triumphis etiam victoriæ nuncia fuit Laurus: nam & tabernacula, & fasces, & literæ, & naves militúmque jacula, lanceæ, pila Lauro in eam significationem adornata sunt, ut & Plinius affirmat, & Ebrodunensis historiæ auctores adductis exemplis ostendunt.

Laurus cœli frigidioris impatiens est, minùs tamen quàm Myrtus. In Germania, Anglia, Gallia & Belgio nonnisi sata & diligenter culta provenit. Quòd si in Germania hyeme tegenda & hypocausto reservanda est, rectè scribit Turnerus in Anglia feliciùs adolescere, vireréque quàm in Germania; apud nos enim eam curam & tutelam non requirit, sed intecta & sub dio relicta hyemem, nisi præter solitum aspera sit, facile tolerat. Quod si quando frigore perusta & corrupta sit à radice denuo repullulat.

Locus. In Italia spontaneam observavimus non infrequentem in sylvis & sepibus. In monte Atho ingentes & prææltæ Lauri spontaneè nascentes ardorem Solis omni tempore reprimunt, teste Bellonio, qui quinque species in Græcia notavit: quem consule pro usu olei baccarum apud Monachos.

Tempus. Floret Martio & Aprili. Baccæ maturantur sub finem Autumni cum Olivis, & nisi decerpantur per totam hyemem ad ver usque in arbore hærent.

Vires. Laurus excalefactoriam [emollientémque *Diosc.* deficcantem *Gal.*] naturam habet, & foliis, & cortice, & baccis. Itaque decoctum ex his, maximè è foliis, insessu vulvæ ac vesicæ vitiis convenit. Virentia folia trita & illita vesparum, crabronúmque ac apum, item serpentum venenis resistunt, maximè Sepis, Dipsadis & Viperæ. [Prosunt & mensibus fœminarum cum oleo cocta *Plin.*] cum polenta autem quæ tenera sunt trita ad inflammationes oculorum, cum Ruta testium, cum Rosa-ceo

ceo capitis dolores, aut cum Irino. *Non temere utendum foliis Lauri existimat* J. B. *in inflammationibus oculorum & testium, aut etiam in capitis doloribus, pro* inflammationibus *ergo* inflationes *legi mallet.* Eadem prosunt suspiriis trita cum melle. Cortex radicis cavendus gravidis. Ipsa radix calculos rumpit, jecinori prodest tribus obolis in vino odorato pota. Folia verò pota stomachum gravant, & vomitiones movent. In Græco Dioscor. legitur πραΰνει τὸν στόμαχον, id est, mitigat, pro quo legit Cornar. βαρύνει, i. e. gravat. Sanè in alterutro membro clausulæ errorem subesse ostendit eorum inter se repugnantia. Verùm is J.B. judicio, non in primo, sed potiùs in postremo. Certum enim, inquit, est tum experientia, tum ex Galeno, Laurum aromaticam esse totam, & amaricantem cum nonnulla adstrictione, hepati amicam, qualia ventriculum tantum abest ut subvertant, ut nauseabundum corroborent potiùs: hinc Lauri folia à Recentioribus non rarò cum nonnullis cibariis, præsertim piscibus coquuntur: nec ulla inde nausea accedit, sed cibus istis conditus sapidior ac ventriculo gratior redditur; unde καὶ vocem in textum irrepsisse & expungendam esse, Plinium autem corrupto codice usum existimat. Verùm nos Plinium Dioscoridi saltem coævum, si non antiquiorem, alibi ex Salmasio ostendimus; proinde Plinium & Dioscoridem ex alio antiquiore autore quæ eadem habent exscripsisse, ideóque cùm in facultate illa vomitûs movendi Plinius & Dioscorides consentiant, posterius clausulæ membrum proculdubio sanum est, prius corruptum & per illud emendandum, ut rectè fecit Cornarius: sive verùm sit folia vomitum movere, sive id res verà refutet. Casp. Hofmannus proposita quæstione, conferántne an lædant ventriculum, respondet, Tot autoritates faciunt, ut credam hoc posterius potiùs. Ideò cum Marc. Vergil. & Cornario pro πραΰνει apud Dioscoridem lego βαρύνει. Pergunt Diosc. & Plin.

Baccæ magis quàm folia calefaciunt, menses trahunt appositæ tritæ, vel potæ. In eclegmate tritæ cum melle aut passo prosunt tabi, orthopnœæ & pectoris rheumatismis; tussi veteri detracto cortice in vino potæ: nam & concoquunt Pituitam & extrahunt *Plin.* Nostra ætas non ad pulmonis & pectoris morbos baccis utitur, sed ad ventriculi, jecinoris, lienis & vesicæ affectus tum baccas tum folia exhibet: refrigeratum ventriculum concalfaciunt; concoctionem crudorum humorum promovent, languentem appetitum excitant, cibi fastidium pellunt; jecinoris ac lienis obstructiones aperiunt, urinas cient, menses movent, & ad secundarum expulsionem faciunt. *J. B.* Ad juvandum partum deglutiantur septem baccæ Lauri ante somnum. *Chesneau.* Contra scorpionum ictus ex vino bibuntur, & vitiligines emaculant: [Addit Plinius, Epinyctidas ex oleo illitæ, & lentigines & ulcera manantia & ulcera oris, & furfures. Cutis pruriginem succus baccarum emendat & phthiriasin.] Expressus ex iis succus aurium doloribus auditûsque gravitati auxiliatur cum vino vetere & rosaceo instillatus. [Perunctos eo fugiunt venenata omnia. Prodest contra ictus & potus baccæ cum vino serpentibus & scorpionibus & araneis resistunt. Ex oleo & aceto illinuntur & lieni & jecinori, gangrænis cum melle. Et in fatigatione etiam aut perfrictione succo eo perungi nitro adjecto prodest. Sunt qui celeritati partûs multum conferre putant radicem acetabuli mensura in aqua potam, efficaciùs recentem quàm aridam] Dioscoridi cortex radicis calculos rumpit, partus necat & hepaticis prodest tribus obolis in vino odorato potus. [In remedio uvæ jacentis quadrantem pondo baccarum foliorúmve decoqui in aquæ sextariis tribus ad tertias, eámque calidam gargarizare convenit]

Lauris folia trita olfactáque subinde pestilentiæ contagia prohibent, tantò magis si & urantur. Hinc Commodus Imperator, Herodiano tradente, tempore pestis, consulentibus medicis, ad loca Lauris abundantia laureatus secessit. Herbæ enim perpetuò virentes, autoribus S. *Grembs*, *Cardilucio* aliísque Helmontianis, sunt pestis alexiteria, corruptioni resistunt, séque defendunt contra æstum & frigus, unde nobis planè signavit Deus, illas plantas perennes semper esse ad manum pro quotidiano usu generis humani, continent enim in se balsamum, omnis corruptionis propugnatorem.

Adversùs boum coriaginem, tradente Colum. proderit Laurum decoquere, & eâ calidâ terga fovere, multóque oleo & vino confestim subigere, atque per omnes partes apprehendere & attrahere pellem; idque optimè sub dio Sole fervente.

Medicamenta varia ad Lachrymas Oculorum, Ambustionem, Aurium gravitatem & sonos, Colicam, Uvulæ relaxationem, urinæ retentionem, partum facilitandum, capitis dolorem, hemicraniam, è baccis aut foliis Lauri parata vide apud J. Bauhinum Hist. plant. lib. 4. c. 1. p. 414.

Olei Laurini multiplicis mentio fit à Veteribus & Recentioribus. Aliud è baccis recentibus contusis exprimitur, aliud è baccis contusis vel etiam integris, in aqua fervente bullitis: oleum aquæ supernatans in vasa colligitur. Aliud per destillationem elicitur sic, ℞ Bacc. ℔ij. contusis super affunde aquæ tepidæ ℔iij. vel iv. Postquam aliquandiu steterint destilla per Alembicum vel Vesicam. Sic prodibunt oleum & aqua per tritorium separanda.

Dicitur etiam oleum Laurinum quod fit è foliis aut baccis Lauri in oleo omphacino decoctis.

Oleo Laurino vis inest excalfaciendi, emolliendi, spiracula venarum aperiendi, & lassitudines discutiendi. Quin & malis nervorum omnibus, doloribus aurium ac destillationibus confert: renum verò vitio ex frigore contracto laborantibus illitum est præstantissimum, & maximè siquid aliud utile. Ob vim ejus excalfactoriam Paralysi, Spasmo, ischiadicis sugillatis, capitis doloribus inveteratis, destillationibus, auribus in calyce Punici calefactum illinitur. Colo dolenti clystere infusum mirè prodest, ut & horrori febrili. Verùm in calidis & biliosis temperaturis ab eo abstinendum. Vermes & pediculos tam agrestes, quàm domesticos & lendes enecat [*Imò hoc facit oleum quodcunque*] In genere utile est in affectibus frigidis maximè exteriùs illitum; intus sumptum nauseam movet.

Schroderus de oleo stillat. hæc habet. Discutit insigniter flatus & ventositates, præcipuè in spasmis gravidarum, ut & in colica. Siderata membra illitu restituit, auribus inditum dolores compescit, auditúmque confortat, delet impetigines, lentigines & quascunque faciei maculas. Denique ichorosis capitis doloribus medetur: phthiriasin & tineas curat.

Emplastrum Laurinum ad Hydropen, ad dolores à flatibus aut causa frigida ortos, dolorémque colicum utile est.

Electuarium etiam de baccis Lauri flatus dissipat.

Si Lauri exficcatæ ramus ramo frequenter confricetur, superasperso sulphuris pulvere ignis statim exsiliet; quod mirum, cùm Lauri lignum leve & spongiosum sit. Sed nihil Hedera præstantius quæ teratur, quæ terat Lauro. *Plin.* cùm attritio utriusque sit, quæ teratur, quæ terat perinde est, ut nobis quidem videtur.

In Catalogo Horti Academici Lugduno-Batavi à D. Hermanno edito has Lauri species seu varietates invenio.

1. Laurus Indica *Aldini.* Laurus Regia *Hort. Regii Parif.* Hanc nonnulli Perseæ arbori *Cluf.* eandem esse volunt. Laurus cujus cortex Cassiæ ligneæ assimilatur *Park.*

2. Laurus latifolia, δαφνίτης Dioscor. *C. B.*

3. Laurus vulgaris *C. B.* & aliorum.

4. Laur. vulgar. folio undulato *Hort. Reg. Par.*

5. Laur. tenuifol. mas *Tab.*

In Tho. Bartholini Act. Medic. Ann. 1673. inter Plantas à M. Stolle Hafniam allatus à Promont. Bonæ Spei invenio.

Laurum Africanam serratis foliis: cujus folium Londino ad me misit *D. Tancr. Robinson.* Erat id pro magnitudine angustius & longius Lauri vulgaris folio. Ramulum etiam ejusdem habeo ex munere *D. Pettiver.* An Euonymo affinis Æthiopica semper virens fructu globoso scabro, foliis Salicis rigidis serratis *Herman.* H. Leyd. Lauro serratæ odoratæ Stapelianæ similis inodora Cap. Bon. Spei *Breyn.*

6. Bod. à Stapel habet Laurum serratam odoratam.

Alia species Lauri invenitur in Horto instructissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis *D. H. Compton,* sub nomine Lauri Tulipiferæ baccis calyculatis, quam ingeniosissimus Vir *D. Banister* transmisit è Virginiâ, folia ei integra, non tam viridia & crassa quàm Lauro-ceraso.

CAP. II.

Laurus Sylvestres seu Laurus-tini.

1. *Laurus Sylvestris Corni fœminæ foliis subhirsutis* C. B. *L. Tinus Lusitanica cæruleâ bacca* Park. *Lauri Tini sylvestris primum genus* J. B. *Tinus* 1. Clus.

Cluf.

MAgnitudine Cornum fœminam æquat, virgásque habet oblongas, quadrangulas, ramosas; *Folia* ordine distincta, perpetuò gemina simul inter se adversa, magna, lata, Cornus fœminæ foliis pæne similia, ad Laurina tamen accedentia, perpetua, nigricantia & splendentia, nullo odore & amaro sapore prædita cum nonnulla adstrictione. Summis ramis *Florum* pentapetalorum umbellas profert, candidorum & odoratorum. Deinde *fructus* succedit Myrti baccis paulò longior, planior, angulosus, cœrulei coloris elegantissimi.

Locus. Nascitur præruptis & lapidosis locis inter alios frutices, & in sepibus circa oppida Lusitaniæ *Montemor bo novo* & *Tomar,* ubi cum suo flore & fructu collegit Clusius mense Novembri, tametsi aliàs Julio & Augusto floreat, fructus Octobri maturus fit.

2. *Laurus Sylvestris foliis venosis* C. B. *Tinus* II. Clus. *Laurus Tinus alter vel* 2. *Clusii* Park. *Tinus altera* J. B.

Cluf.

Eadem quæ superior altitudine assurgit, frequentioribus & firmioribus ramis, cortice ex rubro virescente tectis: circa quos *folia* superiore aliquantulum angustiora & oblongiora; pluribus venis distincta sibi invicem opposita ut in priore. *Flores* extremis ramis etiam umbellatim nascuntur, colore nonnihil foràs purpurascente, minùs odorati quàm superioris: fructus etiam minor est, plenior, nigrior.

Locus. Uno duntaxat loco in Lusitania quodam monasterio *Pera-longa* dicto locis incultis supra Ulyssiponem recens extructo observavit Clusius secundùm piscinas & deinde Bæticæ maritimis. Hujus iconem habet Gerardus sub Titulo Lauri Tini Lusitanicæ. Lauri-Tini fructum esse siccum, Monococcum & umbilicatum observavit *D. Sam. Doody:* ideoque ad bacciferas umbilicatas fructu sicco referenda.

3. *Laurus sylvestris folio minore* C. B. *L. Tinus sylvestris alter sive tertius* Park. *Tinus* III. Clus. J. B.

Cluf.

Arbusculæ magnitudine, minore est folio quàm superiores, Laurino tamen latiore, lævi, nigricante, perpetuo, ramos ordine quodam per intervalla ambiente, ut in superioribus generibus. Umbellæ florum nonnihil foras purpurascentium summos ramos coronant; deinde fructus ex cœruleo nigricans, lævis, minor quam in aliis. Bis plerumque floret, Vere & sub hyemem.

Locus. In Italia circa Romam, Tybur & alibi frequens oritur. Observavimus etiam in Sylva Valena prope Monspelium. Ego cum J. B. sentio hanc speciem esse quam Lobelius in Adv. Laurum Tinum cœruleâ baccâ vocat, & in Valenæ nemore Norbonæ plurimam, & plerisque locis Ceti montis inter Cocciferas Ilices frequentem nasci scribit: quamvis C. Bauhinus & P. Magnol ad primum genus illam referant.

Vires. Baccæ degustatæ non secus ac Mezereonis aut Laureolæ os & fauces inflammant, eo ardore & vehementia, ut nonnisi diuturno tempore aut lacte in ore detento leniri & mitigari possit: intro assumptæ

assumptæ purgant deorsum non lævi totius corporis perturbatione, auctore Parkinsono. Unde miror Lobelium scribere sturnos iisdem valdè quàm libenter vesci, turmatimque ad illas convolare.

4. *Laurus Sylvestris Cretica* Alpin. Exot. Park.

Nascitur in montanis Cretæ insulæ, pumila, fruticosa, ferens virgas oblongas, graciles, nigro cortice obductas, densis veluti nodulis inæqualiter utrinque & in medio positis infectas, ligno albo, duro, feréque gustu insipido præditas, utrinque ramulos producentes, breves, virgis planè similes, at graciliores, in quorum cacuminibus spectantur *folia* Lauri Sylvestris figurâ, colore, crassitie atque duritie similia, sed paulò minora, in acutúmque desinentia, pediculis brevibus inhærentia, numero quinque aut sex, aut plura etiam simul in ramulorum cymis inordinatim posita, ferè omnino inodora, linguam excalefacientia cum levi adstrictione. Singuli verò ramuli habent unum aut duos aut tres brevissimos cauliculos, subtiles, duros, lignosos, tribus vel quinque pediculis minimis præditos, singulis *fructum* rotundum ferentibus, Piperis magnitudine, in tres partes Lathyridis modo dissectum, cortice tenui, rufo vestitum, cujus quælibet pars continet semen unicum albicans, oblongum, magnitudine & figurâ Tritico valde simile, substantia fragili, non expers odoris gravis, gustu amarescens atque linguam excalfaciens. Ex foliorum, virgarum & quadantenus etiam fructuum cum Lauro Tino similitudine, Laurum Tinum seu sylvestrem meritò vocandum censuit Prosp. Alpinus. Usus in medicina nullus hactenus compertus. Conjecturas Alpini de viribus omitto.

CAP. III.

Coffee Frutex ex cujus Fructu fit Potus.

Bon vel Ban arbor J. B. *item Buna, Bunnu & Bunchos Arabum* ejusdem. *Bon arbor cum fructu suo Buna* Park. *Euonymo similis Ægyptiaca fructu baccis Lauri simili* C. B. *male Ægyptiacam, neque enim spontanea, neque culta in Ægypto invenitur, sed in Arabia felice tantùm. Bunnu* Rauwolf. *Buna ex qua in Alexandria fit potio* Clus.

ARbor hæc (inquit Alpinus) cujus semina ex Arabia felice asportantur, Euonymo similis est, foliis crassioribus, durioribus, viridioribus, perpetuóque virentibus. Nec flores, nec fructus describit. Vidisse se ait in viridario Halybei Turcæ. Veslingius cùm in Ægypto peregrinaretur in viridariis quæ ibi accedere licuit arborem hanc non ampliùs conspexit.

M. *Du Four* Mercator Lugdunensis qui tractatum de potu **Coffee** edidit, omnium qui de eo scripti extant optimum, arborem sic breviter & imperfectè describit. Cerasos nostrates minores proximè refert, tum ramis & foliis, tum magnitudine, siquidem Arbusculæ modum non excedit. Rami ejus tenues admodum sunt, folia parva, solida seu compacta, spissa, viridia, quæ subito decidunt, unde fructus in arbore nudi & solibus expositi ad perfectam maturitatem restant. Qualem ferat florem à nemine traditum invenio.

Fructum sic describit J. Bauhinus, magnitudine æquat aut certè parùm superat Ricini nostratis semen, olivari figurâ, una parte sulcatus, vel utraque, cortice exteriore crassiore, nigricante, interiore tenuiore, & quà nucleum spectat rutilo, altera facie cinericea. Utroque cortice detracto nucleum comperimus durum, Dactyli officuli effigie, lacunâ secundùm longitudinem sulcatum, pallentis cinerei coloris, saporis amaricantis & ingrati. Ab umbilico ad oppositum mucronem ostendit gemina grana.

Rauwolfius fructum hunc in duobus locellis totidem grana flavescentia continere ait. Verùm falsus est, non enim binis locellis distinctus est hic fructus, nec bina grana aut semina continet, sed unum & simplex granum seu nucleum in binas valvas seu lobos, exteriore parte gibba, interiore quà committuntur plana, & in medio per longitudinem sulcatos, sulci seu fossulæ labris marginibúsve introrsum convolutis, ut singuli lobi seorsim concham Veneream perbellè referant.

Ex his nucleis tostis, in pulverem redactis & aquâ decoctis tum Arabes, tum Ægyptii quin & Turcæ omnes per vastum illud imperium potionem parant *Coava* seu Coffee dictum, colore nigrum, non tamen, ut vult Rauwolfius, atramenti instar nigerrimum, quem pitissando sorbillant ex testis & porcellanis quàm possunt calidissimum, sive inquit * Veslingius, otii sui oblectamentum, sive bonæ valetudinis firmamentum quærant. Venditúrque hic potus in publicis tabernis, quarum aliquot mille, eodem teste, in una urbe Cayro habentur. ** Annotat. in Alpini lib. de Pl. Ægypt. c. 15.*

Utuntur autem hoc decocto, Alpino autore, ad roborandum ventriculum frigidiorem, adjuvandámque concoctionem, & non minùs ad auferendas à visceribus obstructiones, inque tumoribus hepatis & lienis frigidis, & antiquis obstructionibus. Uterum etiam excalfacit & ab obstructione liberat; unde in familiari usu est apud omnes Ægyptias Arabásque mulieres; ut semper dum fluant menses, ipsorum vacuationem, hujus decocti ferventis multum paullatim sorbillantes adjuvent: ad promovendos etiam in quibus suppressi sunt usus hujus decocti, purgato corpore, multis diebus utilis est. *Vires.*

Potus *Coffee* celebratur maximè vi antihypnotica, ut nemo ferè sit ex ejus potatoribus qui virtutem ejus in somno abigendo satis efficacem in seipso non sit expertus. Hujus phænomeni ætiologiam quam reddit Clariss. Willisius, quoniam non usque quaque mihi satisfacit, * apud ipsum requirendum omitto. Quæ de ejus usu observavit & præcepit adscribam. Hic potus communissimo licet in usu, ac in quibusdam casibus apprimè utilis & valdè medicus sit, in aliis tamen forsan noxius aut minùs salutaris existit. Nam ex vulgari observatione *Coffee* potatores nimii macilenti sæpenumero, ** Pharmaceut. ration. Part. 1. Sect. 7. c. 3.*

numero, item paralysi & Veneris impotentiæ obnoxii evadant. Prior effectus ità frequens & passim notus est, ut pluribus *Coffee* potum ideò tantùm interdixerim, quòd ad macilentiam disponat. Quoad cerebri autem & nervosi generis affectus, existimo me ad eos interdum curandos hunc potum adeò frequenter præscribere, ut non alius quispiam magis.

Profectò in ægritudinibus & morbis plerisque cephalicis, viz. Cephalalgia, Vertigine, Lethargo, Catarrho, &c. ubi cum pleno corporis habitu & temperamento frigido aut minùs calido, atque sanguine aquoso adsint cerebrum humidius, & spirituum Animalium segnities ac torpor, potus *Coffee* sæpè cum fructu sumitur: nam assiduè haustus utramque animæ partem mirè clarificat & illustrat, atque functionum omnium nebulas dispellit: verùm è contra qui graciles, & temperamenti biliosi aut melancholici sanguinem acrem & retorridum, cerebrum calidius, & spiritus animales nimis incitatos & irrequietos habent, à potu isto prorsus abstinere debent; utpote qui tum spiritus tum humores magis pervertit, & functionibus quibúsque obeundis inhabiles prorsus simulque impares reddit. Observavi enim multos spirituum copiâ haud satis uberi præditos, ac insuper cephalalgiæ, vertigini, palpitationi cordis obnoxios, artuúmque tremori aut stupori, à potu *Coffee* illicò deteriùs habuisse quoad istos affectus, & statim in toto corpore languorem insolitum persensisse.

D. *Dufour* jam dictus in tractatu suo supra laudato de viribus & usu potus *Coffee* magno cùm judicio disserit, observationes & theorias experimentis inædificans aut confirmans. Utilem præcipuè esse ostendit in digestione ciborum prava, appetitu languido, aliísque viscerum affectibus, quo in casu memorabilem inprimis historiam narrat de ejus effectu in Marchione de Crillon, à quodam Professore Monspeliensi sibi communicatam: præterea in Arthritide vaga scorbutica, in calculo & arenulis (cui populi Orientales idcirco minùs obnoxii sunt) in fluxibus quibuscunque, tussi, phthisi, febribus intermittentibus, cephalalgiis, &c. & in singulis istis affectibus curationum exempla producit à multis è celeberrimis Europæ medicis ad se transmissa, addit insuper testimonia & suffragia concordia D. *Spon*, D. *Thevenot*, D. *Jo. Chardin*, D. *Bernier*, qui in Oriente longè latéq; peregrinati sunt. Tandem recenset constitutiones corporis quibus minùs utilis aut etiam noxius sit hic potus.

Cæterùm bonitas Caovæ præcipuè dependet à curiosa & exquisita tostione. D. *Bernier* affirmat duos tantùm homines in urbe Cayro fuisse qui Caovæ ritè præparandæ artem & mysterium callere reputabantur. Justum torrefactionis gradum modúmve pauci nôrunt; si vel nimiùm vel parùm torreatur corrumpitur. D. *Dufour* totum processum describit. Adulteratur crustis panis adustis, fabis tostis & similibus. Ad Coffeam decoquendam vasis cupreis aut stanneis passim utuntur. Opinamur commodiora huic usui fore figulina; quòd metalla non rarò liquorem suis qualitatibus imbuere verisimile sit. Observat idem *Dufour* mundæ & probæ Caovæ libram unam Lugduni, cautâ in vasis diligenter occlusis destillatione ℥ iv ß phlegmatis cum pauco volatili spiritu seu potiùs sale admixto reddidisse: ℥ ij & ʒ v crassi & nigricantis olei, quod rectificando flavum evasit: Caput mortuum quatuor circiter uncias pendebat; adeò ut quarta ferè pars inter destillandum absumpta evanuerit, quantumvis vasa exactè commissa & cæmento, ut vocant, inducto clausa essent, argumento non inefficaci Caovam multas particulas egregiè volatiles & penetrativas in se continere, quibus ut verisimile est somnum arcet. Caput mortuum salis fixi drachmam suppeditabat. Excerpta hæc è D. *Dufour* tractatu ad me transmisit D. *T. R.*

Muis in Podalirio redivivo p. 57, 58. hæc adfert. Quid sentiendum de potu *Coffee* & *Tee*? Ego cùm Lugduni Batavorum studiis operam darem, per totum annum Cephalæâ miserè laboravi, & postquam potui copiosiori Teé, & præcipuè quidem *Coffee* quotidie sumendo assuevi, semper immunis ab ea vixi, non tantùm sed & ab omni alio incommodo, quamvis antea ità vixerim, ut mortis haberet vices lenta quæ trahebatur mihi vita gementi, qui per totum quinquennium cum longa morborum serie acriter conflictavi.

Idem potum Coffæ multùm valere ait in Arthritide fixa.

Idem nonnullos inquit novi meorum familiarium antea haud parum à nephritide cruciatos, qui nullum incommodum indè amplius persenserunt, postquam potum Coffæ satis magnâ copiâ quotidie assumpsere. p. 85.

Complures hodiernarum puellarum ad nitorem dentibus conciliandum fricant eosdem pulvere Coffæ tostæ. Idem p. 45.

Quidam correptus est cholerâ atrocissimâ, convulsionibus valde dolorificis utriusque cruris stipatâ, ac ab interna causa exortâ, quem brevissimè ac felicissimè sanavi solo potu calido Coffæ copiosè assumpto, qui retinebatur in ventriculo; tincturâ opii, aquâ menthæ, sero lactis, Cerevisia, vino per vomitum rursus ejectis ac frustra usurpatis. Idem p. 130. Communicavit D. *Edv. Hulse*.

Qualitatum (inquit Veslingius) quas manifestas vocant in hoc fructu harmonia dispar est. Cortex enim frigidi particeps cum exsuperante tamen siccitate, nucleus verò moderate calidus. Ille levi quadam aciditate, hic evidenti amaritudine linguæ sensum haud inclementer afficit. Corticis decoctum inter æstivos ardores rectiùs febricitantibus exhibetur. Nostrates cortices exemptos antequam nuclei torrefiant rejiciunt, nec ullius eis usus sunt.

Arbuscula hæc in ea duntaxat Arabiæ felicis parte quæ intra Tropicos sita est provenire dicitur: Arabes autem in vegetativa seminis vi destruenda seu coctione seu ustione id fiat, nè alibi sci. satum germinet, admodum diligentes sunt. Nec ab re sane; siquidem immensæ opes ex unica hac merce Regionis Caoviferæ incolis accrescunt; cùm in eam ex hujus proventu & venditione aut permutatione totius ferè orbis divitiæ confluant. Unde hæc saltem Arabiæ felicis pars verè εὐδαίμων est, imò Felicissimæ nomen meretur. Nemo facile dixerit, & certè fidem omnem superaret si dici posset, quot hujus fructûs millena modiorum millia quotannis divendantur & in exteras regiones exportentur. Per universas Imperii Turcici provincias frequentissimus ejus usus est, adeò ut, teste eruditiss. Veslingio, mille aliquot tabernis decoctum ejus in una urbe Cayro divendatur. Nec minus frequentatur ejus potus in Barbaria magnâque parte Africæ. Quin & Europam non ità pridem invasit, & in extremum usque Septentrionem penetravit. In Anglia certè nostra magni ex ejus vectigali & tributo reditus ad Principem accedant: nec pauciores forte in urbe Londino

tabernæ

tabernæ Coffeariæ quàm in Cayro ipsa inveniuntur. Nec in Londino tantùm, sed & in omnibus per totam Angliam urbibus & oppidis celebrioribus ejusmodi tabernæ occurrunt. Mirum interim tantum thesaurum unius gentis peculium esse, támque lucrosæ stirpis plantaria intra unius provinciæ angustias coerceri. Mirum vicinas nationes extimulante invidiâ aut avaritiâ ea jampridem non vel vi depopulatos esse, vel semina aut viviradices dolo surripuisse. Mirum quem vigilem Draconem Caovetis suis tuendis præficiant indigenæ, qui omnes insidiantium technas & conatus frustretur aut eludat. Nec enim dubito quin in eodem climate eadem soli constitutione & temperie cœli gaudente sata, & feliciter adolescere & ad frugem pervenire posset. Mirum denique unius regionis messes totius Orbis expensis sufficere. Oportet utique ut & terra fertilissima sit, & latifundia arbusculis consita spatiosissima.

Cap. IV.

De Buxo.

Buxus à Græco πύξος, foliis perpetuis parvis, odore gravi, materie solida ponderosa flavicante, fructu tricuspide & tricapsulari cum sex intus seminibus lucidis spadiceis, ab alia quacunque arbore facile distinguitur.

A. 1. *Buxus* J. B. Ger. *arborescens* C. B. *arbor vulgaris* Park. The Box-tree.

Perpetuæ frondis arbor est, densis ramis brachiata, cortice scabro, albo, materie durissima, flava, nullâ intus medullâ, valdè æquali, ponderosa, adeò ut aquæ injecta rectà sidat, imò nec cariem sentire in aquis notat Matthiolus. *Folia* creberrima, æterni viroris, lævia, Myrtinis obtusiora, firmiora, interdum concava, & quod notatu dignum duplicia, quæque diligenti vel cultello ità à se invicem separari possunt, ut tenuissima & ferè pellucida alterius plantæ esse exercitatissimo cuique videantur: súntque Buxi folia odore parum grato, sapore tamen ingratiore, quorum ortus, sicut & ramorum ferè est adversus: ex quorum alis secundùm ramulos globuli racematim cohærent, qui mox in flosculos stamineos flavescentes explicantur, quo vascula excipiunt, urceolis similia, viridia, Myrti baccis paulò minora, superiore parte umbilicata, & tribus vel quatuor veluti ansulis donata, in quibus *semen* continetur lucidum, Fraxinellæ semini simile, flosculi pentapetali herbacei aut luteoli basin fructûs excipiunt, qui in summo tricuspis est seu tribus ansulis donatus & in tres cellulas seu loculamenta divisus, quorum unumquodque bina semina oblonga lucida continet. Radix magna ex parte nodosa, tuberosáque, parte præsertim superna & ex parte eminenti, qua materies ejus crispa & elegans ad varia opera expetita. Reliqua radix non magna, nec profunda, materie cum ligno eadem.

In colle quodam propè Darkingham Surreiæ oppidum, Box-hill indè dicto copiosè provenit. *Locus.* Amat frigida, aprica, montes. Nulla magis quàm hac gliscunt montes & colles in Delphinatu & Galloprovincia. Quibusdam etiam alsiosis ad Septentriones, clivosis, incultis frutescit & arborescit. In Helvetiæ, Sabaudiæ Burgundiæque montibus non infrequens. *J. B.* Nobis itinere à Geneva ad Lugdunum copiosum observavimus. Floret communiter Februario & Martio. Fructum fert Autumno, quo demum semen perficit, cum fructu diu arbori adhæsurum nisi avellatur. Aprili nova germina promit: sed priùs lignum secare consultum si magis flavum cupis.

Durities ligni cum amarore teredines in eo nasci prohibet. Ejus materies pertinaciùs ferris resistit, earúmque dentes replet æqualitate inerti, qua de causa artifices alterna inclinatione egerunt scobem. Imprimis verò (inquit Plinius) materies honorata Buxo est, rarò crispicanti, nec nisi radice: cætero lenis quies materiæ, silentio quodam & duritie ac pallore commendabilis, ipsa verò arbor topiario opere, *ad quod experientia teste non alia accommodatior, ut quæ ob densè subnascentes surculos & frondes in animalium aliorúmve effigies componi & detonderi præ alia quæcunque apta est.*

Quidam (ut Amatus) erroneè Buxum cum Guaiaco eandem esse arborem putârunt: in lue Venerea idem præstare decoctum ligni ejus cum decocto Guaiaci asserunt Amatus, Prævotius & alii. Lobelius quoque virgulta, lignum & folia decocta Guaiaci modo sudores elicere scribit, hujúsque decocto famulam pauperculam Anglam à lue Venerea vindicatam. At Ditioribus propter ingratum & tetrum odorem rejicitur. Nunc dierum tam à pauperibus quàm à ditioribus repudiatur, nec in usum medicum venit. Fernelius folia Buxi inter purgantia recenset, verùm hodie ea nemo præscribit.

Alii ligni scobem astringere atque exiccare aiunt, unde decoctam in aqua alvi profluvia sanare tradunt, & cum vino rubro prodesse in doloribus dentium à frigidis fluxionibus.

Decoctum Buxi in lixivio pilos mirificè generare ab experientia confirmatur, *Ephem. German.* An. 12. Obs. 155.

Infusio foliorum teneriorum Buxi in vino albo, calidè colata & propinata citò sanat colicam flatulentam. *Blegny* Zodiac. An. 2. p. 75.

Sunt qui oleum è ligno Buxi destillant summè narcoticum idque magnopere commendant in Epilepsia, Odontalgia, dentibúsque corrosis. V. *Quercetani Pharmacop. restitut.*

Hodie pectinum dote commendatur buxi materies ex qua laudatissimi fiunt: imò & olim fiebant. *J. B.* Fiunt & pyxides, nomine etiam communicato, cochlearia, cultrorum manubria, latrunculi, doliorum fistulæ, nucifrangibula, radii textorii, cochleæ, trochi, radii Mathematici, amusses, regulæ, Quadrantes aliaque instrumenta Mathematica & utensilia innumera.

Et ut uno verbo dicamus, inquit J. Bauhinus, ad ea quæcunque torno elaborari possunt, nihil hoc ligno lautius, præstantius, sequacius. In hoc enim ligno sculptores exercent artem: nam politissimas

mas quarumcunque rerum icones, plantarúmque imagines ob insignem ligni lævorem, ut vel vivas non raró repræsentent ex eo parant.

Verùm radicum tophi ob varias maculas & intortos linearum discursus ad lautiora opera præcipuè expetuntur.

Buxus aurata Park.

Naturæ lusus est, non alia in re à Buxo arborea vulgari differens quàm marginibus foliorum per æstatem flavis & velut deauratis.

Buxus longioribus foliis in acumen luteum desinentibus. *Herman.*

2. *Chamæbuxus minor* Park. *Buxus foliis rotundioribus* C. B.

Ad duos aut tres pedes tantummodo attollitur, sed in latitudinem diffunditur: ramuli huic numerosi tenues admodum; folia valdè parva Myrti Tarentinæ, rotundiora & dilutiùs virentia quàm Buxi arboreæ, crebros continuè surculos è radice emittit qui subinde radices agunt, unde facilè propagatur.

Magni superiore seculo usûs erat in hortis ad areolas & pulvillos limitandos. Quoniam tamen quantum æterno virore & tonsili in elegantes Schematismos facilitate visui adblanditur, tantum odore quem exhalat tetro olfactum offendit, delicatis præsentis seculi naribus fastidita & facessere jussa, à viridariis nostris exulavit.

CAP. V.

De Tilia.

Tilia, si Papiæ credimus, quasi *Telia*, quod lignum ejus ad telorum usum sit utile ob levitatem ejus. At Martinius à πτιλον *penna*, nempe ob foliola albicantia pennas referentia unde umbellatim flosculi efflorescunt.

Cæterùm Arbor hæc ligulis foliaceis oblongis communi flosculorum pediculo adnascentibus, floribus pentapetalis, fructu rotundo parvo monococco, cortice lento & ad funes texendos habili, à reliquis hujus generis non difficulter distinguitur.

A. 1. *Tilia vulgaris platyphyllos* J. B. *fœmina* Ger. *fœmina major* Park. *fœm. folio majore* C. B. **The common Lime, Line or Linden-Tree.**

J. B.

Grata latè patentium, inque attegias fornicatorum brachiorum umbrâ placet Tilia, caudice mirum in modum grandescente; cujus cortici nigricanti & in vetulis crasso ac rimoso, in minoribus nec crasso multùm nec scabro, sed lævi ac subcinereo, subest tenuis, lentus ac dulcis liber totius arboris nomen indeptus, si non potiùs illa hujus: Philyram dicunt. Materia alba, mollis, facilè cælo cedit. Extremi ramuli fragiles sunt. *Folia* lata, ex rotundo in acumen desinentia, in ambitu serrata, inferna parte minùs hirsuta quàm superna, quæ fere glabra. Ex horum alis oriuntur ligulæ longæ, albicantes, foliaceæ, ex quarum costa media pediculus emicat, qui in tres, quatuor, quinquéve petiolos abit, quorum singuli florem sustinent suaveolentem, quinque foliis ex luteo albicantibus constantem, *apicibus* compluribus luteis, stylo albicante: totum florem obvallant calycis dehiscentis quinque segmenta, albida, pinguia. Fructus Piso majori æqualis, rotundus, aliquantum in oblongum vergens, angulosus, hirsutus, non durus, intus claudens semen vel nucleum subfuscum, dulce.

Folia seminalia in hac arbore (observante J. Bauhino) in quinque communiter divisuras veluti digitos dissecta, extremis & media cæteras longitudine superantibus, quod rarum & singulare.

Thalius excrementum seu vitium uvis Quercinis simile observavit in Tiliarum antiquarum radicibus.

Botanici multi Philyram Theophr. cum Phillyrea Dioscoridis, quæ longè alia planta est, confundentes graviter lapsi sunt, de quibus consule si placet Joan. Bauhini historiam.

Locus. Tilia, Plinio autore, montes & valles diligit: item aquosis gaudet montibus. Pingue lætúmque solum desiderat, in stercorato optimè proficit: in aridis ac saxosis ægrè adolescit. In toto Germaniæ tractu, in urbium & mœnium areis in deliciis habent, ob opacitatem, quam vel per se, vel in attegias disposita, deambulantibus recubantibúsque tempore æstivo præbet. *J. B.* In Hollandiæ urbibus præcipuis Plateas ad canalium eas medias dividentium ripas Tiliarum ordinibus utrinque consitas observavimus. In Anglia etiam ad ambulacra expetuntur: Sunt enim ad aspectum pulchræ, caudicibus rectis, cortice lævi & æquali [antequam vetustæ] folio amplo, ramis & frondibus seu comâ totâ in conum fastigiatâ; nec olfactui minùs gratæ suavissimo florum afflatu, eodémque saluberrimo.

Turnerum & Gerardum erràsse existimo cùm in Essexia Angliæ hoc genus copiosè provenire aiunt, nam quamvis ipse Essexiæ incola sum, neque inibi neque alibi in Anglia Tiliam fœminam vulgarem platyphyllon sponte nascentem vidi. Quæ frequens in sepibus & sylvis apud nos invenitur Tilia est minore folio *J. B.* & aliorum.

Tempus. Floret Maio & Junio; fructum maturat Augusto, qui mox Septembri adapertus fatiscit ac sua sponte decidit.

Hoc anno [1687] non ante finem Junii aut Julii initium florem explicuit, quinque petalis albis aut pallidis, latioribus paulò quàm calycis segmenta (quæ pariter quinque erant, & in flore expanso petala

petala alternatim interjacebant) constructum, cum plurimis intus staminibus, luteis apicibus dotatis, & stylo longiore fructûs rudimento insidente.

A. 2. *Tilia folio minore* J.B. *fœmina folio minore* C. B. *fœmina minor* Park. **The small-leaved or wild Lime, or Linden tree.** *Arbor Pseudopiperifera* Cat. Alt. *an Tilia foliis Ulmi* C.B. *J. B.*

Non minùs patula est arbor quàm prædicta: *Folia* tamen multò sunt minora, ad Betulæ accedentia, colore ferè Populi Libycæ, nigriora quàm præcedentis, non perinde hirsuta, sed firmiora, rigidioráque, & glabra: *Flores* tamen similes nisi minores essent, coloris ejusdem, pallidi, odorati, formâ accedentes ad Berberim, umbellam fere efficientes, sex, septem, octo, novem, aut etiam plures ex luteo foliolo seu amento prodeuntes, sapore acido cum lentore: quibus succedunt fructus parvi, hirsuti, angulosi ut in alia. Materies similiter alba, lenis, sed cortice magis scabro obducta.

Hanc facilè crediderimus prædictâ firmiorem & duriorem: tota enim arbor torosior.

Hæc est illa species quam in Essexiæ Angliæ sylvis & sepibus frequentem diximus, nec minùs in Lincolnia ubi à rusticis (ut nos monuit D. *Martinus Lister*) *Bast* dicitur, quoniam ex ejus corticibus funes texunt; cui usui & olim adhibebantur. Invenitur & alibi in Anglia multis in locis. *Locus.*

Seriùs floret & fructum perficit quàm superius genus.

Bacca seu fructus duplici tegumento, exteriore cutaneo & molliore, interiore ligneo & duriore, & nucleo intus contento constat.

3. *Tilia maximo folio* J.B. *montana maximo folio, an mas Theophrasti* C.B? *C. B.*

Tilia mas, nova arbor, crasso caudice, ramosa, materia ut Tiliarum robusta [cæterarum alioqui materies mollis, etiam priscis & neotericis Herbariis testibus J. B.] cortice lanuginoso subrufo: *foliis* magnis quæ vix rotundantur, ut in fœmina fit, sed in acutum angulum desinunt, Mori sativæ foliis quoad formam simillima, eo excepto quòd profundè sint serrata, ex virore nigricantia, prona verò parte splendentia, Tiliæ fœminæ vulgaris foliis triplo & quadruplo majora: in qua hactenus nec florem, nec fructum videre licuit: quam tamen ab annis 17 nunc observavi in monte Muteto, vix horæ spatio ab urbe Basilia distante. J. Bauhino folium hirsutius apparet in dorso, quod nervorum eminentia decorat.

Cortex & *folia* Tiliæ siccant, repellunt, urinam ac menses cient. *Corticis* mucilago in ambustis ac vulneribus magni est solaminis. [Cortex commansus & illitus *Dod.*] *Vires.*

Folia trita & aquâ consperfa pedum tumores discutiunt, ad aphthas etiam & spasmum flatulentum in gravidis singulare remedium habentur. Eorundem succus expressus, cum vino mixtus, & calidus artubus infrictus spasmo eidem bene facit.

Flores partium tenuium & cephalici sunt, eorundem odor perquam suavis est. Aqua destillata in frequenti usu est ad Epilepsiam, Apoplexiam, Vertiginem. Commendatur etiam ad cordis tremorem, uteri dolores, calculum renum sanguinem contusione aliqua concretum. Aliqui tritos Tiliæ carbones admiscent. Dosis ℥j. aut ℥iß. Quidam adversus ventris tormina exhibent. Mulierculæ etiam eâ utuntur ad faciei fucum.

Baccæ in pulverem redactæ in dysenteria aliisque alvi profluviis summopere laudantur; cum aceto tritæ & in nares inditæ ad hæmorrhagiam. Baccæ aliquot deglutitæ validè sanguinis è naribus profluvium compescere dicuntur.

In cortice Tiliæ interiore, Philyra dicta, recenti adhuc olim scriptitatum. *Usus.*

Sutores tabulis ex hujus ligno factis ad secanda coria utuntur, quoniam ob mollitiem cedit ferro nec ejus aciem retundit, contra ac veteribus visum. Quin & sculptores simulachrorum ex hujus materia omnia pæne simulachra exsculpunt. Levis enim est, tenax, facile secatur, diu durat, nec teredini obnoxia est.

Carbones hujus omnium optimi sunt pro pulvere pyrio conficiendo, item pro delineationibus pictoribus expetiti.

E cortice funes (ut diximus) & corbes, lagenæ, & cunæ, ut Theophrastus, vel potius cistæ aliáq; vasa texuntur.

Basileæ & alibi pauperiores adventante hyeme Tiliæ folia recondere solent pro vaccarum & caprarum pabulo, uti refert J. Bauhinus.

Cap. VI.

De Vitice sive Agno.

Hic frutex Ἄγνος i.e. Castus Græcis dicitur, quòd iis à quibus estur, aut bibitur, aut substernitur Castitatem conservet, Galeno sexto simpl. autore: quare matronæ Atheniensium in Thesmophoriis Cereris sacro ἁγνεύουσι i.e. castitatem custodientes foliis ejus cubitus sibi sternere solebant, Dioscoride & Plinio referentibus. Officinæ ineptè Agnum Castum appellant, non advertentes *castum* nihil aliud esse quàm expositionem Agni. Λύγος dicitur, quasi vimen, ob invictam virgarum flexibilitatem. Vitex Latinis à vinciendo aut viendo ob eandem rationem. Semen quibusdam à Piperis similitudine Piper Eunuchorum appellatur.

Folio digitato, Cannabis æmulo, seminibus rotundis, calyce exceptis, nudis, viminibus lentis ab aliis arboribus distinguitur.

1. Agnus

1. *Agnus folio non serrato* J.B. *Vitex foliis angustioribus, Cannabis modo dispositis* C.B. *Vitex sive Agnus castus folio angusto* Park. *Vitex sive Agnus castus* Ger. The Chast tree.

J. B.
Arbuscula est frequentibus ramis brachiata, quos cortex cinerei coloris tegit. *Folia* adverso ortu uncialibus & sextantalibus pediculis hærent, digitata, Lupini modo, in quinque ferè lacinias seu folia particularia subdivisa, coloris subtus cinerei, superiùs fusci propemodum, per margines undique sibi similia. *Spicas* fert Lavendulæ, non singulares quidem ut illa, sed ex singulis nodis conjugatim, *florum* purpurascentium, quibus *grana* succedunt numerosa, Coriandrinis & rotunditate & magnitudine ferè paria, nec crispa tamen, nec striata, saporis acris. Notandum grana isthæc floris calyce residuo excipi.

Locus & Tempus. In Sicilia & regno Neapolitano frequentem observavimus. Palustribus locis gaudere Dioscoridi annotatum. Floret Augusto.

Vires. Viticem ad impetus Venereos reprimendos & castitatem tuendam utilem esse jam dictum: unde in abundantia seminis, & contra nocturnas Veneris per somnum imaginationes, & seminis incontinentiam sanitati hominis non parum confert.

Fructus epotus demorsis à serpente, sed & lienosis ac hydropicis opitulatur; lactis abundantiam facit, urinam & menses ciet. Caput tentat vini modo, [soporémque infert,] nam & odor & sapor similis. *Plin.* Quòd caput tentet omnes affirmant, & de ratione ejus reddenda Galenus solicitus est. Folia tum suffitu, tum etiam substrata venenata fugant, & contra venenatorum morsus adhibita auxiliantur. Testium duritias cum butyro vitiúmque foliis emolliunt. Rimas sedis semen cum aqua illitum mitigat; aliáque multa præstat, quæ vide apud Plinium & Dioscoridem.

2. *Vitex latiore folio* C.B. Park. *Agnus folio serrato* J.B.

Folio breviore & molliore, ut & latiore ac serrato à præcedente differt.

Verùm (inquit J. Bauhinus) expendant herbarum diligentes cultores, annon sit fortè naturæ lusus, tempori, ætati, loco aut culturæ adscribendus. Gesnerus Viticem alium arborescentem dicit, alium minorem.

Variat quinetiam Vitex floris colore, albido & cœruleo.

CAP. VII.

Coccygria sive Cotinus putata J.B. *Cocconilea seu Coggygria* C.B. *Coggygria Theophrasti, vel Cotinus coriarius Plinii* Ger. *Coggygria sive Cotinus coriaria.* Park. Venice Sumach.

J. B.
* 3. *Hist.* 16. HUnc fruticem * Theophrasti Κοκκυμηλέαν esse, seu potiùs, ut Ruellius legit, Κοκκοπηλέαν, seu, ut Plinius, Κοκκυγίαν, consentiunt Botanici: Cotinum Plinii esse consensus non est adeò unanimis.

Arbuscula est fruticosa, contortis caudicibus, non crassis, ramis crebris, mediocris crassitudinis, quos rubens rufúsve cortex tegit, medullâ multâ farctos, quibus *folia* pediculis subrubentibus semuncialibus & uncialibus alternatim adnascuntur, ex oblongo rotundata, Pistachiorum foliis paria, glabra, nervosa, odore quodammodo Lentiscino, gustúque adstringente, non injucundo tamen. Sub æstatis finem rubescunt, elegantissimóque nitore oculos oblectant, id adnotante Clusio. Ramulorum fastigia infinitos propemodum mæandros tenuissimorum sed rigidorum filamentorum latè diffusos sustinent, pilis plumatim obsitos, & in his obiter semina compressa, rubentia, Lenticulis æqualia, Cæsalpino flavescentia, quasi triangula, duro putamine, sed ob tenacitatem impartibili (ut ille loquitur.) Materies flava solida, pectinibus rectis, externis orbibus albicantibus, interna parte usque ad matricem fungosa. Flores scribit *Clus.* esse ex herbaceo pallescentes: radicem duram, lignosam, raris fibris donatam, ut in Terebintho.

Locus & Tempus. Propè pontem quem transivimus eundo à Gratianopoli ad fontem quem vocant ardentem observavimus. Copiosè nascitur in Italia Lombardica inter sepes, multisque aliis in locis. Vid. *J.B.* Floret circa Viennam Austriæ Maio, calidioribus locis maturiùs fructus: maturescit Julio & Augusto.

Usus. Radicibus utuntur infectores, illisque pannum ruffo [rosso] colore inficiunt. Foliorum etiam & ramulorum usus apud coriarios in repurgandis coriis. *Ang.* Clusius annotat hoc frutice ad parandа coria uti coriarios non minùs quàm Rhoe, cùm alibi, tum circa Viennam Austriæ, ibíque etiam Rhois vulgare nomen *Sumach* indidisse.

Corticibus decorticatis infectores utuntur, flavo enim colore tingunt. *Cæs. Canepar. de Atram.*

Vires. Vis illi adstrictoria insignis, exsiccans cohibensque: hinc foliorum decocto sanantur in collutionibus oris & linguæ ulcera, faucium & columellæ defluxiones, &c. Siccatorum pulvis ventri priùs aceto rosaceo illito inspersus alvi defluxiones quascunque compescit. *Matth.*

CAP.

Cap. VIII.

1. *Amomum verum* Ger. emac. Park. *racemosum, quod verum credimus Amomum.* C.B. *Amomum novum, Cardamomi vulgaris facie, sive Indicus racemus* J. B.

HUjus planta tota à nemine, quod sciam, describitur, sed ejus fructus seu uva duntaxat à Nic. Maronea M. D. in suo de Amomo commentario his verbis, Est ille parvus racemus, absque pediculis ex uno sarmento enatus, sibi ipsi arctè cohærens & convolutus in uvæ modum, constans decem aut duodecim ad summum acinis, seu folliculis fibrosis se mutuò comprimentibus, tanquam de communi loco inter se decertantibus, adeò ut sibi invicem parvas cavitates imprimant. Racemum sustinet lignum teres pollicari longitudine, fibrosum odoratum, acre, foliis confertim exornatum, tum pusillis squamarum serie distributis qua parte folliculorum est expers tum longioribus foliis senis singulos folliculos ambientibus,quæ vicem quandam præstant calycis illius,quem in Nuce Avellana conspicimus; ex longioribus foliis tria quidem constant longitudine semunciali, tria verò paulò breviora sunt; eadem folia tenuia sunt, fibrosa, acria, odorata: sed quæ privatim folliculos complectuntur, æmula sunt foliorum Mali Punici, suis cacuminibus sæpe contracta, rarò integra, ut vix extra Amomi acinos emineant; quod evenire credendum est, quia mutuo attritu foliorum summitates confringuntur in longissimo itinere. Acinorum crassitudo & figura orbicularis existit qualis mediocris Uvei acini. Ornantur folliculi Amomi externis tenuissimis filamentis, seu nervis quasi lineis per longitudinem ductis, ternis etiam præditi sunt parvis sulcis, totidemque intercedentibus exiguis eminentiis, quæ triplicem internorum seminum seriem circumscribunt: singulos folliculos replent tres seminum phalanges, tenui membrana ab invicem sejuncta, unaquæq; autem phalanx pluribus constat seminibus angulosis eadem tenui membrana involutis, adeóq; strictim sibi cohærentibus, ut trium duntaxat seminum longiusculorum speciem præbeant.

Racemi totius & ligni color idem spectatur, in aliquo pallidus, in alio candidus, in alio verò ex pallido ad subrufum vergens, sed in candido folliculo semina insunt plerunque evanida, in subrufo semina solidiora & perfectiora frequentissimè observantur: seminibus angulosis color externus ex rufo nigricans adest, internus albus. Semina interna eadem solida sunt quidem, sed frangibilia, non fractu contumacia ut Cardamomi semina. Racemo odor inest validus sed *suavis*, ingenitus verò non adcititius, qui vulgarem Lavendulam quodammodo redolet, suavior tamen; exemptis à folliculo seminibus major odoris acrimonia inest, minor autem odoris gratia: eadem ratione & racemus, & nuda semina acri sapore sunt prædita, sed in racemo hebetatur acrimonia, in nudis seminibus vehementior percipitur, quæ vulgarem caphuram quodammodo sapit.

Deinde ostendit Maronea omnes notas, quas tum Dioscorides, tum Plinius Amomo assignant, Indico huic racemo convenire, unde nunc dierum à peritioribus Botanicis pro genuino Antiquorum Amomo habetur, quamvis non desint in contrarium rationes, quibus recensendis & vel confirmandis, vel refutandis immorari non necessarium ducimus. Hic certè Cardamomi species videtur. Cardamomum autem & Amomum verum cognata esse vel nominum affinitas evincit. Aliorum opiniones, Amomum vel Rosam Hierichonticam, vel Cubebas, vel Piper racemosum, vel Piper Æthiopicum, vel Pedem columbinum vel aliud quid existimantium, refutatione non indigent.

Cæterum, (inquit Maronea) Amomi uva, cujus notitia injuria temporum deperdita per aliquot secula latuit, denuo in lucem prodiit opera Cerchini Martinelli Veronensis Pharmacopœi, qui ex remotissimis Indiæ regionibus verum & legitimum Amomum ad nos transmisit.

Amomum (autore Dioscoride) vim habet calefaciendi, adstringendi, siccandi, somnum inducendi, dolorem eximendi si fronti imponatur, inflammationes etiam ac meliceridas concoquit ac discutit. A Scorpio ictis cum Ocimo impositum prodest. Podagricis auxiliatur, ipsósque lenit: Oculorum item inflammationes & eas quæ in visceribus sunt cum Uva passa. Ad menses & in pessis & in insessibus commodum est. Decoctum verò ipsius potum convenit hepaticis, nephriticis, podagricis. Admiscetur etiam Antidotis & pretiosissimis unguentis. *Vires.*

Amomum Galeno Acoro similem facultatem obtinet, nisi quòd Acorum siccius sit, majore autem concoquendi facultate Amomum.

Præcipuus autem usus Amomi apud Veteres erat ad unguenta. Quæ constant Amomo, inquit Plinius, omnia acutiora fiunt, maximéque nares feriunt: acerrima per se Amomo. Hinc Regale unguentum appellatum, quoniam Parthorum regibus ità temperatur, Amomo etiam constat.

2. *Amomum spurium* Ger. Park. *Amomum spurium foliosum* C. B. *Amomum verum quorundam* J. B. *Hamama Arabibus* i. e. *Pes columbinus.*

J. B.

Amomi nomine à Valerando Dourez insigni Pharmacopœo accepi aroma quoddam magnitudine spicarum stœchadis Arabicæ, cujus tamen portiones separatæ his angustiores erant: duas simul junctas vidi Pedem Columbinum hirsutum exprimentes. Constant autem foliolis multis squamarum imbricato positu compactis, ex luteo albicantibus, simile aliquid & colore & forma cum Origano habentibus, odoratis, sapore viscoso amaricante & acri.

An hæc sit Garciæ Amomum quo se à Nizamoxa rege Decan donatum scribit, quia descriptionem ejus non adjecit, nescimus.

3. *Amomis sive Pseudamomum* J. B. *Amomis Clus. ad Garz.* C.B.

J. B.

Ab eodem Valerando pro Pseudamomo & Amomide mihi exhibita sunt fragmenta seu partes quædam nonnihil Amomo præcedenti similes, inter quas ligneæ aliquæ portiones, nigræ, in quorum extremitatibus apparent partes squamosæ, breviores quam in Amomo, minùs albicantes, saporis viscidi, ut nobis quidem videtur.

4. *Amomum racemosum ligno* Alpin. *De* Med. Egypt. *l.* 4. *c.*10. *Ægyptiis Hamama.*

Est, inquit, ramulus brevis, gracilis, multis obliquitatibus, atque parvis, densis, contortis ramis præditus, veréque racemo uvarum figurâ similis. Est tamen lignosus, durus, frangibilis, colore corticis quidem nigro, subrubente: ligni verò vel albo, vel flavo præditus, valdè jucundum & aromaticum odorem spirans, sed nullius saporis. Vide (inquit D. Jonstonus in *Dendrolog.*) annon potiùs hoc pro Amomo Dioscoridis seu Armeniaco, seu Pontico sumere malis, sine verborum violentiâ. Non alium fuisse credo Garciæ ramum quem collatum descriptioni Dioscoridis venustissimè quadrâsse refert.

CAP. IX.

Rhus myrtifolia Monspeliaca C.B. *myrtifolia* Ger. *Plinii myrtifolia* Park. *Plinii putata* J.B.

J.B.

RAmulis quadrangulis bicubitalibus donata est, [*caudice* pollicem crasso, fragili, cavo Sambuci modo, cortice cinereo maculoso, membrana rufescente subjecta, tecto *Lugd.*] per quos ordine & serie quadam *folia* oriuntur bina ut in Nummularia & Jujubis; Jujubarum quoque foliis similia, sed acutiora & majora multo. *Flores* parvi, virides sive chlori, racematim quasi congesti, cum apicibus multis, partim nigricantibus. *Fructus* Pisorum magnitudine, pentagoni, cujus seminula (ut notat Lobelius) intra angulosam tunicam inclusa sunt cochleata.

Locus. Circa Monspelium copiosè provenit, præsertim ad ripas Ladi amnis.

Cùm frutex sit, Rhus Plinii Myrtifolia esse nequit quæ herba. Verùm quia qualitatibus suis Rhoem æmulatur, & hoc nomen sibi usurpavit, per me licet etiamnum illud retineat.

Usus. Usus ejus nullus hactenus innotuit præterquam ad coria firmanda, quo nomine notissimam & usitatissimam cunctæ Narbonæ dicit Lobelius. *J.B.* Verùm *D. Magnol* ad colorem nigrum, vulgo *Roudou*, tinctores eâ uti scribit. *Botan. Monsp.*

CAP. X.

* P. 1. F. 21. p. 35. *Manjapumeram* * H.M. *An Arbor tristis Myrto similis* C.B? *Arbor tristis* Garciæ *&* Acostæ? J.B. *t.* 1. *l.* 4 *c.* 54 Park. Ger.

H.M.

ARbor est grandis, trium quatuórve hominum altitudine, densis & opacis frondibus, latè sparsis, nascens in arenosis: *Radix* subtus supráque terram ramos spargit. *Stipes* ambitu amplexum unius brachii æquat, cortice cinereo. *Garcias Arbori tristi magnitudinem Oleæ, folia Pruni tribuit; Acosta magnitudinem & formam Pruni; Fabric. Mordente apud Clusium altitudinem trium hominum, in quo pulchrè cum Autoribus nostris convenit: folia Myrti. Surculi* quadrangulares, ac noduláti, spadiceo cortice obducti. *Acostæ rami tenues sunt, & certa per spatia nodulis distincti. Folia* in nodulis pediculis brevibus crassiolis per intervalla bina simul oriuntur opposita, ad pediculum lata curvitate, anterius in angustam cuspidem contracta, texturâ crassâ, superficie aspera, supernè obscuro virore nitentia, subtus dilutiore, sapore astringente & subamaro. *Acostæ folia mollia & lanuginosa sunt parte aversa, quemadmodum fere Salviæ folia, & viridia nonnihilque aspera parte supina, non adeò serrata in circuitu ut Pruni folia, neque tam multis venis prædita:* quæ descriptio cum descriptione & icone *H.M.* convenit. *Flores* in surculis rigidis bino ordine ex alis foliorum egressis, obliquè extensis, & in tres ramulos curtos brevésque divisis proveniunt, quini simul in singulis surculorum ramulis. *Acosta paulò aliter, è singulorum foliorum sede nasci ait pediculum, quinque capitula summa sui parte sustinentem, quæ quatuor foliolis subrotundis constant, è quorum medio quinque flores exiliunt, candidi, elegantes, Mali Aureæ floribus magnitudine pares, tenuiores tamen, elegantiores & odoratiores; pediculo magis ad rubrum quàm ad flavum colorem tendente, quo Indi edulia tingunt, quemadmodum nos Croco. Flores* odore suavi sunt optimum mel æmulante, albicante & aqueo colore, sex, septem, octóve, petalis compositi, ad ungues strictioribus, versùs apices dilatatis, summitate excavata in medio velut bicornibus, textura tenui & rigida, in Sole valdè coruscantibus, venulis vix conspicuis, nisi ubi colore albicante attrito membranaceæ sunt pelluciditatis.

Sunt autem pediculi florum, quibus è calyce oblongo profundo, viridi, orâ supernâ rotundo, emicant, vaginulæ breves, semunciales, croceæ, in quibus duo *stamina* flava, apicibus crassis, surrectis, flavo-albicantibus dotata. Pediculi siccati croceum colorem acquirunt, iisque Indigenæ cum ligno Santali mixtis atque tritis corpus inungunt. *Fructus* sunt rotundo-plani ac compressi, colore viridi, in medio unâ suturâ exuberante ad verticem utrinque perducta: in quibus duo rotunda compressa *semina*, quæ utrinque sub cortice exuberant, intersepimento medio à se mutuo distincta.

Acostæ Fructus magnitudine Lupini est, virescens, cordis effigie, per medium secundùm longitudinem sectus, continens in utraque parte quoddam receptaculum, in quo semen occluditur, magnitudine seminis Ceratii, cordis effigiem retinens, album, tenerum, membranâ subviridi tectum, nonnihil amarum.

Ego cum *D. Syen* sentio Arborem hanc eandem esse cum Arbore tristi Acostæ & aliorum, ob notas multas communes, ut descriptiones conferenti patebit.

Obstat tamen defluxus florum Arboris tristis de die, quamprimùm Solaribus radiis illustrantur, cujus nulla hic fit mentio. Verùm cùm, Fabricio & Paludano testibus, illud eos duntaxat concernat flores ad quos Solares radii pertingere possunt, minoris facienda videtur hæc difficultas.

Flos

Flos sapore est subamaricante, quem cor refocillare incolæ censent. Nam & Gentiles ibi medici semen ejus inter cardiaca referunt. Volunt etiam nonnulli aquam stillatitiam florum oculis utilem esse, admoto lineo panno hâc intincto: in quem usum, & etiam propter odoris fragrantiam studiosè colliguntur ab incolis.

Cap. XI.

Edera trifolia Canadensis Cornuti. *trif. Virginiensis* Park. *Epimedium fruticans Canadense* Londinensibus.

Corn.

FOlia habet Phaseoli modo tripartita, palmaribus ferè pediculis nixa, qui succo turgent lacteo dum rumpuntur, verùm paullò post ità nigrescente ut atramentum videatur. Cujus rei gratiâ à plerisque habetur præcipuus tingendo capillitio, confectísque ad id tincturis insertus, nuper ad miraculum usque id præstitit. Ex tenui & pallido *flore* luteo-pallidos corymbos profert sparsiore racemo, in quo pulpa nulla est, aut saltem adeò sicca vix ut compareat; sed in ejus acinis præter *semen* rotundum, durissimum, cineracei coloris, membranâ tectum aridâ & corrugatâ nihil contineri visum est. Lignum obtinet ederaceum (longè tamen mollius ac medullosius) quod mira varietate lascivit, nunc enim viget ac sine adminiculo stat, nunc ortis ab radice stolonibus per summam tellurem errat, ac si proximo pariete conseratur tenaces in rimas ejus deducit fibras, ramulósque mittit qui helicis modo radicantur.

Floret Julio mense, semina maturescunt Septembri. Folia quotannis amittit. *Tempus.*

Duplicem speciem distinguunt, alteram virgultis procumbentibus, alteram virgultis erectis.

Jo. Bod. à Stapel notis in Theophr. hist. lib. 4. c. 5. p. 364. inter alias plantas exoticas & hanc describit titulo *Apocyni trifoliati Indici vulgo Epimedii.*

Quærit D. Hermannus in *Cat. Hort. Leyd.* An erectior hujus fruticis species sit Hederæ trifoliæ Canadensi affinis Indica, Arbor venenata quorundam *Hort. Reg. Paris*; quæ culta est in Horto opulentissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis D. *H. Compton*, Rei Botanicæ Artiumque Mæcenatis Illustrissimi.

Hæc arbor à quibusdam nominatur Arbor Virginiana tinctoria.

Cap. XII.

Edera quinquefolia Canadensis Cornuti. *Vitis seu potiùs Hedera quinquefolia Virginiensis* Park. parad.

Corn.

NOn enodi fruticat trunco, sed *lignum* habet sarmentosum, geniculis articulatum, Vitis more medullosum. Cute veriùs quam cortice obducitur, lævi, similique novellæ vitis palmiti, cum teritur inter se, tardè friatur. Amplitudo fruticis tanta, quantus paries aut arbor quibus velut adminiculis sustinetur. Pediculi longiores ex alternis geniculis inæquali situ prodeunt, rubri: quibus *folia* quinque singula per singulos petiolos inseruntur. Adnascuntur hinc indè ex altera foliorum parte *claviculi*, qui in plures fibras crispas sparguntur, quarum extremitates limosiore callo teguntur. His velut manibus proxima quæq; comprehendit, & parietum asperitatibus illaqueat sese, quos tam jucundo spectaculo obvestit, ut ad topiarium opus nihil commodius natura produxisse videatur. Nec enim ruinosa est ædificiis ut Edera nostras, quam ob causam eam à domibus procul arcent qui earum diuturnitati consulunt.

Sapor huic acidus ac parum acerbus. Nec florem, nec baccas vidit Cornutus. Folia ut præcedentis hyemem non sustinent.

Flores, observante D. Hermanno, ut habemus ex Annotatis *D. Palmer*, corymbosi, muscosi; baccæ rotundæ Hederæ in modum. Fructum observavit eruditissimus Vir & insignis Botanicus *D. Leonardus Plucknet*, & capsulas esse affirmat, multa minuta semina continentes.

Cap. XIII.

Spiræa Theophrasti Clus. Ger. Sp. Theophrasti forte Clusio J. B. Park. **Spiked Willow of** Theophrastus. *Frutex spicatus foliis salignis serratis* C. B.

Clus.

DUorum cubitorum altitudine assurgit, tenuibus ramis seu virgis, puniceo cortice obductis, per quos sine ullo ordine sparsa sunt frequentia, longiuscula & angusta *folia*, salignis proxima, per ambitum serrata, supernè dilutiore viriditate prædita, infernè veluti ærugine aspersa, exiccantis cum quadam amaritudine conjuncti gustûs. Extremi ramuli digitalis ferè longitudinis satis crassam *spicam* ferunt exiguorum flosculorum, uvæ in morem congestorum, pentapetalorum, è quorum umbilico multa staminula prodeunt, coloris cum suo flore ex albo rubescentis sive carnei, nullo peculiari odore præditorum, nisi qualis ferè in florente Olea est. Illis evanescentibus succedunt pusilla, pentagona capitula, quæ ad plenam maturitatem pervenientia tenuissimum & quodammodo pulvereum semen flavescens effundunt.

A Briga Silesiæ ad Clusium missus est. Mense Julio floret, sub Augusti finem semen maturescit. *Tempus.*

SECTIO TERTIA,

Arbores & Frutices Fructu sicco diversorum generum complectens. Ut v.g.

1. FRuctu membranulis extantibus velut alato donatas; cujusmodi sunt Acer & Fraxinus.
2. *Lanigeras*, seu Floribus & Fructibus spicatis ut *Tamariscus*, seu in pillulas echinatas conglobatis, ut *Platanus*.
3. *Coniferas*, ut *Myrtus Brabantica*.
4. *Multisiliquas*, ut *Syalita H. M.* & Anonymos foliis Ribesii.
5. *Fructu Petasoide* donatas, ut *Paliurus*.
6. *Fr. Bivalvi dicocco* præditas, *Carim Carini*.
7. *Fr. Tricocco*, ut *Codi-Avanacu*, *Tira-Calli* quæ sunt Lathyridis seu Tithymali fruticescentis Indici species, Chamelæa tricoccos, *Canschi H. M.*
8. *Fr. Pentacocco*, Pocatsjetti *H. M.*
9. *Thlaspeos æmulis siliculis*, ut Rosa Hierichontica dicta, quæ vera & genuina Thlaspeos species est.
10. Seminibus multis parvis in vasculis siccis, ut *Cebipira* Brasiliensium, *Amvetti H. M.*
11. Vasculo subrotundo semina parva continente in imo flore occultato, ut *Erica*.

CAP. I.

De Acere.

ACer hæc arbor Vossio dicta videtur, quia acris, hoc est, duri admodum ligni sit, potiùs quàm, ut Perotto videbatur, quia acria in ea artificum ingenia exerceantur juxta illud Plinii lib. 16. c. 15. *Acer ejusdem* (ac Tilia) *amplitudinis, operum elegantiâ ac subtilitate Citro secundum.*

Aceris notæ sunt folia laciniata aut angulosa, semina bina juncta, vasculis duris membranis extantibus alatis inclusa.

A. 1. *Acer minus* Ger. emac. *minus sive vulgare* Park. *Campestre & minus* C. B. *Vulgare minori folio* J. B. The Common Maple.

J. B.

Caudice ramisque est plurimùm sulcatis rugosisque: materie alba, satis fragili, & fissili medulla farcta. Ramuli minores adverso plerunque situ conjugatim oriuntur. Ramorum tenuiorum cortex tenuis, fuscus, qui unguibus facile abraditur, subest alter etiam tenuis flavescens [Ramorum cortex nobis observantibus cinereus est cum aliqua ruboris tincturâ] *Folia* Hederæ foliis quodammodo similia, quintuplici divisura primaria incisa, in principio tenera, molliáque, quo tempore lactei quiddam fundunt; temporis progressu rigidiuscula, pediculis longis virentibus aut rubentibus hærentia (bina sibi contraria) *Flosculi* simul multi ex pediculis lanuginosis, interdum ramosis, muscosi, in novem, decem aut undecim segmenta hirsuta, coloris herbacei, divisi, stamina virescentia aut rubentia apicibus luteis unà cum stylo bicorni obvallantia. *Semen* conceptaculo gemino alis libellarum aquaticarum expansis figurâ simili, hirsuto occluditur, in extremis membraneo, quà coitus est alarum turgidulo & nonnihil elevato, intus duro & pænè osseo, cavo, in qua cavitate *semen* medullosum & virens vel pallescens latitat, saporis subadstringentis, non ingrati tamen. Astringentior est sapor corticis & foliorum, nec sine amarore.

Notatu dignum est quòd quamvis Acer majus & minus arbores sint congeneres, plantula tamen seminalis longè aliter complicatur in unius quàm in alterius semine, ut examinanti & explicanti patebit.

Tragus Aceris folium Saniculæ non malè simile esse scribit; corticem incanum; arborem modò humilem, modò magnitudine insigni: *raró tamen apud nos in insignem vel altitudinem attollitur, vel crassitiem extenditur.*

Locus. Arbor est passim obvia & nemini non nota. Gaudet præruptis & sylvosis (inquit J. Bauhinus) at apud nos in sepibus ubique occurrit, omni ferè solo.

Tempus. Floret Aprili & Maio, Septembri fructum maturat.

In vivario ferarum *D. Fr. Willughby* in agri Warwicensis vico *Middleton*, non procul Tamwortha oppido viscum ferens observavimus.

Veteribus seri solebat ad maritandas Vites non secus quàm Ulmus.

Vires. Aceris radix, Plinio prodente, contusa è vino jecinoris doloribus utilissimè imponitur. Serenus:

Si latus immeritum morbo tentatur acuto,
Accensum tinges lapidem stridentibus undis,
Hinc bibis; aut Aceris radicem tundis, & una
Cum vino capis, hoc præsens medicamen habetur.

Acer

Acer operum elegantiâ & subtilitate Citro, non Cedro ut vulgò corruptè scribitur, secundum: cùm maximè annosum fuerit undatim crispatur: plerunque apud nos lautioribus dicatur suppellectilibus, orbibus, mensisque, &c. *J. B.* Excrescentiæ tuberosæ præcipuè commendantur ad scrinia, pugillares, reliquáque curiosa, ob intortum, crispum, & variè undulatum macularum discursum.

2. *Acer trifolium* C. B. *Monspessulanum* J. B.

J. B.

Arbor est mediocriter procera, ramis satis explicatis, cortice quodammodo purpurascente; folio Aceri vulgari simili, in tres tantùm cuspides sive angulos diviso, crasso, venoso, ex longo pediculo pendente, parvis intervallis utrinque sito: fructu gemino, membranulis duabus cohærentibus, alis muscarum similibus.

In Delphinatu non procul Gratianopoli eundo ad maximum Carthusianorum cœnobium observavimus. Reperitur etiam in sylva *Valena* non longè à Monspelio; & in rupibus ad lævam *Castri novi*, juxta Ladum amnem. *Locus.*

A. 3. *Acer majus, multis falsò Platanus* J. B. *majus* Ger. *majus latifolium, Sycomorus falso dictum* Park. *montanum candidum* C. B. **The greater Maple, commonly, yet falsly, the Sycomore Tree.**

J. B.

Arbor est speciosa & procera, rubenti cortice intectis ramis affatim brachiata, materie alba nec multùm renitente: foliorum verò ampla latitudo, quæ vitiginea, aut Aceris vulgatissimi formâ, licèt acutioribus laciniis quinque prædita, supra atrovirentia, infra pæne incana, utrinque glabra, sapore adstringente cum amaritudine. Ob foliorum amplitudinem & formam Platani æmulam cum Septentrionalibus populis per æstivos calores præcipuam init gratiam. *Flores* muscosi, ex herbido albidi, calyculo continentur lanuginoso. At alati fructus ex vulgari cognitu sunt faciles, per omnia majores, ex longo pediculo pendentes plures, sed singuli bini foliacei bipennem expansam & inversam, aut Libellæ alas imitati, nucleos in medio quà alæ coeunt itidem gemino utriculo duro satis continent, magnitudinis seminum Arantiorum albicantes, gustui non gratos.

Humectis & altissimis montibus gaudet. Nos in Saleva monte non procul Geneva observavimus. In Anglia non provenit sponte, quod sciam, adeò tamen frequens habetur in areis & cœmiteriis, hortorum ambulacris & circa nobilium ædes, ut merito pro indigena accipiatur. Nuper tamen minore in honore esse cœpit quàm olim, ob folia decidua quæ cùm initio hyemis primis statim pruinis decutiantur, in terra jacentia humore in putrilaginem illico solvuntur, hortósque & ambulacra inquinant & corrumpunt. Floret mense Maio: fructum maturat Septembri. *Locus.*

Materies candidior ab arculariis & mensariis ad varios usus expetitur. Quadræ & orbes ex ea laudatissimi fiunt. *Usus.*

Veris initiis cùm germina novella turgescunt, antequam explicentur in folia, arbor hæc in trunco, ramis, aut radicibus vulnerata dulcem & potulentum succum copiosè effundit, non secus ac Betula. Quin & Autumno quoque post delapsa statim folia, & per totam etiam hyemem: quod primùm observavit & nobis indicavit Clariss. Vir, & charissimus amicus noster, *D. Martinus Lister.* Notandum tamen hoc ei non accidere quacunque cœli constitutione aut aeris temperie, sed gelida tantùm & leviter pruinosa.

Succus hic Saccharum non obscurè resipit, unde Canadenses Americani ex eo Arundinum liquoris in modum decocto Sacchari quoddam genus conficiunt, ab arundineo discretu haud facile, cujus portiunculam munere ingeniosissimi & eruditissimi Viri *D. Francisci Aston* R. S. olim Secretarii, habemus.

Est Aceris occidentalis species folio minore subtus incano, suprà atro-virente, quæ Acer floflorescens Virginiana audit; hæc inodora est.

4. *Aceris majoris varietas* J. B. *An Acer montanum* Park? *Acer montanum flavum sive crispum* C. B? *An Ac. mont. tenuissimis & acutis foliis* ejusdem?

J. B.

Prædicto foliorum amplitudine minimè cedit, nec tam altis sinuum divisuris, nullis item serraturis, sed extremorum acutie exquisitissima, ut cum quavis etiam acicula certet, pari nervorum divisurâ, sed minùs frequenti inferna parte: non incana sunt ut prædicti folia, sed dilutè viridia, splendicantia; supernâ saturatiùs viridia, non tamen adeo ut priora. Tota cæterum folii facies mollior, delicatiorque, longioribus etiam hærent pediculis. An in flore & fructu aliqua sit diversitas nondum observavimus.

Habemus folia in montibus propè Genevam collecta, quæ descriptioni Bauhinianæ examussim quadrant.

Acer montanum fœmina *C. B.* colore est magis flavo quàm mas, ligno duriore & venosiore magísque crispo, citiúsque floret. Germani, inquit, ob flexuosos venarum discursus ad opera lautiora utuntur, lignum nobile vocantes; ex hujus radicibus cochlearia pulchra conficiuntur.

In horto Edinburg. *Sutherland.* invenio Acer Maj. foliis eleganter variegatis. *Locus.*

5. *Acer majus folio rotundiore minus laciniato, an Opalus Italorum?*

Hujus folia habemus in Italia & Sicilia collecta quæ magnitudine ad Aceris majoris vulgaris folia accedunt, longis pariter pediculis nixa, verùm rotundiora, minus profundè laciniata, laciniis etiam seu segmentis obtusioribus.

Non pediculi tantùm sed & venæ seu nervi foliorum insigniores rubent.

Arborem ipsam, quod piget, non descripsimus, quia à Botanicis ante nos pridem descriptam fuisse non dubitavimus.

6. *Acer Virginianum sive Canadense. Virginianum odoratum* Herman. Cat. app. *An Styrax Aceris folio?*

CAP. II.

De Fraxino.

FRaxinus Græcis Μελία & μέλιν. Τρίοζος etiam cognominatur, i. e. trinodis, quod ramos ordinatos & numero pares habeat. Latini nominis Etymon probabile apud Grammaticos non invenio: nam à *Frago* dici, quod in fragosis locis nascatur; aut à φράξις *sepimentum*, quod ad sepes conficiendas utilis sit, minùs placet.

Fraxini notæ sunt folia pinnata, folliculi membranacei oblongi, semine extremum inferius seu quod ad pediculum est occupante, non ante Autumnum maturo; flores staminei congesti, ante folia erumpentes, & brevi evanescentes.

A. 1. *Fraxinus vulgatior* J. B. *excelsior* C. B. *vulgaris* Park. Common Ash-tree.

Speciosæ proceritatis arbor crasso, simplici, erecto, celsóque caudice adolescit, cortice cinereo, unde fortasse nomen Anglicum Ash, materie alba, crispo pectinum discursu undulatâ, validis ramis, binis ex adverso positis, brachiata. *Folia* itidem bino ordine inter se contraria, Sorbi modo pinnata, quadruplici, quintuplicíve, aut etiam sextuplici pinnarum conjugatione ad costam annexa, quam impar folium terminat, lævia & interdum crenata, ficco sapore subamaro, acríque ac mordaci prædita; quem etiam saporem linguæ imprimunt quoque fructus qui peculiari surculo numerosi dependent, quod inversam avis linguam referant, inde in Seplasiis nomen adepti. Ex his singuli sescunciam circiter longi, parùm culmo latiores, infima parte [à petiolo remotiore] membranei, à medio ad pediculum medullâ farcti sunt, alba, gustu acri & amaro. Radices summa tellure gaudent, & in superficie terræ latè extenduntur; unde & arbor ἐπιπολαιόῤῥιζα rectè à Theophrasto dicitur.

* In Hist. Lug. Scribit * Dalechampius se globosos muscos, quales tradit Theophrastus, in Fraxino observâsse, & collegisse hyeme jam desinente: esse tuberosos, velut ex resiccato impensiùs glutinoso musco concretos, gustu nonnihil adstringente, lignoso intus nodo muscosum corpus sustinente. Nec J. Bauhinus neque nos quicquam tale in Fraxino hactenus observavimus. Si quod tamen ejusmodi sit, nihil aliud est quàm excrescentia quædam à punctione aut afflatu venenato insecti cujusdam excitata.

Cùm dicat Columella Ornum esse Fraxinum sylvaticam seu montanam, ac Theophrastus referat rupium Fraxinum colore esse luteo, & Germanorum *Wald-escher* montana sit, colore luteo, ut experientiâ sibi compertum esse scribit Turnerus, rectè nobis videntur facere, qui Fraxinum montanam & sylv. Germanorum esse Ornum Latinorum & Fraxinum sylvestrem Theophrasti statuunt. *J. B.*

Locus. Nascitur Fraxinus æquè in montosis (sed humidis) ac planis; nec minùs in calidis quàm in frigidis regionibus: in Anglia ubique frequentissima est in sylvis ac sepibus. Auctu facilis est, & festinantius germinat.

Fraxinum duplicem faciunt nonnulli, *marem* seu sterilem quæ flosculorum racemos nigros duntaxat fert, & *fœminam* seu fertilem, quæ semen seu linguam avis dictum producit. Nos in Fraxinis verno tempore ejusmodi florum stamineorum congestorum racemos observavimus, ante folia erumpentes,& brevi evanescentes: nec tamen infrugiferæ, (quantum meminimus) fuerunt hæ arbores, verùm post flores etiam fructus protulerunt, quod & Parkinsonus affirmat.

Ligna Fraxini post vindemiam & Arcturum cædenda præcipit Theophrastus: nam si vel citiùs, vel seriùs quàm par est cædantur, teredini obnoxia erunt.

Cortex interior Fraxini (ut refert Cæsalp.) aquam in qua maduerit cœruleam reddit.

Fraxinus Homeri præconio & Achillis hastâ multùm nobilitata est. *Plin.* Porro tantus est materiei ejus usus, ut Fraxinum præ aliis copiosissimæ materiæ causâ naturam generâsse scribere non dubitârit Plinius: quippe quæ obedientissima sit in quocunque opere, tandémque pro hastis Corylo melior, Corno levior, Sorbo lentior. Est sanè Fraxini lignum tenacissimum ac durissimum. Multùm tamen interest inter virgam seu stolonem è terra enascentem, & ramum è trunco arboris

Usus. adultæ decerptum lentoris respectu; hic enim valdè fragilis est, cùm ille tenacissimus sit. Ad ephippia & sarissas conficiendas expetitur; ad aratra & crates, rotarum canthos & modiolos, ad rhedas, vehicula & scalas, ad mensas, cochlearia, pocula; ad circulos pro doliis, manubria & capulos organorum quorumcunque, pugionum, &c. ad ligones & palas, aliáque fere omnia instrumenta fabrilia commodissimum est. Denique (ut pergit J. Bauhinus) Quicquid ex ligno fieri debet, ità ut subtile, fabrefactum, etiámque forte esse debeat ut magnam vim sustinere queat, non meliùs ex alio quàm ex isto parabitur.

Fraxini semina contrita & cum vino pota urinam ducunt. *Hipp.*

Vires. Cortices Fraxini in vino coctas per triduum da porcello, & in quarto die occide ipsum, & (si credere fas sit) non invenies splenem. *Gal.*

Foliorum Fraxini olim usus fuit pro pabulo boum & caprarum: siccant validè, curántque ictus serpentum, si Veteribus fides. De antipathia inter serpentes & hujus arboris ramos foliáque mira

refert

refert * Plinius, quæ quoniam se expertum affirmat adscribere non pigebit. *Tanta est vis*, inquit, *ut nè matutinas quidem occidentésve umbras quum sint longissimæ, serpens ejus arboris attingat, adeò eam procul fugit. Experti prodimus, si fronde ea gyro claudatur ignis & serpens in ignem potiùs quàm in Fraxinum fugere serpentem.* Idem etiam se expertum prodit Ambrosius Paræus. At Camerarius contrarius se expertum scribit in serpentibus Germanicis: & D. Charas in observ. & experim. de viperis non ita pridem Gallicè editis asserit se facto circulo è foliis Fraxini, qui habuerat circa tres pedes diametri viperam vivam in eum immisisse, quæ folia (ut videtur) nihil verita, illico sub iis sese occultatum ivit. Vel ergo deceptus erat Plinius à magico quodam impostore, vel aliam arborem intelligit. * Lib. 16. c. 13.

Cortex & lignum Fraxini siccant & attenuant; lienis duritiem specificè emollire creduntur, unde & in poculis ex ligno factis si quis assiduè bibat lienem extenuari aiunt, eóque nomine & corticis decoctum quidam exhibent, quo etiam aliqui vice ligni Guaiaci felici successu utuntur. Corticem medianum Fraxini in exteris regionibus in Febribus intermittentibus frequenter præscribi observavit D. *T. R.* Eundem & in Anglia cum successu exhiberi audivisse retulit idem, in Observationibus nobis communicatis. Foliorum & summitatum seu surculorum teneriorum succus quotidie manè paucâ quantitate potus hydropicis conducere dicitur. Sal Fraxini sudores movet, diureticis medicamentis mixtus: idem efficit & decoctum corticum.

Semen, *Lingua avis* dictum, calfacit & siccat validè; conducit epaticis, pleuriticis, calculosis. Chymici moderni, & præ aliis Glauberus, ad calculum renum & vesicæ conterendum miris illud præconiis extollunt. Cum nucleis Pistaceis, Pineis & saccharo comestus coitum juvat. Exiccati post plenam maturitatem pulvis non ad calculum tantùm, sed etiam ad icterum & hydropem remedium est præstantissimum, attestante D. *Bowle*, medico insigni.

Semina Fraxini ad ʒj. cum vino exhibitum ex Plinio Hydropicos curat, & corpore obesos ad maciem reducit: Arabibus etiam maximè commendatur. Epiphanius Ferdinandus historia 81. D. *Hulse*.

Semina Fraxini viridia, seu potiùs fructus collecti ante maturitatem in Anglia muriâ ex aceto & Sale condiuntur pro acetario.

2. *Fraxinus tenuiore & minore folio* J. B. *humilior sive altera Theophrasti, minore & tenuiore folio* C. B. *sylvatica seu petræa Germanorum Turnero forté.*

Varietas potiùs Fraxini est quàm species distincta, cujus folia pinnata segmentis dividuntur tenuioribus, strictioribus, acutioribus, perinde tamen serratis ut vulgaris Fraxini. Rami pluribus & crebrioribus tuberculis, foliorum pediculo sedem daturis, inæquales.

Ex Lugduno vicinis montibus habuit J. Bauhinus. *Locus.*

3. *Fraxinus rotundiore folio* J. B. C. B.

Huic quoque folia conjugatim disposita, sed quæ Pistaciorum folia referunt, subrotunda, minora quàm Fraxini vulgaris, in ambitu serrata, in quibus medietas interior ad nervi imum brevior quàm exterior sæpe conspicitur, id quod in Terebintho & Pistaciis usu venire subinde observamus.

Ex Italia attulit C. Bauhinus. *Locus.*

Ex hujus ramis & foliis in Calabria æstivis mensibus exsudat Manna, & in granula Solis calore concrescit. Nam Mannam vulgarem Officinarum non esse rorem cœlestem aut mel aereum evidentissimis argumentis & experimentis probat tum Altomarus, tum Pena & Lobelius, necnon Monachi qui in Mesuem commentati sunt, nequicquam reclamantibus Matthiolo, Cæsalpino & aliis. Quæ enim evidentior potest esse demonstratio Mannam ipsius Fraxini humorem seu succum esse, gummi modo exsudantem, quàm quòd è trunco aut ramis vulneratis extillat? quódve experimentum certius & efficacius ad id evincendum eo quod Pena & Lobelius tradunt, Ramos magnos Laricis & Fraxini præcisos, atque in vinariam cellam, quo æstatis tempore Manna colligi solita est, asportatos, Mannam postero die, quanquam non perinde nitidam ostendisse.

Idem quoque mihi cùm in Italia peregrinarer confirmarunt tum alii Calabri, tum præcipuè eruditissimus Vir & sedulus naturæ operum indagator D. *Thomas Cornelius* M. D. Neapolitanus, Consentiâ Calabriæ oriundus, testis αὐτόπτης & omni exceptione major, qui in ramulis & foliis à seipso experiundi causâ linteo circumvolutis & curiosè contectis Mannam sæpiùs collegit: quod experimentum ante eum ab Altomaro aliisque factum legimus. Frustra ergo vel huic veritati confirmandæ argumenta accumularemus, vel ratiunculis aliorum in contrarium allatis refutandis tempus insumeremus. Quæ utrinque adductæ sunt probationes responsionésque apud J. Bauhinum videri possunt.

Mannam autem in Calabria singulis annis circa vel paulo ante caniculares dies & Sextiles pluvias colligunt; cùm autem pluit cessat fluere.

Est autem Manna duplex: quæ è Fraxino colligitur.

1. *Spontanea*, eáque duplex, vel *corporis*, ut vocant, vel *folii*.

2. *Coacta*, quam *Sforzatellam* vocant Calabri.

Observant collectores in Fraxinis Mannam emanare ex ramis ea potissimùm parte quà foliorum pediculi eisdem annectuntur.

Notandum etiam, non manè priusquam Sol valdè perurat, ut quidam falsò retulerunt, colligi Mannam, sed meridie Soléque fervidissimo; non enim à Solis calore rarescit, solvitur aut evanescit, sed potiùs concrescit, & durior ac candidior redditur. Atque hoc respectu, Altomari experimento, differt Manna *Calabrina* à *Bombycina* dicta, &, ut verisimile est, *Mastichina*, reliquísque Orientalibus, quæ fortasse sunt rores cœlestes concreti seu mella aerea. Hanc se ferro ac lateri ignito cum *Calabrina* granis quibusdam injecisse refert, tam ejus quæ ex foliis, quàm quæ ex ramis

&

& caudice colligitur; illam autem protinus solutam & liquefactam: hanc verò aridiorem duriorémque redditam: Soli quoque expositam *Bombycinam*, non quidem ità repentè, sed sensim liquefactam; Calabrinam verò duriorem redditam & albidiorem.

Notandum insuper colligi Mannam omnem quidem ex Fraxino & Orno; sed non ex omnibus individuis, unde in Calabria venduntur tales arbores quæ Mannam dant, ut scribit Altomarus.

Vires. Mannæ, referente Cæsalpino, usus est in tota Italia ad alvum leniendam dissolutæ jure aut sero, pondere duarum unciarum aut trium, mitissimum enim est medicamentum, solùm tenues humores educens, biliosos & serosos. Tutò exhibetur senibus, pueris, fœminis etiam prægnantibus & delicatis. Non ipse solus (inquit Altomarus) sed omnes ante me & juxta me in hac regione Medici hac Mannâ bono ac felici successu citra ullam noxam usi sunt, præsertim ad alvum molliendam. Lenit etiam thoracem & asperam arteriam.

Cautelæ in ejus usu (inquit C. Hofmannus) duæ sunt. 1. Nè detur cruda sed cocta. Habet enim non minùs quàm Cassia flatuosum quid. 2. Ut detur cum acribus, Thymo, Hyssop. &c. ut actio sit celerior.

Eligenda recens (anno non vetustior) granis minoribus & rotundioribus, qualis est Manna folii, candida, lucida, gustu dulcis, & cum his omnibus solida.

Jam si quæratur, cur Fraxinus in Calabria Mannam fundat, in aliis regionibus non item, quæram & ego cur Lentiscus in Chio insula Mastichen manet, in Italia aliisque regionibus minimè. Respondeo autem id evenire vel ratione temperiei cœli, vel conditionis soli, vel utriusque, vel fortè etiam peculiaris naturæ & constitutionis ipsarum arborum.

C. Hofmannus Mannam Orientalem & Europæam ejusdem generis esse opinatur, sed neutrum melleum quid, verùm succum seu liquorem arboreum: cui suffragatur Garcias, in Hist. Arom. de Manna Orientali scribens, compertum sibi, esse eam gummi vel resinam arboris Persicæ dictæ. *Quæst.* Deinde, cùm certum sit Europæam esse arboreum quid, Orientalis autem sit illi per omnia similis; quidni sit ejusdem naturæ? At verò si ejusdem naturæ sint, cur tanta diversitas liquefactionis & indurationis respectu? Experientiam appellamus.

Locus. Observavit D. *Tancredus Robinson* in Regno Neapolitano itinerans multas cicadas sugere & depascere Fraxinum humiliorem, undè suspicatur Mannam faciliùs extillare per aperta vulnera seu foramina ab hisce animalibus perforata, sicut in Indiâ Orientali *Lacca* ex arboribus ab insectis exugitur, & præparatur.

Ante chartarum usum veteres scripserunt res suas in interiori cortice Fraxini, Tiliæ, Fagi, aliarúmque arborum, in arundinibus, papyro Niloticâ, palmarúmque foliis; posteà metallicis (præsertim plumbeis) laminis, in linteis, & ceris, in membranis seu pellibus animantium.

4. *Fraxinus florifera Botryoides* Moris. *Fraxinus Americana florida. Moris.*

Hæc à vulgari Fraxino parum differt primo intuitu quoad foliorum dispositionem & corticem; sed florum profert racemos, dodrantales, albos, pendentes, siliquas seminales nondum vidimus. Hujus plantam siccam ad nos transmisit D. *Hansius Sloan* ex Horto Monspeliensi.

Locus. In Hortis reperitur Fraxinus Halepensis; an ab Orno distinguendus?

CAP. III.

De Myrica sive Tamarico.

MYrica fortè ἀπὸ τοῦ μύρειν, quod stillo & fluo denotat, nomen sumpsit, quod juxta fluvios nascatur. Rectiùs ἀπὸ τοῦ μύρεσθαι, quod lugere significat, quòd ut fabulæ tradunt, Cinyræ filia in hanc conversa sit. *Hesych.* Erat autem Cinyras rex Cypri: vel quòd improborum esset corona: quódque lignum ejus infelix habitum esset. Vide *Jo. Bod. à Stapel.* comment. in Theophr. Hist. lib. 4. cap. 7. p. 408. qui plura habet.

Ejus notæ sunt folia Cupressi seu Ericæ vulgaris, flores spicati, multa semina lanugine involuta, simul conferta racematim in summis ramis.

1. *Tamarix major sive arborea Narbonensis* J. B. *altera folio tenuiore sive Gallica* C. B. *Tamariscus folio tenuiore* Park. *Narbonensis* Ger. *Myrica* 1. Clus. Tamarisk.

Magna ex parte tantummodo fruticat, interdum in vastam arborem adolescit [in Cotonei magnitudinem caudicémque abit] scabro caudicis cortice, ramorum verò punicante. *Folia* habet Cupressi aut Ericæ humilis vulgaris, coloris ex viridi ad cinereum tendentis: *Flores* extremis ramis in oblongis pediculis consertos & racematim compactos, exiguos, foris purpurascentes, cùm expansi sunt candidos, pentapetalos, qui deinde in exiguum semen tomento involutum efformantur, exiguis veluti valvulis inclusum; quibus maturitate dehiscentibus effluit, ut in Salice, Populo & sim. Ter plerunque in anno floret, Vere, Æstate, Autumno; recentibus floribus semen jam evanescens semper subsequentibus.

Locus. Ad mare prope Monspelium abunde oritur.

Curæ Edmundi Grindalli Archiepiscopi Cantuariensis Tamaricem Angli debent, quam induratam lienis passionem eximiè juvare expertus, primus in Angliam transtulit. *Cambden. Elisabeth.*

Nusquam eam neque in Hispania, neque in Gallia perpetuâ comâ virentem vidit Clusius, sed novo vere singulis annis nova foliorum germina protrudentem.

2. *Tama-*

2. *Tamariscus folio latiore* Park. *Germanica* Ger. *Tamarix Germanica sive minor fruticosa* J. B. *fruticosa folio crassiore sive Germanica* C. B.

J. B.

Aquas amat (inquit J. Bauhinus) Tamariscus nostras, *radice* crassa, & quæ crus æquet crassitudine, cortice crassiusculo, insigniter amaro tecta, quæ multam stolonum veluti segetem emittit, virgultorum fragilium, purpurascente cortice obductorum, & in frequentes ramos divisorum; per quos folia longa cohærent serie, Ericæ vulgaris, majora quàm Tamaricis Monspeliensis, duplici versu ascendentia, colore ferè glauco, sapore adstringente, longitudinis palmaris aut semipedalis. *Flores spicatim* in extremis ramulis digesti, foliolis constant externis virescentibus, aliis purpurascentibus, *apicibus* in medio luteolis. Sequuntur calyculi sive pericarpia mucronata, quibus dehiscentibus pappus evolat delicatissimus, candidissimus, appenso semine minutissimo, coloris rari.

Clusius Myricam Pannonicam magnum fruticem esse ait, nunquam arborescentem, brumam tamen ferentem: *Flores* ex albo purpurascentes quinque foliis constare Gallicæ Myricæ majoribus.

Secus profluentes amnes ac quandoque exorbitantes fluvios, non rarò etiam circa paludes nascitur, solo frequenter saxoso: humidiores siquidem & lapidosos amat tractus, ut rectè Dodonæus. Nos locis consimilibus circa Augustam Vindelicorum, Lindaviam & Genevam observavimus. *Locus.*

Floret Maio & Junio, ac deinceps tota fere æstate flores & semen proferre non desinit. *Tempus.*

3. *Tamariscus Ægyptia Gallifera* J. B. *Tamarix Ægyptia arbor* C. B. *Tamariscus Ægyptia gallas ferens* Park.

Tamaricis domesticum genus, autore Alpino, in Ægypto spectatur, proceritate figuráque admodum à sylvestri Europæa diversum, quod ad magnæ Olivæ magnitudinem crescat; audióque etiam, inquit, supra Ægyptum, in loco *Sabit* ab iis populis vocato crescere ad magnæ Quercûs magnitudinem, cujus ex lignis carbones faciunt, quibus tota Ægyptus & Arabia utitur, ex cóque ligno multa vasa conficiunt, ad multorum ægrotorum usum. *Folia* fert sylvestris Tamarisci foliis proxima, tamen longiora & graciliora, apparéntque multa capillamenta viridia, qualia in aliquibus Equisetis visuntur, ramo appensa, semper virentia. *Fructus* fert paucos, raros, virides, nucum magnitudine, duros, lignosos, sine nucleo, & videntur ejusdem substantiæ esse cum gallis: omnes verò figurâ inter se differunt, quanquam in omnibus superficies aspera & inæqualis observetur, quando alii longi, alii breves, alii rotundi, alii lati, alii crassi, aliique graciles existant. *Corpora hæc non veros fructus arboris esse existimo, sed excrescentias præternaturales & genuinas gallas; quomodo ea vocat Bellonius, qui arbores hasce adeò multas subinde è ramis Gallas ferre scribit, ut onere earum gravatæ ferè fatiscant.*

Hæc etiam species in Ægypto, autore Bellonio, locis humidis secus flumina oritur, non rarò etiam aridis & sabulosis. *Locus.*

Hujus Gallæ, ut & cortex, non paucam sortitæ sunt astrictionem, adeò ut gallæ omphacitidi sint (inquit Galenus) nisi quia acerbitas evidens est in galla, at Myricæ fructui temperatura inest inæqualis: immissa enim est naturæ ejus multa partium tenuitas, atque vis abstergendi, quod sane gallæ non accidit. Attamen ubi galla ad manum non est eâ uti licet ad omnia ad quæ illâ utimur, ad eadem & cortice. *Vires.*

Decoctum foliorum in vino potum lienem absumit. *Diosc.* succus expressus cum vino bibitus *Plin.* Adeóque mirabilem hujus arboris antipathian contra solum hoc viscerum faciunt, ut affirment si ex alveo facto bibant sues sine liene inveniri. Hinc ex ejus ligno, ut olim ità & nunc dierum detornantur pocula, in quibus potus lienosis præbetur. Clusius Doliola è Myricæ assulis Francofurti ad Mœnum venalia memorat, quibus contentus liquor lienosis prodest. Ejusmodi etiam doliola ex Episcopatu Salisburgensi artificiosè constructa Viennam usque venalia deferri scribit J. Bauhinus. Consimilium vasorum usus est etiam apud Ægyptios ad induratum lienem, autore Alpino. Eodem tradente Tamarisci ligni usus est tum in Ægypto, tum magis supra Ægyptum, ubi harum arborum copiosus est proventus, ad ignem major, quando ferè nulla alia ligna ad comburendum habeant. Mulieres decocto ex cortice parato per os sumpto utuntur ad sistendas menstruas purgationes, ex quo parant etiam insessiones, & clysteribus in uterum injiciunt decoctum: idem quoque fructus facere aiunt. Iis siquidem utuntur in sputo sanguinis, in lienteriis, & in menstruis plus justo fluentibus, atque hæmorrhoidum immodico fluxu: Dentes etiam commotos atque collabantes ipsorum decocto firmant, atque in iis concitatum dolorem demulcent. Utuntur etiam ad oculorum lippitudines incipientes in collyriis, atque ad oris ulcera. Cinis quoque corticum & fructuum ulcera curat. *Atque hæ vires & effectus sunt quos Veteres etiam Tamarici tribuunt.*

De ligno multi decoctum, non secus quàm nostri ex Guaiaco ad curandam Luem Veneream facere solent, quod exhibent leprosis, scabiosis, atque aliis multis pustulis & ulceribus affectis, feliciori cum successu: idémque faciunt in melancholicis, ictericis nigris & hydropicis ex refrigerato obstructo atque indurato liene concitatis.

Luem impura Venere contractam verè scripsit Alpinus non secus Tamarisci quàm Guaiaci decocto profligari. Non enim adeò gravia sunt quæ in Ægypto infecti patiuntur. Excludit mali impetum purior corporum constitutio, tum illa sudorum per continuum aeris æstum & balneorum frequentissimum usum consueta profusio. Vidi sæpius pessimè affectos, & in ossa ipsa fœde sæviente morbo, cùm extrema omnia frustra alibi tentata fuissent, in hac regione citra magnam præsidiorum vim noxiam luem evasisse. *Vesling.*

CAP.

CAP. IV.

De Platano.

PLatanus à πλατὺς dicta est, tum quòd folia habeat latissima, tum quòd ramis sit patulis & latè diffusis.

Notæ Platani characteristicæ sunt folia latissima, semina in pilulis lanigeris, conglobata.

1. *Platanus Orientalis vera* Park. *aliis autoribus simpliciter Platanus dicitur. Platan. Orient. pilulis majoribus* Herman. **The Plane-Tree.**

Platanus, describente Cordo, arbor est magnæ, amplæ & in latitudinem diffusæ Nuci similis & æqualis. Caudice assurgit robusto, non ità procero, sed statim in ramos diviso. Cortice tegitur lævi, corio similis, subinde singulis mensibus exteriores & scabriores tunicas exuente, unde semper sub arbore hac adulta strati conspiciuntur cortices. Rami ejus nullo ordine in alios crebrò dividuntur ramos, surculi Nucis similes. Virgæ & surculi ex intervallo nodis & geniculis præcinguntur, ex quibus singulorum annorum germinationes & accessus surculorum numerantur. *Folia* habet magna, lata, dura & robusta, dodrantali plerunque quoquoversus amplitudine, sesquiunciali, pediculo, aut longiore surculis adnata, in quinas aut senas partes instar palmæ humanæ divisa, hyeme decidua, Aceri similia, nisi singulæ eorum fibræ in plures partes utrinque dissectæ essent. Venæ à pediculo ad omnes foliorum partes & eminentes angulos evidentes derivantur. Vere cùm germinaverit, secus folia etiam globulos quosdam producit, longis & gracilibus dependentes pediculis, undique asperis, & veluti lanugineis flosculis plenos, paulatim in majusculas pilulas excrescentes, parvo Castaneæ echino æquales. Sunt autem hirsutæ hæ pilulæ & lanuginosæ, atque totæ ceu aculeis constantes, sed mollibus, Sparganii similibus. Cùm Autumno ad maturitatem perveniunt pilulæ totæ fatiscunt & dissolvuntur in totidem semina quot aculeis asperatæ fuerant: Singula enim semina in superficie pilulæ in acumen desinunt. Porro ea semina parva sunt & oblonga, undequaque flava, aspera & papposa lanugine involuta; quo fit ut confractæ pilulæ nihil aliud quàm papposa lanugo esse appareat, Amianto contrito similis: ea si casu in asperam arteriam recepta fuerit strangulat, ideóq; inter venena à quibusdam Veterum recensetur. Materia arbori satis robusta, mixtæ cum Fago & Quercu similitudinis. Auctu facilis est arbor, si aptum nacta fuerit solum, quale est pingue, rarum, riguum; nam in asperis & saxosis contumaciter adolescit, & tortuosa nudosáque evadit. *Hactenus Cordus.*

Quod ad locum in genere attinet convenit inter omnes quòd gaudeat riguis & palustribus, aquarúmque ripis. In Italia sponte non nasci testatur Anguillara; quod etiam è Plinii verbis colligitur. *Sed quis*, inquit ille, *non jure miretur arborem umbræ gratiâ tantùm petitam ex alieno orbe. Platanus illa est, per mare Ionium in Diomedis insulam, ejusdem tumuli gratiâ, primùm invecta, indè in Siciliam transgressa, atque inter primas donata Italiæ*, &c. In Creta insula sponte provenit; item in Lemno; in Monte Atho ubi magnitudine comparari possint Cedris montis Libani, autore Bellonio; necnon in Castagna Macedoniæ monte, inque Tauro Asiæ & alibi. Quinetiam in Sicilia ad radices montis Ætnæ nasci aiunt. De quo tamen dubito; cùm nullas in ea insula spontaneas observaverim, & Plinius Siciliæ peregrinam faciat.

In urbe Roma multas vidi adultas & satis proceras hoc genus arbores. In Anglia etiam propè Verulamium multæ visuntur, à Nobilissimo Viro, & toto orbe celeberrimo, D. Francisco Bacone, Barone Verulamii, Vice-comite S. Albani satæ; ut à D. Francisco Willughby certior factus fui.

Locus. In Creta propè Cortinam urbem Platanus una est insignis utriusque linguæ monumentis, nunquam folia dimittens, alia in Cypro. An fuerint unquam istiusmodi arbores, dubium nobis videtur: quod si fuere, eæ non peculiare aliquod genus Platani constituebant, sed casu quodam & extra ordinem naturæ tales evadebant; nec enim Plinio credimus semine satas regenerâsse vitium, ut ille vocat.

Errant qui Aceris speciem majorem pro Platano habent: quamvis enim foliorum aliqualis sit similitudo, aliis tamen notis à Veteribus Platano adscriptis, ut v. g. fructus formâ, manifestè differunt.

Sed minùs adhuc ferendus (inquit J. Bauhinus) eorum error qui Tiliam Platanum esse putarunt, nam in hac nec folia conveniunt.

Vires. Tenerrima Platani *folia* [& cortex *Plin.*] in vino decocta mox illita oculorum fluxiones sistunt, ac cùm œdemata, tum phlegmonas [viridia trita & illita *Gal.*] levant.

Cortex in aceto coctus ad dentium dolores colluitur, è vino Scorpionum ictus restinguit *Plin.* Sunt qui cum cortice combusto medicamentum deficcatorium & abstersorium efficiunt, ut cum aqua lepras sanet, per sese autem illitum ob humorem nimium ulcera vetera & sordida.

Pilulæ virides in vino potæ serpentum morsibus auxiliantur, exceptæ autem adipe igni ambusta sanant, vel frigore addit Plinius: tusæ autem cum aceto acri, magisque Scyllite, sanguinem omnem sistunt. Et lentiginem & carcinomata, melanias quoque [melandriásque] veteres addito melle emendant. *Plin.*

Foliorum pilularúmque lanugo (in aures & oculos) illapsa auditum visúmque labefactat: asperam etiam arteriam inspirata offendit.

Hæc è Veteribus Dioscoride, Galeno, Plinio: Hodie nullus ejus, quod sciam, in medicina usus est.

In monte Atho, ut observavit Bellonius, cymbas parant ex magnis truncis Platani excavatis, sine magno labore aut sumptu.

Cæterùm

Cæterùm Arbor hæc quòd vasta esset, quòd patula, quod foliis amplissimis, umbræ faciendæ percommoda, à Veteribus Græcis & Latinis præcipuo in honore habita & literarum monumentis celebrata est. *Nunc est* (inquit * Plinius) *clara in Lycia gelidi fontis socia amœnitate, itineri adposita, domicilii modo cava,* 80 *atque unius pedum specu, nemoroso vertice, & se vastis protegens ramis arborum instar, agros longis obtinens umbris: ac nequid desit speluncæ imagini, saxea intus crepidinis corona muscosos complexa pumices: tam digna miraculo, ut Licinius Mutianus ter Cos. & nuper etiam provinciæ ejus legatus, prodendum etiam posteris putavit, epulatum, intra eam se cum duodevicesimo comite, largè ipsa toros præbente fronde, ab omni afflatu securum, optantem imbrium per folia crepitus, lætiorem quàm marmorum nitore, picturæ varietate, laquearium auro cubuisse in eadem. Aliud exemplum Caii Principis in Veliterno rure mirati unius tabulata, laxisque ramorum trabibus scamna patula, & in ea epulati, cùm ipse pars esset umbræ, quindecim convivarum, & ministerii capace triclinio: quam cœnam appellavit ille nidum.* * Lib. 12. cap. 1.

Platanus Occidentalis aut Virginensis Park. *Platan. Occident. pilulis minoribus* Herman.

Hæc etiam Arbor magna est & patula; folia præcedentis æqualia, non tamen adeò profundè incisa aut laciniata. Pilulæ seu echini sphæricæ pariter rotunditatis, minùs tamen asperæ & aculeatæ sunt; cætera similes.

E Virginia in Angliam transtulit Joan. Tradescantius.

Cap. V.

A. *Rhus Myrtifolia Belgica* C. B. *Myrtus Brabantica sive Elæagnus Cordi* Ger. *Rhus sylvestris, sive Myrtus Brabantica vel Anglica* Park. *Gale frutex odoratus Septentrionalium Elæagnus Dod.* J. B. **Sweet Willow, Gaule, Dutch Myrtle.**

LIgnosus est frutex, sarmentosus *Dod.* cubiti altitudinem raro attingens, [imò apud nos non raro superans] in ramos multipliciter divaricatus, cortice rufo ad spadiceum vergente lævique. *Folia* quodammodo accedunt ad Vitim Idæam fruticosam, vel ad parvam Salicem, glabra, sed quodammodo incana: atque in quibusdam illorum serraturæ apparent. Ramorum extremis insident *capitula* veluti Juli, multò minores quàm in Betula, squamati, perelegantes, quippe qui diluto spadiceo splendicent. Cortex amaricat non sine adstrictione; materies candida.

Lobelio *flosculi* sunt ex luteo pallidi, quibus succedunt seminum crebri racemuli, conferti & conflati quasi spicis, in quibus *semen* pingue, odore Stœchadis citrinæ, sed vehementiore, & Trifolii quodammodo.

Radix, teste Dodonæo, subest lenta ac dura. Totus frutex cum gravitate quadam odoratus.

Gaudet locis incultis & ericastris, aquosis & palustribus ut rectè Dodonæus. Invenitur plurimus in insula Eliensi, locis udis & palustribus, solo spongioso: alibi etiam consimilibus in locis reperimus, ut v. g. in Septentrionalibus Angliæ, & prope Wareham oppidum in Comitatu Dorcestriæ. Maio & Junio flores apparent, Julio & Augusto semen perficitur. *Locus & Tempus.*

Sapor egregie amarus insignem habere vim siccandi & discutiendi monstrat; sed præsertim valere tam sumptum, quam admotum ad lumbricos necandos & pellendos Dal. prodidit. *Vires.*

Hujus foliis & ramulis ædium conclavia per æstatem ornant nostrates, odoris gratiâ, quem flores & summitates suavissimum exhalant: Eadem in arcis inter vestimenta recondunt, non tantùm odoris gratiâ quem communicant sed & ad tineas abigendas.

Hujus usu Polonos doctos esse enecare pediculos porcorum sibi relatum scribit Simon Paullus. Si enim suibus in haris substernas Chamælæagnum, spatio aliquot horarum pediculi intermoriuntur omnes, nec lendes post dein animantur. Quin & in saltibus in quibus Chamælæagnus crescit nunquam stabulantur aut cubilia sua habent serpentes, imo nè quidem accedere ad eos, multò minùs eos perreptare unquam visi sunt.

Flores nonnulli Lupuli vice Cerevisiæ incoquunt, qui caput admodum tentantem & citò temulentiam inducentem eam reddunt.

In tractu Bergensi & aliis Norwegiæ locis vulgus parare novit unguentum ex pulverata Chamælæagno & butyro Maiali admodum efficax adversùs contumacissimam scabiem: *S. Pauli, Quadrip. Botan. Clas.* 2. *p.* 45.

Nota sunt hodie Theæ arboris folia à Sinis usque ad nos delata, ex quibus in aqua communi decoctis addito Saccharocando conficitur potio non injucunda, & salubris credita, cui similem ex foliis hujus fruticis exsiccatis parari aiunt. Quin Simon Paullus affirmat ipsius Myrti Brabanticæ folia esse Theæ dicta, tam longè petita, tantóque in honore habita. Verùm toto cœlo errat, & Thea arbor tam longè à Chamælæagno differt, quàm China ab Europa distat.

Cap. VI.

Arbor Indica flore maximo, cui multæ innascuntur siliquæ. Syalita H. M. P. 3. T. 38, 39. p. 39. *H. M.*

ARbor est procera, 40 aut 50 pedes alta, *caudice* admodum crasso, cortice itidem crasso munito, qui cuticulâ cinereâ squamosâ obductus, intus albicans, ac copiosam aquam adstringentem ubi inciditur exsudans. Similiter *radix* crassa est, & tenui, rubro-nigricante, squamoso, intus verò ad albicantem medullam purpureo cortice tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa; sapor acris, odor nullus. *Folia* oblongo-rotunda, singula crassis, intus cavis ac

lanuginosis

lanuginosis petiolis inhærent, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, supernè splendentia, infernè nequaquam, atro-virentia: Costa media crassa & in aversa parte altè extuberans, è qua nervi plures ordinatim fere bini & bini parallelo ductu ad prominentes dentatásque oras exeunt: sapor acidus. Inter ipsa autem folia è valido, crasso, quadrangulo caule seu pediculo *calyx* prodit, qui ad mali Aurantii magnitudinem auctus sese aperit, constans è quinque cochleato-cavis, viridibus, crassis, validis, nitentibus foliis, seu potiùs cavis involucris, continentibus formosissimum & admirandum *florem*, itidem è quinque albicantibus, glabris, cavis, rotundis, coriaceis foliis conflatum, plurimis in medio capillamentis albicantibus, aureis *apicibus* dotatis, præditum, quæ insuper albicante umbilico stellato, eleganter è viginti angulis formato superiùs ornata sunt. Postquam verò flos ità apertus, suavissimo ac Liliaceo odore, septem, octove dies elegantiam suam orbi exhibuit, quinque ejus albicantia folia stellatum umbilicum, ut & albicantia capillamenta instar sativæ Brassicæ arctissimè constringunt; dein crassa, cochlearis instar cava, viridia, nitentia calycis folia omnes illas floris partes includunt comprehendúntque, quæ unita singularum quæ in Flore sunt partium complicatio Fructum efformat prægrandi malo similem. Hujus fructûs partium omnium accuratam delineationem & descriptionem hic vide. Stellatus floris umbilicus ex pluribus albicantibus seminum folliculis, inter se junctis exigua, albicantia, rotunda *semina* continentibus conflatur. *Semina* autem tenaci glutine tanquam piscium ova cohærent, Tabaci seminibus haud majora.

Cæterum fructus hi nostratibus Pomis vinosis ferè assimilantur odore, sapore & pulpâ; meditullium tamen paulò aliter hic conformatur: etiam pulpa in fructibus hisce maturioribus factis mollissima evadit.

Locus. Crescit in multis locis *Malabar*, præcipuè circa *Cochin* & provincias *Moutan*: semel in anno, Decembri viz. & Januario mensibus fructus fert, & à sationis anno circiter quarto ad quinquagesimum & ultra frugifera est.

Vires. Fructus hi ob nimiam aciditatem in deliciis vix comeduntur, sed in eduliis, præsertim indigenarum jusculis, usurpantur. Ex arboris foliis lixivium fit, capillorum unctuositati, ac capitis sordibus absumendis, necnon argento decoquendo adeóque depurando accommodum. Succus è radicibus expressus cum linteis applicatus tumores phlegmonosos ac œdematosos resolvit. E fructibus tenerioribus expressus succus cum saccharo miscetur, ac inde syrupus conficitur, qui phlegmata incidit & expellit, necnon faucium inflammationem ac aphthas tollit. Fructus autem maturiores laxam reddunt alvum, & diarrhœam non rarò excitant. Denique arboris cortex cum Oryzæ infuso, (quòd indigenæ *Ambatacansja* nuncupant) tritus, partique affectæ illitus Arthritidi medetur.

CAP. VII.

Anonymos Ribesii foliis Icon. Robert.

FRutex est sui generis, foliis Ribis, floribus pentapetalis dilutè albidis in umbellæ ferè aut Corymbi formam in summis ramulis coaggestis, pediculis tenuibus oblongis insidentibus; calyce pentaphyllo. Singulis floribus succedunt binæ interdum ternæ capsulæ seu Siliculæ, ut in Consolidâ regali, in hortis nostris semine cassæ, quantum hactenus novimus, ob cœli, ut credibile est, inclementiam; descriptio est *D. Tancredi Robinson*, qui hunc fruticem Parisiis & in hortis ditissimis Reverendissimi Episcopi Londinensi D. H. *Compton* observavit.

A Canadâ & Virginiâ delata fuit hæc planta.

CAP. VIII.

Paliurus Lob. Dod. Ger. *Paliurus sive Rhamnus* 3. *Dioscoridis* Park. *Rhamnus sive Paliurus folio Jujubino* J. B. *Rham. folio subrotundo, fructu compresso* C. B. Christs thorn. *J. B.*

NON semper humilis est, verùm interdum adeò excrescit, ut arboris tueri nomen possit, materie perquam dura: virgas emittit rectas, & ab his ramos patulos, deorsùm inflexos, subrubentes, quos tenues, rigidæ & mordaces armant spinæ. *Folia* Jujubinis tam similia ut nihil supra, quibus tamen nonnihil videntur minora, nec ità profundè per oras crenata, sed minimùm ac interdum ferè nihil: cæteroqui Jujubini folii nervos tres per longitudinem decurrentes obtinent: Juxta quæ *flores* emicant parvi, stellati, orbiculati. Succrescunt *fructus* lati, per marginem membranacei, compressi, prominente utrinque umbone lignoso, cujus medio pediculus inseritur, qui diffracti in geminis vel ternis loculis totidem ostendunt semina, lubrico lævore, & colore seminum Lini, sed rotundiora, torosiora, pulpa dulci, coloris fere porracei.

Fructus (ut describit Cæsalp.) depressus, ex tenui pediculo pendet, pulpa quadam fungosa circumducta, officulo intus duro, intra quem tria seminis conceptacula, singulis seminibus donata, quæ in suis alveolis tintinnabuli modo sonant.

Facilè autem nobis cum J. Bauhino persuademus Theophrasti Paliurum esse hanc plantam: eandémque à Dioscoride uno capite dici Rhamnum 3. alio Paliurum. Consule Jo. Bauhinum.

Locus & Tempus. Circa Veronam, Bergamum Rom. & alibi in Italia, necnon circa Monspelium in Gallia Narbon. Paliurum in sepibus frequentem observavimus. Gaudet autem campestribus & incultis. Floret Maio & Junio; fructus Autumno maturescit, & tota hyeme arbori adhæret. Hyemem etiam, nisi sit admodum acris, ferre potest, alioqui diligenter erit à frigore muniendus. *J. B.* Nonnullis *Spina Christi* dicitur, quoniam coronam spineam quâ Servatoris nostri tempora violabantur ex ea nexam fuisse autumant;

tumant; nec enim ullum genus Rhamni aliúsve fruticis spinis acutioribus rigidioribusq; horridum nec impunè tractabile temere reperias: Hinc & sepes vivæ hominum pecudúmque incursibus arcendis commodissimæ ex eo parari solebant.

Adstringunt, ventrem fluentem cohibent, digerunt & phymata curant Paliuri folia & radix. Fructus verò tantam obtinent incidendi vim, ut & calculos vesicæ comminuant, & pectoris pulmonisq; excretionibus auxilientur. Semina contusa ad tussim commendantur, iis etiam ad arenulas & calculum utuntur Monspelienses medici. *Vires.*

Cap. IX.

Carim-Curini H. M. *P. 2. F. 20. p. 31. Frutex Indicus spicatus floribus galeatis, vasculo bivalvi dicocco.* H. M.

RAdix ei fibrosa, albicans, saporis in cortice subamari. *Caudex* surculíque viridi-fusci, geniculati & supra singulos geniculos extuberantes. *Folia* petiolis mediocribus, viridi-fuscis, languidis bina adversa, alternatim sita hærent, oblongo-rotunda, & petiolum contracta, anterius in cuspidem desinentia, texturâ minùs crassâ, mollia, superficie leni, supernè obscuriùs viridia, parùm nitentia, subtus pallidiora, sapore nullo. Costa media & nervi inde egressi in supina etiam parte eminent. *Flores* è sinubus parvorum & rotundo-cuspidatorum foliorum, quæ surculos bina & bina, alternatim sita, densè & surrectim circumstant, exeunt, viridi-cœrulei, galeati, constantes tribus foliis, viridi-cœruleis, quæ ex galea ad unam partem protenduntur, ac pedunculo candido, nonnihil inflexo, ac superiùs nodulato ac longiusculo, quo calyci quinque angustissimorum, viridium & cuspidatorum foliorum, tenuiter pilosorum & striatorum insident, habéntque in nodulo pedunculi cui galea cum striis ex transverso astricta est, bicornes eminentias ex viridi subcœruleas, & ad posticam galeæ partem unam laciniam tenuem viridem, subcœruleam dependentem, súntque flores odoris nullius. Folia in medio interiùs striata, duo oblongo-angusta, & parùm cuspidata, medium quoque oblongum & latum, orâ anterius rotundâ terminatum.

Per pedunculum albicantem transmittitur stylus albicans, qui è vertice germinis capsulæ seminalis oritur. Floribus deciduis è calyce prodeunt capsulæ seminales, quæ plano-rotundæ ac cuspidatæ sunt, ac hastiformes, pediculo oblongo digitali constantes cortice viridi, intus lignoso, ac in medio in longum striati, ut & in oris unâ striâ quæ utrinque per mediam superficiem pedis excurrit. In singulis capsulis semina duo, ad utrumque latus unum, consita sunt, per intersepimentum medium, quod ex oris capsulæ ubi striata est instar latæ fimbriæ excurrit, à se mutuò distincta, valdè compressa, rotundiola, ac instar cordis cuspidata, cum suo cuspide capsulæ cuspidem respicientia; per maturitatem subflava seu subruffo-pallida, superficie ob punctula eminentia, maximè cùm sicca sunt, scabra, saporis nullius.

Radix decocta & sumpta servit pro doloribus arthriticis, decocta cum oleo & butyro vires adauget; eadem trita & cum oleo *Sirgelim* data mitigandis podagræ doloribus servit. Decoctum ex *radice* & *foliis* epotum frangit calculos, eâdem quoque virtute sunt *folia* contusa & alligata super ventre. Succus ex foliis extractus servit pro calculo. *Folia* in decocto data in dysuria prosunt; eadem epota in aqua calida in tussi & doloribus calculi conducunt, quam etiam virtutem habent, si cum aqua calida ad perunctionem ventris adhibeantur. *Vires.*

2. *Bem Curini* H. M. *P. 2. F. 21. p. 33. Frutex Indicus spicatus florum pediculis brevioribus.*

A præcedenti non differt nisi in foliis & capsulis seminalibus. *Flores* in summis surculis è nodulis, ad quos folia quaterna, parva, albicantia, cuspidata sita sunt, exeunt [Sunt autem folia hæc tenuia & nonnihil transparentia, costis viridibus, quæ ex costa media binæ ac binæ excurrunt, ac propè marginem in se mutuò arcuatim deferuntur, striata, tria magis juncta ad floris exortum] & quidem singuli è singulis nodulis, albicantes, odore nullo, collo minùs longiusculo, calyci, qui quinque viridium, cuspidatorum foliorum est insidentes, quatuor petalis tenuibus constantes, uno ex collo seu pede surrecto, quod latissimum, interiùs concavum & in cuspidem constrictum, tenuissimum & transparens, costâ media & duabus lateralibus versùs cuspidem è collo inflexis exteriùs striatum; tribus cuspidatis ex collo transversim ad unam partem expansis, quorum quod medium latius est, & subrubris radiis ac undulis in colore albo tenuiter variegatum; éstque collum florum nervis tribus, quæ ad tria transversa folia excurrunt striatum. *Stamina* duo albicantia, folio surrecto ex adverso tractûs costarum lateralium strictè adjacentia, ac cum apicibus subviridibus, quæ brevia filamenta tanquam appendices demittunt, arcuatim ad se invicem nonnihil inflexa; ac cum iis conspicitur *stylus* seu filamentum albicans mediæ costæ folii surrecti strictè accumbens, quod ex globulo oblongo viridi, qui in calyce est, excurrit. Floribus delapsis calyx se claudit gemmas oblongas seminales constituens.

Radix in decocto data inservit pro febribus, ac capitis corporísque malis affectionibus. *Folia* frixa in oleo, dein contrita ulceribus sanandis applicantur. *Vires.*

CAP. X.

Codi-Avanacu H.M. *P. 2. F.34. p. 63.* *An Lathyris fruticescens fructu in foliorum alis echinato.*

SUffrutex est, nascens in arenosis, altitudine duûm triúmve pedum, ramis in latum diffusis. *Radix* tenuis, fibrásque tenuissimas à latere ac subtus emittens, ac subrufa. *Folia*, quæ hinc indè in surculis brevissimis petiolis proveniunt, valdè parva sunt, angusto-oblonga, plana, ad tactum lenia, mollia, in margine minutissimis condensis, ac viridi-dilutis denticulis seu crenulis incisa, habéntque costulam in aversa parte eminentem, quæ & in recta conspicua est. *Flores* in brevibus petiolis è foliorum alis oriuntur, suntq; gemmulæ ex viridi-flavo dilutæ, petiolis circumpositæ. *Fructus* iis succedunt singulares, fructibus *Avanacu* similes, utpote tribus lateribus oblongo-rotundis circumscripti, in medio laterum ac utrinque à striis uno simplici ordine aculeorum seu minutissimorum spiculorum muniti, verùm parvi sunt. *Semina* quoque in fructibus tria continentur, intra singula latera tanquam in propriis capsulis singula forma cylindrica, & magis cinerea, minúsq; de spadiceo participantia, coloris surdi. Flores & fructus toto anno fert, sed tempore pluvioso uberiori multitudine.

Vires. Totius plantæ succus cum vino epotus fluxui sistendo proficuus est: idem cum oleo coctus utiliter bibitur ad vires debiles reparandas. Oleum quod ex tota planta paratur capitis ablutioni commodum est ad ejus vertiginem tollendam.

Pandi-Avanacu *H.M. *seu Ricinus vulgaris major.*

* *P. 2. p. 60.*

A Vulgari Ricino in eo tantùm differt quòd altiùs assurgat, quódq; stipitibus & ramis sit valdè rubris seu miniatis & nitentibus: Foliis, floribus & fructibus paulò majoribus. Semina eadem, sed majora & paulò planiora, & inter spadiceo-fuscum & nitentem colorem cineris undulis rarioribus conspersa. Rarior est quàm Avanacu sive Ricinus vulgaris.

CAP. XI.

Tiru-Calli * H.M. *Tithymalus Indicus fruticescens.*

* *P. 2. F. 44. p. 85.*

H. M.

RAdix tenuior fibras è latere emittit; *Stipite* assurgit simplici, tereti, crassitie fermè unius brachii, minùs lignoso, cortice viridi, subspisso, ramulos emittente tenues virides, è nodulis, qui longiusculè ab invicem dissiti sunt, singulis sex septémve, alios transversim, alios sursum, alios deorsum, qui in summitate quoque ramulos minores ex eodem nodulo in transversum diffundunt, ac hi in alios teneriores surculos dividuntur. Stipes ut & rami teneriores viridi-fusci, vetustiores viridi-clari. *Folia* hinc indè rarissimè consita in cauliculis præcipuè tenuioribus, vel singula, vel in summitate plerunque tria quatuórve simul, minuscula, oblongo-angusta, longitudine unius fermè pollicis, plana, crassiola, in interiore parte in medio sulco striata, colore viridi, subtus dilutiora. Totus frutex, stipes, rami, cortex, folia lacte acri, linguam adurente scatent. *Flores* in vertice surculorum proveniunt in ramulis crassis, curtis, viridi-fuscis, qui plures simul è vertice emicant, parvi, quatuor vel quinque petalis rotundiolis, magis arctè tanquam in unum nodum unitis, superiùs planis, intus lacteis ac viridibus compositi. *Fructus* succedunt oblongo-rotundi, similes fructibus *Ana-Parua* forma & colore, includentes tria semina, similia seminibus Nasturtii nostri.

Vires. Radix in decocto data servit pro torminibus ventris. Lac ejus cum butyro decoctum purgativum est viribus quoque cum *Schadida-calli*, id est, Euphorbio iisdem.

Locus. Nascitur in arenosis.

Tithymali propriè dicta species est.

CAP. XII.

Chamelæa tricoccos J.B. C.B. Park. *Arabum tricoccos* Ger. **Widow-wail.**

J. B.

FRutex est cubitalis ac bicubitalis, minor quàm Thymelæa Monspeliaca, magis sarmentosus, rugosus, lignosus, intortus, in ramulos plures divisus: *foliis* retusioribus, latioribus, & viridioribus, tenuifoliam Phillyream referentibus: inter quæ *flores* parvi, luteoli, tripetali; quibus succedunt *semina* tricocca, primùm viridia, maturitate verò ruborum induentia, pelliculâ amari ac fervidi gustûs obducta, in frutice suo perennia ut sunt Tithymali sive Heliotropii verrucosi, dura, dentibus fractu contumacia, medullam albam continentia, ubi exsiccata fuerint fusca.

Locus. Inter Monspelium & Frontignanam in collibus saxosis plurimam observavimus. Squalidi, fervidi, saxosi & maritimi soli amasia est. Non in Gallia Narbonensi tantùm, sed & in Hispania à Clusio inventa: at multò vegetior & viridior in Monspeliano agro quàm in Hispaniis.

Vires. Qualitatibus magna ex parte cum Laureola convenit, eodémque modo corrigitur. Cùm dubium sit an Veterum Chamelæa sit nécne, vires Chamelææ à Diosc. & Plin. attributas ei non adscribemus. Magnus tamen (inquit J. Bauhinus) succi totius plantæ usus etiam hodie, præsertim Monspelii, ubi Pharmacopœi pressum siccatúmque habent, monente primùm Rondeletio; cujus imitatione & nos sæpius densati succi recentis ℥j. aut ij. dedimus per se & sæpiùs aliis Catharticis hydragogis mixtas, perbono

perbono sanè eventu, sed non admodum multum excernit, nec aliquo effræni motu, ut solent Laureola, Mezereon Germanicum, Gratiola & alia. Quin perparum aut nihil interdum movet, nisi remixtis quibusdam lenientibus aut similibus catharticis. Pueris etiam datus nec tormina, nec vomitiones facit, sed aquas educit & serum: Admotum pubi & abdomini Hydropico, non ullum præstantius ad urinas proliciendas, quo modo libentiùs utebatur Rondeletius. *J.B.*

Cap. XIII.

Canschi * H.M. *Arbor racemosa Malabarica fructu triquetro* D. Syen. * P. 1. F. 42. p. 76.

ARbor est procera, nascens in arenosis. *Radix* crassa, ramos fibrosos quaquaversum ejiciens, cortice exteriùs cinereo-fusco, intus rubescente, ligno albo. *Caudex* ambitu unius hominis amplexum implet, cortice cinereo, intus viridi cum ramis majoribus tectus; surculi novelli virides, & nodulis distincti, medulla ramorum & surculorum fusca. *Folia* è nodis exeunt, petiolis longis, spithamam & ampliùs longa, duos fermè palmos lata, oblongo-rotunda, ad petiolum latissima, anteriora versùs in cuspidem oblongam contracta, tenuia & mollia supernè obscuriùs, subtus dilutiùs viridia, utrinque parum splendentia, sapore adstringente & amaro. E petiolo quinque costæ seu nervi exeunt in supina parte folii nonnihil eminentes, quarum discursus distributiones per folium & concursus vide. E foliorum sinubus exeunt surculi floriferi, in quibus *flores* racematim brevibus & tenuibus pediculis insidentes nascuntur, petalis cuspidatis tribus, rariùs quatuor constantes, numerosis intus *staminibus*, viridi-dilutis, stylo viridi circumpositis, ac *apicibus* viridi-dilutis, seu etiam flavescentibus ac rufescentibus dotatis, haud dissimiles floribus *Cit-Avanacu*, odoris nullius. Sub tempus explicationis gemmarum in flores omnibus foliis spoliatur, quæ rursus tempore fructuum resumit.

Fructus, qui è longiusculis, viridibus petiolis dependent, sunt plano-rotundi, trium laterum, quæ striis distincta sunt, atque in vertice ubi striæ concurrunt gemmulâ eminentia, carne densa, etiam per maturitatem colore viridi.

Intus in medio continentur tria *semina*, per tenue intersepimentum à se mutuo distincta, quæ forma trilatera sunt, uno latere exteriori rotundo, ac duobus quibus intersepimenta contingunt planis.

Cap. XIV.

Frutex Malabar. flore pentapetalo stellato, fructu pentagono & pentacocco. Pocatsjetti H.M. *part. 5. tab. 52.*

H. M.

ARbuscula humilis est, decem circiter pedes alta, *caudice* haud ità crasso, albicante, cortice obducto rubicundo, ramulisque viridibus, fungosâ intus medullâ refertis, pluribus donato. *Radix* fibrata, albicans, rufo cortice tecta, amara: *Folia* sine ordine circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, in ambitu leviter crenata, glabra, densa, fragilia, splendentia, inodora, amara: nervis aliquot exiguis & pæne invisibilibus è media costa in latera excurrentibus. *Flores* petiolis oblongis circa plumosas virgulas proveniunt, inodori, quinque luteis, acuminatis, & stellæ in modum expansis foliolis constantes; quibus totidem alternatim posita calyculi foliola viridia subjiciuntur, novem *apicibus* luteis umbilicum incurvum viridantem cum *stylo* candido quinquangulo occupantibus. Singulis flosculis singuli succedunt *fructus*, seu singulæ *siliquæ* quinquangulæ, rubentes, totidem distinctis loculis *semina* parva solida continent, cuticulâ rufâ intecta, medullâ alba, figurâ ex rotundo oblonga, sapore nauseabundo.

Provenit locis montanis & petrosis circa *Kandenate*. Quotannis bis floret fructúmque fert, Martio viz. & Septembri mensibus, at diu superstes non est. *Locus & Tempus.*

Folia contusa, in pulverem redacta, & ulceribus inspersa luxuriantem ac fungosam carnem tollunt. Eadem assumpta sudores movendo Febris intermittentis paroxysmum minuunt. *Vires.*

Ex cortice & radice pulverisatis ac cum oleo mixtis unguentum conficitur ad scabiem similésque cutaneos affectus.

Cap. XV.

Rosa Hierichontea vulgo dicta C.B. Park. *Rosa Hiericho* J.B. *Thlaspi Rosa de Hiericho dictum* Moris. **Rose of Hiericho.** *An Myagrum Arabicum?* Zanon.

J. B.

LIgnosis & confertis statim à radice natis fruticat *stolonibus*, palmaribus aut paulò majoribus, crassis, cinerei coloris, in numerosam ramulorum sobolem cancellatim divaricatis, superiore parte omnibus in globum velut coeuntibus per quos *folia* rara, unciam sescunciamve longa, semunciam lata, laciniata, cinerea, hirsuta. *Flosculi* intrinsecùs secundùm ramos ubique racematim quodammodo nascuntur candidi: quorum unumquemque sequitur *vasculum* duobus loculis membranulâ disclusis totidem semina orbicularia, compressa, rufa, acria continens, binis supra loculos extrinsecùs velut auriculis prominentibus, ex adverso positis; ex intergerino calycis pariete surgente *stylo* longiusculo. *Radix* satis crassâ, lignosa, simplex.

Morisonus singulis geniculis singula folia adhærere ait oblonga, angusta, oleæ foliorum æmula, è quorum sinubus singulis singuli exeunt flosculi, tetrapetali ex herbaceo colore albidi. Unde appa-

ret eam veram & genuinam Thlaspeos speciem esse, & inter Thlaspi species reponendam fuisse.

Absurdè admodum & præter rationem Rosa dicitur hæc planta, cùm nihil cum Rosa commune habeat. Bellonius monachum quendam impostorem hujus nominis autorem fuisse refert, cùm tamen circa Hiericho nusquam reperiatur, sed in Arabia deserta ad litora maris in sabulo. Sylvestrem tamen ejus speciem in Syriæ tectis & ruderibus invenit Rauwolfius. Hanc à pluribus annis in horto meo colo, cum facilè & crescat & floreat (inquit C. Bauhinus.)

Plantam hanc Amomum Veterum non esse, prout multi opinati sunt, constat, quòd nec folia alba Vitis proferat, nec ullo seu recens seu vetus spirat odore.

Radice aquæ calidæ immersâ planta quamvis sicca & contracta expanditur, quocunque tempore, non natalitiis duntaxat Christi, ut impostores vulgo persuadere solent, nec pariendi horâ tantum partûs tempore immissa se expandit, ut illi fabulantur.

Rosa Hierichontea Sylvestris C. B. Park.

Parvitate sua & loco natali à præcedente differt.

Aphyllon Indicum J. B. *Rosæ Hierichunticæ exsiccatæ similis* C. B.

In insula S. Vincentii plantam Hollandi copiosè invenerunt, & vocârunt *Blatterlos*, quia nulla folia exactè habebat. Teneriores ramulos Scorbuti curationi abhibuerunt non sine effectu. *Ind. Or.* Part. 1. Fig. 21.

Cap. XVI.

Arbor Brasiliensis floribus speciosis spicatis, pericarpio sicco. Cebipira Brasiliensibus Marcgr. *Cebipira-guacu, & Cebipira-miri* Pison.

Marcgr.

Arbor est grandis & ramosa, quæ lignum habet durum, aspectu ferè simile Fagino, ex quo rotæ machinarum & curruum fabricantur, cortice griseo cum fusco mixto. In ramis habet ramulos alternatim sibi oppositos intervallo semipedis ferè, in quibus alternatim vel etiam directè sibi opponuntur *folia* parva, duos digitos circiter longa, & ¾ digiti lata ubi latissima, figura * similia foliis Buxi, supernè saturatè viridia & splendentia, infernè quasi canescentia. *Flores* fert copiosissimos, in quolibet ramulo quindecim, viginti, aut plures, suo quoslibet pediculo brevi insidentes, magnitudine florum Pomorum, aut paulò majores, quinque petalis constantes, quæ prodeunt è nigro calyce, illique insident. Duo folia floris majora sunt, & propè hæc octo aut novem parvula *stamina* alba, *apicibus* nigricantibus. Floris foliis decidentibus nascitur è medio *Siliquula*, ex viridi subflavescens, in qua semen continetur. Foliola floris omnia sunt corrugata ut pannus Gossypinus Lusitanus: Color illorum dilutè cœruleus cum albo; superius floris folium propè calicem maculam habet rufescentem, & est inodorus.

* *Similia foliis oleæ* Pison.

Tempus. Floret mensibus Octobri & Novembri.

Vires. E cortice, qui amarus est & astringens, Balnea & decocta fiunt præstantissima adversus morbos à frigore natos, pedum & ventris tumores, doloresque membrorum *Curimentos* Lusitanis dictos: ipsam denique Luem Veneream non inveteratam forinsecus & intrinsecus adhibita restituunt, sudorésque provocant.

Cùm verò adstringendi facultate simul & acrimoniâ quadam agant, scabiei, tineæque, & aliis ejusdem generis cutaneis affectibus medentur.

Cap. XVII.

Amvetti seu Vetti-tali H. M. part. 5. tab. 54. Arbor Indica floribus spicatis, seminibus parvis in vasculis siccis.

Kari-vetti & Pe-vetti Tab. 54. & 55. part. 4. descript. species est, atque arbor humilior, 13. circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, cortice cincto cinereo, intus rufescente, ramulísque viridibus pluribus donato. *Radix* fibrata, rufescens, odoris & saporis sylvestris ac amari. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, atro-viridia supernè & splendentia, infernè subviridia; sapore amaro. *Flosculi* inodori, viridi-flavescentes, ad foliorum alas circa surculos spicatim proveniunt: constant ii unico foliolo, sed in quatuor profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur; *staminulis* albicantibus flavescentibus apicibus ornatis medium occupantibus. Flosculis emarcescentibus *semina* perquam exigua, rufa, inodora, insipida, vasculis siccis per maturitatem inclusa succedunt.

CAP.

CAP. XVIII.

De Erica.

ERicam Martinius ab ἐρείκω frango deducit, quia calculos frangendi vi pollet.

Ericæ notæ funt ftatura humilis, folium perpetuum, flos nudus, & plerunque urceolaris: Vafculum feminale in imo flore feu calyce claufum; in fterilibus, fqualidis & paluftri feu fpongiofo folo vigere, quod pauciffimis plantis conceditur.

A. 1. *Erica vulgaris* Park. *vulgaris five pumila* Ger. emac. *folio Myricæ I, feu vulgaris glabra* C. B. *vulgaris humilis, femper virens flore purpureo & albo* J. B. **Common Heath, or Ling.** *J. B.*

Frutex humilis eft, raró fupra cubiti altitudinem affurgens: [vidimus tamen in montofis Septentrionalibus Angliæ putrido & fpongiofo folo quæ etiam duos cubitos fuperaret] *radicibus* longiffimis, fractu contumacibus, fpadiceis: *virgultis* numerofis, lignofis, duris, ramofis, colore itidem fpadiceo præditis, vel in nigro rubefcentibus. *Folia* frequentia, femper virentia, quatuor verficulis fquamatim incumbentium foliolorum minimorum conftant, ut supernè deorfum infpicienti cruces continuæ videantur: ad Cupreffum & Tamaricem accedunt, quæ (ut ait Clufius) temporis fucceffu in ramulos efformantur. *Flofculi* velut fpicam exprimentes fecundùm ramulos à medio ad fummum ufque propendent, bullati quodammodo, tetrapetali, elegantiffimo purpuræ dilutioris colore, interdum albi, perbrevibus petiolis appenfi, quorum medium occupant *apices* ruffi.

Septentrionalibus regionibus, (ut rectè Clufius) maximè familiare eft, locis incultis: præfertim autem in montofis frigidis, folo putrido cœnofo & fpongiofo, quod aquas combibit & humore perpetuo turget, ubi nullæ fere aliæ plantæ proveniunt, omnia latè occupat. Rarius in calidioribus invenitur. *Locus.*

A. *Erica vulgaris hirfuta* Ger. *Myricæ folio hirfuta* C. B. *Myricæ folio tomentofis & incanis foliis Clufii* J. B. *vulgaris hirfutior* Park. **Common rough-leaved Heath.**

Noftrâ fententiâ à præcedente non differt fpecie: cùm, tefte Clufio, præter hirfutiem ei per omnia fimilis fit; nec minùs frequens occurrat quàm vulgaris glabra, non locis tantùm incultis fupra Windeforam (ubi eam obfervavit Clufius) fed ubique in Anglia.

Tum fuccus Ericæ tum aqua florum deftillata ruborem oculorum tollit & dolorem mitigat: quin & colicâ laborantibus utiliter exhiberi expertus eft Tragus. *Vires & Ufus.*

Fomenta & balnea fudatoria è floribus confecta podagricis & paralyticis membris conducere creduntur. Aqua, in qua vulgaris Ericæ folia decocta funt, fumpta tepidè tam manè quàm vefperi per triginta dies ℥v. pondere, tribus horis ante cibum valet ad veficæ calculos comminuendos & expellendos, experimento Matthioli. Verùm id feliciùs fuccedere idem notat, fi poft id tempus malè affecti in balneum decoctionis Ericæ ingredi, atque ibidem morantes fuper Ericam decoctam federe jubeantur, idque pluries repetatur. Addit Matthiolus fe noviffe aliquos, qui fervata victûs ratione, hujus tantum potu veficæ calculos in minimas partes comminutos ejecerunt. *Quis hoc credat?*

Oleo ex Ericæ floribus confecto ad tollendos herpetes fœdos & inveteratos totam faciem occupantes Rondeletium magno fucceffu ufum fcribit Clufius.

Nec mel quod de Ericæ floribus legunt Apes in Anglia adeò improbum eft, ut fcribunt Diofcorides & Plinius, fed paulò duntaxat coloratius.

Ovium gregibus Erica hyberno tempore pabulum præbet, & ignibus fovendis inopiâ lignorum infervit.

In Scotia materiarii è terra pulla inculcato ftramine ex aqua fubacta leviter, & alternis Ericæ ftratis, extrorfùm utrinque fpectantibus comis, concurrentibus in medio lignofis radicibus, parietes cùm cafarum rufticarum, tum hortorum artificiosè extruunt: qui vinculo ftraminis & Ericæ nec pluvias metuentes, nec atterentium jumentorum affrictibus concuffi in multos annos durant. *Jac. Cargillus* apud *J. B.*

Scoti montani pro lecto fæpe fubfternunt Ericam, radicibus deorfum, frondibus furfum verfis: adeóque fcitè hac ratione lectos concinnant, ut mollitie cum plumis certent, falubritate longè fuperent. Erica enim naturali ficcandi vi prædita fupervacuos humores exhaurit, nervífque eorum moleftiâ liberatis fuum vigorem reftituit, ut qui vefpere languidi & feffi decubuerint, manè vegeti & alacres refurgant.

Quidam ex radicibus Ericæ calices affabrè componunt. *D. Sibbald. in Prod. Scot.*

A. 2. *Erica tenuifolia* Ger. *virgata five fexta Clufii* Park. *humilis, cortice cinereo, Arbuti flore* C. B. *ramulis ternis, floribus faturatioribus purpureis* J. B. **Fine-leaved Heath.**

Altitudine eft pedali aut cubitali, plures ex eadem radice *caules* emittens, tenues, fragiles, cortice cinereo tectos; germina tamen novella rubefcunt. *Folia* terno ordine per intervalla ramulos cingunt, minùs crebra quàm in quadrifolia paluftri mox defcribendâ, perexigua, angufta, acuta, faturè viridia, glabra. E foliorum finubus exeunt *ramuli* terno pariter ordine: versùs caulium & furculorum fummitates *Flores*, longâ interdum ferie, crebri, tres tamen plerunque fimul, brevibus & tenuibus pediculis rubentibus appenfi, monopetali, concavi, urceolos imitati, faturatius purpurei, è calyce quinque fegmentis anguftis compofito. Flos quinque intus *ftammula* occultat apicibus ni-

gricantibus insignia. Stylus staminulis longior è floris osculo apparet. In imo flore vasculum est seminale parvum, globosum, *semina* parva continens.

Locus. In incultis & sterilibus frequens occurrit.

A. 3. *Erica Brabantica folio Coridis hirsuto quaterno* J. B. *pumila Belgarum Lobelii, scoparia nostrat* Park. *ex rubro nigricans scoparia* C. B. *major flore purpureo* Ger. emac. *quoad descr.* **Low Dutch Heath, or Besome Heath.** *Er. Coris folio* 13. Clus.

Humilior plerunque est quàm præcedens, [Erica sexta *Clus.*] & in terram resupina, pedalibus tamen interdum *caulibus*, ramosis. Surculi minores rubescunt, minùs tamen quàm præcedentis, suntque incaná lanugine hirsuti. *Folia* crebra, quàm illius latiora crassioraque, hirsuta, quaterno ordine per intervalla satis crebra caules cingentia. *Flores* in summis caulibus & ramulis velut in umbellis conferti, & non secundùm longitudinem eorundem alii supra alios longa serie dispositi, ut in præcedente, brevibus pediculis hærentes, majores quàm supradictæ, verum colore carneo aut rubro dilutiore, totidem *staminula* occultantes cum vasculo seminali simili: *stylus* quoque è floris osculo eminet. *Capitula* antequam flores explicantur admodum hirsuta videntur.

Locus. In palustribus putridis frequens est.

Huc etiam puto referendam Ericam Anglicam parvam capitulis hirsutis *J. B.* quam se à D. Petro Turnero ex Anglia siccam accepisse scribit.

Johnsonus apud Gerardum hanc pro quarta describit & figuram Ericæ secundæ Clusii pro ea exhibet, sed perperam. Quid velit C. Bauhinus per Ericam suam hirsutam Anglicam non intelligo.

4. *Erica Coris folio hispido Cerinthoides Africana* Breynii.

Breyn.

Ramum pedalem à Promontorio Bonæ Spei acceptum sic describit Jac. Breynius.

Lignosus erat, durus, cortice ex subrufo griseo & reticulato tectus: quem ex omni parte temere & sine certo ordine multa ambiunt *folia*, viridantia, crassa, nervo per longitudinem excurrente, Ericæ bacciferæ *Matth.* magnitudine & formâ congruentia, nisi in ambitu pilis quibusdam rigidis, veluti spinulis, exasperata essent. *Flores* Cerinthæ florum æmuli, in rami apice brevibus pediculis, deni & duodeni in orbem conferti, ex rubeo colore lepidè purpurascentes, hirsuti, fistulosi, ventriosique, in quatuor lacinias parvas ora divisa habentes, & ex totidem foliolis hirsutis acuminatisque, quasi ex calyculo provenientes admodum magnificè se ostentantes in quorum alvo *stamina* quædam apicibus parvis prædita cum stylo longiore occultantur.

Erica Africana umbellata flore purpureo Bartholin. *Act. Med. An.* 1673. Item

Erica Africana arborescens flore carneo ejusdem *ibid.*

Has non describit, sed earum duntaxat icones exhibet, quas apud ipsum vide.

Prior harum præcedenti à Jacobo Breynio descriptæ eadem videtur.

5. *Erica Coris folio maxima alba* Park. *foliis Corios, flore albo* J. B. *major flore albo Clusii* Ger. *folio Coridis I, seu maxima alba* C. B. **Great white flowered Heath.**

Clus.

Hæc omnium quas unquam conspexit Clusius Ericarum maxima, humanam altitudinem interdum superat, fruticosa admodum, *ligno* duro, ex rubro nigricante, *foliis* exilibus & brevibus, quaterno ordine ramos obsidentibus, gustu amodum adstringente; *flore* copioso racematim penè totos ramulos occupante, ut interdum majores rami pedali longitudine onusti conspiciantur. Est autem flos concavus velut exiguum cymbalum, oblongus, odoratus, pulcher, albus.

Locus & Tempus. Nascitur in Lusitaniæ solitudinibus inter Ulyssipponem & Conimbricam celebrem ejus Regni Academiam: inveniebam etiam, inquit, circa Tagum decimo ab Ulyssippone Milliari. Floret Novembri, Decembri & Januario.

6. * *Erica Coris folio maxima purpurascens* Park. *foliis Corios quaternis, flore purpurascente* J. B. *maxima purpurascens longioribus foliis* C. B. *major flore purpureo* Ger. **Great purple flowered Heath.**

Ejusdem ferè altitudinis est cum præcedente, etiam fruticosa, tenuioribus tamen ramis, ejusdem cum eo coloris, exilibus similiter foliis quaternis ramulos simul amplectentibus, quorum extremis oblongiusculi *flores* insident, superioribus similes, colore purpurascente.

Tota etiam adstrictionis particeps.

Locus. Provenit eisdem quibus superior locis: illa etiam frequentior, & eodem tempore floret; forte illius duntaxat varietas est.

A. 7. *Erica folio Corios multiflora* J. B. *Ericæ Coris folio secundæ altera species* Clus. *Juniperifolia densè fruticans Narbonensis* Lob. *Rectiùs Erica Abietiformis diceretur.* **Juniper or Firre-leaved Heath.**

J. B.

Hujus sanè folia Abietina dicas, multis tamen numeris minora (inquit J. Bauhinus) [in Narbonensi à nobis observatâ minora quidem erant, sed non totupliciter] nec enim multò longiora & latiora sunt quàm in icone Ericæ secundæ *Matth.* In siccis superiori parte una velut costa apparet; in inferiore duæ. Crebra admodum sunt folia, quæ in ramulis vestigia relinquunt qualia in Abiete, vel

vel potiùs Pino relicta cernuntur: ramuli enim non manent politi illis decidentibus ut in majore Monspeliana. Extremitates ramulorum abundant copiosissimis *floribus*, ultra folia eminentibus. Hi flores plures velut ex parvis nodis erumpunt, è pediculis tenuibus, longiusculis pendentes, purpurei, calyculati, ex quibus *apices* multi prominent, oblongi, nigricantes. Hanc speciem à J. Bauhino descriptam circa Pedenatium viâ quâ indè Monspelium itur copiosam observavimus: item eundo à Monspelio ad oppidum *S. Lupian* secus vias. Eandem sed humiliorem in Anglia invenimus eundo ab oppido *Helston* ad Promontorium **the Lizzard Point** dictum in Cornubia.

Hæc planta distincta est ab Erica Coris folio II. à Clusio depicta, nec in parem altitudinem assurgit, sed plerunque intra cubitum aut sesquicubitum subsistit, quanquam in regionibus calidis elatior sit quàm in Anglia. Clusius hanc describere videtur pro altera specie Ericæ Coris folio secundæ: non multùm inquiens dissimilis, quæ Narbonensi agro frequens, longiore paulò & copiosiore est folio; flore purpureo, minore, & extremis ramis confertim nascente. Nullum, quantum nos in sicca animadvertere possumus, certum ordinem in foliorum circa ramulos situ observat. Sunt autem crebra admodum & conferta Abietinorum in modum ut ramulos occultent.

Huic similem sed minorem observavimus in rupibus inter Bolzanum & Tridentum mense Februario florentem.

8. *Erica major floribus ex herbaceo purpureis* C. B. Park. *Coris folio* 3. Clus. *foliis Corios quaternis, floribus herbaceis, deinde ex albo purpurascentibus* J. B. **Great Heath with purplish green Flowers.**

Clus.

* Præcedentibus persimilis est, sed paulò humilior: aliquantulum majora & latiuscula nigrioráque habet *folia*, quaternis ordinibus circum ramulos nascentia: plurimos *flores* per intervalla secundùm ramulorum longitudinem nascentes, superioribus formâ similes, herbacei primum coloris, deinde ex albo purpurascentes. Tota etiam adstrictoria facultate prædita. * *Penultimæ & antepenultimæ.*

Supra Ulyssipponem frequens inter superiores, pluribus tamen locis occurrit, uti etiam circa Tagum. Floret Decembri & Januario. *Locus & Tempus.*

Gerardus pro Erica majore flore albo *Clus.* iconem habet hujus speciei.

9. *Erica arborescens floribus luteolis vel herbaceis minimis* J. B. *scoparia* Park. *major scoparia, foliis deciduis* C. B. *pyramidalis* Ger. **Besome-Heath.**

Clus.

Hæc etiam fruticosa est, duorum cubitorum altitudine, nonnunquam amplior, fragili *ligno*, tenuibus & minutis *foliis*, ut in Corruda prima ferè, viridibus, quæ in desiccatis nonnihil ramis facilè defluunt, & vestigia sui relinquunt: istius *flos* reliquis minor est, cavus etiam & herbacei coloris.

Extremis ramulis capitula è multis foliis compacta nonnunquam gignit, his non multum absimilia, quæ in vulgari & duriore Thymo aliquando conspiciuntur. *Capitula hæc in hac specie & nos etiam observavimus: ejusdem naturæ sunt cum rosis dictis in extremis Salicum virgis; suntque nihil aliud quàm folia degenerantia ex Insectorum puncturis.*

Vulgare est autore Clusio, toti Hispaniæ & Aquitaniæ: namque spatiosis illis solitudinibus & incultis locis supra Burdegalam, nullum fere aliud virgultum conspicitur: nota est etiam Narbonensi Galliæ scopis faciendis maximè idonea. Nos in luco Grammuntio propè Monspelium; inque ericetis propè Liburnum in Italia observavimus.

10. *Erica arborescens Monspeliensis, flore purpurascente, ramulis ternis* J. B. *Er. ternis per intervalla ramulis* Ger. C. B. *Er. Coris folio* 5. *Clusii* Park. **Heath with three Branches at a joint.**

J. B.

Hujus ramuli cuticulâ tenui cinericea sunt investiti, terni sæpe majoribus circumpositi, *foliis* non ubique præditi, iis tamen Corrudæ ferè similibus, longiusculis, tenuibus, deciduis: in ramulorum extremitate *flores* ex cœruleo purpurascentes, satis magni.

In montibus Liguriæ propè Genuam observavimus hanc plantam insigni staturâ, humanam altitudinem longè superantem. Maxima est ex omnibus quas nobis hactenus videre contigit Ericis, cortice cinereo hirsuto, foliis parvis, brevibus; floribus dilutâ purpurâ obiter tinctis. Loco prædicto Aprilis mensis initio florere cœpit. In sylva Grammontia propè Monspelium ad tantam altitudinem non assurgit. Alibi etiam in montosis Galliæ Narbonensis oritur, inque incultis supra Ulyssipponem in Lusitania. *Locus.*

11. *Erica procumbens dilutè purpurea* C. B. *Er. Coris folio* 7. *Clusii* Ger. *foliis Corios, flore purpureo dilutioris coloris* J. B. *procumbens sive supina pallidè purpurea* Park. **Pale Purple low Heath.**

Clus.

Multos teretes humique procumbentes *ramos* habet, pedales, interdum etiam cubitales, ex atro purpurascentes. Hos plurima gracilia ambiunt *foliola*, Tertiæ *Clus.* foliis pænè similia, paulo tamen longiora, quaternis plerunque, interdum quinis versibus ordine disposita, adstringente gustu. *Flosculi* in summis ramulis oblongi, concavi, purpurei dilutioris coloris, ex quatuor foliolis ejusdem ferè coloris prodeuntes; qui maturi & resiccati nigricans & minutum *semen* continent. *Radix* dura, lignosa, in diversa tendens: ipsi tamen procumbentes rami humíque diffusi tenues capillarésque fibras nonnunquam agunt.

Copiosè admodum crescit supra *Seebofs*, in ascensu *Herren alben*, magno mill. Germanico supra Gamingam: invenit etiam Clusius in Stiriacarum & Austriacarum Alpium præaltis jugis, ubi Junio & etiam seriùs floret: inter Pragam & Noribergam etiam Junio florentem collegit. Nos hanc in Alpibus Stiriacis collectam habemus, locum non recordamur. *Locus.*

12. *Erica*

12. *Erica tenuifolia calyculata* Ger. *scoparia altera* Park. *hirsuta Anglica* C. B. *ramulis & foliis Corios ternis, floribus ex rubro purpurascentibus majoribus* J. B. *Coris folio* 12. *Clus.*

Clus.

Cubitali pænè est altitudine, fruticosa, tenuibus virgulis prædita, quæ ternæ semper circa majores ex intervallis nascuntur: *folia* similiter terna ramulis innascuntur, exigua quidem sed latiora quàm in superioribus, inferiore & terram spectante parte nonnihil candicantia, hirsuta, gustûs adstringentis. Summi ramuli ad foliorum exortus verticillatim exornantur per intervalla ternis perpetuò floribus, æquali inter se spatio nascentibus, & in unam partem conversis, majoribus quàm in reliquis generibus, concavis, ventre magis turgido, coloris ex albo purpurascentis, numero sex, novem, duodecim, quindecim aut pluribus.

Locus & Tempus. Iisdem cum Erica baccifera Lusitanica Lusitaniæ arenosis locis crescit utplurimùm. Floret Decembri mense, & subinde *semen* exiguum nigricans profert.

Miror cur C. Bauhinus hanc Anglicam denominaverit, cùm nullibi (quod ego unquam viderim aut audiverim) in Anglia inveniatur.

13. *Erica procumbens herbacea* C. B. *supina herbacea* Park. *parva foliis Corios quaternis, flore herbaceo, foliaceis capitulis* J. B. *supina herbacea* Park. *Er. cruciata* Ger. **Small green-flowered Heath.**

Clus.

Pedalem altitudinem raró superat, magna ex parte humi procumbit, *foliis* quaternis ramulos contrario exortu semper ambientibus. *Flores* secundum ramulorum summam longitudinem inter folia dependent, cavi, pusilli, in quatuor angulos desinentes, herbaceo colore prædíti, deinde semen. *Radix* etiam dura & lignosa.

Locus. In sylvis montosis non longè à Lindavia Germaniæ urbe collegimus sub finem mensis Augusti, jam tum florere incipientem. Ericæ scopariæ circa Monspelium nascenti similis est sed minor multo, foliis tamen longioribus & crebrioribus in caule & ramulis.

Maximâ copiâ nascitur (inquit Clusius) in ascensu montis illius qui superandus est iis qui Gamingâ ad *Seehof* vicináque loca proficisci cupiunt.

14. *Erica procumbens ternis foliolis carnea* C. B. *parva Pannonica foliis Corios ternis, flore carneo, capitulis Thymi* J. B. *supina carnea* Park. *Coris folio nona Clusii* Ger. emac. **Blush-flowered leaning Heath.**

Clus.

Æquali cum præcedenti excrescit altitudine, tenuibúsque virgulis prædita est, humi diffusis, ex purpura nigricantibus, quæ summa parte in multos plerunque ramulos dividi solent. *Folia* in ordines & versus digesta ut in reliquis, tenuia admodum, Ericæ sextæ in Hispania & Gallia nascentis foliis similia, terna semper, quemadmodum in illa, æquali inter se situ virgulas ambiunt: Summi ramuli onusti sunt concavis & oblongis *flosculis*, extrema parte in quatuor angulos sectis, coloris cum quatuor illis foliolis unde enascuntur carnei, octonis staminulis nigricantibus, stilóque purpurascente è medio flore emergentibus: *Semen* maturitate nigricans exiguum habet: *Radicem* aliis similem, lignosam. Adnascuntur interdum hujus etiam ramulis viridia capitula, è latioribus foliolis compacta, capitulorum Thymi modo.

Locus. Invenit Clusius apud arcem *Stichstain* in sylva illa imminenti, quà ad *Sneberg* ex arce iter est, alia item ad sinistram oppidi *Neukirche* sylva, & nonnullis montanis Pannoniæ sylvis. Floret utplurimum Aprili & Maio, quo tempore aspectu venustissima est.

Hæc est illa species quam nos ad latera montium eundo à Tridento ad Bolzanum & in rupibus Martio mense abunde florentem observavimus.

A. 15. *Erica supina maritima Anglica* Park. *An Polygonum pusillo vermiculato Serpylli folio* Lob.?

Cauliculos fundit plures, dodrantales, teretes, tenues, ramosos, per vetustatem lignescentes, in terram provolutos, juniores rubentes & interdum velut farinâ albicante respersos, crebris geniculis distinctos. *Folia* ad singula genicula multa conferta velut in agminulis, vix tertiam unciæ partem longa, angusta, marginibus reflexis, glabra, obscurè viridia, sapore nullo eminenti. *Flores* satis magni, & quantum memini pentapetali, pulchrè rubentes [D. Goodyerus apud Gerardum emac. Polygono pusillo &c. *Penæ* ramulos è sinubus seu agminulis mediis emergentes plures attribuit, in quorum uniuscujusque fastigio flos unicus tetrapetalos, pallidè purpureus: radicem extrinsecùs nigricantem, in terram altè descendentem sapore valdè amaro & nonnihil excalfaciente] Fructum aut semen nondum observavimus.

Locus. In palustribus maritimis, præsertim arenosis, sæpiùs occurrit: vidi in Lovinglandia Suffolciæ propè pontem Yarmouth seu Hieræ ostii oppidi, item in palustribus Thurrington vici trans Colcestriam in Essexiâ, necnon ad margines fossarum in aggeribus arenosis juxta viam quæ Camaloduno Goldhanger ducit, & alibi.

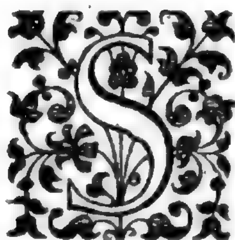
HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER TRIGESIMUS PRIMUS.

QUI EST

De Arboribus & Fruticibus Siliquosis.

SILIQUAS appellamus Folliculos seu seminum conceptacula in longitudinem producta, sive ea membranacea sunt aut coriacea, sive crustacea aut lignea.

Notandum autem non omnes in universum fructus quos siliquosis accensemus in longitudinem productos esse, sed nonnullos breviores & tumidiores, quos tamen quia reliquis notis cum siliquosis conveniunt ab iis nullo modo separandos duximus. Sic quæcunque plantæ folliculos habent bivalves cum seminibus ad rachin annexis uno ordine sitis, cujuscunque tandem figuræ sive longæ sivebrevioris & subrotundæ folliculi sunt, Siliquosæ nobis censentur.

Notandum etiam non omnes in longitudinem productos fructus siliquis adscribendos, sed ejus duntaxat plantæ generis cujus pleræque & potiores species istiusmodi fructus producant. Sic cucumeris anguini v. g. fructum siliquam non dicimus quamvis longus & angustus sit, quoniam Cucumeris vulgaris fructus ejusmodi non est; semina autem in longo illo eodem modo disponuntur quo in breviore.

Siliquæ autem nomen præcipuo jure & per antonomasian quandam nobis convenire videtur folliculis bivalvibus, quorum semina rachi adnexa sunt, & uno versu in eadem linea disposita.

Librum autem hunc in quinque Sectiones dividemus.

Prima erit De Arboribus siliquosis flore papilionaceo.

Secunda De Arboribus folio decomposito seu ramoso, cujuscunque formæ flos sit.

Tertia De Arboribus siliquosis flore pentapetalo.

Quarta De Arboribus fruticosis miscellaneis, seu anomalis & sui generis seu minùs cognitis.

Quinta de Lobis seu siliquis quibusdam, quarum arbores minus cognitæ necdum quod sciam descriptæ sunt.

SECTIO PRIMA.

De Arboribus & Fruticibus siliquosis flore papilionaceo.

Cap. I.

De Arbore Judæ dicta.

Arbor Judæ Lob. Ger. Park. *Judaica arbor* J. B. *Siliqua sylv. rotundifolia* C. B. *Cercis prior Theophrasti* quibusdam, *Colytea* * *Theophrasti* aliis.

* 3. Hist. 14.

CRescit interdum in arborem justæ magnitudinis locis cultis, sed neglecta & sponte nascens inter frutices potiùs quàm arbores plerunque censenda est. Rariores fert ramos, alternatim ex lateribus nascentes, cortice ex purpura nigricante tectos, qui primo vere ante folia, aut iis primò germinare incipientibus inferiore parte ternos aut quaternos *flores* simul junctos ferunt, Genistæ aut Pisorum formâ, colore purpureo elegante, [* quinque foliis contexti, è quibus duo inferiora magnitudine superant, reliqua tria superiora simul juncta, apicibus è medio multis emicantibus *J. B.*] *Folia* deinde ex intervallis prodeunt, Asari ferè, minùs tamen carnosa, circinatæ propemodum rotunditatis, nervosa admodum uti Aristolochiarum, & dura, superiore parte viridia, inferiore verò nonnihil candicantia. Floribus succedunt membranaceæ purpurascentes *siliquæ*, & quodammodo transparentes, compressæ, digitalis longitudinis [uncialibus & longioribus pediculis pendulæ, palmari aut sesquipalmari longitudine, membranaceæ, purpurascentes, compressæ, unciam fere latæ] in quibus *semina* coloris spadicei, dura, Lentibus majora, oblonga.

* *Ast flores papilionacei (quales sunt Genistæ aut Pisorum) tetrapetali sunt; aut potiùs tetrapetaloides; & icon Clusiana hujus arboris ostendit florem tetrapetalum, superiore petalo duntaxat bifido.*

Aliud

Aliud genus. Aliud genus invenitur per omnia ferè simile, præter florem, qui in hoc candicat, cùm in superiore purpureus sit, & corticem virgultorum, qui candicat potiùs quàm purpurascit.

Locus. Sponte nascitur primum genus Granatensi regno, & quibusdam aliis Hispaniæ & Galliæ Narbonensis locis inter segetes. Nos in collibus Romæ vicinis Tiberi imminentibus, postea in Apenninis montibus, vidimus.

2. *Siliqua sylvestris rotundifolia Indica* C. B.

C. B.

Semen nummi instar rotundum, planum, denarii magnitudine, crassiusculum, rufum, à Terentio ex India accepit C. Bauhinus cum hac inscriptione, Semen Nummulariæ est arboris Judæ Indicæ, cujus flos magnus, elegans & odorus est.

3. *Arbor Judæ Americana.*

Hujus ramulum floribus onustum vidimus in Museo instructissimo Ornatissimi Viri D. *Gul. Courtine* Armigeri; Folia ejus non perinde rotunda erant ac Arboris Judæ vulgaris, sed acuminata, flores longè minores brevioribus etiam multò pediculis insidebant.

4. *Siliquæ sylvestri similis* C. B. *Acacalis quorundam sive Kesmesen foliis Ceratiæ* J. B. *An Dioscoridis Acacalis?* C. B.

Ex octenni semine enata tenella planta instar Ceratiæ primùm erumpentis, rotundis foliis quaternis, utrinque costæ annexis binis: Cauliculus subhirsutus: quæ sub Autumni initium rursus exaruit. Semen altera parte rotundum latiusculum, altera in mucronem collectum.

Semen hujus Cayrinæ & Kismesen nomine à Paludano ex Syria reduce accepit C. Bauhinus.

Vires. Tam vulgare Constantinopoli ad oculorum morbos est remedium, ut tritum sit proverbium; *Si doleant oculi habes Chesmesen.*

CAP. II.

Siliqua arbor sive Ceratia J. B. *Siliqua edulis* C. B. *dulcis sive vulgatior* Park. *Ceratia siliqua sive Ceratonia* Ger. *Caroba* Offic. *Panis S. Joannis* Germanis & Belgis. **The Carob-tree,**

J. B.

ARbor (inquit J. Bauhinus) cui fructus cornu modo intortus siliquæ & κεράτια nomen fecit [siliqua modicè admodum intorta & propemodum recta plerunque est] calidioris soli amantior, crasso, ut tradunt, caudice in magnam excrescit altitudinem, latè ramos spargens, longos, firmos. *Folia* in alam disposita [Clus. alata ut Terebinthi aut Pistaciæ, majora] quorum singularia brevi pediculo ad costam annexa, subrotunda, tres uncias plus minùs lata, paulo longiora, crassa, rigida, nervosa, crebris obliquis venulis in margines excurrentibus, superiùs atro virore splendent, interiùs pallidiori. Novemb. & Decemb. Julum instar Juglandis ferè in flores * ex rubro purpurascentes sese aperientem emittunt: deinde siliquæ, non tantum digito indici æquales, sed & altero tanto interdum longiores, latiores, modicè intortæ, compressæ, callo dulci, eduli, semina claudunt membranis distincta, seminibus Cassiæ solutivæ ferè æqualia, minora tamen, colore spadiceo obscuriore, compressa modicè, altero fine in acumen leviter desinentia, altero latiusculo, pulpâ buxeâ, durâ, & leguminosi quid resipiente.

* *Vesling. Flosculos rubescenti thyrso insertos producere plurimos scribit, lacteo candore perfusos, quorum foliolis dilapsis flavescentes apices superstites remanent, & ipsi tandem decidui.*

Quin hæc arbor sit Siliqua Plinii, κεράτια & κερατωνία Græcorum, minimè dubium est.

Locus. In Sicilia circa oppidum *Puzallu* frequentem, & spontaneam seu sylvestrem observavimus.

In Apulia & regno Neapolitano vel sponte oritur, vel saltem frequens colitur. Itinere à Neapoli ad Romam observavit D. *Tancredus Robinson.*

Veslingius paucas harum arborum in Ægypto vidit, frequentiores in Palæstina, plurimos in Judææ montibus, & circa sacram ibidem urbem.

Vires. Siliquarum (ut rectè Plinius) cortex ipse manditur, éstque melleo ac dulci sapore. Virides sumptæ, autor est Dioscorides & post eum Plinius, stomacho incommodæ sunt & alvum solvunt. Eædem siccatæ alvum sistunt & stomacho commodiores sunt, urinámque cient. Quamvis omnes qui de his fructibus scripserunt, siccatos alvum sistere affirment, nobis tamen contrarium evenit, siquidem quotquot Venetiis (ubi magnâ copiâ venales sunt) de iis comedimus, non solùm nauseam moverunt, sed & alvum subduxerunt non secus ac pulpa Cassiæ, ità ut ventriculus postea ab iis abhorreret. Non tamen negaverim posse impunè iis vesci qui assueverunt.

Ægyptii, tradente Alpino, mel ex siliquis extrahunt dulcissimum, quo Arabes Sacchari loco Cassias solutivas recentes ac parvas, Zingiber, Myrobalanos, Tamarindos atque alios multos fructus condiunt. Hujus quoque mellis usus est frequentissimus ad clysteres, & aliqui etiam per os sumendum concedunt ad subducendam alvum: ipso etiam alvus non minùs quàm pulpâ Cassiæ ibi ad excretionem movetur. Utuntur etiam renum inflammationibus intus extraque apposito.

Ad tussientes asthmaticos ipsum non secus quàm Cassiam exhibent, valdéque ipsos juvat: nec minùs decoctum ex siliquis eadem hæc præstat.

In ardore & dolore stomachi siliqua Ceratia comesta est egregia; item syrupus ex summitate Quercûs. *Etmuller. prax.*

Siliqua

Siliqua purgatrix C. B. *Caroba sive Siliqua ex Guinea purgatrix* Park. Pona Ital.

Hanc loco suo naturali in arborem grandem excrescere; quamvis in Italia minor plerunque & humilior fit. Crescendi modo & foliis à præcedente non multùm differt. *Flos* qualis sit a nemine hactenus (quod novimus) traditum aut observatum. Siliqua brevis, crassa, incurva, &, ut ait Pona, Anacardio Cajous dicto nonnihil similis, tres circiter uncias longa, exterius spadicea [bruneam vocant] quemadmodum vulgaris Carobæ: dorso per totam longitudinem convexo seu arcuato, lineâ in ventre seu concava parte elatâ quatuor vel quinque *semina*, rotundiora minúsque compressa, summa parte magis circinata, imâ acutiora quàm Carobæ vulgaris, continens, sapore, acriore, quíque guttur propemodum adurat.

E Guinea allata est hæc species. *Locus.*

Hanc arborem florem papilionaceum proferre asserere non ausim: alii observent quibus ejus copia facta est, & si loco alieno à me disposita est in suum transferant.

Siliqua Africana fructu minore.

Hujus siliquas duplo triplóve minores Carobæ vulgaris siliquis vidi apud generosiss. Virum D. *Gulielmum Courtine* Medii Templi, è *Sancta Cruce* urbe delatas.

Cap. III.

De Acacia Americana.

1. *Acacia Americana foliis Coluteæ Monococcos, siliquis echinatis* Hort. Lugd. Bat. Hermanni. *Acacia Americana Robini* Cornut. *Pseudo-acacia Americana Robini* Park.

Cornut.

Arbor est caudice amplo & duro, cortice nitido & subnigro, nec spinis armato ut Ægyptiacæ aut Cappadocicæ [Acaciæ] sed lævi. Firmissimis radicibus hæret. Cacumina longè latéque diffunduntur, multiplicibus diducta ramis, teneris, medullosis, aculeis crebris & acutis horridis. Observa tamen aculeos non rotundo stylo minaces, ut Rhamni, sed ex basi in amplam latitudinem compressa acutè gracilescentes ut Rubi aut Sentis caninæ. *Folia* in eodem nervo sunt utrinque dena aut octona, uno semper extremum nervi claudente. Peculiaris est in eis noctis sensus, statim enim sub vesperum in se adducta per media plicantur, donec sequenti die Sol postliminio reversus aperiat. Floret Augusto: flos albus est, Piso similis, in uvam compositus, ut Cytisi, non adeò tamen fragilis, nec deorsum nutans, sed se in sublime erigens. Succedunt *semina* Lenticulæ similia, quæ singula singulis nucleis, duris admodum, & ex omni parte echinatis clauduntur.

Totius arboris foliorum succus aut decoctum vi summa ad refrigerandum & adstringendum est. *Vires.*

Hæc arbor non (ut vult Jo. Parkinsonus) ad spartum Spinosum referenda est, sed ad Glycyrrhizam echinatam pertinet, quacum & foliis & siliquis monococcis, erectis, echinatis, pluribus in eodem surculo seu communi pediculo glomeratis, in tantum convenit, ut non immerito Glycyrrhiza echinata arborea dici posset.

2. *Acacia Virginiana siliquis glabris. Arbor siliquosa Virginiensis spinosa, Locus nostratibus dicta* Park.

E Virginia in Angliam dudum translata est arbor huic non multum dissimilis, magnitudine & statura eximia, cujus truncus cortice lævi integitur, ramuli juniores virides sunt, & ad unumquemque articulum spinis acutiusculis obsiti, unde & folia egrediuntur præcedentis similia, eodémque situ ad rachin annexa, impari uno alam plerunque terminante, quod tamen interdum deest, breviora nonnihil & rotundiora. Nondum [tempore Parkinsoni] apud nos floruit, nedum fructum protulit. Quæ tamen ad nos è Virginia allatæ sunt siliquæ tenues erant, oblongæ & aliquantulum compressæ, ad modum siliquarum Laburni, quibus tamen longiora, tenuiora & nigriora, semina parva, subcinerea, splendentia, rotunda, compressa claudentes.

Hæc Arbor sæpissimè falsò vocatur Acacia Americana Robini ab Hortulanis nostris, annotante ingeniosissimo Viro D. *Leonardo Plucknet*, M. D.

Cap. IV.

De Colutea vesicaria.

Coluteam vulgarem Theophrasti *κολουτέαν* non esse contendit Jo. Bodæus à Stapel. Colutea autem vesicaria insigni nota, siliquis vesicularum instar tumidis, ab aliis omnibus arboribus fruticibúsve distinguitur.

1. Colutea

1. *Colutea vesicaria* C. B. J. B. *Vesicaria vulgaris* Park. *Colutea* Ger. Bastard Sena.

J. B.

Arbor est non magna, in multos ramos divisa, materie fere Sambuci, duriore, intus non medullata sed cava; cortice gemino, exteriore cinereo, interiore viridi vestita. *Folia* multa; novem vel undecim ad unam costam alligata, ut plurimum opposita, Glycyrrhizæ, Hedysari, aut Senæ modo, sed Senæ foliis molliora, rotundiora, nec in acutum mucronem desinentia, supernè glabra magisque viridantia, infernè albidiora & hirsuta, gustu amaro. *Flores* ex longo pediculo multi, ut in Pisis & Ciceculis, crocei, formâ similes prædictorum floribus, & Genistæ angulosæ ac rotundæ: Quibus decidentibus succrescunt folliculi, membranacei, pellucidi, interdum rubentes, spiritu veluti quodam distendente turgidi, itâ ut pressu digitorum cum crepitu, eliso aere, dissiliant: in quibus continentur *semina* ad folliculi suturam tanquam costam, quæ maturo semine dehiscit, pediculis brevibus appensa, formâ renis, antè maturitatem lutea, sapore Fabarum seu Pisorum, per maturitatem minora, Lentes æmulantia quodammodo, minora tamen, rotunda, nec itâ nigra fere, dura, compressa, lacunâ in medio prædita, saporem pristinum retinentia; amaritudinem in iis non sentimus, ut perhibet Matthiolus.

Locus. In Italia multis in locis invenitur, uno præ cæteris notabili, in lateribus & prope summitatem montis Vesuvii, in ascensu ad craterem, ubi nullæ fere aliæ plantæ. Observavimus etiam circa Monspelium.

Vires. Hujus folia, sed præcipuè semina, non solùm purgant per inferiora, sed & vomitiones movent, veluti semina Genistæ; sunt autem ventriculo & visceribus inimica, ideóque nonnisi robustioribus exhibenda.

2. *Colutea Zeilanica argentea tota D.* Hermanni. Hort. Lugd. Bat.

Herman.

Fruticat altitudine humana: *radice* pallescente, brachiata, lignosa: *Caule* simplici, aliquando multiplici: *Ramis* non incomptis, incano molli tomento obsitis: *Foliis* perpetuis, subrotundis, crassis, albentibus, lanuginosis, ut plurimum septendecim costam mediam binatim cingentibus, unico in summo impari: *Floribus* papilionaceis, luteis, Genistæ Hispanicæ amplitudine, in spica palmari affatim coacervatis, pendentibus singulis ex pediculis parvis, incanis, marginibus crenatis: *Siliquis* coriaceis, bivalvibus, teretibus, digitum longis, ventriosis, aliquot quasi isthmis interceptis, deorsum spectantibus, intus & extus incani, albentis coloris, & in molliculum mucronem productis, claudentibus parte quæ protuberat *semen* globosum, durum, fuscum, magnitudine Ciceris.

Abundat in vepretis maritimis insulæ *Zeylan*, dicta ab indigenis *Mundu Murungu*, i. e. Murungu maritima. Videtur enim habere quandam affinitatem cum Moringa * Christoph. Acostæ, quam Zeylanenses *Wattu Murungu*, i. e. Murungu hortense vocant.

* *L. Aromat. c.* 35.

Cæterùm gustanti deprehenditur acris, amara, ingrata & nauseosa, virtute purgandi prædita, sed ob ignaviam & malignitatem à foro medico proscripta.

Propagatur facilè per novellos stolones à radice assurgentes, per submersionem aut circumpositionem, ut & per semina vere terræ commissa. Frigori subducta tota hyeme viget & viret.

D. *Hermannus Coluteam* dividit in *Vesicariam*, & *Siliquosam*: Siliquosam deinde in duo genera subdividit: quorum primum fert semina cylindracea, oblonga in siliquis bivalvibus articulatis: Alterum, cujus quatuor in Oriente offendit species fruticescentes, siliquas producit bivalves, ventriosas, quasi isthmo interceptas, seminibus intus rotundis; cujusmodi est planta descripta.

3. *Colutea Æthiopica flore purpureo* Breynii; *Cent.* 1. *Colutea Æthiopica flore Phœniceo Barbæ Jovis foliis* Breyn. *Prodrom.*

Breyn.

Planta Autori nostro descripta et semine Africano, circa Promontorium Bonæ spei collecto, enata, *caules* plures sesquipedales, lignosos, striatos, incanos, medullâ candidissimâ farctos proferebat, sapore dulci: in quibus hinc indè sparsa erant *folia*, è compluribus incanis foliolis, Ciceris sylvestris angustioribus, uni costæ quatuor unciarum utrinque inhærentibus, unóque extremam alam occupante, composita. E singulis fermè alarum cavis surculus prodibat, duorum aut trium digitorum transversorum longitudine, floribus Coluteæ vulgaris longioribus, & florido colore ex suaverubente purpurascentibus à medio ad summum cacumen decoratus. Quilibet verò illorum florum ex incano, striàto, in quinque segmenta expanso emergebat calyce: ex quo flore delapso *Folliculus* Coluteæ vulgaris, tener, membranaceus pellucidúsque succrescebat: in quo *semina* sicuti in vulgari continebantur compressa, reniformia, suturæ folliculi supremæ pediculis brevibus appensa; quæ tamen ad justam perfectionem non pervenerunt.

Locus. In Hortis frequens est.

4. *Colutea humilis vesicaria Syriaca flore cæruleo* Breyn. *Cent.* 1.

Rarum hoc Coluteæ genus Syriæ in locis editis propè Halepum occurrit: *Radice* fusca, ampla ad Rhaphani crassitiem longitudinémque accedente; quæ *Coliculos* fundit palmares, terram versùs reflexos, quorum supremæ parti novem aut decem Lentis adhærent *folia* pennata: inter quæ *flores* emergunt Coluteæ Æthiopicæ ast violacei coloris, ínque orbem dispositi: quos folliculi excipiunt Coluteæ, sed paulò minores.

Hanc in Herbario Rauwolfiano observavit D. Breynius, qui eam pro Astragalo Dioscoridis, (cui apprimè similis) in Herbario pag. 116. descripsit.

CAP

Cap. V.

Barba Jovis C. B. *Jovis barba frutex* Park. *Jovis barba pulchrè lucens* J. B. **The Silver Bush.**

J. B.

ARbuscula est fruticosa, altitudine humana [nos tam altam non observavimus] cujus materiem duram atque lignosam ferè incanus & lanuginosus tegit cortex Rami huic frequentes satis. *Folia* quinque aut sex, aut septem etiam conjugationibus contexta, quarum singularia Lentis foliis paria, villosa argenteo colore fulgent. Ex pediculi foliorum ala appendices singulares exoriuntur, lanuginosæ, quarum extremis inhærent acervatim congesti *flosculi* lutei, quorum singuli non magnitudine sed forma Genistæ flores æmulantur. Succedunt *siliquæ* angustæ, breves, molles, cinereæ, *semina* duo vel tria in rotunditate oblonga, ex cinereo nigricantia continentes. *Radix* dura, lignosa. Admodum tenera est & frigoris impatiens.

In clivis maritimis Hetruriæ & Regni Neapolitani copiosam observavimus. In Promontorio Ceti prope Monspelium, ubi eam oriri tradunt, nec nos nec D. Magnol invenimus. *Locus.*

De viribus aut usibus in medicina nihil traditur.

Cap. VI.

Arbor siliquosa trifolia Indica, flore papilionaceo siliqua grandi pilosa unicam intus fabam continente. Plaso H. M.

H. M.

TRium hominum longitudinis est, unius crassitiei, cortice exteriori cinericeo, sicco, fragili, qui è nigro rubeâ investitur tunicâ, interiore vero molli, quamvis crasso, quo inciso gummosus, sanguineus affatim exsudat liquor, sapore subdulcis. *Radix* fusca eodem cum caudice liquore est succida. *Folia* crassa, prægrandia, Brassicæ Sabaudæ hybernæ imitantia, è lato rotunda, sesqui ferè spithamam longa, albo nerveo obducta limbo, tactu subaspera, colore supernè è viridi-fusco nitentia, infernè dilutiora, terna pedunculis rotundis crassis, cubitalibus surculis inhærent. Venulæ quæ è media majori erumpentes in recta duntaxat parte visuntur, in se invicem revolutæ supinam superficiem striant, asperitatem dicto modo causantes; saporis expertia. Longiore densóque è ramo, supra foliaceorum exsurgente, petiolis spissis, sesqui ferè uncialibus, parumper tomentosis plures alterni proveniunt *flores*, papilionacei, grandiusculi, tetrapetali, coloris coccinei, *Muricu* adeò similes ut cætera exinde peti queant: odor ipsis acris. Calycis verò quinque cuspidati petiolus parùm tomentosus est. *Siliquæ* permagnæ, spithamam longæ, tres pollices latæ, nervis eminentibus, multis pilis dum adhuc virent decumbentibus obsitæ, lateribus pæne contiguis, perplanæ, cortice interiore cartilagineo, candido sunt, odore subacri. Harum in vertice una valdè compressa ac complana reperitur *faba*, cortice tenui, rubro, pulpa in duas se dividente partes, albâ: maturis seminibus siliquæ rubent, quæ priusquam faba conspicitur in justam excrescunt magnitudinem. Faba solitariæ magnæ inclusa siliquæ perdulcis est saporis, graveolens.

Crescit in *Cranganron*, *Bellanga*, multísque aliis Malabarici regni tam montanis, quàm apricis locis copiosa, semper frondens. Bimula flores Septembri & Octobri; fructus Januario sequentibúsque fert mensibus. Quadragenaria emoritur. Ast rami terræ impositi confestim radicantur. Lignum & folia gentilium cæremoniis inserviunt. In pulverem redacti fructus assumpti lumbricos enecant; cortex eo modo cum zinzibere exsiccato, exhibetur in morsu viperino.

Cap. VII.

De Anagyride & Laburno.

ANάγυρον dictum putant à natali solo, ut Anagyrum pro frutice non secus sumamus, quàm Anticyram pro Hellebore. Stephanus περὶ πόλεων Anagyrum locum esse ait in Attica, qui ad tribum pertineat Erechtheidem. Duplex est, non fœtida, quæ Laburnum Plinii putatur, & fœtens seu vera Dioscoridis. Foliis in eodem pediculo ternis * floribus & siliquis in oblongo racemo pendulis ab hujus generis aliis distinguitur. * *Hoc de Laburno tantùm accipiendum est.*

1. *Anagyris non fœtida major, vel Alpina* C. B. *Anagyris* Ger. *Laburnum arbor trifolia, Anagyridi similis* J. B. *Anagyris non fœtida, sive Laburnum majus* Park. **Bean-trefoil-tree, not stinking.**

J. B.

Arboris mediocris magnitudinem assequitur, ramis brachiatum, cortice virente, materie dura, ut rustici palis ex ea confectis agros suos sepiant. *Folia* ex uno tuberculo plura Trifolii Asphaltii, infernè subhirsuta & ex virore pallida, supernè glabra, satísque saturo virore tincta, pediculo hirsuto, tenui, tereti; longitudine varia, unciali & palmari: *Flores* ex eodem tuberculo cum foliis, aut in ramulorum extremis, aut è lateribus, in longa, tereti, tenui, hirsutâque & incana ligula dependent,

 dodran-

dodrantali, interdum breviore, flavi, Genistellæ floribus similes, è foliis quaternis, supremo reliquis multò majore, lato, sursum reflexo, nigrore intus nonnihil maculoso; bina à lateribus, quartum rostratum, in quo *apices* crocei, complexu suo coercent: *Omnibus hoc genus stirpibus quas flore papilionaceo dicimus, hujusmodi fere flores sunt.*

Laburnum Plinii videtur esse hæc arbor: nec obstat quòd Plinius florem longitudine cubitalem esse scribat, quæ in hac arbore palmi longitudinem non excedant, ut objicit Matthiolus; Nam fide digni reique herbariæ peritiss. se in monte Jura cubito longiores florum racemos vidisse referunt, ut tradit Camerarius.

Locus. In montibus propè Genevam, Saleva & Jura, inque Alpibus Sabaudicis observavimus. Maio & Junio aut etiam Julio mensibus grato in montibus spectaculo floret. Ex semine facilè provenit.

Siliquæ Laburni, describente Solerio apud *J. B.* Pisorum hortensium siliquis similes sunt, compressiores, fractu contumaces. In extremis, ac nonnunquam intermediis spatiis continetur *semen* Lentis magnitudine, ex latitudine subrotundum, ima parte, quà *siliquæ* per petiolum hæret, tantillum excavatum, renis prorsus effigie, quod antequam maturuerit viret, post maturitatem varium, durum & ob lævorem splendidum est. Variat foliis variegatis.

2. *Laburnum spinosum Mauritanicum fol. Glycyrrhizæ, flore albo* Breyn. Prod.

3. *Anagyris non fœtens minor* C. B. *Laburnum minus* Park.

Præcedenti, magnitudine excepta, per omnia similem esse aiunt. Statura huic humilior. *Folia*, flores, semina dimidio minora. Non modò non ingrati, sed nullius est hæc planta odoris.

J. Bauhinus duo Laburna esse vix putat, sed duas figuras unius Laburni apud Matthiolum, qui confudit Anagyridis historiam cum Laburno: cum quo & ego lubens sensissem, si non observâssem in Catalogo plantarum Horti Leydensis à peritissimo Botanico D. *Paulo Hermanno* nuperrimè edito hanc pro distincta specie propositam.

4. *Anagyris fœtida* C. B. Ger. Park. *Vera fœtida* J. B. The stinking Bean-trefoil. *J. B.*

Laburno similis frutex est arborescens. [Fruticosa stirps magis quàm arbor est, inquit Marcellus, Nos tamen vidimus tonsurâ putationéque coactam ad legitimam arboris altitudinem crescere.] ramis frequentibus satis donatus, cortice (inquit Clusius) ex viridi nigricante, materie pallida. *Folia* terna, oblonga, acuminata, superiùs virentia, inferiùs albicantia, odore adeò gravi & tetro prædita, potissimum si terantur, ut transeuntibus suo fœtore caput offendant, in unius pediculi uncialis caput inserta. Ex foliorum sedibus & alis flores ex calyce in quatuor lacinias secto, glauco & velut argenteo emicant bini, terni aut quaterni, oblongi, quatuor foliis constantes, Genistæ ferè aut Cytisi modo, sed quorum supremum, quódque reliqua integit, brevius est & minimè reflexum ut in illis, colore intensè aureo, reliquis pallescentibus, è quorum sinu apiculi plusculi emicant flori concolores. Floribus succedunt *siliquæ* digitali longitudine, pollicari verò latitudine, cartilagineæ, in quibus terna aut quaterna *semina*, nonnunquam plura, satis magna, exiguis phaseolis similia, renis formâ, quæ initio albent, deinde colorem purpurascentem contrahunt, tandem per maturitatem ex cœruleo nigricant, ut aptissimè Dioscorides ποικίλα dixerit, cùm in eodem fructu non bene maturo tres differentes colores conspiciantur, ut diligenter notavit Clusius.

Tempus & Locus. Floret Maio & Junio mensibus, grato inter alios frutices per sylvas spectaculo. Nos in montibus supra Messanam, & alibi pluries tum in Sicilia, tum etiam in Italia observavimus. Clusius in saxoso colle propè Arelatem urbem in Gallia, tum frequentem circa Hispalin & alibi in Hispania.

5. *Anagyris fœtida altera rotundo folio* C. B. *Anag. Cretica à Clusii diversa* Honor. Belli *ep.* 2. *ad Clus.*

De hac J. Bauhinus, Licet, inquit, Honorius Belli se in Creta passim, secus vias differentem Anagyrin ab ea quam hîc describo observâsse dicat, quæ rotundiora proferat folia; non tamen ob sola folia quæ parum variant, diversam existimo faciendam, cùm præsertim exosus odor & facultates à Veteribus huic adscriptæ eandem esse clarè demonstrent. Facilior etiam naturæ lusus in foliis quàm in viribus.

Vires. Folia Anagyridis fœtidæ trita & imposita tumores reprimunt: sicca in passo pota menses ac secundas movent, fœtum mortuum ejiciunt. Semen commanducatum vomitiones movet, nec semen tantùm sed & folia, unanimi botanicorum consensu.

Accidit interdum (inquit Hon. Belli) ut capræ & oves in Creta fame vexatæ hujus folia depascant, licet odoris sit ingratissimi, & postea ex harum lacte caseus conficiatur: quo si fortè ignarus aliquis vescatur aut lac bibat, statim excitentur tum vehementissimi vomitus tum fluxus ventris: Et cùm hoc sæpissimè accidat, multi in discrimen vitæ veniunt, quam ob causam frutex omnibus sit exosus.

Quòd Laburni flores apes non attingant, Plinius eúmq; secuti recentiores Botanici affirmant. Sæpenumero autem Laburnum ob ligni duritiem & nigrorem pro Ebeno vænit, ex quo pulchræ fiunt pectinum thecæ. *J. B.*

6. *Phaseolus arbor Indica incana siliquis torosis Kayan dicta. Thora Paerou* H. M. *Cajan arbor Indica, foliis Trifolii bituminosi, siliquis Orobi* Breyn. Prod. *Pisum Arborescens quibusdam. H. M.*

Arbor est fruticosa, *radice* rufa, obfusco cortice, inodora, caudice sesquipedem crasso. *Folia* Salicum effigiem habentia, ex oblongo angusta, quinque pollices æquantia, aculeata, nervis striata,

ta, numero terna, bipollicaribus striatis etiam è surculis brevissimis pediculis dependent, supernè lenia, è viridi fusca, infernè hyalina, odore simul & gustu haud ingrata. *Flores* hic illic in extremitatibus surculorum, propè foliorum exortum expullulantium erumpunt papilionacei, tetrapetali, quorum unum aduncum, venis striatum, lateribus albicantibus & translucidis, intus flavum, circa medium oræ leviter sinuatum existit. Duo erecta, oblonga, flava foliola propè latus incurvatum circumplectuntur. *Stilus* hamato incumbens folio, candidus in novem filamenta, croceis apicibus donata, divisus, stamine quod filamentum flavo capite ornatum transmittit croceâ gemmâ nodulato, obtegitur. Eorum calix venosus hirsutúsque, odor autem nullus est. Succrescentes floribus *siliquæ*, digitum auricularem tum longitudine, tum crassitie æmulantes, pilosæ, maculis interstinctæ, è viridi dilutæ sunt, cortice subrubro, cartilagineo, ubi expanditur transparente, multis venulis intertextæ. His includuntur quatuor *Pisa*, cartilaginosis intersepimentis à se mutuò distincta, immatura virentia, glabra, nitentia, matura rubentia, quædam ex albido flaventia, situm transversum obtinentia, in edulia ob gratum saporem relata, quinimo propterea in agris pinguioribus sedulò excoluntur, & ubivis venalia exponuntur.

Leguntur mense Januario. Frutex ipse semper frondens brevi emoritur. *Tempus.*

Apozema ex foliis assumptum hæmorrhoidum fluxum nimis copiosum retardat. Cum Pipere con- *Vires.* trita folia gingivarum immunditiem, dentium tollunt dolorem. Decocta in Oryzæ lotura semina & cum butyro in linimentum redacta spontaneam ac dolorosam artuum propulsant lassitudinem. Paratur insuper ex iis quoque salubris contra variolas potio.

Hæc Planta crevit hoc anno 1687. in Horto *D. Doody*.

Cap. VIII.

Cytisus spinosus Acacia dictus. Acacia trifolia C. B. *altera trifolia* Ger. *secunda seu altera Dioscoridis* Park. *Aspalathus secunda trifolia, quæ Acacia secunda Matthiolo trifolia* J. B.

HUunc fruticem Hon. Belli sic describit, pro Aspalatho secundo Dioscor. vero & legitimo, quique in tota Græcia nomen adhuc retinet. Ligni materies alba, durissima & gravis est; medium autem ligni nigrescit, odore carens: flores habet luteos, Genistæ æmulos, parùm odoratos: vento autem spirante eorum odor satis suavis manè longiùs percipitur, succedunt parvæ *siliquæ* in quibus tria quatuórve semina continentur. *Folia* Rutæ similia sunt, terna simul juncta, licèt æstate ipsa amittat ut Autumno aliis induatur. Spinis totus frutex scatet, validis, duarum triúmve unciarum, quarum nonnullæ bifidæ aut trifidæ, striatæ, reliquóque ramo concolores, quarúmq; non commissuris modò, sed ipsimet etiam medietati ex longiusculis pediculis folia hærent, trifolia, exigua quadam ac vix quidem conspicua hirsutie pubescentia. *Radice* nititur firma, lignosa, odoris experte.

In Creta ex hoc sepes conficiunt, totæque sylvæ ex eo constare spectantur. Vere Lobelius univer- *Locus.* sum Tyrrhenum, Ligusticum atque Mediterraneum littus, uti pleraque Italiæ loca hoc frutice scatere scribit. Eundem etiam in Sicilia circa Messanam, & Gallo-provincia propè Tolonam portum observavimus.

Potuisset hæc planta Cytisis annumerari, cum quibus in omnibus præterquam spinis convenit.

Cap. IX.

Cytisus adulterinus sive Alysson fruticans Ger. *Cytisi facie quibusdam Alysson fruticans* Park. *Cytisi facie Alysson fruticans quorundam* Lob. J. B. *Pseudo-cytisus flore Leucoii luteo* C. B.

Lob.

EXoticus hic frutex floribus luteis Leucoii minoris æstate lucet, è sparsis, numerosis, anfractuosis Polemonii striatis coliculis. *Folia* Cytisi, habitiora, albida, hispida, setaceis pilis rigida: *Radice* lignosa, duriore, & in folliculis semine.

Cap. X.

De Genista vulgari trifolia.

GEnista à genu dicta putatur, vel quòd genu instar flexilis sit, vel quod genubus medeatur dolentibus.

Foliis in eodem pediculo ternis, viminibus tenuibus angulosis confertis ab aliis siliquosis & flore papilionaceo donatis plantis distinguitur.

A. 1. *Genista angulosa trifolia* J. B. *angulosa & scoparia* C. B. *vulgaris & scoparia* Park. *Genista* Ger. *& etiam Chamægenista* ejusdem *ex sententia C. Bauhini & Johnsoni.* **Common Broom.**

J. B.

Fruticosa stirps est, frequenter in magnam altitudinem elata, hominis staturam attingens, interdum humilior multò, caudices habens tenues, lignosos, à quibus plurimæ tenues sparguntur virgulæ,

 angulosæ,

angulosæ, virentes, lentæ & flecti nectique faciles, non rarò quoque in alias divisæ, in quibus *folia* crebra, hirsuta, priora Trifolii, alia simplicia, acuminata. *Flores* speciosi, aurei aut flavi, Laburni, majores, papilionacei, staminibus recurvis cum apicibus croceis. *Siliquæ* compressæ, latæ, nigræ, hirsutæ, in quibus *semen* Coluteæ vesicariæ, fuscum, compressum lucidum [alibi semen planum, durum, subrufum, Lente minus ei attribuit.] *Radix* multifida, nervosa, lenta, flexilis, lutea.

Genista flore albo Rara apud nos avis est, nigróque simillima cygno.

Locus & Tempus. Per universam fere Germaniam, Galliam, Angliam atque Belgium in pascuis, præsertim arenosis, glareosis & sterilioribus frequentissima habetur. Sponte nascentis (quod mirum) nulla vestigia observare potuit Clusius in Pannonia & Bohemia, neque tota Austria & Moravia. Floret circa finem Aprilis & initio Maii, & interdum serius pro veris temperie.

Vires. De viribus Genistæ sic breviter Schroderus. Genista vulgaris splenetica & nephritica censetur, hinc & hepatica. Calculum pellit, serosos humores educit, tam per vomitum, quàm per alvum & urinas. Hinc usus ejus insignis in obstructionibus epatis, lienis & mesenterii, adeóque in Hydrope, catarrhis & arthriticis affectibus. In usu sunt flores, semina & summitates.

Folia, ramuli & summitates Genistæ, cocta in vino aut aqua, eorúmve succus utilia sunt hydropicis, & omnibus obstructionibus renum ac vesicæ; partim enim purgant omnes serosos & aquosos ac superfluos humores per alvum, partim per urinas. Eadem præstat semen, sumptum circiter pondere drachmæ unius *Dod.* Purgat Genistæ semen non minus potenter fere quàm Spartium aut Helleborus ʒi ß. pondere ex hydro melite ventriculo jejuno sumptum. Quare ejus magnus est usus hodie contra Podagram. *Matth.* Idem confirmat Lobelius, semine Genistæ scopariæ vomitum non secus ac Spartio Diosc. sæpius ℥ij decocto propinato citra magnam contentionem se movisse scribens. Verùm flores recens decerptos sæpissimè quamplurimos & per se acetariis inditos vorat (inquit) plebecula Arverna & Aquitaniæ maximâ copiâ innocuos non modò sed etiam admodum gustui suaves; nec quicquam vomitionis nauseæve, aut commotionis movere solent. Quin apud Brabantos, & Anglos non minùs, gemmantes dum adhuc virides sunt condiuntur sale & aceto flores, mensisque inferuntur, Capparum Olearúmve pari commendatione. Creduntur enim non modò cordi vires, ac stomacho appetitum augere, sed etiam obstructiones reserare ac calculum frangere. Idcirco falluntur fallúntque qui hosce flores Officinis vomitioni ciendæ siccandos præcipiunt.

Hinc patet diversas partes ejusdem plantæ diversis imò planè contrariis facultatibus pollere. Eadem differentia observatur inter Betonicæ radices, ejúsque folia & flores, ut in ejus historia monuimus. E contra Lapathi semen alvum obstruit, folia subducunt.

Electuarium florum Genistæ pulverisat. & melle rosato except. ad scrophulas expertum, si eo quis utatur continuè *D. Hulse* è MS nondum edito. Ego non multum auxilii inde expectem.

Pulvis seminum cum hydromelite exhibitus in liene tumido, hydrope, ictero utroque mira præstat.

Paratur ex Genistæ ramulorum ac virgultorum aridorum & combustorum cinere cum vino tenui albo lixivium quod ad cachexiam & Leucophlegmatiam à nonnullis valdè celebratur, & potenter quidem aquosos & serosos humores cum urina per vesicam expellit. *Cam.* Ego non multo plus sperem ab hoc lixivio quàm ab alterius cujuscunque fruticis.

Verùm iis quæ de Genista traduntur repugnat Casp. Hofmannus, si Germanica intelligatur. Quia (inquit) de semine ejusdem scimus habere quidem *ἰσχυρὸν*, sed non quale Helleborus, verùm ut Rhaphanus, Oleum, Ficus & alia talia, & quidem in tripla aut quadrupla dosi, quis non statim abjiciat ampla illa encomia quæ Genistæ nostrati ab ignaris dantur. Idem dicit de virgarum succo. Summâ, se libenter abstinere ait à Genista, quia omnia quæ scribuntur incerta & dubia sunt. Verùm nos ei non penitus assentimur, cùm quæ de summitatibus & seminibus traduntur tot graves & fide dignos autores habeant: nec putamus Italicam Genistam tantum præstare Germanicæ quantum ille vult; imo vix omnino præstare catharticæ facultatis respectu crediderim.

Genistâ Arabicâ, quæ à nostra diversa, planities ad montem Sinai obsitæ sunt, quæ etiam in Arabiæ solitudinibus nascitur. *Bellon. obs.* Sed quid? (inquit C. Bauhinus) qui hanc quintam suam Genistæ non spinosæ speciem facit.

2. *Trifolium frutex Genistæ folio* J. B.

J. B.
Ex Italia allatus est quem descripsit J. Bauhinus hujus Plantæ cubitalis ramus, Genistæ facie, striatus, fungosus, in alas alterno positu divisus, quarum commissuris folia hærent, ima parte trifolia, extremâ singularia, Genistæ apprimè similia. Ramorum extremis veluti spicatim, sed majore positu, flosculorum capitula ex longiusculis pedicellis alternatim hærent, flava (ut sicca ostendit) oblonga, ad quorum insertionem minutissima foliola adnascuntur.

CAP.

Cap. XI.

De Genista humili.

1. *Chamægenista foliis Genistæ vulgaris* C. B. *Chamægenista Pannonica* Park. *Chamægenista* Ger. *Genistella pilosa* J. B.

J. B.

SUffrutex est cubitalis & bicubitalis, *radice* longa, obliquè serpente, fibris aliquot donata. *Vimina* habet lenta, tenuia, teretia, in multos ramulos angulosos, striatos divisa, per terram ut plurimùm se spargentia. *Folia* * admodum exigua, inferiùs lanugine cana pubescentia superiùs glabra. *Flores* ad ramulorum latera multi, crocei, ex hirsuto calyculo. Aspalathi Monspeliensis, vel genistæ vulgaris formâ & odore, sed multò minores, exteriùs pilosi, intus glabri. Succedunt *siliquæ* parvæ, unciales, latiusculæ hirsutæ, in quibus plura *semina*. [Cytisi generibus similia *Clus.*] *Bina, terna, aut quaterna ab eodem exortu* Clus.

In ducatu Wirtembergico & alibi in Germania: necnon in multis Pannoniæ locis ad viarum & sylvarum margines, editis, siccis atque desertis. *J. B. Clus.* Pluribus etiam in locis *Garrigues* dictis propè Monspelium copiosè nascitur. *Botan. Monsp.* Floret Maio, quandoque etiam Aprili. *Locus & Tempus.*

Vel C. Bauhinus ex una specie duas facit, cùm Genistam minimam *Lugd.* sub titulo Genistæ ramosæ foliis Hyperici proponit, & separat à Genistella Pannonica *Tab.* cui titulum facit Chamægenista foliis Genistæ vulgaris: vel J. Bauhinus duas species confundit, & ad idem caput reducit.

A. 2. *Genistella tinctoria* Ger. *Genista tinctoria Germanica* C. B. *tinctoria vulgaris* Park. *Tinctorius flos* J. B. Green-weed or Diers weed, or Woodwaxen.

J. B.

E *radice* lignosa, per terram plurimùm diffusa, densa viminum seges fruticat, tenuium, cubitalium & longiorum, teretium, quibus alternatim adnascuntur *folia* Hyssopi, majora, interdum paria, supra infráque atro virentia, fatuo lentore mandentis os implentia. *Flores* in thyrsis lutei, Genistæ angulosæ similes, verùm minores & nonnihil pallidiores: quorum singulis appositæ *siliquæ* unciam longæ, latiusculæ, glabræ, in quibus multa *semina* parva.

In pascuis nimis frequens est; siquidem vaccarum eam depascentium lac amarore inficit, unde & butyrum & caseus ex eo facta amarescunt. *Locus.*

Herba ejúsve flos luteum vel flavum colorem præbet, Glasto autem superinducta viridem efficit. Solent enim pictores ex cœruleo & luteo simul contritis viridem efficere colorem.

Variat foliis latioribus & angustioribus, ramulis modò erectis, modò procumbentibus.

Ut formâ & temperamento Genistæ similis est, sic facultatibus haud dubiè eidem respondet.

3. *Genista tinctoria latifolia Lucensis* J. B.

J. B.

Hoc nomine exhibita ab Agerio, in montibus Lucensibus collecta, surculo est lignoso, denso, striato, nodulis ab ima præsertim parte contorto. Quem ad intermedia mox alii stipant minores, satis numerosi. *Folia* quàm in vulgari tinctoria dicta multò latiora, molliora, breviorâque, alternatim posita, viridia, & aversa parte subcinericea, per ambitum leviter hirsuta, nervo insigni per medium excurrente. *Flos* luteus, hians more reliquarum. In sicca nullus gustus notabilis.

4. *Genista tinctoria Hispanica* Park. *tinctoria frutescens foliis incanis* C. B. *Genistella tinctoria Hispanica* J. B. *infectoria* Ger.

Clus.

Ad duorum cubitorum altitudinem crescit interdum hic frutex, nudo stipite, enodi, recto, digitali crassitudine, candicante cortice tecto, qui in multiplices brevésque ramulos tenellos & fragiles summa parte dividitur. Hos ornant *folia* Lini aut Thymelææ, frequentia, supernè virentia, infernè verò incana & argentei planè splendoris; gustûs initio exiccantis & nonnihil adstringentis, deinde subamari. *Flores* summis ramulis nascuntur, spicatim congesti, Genistæ tinctoriæ Germanicæ similes, lutei. Tota planta elegans est aspectu.

Quo tempore floret sub ea crescit Hæmodori quoddam genus elegans, pedalis altitudinis, brachialis interdum crassitudinis, multis floribus à medio scapo ad summum usque exornatum, magnis, oblongis, luteis, extrema parte hiantibus, & in quinque partes divisis. Totum humidum est, pingui oleaginosâque materiâ turget.

Nusquam hujus fruticem conspexit Clusius quàm Murciano regno secundùm vias nascentem, & Martio mense florentem. Nos in montibus sylvosis supra Neapolin Italiæ versùs Camaldulensium cœnobium observavimus. *Locus & Tempus.*

Hunc fruticem quamvis elatior sit quàm ut humilis dici debeat, quia tamen Genistellæ tinctoriæ similis est, hic locum habere permisimus.

5. *Genistella montana Germanica* Park. *lagopodoides major* Ger. *herbacea, sive Chamæspartium* J. B. *Chamægenista sagittalis* C. B.

J. B.

Herba est potiùs lignosa quàm frutex, rarò cubitum excedens. Ramuli molles hirsuti, duabus fimbriis latis mollibus ornati, internodiis veluti distincti; ac ad singula internodia folium unum oblongum, obtusum, pilosum, sine pediculo, majus quàm in angulosa, nec triplex ut in ea. In virgarum summitate *flores* parvi, lutei, hiantes, spicam fere efficientes, quibus succedunt siliquæ valdè pilosæ. *Radix* lignosa, cubitalis, in aliquot portiones magnas divisa.

Clusio plano est eóque altero ex altero nascente folio, quod deinde in cauliculum convertitur.

Locus. In pascuis Germaniæ sterilioribus abundè provenit multis in locis: item circa Genevam.

6. *Genistella pinnata altera Hispanica* Park. *Genistella pinnata* Ger. *herbacea platyphyllos* J. B. *Chamægenista caule foliato* C. B.

Clus.

Chamægenista peregrina *Clus.* vix palmari magnitudine assurgit, admodum tamen fruticosa, *foliis* Chamælææ proximis, brevioribus, duris & carnosis, aliquantulum in ambitu sinuosis & crispis, rigidiusculísque, uno ex altero è medio folii nervo prodeunte quemadmodum in superiore, interdum etiam binis ternísve simul exorientibus: hic verò nervus paulatim intumescit, & in ramulum convertitur; sic cùm tota planta foliosa sit, & nonnisi foliis constans videatur, fit tandem admodum fruticosa. In extremis istis foliis quini senive aut plures *flores*, simul juncti ex villosis calyculis nascuntur, minores quàm in Genista, aurei planè coloris, nisi bina inferiora folia incanâ lanugine pubescerent.

Descriptio J. Bauhini nonnihil variat à Clusiana, quam vide apud ipsum.

Locus. Chamægenistam peregrinam in solis Valentini regni locis incultis & asperis florentem observavit Clusius mense Martio.

7. *Chamægenista Cretica* C. B. Park.

C. B.

Hæc *virgulis* est palmo minoribus, humi diffusis, tenuibus, rotundis, subcanis, in ramulos aliquot duarum triúmve unciarum divisis: *foliolis* oblongis angustissimis, binis aut ternis ab eodem exortu, sed altero semper longiore prodeuntibus, incanis. Ex foliorum alis *flosculi* terni aut quaterni, parvi, lutei, Genistæ floribus æmuli. Siliquas non vidit descriptionis autor *C. B.*

E Contareni horto habuit. Parkinsonus hanc habet pro Spartio Cretico Alpini *Exot.*

His addit C. Bauhinus

8. *Chamægenistam folio articulato, i. e. Chamæspartium Narbonense* Tab.

9. *Chamægenistam montanam hispidam, i. e. Genistæ minoris speciem* Tab.

CAP. XII.

De Spartio non spinoso.

1. *Genista Hispanica* Ger. *juncea* J. B. *Spartum Hispanicum frutex vulgare* Park. *Spartium arborescens seminibus Lenti similibus* C. B. Spanish-Broom.

J. B.

FRutex est ad quatuor vel quinque cubitorum altitudinem excrescens, interdum minor. Vimina juncea, teretia, obsequiosa, viridantia; per quæ dum floret & novella adhuc planta est, sparsa sunt rara quædam *folia*, decidua, oblonga, ramis concoloria ferè. *Flores* in virgularum summitatibus multi, lutei, magni, aspectu læto, floribus similes Pisorum & Cicercularum, gustu dulces. Floribus succedunt *siliquæ* surrectæ, uncias quatuor vel quinque longæ, compressæ aliquantulum incurvæ, colore ferè Castaneæ. In iis ad 20 circiter *semina*, vel pauciora, compressa, rubentia, lucida, Lente minora, non ità circinata. Lentem potiùs referunt quàm Ervum aut Viciam, quicquid scribit Matthiolus. Sapor leguminosus qualis pisorum.

Hanc plantam Dioscoridis Spartium esse Botanici peritiores consentiunt. Nec obstat quòd Dioscorides Spartii virgas ἀφύλλους esse scribat: nam quamvis in hac primò exortu raris quibusdam foliis vestitæ sint, ea tamen brevi decidunt, ut maximam partem foliis vidua cernatur.

Cæterùm ad Spartium Dioscoridis Plinii Genistam omnino referendam esse existimat J. Bauhinus.

Locus. In Italia, Sicilia & Gallia Narbonensi vulgatissima est. In hortis nostris ex semine facilè provenit, nec multam curam aut culturam exigit, verùm celeri auctu ad frugem brevi pervenit.

Vires. Viribus cum Genista vulgari convenit, quâ tamen efficacior est. Pituitam & serosos humores vomitu & dejectione valenter expurgat, unde hydropicis, ischiadicis, arthriticis opitulatur, urinam movet, & calculum in renibus frangit.

Hujus etiam flores, autore Dioscoride, cum aqua mulsa obolorum quinque pondere poti vomitiones faciunt: Cùm tamen Genistæ vulgaris flores plenis discis multi in acetariis ex multo oleo vorent, nec quicquam nauseent. Oleum è floribus extrinsecùs illitum lienis tumores dissolvit. Flores quoque cum melle rosato aut ovo strumas resolvunt.

2. *Spartium Hispanicum lobis rotundiusculis, flore luteo* J. B. *alterum monospermon semine reni simili* C. B. *Hispanicum minus, monospermon, flore luteo* Park. *Pseudospartium Hispanicum* ἄφυλλον Ger.

Clus.

Cubitali plerumque stipite assurgit, pollicem crasso, scabro & striato cortice tecto, qui in plures cubitales, virentes & striatos ramos dividitur, & hi deinde in junceas, striatas, virides virgulas, quæ novellæ adhuc & primùm germinantes aliquot foliis exornantur, statim átque planta florere incipit deciduis, ut tota deinde ἄφυλλος conspiciatur. E virgarum lateribus prodeunt longi pediculi, è quibus dependent aliquot exigui *flores*, Glycyrrhizæ vulgaris aut Trifolii pratensis floribus

pænè

pænè similes, lutei, inodori. Succedunt cartilaginei, rotundiusculi *lobi*, vulgari Fabæ, quæ in jumentorum pabulum cedit persimiles, ex flavo rufescentes; in quibus unicum maxima ex parte *semen* (raró bina) continetur, durum, nigrum, exiguo reni simile, quod in lobis agitatis aut concussis crepitat & sonitum edit. *Radix* dura & lignosa.

Variis Castellæ utriusque locis crescit, arenoso solo, & Maio floret: Semen maturum est Junio. *Locus & Tempus.*

3. *Spartium Hispanicum flore candido* J. B. *Hispanicum majus flore albo* Park. *tertium flore albo* C. B. *Pseudo-spartium album ἄφυλλον* Ger.

Clus.

Præcedente longè majus est, & hominis altitudinem superans, *virgulis* quàm illius tenerioribus, lentioribus & magis obsequentibus, *flore* ejusdem cùm superiore formæ, sed pauló majore & omnino albo: lobi etiam conveniunt, sed minores sunt & minus *semen* continent.

Gadibus duntaxat & locis vicinis aurâ marinâ perflatis Clusio conspectum est, arenoso & sterili solo, suis floribus onustum Februario. *Locus & Tempus.*

D. Hermannus hanc speciem pro præcedentis tantùm varietate habet. *Hort. Lugd. Bat.*

4. *Genistæ Hispanicæ affinis* C. B. *Pseudo-spartium Hispanicum* Park.

C. B. prod.

Suffrutex est cubitum superans, *caule* tenui, tereti, candicante cortice tecto, qui in plurimas virgas tenuissimas dividitur: quarum aliquæ palmum superant, aliæ minores sunt: circa quæ *folia* longiuscula, angustissima & rarissima, itá ut virgæ pænè nudæ appareant. Summis virgis singulis unicum capitulum rotundum, villosum, molle insidet, ut in Caryophyllo maritimo, ex pluribus *floribus* Genistellæ tinctoriæ forma, sed minoribus, pallidè luteis compositum. Nam quilibet flos ex calyculo villoso, hirsutie albo prodit.

In montibus planè saxosis ad aquas blancas D. Albinus collegit. *Locus.*

5. *Spartum triphyllon* C. B. *Chamæspartum montanum triphyllon* Park. *Genista radiata sive stellaris* J. B. *An Spartum minimum montanum triphyllon* Col?

J. B.

Pulchra est planta, ramosa: *Caulis* unus in tres dividitur ramos, hi rursum in alios bis, aut ter, aut quater, semper ternos: internodia duas uncias longa: *folia* ad unumquodque geniculum sex verticillatim, cauli circumposita, ut in Gallio vel Aparine, latiora quàm Gallio & molliora, incana, hirsuta, uti tota planta. In viminum valdè tenerorum angulosorúmque extremis *flores* densi Genistarum, eo ordine quo in Anthyllide leguminosa, lutei si rectè memini.

Spartium suum minimum triphyllon sic describit Columna, Frutex est amplus, Æquicolorum montibus *Cornino* saxosis nudis devexis, in imo lignosus, innumeris alis divisus, comam conficiens rotundam. Caules primùm juncei velut Junci folia, qui deinde lignosi, striati, flavescentes ex viridi fiunt. E summo verò tribus geniculis virescentes, atque lanugine alba obsiti atque striati: singulis verò geniculis alæ aut auriculæ hærent crassæ, duræ, in imo nudæ, lignosæ; ex quibus cùm tenerior esset anno priore planta foliola terna, utrinque admodum tenuia, albicantia, ac veluti capillaria, Abrotani maris minora producebantur, sicuti in plantæ cacumine conspiciuntur. Alarum verò summum aut acutum est, aut in minima foliola desinit; aut capitula quatuor vel quinque simul congesta, in quibus *flores* lutei Sparto & Genistæ similes ex utriculis parùm hirsutis, minúsque luteis albicantibus, ad invicem oppositis: quibus suboriuntur *siliquæ*, breves, unciæ longitudine, hirsutæ, ex viridi albentes, in acutum desinentes gladii modo, parùm convexo dorso circa aciem, in quibus quatuor includuntur *semina* dependentia, cordis figuram imitantia. Tota planta bicubitalis ad summum, caudice crassescente fruticis instar,

6. *Genista sive Spartium purgans* J. B.

Duos ramos describit J. Bauhinus. Prior sesquicubitalis erat, firmus, rigidus ac penitus lignosus, cortice crasso amaricante, ligno internè albicante, in numerosam virgarum prolem temere ac nullo ordine divaricatus. In virgarum extremis aculei quidam apparent. Totus porrò ramus virgultorum denso stipatu Uvæ marinæ adsimilis quodammodo est, nisi quòd nuspiam uno ex articulo gemini aut plures prodeant surculi. Ramorum extremorum potissimum geniculis *folia* hærent parva, angusta, cineritiâ quadam lanugine vestita: Iisdem quoque *flores* ex longiusculis pedicellis hærent lutei, Genistæ vulgaris.

Posterior colore & ramorum divisurâ similis, verùm quàm illa lenticosior & strigosior, quippe numerosioribus ramulis veluti in spinas desinentibus, quæ facilè rumpuntur, innumeris nodulis torosus, vix pedalis, incurvo ligno, &c.

J. Bauhinus hanc Lobelio in *Adv.* descriptam putat nomine Spartii aphylli fruticosi junceis aculeis, lanatis capitulis; quam Lobelius perperam pro Erinacea Clusii habet. Consule J. Bauhinum.

7. *Spartium Creticum* Alpin. exot.

Alpin.

Planta est procera, densissimè fruticans, surculosa; quippe ramulis à crassis veluti caudicibus rotundis, viridibus, densè maculis parvis albis punctorum alborum modo infectis, nascentibus, longis, subtilibus, sursum rectè actis, flexilibus, rotundis, cortice viridi prædita. Hi deorsum ramulos multos habent, utrinque inæqualibus intervallis inordinatim positos, & in medio ramis, foliísque nudi sunt, & postea sursum in spinis densè fruticant. Folia, flores & siliquæ Aspalathi sunt.

Tenera germina, flores & semina valenter per alvum & vomitum pituitam & serosos humores purgare dicuntur. *Vires.*

8. *Genista*

8. *Genista arborea Cretica folio perpetuo* Zanoni.

Zanon.
In horto Autoris Arbusculæ formâ ad trium cubitorum altitudinem, trium quatuórve unciarum crassitiem excrevit, *caudice* ab imo ad summum usque ramoso, ramis valdè lentis & flexilibus, cortice scabro ferrugineo, venis luteis obscuris striato, quique facilè à ligno abscedit. Lignum cortice denudatum foris viride apparet, intus coloris paleacei. Rami in multos ramulos minores pariter lentos & plicatiles variè dividuntur, & hi demum in surculos *foliis* plurimis vestitos, parvis, angustis, oblongis, crassis & carnosis, nullo ordine positis, cum marginibus reflexis, ut folia conchæ formam imitari videantur extremis tamen subrotundis & retrorsum reclinatis, in aculeum solidum & durum, non tamen pungentem terminatis; lanugine insuper albicante teguntur hæc folia & ad basin duas interdum appendices ceu auriculas obtinent. E foliorum alis in supremis ramulis exeunt surculi nudi, lanuginosi *flores* in pediculis bino ordine è surculis exeuntibus duo, tres, quatuórve simul juncti, flavi, valdè exigui, odore admodum grato Genistæ æmulo, papilionacei. Floribus delapsis restat in calice una sola *siliqua* perexigua & brevis, è flavo rufescens, apice acuto, unicum tantùm semen continens, rotundum, planum, lucidum colore obscuro. Sapor foliorum astringens, acidus & exsiccans; florum fabas recentes refert. Planta est perennis, foliis perpetuis.
Differt autem multimodis à Spartio spinoso Alpini, ut descriptiones conferenti patebit.

CAP. XIII.

Genista argentea J. B.

J. B.
S*urculo* hæc adolescit lignoso, multiplici, in multas alas transversas diviso, tereti, argenteo. Ad ramulorum exortum *folia* hærent singularia, oblonga, angusta, argenteâ hirsutie obsita. *Fructus* surculorum internodiis atque extremis hæret similis Carpobalsami Officinarum vulgaris, calyculo foliato contentus, spadicei coloris, corticosus, in summo apiculâ acutâ donatus: in quo *semen* continetur nigrum, rotundum, rugosum, ac ferè evanidum [in sicca quam descripsit J. Bauhinus] ac proinde nullo sapore effatu digno præditum. Surculi & folia modicè amaricant.
Locus. Vel hanc, vel ei similem plantam propè Monspelium in planitie quam transivimus eundo ab oppidulo S. Lupiani ad montem Lupi observavimus.

CAP. XIV.

De Genistella spinosa.

1. *Genista aculeata* Ger. Park. *aculeata foliosa* J. B. *spinosa minor Germanica* C. B.

J. B.
H*Orridus* frutex est Genistella aculeata, Genistâ trifoliâ angulosâ minor, densis tamen ramis fruticans, in quibus *folia* hirsuta alterno positu nascuntur, Genistæ vulgaris formâ, acuminata: sed præter folia longis creberrimísque spinis minacibus armatur, majoréfque spinæ minorum sobolem infesto mucrone pungentium è lateribus pariunt. *Flores* lutei, spicati, Genistæ tinctoriæ vulgaris. *Semen* in exiguis siliquis. *Radix* lenta & sublutea.
Botanici nostrates (Gerardus & Parkinsonus) plantam hanc cum Genista minore aspalathoide imperitè confundunt.
Locus. In Germania passim occurrit, præsertim in arenosis, secus vias, &c.
Vires. Adstringentem cum amaritudine facultatem obtinet, ac proinde valenter & citra mordacitatem exsiccantem. Ut rem in pauca contraham (inquit J. Bauhinus) idem Genistella quod Hippuris potest.

2. *Genistella spinosa montis Ventosi* J. B.

J. B.
Frutici huic (cujus ramus palmaris J. Bauhino datus) priores ramuli plures, duas uncias longi, spinis Juniperinis ornati, alii longiores quatuor unciarum circiter, *foliis* hirsutis, longiusculis & latiusculis, sed quàm in vulgari genistella spinosa angustioribus. *Flores* in summitatibus aliquot aurei, majores quàm in prædicta Genista.
Si hæc non est particularis Genista, certè egregia est varietas.

3. *Genistella Monspeliaca spinosa* C. B. prod. *Spinosa minor Hispanica villosissima* C. B. pin. *An præcedenti eadem?*

C. B.
Viticulis est palmaribus, in terram reflexis, quorum pars inferior in brevissimos ramulos ex parvis spinulis constantes dividitur, à medio verò sursum villosi sunt, quandoque in ramulos brachiati, oblongis, viridibus *foliis*, minoribus sæpe additis, vestiti, spinisque carentes. Summitatibus *flores* pallidè lutei, formâ Genistæ spinosæ vulgari similes, insident.
Hanc quidam Monspessuli Corrudam luteam vocabant, quæ etiam in Ventoso monte reperitur.
Locus. Rariùs occurrit in incultis montis Lupi, copiosiorem vidimus ultra montem *Esperon* circa urbem *Meyriels*, inquit D. Magnol.

Similem

Similem sed per omnia majorem, caulibus pedalibus, foliis rarioribus, spinis longioribus, minúsque pungentibus, floribus majoribus & aureis, quasi in spica dispositis. Ex Hispania habemus, inquit C. Bauhinus.

Cap. XV.

De Genista spinosa seu Scorpio.

A 1. *Genista spinosa vulgaris* Ger. emac. *spinosa major longioribus aculeis* C. B. *spinosa major vulgaris, seu Scorpius Theophrasti, quem Gaza Nepam transtulit.* Park. *Genistellæ spinosæ affinis Nepa quibusdam* J. B. Furz, Whins or Gorse.

Clus.

CUbitali aut ampliore [supra Burdegalam Bayonensi itinere tanta altitudine assurgit, ut duorum hominum altitudinem æquare nonnunquam viderim, crassitudine verò brachium humanum *Clus.* parem etiam in Anglia si permittatur staturam & magnitudinem assequitur.] altitudine assurgit, multis virgis ex atro virentibus, striatis, densissimo spinarum vallo obsitis fruticesum. [Ramuli adeo conferti sunt, & spinæ densæ, ut totum caudicem & ramos contegant, & vix lumen ipsum nedum oculi aciem transmittant] Spinæ autem robustæ satis, viridantes, striatæ, glabræ sæpius, aliàs pilo brevi obsitæ, nova spinarum minorum è lateribus egredientium sobole fœcundæ. *Folia* nulla nisi primo vere apparent, brevi decidua. *Flores* Genistæ minores, pallidi, interdum tamen adeò rufescentes ut rubere videantur, præsertim sub Autumnum: *Siliquæ* deinde succedunt breves, cylindraceæ, magna ex parte inanes, aliquando tamen ferentes exiguum *semen*, pallidum aut subfuscum ut Genista vulgaris Septentrionalium. *Radix* singularis in alias tenues se spargens, & interdum latè se propagans.

Non destituitur foliis hic frutex, nec spinam pro folio habet, ut nonnulli existimârunt, sed vere folia emittit in surculis tenellis, parva, ex rotundo acuminata, interdum longiora & angustiora, supernè ex cinereo viridia, subtus argentea aut incana, quæ brevi decidunt. Floret Maio & deinceps per totam æstatem ad Autumnum & Hyemem usque.

In Anglia locis incultis, arenosis, squalidis & sterilibus frequentissima est, nec minùs in Belgio, Gallia & Germania. Quin & in Gallo-provincia regione æstuosa ipsissimum hunc fruticem observavi. *Locus.*

Usus hujus est ad sepes, & exsiccatæ ad fornaces calefaciendos.

2. *Genista spinosa arborescens Africana Bartholin. Act. Med. An.* 1673.

A Promontorio Bonæ Spei Hafniam allata est à *D. Stolle* cum aliis multis quarum figuras ibidem exhibet Bartholinus.

3. *Genista spinosa floribus rubris* D. Wheeleri *Itinerar. p.* 52.

4. *Genista spinosa major brevibus aculeis* C. B.

Non videtur nobis à præcedente specie differre. Observavimus equidem in Anglia Scorpii varietatem priore humiliorem, spinis brevioribus, tenuioribus, pallidiùs virentibus, non tamen minùs crebris, quæ sub Autumnum præcipuè floret, quando prior maximam jam partem florere desiit: verùm cùm noverim quot eadem planta pro loci diversitate aliisque accidentibus facies induat, hanc ab illa specie diversam esse asserere non ausim. Utcunque sive specie differant, sive non, Hæc eadem omnino est Scorpio minori in Gallo-provincia nascenti, hoc est Genistæ spinosæ majori brevibus aculeis *C. B.* nec enim ullam ego, qui utramque in loco natali florentem vidi, differentiam observare potui.

Scorpium sive Nepam Anguillaræ hujus Synonymam facit C. Bauhinus; verùm floris color non convenit. V. *J.B.*

Cap. XVI.

De Aspalatho, & variis Spartii & Genistæ spinosæ speciebus.

1. *Aspalathus* 2. *Monspeliensis* J.B. *alter Monspeliensis* Park. *Genista-spartium spinosum majus flore luteo* C. B.

Clus.

TOta planta cubitum non excedit, fruticosa admodum & ramosa, multis horrens spinis deorsum inflexis, firmis, acutis, in quibus enascuntur pusilla *folia* Lentis magnitudine, viridia, qualia etiam (sed teneriora) fert in novellis ramulis, quibus subsunt recens nati aculei. *Flores* in firmioribus & rigidioribus spinis terni, quaterni aut plures simul nascuntur, Genistæ similes, minores, coloris nunc lutei, nunc pallescentis: *Semen* in parvis *siliquis* exiguum.

Aspalathus secunda nobis observata in aridis & sterilibus saxosis collibus circa Monspelium, Nemausum & alibi in Gallia Narbonensi, planta erat bicubitalis, ut rectè J. Bauhinus: qui floribus odorem Meliloti Officinarum ascribit, saporem nullum manifestum.

Floribus cum Saccharo fermentatis ad firmandas & restaurandas collapsas vires utuntur Salmanticenses. *Clus.*

2. *Aspa-*

2. *Aspalatho Monspeliensi affinis Scorpius 2. Clusio* J.B. *Genista-spartium spinosum minus* C.B. Park. *Genista spinosa minor siliqua rotunda* Ger.

Clus.

Pedis altitudinem rarò superat, totum densissimis spinis horrens, quæ non confuso ordine, ut in superiore [Genista spinosa seu Scorpio vulgari] nascuntur, sed seriem quandam servant, & semper contrario inter se exortu binæ nascuntur, virentes quidem, sed languidiùs quàm superioris, neque aliæ ex aliis. Summis ramulis inhærent, bini aut terni *flores*, superiori similes, lutei coloris, mense Martio, quo tempore exiguas brevésque *siliquas*, vel potiùs *semina* Ervi magnitudine, inclusa membranâ quadam multa incanâque lanugine hirsutâ deprehendebam, densissimis ipsius plantæ spinis occultata, ut ex superiore æstate deciderant: adeò verò canescebant, ut initio Aranearum telas esse existimabam. *Radix* singularis, sed in plures deinde propagines sparsa, dura & lignosa est.

Locus. Collibus Granatæ vicinis itinere Cordubensi, nec usquam alibi Clusio conspectum est hoc genus. Dubitat Clusius an sit Echinopoda Cretica Hon. Belli; plurimùm certè (inquit) ad illam accedere mihi videtur.

3. *Aspalathus alter secundus Clusii* Park. *Genista-spartium spinosum majus 2. flore pallido* C.B.

Clus.

Aspalatho altero primo *Clus.* robustius & aliquanto firmius est, nonnunquam altiùs excrescens: *Flos* perpetuò pallidior est, alioquin ei non multùm dissimilis.

4. *Aspalathus alter tertius hirsutus* Park. *Abrotani facie incana* J.B. *Genista-spartium spinosum majus tertium hirsutum* C.B.

Clus.

Ad cubiti nonnunquam magnitudinem accedit, plerumque tamen minor est, & pedalis tantùm altitudinis, totum etiam tenerius: ramuli in multò plures spinas divisi, istæ denuo in alias, sic ut singulæ spinæ totidem Abrotani multifida folia videantur, nisi aculei obsisterent, qui à negligentiùs intuentibus vix observantur. Vere ex ramulorum lateribus exigui alii prodeunt ramusculi incani & hirsuti, quibus adnata sunt mollia & incana Lentis *folia*, majora quàm in primo genere: in summis illis ramusculis *flores* priori similes, priore majores, lutei nascuntur.

Locus. In Cantabris duntaxat, tertio à Victoria urbe milliari, ad radices Pyrenæorum, quà Hispaniam spectant, observavit Clusius.

5. *Genista erinacea* J.B. *Erinacea Hispanica Clusii* Park. *Genista spinosa humilis* Ger. *Genista-spartium spinosum, foliis Lenticulæ, floribus ex cæruleo purpurascentibus* C.B.

Clus.

Planè nova & tota elegans est hæc planta, dodrantalis, in orbem per solum diffusa, multis spinis virentibus, sive aculeis horrida. *Flores* Genistæ, ex cœruleo purpurascentes, minores, calyculis inclusi hispidis, villosis, omnino ferè incanis, bini aut terni simul semper conjuncti. *Foliola* interdum dum floret producit, sed rarò, eáque perpauca, Lenticulæ similia, quæ cùm brevi marcescant & decidant, tota planta maxima ex parte sine foliis spectatur, & multiplici spinarum vallo Erinaceum in se convolutum repræsentat. *Radix* lignosa & magna est pro plantæ proportione.

Locus. Nascitur regno Valentino, affluenter autem circa *Siete Aguas* oppidulum, septimo ab urbe Valentia milliari, Madritiano itinere, asperis locis & secus vias. Aprili florentem observavit Clusius: Semen videre non potuit.

Incolæ *Erizo*, hoc est Erinaceum vocant, ob rationem modo dictam.

6. *Echinopoda Cretensibus* J.B. *Echinopoda frutex Creticus* Park. *Genista-spartium spinosum aphyllon alterum, tribus aculeis semper junctis, floribus luteis* C.B. *An Scorpius secundus* Clus.

Bel.

Echinopoda (inquit Honor. Bellus) vulgatissima in Creta planta est, & multùm cum Erinacea Clusii convenit, nisi quòd foliis caret, & flores luteos profert, totáque viridi colore cernitur in orbem diffusa, & Erinaceum mirum in modum multitudine spinarum repræsentans. Spinæ ternæ simul in ramulis nascuntur. *Flores* in summis ramulis proveniunt, non tamen plures simul conferti, sed pauciores: quos apes nunquam attingunt.

Locus. Planta hæc non in Creta tantùm sed & in Chio insula & per totam Græciam vulgatissima est.

Fallitur (inquit H. Belli) Dalechampius Athenæi interpres, quòd per Echinopoda Cardui Chii genus intelligeret; cùm ea revera fruticis genus sit non Cardui.

7. *Genista-spartium spinosum foliis Polygoni* C.B. *spinosum Syriacum* Park. *Agul & Almagi Arabibus, Planta spinosa Mannam resipiens* J.B.

J.B.

Frutex est cubitalis aut altior, densissimo spinarum acutissimarum, gracilium, flexiliúmque stipatu refertus. Ex quibus plurimi pendent *flores* rubelli: queis decidentibus succedunt *siliquæ* rubentes, quales in Scorpio Monspeliensi me vidisse memini, semine concolori farctæ. Ex hac Halepi incolæ novum quoddam Mannæ genus legunt, cujus grana Coriandro nostro majora paulò, adeóque figurâ & sapore Mannæ nostræ Laricea persimilia. Surculis porro infinitis propemodum donatur, teretibus, & à trunco eleganti ordine hinc inde sparsis, majori fere parte Cuscutâ obsitis, velut in Thymo. Folia ad spinarum exortum hærent oblonga, Polygoni figurâ, cinerea. *Radix* satis longa, purpurea.

Manna in hac arbuscula inventa *Tereniabin* aut *Trangebin* Arabibus dicitur.

Locus. Provenit in Persia & circa Halepum: item circa *Kacka* urbem Mesopotamiæ.

Folia

Folia ejus calidæ sunt siccæque naturæ. Florum usus incolis ad purgandum; quibus se purgaturis manipulus unus ex aqua coctus in singulas doses sufficit. *Vires.*

8. *Spartium spinosum Creticum* Alpin. exot. Park.

Alpin.

Stipite lignoso assurgit, nigricante cortice tecto, multos nigros ramos spargente, in virgas junceas subtiles, nigrescentes iterum divisos, quibus in cacumine spinæ duræ, nigrescentes, triangulæ. In surculorum exortu folia in eodem exortu quina, parva, tenuia. *Flores* lutei, parvi, Spartii Cretici similes, quibus *siliquæ* parvæ succedunt.

9. *Spartium spinosum secundum* Alpin. exot. *spinosum aliud Creticum.* Park.

Alpin.

Ramos possidet crassos, rotundos, asperos. *Virgæ* in *spinas* acutas, triangulos multos facientes desinunt. *Foliis* duplex ordo. Ad exortum surculorum ex ramis Spartii sunt similia, sed tenuiora, ex uno exortu trina, quaterna vel quina, post in virgis rectis utrinque crebra Tragacanthæ modo, usque ad apices fere virgularum, quibus subtiles, duræ & acutæ spinæ supersunt.

Nascitur in Creta cum priore. *Locus.*

A. 10. *Genista minor aspalathoides seu Genista spinosa Anglica* C.B. *Genistella minor Aspalathoides* J.B. *Genista aculeata* Ger. *Genistella aculeata* Park. **Needle Furz or Petty Whin.**

Virgæ cubitales & altiores, ramosæ, cortice cinereo tectæ è radice exeunt. *Folia* glabra, glauca in surculis novellis & vegetis parva, subrotunda, Chamæsyces paria, in adultioribus aut vetustioribus plantis angustiora & acutiora. Ex alis foliorum egrediuntur aculei, foliis aliquot minusculis vestiti, & ipsi interdum alias parvas spinulas [duas aut tres] è lateribus emittentes. *Flores* in summis ramulis velut spicati, papilionacei, flavi, è singulis foliorum alis singuli, quibus succedunt siliquæ breves, habitiores.

In ericetis & humidioribus solo spongioso frequens occurrit. *Locus.*

Cap. XVII.

Arbores & Frutices nonnullos exoticos Genistæ & Spartio affines complectens.

1. *Babel-Schulli* * HM. *Genista spinosa Indica verticillata, flore purpureo-cæruleo, seu Spartium spinosum siliqua geminata.* * P. 2. F. 45. p. 87.

Frutex est spinosus, nascens in aquosis; *radice* fibrosa, capillata, albicante. *Caules* geniculati, supernè plani, ac utrinque sulco striati, virides ac etiam rubescentes, pilis longis & albicantibus densè obliti, intus lignosi cum corculo aqueo & viridi, seu etiam albicante, è geniculis ramos passim binos ac alternatim emittentes, ac in geniculis singulis spinis sex, hinc inde tribus, longissimis, lignosis, duris, ac leniter versùs inferiora inflexis, aculeisque à se mutuo aversis muniti. *Folia*, quæ in nodis plura simul ad spinas cauliculis circumposita sunt oblonga & valdè angusta, pilisque longis albicantibus in utraque parte obducta, parùm aspera, in margine crispa, teneriora ex viridi rubescentia: Costa media viridi-dilutior est, subtus eminens & crassiuscula. *Flores* verticillatim è geniculis prodeunt supra spinas, octo plus minus simul, papilionacei, collo brevi albicante è calyce foliis oblongis, cuspidatis valdè pilosis, viridibus ac etiam rubescentibus composito erumpentes, petala duo lateralia cœrulea sunt, subpurpurea; petalum, quod clypeum vocamus, in superiore ora in tres lingulas seu foliola, quæ versùs exteriora reflexa sunt rectis incisuris profundè discissum est, colore cœruleo-purpurascente, maximè in lingulis; petalum quartum angustum, cœrulei quoque subpurpurei coloris est, in duas lingulas seu foliola, quæ versùs exteriora reflexa sunt, rectâ incisurâ discissum est. *Stamina* quatuor albicantia, crassa, arcuatim inflexa, *apicibus* longis, surrectis & cœruleis dotata sunt: cum iis se prodit filamentum longiusculum, albicans, è rudimento fructûs ortum. Sunt autem flores odore nullo.

Semina in *siliquis* lignosis, nonnihil cuspidatis, in duo latera [loculamenta] per strias intermedias distinctis, ex siccitate rufescentibus, ac foliis calycis, quæ etiam rufescunt, ferè obtectis, in singulis lateribus [seu loculamentis] tria quatuórve, forma rotundiola, seu etiam longa, plana, coloris cùm sicca sunt fusci seu spadicei.

Est & alia species *Babel-Schulli*, nascens in arenosis, quæ cauliculos & *folia* habet viridi-clara, *flores* verò albos ad cœruleum nonnihil vergentes. *Altera Species.*

Radix in decocto data urinam provocat ac suppressam ciet, unde & hydropem curat, præsertim si cum oleo Ficûs infernalis decoquatur. Eadem præstant folia decocta & condita cum aceto. Ex foliis fit pulvis, qui cum oleo expresso ex floribus Ficûs infernalis epotus tumori pudendorum virilium solvendo conducit. *Vires.*

2. *Genistella spinosa Africana Laricis folia* Breynii.

Breyn.

Suffrutex est lignosus & spinis horridus, Genistellæ minori Aspalathoidi *J. B.* quadantenus similis, qui in multos dispescitur ramos: horum minores incani, in quibus spinæ acutæ & tenues, semunciam longæ, alterno ordine, æquali quodam intervallo circumpositæ cernuntur. Singularum spinarum exortui *Foliola* viridia & tenuia subnascuntur, numero decem aut tredecim, plura paucioráve semper conjuncta,

conjuncta, ex uno tuberculo, ut in Larice, aut Corruda 3. *Cluſ.* quibus ſimiliora, prodeuntia. *Flores* verò ſemper ſuper ipſa ſpinarum ſede, plerunque ſolitarii, ſæpenumero etiam bini oriuntur, neque quicquam à Geniſtellæ aculeatæ recedunt. Hi in *ſiliquis* ſemuncialibus & incanis Spartii minimi montani triphylli Col. non autem mucrone ſurſum reflexis, *ſemina* tria vel quatuor flaveſcentia Geniſtellæ relinquunt.

Locus. Propè Caput bonæ ſpei oritur.

3. *Myrto-geniſta Cap. bonæ ſpei* Breynii, *Cent.* I.

Breyn.

Frutex eſt arboreſcens, ramis multis, quorum juniores fragiles & Geniſtæ inſtar angulosi: quos inconditâ ſerie diſpoſita, nullis intervenientibus pediculis ambiunt *folia* carnoſa, Myrti Laureæ foliis ſimilia, vel majora, quorum medium in longitudine nervo ſulcatur, ex quo venulæ complures diffunduntur, quæ omnes extremitatibus ſuis non procul à folii margine ſingulari ordine & ſerie concurrunt. E ramorum apicibus & ad foliorum ſingulorum exortum petioli exeunt duo, tres aut quatuor, ex quibus *flores* aureo colore fulgentes propendent ſolitarii, Geniſtæ aut Cytiſi florum effigiem repræſentantes; quibus delabentibus *ſiliquæ* prodeunt longæ & compreſſæ, Geniſtæ etiam reſpondentes, quantum ex nonnullis minùs maturis colligere licuit.

4. *Geniſta arboreſcens Africano Styracis folio, flore cæruleo* Breyn. Prodr. *Arbor ſiliquoſa Africana Geniſtæ ſemine Barth. Act. Hafn. Ann.* 1673. *Obſ.* 131. *Crotalaria arbor Africa Styracis folio molli, incano, flore cæruleo* Amman. Charact. Plant.

Herman.

Malo Cotoneæ ſeu Styraci arbori ſimilis videtur hæc Geniſta, *Radice* lignoſa, alba, caudice recto, pollicem craſſiori, lignoſo, cortice in viridi palleſcente, ramulis frequentibus, vimineis, obſequioſis, ad cacumina incanis, quos denſo alternatóque ordine ambiunt folia Styracis facie, rotunda, craſſiuſcula, candida ſericeâ lanugine pubeſcentia; inter quæ erumpunt *flores*, plerunque ſingulares, raro bini ternive, papilionacei, cœrulei, exiguis fulti petiolis. Hos excipiunt *ſiliquæ* bivalves, breves, tumidiuſculæ, incanæ, claudentes ſemina reniformia, fuſca, depreſſa.

Locus. Gaudet irriguis ad Promontorium Bonæ Spei. Vires cum Geniſta conveniunt.

Et Synonyma & deſcriptionem D. Hermanno debemus, apud quem etiam iconem vide in Deſcript. *Hort. Lugd. Bat.*

Hæc arbor culta eſt in Horto refertiſſimo Reverendiſſimi Epiſcopi Londinenſis *D. H. Compton.*

5. *Geniſta-Spartium cæruleum Capitis Bonæ Spei* Breyn.

Breyn.

Geniſtæ vulgaris fermè facie naſcitur hic Frutex, denſis & crebris *ramis*, angulosis, flexilibus, non omnino lanugine quadam deſtitutis, guſtu aromatico; quos *Folia* veſtiunt, unguem humanum ferè longa, anguſta, in fruticis inferiore parte terna ſimul uni petiolo inhærentia, in ſuperiore verò ſolitaria, appendiculas juxta baſin anguſtiſſimas Trifoliorum ritu habentia. Ex ramorum lateribus, necnon aliquando ſummitatibus ſurculi, denſâ lanugine adeò pubeſcentes, ut caneſcant, copioſiſſimè pronaſcuntur, foliolis incanis ac carinatis inſtar Sabinæ pænè ramulorum ſquamati. *Flores* in ſummis ramulis veluti ſpicatos, vel acervatim, ex cœruleo purpuraſcentes, & figurâ quâ Erinaceæ *Cluſ.* gerit, è calyculis ſtriatis guttatiſque in quinque ſegmenta deſinentibus, ac Hyperici foliorum inſtar infinitis propemodum foraminibus perviis, emicantes. Hoſce *ſiliquæ* excipiunt exiguæ, perbreves, Scorpii 2. *Cluſ.* ſed glabræ & ſpadicei coloris; in quibus è fuſco ſpadiceum *ſemen*, renis inſtar formatum, Spartii 2. Hiſpanici *Cluſ.* perquam ſimile, ſapore viſcido & leguminoſo.

6. *Geniſtæ affinis arbor Africana monoſpermos, flore cæruleo, foliis pinnatis* Hort. Lugd. Bat. D. Hermanni. *Geniſta-ſpartium cæruleum Africanum foliis pinnatis* Breyn. Prodr. *Geniſta Ruteri vulgo.*

Herman.

In teſquis & marginibus rivulorum Promontorii Bonæ Spei luxuriat hic frutex unà cum præcedente, à quo & facie, & creſcendi modo non multùm abludit. *Folia* profert in principio terna, uni petiolo adſtantia, in progreſſu verò pinnata, viridia, anguſta, aſperiuſcula, ramulos denſiſſimo ordine veſtientia: quibus & ab imo ad ſummum uſque circumſtant *flores* coacervatim papilionacei, pallidè cœrulei, prodeuntes ex *utriculis* oblongis, membranaceis, quinquifidis, ſubhirſutis, claudentibus ſingulis *ſemen* unicum, nigrum, lucidum, reniforme, tenui fuſca membrana, quaſi peculiari ſiliculâ, tectum.

CAP. XVIII.

Anonymus flore Coluteæ Cluſii, Myrto-geniſta quibuſdam. *Chamæbuxus ſive Chamæpyxos quibuſdam* J. B. *Chamæbuxus flore Coluteæ* Ger. C. B. *Pſeudo-chamæbuxus* Park.

J. B.

MUltis virgultis, tenuibus, lentis, ſpithamam circiter longis præditus eſt, quæ ubi terram attigerunt fibris demiſſis radicantur: alioqui & *radicem* habet ſæpe non multò ipſis virgulis breviorem, lignoſam; ex cujus capitibus (quæ plura poſſidet) ipſæ emergunt. *Folia* per ramos incondita, Buxeis quodammodo ſimilia, magis acuminata, carnoſa, pediculis breviſſimis hærentia [guſtantibus primùm ingrata, deinde amara & acria *Cluſ.*] amaricantia, ex quorum alis in ramulorum extremis *flores* emicant, Coluteæ ſcorpioidis floribus ſimiles, ſimul plures juncti, qui,

reſte

teste Clusio, odoris expertes, nonnullis verò locis odoratissimi, & Narcissinam quandam fragrantiam æmulantes, tribus foliolis constant, quorum duo alba sunt, & alarum modo sursum expansa, galeolâ exalbidâ eorum exortum integente: tertium folium in oblongum veluti tubulum convolutum est, sursum per lanuginem apertum, per extremitatem braccæ modo efformatum, atq, luteum, & vetustate interdum omnino purpurascens aut rubescens. Floribus succedunt latæ & compressæ *siliquæ*, Thlaspi latifolii siliquis paulò minores, virides, quæ bina plerunque [interdum unicum tantum] continent grana, exigui Ervi magnitudine, colore ex cinereo nigricante, hirsuta, & veluti quoddam animalculum ementita, Polygalæ vulgaris majoris rubræ seminibus haud absimilia, sed minora, quæ aperientibus sese per latera loculis sponte decidunt.

Variat interdum floris colore ex purpuro-rubente & flavo vario.

Fruticulum hunc variis Germaniæ in locis observavimus. 1. In sylvis montosis Scaphusiam inter & Constantiam: deinde in planitie quadam prope Augustam Vindelicorum itinere Monachiensi: tandem in montosis non longè à Tiguro Helvetiæ urbe plurimum mense Maio florentem. Loca vid. apud *Clus.* *Locus.*

Cap. XIX.

1. *Frutex Indicus, flore papilionaceo sanguineo, foliis pinnatis, fructu viduus. Tsjude Maram* H. M. P. 6. T. 60. p. 111.

H. M.

FRutex est humilior, ramis geniculatis, cortice candido, teneriore, ligno pauxillo, medullâ succulentâ. è viridi diluto, in internodium ima parte quodammodo turgescentibus. *Folia* ex angusto in cuspidem exeuntia, plana, glabra, crassiola, costâ striatâ utrinque eminente, è virore cùm teneriora sunt nitentia, dein obfusca, colore variegata flavescente, ubi vetustiora in album vergentia, ordine geminato costis crassis, interiùs planis & candidis, aliquando rubescentibus, ramis adhærent; saporis sunt non planè ingrati. *Flores* tetrapetali, in exortu in sanguineum vergunt colorem; unum eorum petalum retro incurvatum, interiùs cochlearis cavitatem exhibens, supernè bifidum est, costa intermedia eminente, cæterorum trium è longo angustorum, in transversùm jacentium duo quæ ad latus sita sunt, magis coarctantur. Inter *stamina* duo, *apicibus* oblongis rubris, striatis capitata, *stylus* procerior observatur.

Arenarum amans, oriundus ex *China* & *Manilhas* in Malabaricum invectus regnum est. Perennis in hortis colitur, vires ignorantur. *Locus.*

2. *Tsjere-Maram* H. M. P. 6. T. 61. p. 109.

Hujus fruticis ramus corticis rufi diluti flavescentis parúmque albentis est. *Radix* albicans, densa, fibrosaque. *Folia* planè ut in *Tsjude-maram* sese habent, excepto quòd longè sunt angustiora, magisque flavescentia, & ordine confuso prodeuntia. Floribus simul ac fructibus destituitur; *nobis non videtur hoc verum; potiùs quòd peregrinus sit fructum in Malabara rarò profert.* Allatum è China Malabarenses in hortis colunt. Virium planè est ignotarum.

Cap. XX.

Pongam seu Minari H. M. P. 6. *Arbor Siliquosa flore papilionaceo: fabis longis & latis plana parte sibi invicem incumbentibus.*

H. M.

ARbor est excelsa, crassiore matre quam ut homo complecti queat, ligno candido molliorique, cortice gemino, exteriore qualis in ramis vetustioribus, è cinereo obscuro, interiore è viridi læto, fragranti odore Glycyrrhizam recentem referente. *Rami* pæne inodori, teneriores corticem habent prasinum. *Radix* villosa, nigricans, acris, graveolens. *Folia* grati odoris, nullius saporis, cuspidata, mollia, glabra, supinâ fusca, pronâ parte dilutiora sunt, quina aut septena, impari è surculi lætioris summitate dependente, numero, passim prodeunt, medianâ flavente costâ intertexta. *Flores* tetrapetali, quorum gemmæ aculeatæ convoluti folii adinstar emicant, odorati, papilionacei, *Cametti valli* proximi, albicantes, digitalibus petiolis, surculis complures adhærent. Horum duo rosei coloris oblonga *folia*, tertium patulum, frequentissimis venis lineatum, quartum planè incurvatum est. *Stilus* densior, exalbidus in novem *staminula* rubellis *apicibus* dividitur; è quibus unum hirsutum eminet geniculatum, fructûs germen continens. *Fabæ* nostrarum æmulantes saporem, acres austeræque sunt, duos admodum pollices longæ, unum latæ, ea qua planæ sunt parte sibi invicem incumbentes, in longum sitæ, ità tamen ut earum umbilicus siliquarum respiciat dorsum: primùm virides, siccæ rubentes, rugis transversis inæquales. Insuper quoque flores spurios fundunt fructus, qui sunt noduli cinericei, candidâ pulpâ, nunquam siliquas edentes.

Locis montanis petrosisque in provinciis *Paracaro* & *Mangatti* provenit; idque tam facilè ut vel terræ impositus radicetur ramus. Ab anno decimo quinto fructifera, ad quinquagesimum superstes est. Flores fructúsque ab Aprili usque Januarium exhibet, frondes semper virentes. *Locus & Tempus.*

Lignum foco inservit. Balneum ex foliis paratum flatus Arthritidisque dolores, suffitus febrim depellit. Eorundem succus in tempore adhibitus venenatos curat serpentum morsus. *Vires & Usus.*

CAP. XXI.

* P. 1. F. 55. p. 103.

Colinil * H. M. *Polygala Indica minor siliquis recurvis* D. Syen. *Nil sive Indigo spuria.* H. M.

IN duum triúmve pedum altitudinem assurgit; *radice* fibrosa, albicante seu russa, sapore amaro & subacri, odore nullo; stipite quatuor digitos crasso, ramos transversos emittente, cortice cinereo amaro & mordaci, ligno duro. *Folia* pinnata, pinnis ad costam mediam adnexis brevibus petiolis, parvis, oblongo-rotundis, ad apicem subrotundis & latioribus, ad petiolum in angustum rectis oris contractis, supernè viridibus, subtus hyalinis seu ex viridi subcœruleis, saporis subacris & subamari, ac languidi ardoris si diutiùs masticentur. E media costa seu nervo venæ multæ transversæ obliquo ductu parallelæ versùs marginem excurrunt, utrinque conspicuæ. *Flores* papilionacei sunt, folio inferiore carinato ex viridi albicente; lateralia duo valdè saturo & rosaceo rubore tincta sunt. *Stylus* viridis, cavus instar thecæ, filamentum viride quod è germine siliquoso prodit [hoc propriè stylus est] complectens, ac superiori parte in parva ac tenuia stamuncula *apicibus* flavis dotata fissus, uno ad concavam partem filamento libero. Floribus succedunt *siliquæ* angustæ, tenues, planæ & ad unam partem nonnihil inflexæ, duos trésve pollices longæ, glabræ, ex rubro fuscescentes. *Semina* intus sejuncta, oblongo-rotunda plana; longitudine sua ad siliquæ longitudinem parallela, per maturitatem nigricantia.

Præter siliquas Fructus nothi, virides, tenuiter pilosi ac durioli surculis sæpe insidere conspiciuntur qui in vertice sunt foramine pertusi & intus cavi. *Hi nihil aliud sunt quàm Gallæ quædam seu excrescentiæ tumerésve è puncturis insectorum ortæ.*

Vires. Succus è planta extractus addito momento mellis servit pro oris pustulis, ore cum eo peruncto. Radix trita & decocta in lacte Coqui Indici conducit in morbo sacro, facta perunctione.

CAP. XXII.

Noelvalli & Panni-valli H. M. P. 6. T. 22. p. 39. *Siliquosa Indica flore papilionaceo. Siliquis planis brevibus duo aut tria semina isthmis distincta continentibus.* H. M.

HIC frutex ramusculis suis proximas maritat arbores: cortice est nigricante, rubris insperso maculis, ligno viridi medulla perterebratos, radice subsalsa atque inodora. *Folia* Fraxini similia sulcatis inhærent surculis, crassiora, solida, glabra, nitentia, supernè magis fusca, infernè dilutiora, ubi & costa eminet lignosa, flavescens; sapor iis subacris. Inodori *flores* è calyce monophyllo rubicundo papilionacei, longis è surculis dependent, candidi, tetrapetali, quorum unum latius rotundiúsque & incisum in cacumine leviter quodammodo inflectitur, duo lateralia oblongiora exteriora versus incurvantur. *Stylus* ut in *Wellia Tagera*, haud absimilis exalbidus minorem in se continet alium subviridem è calyce erumpentem. In gemmis compressis unum latius folium cætera complectitur. *Siliquæ* longitudine & gracilitate digitali, perplanæ, duo tria isthmis distincta semina, fabarum rudimenta intus includunt. Ipsæ fabæ sole percoctæ cinericei sunt coloris, ingrati saporis.

Tempus & Locus. Augusto flores, permaturos fructus Decembri & Januario mensibus, frondes perpetuas promit. In insula *Baypin* cæterísque locis fluviorum ripas obvestiunt.

Vires & Usus. Comestæ immites fabæ alvum cum torminibus solvunt. Folia in cataplasma redacta Erysipelati conducunt. Cortex Cannabinum æmulans in funes redigitur.

CAP. XXIII.

* P. 1. F. 52. p. 95.

Agaty * H. M. *Galegæ affinis Malabaricæ arborescens, siliquis majoribus articulatis* D. Syen.

QUatuor vel quinque hominum altitudine est, trunco quantum homo amplecti potest: ramis è caudicis summitate & ex medio corpore surrectis in altum, in latum minus expansis, nascitúrque in arenosis. *Radix* fusca, fibras capillatas longè latéque diffundens, sapore adstringenti. Lignum molle, corculum intus mollissimum cortice inciso extillat humor tenuis & aqueus, qui postea incrassescit & gummosus redditur. *Folia* pinnata, sesquispithamam fermè longa, pinnis ad costam mediam adnexis binis è regione adversis, pediculis brevissimis, anteriùs vergentibus, suntque pinnæ parvæ, oblongo-rotundæ, extremâ orâ etiam subrotunda, sesquipollicem fermè longæ, digitum transversum latæ, à basi ad apicem æquali ferè latitudine, texturâ crassiola & valde mollia, superficie lenissima, supernè saturatiùs, infernè dilutiùs viridia; odore si terantur fabaceo. E costa media venulæ subtiles egressæ folium permeant. Folia internoctu pinnis oppositis ad se mutuo adductis clauduntur. *Flores* in surculo seu petiolo communi è foliorum alis egresso quatuor, quinque, plurésve unà proveniunt, papilionacei, [petala autem hoc peculiare habent, quòd surrectum & duo lateralia anguliformis curvaturæ sint, sintque crassiola, albicantia, ac in longum venis striata: quartum latissimum, oblongo-rotundum, venulis subtilibus numerosis ex unguiculo in longum striatum, colore primùm albicante, dein flavescente, postmodum rubescente ac ex rubro purpurascente,] odore nullo. Stamen anguliforme, in summitate fissum in filamenta apices flavos oblongos gestantia divisa; reliqua non satis capio. Calyx profundus est, quatuor brevibus rotundiolis

foliis

foliis ungues petalorum circundans, colore dilutè viridi. Floribus succedunt *siliquæ*, quatuor spithamas longæ, digitum transversum latæ, teretiusculæ, rectæ, virides, cortice crasso: in quibus *Fabæ* oblongæ, singulæ in propriis loculamentis parietibus carnosis sejunctis, cum sua longitudine in longitudine siliquarum consitæ, nonnihil extuberantes, saporis fabacei, & similes planè Phaseolis nostris, nisi quod minores, per maturitatem albicantes seu ex albicante subvirides; suntque in eduliis.

Flores & fructus fert tempore pluvioso duabus tribúsve in anno vicibus, etiam toto anno, sed rariùs.

Radix mixta cum urina vaccæ & imposita tumores discutit. Corticis succus cum melle permistus in collutionibus anginæ & oris pustulis prodest. Cortex coctus cum aqua & comestus pro variolis conducit. Foliorum succus naribus attractus juvat in Febribus quartanis & inveteratis die paroxysmi. Decoctum foliorum pituitam & phlegma, necnon biliosos humores expurgat: in vertigine capitis & cholera conducit si folia cocta in aqua edantur. Flores in decocto dantur pro catarrho, quomodo etiam ad luxuriam incitare ferunt. Eorum succus oculis immissus pellit nubeculas & visum reddit. *Vires.*

CAP. XXIV.

Biti Malabarensibus H. M. *part.* 5. *Tab.* 58.

Arbor est procera, caudice crasso, multísque ramulis in orbem diffusis donato. Lignum atrorubescens ac purpureo-striatum, densum, ponderosum, subacidi odoris saporísque, cortice munitum cinereo. *Radix* itidem atro-purpurea. *Folia* oblongo-rotunda, densa, glabra, supernè coloris subcinerei, infernè cinereo-viridia, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus, odor gratus. *Flores* papilionacei, flavescentes, racemis oblongis numerosi proveniunt, quibus Siliquæ succedunt.

Crescit locis montanis in *Calicolan*, *Atsjencoil* & alibi: semper viret, quotannis floret & fructum fert, diúque superstes manet. *Locus.*

Lignum ob singularem ejus duritiem operæ fabrili accommodissimum censetur, ex eóque varia fiunt domestica instrumenta. *Usus.*

CAP. XXV.

Karin-Tagera H. M. *P.* 6. *T.* 25. *p.* 45.

HÆC species humilis est, Corylo simillima. Cum præcedente, quod ad *folia*, planè convenit, excepto quòd hujus rotundis oris leviter sinuatis sunt. *Flores* papilionacei, difformes, candidi, tetrapetali apparent. *Siliquæ*, cùm cæterarum rectæ sunt, hæ incurvatæ fabas furvas nitentes continent.

Montosis locis in *Candenate* aliísque regionibus familiaris est, semper virentium habetur in numero. *Locus.*

Usus planè ignotus, nisi quòd è radice paratum oleum capillorum resistat profluvio. *Vires.*

CAP. XXVI.

Kedangu H. M. P. 6. T. 27. p. 49. Siliquosa Malabarica siliquis spithamæis angustissimis contortis. H. M.

Frutex est duos homines altitudine æquans, trunco crasso, semipedali, ligno candente, medullâ verò viridi; libro ubi siccus est cinereo, intus virente. *Rami* autem cortice glabro nitente, venis rubentibus striato, tenuiores hirsuto, obducuntur. *Radix* perquam fibrosa in transversum diffunditur. *Folia* tenuia, lenia, è longo angusta, pollicem longa, anteriùs rotunda, supina parte fusca, prona verò dilutiora, hirsuta, ubi talis quoque in cuspidem exiens multipliciter divisa costa conspicitur; *Tsjapangam* modo communibus surculis adhærent, decessóque jam die collabuntur: sapor iis subastringens. Inodori, flavi, papilionacei, plures ex uno prorumpunt petiolo *Flores* tetrapetali; quorum unum exteriùs internigrans, interiùs flavescens folium est, duo verò angustiora atque erecta, flavo colore satura, quartum è viridi atque albido nitens, sunt. *Stilus* ex albo nitens, & circa medium inflexus in novem filamenta *apicibus* flavis dotata finditur. *Siliquæ* spithamâ longiores, quamvis angustissimæ valdéque contortæ, dura ac spinosa cuspide donatæ, virides primò languidæque sunt, seminalibus loculis ab interiore cartilaginea contracta pelle productis sepimenta seminum efficientibus, protuberantes; ast veterascentibus iis evanescunt ac subsident extuberantiæ, ipsæ vero siliquæ elongantur, rigidâque incurvaturâ inflectuntur. *Fabæ* primùm è viridi nitentes, exsiccatæ perquàm parvæ sunt; coloris è cinereo fusci nitentis, saporis nullius, vel planè sylvestris.

Natale solum diligit limosum udúmque, ad urbem *Cochin*, *Nari*, aliísque frequens est locis, florens mense Martio: fructus Decembri leguntur. *Locus & Tempus.*

Balneum è foliis confectum omnes discutit tumores. Epilepsiâ aphthísque laborantes pueri florum succo facillimè curantur. *Vires.*

SECTIO SECUNDA.

De Arboribus & fruticibus siliquosis folio decomposito seu ramoso.

CAP. I.

Siliqua sylvestris spinosa, arbor Indica C. B. *Coral arbor siliquosa* J. B. *Arbor Corallii* Ferrar. Flora. *Siliquosa & spinosa trifolia Indica, Coral arbor dicta* Park. *Tuinamtiiba* Marcgrav. *Mouricou* * H. M. *Arbor fabifera Javanica Boa Tsjinkring dicta* Bontii *l.* 5. *p.* 134.

* P. 5. T. 7.

Marcgr.

ARbor est cortice cinereo, ligno fragili, in Mali sylvestris amplitudinem excrescens; cui rami decisi & terræ infixi novas progenerant arbores, ideóque ad vivas sepes ab indigenis usurpantur. Juniores arbores spinis acutis in caudice & ramis armatæ sunt, adultiores amittunt spinas, & in ramos variè distribuuntur: illæ nunquam florent, hæ contra: illæ semper habent folia, hæ interdum nulla, sed tantùm flores, nimirum Decembri & Januario: post flores demum erumpunt folia floribus decidentibus: utrarumque *folia* sunt similia, subrotunda, seu potiùs cordis sublatioris figurâ, inferiùs tomentosa, supernè glabra & dilutiora, tria semper sibi apposita more Phaseolorum, in pediculo semipedem circiter longo; & talium pediculorum tres, quatuor, quinque sibi apposita sunt in frondis modum.

Flos magnitudine Iridis florem fermè æquat, unico constans folio, crenato, sursum erecto, ad cujus latus interius cum adjacente tunica è qua prorumpit dulcis liquor continetur, ut in flore *Paco*, formicis gratissimus; & ex eadem multa habet *stamina* carinæ in modum ad latus sensim prodeuntia, coloris insignis miniati, sine odore tamen: stamina vergunt ad brunnum. Arbores florentes longè conspici possunt, instar panni miniati expansi.

Floribus citò & copiosè decidentibus sequuntur fructus, viz. copiosæ *siliquæ*, ubi maturuerunt fuscæ, ab uno ad quinque digitos longæ, digitum crassæ, teretes, & in tot ventres elatæ, & loculamenta divisæ quot continent phaseolos, quorum quilibet magnitudinem habet nuclei Avellanæ aut Fabæ seu Phaseoli vulgaris. In totum est miniati coloris & propè hilum qua fuscescit parvam habet maculam nigram: interiùs autem ex albo flavescit. Nullus ejus usus apud incolas. Turdi, teste Bontio, eo avidè vescuntur.

Ex descriptione Marcgravii & figurâ & descript. Clusii folia hujus arboris videntur esse bicomposita seu ramosa. Privata seu particularia folia in arbore juniore, describente Ferrario, nullis incisuris interrupto, sed æquabili & prope rotundo ambitu circinata leviter fastigiantur; ipsius etiam Hederæ rotunditatem, amplitudinem, crassamentum, duritiámque referunt.

Mouricou *H. M.* in nonnullis differt à Tuinamtiiba Marcgrav. ut dubitem an specie eadem sit. Cæterùm *Mouricou* Malabarica Elephantis arbor Belgis dicitur, quia Elephantes summopere hoc delectantur ligno, utpote leni ac molli.

Vires & Usus. Lignum Malabarenses in ensium ac cultrorum efformant vaginas: unà cum cortice ad vestium *Sarassas* dictarum lotionem, flores in confectionem *Caryl* adhibent. Cæterùm folia pulverisata ac matura cum nuce Indica cocta donec unguenti crassitudo fit, Veneris consumunt bubones, dolores ossium sedant. Contrita temporibus applicata cephalææ opitulantur & ulceribus. Mixta cum Sacchara *Jagra* dicto ventris dolores, præsertim fœminis reprimunt, quod præstat cortex aceto lævigatus, & nucleus pelliculâ rubrâ denudatus, si deglutiatur. Foliorum succus cum oleo *Sergelim* assumptus dolores levat Venereos; cum Oryzæ infusione haustus fluxus tenet, cum foliis *Beteleiræ* in pultem redactus vermiculos in vetustis ulceribus præfocat, ex oleo coactus psoram & pruritum tollit.

Tres varietates Arboris Coral dictæ recenset *Hermannus* in Cat. Hort. Lugd. Bat. I. Spinis ex albo virentibus & seminibus rubentibus, *Erabudu* Zeylanensium dictam. II. Minorem spinis & seminibus nigricantibus, Jacerabuda Zeylanens. III. Maximam Americanam.

Arbor Coral in Hortis frequens est.

CAP. II.

De Brasilia arbore dicta.

1. *Brasilia arbor* Park. *Brasilium lignum* J. B. *Pseudosantalum rubrum sive Arbor Brasilia* C. B. *Ibira-pitanga Brasiliensibus* Marcgrav. *Ibira-pitanga sive Lignum rubrum* Pison. Brasil hout.

Marcgr. Pison.

ALta est & vasta, tantæ interdum crassitudinis, ut tres homines amplecti vix possint: *cortice* fusco, brevibus spinis armato; ramis alternatim oppositis, in quibus & ramuli itidem oppositi, uti & folia ad eundem modum, inæqualia nimirum paria in eodem ramulo, circiter digitum longa, figurâ Buxi foliis similia, crassiuscula, saturatè viridia splendentia, sine petiolis ramulis innitentia & quidem non extremitate quæ medio folii respondet sed versùs alterutrum latus. *Hæc foliorum descriptio subobscura est; videntur tamen tum ex figura, tum ex descriptione folia bicomposita esse, ut in Filice aut Planta sensitiva, primum ex surculis seu ramulis (alii tarsos vocant) deinde è pinnulis, itâ ut scapus seu costa media hinc inde emittat surculos, & unusquisque surculus hinc inde pinnulas seu foliola, absque impari tamen in extremis costis folio.* Hinc

Hinc indè etiam in ramis prodeunt ramuli, sesquidigitum & ampliùs longi, multis floribus quasi in unum congestis onusti, pediculis semidigitum longis insidentes, quinque foliolis constantes, quatuor vulgariter cavis, & quinto repando, quod rubrum, & in extremitate sua flavum, reliqua flava; duo repando proxima ungues habent rubros; in medio staminula flavo-pallida, apicibus flavescentibus: odoris ejusdem, at fragrantioris, quàm Lilium convallium.

Sequuntur flores *siliquæ* oblongæ, duorum circiter digitorum, planæ, compressæ, exteriùs aculeatæ, obscurè fuscæ, in se continentes fabas aliquot exiguas, splendentes.

In locis mari vicinis non apparet, sed tantum in mediterraneis sylvis, unde magno labore ad littoralia vehitur. Floret Decembri. *Locus & Tempus.*

Tinctura hujus ligni rubra toti orbi est notissima. Sed minima moles tam vastæ arboris tingit, dempta enim magna parte ligni superioris sola matrix tibiam circiter crassa rubri est coloris, & ad tingendum utilis. *Vires & Usus.*

Lignum est frigidum & siccum; mitigat febres, restringit & corroborat instar Santali. Macerata in frigida inter collyria contra ophthalmias usurpatur cum successu.

Ligni usus est ad multa opera fabrilia, sphæras lusorias, cultellorum & gladiorum manubria, bacillos, &c. est enim valdè densum & ponderosum, necnon polituræ capax.

2. *Brasilio simile lignum Vernimbock Germanis dictum* J. B. *An* **Redwood** *nostratibus?*

Hoc lignum (inquit J. B.) à Brasilio nobis Genevæ pro Santalo rubro exhibito differt, quod non fidit, habètque quo cum Fagineo ligno nonnihil conveniat [si colorem demus] præsertim maculis illis transversis atque crispantibus per substantiam ejus sparsis neque dulcorem illum masticatum præfert. At superiùs paulo dixerat lignum *Vernimbock* ponderosum admodum esse, & in aquam injectum statim sidere, solidum Ebeni instar, rubens; infectores eo uti ad tingendum: addito gummi & alumine elegantem colorem rubrum pro scriptura præbere.

Vernimbock nomen accepit à Fernambuca arce Lusitanorum in Brasilia constructa, ubi Brasilienses indigenæ cum iis mercimonia exercent.

Cap. III.

Ligno Brasiliano simile, seu Lign. Sapan, lanis tingendis percommodum C. B. *Tsiapangam* H. M. *part. 6. tab. 2. cujus lobus* * *Clusio sub nomine Lobi membranacei nigri describitur & depingitur. An* **Logwood** *nostratium?* Rasphout *Belgis. Acacia tinctoria* Herman.

* *Exot. lib. 3. cap. 16.*

INtra binorum hominum altitudinem proceritas, intra palmam crassities subsistit. Cortice est cinereo, intus fulvo, ligno admodum duro, rubello, matura ætate russo: *Ramis* in latera pronis, intro albicantibus, spinis intercurrentibus curtis & deflexis: *Radice* fibrosa, ex albo rubicunda, inodora, cortice croceo, nigricante obducto pellicula. *Folia* pollicem longa, digitum lata, rotundiuscula, Orni more, crassiore surculo, spinis privato, ex ordine appendentia, media costâ ab aversa parte multas venulas fundente dividuntur. Odor iis gratus, sapor verò subacris & amaricans. Sole occidente intestinis lateribus se includunt contrahúntque. *Flores* inodori, flavi, racematim è ramorum foliis destitutorum extremis surculis erumpunt plures, decapetali, petalis pæne rotundis, tenuibus, quorum quina exteriora cuspidata parùm ac subviridia sunt uno medianorum existente, venulis trajectis roseis, minusculo, cui adstat oblongum, viride, totum florem succingens folium. Emicant ex floribus decem geniculata, è flavo viridia *stamina*, nigris semilunulatis *apicibus* incurvatis instructa, uti & pede communi plano, lanugine albido fructûs primordium continente. Æquabiles, compressæ, succretæ *siliquæ*, petiolis adhærentes pollicaribus, quatuor transversos pollices longæ, duos propemodum latæ sunt, dorso crassiore, cuspidato, ventre pauxillum incurvo; maturæ & siccæ cortice sunt duro & corneo, è furvo nitente, intrinsecùs candida obducto cartilagine, quæ ubi teneriores sunt transparet, postea verò involvit atque disjungit *semina* oblonga, subplana, è cinereo fusca, è transverso lingulis siliquarum dorso adhærentia.

Arenarum cupida per universum Malabar ob ornatum usúmque frequens colitur. Sponte in *Trevancoor*, provinciis *Goendre* & *Ellé de Soroan*, aliisque montanis nascitur locis. Ab Aprili in Septembrem usque floret. Fructus carpuntur exeunte anno. Trima fructifera, vitam in 100 trahens annos, quibus nunquam destituitur frondibus. *Locus & Tempus.*

Ex ligno, quod ubique venale exponitur, rubro, aquæ incocto tinctura elicitur nigra (Atramentum vocant) quæ cum Alumine diluta rubricosa evadit, maximóque ad lintea & alia rubello colore imbuenda in usu est, calce verò obscuratur. Quòd si surculorum lignum albicans calce perfrixeris ilico rubescit, quo existente molliori flavet. Ad opera pretiosiora magísque subtili elaboranda manu, hoc lignum adhibetur. *Usus.*

Figura exhibet folia bicomposita ad modum Acaciæ aut Fruticis sensitivi.

CAP. IV.

Glans unguentaria C. B. *Nux Ben five Glans unguentaria* Park. *Balanus myrepsica* Ger. *Nux unguentaria* J. B.

J. B.

NUces unguentariæ dictæ oblongæ ſunt, nuclei Avellanæ magnitudine, aut etiam nuclei cum ſuo putamine ſed minoris, figurâ triquetrâ: putamine teguntur albicante, mediocriter craſſo, fragili, cui nucleus ſubeſt craſſiuſculâ fungosâ pelliculâ, nivei coloris obductus, albidus, Avellanæ nuclei aut Amygdalæ conſiſtentiâ, pinguis, quíque nobis jam in nucibus ante 30 annos repoſitis non ranceſceret, ſapore tantùm amaro præditus. Hujus generis nuculæ aliæ ſeſſiles, aliæ oblongæ, majores, minores; effigies triquetra, ſed rotunda & glandis æmula huic nomen generis aptavit.

Naſcitur autem in ſiliqua admodum eleganti, palmum longâ, carinula bifori conflata, tereti, gracili, biníſque loculis ventrioſa, nempe ima mediâque ſui parte quâ protuberat, glandem ſingulam ſingulo claudens, ſumma verò acuto ſtylo roſtri inſtar, vel Rhododendri, vel Periplocæ repentis, acutum mucronem protendit: intus ſubruffo colore, foris pullo, cinereóve, & ſecundùm longitudinem ſtriis rugíſque exarata: coriacea tota, flexilis & corticoſa, inſipida, ſubaſtringens & ſicca.

Veteres in Deſcriptione arboris inter ſe non conveniunt: Theophraſtus folia Myrti ei attribuit, Plinius Heliotropii, Dioſcoridis Myricæ. Aſt dicendum, Myrti & Heliotropii folia, quod ad figuram attinet non multùm inter ſe differunt, & quoniam μυῤῥίνης & μυρίκης voces quoad elementorum quibus ſcribuntur formam affines & ſimiles ſunt, facilè à librariis hæc pro illa in Dioſcoridis textu poni potuit: vel dicendum Dioſcoridem inter ipſas arbores, non inter earum folia comparationem instituiſſe.

Arbor ipſa, tradente Bellonio, Betulam refert tum magnitudine, tum ramis ſimilibus, & trunco albo, ità ut è longinquo videntes certò crederent eſſe Betulam. Tobias Aldinus, ſeu potiùs Petrus Caſtellus, arbuſculam in horto Farneſiano è ſemine natam accuratiùs deſcribit. Foliis autem erat bicompoſitis ſeu ramoſis. Nam nervus ſeu coſta media totalis folii ſurculos ſeu nervos hinc inde emittit juncis non majores, quibus ad intervalla longiora bina conjugatim adnaſcuntur foliola, nullo impari alam terminante ſed nervulo medio in tenuem ſetam exeunte. Foliola in ſurculis ima rotundiore cuſpide ſunt, Heliotropii foliorum inſtar, media acutiora & Myrtinis ſimiliora, ſumma minora & anguſtiora, ad Polygoni folia accedentia: Omnia hyeme decidua cum ſurculis etiam & coſta media.

Lacuna duas Nucis unguentariæ ſpecies facit, *Majorem*, magnitudine Avellanæ, cortice fragili, triplici coſta, medullâ albâ, tenera, oleaginoſâ, acri cum levi amarore: *Minorem*, Ciceris magnitudine, cortice ad nigrum accedente, medullâ ingrata, quam pernicioſam exiſtimari ait: majorem ſolam eſſe in uſu. Fortè in hoc Meſuem ſecutus eſt. In magnitudine differentiam agnoſcimus, at ſpecies diverſas dari non concedimus, nec tamen præfractè negamus.

Locus. In Arabia prope *Pharagou* in itinere à Cayro ad montem Sinai naſcitur, autore Bellonio. Affertur verò ex Syria & Ægypto in Europam, atque illuc putat Matthiolus ex Arabia advehi, & fortè etiam adhuc ex Æthiopia, ubi ait Dioſcorides naſci. *J. B.* In India non naſci opinatur J. Bauhinus, quia neque Veteres neque Garcias inter Indicas plantas eam recenſent, aut in India naſci tradunt.

Vires. Dioſcorides aliíque è Veteribus multas ei vires adſcribunt. Purgat ſupernè & infernè, educítque bilem ac pituitam.

Uſus. Meſue Glans ipſa humiditatem habet excrementoſam & acrem, quâ ventriculum ſubvertit, nauſeam excitat & viſcera conturbat. Pituitam craſſam & lentam vomitu ac dejectione purgat: quare confert colico affectui pituitoſo ſumptus, balano clyſtere injectus, cataplaſmate ex ipſius medulla, hordei farina & melle appoſitus, & calore ſuo nervorum frigidis affectibus, ſpaſmo, tetano, contractioni. Tumores quoque duros, ſtrumas, nodos reſolvit cum melle: Hepati aut Lieni obſtructo & indurato cum farina Lupinorum & ſpica confert impoſita. Dioſcorides tritam & ex poſca drach. pondere potam lienem abſumere ſcribit. Oleum auri infuſum tinnitui, ſibilo, ſurditati auxiliatur: Cicatrices fœdas, lentigines, alphos & cætera cutis vitia emendat. Parvus autem fructus ad omnia eſt valentior, moleſtè purgat, vires dejicit, ſudoremque frigidum movet. Magnus ne ventriculo noceat facit aſſatio. Ea enim humiditatem excrementoſam & acrem, horum ſymptomatum cauſam coquit & reſolvit, túncque ſolùm dejectione purgat. Adduntur præterea ipſi, præſertim coquendo ſemen Aniſi & Fœniculi. Hinc etiam Meſue, & rectè, Ben antiquam recenti præfert in uſu medico, quia in prædicta humiditas aquea evaporando conſumpta eſt. Eundem in modum Aſari etiam folia & radices violenter purgant per ſuperiora & inferiora ubi virent, propter tale aliquod ſerum acre; ſi exiccentur amittunt vim illam malignam & vehementem. Quod idem evenit quoque Iridi, quæ virens urit & pungit violenter, exiccata non item *J. B.* Idem etiam obſervavit D. Grevius de radice Ari, quæ exiccando acrimoniam ſuam amittit.

Unguentarii oleo utuntur pro conficiendis odoratiſſimis unguentis, in quæ & moſchum, ambram & zibethum addunt pro chirothecis & manicis, aliíſque ſuffitu perfundendis aut illinendis. Porro præ omnibus aliis oleis hoc potiſſimum celebrant unguentarii, non quòd aliqua odoris præſtantiâ commendetur, ſed quòd ſolum nunquam vetuſtate rancorem contrahat. *J. B.* Alii tamen ejus loco addunt oleum expreſſum è nucleis Ceraſorum, in quo ſolvunt Benjoinum. *Heurn. in Med. pract.*

2. Nux

2. *Nux Been Zeylanica, siliquâ triangulâ, seminibus alatis,* Moringeros *Lusitanis,* Katu Murungha *Zeylanensium* Herman. Cat. App.

Hujus descriptionem expectamus in Museo Zeylanico D. Hermanni.

Cap. V.

Acacia Malabarica globosa Intsia dicta.

H. M.

BInorum hominum implet complexum: libro est cinereo, ligno candido, sulcis quinque, è quibus spinæ erumpunt striato. *Radice* est adstringente, fibrosa, nigro cortice, intus rubente. *Rami* cinerei, ligno albidiore, pronis sentibus duobus in sulcis frequenter obsiti. *Folia Nilicamaram,* nisi breviora essent, poterant videri, infernè striati, uno nervulo in exortu, ut & multis venulis donata, infernè dilutiora, supernè summè sunt virentia. *Flores* odorati, candidi, rubris è gemmis erumpentes, Acaciæ Indicæ in modum foliorum acuminatorum, singuli, bini, nonnunquam terni, pedicellis pollicaribus in extremitate surculorum prodeuntes, penicillis tenuium filamentorum, quæ minutissimis capitata apicibus versus omnes sese extendunt partes, ornantur. Fructus perplanæ & longæ sunt *siliquæ,* utrinque cuspidatæ, cortice crasso, duro, subpurpurascente nervo, obseptæ, singulæ aliquando geminæ è surculo dependentes. Ipsæ autem fabæ molles, subamaræ, oblongæ & planæ, transversariæ bolbiticanon imitantes in carne albicante includuntur.

Nascitur, quamvis sparsim, in multis arenosis petrosisque *Malabar,* ut & *Cranganoor* locis, nunquam in caudicem adolescens. Floribus induitur Julio & Augusto, fructibus maturis sub hyemem; frondibus semper virentibus, quæ decedente die se complicant. Horum velut & corticis succus cum pauxillo salis exhaustus ventris sedat dolores: ipse cortex capitis lavamento utilis additur, qui in pulverem redactus summo cum levamine ulceribus inspergitur. *Locus & Tempus.*

Cap. VI.

Acaciæ foliis frutex Mesopotamicus Columnæ *notis in Recchum p.* 867.

Col.

ELegans hæc & rara planta, Acaciæ foliis & ramulis adsimilis, nec amarorem, acrimoniam aut Allii fœtorem refert, nec manifestam adstringentiam obtinet; *foliis* est pennatis, & senis pennarum ordinibus utrinque dissectis, ac lobulis ferè viginti admodum exiguis, ut vix pictura rectè exprimi potuerint, incisis. Spinas ex lignosis ramulis ulmeo cortice vestitis non simul binas in exortu foliorum, sed distinctas habet, & unicam tantùm in illorum exortu. *Semina* pauca profert effigie Pyri sed majora, minora parùm Ægyptiæ Acaciæ, compressa, lævia, nitida & colore spadiceo, siliquis sive crassis lobis contortis, obesis, medulla pallente fungosa turgidis, obliquè disposita inclusa; nec ut in Acacia Ægyptia vera, cujus siliqua est depressa latitudine contenta. *Florem* ignoramus cujus sit generis, nam in sicco ramulo non aderat. Fruticem amplum, non arborem sublimem esse Petrus de Valle Romanus eques, qui collegit & attulit Columnæ asseruit, humanam altitudinem non excedere, & juxta flumen Tigridem in Mesopotamia, & in deserta Arabia juxta Euphratem vel parum dissito loco reperiri, cujus siliquam ab incolis ad sanguinis fluxum cohibendum utilem usurpari accepit, & vulgariter siliquam hanc, etiam ut Ceratonium *Charnub* dici, generico forsan nomine siliquarum.

Cap. VII.

Uiy Brasiliensibus Marcgr. *Acaciæ affinis foliis & floribus.*

Marcgr.

ARbor est saturatè virens & spinosa, Scorbo Aucupariæ nascendi modo figurâque similis: in multos dispescitur ramos, & ferè rotunda est, & in ramis etiam ramuli alternatim sunt oppositi. *Folia* habet minima, eodem modo disposita quo in herba viva, & in extremitate sua quasi bicornia quo differunt à foliis Tamarindorum, quæ pariter saturatè viridia, & præterea acidi saporis, cùm hæc nullum saporem habeant manifestum. Si sapore essent acido & siliquas ferrent, cum Acacia conveniret. Non tamen semper æqualia folia in hac arbore sibi opponuntur, sed interdum solitarium est in extremitate ramuli. Fert flosculos prope ramulos in uvam congestos, albos, longis staminulis, itâ ut pilosi seu spinosi videantur. Lignum album est ac lentum, cortice ex gryseo subfusco ut Sorbus aucuparia.

CAP. VIII.

Mimosa Malabarica flore pentapetalo, siliquis lanuginosis. Kal-Toddavaddi H. M.

H. M.

AD tres quatuórve pedes assurgit. *Radix* russa & capillaris. *Ramis*, qui primùm rubei, deinde virides, pilis non modò, sed etiam spinis diversæ magnitudinis innumeris, deorsum deflexis obsepti sunt; adhærent surculi ferè digitales, foliacei, ex adverso gemini, rubescentes, spinulis quoque ejusdem coloris hirti. *Folia* proxima *Intsiæ*, per ordinem contrariis inter se pediculis annexa surculò, elonga, angusta, anteriùs obtusa, pertenuia, lenia, nervo subtili attamen ramoso prædita, surdi sunt viroris. Quæ si tangantur illico, more *Toddavaddi*, veluti complicandæ manus se demittunt, & cum oppositis foliolis sese quasi complicant, mox tamen attolluntur, atque in Solis occasum explicantur, quo discesso sponte collabascunt. *Flores*, qui in petiolis longiusculis, rigidis atque spinosis, subpurpureis hic illic proveniunt, quinis constant petalis, quorum quatuor tenuia, lenia, latiora, ad unguiculos verò strictiora, circa ambitum exiguis rugis crispata, flavi coloris, sed ab utraque facie internigrantia sunt: ex his duo anteriora explanata ad petiolum sese reclinant; duo posteriora obliquè erecta sese mutuò respiciunt. Quintum inter duo emicans rigidum crassiúmque est, ejusdem at dilutioris coloris. Ex medio prominentia *stamina* infernè arctè compacta & lanugine obsita albicante decem sunt, è viridi albentia, supernè tenuia, internigrantibus flavis apicibus dotata. Calyx quinquies insectus, permollis & purpureus. Succrescentes *Siliquæ* duos digiti articulos longæ, lanuginosæ, & atris interspersæ maculis binas, ternas, rariùs unicam includunt fabam, transversariam, acerbam, subviridem, maturam in nigredinem vergentem. Sapore nostrates referunt.

Locus. Nasci amat locis petrosis umbrosisque. In *Candenate*, *Teckencour*, aliisque locis plurima est. Semperfrondet.

CAP. IX.

Guaibi-pocaca-biba Brasiliensibus Pisonis & Marcgrav. *Arbor Siliqua tortuosa putrescente, Fraxinellæ foliis* Breyn.

Marcgrav.

ARbor est ligno, cortice, medullâ, odore, & fragilitate Sambuci æmula, elegans, in multos ramos divisa, qui in extremitatibus suis longa germina protrudunt, in & iis multos ramulos, ternos aut quaternos juxta se positos. Bina *folia* semper sibi opponuntur, brevibus pediculis innitentia, ad tactum dura instar membranaceæ chartæ, exteriùs Salviæ foliis recentibus venis & viriditate similia, superiùs dilutè viridia, duos aut paulò ampliùs digitos longa. Inter ramulos etiam foliorum prodeunt pediculi, duos aut tres digitos longi, qui 22 aut 24 *flosculos* umbellatim congestos sustinent, figurâ florum Primulæ veris, quorum quilibet constat quinque foliolis, dilutè flavis: in medio autem staminum loco propendent multa filamenta, sesquidigitum longa, quæ quoad medietatem lutea sunt, exteriore medietate Crocum Orientalem ruso colore & crispitudine referunt, & in extremitate cujusque visitur punctulum flavum. Flosculi sunt suavissimi odoris. *Fructum* fert in *Siliquis* quatuor aut quinque digitos longis, anteriùs fastigiatis, cætera parallelogrammis ac paullùm compressis. In utraque laterali extremitate quasi suturâ sutoribus usitatâ sunt clausæ [Piso Arborem Siliquæ dulci dictæ comparat, sunt enim, inquit, illius Siliquæ dulces, tortuosæ & deformes, primùm quidem virides, mox maturitatem consecutæ fiunt nigræ & putrescunt.]

Locus. Apricis gaudet campis, mirificéque peregrinantes delectat florum elegantiâ & odore.

Vires. Radicis medulla ex albo flavescens, à leviori cortice liberata in taleolas dissecatur, eáque aquâ fontanâ macerata per noctem sub dio, & aliquoties pota non uni malo medetur. Urinam enim cunctantem ciet, renum & vesicæ obstructionibus opitulatur, ejúsque decoctum vel solum gonorrhœas restituisse vidi. Succus corticis recens oculis inditus earum inflammationes tollit.

Folia hujus arboris accuratiùs describit Jac. Breynius his verbis, Frondes seu folia ramosa quibus obumbratur hæc arbor à Sambucinis foliis longè sunt diversa. Quælibet enim illorum pediculo rotundo, striato, leniter hirsuto, dilutè viridi, dodrantalis longitudinis, candidissimâ medulla farcto, constat: in quo Suffragines tres aut quatuor, holosericeæ utrinque ex opposito, per interstitia unciali & sescuncialia, summo ordine disposita cernuntur. Ex his suffraginibus, infimæ plerunque rarò longiores unciâ; secundæ duplò majores: tertiæ tertia adhuc parte; sed quæ quarto aut ultimò locatæ breviores iterum se sistunt. Minimarum aut infimarum suffraginum unaquæque foliis uno aut duobus, subsequentium tribus aut quatuor; reliquarum quatuor aut quinque, Fraxinellæ figura & magnitudine æqualibus, utrinque sibi mutuo oppositis alata est. Reliqua videsis apud Breynium.

Cap. X.

1. *Palega-Paianeli* * H. M. *Arbor siliquosa Malabarica, cordato folio, fructu maximo oblongo plano, semine membranaceo.* D. Syen.

* P. 1. F. 43. p. 77.

H. M.

ARbor est procera, nascens in arenosis, ramis minùs in transversum diffusis. *Radix* fibrosa, ramos quaquaversum emittens, *cortice* crasso, molli, exteriùs rufo, intus ex viridi flavescente, sapore subamaro, ligno albicante ac molli, quod facilè in filamenta protrahitur. *Caudex* ambitu unius hominis amplexum implet; isque & rami majores cinerei, teneriores virides, * scabri & punctulis asperi, grandibus nodis, ex quibus ramulos transversos binos & binos ejiciunt, exuberantes; medullâ fungosâ & albicante ligno pauco, atque adeò valdè leves: cùm vetustiores sunt, decidunt, notas relinquentes, in quibus etiam novi erumpunt. *Folia* pinnata Fraxini modo, costâ mediâ, cui pinnæ seu foliola utrinque adnectuntur, quinque, sexve cubitos plus minus longâ; pinnis in petiolis curtis adhærentibus numero ternis, quinis aut septenis, unâ semper extremam costam occupante, cordis humani figurâ circumscriptione ad petiolum rotundis, anteriùs cuspide angustâ eminentibus, texturâ tenuibus & mollibus, superficie leni, supernè saturatiùs, subtus pallidiùs virentibus, sapore subamaro, odore gravi. Costæ & nervi pinnarum in aversa folium parte eminent. *Flores* in summis ramis plures unà proveniunt, in petiolis crassiusculis, grandes, campaniformes cum collo oblongo, & ad unam partem nonnihil inflexo, calyci oblongo-rotundo & profundo insidentes, sex petalis crassiolis compositi, quorum quatuor quæ ad concavam colli partem sunt, exteriora versùs maximè reflexa, reliqua duo surrecta & minùs inflexa, omnia fungosa non venosa, ad oras crispa, duabus tribúsve liris profundis exteriùs per longum striata, colore, maximè interiùs ex albicante subflavo; exteriùs in colli convexa parte, foliísque surrectis, quæ versùs eam partem sita sunt, striis rubescentibus tincti, odore fœtido. *Stamina* quinque crassiola, & nonnihil reflexa, ex albicante subflava, quibus incumbunt apices lati, flavi, bifidi. *Stylus* tenuis, albicans, summitate in planum extenuatus, è plano albicante & subflavo capitulo, in fundo calycis sito, quod rudimentum fructûs est, erumpit. *Calyx* crassiolus laxè collum floris excipiens, in ora parùm cuspidatus est. *Fructus* floribus deciduis succedunt prægrandes, formâ velut machæræ, tres spithamas longi, palmum lati, digitum fermè crassi, cum oris ad unam partem nonnihil reflexis, cortice crassiolo viridi, tenera ac humida carne, quæ dein in lignosam duritiem evadit, in cortice exteriùs in medio in longum in utraque parte uno sulco striati. Membrana lata coriacea medium fructum, juxta ejus latitudinem in planum extensa, in duo loculamenta dividit, in quibus singulis *semina* innumera continentur, lato-rotunda & valdè plana seu compressa, cum umbilico longiusculo membranaceo, albicante involucro amicta, & latâ membranâ pellucidâ, albicante circumcincta, jacéntque seriatim in planum in suis involucris, alia proximè ad unam, alia ad alteram oram: nudata suis involucris viridia sunt & densæ carnis, saporis nullius.

* *Verbis sequentibus foliorum pinnatorum costas quibus pinnæ utrinque adhærent describere videntur: nec enim rami, neque surculi decidunt in quacunque planta, sed folia tantùm.*

Vires. Cortex arboris servit pro consolidandis fracturis & scissuris tritus & cum vino impositus. Radix in decocto data in hydrope prodest. *Folia* tenella trita & cum Croco Malabarico ulceribus admota ad sanationem conferunt.

2. *Paianeli* * H. M. *Arbor siliquosa Malabarica, folio majore mucronato, fructu maximo oblongo plano, semine membranaceo* D. Syen.

* P. 1. F. 45. p. 79, 80.

H. M.

Est arbor procera, ramos in altum, minùs in latum diffundens, nascens in arenosis. *Radix* in ramos sparsa, ex quibus hinc inde circa caudicem novæ stirpes expullulant, cortice crasso ex cinereo nigricante, intus albicante, saporis subamari, ligno albicante, laxiore, quod in filamenta facilè protrahitur. *Caudex* crassitie * præcedentis, ligno quoque fragili, & in filamenta se findente, cortice cinereo-fusco. *Folia* è caudice egrediuntur, ut in præcedente, pinnata, costâ mediâ longitudine pari, viridi-diluta, & nonnihil scabra seu punctulis asperâ, rotundiolâ ac in unâ parte, quæ cum interiori petalorum convenit angulo acuto eminente, nullis extuberante nodulis, ut in prima specie. Pinnæ seu foliola bina & bina adversa, multo majora sunt quàm in prima specie, spithamam & ampliùs longa, formâ oblonga, laterum difformium, quorum quod caulium fastigium respicit, duplo fermè amplius est & rotundioris oræ reliquo, ac ex inferiore parte petioli egrediens, odoris maleolentis, texturæ crassioris, superne viridi-fusca, subtus clara. *Flores* præcedentis similes, in quinque lacinias seu folia incisi, petala quàm illius multò crassiora, magis fungosa, ac in oris pilosa, seu lanuginosa sunt. *Stamina* tantùm quatuor *apicibus* albicantibus. *Calyx* spisso ac mucoso lacte, quo etiam florum exterior superficies inuncta, intus obductus: súntque flores, uti folia, odoris male-olentis seu fœtidi. *Fructus* plane iidem.

* Palega Paianeli.

Vires & Usus. Foliis ejus pistis & tritis, & unà cum Cardiaca, id est, Myrobalano citrino maceratis in pirulis utuntur ad tingenda linteamina colore nigro, quæ in suis exsequiis gerunt.

Radix trita & decocta in oleo pro capitis dolore & gravedine servit facta perunctione: Cortex radicis in decocto datus tumoribus resolvendis commodus est. Decoctum ex cortice & foliis simul tritis in unctione corporis pro pustulis ac ulceribus servit.

Quamvis arbor hæc non sit folio decomposito seu ramoso, quia tamen siliquâ omnino cum præcedente convenit, & eodem nomine ab Indis insigniatur unà tradendam duximus.

Fructum huic valde similem, exceptâ superficie scabrâ, vidi in Museo doctissimo excellentissimi Viri *D. Gulielmi Courtine* Medii Templi.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

De Arboribus & Fruticibus siliquosis flore pentapetalo.

CAP. I.

De Sena Alexandrina & affinibus.

QUamvis Sena revera herba sit, non Arbor aut frutex, quia tamen à Botanicis fruticibus annumerari solet, & à nobis in historia herbarum per oblivionem omissa est, hoc in loco ejus historiam trademus.

Senæ nomen ab Arabibus fluxit, siquidem Sena Veteribus Græcis & Latinis incognita & indicta.

Senæ notas characteristicas facit Paulus Hermannus Stamina falcata è flore exserta & semina in siliquis bivalvibus unicapsularibus, quasi per articulos junctis.

1. *Sena Alexandrina sive foliis acutis.* C. B. *Sena* J. B. Ger. *Sena Alexandrina* Park.

J. B.

Sena quam ex Oriente institores importanr primæ est notæ: *caulibus* cubitalibus aut paulò altioribus, lignescentibus ex quibus alternatim exeunt pediculi tenues, palmo longiores, ad quos ex mediocribus intervallis adnexæ sunt foliorum quatuor aut sex conjugationes, nullo impari alam claudente, quod animadvertimus adhuc. Singularia autem *folia* ex viridi in flavum declinant, proximéque costæ adhærescunt, Glycyrrhizæ foliis similia sed acutiora, gustûs nonnihil viscidi & amari, non sine nausea aliqua. *Siliquæ* falcatæ, compressæ, nigricant, *semen* continentes parvum, gigartis simile, sed compressum, album vel nigricans.

Cordus flores luteos & pallescentes, quinque foliis in cavitatem aliquam reflexis constantes Senæ attribuit; Matthiolus pariter *flores* luteos, pentapetalos, Brassicæ similes.

Sena Græcis & Latinis Antiquis nusquam descripta invenitur: nam & Averrhoes novam herbam esse adstruit, & Priscis ignotam.

Camerarius Senam Alexandrinam, nè quidem in Italia, ultra annum durare, ideóque pro frutice haberi non posse ait. Nec scio an in loco natali longioris ævi sit.

Locus. Amat calidas regiones, frigoris impatientissima est. In Septentrionalibus provinciis sata provenit quidem, verum ad frugem non pervenit, imo tantùm abest ut nec siliquas, nec flores promat. Seri aiunt in Syria, Persia, Arabia, inde in Ægyptum deportari, ad Alexandriam, unde ad nos defertur.

Vires. Purgat Sena non tantùm bilem utramque, sed & pituitam: imò in melancholia & atra bile creditur habere Prærogativam quandam. Vim ejus catharticam ad stuporem usque extollunt plerique. Ego verò expertus sum, & ante me alii, esse insigniter flatuosum, inquit * C. Hofman. & Lobelius Matthiolum reprehendens, folia si per se, pulvere, infuso aut decocto dentur turbarum multum ciere, & intestina stomachúmque torquere asserit, ut vel plebecula conqueritur. Hoc ratio etiam dictat: Viscosum enim illud quod in lingua relinquit planè adstipulatur experientiæ: astipulatur etiam virosus ille odor, Cynoglossi aut Punicæ ferè similis; quale quid etiam tam in infuso quàm in decocto sentitur. *C. Hofman.*

* *Medic. Officin.*

Quia calida & sicca est corrigitur flor. Viol. Borag. Prun. & quia flatulenta, quò minùs Ventriculo obesse possit, Cinnamomo, Galanga, Zingibere.

Quocunque autem modo datur, in decocto quidem minùs flatulenta est sed debilior; in infuso autem flatulentior sed fortior. Debet autem decoctio esse mediocris, ut Mesue præcipit: nam cùm facultas purgatoria sit in superficie diutina coctione evanescit.

Datur in substant. ab ʒß. ad ʒjß. in infus. à ʒij. ad ʒv. vel ad ℥j.

Exhiberi potest (inquit Schroderus) omni ætati & vel ipsis prægnantibus; debito modo correcta.

Insignes ei vires adscribunt medici tum veteres, tum recentiores. Mirificè prodest capitis dolori, delirio, amentiæ, Epilepsiæ, resolutioni nervorum, scissuris totius corporis, Phthiriasi, scabiei, pustulis, pruritui, &c. cor exhilarat, visum acuit, & auditum firmat quoquo modo sumpta, viscerum obstructiones aperit, auget juventutem, seniúmque retardat. Folia in capitis perfusionibus utiliter decoquuntur, præsertim addita Anthemide.

Folia exhibentur à stipitibus seu pediculis avulsa, rejectis stipitibus.

Ad Senæ præparationem purgantem sine igne. ℞ Folior. Sen. mund. q. s. Ponatur in lagena vitrea satis capaci affundendo aquam vitæ, tinctura Cinnamom. imprægnat. ita ut quatuor vel quinque digitis excedat, dein vase bene clauso sinatur per biduum, & postea utere. Dosis coch. ij. cum jusculo. D. *Hulse* è Chesneau.

2. *Sena Italica* Park. *Italica foliis obtusis* C. B. *Florentina* J. B.

Cæs.

Caule constat cubitali; *foliis* similiter dispositis ac in Sena Orientali, sed multò majoribus, nervosioribus, non acuminatis, sed per extremum latis ac pæne cordatis, gustu glutinoso. *Flores* fert luteos, *siliquas* compressas & falcatas, angustiores Orientali, lineâ utrinque per medium inæqualiter extuberante, *seminibus* nigris compressis, figurâ cordis.

Utuntur

Utuntur hac Medici loco Senæ Orientalis ad purgandos acres humores, sed longè inefficacior est ad eum usum.

3. *Sena Orientalis hexaphylla, Tala Zeylonensibus* Hermanni. Hort. Lugd. Bat.

Herman.

Radicem fert albam, tenuem, fibrosam, annuam: *cauliculos* dodrantales, herbaceos, primùm erectos, postmodum reclinatos: *Folia* in qualibet costa sex, bina sibi opposita, subrotunda, unguem lata, pinguia, saporis subacris, ingrati, cocta verò Oleracei haud ingrati. *Flores* congeneribus similes, ast minores, pentapetalos, staminibus in medio concoloribus, & stylo falcato, longiori: *Siliquas* compressas, angustas, recurvas, unicapsulares, bivalves, quasi articulatas seu isthmis interceptas; in quibus *semina* oblonga, teretia, lucida, fusca.

Sennæ speciebus tum ob stamina falcata quæ ex flore exseruntur, tum etiam ob semina in siliquis bivalvibus, unicapsularibus, quasi per articulos junctis, annumerat D. *Hermannus.*

1. Paiomiriobæ primam speciem *Pisonis*; quam vocat *Sennam Occidentalem, odore Opii viroso, Orobi Pannonici foliis mucronatis, glabram*: Cujus descriptionem vide in lib. 18. p. 912. Hist. nostræ.

2. Paiomiriobæ secundam speciem Pisonis; quam *Sennam Occidentalem, odore Opii minùs viroso, foliis glabris obtusis* appellat; cujus descriptio Hist. nostræ loco citato habetur.

3. Loto affinem Ægyptiam *C. B.* quam Sennam Orientalem tetraphyllum *Absus* dictam nuncupat. Describitur Hist. nost. lib. 18. p. 922.

4. Galegæ affinem Sopheram dictam *C. B.* quam *Sennam Orientalem fruticosam Sophera dictam* inscribit; & Ponnam Tagera *Hort. Mal.* Tom. 2. p. 101. facit Descriptionem vide Hist. nost. lib. 18. pag. 911.

5. Chamæcristam Pavonis Americanam siliqua multiplici *Breyn.* cui *Sennæ Occidentalis siliqua multiplici foliis Herbæ mimosæ* titulum facit.

6. Chamæcristam Pavonis Brasilianam siliqua singulari *Breyn.* Cent. 1. p. 64. quarum duarum descriptiones habentur Hist. nostræ p. 982, 983.

Cap. II.

Tagera. H. M. *P.* 2. *F.* 52. *P.* 103. *Sena spuria Malabarica.*

H. M.

Plantula est altitudine trium quatuórve pedum, nascens in arenosis. *Radix* fibrosa, nigricans ac lignosa. *Caules* teretes, lignosi, virides. *Folia* in caulibus, qui ad exortum nonnihil extuberant, & interiùs striata sunt, brevibus pedunculis in duabus seriebus bina & bina proveniunt, oblongo-rotunda & lata, anteriùs rotundâ orâ, ad petiolum striata, textura crassiola, superficie plana, ad tactum lenia, viroris surdi. E costa media quæ in supina etiam parte nonnihil eminet, nervi fermè paralleli, qui solùm in prona eminent, annulari ductu exeunt.

Flores formâ & colore * præcedentis similes sed minores. *Calyx* viridis quinque oblongo-rotundorum & viridium foliorum. *Siliquæ* floribus succedentes, rectæ quoque & oblongæ, sed planiores & angustiores quàm illius, septem pollicum. *Fabæ* quæ in iis continentur, rotundiolæ sunt, cum sua longitudine jacentes in longitudine siliquarum; saporis subacris, primùm virides, deinde cinereæ & nitentes.

* *Ponnam Tagera hoc est Sopheræ.*

Vires. Folia trita serviunt pro ictu apum in inunctione partis affectæ. Semina trita ac cum croco usurpata conducunt pro pustulis & ulceribus, & cum succo plantæ *Vetla-Caitu* servit pro malo nato in unguibus iis apposita.

Cap. III.

1. *Arbor exotica spinosa foliis Lentisci* C. B. *spinosa Indica muricatis siliquis* Park. *Lobus ἐχινώδης cum Piso duro cinerei coloris* J. B. *Lobus echinatus* Ger. emac. *Bonduch Indorum* Ponæ Ital. *Caretti* * H. M. *Lobum echinodem Clusii producens spina, Inimboy Brasil.* Marcgr.

* *P.* 2. *F.* 22. *p.* 33.

H. M.

Ad humanam altitudinem assurgit, inferiori parte caulium repens super terram. *Radix* ei fibrosa, nigricante & tenui cortice, ligno intus albo, odoris nullius. *Stipites* virides, densis aculeatis spinis in totum muniti, intus corculo fungoso albo. *Folia* pinnata, bina in ramulis ex adverso sita, è pluribus pinnarum conjugationibus, brevissimis petiolis hærentium composita, duabus ad exortum spinis rubescentibus & deorsum inflexis. Sunt autem pinnæ seu foliola parva, oblongo-rotunda, utraque extremitate ex rotundo cuspidata, versùs interiora nonnihil clausa seu crispa, texturâ solidâ, crassitie mediocri, superficie plana, glabra, supernè saturatiùs viridia, subtus lucidiora, sapore amaro & subacri, odore nullo, subtilissimis nervis & venulis intertexta. *Flores* spicatim proveniunt in surculis propriis è foliorum sinubus solitariis, binis, vel ternis simul exeuntibus, duas fermè spithamas longis, incurvis, aculeatis, inferiùs raris pilis obsitis, striatis, viridi-dilutis, in vertice spicarum numerosis foliis angustis ac cuspidatis vestitis. Sunt autem *flores* flavi, quinque petalis angustis, oblongo-rotundis & a se mutuò nonnihil distantibus, quæ venulis obliquè anteriora versùs in longum striata sunt composita, unum quod minusculum & latiusculum est ac interiora versùs nonnihil inflexum seu concavum lineis rubris tranversis variegatum est.

Stamina decem surrecta, albicantia, dilutè viridia, pilosa, apices obscurè flavos gestantia.

Calyx

Calyx quinque foliis oblongo-rotundis & denticulis nonnihil incisis, versùs inferiora nonnihil reflexis constat. Post flores *fructus* è calyce erumpunt echinati, oblongo-rotundi, valdè plani, exteriùs in utroque latere numerosis spinis longis, acuminatis, rigidis ac surrectis obsiti, primùm virides, postea ex cinereo nigricantes, duri, interiùs ad corticem carne crassiola viridi, quæ plurimis guttulis hinc indè circundantibus est irrigata obducti, ac lata in medio cavitate.

Fabæ intus duæ, tres, quatuórve ac etiam solitariæ, umbilicis, tenuibus, albicantibus, echini dorso annexæ, oblongo-rotundæ primùm virides, maximè versùs umbilicum, cùm maturæ ac siccæ sunt cortice duro, albo-cinereo, venulisque nigris undulantibus striato, intus albissimæ sunt.

Putamen adeo solidum & durum est, ut fructus saxei videantur, & cum difficultate confringi possint. Hinc ex America missum accepimus titulo fructûs lapidei, suntque qui nucem Bezoardicam appellent. Nucleus gustu est impensè amaro instar Lupini. Hic fructus J. Bauhino *Hist. lib.* 3. describitur sub titulo Fructûs peregrini tanquam torno elaborati argentei: estque fructus 1. cap. 30. lib. 2. *Exot. Clus.*

Multis in locis tam in America, quàm in India Orientali nascitur.

Fructus è siliquæ exemptus, & à D. *Georgio Wilmer* Stratfordiæ propè Londinum satus, eâdem æstate non germinavit tantùm, sed ad bicubitalem ferè altitudinem excrevit, quaquaversum ramos spargens; parvis, acutis, aduncis spinis tam per caulem, quàm per ramos oblitus, foliis alatis seu pinnatis, *Locus* Virginiani æmulis vestitus. Sequens hyems plantam corrupit. *Park.*

Hujus etiam generis esse puto fruticem quem depingit & describit J. Bauhinus lib. 3. cap. 47. sub titulo, Fructus omnino rotundus luteus non splendens cum suo frutice.

Radix & *Cortex*, contriti, necnon folia trita seu in decocto epota, seu externè imposita; item Fabæ seu cum lacte *Coqui Indici* tritæ & impositæ, seu in pulverem redactæ & cum vino epotæ herniosis tumoribus conducunt, ac insuper flatus dissipant, dolorem colicum sedant, stomachum debilem confortant, menses movent, &c. in calculo etiam prodesse dicuntur.

Johnsonus apud Gerardum sibi à nonnullis relatum scribit hos fructus venenatos esse; ab aliis, vomitum validè ciere.

Hanc plantam Marcgravius sic describit:

In Cynosbati magnitudinem excrescit. *Caudex* & ramuli pleni spinulis hepatici coloris, lignum autem intus medullosum instar Sambuci. Habet in quolibet ramo multos ramulos sibi invicem oppositos; in ramulis porro *folia* itidem opposita, à quatuordecim ad viginti in uno ramulo, qui inter quodlibet par foliorum duobus munitur aculeis. Sunt autem *folia* lætè viridia, splendentia, ferè cylindracea, & unum circiter digitum longa. *Flores* fert in spicam congestos, luteolos. Hos sequuntur lobi, spinosi, hirsuti, coloris cùm maturuerunt hepatici, in quibus singulis continentur duo globuli durissimi, cinerei coloris, glabri & splendentes, qui quassato lobo strepitum edunt: nucleus interior ex albo flavus, amari saporis, instar Lupinorum. Lobus autem per maturitatem dissilit & effundit globulos.

J. Bauhinus duas alias hujus fructûs varietates describit lib. 3. c. 48. alterum titulo Fructûs peregrini tanquam torno elaborati flavi: alterum tit. fructus Indici tanquam torno elaborati viridis.

2. *Arbor spinosa Indica siliquis villosis monospermis, Ban karetti dicta.* H. M. *P.* 6. *T.* 20. *p.* 35. *H. M.*

A præcedente differt, quòd hæc flores proferat simplices, juxta surculorum exortus positos, decaphyllos è viridi luteos, stilum rubrum emittentes. *Siliquæ Kakamulla* effigiem habent, cortice sunt denso, subfusco duro, intus helvolo, foràs villosæ, non autem echinatæ, unicam duntaxat fabam continentes, quæ perplana pilosáque est, sed prædura & apud medicos in usu.

Locus. Nascitur propè montes densissimis in sylvis, in Provinciis *Candanata*, *Cottate*, ut & aliis locis. In hac alii maturescunt fructus, alii turgescunt, alii florent.

Fructus hujus arboris extat in Museo refertissimo Clarissimi viri *D. Gulielmi Courtine* Medii Templi.

3. *Lobus echinatus Molucensis* Ponæ. *Lobus orbicularis fuscus, spinosis tuberculis obsitus binos phaseolos nigros continens* C. B. *Fructus* 4. *l.* 2. *c.* 15. Exot. Clus. *qui Indis Samparantam. Clus.*

Orbicularis erat hic fructus sive lobus, uncialis magnitudinis, infima parte in mucronem desinente, spinosis subrubentibúsque tuberculis undequaque obsitus, cultelli dorso non crassior, pediculum ad orbis latus habens, & totius lobi color fuscus. Omnes autem hujus generis quos conspiciebat Clusius in medio pertusi erant, ut funiculo trajecti ad commodiùs & faciliùs (ut arbitrabatur) resiccandum suspenderentur. Singuli verò lobi sive fructus binos phaseolos continebant, seminum Anagyridis formam & magnitudine, prorsus nigros, ut conjecturam faceret eos lobos antequam pertunderentur, non adeò planos fuisse, sed aliquatenus tumentes. Indi *Samparantan* appellabant: Quandoquidem autem filo trajecti adservabantur, apud illos aliquo in usu fuisse necesse est, sed quali intelligere nequivit Clusius.

Cap. IV.

Moringa Lentiſci folio, fructu magno anguloſo, in quo ſemina Ervi J. B. *Arbor exotica Lentiſci folio* C. B. *Moringa* Ferrar. Flor. Park. Acoſt. *Mouringou* H.M.

H. M.

QUinos homines longa eſt, unius complexum craſſa, cortice obducta nigricante, intus albido, odore & ſapore Naſturtio aut Rhaphano ruſtico ſimillimo. *Rami* ſunt ligno albicante, libro viridi. *Radix* veſtitur cortice ex albo flaveſcente, trunci ſaporem referente. *Folia* bina ſibi invicem oppoſita, communibus petiolis ſpithamam fere longis, cubitalibus ſurculis ad verticem uſque adnaſcuntur, diminutis ſenſim petiolis: ſúntque è longo obtuſa, tenuia, mollia tactu & lenia, media coſta prominente, nervis aliquot in latera excurrentibus donata, ſupernè è praſino fuſca, infernè ex viridi lætiora: odor Fabis ſylveſtribus proximus. *Flores* candidi, decapetali, petiolis incurvatis è ramorum cacumine dependent; quina externa foliola oblonga, extrorſum ſtellæ in modum expanſa reflectuntur; quorum bina poſteriora majori, trina anteriora minori diſtant intervallo. Intimorum latiorum quatuor inferiora obtegunt, quinto ex inferiorum medio prodeunte, è regione arrecto. Hæc inter, elevatum foliolum proximè, medianus ſe erigit colus in decem ſtaminula è viridi albula extrorſum inflexa diviſus, quorum paria uno grandiuſculo, flaveſcente obteguntur apice. Foliola denſa, maximè interna rigida ſunt. Calicis latioris, ac è viridi fuſci umbilico inſidet globulus, fructûs germen, oblongus, quadantenus piloſus, filamentum prodens albugineum. Odor iis gratiſſimus & melleus. Deciduis ſuccedentes floribus *fructus* ſunt, porcis altioribus ſtriati, ſeſquicubitales, cortice coloris herbacei, intus carne exalbida, *ſeminibus* repleti candidis: in deliciis ob gratum ſaporem habiti, graciles; quippe vetuſtiores, eminentibus ſingulis in lateribus coſtulis ligneis, craſſeſcunt, ſiccíque rubent. Tribus fructûs lateribus trigona incluſa ſunt ſemina, cartilagineâ pelliculâ, nucleo intus albente, membranis alatâ tenuibus, ſecundum ſiliquarum longitudinem diſpoſitis.

Acoſta tum ipſum fruticem, tum ejus ramos valdè fragiles eſſe annotat, fructum pedalem, Rhaphani craſſitie, octo angulis inſignitum.

Arenarum amans non modò in Malabariæ, verùm & in Zeyloniæ, aliorúmque Indiæ locorum hortis ac villis ob fructus ſolummodo colitur, qui Fabarum more venales quovis mittuntur. Floret menſibus æſtivis. Fructus nunc in anni exodio, nunc exordio, aliquando in utroque leguntur. Septuagenaria vel octuagenaria extinguitur. *Folia* ſuccreſcentibus novis ei decidunt. *Locus.*

Ex foliis, radicibus, cortice & fructu parantur pilulæ antiſpaſmodicæ. Hujus arboris radix (teſte Acoſta) Unicornu & Lapidis Bezaar vices ſupplet, veráque theriaca eſt, quâ vulgo Malabarenſes utuntur cùm adversùs omnis generis venenum, tum ad morſus Serpentium maximè noxiorum vulgò *Cobras de Capellas* dictorum, aliorumque inſectorum & virulentorum animantium, tum intro ſumpta, tum foris applicata. [*H. M.* corticis ſuccum merum cum aquâ & Allio commixtum hos ſerpentes ex ædibus expellere tradit.] In cholerica quam vocant paſſione ſingularis efficaciæ eſſe deprehendit Acoſta. Foliorum ſuccus unà cum Pipere oculis immittitur contra vertiginem; qui Zinziberi ſi addatur fugat febres. Radix probè nota eſt elephantiaſi laborantibus, quorum plurimos continuo ejus uſu ſanari perhibent: *Acoſt.* ſuppoſita abortum cauſat *H. M.* *Vires & Uſus.*

Alios uſus corticis triti ex aqua Oryzæ ad œdemata, & adjecto Cumino ad odontalgiam, ad venenatum glirium morſum, ſucci ejus naribus hauſti ad maniam; epoti ad lancinationes artuum ex frigore; Foliorum ad tumores Venereos diſcutiendos, ad pedum lumbricos; Succi arboris ad dolores Venereos, foliorum ad vermes in ulceribus enatos, &c. vide in *H. M.*

Cap. V.

Siliquoſa Indica flore Papilionaceo decapetalo ſiliquis latis monoſpermis. Kaka Mullu vel Kaka Moullou H. M. *P.* 6. *T.* 19. *p.* 33.

H. M.

BRachium craſſa eſt, ligno candido, cortice leucophæo & ſcabioſo. *Rami* ejus ſpinoſi, medullâ perfoſſi, aliquantulum contorquentur. Radix odoratius vibrat, ſubſalſa. *Folia* ſpiſſa, ſolida, glabra, ſummè viridia, è longo aculeata, ex adverſo gemina, ſurculis, qui duobus ſpinis gaudent affiguntur, primùm leniter conſtrictiva, ubi manduntur ſubacria, inodora. E gemmis fulvis *flores* papilionacei, lutei, ſurculis pollicaris longitudinis juxta florem inflexis è pedunculis adhæreſcunt polyphylli: Decem namque *Mouringo* haud abſimiles conſtant foliolis, quorum ex inferioribus unum inflectitur, cæteris cochleari ſimilibus, quatuor interiora è longo latiora ſunt. *Stylus* hirſutus ut *Mouringo*, niſi quòd in novem findatur *ſtamina*; odoris, licet languidioris, gratiſſimi. *Siliquæ* latiores, duro cortice, intus exalbido, ſingulæ unam ſolummodo grandiorem involvunt *fabam*, ex albo nitentem, quæ ſaporis ſubacris aromaticíque eſt.

Arbor paluſtrium cupida in Mali excreſcit altitudinem; vivit prope *Chenotti*, *Parou*, *Warapoli*, aliiſque in locis ad fluminum ripas. Efflorct Junio Julióque. Fructus edit ſub anni initium maturos. Frondibus nunquam nudatur. *Locus & Tempus.*

Medicus ejus uſus planè incognitus, niſi quòd cortex ex lacte contritus vaccino diabetem gonorrhœámque perſanet. *Vires.*

• Hujus ut & præcedentis arboris flores decapetali eſſe dicuntur. Verùm forte quinque exteriora petala dicta ſunt potius calycis quàm floris.

Lobum huic valde similem vidi in Museo instructissimo eruditissimi & ornatissimi Viri *D. Gulielmi Courtine* sub nomine *Bonduch* lævis.

CAP. VI.

Arbor Indica siliquosa flore pentapetalo, siliquis in spiram contortis lanuginosis. Katou-Conna H. M.

H. M.

ARbor est præcelsa, crassiórque quàm ut duo homines complecti possint; ramis patulis umbrosisque, cortice & ligno spadiceo, rubrâ medullâ donato: *radice* longè aberrante, cortice ac ligno rubro, sapore insipido, odore gravi atque ingrato. *Folia* oblonga, cuspidata, tenuia, rigida, supernè è fusco nitentia, infernè dilutiora, venosaque, gemina utplurimum, parvis incurvatisque petiolis, surculis adhærent. *Flores* candidi, odorisque expertes, è surculis ramosis, quinque oblongis constantes foliolis, cuspidem deorsum demittentibus, conjunctim enascuntur. Horum è medio, staminum vice, fasciculus filamentorum tenuissimorum eminet. Calix autem parvus, quinque habens cuspides, florem arctè involvit. *Siliquæ* figurâ spirales, contortæ, crassioribus nervis extuberantibus simul & lanugine obsitæ, apertis oris crispatæ, internum è croceo rubescentem ostendunt corticem. *Fabæ* in siliquis protuberantes, latioribus intervallis à se invicem disjunctim gemmularum more dependent, glabro atróque cortice nitentes; pulpam habentes prasinam, duabus visibilibus pelliculis distinctam. Odor iis gravis, sapor planè sylvestris.

Locus. In quovis proveniunt solo, præcipuè circa *Parou* & *Repolim.* Fructibus aut floribus semper virens jugiter vestitur.

Vires. Foliorum decoctum canitiem avertit, lepram sanat, quod præstat & cortex cum Saccharo in pastam redactus.

CAP. VII.

Wellia Tagera H. M. P. 6. T. 9, 10. p. 17. Siliquosa Malabarica flore pentapetalo, siliquis longis, planis, diaphragmatis semina secludentibus interceptis.

H. M.

IN crassitudinem brachii, altitudinem hominis adolescit, viridi involuta cortice, ligno admodum pauco, ramis rotundis atque viridibus. *Folia* è longo rotunda, permollia ac glabra, pluribus venis, media è costa exortis striata, glauca, foliis *Tageræ* proxima, communibus petiolis prasinis, sulcatis, contrariis, inter se pediculis adhærent. *Floribus*, qui minores, foliola quæ arboris poterant videri, quina sunt, lutea, singula tribus nervulis parumper eminentibus intertexta, & calyce pentaphyllo obsepiuntur. Horum in medio decem ex albo viridantia, oblongis majoribus, flavis, postmodum obfuscantibus donata *apicibus*, conspiciuntur *stamina*, eminente uno viridicato, oblongiore atque incurvo fabagineo germine. Succedentes floribus *siliquæ*, duas palmas propemodum longæ, perplanæ, digitum transversum latæ, læves, in transversum posita includunt *semina* elonga, transversis quoque interseptimentis à se invicem seclusa, aliquantulum sub cortice extuberantia.

Locus & Tempus. Colitur ob solam elegantiam in hortis, in quos è sylvis circa *Panam* ac *Pettette* traducitur. Præcipiti flores exhibet æstate, seu mense Sextili: Semen maturum Novembri & Decembri mensibus, arenosos amantes locos, sempiternâ virent comâ.

Vires. Si radicem excipias, quicquid ex arbore exhibeas, addito Cumino, Saccharo candido & lacte finit gonorrhœam virulentam. Folia lacti incocta vaccino vel in balneum parata articularem expellunt morbum. Cortex cum Saccharo & aqua lævigatus Diabete commodus est. Radicis cortex cum Croco virente lacte exceptus Podagræ nodosæ *Sonida badda* Malabarensibus dictæ succurrit.

CAP. VIII.

Cassia fistula Alexandrina C. B. *fistula* Ger. *purgatrix* J. B. *solutiva vulgaris* Park. *Conna* * H. M.

* P. 1. F. 22. p. 37.

The ordinary purging Cassia or pudding-pipe tree.

H. M.

ARbor est procera, [Juglandi trunco, ramis, foliisque proxima *Alpin.*] *Radix* cortice est fusco, ramos transversos spargens. *Caudex* ambitu unius hominis amplexum excedit, cortice cinereo, ut & rami majores, obductus, surculi novelli virides sunt. Cortex adstringit & subamarus est. *Folia* è quinque pinnarum paribus impari costam finiente composita, pinnis seu foliis partialibus ad basin latis, ad cuspides strictioribus & acutis, secus quàm in Caroba, mollibus, densis, mediocriter crassis, glabris; supernè saturatiore virore nitentia, subtus pallidiora, sapore subdulci & subamaro. *Flores* * longis tenuibus, viridibus surculis seu pediculis hærent è foliorum alis exeuntibus, plures juncti velut racematim, eo modo quo flores Laburni, singuli petiolis triuncialibus hinc inde appenti, flavi, quinque petalis oblongo-rotundis & nonnihil crispatis, angustis inferiùs unguibus, ex vena media latiore venis obliquis striatis, compositi. Medium florem *stamina* occupant decem, tria majora flava cum grandibus apicibus flavo-fuscis, &c. septem minora flava cum grandibus pariter apicibus, seu semibifidis flavo-fuscis linguis. Ex medio longum siliquarum viride germen prodit, verùm non ex omnibus floribus. *Calyx* quinque cuspidatis foliis constat. Siliquæ floribus succedentes ad duûm cubitorum paulatim longitudinem excrescunt, formâ cylindraceâ, diametro unciali, colore per maturitatem nigricante, cortice lignoso, seu potiùs cartilagineo duro constantes, interiùs distinctæ

* Duas spithamas longis.

ctæ in loculamenta per diaphragmata seu orbiculos cartilaginosos, transversos ac parallelos, qui cortici interiori affixi, & in medio rectâ fissurâ, ad eandem cortis partem striati. Orbiculi hi pulpa subdulci, quæ primùm albicat, dein flavescit, post ex rubro nigricat obducti sunt. In pulpa fabæ involutæ sunt, oblongo-rotundæ, orbiculis adjacentes inferiore parte, & cum sua longitudine respondentes longitudini fissuræ; teneræ cortice albicante sunt, pulpa intus viridi subacida, quæ carne pellucida & nervosa circundata est, sapore nullo; cùm maturæ & siccæ sunt cortice duro, rubro fusco obducuntur.

In regionibus calidis, ut Ægypto, & omnibus ferè Indiæ Orientalis provinciis, oritur. *Locus.*

Ægyptii diluculo per Cassiarum loca deambulare sæpius odoris causâ consueverunt: quippe aurâ à Cassiis, eximium ac gravissimum, Oriente præsertim sole, odorem spirantibus, ad ipsos delatâ oblectantur. *Vires & Usus.*

Quod ad electionem attinet, ea est vel Fistulæ, vel succi nigri & dulcis.

Fistulæ bonitatis notæ sunt, 1. Ut sit recens, h. e. ut non diu reposita fuerit. Ægyptii autem non utuntur recentissimis, sed saltem post quartum mensem, quandoque juniores recentioresque inutiles neque à noxa immunes observantur.

2. Qui fistulam quò majorem eò meliorem pronunciant falluntur & fallunt. *Alp.* Eadem nigredinis ratio est. Verus color est cum rubedine nigrescere.

3. Alpinus, Quod aliqui cannas optimas manibus concussas sonum non edere aiunt, falsum pronuntiat. At eruditissimus Veslingius crepitantes à concussu fistulas optimas esse vendaces quosdam Ægyptios Alpino persuasisse dicit; cautiores enim mercatores crepitacula illa à solidiore fructu secernere se vidisse, & siqua fistulæ parte se distinctiùs offerant eatenus obrumpere: Arida enim intra septum semina continent, & pulpamento melleo destituta, humore tenui quo redundabant discusso.

Pulpa ipsa tres notas habet, præ nigredine splendens & pinguis sit: dulcis ferè ut Pruna, sed cum aromatica quadam acredine. Quæ enim vel acerba ob immaturitatem, vel acida ob vetustatem in vitio est. Summâ, Quæcunque Cassia cum dulcedine quodam æqualiter afficit fauces, nullo modo mordicans, illa est bona, qualiscunque sit fistula. *C. Hofman.* Et paulò post, quamdiu dulcis est, tandiu securus est ejus usus.

At Fallopius maturitatem Cassiæ ex aciditate dijudicandam esse ait: si enim mordicet valdè fauces, indicare quòd sit matura. Nos cum C. Hofmanno sentimus.

Collectas siliquas Ægyptii continuò in opportuna loca sic claudunt, ut nullus aer ingrediatur, cùm ex minimo aeris contactu Cassiæ corrumpantur. *Alpin.*

Pulpa Cassiæ purgat bilem & serosos humores, & convenit in ardoribus tum externis, tum internis, sanguinem contemperans & puriorem reddens. Affectibus pectoris à destillatione acutorum humorum concitatis mirè subvenit. Pulpâ hâc cum Saccharo cando & liquiritia pro secreto uti solent Ægyptii ad renum vesicæq; vitia. Proinde ejus frequenti usu se à calculo præservant. Monardes & cum eo Matthiolus pro infallibili præservativo habent ℥iij quotidie tribus horis ante prandium.

Tamen monet Fallopius, intutum esse usum ipsius in ardore urinæ, quòd ducat ad locum affectum & morbum augeat. Idem observavit Fabric. Hildanus *Epist.* 35.

Habet Cassia hæc duo mala, Humiditate enim sua dissolvit tonum ventriculi, & flatus gignit: Unde nec humidis ventriculis, nec hypochondriacis & flatulentis, nisi carminativis & stomachicis (v. g. Cinnam. Mastich. sem. Anisi) correcta convenit. *Schrod.* Præstat tamen (inquit C. Hofmannus) abstinere ab illa in hypochondriacis ob intestinorum debilitatem.

Cassia etiam utuntur (verba sunt Alpini) ad tussim antiquam, dyspnœam, asthma & orthopnœam cum Agarico: pro calidis articulorum doloribus, maximéque in podagra, dolentibus partibus emplastri modo ipsam adhibent.

Saxoniam pro lectione dixisse meminit C. Hofmannus, Capitis dolores post cibum non curari feliciùs quàm Cassia post cibum: quod postea invenit apud Heliodæum; qui curâsse se ait hoc modo pertinacissimam ophthalmiam.

Omnia lenientia & inter ea Cassia sumi debere aiunt modico ante cibum tempore, quod alii bihorio, alia unâ horâ, alii semihora definiunt. Vid. *C. Hofman.*

Errare eos scribit Camerarius, qui existiment semina Cassiæ purgare, cùm potiùs astringant: cujus contrarium se expertum affirmat Fallopius. Garcias etiam Monardi idem asserenti contradicit.

Cortices siliquarum movere menses & pellere secundinas quamvis Ambrosius Paræus, Sepulveda & alii affirmant, maxima tamen pars medicorum negat.

Siliquas Cassiarum, perinde ac Phaseoli, parvas, virides, in aqua priùs parùm bullitas, & mox in umbra ab humiditate siccatas saccharo vel melle condiunt, atque ad usum servant puerorum delicatarúmque mulierum. Exhibent verò ad summum eas ad ℥iiij, atque ad ℥j pueris, ad supradictos affectus.

2. *Cassia fistula Brasiliana* C.B. *solutiva Brasiliana* Park. *Cassia siliqua Brasiliana purgatrix compressa* Lob. in Pharmac. Rond. *Tapyracoaynana Brasiliensibus* Marcgrav. & Pison. *Cassia fistula Brasiliana flore incarnato* Breyn.

Marcgrav. Piso.

Arbor est alta & magna, atque in plurimos ramos latè expansa, colore exteriùs ex cinereo albicante, *Folia* fert ordine sibi opposita, paulatimque surrectim stantia, figuræ cylindraceæ, duos digitos longa, & ¾ digiti lata, brevissimo pediculo innitentia instar foliorum Senæ, dilutè viridia, subtiliter hirsuta, ad tactum mollia, rubescente nervo secundùm longitudinem, & venulis secundùm latitudinem ordine positis prædita. *Flores* fert spicatim congestos sine ramulis, pentapetalos, cum tribus semilunaribus corniculis, quæ cum *staminibus* junctim positis surrecta stant, colore incarnato elegantissimo, ob quem à longè conspiciuntur. Succedunt *siliquæ*, immaturæ quidem virides, maturæ nigræ seu fuscæ, deorsum propendentes, duos circiter pedes longæ, quinque digitos crassæ [in ambitu] paulatim incurvæ: in uno latere eminentia duplex est secundùm longitudinem, in altero simplex, quasi chor-

da agglutinata esset sub cortice; non exactè teretes sunt, sed paulum compressæ, nam transversa incisio ellipsin describit. Cortice sunt durissimo, lignoso, qui ut frangatur malleo concuti debet. Siliqua porro intus multas habet cellulas, crassitie pennæ anserinæ, diaphragmatis distinctas, in quarum qualibet nucleus latet Amygdalæ magnitudine & figurâ, coloris ex albo flavescentis, splendens, lævis, durus, per longitudinem lineâ subrufâ in uno latere divisus, medullâ intus albâ, corneæ substantiæ, pulpâ immersus glutinosa, nigricante, instar Cassiæ solutivæ, sed ingrati & amari saporis,

Vires. quæ ante maturitatem astringit, post laxat alvum. Summitates foliorum vulneribus & pustulis medentur.

Foliorum & florum hujus arboris pleniorem descriptionem vide apud Breynium Cent. 1. cap. 21.

Hujus pulpæ uncia una, adnotante Lobelio, plus purgat quàm unciæ duæ alterius Cassiæ, nimirum Ægyptiacæ.

3. *Cassia Americana fabacea* D. Syen. *in Hort. Malab.*

Siliquarum loco fabas longiusculas & vulgaribus non dissimiles profert, quibus continetur pulpa ejusdem fermè cum vulgari saporis & efficaciæ. Ipsa arbor *radice* nititur crassa, rotunda, quæ in plurima filamenta cortice nigricante obducta desinit. *Caudex* cinerei est coloris, scaber, substantiæq; medullosæ; quem ramuli inordinatè ambiunt, foliis vestiti subrotundis, ex glauco viridibus, brevissimisque pediculis donatis. *Flores* videre non contigit. *Semen*, quod pulpæ involvitur subrotundum est, compressum & nigricans, Pisi minoris magnitudine, ex Americæ insulis, quas Galli *les Antilles* vocant, allatum.

CAP. IX.

1. *Tamarindus* Ger. Park. J. B. *Siliqua Arabica quæ Tamarindus* C. B. *Balam-pulli, seu Maderam-pulli* H. M. *P. 1. F. 23. p. 39.* The Tamarind Tree.

ARbor est grandis, ramis densis, in latum diffusis, Alpino Pruni, Garciæ Fraxini, Juglandis, Castaneæve magnitudine, Marcgravio Tiliæ maximæ. *Radix* crassa est, brachia latè diffundens, cortice rubescente. *Stipes* crassus, ambitu duorum hominum amplexum æquans, cortice crasso, cinereo in trunco & ramis vetustioribus, in surculis minoribus viridi, materie firma non fungosa. *Folia* pinnata, Filicis fœminæ foliis similia *Acostæ*, pediculo communi & costa cui pinnæ adnectuntur vix spithamam longo, in quo ordinatè posita pinnæ seu foliola parva, pollicari fermè longitudine [paulo plus semidigitum longa *Marcgr.*] latitudine fermè semidigitali, æqualis undique latitudinis, paulò tamen versus apicem angustiora quàm ad pediculum; bina autem exactè sibi ubique opponuntur, & nullis ferè pediculis innituntur, ac arctè se mutuò attingunt, apicibus subrotundis. Sunt autem *foliola* tenuia, texturâ solida, plana, infernè dilutè viridia, supernè saturatiùs: ac infernè nervo secundum longitudinem eminente, & venulis transversis secundùm latitudinem, sed valdè exilibus prædita, quæ supernè vix conspiciuntur. Egregiam aciditatem sapore referunt, & ideò in febribus sitis extinguendæ gratiâ manducantur. *Flores* in surculis seu pediculis è foliorum sinubus egressis octo aut decem simul, Aureæ Mali floribus admodum similes formâ exteriore & odore *Acostæ*, octo petalis [H.M. septem] constantes, è calyce crassiolo & rotundo, [odore nullo H. M.] petala quatuor exteriora candida postmodum parùm subflavescunt, oblonga, cuspidata, tenuia, nullis venis striata, [Acostæ quatuor interiora alba sunt & crassiora] tria interiora extremo rotundiora, in oris tenuiter crispata, colore albo venis rubris variegato, duobus tertio longioribus & latioribus tertium autem surrectum est minusculum, concavum, cuspide parvo ac subflavo eminens. Acostæ bina è petalis exterioribus eleganti nervo radiata sunt.

E medio flore [Acostæ quatuor] tria enascuntur *stamina* tenuia & incurva & viridia [Acostæ candida & corniculorum modo inflexa] primò in unum juncta, post versùs folium surrectum divaricata, exteriora, *apicibus* primò flavis, postea cùm flores subflavescunt rubro-fuscis dotata. *Stylus* staminibus crassior, inter hæc & folium surrectum prodit, qui siliquosum germen est.

Fructus lignosis & crassiusculis petiolis ramis appensi sunt; *siliquæ* oblongæ, crassæ, in glandulas tres quatuórve extuberantes, cortice crassiolo, exteriùs rufo, interiùs viridi, fragili, pulpâ per maturitatem molli, & flavo seu rubro-fuscâ, ad corticem ex petiolo lignosis filamentis sed raris in longum pertextæ, acidi saporis gratissimi; sub carne siliquæ in membranacea loculamenta in quibus semina, distinctæ sunt.

Semina quadrata sunt & plana, Lupinorum æmula, dum adhuc immatura sunt cortice viridi, diluto & nitente, amaro, pulpa intus alba, solida & densa, sapore adstringente, maturitatem consecutæ in osseam duritiem cortice rubrofusco evadunt.

Floret semel in anno, mense Novembri.

Folia Sole occidente ut in Acacia aliisque sese contrahere solent, eóque oriente aperire, ut tradit Alpinus. At verò fructum sive siliquam frigoris vitandi causâ foliis sese involvere ut Alpinus & Acosta scribunt & miraculi loco habent, mihi cum *D. Syen* fabulam redolere videtur.

Locus. Crescit hæc arbor in Arabia felici, inque India Orientali & Occidentali sive America.

Vires. Tamarindi humorum acrimoniam temperant, bilem purgant, ejúsque & sanguinis fervorem compescunt, febres acutas & icterum sanant, sitim ac omnem ventriculi hepatisque ardorem extinguunt, vomitum sistunt.

Turcæ & Arabes æstate longinquum iter suscepturi (ait Bellonius) Tamarindos coemunt, magni in Turcia usûs, non medicinæ, sed sitis restinguendæ gratiâ.

Utuntur Ægyptii, referente Alpino, foliis Tamarindi in pueris ad vermes necandos, atque ipsorum vel infuso, vel decocto ad solvendum alvum. [Medici Indi (autore Garcia & Acosta) folia trita partibus corporis Erysipelate infectis imponunt.]

Arabes

Arabes condiunt siliquas parvas ac virides saccharo vel melle *Carob*, tum etiam grandiores factas atque maturas condiunt ipsarum pulpam Saccharo, quam per itinera, quæ in desertis Africæ locis conficiunt, secum viatores deferunt. Quâ sæpe calefacti ac ex calore itineréque inflammati valdè sitientes refrigerantur, atque sitim restinguunt, per alvum plurimum calidorum humorum subducentes atque evacuantes.

In febribus verò pestilentibus, atque omnibus aliis ex putridis exurentibus, aquam in qua multa copia Tamarindorum infusa fuerit cum Saccharo ebibunt: potus siquidem ex calore sitientibus jucundissimus est, maximéque refrigerat & sitim extinguit. Præterea ad gonorrhœam usum Tamarindorum frequentant. Fallopius etiam in gonorrhœa biliosa laudat.

In bilis redundantia, sanguinis fervore & ebullitione, siti infesta, morbis cutaneis & præsertim Ictero simplex medicamentum ex Cassia fistula cum Tamarindo, unà cum Saccharo vulgo dicto *Jagra de canna* ab Indis datur, quod leniter alvum solvit. *H. M.*

Affertur ad nos Tamarindi fructus, non integer, sed contusus, ut bene compactus non admittat aerem externum.

Annos tres servantur in vase vitreato, stricti oris, & bene obstructo, & in locum purum & perflatilem seposito, nisi externus vel calor vel humor putredinis initium ipsis attulerit.

Nonnulli Tamarindum Arabicam ab Americano distinguunt. Nobis una eadémque specie Arbor videntur. Siliqua tamen *Jutay* sive Tamarindi Brasilianæ *Pison.* brevior & magis compressa esse videtur.

2. *Tamarindi facie fructus Indicus* J. B.

J. B.
Tamarindi seminis majoris ferè figurâ erat, unciam longus, tertiam unciæ partem latus, compressus, fuscus & paulò minùs quàm niger, supernè quà adhæsisse videtur leviter umbilicatus, infernè acutus, utrinque linea ovata ad fructus figuram impressâ notatus.

CAP. X.

Carandas Garciæ C.B. *Car. Indica Arbuti facie* J. B. *Caranda* Bontii. *An Auzuba* Oviedi?

Garc.
ARbuscula est Arbuti magnitudine, foliis similibus, copioso flore, odore Periclymeni; fructu exiguis Malis persimili, nigricante per maturitatem, gratissimóque uvarum sapore, ex quo à nonnullis vinosus succus exprimitur. Fructus autem virens magnitudine est nucis Ponticæ cum suo putamine, interdum major, succum nonnunquam exstillans viscidum & lacteum. Editur à nonnullis fructus maturus cum Sale. Solet tamen, cùm viridis est, muriâ aut aceto conduri, & ita asservari ad excitandam elanguescentem appetentiam.

Nascitur tum in Continenti, tum in *Balagate.* *Locus.*

Nisi ipse eandem dixisset, aliam arborem existimâssem quam describit Bontius hoc nomine. *Folia*, inquit, *Caraudæ* Malaiis dictæ cum Tamarindi arboris foliis planè conveniunt. *Fructus* maturi nucibus tanquam nuclei inclusi, singuli singulis, secus ac in Tamarindis. Colore hic fructus est, aperto nucleo, aureo, quem **Orange** nostrates vocant, & caro ejus exterior gratissimi est saporis, neque dentes tam acidos reddit quàm Tamarindorum pulpa, sed de dulci sapore participat, neq; laxativa facultate prædita est ut Tamarindi.

Clusius Auzubam Oviedi l. 8. c. 12. huic fere similem ait. At illa vasta est arbor pulchráque (cùm hæc pumila sit) materie firma & utili: fructu longè suavissimo, ut sunt pyra Apiana, muschatellina dicta, sed qui lacteo succo, eóque viscido & glutinoso abundet, qualis est qui in ficubus immaturis; idcirco molestus his qui eo vescuntur, nisi priùs fructum in aquam injiciunt, & lacteum succum digitis exprimunt, qui in aqua sidit.

Fructum huic similem observavi in Museo D. *Gulielmi Courtine* Armigeri sub nomine Tamarindi American.

CAP. XI.

Pala H. M. *P.* 1. *F.* 45. *p.* 81. *Arbor Malabarica pentaphyllos lactescens, siliquis angustis longissimis.* D. Syen.

H. M.
EST arbor valdè procera, ramis transversim latè sparsis, nascens in arenosis. *Radix* altè in terram descendit, radiculas latè diffundens, cortice rufo, lactifluo, & valdè amaro. *Caudex* crassus ad duûm triúmve hominum amplexum cortice, uti & rami, cinericeo ac lactescente, ligno levi. Rami veteres è nodis plerunque tres quatuórve surculos diffundunt. *Folia* terna, quaterna, quináve simul summis surculis in nodo insident, transversùm in orbem expansa, oblongo-rotunda, extremo subrotundo aut etiam cuspidato, ad petiolum angusta, texturâ solidâ, densâ ac lacte turgentia, superficie plana ac glabra, superne obscuro virore nitentia, subtus dilutiore & albicantia, sapore amaro. E *costa* crassâ, viridi-albicante, crassiuscula & lata, etiam in supina parte nonnihil eminente Venæ subtiles numerosæ transversim recto ac parallelo tractu proximè ad marginem progrediuntur, indéque reflexæ in se invicem incurrunt. *Flores* fasciculatim proveniunt in surculis nodosis & viridibus, qui supra folia è nodulis ramorum quos complectuntur rectà prorumpunt. Quatuor sci. vel quinque ramuli floriferi è singulis nodulis exeunt, singuli quinque vel plures simul flores in summitate gestantes è viridi albicantes, quinque petalis rotundiolis, versùs unguiculos an-

 gustioribus,

gustioribus, ad oras crispis ac rigidè extrorsum inflexis, non striatis compositos, pediculo albicanti, infernè & supernè crassiori insidentes, calyci arcto quadrifolio cinctos, odoris jucundi & fortis, sed gravis, qui catarrhos & gravedinem excitat, & caput offendit. *Stamina* quinque tenuia, pilis albicantibus obsita, apicibus flavis & liberis donata; intérque ea stylus albicans, tenuis & liber, nodulo albo capitatus, è capitulo parvo viridi, quod rudimentum fructûs est, & in calyce situm, ortum ducens. *Fructus*, qui plures simul in surculis nascuntur, *Siliquæ* sunt, cubitum fermè longæ, angustæ, compressæ virides, lacte turgidæ, in se recondentes numerosa *semina*, parva, plana, oblonga, cum sua longitudine jacentia in longitudine siliquarum, ac ex anteriori & posteriori oculo penicillum argenteorum filamentorum ejiciunt, in unam seriem per filamenta implicita, colore viridi-flavo seu rufo.

Tempus. Flores fert semel in anno, in Januario.

Vires. Cortex tritus & in decocto datus commodus est ventri leniendo, stamacho roborando, (addito momento salis, & piperis) flatibus discutiendis, ac ardoribus jecoris restinguendis: *idem* tritus & in aqua calida potus lumbricos enecat: cum aqua tritus & impositus ulcera purgat & sanat, & dolorem arthriticum lenit: *idem* cum semine *Cudu-Pariti* coctus in oleo auribus instillatus surditati confert.

CAP. XII.

Perin-courigil H. M. P. 6. T. 24. p. 43. *Siliquosa Malabarica pentapetala, siliquis tomentosis.* H. M.

ARbor est Pruno simillima: *Radice* ligni albicantis atque in circulos distincti, libro quod ad colorem sanguineo, crustâ obducto atrâ, nullius odoris, saporis acris. *Ramus* ligno candido medullato, cortice spadiceis. *Folia* longiora, angusto cuspide aculeata, superficie glabra, spissa, rigida, Pyri paulò breviora, numero quina, virore supina parte saturo, pronâ dilutiora, utraque nitente sunt: venulæ utrinque conspicuæ frequentes per totum oberrant folium, cui sapor nonnihil pungens, odor lentissimus. Exigui perianthio quinquies inciso stelliformes, candidi, pentaphylli flores perfecti, in surculorum cacumine ramulis innati, dena nivea flavis decorata capitibus habent *stamina*, quorum quina, petalorum ex unguiculis quæ exeunt, paulò planiora sunt; *Stylum* insuper albentem, crassum. *Siliquæ* verò cortice coloris aureoli, interno rigido, cano, externo tomentoso, nitente, in dorso, ubi maturuere hiantes, fabaceum includunt *semen* è longo rotundum, pelliculâ tenui, nigella, splendenti involutum pulpa constans, in viridem inclinata, umbilico siliquæ in angulo extuberanti, duos in lobos divisum, adhærens.

Locus & Tempus. Arenosis *Ange-caimal* vicinis, aliisque ut in insula *Zeylon*, *Paniture* & *Alicau* pratis abundantissimè provenit: florifera Augusto, Decembri vero, nonnunquam bis in anno maturos fert fructus. Cæterùm è nimio rigentibus frigore membris motum restituunt contusi fructus, quorum è lobis exprimitur oleum aphthis convenientissimum. Folia in balnei formam decocta tumores resolvunt œdematosos, incantatísque succurrunt hominibus; quod idem præstat ex aqua Oryzæ contrita radix, aliàs oleorum inserviens coctioni.

CAP. XIII.

Padri H. M. P. 6. T. 26. p. 47. *Siliquosa flore pentapetalo, siliquis longis angustis, quadratis intortis.* H. M.

HUic arbori decem hominum altitudo est, crassities unius. *Rami* teneriores virides, ligno similique medulla circa medium flavâ constant. *Radix*, cortex, folia, fructus planè insipida atque inodora. *Folia* è rotunda basi acuminata, spissa, mollia, prona parte dilutiora, supina fusca, (ubi venarum porcis medianâ lignosâ è costâ aliquot numero diductis striantur) gemella ubique, pedunculis è spadiceo nigris, communibus cubitum propemodum longis, spadiceis quoq, geniculatísque adhærent surculis. Ast propriis surculis plures ordine geminato tenuibus petiolis adfiguntur perfecti *flores* lutei, Caryophyllos imitantes, quinque è calyce subruffo prodeuntibus foliis, circum oras, ubi pallent, crispatis, venulas in averso latere habentibus, lanugine cana ac molli obductis. Quatuor iis tenuia, candida, longioribus croceis instrata *apicibus stamina* sunt. *Stylus* paulò eminentior è viridi albens, circa imam crassior, supremam strictior partem. E floribus prognatæ *siliquæ* è longo angustæ, longitudinis trium spithamarum quadratæ sunt, angulis ipsis acutis eminentibus, contortæ, cortice è fusco nitente, maculis interspersо, substantia duro, filamentis intus pertexto ligneis. *Semina* ipsa oblonga, lignosáque sunt, insipida, odoris exsortia.

Locus & Tempus. Montosis frequens locis in *Teckencour*, *Calicolang* aliísque provinciis exsurgit. Floret Januario; fructus leguntur Aprili Maióque. Longæva in præcelsam excrescit altitudinem.

Vires. Foliorum decoctum viscerum rigorem intolerabilem expellit. Limonis hujusque commixti succi medentur maniæ. Corticis verò succus cum fructu *peræ* subactus immodicum inhibet fluxum menstruum. Radicis cutis cum calamo aromatico & zinzibere contrita, foliorúmque *Padri* succo admixta exhibentur morsis à putrefaciente colubro, Malabarensibus *Polenga* dicto.

CAP.

Cap. XIV.

De Mandaru seu Arbore siliquosa Malabarica foliis bifidis.

ARbor hæc à Jacobo Zanoni Histor. suæ capite 20. depingitur sub titulo Assitræ sive Arboris S. Thomæ. Eodem arboris S. Thomæ nomine primæ speciei ramulus à D. *Paul. Herman.* ad D. *Arnold. Syen* ex insula Zeylan transmissa est, addita ratione, quòd in floribus apparerent sanguineæ striæ, ab effuso D. Thomæ sanguine enatæ. Docuisse enim creditur D. Thomas in Malabar & Zeylan. Hasce autem arbores easdem non esse cum Arbore S. Thomæ Acostæ sive Macere Zononius & Syenius censent.

1. *Chovanna Mandaru prima* * H. M. *Arbor S. Thomæ* D. Hermanis. *Arbor siliquosa Malabarica; foliis bifidis, flore purpurascente striato* D. Syen. * P. 1. F. 32. p. 57.

H. M.

Arbor est altitudine quatuor hominum, frondibus densis & opacis, latè sparsis: *Radice* crassa, in latum sua brachia diffundente, cortice sub exteriore crusta nigricante-rubro: Caudice unum fermè pedem crasso. *Folia* petiolis brevibus insident, extremo bifida, ut caprarum pedes, ob id Lusitanis *Pe de Capra* dicta, interiora versùs nonnihil clausa, lateribus oblongis ac rotundis, antrorsum leniter contractis, rotundæ ad basin incurvaturæ, supernè plana, colore viridi-surdo, subtus viridi-subcœrulea, ac in margine nervo subtili viridi-diluto circundata. E petiolo nervi undecim, nimirum costa media in fissuram terminata, & ad eam hinc inde quinque, flavescentes. *Flores* in petiolis longiusculis supra ex origine foliorum proveniunt, odore fragranti ac rosaceo, petalis quinque rotundiolis & parum oblongis, ad unam partem magis sitis compositi, quorum unum quod majus est ac latius & rotundius cæteris, surrectum, colore intus purpuro-rubro, ad umbilicum floris flavo purpureis maculis hinc indè notato, & venulis purpureo rubris variegato; ad oras purpureo dilutiore tingitur, exteriori superficie magis albicante: cætera quatuor oblongiora, colore intus rosaceo saturo, exteriùs diluto; horum duo quæ majori proximè adjacent, interiùs in ima parte sunt colore albicante, reliqua duo interiùs in totum colore fermè rosaceo: suntque venulâ mediâ latiori, ex quâ venulæ obliquæ anteriora versùs excurrunt, striata. *Stamina* in medio quinque vel sex, *apicibus* surrectis ac viridi diluto flavescentibus dotata, versus petalum surrectum reflexa, quorum duo vel tria minora ac magis incurvata colore candido, tria reliqua rosaceo, ac cum eis *siliquæ* germen in suo petiolo se prodit. Calyx unifolius striatus à parte petali surrecti florem succingens. Post flores *siliquæ*, valdè compressæ, rectæ, glabræ, septem aut octo circiter pollices longæ, prodeunt: *fabas* continentes planas ac oblongo-rotundas, per maturitatem russas, seu flavo-rubescente obscuro colore ad spadiceum vergentes, in propriis loculamentis longitudine sua ad siliquas transversis, corneo ac duro interseptimento à se invicem sejunctas, cum parvo in vertice umbilico siliquarum dorso adhærentes.

Toto anno hæc arbor fert flores, tempore pluvioso uberiore proventu. In arenosis & petrosis nascitur. *Tempus & Locus.*

Flores cum Saccharo decocti proficuè usurpantur loco sacchari rosati pro leni purgativo. *Vires.*

2. *Chovanna Mandaru secunda* * H. M. *Arbor siliquosa Malab. foliis bifidis majoribus, flore intensiùs purpurascente.* * P. 1. F. 33. p. 59.

Hæc quoque procera est arbor, densis frondibus, late sparsis, nascénsque in arenosis. A præcedente differt *Foliis* majoribus, profundiore fissura incisis, lateribus antrorsum paulo contractioribus, tactu lenibus, in aversa parte, ubi venulæ inter costas mediæ minùs extant, colore magis hyalo, at in supina parte saturatiùs viridi. 2. *Floribus*, qui unifolio, viridi-flavescente & rubescente calyce, crassiolo, plicato, & segmentis in inferiori parte fenestrato succinguntur; petalis oblongó-angustioribus, unguibus longiusculis & angustis constant, colore purpureo valdè rubicundo, quo eorum quatuor tota superficie tam exteriori quàm interiori imbuuntur, unum ad unguem intus & extra striis albis venulas inter purpureas depictum ac variegatum est. *Staminibus* crassioribus, & ad exortum sex, septemve parvis filamentis comitatis, colore purpureo valdè diluto seu albicante. *Gemmis* florum quinquangularibus. *Siliquis* omnium longè maximis, 1½ aut etiam 2 spithamas, æquantibus, latitudine pollicari.

In reliquis conveniunt.

Radix masticata confert in dentium & capitis doloribus; trita & imposita, in dolore podagrico cum gingibere sicco trita & in unctione adhibita. Foliorum decoctorum vapor dolores corporis sedat in parte affecta exceptus. *Flores* simpliciter comesti purgativi sunt. Cortex flores & fructus simul triti & mixti cum aqua in qua macerata fuit Oryza serviunt apostematis aperiendis & maturandis. *Vires.*

3. *Velutta Mandaru* * H. M. *Arbor siliquosa Malab. foliis bifidis minor, flore candido, striato.* D. Syen. * P. 1. F. 34. p. 61.

Præcedentibus humilior est & minor, altitudine unius hominis, *Radice* minùs crassa, nec profundè in terram descendente, *Caudice* unum circiter brachium crasso, *Foliis* profundiùs incisis, longioribus & versùs summitatem in cuspidem contractis, supernè ad strias costularum nitentibus, subtus ex viridi flavescentibus, nervisque crassioribus extantibus inter costas striatis. *Floribus*, qui calyce fenestrato viridi & tenui succinguntur, albissimis, nullis maculis tinctis, inodoris, petalis quinque rotundiolis

diolis, parùm oblongis, venulis subtilioribus striatis compositis. *Staminibus* decem candidis cum *apicibus* flavis ac nonnihil surrectis in fastigiis, inter quæ tenerum siliquarum germen, è cujus vertice filamentum crassiusculum exit. *Siliquis* cæteris minoribus, longitudine quatuor aut quinq; pollicum, latitudine quoque pollicari, nonnihil incurvis versus unam partem, ac dorso rotundo latóque circumscriptis. *Fabis* oblongo-rotundis, crassiolis seu minùs compressis iis *Chovanna Mandaru*, ac multò minoribus, coloris flavi minùs rubescentis.

Flores bis térve in anno fert, tempore pluvioso uberiore proventu.

Viribus ferè convenit cum præcedentibus speciebus.

* P. 1. F. 35. p. 63.

4. *Canschena-pou* * H. M. *Arbor siliquosa Malabarica, foliis bifidis minoribus, flore albo flavescente striato* D. Syen. *Mandaru quarta species. Flos Divi Thomæ.*

H. M.

Arbor est altitudine duorum fermè hominum, ramos quoque densos transversim diffundens: *caudice* fermè semipedem crasso. *Radix* intus corculo est flavo. *Folia* quàm præcedentium, multò minora, antrorsum rotundiola, rectioribus ad petiolum oris, nullo ferè angulo incurvatis utrinque valdè lenia & lanugine pilosa, odore forti, maximè cùm teruntur nocturno tempore duobus lobis adductis se claudentia. *Flores* calyce unifolio viridi succinguntur, albo flavescentes quinque petalis oblongo-rotundis, lateribus unguibus mutuo convolutis, compositi; è petalis quòd magis surrectum est & angustius, & oris ad interiora contractis, ad unguem insignitum est maculâ purpureo-rubicundo-obscuri coloris, quæ folium parvum in summitate acuminatum repræsentat. Odor eis nullus. *Stamina* decem, ut in reliquis, albo flavescentia, pariter incurvata, apicibus oblongis & flavis ornata; cum germine siliquæ in medio.

Siliquæ longitudine sunt ut illæ primæ speciei, exterius valdè lenes & lanuginosæ cum teneriores sunt.

Fabæ valde parvæ in loculis satis latis intersepimentis distinctis, eodem situ quo in superioribus.

Flores bis térve in anno fert, tempore pluvioso uberiore proventu.

Quæ de viribus habent vide apud auctores nostros.

In Horto Reverendissimi Episcopi Londinensis *D. H. Compton* crevit hoc anno 1687.

CAP. XV.

Moullava H. M. P. 6. *Siliquosa Indica flore pentapetalo luteo, siliquis lenibus tetraspermis fere.*

HUic sesqui-hominis altitudo, duarum palmarum crassities est. Graveolenti libro circumtegitur subfusco; ligno est solido & albente, nusquam non spinis duris & acutis obsita: *Radice* lignea, gravi, ingrata, terræ irrepente, resinosa, ubi læditur, adhærente; gravi cùm odore, tum sapore. *Folia* Buxo proxima, rigida, ex adverso gemina, supina parte è viridi nitentia, pronâ dilutiora sunt; mediam costam eminentem sæpius subdivisam habentia. Inodori, lutei, profundo è calyce prodeuntes *flores*, quinque foliis Hyacinthina imitantibus constantes, oblongis, longa serie in modum coronæ surculorum foliaceorum summitatibus adhærescunt. *Stamina* iis quina, inferiùs alba lanugine, superiùs *apicibus* obscuris ornata. *Stylus* ejusdem, nisi quòd vertex albicet, generis ac coloris est. *Siliquæ* autem subpurpureæ, tactu lenissimæ, lato è calyce, brevibus petiolis surculis inhærentes, quatuor plus minus oblongas, furvas, insipidas, ingratásque transversarias includunt *fabas*.

Locus & Tempus. In insula *Baypin* aliisque arenosis, ast raris crescit in locis. Vernat ubi tempus hyemat: fructus maturi colliguntur Novembri & Decembri mensibus: sempiternam habet comam.

Vires. Medicum nullum præstat usum, nisi *Polliar*, id est, pauperibus, qui foliorum fumo naribus admisso capitis dolores vertiginésque sibi adimunt.

CAP. XVI.

Mandsjadi H. M. *Arbor siliquosa Indica flore spicato pentapetalo, siliquis longis, nodosis fabis coccineis.*

H. M.

PRocera est arbor, binorum hominum crassa complexum ligno duro, libro crasso, fusco, squamoso, intus rubente, qualis ferè radicem obvolvit, qui tamen proximè lignum albicat. *Rami* ligno admodum pauco, è viridi fusco, glabro tamen nitent cortice. *Folia* obtusis oris oblonga, tenuia, mollia, lenia, supinâ intensè virentia, pronâ parte dilutiora, alternatim viridibus surculis, spithamam propemodum longis; qui binarii è spadiceo rubescentibus quoque aliis, interiùs sulco striatis, è surculis prodeunt, appendentia conspiciuntur. Odoris sunt Fabacei, gustûs subamari. Arcto brevíque è calyce suberocei pentapetali *flores*, angustis foliolis acuminati, extrorsum reflexi, frequenti numero, tenuibus simul ac brevibus pediculis, surculo duas palmas excedenti, agglutinantur. *Stamina* unà cum *stylo* eminente viridi, qui fructûs primordium est, decem iis sunt surrecta, flavis quoque exornata capitulis; odor melleus. *Siliquæ* tres palmas longæ, transversum digitum latæ, *semina* seu fabas includunt altè extuberantes: suntque cortice primùm è viridi fusco, siccæ è spadiceo nigricante, nonnullis venulis pertexto. Semina rotundis spatiis inter se dissidentia, ossis ad instar prædura, tunicâ crassa, coccinea, glabra nitentia, sapore Fabarum simillima sunt.

Arbor

Arbor hæc inter proceriores Regni Malabarici arbores caput extollens quocunque crescit solo, maximè tamen in *Mangatti, Cochin, Perquencour* aliisque locis frequens. Anno demum à satione vigesimo flores Septembri mense; maturi fructus in fine atque initio, quamvis & aliis tempestatibus anni, frondes semper conspiciuntur. Usque adeò longæva est, ut 200 annos perdurare putetur. *Locus.*

In usu quotidiano lignum ob soliditatem variis operibus inservit. Foliis in pulverem redactis Ethnici in cæremoniis utuntur. Semina verò haud ingrati saporis, præterquam quòd à plebeiis sive cocta, sive comminuta in farinam, comedantur, magnum præstant usum aurifabris & gemmariis, quippe ob æqualitatem granorum vice in ponderandis mercibus adhibentur. Singula namq; *Marjelina* quatuor pendent grana, quibus utuntur Aurifabri; qui quoque ex contusis hisce seminibus aquâ madefactis unà cum borace gluten ad elegantiora tum nova tum diffracta vasa conglutinanda conficiunt. Medici vero è foliis contritis potionem lumborum sedantem dolorem parare nôrunt. *Usus.*

Hæc arbor folio est bicomposito seu ramoso.

Cap. XVII.

Arbor Indica siliquosa, floribus racemosis, pentapetalis, siliquis foliaceis, ad singulos flores ternis. Pongelion sive Perimaram H. M.

H. M.

Aliquando, priusquam in ramos se diffundit ad 50 longitudine, crassitie ad duodecim & plures excrescit pedes. *Cortice* est cinereo, scabro, propè radicem, ubi excepta crassitie quæ illic major est, idem est, graveolenti. *Folia* extrorsum crispata, acuminata, densa, glabra, supernè nitentia, infernè paululum dilutiora, falciformia, gemina plerunque brevibus pedunculis communibus è surculis lignosis dependent. Costa verò intermedia aversa, in parte summè eminens ad oras usque extensa, arcuatim reflectitur, multas subtiles fundens venulas. Odor ipsius nullus. Inodori, absque calyce pentapetali prodeunt exalbidi *flores* plures racematim petiolis viridibus rotundis supernè angulatis insistentes. *Stamina* ut in *Mandijadi* colore & numero æqualia sunt: *stylus* in vertice tricuspide plano ac viridi capitulo coronatur. *Siliquæ* foliaceæ tenuitatis è singulis florum pedunculis ternæ prodeunt, lateribus carne intermedia tenui & pauca conglutinatis, digiti fermè quatuor articulos longæ, pollicem latæ, subvirides, crassiori nervo, qui unà cum cæteris surculum pænè efficit, donantur. Hic locis singulis in siliquis annectitur *semen* è rotundo aculeatum, quod totum circulum penè implet, viride. Sapor leguminosus sed languidus, ipsi fructus perquam pituitosi sunt. Siliquæ omnes ad maturitatem perveniunt, externarum enim una vel altera decidit.

Crescit pinguiore solo circa *Moutan, Parca & Bardelle*, ut & pluribus aliis locis. *Locus;*

Flores Maio Junióque, fructus verò Novembri & Decembri ferè mensibus, frondes semper, quæ ut & flores è finibus erumpunt ramorum, qui exinde elongantur. Longævis annumeratur.

Lignum in cultrorum ensiúmque formatur vaginas. Folia contrita aquam eleganter tingunt. Contuso è cortice excoctum oleum corpori illitum humores vitiosos educit. Extillans ex arbore succus, cum lacte ebutyrato epotus, flatus discutit. Fructus cum *Munja* triturati, Oryzæque decocto immixti cephalalgiæ ac ophthalmiæ oculis injecti medentur. *Vires & Usus.*

Cap. XVIII.

Nagam H. M. P. 6. T. 21. p. 37. *Siliquosa flore umbellato pentapetalo, siliquis digitalibus, spadiceis, monospermis, ad unum florem pluribus.*

H. M.

Altitudine quatuor, crassitie unius hominis est, ligno candido, rubeâ medullâ trajecto, cortice cinereo: *radice* odore gustúque sylvestri. *Folia* ejusdem ac radix odoris saporisque, oblonga, cuspidata, densa, rigida, in superiore parte glabra, subobscura, inferiore cinerea sunt, costâ donata crassiori, in ligneos nervos porrectâ. *Flores* umbelliferi, pentapetali, rubei, surculis ramulosis insidentes, globulum rufum stylúmque breviorem includunt. Floribus è singulis quaterni imò quini exoriuntur fructus. *Siliquæ* digitali longitudine, spadiceæ, cortice subamaro, unam singulæ investiunt fabam, pelle candidam, intus mollem & fungosam, gustu amaram & adstringentem.

Arenosis licet, paludosis tamen, gaudet locis, in insulis *Bendurti, Aroe*, aliisque intra *Cranganoron* & *Porta* sitis frequens, Augusto, Septembri, Novembri florifera, Martio & Aprili fructifera, perpetuò frondens est. *Locus & Tempus.*

Foliorum succus cum Nucis Indicæ oleo ventri illitus lunaticam ejus intumescentiam dispellit. *Vires.*

CAP.

CAP. XIX.

Codaga-pala H. M. P. 1. F. 47. p. 83. *Arbor Malabarica lactescens, Jasmini flore odoro, siliquis oblongis* D. Syen.

H. M.

PRæcedentis [Curutu-pala] altitudine est & crassitie, colore corticis in radice rubro-fusco, in caudice rufo, & sapore minùs pungenti ab ea differt. *Folia* in surculis bina opposita, petiolis curtis appensa, *Curutu-pala* foliis similia, verùm majora, latiora, texturæ minùs solidæ, ac venulis numerosioribus inter nervos transversos pertexta. *Flores*, qui supra ex origine foliorum uncialibus petiolis proveniunt, à *Curutu-pala* floribus differunt petalis texturâ densioribus,& in oris haud crispatis, angustioribus, calyci arcto insidentibus, odore fragranti. *Stylus* & *stamuncula* quinq, parva, ut in flore *Palæ*, *Siliquæ* quoque oblongo-angustæ sunt, *Palæ* siliquis similes, sed crassiores ac minùs compressæ, virides, spithamam plus minus longæ. *Semina*, quæ quoque numerosa in se recondunt, sunt etiam plana & oblonga, ac paulo majora *Palæ* seminibus, cum sua longitudine jacentia in longitudine siliquarum, ac ex solo anteriore oculo penicillum argenteorum filamentorum emittentia, pérque ea in unam seriem implicita, colore cùm vetustiora sunt viridi-flavo seu rufo. Nascitur in arenosis.

Vires. *Cortex* seu trunci seu radicis tritus & epotus in lacte acido, alvi fluxum quemcunque, ut & hæmorrhoidum, sistit. *Radix* trita, & cum aqua in qua Oryza fuit lota decocta anginæ aliisque tumoribus corporis fotu conducit; dolori arthritico parti affectæ imposita, dentium dolori in ore detenta; lumbricos quoque enecat.

CAP. XX.

Curutu-pala H. M. P. 1. F. 46. p. 83. *Arbor Malabarica lactescens fimbriato flore, fructu circa cuspidem reflexo* D. Syen.

H. M.

ARbuscula est unius duorúmve hominum altitudine, *caudice* pedem crasso, cortice fusco, lactescente in ramis cinereo: *radice* minùs altè demissa, ramulos laterales latè diffundente. *Folia* petiolis brevibus ac crassis insident, oblongo-rotunda, ad petiolum contracta, & anteriùs in cuspidem oblongum desinentia, texturâ solida, lactiflua, supernè saturo virore nitentia, subtus pallidiora. Costa media albicat, ac in supina parte nonnihil eminet, unde plures nervi obliquo annulari & satis parallelo ductu ad marginem ferè excurrunt. *Flores* in superiori surculorum parte proveniunt in petiolis rotundis, tenuibus, languidis, quàm præcedentis majores, in totum albi, quinq, petalis oblongis, ad ungues strictis, ad unam partem inflexis, (oris ab inflexura subrotundis, crispis, & tenuibus, in medio crassiolis) nullis venulis striatis, compositi, quinque calycis foliis viridi-dilutis & cuspidatis succincti; odoris grati & debilis, *Stamina* quinque *apicibus* flavo-albicantibus dotata, ac inter ea *stylus* viridi-dilutus, bifidus, utroque cuspide nodulo terminato, è globulo oblongo-rotundiolo ac viridi, qui fructûs germen est, erumpens. Succedunt *fructus* bini ac bini ex transverso siti, oblongo-rotundi, exteriùs cuspidati, ac deorsùm maximè ad cuspidem reflexi, duobus lateribus rotundis, quæ acuto margine coeunt, constantes, & superiori latere protuberantes, cortice crasso, dum immaturi sunt lacte manante & obscurè viridi, cùm maturuere exteriùs flavo-aureo, intus flavo dilutiore, aperiúntque se in superiore latere, ubi satura per mediam longitudinem striata sunt. Semina intus quinque, sex, septemve, oblonga, figurâ valdè irregulari accommodata ad aliorum seminum circumpolituram, membranula exteriore Corallina obducta, ac intus constantia ossiculo fusco minus duro, in quo nucleus albus continetur.

Flores fert toto anno, maximè tempore pluvioso.

Vires. Radicis cortex tritus & epotus in aqua calida fluxum ventris sistit, ac prodest in dysenteria in lacte datus. Idem tritus cum aqua & apostematis appositus ea resolvit.

CAP. XXI.

Arbor siliquosa Malabarica pluribus ad singulos flores lobis. Cavalam H. M. P. 1. F. 49. p. 89. *Nux Malabarica sulcata, mucilaginosa fabacea.* D. Syen. *An Telabo Cingalensium.*

H. M.

ARbor est procera, ramis densis, transversim sparsis, nascens in petrosis & arenosis. *Radix* crassa, rectà in terram descendens, hinc inde, à latere ac subtus fibris vestita, cortice albicante crasso ac minùs duro, qui saporis est aquei & subamari. *Caudex* quantum homo amplecti potest, cortice crasso exteriùs cinericeo, ac subcinericeo viridi, ligno albo, quod confractum in filamenta protrahitur. *Folia* petiolis mediocriter longis, ad exortum atque ad folium extuberantibus insident, spithamam, & duos trésve insuper pollices longa, latitudine longitudinis ferme subtripla, rotundis ad petiolum oris & tenuiter contractis, ac anteriùs in mucronem parvum, versùs unam partem reflexum desinentia, crassitie mediocri, plana, lenia, glabra superne & nitentia, colore utrinque obscurè viridi, sed supernè saturatiore. *Flores* in surculis ramosis, viridibus ac pilosis, vel solitarii, vel etiam bini & bini in summis surculorum ramulis erumpunt, quinque petalis angustis & cuspidatis, cuspidibus introrsùm flexis, ac mutuo ad unum nodulum unitis & clausis, quo rosam fenestratam repræsentant, ad oras extrorsùm reflexas pilis transversis longiusculis obsitis, exteriùs

exteriùs viridi-fuscis ac subruffis, interiùs ex viridi flavescentibus, oris valdè lenibus, rubro-fuscis, quæ instar rubri Veluti sunt. E medio staminulum viride exit, cum apice seu nodulo crassiolo & flavo. Ubi flores in gemmis prorumpunt foliis omnibus nudatur arbor, quæ cum fructibus rursus resumit. Floribus succedunt *fructus* duo, tres, quatuor, aut quinque simul, rariùs solitarii, initio in unum capitulum spadiceum & villosum, totidem laterum quot fructus sunt arctè juncti, tandem cùm justa magnitudine sunt, relaxato capitulo in transversum rotundi ac parùm oblongi evadunt, cortice crasso ac duro, aureo, qui carne interiore albicante est, ac intus membranâ lacunosa, cartilaginea ac subflava obductus, ab una parte dorso emicantes, ab altera sutura ex pediculo in ventre per medium in longitudine sulcati, quâ præ maturitate laxata defluit materia viscosa seu gelatina, quæ instar mucilaginis exteriorem seminum superficiem lubricat, eámque hinc inde obducit.

In hisce fructibus, qui lata capacitate sunt, Fabæ, novem circiter vel decem, oris suturæ umbilicis affixæ sunt, utrinque quatuor vel quinque, versùs dorsum dependentes, crassæ rotundæ & oblongæ pollicem ferè, ac glabræ, cortice duplici tectæ, exteriore instar cuticulæ tenui, & per fabæ maturitatem nigerrimi, nitentis, adeò fragili ut in minuta frustula, velut cortices igne assati, ex attritione hiscat; interiore crassiore, duriolo ac puniceo, exteriùs obducto pulpa mucilaginosa & albicante, intus vestito tenui & subruffa pellicula, quæ nucleum seu pulpam Fabæ albam ambit; suntque Fabæ tostæ in eduliis.

Ego hosce fructus pro lobis potius quàm pro nucibus habendas censeo ob siliquas bivalves & similem intus seminum seu Fabarum dorso siliquæ annexum.

CAP. XXII.

Cara-Schulli H. M. *P. 2. F. 47. p. 91.* *Frutex Indicus spinosus Capparis forma, Siliqua bivalvi brevi. H. M.*

FRutex est spinosus, nascens in arenosis; *radice* fibrosa, capillata, albicante, dein rufescente. *Caules* lignosi, nodosi, pilosi, virides, corculo in medio albicante, fungoso, in nodis spinis lignosis, longiusculis, tenuibus, acutis ac nonnihil inferiora versus inflexis muniti; quæ binæ & binæ prodeunt, ad diversas partes tendentes. *Folia* è nodis ad exortum spinarum prodeunt, parva, crassiola, rotunda, parùm oblonga, pilosa lanugine prona maximè parte obducta, sapore subamaro & subacri. *Flores* in summis ramis ex origine foliorum, è medio duarum spinarum exeunt, pentapetali, colore planè cœruleo, pede longiusculo candido & nitente calyci insidentes, odore quoque nullo: sunt autem petala oblongo-rotunda, tenuia, venulis suis obliquè in longum striata. E medio florum emicant duo *stamina* candida cum *apicibus* oblongis, surrectis, fusco-cœruleis, & cum iis filamentum tenue, albicans, è globulo viridi, qui capsulæ seminalis rudimentum est, emergens. Calyx quatuor foliis constat, duobus grandiusculis oblongo-rotundis, totidem minutis cuspidatis, utrisque pilosis, quorum pleniorem descriptionem vide. *Capsulæ* seminales oblongæ, quadrilateræ, & in planum compressæ, in lateribus planis seu latioribus viridi-diluti, in angustioribus viridi-fusci coloris, cortice lignoso ac duro, in duas camerulas oblongas, in quibus *semina* continentur, bina in singulis, plana, rotundiola, lanuginosa, primò argentea, deinde rufescentia, sapore subamaro, interstitio lignoso, ex medio angustiorum laterum producto, distincta.

Tumoribus resolvendis, si in pulverem per ignem redacta ac aceto permixta adhibeatur in perunctione corporis: In pulverem contrita & mixta cum liquore *Surie* dicto ex Coco Indico apostematibus maturandis ac aperiendis servit. Radix in decocto data urinam suppressam movet; addito momento Oryzæ proficuè datur pro tumore ventris. Foliorum quoque decoctum cum momento Oryzæ intus sumptum membris tumefactis extenuandis commodum. *Vires.*

CAP. XXIII.

De Balsamo.

BAlsamum dicitur ἀπὸ τοῦ βαλεῖν ἢ ἀμᾶσθαι, quòd cœlestem divinámque messem reddat. Hesychius βαλὴν ἐῖν ἢ οὐρανόν, *Solum, Cælum.* Rectiùs Balsamum est vox Orientalis, q. *Belsamin,* quod in Orientalibus linguis Principem aromatum significat; imò pura puta vox Hebraica esse videtur Βάλσαμον, *Bal* enim seu *Baal* Dominum significat, *Samen* pinguedo, oleum, unguentum, quasi unguentorum Princeps seu Dominus. An Balsamum hic rectè collocaverim nescio, qualem enim florem producat nondum discere potui.

1. *Balsamum verum* J. B. *genuinum Antiquorum* Park. *Syriacum Rutæ folio* C. B. *Balsamum* Alpini Ger. emac. **The true natural Balsom Tree.** *Alpin.*

Arbuscula est viticosa, quæ excrescit ad altitudinem *Elbanne* seu Ligustri vel Cytisi, *folia* paucissima gerens, Rutæ proxima, non tamen iis candidiora, ut Diosc. Sed potiùs Lentisci foliis similia, scil. colore viridi-subalbido, perpetuóque virentia. Ejus lignum gummosum lenéque apparet, colore exteriùs subrubro, cujus ramuli eodem colore conspicui sunt, longi, recti, graciles, paucis foliolis ordinatim referti, foliáque simul terna aut quina aut septena alæ adnata, aliquo pacto Lentisci foliorum æmula. Sunt autem ramuli odorati, gummosi, digitísque contrectati eis tenaciter adhærentes.

adhærentes. *Flores* fert parvos, albos, Acaciæ floribus proximos, ternos singulis alis appensos, quasi in Umbellæ forma, summè odoratos (odor paululo temporis resolvitur) à quibus *semina* promanant flava, folliculis nigris subrubescentibus contenta, valdè odorata, intúsque humorem flavum, melli persimilem habentia, sapore subamaro parúmque acri linguam ferientia, Opobalsamúmque redolentia, Terebinthi fructuum figuræ & magnitudinis æmula, extrema aculeata & medium crassum obtinentia.

Opobalsamum, cùm primùm eductum, colore, ut audio, est albo, qui paulò post in viridem, tertiò in aureum, & demum in melleum mutatur [longo tempore:] Ejus succi etiam substantia inprimis turbida crasśaque ut oleum statim ab Olivis expressum cernitur, postea tenuissima atque clarissima, demum Terebinthi modo crassescit, odore eximio inprimis atque acutissimo Terebinthum redolens cum suaviore odoris fragrantia cernitur, saporéque amaro, acri & adstringente. Levissimum est in primis diebus, atque usque adeò validi & acuti odoris, ut aliquibus inter odorandum sanguis è naribus eruperit, & præ multa ejus levitate in aquam stillatum non desidet, sed ex alto in eam projectum parumper in ipsa mergitur, feréque continuò assurgens supra totam aquæ superficiem totum expanditur, eique miscetur, & citissimè in ea dissolvitur, ut ab aqua maxima cum difficultate separetur: in qua paulò post concrescit atque coagulatur, coagulatúmque stylo totum ab aqua eximitur, quod tunc colore lactescit, seu album quale lac visitur. Quò hic succus annosior est eò fit inodoratior, atque ad motum segnior, & senio confectus crassus velut Terebinthina evadit.

Bellonius ubicunque nascantur hi frutices duorum aut trium cubitorum altitudinem eos non superare scribit, & pedali altitudine cùm sint, in multos graciles ramulos, anserinæ pennæ caule haud crassiores findi. Alpinus in Arabiæ solo ad Lycii, Terebinthi & Pyracanthæ magnitudinem, & majorem etiam excrescere audivit.

Bellonius folium accuratiùs describit, Folia utrinque in nervo nata, ut in Rosarum, vel Fraxini, vel Juglandis foliis videre est; Ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, sicque constructa erat ipsorum series, ut postremum foliolum extremam illam occupans imparem numerum efficeret, erátque reliquis majus; facto enim ab illo progressu aliqua sensim minutiora fiunt.

Locus. Quod ad locum Balsami attinet scribit Plinius Balsamum uni terrarum Judææ concessum, quondam in duobus tantum hortis, utroque Regio. Theophr. pariter in valle Syriæ gigni scribit, in duobus tantùm, uti ferunt, hortis. His etiam consentanea scribit Justinus.

Dioscor. non solùm in convalle quadam Judææ sed & in Ægypto nasci testatur, aliíque in eadem sententia sunt.

Strabo, Pausanias aliíque non in Syria tantùm sed & in Arabia quoque, Sabæorum tractu maritimo provenire tradunt. Petrus Bellonius & Prosper Alpinus Arabiam felicem Balsami locum patrium semper fuisse, nunquam Ægyptum aut Judæam contendunt: quòd semper tum in Judæa, tum in Ægypto planta hæc in hortis culta fuit. Non solent autem spontaneæ plantæ tantâ diligentia coli, neque enim ea indigent: quodque in Judæa dudum periit & evanuit; inque Ægypto sæpius, novis plantis denuo ex Arabia advectis. Josephus etiam, *Balsami plantam* (inquit) *cujus hodie ferax nostra regio est, Reginam Sabæ in Judæam attulisse aiunt.* Quo cum Strabone consentit. Sic rem expedit Bellonius, quanquam putârit Theophrastus Balsamum nusquam sylvestre reperiri, constanter tamen affirmare audemus, & olim, & etiamnum in Arabia felice existere, unde lignum & fructus ab omni antiquitate cum aliis mercibus Arabicis deferri solita, quod ex Mithridatica Antidoto, ex Dioscor. Diodor. Siculo, Pausania, Strabone, Corn. Tacito facile esset probare, adeóque institores Cayrini de Balsamo interrogati responderunt quicquid Xylobalsami aut Carpobalsami unquam vendiderunt, cum aliis medicamentis Mechâ Arabiæ delatum; ubi crescunt in monte quodam arenoso prope urbem: arbusculas autem quæ Matereæ Ægypti visebantur, magnis sumptibus hinc transvectas.

Liquor hic preciosus incisione facta è virgis emanat Junio, Julio & Augusto mensibus, tradente Alpino. Incisura autem, ut vult Theophrastus, unguibus ferreis faciendo, quocum consentit Dioscorides. At Plinius, inciditur, inquit, vitro, lapide, osseisve cultellis, ferro lædi vitalia odit: Quod & Solinus confirmat. Ego cum recentioribus perinde esse existimo sive ferro, sive alia re quavis incisio fiat, modò, ut Plinius, incidentis manus libretur artifici temperamento, nè quid ultra corticem violet. Alpinus partim sponte, partim stipite ferro scarificato opobalsamum destillare & in vitrea vasa recipi scribit.

Folia, ut tradunt Pena & Lobelius, exuit Decembri, quibus nonnisi mense Martio nova sufficiantur. Quod si verum, jam corruit omnium tam priscorum, quàm neotericorum recepta opinio esse perpetuifolium. Et sanè inter notas à veteribus proditas, quibus Balsamum dignosci possit, una est, ut perpetuò vireat. *J. B.*

Opobalsamum, ad vulnera sananda omni ævo celeberrimum, tantæque efficaciæ habitum, ut aliis unguentis oleísque vulnerariis pretiosissimis nomen suum communicavit; ideóque Empirici & Agyrtæ ut medicamenta sua commendatiora apud vulgus redderent ea Balsamorum appellatione honestârunt. Nec desunt exempla vulnerum etiam periculosorum brevi temporis spatio Balsami liquore persanatorum. Quin & sordida ulcera expurgat, ut post Dioscoridem Alpinus scripsit: cujus de viribus & usu Balsami hodierno apud Ægyptios verba adferemus. In venenatis & demorsis à serpentibus atque ictis à scorpionibus tum epotum, tum illitum maximè juvat, quod & veteres Dioscor. & Plin. testantur. In peste ut ab ejus contagio defendantur, nihil majus habent quo utiliùs & tutiùs utantur, singulis diebus ejus semidrachmam deglutientes. Multásque etiam putridas febres eo epoto illi sanant, largiore ab ipso erumpente sudore. In Chronicis febribus à crudis frigidísque humoribus obstructionibusq; viscerum nihil utilius & præstantius experiuntur quàm Opobalsami hujus binos scrupulos vel drachmam per os quotidie exhibere. Oculis visum deperditum, atque auribus auditum instillatum restituit, auriúmque dolorem aufert. *Modestiùs Plinius oculorum claritati plurimum conferre, caliginem discutere & auribus perquam utile esse scribit.* Præterea ad convulsos

vulsos ex humiditate ac frigiditate, ad vertiginosos, epilepticos, resolutos, trementes, ad tussímque ex frigido humore, orthopnœam, & omnem spirandi difficultatem, pulmonum fluxiones, humiditates & dolores, ad stomachi frigiditatem, cruditates, atque ad omnes flatuum molestias, ad uteri frigidam humidámque intemperiem, ad præfocationes, dolores, sterilitatem, albos fluores, ad interceptam urinam ex frigiditate, flatu vel lapidibus, ad calculósque in renibus valenter frangendos ac abstergendos usus Opobalsami est apud omnes illos populos notissimus, & ad hæc omnia mala præstantissimum illi auxilium experiuntur. Mulieres verò Ægyptiæ steriles eo tum supposito, tum epoto, tum suffito feliciore successu sæpe ad removendam sterilitatem utuntur.

Pro Cosmetico etiam insigni à mulieribus habetur: utendi modum vide apud * Prosp. Alpin. In Gonorrhœa datur præmissis præmittendis. * De Plantis Ægyptiacis

Carpobalsami nomine in officinis habentur semina Terebinthi acinorum oblongâ formâ & magnitudine, pediculo brevi donata, cortice rugoso fusco, quatuor costis in totidem quadrantes distincto, cui subest tenerum putamen album, sæpe cassum, interdum nucleo pingui, dulci, nisi vetustate nimia rancescat, gravidum: alioqui sapor effœtis, cujusmodi in officinis asservari solent grana, nullus; nullus odor. Alpinus duplex genus distinguit, jam descriptum, & alterum oblongius, & ex medietate folliculo tectum, odoratum tamen & aromaticum. *Carpobalsamum.*

Xylobalsami nomine venditantur exoleti ramuli, qui nec saporem, nec odorem ullum evidentem sensibus ingerere solent, contorti, digitali crassitie, duplici cortice intecti, exteriore tenuiore, rugoso, cinereo, interiore crassiore, fusco, texturâ satis compactâ: nodosi sunt admodum, & multis tenuibus ramulis brachiati. Hos, ut & fructus prædictos, pro falsis, adulterinis & supposititiis habent plerique Botanici. Verùm Prosp. Alpinus, qui omnium optimè novit, verum esse Antiquorum tum *Xylobalsamum* tum *Carpobalsamum* affirmat. Virgæ autem parvo tempore omni odore ac sapore destituuntur. Tanta est enim (inquit) illius humidæ substantiæ, in qua odor sapórque fundatur tenuitas, ut citò exsolvatur, simúlque cum ea sapor atque odor evanescat. Cæterum semina & lignum Balsami iisdem facultatibus donata sunt quibus succus: verùm efficacissimam vim habet liquor, proximam huic fructus, minimam verò lignum. *Diosc. Alp.* Ad robur stomacho conciliandum horum pulverem cum decocto spicæ Nardi ad binas drachmas exhibent: idem præstat decoctum: utuntur & eo in spirandi difficultate & tussi frigida: usum etiam frequentissimum habent pulvis & decoctum ad humiditatem uteri exsiccandam, ejúsque calorem fovendam. Suffitum ex his frequentant ad omnes uteri morbos à causa frigida concitatos. Hæc Alpinus de Ægyptiis. *Xilobalsamum.*

Apud antiquos Balsamum ob odorem præcipuè expetitum ad unguenta. Plinius omnibus odoribus prælatum affirmat: unde & liquor iste interdum duplo rependebatur argento.

Qui plura de Balsamo velit, Lobelium consulat, qui integrum de eo libellum conscripsit; & Alpinum, qui Dialogum de Balsamo reliquit. Et Veslingii Opobalsam. Vindic.

Lobelius Opobalsami cujusdam crassi seu concreti à se asservati meminit, Terebinthinæ Cypriæ veteris sive vietæ aut Resinaceorum liquorum instar densati, glebæ Benzoini fere concretione, sapore acri & colore fulvo, masticanti ut Mastiche lentescente.

Huic fortè idem Opobalsamum solidum *J. B.* à Paludano ad Ducem Wirtemberg. missum, quod ità solida est substantiâ ut flexioni interim non resistat, pellucida & digitis ductili, non friabili ut Colophonia, quam colore rutilo egregiè refert, uniformi, odore suavi Benjoini, quem fragrantiorem cùm adoletur adspirat naribus, nec segniter flammam concipit. Sub dentibus lentescit atque iis inhærescit.

Balsamiferæ Arbores Americanæ ad hoc genus non pertinent; quin & ipsæ inter se genere differre videntur: aliæ enim siliquosæ sunt, aliæ potiùs nuciferæ. Verùm quoniam omnes Balsamiferarum titulo superbiunt, non separandas duxi.

2. ***Balsamum ex Peru*** J. B. ***An Caburetba sive Balsamum Peruvianum*** Pisoni? ***Cabui Iba*** Marcgrav. ***Forte differentia sola est in loco natali.***

Pis.

Folio est exiguo instar Myrti, cortice cinereo, digitum crasso, tenui membranâ miniati coloris exteriùs cooperto, sub qua flavus liquor, quo totus cortex turgere solet, latitat, qui vetus gratiorem spirat odorem quam si recens sit, fitque consistentiæ crassioris & coloris punicei: Cortex contusus & in massam redactus suavissimos efficit globulos & alia multa. Lignum illius singularem usum præbet in ædificiis.

Revirescente arbore circa Februarium & Martium Lunâ plenâ, ex læso cortice destillans pendulis vasculis excipitur Balsamum hoc fragrantissimum *Cabureiica* dictum.

Ædes non solùm, sed lucos integros gratissimo odore, Peruviano perquam simili, inficit. Substantia est compacta & tenaci, sed calefactum sequaci & ductili.

Circa fluvium potissimùm *Jeneiro*, & in districtibus D. Vincentii & Spiritûs Sancti quàm in Parnambucensi crebrius reperitur. *Locus.*

Ad internos & externos affectus non inferiori gaudet qualitate quàm *Copaiba*, calidum est & siccum, dissolvit, digerit, confortat. Aliquot illius guttulæ per os jejunis exhibitæ Asthmati prosunt, intemperiem quoque ventriculi, viscerum languores inveteratos corrigit: tepidum pectori & hypochondriis illitum eorum oppilationes & frigiditates tollit. Irrigatione & frictione capitis & cerebri ex panno rubro corroborat cerebrum & præservat à Spasmo & Paralysi, imò debilitatum omne nervorum genus in pristinum vigorem restituisse sæpissimè sumus experti. In nervorum puncturis acrimoniam saniei, unde tot dolores & convulsiones oriri solent retundit. Cæterùm Lusitani æquè ac Brasiliani adversùs vulnera & morsus venenatorum animalium inesse illi virtutem quendam singularem testantur: ad quam Animalia instinctu solo naturali confugientia, corticémque deterentia parti læsæ præsentissimum inveniunt remedium. *Vires.*

Alia est species hujus arboris, rubescentis coloris, odoréque Cedro Brasiliensi, quæ incolis *Acaia catinga* dicitur, non dissimilis. *Hæc omnia Piso.*

Franc. Hernandez Arborem Balsami Indici, Mexicensibus *Hoitziloxitl* dictam, id est, resinâ affluentem, sic describit:

Balsamum Novæ Hispaniæ. Mali Medicæ magnitudine est, *foliis* Amygdali, majoribus tamen, rotundioribus & magis acuminatis, *floribus* in extremis ramorum flagellis luteis, initio loculorum oblongorum formâ, sed procedente tempore quorundam veluti foliorum cæteris longiorum & latiorum, in quorum extremitatis cavitate *semina* inclusa continentur, candicantia, & in quendam pallorem inclinantia, oblonga & paulisper contorta, seminibus Mali Medicæ similia, aut veriùs his quæ Haytini vocant *Manes*, & saccharo incrustare solent.

Inciso hujus arboris cortice stipitéve quovis anni tempore, sed præcipuè exactis jam imbribus, liquor ille nobilis destillat.

Regionibus provenit calidis, qualis est Pannucina.

Icon repræsentat florem papilionaceum, cui procuidubio succedit siliqua seu lobus.

Hæc arbor esse videtur quam describit Monardes cap. 9. sub finem, eique duplicem tribuit corticem, unum crassum Suberis modo, alterum verò tenuem; fructum Ciceris aut Pisi grano non majorem in extremâ siliqua, angustâ, digitum longâ, albâ, tenuitate regalis simplicis.

Balsami duo genera sunt, alterum quod ex incisa arbore ejúsve cortice exstillat, tenax, albidius quod præstantius; alterum coctione, modo Indis usitatissimo, elicitur, ex rubro ad fuscum vergens, quod vilius. Balsamum ex Peru J. Bauhinus sic describit, Liquor est ponderosus, melleæ consistentiæ, densus, lentoris resinacei: color ex russo ad nigrum vergens: odor fragrantissimus Styracis, ad Benzoini suavitatem nonnihil accedens, & qui suâ fragrantiâ totum adeò conclave perfundat, diúque perseveret, sapor subacris, linguam mordicans. Dentibus attritus, lentus, nec illico separabilis adhærescit. Flammam facillime concipit igni admotus, suavitérque olentem similiter fumum spargit. Aquæ injectus mox fundum petit, in qua existens si vel statim digitis atteratur albescit; nec ideo lentorem deponit, sed instar Resinæ digitis etiam magis quàm dentibus adhæret.

Monardes eúmque secuti C. Bauhinus aliíque Botanici duplex Balsami Indici genus distinguunt, quæ forte non aliter quam eliciendi modo differunt.

1. *Balsamum Indicum ex arbore Punica malo majore, Xylo dicta, foliis Urticæ* C. B. *Balsamum Peruvianum* Park.

Pro hujus arboris fructu depingit Parkinsonus siliquam longam angustam, colore pullo, qui Balsamum Peruanum aut Benzoinum odore adeò referebat, ut sibi planè persuaserit ejusdem arboris fructum esse.

Clusius eandem hanc Siliquam lib. 3. Exot. cap. 18. Lobi oblongi aromatici titulo describit, & in *Cur. post.* ejus iconem à Joan. Pona ad se missam scribit pro effigie fructûs Balsami Peruani, cujus descriptionem vide inter lobos.

2. *Balsamum purius* Monard. *Bals. album* Park. *Americanum* C. B. *Goacomez Oviedo.*

Sunt (inquit Monard.) eæ arbores ex quibus hoc genus elicitur in Americæ continente, vastæ magnitudinis & ad radicem usque ramosæ, duplici septæ cortice, altero crasso Suberini modo, altero tenui interno, materiem arboris complectente. Ex eo quod inter utrumque corticem est spatio incisione Balsamum educitur, alba limpidissimáque lachryma, suavissimi odoris, quod insignes facultates statim prodit. Et certum est illius guttulam potiorem esse alterius quod decoctione extrahitur arrova seu 25 libris, tametsi miraculosos ejus viderimus effectus. Fructus hujus Pisi magnitudine, amarâ, qui albâ siliquâ digitum longa includitur simplicis Regalis Hispanici tenuitate.

C. Bauhinus huc refert Lobum oblongum aromat. *Clus.* male nostro judicio, si modo hujus arbor à præcedente distincta est, quod mihi non constat.

Balsami Peruani fructus * *Clus.* J. B.

* *Exot. l. 2. c. 29. fr. 1.*

Item

Balsami Peruani fructus metæ formâ J. B. *fructus minor* 3. *Paludani* Clus. *Exot. l. 2. c. 20.*

Item

Avellana Indica pro Balsami fructu missa, ejúsque species alia minor J. B.

Item

Nux sive ossiculum Cypote *similis Nuci Balsami Peruviani* J. B. Clus. Exot. lib. 2. c. 18.

Horum omnium descriptiones vide inter fructus exoticos. Ex his autem aliísque superiùs allatis descriptionibus constat Balsami Peruviani arborem siliquosam esse.

Vires. Cæterùm de Balsami Peruviani viribus eadem habent Monardes & Hernandez, quæ Piso & multo adhuc plura, nam intus sumptum ad urinam educendam commendant, ad juvenilem vigorem diutiùs conservandum, quod exemplo confirmat Monardes, ad colorem emendandum: in pessulos efformatum ac vulvæ obditum, secundas & fœtum mortuum trahere, & sterilitatem à frigida causa profligare affirmant, aliáque insuper juvamenta præstare, quæ apud ipsos vide.

3. *Balsamum de Tolu* J. B. Park. *Tolutanum, foliis Ceratiæ similibus, quod candidum est* J. B.

Arbores è quibus colligitur hoc Balsamum pumilis Pinis sunt similes, plurimos ramos quaquaversum spargentes, foliáque Ceratiæ similia obtinentes, semper virentia. Inciditur tenuis & tenellus cortex ferventissimo Sole (nam nocte ob frigiditatem nihil effluit) liquor effluens cochlearibus è cera nigra factis excipitur: colore est rubro ad aureum tendente, mediæ inter densum & liquidum consistentiæ glutinosus admodum & ubicunque reponatur firmiter inhærens, sapore dulci & grato, nec

nec si sumatur nauseam movente, quemadmodum reliqua Balsama, odore excellentissimo, & Limonum fragrantiam quodammodo referente.

Earundem ferè virium est cum Balsamo Peruviano, quas prolixè describit Monardes, quem consule: eas paucis complectitur Schroderus.

Advehitur ex continentis quadam provincia inter *Cartagena* & *Nombre de Dios* urbes sita *Tolu* ab Indis dicta.

Antecellere videtur facultatibus ei quod è Nova Hispania adfertur (Peruviani nomine) efficáxque est ad omnia ad quæ Balsamum Arabicum. Calf. & sicc. attenuat, resolvit, vulnerarium est, pectus expurgat, &c. Usus præcip. in Asthmate & Phthisi, in ventriculi cruditate & dolore. Extrinsecùs doloribus à causa frigida quibuscunque & inprimis capitis, Arthriticis & Nephritico: in defluxionibus ad oculos cohibendis, in paralysi, in ventriculi imbecillitate, dolore, inflatione (inunctum cum oleo Nardino) in lienis imbecillitate, in tumoribus quibuscunque ac œdematibus, in contractura: parotides insuper seu scrophulas cœcas curat. Inprimis autem celebratur in vulneribus consolidandis, defendendis, præsertim si ossa quoque sunt confracta (quippe fragmenta expellit,) in vulneribus articulorum, sectionibus nervorum, puncturis, contusionibus, &c. *Vires.*

4. *Copaiba* Pison. & Marcgrav. *Arbor Balsamifera Brasiliensis fructu monospermo. Balsamum certarum quarundam plantarum quas Copaibas vocant* [*Brasiliani*] J. B. *e Maffeo. An Fr. non.* 3. *c.* 20. *l.* 2. Exot. Clus. ?

Marcgr.

Arbor est satis procera, cui lignum rubrum, quasi minio vulgari saturatè tinctum, duritie Fagino æquale, ex quo asseres lati fiunt ad varios usus. *Folia* fert obrotunda, aut etiam ovalia, quatuor aut quinque digitos longa, duos aut duos & semis lata ubi latissima, in pediculis digitum longis, crassis, uti sunt & nervi, postica parte maximè eminentes. *Florem* fert mediocrem, quinque foliis obrotundis constantem. *Fructus* est siliqua obrotunda, magnitudine unius digiti, fusca, quæ si digito prematur facilè aperitur, continens nucleum Avellanæ nucis magnitudine & figurâ, cuticulâ nigrâ membranaceâ tectum, quæ ad medietatem vestitur paucâ pulpâ, luteâ, lentâ, molli, odoris instar Pisorum contusorum: ipse nucleus constat carne lenta, instar cornu emolliti, cedente dentibus, saporis haud manifesti, coloris aquei, qui comeditur. Siliquæ maturæ decidunt. Simiæ has siliquas depopulari amant.

In densis nemoribus mediterraneis reperitur; in insula *Maranhou* valdè luxuriat. *Locus.*

Oleum seu Balsamum dat limpidissimum, consistentiâ & odore olei Terebinthini destillati. Ab inciso * cortice ad medullam usque Lunâ plenâ tanta quantitate destillat, ut spatio trium horarum ad duodecim libras olei effundat. Si nihil fortè profluat, statim vulnus cerâ aut argillâ obturandum est, ne quid effluere possit, & duabus post hebdomadis cum fœnore moram compensâsse videbis. * *Caudice.*

Non solùm mirifica pollet vi mundificandi & consolidandi, & ad quævis vulnera, (inprimis nervorum) prima intentione restituenda, morsúsque serpentum curandos & cicatrices tollendas, sed & internè exhibitum insignem præbet utilitatem; quippe tres vel quatuor guttulæ in ovo sorbili bis vel ter manè sumptæ dysenteriam vel alios ventris fluxus sistunt, fluxiones etiam muliebres & gonorrhœam. *Vires.*

Ejus salutares vires in circumcisione experiuntur Judæi, sanguinem ex crudeli illo vulnere, antea non paucis exitiali, profluentem eo coercentes.

Plerique Americani, adnotante G. Pisone, communi nomine omnes Resinas odoratas & gummi vocant *Copal*; variásque illarum species peculiaribus distinguunt nominibus. Ità Brasiliani arborem hanc, resiniferarum facilè principem, *Copaliba* vel *Copaiba* nominant.

Hæ plantæ, Maffeo perhibente, cernuntur affrictu animalium attritæ, quæ à serpentibus venenatis aut à feris icta ad remedium illud naturæ instinctu se conferunt. Idem tradit Guil. Piso de Cabureiba.

5. *Balsamum fructu racemoso ex Hispaniola* C. B. *novum fructu racemoso* J. B. *Maripendam* * *de Laet.* * *Ind. Occid. l.* 5. *c.* 23.

J. B.

Ad duorum hominum proceritatem interdum assurgit, caulibus cinereis, *foliis* viridibus, superiore parte magis quàm inferiore, grandibus, costa crassiore & elatiore per medium divisis, pediculis non virentibus sed rubescentibus. *Fructus* est racemosus, longus, instar manus digitatæ; acini ejus rari, virentes, & quandoque rubescentes, qui maturescendo magis ac magis rubescunt. Succum ex eo hoc modo extrahunt, Cymas & asparagos teneros colligunt, alii racemos addunt, & ex his succum exprimunt, quem in aqua coquunt ad dimidias, deinde magis ac magis ad Sapæ aut Mellis crassitudinem. Residere sinunt & ad usum reponunt. Vulneribus & ulceribus mirificè medetur, ea extergens & sanguinem reprimens. Ex ejus summitatibus destillatur aqua, præstantior aquâ vitæ, vulneribus utilissima, & morbis omnibus qui à frigore ortum habent, uti dolori ventriculi aut partis alterius, si aliquot diebus bibatur. Foliis Æthiopes loco fistularum ad hauriendum fumum *Tett* utuntur.

Maripendam seu Balsamiferam arborem III. Franc. Hernandez sic describit,

Frutex est stipites ferens viginti fere dodrantum altitudinem habentes, ramósque fuscos, ac folia hastarum mucronibus paria crassa latáque, sed superna parte virentiora, & sparsim purpurascentia è rubeo, & appensa pediculis in coccineum colorem inclinantibus; fructu racematim dependente, & octo penè uncias longo, concinnato acinis uvarum ferè similibus, sed tamen rarioribus, initio virentibus, deinde rubescentibus & tandem è purpureo nigricantibus.

Superior descriptio ab hoc fonte profluxisse videtur.

SECTIO QUARTA.

Arbores siliquosas Miscellaneas, vel anomalas, vel ob descriptiones imperfectas nobis nondum satis [illegible]*nitas & perspectas, complectens.*

CAP. I.

De Locusta arbore nostratibus dicta, cujus siliqua Lobus ex Wingandecaouw Clusio, ex sententiâ eruditi Botanici D. Leonardi Plucknet, *M. D.*

QUalem ferat florem hæc arbor nondum discere potui, culta est in Horto instructissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis *D. H. Compton.*

Arbor siliquosa ex Virginia lobo fusco scabro C. B. *item arbor siliquosa ex qua gummi Anime elicitur* C. B. *Jetaiba Brasiliensibus* Pison. & Marcgr. *Arbor Brasiliensis siliquosa & gummifera, gummi Anime simili. Lobus ex Wingandecaouw* J. B. **The Locust Tree.**

Piso.

Ligno est duro, albo, ædificiis & machinis aptissimo, cortice lento, punctulis ex albo flavescentibus variegato, & hinc inde clypeiformibus maculis ex albo subflavescentibus. In ramis continet *folia* duo vel tria sibi opposita, figurâ parva, sed oblonga, viridia, ad tactum lævia, nervo secundùm longitudinem, & venulis transversis infernè conspicuis prædita. Fructum fert in *siliquis* oblongis, compressis, duriusculis, coloris hepatici & quasi lævigati. E siliqua fracta promanat substantia mollissima, filamentosa, subincarnati coloris, saporis farinacei & subdulcis, quæ cruda edulis est. Huic farinaceæ substantiæ tres utcunque lapides, compressi, glabri, * nigri involvuntur, † figuræ & magnitudinis dactylorum.

** Coloris castanei* Marcgr. *† Magnitudine dactylorum, figuræ ovalis.* Marcgrav.

Vires. Hæc arbor resinam dat odoriferam, quam Brasilienses vocant *Jetica-Eica*, Lusitani verò *Anime*, ob similitudinem quam habet cum *Anime* novæ Hispaniæ. Eo non solùm medici, sed & vulgus familiariter utuntur, præcipuè in capitis doloribus à frigore ortis. Solus autem illius suffitus ad roborandum non solùm caput, sed & reliquas corporis partes frigore affectas valet. Suavissimi est odoris & facilis consumptionis. Vi quadam aromatica & peculiari suo calore hoc gummi præstare, ac partibus nervosis illitum, vel emplastri formâ applicatum prodesse multi mecum experti sunt.

Folia arboris contusa lumbricos enecare, si exhibeantur, constanter indigenæ testantur.

Interior corticis substantia rasa, & aquæ imposita contra ventriculi ventositates ad potiunculæ formam præparatur, alvúmque simul movet.

Locus. Arbor hæc spissa & speciosa in Paraybæ præsertim districtu provenit.

Gummi per meatus corticis interiores decidere certissimum est; illud enim tellure effossa, sub arboris trunco & radice occultatum extrahere solent. Quod potissimùm fit sub finem æstatis, mense Februario. Monardes ex vulnerata arbore in Nova Hispania colligi testatur, haud aliter quàm Mastiche aut Thus.

Hujus arboris lobus à Jo. Bauhino accuratissimè describitur & depingitur lib. 12. p. 436. appictâ etiam planta novella è semine ortâ.

Arborem nostratibus **the Locust Tree** eandem cum hac esse mihi persuadeo: namque & figura & descriptio fructûs apud J. Bauhinum Locustæ nostræ fructui conveniunt, & folia arboris tenellæ foliis Jetaibæ apud Pisonem.

Hujus arboris lobus, sed seminibus exhaustus ad me transmissus est à peritissimo Botanico *D. Doody*, Pharmacopœo Londinensi, qui iconi Lobi ex *Wingandecaouw* Clusii ejúsque descriptioni satis bene respondebat. Folia arboris, quæ unà misit, idem amicissimus Vir Jetaibæ arboris à Pisone depictæ foliis quoad formam similia erant, nisi quòd nervus seu costa, folium per longitudinem dividens, non medium percurrebat, sed tela folii ad costam exterior multo latior erat quàm interior & arcuata. Erant autem *folia* glabra, densa, supernè splendentia Laurinorum consistentiâ, & quodammodo etiam figurâ, nisi quòd ob telam folii dictam in latitudinem evagantem ab uno latere magis prominerent & arcuata essent (An tamen hoc constans sit in omnibus foliis hujus arboris nescio) tres insuper circiter digitos longa, sesquidigitum lata, erant hæc folia. Addit prætereà idem *D. Doody*, se ab Amico quodam qui in insulâ Antego aliquandiu vixit, à quo & folia accepit, edoctum, Arborem ipsam excelsam esse, caudice crasso, comâ in cacumine frondosâ & patula, umbram præbente spatiosam, ob quam præcipuè expetitur & in longinquas regiones, ut v. g. Novam Angliam, transfertur materie, alburno excepto, subrubente, dura, solida, & quando lævigata ac polita aspectui pulchra, multi in mechanicis usûs, præcipuè ad molendinorum Sacchareorum rotulas cylindrósve. Hinc etiam arborem hanc cum *Jetaiba* eandem esse conjicio, siquidem Jetaibæ lignum, tradente Marcgravio, valdè durum est, & ad trabes ædificiorum atque axes Machinarum usurpatur. Cortice lævi, albicante. Florem ob proceritatem arboris se nunquam potuisse observare. Pulpam fructus, interiorem colore subluteo esse, sapore acido, indéque ad sitim extinguendam ab indigenis comedi. Hæc descriptio, (inquit *D. Doody*, cui & nos assentimur,) adeò exacte convenit cum Rochefortiana Arboris *Courbary* dictæ Histor. Antill. cap. 6. Art. 10. ut dubitare nequeam eandem arborem esse. Vide & confer.

Hujusmodi

Hujusmodi lobum prolixè satis describit J. B. his verbis, Insignis erat crassitudinis, sex uncias longus, tres latus [Clusianorum alter sex uncias longus erat, 2½ latus, alter quinque uncias longus, binas latus, uterque unciam crassus] exteriùs subasper, tuberculis minimis inæqualis, durissimus, Castanei saturati coloris una in parte, opposita verò fusci nigricantísque magis ac splendentis, in extremitate una secundùm longitudinem considerata ductu suo continuo in tumorem magis ac magis assurgit; ex opposita verò lobi parte sulcus insignis ipsi impressus conspicuus apparet: in latitudine ejus lobi media parte evidenter intumescit, ad latera verò sensim detumescit, tumore solummodo in extrema longitudinis parte pediculo opposita liberaliùs excurrente: pediculum denique plusquam uncialem obtinet, obliquè infixum, duobus internodiis præditum; ad lobum tenuior est & rotundus, asperiusculus fuscúsque, ulterius verò progrediendo versùs utrumque internodium crassior & asperior evadit, donec tandem in extremitatem latam teretemque abeat. Aperti jam lobi crassities pennæ scriptoriæ vulgaris crassitudinem adimplet, substantia albicante fuscáque donata: cavitas ejus uncialis est, interiùs plusquam fusca nigricánsque, ad pediculi regionem extremum angustior fit, & in se omni ex parte coarctatur, in opposita verò parte finali rotundatur & arcuatur: Confricantis digitum tenuissimo pulvere fusco aspergit inficitque: crustam habet interiorem cavitatem undique succingentem, quæ tenuior cùm sit, levi opera à reliqua crassiore substantia abstrahi avellíque potest, cui subest splendens quædam substantia, fuscedine itidem sibi consueta oblita imbutáque.

In Clusii lobo latebant quinque aut sex officula veriùs quàm Phaseoli, uncialis longitudinis, Avellanæ magnitudine, dura, nigra, album nucleum continentia, Amygdalæ vel Avellanæ sapore.

Alium hujus generis lobum habuit Clusius septem uncias longum, 3½ latum, minùs crassum superiore & coloris magis spadicei, qui plenam maturitatem nondum adeptus videbatur, ex insula *Hayti* sive Isabellæ vicina deserta & inculta delatus.

Cap. II.

Arbor siliquosa Brasiliensis Caaroba dicta. Caaroba Pison.

Pis.

ARbor sylvestris terris potissimùm glebosis Parnambucensis præfecturæ delectatur. Si minùs felici solo crescat parvæ arbusculæ vix æquatur. *Florem* fert è cœruleo purpurascentem, idque mense Junio: Semen autem nigricans, quod maturescit mense Septembri: *Fructum* rarum, sed inutilem, Phaseolo maximo similem, qui maturus factus aperitur manétque vacuus.

Ejus *folia* oblonga sunt, linguæ figurâ, dilutè viridia, nervo secundùm longitudinem, & costis obliquis eminentibus prædita.

Gustu sunt amara; siccata ac contusa fomentis ac balneis peridonea. Quæ ex illis conficiuntur remedia, etiam internè assumpta, exsiccandi, mundificandi ac sanandi vi pollent: quod feliciter in plurimis chronicis & articularibus morbis, imprimis autem in Lue Venerea curanda, Piso se expertum ait. Eadem trita, atque in emplastrum præparata, ulceribúsque applicata, mirificè prosunt, morbúmque radicitus sæpe expugnant, præsertim si repurgato primùm corpore eorum decoctum per aliquot dies bibatur, & sudores provocentur. E floribus quoque componunt conservam ad eundem usum. *Hæc omnia Piso.* *Vires.*

Cap. III.

Planta leguminosa Æthiopica foliis Rusci Breynii.

Breyn.

HUjus ramulum duntaxat dodrantalem vidit Breynius. Ille autem lignosus erat, triangularis, & superiùs in ramulos duos divisus; circa quem sine certo ordine sparsa sunt frequentissima *folia*, pediculis penitus carentia, dura, solida, Rusci æmula, majora autem, &, si accuratè eadem observes, in ambitu leniter serrata, anteriùs in mucronem acutissimum & pungentem exeuntia, in base sinuosa, & planè sicut corculum quod pingi solet formata, multis nervis, secundùm longitudinem excurrentibus, pallidi coloris, transversim venulas multas habentibus notata. Florum forma me latet. *Fructus* verò ramorum cacuminibus insidentes, *siliquæ* sunt teretes, uncialis longitudinis, rigidæ, tumidiusculæ, membranaceæ, & ex purpureo spadiceæ, quæ è calyculis ejusdem coloris & substantiæ, in lacinias quinque desinentibus prominent, *seminibus* inanes, nempe priùs apertæ quàm à me conspectæ.

Cap. IV.

Pentaphylla siliquosa Brasiliensis caudice spinoso media parte in ventrem intumescente. Saamouna Pison.

SIquæ aspectu mirabilis, excelsa & patula sanè est hæc arbor, iisdem sylvis mediterraneis quibus *Cabireiba* conspicienda; quæ superiore & inferiore trunci parte ordinariæ est crassitiei, sed in medio duplo plus obesa, instar amphoræ adeóque tumida apparet, ut peregrinantem attonitum remoretur. Ex ramis pediculi emergunt longi, *Pentaphyllum* quisque protrudens, ornatè divisum

sum & serratum, multis obliquis venis vestitum. *Siliquas* fert oblongas, Pisa rubra continentes. Totus truncus substantiâ est intus albâ, medullosâ & planè suberosâ, exteriùs cinerei coloris, validis & horridis spinis à pede ad verticem usque obsessa.

Vires. Ex turgidis spinis, rasis & contusis succus elicitur eximius, cujus vel exigua quantitas inflammatis & involuntariè lachrymantibus oculis affrictus medetur, tum manifestè quoque visum acuit, & robur illi addit.

CAP. V.

1. *Arbor siliquosa Brasiliensis foliis pinnatis, costâ mediâ membranulis utrinque extantibus alata. Ingæ species, Belgis vulgò Lotus* Marcgr.

Marcgr.

ARbor est haud magna, ramos & ramulos oppositos habens alternatim, & in * ramulis duo, tria aut quatuor paria foliorum acuminatorum, itidem opposita: *Caulis* ad quodlibet folium alatus cordis figurâ, ut & reliquæ species. Florem non descripsit Auctor. *Fructus* est siliqua fabacea, compressa, flava, duos, tres vel quatuor digitos longa, intus quatuor, quinque, sex, vel plura *semina* transversim posita continens, vestita pulpâ niveâ, quasi holosericeâ, ad tactum frigidiusculâ, saporis dulcis gratissimi, quæ sponte separatur ab invicem pro numero granorum seminis, & dentibus separatur à seminibus, & comeditur, estque boni saporis: Semen autem minimè, quod est olivacei coloris oblongum, fissile in duas partes secundùm longitudinem. Fructus maturatur Maio.

* *Quos ramulos vocat nihil aliud sunt quàm folia pinnata.*

2. *Arbor siliquosa Brasiliana, siliqua hispida ferruginea, Ceratoniæ facie* Breyn. *Inga Opea Piiba Brasilianorum* Marcgrav.

Breyn.

Arbor hæc Sorbi facie nascitur, ramis plurimis laterorsum extensis, cortice cinereo, & potissimùm circa fastigia instar Rhois subhirsuto vestitis: quibus *folia* alternatim adnascuntur, uni costæ, sesquipalmaris ferè longitudinis, crassæ & hirsutæ, dena plerunque ex adverso sita, per intervalla inhærentia; singularia verò folia ad Sorbi quodammodo accedunt à quibus potissimùm discrepant, quòd latiora, nullo modo serrata, Myrti Laureæ effigie, sed paulo majora, ac nervo rufescente, & venis, fibris, pilisque ferrugineis, tam in supina splendidissima, quàm in prona parte, dotatæ sunt. *Flores* brevissimos pedunculos, articulis duobus interceptos habentes in ramorum extremitatibus septem pluresve quasi in spica brevi cohærent, ut credo, tubulosi, & albi seu lutei coloris, in modum plerarúmque Ingarum Brasiliensibus. Hi locum suum postmodum sponte concedunt *siliquis* subsequentibus, quatuor aut quinque uncias longis, unam latis, compressis, forma Ceratoniæ, anteriùs adunco apice prominentibus, & secundùm longitudinem ad utrumque latus, veluti Pisorum siliquæ, filo quodam circundatis; quod invisibile interdum ob pilos hirtos ferrugineos siliquam hanc elegantissimam impensè ità vestientes, ut tactu & aspectu velut ex materia holosericea confecta videatur.

Cæterum *Inga-Opea-piiba* Brasiliensium sic breviter describit Marcgrav. Arbor est cortice cinereo, in multos ramos expansa: *Folia* sibi directè opposita habens, duos, aut duos & semis digitos longa, rufescente nervo, ac venis & pilis rufescentibus supernè & infernè; ramuli juniores item pilis vestiti. Post flores proveniunt *siliquæ* parallelogrammi figurâ compressæ, & in totum pilis hirsutæ rufis, in quibus continentur semina.

3. *Inga alia species* Marcgr. *Siliquosa Brasiliensis, Inga dicta, siliquis longissimis contortis.*

Marcgr.

Arbor est cortice fusco, in multos ramos expansa; *folia* opposita, & ramos alatos habens, ejusdem pænè formæ & conditionis, nec distat multum à cæteris speciebus præterquam fructibus qui flores sequuntur, quinque, sex, septem, pedes longi, ex viridi subrufescentes, contorti, Sacchari penidiati figurâ, vel confectarum radicum Pimpinellæ.

4. *Arbor siliquosa Brasiliensis foliis pinnatis, costa media ad singula pinnarum paria appendicibus Aurantiarum æmulis alatis. Inga Brasiliensibus* Marcgrav.

Marcgr.

Arbor est cortice fuscescente ut Alnus, ligno lento. *Folia* habet longa, non serrata, viridia, ordine sibi invicem opposita, & præterea ramulos inter folia appendicibus alatos, quæ cor effigurant, & viridia sunt ut folia ipsa. Ad exortum autem ramulorum in ramis majoribus terni semper juxta se invicem proveniunt pediculi, sesquidigitum longi, in quorum singulis duodecim, quatuordecim aut quindecim, plures paucioresve in uvæ modum enascuntur ovalia capitula, quæ sese pandentia dant *florem*, constantem quinque foliis albis, leniter hirsutis instar serici, figurâ florum Lilii convallium pæne similes. E medio autem floris exit manipulus filamentorum albissimorum, sericeorum, longitudine duorum digitorum. Flos porrò dulcis odoris ut Tiliæ. Filamenta hæc in extremitate apices luteos obtinent, ac stant erecta instar plumarum, & decerpto flore marcescunt.

Hujus generis plantam Romæ aliquando vidi in horto Henrici Corvini, qui eam pro China Chinæ ostendebat.

Hæ Arbores Ingæ dictæ peculiarem habent foliorum structuram. Eorum enim costæ mediæ ad quas pinnæ conjugatim annexæ sunt, inter pinnarum conjugationes appendicibus seu alis utrinque auctæ sunt, iis similibus quæ ad basin foliorum Mali Aurantiæ cernuntur, duæ autem hujusmodi appendices simul cordis figuram referunt. Hujusmodi plantam Romæ cùm essemus nobis ostendit D. Henricus Corvinus in horto suo crescentem pro China Chinæ.

CAP.

Cap. VI.

De Syringa.

1. *Syringa cærulea* Ger. C. B. *flore cæruleo, sive Lilac* J. B. *Lilac Matthioli, sive Syringa flore cæruleo* Park. **Blew Pipe-tree or Lilac.**

J. B.

ARboris interdum magnitudinem acquirit, plerunque tamen fruticosa est, *radice* multùm reptante & pullulante, eóque plurimùm multiplicante, *stolonibus* robustis: *cortice* exteriore in cinereo virescente detracto librum ostentans viridem, sub quo lignum solidum, firmum. In extremitate ramulorum sunt crassæ ac turgentes gemmæ. *Folia* bina adversa, contrarióque ortu serie quadam cruciformi disposita, Asclepiadis foliis quodammodo similia sed latiora, vel Apocyni rotundioris aut Populi nigræ, subrotunda, in acumen tamen desinentia, mollia primùm cùm floret, postea duriora & firmiora, utrâque parte glabra, pediculis uncialibus aut amplioribus appensa, subamara & nonnihil acria. *Flores* ex privato surculo imbricato foliorum stipatu obvallato suaveolentes oriuntur, in jubæ formam dispositi, numerosi, sine foliis, quorum singuli ad flores Laureolæ flore deciduo accedere videntur, oblongi, rubentes, aut ex rubore cœrulei, quinquepartiti, quatuor apicibus croceis, altè reconditis farcti. Subsequuntur veluti *siliquæ*, rubentes, compressæ, vix unguem longæ, ex brevibus pediculis, quæ maturæ in duas partes separantur, & pulchrè hiant; in quarum interstitiis secundùm longitudinem porrecta latitant *semina* longa, angusta, compressa, foliacea, tenuia, Clusio bina in singulis.

De loco hujus natali nihil certi traditum invenio, nec enim cauda vulpina Turcarum *Bellon. obs.* esse potest, cùm ea sit folio semper virenti. Cujusvis tamen cœli patiens est. Aprili mense floret. Et ob florum pulchritudinem & suaveolentiam in hortis colitur, quamvis nullius in medicina usûs sit.

Syringa Africum vocabulum C. Bauhino videtur. At Clusio placet hanc arborem Syringam à virgarum rectarum longitudine & fungosæ interioris medullæ copia dici, quâ exemptâ ramuli fistulosi fiunt. Floris colore interdum variat. Habetur enim flore purpureo, & lacteo seu argenteo.

2. *Syringa Persica sive Lilac Persicum incisis foliis, Jasminum Persicum dictum* Park. *Agem Lilag Persarum, sive Lilac inciso folio* Cornut. *Syringa cærulea* Ger. J. B. *Ligustrum foliis laciniatis* C. B. *Syringa Persica-purpurea fol. laciniatis, & fol. integris.*

Frutex est nunc trium, nunc quatuor cubitorum longitudine, ligno molli, subalbo, multáque intus medullâ alba repleto, *cortice* pullo aut fuscè rubente, milléque punctulis subluteis maculato. *Radix* subest lignosa & fibrosa, ut Punicæ. Varietas est peculiaris in folio, quod in humiliori ramulo Gelsemini divisurâ laciniatur; in editiori autem sine laciniis est, refértque quodammodo Ligustri vulgaris folium: cui magnitudine & figurâ est æquale. Biferum est: primus flos ante Solstitium racematim cohærens dilutè purpurascit, efflátque odorem vulgari nostro longè suaviorem. Alterum floris tempus, est serus Autumnus (quanquam apud nos id accidat raro, & si quando contingit tunc temporis in florem prosilire, non ille perfectus esse solet, nec pari copia subnascitur) Excipit florem siliqua brevis & latior, quæ acumine extenuatur, utrinque lineola discreta, qua parte per maturitatem media diffinditur: apparétque *semen* subnigrum, vulgari simile, sed minus.

Foliis Jasminum Catalonicum proximè æmulatur, unde à nonnullis Jasmini nomen ei inditum. Verum nulla alia in re cum Jasminis convenit, sed in omnibus cum Syringa; floribus in spicas digestis, Syringæ cœruleæ adeò similibus, ut vel obiter intuenti Syringam esse se prodat, quin & florendi tempore, & fructûs figura, (qui huic siliqua dura est & mucronata, Jasmino bacca) à Jasmino differt, & ligni natura, (quod huic album medullosum, cortice lævi) & denique seminis totiúsque fruticis sapore, (qui Lilac initio subasper, tandem sub finem leviter astringens, Gelsemino amarus, acer & mordicans, ac summopere adstringens.)

Jasminum cœruleum Serapionis esse videtur. *Agem Lilag* florem Persicum significat: *Agem* enim Persidem significat, *Lilag* florem.

Variat foliis integris, undè Agem Lilag Persarum folio integro *Cornut.* Jasminum Persicum fol. non laciniatis *Sutherland.*

Cap. VII.

Syringa alba Ger. *alba, sive Philadelphus Athenæi* C. B. *flore albo* J. B. *flore albo simplici* Park. *Clus.*

VAldè elegans est hic frutex, multis ab radice longis virgis præditus, rectis, cinereo cortice tectis, digitalis aut majoris crassitudinis (quæ tandem brachialis interdum evadit) nodosis & quodammodo geniculatis, multam medullam in se continentibus: hæ demum in multos tenellos virides ramos sparguntur, quos ex intervallis bina semper *folia*, contrario pediculorum exortu nascentia exornant, Laurinis majora, oblonga, per extremum mucronata, rugosa, viridia, in ambitu crenata, amariusculi primùm degustantibus saporis, deinde acris. *Flores* extremis ramulis insident, terni, quini, septeni, nonnunquam plures, bini semper inter se oppositi, extremo impare: constant ii quatuor foliis acuminatis, albis, numerosis fibris pallidis mediam floris cavitatem & umbilicum

cum occupantibus: odor jucundè gravis, qualis in aureorum malorum & citriorum floribus. His succedunt *capitula* è multis quasi valvulis compacta supernè obtusa, primùm viridia, deinde per maturitatem nigricantia, quibus dehiscentibus oblongiusculum & tenue semen excidit, quod plerunque novellam plantam procreat: nascitur etiam avulsione, & stolonibus radices spargentibus mirè se propagat.

Tempus & Locus. Floret Junio, semen Augusto maturum est. Locus natalis non traditur: in regionibus tam frigidis quàm calidis satis lætè viget, utriusque (ut videtur) extremi patiens, & culturam libenter admittens. In Sabaudia propè montem Salevæ eam observavi, procul à domo quacunque, non tamen ausim dicere ibi sponte ortam.

Usus. Utuntur floribus recentibus sæpius mutatis ad suavem odorem chirothecis communicandum.

Ad hunc locum non pertinet, verùm ob communionem nominis à Syringa cœrulea non separandam duxi.

CAP. VIII.

Brasiliensis siliquosa siliquis variè intortis. Avaramo-temò Pison.

Pison. HÆc arbor mediocris est altitudinis, montosis locis crescens, *foliis* triste viridibus, exiguis, buccini similibus: *Siliquis* est inutilibus, ex minio nigrescentibus, miris variisq; modis incurvatis, quæ æstivis mensibus conspiciuntur, & acinis rubris exiguis repletæ sunt.

Vires & Usus. *Cortice* exteriùs & cinericeo, interiùs saturè rubente, quem solum expertiores in Medicinæ usum receperunt, licet foliis eædem qualitates adstringentes à nonnullis attribuantur. Cortex enim (qui gustu amarus est) sive in pulverem redactus, sive excoctus & fomenti loco adhibitus, ulceribus inveteratis & malè moratis feliciter medetur, ipsúmque Cancrum subinde insigni mundificandi & siccandi qualitate curâsse fuit compertum.

Præter hæc, quia efficacissimè adstringit, balnea ad firmandas effœminatas carnes ex illis conficiuntur. Potissimùm verò meretrices iis utuntur, ut laxis pudendi partibus tonum restituant; imò quà possibile virginitatem hoc dolo prætendant.

CAP. IX.

Arbor siliquosa Indica siliquis longis contortis, in quatuor cellulas per longum divisis. Niir-Pongelion H. M. *P.*6. *T.*29. *p.*53.

PYro haud absimilis est, caudice decem plus minùs pedes alto, hominis unius complexum crasso, cortice è viridi cinericeo obducto: *Ramos* habet patulos, qui teneriores spadicei internigrantes sunt, vetustiores cinerei. *Radicis* villosissimæ tam lignum, quàm graveolens acidúsque cortex albicant. *Folia* mollia, densa, glabra, nitentia, subtus dilutiora, oblonga, propè pedunculum rotundiora, anteriùs acuminata, bina opposita, curtis fuscísque pediculis, communibus innituntur surculis, viridibus, alternatim prodeuntibus, sulco striatis. Purpurei coloris eminens costa obliquè percurrit folia, quæ odoris saporísque valdè sunt acris atque infesti, ubi tenuiora è spadiceo rubentia. *Flores* in ramorum summitatibus provenire soliti, utplurimùm propriis petiolis crassis parumper propendentibus insistunt, terni, tubæ formam referentes; quippe è calyce longo angustóque collo propendentes latum in orificium tetraphyllon desinunt; folia crassiola carnosa circum oras crispantur: hæcce inter *stamina* candidissima, spissa, acuminata levitérque inflexa eminent. Ex ipso autem umbilico candicante erigit se elongus candens *stylus*, cujus caput explanatum est. Insequentes floribus fructus instar Cassiæ nigræ contortæ, mucronatæ, unum duósve cubitos longæ *siliquæ* sunt, cortice ab uno latere è rubro nigricante, ab altero è viridi fusco, lignosis intus filamentis pertexto, odore graveolenti: hæ carnoso densóq; juxta longitudinem intersepimento, in quatuor, mox transversim in plures divisæ cellulas, *semina* includunt, è longo angusta, superficie quà sibi mutuò incumbunt valdè plana, materie duriora, lignosa, primùm albidula, ubi siccescunt rubentia.

Locus & Tempus. Humido limosóque gaudens solo *Oedampere* aliisque locis in fruticetis invenitur. Flores mense Aprili sequentibúsque, nonnunquam bis in anno prodeunt; Fructus Septembri Martióve mensibus. Semper virens, 30 complet annos.

Vires & Usus. Fructibus delectantur Psittaci. E ramis radiceque confecta retia corticis decocto subrubro ea conservare assuevere piscatores. Fructûs verò nucleus cum exsiccato Zinzibere, radice fructúve Pavettæ contritus, mediante Oryzæ lotura, spasmodicis affectibus Malabarzi *Padda-venera* vocant, laboranti parti applicandum egregium linimentum suppeditat.

CAP.

Cap. X.

Isora-Murri H. M. *P. 6. T. 30. p. 55. Frutex Indicus, fructu è styli apice egresso, sextuplici funiculo, in spiram convoluto constante.*

H. M.

PRuni altitudinem æquat frutex iste. *Ramis* est cortice crasso, duro, colore cinereo, intus virenti, sapore subamaro, obductis; ligno duro candidóque. *Radix* flava, gustu amara, olfactu haud ingrata. *Folia* crassiora, rigida, supina parte hirsuta, aspera, Mori æmula, lata, per ambitum crenata, vel plura, vel solitaria, brevibus capillatisque pediculis è viridi fuscis, ipsis ramis insistunt; costæ utrinq; eminentes tres quatuórve è petiolo prodeuntes in minores se diffundunt, gustu amaricante: *Flores* hinc indè ramorum è nodulis vel singuli, vel bini, vel terni pluresve simul brevioribus, rigidis, scabris luteis petiolis erumpunt, inodori, tenuibus & translucidis colore aureis constantes foliis: horum unum, stylo accumbens erigitur petalum, quatuor verò lateralium instar alarum expansorum duo minora angustioráve obliquè attolluntur; duo inferiora latiora & ampliora subtus atris aspersa maculis, deorsum incurvantur. Hæc inter aureolum, ast inflexum, virescens procerior *stylus* extollit caput. Fructus autem styli capitulo transversi velut pedunculo inhærent digitales, è sex velut funiculis, in quos præ siccitate postea se resolvunt spirali modo in coni formam contorti. *Semina* plura è viridi fusca funiculis singulis inclusa continentur.

Arenosis proveniens locis singulare non postulat solum: conspicitur inter *Cranganoor* & *Mangatti*, ut & in aliis regionibus, sed rarior. Februario Sextilique mensibus flores, continuo fere maturum exhibet semen. Frondes ei nunquam decidunt. *Locus & Tempus.*

Vires egregias in empyemate stomachique affectibus præstant radicis succus, vel ipsa forinsecus adhibita. In exanthemate quoque & Paneritio similibúsque vitiis summopere convenire fertur. *Vires.*

Cap. XI.

Katou-Pulcolli H. M. *P. 6. T. 23. p. 41. Frutex Indicus flore dipetalo capsula oblonga, binis cellulis bina semina continente.*

H. M.

FRutex est hominem longus, cujus inodora è *radice*, fibrosa, russa geniculatus carinatúsque exsurgit *stipes* duntaxat unus, fractu perfacilis, ramulos è geniculis protuberantes habens gemellos oppositos. *Rami* ut & surculi pertenues ei sunt, colore fusci, teneri, pilis rugosi. *Folia* hic illic surculis insident rara, è longo angusta, longitudinis pollicaris, è viridi fusca, infernè dilutiora, quæ lapsis floribus ramis decidunt. *Flores* purpurei è foliaceorum surculorum erumpentes extremitatibus, *folia* habent è longo angustissima, erecta, extrorsum crispata, quorum unum angustius, infernè candidum venis striatum, alterum latius est. *Stamina* bina exalbida, purpureis oblongis apicibus, duabus quoque gemmulis exornata, albens sibi è calyce viridi exortum adjunctum habet filamentum. Decidentibus floribus è calyce *capsulæ* enascuntur seminales, ubi calyce excipiuntur è longo angustiores, capitulo compresso oblongóque sunt, virides hirsutæ, siccæ lignosæ, cortice albulo. Ipsa verò *semina* complanata, è russo fusca, duabus in cellulis interseptimento quodam distinctis, propè capitulum bina utplurimum reperiuntur, fabæ figuram æmulantia, odore saporéque carentia.

Arenosis ipsis frutex apricísque gaudens campis circa *Cochin* & *Warapoli* multus est. Flores Januario, semen maturum Martio Aprilique dat mensibus. Medicus internus usus in stomachi doloribus atque interaneorum inflammationibus est: externus in scabie herpetiq. *Locus & Tempus. Usus.*

Cap. XII.

Alpam H. M. *P. 6. T. 28. p. 51. Siliquosa Indica flore tripetalo siliquis teretibus pulpa absque seminibus repletis.*

H. M.

HUjus fruticis caudex bis térve divisus cortice vestitur è cinereo viridi, inodoro, acido adstringentique. *Rami* ligno albicante, medulla viridi perfosso, nodis interstincti sunt. *Radix* rubra in capillaceas deducta fibras undique se diffundit. *Folia* ex oblongo angusta, in cuspidem exeuntia, supernè saturo virore nitentia, infernè surdiora, costa majori ramulosa, venis nervísque intertexta, crassis, curtis, interiùs planis, singula duntaxat adhærent petiolis. Odore sunt haud ingrato, sapore subacri. E purpureo nigelli, inodori, rotundis ac tenuissimis è petiolis prorumpunt *flores* bini ternive sæpe conjuncti, tribus latioribus cuspidatis constantes foliolis, externè niveis obductis pilis; quorum in medio conspicitur trifariam oblongis, transversis, rubris staminibus divisus *stylus*. Floribus cuspidatæ teretésque pulpam carnosam absque seminibus, saltem conspicuis, subcrescunt *siliquæ*.

Locis delectatur arenosis & apricis, in *Aregatti* & *Mondabelle* aliisque locis copiosus est. Flores & fructus in anni tam exodio quam exordio, frondes semper apparent. *Locus.*

Quodcunque hujus fruticis cum oleo in unguentum redegeris ad psoram vetustissimáque valet ulcera. *Vires.*

Foliorum

Foliorum succus cum Calamo aromatico contra serpentium exhibetur venenum; speciatim verò Reguli serpentis *(Cobra Capella)* veneno resistit radix ex Limonis contrita succo, in nodulum ligata, naribúsque pro errhino immissa. Ejusdem junioris colubri infringitur virus eadem radice cum vaccino lacte propinata: quem in finem etiam cataplasmata è Calamo aromatico atque hac radice confecta adhibentur.

CAP. XIII.

Waga H.M. *Arbor Indica siliquosa flore tetrapetalo stellato, siliquis bipalmaribus planis.* H.M.

HÆc *Insiæ* persimilis est, attamen spinis carens, altas maritat arbores. *Rami* ejus virides, carinati, atque ubi novi prodeunt surculi binis donati sunt foliis. Radix astringens & amara. *Folia* parva, è lato aculeata, uno è latere convexa, medio recto divisa nervo, intus viridia, exteriùs rubea, petiolis rubicundis ejusdem coloris surculo per ordinem adhærent; quæ vel sola, vel cum ramis mota statim, quod inclinato semper solent die, se contrahunt. *Flores*, qui odoris sunt mellei, caliculo inclusi rotundo, constantes foliis quaternis oblongis, stellarum modo expansis, tenuibus, mollibus, furvis, propriis racemosis surculis suspenduntur. *Stamina* 13 aut 14, eminentia, tenuia, lenia, quorum infimam partem obducit lanugo, *apicum* sunt è rubro fuscorum. Hæc inter caput ejusdem coloris se effert *stylus* oblongior crassiórque. *Fructus* binas palmas æquantes; *siliquæ* sunt duos pollices latæ, tenues ac præplanæ, exsiccatæ rubescentes, cortice intus niveo, fabas adstringentes, amaras, teretes, paululum planas, transversarias, è virente spadiceas continentes. Floret ut *Insia*.

Locus. Provenit quocunque è solo densis sylvis in *Warapouli*, aliisque Malabarici Regni locis, semper virentium interponitur numero.

Vires. Hujus arboris succus unà cum Limonis & virente Curcuma in Nucis Indicæ oleo diutiùs coctus illinendo prodest lepræ; multi insuper usûs est in ulceribus inveteratis.

CAP. XIV.

Arbor Malabarica flore vario, siliqua nuciformi. Karin-Njoti H.M. P.6. T.18. p.31. *H.M.*

ARbor est tantæ proceritatis ut sex hominum superet altitudinem. *Caudex* ei hominis crassitudinis; rami cortice nigro, ligno albo, sed amaro; teneriores viridi sunt. *Radix* tum odore, tum sapore gravis atque amara. *Folia* peramara, crassa, solida, glabra, vetustiora facile fragilia, oblonga, obtusa, recta in parte è viridi fusca, infernè dilutiora; è crassis, rotundis, ferè pollicaribus proveniunt petiolis, costâ multas albidulas fundente venulas, divisa. *Flores* circa ramorum summitates in surculo perlongo, rotundis, parvulis, purpureis petiolis plures conjunctim inhærent, tribus, & quatuor, & quinque interdum, ad invicem inflexis constantes foliis, ex angusto latis & obtusis, lenibus, colore ab uno latere subflavo in album vergente, ab altero propemodum sanguineo, utrinque nitentibus, è calyce in quatuor lacinias dissecto prorumpunt. *Stylus* mediastinus brevis crassiusque, filamentum oblongum è fusco flavum emittens, *stamina* oblonga, crocea, *apicibus* quæ donantur ruffis, comitatur: odoris planè expertes. Successi floribus *fructus* pedunculis curtis, tomentosis fasciati elongo cauli seu petiolo appendent nuciformes, quamvis aliquo modo planiores, cortice crasso, lignoso, fungoso ac levi, qui includit unum nucleum duos in lobos cute è flavo rubente divisum, gustu amarissimum.

Locus & Tempus. Arenarum amans propè littora invenitur in insula *Baypin*, pone *Paloerti*, *Arregatti*, aliisq; locis, ut & in insula Zeylonensi. Flores ejus Januario, fructus Martio Aprilique mensibus, frondes semper visuntur.

Vires. Folia balneum præstant febres fugans algidas, contrita verò Erysipelati occurrunt; temporibus adfricta colubri cujuscunque adversantur veneno. Eorum oleo incoctus succus linimento Psydraciæ est. E fructibus autem primò conficitur oleum articulari, dein potio choleræ medens morbo. Radici Boream versùs excrescenti magicas Malabaræi attribuunt vires.

CAP. XV.

Paina-Schulli H.M. *P.2. F.48. p.93.* *Frutex Indicus spinosus foliis Agrifolii siliqua geminata brevi.*

FRutex est spinosus, nascens in arenosis, radice fibrosa & capillata, albicante; cortice crassiolo, albicante, molli tecta. *Caules* teretes sunt, virides, nodulati, spinis quatuor, transversis, duris, aculeatis, ac sibi invicem fermè oppositis in nodulis circundati. *Folia* ex spinarum origine bina simul exeunt, petiolis brevibus & crassis, densa, rigida & nitentia, obscurè viridia, seu flavo-viridia, utrinque in oris tribus cuspidibus aculeatis eminentibus, qui alternatim versùs pronam & supinam folii partem contracti sunt, cum uno in vertice, munita. E costa media nervi in cuspides exeunt. *Flores* in summitate caulium bini unà proveniunt, uno constant petalo grandiusculo, latiori & oblongo, quod versùs exteriora cum superiori parte suisque oris nonnihil reflexum est, ac rigidum & crassiusculum, pilis interiùs albicantibus obductum, ungue rotundo calyci insidens, colore

lore cœruleo subpurpureo: in medio longitudinis, ubi extuberant ac crassiores sunt & glabri sine spinis, colore cœrulo-purpureo magis saturo, subtus dilutiore & albicantes ac nitentes, odore nullo. *Stamina* intus quatuor, longiuscula, crassa & albicantia, supernè barbata densis, albicantibus seu etiam flaviusculis spinis, ac bina & bina in se invicem decumbentia: inter quæ emicat filamentum tenue, albicans, in summitate bifurcatum, exortum è globulo seu capitulo oblongo in calyce sito, quod rudimentum fructûs est. *Calyx* foliis rotundis & sibi mutuo circumvolutis constat. *Capsulæ* seminales grandes sunt, oblongo-rotundæ, inferiore parte paulò crassiores, & nonnihil planæ, in duabus oppositis partibus, ubi rotundiori superficie sunt, in longum unâ striâ notatæ, atque in vertice uno spiculo nigricante eminentes, cortice per maturitatem nigricante, in profundiolo, viridi-diluto calyce consiti, formâ externâ & magnitudine fructus *Arequa* referentes. *Semina* in duobus loculamentis in quæ fructus per intersepimentum dividitur, continentur; in singulis bina, oblongo-rotunda, parte qua ad corticem fructûs adjacent convexa, cum immatura sunt candida ac nivea, & cortice crassiolo, candido & velut fungoso, intus nucleo albicante subviridi, saporis subamari.

Cap. XVI.

Nir-Schulli H. M. *P.2. F.46. p.89.* *Frutex Indicus flore dipetalo labiato, siliquâ geminatâ aculeata.*

H. M.

FRutex est spinosus, in udis nascens: *radice* fibrosa, capillamentis densis vestita, cortice albicante, intus lignosa. *Caules* virides, geniculati, & ad articulos extuberantes lignosi, corculo aqueo aut viridi seu albicante, ramulos è singulis geniculis binos emittentes, alterno ordine, supernè quadratos, & in lateribus sulco striatos. *Folia* pariter ad geniculos singulos bina, petiolis languidis innixa, oblongo-rotunda, anteriùs rotundis oris in cuspidem contracta, ad petiolum stricta, tactu mollia, plana, glabra, supernè obscuriùs viridia, subtus clariora, in margine limbulo rubro acuto circundata. E foliorum sinubus *flores* plures, ut quatuor vel quinque simul prodeunt, dipetali inodori, *Babel-Schulli* floribus similes sed minores, collo angustiore, colore purpureo cœruleo valdè diluto, & maxima parte albicante & nitente, petalis minùs profundè in oris seu labris incisis, quod latius est, interiori parte punctis rubicundis seu nigricantibus, quæ pilos emittunt, notatum, nullius pariter odoris. *Stamina, apices* & *stylus* ità se habent ut in *Babel-Schulli.* *Calyx* foliis parvis, cuspidatis glabris constat. *Siliquæ* surrectæ, quàm in *Babel-Schulli* longiores, teretes, lignosæ, duræ, supernè aculeatæ ac pungentes instar spinarum, in longum sex striis sulcatæ, calycis foliis rigidis maximam partem arctè contentæ, per maturitatem ruffæ, in duas cellulas seu loculamenta interstitio lignoso in longum divisæ, in quorum singulis *semina* plerunque sex rotunda, plana, ex rubro fusca continentur. *Nir-Schulli* dicitur quia nascitur in aqua: nam *Nir* Malabaribus aquam significat.

Folia in pulverem trita, & cum oleo Ficûs infernalis mixta, tumores corporis & pudendorum virilium dissipant; ut de foliis *Babel-Schulli* dictum est. *Vires.*

Cap. XVII.

De Nerio sive Rhododendro.

FRutex hic ad Apocyni genus pertinet quocum partibus præcipuis siliquis & seminibus convenit. Verum quia locis nonnullis fruticis modum excedit & in arboream magnitudinem excrescit, nec succo lacteo turgeat, Apocyni in modum ab herbis separandum & cum arboribus conjungendum duximus.

1. *Nerium sive Oleander* Ger. *Nerium sive Rhododendron flore rubro & albo* J. B. *Nerium floribus rubescentibus, & Nerium floribus albis* C. B. *Oleander sive Laurus Rosea* Park. **Oleander, or Rose bay.**

J. B.

Arborea est planta, *caudice* recto, rectisque ac firmis ramis brachiata, croceis seu ex viridi pallescentibus; in quibus *folia* multa acuta, longa, unciam circiter lata, utplurimum terna simul orientia, interdum bina, ubi rami dividuntur, transversum ferè digitum invicem dissita, rigida, dura, crassa, superiore parte atro-virentia, ut Lauri folia, infernè magis propter aspersas hinc inde maculas, albida, exsucca. Supremi rami in surculos aliquot divaricantur; quibus insident *flores* multi simul juncti, odori, pulcherrimè rubentes, quali fere colore Rosæ incarnatæ conspiciuntur, aut albi, divisurâ quinquepartita Clematidis Daphnoidis: singulisque divisionis partibus internè adnata quædam trisulca appendix: in medio apices quinque simul juncti, albi, pilosi. Floris verò longi velut calycis imum extrinsecùs obvallant foliola intensè rubentia. *Siliquæ* marcidis floribus succedunt quales Apocyni vel Asclepiadis sursum spectantes, papposo semine plenæ.

Nasci in maritimis & juxta flumina autor est Dioscorides, & experientia confirmat. Passim ad aquarum fluenta in Creta reperitur: Autores Anguillara & Camerarius: quin & in Sicilia ad rivos è monte Ætna delabentes: Ad Benaci ripas, & in Argentario promontorio in maritimis Senensibus. *Matth.* In tractu Alpino & montuoso Liguriæ inter Nicæam & Genuam cum siliquis copiosissimè *Lugd.* In montis Baldi parva insula Monachorum minorum Franciscanorum ex saxis nudis prope aquam pullulans abundanter provenit floribus rubris & albis. *Pona.* *Locus.*

In nonnullis Cretæ insulis ad ædicularum trabes conficiendas aptum est, cùm alibi parvum sit. Vide Lib. 1. cap. 27. p. 51. *Usus.*

Dioscorides

Vires. Dioscorides & Plinius Nerii flores & folia mulis, asinis, canibus, ovibus & Quadrupedum plurimis venenum esse tradunt; hominibus verò contra serpentium morsus conferre è vino pota, & magis Rutâ additâ: imbecilles etiam animantes, ut pecus & capras, si aquam bibant in qua folia ea maduerint mori. Ast Galenus, cui magis credimus, Nerion foris quidem illitum digerendi vim obtinere, intro verò in corpus assumptum perniciosum ac venenosum non solùm hominibus, sed plerisque etiam pecudibus esse.

Cæterùm Nerion Jo. Bodæo à Stapel dicitur hic frutex à νὴ particula privativa & ἐρῶ amo quasi inamabilis herba: Alii à nymphis Nereidibus nomen impositum scribunt. Alii ἀπὸ τοῦ νῇ ῥεῖν, quòd corpus minimè fluidum reddat, sed potum repentè intolerabiles excitet angustias: intumescit enim venter, & subsequitur universi corporis inflammatio, omnísque humidi exstinctio. Rhododaphne dicitur à flore Rosæ simili & foliis Laurinis: Rhododendron, i. e. Rosea arbor, quòd alicubi in magnitudinem arboream excrescat, & Roseo flore sit.

Ob florum elegantiam & perpetuæ frondis honorem in hortis nostris studiosè colitur.

2. *Nerio similis arbor* C. B. *Nerii facie arbor* J. B. *Nerii facie arbor Indica* Park.

Huic arbori propendent siliquæ de ramis & surculis, Sambuci palustris, medullosis, pallidis pullis, nodosis, sesquipalmum & pedem longis vaginis, coriaceis, uno cohæsu septenis aut novenis, singulis gracilem Lampetram effigiantibus: intus farciuntur pelliculis cepaceis & tomentosis, adeò exuvium serpentis ementientibus, & quiddam cadaveruli anguini simile involventibus, ut pueris horrori sit & illudat. Consimili florum exortu exeunt calyculi herbæ sanctæ aut Stramonii.

3. *Nerion Indicum angustifolium floribus odoratis simplicibus* Herman. Hort. Lugd. Bat.

Huic sunt folia angusta, flores incarnati, nonnunquam rubentes, odoris grati, cætera vulgaris Nerii omnino paria. In Belgiam advexit D. *de Reede*.

4. *Nerium Indicum latifolium floribus odoratis plenis.* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Vulgare Nerium per omnia æmulatur, nisi quòd flores multiplici petalorum serie sint constructi, ad amplitudinem Rosæ moschatæ, coloris incarnati, propitiore cœlo dilutè rubelli, odoris suavissimi, ob quem de collo gestantur ab Indis. Colitur in hortis Zeylonensium aliorúmque Orientalium.

5. *Nerii siliquæ effigie Kaye Baka* J. B. *Fructus Nerii siliquæ figurâ* C. B. Clus. exot. l. 3. c. 19.

Clus.

Teres, infráque digiti minimi crassitudinem erat fructus, qui integer sex unciarum longitudinem superâsse videbatur, immaturæ Nerii siliquæ formam quodammodo referens, denso cortice præditus, foris rugoso striatóque & veluti innumeris tuberculis obsito, instar Onagricæ pellis, sive corii è quo vaginas suis cultellis & acinacibus excipiendis tegunt Turcæ, nigro alioqui, nisi ea parte quæ pediculo proxima, illa enim rufa erat. Adeo solidus erat unus ex his fructibus, quem per longitudinem secare tentabat Clusius, ut frangeretur citiùs & in partes dissiliret quàm scissuram admitteret. In confracti tamen particulis lanuginem quandam observabat, illi non valdè dissimilem quæ in Nerii siliquis conspicitur. Dum recens est edulem esse affirmabat Abdala Guzarate oriundus.

CAP. XVIII.

De Gelseminis spuriis siliquosis.

1. *Gelseminum Hederaceum Indicum* Cornuti. *Gelsem. Indicum maximum flore phœniceo* Ferrar. *Pseudo-apocynum Virginianum, aliis Gelseminum maximum Americanum flore phœniceo* Park. *Tecomaxochitl Mexicanis.*

Cornut.

VIvaci & lignoso est *stipite*, ligno raro, sarmentoso, medulloso, colore pallido, cortice aspero, subnigro, multiplici, ut qui extimâ parte rimis hiulcus in plures fibras radicis speciem gerentes finditur, Vitis in modum. Rami undiquaque luxuriant, Sambuci more, medullâ pleni, tenues, geniculati, herbacei [caulem plantæ tenuem, geniculatum, lentum atque erraticum tribuit Ferrarius] *Folia* utrinq; adversa ad genicula oriuntur, Sorbi instar aut Mollis Clusii more divisa, similitérque serrata, gustu initio fungorum, tandem sine morsu leviter siccante. Septembri mense in apicibus ramorum corymbus densior apparet, puniceis quibusdam velut racemis in orbem circumactis: globuli illi *florum* gemmæ sunt, qui sensim in calathos oblongos coloris punicei dilutioris extenduntur, formámque capiunt quam Digitalis Recentiorum [hiulco officulo in quinque labella resupinato, imo ventre substricto, medio turgidulo, cervice angustiore: quibus defluxis, ex arido calyce *siliqua* porrigitur, in viridi subrubens, digitum longa, ima parte summâque tenuis, mediâ turgens, infra supráque intercurrente prominulo toro bipartita, *seminibus* gravis, ut in luteo Leucoio, minutis, rufis, membranaceis. Quanquam hæc membranæ tenuis involucro circumsepta, multiplicique serie propè innumerabilia circa nigrum & molle dissepimentum, singulæ imagine interjectum, confertim conferteque constipantur. *Ferrar.*] Ederaceum appellamus quòd ad singula internodia nascatur asperitas quædam, innumeris villis composita, qua proximo parieti aut adminiculo,

culo, aut propè consitis arboribus adnectitur & tenacissimè adhæret, Hederæ instar, adeóque quanvis suapte naturâ caducum ad excelsa fastigia evadit. Cirri autem hi quibus adminicula apprehendit, non è toto corpore ut in Edera, sed ex unis geniculis oriuntur. *Radix* per humum summam repit; nec semine tantùm seritur, sed & avulsis ramulis. Namque tot initia radicum habere videtur quot nodos in quibus asperitates fibrosæ quas diximus si humo mandentur radicem aliquando efformant.

2. *Gelseminum sive Jasminum luteum odoratum. Virginianum scandens & semper virens* Park. *Park.*

E stipite propè terram mediocriter crasso, lignoso *virgæ* aliquot (Caules vocat autor noster) exoriuntur, in plures ramos se dividentes, supérque arbores proximas aut aliud quidvis obvium latè expandentes: quibus ad intervalla brevia bina adnectuntur *folia* Myrtinorum æmula, majuscula, glabra, inter se contraria, alia supra alia, quemadmodum in Syringa Arabica flore duplici, disposita. *Flores* tres quatuórve simul in extremis ramulis, Gelsemineorum nonnihil similes, è longo tubo in quatuor angulos exeuntes, non tamen in folia seu petala expansi illorum instar, flavi, odorati: quibus succedunt *siliquæ* parvæ flavescentes, glabræ, paululum compressæ & oblongæ, per longitudinem in medio divisæ seu bivalves; seminibus parvis, compressis, subfuscis, altero extremo membranulis velut alatis, & in utroque siliquæ latere aliis supra alia arctè velut aggestis seu coacervatis repletæ.

E Virginia, ubi sponte oritur, in Angliam intulit Joannes Tradescantius senior.

CAP. XIX.

Arbor siliquosa Brasiliensis flore campanulato. Quera-iba Brasiliensibus Marcgrav. & Pis. *Marcgr.*

ARbor cortice rugoso & gryseo, in ramis oppositos habens ramulos, & in his tria, quatuor aut quinque *folia*, in frondem congesta, pediculis suis tres circiter digitos longis innitentia, pallidè viridia, figurâ Salviæ, semi aut digitum longa, solida, & ad tactum dura. *Flores* fert flavos, duos digitos longos, figurâ Campanæ, superiùs in quinque partes sectos, totidem intus staminulis brevibus, flavis, apices pallidos gestantibus; ità ut arbor florens tota flava appareat, instar arboris quam Lusitani vocant *Pao d' arco*: nam racematim congesti sunt flores, & arbores hæ pauca habent folia.

Flores sequitur *siliqua* longa & compressa, nullius usûs.

Nascitur locis graminosis tam humidis, quàm siccis, & floret mense Decembri. *Locus.*

Cortex contusus & coctus oleum suppeditat ad vulnera sananda, itémque ad ulcera in tibiis aut *Usus.* aliis partibus efficacissimum.

CAP. XX.

De Arboribus nonnullis Kandel Indis dictis.

ARbores hæ an Siliquosis, an Cucurbitiferis fructu corticoso annumerandæ sint ambigimus.

1. *Candel* H. M. P. 6. T. 31. p. 57. *Frutex Indicus ramis demissis radices agentibus se multiplicans, fructu oblongo, terete, corticoso.* *H. M.*

Frutex est hominis complexum implens, tantóque numero novos è flagellis prono pondere deflexis, terræque superficiei duntaxat leviter insertis velut stolones erumpentes, emittit stipites, ut ipsam matrem difficillimè queas invenire. *Ramorum* geniculatorum lignum intus duritiæ firmæ, cortex cinericeus, intùs rubens, exteriùs fuscus est. Ipsi autem rami, ut & surculi in conum fastigiati, folioso involucro tenerum germen involvente in superiori parte foliis abundant, inferiori destituuntur. *Folia* gemella ordine decussato, petiolis longiusculis è viridi dilutis, interiùs carinatis, longa, aculeata, densa solida, superficie utrâque præplanâ glabrâque, virore in recta parte penè fusco nitenti, in aversa dilutiore, è geniculis prodeunt, costa media crassa, in prona solummodo eminens, multas subtiles venulas intus ipsum folium subeuntes, externè haud conspicuas, relicto ad marginem limbulo, parallelo ductu ast obliquo, anteriora versus decurrentes, producit. Sapor sylvestris & adstringens. *Flores* rosis proximi, è flavo rubicundi, duodecim petalis rigidioribus, oblongis, erectis, introrsum quodammodo contractis, ac duabus cuspidibus anteriùs eminentibus, ut & filamentis è croceo in fuscum vergentibus constantes in foliorum exortu prorumpunt. Plurima verò in medio *stamina* longis elatisq, *apicibus* è rufo albicantibus capitata conspiciuntur. Insuper languidè albens *stylus* ex umbilico assurgens. Eorum *calyx* oblongus in duodena angustiora, acuminata, crassa, rigida divisus *folia*, ex parte viridis, ex parte rosaceus externè, internè exalbicans est. Gemmæ verò elongæ, cuspidatæ, duo stamina inter foliorum unguiculos recondita si diviseris exhibent. Deciduis floribus succrescunt *fructus*, spithamam longi, pollicem crassi, rotundi, clementer in acumen exeuntes, propè calicem crassiores, cortice spisso & subfusco, carne intus alba & lignosa, quodammodo fungosa, medulla intermediâ rubrâ; si quod facilè fit, frangas, intus vides pilis eminentibus levissimis candidis obsitos, germen velut surculum foliaceum viridem continentes. Hi si in terram arenosam decidant ut

ut cuspis inhæreat, aculeo in commissura soluto, mox radices agunt, & in plantas adolescunt. Terra salsa & arenosa huic arborum generi apta, unde in ripis salsorum lacuum cæterisque locis paludosis, præsertim *Cochin*, frequens est. A bimatu fert maxima parte anni fructum, flores autem semper: quinquagenaria moritur.

Locus.

Vires & Usus. Radices lineorum inserviunt tincturis, ut folia agrorum stercorationi. Cortex quo utuntur coriarii & lotrices ad vestes purgandas, si ex oleo teratur donec crassitudo sordium fiat, illitu finit artuum lassitudines. At lacte & butyro recente exceptus, opitulatur ex hepate albo (ut vulgus loqui amat) læsis.

2. *Karil-Kandel seu Kanil Kandel. Candela arbor floribus in eodem pediculo ternis, fructu angustiore.*

H. M.

Arbuscula est cum præcedente planè conveniens, nisi quòd altitudine ternos superet homines, neque in tot dividatur stipites. *Folia* figurâ prorsus eâdem ast longè minora, adeò ut quatuor aut quinque demum pollicum sint, petiolis minoribus imponuntur. *Flores* è calyce octo laciniis, quæ remanentes se retro flectunt prædito, candidi, supra foliorum exortus terni, rariùs bini pediculo innixi prodeunt, octo etiam habentes acuminata petala, stamina exalbida, rubris exornata apicibus. *Fructus* præcedenti per omnia iidem, excepto quòd digiti minoris latitudine crassitieque sint, teneriores cortice viridi, vetustiores è rubro cœrulei. Loca uliginosa valdè desiderat, frequens ideóque in *Portea* aliisque locis. Annotina fructifera fertur, ut & 50 implere annos. Decidui fructus ut in *Kandel* eodem modo se irradicant.

Locus.

Vires. Teneriores in eduliis sunt; Caril in sole exsiccati etiam cum nucis nucleo eduntur. Cortex autem in sero lactis decoctus intestinorum tormina, dolores flatúsque tollit. Huic ut & fructibus affusus *Peladambu* succus, oleum *Marotti* in vulnerarium unguentum coquuntur. Eidem si cortices minutulæ nucis Indicæ, ac viridi arecæ fructui additi contritique ex aqua decoquantur pura, aphthis, si os eâ alluatur, sæpiùs medentur.

3. *Pee-Kandel* H. M. P. 6. T. 34. p. 61. *Candela Indica fructu longiore & crassiore, flore tetrapetalo.*

H. M.

Proximè descriptarum species est, pluribus stipitibus fruticescens, trium hominum longitudine. *Folia*, quæ ni majora crassioráque essent, mox enarratarum poterant videri, prona parte dilutiora, inter nigrantia, crassis, è viridi albicantibus appendentia pedunculis, costâ perquam crasâ atque eminente donantur: Sapor adstringens. *Flores* è calyce crasso rigido, quater, insecto bini & bini erumpentes, candidi, postea tamen rubescentes, curto rubentéque pediculo communi virenti inseruntur: constant hi quatuor, ex oblongo angustis, cuspidatis, circa oras lanuginosis, hirsutisque petalis in calyce farinâ albâ quasi conspersis. *Apicibus* verò duodecim, decem, novem, rarissimè undecim, elevatis, acuminatis, luteis, brevissimis *staminulis* insistentibus, medium unà cum globulo fœtus primordium continente occupantibus. Odor quamvis debilis non equidem ingratus. *Fructus* oblongiores cæteris, longitudine enim duas, vel saltem sesqui-spithamam excedunt, crassioresq; sunt, præsertim circa apicem leviter fastigiatum. Teneriores virent, dein una ex parte cortice rubescente, capitulo crasso, oblongo angustóque sunt collo, cui mediante articulatione fructus alligantur; intra orificium suum surculum foliaceum exiguum, aculeatum rubrum, qui ex fructus procedit umbilico, recondentes. Eodem modo ut in aliis *Kandel* decidui fructus se solo irradicant.

Locus. Ad *Cochin* ac *Cranganoor* copiosa est. Viribus cum proximè descripta convenit.

4. *Tsjerou-Kandel* H. M. P. 6. T. 35. p. 63. *Candela Indica humilior flore exalbido pentapetalo, fructu majore.*

Hujus intra septem pedes consistit longitudo. *Folia* gemina opposita brevibus pedunculis inhærent, planè quod ad texturam eadem [præcedenti] nisi quòd longiora, orisque sunt rotundis. *Flores* exalbidi quina petala crassa, rigidiuscula stellæ in modum expanduntur; quorum ex interstitiis numerosa, nivea, productiora, fuscis capitibus nodulata, filamentis crispis & candentibus concomitata erumpunt *stamina*, quibus adest bifidus candens *stylus*: odor non ingratus sed debilior est. *Fructus* sunt simillimi *Pee-Candel*.

Locus. Salsa petit loca aquosáque. In Paroe aliisque locis plurima est.

Vires & Usus. Lignum combustioni inservit; cortex verò cum exsiccato Zinzibere aut Piperi longo, *tripali* vocant indigenæ, & aquâ Rosarum tritus diabetem curat.

5. *Pou Kandel* H. M. P. 6. T. 36. p. 65. *Candela Indica floribus pentapetalis odoratiss. fructu minore incurvo.*

H. M.

Priorum simillima, altitudine duorum hominum est, paucioribus stirpibus è radice protuberans. *Folia* cùm singula, tum gemina rubris brevibúsque adnata petiolis, cæterorum formam & texturam habent, excepto quòd oris planè sint rotundis. *Flores* præ cæteris teneri, candicantes, pentapetali, conjunctim è pedunculis gracilibus, è viridi dilutis dependent, foliis retro se flectentibus. *Stamina* quina, candida, *apicibus* grandiusculis, ex albo cinereis, striatis parumper & intortis, unà cum *stylo* niveo acuto prodeunt. Ob gratissimum odorem pluris veneunt. *Fructus* combinati eandem cum cæteris habent formam, quamvis paulò sunt minores, levitérque incurvati, & in acumen desinentes.

Locus. Per totum Malabaricum regnum copiosè provenit. Frutici longævo semper flores sunt, quibus Gentiles *Corimbins* dicti utuntur. Medicos non habet usus.

6. *Kada-*

6. *Kada-Kandel* H. M. P. 6. T. 37. p. 67.

Frutex hic ramos habet è fusco atros: *Folia* crassa, glabra, oblonga, anteriùs leviter sinuosa, rariùsque incisa, alternatim ramos ambientia, costâ mediâ nullas conspicuas fundente venas, subtus obducuntur. *Flores* quatuor, quinquéve foliorum, candidi, Hyacinthino more, propriis innitentes surculis, *stamina* quinque albula, rufis donata capitibus, è foliorum interstitiis erumpentia, & *Stylum* habent viridiusculum. Floribus insequentes deciduis virides, oblongi fructus sunt, utrinq; perplani, duri, filamentis ligneis pertexti, virentem habentes medullam, in flore verò calyces constituentes.

Arenosum diligit solum. Circa *Warapoli*, quamvis & aliis in locis, multa est. *Locus.*

Ignotarum habetur virium.

Cap. XXI.

Arbor Mexiocana fructu Castaneæ coccifera C. B. *Daburi* Clus. *ex. l.* 3. *c.* 19. *Bixa Oviedi* ejusd. *ex. l.* 3. *c.* 20. J. B. *l.* 12. *Urucú Brasiliensibus* Marcgr. Piso. *è qua fit tinctura* Orellana *dicta.* *Arbor finium regundorum* Scaligeri. *Achiotl* Hernandez. *Orleana seu Orellana folliculis lappaceis* Herman. The Anotto, or Roucou-tree.

Frutex est arborescens, [Mali Medicæ magnitudine *Hern.*] ligno albo instar Coryli, cortice fusco. *Folia* habet alternatim posita, in pediculis tres, quatuor aut quinque digitos longis, etiam brevioribus, oblonga, mucronata, cordis ut pingitur figurâ, quinque, sex, etiam decem & duodecim digitos longa, nervo secundùm longitudinem, & venis obliquis inferiùs prominentibus prædita, lætè viridia.

Ad extremitatem ramorum in brevibus pediculis multi enascuntur *flores*, in uvæ figuram dispositi, quilibet magnitudine Rosæ, quinque foliis constans, albis incarnato dilutis: In medio ingens numerus staminulorum luteorum, apicibus purpureis. Vix sensibilem aliquem habet odorem.

Florem sequitur *fructus*, nimirum siliqua, Myrobalani, oblongi formâ, seu pyramidali rotunda, duos aut tres digitos longa, magnitudine Pruni [quatuor modicis distincta angulis, quæ secundùm longitudinem discurrunt *Hern.*] quæ immatura virescit exteriùs, matura rufescit, éstque tota hispida ob fila quæ habet prominentia, sed non aculeata. In qualibet siliqua ultra 30 aut 40 grana, suo quodque pediculo innitentia continentur, figuræ conicæ acutæ, aut exigui Pisi, at in duobus lateribus quasi digito compressa. Granorum color insigniter miniatus & splendescens, atque tali succo madens, ità ut ad tactum inficiat manus egregio miniato colore. Grana recentia mollia sunt, instar granorum Pomi, quodlibet exteriùs punctulo argenteo notatum. Siliqua matura sponte se aperit. Grana siccata evadunt obscurò rubra; nihilominus tamen ut ante tincturam continent; & recentia sive siccata usurpari possunt Trita simpliciter in aqua simplici seu stillatitia egregiam dant tincturam miniatam, quæ pota per se prodest contra varia venena, & est boni saporis, subamara & quid aromatici sapiens. Collecta in massam cogitur, sphærulæque & tabellæ in multos annos durabiles indè conficiuntur, & in Europam transmittuntur. Cum urina mixta tam pertinaci colore tingit lineos pannos, ut in posterum elui non possit. Magisterium etiam indè, more Coralli, præparant, & in usus reservant. Brasilienses patinas suas & lagenas è Cucurbitarum corticibus factas hac tinctura exteriùs tingunt.

Radix cocta cum carne Gallinacea vel alia tingit instar Croci optimi, & bonum saporem illi conciliat.

Barbari maximi faciunt hanc arborem, eámque colunt circa tuguria sua: Viret toto anno, fructum autem fert Vere: & tum materies ejus cædi solet, quæ utilis est ad ignem eliciendum instar Silicis, confricando inter se. Hujus proprietatis & usûs ligni mentionem factam invenio à *D. Rochefort* in Hist. Insularum Antillarum, & *D. Hughes* in Medico Americano.

Cortex idoneus est ad funes & rudentes, quæ robustiores sunt Cannabinis.

Tinctura cum aliqua aqua ejusdem temperaturæ hausta aut foris adhibita mitigat æstus febriles, sistit sanguinolentas dejectiones, discutit tumores & abscessus, quapropter commodè miscetur potionibus refrigerantibus, atque etiam cibis.

Miscetur etiam delicatæ potioni è Cacao, *Chocolata* dictæ, ad refrigerandum & bonum colorem atque saporem illi conciliandum, efficítque nè quavis quantitate hausta noceat: illius quippe ope facilè digeritur sine ulla cruditate. Mitigat dolores dentium à calida causa natos, promovet urinam, sedat sitim.

Tincturam è fructu faciunt hoc modo, Sumunt grana benè matura, eáque infundunt aquæ calidæ, & ex subsidentia tabellas conficiunt.

Observandum tamen (inquit *Jo. de Laet.*) duplicem tincturam ad nos afferri; Unam simplicem & perfectissimam, coccineam, cujus usus est ad fucum fœminarum, [insulani etiam Americani corpora sua eâ inungunt elegantiæ causâ & ad Bellum ituri ut terribiliores, hostibus videantur] alteram cum Resina mixtam, & in magnos globos coactam, cui & credo succum radicis admixtum; tingit enim croceo colore magis quàm miniato.

Granum parvum figura & colore *Urucu* non multum dissimile ex insula Barbados *Nottæ* nomine ad nos defertur, quo in panes coacto tinctores utuntur pro pannis colore Limonis inficiendis.

CAP. XXII.

Mangle Pyri foliis, cum siliquis longis, Ficui Indicæ affinis J. B. *Mangues seu Mangles tertia species Guaparaiba dicta* Pison. *Paretuvier* Rochefort. The Mangrove-Tree.

Ovied. ARbor est inter eas quæ in Occidentali India vulgariter nascuntur, selectissima, tum ad ædificiorum fabricas, tum ad reliqua fabrilia. Crescit uliginosis locis, litore maris, salsuginosisque fluminum & torrentium in mare delabentium ripis. *Folia* habet majoribus Pyri foliis similia, crassiora tamen & paulò longiora, *sibi opposita, crasso nervo secundùm longitudinem, & multis venis secundùm latitudinem, lætè viridia. Flosculos fert multos in calycibus oblongis,* Pison. *Siliquas* binos palmos longas, aut majores, easque crassas, Cassiæ solutivæ fructibus pares, fusci coloris, pulpam instar coaguli, sive medullæ ossium similem continentes, quâ Indi aliorum eduliorum penuriâ vescuntur. Etenim licet amara sit, salubrem tamen cibum esse ferunt. Ego tamen (inquit Oviedus apud Clus. in exot.) ab ejus esu in morbum incidi, tametsi adeò dedicatus non sim, nec ab iis cibis abstinere in penuria soleam, quibus alios vesci video, quinetiam nulla urgente necessitate degustare non piget, ut commodiùs describere possim; eâque de causa hunc fruticem degustabam; sed Brutorum animantium & sylvestrium hominum potiùs cibus dicendus videtur. [Fructus decidens Cancrorum terrestrium potiùs quàm hominum est pabulum] Admiranda autem ejus arboris est natura, plurimæ enim simul crescunt, multique ejus rami deorsum vergere & in radices converti videntur: nam præter multos, quos erectos foliisque onustos atque ab invicem sejunctos, reliquarum arborum instar habet, frequentibus etiam aliis crassioribus & tenuioribus ἀφύλλοις sese ad aquam demittentibus, aut sub terra aut arena radices figentibus prædita est: qui ubi apprehenderint, alios ramos sursum vergentes proferunt: etenim non minùs firmiter hærent quàm primarius arboris truncus, sic ut ex multis caudicibus simul connexis videatur arbor. Lignum arboris est grave, solidum, & corticem habet brunnum, qui coriis præparandis & densandis inservit, Quercini loco. Nam Quercuum in hisce terris nullus est proventus.

Vires. Radix arboris, quæ mollis est & humida, fissa & tosta, calida puncturæ venenatæ utriusque piscis *Niqui* applicata, ejus dolores sedat, & membrum læsum restituit, licet prima fronte dolores exasperet. Magnum sanè remedium est, & à piscatoribus primò inventum nobisque traditum.

C. Bauhinus qui aliàs non parcus esse solet in speciebus multiplicandis, hanc arborem refert ad Ficum illam celebrem Indicam *Arbor de Rays* dictam. Verùm non hoc proprium est uni duntaxat arboris speciei funiculis in terram demissis & radices agentibus se multiplicare, sed pluribus commune, ut v.g. duabus tribúsve Ficus Indicæ speciebus, huic arbori, Sedo arborescenti, Kaide, &c.

2. *Cereiba Brasiliensibus* Marcgrav. *Mangue seu Mangles prima species* Pison. *Arbor Brasiliana foliis Salicis, in quibus Sal concrescit, floribus tetrapetalis.*

Arbor instar Salicis pumilæ, tali ligno, ejus denique figuræ, foliis itidem similibus, sed paulò crassioribus: *Folia* autem directè sibi invicem opposita habet: in extremitatibus autem ramulorum, inter tria, quatuor & interdum duo folia, duo proveniunt pediculi, quilibet tres, quatuor aut quinque flosculos habentes congestos, ex albo dilutè flavescentes, tetrapetalos cum quatuor in medio *staminulis* nigris surrectis, mellei odoris.

Folia hujus arboris lucente Sole salem albissimum continent in sua superficie, quando verò cœlum nubilum est, aut tempus nocturnum, sal dissolvitur & instar roris adhæret, interdiu autem siccus & albissimus digitis detergi potest: ac tantum ex duobus vel tribus foliis haberi potest quantum jusculo saliendo sufficiat.

3. *Cereibuna, Mangue, 2. Species* Pison.

Nec radices in terram agit, nec tam tortuoso flexu luxuriat. *Folio* est crasso, glabro, rotundo, dilutè viridi; *flore* albicante; exiguo *fructu* & valdè amaro, nucis Avellanæ magnitudine, quocum Palumbi & cæteræ volucres defectu melioris alimenti sese ingurgitârunt, earum caro adeò amarescit, ut vix esculenta sit. Cortice existit rubro, ex quo Rhois coriaria, Europæa haud inferior, conficitur. Piscatoribus quoque ad retia tingenda in quotidiano usu est.

SECTIO

SECTIO QUINTA.

Lobos seu Siliquas quasdam quarum arbores minùs cognitæ, necdum, quod sciam, descriptæ sunt continens.

Cap. I.

*De Lobis Brasilianis * Clusii.*

* *Exot. lib. 3. cap. 1.*

1. *Lobus Brasilianus ingens* Clus. *Siliqua Acaciæ formâ* J. B. *Arbor siliquosa Juglandis folio Brasiliana* C. B.

Clus.

PRæcelsa est arbor, in Brasilia nascens, Juglandis foliis prædita, fructum in lobis aut siliquis gerens, articulatim distinctis instar siliquarum Acaciæ, singulorum articulorum etiam medio tumente, quo viz. semen continetur. Erat is quem descripsit Clusius 2; pedes Romanos longus, quatuor uncias (ubi latitudo major) latus, atque planus, instar prædictarum siliquarum Acaciæ, cineraceo quodammodo colore præditus, qui tamen ante maturitatem lectus fuisse videbatur, nam semina contracta & rugosa erant, orbiculari pæne figura, Nuci Vomicæ non valdè dissimilia, quodam vestigio impresso ea parte quâ lobo adhæserant, coloris ex albo rufescentis. *Semen maturum coloris est spadicei seu leucophæi splendentis, diametro sescunciali, crassitie semunciali.* Mus. R. S. Non probat siliquas à Bauhino articulatas dici D. Grevius, sed potiùs inter semina isthmis interceptas, numerandas censet.

2. *Lobus Brasilianus crassus humidus, Citrii semine* J. B. *Arbor siliquosa Brasiliana lobo latissimo* C. B. *Lobus Brasilianus alius* * Clus.

* *Exot. lib. 3. cap. 2.*

Duos hujus generis lobos habuit Clusius. Alter octo unciarum longitudinem habebat, 2½ latitudinem, planus, dorso gibbero & alvo crassioribus & magis tumentibus ipso meditullio, quia fortè ad plenam maturitatem nondum pervenerat quum legeretur. Spissitas tamen dorsi & alvi à lacunarum in quibus semen latuerat cavo unciæ unius, materie adprimè fungosâ constans; lacunæ binas uncias longæ, numero decem; in quibus *semen* quasi quadrangulare, unciam longum, obliquè situm. Lobi color externè ex fusco cineraceus.

Alter longè minor erat, colore ex fusco rubescente foris præditus, qui per medium sectus octo duntaxat lacunas ostendebat, in quibus semen imperfectum, Citrii mali semini non valdè dissimile. Uterque lobus è Brasilia allatus, & in præalta arbore natus.

3. *Arbor siliquosa Guinensis lobo spadiceo fusco* C. B. *Magnus lobus ex Guinea* Clus. *Lobus magnus ex Guinea fœtidus cum granis Arboris Judæ* J. B.

Valdè planus erat hic lobus pro amplitudinis ejus ratione, nam cum decem uncias longus esset, & trium unciarum vel ampliorem latitudinem haberet, vix quadrantis unciæ erat ejus crassitudo; maturum tamen fuisse semina in eo reperta evincebant. Lento autem & veluti coriaceo cortice constabat, ex spadiceo fusci coloris, frequentissimis venis ab infima siliquæ parte ex pediculo dependente sursum & in latera utrinque sparsis prædito atque quodammodo ornato: medullam sive pulpam continebat pallescentem, satis gravis odoris & caput etiam ferientis, imò cerebrum offendentis, quâ involvebantur aliquot grana dura, ex spadiceo fusca, non valdè dissimilia granis quæ in Arboris Judæ lobis reperiuntur.

Incolæ illius regionis in qua nascitur grana fructu comprehensa in pollinem comminuunt, quo ad vulnera curanda utuntur, intra corpus verò non assumenda sunt quia perniciosa. *Usus.*

Cap. II.

Lobus quadrangularis magnus granis Lenticulæ nigris J. B. *Arbor siliquosa lobo quadrangulo fusco* C. B. *Lobus peregrinus quadrangularis* Clus.

LObus hic quadrangularis erat formæ, septem uncias longus, pæne binas latus, prominentibus & protuberantibus quodammodo in acumen dorso & ventre, ac longo utrinque sulco à capite ad infimum lobum laterales alas superante, ejus color fuscus & splendens. Continebat autem hic lobus in media spina aliquot semina, horum unicum nigro & splendente cortice tectum erat, Lenticulæ ferè magnitudine, cui suberat alba membrana viridem pulpam continens non insuavem, sed instar nuclei Pistaciorum, fervidiore tamen sapore. Ipsæ lobi alæ intus inanes, nihilominus ubi circa sulcos intumescebant, succo quodam dulci, qualis pæne Ceratiorum, præditæ esse deprehendebantur.

CAP. III.

De Phaseolo Coles dicto.

1. *Arbor siliquosa Africana, folio fere Pyri semine Fabaceo* C. B. *Phaseolus* V. *peregrinus sive Phaseolus Coles* Clus. *Coles Cacao formam quodammodo referens, externa parte rugosus & niger* J. B. *item Cola fructus ad sitim* ejusdem *lib.* 2. *cap.* 26.

* *Exot. lib.* 3. *cap.* 7.

COles (inquit Tobias Roelsius apud * Clusium) fructus arboreus est: huicque arbori folia sunt ferè Pyri, sed longiora. Fructus Boonæ majoris sive Fabæ nostratis similitudinem gerit, nisi quòd siliquæ Boonis Phaseolisve longiores majoresque sunt & colore candidæ, in quibus sunt quatuor aut quinque semina seu fabæ: harum singulæ suo putamine albo fuerunt tectæ; quo ablato interior fructûs pars ex rubicundo colore purpurascit, cinnabarisque ac minii colorem habet: Facile etiam decorticatus fructus in duas semisses sponte finditur, uti nostrates fabæ. Coles fructus exiccatus valdè durus ac solidus est, ut mirum sit quod referant stomacho conducere, & quemlibet potum magis sapidum fieri præmanso Coles fructu. Sumunt autem hos fructus Africæ incolæ in tractu juxta Promontorium viride semper jejuni, perferúntque, ut perhibent jejunium, toto die ubi tres aut quatuor ederint.

Fructus hic, observante Clusio, *Cacao* formam quodammodo referebat: magnitudine unciali aut minore, saporis non ingrati & adstrictionis participe: gravis porro erat & in aquam injectus subsidebat.

Ex descriptione nomine & effectu sitim extinguendi apparet Cola fructum ad sitim *J. B.* huic eundem esse.

2. *Coles fructus alius similis, niger, splendens cum macula subrussa* J. B.

Cum *Coles* (inquit Clusius) quandam affinitatem habere videbatur hic fructus, sescunciam longus, semunciam latus, dorso tamen latiore, rugosus aliquantulum & satis levis, solidus tamen, nec cavus, nec in binas partes dividuus, niger, splendens, subrufâ maculâ satis amplâ præditus, ea parte quâ putamini adhærebat: lobo enim vel saltem aliquo cortice tectus fuisse videbatur.

* *Exot. lib.* 2. *cap.* 14.

3. *Fructus peregrinus ex Bengala* * Clus. J. B. *oblongus cineraceus rugosus & gibbosus* C. B. *Coles similis.*

Quinque pæne uncias erat longus, totidem ambitu complectens una parte gibberosus, rugoso & inæquali cortice constans, satis crasso, duro & lignoso, cineracei ex fusco coloris, qui binas nuces, sive veriùs nucleos continuisse videbatur, eósque uncialis longitudinis, in quatuor partes dividuos, valdè duros, coloris ex fusco subrussi, saporis adstringentis & linguam exiccantis, post aliquod tamen temporis intervallum non ingrati, sed vires reficientis & sitim sedantis, quo in usu apud indigenas esse mihi facilè persuaserim; certè & substantia & colore & sapore plurimùm accedere videbatur ad fructum *Coles.*

CAP. IV.

Lobi membranacei.

1. *Lobus cortice cartilagineo rugoso fusco, duplici crista sinuosa donatus* C. B. *Lobus cartilagineus ex insula Mauritii phaseolo sive Faba nigra* J. B. *Tom.* 2. *p.* 272. *Clus.*

DUos hujus generis lobos nactus est Clusius: Erant illi diversæ quidem longitudinis, æqualis tamen latitudinis non valdè crasso, sed cartilaginoso potius cortice tecti, brevi rufâq; lanugine obducto, quam adhuc retinebat in lacunis, ubi attrita & detersa non fuerat, supernâ & infernâ parte duplici crista sinuosâ & semunciam ferè lata à pediculo ad mucronem usque lobi producta prædito: Phaseolos autem continebant pænè unciam latos, orbicularis formæ, non tumentes tamen in medio, sed depressos, quia plenam maturitatem non erant adepti, in ambitu undequaque ferè veluti annulo cinctos, ut plerique similes Phaseoli, valdè duros & nigros, nucleo tamen albo præditos, quo recenti vesci licuisset, quia non erat ingrati saporis. Istorum autem loborum unus quaternas uncias longus erat, trésque Phaseolos continuerat; alter ternas duntaxat, & binos Phaseolos habuerat: uterque autem binas pæne uncias latus.

2. *Lobus peregrinus cartilagineus, Phaseolo ex puniceo nigro, tanquam annulo cincto* J. B. *peregrinus cartilagineus* Clus.

Quatuor uncias cum semisse longus erat hic lobus, binas aut paulò amplius latus, cartilagineo potiùs quàm duro & lignoso cortice constans, dorso insignito duplici veluti crista cartilaginea & sinuosa, ad extremum usque lobum protensa: rugosus autem erat cortex, & coloris nigri veriùs quàm fusci: licet porro ea longitudine esset præditus, tres tamen phaseolos duntaxat continebat, orbicularis formæ, media parte aliquantum tumentes circiter unciam latos, in ambitu fere undequaque tanquam annulo cinctos, valde duros & ex puniceo nigros.

C. Bauhinus

C. Bauhinus hunc Lobum & præcedentes ad idem caput reducit, nec ego abnuerim. *Maconnæ* species esse videntur,*& Leguminis scandentis non arboris fructus.

3. *Fructus subrotundus durus, eleganter rubens* C. B. *Fructus peregrinus* 10, *Mates nomine acceptus* * Clus.

* Exot. lib. 2. cap. 30.

Cassiæ solutivæ aut Ceratiorum semen magnitudine æquabat, cui etiam formâ satis respondebat, tumidum tamen aliquantulum & colore differens, qui in hoc egregiè ruber erat, ut in Oxyacanthæ vulg. fructu, solidus, durus atque in aqua subsidens & imum petens. Siliqua aut lobo aliquo inclusum fuisse verisimile est.

4. *Lobus cortice membranaceo, atro, tumido* C. B. *niger primus tumidus* * Clus. *Fructus est Tsiapangam* H. M.

* Exot. lib. 3. cap. 16.

Clus.
Binas uncias longus erat, unam latus, prorsus atri coloris, tumidus instar lobi Ciceris, nec formâ valdè illi absimilis, major tamen, membranaceo cortice satis duro constans, qui præ siccitate dehiscebat & convolvebatur, quemadmodum pæne leguminum lobi, *seminaque* continebat bina aut terna, nigra, circinatæ ferè rotunditatis, plana tamen (quod mirum in adeò tumido lobo) formâ non multùm dissimili articulis Lobi Acaciæ, non adeò tamen turgentia in medio, tenui admodum membranâ tecta, eâque etiam nigrâ.

5. *Lobus membranaceus atro-spadiceus, planus Guinensis* C. B. *niger* 2. *planus* * Clus.

* Exot. lib 3. cap. 16.

Clus.
Hic lobus omnino planus erat, alioqui valdè similis præcedenti, binarum etenim unciarum longitudinem habebat, unius latitudinem, extremitas paulo latior erat, color ex atro spadiceus.

6. *Lobus membranaceus planus niger* J. B.

Omnino planus erat, alioqui formâ valdè similis Lobo quadrangulari *Clus.* Binarum unciarum longitudinem habebat, unius latitudinem. Extremitas paulò latior erat, color ex atro spadiceus. E Guinea delatus est.

Hos lobos arborum fructus esse conjectatur D. Grevius in Descript. Mus. R. S. p. 214 ut & quartam speciem quam ibidem describit Fructus quadrati alterius lobi titulo, $1\frac{3}{4}$ unc. longam, una extremitate $1\frac{1}{2}$ unc. latam, altera unciam tantùm, semunciam in medio crassam, ubi utrinque intumescit. Duo margines oppositi convexi, reliqui duo concavi, glabram & ex spadiceo nigricantem.

Cap. V.

Lobi Miscellanei.

1. *Lobus quadrangularis Clusii Exot. l.* 3. *c.* 17. C. B.

Clus.
LObus hic quadrangularis est, quatuor crassioribus & eminentioribus nervis præditus, quadrantem longus, & circiter semunciam crassus, cortice satis denso pro legumine præditus, eóque obliquè striato, coloris ex fusco fuliginosi, septena grana continente quadrangula, in binas partes aliorum leguminum instar dividua, quæ vetustate duritiem contraxerant.

2. *Lobus oblongus aromaticus* Clus. *qui est fructus Balsami Peruviani arboris* Clus. cur. post. *Lobus aromaticus subfuscus, Terebinthi corniculis similis* C. B. *item Balsamum Americanum* ejusdem. *Lobus longus Aromaticus, odore fere Belzuini* J. B.

Clus.
Quinos senósve hujus generis lobos à Morgano habuit Clusius, qui variæ erant magnitudinis, nonnulli sex duntaxat digitos longi, alii septem, quidam etiam octo uncias longitudine superabant, singuli vix semunciam erant lati, omnes teretes & rugosi, subfusci coloris, ea parte qua pediculo inhæserant nonnihil recurvi, extimâ parte obtusa, breviter formâ non valdè dissimiles quibusdam teretibus & oblongis corniculis quæ in Terebinthi arbusculis observantur, qui aperti (in binas enim partes æquales secundùm longitudinem aliorum loborum instar dividebantur) nihil continere deprehendebantur quàm tenuem quendam pollinem nigrum & splendentem, tenaciter interiori lobi parti inhærentem, odoris ferè Belzuini initio, sed siquis naribus admoveret capitis gravedinem inducentem.

Hujusmodi fructum polline albido refertum vidi in Museo D. *Gulielmi Courtine.*

3. *Siliqua Thymiamatis odore* J. B.

Cum J. Bauhinus hanc eandem esse cum præcedente facilè sibi persuaderi patiatur, non est cur nos de ea laboremus. Cava erat & plena minimis seminibus, minoribus quàm Peti, nigris, splendentibus, sub dentibus stridentibus. Reliquam descriptionem vide apud * J. Bauhinum.

* Tom. 1. P. 1. p. 439.

4. *Siliqua*

4. *Siliqua longa cinericea granis Coluteæ* C.B. *Siliqua Semine Coluteæ* Cluſ. J.B.

Cluſ.
Dabat Paludanus Cluſio ſiliquam tres uncias longam [licet interdum brevior reperiatur] ſatis gracilem, rugoſam & inæqualem, cineracea cute conſtantem, quæ ſecundùm longitudinem in binas partes dehiſcebat, multa grana continens, plana, dura, Coluteæ granorum ferè æmula.

* Exot.l.2.c.22. 5. *Fructus compreſſus quadrangulus, venis candicantibus & nigricantibus ut* Coles *fructus diſtinctus* C.B. *Fr.* 6. *Pardnyni* * Cluſ.

Cluſ.
Hic nudus omnino & variæ formæ erat, quem lobo incluſum fuiſſe arbitrabatur Cluſius: Etenim nonnulli plani erant, & quaſi quadranguli, alii oblongiores, & altera parte obtuſi, eâ vero quâ ſe mutuò contigerant compreſſi, omnes tamen floris rugoſi, nigricantes, & candicantibus quibuſdam venis diſtincti, in binas partes dividui, ut reliqua legumina. Subſtantia autem interior ſubfuſca & ſolida, & ejus ſapor etiam aſtringens perinde ac fructus *Coles* ſuperiùs deſcriptus.

* Exot.l.2.c.21. 6. *Orucoria fructus ſiliquoſus* J.B. *Orucoria fructus arboris Jurnwæ* * Cluſ.

J.B.
Siliquam refert majorem, craſſiuſculam, compreſſam, ſeſcunciam longam, unciam ferè latam, ſubluteam partim, partim autem ſubfuſcam, utrinque multis majoribus & minoribus, partim ad latera recta decurrentibus ſulcis, partim ad Siliquæ incurvæ ductum obliquè diſperſis: petiolum gerit exiguum, teretem atque fuſcum, *Siliquam* totam ſuſtinentem, à parte petioli ſuperiore pergendo deorſum, latiuſculam, unciámque ferè longam impreſſionem obtinet: quæ dein rurſus in aſcenſu ſuperioris partis gibberoſæ rotundatur & attenuatur. Partis exterioris circuitus pluſquam ſemicircularis in ambitu, magis quàm tres uncias longus eſt, latiuſculus, atque in medio nervum inhærentem ſortitur, qui ſi evellatur ſiliquam in duas partes æquales dividit atque ſejungit: Concuſſa ſeminis intus latentis manifeſtum præbet ſonitu argumentum. Siliqua vero iſthæc aliquid ſimilitudinis habet cum ſiliqua Senæ. Dum aperiretur facile ſectioni cedebat, intus verò ſubſtantiam ſiliquæ, ſpiſſam ſatis, utrinque exhibebat & duriuſculam, unicum tantùm nucleum Phaſeolum æmulantem, compreſſum tamen continebat, lævi tenuique tunicâ rugoſâ inveſtitum, colore aliquo modo violaceo imbutum, ſuperat pulpa duriuſcula, albicans, quæ nobis nonnullam dulcedinem guſtando imprimere videbatur.

Uſus. Fructûs contuſi vel confracti ſuccum in vulnera inſtillare feruntur Indi *Wiapock* incolæ ad ea conſolidanda.

7. *Siliqua oblonga cinericea granis Coluteæ* C.B. *Fructus* 12. *cap.* 20. *lib.* 2. Exot. Cluſ.

Cluſ.
Siliqua iſthæc tres uncias longa erat, licet interdum brevior reperiatur, ſatis gracilis, rugoſa & inæqualis, cineracea cute conſtans, quæ ſecundùm longitudinem in binas partes dehiſcebat, multa grana continens, plana, dura, Coluteæ granorum ferè æmula.

8. *Lobus fibroſus brevis* Muſ. R.S. *Fructus reticulato corio* Beſler.

Tres proximè uncias longus eſt, 1¼ latus, unciam ferè craſſus, valdè fibroſus & flexuræ renitens, tenui & valde lævi membranâ intus obductus, cavitas interna unica eſt, & non diſſepta aut in cellas diviſa; unde apparet unico intus nucleo peramplo repletam fuiſſe.

CAP. VI.

Fabæ purgatrices & affines.

* Tom. 2. lib. 17. p. 276. 1. *Fabæ ſive Phaſeoli purgantes* Park. *Phaſeoli purgatrices* Ger. *Phaſeolus Novi Orbis, ſive Faba purgans latiſſima cordis figura* * J.B. *Faba purgatrix latiſſima ex inſula D. Thomæ* C.B.

J.B.
Hujus generis variæ magnitudinis habuit J. Bauhinus. Alias unciarum duarum latitudine, alias ſeſcunciali, utraſque orbiculatas fere, latiores tamen paulò, ubi ſinus parvus qua ſiliquæ adhæſerunt cavas, digiti fere craſſitudine, modicè compreſſas, ſpadiceo, duro ſtriato & lucente cortice intectas. Quod intus continetur, teſte Cluſio, album, firmum & in duas partes naturâ ſectile, ſapore primùm quali ferè ſunt omnia legumina, ſed illico linguam mordicante & acri, quo fit, ni fallor, ut purgandi facultate ſint præditæ.

Hujus lobi icon ad Cluſium miſſus quinque duntaxat unciarum longitudinem habebat, binarum latitudinem. Duro autem craſſóque cortice lobus conſtabat, coloriſque erat ex cineraceo fuſci, de craſſo pediculo pendens. Binos phaſeolos ſolummodo continuiſſe videbatur. Horum alter, ad Cluſium cum icone miſſus, binas uncias latus erat, ſeſcunciam longus, ſumptâ ab hilo quo lobo adhæſerat ad infimum fructum menſurâ, planus, medio tamen aliquantùm extuberans lævis, coloris nigri & ſplendentis, quia perfectam maturitatem adeptus erat, aliàs ex fuſco ſpadicei: plerique omnes quos vidit Cluſius, cordis ut vulgò pingitur formam habebant, hoc eſt, ea parte quâ lobo adhæſerant paululum erant cavi, atque propter hanc formam, & quia in inſula S. Thomæ naſcuntur *cor S. Thomæ* à quibuſdam appellantur.

Fabarum purgatricium ſolum fertile Carthago, Nomen Dei & inſula D. Thomæ dicta.

Cæterùm

Cæterùm (ut Monardes præcipit) pellicula illa tenuis quæ per medium illas interfecat, & cæparum tuniculam exteriorem æmulatur cum cortice abjicienda est, alioqui tanta vehementiâ supernè & infernè purgant, ut in vitæ descrimen sumentem conjiciant. Assandæ deinde sunt ut illarum acrimonia infringatur, deinde in pulverem comminuendæ. Datur hic pulvis vino aut saccharo exceptus ad cochleare unum, deinde haustus vini sumitur. Apud Indos hoc medicamentum celebre est ob sumendi facilitatem: nam sine molestia bilem, pituitam & crassos humores multo lenius & faciliùs quàm Avellanæ catharticæ aut Pinei nuclei cathartici purgat. Datur in febribus diuturnis, coli doloribus & intestinorum morbis. Dosis à quaternario numero ad senarium, pluriùmve aut paucorum pro ægri viribus. *Vires.*

Hujus varietatem longiorem describit J. Bauhinus quæ ab hilo, quod eminentius est, nec sinum facit, ad oppositam partem 2½ pollices lata erat, longitudo duarum erat unciarum sic ut ab orbiculata superiorum figura non parùm desciscat; color spadiceus dilutior, lubricitas & nitor, ut videtur, major, crassities par.

2. *Phaseolus peregrinus magnus, coloris Castaneæ cum magno hilo lævis* J. B. *Phas.* 3. *Nigritarum* Clus. Exot. *lib.* 3. *cap.* 11. *J. B.*

Siliquæ iis similes sunt quæ à Lobelio pinguntur *Phaseoli Brasiliani* Clusii nomine, à Brasiliano tamen & purgatrice Faba diversa grana continentes, hæc enim minora, illo majora; orbiculata, semunciali latitudine, cortice duro, lævi, spadiceo obducta, leviter compressa, quorum hilum profundius, canaliculatum, non pullum ut in Brasiliano sed reliquo cortici concolor, nec ità etiam latum longúmve, ut quod duas dumtaxat tertias orbitæ cingat, cùm Brasilianus Phaseolus brevem isthmum relinquat. Cortice separato, qui crassiusculus multum de intenso illo colore remittit, pulpa in conspectum sese dat, superficie quidem tenus rari coloris, intrinsecus alba, dura, sapore Viciæ.

3. *Phaseolus sive Faba arborescens ex Guinea latissima, ferè quadrata* J. B.

Purgatricibus Novi orbis Fabis compressior est, trium unciarum latitudine, acutior ad hilum, opposita parte latus, & tantùm non quadratus, longitudo sescuncialis. Cortex Castanearum corticem crassitudine æquat, ex spadiceo nigricans, obliquè striatus, amarescentem substantiam claudens, &c. A Paludano accepit.

Huic eàndem esse non est cur dubitet J. Bauhinus Phaseolum peregrinum 1. cap. 7. lib. 3. Exot. *Clus.* Utraque enim à Bern. Paludano missa est, Fabæ arborescentis ex Guinea appellatione, nec magnitudo, figura aut color multum diversa. Variat autem nonnihil magnitudine, figura & crassitie.

Nec dubium est quin Lobus hujus fuerit quem Clusius capite præcedente describit sub titulo

4. *Lobi Fabæ arborescentis, qui J. Bauhino Fabæ arborescentis longissimus lobus, Phaseolis latis planis spadiceis. C. Bauhino Arbor siliquosa Guinensis fructu Fabaceo, folio longissimo.* C. B. *Clus.*

Valdè magnus erat lobus, viginti unciarum longitudine, duróque & crasso cortice præditus rugosóque, coloris externa parte nigricantis & fuliginosi, interna autem ferè spadicei, continens magnos septem phaseolos 2½ uncias longos, 1½ latos, valdè planos pro magnitudine, & minimè densos, coloris ex spadiceo nigricantis & splendentis. In alio hujus generis lobo, quem videbat Clusius, unciâ unâ præcedente breviore, color externè fuscus erat, quem crassiores venæ sive striæ nigræ à pediculo ad extremum usque lobum secundùm longitudinem ductæ exornabant. Internus color ex spadiceo ad rubedinem tendebat; ipse Phaseolus planus erat niger & splendens. Hujus etiam generis sunt

5. *Fabæ arborescentis fructus, Phaseolus peregrinus secundus* * Clus. * *Exot. l.* 2. *c.* 7.

Superiori non valdè dissimilis, sed longè minor; sescunciam viz. tantùm longus, unciam latus, planus, rugosus, spadicei quodammodo coloris, nervo qui eam ambiebat eminentiore. Item

6. *Phaseolus peregrinus tertius* Clus. *Exot. l.* 2. *c.* 7.

Lobo inclusus fuisse videbatur, formâ ovum columbinum ferè exprimebat, longior unciâ, ambitu sescunciam ferè comprehendens, exalbidi coloris, cui flavi quidpiam circa extremam partem, quâ lobo inhæserat permixtum; circum verò locum quo lobo adhæserat fuliginosâ maculâ erat insignitus, lævis alioqui & splendens, gravis & ponderosus. Necnon

7. *Phaseolus peregrinus quartus* Clus. ibid.

Quem etiam lobo comprehensum fuisse non est dubium; erat autem crassiusculus, ejusdem pænè magnitudinis cum superiore, totus niger præter exiguam maculam subalbam, quâ proculdubio inhæserat lobo, durus autem & solidus & in aqua subsidens.

Phaseoli Exotici siliquam longam falcatam semine ex toto albo vidi in Museo celeberrimo, D. *Gulielmi Courtine* Armigeri.

CAP.

CAP. VII.

Piper Æthiopicum Matthioli Park. *Æthiopicum siliquosum* J. B. *Æthiopicum sive Vita longa* Ger. *oblongum nigrum* C. B.

J. B.
Siliquæ plures ex uno tuberculo pendent, unciarum duarum, trium, quatuórve longitudine, rotundæ; pennæ anserinæ crassitudine, nigricantes, incurvæ aliquantulum, thorulis pro contentorum seminum numero distinctæ, alioqui etiam rugosæ, fibris longis, lentis, fractúque contumacibus contextæ: interior substantia ex rubro nonnihil est cinerea. Semina distinctis comprehenduntur loculis (carnoso pariete unumquemque distinguente loculum) ex rotundo oblonga, difficulter è siliqua avellenda, magnitudine minimi Phaseoli, foris nigra & nitida, materiâ duriuscula, rufescente, texturâ cancellata, (præsertim juxta pediculum quâ integitur) favos apum imitata. Sapor tam siliquæ, quàm seminum ad Piperis nigri saporem accedit.

D. Grevius semina vel minimo Phaseolo dimidio minora esse scribit; at neque saporem habere Piperis nigri, sed potius Caryophylli, ut quod non valdè acre sit, sed admodum aromaticum, præsertim ad ignem excalefactum.

Lobus Piperi Æthiopico similis Clus. Exot. *l.* 3. *c.* 16.

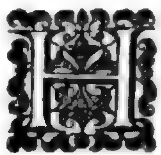
Clus.
Non valdè dissimilis erat Æthiopici Piperis lobis; nam & illorum instar articulis distinctus, & grana in singulis continebat nigra, crassiuscula, rugosa, acris saporis; alioqui lobus crassior erat Piperis Æthiopici lobis, cortice denso constans, foris rugoso; coloris ex rufo nigricantis, superna & inferna parte duplici nervo à pediculo ad extremum lobum excurrente. Pluribus aliquot articulis præditum fuisse verisimile est, nam post quartum articulum præcisus fuerat.

HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER TRIGESIMUS SECUNDUS,

Arbores & Frutices vel anomalas vel minùs cognitas exoticas novas & in Europam nuper illatas exhibens: Necnon Partes quasdam Stirpium minùs cognitarum.

UNC ergo Librum in duas partes dividemus, Altera erit

De Arboribus partim anomalis, partim ob descriptiones imperfectas minùs distinctè cognitis, partim denique novis, exoticis & in Euproam nuper advectis, quæ nondum apud nos flores & fructus dederunt.

Altera de Partibus stirpium minùs cognitarum, nimirum 1. De Corticibus, &Lignis. 2. De Floribus & Foliis. 3. De Fructibus. 4. De Succis sive Gummi sint, sive Resinæ, sive mixtæ & mediæ inter utrunque naturæ.

PARS PRIMA.

De Arboribus nonnullis Exoticis.

CAP. I.

Arbores Indicæ & Exoticæ ex Historiis Aromatum Garciæ & Acostæ.

1. *Macer Veterum* C.B. *Macer Dioscoridis & Græcorum* J.B. *Macer Græcorum* Park. *Ulmo affinis, fructu vesiculis membranaceis & semine intus incluso composito.*

QUi Macerem Græcorum & Macin. *Offic.* unum & idem esse opinantur, næ illi multùm hallucinantur. Macer enim cortex crassus est, contra Macis tenuis: Macer perquam astringit, Macis sapore subacris est: Macer temperatus est, Macis calida. Præterea Arabes, ut Serapio & Avicenna, de iis, ut de rebus diversis, distinctis capitibus agunt, & Avicenna Macerem *Talisafar* radicis corticem vocat. Tandem Veteres qui de Macere agunt nullam Nucis Myristicæ, cujus operimentum est Macis, mentionem faciunt, quod non verisimile est eos ignorare potuisse, aut silentio præterire voluisse, si illorum Macer cum Maci idem fuisset. Quin Plinius apertè Macir corticem rubeum radicis magnæ esse asserit. Maceris arbor, describente Acosta, vasta est, & multis ramis prædita, Ulmo multò major, cujus folia sex aut septem uncias longa sunt, duas lata, exteriore parte dilutiùs virentia; interiore satura. Ea non alium fructum habere creditur præter *semen* quoddam, denarii magnitudine, tenue, cordis effigie, colore flavo, sapore verò Amygdalæ, aut nuclei Persicorum malorum, tenui & candidâ tunicâ tectum, quod vesicâ quadam ex tenuissimis duabus simul junctis & transparentibus membranis constante includitur: ea autem vesica in medio folio nascitur, aliis magnitudine non dissimili, sed cuspide obtusiore & circa pediculum angustiore, colore medio inter rubrum & fulvum, inæquali, & multis fibris à pediculo ad extremitatem rectâ lineâ ductis crispo & rugoso, haud absimilis illi quæ in Ulmo nascitur, paulò tamen latior & planior.

Succo lacteo prædita est hæc arbor uti Morus, radicésque habet Ilici persimiles, magnas, crassas, in latum & profundum diffusas, & cortice tectas crasso, aspero, scabro, duróque, cinereo foris colore, interiùs albo dum recens est, cùm siccus flavescens & admodum astringens: Succo cum adstrictione nonnihil mordicante, quæ tamen mordicatio brevi evanescit.

Radicis

Vires. Radicis cortice recenti trito, cum oxygala seu lacte acido mixto omnis generis dysenterias & alvi profluvia mirabili successu curant omnes Medici, tum Brachmanes, tum Canarini, & Malabarici. Aliqui hujus corticis sicci & in pulverem redacti semunciam per noctem macerant in ℥iv. seri lactis, eúmque bis in die propinant, manè & vesperi: deinde medicamento sumpto Oryzam sine sale & butyro coctam, atque pullos gallinaceos coctos maceratos & tritos in Oryzæ decoctione statim ægro exhibent: interdum si necessitas urgeat, Opium admiscent. Solent verò etiam Arabes cujuscunque generis alvi profluvia opio nuce moschata admixta curare.

Hujus item radicis usus salutaris creditur ad vomitus compescendos, & ventriculum roborandum cum aq. Menthæ & Mastices pulvere. Plus autem pollere asserunt Indici *Jogues* hujus arboris portiunculam in compescendis vomitibus alvíque profluviis sistendis quàm magnam quantitatem corticis Myrobalanorum, aut Arezæ, eámque præstantiorem esse *Coru* Malabarico. Præterea *Macre* fructum omnis generis lumbricos in humano corpore natos necare, & calculum in renibus frangere: tum etiam eos qui singulis diebus manè uterentur liberos fore à calculo & à coli doloribus, nec inebriari posse.

Similitudo nominum Macer & Macre, & convenientia in viribus hunc corticem Dioscoridis Macerem esse arguunt.

An *Cortex ad alvi profluvia in Novo Orbe* Monardis? Profert (inquit) novus orbis prægrandem arborem, foliis cordis effigie, nullo fructu. Ejus cortex digiti crassitudine aut amplior, solidus, durus & ponderosus, tenui candicante pellicula integitur. Similis est admodum cortici Guyacan, uti Gentiana amarus, manifestè adstringens, grati tamen seu aromatici odoris particeps. Cæterùm amaritudinem Monardes cortici suo tribuit, cujus alii quidem non meminerunt, quantum quidem nobis constat.

2. *Mangæ affinis Ambare. Ambare Indica* J. B. *Arbor Indica foliis Juglandis, fructu Nucis magnitudine* C. B. *Ambares* Park.

Acosta.

Crassa magnáque est arbor, *foliáque* habet Juglandis foliis magnitudine respondentia, sed non ejus formæ, dilutiùs virentia, & multis venis elaborata, quæ illis magnam gratiam addunt: *Flores* exiguos, candidos: *Fructus* nucis Juglandis magnitudine, dilutiùs virentes, & cortice quàm illa leviore, odoris gravis, & gustûs acerbi dum adhuc virent: coloris verò flavi in maturo gratioris odoris, & gustûs grata aciditate commendabilis, medullam continentes cartilaginosam & duram, è duris nervis obliquè intertextis constantem.

Garcias fructum hunc immaturum adhuc cartilagineo quodam cortice virescente integi scribit.

Usus. Propter fructûs gratam aciditatem eum Omphacii seu Agrestæ modo cibis admiscent Indi: maturum ex sale & aceto edunt: excitat enim edendi appetitum. Adversus biliosos humores utilem esse perhibent. Sale & aceto conditus diu asservari potest.

Nobis Mangæ species esse videtur aut ad Mangam proximè accedere.

3. *Coca Indorum folio Myrti* J. B. *Myrto similis Indica fructu racemoso* C. B.

Acosta.

Pumila est arbor, folio Myrti, vel (ut alii volunt) Rhois coriariorum [quod veluti aliud folium simili forma in meditullio delineatum habet] molli, dilutiùs virenti, fructu racematim cohærente, uti Myrti fructus, rubente quando maturescit, ejusdémque magnitudinis, quando verò plenam maturitatem adeptus nigricante: tum verò herbæ est messis, quæ collecta in canistris ad siccandum reponitur, ut meliùs conservari posset. Historici Peruviani omnes referunt incolas istius regionis *Cocam* à summo manè ad noctem usque perpetuo in ore retinere, tametsi eam neque mandant, neque deglutiant, quòd eam assiduè in ore habentes famem & sitim absque molestia facilè possint tolerare etiam per integrum diem. Hinc magnâ curâ seritur & colitur in convallibus montium *Andes* dictorum. Maximo in pretio apud Peruvianos est, unde multi ex ejus mercimonio solo ditissimi evasere.

Usus. Ex foliis dentibus attritis & cum aliquanto pulveris conchyliorum ustorum admixtis trochiscos seu orbiculos conficiunt, & siccandos exponunt. Quando iis uti volunt unum orbiculum in ore sumunt eúmque exsugunt, subinde in ore nunc hac, nunc illac versantes, & quandiu possunt retinentes: uno absumpto alium sumunt, & deinde tertium, sic pergentes toto tempore quo iis in longis itineribus conficiendis opus habent, præsertim si per loca fiant, ubi nulla aut cibi aut aquæ copia est. Si voluptatis gratiâ uti volunt, solam Cocam mandunt. Plura videsis apud Acostam.

4. *Arbor exotica fructu racemoso Charamais dicta* C. B. *Charamei Acostæ folio Pyri* J. B. *Charamei* Park. *Turcis & Persis Ambela.*

Acosta.

Hujus arboris duo sunt genera, unum mespili amplitudine, foliis pyro similibus, dilutè virentibus, fructu Avellanis simili, admodum flavo, eleganter in multos angulos desinente, sapore omphacii & grata aciditate, quem vel immaturum, vel maturum, vel sale conditum vulgariter edunt, ad orexin excitandam: vel aliis edulis quibus aciditatem conciliare volunt admiscent. Alterum genus ejusdem est magnitudinis, foliáque habet Malo minora, fructum verò priore majorem, cujus decocto cum Santalis adversùs febres utuntur Canarini medici.

Locus. Crescit in sylvis & montibus procul à mari distitis.

Vires. E primi generis (quòd secundùm aquas nascitur) arboribus seligunt Decanini & Canarini eam quæ longiùs à mari abest: hujus radicis corticem (cui lacteus succus inest) quatuor digitorum longitudine sumentes cum drachma Sinapi probè terunt & asthmaticis exhibent: valenter enim purgat per alvum & vomitum. Quòd si immodica subsequatur evacuatio, *Carambolas* fructum unum viridem edunt, vel aceti Canarini haustum sumunt (quod nihil aliud est quam aqua decoctionis Oryzæ, uno aut altero die reservata donec acescat) & si profluvium non cessat, ægris caput frigidâ abluunt. At quis hoc ausit apud nos; aut quæ hujus medelæ ratio meritò quærit *J. B.*

Hæc omnia Acosta.

5. *Avacari*

5. *Avacari facie Myrti* J.B. *Myrtus Indica* C.B.

Garc.

In Malavarica Indiæ provincia pusilla enascitur arbor, major frutice *Coru*, quæ foliis, floribus & fructu Myrto persimilis est. Fructus ejusdem etiam est cum Myrto saporis, multò tamen astringentior. Hanc arbusculam trifolium olere ferunt. Nascitur in montibus. Aiunt miræ esse efficaciæ adversùs inveteratas dysenterias, à causâ frigida provenientes: ut & senex quidam Lusitanus in filia sua expertus est, cortice trito & in aqua Oryzæ macerato.

6. *Coru Canarica Arbuto vel Malo aureæ similis* J.B. *Coru, foliis Mali aureæ, flore luteo Acostæ* C.B. *Lusitanis Indiarum incolis Herba Malabarica. Coru arbor* Park.

Acost.

Arbor est pumila, Malo aureæ similis, cui etiam persimilia habet *folia*, sed quæ medium nervum crassiorem habent, aliis octo aut novem in latera excurrentibus. *Flos* luteus est, odoris ferè expers. At Garcias folia Mali Persicæ, flores candidos, Periclymeni odorem æmulantes, ei attribuit. Radicis cortex diluto virore præditus est, levis & tenuis, qui si frangatur aut vulneretur multo lacteo succo manat, lentiore & magis viscido quàm qui ex Macere fluit, gustu insipido, amaritudinis tamen alicujus participe, frigidus & siccus, plus tamen siccitatis quàm frigiditatis possidens.

Hujus virentis corticis succo, licet admodum ingrato, plurimùm utuntur Malabar incolæ, tum Gentiles, tum Christiani, ob admirandos quos præbet effectus in omni genere profluvii, tum in Lienteria, tum in Diarrhœa & Dysenteria, à quacunque causa prognata. Septem uncias manè, & totidem sub vesperam exhibent, si necessitas urgeat. Sed quoniam succus amarus est & ingratus, ab ejus potu serum propinare ad os colluendum solent. *Vires.*

Lusitani corticem radicis destillant, atque utuntur in hunc modum. ℞ corticis in pulverem triti ℥viij. Ammeos, Apii, Coriandri sicci, Cumini nigri nonnihil tostorum & in pulverem redactorum ana ℥iij. Corticum Myrobal. cheba ℥vij. Butyri vaccini non saliti ℥ij. Lactis acidi q. s. ad pulveres istos excipiendum. Destillentur in vase idoneo. Liquoris stillatitii unc. quatuor vel quinque, cum aqua Avellanæ Indicæ, vulgò *Areca* nominatæ, aut aq. ex pediculis Rosf. ℥ij. propinant alvi profluvio laborantibus, semel in die, vel bis si opus sit: interdum si necessitas urgeat trochiscos de Carabe vel de Lemnia terra admiscent. Ilico autem post ejus sumptionem Oryzam cum Oxygala exhibere solent. Clysteres etiam ex eo confecti sub noctem injiciunt.

Tametsi autem Garciæ semper bene successit hujusmodi aquæ usus, fatetur tamen Malvaricam herbam ab ipsis Malavarensibus præparatam magis præsentaneam opem adferre. Ea verò paratur ex iisdem ex quibus dicta aqua rebus, tenuissimè tritis, & sero aut jusculo Oryzæ probè coctæ maceratis. Acosta huic liquori longè præfert Maceris corticem viridem, licèt multò ingratior & sumptu difficilior sit. Salutare etiam est hoc medicamentum debilitati stomachi, tum etiam vomitus compescit cum aqua Menthæ & Mastiches pulvere sumptum.

CAP. II.

Arbores exoticæ à Jacobo Breynio descriptæ.

1. *Arbor Kauki Indorum* Breyn. *floribus odoratis.*

Breyn.

K*auki* Indorum ob florum fragrantiam à Javanis, apud quos oritur valdè æstimata, Tiliæ ferè speciosæ magnitudine & formâ: Arbor est patula, ramis diffusa, cujus juniores ramuli cortice lævi, ex albido ac incano sunt obducti. *Foliis* ornatur Pyri foliorum facie, ex circinato nempe oblongis seu ovalis figuræ, trium, interdum quatuor, unciarum longitudine, latitudine duarum, raro trium, nervum crassum per longitudinem & nervulos transversos habentibus; at consistentia duriore ac firmiore, brevioribúsque pediculis insidentibus. Ex foliorum alis & ramulorum apicibus *Flosculi* oriuntur orbicularis ferè formæ, parvi, Pisi majoris magnitudine, duo, tres, quatuor, pluresve juxta se, petiolis brevibus, lanuginosis insidentes, simul positi: quorum quilibet ex multis petalis angustis & parvis, è rubello albicantibus congestus; & calyculo foliolis octo, acuminatis, lanuginosisque, alternatim positis constructo, penitus fere circumvallatus. Flores hosce ob suavissimum quem exspirant odorem filis aut quorundam foliorum nervis cum *Mogori* & *Tsjampaca* floribus trajectos in urbis Bataviæ foro venales exponunt Javæ insulæ indigenæ. Aqua etiam ex iis odorata & cordialis elicitur, ejusdem pæne illis cujus nobis Rosarum usus.

2. *Sanamundæ tertiæ Clusii affinis foliis Polii C. Bonæ Spei* Breyn.

Breyn.

Frutex est lignosus, Rosmarini facie crescens; cujus rami alba lanugine circundati, & foliis viridibus, subtus autem candidis & lanuginosis, conferti, Polii Lavandulæ folio *C.B.* perbellè referentibus, quibus verò magnitudine, non autem crassitie, cedunt. Ex ramorum lateribus nonnunquam aliquot; sed circa illorum fastigia surculi multi instar Chrysocomes Columnæ in umbellam inordinatam dispositi, unciales & biunciales, foliis minutioribus donati enascuntur; quorum quilibet plerunque unicum, (raro duo) Pisi magnitudine, circa basin parvis angustisque foliolis cinctum fert *Capitulum*, ex duodecim, tredecim, vel pluribus, Sanamundæ tertiæ *Clus.* planè convenientibus tubulis aut flosculis compositum; qui extrinsecùs planè albidi & tomentosi, in quatuor aut

quinque foliola per extremum subtiliter divisi, atque inferiùs circa pedunculos squamis nonnullis minutissimis ferruginei coloris prædíti.

Ad Libri XXVI. Part. 1. cap. ult. referenda est.

3. *Chamælarix sive Chenopoda Monomotapensis* Breyn.

Breyn.
Alunt, inquit, juxta Bonæ Spei promontorium deserta Fruticem echinatum quendam, frequentissimis ramis undique pilosis divaricatum, qui per interstitia brevia invicem ambiuntur a viridibus Laricis in modum in acervos congestis foliolis, semunciam vix attingentibus, angustis, pilosis, pallido anteriùs aculeo, & nervo per medium crasso dotatis. Fert in ramis & ramulis, inter surculorum divaricationes globum album, hirsutum valdè sive villosum, Cerasi magnitudine, ex foliolis compluribus, iis qui ramulos vestiunt multò hirsutioribus, & arcuum modo inflexis contextum: in quo inter foliola *flores* flavi enasci dicuntur.

Si fructus & semen cum Echino Alpini convenirent, Echini nomen huic inderetur frutici, eo aptiùs cùm folia & globi formâ Echini animalis in orbem congesti se præsentent.

CAP. III.

Pruno sylvestri affinis Canadensis C. B. *Hypericum frutescens Americanum flore albo* Park.

C. B.
FRutex est sesquicubitalis [plurimis virgultis ad humanam ferè altitudinem assurgens *Park.*] *caule* lignoso, rotundo, atro-rubente cortice vestito [cortice albicante *Park.* forte hic de adultioribus virgis, ille de novellis & junioribus loquitur] in ramulos brachiato. *Folia* habet Rutæ hypericoidi similia [ex angusto principio in subrotundum apicem dilatata *Park.*] *Flores* Pruni sylvestris floribus similes, sed multò minores, copiosos, candidos, pediculis oblongis uncialibus, & capilli modo tenuibus, calyculis virentibus sustentati, insidentes; in quorum medio filamenta plura exigua, & tenuissima. Flos nullo fructu succedente in hortis nostris decidit. Foliis etiam est deciduis.

CAP. IV.

Arbores exoticæ à Guliel. Pisone & Georgio Marcgravio exhibitæ.

1. *Cuipeuna arbor Brasiliensis* Pison.

DE hac arbore pauca hæc habet Gul. Piso, Multi multis & eximiis dotibus excellere agrestem hanc arborem testantur. Floribus flavis decoratur species illa cujus succus è cortice raso expressus & cum aqua limpida mixtus ulcera inveterata & purulenta mundificat eáque carne explet. Præterea ex eodem succo atramentum conveniens elicitur, quo etiam ad tingendos pannos utuntur. Gluten quoque efficax exinde confirmatur, in usus familiares receptum.

2. *Mucuitaiba, & Mocitaiba Brasiliensibus* Marcgrav. *Pyriformis Brasiliana.*

Marcgr.
Arbor est figuram grandis Quercûs aut Pyri sylvestris habens, cortice cinereo, glabro: *folia* Pyri nostratis similia. *Flores* non describit Auctor. Lignum ex albo subflavum est; medium autem ex ruso nigricat; optimum est & durissimum.

In summitate hujus arboris & summis illius ramis nascitur planta illa spithamæ longitudine, quæ radiculis nititur in ramis, & radice paulo crassiore: in hac ordine reperiuntur, octo, novem, vel decem globuli flavi, instar myrobalanorum striati & superiùs acuminati, in quo acumine folium extat sex aut septem digitos longum, angustum, dilutè viride, & ad flavum inclinans, nervo in medio secundùm longitudinem.

3. *Arbor Brasiliensis fructu ovali, Avellanæ magnitudine, Piperis gustu, & qualitate. Ibira Brasiliensibus* Marcgrav. Pison.

Marcgr.
Arbor Betulæ figurâ crescens, cortice fusco & punctulis albis notato, tenuissimo; ligno lento.

In ramis ramulos alternatim positos habet, & novem folia itidem opposita, tres circiter digitos longa, angusta, acuminata, figurâ foliorum Salicis, supernè saturatè viridia, glabra, splendentia, infernè cinerea; & mollibus pilis cinereis quasi lanugine tecta: quæ stantia in arbore deorsum se inclinant. *Flores* fert albos, sex oblongis foliis constantes, odoratos, ad singula foliorum paria binos. *Fructus* est ovalis, & magnitudine Avellanæ, saporis aromatici ac acris, qui loco Piperis in cibis usurpatur siccatus & in pulverem redactus. Habet enim insignem vim aromaticam, nec ità acris est ut * *Pimenta*. [* *Capsicum.*]

Usus. Cortex arboris detractus loco funium usurpatur, est enim lentissimus. Ex eodem etiam fiunt funiculi sulphurarii, ad sclopeta explodenda necessarii. Quando detrahitur albus est separato exteriori fusco, & statim fit rufescens quadrante horæ.

Tempus. Floret mense Februario.

4. *Tupiiçava*

4. *Tupeiçava sive Scoparia* Pison. 246. *Lusitanis* Basourinha.

Piso.

Herba non sylvis sed apricis campis gaudet: vix cubitum alta, tenaci, lignoso, unico plerunque *caule* assurgit, cui à fundo ad verticem usque perpetui ramusculi adnascuntur, ornatè expansi supernè pyramidis instar: Qui undequaque plurimis angustis, exiguis & acuminatis *foliis*, stellatim compactis, hinc inde sibi invicem oppositis vestiuntur. His inserti apparent infiniti oculi, virides, aciculæ capitis magnitudine, è quibus flosculi dilutè albicantes & cœrulei erumpunt: Et post illos rotunda corpuscula instar baccularum, quibus continetur *semen* minimum, fuscum. *Radice* est recta, brevi, candida, filamentosa, quæ sicut & tota planta manifesto sapore & odore caret.

Integræ herbæ, præsertim juvenis, decocta, balnea, suffumigia admodum sunt anodyna, emollientia & attemperantia, ut tot insignibus Malvis in Brasilia luxuriantibus præferri debeant. Nec memini me in tenesmo, hæmorrhoidibus, ani inflammationibus vel doloribus præsentius adhibuisse remedium, tam familiare, sive externè ut supra dictum, admotum, sive per clysteres injectum. *Vires.*

5. *Genandima Brasiliensibus* Marcgr. *Sorbo Aucupariæ similis floribus umbellatis.*

Marcgr.

Procera est arbor, Sorbo aucupariæ ex parte similis, cortice cinereo, caudice in multos ramos disperso. Lignum illius incisum fundit de se luteum succum, qui sponte effluit, ac postea indurescit, ità ut instar picis fit fragilis, nullius odoris, nec usûs, quod sciam, apud incolas. Et quia hæc arbor ripas amnium amat, radices habet multas, variè extra ripas super aquas contortè expansas. *Folia* habet sibi invicem opposita, angusta, acuminata, solida, lævia, viridia, splendentia. *Flores* fert multos umbellatim, qui ità proveniunt; primò elegantissimi, miniati coloris in singulis pediculis saturatè rubentibus, semidigitum aut plus longis enascuntur, septendecim, octodecim, viginti juxta se in una umbella; * rudimenta floris constantia ex foliolis complicatis ovalis ferè figuræ sunt, & magnitudine Pruni sylvestris, eleganter quinque lineis obscurè rubescentibus secundùm longitudinem quasi distincta; hæc paulò post se pandunt in florem, quinquefolium, elegantissimè rubrum, constantem quinque foliis cavis seu semilunaribus, exteriùs curvatis: in medio extat stamen saturatè rubrum, figurâ planè ut Caryophyllus aromaticus, cui superiùs adhuc quinquangularis stellula rubra imposita cernitur. * *Gemmæ.*

Fructus ab Autore descriptus non est inventus.

6. *Anil alia species* Marcgr. *Caachira secunda* Pison. *An Glasto affinis* C. B.

Marcgr.

Ad duorum aut plurium pedum altitudinem assurgit, *caule* rotundo, geniculato, lento, succulento, & quasi spongioso seu arundinoso, viridi, & hinc indè brevissimis pilis rufescentibus vestito. Ad genicula tam caulis quàm ramorum *folia* sine pediculis duo semper opposita stant directè, tres vel quatuor digitos longa; angusta instar foliorum Lysimachiæ, viridia, & in utraq; planitie pilis albis brevibus prædita, ad tactum paulum hispida. Ad eadem genicula ubi folia sunt hinc indè etiam duo pediculi juxta se positi, erectè stantes, duos vel tres digitos longi, superiùs florem album circularem sustinentes, magnitudine Bellidis, circumcirca minutis foliis albis; in umbilico minima stamina alba. *Radix* semipedem aut paulo plus longa, paullùm curva, paucas radiculas habens, lenta, lignosa, cortice obscuri coloris vestita, quæ detrahi potest. Planta hæc tota cum sua radice succulenta est, & siquis vel caulem, vel radicem frangat, statim succus effluit cœrulei coloris.

Fit ex ea *Anir* solùm herbam contundendo & aquam affundendo: linquitur ut subsideat, hinc detrahitur, & in Sole siccatur quod consedit.

Hæc planta toto genere diversa est ab Altera Anil ex qua *Indigo* fit.

7. *Trematè Brasiliensibus* Marcgrav. *Tremaè* Pisoni. *Frutex Brasiliensis flore composito, in pappos abeunte.*

Frutex arborescens Mali Punicæ figurâ est similis, cortice Sambucino, ligno albo, & medullam continente. *Folia* obscurè viridia, haud magna, sesquidigitum longa, sine pediculis ramis adhærentia, aspera, multis venis conspicua. In extremitate ramorum fert multas umbellas magnas, floribus lutescentibus onustas, quibus aliquid purpurei admixtum. In medio autem sunt multa staminula flavescentia, ut florum Hieracii, & eodem modo desinunt in pappos: exactè odorem referunt Styracis, ut & folia trita. Post flores provenit in illis papposis capitulis semen minimum, rotundum nigrum, multò minus Papaverino.

Brasilienses utuntur foliis contusis in oculorum doloribus & rubedine. *Vires.*

8. *Guiraparibа vel Uruparibа Brasiliensibus* Marcgr. *Arbor Brasiliensis folio ramoso, floribus magnis, pentapetalis flavis.*

Marcgr.

Arbor est alta, lata, & mediocris crassitiei, *folia* sua in frondes congesta ferens, nimirum quælibet frons habet quatuor, quinque, aut sex pediculos, unum aut duos digitos longos, in quorum quolibet quinque folia, quodlibet suo pediculo innitens, junctum existunt (rariùs tria aut quatuor folia) inæqualis magnitudinis, oblonga, saturatè viridia, splendentia, ad tactum membranacea, nervo secundum longitudinem & venis obliquis prædita; Mense Decembri arbor sine foliis existens, quæ amisit initio æstatis, *flores* protrudit copiosissimos, flavos, magnos, tres aut ampliùs digitos longos, superiùs in quinque quasi folia sectos, sine staminibus, inodoros. Florens, arbor tota apparet flava, & longissimè dignosci potest ad tria vel quatuor milliaria. Floribus decidentibus folia iterum erumpunt.

Alia occurrit apud Marcgravium Guiraparibæ species Cap. 9. p. 108. descripta.

Arbor est magna & ampla, cortice similis arbori Guayabæ. *Folia* fert parva, in ramulis oppositis opposita, in quolibet ramulo æqualia, paria, cylindracea aut similia, saturatè viridia, nervo secundùm longitudinem, & venulis transversis vix conspicuis prædita. Lignum interius coloris est obscurè olivacei, ad nigrum vergentis; exteriùs tamen ex parte est pallidum, & illud interius amari est saporis, si viride masticetur.

Ebeni species est, quare & à Portugallis *Ebeno* vocatur.

Folio decomposito seu ramoso esse videtur.

9. *Visqueiro Lusitanis* Marcgr. *Arbor Brasiliensis viscifera fructu longo tubulo prædito.* *Marcgr.*

Altissima arbor & latissimè ramos suos expandens, cortice gryseo aut subrufescente; in ramis autem alternatim positis fert ramulos, quosdam directè, quosdam alternatim oppositos inque his opposita sibi folia parvula, foliis pæne herbæ vivæ similia, lætè viridia. *Flores non describit auctor.* Fructum habet longo tubo præditum.

Usus. Hæc arbor dat copiosam resinam, mollem, viscosam, inodoram, colore picis quâ utuntur ad volucres capiendas illinendo super baculum ut nos solemus viscum; radiis tamen Solis indurescit, quare ii cavendi.

Duæ dantur species, mitis & sylvestris.

10. *Anonymos Brasiliana floribus umbellatis albis hexapetalis.* *Marcgr.*

Caudice est recto, & mediocris altitudinis, cortice cinereo, ligno fragili & medulloso; superiùs in multos ramos, sed foliis ferè nudos dispescitur: *folia* tamen habet in illorum extremitatibus in frondes congesta, quinque, sex, septemve juxta se, supernè dilutè viridia, infernè albicantia, quædam oblonga, quædam pænè rotunda, nervo secundùm longitudinem, & venis transversis ordine sibi oppositis. Inter folia in frondibus etiam proveniunt pediculi duos circiter digitos longi, qui superius multos *flosculos*, oblongos, in umbellam congestos sustinent, albos, hexapetalos, suavis odoris.

11. *Anonymos baccifera foliis salignis Brasiliana* Marcgr. *Marcgr.*

Cortice est cinereo albicante, multis ramis variè inflexis prædito. Lignum lentum, quasi Salignum obtinet: *folia* autem oblonga, directè sibi invicem opposita, solida, lævia, supernè egregiâ viriditate splendentia, & ad tactum instar holoserici. In extremitate ramorum fert multos *flosculos*, spicatim seu racematim congestos, suo pediculo, deorsum incurvato insidentes, lutei coloris, & racemus florum elegantissimè est dispositus: post flores nascuntur baccæ Ribium magnitudine.

12. *Maratatabiba Brasiliensibus* Marcgrav. *Arbor Brasiliensis foliis digitatis.* *Marcgr.*

Arbor caudice recto assurgit, non crasso, cortice cinereo, superiùs autem duorum aut trium pedum longitudine pediculi enascuntur, in orbem positi, quorum quilibet continet septem, octo, novem aut decem folia in orbem disposita, sex, septem, octo aut novem digitos longa, supernè viridia, infernè instar Serici glabra, insigni nervo & conspicuis venis prædita, foliis Ambaibæ substantiâ & colore fermè similia, pediculo insidentia duos aut tres digitos longo, cui è longinquo eadem Arbor videtur.

13. *Tangaraca I.* Pisonis. *Erva do Rato* Marcgr. *Frutex Brasiliens. venenosus, floribus umbellatis rubris.*

Frutex est arborescens. Lignum habet lentum, & in ramis ramulos oppositos, & duo semper sibi opposita, vel etiam tria sibi opposita foliola oblonga profert, dilutè viridia, eminente nervo secundum longitudinem, & conspicuis costis secundùm latitudinem prædita. In summitate ramorum spica nascitur ex floribus multis umbellatim positis constans, oblongiusculis, cylindraceis, rubris: pediculi autem florum crocei coloris & longiusculi sunt.

Vires. Flores & folia præsentissimum sunt venenum. Radix verò mox exhibita tutum apud incolas remedium.

14 *Tangaraca III.* Pisonis. *Frutex Brasiliensis venenosus floribus umbellatis aureis.*

Planta est fruticescens *radice* crassa, *foliis* nunc alternatim, nunc sibi directè oppositis, cæterùm crassioribus & rotundioribus quàm priores Tangaracæ. In extremitatibus ramorum pediculi longi, ex quibus *flosculi* umbellati producuntur, primò albicantes, mox aureo colore relucentes. Unde advenæ ignari, gratóque illecti colore, temeritatis suæ nimis magnas pœnas aliquando dederunt, modò eos olfecerint aut tractârint.

Vires. In harum foliis, floribus & seminibus tam altè posita est vis deleteria, ut vel ex levissimo eorum gustu corpus intumescat, mens turbetur, oculi incipiant caligare, vertigines animíque deliquia oboriantur, denique mors ipsa sequatur, nisi quantocius præsentissimo remedio obviam eatur.

Antidota præstantissima sunt radices *Ipecacuanha* & *Caapia*: His proxima radices *Jaborandi* & *Jambu*. Quin ipsius *Tangaracæ* radices tutissimum censentur remedium, magna quantitate exhibitæ.

15. *Curupicaiba*

15. *Curupicaiba Brasiliensibus* Marcgrav.

Arbor cortice fusco, & instar Betulæ crescens: *folia* habet opposita, quinque aut septem in uno ramulo, splendentia, acuminata, non serrata, Betulæ foliis viriditate similia. *Florem Auctor non descripsit.* In interioribus ramulis proveniunt folliculi, primùm virides, deinde rubicundi, magnitudine & figurâ Pistaceorum; qui quemadmodum & lignum spirant odorem ferè ut *Icica.*

16. *Guapereiba Brasiliensibus* Marcgrav.

Arbor est ligno gravi & solido, cortice brunno. Ramos & folia habet opposita, atque hæc quidem crassa, nervo secundùm longitudinem, & multis venis secundùm latitudinem, adhæc lætè viridia, magnitudine Pyri foliis æqualia: *Flosculos* fert multos in calycibus longiusculis, ex viridi subluteos. *Fructus (quem tamen auctor non describit)* decidens Cancrorum terrestrium est pabulum.

17. *Jecuiba Brasiliensibus* Marcgrav.

Marcgr.
Arbor satis alta, cortice subcano: *folia* fert in ramulis alternatim oppositis, sibi invicem directè, vel etiam alternatim opposita, & in extremitate unum solitarium, tres digitos circiter longas, acuminata, nervo secundùm longitudinem & venis transversis. *Florem* fert cœruleum. Lignum hujus arboris egregium est ad varia sculpenda, nam ex russo brunnum est, & nigro undatum.

18. *Frutex anonymos Brasilianus flore Keiri* Marcgrav.

Marcgr.
Cortice est gryseo; *folia* habet alternatim opposita, carinata, scaphæ figurâ, circa extremitatem autem dentata, lætè viridia, splendida, venulis obliquis, elegantibus prædita. In extremitate ramorum spicatim proveniunt *flores*, & spica floribus adhuc clausis coloris est sanguinei elegantissimi, hinc fit flava, & flores se pandentes sunt flavi, pentapetali: cuilibet autem petalo subjacet folium acuminatum pallidum; in medio floris *stamina* lutea congesta. Flos suavis odoris, ut Keiri nostras.

19. *Ibera-puteruna Brasiliensibus* Marcgrav.

Ligno est durissimo, ità ut aciem cultri retundat. Arbor magna & ramosa; fert *folia* alternatim in ramis opposita, tres aut quatuor digitos longa, figurâ cordis, sed in extremitate acuminata, tenuia, superiùs dilutè viridia, inferiùs paulùm pallida.

20. *Pyri sylvestris facie frutex Brasilianus innominatus* Marcgrav.

Marcgr.
In modum Pyri sylv. crescit, ligno fragili, cortice cinereo. *Folia* fert Pyri foliis similia, densa, superiùs splendidè viridia, inferiùs dilutiùs, alternatim ordine quæque suo pediculo crasso brevi appensa & deorsum inclinata. In extremitate ramorum proveniunt quatuor, quinque aut sex in racemum disposita corpuscula elliptica, Piso majora, quæ sese aperientia *florem* promunt tetrapetalon, petalis albis, crassis, interiùs ex albo viridantibus, magnitudine Lychnidis, inter quæ in circulum disposita sunt stamina alba, alta, 120 & supra numero, sesquidigitum longa, fili Serici crassi crassitie, superiùs flavescentem spongiolam adjunctam habentia. In medio autem floris & horum staminulorum aliud stamen, duos digitos longum, fortius, flavescens, erectum stat, superiùs habens cylindraceum capitulum. [Stylus hoc non Stamen] Flos & visu jucundus est, & suavi Rosæ odore præditus sed non ità forti. (*Reliqua non supplevit Autor*) Ramulos, inquit, hujus plantæ appensos habui in museo meo ad libros: noctu ad quemlibet exortum pediculi cujusque folii, ut & ad quodlibet folium floris exsudârat guttula splendidi crystallini humoris, quasi plantæ affixa esset, seminis majoris Sinapi mole.

Cap. V.

Arbores quædam ex Horto Malabarico quæ steriles, floreque & fructu aut saltem fructu viduæ esse feruntur.

ARbores hujusmodi tota specie steriles & fructu omnino destitutas dari neutiquam concedimus; nonnullas tamen rariùs fructum proferre agnoscimus, quæque hujusmodi sunt quia earum fructus ab indigenis non fuerint observatæ, pro sterilibus habentur.

1. *Nandi-Ervatam* * H. M. *Syringa Malabarica lactescens, flore niveo, pleno, odoratissimo* D. Commelini. * P. 2. F. 54. p. 105.

Fruticulus est quatuor pedes altus, nascens in arenosis. *Radix* fibrosa, cortice albicante seu subrufo, in ramos se diffundens. *Stipites* ex radice assurgentes cortice sunt scabro, cinereo, cum ramis suis nodulati. *Surculi* tenues & novelli virides. *Folia* è geniculis ex adverso bina petiolis brevibus & viridibus exeunt, oblongo-angusta, rotunda, anteriùs cuspide parvo & angusto, qui versùs unam partem maximè inflexus est, eminentia, ad petiolum stricta, intus lactea, mollia, superficie lenia, supernè obscuriore virore, subtus dilutiore nitentia. Costa folii media, & nervi laterales etiam in supina

ſupina parte eminent. Folia odoris & ſaporis nullius ſunt niſi ſylveſtris. *Flores* in petiolis, qui ſupra ex origine foliorum etiam duo, tres vel plures ſimul oriuntur, plures junctim proveniunt, roſarum æmuli, in totum candidi ſeu nivei, odore ſuavi & grato, decem petalis oblongis compoſiti, anteriùs latioribus, craſſiolis, rigidis, ac venis ſubtilibus ſtriatis, duplici ordine poſitis, quæ in exteriori ordine ſunt quinque, in uno latere rectiori linea ſtriata ſunt, ac magis craſſiola, in altero latere rotundiori ac tenuiori margine, & criſpo ſeu corrugato, exteriùs nervulo ſtriata, qui proximè marginem rectum exortus in eum ductu inflexo incurrit; quinque illa quæ in interiori ordine ſunt, lateribus in utraque parte rotundiolis, ac non exactè uniformibus circumſcripta, ac in oris undique corrugata. Flores autem calyci quinque parvorum foliorum, pedunculo ſeſcunciali, qui exteriùs viride dilutus & ſubflavus, interiùs flavo ac croceo rore, quo ungues foliorum tingit, conſperſus eſt, inſident, Gemmæ florum conicæ.

Sub tempus quo florum exortus inſtat, folia omnia decidunt, nováque ſimul cum floribus erumpunt.

Fructus num ferat dubium: *imò ferre certum, licet ab Autoribus noſtris non fuerint obſervati.*

Hic fruticulus totus lacteſcit, in anno bis térve flores ferens.

Vires. Succus ex ea expreſſus ac cum oleo mixtus dolores oculorum ſedat facta capitis perunctione. *Radix* maſticata,& in ore detenta dentium dolores ſedat vermes enecando: cum oleo decocta ſervit pro omni indiſpoſitione capitis, & præſertim ejus dolorem ſedat, facta perunctione: eadem trita & in aqua epota lumbricos enecat: trita cum ſucco Limonis & oculis indita nubeculam tollit.

2. *Nandi-Ervatam minor* H. M. *Jaſminum Malabaricum foliis Mali Aurantii flore niveo odoratiſſimo* Commelin.

H. M.

A priore tantum differt, quòd foliis ſit nonnihil minoribus, quódque flores ſimplicioribus ac minoribus foliis conſtant, putà tantùm quinque quæ ſunt ſimilia foliis florum prioris ſpeciei, qui in exteriori ordine ſita ſunt.

Joan. Commelinus hanc plantam pro Jaſmini ſpecie habet, quoniam flores Jaſmini floribus ſimiles ſunt, cúmque folia foliis Mali Medici reſpondeant, appellari poſſe cenſet, *Jaſminum Malabaricum foliis Mali Aurantii flore niveo odoratiſſimo:* à præcedenti autem omnino differre judicat. Nos potiùs aſſentimur Autoribus noſtris teſtibus αὐτόπλαις congenerem eſſe affirmantibus.

3. *Ben-Kaleſſam* H. M. P. 4. T. 34. p. 71. *Arbor Indica foliis alatis, flore & fructu vidua.*

H. M.

Arbor eſt mediocris magnitudinis, caudice mediocriter craſſo, ſcabro & nodoſo, multiſq; ramis viridibus ac nodoſis, in orbem longè latéque diffuſis donato; Lignum albicans, odorum, cortice obductum craſſo, cinereo, intus candido. *Radix* craſſa, fibrata, albicans, cortice rubicundo ſquamoſo obducta; odor ſuavis, ſapor acris & aromaticus. *Folia* geminata ordine parallelo ramulis inhærentia, (*quos ramulos vocant nihil aliud ſunt quàm foliorum compoſitorum coſtæ*) oblongo-rotunda, glabra, ſupernè atro-viridia & ſplendentia, infernè ſubviridia & lanuginoſa, in ambitu quodammodo crenata, odor ſuavis, ſapor aſtringens. *Flores* aut nullos fert, aut inconſpicuos, nec magis fructus; nam quos pro fructibus deſcribunt excreſcentiæ ſunt Gallarum æmulæ, inſectorum matrices, ad foliorum ortum, vel ipſis foliis innaſcentes, oblongo-rotundæ, acuminatæ, primùm virides, dein purpuraſcentes, glabri, nitentes, intus cavæ, ac ſubſtantiâ farinaceâ refertæ, intra quam unum alterúmve inſectum volatile è Papilionum genere hoſpitatur: ſapor aqueus & ſubaſtringens.

Locus. Naſcitur ubique in Malabar, & frequenter in agris colitur ob folia, quæ eum in finem colligi ſolent, ut iis agri ſtercorentur. Semper viret diúque ſuperſtes manet.

Nos negamus ullam arborem dari tota ſpecie ſterilem, ideóque & hæc proculdubio fructus fert quamvis nondum fuerint animadverſi.

4. *Aſjogam* H. M. *part.* 5. *tab.* 59. *Arbor Indica foliis adverſis, flore flaveſcente tetrapetaloide, odorato, fructu nondum comperto.*

H. M.

Arbor eſt mediæ magnitudinis, quindecim circiter pedes alta, caudice mediocriter craſſo, albicante, fuſco-nigricante cortice cincto, ramuliſque paucis in orbem diffuſis donato. *Radix* albicans, nigricante cortice tecta, inodora, profundè terræ inhærens, fibríſque ſuis latè per eam diffuſa. *Folia* ex adverſo bina circa ſurculos proveniunt, oblongo-rotunda, craſſa, ſpithamam circiter longa, mediâ coſtâ viridi-albicante: odor & ſapor ingratus. *Flores* odori, flaveſcentes, in faſcias collecti, numeroſi circa ramulos proveniunt, conſtantur ii è tubo oblongo, in quatuor ſubrotunda ſegmenta expanſo, octo tenuibus, rubro-ſplendentibus ac longis *ſtaminibus*, atro-purpureis *apicibus* ornatis medium occupantibus; inter quæ *ſtylus* prodit viridi-albicans, craſſus, ſurrectus, acumine tereti. Quales fert fructus nondum compertum eſt.

Locus. Provenit variis Regni Malabarici locis circa Ethnicorum templa, qui iſtiuſmodi arbores ſtudioſè ibi colere ſolent, earundémque foliis & floribus uti in cæremonis ſuis ad templa ornanda. Semper viret, quotannis floret, Decembri viz. & Januario menſibus, diúque ſuperſtes manet.

Vires. E foliis contuſis ſuccus exprimitur, qui cum ſeminis Cumini pulvere exhibitus colicam paſſionem ſanare fertur. Foliorum pulvis cum Santalo citrino ac ſaccharo aſſumptus ſanguinem reficere ac purgare dicitur.

5. Talijr-

5. *Talijr-Kara* H. M. *P. 5. T. 38. p. 75. Arbor Indica spinosa flore & fructu vidua. H. M.*

Arbor est procera, 30 circiter pedes alta, *caudice* crasso, albicante, cortice cincto cinereo-furvo, glabro, ramulisque pluribus, in orbem longè latèque diffusis donato, qui oblongis, duris, rigidisque spinis insuper muniti sunt. *Radix* albicans, furvo cortice tecta, odoris gravis, saporis adstringentis. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu leviter crenata, crassa, densa, splendentia, supernè viridia, infernè subviridia; nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus: odor gravis, sapor sylvestris ac adstringens. At verò folia teneriora è vertice ramorum prodeuntia plerunque rubro-purpurea sunt. *Flores* & fructus, quod hactenus saltem innotescit, non fert.

Provenit variis regni Malabarici locis, præsertim circa *Warapouli*; semper viret diùque superstes manet. *Locus.*

E radice in aqua cocta potus conficitur, qui acidos salsósque humores per diaphoresin potenter evacuat. Ex foliis cum viridi curcuma in oleo frixis paratur linimentum, quod ad scabiem tollendam valdè laudatur. *Vires.*

6. *Ben-Moenja* H. M. *part. 5. tab. 57. Arbor Indica foliis alatis, flore & fructu vidua, Ben-Moenja dicta. H. M.*

Arbor est procera, triginta circiter pedum; *caudice* mediocriter crasso, furvo cortice cincto, ramulisque rufis, lignosis ac geniculatis pluribus donato. *Radix* albicans, amara, aromatica. *Folia* geminata in surculis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, tenuia, lenia, glabra, supernè viridia, infernè subviridia: odor gratus, hortensis. Nec flores nec fructus Auctoribus nostris innotuere.

Provenit variis Regni Malabarici in locis, præsertim circa *Aroe* & *Poedegoyl*. Semper viret. *Locus.*

Ex radice cum aqua decoctio fit alexipharmaca, quæ in febribus malignis valdè extollitur. Ex cortice cum calamo aromatico & sale in Oryzæ infuso cocto potus conficitur, qui vomitum sanguineum è morsu serpentis excitatum protinus sanare fertur. *Vires.*

7. *Amelpodi* H.M. *part. 5. Tab. 51. Arbor Indica ἄκαρπος floribus umbellatis, tetrapetalis. H. M.*

Arbor est justæ magnitudinis, *caudice* albicante, cinereo cortice obducto, ramulisque viridibus & geniculatis pluribus donato. *Radix* fibrata, flavescens, inodora, amara. *Folia* geminata ordine decussato petiolis rufis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, mollia, glabra, supernè splendentia, infernè nequaquam: nervulis aliquot è media costa in latera excurrentibus, ad quorum exortum noduli exigui, virides in aversa folii parte conspiciuntur; odor acidus. *Flores* exigui, candidi, extremis surculis numerosi proveniunt, porrectisque columellis umbellæ specie panduntur, quatuor acuminatis foliolis constantes, inodori, sapore subamaro.

Crescit locis petrosis ac montanis circa *Candenate*: semper viret. Junio, Julio, Augusto mensibus floret: *Fructus* verò nullos fert, affirmantibus indigenis: *quibus tamen fides minimè habenda est.* *Locus.*

Radix verò hujus arboris secum gestata Antidotum habetur serpentibus venenatis, atque ideò magni vulgò æstimatur. *Vires.*

Cum cæteris Amelpodi speciebus (annotante D. Comelino) nullam planè habet similitudinem.

8. *Belutta Amelpodi H. M. P. 6. T. 48. p. 83. Frutex Indicus ἄκαρπος foliis binis adversis, floribus pentapetalis candidis, unguibus luteis. H. M.*

Frutex est ramis subviridibus. *Folia* contrariis inter se pediculis surculis innitentia gemina, è longo angusta, acuminata, ad pedunculum quoque stricta, mollia, spissa, glabra, in superiore parte subviridia, inferiore dilutiora. Costa, quam in recta etiam promirrentem habent, in plures dispertitur. Saporis expertia, intùs parùm lactea sunt. *Flores* in surculorum summitate provenientes, quinque habent petala oblonga, candidissima, ab uno latere sinuata, ad unguiculos croceo colore leviter tincta. Odor ipsis nullus.

Montanis gaudet locis: Reperitur in *Teckencour*, aliisque locis pluribus. Floribus exhilaratur mense Julio & Augusto, frondibus semper, fructibus verò nunquam, *si credere fas sit iis qui retulerunt, proculdubio deceptis.* *Locus.*

Ex aqua, si usum roges medicum, contrita & assumpta radix serpentium occurrit morsibus, si superimponas arthritidi. *Usus in medicina.*

9. *Tondi-Teregam* H. M. P. 4. *T. 60. p. 123. Arbor flore tetrapetalo odorato, fructu nullo. H. M.*

Arbor est procera, 60 circiter pedes alta, *caudice* crasso, ramulis rectis, longis, atro-viridibus, lanuginosis, asperis, fungosâ intus medullâ refertis, plurimis donato; lignum albicans, nigricante cortice cinctum. *Radix* fibrata, albicans, lactescens, rufo, intus croceo, cortice tecta, inodora, saporis acris. *Folia* geminata ordine parallelo, petiolis longis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, crassa, mollia, glabra, supernè viridia & nitentia, infernè subviridia & lanuginosa: odor suavis, sapor aromaticus. *Flosculi* pediculis oblongis è foliorum interna sede circa ramulos proveniunt, terni aut plures simul congesti, purpurei, manibus confricti suaveolentes, calycique viridi, lanuginoso ac quadripartito inhærent, quatuor acuminatis foliolis constantes. Foliola hæc intercedunt totidem *stamnula* purpurascentia, medium occupante *stylo* pulchrè rubente, capitulo albicante.

Fructus hunc arborem nullos ferre Malabarenses testantur: *at nobis fidem non faciunt.*

Crescit

Locus. Crescit locis arenosis & petrosis in Mangatti. Semper viret. Julio & Augusto mensibus flores fert, diúque superstes manet.

Vires. Ex arboris foliis in lactis sero coctis fit oris collutio pro aphthis. E cortice & radice in aqua decoctis Apozema conficitur, quod æstum febrilem temperat, hepatis obstructiones reserat, necnon herpeti, scabiei, similibúsque affectibus medetur.

10. *Arbor Indica* ἄκαρπος, *floribus odoratis pentapetalis, petalo uno luteo, reliquis candidiss. Sida Pou.* H. M. *P.* 6. *T.* 59. *p.* 109.

H. M.

Rami ligno albicante, medulla viridi, cortice fusco obducti sunt. *Folia* acuminata, spissa, solida, glabra, è viridi umbroso supernè nitentia, infernè surda, costâ albulâ, venísque subtilissimis supina in parte conspicuis intermixta, è crassis contrariis inter se pediculis gemina, ramis inhærescunt. *Flores* numero plures è calyce quinquepartito, in petiolis communibus provenientes, texturâ & aspectu gratissimi, odore amœnissimi, quinque latioribus, anteriore in parte innumera in filamenta divisis, quorum unum luteum, quatuor alia candidissima transversim quasi obtegit, constant foliolis; *staminibus* verò denis, candidis, crassioribus, surrectis, croceis capitibus, *stylo* medium occupante viridi, eminentiori, levitérque inflexo. Floribus deciduis tres *gemmulæ* virides, altæ, quæ introrsum folio sunt erecto, conspiciuntur. Prorsus tamen habetur sterilis, quamvis quidam in senectute fructiferam prædicent.

Tempus & Locus. Floret mense Maio, Junio, Julióque. Petrosis, glareosis delectatur locis, quapropter in montibus *Paracari, Mangetti* & *Panpani* visitur. Rarissima, ob florum elegantiam, odorísque jucunditatem in summo honore est. Nullum mechanicum nec medicum habet usum.

CAP. VI.

Arbores quædam Chinenses.

1. *Pipa arbor & fructus Sinensis* Michael. Boym *in Flora Sinensi* Jonston. Dendrolog.

FRuctus cùm maturescit ad flavum colorem declinat. Nostratia Pruna sapore imitatur. Arbor pulcherrima est, foliis & floribus conspicua jucundum præbet aspectum. Officulum solidum & ovalis figuræ habet.

Plerique colligunt fructum Februario & Martio. Dulcissimi est saporis, & pelliculam similem Prunis continet.

2. *Fructus innominatus Sinensis* M. Boym *in Flora Sinensi* Jonston. Dendrol. *Ficus Sinensis florida è radicibus fructum emittens.*

Arbor est procera, folia maxima, quæ medium hominem contegere possunt, producit: hoc admirabile habet quod media radice tellure inhæreat, ex alia autem parte radicis patente *flores* rubros & simul fructus similes Europæis ficubus progeneret, qui cum maturescunt rubent paululum, sed interior caro & sapor eorum figuram & saporem ficuum repræsentat. Julio & Augusto maturescunt.

3. *Cerasus Sinensis fructûs pulpâ sebaceâ.* Johnston. Dendrol. *Item, Arbor Sinensis pinguedinem Sebi instar ferens* Martin. Atl. Sin. *ejusdem.*

Quod nos in ingentem sæpe perduxit admirationem (inquit Autor Atlantis majoris, tomo Sinensi p. 119.) est illud, quòd pinguedo in arboribus crescat, ex qua velut è sevo candelæ optimæ albentes, tactæ manum non polluentes, extinctæque fœtorem non emittentes, à Sinensibus *Kieuyeu* vocatæ, parantur. Arbor est satis magna, Pyris nostris *folia* & figuram non dissimilis: album edit *florem* uti Cerasus. Florem subsequitur *bacca* admodum rotunda, Cerasi magnitudine, corticem tenuem & nigricantem induta: caro contenta albet, nucleo prægnans, quem baccis maturitatem adeptis per corticem rimam concipientem videre est. Baccas hasce colligunt, & si in calida aqua coquantur caro dissolvitur; extemplo tamen à refrigeratione iterum, uti sevum, congelat. Tunc residuus est nucleus, quem imponunt aquæ, uti nos Olivas, ut oleum exprimere queant, quo tamen, non pro cibo, sed in lampadibus utuntur. Hyberno tempore folia hujus arboris planè ceu cuprum rubescunt; tandem decidunt, præbéntque (cum pinguedinis quiddam habeant in se) mirum quantum laudabile vaccis & ovibus pabulum.

Poterat hæc arbor ad Cerasos referri.

Cap. VII.

Arbores Exoticæ è Jo. de Laet. Descriptione Indiæ Occidentalis & Nierembergii hist. Exot. Clusio, J. Bauhino & *aliis.*

1. *Murucugifera arbor* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 15. c. 7.*

ARbor est in Brasilia procera, & Pyro sylv. admodum similis. Fructus, qui incolis *Murucuge* longum scapum habet. Decerpitur viridis, & bene mitigatus & sapit & digeritur. Quia ut facilius colligatur proruuntur arbores, ideò rariores extant. E trunco inciso lacteus emanat liquor, qui constipatus usum ceræ in tabulis consignandis præbere potest.

2. *Irucaba insulæ Maragnanæ* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 16. c. 11.*

Arbor est vasta, & patulâ ramorum opacitate in vertice lasciva; foliis pæne ficulneis, floribus flavis, fructu Pyri formâ, cortice subflavo, carne intus sapida & optimi nutrimenti, ut credunt.

3. *Copovich Occassou* ejusdem, *ibidem.*

Pyro frondibus & fructu similis est, nisi quòd hic flavior & oblongior, & tria intus perdura ossicula continet. *Oumery* fructum fert, magno Pyro similem, qui ubi plenè maturuit inter optimos primum locum sibi flagitat.

4. *Paltifera arbor* De Laet. *Ind. Occid, l. 10. c. 3.*

Arbor est grandis & ramosa; fructum ter quatérve mole Pyra Europæa excedentem producit. Quia colore & formâ nostris similis est Pyrum ab Hispanis vocatur. Peruani nomen Paltæ à provincia ubi copiosè nascitur indidere. Corticem habet tenerum & lævem. Medulla transversi digiti crassitie ossiculum ejusdem cum fructu formæ ambit. Cum Saccharo condita exhibetur ægris. Fructus in insula Hispaniola butyrum emulatur maturus: In Mexicana minor esse, & cutem teneriorem habere dicitur.

5. *Agnacat Scaligeri Pyri specie.*

In ea Indiæ provincia, quæ sub terra Laboratoris est versùs Isthmum Dariem, arbor est Pyri facie & magnitudine, perpetuo folio, viridissima nitidissimâque superficie. Fructus quoque Pyri specie sed colore viridi, etiam cùm maturus; medulla intus concolor, dulcis, pinguis, butyri saporis. Validos adeò efficit ad coitum ut propius miraculo sit ejus efficacia.

6. *Amatzquitl seu Unedo papyracea* * Nieremberg.

* *Hist. Exot. l. 15. c. 71*

Huic materia est levis & parùm à Ficulnea distans: folia Limonis, sed magis acuminata, comata: *fructus* Nucum Ponticarum magnitudine, candidis distincti punctis, & granula Ficulneis formâ & naturâ similia in se continentibus. Provenit locis calidis qualis est Chiecla. Jus decocti corticis radicum febrientibus valdè prodest. Folia umbræ tantùm gratiâ expetuntur.

7. *Yczamotl, quam Haitini Ceibam vocant* Niereemb. *l. 15. c. 72.*

Arbor est magnitudinis vastæ, materie lenta ac brevi, foliis novaculæ formâ. Duæ ejus species: Altera foliis Mali Medicæ, quæ largos imbres dum viridia & tenera sunt effundunt: fructu orbiculari albis maculis distincto, ac granulis granis ficuum similibus referto, eduli, & saporem nostratium referente. Indigenæ Hispani Ficum Indicam vocant. *Altera* latioribus, sed tamen obtusioribus & nigrioribus, unde *Tlmatl* vocare malunt, fructúque minori. Hoaxtepecenses Mannam super eam cogunt nostræ & formâ & viribus similem, sed paulò duriorem & glutinosiorem.

8. *Jaruina* Nieremberg. *l. 14. c. 104.*

Jucaiæ insulæ arbor est, Ficui similis, eodem modo frondosa, & Populi altitudinem superans, non solida quidem more aliarum arborum, nec inanis tamen uti Arundo, sed uti Ferula potiùs aut Sambucus; cortice lubrico aut lævigato. Fructum creat sesquispithamalem, mollitie Ficûs, sapidum & salubrem sanandis vulneribus. Folia divulsa ferè à se invicem membra restituere dicuntur.

9. *Arbor Sycomoro similis in insula Mayo Ind. Orient. pag. 4. fig. 19.*

Arbor est patula, & quæ ex taleis in terram depactis oriatur, foliísque minoribus quàm Ficus vestiatur. Fructus fert parvos, luteos, sine granulis, absque quibus haud facilè invenitur, adeò fructifera est. Hoc peculiare in ea quòd fructus nunquam ad maturitatem perveniat.

10. *Cumana*

* Ind. Occid. l. 18. c. 4.

10. *Cumana arbor dicta* * De Laet. *Gacirma* Nieremberg. *l.* 14. *c.* 5.

Arbor ipsa & fructus Mori similis. E fructus succo syrupus paratur contra tussim & raucedinem. Materies arboris adeò dura est ut exsiccata & collisa ignem silicis instar ejiciat.

* Ind. Occid. l. 15. c. 8.

11. *Jequitinguacu arbor* * De Laet.

Fructus fert fragis similes, quibus seminis loco continetur durissima faba, orbicularis, nigra, & instar Thracii lapidis resplendens amarissimo cortice. Supplet egregiè vicem Saponis, & validiùs quàm optimum smegma Lusitanicum detergit. Brasiliæ indigena.

12. *Onbou* De Laet. *Ind. Occid. l.* 16. *c.* 11.

Mangaæ foliis similis est. Fert fructus Persicis similes, intus & extus, ubi maturuerint plane luteos: nec nisi cùm sponte decidunt edules.

13. *Curupicaiba* De Laet. *Ind. Occid. l.* 15. *cap.* 8.

Folia Malo Persicæ similia habet: cortex vulneratus viscum, quo Barbari in aucupiis utuntur fundit: ipsa succum lacteum ficulneo similem, singulare adversus vulnera & pustulas remedium largitur. Differre videtur ab illa quam Marcgravius describit, Lib. 3. cap. 17. p. 132.

* Ind. Occid. l. 3. c. 25.

14. *Duchaminifera Virginiæ* * De Laet. *An Pishamin Virginianum* Park.? *Loti Africanæ similis arbor* C.B.?

In Palmæ altitudinem adolescit, & fructum fert Mespilo quidem non absimilem, primò viridem, deinde flavum, ubi maturuerit subrubicundum: qui tamen inter Pruna computatur. Immaturus austerior est, & si masticetur os cum exquisito dolore astringit, maturus gratissimi est saporis, & omnino præcocibus similis. Incolæ *Puchamias* vocant.

15. *Prunorum Indicarum in insula Maragnana nascentium decem genera recenset* J. de Laet. *Ind. Occid. l.* 16. *c.* 11.

1. *Pitom*, mole, frondibus & fructibus Pruno similis, sed fructus suavior est.
2. *Avenon bovib Acajou*, Pomo valdè similis, sed fructus illius similiores sunt Prunis, nisi quòd crocei sunt coloris, suaviori sapore, officulo perexiguo.
3. *Tacbica*, Pruno admodum similis, floribus flavis quidem, sed fructus illius Prunis omnino sunt similes, lutei coloris, nucleo candido & suavi.
4. *Cajoussen* & 5. *Mukay-ene* parùm differunt à præcedentibus.
6. *Ovagiron*; nascitur utplurimum in arenis ad litus, nec adolescit supra fruticis modum. Fructum fert instar majoris Pruni, rubri coloris.
7. *Morecii*; itidem amat arenosum litus. Fructus illius acrioris est saporis.
8. *Muroure*, non multùm quoque abludit à Pruno; flores fert luteos, fructus instar Cerasorum longis pediculis, osse exiguo, carne crocea & suavi.
9. *Uva-ovassoura*, ingens arbor, frondibus Pyri, floribus candidis; fructum fert *Pancorii* non absimilem, cute flava, dulcis saporis, osse interiùs facto ad Persicorum modum, nucleo Amygdalis paulò majore & ejusdem saporis.
10. *Copovich ajoup*, Pruni arboris mole, frondibus castaneæ, floribus candidis & luteo colore mixtis. Fructum fert instar minoris Pomi, flavum, officulo intus exiguo, nucleo autem eduli.

His adde 11. *Jacarandam* Pruno arbori admodum similem, sed foliis latioribus, flore candido; quæ fructum fert duorum pugnorum magnitudine, & ubi coctus fuerit edulem. Barbari coquunt ex illo pulmentum quoddam stomacho inprimis amicum & salubre, quod vocant *Manipoy*. Ob nominis convenientiam suspicor hanc arborem eandem esse Jacarandæ *Marcgrav. l.* 3. *c.* 13. *p.* 136.

* Hist. Exot. l. 14. c. 318.

16. *Macaxocotlifera arbor* * Nieremberg.

In parem cum nostris Prunis attollitur magnitudinem, simili etiam constat materie. Radices & folia sibi respondent. Fructus *Macaxocotl* seu *Pomum cervinum* dicitur. Commune est omnibus fructum adhærescentem stipitibus ramisque priùs quàm folia proferre, quod paucis admodum arboribus evenire solet: è foliis salsamenta condimentáve acida concinnari, emollire alvum: non admodum suave aut salubre præstare alimentum; atque earundem arborum cineris ope puellarum flavescere capillos. In quintuplici verò sunt hæc Poma differentia. 1. *Cacaxocotl* dicta, quæ rubra sunt & in longam protracta formam, nucum Juglandium mediocrium magnitudine, ossibus magnis, firmis, extra & intra lentis, striatis, Dactylorum formâ, callo modico mollique & succo manante, intus luteo, quale est ipsum Os. In cibi hæc usum veniunt, & ab assuetis nostris præferuntur. Alvum emolliunt, & dulci acidóque sapore palato sunt grata. 2. *Atoyaxacotl*, quæ longè minora, colore luteo, orbiculari forma, odore præstantiore, minore nucleo, rotundóque & gustu jucundiore. 3. *Coztiecxocotl*, ut Mexicani vocant, quæ à multis in Myrobalanorum referuntur genera. Pallidiora sunt, majora, maculis persperfa, gratiorísque calli. 4 *Atoyaxocotl chichiltic*, minima omnium, coloris coccinei, sed quæ suavitate odoris reliqua vincunt. 5. *Chichiaxocotl*, h. e. sudore manantia, nucum Juglandium magnitudine, colore Passeo, uberiore quàm reliqua callo & minore nucleo.

nucleo. Naſcuntur in calidis quibuſque locis, campeſtribus, hortenſibus & humectis. Corticum arborum decocti jus ſcabiem ac crurum tumorem curat, pulvis verò ulceribus medetur.

17. *Tzopilotl Ximenis* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 7. c. 10.*

Arbor eſt grandis, foliis longis & anguſtis; fructu longo & grandiuſculo, oſſicula quædam amara, moſchum redolentia, Amygdalorum amarorum ſapore, quem putridum poſt ſe relinquunt, continente. Extrahitur ex illis liquor quidam oleoſus & emolliens, quique Amygdalarum amararum facultates obtinere videtur.

18. *Ajubatipita Braſilienſium* ejuſdem.

Arbuſcula eſt quinque aut ſex palmos alta, fructu Amygdalis ſimili, ſed nigro; ex quo oleum ejuſdem coloris exprimitur. Eo artus infirmorum inungere Barbaris ſuetum.

19. *Amygdala Granatenſis* De Laet.

Tereti eſt trunco Pinûs inſtar, & genus quoddam Amygdalorum profert renum Ovillorum effigie, oblongum, ſapore ſuavi & Hiſpanienſibus æmulo.

20. *Jucaia arbor* Nieremberg.

Malo Punicæ ſimilis eſt, ſed frondoſior. Cortex Caryophylli odorem præ ſe fert, cinnamomi ſaporem, & zinziberis amaritiem: quotannis nullâ glandium jacturâ detrahitur. In ramis columbarum hoſpitia, & quidem tam multarum, ut eò ex proximis regionibus venatum trajiciant, & naves columbis onerentur.

21. *Arbor Naldivenſis Candem* Durchaſii Jonſt. Dendrol.

Suberi ligno affinis eſt, par Juglandi proceritate: caudici, qui fungoſus & Subere levior, cortex candicans: fructûs nullus. Lignum in aſſeres ſecatur & exuritur, miri de cætero uſus. Ejus *Uſus.* enim beneficio graviſſima quæque etiam mille pondo de maris profundo educuntur. Cingitur primò fune quod ſubmerſum eſt hinc per lignum perforatum funis trajicitur, additis tot ejuſdem particulis quot neceſſaria operi exequendo eſſe nôrunt.

22. *Platanus Indica Acaba dicta* Nieremberg. Hiſt. exot. *l.* 15. *c.* 83.

Similis eſt cæteris Platanis, anguſtioribus tamen foliis, fructu triangulari, decem unc. longo, candido callo, ac nucleis multis & nigris, Cicere paulò minoribus mollioribúſque & orbicularibus: ex quo Platani genere lintea conficiuntur.

23. *Platanus Ind. fulvo maculata* ejuſdem *ibid.*

Fructu parvo eſt & tenui, in tres præcipuas differentias dividitur, *Tologdato, Goyot* & *Bolongon* vocatas, fructu odoro, & oris halitum in multas horas commendante, ſaporis grati & noſtris Apianis malis, ſi exquiſitè maturuerint minimè cedente, coloréque extra viridi, ac diverſa magnitudine, temperatâ naturâ, aut paululum frigenti, ſed aliquanto humidiore. Flatum & pituitam generat, ventrem emollit, & oris commendat halitum: quin poſt eſum mos eſt Indigenis ab omni *Vires.* potionis genere, nè ob immodicum humorem putreſcant, abſtinere.

24. *Uvni Chilenſium* * De Laet. *Hiſpanis Murtilla.*

* *Ind. Occid. l. 12. c. 7.*

Fructus fert uvarum in modum racematim collectos, Piſorum magnitudine, granorum Mali granati forma & colore, ſapore inter ſuavem & acrem medio. Exprimitur ex eo liquor clarus, ad vinum quam proximè accedens, qui fæces ſua ſponte egerit: fit & laudatiſſimum acetum.

25. *Guvavirap Braſilienſium* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 16. c. 11.*

Arbor eſt procera & vaſta, frondibus perexiguis, floribus rubicundis, fructu uvam criſpam referente.

26. *Jobualxochitl, aliis Colcaquahuitl, ſeu Flos orbicularis* * Nieremberg.

* *L. 14. c. 37.*

Sambuci Ebulive folia fert; Umbellæ floſculis orbicularibus ac pallentibus, interdiu contractis, nocte hiantibus coacervantur, unde acini racematim dependent, initio virides, dein coccinei, purpurei tandem. Radix eſt reſinoſi ſaporis. Dicuntur folia impoſita pectori ſyncopen tollere; ex aquæ epota ſudorem ciere, frixa expreſſo priùs ſucco corpus impinguare, pulvis inſperſus ulcera in- *Vires.* ſanabilia curare, & reſolutis ac uterino affectu laborantibus prodeſſe.

27. *Enguamba Uruvapenſium* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 5. c. 25.*

Arbor eſt mediocris cortice rubeſcente, ligno fuſco, medulla palleſcente, foliis latis & concavis, quæ diſtinguuntur nervulis partim flavis, partim rubris; floribus racematim pendulis & herbaceis, fructu nigro, pleno granis, è quo exprimitur oleum flavum ad tumores reſolvendos & adverſus plagas. Naſcitur in ſaxoſis locis.

28. *Pilipoc*

28. *Pilipoc Philippinarum insularum* * Nieremb.

* *Hist. Exot. l. 15. c. 9.*

Duo genera sunt, *Mas & Fœmina*. Major ille & amplioribus foliis, intérque saxa nascitur: minor hæc & in planis. Utriusque radici tubercula fusca, pugni magnitudine, innascuntur. *Stipites*, qui fusci & enodes, transversum si scindas, in pelliculas quasdam membranis ceparum similes dividuntur. Folia Laurinis similia, summa parte impensè acuminata. Proveniunt in humectis umbrosisque locis, & arboribus advolvuntur. Usus radicis in venenatis morsibus & potionibus, sed lentè operatur.

29. *Arbor Laurifolia Sinensis* Martin. *Atl.* Sinic.

Arbor est procera & magna, foliis Lauri similibus. In ramorum summitatibus racemi prodeunt, in quibus, ut in uvis *fructus*, sed rarior in longis pedunculis dependet, figurâ Cocculi, magnitudine Nucis Juglandis, nuci Pineæ parvæ æmulus, squamoso cortice ad membranæ crassitiem accedente, cui intus nucleus succulentus, albi coloris, odoris ac saporis rosacei. Maturus purpurei est coloris. Ossiculum intra carnem occulitur. Vocant Sinenses *Lichi*, Lusitani *Lichias*. Nascitur in *Foquien*, præcipuè in *Focheu* metropolis territorio copiosè. Nucleus ad instar tragematis rosacei congelati liquescit in ore.

Est & altera ibidem, quæ flores *Quei* profert, arbor procera, foliis Lauri aut Cinnamomi. Flos minimus, flavus, in racemulos dispersus, suavissimi odoris; apertus in ipsa arbore diu perstat integer, nec flaccescit. Ubi decidit, interjecto mensis spacio, repullulante arbore rursum novus Autumnali tempore gignitur: Turcæ Limonum succo maceratum ad tingendos equorum crines adhibent. Sinis multa bellaria ex eo. Prodit per totam regionem copiosissimus in *Quangsi*.

Addi his potest fructus Sinensis *Lungyen* seu Draconis oculus dictus, superiore minor, cortice duriore magisque squamoso, ex quo liquor, vinum incolis, exprimitur, sed rariùs. Distrahitur per totum imperium, sed succo evanescente non tam gratus.

30. *Arbor Uvifera Tabacensis* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 17. c. 28.*

Materie est rubra ligni Brasiliani instar: folia pæne orbiculata, fructus uvis haud dissimilis, saporis gratissimi. Nascitur potissimùm juxta litora.

31. *Igciga & Igtaigcica* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 13. c. 8.*

Illa producit speciem Mastiche gratissimis odoris; cortice illius contuso edit liquorem quendam album, qui condensatus supplet vicem thuris, & emplastro adhibetur utiliter in affectibus frigidis. Est & alia ejusdem species quam Igtaigcicam, id est, Mastichen duram instar lapidis appellant; adeò enim dura & pellucida est illius resina, ut pæne vitrum esse videatur: Barbari communiter utuntur illa ad fictilia vasa incrustanda.

32. *Ambulon Scaligeri* C. B. 459.

Scal.

Aruchit insula fert arborem, cujus è cortice fructus exit candidus, Sacchari specie, & magnitudine Coriandri, Ambulon ei nomen est.

33. *Ovajerova Maragnanæ insulæ* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 10. c. 11.*

Arbor est alta & vasta, foliis Quercûs, sed paulò majoribus, floribus dilutè flavescentibus. Fructum fert, pedem longum, majorib. melonib. parem, extra & intus flavum, suavissimi & fragrantissimi odoris, sed exilibus & nigricantibus nucleis plenum.

34. *Texocklifera Mexicana* * Nieremberg.

* *Hist. Exot. l. 14. c. 62.*

Arbor est mediocris, permultis spinis horrens, foliis Malorum nostratium sed asperioribus & serratis. Mala fert nostratibus similia sed parva, nec nucibus Juglandibus majora, lutea, ante maturitatem prædura, postquam maturuere adipi mollitudine quadam paria, ingrato sapore, sed qui à multis non habetur insuavis. Semen (quod in singulis pomis triplex) lunatum, magnum, duobus angulis & uno dorso insigne, lapidi duritie non cedit. Mexicani permissa prius putrescere in emporiis venditant. Diutiùs ut in corrupta serventur aquâ nitri conspergunt. Germina tusa & ex aqua sumpta exanthematis medentur. Montosis locis sponte provenit.

35. *Pacourii insulæ Maragnanæ* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 16. c. 11.*

Vasta est arbor, Pomi frondibus, flore albo, fructu duorum pugnorum magnitudine, cortice dimidium pollicem crasso: binos aut ternos haud insuaves nucleos continet. Cortex coctus, aut saccharo conditus in deliciis.

36. *Wamcabac insulæ Maragnanæ* * De Laet.

* *Ibid.*

Magnitudine, frondibus, floribus atque fructibus à Pomo non multum abludit. Sunt isti crocei, sed nuclei ob insignem acrimoniam non manduntur.

37. Uva-

37. *Uva-Cava ejusdem insulæ* * De Laet. * *Ibid.*

Pomi arboris est magnitudo; frondes Aurantiæ, flos subcroceus; fructus instar ovi oblongus, flavus, & palato gratus.

38. *Uva-pyrup ejusdem insulæ* * De Laet. * *Ibid.*

Arbor est aculeata, foliis Juglandis, floribus è flavo, cœruleo & rubro colore eleganter distinctis. Fructus, quem fert orbicularem & mensæ pergratum, nonnisi pluviis mensibus decerpitur.

39. *Lacos fructus in insula* Magador, *in arboris ramis & foliis carentis cacumine putamine fibroso; nucleo Amygdalino part.* 8. *Ind. Occid. Fr. capitis magnitudine* C. B.

40. *Igbucami Brasilianorum* * De Laet. * *Ind. Occid. l.* 15. *c.* 8.

Arbor est præfecturæ S. Vincentii persamiliaris. Fert fructum exiguis Malis similem, intus exiguis granis refertum, præsentissimum (ut fertur) adversus dysenteriam remedium.

41. *Melocorcopali* Scaligero. *Corcopal Theveti* Lugd.

A Corcopal Indiæ provincia nomen sumpsit. Cydoniæ est magnitudine & foliis. Prægrandem gerit fructum, Melonis figurâ, eodémque sulcatum modo, intra quem terna quaternave grana, acinorum uvæ facie, acore Cerasi. Est & edendo quia suavissimus, & ad medicinas quia pravos humores per alvum expurgat utilis. Ex nominis identitate Carcapuli eandem suspicamur.

42. *Quauhyyac Oculensium* * Nieremberg. * *Hist. Exot. lib.* 14. *c.* 74.

Arbor est magna, ferens Mali Medicæ folia, sed tamen acuminata. Cortex adstringit, gravem odorem spirat, calidâque & siccâ constat temperie. Fluxum alvi coercet ac elicit sudorem. Naribus instillatus succus sternutamentum excitat, caput purgat, atque ita febres tollit & capitis arcet dolorem; quarum rerum gratiâ in annuos usus recondi consuevit. Nascitur Oculæ saxosis locis.

43. *Pequea Brasiliensium* * De Laet. *Pequea sive Pekia Pisonis, de qua supra.* * *Ind. Occid. l.* 15. *c.* 7.

Duæ sunt species, *Una* fructum Arantio malo similem, crasso cortice, quo melleus quidam cum saccharo certans dulcedine humor continetur, cui nuclei aliquot sunt permixti, producit. Alterius lignum (quod Lusitanis *Setim*) omnium quæ in Brasilia nascuntur durissimum & gravissimum, idemque omnis putredinis expers judicatur; proinde navibus fabricandis expetitur.

44. *Gojave Maragnanæ insulæ* * De Laet. * *Ind. Occid. l.* 16. *c.* 11.

Fruticis est species quæ arbores complectitur, foliis Campanellæ, flore eleganti & palmum lato, echinatis & stellæ in modum diductis foliis, purpurei coloris. Fructum fert ovi magnitudine, sed rotundiorem, granis plenum.

45. *Uvavytou ejusdem insulæ* De Laet *ibid.*

Folia fert longa, flores cœruleos, fructus Aurantiis haud absimiles, sed suaviores.

46. *Caoup ejusdem insulæ* De Laet *ibid.*

Frondibus est Pomi sed magis patulis; floribus è luteo & rubro mixtis. Fert fructum Malo Aurantio forma & sapore haud dissimilem, nucleis plenum.

47. *Vencu Sinensium* Martin. Atl. Sinens. *Lusitanis* Jamboa.

Arbor spinosa, Limoniâ major: flores albi suavissimi odoris. Fructus capitis magnitudine: cui cortex Pomorum aureorum, pulpa rubescens, uvæ non omnino maturæ sapore, qui suspensus domi ad annum durat. Provenit in *Fokien*. Ex floribus fragrantissima aqua elicitur. Ex fructu liquor pro potu exprimi solet.

48. *Pytabaia* * Nieremberg. * *Hist. Exot. l.* 14. *c.* 80.

In scissuris saxorum nascitur. Odit pingue solum: fructus acro-dulci mixtus, sapidus quemadmodum malum Punicum: Rubri coloris intus & extra est: Malum aureum æquat magnitudine.

49. *Pekey insulæ Marignanæ* * De Laet. *eadem videtur cum Pequea sive Pekia Brasiliæ.* * *Ind. Occid. l.* 16. *c.* 11.

Tam crassum habet truncum, ut vix trium quatuórve hominum complexu ambiri possit. Frondes fert Pruni; fructus duorum pugnorum magnitudine, cortice crasso duróque, qui intus tres quatuórve fructus, luteos, forma renis, optimi odoris, saporis non ingrati, osse aculeato continet.

50. *Agouti treva ejusdem insulæ* De Laet *ibidem.*

Foliis est Aurantiorum, sed levioribus, floribus roscidis, fructu amplo, cortice viridiore. Concludit intus acinos Granatorum instar, exiles, dulces & palato non ingratos.

51. *Ubebebasou Theveti* J. B. *Arbor Brassicæ folio excelsissima Americana* C. B.

Miræ altitudinis est arbor, cujus rami alii alios subeunt, *folia* habet Brassicæ: singulos ramos onerant fructus pedem longi: fert & eadem gummi rubrum. Dum in America esset Thevetus, sex m. p. ab eo loco quo subsistebat, observatam sibi hanc arborem tradit, quam eminus artificio potius quam naturâ arbitraretur quispiam effictam.

Ad hujus arboris fructum (inquit) innumeræ convolant apes ex eo alimentum petentes, in foramen ejusdem arboris se recipientes, ubi mellificio & ceræ incumbunt. Harum apum duo genera describit, Aliæ nostrarum apum magnitudine sunt, quæ mel optimum conficiunt, ceram flavam. Aliud genus dimidio minus, quarum mel bonitate superat, cera tamen carbonis instar nigræ est. Harum favos depopulatur bestia quædam *Heirat* dicta [*Tamandua*] i. e. Bestia mellis, de qua agere non est hujus loci.

Fructus *Ubebaso* quamvis ab apibus appetatur, hominibus tamen non est edulis, propterea quod non facilè maturescit.

52. *Pimpinichi arbor lactescens* * J. B.

* Lib. 1. cap. 68.

In omnibus continentis Indiæ oris (inquit Monardes) lacteus quidam succus elicitur ex arbusculis Malorum similitudine; Indi *Pimpinichi* vocant, è cujus ramis recisis lacteus humor illico manat, aliquantulum densus & viscosus.

Hujus succi tres aut quatuor guttæ sumptæ validissime per alvum purgant bilem & aquas. Bibitur ex vino aut desiccati pulvis deglutitur, pauca quantitate propter nimiam vehementiam. Vino aut jusculo assumpto ejus operatio infringitur & cessat subito. Idem traditur de Ricino Indico *Hernandez.*

53. *Arbor vinifera Couten, Juglandi similis* J. B.

In Canada provenit arbor (inquit Thevetus) crassitudine & figurâ similis Juglandis, cujus usus diu incognitus mansit, donec quidam exscindendo arborem observavit fluere succum boni saporis, qualis optimi vini Aurelianensis aut Beaunensis. Ejus succi subitò collegerunt quatuor aut quinque magnas amphoras.

54. *Arbor Brasiliana Juglandi similis nucibus carens* C. B. *Lignum Copau simile Juglandis ligno* J. B.

Scribit Leri in Brasilia provenire lignum, quod nominant Copa-u cujus arbor similis quodammodo Juglandi, non tamen nuces ferens. Asseres, uti vidit, pro utensilibus adaptati easdem cum Juglande venas sive fibras habent.

55. *Arbor tinctoria* J. B.

Thevet.

Glandiferarum nostrarum crassitudine est, fructum ferens Dactylis parem, ex cujus nucleo oleum exprimitur, miris virtutibus præditum. Aquæ permistum eam croceo colore planè inficit, quo tingunt pocula ac pileos quosdam ex Junci vel Oryzæ paleis contextos. Præterea id oleum odore est Violæ Martiæ, olei nostri sapore. Quamobrem multi pisces, Oryzam aliósque cibos eo condiunt.

Locus. Oritur in Senegæ regno ubi Æthiopes degunt.

56. *Baxana arbor venenata* J. B. *Arbor fructu venenato, radice venenorum antidoto* C. B.

In insula deserta prope *Ormuz* Queionne dicta arbor est *Baxana*, cujus fructus vel minimum degustatus mox suffocat: id quod ipsius etiam umbra præstat, siquis vel quadrantem horæ sub ea moretur. Cùm tamen aliis in regionibus ejusdem arboris radix venenorum omnium sit Antidotus, illic lethalis, necnon & folium ipsius & fructus qui *Rabuxit* vocatur. Hæc nobis non videntur verisimilia.

57. *Juwb Amazonum* Clus. *Arbor exotica foliis alatis* C. B.

Clus.

Hujus specimen accipiebat Clusius, teretes, inæquales, angulosos bacillos, rufescentes, in quibus inter binas appendices alternis nascebantur alata folia, sive veriùs alæ tenuissimæ & firmissimæ, quinquagenis & pluribus foliolis singula latera occupantibus præditæ, ut avicularum pennas opinari quisquam posset, magna quidem ex parte deciderant illa, vestigia tamen ubi hæsissent satis adhuc manifestè apparebant. Istis alis tanquam penicillo nobiliores incolæ uti dicebantur ad corpora sua variis coloribus pingenda.

58. *Mippi,*

58. *Mippi, nonnullis Indis Cajababa* C. B. Cluſ. Exot. *l.* 4. *c.* 14.

Cluſ. Ad arbores ſe applicare Hederæ inſtar referebant nautæ, ejúſque adhuc viridis & recentis taleas ab incolis tenuiter contundi, & ſupra fracturas alligari; oſſa enim fracta ferruminare. Internè multis fibris conſtabat fruſtum ad Cluſium miſſum, quibus incolas uti intelligebat ad colliganda tigna in ſuis ædificiis.

59. *Frutex Indiæ Orientalis Lavendulæ folio* C. B. *Arbor Lavendulæ folio* J. B.

Cluſ. Admirandæ naturæ erat arbor ſive frutex, cujus ramus trium pedum longitudinem non excedebat, craſſitudinis diameter circiter duarum unciarum erat; cujúſque faſtigium in nodoſum caput nonnihil extuberans deſinebat, è quo ſeſquipedales quinque minores rami proſiliebant, adeò eleganti ſerie ac ordine diſpoſiti quaſi humanâ induſtriâ fuiſſent inſiti, inferiori ramo facie quidem ſimiles, ſed molliores magiſque ſucculenti. In horum comoſis faſtigiis *folia* adhuc inhærebant, virentia, formâ, magnitudine & colore Lavendulæ folia valdè referentia, ſed ſucci plena, aromaticum quidpiam ſpirantia, medium inter Angelicæ ſylveſtris radicem, gummi quod vocant Elemi, & Kunigundis herbam qualibus totum ramum veſtitum fuiſſe ipſa in ramis veſtigia indicium faciebant. Quantum verò ex reſectione ramorum Cluſio colligere licebat, denſâ ſpiſſâque medullâ inſtar Sambuci ramorum præditi fuiſſe videbantur.

Ex India Orientali in Angliam delatus eſt hic frutex, & à Jac. Gareto ad Cluſium tranſmiſſus. *Vires.*

60. *Oxyacantha Americana Galli calcar dicta* R. S. Muſ. *An Meſpilus Virginiana fructu coccineo* D. Plucknet.

Hujus baculus ulnam longus, abſque ullis enatis ramis in Muſeo Reg. Societ. aſſervatur, diametro unciali, conſiſtentiâ ſeu ſoliditate Ligni Oxyacanthini, ſpinis validis cinctus, alternatim undique poſitis, eo ordine aſcendendo, ut in eodem latere ſuperior ab inferiore 4½ circiter uncias diſtet; craſſitie Galli calcaris majoris, & rectiſſimæ; non merè corticales ut in *Rubo* & *Uva* criſpa, ſed ex ipſo ligno egreſſæ ut in Oxyacantha vulg.

Hujus Oxyacanthæ ſeu Meſpili folia & fructus ad me tranſmiſit ingenioſiſſimus Vir D. *Sam. Doody*; folia denticulata. Spina eſt craſſitie & figurâ Galli calcaris: fructus Sorbi aucupariæ baccam refert.

Planta Indica ſanguinea panacea Park. *i. e. Pl. ſanguineas ſudores excitans* Monard. *in Epiſt.* C. B. *Herba mortem aut vitam in morbis prænuntians* Monard. Lugd. C. B. *Arbor Venereos ſtimulos domans in Epiſt. ad* Monard. C. B.

De his conſulatur Monardes, apud quem nullæ earum deſcriptiones occurrunt: Mihi certè magna ex parte fabuloſæ videntur ejuſmodi narrationes. Idem dictum ſit de Arbore aquam fundente.

Herba Indica ad rupturas utilis Monard. Park.

Hujus formam obſervare non potuit Monardes, tantùm dicit miram habere facultatem in rupturis puerorum & adultorum, eáque uſum Indum quendam recenti contuſa & rupturæ impoſita, adhibito miro quodam ligaturæ genere, quo ſine braccis non minùs firmiter ligati incedunt quàm ſi braccati eſſent. Fortaſſe ligatura ſola ad curam ſuffeciſſet ſine herba.

Cap. VIII.

Arbores Papyriferæ.

1. *Papyracea arbor Guaiabara* J. B. *Guaiabara in inſula Hiſpaniola ex Oviedo Lugd.* C. B.

Ovied. Hiſpanis *Uvero* dicta eſt hæc arbor ab uvis, quòd pro fructu uvas ferat. Materia eſt rubeſcente, rotunda, denſa, atque ideo optima, præſertim ad carbonem, ramis expanſis. Uvas edit rariùs ſparſas, atque à ſeſe diſtinctas, Moris ferè concolores, exigua earum parte eſculenta; nam Acini ſunt Avellanæ nucis magnitudine, nucleum tam craſſum concludentes, ut parùm carnis ſuperſit. Folium maximum, palmæ manûs magnitudine par eſt, viride, aliquando rubrum, craſſum & æquè ſpiſſum ut eſſe poſſunt duo Hederæ folia ſimul juncta. Hiſpani in Hiſpaniola eo pro charta utebantur, tam prona quàm ſupina parte literas acicula pingentes, modò recens eſſet folium & eodem die decerptum: venulæ autem cùm tenues ſint, ſcribentis manum parùm aut nihil remorantur. *J. B. ex Oviedo.*

2. *Papyracea arbor Copeia* J. B. *Copey in inſula Hiſpaniola* C. B. *Copeia Americanorum* Nieremberg.

Ovied. Guaiabarâ procerior eſt; folio ſpecie quidem ſimili ſed duplo majore [ſpithamæum latitudine & rotundum ferè] craſſiore, & ad ſcribendum aptiore cum acicula aut ſtylo; & quòd venulæ tenuiores ſunt minùs ſcribenti impedimentum afferunt. Chartæ luſoriæ ex illis ab Hiſpanis fiebant. Fructus parvus eſt uti Prunum, eſui ſatis aptum. Ex hac arbore pix non aliter elicitur quàm è Pinu. Vide *Nieremberg. Hiſt. Exot.* lib. 14. cap. 85.

Papyracea arbor amplissimis & tenuissimis foliis Nic. Costini apud *J. B.* & *C. B.* non alia esse videtur quam *Codda Panna* Malabarensium, quamvis Papyri usum Malabaribus aut Ceylonensibus præstare non legerim.

Papyracea arbor *Tal.* in provincia Magni *J. B. C. B.* quænam arbor sit ex imperfecta & obscura descriptione Theveti colligi nequit. Quod dicit chartæ usum præstare in tota India, Palmam *Lantar* dictam esse suspicari quis posset.

3. *Xagua Martyris* Nieremberg. *l.* 14. *c.* 86. *Arbor Papyrifera* Xagua *dicta.*

Non multum differt à Muza. Habet folia tam grandia ut quódque à pluvia tutetur in caput pertentum hominem totum ac si laneam penulam tergo injecisset. Mirum quod de eo scribitur, Folio à radice quà est arbori compactum eruto (facilè namque per demissam cuspidem captum folium detrahitur ab arbore) in interiore illius tergo philyra albuminis ovi pelliculæ similis reperitur candida; ea, ut ex arietis jugulati corpore pellis, excoriatur, tollitúrque à suo cortice integra, nihilo minor Arietina vel caprinâ membranâ, cujus operâ utuntur omnes ac si membranas ipsas assequerentur, neque minùs tenacem esse inquiunt eam philyram. Forcipibus tantum scindunt quantum ad præsentem scribendi necessitatem sufficiat. Fructus porcos pinguefacit, éstque hominibus incommodus. Palmæ potiùs quàm Musæ species videtur.

4. *Papyrus arborea tenuissima ex Java* J. B. *Papyrus ex Java* C. B.

Clus. Librum arboris scribit Clusius habuisse se, tenuissimæ membranæ instar candidum, quo omnis generis scriptura perinde atque vulgari Papyro excipi queat. Eum in Java insula aliarum mercium permutatione Franc. Draci comites acceperunt. An pannus è libro arboris quo in insula *Tidore* fœminæ pudenda tegunt; qui hoc modo fit. Delibratur cortex, & aqua maceratus donec mollescat ligno tunditur, atque qualibet longitudine ac latitudine diducitur, adeò tenuiter, ut Serici veli instar venis transversim discurrentibus contextus videatur. *Pigafeta.*

5. *Papyracea arbor cujus liber subpunicei coloris* J. B. *Arboris liber subpunicei coloris* C. B.

Clus. Libri hujus fragmentum Clusio descriptum pedalis ferè longitudinis erat, quatuor uncias latum, adeò lævis ubique & æquabilis superficiei, ut nè charta quidem scriptoria magis æqualis sit. Id tametsi neque densum, neque crassum in 6 tamen pagellas nullâ difficultate separari potuit, quæ permbellè scripturam admitterent perinde ac charta scriptoria, nec atramentum transmitterent. Et siquis (inquit) majorem curam in separando adhibere voluisset, in plures adhuc pagellas haud dubie dividere potuisset.

6. *Filum arboreum tenuissimum & candidissimum* J. B.

Candidissimi fili glomus à Gareto ad Clusium missus quem ex arboris cortice confectum scribebat, candidissimis, validis tamen staminibus constabat, filo etiam à Lino aut Cannabe deducto longè validioribus, $3\frac{1}{2}$ pedes longis, ex una parte resectis, ut longiora fuisse verisimile esset, ex quibus vittæ & similia ad muliebrem ornatum pertinentia commodissimè fieri possent. *Clus. Exot.* l. 1. c. 4. Hujusmodi fili stamina ex Anglia habuit *J. B.* tres ulnas longa, alba, Serici modo tenuia & firma: non monitus judicaret esse Cannabina.

CAP. IX.

Arbor febrifuga Peruviana China Chinæ & Quinquina & Gannanaperide dicta, Hispanis Palos de calentura, Cortex arboris Cortex Peruvianus vulgo dicitur, inque pulverem redactus Pulvis Patrum [*Sci. Jesuitarum*] *& Pulvis Gardinalis de Lugo. Angl.* The Jesuits Powder.

HUjus arboris ramuli iconem ex Italia ad Regiam Soc. Lond. missam nobis communicavit Cl. Vir. D. *Goodall* M. D. quæ vera & genuina videtur; maximè quod conveniat cum descriptione D. *Badi*, qui se iconem arboris exactam Romæ, è Collegio Romano Jesuitarum nactam refert. Videtur (inquit) hæc arbor aliquam habere similitudinem cum nostratibus. Nam *folia* ejus videntur similia cum his quæ sunt Prunorum rubeorum, sci. nec nimium patulis, nec acuminatis, præterea filamentis intertexuntur ambo, & per lineas finduntur. In floribus videtur mihi convenire cum floribus Malorum Punicorum, qui caliculum coronatum referunt. Hanc aliquando unà cum aliis in æs incisam, Deo volente, publico exhibere cogitamus.

Antonius Bollus Mercator celebris, honestus vir, qui multos annos in Peruvia commoratus est, & historiam arboris Italicè conscriptam publicavit, referente Bollo, nasci eam ait in Regno Quitensi, peculiari quodam loco, qui patrio Indorum sermone dicitur *Loxa* seu Loia, distátque 60 leucas ab urbe *Quito*: locúmque obtinere inter montium coronam.

Vires. Corticis pulvis debita dosi exhibitus adversùs febres omnes intermittentes tutum, certum & minimè fallax est remedium, etiam experientiâ nostrâ. Egregius Vir D. *Thomas Sydenham* M.D. summum ad Febres intermittentes Specificum vocat, cujus ope nos nunc temporis tum humores illos in quorum redundantia febrium essentiam collocabant medici priores, tum etiam Diætam & regimen quodcunque susque deque habentes, ac nihil nisi methodum pulveri exhibendo debitam observantes, scopum rectâ attingimus, vix ab illo aberrantes unquam nisi ægrum lecto nulla necessitate addicimus dum in ejus usu est. Tanta tamen est hujus remedii vis, ut non obstante eo incommodi, quod

quòd fci. Febris à lecti calore plus quam erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad fanitatem utplurimùm reducat.

Pulverem hunc ante triginta annos, cùm primò in Angliam invectus effet, ad febrium intermittentium curationem in magna existimatione & frequenti ufu fuiffe memini. Verum animadverto eum, quòd fcinimis parca dofi exhiberetur, paroxyfmum tantùm unum vel alterum aut forte plures avertere, nec febrem penitus expugnare, verùm ægrotum plerunque recidivam pati; ob fufpiciones nefcio quas in crimen adduci cœpit, & paullatim in defuetudinem abire: Donec nuperis annis D. *Robertus Tabor*, dofi ejus valdè aucta, non minùs felici fucceffu quàm incepto audaci, Febribus omnibus profligatis, ufum refufcitavit. Hic enim non intra fcrupulos fubfiftebat, fed ad drachmas & uncias afcendebat, indéque voti compos factus, magnam & fibi & pulveri famam conciliabat.

Vinum Gallicum à cortice Peruano intra breve tempus rubore pellucido tingitur, ut & pluvialis aqua, fed diluto magis, rectificatus autem vini fpiritus multo intenfiore: hinc ut pateat hunc fpiritum corticis Peruanæ tincturæ extrahendæ genuinum menftruum effe. Notatu dignum tincturam ad febres fedandas æquè efficacem effe ac corticem, qui extractâ tincturâ viribus deftitutus reperitur. *Antonius de Heide* in Centuria Obfervationum Obf. 70. Verùm quicquid dicat hic autor, ego [D. *Hulfe*] aliíque medici quibufcum confuetudinem habui corticis pulverem in fubftantia exhibitum efficaciffimum effe femper comperimus, etiam adversùs contumaciffimas febres & quæ infufo ejus minimè cedebant. Quin & infigniffimus Vir D. *Martinus Lifter* M. D. mihi afferuit infufum nihil valere, totámque ejus operationem fubtilioribus pulveris partibus in liquore adhuc à defæcatione refiduis deberi.

Ab eodem etiam edoctus fum pulverem corticis vetuftioris experientiâ propriâ non minùs efficacem effe ad profligandas febres quàm recentis, aliquo etiam refpectu commodiorem, fiquidem diuturnitate temporis vis illa cathartica quæ in recenti obfervatur, & aqueæ ut verifimile eft parti inhæret, paulatim evanefcit.

D. *Spon* in libro Obfervationum *fur les fievres & les febrifuges*, fe accurata & diligenti inquifitione habita comperiffe ait, Corticem Peruvianum dictum non trunci aut ramorum arboris effe, fed radicum; illorum enim, ut in particulis quibufdam ad fe miffis expertus eft, minimè amarum effe. Quæ obfervatio alicujus ufûs effe poteft iis qui in noftro orbe hujus corticis fuccedaneum quærunt. Ego (inquit) nonnullarum periculum feci. Radicum Perficæ cortex afperitatis multum obtinet, parum amaroris; unde apparet conducere eum ad diarrhœam: Radicum Fraxini pariter afperitatis plurimum & acredinis pungentis ob copiam Salium quam continet, quæ febrifugam fuam vim ei confert: Denique Cerafi nigræ radicum cortices & afperitatis & amaroris participes funt; earum itaque pulvis in febre Quartana exhibitus illam quidem diminuit, non tamen plane fuftulit; ut non dubitem eum debito modo ufurpatum, & jufta dofi exhibitum ad febres fanandas utiliffimum fore. Qui plura de hoc Cortice velint, confulant medicos qui de eo ex profeffo fcripferunt.

Nos commonefecit D. *Tancredus Robinfon* M. D. iconem folii arboris febrifugæ in Mufæo *Cl.* Viri D. *G. Courtine* affervatam non benè quadrare figuræ D. *Goodall*, & D. *Redi*, quia folium non ufque adeò acuminatum, fed acutius & fubrotundum effe videtur, quale ferè cernitur in *Ponnâ* & *Tfierou-Ponnâ* Hort. Malab. quæ in India appellatur *Kina* ab Indigenis, ex obfervatione ejufdem Amici. Sunt qui dicunt eandem femini arboris (quod Hifpani Patrio fermone *Pipitas de Quina* vocant) fugandarum febrium vim ineffe; eftque fimile (ut aiunt) femini cucurbitæ: Alii dicunt *Pipitas* fructum effe illius arboris; addunt etiam refinam quoque ineffe arbori, nefcio an ejufdem virtutis cum cortice & femine, fruftula quandoq, ligni admifcentur cum cortice, fed nulla amaritie aut viribus donantur. Obfervavit Bollus arbores febrifugas Peruvianas plerunque omni cortice fine noxa fpoliatas cerni, quod & Suberi commune eft quod fic potius juvatur exuta, ut fcribit Plinius.

Cap. X.

Fruticulus Alpinus floribus umbellatis folio Spiraeæ minore & anguftiore.

Semipedalem altitudinem aut fpithamæam vix excedit, virgulis pluribus affurgens teretibus, rubentibus, foliis veftitis alternatim pofitis, non admodum crebris, fefcunciam longis, femuncias latis, acutis mucronibus, ad margines ferratis, denticulis acutis non tamen æqualibus, glabris quantum in ficca difcernere licet. Summas virgulas occupant *flores* velut in umbellas difpofiti, qui cum plantulam invenimus Septembri menfe jam præterierant. Semina ut & vafcula feminalia qualia fint ob parvitatem eximiam in ficca clarè difcernere non poffumus.

Hanc ftirpem itinere à Vienna ad Venetias in fummis Alpibus loco confragofo prope Pontebam Imperialem dictum oppidum invenimus cum aliis multis rarioribus. Qui per ea loca iter facient, eam inveftigent, diligentiùs obfervent & defcribant. *Locus.*

CAP. XI.

Arbores & Frutices rari & exotici à nobis nuperrime observati in horto cultissimo novisque & elegantioribus magno studio nec minore impensa undique conquisitis stirpibus refertissimo Reverendissimi Domini D. Henrici Compton *Episcopi Londinensis, qui & ipse, quoties à gravioribus curis vacat iis contemplandis animum oblectat, & aliis curiosis & industriis libero ad eas observandas describendásque aditu permisso Historiæ Plantarum augendæ illustrandæque designat.*

1. *Angelica arborescens spinosa, seu Arbor Indica Fraxini folio, cortice spinoso.*

HÆC folia habet amplissima, ramosa ad instar Angelicæ; Lobi seu folia partialia Angelicæ æmula, sed glabriora; costæ foliorum spinis obsitæ sunt, non admodum crebris, uti est & truncus arboris. Foliorum insuper pediculi latiuscula & velut membranacea basi caudici & ramis adnexi sunt. Folia hyeme decidunt. Vidimus in horto Chelseiano hujus generis arborem, quæ staturâ humanam altitudinem, crassitie brachium superabat, summa parte in ramos divisam. Sunt autem germina seu surculi, quos quotannis emittit, admodum crassi, foliis crebris obsiti. In quantam altitudinem excrescat, quo ætatis suæ anno florere incipiat, cujusmodi florem & fructum producat, quámque diu duret nescimus: umbelliferam tamen esse suspicamur.

A D.Banister è Virginia transmissa est.

2. *Arbor Tulipifera Virginiana tripartito Aceris folio, mediâ laciniâ velut abscissâ. Herman.*

In proceram, Juglandis æmulam arborem adolescit, cortice [in junioribus arboribus] lævi, fusco, aliquot cineraceis maculis asperato, odoris ignavi aromatici, nonnihil ad *Sassafras* accedentis, materie pallida, molli, medullâ paucâ ruffâ. *Ramos* spargit inæquales, ordine inconcinno: ad quorum nodos è digitalibus pediculis prodeunt *folia* instar Aceris minoris, trilobata, nitida, quasi forfice essent resecta, palmum ampla, supernè viridia, infernè incana, aliquótque nervis ex dorso crassiore prodeuntibus inscripta, superiori & intermedio lobo productiori, frontato, binis lateralibus in parvum obtusum mucronem abeuntibus. Singulos vero ramos & folia excludit parva oblonga theca, in duas foliaceas pinnas dehiscens, quæ ramis & foliis adolescentibus exarescunt & decidunt. *Flores* formosissimos Tulipis similes profert, quos siccatos vidimus. Floribus omnium quos consuluimus Virginiæ incolarum & advenarum consensu succedunt pro fructu Coni erecti, & ut videtur squamosi, sub singulis squamis bina semina, alis membranaceis donata, ut in aliis Coniferis claudentes. Huic ob convenientiam in partibus præcipuis adjungemus aliam, quamvis in horto prædicto non reperiatur.

*3. *Arbor Tulipifera Virginiana Aceris majoris folio, conis erectis.*

Arbor hæc à præcedente differt foliis in plures lacinias, minùs tamen profundè sectis; mediæ laciniæ apice tantùm, eoque non ut in præcedente rectâ propemodum lineâ abscisso, sed angulo obtuso inciso. In medio flore coni rudimentum conspeximus.

Hujus ramulum siccum vidimus apud illustrem Virum D. *Gulielmum Courtine* Medii Templi Lond.

4. *Laurus Tulipifera foliis subtus ex cinereo aut argenteo purpurantibus.*

Hujus arboris folium tum formâ suâ, tum consistentia & glabritie ad Lauri folium accedit, éstq; pariter ad margines æquale & minimè incisum, verùm pronæ superficiei colore ex argenteo pulchrè purpurascente ab eodem differt. Florem autem speciosum Tulipæ æmulum proferre nomen arbori impositum indicat. Fructus hujus non conus est ut præcedentium, sed bacca calyculata, autore D. *Jo. Banister*, qui Arborem ipsam, ni fallor, Laurum Tulipiferam baccis calyculatis inscripsit.

5. *Cedrus à Goa falsò dicta, rectiùs Sabina Goensis.*

Hæc arbor nec Cedrus est, neque Juniperus, sed potiùs Sabinæ Indicæ Species. Non enim baccas producit, sed conos è squamis compactos, aliarum Coniferarum instar. Folia, odor, fructus, (qui & Sabinæ vulgari sterili creditæ * conulus squamosus est) Sabinæ speciem esse arguunt. Hanc arborem in Historia ex sententia Hermanni pro Juniperi specie descripsimus.

* *Ex observatione accurata* D. Dale.

6. *Nux Juglans Virginiana nigra.*

Hujus in historia Juglandium superiùs mentionem fecimus, eámque D. P. *Hermannus* in Catalogo pleniùs describit: cujus descriptioni adde Folia è duplo pluribus pinnarum conjugationibus quàm vulgaris Juglandis componi. Nam cùm vulgaris nostratis folia quatuor duntaxat paribus constent: Virginiani hujus octo plurimùm componuntur: sunt etiam pinnulæ minores & per ambitum serratæ, colore viridiore; ut cùm arborem primò viderem Juglandis speciem esse vix credere potuerim: reliquam descriptionem vide in Appendice.

7. *Arbor exotica foliis Fraxini instar pinnatis, & serratis, Negundo perperam credita.*

Folia, quatenus observavimus in planta juniore, duabus pinnarum conjugationibus constant, folio [partiali] impari extremam costam quibus pinnæ adnexæ sunt, terminante. Pinnæ singulæ Fraxinearum

nearum magnitudine aut ampliores, in acutos mucrones exeunt, dentibúſque majoribus & etiam minoribus inordinatis obiter inciſæ ſunt, ſumma præſertim parte. Folium impar, quod diximus, extremam coſtam terminans ab anguſto principio ſenſim dilatatur ultra mediam partem. E *Virginiâ* (ni fallor) delata fuit.

An Arbor hæc Garciæ & Acoſtæ Negundo ſit neſcimus: Folia ab eorum deſcriptionibus abludunt.

8. *Styrax arbor Virginiana Aceris folio, potiùs Platanus Virginiana Styracem fundens.*

Folia quinquepartitâ diviſurâ ad Aceris accedunt, media lacinia productiore, per ambitum ſerrata, majora paulò, longis pediculis nixa, nervis purpuraſcentibus. Fructus pilulæ ſunt rotundæ, Platani pilulis ſimiles, proinde ad Platani genus nobis referenda videtur.

Plenam & accuratam hujus aliarúmque ſtirpium Virginianarum deſcriptionem & hiſtoriam ab eximio Botanico D. *Joan. Baniſter* expectamus.

9. *Corylus maxima folio latiſſimo Virginiana.*

Hujus virgas tantùm juniores & folia vidimus, quæ & forma & conſiſtentia ſua textura ſeu ad Coryli folia proximè accedunt.

Loto affinis Coryli folio *Dodart.* Icon. Robert. non eſt hæc planta, eſt enim annua, flore albo papilionaceo, maculâ violaceâ notato; cui ſuccedunt ſiliquæ, ſemina nigra continentes.

10. *Oxyacantha, Spina ſancta dicta. Meſpilus Virginiana fructu coccineo* D. Plucknet (*rutilo* C.B.)

Folia hujus magnitudine & aliquatenus etiam formâ ad Ribeſii folia accedunt, minùs laciniata circumcirca argutis denticulis inciſa. Spinæ validiſſimæ, prælongæ, acutæ, ſurculos etiam ipſos quibus adnaſcuntur craſſitudine æquantes è foliorum ſinub. exeunt. Fructus plures ſimul in ſummis virgulis, umbilicati, pulchrè rubentes, ſeu coccinei, pauca pulpa quinque intus oſſicula arctè invicem commiſſa, dura & frangi contumacia continent, Meſpilorum in modum.

Hæc (ni fallor) eſt Oxyacantha Americana Galli calcar dicta, cujus mentionem fecimus inter Arbores imperfectas, N. 64.

11. *Arbor trifolia venenata Virginiana folio hirſuto.*

Foliis hirſutis, eorundémque pediculis & coſtis mediis nervíſque rubentibus à Vite Virginiana trifolia differt.

12. *Rhus Virginianum Lentiſci folio.*

Folia integra ex pluribus pinnarum conjugationibus componuntur; quinque aut ſex numeravimus. Coſta media quibus pinnulæ adnectuntur, membranis foliaceis anguſtis utrinque extantibus à conjugatione ad conjugationem extenſis augetur, Ingarum in modum aut etiam Lentiſci; eáque ut & nervi pinnarum ſeu foliorum partialium medii rubent. Folia minime ſerrata ſunt quò à Rhois vulgaris & Virginiani differunt, multò etiam minora ſunt & breviora hujus foliis; in acutos tamen pariter apices deſinunt. *Flores* racematim in extremis ramulis naſcuntur: Nam in horto Fulhamenſi floruit. Arbor eſt gummifera.

13. *Amomum Virginianum Corni fœminæ facie.*

Hunc fruticem olim Londini accepimus Amomi Novæ Angliæ nomine. Virgis rubris & foliorum figurâ Cornum fœminam refert. Obſervante Cl. Viro D. *Leon. Plucknet*, fructus ſparſim è foliorum alis exit. Quantum hactenus vidimus humilior eſt multò Corno fœmina vulgari.

14. *Senecio arboreſcens Virginiana Atriplicis folio.*

Herba eſt fruticeſcens, virgultis ligneis, humanam altitudinem ſuperans. *Folia* crebra Atriplicis Pes anſerinus dictæ æmula, ſed rigidiora nullo ordine ramulos cingunt. Summas virgas occupant flores coacervati lutei, nudi.

15. *Solanum pomiferum fruteſcens Africanum ſpinoſum nigricans Boraginis flore, foliis minùs profundè laciniatis, ſpinis multò longioribus majoribus & crebrioribus horridum.*

Differt ab hujus generis Solano ſeu Chunda ab Hermanno in *Cat. Hort. Leyd.* deſcripta foliis minùs profundè laciniatis, ſpinis per caules & folia longioribus & crebrioribus.

Colitur etiam in Horto Epiſcopi, Chundæ ſpecies nullis præterquam in floris calyce ſpinis donata. Aliam plantam ibidem conſpexi, quam Solanum Betæ folio vocant.

Multarum è prædictis arboribus folia & ramulos habeo ex dono amiciſſimi Viri & diligentiſſimi Botanici D. *Sam. Doody.*

CAP.

CAP. XII.

Arbores & Frutices rariores, quorum partes aliquas exsiccatas [ligna, ramulos, folia, fructus] vidimus in illustris Viri D. Gulielmi Courtine *Medii Templi Londinensis Museo, ingenti supellectile Rerum naturalium, atque etiam artificialium, rariorum & selectiorum instructissimo, earúmque tam curiosè nitidè & eleganter asservatarum, ut per totam Europam haud temere reperias quod ei conferri nedum præferri possit.*

1. *Arbor Tulipifera Aceris majoris folio, conis erectis è Virginia vel Carolina, superiùs memorata.*

2. *Arbor pentaphyllos Virginiana, floribus spicatis monopetalis.*

Folia habet in eodem pediculo quina, acuminata, serrata, ad modum *Samouxæ* Pisonis.

3. *Arbor conifera odorata, foliis Salicis rigidis, leviter serratis, è Carolina.*

Folia longa angusta, hic illic leviter incisa aut serrata; manui affricta odorem suavem exhalant. Coni numerosi, præparvi, è plurimis squamulis compactiles, Elæagno Cordi seu Myrto Brabanticæ dictæ quadantenus affinis D. *Tancr. Robinsono* videtur.

4. *Arbor spinosa Virginiana, caudice & ramis Lanigeræ spinosæ Malabaricæ similis; an Herculis clava* Mus. Societ. Regiæ?

Corticis sapore acri & fervido à prædicta arbore Malabarica differt. Truncus quem asservat hujus arboris *D. Courtine,* tredecim uncias ambitu superat. Spinæ incurvæ tertiam digiti partem longitudine non excedentes tuberculis obtusis pyramidalibus digitum & amplius altis innascuntur. Sunt autem tubercula hæc seu spinarum bases, quantumvis magnæ, merè corticales, nec è ligno ortum dicunt.

Qualem florem aut fructum producat nobis incompertum. Eandem esse putamus arborem quam describit D. *Grevius* in *Museo Societat. Reg.* Londin. Clavæ Herculis appellatione.

5. *Fruticis exotici ramus in clavatam echinatam siliquam terminatus.* The Torch-pod.

E crasso & lignoso principio in siliquam teretem lignosam clavatam, spinis undique obsitam dilatatur. Spinæ crebræ duas trésve uncias longæ, è vertice oblongi velut pediculi plures huc illuc sparguntur. Siliqua intus membranaceis rotundis transversis laminis, pluribus unà commissis, repletur: Membranas seminula interjacere videntur. Prima facie nemo siliquam esse suspicaretur, sed ligni duntaxat extumescentiam.

6. *Tamarindus Occidentalis siliqua subrotunda, Carandas fortè Bontii.*

7. *Bonduch Indorum, Siliqua minime spinosa.*

8. *Ramus Arboris peregrinæ fructum Ficui similem gerentis, fructibus onustus.*

Non est autem hæc arbor Ficûs species, sed Pruni cujusdam fructu Ficiformi, aut forte Palmæ: Fructus enim non grana seu semina parva, sed unicam intus nucem seu officulum grande continet; proinde minùs rectè à nobis Commelinum secutis p.1438. cum *Hondir-Alou* conjungitur.

9. *Fructus oblongus utrinque acuminatus seu conicus, lævis, splendens, spadiceus, qui Castaneæ species videtur.*

Putamine crustaceo Castaneæ in modum tegitur. Putamen autem illud prope alteram extremitatem latè dehiscit, quà adhæsisse videtur vel surculo, vel alii cuidam exteriori tegumento.

10. *Fructus tetrapyrenos sub putamine ligneo pulpam mollem continens.*

Nuclei quaterni oblongi sunt in singulis cellulis singuli, validis intersepimentis à se invicem secreti.

Alios præterea multos fructus apud eundem vidimus, quos partim quia jam ab aliis descripti sunt, partim quia descriptos suspicamur, omittimus. Multas insuper Corallii, Corallinæ & Spongiæ species de quibus in Appendice.

Caroba siliqua minore & Arbor Judæ Virginiana ibidem visæ, ad congeneres referendæ sunt.

CAP.

Cap. XIII.

Arbores quarum ramulos exsiccatos vidimus apud insignem Botanicum, D. *Leonardum Plucknet* M. D.

1. QUercus Virginiana Castaneæ folio.
2. Arbuscula Zeylanica Aceris folio baccifera Hermanni. Hujus multæ species foliis adversis, & alternis; glabris, & hirsutis.
3. Ejusdem alia species spinosa, foliis alternis.
4. Laburnum spinosum Americanum flore rubro Muntingii.
5. Rhamnus Virginianus, Pruni folio, fructu nigro, officulo compresso D. *Banister.*
6. Thymelæa Africana floribus ruberrimis Hermanni.
7. Acer Bengalense foliis Laurinis.
8. Rhamnus Orientalis Ligustri foliis, spinis atro-purpureis recurvis.
9. Arbor è *Cormandel* fol. amplis Myrsinites rigidioribus.
10. Arbor Indica Juglandis folio balsamifera; quæ succrevit in Horto maximè Reverendi Episcopi Londinensis D. *Henr. Compton.*
11. Arbor Aromatica è *Cormandel* laurinis foliis binis ternisve.
12. Arbor venenatæ similis è *Madrasapatan:* an Katou-mail Elou H. M.
13. Frutex aculeatus Orientalis Ilicis folio: an sit baccifer non bene memini.
14. Frutex baccifer foliis Mali Granatæ è Cormandel.
15. Frutex baccifer foliis Rorismarini obtusis, & carnosis, plurimis ex uno puncto prodeuntibus. E *Cormandel.*
16. Frutex baccifer foliis Lini vel Cassiæ Poeticæ. Ex eodem loco.

Præter alias multas, quas in Horto suo sicco, omnium quos unquam vidimus domesticis & peregrinis stirpibus refertissimo, curiosè asservatas idem eruditissimus Vir nobis conspiciendas benignè obtulit: Nos autem ob angustias temporis quibus premebamur observare & adnotare non potuimus. Earum Catalogum brevemq; Historiam ab ipso D. *Plucknet* expectabimus.

PARS SECUNDA.

De Partibus stirpium minùs cognitarum.

SECTIO PRIMA.

De Corticibus nonnullis exoticis.

1. *Cassiæ adulterinæ vel Pseudo-cassiæ nomine datus cortex* J. B. *An Cinnamomum seu Cassia crassior, Pseudo-cassia* C. B?

HOC nomine exhibitus cortex, crassitudine ferè semunciali, Maceris æquat corticem, coloris ferruginei, punctulis albicantibus aspersis, superficie tam convexa quàm concava lævi, substantiâ nullis fibris intertextâ, sapore nullo evidenti.

2. *Lignum aromaticum seu potiùs cortex Monardis* J. B. *Canella ex arbore* Clus. C. B. *Monard.*

Lignum hoc, quod quis primo intuitu Guaiacum putaret, adolescens candela fragrantissimi odoris fumum excitat, alioqui insipidum & inodorum haud secus ac lignum commune aliquod. Corticis verò odor aromaticus præstantissimus, sapor Macis aut Nucis moschatæ, eóque etiam vegetior ac suavior, aromaticâ suâ gratiâ vel quodvis Cinnamomum & acrimoniâ ipsum adeò piper superans, & vel ex levi dentium attritu omnes fauces pervadens ac tota ferè die imbuens.

Lignum quod pro hoc habuit Clusius non minùs grave erat quàm Guaiacum, candidius tamen, licet nigricantibus aliquot venis distinctum; illius etiam cor nigrum erat instar Guaiaci, odor autem valdè tenuis erat, ut qui vix percipi posset, sapor verò nonnihil calidus.

Clusius in ea opinione est ipsi ligno aliquas inesse facultates illis quæ Guaiaco tribuuntur non dissimiles.

3. *Laurifolia Magellanica cortice acri* C. B. *Cortex Winteranus acris sive Canella alba* J. B. *An Ligni aromatici Monardis cortex? Clus.*

Willielmus *Winter* qui D. *Franc. Drake* ad Magellanicum usque fretum comitabatur Anno 1567, ulteriùs non progressus, navim cujus præfectus erat Anno insequente in Angliam reducebat, atque collectum isthic corticem referebat, viliori Canellæ cùm substantiâ tum coloro non valdè dissimilem, plerunque

plerunque tamen crassiorem & cineracei coloris, vel fuscum externa parte & Ulmei corticis instar scabrum, interna verò nonnunquam dissectum & multis rimulis hiantem Tiliæ corticis modo, aliquando valdè solidum & durum, odore non ingrato, sed perquam acri sapore, linguámque & fauces non levius urentem quàm Piper.

Plurimum accedere videtur ad Ligni aromatici Monardis corticem, quamvis singularem illam odoris fragrantiam, quam suo tribuit Monardes in hoc cortice deprehendere non potuit Clusius.

J. Bauhinus hunc corticem sic describit. Canulatus est, crassitudine Cassiæ ligneæ fuscæ, fragilis, coloris parte gibba cinerei, convexâ fusci, per substantiam cinerei & fulvi. Saporem imprimit è vestigio luculenter acrem subamarum & aromaticum, qualem haberet Zingiber multum cum Zedoaria pauca confusum. Sed cum tenuium sit partium, fervida ejus acrimonia, non ità multò post evanescit, remanente suavi sapore cum amaritudine grata.

Arboris ipsius folium è viridi albicat, Populi in modum: baccas fert racematim compactas, vel plures simul confertas Oxyacanthæ instar, cum pluribus in singulis granulis.

Corticem hunc Canellam albam non esse, ut à multis falsò creditum fuit, ostendit Parkinsonus. Nam Canella alba dicta cortex est albus, in tubulos convolutus ad modum Cinnamomi, nec eo multò crassior, saporis quidem fervidi, sed neque Cinnamomum neque Piper referentis. At cortex Winteranus multò crassior est, nec in tubulos convolvitur, sapore acriore, colore obscuriore & ad Cinnamomum accedente.

Vires. Hoc cùm recens esset nautæ, partim melle condito ut acrimoniam deponeret, partim exsiccato & in pollinem trito, ut in edulijs Canellæ aliorúmque aromatum vicem præberet, usi sunt; postea tamen adversùs Scorbutum, quo eorum nonnulli in illa navigatione affecti fuerant, optimo successu eum usurpârunt.

4. *Canella alba* Park. *alba quorundam* J. B. *Cinnamomum sive Canella tubis minoribus alba* B. C.

In oblongos tubulos Cinnamomi in modum convolvitur tam extus, quàm intus alba, Cinnamomo crassior & lentior, sapore acri, aromatico, Caryophyllos referente potiùs quàm Cinnam. sed remissiore.

Clusius duo ejus genera observavit. Unum majoribus, longioribúsque tubis, & etiam crassius, quod ferro Alterum tenuius minoribusque tubis, quod præferendum. Utrique generi extimus cortex scaber vilius: alióve instrumento detersus & æquatus videbatur. Crassiori color minùs albus, minórque acrimonia: tenuiori major acrimonia, & color magis candicans majórque fragrantia.

5. *Cortex eriophorus* J. B. *cinereus acri sapore* C. B.

Clus.
Hujus corticis fragmenta ad Clusium missa veluti in tubos media ex parte convoluta erant, cineraceo colore, satis verò acri sapore prædita erant, valdè fragilia; quæ vel in minutas etiam partes fracta & protracta velut tenuissima stamina, instar telæ Aranearum, ut lana autem candida ostendebant, quemadmodum Eriophori bulbi folia & squamæ radicis ipsius. An à radicibus, an ab arboris alicujus ramis defracta fuerint ignoravit Clusius.

6. *Cortex antirheumaticus* J. B. *Cortex arboris Ulmo similis ad catarrhos* C. B.

Refert Monardes è Peru missum esse crassum quendam corticem, ex vasta arbore Ulmo simili tum amplitudine tum forma detractum. Ferunt nasci ad ripas fluminis cujusdam 25 leucis à Lima distantis, nec alibi facilè in India reperiri. *Vires.* Indos capitis defluxionibus, rheumatismis, aut alioqui capitis gravedine laborantibus hujus arboris corticem in pulverem tenuissimum comminutum naribus indere: humores enim insigniter educere, eâque ratione liberari: quod verum esse expertum se testatur.

7. *Pacal arbor* J. B. *Pacal Indis arbor jam descriptâ minor* C. B.

Arbor est proximè descripta multò minor. Nascitur etiam ad fluminis cujusdam ripas 25 leucis à Lima distantis.

Vires. Hujus ligni usti cineribus cum sapone mixtis Indi ad tollendos lichenes etiam sordidissimos utuntur, cùm qui in capite nascuntur, tum qui reliquas partes corporis occupant.

8. *Pinûs cujusdam è Nova Scotia cortex.* Mus. Reg. Lond. Grevii.

Huic innascebantur hinc indè tubercula multa seu nodi, *Fabæ equinæ* magnitudine, concavi, & Terebinthinâ quadam liquidâ, pellucidâ, fragrante repleti, quam prout destillat incolæ colligunt, & pro Balsamo utuntur.

Massoy. In Ephemerid. German. An. undecimo mentionem factam invenio cujusdam corticis *Massoy* dicti, ex occidentali parte Novæ Guineæ in Indiam delati, quo trito & cum aqua in pultem redacto incolæ corpus inungunt tempore frigido aut pluvioso: Eximiè enim calefacit, punctiones & tormina ventris sedat, gratæque est fragrantiæ. Indi plerunque alium corticem adjungunt similiter calidum & aromaticum in insulis Moluccis nascentem, & *Culilawan* vocatum. *Culilawan.*

9. *Arboris Yga cortex ad navigia.* J. B.

J. B.
Sunt arbores (inquit Jo. Stadius) in regione *Yga Yuera* dictæ, hásque integras decorticant à summo usque ad imum, & ut cortex illæsus detrahatur peculiari apparatu arbores cingunt; hinc cortices detractos in montes prope mare ferunt, & ignibus excalefactos in utraque extremitate multùm incurvant: per medium ligna transversa religant nè dilatentur; & scaphas ità conformant, quarum singulæ vel 30 viros armatos bello invehere sufficiant.

Cortex

Cortex hic pollicaris est crassitudinis, latus quatuor circiter pedes, longus 40, alii etiam longiores sunt, alii breviores. Has illi scaphas summa agilitate impellunt, & quolibet locorum iis vehuntur. Si mare impetuosum est subtrahunt eas in terram donec serenitas redeat. Ultra duo milliaria in altum non progrediuntur, sed secus litus pro libitu procul excurrunt.

10. *Lawang arboris dictæ cortex è Java majore missus* Hist. Mus. Reg. Soc. Lond. Grevii.

Probe masticatus eundem planè saporem reddit quem cortex ligni *Sassafras*; ut arborem ipsam vel Sassafræ speciem, vel ei congenerem esse verisimile sit.

SECTIO SECUNDA.

De Lignis Exoticis.

1. *Peno absou arbor Americana* J. B. *Arbor fructu orbiculari venenato* C. B. *Thevet.*

Cortice est odoris planè admirandi, foliis Portulacæ, valdè spissis, perpetuò virentibus. Fructus edit magnos, grandioris Pomi magnitudine, orbiculatos pilæ lusoriæ modo, minimè edules, imò venenatos. Singuli senas nuces intus habent, Amygdalis nostris similes, nisi quòd latiusculæ sunt & magis compressæ: in singulis singuli nuclei conduntur. Hi ad sananda vulnera mirificè prosunt, quibus etiam utuntur Barbari, sagittis icti, aut quovis alio modo in præliis vulnerati. Ex his contusis oleum exprimitur rufum, eóque vulnera illinuntur. *Vires.*

2. *Goan arbor Tutiæ cui nucleus cum putamine* J. B. *Goan arbor & fructus, è cujus cineribus Tutia Alexandrina conficitur* Garciæ.

Tutia quâ nos (inquit Garcias) hîc in India utimur, &c. è metallicis conflata non est, sed ex eorum est genere quæ Dioscoridi *ἀντίσποδα* appellantur; nam ut retulit mercator quidam, Tutia hæc in *Quirimon* Persiæ regione, & *Ormuz* finitima conflatur ex cineribus arboris cujusdam isthic nascentis nomine *Goan*, quæ fructum ejusdem nominis profert, cortice & putamine constantem: corticem verò & nucleum putamine clausum edules esse. Hanc Tutiam Alexandrinam vocari, non quòd in Alexandria fiat, sed quòd è *Quirimon* Ormuz delata, deinde in Alexandriam exportetur; ex qua tandem & Italiæ & Galliæ communicatur. At nos (inquit J. Bauhinus) non vidimus ullam hactenus in Officinis Germaniæ, Galliæ & Italiæ Tutiam præter Cadmiam botryiten.

3. *Lignum Moluccense, Pavana dictum, fructu Avellanæ* J. B. *Moluccense, foliis Malvæ, fructu Avellanæ minore, cortice molliore & nigricante,* Pavana *incolis* Lugd. C. B. *Acosta.*

Arbor est domestica, Mali Cotonei magnitudine, cujus folia Malvæ vulgaris foliis sunt similia, fructus verò Avellanis, sed minor, molliore cortice & nigricante.

Invenitur in Moluccis. Seritur colitúrque in hortis diligenter, nec alibi facilè invenias: tanti enim ab incolis æstimatur, ut peregrinos nè ad ejus quidem conspectum admittant. *Locus.*

Semen ad aucupia utile est. Ejus pauxillum cum Oryza cocta mixtum avibus sylvestribus exponunt, quæ eo degustato illico decidunt sopitæ & stupidæ; quæ verò avidiùs id edunt moriuntur, antequam illis auxilium præberi possit, quod est ut frigidâ caput perfundatur. *Vires & Usus.*

Lignum in pulverem pelle caniculæ marinæ aut limâ ferreâ redactum, intus sumptum aut foris impositum, omnibus venenis resistit. Ad viperarum, regulorum, aliorúmque serpentum morsus intrò assumitur magno commodo ex aqua rosarum vel vulgari, aviúmque jusculo pulveris apta quantitas pro necessitate & natura ægri, modò x gr. non excedat: ipsísque morsibus inspergitur. Eadem ratione usurpatur ad vulnera à sagittis toxico illitis facta.

Robustissimo cuique pulveris dimidius scrupulus summo manè datus (cœna autem diei præcedentis parca esse debet) evacuat omnes humores, præsertim crassos, lentos, & melancholicos: convenit quartanis diuturnis, febribus continuis, Iliacis colicísque doloribus, flatibus, hydropisi, arenulis, renum calculis, urinæ difficultatibus, sævissimæ cholericæ passioni, articulorum & tibiarum inveteratis doloribus, scirrhis & scrophulis. Omnis generis lumbricos necat, & appetentiam dejectam revocat. Observavit etiam illius præstantiam Acosta, in inveteratis capitis doloribus, hemicrania, apoplexia, aurium tinnitu, arthritide, ventriculi & uteri affectibus & asthmate. Si nimia fiat evacuatio * bibat æger dimidium cyathum *Canjæ*, h. e. decocti Oryzæ, aut aviculam comedat & citò cessabit. Accedit, quòd neque fœtorem, neque tædium, neque metum dum sumitur pariat, possitque sine Diætæ observatione, etiam iis qui sua negotia foris peragunt propinari. Exhibendus est summo manè, nec cibus aut potus concedendus donec purgati sint quantum necessarium videtur, tum demum cyathus jusculi gallinarum tepidè detur, reliquam diætæ observationem vide apud Autorem. Biliosis calidísque ventriculis nonnihil molestiæ parere donec cibum sumunt & nonnullis vomitum excitare visus est. His pulverem nonnunquam dedit Acosta syrupo acetoso aut Carambolâ conditâ exceptum, aut in catapotia cum saccharo rosaceo efformatum. Solet interdum in nonnullis ani pruritum & excoriationem excitare, atque in aliquibus, (sed paucis admodum) hæmorrhoidas.

* *Idem traditur de Ricino Americano Hern. & de Pimpinella Monardis.*

4. *Lignum*

4. *Lignum nephriticum* Park. *nephriticum cæruleo & flavo tingens* J. B. *peregrinum aquam cæruleam reddens* C. B. *Coatli seu Aquens serpens* Hernand.

Hernandez.

Aliis *Tlapalezpatli*, seu medicina sanguinis coccinea. Frutex est magnus, stipitem ferens enodem, crassum. Materia Pyri est, foliis Ciceris, minoribus tamen, Rutaceisve sed majoribus; flore luteo, elanguescente, parvo & longiusculo, composito in spicas.

Locus. Provenit regionibus moderatè calidis, qualis est Mexicana; & interdum etiam fervidioribus, qualis est Quauhchinacensis.

Vires & Usus. Ejus usus (inquit Monardes) jamdiu receptus est [in Hispania] ad renum vitia, urinæ difficultates & incommoda: postea experimento compertum est, ejus aquam in jecoris & lienis obstructionibus utilem esse. Fit autem hoc modo, Lignum assulatim & minutim concisum in optima & limpidissima fontana aqua maceratur, atque in ea relinquitur donec aqua à bibentibus assumpta sit: deinde novam aquam ligno affundunt, atque hoc toties repetunt donec lignum nullam ampliùs tincturam reddit. Dimidia circiter hora post injectum lignum cœruleum aqua colorem dilutiorem contrahit, qui sensim pro temporis diuturnitate intenditur. Adulteratur ligno illi simili, quod aquam croceo colore inficit. Addit Hernandez febres extinguere & colicis mederi; atque hæc potentiùs præstare si radices *Metl* adjiciantur, quanquam ventriculum laxent. Exolescit post quindecim dies virtus. Mirum verò quòd saporem aquæ non mutet.

Ex nostra observatione lignum hoc aquam cui infunditur flavo & si diutiùs relinquatur croceo colore tingit. Si aqua sci. colorata phialâ vitreâ excepta inter lucem & oculum collocata per radios refractos spectetur. At verò si oculi situs sit inter phialam & lucem, & aqua per radios reflexos spectetur cœrulea apparet tinctura; ut cuivis volenti facile est experiri. Quod idem in vitro croceo colore tincto observatur: quotquot enim radii à vitro ad oculum reflectuntur cœruleum colorem exhibent, quotquot verò per vitrum ad oculum transeunt colorem flavum croceúmve repræsentant, ut totum vitrum in hoc situ flavum, in illo cœruleum appareat.

5. *De Santalo.* **Saunders.**

Apud antiquiores Græcos nullam Santalorum mentionem invenimus; sed apud Arabes, qui ea nobis ostenderunt, & tria genera fecerunt, *Album, rubrum* & *citrinum.*

Santalum citrinum Park. J. B. *pallidum* Ger. C. B. **Yellow Saunders.**

J. B.

Decorticata Santali citrini quæ adferuntur fragmenta truncum arguunt satis crassum. Est autem lignum solidum, ponderosum *, pectinibus rectis, quo fit ut haud difficulter in rectas assulas findatur: colore ex pallido rufescente, aut veriùs flavescente, ac nonnihil in citrinum vergente, unde nomen; sapore aromatico, amaricante, cum acrimonia totum os implente, & ad caput usque penetrante, suavi, odore fragranti, moschum nonnihil æmulante, aut sane ex eo ad rosarum odorem nonnihil vergente.

* *Ut aqua immissum fundum petat.*

Santalum album J. B. C. B. Ger. Park.

Parum colore differt à citrino, magis pallescit, Pyri ligno quod pallidum sit colore satis simile: alioqui eadem substantia, eadem textura, & pectines iidem. Sed odore inferius, quippe qui debilis vix percipiatur, uti nec sapor.

Scribit Garcias inter utriusque Santali [albi & pallidi] arbores tantam esse affinitatem, ut pallidum à candido discerni non possit, nisi fortè ab ipsis incolis qui eas mercatoribus vendunt.

Cæterùm (inquit) Santalum in Nucis Juglandis magnitudinem attollitur; foliis admodum virentibus, Lentisci æmulis: *flos* ex cœruleo nigricat: fructus Cerasi magnitudine, primùm viridis, deinde niger, insipidus & admodum caducus. Inodoram ferunt esse arborem nisi detracto jam cortice exsiccatam.

Locus. Nascuntur hæc genera in India ultra Gangem, plurimum verò in Timor insula quæ undique portuosa est: inveniuntur etiam in Verbali portu Javæ, vehementer quidem odoratum, sed brevi senescens. *Garc.*

Quantum ex hac Sandali descriptione colligere licet, inquit Clusius, valdè erit dubitandum, an legitimum Sandalum pallidum habeamus; quandoquidem scribit vix in Lusitaniam deferri, quum ejus pretium majus sit apud ipsos Indos quam apud Lusitanos. Fieri igitur poterit, ut aliquod aliud odoratum lignum nobis pro Santalo legitimo obtrudatur.

Vires. Ligna hæc epatica sunt ac cardiaca: Usus præcip. in lipothymia, palpitatione cordis, obstructione epatis. Extrinsecùs in catarrhis, cephalalgia, vomitu, Epatis intemperie calida (in Epithem.)

Arabes eósque secuti plerique medici recentiores Santala frigida esse statuunt: Verùm J. Bauhinus aliis, & quidem rectiùs ex gustu & effectis ea calida esse decernunt. Electuarium Diatrion Santalon, quod ab his nomen accepit, præscribi solet à medicis adversùs calidam hepatis intemperiem, ejúsque obstructionem & icterum, necnon ad ventriculi & viscerum debilitatem.

Garcias magnam Santali albi & citrini quantitatem per universam Indiam absumi scribit, quia omnes fere ejus incolæ, sive Mauritani, sive Gentiles illo in mortariis lapideis contuso & aqua macerato sibi universum corpus inungunt; deinde siccari sinunt ad æstus corporis tollendos, & odoris conciliandi causâ. Indi enim plurimùm odoribus delectantur.

Sambarana. Invenitur (inquit idem) & in Malabar odorati ligni genus, Santalo albo persimile, quo se in febribus indigenæ inungunt, lingua Malabarica *Sambarana* appellatum. Commendatur ad Erysipelata & inflammationes, atque Santali rubri modo eo utuntur.

Parkinsonus

Parkinsonus Santalum album in pulverem redactum & vel in ovo sorbili sumptum, vel in vino rubro super cineres calidos per noctem infusum & haustum ad spermatis fluxum in utrovis sexu commendat.

Santalum rubrum J. B. C. B. Ger. Park. Red Sanders.

Lapideæ ferè duritiei & ponderis sunt è Santali rubri truncis frusta, quæ delibrata importantur, colore intensiùs rubente quàm lignum Brasilium, ut ferè nigrescant, pectinibus rectis densissimis, interdum crispis tuber aut nodositatum vestigia imitantibus. Odorem nullum evidentem spirant, sapore ferè fatuo cum levi adstrictione. Commansum vix modicùm salivam rubeo colore tingit, at linteo affrictum tingit.

Garcias Santalum rubrum & lignum Brasilium eo inter se differre scribit, quòd Santalum rubrum neq; dulce sit, neque inficit; at lignum Brasilium utrumque. At vero Santalum rubrum quod ad nos adfertur rubro colore inficere Botanici pleriq; testantur, & experientia confirmat, quamvis aliud magis, aliud minus.

Porro rubrum Santalum non nascitur in *Timor*, sed loco valdè distante, viz. in India intra Gangem fluvium, in Tanasarim & maritimis quibusdam Charamandel. Ex his locis omne Santalum rubrum adferri pro certo asserit Garcias. *Locus.*

Hoc genus Santali refrigerat & astringit: unde quicquid virium Arabes aliíque adversùs ardores alióſque morbos calidos Santalis attribuunt, huic potissimum conveniunt. Rubri Santali (inquit Garcias) apud Indos exiguus est usus & rarus. Utuntur tamen contra fervidas febres eo tempora, frontem & arterias inungentes. *Vires.*

Abelicea sive Santalum adulterina Cretica J. B. *Pseudosantalum Creticum* C. B. *Pseudosantalum Cretica Abelicea dicta* Park.

Abelicea, autore Hon. Bello, arbor est magna, recta, multis ramis prædita, adspectu pulchra, cui folia Alaterni, sed rotundiora, profundè serrata [quos flores proferat ignorare se fatetur.] Fructus magnitudine Piperis, figurâ quasi rotundus, colore inter viridem & nigrum medio. Materies ligni dura & paululum odorata: pulvis enim hujus Santala imitatur.

Arbor hæc in solis montibus Leucis, eorúmque altissimis jugis provenit: & ex ea trabes fiunt. *Locus & Usus.*

Antiquis ignotum fuisse putat Honor. Belli, ni sit Ulmus montana Theophrasti, lib. 3. c. 14. Sed folia neque leviter serrata sunt, neque magna, ut Pyri, verùm longè minora.

6. *Ebenus* J. B. Ebony.

Hujus duo genera describit J. Bauhinus, Verum seu genuinum, & Sylvestre.

Verum dictum sylvestri ponderosius est, nigrum, alicubi interdum colore nucis Juglandis, aut etiam pallidius; quam coloris varietatem in bonitatis notis habent: passim ceu minutis quibusdam segmentis scarificatum longè frequentibus, aliis splendicantibus nec impressis refertum. Schickardus Architectus aliquando sed rarius hominis crassitudine truncos se vidisse testatur, sed nullum unquam quod non putredinis aliqua labe alicubi fuerit infectum; quale & nos aliud habemus (inquit J. Bauhinus) ac Suberis quodammodo fungosâ substantiâ in parte quadam; quod ætati & corruptelæ tribuissemus, ni is monuisset aliter.

Sylvestre vocatum prædicto nigredine ac pondere cedit, sed vix elegantia ac splendore: passim quoque lineis, ceu scarificationis quibusdam vestigiis, verùm non ut in priori profundis aut incisis, nihilominus tamen splendentibus, conspicuum. Veri portio adolescens flamma non injucundum spirat odorem, ut nobis quidem videtur, non tamen sine odoris quadam gravitate peculiari. Utrumque aquæ injectum protinus sidit, & vix aliud è lignis invenias ponderosius. Videtur tamen sylvestris nonnihil pinguior & oleaginosior esse.

C. Bauhinus etiam duo genera habet, ea sunt,

1. Ebenus Theveto in Indiæ insula Palmobotere præstantissima & nigra. Val. Cordus scribit quosdam Guaiacum lignum Ebenum esse contendere, & Pena censet Officinarum Ebenum speciem Guaiaci esse. Verùm meminerimus (inquit J. Bauhinus) ab Autoribus prodi frondes Ebeni Buxo similes; at Guaiacinas allatas vidimus Comari Laurìve facie. Præterea Guaiacum neque nigra materie est, & venas pectinum modo discurrentes habet.

2. Lignum pice ferè nigrius & polito ebore lævius: arbor crasso cortice vestita: in cujus intimis Ebenus clauditur. Ejusdem generis ligna rubentia, & ceræ modo flaventia reperiuntur in insula Mauritiana.

Theophrastus Ebenum Indiæ peculiarem esse scribit, cujus duo genera, alterum præstanti pulchróque ligno, alterum vile ac ignobile; ipsa arbor fruticosa est velut Cytisus. Virgilius quoque, *Sola India nigrum Fert ebenum*, inquit. Verùm observante Plinio, Herodotus eam Æthiopiæ intelligi maluit, & in tributi vicem regibus Persidis è materia ejus centenas phalangas tertio quoque anno pensitâsse Æthiopas cum auro & ebore. Et Dioscorides, qui duplicem Ebenum describit, alteram eámque optimam Æthiopicam facit; alteram bonitate inferiorem Indicam.

Plinius duo genera ita distinguit, 1. Rarum id quod melius, arboreum, trunco enodi, materie nigri splendoris, ac vel sine arte protinus jucundi; 2. Alterum fruticosum Cytisi modo, & tota India dispersum.

Ebenum fossile & lapideum, quod Georg. Agricola describit ad septimi libri De nat. Fossilium fere calcem, alia longè res est ab Ebeno vulgaris hodie usûs & notitiæ.

Vulgare Ebenum non esse Æthiopicum Dioscoridis vel his argumentis probatur, quòd gustu non sit mordax, nullam dum manducatur ostendat acrimoniam, nullum igni injectum emittat odorem, nec ullam pinguedinem, si accendatur, fundat. *Jo. Bod.*

Theophrastus Ebenum coloris gratiam reconditam & asservatam non acquirere scribit, sed naturâ statim. Verùm D. *Tavernier* insignis peregrinator, de Mauritii insula agens, affirmat, Ebeni arborem quamprimum cæsa est in asseres serra dissecandam esse; asseres autem illos per biennium, & interdum etiam triennium si lignum densius sit, ad septem aut octo pedum altitudinem in terram humidiorem demersos sepeliendos esse, antequam materia tractabilis & operibus fabrilibus idonea evadat, inque assulas tilibus, & politura capax fiat. Addit insuper Ebenum discindendi & ad usum præparandi opus valdè difficile & laboriosum esse, etiam præ remigatione in triremibus, ideóque solis servis & mancipiis à Belgis deputari.

Alia etiam ligna hoc modo in terra defossa diuturnitate temporis & colorem nigrum & duritiem Ebeno parem contrahunt, ut Ebenum genuinum mentiantur.

Vires & Usus. Ebenus consentiente Veterum testimonio oculis utilis est. Scobem ejus oculis unicè mederi dicunt, lignóque ad cotem trito cum passo caliginem discuti. *Plin.*

Hodie varia opera ex ea fiunt, thecæ, arculæ, abaci, capsellæ, speculorum thecæ, pectines, tragematothecæ, sellæ plicatiles, imagines, & alia propemodum infinita, eáque vel per se pura, vel auro, argento aut ebore vario artificio adornata, qualia Venetiis & Augustæ Vindelicorum videre licet. *J. B.*

Anglus quidam ex brevibus intervallis convulsione flatulenta premebatur, post varia auxilia quæ mucosum vacuarent humorem, & roborarent nervos solo Ebeni decocto ad 40 dies, cujus usu copiosus sudor proliciebatur, convaluit. Zacut. prax. Obs. 44. ex Advers. *D. Edw. Hulse.*

7. *Lignum Bresilio simile cæruleo tingens* J. B. *An* **Logwood** *nostratium?*

Haud ità dissimile Bresilio est, colore & pectinibus iisdem; sapore tamen luculentiore, & cum dulcedine nonnihil acri, & odore grato, quem acquisitum negant: sed lignum esse recentius quo odoratius. Hoc leniter masticatum cœruleo colore tingit, ideò à tinctoribus expeti aiunt ad coriorum & telarum tincturam.

8. *Lignum candidum fungosum, cotis vicem præbens* J. B. *Lig. leve fungosum è Java majore.*

Hoc, autore Clusio Exot. l. 1. c 8. valdè leve erat, ut nihil nisi Sambuci medulla quodammodo videretur, fungosâ materiâ constans & candidâ, cortice admodum tenui, & quasi membranaceo tecta, cineracei coloris, ad cultrorum obtusam aciem exacuendam valdè commoda.

9. *Lignum levissimum* J. B. *Suberi affine lignum, fomitis vicem præbens* C. B.

A Jac. Gareto habuit Cherlerus hujus ligni fragmentum, quod levissimum erat, per transversum secta rotula sui circumferentia majori ex parte rotunda, in quadam parte totum fungosum, cujus superest etiam aliquid corticis tenuis, cinerei, totum Suberi simile, flavescens, distinctum circularibus lineis, ignem facilè concipiens, odor nidorulentus. Describitur idem Clusio Exot. l. 1. c. 8. Utile est ad ignem conservandum fomitis loco, non secus ac fungus aut ellychnium.

10. *Citra Indis lignum* J. B.

Hujus frustulum ad J. Bauhinum misit Coldenbergius, pectinibus contextum Faginis, transversis micis interlucentibus, odorum, colore subrubente, sapore nonnihil aromatico cum quadam salsedine quam accidentariam suspicabatur. J. Bauhinus. Idem Coldenb. disquirendum proposuit num esset Veterum Citrus arbor, ex qua mensæ pretiosissimæ parabantur.

11. *De Ligno Colubrino.*

Lignum colubrinum dictæ sunt hoc genus stirpes quòd singulæ mirum in modum utiles sunt adversùs colubrorum virulentos ictus & morsus. C. Bauhinus Clematitides vocat quia pleræque sarmentitiæ sunt & per arbores repant.

Hoc autem lignum quomodo deprehensum sit serpentium morsibus prodesse vide apud Garciam: nobis enim fabulam resipere videtur ea narratio.

Lignum colubrinum I. Garciæ J. B. Park. *Clematitis Indica foliis Persicæ, fructu Periclymeni* C. B.

Duûm aut trium palmorum altitudine assurgit, paucis virgulis, quatuor aut quinque duntaxat, tenuibus. Radix, quæ maximè in usum venit, veluti tenuiorum nostrarum Vitium radices, multis capitibus aut nodis se propagans, ità ut semper radix aliqua extra solum se exserat, & radice una exempta aliæ in ejus locum succedant. *Radix* hæc candido-cinerea est, solida, admodum amara gustu. *Folia* Persicæ mali, magis tamen virentia. *Flos* longè à foliis racematim cohæret pulcherrimo colore rubens: Fructus Sambuci, sed rubens,& durus, racematim cohærens, velut in Periclymeno: in insula Zeilan & multis aliis regionibus & in Goæ continenti nasci tradunt.

Vires. Teritur primùm hæc radix, & ex vino aut aqua cordiali propinatur à serpente percussis; teritur etiam ad cotem Santali modo, & vulneribus inspergitur.

Colubrinum

Colubrinum lignum II. Garciæ, Clusio scandens J. B. *Clematitis Indica spinosa foliis luteis* C. B.

Arbor est (cùm sola provenit nullis vicina arboribus) Malo Punicæ similis, spinis brevibus & firmis horrida; cortice candido, denso, rimoso & amaro, non tamen veluti prioris cortex: *Foliis* est luteis, aspectu pulcherrimis. Hanc autem (si juxta aliam quampiam arborem proveniat) per summos ejus ramos serpere, atque Cucurbitæ modo amplecti ferunt. Materies *Clus.* firma, candida, venis quibusdam distincta, non dissimilis Fraxini ligno; cortex candicans & quasi cinereus: utraq; verò degustata amaro sapore esse deprehendebatur.

In insula Goæ nasci ferunt, sed nunquam Garciæ videre contigit.

Commendatur adversùs venena velut primum, & eodem modo usurpatur. Solent ipsum lignum cum cortice & radice permixtum exhibere: præfertur tamen radix. *Vires.*

Lignum Colubrinum III. Garciæ Park. *Col. Lign.* 3. *Garc. foliis Lentisci* J. B. *Clematitis Indica foliis Lentiscinis candidis maculis aspersis* C. B.

Ramos habet paucos, tenues, quatuor aut quinque digitorum longitudine, qui nisi alligati sustentare se nequeunt, sed per solum sese diffundunt. *Folia* rara, Lentiscinorum effigie, oblonga, non viridia sed maculosa, sive nigricantibus ex candido maculis respersa. Radix tenuis est, dura, nigra & odorata.

Cùm Prorex in Jafanapatan insula *Zeylan* contermina esset, dono data est illi hæc radix, quam mirificè adversùs venena prædicabant. Similem in Continenti Goæ nasci ferunt.

Colubrinum lignum hederaceum foliis Brioniæ, Acostæ I. J. B. *Lign. Col. I. Acostæ* Park. *Clematitis Malabarensis foliis Vitis, colore Dracunculi* C. B.

Nascitur in Malabar Hederæ modo, colore Dracunculi majoris sive Serpentariæ. *Folia* illi sunt Bryoniæ ferè similia, integra tamen initio, nervóque prædita per longum excurrente, & quinque aut sex venis in latera vergentibus. Successu temporis accedunt exigua foramina, quæ paulatim cum foliis incrementum sumunt, donec tandem omnino folia scindant eáque Vitis foliis similia reddant. Conspiciuntur etiam interdum in eadem stirpe folia integra, alia exiguis, nonnulla majoribus foraminibus prædita, omniáque adeò inter se dissimilia, ut ejusdem plantæ folia minimè esse videantur. Tantam verò habet hoc lignum cum colubro similitudinem, ut (Acosta tradente) qui non nôrit aut de die non viderit, si ad Lunæ splendorem noctu conspicit, vivum colubrum esse existimet.

Solo hujus ligni odore serpentes fugari aiunt, idcirco incolæ maxima ex parte illud circumferre solent.

Colubrinum lignum Dudasali Canarinis, Acostæ II. J. B. *Lig. colubr.* 2. *Acostæ* Park. *Clematitis Malabarensis altera, radice serpente* C. B.

Planta admodum brevis est & tenuis, triáque solummodo *folia* habet mollia, lævia, saturatiùs virentia. *Flos* aut fructus non conspectus, nec quisquam se vidisse asserit. *Radix* oblonga & tenuis est, minimo digito minor, hinc indè nonnunquam extuberans & summa tellure serpens: cæterum ejus cortex valdè tenuis est, & cinereus, nullo dum gustatur manifesto sapore præditus, deinde tamen gustum in ore relinquens suavem, & uti Moschus odoratum. Fissus est undique hic cortex, & sponte sese expedit ab alio crassiore flavóque cortice subtus nascente qui odorem Trifolii odorati vulgaris refert, & saporem Glycyrrhizâ dulciorem: præmansus odore admodum suavi, nec injucunda mordicatione, momentanea tamen præditus esse deprehenditur: ipsa materia lignosa est, candida, dura & insipida. Folia napi saporem referunt. Germen producit radix hæc supra terram, circiter quatuor uncias longum in caput extuberans.

Invenitur in Malabar locis humidis, & inter arbores, præsertim verò circa illas quæ Angelins nuncupantur, nec procul à mari. *Locus.*

Ad eadem valet ad quæ præcedentia.

Colubrini ligni tertium genus in Malabar vastæ arboris magnitudine Acostæ C. B. *Colubrinum lignum Clusii Pao de Cobra dictum, forte III. Acostæ* J. B.

De hac arbore in alio libro (qui tamen nunquam quod scimus editus est) se acturum scribit Acosta. Pingitur à Clusiô notis ad Acostam fragmentum ligni cum tubere sive superiore radicis parte in nodum coacta, quod Colubrino 3. Acostæ idem esse suspicatur. Similis ferè ligni fragmentum à Jac. Gareto acceptum à Clusio, per medium secundum longitudinem sectum, coloris erat pallidi; ipsum quidem lignum amarum, sed cortex paulò amarior, cujus superficies quodammodo flavescit, ipse verò ex candido cineracei coloris est.

Harum omnium stirpium lignum sive potiùs radix, non modò adversùs animalium virus ejaculantium morsus ictúsve efficax est, sed etiam ejus pulvis lumbricos necare, papulas, exanthemata & impetigines tollere creditur, & cholericam quam vocant passionem (incolæ *Mordexi* dicunt) sanare. Similiter utile esse medicamentum ferunt adversùs febrium circuitus unciæ pondere propinatum, priùs tamen tritum & aquâ maceratum, per vomitus expurgata multa bile: Addit Acosta, Syncopen, ventriculi debilitatem & cordis tremorem. Hinc conjectatur D. Grevius, vel cognata esse hæc ligna arbori ex cujus cortice pulvis Patrum fit, vel ejus in febribus intermittentibus vim experiundi & inveniendi occasionem Indis dare potuisse.

Attendamus experimenta Antonii de Heide in centuria Observ. 7. quæ ad me transmisit *D. Hulse.* Ad febrem quotidianam sedandum Ligni Colubrini pulverem assumit Tornator quidam circa vesperam. Subsequente nocte sese satis bene habuit, sed mane surgere vel corpus movere satagens sentiebat tremorem in membris: accersitus exhibui mixturam hypnoticam, & intra paucas horas tremore liberatur æger. Ejusdem ligni ʒß. assumpta à muliere cachectica præter tremorem excitavit & stuporem, ita ut ægra nullius rei curam haberet, nesciens (ut mihi retulit) se esse in mundo, vel vivere. Curatur mixturâ hypnoticâ.

Retulit mihi illustris Domina famulum suum ab assumpto hoc ligno instar fatui extitisse. Hæc pensiculans & conferens cum symptomatis à nuce vomica in cane excitatis Obs. 50. exaratis [quæ nos in Historia Nucis vomicæ retulimus] libenter subscribo asserenti nucem vomicam esse fructum Ligni Colubrini. Hæc mera est conjectura.

12. *Lignum Angolense Tacusa Indigenis dictum* R. S. Mus.

Valdè solidum est & ponderosum Ligni Vitæ instar, pectine nigricante.

13. *Lignum Angolense aliud* Chicengo *dictum* R. S. Mus.

Duriusculum est & ponderosum, colore Quercus Hispanicæ: in pulverem redactum saporis amaricantis.

14. *Agallochum Officinarum* C. B. *Lignum Aloes* Park. *Lignum Aloes Officinarum & Agallochum plerisque putatum* J. B.

J. B.

Lignum peregrinum, quod Xylaloen vel Lignum Aloës vocant Officinæ pectinibus plerunque densis & rectis est pertextum, quódque transversim sectum Quernei ligni pectines æmulatur, partim albicans, durum, grave, pingue, sapore amaricante cum quadam acrimonia aromatica; prunis injectum bullas agit, totúmque sensim colliquescit, suavissimum spirans odorem, tandem verò si sufflando pergas flammescit.

Hujus Ligni frusta rarò magna ad nos advehuntur, ut plurimum enim in fragmentis nobis transmittitur, quæ optima censentur nigro-purpurea, venis cinerei coloris interfecta, amara, ponderosa, aquæ tamen supernatantia, liquorem si Prunis candentive ferro imponantur exsudantia, suavem, ac acidulum, fumum si incendantur præbentia, bullulásque simul post se relinquentia. *Schrod.*

Ipsa arbor, teste Garcia, Oleæ similis est, interdum major. Vidit enim ramum ejus cum foliis; Fructum aut florem videre non contigit, ob difficilem & periculosam hujus arboris diuturnam observationem, frequenter in illis locis ubi crescit grassantibus Tigribus. Ferunt autem recens dissectum Agallocum nullâ odoris fragrantiâ gratum esse, nec nisi siccatum odoratum esse, imo eum odorem per universam ligni materiem non diffundi, sed in ipso arboris corde sive matrice coacervari. Crassum enim esse corticem, & ligni materiem odoris expertem.

Sethi & Serapio excisos arboris ramos terrâ obrui scribunt, ut putredinis interventu corrumpatur id quod inodorum, nempe cortex & exterior ligni pars, quod nobis minimè videtur verisimile.

Locus. Legitimum Agallochum in Malacca & Sumatra insula nascitur, inque Cambaia & Siana.

Garcias unicum genus Indicum novit; alii multa distinguunt, præsertim Arabes.

Officinæ, ex observatione Clusii, demonstrant duo genera Ligni Aloes, præter lignum Rhodium, quo usæ sunt loco Ligni Aloes. 1. Uni diversi colores ex venis fibrísve albis aut ex luteo pallidis; sive ex nigro rufescentibus simul mixtis, magis in ramis quàm trunco. Hoc genus quidam docti Thuiæ lignum existimant, alii Aspalathum Dioscoridis. 2. Lignum Aloes aliud ex nigro rufescit, resinosum, quod ustum gratum ex se reddit odorem; ponderosum, & aquæ fundum petens. Hoc quidam putant speciem Ebeni Dioscor.

C. Bauhinus ex autoritate Ludov. Romani & Jo. Linscotani triplex genus distinguit,

1. Primum vocat Agallochum præstantissimum, quod *Calampart* vocatur, & solùm inter Reges Indiæ distribuitur, cujus fragmentum duarum unciarum manibus contrectatum inenarrabilem odoris suavitatem supra omnia suffimenta spirat. De hoc Scaliger, Agallochum nostrum quod habemus leve est, odoratúmque adeò ut solâ tractatione, sine ullo subjecto igni spiret admodum validè sed jucundè. Hoc genus, tradente Linschotano, Calamba vocatur, quod sincerum cum auro argentóve persæpe deponderatur.

2. Secundum Agallochum Officinarum est, *Palo de Aguilla* Linschotano, de quo egimus.

3. Tertium Agallochum sylvestre, *Aguilabrava.* Ex hoc sphærulæ precatoriæ, odoris jucunditate & pretii magnitudine commendabiles conficiuntur: magno item in pretio est, quod ex eo Indi satrapis & sacerdotibus inde rogum defunctis struant, pari honore quo apud nos marmorea sepulchra celebrantur.

Vires. Cæterùm Lignum Aloes calfacit & siccat: confortativum est omnium viscerum ac præcipue cordis ac uteri. Spiritus vitales ac animales recreat: hinc medetur lipothymiæ; amaritudine sua lumbricos necat. Externè creber ejus usus est in cucuphis & epithematibus cordialibus.

Agallochum Dioscoridis commanducatum, itémque decocto collutum halitum oris commendat, ac toti quoque corpori siccum tritúmque odoris gratiâ inspergitur: ad suffimenta denique Thuris instar adhibetur. Radix vero drachmæ 1. pondere pota stomachi superfluos humores imbecillitatem ardorémque mitigat: Iis quoque quos lateris & jecinoris dolor excruciat, ac Dysentericis aut torminosis ex aqua bibita opitulatur.

Agallochum Antiquorum plerique Botanici idem esse putant cum Xylaloe seu Ligno Aloes Officinarum. Xylaloen autem ob amaritudinem dictum volunt. Hermolaus à nonnulla similitudine coloris.

Ligni

Ligni Aloes frustum cum gummi adhærente à nobilissimo Viro D. Rob. Boyle Musæo Reg. Societatis donatum meminit * D. Grevius. Erat autem istius gummi sapor Ligni unde exudavit prorsus similis, color Aloes purissimæ lucidæ, Socotrinæ dictæ, siquidem radiis reflexis spectatum Picem referebat, refractis verò, inter oculum & lucem suspensum Carbunculi instar splendebat; in pulverem redactum fulvum apparebat. Hoc aliúdve simile gummi aromaticum antiquam Hebræorum Aloen fuisse asserit prædictus eruditissimus Vir, à cujus similitudine vulgaris Aloe nomen accepit.

* *In Descript. Musei Reg. Soc.*

Ex relatione D. Philiberti Vernatti lignum hoc lac manat adeo virulentum ut si in oculos incidat cæcitatem causat, si in ullam aliam corporis partem pustulas excitet, cutem inflammet: quod idem de ligno arboris Mancinelli dictæ in India Occidentali traditur. Hoc (inquit *D. Grew*) neque de ligno interiore neque de alburno accipiendum est, sed de cortice solo, se enim in nullius arboris ligno vasa lactea hactenus observare meminisse, sed in cortice tantùm.

15. *De Aspalatho.*

Aspalathus Theocriti Scholiasti dicitur, *διὰ τὸ μὴ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν πληγέντων ἀποσπᾶσθαι, ἤτοι ἀφαιρεῖσθαι,* à percussis difficulter avellitur vel aufertur.

Aspalathum Veterum Officinis incognitum esse Matthiolus aliique existimant.

Ruellius lignum Rhodium Officin. Aspalathum esse multis probare nititur: cui se opponit Cordus & Lignum Rhodium Offic. pro Xylaloe à nonnullis venditam Aspalathum non esse contendit & Ruellii argumenta refutat. Matthiolus etiam Ruellium erroris arguit, qui tamen in tradendo ligno Rhodio Cordo contrarius est, cùm ei deneget acrimoniam & amaritudinem, quas ei tribuit Cordus, tanta, inquiens, ei inest amaritudo ut nullius gustum effugere possit, cui adjuncta est cum aliqua adstringendi vi manifesta acrimonia quæ paulatim incipiat donec prorsus excalefactas fauces propemodum ut Coccognidium exasperet & fervore detineat; ut demonstret scil. Lignum Rhodium esse Oleam Æthiopicam. Utri (inquit J. B.) credendum.

Matthiolus Ligni Rhodii plantam Oleastri in insula Rhodo nascentis speciem esse ait, cujus etiam descriptionem & historiam dat à Rhodiis sibi communicatam: Anguillara etiam ejus descriptionem tradit à Rhodiensi quodam pharmacopœo sibi missam. Invenitur in insula Rhodo frutex spinosus, foliis Oleæ sed paulo minoribus, flore albo odoratissimo, cortice albicante & aspero. Reperiuntur interdum arbusculæ quædam quæ detracto cortice coloris sunt rubescentis; quo vetustiores eo vegetior color. Totum lignum non rubet sed solùm partes quæ adhærent cortici. Non reperitur in tota insula Rhodo lignum ullum ibi nascens odoratum excepto hoc, ex quo Turcarum nobiles singularem parant compositionem ad suffumigia, cujus descriptionem vide apud J. Bauhinum.

Honorius Belli Lignum Rhodium *Matth. & Officin.* à plurimis pro legitimo Aspalatho in Theriacis usurpatum, nil aliud esse affirmat quàm Cytisi veri à Marantha descripti lignum, qui in insulis Rhodo propinquis & Rhodo ipsa *Caloieri* oritur. Patmi in sphærularum precariarum usum convertitur. Erravit (inquit) Matthiolus credens lignum spinosum esse, & Oleæ speciem: non esse autem Aspalathum rectè judicat. Erravit & Anguill. cum suo Rhodiensi pharmacopœo, qui illud suffumigii genus somniavit, &c.

J. Bauhinus pro Aspalatho observavit in quadam Officina Lignum quoddam validissimum & solidissimum durum, grave, tortuosum, nigricans partim, partim albicans, alternantibus interdum utriusque hujus coloris venis, alicubi flavescens, subinde transversis micis pectines secantibus, odore nullo, sapore amaricante.

Considerandum proponit, an hoc lignum traditum sit à Botanicis nomine ligni Rhodii & Oleastri.

Lignum Rosæ odore, aliis Lignum Thuris, aliis Aspalathus J. B. *Aspalathus colore Buxi* C. B. *item Aspalathus albicans torulo citreo* ejusdem.

J. B.

Durum & solidum est, Guaiaci ferè texturâ, pectinibus utcunque rectis, secundum quos finditur, ponderosum odore Rosarum: bicolor quemadmodum Guaiacum, in medio fulvum, in ambitu album, cortice adhuc alicubi adhærente satis crasso, scabro, coloris ex fusco cinerei, sapore paulò acriore nonnihil amaricante. Sapor ligno aromaticus primùm amaricans, post acer, ad Schœnanthus saporem quodammodo accedens. Prunis impositum flammam celeriter satis concipit, & quidem *ἱκανῶς* sed nihil resinosi aut pinguis fundit. Fragmentum brachiali crassitudine habuit J. Bauh. Ruellio Lignum rosaceum dicitur à novo Orbe delatum, qui & bis illud describit. V. *J. B. Hist.*

Lignum quod descripsimus (inquit J. B.) optimè respondet Aspalatho 1. *Advers.* cui forte congener si non eadem Aspalathus 3. *Lob.* C. Bauhinus eas distinguit & diversas facit, uter rectiùs. Rectè tamen J. B. vel Cherlerus C. B. reprehendit, quod Cordi Lignum Rhodium, sive Rhodium Oleastrum Aspalatho 3. *Lob.* idem fecit, cùm hæc albida foris, intus subflava: illud venas habeat partim albicantes, partim fuscas & nigras, multúmque differat à Santalo albo & citrino: in hac odor Rosæ, in illo nihil tale prædicetur; hæc careat manifestâ qualitate, illud amarum sit, &c. ut descriptiones eorum apud Cordum & Lobelium conferenti patebit.

Aspalathus rubens C. B. *Aspal. Rhodius rubens, odoratiss.* J. B.

Lob.

Hujus apud Nic. Comascum medicum Venetum Rhodo advectum truncum maximum vidit Lob. cortice exutum, rubentem, Taxo concolorem, odore adeò fragrantem, ut quàm latè patebat cœnaculum eximio imbueret odore.

Aspalathi nomine datum lignum graviter olens J. B.

J. B.

A Valerando Dourez Aspalathi nomine nactus est Jo. Bauhinus hoc ligni genus, cujus fragmenta dura, contorta, nodosa, micis per transversos pectines apparentibus, ut in Fagino ligno, colore per meditullium aliquatenus fusco, per reliqua cineraceo exalbido, odore gravi hircoso, quem & per se, & prunis impositum spirat, sapore ingrato. Ex frusti (inquit) nostri consideratione facilè dijudicamus sive truncum sive ramum brachialis crassitudinis fuisse.

Aspalathus prima Diosc. Plinii & Galeni, legitima Ponæ J. B. *Aspal. cortice cinereo, ligno purpureo* C. B. *Asp. primus Dioscoridis odoratus* Park.

Pon.

Hæc substantia non est tam compacta, ut injecta in aquam proruat in fundum, sed si conferatur cum multis aliis lignis satis compacta & gravis dignoscitur: cortex ipsius superior est colore cinereo nigricante, & quadam acrimonia adstringente præditus. Hoc cortice exempto offert sese membrana quædam fibrosa, longè efficacior si degustetur primo cortice, colore rubro ignem imitante, quo dempto ex parte inhærente lignum in superficie ad purpuram vergens detegitur, intus pallescens, pars verò interna ad nigrum vergens. Lignum hoc totum est qualitatis valdè astringentis cum aliqua acrimonia mixtæ. Odoratum est, validi odoris & qui nares ferit tam citò & profundè quàm Castoreum; istud est sarmentosum, spinis quibusdam oppletum.

Miratur Johan. Bauhinus Ponam non adnotare unde delata sit & ubi observaverit suam Aspalathum.

Aspalathus Cretica Alpini odoris persuavis J. B.

Frutex est densis ramis, spinis albis, duris, horridis; cortice caudicis albo, ad trium plus cubitorum altitudinem in altum assurgens, floribus multis, parvis, croceis, Spartii similibus sed summè odoratis. Hujus arbusti radices duræ, longæ, crassæ, colore flavo atque cortice summè odorato ab Alpino fuere observatæ.

Prope Fraschyæ portum in quodam colle virentem atque florentem sæpe inspexit Autor.

Cùm tot difficultatibus intricata sit Aspalathi historia tam in Antiquorum quàm in Recentiorum scriptis, rem dignam industrio Botanico præstitisset Alpinus, si diligentiùs paulò Aspalathum suam Creticam descripsisset, ac demonstrâsset, folia, florum formam & totius plantæ saporem. Mirum præterea hunc fruticem tam suavis odoris non observatum in Creta per Bellonium & Honorium Bellum. *J. B.*

Aspalatho adjungit C. B. tria alia Ligni Indici genera.

16. *Lignum Americanum album* C. B. *Candidissimum Lignum Brasilianum* J. B.

In Brasilia scribit Lerius vidisse se lignum candidum ut charta. Thevetus quoque tradit in America nasci arbores ligno candidissimo & tenerrimo, nullius tamen apud Americos pretii.

An populo similis * Tocot-guebit, cui resina thuris candidior? *J. B.* Hanc in India Occidentali inveniri Fragosus refert, Populo similem summi candoris, cujus materies ob candorem, lævorem & splendorem summè expetebatur ad idola fabricanda. Sub ejus cortice nascitur gummi seu resina Thuri nostro similis, sed candidior & minoribus fragmentis, quo isthic utuntur ut nos Thure.

* *Id est Lignum desiderii.*

17. *Lignum Americanum violaceum* C. B. *Violaceum Brasilianum* J. B. *An Lignum colore purpureo Theveti?*

18. *Lignum Feixo, quod insula Pico promit* Linschot: *adeò durum ut ferrum æquet, interius coccinum undulatum expressissimè referens.*

19. *Lignum ferri duritiem æmulans, nostratibus* Iron-Wood *dictum. An Lignum de* Cochi *quod ejusdem cum ferro ponderis ex quo anchoras conficiunt, & à Lusitanis* Pao di ferro, *hoc est Lignum ferreum vocatur* C. B.? *ex part. 7. Ind. Or. c. 44.*

Lignum ferreum dicitur ob extremam duritiem cum gravitate conjunctam, unde ad ædificia minus commodum est, & instrumentorum aciem rotundit, ob id operariis & architectis invisum.

A Sole & pluvia nihil patitur, unde ad opera externa & aeri exposita convenit, præcipuè ad dentes Rotarum molendinarum.

20. *Arbor Populo similis resinosa* C. B. *Tocot Guebit* Clus. *Not. in Monard.*

Clus.

Refert Fragosus in India Orientali arborem reperiri, *Tocot guebit*, i. e. lignum desiderii seu exoptatam dictam, Populo similem, summi candoris; cujus materies ob candorem, lævorem & splendorem summè expetebatur ad idola fabricanda. Sub ejus cortice nascitur gummi seu resina Thuri nostro similis, sed candidior & minoribus fragmentis quo isthic utuntur ut nos Thure.

21. *Lignum nostratibus* Fustick Wood *dictum ex India Occidentali ad nos transfertur, tinctoribus expetitum ad colorandas lanas flavo colore.*

Flores

Flores & Folia quædam Exotica.

1. *Mogori flores odore florum Mali aureæ* J. B. C. B.

Mali aureæ floribus multò odoratiores esse dicuntur, quorum stillatitius liquor eundem apud Indos usum obtinet, quem apud Hispanos florum Mali aureæ aqua.

Plantam hos flores ferentem depictam exhibet Jac. Breynius, & describit his verbis,

Frutex est quinque cubitorum altitudine, ramosus, foliis binis (partim rotundioribus & obtusioribus, partim longioribus & magis acuminatis) ex adverso sitis, Jasmini Arabici *Clus.* majoribus, substantiâ tenuioribus, fibris densioribus ac subtilioribus discurrentibus præditus: *Floribus* item plurimis in ramulorum cymis, perelegantibus, candidis, admodum suaviter olentibus, Violarum, Jasmini & Malorum Aurantiorum flores longè superantibus, tubulosis, in decem folia divisis, duplici serie dispositis onustus; è calycibus in tenuissimas, filo similes lacinias diductis, quasi barbatis, exeuntibus. Hi flosculi magnitudine paululùm excedunt Jasmini Arabici memorati, cum quibus planè conveniunt, cui hic frutex, nisi unus idemque ratione tantùm loci variat, affinis.

2. *Tianche flosculi Inilici* J. B. Clus. Exot. *l.* 2. *c.* 15. *fr.* 16.

Clus.
Arborisne an herbæ flores essent Clusium latebat, color etiam in exsiccatis evanuerat: calyces habebant è quatuor veluti squamis compactos, & brevibus petiolis præditos, in quibus flores quatuor foliis longioribus & calyces superantibus constabant angustioribúsque quàm calycum squamæ, decussatim compositis, protuberante in medio umbone, ut in Malorum Aureorum & Citriorum floribus: Odor si quem habuerant evanidus, quemadmodum & sapor propter siccitatem. Ab incolis tamen [insulæ Madagascar] in aliquem usum adservatos fuisse verisimile est.

3. *Arbor violarum Indica* J. B.

Arbor est Indica, flores ferens, quibus Pharmacopolæ Violarum loco utuntur, quorum tamen usum non admittit Garcias, (quia diversæ planè facultatis sunt à nostris Violis) nisi in iis medicamentis quæ foris applicantur.

4. *Champacæ flos Bontii.*

Crescit in arboribus non absimilibus Persicæ Malo, foliis eodem modo oblongis & in cuspidem pyramidaliter desinentibus. Colore flores sunt duplici, viridiori & aureo; forma florum Colchici aut Croci Anglici; odore Rosam cum Viola mixtam æmulante. Unde etiam fœminæ Indicæ iis in nobili suo unguento Borborii dicto utuntur, ut corpus à capite ad calcem eo inungunt. Nominis convenientia cum Champacam *H. M.* & florum gratissimus odor hanc ei eandem esse arguunt, ut in Historia Champacam diximus, licet descriptio Bontiana imperfecta & vitiosa videatur.

5. *Benjoino obvolutum folium maximum* J. B.

J. B.
Arborisne an herbæ folium esset incertum: apparuit tamen ex fragmento quod habuit J. B. maximum fuisse, adeóque & Musæ fortè folio majus. Erat autem colore rufescente, costa elata posteriorem folii partem secundùm longitudinem percurrente, à qua nervi elati, & ipsi sæpiùs oppositi, aliquando inæquali ortu, omnes obliqui prodeunt, inter quos spatium intercedens unciam unam latum est, interdum tres, subinde palmare, áque nervis obliquis ultro citróque discurrunt venulæ transversæ semunciâ aut paulò plus inter se distantes, aliquando brevioribus intervallis dissitæ: quo nomine à Musæ quoque foliis distat, quæ à costa quidem longitudinem percurrente, obliquis illis nervis carent, transversísque ut diximus, venulis destituuntur.

6. *Nucis Indicæ folium quibusdam* J. B.

Debemus (inquiunt Pen. & Lobel.) Occiduis Indiis istud concavum folium, cui simile aut par latitudine aut crassitie nullum novimus. E Palmæ congenere arbore avulsum videtur: quin ipsâ totâ texturâ asserem binos cubitos latum, aut potius tegetem quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & medii secundùm longitudinem costâ semidigitum crassâ carinatum; supernâ orâ quasi præsectum esset, margine tenuiore duriore clauditur. Universum folium à summo ad imum in villos iis quodammodo similes qui obducunt Nucem Indicam, aut capillitium texendis funibus aptum discerpitur, quemadmodum totum est tectoriis ædium & storeis accommodum.

An Palmæ alicujus folium fuerit nescimus: certe Cocci Indici dicti (ut suspicatur J. B.) folium non est.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

Fructus stirpium minùs cognitarum è Clusii Exot. J. Bauhini Hist. Plant. Grevii Musei Soc. Reg. & aliis.

Cap. I.

Fructus Officinales.

1. *Cocci Orientales* J. B. Ger. *Coculus Indus* Park. *Cocculæ Officinarum* C. B.

J. B.

Ciceribus paria sunt aut majora, renis fere figurâ, describente J. Bauhino, [baccarum Lauri magnitudine, sed rotundiores] fusco rugoso cortice exteriore, interiore crassiore, cinericeo, itidem rugoso, utroq; lento, nucleum claudente fragilem, obsoleti coloris, Lenticulari apophysi, quam geminæ ex umbilico corticis partes emittunt, circumjectum. Cohærent autem cocci interdum bini aut terni, crusculis totidem hærentes, utplurimum singulares. Sustinentur pediculis uncialibus, unico nodo articulatis, qui sanè lignei cùm sint arboris fructus esse haud obscurè insinuant. Sapore sunt admodum amaro.

Hi sæpe racematim pediculis adhærentes (verba sunt *C. B.*) hæderæ corymborum modo ex Alexandria adferuntur. Quidam Solani maniaci, quidam Tithymali alicujus, quidam Clematidis fructum opinantur. Nobis J. Bauhini sententia verisimilior videtur, Arboris alicujus fructum esse.

Vires. De baccarum harum loco natali nihil certi traditum invenio. Quod ad vires attinet certum est earum pulverem capiti inspersum pediculos interimere. Condronchius (qui peculiarem de illis tractatum scripsit) millies expertum in puerulis tradit pulverem harum baccarum etiam in exigua quantitate cum adipe suilla vel pomo decocto & similibus permixtum & capiti appositum egregiè pediculos in capite ortos interficere, & feliciùs quàm Staphidem agriam, tutiúsque quàm hydrargyrum.

Usus. Verùm præcipuus earum usus est ad pisces capiendos. Compositio Cardani ad pisces capiendos experta hæc est. Baccarum Orientalium quadrans unciæ, Cymini & aquæ ardentis singulorum sextans, casei uncia, farinæ unciæ tres: Digeruntur contusa in pastillos. Solent alii Coccos Orient. miscere cum veteri caseo, melle & farina tritici, & inde pilulas formare piscibus projiciendas. Alii multo adhuc plura Cocculis admiscent. Verùm non opus est tanto apparatu, nam nostra experientiâ, simplex pasta è pulvere baccarum & farina tritici aquâ contemperatis facta paris efficaciæ est ad pisces attonitos reddendos & tandem interimendos. Nam quòd nonnulli scribunt pisces ex hujusmodi pilularum esu ad tempus duntaxat vertiginosos & stupidos reddi; plerosque autem brevi ad se redire & quasi reviviscere, nobis non probatur. Experientia enim nostra piscatorum apud Condronchium opinioni suffragatur, nimirum pisces ab isto medicamento brevi etiam temporis curriculo necari; an vero (ut illi etiam affirmârunt) nisi quamprimum capiantur facillimè putrescant & in partes dividantur nobis incompertum. Et si quis objiciat infit Condronchius, pisces per aquam discurrere & volutari assumpto pulvere, & id ratione ebrietatis aut vertiginis evenire, illis dicam ego, non harum ratione sed doloris quem percipiunt à contrario illo sic agitari & volutari, ut unumquodque animal facere & præsertim homines solent cùm dolore aliquo torquentur. Ego pisces primo velut ebrios & vertiginosos fieri ab assumptis pilulis concesserim, postea nihilominus deleteria earundem qualitate interimi. Nam pisces ab acri & amara qualitate baccarum tantùm interfici non concesserim, quin potiùs baccas specifica quadam & incomperta qualitate pisces vertigine afficere & tandem enecare crediderim. An verò piscibus sic captis tuto absque ulla veneni suspicione nos vesci possimus, non facilè dixerim, puto tamen cum Condronchio si quum primùm capti sunt eviscerentur & coquantur absque periculo comedi posse.

Quòd verò cocculæ hæ calidæ sint, & minimè ut Matthiolus contendit frigidæ, non obstante soporifera earundem vi, à sapore acri & amaro, necnon ab effectis manifestum est, ut luculenter demonstrat Condronchius.

Baccas hasce nullo pacto facultate deleteria vel venenosa præditas esse, neque hac ratione verùm merito primarum qualitatum & suæ amaritiei animalia ista interficere, opinatur idem Condronchius. Verùm sententiæ suæ minùs firmam probationem affert. Mihi ex Amati experimento contrarium potiùs colligi videtur, Pædagogus quidam Cubebas poscens ex imprudentia Pharmacopolæ fructum accepit, quem piscatores vulgo Coccum vocant. Cujus cùm quatuor ad summum grana avidissimè comederet, ille in nauseam & singultum & animi angustias incidit: mox ei vomitorium exhibitum, quo vel intra horam ab eo periculo & agone liber est factus.

Cocculi Indici aromatici Mus. R. S.

Rotundi sunt & aromatici, nonnulli Piperis nigri grano non multo majores sunt, alii Cerasi nigri propemodum magnitudine, omnes Caryophyllorum colore.

2. *Ana-*

2. *Anacardium* J.B. C.B. Ger. Park. **Anacardiums or Malacca beans.**

J. B.

Anacardio fructui nomen dedisse videtur forma aviculæ cordis æmula, compresso, unciam longo, aliquando majori, in obtusum mucronem desinenti, ex pediculo rugoso, totam basin occupante appenso, colore nigro aut fusco splendenti. Inter externum corticem & alterum nucleum immediatè ambientem clauditur liquor glutinosus, seu melligo nigricans, cui alii vim causticam, Cordus saporem primùm dulcem, mox acrem, deinde vehementissimè adstringentem, adeò ut fauces in angustiam constringat, adscribit.

Garcias Anacardio, inquit, nomen indiderunt recentiores Græci (nam Veteribus incognitum fuit) à cordis [præsertim exsiccati *C. B.*] tum similitudine, tum colore, Arabum vestigia secuti. Lusitanis *Fava Malaqua* dicitur, quod viridis & in arbore pendens similis sit majori nostrati Fabæ. Miramur (inquit J. Bauhinus) neque Garciam, neque Acostam arborem Anacardiorum descripsisse; si modò arbor sit, de quo valdè dubito, cùm in *Hort. Malabar.* nullam ejus inter arbores mentionem inveniam. Et tamen Acosta magnam refert esse copiam horum fructuum in Malabár.

In multis Indiæ provinciis nasci consentiunt Autores. An verò in Siciliæ monte Ætna; ubi referente J. Bauhino, Paludanus se virides ex arbore pendulos vidisse testatur, vehementer dubito, quantumvis id confirment Monachi in Mesuem, Serapio, & Curtius, qui in Apulia etiam provenire tradit. *Locus.*

Arabes Anacardia calida & sicca esse usque ad quatuor gr. proinde vim causticam habere, delere verrucas & exulcerare cutem; quod repugnat experientiæ. Eorum etiam melliginem exulcerare, inflammare, sanguinem & humores adurere statuunt, quod Acosta etiam confirmat, & totâ provinciâ Malabar ejus usum esse caustici vice scribit. Siquis instillet in putridum & cavum dentem urit frangitque & corrumpit facilè. Calce addita ad bombycinos pannos obsignandos, & alias res quaslibet notandas utuntur. Etenim notam adeo firmam imprimit, ut nulla lotione eximi queat. *Vires.*

Idem Garcias fructum ipsum deleteriam facultatem habere negat, & ad experientiam provocat: siquidem in Indiis è lactis sero maceratum asthmaticis dari & adversùs lumbricos scribit. Præterea iis viridibus (addit) & sale conditis utimur in cibariis, olivarum conditarum modo. Causticam tamen vim siccato inesse concedit. Quinetiam Acosta non tantum viridem fructum edulem esse ait, & ad excitandum appetitum, non solum quidem edi, sed coctæ Orizæ admisceri ad modum *Mangas*, &c. sed & in desiccato medullam internam edi ad bibendi appetitum irritandum affirmat, solam melliginem quæ inter duos cortices continetur causticam esse.

Mesues Elect. Anacardino has vires attribuit, Ventris totius inferioris, & cerebri affectus frigidos compescit, sanguinem reddit puriorem, & indè spiritu animali reddito purgatiore & tenuiore, sensus omnes, apprehensionem, intellectum & memoriam juvat, colorémque vividum corpori tribuit.

E contra Casp. Hofman. non admittit Anacardios quovis modo præparatos, imò damnat penitus confectionem Anacardinam, quamvis *sapientum* dicatur: imò, inquit, est *confectio stultorum.* Habeo enim ab amicis, quosdam ab ejus usu maniacos esse factos, & catenis opus habuisse; & à quodam Joh. Heldero præceptore suo multa exempla proposita eorum quibus malè cesserit. Interim tamen Historiam narrat oppidò mirabilem de quodam ex ordine suo cui alter præceptor confectionem hanc dedisse ferebatur. Hic enim cùm antea sciebant eum omnes asinum fuisse, à sumpto Elect. intra paucos menses eò doctrinæ provectus est, ut J. C. factus ad Professuram Wittebergensem aspiraverit. Sed intra paucos annos ità exsiccatus est, ut cùm perpetua siti premeretur, quotidie ad ebrietatem usque biberet, itaque & sibi & suis inutilis factus tandem miser perierit.

Solent interdum Indi nonnulli hunc fructum cuspidi cultelli infixum candelæ ardenti imponere, qui dum uritur mirum quos strepitus edat, quas ignis scintillas quasi fulmina ejiciat variorum colorum, eaque ratione impostores mulierculis & rudioribus imponunt, &c. Vide Acostam.

3. *Cubebæ* J.B. Ger. Park. *Cubebæ vulgares, nec Arabum Cubebæ, nec Galeni Carpesium* Matth. C.B. **Cubebs.**

Cubebæ grana sunt Piperi similia, interdum paullo majora, pediculo longo stili instar donata, cortice fusco, rugoso, interdum erugato extensóque, nucleo subjecto exiguo, rotundo, foris nigricante, intus albo; aliquando cassa reperiuntur, æquè efficaci, vel etiam efficaciore sapore prædita quàm nucleata, suavi, aromatico acri, sed qui Piperis acrimoniæ multùm cedat, pertinaci tamen.

Arbores earum Pomis nostris haud absimiles sunt, racematim cohærent grana sicut uvæ vitium, quæque tamen proprio hærent pediculo. Javæ incolæ Cubebas coquunt antequam divendant, nè & alibi locorum seminentur atque proveniant. Crescunt (tradente Linschotano) in Javæ sylvis sua sponte ad ripam Sundæ. Fructus autem neque Piperis genus sunt, neque Oxymyrsines, neque Carpesium, neque Viticis semen, ut facile esset ostendere.

Cubebæ calfaciunt & exsiccant. Languentem ex pituita ventriculum vel etiam ex flatu roborant, pectus à lentis crassisque humoribus expurgant, lienem juvant, flatus discutiunt, & frigidis uteri affectibus auxiliantur. Diu cum Mastiche mansæ pituitam à capite trahunt & cerebrum roborant. *Matth.* *Vires.*

Cubebarum, inquit Garcias, magnus in vino maceratarum est usus, ad excitandam Venerem, tum etiam in Java ad excalfaciendum ventriculum.

Cubebæ si ore contineantur claram vocem facere pronunciantibus perhibentur; quin & majorem in coitu voluptatem inde sentiri: quasi verò (inquit J. B.) non sit in ea titillatione mens commota satis, nisi doceamur quemadmodum nos Venus adminiculatior & violentior transversos auferat.

Cubebæ ex autoritate Avicennæ, urinæ vias emundant, arenulas extergent, calculos pellunt tam Renum quàm Vesicæ.

4. Faga-

4. *Fagara major* J. B. *Cubebis affinis Fagara major* C. B. *Fagara* Ger. *Fagara Cocculo Indo similis fructus* Park.

Ciceris arietini, describente Clusio, magnitudine est, cortice tenui constans ex cinereo nigricante, cui subest putamen, nucleum continens satis solidum, & tenui nigrâque membrana obductum. Integer fructus tum magnitudine, tum forma & colore adeo similis est Cocculo Indo, ut primo aspectu fallere & pro eo sumi possit.

J. Bauhinus à Cortuso sibi missa ait Fagaræ Avicennæ nomine putamina Pisis paria, rugosa, fusca, in geminas carinas ad mediam usque dehiscentia, pediculo tenui donata, intrinsecùs lævia.

Fagara minor J. B. *Cubebis affinis Fagara minor* C. B.

Sunt, inquit, nobis præcedentibus similes cortices, sed minores multò, quales Imperatus pingit pro Fagara minore: Cortice quoque sunt bivalvi, hiante, foras aspero, intus pellicula candicante interfepto, sapore aromatico, subamaro, linguam calore suo vellicante, non ingrato tamen, simili ferè corticum Arantiorum.

Linschotanus in Java crescere ait.

Vires. Temperamento & viribus cum Cubebis fere convenit: ad alvi fluxiones confert & concoctionem adjuvat.

5. *Nux Vomica* Ger. Park. *Vomica in Officinis* C. B. *Vomica vulgò Offic. compressa, hirsuta* J. B. *J. B.*

Nux vomica perperam vocatur hic fructus cùm vomitum non moveat. Est ea orbiculata, nummo aureo quem scutatum vocant æqualis, subinde minor, compressa, calamum scriptorium vix crassa, tenera & tactu molli superficie, villum holosericeum imitata, coloris ex cæsio cinerei, & vario lucis objectu renidente, umbilico utrinque medium occupante, sed altera facie expressiore. Villus derasus comminuto Adianto similis quodammodo Cordo teste. Fissa in geminas abit crustas, duritie ferè cornea, coloréque ex fulvo candicante, sapore insigniter amaro. Ipsa substantia tritu & contusu contumax, adeò solida lentáque est, nec nisi probè siccata frustula, & ea quidem vix ac nè vix contundi seu in pulverem redigi apta. Cùm in duos orbiculos finduntur uterque in orbis circumferentia exiguum foramen habet, quo continetur (ut annotat Cordus) germinaturæ & ex semine hoc sato exituræ plantæ rudimentum, exiguo pediculo & veluti parvo Tiliagineo aut Hederaceo, venoso, duplicíque folio constans, tam exquisitâ perfectâque figurâ, ut cum veri folii consummata forma de perfectione certet. Ejus unica tantùm pars, hoc est, pediculus prædicto foramine vel caverna continetur, foliola vero duplicis fructus commissurâ clauduntur.

Reperitur sed rariùs formâ oblonga.

Nonnulli Nucem vomicam radicem esse opinati sunt, sed erroneé: at neque fungus est, ut aliis videtur: fructum esse ex descriptione patet, verum an arboris an herbæ incertum.

Nucem *Metel* Arabum nonnulli cum Nuce vomica eundem esse volunt, verùm descriptiones ei non conveniunt.

Vires & Usus. Nux vomica narcotica est, virulenta, & vel Opio deterior, in pulverem redacta & cum cibo exhibita canes & feles interimit: exempla habes apud Gesnerum & Jo. Bauhinum, quibus addemus ea quæ nobis communicavit D. E. Hulsius, excerpta ex *Antonii de Hude Centuria Observationum* Obs. 50. Duas (inquit ille) nuces vomicas, in frusta incisas, pani butyrato mixtas cani apposui, qui ea avidè devorabat; post semihoram ingurgitabat se ossibus & cartilaginibus coctis, sed alterâ elapsâ semihorâ tremebat totus, de loco in locum discurrens; erectus stare haud potis erat, nisi fulcro innitens: Rigore & convulsionibus crura afficiebantur: Tertia semihora finita ut mortuus corruit; brevi postea respirare cœpit celeriter, & adjutus pedibus insistebat; ad minimum rumorem horrere videbatur, & celeriùs respirare. Hoc in statu per quartam semihoram superstes manet canis, & tandem subito moritur. Dissecanti mihi canis cadaver hæc occurrere phænomena. Stomachus ingurgitato cibo refertus erat admixtis nucis Vomicæ segmentis, quæ nullam mutationem passa videbantur, quàm quòd molliora essent: idem acciderat segmento per idem temporis spatium in aqua calida detento. Porro stomachus, œsophagus & intestinum naturali constitutione gaudebant: Vasa lactea in mesenterio turgebant chylo: pulmones solito rubicundiores, & cordis ventriculi ejúsque auriculæ debito tumidiores erant. Ex dissecto cordis ventriculo dextro, vena cava ascendente & descendente stricta magna sanguinis copia effluebat, in thoracis cavitate statim coagulans. Circa cerebrum nihil præter naturam notare potui. Felis ab assumpta nuce vomica aliquandiu in aqua macerata, & partim excoriata iisdem Symptomatis impetebatur ac prædictus canis, ut & alius canis, qui tantùm reliquias à fele prætermissas devorabat. Defuit occasio investigandi dosin hujus nucis Vomicæ requisitam ad animal interimendum. Ex observatis patere putem hanc nucem virulentam potissimum inficere fluidum cerebrum nervóque irrigans: Hinc enim inquietudo, rigor, convulsiones, horror, tremor & respiratio inordinata facilè derivantur. Prædicta symptomata me ab usu hujus nucis in homine absterrent, licet bestiis non hominibus eam noxiam statuant quidam. At statuant illi quid velint, mihi minimè dubium est quin eosdem in homine haberet effectus; Avibus certè non minùs perniciosum esse constat quam bestiis: nostrates enim ejus pulvere carnibus insperso Corvos, cornices, aliásque aves noxias inescare & perdere solent. Adolphus Occo in sua Pharm. testatur Julium Alexandrin. ad se scripsisse, Nucem vomicam ablegandam, nec ad compositionis ullius usum admittendam, quippe adversaturam semper naturæ humanæ, nec quicquam tamen interea unquam commodi allaturam, quæ doctissimi Viri sententia (inquit J. Bauhinus) nobis perplacet; nec quenquam hactenus vidimus, qui suo experimento aliquid laude dignum illorum usu perfecisse prodiderit. Hinc non immerito nuperi medici in Pharmacopœis suis in Electuarii de ovo (quod olim ingrediebatur) descriptione eam omiserunt.

Si

Si pulverem Nucis vomicæ velis ea radula deterenda est, nam in pila tundendo ob corneam substantiam comminui nequit.

6. *Nux Metel Officinarum oculata* C. B. *Nux peregrina oculata compressa* J. B. *Fructus peregrinus* 6. Clus. Exot. *l.* 2. *c.* 30.

J. B.

Major est Nuce Vomica Offic. dicta, quæ hirsuta est, hæc verò circumscriptione haud ità rotunda, sed per ambitum nonnihil sinuata, altera parte in gibbum extuberante, altera compressa. Color cinereus, vel in ruffum declinans: Gibbus per declivia ordine positos habet ocellos quinque impressos, compressa pars scrobiculos habet insculptos, in umbilico quidem unum; unde pediculus videtur prodire, in marginibus autem multos incerto numero. Ocellis respondent totidem loculi distincti, in quorum unoquoque *semen* unicum, Pomorum aut Pyrorum seminibus simile, sed habitius, substantiâ pingui, oleosa, sapore Avellanæ: circumjecta omnis substantia lapideæ est duritiei.

Hic fructus meliùs respondere videtur Nuci Vomicæ Serapionis quàm ejusdem Methel.

7. *Juglandis fere facie fructus exoticus, sulcatus, tuberosus* J. B.

Magnitudo nucis Juglandis majoris habitiorísque cortice tectus non duro, sed gallarum instar fungoso, quasi recens putamen carneum fuerit: Totus per longitudinem speciosè sulcatus est; sulcósque rectos decem in hoc numeravimus, nec fine eminentiis extraordinariis, inæqualibus, tuberosis. Ima parte quà sulci conveniunt scrobiculus est, opposita gibbus. Si acu substantiam ejus confodias interiora dura deprehendes.

Huic alium subjungit fructum J. Bauhinus, quem vocat Nucem Indicam oblongam cortice contectam quem præcedentis speciem videri ait, si non eadem sit. Hist. lib. 3. cap. 205.

8. *Beretinus fructus* Clus. *Exot. l.* 2. *cap.* 27. *Laurifolia Terenatensis* C. B.

Clus.

Arbores hos fructus ferentes foliis Laurinis præditæ esse dicebantur, crassis, splendentibus, in ambitu minimè serratis, oblongiusculum fructum, exiguis Iligneis glandibus similem ferentes, nullo tamen calyce (ut affirmabant qui inveniebant) inclusum, tenui cortice, cineracei coloris, interdum etiam atri tectum, nucleúmque continentem oblongiusculum, candidum, nullo manifesto sapore (quia præ siccitate induruerat) præditum, & ut ab incolis Beretinæ insulæ edocebantur edulem, seu more leguminum elixum, seu in farinam tritum & pultis instar inspissatum & coctum.

In deserta primùm insula, deinde in Beretina dicta, & in Moluccis à Fran. Draci comitibus inventus & relatus est.

Glandi Ilignea quodammodo similis fructus, cortice fragili J. B.

Ipso fatente Beretino præcedenti similis videtur.

Nucula Indica cortice tenero, forte Beretinus fructus J. B.

Olivæ magnitudine, qua adhæsit latiuscula, altera parte in acumen desinente, sex costis rectis parvis distinctus, sonorus. Cortex cedit ungue compressus.

Cap. II.

Fructus rotundi & orbiculares C. B. p. 405.

1. *Fructus magnus ex rotunditate compressus cortice rugoso fusco* C. B. *Peregrinus fructus crassus* * Clus. *Peregr. fructus* cr. *in quo magnus nucleus* J. B. * Exot. l. 2. c. 7.

Clus.

Valdè crassus erat hic fructus, nam geminum pugnum magnitudine æquabat, orbiculari penè figura, sed latior sive crassior quàm longior, ut cujus circumferentia esset decem unciarum, longitudo verò à pediculo utrinq, ad summum fastigium duntaxat novem: crasso rugosóq, cortice, illóq, fusco, cavum orbem umbilici instar circa pediculum habente, superna autem parte tuberculis quibusdam obsito: internè magnum continebat nucleum, in binas partes sectum, valdè rugosum, fusci (quia siccus) coloris externè, ex atro verò rubentis interne, adstringentis initio saporis, deinde subdulcis. De loco nihil habet.

2. *Fructus rotundus cortice fungoso subpurpurascente* C. B. *Fr.* 1. *à Gareto* * Clus. *Fr. planus subpurpureus, nucleo impensè amaro* C. B. * Exot. l. 2. cap. 16.

Clus.

Planus erat, & circino ductæ fere rotunditatis, quem non singularem, sed plures simul connexos alio fructu inclusos fuisse arbitrabatur Clusius: nam alia aliis quasi incubuissent, vestigia in nonnullis adhuc apparebant. Erat verò crasso quidem sed fungoso cortice præditus, subpurpurascentis coloris, levis, sescunciam latus, nucleum continens planum, candicantem, impensè amarum.

Nullum nec nomen, nec locus adscriptus.

3. *Fructus*

* Exot. l. 2. c. 25 — 3. *Fructus orbicularis spadiceus lævis* C. B. *Fructus miscellaneus* 3. * Clus. *Fr. orbicularis perpolitus mucrone glandis* J. B.

Clus.
Orbicularis erat formæ, uncias pæne tres ambitu comprehendens, lævis & perpolitus, spadicei coloris, superna parte exiguo mucrone (veluti glandes) præditus, inferna vestigio quodam cui pediculus inhæsisse videbatur, levis & aquæ innatans, tametsi nucleum aut pulpam continens, ut ex strepitu deprehendebat Clusius.

* Exot. l. 2. c. 25 — 4. *Fructus orbicularis fuscus nucleo cineraceo* C. B. *Fr. miscellaneus* 4. * Clus. *Fr. sublongus cortice duro, fusca tectus epidermide* J. B.

Clus.
Descriptio non valdè dissimilis erat, paulò tamen minor & oblongior [interdum æqualis] Corticem verò habebat duram, pæne instar putaminis nucis Ponticæ, fusca tectum epidermide, internam autem partem cineracei coloris: aquâ mersus non subsidebat, sed innatabat, licet nucleum continebat Avellanâ non minorem, cineraceum, rugosum ob vetustatem, non adeò solidum ut primo intuitu apparebat, sed qui cultello facilè secaretur, subflava carne sive substantia, quæ manducata satis acris deprehendebatur.

* Exot. l. 2. c. 29 — *Fructus orbicularis flavus, maculâ subfuscâ notatus* C. B. *Fr. peregrinus* 6. * Clus. *Fructus peregrinus tanquam torno elaboratus flavus.*

* Tam corticis exterioris quàm nuclei pulpæ.

Non alia in re quàm colore * flavo à fructu Lobi ἰσχνόλυς *Clus.* seu Caretti *H. M.* differt. Per extremitatem qua lobo adhæserat macula subfusca notatus erat.

6. *Fructus orbicularis spadiceus nucleo duro* C. B. *Fructus exoticus* 4. Clus. *Exot. l. 2. c. 19. Nuci Cypote accedens fructus, orbic. lævis, spadicei coloris* J. B.

Orbicularis pæne erat formæ, quatuor verò unciarum ejus ambitus; cortice sive veriùs putamine quidem duro, sed non valdè crasso tectus, qui superna parte lævis & spadicei coloris, infernâ rugosus & fuscus, nucis Cypote ferè instar, nucleum continens durum, foris fuscum, intus album, non ingrati saporis, ea parte qua levi putamine tectus fuerat striatum, altera prorsus rugosum.

7. *Fructus orbicularis ex ruffo nigricans* C. B. *Fr. peregrinus* 3. Clus. *Exot. l. 2. c. 30. Fr. peregrinus orbiculatus cuspidatus* J. B.

Clus.
Mediocris Avellanæ magnitudinem non excedebat, pæne orbiculari erat forma, nisi inferna pars paulo angustior in triangularem quasi mucronem desiisset; color ex ruffo nigricans, & tametsi levis nihilominus in aqua subsidebat. Duro crassoque putamine constabat, & nucleum candidum tenui fuscâ membranâ tectum continebat. Ex Guinea delatus erat.

8. *Fructus orbicularis fuliginosus* C. B. *Fr.* 15. *à Ja. Gareto* Clus. *Exot. l. 2. c.* 16.

Clus.
Orbicularis erat & semuncialis magnitudinis, duro cortice tectus instar fructûs Styracis, duplo tamen major, colorísque minus illo splendentis & quasi fuliginosi, nucleum aliquem continens, quia agitatus strepitum edebat.

* Exot. l. 2. c. 13 — 9. *Fructus orbicularis ater & acidus* C. B. *Fr. peregrinus acidi saporis* * Clus. *Pruni parvi magnitudine fructus sonorus acidus* J. B.

Orbicularis ferè erat formæ, unciam viz. longus, tantundem latus, paulo tamen planior, utrinque tumens pulvini instar, ater omnino, è tenui curvóque oblongo petiolo pendens, tenui fragilique cortice præditus, qui pressus illico frangebatur, & pulpam continere deprehendebatur fungosam & friabilem, subrubentis coloris, atque valde acidi saporis Tamarindorum pæne instar, (propterea valdè commodam meo judicio ad sedandam & extinguendam sitim) in cujus meditullio semen planum, fusci coloris, candicante membrana involutum erat.
De arbore aut loco nihil rescíscere potuit Clusius.

* Exot. l. 2. c. 15 — 10. *Fructus orbicularis cinericeus ut Chamærrhiphes nucleus* C. B. *Fr.* 12. *navigat. Bat.* * Clus. *Chamærrhiphes officulo non dissimilis, sed major, orbicularis pæne* J. B.

Clus.
Orbicularis pæne formæ erat, Chamærrhiphes fructûs officulo non dissimilis, sed major, lævis, cineraceo colore præditus, putamine satis tenui, quod fungosâ quadam materiâ suffultum, interna, qua nucleus includebatur læve & fuscum erat: ipse etiam nucleus fere orbicularis formæ; infima tamen parte in mucronem desinens, qui in binas partes dividuus erat instar glandis & similium. Ejus substantia dulcis ut Amygdalæ ferè, subflavi coloris.

* Exot. l. 2. c. 20 — 11. *Arantii formâ coloris cineracei fructus strepitum edens* J. B. *Fructus orbicularis Arantii formâ cineraceus* C. B. *Fr. minor* 7. *Paludani* * Clus.

Clus.
Prorsus orbicularis erat, parvi Mali aut Aurantii formâ, quatuor uncias ambitu continens, levis, coloris fere cineracei, solidus & durus, pulpam aut nucleum jam resiccatum continens, quoniam commotus strepitum edebat.

12. *Fructus rotundus parvus, putamine spadiceo flavescente, nucleo subacido* C. B. *Fr.* 7. *à Jac. Gareto* * Clus. * Exot. l. 2. c. 16.

Clus.

Lobo inclusus fuisse videbatur, aut saltem alio operimento: nam vestigium supina parte retinebat, qua alteri rei inhæserat, alioqui firmo putamine præditus erat, licèt valde tenui & præ politura splendente, coloris ex spadiceo flavescentis, nucleum putamini non adhærentem continente, in binas partes dividuum, interne candicantem, subacido sapore.

13. *Fructus orbicularis compressus cineraceus* C. B. *Fr. minor* 1. *Paludani* * Clus. *Fr. rugosus, parvus, gravis, orbiculatæ pæne figuræ, quasi compressæ* J. B. * Exot. l. 2. c. 20.

Clus.

Gravis erat, orbiculatæ pæne formæ, planioris tamen & quasi compressæ, rugosus, cineracei ferè coloris, durus & solidus, aquâ tamen mersus non subsidens.

Et nomen & locus Paludano ignotus.

Cap. III.

Fructus orbiculares sulcis nervisve distincti C.B. p. 405. *Nucula Taphet Herc. Saxoniæ* J. B.

J. B.

MAgnitudine sua unguem medii digiti æquat. Sessilis est modicè, in gibbum hemisphæricum pænè elata, ita ut per medium sectum globum ferè repræsentet. Cortice munita est duro, cinereo, perinde ac Nux Vomica. In centro partis planæ foramen umbilicale impressum. Substantia interna nigra est, duritie corneâ, fine sapore notabili. Ad nucem vomicam referenda videtur. An granum nucis sequentis?

1. *Fructus orbicularis major fuscus striatus* C. B. *Fr. orbic. peregrinus* 1. Clus. *Exot. l.* 2. *c.* 9. *Fr. orb. pereg. cum granis nucis vomicæ similibus* J. B.

Clus.

Orbicularis & sphæricæ prorsus formæ erat. Dimensi, sive per longitudinem linea ducta, sive per transversum, ambitus erat pæne unciarum novem, nonnihil tamen striatus erat, circa eam partem quà pediculus adhæserat coloris fusci, lævis & intus cavus, aliquid tamen continens, ut ex strepitu quem agitatus edebat conjecturam facere licebat. Ex illo pertuso educta sunt multa grana plana nucis vomicæ formam perbellè referentia, nisi minora fuissent, & oras minùs crassas habuissent, saporémque minimè ut illa amarum: ossea tamen eorum durities.

2. *Fructus orbicularis minor cineraceus striatus* C. B. *Fr. orbic. peregrinus* 2. Clus. *Exot. lib.* 2. *cap.* 9.

Prorsus orbicularis erat etiam hic fructus, sed minor, ut cujus ambitus quatuor duntaxat unciarum esset. Pulvinato aliquo integumento inclusus fuisse videbatur, conjectura factâ è fibrarum, quibus putamen (quo inclusum erat) præditum fuerat vestigiis ipsi impressis. Cineracei coloris erat externa ejus pars, interna cava & nucleum continens, quia strepitum agitatus edebat. Si habuisset ea foraminum vestigia, quæ sunt in magna illa Nuce Indicâ, parvum Coccum quispiam existimare potuisset.

3. *Fructus orbicularis subniger & splendens, sulcis distinctus* C. B. *Fr.* 1. *Guil. Parduyn.* * Clus. * Exot. l. 2. c. 22.

Orbicularis pæne erat figuræ, una tamen parte sessilis & quodammodo planus, altera in orbem assurgens, creberrimísque subnigra splendentéque quà tegebatur cute sive membrana, quaquaversum velut sulcis distinctus, verùm longè major, nec adeò turbinatus. Gravis erat, cortice fusco præditus eóque quem dixi modo sulcatus: interna pulpa sive substantia dura candicans, salsi initio saporis, deinde adstringentis. Ex India.

4. *Fructus ater splendens, quatuor sulcis distinctus* C. B. *Fr.* 9. *à Jac. Gareto* * Clus. *Fr. ater, quatuor sulcis distinctus* J. B. * Exot. l. 2. c. 16.

Prorsus ater erat, lævísque & splendens, quatuor sulcis supernè distinctus, (tanquam in quatuor partes divisus esset) quorum bini ad partis adversæ umbilicum usque ducti, planus alioqui, & orbicularis pæne formæ, unciâ paulò minor, superna parte aliquantulum tumescens & quasi pulvinatus, nisi qua parte sulci deprimebant: adversa pars vestigium retinebat fuscum, quo fructui sive cortici qui tegebat firmiter inhæsisse videbatur, quale in Castanea equina conspicere est, verùm non adeo amplum, durum tamen & solidum deprehendebam, adeo ut etiam limam quodammodo respueret: eam ob causam quem nucleum contineat mihi incompertum.

5. *Fructus orbicularis in summo lineâ trigonâ distinctus* C. B. *Fr.* 10. *à Jac. Gareto* * Clus. * Exot. l. 2. c. 16.

Clus.

Paulò major erat semunciâ, orbicularis pæne formæ, fusci coloris, qui an officulum duntaxat alicujus fructus esset, nécne dubius eram; mirabilis enim erat ejus forma; nam superna parte in tres æquales partes lineâ trigonâ quodammodo distinguebatur, illa viz. à summo in quo foramen ducta:

ducta: infima autem parte tres illæ lineæ, æqualiter latera secantes ferè ad umbilicum pertingebant, h. e. ad duplicatas alias lineas quæ triangulum constituebant, in quarum medio erat umbilicus sive foramen magis amplum quàm in superiore parte, non tamen pervium, & interstitium illud duplicatas lineas triangulum efficientes occupans paulò candidioris erat coloris quàm reliquus fructus: an verò nucleum contineret ignorabat Clusius, quia motus aut agitatus nullum strepitum edebat, aquâ tamen mersus subsidebat.

* Exot. l. 2. c. 19.

6. *Fructus orbicularis Arantium siccum referens octo venis distinctus* C. B. *Fr.* 2. *Jac. Plateau* * Clus. *Fr. Malo Aurantio resiccato similis, levis, aurei coloris, octo nervis distinctus* J. B.

Prorsus orbicularis erat formæ, quatuor enim unciarum erat ejus ambitus, sive à pediculo circumferentiam metireris, sive medio corpore, corio sive cute tectus coloris ex aureo flavescentis, ut exiguum aureum Malum resiccatum videretur; octo tamen nervos satis crassos à pediculo ad summum fructum omni ex latere ductos habebat, eorúmque nonnullos geminos, alios quaternos simul junctos, alios singulares: valdè autem levis erat quia resiccatus: breviter omnes notas habebat Mali Aurantii præter illam nervorum distinctionem.

7. *Fructus orbicularis fuscus senis nervis distinctus ex Guinea* C. B. *Fr. orbicularis peregrinus* 3. Clus. *Ex. l.* 2. *c.* 10. *Fr. peregr. orbicularis senis nervis distinctus* J. B. *Clus.*

Hic etiam prorsus orbicularis formæ erat, sed senis duntaxat nervis distinctus, ab infima sede ad extremum usque per longitudinem rectâ lineâ excurrentibus, sescunciam longus & crassus, fusci coloris, aliqua tamen ex parte cineracei, nucleum vel pulpam à cortice sejunctam & liberam continens: levis tamen erat, & aquâ mersus innatabat.

8. *Fructus orbicularis spadiceus novem venis distinctus major* C. B. *Fr. orbic. peregr. nervis distinctus* 1. Clus. *Ex. l.* 2. *c.* 10. *Fr. peregr.* 9 *nervis distinctus* J. B. *Clus.*

Non inelegans erat hic fructus, formæ orbicularis, sex uncias in ambitu crassus, tres longus, ductâ à petiolo cui inhærebat ad extremum fructum lineâ, h.e. in toto illo ambitu sex unciarum longitudinem explens, novem nervis à summo ad pediculum, semunciam pæne longum, ductis distinctus; fusci vel spadicei quodammodo coloris, levis, prægnans tamen, & nucleum vel pulpam resiccatam cum seminibus continens, quia agitatus strepitum edebat.

9. *Fructus peregrinus orbicularis novem nervis distinctus minor cum officulo anguloso* J. B. *Fructus orbicularis minor, novem venis, ut & semen, distinctus* C. B. *Fr. orbicularis peregr. nervis distinctus* 2. Clus. *Ex. l.* 2. *c.* 10. *Clus.*

Orbicularis erat formæ, novem similiter nervis à summo ad petiolum distinctus, minoribus tamen neque adeò eminentibus, longè etiam minor: nam trium duntaxat unciarum quaquaversum ejus ambitus, nec strepitum ullum edebat agitatus, quia maturitatem forsan nondum adeptus, & levis ut præcedens: hunc aperiebat Clusius, & in eo multam pulpam cortici adhærentem inveniebat cum officulo valdè inæquali, & totidem angulis quot fructus nervos habebat ad summum corticem pertingentibus distinctum, cui simile officulum nullum vidisse meminit: qualem vero nucleum continere ignorabat quia confringere noluit.

CAP. IV.

Fructus figurâ oblongâ ovali C. B. pag. 405.

* Exot. l. 2. c. 13.

1. *Fructus ovi anserini magnitudine fusco-cinereus* C. B. *Fructus peregrini pulpa* * Clus. *Fructûs peregrini nucleus* J. B. *Clus.*

ANserini ovi magnitudinem æquabat, imò superabat, quinque videlicet uncias pænè longus, $7\frac{1}{2}$ crassus, sive totidem ejus ambitus comprehendebat, valdè gravis, nucleus sive pulpa cujuspiam fructus veriùs quàm fructus censendus: nam mollis erat, tenui quadam & rugosa membrana ex fusco cineracei coloris tecta, unguibus (siquis premeret) cedens, coloris subflavi, ob vetustatem fortè, & salsi quodammodo saporis, qui an naturâ ipsius pulpæ, an arte acquisitus ignoro: sed haud dubiè aliquo putamine clausa fuerat; nam membrana eum tegens vestigia adhuc retinebat impressa à crassioribus ipsius nucis internis nervis.

2. *Fructus ovi anserini formâ* C. B. *Fr. orbicul. peregr.* 3. *Clus. Exot. l.* 9. *c.* 9.

Non valdè dissimilis erat Fructui minori orbic. cineraceo striato *C. B.* sed longior & crassior, ovi Anserini forma & magnitudine: asservabatur in eo Balsamum Peruvianum.

* Exot. l. 2. c. 16.

3. *Fructus ovalis fuscus, nucleo Avellanæ simili* C. B. *Ja. Gareti* * Clus. *Fr. exoticus inæqualis coloris* J. B. *Clus.*

Duro, densóque cortice præditus erat, eóque inæquali & fusci coloris, internè læviore & quodammodo cineraceo, media ejus parte fibrosa & firma: nucleum autem continebat Avellanæ suo putamine

Putamine inclusæ magnitudine, gravem, durum, rugosum (quia resiccatus) in binas partes divisum, solidum, interiore parte albicantem, in quo nullum manifestum saporem deprehendere poterat Clusius, quia omnis vis ob vetustatem fortè evanuerat.

4. *Fructus ovalis putamine crasso fibroso* C. B. *Fr.* 3. *Jac. Gareti* Clus. *l. c.*

Officulum veriùs alicujus fructûs quàm fructum dici poterat, idque valdè duro & crasso putamine præditum, quod externa parte multis fibris constabat, internâ verò nigrum & quodammodo saxeum, nucleum crassum, durum & rugosum continens. Ovali porrò erat illud officulum formâ, sescunciam longum, unciam crassum.

5. *Fructus ovalis fuscus* C. B. *Fr. Miscellaneus* 1. Clus. *Ex. l.* 2. *c.* 25. *Fr. Indicus ovalis rugosus* J. B.

Sescuncialis erat longitudinis, binas uncias aut amplior ejus ambitus; duro, inæquali, rugosóque cortice constans, fusci coloris, gravidus, h. e. alium fructum vel officulum sive pulpam continens, nam agitatus strepitum edebat. Apertum nucleum continere deprehendit Clusius, crassum, ejusdem cum ipso fructu formæ, cavum intus & inanem, substantiâ tamen fuscâ constantem, & sapore quasi vetustæ & rancidæ Amygdalæ.

6. *Fructus ovalis lapidi Judaico similis ex fusco nigricans* C. B. *Fr. peregrinus ovatus, similis lapidi Judaico* J. B. *Fr.* 2. *cap.* 30. *l.* 2. *Clus. Exot.*

Clus.

Judaico lapidi magnitudine par erat, & ejus formam exceptis striis pulcherrimè exprimens, ex rufo nigricantis coloris est, ut majores nonnullæ gallæ, levis & aquæ impositus supernatans, duro putamine constans, ac nucleum continens.

E Guinea delatus erat. *Locus.*

7. *Fructus olivæ officulum referens* C. B. *Fr. minor* 5. *Paludani* Clus. *Exot. l.* 2. *c.* 20. *Baccæ cujusdam prægrandis officulum* J. B.

Baccæ cujusdam prægrandis officulum videbatur, formâ Olivæ officulum utcunque referens, longè tamen majus, utpote sescuncialis longitudinis, uncialis verò latitudinis, rugosum, solidum, nucleum in se continens, ut ex agitati strepitu conjecturam facere licebat *Clusio.*

8. *Fructus ovalis spadiceus* C. B. *Nux peregrina* 2. Clus. *Ex. l.* 2. *c.* 13. *Nux orbicularis peregrina, glabra, spadicea* J. B.

Clus.

Nux hæc orbicularis pæne formæ erat, paulò tamen longior: nam illius ambitus, sumptâ utrinque per longitudinem mensurâ 5½ uncias continebat, vix autem quinque unciarum erat circumferentia; inferna parte nonnihil mucronata, superna verò obtusiore, duro & satis glabro putamine constans, spadicei coloris & nucleum continens, ut ex agitatæ strepitu conjecturam facere poterat Clusius: alio verò involucro tectam fuisse certum est, quale porro id fuerit, aut quali in arbore nata intelligere nequivit Clusius.

9. *Fructus oblongus fuscus striatus* C. B. *Fr. exoticus* 3. *Petri Paauw* * Clus. *Fructus fuscus durus striatus strepitum edens* J. B. * *Exot. l.* 2. *c.* 24.

Paulò longior erat unciâ: trium verò unciarum ambitum (qua parte crassior) continebat, colore fusco præditus, durus, striatus, in obtusum mucronem desinens, in quo officulum vel nucleus inclusus, quia agitatus strepitum edebat.

10. *Fructus oblongus arcuatus fuscus* C. B. *Fr.* 1. *è navigat. Batav.* * Clus. *Fr. exot. prona parte in arcum elatus, supina planus, fuscus* J. B. * *Exot. l.* 2. *c.* 15.

Binas pæne uncias latus erat, paulò autem longior, prona parte in arcum elatus, supinâ planus, denso, crasso, duróque cortice præditus, fusci coloris & quando immaturus quodammodo spadicei, materiâ spongiosâ, firmâ tamen constans; nucleum verò continebat uncialem, planum, durum, fusci coloris externa parte, subrubentem internâ, in binas partes divisum, quadam adstrictione initio præditum, deinde salivam cientem, tenui spadicea membrana involutum.

Ex Java. *Locus.*

11. *Fructus oblongus fuscus splendens* C. B. *Fr.* 1. *cap.* 18. *l.* 2. Clus. Exot. *Coxco Cypote dictus, Nux sive Officulum Cypote, simile Nuci Balsami Peruviani* J. B.

Non valdè absimilis erat illi, qui Clusio aliquando missus pro fructu ejus arboris, quæ liquorem illum Balsami appellatione donatum in insula *Hayti* sive Hispaniola profert, sed minor, nec spadicei ut ille coloris, sed fusci prorsus, & præ lævore splendens, ventre sive inferna parte cineracei coloris, non lævi ut superna, sed scabra. Alio fructu haud dubiè inclusus fuerat, nam officulum duntaxat erat alterius fructûs: qualis autem fuerat arbor quæ fructum pertulit, aut qua in provincia nata, nihil erat adscriptum. Agitata nullum strepitum edebat, nec in aqua subsidebat.

* Exot. l. 2. c. 22.

12. *Fructus oblongus cineraceus nervis crassis* C. B. *Fr. 3. Parduini* * Clus. *Cumane nuci similis cinerei coloris* J. B.

Longus erat 2½ uncias, quâ parte latissimus unciam aut paulò amplius latus; forma ei nonnihil convexa, dorsum elatum & assurgens, arctius caput, infima pars in mucronem desinens, cineraceus color, crassiores eminentioresque nervi, à summo capite ad infimam partem per dorsum excurrentes, tanta arte expressi ut humanâ industriâ sculptos quis arbitrari potuisset: Alio autem cortice tectum fuisse verisimile est, qui assiduis à fluctibus marinis in litore volutatione attritus fuerit: constabant verò illi nervi ex fibrosâ materie, quemadmodum infima pars nonnihil attrita fidem faciebat. Ad nucis porrò *Cumane* formam valde accedebat, excepta illa nervorum eminentia, tum etiam colore, qui in *Cumane* prorsus ater erat.

* Exot. l. 2. c. 16. fr. 12.

13. *Fructus oblongus cineraceus acidulus* C. B. *Oregioella ex quo Cacao potionem conficiunt* * Clus.

14. *Fructus oblongus cortice flavo-spadiceo* C. B. *Fr. 13. cap. 16. lib. 2. exot.* Clus. *Fr. Brasilianorum perniciosus* J. B.

Uncialis longitudinis erat, non tam denso quàm lento cortice tectus, spadicei ex flavo coloris, nucleum continens cineraceo colore præditum, & tenui nigerrimâque & splendente membranâ obvolutum, præterquam infima parte, quæ aut candicans, aut (detersâ membranâ) nuda, quantum Clusio observare licebat in fructu imperfecto.

Brasiliani perniciosum esse dicebant.

15. *Fructus oblongus lobum referens niger* C. B. *Fr. 14. c. 16. l. 2. exot.* Clus.

Splendens præ nigredine erat, uncialem fermè longitudinem, & minimi digiti crassitudinem æquans vel etiam amplior, parvum quendam lobum formâ referens, mucrone rostellum aviculæ quodammodo repræsentante: exalbidam pulpam continebat, in qua latebant bina aut terna semina spadicei coloris, Malorum vulgarium seminibus pæne similia.

CAP. V.

Fructus Pyriformes C. B. p. 406.

1. *Fructus pyriformis major rugosus niger binis cellulis distinctus* C. B. *Fr. exoticus 1. cap. 24. lib. 2.* Clus. exot. *Pyriformis fructus rugosus niger, duro corio tectus* J. B.

Clus.

TUrbinatus erat, Pyrique formam æmulabatur, 2½ uncias longus, 4½ ambitu, levis tamen, rugosus, prorsus niger, adeò duro & tenaci corio tectus licet non valdè denso, ut difficulter cultro nisi malleoli vi adacto aperire posset Clusius. Apertum binas cellas habere deprehendebat, membrana quadam fuscâ & splendente distinctas, in quarum singulis nucleus bifariam divisus, media etiam intercurrente membrana, quemadmodum ferè in Nuce Juglande. Totus nucleus situm vetustate contraxerat, & initio quidem sapore nullo manifesto præditus videbatur, diutiusculè tamen in ore retentus quandam acrimoniam habere, & tandem fauces quodammodo urere comperiebat.

2. *Fructus Pyriform. minor spadiceo-cinereus* C. B. *Fr. exot. 2.* Clus. *l. c. Pyriformis fructus levis, spadicei coloris, fragili cortice tectus* J. B.

Clus.

Hic etiam 2½ uncias longus erat, minùs tamen crassus; nam ambitus ejus trium duntaxat unciarum erat, lævis totus & spadicei cum cinereo mixti coloris in longum mucronem desinens, fragili cortice constans, qui an alio operimento tectus fuerat Clusium latebat: Pulpam autem continebat nigram in qua ossiculum latebat, uncia magis longum, durum, cineracei ex fusco coloris, obtuso mucrone præditum, & summa parte in uno latere veluti exsculptum; in quo haud dubiè nucleus latebat, licet nullum agitatus sonitum ederet.

CAP. VI.

Fructus orbiculares & rotundi & ovales tuberculis obsiti C. B. p. 406.

* Exot. l. 2. c. 32.

1. *Fructus orbicularis fuscus tuberculis obsitus* C. B. *Fr. 2. Parduini è Guinea* * Clus. *Ossiculum fructûs orbiculare, aliquantulum mucronatum, tuberculis obsitum fuscum* J. B.

Clus.

UNcialis erat longitudinis, sed ossiculum fructûs veriùs quàm fructus, orbiculari pæne formâ præditum (nisi qua parte fructus ipse quo continebatur è pediculo pependerat, & extima, quæ aliquantum mucronata) trium ferè unciarum ambitu, fusci coloris, durum & perpetuis tuberculis obsitum, in quo tamen apparerent veluti triangularis formæ vestigia in utraque extremitate, solidum, grave, aquæ tamen innatans, nec sidens etiamsi eâ mergatur.

Locus.

E Guinea allatus est.

2. *Fructus*

2. *Fructus orbicularis cineraceus tribus foraminibus donatus* C. B. *Fr.* 8. *cap.* 16. *l.* 2. *Exot.* Clus. *Fr. orbicularis ferè cum tribus sulcis & tribus foraminibus* J. B.

Clus.
Formam orbicularem habebat, paulò tamen planior erat superna & sessili parte, unciam latus, solidus, nec ullum strepitum dum agitaretur edens, cineracei coloris, tribus canaliculis sive sulcis distinctus, à summo usque ad tria foramina quæ in lateribus obtinebat, tribus aliis minoribus summa parte præditus.

3. *Fructus rotundus flavus tuberculis obsitus linea eminentiore transversa* C. B. *Fr. peregrinus* 4. Clus. *Exot. l.* 2. *c.* 30. *Fr. peregrinus tuberosus major Clusio* J. B.

Clus.
Huic sphærica ferè erat forma, magnitudo pæne uncialis, putamen admodum crassum & durum, perpetuis tuberculis undique obsitum, flavescentis coloris, linea eminentiore transversum secante, quam ut in Juglandibus putaminis conjunctionem & commissuram esse arbitrabatur Clusius.

4. *Fructus rotundus flavus tuberculis obsitus* C. B. *Fr. peregrinus* 5. Clus. *l. c.*

Clus.
Sphæricæ prorsus erat huic formæ, magnitudo globuli minoris sclopi, putamen ejusdem cum præcedente coloris & perpetuis etiam tuberculis, non adeò tamen crassis, obsitum, nullâque lineâ cinctum.

5. *Fructus ovalis ex fusco subrubens, tuberculis mucronatis obsitus* C. B. *Fr.* 5. *c.* 1. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Fr. Exot. Stramoniæ modo tuberculis obsitus* J. B.

Clus.
Sescuncialis erat longitudinis, unciam latus; paulò enim planiore erat formâ, colore ex fusco subrubente, totus tuberculis leviter mucronatis obsitus, perinde fermè atque Stramoniæ fructus. Nucleum autem continebat fuscâ quadam membrana tectum, oblongiusculum, lævem, spadicei coloris, qui albescentem medullam continebat, sed duram quia sicca & quodammodo insipidam.

6. *Fructus Olivæ ossiculum referens, tuberculis obsitus* C. B. *Fr.* 6. *cap.* 20. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Fr. Olivæ ossiculum referens, rugosus cum tribus lineis* J. B.

Unciam crassus erat, sescunciam ferè longus, formâ etiam Olivæ ossiculum quodammodo referens, minor tamen, rugosus, & veluti frequentissimis tuberculis obsitus tribus nervis secundùm longitudinem distinctus; extrema altera parte obtusa, altera verò mucronata, satis gravis, & nucleum aut tale quidpiam continens, ut ex agitatione conjiciebam; in aquam injectus non mergebatur. Alterius fructus haud dubiè ossiculum.

7. *Fructus oblongus cineraceus durus tuberculis exasperatus* C. B. *Fr.* 1. *cap.* 19. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Fr. Exot. cinereus cum lineis & tuberculis duris* J. B.

Binas uncias cum semisse longus erat, quatuor in ambitu crassus, cineracei coloris, quem aliquo operimento tectum fuisse arbitrabar: in quinque partes dividi posse venæ per longitudinem ductæ indicabant, alioqui eminentibus aliquot tuberculis instar vesicularum obsitus erat, quæ aperta inanes & inæquales lacunas ostendebant, spadicei coloris & splendentis, quasi semen aliquod continuissent. Valdè durus autem erat is fructus & adstringente facultate præditus.

8. *Fructus cordis formam referens, fuscus tuberculis inæqualis* C. B. *Fr. minor* 2. *cap.* 20. *lib.* 2. Clus. *Exot. Fr. planus formâ cordis cum multis tuberculis* J. B.

Clus.
Planus erat, binas uncias longus, totidem latus summa parte, cordis, ut vulgo pingitur, formam quodammodo referens, multis tuberculis eminentibus inæqualis, fusci coloris, levis, aliquantulum cariosus, quia immaturus collectus fuisse videbatur. An aliquo putamine inclusus fuerit me latet, inquit Clusius: quia nullum petioli à quo pependisset vestigium in eo apparebat.

Cap. VII.

Fructus angulis donati C. B. p. 406.

1. *Fructus orbicularis fuscus trifidus, granis refertus* C. B. *Fr.* 5. *cap.* 25. *l.* 2. Clus. *Exot.*

SEscunciam longus erat, media parte crassior, extremis gracilioribus, qui è multis fibris contextus videbatur, sed adeò firmis, ut frustra cultello aperire tentaret Clusius, coloris fusci, pelle tamen spadicea lævi & splendente tectum fuisse reliquiæ quas adhuc retinebat indicium faciebant; atque licèt non adeò gravis videretur, aquâ tamen mersus subsidebat.

2. *Fructus rotundus inæqualis cineraceus saxeus* C. B. *Fr. 6. Camiri Indis* Clus. exot. *l. 2. c. 15. Fr. Juglandis fere magnitudine durissimus, Indis* Camiri, *sapore nucis moscatæ* J. B.

Clus.

Uncialis erat magnitudinis, Nuci Juglandi suo illo viridi externo cortice exemptæ non dissimilis, inæqualis, summa parte latior, infima in obtusum mucronem propemodum desinens, putamine satis crasso saxeæ duritiei præditus, nucleum continente album, Amygdalæ pæne sapore. Alio fructu seu externo cortice opertus fuisse videbatur, quia depressioribus putaminis locis cineraceam quandam materiam adhuc inhærentem retinebat. Uberiorem hujus fructûs descriptionem vide apud Clusium Exot. lib. 2. cap. 29. Fr. 2. p. 57. aut J. Bauhinum Hist. lib. 3. cap. 40.

3. *Fructus in gibbum extuberans cortice reticulato villoso* C. B. *Peregrinus fructus reticulato corio* * Clus. *Fr. reticulato corio peregrinus* J. B.

* Exot. l. 2. c. 11.

Clus.

Duro corio, & multis fibris retis in modum quodammodo inter se intertextis & duris contecto præditus erat, foris quidem inæquali & rudi, intus verò lævi & splendente, coloréque ad spadiceum tendente, 3½ uncias longus, binas & ampliùs latus, supernè in gibbum extuberans, infernè planus ferè, nucleum continens crassum, plenum, succulentum, & qui in navi, quâ recens ex Guinea advectus fuerat, jam germinare inceperat.

Alterius ejusdem generis fructus nucleus solidus erat, quia tamen vetustus, rugosus foris. Non est autem hic fructus Nux sed Pruni cujusdam Indici ossiculum: Ad Mangam dec referri.

4. *Fructus angulosus cineraceus cortice fibroso* C. B. *Fr. miscellaneus 2. cap. 25. lib. 2.* Clus. Exot. *Fr. exot. oblongus, angulosus, cineraceus* J. B.

Clus.

Sesuncialis erat longitudinis; binas uncias aut amplior ejus ambitus, non in rotunditate oblongus, sed angulosus, cortice inæquali & valdè fibroso, cineracei foris coloris, internè fusci, levis, aquæ dum ei mergebatur innatans, nucleum continens prorsus rugosum, (quia fortè antè maturitatem lectus) & substantia rufescentis, adstringentisque saporis.

5. *Fructus niger in duas partes separabilis acidiusculus* C. B. *Fr. 18. cap. 16. lib. 2. Exot.* Clus.

Valdè rugosus nigríque coloris nucleus erat, in binas partes separabilis, exilis, substantiâ, quia resiccatus, durâ, acidiusculi saporis, an aliquo ossiculo aut putamine tectus fuerat Clusium latebat.

6. *Fructus Avellanæ magnitudine, putamine velut in duas partes diviso* C. B. *Fr. peregrinus 4. c. 29. l. 2. Exot.* Clus.

Ponticæ nucis magnitudine erat, ejusdem coloris, putamine duro, velut in duas partes diviso, nucleum continens, ut ex strepitu conjiciebat Clusius. Nucleus albus, dulcis, quem ad Unguentariæ nucis genus aliquod referendum esse censebat idem.

Ex Africa delatus est.

7. *Fructus subrotundus cineraceus duplici angulo* C. B. *Fr. exoticus 9. cap. 15. lib. 2.* Clus. exot. *Fr. exot. duobus angulis distinctus* J. B.

Unciam longus erat, minus uncia latus, cortice denso constans, cineracei coloris, duobus angulis distinctus, & extima parte mucronatus, levis & in aqua haud subsidens, tametsi ei mergeretur, durus tamen & agitatus strepitum non edebat.

8. *Fructus triangularis fuscus* C. B. *Fr. peregr. minor 4. cap. 20. lib. 2.* Clus. exot. *Fr. triangularis scissuras ostendens* J. B.

Triangularis formæ erat, eminentibus tribus angulis, & scissuras ostendentibus, ex quibus in ternas partes facilè dividi posse intelligere licebat. Levis erat, & aquæ innatans, nec imum petens, tametsi diuturno tempore in ea hærens; foris fusci coloris, an quicquam interiore parte contineret ignorabat Clusius, arbitrabatur tamen pulpam continere, licet agitatus nullum strepitum ederet.

9. *Fructus pentagonus tuberibus inanibus obsitus* C. B. *Fructus minor 9. cap. 20. lib. 2.* Clus. exot. *Fr. pentagonus vel ossiculum* J. B. *Hist. lib. 2. cap. 23.*

Pentagonus erat hic, veriùs fructûs ossiculum dicendus, uncialis longitudinis, quod ex quinque velut longis tessellis compactum, quibus sublevatis longus nucleus in singulis apparebat, sed inanis & membranaceus duntaxat, totum ossiculum tuberibus inanibus erat oblitum: Illud unicum habebat, & quidem vetustate velut attritum.

10. *Fructus oblongus pentagonus fuscus* C. B. *Fr. exoticus 2. cap. 15. lib. 2.* Clus. exot. *Fr. exoticus Bamiæ instar angulosus* J. B. *Hist. l. 3. c. 108.*

Binas ferè uncias longus erat, unam crassus, in quinque angulos distinctus, instar pæne fructus Bamiæ, durus, fusco colore (cui albedo permixta) præditus, solidus, h. e. nullum strepitum quamvis agitaretur edens, levis & in aqua non subsidens.

11. *Fructus*

11. *Fructus cristatus spadicei coloris* C. B. *Fr.* 11. *cap.* 15. *lib.* 2. *Exot.* Clus.

Cujusdam fructûs ossiculum videbatur, uncialis fere longitudinis, semuncialis crassitudinis, lævi spadiceíque coloris putamine tectum, supernè quodammodo cristato, & coloris albi, atque paulò infra conum illum ad latus vestigio apparente quo pediculo suo inhæserat.
Inter Aromata repertum fuerat cum seminibus Tamarindorum.

Cap. VIII.

Fructus exotici miscellanei è Clusio, Jo. Bauhino & aliis.

1. *Fructus in orbem convolutus fuscus* C. B. *Fr. minor* 11. *cap.* 20. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Nucleus nucis quodammodo convolutus* J. B.

IN orbem quodammodo convolutus erat, nucleus veriùs quàm fructus, qui putamine aut nuce aliqua conclusus fuisse videbatur; solidus tamen, & fusci exteriùs coloris, internè albus, non ingrati quidem saporis, sed acidiusculi, quem tamen vermiculi albi, iis non dissimiles qui in Ponticis sive Avellanis nucibus generantur sed minores valdè appetebant, & brevi totum erodebant.

2. *Fructus è 4 membranaceis foliis compositus, nucleo orbiculari* C. B. *Fr.* 17. *cap.* 15. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Admirabilis fructus Indus* J. B. *hist. l.* 3. *c.* 15.

Admirabilis erat formæ; quatuor enim membranaceis foliis ex adverso inter se oppositis ex eodem tamen pediculo prodeuntibus constabat, quæ superna & extima parte velut coeuntia, ossiculum infima parte ipsi inhærens & fragile occultabant, in quo nucleus orbicularis formæ, Nucis moschatæ magnitudine continebatur, foris fuscâ & fungosâ quadam materiâ obsitus, durus ut qui resiccatus internè albus, & corneæ duritiei. Membranacea illa folia multis nervis erant distincta, & rhomboidis formæ, atque uncialem longitudinem & latitudinem habebant. Ex India Orientali.

3. *Fructus è multis fibris contextus spadiceus. Fr.* 6. *cap.* 25. *lib.* 2. *Exot.* Clus.

Clus.
Sescunciam longus erat, media parte crassior, extremis gracilioribus, qui è multis fibris contextus videbatur, sed adeò firmis ut frustra cultello aperire tentaret Clusius, coloris fusci, pelle tamen spadicea, lævi & splendente tectum fuisse reliquiæ quas adhuc retinebat indicium faciebant: atque licet non adeò gravis videretur, aquâ tamen mersus subsidebat.

4. *Fructus metæ figuram referens cineraceus* C. B. *Fr. minor* 3. *cap.* 20. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *pro Balsami Peruani fructu missus. Balsami Peruviani fructus metæ formâ* J. B.

In aquam conjectus non mergebatur, licet satis gravis & nucleum contineret, ut ex strepitu quem agitatus edebat conjectabatur Clusius: uncialem superabat magnitudinem, metæ formam quodammodo referens, h. e. ab ampla basi sensim gracilior assurgens, cineracei ferè coloris. Ad Paludanum missus est pro fructu Balsami Peruviani & sane convenire videtur cum fructu Balsamiferæ arboris *Copaibæ* dictæ apud Pisonem.

5. *Fructus Javanensis quadrangulus, cortice reticulato spadiceo* C. B. *Fr. peregrinus tetragonus* J. B. Clus. *Exot. l.* 2. *c.* 5.

Quadrangularis erat formæ, nitido & lævi cortice tectus, septem uncias à summo fastigio ad pediculum usque longus, pedem cum semisse crassus, sive sesquipedalis ejus ambitus, singuli enim anguli 4½ pæne uncias distabant ab invicem. Cortex valdè densus, ex multis fibris, retis quodammodo forma contextis constans materiam fungosam intermixtam continebat, corioque ut dixi lævi & splendente, spadicei coloris exteriore parte tectus erat. Tota tamen nux valdè levis pro sua magnitudine. Intus ossiculum continebat [minor ejusdem generis quem aperuit Clusius] ab infima sede latiore in metam assurgens, crassiusculum, molle tamen (quia fructus immaturus) subrubente cute tectum, acidi saporis, sicut etiam nucleus qui in eo continebatur candidâ membranâ tectus.
Prægrandis alicujus Palmæ fructum esse conjectabatur Clusius.

6. *Nux sive ossiculum fructus ex Palmarum genere* J. B. *Fr.* 3. *tabellæ* 3. *cap.* 14. *lib.* 2. Clus. exot.

Clus.
Nux aliqua erat sive ossiculum fructûs ex Palmarum generibus, cui villi qui illam vestiebant adempti fuerant; nam valdè tersa & polita erat, multísque venis nigris à summo ad imum distincta, præsertim iis quæ à tribus veluti umbilicis, æquali propemodum spatio ab invicem discretis, originem ducebant, & magnam venustatem nuci adferebant. Alioqui nux binas uncias longa erat, ejus ambitus 3½ continebat; umbilici autem pæne unciam ab invicem distabant. Duro cortice nux illa erat prædita, & nucleum continere ex motu strepitum ciente manifestum erat.

7. *Semen*

7. *Semen Tamarindi semini simile, una extremitate dentatum* J. B. *Fr.* 20. *c.* 16. *l.* 2. *Exot.* Clus. *Tamarindus simile semen spadiceum.*

Clus.
Hoc semen (inquit Clusius) cujus fructûs fuerit ignoro, quòd quidem Tamarindi semini non valdè dissimile erat figurâ, sed magis planum & oris magis compressis, cortice spadicei coloris tectum, semen continente album, durum & ob vetustatem rancidum. Ipsum semen cum suo cortice ab una extremitate dentatum.

8. *Semen fructûs exotici, fortè Cucurbitacei* J. B. *Fr.* 19. *cap.* 16. *lib.* 2. *exot.* Clus.

Non fructus, sed alicujus fructus semen videbatur Clusio, vel Cucurbitacei generis, vel alterius cujuspiam; nam similem quodammodo formam habebat, licet aliquantulum crassior, nec adeo rugosus, verùm lævi, colorisque vel spadicei vel ex spadiceo flavescentis cortice tegeretur: sed nec hujus generis semina ejusdem erant magnitudinis.

9. *Cucurbitacei generis peregrinus fructus à Franc. Peninio Clus. exot. l.* 2. *c.* 12. *Fr. Indicus Pyriformis, granis intus nigris, Cucurbitini generis* J. B.

Quinque pæne unciarum longitudine erat à pediculo ad summum mucronem: ambitus qua parte crassior fructus 9 ½ uncias explebat, à pediculo satis crasso sensim tumescens, deinde à medio corpore paulatim in acutum mucronem desinens, fusco duróque cortice constans, cujus interna pars valdè levis erat, cineraceique ex fusco coloris, continens pulpam spongiosam nigram mollem, acidiusculi saporis, in globum compactam, in qua latebant aliquot grana nigra, pæne orbicularia, compressa tamen & magis lata quàm longa, in binas partes sectilia, quemadmodum Cucurbitarum & similium semina, sic ut Cucurbitacei generis alicujus plantæ fructum esse sibi persuaderet Clusius.

10. *Peregrina nux* 1. Clus. exot. *l.* 2. *c.* 13. *Fructus subrotundus rugosus ater* C. B. *Fr. planus, rugosus, niger, semina continens* J. B.

Planus erat, duas uncias longus, paulo plus quàm duas latus, semunciam crassus, totus rugosus & ater, denso duróque putamine constans, & semina continens, ut ex strepitu quem agitatus faciebat deprehendere poteram, inquit Clusius. Alio integumento haud dubie tectus fuerat; nam alterius fructus ossiculum sive nucem esse apparebat.

11. *Fructus* 2. *cap.* 14. *lib.* 2. Clus. exot. *Nux orbicularis cineracei coloris* J. B.

Clus.
Fructus hic, seu veriùs nux, orbicularis erat formæ, variæ tamen magnitudinis (plures enim conspiciebat Clusius) quorum nonnulli ternas, alii binas duntaxat uncias ambitu comprehendebant, omnes duro sed non crasso præditi cortice, cineracei foris coloris, & qui alio operimento tecti fuisse viderentur. Interna nucis pars fusca & splendens, atque nonnulla ex parte (qua videlicet nuclei quem continebat fastigium tegebat) fungosâ materiâ plena: nucleus autem inferiore parte crassior erat, deinde in metam quodammodo assurgebat, & in nutantem mucronem desinebat, coloris exteriùs subpunicei, substantia satis molli, & interiore parte flavescente præditus, injucundi odoris, & valdè ingrati saporis, ut non mirer eos qui edissent malè affectos fuisse, quemadmodum mihi referebant qui observaverant.

12. *Fructus primus tabellæ* 2. *cap.* 14. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Nucis Amygdalinæ pæne cortice fructus, rugosus, subrufi ex fusco coloris, unâ parte planus* J. B.

Clus.
Fructus hic sive Nux (nam alio operimento tectus fuisse videbatur) 2 ½ uncias longus erat, sescunciam latus aut paulo amplior, Amygdalinâ pæne formâ, rugosus, dorso aliquantulum sublevato, supina parte plana, & infima latiore quam ea qua è pediculo pependerat, subrufi ex fusco coloris, non valde gravis, licet densissimo corio constans, ut quòd semuncialis fere esset crassitudinis, multisque fibris obliquè & transversim sese secantibus contextum, & adeò durum ut aperire nequiverit Clusius ad conspicandum quid contineret, nisi cultro magna vi cum malleo adacto: geminum autem & oblongum nucleum continere deprehendit, nigrâ membranâ septum, interna quidem parte albicantem, dulcisque ut Amygdala saporis, nisi ranciditatem ob vetustatem contraxisset.

13. *Fructus secundus tabellæ* 2. *cap.* 14. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Fr. inferna parte planus membranâ spadicei coloris tectus* J. B.

Clus.
Ejusdem erat longitudinis, minùs tamen crassus, inferna parte planus, superna in gibbum assurgens, infima parte qua pediculo adhæserat latior quàm extima, quæ in obtusum mucronem desiisse videbatur: membrana autem dura & splendens spadiceique coloris fuscum corticem tegebat, continentem nucleum sive pulpam quandam cineracei ex albo coloris, quæ ore aliquantulum retenta in farinaceam materiam resolvebatur, quadam acrimoniâ præditam.

14. *Fructus tertius tabellæ* 2. *cap.* 14. *l.* 2. *Exot.* Clus.

Mespilo Setanio non erat valdè dissimilis, ejusdémque pæne magnitudinis, capite tamen non plano ut illud, sed in angustum contracto; vetustate rugas contraxerat, & satis fragili cortice constabat,

bat, fusco, nullius ferè saporis, qui tamen ore retentus nonnihil adstrictionis cum pauca acrimonia conjuncta possidere videbatur. Quina introrsùm ossicula Mespili instar continebat, sed majora & non rugosa ut illa, verùm valdè lævia & splendentia, spadiceique coloris, & nucleum continentia.

15. *Fructus quartus tabellæ 2. cap. 14. lib. 2. Exot.* Clus. *Fr. orbicularis ferè formæ, fusci coloris* J. B.

Clus.

Præcedente minor & fere orbicularis erat figuræ, uncialis magnitudinis, lævis, fusci coloris, brevi quidem subnixus pediculo, sed cortice satis duro, tametsi non valdè crasso præditus, qui apertus (nam in binas partes dividi posse ex signis apparebat) quatuor grana nigra continere deprehendebatur, semunciam lata & longa, cordis humani formam quodammodo referentia, sed magis plana, binis duris membranis, ut in nuce Juglande, illa separantibus.

16. *Fructus primus tabellæ 3. cap. 14. lib. 2. Exot.* Clus. *Fructus ossicula terna aut quaterna simul juncta continens, &c.* J. B.

Hic sive fructus, sive veriùs ossiculum fructùs (terna enim aut quaterna simul conjunctim nata fuisse videbantur alio quodam fructu inclusa) binas uncias longum erat, totidem latum, media parte tumente & sese attollente planis & compressis lateribus, quæ fidem faciebant bina minimùm alia adjuncta fuisse, cortice non valde duro præditum, externa parte rugosum & scabrum, cineraceique coloris, internâ autem læve & candidum, magnum nucleum continens, prorsus implentem corticem, solidum quidem, non tamen durum, tenui membrana tectum: ipsi autem interna materia sive pulpa nucis unguentariæ pæne odorem habebat, sed acriusculum saporem, an ob vetustatem ignorabat Clusius.

17. *Fructus secundus tabellæ 3. cap. 14. lib. 2. Exot.* Clus. *Fr. orbicularis crassi corticis, tuberculosi, nigri coloris* J. B.

Orbicularis propemodum erat, binas uncias longus, quatuor unciarum ejus ambitus, crasso præditus cortice, inæquali & multis tuberculis obsito, nigri extrinsecùs coloris; intrinsecùs subrussi, continens nucleum tenui, cineracei coloris membranâ tectum, odoris non insuavis, sed violam quasi referentis, & non ingrati saporis. Crasso pediculo subnixum fuisse videbatur, ut ex vestigio cui inhæserat conjecturam faciebat Clusius.

18. *Fructus quartus tabellæ 3. cap. 14. lib. 2. Exot.* Clus. *Fr. peregr. exiguus orbicularis cum sex nervis* J. B.

Valdè exiguus erat, & orbicularis pæne formæ, vix semuncialis longitudinis, lævi cortice præditus, & sex quasi nervis eminentioribus, à pediculo ad summum caput æqualiter distante fere spatio excurrentibus distinctus, fusci coloris: quid verò contineret me fugit (inquit Clusius) quia agitatus & commotus nullum strepitum edebat.

19. *Fructus quartus cap. 15. lib. 2.* Clus. exot. *Lobus orbicularis fuscus, spinosis tuberculis obsitus, binos phaseolos nigros continens* C. B.

Orbicularis erat fructus sive lobus, planus, uncialis magnitudinis, infima parte in mucronem desinente, spinosis subrubentibúsque tuberculis undequaque obsitus, cultelli dorso non crassior, pediculum ad orbis latus habens, & totius lobi color fuscus. Omnes autem hujus generis quos conspiciebat Clusius, in medio pertusi erant, ut funiculo trajecti ad commodiùs & faciliùs, ut arbitrabatur Clusius, exsiccandum suspenderentur. Singuli verò lobi sive fructus binos phaseolos continebant seminum Anagyridis formâ & magnitudine, prorsus nigro, ut conjectaretur Clusius eos lobos antequam pertunderentur non adeò planos fuisse, sed aliquatenus tumentes. Indi Samparantan appellabant. Quandoquidem autem filo trajecti asservabantur apud illos in aliquo usu fuisse necesse est, sed quali intelligere nequivit Clusius.

20. *Granis Paradisi sive Melegetæ affinis fructus* C. B. *Fr.* 14. *sive Melegueta spuria* Clus. *exot. l. 2. c. 15.*

Elegantis alicujus plantæ hunc fructum fuisse rebatur Clusius, quæ fortasse crescat Cannæ Indicæ vulgò vocatæ modo: nam caulis suprema pars capita sive siliquas sustinens prorsus similis mihi videbatur, lenta ut illius & fibrosa, multisque foliolis ceu appendicibus septa. Quæ folia, quem florem proferat nemo Clusio indicare poterat. Erant porro hæc capita binas uncias longa, infima parte crassa, deinde paulatim ad supremam usque partem gracilescentia, quasi triangulari forma prædita, obtusis tamen angulis, cartilaginosa, externè fusci ex rufo coloris, internè veluti in ternas cameras secundùm longitudinem membranacea quadam cartilagine divisa, atque plena nigris splendentibúsque seminibus, Milio majoribus, densi simul congestis, & tenui membrana involutis, intus albis & quadam acrimoniâ præditis. Nascuntur autem ea capita in summo caule, quaterna aut quina, atque veluti ex eodem ortu prodeunt.

A Cardamomo majore sive Melegueta differunt, quòd Meleguetæ fructus magna ex parte brevior & crassior sit, hic verò gracilior & oblongior. Meleguetæ cortex etiam minùs illius cortice durus aut satis fragilis. Hujus præterea grana non tam numerosa quàm in Melegueta, majora tamen, fusca & splendentia, singulari candicante membrana involuta. Meleguetæ verò grana, licet trifariam

trifariam quadam cartilagine distincta sunt, & singula sua peculiari membrana involuta videantur, minora tamen sunt, magis rugosa & dura istius fructûs granis; præterea non ità splendent, & subrufi sunt coloris acerrimique saporis.

21. *Fructus quintus cap.* 16. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Fr. totus niger, binis foraminibus insignitus* J. B. *Clus.*

Unciâ major erat, circiter unciam latus, totus niger & satis lævis, anteriore parte binis foraminibus insignitus, posteriore vestigium retinens, quo vel petiolo inhæserat vel suo lobo, si aliquo lobo inclusus fuerat. An nucleum contineret ignorabat Clusius, agitatus enim nullum strepitum edebat, & in aquam conjectus non mergebatur.

22. *Fructus undecimus cap.* 16. *lib.* 2. Clus. exot. *Fr. pyriformis fuscus, lævis, striatus, cum coronula, in quo nucleus* J. B.

Uncialis magnitudinis erat, prorsus fuscus, pæne orbicularis, striatus, levis admodum & in aqua supernatans illa mersus, tametsi nucleum continere ex agitatione deprehenderetur, anteriore parte veluti coronulam striatam habens, in qua florem sedisse verisimile est, posteriore autem in oblongiusculum pediculum desinens.

23. *Fructus Juli formam quasi exprimens cineraceus grana spadicea continens* C. B. *Fr.* 8. *c.* 25. *l.* 2. Clus. exot.

Lobi quodammodo formam habebat, & uncialem longitudinem, Juli figuram quasi exprimens, gracilis, cineracei coloris, aliquot grana (ut ex involucri ruptura apparebat) satis crassa continens, spadicei coloris, lævia, ab altera parte plana, insipida, vieta & vetustate evanida.

24. *Baruce fructus primus cap.* 21. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Baruce fructus è pluribus nucibus arboris Huræ* J. B.

Admirabilis erat formæ, & in Guyana nasci ferebatur satis celsa arbore *Hura* nuncupata. E multis autem veluti nucibus uncialis magnitudinis, mirabili modo simul junctis & connexis constabat, quæ in bina lignosa duráque putamina dehiscebant, & orbicularem planúmque nucleum continebant, cineraceâ membranâ tectum. Eum verò fructum tot nucibus simul junctis, & velut in unum caput coactis interdum crescere intelligebam, ut tanquam orbicularem clavam geminum pugnum crassitudine æquantem, & in multos angulos desinentem referre videatur. Hujus fructus nucleo incolas uti dicebant ad corpus vomitu & alvi dejectione purgandum.

25. *Arara fructus secundus cap.* 21. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Arara fructus Americanus* J. B.

In Kayana crescit, arboréne an herba non erat descriptum. Erat verò uncialis longitudinis, cute rariùs quàm putamine constans, satis durâ tamen nigraque, longiore pediculo & inæquali nitens, ut plures flores inhæsisse viderentur. Incolæ ejus confracti & in aqua elixi decocto maligna ulcera lavant ad ea curandum: aiebant etiam utilem ad alvum emolliendam, quod de nucleo intelligendum arbitror.

26. *Canane fructus* 4. *cap.* 21. *lib.* 2. *Exot.* Clus. *Can. fructus arboris Morremor, longus vel ovalis, ferè niger.* J. B.

Binas uncias longus erat, unciam summo capite latus, deinde paulatim ad infimum usque gracilior fiebat, dorso paulo elatiore, levis, niger & splendens, tribus foraminibus summo capite præditus, uno supernè, binis infernè. Illum in pumila arbore nasci ferebant, cui nomen *Morremor*, immaturus autem erat, sed plenam maturitatem adeptam duplo majorem asserebant, eumque supra prunas tostum manducari ab incolis adversùs capitis dolores.

27. *Waricoramori fructus* 5. *cap.* 21. *lib.* 2. Clus. exot. *Waricor. rugosæ glandi similis fructus* J. B.

Secundùm flumen *Arriwari* crescere adscriptum erat, ad quam tamen rem utilis esset ignorari. E binis quos habebat Clusius unus binas ferè uncias longus erat, alter uncialem longitudinem non superabat: uterque tereti & rugosæ glandi similis, adstrictoriæ facultatis, qui alio cortice sive putamine tectus fuisse videretur.

28. *Cropiot rugosus fructus acerrimus, semine simili Piperi Æthiopico* J. B. *Fr.* 6. *c.* 21. *l.* 2. *Exot.* Clus.

Parvus & rugosus fructus erat, non valdè dissimilis singularibus ejus fructus articulis, quem Piper Æthiopicum appellant, magnâ acrimoniâ præditus, nigrúmque semen continens ut Piper Æthiopicum. Solere autem incolas eum fructum admiscere Tabaci foliis adscriptum erat, cum illius fumum haurire vellent ad capitis dolorem leniendum. Erant autem aliquot ejus fructus funiculo trajecti, quod incolas fecisse arbitror ad eos commodiùs resiccandum, vel ut in promptu haberent quando illis utendum.

29. *Phaseolus*

29. *Phaseolus orbicularis niger Americanus* C. B. *Parapar Clus. l. 2. Exot. c. 21.*

Clus.

Phaseoli quoddam genus erat, orbiculare, nigrum, splendens, quod lobo inclusum fuisse videbatur, ut ex hilo quo praeditus conjecturam faciebat Clusius. Plures similes fructus per medium pertusos funiculo trajecerant incolae, ut ornatûs gratiâ è collo suspensos sub sinistrum brachium admitterent, obliquè torquis instar supra pectus recumbentes.

30. *Fructus 4. cap. 22. l. 2. Exot.* Clus.

Clus.

Exilis erat, semunciam magnitudine non superans, exiguae & immaturae nuci *Fausel* non valdè dissimilis, exalbidi coloris, calyce praeditus quatuor squamis constante, continens aliquot grana fusca, rotunda instar Piperis nigri, sed valdè rugosa quia forsitan immatura, intus alba, acris saporis. An Brasma apud Dioscor. cap. de Pipere.

31. *Cardamomi facie fructus triangul. maligunus* J. B. *Fructus 5. cap. 22. l. 2. Exot.* Clus. *Bacca est Amomi racemosi* C. B. *seu veri* Ponae.

Clus.

Triangularis erat formae, semuncialis etiam magnitudinis, exalbidi coloris, tenuisque membrana tectus, Cardamomi Officinarum fructum perbellè referens, continénsque multa grana rugosa, cineracei foris coloris, intus albi, omnia in globum congesta, satis validi & gravis odoris, & acris saporis, qui brevissimo & vix apparente petiolo plantae inhaeserat, calyce tribus foliis constante inclusus. Qui mittebat (ad Clusium) Consulem suae urbis unum ex his fructibus edisse scribebat, ex cujus esu morbum contraxisset. Vide *Clus. cur. post.*

32. *Fructus 6. cap. 22. lib. 2. Exot.* Clus.

Nudus omnino & variae formae erat, quem lobo inclusum fuisse arbitrabatur Clusius. Etenim nonnulli plani erant & quasi quadranguli, alii oblongiores & altera parte obtusi, eâ verò qua se mutuò contigerant compressi, omnes tamen foris rugosi, nigricantes & candicantibus quibusdam venis distincti, in binas partes dividui, ut reliqua legumina. Substantia autem interior subfusca & solida, & ejus sapor etiam adstringens, perinde ac fructus *Coles.*

33. *Fructus 1. cap. 23. lib. 2. Exot.* Clus.

Pruni ferè magnitudine & forma erat, duas paene uncias longus, sescunciam latus, infima parte mucronatus; cortice sive ipso corpore satis crasso, & veluti fungosa materiâ constante, foris aliquantulum rugoso, & subfusco colore, internè cavo & pulpam quandam continente in globum convolutam, albicantem, friabilem, insipidam, in qua tenella quaedam semina.

34. *Ricino affinis fructus* C. B. *Exoticus fructus 4. lib. 2. cap. 24.* Clus. exot.

Ricini fructum valde aemulabatur, nam triangularis erat, & in tres cellulas distinctus; quarum singulis semen continebatur rugosum, ut ante maturitatem lectus fuisse videretur, nigrum: exterior cortex fuscus & glaber erat, pendebátque inter quinque folia longiuscula & latiuscula (quae medium fructum tegebat) è pediculo semunciali, satis firmo.

35. *Daturae semine fructus* J. B. *Fr. minor 8. cap. 20. l. 2.* Clus. exot.

Orbicularis ferè formae erat, & tenui veluti membranâ constabat, brevi petiolo praeditus, paene cineracei coloris, intus inanis, nisi quaedam rugosa granula continuisset, iis quae in Stramonio conspiciuntur non valdè absimilia: inhaerebat autem sarmentis quibusdam Vitis Viniferae sarmenta referentibus.

36. *Fructus hepaticus Indicus* J. B.

J. B.

Figura hepati quodammodo respondet: Est enim altera parte gibba sive convexa, altera sinuata, & concava, figura oblonga, magnitudo Castaneae majoris, eique concolor, h. e. spadiceus, sed ad pullum accedens: superficie tenus inaequalis, rugosus, nihil corticosi habet, eadémque fere substantia interna. An alio cortice fuerit comprehensus nobis incertum. *Nobis videtur nucleus fuisse alicujus fructûs.* Bivalvis est, aut geminus potius, fusco tamen satis insigni in ambitu cohaerentiam designante, nec multa vi dividuus. Substantia tota glandulosa, Querneae glandis siccatae, durior, praeter levem quandam quam praebet adstrictionem, nullo nec gustu, nec odore insigni.

Fructu hoc Indi in obstructionibus hepatis uti dicuntur, referente Robino, qui fructum ad J. B. transmisit.

37. *Fructus 5. cap. 25. lib. 2.* Clus. exot.

Uncias paene tres ambitu comprehendebat, & sphaericae formae erat, putamine constans quali Nux Juglans, firmo, fusci externa parte coloris, interna spadicei, qui in tres aequales partes dividebatur, & interna parte in tres veluti concamerationes vel loculos separabatur, in quibus singularia grana, Malorum vulgarium seminibus non valdè dissimilia.

38. *Fructus*

38. *Fructus Ind. rotundus tuberculis asperatus niger* J. B.

J. B.
Adspectu non usque adeò speciosus est, circinatæ fere rotunditatis, uncias duas pænè latus, compressus, sed eò ut unciam mediam crassitie adæquet, præsertim parte gibbosiore, nam utrinque ceu gibbus quidam eminet. Cortice vestitur nigro, tuberculis quibusdam asperato, duro, superne umbilicatus; sub cortice tunica intermedia albicans substantiam internam nucleatam involvit.
An Nux esset, an de Phaseolorum genere pro certo asserere non potuit J. Bauhinus.

39. *Fructus Guyanensis ovalis cineraceus* J. B. *Guyanensis fr.* 2. Clus. exot. *lib.* 2. *cap.* 6. *Pruno similis ovalis cortice & nucleo cinereo* C. B. *p.* 444.

Clus.
Valde solidus & gravis erat, ovalis formæ, pæne binas uncias à pediculo ad extimum mucronem longus, tres cum semisse medii corporis ambitu complectens, corio denso, fibroso, cineracei coloris tectus, ambiente putamen crassum admodum, durum & nigricans, quod nucleum continebat, ferè orbicularem, durum, cineracei pæne coloris. *Ad pruna aut potiùs Myrobalana referri potest.*

40. *Nucleus ex Guyana, spadicei coloris membranâ tectus* J. B. *Nucleus ex Guyana* Clus. exot. *l.* 2. *c.* 6. *Pruno similis oblongus, spadiceus, pulpâ albâ* C. B. *p.* 444.

Clus.
Paulò longior erat ovali: nam duarum unciarum longitudinem superabat, non adeò tamen crassus ut superior, & magis inæqualis, ut veriùs dici mereretur nucleus alicujus fructus, quàm fructûs spadicei coloris membrana tectus, qui haud dubiè aliquo fructu aut nuce erat inclusus, medullam sive pulpam continens albam, non ingrati saporis, licet vetustate contractior esset, & ejus meditullium in lacunam dehisceret.

41. *Avellana Indica officulo trifido* C. B. *Avellana Ind. Mehembethene Cortus.* J. B. *Mehembethene* Park.

J. B.
Æquat magnitudine parvam Juglandem, formâ fere ovali, in cujus basi triquetrum patet foramen, producens ex singulis angulis costam, ità ut præter ternas illas costas totidem aliæ alterno situ per longum conscendant. Putamen durum, crassum, nonnihil inæquale, ex cinereo flavescit; quo effracto tres cellulæ sese ostentant, nucleum continentes oblongum, album ac dulcem.
Matthiolus (si modo hanc intelligit) tegumentum [exterius] læve molléque, colore subpallido, nec folio Palmæ crassius ei attribuit.

42. *Avellanæ prædictæ affinis fructû spadiceo velut in binas partes secto* C. B. *Avellanæ Indicæ Mehembethenæ valdè similis fructus* J. B. *Fructus miscellaneus* 7. *Clus. exot. lib.* 2. *cap.* 25.

Inter Aromatum Tripoli allatorum purgamenta inventus est. Erat autem figurâ orbiculatâ, cortice spadicei coloris eóque lævi constans, atque veluti in binas partes secto. An verò alio cortice sive involucro tecta fuerit hæc nux (ut verisimile est) me latet: alia tamen addita erat minùs crassa sed paulò oblongior, neque adeo spadicei coloris, quæ media ex parte tecta erat suo involucro nigro & rugoso, cui petiolus adhuc inhærebat quo in ramo firmata fuerat.

43. *Avellana Indica villosa, foraminata* J. B.

Tribus lateribus elatioribus, atque itidem tribus foraminum vestigiis, uti Nux Indica sive Coccus, conspicua, villoso quodam involucro, veluti *Fausel* ferè, tecta, nucleum continens dulcem, tenui candicante membrana inclusum. Hanc Lobelius non separat à Mehembethene ut Clusius, sed eandem facere videtur, varietate tantùm distinctam; quocum consentit etiam C. Bauhinus.

44. *Avellanæ Mehembethene Cortusi species alia nuda & vestita villo* J. B.

Mehembethene superiùs descripta speciosior est, & altero tanto crassior, minúsque longa. Reliquam descriptionem vide apud *J. B.* Magnitudine præcipue à Mehembethene differre videtur.

45. *Avellana quadrifida* C. B. *Fructus exoticus* 6. *cap.* 16. *lib.* 2. Clus. exot. *An Avellana purgativa* Oviedi? *Fr. Indicus decussatus* J. B?

Clus.
Elegans erat fructus, & velut ex quatuor Avellanis simul connexis constans, lævibus, spadicei coloris, qui alio operimento tectus fuisse videbatur. Nam inter interstitia quibus singulæ nuces ab invicem separatæ restabant adhuc membranaceæ cujusdam fuscæ cutis partes, qua tuti fuerunt. Constabant porro singulæ istæ Avellanæ putamine spadicei (ut dixi) coloris, firmo quidem sed non valde denso, in quo nucleus continebatur crassus, durus, foris subrufus interna parte candicans, nec ingrati saporis. Vide descriptionem *J. B.* quæ alterius fortasse fructûs est. Renis ovilli, inquit, formam habet, &c.

46. *Nux*

46. *Nux purgatrix* C. B. *Fructus* 17. *cap.* 16. *lib.* 2. Cluſ. exot.

Non valde diſſimilis erat hic fructus oſſiculo Baccæ Saponariæ: etenim orbicularem, ut illud, habebat formam, & eandem magnitudinem. Hujus tamen color non adeò niger ſed fuſcus potiùs, in quo apparebant ſubflaveſcentes quædam venæ. Alio autem fructu comprehenſum fuiſſe, & nucleum duntaxat alicujus fructûs eſſe apparebat; nam ſectus verſicolore ſubſtantia conſtare deprehendebatur, magnis maculis albis fuſcæ ſubſtantiæ & ſatis molli, (ut quæ cultello ſine difficultate incidi poſſet) permixtis.

47. *Avellana Indica major ſubrufa* * *Cluſii* J. B. *Avellanæ Indicæ* 3. *genus Matth. Lugd.* C. B. *Mamay fructûs oſſiculum D. Grevio in* Muſ. Soc. Reg.

* *Annot. in Garc. l.* 1. *c.* 26.

J. B. Cluſ.

Tres uncias longus erat, duas ferè craſſus, inferiore parte ſeſſilis, rugoſus ſcabérve, & cineracei coloris, ſuperna autem & eminentiore ſive protuberante parte lævis, ſubruffique coloris, ut animalculum duro corio tectum videri poſſit. Nucleum in ſe continet.

Huic deſcriptioni addit J. Bauhinus corticem eſſe fragilem inſtar ferè teſtæ ovorum, minùs tamen cum ſit ſpiſſior. Continet nucleum magnum, tectum tenui membranâ cinereâ, in qua ſaporem inſignem non animadvertimus: nucleus autem magnus, rugoſus, firmus, Amygdalæ modo, ſapore non ingrato.

Mammei fructus oſſiculum eſt, & erronee pro Nuce accipitur à J. Bauhino & Matthiolo. *D. Grew.*

48. *Balſami Peruviani fructus* Cluſ. J. B. *Fr.* 1. *cap.* 29. *lib.* 2. *Exot.* Cluſ. *Avellanæ Indicæ* 3. *genus Matth. Lugd.* C. B.

Ex eodem cum præcedente genere eſt, [nec ut nobis videtur ſpecie diverſus] ſed longè amplior, utpote qui ternas uncias longitudine ſuperaret, latitudine unam, altitudine pæne duas æquaret, alioqui forma & colore eidem planè ſimilis: nempe craſſo cortice ſive putamine conſtans, inferiore ſive ſupina parte ſeſſili, rugoſo ſcabróve & cineraceo, ſuperna autem ſive gibba lævi, ſubrufo, vel potiùs ſpadiceo, ità ut animalculum duro cortice tectum videretur. Nucleum continere deprehendebat Cluſius binas uncias longum, unam latum, gemellum, ſed extima parte ſimul cohærentem, tenui cineraceâque membrana tectum, ſubſtantiâ firmâ, ut Amygdalæ aut Caſtaneæ recentes, ſubfuſca, pingui & oleaginoſa, odore ſatis jucundo prædita, & ſapore non ingrato.

Pro fructu Balſami Peruviani accepit Cluſius. Verùm non convenit cum deſcriptione Balſami apud Monardem aut G. Piſonem.

Aliam adhuc Avellanam Indicam ab Hercule Saxonia miſſam pro Balſami *Petri de Frias* fructu minore, ejúſque ſpeciem aliam minorem deſcribit J. Bauhinus, magnitudine digitum ferè æquantem, quæ ſi competentem haberet craſſitiem atque rotunditatem galeam quodammodo repræſentaret. Teſtâ conſtat lævi, ſplendida, ex ruffo ad ſpadiceum vergente, craſſo ſatis, ſubſtantiâ oſſeâ. Nucleus intus latet Amygdalini facie ſed latior, in cæteris proportioni nucamenti reſpondens, ſapore rancido, quippe exoleto.

Minor ſpecies concolor erat, ſed figurâ nonnihil evariabat, potiſſimùm hili illud veſtigium quàm in Fabis noſtris vulgatis non latius, nec ut in prædicto eminet. Teſta tenuior multò nucleum quoque parvum, ſibique proportionatum continet.

49. *Nux Indica non biforis Juglandi ſimilis* J. B.

Ad.

Advehitur quidam fructus ex occiduis, adeò Nuci Juglandi ſimilis, ut nondum introſpectum ſæpiùs putaverimus nucem Juglandem eſſe: ſed effracto caro fuit veſca, intus albida, Caſtaneæ ſapore, nullis diſtincta nucleis, putamine & teſta utraque craſſiore quàm Nucis Juglandis.

50. *Fructus bivalvis Indicus niger* J. B.

J. B.

Levitatis præcipuæ fructus anonymos bivalvi tegitur cortice, non duro, & uti videtur fragili, hiantibus jam medio tenus valvis, ſubſcabris, figurâ oblongâ, utrinque exacuta, modicè compreſſa, alioquin ovatam relatura; Latitat intus neſcio quid nuclei.

51. *Fructus Indicus, vel nucleus luteus parvus, Avellanæ oblongæ facie compreſſus* J. B.

J. B.

Unciam fere longus erat, flavus, lævis, lucidus, Ricino majori aliquo modo accedens, uncia ſemis anguſtior, pæne compreſſus, utrinque tamen ferè in medio elatior, una parte paulò latior & rotundior, parte autem quà hæſiſſe apparet nonnihil anguſtior, & non ità rotundus, aſperior. Cortex facile acicula perforatur, in eo nucleus; qualis medulla nobis nondum conſtat. Alius hujus generis fructus, quem apud fratrem *C. B.* vidit, brevior erat, minùs compreſſus, multò quà adhæſit parte anguſtior, quaſi umbilicus aut oculus, criſta item non ità apparet. Repræſentat Staphylodendron.

52. *Fructus peregrinus Jeraſoy* J. B.

J. B.

Jeraſoy dictus fructus è rarioribus quoque eſſe videtur: Per medium ſectus cavus apparet, ſed binis cellulis intergerino pariete interveniente diſtinctus, aut ſi integer eſſet quem vidimus (uti non eſſe conjectamur) quaternis. Extima facie lævis, ſed ſquamatus, albicans, pediculo craſſiuſculo.

Rosæ nondum expansæ, ac per medietatem sectæ figuram nonnihil referret, nisi esset cavus; ita squamata eum extrinsecus ambiunt foliola.

53. *Fructus exoticus latus compressus, colore Suberis.* J. B. *hist. lib.* 3. *cap.* 150.

J. B.
Duas uncias latus erat ac paulò longior, æquabili ferè ambitu ad orbicularem figuram accedens, præterquam quòd parte superna [ubi fortè adhæsit] exiguum quendam sinum umbilicali specie impressum habebat. Compressus erat, medium crassitudine unciam vix æquans, modicè incurvus, ut altera facies concava, altera in gibbum sublata convexa videretur. Cortice constabat colore Suberis ferè, non valdè duro, sed vel mediocri compressu fragili, nucis Avellanæ crassitudine, fungoso quodammodo, sed interior pars magis fungosa erat, fusca, insipida, quia evanida & magna ex parte cava, unde & pro magnitudine admodum levis.

54. *Cordis figura nux plana cineracei coloris* J. B. *Fructus* 3. *cap.* 26. *l.* 2. Clus. exot.

Clus.
Nux erat plana cineracei coloris, formam cordis (ut pingi solet) referens, & quibusdam locis tumescens, adeóque lento cortice constans ut maxima cum difficultate aperiretur. Reperit autem sub eo Clusius alium corticem, non minùs lentum superiore subflavi coloris, tegentem nucleum candicantem, salsi saporis, involutum rufescente membrana.

55. *Fructus Indicus echinatus sonorus* J. B.

J. B.
Magnitudine erat circiter Nucis moschatæ, coloris cinerei, plurimis abundans tuberculis obtusis. Degustatus videbatur aliquid adstrictionis habere. Pediculus crassus ligneus. Sonorus erat.

56. *Fructus Indicus Juglandi similis tuberosus* J. B.

J. B.
Juglandem pulvinato suo calyce etiamnum intectum æquat, perpetuis tuberculis & longioribus jugis asperatus, ex cinereo ruffescens, cujus intervenia tenuis replet cortex fuscus. Infima pars umbilicum habet sessilem, opposita modicè in conum fastigiatur. Durus est & gravis fructus.

57. *Fructus multifariam fissus* J. B.

Ferè orbicularis erat totus, nisi utraque parte esset nonnihil compressus. Finditur circiter in 12 partes, quæ fungosæ sunt, saporis manifesti nullius; inest internè ossiculum durum. Cortex totius fructûs exterior tenuis fuscus & cinereus.

58. *Pinei nuclei Malucani sive purgatorii* J. B. *Pinus Indica nucleo purgante* C. B. *Pinei nuclei Maluccani* Park.

Acosta.
Alitur in hortis quibusdam Malabar, inquit Acosta, tum etiam in nonnullis sylvis sponte nascitur arbor magnitudine Pyri, cujus folia infernè diluto virore prædita sunt, supernè autem saturo, admodum tenella & mollia, quæ gustata valdè acria deprehenduntur, & linguam diu vellicant. Fructus triangularis Avellanæ magnitudine, interiùs in multa receptacula distinctus, in quibus semen est album, solidum, rotundum Pineo nucleo suo putamine exempto par.

Considerandum (inquit J. Bauhinus) An eædem sint Pineæ nuculæ catharticæ Monardis, quas sic designat, Transmittit Nova Hispania Pineorum nucleorum genus quo Indi se purgabant, quos imitati sunt plurimi harum regionum. Nostris Pineis nucleis similes sunt nascentes in strobilis magnis quales sunt Mayzii Spicæ muticæ, molliore putamine & nigriore quam nostri rotundi, intus albi, pingues & gustu dulces.

Vires. Indi, Autore Acosta, binos nucleos membranis nudatos, terunt, & clysteribus admiscent adversùs urinæ difficultatem & dolorem ischiadicum, aut cum gallinæ jusculo propinant ad educendos putridos, lentos, crassos frigidósque humores & peculiariter ad asthmaticos curandos. Ex aqua tritis impetigines inungunt & curant sed admodum urunt: Nuclei pinei cathartici tradente Monarde bilem, pituitam & aquas validissimè purgant, & licet Avellanis mitiores tamen vomitum cient. Assi nec tam valenter, nec cum tantis torsionibus purgant. Dantur in diuturnis morbis, & peculiari quadam facultate crassos humores expellunt.

Quibus obtingent nuclei Pinei, sive Malucani Acostæ, sive cathartici Monardis, sive diversi, sive iidem sint (inquit J. Bauhinus) non temere exhibeant ægris, siquidem, referente Acosta, admodum urunt, & quatuor grana interimunt. Monardes etiam validissimè nec sine torsionibus purgare, & vomitum ciere scribit.

59. *Pineos nucleos duros referens fructus* C.B. *Nucula peregrina alia* J. B. *Fr. peregr.* 8. Clus. *Exot. l.* 2. *c.* 30.

Pinei cujusdam generis nucis nucleos quispiam æstimare posset, adeò nostratis Pineæ nucis sive strobili nucleos referebant, licet magna ex parte nostris & longiores essent & crassiores: durum similiter putamen & idem color.

60. *Cureas*

60. *Curcas Avellanæ magnitudine* J. B. *Curcas Malavarensium, Carpata Cambayensium Garciæ* C. B.

Nascitur in Malavar, autore Garcia, fructus quidam magnitudine Avellanæ cum suo putamine; non tamen adeò rotundus est, candidus, gustu quali sunt Tubera cocta; dependet ex ramis cujusdam plantæ quæ seritur, nullius, quod sciam, in medicina usûs. Dicitur in Malavar *Chriviquilenga*, id est exiguum *Inhame*.

Habalculcul Serapioni videtur, cujus frequentem usum seminis quidem copiam facere, sed cholericam quam vocant passionem excitare scribit: quæ omnia Malavares huic fructui tribuunt. Fructum hunc ad Ricinum refert C. Bauhinus.

61. *Pepita Peruanus* J. B. *Pepitas del Peru, Fr.9. cap.30. lib.2.* Clus. exot. *Amygdalo similis fructus Peruanus fuscus vel spadiceus linea candida* C. B.

In fructu hoc quædam est varietas, nam alter altero major & amplior est, licet color & forma propemodum eadem. Planus est & oblongiusculus, altera parte latior, altera angustior, glaber & lævis, totus fusci, aut interdum spadicei coloris, nisi linea quædam candicans, qua parte suo fructui adhæsit (nam alteri inclusus fuisse videtur) varium faceret, prægnans est & sonitum edit.

62. *Brindones Indici, fructus rubentes acidi* J. B.

In Goa India (uti refert Garcias) est fructus quidam *Brindones* vocatus. Is foris aliquantulum rubicat, intus verò sanguinis instar rubet, gustu admodum acido: invenitur interdum foris nigricans [qui color maturitate contrahitur] nec adeò acidus uti superior, qui tamen non minùs quàm ille intus rubeat. Multorum palato sapidus est hic fructus, meo verò inquit Garcias minime ob nimium aciditatem. Eo tinctores utuntur. Cortex verò asservatur atque mari aliò transvehitur aceti conficiendi gratiâ, quod à Lusitanis quibusdam etiam in Lusitania factum est.

63. *Beguill* Purchasii.

Fructus in sinu S. Augustini prope Sierram Lionam proveniens, magnitudine Mali, cute aspera & nodosa vestitus; sub quo pulpa Fragorum instar, sive coloris, sive granorum rationem habeas.

64. *Beninganio* ejusdem.

Fructus ejusdem loci, Limonii magnitudine, cute rubida, ventriculo gratus.

65. *Rucma Hispanis Lucma* * De Laet. * *Ind. Occid. l. 10. c. 3.*

Fructus est qui forma & mole ad Aurantia mala accedit: intra medullam officulum Castaneæ, tam colore corticis, quàm nuclei, qui amarus & cibo ineptus, albedine validè simile, aliquando duo continet. Inter crassos censetur cibos: Sapore tamen est magis dulci quàm acri.

66. *Mungo* J. B. Garc. *Fructus niger Coriandro similis* C. B. *Messe seu Meisce Avicennæ.*

Est semen (inquit Garcias) viride, quod per maturitatem fit nigrum, Coriandri sicci magnitudine. Nasci ferunt in Palæstina. Pabulum est equorum, interdum tamen ab hominibus editur. Guzarate & Decan incolæ in febribus hoc modo utuntur. Febricitans cibo abstinet per decem, nonnunquam per quindecim dies, post quos hujus fructus decoctum illi propinatur, in quo nonnihil pulpæ remansit: deinde cortice delibratum Mungo, & instar Oryzæ coctum febricitanti exhibetur. Panis verò triticeus nonnisi post multos dies administratur.

Mungo autem frigidus est, quantum ex ejus facultatibus colligere licet.

67. *Sel Serapionis & Avicennæ* J. B.

Fructus *Sel*, quales Rauwolfius vidisse scribit carent duris putaminibus, planéque nudi sunt, magnitudine Pistaciorum, colore Juglandibus nostris non dissimiles, sapore satis amaro cum manifesta acrimonia. Dedisse sibi Minoritam quendam Hierosolymis, qui dicebat in vicinis locis provenire; esse autem *Sel* Serapionis & Avicennæ, quod virtutem habet Zingiberis.

68. *Nux Indica pulchra, cui unguis albus* J. B.

Unciam & semis longus erat, unciam latus, compressus, niger, splendens, in suprema parte veluti unguis albus. Sonorus est. Cortex niger, mediocriter crassus; subest medulla alba, in iis saporem manifestum non animadvertimus. Medullæ autem albæ subest fortè officulum, est enim sonorus.

69. *Nucula Ind. Lob. & Penæ* J. B.

Lob.

Nuculam Indicam hanc admodum fructu variam fortéque & sylvestrem esse suadent nuculæ, quas ex finibus Troglodyticæ Guineæ habemus. Hæc vix magnam æquat Olivam, corticoso nucleo, oleaginoso ac sapido, illi prorsus Nuci Indicæ similis, sed huic Nuculæ testa ossea. Icon integræ magnam habet similitudinem cum Chamærrhiphes fructu, inquit J. Bauhinus.

70. *Nucula Indica ab Hercule Saxonia missa* J. B. Cochiglio de Guigne, *dicta*.

J. B.
Unciâ brevior est, semunciam vix lata, nigra, dura, modicè exteriùs arcuata, interiùs sinuata Phaseoli modo, multis fissuris seu lineis variè sparsis sulcata; quæ tamen omnes in tuberculum parvum, umbilici speciem præferens, coeunt.

71. *Ficui similis fructus exoticus* J. B.

Ficum communem figura & magnitudine quodammodo repræsentaret, si non angulosus esset & supernè cordatus. Cortex exterior subflavus, fragilis, quo decorticato alius subest, crassus, durus, niger. Concussus non crepitat, aquæ injectus suo pondere sidit.

72. *Fructus peregrinus sulcatus* J. B.

J. B.
Avellanæ domesticæ magnitudine est, oblongus, turgidus, niger, cætera lævis & politus, præterquam ad latera profundus sulcus, rectus (quem à summo ad imum habet exaratum, lineola in medio tantillum eminente) ubi nonnihil rugosus. Parte opposita sulco respondent levia quædam alterius sulci vestigia impressa. Quem servamus (inquit J. Bauhinus) foramine per longum pervius est, ad cujus margines in altero finium apophysis parva est, in medio fissa. Inanis est, & pulsatus resonat, proculdubio aliquando pulpa plenus.

73. *Lauri baccæ similis fructus* J. B.

J. B.
Magnitudine est & forma baccæ Lauri majusculæ, coloris nigricantis, lævi & nitida superficie, ex altero turbinato fine stylum retusum, quemadmodum in glandibus videre est, proferens, altero autem tanquam ab acicula impressum vestigium habens, durus & lapidi allisus cum sonitu resiliens. Eorum uni circa medium insculptus apparet scrobiculus, natura an arte nescio.

74. *Fructus quadrangulus niger cum membrana miniata* J. B.

Ostendebat Clusio Exot. l. 2. c. 26. Christ. Porretus fructum unciam longum, quadrangulum, lateribus aliquantulùm depressis, prorsus nigrum, media tamen ex parte tectum, tanquam membrana foris miniata fructui firmiter inhærente.

75. *Ossiculum fructûs Indici tuberculosum* J. B.

Majus erat ossiculo Cerasi, subrotundum, undique rugosis tuberculis exasperatum, colore pullo.

76. *Avellanæ compressæ facie fructus vel semen* J. B.

Unciam ferè longus erat, vix semunciam latus, modicè compressus, durus, dilutè croceus & splendidum, parte angustiore qua adhæsisse putamus saturatiùs tinctum. Longæ alicujus Avellanæ speciem quodammodo referre videtur; sed planè exoticum esse & facies & notæ jam scriptæ satis insinuant. Alii hujus generis asperri erant longiusculis maculis albicantibus, cortice paulò firmiore quàm Castaneæ & tenaci, medulla intus alba tenera, acrimoniam resipiente. Unde commodiùs (inquit) forte Ricino subnecterentur.

77. *Fructus Indicus villosus parvus* J. B.

Magnitudine erat Avellanæ vulgaris, constans tunicis villósis, subflavis, cortice tenero, una parte nigricante.

78. *Castaneæ specie fructus peregrinus* J. B.

Mediocrem Castaneam non tantùm magnitudine, sed & totâ formâ refert, ut pro ea primo obtutu possit fallere. Color tamen paulo dilutior ad flavum inclinat: nitor & lævitas eximia, exceptâ basis portiuncula oblonga, qua videtur aut arbori aut echino adhæsisse. Cortex extimus admodum tenuis fragilisque, cui fungosa substantia adnata subest: ipsa verò cavitas vacua est, quo fit ut insignis totius fructûs sit levitas.

79. *Leucoma fructu Castaneæ* J. B.

Monard.
Similis est nostrati Castaneæ, cùm colore, tum magnitudine, tum etiam sessili illa & albicante parte quam Castanea obtinet, quæ prægnans videtur. Arboris est vastæ magnitudinis, materiæque firmæ & robustæ, cui folia Arbuti. Fructum edulem gratique saporis esse aiunt, & alvi profluvia sistere, quoniam astringit. Temperatum esse asserunt.

80. *Glans Indica* J. B.

J. B.
Glandi Quercinæ figura & magnitudine similis est, intus candida, substantia dura ac propemodum ossea, nullius saporis manifesti, exteriùs nigra, lineis ac venulis squamatis corticatisque rufis reticulatim per superficiem sparsis, Cupula dura, crassa ac lignosa fere, exteriùs plurimorum denticulorum mutuo incubitu imbricatoque asperata, colore cinereo, pediculo semunciam ferè longo, crasso & lignoso.

81. *Glans*

81. *Glans Indica magna, subrotunda* J. B.

J. B.
Juglandem magnitudine æquabat, cortice constans flavescente, uti Glandis Quercûs exsiccatæ, lævi, crassiusculo, qui tamen à fortiori digitorum compressione facilè frangatur ac dissiliat. Per longitudinem area insignis, inæqualis & scabra subcinerea excurrit, hili imaginem præ se ferens, quâque parte cortex reliqua firmior est crassior, duriórque eam adhæsisse vel alteri cortici externo vel arbori verisimile est. Interna facies cortice contecta est rufo, tenui atque fungoso, intercurrentibus veluti venulis ut in interiore cortice Castaneæ immediate callum complectente. In quo ceu pulvino immersus jacet, omnem ferè cavitatem adimplens, nucleus, figurâ rotundus, facie Glandis aut Castaneæ nucleo persimilis, geminus ut in Glandibus, extima facie scaber, rufa cuticula intectus, quà verò committitur lævis, substantiâ durâ, & colore glandis nuclei, sapore dulci, grato.
Pro fructu Balsami à Robino ad Platerum missus erat.

82. *Fructus Amygdaloides nitidus peregrinus*, J. B.

J. B.
Lævis & lubricus est superficie, nuclei Amygdalini magnitudine & formâ, nisi quòd una parte paulò est acutior obtusâ Amygdali parte, infraque mucronem alterum lacuna orbicularis insculpta, non tamen effatu dignæ altitudinis, fortè hinc prodibat germen. Color est ex flavo ferè cinereus, & altera quidem parte magis in arcum curvatus, Damasceni pruni nuclei modo, corticéque tegitur tenui, fragili, nucleum in se continens.

83. *Fructus Peruanus Amygdaloides, sub terra nascens*, J. B.

Pulcher admodum aspectu est, & grati saporis, qui & radice caret, nec aliquam plantam profert, aut ab ulla planta producitur, sed solummodo sub terra enascitur quemadmodum tubera. Dimidii digiti magnitudinem æquat; rotundus est & contortus & affabrè elaboratus, coloris spadicei, nucleum intus continens resonantem dum siccus est, Amygdalæ similem, cortice fusco, intus album, & in duas partes divisum, ut Amygdala, grati saporis, & Avellanam gustu referentem.
Invenitur apud flumen Marannon, nec ullibi alibi per universam Indiam. Editur recens & exsiccatus sed torreri præstat. Adponitur secundis mensis bellariorum loco, quoniam ventriculum admodum exsiccat & roborat. Sed si liberaliùs edatur capitis gravedinem generat. *Locus & Usus.*
Dari in rerum natura hujusmodi fructum subterraneum mihi sanè non videtur verisimile.
Dubitat Clusius, an hic fructus sit Mandobi Lerii, quem ait sub terra Tuberum modo nasci, tenuibus filamentis simul cohærere, nucleum non esse majorem domestica Avellana, ejusdémque saporis, cinerei coloris, cortice non duriore quàm Pisorum siliquæ. An vero folia seménve proferat ignorare se fatetur, licet fructum sæpiùs ederit.
J. Bauhino *Mandobi* Lerii fructus arboreus esse videtur, aut fortè Trasi genus aliquod: Trasi enim, inquit, sunt veluti fructus & nuclei Avellanarum.

84. *Nucula Indica Pyriformis & sonora* J. B.

Articulo postremo pollicis non major erat, exprimens parvum Pyrum moschatellinum, solidus, durus, rugosus, fere cinereus, lignosus, sonorus, saporem manifestum non sensimus.

85. *Nucula Indica globosa sonora* J. B.

Orbicularis sive globosus erat, gallæ parvæ sive parvulo globulo similis, cinerei & maculosi coloris, costâ pæne totus cinctus, sonorus. Cortex non admodum durus.

86. *Nucula ex Guinea* J. B.

Nucis Myristicæ ferè magnitudine & formâ, levis, concussu sonum edens, cujus alter finis styli quid simile habet, ex quatuor parvis sulcis sive eminentiis procedens; oppositus verò scrobiculum, unde avulsus videtur pediculus, unde radii recti producuntur: cortice mediocriter lævi, subruffo tectus, quo abraso subest alius durus qualis in nuce Moschata: huic subest alius crassior, spadiceus, fungosus, politus. Nucleum ambit immediate quartus, pertinaciter adhærens, pelliculæ tenuis instar rugosus, spadiceus quoque: ipse verò nucleus amplus, candidus, pinguis, gustu dulci cum fastidioso quodam sapore.

87. *Nux Indica alia* J. B.

Minor est Juglande, latitudine unciali, paulóque longior, colore pullo obsoleto, fuscis maculis conspersо. Desinit in brevissimum acumen qua parte quinquepartita esse videtur. Parte opposita pediculi pars adhæret, lignea prorsus, firma crassáque, unde conjectura arboreum fœtum. Ipse alioqui fructus levis & minimè ponderosus.

88. *Guabam* De Laet. *Ind. Occid. l.* 10. *c.* 6.

Fructus est binos palmos longus, cinereo cortice, pulpâ candida, durissimis quibusdam nucleis permixta, suavis & refrigerans. Provenit in calidioribus Quitensis præfecturæ regionibus.

89. *Pomum Sucu* Sinensium *Martin. Atl. Sin.*

Nascitur in mediocri arbore, & quæ vix ullâ culturâ opus habet. Majus est nostratibus, rotundum, puniceum aut rubicundum. Pulpa intra aliquando exos, plerunque ad superficiem acinos, teruncii mole, planos & rotundos, verticalitérque erectos cortice lignoso quinque vel decem continet. Caro tota rubescit, mollescit Sorbi instar matura & suavissimi saporis est. Siccatum crustam mellis vel sacchari emittit. Est & cortice viridi quod non mollescit, sed cultro vel dentibus detrahitur. Provenit in *Xantunque*, & extra Sinas nullibi.

90. *Ziccara Guatimalensium. Capote* * De Laet.

* *Ind. Occid. l. 7. c. 10.*

Est instar Pinearum nucum, in quo viginti, aliquando & triginta Amygdala continentur.

91. *Fructus Indicus granulosus vel tuberosus minor.* J. B. *Fr. Indicus* 5. *c.* 30. *l.* 2. *Exot.* Clus.

Prorsus sphærica huic forma erat, magnitudo globuli minoris sclopi: putamen flavescentis coloris, & perpetuis tuberculis, at non adeò crassis, oblitum, nullâque lineâ cinctum.

J. Bauhinus formam olivarem ei attribuit, lapideam & invictam duritiem, colorem rutilum, superficiem granulis omnigenis asperatam, &c.

92. *Fructus dysentericus flavus* J. B.

Monard.

Provenit in India, autore Monarde, fructus Dysenteriam sanans, delatus ex Quito, qui videtur esse vastæ arboris, alterâ parte lævis, flavus, altera asper, coloratissimus ac veluti pullus. Cæterùm qualis esset fructus, cujúsve arboris nunquam pervestigare licuit.

Vires. In pollinem tenuissimum redactus, & cum aqua capitum rosarum manè & vesperi exhibitus dysenterico fluxu miserè afflictum brevi sanitati restituit.

93. *Nicaraguæ pomum nuce rotunda* J. B.

In Nicaragua (inquit Benzo) Novi Orbis provincia Pomi quoddam genus peculiare est, neque Hispaniolæ, neque ulli alteri parti Indiæ concessum, Piri nostri specie fermè est, ligno interiore rotundo, Nucis crassitudine & dimidio amplius, optimi & jucundissimi saporis. Arbor procera, exiguis foliis vestita.

94. *Pruno similis fructus subfuscus ex Guinea* C. B. *Pruni facie fructus è Guinea, in quo semina* J. B. *Fructus Exot.* 1. *à Clusio.* Clus. *Exot. l.* 2. *c.* 23.

Pruni ferè magnitudine & forma erat, duas pæne uncias longus, sescunciam latus, infima parte mucronatus, cortice sive ipso corpore satis crasso, & veluti fungosâ materia constante, foris aliquantulum rugoso & subfusco colore, internè cavo & pulpam quandam continente, in globum convolutam, albicantem, friabilem insipidam, in qua tenella quædam semina.

95. *Pruno similis spinosa* C. B. *Jangomas Prunis similis* J. B.

Arbor Pruni magnitudine sponte nascitur in agris & etiam in hortis in *Basaim, Chaul & Batequala,* multis spinis horrens, foliis itidem Pruni, floribus candidis, fructu Sorbo simili, gustu Prunorum adstringente & acerbo.

96. *Nux Ponticæ nuci non valdè absimilis, spadicei coloris* J. B. *Nux altera cap.* 26. *lib.* 2. Clus. Exot.

Spadicei erat coloris, Ponticæ nuci non valde absimilis, unciam longa, ejus ambitus unciâ paulò major, sessili sive infima parte angustior, extimâ crassior, & velut decussatim formata, dura, solida, nec ullo modo strepitum edens. Inter aromata reperta est.

Cap. VIII.

Parvi quidam fructus à J. Bauhino visi apud Ill. Duc. Wirt. & descripti Lib. 3. *cap.* 80, 81, 82. &c.

1. *Nucula Indica altera, compressa, cortice duro, coloris fenora.* Parvi Pruni quodammodo similis erat, sublongus, compressus, lucidus, costis in uno latere constans, lucidus.

2. *Nucula Indica tertia splendidior.* Idem fortè præcedenti. Color idem nisi dilutior & splendidior, magis etiam compressus & latior, potissimùm una parte.

3. *Fr. Indicus ovi parvi fere formâ.* Coloris erat quodammodo Castaneæ, dilutioris, splendens. Circulus ambit ferè totum qui non splendet, utrinque foratus.

4. *Nucula sublonga, vel Os fructus alicujus Indici.* Unciam longa, unciam semis circiter lata, rotunda, fusci coloris, una parte latior, lignosa, cava: in ea nucleus cortice tenui tectus, qui fuscus, intus fissus, durus, albus & sapore manifesto destitutus.

5. *Nucula*

5. *Nucula triangularis Indica, Castanellæ ferè facie.* Piso majori haud major erat, inter angulos compressa, ex uno latere commissura nigricante insignita, colore subfusco, in ruffum quasi ex cinereo in spadiceum vergit. Concussa non strepitat, sed circulum perelegantem nuculæ concolorem, partim sessili innatum vel potiùs enatum (nam linea elevatior & nonnihil splendicans) intersecat commissuræ linea prædicta: Ex observatione Cherleri.

6. *Nucula Indica ovata fere.* Nisi utrinque acumen quoddam extaret ovatæ esset figuræ. Longitudo uncialis, latitudo media, colore inter fuscum & pullum medio, maculis dilutioribus picturato, costis quibusdam eminentibus quales in Nuce unguentaria insignita. Nucleus intus latet albus.

7. *Ossiculum sulcatum fructûs peregrini.* Figura ovata erat, utrinque extremorum acuminatum, per longitudinem profundè satis sulcatum, colore pullo.

8. *Fructûs exotici ossiculum aliud.* Semunciam longum erat, mucleo Pini ferè figurâ par, ambitu tereti, obiter turbinato, durum, politum, læve; colore ruffescente, maculis quibusdam albicantibus aspersum.

9. *Fr. Indicus Corni figurâ.* Diceres Cornum esse si ruber esset, adeò figurâ & proportione respondet, sed niger est, splendidus, durus, pediculi residuo crasso, concussus non sidit ponderis argumento.

10. *Fructûs Indici ossiculum perelegans.* Magnitudo fere Amygdalæ est, sed figura nonnihil diversa. Collo supernè donatus angusto, quatuor insignibus per longitudinem lineis notatus, cætera quoque parte nonnihil rugosus, colore pullo.

Cap. IX.

1. *Hibeucoubu fructus Americanus* J. B.

HIC fructus Dactylo similis est aliquo modo, nec edulis, oleo ejus tumores molestos in pedibus à * vermiculis quibusdam Sironum vulgò dictorum magnitudinem non excedentibus, qui in cutim se insinuant excitatos, curant. Eodem oleo affricto corpora labore & lassitudine fracta refocillant: vulnera quoque & ulcera sanant. Oleum istud adservant in vasculis quibusdam ex fructibus excavatis paratis, quos *Caramemo* suo idiomate appellant. * *Tom. dictis.*

2. *Palma saccifera* J. B. Ger. *Arbor sive Palma saccifera* Park. *Palma manicam Hippocratis referens* C. B.

In insula quadam Americæ deserta *Coronopez* dicta invenerunt Batavi integras sylvas nulla alia arbore constantes, quàm Palmæ quodam inusitato genere, cui ab involucro saccum seu colum manicam Hippocratis dictum referente in quo fructus reconditus, *Sacciferæ* nomen indidit Clusius. Nam creberrimis quibusdam fibris spadicei coloris, transversim & obliquè ab infimo ad supremum excurrentibus magno à natura artificio contextum est, idque varia longitudine: unum vidit Clusius 22 uncias longum, & ea parte qua patebat septem latum; alterum 2½ pedes sive 30 uncias longum, paris cum illo latitudinis.

Ista porro involucra (iis referentibus qui ab arbore resciderant) plena fuerant fructibus nucem Juglandem cum externo suo pulvino sive viridi cortice magnitudine æquantibus, in quibus orbiculares aliæ nuces adeò rotundæ ut torno elaboratæ viderentur, atque adeò duræ, ut non nisi ferreo malleo, & cum difficultate confringere quiverim, tametsi non valdè crasso putamine sint præditæ: Continebat autem ea orbicularem nucleum, putamini adhærentem, medio cavum, & qui siccitate lacunam contraxisset, candidam, sapore initio quasi leguminum, deinde instar Lupini amaro.

Sacci hujus Palmæ texturam exactiùs describit D. Grevius Muf. Soc. Reg. pag. 185. quem consule. Inter palmas hujus mentionem fecimus.

3. *Zingi fructus stellatus sive Anisum Indicum* J. B. *Anisum insularum Philippinarum* C. B. *exoticum Philippinarum insularum* Park. *Fœniculum Sinense* D. Fr. Redi.

J. B.

Fructus hic stellæ figuram repræsentat, constátque ex septem nuculis particularibus, radiorum in morem in centro coeuntibus, triangularibus, longis, leviter compressis, eâ parte quâ committuntur impressis, extimâ & convexâ peripheriâ semicirculum ferè describentibus, cortice gemino tectis, exteriore duro & spadiceo, nigricante, rugoso, interiori propemodum osseo, internâ substantiâ cupri diffracti instar lucente, bivalvi átque in siccis & inveteratis nonnihil hiante. Nucleus vero in singulis nucibus latitat singularis, lævis, splendens, colore seminis Lini aut Pomorum, sed dilutiore paulo. Odor & sapor Anisi planè est, nihil tamen præterea cum Aniso commune habet. Relinquit tamen nescio quid acrimoniæ in lingua commansus.

De hujus radice, caule, foliis vel etiam floribus se quicquam pronunciáre posse negat Clusius: quòd seminum & umbellarum tantùm partes Londino acceperat Anisi nomine.

Cap.

CAP. X.

Fructuum exoticorum officula è Musei Soc. Reg. Londin. descriptione à D. Grevio edita.

1. OS *Pruni Indici fere globulare.* Juglandis mediocris magnitudine est, colore leucophæo obscuro, undique tuberosum, durissimum, ad basin & verticem aliquantulum prominens.

2. *Os globulare aliud.* Magnitudine & figurâ præcedentis, nisi quòd ad basin tantillo latior, colore citrino seu stramineo, duritie Juglandis, undique inæquale & scabrum, cum sulcis parvis & foraminibus intermixtis.

3. *Os globulare tertium*, in quinque tamen valvas seu latera dividuum, primi modo inæquale & tuberculosum undique, æquè durum, ejusdémque leucophæi coloris, verùm magnitudine Cerasum mediocrem non excedens.

4. *Os Pruni ovale*, Magnitudine & figura est ovi Columbini, asperiusculum seu scabrum, ferreo colore, substantiâ durâ, non tamen admodum crassa.

5. *Os aliud ovatum*, Ovi Gallinacei magnitudine & propemodum figurâ, nisi quòd basis aliquanto obtusior sit, conus seu vertex minor; colore leucophæo, mira duritie, in quinque latera divisum, rugosum & inæquale, cum plurimis foraminibus & profundioribus sulcis. Latera totidem fissuris rectis distinguuntur, paulò supra basin incipientibus & inde versùs apicem productis. In horum unoquoque continetur osseum & veluti dentatum corpus unciam longum.

6. *Officulum ovale productius*, Duos digitos longum est, unum latum, Olivæ officuli figura, membrâna quadam straminei coloris tectum, sub qua sulcis undique inæquale est, exteriùs colore cinereo obscuriore, intus albicante, duritie eximia.

7. *Officulum ovale oblongum aliud.* Nudum seu nullâ membranâ tectum, præcedente multò majus, ut quod $2\frac{1}{2}$ uncias longum est $1\frac{1}{4}$ unciam latum. Sulci etiam hujus plures sunt & profundiores.

8. *Officulum ovale oblongum tertium*, præcedenti cognatum verùm multò minus. Cornum vulgare magnitudine parùm excedens. Hæc tria cognata inter se sunt, non tamen ejusdem fructus junioris & adultioris officula, æquè enim dura sunt omnia, proinde & plenam maturitatem adepta.

9. *Pruni Officulum Juglandi ferè simile*, Unciam $1\frac{1}{4}$ longum, dimidiam unciam latum ad basin, quæ paululum excavata media parte unciam $1\frac{1}{2}$, vertice nonnihil acuminato & prominente. Trilaterum est singulis lateribus sulcis plurimis & profundiusculis inæqualibus.

10. *Officulum figuræ anomalæ.* Duabus unciis longius, duas propemodum latum, $1\frac{1}{4}$ crassum, coloris citrini obscuri, asperiusculum ac si arenâ resperssum esset ab uno latere inæqualiter planum, ab altero in labium duplex intumescens, valdè asperum, fissura per longitudinem decurrente.

Duo adhuc alia officula anomalæ & insolitæ figuræ describit: quæ apud ipsum vide *Mus. Reg. Soc.* p. 189, 190.

11. *Officulum acuminatum aliud.* Prægrande est $3\frac{1}{2}$ digitos longum, $1\frac{1}{2}$ crassum, duos pænè latum; ab uno latere valdè convexum, ab altero propemodum planum, basi ovali, cacumine in punctum statim exacuto, colore rubiginoso, prædurum & rugosum seu asperum, sulcis latiusculis plerisque secundum longitudinem extensis, è quorum nonnullis ligneæ aliquot fibræ exoriuntur. Sulci in hoc aliisque hujus generis officulis fibrarum lignearum sedes seu vestigia impressa intelligendi sunt. Aliud huic subjungit simile officulum, multis non tamen valdè profundis sulcis undique inæquale, quorum nonnulli à basi ad verticem ferè producti sunt.

12. *Officulum seu Nux ovalis*, magnitudine & figura Olivæ mediocris. Undique læve est, coloris leucophæi splendentis, veluti Mammei officulum, exceptâ duntaxat basi, quæ sordidior & rugosa cum duobus angustis glabris marginibus labiorum aut oris aperti æmulis à cujus angulis crena seu sulcus naturalis Nucem seu officulum undique cingit.

13. *Nux Indica velut larvam ostendens* J. B.

Niger est, duas uncias fere longus, unciam pæne latus, ceu monticulis quibusdam inæqualis, ovata figura longiore; cui terni scrobiculi supernè adversa facie impressi, eo situ ut larvam quandam Simiæ caudatæ aliquo modo repræsentent sine naso.

14. *Alia præcedenti similis, si non eadem* J. B.

Figura à præcedente nonnihil evariat. Nam & tres illas scrobiculas habet, sed tribus lineis canaliculatis, in medio concursu tres angulos oppositos facientibus, interstinctas. Figura fructûs etiam ad triangularem accedit, secundum se longitudinem canaliculis striatus atque sulcatus, eâ parte quâ foramina sunt latiore, opposita angustiore; color ex pullo cinereus. Concussus nullum sonum præbet.

Hujus generis Nuces sex septémve describit * D. Grevius Palmacoci nomine. 1. Prima longitudine semipedali erat, media parte duos digitos lata, basi nonnihil ovali & prominente cum tribus amplis foraminibus ut in Coco, superiùs conica & paululum inflexa. Tribus valvis seu laminis componitur, quæ totidem angulos concursu suo efficiunt, inferne obscuriores, superiùs acutiores. Color varius pro distributione fibrarum lignearum. 2. Secunda mediæ magnitudinis, Juglandi majori par, $1\frac{1}{2}$ unciam longa, basis diametro unciali. Ad margines foraminum in basi, fibrillæ nigræ plurimæ in ambitu expanduntur ad modum processuum ciliarium circa humorem oculi crystallinum. 3. Tertia pariter conica sed minor, figurâ Pyri moschatellini, Nuci myristicæ parvæ magnitudine, substantia lignea, colore Buxi, cum tribus, ut in reliquis apertis foraminibus. 4. Quarta, Palmacocus caninus dicta

* Cat. & Descr. Musei Reg. Soc. p. 201, 202.

di[redacted]uci Indicæ larvatæ *J. B.* jam descriptæ similis, specie tamen (ut putat) diversa, caput caninum [redacted]on ineptè exprimens. Descriptionem vide apud autorem nostrum loco citato. 5. Palmacocus ovalis, Nucis Myri. 6. Palmacocus latus, in transversum uncialis, à basi ad verticem non ultra ¾ unciæ extensa, tribus in lateribus foraminibus propemodum æquidistantibus.

7. Palmacocus orbicularis, aliquantulum tamen compressus, diametro semunciali, colore & duritie Buxi, officuli Persicini in modum sulcata. Foramina in lateribus terna æquidistantia, fibris capillaribus nigris obvelatis.

8. Nux rhomboides, præcedentibus affinis, 1½ unciæ longa, ¾ unciæ lata, semunciam crassa, lateribus paululum compressis, fibris ligneis tenuibus à basi seu pediculo ad fastigium productis undique opertus.

15. *Nucidactylus* Muf. R. Soc. D. Grevii.

Duos plus digitos longa est, ad pediculum unciam lata, prope summitatem propemodum duas, Pyri instar turbinatus, linea ab uno latere elatiore secundùm longitudinem decurrente. Pediculus alba lanugine ut in Malo Cydonio tectus. Tunica exterior leucophæa, tenuis, mollis, glabra, sub qua fibrillarum operculum non ut in aliis fructibus secundùm longitudinem productarum, sed erectarum ad modum villorum in veluto dicto, aut setarum in dorso porcino, ut exteriore tunica exuta, fructus scopulam setaceam seu echinum repræsentat. Omnes hæ fibellæ proximo tegumento circumcirca continuæ sunt, quod substantia constat lignea, lenta admodum & dimidiam unciam crassa. Operimento seu cortici huic proximè subjacet substantia quædam mollis levísque, quæ ex spatio relicto vacuo initio pulposa admodum & succulenta pars fuisse apparet. Intra hoc pericarpium latitat officulum magnitudine circiter ovi columbini, non ut in Prunis concavum, sed solidum prorsus ut in Dactylis, ejusdémque albicantis, densæ & corneæ materiæ. In summo officulo ut in Nuce moschata efformatur cellula quædam rotunda in qua semen seu nucleus genuinus continetur.

16. *Nux oleosa*, **The Butter-Nut.** *Ejusdem.*

Novam Angliam agnoscit matrem Nux ista quæ ab oleo dulci quod copiosum nucleus fundit cognomen Butyraceæ meruit. Uncias 2½ longa est; media parte unciam 1½ propemodum lata, utráque extremitate angustior, & aliquantulum prominens, ad Cucumeris parvi figuram accedens. Cute integitur læviore, colore Bætico in sicca. Substantia interior nigricat, quæ initio pulpa quædam erat, seu cortex carneus ¼ circiter digiti crassus, cortici Juglandis pulvinato respondens. Os fere ovale erat, sex septémve angulis secundùm longitudinem striatum, maximis, qui oppositi sunt, in mucronem acutum desinentibus. Angulorum interstitia inæqualia sunt, lamellis plurimis & tuberculis rugosa, seu exasperata.

Decocto corticis coloni Angli pannos lineos laneósque Cinnamomi colore tingunt, absque additione Aluminis, aliúsve rei cujuscunque. *Usus.*

17. *Juglans angulosa, ejusdem.* **The edged Wallnut.**

Colore est Juglandis vulgaris, unciam fere longa, tantundem lata, paulo plus semuncia crassa. Basis, sed præcipuè vertex, aliquantulum prominent: Octo angulis distincta est alternis acutioribus & obtusioribus. Nucleus in figuram Juglandis vulgaris efformatus.

18. *Avellanæ Indicæ species*, Ejusdem.

Figuræ est triangularis, uno latere majore duobus minoribus subtenso. Basis semunciam crassa, 1¼ unciæ longa latâve, à basi ad cuspidem tantundem extenditur, coloris cinerei obscuri, undique rugosa seu scabra, ex distributione fibrarum plurimarum. Vera duntaxat basis qua putamini adhæsit glabra est, & ut Avellanæ in medio fissilis.

19. *Avellana Novæ Angliæ*, Ejusdem.

Breviores sunt & latiores hæ nuces quàm Coryli vulgaris, apice depressiore, basi productiore, colore similes.

20. *Avellana purgatrix Novi Orbis.* **Barbado Nut.** *Ben magnum Medicorum vulgo* Monard.

Hanc superiùs è Monarde & Clusio descriptam dedimus. Pruni cujusdam (si Ligono credimus) revera fructus est non Avellanæ. In nuclei meditullio latitat plantula seminalis foliis binis cum radicula & gemma constans, in qua sola vis cathartica hospitatur; hac enim exempta reliqua pulpa innoxiè non minùs quàm alia quævis Nux edi potest, teste *Ligono* Hist. Barbad. p. 68.

21. *Nux purgatrix Angolensis* Muf. R. S.

Longa est ¾ unciæ, tantundem lata, ab uno latere convexa ab opposito plana; colore Aurantii, testa prædura; nucleo præcedentis simili. Sursum & deorsum purgat vehementer, ut vel una nux duodecies alvum subducat.

22. *Castaneæ figurâ fructus* Muf. R.S. p. 207.

Vulgaribus Castaneis multo minor est. Cortex exterior fuscus, tenuis, filicis tamen propemodum duritie aut Lithospermi vulgaris. Huic subjacet alius officuli Pruni consistentia & soliditate, cui includitur nucleus saporis non injucundi qui tamen asperitatem in faucibus aut gutture creat.

23. *Castanea Novæ Angliæ.* Muſ. S. R.

Figura eſt Caſtaneæ vulgaris, ſed tantillo minor.

24. *Fructus Indicus decuſſatus* J. B. *Tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 116. *Castanea purgatrix* Muſ. S.R.

Ovilli renis formam habet, tanquam ex pluribus partibus coagmentatus, caſtaneæ magnitud. & colore, oblongus, craſſiuſculus, parùm compreſſus, interdum magis orbiculatus, paſtillum terræ Sigillatæ (qualis in Officinis fere oſtendi, & haberi ſolet) forma & magnitudine adæquans, quem una quidem parte duo ſulci decuſſatim in quatuor partes ſuis radiis dividunt. Oppoſita verò parte ſigmoides ſulcus duplex conformem porcam ambiens, artificioſè exaratus, inter cujus cornua triplex eminentia germinis ſedet.

25. *Ceratium monococcon Indicum* J. B. *Lobus Bugloſſoides* Muſ. S. R.

J. B.

Quinque uncias longus eſt, duas ferè latus, pediculo brevi, craſſo, firmo, non fructui ſuperficie tenus inſerto, ſed cortici continuo. Cortex porro craſſus, (thaleri craſſitudinem ſuperans) extima facie ſpadicea, rugoſa, quadam ſui parte pellucente, cum quibuſdam verrucoſis tuberculis, interna fuſca, pulverulenta, digitorumq; contactum fuſca quadam fuligine, veluti uſtilago (quæ è fructûs ſuperficie) inficiens. Ipſa cæterum corticis ſubſtantia veluti ex arenoſis quibuſdam micis firmiter adeò compactilis eſt, ut ſine vi quadam rumpere haud ità ſit facile. Quod cavitatem replet intus non faba eſt aut Phaſeolus, ſed phalloides fungoſus quidam fructus, internæ atque convexæ corticis cavitati exteriùs reſpondens magnitudine, ut integer fructus agitatus ſonitum intus edat: pulverulentus quoque eſt, teres, modicè recurvus ex fungoſa quadam materie compactus, colore fuſco intus foriſque: ſapor fatuus nec olfactu dignus.

Qui in Muſæo R.S. hujus generis aſſervatur lobus (deſcribente D. Grevio) triplo major eſt jam deſcripto, nimirum decem uncias longus, & in medio 4½ latus, utraque extremitate ovali, planus & tenuis, dimidium digitum craſſitie vix ſuperans, ventre æquali, dorſo convexo, obtuſo, tuberculis plurimis undique aſper, colore ruffo obſcuro. Tota cavitas interna unico nucleo repletur, è mira congerie fibrarum albentium, neque ſecundùm longitudinem neque ſecundùm latitudinem fructus extenſarum, ſed ſecundùm craſſitiem utrinque veluti dentes in pectine duplici, compoſito. Fibrarum interſtitia pulvere replentur, qui initio pulpoſum fructûs parenchyma fuit.

CAP. XI.

Fructus peregrini Wormii.

1. PRimus eſt ſeſſilis excavatus, pulpam quandam tenuem, exſiccatam continens, patinæ modo cavam, ut nucleum alium ambiviſſe ſuſpicio ſit. Parte inferiore & ſeſſili foramen habet, quod tamen cultro majus redditum videtur; tantæ magnitudinis ut nucem Avellanam capere poſſit, per quod interiorem ſuperficiem luſtrare licet. Cinereus, aſper, inæqualis, ad rotunditatem accedens, figurâ ferme lapidis Brontii, in circumferentia pollices ſex cum dimidio obtinens.

2. *Secundus* eſt ovalis, cinereus, aſper, ovum parvum gallinaceum figurâ referens, paululum acuminatum, ſed parte craſſiore pediculi ſervans veſtigia. Ab hoc pediculi puncto ad ſummum apicem pollices duos cum ſemiſſe habens in ambitu quatuor, concuſſu ſonitum ab incluſi nuclei attactu edens: ſed nullis prominentiis aut tuberculis inæqualis, affinitatem quandam habere videtur cum fructu 2. Garetti à Cluſio l. 2. Exot. c. 16. deſcripto.

3. *Tertius* quodammodo figurâ refert fructum, quem Cluſius l. 2. Exot. c. 16. vocat *Coxco-cypote*, colore fuſco, præ lævore ſplendens, in utroque apice cineream & falcatam quandam habens prominentiam. Nec fructus mihi videtur, nec alterius fructûs oſſiculum, quia cavus, mollis, læviſſimus, nullum in ſe nucleum habet, nec in aqua ſubſidet. Si acu aut cultello pupugeris facilè ad interiora penetraveris: potiùs Fungi genus quoddam dixero. Ovum columbinum majus figurâ refert.

4. *Quartus* elegans eſt, altera parte ſeſſili, Nucis moſchatæ magnitudine: cortice conſtat tenui, cujus pars tertia ſcabra eſt, inæqualis, coloris ſpadicei, lapidem Bufonium colore & lævore fermè referens. Parte ſeſſili foramen eſt, non naturâ, ſed caſu proculdubio impreſſum, per quod & corticis tenuitas, & nuclei ei innatantis fermè conſtitutio videri poteſt. Eſt autem nucleus cortice paulò minor, unde concuſſus fructus alliſu ſonitum excitat: cæterum ipſe nucleus exteriùs coloris eſt purpurei ſed interiùs albi. Sunt qui Balſami Peruviani fructum eſſe putent.

5. *Quintus* ejuſdem ferè cum priore eſt magnitudinis, parte altera lævis & lubricus cum exigua prominentia in medio, colore luteo, figura ovali, aliquantulum ad angulos obtuſos protuberante: Parte altera inæqualis & ſcabra, ſeptem ſinubus ſeu foraminibus in medullam perviis præditum, coloris cinerei, nucleum nucis Juglandis quodammodo referens, ſed lignoſus & durus etiam hac parte eſt. Ego arbitror affinitatem magnam habere cum ſexto fructu deſcripto à Cluſio l. 2. Exot. c. 30. Quidam veram nucem Metel eſſe arbitrantur.

6. *Sextus* Dactylum fermè figurâ æmulatur, oblongus, compreſſus aliquantum, duas uncias longitudine ſuperans, unam latitudine, utrinque acuminatus, colore purpureo, ſtriatus & rugis inæqualibus dotatus. Aut è genere Nucum eſſe videtur, aut os majoris alicujus fructûs. Lignoſus namque eſt, durus, an verò nucleum in ſe contineat non liquet, quia concuſſus non reſonat. Neſcio an ad Zabucayo referri debeat.

7. *Septimus*

7. *Septimus* ovalis est figuræ Os, ovum gallinaceum parvum magnitudine æquans, sed utrinque acuminatum, lignosum, flavum, nucleum continens, qui moto & concusso fructu resonat. Tectum verò fuisse videtur pulpa quadam candida, cujus reliquiæ tenaciter adhuc ei adhærentes conspiciuntur.

8. *Octavus* gemellus erat duorum Prunorum majusculorum, invicem cohærentium magnitudine. Alter verò illorum (inquit Wormius) appendicem habebat rostratum, Nucis Avellanæ minoris magnitudine. Nec genuinum ejus colorem, nec pulpam aut nucleum delineare potuit Worm. quia interiore nucleo aut substantia spoliatus erat & exterior facies vernice obscure flava obducta: in extremitate appendicis colore nigro splendente præditus, ex eo namque retenta naturali figura pyxidem fecerant Tabaco sternutatorio destinatam.

Cap. XII.

1. *Pinei coni facie fructus exoticus* J. B. *T.* 1. *P.* 2. *pag.* 264.

J. B.

PEdiculo minimi digiti ferè crassitudine, rufo, duro atque lignoso, *folia* mutuo incubitu adnascuntur, digitum ferè longa, firma, substantiâ lignosâ, triquetra, principio angustiore, reliqua parte latiora, & fastigio tenus recurva, numerosisque squamulis, foliaceis, lucentibus nigrisque vestita. Hæc pars quæ incurva, modico inflexu separatur, ut fructum esse squamosum suspicio sit. Folia quæ intus delitescunt extimis breviora, & densiore dictorum foliorum stipatu obsepta: per quorum longitudinem extimam costa insignis, angulum faciens, excurrit, parte interna carinata. Sapor nonnihil amaricat, non sine astrictione nidorulenta, ac si fructus in fumo esset exsiccatus. Partes ex connexione dentiúmque attritu hærent, quod argumento est substantiam nonnihil esse viscosam.

A C. Bauhino fratre hunc fructum habuit. Dignus est inquit qui cum Carduo Madagascar conferatur, cujus ergo descriptionem subjiciemus, ut Lector invicem conferat.

2. *Carduus ex Madagascar Indiæ* J. B. *Insulæ Madagascar* C. B. *Cardui cujusdam elegantissimi caput, sub fructu* 15. Clus. Exot. *lib.* 2. *cap.* 15.

Erat id caput tres uncias cum semisse longum, inferna parte unciam latum, superna magis, ut quod explicatum ex multis squamis imbricum modo sibi invicem incumbentibus constaret, quæ circa mediam & supernam ipsius capitis partem majores, præ siccitate reflexæ erant summo fastigio, & quodammodo in lacinias divisæ, coloris spadicei; inter quas exortæ erant velut exiguæ membranaceæ ligulæ, planæ & satis angustæ, cineracei quasi coloris, summa parte latiores & foris exalbidæ, internè autem spadicei coloris, mollissimo longóque villo saturæ purpuræ elegantissimæ per oras ornatæ, quæ temporis successu in atrum degenerabat. In medio capite densa erat villosorum staminum flavescentis coloris congeries, inter quæ latebant angustæ & pungentes spinæ, binas uncias longæ, quibus infima parte villosum semen inhærebat, Nerii semini non dissimile, fusci ex rufo coloris, sed immaturum.

In magno illo sinu insulæ Madagascar à Lusitanis *Bayo d' Anton. Gill* nuncupato lectum erat.

3. *Cachos* J. B. *Solanum pomiferum folio rotundo tenui* C. B.

Arbusti modo nascitur, & insigni virore prædita est, folio rotundo & tenui. *Fructum* fert Malo insano similem, altera parte sessilem, alterâ turbinatum, cinerei coloris, grati saporis & acrimoniæ expertis, minutum admodum semen continens.

Invenitur tantùm in Peruvianis montibus.

Magnæ est apud Indos æstimationis ob insignes facultates. Nam urinas ciet, calculum è renibus pellit, quódque præstantius est, illius usu calculum in vesica comminui ferunt, si mollis adhuc sit, ullisque medicamentis cedat. *Vires.*

SECTIO

SECTIO QUARTA.

De Plantarum quarundam succis in Medicina usitatis.

Notas Gummi, Resinæ, & Succi inspissati, vide Lib. 1. Hist. nostr. p. 10.

1. *Olibanum, sive Thus* Park. *Thus* J. B. *Arbor thurifera* Ger. C. B. **Frankincense or Olibanum.**

J. B.

Sicca ac pinguior est Thuris lachryma quàm Mastiche, statímque in luculentam pertinacémque flammam exardet, odore multo imbecilliore, sed nihil per incendium stillat, ut Mastiche; dentibus statim friatur, verùm friatura non cogitur denuo, ut Mastiches, neque ut ea libere volutari potest, cùm dentibus eorúmque præsepiolis adhærescat. Sapore est amaro & modice acri, non ingrato tamen, Cæsalpino adstringente subamaro. Colore est ex albo fulvescente, minúsque pellucet quam Mastiche, colore candicante aut subrusso; translucidæ guttæ, aliàs singulares, alias gemellæ testiculos aut mammas, prout eæ majores minorésve fuerint, imitantur, unde & Mammosi & Masculi Thuris cognomenta: interdum quaternæ aut quinæ, magnitudine Ciceris, Avellanæ, & majores, adhærentes nonnunquam suo cortici unde exsudarunt: friatura vero immundior ex grumorum attritu decussa Thuris Manna Græcis appellatur.

Quod ex eo [Thure] inquit Plinius rotunditate, guttæ pependit *masculum* vocamus, cùm alias non fere mas vocetur ubi non sit fœmina. Masculum alii putant à specie testium dictum. Casp. Hofmannus quam ob causam masculum vocabant se nescire scribit; nec enim arridere quæ Plinius dicit lib. 12. cap. 14. Nobis satisfacit Plinius ob formam vel præstantiam masculum dictum.

Mammosum Thus J. Bod. à Stapel à masculo distinguit quod illud oblongis grumis mammarum instar pendulis compositum sit; hoc parvis rotundis candicantibus aut flavis, interdum singulis, interdum testiculorum instar gemellis constat: Alii hoc ab illo non differre volunt.

De Arbore Thurifera nihil certi traditur. Theophrastus Arborem non magnam esse tradit, quinque fere cubitis attolli, ramosam esse, folia habere Pyro similia, corticem lævem ut Laurus. Alii tamen (inquit) similem Lentisco esse aiunt, & ejusdem fructus subrutilo folio. Alii & cortice & folio etiam Lauri. Diodorus Siculus Acaciæ Ægyptiacæ formam Arbori thuriferæ attribuit, Salicis folia, Lentisci autem folia Myrrhæ arbori, in quo Dioscoridi & Theophrasto plane contrariatur; quomodo hæc concilianda non video, nisi sit quædam transpositio. Garcias quoque Thuris arborem humilem esse & folia habere Lentisco similia scribit.

At Thevetus Arborem Thuriferam Pinus resiniferas referre tradit: verùm iconi quam proponit cum Pinis nulla est similitudo; quamvis se fingat adstare arbori, aut ei adstantem pingat. De vera ergo forma hujus arboris etiamnum incerti manemus, quod neque Veterum quisquam, neque Recentiorum in vastas illas Arabiæ solitudines penetravit quæ Thus dant, ut Casp. Hofmanni verba usurpem.

Oportet tamen ut Regio thurifera satis latè pateat, & arboribus etiam abundet, cùm thus tam vili veneat.

De loco Thuris natali magna lis est: nonnulli Arabiam solam Thus gignere scribunt, nec tamen eam omnem, sed Sabæam dictam, *Solis est Thurea virga Sabæis*, Virg. Juba, autore Plinio, negat in insulis nasci præter Arabiam ullis. Thus quoque præter Arabiam nullis gigni Theophrastus & Plinius tradunt. Dixere tamen postea, quòd ex relatu acceperant, id etiam nasci in quibusdam insulis. Thevetus etiam multas insulas & regiones hujus feraces esse scribit præter Arabiam, & quibusdam in locis tam vulgarem esse quàm Aurantiæ Malum: Thus tamen quod ex Arabia defertur ut olim ità & nunc omnium præstantissimum haberi.

Dioscorides præter Arabicum Thus inveniri & Indicum scribit. At Garcias per universam Indiam Thus non nasci certissimum esse ait, cùm quicquid Thuris ibi consumatur ex Arabia deferatur: & miratur à quo Dioscorides id acceperit. Potuit fortè à colore nigro quoddam Thuris genus Indicum appellari, quemadmodum Myrobalani nigræ Indæ denominantur. At * Bodæus à Stapel Indum Græcos vocâsse ait hoc genus, non quòd in terra ipsa Indiæ continente nasceretur, sed in insulis Arabiæ adjacentibus, quæ tum temporis erant sub Indorum potestate, quæ deinde ab Arabibus forte sunt recuperatæ, & hodie sub eorum sunt principatu. Duplicem Thuris quotannis messem esse tradit Plinius & confirmat Thevetus. *Meti semel anno solebat, minore occasione vendendi; jam quæstus alteram vindemiam affert; prior atque naturalis vindemia canis circa ortum flagrantissimo æstu, incidentibus quà maximè videatur esse prægnans, tenuissimúsque tendi cortex. Autumno legitur in æstivo partu. Secunda vindemia est vere, ad eam hyeme corticibus incisis*, Plin. Quod æstate colligitur candicans, purum, nitidum, pellucidum est (inquit Thevetus) alterum quod vere rubescens, pondere, pretio, bonitate, viribus superiore longè inferius.

* *Comment. in Theophr. hist. lib. 9. c. 4.*

Vires. Quod ad vires attinet, Thus calfacit, siccat & subastringit. Usus præcip. intrinsecùs est ad varios capitis & pectoris affectus, ut & ad alvi uterique profluvia, ad tussim (deglutitur vesperi frustatim) vomitum, sanguinis excreationem, diarrhœam, dysenteriam mitigandam. Avicenna depravatis sensibus & abolitæ memoriæ Thus opem præstare tradit. Dioscorides Thus in secunda valetudine haustum insaniam facere, & largiùs cum vino sumptum interficere ait. Nos ergo (inquit J. B.) consulimus

consulimus, ut nulli affectui interno præscribatur, nec etiam in suffumigiis, si vera scripsit Dioscorides de ejus natura. Sunt nobis alia tutiora medicamenta pro roboranda memoria, & adversùs alios pravos affectus internos.

Extrinsecùs inservit suffitibus pro capite roborando, catarrhos discutit, cava ulcera carne replet & ad cicatricem perducit: cruenta vulnera, cephalica imprimis glutinat, perniones (cum suillo adipe aut anserino) sanat; ulcera cacoethea tum sedis, tum reliquarum partium demulcet (tritum cum lacte linimentum:) oculorum rubedini ac lippitudini medetur (scil. aq. Rosarum multiplici in extinctione Thuris imprægnata, lactique muliebri postmodum commixta pro collyrio liquido:) verrucas incipientes & impetigines abigit (cum pice & aceto impositum) Emplastris, unguentis, Balsamis ad vulnera & ulcera mundanda & carne replenda utiliter admiscetur. Præcip.i usùs est in Cranii fracturis.

Olibanum cum albumine ovi tritum & temporibus applicatum hemicraniæ & cephalalgiæ prodest.

Ad aurium dolores, [aures ulcerosas *Matth.*] cum vino dulci [& calido] infunditur.

Cortex thuris vim habet eandem quam thus, efficacior tamen est & magis astringit. Quare potus magis commodat sanguinem spuentibus, & fluidis affectionibus appositus. Hodie in usu non est; nec scio an olim importaretur per se, sed duntaxat qui unà cum Thure ab arbore deradebatur, eique adhærebat.

Alia res est cortex thuris nonnullis dictus, vel Thymiama, vel Thus Judæorum quòd Judæi in suffumigiis frequenter utantur, est corticosum quid ex India allatum. Manna Thuris dicta eandem etiam vim habet quam Thus ipsum; nec enim aliud est quàm micæ Thuris concussu clisæ, ut Plinius scite.

Fuligo etiam Thuris olim in usu fuit ad mitigandas oculorum inflammationes, sistendas fluxiones, repurganda ulcera & cava implenda compescendáque carcinomata; verùm nunc dierum non amplius in usu est. Modum autem faciendi fuliginem vide apud J. B. tom. 1. part. 2. pag. 306.

Cæterùm Thuris usus antiquissimus & longè celeberrimus erat in sacris; thure enim sacrificabant olim, eóque in templis ad suffitus utebantur. Nec rarior ejus usus est nunc dierum in templis Christianorum ad suffumigia. Ejusdem (inquit Amatus) etiam usus est in lustrandis mortuorum cadaveribus. Et mirum dictu ut hic mos per omnes ætates, inter omnes ferè gentes & religiones inolevit.

Thuris limpidi folium Lob.

Nobis cum Parkinsono nihil aliud esse videtur quàm Limonio congeneris plantæ Clusio dictæ folium. An J. Bauhino eo nomine descriptum diversum sit inquirendum.

Thus, vel Tus ut in antiquis codd. absque aspiratione legitur à tundendo dici scripsit Sosipater, ut Tus dicatur quasi tusum, nempe à glebis tusis, sive tunsis. Aliis placet thus dici quasi θύος ἀπὸ τοῦ θύειν; quod Vossio magis placet: nam θύος Græcis idem ac θυμίαμα suffitus, sive ut Recentiores loquuntur incensum. Quemadmodum θύειν unde θύος, idem interdum ac θυμιᾷν *suffire. Voss.*

Λίβανον Græcis quidem dictum volunt à juvene Assyrio ejus nominis in hunc fruticem converso, quem Deos studiosissimè colentem invidi occiderunt. Hinc Diis Thure gratius nihil afferunt. Alii malunt à monte Libano: Sed in eo, Thuris arborem reperiri Veterum nemo prodidit. Verisimilior illorum opinio, qui à λίβω stillo nomen accepisse scribunt. Officinæ Olibanum vocant à Græca voce λίβανος, Λίβανος arbor λιβανωτὸς lachryma. Euripidi vice versa λιβανωτὸς arbor, λίβανος lachryma ut Recentiorum nonnulli observârunt.

2. *De Myrrha.*

Myrrha Græcis Σμύρνα & Μύῤῥα. At Μύῤῥα pro Σμύρνα Æolicum est, à quibus Latini mutuati sunt. Myrrhæ nomen (ut Poetæ fabulantur) accepit à Myrrha Cinaræ regis Cypriorum filia, quæ nefando patris amore capta, cùm aliquot noctes auxilio nutricis cum illo concubuisset, tandem illato lumine agnita, cùm illam pater occidere vellet, noctis beneficio elapsa in Arabiam confugit, ubi in arborem sui nominis est conversa. Vide fab. Ovid. Metamorph. 10. Verius Etymon est à μύρον unguentum. De Myrrhæ arbore nihil certi traditur, nec à Veteribus neque à Recentioribus. Theophrastus Myrrham quam Thuriferam arborem & minorem & humiliorem esse dicit, fruticosiorémq, caudice duro contortóque juxta terram, crassiorémque surâ hominis; folium habere Thuris, aculeatum tamen & non læve ut illius. Dioscorides Myrrhæ arborem similem Spinæ Ægyptiacæ esse dicit. At Diodorus Thuriferam arborem Spinæ Ægyptiacæ similem facit; Myrrham autem Lentisco cui Dioscorides Thuris arborem comparat. Quod de Bellonio 2 Obs. 8. recensent quidam (inquit * Casp. Hofman.) quòd viderit Ramæ in Palæstina inane est. Hariolatur tantùm (ut Scaliger loquitur) ex vicinia cum Acacia Ægyptiaca, cui comparari audiverat à Dioscoride l. 1. c. 78. Interim non contemno spinosam arborem Penæ *Adv.* f. 428. quod & Acacia spinas habeat in trunco, licet alio modo. At Theveti arborem, quam Hist. Lugdun. etiam dat, rideo.

* *De Medicam officin. l. 2. c. 154.*

Myrrham sic describit J. Bauhinus. Glebæ Myrrhæ aliæ pugillares ferè, aliæ Avellanæ magnitudine & minores, colore fulvo, ruffo, aut ferrugineo, aliæ pellucidæ, aliæ minùs, subinde etiam unguibus eximiis albis præditæ: sapore amaro, subacri: odore nares ferit acriter, ubi adoletur, nam flammam concipit. Dentibus attritæ friabiliores apparent quàm quod pro Bdellio exhibent, nec aquæ immersæ dissolvuntur ut gummi, sed diutiùs in ea relictæ limi instar diffluunt & flavescunt. Digitis etiam faciliùs confringuntur teruntúrque. Quibus notis (inquit) facile distingues ab admixto adulterato gummi, & suppostitiis glebis.

Myrrham Officinarum legitimam non esse suspicatur Fuchsius, quòd notæ Myrrhæ apud Dioscoridem illi non conveniant. Quin ipsi Bdellii indicia magis respondere videntur. Concludit autem siquidem Myrrha sit eam esse speciem quæ Caucalis & Ergasine Dioscoridi cognominatur.

Brassavolus aliique Myrrham Officinarum pro Bdellio habuerunt. Et revera tanta intercedit inter Bdellium & Myrrham similitudo, ut facilè ab incautis & minus expertis unum pro altero accipi possit. Verùm Myrrha facile discernitur, quòd impensè amara sit, non autem Bdellium, præterea pallidior, pinguior, fragilior, odoris acrioris & magis pungentis, minus denique pellucida quàm Bdellium.

Langius & Alii Benzoinum dictum omnes Myrrhæ electæ proprietates habere scribit. At ipsius confessione desideratur amaritudo, quam Dioscorides in Myrrha requirit. Plerique Myrrham Officinarum improbant & pro genuina & optimæ notæ Myrrha non habendam statuunt, sed vel Ergasinen Dioscoridi dictam vel Indicam à Plinio vocatam. Verùm J. Bauhinus, Parkinsonus aliique in simplicibus medicamentis examinandis versati Veram Myrrham ad nos adferri statuunt, quamvis sæpius adulteratam cum Gummi, & argumentis in contrarium allatis respondent.

Notæ optimæ Myrrhæ Galeno sunt, quòd sit mundissima & tactu quidem aspera, & arida & fragilis & levis, & globulis pusillis, extrinsecùs uno colore, intrinsecùs deinde subruffa & veluti venulas habens albicantes, odore suavi, gustu amara & excalfaciens. Adde ex Dioscor. quòd sit recens πρόσφατος. Hæc dubio procul (inquit Casp. Hofm.) illa est quam vocat λιπαρὰν & λιπαρωτέραν ob copiosum Stacten.

Omnibus autem præfertur quæ à loco unde convehitur Troglodytica appellatur, colore pallescens seu subviridis, splendens ac mordax.

Pro secunda nota, *ut sit friabilis* ψαθυρὰ Casp. Hofman, ponit ἢ ψαθυρὰ non friabilis, cujus rationes apud ipsum vides nobis non satisfaciunt. Nam eadem nota habetur apud Plinium, qui Dioscoridi vel coævus erat, vel antiquior, & apud Galenum. Aliarum notarum explicationes vide apud C. Hofmannum prædictum.

De Myrrhæ generibus non attinet dicere, cùm nihil certi sit, & omnia mercatorum fraudibus constent, uti nec de Myrrhæ adulteriis. At verò inquiret fortasse Lector quid sit Opocalpasum seu Opocarpasum, à quo maxime cavendum jubet Galenus nè Myrrhæ admixtum sit. Opocarpasum ex sententia Casp. Hofm. est Myrrha Indica Plinii, quæ ibidem quadam è spina colligitur; siquidem hac Plinius fallacissimè adulterari Myrrham scribit. Galenus autem Opocarpasum mentiri posse optimam Myrrham ait: at quei possit esse major fallacia. Mera hæc est conjectura, nec nostro judicio valde probabilis, cui tamen refutandæ immorari operæ pretium esse non ducimus. Opocarpasus certè succus erat venenatus, soporem & strangulationem præcipitem inducens. Et Galenus in ætatis suæ decursu se multos vidisse refert mori, quòd Myrrham cui Opocarpasum admistum esse nesciebant sumpsissent. Cujusnam autem plantæ arborisne an herbæ succus esset Opocarpasum dictum nemo Veterum nos docet, nec recentiorum quisquam novit. Adjuvantur autem qui hunc hauserunt epotæ Cicutæ remediis.

Stacte in genere nihil aliud esse videtur quàm Myrrha liquida. Duplex autem ejus colligendi modus apud Veteres occurrit. 1. Sponte ex arbore non vulnerata exsudat. *Sudant* (inquit * Plinius) *arbores Myrrhæ sponte priusquam incidantur Stacten dictam, cui nulla præfertur.* 2. Exprimitur ex Myrrha cum modica aqua contusa, ut docet Dioscorides. Hoc modo Cordus ex electa Myrrha se Stacten expressisse asserit; quâ vix aliqua reperiatur quæ diutiùs & latiùs oleat, odore aromatum modo jucundo. Et Valerandus Dourez è Myrrha trita & calefacta eo modo quem præscribit Dioscor. Stacten præparabat: quam sane satis jucundi odoris & amaram experiebatur. *J. B.* Hoc modo & Oleum Liquidambar è Resina ejusdem nominis exprimitur.

* *Hist. nat. l. 12. c. 15.*

Stacten Arabes Styracem vel Storacem liquidam appellarunt, quos secutæ Officinæ & medicorum vulgus. At verò quicquid sit de Arabum Storace liquida, Officinis ità dictam Stacten non esse ostendit Cordus.

Vires. Myrrhæ Dioscorides has vires attribuit, Vim habet calefaciendi, soporem inducendi: [non in omnibus (inquit Casp. Hofman.) sed in capitibus, aut frigidis naturâ aut alioqui pituitâ occupatis, in quibus aromata id faciunt. At Cordus Stacten propter gravitatem aliquam sensoriis irrepentem facilè somnum conciliare scribit] glutinandi, siccandi, adstringendi [Alii Myrrham astringere negant, cum menses & partus celeriter ejiciat] Mollit etiam uterum conclusum & aperit. Ducit item menses & fœtus celeriter cum Absinthio, aut Lupinorum cremore, aut Rutæ succo apposita. Myrrha etiam nunc dierum à multis commendatur in partu difficili, [quòd menses interdum sistat id fit siccando & serum absumendo] Sumitur etiam pro catapotio magnitudine Fabæ ad tussim veterem, & orthopnœam, & laterum ac thoracis dolorem alvique solutionem & dysenterias [hoc efficit non adstrictoria vi, quâ caret, sed quatenus siccat & digerit humores acres & rodentes. *Casp. Hofm.*] Solvit quoque rigores ante accessionem cum Pipere & aqua magnitudine Fabæ pota. Arteriæ etiam asperitatem & vocis raucedinem corrigit, Lingua supposita, & succo inde deglutito. Necat & lumbricos amarore nimirum, & ad oris graveolentiam manducatur. Ad alarum dolores illinitur cum alumine liquido. Si verò cum vino & oleo colluatur gingivas & dentes corroborat: inspersa quoque vulnera in capite glutinat. Et contusas aures & denudata ossa cum Cochleæ carne imposita sanat. Et pure fluentes inflammatásque aures cum Papaveris succo, Castoreo ac Glaucio illita. Ad varos autem cum Cassia & melle illinitur, & impetigines deterit cum aceto. Defluos item capillos cum Ladano & vino Myrteo oleo illita corroborat. Mitigat quoque diuturnas destillationes naribus cum penna illitis. Replet ulcera in oculis, ac ea quæ pupillis tenebras offundunt, & asperitates deterit.

Exsiccatoria & abstersoria vi pleraque hæc præstat. Unde & olim insignis ejus usus erat in conservandis cadaveribus. Ast inquit J. Bauhinus, Myrrha non ex omni parte beata est. Scimus enim cum Galeno Myrrhæ odorem plurimis etiam sanis dolorem capitis inducere. Et Galenus, citante Casp. Hofman. 5. Simpl. 19. Myrrham habet inter ea quæ ob copiam humiditatis, si largiùs sumantur, quosdam dementant, quibusdam etiam mortem inferunt.

Recentiores nonnulli Myrrham hydropicis conducere scribunt. Matthiolus cum Agrimonia potam.

Schroderus

Schroderus extrinſecus prodeſſe ait in igne ſacro, gangræna, tumoribus, vulneribus inveteratis ac recentibus, præcipuè capitis, unde in Emplaſtris ſticticis, ut vocant, uſus ejus creberrimus eſſe ſolet.

Myrrha Bœotica Dioſcor. quam dicit Arboris cujuſdam in Bœotia naſcentis radicem eſſe, & calefaciendi, emolliendi vim habere, utiliter etiam in ſuffitus admiſceri, hodie prorſus incognita eſt.

Ægyptii hodie tempore Peſtis Myrrham maſticare dicuntur.

3. *Sagapenum omnium Autorum.*

Serapinum *Offic.* à Sagapeno corruptum eſt. Sacopenium Plinius à Sagapeno aperte diſtinguit l. 20. c. 18.

Eſt autem Sagapenum Dioſcoridi ſuccus herbæ ferulaceæ in Media naſcentis. Schroderus lachrymam ſeu gummi arboris cujuſdam ferulaceæ eſſe ſcribit ejuſdem nominis ex qua ſauciata educitur. Galenus ſtirpem ipſam Sagapenum primariò vocari ait, ſuccum abuſive, cùm rectiùs Sagapeni ſuccus diceretur.

Quemadmodum autem olim incognita erat planta quæ ſuccum hunc dabat, ita & hodie quoque *Caſp. Hofman.*

Sagapenum ita deſcribit J. B. Guttis conſtat magnis velut Thuris mammoſi aut maſculi (interdum in glebas magnas coactum) Opopanacis modo ruſeſcentibus, intus corneo quodam colore præditis, ſub dente vel etiam digito lenteſcentibus, albeſcentibuſque, mordaci acriq; ſapore, odore viroſo, candelæ admotis flammam concipientibus. Aſſulæ rariùs in maſſa inventæ, ſubſtantia fungoſâ, albâ, foris purpuraſcente, rariùs adhuc caulis ipſius portiones juſtæ, digitalis craſſitudinis, ſtriatæ, fibris longis contextæ, quarum ſpatia opplet fungoſa laxáque ſubſtantia: ſemen quoque gemellum, Ferulaceo par, ſemunciâ longius, ſemunciam ferè latum, impuriores ſunt glebæ quarum vix grumos internoſcas, ita omnes ſunt concretæ veluti fuſæ, colore ſordido, ſapore & odore ſimili.

Notæ bonitatis Dioſcoridi ſunt pellucidum eſſe, extrinſecùs fulvum eſſe, intus album, odorem inter Silphii ſuccum & Galbanum medium habere, acrem ſaporem. Meſue colore medium eſſe inter ſubrubrum & ſubalbum, odore Porri in aqua facilè reſolvi (quod nec Aſſæ, nec Galbano contigit.)

Sed quo ſenſu (inquit Caſp. Hofmannus) accipere oportet illa in Galbano, ὅταν ἀφρώδης ᾖ καὶ ὑγρὸν ᾖ, non eſſe ampliùs Galbanum, ſed tranſire in Sagapenum modo in aqua diſſolvi? Hoc, notam illam facilè in aqua diſſolvi non eſſe propriam Sagapeno, ſed convenire etiam deteriori Galbano. Unde & ab odoris convenientia valdè adjuvatur ſententia Lob. & Penæ Adv. p. 349. *Tria hæc gummata Sagapenum, Aſſam, Galbanum eſſe cognatarum plantarum ferulacearum natalibus differentium ſuccos.*

Sagapenum potentiſſimè aperit, diſcutit & attenuat, non leviter etiam abſtergit. Facit (autore Dioſcoride quocum & Plinius conſentit) ad thoracis & laterum dolorem, rupta, convulſa, & tuſſes veteres. Craſſa in pulmone hærentia repurgat. Datur & comitialibus, opiſthotonicis, ſplenicis, paralyticis perfrigeratis, in febribus per circuitum repentibus in potu. Sed & in unguentis commodè adhibetur. Ducit & menſes & fœtus corrumpit cum aqua mulſa potum. Auxiliatur commorſis à beſtiis venenatis cum vino ſumptum. Excitat eas quæ ab utero ſtrangulantur ſi cum aceto ipſum olfaciant. Deterit cicatrices oculorum, & quæ pupillis tenebras offundunt, & ſuffuſiones. *Vires.*

Inter purgantia validiora habetur. Meſue ait nocere ventriculo & hepati. Corrigit aſtringentibus & tonum conſervantibus, ut Spica, maſtice, &c.

Vires ſummatim recenſet Schroderus. Tanta extrahendi vi pollere dicitur, ut quoque ſpicula è carne eliciat. Purgat lentos & craſſos, imò & ſeroſos humores ex ventriculo, inteſtinis, utero, renibus, cerebro, nervis, juncturis, pectore. Hinc prodeſt in hydrope, tuſſi inveterata, aſthmate, cephalalgia, ſpaſmo, epilepſia, paralyſi, tremore artuum, in obſtructione & tumore ſplenis, febribus intermittentibus, dolore colico, menſes ciet (ſed fœtum enecat) urinam movet. Convenit extrinſecus in Pleuriſi aliiſque tumoribus ac doloribus mitigatione & reſolutione opus habentibus. Fumus excitat epilepticos, hordeola ciliorum ſanat. Doſis à ʒß. ad ʒj.

4. *Aſa fœtida* C. B. Park. *noſtras Officinarum* J. B.

Aſam vocem ex Laſere corruptam eſſe plerique putant. Eſt autem Aſa (deſcribente J. Bauhino) lenta & tequax, compactæ ſubſtantiæ, colore ruffo, glebis ſatis magnis coacta; odorem nobis viroſum, Allii ferè, vehementiorem magiſque abominandum latè ſpirans, & nares acriter feriens; ſapore primùm amaro, poſtmodum mordaci, in Officinis ſæpe impura, admota igni flaveſcens.

In Officinis ſæpe duplex habetur; una pura & tranſlucens: altera impura & turbida, cui Sagapenum (quo adulterari Dioſcorides ſcribit) cujus odorem refert, permiſcetur, unde Germani Diaboli ſtercus, [eóſque ſecuti noſtrates **Devils dung**] nominant. Utraque tamen gravis odoris eſt. Cujus ſi uſus eſſe debeat ad medicamenta liquida, aquæ, aut aceto, aut vino injecta ſuper prunas reſolvenda, & quod in fundo manet rejiciendum; vel per colum, cui adhærebit, tranſmittendum.

Plerique Botanici Aſam fœtidam Laſeris ſeu Laſerpitii plantæ ferulaceæ quæ Σίλφιον Dioſcoridi lib. 3. cap. 94. dicitur, gummi eſſe volunt, è caule aut radicibus inciſis effluens. Hanc ſententiam ità probat Garcias, Altiht Arabum eſſe Laſerpitium Dioſcoridis & Plinii ſatis oſtendit Serapio lib. ſimpl. cap. 251. qui de Altiht agens ad verbum ea refert quæ Galenus & Dioſcorides de Laſerpitio ſcripſere. Certum autem eſt Aſam fœtidam Arabibus *Altiht* dici: nam cuicunque Arabi gummi *Imgu* aut *Imgara* ab Indis vocatum, h. e. Aſam fœtidam oſtenderis, ſtatim id *Altiht* ſive *Anjit* eſſe pronunciabit. At verò quamvis fortaſſe Arabes in ea opinione fuere, non indè ſequitur Aſam fœtidam Antiquorum Laſer eſſe. De Cyrenaico id concedi non poteſt, quoniam notæ ejus Aſæ fœtido

do nullo modo conveniunt; an Medicum & Syriacum doctiores dubitant. Jo. Bodæus expresse negat, quem adi. *Not. in Theophr. hist.* p. 594. Verum non opus est argumentis ultro citróque allatis depugnare: cum Jacobus Bontius jamdudum rem definivit, & controversiam diremit. *Hist. nat. & medic. Indiæ Orient. lib.* 4. qui continet Animadversiones in Garciam.

Planta (inquit) è cujus radice Assa exprimitur magna quantitate crescit in Imperio Persico, inter Laram & Gamaron civitates, quarum prima non longè distat à mari, & nostris mercatoribus, & Anglis etiam, frequentatur. Estque hæc planta duorum generum. Prima sarmentosa fere ut Salix aquatica. Ex ejus foliis & stolonibus incisis Asa fœtida per torcular exprimitur, quæ ut reliqui succi, sole indurata in consistentiam evadit, qualis est Aloes. Secunda porro Assæ species longe fœcundior existit, éstque succus expressus & radicibus hujus plantæ, quæ crassissimos Rhaphanos, folia autem Tithymali folia referunt. Hujus generis se aliquot radices domi habuisse ait, quæ quamvis jam essent exsuccæ, tamen totas ædes fœtore replerent, qui insuetis vix tolerandus esset. Quod Javani & Malaii & cæteri Indiarum incolæ negabunt, se quicquam odoratius nunquam naribus percepisse affirmantes. D. Mandelslo, qui in Persia peregrinatus est, duo etiam Asæ fœtidæ succo prægnantium plantarum genera agnoscit, verùm ea paulò aliter describit, Alterum fruticosum seu sarmentosum est, foliis parvis, Oryzæ similibus. Alterum Rapi folio, colore viridi folia Ficûs referente. Locis siccis & lapidosis meliùs proficit. Gummi circa finem æstatis manare incipit, Autumno colligitur. Confirmat etiam quæ Garcias & Bontius habent de ejus usu apud Indos in cibis condiendis.

Vires. Nullum medicamentum simplex per totam India majore est in usu quàm Asa fœtida, tum in medicamentis, tum in condiendis cibis, ut post Garciam testatur Bontius, ut propter hanc causam una sit cum Opio ex præcipuis mercibus quæ per Indiam distrahuntur. Solent Baneanes & omnes gentiles provinciæ Cambaiæ, qui à carnium esu abstinent, Asam jusculis & oleribus suis commiscere, confricato primùm ex ea lebete, nec alio condimento utuntur omnibus in cibis. Multa in hanc rem vide apud Garciam.

Utuntur ea Medicamenti loco ad Appetitum prostratum excitandum, ventriculum roborandum, flatus discutiendos, venerem irritandam. Apud nos in Europa, præcipuus ejus usus est internus in suffocatione uterina, peripneumonia & vulneribus. Extrinsecus in tumido Liene & uteri suffocatione, paneritio (cum allio ovi alb. suscepto) *Schrod.* N. Siquis Epilepsiæ obnoxius senserit suffitum ex *assa fœtida* & cornu caprino paroxysmo actutum corripitur. *Idem.*

5. *Ammoniacum* C. B. *& aliorum. Ferulæ lacryma Galeno.*

** L. 13. c. 23.* Ammoniacum * Plinio ab Hammonis oraculo nomen habet; juxta quod gignitur arbor quam Metopion vocant: At Dioscoridi totus cum radice frutex Agasyllis appellatur. Advehitur nunc in magnas glebas coactum, grumis magnis constans, unguibus lactei candoris nitentibus, aut rufis, per substantiam coloris obsoleti & fusci permixtis, odore Galbani virosiore, sapore amaricante.

Elige syncerum, minimè arenosum, purum, majoribus grumis, foris flavis aut croceis, intus candidioribus, quod claram flammam cùm accenditur alit, in manibus cum lentore tractatum mollescit, repentinóque ictu propter densitatem aridiorem, in plurimas splendidas nitentésque micas dissilit. Solvitur aqua.

Vires. Attenuat & resolvit, attrahit validè, alvum movet, splenicum est. Usus præcipuus est in doloribus arthritidis, in resolvenda mucilagine viscosa, crassa ac contumaci pulmonum, mesenterii, & hinc in obstructionibus contumacibus Lienis, epatis, uteri, in calculo, extrinsecus in scirrhis, panis tophisque juncturarum, in scrophulis aliisque tumoribus durioribus resolvendis, &c. *Schrod.*

Succi inspissati Exotici, quorum Historiam tradit Clusius, quem consule. Exotic. Lib. 4. *cap.* 7, *&* 8.

Succus splendens Anethi odore *C. B.*
Succus Aspalatho similis Anethi odore *C. B.*
Succus colore albo, flavo & rufo mixtis, anethi odore *C. B.*
Succus cinericius fœniculi odore *C. B.*
Succus Aspalatho similis ater, micis albis aspersis, odorus *C. B.*
Succus Aspalatho similis inodorus *C. B.*
Succus atrorubescens inodorus *C. B.*
Succus flavus albis granis commixtis gravi odore *C. B.*
Succus visco similis colore vario *C. B.*
Succus Masstichinæ resinæ non absimilis *C. B.*
Succus succino non absimilis *C. B.*
Succus sanguini Draconis affinis *C. B.*
Succus Camphoram redolens, ex radice Canellæ vulneratæ *Garc. C. B.*
Consule Histor. Arboris Cinnamom.
Succus Aloes facie *C. B.* Musæ foliis involutus *Clus.*
Vide *Clus.* Exot. Histor. Lib. 4. cap. 7, & 8.

6. *Bdellium omnium Autorum.*

Bdellii veri nomine (inquit J. Bauhinus) magnas habeo glebas, Taurino glutini, ut habet Dioscorides, aliquatenus similes, colore ex fusco nonnihil ruffescente, concretionéque, quanquam hac molli & tenaci, ad gummi magis accedente: sapore subamaro est, multùm tamen à Myrrha relinquitur. Odorem non insuavem spirat flammámque concipit, & quidem pertinacem, licèt cum crepitu. In superficie granula exsudantis glebæ hinc inde apparent. In glebarum medio subinde digitalis crassitudinis bacilli reperiuntur, spinosi. Exterior facies glebarum aliquando Myrrham vulgarem refert, coloris ferruginei, sed non tam intensi amaroris. Alia

Aliæ glebæ pro Bdellio adulterino exhibitæ, nigricantes, micis si scindantur pellucentibus, alioqui visûs aciem nequaquam admittentes, consistentia & sapore gummi, cujus modo tenaciter dentibus hærent; concipiunt tamen flammam relicto interim crassamento copioso.

Bdellifera, arbor, describente Plinio, nigra est, magnitudine Oleæ, folio Roboris, fructu Caprifici naturâque. Alii Arbori Myrrhiferæ eam valde similem faciunt. Lobelius & Pena inter alias merces se multos hujus ligni surculos expiscatos tradunt, solidâ substantia; cortice duro nigricante, spinis multis rigidis & crassiusculis horrentes, quibus multa copia Bdellii erat aggesta, intus forisque valdè quàm amari.

Matthiolus Bdellium, si suo tempore in Italiam importaretur, adeo rarum esse scribit, ut ad ostentationem tantùm asservetur vel ad adulterini & reprobati normam. Lob. & Pena quod Bdellium putatur, Myrrhæ speciem esse existimant. C. Bauhinus apud Matthiolum sex Bdellii differentias habet, quarum descriptiones ibidem requirendas omitto.

Probatur gustu amarum, translucidum cum frangitur, pingue cum fricatur, odoratum, facile mollescens, sincerum (Parthicum nominant.) Reprobatur sordidum, nigrum, in offas convolutum, quod Adrobalon nuncupatur.

Sunt qui gum. Animæ verum Antiquorum Bdellium esse putant ob multas notas communes.

Unde autem Bdellii tot differentiæ, Indici, Arabici, Mechii seu Petræi, Judaici, Siculi, Scythici? Omne Bdellium est ex India, sed prout huc vel illuc mari defertur, inde accipit nomen. *Casp. Hofmannus.*

Bdellium Galeno vim habet emolliendi, & eam quidem potentiorem dum recens est: insigniter etiam discutit, aperit atque absterget, sed alia atque alia ætate; si discutere velis mediæ ætatis sumendum est; si discutere & abstergere tantùm quò vetustius eò melius. Usus præcip. intern. in tussi ac pulmonum apostemate, calculo atterendo, urina cienda, mensibus immodice fluentibus ut & in fluore uterino sistendo, fœtu expellendo. Extrinsecus discutit hernias, mollit durities ac nervorum nodos, adeóque creberrimi usûs est in emplastris sticticis. Contusum solvitur affuso vino, aqua calida aut aceto. *Schrod.* *Vires.*

7. *Belzoinum Officinarum* C. B. *Benzoin* Park. *Benjoinum cujus arbor folio Citri* J. B. **Benjamin.**

Resina isthæc nobilissima magnis constat glebis inæqualibus, puris, nec ulla ferè sorde utplurimum infectis: colore sunt massæ aliàs rutilante, aliàs magis ad albedinem vergente, & creberrimis ceu unguibus aut Amygdalarum friaturâ mistæ; verùm in rutilis illis massis obscuriùs lucent ungues, in aliis candidi admodum, sed non ità pellucidi: substantia omnibus satis compacta, sed vel attritu digitorum in pulverem friari potis, nec quæ sub dentibus lentescat, saporis fere expers, verùm odor suavissimus, qui accenso vegetior. Eidem interdum adhærescens invenitur cortex, qui magnæ satis arboris suspicionem injicit, foris rugosus, ad cinereum inclinans, substantiâ compacta, colore intrinsecus russo ceu Canellæ, qui gustanti nihil præter siccitatem quandam offerre videtur.

Arbor Benivifera (inquit Garcias) procera est, vasta, pulchra, magnam spargens umbram ob ramorum frequentiam, quos pulcherrimo ordine digestos & in aerem elatos habet. Ejus folia partim aceto condita, partim adhuc adhærentia accepi: Minora sunt ea aliquantum Citri sive Limonii foliis, non tamen adeò virentia, sed parte adversâ candicantia; quæ verò in ipsis majoribus ramis nascuntur ad Salviæ folia magis accedere videntur, latiora tamen sunt, sed minùs longa. Vulnerantur arbores ut gummi emittant.

Benivi plura sunt genera, 1. *Amygdaloides* è præstantissimis, sic dictum quòd ungues seu maculas candidas admixtas habeat Amygdalarum instar, in Sian & ejus contermina Mirtaban proveniens. 2. Nigrius in Jaoa & Sumatra inventum, quod vilioris est pretii. 3. Nigrum in Sumatræ provincia Bayrros è novellis arboribus profluens, quod ab odore grato Benivi *de Boninas* vocant; superiore decuplo charius. Quia candidum est elegantius, nigrum verò & novellum odoratius utrumque permiscere solent, ut fragrantiæ elegantiam concilient.

Benjoinum Veteribus Græcis & Arabibus ignotum fuisse ostendit Garcias. At neque Assam dulcem seu Laser esse, ut multi opinati sunt, cùm magnæ arboris gummi sit, non herbæ lachrymæ; ut testantur fragmenta ramulorum lignorum admista, & Ludovici Romani aliorúmque historiæ.

Benzoinum Myrrham non esse patet quia amaritudinis omnis expers est.

Fieri potest, inquit Garcias, ut Ruellius [in eo quòd *Benivi* Ben Judæum vocat] lapsus fuerit nominum affinitate, debuítque potiùs nuncupare Benjaoy, id est, filium de *Jaoa* ubi plurimum nascitur. At Garciam lapsum esse ostendit Scaliger quòd Ben filium interpretatus sit, cum ea vox Arabibus etiam lachrymam significet.

Usus Benzoini internus in medicina rarus aut nullus; Schroderus tamen in affectibus pulmonum catarrhosis, tussi, asthmate intrinsecus sumptum præcipue utilem esse scribit. Extrinsecus in cerebro per sternutationem expurgando, in odontalgia masticando, in tuberculis ac rubore faciei extergendo, in emplastris, scutis, cucuphis, &c. Ob suavem halitum sæpissimè suffumigiis admiscetur. Notat tamen Schroderus, si suffitus ex solo Benzoino paretur tussim excitari. *Vires & Usus.*

Præcipuus ejus usus est ad odoramenta & suffumigia: Solvitur in oleis & spiritu vini rectificatissimo, ut & in aere humido ad liquescendum expositum.

Habetur ejus oleum duplex, 1. Ex recenti in India expressum quod præstantius. 2. Destillatum, multo ignavius. Chymicas multas præparationes Benzoini vide apud *Schroderum* in Pharmacop.

Ad nos scripsit *D. Tancredus Robinson* Arborem resiniferam odoratam foliis citrinis prædictæ haud absimilem transmissam fuisse è Virginiâ *à D. Banister*, ad illustrissimum Præsulem *D. Henr. Compton*, in cujus instructissimo horto culta est à D. *Georgio London.* viro admodum honesto, & in re Hortensi peritissimo. Arbor ista Virginiana Citrii vel Limonii foliis Benzoinum fundens, in Horto Reverendissimi

rendissimi Episcopi culta habet folia Citri minora aliquantulùm, non tamen adeò virentia, sed aversâ parte candicantia, & per margines æqualia.

8. *Cancamum* J. B. C. B.

Cancamum Dioscoridi est lacryma Arabicæ arboris (folia Myrti habentis Amato) Myrrham quadantenus referens, virosi gustus, quâ tanquam thymiamate *i. e.* suffimento utuntur: Vestes eo additis Myrrha & Styrace sufficiuntur: datur lienosis, comitialibus & suspiriosis: menses cum aqua mulsa pellit: oculorum cicatrices confestim emendat, ac vino madefactum eorum medetur hebetudinibus, adversùs gingivas humore prægnantes non aliud, ut & ad dolores dentium, ac per plusculos dies ternûm obolorum pondere ex aqua aut aceto mulso bibitum obesos extenuat.

Quid sit hodie ignoratur. Alii Laccam esse volunt, sed perperam, cùm vires non conveniant: alii Benjoinum, nonnulli gummi Anime, ut Amatus & Garcias.

9. *De Gummi Anime.*

Anime duplex est, Occidentalis & Orientalis.

Occidentalis arboris in Hispania nova crescentis lachryma est seu resina alba, ad Thuris colorem nonnihil vergens [pellucida, ex albo citrinescens] verùm Copali magis oleaginosa. Defertur granis Thuris, sed crassioribus, quæ contracta luteum colorem ostendunt instar resinæ: gratissimi & suavissimi odoris est, & prunis impositum facilè consumitur. Differt ab Orientali quòd nec tam candidum, neque tam lucidum sit. Orientale item magnis fragmentis adfertur transparentibus.

Orientale triplex est. 1. Album. 2. Subnigrum, quod Myrrhæ quodammodo simile, odoratum, quod Dioscorides inter Myrrhæ species tanquam improbam commemorat, & Minæam à terra ubi præcipuè nascitur, eam appellat: Serapio Aminæam, quam vocem Lusitani in Anime corruperunt. *Amat.* 3. Quod Clusius addit pallidum & resinaceum retorridúmque. Animæ omnia genera jucundum in suffumigiis spirant odorem. In medicina usus præcipuus externus in capitis & nervorum affectibus frigidis, dolorificis, catarrhosis, flatulentis; in affectibus articulorum, paralysi, contractura, laxationibus, contusionibus, &c. Miscetur emplastris & cerotis, ad usus prædictos.

Gummi Anime quinque species describit J. Bauhinus, quæ

1. Animes species ad succinum luteum accedens.
2. Anime similis resina ex albo flavescens.
3. Anime alba perlucida, sapore Vernicis, odore Mastiches.
4. Anime colore Colophoniæ.
5. Anime species alba, Copal Indis.

10. *Resina Copal*, Schrod. *Copal* J.B. C. B. *Gummi Copal* Park. *Monard.*

Resina est admodum candida & lucida & transparens, magnis fragmentis Diacitro valde transparenti haud dissimilibus, satis odoratis, sed non perinde ac Anime. Eâ Indi in suis sacrificiis suffumigii loco utebantur, hâncque ob causam Sacerdotibus suis in templis frequenti in usu erat, adeò ut cum Hispani primùm illuc appellerent, hujusmodi suffitibus naribus eorum admotis exciperentur.

Utilis est ad frigidos capitis morbos, & Thuris aut Animæ vicem explet.

Cœpit ab annis aliquot (inquit Clusius) ex India Occidentali liquor quidam inferri Olei de *Copalyva* appellatione, quod an ex Resina jam dicta eductum sit me latet; valde tamen commendari & perutile esse intelligo ad vulnera recentia curanda.

Copalliferarum arborum octo species enumerat & describit *Franc. Hernandes.*

Cæterum Copal vox, monente Gul. Pisone, Indis resinas omnes arborum odoratas & gummi denotat.

11. *Tacamahaca* C.B. Park. *Tecomahaca* Hernand. *Tacamahaca Populo similis fructu colore Pæoniæ* J. B. *Arb. Populo similis resinosa altera* C. B.

Colligitur vulnerata arbore magna ut Populus, admodum odorata, cujus fructus ruber est Pæoniæ seminis modo. *Monard.* Fr. Hernandez folia obrotunda, mediocria & serrata arbori attribuit, fructum parvum obrotundum, fulvum refertum semine nucleo Persici haud absimili in summis ramorum flagellis. Color est Galbani (nec desunt qui idem esse putent) unguibus albis uti Ammoniacum, odore gravi atque etiam sapore *Monard.* J. Bauhinus plenius describit; Coloris est rutili partim, partim flavi pallidioris, veluti ex unguibus diversis compacta, resinæ strobilinæ concretione, bullatis tamen tuberculis alicubi cava, sub dente in pulverem dissilit primùm, mox rursum recolligitur, lentescénsque pro arbitrio ducitur, sapore amaricante, haud ingrato & aromatico. Suffita jucundum spirat odorem, Mastiches ferè æmulum, minùs vehementem & suaviorem, nullóque relicto crassamento consumitur.

Vires. Magni est apud Indos usûs in quocunque affectu, præsertim in omnis generis tumoribus in quacunque corporis parte, siquidem mirificè resolvit, maturat & dissipat: tollit etiam omnes dolores ab humoribus frigidis & flatulentis provenientes. Prunis injecta naribúsque admota mulieres uteri suffocatione laborantes illico liberat: Umbilico emplastri modo imposita uterum suo loco retinet, usu familiarissimo. Delicatiores Ambram & Moschum addunt. Defluxiones quascunque à capite reprimit (linteo excepta & post aurem alteram vel utramque applicata suffitúve attracta) Temporibus adhibita cerati modo defluxiones in oculos aut alias faciei partes revellit: Dolores dentium sedat dentibus corruptis indita.

Ex

Ex ea, Styracis tertia parte & Ambræ momento fit emplastrum stomacho longè utilissimum, siquidem illum roborat, appetitum ciet, concoctionem juvat & flatus discutit, eodem modo cerebro imposita. Magnæ est efficaciæ in doloribus coxendicis, & omni articulorum morbo præsertim si ab humoribus frigidis vel mixtis proveniant. Sola juncturarum aut nervorum vulneribus imposita, ea curat; nam statim suppurat & spasmum prohibet. Ego (inquit Monardes) tertiam partem ceræ adjicio, ut facilius inducatur. Hæc omnia *Monard.* Emplastrum de Tacamahaca ventri applicatum cephalalgiam lenire dicitur; efficax etiam est ad tumores lienis, & durities discutiendas.

12. *Caranna* C. B. Park. & aliorum. *Tlahueliloca Quahuitl.* i. e. *Arbor insaniæ* Fr. Hernand. *Monard.*

Ex continentis parte interiore per Carthaginem & *Nomen Dei* defertur resina colore Tacamahacæ, sed splendidior, liquidior & densior, [foliis involvi solita, nè frusta sibi mutuo adhærescerent, est enim valdè glutinosa] lingua Indica *Caranna* dicta, quod nomen etiam apud Hispanos retinuit, odore Tacamahacæ, sed graviore. Pinguis est & oleaginosa, ideóque tenax sine multa adglutinatione & colliquatione.

Eâ utuntur Indi in tumoribus & omnis generis doloribus. Ad eosdem morbos laudatur quos Tacamahaca curare solet, & minore temporis spatio vires suas exerit; sic ut quos Tacamahaca non curarit Caranna sanet.

Sed ex eadem Carthagine allata ad nos est Caranna quædam purior, & Crystalli modo limpida, superiore multò præstantior, utilior & odoratior.

Præparatur inde Emplastrum antipodagricum insigne. Fr. Hernandez sic arborem describit, Arbor est magna, fulvos stipites fundens, læves, nitidos & odoros: *Folia* oleaginea, in crucis formam composita, orbicularia. Odora arbor est, gustûs acris & nonnihil astringens.

13. *Sarcocolla* C. B. Park. *Officinarum* J. B.

Nominis ratio obvia est: ita enim dicta est quòd carnes agglutinet: vim, inquit Dioscorides habet glutinandi vulnera. Lacryma est arboris in Perside nascentis, thuri tenui similis *Diosc. Galen.*

Sarcocollæ (inquit J. Bauhinus) grumi albicantes sunt, aut ex albo subrussi, spongiosi, micis lucentibus subinde mistis; globosarum lachrymarum fragmina Pisi aut parvæ Avellanæ magnitudine; tanta est enim fragilitas ut in pulverem crassiusculum vel concussu levi frietur, saporis amari cum quadam dulcedine obscura *, ingrata. Sub dente lentescit, & candelæ admota primum bullit, postmodum in claram flammam exardet: Admista reperiuntur aliquando folia ex candido flavescentia, Tithymali myrsinitis folia sicca egregiè referentia. [Granula Papaverinis seminibus non multo majora esse Parkinsonus ait.] * Vomitum provocante *Park.*

Eligenda recens, colore ad pallorem vergens (vetusta enim rubescit) saporis amari, substantiæ porosæ & quasi spumosæ, facileque in aqua solubilis. *Schrod.*

In Sarcocollæ notis non conveniunt Plinius & Dioscorides: hic enim subflavum seu flavescentem dicit: ille eo meliorem quo candidiorem. Dioscorides laudat gustu amarissimam, Plinius cum acrimonia dulcem, in quo ab omnibus deseritur.

Schrod. Calf. & sicc. adstringit, consolidat, glutinat, coquit, maturat. Usus præcipui in vulneribus consolidandis, cicatrice obducendis, unde & nomen adepta est. Mirificè præstat & in oculorum fluxionibus, albugine, nubeculis (maceratur in lacte Asinino vel humano, ℥v, postea cum aqua rosarum mixta ciliis imponitur addito si libet tantillo Sacchari. In hæmorrhagiis narium anacollematis admiscetur. *Vires.*

Serapio multùm perforativam esse scribit, comedere carnes ulcerum, exulcerare intestina, inducere calvitiem & alia. At quomodo quod causticum est glutinabit vulnera? Scribunt purgare pituitam crassam à remotis partibus veluti oculis, cum quibus tantam habet affinitatem, ut purgandi gratia in illis data exulceret. Misera affinitas? quam hostibus optem. Mesue dat in substantia à ʒj ad ij. quod ego nè in pilulis quidem audeam, quantumvis bene correctæ videantur. Costæus suo more multa excusat: Ego dico, *Abeat Sarcocolla cum pil. suis in maximam malam rem.* Casp. Hofm. Veteres Sarcocolla foris tantùm usi sunt: de vi purgatrice nihil dicunt.

14. *Gummi Elemi* Park. *G. Elemi Officinarum* C. B. *Elemi resina* J. B.

J. B.

In massas cylindraceas cogitur quas pollice & medio digito complectaris, duarum palmarum circiter longitudine. Substantia verò est fere uniformi, ceræ flavæ colore & consistentia simili, facilè flammam concipiens; color aliàs intensior, substantia resinacea: sub dentibus facillimè lentescit dealbatúrque, sapore non ingrato, nonnihil acri & subamaro, odore fere Fœniculi. Obvolvuntur autem glebæ quæ ad nos importantur pulchro folio, è cujus nervo medio parallelæ obliquè creberrimæ in margines feruntur venæ, quod Cannæ Indicæ videtur esse. Funiculis præterea xylinis omnia constringuntur.

Multa habet communia cum resina Gummi Molle arboris à Paludano missa *J. B.*

Impropriè Gummi dicitur cùm Resina sit, ut quæ flammam facilè concipiat, & oleaginosis diluatur.

Oleæ Æthiopicæ gummi esse multi volunt, siquidem Elemi vox ab Eleæ corrupta videtur. Ast Elemi Officinarum Dioscoridei notas non habet, nimirum flavum esse & Scammonio utcunque simile & mordax. Negat Matthiolus Oleæ Æthiopicæ lacrymam esse. Verùm C. Bauhinus Oleas & Oleastros similem fere lacrymam fundere ait. Et apud Casp. Hofmannum invenio locum ex Andreæ Baccii autoris gravissimi lib. 5. de *Vinis Apuliæ* adductum, quem huc transcribam, quia hanc rem illustrat valde; & gummi Elemi originem declarat. Olearum ibi [in Apulia] mira vetustas & magnitudo, Quercuum instar procerrimæ, & quod fœcunditatis earum argumentum est, (quod in Ti-

bertinis non video, nec in Sabinis oleis) ob assiduos, ut reor, in Apulia calores, gummi hic Oleæ exsudant optimum, quod Chirurgi gummi Elemi appellant. Gleba est pinguis, ac Myrrhæ instar fragranti odore, ut non solùm in unguento probandam existimem, utique applicata simpliciter Cerati instar, tumores discutiat, emundet sordida ulcera, ac carnem inducat ad cicatricem: Verumetiam prunis aspersa suffimentum balsami in cameris edit gratiosum, superans thuris & stactæ Myrrhæ fragrantiam, quod Reverendiss. Adriæ Episcopo Lucæ Ant. Resti Barolitano acceptum refero. Hæc ille. Cujus (inquit Casp. Hofman.) graviss. Viri testimonio fisus Gummi Olearum nostrarum in possessionem nominis *Elemi* immitto: Et Materialistas nostros jubeo, non ex India alterutra petere, sed ex Apulia regni Neapolitani.

De loco ejus natali nihil adhuc certi accepimus. *J. B.*

Testantur plerique qui de eo scripserunt admirabiles ejus vires esse in vulneribus capitis. Practici ergo in Calvariæ fracturis & vulneribus nunquam id in suis emplastris ac unguentis omittunt, mirabilem ejus usum continuo experimento edocti: qua de causa ex eo & unguentum & ceratum à Pharmacopolis diligentioribus concinnatum habetur.

15. *Liquidambar* C. B. Park. *Liquidambar Resina arboris* Ocosolt *dictæ, foliis Hederæ, odore Styracis liquidæ* J. B. *Xochiocotzo Quauhuitl seu Arbor Liquidambari Indici* Hernandez.

Resina est, teste Monarde, effluens incisis arboribus vastæ magnitudinis, pulchris & ramosis, quarum folia Hederaceis similia sunt, *Ocosolt* Indi vocant, cortice crasso cinereo. Huic cortex odoris causâ commiscetur comminutus, ut sci. suaviùs ac diutiùs spiret in suffitibus. Fra. Hernandez arborem Liquidambari *Xochiocotzo Quaubitl* Mexicensibus dictam Aceris fere foliis esse ait, in tres cuspides duósque sinus divisis, altera parte albicantibus, altera verò obscurioribus serratisque. Corticem stipitis partim fulvum, partim virentem. Addit Jo. Terentius, Fructum rotundum esse, sed instar Polygoni multos habere ungulos luteos, superficies vero nigras. Ubi nascuntur ejusmodi arbores fragrantissimus est aeris odor, adeò ut Hispani primùm eo appellentes, istic aromata nasci, atque adeò eas aromatiferas esse arbores existimarent. Eo hic utimur in suffitibus, odoramentis, pastillis Styracis liquidæ loco, cujus odor proximè ad hunc accedit, adeo autem validus est, ut celari etiam suffitibus non additum non possit, sed totas ejus, si ejus sit copia, atque adeò plateas suo odore repleat.

Vires. Plurimus in medicina illius usus est, nam calefacit, roborat, resolvit & anodynum est. Cerebrum per se illitum aut aliis aromatibus mixtum confortat, omnigenósque dolores à causâ frigida emplastri modo impositum mitigat. Ventriculo adprimè utile Stomachici instar adhibitum nam appetentiam excitat & concoctionem adjuvat. Cum Styracis, Ambari & Moschi momento mixtum emplastri consistentia, & scuti formâ super alutam extensum ad eadem utile est. Ex eo recens collecto & loco idoneo [in Sole *Park.*] reposito oleum quod de Liquidambar nuncupant destillat multò perfectissimum illóque longè suavius. Sunt qui expressione etiam eliciant ut majori quantitate colligant. Nam chirothecis imbuendis plurimum absumitur. Utile est ad plerosque morbos frigidos, ad tumores resolvendos, & privatim ad tumores & obstructiones uteri, mensésque provocandos.

Sunt qui ex arboris ramis comminutis & coctis pinguedinem innatantem colligunt & vendunt pro legitimo oleo. Atque hic liquor à nonnullis Storax liquida putatur in Aromatoriorum & Pharmacopœorum officinis vulgò venalis. Fr. Hernandez oleum hoc est, arbore ipsa vel sponte vel incisa exstillare ait.

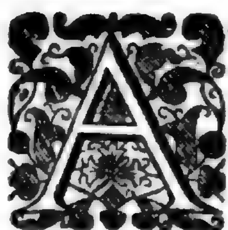
Arboris pampini & summitates in fasciculos collecti vestibus & stragulis ab Indis inseruntur odoris gratia, in eúmque usum Hispanis etiam vendunt.

Fr. Hernandez somni inducendi vim Liquidambaro ejúsque oleo tribuit.

APPENDIX

APPENDIX AD HISTORIAM PLANTARUM: CONTINENS ADDENDA & EMENDANDA.

Addenda LIBRO SECUNDO.

D *finem primæ Sectionis p.* 66. *adde*

Lithophyton quorundam nondum descriptorum icones ad Plantas ab Everhardo Rumphio ab insula Ambona missas delineatæ exhibentur in *Ephemer. Germ.* Ann. 11. Observ. 21. nimirum,

1. Lithodendri calcarii sive Caranæ, Calcis Ambonicæ.
2. Corallii nigri anguini Ambonici Acarbarum incolis dicti.
3. Amaranthi Saxei cum suo saxo annato.
4. Pseudocorallii rubri fistulosi.

Pag. 69. *lin.* 5. *adde,*

Equisetum junceum Africanum fruticescens nodis candicantibus apud *D. Plucknet* vidi. Planta est submarina, Equiseto junceo nigrinodo Breynii affinis.

Pag. 69. *ad finem Sectionis secundæ, adde*

Corallinam marinam Piniformem, apud ornatissimum Virum *D. Gul. Courtine* vidimus, quæ foliorum longitudine, figura, & situ in caule Pini ramulum adeò exactè referebat, ut non immerito *Pinus marina* dici posset. Erant autem folia crustâ purpureâ Corallinæ reticulatæ modo obducta, ligno interiore corneo & lento. Ramus ipse sesquipedalis longitudinis erat aut major.

Sect. 3. *Cap.* 1. *Spec.* 1. *p.* 70. *adde, ad finem.*

In vesiculis oblongis extremis hujus foliis innascentibus observavit *D. Tancred. Robinson* corpora multa, parva, obscura, rotunda, interiori vesicularum membranæ adhærentia, mucilaginoso quodam liquore repleta; cùm reliquæ vesiculæ foliis innatæ tum liquore omni, tum globulis illis solidioribus nigricantibus destituerentur: corpuscula isthæc plantæ hujus semina esse conjectabatur, proinde & hanc & reliquas submarinas non minùs quàm terrestres stirpes seminibus abundare. Postea literis Septemb. 7. 1686. ad me datis scripsit idem eruditissimus Vir, semina prædicta folliculis contenta adeò manifesta esse, & vel nudo & inermi oculo conspicua, ut primo statim vesicularum extremarum aspectu agnoscantur, nec ullus de eis supersit dubitandi locus: se enim multis ea viris ingeniosis & curiosis ostendisse qui rei evidentiâ victi pro seminibus initio nudo oculo conspecta habuerunt, atque etiam postquam microscopio examinaverant. Se autem primam horum notitiam & observationem *D. S. Doody* pharmacopœi Londinensis conjecturis & suggestionibus debere ingenuè profitetur.

Alga quædam in litore Islandico nascens invenitur, è quà calore Solis extrahitur Sacchari quoddam genus, Sacchari communis loco ab insulanis usitati. *Tho. Bartholin.* Act. Med. An. 1671, 1672, & 1674. Eadem lætissimum ovibus pabulum esse dicitur.

Lib. 2. *pag.* 71. *lin.* 24. *post verba illa pro remedio adde,*

Algam Hibernis *Dulesh* dictam, quam assiduè in ore habent, pulchrè exsiccatam & convolutam, ut moris est, ad me misit ingeniosiss. Vir, *D. Hans Sloane*: Eam ab hoc loco descripta specie differre existimo, ex angusto principio in insignem latitudinem duarum interdum triúmve unciarum extenditur, & in plures lacinias dividitur, non enim divisione sua dichotomiam observat, quin & segmenta primaria in alia subdividuntur nullo ordine, quæ sensim angustata in acutos mucrones desinunt. Substantiâ est tenui & membranacea, ad Lactucam marinam accedente, colore purpureo, Spithamæ longitudinem vix excedens. Odorem non invalidum Violæ exspirat. *D. Sloane* Hibernos hanc masticare scribit, non quòd vim ullam salutarem aut medicam ei inesse existiment, sed animi tan-

tum

tùm causâ & quod more receptum sit. Hanc esse quam describit C. Bauhinus in Prodromo Fuc membranacei ceranoidis titulo, tum descriptio, tum nomen Scoticum *Dils* ad *Dulesh* acceden convincunt.

Pag. 72. lin. 28. pro decimaquarta specie adde,

14. *Alga spiralis maritima* Boccon.

Tenuis est hæc & angusta membrana, in modum spiræ convoluta, duas aut tres uncias longa, cujus extrema minutissimè incisa sunt, sive fimbriata: simplex est, in plures quandoque ramos divisa, totáque subnigro, fuscóve colore nitet. Saxis & testis innascitur, lignísque uti Corallina. Liburni, Saccæ, & alibi maritimis fluctibus ejectam in litore sæpius collegi.

Pag. eadem Ad historiam fuci folliculacei serrato folio C. B. *ad calcem paginæ adde,*

Hic fucus *Sargazo* Hispanis dicitur, depingitúrque & describitur à Gul. Pisone pag. 266. Hist. Nat. & Medic. Brasiliæ.

Lenticula marina (inquit) sed impropriè nominatur. Est enim non Alga, sed arbuscula baccifera, palmum longa, tenuibus caulibus, griseis & perpetuis foliolis serratis, saturè rubris in glomos convoluta, quæ circa insulas Flandricas vulgò dictas, incerta quidem origine undequaque fluitans adeò magnam maris partem obsidet, ut solum non salum diceres, & remissiore vento moram navibus haud parvam faciat. Raram hanc plantam pubes nautica Lusitanorum ut & Batavorum indiscreta quantitate macerant & coquunt cum liquore convenienti, eóque non sine felici successu contra difficultates urinandi utuntur. Insipida est præter salsuginem à mari contractam. Nulla Radix conspicitur, sed sola rupturæ vestigia apparent.

Americam navigantibus magna hujus quantitas in mari fluitans occurrit atque hoc signum habent nautæ se terræ appropinquare. Aiunt cum fluenti vi è sinu Floridæ in Oceanum expelli, cujus cursus cum impetu Orientem versùs dirigitur unde fit breviori tempore è Virginia in Angliam quam retro navigetur, navibus etiam magis onustis. *D. Banister.*

Pag. 80. ad Cap. XI. *pro 32 specie addatur,*

32. *Muscus maximus ceratoides maritimus* Triumfetti.

Triumf.

Ex imo maris numerosa ramorum sobole usque ad aquarum superficiem enititur, qui rami in minores alios iterum atque iterum subdividuntur, donec in extremo bifurcati ipsas quodammodo arcium seu turrium pinnas æmulentur: hujusmodi ramulorum crassities plerunque pollicem æquat, quoad extensionem verò inordinatè procedunt, cùm nonnulli ramorum jam perfectæ cuspites palmo haud sint longiores, alii verò supra cubitum eleventur, adeóque copiosum ramorum numerum fundant, ut etiam non tam leviter ponderent. Prædictorum ramulorum materies satis rara ac flaccida, nullis apparentibus potitur nervis, propter quod nec sub aquis recti consistunt, at flexi, simúlque taliter recollecti, ut ipse primo intuitu implexos potiùs funium vetustorum fasciculos illuc à nautis projectos eosdem existimaverim. Horum insuper color atrovirescens est, nullúmque præter ab aquis marinis communicatum (quas etiam intra se continent) saporem aut odorem reddunt. Denique expositi rami propè fundum omnes in simplicem veluti truncum conveniunt, cui pro radice inservit lata quædam ac subrotunda basis ejusdem cum planta substantiæ, ac saxis firmissimè adhærens.

In portu apud centum cellas observavit Autor.

Pag. 81. Ad finem capitis de Spongia adde,

Apud illustrem Virum *D. Gulielmum Courtine,* Medii Templi Londinensis rarissimum Spongiæ genus vidi, reticulatum, texturæ adeò raræ & maculis magnis, ut lumen facilè transmitteret, & ut fibrarum artifici Naturæ manu contextarum discursus plexúsque clarissimè discerni possent. Erat ea concava nec valdè crassa.

Aliam præterea speciem apud eundem vidi quam Spongiam ramosam tuberculatam denominavi.

Multa insuper lithophyta rariora ut. v. g. Corallium album punctatum creberrimis punctulis. Corallium manum humanam cum pollice & digitis adeo exactè referens, ut non casu productum sed arte elaboratum videretur. Lapidem fungitem cerebriformem. Corallinam tuberosam majorem lævem. Corallinam maximam compressam. Corallinam luteo-pallidam. Pori asterioidis quatuor aut quinque species. Hippurim saxeam fulvo-rubram, aliáque quæ curiosiùs observare & describere non vacabat.

Pag. 92. Ad finem cap. 22. adde,

Hæc species Tabernæmontano Fungus Capreolinus dicitur. Hujus esum admirabilis sæpe urinæ rubedo comitatur. Cujus rei veritas illustratur ab exemplo. An. 9. & 10. Observ. 68. Ephemer. German.

Pag. eadem Ad finem paginæ adde,

Fungus Sinensis Antidotalis Lac Tigridis dictus.

Sina illum in locis arenosis, inprimis in litore maris gignit, ubi Sinensium relatione ex Tigridum lacte elapso oritur. Tenuem ex tubere rotundo candidóque protrudit pediculum, in quo orbiculatus, infra plicatus albúsque pileolus eminet.

Vires. Antidotum tuber illud præsentissimum, plurimis resistens venenis, perhibetur in morbis malignis maximè expetitum. *Ephem. German.* Ann. 4. & 5. Observ. 153.

Pag. 103. *post finem capitis* VII. *adde*

Cap. VIII.

Fungus typhoides coccineus Melitensis Boccon. *& sequentium capitum numeri mutentur.*

Boccon.

PAlmaris est altitudinis, interdum major, fungum nondum explicato capituli disco planè referens. Pediculus uncialis est crassitudinis, tres aut quatuor uncias longus, scaber, fungosus; capitulum etiam ipsum fungosum, pediculo paulò crassius minoris Typhæ palustris clavam aliquatenus repræsentans, quod dum viret, si digitis premas veluti sanguineum succum fundit. Per maturitatem granis minimis innumeris exasperatur, undique cocci colore splendentibus. Æstatis munus est, aliis tempestatibus temere & frustra quæsieris. Astringit maximè, unde ei præcipua laus in cohibendis sanguinis profluviis, cujus gratia Melitenses ex Gaulo insula illius in pulverem soluti scrupulum aut amplius vino vel jusculo dilutum hauriunt, ducta à majoribus hac nunquam fallente medicina.

Oritur in scopulo Melitæ insulæ adjacente dicto *Scoglio del Generale*; hinc ipse Fungus *Heritz tal General* vernaculâ linguâ dicitur. Folia tenuissima primo nascenti adesse, atque maritimis fluctibus continuè irrigari dicuntur.

Pag. 104. *post lin.* 14. *adde,*

Hic Fungus esse videtur quem *D. Plot* in * Hist. Nat. Com *Stafford.* sub titulo *Fungi ramosi candidissimi ceranoidis sive digitati minimi* proponit & describit. Differt quòd spicæ nonnulli seu digiti circumcirca crispi sunt & cornu cervi in modum divisi. * Cap. 6. §. 3.

Pag. 105. *lin.* 20. *post secundam speciem adjiciatur,*

3. *Fungus pulverulentus cute membranacea, substantiâ intus spongiosâ, pediculo brevi crassiore in orat fere ducto* * D. Plot. *& sequentium specierum numeri mutentur.* * Hist. Nat. Stafford. cap. 6. §. 4.

Peramplus est hic fungus, quatuor vel quinque digitos diametri obtinens, duos propemodum digitos crassus, pediculo brevi crasso, à basi seu principio angusto paulatim se dilatante ad margines usque Fungi, in metæ seu coni inversi figuram, nonnihil similem Fungo tuberoso esculento albo, fusco permixto *J. B.* aut Fungo duro arborum sive igniario *Park.* Eorum tamen neuter esse potest hic Fungus, cùm mollis sit, cute membranacea lenta tectus, substantia interiore spongiam tùm textura, tum colore referente, poris intermediis per maturitatem ejusmodi pulvere subtili repletis, qui è Fungo *Crepitus Lupi* dicto compresso evolat. Propè *Packington* à D. *Waltero Ashmore* observatus est, &c.

Eadem pag. post quartam speciem pro quinta & sexta ponantur sequentes.

6. *Fungus Siculus subcæruleâ pulpâ, arillis flavis refertus* Boccon.

Bocc.

Fungum hunc globosâ figurâ, nonnunquam ovatâ crescentem vidit P. Boccone, Nucis Juglandis magnitudine. Breviore & crasso pediculo terræ cohæret, cutéque tegitur rugis quibusdam atque tuberculis exasperata, adeóque lenta & tenaci, dura & crassa, ut corium repræsentet: Pulpa alioquin interiore, inchoata maturitate subcœrulea, absoluta, arillis compluribus flavis referta. Hujus coriacei corticis decocto Messanenses mulierculæ pannos laneísve subpurpurascente colore inficiunt. Autumni exitu & mense Martio colligitur esui aptus, ubi & *Catatumphili* nomine notus.

7. *Fungus Malicorii facie* Boccon.

Bocc.

Est & hic quoque Fungus notatu dignus, Mespili facie, lævis, vesicæ formâ, nigricantis coloris, intermediis fibris terræ cohærens. Pulpa illi ut cæteris rara, sed Cutis per maturitatem dura, ad instar corticis Mali Punici.

Oritur in sylvis *Bargæ* in Hetruria.

Loco

Pag. 110. *post Cap.* XV. *adde,*

Fungus barbatus Quercinus teterrimè fœtidus Breyn. Ephemer. German. *An.* 4. *&* 5. *Observ.* 151.

Mense Augusto in sylva non procul ab acidulis Schwalbarensibus in quadam Quercu observavit J. Breynius Fungum magnitudine pugni minoris, niveum, carnosum, ovali pæne figura, superiùs latiorem, inferiùs magis acuminatum, & undique radiis crassis unciali longitudine deorsum vergentibus velut pilis in modum barbæ inferioris cuspidatæ è caudice excrescentem. Odorem dum avellere eum ab arbore annitebatur baculo adeò gravem, fœtidum ac virosum emittebat, ut eundem missum facere cogeretur.

Pag. 113. *Ad finem Capitis* 1. *pro specie* 11. *adde,*

11. *Muscus multiformiter pyxidatus apicibus coccineis* D. Plot *Hist. nat. Stafford.*

D. Plot.

Colore est cinereo, pro anni tempore obscuriore, magnitudine & interdum etiam figurâ Caryophylli aromatici, calyce rariùs quadrato, plerunque rotundo aut ovali, nunquam valdè profundo, marginibus undique eminentiis coccineis, capitellorum acicularum magnitudine, perpetuò obsitis.

In Canoci sylva circa *Wildmore Hollies*, *Fair Oak*, & *Wolsely* parcum à D. *Edwardo Byrch* Armigero observatus est, & Autori nostro ostensus.

Pag. 115. *lin.* 14. *post pag.* 92. *adde,*

Ad tussim convulsivam seu catarrhum ferinum, ℞ pulverem musci * Querno asseri innascentis * In Oaken in pale.

in Syrupo Irionis. Assidue utere. E M. S. *D. Page* M D. *D. E. Hulse.*

Pag. 118. *l.* 22. *adde pro quarta & quinta speciebus.*
4. *Lenticula palustris major* Commelin. *Cat. plant. Holland.*

5. *Lenticula palustris bifida, fructu tetragono* Magn. *App. ad Botan. Monsp.* C. B. *Callitriche Plinii* Col.

Hanc Neapoli in Seboti palustribus observatam depinxit Columna, aquaticæ Lenticulæ foliis binis in tenuissimis caulibus, fructu juxta illa tetragono. Cùm & caulem habebat & semina producat, ad hunc locum propriè non pertinet.

Pag. eadem, Ad Cap. VIII. *pro tertia specie adjiciatur*

3. *Conferva reticulata* D. Doody.

Pusilla admodum est & tenella, è filamentis tenuissimis in retis formam contextis composita, maculis sæpe pentagonis, interdum hexagonis, aut etiam tetragonis: colore viridi; Quantum discernere licuit in tubulos non raro contexitur.

In fossis propè Westmonasterium & rivulis in ericeto Hounsleiano observavit *D. Doody*. Herbarum caulibus, foliis & aliis quisquiliis adnascitur.

Addenda LIBRO TERTIO.

Ad finem Cap. I. *pag.* 119. *post lin. ult. adde,*

3. *Frutex cineraceus muscosus Capitis bonæ Spei* Breyn.

Breyn.

Frutex arborescens hic, admodum rarus, & mirifice quasi cineribus conspersus. Lignum obtinet album; ramos frequentissimos, rigidos, & variè divaricatos; cortice tomentoso, cinereo penitus circumtectos, minutisque tenuibus, brevibus, tomentosis ac cinereis coacervatis, *foliolis* muscosis ornatos. Quæ in ramis rariora, majora, & eâ fere forma, ut Cannabis luteæ sterilis Contareni stolonum summitatibus, stellularum in modum; in ramulis verò densiora, minora, magisque crispula, pæne instar Abrotani fœminæ foliolorum collocata sunt.

Pag. 121. *post. lin.* 21. *Capiti* II. *pro tertia specie addatur*
3. *Selago Indiæ Orientalis sive Plegmaria admirabilis Zeilanica* Breynii.
Breyn.

Planta quam descripsit Autor ex *Zeilan* delata, è vetustæ cujusdam Jacæ arboris caudice ibidem enata, tripedalem obtinebat longitudinem, atque *caule* olorinam ferè pennam crasso constabat, rotundo, striato, ex viridi flavo obsoleto, ad Olivarum conditarum colorem accedente, qui parumper ultra semipedem à radice, in ramos duos pænè dodrantales dividebatur, atque hi in totidem aliquanto longiores, quorum quilibet rursus in binos, vix triunciales tenues desinebat. Dictus *caulis* ab infima (cui quædam adhuc radicum fibræ adhærebant) parte usque ad extremum apicem *foliis* crassiusculis cordis figuram inversam exprimentibus, semunciam in longitudine, & quadrantem unciæ in latitudine vix superantibus, ex flavo-viridi ad Olivarum colorem inclinantibus, rigidiusculis & splendentibus, Tithymali parali ritu, velut squamis densissimè obtectus conspiciebatur. In unoquoque autem supremorum ramorum apice artificiosum plegma, sesquipalmare, tanto studio, tam curiosè & scitè à Natura elaboratum, ut potiùs artificiale quid quàm naturale putandum sese ostentaret. Hoc pediculo perexiguo innixum, in duas utplurimum partes primùm dividebatur: singulæ verò deinde plurimis divisæ tenerrimis flexibilibus claviculis (aut ramulis) in divisione bifidum ordinem frequenter observantibus, & tam accuratè tandem terminantibus acsi forfice essent resectæ, quæ in universum cruciformi serie (ut Cupressi ramusculi) planè contectæ squamulis seu foliolis rotundis, Sanamundæ 3. *Clus.* foliis ex parte respondentibus, sed longè minoribus, eodem quo planta integra ejúsque folia colore; quarum singularum in gremio granulum orbiculare, albicans & pellucidum, Bombycis ovi magnitudine & facie latebat, superiore medietate ex squamula sæpiùs emicans, intus inane ex denegata forsan maturitate. Reperitur etiam granulis trigonis.

An species *Quamjavatl.* Nardi Anton. Recchi Rerum medicarum Novæ Hispaniæ lib. 6. cap. 61. pag. 258? aut genus *Tlamacazqui y papan* ejusdem pag. 414?

Rarissimè in *Zeylan* reperitur: frequentior est in *Malabar*, non procul à *Cochin*, quamvis & ibi perrara æstimetur.

Musci clavati species nobis videtur.

Pag. 130. *lin. ult. Pro Equiseti duodecima specie adjiciatur,*
12. *Equisetum junceum nigrinodum Capitis bonæ spei, An Arundinis gramineæ aculeatæ* Alpini *genus?* Breyn.

Hujus ramus à *D. Beverning* Breynio donatus intra binas spithamas substitit, *Caule* constans calami frumentacei crassitudine, nodoso, lævi, tereti, in altera tamen parte plano, non adeo ut Equi-

seti

feti vulgaris flexili ac molli, sed magis lignoso Arundinis instar, intrinsecùs niveo ac concavo, extrinsecus ex obsoleto virore castanei coloris, & quasi punctulis atris infecto [Alius ramulus quem à D. *ten Rhine* obtinuit, obscuriùs virescebat, guttulis nullis interstinctus erat, & nihil pæne ad spadiceum tendebat] Genicula foliorum vice involucris nigris striatísque, in acutum desinentibus circumvoluta sunt; ex quibus rami graciles, lenti ac obsequiosi, geniculis creberrimis distincti, contrario situ prorumpunt; qui rursus ab imo successivè in frequentia divaricantur vimina, hæque iterum in alia minora, ramosa, tandémque in parvas furculas pari cum caulis, ramorum & viminum colore terminantia. Totus ille ramus caudam non malè equinam repræsentabat; unde plantam Equisetum denominare placuit.

In ramo à D. *ten Rhyne* transmisso Congeries squamularum quædam minutissimarum, in modum ferme utriculorum Junci foliacei capsulis triangulis *J. B.* se præbuit. Quæ, nisi abortus, majorem hujus plantæ cum Juncis vel Graminibus quàm Equiseto esse cognationem manifestè indicat.

Pag. 135. *Post lin.* 4. *adde,*

In Catalogo Horti Acad. Lugduno-Batavi à D. Hermanno editi Phyllitidis varietates vel si mavis species sequentes inveniuntur.

1. Phyllitis polyschides, laciniis singulis cruciatim decussatis, in sylvis Angliæ à *Jacobo Bobarto* reperta.
2. Lingua cervina angustifolia major sua lanugine foliorum lacinias involvente. *Hort. Reg. Par.*
3. Lingua cervina medio folii nervo in aculeum desinente. *Ejusdem Hort. Par.*
4. Lingua cervina minima Anglica *Bobarti*.
5. Lingua cervina seu Phyllitis minima undulato folio *Hort. Reg. Paris.* His addenda

1. *Phyllitis minor* Triumfetti.

E radice crassiori, subrotunda, nigra, longis exilibus ac numerosis fibris capillata numerosam foliorum sobolem semipalmari circiter in senioribus plantis longitudine præditam, & in gyrum velut dispositam producit; quorum substantia Phyllitide multò crassior, supernè splendidè virescit, infernè albicat: insuper eorundem forma triangularis instar reliquarum sui generis, geminas tamen ad basin exiguas veluti alas sortitur, uncialis magnitudinis, versùs externum limbum acutiores, at in opposito, qui petiolo propior, rotundiores, ubi etiam decussatæ mutuo supersternuntur. Ulteriùs eadem folia, uti sæpius propè apicem dentata cernuntur, ità perpetuò circa reliquum ambitum crispantur, habéntque breves petiolos coloris splendidè nigricantis, ac taliter integram foliorum longitudinem percurrentes, ut sulcata videantur. Denique tota planta tum sapore subastringenti, tum fungi odore quem mansa reddit perbellè imitatur vulgarem Phyllitidem.

2. Phyllitis parva saxatilis Virginiana per summitates foliorum prolifera *D. Banister*, à quo descriptionem & iconem ejus expectamus.

3. Jac. Bontius Phyllitidem quandam Indicam caule foliis pluribus donato depingit & describit suo modo.

Pag. 137. *Post lin.* 43. *adde,*

Non incommodum est si recipiatur vinum, cui permisceatur spiritus sulphuris ut acescat. Huic immitte radiculam Polypodii per 24 horas: tunc sicca & utere pro dentifricio. Firmat, mundat & candorem dentibus inducit. *Etmuller prax.* cap. de Dentium vitiis. *D. E. Hulse.*

Pag. 138. *post lin.* 21. *pro quinta specie adde,*

Hemionitis parva Antegoana folio Platani ferè in modum diviso.

Hujus folium nobis communicavit peritiss. Botanicus D. *Doody* pharmacopœus Londinensis. Pediculo innitebatur tenui nigricanti, & Capilli Veneris in modum splendentia quatuor digitos longa. Folium 2½ uncias longitudine superabat; ima parte tantundem propemodum latum; ad basin duplicem laciniam seu apophysin habuit velut Hemionitis peregrina Clusii, utramque tamen ad latera dentatam seu laciniatam, & in acutiorem mucronem productam. Medium etiam folii segmentum utrinque laciniatum, in acutum cuspidem procurrebat. Semina folii marginibus circumcirca reflexis adnascuntur ut in Filice fœmina vulgari aut Filice peregrina Osmundæ facie *Bod.* à *Stapel*, non lineolis aut punctis in aversa folii parte.

Pag. 141. *Ad Cap.* VI. *adde,*

Filiculam hanc magis perfectam & integram cum omnibus suis partibus vide apud Clariss. Virum *D. Plucknet*, eandémque mihi communicavit *D. Doody*. Plurimis autem tenuibus nigris filamentosis obliquè incedentibus radiculis variè implexis & cum musco cui intermiscentur velut contextis in superficie terræ seu petrarum quibus innascitur se diffundit ceu velo quodam eas operiens. Filamenta obiter foliola emittunt uncialia aut sescuncialia, è pinnulis composita hinc inde tribus, quatuor, quinque aut pluribus, alternatim positis, singulis in tres quatuórve lacinias longas angustas ad pediculum usque divisis. Singulas lacinias seu foliola mavis dicere nervus niger per longitudinem medias dividit.

Pag. 146. *Post primam speciem Cap.* IV. *adde,* Ostendit nobis D. Pettiver Filiculæ speciem è China delatam, quæ plurimum accedere videtur ad Filicem minorem palustrem, verùm extremum folium in longiorem mucronem procurrebat, & Lonchitidem divisurâ sua æmulabatur.

Pag. 149. *Ad finem Capitis* VIII. *de Adianto adde,*

4. *Adiantum foliis Coriandri ramosum Chinense.*

Pediculis nigris splendentibus cùm Adianto nigro Coriandri foliis convenit: foliis magis accedit ad Adiantum Americanum Cornuti. Sunt autem ea nusquam adverso situ disposita, sed ubique alterno. Cauliculus seu pediculus ramos ad eundem fere modum emittit quo Filix fœmina vulgaris;

garis; in ramos scil. adeò divaricatur ut verus caulis videatur, non folii compositi seu ramosi pediculus.

Ramulum siccum è China allatum nobis communicavit peritissimus Botanicus *D. Pettiver* Pharmacopœus Londinensis, semipedali longitudine, in ramos divisum, atque etiam subdivisum: medius scapus duodecim foliorum seu pinnarum paria adnexa habuit.

Pag. 153. *Ad finem Capitis* 8. *adde*,

5. *Adiantum nigrum seu Dryopteris Chinensis lanuginosa.*

Hujus folia [totalia] longiora & angustiora sunt, magnitudinis ratione habita, quam Dryopteris nigræ *Officin.* in ramulos ex adverso plerunque sitos divisa: at pinnulæ in ramulis alternatim plurimùm dispositæ sunt; hæ autem divisurâ suâ folium Quernum quodammodo imitantur. Pediculi ut in dryopteride vulgari ex spadiceo nigricant. Verùm hæc planta insigni nota ab omnibus nobis hactenus visis Capillarium speciebus differt, quòd non pediculi tantùm sed pinnulæ seu folia ipsa hirsuta & lanuginosa sunt.

Hujus etiam folium ex China allatum nobis communicavit superius laudatus D. *Jacobus Pettiver.*

6. *Adiantum nigrum Chinense tenuiter divisum pinnulis minimis obtusis plerunque bifidis.*

Hujus cauliculus seu scapus folii medius ramulos emittit alternos, in surculos pariter alternatim positos divisos, & hos demum in pinnulas minimas ab angusto principio paulatim dilatatas, ad summum usque, quod latiusculum & plerunque bifidum est. Pinnularum parvitate & figura ab omnibus nobis cognitis Filicum speciebus distinguitur, adde & frequenti divisurâ.

Hanc quoque à prædicto D. *Pettiver* habuimus.

7. *Adiantum album floridum Cicutæ foliis Virginianum D.* Plucknet *in horto sicco.*

Addenda LIBRO QUARTO.

PAg. 159. *l.* 18. *D. Hermannus in* Catalogo Plantarum Horti Med. Lugd. Bat. *Banguen pro Althææ* [*nobis Alceæ*] *Indicæ specie habet.*

Pag. 159. *lin.* 41. *Pro tertia specie ad finem Capitis secundi adde*,

3. *Herba de Bengala* C.B.

De hac herba C. Bauhinus ex Linscot. part. 2. Ind. Orient. 18. &c. hæc habet,

In Bengala ex herba quam ad colum instar Lini nent, telam texunt, quæ subtilitate sericum antecellit: ex foliis linteamina elaborant, acu pingentes nunc flosculos, nunc historias vario colore, quæ lectulis insternuntur.

Observat *Mandelslo* in Indica sua peregrinatione è glomo laneo summo cauli plantæ cujusdam *Herba de Bengala* Lusitanis dictæ innascenti, pilæ parvæ seu fibulæ vulgò dictæ majori simili, optimos pannos, aulæa & peristromata fieri.

Hanc herbam simili omnino fructificatione gaudere cum Curcuma, Cardamomo, Zedoaria, &c. nos docet *D. Paul. Hermannus* Catal. Hort. Lugd. Bat. pag. 211. in historia Curcumæ, cui ob hoc aliaque sua observata & inventa plurimas debemus gratias.

Pag. 161. *Post lin.* 25. *adde*,

In procidentia uvulæ gargarisetur succus Urticæ.

Ad morbum equorum [The Scratches Anglicè dictum.] Ex cineribus Urticæ cum aq. font. q. s. fiant orbiculi; quibus tempore usùs adde axungiæ q. s. m. f. ung. pro usu. *D. Hulse* è MS. cujusdam Doctoris *Page.*

Pag. 162. *Post lin.* 4. *pro octava Urticæ specie adde*,

8. *Urtica Racemosa Canadensis* Moris. præl. Dodart. Mem.

Hujus folia multò obscuriùs virent quàm Urticæ nostratis majoris; ad tactum mollia sunt, non tamen pungentia, pediculis longis teretibus appensa. E foliorum alis & versùs summitates florum velut racemuli exoriuntur.

Invenio inter plantas meas siccas ante triginta annos Londini collectas hujus Urticæ folium.

D. Paul. Hermannus in *Appendice* ad *Cat. Leyd.* Pino *Marcgrav. & Pison.* ad Urticam [intelligit puto racemosam Canadensem] refert.

Pag. ibid. Ad finem Capitis de Spinachia adde,

Abrahamus Muntingius in Herbario Belgico lib. 2. cap. 37. pag. 162. Plantam quandam spinosam describit & depingit, quam Spinachiam frutescentem Americanam vocat; quæ tamen ad hunc locum non videtur pertinere: qui linguam Belgicam callent rem certiùs definire poterunt.

Pag. 164. *Post. lin.* 23. *pro quarta Mercurialis specie addatur*,

4. *Mercurialis Zeylanica tricoccos cum Acetabulis Kupamenija Zeylanensibus Herman.* Cat. Leyd. App.

E *radice* annua, albente, modicè fibrosa surriguntur *caules* nunc unicus, nunc plures, ramosi, rotundi,

rotundi, pedales, striati; ad quorum genicula hærent *folia*, ex longis pediculis, Mercurialis effigie, subrotunda, glabra, levissimè crenata: Ex horum sinubus verò oriuntur teneræ semidigitales alæ, quos alterno ordine cingunt parva, herbacea acetabula, cum parvis è medio prodeuntibus pulchellis brevissimis thyrsulis, multis herbaceis villosis & cirrosis flosculis vestitis, quibus subsunt rotundi, lappacei globuli, terni simul juncti, singulis continentibus *semen* parvum, congeneribus suppar.

In Zeylona & Malabara luxuriat in fimetis. Hinc *Kupamenija*, hoc est stercoris aut fimi amans appellatur. *Locus.*

Cùm fructus flori subesse dicatur in nostra methodo ad hunc locum non pertinet.

Pag. ibid. Ad finem paginæ pro secunda Ambrosiæ specie addatur

2. *Ambrosia foliis Artemisiæ inodoris elatior* Herman. Cat. Lugd. Bat.

Hujus virgultis trium quatuórve pedum altitudine assurgentibus adhærent *folia* * priori ampliora, Artemisiæ foliis proxima, profundiùs laciniata, supernè viridia, infernè pallescentia, odoris nullius evidentis. *Flores* in summis spicis apparent minores, foris viridantes, intus nigricantes; quos singulos excipit *semen* unicum, muricatum, vulgari simillimum. * *Ambrosiæ vulgaris.*

Ex seminibus Venetiis transmissis prodit.

Pag. 165. Habetur in Horto Hafniensi Lappa quædam minor, aculeata dicta *Bartholin. Act. med.* Qu. quomodo differat à vulgari Xanthio.

Pag. 167. *lin.* 19. *post verba illa,* è Syria allati *adde,*

Hæc Ricini species esse videtur quam * *Horti Malab.* Auctores describunt sub titulo *Pandi Avanacu* his verbis. * *P.* 2. *p.* 60.

Pandi Avanacu, quæ secunda species *Avanacu*, ling. Bram. * *Vollò Erandò* à priore specie, (quam pro Ricino vulgari habemus) in eo tantùm differt, quòd altiùs assurgat, quódque stipitibus & ramis est valdè rubris seu miniatis & nitentibus: Foliis, floribus & fructibus paulò majoribus. Semina quoque eadem sed majora & paulò planiora, & inter spadiceo-fuscum & nitentem colorem cinereis undulis rarioribus conspersa. * *I. e. Erando major.*

Rariùs in hisce terris quàm *Avanacu* reperitur.

Ricinus Africanus maximus caule geniculato rutilante Hort. Reg. Parif. Hort. Lugd. Bat. Herman.

Idem totus ruber Indicus Hort. Lugd. Bat. Herman.

Quantum differant à præcedente nôrunt qui eos coluerunt.

Ricinus Americanus major caule virescente Hort. Reg. Parif. Hort. Lugd. Bat. Herman.

De his, cùm nondum eos viderim, nihil amplius dicendum habeo.

Cadel Avanacu H. M. *ad finem pag.* 167. *post verba illa,* ad Cadel-Avanacu plantam dictam *addenda,*

Frutex est in arenosis nascens, stipitibus ac surculis solidis. *Folia* quæ in pediculis tenuibus, quatuor pollices longis, proveniunt, oblongo-rotunda sunt, anteriùs in cuspidem stricta, ad petiolum latissima, oris rotundis, tenuibus & raris in margine denticulis incisa; superficie plana, glabra & texturæ tenuis ac subtilis: nervis è costa media subtus eminente obliquè antrorsum exeuntibus, & in se invicem arcuatim subtili tractu incurrentibus, colore viridi-claro, in hac parte. *Flores* in summis surculis albicantes, plures; quibus succedunt *Fructus* pedunculis brevibus, rotundis & tenuibus appensi, formâ oblongâ & trilaterâ, tribus plano-rotundis lateribus constantes, & in medio singulorum laterum sutura subtili in longum striati, ad petiolum strictiores, in superficie punctis lacunosis effossi, in vertice cùm teneriores sunt umbilico trium rubrorum foliorum, quæ dein decidunt dotati, cortice exteriore viridi diluto, interiore lignoso ac corneo, ad petiolum calyce parvo, qui cuspidatorum viridium foliorum est, comprehensi, in terna loculamenta divisi, intersepimentis lignosis, quæ angulis laterum & stylo medio astricta sunt à se mutuò disjuncta; in quorum singulis singula continentur *semina*, formâ oblongâ in parte interiore, quà stylo medio fructûs accumbunt, pellicula albicante tenuissimâ obducta, ac in medio, ubi cùm teneriora sunt angulo eminente extuberant, sutura flavâ striata; súntque cum sicca parte interiori planiora, in altera rotundiora & magis extuberantia, coloris in totum nigricantis & parùm nitentis; in vertice nullo umbilico albicante sunt, uti quidem semina priorum specierum.

Bis in anno flores & fructus fert, ferme in Januario & Julio. *Tempus.*

Folia trita & cum aqua epota purgativa sunt. Pro morsu serpentis dicti *Cobra Capella* juvant si in pulverem trita vulneri indantur; eadem cum foliis *Pandi Avanacu*, & floribus * *Schem-Pariti* melli permixta pro capitis pustulis serviunt facta unctione. Unum fructûs semen sumptum usum purgandi obtinet si tritum in aqua propinetur. * *Alceæ Indicæ species est.*

Hic frutex fructu tricocco & vi cathartica cum Ricino convenit, in reliquis satis differt.

Cæterùm Ricini vires in Historia omissas placet hic adjicere:

Oleum è nucleis expressum non solùm Lychnis affunditur, sed omnibus passim incolis [Brasiliæ] in usu est quotidiano contra affectus frigidos tam internos, quàm externos. Resolvit apostemata, & matricis ventrísque tormina ac flatus illitum discutit: prodest tinnitibus aurium: restituit tensos convulsósque nervos. Tres vel quatuor guttulæ ex conveniente liquore subinde per os vel anum exhibitæ sanant frigidos articulorum affectus & simul alvum laxant. Cutem quoque à psora reliquisque vitiis vindicat. Umbilico inunctum lumbricos puerorum expugnat. At * D. Stubs affirmat * *Act. Philosoph. N.* 36.

affirmat Oleum expressum, quantumvis nuclei ipsi vehementer purgent, nullam omnino vim catharticam obtinere, nè quidem si integri cochlearis mensurâ una vice deglutiatur, aut trium per annum injiciatur. Pisonem attendamus.

Semen purgat validè. Sex septémve nuclei per os intro assumpti humores crudos per superiora & inferiora exturbant cum vehementia. Convenit ergo in spiritu vini optimo loco correctorii semina multa macerare, & tincturam exhibere. *Piso.*

Folia aquâ vel aceto macerata Herpetis aut hujus generis affectibus mederi, præter Dioscoridem testem habeo quotidianam experientiam. *Piso.* Eadem, teste D. *Stubbes*, unicum sunt apud Indos Cephalalgiæ remedium.

N. Indi ante Europæorum adventum non expressione oleum eliciebant, nullam enim nôrant, sed coctione; eadem scil. ratione quam docuit Dioscorides h.e. contuso semine, deinde in aqua cocto, postremum oleo innatante cochlearibus excepto: quæ eliciendorum oleorum ratio è seminibus & fructibus Indis admodum familiaris & usitata est, quomodo faciliùs etiam quam expressione eliciuntur.

Hucipochotl Huaxacensis seu Ricinus Novæ Hispaniæ Hernandez. *Qu. an differat à Curcas?*

Si rectè depictus sit ad hoc genus propriè non pertinet, huc tamen ob similitudinem foliorum & fructûs cum Ricino Americano *Curcas* dicto referri potest. Arbuscula est, describente *Hernandez*, vitium modo serpens, sinuosis ac tricuspidibus foliis, floribus coccineis, parvis & aggregatis in comam, unde generantur fructus Nucis pæne Ponticæ formâ ac magnitudine, sed ternos includentes Ricini more candicantes nucleos. Toto anno folia, flores ac fructus fert.

Liquor stillatitius vires elanguescentes instaurat reficítque, ut homines ferè mortuos ferant exsuscitare; idem refrigerat & impinguat, aut ipsa arboris folia oleris vice devorata, nitidúmque reddunt colorem. Lachryma stillans è perfractis germinibus inflammationi oculorum mirum in modum confert. Nuclei quini, aut si robustior homo sit septeni, emundati à quodam illos tegente membrana vacuant egregiè pituitam & bilem per superna & inferna, adeò securò eventu, ut vel levis momenti re ingesta, medicamenti hujus vis si ita expediat coerceatur.

Bengi-eiri * H. M. *Ricini Indici species.*

* P. 4. T. 51. p. 105.

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, *caudice* crasso, albicante, cortice obducto nigricante, necnon multis ramulis cinereis, intus fungosis, inodoris, saporísque acris donato.

Radix albicans, flavescente ac lactescente cortice tecta, inodora, saporis acris & urentis.

Folia alternatim brevibus petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda acuminata, in ambitu serrata, crassa, densa, glabra, nervis aliquot è media costa albicante & infernè extuberante in latera excurrentibus; sapor dulcis & astringens.

Flosculi exigui & pæne invisibiles surculorum extremis racematim proveniunt, calycíque viridi-albicanti & exiguo inhærent, tribus *staminulis*, luteis *apicibus* ornatis constantes. At verò flosculi hi *Juli* potiùs dicendi sunt, cùm ex iis fructus non enascantur: sed infrà flosculorum analogicè dictorum racemos seu potiùs spicas, gemma observatur oblongo-rotunda, tria emittens reflexa, albicantia, flavescentibus *apicibus* ornata filamenta; quæ gemma inodora, insipida ipsius fructûs rudimentum est.

Fructus rotundi, sex angulis crassioribus sulcati, fructibus *Nilicamaram* haud absimiles, virides, crasso cortice cincti: cui subest putamen seu cortex lignosus, rufus, bina ternáve includens *semina*, albicantia, dulcis, gratíque saporis, Ricini seminum formâ æmula. Crassus autem qui fructum hunc ambit cortex, levibus incisuris vulneratus lachrymam fundit lactescentem, acrem, urentem; quamobrem siquis fructus hosce dentibus confringere conetur, mox insigni acrimonia lingua, fauces, cæteræque oris partes vellicantur, intumescunt, inflammantur, quæ symptomata mors intempestiva non rarò excipit.

Locus. Crescit locis arenosis & humidis in *Malabar*, præsertim circa *Cochim*: semper viret; quotannis maturos fert fructus, mense viz. Decembri.

Vires. Folia contrita & pulverisata ulceribus insperguntur ad fungosam luxuriantémque carnem tollendam. Eadem folia concisa, & cum Bubali fæcibus in nodulo consuta ac calefacta convulsis & spasmo affectis partibus utiliter imponuntur.

Pag. 180. Species Acetosæ undecima seu scutata repens copiosè provenit juxta scaturigines aquarum in cautibus clivosis montis *Snowdon* supra vicum *Llandberis*, necnon ad rivulos in confragosis rupibus montis *Cader Idris* supra lacum quendam nostratibus *Lhiny Can* dictum.

Pag. 194. *ad finem cap.* 4. *adde,*

Atriplex maritima Mauritanica foliis Polygoni argenteis, semine amplo fusco, vasculis rotundis: quam apud D. *Plucknet* exsiccatam vidimus.

Pag. 195. *adde,*

Halimus angustifolius seminibus singularibus, vasculis Bursæ pastoriæ æmulis bicornibus inclusis. D. Plucknet in agro Lincolniensi invenit.

Pag. 199. *Ad finem paginæ adde,*

Pleniorem hujus plantæ descriptionem vide apud D. Hermannum in *Cat. Hort. Lugd. Bat.* sub titulo Amaranti Indici spinosi spicâ herbaceâ, Kathutampala Zeylonensibus h. e. Pala seu Amarantus spinosus.

Pag. 201. In horto Reverendissimi Episcopi Londinensis, cujus frequens in hac Appendice mentio, Amaranti speciem vidimus maximam, humanam altitudinem superantem, quam arboream meritò appelles, foliis multò pallidioribus quàm purpurei vulgaris spicis erectis: spicis etiam multò quam illius gracilioribus, & brevioribus si modo adultæ fuerint, colore minùs saturo, at lucidiore, *Quinuæ* Clusii in modum sparsis seu deorsùm dependentibus. Semen nondum perfecerat

rat Septembris medio. Verùm æstas hujus anni supra modum frigida, & seminibus exoticis maturandis minùs propitia fuit.

Pag. 203. *Post lin.* 64. *pro septima Amaranti specie addatur,*
7. *Amarantus minor Indicus folia Tripolii, flore ex æneo colore & argenteo variegato* Breyn. prod.

Pag. 208. *Ad secundam speciem Asari not.*
Hæc Asarum Americanum Parkinsoni esse videtur, descriptiones tamen non in omnibus conveniunt. *D. Banister* in Catal. Asarum Americanum *Park.* Serpentariam radicem magnam vocat, foliáque ejus maculosa esse asserit Cyclamineorum instar, quibus tamen minora sunt, nec Asari nostratis majora, quicquid dicat Parkinsonus. Communicavit nobis *D. Pettiver* folia & radicem cujusdam plantæ è Provincia Americæ *Terra Mariana* dictâ allata quam incolæ istius regionis *Serpentariam nigram* vocant. Radices fibrosæ erant, nigricantes: folia pediculis longis insidebant figurâ & magnitudine foliorum Chelidonii minoris, verùm circum oras crenata ad modum Calthæ palustris quibus & similia nisi quòd minora. Eandem plantam siccam vidimus apud Virum insignem *D. Leon. Plucknet.* Fibræ è radicis quodam velut trunco exibant. Eandem hanc esse puto cum Asaro Americano *D. Banister.*

Pag. 211. *Kali geniculatum majus sive alia nova species Kali perennis à* D. Sloane *observatum est propè insulam* Shepey.
Pag. 217. *Ad finem Cap.* XI. *pro tertia Saxifragæ aureæ specie addatur,*
3. *Saxifraga aurea Lichenis facie* Moris. Præl.

Satis frequenter, inquit, reperitur in rivulis aquæ dulcis à fontibus jugibus manantibus. *Folia* gerit oblonga, serrata, hirta, per terram strata; flosculos in alis luteos; quin & primo statim intuitu à Saxifraga aurea montana rotundifolia discernitur à foliorum densâ dispositione & forma longa, cùm alterius montanæ sint rotunda & rariora.
Suspicor illum intelligere primam nostram speciem; verùm tum male illam describit floribus in foliorum alis.

Pag. 219. *post lin.* 40. *adde speciem sequentem.*
8. *Lactuca sativa maxima Austriaca capitata, variegata, Lactuca Caryophyllacea vulgò* Herman. Hort. Lugd. Bat.

Refert, inquit, variegato colore Caryophyllum hortensem.
Viribus Lactucæ adde sequentia.
Lactucæ frequens esus Veneri adversatur ut quod maximè; unde speciem ejus quandam Veteres Eunuchion & Astutida vocârunt: cavendus ergo iis imprimis est qui liberis operam dare vellent. Hanc ejus facultatem quamvis superiùs leviter attigimus, quoniam non levis momenti res est, iterum inculcandam duximus.
Pag. 222. *post lin.* 40. *adde,*
Hanc speciem *D. Magnol* in *App. ad Botan. Monsp.* accuratiùs describit nomine *Lactucæ sylvestris angusto laciniato folio,* & quærit An sit Lactuca sylvestris altera angustiore folio *Hort. Reg. Par.*
In Catalogo Plantarum in *Horto Reg. Paris.* enutritarum necdum editarum à *D. Tancr. Robinson* ad me transmisso invenio,
Lactucam pratensem fol. angustiori & longiori D. Fagon.

Quæ quomodo à præcedenti differat inquirendum.

Pag. 229. *Ad finem Capitis quarti de Chondrilla adde,*
Chondrilla Tingitana floribus luteis Papaveris hortensis folio D. Hermanni *in* Cat. Hort. Lugd. Bat.
Herman.
Radice nititur digitum crassa, pallida, fibrosa, annua, è qua prodeunt *folia* Papaveri hortensi nonnihil similia, duos transversos digitos lata, palmam longa, glauca, lævia, carnosa, albentibus venis insignita, per ambitum crenata. Intra hæc assurgunt *caules,* cubito longiores, in aliquot alas divaricati, læves, pallidè virentes, solidi, circa cacumina verò fistulosi. Horum singulis nodis hærent folia sine ullis petiolis, auriculata, inferioribus latiora, & profundioribus crenis incisa. Apices verò exornant *capitula,* Sonchi effigie, squamata, quæ Augusto mense explicant florem, congeneribus affinem, ex numerosis petalis, planis, flavis, ad basin purpurascentibus, radiantem stellam imitantibus congestum, succedentibus *seminibus* oblongis, albis, fungosis, sulcatis, denticulatis, candidissimo sericeo pappo cristatis. Tota planta scatet lacte amaro, ingrato.
Pag. 236. *Hieracium maximum asperum Chondrillæ folio* C. B. *à* D. Newton *in Cantia inventum est.*
Pag. 238. *Hieracium fruticosum fol. subrotundo* C. B. *in Parco Edinburgensi, & alicubi in Westmorlandia observavit idem* D. Newton.
Aliam adhuc Hieracii speciem Sonchi vel Chondrillæ folio hirsuto ad me siccam transmisit diligens & industrius Botanicus *D. Doody.* Caulis erat semipedalis aut paulò altior, unico folio laciniato donatus ad modum Pulmonariæ Gallorum, flores pariter in fastigio gestans non multos nec valdè diffusos, luteos, non grandes, calycibus lanuginosis. Semina parva nigra esse videntur Pulmonariæ dictæ. Folia laciniis & figura Cichorium, Dentem leonis aut Sonchum imitantur.

Hæc planta accedit ad Hierachium maximum asperum Chondrillæ folio *C. B.* Flores antequam aperiantur rubore quodam dilutiore exterius tinctæ videntur, ut in Myosotide etiam cernere est.

Pag. 239 *lin.* 9. *Speciem Hieracii Pulmonariæ sextam sic describit D. Hermannus in* Cat. Hort. Lugd. Bat.

Ex fibrosis candidis radicibus quotannis fruticant novi surculi, sesquicubitales, tenues, in viridi albentes lactescentes; foliis concoloribus, longis, angustis, pæne setaceis ab imo ad summum usque densè stipatus; quorum fastigia in complures abeunt ramulos, sustinentes è calyce oblongo incano modicè hirsuto & squamato *flores* luteos, ex multis petalis planis in gyrum dispositis contractos, qui marcidi facessunt in semina atro-rubentia, gracili pappo cristata.

Pag. 251. *lin.* 57. *Ad finem Cap.* XII. *pro decima septima specie adjiciatur,*

17. *Tragopogon sive Scorsonera humilis crassiore folio* Magnol. App. ad Botan. Monsp.

Radix ei crassa, brevis, fibrosa, quæ in plura capita dividitur; è quibus multa nascuntur *folia*, longa, angusta, crassa, glabra: inter quæ surgit caulis palmaris, cavus; florem in fastigio ferens flavum, Scorsoneræ modo squamatum, sed minorem; *Semen* etiam minus.

In pratis ad lævam Lateræ versus stagnum Maio mense floret.

Pag. 261. *post lin.* 23. *ad finem capitis* II. *pro quarta specie addatur,*

4. *Petasites Africanus Calthæ palustris folio* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Novum (inquit) hoc Petasitidis genus ex palustribus C. *Bonæ Spei* in hortum translatum foliis est rotundis, rigidis, crenatis, Calthæ palustris facie, radice flavescente crassa, cætera vulgari simile.

Hanc plantam cum caule fructu suo racemoso onusto apud *D. S. Doody* vidimus, unde eam Petasiten non esse constat, sed anomalam quandam stirpem Petasitis folio, Bliti fructu.

Pag. 264. Conyza 16. seu Melitensis foliis retusis *Boccon.* in hortis Londinensibus nomine Senecionis arborescentis C. Bonæ Spei innotescit, ut me monuit D. *Tancredus Robinson.* At D. Hermannus Conyzam Africanam Senecionis flore, foliis retusis à Bocconiana abludere scribit florib. discoidibus nudis non radiatis Senecionis facie & modo in umbellam dispositis, cætera cum ea convenire.

Pag. 265. *Ad finem capitis de Conyza add.*

Conyza Africana foliis Stœchadis citrinæ Gallicæ Fascic. plant. rar. Breyn.

Suffrutex pedalis est vel altior, Elichryso II. *C. B.* similis, sed magis lignosus. Foliis pluribus Stœchadis citrinæ Gallicæ sed angustioribus: Flore majore, cujus umbo petalis longis & angustis circumradiatur. Radix lignosa, multis fibris divaricata. Semen pappescens. In Africa juxta Promont. B. Sp. *D. Ten Rhyne* collegit.

Eadem Pag. add. Conyzam Africanam Urticæ folio *Hort. Amstelodam.*

Pag. 270. *lin.* 18. *pro* 21. *Asteris specie interponatur,*

21. *Aster latifolius Tripolii flore* Dodart. memoir. *Tripolium altissimum Americanum, caulibus viridantibus* Herman. Cat.

Ad finem Cap. IV. in eadem pag. addantur species sequentes.

23. *Aster Africanus latifolius maximus puniceis caulibus* Herman. Cat. Leyd. App.

Altiùs assurgit quàm Asteres Novæ Angliæ, *caulibus* robustis, puniceis, in breves, concolores ramos divisis. *Foliis* Tripolii facie, sed rigidioribus, crassioribus, per ambitum nonnihil dentatis, inferioribus palmam æquantibus, superioribus verò brevioribus & angustioribus. *Floribus* amplis, violaceis, medio disco purpureo flavescente, & in albentem pappum fatiscente. Subest radix fibrosa, vivax, numerosa fertilitate se propagans.

24. *Aster Novæ Belgiæ latifolius, paniculatus, floribus saturatè violaceis* Hort. Leyd. Herman.

Elegantissimus hic Aster, humanam altitudinem longè superans, fundit *radicem* albam, lignosam, perennantem, innumeris tenuissimis fibris capillatam, ex qua surgunt *virgulta* quamplurima, glabra, purpurascentia, Calami crassitie, infirma, circa fastigia in frequentes surculos, quasi in speciosam paniculam collectos subdivisa. His strictè adhærent *folia*, absque petiolis, digitum longa, duósq; transversos lata, plana, crassiuscula, mucronata, alterâ parte glabra, lætè viridia, alterâ ex viridi pallescentia, numerosis exiguis venulis è media costâ oriundis inscripta, ad extimos limbos purpurascentia, & aliquando levissimis, vix conspicuis crenulis exasperata; quæ verò immediatè è radice prodeunt superioribus ampliora sunt, fulta petiolis digitalibus, alatis, ex viridi rufescentibus. Juxta surculorum fastigia eminent *capitula* parva, brevib. angustissimis foliolis, squamatim dispositis, vestita, quibus singulis insidet *flos* stellatus, Asteris Attici facie, inodorus, radiatus, discoides; radiis purpureo-violaceis, disco parvo, flavescente, abeuntes in *semina* papposa, cinerea, more congenerum.

25. *Aster Novæ Belgiæ latifolius umbellatus, floribus dilutè violaceis* Herman. Hort. Leyd.

Formâ & crescendi modo cum superiore convenit, ferens radicem longè latéque repentem, albam, parùm fibrosam, ex qua prodeunt *folia* præcedenti haud absimilia, at paulo angustiora, rigidiora,

diora, minùs glabra, & quodammodo sinuata. Inter hæc eriguntur *caules* bicubitales, viridantes, ad radicem nihil aut parùm rubentes, striati, superioribus rigidiores, duriores & robustiores, circa summa fastigia in frequentes foliosas alas magis expansas, umbellam mentientes, divisi; sustinentes in capitulis parvis, ex longioribus foliolis squammatim dispositis, *flores* priori paulò majores ex diluta purpura violaceos, petalis duplici serie sibi invicem incumbentibus, disco luteo, fatiscente in *semina* cinerea papposa, priori simillima.

26. *Aster Æthiopicus, Stœchadis foliis, flore aureo* Herman. Hort. Leyd.

In montosis aridis ad Cap. Bon. Sp. reperitur. Constat *radice* parva, lignosa, fibrosa, fusca: *Caule* itidem lignoso, dodrantali, modò simplici, modò multiplici, candicante, in ramulos divaricato, undique *foliis* setaceis, tenuissimis, incanis, Stœchadi citrinæ æmulis, vestito. Horum summitatibus insidet è capitulo oblongo, squamato *flos* luteus stellæ instar, cujus medium umbonem pallidè flavescentem cingunt foliola, radiorum instar, aureo colore fulgentia. His senescentibus succedunt *semina* papposa, velut in congeneribus. Viget & floret per totum annum, dummodo ab aeris frigidioris injuriis vindicetur.

27. *Aster exoticus Hyoseridis folio minor.*

Siccum nobis ostendit Clariss. Vir D. *Leon. Plucknet.*

28. *Aster Africanus Stœchadis folio incano* ejusdem.

Pag. 278. *Ad finem cap.* 8. *adde,*

15. *Doronicum maximum Americanum, latissimo anguloso folio, radice transparenti* Herman. Cat. Hort. Leyd.

A Jacobo Boberto habuit. Flores & semina nondum viderat.

16. *Doronicum integro & crasso Hieracii folio* Magnol App. ad Botan. Monsp. *An Doronicum Helveticum incanum* C. B. prod?

Radix fibrosa est, è qua oriuntur *folia* pediculis donata, longa, latiuscula, serrata, crassa, subtus tomentosa, supra viridia: *Caulis* sesquipedalis folia angusta habens sine pediculis. *Florem* fert magnum, petalis luteis, in extremitate crenatis umbonem luteum cingentibus, qui in pappos abit. Floris calyx striatus in basi foliis viridibus coronatur.

In herbidis locis montis *Serrane* frequens est & Junio mense floret.

Pag. 280. *Ad finem Cap.* IX. *pro* 12. *specie adjiciatur,*

12. *Virga aurea Canadensis foliis Scrophulariæ* Dodart. mem.

Item, 13. *Virga aurea Americana foliis serratis angustis subtus nervosis* Moris. prælud.

Hujus folia sunt subtus adeò nervosa, & eminenter angusta maximéque serrata ut notu inde facilis sit. Quin & radicem habet odoratissimam.

Item, 14. *Virga aurea humilis Alpina* Moris. prælud.

Hæc in omnibus vulgari accedit, sola parvitate discrepans: est enim Virgâ aureâ vulgari triplo minor.

Pag. eadem. Capiti X. de Helichryso seu Stœchade citrina addantur species sequentes:

1. *Heliochryson quorundam foliis Abrotani* J. B. *Elichryson foliis Abrotani* C. B. *Helychryson sive Coma aurea* Ger.

Pedalis, nonnunquam cubitalis est planta, *caulibus* rectis, robustis, fruticosis, in multas alas subinde divisis: per quos & ramos numerosa *folia*, Abrotono similia, candicantia, ubi primùm erumpit, tenuissimè divisa, brevia, hirsuta, cum gravitate odorata. *Flores* in summis ramis umbellatim congesti, lutei Agerati floribus formâ & odore persimiles, verùm majusculi. *Radix* lignosa, minimi digiti interdum crassitudine, quæ tamen singulis annis perit.

Læto solo provenit, & copiosè circa Madritium itinere Complutensi, aliisque Hispaniæ locis in agris, ubi Septembri & Octobri florentem videbat Clusius. *Locus.*

Quòd dubius essem quò referenda esset hæc planta, nec ad hunc locum pertinere putarem, commodiorem quærendum ratus, tandiu eam Historiæ inserere distuli donec tandem penitus è memoria excidit & omissa est. Duo sunt quæ me hactenus dubium & suspensum tenent. 1. Quòd nesciam an papposa sit. 2. Quòd mihi nondum planè constat an florem habeat radiatum an verò nudum; quamvis ex descriptionibus quæ ejus extant nudum habere colligitur. A reliquis certè Stœchadis citrinæ seu Helichrysi speciebus foliis multifidis differt. Qui coluerunt & observârunt nos certiores de ejus genere facere possunt.

Helichrysum Africanum inodorum glabrum Magnol App. ad Botan. Monf. *Elichrysum inodorum glabrum Coronopi folio annuum Magnoli*, Herman. Cat. Leyd.

Nobis defcribitur inferiùs pag. 364. pro Agerati fpecie titulo *Agerati Africani foliis laciniatis inodori*. Verùm fi femina papposa obtineat (ut affirmat D. Hermannus, nam in planta quæ nobis fuccrevit pappum nullum feminibus adhærentem obfervare potuimus,) Elichryfi potiùs quàm Agerati fpecies cenfenda eft. Nuper cùm Londini effem Botanici Londinenfes mihi affirmârunt plantam hanc minimè pappofam effe, proinde & Hermannum erráffe. Quin & ipfe (ut video) in Appendice fententiam fuam mutat, à *Ciaffi* certiora edoctus.

Chryfocome Africana flore albo, anguftiffimis foliis Breyn. in Fafcic.

Breyn.
E radice hujus virgæ exeunt multæ, pedales, nonnunquam ampliores, lignofæ, firmæ, in multos ramos tomento albo candicantes diductæ, & ab imo ad fummum foliolis crebris ac anguftiffimis, Stœchadis citrinæ Italicæ Herbariorum dimidio brevioribus densè ftipatæ. Summos verò ramulos corymbi occupant admodum elegantes Gnaphalio Americano *Cluf.* valdè accedentes, quadruplo minores, è candidulis, infra aliquando ruffefcentibus ità compofiti fquamulis, ut umbonem in medio comprehenfum duplici & triplici ferie notabiliter circumradient. Semen minùs pappefcens, Chryfocomes vulgaris feminibus par.

In herbofis juxta Promont. Bonæ fpei *D. ten Rhyne* ut & duas fequentes collegit.

Chryfocome Africana flore phœniceo anguftifolia Breyn: fafcic.

Breyn.
Planta alba & penitus tomentofa eft Chryfocomæ Germanicæ anguftifoliæ flore ex aureo rutilante fimilis, nifi quòd folia anguftiora & breviora, eorúmque ex alis ramulos quamplurimos foliis minoribus veftitos promittat. *Flores* denfiffimè in glomerulum congefti multò funt minores, fquamulis exilioribus minúfque fplendentibus ex ignefcente phœnicei coloris imbricati; quorum medium *ftamina* quædam minutiffima in pappos, femine appenfo perquam pufillo, abeuntia occupant.

Chryfocome Africana flore phœniceo ferratifolia Breyn. Fafcic.

Perraræ hujus plantulæ *caules* etiam candicant, multò tamen infirmiores funt, ínque debiliores, & longiores ramos divifi: Foliis paucioribus multóque brevioribus, latioribus, ferratis, nervofis, incanis quidem, minùs tamen quàm fuperioris, [Euphrafiæ latifoliæ Italicæ *Col.*] quodammodo æmulantibus fepti. Flore & femine cum præcedente convenit.

Chryfocome five Argyrocome Gnaphaloides Africana flore ampliffimo Breyn. Prod.

Chryfocome Africana Ericoides flore albo Breyn. Prod. *Item fl. fulphureo.*

Chryfocome impia, five Filago dicta Cap. B. Sp. Ten Rhyne *apud Breyn. in Fafcic. Duæ fpecies. Vidimus apud* D. Plucknet.

Elichryfo affinis Africana arborefcens, floribus purpuro-violaceis, foliis Salviæ, odore Rofmarini: Conyza Africana incana arborefcens odore Salviæ & Rofmarini vulgo Herman. Cat. Leyd.

Herman.
Quanquam hæc arbufcula nomen Chryfocomæ non mereri videatur, quòd ejus flores aurea luce non refulgeant; Attamen ob florum fquamatam corymbaceamq; ftructuram, & feminum pappofam difpofitionem, ceu primariam plantarum partem, Chryfocomæ haud diffimilem, huic adjungendam effe exiftimavi. Sponte nafcentem reperi locis faxofis & falebrofis ad radices montis tabulati Capitis Bonæ fpei, unde in Hortum tranflata læta fertilitate germinavit. Figit *radicem* longam, obliquam, pallidam, in brachia divaricatam, ex qua virgulta affurgunt complura (nonnunquam unum) fex feptémve pedum proceritate lignofa, ramofa, candida, incano tomentofo cortice veftita. His adftant *folia*, Salviæ quadantenus fimilia, rigida, craffa, perpetua, fupra viridia, infra candida, infcripta numerofis obliquis nervis, è cofta media in margines exporrectis, faporis acris, amari, aromatici, odoris fragrantiffimi ex Rofmarino & Salvia mixti. Ad ramorum cacumina pullulant multi ramuli, in quibus apparent parvi, fquamati tomentofi *flofculi*, Elichryfi vulgaris effigie, barbulis tamen anguftiffimis purpuro-violaceis cingentibus orbiculum pallidum, fatifcentem in tenuiffima pappefcentia *femina*.

Menfibus Martio & Aprili floret in Hyemali, inque Prom. B. Sp. iifdem menfibus perficitur. Virtutibus refpondet Rofmarino. Oleum ex deftillatione prolectum præftantiffimum effe deoppilativum experientia nos docuit.

Elichryfo affinis Peruana frutefcens Herm. Append.

Surrexit in horto Beverningiano ex feminibus Peruviâ advectis ad altitudinem fex feptemve pedum, viticulis lignofis pallidis, lentis, geniculatis, valdè ramofis; *foliis* binis, ex oppofito nafcentibus, formâ & magnitudine nefcio quid affinitatis cum foliis Cofti hortorum, five etiam Scabiofæ Hifpanicæ ftellatæ habentibus, per margines tamen crebriùs ferratis, tribúfque per longitudinem excurrentibus nervis infcriptis: *Floribus* ad foliorum exortus circa ramorum cacumina corymbofis, parvis, ab Elichryfo non multùm abludentibus, pendulis, herbaceis, difcoidibus, modò folitariis, modò tribus quatuórve fimul junctis. *Seminibus* exiguis, ut conjicere potuit, pappofis, ad perfectam tamen maturitatem hucufque nondum perductis; fapore & odore nullo evidenti.

Aliam

Aliam adhuc Elichryso affinis fruticescentis speciem à præcedente diversam à D. Hermanno ad Reverendiss. Episcopum Londinensem missam planè novam & cujus nulla in Catalogo Horti Academici *Lugd. Bat.* mentio, se *Fulhamiæ* in Horto prædicti Episcopi vidisse literis Aug. 27. ad me datis scripsit *D. Tancredus Robinson.* Folia ejus breviora, crassiora spissiora, rotundiora & obscuriùs viridia sunt quam Elichryso affinis Peruanæ fruticescentis *Herman. Append.* An Senecio Arborescens Atriplicis folio?

Pag. 287. lib. 13. pro undecima Jacobææ specie adjiciatur,
11. *Jacobæa supina maritima* Triumfetti.

Ab unciali nervosa *radice* multas fibrillas emittente & albida cute vestita oriuntur terni aut plures *cauliculi*, vix plerumque palmares, supini potiùs ac veluti in terram reclinati quàm recti, intus cavi, externè rotundi, molles ac tenues, subrufo vel etiam purpurascente colore infecti: *foliis* nullo ordine positis, nitidè virentibus, & aliquantulum crassis vestiti, caules absque ullo pediculo amplectentibus. Præter folia prædicta habentur insuper pauciora alia ad ramusculorum exortus, ejusdem licet cum superioribus substantiæ; attamen conspicuo suffulta pediculo, & semuncialem latitudinem, unciam verò longitudine superantia, eáque non purè dentata, sed potiùs denticulatis laciniis interrupta. Caules propè summum duos trésve ramusculos è sinubus foliorum proferunt quorum singuli tres aut plures sustinent *flores*, singulos longiusculis petiolis inhærentes, calice è pluribus angustis & subviridibus foliolis, in nigrum acutúmque apicem desinentibus composito obvallati, barbulis aureis, oblongis latisque discum medium luteum cingentibus constantes. *Semen* succedit pappo innascente alatum. Plantæ odor nullus, at sapor inter amarum ac salsum medius.

Martio & Aprili viget, deinde ex toto perit. Copiosè admodum nascentem observavit Auctor per totam oram maritimam, campósque adjacentes, quà à Centumcellis Cajetam versus iter est. *Tempus & Locus.*

Donavit me eximius Botanicus D. Jac. Pettiver cujusdam plantæ à Terra Mariana missæ ramulo quæ foliorum divisura ad Erysimum vulgare & capitulis in summo conglobatis ad Jacobæam aut Senecionem accedere videbatur. Florem cæruleum habere, incolas autem Morsum Diaboli vocare scripsit. Tota planta hirsuta est, & folia ad margines serrata.

Caaetimay Brasiliensibus Marcgr. *Senecio Brasiliensis folio angusto, serrato.*
Marcgr.

In trium pedum altitudinem excrescit, *caule* viridi, intus medulloso; quem ab ipso exortu numerosa ambiunt *folia*, quatuor dig. longa, angusta, per ambitum incisa, levi hirsutie prædita (ut & caulis) & molli lanugine paulum incana. Caulis superiùs in quatuor, quinque, sex, aut septem ramos se spargit, & foliola parva obtinet, foliis Hyssopi figurâ similia: in ramulis autem multos fert *flosculos*, florum Senecionis similes, pallidè flavescentes, qui in pappos desinunt, vento dissipabiles. Folia hujus plantæ acrem & calidum saporem habent, ac cocta, contusa atque illita sanant scabiem in quacunque corporis parte.

Pag. 291. post lin. 23. pro quinta Senecionis specie addatur,
5. *Senecio Lamii folio* D. Fagon.

Quam invenio in Catalogo plantarum *Hort. Reg. Parif.* nondum editarum à D. Tancred. Robinson ad me transmisso.

6. *Senecio arborescens Virginiana Atriplicis folio. Descriptionem vide inter Arbores & frutices in horto Rev. Episc. Londinensi visas.*

Pag. 292. Cacaliæ speciebus vel si mavis Eupatorii Cannabini add.
Eupatorium Novæ Angliæ Urticæ folio, floribus purpurascentibus, maculato caule Herman. Cat. App.
Herm.

Hoc à * præcedente distinguitur quòd radices habeat odoratiores, *caules* humiliores & tenuiores, sesquicubitum raro excedentes, pallidè virentes, puniceis lineolis inscriptos: *Folia* minora, profundiùs crenata, flores purpureos Eupatorio Enulæ foliis omnino pares. * Valeriana urticæ folio flore violaceo *Cornut.*

Pag. 296. Gnaphalii sexti seu minimi descriptioni adde,
Hæc species plus duplo minor est Gnaphalio vulgari. Capitula paucioribus floribus [totales intellige] composita sunt quàm in illo, nec in sphæricam figuram adeò exactè conglobatis, at neque pariter tomentosis. Calices florum singularium [totalium] magnitudine iis non cedunt, sed ventricosi sunt & angulosi, neque flosculi è calycibus tantùm eminent seu extant.

Pag. 297. l. 15. adde,
Gnaphalium flore sulphureo *Herman.* cujus specimen nobis ostendit insignis Vir D. *Leon. Plucknet* in Horto suo sicco asservatum.

Pag. 303. post lin. 5. pro tertia Cnici specie interponatur
3. *Cnicus perennis cæruleus Tingitanus* Herman. Hort. Leyd.
Herm.

Planta hæc naturâ totóque habitu Cnicum referens *radicem* agit albam, longam, tenuem, absque fibris, modò obliquè, modò rectà in terram descendentem, emittentem *folia* rigida, crassiuscula, spithamâ longiora, pollice angustiora, circa margines crenata, & simul exiguis aliquot spinulis obtutum ferè fugientibus armata. Intra hæc prodit *caulis* ut plurimum simplex, aliquando statim à radice in binos ternósve ramos subdivisus, sustinens ex capitulo oblongo squamato, & aliquot rigidis, brevibus foliolis

foliolis circumvallato *flores* cœruleos, fiſtuloſos, oris laciniatis, quos excipiunt *ſemina* fuſca, barbata, more congenerum. Circa Tingidem Africæ collectus erat.

Pag. 307. lin. 50. adde,

Huic ſpeciei [11.] valde ſimile eſt ſi non idem Cirſium anguſtifolium *C. B. prod.* Folia anguſtiora & raris aculeis prædita eſſe dicuntur; capitula hiſpida.

Pag. 310. poſt lin. 54. pro nona Cardui ſpecie adjiciatur,

9. *Carduus pycnopolycephalos ſylveſtris* Triumfetti.

Triumf.

Radice eſt perenni, Raphani hortenſis formâ, craſſitie pollicari, longitudine palmari, circa extremum ramoſa, ramis in craſſiuſculas fibras diviſis, raris quibuſdam barbulis, ut & radix ipſa obſitis: Hæc è ligneis filamentis fungoſæ ſubſtantiæ muſtelini coloris intermixtis componitur, necnon externo molliori cortice ejuſdem coloris obtegitur. *Folia* radicis caput multiplicatis ceſpitibus coronantia breviſſimo ipſi adhærent pediculo, palmo plerunque minora, latitudine unciali, ſolidam ſortiuntur ſubſtantiam pronâ parte, quæ denſâ lanugine obruitur, candidam, ſupinâ verò atrovirentem, ſed maculis ſeu potiùs lineis quibuſdam albis interruptam, ob hirſutiem tum primarium nervum, tum ipſius propagines occupantem, quæ verſùs lateralem extremitatem bifurcatæ literam Y egregiè æmulantur, & poſtea in tenuem ac flaveſcentem aculeum, longum tamen & ſatis pungentem, terminantur, imò propè extremum foliorum ambitum ità ordinantur, ut ipſa velut criſpatis oris evadant. Cæterùm Junio menſe ſatis explicatis jam foliis unus vel plures juxta ceſpitum numerum eorumque robur oriuntur *caules*, qui Auguſto deinde menſe duorum fere cubitorum altitudinem adepti, anguloſi, alati, aculeiſque muniti cernuntur, colore etiam quaſi cinereo ob modicam lanuginem præditi, ſubſtantia exteriore ligneis fibris conſtante, medullâ ſpongioſâ intus repleti, foliis multis, imis ſimilibus, ſed minoribus ornati, & ad modica intervalla nullo pediculo cauli adnexis, raro in ramos, & tum pauciſſimos, diviſis ac breves, unde in ipſius faſtigio, quatuor ſeu plura notantur *capitula*, cuncta confertim ſimulque collecta, ac breviſſimis innixa petiolis, magnitudine plus minùs nucis Avellanæ, & priuſquam florem expandant rotunda, viridia, è multis ſquamulis in luteum ac pungentem aculeum deſinentibus compoſita; *Flos* ex plurimis floſculis atro-rubentibus, & ex ipſorum centro album ſtamen proferentibus densè perpetuò junctis, nec ut in aliis Carduis dilatatis donec ſiccati decidant, conſtat. *Semen* denſâ ac alba involutum lanugine forma, colore ac magnitudine (niſi quòd rotundius exiſtat) perquam ſimile eſt ſeminibus Cardui Leucoii folio. Tota planta reliquorum Carduorum odorem obtinet, ſapore eſt initio dulci, poſt amarorem relinquente.

Locus. In umbroſis ſylvis ultra Tuſculanos agros extenſis quà præſertim itur Lavicano Anagniam, &c. reperit deſcriptionis autor Jo. Baptiſta Triumfetti.

Accedit ad Carduum polyacanthum ſecundum Ger. emac. quem nos pro Carduo acanthoide *J. B.* habuimus.

Pag. 314. Poſt ſecundam ſpeciem adde,

Carduus Bæticus ſpinoſiſſimus echino aculeis rigidis armato.

Exſiccatum vidimus apud eruditiſſimum Virum *D. Plucknet.*

Pag. 317. l. 24. Pro ſecunda ſpecie Cardui ſtellati, ſeu pro primæ varietate ponatur

2. *Carduus ſtellatus foliis integris ſerratis Magnol.* App. ad Botan. Monſp.

Differt præcipuè à præcedente foliorum formâ quæ in hoc integra ſunt, cùm in illo ſint valdè diſſecta. Invenit *D. Tournefort* juxta rivulum dictum *Viſtre*, inter *Candiac* & *Vauvert.*

Pag. 322. Poſt ſecundam Cyani ſpeciem pro tertia interſeratur

3. *Cyanus Centaurioides fruticeſcens Lavandulæ folio cap. B. Sp.* Breyn. Faſcic.

Breyn.

Frutex mihi videtur lignoſus quantum ex ramis miſſis augurari licuit. Hi quadrati, lignoſi, necnon incani ſunt, binis alternatim ramis. *Foliola* Lavendulæ haud diſſimilia ſed breviora è regione habentibus præditi: quorum ſummitatibus *capitula* etiam ex adverſo bina innata, haud craſſa, pollicem tranſverſum longa, latis incanarum ſquamularum & membranacearum ſquamulis, Caryophylli ſpicati Aldini calyculorum de more, imbricata; ſtaminulis referta Serratulæ ſimilibus quorum color me latet. *Semen* magnum, oblongum, pilis molliuſculis argenteo colore ſplendentibus hirſutum, longiſſimiſque in modum Stœbes Roſmarini foliis Ponæ, ſed ad phœniceum tendentibus coronatum.

Pag. Ibid. Pro tertia Cyani ſpecie interponatur

4. *Cyanus major Alpinus foliis inciſis* Triumfetti.

Triumf.

E *radice* carnoſa, cinerea, palmum circiter longa, infra digiti craſſitiem, in minores tenuioribus barbulis præditas diviſa, guſtu ſubadſtringente, manſu mucoſa. Martio menſe plura exeunt *folia*, craſſa, denſo licet brevi tomento ipſa cooperiente candida, primò exeuntia ad Cyani majoris vulgaris formam accedentia, apice acutiora, digitum circiter longa, vix unciam lata; ſuccedentia: non tantùm prædictis (ut plerunque ſolent) majora, verùm etiam tribus, quinque vel ſeptem profundis inciſuris diſtincta. E medio foliorum ceſpite circa Aprilis initia tenuis ſed lignoſus attollitur *caulis*, palmarem circiter longitudinem obtinens, quandoque ramoſus, externè ſtriatus, ac ſimilibus foliis licet anguſtioribus inſignitus, quæ nullo pediculo caulem amplexantes, alatum quodammodo efficiunt, præſertim quæ floribus ſunt viciniores, quibus etiam laciniæ deſunt. In caulis ac ramorum faſtigio *flores* aperiuntur magnitudine, forma & colore Cyani majoris vulgaris, uti eſt & *ſemen* floribus tabe-

tabefactis subsequens. Radice & foliis perennat, non tamen serpit more Cyani vulgaris. Humore nimio corrumpitur.

Sapore est amaro, & odorem veluti Cinaræ inter manducandum reddit. Folia acie cultelli scarificata vulneribus etiam majoribus applicita intra diei spatium eadem ad cicatricem perducunt. *Vires.*

In altissimo asperrimóque illo Aprutii monte, (quem vulgus Hortum Centauri nominat) ab Autore primitus reperta est hæc planta. *Locus.*

Pag. 323. *Post lin. septimam interserantur*

7. *Cyanus Orientalis alter seu Constantinopolitanus flore fistuloso candicante* Hort. Reg. Parif. Herman. Hort. Leyd.

Idem fistuloso purpureo flore eorundem.

Idem flore luteo fistuloso Dodart. Mem. Herman. Cat. Lugd. Bat. *Hujus specimen ad me misit* D. Doody.

Pag. 329. *Ad finem* Cap. XIII. *pro* 32. *specie Jaceæ addatur*

32. *Jacea lutea Cretica foliis Cinerariæ* Dodart. Mem.

Pag. 335. *lin.* 26. *add. Helenium Indicum flore & semine maximis perenne* Herm. Cat.

Pag. 336. *ad finem* Cap. I. *pro quinta specie addatur,*

5. *Helenium Indicum flore & semine maximis perenne* Herman. Hort. Leyd.

Pag. 338. *post lin.* 19. *pro tertia & quarta Calendulæ speciebus addantur*

3. *Calendula minor arvensis Hispanica* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Minore arvensi gracilior & humilior est; quotannis ritu congenerum ex semine deciduo propullulans.

4. *Calendula humilis Africana flore intus albo, foris violaceo simplici* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

Sequentes potiùs florum & seminum dispositionem, quàm foliorum cæterarúmque partium affinitatem Calendulis inserendam censuimus hanc plantam. Mittit ab albente *radice cauliculos* multos ramosos, dodrantem raró superantes, nunc erectos, nunc reclinatos; *Folia* pinguia, crassiuscula, glabra, aliquot laciniis incisa, Erucæ maritimæ non adeò disparia. *Flores* in ramulorum summitate petalis simplicibus, Calendulâ vulgari longioribus, intus lacteis, extus violaceis, ad solem radiatæ stellæ in modum expansis, cæteroqui clausis, ad se collectis, & in gyrum revolutis, medium occupante orbiculo croceo, aliquot purpuro-nigricantibus granulis, in tenuissimos villos fatiscentibus insperso. *Semina* nuda; in parvis capitulis disposita, ritu Calendulæ, duplicis speciei; alia orbiculata, membranacea, compressa instar Oreoselini *Clus.* coloris dilutè castanei; alia quæ his eleganti ordine interjacent teretia, spadiceo-fusca, superficie granulata. Utraque fœcunditatem probant suo partu, quem vel Autumno decidua, vel Vere studio sata feliciter excludunt.

Alumna est aridorum collium ad Promont. B. spei, culturæ sub nostro climate patientissima. Ejus sapor percipitur fatuus, aliquando subamaricans; odor medii disci crocinus debilis.

Hujus plantæ specimen ad me misit *D. Pettiver* Pharmacopœus Londinensis Rei Botanicæ apprimè gnarus.

Eadem pag. Pro tertia Chrysanthemi specie addatur

3. *Chrysanthemum Asteris facie, foliis ad florem rigidis, flore minore elatius* Herm. App.

4. *Idem flore minimo humilius* Ejusdem.

Herm.

Prius erigit *caules* pedales, aliquando altiores, rigidos, duros, ramosos, tenui tomento obsitos, quibus hærent *folia*, Asteri supino Clusii paria, rigida, deorsum inflexa, medio nervo in brevem aculeum abeunte. *Flores* fert Bellidis minores, luteos, radiatos, discoides, denis foliis supradictis similibus, quinque majoribus, totidémque minoribus circumvallatos. Disco marcescente defluunt *semina*, exigua, fusca, solida, ex quibus planta renovatur. Huic simile est posterius, ast humilius & omnibus partibus minus.

Pag. 339. *l.* 66. *Pro tertia Chrysanthemi specie interseratur*

3. *Chrysanthemum Canadense Rapunculi radice, strumosum vulgò* Herman. Cat. Leyd.

Herm.

Multis firmatur *radicibus*, albis, carnosis, fusiformibus, Rapunculo aut Asphodelo haud disparibus, quæ *caules* attollunt quamplures, novem decémve pedum altitudine, rotundos, asperos, nonnihil hirsutos & striatos, in numerosos ramos subdivisos. Hos sine ordine cingunt *folia* palmam longa, pollicem & amplius lata, in acumen desinentia, aspera, atroviridia, per ambitum leviter crenata. Ramorum cacumina occupant *flores* lutei corymbosi, Chrysanthemo Canadensi humiliori simillimi, nisi quòd petala dilutiùs flavescant, in mucronem bifidum terminentur, & foliola flori substrata longiùs producantur. His fatiscentibus succedunt *semina* angulosa ritu affinium. Radices subamarum, aromaticum, non ingratum habentes saporem à Canadensibus parantur in fercula, velut ab Europæis Rapunculi, Rapæ & similes.

Pag. 340. *l.* 7. *Adde*

Duæ adhuc aliæ Chrysanthemi segetum species à C. B. proponuntur, nimirum.

1. *Bellis*

1. *Bellis lutea foliis profundè incisis minor* C. B. *Chrysanthemum minus* Cam. ep.

Hanc J. Bauhinus ad Chrysanthemum suum majus folio valdè laciniato, flore croceo refert.

2. *Bellis lutea foliis subrotundis* C. B.

Quam D. Hermannus eandem facit cum Chrysanthemo folio minùs secto glauco J. B. quod nobis non probatur. Ex synonymis enim & ex descriptione patet, Chrys. folio minùs secto, &c. eandem esse plantam cum Chrysanthemo segetum nostrate, hoc est, cum Bellide lutea fol. profundè incisis majore *C. B.* quamvis non sim nescius compilatores Hist. Ebrodunensis Bellidem illam aliò referre.

De his nobis nondum satisfactum est. D. Hermannus in Catalogo Horti Lugd. Bat. tres recenset & distinguit species Chrysanthemi folio glauco à Creticis Chrysanthemis distinctas.

Pag. 341. Chrysanthemum nostrum octavum seu Alpinum secundum Clusii ex observatione D. *Leonardi Plucknet* M. D. Londinensis semina producit papposa, ideóque ad Asteres transferendum est.

Pag. 342. *Ad finem* Cap. IV. *de Chrysanthemis add.*

13. *Chrysanthemum Peruvianum flore albo Catal. Lipsiensis* Amman.

14. *Chrysanth. Virginianum Platani folio* Hort. Oxon. *Utrumque vidimus apud eundem peritissimum Botanicum & insignem medicum* D. Plucknet.

15. *Chrysanth. Americanum Scrophulariæ folio* Ejusdem.

Pag. 344. *Ad finem paginæ addatur.*

Ptarmica Alpina Matricariæ foliis Triumfetti.

Hanc plantam *Corymbiferæ* nostræ *Millefolii umbellâ, folio alato & laciniato* eandem esse mihi pæne persuadeo, quamvis nec figura ejus, nec descriptio in omnibus conveniunt plantæ nostræ: nam primò foliorum laciniæ obtusiores sunt, deinde caulis internè medullosus, tum *folia* in nodis, è quibus alter erumpit surculus, communiter majora sunt reliquis inferiorum nodorum è quibus ramuli non exeunt: tandem flores quamvis integri naribus admoti nullum sensibilem odorem exhalent, triti tamen Ageratum redolent, aut potiùs suaviorem odorem florum Ptarmicæ prioris *Matth.* emittunt. Quæ in nostra non observantur: in reliquis convenire videntur.

Nos etiam primo aspectu Ptarmicam folio alato plantam nostram denominavimus: verùm postea animadvertentes eam odore & sapore carere, foliáque proferre alata & laciniata Matricariæ ferè in modum, sententiam mutavimus.

Pag. 346. *lin.* 12. *post verba illa* Hort. Blæs. *adde* Botan. Monsp. *Millef. odoratum minus album Monspeliensium* Dodart. Mem. *ubi plenam ejus descriptionem vide.*

Pag. 34[illegible]. *lin.* 2. *adde Millef. montanum purpureum Tanaceti foliis* Dod. mem.

Frutex corymbiferus Africanus Chrysanthemuli Ericoidis facie, floribus Globulariæ Breyn. fascic.

Breyn.

Frutex est lignosus, ramis compluribus, cortice ex obsoleto purpurascente fusci coloris tectis: quorum juniores Chrysanthemuli Ericoidis proximè descripti adeò similes, iisdemque stipati foliis ut non facilè ab eo distingui possint. *Flores* ramulorum extremitates lutei occupant Tanaceti instar florum quasi in umbellam dispositi, orbiculares omnino Globulariæ seu Aphyllantidis Herbariorum perbellè referentes, minores quidem & ex tubulis minutissimis quinquepartitis densè admodum conflati, sedem suam minutissimo in fructu fixam tenentibus: quem propter immaturitatem exilitatémq; fortuna examinare mihi non concessit; an veluti Cupresso-pinuli seminum pericarpia concavus & semine refertus, aut an ipse Semen illud. Quicquid vero sit, sive fructus sive semen, certo certius illud eodem pæne quo Absinthii semen modo teneræ involutum lanugini observatur.

Pag. 350. *Ad finem* Cap. I. *de Bellide minore adde,*

Bellis minima annua Triumfetti.

Triumf.

Februario labente in conspectum se prodens semiunciali circiter *radice* nititur, cortice albo tenui induta, & ex paucis fibris tenuiora aliquot capillamenta mittentibus coagmentata, quæ fibræ omnes supernè in exilem ac brevissimum veluti truncum albidi coloris desinentes basin efformant quinque aut pluribus *foliolis* dilutè virentibus, at simul nitidis, succosis, nervum duntaxat medium ostendentibus, ovali formâ, extremo rotundioribus, leviter crenatis, magnitudine unguis minimi digiti, longitudine circiter semunciali incluso pediculo, pallidioris coloris, brevissimis ac rarioribus pilis donato. Inter folia ad parvi digiti altitudinem assurgit *cauliculus* erectus, fragilis, licet capillaribus nervulis aliáque substantiâ apparenter cartilagineâ compositus, nec vulgari filo crassior, imò internè concavus, externè verò tenuissimâ ac rubrâ quodammodò circumseptus membranâ; ab eodem verò infra sui medietatem quatuor aut plura inordinatè exeunt *folia*, ab infimis quoad solam parvitatem diversa: denique in ejusdem summitate nonnihil latiore intra calycem ex duodecim viridantibus squamulis constructum unicus *flos* aperitur, habita totius plantæ ratione valdè insignis, discum ostentans luteum, etiam triginta angustissimis albísque petalis circundatum, quæ ad differentiam Bellidis minoris vulgaris non in duplicem, at unicum disponuntur gyrum, necnon longiora existunt quàm in illa. *Semen* flori succedens minimum, cinerei coloris, oblongioris formæ ac Bellidis prædicti min. vulg. simile.

In

In locis Romæ vicinis præsertim aridis & incultis & arvis restibilibus mira fœcunditate luxuriat, Februario & Martio florens, brevíque ex toto deperditur.

Bellis montana gramineis foliis Magnol. App.

Radix vivax est, fibrosa, è qua plurima prodeunt *folia*, longa, angusta & graminea; leviter versùs extremum crenata, rigidiuscula. *Caules* sunt sesquipedales, in quibus *folia* sine ordine aliis angustiora villos quosdam pro denticulis habent. *Flos* in quolibet caule unicus cum umbone luteo plurimis petalis albis cincto. Oritur in planitie montis *Serane* & Maio floret.

Pag. 351. *lin*. 18. *adde*,
Bellis Alpina major rigido folio breviore & latiore Herman. Cat. Leyd.

Præcedente humilior est & tenerior, foliis latioribus, brevioribus, magis reflexis; Floribus minoribus. Floret in hybernaculo tota hyeme.

Bellis montana major foliis Chrysanthemi Cretici angustioribus Magn. App.

Magn.
Radices fibrosæ perennes plurimos *caules* producunt, cubitales, striatos, in ramulos divisos. *Folia* secundùm ramulos in profundas lacinias divisa sunt, & variè dissecta. Extremis ramulis *flos* magnus insidet, cujus pars inferior ex plurimis foliolis viridibus squamatim dispositis componitur. Ambiunt umbonem luteum plusquam triginta petala alba, in extremitate leviter serrata. *Semen* habet aliarum more. Florentem invenit Julio mense in depressis & ferè inaccessis locis montis Calcaris in loco dicto *Barroc* juxta fluvium descriptionis autor *P. Magnol*. *Locus.*

Bellis Americana fruticescens ramosa.

Hanc exsiccatam vidimus apud *D. Plucknet*. Ejusdemque ramulum ad nos misit *D. Doody*. Caule firmo & rigido esse videtur, summa parte ramoso, crebris foliis angustis, oblongis utraque extremitate acutis, denticulis rarioribus ad margines obiter incisis vestito. Ramulum unumquemq; ut & caulem medium terminat flos albus umbone luteo.

Buphthalmum Alpinum flore candido Triumfetti.

Triumf.
Radix lignosa multis ac gracilibus barbulis capillata, talem etiam scabritiem possidet, ut nodulis undequaque referta videatur, spadicei coloris, inodora ac ferè insipida ex seipsa emittit quandam digitalis trunci (ut ita loquar) portionem, in cujus summo densi germinant *foliorum* cespites, quorum si quandoque aliqui terram attigerint facilè productis radicularum fibris eidem implantantur: hoc pacto plantam quodammodo repentem, ipsiq; quandam perennitatem reddentes. *Folia* ipsa forma, colore, odore ac sapore iis Buphthalmi vulg. *Matth.* omnino similia verùm triplo majora. Adventante Junio è singulis fere cespitibus prædictis recti, ramosi ac fragiles assurgunt *caules*, consimilibus vestiti foliis, sed proportionaliter minoribus: in caulium ac ramusculorum fastigio *capitulum* squamosum protuberat, colore præter obscurum squamularum limbum ex toto viridi; quo se aperiente *flos* emicat discum ex luteis staminibus compositum habens, & sæpius 24 albis petalis circundatum: quibus arefactis superest capitulum hispidum, ut in Buphthalmo vulgari, clarioris tamen ac ferè lutescentis coloris: seminis pariter forma cum illo convenit, at magnitudo minor & magis candidus color.

In Alpibus Castilionensibus Autumno observavit Auctor noster caulibus vix palmo altioribus & minime ramosis: verùm in monte *Cavi* prope Albanum æstivis mensibus caulibus cubito altioribus & in quamplurimos ramulos divisis. *Locus.*

Pag. 357. *lin*. 22. *Inter varietates Matricariæ recensenda venit Matricaria sylvestris flore toto luteo quæ in* Hort. Lugd. Bat. *à D. Hermanno colitur. In sylvis cæduis reperiri scribit* Tab.

Pag. 360. *Ad finem* Cap. I. *de Abrotano fœmina adde species sequentes.*

Abrotanum fœmina foliis Crithmi D. Fagon, *Hort. Reg. Parif.*

Abrotanum fœmina foliis Roris marini totis viridibus D. Fagon *ejusdem*. An Abrot. fœm. 6. Clusi?

Abrotanum fœmina degener ex Abrotani fœminæ viridis semine flore pallido *ejusdem*.

Habui è Catalogo M. S. plantarum Horti prædicti nondum editarum à *D. Tancred. Robinson* & à *D. Hans. Sloan* communicato.

Abrotanum fœmina canescens foliis Stœchadis citrinæ *Breyn. Prod.*

Pag. 361. *lin*. 34. *Ad finem* Cap. II. *de Eupatorio Cannabino adde*,
4. *Eupatorium aquaticum Americanum* Park. *Chrysanthemum cannabinum Americanum* Moris. præl.

A nostrate discretu facile est: quippe *caules* edit quadripedales, subrubentes, firmiores & rectiores. *Flosculos* ex multis staminulis luteis conflatos habet, & *semina* bidentia vulgaris Chrysanthemi cannabini seminibus multò majora, vestibus pariter adhærentia. Addit Parkinsonus caulem ab imo statim ramulos longos crebros emittere. Folia ima quinquepartita esse, superiora in caule tripartita: Caulem ad quinque aut sex pedum altitudinem assurgere.

5. *Chrysanthemum aquaticum foliis multifidis Cicutæ nonnihil similibus* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Herm.
Fibris radicatur numerosis, pallidis: *Caules* tollit tripedales, aliquando altiores, ramosos, glabros, quadrangulos, geniculatos, subinde ex viridi rubentes. *Folia* ad singulos nodos promit bina ex adverso, multifida, Cicutæ nonnihil similia, ast minora & robustiora. Flores insident ramorum fastigiis, discoides, vix radiati, Chrysanthemo Cannabino Americano duplo minores, parte extima multis viridantibus foliolis squamarum instar obvallati, medio verò orbe ex minutis aureis fistulosis tubulis, apiculos fuscos exserentibus compacti: *semina* succedunt oblonga, depressa aspera, in duos apices desinentia more hujus generis reliquorum.

7. *Eupatorium cannabinum Jacobææ foliis Virginianum. Item* 8. *Eup. Americanum, caule incano, flore aureo, umbone nigerrimo. Utriusque specimen siccum apud* D. Plucknet *vidimus.*

Pag. 362. *Ad finem Cap.* IV. *De Bellide flore luteo nudo adde,*
Bellis Africana capitulo aphyllo luteo, foliis & cauliculis junceis erectis Herman. Cat. Leyd.

Nata est ex seminibus *Bonæ spei,* * priori similis est foliis & cauliculis tenuioribus erectis & junceis: Sapore & odore veluti præcedens fatuo.

* *Chrysanthemum Cap. B. Sp. repens flore aphyllo* Breyn.

Pag. 364. *Quartæ Agerati speciei hæc synonyma addantur.*
Helichrysum Africanum inodorum glabrum Magnol App. *Elichrysum inodorum glabrum Coronopi folio annuum Magnoli* Herman. Hort. Leyd. *Chrysanthemum corymbiferum Africanum* Triumfetti, *à cujus descriptione nostram supple.*

Radix circiter semipalmaris, intorta, gracilis, plurimísque tortuosis capillata fibrillis, substantiâ carnosâ & alba, supérque ejusdem radicis indivisum caput ceu si in breves quandoque ac ferè lignosos truncos multiplicetur. Foliorum longitudo maxima vix unciam æquat nec latitudo illam parvi digiti superat etiam quà latissima sunt versùs apices. [Magnitudo pro loco aut solo variat.]

Pag. 369. *l.* 29. *pro duodecima specie Absinthii interseratur*
Absinthium Santonicum Gallicum C. B. Magnol. App.

In nostro litore (inquit D. Magnol) frequens est, cum Seriphio Gallico permixtum; à quo facilè distinguitur ex eo quòd folia longiora, latiora & minùs dissecta habeat.

Pag. 371. *post tertiam speciem add.*
Abrotanum mas ex Surinam molli hirsutie canescens, ex horto Fageliano D. Plucknet.
P. 372. 5. *Abrotanum campestri simile, Tingitanum* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Formâ & crescendi modo Abrotano campestri vulgari simile est, odoris & saporis aromatici non omnino expers, ubi verò adoleverit acquirit virgulta magis lignosa & fruticosa. Summitates viscosæ sunt. Folia tenuiora, hilari virore nitentia, inferiora utplurimum trilobata, superiora integra. *Semina* exigua cinereo-spadicea, more congenerum. Londini in hortis colitur. Ramuli floriferi in frequentiores surculos dividuntur quàm in vulgari Abrotano campestri.

P. 373. *Ad finem Capitis de Artemisia adde,* Moxam tam celebrem in curatione podagræ per ustionem nihil aliud esse quam Molluginem Artemisiæ ostenditur in Ephem. German. Ann. 11. Obs. 6. Recipiantur folia Artemisiæ. Exsiccata probe & caule suo decerpta conterantur manibus eousq, donec excusso pulvillo viridi lanuginosæ interiores fibræ velut subtegmen substratæ remaneant. Sin madefiant udore manûs repetendum opus est ad desideratam teneritudinem. Joan. Hartmannus Kornmann. Vide observationem.

Pag. 378. *pro* 15. *Scabiosæ specie interponatur*
15. *Scabiosa stellata annua prolifera* Dodart. mem.

Pag. 379. *pro* 18. *Scabiosæ specie interseratur,*
18. *Scabiosa altissima annua foliis Agrimoniæ nonnihil similibus* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herm.
Supra viri altitudinem assurgit *caulibus* rotundis, cavis, geniculatis, pilosis, ramosis quibus ad singula genicula hærent *folia*, bina ex adverso, pinnata, crenata instar foliorum Agrimoniæ, nonnihil hirsuta. Summis ramis insident *capitula* ex multis *flosculis* pentapetaloidib. composita; singulis subjiciuntur *semina* oblonga, parva, in summo umbilicata seu stellata ritu congenerum. *Radix* subest alba, lignosa, fibrosa, annua.

Pag. 380. *pro* 22 & 23. *Scabiosæ specie interserantur*
22. *Succisa Alpina Globulariæ foliis* Triumfetti.

Triumf.
Singulis hujus generis plantæ in fœcundissimos foliorum suis petiolis, unciam circiter longis, instructorum propagantur cæspites, & *folia* quidem magnitudine ac formâ foliis Globulariæ seu Bellidis cœruleæ omnino correspondent, verùm crassiora existunt, nullísque arantur sulcis aut conspicuis venis, si illam per mediam ipsorum longitudinem excurrentem excipias, colore viridi splendente, sapore amaro. Non radice tantùm perennat hæc planta, sed etiam per hyemem folia retinet,

tinet, quamvis ista vario tempore variant inter se: nam Vere alia habentur dentata, alia etiam laciniosa, ast recurrente Autumno his omnibus planta se exuens nova omnino integra induit. Maio mense è singulis cespitibus germinant unus, interdum plures *cauliculi*, ima parte ramosi, herbacei, teneri, læves, longitudine circiter digitali, uno, vel ad summum duplici nodo distincti, quibus utrinq; ad latus bina folia nullo pediolo hærent, à superiùs expositis longè diversa, utpote profundè laciniata instar foliorum Scabiosæ calidarum regionum. Singulis cauliculorum ac ramulorum apicibus *flos* insidet, vulgaris Succisæ flore amplior, formâ tamen nullatenis discrepans, colore aliquantulum clariore donatus: quibus delapsis hispida emergunt *capitula*, *semen* valdè exiguum continentia, oblongum, angulosum, hirsutum, cinerei coloris, quini, in summo apicibus veluti coronatum: *Radix* fusci est coloris, crassioris substantiæ, ac in multas fibras discinditur (è brevi ac ferè nodoso trunco provenientes) & sui extremo inducta veluti carie contabescens.

In salebrosis nudisque celebrem Centauri hortum circumvallantibus jugis ab Autore descriptionis reperta est.

Pag. eadem. Ad finem paginæ adde,

Clinopodium Virginianum angustifolium flore luteo Herman. Hort. Leyd.

Herm.

Caulibus exit humilioribus & gracilioribus: Foliis angustioribus, pallidioribus, contactu mollioribus & odoratioribus: Floribus in caulis fastigio paucioribus, tenerioribus, flavescentibus. Cæteris partibus Canadensi simillimis.

23. *Succisa angustifolia palustris* Triumfetti.

Triumf.

E radice nonnihil corrosa aliquot parùm crassos producit veluti truncos virides, herbaceo munitos cortice, nonnullisque albis carnosis fibris barbatos, qui reipsa aliud non sunt quàm infimæ caulium partes, quæ dum ipsi magis protenduntur, deperditis foliis novas radicum barbulas super humum effundunt, haud dispari ritu ac in Millefoliis, Ageratis & similibus. Ab his verò infimis caulium partibus Veris tempore plura exeunt velut in gyrum expansa *folia* suis innixa pediculis, longitudine (inclusis etiam pediculis) sesquipalmari, at latitudine circiter semunciali. *Flores* quàm in vulgari Succisa dimidio minores observantur: In reliquis cum ea planè convenit, uti tum descriptio, tum figura ostendit.

Cæterùm arescentibus floribus hispida succedunt *capitula*, *semen* valde exiguum, ovale, æruginei coloris, ac glabra continentia, neutiquam illi absimile quod in tertia Scabiosa Clusii conspicitur.

Tota planta perenniter durat, uliginosa loca ac umbras expetit.

Pag. 381. *Scabiosæ speciebus adde*, Scabiosam foliis Dipsaci.

Item, Succisam angustifoliam Alpinam. Quæ nomina in Catalogis plantarum ad me transmissis invenio.

Pag. 385. *Pro sexta Eryngii specie interponatur*

6. *Eryngium Americanum fœtidum*, Itubu *Surinamensibus* Herman. Hort. Leyd.

Herman.

Pedis altitudinem nonnunquam superat Eryngio montano pumilo *C. B. J. B.* non multum dissimile. Nititur radiculis tenuibus, fibrosis, pallidè flavescentibus; *caulibus* ternis quaternísve, viridantibus, rectis, firmis, striatis, in frequentes ramos divaricatis: quibus insident capitula oblonga, echinata, herbacea, Psyllii crassitie, subtus aliquot rigidis aculeatis foliolis circumvallata. Intra echinos capitulorum absconduntur *flosculi* exigui, pallidi, vix conspicui, fatiscentes in *semina* parva, suæ sortis paria. Folia circa radicem humi procumbunt, in orbem digesta, digiti longitudinem & latitudinem aliquando excedentia, molliora, obtusa, in ambitu crenata, singulis crenis in molleculas spinas desinentibus. Ast quæ caulium geniculis per intervalla adnascuntur sunt rigidiora, mucronata & laciniata, marginibus profundiùs serratis & robustioribus aculeis armatis. Tota planta est ingrati fragrantis odoris, ad Coriandri recentioris folia accedentis; gustus verò acris & subdulcis.

Surinamensibus audit *Itubu*, id est, fuga serpentum, eò quòd Eryngii hujus auram serpentes fugiant, nec eo loci quo germinat unquam reperiantur. Ob salem volatilem quem obtinet reponitur ab Americanis inter Alexipharmaca præstantissima. In uteri vitiis tantæ efficaciæ est, ut solus odor naribus exceptus hysterica passione correptas restituere valeat.

Pag. 390. *pro quarta Valerianæ specie interponatur*

11. *Valeriana Cacaliæ folio Alpina* D. Fagon. Hort. Reg. Paris. *inter nondum editas.*

Pag. 399. *Lineæ* 19 & 20. *deleantur*: Revoco enim quæ ibi dicta sunt, & sententiam muto, nec genere tantùm cum Admirabili Peruviana plantam hanc convenire, sed & specie quoque cum D. Hermanno existimo: Nec obstat foliorum hirsuties, nam ut observavit perspicacissimus * F. Columna, id evenire potest loci varietate: Nam Cichoreum dulce (inquit) à nobis propositum in montano natali loco & frigido hirsutum est admodum, translatum & cultum Neapoli omnem hirsutiem deposuit. Sic etiam in Sanguisorba & aliis observatur, & in maritima Brassica oleracea. Possunt etiam flores tubi longitudine variare.

* *Notis in Recchum.*

Pag. 401. *l.* 6. *pro nona Eupatorii specie adde,*

9. *Eupatorium Indicum flore albo* Bartholin. Act. Med.

Pag. 402. *pro quinta Pimpinellæ specie interseratur*

7. *Pimpinella Africana maxima fœtida* Hermanni. *Siccam nobis exhibuit* D. Plucknet.

Pag. 414. *add. Seseli Pyrenaicum Thapsiæ folio* D. Plucknet *post Seseli Massiliense.*
Pag. 421. *Ad finem Cap.* XIII. *de Ferula addantur species sequentes.*

Ferula lucido & crispo folio D. Lock Hort. Reg. Parif.
Ferula folio latissimo D. Fagon ejusdem.

E Catalogo Plantarum *Hort. Reg. Parif.* nondum editarum ad me transmisso à *D. Tancred. Robinson.*

Pag. 427. *Ad finem* Cap. II. *de Laserpitio addantur hæ species.*
Laserpitium umbellâ contractâ & D. Fagon *Hort. Reg. Parif.*
Laserpitium fœtidum folio fragili & anguloso D. Fagon *ejusdem.*
Laserpitium angustifolium non sinuatum *ejusdem.*

Habui è Catalogo proxime dicto.

Laserpitio Lobelii similis angustifolia J. B.

In horto Robini Lutetiæ vidit J. B. Robinus autem sibi missam affirmabat nomine Dauci montani.

Pag. 429. *Ad finem paginæ & Cap.* IV. *de Cicutaria adde,*

4. *Cicutaria Cassubica Thysselini folio* Breyn. Prod.

Breyn.

Planta est cubitalis, caule recto, striato: foliis Thysselini, sed minoribus minutiúsque dissectis: Umbella alba & densa, semine striato Cicutariæ fatuæ *Lob.* simili.

Locus. In Cassubiæ montibus atque dumetis sylvarúmque marginibus ubique ferè nascitur.

Pag. 431. Specierum Myrrhidis quartæ & quintæ pleniores descriptiones habentur in *Morison. Umbellif.* p. 66, 67. Ubi posteriores hujus duas tradit varietates, Alteram foliis hirsutioribus, seminibus longioribus; Alteram foliis hirsutissimis, seminibus longis subfuscis.

Pag. 433. *Ad finem Capitis de Meo adde,* Meum latifolium adulterinum longiori folio *D. Tournefortii.*

Pag. 436. *lin.* 11. *Add.* Angelica Acadiensis flore luteo *Dodart. mem.*

Radix ei nigra est & densa fibris confertis, plures emittens *caules*, striatos, angulosos, altitudine sesquipalmares, inferiùs vestitos pediculis quibusdam, origine sua membranaceis, progressu triangulis, extremo in tres pediculos subdivisis, quorum medius quinque sustinet folia denticulata, reliqui duo tria tantum. Caulium nonnulli ramulos ex alis foliorum emittunt. Singuli autem caules & ramuli fastigio suo gestant umbellam pluribus fasciculis flosculorum minimorum, luteorum pentapetalon compositam. Petala autem pericarpio viridi aciculæ capitelli magnitudine innascuntur. *Stamina* intus duo vel tria viridia *apices* luteos sustinent. Flore præterito perficiuntur *semina*, per maturitatem brunnea, striata, Cari seminibus satis similia.

Tota planta acris est, amara & aromatica, odore ab Angelicæ communis multùm differente. Vivax est, non cessat *semen* producere quemadmodum Angelica vulgaris, *Ast Angelica vulgaris postquam semel semen per se fecerit radicitus interit.* Allata est ad nos (inquit) à *D. Richer*, à Rege misso in Acadiam & Cayennam.

Pag. 445. *Planta in agro Cantabrigien.* si observata, quam pro Pimpinella Saxifraga media *J.B.* habuimus, eadem videtur Apio petræo sive montano albo *J. B.* p. 463. descripto, ut ex planta è semine orta & in horto culta didicimus. Caulis etiam altitudo descriptioni J. Bauhini respondet.

Pag. 446. *lin.* 26. *Ad finem capitis de Pimpinella Saxifraga adde,*

Hæc planta à *D. Magnol* in Append. ad Botan. Monspel. sub titulo *Pimpinellæ Saxifragæ maximæ Americanæ* sic describitur,

Radicem habet crassam, in plurima capita divisam; *folia* Pimpinellæ, lobata, sed latiora, ad Pastinacam sylvestrem latifoliam accedentia, serrata, supra glauca, subtus leviter pilosa. *Caulem* erigit bicubitalem & tricubitalem, quasi Junceum, in multos ramos divisum; ad quorum articulos oritur *folium* parvum, longum. *Umbellæ* conspiciuntur plurimæ, parvæ pro plantæ magnitudine, quas componunt capitula lutea cum *staminibus* albis. Succedunt *semina*, bina simul ut in Pimpinella Saxifraga, sed majora.

Ex insula Tabaco nactus est.

Pag. 448. *Pro tertia Apii specie interponatur,*

3. *Apium palustre minus cauliculis procumbentibus ad alas floridum* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Hoc præcedenti est conforme; ast omnibus partibus minus & gracilius, *cauliculis* humi procumbentibus, alis quamplurimis donatis: ad quarum sinus oriuntur parvæ florum albicantium *umbellæ* quos excipiunt *semina* exigua, striata.

Luxuriat locis undosis & aquosis Belgiæ: nec dubito quin & Angliæ etiam, quamvis à nobis minùs curiosè spectantibus nondum fuerit animadversa.

4. *Apium palustre fruticescens flore amplissimo* Barthol. Act. Hofman.

Pag. 450. *Add.* 2. *Anisum Africanum fruticescens* D. Plucknet.
Pag. 451. *lin.* 35. *adde,* De noxis Cicutæ terrestris vide longam epistolam in Ephem. Germ. An. 13. Observ. 115.
Pag. 452. *Ad finem paginæ adde,* Seseli Pyrenaicum Thapsiæ folio *D.Fagon.* In Catalogo nondum editarum horti Reg. Parif. à *D. Tancr. Robinson* ad me transmisso.

Pag. 454.

Pag. 464. *ad finem Cap.* XVIII. *add.* Daucus Pyrenaicus odore Citri *D. Fagon.* ex eodem Catalogo.

Pag. 469. *l.* 24. *add.* Caucalis elegantissima Pyrenaica *D. Fagon.* ex eodem Catalogo.

Pag. 476. *lin.* 12. *adde,*

Pastinaca Oenanthes folio Bocconi.

Bocc.

Folia huic Pimpinellæ Saxifragæ sive Oenanthes non absimilia. *Caules* pedales, recti, ramosi: Umbellæ magnæ aliarum Pastinacarum tenuifoliarum more. *Flores* albi, quibus succedunt *semina* exigua, aspera seu potiùs villosa sive hispida.

Supra muros Leocatæ urbis in Sicilia invenit D. Boccone: neque enim in pratis aut secus viarum margines cum spontanea sylvestri seu tenuifolia nascitur.

Suspicor hanc eandem esse cum *Dauco secundo Siculo Sophiæ foliis* Zanoni superiore capite descripto, cujus semen à D. Boccone transmissum.

Pag. 478. *Ad finem paginæ, & capitis* L. *adde,*

6. *Rubia quadrifolia asperrima lucida peregrina* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Folia ex nigro virore lucent: *flores* albicant, quos singulos excipiunt baccæ gemellæ nigræ, cætera non differunt à vulgari.

7. *Aparine minima vel Rubia saxatilis minima* Magnol App.

Magn.

Planta est pedalis, *radices* habens parvas, subrubentes, quæ plurimos *ramulos* profert, quadratos, subrubentes, asperos, ad quorum articulos folia sex vel septem angusta, brevia & acuminata, radiatim disponuntur: pedicellis insident *flosculi* herbacei, quibus succedunt bina *semina* simul juncta, nigricantia, oblonga, ex una parte concava. Æstate floret in asperis circa *la Valette & la Colombiere.* Satis accedit ad Rubeolam saxatilem *C. B.* in prod. sed nostra non est incana. Figura prima Rubiæ angulosæ asperæ *J. B.* istam optimè repræsentat.

Caapo tiragua Brasilianis Marcgr. *Rubia Brasiliensis floribus verticillatis albis, maritima.*

Marcgr.

E *radice* longa, intorta, lenta, exteriùs fusca, intus candida multi enascuntur *caules*, quadrati, duorum aut trium digitorum intervallo, geniculati, octodecim, viginti, & interdum plures digit. longi, qui partim terræ incumbunt, partim se surrigunt. Ad singulos autem nodos adnascuntur duo, tres, vel quatuor *folia*, figurâ & magnitudine Hyssopi, inæqualis tamen magnitudinis. Quidam etiam *caules* hinc inde ramulos protrudunt ad nodos, eodem modo foliis vestitos. Caulis autem ramuli & folia sunt pilosa, viridia, incana. In summitate caulis & sesquidigitum sub illa, & tali intervallo rursus versùs inferiora verticillatim enascuntur *flosculi*, globuli lusorii magnitudine, plurimi, albi, tetrapetali; & propè quemlibet verticillum flosculorum bina foliola Hyssopi æmula. Post flosculos *capsulæ* rotundæ striatæ sequuntur, magnitudine Myrtillorum, in quibus semen. Planta hæc salsi est saporis, & proinde Kali geniculatum seu vitraria potest appellari.

Frequens est in locis arenosis maritimis, in mediterraneis autem nequaquam reperitur.

Reperitur & alia ejusdem speciei, caule lignoso, foliis Rosmarini.

Ad Rubiam in nonnullis accedit, non est tamen vera & genuina Rubiæ species.

Pag. 487. *Ad finem partis primæ lib. decimi pro secunda Specie* Nasturtii Indici *addatur*

2. *Viola Indica scandens Nasturtii sapore maxima odorata* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Si unquam amœnioris Floræ cultoribus tum varietate, tum insigni florum elegantia sese commendavit planta, hæc profectò Nasturtii Indici nova species est. Multò feracior, & omnibus suis partibus amplior est Nasturtio Indico vulgari. Etenim è crassa, pallida, repente, fibrosa radice admirabili fertilitate luxuriant viticuli longissimi, herbacei, succulenti, glabri, qui vel solo incumbunt vel vicinos stipites bacillósve complexibus suis involvunt. Horum genicula emittunt tortiles, sesquidodrantales pediculos, sustinentes *folia* orbiculata, peltata, hederæ instar angulosa, vulgari Nasturtio duplo ampliora, medio pallente umbone, cui pediculus inseritur, in aliquot concolores radios ad ambitum usque diducto. Ad singulas foliorum alas prodit alter petiolus brevior & gracilior, qui terminatur in *florem* amplissimum odoratum extus croceo, intus nunc cinnabarino, nunc coccineo, nunc simul ex utroque colore pulcherrimè variegato superbientem, quem si Solis radiis illustratum inspexeris gracili holoserica pube aurato pulvere perfusa diceres interpolatum. Flos quinque contexitur petalis, sesquipollice latioribus, quorum duo superiora surrecta è basi angusta, coccineis fulgentibus virgulis striata sensim in rotundam latitudinem expanduntur: tria inferiora fulciuntur angustissimo crassiusculo crocato cervice & ubi in latum orbem se diffundere incipiunt concoloribus ad margines barbulis capillantur, unguibus holosericâ maculâ, modò coccineâ, modò intensiùs miniatâ inscriptis. Medium occupant aliquot brevia, rigida, recurva, miniata *stamina*, oblongis striatis concoloribus apiculis ornata. Flori verò subjicitur flavescens calyx, parte antica qua floris petala amplectitur in quinque mucronatas crenas, posticâ verò in longissimum calcar, purpurascentibus per longitudinem striis insignitum productus; quo unà cum flore delapso sequuntur *vascula* subrotunda, & rugosa verrucosa, utplurimum terna, rariùs bina, pressiùs invicem juncta, quibus singulis involvitur *semen* oblongo-rotundum, fuscum, crassum, solidum, rugosum, striatum seu angulosum, nonnihil incurvatum.

Quamvis radix hyeme perire solet surculi tamen decisi & in terram depacti, radices agunt, & à frigore muniti hyeme tota vernant, & succedente Vere flores & semina numerosa fertilitate largiuntur.

Pag. 497. *ad finem pag. adde*

In Catal. Hort. Leyd. Herman. pro distincta Anchusæ specie positam invenio Anchusam primam Matthioli *C. B. Matth.*

Pag. 500. *Ad finem paginæ & capitis de Echio addatur,*

Lycopsis Diosc. quibusdam J. B. *Echium latissimo folio Lycopsis dictum, flore dilutè purpurascente* Herman. Hort. Leyd.

J. B.

Lycopsi Dioscor. apprime similis planta *radice* nititur rubra, è qua *caulis* surgit rectus, cubitalis, ex cujus parte ima plurima prodeunt *folia*, rugosa, rigidáque Buglossi sylvestris, nullo ordine in ambitu extensa, quæ summa versùs minora sensim evadunt in cacumen usque. In viginti aut plures dividuntur ramulos, quibus minora rursus adhærent folia, ut in Echio: ex quorum sinu *flosculi* emergunt tenelli, purpurei, inferiori parte integri, in ambitu verò in quinque angusta foliola Caryophyllorum sylvestrium instar dissecti.

Echium Lycopsis facie Africanum perenne Herman. Cat. Hort. Leyd.

Producit cauliculos bipedales, asperos, nonnihil pilosos, ramosos, ex russo viridantes. *Folia* pinguia crassiuscula, Lycopsis vulgaris angustiora, breviora, aspera, hirta, quasique verrucosa & obtusa. *Flores* in cœruleo purpurascentes: *Semina* triangula, nigricantia. Cætera superiori simillima.

Pag. 502. *lin.* 2. *adde,*

Pro Synonymo *Jacua acangæ* Heliotropium Americanum cœruleum foliis Hormini *Dodart. mem.*

Pag. 509. *Pro prima specie Salviæ ponatur,*

1. *Saliva maxima foliis & floribus amplissimis* Herman. Cat. H. L. *major peregrina amplissimis floribus* Breyn. Prod.

Pag. 519. *Ad finem capitis de Satureia adde,*

Thymbra Africana foliis spinosis, flore purpureo Bartholin. Act. Med.

Satureia floribus in summitate dispositis Herman. Cat. Hort. Leyd. *Pulegium nostrum quartum est.*

Satureia hirsuta purpurea Libani Dod. mem.

Pag. 526. *Ad finem capitis de Polio adde,*

Polio affinis Guacatane C. B. *Guacatane Scrophularia Indica* Park.

Ex Hispania Nova missa est. Ad hæmorrhoides, ejus decocto ex vino (si calor absit) alioquin ex aqua hæmorrhoides abluuntur, deinde blandè siccantur, postmodum ejusdem plantæ pulvere insperguntur.

Dolores ex frigore & flatibus ortos in quacunque corporis parte sedat, si locus resinâ priùs inunctus tenuissimo hujus pulvere inspergatur, & linteum superimponatur, &c. Vide.

Pag. 527. *Ad finem capitis de Teucrio adde,*

Teucrium regium purpureum Morison. Prælud.

Multò altior est hæc species Chamædrye vulgari; humilior Teucrio *C. B.* Flosculos gerit amplos, rubros, galeatos: quibus pereuntibus subveniunt *semina* itidem magna. Folia sunt lucida obscuréque virentia.

Nihil video in hac descriptione quod non conveniat Chamædryi majori.

Teucrium Americanum procumbens Veronicæ aquaticæ foliis subrotundis Herman. Hort. Lugd. Bat.

Herm.

Radice firmatur tenui fibrosa pallida, spargente coliculos spithamiæos, quadrangulos, humi stratos; quos per intervalla ambiunt *folia* bina sibi adversa, subrotunda, glabra, pinguia, in ambitu levissimè denticulata, Veronicæ aquaticæ rotundifoliæ nonnihil similia. Ad horum exortus prodeunt *flores*, utrinque unus, parvi, pallidi, labiati, vix galeati, labio trifido, galea simplici, exigua, vix conspicua. Singulis subest utriculus quinquefidus, sustinens semina subrotunda, fusca, quaterna.

Pag. 532. *lin.* 43. *adde,*

In cholera etiam morbo convenit Mentha ceu egregium specificum, stomachum nempe suo modo pacificans.

Pag. eadem, Mentham angustifoliam spicatam *C. B.* invenit *D. Dale* Bockingæ in Essexia, ad ripas fluvii duobus tribúsve locis copiosam. Odor tamen vehementior & ingratior huic est quàm Menthæ Romanæ in hortis cultæ.

Pag. 533. Mentha undecima ab eodem ibidem inventa est ad fluvium propè Molendinum Fullonicum.

Pag. 534. *Ad quartam speciem adde,*

Planta hæc Botanicis Londinensibus Satureia Virginiana florib. in summitate dispositis satis aptè nuncupatur. Siquidem flores in summis duntaxat ramulis confertos gestat velut in umbellulis.

Pag.

Pag. 536. *Pro sexta Verbenæ specie adde,*

6. *Verbena Americana Urticæ foliis longioribus, flore cæruleo* Herman. Append.

Ad finem paginæ adde,

8. *Verbena Africana minor flore luteo* Bartholin. Act. Med.

9. *Verbena Indica lanuginosa flore rubente* ejusdem.

Pag. 540. *Ad finem capitis de Origano & Majorana adde,*

Origano Congener Zatarendi C. B. *Zatarendi herba* J. B. *Zatarbendi Origanum Indicum* Vesling. Observ.

Vesling.

Magnitudine pedali adolescit, caulibus rectis satisque firmis: cujus *folia* Amaraci habitudine, tenella, mollique veluti lanugine aspersa tactui blandiuntur. Rotunda quidem illa sunt, in conum tamen leviter coarctata & excurrentibus in longitudinem fibris cum virore pallidula. *Flosculos* producit quamplurimos, niveo candore lactescentes, qui per extrema caulium inter numerosa foliorum capitula prominuli, Onitidis Origani umbellam glomerato ambitu propemodum exprimunt: linguam gustantium aromatica nec ingrata acrimonia perstringens Creticum Origanum odoris vehementia superat.

In sonticis capitis affectibus, cùm sensuum motûsque voluntarii nobiles functiones improba mucedine vel imminuuntur, vel penitus obruuntur, eximiè opitulatur. Stomach. vigorem excitat, solutisque tetro veneno vitæ præsidiis gratum & efficax remedium adfert.

Pag. 541. *lin.* 20. *adde,*

In Catalogo Horti Academ. Lugduno-Batavi à clariss. Viro D. Paulo Hermanno edito, Ocimum Ægyptium Alpini *Ribau* dictum pro specie ab Ocimo Caryophyllato majore *C. B.* distincta positum invenio.

In eodem Catalogo Ocimi varietates seu species habentur sequentes:

Ocimum foliis ex nigro virescentibus flore albo Cat. Hort. Reg. Paris.
Ocimum violaceo flore ejusdem horti.
Ocimum nigrum majus acuto Rutæ odore.
Ocimum medium crispum conglomeratâ brevique spicâ Cat. H. R. Paris.
Idem bullatis foliis ejusdem.
Ocimum tricolor ejusdem.
Ocimum angustifolium foliis serratis.

Pag. 547. *Ad finem capitis de Hormino adde,*

Horminum Pyrenaicum Anguriæ folio viscosum D. Fagon Hort. Reg. Paris. *inter nondum editas.*

Item,

Horminum Verbenæ laciniis angustifolium Triumfetti.

Triumf.

Radix lignosa, alba, vix ultra digitum longa, rariùs in alias divisa, semper tamen numerosis fibris referta, ac rugoso obscuro cortice induta uberrimam foliorum sobolem multiplicis sanè formæ super humum effundit: horum enim aliqua altiùs ex utroque latere incisa Verbenæ vulg. frondibus plurimùm assimilantur, præterquam quòd in apice magis subrotunda existant; alia verò non tantùm incisa, sed etiam dentata spectantur; dum ex adversò nonnulla crenis solummodo per margines distinguuntur. Variant præterea penes utramque longitudinis ac latitudinis dimensionem, quamvis nulla latitudine unciam, binas vero longitudine superent, petiolus autem cui innituntur oblongus atque compressus, extensò nervo in adversa folii parte eminente, ac in minores subdivisò totam ipsorum longitudinem percurrit. Hujusmodi porro foliorum substantia haud crassa, attamen glabra, imò si ope microscopii examinetur talem crispitudinem ostentat qualem in Brassicis, color obscurè virescens, odor nullus, diu mansa nescio quid dulcis saporis gustatui exhibent. E foliorum centro attolluntur bini vel plures *cauliculi*, recti, lignosi, quadrangulares, quorum rarioribus licet nodis bina *folia* adnascuntur, petiolis prædita (exceptis tamen supremis) interdum latiora, simúlque breviora iis quæ ad radicem, interdum verò iis longiora sed angustiora: prope radicem glabri, versùs fastigium pilis exiguis densis donati, præsertim ubi flores erumpunt, qui calyculo, quo priùs inclusi erant, hiante, viridémque colorem obscuris lineis distinctum detegente, se produnt ampli, galeati, in rectam oblongam spicam verticillatim dispositi, coloris saturatè cærulei: quibus deinde spadiceum succedit *semen*, minutiùs reliquis hujusce generis.

Not. Caulium summitates unà cum floribus eorúmque calycibus fragrantem ferè Pulegii odorem exhalant.

2. Planta toto anno, tam hyeme quàm æstate, floret in aridioribus ac sabulosis Romanorum arvorum tractibus.

Pag. 551. *Ad finem capitis de Betonica adde,*

Betonica purpurea spica longiore molliore & seriùs florente D. Tournefort. *Inter nondum editas* Hort. Reg. Paris.

Pag. 552. *Ad finem capitis de Prunella adde,*

Prunella Alpina folio angusto integro D. Tournefort. *Inter nondum editas* Hort. Reg. Paris.

Item,

Item, *Brunellam Lusitanicam flore & spica majore* Dodart. Mem. *foliis Scrophulariæ* Herman. Cat. Leyd.

Pag. 555. *Capiti de Stachy adde,*
Stachys Pyrenaica D. Fagon. *Inter nondum editas* Hort. Reg. Parif.
Stachys Alpina folio Betonicæ Dodart. Mem.
Stachys Betonicæ folio subincano Herman. Cat. Leyd.]
Herm.

In altitudinem bicubitalem adolefcit, *radice* pallida, digitum craffa, carnofa, multis fibris capillata, *caulibus* tribus quatuórve, ramofis, rectis, folidis, quadrangulis, rigidis, in fpicam definentibus palmarem; quam undique cingebant denfiffimâ verticillatáque *serie* flores dilutè purpurafcentes, galeâ bifidâ erectâ, labio promiffo amplo fcutellam exprimente, & ad collum anguftius utrinque auriculato: fingulis verò fubjiciebantur utriculi longi quinquefidi, nullis vel breviffimis petiolis fulti, continentes *semina* quaterna, fufca. Infuper caulibus ac ramis adnata erant *folia* rugofa, ferrata, pallidè virentia, Betonicæ facie, bina adverfo cruciatóque fitu difpofita, faporis fubacris, odoris debilis, aromatici quidpiam redolentis.

Semina ex Italia allata funt.

Pag. eadem, Ad finem capitis de Stachy adde,
Stachys Indica procerior Betonicæ folio D. Plucknet.

Pag. 560. *lin.* 34. *pro feptima Lamii fpecie adde,*
7. *Lamium paludofum Belgicum Meliffæ foliis* Herman. Cat. Hort. Leyd.
Herm.

Exilem, albicantem, fibrofam gerit *radicem*: *cauliculum* palmarem, aliquando longiorem, quadrangulum, geniculatum, fubhirfutum, in ramos divifum, quorum geniculis adftant *folia* ex longioribus petiolis, bina ex adverfo, Meliffæ foliis paria, fed graciliora. Summitates ambiunt verticillata ferie *flofculi* exigui, pallidè purpurafcentes, galea anguftiore, minore & integra, labello majore, latiore & trilobato. Hos excipiunt *femina* fufca quaterna in utriculis foliaceis quinquefidis. Sponte fua luxuriat in paludofis Belgiæ, fœtido & gravi odore ad congeneres fpecies accedens.

Pag. 563. *lin.* 2. *adde,*
An Sideritis Africanæ flore aureo oblongo Tho. Bartholin. Act. Medic.

Poft lin. 20. *pro fpecie Sideritidis tertia adde,*
3. *Cardiaca Americana annua, Nepetæ folio; floribus brevibus phœniceis villofis, Leonurus annuus Americanus vulgo* Herman. Cat. Leyd.
Herm.

Caule adolefcit tricubitali & altiori, herbaceo, candicante, quadrangulo, ftriato, folido, albâ medullâ farcto; quam per remotiora intervalla verticillato ambitu amplectuntur utriculi denfa numerofáque congerie invicem incumbentes, tubulofi, quinquanguli, ftriati, * fuperiore longiores, ex brevibus pedunculis deorfum flexi, & quadantenus falcati, orificio ampliori, feptem molliculis aculeis, fex brevioribus, uno in fummo longiore & robuftiore armato. Ex his exeunt flores galeati, vix labiati, præcedente Africanâ triplo breviores & graciliores, villofi, phœnicei coloris, fuccedentibus quaternis *feminibus* oblongis, angulofis, fpadiceis, fuperiore itidem brevioribus & anguftioribus. Ad fingula genicula ab imo caule ad fummum ufque nafcuntur *folia* bina ex oppofito alternatim, Nepetæ haud multùm abfimilia, ampliora tamen, nonnihil incana, mollia, & in ambitu magis crenata. *Radix* fubeft lignofa, albicans, fibrofa, pro plantæ ratione fat parva. Nata eft femine ex Surinama advecto.

* *Leonuro perenni.*

Pag. 568. Tertia nobis Moluccæ fpecies Meliffa fruticofa Sicula, &c. dicta non videtur differre à planta quam hac æftate in hortis circa Londinum Lamii arborei Zanoni, & Teucrii Tingitani nominibus cultam vidimus.

Pro tertia Marrubii nigri fpecie Capiti 24. *adde,*
Marrubium nigrum Creticum Alpin. Exot.
Alpin.

A *radicibus* multis Primulæ fimilibus *folia* complura profert, oblonga, extremis acuta, parvis fuis pediculis furfum in orbem acta, nigra & nigrâ lanugine obfita, Marrubii albi foliis majora, longiora & latiora, magnitudine & figurâ ad Apiaftri ferè folia accedentia. E quibus fanè duos vel plures *caules* producit, longos, rectos, quadrangulos, nigros, per intervalla geniculatos, in quibus è fingulis geniculis exeunt circum ipfos ex oppofito *folia* complura, numero ferè feptena, ac plura etiam, oblonga, prioribus fimilia, fed longè minora, multùm nigricantia quæ circa ramum veluti in orbem aguntur. In caulium fummitatibus *flores* utrinque virgas ambiunt, non diffimiles Marrubii floribus, itidem nigricantes. Tota planta colore nigricat, ut de induftria ab aliquo videatur eo colore obducta. Saporis & odoris expers eft.

Hæc planta, fi ab Alpino rectè defcripta fit, pluribus femper ad fingula genicula foliis anomala videtur.

Pag. 583. *Addatur Synonymis* 11. *Speciei,*
Ranunculus Alopecuroides Ajugæ foliis P. *Boccone*; *quem confule p.* 28. & 29.

Pag.

Pag. 584. *Pro Ranunculi nemorosi specie tertia interponatur,*

3. *Ranunculus nemorosus Virginianus parvo flore, molliori folio* Herman. Cat. Hort. Leyd.

A superiore haud abhorret, sed flosculis & seminibus valdè exiguis est, cæterísque partibus omnibus tenerior & gracilior.

4. *Ranunculus Cassubicus folio Thoræ* Breyn. Prod.

Apud *J. B.* (inquit) cum Ranunculo auricomo *Lob.* confunditur, à quo tamen manifestè differt, altiùs namque excrescit, & in omnibus major est. In sylvolis Cassubiæ oritur.

Pag. 599. *adde,*

Malva altera repens Betonicæ folio Zanoni.

Caule & foliis Malvæ Betonicæ folio Bocconi similis est, sed minor, & naturâ reptatrix. Flos pariter similis, verùm petalis majoribus.

In plano Grossedæ eundo ad montem Pescalis in Etruria, & locis vicinis oritur.

Pag. 600. *Post sextam Malvæ speciem adde,*

7. *Malvam Tingitanam flore cæruleo* D. Plucknet.

Pag. 602. Althææ vulgaris duæ varietates habentur in *Cat. Hort. Edinburg.* & *Hort. Lugd. Bat. Herman.* Altera folio rotundiori sive minùs acuminato: altera folio angulosiori.

Ad vires Althææ adde,

Pulvis radicum Althææ ad ℥j. omni mane in lacte epotus in Gonorrhœa est remedium præstantissimum. E MS. Doctoris *Page* medici, Suffolciensis.

Pag. 603. *pro secunda specie Malvæ fruticescentis interseratur,*

2. *Malva Hispanica foliis mollibus undulatis in margine, superiùs micis sulphureis ad Solem splendentibus donatis* Moris. Hist.

Moris.

Folia producit mollia, undulata in margine, superiùs micis sulphureis ad Solem splendentibus donata. *Caules* edit bipedales aut tripedales. *Flores* & semina aliarum Malvarum modo. Perennis est planta, quin & perpetua fronde viret, ut Althæa Olbiæ. Provenit in Hispania, aliisque Meridionalibus locis.

Pag. 606. *Ad finem cap.* 10. *adde,*

10. *Alcea Zeylanica folio latiori cordiformi* Herman. Cat. Leyd.

Hujus folia summis marginibus cordis figuram referunt. Caules rubent: Radix perennat. Cætera cum penultima conveniunt.

11. *Alcea Zeylanica foliis fasciculatim congestis* ejusdem.

Sunt huic flores admodum exigui fasciculatim seu in racemos densissime dispositi. Cæteræ verò partes ultimæ speciei omninò similes.

Pag. 609. *lin.* 5. *Ad finem capitis de Caryophyllata adde,*

Huic eadem videtur Caryophyllata Virginiana albo flore minore, radice inodora Herman. Cat. Leyd.

Herman.

Huic *folia* longiuscula sunt, attactu aspera, crenata, inferiora palmam ampla, laciniata, superiora angusta, rariùs laciniata, leviter mucronata. *Caules* ad duo cubita elevati, nonnihil villosi & asperi, in multiplices surculos divisi. *Flores* Caryophyllatæ vulgaris effigie, petalis pallidis, angustissimis, exiguis *staminibus* herbaceis cum *apiculis* pallidè flavescentibus. *Semina* rara superiorum nuda, in capitulum congesta, brevioribus & minùs rigidis filamentis caudata. Radix subest alba, multis capillamentis fibrata, sapore & odore fatua.

Pag. 616. Pentaphylloides erectum *J. B.* invenit D. Lloyd ad latera montis cujusdam *Craig-Wraidhin* dicti in Comit. Montis Gomerici Walliæ.

Pag. 633. *Ad finem capitis de Anemone adde,*

Anemone affinis Æthiopica, fibrosa radice flore Asteris, Tanaceti foliis subincanis Herman. Cat. Leyd. *Chrysanthemum Stœbes foliis latioribus* Breyn. Prod. *Aster Jacobææ foliis latioribus vulgo.*

Eadem foliis angustioribus. Chrysanthemum Africanum Stœbes foliis angustioribus Breyn. Prod.

Herman.

Prior spargit per terram folia digito longiora, forma inter Taraxacum & Stœben media, prona parte pallide virentia, supernâ incana & subhirsuta, in aliquot lacinias, situ modò opposito, modò alterno, intercedentibus longioribus intervallis, dissecta. Inter hæc prodeunt *cauliculi* terni, pluréſve dodrantales, molleculi, succo aquoso pleni, angulosi, viridantes, atro-puniceis, latiusculis per longitudinem excurrentibus striis inscripti, quæ caules eâ potissimùm parte quâ humi procumbunt penitus videntur obliterare, ità ut nihil aut parum viriditatis in iis appareat. E medio caulis eriguntur

eriguntur aliquot alæ, digito longiores, sustinentes è capitulo rotundo, squamato *florem* amœnum, amplum, radiatum, discoidem, facie Asteris, radiis interiùs omnino aureis, exteriùs pallidè punicantibus striis inscriptis, medio verò disco ex puniceo nigricante, qui cœlo sereno croceum spirat odorem. Post hujus exanthesin sequuntur *capitula* facie Anemonum, rotunda, nuda, tomentosa, pallida, quibus involvuntur *semina* parva, spadicea, dura, quæ Autumno sata subsequente Vere progerminant. *Radice* fibrosa, alba, tenui, quotannis pereunte.

Locus. Nascitur aridis montosis apricis ad Promontorium Bonæ Spei, unde *semina* ad nos sunt delata.

Posterior iisdem locis reperitur, Foliis priore angustiorib. cætera verò simillimis. De viribus nihil certi constat. Turgent succo aquoso, nullo evidenti sapore prædito.

Pag. 641. Post. lin. 3. pro tertia Peponis specie interponatur

Pepo Indicus reticulatus seminibus nigris minor Herman. Cat. Hort. Leyd.

Item, *Pepo Indicus reticulatus minor Tittawætha Zeylonensibus* ejusdem.

Hæ duæ species * præcedenti à Veslingio descriptæ accedunt, sed folia ferunt integra, & fructus triplo minores. Huic semina sunt alba, illi nigra.

Antequam ad maturitatem pervenerunt * adsumuntur in India ad rem culinariam. Dempto enim cortice coquitur interior tenella pulpa in aqua; exempta vel in butyro seu oleo frigitur, vel cum lacte, aliisq, jusculis parat[illegible]. Hunc in usum conseruntur in hor[illegible]. Secunda seminibus nigris sylvestris est, in declivibus humidis provenit, & ob immensam suam amaritiem à culinis proscribitur.

* *Luffa.*

* *Luffa Arabum Vesling. & Pepo reticulatus minor* Tittawætha.

Pag. 643. Historiæ Melonis aquatici adde, Hujus fructus duas species in America reperiri, alteram pulpa rubente, alteram alba à *D. Banister* certiores facti sumus.

Pag. 647. Ad finem capitis septimi pro secunda Balsaminæ specie addatur

Cucumis puniceus Zeylanicus, Maragosa Lusitanis Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat. *Herm.*

Fert sarmenta longiora & crassiora; *folia* ampliora, profundiùs laciniata; fructus pyriformes, ex flavo rubentes, superficie verrucosa. Cætera cum priore conveniunt. Seritur in Zeylan & Malabara ad hortorum sepes, quas cincinnis siccis implicat. *Folia* amarissimi gustùs sunt instar Lupuli, cujus loco à Belgis in Oriente degentibus ad decoquendam Cerevisiam adhibentur. Indigenæ commendant decoctum & expressum succum in morbis chronicis à sale acido adusto, quod subvertit Sal Alcalicum.

Ab hac diversa videtur

Balsamina Cucumerina Indica Poncley *dicta, vel Bals. mas fœtida* D. Doody.

Hujus flagellum cum foliis & floribus exsiccatum ad me misit peritissimus Botanicus *D. S. Doody*. Folia majora sunt quàm in Balsamina vulg. in longiores & acutiores lacinias divisa, & in sicca obscuriùs viridia videntur. *Flores* minores in medio pediculo foliolum obtinent lunulatum. Dum adhuc viret fœtidissimum odorem exhalat. Fructum apud nos nondum perfecit. Semina (quæ sicca misit) majora quàm pro plantæ modò, longitudine latitudinem non multùm superante, compressa, ab altero latere non raro paululum convexa seu gibba, ab altero concava, colore pallido aut ex luteo albicante, lineis elatis flexuosis varia seu inæqualia, præsertim ad margines utriusque superficiei, tum gibbæ tum convexæ, ubi limbus duplex denticulatus semen in orbem cingit, annulo intermedio relicto paulo depressiore.

In Appendice ad Catalogum D. Hermannus duas distinguit species Cucumeris punicei Zeylanici, Prima producit fructus palmam longos, sativi Cucumeris crassitie, in obtusum mucronem desinentes, cute crassa velut in flavo virente, spinosis bullis seu tuberculis exasperata, carne pulposa ex flavo rubente, dulci, grata, q. saccharo condita.

Hi per maturitatem finduntur in tres partes, ostendentes *semina* alba, superficie granulata, Momordicæ vulgari similia, ast majora.

Secunda omnibus sui partibus minor est, fructibus digiti longitudinem vix excedentibus, in mucronem recurvum terminantibus, seminibus Momordica vulgari minoribus nigris.

Utramque speciem in horto Acad. Leyd. viguisse & semina sua perfecisse scribit Hermannus.

Pag. 648. Ad finem Capitis de Cucumere sylvestri adjiciatur,

1. *Cucumis sylvestris glaber* Mus. R. S. *pag.* 231.

2. *Cucumis Asininus folio Anguriæ D. Fagon* Hort. Reg. Parif.

In Catalogo nondum editarum ad me transmisso à D. *Tancredo Robinson.* & D. *Hans. Sloane.*

Pag. 650. Tertiæ Granadillæ seu Murucuiæ speciei adde sequentia synonyma.

Clematis pentaphylla flore roseo clavato Morison. hist. *Clematis passiflora pentaphylla flore cæruleo punctato* Munting. prax. *Cucumis Flos passionis dictus, pentaphyllos, flore clavato* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Octavæ speciei adde sequentia.

Clematis passiflora flore luteo *Munting*. An Clem. f. flos Pass. Hederæ fol. floribus parvis herbaceis, fructu minimo, quando maturus nigro *D. Banist?* Cucumis, Flos passionis dictus hederaceo folio, flore ex luteo viridante *Herman. Cat.*

Ghandiroba

Ghandiroba vel Nhandiroba Brasiliensibus Marcgr. *Granadillæ species videtur.*

Hederæ scandentis species, more Murucuiæ seu Granadillæ ascendit, sarmentis paullò tenerioribus. Folia habet disposita more Hederæ, subrotunda & quasi in tres angulos desinentia, quatuor dig. longa & totidem lata, viridia, glabra, splendentia. *Flosculos* fert parvos, ex pallido lutescentes, tetrapetalos. *Fructus* sequitur rotundus, viridis, splendens, instar Murucuiæ, Pomi majoris magnitudine, superiùs circulum insculptum quasi continens, & in centro ejus tres lineas, una extremitate ad angulos obtusos se contingentes. Fructus secundùm longitudinem dissectus intus apparet cavus, cortéxque illius Murucuiæ cortici crassitie est æqualis, duplici substantiâ compositus, exteriùs minimâ, crassitie lignosâ, reliquâ interiùs spongiosâ, succulentâ, albâ: Cavitas fructûs in medio per intersititia more Juglandis in tres dispescitur concamerationes, continétque in qualibet quatuor, [in totum duodecim] ordine disposita corpora subrotunda, clypeata, satis crassa, magnitudine pataci, in extremitate ambitus tenuiora, solida versùs medium. Quodlibet corpus pelliculâ primum obductum est uvea, punctulis seu tuberculis nigricantibus, quâ defrictâ, cortex ligneus fuscus apparet, instar testæ ovi fragilis, in ambitu dentatus: cortice fracto intus albus apparet, continétque oleaginosum nucleum ex albo flavescente, pelliculâ inclusum.

Ex hoc nucleo oleum parant Brasilienses; quo in lucernis utuntur, clarissimum, & optimum, tardè enim consumitur; in cibo non potest usurpari, quia amarum est, quemadmodum & totus fructus.

In hortum Regium ex America nuper invecta est Granadillæ quædam species dicta Flos Passionis folio pyriformi, flore candidissimo q. An Murucuia vesicaria lanuginosa odoris gravis *Marcgr.* à *D. Tancredo Robinson.*

Pag. 660. *lin.* 26. *Ad finem Capitis de Bryonia alba adde,*
Bryonia Zeylanica foliis profundè laciniatis Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Ingenium catharticum congeneribus haud dissimile probat hæc Bryonia, tum gustu suo, acri, amaro & nauseoso, tum etiam usu, Zeylanensibus in hydrope frequenti, penes quos in parietinis ruderibus, aliisque incultis sordidis sua sponte luxuriat. Spargit à radice albicante, fibrosa, in modicum ventrem extumescente flagella tenera, flexibilia, longo varióque reptatu cincinnatis suis claviculis vicina quævis apprehendentia. *Folia* atro-viridia, asperiuscula, quinque vel sex profundis laciniis divisa; *Flores* ad foliorum sinus solitarios, aliquando binos ternósve, parvulos ex quinque petalis reflexis pallidè flavescentibus & subhirsutis compositos, *Baccas* Cerasi magnitudine, oblongo-rotundas, primùm virides, postmodum rubellas, aliquot lacteis striis perbelle inscriptas, continentes in pallido lentóque succo acinos fuscos, duros, asperos, subrotundos, cingulo medio quasi fascia in obtusum apicem protuberante. Radix ad multos annos perennat in *Zeylon*, sub nostro verò duriori climate facilè perit.

Pag. eadem, pro quinta specie Lauri Alexandrinæ adde,
5. *Hippoglossum foliis angustissimis, baccis ex oblongis petiolis in extremo ramulorum dependentibus* Breyn. Prod.

Pag. 667. *post lin.* 33. *adde,*
Ad ecchymosin [sugillationem] nobilissimum Cataplasma. ℞ Radicum Sigill. Solom. Ireos Florent. pulverisat. *ana* partes æquales. Aq. vitæ coch. unum. Ol. Ros. q. s. M. F. Cataplasma applicetur loco affecto.

Pag. 669. *Ad finem paginæ add.* Quartam hanc speciem sic describit D. Herman. in *Append.* Multis fruticat virgis cubitalibus, flexibilibus, obsequiosis, ramosis, quæ ornant *folia* hilari virore lucida, mucronata, ad Myrtina accedentia. Sept. mense exeunt è ramorum cymis *capitula* parva, rotunda, herbacea, ad basin flo. monopetalo, in viridi pallescente, sex exiguis crenis diviso vestita, quo marcescente transeunt capitula in *fructus* globosos, pulchrè rubentes, baccis Asparagi similes, includentes sub pellicula tenui & parca pulpa nucleum unicum rotundum, pallidum, durum. Subsunt *radices* fibrosæ, albæ, multæ, longæ, facie Asparagi, ex uno capitulo promissæ.

Pag. 672. *post. lin.* 33. *adde,*
Westphali, quibus Scorbutus valdè familiaris est, decocto Glycypicri cum radice pro potu quotidiano utuntur cum successu in hoc morbo.

Pag. 674. *lin.* 34. *post verba illa* hic subjiciam *ad finem speciei nonæ adde,*
Cùm in Catalogo Horti Academici Lugduno-Batavi à Clariss. Viro D. Paulo Hermanno editi inveniam Solano Pomifero Indico spinoso, Boraginis flore fructu croceo pro synonymis adjuncta Solanum spinosum fructu rotundo *C. B.* & Pomum de Hiericho Melongenis congener *J. B.* pristinam sententiam mihi resumendam video: siquidem D. Hermanno non potest non esse probè perspecta hæc planta, ut qui eam tum in loco natali crescentem viderit, tum in horto aliquandiu coluerit.

Plures ejus species distinguit idem eruditiss. Botanicus, nimirum,

1. Eam cujus Synonyma dedimus, quam *Chundæ* simpliciter dictæ Hort. Malab. eandem facit.
2. Eandem spinis violaceis.
3. Eandem spinis ex albo virentibus.
4. Solanum, &c. candicans maximè tomentosum: i. e. Sol. spinosum maxime tomentosum P. *Boccone*, cujus descriptionem dedimus. Hanc speciem pro Anachunda *Hort. Malab.* habet, cujus fructus pilis densis longis, surrectis ac nonnihil hirsutis ex albicante flaviusculis undique circundati & subasperi sunt: integram descriptionem si placet vide.

5. Solanum,

5. Solanum, &c. Americanum floribus ex lacteo & cœruleo mixtis. Hanc speciem pro *Jurepeba* fœmina Pisonis habet. At D. Commelinus præcedentem.

6. Solanum pomiferum frutescens Africanum, spinosum, nigricans, Boraginis flore.

Huic (inquit) Solano suppingitur *radix* alba, lignosa, perennis, longo & obliquo reptatu dispersa. Ex hoc fruticat *caulis* lignosus, sesquicubitalis, ramosus, in viridi nigricans, aculeis mordacibus undique armatus. *Folia* promit atro-viridia, oblonga profundè laciniata, costis ab utraque parte suppa-ribus spinis obsessis. Flores ad ramorum cacumina pentapetaloides, Boraginis facie, ex cœruleo pallentes. Baccas Pomi amoris amplitudine & formâ, primùm virides, deinde flavas & ex maturitate in nigrum degenerantes colorem, foventes *semina* compressa, orbiculata, fusca, in pulpa flavescente, viscida, acri, amara, nauseosa & virosa.

Locus. Ad fossarum margines locisque aliis incultis Promontorii bonæ spei sponte provenit. In hortis tam per semina, quàm ramorum circumpositionem vel submersionem commodissimè propagatur.

Vires. Hujus radicem, quam acrem & amaram deprehendi, exemplo Hottentottorum ad Hydropicorum aquas per urinam educendas ex decocto præscripsi magno semper ægrotantium levamine: pulpam verò baccarum virulentam reperi, inducentem capitis gravedines, torpores, dolores, furorem denique, ipsámque necem.

Hujus aliam speciem vidimus in Horto reverendiss. Episcopi Londi[illegible]liis minùs profundè laciniatis, spinis crebrioribus crassioribus & longioribus de qua alibi diximus.

His adde,

7. *Cheru-Chunda* H. M. *Jurepeba mas Pison. ex sententia D. Commelini. Solanum Indicum spinosum fructu minimo, miniato, glabro.* *H. M.*

Reliquis minor est, altitudine sesqui aut duorum pedum, ramis in latum sparsis, ejus *caules* non rubescunt: *Radix* fibrosa & albicans: Stipes cum surculis tenuissimis pilis obsitus & viridis, medulla intus molli. *Folia* multò minora cæteris, pilosa ac aspera nonnihil, paucioribúsque & minùs cuspidatis laciniis sinuata. *Flores* omnium minimi, stellati, quinque vel sex cuspidum, coloris cœruleo-diluti & subpurpurascentis, in singulis cuspidibus in medio venula albicante ac nitente & ad umbilicum calycis viridescente striati, è calyce in quinque cuspides partito. Corculum, quod in medio flavum seu croceum est, constat surrecti[illegible]x crassis staminibus, quæ superiora & inferiora versùs ejusdem ferè crassitiei sunt. *Fructus* ex omnibus speciebus minimi sunt, rotundi, glabri sine pilis ac nitentes, à suis calycibus arctè inferiùs comprehensi, colore dum immaturi sunt viridi, dum verò maturi flavo, deinde corallino rubro. *Semina* præcedentium similia.

Vires. Radicis decoctum confert in febre calida; idem cum melle prodest catarrhis & gravedini, item stranguriæ; cum momento Cardamomi flatibus & intestinorum torminibus conducit. Radicis aut foliorum succus decoctus & epotus concoctionem promovet; idem cum saccharo datus uti, & ejus decoctum cum melle servit pro phlegmaticis juvátque in pectoris asperitate. Foliorum & fructuum decoctum addito pauxillo Sacchari & calcis pro pruritu corporis servit in unctione partis affectæ.

Pleræque hæ vires nobis suspectæ sunt.

An planta spinosissima Virginiana nobis ante 30 annos apud Tradescantium visa, cujúsque folia & flores etiamnum retinemus, sit præcedentium aliqua, an species ab omnibus distincta, mihi non constare fateor: sunt autem folia, quantum in sicca discernere licet, lævia & pilis omnino destituta, utrinque non per mediam tantùm costam sed & per nervos laterales spinis acutis flavicantibus obsita. In surculo florifero quinque aut sex flores sunt. Spinulæ tenues, oblongæ & propemodum rectæ sunt secus quàm in Hort. Malab. pinguntur.

Pag. 679. *Capiti* 23. *adde*, Solanum peregrinum Betæ folio. Folia habet grandia, crassa, succulenta, ad Betæ formam accedentia; nec flores nec semina vidimus. Suspicamur isthoc congener esse Solano Americano racemoso: in Horto Chelseiano ut & Fulhamensi colitur.

Pag. 681. Ad secundam Solani vesicarii speciem nota. D. Hermannus in Catalogo sæpius laudato Solanum vesicarium Indicum à Sol. Vesic. Americano specie distinctum facit, & hujus Synonyma ponit *Tomatl* seu Planta acinosa *Hernand.* p. 295. Camuru *Pisonis*; nec nos repugnamus, cùm illi (ut qui utramque coluerit) plantæ hæ non possunt non esse notiores quàm nobis, qui neutram hactenus virentem vidimus: unde & Halicacabum Virginianum *Park.* ab Indico diversum esse absque ulla tergiversatione agnoscimus. Deleatur ergo illud Quærendum, *An specie differat à præcedente.*

Solanum spinosum *D. Fagon* in Catal. nondum editarum *Hort. Reg. Parif.* ad me transmisso quomodo in præcedentibus differt inquirendum.

Solanum Caianense hirsutum, caule & pediculis spinosis Dodart. Mem.

Pag. 682. Quartæ Solani Halicacabi speciei, *i. e.* Halicacabi sive Alkekengi Indici Bontii pleniorem & accuratiorem descriptionem tradit Paul. Hermannus in Catalogo Horti Academ. Lugd. Bat.

Radice nititur tenui, alba, fibrosa: Coliculis dodrantalibus, tenuibus, rotundis, glabris, crebros in ramos diductis, media sui parte humi procumbentibus: Foliis Solano vulgari similibus, sed multò minoribus, atro-viridibus, acuminatis, in margine aliquando leviter crenatis, sæpius integris. Ad horum sinus prodeunt subinde in calyculis quinquifidis *flores* parvi, pallidè flavescentes, monopetali, in quinque angulos acutos dissecti, & ad fundum fuscis maculis inscripti. Hos excipiunt vesiculæ herbaceæ, anguloso Solano prædicto duplo minores, quibus includitur bacca concolor, referta seminibus depressis pallidis, in pulpa virenti, acri & amara.

In incultis, sordidis aridis Malabaræ & Zeylonæ collegit D. Hermannus. Ex seminibus deciduis quotannis se renovat. Facie ad Solanum *J. B.* accedit, partibus tamen omnibus tenuius & gracilius est.

Solanum

Solanum pomiferum Americanum non spinosum lacteo flore. Iva Brasiliensibus Marcgrav. Ivabeba Pison.

Pison. Marcgr.

Frutex est eodem modo crescens quo *Jurepeba*, similique ligno, sed solet altiùs assurgere. *Caudex* spinosus, ac leni hirsutie præditus. *Folia* diversæ figuræ, inordinatè posita, pallidè viridia, oblonga, non ità laciniata ut *Juripebæ*, levi hirsutie seu lanugine infecta.

Flores itidem fert ut *Jurepeba*, lacteos, pentapetalos, instar stellæ expansos, in medio autem *stamina* lutea sunt erecta.

Fructum fert * magnitudine majoris Pomi vulgaris, rotundum, initio saturatè viridem, ac brunna lanugine tectum, per maturitatem citrini coloris ac splendentem. Cortex fructûs instar testæ ovi fragilis, intus continet pulpam succulentam, flavescentem, admodum dulcem & gratam formicis, cæterùm non edulem, quæ copiosa *semina*, Lentium magnitudine, figurâ & colore continet.

* *Rotundus instar Pomi Piso, de magnitudine siles.*

Radix plantæ est amara & tenuium partium, atque inter remedia deobstruentia in pretio habita, præsertim in renum viscositatibus abstergendis. Quia radix quibusdam nimis amara videtur, decocta exinde parata temperantur cum Liquiritia Americana. *Vires.*

Pag. 675. Pro decima quarta Solani specie interseratur,
Pomum amoris majus fructu rubro Park. parad.

Hæc planta omnibus suis partibus caule, folio, flore, fructu, multo major est ea quam descripsimus in historia, aliàs similis. Fructus pomi mediocris magnitudinem æquat, éstque striatus seu sulcatus plerunque & inæqualiter hic illic protuberans, cùm illius æqualis & rotundus sit; magis insuper planus & depressus, non globosus ut illius; ejusdem rubri coloris, quamvis habentur etiam hujus generis colore per maturitatem luteo, aureo, albo.

Parkinsonus, experientiâ suâ, iterata per aliquot annos in hortis nostris satione fructum multo minorem evadere asserit.

Hoc genus in Horto Reverendiss. Episcopi Londinensis Fulhamiæ prope Londinum vidimus hoc autumno cum fructu maturo, & specie distinctum putamus à vulgari nobis descripto.

Pag. 684. Ad finem capitis de Asparago adde,

6. *Asparagus aculeatus, maximus, sarmentosus zeylanicus* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Huic subsunt *radices* longæ, fusiformes, plures ex uno capite propendentes, albicantes, carnosæ, pollicem crassæ, sapore subdulci, grato, ad Scorzoneram nostram accedente. Ex hac pullulant aliquot *sarmenta* longissima, in multas alas divisa, brevibus pungentibus aculeis, modò sursum, modò deorsum spectantibus, armata, vicinas arbores scandentia, easque amplectentia. His adhærent folia reliquis hujus familiæ speciebus omnibus latiora, longiora & robustiora. Ad quorum sinus prodeunt è calyculis exiguis *flores* parvi, pallidi, hexapetali, fulciti brevibus tenuissimis pediculis. Hos excipiunt baccæ rubentes, in quibus continentur utplurimum terni angulosi, nigricantes acini, velut in speciebus consimilibus.

Sponte nascitur in sylvis insulæ Zeylonæ, indigenis *Hattawariia*, Europæis verò ibidem degentibus Scorzonera dicta. Radices vel cum lacte aut brodio carnium, vel sale aceto & pipere conditæ, ab incolis habentur in deliciis. *Locus.*

7. *Asparagus aculeatus Africanus* ejusdem.

Herman.

A Corruda vulgari nihil discrepat, nisi radicibus crassioribus, rotundioribus bulbillorum instar, ex uno cespite dependentibus, sapore cum Asparago Zeylanico consimili. Ad rivulorum margines circa Promont. Bon. spei luxuriat.

8. *Asparagus aculeatus Siculus.*

Cauliculos seu flagella multa edit, tenuia, angulosa humi fusa, ramulos hinc inde crebros ad semuncialia interdum intervalla emittentia. Ramuli pariter crebris foliis sescuncialibus aut longioribus rigidis aculeatis angulosis, quæque spinæ veriùs sunt quàm folia, alterno situ vestiuntur. *Flores* circa foliorum seu spinularum bases exeunt herbacei coloris, Asparagi floribus similes: Fructus non observavimus.

Prope Tauromenium in Sicilia invenimus circa finem Maii florentem. An vera & genuina Asparagi species sit nescimus cùm fructum non viderimus. *Locus.*

Pag. 685. lin. 25. adde,

Christian. Mentzel. in pugillo rariorum plant. duplex genus distinguit, Alteram vocat *Vitem Idæam palustrem foliis majoribus acutis*; Alteram *Vit. Id. pal. foliis parvis acutis Serpilli instar.*

Eadem pag. Ad finem Lib. 13. *in capite seorsim addatur,*

Cap. XXVIII.

Sempervivum marinum bacciferum Brasilianum Marcgr.

Marcgr.

IN sesquipedalem aut majorem altitudinem assurgunt multi *caules*, digitum crassi, lignosi, fragiles, teretes, foliis circumcincti eo modo quo Portulaca; quæ sunt egregiè viridia, crassa, succulenta, figurâ Portulacæ foliis similia, verùm longè majora, & magnam Acetosam æquantia. Inter folia in singularibus pediculis prodeunt *flosculi* quinque foliis constantes, uno latere in ambitu serratis, albi coloris,

loris, figurâ Caryophyllorum. Flores sequuntur *baccæ* magnitudine olivæ, nigræ, splendentes, succulentæ, carnem habentes instar nigrorum Cerasorum multam, & nucleum in medio instar Pruni. *Radix* longa, recta, uno latere multa filamenta coacervata habens, lignosa, albicans, sed intus subflava.

Pag. 687. Ad finem descriptionis Sedi majoris arborescentis adde,

Hæc planta funiculis è ramis ad terram demissis & radices agentibus se propagat, ad modum Ficus Indicæ.

Post verba illa Cotyledon altera Dioscoridis *adde*

Sedum Africanum frutescens incanum, foliis orbiculatis Herman. Cat. *arborescens Promont. Bon. Spei* Stapel *in Theophr. hist. pag.* 335. Breyn. Prod.

Herm.

Locis maritimis, aridis, glareosis ad Promont. B. Sp. fruticis altitudine assurgit, *radice* succosa, longa, brachiata, robusta, rufescente, nonnunquam albida, frequentes fibras emittente: *caudice* pollicem crasso, ramoso, in viridi canescente, qui parte inferna cingitur *foliis*, densissimo stipatu absq; petiolis congestis, orbiculatis, crassis, succulentis, aliquando volæ manûs magnitudine, glaucis, ambitu nunc rubente, nunc pallescente; parte verò superiore conspicitur nudus, in tenue geniculum protuberans; quo mediante divaricatur in aliquot ramulos digitales & palmares; quibus ex calyce quinquefolio dependent *flores* oblongi quinquanguli, quinque rubentibus incarnatis petalis oris, sursum reflexis, cum totidem è medio se exserentibus staminibus apiculatis flavescentibus constructi. His evanidis succedunt more congenerum quinque *siliculæ* corniculatæ, oblongæ, pressiùs invicem junctæ, includentes *semina* exigua rufa. Tota planta aquoso, viscidóque gaudet succo, consimilique virtute quâ cæteræ species. De facili verò propagatur ramulis abscissis & aridiori solo impactis.

Ad finem ejusdem pag. addantur sequentia.

℞. Sempervivi Mj. contundatur & coq. in lactis recentis ℔ij. F. posset. Bibat ℔ß. bis vel ter in die. In inflammationibus oculorum est egregium remedium. Ex *MS. D. Fisher. D. Hulse* Unguentum egregium ad combustionem, curans sine cicatrice. ℞. Axungiæ recentis ℔j. Succi Sempervivi ℔jß. M. & parti affectæ inungatur. *D. Hulse* è MS. prædict.

Fulhamiæ in Horto Reverendiss. Episcopi Londinensis, monstrante *D. Doody*, Sedi majoris speciem vidimus germinibus seu globulis e foliorum sinubus emissis se propagantem, foliorum inquam non infimorum & terræ proximorum tantùm sed & mediorum in globulis, quod sanè mirati sumus.

Sedum vulgare maximum *Herman. Cat.* Hoc non describit. Asteriscus præfixus Batavicum esse indicat.

Sedum vulgari magno simile *J. B.* Hæc planta non describitur, verùm Histor. Ebrodunensis compilatores pro ea assumunt iconem Sempervivi majoris crenati myrtifolii Lob. ico. primo in loco exhibitam. Suspicatus autem quondam fuit J.Bauhinus Sedum montanum latifolium flore purpureo cultura in hoc mutari.

Pag. 691. post Seda minora in capite proprio addatur

1. *Cotyledon vera radice tuberosa* J.B. *Cot. major* C.B. *Umbilicus Veneris* Ger. *Veneris vulgaris* Park. **Wall penny-wort, Navel-wort, Kidney-wort.**

J. B.

Ex *radice* tuberosa, exiguis fibris donatâ pediculi exeunt palmares, in medium peltati circinatíque *folii*, crassi, succulenti, glauci umbonem inserti, saporis viscidi & aquei, indidémque adeò *caules* prodeunt duo aut tres, dodrantales aut altiores, aliàs simplices, aliàs ramosi, ab imo ferè ad summum usque confertis *floribus* oblongis, herbaceis comosi, floribus Polygonati similibus, concavis, minoribus tamen: *semen* exiguum, Portulacæ simile.

Folia quæ in imo caule duo vel tria plerunque sunt non ut reliqua circularia, neque in eorum centrum seu umbilicum inseritur pediculus, sed ad latus. Folia interdum supernè concava sunt infundibuli aut acetabuli ferè in modum. In saxis & vetustis parietibus.

Cotyledon Lusitanica. Alterius speciei è Lusitania allatæ à Boelio meminit Parkinsonus, quam Lusitanicam majorem, foliis pallidiùs virentibus vocat.

Superiore æstate in Cotyledonis plantis, quas in horto suo coluit, observavit mihique ostendit *D. S. Dale* pro vasculo seminali quinque theculas seu siliquas discretas seminibus refertas singulis flosculis succedentes, adeóque de ejus loco omnem mihi scrupulum exemit.

2. *Cotyledon radice tuberosa longa repente* Moris. *Cotyledon flore luteo maxima* Herman. Cat. Leyd.

Moris.

Præcedenti quàm proximè accedit, nisi quòd *folia* gerat majora spissiora, nec circulariter scutellam seu cotyledonem effingentia, sed juxta pediculi insertionem aperta. Quin & radicem non promit rotundam & tuberosam Rapi instar, sed longitudinaliter porrectam & sub terram repentem, à qua exeunt fibræ multæ exiles, quibus nutritur radix. Flores & semina vulgaris similia.

Plenior hujus descriptio occurrit in Dodart. Memoir. Folia, inquit, crenata sunt, intercrenis nonnihil denticulatis, per hyemem virent, Maio marcescunt vestigiis duntaxat nonnullis relictis: inter quæ *caulis* assurgit, teres, rubicundus, firmus, foliis aliquot minoribus vestitus, in tres vel quatuor ramos *floribus* luteis, pentapetalis, spicatis, calyce longo viridante exceptis onustos. E medio flore exoriuntur quinque theculæ seu siliculæ angustæ rectæ, viridantes, *seminibus* minutissimis rubentibus repletæ, quas quinque circumstant stamina citrina, apicibus donata. Junio mense floret.

Vires. Cotyledon Galeno 7. Simplic. mistæ est facultatis, nempe humidæ, subfrigidæ & cujusdam obscure adstringentis, & cum ea leviter amaræ: valdè refrigerat, repercutit, abstergit & discutit, itaque phlegmonas erysipelatodes & erysipelata plegmonode curat: & maximè stomachi ardore æstuantis

antis utile epiplasma. Putantur folia cum radice manducata calculos confringere & urinam movere.
Dioscoridi Cotyledon ἕλκη τὰ ἐν ὠσὶν ὠφελεῖ succo ejus cum vino circumlito instillatóve. Inflammationibus, sacris ignibus, strumis, pernionibus illitu auxiliatur, stomachi ardorem refrigerat. Hydropicis folia ex melle dantur. Herbâ utuntur ad amatoria.

Eadem pag. Ad finem Capitis tertii de Sedis stellatis adde

Sedum Africanum umbellatum album Herman. Cat.

Herm.

Exilem, fibrosam, albam habet *radicem*: *caules* complures, ramosos, succosos, spithamâ altiores: *Folia* viridia, angusta, acuminata, caulem ab imo ad summum usque cruciato positu velut in Gentiana ambientia: *Flores* albos, pentapetalos, in muscario seu umbella dispositos: *semina* exigua in filiculis quinis invicem junctis.

Eadem pag. Sedum minus à rupe S. Vincentii Catalog. nostr. plant. Ang. S. Vincent's Sengreen.
Hæc ad seda multicapsularia pertinet. Folia densè stipantur.

Pag. 693. Ad finem Capitis quarti adde,

Plantas hasce eruditiss. Paul. Hermannus in Catalogo Horti Academici Lugduno-Batavi ad Ficus Indicas Opuntias dictas refert, & Ficoides seu Ficus aizoides appellat. Etenim (inquit) harum omnium floribus subjicitur fructus ad modum Ficûs Indicæ, qui cujuscunque sit magnitudinis ac figuræ includit pulpam succosam dulcem Ficui Indicæ similem, quanquam siccitate in Fungosam aridam membranaceam substantiam degenerantem, & varios seminum loculos describentem.

Mihi necdum conspecti sunt harum plantarum fructus, ad Aizoa tamen potiùs quàm ad Ficus Ind. referendæ videntur; aut rectiùs novum plantæ genus constituunt. Dispescuntur autem à D. Hermanno in quinquecapsulares, quarum duæ sunt fructu pyriformi majore, quinque fructu pyriformi minori; tres vero fructu orbiculato: & multicapsulares, quarum altera est fructu majori, altera minori. Prima inscribitur

Ficus Aizoid. Afric. maj. procumb. triang. fol. fruct. maxim. eduli.

Fructum maximum edulem Ficui simillimum proferens, spargit ab *radice* crassa, fibrosa, repente, multísque fibrata capillamentis *cauliculos* multos, humi stratos, digitum crassos, duos trésve, cubitum & ampliùs longos, succosos, ex viridi pallescentes, penes radicem aliquando rubentes, ad quorum genicula exeunt *folia* bina ex adverso, digiti longitudine & crassitie, triangularia, viridia, succulenta, cum totidem ex opposito ramulis, & ex his aliis atque aliis, sustinentibus in cacuminibus fructuum rudimenta, pyriformia, quinquangula, quinque trigonis foliolis inferioribus multò minoribus circumvallata, intra quæ emicat Flos stellæ vel Solis effigie radiatus, asteris flore amplior, ex molleculis, tenuibus numerosis petalis quasi radiis ad Solem aureo fulgore micantibus constructus, cingentibus multa concoloria *stamina*, farinaceis flavescentib. apiculis donata, quorum medium occupant septem octóve cornicula, ex luteo viridantia, in orbem diffusa. His marcescentibus maturatur *fructus*, adæquans nonnunquam Ficum vulgarem, viridis, pulposus granis minutissimis, saporis dulcis, aquosi, haud ingrati, summo umbilico quinque stellatis decussatis radiis inscripto, pulpa vel cito putrescente, vel intensiori Solis æstu in fungosam substantiam transeunte, quæ dispescitur in quinque loculos, includentes *semina* exigua, angulosa, fusca.

Luxuriat cum cæteris subsequentibus hujus sortis locis marit. aridis sabulosis ad Promont. Bonæ Spei, *Locus.* ubi fructus tam à Belgis ibidem hospitantibus quàm ab indigenis Hottentottis elitantur. Hujus propagatio fit vel per avulsos ramulos terræ commissos, vel per radices quas caulium genicula terræ proxima demittunt. Toto anno in Belgia viget & viret, ast præservanda est à Brumæ injuriis. Conspicitur triplici florum colore, albo, purpureo & flavo.

Eadem folio triangulari ensiformi.

Priori omnibus notis respondet, exceptis foliis nonnihil brevioribus ensem falcatum latiori dorso imitantibus.

2. *Ficus aizoides Africana minor erecta, folio triangulari glauco, flo. luteo. An Chrysanthemum Aizoides Africanum triangulari folio, flore luteo* Breyn?

Partium exilitate, neutiquam dispositione & formâ ab ante allatis differt. Fruticescit cauliculis cubiti altitudine, rectis, tenuibus, lignosis, albentibus: *Foliis* duplo brevioribus, digiti minimi crassitiem vix adæquantibus, glaucis, triangulis: *Floribus* intra quinque foliola luteis, ad Solem expansis, superiore minoribus. His subjiciuntur *fructus* Avellanæ nuclei magnitudine, pyriformes, quinquanguli, succulenti, dulces, vetustate fungosi, tenaces quasique coriacei, in summo plani, quinis stellatim decussatis radiis notati, claudentes in totidem oblongis loculis *semina* pallidè flavescentia, angulosa, dura, exigua. Indiget eâdem quâ superior cultura. Foliorum sapor observatur nunc salsus, nunc aquinsipidus, prout fert ingenium soli in quo nascitur.

Eadem triangulari folio viridi, flore intus aureo, foris purpureo. An Chrysanthemum Africanum flore carneo Breyn?

Tota æstate floret cum proximè descripta, cujus situm & figuram omnino imitatur, sed videtur paulo minor & gracilior. Folia edit viridia; flores intus aureos, extus purpurascentes, eminus colorem quodammodo incarnatum mentientes.

Eadem folio tereti procumbens flore purpureo. Chrysanth. aizoides Africanum triangulari folio, flore purpureo Breyn.

Cauliculis est infirmis, herbaceis, resupinis, dodrantalibus. Foliis viridibus, teretibus, angustis, gracilibus digito longioribus: Floribus purpureis: cæteris antecedenti paribus.

Eadem flore coccineo.

Hæc à modò dicta differt foliis nonnihil longioribus & floribus elegantissimo coccineo colore comantibus.

3. *Ficus aizoides Africana major, flore flavo, folio plano latiori. Chrysanthemum aizoid. African. primum seu latifolium* Breyn. Cent. 1.

Hujus flori subjicitur fructus orbicularis, succulentus, dulcis, ex vetustate fungosus, candidus, ima parte convexus, summa planus, medio umbilico barbato; ex quo quinque stellatim decussatæ lineæ ad extremum ambitum ducuntur, dividentes fructum in quatuor cellulas seminibus duris pallidis refertas. Cætera superiùs vide.

Eadem folio angustiori.

Omnibus partibus minor & gracilior conspicitur.

Eadem minor multicaulis flore intus rubente, extus incarnato.

Spargit *cauliculos* numerosos, succulentos, geniculatos, resupinos, ab radice pallida & buxea. *Folia* bina ex adverso, superioribus multò minora, Portulacæ inter & Halimi folia media, incana bullatáq; aspergine perfusa: *Flores* densis in ambitu barbulis radiatos, intus gratè rubentes, extus incarnatos, serò & manè congenerum ritu clausos, medio verò die sole illustratos expansos, aspectu jucundissimo. *Semina* pallida, exigua, in fructu superiore minore.

4. *Ficus aizoides Africana, triangulari folio longissimo, fructu multicapsulari, flore luteo major. Chrysanthemum aizoides Africanum secundum sive teretifolium* Breyn.

Hanc eandem esse existimat quam Jac. Breynius in *Prodr.* 25. nomine Chrysanthemo similis Aizoidis Africanæ majoris, triangularifoliæ, flore luteo majore descripsit. Etenim pro ratione soli & ætatis, modò amplior & robustior, modò minor & gracilior observatur. *Fructus* amplitudine nunc Cerasum, nunc Nucem Juglandem æquat, succulentus, subdulcis, in fungosam membranaceam substantiam transiens, communiter 17, pluribus vel paucioribus membranaceis loculis, favis apum similibus partitus: ex cujus summo ambitu eriguntur totidem radii fungosi, fusci, acuminati, duas trésve uncias longi, effigiem coronulæ exprimentes. *Radix* perennat, colitúrque velut species superiores.

Eadem minor. Chrysanthemum aizoides Africanum tertium, sive triangulari folio, flore aureo Breyn. Cent.

Hæc antecedente minor, profert *fructus* Cerasi magnitudinem vix excedentes, 15 aut 16 membranaceis loculis, totidémque radiis brevioribus, (veluti semina Malvæ) in orbem junctis, & in mucronatum capitulum terminantibus constructos, quibus includuntur *semina* exigua dura, angulosa, rufescentia. Reliquam descriptionem quæ Breynii est, vide supra.

Pag. 699. *Ad finem paginæ adde*

Abutilo Indico Camerarii simile si non idem, Beloere H.M. *P.* 6. *T.* 45. *p.* 77. *D. Hermannus Beloere Abutili Indici intrepidè synonymum facit.*

H.M.

Altitudinis duorum triúmve pedum est, ramorum è spadiceo fuscorum, lenioribus pilis hirsutorum. *Radix* ejus fibrosa. *Folia* Verbasci mollitiem reddentia, tenuia equidem, è lato acuminata, quibus incisuræ sunt crebriores, longis pilosisque adhærentia pedunculis, ternas habent costas, frequentiùs subdivisas, in superiore duntaxat eminentes parte. Sapor subacris, odor haud planè ingratus. Lutei *flores*, inflexisque supernè petiolis insistentes, qui *Catu-uren* possent videri ni paululum majores essent, quina habent petala, è longo latiora, venis rectis striata; exsurgenti è medio *stylo*, multa sunt *staminula* tenuia, flava, ex umbilico autem germinis fructus virides erumpentes. Hisce succedunt capita seminalia, quinque virentibus circumsepta foliis, vertice plana, in frequentes, quæ duo triáve plana continent *semina*, capsulas seminales, primùm rubentes, dein nigricantes, lintei collaris more complicata seu carinata, pilisque obsita.

Vires. Arenarum amans est, semper frondens & florifera. In *Ange-Caimal*, uti & in hortis reperitur. Foliorum pulvis intestinis alienus est, hypercatharsin enim excitat facillimè. Radix, quæ olei inservit aliàs concoctioni, si earundem facultatum ei addas herbas, lepræ prodest; contritum & calidè assumptum semen citat alvum.

Katou-Beloeren H. M. *P.* 6. *T.* 46. *p.* 79. *Abutilon Indicum quinque ad singulos flores thecis.*

Mox descriptæ *Beloere* stipite, ramis, radice proxima est. *Folia* densa, mollia, in quinque divisa cuspides, per ambitum serrata, petiolis longioribus & pilosis inhærent. Costa, quæ tria præcipuè habet

bet brachia, vix nova spargit. Viror in supina parte obscurus, in prona clarior est. Odor iis ac sapor nullus. *Flores* pediculis innitentes, quinis constant petalis, è longo rotundis, quæ è viridi diluto nonnihil flavent, uno in latere leviter sinuatis, venis in parte inferiore eminentibus secundùm longitudinem striatis, & rugis minoribus crispatis: horum ex umbilico assurgens *stylus* crassior & longior, coloris purpurei *staminulis* circundatur rubris, quæ gemmas habent russas, & in vertice bifariam dividitur in filamenta, colore purpuram, lenitudine sericum referentia. *Calix* vero quinque foliorum juxta pedunculum septem, octo, sæpissime novem foliolis angustis succingitur. Floribus deciduis è perianthii medio enascuntur *capsulæ* seminales, numero quinæ, planæ, pilosæ, nigricantes, in vertice eminentes: hæ propriis loculamentis *semina* trilatera, quorum duo plana, tertium convexum, coloris è rubro nigricantis includunt.

Arenoso lætatur solo: neque flores, neque frondes unquam ei deficiunt: in *Angecaimaal* frequens est.

Radix olei butyríque inservit confectioni: item ex ea conficiuntur globuli fonticulis non inutiliter immittendi: è foliis chirurgi (ut ipsorum utar voce) lavamentum parant ulceribus ac erysipelati convenientissimum. *Usus & Vires.*

Pag. 701. Cap. XI. *add. Hujus majorem seu speciem seu varietatem observavit* D. Plucknet, *nobísque siccam ostendit.*

Pag. 723. *Qu. An Mechoacanna alba à nigricante seu Gialappa aliter differat quàm ut Radix decorticata ab eadem integra seu cortice vestita, quomodo Piper album à nigro differt, non aliter differre conjectura seu suspicio est* D. Tancredi Robinson. *Et sane non est dissimile veri Mercatores compendii causâ viam invenisse unam radicem, pro duabus obtrudendi.*

Pag. 727. *lin.* 40. *pro Decima septima Convolvuli specie interponatur*

17. *Convolvulus Indicus villosus Hederæ folio tripartito, flore cæruleo* Herman. Cat. Hort. Leyd. *Herman.*

Gaudet *radice* exili, pallida, modicè fibrosa; Viticulis longis tenuibus, pilosis, infirmis, quæ vel vicinis stipitibus implicantur, vel terræ incumbunt, & ex viticulorum nodis novas radiculas defigunt: *Foliis* pariter pilosis, supernè viridibus, subtus pallidioribus, in tres lobos Nil Arabum instar divisis, ast angustioribus: *Floribus* monopetalis, campaniformibus, perangustis, pallidè cœruleis, fugacibus, ad Solem expansis, cæteroqui clausis, tribus quatuórve in hirsutum capitulum congestis, singulis insidentibus calyculis villosis quinquefoliatis. His includuntur vascula rotunda, plana, crustacea, in quibus quaterna *semina* triangula, fusca, hirsuta. Madet tenui lacte, subacri, ingrato, suspecto virtutis purgantis.

Locis aridis incultis Indiæ uberrimè provenit.

Pag. 728. *Descriptioni Battatæ Hispanicæ adde Gul. Pisonem asserere eam Flores ferre externè dilutè virides, internè candidos, figurâ Campanulæ.*

Pag. 730. *Post lin.* 16. *adde pro* 29. *Convolvuli specie*

29. *Convolvulum Americanum villosum pentaphyllum & heptaphyllum majorem* Herman. Cat. Hort. Leyd. *Herman.*

A *radice* non adeò magna, albente subrotunda emittit sarmenta hirsuta, herbacea, infirma, in ramulos quamplures divaricata, sex aut plurium ulnarum longitudine, vicinis quibusvis adminiculis multivario amplexu se involventia. *Folia* palmam ampla, hirsuta, digitata, quinque vel septem profundis laciniis incisa, altera parte viridia, alterâ subincana, longis pilosis petiolis adhærent. Ad horum exortum prodeunt hirsuta *capitula*: in quibus sunt *flores* pallidè flavescentes, & post florum exanthesin *semina* præcedenti omnino similia. Lacte quoque dilutiore turget, subacri ingrato.

Ex America transmissus est: non multum differt à Convolvulo Ægyptio Veslingii.

Idem Zeylanicus minor Ejusdem. *Pes Tigrinus dictus* * Diwipahuru *Zeylanensium Convolvulus Indicus heptaphyllus villosus* Breyn. Prod. * *à folii similitudine.*

Præcedenti simillimus est, ast minor & hirsutior. Foliorum incisuræ sunt latiores & obtusiores, pedem Tigridis exprimentes. *Flores* candidi quini aut septeni prodeunt alternatim è capitulis hirsutis. Seminum medulla in aquam tepidam injecta peramœno spectaculò resolvitur in tenuissima candida folia, plantæ foliis exactè respondentia.

Pag. 731. *Ad finem Capitis quarti adde sequentes Convolvuli species,*

Convolvulus maritimus Zeylanicus folio crasso, cordiformi, Bintamburu Zeylanensibus, * *Pes Capræ Lusitanis* Herman. Catal. Hort. Leyd. * *à folio similitudine.*

Herm.

Hujus *radix*, Salsaparillæ non absimilis, in obliquum longè latéque prorepit, fusco crassóque cortice tecta, & lacte tenui, in resinam concrescente referta. Ex qua sparguntur sarmenta, herbacea, glabra, infirma, humi strata, trium quatuórve ulnarum longitudine. His alternatim adhærent *folia* subrotunda, carnosa, lucida, glabra, expansa aut complicata quasique bifida, imitantia figuram cordis. *Flores* prodeunt ex parvis quinquefoliaceis calyculis, monopetali, ampli, pentanguli, campaniformes, roseo vivaci colore, umbone medio atropurpurascente. *Semina* sequuntur quaterna, angulosa, hirsuta, locata in vasculis subrotundis, in parvum desinentibus mucronem.

Vires. Consimili purgativo sale ac alii congeneres prædìti sunt hunc quoque convolvulum gaudere colligit D. Herman. non tantùm ex lacte acri linguam & fauces pungente; sed & experimentis multijugâ experientiâ comprobatis. Resina enim radicis drachmæ pondere cum vitello ovi, lacte coccineo, aliâve convenienti emulsione data hydropicorum aquas blandè subduxit. Idem officium præstitit radicis extractum cum spiritu Vini paratum. Hinc falsam & imaginariam esse existimat opinionem quam habent Lusitani & nonnulli Indi de vi ejus diaphoretica, inde fortè ducta quòd facie externa Sarsaparillam referat. Licet in censum purgantium reponatur radix, tamen ejus folia cedunt in pabulum cuniculis, cervis, damis, capris tam domesticis quàm sylvestribus.

Locus. Luxuriat locis maritimis Malabaræ, Zeylan, aliarúmque regionum & insularum Orientalium.

Plantæ huic similis è China allata folia nobis communicavit eximius Botanicus D. *Jac. Pettiver.*

Convolvulus Indicus alatus maximus, foliis Ibisco nonnihil similibus angulosis. Turbith Officinis Herman. Cat. *Turpethum repens foliis Althææ, vel Indicum* C. B.

Herman.

Vario longóque reptatu ad tria quatuórve cubita descendit *radix*, pollicem & ampliùs crassa, lignosa, in aliquot ramos divisa, crasso fuscóque cortice tecta, qui ruptus stillat succum lacteum glutinosum in pallidè flavescentem resinam illico concrescentem, gustûs primùm subdulcis, postmodum pungitivi, vomitum minantis. Ex hac prodeunt sarmenta ramosa, quatuor alis donata, varios in gyros sese contorquentia, propè radicem lignosa, digiti crassitie, rufescentia, in progressu verò viridia, sex septémve ulnarum longitudinem aliquando superantia, quorum nonnulla humi procumbunt, alia vicinas arbores fruticésque scandunt iisq; multiplici plexu se involvunt. His adstant ex carinatis alatísque pedunculis *folia* Althææ nonnihil paria, mollia, incanâ raráque lanugine obsita, angulosa, in ambitu crenata, leviter mucronata: Ad quorum sinus circa ramorum summitates exeunt petioli, superioribus longiores, robustiores, alis & carina omnino destituti, sustinentes terna aut quaterna *capitula* oblonga, mucronata, quinque viridantibus in rubro foliolis conflata, quæ singula excludunt *florem* monopetalum, Convolvuli vulgaris magnitudine & forma, candidum, intus quinque pallescentibus apiculatis staminulis cum sexto intermedio subjectæ seminali capsulæ impacto refertum. Flore excusso *capitula* expanduntur, in quorum centro conspiciuntur quaterna, rotundo-angulosa nigricantia semina, Piperis magnitudine, inclusa vasculo tenui, membranaceo, subrotundo, depresso, quadripartito. Consimilia semina, florum seminúmque involucra memini, inquit, me observâsse in Mechocanna, cujus expansum involucrum unà cum capsulâ seminali falsò pro flore proposuit Monardes & ex eo Dalechampius, J. Bauhinus aliíque.

Turbith frequens offendi locis opacis, humidis, ad fossarum margines, retro hortorum sepes aliisq; locis sylvestribus à mari longe dissitis in Zeylan & Malabara.

Colliguntur in usum medicum non caules, ut perhibet Garcias, sed radices crassiores, turgentes lacte & resina copiosiore. Quæ ad nos transferuntur, [illegible]duntur in Guzaratta, ubi proventus luxuriosus. Hæc omnia Hermannus.

Convolvulus Bona nox *dictus, flore candido grandi* J. B. *Smilax aspera Indiæ Occidentalis* C. B. *Buenas noches Hispanis* Park. *Fructus* 3. *cap.* 18. *lib.* 2. *Exot.* Clus.

Clus.

Primo ortu bina profert *folia* Campanulæ Indicæ primùm nascentis foliis similia, sed majuscula & crassiora, cui etiam similia edit folia recens natus Mechoacanus. Multi porro ab hujus plantæ radice prodeunt *caules*, qui pedamenta affixa vel vicinas plantas multiplici ambiunt spira, Smilacis asperæ instar, cui etiam similia habet folia, majora tamen & molliora. In caulibus etiam aliquot hamatas continet spinulas, quales & Smilax aspera, sed minores & minùs horridas. In planta ex semine nata Sarmenta tenellos veluti spinarum aculeos, præsertim circa articulos generabant, quæ Clusio nihil aliud erant quàm radicum rudimenta, ut in plerisque plantis, putà Mayzio, Harundine, &c. contingere videmus. Cujus etiam sententia nobis arridet, siquidem in nulla Convolvuli specie sarmenta spinulis obsita hactenus videre contigit. *Flores* autem pandit candidos & grandes, mediocri disco pares, qui matutino tempore dehiscentes, noctu illico flaccescunt, unde nomen accepisse videtur. Calyx florem continens, [in planta ad Clusium missa] quinque foliis unciam ferè longis & latis invicem amplectentibus constabat, ut in Cappare, quibus includebatur caput trigonum membranaceum, tria grana instar magnorum Pisorum continens, coloris ex fusco cineracei & pæne fuliginosi: tres autem *flores* ex longis pediculis dependentes crassiusculo ramo inhæsisse apparebant.

Hæc planta cùm genuina Convolvuli species sit à Smilace aspera genere diversa est.

Convolvulus folio Sagittariæ Wheeleri.

Exsiccatum vidimus apud *D. Plucknet.*

Convolvulus serpens maritimus spicæfolius, Triumfetti.

Triumf.

Cespites aliquot plurium erectorum foliorum supra humum fundit, nonnullos immediatè radici, alios lignosis, perbrevibus tamen, ac exilibus veluti truncis innixos, quorum majora unà cum petiolo partim excedebant minimi digiti longitudinem, formâq; similia erant iis Cantabricæ vulgaris, multùm tamen angustiora; imò ab excurrente nervo mediam ipsorum longitudinem (aliquot etiam propagines æquali ordine hinc indè ad latera demittente) supernè eleganter sulcata reddebantur, infernè verò torosa. Porro hujusmodi foliorum color cinereus simúlque splendens observabatur, excitante ipsum brevissima, tenui ac densa lanugine eadem folia occupante; substantia solida ac pinguis, nullius tamen sensibilis saporis aut odoris. Subtus foliorum cespites pro radicibus crassiusculæ ad instar ferrei fili extenduntur fibræ, intortæ, ac rudìter annulosæ, adeoque simul connexæ, ut illas uni cespiti subjectas

subjectas trahenti reliquæ etiam aliis remotioribus cespitibus inservientes eadem opera, (ni fortè continuatio disrumperetur) succederent. Harum substantia nervosa, cortice crasso subspadiceo tecta, insipida planè ac inodora, nec tenuioribus capillamentis omnino destituta, imperfectis priorum more annulis voluminosa ac inflexa.

Flos brevissimo ac gracili inhæret petiolo plerunque nudo, interdum binis valdè exiguis foliolis, foliosis appendicibus ex adverso sitis donato circa Aprilis finem se explicans, formâ ut in reliquis sui generis, sed parvitate Convolvuli Siculi Bocconiani æmulus, non tamen cœruleus sed in candido carneus, & in medio quædam stamina minimis apicibus prædita, obscurioris coloris continens, calyci insidens herbaceo, aliquot incisuris distincto. Flore verò citò arescente parva, globosa succrescit *capsula*, interdum quatuor vel quinque, parumper angulosis, nigri coloris seminibus prægnans, singula tamen intus candida ac tenui membranâ invicem discreta.

Tota planta maximè vivax est & folia medias etiam inter hyemes conservans.

Juxta oram maritimam quà è Centumcellis Romam itur in eminentiore quodam loco lateralem veluti limitem viæ publicæ præsignante à *D. Triumfetti* inventa est. *Locus.*

Pag. 742. *Campanulis glabris addatur,*

Campanula minor Americana foliis rigidis, flore cæruleo patulo Herman. Cat. *Trachelium Americanum minus flore cæruleo patulo* Dodart. Mem.

Dod. Mem.

Radicem habet fibrosam & velut capillatam, è cujus capite initio fundit *folia* Rosæ instar in orbem posita, pollicem & dimidium longa, & tres circiter lineas [*lignes*] lata, leviter crenata, firma, glabra, desuper obscuriùs viridia. E medio foliorum exit *caulis*, paullùm striatus, dimidium circiter pedem altus, foliis circumcirca oblitus, figurâ inferioribus similibus, sed minoribus magísque acuminatis. Circa mediam partem plures emittit ramos, foliis etiam vestitos, eis qui in caule similibus, verùm adhuc minoribus & acutioribus, quorum unusquisque fastigio suo *florem* gestat, calyce quinque-partito cinctum, è cœruleo in violaceum colorem tendentem, Campanæ similem, quinque-partitum: è cujus medio exit *stilus* flavo-viridis, summa parte trifidus vel quadrifidus: imum stilum circumstant quinque filamenta tenuia, lutea apices sustinentia, triplo ipsis longiores. Flore præterito crassescit calyx & quandam quasi stellam efformat, in cujus medio se elevat pericarpium, in tres cellulas divisum, *semen* continens parvum, ruffum, Rapunculorum similem. *Radix* è lateribus propagines emittit, qui germina novásque plantas edunt. Folia sapore sunt leviter adstringente. Planta vivax est & umbrâ gaudet. Ex America ad nos allata est.

Pag. 743. *Ad quintam speciem seu Erinon* Col. *adde,*

Plantam ab hac diversam depingit & describit Abrah. Muntingius in Historia plantarum Belgica, quam vocat Erinum Dioscoridis, ad quem Lectorem remitto. Lib. 3. *Cap.* 269.

Eadem pag. pro specie sexta post Erinum F. Columnæ addatur,

6. *Campanula minima Africana, Erini facie, flore violaceo, cauliculis procumbentibus* Herman. Cat.

Herm.

Erino F. Columnæ accedens plantula in pascuis aliísque irriguis locis circa Promont. Bonæ Spei reperitur, cujus semina huc advecta lætè progerminârunt. Nititur *radice* exigua, pallida, emittente *cauliculos* tenues, humi procumbentes, in aliquot ramulos divisos, quibus adstant foliola Erino Columnæ longiora, angustiora, pinguia, crassiuscula, hilari virore nitentia, sinuata, per margines leviter crenata. Ad horum alas prodit tenuissimus pedicellus, sustinens ex calyculo exiguo, hirsuto quinque-partito *flosculum* parvum, oblongum, monopetalum, campanulatum, quinque profundioribus crenis dissectum, coloris in purpura violacei. Hoc defluxo succedit more congenerum vasculum oblongum, exiguum, trigonum, tricapsulare, tribus foraminibus, vix conspicuis pertusum, continens *semina* minutissima rubiginea. Tota planta, lacte tenui aquoso subdulci turget. Floret ab Augusto in mediam hyemem usque seminibus deciduis se propagans.

7. *Eadem cauliculis erectis,*

Antedictæ adeò similis est, ut antequam adolescat vix ab illa discerni queat. Cauliculos acquirit robustiores, recta assurgentes, dodrantales: *Folia* longiora & angustiora: *Flosculos* minores in pedunculis longioribus. Cætera conveniunt. Offendit cum superiore locis humentibus ad Promont. Bonæ Spei.

Pag. 749. *lin.* 34. *D. Hermannus Hummatu* H. M. *idem facit Solano spinoso fructu rotundo, longo flore* C. B. *Ego etiam mutatâ sententiâ à Stramonio majore albo diversum puto.*

Pag. 750. *Ad finem Lib.* 14. *add.*

CAP. VII.

Anonymos Brasiliana flore monopetalo specioso.

Marcgr.

IN sesquipedalem altitudinem assurgit, *caule* rotundo, leniter hirsuto, geniculato: ad genicula autem bina folia sibi invicem opposita, leniter etiam hirsuta, oblonga, viridia, & in extremitatibus ramulorum multa foliola sibi adjuncta, atque inter illa *flores* ex longo calyce prodeuntes, ex lactescente dilutè purpurei coloris, unica quidem parte constantes, sed superius in quinque lacinias divisi, nullo in centro stamine. Post florem sequuntur folliculi magnitudine grani Cannabis, quibus continetur *semen* compressum, fuscum.

Pa-

Pag. 755. *Pro* 16. *Linariæ specie interseratur,*
16. *Linaria annua angustifolia flosculis albis longiùs caudatis* Triumfetti.

E *radice* binas circiter uncias longa, eâque lignosa, tenui, albo cortice induta, in contortas fibras dissecta, ac barbularum satellitio stipata germinant duo vel tres *cauliculi* initio recumbentes, tenuissimi, subvirides & succosi, quos radiatim per intervalla cingunt foliola utplurimum quaterna simul, integra, oblongo-angusta, crassiuscula tamen ac saturatiùs virentia. Horum cauliculorum unus vel alter ad summum, plantâ magis adolescente erigitur ad palmarem vel sesquipalmarem altitudinem (paulatim interea contabescentibus cæteris), túncque hujusmodi caulis rectus, rotundus, lignosus & crassior spectari incipit, internè quidem albâ medullâ repletus, externè vero involutus membranâ, primùm fulvâ, deinde pallescente, qui insuper in aliquot pauciores ramulos sæpe dividitur è sinu foliorum erumpentes. Folia autem superiora ordine longiora sunt & angustiora inferioribus, & uncialia tandem evadunt, suprema singulatim dependent & ferè capillacea redduntur. Ex summo cauliculorum adventante Junio prodeunt flosculi rari ac exigui, brevibus pediculis suffulti, è calyce quinquefolio reliquorum congenerum similes, sed perexigui, calcari longissimo, colore penitus albo. *Capsulæ* oblongæ, turgidæ, circa medium patenti rima distinctæ, tenui candidóque diaphragmate in geminas cellulas discretæ, utramque copioso ac minutiore semine, maturitate nigerrimo, ex rotundo in oblongum declinante repletus, altera extremitate latiore, cujus pariter sapor, uti cæterarum partium, subamarus.

Semine completo Planta penitus exficcatur.

Romæ prope Farnesianos colles, non longè ab eo situ quo meridiem respiciunt, sæpius observavit Joan. Baptista Triumfetti.

Pag. 756. *Pro* 19. *Linariæ specie ponatur*
Linaria Americana maxima purpureo flore Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Caules huic rotundi, læves & ramosi, humana altitudine quandoque superiores. *Folia* quina, quaterna, ternave ex adverso, absque petiolis ordinatim disposita, consimili ferè facie Gentianæ concavæ, ex basi lata in acutum mucronem tendentia, supernè glabra, lætè viridia, infernè pallida, aliquot per longitudinem excurrentibus nervis inscripta. Summas virgas occupant *flores* monopetali, in fundo integri, purpurei, reliquis omnibus Linariæ speciebus ampliores, anteriùs rictum, posteriùs calcar habentes. His defluxis succedunt vascula rotunda, sursum versùs bifariam dehiscentia, in quibus *semina* nigra, orbiculata, compressa, foliacea, quæ globulo rugoso pallido, tanquam septo intermedio imbricato ordine circumstant. *Radix* subest, alba, tenuis, fibrosa, vario reptatu longè latéque sese diffundens & singulis annis nova germina protrudens.

Pag. 761. *Ad finem Cap. de Antirrhino add.*
In *Hort. Reg. Parif. & Hort. Acad. Lugd. Bat.* habetur
Antirrhinum longifolium majus Italicum flore amplo, niveo, lactescente.

Pag. 763. *Ad finem historiæ Pistolochiæ Creticæ add.* Medici & Pharmacopœi Londinenses Polyrrhizon Virginianam dictam à Pistolochia Cretica diversam esse contendunt: Et sane specimina sicca utriusque plantæ quæ apud Clariss. virum & Botanicum longè peritissimum D. Leonard. Plucknet, M.D. vidi, plantas diversas esse arguunt. Rem curiosis diligentiùs examinandam propono. Cæterùm omitti non debuit Herbam hanc certissimum esse & præsentaneum remedium adversus lethiferos morsus Serpentis illius, the Rattle-snake nostratibus dicti.

Vires. Herbæ commansæ succum deglutiunt, statim à morsu, & contusam vulneri imponunt. Radicis & herbæ pulvis in vino aliòve convenienti liquore sumptus morsum canis rabidi sanat, & ab hydrophobia defendit.

Pag. 764. *Ad finem Capitis de Aristolochia addatur*
Aristolochia longa Mexicana, Tomahuitli copatli Hernand. *l.* 2. *c.* 24.

Herba est volubilis, *foliis* cordiformibus, Cacalictla copatlis similibus sed majoribus & rotundioribus, *caulibus* tenuibus, plexis, geniculatis & purpureis, purpureisque floribus radice longa, crassa & pallida; fructum fert crassiusculum, Cucurbitis striatis ac pentagonis quadantenus similem, refertum semine. Nascitur in montosis & calidis locis; qualis est Tlackmalacensis & Huaxtepecensis. Radix est nonnihil amara, gustu adstringente, & resinosa.

Pag. 767. *Ad finem capitis de Scrophularia adde,*
Scrophularia peregrina frutescens foliis Teucrii crassiusculis Breyn. Prod. Hort. Lugd. Bat. Herman. *An Scrophularia Telephii foliis?*

Herm.

Hæc ob elegantiam & perpetuò virentem comam omnes Scrophulariæ species antecellit. E *radice* pallida in contortas fibrillas abeunte *caules* erigit rectos, firmos, frutescentes, altitudinis sesquipedalis, quadrangulos, virides, striatos, geniculatos, frequentes in ramos divisos, quos ad singula genicula cingunt *folia*, crassiuscula, subrotunda, crenata, unguem vix excedentia, vulgaris Teucrii facie, parte inferiore bina adversa, superiore verò solitaria. *Flosculi* insident exiguis quinquifidis calyculis, Scrophulariæ Rutæ caninæ dictæ simillimi, monopetali, subrotundi, in quinque lacinias, quasi totidem petala dissecti, petalo superiori purpurascente, bifido, galeæ instar, binis lateralibus auriculatis, pallidis, imo labiato, exiguo, purpurascente; profluentibus è medio rictu *staminibus* candidis, *apiculis* purpurascentibus donatis. Flores excipit *vasculum* subrotundum, acuminatum, bicapsulare, in duas camerulas dehiscens, continens *semina* exigua, fusca. Propagatur foliciis ramulis quàm seminibus.

Pag. 774. *Ad finem Capitis de Euphrasia addatur*
Euphrasiæ affinis Indica Echioides Kawatuwa *Zeylonensibus* Herman. Append.

Herm.

Assurgit ab *radice* albente, lignosa, digitali crassitie, multísque fibris capillata, *Cauliculus* pedalis, statim ab radice in aliquot ramos divisus geniculatus, quadrangulus, asper, villosus. E singulis geniculis ab imo ad summum usque exeunt *folia* lætè viridia, subaspera, villosa, digitum longa, unguem lata, obtusa, bina ex adverso posita, saporis fatui, ad quorum sinus prodeunt ramuli, tenues, biunciales, quibus ex angustissimis herbaceis quinquefidis calyculis insident *flores* quini, septeni, aliquando plures, ad basin candidi, cætera purpurascentes, consimili ferè ordine quo Echii Alcibiadici flores dispositi. Formâ tubulum sesquiuncialem exprimunt, qui in amplum orificium quasi galeâ trifidâ & labio integro obtuso constructum desinit: profluentibus è medio duobus capillaceis, atro purpureis tenuíque albente lanugine pubescentibus staminulis cum *stylo* corniculato concolori & longiori. His discussis succedunt vascula bicapsularia, oblonga, quadrangula, membranacea, granum Hordei imitantia, quæ *semina* continent quaterna, ex fusco flavescentia, singulis in loculis bina. Frequens occurrit locis sordidis insulæ Zeylonæ. Floruit in *Horto Acad. Lugd. Batav.*

Hanc plantam eandem esse quæ à Jac. Breynio descripta occurrit Ephemer. German. An. 4. & 5. Observ. 139. sub titulo Buglossi Echioidis Indici Convolvuli cœrulei minoris folio, & icon & descriptio & locus suadent. Rectiùs autem nostrâ sententiâ à D. Hermanno pro Euphrasiæ specie habetur quàm à D. Breynio pro Buglossæ. Ideóque à Libri X. Cap. VI. ubi eam in Historia collocavimus hunc transferendam censemus.

Pag. 776. *ad finem paginæ,*

Cap. IX.

1. *Gratiola* J. B. Ger. *vulgaris* Park. *Centauroides* C. B. *Gratia Dei.* Germanis *Gratiola S. Centaurium aquaticum, fortè Polemonium palustre amarum Hippocrati veterinario* Gesf. Col. **Hedge-Hyssop**, *rectius* **Water-Hyssop.**

J. B.

Ubertim luxuriant hujus *radices*, pennæ Anserinæ crassitudine, obliquè reptantes, albæ, crebris geniculis nodosæ, à quibus plurimæ demittuntur fibræ albæ: *Caules* plures dodrantales surgunt, teretes, propter terram rubentes, superiùs ex albido virescentes, creberrimis geniculis distincti, ad quorum singula *folia* bina, Saponariæ minora, interdum in ambitu nonnihil crenata, aliàs æqualia nascuntur, & ex eorum alis modò Surculi foliis Hyssopi minimè crenatis donati, modò *flores* singulares, striati, oblongi, colore quà pediculo semunciali & longiori committuntur subflavo, per reliqua albo, excepto folio, ex quatuor quæ habet supremo, sursum reflexo, quod interna parte lanuginem luteam ostentat: insidet autem totus flos calyculo quinquepartito, cui bina foliola Hyssopi apposita: Porro autem pericarpium ex rotundo oblongum est, *semen* continens minutum. Tota planta insigniter amara est & inodora, quadam cum obscura adstrictione.

In palustribus prope Constantiam Germaniæ urbem uberrimè provenit: in aquosis etiam tum in Italia, ubi *Stanca Cavallo* appellatur, tum in Gallia Narbonensi. Flos communiter in purpura albicat, interdum luteus est. *Locus.*

Efficax remedium est in humoribus aquosis, lentis biliosísque specificè evacuandis, quos vel ex remotissimis partibus trahit, atque tam per secessum tam per vomitum expurgat. Hinc magni usûs esse poterit in Hydrope & ictero flavo, necnon ad diutinos coxendicum dolores & inveteratas febres sive sicca in pulvere, sive recens decocta & exhibita: verùm quia violenter nec sine molestia purgat corrigenda est Zingibere, Sale Gemmæ, Cinnamomo, &c. Quia amaritudine dotata est insigni lumbricos fugat, eorúmque saburram expurgat. Vulneribus celeriter medetur ea glutinando trita & imposita, autore Matthiolo. *Vires.*

2. *Gratiola Alpina* J. B.

J. B.

Vix sescunciam excedit coliculus, qui singularis, superna parte, ubi aliquot flosculi, bifidus, per quem folia duo aut tria oblonga, inferiora latiuscula, unciam circiter longa, sapore nullo evidente: multis tenuibus fibris radicatur. Florentem invenit Autor noster mense Julio in monte Braulio Rhætorum.

Hæc planta florem habet monopetalum ex oblongo tubo in quatuor petala seu potiùs lacinias petalorum æmulas, non eas tamen uniformes & inter se omnino similes, divisum; proinde ad Tribum Herbarum flore monopetalo difformi pertinet. Verùm quoniam figurâ floris non usquequaque convenit cum ullo genere sub prædicta Tribu contento, seorsim collocari, suúmque ac proprium genus constituere debet.

Pag. 780. *Post tertiam Leucoii speciem pro quarta adde,*
Leucoiis affine Tripolium Anguillaræ & Leucoium maritimum Camerarii J. B. *Maritimum foliis & siliquâ hirsutis, eâque tribus in summo apicibus donatâ.* Morison. hist.

Provenit Tripolium inter Scyllam & Charybdim circa S. Georgium. Folia similia Plantagini, angustiora & crassiora; exsilit è medio caulis palmum altus, in tres ramos divisus: flores similes Violæ matronalis: Radix alba, acris, odore Rhaphani, crassa, non odorata, ut vult Dioscorides.

Icon Leucoii marini (inquit J. Bauhinus) Camerarii non mihi videtur respondere descriptioni Anguillaræ, non enim sunt folia Plantagini similia.

C. Bauhinus

C. Bauhinus Tripolium Ang. & Leucoium maritimum aliud *Cam.* Leucoii marini latifolii *Ger.* synonyma facit. Parkinsonus iconem Camerarii assumit pro Leucoio suo marino maximo, quod nihil aliud est, nostra sententia, quam Leucoium maritimum nostras, ut diximus; maritimum autem nostras cum maritimo majore *Clus.* idem videtur. Quocirca ni invenissem in Catalogo hort. med. Lugd. Bat. Leucoium marit. sinuato folio *C. B.* & Leucoium marit. Camerarii *J. B.* à D. Hermanno, cui notiora esse debent quàm nobis, utpote qui utrumque coluerit & ob oculos habuerit, pro diversis speciebus proposita in sententia perstitissem, eandem plantam esse Leucoium marit. *Cam.* & marinum majus *Clus.* quamvis Tripolium Anguillaræ longè alia res sit & rectiùs a C. Bauhino ad Leucoium maritimum latifolium referatur.

Pag. 781. *Ad finem Cap.* I. *de Leucoio adde,*
Leucoium Africanum cæruleo flore latifolium hirsutum Herman. Cat.

Herman.
Ex *radicula* tenui, albente, fibrosa exoriuntur *caules* singulares vel ramosi, bipalmares, graciles, hirsuti, atro-virentes; quibus ad ramorum sinus adstant *folia* nonnihil sinuosa, pilosa, crassiuscula, integra, rarò laciniis incisa, digitum longa, unguem lata, nunc latiora, nunc angustiora, nervis venisve nullis inscripta. *Flores* brevibus insident petiolis; forma & colore Lini sativi floribus æmuli, ast quatuor tantùm petalis constructi, totidemque subtus viridantibus parvis foliolis muniti. Hos excipiunt *siliquæ*, digitum longæ, angustæ, compressæ, bivalves & bicapsulares, quarum septo intermedio utraque parte adhærent *semina* exigua, rufescentia, oblonga, parum compressa. Seminum sapor deprehenditur subacris: Odor florum nullus.
Incola est Promontorii Bonæ Spei, amans saxosa inculta Sole illustrata.

Leucoium Africanum cæruleo flore Coronopi angusto folio minus Herman. Cat.

Ab antecedente differt partium omnium exilitate.

Pag. 785. *Ad finem pag. adde,*
Muntingius in Historia plantarum Belgica Dentariæ quandam speciem depingit, quam vocat montanam radice non dentata, raræ & insolentis formæ, quam apud ipsum vide lib. 3. cap. 185.
Pag. 790. *Add. Paronychia Buglossæ folio* D. Banister, *apud* D. Plucknet *visa.*

Pag. 807. *Ad finem paginæ, pro septima Erucæ specie adde,*
7. *Eruca echioides Africana flore cæruleo* Breyn. Prod.

Pag. 814. *Ad finem Cap.* 19. *pro* 17. *Erysimi specie addatur*
Erysimum siliquis quasi implicitis Pyrenaicum D. Fagon.

E Catalogo nondum editarum Hort. Reg. Paris. à D. *Hans. Slaone* ad me transmisso.

Pag. 816. *Ad historiam Nasturtii aquatici vulgaris addatur*
Nasturtium aquaticum maximum D. Fagon.

Item Nasturtium aquaticum minus, quod hac æstate [An. 1687] observavit *D. Dale.* Folia triplo minora sunt quàm Sisymbrii vulgaris; flores & siliquæ conveniunt. Florendi tempore menstruo spatio illud antecedit. Iisdem in locis crescit.

Pag. 819. *Ad finem Capitis de Rhaphano sylvestri adde,*
Nasturtium impatiens luteum siliquis curtis, fortè Rhaphani aquatici species Banister. Cat. Plant. Virgin.
Ramulum hujus siccum vidimus in horto sicco D. Leon. Plucknet M. D. Londinensis.

Pag. 823. *Post lin.* 30. *adde,*
Cochlearia major Batavica erecta folio oblongo Herman. Cat. Hort: Leyd.

Herm.
A vulgari majore Cochlearia differt tantùm cauliculis rectà assurgentibus, dodrantalibus, aliquando cubitalibus, & foliis oblongis. Reperi in udosis circa Catwiick.

Pag. 827. *Add. Nasturtium Virginianum siliquâ compressâ.*

Pag. 837. *Ad calcem paginæ adde,*
Thlaspi Halimi folio semper virens Herman. Cat.

Herm.
Formâ & magnitudine à Thlaspi fruticoso spinoso non multum abludit: verùm cauliculis est herbaceis, spinis omnino destitutis, pallidis, glabris, incumbentibus humi, & in aliquas alas divaricatis: *Foliis* brevioribus incanis, splendentibus Halimi de more: *Floribus* nunc in spica, nunc in umbella dispositis, candidis, tetrapetalis; quos excipiunt *siliculæ* orbiculatæ, depressæ, septo intergerino per transversum, hoc est antrorsum & retrorsum, eas in binos loculos dividente; quibus singulis includitur *semen* unicum, orbiculatum, depressum, russum, acre.
Pag. 840. *lin.* 2. *Not.* D. Hermannus in *Cat. Hort. Leyd.* cum Morisono Erucam maritimam Italicam ab Anglica diversam facit. Et revera si altera monospermos sit, altera dispermos; altera folio latiore & crassiore, altera angustiore; non præter rationem id facit. Nobis tamen negligentiùs

tiùs contemplantibus Eruca maritima nostras cum Eruca maritima Narbonensi & Italica eadem specie planta visa est. At Hermanno potiùs fidendum, qui utramque coluit, & ut credi par est, differentias observavit. Ast illi non libenter concedimus Erucam maritimam Anglicam folio esse latiore & crassiore quàm Italicam.

Eadem pag. Raphanistrum Monospermum capsulâ capitatâ & aculeatâ ad instar rostri aviculæ *Morison.* Myagrum ex Sumatrâ capsulâ spinosâ *Zanon.* Rosæ Hiericontheæ sylvestris species.

Eadem pag. Ad finem paginæ adde,

Raphanistrum monospermum maximum Chalepense, flore luteo, capsulâ rotundâ striatâ Morison. hist.
Morison.

Folia prima edit Sinapeos more: *Caules* producit bipedales & tripedales secundùm solum cui committitur, nunc humiliores, nunc altiores, ramosos admodum, in quorum ramusculis exeunt flores tetrapetali, lutei, cum multis staminulis itidem luteis, quibus singulis succedunt *siliculæ* singulæ, rotundæ, striatæ, hirsutæ, desinentes in apicem acutum, ramis brachiatis prædictis insistentes, densè satis dispositæ ad pedalem & sesquipedalem aliquando longitudinem.

Floret sub finem æstatis, & semina matura edit ineunte Autumno. In singulis siliculis singula continentur semina.

Pag. 843. *Ad finem Capitis de Isatide adde,*

Isatis sylvestris minor Lusitanica *Herman. App.* Folia profert Myagro quodammodo paria, sed paulò ampliora; *cauliculos* spithamæos, ramosos, graciles; *Flosculos* luteos, tetrapetalos, exiguos: *Siliculas* compressas, fungosas, avis linguam referentes, in quorum medio *Semen* unicum, flavum, oblongum, acre, more congenerum.

Pag. 845. Veronicam spicatam latifoliam *C. B.* invenit D. Lloyd ad latera montis cujusdam *Craig Wreidbin* dicti in Comit. Montis Gomerici Walliæ.

Pag. 855. *Ad vires Opii add.* ℞ Opii ℈j. Sal. nitri, Camphoræ ana gr.iij. Olei Caryophill. gut.vj. M.f. pilulæ parvæ indendæ in cavitatem dentis dolentis & permitte salivam ex ore effluere. Sæpe tollit dolorem dentium in momento. *D. E. Hulse.*

Pag. 857. *Post Papaver cornic. violaceum adde,* Papaver corniculatum Hormini folio *D. Plucknet.*

Pag. 858. *Ad vires Chelidonii majoris adde,* Usum Chelidoniæ majoris in Peste magno encomio celebrat Isbrandus Diemerbrook lib. *de Peste.*

Pag. 859. *Ad finem* Cap. II. *pro specie Chelidonii majoris adjiciatur*

Chelidonium maximum ἄκαυλον Canadense Cornuti. Park. *Item Ranunculus Virginiensis albus* ejusdem.
Morison.

Egregia hæc planta perpaucis constat foliis, longis pediculis è radice originem trahentibus, amplis, rotundis, glaucè virentibus, & Vitium foliorum modo laciniatis. *Radicem* habet carnosam, ut & folia succo flavo aut aureo virus quoddam olente turgida; si quælibet ejus pars rumpatur illico prædictus succus emanat. E radice immediatè oritur pediculus brevis, tenuis, subrubens, sustinens *florem* album, ex plurimis petalis conflatum veluti Cyclaminis flos. Plantæ deflorescenti supervenit *siliqua* bivalvis, crassior seu spissior, sine septo medio, continens multa *semina*, majora seminibus nostratis Chelidonii majoris.

Planta est Americana, in Virginia vel Canada proveniens. Anomalis siliquosis potiùs quam Chelidoniis annumeranda nobis videtur.

Pag. 860. *Ad finem capitis tertii add.*

4. *Sinapistrum Indicum triphyllum flore carneo minus non spinosum.* Herman. Cat.
Herman.

E *radice* tenui, albente, parva *cauliculum* erigit cubitalem, in paucos divisum ramos, ad tactum glutinosum, cui adnectuntur *folia* terna, petiolo modò longiore, modò brevissimo ramis cauliculóq; pressiùs juncto, suffulta. *Flores* modò albicant, modò ex flavo pallescunt. Cætera Sinapistro Indico pentaphyllo omnino paria.

Locis aridis siccis, cultis & incultis utriusque Indiæ mirabili fœcunditate luxuriat.

Harum plantarum semina sapore & virtute Sinapi non tantum æmulantur ejúsque loco substituuntur, verumetiam à Lusitanis in India degentibus *Mustardo demato*, hoc est, Sinapi sylvestre appellantur.

Pag. 864. *Pro septima Tithymali specie interponatur*

7. *Tithymalus Lithospermi majoris folio* Magnol. Append.

Plurimos producit *caules* cubitales, in quibus *folia* sesquiunciam longa, Lithospermi majoris, sed angustiora, confertim nascuntur, quæ videntur glabra, quamvis brevissimis pilis donata sint. *Flores* & semina sunt ut in aliis speciebus.

Pro octavo & nona,

8. *Tithymalus Amygdaloides sive Characias arborescens floribus purpureis major.*
9. *Idem floribus flavescentibus minor.* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Hos neque depingit, neque describit.

10. *Tithymalus Hibernicus* Mackenboy *dictus.*

Hunc virentem mihi nondum videre licuit: in ſicco folia latiuſcula & obtuſa ſunt, non crenata, nec admodum crebra in caule, qui ſatis craſſus eſt, dodrantalis aut pedalis faſtigio in ramulos aliquot diradiato, & foliorum velut corolla cincto, ut in aliis Tithymalis.

Semina non obſervavimus.

Pag. 870. *poſt lineam quartam adde,*

Chamæſycen alteram Virginianam, foliis crenatis & maculâ fuſcâ eleganter notatis, quam exſiccatam apud *D. Plucknet* vidimus.

Pag. eadem, Speciem Tithymali 36. *P. Hermannus in Catalogo plantarum Horti Academici Lugduno-Batavi,*

Tithymalum Raguſinam flore luteo pentapetalo vocat, & ſic deſcribit.

E *Radice* lignoſâ, tenui, pallida, *cauliculos* promit dodrantales, ramoſos, quaſi fruticoſos, graciles tamen, glabros, ſubrubentes, aliquando exiguis ferrugineis punctis & tuberculis aſperſos. His adſtant *folia* rara, linariæ paria, ſed triplo breviora, inſigni per longitudinem nervo inſcripta. Ramorum cymis inſident *flores*, quinque orbiculatis flaveſcentibus petalis, totidémque concoloribus *ſtaminulis*, ſingulis duobus apicibus donatis conſtructi: è quorum medio prominet *vaſculum*, parvum, trigonum, tricapſulare, ceu arenularum minutiſſimarum congeſtu, aut verrucarum inſtar aſperatum, tribus è ſummo exeuntibus ſtaminulis bifidis. In ſingulis capſulis continetur *ſemen* rotundum, fuſcum. Exactam poſtulat culturam, inprimis hyeme, cujus rigidiores injurias minimè ſuſtinet. In noſtrate cœlo ſolóque ſemina raro perficiens, per ramulos ſe propagari patitur. Anomala eſt planta, nec genuina Tithymali ſpecies.

Pag. 871. Tithymalus verrucoſus *J. B.* à *D. Dale* alicubi in Eſſexia aut Suffolcia inventus eſt & in hortum tranſlatus: locum non meminit.

Pag. 872. *lin.* 9. *adde,*

Tithymalus Ranunculi radice *D. Fagon.* In Cat. Hort. Reg. Pariſ. nondum editarum.

Pag. 873. *pro tertia ſpecie Euphorbii adde,*

3. *Cereus alter ſpinis crebrioribus horridus D. Watſio in horto Chelſiano cultus, anguloſior & ſpinoſior* Hermann.

4. *Ela Calli* H.M. *P.* 2. *F.* 43. *pag.* 83.

Frutex eſt duûm hominum altitudinem ſuperans, naſcens in arenoſis. *Radix* craſſa, ſe rectâ in terram demittens, ac fibras hinc inde emittens, intus lignoſa, cortice exteriùs fuſco, intus candido & lacteo. Stipes qui ex radice unus aſſurgit, rotundus, ac ambitu amplexum unius brachii implens, ut & rami, quos hinc rectos, hinc tortuoſos emittit, cortice valdè lacteo, ac in ſuperficie ſpinis, binis & binis, tranſverſis, duris & aculeatis, ac in ſpiralibus tractibus ordine ſitis in totum muniti, cum teneriores ſunt cortice viridi-fuſco, ac intus pulpa etiam albicante lactea, vetuſtiores lignoſi cortice minus viridi ſeu cinereo, & intus lignoſi. *Folia* tranſverſim, vel etiam ſurrectim prodeunt, petiolis rigidis, craſſis, brevibus, lacteis, proximè ſupra ſpinas ſtipiti vel ramis coronatim circundata, ſuntque oblonga, linguæformia craſſa, denſa, anteriùs rotunda, ſeu etiam rotundo-cuſpidata, nullis venis ſeu nervis ad viſum conſpicuis pertexta, in exteriore parte unam coſtam eminentem in medio habentia, in interiori ejus tractu ſulco ſtriata, nullis aliis nervis ad viſum conſpicuis pertexta, intùs valdè lactea, ſuperficie plana & glabra, colore cum teneriora ſunt viridi-fuſco, cùm vetuſtiora viridi-claro, ac dein flaveſcentia decidunt. Folia ſemper ex ſummitate ramorum ac ſurculorum increſcentium, qui virides ſunt, erumpunt, inferioribus deciduis, notâſque albicantes & extuberantes relinquentibus.

Flores ſimiles floribus præcedentis, ac ſupra ex nodis prorumpentes. Floribus erumpentibus folia magna ex parte decidunt, ac maximè in ſuperiori parte caulium viſuntur. Fructus cum primæ ſpeciei iidem, cum qua & unà floret.

Radicis cortex tritus & epotus in aqua in qua Oryza cocta & lota eſt, ſervit pro hydrope, éſtque medicamentum valde * lene: ejus lac cum butyro in quo decoctum eſt datum blandè & leniter purgat. *Folia* ad ignem calefacta urinam provocant; eorundem decocti fumus ſeu vapor exceptus doloribus corporis ſeu membrorum mitigandis ac depellendis confert. Succus ex foliis calefactis ſeu parum toſtis expreſſus & auribus inditus eorum dolores ſedat; idémque oculis inſtillatus eorum nubeculis tollendis confert; quin & in lotione corporis prodeſt pro pudendis tumefactis.

* *Mirum hoc cùm lacte acri & cauſtico planta turgeat.*

Not. De Euphorbii planta diſſentire video eximios Botanicos Paul. Hermannum & Joan. Commelinum. Hic diſertis verbis negat figuram Dodonæi eſſe veri Euphorbii; ille pro Euphorbio vero iterum proponit, Dodonæi & Lobelii Euphorbium. Uter rectiùs? Aſt Stapelium falſum puto cùm affirmaret Cereum Spinoſum *Ger.* non aliter differre ab Euphorbio *Dod.* quam ut adultam plantam à juvene.

Euphorbiæ cognata vel Eſulæ Indicæ Bontianæ planta Breyn. Prod.

Pag. 878. *pro quinta Rutæ ſpecie addatur,*

5. *Ruta Chalepenſis tenuifolia florum petalis villis ſcatentibus* Moriſon. hiſt. *Moriſ.*

Hæc cum præcedente in omnibus fere quadrat, niſi (quod notatu dignum) quatuor petala florum eleganti ſpectaculo, numeroſis villis ſeu pilis luteis ſcateant. Capſulas ſeminales producit tetragonas, minores, capſulis præcedentis pares, atque in ſingulis loculamentis (quæ ſunt quaterna) minutiora ſemina, anguloſa, quam prædictarum ſpecierum cujuſvis minora.

Habetur

Habetur in Horto Acad. Lugd. Bat. hujus generis foliis latis. In Catalogo quodam ad me misso invenio Rutæ speciem arboream latifoliam dictam.

Pag. 878. *post nonam Plantaginis speciem adde,*
10. *Plantago Myosotis sive trinervia hirsuta Caroliniana.* **Mouse-ear-Plantain from** Carolina.

Ex seminibus è Carolina Americæ Septentrionalis provincia delatis industrio Hortulano D. *Derby* Hogsdeniæ propè Londinum enata est. *Radix* fibrosa reliquarum Plantaginum similis. *Folia* tres plus minus uncias longa, unam lata ex angusto principio sensim dilata aliarum more, hirsuta, tribus tantùm nervis [in plantæ ad nos transmissæ folio] per longitudinem decurrentibus. Spicæ brevibus & tenuibus pediculis vix unciam excedentibus hirsutis, ipsæ pariter tenues brevésque, adultæ fortè aliquanto longiores sunt, tunc tamen proculdubio tenues & perexiguæ. Communicavit D. *Doody.*

Pag. 879. *pro* 12. *Plantaginis specie adde,*
12. *Plantago Indica* C. B. *Payco herba Monard.* Clus. Exot.

Monard.

Herba ex Peruvia missa, incolis *Payco* dicta, cujus folia Plantaginis foliis formâ & colore sunt simillima, resiccatâ valdè tenuia, & gustata impensè acria calidaque deprehenduntur.

Ejus pulverem ex vino sumptum nephriticum dolorem à flatibus aut frigida causa provenientem tollere aiunt; ipsam verò plantam coctam & emplastri modo dolenti loco impositam, eundem effectum præbere: quod verissimum esse se experientia didicisse affirmat Monardes.

Pag. 880. *lin.* 11. *adde,*

D. Edv. Hulse in Manuscripto quodam D. *Page*, M. D. Suffolciensis hujus herbæ pulverem adversùs morsum canis rabidi commendatum se invenisse scribit, ℞, inquit, Coronopi (Herbam *Stellam nonnulli vocant) quantum velis, mundatam & in clibano vel aliter leni calore exsiccatam in pulverem subtilissimum comminuas, ejúsque quantum solido nostræ monetæ incumbat, plus minúsve pro ægroti ætate, in convenienti aliquo liquore ceu vehiculo propines.

* *Qu. annon Doctor iste per errorem Sesamoides Salam. magnam* Clus. *quam in Suffolcia* Stellam terræ *vocant, pro Coronopo quam herbarii nonnulli* Herbam Stellam *vocant habuerit: siquidem Sesamoides illud adversùs morsum canis rabidi valdè celebratur.*

Pag. 887. *pro* 21. *Phaseoli specie interseratur,*
24. *Phaseolus Africanus hirsutus, bituminosus, siliquis bullatis, flore flavo* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Hujus semina (inquit) ex declivibus irriguis montis mensalis seu Tabulati Promontorii Bon. Sp. huc advexi. Proferebant plantam sarmentosam circiter trium ulnarum longitudine, more Phaseoli hortensis emittentem ex *radice* lignosa, alba, fibrosa sarmenta tenuia, terna quaternáve, valdè ramosa, folia subrotunda, obtusè mucronata, subhirsuta, glutinosa, bitumen quadantenus redolentia. *Flores* Papilionaceos flavos, aliquando lineolis purpureis inscriptos: *Semina* rotunda, nigra, parva, hilo albo exiguo, in siliquis parvis, tumidis, villosis. Diligenter custodita viget tota hyeme, multósque annos durat.

Pag. 889. *post lin.* 21. *adde,*
Phaseolus Brasilianus Mucuna Guacu *dictus* Pison.

Piso.

In tanta Pisorum Fabarúmque apud Brasilienses varietate hæc species cæteris facilè antecellit, tum magnitudine tum pulchritudine. Crescit ex arbore quæ ejusdem est nominis. Faba hæc nigra pelle, lapidis fere duritie, pilis flavis molliter est vestita, manum longa, & tres digitos lata. Vi effracta pulcherrimi globuli, interstitiis divisi exinde prodeunt tres quatuórve punicei & rubri coloris, rotundi, læves, magno hilo, qui si in aqua macerantur, vim noxiam ex parte deponunt, & cum *Tipioca de Mandiboca* præparati Barbaris edules fiunt. Ità ut venenata earum qualitas non usque adeò altè posita à natura videatur quin retundi patiatur à correctorio convenienti. Quippe cùm interior fabæ substantia acris sit & mordicans, viscera vellicet & usque eò turbet corpus, ut vomitus violentus & alvus moveatur, refrigerans & demulcens alimentum hoc medicamentosum ex *Tipioca* factum cæteris Antidotis præferri solet.

Phaseolus Americanus spinosus folio parvo Rhomboide D. Plucknet.

Phaseolus perennis fruticescens Africana siliquâ triangulâ erectâ Tho. Bartholin. Act. Med.

Phaseolus alatus Indicus fructu fusco, orbiculato maximo, lobis latissimis & longissimis, Puzwæl Zeylonensibus Herman. Cat. Hort. Leyd.

Phaseolus alatus arboreus, fructu orbiculato compresso coccineo Mandbatbija seu Mara Zeylonens. Ejusdem ibidem.

De Phaseolis Brasilianis Cumanda *dictis.*

1. *Cumanda guacu, i. e. Fabæ magnæ* Pison.

Pollicis sunt crassitie, & sicut præstant Europæis magnitudine, ità etiam saporè & salubritate. Instar funis ad arborum cacumina enituntur, easque Hederæ modo complectuntur.

Fabæ torrefactæ & contusæ, cúmque ovo exhibitæ, contra fluxus ventris in usu sunt. Coctæ verò ad cataplasmatis modum & ventri impositæ colicis doloribus medentur, ad resolvenda quoque apostemata parti affectæ applicantur. *Vires.*

Plantam hanc cùm neque describat, neque depingat Piso, an sit ex descriptis, an nova aliísque indicta nescimus.

2. *Cumanda guira* Marcgr. *Piso.*

Marcgr.

Frutex est elegans, toto anno florens & fructifera: cortice viridi, ligno fragili; in ramis autem multos habet ramulos, surrectos, sesquidigitum longos, directe sibi oppositos, sed paria alternatim posita; in quorum uno tria sunt *folia* oblonga, acuminata, foliis Salviæ acutæ similia, infernè albicantia, supernè viridiora, & ad tactum instar Serici lævia, conspicuis venis prædita; in altero flores sex, septem, aut octo, lutei, Pisorum nostratium magnitudine, foliis duobus sursum versis cum suo involucro, & uno deorsum, quod maximum, inferiùs rubris venulis per totum insignitum. [*Vel male describit flores, vel eorum situs in hac specie invertitur, sunt autem proculdubio tetrapetali & papilionacei*] Floribus succedunt *siliquæ* compressæ & quasi contortæ, quarum quælibet continet quatuor grana Phaseoli, alba, nostris Pisis paulò minora, quæ cocta bene sapiunt, & alvum laxant; ideóque Brasiliensibus atque etiam Lusitanis in frequenti sunt usu.

Florent ac fructus ferunt toto anno.

3. *Cumandæ* simpliciter dictæ non videntur differre à Phaseolis vulgaribus.

4. *Comanda-miri*, i. e. Fabæ parvæ, sunt Pisa Europæis magnitudine paria, sed oblonga & non rotunda, albi quoque & leucophæi coloris. An Phaseolus tumidus minimus niveus *J. B.?*

5. Phaseolus elegans, *Guandu* dictus, Turcicorum modo scandit, iisdémque est foliis & floribus, sed multò minoribus. Jucundè semper viret, perpetuísque copulatis siliquis parvis decoratur: ità ut ob ornatum æquè ac usum sativa facta sit planta.

Hoc genus Phaseoli adeò expetiti sunt præ cæteris, ut non minùs ægris quàm sanis conducant.

6. *Gurumbeè* dictæ Turcicis Phaseolis aliquanto sunt majores, coloris nigerrimi & optimi saporis, sed minùs frequentes præcedentibus.

In Horto Reverendissimi Domini Episcopi Londinensis Phaseoli speciem vidimus foliis parvis, mollibus lanuginosis & ferè incanis, brevioribus & rotundioribus quàm cujus aliis Phaseoli nobis hactenus visi, siliquis pilosis, semine nigro splendente. Eandem hanc putamus Phaseolo Africano hirsuto bituminoso, siliquis bullatis flore flavo *D. Hermanni* superiùs descripto. Folia utique tam formâ quàm odore ad Trifol. Phaseolus Horti Francofurtensis folio subrotundo apud *D. Plucknet* visus nescio an idem fuerit præcedentium alicui.

Aliam etiam speciem habemus ex eodem horto à *D. Doody* transmissam foliis magnis glabris, in longos mucrones productis, an descriptum nescimus, nec enim flores, nec fructum vidimus.

Phaseolus Indicus cochleato flore Triumfetti. *Americanus perennis flore cochleato odorato, seminibus fuscis orbiculatis, Caracalla dictus* Hermann. Cat. Leyd. *Phaseol. calyce cochleato* D. T. Robinson.

Triumf.

Innititur *radici* insigniter crassæ, & ad palmi circiter longitudinem tuberosæ, quæ præterquam quòd in alias minores adnatas multiplicetur, sensim etiam imminuitur, hoc pacto multùm similis radici balani myrepsicæ *Aldini*, omnésque tandem in fibras non omnino rectas absumuntur. Porro hujusmodi radicum substantia carnosa & albicans est, odorem oleraceum referens, exteriúsque obducitur tenui rufescente membrana, nec fibrosis propaginibus, in summo præsertim ubi caulis erumpit, destituitur. *Caulis* verò sarmentosus utique ac lentus digitalem ferè crassitiem, potissimùm in senioribus, acquirit, infirmus, saturatè purpureus. Circumvolvendo se scandens ad 30 usque cubitorum altitudinem una æstate, in minores alios similiter scandentes divisus & subdivisus, summitatibus subviridibus & herbaceis. *Folia* vulgarium Phaseolorum foliis adamussim respondent, nisi quòd minùs crassa, duriora tamen existant, viciæ sapore, odore nullo, pediculis semipalmaribus raro intervallo cauliculis inordinatè inhærentia. E quorum sinubus inclinante æstate prodeunt palmares cauliculi, teretes, fractu contumaces, nitidè virentes, rectà sursum spectantes, ac argenteis globulis velut margaritis copiosè onusti, qui magis intumescentes circa Autumni initia sic in spiralem formam aliquatenus turgidam elongantur, ut cochleam suo putamine exutam egregiè repræsentent, colore prius nitidè candido janthino, suavíque purpura, præcipuè circa spirarum centra perfuso. Hæc autem florum sunt rudimenta. *Flos* ipse ex argenteo calyce (quem sustinet nitidè virens petiolus) cytinum Mali Punici quoad formam referente, breviore tamen, pandit exteriùs quoddam petalum, unciali latitudine, at longitudine majori in tres spiras circumvolutum, intus ac foris dilutiore æruginoso colore infectum, quà tamen calyci inseritur aliquid splendentis purpuræ admixtum habens. E medio intra spiras exeunt bina breviora & angustiora petala, ibique simul veluti coeunt, exteriùs intensissimè, intus dilutè violacea, propè centrum tamen fulva remanente portione. Inter hæc duo petala tertium brevissimum (nec primo intuitu satis apparens) excipitur clypeiforme, coloris albi impurioris, quod sui extremo in tubulum arctatur argenteum, in crebros annulos circinatum, si tamen extendatur petalis duplo longiorem: denique in hujusce posterioris petali sinu quarta occluditur membranula potiùs quàm petalum, brevior, argentea, ovalis, angustissima, in fibram pariter fistulosam ac priori inclusam degenerans. Sub his omnibus petalis parva fovetur *siliqua*, in fibram pariter desinens, ac sui extremitate villosa. Marcescentibus petalis *siliqua* aliquantulum curva ad quatuor uncias elongatur, mediocriter tamen crassa ac rotunda, colore viridi, in qua perfectum *semen* ad Lentis magnitudinem paulò majorem accedit, minùs tamen sphæricum, at rectâ in summo donatum lineâ coloris ad rufum tendentis.

Planta est perennis, è Lusitania in Italiam invecta. E qua Indorum regione Lusitani hanc comparaverint nos latet. Flos odoratus est, at sub hoc cœlo brevi admodum incorruptus servatur, & pro maxima parte semen post se non relinquit.

Pag.

Pag. 894. *Ad finem paginæ adde,*
Pisa nana rotunda, sine adminiculis recta Herman. Cat. Hort. Reg. Parif.

Pag. 898. *Ad finem Capitis* IV. *adde*
In Catalogo Hort. Acad. Lugd. Bat. à D. Hermanno edito tres ſequentes ſpecies occurrunt, quæ an aliquibus ex ſupraſcriptis eædem ſint, an novæ & nondum deſcriptæ, me latet,

1. *Lathyrus Narbonenſi ſimilis annuus.*

2. *Lath. annuus flore cæruleo, Ochri ſiliquis.*

3. *Lathyrus Hiſpanicus flore luteo.*

In Jacobi Breynii Prodr. habentur,

1. *Lathyrus Zeylanicus, flore pulchro rubro, ſiliquis Piſi.*

2. *Lath. Syriacus minimus, ſiliquis Viciæ.*

Pag. 899. *Ad Cap.* VI. *adjiciatur,*
Lathyrus Ochrus dicta fructu hiſpido ex cæruleo nigricante, ſemine pullo Hort. Reg. Pariſ. Herman. Cat. Leyd.

Pag. 903. *Viciæ multifloræ ſpeciebus adde ſequentes,*
1. *Vicia multiflora Caſſubica fruteſcens, Lentis ſiliquâ* Breyn. Prodr.
Breyn.
Caulem habet lignoſum, erectum, foliis Viciæ firmioribus, levitérque incanis veſtitum: *Flores* ſpicatos, ex rubro purpuraſcentes: quibus ſuccedunt *ſiliquæ* deorſum reclinatæ, Lentis majoris effigie, *ſemina* verò rotundiora continentes. Ad Sylvarum nonnullarum Caſſubiæ margines abundè provenit.

2. *Vicia multiflora perennis majori flore ex cæruleo & albo mixto* Magnol. App. *An Vic. noſtra multiflora Meſſanenſ.?*
Magnol.
Caules habet cubitales; plurima *folia* longa, anguſta, in acumen deſinentia, villoſa, ex articulis naſcentia; pediculos palmares & bipalmares, florum Papilionaceorum ſpicam ſuſtinentes, octo vel decem numero, qui majores ſunt quàm in aliis Viciarum ſpeciebus à nobis viſis. Pars floris ſuperior eſt cœruleo-violacea, inferior alba, ità ut ex cœruleo & albo ſit mixta. *Siliquæ* latæ ſunt; *ſemen* maturum non vidimus: Radix ſerpit. In devexis herbidis montis *Serane* oritur, & Julio menſe floret.
Si hæc ſit (inquit) Vicia Onobrychidis flore *C. B. Prod.* ejus deſcriptio valdè manca eſt.

Vicia multiflora ſpicata cærulea annua procumbens Moriſon. hiſt.

Hæc ſola partium tenuitate & duratione à vulgari Vicia multiflora perenni differt.
His ſubjungantur,

Vicia Benghalenſis hirſuta & incana, ſiliquis Piſi Herman. Cat. Hort. Leyd.
Herman.
Ob elegantem florum purpuram inter hortenſes ornatus recepta eſt exotica hæc vicia, conſtans *radice* fibroſa, alba, *cauliculis* bicubitalibus aut tricubitalibus, ramoſis, viticuloſis, angularibus, ſtriatis; è quorum geniculis prodit coſta in tortilem capreolum deſinens, cui à dextris & ſiniſtris adhærent *folia*, cæteris viciis longiora, ſubincana, parte averſa modicè piloſa. Ad coſtarum ſinus oritur pediculus digitalis, ſuſtinens aliquot *flores* Papilionaceos, oblongos, puniceos, extremis oris nigriori purpura ſplendentibus. Hos excipiunt *ſiliquæ* Piſis ſimiles, aſt breviores, & compreſſæ, undique ſericeis incanis pilis obductæ, continentes *ſemina* ſubrotunda, nigro-fuſca, granis Piperis paulò minora.
Paſſim provenit in tractu Benghalenſi.

Vicia minima radice granuloſa Breyn. Cat. hort. Amſtel. Comelin. Catal. Herm. Cat. Hort. Leyd.
Aſteriſcus præfixus Belgiæ indigenam eſſe indicat.
Oſtendit nobis *D. Pettiver* raræ cujuſdam plantæ leguminoſæ erectæ ramulum, è China, ut puto, acceptum. Totus hirſutus erat præcipuè caulis. *Folia* binis pinnarum conjugationibus & impari in extremo folio conſtabant; erant ea ovata fere, extremis ſubrotundis. Spicæ florum longæ ex alis foliorum exeunt ferruginea lanugine hirſutæ, præſertim floſculorum calyces, qui profundè in lacinias quinque diſſecti, ſurculo abſque pediculis adnati videntur, cùm aperiuntur floſculi deorſum nutantes. *Floſculi* quidem parvi ſunt, cujus autem coloris in ſicca diſcernere non licuit. Siliquas & ſemina non vidimus.

Pag. 911. *Ad finem* Cap. IV. *de Glycyrriza addatur,*
Ibiraeem sive Liquiritia sylvestris Pison.

Familiarissima (inquit) illa radix, quæ Brasilianis *Ibiraeem* (quod dulcedinem exprimit, Lusitanis *Alcaeu* dicitur, eadem planè habetur quæ Liquiritiæ nomen à Latinis accepit. Majoris fruticis est altitudine, *caule* lignoso, foliis Pyri similibus. Locis aridioribus crescit in sylvis Parnambuci. Glycyrhizæ, non æquè tamen dulcis si masticetur radix.

Pag. 912. N. Piso *secundam* habet Paiomiriobæ speciem, quæ à præcedenti seu prima specie differt foliorum figura ovali, seminéque rotundo, nigro minuto & multo. Utræ Senæ species sunt non Orobi, ideoque hinc ad Senam transferendæ.

Pag. 915. *Speciebus Orobi adde,*
Orobum Americanum luteum, siliquis incanis Breyn. Prod.

Pag. 917. *Ad finem Capitis* II. *de Orobo sylvatico adjiciatur, vel si mavis pro secunda Orobi specie interponatur,*

A. *Orobus sylvaticus nostras* Cat. Ang.

Radice nititur crassa, lignosa, perpetua, unde *caules* exoriuntur numerosi, pedales aut cubitales, terram versùs reclinati, hirsuti, striati, ramosi. *Folia* Viciæ vulgaris minora, conjugatim ad eandem costam adnexa, ad septem aut octo paria, nullo in extrema costa neque impari folio, neque clavicula. *Flores* sex aut septem in eodem surculo seu communi pediculo, è foliorum sinu egresso, conferti, ut in Lathyro luteo dumetorum, purpurei. *Siliquæ* breves, latæ, glabræ, duo vel tria, rariùs plura *semina* continentes.

Locus. Ad sepes & in pascuis circa *Bigglesby* Cumberlandiæ vicum, itinere à *Hexham* ad *Pereth* oppidum observavimus copiosam. Tho. Willisell infra montem *Brecknock* eundo ad *Caerdiff* Walliæ urbem: item in Comitatu Merionethensi non procul à *Bala* oppido prope vicum quendam in descensu montis Denbighensis. D. Sutherland in Scotia invenit.

Pag. 927. *Post Cap.* I. *de Nil seu Indico interponatur pro Cap.* II.

Polygala Indica minor siliquis recurvis D. Syen *i. e. Colinil* H.M.

H. M.

E *radice* intus albicante lignosa, cortice albicante aut russo tecta amara & subacri, inodora *caulem* erigit bipedalem aut tripedalem, quatuor digitos crassum, ramos transversos fundentem, ligno duro, cortice subcinerea crusta viridi, amaro & mordaci. *Folia* alata seu pinnata, pinnulis costæ angulosæ, tenui, viridi petiolis parvis hinc inde annexis parvis oblongo rotundis, à petiolo sensim dilatatis & extremis subrotundis, superne viridia, subtus hyalina seu ex viridi subcœrulea, saporis subacris & subamari, ac languidi ardoris diutiùs masticata. *Flores* parvi, papilionacei, imo petalo ungulæformi, clauso ac multum inflexo, viridi-albicante, duobus lateralibus angustioribus saturo ac rosaceo rubore perfusis, superiore lato & reflexo. Floribus delapsis succedunt *siliquæ*, angustæ, tenues, planæ & ad unam partem nonnihil inflexæ, duos trésve pollices longæ glabræ, primùm virides, deinde rubro fuscescentes. *Semina* seu Fabæ quæ intus sunt à se mutuò per ipsam carnem siliquæ sejunctæ, oblongo-rotundæ, planæ, cum sua longitudine jacentes in longitudine siliquarum, cum umbilico ventri siliquarum affixæ, primùm virides, dein nigricantes. Bis in anno fert *flores* & *fructus*, tempore pluvioso & æstivo. Præter siliquas fructus nothi virides tenuiter pilosi ac durioli surculis sæpe insidere conspiciuntur, qui in vertice sunt foramine pertusi & intus cavi. *Hi nihil aliud sunt quàm tumores & excrescentiæ ab insectis pungentibus excitatæ, ut hospitium & alimentum eorum fœtibus suppeditent.*

Vires. Succus è planta extractus addito momento mellis servit pro oris pustulis, ore eo peruncto. *Radix*, trita & decocta in lacte *Coqui Indici* conducit in morbo sacro, facta perunctione.

Pag. 936. *Post quintam Astragali speciem interseratur*
Astragalus Canadensis flore viridi flavescente Dodart. Mem.

Dodart.

Radice est alba, minimi digiti crassitudine, in plures radiculas divisa, sapore initio dulci, paulo post subacri, & ad Raphani saporem tendente. *Caules* emittit 4 vel 5, bipedales & interdum altiores, teretes, leviter striatos, nodosos, inferiùs rubentes ut & circa nodos, quorum unusquisque alternatim producit alam foliosam è pluribus foliorum conjugationibus compositam. Ex alarum sinubus emergunt ramuli nodosi pariter & foliosi ad modum caulis. Summos caules & ramulos occupant Spicæ è pluribus *floribus* leguminosis è viridi flavicantibus compositæ, aliorum Astragalorum similibus. Floribus præteritis efformantur *siliquæ* plures, dimidium circiter pollicem longæ, glabræ, brunneæ. Unaquæque siliqua intus secundùm longitudinem tenui membrana in duas cellulas divisa est, *seminibúsque* parvis, xerampelinis, planis, glabris, reniformibus, aliorum Astragalorum similibus repleta. Julio floret, Hyeme perit. Frigoris minus patiens est.

Pag. 940. *lin.* 24. Plantam à *D. Sloane* ad me transmissam pro *Glauce Hispanica* Clusii eam esse puto quam P. Hermannus in *Cat. Hort. Lugd. Bat.* describit & depingit pro Astragalo Hispanico, siliqua Epiglottidi simili flore purpureo majori Tournefortii: quam veram Clusii Glaucem esse asserere non ausim, uti nec negare: nonnulla tamen sunt quæ diversam arguunt, ut quòd florum spicæ in

in hac specie non extremis cauliculorum fastigiis innascuntur, sed è foliorum sinubus exeunt, quódque paucioribus componuntur floribus. Qui ergo receptæ sententiæ adhæret, & plantam præcedentem pro Glauce Hispanica Clusii habet, me volente id faciet.

Planta sequens, *Glaux Catalonica* dicta, eadem videtur Astragalo Hispanico, siliqua epiglottidi simili, flore albo, minori Tournefortii *Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.* Harum descriptiones vide l. c.

Pag. 943. *Post lin.* 32. *pro nona specie Trifolii pratensis & montani adde*

9. *Trifolium Norwegicum majus foliis crenatis, flore luteo non descript.* Bartholin. Act. Med.

Pag. 948. Trifolio Lagopus dicto tertio seu Ebeno Creticæ Alpini, addantur Synonyma sequentia; Cytisus incanus Creticus *C. B.* Cytisi genus missum nomine Ebeni secundi floribus purpureis *J. B.* Cytisus Creticus incanus seu Ebenus Cretica Belli & Ponæ *Park.*

Pag. 952. *Post decimam Meliloti speciem interseratur,*

Melilotus Lusitanica rotundo crenato folio procumbens, corniculis reflexis longis, ex eodem centro ortis Herman. App.

Pag. 954. *Pro tertia Fœnugræci specie interseratur,*

3. *Fœnum Græcum sylvestre minus Arabicum* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Exilitate partium à superiore differt.

Pag. 958. *Pro septima Anonidis specie interponatur,*

Anonis non spinosa procumbens Lusitanica flore purp. spicato Breyn. Prodr.

Pag. 960. *Post penultimam Anonidis speciem adde,*

Anonis arborescens flore rubello in Hist. Plant. Belgic. Ab Muntingii *lib.* 3. *cap.* 337. depicta & descripta accedere videtur ad præcedentem Cicer sylvestre perenne dictam, fortè eadem est, folia vix crenata pinguntur.

Eadem pag. Anonidibus subnectantur Plantæ *Crotalariæ* dictæ, quòd in India Crepitaculorum usum pueris præbent eorum ramuli siliquis maturis onusti. Harum quinque species in Horto Lugduno-Batavo enutritas describit insignis Botanicus D. Paulus Hermannus in Catalogo plantarum Horti Academici Lugduno-Batavi.

1. *Crotalaria Asiatica frutescens, trifolia, floribus luteis amplis* Herman. *Laburnum Zeylanicum floribus ex luteo & rubro variegatis, siliquis bullatis* Breyn. Prod. *Cytisus Zeylanicus foliis Laburni* Amman.

In *caulem* frutescit bipedalem, glaucum, crassitie digiti, varios ad latera spargentem ramos. *Folia* concoloria, glabra, terna ab uno digitali petiolo, in obtusum mucronem gracilescunt, Anagyridi proxima. Caulium spicæ ornantur *floribus* luteis papilionaceis, Anagyridi pariter similibus, singulis ex calyce quinquefariam secto longis gracilibus petiolis dependentibus. Hos *siliquæ* excipiunt bivalves, teretes, membranaceæ, rigidæ, glabræ, ex basi angustiore in ampliorem quasi ampullam, cum longiore protenso filamento caudæ instar terminantes, siliquis Anonidis similes, sed longiores & ampliores, quæ includunt *semina* parva, compressa, flava, renalia, brevissimis tremulis petiolis affixa, facie & sapore Genistæ æmula. *Radix* subest lignosa albicans, in aliquot ramos & paucas fibras diducta, vivax ad tertium, quartúmve annum.

Spontanea reperitur in sylvis *Malabar, Zeylan*, aliarúmque Orientalis Indiæ regionum. *Locus.*

Hactenus nonnisi seminibus propagari potuit. Semina apud Indos in usu non sunt: suspicionem tamen præbent Salis purgantis, quòd statim ac ex infuso aquæ calidæ sumpta sunt vomitum minentur.

2. *Crotalaria Asiatica trifolia subhirsuta* Herman. Append.

Præcedenti non multùm dissimilis est, ast tota subhirsuta, & quoad omnes partes minor & tenerior. *Caules* fert herbaceos, quorum cacumina, *flores* & *siliquæ* strictiùs ambiunt, facie Crotalariæ secundæ & tertiæ. Hanc in Append. pro quinta specie Crotalariæ proponit Hermannus.

3. *Crotalaria Asiatica, folio singulari, verrucoso, floribus cœruleis* ejusdem. *Herman.*

E *radice* albente, partim lignosa, raris fibris conspersa, annuatim pereunte *caulem* tollit herbaceum, cubitalem, aliquando altiorem, nodosum, angulosum, in progressu quadrangulum, & propemodum alatum, frequentibus ramis in orbem dispositis ornatum, quibus per uncialia intervalla brevissimis petiolis adhærent *folia*, semidigitum longa, duos ungues lata, in summo obtusa, parte superna dilutè viridia, inferna ex viridi candicantia, nervosa, modò pro soli & climatis ingenio glabra, modò verrucosa & ad margines undulata. Ramorum apices fastigiantur in spicam, quam ambiunt *flores* papilionacei, superiori multo minores, coloris cœrulei, vel in cœruleo pallescentis, numero quinque aut septem, non raro etiam triginta uni spicæ adhærentes, qui ex parvis quinquefoliis in tenuissimis tremulis petiolis nolæ instar dependent. His defluxis succedunt *siliquæ* præcedenti consimiles, ast nigricantes, minùs glabræ, sed rarioribus pilis obsitæ cum filamento ad extremum breviori, claudentes *semina* velut in priore, cum quo & iisdem natalibus perficiuntur. Foliorum sapor est oleraceus, seminum verò subacris & ingratus, quidpiam cathartici portendens.

4. *Crotalaria Asiatica floribus luteis, folio singulari cordiformi* ejusdem.

Herman.
Pares cum superioribus agnoscit natales, faciem, crescendi modum & vires. Ast foliis omnino glabris ex basi angusta sensim in latiorem, obtusam & cordiformem aciem desinentibus, & sex septémve per transversum nervis inscriptis; floribus flavis, & seminibus in siliquis glabris ritu congenerum.

5. *Crotalaria Americana hirsuta minor, herbacea, caule ad summum sagittato* ejusdem.

E *radice* pallida fibrosa *cauliculum* emittit gracilem, nunc simplicem, nunc multiplicem, ramosum, spithamæum, hirsutum, ad radicem rotundum, in progressu verò propè singulorum foliorum exortus alatum quasique fimbriatum, alis faciem sagittæ, ut in Chamægenista peregrina Clusii, exprimentibus. *Folia* cæteris speciebus minora, unguem lata, leviter mucronata, hirsuta, crassiuscula, pallidè virentia, cauli sine pediculo pressiùs adhærent. *Flores* ex spica propendent, papilionacei, dilutè flavescentes subhirsuti, Cytisi floribus haud majores, quos sequuntur *semina* reniformia, in *siliquis* bullatis, parvis hirsutis.

Pag. 967. *Pro Synon. tertiæ speciei addatur, An Lotus tetragonolobus maritimus flore luteo Danicus, prope Cruciforam nascens* Bartholin?

Pag. 971. *Ad finem Capitis de Loto adde,*
Lotus incana procumbens quaternis siliquis cruciatim dispositis.
Item,
Lotus parva hirsuta foliis acutis flore luteo. An Trifolium argentatum flore luteo?
Quas apud D. Plucknet *exsiccatas vidimus, ut & Lotum asperiorem fruticosam Africanam, foliis incanis, floribus binis amplis coccineis.*
Loto Affinis Coryli folio Icon. Robert. Dodart.

Pag. 973. *Ad finem Cap. de Cytiso addatur,*
Cytisus flore primùm incarnato, postmodum rubello Herman. Cat.
Herman.
Pedali, nonnunquam cubitali, assurgit altitudine, *virgis* gracilibus, lignosis, *foliis* glabris, ternis in brevi pediculo, *floribus* in spica coacervatis, papilionaceis, ab exortu candidis, post incarnatis, gratè rubellis, siliquis & seminibus ut in Cytiso glabro nigricante *C. B.*

Pag. 974. *Post Fumariæ primam speciem adde pro secunda,*
Fumaria amplexicaulis vesicaria Bartholin. Act. Med.

Pag. 977. *lin.* 9. *add. Fumaria Canadensis radice tuberosa squamata* Dodart. Mem.

Pag. 980. *Post quintam speciem Æschynomenes interseratur pro sexta,*
6. *Herba casta Americana supina, veluti spinulis exasperata, foliolis Acaciæ latioribus & brevioribus* Breyn. Prod.

N. Folia Herbæ vivæ in pulverem redacta, & exigua quantitate aliquoties exhibita clam exitium hominibus inferunt, pecoribus alimentalia existunt, idque præsertim de prima specie dictum vult *Gul. Piso.*

Radices ejus non minùs tutum præstant Antidotum quàm *folia*, pernicioso turgent veneno, si multum & sæpe in usum adhibeantur. Providi autem est medici in hoc & simili casu præter specifica ad generalia quoque confugere Alexipharmaca, sive exotica, sive domestica. *Nobis suspecta sunt quæ habet tum de lethifera foliorum vi, tum de salutari radicis. Nec enim videtur verisimile pecoribus alimentalia esse quæ hominibus exitiosa sunt; aut radicem ejus plantæ alexipharmacum esse posse cujus folia venenata. Quin & ipse Piso radici soli non fidendum monet, sed ad generalia confugiendum.*

Pag. 983. *Ad finem Paginæ adde,*
Herba viva foliis & floribus longis pediculis, uni thyrso insidentibus Amboniea Rumphii, Ephem. Germ. *An.* 11. *Obs.* 32. *Herba sentiens & pudica* Bontii *p.* 120. *Figura utrobique eadem. Bontii descriptio nihil valet: Icon autem longè diversam plantam ostendit ab omnibus à Marcgravio, Breynio, Zanonio descriptis.*
Item.
Æschynomene foliis minimis à D. Plucknet *nobis ostensa in horto suo sicco.*

Pag. 995. Lychnis major noctiflora Dubrensis dicta proximè accedit ad Lychnidem viscosam quintam nostram, id est montanam viscosam albam latifoliam *C. B.* ut eandem suspicer. *D. Newton* qui utramque contulit inter se, diversam affirmat.

Notandum etiam *D. Dale* Lychnidem præcedentem noctifloram in Anglia spontaneam invenisse.

Pag. 996. *lin.* 10. Botanici Londinenses affirmant *Lychnidem sylv. albam reflexâ spicâ* Magnoli in Botan. Monspel. eandem plantam esse cum sequenti seu *Lychnide flore albo minimo nostrate.* Nos tamen nullam in spica nostratis reflexionem hactenus vidimus: at neque florum petala profundè bifida sunt in nostrate, imo vix omnino fissa; adeóque parva, ut eorum incurvatio vix sit observabilis. Oportet ergo ut locus in hac planta insignem varietatem efficiat. Sive eadem sit sive minùs, Lychnis certè flore albo minimo nobis dicta Angliæ indigena est, à *D. Dent* in agro Cantabrigiensi dudum observata,

observata, & ad nos transmissa, quam * Lychnidem sylv. annuam angustifoliam flore purpurascente denominavimus, & per errorem pro Lychnide sylvestri annua flore minore carneo Morisoni habuimus. Nuper etiam in vicinia nostra inter segetes eandem invenit *D. Dale*. * *In Cat. plantarum Angliæ.*

Hæc planta adeò similis est decimæ nonæ speciei seu *Lychnidi hirsutæ flore eleganter variegato*, ut floribus exceptis vix possint internosci. Et quod ad Lychnidem illam decimam nonam attinet, vix possum mihi persuadere eam specie convenire cum Lychnide hirta minima sexta Clusii, & floris duntaxat colore variare; siquidem non colore tantùm sed etiam formâ florum differunt; cùm Lychnidis hirtæ 6. *Clus.* petala incisis marginibus pingantur, hujus autem integra & subrotunda sunt. Ex semine deciduo se renovans in hortulo nostro nondum produxit plantas vel floris figurâ vel colore à matre diversas.

Pag. 998. *Historiæ Lychnidis maritimæ repentis adde,*
Hanc plantam à D. *Sam. Dale* in Horto cultam superiore æstate diligentiùs observavi & cum Lychnide Behen albo collatam specie diversam esse deprehendi.

Eadem pag. lin. 23. *Adde,* Alias adhuc seu species seu varietates Lychnidis sylv. seu Ben albi vide in Catalogo Hort. Lugd. Bat. à *D. Hermanno* edito.

Pag. 999. *lin.* 24. Scribit D. Hermannus in *Cat. Hort. Leyd.* se in Promontorio Bonæ spei collegisse Lychnidem segetum Nigellastrum minus glabrum dictam, &c. ejusque semina ad D. Morisonum transmisisse.

Pag. 1000. *Post Lychnidem plumariam sylvestrem simplicem adde*
Lychnidem Caryophylleum Virginianum, Gentianæ foliis glabris, quatuor ex singulis geniculis caulem amplexantibus flore amplo fimbriato, quam inter siccas *D. Plucknet* vidimus.

Pag. 1002. *Ad speciei nonæ seu Lychnidis viscosæ flore muscoso historiam adde,*
Hæc herba vulgo Suffolciensi *Stella terræ* dicitur, éstque in magna existimatione ad morsum Canis rabidi. Grayus in libro suo de Equorum cura & medicina [Hippiatrice] cap. 5. Sect. 9. adversùs malum prædictum eam sic præscribit. Herbam integram unà cum radicibus diligenter mundatam, elotam, & probè contusam in lacte, cerevisia, ala, aut vino albo Equo à cane rabido commorso exhibe, tribus matutinis successivis, prima vice tres herbas integras cum radicibus scilicet & tota superficie præbendo, secunda quinque, tertia septem, videndo semper ut Equus omnes partes sumat & deglutiat. Quæ si observes, Equus haud dubiè sanabitur, & ab omni Hydrophobiæ periculo liberabitur. At nec equos solùm, sed & omnia alia animalia & hominem etiam ipsum curat hoc medicamentum. Generosi cujusdam (inquit Grayus) mihi familiaris filius à cane rabido infeliciter demorsus, licet eousque vis morbi progressa esset, ut capite affecto delirare inciperet, hujus medicamenti usu perfectè sanatus est & etiamnum post multos annos sanus persistit. Habui ab amicissimo viro eodémque ingenio & eruditione præstanti *D. Edwardo Hulse*. Potest etiam herba cum butyro recenti contusa & in pilulas efformata exhiberi pari effectu.

In his numerorum imparium observationibus aliquid superstitiosi inesse mihi videtur, ut & in integræ plantæ nullâ parte omissâ sumptione. De medicamenti autem efficacia minimè dubito. Vide plura in Philosoph. Transact. N. 187.

Pag. 1005. *Post Ledi Alpini secundam speciem addatur pro tertia*
Cistus Indicus Ledi Alpini foliis & floribus amplis Herman. Cat. *Chamærhododendron exoticum amplissimis floribus Liliaceis* Breyn. Prod.
Herm.

Fruticat duorum cubitorum altitudine, trunco pollicem crasso, cortice scabro, inæquali, ex fusco cinereo; Ligno duro, solido, pallescente; Ramis brevibus, contortis, inordinatis, circa fastigia foliis Balsamo Alpino non disparibus, sed rigidioribus & villosis densissima serie perpetuóque virore refertis. Intra hæc prodeunt *flores*, quodammodo Liliacei, monopetali, quinquepartiti, structurâ Balsami Alpini, amplitudine Narcissi Gareti, colore fulgentis dilutioris Cocci. Julio verò & Augusto tantâ ubertate luxuriant, ut superiorem fruticis partem quasi elegantissima coccinea veste videantur cooperire. His nisi odor deesset, diceres naturam nihil amabilius, nihilque admirabilius unquam produxisse. Attamen odoris desiderium rependere videtur florum congeries numerosa, amœnissima Liliacea structura, & vivacitas exquisitissimi coloris. Cæterùm ex singulis floribus sese exserunt quaterna apiculata *stamina*, incurvata, pallidè coccinea, unico intermedio longiori insidente futuri fructûs rudimento. His unà cum flore defluxis perficiuntur in parvis, oblongis, villosis, quinquifidis utriculis conceptacula villosa veluti in Ledo Alpino, quinque intus carinulas habentia, in quibus *semina* exigua flavescentia. Quo contumacius est Balsamum Alpinum locis mitioribus, in quibus vivere refragatur, tantò sequacior est hic Cistus, qui hortensem culturam admittit. Facultate ad congeneres Cistos accedere putamus, ex adstringente gustu quem cum illis habet communem.

Pag. 1013. *lin.* 4. D. Magnol in Appendice ad Botan. Monsp. quæ de identitate utriusque Tuberariæ Myconi habet revocat, majoremque à minore diversam esse agnoscit; séque majorem invenisse Maio mense florentem in incultis locis circa *Vauvert* pagum refert. Radix utique vivax plura capitula cum foliis hirsutis producit, quæ caule glabra sunt.

Pag. 1015. *lin.* 29. *Adde,* Chamæcistum quendam montanum quem Polii folio vocat invenit *D. Plucknet* in montibus *Brent-Downs* dictis, in Somersetensi Com.

Pag.

Pag. 1016. *Pro duodecima Helianthemi specie addatur,*

12. *Cistus humilis Aizoides maritimus Africanus flore rubello* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Radice nititur parva, ex ruffo albescente; *Caule* concolori, dodrantali, rotundo, nunc bifido, nunc quadrifido; *Foliis* teretibus glabris, Sedo minori luteo acutifolio æmulis, sed crassioribus & quadruplo longioribus. Inter hæc erigitur pediculus gracilis, tenuis, nudus, subrubens, semipalmaris, circa fastigium in aliquot ramulos tenuissimos divaricatus, sustinentes *florem* pentapetalum, parvulum, rubellum, fugacem, qui ad Solem Meridianum expanditur, hoc verò recedente clauditur, vel omnino marcescit, relinquens conceptaculum rotundum, trigonum, in terna foliola carinata dissiliens, fundénsq; *semina* exigua, compressa, nigra. Frequens occurrit maritimis locis ad *Promont. Bonæ Spei*, inter species Ficûs aizoidis, & proinde eandem culturam requirit. Solum amat arenosum, siccum, aeris rigidioris injurias ægrè ferens, progerminans non minùs seminibus quàm ramulis resectis & in terram depactis, virens toto anno. Sapor percipitur aqueus, odor nullus.

Chamæcistus Frisicus foliis Nardi Celticæ C.B. *Chamæcistus Frisicus* Park. *Hirculus qui Chamæcisti genus* Clus. cur. post.

Clus.

Plantula hæc Celticæ Nardo ferè similis foliis & radice, ejusdémque propemodum magnitudinis; Cauliculo tamen dispar est, qui gracilis, sese attollens, quinis aut senis floribus onustus conspicitur, speciosis, Ranunculi florum æmulis, sex foliis simplici serie dispositis constantibus, flavi coloris, parvis tamen maculis alterius coloris duplici serie circa umbilicum orbiculatim distinctis: Iis succedunt capita seu vascula mucrone bifido prædita, paleaceo semine referta. Tota planta aliquantulum graviter olet.

Locus. Nascitur in palustribus siccioribus locis permixta Gramini Parnassi vulgò dicto propè amœnissimum quendam pagum in Comitatu Drentiæ. A Dortmanno habuit Clusius.

Planta est anomala, magis tamen accedit ad Sedum quàm ad Chamæcistum.

Pag. 1019. *lin.* 3. Plantam hanc à Joan. Baptista Triumfetti in Observationibus de Ortu ac vegetatione plantarum descriptam invenio. Liber autem iste non ante ad manus nostras pervenit quàm Historia nostra de Herbis penitus absoluta & impressa esset.

Pag. 1034. *Spergulæ speciebus adde,*

Alsinem Spergulæ facie minimam Commelin. Catal.

Pag. 1036. *Ad finem Cap.* XII. *quæ est de Alsine adde,*

Alsine procumbens Gallii facie Africana Herman. Cat.

Herman.

Spargit per terram ex tenui capillari radice *cauliculos* graciles, rotundos, glabros, geniculatos, ramosos; *Folia* ad genicula sex septémve stellatim, Gallii modo expansa. Intra hæc exeunt aliquot pedicelli tenuissimi, sustinentes *flores* nudos, stellatos, exiguos, pentapetalos, foris virescentes, intus pallidos, subsequentibus *seminibus* fulvis in capsulis Alsine proximis. Annua est, ex Africa advecta, florens Augusto, propullulans quotannis ex seminibus deciduis. Sapor apparuit muricatus & ingratus.

Alsine litoralis graminea Magnol. Append.

Plantula est triuncialis, cauliculos habens plurimos, partim rectos, partim supinos. *Folia* ad articulos bina, parva angusta; inter quæ oritur pediculus fere uncialis, unicum producens *florem* Alsines mediæ flore multò minorem, cui succedit *capitulum* cum involucro, minutissimo *semine* plenum. In herbidis maritimis eundo ad montem Cetium, ubi stagnum trajicitur, Maio mense copiosè reperitur.

Pag. 1042. *Ad finem paginæ adde,*

Sedi minoris flore albo quadrifolio speciem in rupibus circa Voltagium in territorio Genuensi observavimus, nisi error sit in notis nostris.

Pag. 1045. *Pro Synonymo primæ Cotyledonis speciei adde,*

Sanicula Aizoides foliis longissimis serratis candicantibus Herman. Cat. Hort. Leyd.

Pag. 1046. *Pro synonymo sextæ Cotyledonis speciei adde,*

An Sanicula Alpina rosea oblongo-rotundo serrato folio, umbilico rubente? Herman. Cat. *An potiùs Sanicula montana crenata umbilico rubro* Cat. Hort. Reg. Paris?

Pag. 1047. Decimam quartam Cotyledonis speciem sive Saniculam montanam roseam flore guttato *Hort. Reg. Paris.* eandem esse plantam puto cum specie sexta, seu Sedo serrato latifolio montano guttato flore *Park.* Ejus ergo vice substituatur.

14. *Sedum serratum flore albo multiflorum* Dodart. mem. *& pro* 15. *specie addatur*

15. *Sedum Africanum annuum, Centaurii minoris facie, flore aureo* Herman. Cat.

Altitudinem palmæ vix attingit hæc planta, figens *radiculam* tenuem, fibrosam, albam, ex qua assurgit *cauliculus* simplex, rotundus, pallidè virescens, ad summitatem ramosus, cui per intervalla adstant

ſtant *folia* craſſiuſcula, ſucculenta, bina ex adverſo, Centaurio minori nonnihil ſimilia. Ramorum ſummitates ſuſtinent perianthium quinquefolium, quod dehiſcens excludit *florem* pentapetalum, ſtellæ inſtar expanſum, foris purpuraſcentem, intus aureum, *ſtaminulis* in medio apiculatis flaveſcentibus, ſinguliſque petalis ad fundum macula cordiformi ſanguinea inſcriptis.

Pag. 1055. Duabus illis plantis, 1. Gratiola anguſtifolia *Ger. emac.* 2. Ageratum purpureum Dalechampii *J. B.* duo capita aſſignanda ſunt; quòd genere ſint diſtincta tum à præcedentibus, tum à ſe mutuo.

Pag. 1056. *Pro quinta ſpecie Geranii Althææ folio addatur*

Geranium Africanum arboreſcens, Ibiſci folio rotundo, Carlinæ odore Hort. Lugd. Bat. *D. Hermanni.*

Herman.

Ad radices montis Tabulati Promontorii *Bonæ ſpei* fruteſcit hoc Geranium, *radice* lignoſa, albente, craſſa, fibroſa; *caule* rotundo, hirſuto, tres & ampliùs pedes alto, aliquando ſtatim à radice in complures ramos diviſo, quibus ex longis, piloſis, craſſiſque petiolis circumſtant *folia* in ambitu rotunda, leviter crenata, modò plana, modò ſinuata, craſſiuſcula, mollia, hirſuta, Ibiſci inſtar, dilutè virentia, odoris fragrantis, Carlinam æmulantis. Circa faſtigia prodeunt palmares ramuli, quibus ex oblongis, quinquifidis, ſubhirſutis calyculis inſident *flores*, ex incarnato rubentes, ampli, pentapetali, duobus ſuperioribus petalis amplioribus, galeæ inſtar erectis, biniſque ſanguineis in baſi ſtriis inſignitis, tribus inferioribus minoribus, quaſi labiatis, prominentibus è medio aliquot *ſtaminibus* cum *ſtylo* longiori, in quinque ſanguineas lingulas divaricato. His defluxis ſuccedunt more congenerum quinq; *capſulæ* membranaceæ, arctè ſibi invicem annexæ, & in longum acutum mucronem terminantes: ex quibus præ maturitate dehiſcentibus proſiliunt totidem *ſemina*, oblonga, ſpadicea, roſtrata, contorta, incana lanugine pubeſcentia, cum ſtilo intermedio, è cujus apice ſemina hærent.

Tota planta, imprimis folia, ſubacrem & aromaticum præbent ſaporem, cum levi viſciditate. Hinc reponi meretur inter carminantia & emollientia. Folia leviter exſiccata non infelici ſucceſſu adjeci clyſteribus contra ventris tormina, paſſionem Colicam, Iliacam, Nephriticam, præſertim Calculum, cæteraſque urinæ difficultates. *Vires.*

In Belgio de facili propagatur ſeminibus, ramulis & viviradicibus.

Pag. Eadem. poſt ſeptimam ſpeciem.

Geranium Africanum Coriandri folio, floribus incarnatis minus Hort. Lugd. Bat. *D. Hermanni.*

Herm.

Hujus & præcedentis [Geranii Æthiopici Myrrhidis folio tertii flore magno ſtriato *Breyn. cent.* 1.] *folia* prima ſeminalia ſunt ſubrotunda, brevia, modice laciniata, in progreſſu verò elongantur & frequentioribus ſegmentis diſſecantur, quæ in hac minori ſpecie apparent tenuiora, anguſtiora, haudquaquam hirſuta. *Flores* prodeunt paulo minores: *Semina* cæteráque omnia prædicti Geranii ſimilia.

Geranium Africanum Betonicæ folio laciniato & maculato, floribus incarnatis Hort. Lugd. Bat. *D. Hermanni.*

Herm.

Prioribus accedit & hæc ſpecies, cujus folia inferiora, radici proxima referunt effigiem foliorum Betonicæ, quæ verò in progreſſu cauli adſtant, majora ſunt, profundioribus laciniis inciſa, & medio ſinu ex fuſco rubente maculâ inſignita, aliquando omnino viridia. *Cauliculos* ſpargit ſpithamam longos, geniculatos ex viridi nonnihil rubentes, reſupinos, ſuſtinentes *flores* pentapetalos, incarnatos, Geranio Africano Coriandri folio perquam ſimiles; quos excipiunt *ſemina* quina, roſtellis contortis lanuginoſis.

Geranium Africanum Alchimillæ hirſuto folio, floribus albidis Hort. Lugd. Bat. *D. Hermanni.*

Herm.

Cauliculos emittit bicubitales, ex viridi rubentes, piloſos, geniculatos, procumbentes, & ex ſingulis nodis novas radiculas demittentes: quibus ex longis pediculis adſtant *folia* rotunda, Alchimillæ foliis paria ferè, piloſa, in viridi candicantia, media ſui parte interdum maculata, in ambitu crenata & laciniata. *Flores* edit multos, ſimul junctos, ſuperioribus ſpeciebus minores, albidos, & pro ingenio ſoli & climatis in pallido vel flaveſcentes vel incarnatos, ſubſequentibus *ſeminibus* quinis, diſpoſitione & facie congenerum.

Pag. 1057. *Synonymis* 10. *ſpeciei adde*, Geranium Cicutæ folio moſchatum C. B. & *pro undecima ſpecie, aut octavæ varietate potius* adde,

Geranium moſchatum folio ad Myrrhidem accedente minus J. B.

Hæc enim ſpecies aliàs odorata eſt, aliàs inodora.

Pag. 1058. *Geranii quarti titulo adde,*

Geranium Africanum noctu olens tuberoſum & nodoſum, Aquilegiæ foliis Hort. Lugd. Bat. *D. Hermanni, è quo & deſcriptionem ſupple.*

Herm.

Conſtat *radice* longa, tuberoſâ, craſſâ, nonnihil lignoſâ, ex viridi palleſcente, ſubinde aliquot fibris capillatâ: *Caulibus* ſurrectis, bipedalibus, cineraceis, glabris, lignoſis, ad genicula craſſeſcentibus. Foliis utrinque appoſitis Aquilegiæ facie, craſſiuſculis, ſegmentis tamen paucioribus & amplioribus diſſectis. Floribus pentapetalis in umbellam congeſtis nunc ſurſum, nunc deorſum ſpectantibus, coloris buxei, nonnunquam obſoletè purpuraſcentis, à veſpera ad Auroram uſque jucundiſſimum ſpirantibus

tibus

tibus odorem: Seminibus antecedentium ritu quinis rostratis, candida, sericea, modica lanugine pubescentibus.

Propagatur seminibus, & tuberibus seu geniculis.

Pag. 1062. *Geraniis Malvæ foliis addatur*

Geranium Africanum frutescens Malvæ folio, laciniato odorato Hort. Lugd. Bat. *D. Hermann.* Ger. *Malvæ folio odoratum, flore purpurascente C. Bonæ spei* Breyn. Prod.

Herm.

Fundit *radicem* crassam, candicantem, fibrosam: *cauliculos* cubitales, geniculatos, nodosos, resupinos: *folia* digitalibus petiolis, Malvæ paria, subrotundo angulosa, crenata, undulata, nonnunquam laciniata, odoris grati & aromatici. *Flores* facie antecedentis, ast paulò minores, sex septémve plures vel pauciores quasi in capitulo seu umbella simul junctos; cui subjiciuntur quinque, in orbem radiata, hirsuta, subrotunda foliola, ambitu rubente & in exiguum molleculum mucronem abeunte: Sequuntur *semina* superiore tenuiora.

Tota planta pilosâ hirsutâque facie est, gaudens iisdem natalibus cum præcedente, eadémque culturâ & virtute, sed remissiore.

Pag. 1063. *Ad finem capitis de Geranio,*

Geranium Africanum Uvæ crispæ foliis, cauliculis procumbentibus, floribus exiguis rubellis Hort. Lugd. Bat. *D. Herman.*

Herm.

Germinavit (inquit) nobis ex seminibus Africis hæc pusilla Geranii species, *radice* tenui, fibrosa; *cauliculis* plurimis, ramulis gracilibus, geniculatis, humi jacentibus, prona parte rubicundis, supina viridantibus. Singulis geniculis adstant *folia*, interdum bina è regione, glabra, læté viridia, Uvæ crispæ foliis similia, sed quadruplo minora & frequentiùs incisa. Penes horum exortum exit tenuis pedunculus, circiter longitudine digiti, sustinens flosculos, unum, tres, quatuórve, exiguos, pentapetalos, rubellos: quibus singulis subjicitur pediculus tenuis cum calyculo quinquepartito, includente vasculum pentacoccum rostratum, in quo quina *semina* exigua more congenerum.

Pag. 1065. *Post lin. quartam adde,* Hujus arboris in *Hort. Lugd. Bat.* duplex habetur species seu varietas, Altera flore purpureo; altera flore flavo. *Lin.* 26. *adde,* Quærendum an fructus à Jo. Bauhino descriptus pro fructu Xyli Brasiliani non sit potiùs diversæ speciei quàm illius quam Marcgravius describit; siquidem in illo semina duplici ordine in loculamentis sita sunt, cùm in descriptione Marcgraviana Xyli Brasiliani seu *Amimju* hujusmodi seminum sitûs nulla mentio; alia etiam sunt quæ non conveniunt. Oculatissimus Botanicus Jac. Zanonius Bononiensis duas dari Xyli Brasiliani species diversas existimat. Nam primò quæ à Marcgravio describitur pentapetalos esse dicitur, cùm à se culta & descripta, (referente Fratre Stephano Capucino Ravennate, qui 14 annos continuos Fernambuci commoratus est) florem flavum campanulatum producat, quod & ex Lerio confirmatur, qui eam Flores ferre luteos Campanulis similes instar Cucurbitarum vel Citrullorum tradidit. 2. Marcgravius Xyli sui folia in tres lacinias secta esse scribit; cùm plantæ ejus quam è semine natam coluit Zanonius folia variæ admodum formæ essent, prima integra & subrotunda, secunda acutiora, sequentia laciniata una, duabus, tribus, quatuor & pluribus laciniis pro plantæ ætate magnitudine & statura, ut suprema in ramis ad septem usque lacinias incisa essent. 3. Quòd fructum ferat ovatum, & tandem semen Pistacei magnitudine; cùm in suo septem semina conjuncta, ut plerunque sunt, non multum superent molem nucis Pistacei. Verùm his argumentis facilè potest responderi. Nam primò mihi verisimilius videtur florem Xyli Brasiliani quinque petalis compositum esse quàm monopetalum, quum reliquæ omnes Xyli species pentapetalo flore sint, magisque fidendum est curiosis spectatoribus Pisoni & Marcgravio, qui plantâ ob oculos posita florem descripserunt, quàm vel Lerio, vel Stephano Capucino; qui minus curiosè eum spectarunt & examinarunt, & ut verisimile est, è memoria descripserunt. Denique Marcgravius folia in tres quidem lacinias secta esse scribit, non tamen semper & omnia: hoc est, pleraque hoc modo secta esse, aut sectionem hanc affectare. Deniq, non dicit Marcgravius semina singula seorsim Pistaceis æqualia esse, sed in quolibet flocco contineri septem nigros fructus magnitudine simul Pistaceorum: quòd quidem obscurius dictum esse fateor, ut Laetius etiam id de singulis fructibus acceperit. Lerii autem autoritas apud me minoris momenti est, qui fructum etiam quadripartitum esse scribit præter normam aliarum omnium Xyli specierum quæ fructu sunt vel tripartito, vel quinquepartito. Nomen autem commune *Aminiu* eum eandem plantam intelligere arguit, quam describunt Piso & Marcgravius.

Melianthus Africanus. Pimpinella spicata maxima Africana Bartholin. *Act. Hafn. An.* 1653. *Vol.* 2. *p* 58. Herm. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Herm.

Mellifera hæc planta *radice* nititur vivaci, lignosa, crassa, pallida, brachiata, longo profundóque reptatu hinc inde diffusa; *Scapo* multiplici supra Viri altitudinem assurgente, viroris & vigoris perpetui, pollicem crasso, rotundo, striato, scabro, geniculato, ad radicem lignoso, solido, in progressu ex russo virente, & ubi in floriferam spicam fastigiatur punicante, facilè ex geniculis in terram demissis se propagante. *Foliis* pinnatis, facie Pimpinellæ, ast sextuplo, amplioribus, rigentibus, nervosis, per ambitum profundiùs serratis, colore in glauco virente, Costâ media ad summum usque, cui folia ex adverso strictiùs adhærent, alata & crenata, parte vero ima & prona contecta folio, digitum longo, concolori, integro, lata sua carinatáque basi, qua ad scapi genicula prorumpit in mucronem porrecto, & costæ instar ligulæ incumbente, Odore fœtido narcotico gravi, sapore herbaceo parum adstringente. *Floribus* in summo numerosis nudis, ex nigro puniceis, in spicam congestis, hærentibus

hærentibus ex petiolis longulis, punicantibus, tenui raráque lanugine pubescentibus: quibus singulis subjicitur foliolum, nunc puniceum, nunc ex puniceo virescens, unguem adæquans, & in deltoidem effigiem gracilescens. *Flos* utplurimum quinque construitur petalis ex floris fundo ampliori, cui arctè junguntur, in longum protensis, duobus supernis latioribus & longioribus, binis lateralibus brevioribus & angustioribus, unico inferno brevissimo carinato. Hoc in flore constanter deprehenditur, reliquorum vero numerus & amplitudo variant. Ex his profluunt decem *stamina*, punicei saturati coloris, quinque longiora & tenuiora, apicibus flavescentibus parvis, totidémque breviora, apicibus robustioribus, levissima concussione deciduis. Inferiori petalo includitur receptaculum cartilagineum carinæforme, refertum liquore melleo, diluto puniceo, saporis vinosi jucundissimi. Hunc à Belgis ad Prom. B. Sp. degentibus non inepto nomine Melianthum sive Florem mellis appellari ait. Mellea verò hæc substantia neutiquam videtur productum roris seu aeris in flore collecti, sed eo ipso quo flos perficitur incipit ex porulis & villulis internæ floris baseos instar subtilissimi vaporis emanare, & in hiantem hanc carinulam deponi. Sive enim plantam mox flores parituram aeri liberiori exposueris, sive in conclavi diligenter custodiveris æquam mellis proportionem observabis, tanta utrobique ubertate ut in subjecta folia stillatim defluat. Melle floréque exarescente sequitur *vasculum* ventriosum, membraneum, facie & magnitudine Nigellæ fructum adæquans, tetragonum, quaternis dissepimentis distinctum, quasi ex totidem vasculis esset compactum, singula continent semen ovale, nigrum, lucidum, semini Pæoniæ suppar.

Sponte sua luxuriat locis udis & paludosis ad Prom. B. Sp. Transposita in hortos mirum in modum multiplicatur. Brumam rigidiusculam quamvis patienter ferat, tamen custodienda est in commodo hybernaculo, nè flores, quos media sæpe hyeme suppeditare solet, vitium capiant & pereant. Eo adeò delectantur *Hottentotti*, & nunc quoque Belgæ, ut Melianthum nunquam prætereant, quin melleam ejus dulcedinem avidè resorbeant. Hactenus Hermannus. Plantam in horto Reverendiss. Episcopi Londinensis cultam vidimus. *Locus.*

Pag. 1065. *Ad finem Capitis* VIII. *de Gossipio,*

5. *Moul Elavou sive Arbor lanigera spinosa* H. M. *P.* 3. *T.* 52. *p.* 61. *Gossipium arboreum caule spinoso* C. B.

H. M.

Arbor est procera & admiranda, altitudine 50, crassitie 18 pedum mensuram haud rarò superans, antequam ullos diffundat ramos. *Lignum* molle, fragile, subrufum, *cortice* crasso, molli, cinereo, intus rubicundo ac scabro cinctum, qui squamis numerosis, rigidis, atris, glabris ac nitentibus spinis insuper dotatis undique ornatur: hæ autem spinæ acutæ circa caudicis exortum demum decidunt, manent tamen in ramis superioribus, quos omni ex parte obducunt; atque hæc ratio est quod Simiæ nunquam hasce scandant arbores.

Radix crassa, fibrata, albicans, cortice subruso, flavescente ac nodoso obducta: sapor acerbus, odor nullus.

Folia insipida, inodora, manibus confricta unctuosa, *Panjæ* foliis haud absimilia, longis itidem, rotundis, glabris, necnon viridi-striatis, ac in exortu nodosis petiolis plura simul juncta, & in orbem expansa inhærent.

Flores suaveolentes, ac magnitudine palmum æquantes, plures simul juncti ramulorum extremis inhærent, atque è calyce crasso, denso, intus subviridi, extus flavescente prodeunt, quinque oblongis, crassis, densis, undique colore purpureo nitentibus, extus lanuginosis & reflexis foliis constantes, numerosis in medio crassis, densis, longis, ac rubicundis *staminibus*, atris falcatis *apicibus* dotatis, duplici ordine mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus: inter quæ *stylus* prodit fissus, qui ipsius fructus rudimentum est. Insuper in floris umbilico subcœruleus ac pellucidus observatur humor, qui dulcissimi gratissimíque saporis est.

Fructus cum *Panjæ* fructibus in omnibus conveniunt, excepto quòd semina in loculamentis non triplici ut in illa, sed duplici ordine locata sint.

Crescit ubique in Malabar, seminibus sata Anno circiter 16 fructus fert, quos dein singulis annis, viz. Februario & Martio mensibus maturos exhibet, atque ad annum 200 & ultra frugifera manet. *Locus & Tempus.*

Lanugo lectulis & pulvinaribus farciendis inservit. Arboris cortex pulverisatus, & cum succo Limonum in linimenti formam redactus, inflammationes quascunque compescit, & ossium fracturas consolidat: cum adusto verò è nuce Indica vino si permisceatur pro linimento ad herpetem usurpatur. E radicis verò cortice egregium fit vomitorium. Humor ille dulcis, qui in floris sinu colligitur, cum Tamarindi foliis exhibitus quoscunque aquosos humores per alvum & vesicam potenter educit. *Usus & Vires.*

6. *Gossipium Indicum Salicis folio, fructu quinquecapsulari* * *Panja Panjala* H. M. *Arbor lanigera sive Gossampinus Plinii* Bontio. *Gossipium Javanense Salicis folio* C. B. *Lanifera arbor peregrina* J. B. Clus. *Gossipium arboreum Orientale foliis Salicis digitatis latioribus* Herman. Cat.

* *P.* 3. *T.* 49, 50, 51. *p.* 59.

H. M.

Arbor est procera, 40 aut 50 pedes alta, ramis decussatim in alios minores divisis in orbem brachiata; ità ut velut alæ expansæ videantur, ac (uti in Abiete & Pino observare est) sursum versùs magis magísque gracilescant frondes. Lignum albicans, molle, cortice glabro, atro-viridi variegato, inodoro atque insipido obductum.

Radix albicans, cinereo & glabro cortice tecta, fibris suis non latè per terram diffunditur, sed profundiùs ei inhæret: sapor viscidus & unctuosus, odor nullus.

Folia longis, rotundis, glabris, necnon rubicundis petiolis plura simul juncta, ac in orbem expansa inhærent, oblongo-teretia, glabra, densa, longitudine spithamam, latitudine duos circiter pollices æquantia, virore nitenti.

Flores

Flores inodori ac insipidi, plures simul juncti, rufis, rotundis ac hirsutis petiolis, ramis lignosis inhærent, atque è *calyce* crasso, viridi, in quinque lacinias secto prodeunt, quinque subrotundis, densis, intus lanuginosis, extus glabris, nitentibus & albicantibus foliis constantes, quinque in medio teretibus, crassis, albicantibus *staminibus*, flavescentibus, falcatis ac divisis *apicibus* eleganter ornatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit, flavescente globulo dotatus.

Fructus oblongo-rotundi sunt, quinque angulis levioribus sulcati, cortice primùm viridi, glabro ac nitente, dein rufo, scabro ac duro, obducti, intus in quinque loculamenta, alba ac nitente lanugine, seu gossypio referta, divisi. Intra quam lanuginem, dehiscente demum fructu, numerosa observantur *semina* rotunda, glabra, nigricantia. Hujus verò arboris fructibus maturis pleræque ejus decidunt frondes, quo tempore solis fructibus ornata est arbor.

Locus. Provenit ubique in *Malabar*. Semel in anno, viz. Januario & Februario mensibus fructum fert. Martio autem & Aprili denuò frondescit & floret; atque sata seminibus 40 annos non rarò frugifera manet.

Vires & Usus. Fructuum horum lanugo seu gossypium colligitur, ex eóque lectuli & pulvinaria fiunt quæ summam ob mollitiem pluris æstimantur. Bontius lanuginem hanc propter brevitatem carminari non posse ait, ideoque nec lintea inde texuntur: facillimè flammam concipit. Flores fructúsque teneriores in cataplasmatis formam contusi, ac capiti impositi cephalalgiam & vertiginem tollunt.

Hujus arboris fructum esse quem describit & depingit Clusius Exot. l. 1. cap. 14. minimè dubito. Folia tamen arboris à Franc. Roderigues nimis angusta describuntur. Et Sebaldus de Wert apud Clusium loco citato arbores quas observavit similem fructum gerentes in Guineæ maritimis ampliora habere folia affirmabat. Forte Javanensis foliorum angustiâ à Guineensi differt; imò utraque diversitas habetur in Hort. Academ. Lugd. Bat. Herman. Cat.

Pag. 1066. *adde*, Bammia ex Surinam Urticæ foliis *D. Plucknet.*

Pag. 1067. *lin.* 1. D. Hermannus Quingombo I. seu Alceam moschatam Pisonis, quæ Alceæ hirsutæ flore flavo & semine moschato *Markgrav.* eadem est, ad speciem nostram tertiam seu Alcæam Ægyptiam villosam *C.B.* refert: & certè ei simillima est, si non planè eadem. Descriptiones per omnia non conveniunt, ut conferenti patebit.

Pag. 1069. *pro Synonymo tertiæ Speciei adde,*

Althæa arborea Indica Populi folio, flore ephemero *Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.*

Pag. 1070. *Pro Synon. decimæquartæ Speciei adde,*

Althæa arbor Indica Tiliæ folio, flore ephemero *Herman. App. ad Hort. Lugd. Bat.*

Ad finem Capitis 10. *de Althæa Indica addantur Species sequentes.*

Althæa Indica flosculis parvis, folliculatim ramulis affixis D. Herman. Breyn. Prod.

Item,

Althæa Orientalis Pernambucensis foliis latioribus & rotundioribus D. Plucknet.

Item,

Althæa Indica Bryoniæ folio ejusdem.

Alcea Indica fruticosa flore coccineo petalis crispis.

Ain-Pariti H. M. *P.* 6. *T.* 43. *p.* 73. *An Rosa Batavico-Indica inodora, seu Malva fruticescens* Bontii?

Frutex est *Bem-Pariti* planè similis, & nonnisi arte aut culturâ in arborem adolescit. *Flos* tamen simplex, coccinei, intensè rutilantis coloris, in eo differt, quòd quinque constat petalis latioribus, rotundis & crispis, circa unguiculos rubenti macula conspersis. In quinque pusilla, villosa, filamenta, quæ capitulis è fusco gaudent purpureis dispertitur subpurpureus *stylus*, qui in summitate multis *staminulis*, semilunatis *apicibus* exornatis circumtegitur, intrà verò, si flos plenus fuerit, petalis interioribus.

Ob florum gratiam per totam Indiam in hortis colitur: éstque longæva, & ubi octo vel decem annorum complevit ætatem flos è simplici evadit plenus, quo Ethnici utuntur in cæremoniis.

Vires. Contrita folia atque ex aqua exhibita iis qui ex variolis febricitant, eorum copiosam inhibent eruptionem, præcordiorum temperant æstum, cum butyro nimium menstruorum fluxum; Ex oleo cum foliis *Curumulli* cocta unguentum præstant vulneribus aptum. Ex florum gemmis decoctum mulieres reddit steriles: ipsa autem oculis illitæ ophthalmiam tollunt. At flores aperti, recentésque ex butyro triti aphthis mederi incolis dicuntur.

Hanc speciem D. Commelinus pro Rosâ Batavico-Indica inodora seu Malva frutescente Bontii lib. 6. cap. 4. habet qui à nobis lib. 12. cap. 9. dubitanter ad Althæas refertur.

Bontius in febribus continuis se aquâ ex hujus floribus destillata ad somnum conciliandum pro frontali usum esse scribit.

Althæa Indica Gossipii folio, Acetosæ sapore Cat. Lugd. Bat. Herman. *Alcea acetosa trifido folio Indiæ Orientalis* Breyn. Prod. 1.

Herm.

Radicem habet fibrosam, albicantem, singulis annis pereuntem: Caulem tripedalem, viridem, glabrum, aliquando angulosum, ramosum, in fila ductilem: Folia trilobata, læte viridia, forma & magnitudine ad Gossipii folia accedentia, longis innixa petiolis. Ad horum sinus prodeunt *flores*, ex brevissimis pediculis ampli, rosei, incarnati, ex quinque petalis in basi arctè junctis, & intermedio pistillo racemoso concolore exstructi. His subjicitur calyculus quinquefoliatus; ex quo post florum exanthesin prodit *capsula* membranacea, oblongo-rotunda, pentagona, quinis intus loculamentis donata, in quibus *semina* compressa, ex rufo spadicea congenerum more.

Folia

Folia subacidum & leviter viscosum præbent saporem. Caules non minùs quàm apud nos Cannabini in fila ducuntur, & ad funes texendos usupantur. Hinc in agris & hortis Indorum quotannis seritur. In Horto Reverendissimi Episcopi Londinensis cultam vidimus.
Hujus & alia datur species, à *Garcia ab Horto* Bangue dicta.

Althæa Indica Vitis folio, flore amplo flavo pendente Herman. Hort. Leyd. *Althæa Indica non spinosa flore amplo, pendulo, flavo* Breyn. Prod. 2.

Ex *radice* alba lignosa protrudit *caules* modo unicum, modo plures, bicubitales, lignosos, rectos, glabros, aliquando subhirsutos, ima parte rubentes, summâ viridantes, in multos ramos brachiatos. Cum his simul exurgunt *folia* longis insidentia petiolis, tribus quinisve segmentis divisa, foliis Vitis haud absimilia, sed rigidiora, crassiora, aliquot venis ac insignibus nervis donata. Ad alarum summitates prodeunt breves, tenuissimi pedicelli, quibus nolarum instar appendent *flores*, ampli, Rosæ minoris magnitudine, ad Solem aperti, cæteroqui clausi, quinque petalis flavescentibus, unguibus violaceis holosericeis, in fundo junctis conflati, prominente è medio pistillo, copiosis apiculis puniceis eleganter paniculato. Floris basin tegit calyculus parvus, in quinque profundas, acuminatas, viridantes crenas, quasi totidem foliola dissectus. Huic verò incumbunt quina aut septena angustissima setacea foliola stellatim decussata. Floribus emarcidis succedunt *vascula* membranacea, duriuscula, subhirsuta, ex quinque sulcis vel alis & totidem loculamentis constantia, in quibus continentur *semina* compressa, fusca, reniformia,. congenerum more.
Ex seminibus in insula Zeylona collectis germinavit.
Iisdem in locis ubi hæc provenit invenitur & alia species foliis asperis profundè laciniatis, foliorum Cannabis instar,' saporis acidi; caulibus aduncis hamis undique armatis, cæteris verò partibus superiori simillimis. *Altera Species.*
Bontius l. 6. p. 113. hanc alteram speciem videtur descripsisse Acetosæ Indicæ nomine. *Acetosa Indica Bontii.*
Folia si masticentur, acetosam planè sapiunt nisi quòd gustui pinguius quiddam & glutinosius repræsentent. Quod addit semen ejus instar seminis Cardui Benedicti spinosum esse non capio, nisi seminis nomine vasculum seminale intelligat.
Qualitate est è frigida vergente ad siccam. Malaii & Bengalenses & cæteri Mauri eam in eduliis pro olere reponunt. Herba hæc quoque in frequenti usu est pro topico medicamento. Conterunt quippe folia super lapidem marmoreum cum scobe ligni Santalini, & intinctos pannos capiti imponunt mixto oleo Nucis Indicæ & aceto in doloribus capitis biliosis. In febribus ardentibus etiam & phrenitide admodum frequenti in usu est. *Vires & Usus.*

Alcea Indica spinosa magno flore ex albido flavescente D. Comelin. *Narinam Poulli* H. M. *P. 6. T. 44. p. 75.*

H. M.
Rubi more luxuriat frutex iste, cauliculis rubescentibus, spinis ejusdem coloris licet interalbicent, perquàm acutis obsitis. *Folia* crassa, oblonga, in tres cuspidatas lacinias, quarum media protenditur, divisa, villosa, aspera, in oris serrata sunt: horum ternæ senticosæ, è viridi rubentes costulæ in parte supina, ubi quoque protuberant, spinis carentes, in prona magis eminent. Novella hæc teneráque folia non inciduntur, ast in cuspidem exeunt, quæ quò vetustiora eò profundiùs insecantur. *Flores* ex albido flavescentes, petiolis qui juxta foliaceorum surculorum exortum prodeunt, adhærent triuncialibus: quinis constantes petalis, leviter crispatis, venis prominentibus striatis, maculis autem grandiusculis è rubicundo obscuris, quæ circum oras exteriùs apparent, interstinctis. Exsurgens spissus rubicundúsque *stilus*, in ambitu staminulis rubris, quæ majuscula è croceo rubra habent capitula circundatur, & in summitate quinquies dividitur. Florem involvens perianthium quinquelaciniatum, pilis candidis, oblongis, rigidis asperum est, hócque decem, elongi, angusti, pilosi, cubitali modo inflexi unguiculi coarctant. Odor ipsis nullus. Floribus deciduis *capsulæ* succrescunt *seminales*, conicæ, pilis candidis villosæ, perianthii foliolis obtectæ, quæ siccescentes in quinque conceptacula sejunguntur, quorum in singulo *semina* interseptimento mediastino inhærent. Foliis ac floribus nunquam denudatur.
Per universum Malabar regnum in locis arenosis plurimus est. *Locus.*
Folium hujus fruticis oculorum pterygio impositum, submovet. At ex foliis hisce adjectis Pipere, Zinzibere, Lacte, Nucísque Indicæ succo expressus liquor resistit fluxionibus. Plantæ pedis æstus balneo ex radice parato facile discutitur. *Vires.*

Althæa Ricini folio Virginiana Herman. Cat. Leyd.

Herman.
Enata est seminibus ex Virginia delatis Planta humanam altitudinem multùm excedens, ex cujus radice Ibisco simili, pallida, longè latéque repente, perenni, gustûs viscosi assurgunt *coliculi* glabri, viridantes, frequentibus alis subinde divisi. His adstant *folia* longis suffulta petiolis, Ricini æmula, ternis quinisve, mucronatis & circa marginem crenatis lobis dissecta. Ad horum exortus ab imo caulis ad summum usque prodeunt simul pediculi longiores & graciliores, in aliquot pedicellos tenuissimos divaricati, quorum singuli sustinent ex caliculo viridanti quinquefariàm crenato *florem* parvum, candidum, quinque carinatis petalis in basi junctis constructum, medium occupante columellâ racemosâ, innumeris violaceis apiculis exornata. Flore discusso sequitur *capitulum*, quinque exiguis membranaceis, angulosis, arctè invicem conjunctis & in acuminatum apicem coeuntibus thecis efformatum; quibus singulis includitur *semen* unicum, parvum, spadiceum, reniforme.

Adamboe H. M. *P.* 4. *T.* 20, 21. *p.* 45. *Alcea Indica arborea pericarpio carnoso in plura loculamenta partito.*
H. M.

Arbuscula est humilior, septem circiter pedes alta; caudice albicante, variis ramis in orbem diffusis donato, qui cortice scabro, primùm viridi, dein furvo obducti sunt. *Radix* albicans, cinereo cortice tecta, odoris gravis, saporis unctuosi. *Folia* oblongo-rotunda, crassa, densa, sine ordine, brevibus ac nodosis, petiolis circa teneriores ramulos proveniunt, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, supernè atroviridia, infernè è viridi rufescentia, tactu nonnihil aspera, à media illa crassa, albicante costa plures nervi minores superiora versùs deferuntur, arcuatim in se invicem coeuntes: odor sylvestris, sapor subastringens. *Flores* elegantes, purpurei, nitentes, rosis haud absimiles, rotundis & hirsutis petiolis, numerosi circa ramulos proveniunt, ac sex septémve, mollibus, subrotundis, expansis, at nonnihil crispis constant foliis; necnon calyci lato, profundo, crasso, ac rugoso, subviridi, in sex septémve lacinias, acuminatas stellæ in modum secto, inhærent, qui plurima insuper emittit *stamina* surrecta, infernè albicantia, supernè rubicunda, flavescentibus, nitentibus, ac planis apicibus ornata; inter quæ *stylus* prodit acuminatus, infernè rubicundus, supernè viridis: sapor subsalsus & subastringens, odor nullus.

Fructus floribus succedunt inodori, insipidi, rotundi, viridi-fusci, nitentes, in vertice oblongo stylo dotati, ad basin vero calyce plano, crasso, ac viridi excepti, qui cuspides suos latè extendens, ac exteriora versùs reflectens, stellam quodammodo refert, intus porro carne albicante referti, intra quam numerosa latitant *semina* plana, Malvæ semini haud absimilia, sex septémve loculamentis, membranaceis, quibusdam pelliculis à se invicem sejunctis, conclusa.

Locus & Tempus. Crescit frequenter locis arenosis & petrosis in *Mangatti* & *Cranganoor*, præsertim circa fluminum ripas, Julio & Augusto mensibus floret, fructúsque fert Novembri & Decembri. Viret tamen perpetuo, ac diu superstes manet.

Vires. Ex arboris radice in aqua decocta gargarisma conficitur, quod palati orísque ulcusculis, necnon quibuscunque faucium affectibus medetur. Ex eadem radice decocta & dein contusa cataplasma fit, quod tumoribus impositum potenter eos emollit ac maturat. Ex arboris cortice, foliis ac floribus cum aqua communi decoctio paratur, quæ pota hepatis, lienis, aliorúmque viscerum obstructiones aperit, & aquas hydropicorum per alvum & urinam potenter educit. Semen haud secus ac Coriandri semen capiti infestum est, ac vertiginem, ebrietatem, similésque affectus producit.

Katou-Adamboe H. M. *P.* 4. *T.* 22. *p.* 47. *Alcea Indica arborea elatior pericarpio carnoso subaspero.*
H. M.

Præcedentis species est sylvestris & major, altiùs namque excrescit.

Ab ea differt quòd folia & rami lanuginosi sunt ac hirsuti quòd florum mediam cavitatem & umbilicum quinque tantùm *stamina* surrecta, candida, rubicundis *apicibus* ornata occupant, inter quæ *stylus* prodit albicans, cacumine bifido: denique quòd fructus pilis tenuissimis subasperi.

Locus & Tempus. Nascitur locis montanis in *Mala* & *Poiga* provinciis Malabar, Maio, Junio & Julio mensibus floret, Decembri verò maturos fert fructus, viret autem perpetuó.

Vires. Ex foliis hujus contusis cum Nucis Indicæ aqua emplastrum conficitur, quod bubonibus Venereis, aliisque glandularum tumoribus impositum medetur.

Pag. 1084. *post lin.* 6. *adde,*

Auricula ursi minima, folio inferiùs venoso & incano, flore suave-rubente Ciassii Herman. Cat. *Herman.*

Discriminatur à præcedente foliis longioribus, infernè venosis, nonnihil incanis, supernè viridibus, summis marginibus crenatis: *Floribus* quinis vel septenis, coloris suave-rubentis, quasi in umbella caulis fastigio insidentibus.

Pag. 1089. *Nonæ Apocyni speciei adde,*

Synonym. & Descript. Apocynum Novæ Angliæ, subhirsutum, tuberosa radice, floribus Aurantiis Herman. Append.

Radice constat tuberosa, pugni magnitudine, carnosa, nodosa, paucis fibris vestita, solo aridiori commissa hyemem superante. Ex qua sub æstatis initium assurgunt aliquot *Stolones*, altitudine pedali aut cubitali, rotundi, striati, herbacei, parte qua Sole illustrantur subrubentes. His adhærent *folia* sine ordine, modò bina sibi opposita, modò solitaria, semidigitum longa, unguem lata, ad radicem minora, in progressu verò majora, rigidiuscula, in parvum obtusum mucronem abeuntia, supra è virore nigro splendentia, infra pallida, subhirsuta, venosa. Ramorum fastigia sustinent *flores*, in umbellam congestos, Apocyno Canadensi Syriaco minori Cornuti formâ & magnitudine similes, elegantissimi Aurantii coloris. Hi antequam perficiuntur exigua, oblonga, crocata, angulosaque capitula mentiuntur; dehiscentes verò in decem petala finduntur, quinque externa longiora, tenuiora, deorsum flexa, totidémque interna breviora, crassiora, erecta: è quorum singulorum basi exit staminulum concolor, tenuissimum, apiculo destitutum. Medium occupat pallidè flavescens capitulum, quinquangulum, structurâ valdè eleganti. Fructum nondum videre contigit. Turget succo viscido, lento, in viridi pallescente, sapore acri, amaro, nauseoso.

10. *Apocynum Americanum foliis Juglandis quod apud* D. Plucknet *siccum vidimus.*

11. *Apocynum humile aizoides siliquis erectis Africanum* Herman. Hort. Leyd. *Fritillaria crassa Promont. bonæ spei Stapel. not. in Theophrast. hist.* p. 335.

Herman.

Locis montosis, saxosis, præruptis ad Prom. B. sp. luxuriant è *radice* exili, alba, fibrosa *cauliculi* modò humi prostrati, modò obliquè ascendentes, spithamam & ampliùs longi, valdè ramosi, digitum crassi, aphylli, lætè viridantes, ingruente verò tempestate rigidiori ex livore ad purpureum vergentes, propemodum trigoni, denticulati & circumquaque brevibus, crassis, obtusis quasi aculeis, seu prominentibus dentibus, angulorum præruptorum rupium instar, stipati, succo viscoso, acri, amaricante, viroso & nauseoso turgentes. Ad dentium sinus prodit pediculus digito brevior, tenuis, pallidè virescens, vel ex livido purpurascens, communiter in tres, rarò in quinque foliaceos cuspides abiens, sustinens *florem* amplum, flavum, monopetalum, crassum, quinque acuminatis laciniis expansum, foris glabrum, viridantem, quinque purpurascentibus per longitudinem striis inscriptum, intus tenacem, coriaceum, rugosum, flavescentem, punicantibus maculis eleganter conspersum, odoris fœtidi, viperini: Ex hoc protuberat umbilicus orbicularis, ejusdem cum flore consistentiæ & coloris, occupans fermè mediam floris partem, cujus centrum concavum tegit stella, quinque radiis compressis puniceis in extremo bifidis lividisque constructa: huic insidet brevissima crassiuscula columella, emittens in imo radios quinque, teretes, rigidos, pallidè punicantes, in summo totidem alios, brevissimos, concolores. Florem deciduum sequuntur *siliquæ* gemellæ, erectæ, virides, spithamam longæ, digiti crassitie, includentes Apocynorum more *semina* orbiculata, compressa, tenuia, marginibus crassiusculis, castanei coloris, imbricatim invicem incumbentia, quibus singulis insident flocci sericei, candidi, ad solem aureis micis fulgentes.

Culturam exigit quam Opuntia spinosa. Solem aurámque calidiorem amat, Septentrionalem verò & hyemale frigus in tantum reformidat, ut illico livescat, arescat & pereat. Propagatur tam semine quàm avulsis ramulis in terram depactis.

Virtutem possidere cum Apocynis communem indicant acris, amarus, nauseosus sapor, & virosus odor.

12. *Apocynum Americanum arborescens siliqua maxima* Herman. App.

Herman.

Foliis palmum amplis, mucronatis, è regione oppositis, longis pediculis appensis seminibus è Suriname missis prodiit. Semina erant membranacea, compressa, fusca, cum alba lanuginosa cæsarie.

Pag. 1090. *Ad Caput de Asclepiade add.*
Asclepiadi affinis siliquis foliaceis pappo destitutis D. Plucknet.

Pag. 1098. *Ad finem Capitis de Blattaria addend.*
Blattariam Zeylanicam flore amplo miniato Herman. Cat. Hort. Leyd.

Eadem pag. Oxys sive Trifolii acetosi speciebus adde,
Trifolium acetosum corniculatum luteum majus rectum Indicum seu Virginianum Moris. hist.

Hujus cauliculi recti sunt, seu rectà ascendunt ad pedalem altitudinem: Folia, flores & cornicula seu siliquas pentagonas, Oxyos luteæ minoris repentis quoad omnes suas partes multo majora, aliàs similia fert.

Pag. 1100. *Ad finem Cap.* XV. *de Nummularia addatur*
Nummularia rara Norvegica flore purpureo Bartholin. Act. Med.

Pag. 1101. *Ad Cap.* XVII. *nota.* Nonnulli Violæ aquaticæ duplex genus distinguunt, Alterum folio latiore, quod jam descripsimus; Alterum folio angustiore, Millefolium aquaticum equiseti folio, caule nudo C. Bauhino dictum; cujus hoc in loco mentionem non fecissem, si non invenissem in Cat. Hort. Lugd. Bat. à P. Hermanno edito.

Pag. 1103. *add.*

CAP. XXIII.

A 1. *Cuscuta* Park. *major* C. B. *Cuscuta sive Cassutha* Ger. *Cassutha sive Cuscuta* J.B. **Dodder.** *Anomalis accenseri potest, vel monopetalis flore tetrapetaloide.*

J. B.

ALienæ quadræ assecla nunquam non parasitatur Cassutha, ingrata hospes, quippe quæ herbas fruticésque quos semel arripuit longissimis stamineis claviculis rubentibus tam arcto nexu complectitur, ut eorum genium defraudet, subductóque alimento eos penitus enecet, nullis postquam in altum conscendit nixa *radicibus*, quibus tamen primulum erumpens haudquaquam destituitur. *Folia* ei omnino nulla. *Flores* ad intervalla glomerati, caules non ambiunt verticillatim, sed ad unam duntaxat eorum partem vergunt; singuli autem * quatuor foliolis acutis crassis & succulentis constant; intus stamina totidem medium florem occupant. Ad singulos florum glomerulos apponitur foliolum minutum membranaceum, quinetiam è signis illis, ubi flores nascuntur caules ramos fundunt.

* *Hæc calycis foliola seu segmenta sunt.*

Cæterùm planta hæc prolixa & verbosa descriptione non indiget, cùm ab aliis quibuscunque abundè distinguatur in eo quòd foliis caret, & postquam succreverit etiam radice, longissimis tantùm filamentis constans, quibus plantis contiguis se circumvolvit & adhærescit, alimentum indè exugens. Semina rotunda, Papaverinis magnitudine paria.

2. *Epithymum sive Cuscuta minor* C. B. *Cassutha minor* Dod. *Cuscuta* Park. *qui duas species non distinguit.*

An hæc specie differat à præcedente meritò ambigitur: nobis nondum constat. Certè quæ in Officinis habetur Cuscuta filamentis constat multo tenuioribus, quàm quæ apud nos passim sponte provenit; & tamen Parkinsonus affirmat eam quæ Viciæ innascitur frequentissimam esse circa Londinum, indéque Pharmacopolia nostra præcipuè suppleri. Et fortè tenuitas apparens exsiccationi debetur; potest etiam planta ipsa pro sterilitate soli, aut plantarum quibus adhæret naturâ, vel major vel minor evadere.

Cuscuta è semine in terram deciduo se quotannis renovat: Cùm tamen adoleverit radix penitus marcescere dicitur, plantáque ipsa ex stirpibus quibus adnascitur totum suum alimentum exsugere. Verùm ex accuratiore observatione *D. Sam. Dale*, Radices, quæ longæ sunt & fusci coloris, non ità statim intereunt, imò (ut ei videtur) non intereunt omnino, sed plantam ipsam propagant: quamvis verum sit ex Parkinsoni & nostra observatione si semen in fictili seratur emergere quidem plantulam, sed brevi radicitus perire, si non sint in propinquo stirpes quibus irrepat, unde proculdubio aliquam saltem alimenti sui partem inde exugit. Ex ejusdem peritiss. Botanici observatione Flores Cuscutæ monopetali sunt in quatuor (rariùs quinque) segmenta brevia acuta divisi, colore albo, calyce viridi succulento in quatuor pariter segmenta diviso excepti: quibus succedunt vascula seminalia rotunda singula quatuor semina oblongo-rotunda [Parkinsono Papaverinis duplo majora] continentia.

3. *Cuscuta Americana, super arbores se diffundens; Cusc. trichodes lendiginosa, arboribus innascens ex terra Mariana* D. Plucknet.

Hæc super arbores latè se extendit veli instar, tenuibus filamentis, ramosis, variè implexis, & dependentibus. De flore aut semine nihil novimus. Gratum bobus & vaccis pabulum esse ferunt. Vidimus primò apud D. *Gul. Courtine*, deinde apud D. *Leon. Plucknet*.

Cuscuta Linum & Legumina in quibus copiosissime sæpenumero apud nos provenit, vel strangulat penitus & corrumpit, vel certè humi deturbat & alimento fraudat, unde non immeritò à nonnullis Orobanche dicitur. Hinc in Sussexia & alibi rustici & agricolæ eam execrantur, odiosis no-

Vires. minibus **Hell-weed**, id est, Inferni herba, & **Devils guts**, id est, intestina Diaboli eam appellantes. Plantarum quibus innascitur temperamentum participare aliquatenus creditur. Sic humidior est quæ Lino implicatur, quæ Genistam superat urinas potentiùs movet, adstringendi facultatem admixtam habet quæ Rubiæ insidet. In occidentalibus Angliæ quæ in urtica nata est urinis potenter eliciendis efficacem experimento suo confirmant incolæ, adnotante Lobelio & post eum Parkinsono. Cuscuta humorem melancholicum blandè purgat. Utilis est in scabie, ictero nigro, obstructionibus hepatis & lienis. In fomentis, desessionibus & balneis sudatoriis ad quasvis melancholicas affectiones Regiúmque morbum inveteratum præstantissima habetur.

Pag. 1106. *Adde Lilium Persicum minus* Dodart. Mem.

Pag. 1109. *Cap.* 4. *Ad. Lilium Americanum Acadiense flore rubro punctato* D. M.

Pag. 1110. *lin.* 8. *Add.*
Alcool Antherarum Liliorum alborum in diuturna urinæ suppressione unicè olim profuisse recordamur. Hagendorn. Cynosbatol. pag. 48.

Ad dolores post partum. ℞ Olei Liliorum ℥jv. Lanæ succidæ eo imbutæ calidè ventriculo supponantur. Est singulare remedium inquit Matth. *Chesneau*. Habui à D. Hulse.

Lin. 19. *Post secundam Lilii speciem pro tertia adde,*
Lilium lato caule multiflorum *Cat. Hort. Reg. Paris.* Lilium album Syriacum Rauwolfii *J. B.* D. Hermannus diversum facit à Lilio albo Constantinopolitano *Sultan Zambach* dicto *Clus.* Nobis varietas tantùm esse videtur.

Lilium Canadense imperfectis floribus & irregularibus multis albis *Moris. hist.* anomala & monstrosa planta esse videtur.

Pag. 1117. *lin.* 4. Incipientem cancrum Cepâ sub cineribus cocta & applicata aliquoties sanâsse perhibetur.

Contra colicum dolorem remedium insigne.] ℞. Cep. incis. & rad. Raphani sylv. ℥ß. Zingib. Nucis moschatæ ana ʒß. Coque in vini albi ℔jß. ad ℔. j. Cape ℥iiij. ineunte paroxysmo, & deinde quando opus fuerit. Habui à *D. Ed. Hulse.*

Pag. 1137. *Addatur,*
Narcissus Zeylanicus flore albo hexagono odorato, Luniala *Zeylanensibus* Herman. App.

Huic substernitur bulbus oblongo-rotundus pallidus, sub corticibus suis lanuginosus, *folia* promens Narcissina, ast breviora. Ad horum latera assurgit thyrsus levis, crassitudine calami, proceritate dodrantali, in cujus apice turget vagina membranacea, excludens *florem* unicum hexagonum, monopetalum, candidum, odoratissimum, sex foliaceis, deorsum flexis, circinatísque laciniis dissectum. Medium occupat calyx 12 per oras venis incisus; ex quo producitur stylus cum sex subalbidis falcatis staminibus in luteos apices desinentibus. Sequuntur *semina* fusca angulosa in vasculo tricapsulari, more congenerum. Minor hujus Narcissi species à majori differt partium omnium parvitate, aliquando etiam florum laciniis minùs contortis, & per oras pallidè cœruleâ lineâ virgatis.

Pag.

Pag. 1143. *Ad finem Cap.* III. *adde,*

Lilium Africanum humile longissimis foliis polyanthos, saturato colore purpurascens Herman. Cat. Append. *Lilium idem diluto colore purpurascens* ejusdem.

Bulbus huic rotundus, magnitudine & formâ Lilium Sphæricum adæquans, cujus duris membranaceis corticibus, ex quibus totus componi videtur, lanosa pallida filamenta intertexta sunt. Foliis viget totâ æstate sphærico paribus, sed proventu prolixiori humi jacentibus. Septembri mense erigitur scapus propè palmaris, in viridi puniceus, è cujus bifida membranacea vagina funduntur deni, aliquando viceni *flores*, in orbem diradiati, hexapetali, forma & colore Narcisso Liliaceo Ferrarii pares, magnitudine verò inferiores, odore Hyacinthum racemosum *Muscari* seu *Dipcadi* dictum æmulante, Alterius flore purpura saturatiore, Alterius verò dilutiore gratissimè rubente. A floris interitu apparent vascula oblonga, trigona, tricapsularia fœta seminibus.

Lilium Zeylanicum umbelliferum & bulbiferum, Tolabo *Zeylanensibus* Herman. Cat. App.

Herm.

Ex hujus *bulbo*, oblongo, albido, lanuginoso assurgunt *folia* Narcissina, lata, glabra, plana, carinata & flexuosa; inter quæ attollitur thyrsus nudus, rotundus, bipalmis, cujus summum caput coronatur *floribus* senis novenísve pro ætate plantæ aut soli ubertate, modò paucioribus modò pluribus in umbellam congestis, omnibus simul è vagina membranacea bifida prorumpentibus: Singuli verò sex candidis angustis longulis petalis construuntur; in quorum medio prominet *stylus* cum sex albidis staminibus in versatiles flavescentes farinaceos apices desinentibus. His defluxis succedunt in conceptaculis trigonis, tricapsularibus *semina* fusca angulosa, quæ in bulbos grandescunt, conceptacula dirumpunt & germina protrudunt. Eadem semina bulbacea observantur in Liliis sphæricis, Sisyrhynchiis nonnullis, aliísque hexapetalis bulbosis Indicis Africísque.

Pag. 1151. *lin.* 6. Succum inspissatum bulborum Tuliparum ferunt inficere nigerrimo colore, qui nulla arte elui potest. An ergo cùm in Oriente Tulipæ sponte nascantur in massulas planas morselliformes eum redactum ità temperare norunt Chinenses, ut iis atramenti scriptorii vel rubricæ fabrilis loco madefactus inserviat, aut eodem mappas Gossipinas colorent, aut illius beneficio alia pigmenta ità præparare docti sunt, ut elui nequeant, aut apricationi expositæ telæ Gossipinæ minimè decolorentur. S. Paulli quadr. Bot. Cl. 2. p. 133.

Tulipa serotinâ ramosa maxima, flore simplici, fimbriato, flavo-vario Herm. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

Hujus bulbus emittit *caulem* pede altiorem, robustum, incano madore pubescentem, & in tres, quatuor, pluresve ramos divisum. Singulis insidet *flos* amplus, in viridi rubro aureóque eleganter variegatus, & multiplicibus petalis modò planis, modò fimbriatis, Rosæ vel Pæoniæ in modum dispositis refertus. Huic æstate ferventiori succedit aliquando *capitulum* oblongum trigonum, cæteris Tulipis majus & robustius, quod dehiscens in tribus loculis sex seminum series ostendit more congenerum. Cauli verò ac ramis adstant folia lata, firma, erectiora; qualia fert Tulipa serotina *πολυκλαδὴς Clus.* cum qua hæc planta solis exceptis floribus omnino convenit.

Pag. 1152. *Pro Ornithogalo spicato octavo interseratur*

Ornithogalum Indicum spicatum flore lacteo magno, folio Cepæ fistuloso D. Plucknet.

Pag. 1155. *Ad finem Capitis de Ornithogalo add.*

Ornithogalum Africanum luteum odoratum, foliis Cepaceis, radice tuberosa. Herm. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

Huic subest *radix* ampla, tuberosa, nonnihil depressa, sessilis, pugni magnitudine, coloris flavescentis, *Folia* promens longa, fistulosa, cepacea; *Flores* in spicam congestos, hexapetalos, luteos, odoratos, à quibus profluunt *stamina* concoloria, lanuginoso tomento oblita. Sequuntur *semina* more congenerum in vasculis tricapsularibus.

In udis petrosis Promontorii Bonæ spei provenit. *Locus.*

Pag. 1164. *Ad finem Capitis de Hyacintho add.*

Hyacinthus Africanus tuberosus flore cæruleo umbellato Breyn. Prod.

Breyn.

Radicem habet tuberosam, si rectè memini, albam vel cineream, fibris crassis & longis imâ basi diffusam. *Folia* virentia, oblonga, Hyacinthi Orientalis & Lilio-narcissi Indici Ferrariani mediam faciem obtinentia. *Caulem* rotundum, nudum, sesquipedalem & altiorem haud crassum, in cujus apice 10, 11, nunc plures nunc pauciores *flores* Hyacinthi Indici tuberosi & effigie, & magnitudine nascuntur, umbellatim autem dispositi & cœrulei pulchri coloris. Fructûs forma me latet.

Pag. 1170. *Gladiolus Æthiopicus flore miniato* Hort. Reg. Paris. *q. an à præcedenti diversus? Add.*

Gladiolus max. Africanus Bartholin. Act. Med. Hafn.

Pag. 1172. *Ad finem paginæ adde,*

Colchicum biflorum seu vere & autumno florens an à Colchico verno Camer. *differat considerandum proponit J. Bauhinus.*

Pag. 1177. *Ad finem paginæ addatur*

22. *Crocus vernus angustifolius serotinus parvo argenteo versicolore flore* Herm. Cat. Hort. Lugd. Bat.

23. *Crocus vernus juncifolius serotinus caulescens, floribus violaceis, ad Solem aureis micis fulgentibus* Ejusdem.

Hic (inquit) adeò similis est Croco verno angustifolio Clusii Rar. l. 2. 207. ut pæne idem videatur. Sed dubium movet cauliculus semipalmaris, è cujus apice prodeunt tres quatuórve *flores* violacei ad Solem expansi, aureísque micis nitentes.

Pag. 1194. *l.* 20. *adde,*

Ephemerum Africanum annuum flore dipetalo Herman. Cat. Leyd.

A Marcgravio in Hist. Brasil. pag. 8. depingitur & describitur sine nomine, & à nobis, qui tum plantam ipsam non videramus, lib. 23. p. 1332. inter anomalas disponitur sub titulo Dipetalæ Brasilianæ foliis Gentianæ aut Plantaginis. Ast jam Pseudophalangii speciem esse percipimus. Hermannus à Zanoniano Ephemero ramoso, &c. distingui tantùm radice annuâ & floribus minoribus duobus petalis constructis asserit. Verùm si ego verba Zanoni rectè intelligo, in florum situ insignis est differentia: nam in Phalangio Virginiano Zanoni flores seminalibus vasculis non sunt contigui, quemadmodum in hoc, nec per consequens tres uno calice inclusi sed unus tantùm tripetalos tribus vasculis seminalibus postea se exserentibus communis, cùm in hoc nullus hujusmodi flos sit, sed tribus vasculis sem. ex eodem calyce exeuntibus terni insident *flores* dipetali, hoc est, singulis vasculis singuli.

Locus. Luxuriat in tesquis & ad margines rivulorum circa Promontor. Bon. Sp. Seminibus deciduis in horto se propagat.

Similem speciem, ast multò minorem, observavit Hermannus in *Zeylan* & *Malabar*, quæ in locis uliginosis, aliísque herbidis abundabat. A medicis reponebatur inter aquea & refrigerantia medicamenta.

Pag. 1200. *Ad finem Cap. de Aloe adde,*

Aloe Americana sobolifera Herman. Cat. Leyd.

Herm.

Ex crassa, fibrosa, pallescente *radice* prodeunt *folia* facie vulgaris Aloes Americanæ junioris, carnosa, succulenta, modò plana & humi procumbentia, modò canaliculata & arcuatim sursum vergentia, lætè viridia, in mucronem minus pungentem abeuntia, & in ambitu crebrioribus exiguis, fuscis, rigidiusculis spinulis armata. Ex horum medio quinto aut sexto à satione anno assurgit *caulis*, sex septémve pedum altitudine, striatus, compressus, solidus, durus, herbaceus, raris aliquot *foliis*, inferioribus longe angustioribus & tenuioribus caulem firmiter amplectentibus vestitus, spargens circa fastigium sex septémve, plures vel pauciores ramos, palmares, sustinentes ex brevibus crassis petiolis *capitula* oblonga striata, trigona, capsularum seminalium rudimenta. E quorum cymis eriguntur *flores* oblongi, sex luteo-viridantibus crassis, obtusis petalis constructi, prominente *stylo* flavescente, cum sex brevioribus concoloribus staminibus, longis, transversis apicibus donatis. His emarcidis perficiuntur subjectæ capsulæ, includentes *semina* parva, angulosa, fusca, duplici serie in tribus loculamentis disposita. Ad singularum capsularum exortus, aliquando etiam ad ramorum & foliorum in caule sinus progerminant novæ soboles, quæ avulsæ & in terram depactæ nullo negotio excrescunt.

D. Hermannus Iridem uvariam Cap. B. Sp. *Bod. à Stapel.* Aloes speciem facit, vocatque Aloen Africanam folio longissimo, & angustissimo, floribus luteis fœtidis.

Pag. 1202. Cannæ Indicæ plures species distinguunt Herbarii, nimirum,

1. *Cannam Indicam latifoliam maximam* Herman. Cat. *Arund. Indic. latissimo folio, flore rutilo.* Hort. Reg. Paris.

2. *Arundo Indica latifolia flore luteo punctato* C. B.

3. *Canna Americana flore fulgenti cocco splendente* Herman. Cat.

Herm.

Hujus semina ex Surinama transmissa sunt. Stipites edit vulgari Canna Indica paulò humiliores; *Flores* hilari cocco intensissimè rubentes; *Semina* minora, in spadiceo nigricantia; cætera paria.

4. *Canna Indica angustifolia flore flavo. Albara* Pison. *l.* 5. 21. Herman. Cat.

5. *Canna Africana minor flore suave-rubente* Bartholin. Act. Med.

Pag. 1204. *Curcumæ synonymis adde,* Curcuma sive Terra merita Officinarum radice crocea *J. B.* qui verum Indicum Cyperum Antiquorum hunc esse statuit. Plantæ ipsius descriptionem accuratam debemus observationi & industriæ Clarissimi Viri & eximii Botanici, *D. Pauli Hermanni,* cujus frequens in hac Appendice mentio, qui non hanc tantùm plantam descripsit, sed & novum unà stirpium genus in lucem produxit: Nósque docuit, quod antea nescivimus, Simili omnino fructificatione gaudere Bengalam Indorum, Cardamomum majus & minus, Costum Arabum, Galangam u-

tramque

tramque, Zedoariam, Zerumbeth Garciæ & Zingiber. Plurimum certè vel hoc solo nomine ei debet Respublica Medica & Botanica, quòd tenebras illas quibus involuta essent, simplicia isthæc medicamenta passim usitata dispulerit, omnésque de illis disputationes & litigia determinaverit & sustulerit.

Constat (inquit) Curcuma *radice* tuberosa, tereti, in transversum acta, Zingiberis facie, crassitie digiti, ex multis propaginibus cum circularibus in superficie zonis geniculatim conflata, aliquot crassiusculas fibras è geniculis demittente, ponderosâ, foris pallida & modicè scabra, intus crocea ac temporis decursu in puniceum inclinante, solida quasi ex condensato croceo succo pressiùs compacta, gustûs acris, aromatici, pinguis, odoris fragrantis. Hujus singula genicula protrudunt *folia* lætè viridia, plana, spithamam longa, unam duásve palmas lata, in modicum acumèn desinentia, foliis Cannæ Indicæ junioris adeò similia, ut à rudioribus non facilè ab invicem discerni queant. Hoc errore ductum video Bontium, qui *Hist. Nat. & Med. Ind. Orient.* l. 7. c. 30. loco Curcumæ delineavit Cannam Indicam in India frequentem, & hortis nostris familiarem. Cæterùm è novellis & robustioribus radicis tuberibus erigitur scapus dodrantalis, teres, succulentus, scriptorii calami crassitudine è viridi pallescens, inferiori parte nudus, à medio verò ad cacumen usque in crassam rotundam spicam fastigiatus; quam formant foliola ab exortu pallidè viridia, postmodum ex flavo rubentia, vel ex pallido flava, duos ungues lata, sensim in recurvum mucronem abeuntia, squamatim disposita; intra quorum commissuras delitescit tenax & viscosus humor collectus ex nocturno deciduo rore. Insuper ex singulis squamis successivè prodeunt *flores* oblongi, Cannæ Indicæ facie, ast triplo minores, quatuor utplurimum pallidè flavescentibus aut purpurascentibus petalis constructi, uno superiore obliquè sursum vergente, binis inferioribus rectà protensis, intermedio verò quadantenus intorto & fimbriato. Quibus excussis succedunt vascula parva, membranacea tricapsularia, quæ continent *semina* rotunda, fusca, seminibus Cannæ Indicæ minora.

Indis adeò familiaris est Curcuma, ut vix hortum in Oriente reperire liceat, in quo non colatur. Maturescit foditúrque radix postquam *flores* exaruerunt. Propagatur tam seminibus, quàm nodulis seu germinibus à radice resectis. Donatur sale oleoso volatili, partibus blandis viscosis immerso. Hactenus Hermannus.

Methonica Malabarorum Herman. hic inserenda. Vide descriptionem inter anomalas inferiùs.

Pag. 1207. Cyclamini multæ species à nobis omissæ habentur in Catal. *Hort. Reg. Paris.* & *Horti Academ. Lugd. Bat.* à P. Hermanno editi, quas hic recensere non pigebit.

1. Cyclamen Autumnale orbiculato, circumroso folio, subtus rubente, odoratissimo flore: Corcyræum *Hort. Reg. Paris. Herm. Cat.*
2. Cyclam. Autumnale, folio subrotundo lucido molliore & crenato, suave-rubente flore, Syriacum *ejusdem.*
3. Cycl. hyemale orbiculatis foliis, inferiùs rubentibus, purpurascente flore, Coum Herbariorum *ejusdem.*
4. Cycl. hyeme & vere florens, folio anguloso, amplo flore albo, basi purpurea, Persicum dictum *ejusdem.*

   Idem carneo flore, basi purpurea *ejusdem.*
5. Cycl. latifolium auriculatum flore suave-rubente *ejusdem.*
6. Cyclamen folio longiore anguloso & linguam Serpentis mentiente, Regium *ejusdem.*
7. Cycl. folio paulò longiore, vixdum maculato, flore dilutè purpurascente, Romanum recentiorum *ejusdem.*

Pag. 1210. *post historiam Ari Ægyptiaci Colocasia dicti adde,*

Arum maximum cauliculis nigricantibus Zeylanicum Herman. Cat. Leyd.

Item, Arum Album Æthiopicum flore albo odorato, moschum redolente *ejusdem.*

Item, Dracunculum Indicum caule viridi non maculato *Dodart. Mem.*

Post historiam Dracunculi aquatici adde,

Arisarum Potamogeiti folio Bocc.

Bocc.

Radice & caule maculato cum aliis Arisari speciebus convenit. At *Folia* unciam lata, duas longa, subtus paululum nervosa & per terram sparsa quadantenus Potamogeiti rotundifolii sunt similia. *Flos* brevior & radii textoris instar apertus, exili pistillo piloso prægnans, extremo mucronato & hami instar adunco. Natales illi Saccæ & Panormi in sylvula S. Mariæ à Jesu, &c.

Pag. 1211. *Ad finem Capitis de Aro adde,*

Arisarum angustifolium minimum P. Boccon. *p.* 80.

Bocc.

Humilis est hæc planta, & palmarem altitudinem vix superat, *Caule, involucro, pistillo*, necnon *radice* globosa eique candidâ Arisaro angustifolio vulgari persimilis, sola omnium prædictarum partium exilitate, atque *Foliis* angustis & longis à vulgari discrepans. Ad *Saccam*, mediis in saxis atque in saxorum fissuris mihi obvium factum est, in loco *La Pirrera* dicto.

Pag. 1218. Orchis anthropophora fœmina *Col.* à *D. Dale* inventa est in Essexia juxta *Dalington* vicum, prope Sudburiam in veteri Sabuleto.

Pag. 1220. Orchis Scarabæum referens *Breyn. Cent.* 1. p. 45. ejusdem Orch. myodes fusca Lusitanica est.

Pag. 1240. *lin.* 30. Ad dolores oculorum vehementes] ℞ Crustum panis secundarii, torreatur & statim quàm maximè calens aquæ immergatur, & extracta mox oculis applicetur per noctem relinquendo.

quendo. Excellens est remedium, inquit Liber arcanorum. *Chesneau.* Transmisit *D. Hulse.*

Ad sudorem provocandum in febribus] ℞ micarum Panis communis q. s. Calefiat in *MB.* & irroretur vino Hispanico & aqua Theriacali, deinde applicetur suris pedum & post horas septem removeatur. *Idem.*

Pag. 1245. *Ad finem paginæ adde,*

Pulpa Pomorum assatorum comminuta & mixta cum aqua fontana, aut Cerevisia tenui non lupulata, deinde syrupo violarum edulcorata & pota ad stranguriam valet.

Ad tonum nervi aut tendinis læsum, & dolorem in quavis parte] ℞ duas quartas Cerevisiæ optimæ, veteris, ad Olei aut extracti consistentiam decoque, eóque partem affectam frequenter inunge.

Pag. 1246. *Ad finem capitis de Hordeo adde,* In Historia nescio quomodo omissum est Hordeum nudum seu Gymnocrithon *J. B.* quod sic describit. Hujus spica Hordeaceam imitatur horrido aristarum barbitio, at verò grana rufescentia, utrinq; acuta, una facie sulcata, ex adversæ partis mucrone germen longiusculum ostentantia, glumâ simplici obvoluta levi etiam digitorum attritu faciliùs quàm Triticea exiliunt. Siquis autem versuum ordo observari possit quaterni ii videri possint, porro folium latum, multum calamos amplectitur.

In Catalogo Horti Edinburgici Sutherlandii; & *Hort. Acad. Lugd. Bat.* habetur Hordeum nudum. Quomodo hoc differt à Gymnocritho sive Hordeo nudo *J.B?* Zeopyro seu Tritico-spelto *C. B?*

Pag. 1251. *post tertiam Milii speciem adde,*

Milium Indicum Arundinaceo caule, granis flavescentibus Herman. Cat. Hort. Leyd. *Frumentum Indicum, quod Milium Indicum vocant* C.B. Theat.

In septenum pedum altitudinem assurgit culmo Arundineo, digitum crasso, quem à geniculo ad geniculum involvunt folia frumento Indico angustiora & longiora, lineâ albâ per mediam longitudinem notata. In summitate erigitur juba dodrantalis, pugni crassitudine, multis paniculis, strictiùs invicem junctis coacervata, *flores* lanugineos pendulos Milii instar flavescentes proferens; quibus defluentibus succedunt grana copiosa, rotunda, nitida, dura, pallida, farinacea, magnitudine Orobi; singula insident calyculis bifidis, parvis, nigris, splendentibus.

Milium Indicum Arundinaceo caule, granis nigris ejusdem ibid.

Herm.

Hoc cum priore convenit crescendi modo & forma, ità tamen ut grana ferat nigra, lucida, in summo nonnihil tomentosa.

Utrumque Milium quanquam in utraque India omnium frugum fertilissimum sit, satum tamen in hortis nostris difficulter ad frugem perducitur.

Pag. 1252. *Capiti de Milio Arundinaceo adde,*

2. *Milium maximum Indicum. Lithospermum Arundinaceum aliud, Tozcuitlapil xochitl Hernandez,* p. 282. *Milium Solis Bontii*, p. 152.

Hernand.

Folia fert Arundinacea, fructum initio candidum & gemmantem, tandem nigrum, & nitidum & precariis vocatis globulis persimilem. Quamvis calidis maxima ex parte locis nascatur, frigida tamen & temperata non refugit, translatum jamdudum in Hispaniam. Tumores præter naturam repellit. Valet etiam adversùs renum & vesicæ affectus.

Pag. 1263. Graminis Loliacei hac æstate speciem in pratis observavimus spicis partialibus totalem componentibus angustioribus teretioribus nec ità compressis, longioribus etiam, quam in vulgari, inferioribus non sessilibus in ala seu sinu cujusdam folioli, sed longis pediculis insidentibus; aliæ adhuc differentiæ observari possent.

Pag. 1266. *Ad finem Capitis* VIII. *adde,*

Gramen Alopecuroides Indicum maximum.

Culmis assurgit bicubitalibus aut tricubitalibus, Spica tres uncias longa, teres, Graminis typhini similis, sed major, non è squamis compactilis quemadmodum illius, sed ex seminibus confertis singulis pilorum tenuium congerie velut penicillo quodam ad basin cinctis.

Ex seminibus Indicis in horto Reverendiss. Episcopi Londinensis succrevit.

Pag. 1271. *lin.* 9. *adde,*

Gramen hirsutum repens spicâ simplici, molli J.B.

J. B.

Importuna luxuries est radicum albentium, nitidarum, geniculatarum, sapore subdulci, quibus in immensum se propagat. *Folia* longa, hirsuta, mollia, vaginâ longissimâ culmum nodosum tenuem cubitalem obvolvunt. Panicula mollis contractior, palmum circiter longa ex viridi purpurascens.

Locus. Abundat in vineis Montbelgardi florens Junio & Julio.

Pag. 1273. *Ad finem pag. & Capitis de Gramine Dactylo adde,*

Gramen Dactylon maximum Americanum Hort. Reg. Paris. *Dactylon Indicum esculentum spica articulata* Ambrosin. Phyt. *Sesamum perenne Indicum* Zanon.

Zanon.

Semine ex India delato enata est, nihilominus hyemis secura, in horto Jacob. Zanoni ad trium * ulnarum altitudinem excrevit, *radice* simplici altè descendente, è capite multa germina emittente &

* *Bononiensium.*

& fibras spargente. E majoribus radicis germinibus exeunt *culmi*, penna scriptoria majores, ad medietatem usque crebris foliis cincti, reliqua parte nudi, ex rotunditate plani seu compressi, supernè virides, inferiùs lucidi, foris Arundinum simillimi, intus spongiosa medullâ Sorghi instar pleni; nodis prægrandibus raris intercepti, ima viz. parte plus quatuor digitis à se invicem distantibus, & superiùs multo adhuc plus, ut suprema internodia aliquoties ulnam longitudine excedant: inflexi rumpuntur & contriti succum reddunt aqueum. *Folia* ad radicem ulnam aut etiam duas ulnas interdum longa; quæ in caule ordine breviora, fragilia, per longum striata & velut plicatilia, foris viridia, intus albicantia, ad margines aspera, absque ulla tamen serartura, pilosa. Singuli culmi singulas, binas, ternásve, interdum etiam quaternas aut quinas gestant *spicas* spithamam longas, triangulares, squamosas; inter squamas [singulas] mense Junio exeunt lingulæ duæ lanuginosæ colore Laccæ *del Verzino*, & post has eodem mense, atque etiam sequente, per unamquamque spicæ divisionem enascuntur flores staminei apicibus obscure flavis ut in aliis hujus generis, quorum particularem descriptionem apud autorem nostrum vide. Floribus succedunt *semina* tegumento pyramidali, duro, foris colore paleaceo, intus argenteo contenta, éque tribus lateribus glumis coloris paleacei cincta; Teguminibus hisce exutis *semen* membrana ex albo sublutea tectum apparet; quâ detracta nudum pyramidalem retinet figuram, dum recens est Psittacii mundi colore, exsiccatum ad albedinem inclinans, valdè oleosum. Spicæ scapus medius ex articulis invicem commissis componitur, quorum unusquisque dentis sine radice formam habet. Reliquam descriptionem vide apud Zanonium.

Pag. 1275. *lin.* 6. *adde,*

Gramen Filiceum paniculis integris Bocconi.

Bocc.

Radice est fibrata, *culmo* tenui & geniculato, foliis paucis vestito, cujus fastigium obtinent pulchræ paniculæ, vulgari Gramini Filiceo pares, ni simul essent conjunctæ, & palmam manûs extensis junctísque digitis imitarentur.

In litore *S. Erasimi* loco *li Stazzuni* dicto nobis apparuit.

Pag. 1277. *post decimam Arundinis speciem adde,*

Arundo Indica variegata seu Laconica Cornuti 55. *Laconica à Petro Mullerio* Stapel 440. Herman. Cat.

Cornut.

Hujus radix vulgaris more naturâ vivax & geniculata: Singulis annis calamos & folia vere novat, quæ duo simul apud nos hyeme intercidunt. Calamus hominis proceritatem implet ac superat, vix nudus oculis patet. *Folia* enim, quæ in suo exortu tubulo facto, pediculi vicem præstant, complexu tenues, per ambitum inducunt tunicas atque ità subinde nascentia ab imo ad summum usque calamum operiunt. Inter hæc folia quædam cubitum longitudine superant, latitudine unciam alteram explent: incana sunt omnia, variè tamen colorantur, excurrentibus lineis latis, quarum aliæ subflavæ sunt, aliæ virides, aliæ subrubræ, quanquam is rubor non omnibus foliis communis sit, sed tantùm ad radicem natis. Ejus paniculam videre non licuit.

Pag. 1280. *Cap.* 4. *post tertiam speciem Graminis Arundinacei interseratur,*

Gramen Arundinaceum aquaticum paniculâ Avenaceâ.

Hoc genus à *D. Sam. Doody* Pharmacopœo Londinensi, Rei Herbariæ peritissimo & maximè industrio ad ripas Thamesis fluvii inter Londinum & Chelseiam observatum ad nos siccum transmissum est. Ad tricubitalem altitudinem assurgit *culmo* grandi, Arundineo, geniculato, longis internodiis, in cacumine longam, non multùm sparsam, subinde purpurascentem, è spicis squamosis muticis compositam paniculam gestans. *Folia* angustiora quàm pro magnitudine plantæ, longissima.

Pag. 1289. *post septimam Gram. Avenac. speciem interponatur,*

Festuca Avenacea spicis strigosioribus è glumis glabris compactis.

Ad pedalem aut cubitalem altitudinem assurgit, *culmo* tenui, tribus aut quatuor articulis intercepto, *foliis* angustis, oblongis, utrinque hirsutis cincto. *Paniculam* in fastigio explicat longiorem & angustiorem seu minùs sparsam, & paucioribus spicis compositam quàm præcedens. Sunt etiam spicæ singulares glabræ & strigosiores quàm illius, aliàs similes.

In pratis humidis provenit. *D. Dale* observavit & attulit.

Gramen Avenaceum glabrum paniculâ è spicis raris strigosis composita, aristis tenuissimis.

Culmo est cubitali aut etiam longiori, tenui, quatuor aut quinque geniculis intercepto; ad quorum singula *Folia* singularia, ut in omnibus ferè Graminibus, aliquousque eum obvolvunt, modicè lata, viridia, striata, glabra. Fastigium occupat *panicula*, laxa, è spicis strigosis, paucioribus & rarius sitis composita. Spicarum squamas singulas aristæ terminant longiusculæ, capillaceæ ferè tenuitatis. *Radices* fibrosæ. Fulhamiæ propè Londinum, in aggere inter locum exscensionis è cymbis & Episcopale palatium, à *D. Doody* observatum ostensum & ad nos transmissum est.

Gramen Avenaceum panicula purpuro-argentea splendente D. Doody.

Radix, quantum ex sicca discernere licuit, paucis & brevibus fibris constat, plantam tamen perennem esse conjectatur *D. Doody*. *Culmi* cubitales & altiores, tenues, duobus tribúsve articulis donati, totidémque *foliis* vestiti, paniculam in summo gestantes, non multùm sparsam, purpuro-argenteam

team & splendentem, non è spicis squamosis compositam ad modum præcedentium, sed ex locustis Avenacearum æmulis, quarum unaquæque tria plerunque grana glumis obvoluta & aristata continet, aristis prætenuibus, nonnihil incurvis, purpurascentibus. *Folia* ad radicem & in caule ima hirsuta, in superioribus hirsuties non apparet in sicca, omnia, brevia & angusta potiùs quam lata, & longa; quæ autem è radice exeunt in sicca angustiora videntur.

Locus. In pascuis circa ædes Comitis Cardiganiæ ad *Twitnam* Middlesexiæ vicum.

Pag. 1296. *pro sexta Graminis Cyperoidis Polystachii specie adde,*

Gramen Cyperoides foliis mollibus tenuibus, spicis brevibus coacervatis tribus quatuórve in summitate caulis.

Hæc species ambigere videtur inter hoc & sequens genus: nam spica in summo paleacea cassa ad hoc pertinere eam arguit: at spicæ ex seminibus compactiles, brevissimæ, & globulorum æmulæ, in summo caule coacervatæ, non exeuntes è foliorum sinubus, nec pediculis insidentes, sed cauli immediatè adnatæ, ad sequens. *Folia* ei angusta, oblonga, è radice crebra, & Gramineorum instar mollia. *Caules* pedales, tenues, nudi, triquetri, enodes. Radicibus & modo se propagandi non videtur ab aliis Cyperoidibus differre.

Locus. In ericeto Hampstediensi propè Londinum invenit *D. S. Doody*.

Pag. 1299. *lin.* 4. *adde,*

Gramen Cyperoides spica simplici compressa disticha.

Caulis semipedalis aliquousque supra spicam producitur, ut spica è sinu caulis egredi videatur quemadmodum in Juncis. Est autem spica simplex, mollis, non admodum compacta compressa, disticha, colore Castaneo, lucido. Folia, forma & crescendi modo reliquis Cyperoidibus respondent. Hoc genus à *D. Newton* mihi primò ostensum est, à se collectum in aquosis propè *Orton* Westmorlandiæ vicum, necnon circa *Chisselburst*. Habui etiam à *D. Doody*; & exsiccatum vidi apud *D. Pluckuet*, qui primus illud observâsse dicitur.

Pag. 1312. Sparganium secundum seu non ramosum apud nos nascens superiori æstate observatum descripsimus his verbis,

Fibris multis, prælongis, simplicibus, crassiusculis, è luteo albentibus, profundè in limum demissis *radicatur*. E radicis capite plurima exeunt *folia* pedalia aut cubitalia, etiam longiora, vix semunciali latitudine, lævia, mollia, neque carinata, neque striata ut in majore specie, intus concava, in acutum terminata: Inter quæ assurgit *caulis* teres, geniculatus, solidus, infirmus, cubitali longitudine, vel major minórve pro altitudine aquarum in quibus oritur, ad singula genicula singulis foliis vestitus, quæ ima parte eum vaginæ instar cingunt, sensim breviora ad summum usque. In summo caule florum & seminum globuli quatuor vel quinque habentur, quorum infimus pediculo longiusculo è folii sinu egresso insidet, superiores in alis foliorum sessiles non tamen caulem undique ambiunt, quo à planta J. Bauhino descripta differt. Summi globuli meris staminulis floreis quibus nullum succedit semen constant, inferiores pilulæ seminiferæ sunt.

Pag. 1313. *Adde,*

2. *Capiçagtinga, aliis Jacarecatinga Acori species* Pison.

Europæo nostro externâ figurâ, sive radicem, sive folia spectes, excepta magnitudine, multùm similis. Sed quantùm mole inferior, tantùm efficaciâ superior existit, inprimis radix, quæ calida & sicca est, grato amarore & aromatico sapore linguam vellicans. Ea sola, vel aliis mixta non tantùm ad incidendos frigidos humores peccantes feliciter adhibetur, sed & contra venena assumpta inprimis usurpatur, ab advenis æquè ac indigenis. Non semper uliginosis locis sicut Iris, sed etiam promiscuè aliis terris gaudet depressis, glebosis.

3. *Acorus Asiaticus radice tenuiore* Herman. Cat. *Calamus aromaticus* Garciæ Arom. hist. *lib.* 1. *cap.* 32. *Q. an & quid differat à præcedente.*

Acorus hic omnibus partibus convenit cum Europæo, excepta sola radice, quæ tenuior est & compactior, superficie crebriùs geniculata, odore & sapore gratiori.

Locus. Sponte sua luxuriat in Malabar & insula *Zeilan*. Incolis Vazubu & Vazumbo audit.

Pag. 1318. Ad plantam *Jupicai* Pisoni dictam & pro Graminis specie propositam nota, *D. Banister* in Catalogo Virginiensium pro Gladioli specie habere titulo Gladioli lutei tripetali floribus pluribus minimis ex uno capitulo squamoso erumpentibus.

Nardus Indica Ger. *Indica vulgaris* J. B. *Indica sive Spica Nardi* Park. *Indica, quæ Spica, Spica Nardi, & Spica Indica* Offic. C. B.

Nardus Diosc. l. 1. fortè à Naardo, urbe Syriaca Euphrati contermina, aliis Ναρδόσταχυς. Genera multa recenset Dioscorides cap. 6. quæ varietates potiùs loco natali solùm differentes, quàm species distinctæ videntur. Nardi Indicæ nomen (inquit J. Bauhinus) particula duntaxat plantæ hodie obtinet, quæ & Spica ob figuram dici meruit. Est autem nihil aliud quàm comatum radicis caput, ex marcidorum foliorum nervosis filamentis convolutis congestum, colore rufescente, sapore amaro, acríque & aromatico, odore Spicæ Celticæ, validiori. Adhæret hæc coma radici digitalis crassitudinis, saturatiùs rufæ, solidæ, sed fragili: est ubi folia quoque nondum in nervos divulsa, albicantia inveniuntur: Cauliculi etiam concavi, striati, pluresque ex eadem radice capillatæ spicæ enatæ, subinde conspiciuntur.

Miror

Miror autem quenquam huic plantæ *caules* potuisse negare, cùm eorum partes infimæ filamentis nervosis obvolutæ, se cuivis examinanti facilè conspiciendas præbeant.

Quicquid autem repugnet Anguillara aliique, ego cum J. B. Garcia aliisque peritioribus Botanicis existimo nostram Spicam Nardi Officinarum veram esse & genuinam Antiquorum Nardum Indicam.

Porrò non esse diversa Nardi genera, sed unicum duntaxat sibi notum testatur Garcias, id sc. quod in monte quodam juxta Gangem fluvium provenit, qui altera quidem parte Orientem spectat, altera Occidentem; ad quem Occidentem sita est Syria, multis regionibus ab India discreta: neque una præstantior est altera, spicámve habet alia altera multò longiorem. Nec est quòd quis ex ingenti pretio quo antiquitus teste Plinio l. 12. c. 12. emebatur, inferre studeat nostram Nardum non esse legitimam. Nam Indiæ nunc magis apertæ & cognitæ sunt quàm tempore Plinii fuerunt, & ipsa aromata majori copia, minúsque adulterata quàm Plinii tempore ad nos adferuntur, proinde & viliori pretio emuntur, ex quo in Indias circum Africam navigari cœptum est.

Magna est inter eruditos quæstio, quæ pars Nardi *στάχυς* sit. Quidam radicem esse affirmant, quidam negant. Prioribus suffragatur Galenus, 1. Antid. 14. Ὁ Ἀνδρόμαχος Ἰνδικὴν νάρδον καλεῖν βάλλει, ἥντινα καὶ στάχυν ὀνομάζουσιν νάρδου, καί τοι ῥίζαν οὖσαν, ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς ἀστάχυας ὁμοιότητος τὴν μορφήν. Posteriores Dioscoridis autoritatem opponunt, dicentis, *Plures habet spicas ab eadem radice, tum comosas, tum sibi invicem convolutas.* Dicendum, spicas dici cauliculos multis capillaceis foliis obsitos, qui quamvis radices videantur, reverà non sunt, subsunt enim radiculæ seu fibræ quibus alimentum attrahit planta; atque has vocat radices Dioscorides & à caulibus distinguit. Interim tamen hanc plantam caules emittere summa parte spicis, aut paniculis onustos, ad modum Graminum aut iis affinium plantarum, minimè dubium est.

Nardi Dioscoridi vim habent calefaciendi, exsiccandi, urinásque ciendi. Quamobrem & alvum epotas sistere, & appositas ex utero fluxiones saniémque compescere. Ex frigida verò potas nauseæ & stomachi rosionibus auxiliari: itémque iis qui à flatibus exagitentur, hepaticis, ictericis atque nephriticis; coctas verò in aqua & pro fomento insessibus adhibitas vulvæ inflammationibus adhiberi. Facere & ad superfluo humore redundantes oculorum palpebras, dum ipsa cilia astringunt & condensant: Quin & siccas ad summovendam graveolentiam humentibus corporibus utiliter inspergi: Misceri etiam antidotis. Porro ad ocularia quoque medicamenta usque ad summum lævorem tritas & cum vino in pastillos conformatas vase novo non picato recondi.

Nardi folium Plinio principale est in unguentis. Variè autem præparabatur Nardinum unguentum ab Antiquis. V. Dioscoridem. Vis autem ejus attenuans est, acris, exterioria & rarefactoria humorum, & calefactoria.

Nardus Gangitis spuria Narbonensis Park. *Spuria Narbonensis* C. B. *Narbonensis* Ger.

In montis amœnissimi & celsi, herbarum lectiorum feracissimi, cui idcirco nomen *Horti Dei* impositum, septem plus minus mill. à *Gange* urbecula dissiti clivo quà ad meridiem maréve Mediterraneum vergit, hæc uberi proventu erumpit, muscidis & udis tractibus; infima *radix* pusilla, exilibus fibris duris & raris, quæ subsunt spicatis comosisque torulis, minimum digitum crassis, colore pallescentibus ex fusco, ferè palmum altis, non valdè mucronatis, sed quadantenus per extrema recisis. *Folio* est viridi, rigido, junceo, vix pedem alto, numeroso, quod ab ima radice ortum trans spiceam comam imum caulem ambientem sese exserit: multæque plantæ quasi uno cespitis ambitu amplexæ unius effigiem præ se ferunt. Tota inodora est præterquam capillamenta spicea, quæ multò crassiora quàm Indicæ sunt, odore musci Querni vel terrestris, cui seminersa humo inseruntur comosa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus junceus culmus *Elphæ* vocatæ non dissimilis, cubitum altus exit, à medio cujus ad summum alternatim sunt admodum exiles herbaceæ siliquæ, apiculis è calyculis aliquantum Schœnanthi flori, aut deflorescenti Geranio aut Cotyledoni similibus.

Adversariorum autoribus Nardo Gangitidi Dioscoridis prorsum quadrare videtur.

Pag. 1323. *pro Synonymo Cotyledonis repentis Brasiliensis adde,*
Acaricoba Pisonis p. 259. *ex quo & descriptionem supple.*

Flores hinc inde ex diversis caulibus ex luteo albescentes fert. *Radix*, quæ longa & sarmentosa quasi est, contrita odore est radicis Petroselini, gustatu perquam jucunda & aromatica, tenuium & calidarum partium, ut inter radices aperientes haud postremum locum mereatur. Incolæ recentem foliorum succum inter decantata habent antidota, vomitúmque sicut nostrates foliis Asari eo suscitant. *D. Bannister* in Catalogo Virginiensium se nullam potuisse observare differentiam scribit inter hanc & Cotyledonem palustrem nostratem.

Pag. 1325. *Ad finem Capitis* XII. *de Gladiolo lacustri adde,*

Nos plantam hanc cùm primo eam invenimus quàm potuimus accuratè descripsimus his verbis:

Sub aquis crescit, plurimis *fibris* majusculis albis in arenas demissis, sapore nullo præditis. *Folia* ad radicem plura, duas circiter uncias longa, angusta, extremitatibus reflexis, duplici intus secundum longitudinem tubo excavata. *Caulis* ab una radice assurgit unicus, pedalis & altior, teres, intus concavus, purpurascens, foliis per intervalla longiora vestitus: propè summitatem *flores* gestans pediculis brevibus, tenuibus, è foliorum sinubus exeuntibus insidentes, octo aut decem, plures, paucioresve, rarius dispositos, pallidè purpureos cœruleósve, è tubo simplici in quinque segmenta expansos, quorum duo superiora angustiora & sursum reflexa, inferiora tria latiora & concava. Succedit vasculum seminale majusculum, *semina* intus continens plurima, perexigua, purpurascentia. *Stylus* in medio flore, & stamina purpurantibus apiculis donata. Calyx floris quinquepartitus. Repit hæc planta flagellis emissis Fragariæ modo.

Capparis

Capparis Portulacæ folio C.B. *fabaginea, sive Peplios Lutetianorum* J. B. *Telephium Dioscoridis & Plinii* Col. *Capparis fabago* Ger. *fabago, sive leguminosa* Park.

Col.

Radicem habet crassam, perennem, longam, æqualem, candidam, tenui cortice obductam, teneram, sed vetustate lignosiorem, capite extuberante ob germinum vetustorum amissionem, & novorum quotannis eruptionem. Plures quidem exeunt ab radice *rami*, firmi, teretes, læves, virentes, geniculati, spontaneæ Portulacæ similes; singulisque geniculis *folia* utrinque adhærent uncialibus petiolis vel minoribus, crassis, foliatis, Aurantiorum petiolis quibus folia insident similibus, minoribus, atque angustioribus bina ab eodem ortu prodeuntia, carnosa, crassa, lævia, effigie Portulacæ, lenta, succosa, ad cœruleum quodammodo vergentia, ob candidam asperginem, quâ dealbari videntur ex viridi, circa radicem latiora & majora, ut lata sint uncias duas, & longitudine 2½ superent; circa ramos decrescentia Portula cæparia, & in summo minora. E foliorum ortu & caulis geniculis breves bini producuntur petioli, circa summum è medio ramulorum, in quibus primùm virides *corymbi*, rotundi, parùm oblongi insident, erecti, qui dehiscentes alba folia interna exserunt parùm, numero quina, sicuti & externa illa continentia calycis vice, corymbum efficientia, pluribus croceis, oblongis, intermediis, tenuibus *staminibus* capitatis productis, ex eorum centro tantundem excedentibus. Stamina quidem illa primùm crasso capite, brevi filamento sunt, cùm flos parùm hiat & cavus conspicitur; at perfectiore flore producuntur admodum stamina, capitella seu apices minuuntur; atque interna foliola floris candida croceum unguem, dimidium folioli occupantem ostendunt. Floribus marcescentibus atque decidentibus petioli remanent, *siliquas* habentes, elatas, parvas staminibus adhuc remanentibus: At perficiente se siliqua, Raphani siliquam æmulante, *stamina* pereunt, petiolus intorquetur & siliqua deorsùm nutat, virescens, lævis, nitida, circa extremum crassa, atque pilum habens, à quo veluti lineæ quinque per longum deducuntur, quibus siliqua jam maturitatem & siccitatem adepta dividitur hians, seminàque demittens oblonga, plurima.

Junio & Julio floret, & siliquas profert, Augusto & Septembri mense perficitur.

Sapor plantæ amarus, parùm acrimoniæ offerens gustui, non multum à Capparis vulgaris sapore alienus, unde & Capparis nomen ei inditum. Quia foliis alatis Fabæ folia imitari videretur, alii Fabaginem dixerunt.

Radicis sapor acerbus, parùm acris, ad amarum inclinans. Folia verò magis amara. Ob amarorem ad vermes necandos apud Syros in usu esse tradunt.

In Italia locis ruderatis sponte nasci perhibetur. At nos nullibi in Italia spontaneam observavimus, nec ab alio quoquam fide digno observatam audivimus.

Pag. 1326. *Ad finem Capitis de Acantho adde,*

Acanthus exoticus Breyn. Prod.

Pag. eadem, Ad Cap. de Leontopetalo adde,

Leontopetalon capitatum Americanum Muntingio in Hist. Plant. Belg. descriptum & depictum, Lib. 3. pag. 361.

Pag. 1338. *Ad finem paginæ adde,*

Hæc planta umbellifera Chinensis foliis Seselios Æthiopici, radice Pastinacæ, *Nisi* seu *Gensing* dicta D. *Tancredo Robinson* inscribitur. Qui ex accurata plantæ icone è China ad Regiam Societatem missa, foliis longis, angustis, acuminatis, alternatim dispositis eam esse scribit, floribus albis, pentapetalis, umbellatis.

P. 1340. *Zedoariæ longæ historiæ adde,*

Celeberrimus Vir D. Paulus Hermannus in *Cat. Hort. Leyd.* hanc plantam Zingiberis latifolii Sylvestris Zerumbet Garciæ nomine, plenè & accuratè describit his verbis.

Spontaneo proventu luxuriat in Sylvis locisque aliis umbrosis insulæ *Zeylan*, Malabaræ, cæterarúmque Orientalium regionum, Malabaris *Kua*, Zeylanensibus *Walingburu*, hoc est, Sylvestre Zingiber dictum, cujus *radix* prælonga, brachium crassa, inæqualis, nonnihil depressa, ex crebris prominentibus tuberibus ceu apophysibus per genicula junctis compacta, alba, nonnunquam flavescens, carnosa, succulenta, tenacibus crassioribus filamentis intertexta, modò in soli superficie hærens, modo altiùs demissa, paucísque albentibus fibris capillata, gustûs acris amaricantis, aromatici, ad Zingiber accedentis, sed magis terrestris & minùs grati, odoris fragrantis. Ex hujus tuberculis eriguntur *caules* sesquicubitales, crassitudine digitali, herbacei, depressi, viridante medulla pleni, quos alterno ordine ab imo ad summum usque vestiunt *folia* spithamam longa, tres, quatuórve transversos digitos lata, in mucronem abeuntia, glabra, polita, altera parte viridia, altera in viridi pallentia, fulcita pediculo crasso brevissimo, qui lato ac folioso suo principio Arundinum Graminúmve ritu caulem involvit, & in nervum per folii longitudinem excurrentem terminatur. His in caulibus *flores* nulli conspiciuntur, sed ex peculiaribus radicum tuberculis, velut in Curcuma cæterisque hujus sortis aromatibus, singularis erigitur scapus, prælongis aliquot foliaceis squamis, scapum strictissime ambientibus contectus, apice in oblongo-rotundum, squamatum rufescens caput, ex multis obtusis foliolis imbricum modo hærentibus constructum, fastigiato; è cujus squamarum interstitiis prosilit *flos* oblongus, utplurimum pentapetalos, Curcumæ aut Zinziberi similis, petalo superiori oblongo, pellucido, galeæ instar erecto duobus inferioribus conformibus instar labii protensis intermedio flavescente, sinuato, ad marginem fimbriato, ex angusta cervice in rotundam latitudinem diffuso. Huic demum ligulæ instar incumbit petalum crassum albidum, reliquis angustius, crassius tamen & robustius, desinens in parvum, leviter inflexum mucronem. His omnibus marcescentibus succedit vasculum pænè trigonum, continens in tribus loculamentis *semina* rotunda, fusca, Cannæ Indicæ paulò minora, cæteroqui valdè similia. Culturam poscit eandem quam Curcuma.

Sale

Sale volatili oleoso aromatico abundare hujus radicem inter alia probat destillatio. Transmittit enim per Alembicum aquam fragrantem cum sufficienti oleo, cui, si recens fuerit destillata innatat Sal volatilis paucus, formâ nivis aut Camphoræ. Hic in spiritu vini solutus, conditis, electuariis, aliisve debitè remixtus, acidis ventriculi cruditatibus & ex iisdem obortis flatibus ac doloribus mirabiliter conducit. Idem sed cum blanda alvi dejectione præstat succus ex radice recenti expressus. Conscissa, siccata & in farinam trita plurimam acredinem amittit, qua ratione conficiuntur ex ea panes, quibus annonâ duriore vescuntur Indi. Mucilago squamati capitis interstitiis inhærens aromatis hujus virtutem nonnihil redolet, & propterea doloroso & debilitato ventriculo censetur utilissima. *Hæc omnia Hermannus.*

Juncus Floridus minor C. B. Prod.

C. B.

Radice est candida, geniculata, fibris plurimis adhærentibus; *caule* palmari; *foliis* ternis, junceis, oblongis, acutis, duobus caulem superantibus; cujus summo singulis pediculis, qui quini sunt, alternatim sibi succedentes, flores (quos non vidit C. B.) insident, quos fructus gemini rotundi Orobi Cretici magnitudine sequuntur.

In palustribus Helvetiæ circa cœnobium Eremitanorum, & in monte Fracto ad lacum Pilati Lucernatum.

Quò pertineat hæc planta ob descriptionis imperfectionem nescimus.

Pag. 1344. *Historiæ Piperis subjungatur,*

Betre sive Betelle J. B. *Betre sive Tembul* C. B. *Betre, Betle, Betele sive Bethle* Park.

Planta est anadendras, arboribus se implicans & circumvolvens, eásque scandens Hederæ modo. Folium, describente Garcia, simile ferè Mali medicæ folio, oblongius tamen & per extremum arctius, venas sive costas per longitudinem excurrentes habens, amarum. Fab. Columna, notis in res medicas Novæ Hispan. Piperis & Betelæ foliorum differentiam ostendit, Horum folia, inquit, quanquam inter se magnitudine vix differant, similique modo sarmentis arbores scandentibus hæreant, effigie atque aliis non parùm disjungi videntur. Piperis enim folia, quæ non tribus tantùm sed quinque nervis per longum folii ferè Plantagineis distinguuntur, carnosiora & solidiora sunt foliis Betle, magisque ad ovalem figuram accedentia, & indè in acutum desinentia. *Betle* vero iisdem nervis tenuioribus molliora & delicatiora sunt admodum, & circa petiolum latiora, atque in summo sinuosa, ut ipsius coni potiùs quàm ullam Ovi effigiem exprimere videantur.

Folia quæ pro *Betle* foliis describit J. Bauhinus, circumscriptione & magnitudine cum Tiliaceis possent conferri, rotunda, nisi in mucronem non sensim sed mox desinerent, glabra, atrovirentia, tenuia, Potamogitonis modo, nervis quinque aut septem, partim rectis, partim sinuatis, ad mucronem usque excurrentibus, pediculo unciali appensa, sapore aromatico, tenui; mansu nescio quid arenosi sub dentibus esse videtur. *Considerandum annon pro Betelæ foliis Piperis folia describat: nam quod ad figuram eorum, tum descriptioni accuratæ Columnæ, tum figuræ Clusianæ contrarius est.*

Folium optimum censetur bene maturum colore fulvescente. Corrumpitur si recens à planta collectum diutiùs manibus tractetur.

Fert *Betre* in Maluccis insulis fructum quendam contortum, Lacertæ caudæ similem, quem isthic edunt quòd bene illis sapiat. Bontius fructum ferre scribit Piperi albo & oblongo similem seu mavis caudam Gliris referentem, quem Malaii *Sirii boa* vocant, éstque propter raritatem, in longè majori existimatione quam ipsum folium *Betele.* Seritur vitis modo, adduntúrque stipites & pedamenta, per quæ repens se sustineat: Quidam majoris quæstûs gratiâ Arecæ arboribus id maritant, atque ità pulcherrima umbracula conficiunt. In omnibus Indiæ provinciis crescit, sed locis maritimis, non mediterraneis & à mari procul remotis, nisi ex illis in hæc transferatur humanâ industriâ.

Vetustiores Botanici plerique *Betle* cum Malabathro seu Folio Indo confundunt, quæ tamen plantæ sunt diversissimæ; una enim arbor est surrecta, teste Garcia, altera scandens & adminiculis egens.

Matutino tempore, pomeridiano, vespertino, imò etiam nocturno Betelam manducant, eamque continuo manibus gestant Indi. Sed nec simpliciter Betela utuntur: nam masticata amara deprehenditur. Ergo ad mitigandam hanc ejus amaritudinem Arecam admiscent & calcis momentum, [Arecam & calcem Betelæ folio involventes] sicque præparatum suavissimi esse saporis affirmant. Alii Betelæ Lycium admiscent, ditiores & potentiores Caphuram de Borneo: Alii lignum Aloes, Moschum & Ambarum cinericeum. Sic autem paratum adeò suavis est saporis, orisque halitum adeò commendat suâ fragrantiâ, ut perpetuò ferè illud masticent opulentiores, tum etiam alii pro facultatum ratione, tametsi non desint qui Arecam cum Cinnamomo aut Caryophyllis masticent. Hæc Garcias; verùm alii qui in Indiam peregrinati sunt & itineraria conscripserunt, Indos tam opulentiores quàm pauperiores Arecam solam confractam cum tantillo calcis Betelæ folio involutam in os injicientes perpetuo manducare scribunt, quod adeo suavem halitum expirat ut totum conclave odore suo replat. Priorem illum succum expuentes (quod tamen nonnulli non faciunt) qui cruentus videtur [color ille Arecæ debetur non Betelæ] deinde alia atque alia folia simili modo præparata subsequenter sumunt. Hoc ni facerent Indi eorum oris halitus malè oleret. At Bontius asserit, quòd siquis sine modo (quod sæpe fit) his utatur, corrodunt dentes, imo eos excidere faciunt: novi ego hic juvenes qui 25. annum nondum excessere tamen planè edentuli erant ab usu hujus folii frequentiori.

Solent aliquem dimissuri, aut ipsi ab adstantibus discedentes his foliis præparatis plena bursulâ sericeâ abeuntem honorare. Nemo autem discedere sustinet, donec *Betre* sit donatus. Illud enim dimissionis indicium est.

Cæterùm opulentiores aliquos adituri hoc *Betre* masticare pro more habent, ut odore oris animam commendent. Siquidem apud eos summæ incivilitatis est odoratum non habere anhelitum, ità ut si tenuioris fortunæ aliquem cum potentiori sermones conferre necesse sit, manu ori appositâ loquatur, ne teter aliquis odor alterius nares feriat. Sic etiam mulieres cum viris congressuræ, *Betre* mandunt antequam colloquantur, existimántque ad lasciviam summam esse illecebram. Inde in

 visitationibus

visitationibus & mutuis salutationibus Betella ipsis in manu est, & summâ benevolentiæ significatione, ubique ea offertur cum calce & Areca in catino ligneo quem ad eum servant usum. Post prandium præcipuè mandunt ad avertendum ciborum fastidium.

Abstinere autem solent ab ejus usu interdum in funere sanguine junctorum, & in quibusdam jejunio destinatis diebus, &c.

Vires. Gingivas confirmat, cor & ventriculum roborat, flatus discutit, cerebrum & stomachum purgat cum Cardamomo manè à jejunis præmansum, orisque halitum (ut diximus) emendat, dentes tamen denigrat, imo, teste Bontio corrodit & decidere facit.

Lusitanorum mulieres Indos imitatæ eundem Betellæ mandendæ morem habent, cùm sine ea vitam vix sibi constare posse arbitrentur.

Arbuscula Brasiliensis Piperis facie julifera. *Betis* Marcgr. *Betis vel Betre* Piso. *Piper longum Brasiliense.* *Marcgr. Piso.*

Arbuscula est quatuor aut quinque tantùm pedes alta, *caudice* recto, nodoso, digitum crasso, pallidè viridi, & per totum punctulis albis maculato. Superiùs ad aliquot nodos ramulos adipiscitur, itidem nodosos, & ejusdem cum caudice coloris; & in his *folia*, ad quemlibet nodum unum, quinque aut sex digitos longum, linguæ figurâ, pallidè viride seu flavescens, superiùs splendens, Laurini folii crassitie; *Julum* item unum ad quemlibet nodum, unum aut duos digitos longum, pennam Olorinam circiter crassum, *semen* ferens oblongum, fuscum, odoris valdè fortis instar Zinziberis, [Piperis longi formâ, sed insipidum & nullius usûs. Denique Piperis stirpi sarmentis, caule & facie externa simillima est hæc arbuscula; differt quòd folio & fructu sit paulo grandiore. *Piso.*] Lignum caudicis intus est spongiosum. *Radix* aromaticum quid spirat, & Zinziberis præstantiam sapore, colore atque odore æmulatur, præcipuè si recens sit, tunc enim dignitate illi vix cedit.

Vires. Foliorum & radicum decoctum colicum dolorem sedat, dolores membrorum mitigat, ventrem flatibus turgidum componit, pedúmque tumores ex frigore natos amolitur. Idem præstant balnea & fomenta indè confecta.

Locus. Frequens est tum in sylvis, tum in ruderibus urbis Olindæ.

Præter hanc *Betyn* aliæ adhuc, inter quas est *Betys* fœmina, in saltibus reperiuntur, julis gracilibus & exiguis botrorum modo congestis.

Pag. 1344 *post lin.* 12. *adde,*

Jaborandi IV. Pisonis. *Piperis longi species.*

Frutex est arborescens *caudice* duro & nodoso, saturè viridi Lauri majore, cæterùm non dissimili. *Fructus* sive Juli potiùs Piperis longissimi non qualitates sed tantùm formam æmulantur, & caudici adnascuntur, *foliis* magnis linguæ figurâ, acuminatis, nunc alternatis, nunc sibi & Julis oppositis. Radice est aliarum *Jaborandi* specierum efficaciâ simili. Folia pro balneis & fomentis contra affectus frigidos in usu existunt.

Jaborandi III. *Pisonis Atriplicis fruticescentis species esse videtur.*

Pag. eadem, Ad bisteriam Limonio congeneris Clus. *adde,*

Ex Catalogo Virginiensium *D. Joan. Banister.*

Corpus illud quod pro flore vasculo seminali insidente habet Parkinsonus, nihil aliud est quàm operculum arcuatum umbellæ aut Conopæi formâ, quod vasculo ab injuriis aeris f. cœli defendendo inservit. Vasculum sem. quinquecapsulare (quod extrinsecus asperum est) staminulis brevibus numerosis *apices* flavos gestantibus cingitur. Hæc unà cum petalis quinque saturatè purpureis Holoserici S. veluti instar, quæ inter singulos Operculi angulos exsurgunt & inflexi illud operiunt (unde resultat figura Ephippii muliebris Sedi similis) brevi decidunt, remanentibus quinque calycis seu floris involucri foliis; unde corpus residuum, i. e. operculum cum calyce & vasculo figuræ Parkinsonianæ nonnihil simile, apparet.

In frigidis udis & palustribus spongiosis inter Oxycoccos oritur.

Pag. 1345. *Ad finem pag. & Capitis septimi adde,*

Hanc plantam Jac. Breynius in Prodr. Alceam Indiæ Orientalis fructu lappaceo foliis Ribis vocat, & à se in Cent. prima malè sub nomine Trifolio affinis Indiæ Orientalis descriptam scribit.

Pag. 1346. *Cap.* IX.

Hujus herbæ Cajaciæ nomine pleniorem descriptionem vide apud Gul. Pisonem l. 4. p. 245. qui & vires ejus adversùs venena celebrat.

Ad finem Herbarum anomalarum pag. 1348. *addatur,*

Planta scandens Hederaceis foliis Zeylanica Breyn. Eph. German. *An.* 4 & 5. *Observ.* 137.

Hæc in Zeylan insula sentibus & fruticibus se circumvolvens planta flori passionis Hederæ folio seu Clematiti Passifloræ flore luteo Muntingii (quà folia, capreolos & caules) perquam respondet: quanquam viticulis capreolisq, multò tenuioribus, atque foliis minus duris, quæ etiam acutiora & quodammodo denticulata apparent. Flores oblongos, tubulosos, angustos in quinque foliola exeuntes, *Quamoclit* florum æmulos sed niveos, & ob lacinias tenues in fibras plurimas, subtiliores, crispas, divisos, quasi radiatos aspectu dignissimos ferre aiunt.

Eadem

Eadem pag. *Ad finem Anomalarum addantur Kali Ægyptiacum foliis valdè longis hirsutis* C.B. *Kali* 3. Alpini. *Kali Ægyptiacum* 3. *Alpino* J. B. *Ægyptiacum* Park.

Alpin.

Foliis constat paucis, Ajugæ foliis proximis, sed valdè longioribus, *caule* uno, non omnino recto, à quo tres quatuórve cauliculi exoriuntur, qui rectà sursum feruntur, quilibétque ipsorum in cacumine scapum quinque aut pluribus foliis Chamæpityos proximis, ac deorsum in arcum recurvatis inclinantibus, conflatum habet; salso atque acri sapore.

Dubitat C. Bauhinus annon hæc planta eadem sit cum *Psyllio minore* à se in Prodromo descripto, cujus idcirco descriptionem, quia in superioribus à nobis omissa est, subjiciemus,

Radix est tenuis, oblonga, subalbida, fibris paucis capillata. *Ramuli* semipalmares, rotundi, tenues, rufescentes, in terram reclinati, in summo in minores divisi: *foliis* brevibus, angustis, binis sibi ex opposito respondentibus, quæ alis subjiciuntur, aliquando ternis, nonnunquam quinis simul junctis. Ramulorum fastigiis capitula squamata insident, quibus utrinque foliolum unum, (aliquando plura & impari longitudine) parvum, recurvum, & per maturitatem rigidum subjicitur. *Flosculos* habet pusillos, albos, pedicellis inhærentes, quibus *semen* longè vulgari minus, subnigrum, relucens succedit. Augusto florens in horto collegit *C. B.* & semen Patavio accepit *Gottne* rubri & albi nomine, Heydelbega *Betrii* rubri appellatione.

Planta lactaria Africana Pini fructuum facie Breyn. Prod.

Breyn.

Planta hæc rarâ atque peregrinâ formâ pro caule magnum facit tuber, cinereum, valdè tumidum, rotundum vel turbinatum, Piniforme, magnitudinis pugni & amplioris, quantumque ex aspectu externo colligere licuit carnosum, multis fibris fuscis ab ima sede angustiore prodeuntibus firmatum. Ramos præsertim supernè protrudit copiosissimos, densè in orbem comatos, uncias tres, vel ad summum quatuor longos, digitalis fermè crassitudinis, saturéque viridis coloris, qui juxta summitates magis crassescunt, atque tuberculis angulosis veluti squamulis per totum à natura ità formati sunt, ut non aliter appareant quam si Pini fructus essent immaturi: in illorum summitatibus foliola quædam angusta, digitum transversum pæne longa, crassa, rigida, in superiore parte canaliculata, atro virore picta, Tithymali aphylli ab Imperato descripti, simillima conspiciuntur, lactescentia, sicut etiam tota planta lacteâ ubertim alimoniâ diffluit. Et hoc, inquit Br. quantum ex Planta (quæ an adulta vel primùm germinans me latet) atque figura suis depicta coloribus observare potui, namque plura non licuit.

Methonica Malabarorum, Nienghala Zeylonensium, Lilium Zeylanicum superbum vulgò Herman. Cat. App.

Sustinetur hæc planta *radice* oblonga, ex rotundo nonnihil compressa, formâ anconem seu literam Γ, ex duobus quasi brachiis cohærentem, referente; foris fuscâ, intus albâ, carnosâ, gustûs amari nauseosi, è cujus medio superiori angulo prodeunt sarmenta herbacea, rotunda, nodosa, ramosa, altitudine trium quatuórve pedum, quæ vel humi incumbunt, vel vicinas arbores scandunt, varióque flexu illas comprehendunt. Cuilibet nodo adhæret folium glabrum, planum, politum, latitudine duorum triúmve digitorum, longitudine verò propè dodrantali in longum, recurvum capreolatum mucronem desinentia. Ex summis ramis, aliquando etiam foliorum alis oritur pediculus, sustinens *florem* nudum, odore quidem vacuum, sed structuræ raritate & coloris pulchritudine flores omnes quos Zeylona & Malabara suppetunt longè superantem. Constat verò sex angustis semidigitum longis, elegantissimè fimbriatis petalis, totidem apiculatis *staminibus*, & *stylo* intermedio tricuspidato. Primis ab exortu diebus in viridi flavescit, & Fritillariæ ritu propendet, dehinc expanditur, ejúsque petala, stamina & stylus sursum retróque vertuntur, & sensim in aureum, tandémque exquisitissimum coccineum colorem facessunt. His omnibus defluxis perficitur *seminarium*, amplitudine Nucis Juglandis, subrotundum, trigonum, tricapsulare, quod in tres coriaceas tenaces membranas dehiscit, refertum *seminibus* parvis angulosis rubris duplici serie dispositis.

In Hortis Beverningiano & Fageliano luxuriat. Herbis bulbosis affinibus annumeranda est. *Locus.*

Hippophaes Anguillaræ & Dodonæi sive Spina purgatrix J.B. *Hippophaes quibusdam* Ἄκανθα καθαρτικὴ, *i. e. Spina purgatrix Anguill.* C. B. *Item Rhamnus catharticus Oleæ folio* ejusdem.

Hippophaes (inquit Anguillara epist. 8.) sabulosis Peloponnesi maritimis, quæ nunc *Morea* dicitur, oritur, cujus radix ob vehementem vim purgandi quibusdam spinæ purgantis nominatur. Suffrutex est spinis durissimis, spargit se in comam rotundam, albam: *folia* Oleæ longiora, angustiora & teneriora: nec florem, nec fructum vidi. *Radices* palmo longiores lacteum succum frangendo fundunt amarissimum, odore gravi: Similem plantam in Italia non reperi.

Parkinsonus Glastiridam Hon. Belli pro Hippophae Dioscoridis habet.

Hippophæstum quorundam Dalechampio ex planta sicca è Melita insula missa delineata, quænam stirps sit nescimus. Echinopus Plutarchi quibusdam *J. B.* forte Echinopoda Cretica Belli fuerit.

Pag. 1377. *lin.* 38. *D. Jo. Banister* Nucem Regiam Virginianam primam *C. B.* quæ forma & sapore parum ab Anglicis differt &c. eandem facit cum Nuce Juglandi Virginiensi alba *Park.* à ligni colore sic dicta. Harum variæ sunt species forma & putaminis duritie differentes quemadmodum Europææ. Hæc nux est quam **the Hickery** seu **Pieck Hickery Nut** vocant. Ex hisnucibus lac conficiunt Indi quod vocant **Hickery Milk**, non ex majoribus illis, ut vult C. Bauhinus. Ex similitudine quam habet cum suo lacte Juglandium Indi lac nostrum **Hickery** vocant.

Autor descriptionis Carolinæ Indigenas ex nucleis hisce decoquendo oleum salubre elicere scribit, quod & Anglis ad usus culinæ frequenter inservit. Præstans habetur remedium ad tormina intestinorum. Sapore est jucundo, verùm post semestre spatium rancescit & corrumpitur.

Idem D. Banister Nucem Juglandem seu Regiam majorem cortice scabro & duro, nucleo magno & dulci *C. B.* eandem esse vult cum nigra Virginiensi *Park.* à ligni colore sic dicta. Verùm Parkinsonus hanc Nucem nucleum intus minimum claudere scribit.

Pag. 1379. *lin.* 29. *Adde,*

Haud generosius contra colicam reperitur remedium quàm Juglandium membranula lutea amara pulverisf. & cum vino data Sim. Paul. Quadrip. Botan. p. 99. & p. 565.

Pag. 1388. *lin.* 22. *Add.* Quercus Virginiana Castaneæ folio *D. Plucknet.*

Pag. 1389. *lin.* 11. *Add.*

Ad menses albos seu fluxum uteri album] ℞. Scobem Quercus in tenuissimum pulverem redactum, propina in lacte. Vel ℞. Decoct. foliorum Quercus ℥v. coag. Leporis ʒj. octo dierum spatio sæpius utentibus curavit veteres fluxus. Idem efficiunt Consolidæ majoris radices in lacte coctæ & comestæ. *D. Hulse.*

Equi scutellati subalbidi (**dapple-gray**) si verno tempore unum vel alterum pugillum aut manipulum oculorum aut gemmarum Quercus arboris recentium in modium Avenæ conjeceris, illíque aliquandiu his pascantur nigricant, ubi pilos veteres jaciunt, vel nigriores albidorum loco renascuntur. Hoc adscribendum Vitriolo Quercus Sim. Paul. Quadripart. Botan. p. 340.

Pag. 1396. *Ad finem paginæ add.*

Abies foliis prælongis Pinum simulans.

Hujus ramulum ad me misit *D. Doody* Pharmacopœus Londinensis, Botanices apprimè gnarus. Folia Abiegnis multò longiora ut Pinûs videri possint, non tamen bina simul ex eadem theca exeunt, sed singula è ramis enascuntur Abietinorum in modum, creberrima, angusta, in mucrones acutos & pungentes exeuntia: quem. florem fructúmve ferat nobis incompertum. Scribit tantùm *D. Doody* in Horto Edwardi Morgani Westmonasterii pridem enutritam Pinastri nomine.

Pag. 1405. Sabina vulgaris nec sterilis est, neque baccifera, sed ex observatione *D. Samuelis Dale* Medici & Pharmacopœi Brantriensis, vicini & amici nostri, in plantis indagandis & observandis industrii admodum & curiosi, verè conifera. Ostendit ille nobis conos virgis adnascentes plurimos, Pisis multo minores, squamosos, & sub singulis squamis ut in aliis hujus generis bina semina occultantes.

Pag. 1408. Arborem vitæ verè coniferam esse hac æstate observavi. Fructus enim squamosos producit, & sub singulis squamis bina vel singula semina membranis alata occultantes. De flore, an fructui contiguus sit, an ab eodem sejunctus, nobis nondum constat.

Pag. 1414. Cedrus à Goâ malè collocatur inter Juniperos, est enim conifera, & Sabinæ species cujus odorem gravem spirat.

Pag. 1421. *l.* 1. Nota non unam tantùm Salicis speciem corticem abjicere; verùm duas à nobis observatas nimirum præter hoc loco descriptam Salicem nostram quartam, sive folio auriculato splendente flexilem: quin & Salicem à Tho. Willisello Darkingæ in Surreia observatam cum Julo densissimo tomento ceu cotone conferto ab his duabus diversam esse suspicor.

Pag. 1428. *Ad finem paginæ add.*

2. *Ostrya Ulmo similis fructu racemoso Lupulo simili.*

Pag. 1433. *lin.* 41. *adde,* Potus eximius in colica plumbariis expetitus, ℞. Caricarum pinguium ℔.4. Aq. font. ℔.xii. coq. ad medias pro potu communi. D. *Hulse* è M S. D. *Fisher.*

Pag. 1438. *Historiæ arboris peregrinæ fructum ficui similem gerentis* Clus. Exot. *l.* 1. *c.* 11. *adde,*

Fructui huic idem esse videtur fructus Lance dictus Bontio l. 6. c. 23. lævis, cortice flavo, succum lacteum, acrem Tithymali instar è vulnere inflicto fundens: à quo (inquit) externa tantùm facie & nomine distat alter qui *Rampestan* vocatur, quod fructum crinitum denotat, quia filamentis quasi capillis externè sit munitus. Nuclei utriusque intus conditi cum carne sua eundem saporem acidum & vinosum obtinent. Cæterùm arbores vastæ & magnæ sunt, foliis Laurinis, è quibus hi fructus racematim magna quantitate pendent & pulcherrimo aspectu utriusque fructus ardoribus febrilibus restinguendis eximiè conducunt.

Pag. 1446. Ad vires Pomi adde, Potus antinephriticus, ℞. Pom. dulc. assat. n. ij. Vini albi Aq. font. ana ℔ß. Syrup. de Althæa ℥j M. Bibat omni manè tepidè. *Idem.*

Ad dolores acerbiss. Ophthalmiæ, ℞. Pomi dulcis sub cineribus cocti pulpam ad ℥iiij. Camphoræ ʒj. Croci ℈ß. Aq. Rosarum & lactis muliebris. q. s. Fiat Cataplasma. *Brunl. Chesneau.* Habui ab eodem D. *Hulsio.*

Pag.

Pag. 1459. *lin.* 5. *Pro quarta & quinta Mespili spinosa specie addantur*

4. *Mespilus spinosa sive Oxyacantha maxima Virginiana* Herman. Cat. Leyd.

5. *Mespilus spinosa sive Oxyacantha Virginiana nigra* ejusdem *quarum in sequente cap. mentio facta est.*

Ibidem pro tertia specie Sorbi foliis integris interponatur,

3. *Sorbus Aucuparia Virginiana foliis Arbuti* Breyn. Prod. Herman. Cat. Leyd.

Breyn.

Arbuscula est Chamæmespilo *J. B.* non valdè dissimilis, duorum aut trium cubitorum altitudine, aliquando altior, uno plerunque stipite, pollicem crasso, qui in aliquot ramos ex fusco vel spadiceo cinereos dividitur, & hi in alios minores, serratis foliis haud frequentibus eos vestientibus onustos, Arbuti similibus, prona autem parte albicantibus & lanuginosis. *Flores* in summis ramulis pentapetali, candidi, Sorbi Aucupariæ simillimi, sed minùs conferti, in umbellam dispositi, quos excipiunt supervenientes baccæ, colore & formâ etiam Sorbi Aucupariæ fructibus planè convenientes, sed minores; in quibus semina quoque minora continentur. Septembri floruit.

Pag. 1460. *Pro tertia specie Sorbo affinium foliis integris addatur,*

Cotoneaster J. B. *Cotonaster Gesneri* Park. *Cotonaster folio rotundo non serrato* C. B. *item Chamæmespilus Cordi* ejusdem. *Chamæmespilus* Ger. *Epimelis* Lugd. Dwarf Medlar.

J. B.

Frutex est ramosus, cultu tamen arborescens, cui *folia* Mali Cydoniæ, aversa parte candicantia & lanuginosa, adversa verò nervosa & virentia, minimè per ambitum serrata sinuatave, pediculo brevi appensa. *Flores* concavi, herbacei, plures juncti cohærent, quibus succedunt *fructus* in extremis ramulis, velut in Oxyacantha Matthioli sive Spina alba, bini, terni, vel plures, parvi, compressi, ex rotundo oblongi, in umbilico quinquepartitis sectiunculis insigniti, cortice ubi maturescunt primò rubescente, cui tamen obducta est lanugo cineracea: Sapor iis acerbus. Ossicula intus continentur terna aut quaterna, oblonga, hinc angulosa, illinc plana, duriuscula, quæ tamen dentibus facilè conteruntur, medullam claudentes albam. Fructum Clusius dicit colore foris initio subflavescente, deinde rubro, carne intus pallida, fungosa, Oxyacanthæ ferè sapore, quina ossicula sive semina continente.

Nos in montibus Rheno imminentibus, inque Saleva & Jura observavimus. Frequens oritur in Alpibus, Apennino aliisq; montibus, ut videre est apud Clusium & J. Bauhinum. *Locus.*

Gesnerus, eúmq; secuti C. Bauhinus, Parkinsonus, Lugdunensis historiæ auctor & alii, ex hac planta duas faciunt, ut J. Bauhino quem sequimur videtur. Verùm C. Bauhinus non fidenter affirmat diversas esse, ut vult Gesnerus, sed fortè eandem, Cotonastrum Gesneri & ejusdem Chamæmespilum, quamvis illa foliis sit majoribus, nec baccis adeò rotundis. Quid Gesnero errandi occasionem dedisse putet J. Bauhinus apud ipsum vide.

Hortis facile assuescit hic frutex, quamvis monticola sit.

Pag. 1466. *Ad sextam speciem Opuntiæ seu Ficus Indicæ adde.*

Hanc speciem esse puto quam in Horto Chelseiano à D. Watsio cultam vidimus, ab insula *Barbados* acceptam, foliis longissimis, triangularibus, profundè canaliculatis, & ad angulos solùm spinis stellatim dispositis armatis. In Horto D. *Darby* primùm culta fuit.

Pag. 1467. *Ad finem capitis adde,*

Echinomelocactos lanuginosus tuberculis spinosis undique obsitus, fructu è lateribus sparsim egrediente.

Hanc raram & nondum descriptam speciem in Horto maximè Reverendiss. Episcopi Londinensis vidimus. Figuræ est globosæ, nullis sulcis exaratus ad modum præcedentis, neque directis neque transversis; plurimis tuberculis acuminatis è quorum summitatibus spinæ egrediuntur, unciam circa longis undique obsitus. Tubercula isthæc densa hic illic lanugo intercedit. Fructus è lateribus sparsim exit, Mali granatæ flori nondum expanso non dissimilis, pallidiùs duntaxat rubens, quem spinæ undique muniunt, ut impunè eum contingere non liceat. Singulis 24 horis novos fructus promit. Flos Monopetalos summitati fructus insidet. N. Ejusdem omnino figuræ & coloris est Echinomelocacti vulgaris sulcati fructus. Hæc D. *Tancredus Robinson*, è cujus notis descriptionem nostram concinnavimus.

Pag. 1483. *Ad finem paginæ pro Loti secunda specie add.*

2. *Lotus arbor Virginiana fructu rubro,*

Quam olim Jo. Tradescantius in Angliam è Virginia intulit. Hujus florem basi fructûs cohærentem in ramulo à *D. Doody* in horto reverendissimi *D. Crispin* collecto, & ad nos transmisso observavimus: Summo autem fructui stylus geminus cornuum specie huc illuc reflexus insidet; unde nos in dispositione arboris Loti erràsse suspicamur.

Pag. 1485. *Ad finem capitis de Grossularia addatur,*

Uva crispa Americana Pison. *p.* 242.

Piso.

Mensibus potissimum pluviis (quibus magna pars fructuum hic [in Brasilia] vigere solet) fructifera est hæc planta, quæ ex *radice* alba, longa, filamentosa, caulibus è viridi albicantibus ad ordinarii fruticis altitudinem assurgit, spinis undequaque armata. Cui hinc inde alterna serie cum longissimis pediculis adnascuntur *folia* diversæ figuræ & magnitudinis, *Jurepebæ* foliis similia, dilutè viridia, ad

ad tactum mollia, tenera, ac à tergo secundùm longitudinem aculeata. In extremitate & medio caulis & ramorum veniunt tres vel quatuor *flosculi*, ex viridi ad luteum inclinantes, pentapetali, cum multis *stamnulis* erectis. His succedunt *fructus*, Mespili magnitudine, rotundi, læves, coloris è viridi albicantis, striis viridibus saturatis secundùm longitudinem, mox dilutè flavescentes, folliculo & pulpâ constantes, ut Uvæ crispæ nostrates, saporis acidi grati. *Semina* orbicularia, compressa, flavescentia, figurâ fermè ut Lentes pulpæ inspersa, quæ simul cum fructibus deglutiuntur. Fructus antequam planè maturuerit sanis æquè ac ægris ob gratum acorem ad sitim sedandam in usu est frequenti.

Pag. 1491. *Adde, ad finem* Cap. V.
Periclymenum humile flore super florem Hort. R. Parif. in Catal. nondum editarum.
Item, *Periclymenum foliis sinuatis variegatis & hirsutis ex horto Fulham. Reverendissimi Episcopi Londinensis.*

Pag. 1522. *lin.* 8. *add.*
Amygdalo Æthiopicæ similis foliis binis nervosis Breyn. Prod.

Pag. 1524. *Ad vires Nucis moschatæ add.* Ad Mammulas puellarum quàm par est graciliores proficuum est oleum Nucis myristicæ externè usurpatum, unde mammillæ brevi temporis spatio jucundè sororiari incipiunt. *D. Hulse* è quodam MS.

Pag. 1569. *Ad finem Capitis de Sassafras adde*, D. *Banister* in Catalogo Plantarum Virginiensium Sassafras arborem tum florendi modo, tum araneosis filamentis in quæ Scabiosæ ad instar folia rupta ducuntur, ad Cornum marem accedere scribit, nec fructus aut facultates dispares esse, unde Corni speciem esse non veretur asserere.

Pag. 1574. *Ad finem paginæ add.*
Guaiacana Virginiana Pishamin dicta Park.

A Guaiaco Patavino parum differt; eandemq; planè arborem esse vel speciem ejus majorem sibi persuadet Parkinsonus. In magnam utique arborem adolescit, *ligno* duro, fragili albicante, cortice tenui obscurè viridi tecto, ramis plurimis gracilibus tenuiore canescente cortice vestitis, quos sepiunt *folia* multa, lata, pulchra, viridia, per margines æqualia, & Guaiaci Patavini simillima. *Fructus* formâ & magnitudine Dactylum refert, nigricante cuticula tectus, & in calyce quatuor duris & rigidis foliis constructo consitus, sapore pariter dulci, tribus vel quatuor intus nucleis magnis crassis, planis, prædictæ similibus sed dimidio majoribus.

Pag. 1583. *lin. antepenult. add.* Visci semen Populo albæ, perterebrato à se cortice, insertum germinasse & plantulam edidisse in horto suo nobis affirmavit ingeniosus Vir & fide dignissimus D. *Sam. Doody* Pharmacopœus Londinensis, testésque advocat sane idoneos D. *Martinum Lister* & D. *Leonard. Plucknet*, Medicinæ Doctores inprimis celebres. Nobile sanè est hoc experimentum quod longis & diuturnis super hac re controversiis & disputationibus finem imponit. Mirum interim maluisse Botanicos & Philosophos argumentis ultro citroque habitis tot annos nè dicam secula contendere; quam naturam consulendi & rem ipsam experiundi laborem, non sanè valde ærumnosum, sumere.

Pag. 1590. *lin.* 16. *Add.*
Thymelæa Africana fructu ruberrimo Herman.

Ramulum hujus siccum vidi apud *D. Plucknet*.

Pag. 1593. *lin.* 23. *Rhamnus Orientalis Ligustri foliis, spinis atro-purpureis recurvis* D. Plucknet.

Pag. 1626. *Ad finem capitis de Rhamno add.*
Rhamnus Virginianus Pruni folio fructu nigro, officulo compresso apud eundem Clariss. virum.

Pag. 1642. *Ad finem bacciferarum arborum adde,*
Oleander minor frugifer fœtidus Creticus Zanoni.

Zan.

A præcedente differt foliis, floribus, & fructibus minoribus.

E *radice* longa, perplexa, tortuosa, repente, & in radiculas minores ramorum in modum bipartitas, crebras divisâ, colore extrinsecus cervino, interiùs flavo obscuro, odore fœtido & acuto raporum, *cauliculos* emittit plurimos, nullo ordine positos, teretes, tortuosos, inæquales, cortice & ligno Oleandri præcedentis, in multiplices ramos divisos, superiùs in alios ramusœllos minores bifurcatos, foliis vestitos confusis, interdum etiam binis oppositis, præterquam in summa parte; ubi plura in cespitem congesta oriuntur, præcedentis similia, verùm angustiora, lucidiora, pallidiora, consistentiâ crassâ & carnosâ, Polygoni nivei foliis si modo lucida essent persimilia. E prædictis foliorum cespitibus seu agminulis enascuntur gemmæ virides, quæ mense Maio & Junio sese aperientes *flores* ostendunt, verum pauciores quàm in præcedente, nimirum duos tresve aut summum quatuor simul, colore & figurâ illius similes, sed breviores. Flores decidui *fructus* totidem relinquunt, per maturitatem præcedentis fructibus similes.

Planta

Planta rupta aut contusa ejusmodi odorem fœtidum exhalat, unde & ejusdem qualitatis malignæ particeps esse videtur.

Perennis est planta, frigoris tamen minùs patiens quam superior.

Oleander Creticus fruticosus major fœtidus Zanoni.

Zan.

E *radice* perenni, sarmentosa, fibrosa, satis crassa, tortuosa, repente, *cauliculos* supra terram fundit multos, undatim flexos reflexósque, spithamam circiter longos, tenues, teretes, lignosos & nodosos, infernè cinericeos, nonnihil lucidos, paulò superiùs flavicantes, summis ramulis viridibus, in gyrum circa radicis caput terram latè occupantes, & si fortè eam contigerint radices agentes, ad singulos nodos duos trésve ramulos emittentes, qui in alios mox minores subdividuntur, unde planta ipsa foliis & ramulis crebris valdè densa apparet. *Folia* ad nodos brevibus pediculis adnexa, plura etiam simul minora, ex eodem oculo ad nodum, qui crassitie ipsum caulem superat, exeunt, supernè obscuriùs viridia, subtus pallescentia, crassa & densa, in medio sulcata, & lineis tenuibus velut scripta, oblonga, medio latiora, versùs utramque extremitatem acutiora, Anthyllidis maritimæ Alsinefoliæ *C. B.* similia. Propè summos caules foliorum cespes exit, in quorum medio gemmæ aliquot viridantes exoriuntur, quarum unaquæque multas oblongas fistulas emittit, quæ apertæ flosculos rubentes ostendunt, summâ parte in quatuor lacinias seu petala divisos, deorsum reflexa, formâ, & colore Nerii vulgaris florum, sed multis (ut par est) numeris minores, vulgaris Gelsemini floribus valdè similes, sed minores, ut iidem planè ut viderentur, ni color differentiam ostenderet, ut & lingulæ quædam in medio rubentes cum quatuor staminibus albis, apices rubros gestantibus, ut veluti totidem sagittæ seu spicula sanguine tincta appareant. Mediam fistulam stylus permeat, cujus basis receptaculum fructûs obtegit, qui mense Augusto ad maturitatem tendit. *Semen* in quibusdam parvis fructibus occultatur, colore viridante, formâ pyri, cujus apici insidet tenuis quædam cauda retorta; fructus maturescentes, obscurè purpurei & succulenti evadunt velut Myrti baccæ, & tandem cùm perficiuntur nigri. *Semen* oblongum semini Quamoclit simile, sed minus. *Radix* triplici cortice integitur, exteriore, quæ facilè delibratur, nigricante, mediâ tenerâ & flavâ, tertiâ rubrâ velut Erythrodani, cum medulla in medio lignosa flavicante.

Odor totius plantæ fœtidus & ingratus velut floris Dracontii vulgaris, unde & capitis dolorem inducit, & oculis nocet non aliter quàm Nerium vulgare. Sapor ingratissimus & amarus: in manu gestata respirationi officit, & Naturam totam perturbat, ut non sine ratione venenosæ qualitatis particeps censeatur.

Hanc plantam esse existimo quam propè Scaleam in Regno Neapolitano inveni, & postea siccam apud insignem Botanicum jam satis junctum *Joan. Mariam Ferro* Pharmacopœum Venetum vidi, Periclymeni supini pumili appellatione. Floris equidem formâ ad Periclymenum accedit, flos etiam summo fructui insidet ut in Periclymeno; qui fructus qualis fuerit in sicca discernere non licet, pyriformis tamen videtur & umbilicatus. Folia in sicca crassa videntur glabra, non utraque extremitate acutiora, & in latiora ut in planta Zanoniana, sed è lata basi in mucronem sensim angustata & Serpylli foliorum æmula in longiora essent.

Urucatu Brasiliensibus Marcgr.

Marcgr.

Planta est quæ super arbore *Urucari-iba* nascitur sine radice, verùm quatuor aut quinque *folia*, inferiùs lata, bulbum faciunt ovalem, circiter quatuor digitos longum, qui intus continet medullam quandam unguenti factitii consistentia & aspectu, pinguem, ad tactum frigidam, ex albo virescentem, multa adhæc filamenta subtilia albida in se dispersa habentem. Supra bulbum folia à se invicem discedunt, suntque ibi angusta, sed in pedalem aut majorem altitudinem excrescentia, superius latiora, linguæ figura, & similia Squillæ, viridia. Quodlibet autem folium secundùm longitudinem habet tres nervos. Nec florem fert, nec fructum; inodora est planta, unguentum quoque illius inodorum. Hoc denique frigidum & ad dolores leniendos judicatur aptissimum atque efficacissimum: soporem quoque inducere experientiâ probatum est.

Pag. 1647. *Ad finem paginæ adde,* Carandas Bontii alia ab hac arbor esse videtur quamvis ille [Bontius] eandem velit, & quidem Tamarindus Americanus nostratium aut ei simillima arbor. Tamarindi enim illius siliquæ quas apud illustrem Virum *D. Gul. Courtne* vidimus, breves compressæ & monospermæ erant.

Pag. 1681. *Ad Cap. de Staphylodendro adde,* Abrahamus Muntingius duas Staphylodendri trifoliati Virginiani species depingit, majorem & minorem.

Pag. 1707. Platanus Occidentalis seu Virginiana] Arborum vetustiorum, docente nos *D. Jo. Banister* in Catalogo plantarum Virginiensium, non tantum trunci sed & rami cortices suos scabros exuunt indéque & glabri evadunt & nivis ferè instar candidi. Arbores etiam juniores cortices abjiciunt, virides tamen non albi apparent.

Pag. 1721. *Ad finem Cap. de Barba Jovis adde,* Abraham. Muntingius in Herbar. Belgic. lib. 2. cap.41. plantam quandam depingit Barbæ Jovis Antiquorum appellatione, quæ quo pertineat nescimus, certè hujus loci non est. Icon folia oblonga repræsentat extremitatibus subrotundis, crebra adeò in surculis ut eos undique occultent.

Pag. 1722. *Speciebus Anagyridis seu Laburni adde,* Laburnum spinosum Americanum flore rubro ab Abrahamo Muntingio in Herbario suo Belgico descriptum & depictum.

Pag. 1728. *Ad finem Capitis de Spartio non spinoso adde,* Genistæ quædam species ab Abr. Muntingio in * Herbario Belgico depingitur & describitur, quam latifoliam flore luteo parvo vocat. * *Pag.* 135.

Emendanda.

Emendanda.

Pag. 144. P. Hermannus Filicem mollem seu glabrum vulgari mari non ramosæ accedentem *J. B.* & Filicem marem non ramosam pinnulis angustis raris profunde dentatis *Ger. emac.* pro eadem planta habet; nec nos repugnamus.

Pag. 159. *l.* 18. D. Hermannus in Catalogo Horti Academici Lugduno-Batavi p. 26. Banguen Alceæ, sive, ut ille vocat, Althææ Indicæ speciem esse nos docuit; hinc ergo ad congeneres Lib. 19. Sect. 2. cap. 9. p. 1065. transferenda est.

Pag. Eadem l. 47. Caput de Urtica ad sequentem primæ Sectionis partem removeatur. Observavi enim in Urtica Romana pilulas seminiferas & fructus racemosos in eadem planta; quod & aliis Urticæ speciebus commune esse puto.

Pag. 203. *l. antepenult.* Amarantus Siculus spicatus radice perenni *P. Boccon.* non rectè collocatur inter Amarantos Sericeos, si modo genuinus Amarantus sit, quod non puto: Amaranto potiùs affinis aut similis videtur.

Pag. 213. Kali floridum repens aizoides Neapolitanum *Col.* ad Chrysanthemi aizoidis Lib. 14. cap. 4. descripti genus pertinet, ideoque hinc illuc transferendum est.

Pag. 244. *l.* 46. *post verba illa* primum Clusii *adde*, Imò non accedere tantùm, sed eandem planè plantam esse existimo, siquidem in hortum translatus & cultus à *D. Sam. Dale* unum vel alterum ramulum emisit, & in omnibus descriptioni Hieracii Pannonici I *Clus.* respondere deprehensus est, ideò hic expungendum, & cum specie septima Capitis VII. conjungendum est.

Pag. 263. *l.* 40. Species nona, nimirum Conyza caulibus rubentibus, flore luteo nudo hoc in loco expungatur, nam repetitur p. 293. ad quem locum in nostra methodo, non obstante gravi Conyzæ odore pertinet.

Pag. 272. Antiquam jam sententiam resumo, speciem quartam seu Jacobæam montanam non laciniatam nostratem eandem plantam esse cum secunda seu Jacobæa Pannonica folio non laciniato *J. B.* ut ex planta in horto *D. Dale* culta cum descriptione Clusii collata apparuit.

Pag. 399. Quæ de Atzogatl seu Mirabili Mexicana Hernandez nimis festinanter scripsi revoco, & post secundas cogitationes eam & genere & specie cum admirabili Peruviana convenire agnosco.

Pag. 427. P. Hermannus Laserpitium foliis angustioribus, dilutè virentibus, conjugatim dispositis *Morisoni* pro eadem planta habet cum Laserpitio Gallico *J. B.*

Pag. 540. Origanum montis Sipyli genuina Dictamni species nobis videtur.

Pag. 619. Historiæ Sagittariæ *adde*, Idem etiam observavit diligentissimus Botanicus *D. Doody*, qui in omnibus Sagittariæ plantis bulbum seu tuber qualis à Bauhino depingitur infra limum in ipsam terram solidam defixum inveniri ad me scripsit. Notandum tamen non in hoc tantùm planta folia hoc modo variare, sed in aliis etiam aquaticis, ut v. g. Potamogitone latifolio, cui pariter folia aquis immersa graminea sunt, at quæ aquas superant lata & subrotunda, ut in ejus descriptione, ostendimus.

Pag. 737. Rapunculus Creticus Petromarula dictus hinc removendus, & ad Rapunculos galeatos transferendus est.

Pag. 780. P. Hermannus Leucoiis affinem Tripolium Anguillaræ & Leucoium maritimum *Camer.* pro specie distincta à nostro Leucoio maritimo latifolio ponit.

Pag. 793. Rapistrum flore Leucoii marinum, nescio quo casu in eadem pagina repetitur.

Pag. 818. Descriptio quæ subjicitur titulo *Raphani aquatici* Ger. Park, *&c.* est alterius plantæ, nimirum Radiculæ sylvestris sive palustris *J. B.* Rapistri aquatici Tab. Raphani aquatici Rapistri folio *C.B.* Ideoque deleantur verba illa. *Proinde Raphanus aquaticus Tab. & ejusdem Rapistrum aquaticum non differunt specie.*

Pag. 830. *l.* 30. Species illa *Thlaspi verum primum Dioscoridis* Zanonio dicta ad sequens caput transferatur, siquidem in ejus vasculo membrana siliquas disterminans ad latitudinem siliquæ transversa est. Eadem autem videtur Thlaspi Alexandrino Cortusi *J. B.* p. 834. descripto, ideoque cum illo conjungenda.

Pag. 866. *spec.* 17. Tithymalum maritimum seu Esulam raram è Lio Venetorum insula, flore albo *Cat. Hort. Reg. Paris.* Paul. Hermannus Apocyni speciem facit, vocitque Apocynum maritimum erectum Venetum flore albo: Et certè nobis olim ex ramulis siccis (nam plantam virentem nondum videre contigit) species Tithymali non esse videbatur, sed plantæ longè diversæ.

Pag. 895. Chamæbalani leguminosæ vires nescio quo casu ad p. 899. translatæ Lathyro Viciæformi subnectuntur, ideòque illinc huc removendæ sunt.

Pag. 912. Paiomiriobas duas Pisonis Sennæ species esse non Orobi à D. Hermanno didici. Hac æstate utraque mihi succrevit ex seminibus ab ornatissimo Viro D. *Sprage* acceptis.

Pag. 922. Absus etiam eodem docente, Sennæ speciem esse agnovi. Adde Synon. Absus foliis Trifolii *J. B.*

Pag. 996. Species duodecima seu Lychnis sylvestris alba spicâ reflexâ *Botan. Monsp.* eadem est proximè sequenti, i. e. Lychnidi flore albo minimo nostrati. Vide additamenta. *D. Dale* Lychnidem arvensem minorem Anglicam *Park.* in arvis prope Colcestriam inventam pro eadem habet, nec nos repugnamus. Vide ejus descriptionem p. 1004.

Pag. 1033. Juncariæ Salmanticensis descriptio repetitur. Habetur superiùs Lib. 4. cap. 17. p. 211. quò referri debeat nobis nondum constat: hic tamen si placet deleatur.

Pag. 1047. Speciem Cotyledonis undecimam, seu Saniculam Alpinam crenatam umbilico pallido eandem esse puto cum sexta, ideòque translato illuc titulo descriptio hic deleatur.

Pag. 1055.

Pag. 1055. Gratiola Hyssopoides & Ageratum purpureum Dalechampii male adjiciuntur capiti de Resedâ; suúmque singula proprium caput constituere debent.

Pag. 1073. Linum tertium & quartum Morisono descripta non differre putamus à decima specie seu Lino sylvestri cœruleo perenni nostrate; nam & hujus etiam hac æstate duas species observavimus, alteram caulibus erectis, foliis latioribus capitulis majoribus, alteram caulibus terram versùs reclinatis, foliis angustioribus, capitulis minoribus.

Pag. 1125. *l. antepenult.* Allium montanum majus Anglicum Newtoni, id est, Allium Holmense, ad hunc locum non pertinet, non enim bulbum habet ex multis nucleis compositum, ut nos omissa inter transferendum particulâ [Non] falsò opinati sumus, sed simplicem tunicatum: éstq, ex observatione *D. Sam. Dale*, qui in Horto illud coluit, nihil aliud quàm * Scorodoprassum primum Clusii: ideóque hic expungatur, & cum illo conjungatur. Notandum autem Porrum Syriacum *Tab.* i. c. sylvestre folio latissimo *C. B.* plantam esse longè diversam à Scorodoprasso primo *Clus.* non ut suspicabamur eandem.

* P. 1121. *descriptum.*

Pag. 1291. Yucca Brasiliana & Americana Muntingii stellatæ folio mucronato & obtuso ad hunc locum non pertinent, sed Mandiocæ ex qua panis Cassavi fit, species sunt.

Pag. 1443. *Ad finem Capitis* VII. *adde*, Ananam sylvestrem Acostæ eundem fruticem esse cum Kaida Horti Malabarici à peritissimo Botanico D. Jacobo Breynio illud in Prodromo innuente, didici; ideóque historia ejus inter Anomalas tradita in Capite de Anana p. 1333. huc transferatur.

Pag. 1663. Pequea sive Pekia 2. Pisonis bis ponitur.

Colinil Hort. Malab. bis ponitur p. 1734. & in Appendice p. 1892.

Fructus Samparantan dictus bis ponitur p. 1744, & p. 1815.

In descriptione folii Quinquinæ p. 1797. lin. 38. acutius ponitur pro obtusius.

Libet hic ad Historiam consummandam Stirpium nonnullarum Indicarum, Mexicanarum, Persicarum, Africanarum & Virginiensium nomina à me omissa ex Hernandez & Reccho, Indicibus *Jacobi Zanonii* Fasciculo rariorum *Jacobi Breynii*, & Catalogo *Joannis Banister* excerpta adjicere.

EX

EX
INDICIBUS
JACOBI ZANONII BONONIENSIS.

A

Agivan.
Akasa.
Akled, Species Croci Indici.
Akasonum sive Arkasonum, Manga sylvestris. Hujus figura & descriptio in aliquibus conveniunt cum Odallam H. M. *in aliis, ut seminum parvitate, differunt.*
Ala, seu Zingiber Chinense.
Aladar Croci species.
Aladiul.
Albu, species quæ Alou H. M.
Allium Indicum.
Aleo.
Amarkand.
Ambari fagi.
Ambeti.
Ampurari.
Anguis.
Anglè arbor.
Anicigan.
Anna Varsecha, i. e. *Arna Visci Indici, seu Plantæ parasiticæ species.*
Antacca.
Arbor S. Georgii.
Arbor Alta ex qua Aves nidos suos suspendunt.
Arbor Indica max. falso Idolorum cultui dicata videtur esse Atti-meer-Alou H. M. *quæ Ficûs est species & omnium Arborum Indicarum maxima.*
Arbor ferens folia argentea.
Archam arbor, cujus radix Mater Dei dicitur. Folia *habet tripartita, solida ut Myrtus; Florem album; è cujus medio oritur fructus squamatus figuram piscis habens.*
Arti sive Ada arbor.
Arita seu Rita.
Arumba Myrobalani species.
Arusa.
Atta.

B

Bablia.
Bacchjon.
Badam arbor.
Babila arbor.
Babinda.
Bar Zambul.
Basilicum Indicum sylv.
Bebla.
Bendi.
Biagha arbor.
Biga.
Bil.
Binghe.
Birls species Palmæ.
Bolzari.
Bogra.
Bretum sive Blitum Bengal.
Bretum Amberi.
Buclenda.
Bulilla, an Belilla H. M.
Buin, Binkbini.

C

Caggiu seu Chaggiù Arbor.
Carda arbor.
Cardilla arbor.
Carangia.
Casunda seu Cascunda frutex.
Cata, Tartane.
Cetorzon frutex.
Curasani seu sylvest. Curasen.
Cia thara.
Chiadken.
Ciamba pua.
Ciarati.
Ciaruans seu Herba Trinit.
Cickna.
Cirti Cucumeris species.
Ciurata seu Rota aut Canna Indica.
Corundi.
Criata herba.
Cruni.
Crulli musta.

D

Danti sive Stipsdanti.
Dudbali.
Durli.

F

Fanghela.
Fœniculum marinum Syriæ.
Flos Pavonis.
Flos Persidis.

G

Galgheri.
Garar Nelli.
Gharfalli.
Ghondi arbor.
Giambua.
Giason, arbor parva.
Ginthe ginthæ.
Guburli.
Gulsi.
Gung.

H

Herenda duæ species.
Hortulana.

I

Ignis cæli Herba.
Igli arbor.

K

Kadi-Tumba.
Kaggiuri species Palmæ Dactyliferæ.
Kaggiu, arbor, Caggiu eadem videtur: v. in C.
Kagnilam.
Kalungi matam.

Kalii

Kalii kardor radix.
Kalumba.
Kampedi Fudeli.
Kanadi.
Kemberi.
Kanteferi vel Kara Syriaca radix.
Kannu.
Karante arbor.
Karute arbor procera.
Kata pineka.
Khevan.
Khink.
Kiriata.
Kokus insularum.
Kodria.
Koni vulgò Ralla.
Krididi.
Kudi, Anneko.
Kucli arbor parva.
Kuper kuti Herba repens.
Kumba.
Kurulu.
Kurut arbor parva.
Kureta.
Kura kusa.

L

Lamba vulgò Giacca de Buscio.
Laun.
Laudelsul.
Laza Margiada seu Pes capræ an Convolvuli species Bintamburu *voce ejusdem significati Zeylonensibus dicta* Herman. Cat. Leyd?
Licchia.
Limberæ duæ species.
Linda arbor.
Linbra, arbor.
Londal.
Luceraggo.

M

Mako.
Macongo.
Makoma.
Malkangoni fructus.
Manda Jabo. Her.
Mandara.
Mamekdi.
Marbeth Herba.
Massiera.
Meluk.
Morus Indica vulgò Celsi.
Munda.
Muri kuk.

N

Nai.
Nagdon.
Nagli seu Nacceni.
Narandi.
Narnbedi.
Narua seu Naral.
Nellica ut Nilicamaram H.M. *prunifera Acaciæ foliis.*
Nid.
Nimbera.

O

Odelbenga.
Ogbsi.
Oud Mogre.
Oxalis Persica.

P

Paberabul.
Pacali arbor parva.
Pagnas.
Paguiera arbor.
Paire arbor.
Panna seu Bethel.
Panna tali.
Panaube seu Giancoma, an Jangomas Garciæ?
Paneka.
Panri Kasli.
Paperambul.
Paragh seu Pharangh.
Parangi.
Parcol.
Paringha.
Parmi.
Parmi kanti arbor.
Pateki seu Pripilli
Paugiora.
Phulia.
Pilu.
Pimbul arbor
Pinpal.
Pinkeui, Pinxeui.
Pui phanda.
Putakeri.
Puna.

R.

Radix Pelusa & Peluz.
Rad. Ran Varuua seu Dantora.
Rad. Nai.
Rad. Kua.
Raisink.
Rambe Arbor.
Rambulon.
Ranabil radix.
Ravgandual.
Ranguri.
Rarondera.
Ratdegal, Arbor.
Rinda.
Ringbini.
Rodali herba.
Roserage, Arbor.
Rodibula.
Rumbera, Rambora.

S.

Sabon.
Sabranta Herba.
Sabson & Samb, Savan item, Anteka.
Sai seu Sairam.
Sakas.
Samba arbor
Sanderfar & Sander Pal. arbor.
Sanderlak frutex.
Sapuri.
Satura.
Savarghi.
Sciruli.
Scivan & Saivan arbor procera.
Siabon.
Suphucaia arbor.
Suran, Surandi arbor.
Surna.

T.

Tamberi Pagi.
Tan.
Tankola.
Tapheri, nidus è ramo suspensus.
Tarara.

Tota

11. Lamba, arbor est valdè alta, nascitúrque in locis sylvestribus, cujus folia sunt parva, Parietariæ nostræ similia: Ramos habet longos, æquali proportione distantes; fructus similes nuci, sapore Cerasorum, coloris aurei: ideóque mulieres eos colligunt ad tingendos capillos; sed clam metu supplicii: nam id prohibetur, quia reservantur pro Avibus.

E Fasciculo rariorum plantarum Jacobi Breynii.

A.

Absinthio Seriphio similis Cap. B. Sp.
Alcæa minor Africana, Althææ facie, flore purpureo parvo.
Arbor rosea prima, seu Arbuti folio, flore flavo. Secunda, sive Styracis folio, *Ten Rhyne*.
Arbor lucens Halicacabi fructu. An Arbor lucens Jamaycensis nostras?
Asphodelus major ramosus Cap. B Sp.

B.

Bellis Erucæ folio incana, C. B. Sp.
Buglossum Africanum Echii folio.

C.

Camphoratæ similis, longiùs radicata.
Altera, magis hirsuta.
Chamægenista C. B. Sp.
Chenopodæ similis planta mirabilis Africana, Echini *Alpini* facie, sed minimè spinosa.
Chrysanthemum Africanum pumilum, foliis Absinthii Alpini umbelliferi minoris.
Corruda spinis horrida, foliis Asparagi Sylvestris Africana.
Corruda Africana Hippuris facie.
Cynoglossum Africanum myrtifolium.
Cynosorchis Cap. B. Sp.

E.

Elichryson minus Africanum, flore aureo.
Erica Coris folio Æthiopica, flore purpureo tetrapetalo.
Erica Serpylli folio Æthiopica, flore purpureo pulchro.
Eupatorio affinis Suffrutex Ericoides capitatus, Coris seu Juniperi folio Cap. B. Sp.

F.

Frutex Æthiopicus foliis Alaterni.
——— Myrtiformis *D. Ten. Rhyne*.
——— Vitis Idææ 1. Clusii foliis.
——— Africanus foliis Buxi.
——— Africanus, fruticis terribilis Narbonensium foliis, capitulis oblongis squamosis.
Frutex anonymus, foliis Lauri tini minoris.
——— foliis Chamægenistæ Creticæ.
——— leguminosus Myrtifolius, siliquâ hirsutâ, Anonidis montanæ præcocis purpureæ fruticescentis *Morison*. facie.
Fucus carnosus coralloides C. B. Sp.

G.

Geranium Malvæ folio odoratum, flore purpureo Cap. B. Sp. *D. Ten Rhyne*.
——— Myrrhidis fol. Æthiopicum parvum.
——— noctu olens Æthiopicum, foliis Myrrhidis angustioribus minùs hirsutis.
——— noctu olens Æthiopicum lanuginosum, foliis Myrrhidis latioribus minúsque laciniatis, flore rubro vel purpureo pereleganti.
Genistæ Aspalathoides polyanthos major Cap. B. Sp.
Genista affinis Africana flore cœruleo, alatis & punctatis foliis asperiusculis.
Gladiolus, flore pendulo.
——— major ramosus, flo. cœruleo amplo.
——— medius, flo. majore.
——— minor gramineus, flo. parvo cœruleo.
——— min. gram. flo. parvo pulchro variegato.
Gramen triglochin bulbosum Monomotapense.

H.

Hyacinthi & Cotyledonis faciem mediam obtinens Planta Africana, floribus luteis longissimis atque striatis, Gladiolus Imperialis *Ten Rhyne*.

M.

Marrubium album minus Africanum, calyculis amplis.
Monorchis C. B. Sp.

O.

Olus atrum Africanum.
Ornithogalum umbellatum maximum Cap. B. Sp.

P.

Perfoliato angustifolio montano *Col.* similis Planta umbellifera nova, fructu triplici membranaceo C. B. Sp.
Pimpinella maxima Africana flore purpureo.
Planta Corios folio Africana.
Planta fruticescens Africana perrara, foliis Peucedani, floribus conglomeratis, Herbæ castæ Americanæ nonnihil similibus.
Planta foliis Rusci minoribus C. B. Sp.

S.

Sanamunda Africana 1. sive foliis angustissimis candicantibus.
——— 2. Sive foliis Serpylli minoribus asperiusculis, capitulis Thymi.
——— 3. Sive foliis Serpylli majoribus incanis.
——— 4. Sive foliis glabris acutis.
——— 5. Sive ericoides major.
——— 6. Sive ericoides minor, ramulis admodum lanuginosis.
Solanum spinosum arborescens C. B. Sp.
Stœchadi Arabicæ similis C. B. Sp.

T.

Thymelæa Æthiopica foliis Passerinæ, minor C. B. Sp.

V.

Virga aurea Africana foliis Ericæ bacciferæ.
——— foliis Linariæ minoribus.

E Catalogo huc transmisso *Anno* 1680. quem composuit eruditissimus Vir & consummatissimus Botanicus D. *Johannes Banister* Plantarum à seipso in Virginia observatarum.

A.

Alsine Spergula latifolia reptans.
   Becabungæ folio.

Althæa lutea Pimpinellæ majoris folio, floribus parvis, seminibus rostratis. Folia hujus plantæ pediculis insident.

Althæa magna Aceris folio, cortice Cannabino, floribus parvis semina rotatim in summitate caulium, singula singulis cuticulis rostratis cooperta ferens.

Althæa magna quinquecapsularis, cortice Cannabino, foliis integris subtus albicantibus, floribus magnis ex fundo saturatè rubro albis.

Alth. magna quinquecapsularis, cortice Cannabino, foliis Malvarum modo divisis, subtus viridibus.

Ambrosia inodora foliis non divisis.
   gigantea inodora foliis asperis trifidis.

Anchusa lutea minor, quam Indi Paccoon vocant seipsos ea pingentes.

Anemone latifolia sylvestris alba.

Apocynum erectum non ramosum folio subrotundo, umbellis florum rubris.

Apoc. erect. non ramos. latiore folio, umbellis florum albicantibus.

Apoc. erect. minus, umbella florum candida.

Apoc. erect. non ram. Asclepiadis folio, umbellis florum rubentibus.

Apoc. minus non lactescens, caule & foliis hirsutis, floribus saturatè luteis.

Apoc. erect. non ram. Roris marini foliis umbellis florum candidis.

Apoc. petræum ramosum Salicis folio.

Apoc. scandens, capsulis brevibus spinis asperis.

Apoc. scand. capsulis alatis.

Apoc. scand. capsulis planis.
   Hæc omnia siliquas ferunt tumentes.

Apoc. erect. ramosum, caule rubente, foliis oblongis parvis, siliquis [ex flosculis albis] tenuissimis, binatim ad extremitates conjunctis.

Arisarum triphyllum, pene viridi.

Aris. triph. minus, pene atro-rubente.

Aris. Dracontii foliis pene longo acuminato.

Arum aquaticum, foliis in acumen desinentibus, fructu viridi.

Arum fluitans, pene nudo.

C.

Carduus Jaceoides purp. foliis subtus incanis, capite viscoso.

Caryophyllata flore semper albo.

Castanea pumila racemoso fructu parvo, in singulis capsulis echinatis unico, The Chinquapin. Autor descriptionis Carolinæ ex hac nuce Chocolatam fieri refert non multò inferiorem ei quæ ex Cacao fit.

Centaurium minus caule quadrato alato, flore carneo amplo, umbilico luteo.

Centaurium luteum Ascyroides.

Clematis purpurea repens petalis florum coriaceis.

Clem. erecta, humilis non ramosa, foliis subrotundis, flore unico ochroleuco.

Cochlearia flore majori In locis udis à salsis procul remotis.

Conyza cœrulea acris Americana.

Cucumis fructu minimo viridi, ad maturitatem perducto nigricante. Fructus Bryoniæ albæ baccâ non multo major est, cujus primo aspectu speciem esse putaveram.

D.

Dens caninus flore luteo.

Digitalis flore pallido transparenti, foliis & caule molli hirsutie imbutis.

Digit: rubra minor, labiis florum patulis, foliis parvis angustis.

Digit. lutea elatior Jaceæ nigræ foliis.
   lutea altera, foliis tenuiùs dissectis thecis florum foliaceis.
   parva comis coccineis.

E

Eryngium campestre Yuccæ foliis, spinis tenellis hinc inde marginibus appositis.

Euonymus capsulis eleganter bullatis.

F.

Filix mas foliis integris auriculatis.
   mas rachi seu nervo medio alato.
   fœmina foliis per margines pulverulentis, seminibus fimbriatis.

Fumaria siliquosa lutea.
   Siliquosa altera grumosâ radice, floribus gemellis ad labia conjunctis.

Fungus (ex stercore equino) capillaceus capitulo rorido, nigro punctulo in summitate notato. Ex recenti fimo noctu exoritur cauliculis erectis, vix digitum longis, capillorum instar tenuibus nec minùs densis seu confertis. Singuli Cauliculi parvulo globulo aqueo coronantur, qui in summa sui parte macula parva nigra Limacis oculo simili insignitur.

G.

Gentianæ affinis foliis glabris serratis, floribus Ranæ referentibus.

Gladiolus cæruleus hexapetalos, caule etiam gladiato.

Gratiola foliis latioribus serratis.

H.

Hedera trifolia Canadensis foliis sinuatis.

Helleborine flore rotundo luteo, purpureis venis striato. The Moccasine flower.

Helxine latè scandens seminibus majoribus.

Helxine frutescens Bryoniæ nigræ foliis, capsulis triquetris amplis Pergamenis.

Hieracium fruticosum latifolium foliis punctulis & venis sanguineis notatis.

Hyacinthus Occidentalis flore pallidè cœruleo.

Hypericum parvum caule quadrato seu Ascyron minimum.

Hyper. pumilum semper virens caule compresso ligneo; ad bina latera alato, flore luteo tetrapetalo, seu Crux S. Andreæ.

Hyper. frutescens luteum Phillyrrheæ foliis.

Jacea

I.

Jacea non ramosa tuberosa radice, foliis plurimis rigidis perangustis, flores ferens multos parvos rubentes acaules in spica ad caulem sessiles.

Jac. non ram. tub. rad. foliis latioribus flores ferens pauciores, majores, squamis hiantibus armatos & pediculis curtis insidentes.

Jacobæa lanata foliis brevibus subrotundis, lanata altera foliis longis angustis.

Jasminum arboreum foliis amplis, oblongis, supernè virentibus, subtus leni canitie pubescentibus, flores albos in quatuor lacinias longas angustas ad umbilicum usque partitos racematim ferens.

Iris aculeata baccifera arborea minùs ferax.

Iris cœrulea latifolia & angustifolia.

Chamæ-Iris verna odoratissima, latifolia cœrulea repens.

L.

Pseudo-Lathyrus luteus glaber, siliquis tumentibus, duplicem seminum seriem continentibus.

Pseudo-Lath. lut. hirsutus siliq. tument. continentibus duplicem seriem seminum.

Laurus Tinus floribus albidis eleganter bullatis. Flos nondum apertus pyxidi S. M. Magdalenæ (ut nonnunquam pictam vidi) similis est.

Lilio-narcissus humilis albus.

Lilium S. Martagon floribus reflexis ex luteo rubentibus, purpureis maculis eleganter notatis.

Lilium S. Martagon pusillum florib. minutissimis herbaceis. Caulem habet vix dodrantalem, verticillo foliorum unico cinctum, cujus summitas quatuor floribus reflexis Solani lignosi floribus magnitudine haud æqualibus, pediculis parvis insidentibus coronantur.

Lilium Squillæ foliis, denticellis parvis ad margines serratis. Caule est alto, nudo, ad cujus summitatem prodeunt flores in spica sessiles, petalis pæne ad imum (ut loqui amant feciales) quasi erasis; staminibus sex (si non malè memini) purpuro-cœruleis, mole sua aliquantulum depressis. Flos quamvis aspectu non admodum pulcher sit pergratum habet odorem. Radicem habet imbricatam instar Lilii, folia crassa admodum & succulenta, non tamen Sempervivi species est.

Lonchitis maxima foliis planis *i. e.* non dentatis, nec pulverulentis maculis notatis, uno in cespite foliorum unicum protrudens caulem foliis angustioribus, pulverem seu semina in membranulis quasi in capsulis ferentibus compositum.

Lonchitis major Polypodii facie. Hæc atque etiam vulgaris simili modo florida est.

Lychnis plumaria alba, foliis ad geniculum quatuor cruciatim positis, thecis florum tumentibus.

Lysimachia lutea minor, foliis & floribus purpureo punctatis

Lysimachia siliquosa lutea minor.

M.

Melissa elatior foliis magnis dentatis glabris, ad geniculum binis: flores odoratos luteos patulos stamina bina quasi cornua protrudentibus in summitate caulium racematim ferens.

Mercurialis tricoccos hermaphroditica, s. ad foliorum juncturas ex foliolis cristatis Julifera simul ac fructum ferens.

Muscus erectus densè complicatus Cupressi foliis major & minor. In rupe quadam prope Sabinas foliis Cupressi.

Myrrhis minor procumbens, seu potiùs Cerefolium.

N.

Nux vesicaria Virginiana *Park.*

O.

Orchis palmata elegans lutea cum longis calcaribus luteis, palmata lutea minor nullis calcaribus. Hermaphroditica, flore minore, calcare longiore.

Origanum floribus amplis luteis, purpureo maculatis, cujus caulis sub quovis verticillo decem vel duodecimo foliis est circumcinctus.

Orig. cujus ramorum summitates floribus dilutè rubris in verticillos congestis coronantur.

Orig. foliis ad summitatem caulium canis, floribus multis pallidè cœruleis in cymis ramorum densè stipatis.

Ornithogalum luteum parvum foliis gramineis hirsutis.

Orobanche radice dentata caule & flore albo. Flos ejus quem unicum in uno caule Goodyeri Orobanches similis est sed major. Conceptaculi seminalis venter seu pars protuberans non rotunda est sed canaliculata.

P.

Pepo fructu parvo compresso.

Phalangium ramosum floribus albis, ad fundum viridibus.

Phalangium album non ramosum floribus albis ad caulem spicatim sessilibus.

Phyllitis parva saxatilis per summitates folii prolifera.

Pisum spontaneum purpureum.

Plantago aquatica latiore folio.

Polygala seu Flos ambarvalis floribus luteis in caput oblongum congestis.

Polyg. rubra spicâ parvâ compacta.

Polygala spicata rubra major foliis & caulibus cœrulescentibus.

Pol. quadrifolia S. cruciata floribus ex viridi rubentibus, in globum compactis.

Pol. quadrif. minor spica parva rubente.

Polygonatum ramosum capsulâ prismaticâ, ramosum perfoliatum flore ochroleuco capsula trigonâ.

Polypodium parvum foliis minutim serratis.

Polypodium minus alterum Scolopendriæ facie.

Potamogiton Virginianum.

Q.

Quercus variæ species, 1. Pumila. 2. Alba. 3. Rubra. 4. Hispanica. 5. Castaneæ folio. 6. Lini aut Salicis foliis. 7. Fruticosa. Harum primam in Historia, quintam in Appendice meminimus.

R.

Ranunculus Thalictri folio, radice grumosa; Anemone sylv.

Rapuntum minimum glabrum. In uliginosis minùs glabrum flore pallidiore.

Rhamnus Prunifolius fructu nigro, ossiculo compresso. **The black Haw.**

Rhus ramis ex stipite pullulantibus glabris. Hujus truncus carpi crassitiem nunquam superat, pollicis raro excedit. Baccæ sapore sunt subsalso cum pungenti illo acore qui in Tamarindis sentitur mixto.

Rubia parva foliolis ad geniculum unumquodque binis, flore cœruleo fistuloso.

Rub. parvâ latifolia foliis ad genic. binis, flore rubente.

S.

Sanicula seu Auricula ursi Cyclamini flore.
Saxifraga petræa Alsinefolia.
Sedum saxatile parvum, caule gracili aphyllo, floribus rubentibus.
Solanum verticillatum latifolium molle, floribus obsoletè rubris, baccis luteis.
Sol. verticill. angustiore folio, flore ochroleuco.
Sol. triphyllum flo. tripetalo, atro-purpureo, in foliorum sinu absque pediculo sessili.
Staphis agria fol. dilutè viridibus.
Stramonium fundo floris cœruleo, pomis longioribus spinis armatis.

T.

Trichomanes major foliis longis auriculatis.

U.

Valeriana Græca seu Valeriana cœrulea minor.
Veronica pratensis Serpyllifolia.
Viola tricolor nudo caule, foliis tenuius dissectis.
Viola alabastrites pentaphyllea, Cochleariæ sapore, Nasturtii species.
Urtica urens major seminibus rotundis, compressis loculamentis viridibus inclusis & in caulis summitate racematim dispositis.

Inter semina ad me è Virginia transmissa, *Anno* 1687. ab eodem *D. Banister*, nonnulla invenio quorum nomina *in hoc* Catalogo non habentur, v. g.

Erigeron (frutex marit.) Halimi folio: Senecio arborescens Atriplicis folio.
Eryngium Plinii Portulacæ foliis à *D. Spragge* acceptum.
Euonymus (ni malè memini) Pyracanthæ foliis.
Lysimachia lutea corniculata maritima.
Cynoglossum cœruleum Buglossi foliis.
Senæ spuriæ tres species quarum una siliquis est hirsutis à *D. Spragge* acceptæ. Duæ à me satæ germinârunt & plantas produxerunt, quæ duæ species Paiomiriobæ à Pisone descriptæ esse videbantur.
Pistacia nigra Coryli folio *D. Spragge*.
Ulmus fructu Lupulino.
Ricinus parvus Urticæ folio.
Convolvulus bicapsularis seminibus pappo alatis.
Phalangium spicatum flosculo Arbuteo bullato aureo.
Lithospermum floribus rostratis.
Ricinus frutescens Fici foliis.
Gramen marinum echinatum. Hujus semina etiam à *D. Spragge* accepi, quæ hac æstate in horto sata germinarunt, sed nondum ad frugem pervenerunt.

COM-

COMPENDIUM Historiæ Plantarum Mexicanarum FRANCISCI HERNANDEZ.

PRIMUS LIBER

Agit de Plantis in genere, nimirum de earum nominibus, convenientiis & differentiis, de generationibus & mutationibus, partibus, saporibus, &c. *de quibus nos Libro primo Historiæ hujus diximus quantum sufficere arbitramur.*

LIBER SECUNDUS. Cap. I.

Coapatli *S. Tlamacazquipan* Hernand. *Corymbifera Mexicana Persicifolia, flore parvo ochroleuco, radice odorata.*

Radix flatum discutit, ossa consolidat, urinam evocat. Jus decocti dicitur evacuando curare dysenterias. Cortex radicis ℥ ß. pondere per novem dies continuos devoratus dolores è lue Venerea ortos lenire perhibetur. Idem febres quartanas fugat.

Cap. 2. Coapatli II. *S.* Teoitztlæ: *Corymbifera Mexicana Limoniæ folio, flore luteo, radice odorata.*

Temperamento & viribus cum præcedente convenit.

Coapatli III. *S. De* Tepequaquilco: *Papposa Mexicana triphyllos, flore albo, radice tuberosâ.*

His ob convenientiam in nomine & viribus subnectemus,

Coapatli IV. *S. Quauhnacensem* CAP. XII. *descriptam foliis oblongis, asperis in caule per intervalla ternis floribus nudis, pallidis, pilosis; radice odorata.*

Vide duas alias plantas *Coapatli* nomine, frigida temperie, infra *lib.* 8. *cap.* 55. & 56.

At quia (Annotatio est Columnæ) in prima *Coapatli* Synonymum est *Tlamacazquipan*, quod nomen invenimus in aliis plantis, quarum imagines & nomina tantùm in exemplaribus extant fol.414. in alia parùm variante figura, sub nomine *Tlamacazqui y Papam* vel *Coapatli*, quæ figura tertiæ descriptæ *Coapatlieli* quodammodo affinis videtur; an Pictoris varia sors, vel Plantæ varietas sit proponitur expendenda.

Cap. 3. *Texaxapotla Hern.* S. Ptarmica Indica Linifolia repens flore pallido, mali Medici odore. Naribus admota sternutamenta movet, unde confert gravedini.

Cap. 4. *Xochinacaztli* S. Flos Auriculæ Oregionella * *Clus. Orejuelas Hughes*, quæ Hispanica vox est eodem Auriculæ significatu. Hujus floris mentionem fecimus in Capite de *Cacao l.* 29. *p.* 1671. at plantæ descriptionem omisimus, quæ hujusmodi est, Arbor longis & angustis est *foliis*, virore exaturato tinctis, & è pediculo velut marcido propendentibus in inferiora. *Flores* intus purpurascunt, externè herbacei, auricularum pænè formâ, jucundo odore. *Fructus* est siliqua, longitudine sex unciarum, crassitie verò unius digiti: *Semina* intus ex mutua compressione fiunt angulosa, suntque coloris sanguinei. Clusius floris hujusce folium pro cortice fructus alicujus habuit. Nihil hoc flore frequentius in Indorum emporiis venditur. * *Exot. l.* 2. *c.* 16.

Huic flori valdè similis flos *Yoloxochitl* cap. 20. descripti, nisi quòd plenus sit, & colore nonnihil variet; Chocolatæ etiam pariter potioni admiscetur.

Cap. 5. *Xocoxochitl* seu Piper Tavasci: in historia nostra describitur sub nomine Amomi odore Caryophylli pag. 1507.

Cap. 6. *Acocotli*, seu Corymbifera Mexicana tuberosa, foliis Nardi, flore pallidè rubente. Viribus & temperamento non multum differt à *Coapatli*.

Cap. 7. *Acueyo* S. *Ocixochitl.* Foliis Ari, caulibus fœniculaceis geniculatis. Nec flores, nec fructus describit, unde ad quod genus pertineat nos latet. Caules duntaxat condiri scribit, sed & crudos edules esse, sapore & odore grato. Earundem pæne virium est cum præcedente.

Cap. 8. *Apoyomatl* S. *Phatzisiranda*, Cyperus Americanus, Radix S. Helenæ. Vide Histor. nostræ pag. 1339.

Cap. 9. *Atepocapatli*. *Flore* est radiato coccineo: *Foliis* Amygdalinis, ex adverso binis; *radicibus* tuberosis.

Sterilitati à frigida intemperie mederi dicitur, & febres fugare.

Cap. 10. Est de Caryophyllo aromatico; de quo nos in Hist. nostræ l. 26. p. 1508. abundè egimus.

Cap. 11. De Cinnamomo; de quo & nos prolixè Hist. p. 1559. &c.

Cap. 12. De *Coapatli* IV. quam nos cognominibus plantis in initio libri subjunximus.

Cap. 13. *Curutzeti* S. Asarum Mechuanicum; Rectiùs cum Terentio Cacaliam Michuacanicam, foliis vitigineis serratis, floribus luteis dixerim. *Radicibus* est fibrosis, odoratis. *Folia* ex sententia Columnæ ad Cortusam Matthioli accedunt.

Temperamento & viribus cum præcedentibus ferè conveniunt radices, quæ solæ in usu sunt, & ab incolis magni fiunt ob odorem jucundissimum, Moschi æmulum.

Cap. 14. *Hoitzitoxitl*, Arbor Anethina resinifera, Liquidambaris plantæ par est, *stipite* recto, lævi, extra exaturato virore tincto, intus candicante; *foliis* oblongis acuminatis serratis, [icon pinnata repræsentat, ex pluribus conjugationibus cum impari in extremo composita] *floribus* pallidis; gustu & odore quavis sui parte mirè refert Anethum, ejúsque effectus, & efficacius præstat.

Frustum ligni ubicunque infodiatur statim radices agit.

Cap. 15. *Tlilxochitl* seu *Vaynillas*, de hoc egimus *Hist.* l. 23. c. 13. p. 1330.

Cap. 16. *Axixtlacotl*, S. Virga diuretica ab effectu urinas educendi dicta, *Foliis* est Anchusæ, minoribus serratis, hirsutis, per longum venosis, *radice* Hellebori albi, fibrata, odora; *floribus* parvis, ex albo pallescentibus, velut coacervatis, odoratis, acrísque saporis.

Cap. 17. *Hoitzxochitl*, S. Arbor Lonchifolia, *Foliis* est Myrtinis longè majoribus [quinque uncias longis, duas latis] rigido & infesto mucrone; *floribus* coccineis, quos filo transfixos Indi in emporiis suis vendunt, qui & uterini sunt & cardiaci, inque condimentis & dapibus Croci vicem præstant. [Fructus Pomo similis, colore Amygdalæ, cui florem insedisse videtur.]

Cap. 18. *Chichicpatli*, S. Chamædrys Mexicana, foliis asperis, floribus luteis, *Flores* circa postremos caules coacervati, & calycibus oblongis contecti: *Folia* odorata, amara; *Radix* surculosa, pariter odorata, at amaritudinis ferè expers, acris, Appetentiam excitat. Duæ aliæ cognomines, at diversi generis. Vid. p. 364, 365.

Cap. 19. *Hucuuiro*, Salvifolia Mexicana, floribus promiscuè cyaneis atque coccineis, *Folia* longis pediculis appensa, ad exortum latiora, subalbicantia; *Radix* tenuis, longa; Odor & sapor Lavendulæ. Exteriùs apposita medetur dolori ventriculi.

Cap. 20. *Toloxochitl Aristochyea*, Arbor est magna, foliis Mali Medicæ, duplo longioribus quæ abscedentia vestigia in caule relinquunt. Flos odoratus, polypetalos, externa parte media virescens, circum oras ex cinereo lutescens, quatuor digitorum diametro petalis interna parte cavis & purpurorubentibus, in extremo lutescentibus, pinguibus & glutinosis, singulis pollicem æquantibus, umbone medio virente. *Floris* effigies non parùm similis flori *Xochinacaztli* cap. 4. descripti, & eundem usum præstant, paritérque admiscetur potioni Chocolatæ. Cardiacus est & uterinus, sterilitatis remedium.

Cap. 21. *Tztacthlacocotic* S. Herba Lonchifolia, Dodrantes quatuor alta est, *foliis* oblongis asperis; *floribus* candentibus, calycibus parvis tectis; *radice* surculoso, fusco cortice, odorata & resinosa, dolores sedante, tusa & devorata.

Cap. 22. *Caçalic Tlacopatli*, S Convolvulus Cinnamomeus, à radicis sapore resinoso & odorato, Volubilis est herba, *foliis* cordiformibus sed longioribus & magis acuminatis, venosis, glutinosis & salivosis, crebris; *Radice* lutea, Rhaphano simili, digitum minimum crassâ, saporis resinosi & odorati. Nascitur in calidis. Diuretica est & febrifuga, hydropicis medetur, & convulsionem enixæ curat.

Cap. 23. *Tozontolli*, S. Juncus capillatus, *Radices* fundit capillatas; *caules* teretes, læves, cavos, & in cacumine *capitula* lutea oblonga: *Radices* dulces, odoratæ. Bechica est, cephalica, diuretica, cardiaca, uterina, astringens, unde fluxus omnes curat.

Cap. 24. *Tonabuatzila copatli* S. Aristolochia Mexicana: Hujus descriptionem vide in Appendice.

Cap. 25. Caninga arbor, Lignum Aromaticum Monardis. vid. Hist. p. 1801.

Cap. 26. *Tztle-Huayopatli*, S. Radix Caryophyllea, *Foliis* Mali Limoniæ, subtus candicantibus & hirsutis, supernè nigricantibus. *Floribus* candicantibus modicis, *fructu* parvo orbiculari: *Radicibus* candidis, acribus, odoratis Caryophyllorum, quorum vicem supplere possunt in cibo & medicamentis. In calidis *Tilanci* collibus nascitur.

LIBER TERTIUS. CAP. I.

Copal Quahuitl *S. Arbor Copallifera* I. *Copal cahuitl Gomaræ apud* Clus. Exot. *pag.* 297.

COpal Indis (ut alibi monuimus) quodlibet gummi genus significat, sed quod ab hac Arbore seu sponte, seu scarificata fluit κατ' ἐξοχὴν ita dicitur, nobis in Historia è Monarde descriptum. Arbor est procera, foliis quernorum formâ & magnitudine [pinnulis foliorum intellige, folia enim pinnata pinguntur è pluribus hujusmodi pinnarum conjugationibus composita; media etiam costa quibus pinnæ adnectuntur membranis utrinq, foliaceis aucta est ut in Lentisco] Fructu obrotundo & purpurascente Gummi sapore.

Cap.

Cap. 2. *Copal Quahuitl Patlahoac*, S. Arbor Copallifera II. seu latifolia. Mediocri est magnitudine, *foliis* serratis, & Rhoi obsoniorum perquam similibus tum formâ, tum magnitudine, tum etiam colore squallenti. Gummi stillat non absimile præcedenti, sed parciùs.

Cap. 3. *Copal Quauhxiotl*, S. Copallifera III. Leprosa dicta, quòd sci. membranam externam facilè exuat; *foliis* est parvis oblongis [Icon numerosissimas pinnatim ad unam costam annexas repræsentat, ad quindecim usque conjugationes] fructu acinoso, singulatim dependente: gummi pauco.

Cap. 4. *Copalli* Totopecense, Copallifera IV. Mali Medicæ foliis saturatè viridibus. Arbor est magna.

Cap. 5. *Tecopalli Quahuitl*, S. Copallifera V. montana, Arbor est mediocris, unedonis folio [Hujus etiam folia icon pinnata repræsentat] fructu Glandibus simili, quendam veluti Strobilinum continente, opertum lucidâ & resinosâ quadam salivâ, atque includentem intra se nucleum candidum, ad multa utilem. Thus Indicum dicitur.

Cap. 6. *Cuitla Copalli*, Copallifera VI. leprosa II. Arbor est mediocris, foliis obrotundis parvis, acinisque racematim dependentibus, Oxyacanthæ similibus, valdè odoratis glutinosisque. Folia, adnotante Terentio, situ & figurâ similia sunt foliis siliquæ arboris.

Cap. 7. *Tecopal Quahuitl Pitzahuac* S. Copallifera VII. leptophylla. *Foliis* est pinnatis, parvis, minimè serratis; fructu parvo, rotundo, Piperi figurâ non absimili, sed coccineo, singulis binisve acinis per intervalla ramis appensis.

Cap. 8. *Xochi copalli*, aliis *Xarapizqua*, an Xolochcopalli Gomaræ apud Clusium Exot. p. 297? Copallifera VIII. menthæ foliis profundiùs serratis. Arbor est mediocris, stipitibus impensè odoris: liquor exstillans fulvus est, Limonum odorem valdè referens, Thuris Indici generibus annumerandus. *Folia* adnotante Columna, 5½ pollices longa, duos lata, obscurè virentia. *Flores* ex longis calycibus dilutè virentibus, densis staminibus luteis compacti. An Balsamum Urticæ folio Indis *Xilo* dictum Monard. cap.9? de quo Histor. p. 1758.

Cap. 9. *Mizquixochi copalli*, S. Copallifera IX. foliis Mali Medicæ, floribus coccineis. Arbor est magna, stipite candicantibus punctis distincto. Hujus gummi *Animè* nonnullis vocatur.

Cap. 10. *Holquahuitl* seu *Chilli* arbor. Arbor Mexicana cortice amaro, fructu in orbiculis stellatis stipiti adnascentibus. Duûm est generum, Alterum *stipite* magno, levi, fulvo, & lentâ referto medulla; *Floribus* candicantibus *foliis* maximis. *Fructus* Ponticis nucibus par est, candenti luteâque obductus membrana, & amari saporis. Alterum foliis Mali Medicæ sed majoribus. De hujus gummi quod inciso cortice emanat, *Holli* dicto Chocolatæ interdum admisceri solito nonnulla è Pisonis mantissa Aromatica petita vide Hist. nost. 1672. Plura de ejus viribus vide hoc in loco.

Cap. 11. Arbor Balsamifera I. *Hern. Hoitziloxitl.* De hac vide Histor. p. 1758.

Cap. 12. *Huaconex*, Balsamifera II. baccifera. Arbor est mediocris altitudinis & crassitiei, materie firma, incorruptibili, odora; *foliis* luteis denarii amplitudine; *flore* parvo candicante, baccis Lauri. E cortice confracto, aquâ macerato, demum insolato & expresso liquor balsamicus extorquetur. Extrahitur etiam ex foliis stillatitius liquor ad multa utilis. Surculi ad dentiscalpia commendantur.

Cap. 13. Balsamifera III. *Maripendam* dicta. De qua egimus Histor. p. 1759.

Cap. 14. Balsamifera IV. De Tolu dicta, descripta Hist. nost. p. 1758.

Cap. 15. *Molle* arbor, Lentiscus Peruana, Describitur Histor. nostræ p. 1582.

Cap. 16. *Tecomahaca*. De qua vide Histor. nost. p. 1846.

Cap. 17. *Tlahuelilaca Quahuitl*, S. Caragna, Descript. vid. Histor. p. 1847.

Cap. 18. *Xochiocotzo Quahuitl*, S. Liquidambari arbor. Hist. p. 1848.

Cap. 19. *Tztac Quauhxiotl*, S. Galiopifera, Arbor est mediocris, *foliis* obrotundis, stipitibus & pediculis rubentibus. Gummi stillat candidum acris saporis, ad dysenterias utile, quod aquam in qua infunditur lacteo tingit colore Balsami Antiquorum instar.

Cap. 20. *Copaltic*, S. Arbor Copallifera cuticulam exuens, Ocymi foliis, fructu Oxyacanthæ. Gummi in sistendis dysenteriis celebratur. Hoc etiam aquæ instillatum in lac solvitur.

Cap. 21. *Tzina Cancuitla quahuitl*, S. Arbor Laccifera. Folia Acaciæ Ægyptiacæ ei attribuit, stipites purpureos. De Lacca vid. Hist. nost. p. 1535.

Cap. 22. *Ezquahuitl* S. Draco arbor, de qua vide Hist. p. 1598.

Cap. 23. *Ezquahuitl* secunda *Quauhnahuacensis*, Foliis est magis orbiculatis, hirsutis & asperis, crasso cortice, radice surculosa, juxta aquas nascens, ad eadem utilis ad quæ præcedens.

Cap. 24. *Mizquitl* S. Siliqua Acaciæ, de Acacia vid. Histor. nost. p. 976, 977.

Cap. 25. *Mizquitl* Michuacanensis, Acacia No. Hispaniæ II. Foliis est exilioris. Mizquitl vulgari, & spinis caret.

Cap. 26. *Hucipochotl* Huaxacensis, S. Ricinus No. Hispan. inseritur Hist. nostræ Append. p.1856.

Cap. 27. *Sassafras* arbor, de qua nos Hist. p. 1568.

Cap. 28. *Tocpatli*, Arbuscula Mexic. Rhaphani sylvestris foliis, floribus candicantibus. Radix surculosa, acris, odora, Lui venereæ medetur.

Cap. 29. *Hoaxacan* S. Lignum Sanctum, vid. Hist. nost. p. 1685. Guayacum.

Cap. 30. *Tohualxochitl*, Arbor noctiflora Sambuci foliis & umbellis. At *Folia* serrata non sunt; *flosculi* orbiculares & pallentes; *acini* racematim dependentes, per maturitatem purpurei. Tumores discutit aut maturat, pulvis inspersus medetur ulceribus insanab. scabiei, lepræ, &c.

Cap. 31. *Cayolizan* S. *Tepozan*, Arbor salvifolia, Thus redolens. Mediocri est magnitudine, *foliis* Salviæ majoribus supernè virentibus, subtus subalbidis, pinguibus, Verbasci modo hirsutis; *Flore* in extremis ramis modico ac luteo & in Corymborum formam velut composito. Diureticum est, uterinis convenit affectibus. Extrinsecus imposita radices, cortices aut folia tumores solvunt, & ulceribus medentur.

Cap. 32. *Nanahuaquahuitl*, S. Morbi Gallici arbor, magna est & excelsa, foliis Oleæ, odoratis & amaris. Fructus è trunco enatus racemos longos componit, cujus pediculus rubet, baccæ verò sunt virides. *Nanahoaquahotl* p. 389. depicta huic eadem est.

Cap.

Cap. 33. *Quaubtlepatli* S. Arbor ignea, Nerion sive Rhododendron Mexicanum. A nostrate Nerio, adnotante Columna, magnitudine differt, foliis longitudinis pedalis & latitudinis pollicum 3½. & quod nervuli foliorum circa folii oras conjungantur. Eodem observante, Nerium etiam nostro cœlo, non lac, sed copiosum luteum succum Apocyno similem habet, in radice tamen copiosum album lac emittit. Idem observavit in Periplocis & vulgari Asclepiade. vid. Annot. in Recch. p.868.

Cap. 34. *Quaubyyac*, Arbor fœtida Mali Medicæ foliis acuminatis. Cortex astringit, & fluxum alvi coercet. Succus naribus attractus sternutamenta excitat.

Cap. 35. *Xiloxochitl*, Arbor pentaphyllos Mexicana floribus capillaceis coccineis & albis. Flores ante foliorum exortum profert. Tum Descriptio, tum figura, notante Columna, Gossipio Indico Ponæ Ital. satis aptè conveniunt, ni folia in eodem pediculo septena haberet.

Cap. 36. *Cacapolton*, Baccifera Cerasifolia, floribus cœruleis, acinis purpuro-nigricantibus. Folia astringunt, unde diarrhœas compescunt, &c.

Cap. 37. *Tzquixochitl*, Arbor Mexicana Mali Medicæ *foliis*, Cynorrhodi flore, Rosæ odore. Toto anno floret. Flos coctionem juvat & commendandi halitûs causâ Chocolatæ admiscetur.

Cap. 38. *Tlalamatl*, S. Arbor vomitoria, Trifolia est *foliis* Salviæ pinguioribus & mollioribus, floribus spicatis, parvis, coccineis, ex quibus acini producuntur. Si Auctor (inquit Columna) pro acinis siliquas posuisset facile ad Anagyrin referri possent icon & vires: siquidem vim ei catharticam attribuit. Ejusdem nominis est alia planta longè diversa p.420. Sed p. 451. adest icon similis sub Synonymo vocabulo *Tztac tlalamatl*.

Cap. 39. *Chatalhuic*, S. Cassia sylvestris. Vid. Hist. nost. p. 1747. In reliquis cum Cassia fist. Brasiliana satis convenit, floris colore luteo ab eadem differt.

Cap. 40. est de Palma coccifera, de qua nos prolixè p. 1356. & sequentibus.

Cap. 41. *Achiotl*, Medicina tingendo apta, i.e. Urucu. Vid. Hist. p.1771.

Cap. 42. *Babei Coyolli*, Palmæ species, Areca S. Fausel dicta nobis videtur.

Cap. 43. *Yçotl* S. Palma montana, Arbor est fruticans, duos tresve ab radice stipites edens; *folia* longa, angusta, crassa, Iridis ferè similia, sed longè majora, acervatim ab extremis stipitibus orientia; *flores* hexapetalos, albos, odoros, racematim dependentes; ex quibus generantur *fructus* strobilis similes. E foliis eo fere modo quo Cannabis paratis fila fiunt linteis storeisque texendis perquàm idonea, firmiora iis quæ ex Metl.

Ex descriptione hac Arbor Draconis dictæ species esse videtur. Icon *Yecotl* quæ habetur p. 443. non convenit Draconi arbori, at nec huic descriptioni. Vide notas Terentii.

Cap. 44. *Nochtli* S. Tunarum genus, de quibus vid. Hist. p. 1464.

Cap. 45. *Nocheznopalli* S. Coccus Indicus, *Cochinele*, Hist. p. 1465.

Cap. 46. *Cacava-quahuitl* S. Arbor Cacavifera, vid. Hist. p. 1670.

Cap. 47. *Anacoztic* S. Papyrus lutea, S. *Tepeamatl*, Sycomorus Saxatilis. Duæ sunt species, Prima arbor est magna foliis Hederæ amplis, pinguibus, obrotundis cordatis, altera parte ex viridi pallentibus, alterâ fulvis. In ipsis stipitibus, qui Ficulnei sunt & lenes in modum Sycomori, *fructus* Ficubus parvis similis, semine minuto ac fulvo refertus. Adhæret saxis non mediocriter spectando miraculo. Radices nondum excusso lacte catharticæ sunt. Secunda species eodem nomine & temperamento prædita, virgarum rectarum leviumque usum tantùm præstat.

Cap. 48. *Copalxochotl* S. Pruniformis gummosa, Foliis est obrotundis Pruni; fructu Medicis Malis simili, prædulci, valdè adstringente, & salivam stillante impensè glutinosam, quæ diarrhœis & dysenteriis medetur. Materies Operibus intestinis aptissima est.

Cap. 49. *Copalxochotl* altera, S. Pruniformis gummosa II. Foliis est majoribus alias similibus: Fructu Prunis aut Nucibus Juglandibus simili forma & magnitudine; præcedenti viribus & formâ congener, nimirùm astringens & glutinans, sapore dulci.

Cap. 50. Tamarindus, De quo vide Hist. p. 1748.

Cap. 51. *Xalxochotl* S. Pomum arenosum i. e. Goyave seu Guayava Hist. p. 1435.

Cap. 52. Planta *Cachos* vocata. Vide Hist. p. 1839. Ex aliorum relatu describit.

Cap. 53. *Hoitzmamaxalli* S. Arbor Cornigera, Foliis est Tamarindi, floribus luteis, siliquis esculentis. Cornua Taurinis valdè similia in stipite & ramis prodeunt. Folia insipida, venenis tamen adversari dicuntur. Generantur intra cornicula Formicæ morsu nocivæ. Q. An Cornua hæc sint excrescentiæ a Formicis illis excitatæ, an ex aculeorum seu spinarum genere & natura?

Cap. 54. *Quaubayohuatli*, Avellanæ catharticæ. De his egimus Histor. p. 1381. Huic tribuit *stipitem* magnum, fulvum & contortum; *folia* Rhododendri angusta & longa. Vide etiam Hist. nostræ p. 1837.

Cap. 55. *Quaubayohuatli* 2. S. Cassia fistula, De qua nos Hist. p. 1746.

Cap. 56. *Quaubayohuatli* 3. Arbor Cucurbitifera nucleis pineiformibus catharticis. vid. Hist. p. 1830. Tribuit arbori folia magna, Lappæ similia, angulosa; fructum Nuci Juglandi similem, strobilos ternos, totidem secretos cavitatibus, nostratibus, Pineis nucibus formâ, magnitudine, crustâ & nucleis pares.

Cap. 57. *Quaubtlatlatzin*, Arbor fructu orbiculari, striato, crepitante: Foliis est Mori, majoribus, serratis, venosis. Fructus per maturitatem secundùm strias dehiscens magno cum impetu & sonitu veluti tormenti bellici * rumpitur, duodecim circiter nucleos continens, ex quibus bini membrana nudati blandè purgant. Vid. descriptionem.

* *Flos Araticu ponhe tripetalos cum crepitu aperitur.*

Cap. 58. *Ahuaca quahuitl*, Arbor Querciformis fructu butyraceo. Folia Mali Medicæ majora, asperiora: Fructus ficuum præcocium forma & magnitudine, carne butyracea, nucleo solido duro. Est è Pruniferarum genere. E nucleis per expressionem elicitur oleum Amygdalino simile.

Cap. 59. *Cochitzapotl*, Arbor prunifera trifolia, fructu Cotonei formâ, ossis nucleo deleterio. Hujus fructus idem est cum Persicæ nuci simili fructu, nucleo venenato Monardis, cujus descriptionem vide Histor. p. 1553. Poma ingesta somnum conciliant.

Cap. 60. *Quautzapotl* S. Anona, Anon Oviedi esse videtur Hist. nost. p. 1651. descripta.

Cap.

Cap. 61. *Quauhxilotl*, Arbor cucurbitifera trifolia, fructu moschato. Flores cymbalorum habent formam; fructus dulcis est & edulis; folia spinosa, in nonnullis tamen spinis carent.

Cap. 62. *Coachamachallis*, à foliorum forma Colubri maxillæ simili dicta, Arbor siliquosa semine Lentiformi folio *Coanenepilli*. Fructus spicati sunt. Arbor est magna.

Cap. 63. *Tlapalezpatli*, Arbor Mexicana ἄκαρπος, Ocymi folio, flore candido racemoso. Jus decocti corticum urinam evocat, sanguinem per colem fluentem cohibet.

Cap. 64. *Chichicpalez quahuitl*, Arbor Sanguiflua Mexicana, flore fructúque carens. Folia longa, obtusa, & versùs pediculum sensim attenuata: Lac primò candens & tandem rubescens effundit. Cortex astringit & sanguinem sistit.

Cap. 65. *Ahuapatli Tilacensis*, Arbor Indica foliis Ilicis, flore luteo parvo, fructu nigricante. Stipitis (qui pallidus intus) ramentorum decoctum ictericis & biliosis opitulatur.

Cap. 66. *Aveuetl*, Abies Mexicana. Vid. Hist. p. 1397.

Cap. 67. *Bitoncon*, Arbuscula trifolia Philippinensis, radice alexipharmaca.

Cap. 68. *Tzopilotlzonte comatl*, S. Caput Auræ. Foliis est longis angustis, fructu magno oblongo nucleos quosdam planos includente, sapore & viribus Amygdalarum amararum.

Cap. 69. *Quamochitl*, Arbor Punicæ foliis, siliquis rubentibus semine nigricante. Capitula in postremis viticulis Epithymo similia producit. Semen comestum odore insuavi halitum inficit. Cortex astringit, & fluxus cohibet.

Cap. 70. *Cacaloxochitl*, Arbor siliquosa, foliis Mali Medicæ majoribus, flore pulchro odorato. Florum apud Indos permultus est usus in manipulis, torquibus & corollis. Arbor lacte manat.

Cap. 71. *Capolin*, S. Cerasus dulcis Indica 1550. Hist. nost.

Cap. 72. *Calamaio*, Arbuscula Philippinensis Laurifolia, radice emplastica. Hæmorrhoidas curant.

Cap. 73. *Coco Quauhitl*, Arbor cardiaca foliis Leguminis, succo rubescente. Flosculi exiles ad foliorum exortum.

Cap. 74. *Coconam*, Arbor foliis Senæ, floribus albis umbellatis. Tineæ & lichenibus medentur folia.

Cap. 75. *Enguamba*. Histor. p. 1791.

Cap. 76. *Tepeyzquixochitl*, S. *Yzquixochitl* montana foliis majoribus, floribus candidis in muscaria compositis, inodoris. Cortex ad gingivas tumentes & laxos dentes firmandos utilis est.

Cap. 77. *Yhuixochitl*, Arbor flore pennas avium referente. Folia *Pinahuizxli* S. Arbori verecundæ similia ei attribuit, quina per intervalla prodeuntia; vires etiam easdem amorem conciliandi, &c. quo mirer florem pennas avium referentem ei ascribere, & non potiùs folia.

Cap. 78. *Yzziperequa*, Laurus Michuacanensis, foliis odoratioribus. Semen Coriandro simile sed paulo majus, nigrum quando maturum.

Cap. 79. *Tetlatiam*, S. Arbor urens, quam *Manchinello* dictæ eandem esse suspicabamur. Vid. Hist. p. 1647.

Cap. 80. *Tlatzcan*, S. Cupressus fusa, Arbor vitæ Hist. p. 1407.

Cap. 81. *Xumatl*, S. Sambucus nostras.

Cap. 82. *Papaya*, Pepo arborescens. Hist. p. 1370.

Cap. 83. *Acapatli*, Arbuscula foliis Rhaphani serratis, flore albo, fructu destituta. Folia tusa & imposita lienem absumere dicuntur.

LIBER QUARTUS.

CAP. 1. *Tlepatli*, Frutex Mexicanus radice tuberosa, floribus oblongis caliculatis albis, foliis Amygdalinis. Flores in summis ramulis in capitula seu potiùs spicas congesti. Ad aquas nascitur. Diuretica est & carminativa, dolores colicos & à lue Venerea ortos sedat decocta & pota, icon cum floribus, p. 429.

Cap. 2. *Chillapatli*, Frutex foliis Roseis, flosculis coccineis, binis unà è foliorum alis exeuntibus. Thoracica est, & ventris dolorem sedat.

Cap. 3. *Copalxihuitl*, Frutex odoratus *Copalli* referens, foliis Ocimi serratis, baccis rubentibus. Thymi saporem refert.

Cap. 4. *Hoitzit-Xilxochitl*, Origanina, floribus galeatis, coccineis. Calore suo flatus discutit, concoctionem juvat, corroborat.

Cap. 5. *Tlacoxiloxochitl*, S. Flos barbatus: Acaciæ foliis, siliquosa, floribus filamentosis coccineis. Siliquæ nodosæ sunt seminibus extuberantibus, luteæ. Sicca est & adstringens. Aqua in qua flores tusi macerati fuerint oculis mirè opitulatur.

Cap. 6. *Tlacoxochitl*, S. Capilli rubei. Linifolia floribus in summis virgis comantibus. Folia in virgis terna quaternáve simul per modica intervalla. Radix amara, odorata: jus decocti ejus medetur dysenteriis, & confert doloribus articulorum. Hujus nominis alia est icon latifolia, & alia tenuifolia p. 418. Ex his quæ sine historia sunt.

Cap. 7. *Xonequilpatli*, Frutex Mexicanus foliis Salicis angustis, flosculis calyculatis pallentibus. Astringit & commansus guttur urit. Folia externè omnibus pæne morbis à frigida causa ortis mederi dicuntur.

Cap. 8. *Tlatlacotic*, Scabiosa fruticosa Mexicana, flore luteo. Ut facie sic viribus cum Scabiosa convenit. *Tlacocotic* alterius generis icon habetur, p. 426.

Cap. 9. *Yztacpatli*, *Tepexicensis* seu *Hoxumo*, Foliis pennas avium referentibus, floribus luteis. Cortex radicis purgare dicitur & bubones dissipare.

Cap.

Cap. 10. *Acutlotl*, S. Volubilis aquatica, Rosæ Moschatæ floribus, potiùs Jasmini Arabici seu Sambach Ægyptii *Alpin.* monente Columna. Duplex est, altera foliis minoribus, floribus candentibus: altera foliis majoribus, floribus pallidis. Flores odoramentis & corollis inserviunt. Folia flatus discutiunt intus sumpta, foris admota tumores resolvunt, & contracta membra laxant.

Cap. 11. *Huitz-tomatzin*, Spinachia frutescens Americana *Muntingii* esse videtur. Flore est purpureo, staminulis luteis, fructu candidis Cerasis simili. Videtur esse è Solani potius genere ut rectè Columna. Radicis cortex purgat.

Cap. 12. *Xiuhquilitl Pitzahoac*, est Anil S. Indigo descript. Hist. nost. p 926.

Cap. 13. *Xiuhquilitl Pitzahoac* altera, floribus capillaceis, candentibus, foliis Piperis longi majoribus, nervosis. Eadem videtur secundæ speciei *Marcgr.* Icon præcedenti apposita hujus est.

Cap. 14. agit de Arundinibus Saccharinis & de Saccharo, de quibus nos fusè p. 1278, 1279.

Cap. 15. *Axixpatli Texaxahuacensis*, S. Volubilis quinquelatera foliis vitigineis. Succus diureticus est, & ictericis admodum confert.

Cap. 16. *Ecapatli*, S. parva Sambucus. Siliquosa, floribus expansis luteis in summis ramulis, siliquis teretibus tenuibus. Granula Lentibus similia, sed minora. Folia (hoc est pinnæ foliorum) Amygdalina. Calida siccáque est & nonnihil astringens.

Cap. 17. *Huitxiqua*, Folia ei longa, serrata, magnitudine Mali Medicæ, floribus spicatis. Siccat & astringit, unde fluxionibus quibuscunque opitulatur, & tumores discutit.

Cap. 18. *Nacazcul* S. *Toloatzin*, Datura altera Mexicana. Solanum pomiferum, pomo spinoso rotundo, semine pallido. Fructum spinas demum exuere scribit; Folia mollia & hirsuta.

Cap. 19. *Toton capatli*, S. Syringa lutea, floribus pentapetalis stellatis. Foliis est Pyri, floribus spicatis, semine nigro exili, stipitibus & ramis cavis. Folia calefaciunt, siccant & astringunt.

Cap. 20. *Tocizquinh*, Chamædryfolia, graviter odorata, floribus oblongis coacervatis luteis. Calef. & exsiccat, externè apposita ventriculo uterinis affectibus convenit. Jus foliorum medetur dysenteriis.

Cap. 21. *Yztic patli*, Pentaphyllos febrifuga, flore parvo candente, fructu rotundo. Radix crassa, longa, tenera & succulenta, impensè refrigerat & adversùs febres magno in pretio habetur.

Cap. 22. *Atlat zopillin*, S. Aquosa herba apponsa. Althæa Indica, tuberosa radice, foliis vitigineis, floribus rubris, capitulis ternis, triangulis. Fructus Corallorum instar rubent, esculenti sunt, & semine nigro pleni. Radix humida & salivosa est natura, unde convenit morbis quibuscunque à calida causa ortis.

Cap. 23. *Cocoztamatli* seu lutea *tomatli*, Urinaria mirabilis. Nos in Hist. p. 727. ad Convolvulum hederaceum trifolium retulimus & folia quidem similia sunt, verum cætera non bene respondent. Radix crassa, flores candidi modici, acini Cerasis haud absimiles urinam mirè evocat. Consule Hernand. hoc in loco.

Cap. 24. *Yztac-Coanenepilli*, Convolvulus foliis cordatis, floribus ex albo pallescentibus, S. Volubilis diuretica. Radix urinam provocat. V. Coanenepilli seu Contrayerva.

Cap. 25. *Coatli*, S. Aqueus Serpens. V. Lignum nephriticum Hist. 1804.

Cap. 26. *Caçapipilotl-xochitl*, Periclymenum flore coccineo pendente. Frigida & humida censetur temperie contra quam Periclymena nostratia.

Cap. 27. *Chupirs* S. *Charapets*, aquam rubeo colore tingens seu Arcanum Venerei morbi. Radice est crassa longa, internè ex albo & luteo purpurascente; foliis Mali Medicæ, majoribus; floribus luteis stellatis. Sapore & odore insigni caret. In Lue Venerea profliganda plantas reliquas *Mechuacanenses* facilè superat, eo modo quo Guaiacum usurpata.

Cap. 28. *Curaqua*, S. Brasilium Hispanorum. Frutex est spinosus, surculosis candidisque insistens radicibus, unde profert stipites extra fulvescentes, ac intra rubeos, contortos, refertósque foliis cordis ferè figurâ, sed mucrone appendentibus, venis frequentibus à medio nervo ad latera procedentibus. Tingunt ejus ligno fila coccineo colore. Nascitur in frigidis Mechuacanensibus campestribus ac montosis locis. Longè diversa planta est à Brasilia arbore in Hist. descripta p. 1736.

Cap. 29. *Quauh Tlepatli*, Ocimifolia serrata floribus è luteo rubentibus, in summis ramulis coacervatis. Siccat & adstringit, unde diarrhœas aliásque fluxiones sistit.

Cap. 30. *Quauh Tlepatli* II. S. Volubilis Limonifolia flore candenti, radice fulva. Eruptiones è lue Venerea ortas aliásque cutis infectiones exterit & sanat.

Cap. 31. *Xiuh-Cocolin* S. Planta contortiva, foliis raris, unica ab uno latere laciniâ, Phaseoli florib. Cortex radicis potus adstringit & vomitum sistit.

Cap. 32. *Pinahuihuitztli*, S. Herba verecunda. Caaeo seu Herbæ vivæ tertia species *Marcgr.* nobis videtur, descript. Hist. p. 979.

Cap. 33. *Mexochitl* S. *Omexochitl*, Persicifolia floribus secundum caules parvis, siliquis Capsici luteis. Flores ex luteo rubescunt. Odor plantæ gravis. Fortè Apocyni species. Vi pollet emetica.

Cap. 34. *Atlinam*, S. Frutex juxta aquas proveniens, Foliis Salignis, floribus candentibus, radice crassa, castaneas inveteratas resipiente. Folia odorata sunt & vi cathartica pollent.

Cap. 35. *Izontecpatli* S. vulnerum medicina, Esula Ocymifolia non serrata. Lac è germinibus incisis emanans recentes plagas glutinat & ad cicatricem perducit.

Cap. 36. *Buyobuyo*, Piper longum Philippinense. Hoc in historia ad Piper longum Occidentale Monardis retulimus; verùm ex usu quem ei assignat, *Betre* seu **Betle** potiùs intelligere crediderim.

Cap. 37. *Tlatlancuaye*, S. Piper longum, Hujus præter *Buybuyo* superiore capite descriptum quatuor species proponit, quas quoniam ex aliorum relatu describit, omitto.

Cap. 38. *Ezpatli Quauhnauhacensis*, Sanguinis medicina, foliis Verbasci rotundioribus, hirsutis, odore gravi Stœchadis. Incisa succum sanguineum manat, unde nomen. Cortex siccat & astringit. Decoctum radicis medetur dysenteriis, succus sanguineus veteribus plagis.

Cap

Cap. 39. *Cevalchichiltic*, Vitis Sylvestris seu Labrusca, cujus plures species in Nova Hispan. sponte proveniunt, quæ & forma & viribus cum nostratibus conveniunt.

Cap. 40. *Hapabualizpatli*, S. Convulsionis medicina. Humana est altitudine, stipitibus ac ramis scabris, magna ex parte foliis nudis, (quæ longiuscula & angusta sunt) floribus exilibus, pallidis, calyciformibus. Decoctum totius plantæ propinatur ad motum amissum restituendum.

Cap. 41. *Yllamatlantli*, S. Dentes vetulæ, Foliis vitigineis, flore pallido, fructu acinoso, racematim dependente. A spiparum cum dentibus similitudine nomen habuit. Folia vitigineis hirsutiora & minora. Acini maturi lutei, multis nucleis parvis candidis referti. Folia alvum leniter subducunt. Admoventur capitibus puerorum refrigerii causâ.

Cap. 42. *Tamancapatli*, S. Medicina temperata foliis Portulacæ. Quavis parte incisus fundit liquorem resinosum, sapore & odore Thuris. Radice est crassâ, longa, fibrata, cujus pulvis ulcera cacoethe etiam cancrosa sanare dicitur. Liquor firmat dentes & gingivarum dolori medetur.

Cap. 43. *Xiopatli*, S. Lepræ Medicina, foliis Mori majoribus. Suffrutex est quaternos altus cubitos, stipitibus multis. Tusa folia lepram & lichenas curant.

Cap. 44. *Tenamaz Nanapoloa*, Frutex trifolius, floribus leguminosis, fructu f. siliquâ Ponticæ nucis forma. Radix magna, surculosa, folia Salviæ forma; Flores in corymbos compositi ex candido purpurascentes. Fructus racematim dispositi. Succus medetur oculis inflammatis & tumoribus præter naturam.

Cap. 45. *Tlacote Quilizpatli*, S. Medicina incisæ sudis, stipites multos lignosos fundit: Folia Origani serrata; flores modici candentes. Acris est & glutinosus, odorus, Coriandrum aliquantulum resipit. Thoracicus est & flatus discutit.

Cap. 46. *Xalquahuitl*, stipite punctato: odora, foliis Piperis longi, eique planè congener, & earundem virium.

Cap. 47. *Mimtzimtzin*, stipitibus est fulvis, foliis Persicæ, floribus albis. Amara est planta & odora, gustu nonnihil acris, calidaque & sicca. Folia tusa atque illita ventri, intestina à vitiatis emundant humoribus.

Hactenus in Arboribus sci. & Fruticibus ordinem Librorum & Capitum Historiæ HERNANDEZ *servavimus; sequentes stirpes, quæ omnes Herbæ sunt, Alphabetica serie disponemus.*

A.

ABsinthium Mexicanum, *Yztacchyatl.* Et formâ & viribus Absinthio Europæo respondet. Repetitur sub litera Y.

Acacoyotl, S. Arundo vulpina: ex descriptione eadem videtur Cannæ Indicæ angustifoliæ; verùm flores non conveniunt.

Acatzan Ayexitl, Equisetum foliis brevibus, S. Polygonum fœmina Mexic.

• *Acaxaxa*, Julifera Gentianæ foliis.

Acaxaxan, Potamogeito affinis Mexicana florifera. Planta palustris & lenta, quæ statim comprimentibus cedat digitis.

• *Acaxochitl*, Limonio similis vel Echio. Caulis rubet, folia longa Bistortæ figurâ, flores rubei, calycis foliola longa; Flos barbam habet longam trium foliorum.

Acuitze huariacua, Scorzonera Mechuacanensis Rumicis folio, floribus ex candido rubentibus, orbiculatis.

Acxoyatic, S. Herba Nunnii, foliis Abiegnis, floribus spicatis, radice cathartica.

Agies Haytinorum est Chilli S. Piper Indicum siliquosum.

Ahoaton, S. Quercus parva, foliis Ilicis, flosculis coccineis, acinis nigris. Radix adstringit & exsiccat.

Ahuapatli, S. Chamædrys Mexicana, floribus luteis parvis.

Ahuatepatli, Urticæ-folia cum Julis Piperi longo similibus, radici appensis.

Alahuacapatli, S. Lubricum & tenuifolium medicamentum. Folia Lini minora, flores candentes, radix alba, pellucida.

• *Amacpatli*, Corallium digitatum punctatum.

Amamaxtla, Expurgans S. Rhabarbarum Monachorum: Differt à nostrate ejus nominis Lapatho, ut nobis videtur.

Amara herba i. e. *Caçachichic*.

• *Amazauhtli*, Bulbifera quædam foliis Tulipæ, *Amutzauhtli*.

• *Amazquilitl*, Baccifera foliis Phillyreæ, latifoliæ.

Amolli herba, Convolvulus Mexicanus foliis cordatis, floribus albis.

• *Amozotl*, Baccifera, foliis Crithmi spinosi baccis in uvam congestis.

• Anonyma Mechuacanensis prima. Folia figura & situ cum Chrysogoni foliis conveniunt.

• Anonymæ aliæ novem depinguntur diversorum generum, p. 351, 352. *Hern.*

• *Aocoxochitl*, fortè Anagallidis, seu Veronicæ aquaticæ species.

• *Apanxaloa*, An Lychnidis species? Flores similes Plumbagini *Terrent.*

Apatli seu *Atlmam*, Campanula hirsuta Salvifolia flore pallidè rubente, semine fulvo. At folliculum ovatum ei attribuit, qualis in Campanulis non cernitur, sed triquetrus.

Aparaqua, Herba Mexicana anadendras, radice tuberosa, flore candido, ἄκαρπος.

Apatzi Pumtzumeti, Herba Ocymifolia, Chamæmeli flore, Anisi semine.

Alia species foliis Amygdalinis, floribus luteis papposis, radice Coriandrum olente, *Mustela odorata* dicta.

Apitzalpatli, Herba adstrictoria seu dysenterica, ad Verbenam accedens.

Hoc nomen etiam Battatæ purgativæ tribuitur.

Apitzalpatli Tzontololotli foliis subrotundis, Chrysanthemi floribus.

Aquæ

Celicpatli, foliis Urticæ & ex adverso binis.

Cempoalxochitic, Pappoſa Cichorei folio ſpinoſo, radice Raphani, quæ amara eſt & acris.

Cempoalxochitl I. Flos Africanus dictus.

Cenanam de Quabuna boac, Baccifera Nerii foliis, baccis in uvam congeſtis.

Cenanam Tezcoquenſis. Foliis, flore & fructu ad Periplocam Græcam anguſtifoliam accedit. *Terrent.*

Cenanam Tezcoquenſis, ſeu Mater ſpicæ Mayzii, Periplocæ affinis aut Apocyno, Verbaſci foliis lanuginoſis, floribus in muſcariis.

Centzomecatl, Folia rara, trinervia, Plantaginea, radix tumida cum fibris prælongis.

Chachalacametl, Arbor baccifera, Pyri folio, baccis in racemulis Ribium æmulis.

Charapeti, Urticæ folia ſerrata; *Flores* longi anguſti, ex albo rubeſcentes; radix fibrata. Veſicæ cordis figurâ floribus ſuccedunt, in quibus ſemen. Scabiem curat Radix pota.

Charapetl, Radix rotunda, craſſa, fibroſa; Folium Biſtortæ longum duodecim, latum duos digit. *Terrent.* icon nec caulem nec florem aut fructum repræſentat.

Chiantzolli S. Planta in humore intumeſcens. Foliis eſt Hederæ; floribus candidis, exilibus in vaſculis oblongis contentis, in quibus ſemen generatur candens, lentiforme. Uſus ejus eſt tum in medicina, tum in cibis ad paranda bellaria & potiones refrigerantes.

Chianhxihuitl, S. Ptarmicæ ſpecies flore luteo. At folia ſerrata non ſunt.

Chicallotl, *i.e.* Papaver ſpinoſum hiſt. noſt. p. 856.

Chichiantic Coatlanenſis, S. China adſtringens, Foliis eſt Urticæ, floribus purpureis Chinæ ſimilibus, radicibus capillatis; adſtringens eſt & fluxus omnes cohibet.

Chichica quilitl, Folia bina, ad quorum exortum caules in nodos protuberant, flos oblongo tubo flavus.

Colocynthis Indica tûberoſa *v.* Ayotectli.

Chichi mecapatli, S Chichimicæ gentis medicina; Apios Mexicana foliis longis anguſtis in caule ſtellatim ad intervalla diſpoſitis.

Chichic tempatonic de Ocopetlayuc, Vaſculis Paronychiæ, foliis binis tenellis; ad Alſines poſſit referri.

Chichicexquahuitl, Planta eſt trifolia, ſed ſingularis & ſui generis.

Chichihoalxochitl, Folia Chenopodio aut Stramonio ſimilia; Fructus oblongi, alii virides, alii lutei; Flos albus Stramonio ſimilis. Flos ſummo fructui inſidet ut in Cucurbitis.

Chichiltic Tepetlauhxochitl, Bulboſa radice eſt, foliis latis Tulipæ, flore pulcherrimo in uno cauliculo foliis viduo unico. Floris deſcriptionem vide in notis Terrentii p. 368.

Chichiltic patli, Fructus anguloſus eſſe videtur ex viridi ad rubrum tendens.

Chichiltecci huapatli, Icon imperfecta: folia Calaminthæ aut Alyſi Dioſcoridis montani *Col.* cauliculus ſerpit.

Chichicboautli, Atriplicis ſpecies amara.

Chichipiltic, Foliola in caulibus & ramulis diſponuntur eo modo quo pinnulæ in viciarum foliis.

Chichival memeya, Foliis eſt Caſtaneæ ſerratis, flore oblongo vaſculis ſimili. At icon pro flore ſiliquas Capſici ſimiles repræſentat rubras & in extrema parte luteas undique clauſas; radices longas & velut nodoſas. Cortex evacuando corpus febres curat.

Chilmecatl S. Tcha, Folia bina oppoſita Clematidis Daphnoid. ſimilia, caules volubiles; radicis ſapor acerrimus, hanc ad Clematitis genus pertinere arguunt ut recte Terrentius. Radix admota velut per miraculum dentium dolorem levat.

Chilpan, Facie & viribus ad Digitalem accedit, Col. At flores prout pinguntur & deſcribuntur calicum figura non reſpondent.

Chilpantlaçolli, S. Signum ſtercoris, Herbula eſt foliis Salignis, floribus longis rubeis & circa extrema palleſcentibus. Radix acris & adurens ſupra infráque purgat.

Chilpanxochitl, S. Signi inſtar pendens, Mortuorum medicina. Foliis eſt Salicis, anguſtioribus, in caule crebris cubitali, in cujus ſumma parte flores coccinei rubríve, caliculorum forma. Radix parva, fibrata amara, & tamen frigidæ naturæ. Epilepticis opitulari dicitur, unde ſecundum nomen.

Chilpatli, Corymbifera Ocymifolia floribus luteis, acinis Piperis nigri æmulis. Acris eſt & cauſtica, purgat vehementer: lac verrucas exedit. Terrentius ad Tithymalum refert.

China 3. Mexicana *v.* *Cozolmecatl.*

Chipequa S. Herba firma, caulibus tenuibus foliis Lini, floribus luteis ad foliorum exortus.

Cicimatic, Phaſeolus floribus racemoſis purpureis, ſiliquis parvis. Flos appictus Convolvuli potius videtur. Neutra icon reſpondet deſcriptioni.

Cimatl, Legumen trifolium foliis Phaſeoli cordatis ſubtus albidis, repens, radice ferruginea.

Civapatli Tachapichtlenſis S. Conyza Mexicana, foliis Salviæ glutinoſis, floribus purpuraſcentibus.

Civipatli Hemionitica S. Herba uterina, foliis Hemionitidis multifidæ ſitu & figurâ, floribus albis umbellatis. Uterina eſt & thoracica, partum promovet, urinam ac menſes ciet. Conyzæ ſimilis videtur Terrentio.

Civipatli major, S. Fœminarum medicina foliis Ocimi, floribus rubeis ſpicatis, radicibus capillaceis.

Coaçihuizpatli, S. Dentium medicina, cauliculis per terram ſparſis, foliis tenuiſſimis pennatis, floſculis candidis.

Coacivizpatli, Auriculæ urſi ſpecies eſſe videtur, floribus è viridi rubentibus: Aliſma Columnæ.

Coalquiltic, v. Colubriolus.

Coanenepilli, S. Contrayerva. Vid. Hiſt. noſt. p. 651.

Coapatli Yancuitlanenſis, Ramulis crebris foliis longis, anguſtis, hirſutis, infernè ſubalbidis, floribus luteis, radice longa tenui. Venenatis potionibus & ſerpentum ictibus medetur.

Coapatli Aſphodelina, Radicibus eſt Aſphodelinis foliis prolixis, Porraceis paribus [in icone Polygonati ſimiliora, nervoſa] floribus in ſummis caulibus velut ſpicatis Stœchadis.

Coatzonte coxochitl, S. Flos Lynceus. Radice eſt ſquamoſa, foliis longis latiuſculis, floribus Lilii aut Tulipæ, rubris punctis interſtinctis candidis & palleſcentibus.

Coaxihuitl, S. Herba Colubrina; Foliis eſt Hyperici minoribus, non pertuſis, floribus purpureis calycum figurâ, è ſingulis foliorum alis ſingulis. *Campanulis tum figura tum viribus ſimilis eſt.* Terrent. *At folia in caule bina oppoſita.*

Coca Peruina, Hippogloſſi proculdubio ſpecies eſt. *Ter.* *v.* Hiſt. noſt.

Cocobut Panucenſis, Volubilis Perſicifolia radice orbiculari, flore & fructu vidua. Radix diureti-

ca, lithontriptica, emmenagoga, & alexipharmaca.

Cococaquilitl, S. Olus aquaticum. Folia in icone Caryophyllatam referunt, flos Caryophylleus coccineus è calyce squamoso. Planta trium cubitorum altitudinem assequitur. Sapore est acri Nasturtii & pro olere usurpatur.

Cocoxohuitl expurgatoria, An Convolvuli species? foliis cordatis, floribus parvis luteis, vasculis tricoccis. Humores omnes supra infráque purgat.

Cocoxihuitl Teuhcaltzincensis, Menthæ foliis est, fructu in summis caulibus capitulorum forma. Impensè calida est, & gustata linguam adurit.

Cocotemecatl, S. Funis volubilis acer, Clematidis species. Mirum tamen quod dicit folia dysentericis mederi.

Cocoxihuitl, S. Herba acris, Assurgit interdum in altitudinem arboris, foliis Polypodii aut Acanthi, venis rubentibus, floribus spicatis pallidis, fructu racemoso, parvo, utrinque acuminato, sapore acri & amaro. Stipites succo luteo manant. A sapore acri & urenti, Capsici quàm simillimo nomen accepit.

Cocoz xochipatli S. Medicina lutei floris, Buphthalmum luteum, foliis Buglossi, radicibus Pæoniæ. Radix glutinosa est & fluxus sistit.

Coçoyatic, S. Herba Palmæ similis. Radice est Porri cap. foliis Palmæ humilis, floribus oblongis purpureis calyculorum formâ. Radix contrita & naribus admota protinus sternutamentum movet, unde Medici Indi *Titici* dicti, eâ velut certissimo indicio periclitantur num ægri oblati morituri sint nécne. Alia est herba vitam & mortem prænuncians apud Monardem. Concisa & in mulsum conjecta muscas omnes perimit quotquot dulcedine illectæ mulsum degustaverint.

Coen S. *Coentic*, Phaseolus exoticus radicibus tuberosis, foliis laciniatis, siliquis nodosis, semine lentiformi, esculento.

Cohayelli, S. *Chichica hoazton*, Eryngium vel (ut rectè Terrentius) potiùs Dipsacus Americanus. Calore & acredine sua ad affectus frigidos valet.

Coltotl, Leguminosa Securidacæ foliis, floribus in capitula congestis, pallidè purpurascentibus. Glycyrrhizæ ut odore & sapore ita viribus accedit.

Colubriolus, *Coalquiltic*, Pastinaca aquatica Mexicana; ut facie sic viribus cum Europæa conveniens.

Copalli Dei, *Theuh Copalli*, Caule est cavo, geniculato Ferulæ, fructu in summo comante muscarii in modum, floribus lanuginosis. Radix ad luem Veneream facit.

Coyolxochitl S. Martagon volubile Mexicanum. Foliis est nervosis Plantagineis aut Arundinaceis; caule volubili. Circulus foliorum summum caulem ambit, ubi pediculi egrediuntur flores sustentantes undiquaque diffusos, Liliaceos, è rubro viridantes punctatos, quorum usus ad servias & corollas.

Coyotomatl, S. *Tomal Coyotli*, Hist. nost. p. 681.

Cozamalo xihuitl, S. Herba Iris: Cur ità dicta sit cùm Autor folia rutacea ei tribuat non video. Radix tenuis & longiuscula, flores albi, formâ *Hoaczin*, i. Acaciæ.

Cozolmecatl, S. Curarum funis; China 3. Mexicana Medicina mirabilis: Volubilis, radice crassa, rubra, fibrata, caulibus capreolatis; foliis subrotundis trinerviis; fructu Myrti semine referto. Duplex esse dicitur, fertilis & sterilis. Celebratur ut panacea quædam & omnium ferè morborum medicina. Autorem, si placet, consule.

Coztic mecapatli Tilancensis, S. Crista galli Mexicana, flore purpureo.

Cozticpatli Acatlanensis, S. Thalictrum Mexicanum. Folia [partialia] pæne Adianti; Flores pilosi parvi; radix dulcis & amaritudinem participans. Diuretica est, & adstringens. Semen s. fructus Filipendulæ potiùs videtur. Ad flumina. Alia pingitur species radicibus crassis, ex quibus multæ fibræ dependent.

Coztic xihuitl, Linifolia semine in summis ramulis orbiculari. Radix cathartica est.

Coztomatl, Solanum vesicarium, flore luteo, radice crassa, viribus cum vulgari convenit. Vesica viridis est, sulci obscurè rubent. *Hist.* 681.

Cuicuitlapilli, S. Glandularia, à radicum figura dicta, foliis serratis, seminibus Coriandri figura & magnitudine, binis unà testiculorum in modum nascentibus. Hanc ex figurâ totius plantæ & viribus ad Mercurialem rectè refert Jo. Terrentius.

Cuitlaçotl Tepecuaquilcensis, S. Napiformis, foliis pinguibus cordatis, caule volubili. Radix Napum olet sapitque; bilem evacuat. Ad Convolvulos referenda est.

Cuiztapaçollin, Phaseolus Mexic. foliis Mori, floribus parvis rubeis, radice dulci. Decoctum radicum hydropicis confert. Nidus lacertarum nescio qua ratione dicatur.

Curugariqua, Leguminosa caule volubili, foliis longis, angustis, nervosis, floribus purpureis, siliquis teretibus, tenuibus, prælongis, semine orbiculari albo; radice crassa, candente, longa, capillata. Leguminis genus singulare est; necdum enim præter Phaseolos legumen ullum caulibus scandens novimus. Alia pingitur caulibus magis erectis, siliquis nodosis.

Currungariqua, Foliis est longis, angustis, Pentaphylli in modum serratis, floribus Campanulæ cyaneis, vasculis orbicularibus seminibus refertis. Radix Thoracica est: pulvis florum sumptus visum acuit.

Cutiriqui, S. *Matlacaça*, Bulbosa radice cepæ, foliis Vettonicæ altilis, floribus luteis, siliquâ oblongâ, semine trigono. Radices edules sunt & Venereæ.

E.

Eloquiltic, S. Herba geniculata, foliis Bliti, caulibus sarmentosis, nodis insignibus divisis; flore feminéq, rubro atque minuto in conorum modum velut ex Blito dependentibus. Humida est & frigida, Pleuritidi & tussi opitulatur; alvúmque lenit.

Erabuens, Foliis est Origani, floribus oblongis, angustis, cyaneis, radice contorta. Coriandrum olet, sed acrius quidpiam sapit. Calida est & sicca unde urinam evocat, flatus discutit, &c.

H.

Hoauhquilitl, S. Atriplicis plures species: Vid. p. 269. altera rubra, altera viridis utræque esculentæ, tertia amara nec edulis. Nomen Indicum significat, Olus seminis in cristam compositi. Columna hanc habet pro Atriplice baccifera, & rectè ad Bliti genus potiùs quàm ad Atriplices referendam censet.

Hochoetzonte-comatl, S. Caput Senis, Convolvulus foliis cordatis, floribus oblongis coccineis, radicibus

dicibus tuberosis. Radix editur elixa, febrilem calorem compescit, olet sapitque aquam destillatam florum Mali Medicæ.

Hocblicpatli, S. Suavis medicina, Herba leguminosa floribus coccineis, siliquis tenuibus teretibus: Glutinosa est & adstringens.

Huemberequa, Trifolia foliis undulatis, caulibus prolixis, fructu parvo racemoso ab exortu foliorum prodeunte. Frigida est & adstringens.

M.

Macatozquitl, S. Somnus cervi; Papposa foliis Lactucæ serratis floribus luteis, semine tenui fulvo. Urinam & menses evocat, flatum discutit, & alia præstat caloris effecta.

Matlalytzic Tetzocana, S. Triorchis Mexicana. Folia crassa serrata Plantaginis, & ad radicem Arundinacea; caulibus est geniculatis digitum crassis: Flores cyanei calicum forma: radices Triorchidis parvæ & multæ. Radix ad ea valet, quibus refrigeratione opus est.

Mecapatli S. Zarzaparilla. Vid. Hist. nost. 656. Quartam speciem describit & depingit Muntingius pro Sarsaparilla vera.

Mecapatli Mecatlinensis, Convolvulus Mexicanus flore purpureo; videtur esse Convolvulus purpureus folio subrotundo *C. B.*

Mecaxochitl, Vid. Hist. nost.

Miahoapatli, S. Medicina spicæ Mayzii; Alsine affinis arborum truncis innascens, flosculis candidis. Acris est, odorata & calida.

Michuacanica diuretica Vid. *Tlalantlacuaye cuitlapilli*.

Micui Tlaxcolli Vid. *Tlaxcolli*.

Milto-matl Vid. *Tomatl*.

Motinensis Herba expurgans, foliis parvis cordatis, volubilis, floribus rubeis calycibus similibus vasculis subrotundis, semine cathartico.

N.

Nanacace, Jacea Mexicana radice tuberosa, foliis subrotundis. Aiunt radicem decoctam alvum sistere, crudam purgare.

Nanahuapatli, S. Morbi Gallici Medicina, foliis Pilosellæ, flore in summo caule Chamæmeli, semine acri. Ulceribus putridis medetur.

Naviyteputz quadrilatera. Chrysanthemum caule alato, folio hastæ cuspidi simili. Alia est varietas flore è luteo purpurascente, quæ frigida est & humida; cùm prior calida sit & acris: Item tertia radicibus Hellebori, calida & acris.

Neicotlalpatli Totopecensis vomitoria, Apocyni species esse videtur (ut rectè Terrentius) à foliis in caule binis ex adverso, odore viroso, & vi emetica. Foliis est Scammoneæ, caule volubili, floribus candentibus, surculosis radicibus.

Nextalpe, Chamælææ congener, foliis Oleæ inordinatè positis, caulibus lignosis, fructu Ciceribus simili, radice acri & guttur urente, cathartica.

Nextlacotli Yacapichtlensis Limoniphylla floribus pallidis in calicibus squamosis. Calida est & sicca.

O.

Oceloxochitl, S. Herba lætificans, foliis Lini quaternis quinisve per intervalla in caule, flosculis purpureis subrotundis.

Ocopiaztli, S. Scorpii spina, Eryngii aut Dipsaci species. Radix Eryngii odore, sapore & viribus pollet.

Ocopipin, S. Planta resinam stillans; Folia longa angusta sinuosa & crenata; flores rotundi & coccinei, radices Asphodeli succo resinam olente. Foliis odor, sapor & vires Raphani.

Ololiuqui, S. Planta orbicularium foliorum. Convolvuli species, foliis cordatis, floribus albis longiusculis, semine Coriandro simili. Sapore est acri, comesta varia in Cerebro phantasmata excitat.

Omimeztli, S. Os femoris. Foliis Ocimi aut Betæ, caule volubili, floribus in summis ramulis parvis pallidis; vasculis subrotundis, radice crassa, longa, tenera, candida, glutinosa, insipida & inodora. Ossa fracta consolidat, viribus cum Symphyto majore conveniens.

Omixochitl S. Flos osseus. Lilium Mexicanum foliis porraceis. Flos ex oblongo tubo in stellam expanditur; viribus cum Lilio convenit.

P.

Paradisea herba Hernandez dicta quòd folia habeat Manucodiatæ plumis similia. Radices fibrosæ; caules fulvi hispidi. Amarissima est, unde lumbricos necat, flatum discutit, pectori medetur.

Peſo, Foliis est serratis oblongis, sinuatis Lapathi pulchri Bononiensis instar: floribus rubentibus in brevibus pediculis è radice exeuntibus. Radix subacris & amara, thoracica & cardiaca.

Phace, i. China Michuacanensis.

Pina huihuiztli, S. Herba verecunda *Histor. nost.* p. 979.

Pozsecpatli Huaxacensis Gemmata. Foliis è pusillis, convolutis, arborum gemmis primò erumpentibus similibus, Nasturtii sapore. Nervis resolutis succurrit ac motum amissum restituit.

Pozsecpatli Mecatlanica, S. Fracturarum medicina, foliis Mali Persicæ, binis per caules adversis, geniculatos teretes digitum crassos; floribus pentapetalis rubentibus. Tumores arcet herba, fractis & luxatis ossibus medetur.

Q.

Qualancapatli S. Irati hominis medicina. Foliis salignis, caulibus contortis tenuibus. Pacificam herbam appellat Columna, quia velut Animo medetur.

Quamiavatl, S. Spica arboris. Hernandez ad Tithymalum paralium refert, sed malè. Icon Selaginem 3. Thalii referre videtur, & locus etiam convenit: quamvis icon *Tlamacazypapan* cum floribus vix respondet. Quinetiam vis cathartica Selaginem arguit.

Quaquahutzontic, S. Truncus Sectus. Apocynum Pyri foliis, fructu Capsici spinoso & lanuginoso, radice orbiculari miti.

Quauhxocotl Chillulensis, S. Oxymalva, foliis serratis trifidis aut quinquefidis, radice Napi succosa. Sapore Oxalidem referunt folia, fructus orbicularis acinosus. Radix leniter purgat. Ad hanc accedit Alcea Indica Gossipii folio, Acetosæ sapore *Herman.* nisi quod radice sit fibrosa. Alia etiam Alceæ Indicæ species foliis sunt Acetosæ sapore, ut quæ *Acetosa Indica* Bontio dicitur.

Quil Amolli, S. Herba Amolli, Convolvulus foliis cordatis, floribus candidis prælongis, Cymbali forma. Herba est frigida & emolliens, unde inflammationibus medetur.

T.

Tatacanaltic, S. Chamæbalanus Mexicana. Folia Saligna; flores modici purpurei Ericæ: radix longa,

longa, & per intervalla in tubercula orbicularia intumescens, dulcis.

Tiçonpatli, Apocyno affinis, radice Pyriformi foliis longis pinguibus. Fructus Siliquastri, semine refertus plano, orbiculari, pediculis appenso. Folia lacte acri manant. Radix amara est & odoris gravis. Datur alia species, foliis latioribus mollioribus & minùs nervosis varians.

Teiczmincapatli S. ictûs oculi medicina. Foliis est longis & angustis, semine gemino luteo, rotundo, parvo.

Temecatl expurgans, Convolvulus foliis hederaceis, floribus luteis orbicularibus è foliorum alis.

Temecatl Yaubctepecensis S. Bryonoides. Folia subrotunda, undulata, mollia, odoris gravis: capreolatis caulibus; fructu acinoso racematim dependente; radice magna amara.

Teoquilin S. Saxei vermes. Caulibus [seu radicum truncis] est geniculatis, & circulis quibusdam præcinctis, fibris terrâ attactâ statim emissis capillatis; foliis cordatis; cauliculis seu mavis fructibus Piperi longo persimilibus. Odora est & acris, traumatica, diuretica, carminativa.

Tepari S. Crassa planta, foliis hastatis serratis pungenti Urticæ lanugine obsitis; caulibus cavis geniculatis. Insipida est & inodora, temperie frigida.

Tepeboila Capitz xochitl, Saxivolvula, Foliis est Hederæ urticæve, serratis saxis se convolvens, radice succo manante. Datur aliud genus, foliis scutorum undulatorum formâ. Refrigerat & humectat.

Tepetla xibuitl S. Herba montana, foliis Amygdali, floribus ad extremos caules subrotundis, vasculis contectis virentibus. Odorata est & calida.

Tepetla chichix xibuitl, S. Herba amara in montibus proveniens; foliis Chamædryos odoratis, floribus pallidis, pilosis stellatis; fructu parvo oblongo. Radix odora & amara est: Decoctum herbæ per superna & inferna purgat.

Tepeyautli S. *Yautli* Montana, foliis est Salignis longioribus nec serratis, caule tricubitali; floribus oblongis calyculorum formâ, coccineis, radicibus fibrosis. Acris est & odorata.

Tepezentli S. Spicæ Mayzii montani. Apocynum radicibus contortis glandulosis.

Tepitzic xibuitl S. Herba firma. Foliis est parvis obrotundis, serratis Adianti nigri; flore oblongo pallidè rubente, vasculo rosaceo pæne simili. Urinam elicit quacunque de causa retentam.

Tetzmitl Tonallæ S. Sedum Mysticæ. Foliis est longis, angustis, raris, juxta extrema latioribus, floribus orbicularibus candidis. Succus emeticus est.

Tetzquixochitl S. *Yzquixochitl* saxea, Bellis minor Mexicana, foliis Lini, flore Chamæmeli, radicibus surculosis. Radix frigida est & astringens.

Teubquilelic S. Herba principis, Foliis Mali Punicæ ad singula genicula ternis, floribus in corymbis, coccineis, siliquis parvis cum seminibus maturis nigris. Radix tenuis, prolixa, lutea frigefacit, siccat & astringit.

Teuxochitl S. Flos Herois, foliis Ocymoidis floribus purpureis parvis, ante æstatem emicantibus. Radix tota planta duplo longior, tenera & lacte manans frigefacit & humectat.

Texpatli 291. Buphthalmi S. Bellidis species videtur, flore discoide radiato, disco luteo, radiis purpurascentibus; foliis asperis sinuosis; radice crassa Pastinacæ sapore, cujus succus tussi confert, & dysenteriæ miram præstat opem; ex eadem paratur viscum.

Texompotonic S. Capilli fœtidi, foliis serratis Salignis; floribus candidis, comantibus, odoris. Nascitur in humidis. Radix odorata & amara calf. sicc. & adstringit.

Theub Copalli Vid. Copalli Dei.

Tlaaça Camecaxochitl S. Flos funis pabuli terrestris. Foliis est Salignis, floribus ex albo rubentibus exilibus, transversa radice. Mentem amissam restituit.

Tlachichinoa Patlaboac, S. Herba usta; Heliotropium majus Mexicanum, Tres figuræ trium diversarum plantarum esse videntur. Situs florum tertiæ speciei in surculis floriferis idem est cum situ florum in Buglosso Echioide Indico Breynii.

Tlalcimatl & Tlalamatl, S. Morbi Gallici dolores sedans & Herba S. Joannis infantis. Trifolium purpureum spicatum foliis Nummulariæ. Adstringens est & vulneraria. Monardes Herbæ S. Joannis infantis folia Oxalidis villosa tribuit: intelligit fortè Trifolium acetosum.

Tlachochichic Ocapetlayucc, Salvifolia floribus candidis papposis. Succus pituitam purgat ℥, pondere.

Tlacolcoatli S. Coatli humilis. Foliis est Ericæ; floribus candidis longiusculis & velut è flocco concinnatis; radicibus fibrosis. Radix diuretica est.

Tlacopatli Malinalcensis S. Aristolochia Mexicana III. Folia cordata; caules volubiles; Fructus oblongus Avellanæ magnitudine; Radices fibratæ, Morbis frigidis pæne omnibus auxilio sunt.

Tlacoxochitl S. Jasminiflora, foliis Salignis subalbidis, ad nodos ternis; flosculis ex albo rubentibus longiusculis & compositis in comam. Lassitudinem pota tollere dicitur, & radicis pulvis vetustis plagis mederi.

Tlacuitlaxocolli S. Viscera terræ. Foliis Origani longioribus & angustioribus, fructu rotundo è foliorum alis; radicibus albis, tenuibus, longis. Succus naribus attractus pituitam elicit & cephalalgiam tollit. Cathartica & emetica est. Caules nodosi pinguntur ità ut internodium quodvis ipsi nodo insertum videatur.

Tlaelpatli Tonallæ S. Medicina dysentericorum, foliis Lini, floribus in corymbos seu spicas compositis.

Tlaelpatli S. Medicina dysentericorum alia, foliis Veronicæ subrotundis serratis, fructu Piperi longo simili [aut spicæ Plantaginis] Radix longa, digitum crassa.

Tlaelpatli Acatlanensis Alsinefolia II. caulibus spithameis, semine in spicis foliaceis seu squamosis. Radix ut reliquarum cognominum dysenteriæ medetur.

Tlalapaltic S. *Cocoztic*. S. *Tlalaubquichioyantic* S. *Chichiantic rubea*, Herba pallida, foliis oblongis serratis, radicibus fibrosis pallidis Hellebori; floribus oblongis candidis, fructu glandibus oblongis simili. Bibitur adversus febres; item Variolas.

Tlalatochictl S. Humile Pulegium. Foliis Origani serratis ex adverso binis, è quorum sinubus singulis singuli flores exeunt ex albo purpurascentes. Linguam quamprimum calefacit, paulo post velut Atochictl species reddit intensè gelidam.

Tlalcacahuatl

Tlalcacahuatl Chimalhuacanichalcensis S. Filipendula 4. Mexicana. Foliis est Ocimi oblongis, crassiusculis, nervosis, serratis, binis per intervalla in caulibus asperis tenuibus, floribus cyaneis in spicis Stœchadis Radicum glandulis Avellanarum magnitudine, quæ ardores febrium temperant, & alvum sistunt.

Tlalcacauatl S. *Yztacixpatli*, Filipendula trifolia, radicum glandulis interdum oblongis, flosculis coccineis. Radix frigefacit & humectat. Icon flores galeatos S. labiatos repræsentat, spicas squamatas.

Tlalcapolin S. Chamæcerasus Atlapulcensis, foliis serratis, oblongis, in caulibus per intervalla quaternis quinisve unà, floribus in summis ramulis parvis coccineis; fructu Cerasi, minore. Pulvis radicis dysenterias curat.

Tlalchinolxochitl S. Venerea medicina II. foliis oblongis, angustis, crebris; floribus parvis, oblongis ex albo purpurascentibus multis capillamentis luteis. Folia astringunt. Radix ad ʒij. devorata vomitum ciet.

Tlalchipillin Hoexotzincensis, Foliis Origani nonnihil serratis, floribus candidis, semine in vasculis candido rotundo, radicibus fibrosis, Catharticis. Alia pingitur species vasculis in foliorum alis in tres carinas dehiscentibus.

Tlalcocoltzin, S. Parva herba & contorta, Tithymalus helioscopius Mexicanus foliis quàm nostras magis acuminatis.

Tlallantlacua cuit lapilli S. Cauda parvi Tlacuatzin; Michuacanica diuretica. Duplex est, mas & fœmina. *Mas* folia fert Solani mucronata, & juxta cuspidem contorta, caules volubiles; radicem tenuem, longam, fibratam, candentémque. *Fœmina* caule est cinereo geniculato; foliis cordatis majoribus, flore per hyemem candenti & magno, fructúque oblongo & ampliore, referto, semine luteo obducto candida lanugine. Hæc proculdubio Apocyni species est.

Tlallantlcaca cuitlapilli, S. Trifolium tetraphyllum, floribus rubeis stellatis in spicis squamosis. Radix crassa. Thoracica est doloréisque & lassitudinem sedat.

Tlallayotli S. humilis Cucurbita. Folia cordata acuminata bina adversa; Caules volubiles geniculati, cucurbitulæ pollicaris crassitudinis & longitudinis, maculis viridibus & cinereis interstinctæ, edules, ac refertæ lanuginoso semine. Radix longa fibrata per superiora & inferiora purgare dicitur. Inter Apocynum & cucurbitam ambigere videtur aut de utroque participare. Ad Cucurbitam tamen magis accedit.

Tlalmatzalin Hocxotcinfensis S. Amygdaloides serrata floribus parvis purpureis in summis caulibus, radice Napi frigida & sicca, corpus tamen purgare dicitur cum *Cacaboatl*, &c.

Tlalquequetzal S. Penna terræ, Millefolium Mexicanum, Europæo acrius & amarius.

Tlaltzilocayotli S. Tzilocayotli humilis, siliquastrum Mexicanum. Sæva symptomata, quæ dicitur inferre hoc medicamentum, suspicionem injiciunt hanc herbam inter Apocyni species numerari debere, quam augent herba repens, flos albus, siliqua viridis, quæ omnia in siliquastris nunquam simul invenies. *Ter.*

Tlalyxtomio S. Yztomio humilis, Foliis est Portulacæ, aliquanto majoribus, caulibus teretibus purpureis, floribus in summo purpureis; radicibus crassis, surculosis, amaris vi cathartica præditis. *Folia terna, Crassulæ similia caulibus sine pediculo adhærent: flos pentapetalos ruber: unde inter Crassulæ seu Sempervivi species reponenda videtur.* Ter.

Tlanoquiloni Huaxacensis, Herba Mexicana Pilosellæ foliis binis oppositis, spica Plantaginea, (Stœchadis *Col.*) Radix acris & cathartica est.

Tlanoquilonipatli Tancuitlauensis, Linifolia hirsuta, flosculis luteis spicatis, radice longa, acri, guttur urente, amara & cathartica.

Tlapatl i. e. Stramonium.

Tlaquauhtilizpatli S. Venerea medicina, Foliis longis angustis Salignis majoribus, floribus fulvis, radicibus longis, sapore Glycyrrhizæ. Diarrhœas puerorum curat.

Tlatlacizpatli S. Fluxionum medicina. Folia Origani aut Teucrii, caules tenues breves; flosculi candidi [lutei *icon.*] Absinthii similes.

Tlatlauhcapatli, Alsinefolia, flosculis albis, radice surculosâ. Radix acris nonnihil & dulcis est, ophthalmica & Thoracica mirabilis; diuretica etiam & tumores maturans.

Tlatlauh Capatli S. Oxygeranium Mexicanum, cujus duæ species, altera radice candidiore, altera rubente: icones etiam diversitatem ostendunt in foliis & floribus: in altera enim bini flores pinguntur in uno pediculo, in altera singuli: alterius folia altiùs incisa sunt, ad modum fere Pentaphylli Tormentillæ facie; alterius leviùs. A nostratibus Geraniis acido sapore differunt.

Tlatlayotic S. Nummularia Indica à nostrate genere diversa videtur; est enim radice crassa, lactescente; fructu Cucurbitino eduli. Radix glutinosa est & adstringens.

Tocizquiuh S. Mayzium torridum & calidum, Foliis Chamædryos serratis hirsutis, odore gravi; floribus oblongis luteis, pluribus congestis. Uterinis affectibus & dysenteriæ medetur.

Toma S. Urtica arborescens foliis sinuosis, stipitibus lævibus, candidis luteísque floribus. *In icone inferior caulis pars spinosa pingitur.*

Tomatl S. Planta acinosa vel Solanum. Hujus duo genera proponit, Alterius fructus minores orbiculares sunt, membranâ inclusi, iique vel nucibus Ponticis majores, minores Juglandibus, qui è viridi pallescunt; vel prædictis nucibus æquales, eodem colore, *Miltomamæ* dictæ: Alterius majores *Xitomamæ*, qui Poma amoris dici solita nobis videntur; hi etiam vel majores iterum sunt, eadem nobis in Appendice descriptas; vel minores, utríque colore differunt, luteo, rubro, aureo.

Tonalxochitl S. Solis nuncius, Foliis est Ocymi longioribus minimè serratis [icon profundè serrata repræsentat] caule volubili, floribus magnis, longis, intus luteis circa labra, quæ fissa sunt, purpureis, Cappares olentibus. Humida est & glutinosa natura.

Totoyexitl S. Pes passerinus, Convolvuli species videtur, radice Pyriformi lactescente, foliis in quinque aut septem lacinias profunde divisis flore Malvæ minori [icon integrum Campaniformem exhibet.] Radix grato est sapore, & tamen (quod mirum) leniter purgat.

Tozancuit laxcolli, S. Intestina Tuccæ Talpæve Indicæ, à radicibus illorum instar conglobatis formâ rarâ: Foliis Origani asperioribus, floribus in summis caulibus coccineis, caliculorum formâ. Radix refrigerat & adstringit.

Tragoriganum Quauhnacense, Figura, Descriptio & vires Tragorigano conveniunt; in icone tamen quatuor

quatuor vel quinque folia ad genicula singula subinde appinguntur, fortè pictoris incuriâ.

Turbith Indicum Convolvuli species est foliis Ibisci, floribus candidis, interdum ex albo rubentibus, Malvaceis. Vid. Historiæ nostræ Appendicem.

Tuzpatli, Polypodium Mexicanum tuberosâ radice fibris cyaneis, folio brevi. Impetigines, panos, furunculos, luem Veneream, aliósque tumores discutit.

Tzaguanguenì III, S. Hæmorrhoidalis Mexicana. Foliis est longis angustis, plerunque quinis, Absinthii Indici; floribus coccineis; radicibus fibratis. Amuletum est appensum brachio ad hæmorrhoidas.

Tzahuenguenì, Tzatscuane, S. Filipendula Michuacanica foliis trifidis serratis, floribus in ambitu coccineis, medio luteis cum alba quadam iride. Calfacit & exsiccat.

Tzahuenguenì S. Filipendula Mexicana altera. Floribus est circa medium luteis, in ambitu purpurascentibus quo ad Asteres pertinere ostenditur. Folia habet Umbellatarum in modum divisa; radices tuberosas Oenanthes. Convenit viribus cum præcedente.

Tzautli, S. Gluten, Gladiolus Indicus Asphodeli radice, floribus è luteo purpurascentibus. Ex radice siccata fit gluten præstantissimum ad usum pictorum. Ea dysenteriam, aliósque fluxus curat.

Tzicatzon Tecomatl, S. Caput formicæ. Folia Lini stellatim per intervalla caules ambiunt, juxta quæ florum vice quædam velut verticilla prodeunt lutea. Radix dulcis est & glutinans: Folia frigida & glutinosa.

Tzocuilpatli, Pappiflora foliis Ocimi crenatis & nonnihil spinosis. Odorata est, calefacit & exsiccat.

Tzocuilpatli altera foliis majoribus profundiùs serratis subtus candentibus. Flores orbiculares & pilosi; caules hirsuti & subalbidi. Decoctum ejus motum amissum restituit, naribus attractum hemicraniæ medetur.

Tzompelic Xihuitl, Nectarea. Foliis Ocimi in caule binis. Flos candidus parvis oblongisque spondylis similis, in pediculis longiusculis. [Florum unitorum figura spicam vel julum Typhæ refert colore ex luteo in rubeum tendente.] Folia Mel ipsum & Saccharum dulcedine longè superant.

Tzompotonic, S. Helichrysum Mexicanum, floribus pallidis, umbilico rubro.

Micui Tlaxcolli, S. Piscium intestina à radicis forma dicta. Foliis longis angustis, flosculis parvis candentibus in summis caulibus tenuibus. Radix medetur ulceribus etiam cancrosis celerrimè, tusa & pota ictericis medetur, & urinam evocat. Fructus apertus pingitur in tres partes divisus, & in earum unaquaque duo semina lutea.

X.

Xararo, Helichryso similis, foliis Salignis serratis subtus albentibus. Flores rubescentes squarrosis calyculis conteguntur: radices fibris similes nigræ. Rad. amara est, odorata, calida & sicca.

Xicama, Phaseolus Mexicanus radice orbiculata foliis per medium velut orbiculariter sectis. Radices esculentæ sunt & mensas secundas instruunt: Corpus refrigerant & humectant, sitimq; extinguunt.

Xiuh Totonqui, S. Herba calida Totopecensis. Foliis est asperis, serratis Limonis sed majoribus floribus purpureis; radice surculosa, Helleboro simili, lanuginéque aut esca obducta, Caçanacæ tota similis est ejusque species. Decoctum lumbricos interimit.

Xochipalli, Artemisifolia, floribus Floris Africani sed parvis ex luteo rubentibus. Floris tantum usus est, ad affectus uterinos & ad ulcera; præcipuus verò ad tingendas lanas luteo colore, & ad pingendum, cujus gratiâ in aqua coquitur adjecto nitro, & succus exprimitur.

Xoxonacatic, S. Hyacinthoides capillosa, foliis Cæpe, flosculis longis luteis pediculis exilibus, è radice statim exeuntibus radice orbiculari Avellanæ magnitudine, capillamentis nigris operta. Purgat blande & leniter omnes humores.

Y.

Yauhtli, S. Nubilosa herba, Umbellifera floribus luteis, foliis integris Salignis serratis, odore & sapore Anisi. Thoracica est, & uterina, diuretica, lithontriptica, omniáque ferè præstat quæ calida & sicca.

Ychcacalotl, S. Vas Gossipinum. Foliis est orbicularibus, undulatis, senis, subalbidis præter alia quædam minora & albidiora; cauliculos tenues & breves, & in summa parte exiles flosculos profert, radices verò capillis similes quibus saxis adhæret. Edulis est. Hernandez Lichenis speciem esse vult.

Ychatlepatli, Foliis est cordatis, infernè hirsutis albidis, supernè viridibus; flores profert virentes in Corymbis; fructus subrotundos; & capillos quosdam juxta foliorum exortus. Odor Cydoniorum. Cortex radicum hydropi medetur. Acris est & calida.

Yexochitl, S. Flos *Yetl*, Radice est crassa, tuberosa, aliis ei è funiculis demissis appendentibus radicibus porcinis renibus similibus sed majoribus; caulibus quaternis canaliculis striatis; foliis Bliti, floribus oblongis luteis, fumum olentibus. Radix dulcis est & edulis, siccatæ pulvis inspersus ulcera oris curat.

Yolmimi Quilitzpatli, Folia angusta longiuscula; caules prolixi; flores pallidi, radices tenues, amaræ, acres, calidæ, pituitam & bilem evacuant.

Yolopatli irina à figura foliorum dicta, duæ species sunt, Prior foliis Iridis angustis, flore Omixochitl, S. Lilii Mexicani; radice pyriformi. Radix cardiaca est insign. & vulnerar. Altera caule, flore & fructu carens, foliis Plantagineis angustioribus, singulis binisve ab eadem radice.

Yzcuimpatli seu Canis interfector, S. Hordeolum, *i. e.* Hordeum causticum, S. Cevadilla *Monardis*. An revera Frumentacea herba sit, tum figura, tum descriptio, tum vires mihi dubium faciunt. Caulis minimum digitum crassus. Descriptionem & iconem vide apud Hernandez p. 307. Duæ aliæ species 1. Radice cæpaceâ, eisdem viribus. 2. Radice orbiculari, foliis angustioribus, sapore nullo, ibidem habentur.

Yxiayahoal Chapaltepecensis, S. Nepeta Mexicana foliis minoribus & brevioribus cordatis, floribus candidis.

Yxtenextic, S. Oculi cinerei, Foliis Limonis serratis subalbidis, floribus Chrysanthemi, radice crassa surculosa, amara acri & urenti, Panos, lepras & lichenas extergit & curat, insuper *Tzatzayanalitzli* morbum in qua universum corpus dehiscit, illitâ resina, inspersóque desuper hujus pulvere & gallinarum pennis.

Yxtomiuna

Yxtomium Xihuitl, S. Lanuginosa herba. Folia Anchusæ, caules bicubitales; flores candidi, calyculis contenti, in pappos abeuntes. Radices emeticæ sunt.

Yxcuicuil, S. Oculus depictus, Caules exiles geniculati, flores candidi parvi ad foliorum exortus, quæ bina in caule: Radix Pæoniæ similis, Primo gustatu dulcis, mox guttur urens, evacuat pituitam.

Yzpatli, S. Apios Mexicana foliis tenuibus oblongis. Viribus cum aliis Tithymalis convenit. Radix subrotunda est, Avellanæ magnitudine.

Yztaçaçalic, S. Herba glutinosa & candens, à radicis qualitate dicta. Foliis est Alliariæ, leviter serratis, fructu racemoso uvæ acerbæ forma & magnitudine; capreolis scandens. Radix anodyna est, humenti & glutinosa natura, frigidâque.

Yztac cihuatl, S. Fœmina candida, Dens leonis Mexicanus. Calida est & amara, convulsioni & torminibus medetur.

Yztacchyatl, S. Sal amarum, Absinthium Mexicanum, Europæo simile forma & viribus.

Yztac ololtzin Chullulensis, S. Scammonium Mexicanum, Radice foliis, floribus cum Scammonea Syriaca convenit; duntaxat foliorum auriculæ magis falcatæ: flores ex albo rubescunt. Radix dulcem saporem præferre videtur, & tamen devorata bilem ac pituitam evocat.

Yztacpatli Tanguitlauensis, Lychnis Mexicana angustifolia, flore parvo, coccineo. Radix acris est & glutinosa.

Yztacpatli Ygualapensis, Papposa Mexicana, Virgæ aureæ floribus, foliis Ocimi longioribus. Radix acris est, amara & calida.

Yztacpatlis Ototoniles, Linifolia argentea, floribus candidis, radice purgatrice.

Yztacpatli Tepuzcullulæ, S. Linaria argentea Mexicana. Floribus est oblongis, ex luteo candicantibus, in pappos abeuntibus. Calyx floris Senecioni similis. Herba est papposa ad Elichrysum accedens, non Linariam.

Yztacxihuitl, S. Basium monile, Volubilis species calidâ & glutinosâ naturâ, ophthalmica & diuretica. Flos inferiore parte depictus est colore luteo, superiore colore Echii. *Ter.*

Yzel Acocotl Chullulensis, S. Rosmarinus ferulaceus. Umbellifera est foliis Fœniculi crassioribus & latioribus, semine candido, rotundo, anguloso & resinaceo, quod in mandendo linguam exurit; radice crassa longa Thus olente. Omnibus notis Rosmarini ferulacei respondet.

Mirum fortasse alicui videri possit tot novas aliásque indictas herbarum species in hoc opere reperiri. Verùm desinet mirari si mecum perpenderit, Herbas medicinales per Novam Hispaniam nascentes à nemine præter Franciscum Hernandez, deditâ operâ conquisitas & descriptas: Nec enim alias commemorant Peregrinationum suarum aut Historiæ generalis Americæ conscriptores, quàm quarum vel flores *ob pulchritudinem suam aut odoris fragrantiam in pretio sunt: vel* fructus, *radices, aliæve partes hominibus in cibum veniunt.*

Cùm ad Historiam plantarum *Franc. Hernandez* illustrandam me parum lucis adferre posse viderem, nec ob brevitatem & imperfectionem descriptionum species plerasque ibidem traditas ad suas classes reducere valerem, eas duntaxat inde excerpere & Historiæ nostræ inserere decreveram, quæ ab aliis etiam descriptæ essent. Verùm ab Amico quodam, cui plurimum tribuo, monitus, nonnullos Historiam ut imperfectam criminaturos si tot ei species deessent quot ab Hernandez novæ proditæ sunt, Epitomen hanc qualemcunque, summa festinatione nè editionem morarer compositam, adjeci. Si per otium licuisset plantas singulas cum Americanis à Pisone, Marcgravio, aliisque traditis diligenter conferre, longè perfectiorem eam reddere potuissem, multásque fortè, quas jam pro novis & nondum editis habeo, ab aliis descriptas invenissem.

Species sequentes ad calcem Catalogi Zanoniani, p. 1927. *subjiciendas, sed Typothetarum incuriâ omissas, hinc suppleat Lector benevolus.*

12. *Limbra* seu *Baccam* frutex Orientalis folia habet oblonga, aliquantulum inclinata, dentata & æqualiter ducta. *Flores* producit racematim, ut & fructus rotundos. Utuntur illâ ad construendum unguentum pro vulneribus: folia cocta sunt pro ustione, præcipuè pulveris tormentorum.

13. Palmæ Indicæ *Birli* dictæ icon exhibetur absque descriptione.

14. *Parcol* Arbor sylvestris habet lignum asperum, fructus producit parvulos figurâ & gustu nostro Hypomelidi similes, sed parùm trigonales & dulciores. *Flores* emittit pulcherrimos, quatuor folii compositos, è quorum medio exeunt virgæ oblongæ sanguineæ.

15. *Pinxevi* est Arbor qui habet folia magna, quasi rotunda, aliquantulum aculeata, plana, non tamen lenia sed parùm aspera. *Flosculos* producit parvos: Fructus in racemis sunt Uvæ, ex quorum seminibus extrahitur oleum quod est optimum pro intemperie frigida.

16. *Ramba* Arbor est procera, folia habens oblonga, nervosa, coloris viridis: Fructus verò similes Coriandro, sed in racemis sicuti Uvæ, & sunt multùm salutiferi infirmis: Folia cocta cum sale & sulphure in aqua omnes plagas sanat brevi tempore: Succus vel pulvis de fructibus est valdè admirabilis pro plagis, gangrænis & fracturis ossium.

17. *Rambora* est Arbor sylvestris, à Lusitanis *Pero de Matto* dicta; hæc habet folia satis magna, aspera & dura magis quàm nostræ Ficus, multum nervosa, præsertim in parte inferiore. Fructificat multùm non in ramis, sed in trunco, ubi ex omni parte oriuntur, in quibus nascuntur fructus, ut Pomum parvulum, lanuginosum, habentes stellam in medio cum quatuor corniculis. Condiuntur in Aceto sive Aqua salla pro cibario.

18. *Ra-*

18. *Rategal* Arbor producit folia oblonga & ovata, coloris viridis. Flores pulcherrimos habet, multùm racematos; è trunco enim prodeunt multæ virgulæ, in quarum summitate sunt quædam foliola viridia, bipartita ut in nostra Viola, prima inferiùs clausa, cætera totaliter aperta, è quorum medio fasciculus virgularum sanguinei coloris exit, & unà foliola parvula cum caule longo, tota crispa & pulcherrima, pulcherrimo ordine disposita & in eodem racemo flores nascuntur, interdum aliqui flavi, aliqui rubri, alii partim flavo, partim rubro colore variegati, quos sustinent receptacula superiùs rubra inferiùs verò viridia. Semina dant ut *Piseli* (quid sibi velit hæc vox non capio) odore Nasturtii nostri. Utuntur fructu ad solvendum corpus, & semina cocta cum aqua salsa sunt optima pro ulceribus malignis. Pulvis similiter idem efficit.

19. *Stipsdanti* Arbor Indica folia habet aculeata, aspera & crassa, valdè viridia, *flores* producens parvulos, albos & in cacumine radiantes. Fructus est triangularis, rotundus, nigricans: *Radix* magna, sed valdè purgativa, si cum aqua bibatur utilis est ad hydropicos. Ex foliis formant Orientales medicamentum purgans; sed valdè periculosum est ob nimiam caliditatem; aperit venas & est medicamentum mortale.

20. *Toppi* herba marina Indica *folia* habet magna ut Laurus, lucida in superiore parte viridia, sed subtus parùm lutea cum acuminibus minutis, colore nigro. Est planta valdè longa & nascitur in mari, duplicis speciei, quæ in foliis sunt similia, quæ nullum habent nervum nisi unum in medio, suntque tactu multùm mala, quæ totæ franguntur & in diversas partes dividuntur; solùm distinguuntur in fructibus; quorum unus est ut Pirus, etiam in odore similis cum quinque auriculis foliaceis retroflexis, quæ adhærent fructibus, in quo inserta est longa fistula, quæ dum fructus maturescit cadit, & est plena lanugine veluto magis delicata. Alius verò fructus habet parvum calycem instar poculi, qui postea dilatatur & dividitur in septem radios, in medio quorum est parvus fructus Rapæ nostræ similis. Estur sale conditus vel aquâ salsâ: valet ad reprimendum sanguinem, ac etiam pro contusionibus & aliis similibus affectibus utuntur supradicta lanugine. Cortex plantæ partim est ruber, partim luteus quo utuntur ad tingendum colorem rubrum obscurissimum.

21. *Tessunda* sive *Casunda* frutex est circiter quinque cubitorum altitudine. Flores producit flavos, pentapetalos instar Violæ: folia vulgari Parietariæ similia sunt. Post flores siliquas profert Phaseolis similes in cacumine tamen curvatos, in quibus sunt circiter octo semina dura, oblonga & lenia. Foliorum decoctio partum accelerat, foliáque trita cum Sinapi ventris doloribus medentur.

22. *Zambul* arbor Indica sive Cornus mas Theophrasti ex sententia Jac. Zanoni. Arbor hæc satis magna habet folia, oblonga, plena, dura, nervosa, fructus producens ad instar Corni nostratis, coloris inter rubrum vel sanguineum & nigrum, suntque saporis acidi; ossa verò olivarum instar. Cortex contusus & ex eo decoctio facta alvum sistit. Hæc arbor eadem esse videtur cum *Neela tali* seu Berberi Indica Aurantiæ folio *H. M.* p. 1606. Historiæ nostræ descriptæ.

23. *Zambal* utraque species Solani Indici spinosi species esse videtur.

Inter *Emendenda* nescio quo casu omissam invenio hanc notam, Planta illa, quam D. *S. Dale* erroneè pro Gramine bulboso aquatico à C. Bauhino in Prodromo descriptam & depictam fuisse observavit nósque commonefecit, non erat Sparganii radix cum foliis primò erumpentibus & aquâ immersis, ut nos memoriâ lapsi scripsimus, sed Sagittariæ aquaticæ; quod Lectorem monere oportet: ne observatori injurii simus, nostrúmque illi errorem impingamus.

INDEX

INDEX.

INDEX.

I N D E X.

E.

E.

F.

N.

Arabum

Panem-

maximum

Umbi-

I N D E X.

INDEX

INDEX

Affectuum & Remediorum.

C. *Calcu-*

Lethargus.]

Lethargus.] *Sternutatoria*, & *Cephalica*, Sinapi, Nasturtium hortens.

Lienteria.] Farina Fabarum.

Lithontriptica.] *Rad.* Acetosæ *Prævot.* Acori, Cardui fullonum, Caryophyllatæ sylv. *Prævot.* Eryngii *Prævot.* Helenii, Filipendulæ vulgaris, Filicis, Peucedani, Pimpinellæ Saxifragæ, Raphani rust. Rubi, Rubiæ, Tragopogi, Urticæ. *Fol.* Altheæ, ut & radix & sem. Anonidis, Aparines aqua destill. Argentina, Asparagus, Avellanæ sylv. cortex *Prævot.* Becabungæ, Betonicæ, Brassicæ, Cardui stellati, Cerefolii, Chamædryos, Chamæpityos, Nasturtii aquat. Parietariæ, Parthenii, Percepier, Persicariæ, Pilosellæ, Pulegii, Quercûs, Salicis, Saxifragæ albæ & pratensis, Sisymbrii, Sium aqua Tanaceti, Thalictri, Veronicæ, Virgæ past. Virgæ aureæ, Capillares herbæ. *Flores* Chamæmeli, Consolidæ regalis, Ericæ, Genistæ ut & summitates. *Fructus* & *Sem.* Bardanæ maj. & min. *Prævot.* Dauci, Irionis, Juniperi, Lithospermi, Oxyacanthi, Peucedani, Rosæ sylv. Solani halicacabi, Violæ purpureæ. His adde Gummi Cerasi, nucleos & oleum è nucleis Cerasorum, & Graminis radices.

Sem. Sophiæ Chirurgorum, Resina Terebinth. *Aperientia, Attenuantia*, & *Anodyna.* Urtica, Hedera terrestris, Fragaria, Ruta, Cicer sativ. Nil, Phalaris, Lacryma Jobi, Avena, Gramen caninum, Gramen Crucis, Persicaria siliquosa, Anana, Pinus, Betula, Mespili officula, Nuclei Armeniaci, Thee, Limon, Balsama Indica, Lignum Nephriticum, Cubebæ.

Lochiorum nimius fluxus.] *Adstringentia, Consolidantia*, & *Anodyna.* Filipendulæ radices.

Lues Venerea.] Lignum Buxi, Saponaria, Scorodonia, Succisa.

Guaiacum, China, Sarsaparilla, Santala, Smilax aspera, Bardana maj. Sassafras, Tamariscus.

Lumbrici intestinorum.] Absinthium, Allium, Cannabis sem. aut foliorum succus *Prævot.* Centaurium min. Corallina, Filicis fœm. radix, Gramen caninum, Helleboraster maj. Hypericon, Juniperus Alpina, Marrubium album, Parthenium, Sabina in hoc genere excellit, Senecionis succus aut decoct. Scordium, Tanacetum, Viscus. His adde è *Prævotio* Enulæ recentis succum, Petasitidis radicem, Rutam caprariam.

Ageratum vulg. Cepa, Aloe, Festuca Avenacea, Sabina, Fol. & Flor. Mali Persic. Cort. Aurantiorum, Eleagnus, Cordi seu Myrt. Brabant. Ligna Colubrina, Agallochum.

M.

Mania & *Melancholia.*] Tinctura florum Hyperici.

Agrimonia, Fumaria, Melissa, Anagallis Mas, Hellebor. Idou-Moulli.

Mammarum durities & tumores.] *Emollientia omnia.* Althæa, Cerefolium, Dulcamara, Malva, Mentastrum, Farina Fabarum, Senecio, Sium aquat. Solanum vulgare & lethale.

Maturantia seu pus generantia.] Althæa, Cepa, Lilium alb. Malva, Chamæmel. Crocus, Ficus, Fœnugræcum, Hordeum, Linum, Triticum, Colophonia, Elemi, Ladanum, Liquidambra, Mastiche, Pix, Styrax, Tacamahaca, Thus, Terebinthus.

Melancholia.] Fumaria, Pimpinella.

Menses moventia.] Absinthium, Acetosæ radix, Acorus, Alliaria, Apium, Aquilegia, Artemisia, Arum, Asarum, Asparagi rad. Betonica, Becabunga, Bryoniæ rad. Calamintha, Cardiaca, Cæpa, Centaurii min. rad. Chamædrys, Chamæmelum, Chamæpitys, Conyza, Crocus, Daucus, Eryngii rad. Eupatorium Avicennæ, Hedera terrest. Filicis rad. Graminis rad. Helenii rad. Hypericum, Leucoii lutei flores, Matricaria, Melissa, Mentastrum, Mercurialis, Meum, Nasturtium, Phyllitis, Pimpinella, Periclymenum, Polytrichum, Prassium, Pulegium, Ruscus, Rubia, Salvia agrestis, Saponaria, Serpyllum, Tanacetum, Urticæ sem. Præ aliis omnibus Sabina: quin & diuretica pleraque sunt etiam emmenagoga.

Caryophyllata, Aristolochia, Curcuma, Cardamomum, Cyperus officinar. Schœnanthus, Acorus, Vaynilla, Costus, Sabina, Myrrha, Sagapenum.

Menses sistentia.] Mentastrum, Pimpinella, Plantago, Papaver Rhœas, Polygonum, Rosæ caninæ flores, Vinca pervinca & reliqua ferè Adstringentia.

Nymphæa, Millefolium, Hyoscyamus, Papaver, Acacia, Cinnamomum.

Mictus involuntarius.] *Consolidantia omnia*, & *Adstringentia:* Agrimoniæ exiccatæ pulvis, Plantago.

Morsus venenatus.] Ligna Colubrina, Lychnis sylv. flore muscoso, Opobalsamum, Serpentaria Virginiana, Ruta, Allium; *Alexipharmaca. Rad.* Granadillæ, seu flor. Passion. Phyllon Marificum, Scorzonera, Pimpinella vulg. Calamintha, Ballote, Pulsatilla, Anagallis Mas, Malum Citrium, Caniram, Laurus, Platanus, Rosa.

N.

Narcotica.] Croci flores, Cynoglossum, Hyoscyamus, Lactuca sylv. Lolium, Papaver, Napellus, & *alia Aconita*; Stramonium, Nuces Moschat. recent. Odallam, Cocculus Indus, Nux Vomica.

O.

Odontalgia.] Argentina, Chelidonium minus, Clematis daphnoides, Lepidii radices, Primula veris, Ptarmica. *Anodyna* & *Narcotica:* Nicotiana, Quercus, Morus.

Ophthalmica.] Caryophyllata, Chelidonium maj. Cichorei & Cyani flores, Dipsaci aqua, Enula campana, Erica, Euphrasia, Fumaria, Fœniculum, Horminum, Holosteum, Linaria, Lysimachia spicata, Pomorum agrestium succus, Salicis lachryma, Valeriana, Verbena.

Acacia, Anagallis mas, Ulmus, Camphora, Arbor tristis, Ebenum, Sarcocolla.

Oris & Gingivarum Vitia.] Areca seu Fausel, Cochlearia, Mastiche, Herba Britannica, Fagus, Hondir-Alou, Mespilus, Balaustia, Caryophyll. Ind. Nux Moschata, Malabathrum, Rhus, Agallochum.

P.

Paralysis.] *Cephalica omnia.* Cerasa dulcia, Ericæ flores, Leucoium luteum, Lilium convallium, Primula veris, Sinapi, Viscus.

Paronychia.] Paronychia vulg. Telephium.

Partus difficilis.] Dictamnus, Caltha, Crocus, Galbanum, Myrrha.

varia, Brasil.rubrum, Logwood, Fustick, Candel, Orellana.

Tormina.] *Anodyna* & *Narcotica:* Meum, Serpyllum, Tanacetum, Trifolii prat. purp. flores, Verbena.

Tumores & *Inflammationes.*] *Anodyna, Emollientia, Discutientia, Repellentia,* vel *Maturantia* pro re natâ: Cerefolium, Oleum Chamæmelinum, Cicuta, Cynoglossa, Fagi folia, Galeopsis succus, Lamium, Oleum Lini, Malva, Orchidum rad. Parietaria, Rapum, Selinum Sii foliis, Sphondylii rad. Urtica.

Tussis, v. *Pneumonica.*] Enula campana, Erysimum, Daucus, Glycyrrhiza, Baccæ Juniperi, Linum, Marrubium album, Parietaria, Periclymenum, Petasites, Peucedanum, Scabiosa, Tragopogi radix, Tussilago, Verbena, Violaria, Urticæ radix & semen, Castanearum farina.

Decoctum pectorale, Papaver, Rapum, Musa, Avellana, Amygdalus, Siliqua edulis, Bdellium, Benzoin.

Tussis convulsiva sive *Catarrhus ferinus.*] *Antispasmodica omnia:* Muscus pyxidatus, Succus Pulegii, Origanum.

Muscus Quernus, Agallochum, Cubebæ, Opobalsamum, Balsam. Peru.

V.

Variolæ & *Morbilli.*] *Ad præcavendum,* v. *Alexipharmaca, ad expellendum* Aquilegia, Crocus, Rapi semen.

Venerem stimulantia.] Asparagus, Avellanæ, Castaneæ, Crocus, Eringium, Eruca, Dauci sem. Fœniculum virens, Cannabis, Fabæ, Orchides omnes, Opiata quæcunque, Pastinaca latifolia, Horminum, Mentha virens, Nasturtium, Ononis, Personatæ rad. Rapi sem. Sinapi, Apium dulce, quod *Seleri* dicitur.

Ventriculum roborantia seu *Stomachica.*] *Aromatica, Amara:* Absinthium, Acorus, Acetosa, Agresta, Berberis, Caryophyllata *Prævot.* Cerasa acida, Fraga, Mentastrum, Calamintha, Pruna sylvestria & eorum succus, Pulegium, Prunella, Sorba, Ranunculus.

Zingiber, Galanga, Contrayerva, Cinnamomum, Sasafras, Thé, Cort. Mali Citrii, & Aurantii, Zedoaria, Piper, Xochoxochitl, Caryophyll. Aromat. Nux Moschat.

Verrucæ.] Mercurialis, succus in foraminibus Populi collectus, Lac Tithymalorum, præcipuè Helioscopii, Dipsacus, Galeopsis succus.

Sedum maj. Heliotropium maj. Brassica.

Vertigo.] *Cephalica omnia:* Primula veris, Aqua florum Tiliæ, Viscus.

Chærophyllum, Sinapis.

Ulcera.] Caprifolium, Negundo, Ligustrum, Lycium, Mandihoca, Opobalsamum, Myrrha.

Ulcera cancrosa.] *Detergentia, Anodyna, Siccantia:* Elatine, Gallium, Laureolæ pulvis.

Heliotropium, Solanum, Symphytum maj. Ladanum, Schœnanthus.

Vomitoria, v. *Emetica.*

Vomitum sistentia.] *Hypnotica;* Sal Absinthii, Menthæ aqua stillat. Polygonum, Rubus Idæus, Vaccinia.

Urinæ ardor vel *acrimonia.*] *Sem.* 4. *frigida, Emulsiones, Anodyna, Emollientia,* & *Incrassantia;* Castanearum emulsio, Malva, Glycyrrhiza, Portulaca, quamvis ad acrimoniam urinæ mitigandam nihil conducibilius sit quàm Lac recens copiosè ingestum, aut Lactis defectu Serum vel Cerevisia tenuis, nihil enim aliud requiri videtur, quàm ut Sanguis sero exhaustus leni aliquo liquore affatim diluatur.

Urina cruenta, v. *Adstringent.* & *Consolidant.*

Uteri procidentia.] *Adstringentia* & *Vulneraria.*

Vulneraria, seu *Consolidantia.*] Agrimonia, Alchimilla, Anagallis, Androsæmum, Argentina, Artemisia, Bellis major & minor, Betonica, Bonus Henricus, Bugula, Centaurium, Ceterach, Chamædrys, Cicuta, Consolida maj. Cruciata, Cynoglossum, Equisetum, Eupatorium Avicennæ, Fœniculum, Geranium, Glastum, Hedera terrest. Herniaria, Hypericum, Jacobæa, Lamium, Lilium convallium, Lunaria minor, Melilotus, Millefolium, Nummularia, Ophioglossum, Panax coloni, Parietaria, Pentaphyllum, Perfoliata, Persicaria, Peucedanum, Pilosella, Pimpinella, Pinguicula, Plantago, Polygonatum, Polygonum, Prunella, Rubia, Salvia agrestis, Sanicula, Scordium, Serratula, Sophia Chirurgorum, Succisa, Tanacetum, Telephium, Tormentilla, Valeriana, Verbena, Virga aurea, Veronica utraq;

Balsamina mas, Delphinium, Ulmaria, Nux myristica, Resinæ & Lacrymæ variæ, Clematis Daphnoides, Pyrola, Quercus, Pix, Alnus vulg. Cada Pilava, Ol. Olivarum, Opobalsamum, & Balsama Americana, Sarcocolla, Elemi.

NOMENCLATOR BOTANICUS, *Anglo-Latinus.*

A.

THE Abele-tree, *or white Poplar*, Populus alba.
Adders-tongue, Ophioglossum.
Adonis flower, *or Pheasants eye*, Flos Adonis, Eranthemum.
Agarick, Agaricum, sive Fungus Laricis.
Agrimony, Agrimonia.
The Alder-tree, Alnus.
Alexanders, Hipposelinum.
Alkanet, Anchusa.
The Almond-tree, Amygdalus.
Aloes, Aloe.
Wood of Aloes, Xylaloe, Agallochum.
Anemony, *or Wind-flower:* Anemone.
Angelica, Latinè pariter Angelica.
Annise, Anisum.
The Apple-tree, Malus.
Apples of Love, Pomum Amoris.
Mad Apples, Mala insana.
The Apricock-tree, Malus Armeniaca.
Archangel, *or Dead Nettle.* Lamium, Galeopsis.
Areck, *or Fausel.* Areca; Palmæ species.
Arrach, *or Orrach.* Atriplex.
Arrow-head, Sagittaria.
Arsmart, Persicaria acris, Hydropiper.
Artichoke, Cinara, Scolymus.
Asarabacca, Asarum.
The Ash-tree, Fraxinus.
The Aspen-tree, Populus tremula seu Libyca.
Asphodil, Asphodelus.
Avens, *or Herb Bennet.* Caryophyllata.

B.

The Balsam-tree, Balsamum.
Balsam-apple, Balsamina.
The Bambou Cane, Bambou, Arundinis species.
The Barberry, *or Pipperidge-bush.* Berberis.
Barley, Hordeum.
Barren-wort, Epimedium.
Basil, Ocimum.
Wild Basil, Acinos, Ocimum sylvestre, Clinopodium.
Baulm, Melissa & Melissophyllum.
The Bay-tree, Laurus.
The Bead-tree, Azedarach.
The white Beam-tree, Sorbus Alpina, Aria Theophrasti.
A Bean, Faba.
Bean-trefoil-tree, Anagyris, Laburnum.
Binding Bean-tree, *or Gum-Arabick-tree.* Acacia Ægyptiaca.
Bears-breech, *or Brankursine.* Acanthus, Branca ursina.
Bears-ear, Auricula ursi.
Bears-foot, Helleborus niger hortensis.
The Beech-tree, Fagus.
Beet, Beta.
Bell-flower, Campanula.
The Benjamin-tree, Benzoin.
Betle, Bete.
Betony, Betonica.
Bilberry, *or Whortle-berry.* Vaccinium, vitis Idæa.
Bindweed, Convolvulus, Smilax lævis.
The Birch-tree, Betula.
Birds-foot, Ornithopodium.
Birds-nest, *or abortive Orchis*, Nidus avis, Satyrion abortivum.
Birthwort, Aristolochia.
Bishops-weed, Ammi.
Bistort, *or Snake-root.* Bistorta.
The Bladder-Nut-tree, Staphylodendron, Nux vesicaria.
Blite, Blitum.
Blood-wort, Lapathum sanguineum, Draco herba.
Blue-bottle, Cyanus.
The Bonana-tree, Bananiera.
Borage, Borago.
The Box-tree, Buxus.
The Stone Bramble, *or Raspis.* Chamærubus saxatilis.
The Bramble, *or Blackberry-bush.* Rubus sylvestris.
Brasile-wood, Brasilia arbor.
Brooklime, Anagallis aquatica, Becabunga.
Broom, Genista.
Broom-rape, Orobanche.
Butchers-Broom, *or Knee-holly.* Ruscus, Bruscus, Oxymyrsine.
Spanish-Broom, Genista Hispanica.
Briony, Bryonia.
Buckler-wort, *or Hart-wort.* Tordylium, Seseli, Caucalis.
Buck-thorn, Rhamnus.
Bugle, Bugula, Consolida media.
Bugloss, Buglossum.
Vipers Bugloss, Echium.
Burdock, Lappa, Personata, Bardana major.
Burnet, Pimpinella.
Bur-reed, Sparganium.
Butter-burr, *or Pestilent-wort.* Petasites.
Butter-wort, Pinguicula.

C.

Cabbage, Brassica capitata.
Cabbage-tree, *or Palmetto-Royal.* Palma nobilis.
The Cacao, *or Chocolate-Tree.* Cacao.
The Calabash-tree, Higuero Oviedi.
Calamint, Calamintha.
Water Caltrops, Tribulus aquaticus.
Calves-snout, *or Snap-dragon.* Antirrhinum.
Camels-hay, *or sweet smelling Rush.* Schœnanthos.
Camomile, Chamæmelum.
The Camphire-tree, Arbor Camphorifera.
Campions, Lychnis.
Canary-grass, Phalaris.
Capers, Capparis.
Caraways, Carum.
Cardamums, Cardamomum.
The Carline-thistle, Carlina.
The Carob-tree, Siliqua arbor, Ceratia.
Carrot, Pastinaca tenuifolia.
Cassia, Cassia fistula.
Cassidony, *or French Lavender.* Stœchas Arabica.
The Cassu, *or Cajou-tree.* Acajou, Anacardium.
Catchfly, Muscipula, Lychnis viscosa.
Caterpillars, Scorpioides.

Ca-

Cats-tail, *or Reed-Mace*, Typha.
The Cedar-tree, Cedrus.
Celandine, Chelidonium.
Centory, Centaurium.
Charlock, *or Wild Mustard*. Rapistrum.
The Chast-tree, Agnus castus, Vitex.
The Cherry-tree, Cerasus.
Winter Cherry, Solanum halicacabum, Alkekengi.
Chervil, Chærophyllum, Cerefolium.
The Chesnut-tree, Castanea.
Chick-weed, Alsine.
China-root, China radix.
Chiches, *or Chich-pease*. Cicer sativum.
Herb-Christopher, Christophoriana, Aconitum racemosum.
Christ's Thorn, Paliurus.
Cicely, *or sweet Chervil*. Myrrhis.
The Cinamon-tree, Arbor Cannellifera.
Cinamon, Cinnamomum.
Cinquefoil, Pentaphyllum, Quinquefolium.
The Citron-tree, Malus medica, Citria.
Cives, Schœnoprasson.
Clary, Horminum.
Claver, Medicæ species.
Cloud-berries, Chamæmorus.
Clover-grass, Trifolium purpureum majus pratense.
Cloves, Caryophyllus Aromaticus.
Cockle, Pseudomelanthium, Lychnis segetum.
Cocks-comb, *or Rattle*. Pedicularis, Crista galli.
The Coco, *or Coker-Nut-tree*. Palma coccifera, seu Tenga.
Coffee, Caova, Coffee *Frutex*, seu Bon vel Ban Arbor.
Colewort, Brassica.
Colly-flower, Brassica florida.
Colts-foot, Tussilago.
Strange Colts-foot, Cacalia.
Columbines, Aquilegia.
Comfrey, Symphytum, Consolida major.
Saracens Consound, Solidago Saracenica, Virgæ aureæ species.
Coral, Corallium.
Coralline, Corallina.
The Cork-tree, Suber.
Coriander, Coriandrum.
Corn-flag, Gladiolus.
The Cornel-tree, *or Cornelian Cherry*. Cornus mas.
Costmary, *or Alecost*. Costus hortorum, Balsamita mas.
The Cotton-tree, Gossipium, Xylon.
Couhage, vulgo *Cowitch*. Phaseolus Zurratensis siliqua hirsuta.
Cow-slips, Verbasculum, Paralysis.
Cranes-bill, Geranium.
The bearded Creeper, Crupina.
Cresses, Nasturtium.
Cross-wort, *or Mugweed*. Cruciata.
Crowfoot, *or Butter-Cups*. Ranunculus.
Crown Imperial, Corona Imperialis.
Crow-silk, *or hairy River-weed*. Conferva Plinii.
Cubebs, Cubebæ.
Cuckow-pint, *or Wake-robin*. Arum.
Cucumbers, Cucumis.
Cudweed, Gnaphalium.
Cumin, Cuminum.
The Curran-bush, Ribes.
Currans, Uvæ Corinthiacæ.
The Custard-Apple, Araticu species.
Cyperus, Latinè etiam Cypressus.
The Cypress-tree, Cupressus.

D.

Daffodil, Narcissus.
Daisie, Bellis, Consolida minor.
Dandelion, Dens leonis.
Darnel, Lolium.
The Date-tree, Palma dactylifera.
Devils-bit, Succisa, Morsus Diaboli.
Dill, Anethum.
Dittander, *or Pepper-wort*. Lepidium, Piperites.
Dittany, Dictamnus.
Bastard Dittany, *or Fraxinel*. Fraxinella.
Dock, Lapathum.
Dodder, Cuscuta.
Dogs-bane, Apocynum.
The Dog-berry, *or Gatter-tree*. Cornus fœmina.
Dogs-stones, Cynosorchis.
Dragons, Dracontium.
The Dragon-tree, Draco arbor.
Drop-wort, Filipendula, Oenanthe.
Ducks-meat, Lenticula palustris.
Dutroy, Stramonii seu Daturæ Indicæ species.

E.

Earth-Nut, *or Kepper-Nut*. Bulbocastanum, Nucula terrestris.
Pease-Earth-Nut, Chamæbalanus.
Ebony, Ebenus.
The Eglantine, *or Sweet-briar-bush*. Eglanteria, Rosa foliis odorata.
The Elder-tree, Sambucus.
Elecampane, Helenium, Enula campana.
The Elm-tree, Ulmus.
Endive, Endivia.
Eringo, *or Sea-Holly*. Eryngium.
Eschalottes, *or Scallions*, Cepa Ascalonica.
Euphorbium, Schadida-Calli, Tithymali species.
Eye-bright, Euphrasia.

F.

Fennel, Fœniculum.
Fennel-flower, Nigella.
Fennel-giant, Ferula.
Hogs Fennel, *Sulphur-wort, or Harestrong*. Peucedanum.
Scorching-Fennel, Thapsia.
Fenugreek, Fœnum Græcum.
Fern, *or Brakes*. Filix.
Feverfew, Matricaria, Parthenium.
The Figg-tree, Ficus.
Figwort, *or Broom-wort*. Scrophularia.
The Filberd-tree, Nux avellana, Corylus sativa.
The Fir-tree, Abies.
The Fistick-Nut-tree, *or Pistacho*. Pistacia.
The sweet smelling-Flag, Acorus, Calamus Aromaticus.
Flax, Linum.
Fleabane, Conyza.
Flea-wort, Psyllium.
Flixweed, Sophia Chirurgorum, Nasturtii species.
Flower-de-luce, Iris.
Flower-gentle, Amarantus.
Fluellin, *or Speed-well*. Elatine.
Fox-glove, Digitalis.
Fox-tail-grass, Alopecuros, Gramen alopecuroides.
Frankincense, Thus, Olibanum.
Herb-Frankincense, Libanotis.
Friers-cowl, Arisarum.
Fritillary, Fritillaria, Meleagris.

Fumitory,

Fumitory, Fumaria.
Furze, *Whins or Gorse.* Genista spinosa.
Fustick-wood, Lignum Americanum flavum.

G.

Garlick, Allium.
Gentian, *or Felwort*, Gentiana.
Germander, Chamædrys.
*Tree-***Germander**, Teucrium.
*Water-***Germander**, Scordium.
Ginger, Zinziber.
Gladwyn, Xyris, Spatula fœtida, Iridis species.
Glass-wort, *or Saltwort*, Kali, Salicornia.
Goats-beard, Tragopogon.
Goats-rue, Galega.
The **Goavo-tree**, Guayava, Pela.
Golden-rod, Virga aurea.
Gold of Pleasure, Myagrum.
The **Goose-berry-bush**, Grossularia.
Goose-grass, *or Cleavers*, Aparine.
Gourd, Cucurbita.
Oily Purging **Grain**, Sesamum.
Grass, Gramen.
Green-weed, *or Wood-waxen*, Genistella tinctoria.
Gromil, *or Gromwel*, Lithospermum.
Ground-pine, Chamæpitys.
Groundsel, Senecio, Erigerum.
Guaicum, Guaiacum.
Gum, Gummi.

H.

Hares-ear, Bupleurum, Auricula Leporis.
Hares-foot, Lagopus.
Harts-tongue, Lingua Cervina, Phyllitis.
Hartwort, Seseli.
Hawkweed, Hieracium.
The **Haw-thorn**, *or White-thorn*, Oxyacantha.
The **Hazel-nut-tree**, Corylus sylvestris.
Heath, Erica.
Hedge-Hogs, Medica echinata.
Hellebore, Helleborus.
Hemlock, Cicuta.
Hemp, Cannabis.
Henbane, Hyoscyamus.
Henbit, Morsus Gallinæ.
Herb-terrible, Alypum montis Ceti.
Hollyhocks, Malva hortensis.
Holly, Agrifolium, sive Aquifolium.
Honey-suckle, Caprifolium, Periclymenum.
Honey-wort, Cerinthe.
Hops, Lupulus.
Hore-hound, Marrubium.
Base **Hore-hound**, Stachys.
The **Hornbeam-tree**, Carpinus, Betulus, Ostrys.
Horse-tail, Equisetum, Hippuris.
Horse-tongue, Hippoglossum, Bislingua.
Hounds-tongue, Cynoglossum.
House-leek, Sedum.
The **Humble-plant**, Herba mimosa, seu humilis vulgo dicta.
Hyacinth, *or Harebells*, Hyacinthus.
Hyssop, Hyssopus.

I.

The **Jack-tree**, Jaca.
Jack by the hedge, *Sauce alone*, Alliaria.
Jalap, Jalapium.
Jessamin, Jasminum, Gelseminum.
The **Jesuits-tree**, Arbor Peruviana, sive febrifuga, Quinquina.
Jews-ear, Auricula Judæ, sive Fungus Sambucinus.
Indigo, Anil, sive Nil.
Job's-tears, Lachryma Jobi.
S. **John's-wort**, Hypericon.
Iron-wort, Sideritis.
Judas-tree, Arbor Judæ.
The **Jujube-tree**, Ziziphus, sive Jujuba.
July-Flower, *or Carnation*, Caryophyllus.
Juniper, Juniperus.
Ivie, Hedera corymbifera.
*Ground-***Ivie**, *Gill go by the Ground*, *Ale-hoof or Tun-hoof*, Hedera terrestris.

K.

Kidny *or French-Beans*, Phaseolus.
Knapweed, Jacea.
Knot-grass, Polygonum, Centinodia.

L.

Ladies-Bedstraw, *or Rennet-wort*, Gallium luteum.
Ladies-Bower, Clematitis species.
Ladies-Mantle, Alchimilla.
Ladies-Slipper, Calceolus Mariæ, Helleborines species.
Ladies-Smock, *or Cuckow-flower*, Cardamine.
Lambs-Lettuce, *or Corn-Sallet*, Lactuca agnina, Valerianella.
The **Larch-tree**, Larix.
Larks-spur, Delphinium, Consolida regalis.
Laserwort, Laserpitium.
Lavender, Lavendula.
Lavender-Cotton, Chamæcyparissus, Abrotanum fœmina.
*Sea-***Lavender**, Limonium.
The **Laurel-tree**, *or Cherry-Bay*, Laurocerasus.
Leadwort, Dentellaria, Plumbago Plinii.
Leeks, Porrum.
The **Lemon-tree**, Malus Limonia.
Lentils, Lens.
Leopards-bane, Doronicum.
Lettuce, Lactuca.
The **Lilly**, Lilium.
The **Lime** *or Linden-tree*, Tilia.
Liquorice, Glycyrrhiza.
Liverwort, Lichen, Hepatica.
The **Locust-tree**, Jetaiba, seu Lobus ex Wingandecaow.
Loose-strife, *or Willow-herb*, Lysimachia.
Lote-trefoil, Lotus Herba.
Lovage, Levisticum.
Lungwort, Pulmonaria.
Lupins, Lupinus.

M.

Mace, Macis.
The **Macaw-tree**, Urucu, Bixa, Orellana, Achiotl.
Madder, Rubia tinctorum, Erythrodanum.
Madwort, Alyssum.
Maiden-hair, Adianthum nigrum, Capillus Veneris.
English black **Maiden-hair**, Trichomanes.
Maize, *or Indian-Wheat*, Frumentum Indicum.
Mallows, Malva.
*Marsh-***Mallows**, Althæa, Ibiscus.
*Vervain-***Mallow**, Alcea.
The **Manchinello-tree**, Araticu species.
Mandrake, Mandragora.
The **Mango-tree**, Mangas.
The **Mangrove-tree**, Mangle.
The **Maple-tree**, Acer.
Marigold, Calendula, Caltha.

Corn-

Corn-**Marigold**, Chrysanthemum.
Marjoram, Majorana.
Marvel *of Peru*, Mirabilis Peruviana.
Master-wort, Imperatoria, Astrantia.
Herb **Mastick**, *or Mastick-Thyme*, Marum.
The **Mastick-tree**, Lentiscus.
Matt-weed, Gramen sparteum.
Maudlin, *or Maudlin-Tansie*, Ageratum, Balsamita fœmina.
May-weed, Cotula.
Meadow-Saffron, Colchicum.
Meadow-sweet, Ulmaria, Regina Prati.
Medick, *or Snail-trefoil*, Medica.
The **Medlar-tree**, Mespilus.
Melilot, Melilotus.
Melon, Melo.
Melon-Thistle, Echinomelocactos.
Mercury, Mercurialis.
Milfoil, *or Yarrow*, Millefolium.
Milk-wort, Polygala.
Millet, *or Grout*, Milium.
Mint, Mentha.
Horse-**Mint**, Mentastrum.
Missleto, Viscus.
Moly, Moly, Allii Genus.
Money-wort, Nummularia.
Monks-hood, Napellus.
Moon-wort, Lunaria.
Moss, Muscus.
Mother-wort, Cardiaca.
Moth-mullein, Blattaria.
Mouse-ear, Pilosella, Auricula muris.
Mouse-tail, Myosuros, Cauda Muris.
Mug-wort, Artemisia.
The **Mulberry-tree**, Morus.
Mules-Fern, Hemionitis.
Mullein, *or High-taper*, Verbascum.
Mushroom, *or Toad-stool*, Fungus.
Mustard, Sinapi.
Arabian **Mustard**, Draba.
Tower-**Mustard**, Turritis.
Myrobalans, Myrobalanus.
Myrrh, Myrrha.
Myrtle-tree, Myrtus.

N.

Navel-wort, *or Wall-penny-wort*, Cotyledon, Umbilicus Veneris.
Navew, Napus.
The **Nectarine-tree**, Nucipersica.
Nettle, Urtica.
The **Nettle-tree**, Lotus arbor.
Nightshade, Solanum.
Nipple-wort, Lampsana.
A **Nut**, Nux.
Nutmeg, Nux moschata.

O.

The **Oak-tree**, Quercus.
The Holm-**Oak**, Ilex.
The Scarlet-**Oak**, Ilex coccifera.
Oats, Avena.
The **Olive-tree**, Oliva.
The Wild **Olive**, Oleaster.
One-blade, Monophyllon.
Onions, Cepa.
The **Orange-tree**, Malus Aurantia.
Orchis, Orchis, seu Satyrion.
Orpine, *or Live-long*, Telephium, Crassula.
The **Osier**, Salix aquatica.
Ox-eye, Buphthalmum.

P.

Palma Christi, Ricinus.
The **Palm tree**, Palma.
Panick, Panicum.
The **Papa-tree**, Papaia, Mamoera.
The **Paper-reed**, Papyrus Nilotica.
Herb **Paris**, *True-love, or One-berry*, Herba Paris.
Parsly, Apium hortense, Petroselinum.
Bastard-**Parsly**, Caucalis.
Parsly-piert, Percepier.
Parsnip, Pastinaca latifolia, Staphylinus, Elaphoboscum.
Cow-**Parsnip**, Sphondylium.
Pasque-flower, Pulsatilla.
Passion-flower, *or Maracoks*, Granadilla, flos Passionis.
The **Peach-tree**, Malus Persica.
The **Pear-tree**, Pyrus.
The Prickly-**Pear-tree**, Opuntia, seu Fic. Indica.
Pease, Pisum.
Peiony, Pæonia.
Pellitory *of Spain*, Pyrethrum.
Pellitory *of the Wall*, Parietaria.
Penny-royal, *or Pudding-Grass*, Pulegium.
Pepper, Piper.
Gunny-**Pepper**, Capsicum.
Jamaica-**Pepper**, *or All-spice*, Caryophyllus fructu rotundo.
Periwinkle, Vinca pervinca, Clematis Daphnoides.
S. **Peters-wort**, Ascyrum.
The **Physick-nut**, Ricini species Americana.
Spanish **Pick-tooth**, Visnaga, Gingidium.
Pimpernel, Anagallis.
The **Pine-tree**, Pinus.
The **Pine-Apple**, Anana.
Ground-**Pine**, Chamæpitys.
Pinks, *or Carnations*, Caryophyllus.
The **Pipe-tree**, *or Lilach*, Syringa.
The **Pitch-tree**, Picea, *i. e.* Abies mas.
The **Plane-tree**, Platanus.
Plantain, Plantago.
The **Plantain-tree**, Musa arbor.
The **Plum-tree**, Prunus.
Poley-mountain, Polium.
Polypody, Polypodium.
The **Pomegranate-tree**, Malus Punica.
Pond-weed, Potamogiton.
The **Poplar-tree**, Populus.
Poppy, Papaver.
Rough headed Bastard-**Poppy**, Argemone.
Potato's, Battatas.
The **Prickly Pear-tree**, Opuntia, seu Ficus Indica.
Primrose, Primula veris, Verbasculum.
Tree-**Primrose**, Lysimachia Virginiana.
Privet, *or Primprint*, Ligustrum.
Mock-**Privet**, Phillyrea.
Ever-green-**Privet**, Alaternus.
Pulse, Legumen.
Pumpion, Pepo.
Purslane, Portulaca.

Q.

Quince-tree, Malus Cydonia.

R.

Radish, Raphanus.
Horse-**Radish**, Raphanus rusticanus, Armoracia.
Ragwort, *Seggrum or S. James-wort*, Jacobæa.
Rampions, Rapunculus, Rapuntium.

Ramsons,

Ramsons, Allium ursinum.
The Rasp-berry-bush, Rubus Idæus.
Reed, Arundo.
Rest-harrow, *or Cammock*, Anonis.
Rice, Oryza.
Rie, Secale.
Rocket, Eruca.
Rose, Rosa.
The Dogs-Rose, *Wild-Briar or Hep*, Rosa sylvestris inodora, Cynosbatos, Cynorrhodos.
The Holy Rose, Cistus.
Rose-wort, *or Rose-root.* Rhodia radix, Telephii species.
Rose-bay, *or Oleander*, Nerium, Oleander.
Rose *of Jericho*, Rosa Hiericuntina.
Rosemary, Rosmarinus.
Rosa solis, Ros solis.
Rubarb, Rhabarbarum.
Rue, Ruta.
Medow-Rue, Thalictrum.
Rupture-wort, *or All-seed.* Herniaria Polygoni species.
Rush, Juncus.

S.

Saffron, Crocus.
Sage, Salvia.
Sage *of Jerusalem*, Pulmonaria maculosa.
Saint-foin, Medicæ species.
Sallow, Salix latifolia.
Samphire, Crithmum seu Fœniculum marinum.
Sanicle, Sanicula, Diapensia.
Sarsaparilla, Salsaparilla.
The Sassafras-tree, Sassafras arbor.
Sattin, *or honesty.* Viola lunaria sive Bulbonach.
Satyrion, Orchis.
Sabine, Sabina.
Saunders, Santalum, Ligni species.
Savoury, Satureia.
Saw-wort, Serratula.
Saxifrage, Saxifraga.
Scabious, Scabiosa.
Scammony, Scammonia Syriaca.
Scurvy-grass, Cochlearia.
The Sebesten Plant, Myxa, Sebesten.
Self-heal, Brunella seu Prunella.
Sena, Sena Alexandrina.
Bastard Sena, Colutea.
Sengreen, *or House-leek*, Sedum, Sempervivum.
The Sensitive-Plant, Herba viva, Æschynomene.
Sermountain, Siler montanum.
The Servise, *or Sorb-tree.* Sorbus.
Shepherds needle, Scandix, Pecten Veneris.
Shepherds-purse, Bursa Pastoris.
The Silver-bush, Barba Jovis.
Silver-weed, *or wild Tansie*, Argentina, Potentilla.
Skirret, Sisarum.
The Sloe-tree *or Black-thorn*, Prunus sylvestris.
Smallage, Paludapium, Apium palustre, Eleoselinum.
Sneezwort, Ptarmica.
Solomon's Seal, Polygonatum, Sigillum Solomonis.
The Sope-tree, Saponaria arbor.
Sopewort, Saponaria.
Sorrel, Acetosa.
Sothern-wood, Abrotanum mas.
Sowbread, Cyclamen.
The Sower-sop, Araticu species.
Sow-fennel *or Sulphur-wort*, Peucedanum.
Sow-thistle, *or Hares-Lettice*, Sonchus.
Sparagus *or Sperage*, corruptè *Sparrow-grass*. Asparagus.
Spelt, Zea, Spelta.
Spider-wort, Phalangium.
Spignel, *Meu or Bawd-money.* Meum.
Spinache, Spinachia.
The Spindle-tree *or Prickwood.* Euonymus.
Spleen-wort, Asplenium, Scolopendria, Ceterach.
Spunge, Spongia.
Spurge, Tithymalus.
Spurrey, Spergula.
Squills, *or Sea-Onyon*, Scilla.
Star *of Bethlehem*, Ornithogalum.
Star-wort, Aster.
Sea-starwort, Tripolium.
Staves-acre *or Lousewort*, Staphis agria.
Stock-gilliflower, Leucoium incanum.
Stonecrop, Sedum minus, Illecebra minor.
The Storax-tree, Styrax Arbor.
Strawberry, Fragaria.
The Strawberry-tree, Arbutus.
Succory, Cichoreum.
Gum-Succory, Chondrilla.
The Sugar-Cane, Arundo Saccharifera.
Sumach, Rhus.
Sun-dew, Ros solis.
Sun-flower, Flos solis.
Swallow-wort, Asclepias.
Sycamore-tree, Sycamorus.

T.

The Talipot-tree, Codda-Panna, Palmæ species.
Tamarinds, Tamarindus.
The Tamarisk-tree, Myrica, Tamariscus.
Tansie, Tanacetum.
Tares, *or Vetches*: Vicia.
Tarragon, Draco herba, Dracunculus hortensis.
The Tea *or Thee-Plant*, The Sinensium, Tsia Japonensibus.
Teasel, Dipsacus, Carduus Fullonum.
Tent-wort, *or Wall-Rue.* Adiantum album, Ruta muraria.
Thistle, Carduus.
Torch-Thistle, Cereus.
Melon-Thistle, Echinomelocactos.
Thorn-Apple, Stramonium.
Thorow wax, Perfoliata.
Throat-wort, *or Canterbury Bells.* Trachelium.
Thyme, Thymus.
Toad-flax, Linaria.
Tobacco, Tabacum, Nicotiana.
The Toddy-tree, Mamay arbor.
Tooth-wort, Dentaria.
Tormentil, Tormentilla.
Traveller's Joy, Viorna, Clematidis species.
Tragacanth, Tragacantha.
Tree of Life, Thuya Theophrasti, Arbor vitæ sive Paradisiaca vulgò dicta.
Trefoil, Trifolium.
Shrub-Trefoil, Cytisus.
Tuberose, Hyacinthus Peruvianus.
Tulip, Tulipa.
The Tulip-tree, Arbor Tulipifera.
Turmerick, Curcuma.
Turnep, Rapum.

Turnsole,

FINIS.

Ramsons, Allium ursinum.
The Rasp-berry-bush, Rubus Idæus.
Reed, Arundo.
Rest-harrow, *or Cammock*, Anonis.
Rice, Oryza.
Rie, Secale.
Rocket, Eruca.
Rose, Rosa.
The Dogs Rose, *Wild-Briar or Hep*, Rosa sylvestris inodora, Cynosbatos, Cynorrhodos.
The Holy Rose, Cistus.
Rose-wort, *or Rose-root.* Rhodia radix, Telephii species.
Rose-bay, *or Oleander*, Nerium, Oleander.
Rose *of Jericho*, Rosa Hiericuntina.
Rosemary, Rosmarinus.
Rosa solis, Ros solis.
Rubarb, Rhabarbarum.
Rue, Ruta.
Medow-Rue, Thalictrum.
Rupture-wort, *or All-seed.* Herniaria Polygoni species.
Rush, Juncus.

S.

Saffron, Crocus.
Sage, Salvia.
Sage *of Jerusalem*, Pulmonaria maculosa.
Saint-foin, Medicæ species.
Sallow, Salix latifolia.
Samphire, Crithmum seu Fœniculum marinum.
Sanicle, Sanicula, Diapensia.
Sarsaparilla, Sassaparilla.
The Sassafras-tree, Sassafras arbor.
Sattin, *or honesty.* Viola lunaria sive Bulbonach.
Satyrion, Orchis.
Savine, Sabina.
Saunders, Santalum, Ligni species.
Savoury, Satureia.
Saw-wort, Serratula.
Saxifrage, Saxifraga.
Scabious, Scabiosa.
Scammony, Scammonia Syriaca.
Scurvy-grass, Cochlearia.
The Sebesten Plant, Myxa, Sebesten.
Self-heal, Brunella seu Prunella.
Sena, Sena Alexandrina.
Bastard Sena, Colutea.
Sengreen, *or House-leek.* Sedum, Sempervivum.
The Sensitive-Plant, Herba viva, Æschynomene.
Sermountain, Siler montanum.
The Service, *or Sorb-tree.* Sorbus.
Shepherds needle, Scandix, Pecten Veneris.
Shepherds-purse, Bursa Pastoris.
The Silver-bush, Barba Jovis.
Silver-weed, *or wild Tansie.* Argentina, Potentilla.
Skirret, Sisarum.
The Sloe-tree *or Black-thorn*, Prunus sylvestris.
Smallage, Paludapium, Apium palustre, Eleoselinum.
Sneezwort, Ptarmica.
Solomon's Seal, Polygonatum, Sigillum Solomonis.
The Sope-tree, Saponaria arbor.
Sopewort, Saponaria.
Sorrel, Acetosa.
Sothern-wood, Abrotanum mas.
Sowbread, Cyclamen.
The Sower-sop, Araticu species.
Sow-fennel *or Sulphur-wort*, Peucedanum.
Sow-thistle, *or Hares-Lettice*, Sonchus.
Sparagus *or Sperage*, corruptè *Sparrow-grass*. Asparagus.
Spelt, Zea, Spelta.
Spider-wort, Phalangium.
Spignel, *Meu or Bawd-money.* Meum.
Spinache, Spinachia.
The Spindle-tree *or Prickwood.* Euonymus.
Spleen-wort, Asplenium, Scolopendria, Ceterach.
Spunge, Spongia.
Spurge, Tithymalus.
Spurrey, Spergula.
Squills, *or Sea-Onyon*, Scilla.
Star *of Bethlehem*, Ornithogalum.
Star-wort, Aster.
Sea-starwort, Tripolium.
Staves-acre *or Lousewort*, Staphis agria.
Stock-gilliflower, Leucoium incanum.
Stonecrop, Sedum minus, Illecebra minor.
The Storax-tree, Styrax Arbor.
Strawberry, Fragaria.
The Strawberry-tree, Arbutus.
Succory, Cichoreum.
Gum-Succory, Chondrilla.
The Sugar-Cane, Arundo Saccharifera.
Sumach, Rhus.
Sun-dew, Ros solis.
Sun-flower, Flos solis.
Swallow-wort, Asclepias.
Sycamore-tree, Sycamorus.

T.

The Talipot-tree, Codda-Panna, Palmæ species.
Tamarinds, Tamarindus.
The Tamarisk-tree, Myrica, Tamariscus.
Tansie, Tanacetum.
Tares, *or Vetches:* Vicia.
Tarragon, Draco herba, Dracunculus hortensis.
The Tea *or Thee-Plant*, The Sinensium, Tsia Japonensibus.
Teasel, Dipsacus, Carduus Fullonum.
Tent-wort, *or Wall-Rue.* Adiantum album, Ruta muraria.
Thistle, Carduus.
Torch-Thistle, Cereus.
Melon-Thistle, Echinomelocactos.
Thorn-Apple, Stramonium.
Thorow-wax, Perfoliata.
Throat-wort, *or Canterbury Bells.* Trachelium.
Thyme, Thymus.
Toad-flax, Linaria.
Tobacco, Tabacum, Nicotiana.
The Toddy-tree, Mamay arbor.
Tooth-wort, Dentaria.
Tormentil, Tormentilla.
Traveller's Joy, Viorna, Clematidis species.
Tragacanth, Tragacantha.
Tree of Life, Thuya Theophrasti, Arbor vitæ sive Paradisiaca vulgò dicta.
Trefoil, Trifolium.
Shrub-Trefoil, Cytisus.
Tuberose, Hyacinthus Peruvianus.
Tulip, Tulipa.
The Tulip-tree, Arbor Tulipifera.
Turmerick, Curcuma.
Turnep, Rapum.

Turnsole,

Turnsole, *or Heliotrope.* Heliotropium.
The **Turpentine-tree**, Terebinthus.
Tutsan, Androsæmum.
Tway-blade, Ophris bifolia.

V.

Valerian, Valeriana.
Vanillas, Banillas.
Venus-comb, *or Shepherds-needle.* Pecten Veneris.
Venus-looking-glass, Speculum Veneris, Onobrychis arvensis, Campanula arvensis erecta.
Vervain, Verbena.
Vetch *or Tare*, Vicia.
*Cocks-head-***Vetch**, Onobrychis.
*Horse-shoe-***Vetch**, Ferrum equinum.
The **Vine**, Vitis Vinifera.
Violet, Viola.
Viper's-grass, *or Scorzonera.* Scorzonera.

W.

Wake Robin, *or Cuckow-Pint.* Arum.
The **Walnut-tree**, Nux Juglans.
Wall-flower, Leucoium luteum, Keiri.
Wart-wort, *or Sun-Spurge.* Tithymalus Helioscopius.
Way-faring-tree, Viburnum, Lantana.
Wheat, Triticum.
*Buck-***wheat**, Fegopyrum, Fagotriticum.
*Cow-***wheat**, Melampyrum.
The **White-beam-tree**, Aria Theophrasti, Sorbi species.
Whitlow-grass, Paronychia.
The **Whortle-berry**, *or Bil-berry.* Vitis Idæa, Vaccinium.
Widow-wail, Chamelæa triccocos.
Sweet **Williams**, *or Pride of London.* Armeria.
The **Willow-tree**, Salix.
Spiked **Willow** *of Theophrastus*, Spiræa Theophrasti.
Winter's-bark, Cortex Winteranus.
Winter-green, Pyrola.
Woad, Glastum, Isatis.
*Wild-***Woad**, *Diers Weed.* Luteola.
Wolfes-bane, Aconitum.
Wood-roof, Asperula.
Wood-bind, *or Honey-suckle.* Periclymenum, seu Mater sylvæ.
Wormwood, Absinthium.
Worm-seed, Absinthium Santonicum.
Wrack, *or Sea-weed.* Alga, Fucus.

Y.

Yam, Rapum Brasilianum.
Yarrow, *or Milfoil.* Millefolium.
The **Yew-tree**, Taxus.
Yucca, *Cassava, or Indian bread*, Yucca.

Z.

Zedoary, Zedoaria.

FINIS.

